

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თსუ არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი

ამბაკო ჭკადუა

რ. ჭკადუა, ე გაბდელიანი,
ლ. გიგლემიანი, მ. საღლიანი,
ნ. შავრემიანი

სვანური ტოპონიმია

გამომცემლობა „უნივერსალი“
თბილისი 2020

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Arnold Chikobava Institute of Linguistics

Ambako Chkadua

R. Tchkadua, E. Gazdeliani,
L. Giglemiani, M. Saghlani
N. Shavreshiani

SVAN TOPONYMS

Publishing House “**UNIVERSAL**”

Tbilisi 2020

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თსუ არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი

ამბაკო ჭკადუა

სვანური ტოპონიმები

გამოსაცემად მოამზადეს და გამოკვლევები დაურთეს:

რ. ჭკადუამ, ე. გაბდელიანმა, ლ. გიგლემიანმა, მ. საღლიანმა, ნ. შავერეშიანმა

შოთა რუსთაველის ეროვნული
სამეცნიერო ფონდი
SHOTA RUSTAVELI NATIONAL
SCIENCE FOUNDATION

აღნიშნული პროექტი განხორციელდა შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით (გრანტი (№ 217430). წინამდებარე პუბლიკაციაში გამოთქმული ნებისმიერი აზრი ეკუთვნით ავტორებს და შესაძლოა არ ასახავდეს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის შეხედულებებს.

This Project has been made possible by financial support from the Shota Rustaveli National Science Foundation (grant N (№ 217430). All the Ideas expressed here with are those of the author, and may not represent the opinion of the Foundation itself.

რედაქტორები: პროფ. ქეთევან მარგიანი-დადვანი
ფილოლოგიის აკადემიური დოქტორი – ლელა გიგლემიანი

რეცენზენტები: ფილოლოგიის აკადემიური დოქტორი – ვახტანგ მაღრაძე

ტექნიკური რედაქტორი – ლევან ვაშაკიძე

© ა. ჭყალუა, 2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. პოლიბაოვსკაიას №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

ISBN 978-9941-26-753-6

შინაარსი

წინასიტყვაობა 6

Foreword..... 8

თავი I

სვანურ ტოპონიმთა ლექსიკონი (ა – ჰ) ამჟამო ჭკადუა..... 9

თავი II

გამოკვლევები სვანურ ტოპონიმთა შესახებ..... 677

სვანურ ტოპონიმთა სტრუქტურისა და სემანტიკის საკითხები – როენა ჭკადუა..... 679

თხზული გეოგრაფიული სახელები სვანურში – ნატო შავრეშიანი..... 704

სვანურ ჰიდრონიმთა აგებულების შესახებ – ლელა გიგლემიანი 716

ფერთა აღმნიშვნელი ლექსიკა სვანურ ტოპონიმებში – ლელა გიგლემიანი..... 719

ზოგი სვანური ტოპონიმის ეტიმოლოგიისათვის – მედეა საღლიანი 723

ღვთაებათა სახელები და რელიგიურ რიტუალებთან დაკავშირებული

მიკროტოპონიმები სვანურში – ელიზავეტა გაბდელიანი 740

საკრალური ტერმინები სვანურ მიკროტოპონიმებში – ელიზავეტა გაბდელიანი 743

ქვემოსვანეთის ზოგი ტოპონიმის წარმომავლობისათვის – ელიზავეტა გაბდელიანი 750

გამოყენებული ლიტერატურა..... 757

ფოტომატიანე..... 759

წინასიტყვაობა

პროექტი „სვანური ტოპონიმია (ფუნდამენტურ – გამოყენებითი გამოკვლევა ტოპონიმური ლექსიკონით), რომელიც დაფინანსდა შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის მიერ, წარმატებით განხორციელდა. დასაბეჭდად მომზადდა ორნაწილიანი მონოგრაფია.

სამეცნიერო გამოკვლევა „სვანური ტოპონიმია შედგება ორი ძირითადი ნაწილისაგან: 1. სვანურ ტოპონიმთა ლექსიკონი, რომელიც სასკოლო რვეულის ფურცლებზე ხელნაწერის სახით არსებობდა (დამუშავებულ იქნა კომპიუტერულად და მომზადდა დასაბეჭდად) 2. აღნიშნული ლექსიკონისა და სხვა გამოქვეყნებული სვანური ტექსტებიდან ამოწერილი ტოპონიმების საფუძველზე შეიქმნა ფუნდამენტურ-გამოყენებითი გამოკვლევა.

I ნაწილში მოცემული მასალა, რომელმაც ხელნაწერის სახით მოაღწია ჩვენამდე, შედგენილია ფილოლოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატის ამბაკო ჭკადუას მიერ გასული საუკუნის 60-70 -იან წლებში. ამბაკო ჭკადუა თავის ავტობიოგრაფიაში (ხელნაწერის სახით ინახება მის მიერ შეგროვებულ მასალასთან ერთად) წერს: „ბატონმა არნოლდმა, როცა გადაწყდა სვანეთის ტოპონიმური მასალის შეგროვება, მითხრა – ბატონო ამბაკო, თქვენ თუ ამ საქმეს გააკეთებთ, ეს იქნება უდიდესი საჩუქარი ქართველი ერის ისტორიისათვის“.

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ახალი ქართული ენის კათედრასთან არსებული ტოპონიმის ლაბორატორიის (ამჟამად ონომასტიკის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრი) თანამშრომელმა ა. ჭკადუამ, მართლაც, პირნათლად შეასრულა სათაყვანებელი მასწავლებლის რჩევადარიგება. „ფეხით შემოვიარე ზემო და ქვემო სვანეთის მთა-ბარი. შევაგროვე კეთილშობილი სვანი ინფორმატორების დახმარებით თითქმის ყველა გეოგრაფიული სახელწოდება (ტოპონიმები)“. სვანეთში დღემდე ახსოვთ ზურგჩანთააკიდებული ახალგაზრდა კაცი, რომელიც სოფლის ცენტრში შეკრებდა ხოლმე იქაურ მცხოვრებთა მასალის მოსაპოვებლად. მიუხედავად უგზოობისა, საცალფეხო ბილიკებით (სიცოცხლის რისკის ფასად) ახერხებდა თითქმის მიუვალ დასახლებებში მისვლასა და საჭირო ინფორმაციის ჩაწერას. ხშირად ადგილობრივები ცხენს ათხოვებდნენ ხოლმე, თუმცა ცხენით სიარულიც საფრთხესთან იყო დაკავშირებული. იგი სევდანარევი ღიმილით იგონებდა ხოლმე, როგორ გადაურჩა სიკვდილს, როდესაც ცხენიანად ხევში გადავარდა.

მიუხედავად ასეთი მძიმე პირობებისა, მას არ შეეძლო სხვანაირად მოქცეულიყო, რადგან მშობლიურ კუთხეზე უზომოდ შეყვარებული იყო. ამასთან ერთად ა. ჭკადუა გახლდათ ტოპონიმის ლაბორატორიის თანამშრომელი დაარსების დღიდან. აღსანიშნავია, რომ ამ მეტად მნიშვნელოვანი ცენტრის მუშაობის პრინციპები იმთავითვე იყო მეცნიერული სიზუსტე და კეთილსინდისიერება. სხვა კარდინალურად მნიშვნელოვან ამოცანებთან ერთად, ლაბორატორიის უპირველესი მიზანი გახლდათ ტოპონიმური მასალის შეგროვება მთელი საქართველოს მასშტაბით. აკად. შ. ძიმიგური, მაშინდელი ახალი ქართული ენის კათედრის გამგე, კრებულის „ტოპონიმია I“ შესავალში ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ „ტოპონიმური მასალის აღწერის მთელი სიმძიმე აწევთ ლაბორატორიის თანამშრომლებს“. სვანეთი, ტოპონიმური მასალის აღნუსხვა-ჩაწერის პირობების თვალსაზრისით, ერთ-ერთი მძიმე რეგიონი იყო თავისი რელიეფის გამო, თუმცა ამას არ შეუშლია ხელი ა. ჭკადუასათვის შეგროვებინა უნიკალური მასალა „სვანეთის ტოპონიმია“. სამწუხაროდ, თავად ბატონი ამბაკო აღნიშნული ნაშრომის გამოცემას ვერ მოესწრო, რადგან ამ მეტად საშური და მნიშვნელოვანი საქმის ბოლომდე მიყვანა ფინანსებთან იყო დაკავშირებული.

საბედნიეროდ, 2016 წელს არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ქართველურ ენათა განყოფილების მეცნიერ-თანამშრომელთა ერთმა ჯგუფმა (ე. გაზდელიანი, რ. ჭკადუა, მ. საღლიანი, ლ. გიგლემიანი, ნ. შავრემიანი) მოიპოვა რუსთაველის სამეცნიერო ეროვნული ფონდისგან დაფინანსება (პროექტი: „სვანური ტოპონიმია (ფუნდამენტურ-გამოყენებითი

თი გამოკვლევა ტოპონიმური ლექსიკონითურთ“), რამაც შესაძლებელი გახადა ამ საშვილიშვილო საქმის შესრულება.

ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ ა. ჭკადუას მიერ ჩაწერილი მასალა ტოპონიმური კვლევის ფართო შესაძლებლობას იძლევა. მკვლევარს არ გამოერჩენია თითქმის არცერთი სახელდებული ობიექტი: სოფელი, უბანი, შეკრების ადგილი, სათიბი, სამოვარი, სავარგული, ნასოფლარი, ეკლესია, ნაეკლესიარი, ტყე, მწვერვალი, სალოცავი, ხევი, ხეობა, უღელტეხილი და ა. შ. საკუთარ გეოგრაფიულ სახელებს ხშირად ახლავს ხალხური ეტიმოლოგიები, ადგილმდებარეობის, გარემოს დაწვრილებითი აღწერა, მოთხრობილია ტოპონიმთან დაკავშირებული ლეგენდებისა და ამა თუ იმ ისტორიული მოვლენის შესახებ.

შეგროვებული მასალა მდიდარია დიალექტური ფორმებითაც. მათი ლინგვისტური კუთხით კვლევამ შეიძლება ზოგი მოვლენა ახლებური სახით წარმოაჩინოს. მნიშვნელოვანია ერთი გარემოება – სვანური ტოპონიმის მკვლევართ ა. ჭკადუას მასალის მიხედვით (სხვა ქართველური ტოპონიმის მსგავსად) შეუძლიათ გამოყონ სტრუქტურული და სემანტიკური ჯგუფები.

სტრუქტურული ტიპები: მარტივი (გაუფორმებელი), რთული (აფიქსებით ნაწარმოები), სიტყვათშეერთებით ნაწარმოები რთული სახელები, ორ- ან მეტკომპონენტის მიკროტოპონიმები.

სვანეთის მიკროტოპონიმიაში გამოიყოფა ნაირგვარი სემანტიკური ჯგუფები: საცხოვრებელ ადგილთა და ნაგებობათა, სამეურნეო საქმიანობის, ისტორიული ამბების, ძველი ყოფაცხოვრების და რელიგიურ-საკრალურ ტერმინთა შემცველი გეოგრაფიული სახელები. სხვადასხვა ცხოველთა და ფრინველთა ბინადრობასთან დაკავშირებული ლექსიკა; ერთგვარ მცენარეთა გავრცელების ადგილის დასახელებანი, ბუნებრივი კატაკლიზმების ამსახველი ტოპონიმები და ა. შ.

დასახელებულ ნაშრომში ერთ-ერთი საინტერესო თემატიკაა საკუთარი გვარ-სახელები. ბევრი მათგანი თანამედროვე სვანურში არც დასტურდება (აზნაგეფი, ქელეჩბი, ჯანყვათ, ებედუყ, სათგერ, ზაგამბე და სხვ.). მასალის ჩაწერის პერიოდისთვის ზოგიერთი გვარი სხვანაირად გამოითქმოდა და იწერებოდა. მაგ.: აველიანი, ნაცვლად ავალიანისა, მარგვლიანი, ნაცვლად მარგველიანისა და ა. შ.

ა. ჭკადუას შიგადაშიგ ჩაუწერია მეგრული ტოპონიმებიც: თუდონი, ხობწყარიში გინოლუ, ნაკაშ დუდი, ონორიე სუკი და ა. შ.

ხშირია ადგილის სახელთან დაკავშირებული რიტუალის აღწერა: **შგერიაშ ლაცხტი** – დეკიანი „დეკის დასაკუწი“ ადგილია, ტოტს მოტეხავენ, ამ ადგილას დადებენ და ლოცვას იტყვიანო: ღმერთო, კარგი გზით გვატარეო.

სასკოლო რვეულის ფურცლებზე ჩაწერილი „სვანური ტოპონიმია“ წიგნად გამოცემის შემდეგ ბევრ საინტერესო საკითხზე დააფიქრებს მომიჯნავე დისციპლინების მკვლევართ. მაგ.: გეობოტანიკური ტერმინების შემცველი მიკროტოპონიმებით მდიდარი მასალა ნათელს ხდის, თუ რა ხე-მცენარეები, ბალახეული, პურეული და მარცვლეული კულტურა ხარობდა სვანეთის ტერიტორიაზე. დროთა განმავლობაში ბუნებრივი პირობების ცვლილებასთან ერთად, შეიცვალა მცენარეული საფარიც. სვანეთის მცხოვრებნი დიდი ხნის განმავლობაში მოუწესრიგებელი ინფრასტრუქტურის (ძირითადად, უგზოობის) გამო იძულებული იყვნენ თავიანთი თავის იმედად ყოფილიყვნენ. კერძოდ, მძიმე და ხანგრძლივი ზამთრის პირობებში, ლამაზი, მაგრამ მკაცრი ბუნების პირისპირ დარჩენილები, ყველაფერს აკეთებდნენ იმისათვის, რომ თავი გაეტანათ. ეს განაპირობებდა მარცვლეული კულტურის მრავალფეროვნებას სვანეთში. შემდგომ, პირობების გაუმჯობესებამ (საავტომობილო გზის გაყვანამ, სავაჭრო ობიექტების სიმრავლემ და ა. შ.) ნელ-ნელა შეამცირა პურეულის დათესვა-მოყვანა, რადგანაც უკვე გაჩნდა საჭირო პროდუქტების შეძენის შესაძლებლობა. აქედან გამომდინარე, ზოგიერთი კულტურის გავრცელების ადგილი მხოლოდ სახელწოდებებში შემოგვრჩა. მაგ.: **ნა-ქირც-უ** – ყანა (ლენტეხი, ლესემა) „ნაოსპარი“; **ნა-მნაშ-უ** – სამოვარი (მესტია, ჭუბერი) „ნაჭავარი“; **ნა-ლედარ** – ყანა (ლენტეხი, მაზაში) „ნაცირცვალი“ და ა. შ.

დაუსრულებლად შეიძლება იმ მეტად მნიშვნელოვანი საკითხების ჩამოთვლა, რომელთა კვლევაც ა. ჭკადუას მიერ ათეული წლის განმავლობაში, მეცნიერული კეთილსინდისიერებით აღწესხული და დიდი რუდუნებით შეკრებილი მასალის საფუძველზე შეიძლება განხორციელდეს. წარმოდგენილი ლექსიკონი სამომავლო კვლევა-ძიებისათვის მრავალფეროვან და მეტად საჭირო საშუალებას წარმოადგენს.

II ნაწილში წარმოდგენილია მეცნიერულად დამუშავებულია სვანური ტოპონიმების ძირითადი საკითხები.

უაფიქსო ტოპონიმთა პარალელურად შესწავლილ იქნა ძირეული მორფემები, საწარმოებელი აფიქსები, კომპოზიტური ტოპონიმების ტიპები, სინტაგმური ტოპონიმები, როგორც ატრიბუტული, ასევე გენეტიურ მსაზღვრელიანი ტოპონიმები. დადგენილ იქნა მსაზღვრელ-საზღვრულის ისტორიული რიგი, გამოვლენილ იქნა ისეთი სახელები, რომლებიც დღეს აღარ იხმარება.

პროექტზე მომუშავეთა მიერ შესწავლილ იქნა სემანტიკური ჯგუფები, მნიშვნელოვანი სამუშაო ჩატარდა სახელთა ეტიმოლოგიური კვლევის კუთხითაც.

პროექტზე მომუშავე ჯგუფი მადლობას უხდის რუსთაველის ეროვნულ სამეცნიერო ფონდს, ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტსა და თსუ არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტს.

როენა ჭკადუა

Foreword

Project "SVan Toponymy" (fundamental-applied InVestIgation wIth the toponymIc dIctIonary), whIch was fInanced by Shota RustaVelI NatIonal ScIentIfIc FoundatIon has been successfully Implemented. CollectIon of works was prInted, consIstIng of two basIc parts:

1. DIctIonary of SVan Toponyms (A. Chkadua);
2. Researches based on aboVe-mentIoned dIctIonary and the toponyms from preVIously published SVan teXts (El. GazdelIanI, R. Chkadua, M. SagIIanI, L. GIGlemIanI, L. ShaVreshIanI).

DIctIonary of SVan toponyms Included In I part of the book Is recorded by a candIdate In phIlology A. Chkadua In the 60s and 70s of the last century (surVIVed tIll present day In the form of manuscrIpt on the school notebook pages).

A. Chkadua was a member of Laboratory of Toponymy at New GeorgIan Language Department of TbIIIsI State UnIVersItY sInce Its foundatIon.

In terms of collectIng and recordIng condItIons of toponymIc materIal, SVanetI was a dIffIcult regIon because of Its relief and InaccessIBIlItY, but thIs could not preVEnt the young researchers to IIsT completely the toponymy of the whole Upper and Lower SVanetI. Unfortunately, Ambako Chkadua dIdn't lIve so long to see the publIcatIon of unIque materIal ("DIctIonary of Toponyms") because to brIng thIs Important case to an end needed fInancIal resources.

Fortunately, In 2016 the team of scIentIsts of Department of KartVelIan Languages at Arn. ChIkobaVa InstItute of LInguIstIcs, had obtaIned the fInancIng of RustaVelI NatIonal ScIentIfIc FoundatIon and the aboVe-mentIoned dIctIonary was prInted, for whIch we eXpress our deepest gratItude to the organIzatIon.

In II part, the researches on the SVan toponyms haVe been processed and presented; In partIcular, the types of structure are studIed: sImple (undIrIVed), compound (derIVed by affIXes), mergIngS of words, derIVed compound nomInals, mICro-toponyms wIth two- or more components. Parallelly attentIon Is focused on dIfferent semantIc groups; types of complex toponyms, attrIButIVe and genetIc determInants are analyzed; proper nouns are also studIed etymologIcally. I beIIeVe that the book "SVan Toponymy" wIll be Important InVestment for the professIonals workIng In thIs field.

R. Chkadua

თავი I

სვანურ ტოპონიმთა ლექსიკონი

ა – ჰ

ამბაკო ჭკადუა

ა

აბან – ყანა (ლენტ. ჩოლ. მუწვდი), ს. მუწვდიში, ტყის ბლები შეიძლება იყო. გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ. 1978 წელი.

აბანოლზრ – მინ. წყლების მიდამოები, ტყე, გზა (მესტია, ზედა ვედი, ხაიში) მდ. ჭედრელას მარცხ. მხარეზე, ზედა ვედის გზაზე. არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969 წელი.

აბარეშ – ნაეკლესიარი (ლენტეხი, ჩოლური, დურაში). ს. დურაში, გუიჯ, ძებ და სხვა ხილიცაა. ბენდელიანი კ. 1978 წელი.

აბარეშ – ტყე (ლენტეხის რაიონი, შტვილი, ჩოლური), ს. შტვილში, სალოცავი ადგილიცაა, ნაეკლესიარი არაა, ტყეში ბალიც ურევია, სხვა ხილიცაა გარეული. თ. დ. ხაბულიანი, 48 წ. 1978 წელი.

აბაშა მურყუამ – ნაკომკარი (მესტია, წვირმი, იფარი), ს. წვირმიშია, ზედა ჩობანის უბანში. თამლიანების საგვარეულოს კომკი, სახურავის გარეშე. მირიან ხალამპრეს ძე ფანგანი, ს. იფარი, მესტიის რ-ნი. 40 წ. 1971 წელი.

აბგან ლახუ – სამოვარი (მესტია, ლნჯ. ქაშვეთ-ლემთხვერი), ენგურის ხეობის მარცხ. კალთაზე, მაღლობი ადგილია, გრილი შედარებით, სარგებლობს ლენჯერისა და იელის მოსახლეობის საქონელი. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. ლენჯერის რ-ნი., 1972.

აბგან ლახუ – სამოვარი (მესტია, იელი, იფარი), ენგურის მარცხ. კალთაზე, ანდჰრიანის მთასთანაა, ლატალს ეკუთვნის. იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. ს. იფარი, 1972.

აბგანი – სათიბი (მესტია, ლატალი, კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარის სამხრეთით, ენგურის მარცხ. მხარეზე. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973.

აბგანი – ყანა (მესტია, ლატალი, ლაპილი) ს. ლაპილშია, დასახლება, აღმოსავლეთით ვაკეა. ზ. ს. პაკელიანი, 48 წ. 1973.

აბდანი – (იხ. აბდანი).

აბდელანრე მურყუამ – ნაკომკარი (ლემუკვი, ლატალი), ს. ლემუკვიშია, თავმონგრეული, აბდელიანების ყოფილა. ამჟამად ეს გვარი არ ცხოვრობს. შალვა გ-ძე ივერიანი, 30 წ. 1973.

აბდანი – ყანა (მახაში, ჩიხარეში) ლენტეხის სს, ს. მახაში რ. მ. ჭელიძე, 1976.

აბლანი – გზა (ლაღამი, მესტია), ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.

აბლანი – სათიბი (ღვებალდი, ცხუმარი), ს. ღუბ-

ლდეშია, სათიბ ქუჩირჭალდის ჩრდ.-დასავლ. მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ. 1969 წელი.

აბლანი ლიც – წყარო (ლაღამი, მესტია), ირინე მელიქიშვილი, 1961.

აბლანიშ სარგ – წყარო (ღვებალდი, ცხუმარი), სათიბ აბლანი-შია წყაროს წყალი (მაზუბა), მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ. კოლმეურნე, 1969 წელი.

აბლანი – სამოვარი (ლაღამი, მესტია), დ. ს. გვარლიანი, 27 წ. 1972 წელი.

აბრამრე მურყუამ – ნაკომკარი (ჭაბელუკა, ფარი), სოფლის შუაში, ჩამონგრეული ჩრდ. კედელი, სამხ. კედელი დარჩენილია ნახევრამდე, „აბრამელების კომკი“, ს. ლგზა, იერმინე რამზის ძე ცალანი, 68 წ. 1969 წელი.

აბრამშა – თემი-უბანი (ლაპილი, ლატალი), ს. ლაპილშია, კვანჭიანების საგვარეულოს თემი. ზურაბ ს-ძე პაკელიანი, 48 წ. 1973.

აბრამშა – სათიბი (ჭეშვილი, ლენჯერი), ჭეშვილშია, ნამოსახლარია, გვარი არ იცინ. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972 წელი.

აბრამშა ცხეკ – ტყე (ლაპილი, ლენჯერი), ს. ლაპილის სამხ.-აღმ. თამლიანების საგვარეულოს ყოფილი ტყე, ზ. ს. პაკელიანი, 48 წ. 1973 წელი.

აბრამშერ მურყუამ – ნაკომკარი (ჭეშვილი, ლენჯერი), ს. ხეშვილშია, სათიბ ტემნიერში. ნაკომკარი ვინმე აბრამელებისა, ს. ხეშვილი. მ. დ. ფილფანი, 87 წ. 1973 წელი.

აბრამშერ ნამურყუამ – ნაკომკარი (უშვანარი, ბეჩო), ს. ზედა უშვანარში აბრამიანთ ნაკომკარი, ეკუთვნის აბრამ კვიციანს. ადრე იყო ვინმე სორთმანშერის (სორთმანთ) გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ. კოლმეურნე, 1969 წელი.

აბულშა – სამო (კაერი, ლენჯერი), ს. კაერში, მერლანების საგვარეულო თემის – დუდიდუშერის ერთ-ერთი სამო (სამხუბ), დ. გ. თამლიანი, 1973 წელი.

აბყშ – (იხ. ჩაჟი აბაყ-შევედი)

აბყშ – ყანა (ლენტეხი, ჩოლური, ჭველიერი); ზედა ჭველიერი, აბყა „ყბა“, გ. ნ. ზურაბიანი, 45 წ. 1976 წელი.

აგარა – სამოვარი (მესტია, ხალდე, ბაიარი); სოფ. ბაიარშია დასახლების ზემოთ. გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ. 1974 წელი.

აგრუნი – ყანა (ლენტეხი, ჭახუნდერი), სოფ. ჭა-

- ხუნდერში ცენტრალური ადგილია სოფლის. შამილ სპირიდონის ძე ონიანი. 1980 წელი.
- აგრამ** – საბალახო, ყანა (მესტია, ლატალი, კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, ყანაცა და საბალახოც. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973 წელი.
- აგრამ** – სოფელი (მესტია, კალა), სოფ. კალის ს. ს-ში შემავალი დასახლება, ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ცხოვრობენ ხარძიანები. დგას ერთი კოშკი კარგად შენახული, 4 ოჯახით. დაახლოებით 2000 მ. ზღვის დონიდან. ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ. (კოლმეურნეობის თავმჯდომარე), 1971 წ.
- აგრამ** – ყანა (მესტია, იფარი, ნაკიფარი). ს. იფარის აღმ. დამრეცი ადგილია, მდ. ენგურის მარცხენა კალთის ტერასაზე. ლეკუა ბესის ძე გულბანი, 88 წ. 1971 წ.
- აგრამ** – ყანა, საბალახო (მესტია, ლატალი, მაცხვარიში, კვანჭიანარი), სოფ. მაცხვარიშის სამხ-აღმ. ჭიბე და ჩუბე აგრამ-იდ იყოფა. გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ. 1973 წელი.
- აგრამ ცხეც** – ფიჭვნარი ტყე (მესტია, კალა, აგრაი), ს. აგრის ჩრდ-ით მდებარე ფიჭვნარი. ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ. 1971 წელი.
- აგული მეწყერ** – ტყე, კლდე (ლენტეხი, ჟახუნდერი, ლუჯი), სოფ. ლუჯის მთა უჟალში. ტყეში ნამეწყრალი ადგილებიცაა და სანადირო ადგილებიც. თენგიზ გიორგის ძე ონიანი. 44 წ. 1980 წელი.
- აგულამ** – (იხ. აგულამ).
- აგულამ** – ტყე (მესტია, ლადამი), დ.ს. გვარლიანი, 27 წ. 1972 წელი.
- ადამუშა** – უბანი (მესტია, ხალდე, ცხუმალდი), ცხუმალდში მაცხოვრებელელი გაზდელიანების საგვარეულო თემი. შ. მ. ჩანჭსელიანი, 46 წ. 1974 წელი.
- ადანშ** – ყანა, სათიბები (მესტია, ხალდე, ფაცი), სოფ. ხარაშშია, ირგვლივ სათიბები და ტყე აკრავს. ე.ს. გვიდიანი, 24 წ. 1974 წელი.
- ადამშერ** – (იხ. ფეტუმშერ, ტვიბი).
- ადამშერ მურყუამ** – კოშკი (მესტია, ხერხვაში), სოფ. ხერხვაშში დგას ჩანგლიანების ყოფილა ადრე, ახლა ეს გვარი აღარაა. დავით დუდარუყის ძე ანსიანი, 51 წ. 1969 წელი.
- ადამშა** – უბანი (მესტია, ლენჯერი, კაერი), ს. კაერში მერლანების საგვარეულო თემის – დუბიდუბისერის ერთ-ერთი სამმო (სამხუბ), დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973 წელი.
- ადამშა ლარალ** – სამოვარი (მესტია, მულახი, ჩვა-
- ბიანი), სოფ. ჩვაბიანის ჩრდ., მულხურას მარჯვენა კალთის ყოფილი სათიბი, ადამ ნიგურიანის იქნებოდა. სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ. 1971 წელი.
- ადამშა მურყუამ** – (2) კოშკი (მესტია, მულახი, ჟახუბი, იხ. მგქეშა მურყუამ), ა. ჟახუშშია, დასახლების აღმოსავლეთი კარგადა დაცული, ეკუთვნის ნიგურიანების გვარს. მესა იასონის ძე კახიანი, 77 წ. 1971 წელი.
- ადამშა მურყუამ** – (იხ. მგქეშა მურყუამ).
- ადამშა ცხეც** – ტყე (მესტია), აეროპორტისკენ, ნიგურიანების საგვარეულო ყოფილი ტყე. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. 1972 წელი.
- ადანწერ** – ყანები (მესტია, იფარი, ზეგანი), სოფ. ზეგანის სამხ-აღმ., კაჩ-ის გაგრძელებაა. დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ. 1971 წელი.
- ადამ მურყუამ** – კოშკი (მესტია, ლენჯერი, კაერი), სოფ. კაერშია მერლანების საგვარეულო ერთ-ერთი კოშკი, კარგადაა შენახული, გადახურვაა საჭირო. დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973 წელი.
- ადამშა** – (2) უბანი (მესტია, ნესგაუბანი), ნიგურიანების საგვარეულო თემი, აქვთ კოშკიც მგქეშას თემთან საზიარო. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972 წელი.
- ადანწ ჭალამ** – სამოვარი (მესტია, ლატალი, კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, ჭალამ (ენგურის) მარჯვ. მხარეზე, შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973 წელი.
- ადილარი ნაქართოფლალ** – სამოვარი (ლენტეხი), ცილურეში ადილარ ხვისტანის ნაქართოფილარი. გ.ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978 წელი.
- ადლიშ** – კლდე (მესტია), ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.
- ადსგლ მურყუამ** – კოშკი (მესტია, იფარი, ადიში), სოფ. ჰადიშშია, ადსგლა ავალიანისა. მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. 1971 წელი.
- აეროდრომი** – აეროდრომი (ლენტეხი, ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშში, ლაშხურის მარცხენა მხარის დავაკება.
- აეროდრომი ლეჭმრლარ** – სათიბები (ლენტეხი, ჩიხარეში).
- აზაულ** – სათიბი (მესტია, ხალდე, წანაში), სოფ. წანაშშია, იფნალდის მხარეზე; ნ. გ. ასული ლიპარტელიანი, 27 წ. 1974 წელი.
- აზაუბი დაბარ** – ყანები (ლენტეხი, ჩიხარეში, ახალშენი), ახალშენშია, ჩიხარეშის ზემოთ, ბინმე აზავისა. ასტერ ქელეშის ძე ნემსაძე, 52 წ. 1981 წელი.

- აზაჟ-ნები ღვრ** – სათიბი (მესტია, ხალდე), ლაზურულს მთაშია, წყაროც არის ტყეში, ფიჭვნარიც. შ. მ. ჩანქელიანი, 46 წ. 1974 წელი.
- აზმახ** – (იხ. ნაკაშ აზმახ), სამოვარი მთა, მთა ნაკას ქვემოთ, ირგვლივ ტყე, შიგ ჭაობიანი ვაკე ადგილია. შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რაიონი, სოფ. ჩქვალერი, 1970 წელი.
- აზმახ** – ჭაობიანი პატარა ტბა (მესტია, ხაიში, ზედა ვედი), გვანდრაშ სუკისა და მაქემ ოციმუშის საზღვარზე დგას დაჭაობებული პატარა ტბა, პატარა ზეგანია, გაუვალი ტბაა. შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ. 1970 წელი.
- აზმახიშ სუკი** – გორა, სამოვარი (მესტია, ხაიში, ზედა ვედი), გვანდრაშ სუკისა და მაქემ ოციმუშის საზღვარზეა, მის ქვემოთ დაჭაობებული ტბაა. შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ. 1970 წელი.
- აზრანი** – სათიბები (ჩიხარეში, მახაში). რ. მ. ჭელიძე, 1976 წ.
- აზრანიშ ზაგარ** – სათიბი (მესტია, ცხუმარი, ლეზგარა), სოფ. ლეზგარას ქვემოთ, პაპარობაშ ზაგარს მოსდევს ენგურისკენ. თინა მეკას ასული ქალდანი, 22 წ. 1969 წელი.
- ათრეჯიანშა** – ნაკომკარი (ლატალი, ნავყვამი), სოფ. ნამყუამშია, ზემო ნაწილი მონგრეული აქვს, ამჟამად ალექსანდრე გირგვლიანს ეკუთვნის. ალექსანდრე ბექუას ძე გირგვლიანი, 80 წ. 1973 წელი.
- ათრანი** – სათიბი (მესტია, კიჩხულდაში), სათიბ ლაროლაშს აკრავს ჩრდ-აღმ. სოფლისკენ, ფერდობი ადგილია. სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ. 1969 წელი.
- ათრანი** – სათიბი (მესტია, ფარი, ხოსრარი), დასახლება ლაყურას დასავლ., ნიურანიშ ტუიბრას მარჯვნივ, სამოვარი ქურთარის აღმოსავლეთით. სვიმონ აზნაგევის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ. 1969 წელი.
- ათრანი** – ყანა (მესტია, კიჩხულდაში), სოფ. კიჩხულდაშის ჩრდ-დასავლ., ცხოვრობს ერთი მოსახლე. კიჩხულდაშიდან ცალერისკენა გზის ქვემოთ, თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969 წელი.
- აკაშ** – უბანი, სამოვრები (ლენტეხი, ჩიხარეში, მახაში), სოფ. მახაშის ერთერთი ნაწილი, უწინ სამოვრები იყო მხოლოდ; რ. მ. ჭელიძე. 1976 წელი.
- აკაშ** – წყარო (ლენტეხი, ჩიხარეში, ახალშენი), სოფ.
- ახალშენშია, დასახლების ბოლოში; მ.ლ. ნემსაძე. 40 წ. 1974 წელი.
- აკაშანა** – ყანა (ლენტეხი, ჩიხარეში, ახალშენი), ა.ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981 წელი.
- აკლდამაშ დაბ** – ყანა (მესტია, ფარი, ლამხერი), სოფ. ლამხერის სტიფის ჩრდ., ფარსა და ლამხერს შორის. ყოფილა სასაფლაო (ქვითვირისა-ფიტკრიშ აკლდამაშ ქა თერახ – დადერქელიანისააო); მახამეთ გურმაჩის ძე დევდარიანი, 49 წ. 1969 წელი.
- აკოპარ** – სამოვარი (მესტია, ჭუბერი, ლეწფერი), სოფ. ლეწფერშია დასახლების ზემოთ, სანგრები ყოფილა 1943 წელს, ამჩნევია ამჟამადაც; იანსონ სოზარის ძე სუბელიანი, 60 წ. 1970 წელი.
- აკოფარ** – სამოვრები, ლაკულმახი (მესტია, ჭუბერი), II სამამულო ომის დროინდელი სანგრები, დარჩენილია კვალი. ლაკულმახიშ ჭუტედის თავზე, ოდნავ მოვაკე ადგილია. დღესაც რუსული სახელი ჰქვია; ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი. 40 წ. 1970 წელი.
- აკვლდამ** – (იხ. ლასფლაგარ – ზმ. ვედი).
- აკვლდამ** – (იხ. ლასფლაგარ).
- ალაგოლარ** – იხ. ლატაფილ – (ლენტეხი, ჩიხარეში, ახალშენი), სოფლის მოედანი (ახალშენი). მ.ლ. ნემსაძე, 1981 წელი.
- ალგარ** – სამოვარი (ლენტეხი, ჟახუნდერი, ლემზაგორი), სოფ. ლემზაგორის სამოვარი მთა, საზიაროა ხერიასთან; ციალა დავითის ასული ლობჟანიძე, 38 წ. 1980 წელი.
- ალექსანდრე დობირ** – სათიბი (ლენტეხი, რცხმელური, ყვედრეში), სოფ. ყვედრეშია, ალექსანდრე ლიპარტელიანის ყოფილი სათიბი. დობირ „ფერდობზე მოქცეული ვაკე ადგილი, ტერასის ტიპისა; ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ. 1974 წელი.
- ალექსი მოლ** – საბალახო (ლენტეხი, ჩიხარეში, მელე), სოფ. მელეში ალექსი ავალიანის ყოფილი ახო.
- ალიმამი ღვრა** – სათიბი (მესტია, ლატალი, ლეშუკვი), სოფ. ლეშუკვის აღმ. ვინმე ალიმაიხის ყოფილი მიწა; შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ. 1973 წელი.
- ალიშოლ დაბ** – ყანა (ლენტეხი, ხოფური, ნანარი), სოფ. ნანარშია, ალიშოლ მემშველიანის ყანა; ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974 წელი.
- ალმასია ლიც** – წყარო (ლენტეხი, ჟახუნდერი, ლემზაგორი), ს. ლემზაგორში, თედორაძე ალ-

მასიას აღმოჩენილი და მისი სახელით შემორჩენილი, საზიაროა ხერისათან.

ალმაშანი – სათიბი (მესტია, ცხუმარი, ვებალდი), სოფ. ღუბაღდშია, სათიბ ბადრას ესაზღვრება დასავლეთით; მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ. 1969 წელი.

ალმახვცგირიშ ბაჩარ – გზა (მესტია, ჭუბერი, ლაკულმახი), კირარიშ ტობს ქვემოთ, გზაზეა დიდი ქვა, ქვემოთ ხრამია, ვიწრო გზაა, ვინმე ალმახვცგირ (ქალდანის) სახელობის ქვები; ვასიკო მუხას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970 წელი.

ალმახვცგირიშ მაჭუშა – წყარო (მესტია, ჭუბერი, ლარილარი), სოფ. ლარილარშია ჩუბე ლარილარში, გზის ზემოთ, ერთადერთი წყაროს წყალი. ალმახვცგირ ქალდანის სახლთან და მისი მიხედვითაა სახელწოდება; ალმახვცგირ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ. 1970 წელი.

ალმახვცგირიშ ჭუტედ – სამოვარი (მესტია, ჭუბერი, ლარილარი), ჩუბე და ჭუბე ლარილარის საზღვარზე აღმ. ჟიბე მარლისა და ლარილარის დამრევი ფოთლოვანი კედელი; ალმახვცგირ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ. 1970 წელი.

ალფეზი მოლ – სამოვარი (ლენტეხი, ჩოლური), მთისკენა გზაზე ტყის ზონაში, ალფეზ მუკბანის ნაცხოვარი; ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ. 1978 წელი.

ალწლიანი – ყანა (მესტია, უშგული, მურყმელი), სოფ. მურყმელის ჩრდ-აღმ. სამანქანო გზის ზემოთ; მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ. 1971 წელი.

ამადიშა – უბანი (ლენტეხი, გულიდა), ს. გულიდაშია, ქურასბედიანების საგვარეულო თემი. მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ. 1974 წელი.

ამადიშა დაბარ – ყანები (ლენტეხი, ხოფური, ნანარი), სოფ. ნანარშია ქურასბედიანების საგვარეულო ყანები; ვ.ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974 წელი.

ამადიშა ნამურყუამ – ნაკოშკარი (ლენტეხი, გულიდა), სოფ. გულიდაშია ყოფილი ქურასბედიანების საგვარეულო კოშკი; მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ. 1974 წელი.

ამადიშარ – (იხ. ამადგურალ).

ამადგურალ – უბანი (ლენტეხი, ხოფური, ნანარი), სოფ. ნანარშია შემავალი ქურასბედიანების ერთ-ერთი საგვარეულო თემი; ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974 წელი.

ამბაკო მოლ – სამოვრები (ლენტეხი, ჩიხარეში, მელე), სოფ. მელეში ამბაკო ავალიანის ყოფილი ახო.

ამბრელანი – სახნავი (ბეჩო, ქართვენი), ყანა ლატ-

ფილარის ჩრდილოეთით; გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი 47წ. 1969 წელი.

ამეხე ლაპლი – სათიბ-სამოვრები (მესტია, ხალდე, ჯუდარი), სოფ. ჯუდარშია, მანანაურის დელეს მარჯვ. მხარეზე; ი. დ. ლიპარტელიანი 73 წ. 1974 წელი.

ამეხენი ლაწებაშ – ყანა (ლენტეხი, ხოფური, მაზაში), სოფ. მაზასში, მდ. ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე; შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ. 1976 წელი.

ამეხენი ბეყენდაშ – სამოვარი (ლენტეხი, კახურა), სოფ. კახურას ჩრდ-დასავლეთით ტყეშია; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წელი.

ამეხენი ლეჯხარ – სამოვრები (ლენტეხი, კახურა), ლასკადურას ხეობაში, მარჯვენა მხარეზე ტყიანი ადგილია; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წელი.

ამეხენი ნაჭატლაშ – სამოვრები (ლენტეხი, კახურა), სოფ. კახურას ჩრდ-დასავლეთით. ამ ადგილებში შვავი იცის; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წელი.

ამეხენი ტუბარ – ხევი (ლენტეხი, კახურა), ლასკადურას ხეობაში, მდ. ლუტორის მარცხ. მხარეზე, ადრე სახნავებიც ყოფილა; ჯემალ ანტონის ჯე ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წელი.

ამეხენი ჩიჩაღ ლაჭემა – სათიბი (ლენტეხი, კახურა), ლასკადურას აუზში, მთა გოლდაშში; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წელი.

ამირან – მწვერვალი (ლენტეხი), ჰადიშის ქედის ჩრდ. სიმაღლე -4060 მ.ზღვის დონიდან; გიორგი აკაკის ძე მეშველიანი.

ამწანი – ყანა (მესტია, ეცერი, უღვალი), მდ. დავშარის მარცხნივ სახნავი დაწვდამის ჩრდ-დასვლ.; ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ. 1969 წელი.

ამპოლ – სამოვარი (მესტია, ფარი), მდ. ლექტერი ჭალას მარჯვენა კალთაზე, სამოვარ ნახორაშის ჩრდ-დასავლ. ტყიანია – უფრო მუხნარი, პატარა დავაკებული ადგილია, ადრე სათიბიც იყო; გურმაჩ ალიბურზას ძე რეზესიძე, 65 წ. 1969 წელი.

ამფხური – იხ. ლამფხური. ტყე, სათიბი (მესტია, ეცერი), სოფ. ეცერის ჩრდ-აღმ., სათიბ მწრიაში ფოყს ჩრდ.აღმ., ლეკატცხეკის სამხრ. მოედინა წყლებიც; აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ. 1969 წელი.

ამხე ბოგელ – სათიბი, ტყე (მესტია, ხაიში, ზედა ვედი); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969 წელი.

- ამხე ზოგელშე ნენრა** – წიწვნარი (მესტია, ხაიში, ზედა ვედი), არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969 წ.
- ამხე ზოგელშე ლარა** – სათიბი (მესტია, ხაიში, ზედა ვედი), არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969 წელი.
- ამხე გერბში** – სამოვარი (მესტია, ლატალი, მაცხვარიში), მდ. ლაჰლა ჭალაშია გერბაშის სამოვრებში, მდ. ლაჰლა ჭალას მარჯვ. კალთაზე; გურამ გ-მე გირგვლიანი, 35 წ. 1973 წელი.
- ამხე ლეგელდანი** – წიწვნარი (მესტია, კიჩხულდაში), ღელე ტუბის მარცხ. კალთა, სოფ. კიჩხელდაშის სამხრ-დასავლეთი წიწვიანი ტყის მასივი; სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ. 1969 წელი.
- ამხე ლარში** – სათიბი (მესტია, ფარი, ხოსრარი), სოფ. ხოცრარის ბოლოს, კიდეა სოფლის, დამრეცი სათიბია; სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ. 1969 წელი.
- ამხე მუბურ ტუბილდ** – ხევი (მესტია, ხაიში, ჭობარი), სოფ. ტობრის ჩრდ-დასავლ. ნაწილი, დამრეცი ადგილი, ხმელნარი, მოდინება წყარო, არის ღელე. „მუბურს“ უწოდებენ, რადგანაც მოხნელო ელფერს ტოვებს; ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970 წელი.
- ამხე ნანყუბულშე ლაშვიმინა ნაკვლდ** – (იხ. კვლხთი ბოგაშ ლაშვიმინა ნაკვლდ).
- ამხე გარჯელდ** – კლდეკარი (მესტია, ხაიში), სოფ. ხაიშის ჩრდ-აღმ. 1 კმ-ზე, ზემო ხაიშიდან გადის საცალფეხო გზა საქონლისთვის ნაშინჯისკენ, სერი გადის, გაჭრილია ხახის მაგვარად, ირგვლივ ტყეა შერეული; ნესტორ სემას ძე ჭკადუა, 64 წ. 1970 წელი.
- ამხენიშე ჭვარილარ** – სამოვარი (მესტია, ცალერი), ღელეს აქეთა ნაწილი; 1969 წელი.
- ამხეშარ** – უბანი (მესტია, ლახამულა, ხევრა); ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ. 1973 წელი.
- ამხან ტაფ** – უბანი (მესტია, ლენჯერი, ლაშთხვერი), ლაშთხვერის დასავლ. ნაწილი. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი. 37 წ. 1972 წელი.
- ამხანტაფ** – უბანი (მესტია, სეტი), სეტშია, ერთერთი ნაწილი, სამანქანო გზის ქვემოთ; თედორე ტარასის ძე ნაკანი. 63 წ. 1972 წელი.
- ამხე ტუბიზრა** – ღელე (მესტია, ლატალი, ლახუშდი), მთა ანდერიაშია, მოედინება სასმელი წყალი; გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელიანი 65 წ. 1972 წელი.
- ამხე ფაყ** – (2) უბანი (უშგული, ჟიბიანიშ, ჩაჟაში), სოფ. ჩაჟაშის აღმ. მხარე; ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ. 1971 წელი.
- ამხე ფაყ** – ჟიბიანის ჩრდ. მხარე, სოფ. ჟიბიანის ჩრდ-დაავლ. მხარე დასახლებისა, ლალცხვადის მარცხენა მხარე, ცხოვრობენ: რატინები, ნიჟარაძეები, ჭელიძეები, ხაჭვანები; გივი ერისტოს ძე რატინი, 33 წ. 1971 წელი.
- ამხე ღელა** – ღელე (ლენტეხი, ჩიხარეში, შგედი); ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976 წელი.
- ამაფილშე შანაშ** – სათიბი (მესტია, ფარი, ზაგარი), სოფ. ზაგარის აღმ., სამოვარ ჭიბის ჩრდილოეთით ამაფი მიქიანის სათიბია; გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ. 1969 წელი.
- ამაფიშე ლაგარდუში** – ყანა (მესტია, ეცერი, უსგვორი), ჭალაშ მარჯვ. მხარეზე, ამაიზ გურჩიანის საკრტოფილე; ა.ბ. გურჩიანი, 65 წ. 1973 წელი.
- ამაფილშე კალგლდ** – კალო (მესტია, ფარი, ზაგარი), ს. ზაგარის დასავლ. ზეგანზე, ბაშერ კალგლდარის ზემოთ ბარბილამდე, ამაფიშის კალო; გაიანე ჯამეთის ასული ცინდელიანი, 50 წ. 1969 წელი.
- ამაფაშ** – უბანი (მესტია, ლატალი, მაცხვარიში), ს. მაცხვარიში, ერთ-ერთი სამმო გირგვლიანების საგვარეულოდან, ჯულაშბას ნაყარი; გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ. 1973 წელი.
- ანაშა** – უბანი (ლენტეხი, ჩოლური, მამი), ს. მამშია ბაბლუანების დასახლება; ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ. 1978 წელი.
- ანგრაჟანი** – ყანა (მესტია, მულახი, ჭოლაში), ს. ჭოლაშის დასახლების დასავლეთით ვაკე ადგილია; სოფრომა საბას ჯე გუჯეჯიანი, 62 წ. 1971 წელი.
- ანგრეტან** – ყანები, უბანი (ლენტეხი, ჩოლური, დურაში); კ. ბენდელიანი, 1978 წელი.
- ანგრეტანი დაბ** – ყანა (ლენტეხი, ჩოლური, მამი); ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978 წელი.
- ანგურანი** – სათიბი (მესტია, ნაკი, ნასახლარი, ჯუხვლანი), ნასახლარ ჯუხვლანის ჩრდ-აღმ., საკულტო ადგილი ლაჯარის ჩრდ-აღმ. კარგი სათიბია, დიდ მოსავალს იძლევა; ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 54 წ. 1969 წელი.
- ანდერიანი** – სამოვარი მთა (მესტია, ლატალი, ლახუშდი), ს. ლახუშდის საზაფხულო სამოვარი მთა, მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, კარგი საბალახო მთაა, ვინმდე ანდრიას სახელობის მთა; გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელიანი, 65 წ. 1972 წელი.

ანდეგერი ნაკ – (იხ. ლალუნგვარ)

ანდრიი ნალზიგუტ – ნასახლარი, (ლენტეხი, ბაბილი), მდინარე ჩოლშერას მარჯვენა მხარეზე, ანდრია გასვიანის ნასახლარი; ნ. ბ. ქურასბედიანი 33 წ. 1974 წელი.

ანდუელი ნაკ – სათიბ-სამოვარი (მესტია, მულახი, ჟაბეში), მდ. ტუბრელას მარცხ. კალთაზე სათიბ-სამოვარი, მოვაკო ადგილიცაა, ფერდობიც; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი. 44 წ. 1971 წელი.

ანზელდ – საკულტო ადგილი (მესტია, იფარი, ადიში), ს. ჰადიშის ჩრდ. აღმ., სათიბების ფერდობზე. იციან ლოცვები, მხოლოდ მამაკაცთათვისაა დაშვებული. ვაკე ადგილია, ტერასაა, საყდარი არაა, დგას კერია და გამოაცხოვენ ხაჭაპურებს, საკლავიც მიაქვთ, ლემზგრალს გამოაცხოვენ და ევედრებიან ღმერთს, რომ კარგი ამინდი და მოსავალი იყოს; მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. 1971 წელი.

ანზელდ – სამოვარი, (მესტია, ლენჯერი, ლამთხვერ-ქაშვეთი), ენგურის ხეობის მარცხენა კალთის სამოვარი; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი. 37 წ. 1972 წელი.

ანზელდ ნაკ – ვაკობი (მესტია, იფარი, ადიში).

ანთიმოზი მოლ – ყანა (ლენტეხი, რცხმელური, ლადარვაში), ანთიმოზ ლიპარტელიანის სახელობის ყანა ს. ლადარვაში; გ. ბ. ქურასბედიანი, 52 წ. 1976 წელი.

ანთუყუი ლექტერ – წისქვილის მიდამო (მესტია, ბეჩო, ბაგვდანარი), ს. ბაგვდანარის მარცხ. მხარეზე, ლალქტერი ლიცზე დგას ანთუყ ხორგუანის წისქვილი, პატრონის (სახლის უფროსის) მიხედვით; ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ. 1969 წელი.

ანთრ – სამოვრები (ლენტეხი, ჟახუნდერი); შამილ სპირიდონის ძე ონიანი.

ანიამა ნალზიგუტ – ნასახლარი (ლენტეხი, ჩოლური, ზედა ჭველიერი), ზედა ჭველიერში ვინმე ანიას სახლი ყოფილა; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976 წელი.

ანტონი მოლ – ყანა (ლენტეხი, რცხმელური, ლადარვაში), ანტონ ტვილდიანის სახელობის ყანა ს. ლადარვაში; გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976 წელი.

ანტონი ნაჭემ ფარ – სათიბი (ლენტეხი, ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშის აღმ. მთის სათიბები, ანტონ ჯანხოთელის ყოფილი სათიბები.

ანტოპრ – (იხ. ჩუბე წყურგინ)

ანტოპრე ლასფლაჟურ – სასაფლაო (მესტია, ხაიში, ქვედა ვედი), ჟიბე და ჩუბე წყურგინებს შორისაა ანტო (ჭკადუანთ) სასაფლაო; ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ. 1970 წელი.

ანტოპრე ლაშდღვიპრ – იხ. ანტოპრე ლასფლაჟურ
აილამა – ბანაკი – (ლენტეხი), მ. აილამის სამხ. მდებარე ალბ. ბანაკი. სიმაღლე 2200 მ.; გიორგი აკაკის ძე მეშველიანი.

აილამა – მწვერვალი (ლენტეხი), სიმაღლე 4544 მ. ზ. დ.; გიორგი აკაკის ძე მეშველიანი.

აირაშ – (იხ. აირაში ლახე)

აირაში ლახე – სამოვარი მთა (ლენტეხი, ჩიხარეში, მელე).

აირაშ – მწვერვალი (მესტია, უშგული), ს. ჩაქაშის სამხ-აღმ. მისი სიმაღლეა 3167 მ. საარჩვო-საჯიხვე კლდეა; პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ. 1971 წელი.

არაჩინაშა – უბანი (ლენტეხი, ჩოლური, მამი), ს. მამში, შავრეშიანების უბანია; ი. ა. ჯამბურიძე, 59 წ. 1978 წელი.

არაჩინაშა ბაჯ – (იხ. ჩუბე ბაჯ).

არდეგანი მოლ – სათიბი (ლენტეხი, ჩოლური, ლევშერი), ლევშერში, არდეგან ქურდიანის ნასახლარი; გ. ზ. ბაბლუანი 55 წ. 1978 წელი.

არდეტანი ლენჩხარ – სათიბი (ლენტეხი, ჩიხარეში, ახალშენი), ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981 წელი.

არეთაშ დაბ – ყანა (მესტია, ხაიში, ლუხი), ს. ლუხშია, სამაქანო გზის მარცხნივ, ჟაბე ლუხის ჩრდ. ს. ლახამისკენ. არეთა ჭკადუას ყოფილი ყანა, მოვაკო ადგილია; ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა 65 წ.

არსელედ – ყანა (მესტია, მულახი, ლახირი), ს. ლახირის დასახლების ქვემოთ; ალექსი ისამის ძე იოსელიანი 99 წ. 1971 წელი.

არსენაშ მოლაშ – სათიბი (მესტია, ბეჩო), ს. დოლის დასავლეთით; ყვრემ პეტრეს ძე უშხვანი 54 წ. 1969 წელი.

არსნაშ – ყანა (მესტია, კალა, დავბერი), ს. დავბერსა და ს. ლალხორს შორის ენგურის მარჯვ. კალთაზე; ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი 40 წ. 1971 წელი.

არტენი ნადგარ ლელა – ღელე (ლენტეხი, კახურა), მდ. ლასკადურას აუზშია, გუგავა არტენი, ზემო სვანებს მოუკლავთ დაბიერის მხარეზე; ჯ. ა. ლიპარტელიანი 37 წ. 1974 წელი.

არშელაშ – ყანა (მესტია, იფარი, ჰადიში), ს. ჰადიშის დასავლეთი დასახლება; სოფრო გიორგის ძე ავალიანი 60 წ. 1971 წელი.

არშელაწიერ – (იხ. არშელაწი)

არშტლიდარ – სამოვარი (მესტია, ლახამულა, თოთელეში), ს. თოთელეშის სამხ. ზემოდან მოემართება ორი ტოტი ღარისა, შარვლის ტოტის მაგვარად ორი წყაროს შესართავი; დეშა შარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ. 1970 წელი.

არშტლიშ – ყანა (მესტია, ფარი, ქვედა ლუჰა), ს. ჩ. ლეჰას ქვედა ნაწილი, ყანა ნენგუ-ლაშის ჩრდილოეთით. შევიწროებულია; სიღვეან იშმაგის ძე დადემქელიანი, 54 წ. 1969 წელი.

არჩილი მოლ – სათიბები (ლენტეხი, ჩოლური, ლევშერი), ლევშერშია, არჩილ ბაბლუანის ნაახოვარი, გ.ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978 წელი.

არცხელი ჭალაშ (იხ. ჭალაშ-არცხელი)

არცხელი ჯგერაშ (იხ. ჯგერაშ-არცხელი)

არცხელ – სოფელი (მესტია, მულახი), მულახის ს.ს.ში შემავალი სოფელი. მდებარეობს მდ. მულხურას მარჯ. კალთის ტერიტორიაზე, ს. ჟამუშა და ლტებრას შორის. დგას ორი კოშკი და ერთი ეკლესია -ჯგერაშ. ცხოვრობენ: მარგიანები, ჟორჟოლიანები, დადვანები. არის ხილნარი: ვაშლი და მსხალი, ბალი, ტყემალი; ერმალო ციოყის ძე ჟორჟოლიანი, 85 წ. 1971 წ.

არცხელი სგიმ სგიმ – წყალი მჟავე (მესტია, მულახი, არცხელი), ს. არცხელის სამხ-აღმ., მდინარე მარცხენა მხარეზე, ხიდთან; ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი 33 წ. 1971 წელი.

არცხელი სტიფ (იხ. სტიფ-არცხელი)

არცაშ – სათიბი, ტყე (მესტია, კალა, ვიჩნაში), ს. ვიჩნაშის ჩრდ-დასავლ. ენგურის მარჯ. კალთაზე, არყნარი ტყითა და შიგადაშიგ სათიბები; ახმათ მელიტონის ძე ხარძიანი 43 წ. 1971 წელი.

არაჩიანშა ნამურყამ – ნაკომკარი (ლენტეხი, ჩოლური, ზედა ჭველიერი), ზედა ჭველიერშია ვინმე არაჩიანის საგვარეულოსი; გ. ნ. ზურაბიანი 46 წ. ს.ს.მუკბანიანი 45 წ. 1976 წელი.

არაჩიანშა ნალზიგუ – ნასახლარი (ლენტეხი, ჩოლური, ჭველიერი), ზედა ჭველიერში ვინმე არაჩიანის ყოფილი ნასახლარი, ამჟამად სახლება; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. 1976 წელი.

არუტეშიშ ლეჯ – დასასვენებელი ადგილი (მესტია, ცხუმარი, ღვებალდი), ს. ლტებალდშია, კიბილდის ქვემოთ, პატარა დასასვენებელი ადგილია, დგას ლეჯ (იფანი); აკაკი კოსდას ძე გერლიანი, 55 წ. 1969 წელი.

ასალდაშ – ყანა (მესტია, ხალდე, ლესხანი), ლესხანშია, დასახლების ბოლოში, ვაკე ადგილია,

მის გვერდით ღელეა; ჯ. ა. ჩანქსელიანი 26 წ. 1974 წელი.

ასანიშ ლაკური – კლდე (მესტია, ჭუბერი), მდ. ჭუბრულას მარცხენა მხარეზე, მთა შდატლერის ჩრდ-ით. კლდეებია საჯიხვე, ციცაბო კალთებით; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე 18 წ. 1970 წელი.

ასაშა – უბანი (ლენტეხი, ჩოლური, მამი), ი. ნ. ჯამბურიძე 59 წ. 1978 წელი.

ასაშა კუთიხ – უბანი (ლენტეხი, ჩოლური, ზემო მამი), ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978 წელი.

ასაშა მოლარ – სათიბები (ლენტეხი, ჩოლური, მამი), ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978 წელი.

ასკარდ – უბანი (მესტია, იფარი, იელი), ს. იელიშია, ცხოვრობენ სამსიანები, დგას: იტან მახრობელი (ეკლესია), ჯგერაშ; რეჯიზ ვარლამის ძე ხვიბლიანი, 38 წ. 1972 წელი.

ასლანბეგი მოლრდარ – სათიბი, ტყე (მესტია, იფარი, ბოგრეში), ს. ბოგრეშის აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ასლანბეგ გულბანის სათიბი; გალაკ საფოს ძე კორძაია, 15 წ. 1971 წელი.

ასლანბეგიშ ნაკ – სამოვარი (მესტია, ეცერი, ბარში), ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ., სამოვარ გემლარიშ ნაკ-ის ქვემოთ, შიშველი ადგილია; ბაჯუ პირიბეს ძე გერლიანი 27 წ. 1969 წელი.

ასლანდარ – უბანი, ყანები (ლენტეხი, ჩოლური, დურაში), კ. ბენდელიანი, 1978 წელი.

ასლანი ნაჭემ ფარ – სათიბი (ლენტეხი, ჩიხარეში)

ასლანრე მურყამ – ნაკომკარი (მესტია, ეცერი, ისკარი), სოფლის სამხ.,-აღმ. ნახევრად ჩამონგრეული; აკაკი ფაცის ძე აფრასიძე 27 წ. 1969 წელი.

ასლანშა მურყამ – კოშკი (მესტია, მულახი, არცხელი), ს.არცხელშია, კარგად დაცულია, ასლანშა კოშკი, ჟორჟოლიანების საგვარეულოსი; ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971 წელი.

ასლაყაშ – ყანები (ლენტეხი, ხელედი), ხელედშია, გიომერაშების უბანში, გზათაგასაყარებია; ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი 43 წ. 1976 წელი.

ასმაშ – კლდე, მყინვარი (მესტია, მულახი), ტუბერის ხეობის ჩრდ-ით, მყინვარ ტუბერის მარცხენა მხარეზე; ჭიჭიკო ივანეს ჯე კახიანი, 44 წ. 1971 წელი.

ასონი მურყამ – ნაკომკარი (მესტია, მულახი, ჟაბეში), ს. ჟაბეშშია, ტუბერას მარჯვ. მხარეში, ნანგრევებია მხოლოდ, კახიანებისა; მეხა ია-

სონის ძე კახიანი, 77 წ. 1971 წელი.

ასტმელდჷ ტუბი – ხევი (მესტია, მულახი, არცხელი), ს. არცხელის დასახელების ჩრდ. პატარა ღელეა; ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971 წელი.

ასტმელდ – ბუჩქნარი, სამოვარი (მესტია, მულახი, მურშველი), ს. მურშველის სამხ-დასავლ. პატარა ღელეცაა, ბუჩქნარი; ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ. 1971 წელი.

ასქართ – სათიბი (მესტია, ბეჩო, ქართვეანი), მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ყანა ჯობანის ჩრდ-ით, სოფლის სამხ.-აღმ. გაყვანილია მოსარწყავი წყალი. მის აღმოსავლეთით საკულტო ადგილია, დგას იფი, რომლის ხელის ხელბაც კი აკრძალულია; პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ. 1969 წელი.

ასგრთწნიერ – ყანები (მესტია, ბეჩო, ქართვეანი), ყანებს საჭმიერსა და წტილწნის შუა, დასახლება დასავლეთით; გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ. 1969 წელი.

ატოლუშა მოლ – სათიბი (ლენტეხი, ლექსირი), მდ. ჩოლურის მარცხენა კალთაზე, მეშველიანების საგვარეულო; ჯ. რ. მეშველიანი 50 წ. 1974 წელი.

ატოლუშა მოლ – ყანა (ლენტეხი, ყარიში), ს. ყარიშია, მეშველიანების საგვ. ყოფილი ყანა; დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ. 1974 წელი.

ატყურ – სამოვარ-სათიბები (მესტია, უშგული), ს. უშგულის სამხ.-აღმ. მდ. ქვიშირის მარჯვ. კალთაზე, ალპური ზონაა; მერაბ ანტონის ძე ნიწარაძე 60 წ. 1971 წელი.

აფაკუიშ ნაკრაუ – სამოვარი მთა (მესტია, ჭუბერი, ყარი), მთა რატინებისა და მთა შამფრილს-შუა. დამრეცი შიშველი ადგილია წიწვნარ-ფოთლოვანი ტყეში; გელა გელას ძე სუბელიანი, 45 წ. 1970 წელი.

აფაკუიშ ჭტედ – ტყე (მესტია, ჭუბერი, დევრა), სოფ. დეურას სამხ.-აღმ. ფოთლოვანი ტყის კედელი, მდ. დეურელას მარჯვენა მხარე, ტყე შერეულიცაა; გერასიმე ნიკოლოზის ძე გადრანი, 50 წ. 1970 წელი.

აფაყუიშ ნაკრაუ – სამოვარი მთა (მესტია, ჭუბერი, ლახამი), მდ. ლახამის მარცხენა მხარეზე, ნადრუყუიშ თავზეა ვაკე ადგილი, სადაც აფაყუ გარდანს კარავი ჰქონია; ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ. 1970 წელი.

აფკვირ – მწვერვალი (მესტია, ფარი); ვახტანგ ჟემუხას ძე ნარსავიძე, 1965 წელი.

აფრასიმე გელაშ ლექტერ – წისქვილის მიდამო (მესტია, ბეჩო, ბაგვდანარი), ს. ბაგვდანარის თავში, მარცხ. მხარეზე, მდ. გულა ჭალა -დან გამოყვანილ წყალზეა გაკეთებული – ლალქტერ ლიცზე, აფრასიმე გელას კუთვნილი წისქვილი; ივანე ვამანას ძე კვიციანი 81 წ. 1969 წელი.

აფრასშა – უბანი (ლენტეხი, ჩოლური, ჭველიერი), ლიპარტელიანების საგვარეულო ერთერთი შტო ქვედა ჭველიერში; შ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ. 1974 წელი.

აფრასშა იხ. აფრასშა

აფრასშერ – უბანი (მესტია, ჭუბერი, ყარი), ყარშია, ჩუბე ყარში, სამანქანო გზის მარცხენა მხარეზე, მდ. ჭუბრულას მარჯ. მხარეზე. დავაკებულია, კარგი ვაშლნარ-მოსახლეობით. სახნავ-სათესებით. ჩრდ.-დასავ. ესაზღვრება ყარი; ანდრია ბიმერზას ძე აფრასიმე. 1970 წელი.

აფსწნი – სათიბი (მესტია, ბეჩო, ტეხიში), ს. ტეხიშიის ბოლოს მდებარე სათიბი, ლწმლიდის ჩრდ., ეკუთვნის ცალანებს (ყარბეგშა-ყარეგანთი); რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ. 1969 წელი.

აფსწნი – სახნავ-სათიბი (მესტია, ფარი, ქვედა ლუჰა), ს. ჩ. ლეჰას აღმ., ბაღი სარბითის სამხ. ჟაბე ნენგუტწამდე. კარგი ვაშლნარია (სანფარ), ხილიანია ძველთაგანვე; სილევან იშმაგის ძე დადემქელიანი, 54 წ. 1969 წელი.

აფქწნი – სათიბი (მესტია, ეცერი, ისკარი), სამანქანო გზის ზემოთ, სათიბ ლამამდელარს დასავლ. სათიბ თეტელწნი-მდე; ფუჩე ფუჩეს ძე გერლიანი, 87 წ. 1969 წელი.

აფქწნი (2) – სათიბი (მესტია, ცხუმარი, მაგარდელი, ისკარი, ეცერი), ს. მაგარდელის ზემოთ, სათიბ ნაქორს სამხ. (ზემოთ); ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ. 1969 წელი.

აფხდწწარ – გზა (მესტია, მულახი, ზარდლაში), ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. ტყე ლექუა რადან სოფლამდე სამარხილო გზა; ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი 32 წ. 1971 წელი.

აფხწარ წამდუხ გორწგ – სათიბ-სამოვარი (მესტია, ჭუბერი, ყარი), მთა შატლურას ჩრდ. მიმართულებით, სადაც გზა თეთნაშერასა და დეურას უერთდება. მაღლობია, დაახლოებით 1780,5 მ. შიშველი სამოვარიცაა, სათიბიც. კვალი ნამარხისა არ ჩანს. მდ. თეთნაშერასა და მდ. დეურულას შორის; გივი მეზას ძე სეხელიანი, 30 წ. 1970 წელი.

აფხაზურ ნენზილდარ – სამოვარი (მესტია, ნაკრა), ნაკრას მარჯვენა კალთაზეა, სამოვარ ქუჩურა ჭალას ჩრდ.-აღმ. ნენზილდარ (სოჭი) ხაგხ, გზას მიმავალი აფხაზების სადგომი ყოფილა; ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57წ. 1969 წელი.

აფხუერში – ყანა (ლენტეხი, ჟახუნდერი, ლემზა-გორი)

აქიმშა მუყუამ – ნაკოშკარი (მესტია, უშგული, ჩაჟა-ში), ს. ჩაჟაშია, ჟიბეფაში, კედლები მთელი აქვს, სახურავი და შიგნითა მხარე-არა. ნიჟარა-ძეებისა; ლუტა ნიკოს ძე ნიწარაძე 24 წ. 1971 წელი.

აქნი დაბი ღელოდ – ღელე (ლენტეხი, ჩოლური, ბუ-ლეში); ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ. 1978 წელი.

აქნი დაბ – ყანა (ლენტეხი, ჩოლური, ბულეში), ს. ბულეში, ვინძე აქნის ყანა; ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ. 1978 წელი.

აქსენტი მურყუამ (იხ. ხორგუანშა მურყუამ) – კომ-კი (მესტია, იფარი, ნაკიფარი), ს. ნაკ-იფარის ტერიტორიაზეა, აქსენტი პირველისაა ამჟამად, ადრე ყოფილა გულბანების; ლეკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ. 1971 წელი.

აყაროლ – ყანა (ლენტეხი, ჩიხარეში, მახაში); რ. მ. ჭელიძე, 1976 წელი.

აშილდ – სახნავი (ლენტეხი, ჟახუნდერი, სასაში). მიტუშა ვასილის ძე ონიანი, 41 წ. 1974 წელი.

აშილდაშ – სათიბი (ლენტეხი, ჩიხარეში, მახაში). რ.მ. ჭელიძე, 1976 წელი.

აშირყერ მაცხტარ – ეკლესია (მესტია, უშგული, მურყმელი), ს. მურყმელის სამხ. აღმ. ნაწილში დგას მაცხოვრის ეკლესია; ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ. 1971 წელი.

აშლან – სახნავი (ლენტეხი, ლასკადარი); ბ. დ. გუ-გავა, 24 წ. 1974 წელი.

აშნაშ – სამოვარი (მესტია, ხალდე, ბაიარი); გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ. 1974 წელი.

აშხანაშ – სათიბ-სახნავი (ლენტეხი, ჟახუნდერი, სასაში), ს. სასაშშია, მდ. ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე, მიტუშა ვასილის ძე ონიანი, 41 წ. 1974 წელი.

აშხაშურ – ღელე (ლენტეხი, ჩიხარეში, ახალშენი), ცხენის წყლის მარჯვ. შენაკადი, მოედინება მახე ლახულიდან, ახალშენში ჩამოედინება; მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974 წელი.

აშხან – სათიბი (მესტია, მულახი, ჟაბეში), ს. ჟაბე-შის სამხ.-დასავლ., ჟაბე ლახვის დასავლ. ვაკე ადგილია, ზაგზრუა; ივანე გედის ძე კახიანი, 83 წ. 1971 წელი.

აშგლდ – ტყე, გზა (მესტია, უშგული, მურყმელი), ს. მურყმელის სამხ.-დასავლ. ენგურის მარცხ. სამარხილო გზა გადის, არყნარი ტყით; ნუცა ანტონის ასული ნიჟარაძე, 62 წ. 1971 წელი.

აშგლდ-ჰოკერ – არყნარი (მესტია, უშგული, მურყმელი), მურყმელის სამხ. დასავლ. ენგურის მარცხნივ, სამარხილო გზაა, არყნარი ტყით; ნუცა ანტონის ასული ნიჟარაძე, 62 წ. 1971 წელი.

აშარ – უბანი (ლენტეხი, ბაბილი), ბაბილის ერთ-ერთი დასახლება, ლიპარტელიანებისა და ქურასბედიანების; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974 წელი.

აშარ (იხ. მაცხტარ-ლშმზერ) – ყანები (ლენტეხი, გულიდა), ს. გულიდაშია მაცხოვრის ეკლესიის მიდამოები; მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ. 1974 წელი.

აშტილდ – სათიბი (ლენტეხი, ჩოლური, ჭველიერ-რი), ზედა ჭველიერშია, მოედინება თბილი წყალი; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ.ს.ს. მუკბანიანი 46 წ. 1976 წელი.

აჩახმათრე მურყუამ – ნაკოშკარი (მესტია, ფარი), ამჟამად სახლი დაუდგამს აკაკი ნარსავიძია. დაუნგრევიათ დადემქელიანებს, რადგანაც მათ კომკზე მაღალი ყოფილა, ცენტრშია; გურმაჩ ალიმურზას ძე რეზესიძე 65 წ. 1969 წელი.

აჩინ – სახნავ-სამოვარი (ლენტეხი, ჟახუნდერი, სასაში), ცხოვრობენ გულბანები; მიტუშა ვასილის ძე ონიანი.

აგ – უბანი (მესტია, იელი, იფარი), ს. იელიშია, დასახლების სამხ.-დასავლ. უბანი, ეკლესიები; თარინგზელ, ძულვში, ჯგერაგ, ლამარია; რეჯიბ ვარლამის ძე ხვიბლიანი, 38 წ. 1972 წელი.

აგა ზოგ – ხიდი (მესტია, იელი, იფარი), ენგურზეა ხიდი აციდან სათიბებისკენ; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972 წელი.

აგა ლახულდ – სამოვარი (მესტია, იფარი, იელი), ენგურის ხეობის მარცხენა კალთაზეა, მთა ლეშნიერიშია; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972 წელი.

აგვლდი – ყანა (მესტია, იფარი, იელი), ს. იელიშია, ენგურის მარჯვ. მხარეზე, აცის აღმ. ვაკე ადგილი; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972 წელი.

აგვლდი რიყ – რიყე (მესტია, იფარი, იელი), ენგურის მარჯვენა სანაპიროს რიყე, უბან აგში; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972 წელი.

აძი – უბანი (ლენტეხი, ჩოლური, მუწვდი); გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ. 1978 წელი.

აწოლირ – მწვერვალი, (მესტია, ხალდე), მდ. ხელედურას მარცხ. კალთის კლდე-მწვერვალი, ზვინისებური; რ. დ. ჩანქსელიანი, 27 წ. 1974 წელი.

აჭაფარა – კლდე (მესტია, ჭუბერი), მდ. დაღწრის დასაწყისის ზემო კლდეებში სანადირო კლდეა.

ახალდაბ – ყანა (ლენტეხი, ჟახუნდერი); შამილ სპირიდონის ძე ონიანი, 55 წ. 1980 წელი.

ახალშენ (2)– (მესტია, ბეჩო, დოლაშვიფ), ს. ბაგვდანარის სამხ. მოსაზღვრე ახალი სოფელი. გამოსახლებულნი არიან ს. გულიდან, ხოვრობენ: გომუანები, კვიციანები, ხავთანები; აღმით ჩამოუდის მდ. თუთენე ლიც// გულაჟალა, მარჯ. მხრიდან – ფერმა; კატი გიორგის ძე გომუანი, 42 წ. 1969 წელი.

ახალშენ (იხ. დოლაშვიფ)

ახლაშერ მურყამ – ნაკომკარი (მესტია, ფარი), სოფლის ცენტრშია, ძირი დარჩენილია, გრიშა ნარსავიძეს მის გვერდით სახლი აუშენებია; გურამა ალიმერზას ძე რეხესიძე, 65 წ. 1969 წელი.

ახო – სახნავი (ლენტეხი, ცანა);

ახსანბეგიშ ნაკ – საბალახო (მესტია, ეცერი), ს. ეცერის საზაფხულო საძოვარი მთა, საძ. მთა გემლარიშ ნაკ-ის აღმ. ნაკარვებია, ვაკე, ვინმე ახსანბეგის ყოფილა; აკაკი სორეხის ჯე აფრასიძე 66 წ. 1969 წელი.

ახსანბეგიშ ნაკ (იხ. ახსანბეგიშ ნაკ)– ვაკობი (მესტია, ეცერი), აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ. 1969 წელი.

ახში ჯგერყ – ნასაყდარალი (მესტია, მულახი, ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის დასახლ. ჩრდ. სათიბ ლამპრანიში იყო, ამჟამად ნანგრევებია. სალოცავად ეხლაცაა გამოყენებული, გიორგობის თვეს (ლიგერგის); არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ. 1971 წელი.

ახელშენ – სოფელი (ლენტეხი, ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშის ჩრდ. საკმაოდ ძველი დასახლებაა.

ცხოვრობენ ნემსაზეები, ფერცულიანები, აბაშიძეები, ნიჟარაძეები, ნიბჩვიანები. დგას ეკლესია მაშენა, დაცულია ხატებიცაა, ლაშხურის მარჯვენა მხარის ფერდობზე; ასტერ ჭელეშის ძე ნემსაძე, 48 წ. 1974 წელი.

ახუარ – სათიბი (ლენტეხი, ჩიხარეში, შგედი), ს. შვედში, ბუჭვეშერის ტერიტორიაზე, ნახოვარია, განაწმენდი; ქ. მ. გაბიანი, 49 წ. 1976 წელი.

აჯამეთ – სათიბი (ლენტეხი, ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშშია, ახალშენის მხარეს; ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981 წელი.

აჯამეთილ – სათიბ-საძოვრები (ლენტეხი, ჩიხარეში, მელე).

აჯერმა – უბანი (მესტია, ლანჩვალი), ლანჩვალია, გომთელიანების საგვარეულო თემი, დგას კოშკი – აჯერმა მურყამ; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. 1972 წელი.

აჯერმა მურყამ – კოშკი (მესტია, ლანჩვალი), ლანჩვალია გომთელიანების საგვარეულო კოშკი; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972 წელი.

აჯერმა ცხეც – ტყე (მესტია), რახა ცხეცის ერთი ნაწილი, პატრონობდნენ გომთელიანები, აეროპორტის სამხ-დასავლ; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. 1972 წელი

აჟანი – ნიგვზნარი (ლენტეხი, ჩიხარეში, მელე), სოფ. მელეში ფერდობზე ნიგოზის ხეა გაშენებული. ძამუ ლავრენტის ასული ნემსაძე, 50 წ. სამსონ გიორგის ძე ონიანი, 54 წ. 1980 წელი.

აჟლათარ – უბანი (მესტია, ლატალი, მაცხვარიში), სოფ. მაცხვარიში, სწრქშას ნაყარია. გირგვლიანების საგვარეულოს სამმო. გ. გ. მაცხვარიში, 64 წ. 1973 წელი.

აჟლათმა ტუიბ – ხევი (მესტია, მულახი, არცხელი), ს. არცხელის სამხრეთით, მდ. მულხურას მარცხ. შენაკადის ხეობა. ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971 წელი.

აჟრშ – სათიბ-საძოვარი (მესტია, ლატალი, შყალერი). მთა მეხერის აღმ. ღაზუშის მთის სამხ. სნაშის ყუთიშის სამხრეთით. გ. რ. გურგლიანი, 40 წ. 1973 წელი.

ჰ

პესანი – ყანა (ლესემა, ხელედი), ს. ლესემაში ვენახებიცაა. ა. ს. გაზდელიანი, 36 წ. 1974.

პესანი ღელა – ღელე (ლესემა, ხელედი), ლესემაში, აბესანში ჩამოდის. ა. ს. გაზდელიანი 36 წ. 1974 წელი.

პესანი – ყანა (ფაყი, ხელედი) ს. ლეკუდარემის დასავლეთით. გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ. 1974

პრეგილ – კლდე (ლესურცხილა, ხაიში), მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე, მეჩხერტყიანი კლდეა, გზა გადის, მის თავზე ჭარჭა, ადამიანის ბილიკია მხოლოდ. საქონელი ვერ გადის, გზა ქველეთონასა და ტყაბედნიერს შორის. რომანოზ მუხას ძე ჭკადუა, 74 წ. პენსიონერი, 1970 წელი.

პრეგილ ლარალ – საბალახო (კახური, მესტია), კახერშია, ტყრბაზის აღმოსავლეთით. ადრე სათიბი იყო. თედორე ბარასის ძე ნაკანი, 64 წ. 1972 წელი.

პბი ნამწყდუ – კლდე (კაერი, ლენჯერი), ს. კაერის ჩრდილოეთით, აბი მერლანის ჩამონავარდნი კლდე. დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973 წელი.

პდგიში ჩაჟი ნამყდ ტუბი – ხევი (მესტია, ლანჩვალი). პირიბე ქელეზის ძე ნიგურია, 33 წ.

პზი – სამოვარი (მესტია, ბეჩო, ტეგვიში), შერეული ტყის მასივი მთა ჭერენდას მარცხენა მხარეზე, „პზი“- გაუგებარია. რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ. 1969 წელი.

პმადიშერალ – უბანი (ლენტეხი, ხოფური, ნანარი), სოფ. ზედა ნანარშია ქურასებდიანების საგვარეულო ერთერთი შტო; ვ. ნ. ქურასებდიანი, 35 წ. 1974 წელი.

პმერზარე დაბარ – ყანები, უბანი (მესტია, ჭუბერი, ლახამი), მდ. ლახამის მარჯვენა მხარეზე, ჩუპზე ლახამის დასავლეთით კალთაზეა ტერასა, სადაც 1 მოსახლე ცხოვრობს პმერზარეხსიდის შთამომავალი; ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ. 1970 წელი. **პმერზარე ჭოდარ** – სამოვარი, (მესტია, ჭუბერი, ლახამი), მდ. ლახამის მარჯვ. მხარე, ჩუპზე ლახამის დასავლ. პმერზარე დაბარის ზემოთ, ქვემოთ შესველი, აქა-იქ ხეები, ზემოთ წიწვნარი, დამრეცი კედელი, პმერზარეხსიდის სახელობის; ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ. 1970 წელი.

პნგურანი – სათიბ – სახნავი (მესტია, ცალერი), ჩ. ცალერის სამხ-დასავლ., ტუბირას მარჯვნივ,

მოვაკო ადგილია, ჩრდ. მხარე სამოვარია, ფერდობია; ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარმიანი, 58 წ. 1969 წელი.

პნგურანი (2) – სათიბი (მესტია, ნაკი, კირჩხულდაში, ცალერი), სოფ. კირჩხულდაშის სამხ-დასავლ., სათიბ ლატყულას ჩრდ-აღმ., მოფერდო ადგილია, შიგა და შიგ ხილნარია; თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969 წელი.

პნთიოზიშ ნაშიხუ – ნიგვზნარ-მუხნარი (მესტია, ხაიში, ეჩხე ხაიში), გაღმა ხაისში, მოვავიშ ნაშიხუის ქვემოთ, დასავლეთით. ქვედა ნაწილი ნიგვზნარია, ზემოთ მუხნარი და ფოთლოვანი ტყეა აქა-იქ: **პნთიოზ (ბიუ)** ჭკადუას წინაპრების ნამწვი ადგილი. დაუწვავთ, რადგანაც დიდი ტყე ყოფილა. ფერდობი ადგილია, თავზე მერყევი კლდეა, ჩამოდის ქვა; ნაგაშა ემეხას ასული ჭკადუა, 44 წ. 1970 წელი.

პნილ – უბანი (მესტია, ნაკი), ნაკის სას. საბჭოში შემავალი, მდ. ნაკრას მარცხ. მხარის საცხოვრისი, სულ 3 ოჯახია – ვიბლიანები, სუბელიანი, ცინდელიანი. სიმველის ნიშანი არ ატყვია; ვასილ ბერნაყის ძე ქალდანი, 58 წ. 1969 წელი.

პნსიანიშ ფოქ – (მესტია, ნაკი), გამოქვაბული, მდინარე ნაკრას მარჯვენა კალთაზეა, სამოვარ მთა გუირკშერის ძირში. დგას დიდი ქვა, რომელშიც 10 კაცის თავშესაფარი გამოქვაბულია, გვერდით წყალი ჩამოდის, ვინმე ანსიანის გამოქვაბული; ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969 წელი.

პნსანი – ყანა (მესტია, ლახამულა), საცხოვრისი ნოდშის სამხ. სახლებს ქვემოთ მდ. ენგურისკენ; გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969 წელი.

პნქერანი – სამოვარი (მესტია, ცხუმარი, ლახსყალდი), წიფარ ზაგარს დასავლეთით, სამოვარ ჟოლანის თავზე, წიწვნარ ტყეშია; ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ. 1969 წელი.

პნლშა ლაშხერ – ფიჭვნარი (მესტია, იფრარი, კალა), ს. იფრარის ჩრდ-დასავლ. ფიჭვნარი ტყეა წმინდა. შიგ მინდორია, სადაც ალბათ სალოცავი იყო; გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ. 1971 წელი.

პნგელ – ტყე (მესტია, ეცერი, ბარშ), სოფლის დასავლ. ლალქანის ტყეს აკრავს დასავლეთით ტყე: წიფელა, თხმელა; შალვა ამას ძე გურჩიანი, 78 წ. 1969 წელი.

პნგელ (2) – სათიბი, ტყე (მესტია, ფარი, სვიფი),

მდ. ჯენის ზემოთ მარჯვენა, ტყე ნაშთების ჩრდ. ტყეცაა ფოთლოვანი და სათიბებიც; იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ. 1969 წელი.

მათეგი ლარე – სათიბ-სახნავი (მესტია, ეცერი, უსგვირი), უსგვირშია, ჭალაშ მარცხ. მხარეზე. გვარი არ ახსოვთ, ამჟამად მესტორ გურჩიანისაა; ა. ბ. გურჩიანი 65 წ. 1973 წელი.

მაისი – სახნავი (მესტია, ლენჯერი, ნესგუნი), ფუშყერის მარჯვენა მხარეზე. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972 წელი.

პპრილ – სათიბი (მესტია, ბეჩო, გული), ს. გულის აღმოსავლეთით მდებარე ქედი (ზეგანი), ლაკარას ზემოთ, საზღვარი ბეჩოსა და ლატალის ჩრდილოეთით, უშბის სამხ-აღმო. მთების კვანძის დასაწყისი. სამხრეთით შერეული ტყე აკრავს; ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ. 1969 წელი.

პჟენ – სამოვარი მთა (მესტია, ლახამულა, იფარი), მდ. იფრიშ ტუბის მარცხენა შენაკადების თავზე, ალპურ ზონაშია, ტყის ზედა ზონაში, დგას კარვები; სეითბე უმარის ძე ჭკადუა, 66 წ. 1970 წელი.

პრგილპრე – სათიბი (მესტია, მულახი, არცხელი), ს. არცხელის დასახლების სამხ-დასავლ. ფერმის შენობებია, მდ. მულხურას მარჯვ. მხარეს; ერმალო ცისყის ძე ჟორჟოლიანი, 85 წ. 1971 წელი.

პრგილპრალ – სათიბები (მესტია, მულახი, ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის სამხ-დასავლ., სამანქანო გზის ქვემოთ; არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ. 1971 წელი.

პრიმიშ ტუბილდ (იხ. ლემდარა) – ხევი (მესტია, იდლიანი); დავით ფუთარის ძე ცალანი 92 წ. 1970 წელი.

პრჩილდშ – სამოვარი (ლენტეხი, ჩოლური, მამი), ს. მამის ჩრდ. აღმოსავლეთი; ბ.გ. ბაბლუანი,

73 წ., 1978 წელი.

პრჩილშერ – უბანი (მესტია, დგს), ნაურეზ ანსიანის სამოსახლო ადგილი, არჩილის შტო; იესებ სემას ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970 წელი.

პრჩილშერ (იხ. შოთაშერდიზი)

პრჩილშ მურყუამ – კოშკი (მესტია, იფარი, ჰადიში), ს. ჰადიშშია, არჩილ ქალდანისა; მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. 1971 წელი.

პრჩილშ ლაგარდეში (იხ. კოსდშ ლაგარდეში) (მესტია, ხაიში) – საკარტოფილე მთა ჯიქერში; მიხეილ ქერექის ძე ჭკადუა, 59 წ. 1969 წ.

პრჩილშ ლაკრპტი – იხ. კოსდშ ლაკრპტი (მესტია, ხაიში), მიხეილ ქერექის ძე ჭკადუა, 59 წ. 1969 წელი.

პრჩილ ნაკარ – ყანები (მესტია, ხალდე, ზემო ხაჩეში); რ. დ. ჩანქსელიანი 27 წ. 1974 წელი.

პრჩილ დებ – ყანა (მესტია, ხალდე, ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, უტეხურის ტერიტორიაზე, ვინმე არჩიშ ყოფილი ყანა; ნ. ნ. ჩანქსელიანი 25 წ. 1974 წელი.

პცხიშ ზაგარ – ზეგანი (მესტია, ცხუმარი, ტვიბერ-ლეზგარა), პცხიშ ღარს ზემოთ; მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ. 1969 წელი.

პცხიშ ღარ – ტყე (მესტია, ცხუმარი, ტვიბერ-ლეზგარი), ს. ტვიბერის თავზე, ტვიბერსა და ლეზგარას შუა, ტყის მასივი, მშრალი ღარი; მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ. 1969 წელი.

პჭტიფ – სოფლის მოედანი (ლენტეხი, მელურა), ს. მელურაშია, დგას რამდენიმე ცაცხვი, როგორც ჩანს ადრე საკულტო დანიშნულების იყო; ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ. 1974 წელი.

პჭშარ (იხ. პჭიშ) – სახნავი (მესტია, მულახი, ჩვაბიანი), არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ. 1971 წელი.

პჭიშ – სახნავი (მესტია, მულახი, ჩვაბიანი), არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ. 1971 წელი.

ბ

[ბ] **ბაზნიარ** – სათიბი (მესტია, ხოსრარი, ფარი), ს. ხოსრარშია, ფერმის ჩრდილოეთით, ხილნარი, ბაზნი ხაგანხ. [ბ] ბაზნი < ბაზანი. სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიმანი, 59 წ. 1969.

ბაბა ანტუშ ქაბე გორგ – ქედი (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში), ჟედრელას მარჯვ. კალთის წიწვნარი ქედი, მდ. ნერლუდსა და ნამსგალეთში ტუბის წყალგამყოფი. აღწევს ყვლბაძას მთამდე. ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ. 1970.

ბაბა გაბრიელიშ დაბ (იხ. ჩუბე დაბ – ქვ. ვედი).

ბაბა გოჯრ მუყტამ – კოშკი (მესტია, ჩაქაში, უშგული), ს. ჩაქაშია, კლდეზე დგას კოშკი-სახლი (დიდი მოცულობისა), 3 სართულიანი. ეკუთვნის ლეონტი ნიძარაძეს. ეჩხეფაშია. ბაბუა გოჯის (ნიჭარაძის)კოშკი; ლუტა ნიკოს ძე ნიჭარაძე, 24 წ. 1971.

ბაბდში ჩაქი ნაწყად – ფერდობი (მესტია, ლანჩვალი), აეროპორტის ჩრდ. ნესგა ლახუშია. ფერდობი, საიდანაც ჩამოვადნილია ბაბდი რატიანის ცხენი. პირიბე ქელეჩის ძე ნიგურიანი, 33 წ.

ბაბილ – სოფელი (ლენტეხი), ლენტეხის რ-ში შემავალი სოფელი, ლენტეხის სოფ. მდ. ცხენისწყლის ორსავე კალთაზეა გაშენებული, ჟიბე ბაბილ მდინარის მარჯვ. მხარეზე, ჩუბე ბაბილ მდინარის მარცხენა მხარეზე; რევაზ ბეგლარის ძე ქურასბედიანი, 22 წ. ნიკო ბეგლარის ძე ქურასბედიანი, 33 წ. რობიზონ ბეგლარის ძე ქურასბედიანი, 28 წ. 1974.

ბაბილანაშ – სამოვარი (მესტია); ირინე მელიქიშვილი, 1961.

ბაბლინე მოლ – ყანა (ლენტეხი, ბაბილი), ჩოლშურას მარცხენა კალთაზე; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974.

ბაბში ღარილარ – სამოვარი (სიდიანარი, ლატალი), ს. სიდიანარის ჩრდ. პატარა ღარებია; ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ. 1973.

ბაბშია ფოქ – გამოქვაბული (მესტია, ნაკი), მდ. ნაკრას მარცხენა კალთაზე, ტყე ბაბშის აღმ. დიდი გამოქვაბულია, 200 კაცის დასატევი, შიგნითაა წყალიც, თომიცაა შიგ, ფუნთუქირი ხაგ ბამბაშალ. გადმოცემით: ვინმე მონადირე ყოფილა შიგ ნანადირევით, მოსულა დევი (სინონიმია ბაბა) ბანჯგვლიანი ყოფილა და იმას აკეთებდაო, რასაც მონადირე. მონადირეს ტანისამოსზე ცეცხლი მოუდვია, – დევსაც, რომელსაც მოჰკიდებია და დამწვარაო; ვასილ

ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

ბაბში დაბ – სამოვარი (მესტია, იელი, ივარი), ს. იელიში, ჩუბე უბანშია მოლშს ქვემოთ; რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ. 1972.

ბაბა დაბგლდ – ყანა (მესტია, ქვ. მარდი, ჭუბერი), ს. ჩუბე მარდის შუაში, სოფლის გზის ზემოთ აღმით. „ბაბუას პატარა ყანა“. ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.

ბაბა მოლ // თემრაზი მოლ – სათიბი (ლენტეხი, ლასკადარი), მდ. ლასკადურას მარჯვენა მხარეზე, გუგავა თემრაზის ყოფილი სათიბი და სახნავი; ბ. დ. გუგავა, 24 წ. 1974.

ბაბა მოლგლ[დი] – ყანა (ხარაში, ხელედი), ს. ხარაშია, მოლარშია, პატარა ახოა (საშ. სიდიდისა, სხვა მოლებთან შედარებით), „ბაბა“ ვინ იყო, არ ახსოვთ; ე. ს. გვიდიანი, 24 წ. 1974.

ბაბა ნაყარალ – უბანი (ლენტეხი, გვიმბრალა, რცხმელური), ს. გვიმბრალაშია, მუსელიანი უნდა ყოფილიყო; გ. ა. მუსელიანი, 1976.

ბაბაშ – ტყე (მესტია, ნაკი), მდ. ნაკრას მარცხენა კალთაზე სოჭნარი ტყე (1: 200000). ბაბაშ ნამგენ ლემარ (დევი = ბაბა), აღმ. არის დიდი გამოქვაბული ბაბშია ფოქ; ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

ბაბაშ დაბგლდ – სათიბი (მესტია, ქართვანი, ბეჩო), სათიბ ლაჟლტერის დასავლ. სამანქანო გზის ქვემოთ, სათიბ ჰელდერს აკრავს, სათიბი ყოფილა ვინმე ბაბასი; გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ. 1969.

ბაბაშ ლარა – სამოვარი (მესტია, ტობარი, ხაიში), მდ. ორმელეთის მარცხენა მხარეზე, ვაკე ადგილი, ირგვლივ წიფლნარია, ნაბაჟ ლი, საზაფხულო სამოვარია, ვინმე ბაბას („ბაბუა“) სახელზეა დარჩენილი. მოედინება ბაბაშ ტუბი, მდ. ჟორმელეთის მარცხენა შენაკადი; ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970.

ბაბაშ ნაქორ – ნასახლარი (მესტია, ზ. მარდი, ჭუბერი), ს. ჟიბე მარდის ჩრდ. მთა ტობულდარისკენა გზაზე, ლანხუწარის გზაზე ჩხვიმიან იმთ – ბაბას ჰქონია ხის მრგვალი სახლი. დელე ადგილია, სამოვარია, იმის ზემოთ ნაშინაჟ არის, სამოვარია, მრავლადაა მოცვი და იყენებდნენ სათიბად; ბუჟლუ რაჟდენის ძე გურჩიანი, 38 წ. 1970.

ბაბაშ ტუბი – ხევი (მესტია, ტობარი, ხაიში), მდ. ორმელეთის მარცხენა შენაკადი, მოედინება

ბაბაშ ლარადან (სამოვარი), ტყეა, ზემოთ ხრამიცა; ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970.

ბაგელდ – სამოვარი (მესტია); ირინე მელიქიშვილი, 1961.

ბაგრტი ლორილ – სათიბი (ნასახლ. სგობულდი, ლატალი), ნასახლარ სგობულ-შია. ბაგრტი ჩურგულიანის ყოფილი სათიბი (ამჟამად დაღმეო ცხოვრობენ); მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ. 1973.

ბაგრტი ლჭემა – სათიბი (ხაჩეში, ხელედი), ს. ჟიბე ჭაჩეში. რ. დ. ჩანქსელიანი, 27 წ. 1974.

ბაგრტი მოლ – სამოვარი (ხურაშვილი, ხელედი), ჭურაშვილის მხარეში, ბაგრატ ჩანქსელიანის ყოფილი ახო; ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ. 1974.

ბაგუდანარ – სოფელი (მესტია, ბეჩო), ბეჩოში შემავალი სოფელი, აღმოსავლეთით ჩამოუდის მდ. გულა ჭალა. რამდენიმე ოჯახით, ჩრდ-ით დაღმრევი კედელი ესაზღვრება, სამხ. – ახალშენი; ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ. 1969.

ბაგუდანართე შუკუ – გზა (მესტია, ბაგვდანარი, ბეჩო), სამანქანო გზა ს. მაზერიდან ს. ბაგვდანარისკენ. გადის სკოლასთან, მიემართება აღმ. ს. გულისკენ. ს. ბაგუდანარ-ისკენ მიმართულებისა გამო, სოფლის გზაა; ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ. 1969.

ბაგუდანი ლახუ – სამოვარი მთა (მესტია, ბაგვდანარი, ბეჩო), ს. ბაგვდანარის ჩრდ., ლეგგების ზემოთ. ბაგუდანი (?)-ს მთა; ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ. 1969.

ბადალა შური ღელა – ღელე (ლენტეხი, ბაბილი), მდ. ჩოლშურის მარცხენა შენაკადი. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974.

ბადალა-შურ – სათიბ-სამოვარი მთა (ლენტეხი, ბაბილი), ალპ. ზონა ბაბილის სამხ-აღმ. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974.

ბადალაშური შუკუ – გზა (ლენტეხი, ბაბილი), მთა ბადალაშურისკენა სამარხილო გზა; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974.

ბადალაშ – სათიბი (ჩოლური, ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერის მთაში; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976.

ბადგერე დაბარ (იხ. ბადგერარ).

ბადგერე ლაროლ – სათიბი (მესტია ზ. სგურიში, ჭუბერი), ს. ჟაბე (ჟაბე) სგურიშ-შია ჩრდ-ით, ვაკე ადგილია, შიგა და შიგ თხილნარი, ბადგერ ცინდელიანის ყოფილი სათიბები. ამჟამად მის შვილს ეკუთვნის. „ბადგერ-ანთ სათიბები“; ნინო ბიმურზას ასული აფრასიძე – გადრანი, 70 წ. 1970.

ბადგერე ნაკელდ – სათიბი (მესტია, სგურიში, ჭუბერი), ს. ჟაბე სგურიშშია. ბადგერ ცინდელიანის (მკვდარია) კუთვნილი ყოფილა. ამჟამად ცხოვრობს როზან ცინდელიანი, მაღლობზეა, ფედოზე ვაკე ადგილი, ტერასულია; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ბადგერე ყაფ – სათიბი (მესტია, სგურიში, ჭუბერი), მდ. ჭუბრულას მარჯვენა მხარეზე, ს. ჟაბე სგურიშშია, სათიბია ბადგერელების ზემოთ, ტყეშია შიშველი სათიბი; ბადგერ ცინდელიანის ყაფ „ტყეში შიშველი ადგილი“; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ბადგერე პდგი (იხ. ბადგერარ).

ბადგერარ – ყანები (მესტია, სგურიში, ჭუბერი), მდ. ჭუბრულას მარჯვენა მხარე, ს. ჟაბე სგურიშშია, ბადგერ ცინდელიანის კუთვნილი ყანები. „ბადგერაანთ ყანები“; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ბადიგერი ჭუტედ – სამოვარი (მესტია, ლარილარი, ჭუბერი), ს. ჩუბე ლარილარის დასაწყისში, მდ. მარლელას მარჯვენა, ცხოვრობენ ბადგერ ცინდელიანის შთამომავალნი. ფერდობი ზემოთ, საცხოვრებელი მინდორი; აღმაცგირ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ. 1970.

ბადიგერი პდგი (იხ. ბადიგერარ).

ბადიგერარ – უბანი (მესტია, ლარილარი, ჭუბერი), მდ. მარლელას მარჯვ. მხარეზე, ლარილარის დასაწყისში ცხოვრობენ ბადიგერ ცინდელიანის შთამომავალნი. ვაკე, სახნავ-სათეს-ხილნართი; აღმაცგირ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ. 1970.

ბადიშ ღარ – ღელე (მესტია, ხაიში), ბექსოლშ ნალგენსა და ლაღრაღშ ზაგარს შუა, მდ. ენგურამდე (შუაში ჭალათისგა), მოედინება წყალიც დაახლ. პატარა წისკვილის საკმარისი, ზემო ნაწილი უფრო შიშველი ადგილებიც აქვს, წიწვნარიც, ქვემოთ შერეული ტყეა; სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ. 1970.

ბადრა – სათიბი (მესტია, ღვებალდი, ცხუმარი), ს. ღვებალდშია, სათიბ ჭიბილდ აძევს ქვემოდან (ჩრდ.); მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ. 1969.

ბადრი ლალციროლ – სამოვარი (შგედი, ჩიხარეში), ს. შგედში. ლელცირი ჩანს, ვინმე ბადრის სახელობის; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976.

ბადრიშა მოლ(არ) – სათიბები (ჩოლური, ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში, მუკბანიანების; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. 1976.

ბადრიშერალ – უბანი (ჩოლური, ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში, მუკბანიანების საგვარეუ-

ლო; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976.

ბადროშა რიყ (იხ. რიყი დაბ).

ბადრშ – ტყე (ჭახუნდერი), ს. ჭახუნდერში, ფოთლოვანი ვინმე ბადრის კუთვნილი.

ბადღტე მურყტამ – კოშკი (მესტია, ადიში, ივარი), ს. ჰადიშშია, ბოდლო ქალდანისა; მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. 1971.

ბადგგერე ჩუბე ზენარ – ჭუბერის ცენტრი (მესტია, ჭუბერი), მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარე, ცენტრის ჩრდ. გაყოლებით, არის სატყეოს სახერხი ქარხანა, საავადმყოფო, კლუბი, მოსახლეობა, მაღაზიები, რუსთა სასაფლაო, ბადგგერე ცინდელიანის კუთვნილი ყოფილა; ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.

ბადრ – სამოვარი (მესტია, ფალედი, ფარი), ს. ფალედის ჩრდ. მხრისკენ, გზა სირხაუში ნენძის ჩრდ.-აღმ., ჩავარდნილი ადგილია (დეყუ ადგილი). მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969.

ბადარიშ ლაჯრებარ – კლდე (მესტია, ღემდერი, ფარი), მდ. ღემდრელას მარცხენა კალთაზე, სათიბ-სამოვარ ლაბგუნის ჩრდ.-დასავლ. ტყეა – წიწვნარი, ფოთლოვანი (თხილის, არყის...). ლაჯრებარ „ჩაფლარე ლაღვი“ – ჯგერა გოგირდოვანი ნივთიერებაა, უღებენ ტყავის შესაღებად; ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ. 1969.

ბადრ მოლარ – სამოვრები (ლენტეხი, ჩოლური, მამი), ს. მამის ჩრდ.-აღმ. ნახოვარი ბადის; ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978.

ბადტეშ ლარა – ვაკობი (ხევრა, ლახამულა); ვ. მ. ჭკადუა, ლახამულა, 30 წ. 1973.

ბადტშა – უბანი (ლახირი, მულახი), ს. ლახირის ცენტრალური ნაწილი, იოსელიანების საგვარეულოს სამოსახლო; მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ. 1971.

ბათიშერ – უბანი (ლენტეხი, ჩუკული, ჭახუნდერი), ს. ჩუკულის ერთ-ერთი დასახლ. უბანი. ნ. დ. გულბიანი, 26 წ. 1976.

ბათგშერ – ნასახლარი (მესტია, ხაიში), მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე დავაკებაა, ცხოვრობს ორი ოჯახი – ცალანი და ფილფანი. ნიგვზარია კარგი, ზღვის დონიდან 640,0 მ. მანძილი ხოშიდან 5 კმ. ბათგრ ჭკადუა (ამბოზენ: ზემამაძეები); დავით ფუთარის ძე ცალანი, 92 წ. 1970.

ბათგშერ – ხილნარი, ყანა (მესტია, ლეწფერი, ჭუბერი), ს. ლეწფერშია, ეზაშერის სამხ. ვაკე ად-

გილია, ხილნარ-სახნავ-სათესები, ბათგრ სუბელიანის მამულის სახელი; იასონ სოზარის ძე სუბელიანი, 60 წ. 1970.

ბათგშერ ადგი (იხ. ბათგშანი).

ბათგშანი – სათიბ-სამოვარი (მესტია, ტიტა, ჭუბერი), ს. ტიტაშია, სამხ. შემოკავებული ვაკე ადგილია, სათიბიცაა და სამოვარი, ბევრია ანწლი, „ბათგ სუბელიანის კუთვნილი“; ნოდარ თებეკის ძე ცინდელიანი, 21 წ. 1970.

ბათრამ მურყტამ – ნაკოშკარი (მესტია, ადიში, ივარი), ს. ჰადიშშია, ბათო ავალიანისა, კოშკზე დგას მოზრდილი გგები; მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. 1971.

ბათტე მურყტამ – კოშკი (მესტია, ჩვაბიანი, მულახი), ს. ჩვაბიანშია, კარგად შემონახული, ახალი ნაგებია – დაახლ. 1915 წ., გიგანებს ეკუთვნით, ბუთუ ცოცხალია; ბუთუ დავითის ძე გიგანი, 61 წ. 1971.

ბაკაშა – უბანი (კვანჭიანარი, ლატალი), ს. კვანჭიანარში შემავალი ერთ-ერთი თემი, კვანჭიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი სამძო; შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973.

ბაკაშა ლარე – სათიბი (მესტია, ჭოლაში, მულახი), უღვირის ქედზეა, ეკუთვნის ვინმე ბაკაელებს, ამჟამად ლუხუტაშვილებს აქვთ; ალექსანდრე გელას ძე დევედარიანი, 80 წ. 1971.

ბაკაშა მურყტამ – ნაკოშკარი (კვანჭიანარი, ლატალი), ს. კვანჭიანარშია, ძირიდაა დარჩენილი, ბაკა კვანჭიანის ყოფილი კოშკი; შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973.

ბაკაშერ (2) – უბანი (მესტია, ყარი, წირმინდი), ჟიბე ყარ-შია, მდ. თეთნაშერას მარჯვენა მხარეს, სამანქანო გზის ზემოთ, სათიბ-სახნავებით, ხილნარია, ნიგვზნარი; ბაკა ვიბლიანის ყოფილი მამული (ცოცხალი არაა); ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ. 1970.

ბაკაშერ (იხ. მშგშერ – წირმინდი).

ბაკაშერ ნაბაუ – სათიბი (მესტია, ყარი, ჭუბერი), მდ. თეთნაშერას მარცხ. შენაკადის გასწვრივ მდებარე სათიბი, ნაბაუ არის, საძირკველი ემჩნევა, ირგვლივ ტყეა შერეული, ბაკა ვიბლიანის სახელობის; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ბაკაშერ ტუბი – ხევი (მესტია, ქვ. მარდი, ჭუბერი), ს. ჩუბე მარდის სამხ.-აღმ. ტყის მასივია, შერეული, ბაკა ვიბლიანის ყოფილი ტყე, დამრეცი კალთებით, „ბაკაანთ ღელე, ხევი“; ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.

ბაკაშერ ღარ – სამოვარი (მესტია, ქვ. მარდი, ჭუბერი), ს. ჟიბე მარდის აღმ. დამრეცი ღარია, ადრე ტყის დამუშავების კანტორაც იყო, ირგვლივ წიწვნარი და შერეული, მშრალი ღელე, ბაკა ვიბლიანის კუთვნილი; ბუჟღუ რაჟდენის ძე გურჩიანი, 38 წ.

ბაკაშერ ჭუბედ – სავარგული (მესტია, ყარი, ჭუბერი), ს. ყარის დასავლ. აღმართული ფერდობი (კედელივითაა), თესვენ გგობს (თესლითაც და წერგითაც), ყოფილა ადრე ბაკა ვიბლიანის (ცოცხალი არაა); ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ. 1970.

ბაკაშერშანი (იხ. კაკოშანი) – ყანა (მესტია, სგურიში), ს. ფაფალ სგურიშსა და თეთნაშერას შორის, სამანქანო გზის ზემოთ, ფერმის შენობებს ზემოთ, დასავლეთით, ბაკა ვიბლიანის კუთვნილი მამული, (ცოცხალი არაა), „ბაკანთ“; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ბაკაშერშანი (იხ. კაკოშანი).

ბაკაშანი (იხ. ბაკაშერშანი).

ბაკო გორა – სამოვარი (ყვედრეში, რცხმელური), ს. ყვედრეშია, კლდე კუბცხ-ის თავზე, ბაკო ლიპარტელიანის ყოფილა; ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ. 1974.

ბაკშა მურყამ – ნაკომკარები (იენაში, ლატალი), ს. სგობულდშია, დაცული არაა, ყოფილი კვანჭიანების საგვარეულო კომპები, ორია; მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ. 1973.

ბაკშ ნაკრაჟ – სამოვარი (მესტია, ჭერი, ხაიში), მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, შგლდერიშ ღარისა და ლეცრა ღარის შუა. ბაკა ჭკადუას საზამთრო ადგილი საქონლისათვის, ამჟამად მისი შთამომავლები წირმინდში – აქესენტი და მისი ძმების მამის; ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ. 1970.

ბაკშინ – სათიბი (მესტია), აეროპორტის მიდამოშია, ეკუთვნის ხერგიანებს, გომთელანებს, (ბაკა სავ. სახელია); თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ. 1972.

ბაკუ ზაგარ – ზეგანი (ლენტეხი, მახაში, ჩიხარეში), ს. მახაშშია, ნაეკლესიარია, საკულტო. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ბაკურილ – უბანი (მესტია, ნაკი), ს. ნაკიში შემავალი სამოსახლო უბანი, ნაკრას მარცხენა მხარეზე, დასახლება კუტიცანის ზემოთ; ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ. 1969.

ბაკურშ – სათიბი (ფაყი, ხელედი), ს. მიქელშერსა და ხარაშს შორის, გვეგნიშერშია.

ბაკუშა მურყამ – კომპი (მესტია, ლახუშდი, ლატალი), ს. ლახუშდშია, ფირცხელანების საგვარეულოს კომპი (ბაკუ სავ. სახ.), გვერდით იყო მეორე კომპი, მაგრამ დაურღვევიათ. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ. 1972.

ბაკუ ნაშყად – კლდე, სათიბ-სამოვარი (მესტია, ბოგრეში, იფარი), ს. ბოგრეშის სამხ-აღმ., ენგურის მარცხ. კალთაზე, საზაფხულო სამოვარ მთასთან, დგას კარვები. ბაკუ ქურდიანის დასამარცხი კლდე; სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ. 1971.

ბალ – ზეგანი (ბეჩო), ს. ბეჩოს აღმოს. ესაზღვრება ტყით (შერეული) დაფარული ზეგანი, რომელიც სვან. ენის ორი დიალექტის პირობით საძვრად არის ცნობილი, ბზ. კილო, ბალსქ. კილო; ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ. პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს. მესტიის რ-ნი, 1969 წ.

ბალ – ზეგანი (მესტია, ბეჩო), ს. ბეჩოს აღმ. ესაზღვრება ტყით (შერეული) დაფარული ზეგანი, რომელიც სვან. ენის ორი დიალექტის პირობით საძვრად არის ცნობილი – ბზ. კილო, ბალსქემ. კილო. ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ. 1969.

ბალ[დ] ჩი ზაგარ – მესტია, ლადამი, ლექტწ ლახუის ჩრდ., საბალახო ლეგუმერისკენა გადასასვლელი ქედი; დ. ს. გვარლიანი, 27 წ. 1972.

ბალდერ – სამოვარი მთა (მესტია, ეცერი), საზაფხულო სამოვარი მთა, (ადრე საგაზაფხულო სამოვარი). შედარებით უფრო დაბალი ადგილი და პირველად იქ მიგვყავს საქონელი, დგას ორი კარავი; აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ. 1969.

ბალდიშ – მთის სათიბები (ხელედი), ს. ხაჩეშისა და ჯუდარის მთის სათიბები ჩრდ-დასავლ. მდ. მანანაურის მარცხენა კალთაზე; ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ. 1974.

ბალდიში შუკუ – გზა (ხელედი), ს. ხაჩეშ-ჯუდარიდან სათიბებისკენა სამარხილო გზა; ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ. 1974.

ბალეშიერ – სათიბ-სამოვარი (მესტია, ადიში, იფარი), ს. ჰადიშის ჩრდ-დასავლ. ჰადიშერას მარჯვენა კალთაზე, არყნარი ტყეა, წიწვნარიც ურევია; სოფრომ გიორგის ძე აველიანი, 60 წ. 1971.

ბალყჩარ – ტყე (ლენტეხი, ჩოლური, ხეობა), მამის ჩრდ. თხმელნარია; ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ. 1978.

ბალყერ – გზა, სათიბი (მესტია, ფხოტრერი, ეცერი), ს. ფხოტრერის ჩრდ.-დასავლ. თებერე ქურაშის გაგრძელება გემლარში სვიმამდე. თხემლნარია (ბალყერ გარ ხაგ). „თხემლნარი“; ეგნატე ამპიზის ძე ქანცლიანი, 55 წ. 1969.

ბალყერი – ტყე (მესტია, სვიფი, ეცერი), სოფლის ჩრდ.-დასავლ., მდ. ჯენის აღმ., სათიბ შამდერს აკრავს დასავლ. თხემლის ტყეა, „თხემლნარი“ (?) – ბალყერ „თხელა“; აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ. 1969.

ბალყი თარინგულ – ნაეკლესიარი (მესტია, ჭოლაში, მულახი), ს. ჭოლაშის ჩრდ.-აღმ., ტყე ბალყი ნაკარშია, ბალყი დღეს არაა – საერთოდ კი. იქ ამჟამად მუხნარია სულ; სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ. 1971.

ბალყი ნაკარ – სამოვარი (მესტია, ჭოლაში, მულახი), ს. ჭოლაშის ჩრდ.-აღმ., სამოვრებია, ვაკე ადგილია, ლეგებია და დამბირი ცხიკ-ს შორის. ბალყარ დესა ხაგხ ეჩე; სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ. 1971.

ბალყაშ – სამოვარი (ჩოლური, მუწვიდი), ს. მუწვიდიში, ადრე სახნავები იყო. თხემლნარია. ბელყარ „თხემლა“; გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ. 1978.

ბალყარ – სათიბები (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ს. ჟაბეშის ჩრდ.-დასავლ. მდ. მულხურას მარჯვენა კალთა, არის ბალყარ, სათიბ ლაცგასა და მდინარეს შორის, ჭაობიანიცაა; ჟორა მუხას ძე კახიანი, 31 წ. 1971.

ბალყარ – სათიბები (ნასახლ. სგობულდი, ლატალი), ნასახლარ სგობულშია, თხემლნარია; მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ. 1973.

ბალყარ (იხ. **ბალყი ნაკარ**).

ბალწი – ტყე, სამოვარი (მესტია, ჩვაბიანი, მულახი), ს. ჩვაბიანის სამხ.-დასავლ., ფოთლოვანი ტყეა, სამოვარ გუდერეზიანის ზემოთ; არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ. 1971.

ბალწი (იხ. **ბალწიარ**).

ბალწიარ – ყანები (მესტია, ლემსია, ლენჯერი), ს. ლემსიაშია, სამანქანო გზის ქვემოთ, ვაკე ადგილია, სუფთაა; შ. ა. შუკვანი, 28 წ. 1972.

ბალწიარ ნამდულუ – სასაფლაო (ჰეშვილი, ლენჯერი), ს. ჰეშვილშია სასაფლაო ვინმე ბალწიანის; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ბამილ – ყანები, ბაღი (მაცხვარიში, ლატალი), ს. მაცხვარიშის აღმ. ვაკობი, გზის ქვემოთ ხილნარიცაა; გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ. 1973.

ბამბა სტიკ – ქედი (ლენტეხი, რცხმელური), ლამ-

ხირის მარჯვენა მხარეზე რბილთიხიანი ადგილია; ვ. ა. ლიპარტელიანი, 1976.

ბამბა სტიკ – მთა-ქედი (ყვედრეში, რცხმელური), ს. ყვედრეშის მთა დიდ-ის გაგრძელება, კლდიანია ალპურ ზონაში; ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ. 1974.

ბამლოთშერალ – უბანი (ლენტეხი, ლექსირი), ს. ქვ. ლექსურაშია. მეშველიანების ერთ-ერთი საგვარეულო თემი; კ. ე. ფურცელიანი, 34 წ. 1974.

ბამლოდშერ – უბანი (ლენტეხი, ყარიში), ს. ყარიშია, მეშველიანების საგვარეულო თემი;

ბამტლოდ ნაშყად – სათიბი (ლენტეხი, ლასკადა-რი), ლასკადურას აუზშია, ვინმე ბამტლოდის (ლიპარტელიანი ?) გადანავარდნიაო; მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ. 1974.

ბანდე (იხ. **ბანდუ**) – სამოვარი (მესტია, ფარი); ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, 1965.

ბანდურალ – უბანი (მესტია, ლახირი, მულახი), ს. ლახირის დასახლების აღმ. მხარე; მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ. 1971.

ბანჯუმ ადგი – სამოსახლო (მესტია, ყარიში, ჭუბერი), ს. ყარიშია – ჩუბე ყარ-ში, სამანქანო გზის მარცხენა მხარეზე, მოვაკებული ადგილია, სახნავ-სათიბებით, ბაღით, ცხოვრობს ბანჯუ ცინდელიანი; ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ. 1970.

ბანჯუმარ (იხ. **ბანჯუმ ადგი**).

ბანაკ – ბანაკი (ცანა), აილამის ბანაკი „აილამა“.

ბამბა სტიკ (იხ. **ბამბა სტიკ**) (ლენტეხი, რცხმელური); მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939.

ბამარ – უბანი (ფაყი, ხელედი), ს. ფაყის ერთ-ერთი კუთხე-სოფელი, უბანი, ცხოვრობენ ჩანქსელიანები, ბენდელიანები, ლიპარტელიანები; გულნაზი შალვას ძე ჩანქსელიანი, 20 წ. 1974.

ბაპა ლარელ – სათიბი (ლენტეხი, ლეკოსანდი, ჟახუნდერი), ს. ლეკოსანდში, ნაეკლესიარი არაა, მღვდლის ყოფილა; გრიგოლ ბექურბის ძე ონიანი, 50 წ., ჯუმბერ შარდენის ძე ჯანელიძე, 48 წ. 1980.

ბაპა მილ (იხ. **ბაპა მოლ**) (ლენტეხი, რცხმელური). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939.

ბაპარალ – უბანი-თემი (ფაყი, ხელედი), ს. ლექმეთის ერთ-ერთი დასახლ. უბანი ჩანქსელიანების გვარისა, წინაპარი მღვდელი იყო, ტვიბლელი; ე. ს. გვიდიანი, 24 წ. 1974.

ბაპიშერ (იხ. **ლემშახლად**).

ბაპლე ღწრა – სამოვრები (ლენტეხი), ცხენისწყლის მარცხენა დავაკებასავითაა.

ბაპრე ღარწლ – სამოვრები (მესტია, მურყმელი, უშგული), ს. მურყმელის სამხ-აღმ., ენგურის მარცხენა გრწნიშ-ის აღმ. ალაური სამოვრები; ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ. 1971.

ბაპრე ღწრა – სამოვარი, ტყე (ლემსია, ღენჯერი), ს. ღემსიის ჩრდ-აღმ., მთა ღწლიწმისკენა გზა-ზე.

ბაპშა – უბანი (მესტია, ღანწვალი), ღანწვაღშია, ნიგურიანების საგვარეულოა, დგას ორი კოშკი; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.

ბაპშა მურყტამ – კოშკი (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ს. ჟაბეშია, ტუბირას მარცხენა მხარეში, ყანა ნამხვერში, დაცულია კედლები, აქვს სახურავი, ამჟამად ქოჩქიანების გვარს ეკუთვნის; მუსა იასონის ძე კახიანი, 77 წ. 1971.

ბაპშა მურყტმწრ – კოშკები (2) (მესტია, ღანწვალი), ღანწვაღშია, ბაპშა-ს თემში, ნიგურიანების საგვარეულოსია; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.

ბაპშერ (იხ. **იწმსავშერ**).

ბაპშერ – უბანი (ჩოღური, ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში, მუკბანიანების საგვარეულო; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976.

ბაპშა ღელწზოტა – სათიბი (მესტია, ჟაბეში), ს. ჟაბეშია, სათიბ გიმწმისა და სათიბ ჟიბე ჟოთშა ზაგწრს შორის მდებარე ჭაობიანი სათიბი. ბაპიშა – თემის (ქოჩქიანების) ყოფილა, ბაპაანთ (ქოჩქიანების საგვარეულო); ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.

ბაპწ ბოგ (იხ. **ჩტწბიწწნი ბოგ**).

ბაპწ კალწ – ეზო (მესტია, მურწკელი, მულახი), ს. მურწკელის ცენტრში, ჟიბე მურწკელშია, ჯგერწგის ეზო; გურამ ალექსანდრეს ძე ქურდიანი, 34 წ. 1971.

ბაპწ მოღ – უბანი (ლენტეხი, რცხმელური), რცხმელურის ერთ-ერთი დასახლებული უბანი, ღაშხრის მარჯვენა მხარეზე; ე. ა. ტვიღდიანი, 1976.

ბაპწ კტედრღწრ – წყარო (შყალერი, ღატალი), მგხერის მთაშია, მოეღინება კარგი წყარო საყდართან – მგხერის საყდარი ქვემოთ, (კტედ „ჭა“ ღეტრბე“); გ. რ. გურგვლიანი, 40 წ. 1973.

ბაპწნი (იხ. **ბაპწნიწრ**).

ბაპწნი ღიგ – წყარო (მესტია, მურწკელი, მულახი),

ს. მურწკელშია, წურულდწმშია, ეკღესიასთანა – ჯგერწგთან, მღვდღის ყოფილ საცხოვრისთან, კარგი წყაროა; ისღამ გოჯის ძე გულბანი,

13 წ. 1971.

ბაპწნი ტტბირა – ღელე (მესტია, ბოგრეში, ივარი), ს. ბოგრეშის ჩრდ-ით., უღვირიდან მოეღინება პატარა წყალი; გუნწერ იღამაზის ძე გულბანი, 38 წ. 1971.

ბაპწნიწრ – ყანები (მესტია, ბოგრეში, ივარი), ს. ივარის ჩრდ-აღმ. ს. ბოგრეშის საზღვრამდე, ენგურის მარჯვენა კალთაზე; ღუკუა ბესის ძე გულბანი, 88 წ. 1971.

ბაპტშა ღწრ – ღელე (მესტია, ბოგრეში, ივარი), ს. ბოგრეშის ჩრდ-აღმ. ჰადიშგრას მარცხენა კალთაზე, წიწვნარი და შერეული ტყით; სოღომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ. 1971.

ბარბალ – ნაეკღესიარია (მესტია), ს. ჭოღაშშია; სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ. 1971.

ბარბალ – უბანი (ლენტეხი, დურაში, ჩოღური), ს. დურაშში; კ. ბენდელიანი, 1978.

ბარბალ (2)– ნასაყდრალი (ჰემვილი), ჰემვიღშია, ძირია დარჩენიღი; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ბარბალ (4) – საყდარი (მესტია, ზარდღაში, მულახი, მურყმელი, უშგული), ნასაყდრალი– ჰემვილი, ღენჯერი, ჭოღაში, მულახი), ს. მურყმელის დასავღეთით, დგას ეკღესია წმ. ბარბარეს სახეღობისა; მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ. 1971.

ბარბალ ზაგწრ – ქედი (მელურა), ოვალური რელიეფისაა, მთა ნწღიშში; ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ. 1974.

ბარბალ ზაგწრ – ყანა (ბაბიღი), ჩოღშურის მარცხენა კალთაზე, ქურასბედიანი იასონის ყოფიღი ყანა; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974.

ბარბალ ზაგწრ (3) – ყანა, ქედი (ლენტეხი, ბაბიღი, გულიდა, მელურა), ს. გულიდშია აღმ. მხარეზეა, მაღღობზეა მრგვაღი რელიეფით, ხიღნარიცაა; თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ. 1974.

ბარბალ ნაგ – სამოვარი (ლენტეხი, ჩოღური), ს. ჭვეღვის ჩრდ. ტყეში; დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ. 1978.

ბარბალ ნაგ (2) – ტყე, სამოვარი, ს. სასაშში.

ბარბალ ნაგ (3) – ტყე, სამოვარი (ღუჯი, სასაში – ჟახუნდერი, ჭვეღვი – ჩოღური), ს. ღუჯის აღმ. ზეგანზე ვაკე ადგიღი, ნაეკღესიარიცაა, მარიამობაზე დღესაც საკულტოა. ეკღესია ჩა-

მარხული უნდა იყოს, სპილენძის ნაკეთობებია ნაპოვნი, სახურავიც უნდა ყოფილიყო.

ბარბლაშწარ – ყანა (მესტია, კაცხი, ფარი), დასახლ. კაცხის სამხ. დამრეცი რელიეფით, ბარბოლ-ის წილი მიწა; დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 33 წ. 1969.

ბარბლან დაბარ (იხ. **ბარბლან სტიფ**).

ბარბლან მიდამ – ეკლესიის მიდამო (მესტია, მურყმელი, უშგული), ს. მურყმელის დასავლ. ყანა ნაწრგლანდის სამხ. დგას ეკლესია წმ. ბარბარესი; მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ. 1971.

ბარბლან სტიფ (2) – სახნავ-სათიბები (მესტია, ჭოლაში, ზარდლაში), ს. ჭოლაშის დასახლების ზემოთ, ადრე ყოფილა ეკლესია ბარბალ, ამჟამად სახნავ-სათიბებადაა გადაქცეული, ნაეკლესიარიც არაა; სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ. 1971.

ბარბლან სტიფ (იხ. **სტიფ** – ზარდლაში).

ბარბოლ – ნაეკლესიარი (მესტია, ლაშხრაში, ნაკი), ნასახლარ ლაშხრაშის სამხ-აღმ., ამჟამად ენაშის ჩრდ. ნაეკლესიარია წმ. ბარბალესი. (საქონლის – მემ-მელელუ როქ ოთფიშრა); ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

ბარბულაშ – სათიბი (მესტია, ლაშხრაში, ნაკი), ნასახლარ ლაშხრაშში, ნაეკლ. ბარბოლის აღმ. ადრე ყანები ყოფილა; ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

ბარიონი ცხეკარ – ტყე (ჩოლური, ბულეში), ს. ბულეში, ფოთლოვანი, (ბარიონის ყოფილი ტყე); ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ. 1978.

ბარიტ – კარიერი (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში), ს. ნანყბულის ჩრდ-აღმ. კალთაზე, არის ბარიტის კარიერი, ღარის სათავეზეა, კლდის დასაწყისში. მუშაობა წარმოებს, გაყვანილია რამდენიმე გვირაბი, ბარიტის საწარმო; კოწია ქერექის ძე ჭკადუა, 69 წ. 1970.

ბარიტი ბოგ – ხიდი (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში), საცხ. ნასფელზენიდან ჩრდ-დასავლ. დღე ნაჩელზე, გზა მიდის ბარიტის კარიერისაკენ; მაგრაფინა გიორგის ასული ჭკადუა, 44 წ. 1970.

ბარიტი ნაჭკორ – გზა (მესტია, წვ. ვედი, ხაიში), ს. ქვედა ვედიდან მიემართება ს. ნაკის გავლით ნანყბულის ბარიტისკენ, სამანქანო გზა; დომენტი ისლამის ძე ჭკადუა, 40 წ. 1970.

ბარიტი ღარ – დღე (ქვ. ვედი, ხაიში), ნანყბულიდან მოედინება, ხაიშურას მარჯვენა შენაკადი, ჩუბზე წირმინდთან; კოწია ქერექის ძე ჭკადუა, 69 წ. 1970.

ბარიტი შუკუ (იხ. **ბარიტი ნაჭკორ**).

ბარსანუე – სათიბი (მესტია, ფარი); ვახტანგ ჟემუზის ძე ნარსავიძე.

ბარქშილარ – წყარო (იელი, იფარი), ენგურის მარცხენა კალთაზე, აცის პირდაპირ. ბარქშის მაგვარი ქვაა გაკეთებული, ბარქშ „საწყარო კარვას მაგვარი“; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

ბარდულა – სამოვარი (ჩოლური, ბულეში), ს. ბულეში; ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ. 1978.

ბარყენი დაბ – სახნავი (ცხუმალდი, ხელედი), ს. ცხუმალდშია, აღმ. ნაწილში ტყემალი (4 – მდე დგას); შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ. 1974.

ბარყენი ნიცილ – წყარო (ლენტეხი, ქვ. ჩუკული, ჟახუნდერი), ჟიბე ჩუკულშია, დგას ტყემალი; ნუნუ დადაშის ასული გულბიანი, 26 წ. 1976.

ბარყენაშწარ – ყანები (კვანჭიანარი, ლატალი), ს. კვანჭიანარშია, ფერდობია, დგას რამდენიმე ძირი ტყემალი; შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973.

ბარჯა (იხ. **ბარჯაშ**) – ღარი (მესტია, გვალდერი, ეცერი), ს. გვალდერის თავეზე ხის ჩამოსაყრელი ღარი; ჩხეტიან ემუზას ძე ჩხეტიანი, 47 წ. 1969.

ბარჯაშ – სათიბი (მესტია, კიჩხულდაში, ნაკი), ს. კიჩხულდაშის აღმ., ტყე სანჩიშ-ის ჩრდ-აღმ. სოფლისაკენ, მის ჩრდ. სათიბი ლაჭყულა აკრავს, (შდრ. ბარხა ს. ჯვარი); თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969.

ბარჯაშ – ღარი (მესტია, გვალდერი, ეცერი), ს. გვალდერის თავეზე, ხის ჩამოსაყრელი ღარია; ჩხეტიან ემუზას ძე ჩხეტიანი, 47 წ. 1969.

ბარჯ – სამოვარი (შყალერი, ლატალი), მთა ღაბაშაშია, მთა ჯაჩ-ის აღმ. ზეგანზეა მწვერვალი; გ. რ. გურგულიანი, 40 წ. 1973.

ბარჯაში გტალოლ – სამოვარი, სათიბი (მესტია, ბარჯაში, ხაიში), ჩუბე ბარჯაშ-შია, ოდნავ ზემოთ, ტყეშია ყაფგლდ, სამოვარია, წყეუ – ლეწყევეცაა, შერეული ტყით; პაშა გაიოზის ასული ჭკადუა, 38 წ. 1970.

ბარჯაში ტტიბ – ხევი (მესტია, ბარჯაში, ხაიში), მდ. ენგურის მარცხენა შენაკადი, წისქვილის საკმარისი ბარჯაშის ქვემოთ; პაშა გაიოზის ასული ჭკადუა, 38 წ. 1970.

ბარჯაშილ – წყარო (ლენტეხი, ჩოლური, მურგვიში), დასახლება მუგვრიშ-ში; ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978.

ბარჯა ლაპკინა – კლდე, ბილიკი (იელი, იფარი), ს. იელიშია, ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ლაპკალ-ის ზემოთ; რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ. 1972.

ბარჯაშ – სათიბი (მესტია), ს. კიჩხელდშის ზემოთ, ყანა ლემშის აკრავს ჩრდ-ით, მოძრავი ადგილია (მაქუთან ლი), (ბარძაყი ?); თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969.

ბარჯაშ (2) – სოფელი (მესტია, ხაიში), სათიბი (კიჩხულდაში, ნაკი), მდ. ენგურის მარცხენა ხეობის კალთაზე, სამანქანო გზის ზემოთ, ს. ხაიშიდან მე-18 კმ-ზე იყოფა 3 ნაწილად ნენსგაშ ბარჯაშ, ჩუბე ბარჯაშ, ჟიბე ბარჯაშ; პაშა გაიოზის ასული ჭკადუა, 38 წ. 1970.

ბარჯანე ლარე – სათიბი (მესტია, არცხელი, მულახი), ს. არცხელის სამხ-დასავლ., მულხურას მარცხ. კალთაზე, დამრეცი, ჟორჟოლიანებისაა ამჟამად; ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971.

ბასათეშ შუკუტ – გზა (მესტია, ჭუბერი), ნენსგერის მარცხენა კალთაზე, ციცაბო და დამრეცი ბილიკი = გადასასვლელისკენ (ბასას გადასასვლელისკენ), იწყება იგი საზაფხულო საძოვარი მთა ნენსგერში, (იხ. რუკა 1: 100000); თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ბასილშერაშ – უბანი (ლესემა, ხელედი), ს. ლესემაში შემავალი თემი გაზდელიანების გვარისა; მ. ნ. ბენდელიანი, 49 წ. 1974.

ბასიი ლჭყემა – სათიბი (ყვედრეში, რცხმელური), ს. ყვედრეშშია, ბასი ლიპარტელიანის ყოფილი სათიბი, ტუბი ღელას მარცხ.; ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ. 1974.

ბასიი მოლ – საძოვარი (ლენტეხი, წიფლაკაკია, რცხმელური), ს. წიფლაკაკიაში. ბასი ლიპარტელიანის ყოფილი ახო; მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ. 1976.

ბასკაფშარაშ ტუბი (იხ. **ბაშკაშარაშ ტუბი**).

ბასკუნჯარა (იხ. **ლარაკუტაკუტა**).

ბასლანშერ – თემი (ქვ. ბავარი, ხელედი), ჩუბე ბავარში აფაქიძეების საგვ. ერთ-ერთი თემი; შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ. 1974.

ბასლანშერაშ – უბანი (ლესემა, ხელედი), ს. ლესემაში შემავალი თემი აფაქიძეთა საგვარეულოსი; მ. ნ. ბენდელიანი, 49 წ. 1974.

ბასყაშ – სათიბი (მესტია, ტვებიში, ბეჩო), ლემელისა და კახრაშ-ის შუა მშრალი ღელე, მარწყვი აქა-იქ თუ იქნებაო, ფლორის მიხედვით; რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ. 1969.

ბასაშ ლიც – ღელე (მესტია, ჭუბერი), მთა ბასადან მოედინება წყალი, მდ. ნენსგერის მარცხენა შენაკადი, ჭორომიანი და წყალმარჩხი; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ბატაშა დაბარ – ყანები (ნანარი, ხოფური), ს. ნანარშია, ქურასბედიანების ყოფილი და არსებული ყანები; ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974.

ბატაშერ – უბანი (ლენტეხი, ხოფური), ხოფურის ერთ-ერთი უბანი, ქურასბედიანების საგვარეულო; ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ. 1976.

ბატაშერაშ (2) – უბანი (ლენტეხი, ნანარი, ხოფური, გულიდა), ს. ნანარში შემავალი ქურასბედიანების საგვ. თემი.

ბატუშტარაშ – ყანა (მესტია, ფარი), ბატუ კაცის სახელია; ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, გიორგი ნარსავიძე, 86 წ. 1965.

ბატაშა მუყუტამ – კოშკი (მესტია, ჟიბიანი, უშგული), ს. ჟიბიანში, ლალცხვადის მარჯვენა მხარე, ბატა რატიანის კოშკი, კარგად შენახულია; „ბატაანთ კოშკი“; გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ. 1971.

ბაქან – საძოვარი (ხევრა, ლახამულა); ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ. 1973.

ბალართეშა – უბანი (სიდიანარი, ლატალი), ს. სიდიანარში სიდიანელების საგვარეულოს თემი; ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ. 1973.

ბალართეშა მურყუტამ – ნაკოშკარი (სიდიანარი, ლატალი), ს. სიდიანარშია, დანგრეულია. სიდიანელების საგვარეულოს კოშკი; ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ. 1973.

ბალოლშ მოლ – ყანა (ლენტეხი, ბაბილი), ბარბალ ზაგარის სამხ. გაგარძელეზა, ქურასბედიანი (?) ბალოლას ახო; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974.

ბალოლშა მოლ – სახნავ-სათიბი (ლენტეხი, მელურა), მდ. ჩოლშურას მარცხენა მხარეზე, „ვინმე ბალოლაის ახო“; ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ. 1974.

ბაღულდ – სათიბი, ტყე (მესტია), აეროპორტშია, ჯაფარიძეებისაა, მესტია=ჭალაშ მარცხ., თუთუნაში ცხეკარს ზემოთ, ბაღულდ „ფულურო“; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. 1972.

ბაღულდა ცხეკარ – ტყე (მესტია), აეროპორტშია, მურზაყანაშა ჯაფარიძეების ტყეა, ბაღულდ „ფულურო“; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. 1972.

ბაღელდ – საძოვარი (მესტია, ლალხორი, ხაიში), ლალხორშია; რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ. 1970.

ბაყელდ – ტყე (მესტია, ზაგარი, ფარი), ს. სუთიფის ჩრდ.-აღმ., სათიბ შგუბანის აღმ. შერეული ტყით; ნინა პავლეს ასული მიქიანი, 29 წ. 1969.

ბაშკაშარაშ ტუბი – ხევი (მესტია, იდლიანი, ხაიში), მოედინება საზაფხულო საძოვარი მთა ბაშკა-

- შარას მთიდან (მეგრელებისა), უერთდება მდ. კუაკუტში ტუიზს მარცხენა მხრიდან, ტყიანი ხეობაა შერეული; რომანოზ მუზას ძე ჭკადუა, 74 წ. 1970.
- ბაშშტა** – უბანი (მესტია, ლანჩვალი), ლანჩვალშია, მარგიანების საგვარეულოს თემის ერთ-ერთი შტო (?); თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.
- ბაჩე უისკუტ** – საბალახო (ლენტეხი, ლეხვიდი, ხელედი), ლეკუდიშია, ვაშლი გამხმარია ბაჩ „ქვა“. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.
- ბაჩმეყა** (იხ. **ტებდიშში ბაჩ** – ლეშუკვი).
- ბაჩარ** – სამოვარი (მესტია, ლაბსყალდი, ცხუმარი), ს. ლაბსყალდის აღმ., თანდილს ქვემოთ, ქვიანი ადგილი. „ქვიანი“ (ბაჩ „ქვა“); ბასილ თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ. 1969.
- ბაჩარილ** – სათიბ-სამოვარი (მესტია, სოლი, ლენჯერი), ს. სოლის ჩრდ. მთა შიხულდაშშია, ქვიანი ადგილი; რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972.
- ბაჩუქში სარგელ** – წყარო (მესტია, ზ. ვედი, ხაიში), ს. ზედა ვედში, ნამსგაღევისკენა გზაზე, დიდი ქვის ძირში, მგზავრთათვის მეტად სასიამოვნო; არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.
- ბაძუარე ლეკმოლ** – სათიბები (მესტია, ყარი, ჭუბერი), საზაფხულო სამოვარი მთა ჟიბე ხარაშის აღმ. მდ. თეთნაშვრას მარჯვენა შენაკადის მარჯვენა მხარე, ალპური ზონა, სათიბი ბაძუ ნარსავიძის ყოფილი; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.
- ბაძუარე მურყამ** – ნაკომკარი (მესტია, ფარი), სოფლის სამხ.-დასავლ. ძირი ჩანს, ყოფილა ნარსავიძეების; გურმაჩ ალიმურზას ძე რეხესიძე, 65 წ. 1969.
- ბაძუარე ტუიბ** – ხევი (მესტია, ქვ. მარდი, ჭუბერი), ს. ჩუბე მარდ-ის სამხ.-აღმ. მოედინება პატარა წყალი, ზოგჯერ შრება, ტყის მასივი – წიწვია. ანწლიც ბევრია, კალთები დამრეცი, ბაძუ ვიბლიანის კუთვნილი ღელე; ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.
- ბაძუარარ** – უბანი (მესტია, სგურიში, ჭუბერი), ს. ჩუბე სგურიშშია, სამანქანო გზის ქვემოთ, გორაზე, ვაკე ადგილი, ხილნარია, ბაძუ ნარსავიძის ყოფილი კუთვნილი მამული, სათიბ-სახნავებით, ხილ-ვენახებით; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.
- ბაძუიშ ნაკრაჟ** – სამოვარი (მესტია, ჭუბერი), საზაფხულო სამოვარი მთა ჟაბე ტიტაშია, ჟაბე კარუწრსა და ნენჩაშ კარუწრს შორის, ვაკე ადგილია, ყოფილი კარვარები, ბაძუ შემთხვევით ღამე მოუკლავთ, მის შემდეგ კარავი არაა; ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.
- ბაძუარე მურყამ** – ნაკომკარი (მესტია, ცალერი, ნაკი), ჩუბე ცალერშია, ბაძუ ვიბლიანის ნაკომკარია; ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ. 1969.
- ბაწა** – ქედი (მესტია, ქვ. ლუპა, ფარი), მდ. ენგურის მარცხენა კალთის ქედი, იწყება სამოვარ ლაბჯგილიდან და გრძელდება ნაძვნარი ტყის დასაწყისამდე, ტყე წიფლნარია უფრო, აქა-იქ წერეოც ჩანს ღელესკენი; იშმაგ სორთმანის ძე დადემქელიანი, 88 წ. 1969.
- ბაწაშ გორაგ** (იხ. **ბაწა**).
- ბახ** (იხ. **ბაგ**) – მთა (მესტია, ფარი); ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, 1965.
- ბახუი მოლ** – სათიბი (ლენტეხი, ლექსირი), მდ. ლექსურას მარჯვენა კალთაზე, ვინმე ბახუს ყოფილი ახო; ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ.
- ბახუშ ნამწყედუ** – კლდე (მესტია, ქვ. ლუპა, ფარი), მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, სამანქანო გზის ქვემოთ, ქუანაშ კოჯ-ზე, ბახუა წულუკიანის გადმონავარდნი; სილევან იშმაგის ძე დადემქელიანი, 54 წ. 1969.
- ბაჟ** – სამოვარ-სათიბი (მესტია, ქვ. ლუპა, ფარი), ს. ჩ. ლუპას ზემოთ, სამანქანო გზის ჩრდ. სათიბ ნენჯლარის ჩრდ. ყოფილი საქონლის საზამთრო სადგომი; სილევან იშმაგის ძე დადემქელიანი, 54 წ. 1969.
- ბაჟლდა ტუიბ** – ხეობა (მესტია, სოლი, მულახი), ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. ფოთლოვანი ტყით, ბაჟლდა ნაგემ მამა ლი; რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972.
- ბაჟლში** – სამოვარი მთა (ლენტეხი, ქვ. ბავარი, ხელედი), ქვ. ბავარის საზაფხულო სამოვარი მთა. ლაშთხაშურას თავში; შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ. კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ. 1976.
- ბაჟლში შუკუ** – გზა (ლენტეხი, ქვ. ბავარი, ხელედი), ს. ქვედა ბავარიდან მთა ბავალაშისკენა საცალფეხო გზა; შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ. კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ. 1976.
- ბაჟლშიხოი ქაშანარ** – გზა (ბავარი, ხელედი), მთა ბავალაშისკენა სასაქონლო გზა; თ. ი. აფაქიძე, 54 წ. 1974.
- ბაჟარ** – სათიბი (ლელბაგი), ს. ლელბაგის დასახლების ქვემოთ, ბაჟ-ს ნაგები არაა; ჟ. დ. აბდელანი, 37 წ. 1973.
- ბაჟარ (2)** – სოფელი, სათიბი (ლენტეხი, ხელედი, ლელბაგი, ლატალი), შედის ს. ხელედის ლაშ-

ხირის მარცხენა მხარეში (ხელედულა = ლამ-ხირ), იყოფა: ჩუპზე ბაჭურ ნესკა ბავარ და ჟაზე ბაჭარ, შვედილდამ, ცხუმალდ, ჟედარ // მანანაურ. ცხოვრობენ: ჩანქსელიანარ, გაზდე-ლიანარ, ბენდელიანარ, ლიპარტელიანარ; შალვა ივანეს ძე ბენდელიანი, 40 წ. კორნელი სამსონის ძე ჩანქსელიანი, 44 წ. 1976.

ბაჭარე მურყამ – ნაკომკარი (მესტია, ლანტელი, ეცერი), შუა სოფელში, ძირიდა დარჩენილი, ყოფილა ბეჭა გურჩიანის, „ბაუანთ კოშკი“, ბიძინა გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ. 1969.

ბაჭაშ ზაგარ – გორაკი (მესტია, ზაგარი, ფარი), ს. ზაგარის აღმ., სამოვარ ყუაზელანის ჩრდ-აღმ., ლალკან შუკუს ზემოთ, ადრე ბაჭ ყოფილა (უნდა ყოფილიყო), ამჟამად არაა; გულიძე ალექსის ძე ჩხეტიანი, 37 წ. 1969.

ბაგიშ დაბ – ყანა (მესტია, იფარი, ლახამულა), ს. იფარშია, ბაგის ყოფილა, გვარი არ ახსოვთ, ვაკე ადგილია, დაახლ. 300 კვ. მ.; სეითბე უმარის ძე ჭკადუა, (სერუძე) 66 წ. 1970.

ბაგუ – სათიბი (ნესგუნი, ლენჯერი), ფუშევერის მარცხენა მხარეზე, ბაგუ წვა მასარდ. („ბაგუ(რა)“ ხარობს აქა-იქ ტყეში; ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

ბადიორ – სამოვარი (მესტია, ნაკი), ნასახლ. ჯუხუტლანის აღმ., სამოვარ სერგენგიშის ჩრდ.-კენა სათიბ ლაყვრამარს აკრავს მშრალი, ტიტამ ადგი ლი. არის ნაკომკარი და ნასახლარიც, ვისი ? – არა ჩანს; ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 54 წ. 1969.

ბადიშ წიფ – ტყე (მესტია, უმზვანარი, ბეჩო), ს. უმზუანარს სამხ.-აღმ., სკოდიარს მარჯვნივ, წიფლნარი ტყეა, სადაც ვინმე ბადის წიფხო-ლიშ (?) ლიშდამ (კეთება) უყვარდაო; გრამი-ტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ. 1969.

ბადიშა – უბანი (მესტია), ლანჩვალშია, გომთელი-ანების საგვარეულო თემის ერთ-ერთი შტო. დგას კოშკი – ბადიშა მურყამ, ბადი (საკუთარი სახელი?); თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.

ბადიშა ბაჩ – ქვა (მესტია, მულახი), ტუთიბერის მყინვარზეა, მყინვარ ლეჭანდის დასაწყისთან დიდი მრგვალი ქვაა, ირგვლივ მყინვარია; პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.

ბადიშა მურყამ – კოშკი (მესტია), ლანჩვალშია, გომთელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტოს კოშკი, ბადი (საკუთარი სახელი); თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.

ბადიშა ცხეც – ტყე (მესტია), რახა ცხეცის ერთ-ერთი ნაწილი, პატრონობდნენ გომთელიანები (ბადიშა-ელეზი), აეროპორტის სამხ-დასავლ. მალთუთ (თემი?); თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. 1972.

ბადნაშ ნადგარ – ადგილი ტყეში (მესტია, ებუდი, ეცერი), ს. ჰეზუდის აღმ., ტყე ჯოდანის ჩრდ. ღელე სოლედგრას გამოყვანის დროს მოუკლავთ. ბადიანი (საკუთარი სახელი); ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ. 1969.

ბადრიშა ლამსჭარღო – სათიბ-სამოვარი (მესტია, წვირმი, იფარი), ს. წვირმის ჩრდ-ით, უღუირ-ზაგარის ჩრდ-დასავლ. ტყეშია. ბადრიანთ სათიბ-სამოვარი (გვარი – ?); რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ. 1971.

ბადრიშა მოლ – ტყე (ლაჭილი, ლატალი), ს. ლაჭილის სამხ. მთისკენა გზაზე, დასასვენებელი ადგილია მგზავრთათვის, ბადრის ნახოვარი (ვინმე ბადრი); გ. რ. გურგვლიანი, 40 წ. 1973.

ბადრიშა მურყამ – ნაკომკარი (მესტია, ჭოლაში, მულახი), ს. ჭოლაშშია, დასახლ. დასავლ. ქონ-გურები არა აქვს, არც სახურავი, ჯაჭვლიანების საგვარეულო, ამჟამად შარვაშიძეებს ეკუთვნის; სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ. 1971.

ბადნი – წყალი (მესტია, ისკარი, ეცერი), მთის სამოვარი ლადართანაა, შუაში წყაროს წყალი (მთა დეცილის სამხ.). ფუჩე ფუჩეს ძე გერლიანი, 87 წ. 1969.

ბადი მურყამ – ნაკომკარი (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ს. ჟაბეშშია, ტუთიბრასა და გაყუს შორის, ნანგრევების ძირებიდა ჩანს, ძველს სახლს ყოფილა მიშენებული, კახიანებისა; მესა იასონის ძე კახიანი, 77 წ. 1971.

ბაკიშ ბაჩარ – ბოსტანი (მესტია, მაგარდელი, ცხუმარი), ს. მაგარდელში, ვინმე ბაკი (?) -ის (საკ. სახ.) მიხედვით, გვარი უცნობია, ბაკის საკანაფე // ბაკის ქვები (?); ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ. 1969.

ბაკიშ ლალქანა (იხ. ბაკიშ ბაჩარ).

ბაკიშ მურყამ – ნაკომკარი (მესტია, მაგარდელი, ცხუმარი), შუა ს. მაგარდელშია ნაკომკარი, ბაკიანთ კოშკი; ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ. 1969.

ბაკიშ ყორ – მოედანი (მესტია, მაგარდელი, ცხუმარი), ს. მაგარდელში, შუა სოფელში თავსაყრელი ადგილის სახელწოდება. ბაკი (საკუთარი სახელი). ბაკიშ ყორ „ბაკი-ს კარი“ (?); ივანე

ბექას ძე მილდიანი, 99 წ. 1969.

ბაღ (იხ. ბაღ).

ბაღ-ზაგარ – ბაღის ქედი (ბეზო, ლატალი), ს. ბე-
ჩოსა და ს. ლატალის გამყოფი ქედი, შყაბ-
ზაგარსა და ჰარეტის მთას შორის; გიორგი მა-
მურზას ძე გირგვლიანი, 42 წ. 1973.

ბაღიერ – სათიბი (მესტია, ტეგბიში, ბეზო), ს.
ტუბიშის დასავლ. ნაწილი, ყანა გოგლანის
ზემოთ. ბ[ა] ლე „ფოთოლი“ (დაახლ. 2 ჰა.).
რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი; 62 წ. 1969.

ბაზ – უბანი (ლენტეხი, ბაბილი), მდ. ჩოლმურას
მარცხ. კალთაზე, მუკბანიანის 1 ოჯახი, და-
ნარჩენები ქურასბედიანები; ნ. ბ. ქურასბედი-
ანი, 33 წ. 1974.

ბაზდულა – სათიბები (ნავყვამი, ლატალი), და-
სახლება ზაგარალის ზემოთ. ფერდობები. ა. ბ.
გირგვლიანი, 80 წ. 1973.

ბაზდა კოჯ – ტყე (მესტია, ცალდაში, მულახი), ს.
ცალდაშის სამხ.-აღმ. ფერდობი, კლდენარევი
ტყეში. თავზე საჯდომი ადგილია –
ბაზდარშალ, დავაკება; პავლე ბითეს ძე ზუ-
რებიანი, 83 წ. 1971.

ბაზდუ – სამოვარი (მესტია, ზაგარი, ფარი), ჯგერაგ
ზაგარიშის ჩრდ., ტყე ლესქარის ქვემოთ, აღმ.;
იურა გურმაჩის ძე რეხესიძე, 24 წ. 1969.

ბაზიშერ მურყამ – ნაკომარი (მესტია, მაგარდე-
ლი, ცხუმარი), შიგ სოფელშია, ნანგრევებიდან,
ბაზიანთ კოშკი; ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99
წ. 1969.

ბაზღუტი ტუბი – ხევი (მესტია, არცხელი, მულა-
ხი), ს. არცხელის სამხ.-დასავლ. მულხურას
მარცხენა კალთის ხევი, ვინმე ბაზღუს სახე-
ლობისა, ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი; 33
წ. 1971.

ბაზღარა – სამოვარი (მესტია); ირინე მელიქიშ-
ვილი, 1961.

ბაზღატურე – სათიბი, ტყე (მესტია, ცალდაში, მუ-
ლახი), ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ., სათიბ თევრ-
თან. ვინმე ბაზ გაყინულაო. ლეკუჯარაჲ ჩუ
ხარ. ფოთლოვანი შერეული ტყეა – წიფრა,
ქაჭურა, ჰებრა... პავლე ბითეს ძე ზურებიანი,
83 წ. 1971.

ბაზმანა მურყამ – კოშკი (მესტია, ლადამი), ბაძუ-
შა მურყამ (თუ ხოჯელანზე მურყამ). ს. ლა-
დამშია, მთელია, ყოფილი ხოჯელანების სა-
გვარეულოს კოშკი, ამჟამად კოსდანდ ბარლი-
ანის კუთვნილება; გ. ი. ფალიანი, 38 წ. 1972.

ბაზმანა ცხე – ტყე (მესტია, ლადამი), ს. ლადამის

ჩრდ., ბარლიანების ყოფილი ტყეა (ბაზმან ბარ-
ლიანი); გ. ი. ფალიანი, 38 წ. 1972.

ბაზნალგანტარ – სამოვარი (მესტია); ირინე მელი-
ქიშვილი, 1961.

ბაზმერ კალგლდარ – კალო (მესტია, ზაგარი, ფა-
რი), ნაეკლესიარ ძენშარის ჩრდ.-აღმ. ბარბო-
ლის გორამდე, იქ ჰქონდათ კალო (მზგ ეჩევი
ხუკლუჭი); გაიანე ჯამუთის ასული ცინ-
დელიანი, 50 წ. 1969.

ბარბლაშარ – სათიბი (მესტია, ცალერი, ნაკი), ს.
ცალერსა და ლაშხარშის გორაგს შორის, ადრე
ყანები ყოფილა; ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარა-
მიანი, 57 წ. 1969.

ბარბლაშაილარ – ყანები (მესტია, ზ. კალაში, ეცე-
რი), სოფლის სამხ.-აღმ. სახნავი მიწები, ყანა
ნენგმარარს აღმ. „წმ. ბარბალეს სახელობის ყა-
ნები“ (?); გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60
წ. 1969.

ბარბოლ – ეკლესია (მესტია), სუა სოფელშია, შიგ-
ნით არაფერი არ ინახება. სასაფლაოც ყოფილა,
„წმ. ბარბარეს სახელობის ეკლესია ისკარისა“;
აკაკი ფაცის ძე აფრასიძე, 27 წ. 1969.

ბარბოლ – ნაეკლესიარი (მესტია), სოფელშია, და-
რჩენილია ნანგრევები მხოლოდ, დგას 2 ივანი,
ყოფილა სასაფლაოც. „წმ. ბარბარე (ბარმისა)“;
შალა ამასი ძე გურჩიანი, 78 წ. 1969.

ბარბოლ – საკულტო ადგილი (მესტია), ს. ზაგარის
დასავლ. გორაზე, ამჩნევია ნაეკლესიარი, ჩე-
რიებით სავსეა, ლოცვა ამჟამადაცაა ძროხების
სახელებზე; გაიანე ჯამუთის ასული ცინდელი-
ანი, 50 წ. 1969.

ბარბოლ (5) – სალოცავი ადგილი, ნაეკლესიარი,
ეკლესია (მესტია, ისკარი, ბარში, ლაშხარაში,
ზაგარი, ფარი), სოფლის სამხრეთით ყანებს
საპურარის ზემოთ, აკრძალული ადგილია
(ლეცხატ ადგილი). „წმ. ბარბალე“ ბარბოლ <
ბარბოლ < ბარბარ; გიორგი კოსდას ძე მურღუ-
ლიანი, 60 წ. 1969.

ბარბულ (2) (იხ. ბარში ბარბულ, ზაგარი ბარბულ)
(მესტია), წმინდა ადგილის – მაცხტარიშ-ის
დასავლ., ნაეკლესიარი არის ბარბულ
ზაგარზე, „წმ. ბარბალე“; გერმან ბემურზას ძე
აფრასიძე, 58 წ. 1969.

ბარბულ ზაგარ – ზეგანი (მესტია, ლადრერი, ეცე-
რი), სოფლის დასავლ., გორა (სერი), არის ნა-
ეკლესიარი ბარბულ. „წმ. ბარბალეს ზეგანი“;
გერმან ბემურზას ძე აფრასიძე, 8 წ. 1969.

ბარყანაშარ – სათიბ-სამოვარი (მესტია, უღვალი,

ეცერი), ს. უღვალის აღმ., კლდე ჩამწმ ნა-
მშეცდებში ზაგარ-ის ჩრდ.-აღმ. (ჰებუდისკენ),
ტყემლნარი ადგილი არაა, არის პანტა მსხლე-
ბი; ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ.
1969.

ბარყუნაშარ – სათიბ-სამოვრები (მესტია, ებუდი,
ეცერი), კლდე ჩამწმნაშეცდების აღმ. ტყემლნა-
რია. ს. ჰებუდის სამხ-დასავლ. ს. უღვალისა
და ს. ჰებუდის ძველ გზაზე, საცალფეხო გზა-
ზე. ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ.
1969.

ბარყუნაშარ (2) – ყანები, სათიბ-სამოვარი (კვანჭია-
ნარი, ლატალი, ებუდი, ეცერი), ს. მაცხვარიშის
სამხ-დასავლ. ვაკობი, ტყემლნარია ზოგა; გ. გ.
გიორგვილიანი, 64 წ. 1973.

ბარყუნარე ღარ – ღარი (მესტია, ტობარი, ხაიში),
მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, ჭუბრულას
შესართავის ქვემოთ აღმ. მიმართულებით,
ქვედა მხარეში ტყემლნარი არის, მის ზემოთ
ტყეა ნაშგემ ლი; ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა,
65 წ. 1970.

ბარყუნაშ (2) – სათიბი (მესტია, თავრარი, ნაკი,
ებუდი, ეცერი), ს. თავრარსა და ცაღერს შო-
რის, ადრე სახნავი იყო, აქა-იქ ტყემლებიც
ჩანს; უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ.
1969.

ბარყუნაშ (იხ. ბარყუნაშარ).

ბარშ – სოფელი (მესტია, ეცერი), ს. ეცერის და-
სახლ. პუნქტი ჩრდ.-აღმ. მხრით, ს. ისკარის
ჩრდ.-აღმ. დგას 1 მთელი კოშკი უოთარშერ
(დადემქელიანისა), არის 42 კომლიანი. ყველა-
ზე დიდი ს. ეცერის დასახლებული უბნები-
დან; შალა ამაის ძე გურჩიანი, 78 წ. 1969.

ბარშიშ ბარბულ – ნასაყდრალი (ეცერი), ბარშია,
ნანაგრევებილა დარჩენილი, დგას 2 იფანი,
ყოფილა სასაფლაოც, წმ. ბარბარეს სახ. ბარში-
სა; შალვა ამაის ძე გურჩიანი, 78 წ. 1969.

ბარშიშ ლამარაშ – ნასაყდრალი (მესტია, ბარში),
სოფლის დასავლეთით ნაეკლესიარია, არის
სასაფლაო, დგას იფანი, ჩამოუდის წყარო
(ლეცხატ ადგი ლი), „ლამარიასი (ბარშისა)“.
შალვა ამაის ძე გურჩიანი, 78 წ. 1969.

ბარშიშ ლასფლატარ – სასაფლაო (მესტია, ბარში,
ეცერი), სოფლის ჩრდ.-დასავლ., კოშკის და-
სავლეთით, „ბარშის სასაფლაოები“; შალა ამა-
ის ძე გურჩიანი, 78 წ. 1969.

ბარშიშ ლაშთხუტარ (იხ. ბარშიშ ლასფლატარ).

ბარტალდელაშ – სათიბი (მესტია, მურყმელი, უმ-

გული), ს. მურყმელის დასავლ. მდ. ენგურის
მარჯვ. კალთაზე, ადრე სახნავი იყო, პატარა
სათიბია, ბარ „ბარი“, თბილი, სამზევე ადგი-
ლია; მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ.
1971.

ბარტუნა მურყტამ – ნაკოშკარი (ჰეშვილი, ლენჯე-
რი), ს. ჰეშვილშია, დანგრეულია 2/3 ნაწილი,
ყოფილი ბაზლუანების საგვ. კოშკი; ლ. მ.
ფილფანი, 74 წ. 1973.

ბარტუნი – სათიბ-სახნავი (მესტია, ბოგრეში, იფა-
რი), ს. ბოგრეშის ჩრდ., ჰადიმგრას მარჯვენა
კალთაზე, სამოსახლო ფერდი ადგილი ვინმე
ბარტუნ ლემზიგ; კატო მიხეილის ასული
გულბანი, 26 წ. 1971.

ბასილშა – უბანი (ლეკვდარეში, ხელედი), ს.
ლეკვდარეშშია, გაზდელიანების საგვ. თემის
ერთ-ერთი შტო; გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ. 1974.

ბასლანშა – უბანი (ფაყი, ხელედი), ს. ლეხვდარეშ-
შია, აფაქიძეების საგვარეულო თემი; გ. გ. გა-
ზდელიანი, 28 წ. 1974.

ბასლიშა მურყტამ – კოშკი (მესტია, წვირმი, იფა-
რი), ს. წვირმიშია, ლამულდის უბანში, დაცუ-
ლია, გიგლემიანების საგვარეულო კოშკი; მი-
რან ხალამპრეს ძე ფანგანი, 40 წ. 1971.

ბაშილ (იხ. ბაშლ თანაშ).

ბაშლ თანაშ – გადასასვლელი, მყინვარი (მესტია,
ჟაბეში, მულახი), ტუბერის მყინვარეშშია,
გადასასვლელი ყაბარდო – ბალყარეთისკენ
(იხ. 1: 10000 ...). პავლე ბითეს ძე ზურებიანი,
83 წ. 1971.

ბაშმერ – უბანი (ლენტეხი, მელურა), ს. მელურას
ლიპარტელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი
თემი; ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ. 1974.

ბაშმლი თხტიმ – მწვერვალი, კლდე (მესტია, ჟაბე-
ში, მულახი), ტუბერის ხეობის ბოლოში,
გადასასვლელ ბაშმლის ჩრდ.-ით. სიმაღლეა
4146 მ. (1: 100000); ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი,
44 წ. 1971.

ბაჩ-ლაკობა – გზა (იფხი, ლატალი), მთა ჰარეტში,
ქვების შესაგროვებელი, (ლიკობე ქვების ერ-
თმანეთზე დაწყობა); ე. ი. ნანსყანი, 61 წ. 1973.

ბაჩმეხტრა (2) – ქვიანი ადგილი (მესტია, იფრარი,
კალა, კლდე (ბოგრეში, იფარი), ს. იფრარის
ჩრდ. ღარლქა, კვრაბ ზაგართან ახლოს, მე-
რღვე ბაჩ ლი; გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი,
61. 1971.

ბაჩმეყ – ტყე (მესტია, ადიში, იფარი), ს. ჰადიმის
სამხ-აღმ., ჰადიმგრას მარცხენა კალთის სერი,

ფოთლოვანი და ალაგ-ალაგ წიწვნარი ტყით, ტყე ლეწალდის გვერდით, ზემო მხარეს ქვიანი ადგილია – კლდე; გულადი სოფროს ძე ავალიანი, 33 წ. 1971.

ბაჩა დაბ – ყანა (ლეღბაგი, ლატალი), ს. ლეღბაგის ჩრდ-აღმ. ქვიანი ადგილია; ჟორა დ-ძე აბდე-ლანი, 37 წ. 1973.

ბაჩაშ (3) – სამოვარი (იელი, ნესგუნი), სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი, ლენჯერი), ენგურის მარცხენა კალთაზე, მთა მგჰაშ დასავლ. ქვიანი ადგილია, სანადირო ადგილიცაა; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

ბაჩაშაგარ – ქედი (მესტია, ლახუშდი, ლატალი), საზღვარი ს. ლენჯერისა და ლახუშდისა, ს. ლახუშდის აღმ. ტყიანია შერეული, დგას ერთი ქვა, რომლის აღმ. ლენჯერისაა, დასავლ. – ლაატლისა; რიდა ბესის ასული ფორცხელანი, 55 წ. 1972.

ბაჩარილ ნაკ – სამოვარი (მესტია, სოლი, ლენჯერი), ს. სოლის ჩრდ., ღუნჩა ნაკთანაა, ვაკე ადგილი არყის ტყით; რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972.

ბაძგენიშ – სათიბი, ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი, ლენჯერი), ჭალაშ მარცხენა კალთაზე, შერეული ტყე; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ბაჭიარე ზენარ – სათიბ-სამოვრები (მესტია, სგურიში, ჭუბერი), ს. ჭაბე სგურიშია, დასაწყისში სოფლისა, ვაკე ადგილია, გაფანტულად ხის მცენარეებიც, (ნაძენარ-თხილნარი, მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარის რიყეზე თხემლნარია, ბაჭო ჩხვიმიანის კუთვნილი მიწები (ცოცხალი არაა), „ბაჭიანთ მიწები“; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ბაჭიარე ადგი – უბანი (მესტია, სგურიში, ჭუბერი), ს. ჩუბე სგურიშია, სამანქანო გზის ქვემოთ, ფერმის შენობების ზემოთ გორაზე, მაღლობია, დამრეცი მოვაკო ადგილი, ხილნარი, ბაჭო ჩხვიმიანის (ცოცხალი არაა) კუთვნილი მამული, „ბაჭიელების“, „ბაჭიანთ ადგილი“; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ბაჭიარეშნი – სათიბი (მესტია, ზ. სგურიში, ჭუბერი), ს. ჭაბე სგურიშია, მდ. ხარაშის მარცხენა მხარეზე, ვაკე, თხილნარი ადგილი, ალაგ-ალაგ სათიბები, ბაჭი ჩხვიმიანის კუთვნილი სათიბები (ოჯახის უფროსი); თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ბაჯგილდაშ – მთა (ლენტეხი, ხელედი), ხელედი-შა, ლაშხირის მარჯვ. ალპ. ზონაში. კარვებია,

საზაფხულო სამოვრები წებადგრას მარცხენა მხარეზე, იხ. წებადგრა, შდრ: ლნტ. კპპ, ბქვ. კპპ „კაპი“; მეგრ. ბარჯგ-ი. სვან. ლი-ბჯგ-ი / ლიბე / ჯგგი (ბაჯ-ი ?) ბაჯ-ბაჯ-ი; ანზორ აკაკის ძე ბენდელიანი, 33 წ. 1976.

ბაჯგილდაშ ღელე – ღელე (ლენტეხი, ხელედი), ხელედიშა, მთა ბაჯგილდაშიდან მოედინება ლაშხირის მარჯვ.; ანზორ აკაკის ძე ბენდელიანი, 33 წ. 1976.

ბაბშანი ფერმაშ – სამოვრები (მესტია, ზეგანი, იფარი), ს. ზეგანის სამხ-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალთაზე, ფერმის შენობები დგას; ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ. 1971.

ბაწრტანი – ტყე (მესტია); ირინე მელიქიშვილი, 1961.

ბაწრტლი (იხ. **ბაწრტლი ტუბი**).

ბაწრტლი ტუბი – ხევი (მესტია, ლეხთაგი), მულ-ხურას მარცხენა კალთის ღელე, საზღვარი მულახისა და მესტიის; ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ. 1972.

ბაჯაშ ტობ (2) – ტბა (მესტია, ეცერი, ცხუმარი), მთა ბაჯაშ ტბა (იხ. რუკა), „ბაჯის ტბა“; აკაკი ნესტორის ძე ჩხეტიანი, 45 წ. 1969.

ბაჯაშ კარჯ (2) – უღელტეხილი (ეცერი, ცხუმარი, ბეჩო).

ბაჯტდარიშ ზენ – სამოვარი, მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, სამანქანო გზის გასწვრივ, ს. იფარის გამოღმა, ვაკე ადგილია, გორეებიანი, ბევრია ნიგოზი. იყო სასტუმრო საგზაოსი, წამსვლელ-წამომსვლელთათვის. ს. ყაზაყ. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა*, 75 წ., *პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი. 12.10.70 წ.*

ბებე – სათიბი (მესტია, ჭელირი, ეცერი), ს. ჭელირის ჩრდ. მდ. კედრგლას ჩრდ.-დასავლ. სათიბ ჭუყუტარს აკრავს ჩრდ-აღმ. მხრიდან. გვერდებზე თხემლნარ-თხილნარია. „ბებე“ ნადირის მნიშვნელობით (ბავშვების შესაშინებლად); აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ. 1969.

ბებელანი – სახნავი (მესტია, ისკარი, ეცერი), მდ. კედრგლას აღმ., სათიბ ნახუშირ-ის აღმ-ით; ფუჩე ფუჩეს ძე გერლიანი, 87 წ. 1969.

ბებნარ – ტყე, ყანები (მესტია, ზაგარი, ფარი), ს. ზაგარს ქვემოთ, სამხ-აღმ. სათიბ სარგაშ-ის დასავლ. ნახევრად ტყეა, ნახევრად – ყანა, ხილნარია, ბაბანიარ ხაგანხ (ბებანი ლხმ). „ბებან-ი“ მსხლის ჯიშია; გაიანე კამუთის ასული ცინდელიანი, 50 წ. 1969.

ბებოლშერ დაბარ – საძოვრები (მესტია, ფარი), მდ. ლექტერი ჭალა-ს მარჯვ. კალთაზე, სათიბ მგჟამის აღმ. ჯგერაზე ზაგრიშის, გორის აღმ.; ჩიჩო მუხას ძე წულუკიანი, 63 წ. 1969.

ბებუმა – უბანი (წანაში, ხელედი), წანაში მცხოვრები ლიპარტელიანების საგვ. ერთ-ერთი თემი; თ. გ. ლიპარტელიანი, 23 წ. 1974.

ბებუმა (იხ. ბებუშერალ).

ბებუმა მოლ – სახნავ-სათიბი (ხაჩეში, ხელედი), ს. ხაჩეშია, ჯურაშტილის მხარეში, ლიპარტელიანების ყოფილი ახო, საკარტოფილეა; ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ. 1974.

ბებუმა მოლა შუკუ – გზა (ხაჩეში, ხელედი), ს. ხაჩეშია, ყანებისკენა მიმავალი გზა სამარხილო; ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ. 1974.

ბებუმა დელა – დელე (ხაჩეში, ხელედი), ს. ხაჩეშია, ყოფილი ბებუმა ლიპარტელიანის სახელის მიხედვით; ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ. 1974.

ბებუშერალ (2) – უბანი (ხაჩეში, ჯუდარი, ხელედი), ს. ხაჩეშია, ლიპარტელიანების საგვ. ერთ-ერთი შტო; ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ. 1974.

ბებუთიშერ დაბარ – საძოვარი (მესტია, ფარი), მდებარეობს გირგვლანის დასავლეთით და ზაგრიშის ქვემოთ. ტაფობია, შუაზე ყოფს ღემდერი-ფარის სამარხილე გზა, ამ საძოვარს ორი მხრიდან ტყე აკრავს, ხალხს ბებუ არ ახსოვს; ვახტანგ ჟემუხას ძე ნარსავიძე, მოსე ნარსავიძე, 50 წ. 1965.

ბეგლანი – მოედანი (მესტია, ისკარი), ყანა (სვიფი, ეცერი), მდ. კედრგლას მარჯვენა მხარე, სკოლის ეზოა, მოედინება წყაროც, დგას ეცერის სამ. სკოლა; ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 87 წ. 1969.

ბეგლანი – სახნავი (მესტია, სვიფი, ეცერი), ყანა ჭუჯელაშის აღმ. მდ. დაჭმარამდე; აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ. 1969.

ბეგლანიარ – სახნავი (მესტია, ბარში, ეცერი), მდ. დაჭმარისა და მდ. კედრგლას შორის ს. ჭელირამდე, ს. ბარშის ჩრდ.-აღმ.; შალა ამას ძე გურჩიანი, 78 წ. 1969.

ბეგო – ვაკობი, სახნავი (მესტია, ხაიში), გაღმა ხაიში, ემუხა ჭკადუას სახლის ქვემოთ მდ. ენგურის მარჯვენა სანაპიროზე (თითქმის). ვაკე ადგილია (ზენ ლი), ქვიშიანი ადგილია, მოედინება კარგი წყარო, ხარობს ბზა მრავლად, გადმოცემით: ვიმე ბეგო (მეგრელი) მოსულა და ბზას ჭრიდა და მიჰქონდაო წყლით (ენგური) სამეგრელოში; ნატაშა ემუხას ასული ჭკადუა, 44 წ. 1970.

ბედაშა მურყუამ – კოშკი (მესტია, ჩვაბიანი, მულახი), ს. ჩვაბიანშია, კარგადაა დაცული, გიგანების საგვარეულოსია, ამჟამად შალიკო გიგანისა; სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ. 1971.

ბედი წყარო – წყარო (მესტია, უშგული), ს. უშგულის აღმ., ლეხეკარის დასავლ. მოედინება გზაზე წყარო, ბედი (საკ. სახ. ?); პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ. 1971.

ბედიანაშა მურყუამ – კოშკი (მესტია, სოლი, ლენჯერი), ს. სოლშია, შუკვანების საგვარეულო კოშკი; რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972.

ბედიანაშა დამილდ (2) (იხ. ჰაჯაშაშარ) – ტყე (მესტია, სოლი), ს. სოლის დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ, შიგ ტყეში პატარა ვაკე ადგილია, რელიეფურად – ვაკე, ადრე სახნავი ყოფილა; რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972.

ბედიანაშა დამილდ (იხ. ჰაჯაშაშარ).

ბედიანაშა ზაგრაშ – სათიბები (კაერი-ლემსია, ლენჯერი), ს. კაერისა და ლემსიის მთაში; დაზმირ გ-ძე თამლიანი, 1973.

ბედორე ლაქტენარ (იხ. ლაქტენარ).

ბედანაშა – უბანი (კვანჭიანარი, ლატალი), ს. კვანჭიანების ერთ-ერთი თემი; შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973.

ბედანაშა მურყუამ – ნაკოშკარი (კვანჭიანარი, ლატალი), კვანჭიანების სოფელშია, ძირიდაა დარჩენილი; შ. ნ. კვანჭიანარი, 49 წ. 1973.

ბედანაშა ცხეკ – ტყე (ლაპილი, ლატალი), ს. ლაპილის სამხ. კვანჭიანების საგვარეულოს ყოფილი ტყე; ზ. ს. პაკელანი, 48 წ. 1973.

ბედრილა – უბანი (ჭველიერი, ჩოლური), მუკბანების საგვ. ერთ-ერთი შტო ქვ. ჭველიერში; შ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ. 1974.

ბეთქანქ ი ნაშყაქდუ – კლდე (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანრგლას მარცხენა კალთის კლდე – სგუბნე თუთენულდის ჩრდ. კალთის ბოლო; ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ. 1971.

ბეკოა მოლ – სათიბი (ლენტეხი, ლექსირი), მდ. ცხენისწყლის მარჯვენა მხარეზე, ლათქელიშია ლიპარტელიანისა უნდა ყოფილიყო; ჯ. რ. მემველიანი, 50 წ. 1974.

ბელდანი – სათიბები (იენაში, ლატალი), ს. იენაშის სამხ-აღმ. გზის ქვემოთ; ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ. 1973.

ბელიანი – ყანა (მესტია); ირინე მელიქიშვილი, 1961.

ბელყენაშ (იხ. ლესემა), ძველი სახელწოდება ლესემასი, (ხელედი).

- ბელყჩარ** – სათიბი (მესტია, კიჩხულდაში, ნაკი), ს. კიჩხულდაშის დასავლ. სათიბ-სახნავ დინოლშ-სა და ლაჭულად-ს შორის, მურყნარიცაა აქა-იქ; თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969.
- ბენ** – სათიბი (მესტია, წვირმი, იფარი), ს. წვირმის სამხ-დასავლ. ვაკე ადგილი, ენგურის მარჯვენა ნაპირზე, ყანა ჭალაშ მოსაზღვრედ, არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ. 1971.
- ბენდშ** – უბანი (წანაში, ხელედი), ს. წანაშია, ერთ-ერთი კუთხე; ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ. 1974.
- ბენიერ** – სათიბები (მესტია, ქართვეანი, ბეჩო), ს. ქართუანის დასავლ., ენგურს აძევს ჩრდ. მხრიდან, ყანა წყილწანის სამხ.; პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ. 1969.
- ბენიერ** – უბანი (ლენტეხი), ლაშხურას მარჯვენა მხარეზე, ცხოვრობენ ფერცულიანები, ჭელიძე, ლობჯანიძე, რატიანი. ბენ – „შეჭრილი, მოსაზრუნებელი ადგილი, სადაც წყალი დგება“.
- ბეჟანი მოლ** – სათიბი (ჩოლური, ჭველიერი), კამეტარის ტერიტორიაზე, ყოფილი ლიპარტელიანის ბეჟანისა; ფ. ი. მუკბანიანი 27 წ. 1974.
- ბეჟანაშა მოლ** – სათიბი (ლენტეხი, ზ. ბავარი, ხელედი), ზედა ბავარში, გვიდიანი ბეჟნას სახელობის ახო; შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ. კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ. 1976.
- ბეჟანაშა მორელ** – მჟავე წყალი (ლენტეხი, ბავარი, ხელედი), ს. ბავარში, ბეჟან გვიდიანის სახელობის. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ. კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ. 1976.
- ბეჟანაშერ** (3) – უბანი (შკედილდაში, ზ. ბავარი, ფაყი, ხელედი), ს. შკედილდაში, გვიდიანების საგვარეულო თემის ერთი შტო; ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ. 1974.
- ბეჟანაშერაშ** – უბანი (დ. ლენტეხი), ლენტეხში მცხოვრები გვიდიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო; ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 წ. 1974.
- ბეჟო მოლ** – ახოები (ლენტეხი, ჩოლური, საყდარი), ს. საყდარში, იყოფა ჩუბე და ჟიბე მოლ-ებად; კ. ბენდელიანი, 1978.
- ბერდგოლწი** – სამოვარი (კაერი, ლენჯერი), ს. კაერის ჩრდ. სახნავი იყო ადრე, იდგა ინდიკო მერლანის კარავი; დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.
- ბერდიანი** – ყანა (მესტია, დავბერი, კალა), ს. დავბერის აღმ. მდებარე ყანა; ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ. 1971.
- ბერიანაშა მურყჩამ** – ნაკოშკარი (მესტია, ზარდლაში, მულახი), ს. ზარდლაშშია, ტუბიშია, ძირი-ლა ჩანს, ბერიანების საგვარეულოსი; შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ. 1971.
- ბერტაჩიშ** – სათიბები (ლენტეხი, ლასკადარი), ლასკადურას აუზში, გოლდაშის მთაში; მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ. 1974.
- ბესარიონი მოლ** – სამოვარი (ლემზაგორი, ჟახუნდერი), ს. ლემზაგორში, ბესარიონ ლობჯანიძის ნახოვარი, საზიაროა ს. ხერიათან.
- ბესარიონი სემარ** – სათიბი (ლენტეხი, ჩოლური, ქვ. ფანაგა), ლექუა ფანაგაში, ბესარიონ შავრეშიანის ნახოვარი; ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ. დ. გ. გასვიანი, 70 წ. 1978.
- ბესეტკა** – შესასვენებელი (მესტია, ზ. ხაიში), ჟიბე კაშმდ-ის ქვედა მარჯვენა ნაპირი, კარგი სახე-დია, დგას გადახურული ფარდულივით, სკამებით. ირგვლივ ტყითაა მოცული; ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ. 1970. (ადრე გელოვანები ვიყავით).
- ბესკაშ** – სათიბი, მთა (ხელედი), ს. ტვიბლედისა და ბავარის, ხაჩეშის სათიბი მთა. ნ. ს. ჩანქსელიანი, 24 წ. 1974.
- ბესლანარ** – უბანი (მესტია, დიზი, ლახამულა), ს. დესშია, მდ. ნაჟუკაშ ლიცის მარჯვენა მხარეზე, ბესლან ჭკადუას ადგილ-მამული; იესებ სუმას ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970.
- ბესოე ლადსტარძილ** (იხ. ლადსტარძილ).
- ბესოლშ მოლ** – სათიბი (ყვედრეში, რცხმელური), ს. ყვედრეშშია, ქარდავა ბესოლის ყოფილი სათიბი (სვანებიც არიან ქარდავები); ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 24 წ. 1974.
- ბესოი მოლ** – ყანა (ლენტეხი, ლადარვაში, რცხმელური), ბესო გუგავას სახელობის ყანები ს. ლადარტაშ-ში; გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.
- ბესოშიანარ** – სათიბები, ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი, ლენჯერი), ჭალაშ მარცხენა კალთაზე, გვარი უცნობია; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.
- ბესა დეცილ** (იხ. ლობილარ) – სათიბი (ლენტეხი, ჩოლური), ს. ფანაგაშია, ლაშხურის მარჯვ. მხარის ფერდობები, ღაროებივით, შუროსებური ლობი შურო; ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ. დ. გ. გასვიანი, 70 წ. 1978.
- ბესა მოლარ** – სამოვარი (ლენტეხი, მელე), ს. მელეშ, ბესას ნახოვარი.
- ბესარიონი მალქორაშ** – სათიბი (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ს. ჟაბეშის სამხ-აღმ., ლექა ლახუ-ის

- ჩრდ-ით, სოფლისაკენ, ბესარიონ იოსელიანის სათიბი; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.
- ბესარიონიშ ლარა** – სათიბი (მესტია, ჰამაში, ლახა-მულა), ჰამაშია, საკულტო თოდრის სამხ-და-სავლ. ბესარიონ ჭკადუას სათიბი ყოფილა; დუშა შარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ. 1969.
- ბესარიონიშ ნაწლიზიგუ** – ნასახლარი (მესტია, ქვ. ვე-დი, ხაიში), საცხ. ლაწქერის დასავლ. ლა-როკაშ ღვრსა და გურაშ ღვრს შორის, ვედრგლას მარცხ. კალთის ტერასა. გარემომ-ცველ რელიეფთან შედარებით მაღალია, შიმ-ველი (ნაწიხვ ლი), ნაცხორებია ბესარიონ ჭკა-დუასი (1949 წ.-მდე), დგას ნიგვზები, ვაშლი, ტყემალი; სამსონ როზანის ძე ჭკადუა, 74 წ. 1970.
- ბესი ნაკრაჟაღ** – სამოვარი მთა (იელი, იფარი), ენ-გურის მარცხენა კალთაზეა, მთა ლეშნიერშია; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.
- ბესი ნამოლ** – ტყე (ნასახლ. სგობულდი, ლატალი), ნასახლარ სგობულ-ის სამხ-დასავლ. ქვედა სგობულისაა, ვინმე ბესის ნახოვარი; მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ. 1973.
- ბესრლ მურყუამ** – კოშკი (მესტია, ლაღამი), ს. ლა-ღამშია, მთელია, ხერგანების საგვარეულოს კოშკია; გ. ი. ფალიანი, 38 წ. 1972.
- ბესტანი** – სათიბი (მესტია, კიჩხულდაში, ნაკი), ს. კიჩხულდაშის დასავლ., ჟურაშ ლიც-ს აკრავს დასავლ-ით (მარჯვ.); ბესო-ანთ. თემრაზ ვიბ-ლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969.
- ბეტლანი** (იხ. ჟიბიანი ტუბი).
- ბეტლანირი თხუბი** (იხ. ჟიბიანი ტუბი თხუბი).
- ბეტლანი** – ყანა (მესტია, წვირმი, იფარი), ს. წვირ-მის შუა ადგილას, ტაფობია; შალვა სარდიო-ნის ძე ფანგანი, 60 წ. 1971.
- ბექაშე[რ] მურყუამ** – ნაკოშკარი (მესტია, ზ. ლუჰა, ფარი), სოფელშია, ბექა ცალანის კუთვნილი, 3 კედელი კარგადაა შემონახული, თავზე ჩამო-ნგრეულია, „ბექანთ კოშკი“; იერმინე რამზის ძე ცალანი, 68 წ. 1969.
- ბექაშა** – თემი (კაერი, ლენჯერი), ს. კაერში, მე-რლანების საგვარეულო თემის დუბიდუბერ-ის ერთ-ერთი სამმო (სამხუბ); დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.
- ბექაშა ლექუშ ნამქურლა** – ყანა (კაერი, ლენჯერი), ს. კაერის დასავლ. პატარა ყანა; დ. გ. მერლა-ნი, 23 წ. 1973.
- ბექაშა მურყუამ (2)** – ნაკოშკარი (კაერი, ლენჯე-რი), კოშკი (ჩვაბიანი, მულახი), ს. კაერშია, მე-რლანების საგვარეულოს ერთ-ერთი ყოფილი კოშკი, ძირილაა დარჩენილი; დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.
- ბექაშა ნამქურლა** – ნასახლარი (კაერი, ლენჯერი), ს. კაერშია, არის ნასახლარი, ამჟამადაც ბოსტა-ნია; დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.
- ბექთოშ კაკ** – ნიგვზის ხე (მესტია, ლეგბალდი, ცხუმარი), სამოვარ გეგნარში დგას კაკლის ხე (ნიგოზი), გზის ზემოთ, ს. ლეგბალდს აღმ. „ბექთოს ნიგოზი“; აკაკი კოსდას ძე გელიანი, 55 წ. 1969.
- ბექმერზაშ ნადგარ** – სამოვარი (მესტია, დოლასვი-ფი, ბერო), ს. დოლესტუფს ჩრდ.-აღმ. მარჯვენა მხრით ესაზღვრება მირპილდ (სათიბი), ვინმე ბექმერზა მოუკლავთ და დარქმევია მისი სახე-ლიც; გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ. 1969.
- ბექნაშა მურყუამ** – ნაკოშკარი (მესტია, ზეგანი, იფარი), ს. ზეგანის ლექუშ უბან-შია, ბექნე ხვისტანის საგვარეულოს; დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ. 1971.
- ბექნეშერ ჭუბედ** – სამოვარი (მესტია, ლარილარი, ჭუბერი), ს. ჩუბე ლარილარის აღმ. კედელი ჟიბე მარღისა და ლარილარის შუა, ფოთლოვა-ნი დამრეცი სამოვარი, ბექნე რეზესიძის სახ. სამოვარი (მკვდარია); აღმაცვირ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ. 1970.
- ბექნაშა მოლ** – სათიბ-სამოვარი (ლენტეხი, ლევშე-რი, ჩოლური), ლევშერის სამხ. ბექნუანთ ნაა-ხოვარი; გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.
- ბექოშა** – უბანი (ლენტეხი, სასაში, ჟახუნდერი), ონიანების საგვ. ერთ-ერთი თემი; მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974.
- ბექსოლრე ნალგენ** – სამოვარი (მესტია, ხაიში), მდ. ენგურის მარჯვნივ, ვაკე ადგილია, ირგვლივ – ტყე. დაახლ. 760 მ. სიმაღლეზე, აქვს ციცაბო კალთები, ბექსოლარს უწოდებდნენ თობეშე-რის თემს ჰქვია, არსენა და ხაჩის...ქობალიების წინაპართა სადგომი, გაზაფხულისას თურმე საქონელი მოჰყავდათ; ნალგენ „ნადგომი“ (?); ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970.
- ბექსოლრე ნალგენიშ თხუბი** – მწვერვალი (მესტია, ხაიში), მდ. ენგურისა და მდ. ჭუბრულას შე-სართავის მარჯვენა მხარის მწვერვალი, ყვე-ლაზე მაღლობი, რუქაზე 1568,2 მ. (1: 100000), ტყიანი და შიგადაშიგ კლდისანი კალთებით, ტყე შერეულია; ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970.

ბექა – უბანი (ლენტეხი, გულიდა), ს. გულიდაშია, მეშველიანების საგვარეულო თემი; მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ. 1974.

ბექშერ (იხ. ბექშერა).

ბექშერა – უბანი (ნანარი, ხოფური), ს. ნანარში შემავალი ქურასბედიანების საგვარეულო თემი; ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974.

ბექერბი მოლ – სამოვარი (ლენტეხი, ხოფური), ს. ხოფურში, ქურასბედიანი ბექერბის ყოფილი ახო, ტყეშია; ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ. 1976.

ბექერბი ლაროლ – სათიბი (მესტია, ღვებალდი, ცხუმარი), ს. ღვებალდის აღმ., სათიბი შყალდაშს ქვემოთ, ენგურისკენ, სამანქანო გზის ქვემოთ, ადრე დადერქელიანი ბექერბის კუთვნილება ყოფილა, „ბექერბის სათიბები“; აკაკი კოსდას ძე გერლიანი, 55 წ. 1969.

ბექერბი ჯგერა (იხ. ჯგერა – ლესემა).

ბექა ნამოლ – სამოვარი (ლელბაგი, ლატალი), ს. ლელბაგის ჩრდ. ტყეში – გგბარში, ბექა – გვარად უცნობი; ჟორა დ-ძე აბდელანი, 37 წ. 1973.

ბექაღმა მურყამ – კოშკი (ლაშთხერი, ლენჯერი), ამხან ტაფშია, გადახურული, ჯაჯვანების საგვარეულოსი; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ბექაღმა ლაყურყუილ – სამოვარი (მესტია, ტვიბერი, ცხუმარი), სოფლის თავზე, სამხ-ით. ტყის დასაწყისი, სახლია ამჟამად, ბექას სამარყუზე; მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ. 1969.

ბექაშ – სამოვარი (მესტია, ლახამულა), ენგურის მარცხენა კალთაზე, სამოვარ პანიქართის აღმ. ფერდი, ადრე სათიბიც იყო, ირგვლივ შერეული ტყით; გელა ფუთეს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.

ბექაშა – უბანი (მესტია, ლეხთაგი), ლეხთაგშია, ხერგიანების საგვარეულო თემის ერთ-ერთი შტო, დგას კოშკი; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 67 წ. 1972.

ბექაშა მურყამ – კოშკი (მესტია, ლეხთაგი), ლეხთაგშია, ხერგიანების საგვარეულოს კოშკი; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. 1972.

ბექა ბაჟ – სახნავ-სათიბი (იფხი, ლატალი), იფხშია, ჟამიანობის დროს სახლავი ჰქონია, ვინმე (გვიჩიანი) ბექა ნაბაკები; ე. ი. ნანსყანი, 61 წ. 1973.

ბექური შუკუ – ბილიკი შხარაზე (მესტია, უშგული), შხარას სამხ. კედელზე, ბექნუ ხერგიანის სახელობის გზა; გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ. 1971.

ბელულშერ – უბანი (ლენტეხი, კახურა), ს. კახურაში, ლიპარტელიანების თემი, ჟაბშარის ქვემოთ; ჟ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974.

ბელულშერა – უბანი (ლენტეხი, ყვედრეში), ს. ყვედრეშშია, ტვილდიანების საგვარეულო თემი; ჟ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ. 1974.

ბელუნი – სახნავი (მესტია, ღვებერი, ფარი), ს. ღვებერის სამხ-აღმ. ყანა; ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ. 1969.

ბეყენდაშ – სათიბ-სახნავი (დ. ლენტეხი), მდ. ჩოლშურას მარჯვენა ნაპირზე; ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ. 1974.

ბეყენდერ – ეკლესია (ლუჯი, ჟახუნდერი), ს. ლუჯში, ეკლესია დაცულია სასაფლაოებიცაა, ადგომების დროს ლოცვა-კურთხევა მიმდინარეობს, კონჯირობაზეც.

ბემგანა მუ რე ყმარ – კოშკები (მესტია, ჩაჟაში, უშგული), ს. ჩაჟაშის, ერხეფაშია, დგას ორი კოშკი დავთულიანების, კარგად შენახული, „ბემგანა (დავთულიანების) კოშკები“; ლუტა ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 24 წ. 1971.

ბემლუხა მურყამ – კოშკი (იენაში, ლატალი), ს. იენაშშია, ამჟამად გვიჩიან ანტონს ეკუთვნის, თავმონგრეულია, ბემლუხელები ვინ იყვნენ, არ ახსოვთ; ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ. 1973.

ბემშა მურყამ – კოშკი (მესტია, ჭოლაში, მულახი), ს. ჭოლაშშია, ძალიან კარგი კოშკია. დევდარიანების საგვარეულოსი, გამკეთებელს ხელები დააჭრეს, რომ უკეთესი არავის აუფოსო, ბესი ყოფილა უფროსი, ბემშა < ბესშა; სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ. 1971.

ბემშა ტუბი – ხევი (მესტია, ცალდაში, მულახი), ს. ცალდაშის სამხ-აღმ. ფერდობზე, ღელე მოედინება, ტყე – არყნარი, გოგლანდ, ბემშა დევდარიანის ყოფილა; პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.

ბემშერ (იხ. ჟიბე ცხუმელი).

ბემშა მოლარ – სათიბები (ჩოლური, მუწვდი), ს. მუწვდიში, ბესომა < ბემშა; გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ. 1978.

ბერალდ – სამოვარი (მესტია, ბოგრეში, იფარი), ს. ბოგრეშის ჩრდ-ით, სამანქანო გზის აღმ. (უღულის მიმართულებით), ქვიან-ტყიანია; კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ. 1971.

ბერენდურ – ყანა (ლენტეხი, ჩოლური, საყდარი), ს. საყდარში; მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ. 1978.

ბერ-ლაღდეგალ – სათიბი (დობი, ჩიხარეში), დობის მთაში, დიდი ქვაა.

ბერძი – სათიბი (მესტია, მაზერი, ბერძი), ს. მაზერის ბოლოს, ჯოჯაძის ესაზღვრება მარჯვენა მხრიდან, აქვს სათიბებიც, ქვემოთ წიწვიანი ტყის მასივი აკრავს. ბერძი – „ქვიანი“. რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ. 1969.

ბერგლდერ – სათიბი (მესტია, ქვ. ლეჰა, ბერძი), ს. რ. ლეჰას სამხ.-აღმ., სათიბ აფსანის აღმ. ქვიანი ადგილია (ხოჩა ბაჩარ ხაგხ ი ჟელა ხაჩხა); სილევან იშმაგის ძე დადემქელიანი, 54 წ. 1969.

ბერძი ლოზი – ტყე (ჩოლური, შგედი), ს. შგედშია, დიდლოდებიანი ადგილია, გზაა ვიწროებში, გზა ადის ლაპეჟ ლახუთე; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976.

ბერძი – მთა (უსგვირი, ეცერი), ჭალაშ მარჯვენა კალთაზე, ვაკობია, მრავლადაა ქვები დიდი ზომით, აქვს ბერძიში ფოქ; ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ. 1973.

ბერძი – სამოვრები (ჩოლური, ჭველიერი), ს. ჭველიერის საზაფხულო ადგილი, დგას ქვა – გამოქვაბულივითაა, ბერძი „ქვა“. მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ. 1974.

ბერძიში ფოქ – გამოქვაბული (უსგვირი, ეცერი), ჭალაშ მარჯვენა კალთაზე, ვაკობივითაა, ბერძი-შია, გვირაბია პატარა, დიდ ქვასთან; ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ. 1973.

ბერძიში თანლი – გადასასვლელი (მესტია, ბერძი), ზღვის დონიდან 3375 მ.-ზე გადასასვლელი ბერძიდან ჩრდ. კავკასიაში, გზისა გამო, გადასასვლელია ტურისტული; რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ. 1969.

ბერძიში თანლიში გარჯ – კლდეკარი (ბერძი), გზა-გადასასვლელი ბერძიში თანლიზე ჩრდ. კავკასიაში.

ბერძიში ჰ. ე. რევალი (იხ. ბერძიში თანლი).

ბერძი – სათიბ-სამოვრები (შყალერ-მაცხვარიში, ლატალი), ბალზაგარის აღმ. ლატალისკენა მხარეზე, ტყენარევი სათიბ-სამოვარი; გ. მ. გირგვლიანი, 42 წ. 1973.

ბერძი – ტყე (იფხი, ლატალი), ბალის ქედზეა, შერეული ტყეა; გ. ე. ნანსყანი, 37 წ. 1973.

ბერძიში მოლ – სამოვარი (ლენტეხი, შგედი, ჩიხარეში), ს. შგედში, ზურაბიანების სახელობის, მოლ „ახო“; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976.

ბერძიში – უბანი (ლენტეხი, შგედი, ჩიხარეში), ს. შგედში, ზურაბიანების საგვარეულო; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976.

ბერძიში ნაკრავი – უბანი (ლერგოვცხილა, ხაიში), ს. ლერგოვცხილაშია, ქვემო მხარეში ენგურისკენ,

დაფერდებული სახნავ-სათესებით, პირველი მოსახლე ლერგოვცხილაში (რომანოზ ჭკადუა ცხოვრობს), სიმაღლეა 700,5 მ. ადრე ნაკრავები ყოფილა, ალბათ მეგრელიო; რომანოზ მუხას ძე ჭკადუა, 74 წ. 1970.

ბერძიში მურყამი (2) – კოშკი (მესტია, მურყამელი, უშგული), ს. მურყამელის ჩრდ-ით. დაცულია კარგად, ეკუთვნის ვალიკო ღვაჩლიანს. ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ. 1971.

ბერძიში (იხ. ბერძიში) – (ფაყი), ს. ფაყში ჭარაშის ერთ-ერთი თემი გვიდიანების გვარისა. ე. ს. გვიდიანი, 24 წ. 1974.

ბერძიში მურყამი – კოშკი (მესტია, მურყამელი, უშგული), ს. მურყამელის ჩრდ-ით, დაცულია კარგად, ეკუთვნის ბერძი ღვაჩლიანს. ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ. 1971.

ბერძი ჭიქედ – ტყე, ფერდობი (მესტია, ჭიქური), ს. ჩუბე მარდ-ის აღმ. აღმართული ტყის კედელი, უფრო მეტად წიწვიან ტყის მასივით. ყოფილი ბერძი ჩხუტიანის კუთვნილი გზა ღარამდე, „ბერძიანთ კედელი“; ვასიკო მუხას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.

ბერძიში – უბანი (შყალერი, ლატალი), ს. შყალერის დასახლების ჩრდ-დასავლ. ნაწილი გვარად: გურგულიან; გ. მ. გირგვლიანი, 47 წ. 1973.

ბერძიში მურყამი – კოშკი (იელი, იფარი), ს. იელი-შია, აცის უბანში, ხორგუანების საგვარეულოს კოშკი; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

ბერძი – უბანი (მესტია, ლეხთაგი), ლეხთაგშია, ჩართოლანების საგვარეულო თემის ერთ-ერთი შტო, დგას ეკლესია მეჩხა, კოშკი (?) ბიბე (საკ. სახ.); თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. 1972.

ბერძი ცხეც – ტყე (დ. მესტია), აეროპორტისკენ, მოლრი ცხეცარ-შია, ჩართოლანების საგვარეულოს ყოფილი ტყე, მოლრი < მოლარი; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. 1972.

ბერძიში – ყანები (ლენტეხი, მახაში, ჩიხარეში), ს. მახაშშია; რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ბერძიში ზენარი – უბანი (მესტია, ჭიქური), ს. ჭიქურის ცენტრში, მდ. ჭიქურულას მარცხენა მხარეზე, სკოლის ზემოთ, დასახლებული ადგილია, ბიბე ოთხუანის კუთვნილი ყოფილა; ვასიკო მუხას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.

ბერძიში – უბანი (მესტია, დიზი, ლახამულა), ს. დესშია, ნაჭუჭიში ლიცის მარცხენა მხარეზე, ბიბე ანსიანის მიხედვით; იესებ სუმას ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970.

ბიბწი – სახნავი (მესტია, ქურაში, ეცერი), ს. ქურაშის სამხ.-აღმ. სახნავი ჩიჩგლდერის ჩრდ.-აღმ.; ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ. 1969.

ბიგწი – სახნავები (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშია, ლწმხრწმის უბანში.

ბიდწი – ყანები (კაერი), ს. კაერის დასახლების დასავლ.; დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.

ბიდწი (2) – ყანა (მესტია, სოლი, კაერი, ლენჯერი), ს. სოლშია, სამანქანო გზის ზემოთ, დასახლების ჩრდ.-აღმ.; რომანოზ ალექსანდრეს ძე ხაფთანი, 52 წ. 1972.

ბიზმწი – კლდე, ტყე (მესტია, ხერხვაში, ნაკი), ს. ხერხვაშია, სათიბების იფხლამწი-ის ჩრდ.-დასავლ. დეღე ტუბიბწი-ამდე, ლედუმერ ლი ი კოჯარ ხარ; დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 51 წ. 1969.

ბითთარშა ნამურყუამ – ნაკოშკარი (მესტია, ნაშთქოლი, ბეჩო), ს. ნაშთქოლის შუაში, ეკუთვნის ხორგუანებს, სამ სართულამდეა, ვინმე ბითთარაანთის (ბითთა პირის სახ.) გვარი უცნობია, საკ. სახელის, პატრონის მიხედვით; ქიშვარდი იოსების ძე წერედიანი, 49 წ. 1969.

ბიკმაზერ – კლდე (მესტია, ბეჩო), მ. უშბის მარცხენა მხარე, ციცაბო კლდეებია; სოფრომ იასონის ძე ხორგუანი, 43 წ. 1969.

ბიკრე ლწმდწი (იხ. **ბიკრე ლწმდწი ტუბი**) – ხევი (მესტია, არცხელი, მულახი), ს. არცხელის სამხ.-დასავლ., მულხურას მარცხენა კალთაზე, მთა ზურულდიდან ჩამოყრიდნენ ბიკვარს (კვარის კუნძებს), ზემოთ ფიჭვნარი ტყე; ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971.

ბიკრე ლწმდწი ტუბი – ხევი (არცხელი, მულახი), მულხურას მარცხენა კალთა, მთა ზურულიდან კვარის კუნძების (ბიკარების) ჩამოსაყრელი ხევი.

ბილნიდწ ბოგ – ხიდი (მესტია, ჩაჟაში, უშგული), ს. ჩაჟაშის დასავლ. ხიდი მდ. ენგურზე, საცალფეხო; ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ. 1971.

ბილნიდწ გურნა – ქვა (მესტია, ჩაჟაში, უშგული), ს. ჩაჟაშის დასავლ. მდ. ენგურის მარცხენა ნაპირზე დევს დიდი ქვა, ბილნიდ (საკ. სახ. ?); ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ. 1971.

ბიმარე მურყუამ (იხ. **ბიმწი**).

ბიმწი – კოშკი (მესტია, ისკარი, ეცერი), სოფლის სამხ.-აღმ. კოშკი შენახულია კარგად, „ბიმა“ საკ. სახ. – ბიმაწი კოშკი (ბიმა გერლიანისა); აკაკი ფაცის ძე აფრასიძე, 27 წ. 1969.

ბინვილ (იხ. **ლათთუნწარ**).

ბინი ქურა – ტყე (ქაშვეთი, ლაშთხვერი, ლენჯერი), ჭალაშ მარცხენა კალთაზე, ალაგ-ალაგ საძოვრებიცაა; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ბინილ (6) – წყარო (ლენტეხი, ჩოლური, ტვიბი, ფაცი, ბაბილი, ზ. ჭველიერი, ხაჩეში), ლაწოლა ქვანარში, ბინილ „წყაროს წყალი“; თ. დ. ხაბუ-ლიანი, 48 წ. 1978.

ბინილ (იხ. **ლათუნწარ** – ზ. ჭველიერი).

ბინილ (იხ. **ნაკწრე ბინილ** – ფაცი).

ბინილი ღწრ – დეღე (ლენტეხი, წიფლაკაკია, ხოფური), ს. წიფლაკაკიაში, პატარა დეღე, ბინილ „წყარო“; მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ. 1976.

ბინულ (2) – წყარო (ლენტეხი, გულიდა, ცხუმალდი), ს. გულიდის აღმ. „ბინილ“ (მდრ. სარაგ. სუფთა წყაროს წყალი, „მდორედ მომდინარე პატარა წყარო“, (ფშა ?); თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ. 1974.

ბინულ (3) (იხ. **სარაგ** – ლენტეხი, ცხუმალდი, გულიდა).

ბირღტლწი – სათიბი, ტყე (მესტია, თოთელეში, ლახამულა), ს. თოთელეშა და სათიბ თოხმწრს შორის, ირგვლივ ღუმრწრ ხაგხ, შუაში – ტუბიბს ბირღტლწი ხმტოქვას; დუშა შარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ. 1970.

ბიტაშა – უბანი (ბაიარი, ხელედი), ჩანქსელიანების საგვარეულო ერთ-ერთი შტო; გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ. 1974.

ბიტაშერ – უბანი (ბაიარი, ხელედი), საცხ. ბაძარის ერთ-ერთი თემი ჩანქსელიანების საგვარეულოსი; ე. ს. გვიდიანი, 24 წ. 1974.

ბიტოშა – უბანი (ლენტეხი, ჩოლური, მამი), მამშია, ბაბლუანების; ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ. 1978.

ბიტოშა მოლ – სათიბი (ჩოლური, ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში, მუკბანიანების სათიბი; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976.

ბიტოშა ნამურყუამ – ნაკოშკარი (ჩოლური, ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში, ამჟამად არაა, ამჟამად ზედ სახლი დგას, მუკბანიანების საგვარეულო; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976.

ბიტოშერალ – უბანი (ჩოლური, ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში მუკბანიანების საგვარეულო, ეკლესიის ყოფილი მსახურნი; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976.

ბიტოშა მოლწრ – საძოვარი (ლენტეხი, ჩოლური, ციოყმერი), ციოყმერში, ბიტო ბაბლუანის ყოფილი ადგილი; ნ. დ. შავრეშიანი, 46 წ. 1978.

ბიშილ – სამოვარი (ლენტეხი, ნაცული, ჩიხარეში), ს. ნაცულში; დურმიშხან ასლანის ძე ბაკურაძე, 1980.

ბიშილი წყარო – წყარო (ნაცული, ჩიხარეში), ს. ნაცულში, ბიშულის სამოვართან.

ბიძი დაბ – ყანა (ლენტეხი, ბაბილი), ბარბალ ზაგარშია, მუსელიანი ბიძის ყოფილი ყანა; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974.

ბიძი მოლ – ყანა (ლენტეხი, ლაღარვაში, რცხმელური), ბიძი ტვილდიანის სახელობის ყანა ს. ლაღარვაში-ში; გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.

ბიჭო ლაღუშური – კლდე (მესტია, ნაკი), მდ. ნაკრას სათავე, მწვერვალ ლაღარგულის სამხ., ნენგერიშ სტიკუზე, ბიჭოს გვარი უცნობია; ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

ბიჭოლმა მოლ – ყანა (ლენტეხი, რცხმელური), ბიჭოლა ტვილდიანის სახელობის ყანა; გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.

ბიჭოშ კაჩვლდარ – გზა (მესტია, ლეზგარა, ტვიბერი, ცხუმარი), გზა ჩიშდისა და სამოვარ მთა მეჭვლდარს შუა მიმავალი, აღმართია. „ბიჭოს აღმართები“ (ბიჭო – საკ. სახელი), გვარი უცნობია; გიორგი სათაგერის ძე ქალდანი, 78 წ. 1969.

ბიჭოშერ მურყუამ – ნაკოშვარი (მესტია, ცალანარი, ეცერი), ს. ცალანარ-ის თავშია, ძირილა და რჩენილი, ვინმე ბიჭო ცალანის კუთვნილება ყოფილა, „ბიჭოანთ კოშკი“; აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ. 1969.

ბიჭულდ – სათიბი (ლენტეხი, ლესემა, ხელედი), ხელედშია, ისკალდის მთის სათიბები, ალპური ზონა; ანზორ აკაკის ძე ბენდელიანი, 33 წ. 1976.

ბიჭოშა მურყუამ – კოშკი (მესტია, მურყმელი, უშგული), ს. მურყმელის დასავლ. კარგად დაცულია, ეკუთვნის გიორგი ჩანქსელიანს; ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ. 1971.

ბიჯიშუ – ყანები (მესტია, ჭოლაში, მულახი), ს. ჭოლაშის დასახლების დასავლ. ვაკე ადგილებია; სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ. 1971.

ბიჯუშინერ (იხ. ბიჯიშუ).

ბობშერ ნაკვლდ – სამოვარი (მესტია, ხერხვაში, ნაკი), ს. ხერხვასი ჩრდ. პატარა ვაკე ადგილია, თავრარს ჭისხუტს ლემჯიდუნილის სოფლიმდ (!) (ჭისხუტ „უფლიშიმ ლასჰენი ჯან“; დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 51 წ. 1969.

ბობშერ ნაჟულდარ – სათიბ-სამოვარი (მესტია, ადიში, იფარი), ს. ჰადიშის აღმ. ჰადიშვრას

მარჯვენა კალთაზე, შვეული და როდესაც იმ ცხოვრობდნენ, ალბათ ბავშვები ჩაიტნია ზვავმა; სოფრო გიორგის ძე ავალიანი, 60 წ. 1971.

ბოგ (3) (იხ. ლაშხირი ბოგ, რიენიშ ბოგ, აცა ბოგ).

ბოგ ჟიქან (2) – ყანა, სათიბ-სამოვარი (სასაში, ჟახუნდერი), ს. სასაში, ფერდობზეა, ხიდი არაა, მაღლობზე.

ბოგ ჟემგინ – სათიბი (მესტია, ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ. მდ. ლასილზე გადებული პირველი ხიდის მარჯვენა მხარეზე; ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ. 1971.

ბოგა ლარე – სათიბი, სახნავი (სასაში), ს. სასაში, ხიდთანაა, ლუჯისკენა გადასასვლელთან. ლაშხ. მარჯვ.; მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974.

ბოგა ლარელ – ყანები (ლუჯი), ს. ლუჯში, მდინარესთან. ხიდს გაღმა.

ბოგა ქურულ – სამოვარი (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერში, ლაშხურზე ხიდის მიდამო.

ბოგე ლარა (იხ. ბოგა ლარა).

ბოგ-ზაგარ (5) – სამოვარი (ლახამულა, ქვ. ლუჰაფარი), უბანი (დ. მესტია), გზა (იფარი, ლახამულა), ნახიდარი (გვალდერი, ეცერი), ენგურის მარცხენა ფლატეს ზემოთ, სათიბ ნაჟუნტარის ქვემო კიდეში, გადის გზაც სოფლისკენ (ზაგლელ ხარ); კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ. 1969.

ბოგ-ზესგი – ნახიდარი (ჩოლური, ჭველიერი), მდ. ლაშხურის მარჯვენა მხარეზე, ზესგი „მშრალი“ (მდრ. ზესყი „ნედლი“); მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ. 1974.

ბოგ-ზესკი (2) – სათიბი (ლენტეხი, ჩოლური, ბულეში, გულიდა), ბულეშის მთაში, ლელეა შუაში, მოზრდილია, ჩოლურისა და ლენტეხის საზღვარი, ზესკი „მშრალი“; ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ. 1978.

ბოგ-ზესკი ტეჟრ – ტყე (ჩოლური, ბულეში), ბულეშის მთაში, ფიჭვის ტყე, ტეჟრი „დიდი ტყიანი და ხშირი ტყე“; ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ. 1978.

ბოგ-ზესკი ქაშან – ბილიკი (ლენტეხი, გულიდა), ს. გულიდაშია, ლემერხელიდან ბოგზესკისკენა ბილიკი, ზესკი „მშრალი“ (მდრ. ზესყი „ნედლი“); თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ. 1974.

ბოგზარ – უბანი (დ. მესტია), მესტია ჭალაზე გადებული ხიდის მარჯვენა მხარეზე, ჯაფარიძეების სამოსახლო; ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ. 1972.

ბოგლედიერ – ყანები (ჩოლური, ჭველიერი), ს. ჭველიერში. ლაშხურის მარცხენა მხარეზე, ნა-

ხირადებია, არის ნაკოშკარი, ძირილა დარჩენილი, ოდნავ შესამჩნევია; მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ. 1974.

ბოგლდარ – უბანი (ჩოლური, ჭველიერი), მუკბანიათის საგვარეულო თემი ქვედა ჭველიერში; ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ. 1974.

ბოგმეც (2) (იხ. **ჩუბიზნი ბოგმეც**; **ბოგმეც დზ**).

ბოგმეც დზ – ყანა (მესტია, არცხელი, მულახი), ს. არცხელის სამხ., ხიდის მარჯვენა მხარეზე, მულხურას მარჯვენა მხარეზე, ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971.

ბოგოლარ (იხ. **ბოგოლარ**) – სამოვარი (დ. მესტია), გალდა ტუბიზე რამდენიმე ადგილას ხიდები, ბოგოლ „პატარა ხიდი“; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ. 1972.

ბოგრეშ – სოფელი (მესტია, იფარი), ს. იფარში შემავალი სოფელი, მდ. ენგურისა და ჰადიში ჭალს შესაყარის მიდამოებში. ცხოვრობენ: კორმაიები, ქურდიანები, გულბანები, ხორგუანები, პირველები, ხვისტანები, ხიდები ყოფილა და ამჟამად მდინარეებზე – ჰადიშგრასა და ენგურზე; დოდო სალარეფის ასული ხვისტანი, 23 წ. 1971.

ბოგრეშ – სოფელია, ასევე მდებარეობს ორ მდინარეს შუა (ენგურსა და მის შენაკად ადიშურას შუა). ყურადღებას იპყრობს იმით, რომ გვიან შემოდგომიდან თებერვლის თვემდე ამ სოფელს მზე არ გადმოხედავს, მთა აქვს ჩამოფარებული, სახელწოდება წარმოსდგება „ბოგ“ – ხიდი და „რეშ“ – შლამი-ის შეერთების შედეგად. ე. ი. ბოგ-რეშ = ხიდე – შლამი. სახელი მახვილგონივრულადაა შერჩეული. ამ პატარა სოფელს ხუთი ხიდი აკავშირებს სხვადასხვა პუნქტთან და შლამიც ბევრია, სოფელი იფარს ეკუთვნის; არსენ ოგინლეს ძე კორმაია, ბესარიონ ივანეს ძე გულბანი, 83 წ. 1965.

ბოგშილ – ტყე, სამოვარი (მესტია, ლაშხერე, ეცერი), ს. ეცერიდან ს. გალდერისკენა გადასასვლელი ნაბოგართან (ნახიდართან, მდ. ენგურზე). კლდე ძერხუნდას სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვენა ნაპირზე, შემის მოსაგროვებელი ადგილი. ბოგ-შილ = ბოგცახან „ხიდთან // სახვინე (შემის)“; აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ. 1969.

ბოგელ – სათიბ-სამოვარი, ყანა (ზ. ვედი, ხაიში).

ბოგელდ(იერ) – საბალახო (იელი, იფარი), ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ნესგა უბანში; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

ბოგელდარ – სათიბ-სამოვრები (მესტია, ზაგარი, ეცერი), სათიბ ზაგარსა და მდ. დავშარს შორის, პატარ-პატარა ხიდებია (ბოგები) გადებული, სათიბიცაა და სამოვარიც. ბოგელდარ „პატარა ბოგები, ხიდები“; კოწია ბექერხას ძე პაკელიანი, 72 წ. 1969.

ბოგელდარ (2) – გზა (მესტია, მარდი, ჭუბერი, ნესგუნი, ლენჯერი), მდ. მარდელაზე. ხიდი, იმ ადგილის არემარეს ბოგელდარ, ტყეა შერეული. ორგანაა გადებული ხიდი, გზა ჩუბე მარდიდან ზედა მარდისკენ; უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ. 1970.

ბოგელაშ ბაქან – ბაქანი (მესტია, ზ. ვედი, ხაიში); მიხეილ ქერექის ძე ჭკადუა, 59 წ. 1969.

ბოგელაშ ლიც – ლელე (მესტია, ზ. ვედი, ხაიში); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

ბოგელაშ ლაქერი ლიც – ლელე (ზ. ვედი, ხაიში), წისქვილების მონაკვეთზე უწოდებენ, ზოგადად კი – ბოგელაშ ლიც.

ბოგელაშ ლაქმოლ – სათიბები (ზ. ვედი, ხაიში).

ბოგელაშ ნაშიხუ – ფერდობი (მესტია, ზ. ვედი, ხაიში); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

ბოგელაშ ტუბი – ხევი (მესტია, ზ. ვედი, ხაიში); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

ბოგა დზ – სამოვარი (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ს. ჟაბეშის ჩრდ. მდინარე მულხურას მარჯვენა მხარეზე, მწბში ბოგთან; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.

ბოგა ლარა – სათიბი (მესტია, დოლასვიფი, ბეწო), მდ. დოლრას მარცხენა მხარე, მესტიისკენ მიმავალი გზის ჩრდ.-აღმ. (ზემოთ). „ხიდთან სათიბი“ – ბოგ „ხიდი“, ლარა „სათიბი“; ყვრემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ. 1969.

ბოგა ლარა – სათიბი 2 (ქაშვეთი, სოლი), ს. კაერის სამხ. მესტია ჭალაშ მარცხ; დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.

ბოგა ლარა (იხ. **სოლა ბოგა ლარა**).

ბოგა შუკუარ – გზა (კვანჭიანარი, ლატალი), ს. კვანჭიანარის სამხ.-აღმ. ენგურისკენ; შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973.

ბოგარ (იხ. **ბოგა შუკუარ**).

ბოგაშ – საცხოვრისი (ლენტეხი), ს. თეკალში, ნახიდარის მიდამოები; ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ. ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ. 1978.

ბოგაშ (2) – უბანი, სახნავ-სათესი (ლენტეხი, ჩოლური, თეკალი), ს. თეკალში, კინკილდაშის დასავლ. კინკილდაში ჰყოფს ორ ბოგაშ-ს; ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ. ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ. 1978.

- ბოგაშ ქიზარ** – სამოვარი, სახნავი (მესტია, გვალდერი, ეცერი), ს. გუალდერის აღმ., ჯაჭუთი ბოგს ზემოთ, ჩამოდის მანჩხავ, ტყიანი; დემეზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ. 1969.
- ბოგა ღარა** – სათიბი (კვანჭიანარი, ლატალი), ს. კვანჭიანარშია, ენგურის მარცხენა მხარზე, ხიდს გაღმა; შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973.
- ბოგაში ღარა** – სათიბი (მესტია, ზეგანი, ივარი), ს. ზეგანის სამხ-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალთაზე, ხიდია მის ახლოს; ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ. 1971.
- ბოგაშილ ბოგ** – ხიდი (მესტია, ზეგანი, ივარი), ს. ზეგანის სამხ-დასავლ. ხიდი მდ. ლასილზე სათიბ ბოგაშილამდე; ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ. 1971.
- ბოგაშილ ღარ** – ღელე (მესტია, ზეგანი, ივარი), ს. ზეგანის სამხ-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალთის ფოთლოვანი ტყე, ხიდი არაა მდინარეზე, ბოგაშილა ღარას ზემოთ, სეზონურია ღელე; ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ. 1971.
- ბოგერილ** – მოედანი (დ. მესტია), ირინე მელიქიშვილი, 1961.
- ბოგღარ (2)** – სათიბი, სამოვარი (სასაში, ჟახუნდერი, ჩუკული), ს. სასაში, ლაშხირის მარჯვ. ნახიდარები არაა; მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974.
- ბოგოღარ** – გზა, ნახიდარები (დ. მესტია), მესტია ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. გუალდა ტუბის ხიდი, ადრე ორი ყოფილა; ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ. 1972.
- ბოდრანი** – სახნავი (ლენტეხი, ჩოლური, მამი); ს. მამში. ი. ნ. ჯამბურბიძე, 59 წ. 1978.
- ბოზალ** – სათიბი (ღობი, ჩიხარეში), ღობის მთაში, ალპურ ზონაში.
- ბოთონოლმა დობი** – სათიბ-სახნავი (ყვედრეში, რცხმელური), ს. ყვედრეშია, სათიბ ლეჯხარის გაგრძელება ქვემო მხრიდან, ლიპარტელიანის ყოფილი; ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ. 1974.
- ბოთოი შურ** – სამოვარ-სათიბი, შურო (ლენტეხი, ბაბილი), ლეგარხევის აღმ. ვინმე ბოთოს სახელობის შურო – სამოვრებით; ნ. ბ. ქურასხედიანი, 33 წ. 1974.
- ბოთო მოღარ** – სათიბები (ლენტეხი), მოროულის აღმ. ბოთო (ვინმე) ნახოვარი; გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.
- ბონდიანი (2)** – ყანები, სათიბი (იფხი, ლატალი), იფხშია, სახნავიცაა და თავზე სათიბები; ე. ი. ნანსყანი, 61 წ. 1973.
- ბონდორაი ლაშყედრლ** – სამოვარი (სასაში, ჟახუნდერი), ს. სასაშის მთაში.
- ბონდრლ** – სამოვარი (ლამფალაში, ჟახუნდერი), ს. ლამფალაში, ტყეში; რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ. 1981.
- ბოჟომა** – უბანი (ჩოლური, ჭველიერი), ლიპარტელიანების საგვარეულო ერთ-ერთი შტო ქვედა ჭველიერში; შ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ. 1974.
- ბოჟ ნაშყადტ** – კლდე (მესტია, ვიჩნაში, კალა), ს. ვიჩნაშის სამხ-დასავლ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, ბოჟო საკ. სახელია ვინმე ქვემო სვანისა; ახმათ მელიტონის ძე ხარბიანი, 43 წ. 1971.
- ბორგოშ** – სათიბი (მესტია, ადიში, ივარი), ს. ჰადიშის აღმ., ჰადიშგრას მარჯვენა კალთაზე, ფერმის შენობებია, ვაკე ადგილია, იმე ნაკ ლი, იმე გოლამ (= შვეული, დამრეცი); სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ. 1971.
- ბოსტელა** – მთა (ლენტეხი, რცხმელური), მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.
- ბოსტელე** (იხ. ბოსტელა).
- ბოტლოჩ** – სათიბი (მესტია, ხოსრარი, ნაკი), ს. ხოსრარშია, ღელე ნიურნაში ტუბრას მარჯვენა კალთაზე, ოღრო-ჩოღრო ფერდობია სათიბ ათრანის სამხ.; სვიმონ ახნაგეთის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ. 1969.
- ბოფშრე ნალლატ** – სამოვარი (მესტია, ლაღამი); დ. ს. გვარლიანი, 27 წ. 1972.
- ბოფშრე ნალლატურ** – სათიბი (დ. მესტია); ირინე მელიქიშვილი, 1961.
- ბოფშარმა მურყამ** – კოშკი (მესტია, ჩვაბიანი, მულახი), ს. ჩვაბიანშია, კარგად შემონახული, გულბანების საგვარეულოსია ამჟამად, გადმოცემით: დაბადების შემდეგ მშობლები იხოცებოდნენ, რჩებოდნენ მხოლოდ ბავშვებით; სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ. 1971.
- ბოღ მეწყერალ** – სამოვრები (მელე, ჩიხარეში), მელეს ჩრდ. მთა აირაშის ზევით, ნამეწყრია.
- ბოშტოშერ** – უბანი (ლენტეხი, შგედი, ჩიხარეში), ს. შგედში, ზურაბიანების საგვარეულო; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976.
- ბოშმა ნიც** – წყარო (ლენტეხი, შგედი, ჩიხარეში), ს. შგედში, სოფლის სასმელი; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976.
- ბოშმა სასაფლაო** – სასაფლაო (ლენტეხი, შგედი, ჩიხარეში), ს. შგედშია, ნამზიგვარში; ქ. მ. გაბიანი, 49 წ. 1976.

ბოშა შუკუ – გზა (ლენტეხი, შგედი, ჩიხარეში), ს. შგედში, სამანქანო გზა; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976.

ბოშმერ (2) – უბნები (ლენტეხი, შგედი, ჩიხარეში), ს. შგედის ერთ-ერთი უბანი, ცხოვრობენ: გარდაფხადე, ზურაბიანა, ჩანქსელიანარ, ჭელიძე, ჩუბუნიძე, ცხომარიანა, ონიანშერალ, ქურდიანა, დეჟდარიანა, გაბიანარ; ჟორა სიმონის ძე ონიანი, 34 წ. 1976.

ბრიგონ – ყანები, სათიბები (ზესხო, ცანი), ზესხოსკენა გზაქზეა, დავაკება, ბრიგონ კაცის სახელი ყოფილა, ნესტორ თაისავის ძე ქალდანი, 89 წ.; იაროსლავ ნესტორის ძე ქალდანი, 52 წ. ფრიდონ გიეს ძე ქალდანი, 27 წ. 1979.

ბრიგონი საყდარ – ნაეკლესიარი (ზესხო, ცანი), ს. ზესხოს დასავლ.

ბრინჯილდამ – სათიბი (ჯუდარი, ხელედი), ჯუდარისა, ბალდიშის მთასა და ჯუდარს შუა, ალპურ ზონაში, ნახნავის კვალი არაა; ე. ჟ. ლიპარტელიანი, 24 წ. 1974.

ბუბა ლაჟაჟ (იხ. **ბუბ ლაჟაჟ**) – ფერდობი (მესტია), ს. ჰადიშის დასავლ., ჰადიშგრას მარჯვენა კალთაზე, ვინმე ბუბა (ბიძია) დაღუპულა; გალაკ საფოს ძე კორძია, 15 წ. 1971.

ბუბ ლაჟაჟ – კლდე (მესტია, ადიში, ივარი), ს. ჰადიშის სამხ-დასავლ. ჰადიშგრას მარცხენა კალთაზე; მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. 1971.

ბუგუ (2) – გორაკი (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში), სამოვარი (ლახამულა) საცხ. ნერლტდსთან, ამომალეზულია, ფაფალშალ ლი, ზუგუ...ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ. 1970.

ბულონ (2) – მთა (ზ. ვედი, ხაიში, ცხუმალდი, ხელედი), მეგრელების საზაფხულო სამოვარი მთა, ბულონსუკისა და ტყის შესაყრელთან დავაკება, საოჩესა და ლაკუმურას შორის, დგას კარავი ალპურსა და სუბალპურ ზონებს შორის, მის ქვემოთ არყნარია, (ბულონ რე), ბევრია ჩრდ-დასავლ. მოცვი; მეგონა კონსტანტინეს ძე მიქენაია, 60 წ. მუშნი ბეგის ძე მიქენაია, 46 წ. უშანგი მიხას ძე მიქენაია, 50 წ. 1970.

ბულონი ღელა – ღელე (ცხუმალდი, ხელედი), ბულონის მთიდან მოედინება, მეგრელების სამოვარი მთა; შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ. 1974.

ბულონი ლიც – ღელე (ზ. ვედი ხაიში).

ბულონი ღარ – სამოვარი (ზ. ვედი, ხაიში).

ბულონიში სორო – სამოვარი (ზ. ვედი, ხაიში), თუდონი ბულონის სამხ. კალთაზე ღარი, იქით-აქეთ წიფლნარია, არყნარი, შუაშია სორო

რე ვერჩეთ; შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ. 1970.

ბულონიში ღალე – მდინარე (ზ. ვედი, ხაიში), სამაჭირხლოს ტოტი, მომდინარე მთა (სამოვარი) ნატახტედან; შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ. 1970.

ბულონსუკი – ქედი (ზ. ვედი, ხაიში), საზაფხულო სამოვარი მთა ბულონისა და ბულონსუკიმ დუდი შემაერთებული ალპური ქედი, სამოვრებია, დამრეცი კალთებით, ჩანს ბული, არყნარი მის ორივე კალთებზე, აღმ. ხრამებია სუკი „ქედი“. გადასასვლელიცაა მასზე, რუქაზეა; მეგონა კონსტანტინეს ძე მიქენაია, 60 წ. მუშნი ბეგის ძე მიქენაია, 46 წ. უშანგი მიხას ძე მიქავა, 50 წ. 1970.

ბულონსუკიმ დუდი – მწვერვალი (ზ. ვედი, ხაიში), სუბნივალური მწვერვალი, ხრამებითა და შიშველი ციცაბო კალთებით, ბულონსუკის თავზე დაახლ. 2596 მ-მდე, საოჩესა და ჩიქონიმ დუდს შუა. გადასასვლელია დადაბლებულ ადგილზე ხობწყარისკენ; მეგონა კონსტანტინეს ძე მიქენაია, 60 წ. უშანგი ბეგის ძე მიქენაია, 46 წ. უშანგი მიხას ძე მიქავა, 50 წ. 1970.

ბულონ-ღალე – ღელე (ზ. ვედი, ხაიში), მოედინება ბულონიმ დუდის ძირიდან, ყინვარულ ჭიმკრიდან, საზრდოა გლეტრერი, ჯიშთი. ალპური მდინარეა, ირგვლივ სამოვრები, ზედა დინება ორად იყოფა, მარჯვენა შენაკადსა და მარცხენას შორის ხრამებია; მეგონა კონსტანტინეს ძე მიქენაია, 60 წ. მუშნი ბეგის ძე მიქენაია, 46 წ. უშანგი მიხას ძე მიქავა, 50 წ. 1970.

ბულონღალეშ ნათეფე – მთა (ზ. ვედი, ხაიში), სამოვარი მთა ბულონსა და ლაკუმურას შორის, მდ. ბულონღალეს მარცხენა კალთაზე, არის ნაკარვები და საქონლის ნადგომი სუბალპურ ზონაში. საცალფეხო გზაზეა, ნათეფე „ორინჯიმ გინარა“; მეგონა კონსტანტინეს ძე მიქენაია, 60 წ. 1970.

ბულბუნი – სამოვარი (მესტია, კიჩხულდამი, ნაკი), ს. კიჩხულდამის ჩრდ-აღმ., ტყე ჰინგროლის გაგრძელება ჩრდ-აღმ., ადრე სათიბი ყოფილა, ამჟამად გატყუარდა – წიფლნარ-წიფნარია, დამრეცი მშრალი ადგილი, (მულხუნი ?); თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969.

ბუნაგ – სათიბი (ლუჯი, ჟახუნდერი), ს. ლუჯის მთა უჟალში, ბუნაგის ფორმისაა.

ბუნდრაწი – სათიბები (მესტია, ლანტელი, ეცერი), სათიბ მარმანის დასავლ. კედრულამდე, ჩრდ. მხრიდან სამანქანო გზა აკრავს, ვაკეა კარგი სათიბებით; კოწია ბექერზას ძე პაკელიანი, 72 წ. 1969.

ბუნაშ ტუბი – ხევი (მესტია, ზ. ვედი, ხაიში), „ბუნა“ საკ. სახელია; არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

ბუნაშ ტუბიში ნენჩა – წიწვნარი (ზ. ვედი, ხაიში); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

ბუნაშ ტუბიში ნაშიხუ – ტყე (მესტია, ზ. ვედი, ხაიში); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

ბურდლუი ლაროლალ – სათიბები (ლენტეხი, ლექსირი), მდ. ჩოლშურას მარცხენა მხარეზე, ლიპარტელიანი ბურდლუს ყოფილი სათიბები; ჯ. რ. მემველიანი, 50 წ. 1974.

ბურთა ნაცლელ – საბალახო (ხარაში, ხელედი), ს. ხარაშია, კარტოფილსაც თესავენ. გადმოცემით: ხარი, სახელწოდებით ბურთა მგელს დაუგლეჯიაო; ე. ს. გვიდიანი, 24 წ. 1974.

ბურიმერ ტანარ – ტყე (მესტია, ლანხვრი, ბეჩო), ს. ლანხურის ჩრდ.-აღმ., სამოვარ ლაქსარ სამხ.-აღმ. სამოვრებია, ბუჩქნარის. ტანარ „ბუჩქები“; აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ. 1969.

ბურნაყრე კარუზ – სამოვარი მთა (მესტია, ყარი, ჭუბერი), მთა შატალურას ჩრდ.-დასავლ. ქედზეა მდ. დეტრულას მარჯვენა მხარეზე, ალპური ზონაა, შიშველი, ოდნავ დატალღებული რელიეფით, ჩრდ. კალთაზე ალპური მცენარეებია, ლეჟკერ, წიფელა, შგერი, ლეცინყა, მელგმულ, ბურნაყ ქალდანის კუთვნილი სამოვარი მთა, დგას 2 კოშკი; გივი მუზას ძე ჩხეტიანი, 30 წ. 1970.

ბურნაყრე ლეჟმოლ (იხ. ბურნაყრე ჭყიბარ).

ბურნაყრე ნალგენ – სამოვარი (მესტია, დიზი, ლახამულა), ს. დგისის ზემოთ, გზა ლახნისგის გვერდით ვაკე ადგილია, წყლები მოედინება და სამოვარია კარგი, ირგვლივ წიფლნარი და წიწვნარია, ნაბაულ ი ნაგარდომ ლი. ბურნაყ ქალდანის ყოფილი კუთვნილება, ბურნაყანთ ნადგომ; ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ. 1970.

ბურნაყრე ჭყიბარ – მთის სათიბ-სამოვარი (მესტია, ყარი, ჭუბერი), მთა შატრულას შუა ნაწილი, ვაკე ადგილია, ამფითეატრისებული რელიეფით (ტერასული), დაყოფილია 3 ზოლად, ზოლი მთის მცენარეულობითაა (ჯუჯა მცენარეებით). ზემო სათიბის ქვედა კუთხეში დგას

სოჭის ერთი ხე, მარჯვენა მხრიდან ჩამოუდის მდ. დეტრულა, სათიბი დაახლ. 7 ჰა. ვაკე ადგილი ჭაობიანია, ჩრდ. მხრიდან ერთ ადგილას ნამდნარიცაა, ბურნაყ ქალდანის ყოფილი სათიბები; გივი მუზას ძე სუბელიანი, 30 წ. 1970.

ბურლტდერ – სამოვარი მთა (ქვ. ვედი, ხაიში), ტაფობი.

ბურლტდერიზ ზაგარ – ზეგანი (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში), საზღვარი მთა ბურლტდერისა და მთა შგენაშისა, სუბალპურიდან ალპური ზონა, ცოტაოდნავად დავაკება; ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ. 1970.

ბურლტდერიზ თხტიმ – მწვერვალი (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში), მთა ბურლტდერის სამხ. ყველაზე მაღალი კლდე (იხ. 1: 100000 მ. ოთეფურა – 3058 მ. სხვაგან. ...მეგრელების სამოვრებია მის კალთებზე. უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ. 1970.

ბურლტდერიზ ლაგარდტშ – ნაკარტოფილარები (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში), საზაფხულო სამოვარი მთა ბურლტდერში, კერძო მოსახლეები ხნავდნენ და მოჰყავდათ კარტოფილი, ეკუთვნოდათ: ბექა გვიჭიანს, ზოსმე, შალიკო, ისლამ, არდეგან ჭკადუებს, ხნავდნენ თავთავიანთი კარვების წინ; უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ. 1970.

ბურლტდერიზ სარგელარ – წყაროები (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში), სამოვარი მთა ბურლტდერის დასავლ. მოედინება წყაროები; უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ. 1970.

ბურაყი ნაჭომ – ღარი (მესტია, უშგული), ს. უშგულიდან აღმ., ლასდილობა აღმართი, სადაც ვინმე ოს ბურაყს აურბენია და მომკვდარა, „ბურაყის ნარბენი“, ნაჭომ „ნარბენი“; ლუტუნის ძე ნიჟარაძე, 24 წ. 1971.

ბუტიარე მურყუამ – კოშკი (მესტია, მულახი), ს. ჩვაბიანშია, კარგად დაცული, გიგანების საგვარეულოსი ყოფილა, ამჟამად გუჯეჯიანებისა; სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ. 1971.

ბუტიშა მურყუამ (2) (იხ. იროდრ მურყუამ, ბათუშ მურყუამ).

ბუყუნსთუ – მთა (მესტია, იდლიანი, ხაიში), მდ. კუაპუნაშ ტუბის მარჯვენა მხარე, ქვედა კალთა ტყეა – წიფლნარი. აქა-იქ წიწვნარი, ზემოთ კლდეებია და სამოვრები. მეგრელების საზაფხულო სამოვარი მთა; რომანოზ მუზას ძე ჭკადუა, 74 წ. 1970.

ბუშრე ლაშთხვიარ – სამარხი (მესტია, ფარი),

ქართ. „ბუშების სამარხი“, მდებარეობს სოფლის სამხ.-აღმ. ნაწილში. გადმოცემით, ზაგარში 7 ძმას უცხოვრია, ბუში ყოფილა მათი გვარი, თუ მეტსახელი. თავად დადემქელიანს ერთ დღეს დაუხოცია და ერთ ორმოში ჩაუყრია; ვახტანგ ჟემუხას ძე ნარსავიძე, ნიკოლოზ ნარსავიძე, 90 წ. 1965.

ბუჭუნი კა – ფერდობი (ლენტეხი, ბაბილი, მეღურა), მთა ნალიშშია, სამხ-დასავლ. აყალოიანი თიხაა, ვინმე „ბუჭუნის ვაკობი“ ; ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ. ნ. ბ. ქურასხელიანი, 33 წ. 1974.

ბუჭულუმერ (იხ. **ბუჭილუმა**).

ბუჭუმა ლაზგა – უბანი (ლენტეხი, ზ. ჭველფი, ჩოლური), ლეკა ჭველფში, ზურაბიანების სამოსახლო; დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ. 1978.

ბუჭუმა ლეფხანჭუ – მსხალნარი (მესტია, არცხელი, მულახი), ს. არცხელის სამხ-დასავლ. მულხურას მარცხენა რიყეში, დადვანების მსხალი იყო. ლეფხანჭუ „საადრეო პანტა მსხალი“; ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971.

ბუჭუმა ტუბი – ხევი (მესტია, არცხელი, მულახი), ს. არცხელის სამხ-დასავლ. მულხურას მარცხენა კალთაზე, ქვემოთ – ფოთლოვანი, ზემოთ – წიწვნარი ტყე, დადვანებისა ყოფილა; ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971.

ბლორარ – სათიბი (მესტია, ლანხვრი, ბეჩო), ს. ლანხურის ქვემოთ, სათიბ ნემპარს აკრავს ქვემო მხრიდან, ბუჩქნარია, ადრე სახნავი ადგილი ყოფილა, შავმიწიანი. ბლორ „შავმიწიანი ადგილი“ (?) („ბლორ“ გუშაში მეშხე ლუჭერ ადგილს ხაჟხა); აკაკი კოსდას ძე გაბულდანი, 57 წ. 1969.

ბზაშ – სამოვრები (სიდიანარი, ლატალი), ს. სიდიანარის ჩრდ., ტიბში, იყოფა : ჟიბე და ჩუბე ბზაშ-ად; ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ. 1973.

ბზლდამ – სამოვარი (მესტია); ირინე მელიქიშვილი, 1961.

ბზლდარ – სათიბი, სამოვარი (მესტია, ლადამი), ირინე მელიქიშვილი, 1961.

ბზლდარ (იხ. **ბზლდარ**) ; დ. ს. გვარლიანი, 24 წ. 1972.

ბაჭ – სათიბი (მესტია, დავბერი, კალა), ს. დავბერის ჩრდ-აღმ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ. 1971.

ბაჭლდარ – ტყე, სამოვარი (მესტია, მურყელი, უშგული), ს. მურყელის აღმ. ქუთშირის მარცხ. არყნარი ტყითა და საბალახოებით, ბაუ; ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ. 1971.

ბაჭრე ე ქუშა – სადგომი (მესტია, ჩაჟაში, ჩვაბიანი,

უშგული), ს. ჩაჟაშ – ჩვაბიანი. ფიქლისაგან აგებული პატარა სადგომი მწყერებისა, მდ. ქვიშირის მარჯვენა მხარეზე, დროებითი ნაგებობაა; პავლე ბითეს ძე ნიჭარაძე, 43 წ. 1971.

ბაჭრე ნიც – წყალი (მესტია), ს. ჟაბემის სამხ-აღმ., სუიფის აღმ. ტყე შანის ძირში, მოედინება წყალი – ბაჭრე ნიც, ტყის ძირში მდებარე საძოვარსაც „ბაჭრე“ ჰქვია, ბაჭ არა დგას; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.

ბაჭარ – საძოვარი (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ტყე შანის ძირში, მოედინება წყალი – ბაჭრე ნიც, ბაჭ არაა; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.

ბეღაშ – სათიბ-სახნავი (მესტია, ზეგანი, იფარი), ს. ზეგანშია, სამანქანო გზის მარცხენა მხარეზე, დასახლება ლესულანისკენ; გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ. 1971.

ბენარ – უბანი (ლენტეხი, მამი, ჩოლური), მამის ჩრდ. აღმ. ხე-ტყის უბანი; ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ. 1978.

ბუშიერ – სამოვრები (ჟახუნდერი).

ბგგი – ტყე (მესტია, ფალედი, ლემდერი – ფარი), მდ. ლემდრელას მარჯვენა კალთაზე, ნაჭკორის დასავლ. ლახამულამდე, შერეული ტყით, ნასახლარის კვალი ჩანსო, ძველი ნამარხებიო, მსხლის ხეებიცაა; მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969.

ბგბრლ (იხ. **ბგბრლ ლიც**).

ბგბრლ ლიც – წყარო (მესტია, არცხელი, მულახი), ს. არცხელის სამხ-დასავლ., სათიბ პრგი ლნრესთან, ცივი წყაროა, კარგი; ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971.

ბგდაჩრე მურყამ – ნაკომპარი (მესტია, ზ. ლუკა, ფარი), სოფელშია, ბგდაჩ ცალანის, ნახევრამდე დარჩენილია, „ბგდაჩელების კომპი“; იერმინე რამზის ძე ცალანი, 68 წ. 1969.

ბგზენგი – სამოვარი (მესტია, ნაკი), მთა თონლუზორუნის სამხ., მთა ლედემდურის დასავლ. საძოვარი ფერდობი, (ოსური ?); ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

ბგვრე ლაშდა – ღარი (მესტია, სოლი, ლენჯერი), ს. სოლის ჩრდ. ღარია წიწვნარ-ფოთლოვან ტყიდან, კვარის ჯირკვების ჩამოსაყრელი, გგბარის ძირიდან; რ. ა. ხაფთანი, 62 წ. 1972.

ბგვრე – ტყე (მესტია, ფარი), მდ. ლექტერი ჭალას მარცხენა კალთაზე, ღელე ყუბერდას ჩრდ. წიწვნარია უფრო, საკვარე ადგილიაო (მეხირ ხმთქვა, ნამხერ ლი), ბიკა პრ „ჯირკვი“ (კვარის); იურა გურმაჩის ძე რეხესიძე, 24 წ. 1969.

ბეკარ – ტყე (მესტია, ცალერი, ნაკი), ს. ცალერის ჩრდ-აღმ., სამოვარ მუნწულადადრის ჩრდ-აღმ. მატლშთეთისგა აპიესგ, უფრო მეტად წიფლნარია, აქა-იქ ღუმწარ, ბიკ „ჯირკი“ (მეხრიმ ბიკ); გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ. 1969.

ბელათრე მურყუამ – ნაკოშკარი (მესტია, ისკარი, ეცერი), სოფლის ჩრდ.-აღმ., ჩამონგრეულია, ბელათ გერლიანისაა, ბელათ (საკ. სახელი) – ბელათელების კოშკი; აკაკი ფაცის ძე აფრასიძე, 27 წ. 1969.

ბელათარ – უბანი (ისკარი, ეცერი), ისკარ-ის ჩრდ-აღმ. ნაწილი, დგას ნახევრად ჩამონგრეული კოშკი – ბელათრე მურყუამ; აკაკი ფაცის ძე აფრასიძე, 27 წ. 1969.

ბელდწი – სამოვარი (მესტია, ცალდაში, მულახი), ს. ცალდაშის სამხ. ლეჟ ლახუტისკენ, ფერდობი, ფოთლოვანი ტყით; ჭიჭიკო ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.

ბელერიმ – სამოვარი (იფხი, ლატალი), იფხსა და ბალის ქედს შორის; ე. ი. ნანსყანი, 61 წ. 1973.

ბელუმ – სოფელი (ჩოლური), ჩოლურის ს. მდ. ჩოლშურის მარჯვენა მხარეზე, ცხოვრობენ მუკბანიანები, ერთი ოჯახია ხაბულიანის, ყველა სახის ხილი ხარობს, ბაღნარიცაა; ჟორდან ალფეზის ძე მუკბანიანი, 41 წ. 1978.

ბეტაშ ქუან – სამოვარი (ხევრა, ლახამულა), ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ. 1973.

ბელბაშა – უბანი (იელი, იფარი), ხვიბლიანების საგვარეულო თემი, დგას 3 კოშკი.

ბელბაშა მურყუამარ – კოშკები (იელი, იფარი), ს. იელიშია, ხვიბლიანების – გრიშა, პოლისტე და გრიგოლ – 3 კოშკი, პოლისტე ხვიბლიანის კოშკი დანგრეულია; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

ბელბაშა ნაგრო – სათიბი (იელი, იფარი), ენგურის მარცხენა კალთაზეა; ბელბა ალბათ ხვიბლიანი იყო, ტყეშია; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

ბელაშა ნაგრო – სათიბ-სამოვრები (მესტია, ლალხორი, კალა), ს. ლალხორის ჩრდ., იფარის გზის მარჯვ. და მარცხ. კალთები; ნინა გიორგის ასული გამყრელიძე, 49 წ. 1971.

ბელა ლეჟმლი – სათიბები (ჩოლური, ჭველიერი), ს. ჭველიერის საზაფხულო მთაში, ხაბულიანი ბელის ყოფილი სათიბები; ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ. 1974.

ბელა ჭუედერაშ – სათიბი (ლენტეხი, ფანაგა, ჩო-

ლური); ს. ფანაგაში. ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ. დ. მ. გასვიანი, 70 წ. 1978.

ბემაშ ჭუედ – სამოვარი (მესტია, ლარილარი, ჭუ-ბერი), ს. ჭუბე ლარილარის აღმ. მხარე, ჭიბე მარდისა და ჭუბე ლარილარის შემაერთებელი კედელი დამრეცი, ზემოთ ფოთლოვანის სიხშირე, ქვემოთ აქა-იქ, ბემა ქალდანის სახელობის სამოვარი (ცოცხალია); ალმაჯგირ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ. 1970.

ბაჯ – გზა (ჯახუნდერი), სათიბი (სასაში), სათიბ-სახნავი (ქვ. ჭველიერი), ტყე, კლდე (შდილირი, ლახამულა), სათიბ-სამოვარი (ეცერი, ბეშო), ქედი (ფარი), ს. ჭაჯუნდერში, ზიადის მთაში გადასასვლელი, ცხენის უნაგირივითაა.

ბაჯაშ – სათიბები (ჩოლური, ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში, მთისკენ, ტყის ზონაში. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. 1976.

ბაჯ-ზაგარ – სამოვარი მთა, ზეგანი (მესტია, ეცერი), ს. ეცერის სამხ. (დასავლ.) ზეგანი, შიშველი, ალპური რელიეფის, „ბაჯ (ზეგანი)“; აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ. 1969.

ბაჯგლდ (2) – სამოვარი, გადასასვლელი (მესტია, ნაკი, მაზაში, ხოფური), გზა ს. ხერხვაშიდან მოდის ბაჯგლდში, პირუტყვი გადმოჰყავთ სამოვრად, მდ. ნაკრას მარცხ. კალთის ქედზეა; ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ. 1969.

ბაჯაშ მოლ – ყანა, სათიბები (ტვიბლედო, ხელედო), ს. ტვიბლედოშია, ვინმე ბაჯას ყოფილი ახო; მ. ს. ჩანქსელიანი, 24 წ. 1974.

ბაჯარ – სამოვრები (მესტია), ენგურის მარცხენა კალთის ქედი, კილეთის ქედამდე ადის ენგურიდან, ს. შდილირის პირდაპირაა, წიწვნარ ფოთლოვანი ქედია; გელა ფუთეს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.

ბაჯარ (3) – სათიბ-სამოვარი (ჭველიერი, ჩოლური), კლდე (ადიში, იფარი).

ბაჯარ – კლდე (მესტია), ს. ჰადიშის ჩრდ-აღმ., თეთნულდის სამხ. კალთის კლდე, იმის იქეთ თეთნულდია; მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. 1971.

ბაჯარიშ გორაგ – ქედი (ლახამულა).

ბაჯარიშ თხუიმ – მწვერვალი (მესტია, ლახამულა).

ბაჯარიშ ტუიბრა – დეღე (მესტია, ლახამულა), ენგურის მარცხენა შენაკადი, მოედინება მთა კილეთიდან (ბაჯის ქედიდან); გელა ფუთეს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.

ბაჯაშ – სამოვარი (ლენტეხი, ბავარი, ხელედო), ბავარის მთა თეკრაშში, გადასვლელია მეორე

მთაში; შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ. 1976.

ბაკვშ ზაგარ – ზეგანი (მესტია, ეცერი, ცხუმარი), ზეგანი, არის ტბაც, დაახლ. სიგრძის, სიღრმე დაახლ. 1მ., ვაკე ადგილია. (იხ. რუკა 100 000 1962 წ.) სოფლის სამხ.; ჩხეთიან ემუხას ძე ჩხეთიანი, 47 წ. 1969.

ბაკვშ თანლი – გადასასვლელი (მესტია, ბეჩო), მთა ბაკვშ გადასასვლელი, უღელტეხილი, ს.

ტუბიშის თავზე ს. ეცერისკენა გადასასვლელი, ზღვის დონიდან დაახლ. 2424 მ. რელიეფის მიხედვით; რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ. 1969.

ბაკვშ პერევალი (იხ. **ბაკვშ თანლი**). **ბაზლანშ** – ტყე (მესტია), ჰაწვალდის ჩრდ. ფერდობი, წიწვნარი ტყით; ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ. 1972.

ბ

ბაბედან – სათიბი (იელი, იფარი), ენგურის ხეობის მარცხენა კალთაზე, მთა ლაჭუშშია, სახელი და გვარი ასეთი ამჟამად არაა; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ.

ბაბედანი – ყანა (ლენტეხი, მამი, ჩოლური), ს. მამში. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978.

ბაბედან დაბ (იხ. **ბაბედანი**).

ბაბელანი – ყანა (მესტია, ბარში, ეცერი), გზა ნეჯუდარს აკრავს ჩრდ., სოფლის ჩრდ.-აღმ.; შალვა ამას ძე გურჩიანი, 78 წ. 1969.

ბაბილოშა მოლ – სამოვარი (ლენტეხი, წიფლაკაკია, ხოფური), ს. წიფლაკაკიაში, უწინ სახნავი იყო, ლიპარტელიანების ყოფილი ახო; მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ. 1976.

ბაბილოშერ – უბანი (ლენტეხი, კახურა), ს. კახურაში, ტვილდიანების ერთ-ერთი საგვ.; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974.

ბაბიშა – მოსახლეობა (მესტია, ლეხთაგი), ლეხთაგშია, ჩართოლანების საგვარეულო თემის ერთ-ერთი შტო, კოშკი (?), გაბი (საკ. სახ.); თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. 1972.

ბაბიშა მოლქ აქ – ყანები (ლენტეხი, ლადარვაში, რცხმელური), ს. ლადარვაშია, ლიპარტელიანების საგვარეულო; გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.

ბაბიშა ნაკ – სახნავი (ლენტეხი), ს. ყვედრეშშია, ლიპარტელიანი გაბის ყოფილი ყანა; ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ. 1974.

ბაბიშერ – უბანი (მესტია, ლალხორი, ხაიში); რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ. 1970.

ბაბიშერალ – უბანი (ყვედრეში, რცხმელური), ს. ყვედრეშშია, ლიპარტელიანების საგვარეულო თემი; დ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ. 1974.

ბაბიანი – ყანები (ლენტეხი, შტვილი, ჩოლური), შტვილშია, არავინ ცხოვრობს; თ. დ. ხაბულიანი, 48 წ. 1978.

ბაბიარ (იხ. **ბაბიშერ**).

ბაბიანი – ყანა (ლენტეხი, საყდარი-შტვილი, ჩოლური), ს. საყდარსა და შტვილს შორისაა, იყოფა ორად: ერთი ნაწილია შტვილისა, მეორე საყდრის; მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ. 1978.

ბაბოშა მოლ – ყანა (ლენტეხი, მაზაში, ხოფური), ს. მაზაშშია, ლიპარტელიანების საგვარეულოსი უნდა ყოფილიყო; შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ. 1976.

ბაბოშანი – სამოვარი (მესტია, ისკარი, ეცერი), სამოვარ ლაღეშგალარს აკრავს სამხ.-აღმ., სათიბ ტასლერ-ის სამხ.; ფუჩე ფუჩეს ძე გერლიანი, 87 წ. 1969.

ბაბოშა – უბანი (ლენტეხი, შგედი, ჩიხარეში), ს. შგედში, ცხოვრობს ერთი ოჯახი, ზურაბიანელების საგვარეულო; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976.

ბაბოშაძანი – ყანა (მესტია, ლალხორი, კალა), ს. ლალხორის ჩრდ.-აღმ. დასახლების თავში, გაბოშა – დადვანების საგვარეულო; ნინა გიორგის სული გამყრელიძე, 49 წ. 1971.

ბაბოშერ – უბანი (ლენტეხი, ყარიში), ს. ყარიში, ლიპარტელიანების საგვ. თემი; დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ. 1974.

ბაბოშერა (იხ. **ბაბოშერალ**).

ბაბოშერალ – უბანი (დ. ლენტეხი), ლიპარტელიანთა გვარის ერთ-ერთი თემი, ცხოვრობენ ლენტეხში; ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 1974.

ბაბოშდერ (იხ. **გაბოშა**).

ბაბოში მოლ – სათიბი (ყვედრეში, რცხმელური), ს. ყვედრეშშია, ადრე სახნავი ყოფილა; ლიპარტელიანი გაბოს ყოფილი ახო; ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ. 1974.

ბაბრანი (2) – სამოვარი, ტყე (მესტია, ლეზგარა, ცხუმარი), ტყე (ფალედი, ფარი), ს. ლეზგარას ჩრდ. (მდ. ენგურისკენ); მგკა ამაიზის ძე ქალდანი, 61 წ. 1969.

ბაბრანი – სათიბ-სამოვარი (მაცხვარიში, ლატალი),

- ლაჰლა ჭალაჲს მარჯვენა მხარეზე; გურამ გ-მე გირგვლიანი, 35 წ. 1973.
- გაბუტი მოლ** – სახნავ-სამოვარი (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერში; გაბუტ ონიანის ნაახოვარი.
- გაბუშნარ** – გზა (მესტია, ებუდი, ეცერი), გზა ს. ლანჭურიდან ს. ჰეზუდამდე ძველი სამარხი-ლო გზა, ორივე მხარეზე ყორეა (ჭილა) გაკეთებული; გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ. 1969.
- გაბშნილ** – სამოვარი (მესტია, ქვ. ლუჰა, ფარი), ტვიზის მარცხენა კალთაზე, ყანა ქუინჩილდის აღმოსავლეთით, გორვეზიანია; სიმონ თოსდა-ნის ძე ცალანი, 57 წ. 1969.
- გაგლშ** – ყანა (მესტია, ღვებრა, მულახი), ს. ღვებრას სამხ-აღმ., ტუიზის მარცხენა მხარეზე ფერდობია, გვერდებზე წყლები ჩამოუდის, მაგრამ ლალიც არაა; ალექსანდრე მახარობლის ძე მარგიანი, 83 წ. 1971.
- გაგნოლ** – სამოვარი (დობი, ჩიხარეში), დობის მთიდან გადასასვლელი რაჭისკენ.
- გაგუშა სარაგ** (იხ. **ლეჰა სარაგ**).
- გაგუშა ცხიკ** – ტყე (მესტია, ჩვაბიანი, მულახი), ს. ჩვაბიანის სამხ-დასავლ. ძერხუა შუკუ-ს ქვემოთ, წიწვნარი ტყეა, გაგუშა ქალდანის ყოფილა; სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ. 1971.
- გაგანა ნასკინტ** – წყლის კიდე (ჰეშვილი, ლენჯერი), ს. ჰეშვილია, მდ. დელგრაზე გადამტარა ვინმე მონადირე გაგან; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.
- გაგა მოლარ** – სათიბები (ნასახლ. სგობულდი, ლატალი), ნასახლარ სგობულშია, ტყეშია, ჭაობიანი; მ. დ. კვანჭიანი, 62 წ. 1973.
- გაგუშნი** (იხ. **გაგუშნიერ**).
- გაგუშნიერ** – ყანები (მესტია, ღვებრა, მულახი), ს. ღვებრას დასახლ. ქვემოთ; ალექსანდრე მახარობლის ძე მარგიანი, 83 წ. 1971.
- გადაბნარი** – სახნავი (ლენტეხი, ხოფური), მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939.
- გაზუთი ნამოლ** – ტყე (მესტია, შდუღირი, ლახამულა), ს. შდუღირის პირდაპირ მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, ლეცმენწარის მარჯვნივ, ბაწრსა და ლეცმენწარის შუა. ტყეა, დამრეცი კალთებით, გაზუ ჭკადუას ქოდმოლა ობელ ზურალს, იქ ცხოვრობდაო, ნასახლარია, ქვის ხერგი ამჟამადაც ამჩნევია, მოვაკო ადგილია პატარა; მარო ფულას ძე ჭკადუა, 1970.
- გაიოზი ლჰქემა** – სათიბი (ლენტეხი, ზ. ბავარი, ხე-ლედი), ს. ზედა ბავარის მთა მაცხვარიში: გაიოზ ავალიანის სახელობის ყოფილი ახო.
- გაკანი** – ყანა (ლენტეხი, ყარიში), ს. ყარიშია, ქვემო მხარეში ნიგვზნარია; დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ. 1974.
- გაკანიარ** (იხ. **გაკანი**) – ყანა (მდ. ჩოლშურას მარცხენა ნიგვზის ხეები დგას; ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ. 1974.
- გაკარ** – საკულტო ადგილი (ლენტეხი, მამი, ჩოლური), ს. მამშია, ნიგვზნარი; ბ. გ. ბაბლუანი, 73. 1978.
- გალდშ** – ტურბაზის მიდამოები (დ. მესტია), მულხურასა და მესტია-ჭალაშ შუა, სათიბ-სახნავები, ტურბაზის ტერიტორია.
- გალფხანშა მურყუამ** (იხ. **თეკალი მურყუამ**).
- გალფხანა სარაგ** – წყარო (ლენტეხი, ჭველიერი, ჩოლური), მდ. ლაშხურის მარჯვ. წყაროა, გალფხანის სახელის მიხედვით (გვარად გარდაფხამე). ლენტეხისა და ჩოლურის საზრვარზე; მესტორ ესტატეს ძე ლიპარტელიანი, 80 წ. 1974.
- გალშა** – უბანი (მესტია, ლანჩვალა), ლანჩვალშია, სგიმიერში, რატიანების საგვარეულო თემის ერთ-ერთი შტო. კოშკი (?). გალა (საკ. სახ.); თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.
- გალშაწილ** – ყანა (მესტია, არცხელი, მულახი), ს. არცხელის დასახლების ჩრდ-დასავლ. ვაკე-ფერდობიანია, გვერდით ბუჩქნარებია; ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971.
- გალშ** – სამოსახლო, სახნავი (მესტია, დოლასვიფი, ბეჩო), მდ. დოლრას მარჯვენა მხარეზე, ცხოვრობს 4 ოჯახი, ჩრდ.-დასავლ. ესაზღვრება ლჰკინკარში ტუიზ; ყერგმ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ. 1969.
- განგლარ** – სამოვარი (მესტია, კიჩხულდამი, ნაკი), ს. კიჩხულდამის დასავლ. (ჩრდ-დასავლ.), სათიბ ქუაქუშნის ჩრდ. აკრავს. ნახნავი ა. ამჟამად ეკალნარია (გენ ადგი ლი, ჩუქა კოჯ ხარ, ვერ დებხალდგარ ხაზ); თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969.
- განზანი** – სამოვარი (მაცხვარიში, ლატალი), ლაჰლა ჭალაშ მარჯვენა კალთაზე; გურამ გ-მე გირგვლიანი, 35 წ. 1973.
- განშუკუარ** – გზა (ლენტეხი), მთა მურყუამისკენა გზა, ფერდობზეა, განით; მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974.
- განარ** – გზა (წანაში, ხელედი), ს. წანაშის მთისკენა გზა, ზაგარიდან, იყოფა შემდეგ ღობურისკენა

- და ედიშისკენა; ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ. 1974.
- გამ-დაბნარ** – ტყე (ლევშერი), ს. ლევშერშია, წიფლის ტყე – დიდ ვაკობზე; ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ. 1974.
- გარბალეშ** – ყანა (ლენტეხი, დურაში, ჩოლური), კ. ბენდელიანი, 1978.
- გარდა ნაკ** – საბალახო, ტყე (მესტია, ლახამულა), ჟ. ლახმელ-ის ჩრდ-აღმ. ჭყირუ პრისა და ლადლენაშ ლეცემ შორის მუხნარი ტყითაც, საერთოდ, – შერეული ტყით, საბალახოც ურევია, ჩუ ლეცხე ლი. მომრგვალო ვაკე ადგილია, (ნაკ კერტი ლი); კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ. 1969.
- გარმაჭ** – სათიბ-სამოვარი (მესტია, ფარი), ღელე ტუბის მარცხენა კალთაზე, ხრიოკი და მწირი ადგილია. ს. ფარსა და ზაგარს შორის, სათიბ წიფარის ჩრდ. მხარე; იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ. 1969.
- გარმაჭ** – სამოვარი (მესტია, ფარი), მდებარეობს ქაშუეთსა და ზაგარს შორის, ხრიოკი ადგილია. ზაფხულში ეს ადგილი ძალიან ჰგავს გამხდარი პირუტყვის გვერდებს, სვან. „ლოგურმუჭე“ ნიშნავს „გამძალტყავებულს“; ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიჯე, 86 წ. 1965.
- გარხანაშ** – ტყე (ჟაბეში, მულახი), მდ. წანრგლას მარჯვენა კალთაზე, ლჰკჩხარი ბჰის მეზობლად მდებარე ქვიანი ტყე; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.
- გარზ** – სამოვარი (მესტია, ნასახლ. ჯუხტულანი, ნაკი), ნასახლარ ჯუხტულანის სამხ-დასავლ. წიფლაშარის სერის ჩრდ-დასავლ. დარობივითაა რელიეფი, მოედინება წყლები, გარუ „ხის საწნახელი საქონლისათვის წყლის დასალევი-ნებელი“; ვასილი ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.
- გარზ ნაშდულუ** – გზა (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ს. ჟაბეშის აღმ., წანრგლას მარჯვ. კალთაზე, წანარისკენა გზაზეა, ვინმე ბალყარელის ნასაფლავებიაო დიდი ქვის ძირში. საფლავზე წვრილი ქვების გორაა მიმავალთა მიერ მიყრილი, ხოლა ლაქუნუ ჯარ გარაგარას მაცხოვრის ეკლესია გაუძარცავს და სოფელი იქ დაწევია და ჩაუქოლავთ; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.
- გაუ** – ღელე (მესტია, გვალდერი, ეცერი), წესლიშ ტუბი-ს ესაზღვრება აღმ. მხრიდან. (ქერაფ ადგი ლი) კლდიანია (ქარაფიანი), წყალი გადმოდის კლდეზე, გაუ (საკ. სახ.); ემუზა დავითის ძე ჩხვიმიანი, 91 წ. 1969.
- გაულდა ნალგამ** – სამოვარი (მესტია, ზარდლაში, მულახი), ტუბიერის ხეობის მარცხენა კალთაზე, ფერდობია, ბალახიანია, მხოლოდ გზა არ გადის და არც საქონლის საბალახოა, ჟამიანობის დროს გახიზნული იყო ვინმე გაუ; პავლე ბითეს ძე ზურაბიანი, 83 წ. 1971.
- გაუმ მუ[რ] ყმარ** – კოშკები (2) (მესტია, ჩაჟაში, უშგული), ს. ჩაჟაშის ეცხეფაში, ორი კოშკია ერთმანეთზე მიდგმული, კარგადაა შენახული, ნიჟარამეებისა სოგრატისა და კალისა, გაუანთ (ნიჟარამეები) კოშკები; ღუტა ნიკოს ძე ნიჟარამე, 24 წ. 1971.
- გაუმანი** – ყანა (მესტია, მურყმელი, უშგული), ს. მურყმელის ჩრდ-ით. ვინმე გაუს სახელობისა; მაქსიმე დავითის ძე კაკრიამვილი, 40 წ. 1971.
- გაუარ** (2) – ტყე (მესტია, ზაგარი, დაკარი), ს. ზაგარის სამხ-აღმ., სათიბ დაგვერის აღმ. მდ. ჰენიმდე, გზა ნაჭკორას ზემოთ, მრავლადაა წვრილი მუხნარის ტყე, თხილნარი; გაიანე კამუთის ძე ცინდელიანი, 50 წ. 1969.
- გაუარ** (იხ. დჰკარ).
- გაყულ** – სათიბი (მესტია, იელი, იფარი), იელი-შია სამხ-დასავლ. საზღვარია იელისა და ლენჯერისა; რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ. 1972.
- გაყულდაშ** – სამოვრები (მელე, ჩიხარეში), ს. მელე-ში. სამად იყოფა ჟიბე, ჩუბე და ნესგაშ, გაყუ „ჭის მაგვარი“ რამ, საიდანაც წყალს იღებენ.
- გაყულ** – წყარო (მეხეცი, ჟახუნდერი), ს. მეხეცში, წყაროს წყალია შემოკავებული ამჟამად არაა, დასალევია კარგი; გრიგოლ ბექურბის ძე ონიანი, 50 წ. 1980.
- გაყუ** – სათიბი (მესტია), ს. ჟაბეშის აღმ., დასახლების აღმ. მოსაზღვრე სათიბები, დალტანის დასახლებას შორის; ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ. 1971.
- გაყუ** – წყარო (მესტია), წყაროს წყალი ს. ჟაბეშის დასახლების სამხ-აღმ. ივანე კახიანის ეზოს წყალია, რომლიდანაც სარგებლობენ სხვებიც სამეზობლოში; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.
- გაყუ** – წყარო, ს. ახალშენშია, ნაკა დაბის ძირში; მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974.
- გაყუ** (5) – წყარო (ლენტეხი, სასაში, ჟახუნდერი, ახალშენი), (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ყანა (წვირმი, იფარი), სათიბი (ჟაბეში, მულახი), ს. სასაში, დასახლება ლეგილჯშია, პატარა წყა-

- როს უწოდებენ „გაყუ“; მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974.
- გაყუ დაბ** – სახნავი (შგედი, ჩიხარეში), ს. შგედში გაყუ მიწიდან ამოსული წყალი, წყარო; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976.
- გაყუ ნიც** – წყარო (ლენტეხი, ჩუკული, ჟახუნდერი), ჟიბე ჩუკულშია, რიყეში, გაყუ; ნუნუ დადამის ასული გულბიანი, 24 წ. 1976.
- გაყუილარ** – სათიბი (ლენტეხი, შგედი, ჩიხარეში), ს. შგედი, ჩავარდნილი; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976.
- გაყუიერ** (იხ. გაყუ) – ყანა (მესტია, წვირმი), ს. წვირმის დასავლ. ნაწილი, ჩობანის დასახლებაში; შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ. 1971.
- გაყუ-ჩუქნ** – სათიბი (ნაცული, ჩიხარეში), ს. ნაცულში, ჰის მაგვარია გაკეთებული და მის ქვემო ადგილები, გაყუ „ჭა“ (?) პატარა.
- გაყუ ნიც** – წყარო (მესტია, წვირმი, იფარი), ს. წვირმის დასავლ. მხარეში, ჩობანის დასახლებაშია, მოედინება წყაროს წყალი; შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ. 1971.
- გაშკაფი ნაგამ** – სათიბ-სამოვარი (ყვედრეში, რცხმელური), ს. ყვედრეშია, წყლის (შხიუ ლელაშ მარცხ. სანაპიროზე დათვის შესაშინებელი ყოფილა აგებული, გაშკაფ „საფრთხოებლა“, წისქვილის ბორბალივითაა გაკეთებული, რომელსაც მკლავის მაგვარი უკეთაა, მობრუნების დროს ხვდება რაიმე სპეც. გაკეთებულ საგანს და ხმას გააქვს, რითაც აშინებენ...); ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ. 1974.
- გაჭრილ (2) (იხ. სამანქანო შუკუ, მანქანაშ შუკუ).**
- გახაკრ მოლარ** – ახო (ლენტეხი, თეკალი, ჩოლური), ს. თეკალის სამხ. აღმ. ვინმე გახაკის საკარტოფილე; ი. მ. გარდაფხაძე, 62 წ. ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ. 1978.
- გახში შუ შუკუ** – გზა (კაერი, ლენჯერი), ს. კაერიდან მთისკენა გზა; დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.
- გახშ** – ტყე (კაერი, ლენჯერი), ს. კაერის ჩრდ. წიწვიანი ტყე, ბორცვიანი, დამრეცი რელიეფით; დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.
- გახშ (2)** – ტყე, სამოვარი (მესტია, სოლი, კაერი, ლენჯერი), ს. სოლის ჩრდ-აღმ., ტუბბარის მარცხენა კალთა, შერეული ტყეა და შიგადაშიგ სამოვარიც, (გახტ „მოლიპული ადგილი“); რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972.
- გაჰნარ** – ტყე (მესტია, ფარი), ჯგერაგ ზაგრიშის გაგრძელებაზე, სამოვარ ჯოლერის ჩრდ.-აღმ. მუხნარი ტყეა სამოვარ კელტერის ჩრდ-ით; იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ. 1969.
- გეგაშ** – უბანი (წანაში, ხელედი), წანაში მცხოვრები ლიპარტელიანების საგვ. ერთ-ერთი თემი.
- გეგე ნალდაბ** – სამოვარი (მესტია, ლახამულა), ენგურის მარცხენა მხარეზე, შგედში, სამოვარ რობის დასავლ. ადრე სახნავი ყოფილა ვინმე გეგესი; კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ. 1969.
- გეგედანი** – სათიბი (მესტია, ნაკრა, ნაკი), ნაკრას მარცხენა კალთაზე. სათიბ თეკერშია, ვინმე გეგეს სათიბი იქნებოდაო (?); ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ. 1969.
- გეგილ** – სათიბი (მესტია, ლაბსყალდი, ცხუმარი), ს. ლაბსყალდის აღმ., სათიბებს – კურცხნისა და ყამნის ქვემოთ, მდ. ენგურისკენ, გეგილ (საკ. სახ.); ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ. 1969.
- გეგიშერ** – უბანი (ლენტეხი, კახურა), ს. კახურაში ტვილიდანების საგვ. თემი. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974.
- გეგნარარ** – სამოვარი (მესტია, ხერვაში, ნაკი), ს. ხერვაშია, სამოვარ ურიანდნიკიშ ნადგარუ-ის ჩრდ. მათ შორის ტყეა მუხნარი, აქა-იქ ნამძვბიცაა; დავით დუდარუყის ძე ანსიანი, 51 წ. 1969.
- გეგნარ (2) (იხ. გეგნარარ – ხერვაში, ნაკი; გუგენარ – ღვებალდი, ცხუმარი).**
- გეგნარიშ ლიც** – წყარო (მესტია, ღვებალდი, ცხუმარი), სამოვარ გეგნარ-ის მიდამოებში, ჩამოდის წყაროს წყალი, გეგნარის წყალი; აკაკი კოსდას ძე გერლიანი, 55 წ. 1969.
- გეგოდანი** – ყანა (მესტია, სვიფი, ფარი), დასახლ. უბან სუთიფის აღმ., ყანა მანძაშ-ის დასავლ. იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ. 1969.
- გეგსანოშ ნაკარ** – სათიბ-სამოვარი (მესტია, დავბერი, კალა), ს. დავბერის ჩრდ-აღმ., ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ვაკე ადგილებია, ტყე – არყნარით; ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ. 1971.
- გეგშა ლარა** – უბანი (ლენტეხი, თეკალი, ჩოლური), ს. თეკალში, გეგისიანთი სათიბებ; ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ. ნ. მ. გარდაფხაძე, 66 წ. 1978.
- გეგანშა ლარე** – სათიბი (მესტია, ადიში, იფარი), ს. ჰადიშის აღმ. ჰადიშგრას მარჯვ. კალთაზე. გეგანელების ყოფილა – გეგან ავალიანისა. სოფრო გიორგის ძე ავალიანი, 60 წ. 1971.
- გეგანშა მურყტამ** – კომკი (მესტია, ლადამი), ს. ლადამშია, გვარლიანების საგვარეულო კომკი, მთლიანია, ამჟამად არჩილ გვარლიანის კომკი; . გ. ი. ფალიანი, 1972.

- გეგანა ცხე** – ტყე (მესტია, ლაღამი), ს. ლაღამის ჩრდ., მუხნარი ტყეა, გეგან გვარლიანის ყოფილი ტყე; გ. ი. ფალიანი, 38 წ. 1972.
- გეგ ლაროლ** – სათიბები (ახალშენი, ჩიხარეში), ს. ჩიხარეში, ახალშენის უბანში, გეგი ნემსაძის სახელობის (სათიბები); ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981.
- გეგ მრლგლდ** – სამოვარი, ტყე (მესტია, იელი, იფარი), იელის აღმ., ტყეშია, გეგი ხვილიანის ყოფილა; რ. ვ. ხვილიანი, 38 წ. 1972.
- გეგ ნალჯემ** – ყანა (კვანჭიანარი, ლატალი), ს. კვანჭიანარშია, ნაკარის ყანებშია, გეგი გირგვლიანის ყოფილი ყანა, (ნალჯემ „საზომი ერთეული, უდრის 700 კვ. მ.); შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973.
- გეგ ლაროლ** (იხ. **გეგ ლაროლ**) – სათიბი, ს. ახალშენის ჩრდ.-აღმ. ვინმე გეგისა; მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974.
- გეგმა მურყამ** – ნაკომარი (მესტია, ხალდე, კალა), ს. კალდეშია, ჩოფლიანების საგვარეულოს კომკი; ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ. 1971.
- გეგუიანი** – ყანა (მესტია, ჩვაბიანი, მულახი), ს. ჩვაბიანშია, სამანქანო გზის ქვემოთ. ალბათ გამყიდველის სახლი იყო გეგუი და იქიდანო; არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ. 1971.
- გედიშერ [მ] ურყამ** – ნაკომარი (მესტია, ისკარი, ეცერი), სოფლის აღმ. გედიშერ-ის ნაკომარია, (ამჟამად დანგრეულია), „გედიანთ კომკი“; აკაკი ფაცის ძე აფრასიძე, 27 წ. 1969.
- გეზულდანი** – ყანა (მესტია, კიჩხულდამი, ნაკი), ს. კიჩხულდამ-ს ქვემოთ, ყანა პოშემის თავზე; თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969.
- გეთაშა** (იხ. **გეთაშიანი**).
- გეთაშიანი** – უბანი (მესტია, წვირმი, იფარი), ს. წვირმის სამხ.-დასავლ. ზედა ჩობანში ყოფილა ვინმე გეთაელები, ამოწყვეტილან და სახელი-ლა შემორჩენილი, ამჟამად თამლიანები ცხოვრობენ; შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ. 1971.
- გელაშა** – უბანი (იენაში, ლატალი), ს. იენაში, ლემგრუშნის უბანში ჩარკვიანების საგვარეულო თემი, 3 ოჯახია, დგას 2 კომკი, მათივე საგვარეულოსი – გელაშა მურყამლ; ილიკო გრიგოლის ძე ფარჯიანი, 49 წ. 1973.
- გელაშა მურყამ** – ნაკომარი (მესტია, ბოგრეში, იფარი), ს. ბოგრეში იყო, გელა ქურდიანის საგვარეულოსი ყოფილა, დანგრეულია, ძირილა ენგურის მარჯვ. სანაპიროზე; კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ. 1971.
- გელაშა მურყამლ** (2) – კომკები (იენაში, ლატალი), ს. იენაშია, ჩარკვიანების საგვარეულოს კომკი. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ. 1973.
- გელაშერ** (იხ. **სუმაშერ** – დიზი).
- გელახსანიშ ნამოლ** – სამოვარი (მესტია, ლანხვრი, ბეჩო), სამანქანო გზის ზემოთ, თხერემ ჯარკვლდს ესაზღვრება ჩრდ.-აღმ. მხრიდან, ს. ლანხურის ჩრდ.-დასავლ. ვინმე „გელახსანის (საკ. სახ.) ნაკაფი“; აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ. 1969.
- გელდანიერ** – ყანა (მესტია, ლეხთაგი), პატარა მიწის ნაკვეთი, მესერიტაა შემოვარკებული ლეხთაგში; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.
- გელდანი** – ყანა (ლემსია, ლენჯერი), ს. ლემსიაშია, სამანქანო გზის ქვემოთ, ამ გვარის არავინაა, შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ. 1972.
- გელოშა დაბ** – სათიბები (ლენტეხი, ყარიში), ს. ყარიშია, ლიპარტელიანების საგვ. ყოფილი სათიბები, დგას მსხლები; დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ. 1974.
- გელოშა ვიცხარ** (იხ. **გელოშა დაბ**).
- გელოშა მოლ** – სამოვარი (დ. ლენტეხი), მდ. ჩოლ-შურას მარცხ. მხარეზე. ლიპარტელიანების საგვ. ყოფილი ყანა; ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ. 1974.
- გელოშერალ** – უბანი (ლენტეხი, ქვ. ლექსურა), ს. ქვ. ლექსურაშია, ლიპარტელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი თემი; კ. ე. ფურელიანი, 34 წ. 1974.
- გელანი** – სახნავი (მესტია, ღვებალდი, ცხუმარი), ს. ღვებალდს აღმ., გუჩქმალდს მოსდევს; აკაკი კოსდას ძე გერლიანი, 55 წ. 1969.
- გელანიშ ფაფალ** – გორაკი (ღვებალდი, ცხუმარი), ღვებალდის აღმ. სახნავ გელასთან.
- გელაშ ქორულდ** – ნასახლარი (მესტია, ბაგვდანარი, ბეჩო), ს. ბაგვდანარის თავზე (ჩრდ.) დგას ერთი ქვის სახლი შემოვარკებულია მესერიტ, არის სამოვარიც, ეკუთვნოდა გელა კვიციანს, გელაშ ქორულდ „სახლი გელასი“; ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ. 1969.
- გელაშ ქორგლდ** (იხ. **გელაშ ქორულდ**).
- გემიშ მურყამ** (იხ. **ბაძუშა მურყამ**).
- გერბში ჯგერაგ** – ნასაყდრალი (ლატალი), ლაშლა ჭალაშ სამოვარ გერბაშ-ში, არის ნასაყდრალიცა და ნასახლარის ნიშნები; გ. გ. გირგვლიანი, 35 წ. 1973.

გერბში – სამოვარი (ლატალი), ლაპლა ჭალაჲს ორი-ვე მხარეზე, იყოფა ეჩხე და ამხე გერბში-ად. ნა-სახლარებია, არის ნაეკლესიარიც – გერბში ჯგერაჲ; გურამ გ-მე გირგვლიანი, 35 წ. 1973.

გერგილდში ლახუ – მთა (მესტია, ნაკი), მწვერ-ვალ გერგილდში-ის კალთები, მდ. ნაკრას მარჯვ. წვრილფეხა საქონლის სამოვრებია; ვა-სილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

გერგილდში ტუიბრა – ღელე (მესტია, ნაკი), მდ. ნაკრას მარჯვენა შენაკადი, მომდინარე მთა გერგილდში-იდან, პატარაა; ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

გერგილდში – მწვერვალი (მესტია, ნაკი), მდ. ნა-კრის მარჯვენა კალთაზე, რომლის სიმაღლეა 3262 მ. (1: 100000), მწვერვალ შტავლერსა და გუირკშერს შორის, ვინმე გერგილდის ლთხუარ ღემარ; ვასილ ბურნაყის ძე ქალდა-ნი, 57 წ. 1969.

გერგილდში ლახუ (იხ. გერგილდში ლახუ).

გერგიშნი – ყანა (ნაცული, ჩიხარეში), ს. ნაცულ-ში; გერგი ბაკურაძის სახელობის.

გერგშერ (2) – უბანი (ლენტეხი, კახურა, ბაბილი), ს. კახურაში, ქურასხედიანების საგვ. თემი; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974.

გერდაშერა – მდინარე (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში), მდ. ხაიშურას ერთ-ერთი მთავარი მარცხ. შე-ნაკადი, მოედინება მთა კვეტ-იდან და უედრგლას უერთდება ს. ქვედა ვედში. გერ-დშალ ხაცხიპ კოჯარ ეჩხენ-ამხენ (გერდ „მრგვალი, შემორკალეზული – რკალი“. შდრ. გერდი „მრგვალი რამ“); უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ. 1970.

გერდაშერაში ზოგ – ხიდი (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში), ოჯიში ხინჯი, ჩვაბე ვედშია, ხიდი მდ. გერდა-შერაზე, სახერხს ზემოთ, 1932 წ. რუქაზეა აღ-ნიშნული ოჯი, ოჯი სუკი (ა. ჯავახიშვილის ხემდღვანელობით შედგენილი); უმარ როზა-ნის ძე ჭკადუა, 56 წ. 1970.

გერდაშერაში ლახერხარ (იხ. ლახერხარ).

გერდაშერაში რიყ – რიყე (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში), გერდაშერასა და უედრგლას შესართავის მარცხ. ვაკე ადგილი, რიყი; გაბრიელ ბეჟნუს ძე ჭკადუა, 92 წ. 1970.

გერდაშერაში ტუიბ – ხევი (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში), მდ. გერდაშერას ტყიანი და ციცაბოკალთები-ანი ხეობა. გერდ-შალ ხაცხიპ ეჩხენ-ამხენ კოჯარ. (გერდ „შემორკალეზული, რკალი“); უმარ რომანოზის ძე ჭკადუა, 56 წ. 1970.

გერდაშერაში შუკუ (იხ. მამინაში შუკუ).

გერდაშერაში ჩუბე ტუიბ – ხევი (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში), მდ. გერდაშერას მარცხ. კალთა სა-ცხოვრის ჟიბე უედისკენ, რომელშიც შედის ჟიბე უედის ჟაბე გორაჲ და ჟაბე ლესგ. ტყე შე-რეული, განსაკუთრებით ბლომდაა შექერი; უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ. 1970.

გერმანიში მურყამ (იხ. პაკელანრე მურყამ).

გერონტი მალქორაში – სათიბი (მესტია, ჟაბეში, მუ-ლახი), ს. ჟაბეშა და ლეჟ ლახუშ შორის, გე-რონტი ნავერიანის სათიბი; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.

გეროი მოლ – ყანა (ლენტეხი, ლადარვაში, რცხმე-ლური), ს. ლადარვაშია, ამჟამად გერონტი ქურასხედიანის ყანა; გ. ბ. ქურასხედიანი, 1976.

გეროი მოლარ (იხ. გეროი მოლ).

გესტოლა – მწვერვალი (ლენტეხი), Гестола თეთ-ნულდის ჩრდ-აღმ. სიმაღლე 4860 მ. ზ. დ.

გეყტარე დაბარ – ყანები (მესტია, ლახამი, ჭუბერი), დასახლ. უბან ჟიბე ლახამის ჩრდ. ნაწილი, და-ვაკებაა, სახნავ-სათესი, ხილნარი, მოედინება კარგი წყარო, გეყტა ანსიანის კუთვნილების მიხედვით; ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ. 1970.

გეყტარე ნალზიგუ – ნამოსახლარი (მესტია, ნასახ-ლარ. ჯუხვლანი, ნაკი), ნასახლარ ჯუხუღანი-შია, სამხ. სადაც 2 ნახევრად დანგრეული კომ-კი დგას, გეყტანთ ნასახლარი (გვარად – ანსი-ანები); ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

გემლარაში ნაკ – სამოვარი (მესტია, ეცერი), საზაფხ. სამ. მთა ს. ეცერისა (ს. ბარშ, ქურაშ, სუიფ, ჭე-ლირ), ძველი ნადგომებიცაა საქონლისთვის (ბარშ, ქურაშ, სუიფ, ჭელირ = გემლარს ნიშნავ-სო). (ლაჭათხმალ ლალგნარ (სადგომები) ლიხ). გემლარ (<– გიომელარ <– გიომერარ „გი-ოაანთ“?); გელა ფუთეს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.

გემრანი – უბანი (მესტია, ლახამულა), ს. ლახამუ-ლას დასავლ. მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე. სამოსახლოა – ცხოვრობს 1 ოჯახი. ს. ლახამუ-ლიდან მე-4 კმ-ზე დასავლ; გელა ფუთეს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.

გეტარე მურყამ – ნაკომკარი (მესტია, ღვებალდი, ცხუმარი), ს. ღვებალდის სამხ. ზედა ნაპირზე, გერლიანების (გეტანთ) კომკი. „გეტანთ კომ-კი“; აკაკი კოსდას ძე გერლიანი, 55 წ. 1969.

გიგოი მოლ – ყანა (ლენტეხი, რცხმელური), რცხმე-

- ლურში, ლაშხირის მარჯვ. ვინმე გიგის ახო; ე. ა. ტვილდიანი, 1976.
- გიგო ლეხილ** – ხილნარი (ლენტეხი, კახურა), ს. კახურაშია, ლიპარტელიანი გიგოს ხილნარი; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974.
- გიგოშერალ** – უბანი (ხაჩეში, ხელედი), ს. ხაჩეშია, ჩანქსელიანების საგვ. ერთ-ერთი შტო; ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ. 1974.
- გიგსგმა** (იხ. **გიგსგშრა**).
- გიგსგმა მურყტამ** – კოშკი (დ. მესტია), ლანჩვალშია, ხერგიანების საგვარეულოს კოშკი; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.
- გიგსგმა ცხეკ** – ტყე (დ. მესტია), რახნ ცხეკის ერთი ნაწილი, პარტონობდენ ხერგიანები აეროპორტის სამხ-დასავლ. მალთუთ (თემი?); თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. 1972.
- გიგსგშრა** – უბანი (დ. მესტია), ლანჩვალშია, ხერგიანების საგვარეულოს სამოსახლო. გიგსგ (საკ. სახელია); თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.
- გიგსი ლეგვარ** – სამოვარი (მესტია, იელი, ივარი), ენგურის მარცხ. კალთაზე, საზაფხულო სამოვარი მთა მგჰჰ ზემოთ, მოედინება წყლები; რ. ვ. ხვიბლიანი, 39 წ. 1972.
- გიგსი ნეგვარ** (იხ. **გიგსი ლეგვარ**).
- გიგუ კუათხ** – კლდე (მესტია, უშხვანარი, ბეჩო), ზეგან ჰარეტის სამხ.-დასავლ., მაშარ-ს ესაზღვრება მარჯვენა მხრიდან; გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ. 1969.
- გიგუ დაბ** – ყანა (მესტია, უღვალი, ეცერი), ს. ეცერშია, სამანქანო გზის ჩრდ. სათიბ ყუბანის აკრავს აღმ. მხრიდან, შედის ყანა სარაგის მიდამოში, „გიგას ყანა“ (გიგა „тетя; გიგა „სიდედერი“), (გიგა უმფრიანის ყანა); ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ. 1969.
- გიგრ ლარე** – სათიბი (სასაში, ჟახუნდერი), ს. სასაში; გიგო ონიანის ყოფილი სათიბი.
- გიგრ მოლ** – სახნავი (ახალშენი, ჩიხარეში), ს. ახალშენში, გიგო ნემსადის სახ. ყან; . ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981.
- გიგრ მოლარ** – სათიბები (მუწვდი, ჩოლური), ს. მუწვდიში, გიგო ხაბულიანის ნაახოვარ; გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ. 1978.
- გიგუე ღვარ** (იხ. **ლექართლი ღვარ**).
- გიერგი ნამოლუტარ** – ყანა (ლენტეხი, გულიდა), ს. გულიდშია, გიერგის (ვინმე) ნაახოვარი; თ. ბ. ქურასბელიანი, 30 წ. 1974.
- გიერგილშ ფოქ** – გამოქვაბული (მესტია, ფარი), ორბეთის აღმოსავლეთით ფიჭვნარში არის საკმაოდ მოზრდილი გამოქვაბული, რომელიც ისეა შენიღბული, რომ სანამ ზედ კარს არ მიადგები, ვერც შენიშნავ. გვერდს მთის ნაკადული ჩაუდის, გიერგილშ ფოქ – გიერგილას გამოქვაბული; ვახტანგ ჟემუზას ძე ნასავიძე, 1965.
- გიერგიანი** – ყანები (კაერი, ლენჯერი), ს. კაერის დასახლ. ჩრდ-დასავლ.; დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.
- გიერგი დაბარ** – სამოვარი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი, ლენჯერი), ენგურის ხეობის მარცხ. კალთის სამოვარი; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.
- გიტა ნაშყადუარ** – კლდეები (ლენტეხი, ჭველფი, ჩოლური), ს. ჭველფის ჩრდ. ვინმე გიტას გადმონავარდნი; დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ. 1978.
- გიტა ნაშყედუარ** (იხ. **გიტა ნაშყადუარ**) – კლდე, ს. ლუჯის მთა გორვამის კლდიან ადგილებზე, ვინმე გიტას გადმონავარდნი.
- გიკულადარ** – უბანი (ლახამი), ლახამში.
- გიკულადშ დაბარ** – ყანები (მესტია, ქვ. ლახამი, ჭუბერი), ჩუბზე ლახამშია, მდ. ლახამის მარჯვნივ, ვაკე ადგილია, სახნავ-სათეს-სათიბებით, ცხოვრობს 2 ოჯახი. გიკულად ცინდელიანის სახელობის; ნინა მახათას ძე ცინდელიანი, 55 წ. 1970.
- გიკულადშ ლაროლ** (იხ. **გიკულადშ დაბართან**) – სათიბები (ქვ. ლახამი, ჭუბერი).
- გიკულადშ ნამშყედუ** – კლდე (მესტია, ყარი, ჭუბერი), მთა ცხვანდირშია, მწვერვალ ყუბას ჩრდ.-დასავლ. შიშველი, ციცაბო კალთებით, საჯიხვე, ვინმე მონადირე გიკუ გადმოვარდნილა; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 1970.
- გიკუტუ დაბ** – ყანა (მესტია, დიზი, ლახამულა), ს. დესის დასავლ. ჟაბე ნაშიხუს ქვემოთ, კარტარის სამხ-დასავლ. ძველი სასაფლაოს მიდამოებში, მოვაკო ადგილია, ტყეშია სუფთა ყანა, მოედინება წყაროც. გიკუ ანსიანის კუთვნილი ყანა; მიშა იესების ძე ჭკადუა, 21 წ. 1970.
- გილიდარ** – სათიბ-სამოვარი (ნესგური, ლენჯერი), ფუშყურის მარცხ. კალთაზე, ალპურ ზონაში; ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.
- გილიანი** – სამოვარი (იენაში, ლატალი), ს. იენაშის სამხ. ყოფილი ჩარკვიანების ნასოფლარი; ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ. 1973.

გილიზნიარ – ყანები (მაცხვარიში, ლატალი), ს. მაცხვარიშის სამხ. ვაკე ადგილია; გ. გ. გორგვლიანი, 64 წ. 1973.

გილიარ (იხ. **ჟიბშარე გილ**).

გიმალე ბულონი – გზა (ზ. ვედი, ხაიში), სამოვარი მთა ჟინი ბულონის ქვემოთ, აღმართი არყნარია და ხვამცას მცენარეც ბევრია. მდ. სამაჭირხოლოში წყარისა და ბულონში წყარის შესართავის ზემოთ; შალვა ბაკუს ძე გოგილავა, 34 წ. 1970.

გიმდრულ – სათიბი (მესტია, მაჯვდიერი, მულახი), ს. მაჯვდიერის დასახლ. სამხ-დასავლ. მდ. მულხურას მარცხენა კალთაზე, ვაკე ადგილია; ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ. 1971.

გიმღარ – სამოვარი (მესტია, სვიფი, ფარი), სტიფის დასავლ., ლოშგერიშ ტუბირას მარჯვენა მხარეზე, ადრე სახნავიც ყოფილა, გიმ – ლარე; ტარიელ ქემუზას ძე გადრანი, 59 წ. 1969.;

გინადრუყუშერ მურყუამ – კოშკი (მესტია, ხერხვაში, ნაკი), ს. ხერხვაშშია, გინადრუყუშელების გვარად ანსიანებ; დავით დუდარეყის ძე ანსიანი, 51 წ. 1969.

გინდუერ – სათიბი (იელი, იფარი), ენგურის მარცხენა კალთაზეა, აცის დასახლებისაა, გრძელი, დიდი სათიბია; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

გიო ლგკეროლ – უღელტეხილი (ჭველიერი ?), უმგულისკენა გადასასვლელზე ვინმე გიოს მიჰქონდა მარცვალი, დასველებოდა და გაუშრია ლგკერაზე. ლგკერა „ბრტყელი ქვებისგან გაკეთებული დერეფნის მაგვარი პურის მარცვლის გასახმოზად“; მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974.

გიოი მოლ – სამოვარი (ბაიარი, ხელედი), ს. ბაიარშია, ვინმე გიოს ყოფილი ახო; გ. შ. ჩანქელიანი, 20 წ. 1974.

გიორგია მოლ – სათიბ-საბალახოები (ლენტეხი), რცხმელურშია, ლაშხირის მარცხ. მეშველიანი გიორგის ახო; ე. ა. ტვილდიანი, 1976.

გიორგია მოლ (2) – სამოვარი (ლენტეხი, ხელედი, რცხმელური), ხელედშია, გაზდელიანი გიორგის სახელობის ახო; ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ. 1976.

გიორგია ჭალა – ყანები (ლენტეხი, ბაბილი), ს. ბაბილში, ჩოლშურას მარჯვ. მხარეზე, მუსელიანი გიორგის სახელობის, ჭალის პირია; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974.

გიორგიშ ი ლემინიშ ნაკრაუ – ნაკარვები (მესტია,

ტვიბერი, ცხუმარი), მქელანშის შუაში, სამოვარი ჯიჯუთირის ძირში, გიორგი და ლემინ ქალდანების ნაკარვები, „გიორგი და ლემინ ქალდანების ნაკარვები“; მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ. 1969.

გიორგო მოლ – სამოვარი (ჩოლური), ღობილარში, ნახოვარი გიორგი მუკვბანიანისა; ჟ. ა. მუკვბანიანი, 41 წ. 1978.

გიორგო მოლრდ – სამოვარი (ლენტეხი, ჩოლური), გიორგი რატიანის ნახოვარი, პატარა ადგილებია; გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.

გიორგო ნაშყაძე – კლდე (მესტია, ცალდაში, მულახი), ტუბირის ხეობის მარცხ. კალთის კლდე, ლუჭუთის კლდეებშია, გიორგი მუბჩვანის გადანავარდნიაო, მონადირე ყოფილა; პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.

გიოშ ნაკრაუ – ტყე (მესტია, ლახამულა), საცხოვრის ნოდშის ჩრდ-დასავლ. გიო ჭკადუას ნაკარვები ყოფილა, მუხნარი ტყის მასივია, გელა ფუთეს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.

გიოშა (იხ. **ქუთულდაშარ** – ჭველიერი).

გიოშა დაბარ – სახნავები (ლენტეხი, ზ. ლექსირი), ს. ზედა ლექსირშია, ყოფილი ლიპარტელიანების საგვარეულო ყანები; კ. ე. ფურელიანი, 34 წ. 1974.

გიოშა ლჭქემა – სათიბი (ნანარი, ხოფური), ს. ნანარის ჩრდ-აღმ. ქუბაში გორა-ს გვერდით, ვინმე გიოშა გიოს ყოფილი სათიბი, ლიპარტელიანების გვარისა; ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974.

გიოშა მოლ – ყანა (ლენტეხი, ყარიში), ს. ყარიშშია, ლიპარტელიანების საგვ. ყოფილი ყანა; დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ. 1974.

გიოშა მურყუამ (იხ. **ხატაშ ში შდურში**).

გიოშა ნამურყუამ – ნაკოშკარი (მესტია, ზარდლაში, მულახი), ს. ზარდლაშშია, ნაკოშკარია, მარგიანების საგვარეულოსი; შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ. 1971.

გიოშერ (2) (იხ. **მერანგუშერ** – წიფლკაკია).

გიოშერ (იხ. **მერანგუშერ**).

გიოშერალ – თემი (ლენტეხი, ლექსირი), ლენტეხის ს-ში შემავალი ლიპარტელიანთა გვარის თემი, ზემო და ქვემო ლექსირში; ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 წ. 1974.

გიოშერალ (2) – უბანი (ლენტეხი, ხელედი, ლექსირი), ს. ხელედის ერთ-ერთი უბანი, ბენდელიანებისა და ლიპარტელიანების საცხოვრისი მეტი წილი ბენდელიანებისა; ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ. 1976.

- გიომერაღე ლაჯოგ** – სამოვარი მთა (ყვედრეში, ხელედი), ხოფურის ს. საზაფხულო სამოვარი მთა, ლიპარტელიანების ყოფილი საზაფხულო სამოვარი მთა; ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ. 1974.
- გირგოლი მოლ** – სამოვარი, ს. ლამფალაშში, ონიანი გირგოლის ნახოვარი; რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ. 1981.
- გირგოლი მოლ (2)** – სათიბი (ლენტეხი, ყარიში, ლამფალაში, ჟახუნდერი), ს. ყარიშია, გირგოლ ლიპარტელიანის ყოფილი სათიბი; დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ. 1974.
- გირგოლი მოლრდ** – სათიბი (ლენტეხი, ფანაგა, ჩოლური), ს. ფანაგაში, გირგოლ ბაბლუანის ნახოვარი; ს. ს. ჯამბურძე, 90 წ. 1978.
- გირგოლი ნაღზიგ** – ყანა (ბაიარი, ხელედი), ს. ბაიარში, ნამოსახლარი გირგოლ ჩანქსელიანისა. გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ. 1974.
- გირგოლიშღალ ნაღზიგტ** – ყანა, სათიბი (მესტია, ციცხვარი, ხაიში), ს. ჟიბე ციცხვარშია, სახლს ქვემოთ, გირგოლ ჭკადუას (სიხაშმერ) ყოფილი ნასახლარი. მკვდარია – გირგოლიშღალ; ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ. 1970.
- გირგოლწი** – ყანა (ჟახუნდერი), ს. ჟაქუნ დერში, ოლია ონიანის ყანაა ამჟამად. ონიანი გირგოლის სახელობის.
- გირგუტდარ** – სამოვარი მთა (მესტია, ნაკი), მდ. ნაკრას მარჯვ. მხარეზე, მთა შდატლერის ძირში, კუთერთხლარში გორაგის ჩრდ. კორკოტა ღარარ ხარ, გირგუდა ღარარ ხარ, დგას კარვები და მოედინება გირგუტდარში სგიმ; ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.
- გირგუტდარში ლესგ (იხ. ლესგ).**
- გირგუტდარში სგიმ** – მჟავე წყალი (მესტია, ნაკი), ნაკრას მარჯვ. კალთაზე, მთა გირგუტდარში, მთა შდავლერის ძირში; ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.
- გირგუტდოლ** – წყარო (მესტია, ჟამუში, მულახი), ს. ჟამუშის დასახლების დასავლ., სოფლის სასმელი წყალი, ჩავარდნილი ადგილია, რაიმე სალოცავის მაგვარი არ ყოფილა. გირგუტდოლ „მრგვალი რკალი“ (ჟი ლუგურგოლდე „მორკალეზული“); ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ. 1971.
- გირგუტლწი** – სათიბ-სამოვარი (მესტია, ფარი), ჯგერაგ ზაგრიშის აღმ., სამოვარ ფაქნიარის ჩრდ. მუხნარი აკრავს, გირგუტლწი „გირგოლისული“; ჩიჩო მუხას ძე წულუკიანი, 63 წ. 1969.
- გირგუტლწი** – უბანი (მესტია, ჰამაში, ლახამულა), ჰამაშშია, საცხოვრისი სარაფიონ ჭკადუასი, ხილნარია, სახნავ-სათიბი. გირგუტლწი (<– გირგოლწი); დუშა შარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ. 1969.
- გირგუტლწიშ დაბარ** – ყანები (ჰამაში, მულახი).
- გირდ** – სამოვარი, სათიბი (მესტია, ფარი), ს. ლემდერისკენა გზის ქვემოთ, სამოვარია, დიდი კლდეა წყლამდე და არის „ქუროდ“, გერდ „მრგვალი“; იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ. 1969.
- გირდიწი** – ყანები (მესტია, ლახუშდი, ლატალი), ს. ლახუშდშია, ჩრდ-დასავლ. ნაწილში, შემოკვეებულია, მინდვრებია სახნავ-სათესად, მორგვალო რელიეფისა; რიდა ბესის ასული ფირცხელანი, 55 წ. 1972.
- გირკოლწი** – ყანა, სამოვარი (მესტია, სოლი, ლენჯერი), ს. სოლშია, სამანქანო გზის ქვემოთ; რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972.
- გისტოლა** – კლდე (მესტია, მულახი), მდ. წანერგლას მარცხ. კალთის კლდე, სანადირო კლდეა, თვეთნულდის ძირამდეა. (იხ. 1: 100000 Гистола – 4859 м); ივანე ზედის ძე კახიანი, 83 წ. 1971.
- გიცრი ნაბგუტარ** – კლდე, სამოვრები (მესტია, მურყმელი, უშგული), ს. მურყმელის სამხრეთით, ენგურის მარცხ. კალთაზე, კლდია ადგილია და საბალახოც ალპური სამოვარია, რელიეფის მიხედვით; ნუცა ანტონის ასული ნიჟარაძე, 62 წ. 1971.
- გიცრი ფაწ // გიცრი ფაწ** – სათიბი (მესტია, ცალერი, ნაკი), ს. ცალერის დასავლ. სათიბ ქეხნის სამხ.-დასავლ. ირგვლივ ტყეა (ნაცრელ გიცრიშ ფაწარ ლემდენხ); გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ. 1969.
- გიცრი ფაწ (იხ. გიცრი ფაწ).**
- გიწაწა** – ტყე (მესტია), ს. მურშკელის ჩრდ-დასავლ. კლდეა, გარშემო ფოთლოვანი ტყეა; ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ. 1971.
- გიწაწა კოჯ** – კლდე (მესტია, მურშკელი, მულახი), მურშკელის ტყის კლდეები, ირგვლივ ფოთლოვანი ტყე აკრავს; ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ. 1971.
- გიე ლარწა** – სამოვარი (მესტია, იელი, იფარი), ს. იელის სამხ-დასავლ. სოფლისკენა გზაზეა მესტიიდან, გიე ფანგანისა ყოფილა ადრე; რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ. 1972.
- გიეგუშა მურყუამ** – კოშკი (აცი, იფარი), ს. იელი-

- შია, აცის უბანში, ხორგუანების საგვარეულოს კომპია; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.
- გიორგი ნაჭაპ ღარ** – ღელე, სამოვარი (მესტია, ხალდე, კალა), ს. ჯალდეს დასავლ. ფერდობზე, სეზონური ღელეა, დაილუპა ზვავით გიერგი (ვინმე); ახმედ შამშის ძე ჩეგანი, 49 წ. 1971.
- გიტე ნამოლ** – სათიბი (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანრგლას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ღემყ ღარას ქვემოთ; ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ. 1971.
- გიტერგმა** – უბანი (მესტია, ლანჩვალა), ლანჩვალაშია, რატიანების საგვარეულო თემია, დგას კომპი. გიტერგ (საკ. სახელი); თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.
- გიტერგმა მურყამ** – კომპი (მესტია, ლანჩვალაშია), ლანჩვალაშია, რატიანების საგვარეულოს კომპი, გივერგმას თემისა; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.
- გიტუნუმა ცხეკ** – ტყე (დ. მესტია), მესტია-ჭალაშ მარჯვ. მხარეზე, თუეთნაში ცხეკარ-შია, ნაკანების საგვარეულოს ყოფილი ტყე. მოლრი <– მოლარი; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. 1972.
- გიტორგო ლეჭმალაზარ** – სათიბები (იფხი, ლატალი), მთა ჰარეტის სათავეები, გიორგი გვიჩიანის სათიბები; კ. შ. გვიჩიანი, 66 წ. 1973.
- გიტომა მურყამ** – კომპი (მესტია. ნაკ-იფარი, იფარარი), ს. ნაკ-იფარშია. გიტომა კომპი კარგადაა შენახულ, პირველების საგვარეულოსი; ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ. 1971.
- გიტე ლაღფეროლ** – სამოვარი (მესტია, ჩაჟაში, უშგული), ს. ჩაჟაშის სამხ.-აღმ., მდ. ქვიშირის მარცხ. კალთაზე, ალპური სამოვარია მსხვილფეხა საქონლის, კლდიანი რელიეფით. ლაღფერა „მარცვალსახმოი ადგილი“, „გიოს გასაფენი“ (?) (გვარი არ ჩანს); პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ. 1971.
- გიერგმა დაბარ** – ყანები (ნანარი, ხოფური), ს. ნანარშია, მეშველიანების (2) ყოფილი ყანები; ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974.
- გიერგშერალ** – უბანი (ლენტეხი, ზ. გულიდა), ს. ზედა გულიდაშია, ქურასბედიანების საგვარეულო თემი; მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ. 1974.
- გიერგანი** – ყანა (ლენტეხი, ზ. ბაბილი), ს. ზედა ბაბილში, დამრეცი რელიეფით; ნათელა გელას ასული ბენდელიანი, 28 წ. 1974.
- გიუნუმა** – უბანი (დ. მესტია), ნესგა უბანში, ნაკანების საგვარეულო თემი. (გიუნუ – საკ. სახელი), დგას 3 კომპი; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.
- გიუნუმა მურყამ** – კომპები (მესტია, ნესგა უბანი), ნესგა უბანში, ნაკანების საგვარეულო თემის კომპები (3) ძველი ნაგებობებითურთ; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.
- გამა-დაბანარ** (2) – სამოვარი (ლენტეხი, ბაბილი, მელურა), სამოვარი მთა. ბადალაშის სამხ. საჯოგეებიცაა; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974.
- გამაშანი** – სახნავ-სათიბი (მესტია, ჩვაბიანი, მულახი), ს. ჩვაბიანის დასახლების დასავლ. შგედის ქვემოთ; არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ. 1971.
- გობე ლაყტრა** – ტყე (მესტია, დოლი, ბეჩო), ს. დოლს ზემოთ, ჯელდშს აკრავს ზემოდან, შერეული ტყის მასივითა და შიგა და შიგ სამოვრებით. ლაღტუნაშ სტიკტს ჩრდ.-აღმ. აკრავს. „გობეს (?) საწოლი“? ყვრგმ; პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ. 1969.
- გობილდაშ** – ტყე (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშშია, ფოთლოვანი ტყეა.
- გობ-ლარე** – სკოლის მიდამოები (მელე, ჩიხარეში), ს. მელეშია, ადრე სათიბები იყო, ჩავარდნილია გობივით.
- გობულდაშიშ ლაშდარ** – ღარი (მესტია, ჭკიდანარი, ბეჩო), მდ. დოლრას მარჯვ. მხარე, ხის ჩამოსაყრელი ღარი შგრიშ-ს ზემოთ; ყვრგმ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ. 1969.
- გობჯიხიანი** – სათიბი (მესტია, ლაღამი); დ. ს. გვარლიანი, 27 წ. 1972.
- გოგაშა მურყამ** – ნაკომპარი (მესტია, ხალდე, კალა), ს. ჯალდეში, გოგა გასვიანის საგვარეულო კომპი; ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ. 1971.
- გოგატუმა** – უბანი (მესტია, ლახირი, მულახი), ს. ლახირის ჩრდ. ნაწილი, გვიდანების საგვარეულოს სამოსახლო უბანი; მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ. 1971.
- გოგატუმა მურყამ** – კომპები (მესტია, ლახირი, მულახი), ს. ლახირშია, გვიდანების საგვარეულოსი, დგას 2 კომპი; მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ. 1971.
- გოგ-დაბ** – ყანა (ლენტეხი, მახაში, ჩიხარეში), ს. მახაშშია; რ. მ. ჭელიძე, 1976.
- გოგდანი** (იხ. გოგდანიერ).
- გოგდანიერ** – ყანები, სათიბები (მესტია, ზეგანი, იფარი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარჯვ. კალთაზე, დასახლების ქვემოთ, გოგდნარ არა ჩანს; გუნტერ ილამაზის ძე

გულბანი, 38 წ. 1971.

გოგეშიშ ყუბიშ – მწვერვალი (მესტია, ეცერი), ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ., მთა ჭარუნდას დასავლ. ახსან ბეიშ ნაკის თავზე; აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ. 1969.

გოგია – სათიბი (მესტია, ჰეზუდი, ეცერი), მდ. სოლედერას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ნაკვლის მოპირდაპირე მხრივ; გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ. 1969.

გოგინოლშა დაბ – ყანა (ლენტეხი, რცხმელური), რცხმელურში, ლაშხირის მარჯვ. ტვილდიანების ყანა; ე. ა. ტვილდიანი, 1976.

გოგიტრლ – ყანა (ლენტეხი, სასაში, ჟახუნდერი), ს. სასაში, ლაშხურის მარჯვ.; ვ. მ. ონიანი, 41 წ. 1974.

გოგიშა – უბანი (ლენტეხი, სასაში, ჟახუნდერი), ონიანების საგვარეულო ერთ-ერთი თემი; მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974.

გოგიშერალ – უბანი (ჰველიერი, ჩოლური), ლიპარტელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო ქვედა ჰველიერში; შ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ. 1974.

გოგიშა – უბანი (ახალშენი, ჩიხარეში), ს. ახალშენში მცხოვრები ნემსაძეების საგვ. ერთ-ერთი შტო, ამავე თემში შედის ყველა გვარის მცხოვრები; მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974.

გოგიშერა (იხ. გოგიშა).

გოგიშუშა მურყუამ – კოშკი (მესტია, უშგული), ს. ჟიბიანშია, კარგად შენახული გოგიშა რატიანის სახელობის „გოგიშაანთ თემისა“; გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ. 1971.

გოგიშ ფაფალ – ყანა (ლენტეხი, ლასკადარი), მდ. ლასკადურას მარჯვ. მხარე. ამდღებულ რელიეფით, ვინმე გოგიასი; ბ. დ. გუგავა, 24 წ. 1974.

გოგიშა ნაკ – სამოვარი, მდ. ჩოლურას მარცხ. მხარეზე, ვინმე გოგიასი, ვაკე; ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ. 1974.

გოგლენდარ – ტყე (მესტია, მურშკელი, მულახი), ს. მურშკელის ჩრდ.-აღმ., ლადბაშილ-სა და სამოვარ ტყაბიერს შორის, ხარობს გოგლენდის ხე („ცირცელი“); ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ. 1971.

გოგლანი – ყანები (მესტია, ტეხიში, ბეჩო), ს. ტეხიშიში, სათიბ აფსანის ჩრდ. გოგლანდ „ცირცელი“, თუმცა არსად ამჟამად ყანის მიდამოებში არაა, ფლორის მიხედვით: რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ. 1969.

გოგლანი – სათიბ-სამოვარი (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ს. ჟაბეშის შუა დასახლების აღმ., მდ. წანრგლას მარცხ. კალთაზე, გოგლანდ ამჟამად არაა, ერთ დროს იყო; ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ. 1971.

გოგონდარ – სათიბი (მესტია, ფარი), მდ. ლეჩქერი ჭალას მარცხ. კალთაზე, ღელე ყუბრდას მარცხნივ, სათიბ ცაშის ჩრდ. ფიჭვნარია (ლეგგიბ), გორვებიანია, მთაგორიანია (ლეგრეუზი ხომა მგნწირდ); იურა გურმაჩის ძე რეხესიძე, 24 წ. 1969.

გოგორარ – ხეხილიანი (მესტია, ლაშხრერი, ეცერი), სოფლის სამხ., სათიბ ტყაბარის დასავლეთით, ხარობს პანტა ვაშლი, მსხალი; აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვანი, 45 წ. 1969.

გოგორარიშ ლეხლერ (იხ. გოგორარ).

გოგრალდ – სათიბი (მესტია, ლეხგარა, ცხუმარი), სათიბი ღარი სათიბ ლემხრანდის სამხ.-დასავლ.; გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ. 1969.

გოგუნდარ (იხ. გოგუნდარ) – ტყე (მესტია, ფარი); ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, 1965.

გოგეშა პინო – სათიბი (ლენტეხი, ფანაგა, ჩოლური), ს. ფანაგაში, ზურაბიანების ნახოვარი; ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ. დ. მ. გასვიანი, 1978.

გოგუნდარ – სამოვარი (მესტია), ფარიშ ჭალას მარცხ. მხარეზე, კაცხის ჩრდ. არის წიფლიანი, ბლომდაა გოგლანდ, ღუმირ, ჯიჰრა, საერთოდ, შერეული დასახლ. უბანი კაცხ; დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 3 წ. 1969.

გოგუნდარ (2) – სამოვარი (მესტია, ზეგანი, იფარი, კაცხი, ფარი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე, არის გოგლანდები; გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ. 1971.

გოგამი – ღელე (მესტია, კაცხი, ფარი), ქედი კედერის აღმ. მოედინება. ყოველ ჩამოწვიმებაზე მეწყერი იცის, არის შლამიანი, (გაგმალ ლი); ვალოდია სოსოს ძე გადრანი, 13 წ. 1969.

გოგამერ – უბანი (დ. ლენტეხი), დ. ლენტეხშია, ერთი ოჯახი ქურასბედიანის ყოფილი საგვარეულო თემი, ამჟამად პირველი ცხოვრობს; ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ. 1974.

გოგა მოლ – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი, ლენჯერი), ჰაწვალისკენაა, ტყეშია სათიბი; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

გოგა ლაქთალა – სათიბი (ახალშენი, ჩიხარეში), ს. ახალშენში, გოგი ნემსაძის საქათმე (?); ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981.

გოგოშ – სათიბი (ახალშენი, მელე, ჩიხარეში), ახელშენშია, ჩიხარეშის ს. მდ. აშხაშურის მარცხ. მხარეზე; ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981.

გოგოშა ნაკარ – სამოვარი (ლენტეხი, ჩუკული, ჟახუნდერი), ჩუკულშია, კარვები არაა ვაკე, ირგვლივ ტყე, ნასახლარიცაა და სასაფლაოც. ნ. დ. გულბიანი, 26 წ. 1976.

გოგოშა ნაკარ (იხ. **გოგოშა ნაკარ**).

გოგოში სიმი – მჟავე წყალი (მელე, ჩიხარეში), ს. მელეშია, ორ ადგილასაა გოგოშის სათიბებში.

გოგუშნი – სათიბი (ხერია, ჟახუნდერი), ს. ხერიისა.

გოგუშნი – ყანა (მესტია, ლეზგარა, ტვიბერი, ცხუმარი), ს. ლეზგარასა და ტუბერს შორის, სახნავ ზუგულდის ჩრდ. (მდ. ენგურისკენ); მგკა ამიიხის ძე ქალდანი, 61 წ. 1969.

გოდ – ყანა (აცი, იფარი), აცის უბანშია, ენგურის მარჯვ. მხარეზე; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

გოდორაშ – ტყე (ლენტეხი, შგედი, ჩიხარეში), ს. შგედის ზემოთ; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976.

გოდორი ღარ – სათიბი (**ზესხო, ცანი**), ს. **ზესხოს ჩრდ-აღმ. ჭოროხში**.

გოდარე – რიყე (აცი, იელი), ენგურის მარჯვ. საპირის რიყე, აცშია, ყანა გოდ-ს აკრავს; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

გოთშერაშ – უბანი (ლენტეხი, გულიდა), ს. ქვემო გულიდაშია, ქალდავების საგვარეულო თემი; მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ. 1974.

გოლ[ა]ი (3) – სამოვარი, გზა, ტყე (ჩოლური, ჭველფი), ლალაგენიშია, მთაგორიანი გოლაი „გორიანი“; ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ. 1978.

გოლაი – გზა (ჩოლური), ს. მუწვდისკენა სამანქანო გზა გორაზე მიჰყვება; გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ. 1978.

გოლაი (3) – ტყე (ლენტეხი, ჭველფი, ჩოლური), სამოვარი, გზა (მუწვდი, ჩოლური), ჭველფში, მუხნარი ტყე, ქედზე; დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ. 1978.

გოლაი მოლ – ყანა (მელე, ჩიხარეში), ს. მელეში, მაღლობზეა, გოლა ფერდობი.

გოლბაშირ – ყანა (ლესხანი, ხელედი), ლესხანშია, ფერდობზე. გოლუბ-ა-შ-ირი. ჯ. ა. ჩანქსელიანი, 26 წ. 1974.

გოლდაშ (იხ. **მუთურა**).

გოლდოშანი – სამოვარი (მესტია, ლაყვრი, ფარი), ზაგრიშის ქედის დასავლ., ფერდობია, ჩრდ-დან შერეული ტყის მასივი აკრავს, ს. ლაყური-სა და ზაგრიშ-ს შორის; მიშა რაჟდენის ძე ცა-

ლანი, 28 წ. 1969.

გოლდაშ – სათიბი, მთა (ლენტეხი, კახურა), ლასკადურას აუზში, ალპური ზონა; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974.

გოლდაშ (2) – სათიბ-სამოვარი (ლენტეხი, კახურა, გულიდა), ს. გულიდ-ის საზაფხულო სამოვარი მთა, არის მთის სათიბებიც; თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ. 1974.

გოლმა – ტყე (გულიდა), ს. გულიდ-შია, მუხნარი ტყით, ჩავარდნილია; თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ. 1974.

გოლმა – ტყე (ფაყი), ს. ხარაშშია, წაბლნარ-თხილნარი, ნამენარიცაა, ფერდობია; ე. ს. გვიდიანი, 24 წ. 1974.

გოლმა – ტყე-მუხნარი (ჩოლური, ჭველიერი), ზედა ჭველიერის პირდაპირ, წყალს გაღმა; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. 1976.

გოლმა – ყანა (ფაყი, ხელედი), ლესხანშია, ამაღლებულზე; დ. ა. ჩანქსელიანი, 26 წ. 1974.

გოლმა (5) – სამოვარი (მაზაში, ხოფური); ყანა (ფაყი, ხელედი); ტყე (ლენტეხი, ჩოლური, გულიდა, ხარაში, ხელედი, ჭველიერი); შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ. 1976.

გომბეშ (იხ. **ნაჩვალ** – ლაყვრი).

გომბორ – ყანა (მესტია, ლახამულა), ჩვ. ლახმგლის დასავლ. ურბეთის ყანის ზემოთ ხვალმში-ისკენა გზის ქვემოთ, „გომბორის“ ხილნარი ყოფილა უწინ, ამჟამად გომბორის ჯიშის მსხალი აქ არაა, სხვაგან – კი; გელა ფუთეს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.

გომბრეი იცხ – მსხალი (მესტია, არცხელი, მულახი), ს. არცხელის ჩრდ.-აღმ., დასახლების ზემოთ, ჟორჟოლიანი გოგის საკარმიდამოშია, საჩირე პანტას ჯიშის მსხალი, შედარებით სხვა მსხლებზე მოგრძო და მსხვილია; ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971.

გომბშარ – სათიბი (მესტია, ხოსრარი, ფარი), ჩ. ხოსრარის აღმ., ფერმის სადგომია, ს. ლაყური-დან ჩასული მეწყერი დაბინავებულია იქ, ამჟამად ფერმის ნაგებობებია, ჭანჭრობიანი; სვიმონ აზნაგეცის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ. 1969.

გომიანი – სახნავები (ჩოლური, მუწვდი), ს. მუწვდიში, ვაკე ადგილია; გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ. 1978.

გომარ – სათიბი (ლემუკვი), მთა ტებდიშშია, ჩიჯ-ჩაჯუარ ლიხ; შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ. 1973.

გომარ (2) – სათიბი (მესტია, დავბერი, კალა, ლემუკვი, ლატალი), ს. დავბერის სამხ. ენგურის

მარცხ. კალთაზე, კლდეებიანი და ოღრო-ჩოდრო ადგილები, თავშესაფარი ადგილები აქვს, გუემ „გომური“; ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ. 1971.

გომწარ – კლდე, სათიბი (მესტია, ზეგანი, ივარი), ს. ზეგანის სამხ., მდ. ლასილის მარჯვ. კალთაზე; ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ. 1971.

გონიერიშერალ (იხ. გონიერშა).

გონიერშა – უბანი (ცხუმალდი, ხელედი), ს. ცხუმალდში ჩანქსელიანების საგვარეულო თემი; შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ. 1974.

გონიერშა ლახტ – სათიბი (ტვიბლეთი, ხელედი), ს. ტვიბლეთში, მდ. ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე, ჩანქსელიანების ყოფილი; ნ. ს. ჩანქსელიანი, 24 წ. 1974.

გონიერშელარე მოლ – სათიბ-სამოვარი (ლენტეხი, ხელედი), ხელედშია, ჩანქსელიანი გონიერის სახელობის ახო; ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ. 1976.

გონიერშერ – თემი (ფაყი), ლესხანში მცხოვრები ჩანქსელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი თემი; ჯ. ა. ჩანქსელიანი, 26 წ. 1974.

გონიერშერ (2) – უბანი (ჟ. ბავარი, ლესხანი, ხელედი), ს. ჟაბე ბავარში მცხოვრები ჩანქსელიანების საგვ. ერთ-ერთი თემი; შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ. 1974.

გონიერშერალ – თემი (ლესემა), ს. ლესემაში, ჩანქსელიანების საგვ. ერთ-ერთი შტო; მ. რ. გაზდელიანი, 32 წ. 1974.

გონიერშერალ (2) – უბანი (ტვიბლეთი, ლესემა, ხელედი), ს. ტვიბლეთში მცხოვრები ჩანქსელიანების საგვარეულო თემი; ნ. ს. ჩანქსელიანი, 24 წ. 1974.

გონჯოშა დაბარ – ყანები (ლენტეხი, ჩოლური, ჭველფი), ს. ჭველფში, ვინმე გონჯო-სიანების ყოფილი ყანები; დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ. 1978.

გონჯოშა ჭუტედერაშ – სათიბი (ლენტეხი, ჭველფი, ჩოლური), ჭველფშია, ლაშხურის მარცხ. მხარის ქალა; დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ. 1978.

გორგომ კარტარ – სამოვარი (მესტია, ჭუბერი). კირაში ქაობის ქვემოთ, ძირში, გორაკია, შიმველი, ადრე კარვები ყოფილა, ამჟამად სამოვრება მხოლოდ. ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.

გორელანი – სამოვარი (მესტია, ისკარი, ეცერი), მდ. დაწმარის აღმ. სამოვარი კოჯრის ჩრდ.-აღმ.; შუშანა პირიბეს ასული გერლიანი, 21 წ. 1969.

გორ-ზაგრიშ ლესგ – ფერდობი (ხევრა, ლახამულა),

თევრაშშია, ალპური ზონა, გორ-ზაგარის სამხ.-აღმ. ფერდობი; ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ. 1973.

გორ-ზაგარ – ქედი (ხევრა, ლახამულა), უსგრულა-სა და ჯელღრას გამყოფი ქედის ალპური ზონა; ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ. 1973.

გორშარ (იხ. გორშა).

გორშა – ტყე, სამოვარი (მესტია, შ დიხირი, ლახამულა), ს. შდგდირის ჩრდ.-დასავლ. მეჩხერ-ტყიანი გორა დამრეცი კალთებით, ტყე შერეულია, აკრავს სოფელს ჩრდ.-დასავლ. მხრიდან; პაშა ფულას ასული ჭკადუა, 1970.

გორშა (იხ. ბურნაყრე კარვარ).

გორშა – სამოვარი (მესტია, ლამხერი, ფარი), მაშრი შუკუტსა და ხუტირში ჭალას შუა, დასავლ. ტყიანია, დაღმართი; მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ. 1969.

გორშა – სამოვარი მთა (მესტია, ზარდლაში, მულახი), ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. გუალდა ტუბის მარჯვ. კალთის ალპ. სამოვარი; ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ. 1971.

გორტაშ / გორტაშ – სამოვარი მთა (ლუჯი, სასაში, ჟახუნდერი), ს. ლუჯის ჩრდ.-დასავლ. სუბალპური და ალპური ზონა, ფერდობები კლდინი, კარვებიცაა.

გორტარ – გზა (მესტია, ლანტელი, ეცერი), გზის სახელწოდება ზიგულდარ-იდან ს. ლანტელი-მდე; ქვიანია, ქვანაყარი. გორეუ „გოგოვა“; ბიძინა გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ. 1969.

გოსტა ქაშან – სამოვარი (ლემზაგორი, ჟახუნდერი), ს. ლემზაგორის საზაფხ. მთაში, საზიაროა ს. ხერასთან.

გოტრემ – წყარო (მესტია, სვიფი, ცხუმარი), ს. სუიფში, ჟოთარში მურყუტამს სამხ. მოედინება წყარო, საქონლის გასარეკი და სამოვარი ადგილი; შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ. 1969.

გომანი – სამოვარი (მესტია), მდ. დაწმარის მარჯვ. მხარეზე, სამოვარი სგიმილდარს ესაზღვრება აღმ. მხრიდან, სათიბ შდუხლერის ჩრდ.-აღმ. გომანი < გიომ-შანი „გიოაანთ“; აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ. 1969.

გომანი (2) – უბანი (მესტია, ბავდანარი, ბეჩო), ს. ბავდანარში, ჩრდ.-აღმ. დგას 8 წლიანი საშ. სკოლა, დასავლეთით სოფლის გზაა, ეკუთვნის ანთუყ ბეჩოგუანსა და ერასტი ქალდანს; ივანე ვამანის ძე კვიციანი, 81 წ. 1969.

გომტარემ ლასფლატარ – სასაფლაო (იხ. მესტია, გული, ბეჩო), ჟიბე გულ-შია, წმ. გებრელ-ის

ეკლესიის გვერდით, მის დასავლ. დგას ერთი სახლი, თეკროლ (ნეკერჩხალი) ხაგხ. სასაფლაო განკუთვნილია მათთვის, ვინც ეკლესიას უვლის, ეკლესიის მომსვლელებად კი გომუანები ყოფილან, საიდანაც ტოპონიმიც – გვარის მიხედვით. დუდიდუილ კი პირის სახელი ყოფილა, უფროსი გომუანების ოჯახისა; ანთყუ ნა-სავის ძე ხორგუანი, 80 წ. 1969.

გოჩოლწ ქუბა – სამოვარი (ლენტეხი, კახურა), ს. კახურას ჩრდ-დასავლ. გამოქვაბულიცაა კლდეში; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974.

გოჩმა – თემი (ლენტეხი), ონიანების საგვ. ერთ-ერთი თემი; მ. ვ. ონიანი, 1974.

გოჩმა (2) – უბანი (ჩოლური, ჭველიერი, სასამი), ლიპარტელიანების საგვ. ერთ-ერთი შტო ქვ. ჭველიერიში; შ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ. 1974.

გოჩმა მურყუბა – ნაკოშვარი (მესტია, ჩვბიანი, მულახი), ს. ჩვბიანშია, კედლები კარგადაა შემონახული, სახურავი არა აქვს, გიგანების საგვარეულოსი, გოჩი – საკ. სახელი; სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ. 1971.

გოჩმერ/ გოჩჩერ – უბანი (ლენტეხი, ხოფური), ს. ხოფურის ერთ-ერთი უბანი, ქარდავების საგვარეულო; ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ. 1976.

გოჩრ ლაშყედრლ – კლდე (ახალშენი, ჩიხარეში), ს. ჩიხარეში, ახალშენის მხარე, ვინმე გოჩოს მარხილიანად გადანავარდნი; ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981.

გოწხირ – ფერდობი, სამოვარი (მესტია, ზაგარი, ფარი), ს. ზაგარის ჩრდ-აღმ., საკულტო ლწირუელიდის ქვემოთ, ჩადის ბილიკი კლდიან ფერდობზე, ჩანს კოწახურის მცენარე, ცაგარ. „კოწახური“; გაიანე კამუთის ასული ცინდელიანი, 50 წ. 1969.

გოხნარ – სამოვრები (შყალერი, ლატალი), ს. შყალერის დასავლ. გზის ქვემოთაა; გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ. 1973.

გოხარ – სამოვარი (მესტია, სოლი, ლენჯერი), ს. სოლშია, სამანქანო გზის ორივე მხარეზე, იყო სათიბ-სახნავი; რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972.

გოჯრ ლიცრლ – წყარო (ჩოლური, მუწვდი), ს. მუწვდიში, გოჯი პირველის წყარო; გ. დ. ხაბუ-ლიანი, 36 წ. 1978.

გოჯრ მალქორწ – სათიბი (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ს. ჟაბეშისა და ლეჟწ ლახუშ შორის, გოჯი კახიანის სათიბი; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.

გოჯრ ნადატუ – გზა (მესტია, ბოგრეში, ივარი), ს.

ბოგრეშიდან უღვირისკენა გზაზე, ივარიდან მე-4 ასახვევი, გოჯი პირველის გადანავარდნი ადგილი (შოფერი ყოფილა კარგი); გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ. 1971.

გრამიტონი ლაქთალა – სათიბები (ჩიხარეში, ახალშენი), ს. ახალშენში, გრამიტონ ნემსაძის სა-ქათმე (?); ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981.

გრამიტონი ლენჩხარ – სათიბი (ახალშენი, ჩიხარეში), ს. ახალშენში; ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981.

გრამიტონი მოლ – ყანა, სათიბი (ლენტეხი, ბაბი-ლი), ლენსკირშია, ქურასბედიანის ყოფილი ახო; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974.

გრამიტონი ჭუმფაშ – სათიბი (ახალშენი, ჩიხარეში), ს. ახალშენში, გრამიტონ ნემსაძის ; ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981.

გრეჭალ – სამოვარი (ზ. ჭველიერი, ჩოლური), ზე-და ჭველიერის მთის სამოვარი ქვიანია, ლოდებიანი, გურრჭ „მსხვილი ქვა“; გ. ნ. ზურა-ბიანი, 46 წ. 1976.

გრიშაშ ნაკ – ბაღი (მესტია, ხაიში), ბაღის დასავლ. ნაწილი, მდ. ენგურის მარჯვენა მხარე, გრიშა სოულახის ძე ჭკადუას (მოვარის ძე) კუთვნი-ლი სამოსახლო ადგილი, ის ომის წინა წლებში მოხალისედ წასულა ომში და არ დაბრუნებუ-ლა, სახელი მისი შერჩენილი აქვს; ნატაშა ემუზას ასული ჭკადუა, 44 წ. 1970.

გრანტიშ – ტყე (მესტია, მურყმელი, უშგული), ს. მურყმელის სამხ-აღმ. გორა ლენკუტერის გა-გრძელება, არყნარით, ფერდობია; ნაპო დავი-თის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ. 1971.

გრეჭალ – გადასასვლელი (ლენტეხი), მთა ნაი-ლისში და ლეჭფურაში გადასასვლელი; გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.

გუაძარ – უბანი (მაცხვარიში, ლატალი), ს. მა-ცხვარშის ერთ-ერთი სამმო გირგვლიანების საგვარეულოდან, ჯულაბშას ერთ-ერთი ნაყა-რი; გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ. 1973.

გუარე ცხეც – ტყე (ლაპილი, ლატალი), ს. ლაპილის სამხ-აღმ. გირგვლიანების საგვარეულოს ყო-ფილი ტყე; ზ. ს. პაკელიანი, 48 წ. 1973.

გუაშა მოლარ – სახნავი (ლენტეხი, ტვიბი, ჩოლუ-რი), ს. ტვიბში, გუა ზურაბიანის ნახოვარი; ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ. 1978.

გუაშა მურყუბა – კოშკი (აცი, იელი, ივარი), ს. იელშია, ამჟამად იანუ სამსიანის კუთვნილე-ბაა ერთი და მეორე მოსოსტრ სამსიანისა, და-ხურული არაა; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

გუაშა მურყუამ – კომკი (აცი, იფარი), ს. იელიშია, აცის უბანში, სამსიანების კუთვნილება; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

გუაშა ღარაღ – სათიბი (მესტია, წვირმი, იფარი), ს. წვირმის დასავლ. იელის მხრისკენ, გუა სამსიანისა; არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ. 1971.

გუაშღარაღი ლიც – ღელე (მესტია, ქვ. მალრი, ჭუბერი), ს. ჩუბე მარლის ჩრდ.-აღმ. მოედინება წყალი გუაშ ღარაღ-იდან, მარჯვენა მხარეზე ცხოვრობს ბადგერ ცინდელიანის ოჯახი. „გუაშ ღარაღი წყალი“; ვასიკო მუხას ძე ჩხეთიანი, 40 წ. 1970.

გუბელაღ ტუბრა – ღელე (მესტია, ჟაბეში, მულახი), მდ. ტუბერგლას მარცხ. შენაკადი, ალპური ზონაა, ჩამოუდის ფაფლ ცხუას აღმ. მხრიდან; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.

გუბრია თხუმი (იხ. ჭიბერი ჯარჯ).

გუბრიან ხანსარ – მცინვარი (მესტია, ჭუბერი), მოედინება მდ. გურიან ლიც, ყარაჩაისკენა გადასასვლელზე მცინვარი, ნენსგერის სათავე; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

გუბრიან ლიც – ღელე (მესტია, ჭუბერი), მდ. ნენსგერის მარჯვ. შენაკადი, მოედინება მთა გუბარიდან, ყინვარული ნაკადულია; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 1970.

გუბრიან ტობა – ტბები (მესტია, 3 – ჭუბერი), მდ. ჭუბრულას სათავეს მარჯვენა მხარეზე, ნენსგერის თავზე, ყარაჩაისკენ გადასასვლელზე, მთა გუბარზე არის 3 ტბა 20 X 30 მ-ისა, დავაკებულია და გამდინარე, მოედინება წყალი გუბრიან ლიც, ყინვარული წარმოშობისა; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

გუბანი ერ – ყანები (ჭველიერი, ჩოლური), ს. ჭველიერში, ლაშხურის მარჯვ. მხარეზე; მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ. 1974.

გუბანი დაბ (იხ. გუბანერ).

გუბარ – მთა-გადასასვლელი (მესტია, ჭუბერი), მდ. ნენსგერის დასაწყისის მარჯვნივ, ზღვის დონიდან 2661 მ. სიმაღლეზე. ტაფობია, შიგ 3 ტბა (მომცრო). ირგვლივ კლდეების (ციცაბო) გალავანი აკრავს, შიგა და შიგ მრგვალი ბორცვებია, ჩრდილოეთის მხრიდან მცინვარის ენაა, საიდანაც მოედინება წყალი გუბრია ლიც, უერთდება მარჯვ. მხრიდან ნესგურს. გუბ „მომრგვალო ბორცვი“; ხაბჯი ბიბუს ძე ჩხვიმანი, 68 წ. 1970.

გუბაძი – ტყე (ლენტეხი, ლასკადარი), ლასკადუ-

რას ხეობაში, სამოვრებიცაა; მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ. 1974.

გუგულა კუც – ყანა (ლენტეხი, მაზაში, ხოფური), ს. მაზაშია, კუც „სიმინდის ტაროს წვერი, ფიმფილი“; შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ. 1976.

გუგუტაშერ – ტყე (მესტია, ზაგარი, ფარი), ხევი ანგელის ჩრდ. ვაკე ადგილია, მუხნარი უფრო, საერთოდ შერეული ტყეა; გულიძე ალექსის ძე ჩხეთიანი, 37 წ. 1969.

გუგუშა ლარილარ (იხ. გუგუშა ლარაღ) – სამოვარი (მესტია); ირინე მელიქიშვილი.

გუგუშა ლარაღ – სამოვარი (მესტია, ლეხთაგი), მესტია ჭალაძის მარცხ. მხარეზე, წიწვნარ ტყეში, გვარი არაა ცნობილი; ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ. 1972.

გუგუშა მურყუამ – ნაკომკარი (მესტია, ქაშვეთი, ლენტეხი), ს. ქაშვეთშია, ძირიდა ჩანს, არავისია, არც ახსოვთ, თუ ვისი იყო; მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ. 1972.

გუგაშა ნალაბაშერ – ტყე (მესტია, წვირმი, იფარი), ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ. შერეული ტყით, გუგაშანთ თემი ყოფილა, გვარით ყიფიანები, „გუგაშანთ ჩანასაფრები“, ლილვში „ჩანასაფრება“; ვალიკო ამბაკოს ძე ფანგანი, 30 წ. 1971.

გუგაშაშა ნალაბაშერ (იხ. გუგაშა ნალაბაშერ).

გუგუტიშარ – სახნავი (მესტია, ბარში, ეცერი), ს. ისკარს აღმ., სახნავ ლწლწმის აღმ. მდ. დაჭმარამდე; ბაჯუ პირიბეს ძე გერლიანი, 27 წ. 1969.

გუგულა კალ – ვაკობი (კვანჭიანარი, ლატალი), ს. კვანჭიანარშია, გადის გზა, აღმ. მხარეზე, კალო ამჟამად არაა, დაღმართია; შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973.

გუგუშა ლარაღ – სათიბი (მესტია, ჟამუში, მულახი), ს. ჟამუშის დასახლ. დასავლეთით, მოდის წყალი გუგუშაში, რითაც ეს სათიბები ირწყვება; ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ. 1971.

გუგუშა ტუბი – ხევი (მესტია, ჟამუში, მულახი), ს. ჟამუშის დასახლ. დასავლ. სეზონური ღელე, გუგუშა ლარაღ-თანაა; ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ. 1971.

გუგუშანი – ყანა, სათიბი (მესტია, ქვ. ლახამულა), ჩუბე ლახმელის აღმ., სასაფლაოს დასავლ. ზემო ნაწილი სათიბია, სამანქანო გზის ქვემოთ; გელა ფუტეს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.

გუგუშა – წყარო, ბუჩქნარი (მესტია, ჟამუში, მურშკელი, მულახი), ს. ჟამუშის დასახლ. დასავლეთით, სათიბებში მოედინება წყაროს წყალი,

- მოზრდილი წყაროა, იხმარება სარწყავადაც; ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ. 1971.
- გუგუშ** (3) – ბუჩქნარი, ღელე, წყარო (მესტია, მურშკელი, არცხელი, ჟაბეში, მულახი), ს. მურშკელის დასახლების აღმ. ღელე გუგუშის მარჯვენა მხარეზე; ვალადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ. 1971.
- გუდრან ლიც** – წყარო (ხეშკილი, ლენჯერი), ს. ხეშკილის ჩრდ-აღმ. პატარა წყაროა, ჭანჭრობიანი ადგილია; მ. დ. ფილფანი, 87 წ. 1973.
- გუდრელ** – სათიბ-სამოვარი (მესტია, დავბერი, კალა), მდ. ენგურის მარცხენა კალთა, ს. დავბერის სამხ. ფოთლოვანი ტყით; ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ. 1971.
- გუდრ ჭუიბ** – სამოვარი, ჭაობნარი (მესტია, მურშკელი, მულახი), ს. მურშკელის დასახლების სამხ-აღმ. ჭუიბი აქვს, წყალი მოდის და ჭანჭრობივითაა, იყო სამჭედლო ოქროსი, იპოვება ქალის მძივები, გათხრები უწარმოებია არქეოლოგ შოთა ჩართოლანსაც და გეოლოგებსაც, მაგრამ ოქროს სამკაულების გარდა არაფერი უპოვიათ; გურამ ალექსანდრეს ძე ქალდანი, 34 წ. 1971.
- გუზ** – სამოვრები (ჩოლური, ჭველიერი), ზედა ჭველიერში, მთისკენ მიწის ჩამონალექია, „გუზა“ ჩამონალექი სუფთა მიწის; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976.
- გულ** – ნასოფლარი (ბეჩო), გულის ტერიტორია მთლიანად.
- გულაქარც** – სანადირო ადგილი (მესტია); ირინე მელიქიშვილი, 1961.
- გულბა** – კლდე (მესტია, ნასახლ. გული, ბეჩო), ს. გულის ჩრდილოეთით, მთა უშბის დასაწყისი, სუბნივალური ზონის კუთვნილებაა, კლდეა შიშველი; სოფრომ იასონის ძე ხორგუანი, 43 წ. 1969.
- გულბანი** – სათიბი (მესტია, ქართვანი, ბეჩო), სამანქანო გზის ქვემოთ, სათიბ მუხურშნის სამხ.-დასავლ. ხილნარიცაა; გულბანთ გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ. 1996.
- გულედან ჟალერ მურყამ** – კოშკი (სოლი, ლენჯერი), ს. სოლშია, ყოფილი თორიების საგვარეულო კოშკი, ამჟამად ვალერი გულედანს ეკუთვნის; რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972.
- გულერ** – ხილნარი (ნესგუნი, ლენჯერი), ნესგუნის დასახლებაში, სამანქანო გზის ზემოთ, მოედინება სარაგ – გულლი სარაგ; ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.
- გული** – სოფელი (დ. ლენტეხი), ლენტეხის ს-ში შემავალი სოფელი, მდებარეობს ჩოლშურას მარჯვ. კალთაზე, გულ-იდ (?); მურმა ბესარიონის ძე ქურასბედიანი, 46 წ. 1974.
- გულიდი** – უბანი (ლენტეხი, წანაში), ს. წანაშია, ბენდშის უბანში; ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ. 1974.
- გულლი სარაგ** – წყარო (მესტია, ნესგუნი, ლენჯერი), ნესგუნის დასახლებაში, სამანქანო გზის ზემოთ, იქვეა ხილნარი გულერ (გულ-ერ-იმ > გულ-რ-იმ > გულ-ი); ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.
- გულლი სტივ** – სოფლის მოედანი (ნესგუნი, ლენჯერი), ნესგუნის დასახლების დასავლ. ნაწილი, სამანქანო გზის ზემოთ; ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.
- გულუმბურ** – სათიბი (ნაცული, ჩიხარეში), ნაცულის მთაში, ალპური.
- გულშერი ღელა** – ღელე, წყარო (ჩოლური, მუწვი), ს. მუწვიში; გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ. 1978.
- გულშ** – სათიბები (ლენტეხი, მახაში), ჩიხარეშის ს. მახაშში; რ. მ. ჭელიძე, 1976.
- გულ გებრელ** (იხ. გულ გებრელ).
- გულ გებრელ** // **გულ გებრელ** – ეკლესია (მესტია, გული, ბეჩო), ს. გულშია, ზედა გულში – ჟიბე გულ-ს, წმინდა გაბრიელის სახ. ეკლესია – პატარა ორმაგი კვითკირის კედლებით, არის სასაფლაო ეკლესიის მომვლელისა – გომუანების, დგას ერთი სახლიც, რომელშიც ცხოვრობდა გომუანი რომანოზ, ამჟამად ჩამოსახლდა ს. ახალშენში (ბეჩო) წმინდა გაბრიელის (მიქელ გაბრიელი ?) სახ.; ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ. 1969.
- გულ წარც** (2) – უღელტეხილი (ნესგუნი, ლენჯერი), ს. გულიდან გადასასვლელი ნესგუნისა და ლემსიას მთებისკენ; ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.
- გულშ მ ჭალ** – მდინარე (მესტია, ნასახლ. გული, ბეჩო), მოედინება მთა უშბის ქვემო მყინვარიდან, ჩამოუდის ს. გულს მარჯვენა მხრით, უერთდება მეშხე ჭალს ს. უშხუანარ-თან, ჭალ „მდინარე“ – გულშ ჭალ „მდინარე გული“, თეთნე ლიც „თეთრი წყალი“, თეთრი ფერისაა; ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ. 1969.
- გუმარ** – მთა (მესტია); ირინე მელიქიშვილი, 1961.

გუმაჩიშ – გადასასვლელი, კლდე (მესტია, სპარდიში); ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ. 1972.

გუმბიშ – სამოვარი (მესტია, კეცნანი, ლახამულა), საცხოვრის კეცნანის ჩრდ-აღმ. სამაქანო (ნაჭკვრას) გზის ზემოთ, ადრე სახნავი იყო, ხილნარია, მსხალიცაა, შეიძლება ადრე გიმბ ხაგან; გელა ფუთას ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.

გუმბრალ – ყანები (ზ. იფხი, ლატალი), ჟიბე იფხის დასავლ. ხილნარია (გომბორ – ხილია ნამყენი, საზამთრო); ე. ი. ნანსყანი, 61 წ. 1973.

გუმბიშ ნატყუტვარ – ხრამი (მესტია, კეცნანი, ლახამულა), საცხოვრის კეცნანის ჩრდ. მდ. ენგურის მარჯვ. სამოვარ გუმბიშის ჩრდ-დასავლ. ნატყუტვარ ხარ; გელა ფუთას ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.

გუმბიშ სგიმილდ – მჟავე წყალი (მესტია, კეცნანი, ლახამულა), საცხოვრის კეცნანის ჩრდ., გუმბიშ ნატყუტვარის ძირში, მდ. მაჟლშის მარჯვ. ძგიდეში, სამოვარ გუმბიშ-თან; გელა ფუთას ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.

გუნა ნაკვარ – სამოვარი (მესტია, სპარდიში), მესტია ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. იყოფა ჟიბე გუნა ნაკვარ, ჩუბე გუნა ნაკვარ, ვაკე ადგილნარევი; ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ. 1972.

გუნა – სათიბი (მესტია); ირინე მელიქიშვილი, 1961.

გუნა – სათიბ-სამოვარი (მესტია, სპარდიში), მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. ალპურია, ზემოთ კლდეებით მთავრდება, გუნაშალ მეშხე ჯოკ ლი; ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ. 1972.

გურ – სამოვარი (სახაფხულო) (მესტია, ეცერი), სამოვარ (საკარვე) ჯგერაბაშშია, ამარლებული ადგილია, მრგვალი, შიშველი (კუკჰიდ, გურდ); აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ. 1969.

გურ – სამოვარი გორა (მესტია), მთა მენჟერის ჩრდ-აღმ. მდებარე სამოვარი გორაა, გურ („შიშველი“?); ვახტანგ შავგენის ძე გაბულდანი, 35 წ. 1969.

გურ – სამოვარი მთა (მესტია, ჰეზუდი), ს. ეცერის ჩრდ-აღმ., მთა მეზერის დასავლ. მომრგვალო სამოვარია; გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ. 1969.

გურ (4) – გორა (მესტია, წირმინდი, ხაიში), სამოვარი გორა (ლანხვრი, ბეჩო), სამოვარი მთა (ეზუ-

დი, ეცერი), მდ. ხაიშერასა და მდ. კასლედგრას მარჯვ. კალთაზე, დაფერდებული კალთის ქედი მეჩხერი ტყით, მომრგვალო ფორმის; აქ სენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ. 1970.

გურა – საბალახო, ტყე (მესტია, სკორმეთი), ს. სკორმეთშია, დასახლება კაბეშერის ჩრდილოეთით, შიშველიცაა, მომრგვალებული (კვერცხისებური) ფორმის; ვენერა რაჟდენის ასული ჭკადუა, 28 წ. 1970.

გურა (3) – მთა (მესტია, ჭუბერი), ნასახლარი, საბალახო, ტყე (ქვ. ვედი, სკორმეთი – ხაიში), მთა შატრულას ჩრდ.-დასავლ. შიშველი მომრგვალო ფორმის, ციცაბო კალთებით, სუბნივალური, რელიეფით მაღალმთის ბალახგული, თხების საბალახოა. მდ. დეჟრულას დასაწყისის მარცხ. მხარეზე, მის ძირშია პატარა წითელშლამიანი ტბა, მარჯვენა მხარეზეა კლდე ხარაშ. დამწვარი ფერისაა თიხა და ქვები თავზე ტურისტების მიერ ჩასობილი პალოა. სიმაღლე ზღვ. დ. 2854, 7 (ჩემთან მის ძირში 2393 მ.) მარცხენა კალთის ძირი დავაკებულია, ნაცრისფერ ქვების ნატყარით, გალავანივითაა, გალავანს ქვემოთ თეთნე ტობ (უფრო ცისფერი, რაკრაკა); გივი მუხას ძე სუბელიანი, 30 წ. 1970.

გურად – ყანა (ლობი, ჩიხარეში), ს. ლობში.

გურამარ (იხ. ჩვიბშარ).

გურანდელ – ყანა (ლენტეხი, ბაბილი), ლაშხტორის მარცხენა მხარეზე, დავაკება; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974.

გურბიშნი – საკარმიდამო (მესტია, ზაგარი, ფარი), ს. ზაგარის ქვემოთ, სამხ-აღმ. გამოყენებულია ეზოდაც და სახნავადაც; გაიანე კამუთის ასული ცინდელიანი, 50 წ. 1969.

გურბიელ – ყანები (მესტია, მურყმელი, უშგული), ს. მურყმელის ჩრდ-აღმ., დამრეცი რელიეფით (მხ. გვირაბი); მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ. 1971.

გურ-ზაგარ (იხ. გორ-ზაგარ) – ქედი (მესტია, უსგერი), მთა თევრაშისა და უსგერის გამყოფი, შიშველი ალპ. ქედი, მისი სიმაღლეა 2710 მ. ზღვ. დ. (უღელტეხილზე); ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ. 1973.

გურმაჩიშ ღარ – სამოვარი (მესტია, ზ. მარდი, ჭუბერი), ს. ჟიბე მარდის აღმ., მშრალი ღელეა, ხის ჩამოსახიდი ღელე, შურო, ირგვლივ შერეული ტყე; ბეჟდერაჟდენის ძე გურჩიანი, 38 წ. 1970.

გურსანი – დასახლებ უბანი (მესტია, ნაკი), ნაკრის

მარცხ. კალთის ოროჯახიანი საცხოვრისი, შუა მოედინება ლაწომბაშ ტუბრა, ცხოვრობენ ცინდელიანები, გადმოცემით: ცხოვრობდნენ ვინმე გორსომერ, შემდეგ გადასახლებულან ბეროში – უშხვანარში და კვიციანებად მონათლულანო; ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ. 1969.

გურსანი – ყანები (მესტია, უშხვანარი, ბერო), ზედა უშხუანარსა და ლალქუერი ლიცს შორის მდებარე სახნავ-სათეს ყანებს უწოდებენ გურსანის – კარგი მოსავლიანიაო – ხოჩა კუეცენ როქ ლემკედნოლი იჩუ როქ იგურანიდა; გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ. 1969.

გურსანი (3) – სათიბი (მესტია, უსგვირი, ეცერი), ყანები (უშხვანარი, ბერო), უბანი (ნაკი), მდ. ჭალაშ მარჯვ. მხარე ნაკომკარია, კოშკის ნანგრევის სიმაღლე 2 მ-მდე აღწევს; ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ. 1973.

გურსანიშ მურყუამ – ნაკომკარი (უსგვირი, ეცერი), ჭალაშ მარჯვ. მხარეზე, დანგრეულია, ძირიდაა დარჩენილი, (დაახლ. 2, 5 მ); ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ. 1973.

გურ-სტიკუ – კლდე (ხაჩეში, ხელედი), ხელედულას მარცხენა კალთაზე, მომრგვალო ფორმის; რ. დ. ჩანქსელიანი, 27 წ. 1974.

გურულდ – სამოვარი, ტყე (იენაში, ლატალი), ს. იენაშის ჩრდ-აღმ. სიკუ ხარ, ფოთლოვანი ჭარბობს, გურა ხარ; ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ. 1973.

გურაშ ღარ – ღელე (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში), ლალქერის დასავლ., სამოვარ გურას დასავლ. პატარა ღელე, ადრე შურო იყო, ბაქანიც (პრიცინტ) ყოფილა; სამსონ როზანის ძე ჭკადუა, 74 წ. 1970.

გურსანაშ მურყუამ – კოშკი (მესტია), ს. ლახირშია, აღმ. მხარეში. იოსელიანების საგვარეულოსი; მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ. 1971.

გურსანაშ მურყუამ (2) – კოშკი, ნაკომკარი (მესტია, ლახირი, მულახი), ს. ლახირის დასახლების ჩრდ-აღმ. მხარეშია, კედლებჩამონგრეული, იოსელიანების საგვარეულო; მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ. 1971.

გურსანაშ – უბანი (ლახირი, მულახი), ს. ლახირის აღმ. მხარეში, იოსელიანების საგვარეულოს სამოსახლო; მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ. 1971.

გუმ-ტობრულ – სამოვრები (ლენტეხი, მახაში, ჩიხარეში), ჩიხარეშის ს., მახაში; რ. მ. ჭელიძე, 1976.

გურა (იხ. ბესარიონიშ ნალზიგუ) (ქვ. ვედი).

გურაშა ი ალფშა მურყუამ – ნაკომკარი (მესტია, ქაშვეთი, ლენჯერი), ქაშვეთშია, ნახევრად დანგრეული, ეკუთვნის ფილფანებს; მათე ზოს-მეს ძე ფილფანი, 42 წ. 1972.

გურაშა მურყუამ – ნაკომკარი (ჰეშვილი, ლენჯერი), ს. ხეშვილშია, ფილფანების საგვარეულოს კოშკი, დანგრეულია; ლ. მ. ფილფანი, 74 წ. 1973.

გუჯელანი – ყანები (მესტია, ლამხერი, ფარი), სამაქანო გზისა და ს. ლამხერის შორის, გუჯერ დემეგ ხაგხ – გუჯიჯ „ბოლოს“ მნიშვნელობით, სოფლის ბოლოს ლუგუჯე (მეგამ თხუმ ქა ლოსყიდ – ქა); მახამეთ გურმაჩის ძე დევდარიანი, 49 წ. 1969.

გუჯრარ – ტყე (მესტია, ზ. კალაში, ეცერი), სოფლის აღმ., სათიბ ჩელდაშარს აკრავს აღმ. მხრიდან. გუჯრ „წაბლიანი“ (?); გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ. 1969.

გუჯტიშ თუფ – სამოვარი მთა (მესტია, იდლიანი, ხაიში), საზაფხულო სამოვარ მთებს კიბოსა და ბასკაფშარას შორის, მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე, მდ. კუაკუშ ტუბის სათავის მარჯვენა მხარეზე, შიშველი მთაა, ქვემოთ წიწვნარი, მეგრელებისა; ვარდენ ქერექის ძე კვანჭიანი, 61 წ. 1970.

გუჯტიშ ნალგენ – საბალახო (მესტია, ხაიში), ნაშიხუტსა და სკორმეთს შუა, ტყეშია პატარა დავაკება, ადრე სახნავი ყოფილა ნაკაშარ (ხუტარ), მისი სიმაღლეა 970, 2 მ. ვინმე გუჯუს ნამყოფი (მეგრელი); არიმ უმარის ძე ჭკადუა, 87 წ. 1970.

გუჯტიშ ნალგენიშ ტუბილიდ – ღელე (მესტია, იდლიანი, ხაიში), ნაშიხუტსა და დასახლ. ნაკს შორის, გუჯტიშ ნალგენის მარჯვენა მხარეზე მოედინება პატარა ღელე, რომელიც ზაფხულობით შრება; არიმ უმარის ძე ჭკადუა, 87 წ. 1970.

გუჭლი – ქედი (სიდიანარი, ლატალი), ს. სიდიანარის აღმ. ტყიანი ქედი, წიწვნარ-ფოთლოვანი ტყით, დგას გუჭლი თარგნგზელ; ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ. 1973.

გუჭლი თარგნგზელ – საყდარი (სიდიანარი, ლატალი), დგას საყდარი ტყეში გუჭლი-ში, ვაკეში დაცულია; ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ. 1973.

გუჭუშ – სათიბი (მესტია, მურყმელი, უშგული), ს. მურყმელის ჩრდ-დასავლ. დაახლ. 2 კმ-ზე. შიშველი, დამრეცი რელიეფით, გუჭ „საქონ-

ლის გულმკერდი“ (შდრ. გუგუფ); მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ. 1971.

გუაქუ ლარე – სათიბი (მესტია, უღვალი, ეცერი), ს. უღვალის აღმ. სათიბ ბარყ ნაშარს აკრავს ჩრდ-აღმ.-დან (ჰებუდისაკენ), გუას სათიბი“; ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ. 1969.

გუაქ ღარ – ტყე, საძოვარი (მესტია, ზეგანი, იფარი), ს. ზეგანის სამხ., მდ. ლასილის მარჯვ. კალთის მშრალი ღარი, გუა ხვისტანი; გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ. 1971.

გეგბერაშ – ტყე (მესტია, ხერხვაში, ნაკი), ს. ხერხვაშია, ტყე და კლდე ბიზმარ-ის ჩრდ-ით, ნაძვნარია აქა-იქ, ხოლო გეგბი „ფიჭვი“ არაა არსად, ჟი მეხუტე ლი; დავით დუდარეყის ძე ანსიანი, 51 წ. 1969.

გეგბი ლესგ – საძოვარი (მესტია, ბაგვდანარი, ბეჩო), ს. ბაგვდანარის ჩრდ., ლაბგვთანაა, ფიჭვი არ ხარობს, სახელი ფლორის მიხედვითაა, გეგბი „ფიჭვი“; ივანე ვამანის ძე კვიციანი, 81 წ. 1969.

გეგბი ქტან – ტყე (მესტია, ლუხი, ხაიში), მდ. ჟორმელეთის მარცხენა მხარეზე, კლდიანი ღარია მშრალი, გვერდითი კალთები ლეჯკერ ხარ, ღარი შიშველია, მის თავზე ლეგბი ხარძველი, ბევრი მაინც და მაინც არაა; ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970.

გეგბი ქტანაშ გორაგ – გორა (მესტია, ლუხი, ხაიში), მდ. ჟორმელეთის მარცხენა მხარეზე, კლდიანი გორა, ჰყოფს ჟაბე და ჩუაბე ნაშიხტს, შერეული ტყეა – ლეგბი, ლეჯკერ; ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970.

გეგბიანი – სათიბი (ლემუკვი, ლატალი), ს. ლემუკვსა და ჯიჰარ-ის ტყეს შორის, გეგბი-ი არაა (გვარი?); შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ. 1973.

გეგბარ – სათიბი, ტყე (მესტია, წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ-დასავლ., სოჭნარი ტყე და შიგ სათიბები; რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ. 1971.

გეგბარ – ტყე (მესტია, ლანტელი), სათიბ ზებლიშს, მდ. დაჭმარსა და ბუჩქნარ უღუთლურს შორის, ბუჩქნარი ტყეა, ადრე ფიჭვნარი ყოფილა, 1943 წ. სამხედროელებს გაუჩეხიათ, მას შემდეგ არც ერთი ფიჭვი არაა, სახელი კი ჰქვია. „ფიჭვები“, („ფიჭვებიანი“, „ფიჭვნარი“); კოწია ბექერზას ძე პაკელიანი, 72 წ. 1969.

გეგბარ – ტყიანი საძოვარი (ლენტეხი, წიფლაკაკია), ს. წიფლაკაკიაში, გეგბი ჩანს; მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ. 1976.

გეგბარ – ფიჭვნარი (მესტია, უშგული), მდ. ენგუ-

რის მარჯვ. კალთაზე, ს. მურყმელიდან დაახლ. 2 კმ. ფიჭვის ტყეა; მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ. 1971.

გეგბარ – ფიჭვნარი, საძოვარი (მესტია, სოლი), ს. სოლის ჩრდ. სერი გასდევს, მის სამხ. ფერდობზეა ფიჭვნარი ტყე; რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972.

გეგბარ (6) – ტყე (მურყმელი, უშგული, ლემუკვი, ლატალი, ლანტელი, ეცერი), სათიბი, ტყე (წვირმი, იფარი), საძოვარი, ტყე (სოლი, წიფლაკაკია, ლენჯერი, ხოფური), ს. ლემუკვის ჩრდ. სოჭნარი ტყე; შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ. 1973.

გეგბარ (7) – ტყე (მურყმელი, უშგული, ლემუკვი, ლატალი, გვიმბრალა, რცხმელური, ლანტელი, ეცერი); სათიბი, ტყე (წვირმი, იფარი); საძოვარი, ტყე (სოლი, ლენჯერი, წიფლაკაკია, ხოფური), რცხმელურის ს. გუბმბრალაში უწინ გეგბი-ის ტყე ყოფილა, ამჟამად მხოლოდ ფოთლოვანია; გ. ა. მუსელიანი, 1976.

გეგბაშ – ტყე (ნესგუნი), ფუშყვერის მარჯვენა მხარეზე, ფიჭვნარის ტყეა; ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

გეგბაშ (2) – საძოვარი (იენაში, ლატალი), ტყე (ნესგუნი, ლენჯერი), ს. იენაშშია, მაღლობზე, გეგბი-ი არაა; ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ. 1973.

გეგბილარ – ფიჭვნარი (ნესგუნი), ფუშყვერის მარცხენა მხარეზე, დგას ფიჭვის ხეები; ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

გეგბიჩიბ – ფიჭვნარი, კლდე (მესტია, მურყმელი, უშგული), მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ფიჭვნარია, ს. მურყმელიდან დაახლ. 2 კმ. ფიჭვნარი ზემო მხარეზეა, მის ქვემოთ ხრიოვი, კლდეები, ტყე გეგბარშია, „ფიჭვებს ქვემოთ“; მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ. 1971.

გეზაშ – სათიბი (მესტია, ებუდი, ეცერი), მდ. სოლედგრას მარცხ. ს. ჰებუდის ჩრდ-აღმ. ჩრდ შერეული ტყე. თხილნარია. გეზ (გუბი კალანდის წინა დღისას, თხილის კონა); გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ. 1969.

გელა – საძოვარი (მესტია, ფალედი), ეკლესია კაშმა თარგლეზერის სამხ-აღმ. საძოვარიცაა ჩრდ-აღმ. და ხრამი (ნატყიცუ) სამხ-დასავლ. მდ. ლემდრელას მარჯვ. კალთა, გელა – ქა მეგლე ხარ „მოხეული, მოგლეჯილი“; დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 33 წ. 1969.

გელა (2) – საძოვარი მთა, ხრამი (მესტია, ლახამულა, ფალედი, ფარი), ენგურის მარცხენა კალ-

თის ქედზე, ნაკ ჰაპკვირის სამხ-აღმ. ბაკვრს ხვზ (უდემდშია); გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.

გელთანი – ყანები (იენაში, ლატალი), ს. იენაშშია, სამანქანო გზის ზემოთ, ვაკეა; ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ. 1973.

გელარტში – ტყე, სამოვარი (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ს. ჟაბეშის სამხ-აღმ., დასახლების ზემოთ, ტყეში სამოვარი, შერეული ტყით, ირგვლივ ტყე აკრავს, შუაში პატარა სათიბია; ჭიკიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.

გემრწე ნაშდღუბ – სამოვარი (მესტია, თავრარი, ხერხვაში, ნაკი), ს. თავრარის ჩრდ., სამოვარი მთა ლპკითანალის ჩრდ-დასავლ. ხერხელი აქვს, საკმაო სიდრმისა, გადმოცემით, ვითომ გოლიათების სასაფლაო იყო (გემრწე); უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ. 1969.

გენწიშ – საცხოვრისი (იფარი, ლახამულა); ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ. 1973.

გენწიშ (2) – სათიბი (მესტია, უღვალი, ეცერი), საცხოვრისი (იფარი, ლახამულა), სამანქანო გზის ქვემოთ, სათიბ ჩემათის აღმ., სათიბ დაშნელ-ის აღმ. მხარე, არის გენწიშ; ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ. 1969.

გენწიშ ზენ – ყანები (იფარი, ლახამულა); ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ. 1973.

გენწიშ – ტყე და სათიბი (მესტია, თოთლემში), ს. თოთლემის სამხ-აღმ. დასახლება ჰამშის სათიბების ბოლოს. აქა-იქ გენწიშ ურევია, საერთოდ შერეული ტყეა; დუშა შარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ. 1970.

გენწიშ (2) – ყანა (მესტია, სვიფი, ფარი), ტყე, სათიბი (თოთლემში, ლახამულა), სათიბ ჭუტიდერს აკრავს ჩრდილოეთიდან, გორაკზე (ფაფალქა) გენწიშ ხაგ, ყანებში არაა; იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ. 1969.

გერდა // გერდა – ყანა (მესტია, მაგარდელი, ცხუმარი), ს. მაგარდელში, ტუბიზარს ზემოთ. აღმ. ადგილი მრგვალია, ფორმის მიხედვით; ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ. 1969.

გერდი – სათიბი (მესტია, ლახამულა) – ენგურის მარცხ. შგედში, სათიბ ლემთხუას დასავლ. ირგვლივ თხილნარ-წიფლნარი ტყე აკრავს მრგვალი ფორმის სათიბს; კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ. 1969.

გერდი (2) – ყანა (მესტია, უღვალი, ეცერი), სათიბი (შგედი, ლახამულა), სამანქანო გზის ზემოთ, ყანა ნატყუიფის აღმ. მრგვალი ფორმისაა,

„მრგვალი“; ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრია-ნი, 60 წ. 1969.

გერდილ – ვაკობი (მესტია), მთისკენ მიმავალ გზაზე (სოფლის დასავლეთიდან, ბაქისკენ) არის კალოსოდენა მრგვალი მოვაკო ადგილი, საიდანაც მორების ჩამოსაშვები ღაროა. გერდილ „მრგვალი“ (პატარა); ჩხეტიან დემეზას ძე ჩხეტიანი, 47 წ. 1969.

გერდილ (2) – ყანა (კვანჭიანარი, ლატალი), ვაკობი (გვალდერი, ეცერი), ს. კვანჭიანარშია, უზნაშას თემში შედიოდა; (გერდი „მომრგვალო“); შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973.

გერდოლ – ყანა (მესტია, ღვებრა, მულახი), ს. ღვებრას სამხ., ტუბიშ-ს მარცხენა კალთაზე, ვაკე ადგილია; ალექსანდრე მახარობლის ძე მარგიანი, 83 წ. 1971.

გერდოლარ – სათიბი (მესტია), ს. მურშკელის ჩრდ-დასავლ. გუალდ ტუბიშის მარცხ. სანაპიროზე, სათიბ გუალდარის ბოლოში, ირგვლივ ყორეს ნარტყმევია (ჭუილშ ბაჩარ ჟი ხასიდ), მრგვალია კვერცხვით, გერდოლარ (მრგვალი „მურგუშლ“ – „გერდი“ არ იცინა); ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ. 1971.

გერდოლარ (2) – სათიბი (მესტია, ზარდლაში, მურშკელი – მულახი), ს. ზარდლაშის ჩრდ-დასავლ., მურგუალ ლარე ლი, გერდი „მრგვალი“; ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ. 1971.

გერეჭალ – სამოვარი, ლოდნარი (ლენტეხი, ბაბლი), გდჰ დაბანარს აღმ. ქვები ყრია დაბლობში, კარვებიცაა, ქვისაა, გერეჭ; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974.

გერტიშანი – სათიბი (მესტია, ხერხვაში, ნაკი), ს. ხერხვაშის ჩრდ-აღმ. მრგვალი სათიბია, გერტი-შანი < კერტიშანი (?); დავით დუდარეყის ძე ანსიანი, 51 წ. 1969.

გერაღედ – ყანა (ბაიარი, ხელედი), ს. ბაიარშია, დაფერდებული რელიეფით; გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ. 1974.

გერეჭალ (იხ. გრეჭალ) – ქედი (ჩოლური, ლევშერი), ს. ლევშერის მთაში, გერეჭ „დიდი ქვა“ (შდრ. „კურეჭ“); ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ. 1974.

გაგიშ – ყანები (მელე, ჩიხარეში), ს. მელეში, რბილი ადგილია, გაგ არ იცინა.

გაგშიერ – სათიბები (მესტია, ჟამუში, მულახი), ს. ჟამუშის დასახლ. დასავლ. გუგუში ტუბიშის დასავლ. კალთა (მარჯვ.), ნავერიანებისა იყო, მშრალი ადგილია: ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ. 1971.“

გალდაშ (იხ. **გალდაშ**) – სა მოვარი (მესტია); ირინე მელიქიშვილი, 1961.

გაყან – სათიბი (ნასახლ. სგობულდი, ლატალი), ნასახლარ სგობულდშია, დასახლების ზემოთ; მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ. 1973.

გაბრე ლაშხერ – გორა (მესტია, ლანხერი, ბეჩო), ს. ლანხურის აღმ., გორაა, საიდანაც ჩანს გულაშ გაბრელ, სალოცავი ადგილია წმ. გაბრიელის საპატივცემულოდ (ტოტებს დებენ, ლაცხტი ადგილი), წმ. გაბრიელის სალოცავი; აკაკი კოსდას ძე გაბულდანი, 57 წ. 1969.

გაბრელ (2) (იხ. **გულაშ გაბრელ**) – ნაეკლესიარი (მესტია, ქართვენი), მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, სათიბ ლაუყუამს აკრავს თავზე, სალოცავია, ეკლესიის სამირკველი ამჩნევია. წმ. მიქელგაბრიელი; პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ. 1969.

გაბრელ (იხ. **გულაშ გაბრელ**).

გაბულდ – წყარო (მესტია, ისკარი, ეცერი), მთა დეცილის სამხ., სამ. ლაღარის მიდამოებში, გაბ „გობი“ (?); ფუჩე ფუჩეს ძე გერლიანი, 87 წ. 1969.

გაგულდაშ (2) – სათიბი (მესტია, ბოგრეში, ადიში, ივარი), ს. ბოგრეშის ჩრდ-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ფერდობია – შერეული ტყით, გაგო „გუგული“; კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ. 1971.

გაგანი (იხ. **გაგანიშ დაბარ**).

გაგანიშ დაბარ – ყანა (მესტია, ცალანარი, ეცერი), ს. ცალანარის ჩრდ. (თავზე). ადრე მთა ჟამილშ-იდან წყალი იყო გამოყვანილი და არაყს ხდიდნენო, „ამჟამად სახნავ-სათესია, გაგ ? (ქაქ „ფაფა“); აკაკი კოსდას ძე ჩარკვიანი, 45 წ. 1969.

გადაშ ლაყუნხელი – ყანა (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში), მახამეთიშ დაბარშია, საცხოვრის წუარარის ზემოთ, ყურძნის ვაზი არაა, ადრე ყოფილა. „გადა-ს (ჭკადუას) საყურძენე“; ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ. 1970.

გალ -ზაგარ – სათიბი (ნესგური, ლენჯერი), ფუშყერის მარცხენა მხარეზე, პატარა ქედია, ზედ ვაკე-ზეგანი; ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

გამიშა მურყუამ – ნაკომკარი (ლაშთხვერი, ლენჯერი), ამხან ტაფშია, ნახევარია მხოლოდ, ჯაჯვანების კუთვნილება; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

განზუბი (იხ. **ჟოთარშერ განზუბი**).

განიშიერ – სათიბები (მესტია, ზარდლაში, მულახი), ს. ზარდლაშის დასავლ. ვაკე, განიერი სათიბი, რამდენიმე ჰა; ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ. 1971.

განჭუტიდერ – სამოვარი, ყანები (ლენტეხი, კახურა), ს. კახურაშია, ანწლნარია; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974.

განიშ (იხ. **განიშიერ**).

გამ-დაბანარ – სამოვარი (მელურა), ნალიშის მთის მწვერვალი, გამ-დაბანარ < გამა-დაბანარ; ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ. 1974.

გამ-დაბნარ – წიფლნარი (ლენტეხი, ფანაგა, ლევშერი, ჩოლური), ს. ფანაგის თავზე სამხ. გამ-დაბან ფართო, გაშლილი ადგილი; ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ. დ. მ. გასვიანი, 70 წ. 1979.

გამლაშ (იხ. **გამლაშარ**).

გამლაშარ – ყანა (მესტია, ქურაში, ეცერი), ს. ქურაშშია, მდ. დაწმარის მარცხენა კალთა, ყანების ღორეკისა და კაჩალონის ჩრდ-დასავლ. გამლ „საქონლის შემახილი“; ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ. 1969.

გამოზი მოლ – ყანა (ლენტეხი, რცხმელური), რცხმელურშია, ლაშხირის მარჯვ. გაიოზ ტვილდიანისა; ე. ა. ტვილდიანი, 1976.

გარჩიშ – ყანა (დ. მესტია; ირინე მელიქიშვილი, 1961.

გარჩანი – სათიბი (მესტია, ხოსრარი, ფარი), ჩ. ხოსრარშია, სათიბ ნაწორის დასავლ. მდ. ლემდრგლამდე, ხილნარია; სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ. 1969.

გაჯლანი – ყანა (მესტია, ზ. ლუჰა, ფარი), ს. ლუჰას სამხ. ყანა სანურ-ისა და სათიბ ცაგრელ-ის ჩრდ. გაჯი (ცალანი) საკ. სახელია; სიმონ თოსდანის ძე ცალანი, 57 წ. 1969.

გაჭნ ნარაშგუ – სათიბი (მესტია, ბოგრეში, ივარი), ს. ბოგრეშის სამხ-დასავლ. ლასილის მხარეზე, არყნარი ჭტილშის ზემოთ; კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ. 1971.

გობიშ – ყანა, ბაღი (ლენტეხი, შგედი, ჩიხარეში), ს. შგედშია, ნაკარში, ჩავარდნილია; ქ. მ. გაბიანი, 49 წ. 1976.

გობიშ (იხ. **გობიშ**) – ყანა, ბაღი (შგედი, ჩიხარეში), ს. შგედში; ი. ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976.

გოლშიერ (იხ. **გოლშ**).

გოლშ – ყანა (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ს. ჟაბეშის დასახლების დასავლ. სამანქანო გზის ზემოთ, სათიბ-სახნავ ნამხურის დასავლ. ვაკე ადგილია; ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ. 1971.

გორტაშ – სამოვარი მთა (ლენტეხი), ს. სასაშის ჩრდ-დასავლ. კლდიანია, ალპური ზონა; (1: 100 000 – 27 მ.). მ. ვ. ონიანი, 41. წ. 1974.

გუნ – ტყე, სამოვარი (მესტია, მურყმელი, უშგული), ს. მურყმელის სამხ-აღმ. ენგურის მარცხ. არყნარი, შქერი და სამოვრები, დიდი ფართობით; ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ. 1971.

გუნიერ (იხ. გუნ).

გუნალ – კლდე (მესტია, ბოგრეში, ივარი), ს. ივარის სამხ-დასავლ. სანადირო კლდე ლასილის მხარეზე; კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ. 1971.

გუალარ – სათიბი (ლენტეხი, ჩოლური), ს. ტვიბშია, მთის ზონაში გუალ „გვალვა“; ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ. 1978.

გუალარ (2) – სათიბი, სამოვარი, ტყე (ტვიბი, ზ. ჭველიერი – ჩოლური), ზედა ჭველიერის სამ. მთაში ოღრო-ჩოღროიან, გუალარ „ოღრო-ჩოღრო“; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. 1976.

გუალდერ – სოფელი (მესტია, ეცერი), მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, აღმ.-ით ს. ცხუმარი ესაზღვრება, ცხოვრობს 8 ოჯახი. ირგვლივ (სამხ. გარდა) ტყე და ხევებიანი ქედები ფარგლავს, გუალშალ ღუნჭურე ლი / „ბოსელივით შეკრებილი, შეკრულიაო“; დემეზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ. 1969.

გუალდირ – მდინარე (მესტია), მესტია ჭალმას მარცხ. შენაკადი, მოედინება გუალდირი ტუბიდან, ჩამოუდის აეროპორტს; პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ. 1972.

გუალდირი ლასდღუნალ მგჳ – ხელოვნური აუზი (მესტია), აეროპორტისკენა მიმავალ გზაზე, მარჯვ. მხარეზე, აუზია საბანაო; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 1972.

გუალდიერ – სამოვარი, ყანა (მესტია, ჩაჟაში, უშგული), მდ. ქვიშირის მარჯვ. სანაპირო, ჩაჟაშის ზემოთ, ვაკე ადგილია, ჩრდ. კლდიანია, სამხ. ქვიშირი, ჩაკეტილივითაა; ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ. 1971.

გუალდ თარინგზელ – საყდარი (მესტია, ზარდლაში, მულახი), ს. ზარდლაშის დასახლების ჩრდ., მინდორ სპლდშ-შია, გუალდის თავზე; შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ. 1971.

გუალდ ტუბი – ღელე (მესტია), მესტია ჭალმას მარცხ. შენაკადი, აეროპორტის ჩრდ-აღმ. მოედინება; ავთანდილ ანდრიას ძე რატინი, 37 წ. 1972.

გუალდ ტუბი – ხევი (მესტია), ს. ზარდლაშის დასავლ. მდ. მესტია ჭალმას მარცხ. შენაკადი, მოედინება ფირციანნიდან (სამოვარი მთა), იქვეა სათიბი გუალდარ; ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ. 1971.

გუალდ ტუბი (3) – ხევი (მესტია, მურშკელი, ზარდლაში, მულახი, სპარდიში), ს. მურშკელის დასავლ. მხრიდან, მოედინება ფირციანნარის მთიდან, მულხურას მარჯვ. შენაკადი, საკმაოდ მოზრდილი ღელეა; ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ. 1971.

გუალდარ – სათიბი (მესტია), ს. მურშკელის ჩრდ-დასავლ. სათიბებს ჩარგმშსა და სტიფილდარს შორის, ღელე გუალდ ტუბის მარცხ. კალთა. ვაკე ადგილია აქა-იქ ბუჩქნარიცაა და ჭაობიანი ადგილებია, მოედინება წყაროებიც; ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ. 1971.

გუალდარ (2) – სათიბი (მესტია, ზარდლაში, მურშკელი, მულახი), ს. ზარდლაშის ჩრდ-დასავლ. ვაკე ადგილია; ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ. 1971.

გუალგლ დარ – ყანა (მესტია), მდ. ჭუბრულასა და ს. ლაკელმშის შორის, ღრმა ღარის (ჩაღრმავებული) ფორმა აქვს. გუალ „ბოსელი“, საქონლის სადგომი ძველ სვანურ სახლში; ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.

გუალგლ – სათიბი (მესტია), მდ. სოლედგრას მარცხ. მხარეზე, ვიწრო სათიბი – გუალს ჰგავს, მის აღმ. სამარხილო გზაა და ტყეშია შიგნით; ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ. 1969.

გუალგლ (2) – სამოვარი (მესტია, ლანჩვალი); სათიბი (ეზუდი, ეცერი); პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ. 1972.

გუალგლდარ – საზაფხულო სამოვარი მთა (მესტია), ს. მაგარდელის საზაფხულო სამოვარი მთა, სოფლის სამხ. ჰუიჭ ზაგარს ზემოთ; ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ. 1969.

გუალგლდარ – სათიბები (მესტია), ნასახლარ ლშმზრშის ჩრდ-დასავლ., სამოვარ ჰადგლდის ჩრდ-აღმ. ჩაღრმავებულია, გუალშალ სათიბებია, ზოლებად ბუჩქები ჰყოფს სათიბებს; ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 54 წ. 1969.

გუალგლდარ – სამოვარი (მესტია), სოფლის დასავლ. წესილსა (სადგომია საზამთრო) და კალგლდარს შორის (კალგლდარ პატარა ადგილების სახელია); ემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ. 1969.

გუალგლდარ – სამოვარი (მესტია, მულახი), ს.

ზარდლაშის მთა ლეგლშშია, ტყეშია სამოვრები პატარ-პატარა; შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ. 1971.

გუალგლდარ – ყანა (მესტია), ქედანში ორ მოსახლეს შორის მდ. ჭუბრულასკენ (ქვემოთ), ღარივით ფორმა აქვს, იქით-აქედან გორაკები გაჰყვება გუალ : ჩაკეტილი, ბოსლის მაგვარი; ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.

გუალგლდარ – ყანა, ს. შგედშია, ყანა ფართობით (დაახლ. 1 ჰა). აღმ. მხარეზე ტყეა – ლეცხტერ (ჭინჭი). საქონელს უყვარს იქ ყოფნა – იქ წვებიან სადამოვობით; შუშანა ოთარის ასული იოსელიანი, 50 წ. 1970.

გუალგლდარ (9) – სამოვარი (კვანჭიანარი, ლატალი, გვალდერი, მაგარდელი, ეცერი, ზარდლაში, მულახი), სათიბი (ნაკი), ყანა (ქედანი, ლაკულმახი – ჭუბერი), ყანა (შგედი, ხაიში), ს. კვანჭიანარშია, ჭალაჲს (ენგურის) მარჯვ. მხარეზე, შეჭრილ-შემოჭრილი რელიეფით, თხილნარია; შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973.

გუალგლდარ (იხ. ბარჯშიშ გუალგლდარ).

გუალარ – სათიბები (ლენტეხი), ძებერალაშია, მოფერდო ადგილია, შემოზღუდულია; გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.

გუალა დაბარ – ყანები (იენაში, ლატალი), ს. იენაშია, სამხ-აღმ. ჩელდრიელში ქვემო ნაპირის ყანები, მდინარისკენ; ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ. 1973.

გუალალ – სათიბები (ლენტეხი, ლასკადარი, კახურა), ლასკადურას ხეობაში, გოლდამის მთაზე, იყოფა ჟიბე და ჩუბე-დ; მ. გ. ლიპატრელიანი, 31 წ. 1974.

გუალარ – სამოვარი, ტყე (ჩოლური, ჭველიერი), ზედა ჭველიერშია, ტყის ზონაში, ხეები აქვს; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. 1976.

გუალარ (3) – სათიბი (მესტია, ფარი), სამოვარი (ზ. ჭველიერი), სათიბ-სამოვარი (წვირმი), ს. ფარის სამხ.-დასავლ. ბოლო, სათიბ ყვრბიშის დასავლ. ვახტანგ ქემუზას ძე ნარსავიძე – „გუალ“ ნიშნავს იმ ადგილს, სადაც ზამთარში ძროხებს აბამენ; იურა გურმაჩის ძე რეხესიძე, 24 წ. 1969.

გუალაშ ტუბი – ხევი (მესტია, ზ. ვედი, ხაიში); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

გუალაშ ტუბიშ ლეწყერ – წიფლნარი (მესტია, ზ. ვედი, ხაიში); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

გუალაშ ტუბიშ ლიც – დეღე (მესტია, ზ. ვედი, ხა-

იში), იცის კალმახი; არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

გუალაშ ტუბიშ ლჭმოლ – სათიბები (მესტია, ზ. ვედი, ხაიში); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

გუალაშ ტუბიშ კარგ – გადასასვლელი (მესტია, ზ. ვედი, ხაიში), კასლეთისკენ ან პირიქით, მთა კასლეთიდან ტობარისკენ ან ჭყონასკენ; მიხეილ ქურეკის ძე ჭკადუა, 59 წ. 1969.

გუალარ – სათიბები (მესტია, ჭოლაში, მულახი), უღვირის ქედზეა, სამანქანო გზის მარცხ. მხარეზე, ზაგარისკენ (უღვირ ზაგართე), გუალ „ვიწრო ადგილი ხევში“ (შდრ. გუალარ „სადროხე“ – გუალ); ალექსანდრე გელას ძე დევდარიანი, 80 წ. 1971.

გუალარდ – სამოვრები (ლუჯი, ჟახუნდერი), ს. ლუჯის მთა გორვაშში, დავაკებაა.

გუალარშ – სათიბები (მესტია, ჩვაბიანი, მულახი), ს. ჩვაბიანის სამხ-დასავლ., სათიბ ლემუტაღდის მეზობლად, შერეულ ტყეშია გორებივითაა, შერეული – ვაკე-ფერდობი; სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ. 1971.

გუამბრუალ – ხილნარი (ლენტეხი, კახურა), ს. კახურაშია, გუამბრ „მსხლის ჯიში“; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 1974.

გუამრლ – სამოვარი (ლენტეხი, ჩუკული, ჟახუნდერი), ჩუკულის ტერიტორიაზე, ტყეშია შიგნით; ნ. დ. გულბიანი, 26 წ. 1976.

გუამულ (იხ. გუამრლ).

გუანგულდ – სერი (მესტია, სოლი, ლენჯერი), ს. სოლის დასახლების ჩრდ., სამანქანო გზის ზემოთ; რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი, 52 წ. 1972.

გუანდრა – საკარვე, სამოვარი (ხაიში), საზაფხულო სამოვარი მთა სვანებისა – გუანდრაშ, რომელსაც მეგრელები „ფართო ღალგ“ ს უწოდებენ, დგას ერთი კარავი, იდგა 4. იყო საკარტოვლეც, ამჟამად დაბალახებულია, სიმაღლეა 1761 მ. ზღვის დონიდან; შალვა ბაკუს ძე გოგილავა, 34 წ. 1970.

გუანდრაშ(ი) სუკი (იხ. გუანდრაშ ზაგარ).

გუანდრაშ ზაგარ – ზეგანი (ხაიში), ობორიეს მწვერვალიდან გვანდრაში სუკიმდე, შიშველი, ტალღოვანი ზეგანი, გამყოფი მთა ვანისა და გვანდრასი; შალვა ბაკუს ძე გოგილავა, 34 წ. 1970.

გუანდრაშ ზაგარ – ზეგანი, სამოვარი (ზ. ვედი, ხაიში), ნამადენიშ დუდიდან დაწყებული მაქემი ოციმუშამდე ეწოდება შიშველ ზეგანს, გამყო-

ფი მთა ვანისა და გვანდრასი, შიშველი, ალბურ-
რი სამოვრებით; შალვა ძაკუს ძე გოგილაძე, 34
წ. 1970.

გუანდრუშ ზენარ – სამოვრები (ზ. ვედი, ხაიში).

გუანდრუშ ლებელყი – თხემლნარი (ზ. ვედი, ხაი-
ში); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

გუანდრუშ ლეწფერ (იხ. ლეწფერ).

გუანდრუშ ლწერეჭტიარ (იხ. ლწერეჭტიარ – ზ. ვე-
დი).

გუანდრუშ ჩუბე ნაკ – საბალახი (მესტია, ზ. ვედი,
ხაიში); არჩილ კოსდას ძე, 40 წ. 1969.

გუანდრუშ ჩუბე ნაკუშ ნაფტუშ – ნაკარტოფილარი
(მესტია, ზ. ვედი, ხაიში); არჩილ კოსდას ძე
ჭკადუა, 40 წ. 1969.

გუანდრუშ ჭალა – მდინარე (მესტია, ზ. ვედი, ხაი-
ში); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

გუარი ლახუ – სათიბი (მელე, ჩიხარეში), ს. მელეს
სათიბი მთა ცხენის წყლის მარცხ. ლაფურის
დასაწყისში.

გუარაშ – კლდე (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ს. ჟაბე-
შის აღმ. კლდიანი ადგილია, მდ. წანერგლას
მარცხ. კალთაზე, ალაგ-ალაგ სათიბისათვის
გამოსადეგი ადგილები აქვს, გუარე „ტყავი“
(სინონ. ტუფისა); ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44
წ. 1971.

გუაშ ღარარ – ტყე, სამოვრები (მესტია, ქვ. მარდი,
ჭუბერი), ს. ჩუბე მარდის ჩრდ. აღმ. ტყიანი
კალთა ღარებიანია, ქვემო ნაწილი შერეული
ტყით, ზემოთ წიწვიანი, მრავალი ღარებია,
მოედინება მდ. გუაშლასიარში ლიც (მდ. ჭუბ-
რულას მარცხენა შენაკადი) (იხ. რუქა), ვინმე
გუას სახელობის; ბაჯა ებედუყის ასული ან-
სიანი, 1970.

გუაჩუშ დაბ (იხ. სეგბენ დაბ – ჭუბერი).

გუაწანი – სამოვარი (მესტია, თოთელეში, ლახამუ-
ლა), სამოვარი ს. თოთელეშის ჩრდ.-დასავლ.
სამოვარი შიშველია, ადრე სახნავიც ყოფილა,
ფეტვს თესავდნენ. ჩრდ.-დასავლ. წიწვნარი
ტყე აკრავს წიფლნარევიტ, გუაწ „ხორბლეუ-
ლის ცარიელი მარცვალი, რეცხვის დროს
წყალში რომ ამოტივტივდება“; დუშა შარდე-
ნის ასული ჭკადუა, 46 წ. 1970.

გუაჯარ – სათიბი (მესტია, ლეხთაგი), მესტია
ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, ქვიანი სათიბებია,
გორვებიანი შეყრილი, რომელთა შორისაცაა
პატარა სათიბი. (გუაჯ / გოჯ – ნაგოჯალ როქ-
ლი ჟი ლგგოჯი „მოგროვილი“); ჩათო ესტა-
ტეს ძე ჩართოლანი, 45 წ. 1972.

გუბე ლაყურა – ტყე, სამოვრები (მესტია, ებუდი,
ეცერი), ს. ჰეზუდის სამხ.-დასავლ., სათიბ
ლწუქარის აღმ. არის ტყე და სამოვრები, ერთ
დროს ყანა ყოფილა, სათიბებიც, ალბათ, ვინმე
გუბე-სიო; ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველია-
ნი, 39 წ. 1969.

გუბერა (იხ. გუბერაღიერ).

გუბერაღიერ – სათიბი (მესტია, ღვებრა, მულახი),
ს. ღვებრას სამხ.-დასავლ. მდ. მულხურას მარ-
ჯვენა კალთაზე; არსენა ზურაბის ძე წიფიანი,
75 წ. 1971.

გუბეღი ღარე – სათიბ-სამოვარი (მესტია, ცალდა-
ში, მულახი), ს. ცალდაშის ჩრდ.-აღმ. მულხუ-
რას მარჯვ. კალთის სათიბი, გუბეღი გუჯეჯია-
ნის; პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.

გუბეღიშა – უბანი (მესტია, ლახირი, მულახი), ს.
ლახირის სამხ.-დასავლ. დასახლებული უბანი,
იოსელიანების სამოსახლო უბანი; მადონა
ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ. 1971.

გუბეღიშა ლალწუ – მჟავე წყალი (მესტია, ცალდა-
ში, მულახი), ტუბერგლას მარცხ. კალთაზე,
სათიბ ლაფურის დასაწყისთან, ჭალის ძირს,
ვინმე გვეგის ნაპოვნიო. ლილწუ „ლოკვა“
(ლალწუ „სალოკავი“); პავლე ბითეს ძე ზუ-
რებიანი, 83 წ. 1971.

გუბეღიშა ღარე – სამოვარი (მესტია), ს. ჩვაბიანის
დასახლების ჩრდ., მდ. მულხურას მარჯვ.
კალთაზე, გუბეღი – ალბათ გუჯეჯიანის იყოო,
ამჟამად გუჯეჯიანებს უკავიათ; სემლარ და-
ვითის ძე გიგანი, 61 წ. 1971.

გუბეღიშა ღარა – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი,
ლენჯერი), ჭალაშ მარცხენა კალთაზე, ვინმე
გვეგნისა ყოფილა, ვახტანგ გრამიტონის ძე
ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

გუბეღიშა – უბანი (ჯუდარი, ხელედი), ს. ჯუდარ-
ში მცხოვრები ლიპარტელიანების საგვ. თემი;
ე. ჟ. ლიპარტელიანი, 24 წ. 1974.

გუბეღიშა ლიც – დელე (ფაყი, ხელედი), გვეგნიშე-
რის დასახლებაშია; ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ.
1974.

გუბეღიშერ – თემი (ფაყი), ს. ფაყის ერთ-ერთი თე-
მი ლიპარტელიანების გვარისა; ე. ს. გვიდია-
ნი, 24 წ. 1974.

გუბეღიშერ (2) – უბანი (ხარაში, ფაყი, ხელედი), ს.
ხარაშა და მიქელშერას შორის, ცხოვრობენ
ლიპარტელიანებიცა და ჩანქსელიანები, სა-
ხელწოდებად ორივე გვარისთვის გუბეღიშერ-
ია გამოყენებული. საერთოდ, ლიპარტელიანე-

ბის საგავრეულო თემია, ისე ჩანქსელიანები იწოდებიან სალდანშერალ-ებად; ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ. 1974.

გუეგნიშერ (იხ. **გუეგნიშა**).

გუეგნიშერალ – უბანი, ს. ტვიბლეთშია ლიპარტელიანების საგვარეულო თემი; ნ. ს. ჩანქსელიანი, 24 წ. 1974.

გუეგნიშერალ (2) – უბანი (დ. ლენტეხი, ტვიბლეთი – ხელედი), ლენტეხის ს-ში შემავალი თემი ლიპარტელიანთა გვარის; ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 წ. 1974.

გუეგნარ – სამოვარი (მესტია, ღვებალდი, ცხუმარი), ს. ღუებალდ აღმ., სახნავ ნანგმარს მოსდევს დასავლ. ჩამოუდის წყაროს წყალი, გადმოცემით, გუეგნშერ (გუეგნგანთელეები) ცხოვრობდნენო; აკაკი კოსდას ძე გერლიანი, 55 წ. 1969.

გუეგნიშა ლარე – სათიბი (იფხი, ლატალი), ბალის ქედზეა, გუეგნის (ვინმე) სათიბი ყოფილა; გ. ე. ნანსყანი, 37 წ. ლატალი, 1973.

გუეგრლ – სამოვარი, გზა (შყალერი, ლატალი), მთა აურაშიდან გზა მთა კარ-ამდე; გ. რ. გურგელიანი, 40 წ. 1973.

გუეგრშა მურყუამ – ნაკოშვარი (ლაშთხვერი, ლენჯერი), ამხან ტაფშია, ქონგური მორღვეული აქვს, ჯაჯვანებს ეკუთვნის; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

გუედრეზიანი – სამოვარი (მესტია, ჩვაბიანი, მულახი), ს. ჩვაბიანის სამხ-დასავლ. კალთის წიწვნარი ტყე, სამანქანო გზა უღვირისკენას ზემოთ; სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ. 1971.

გუელ – სათიბ-სამოვარი (მეხეცი, ჟახუნდერი).

გუელდაშ – წყარო-ყანები (მეხეცი, ჟახუნდერი), ს. მეხეცში.

გუელი ლარელ – სამოვარი (მეხეცი, ჟახუნდერი).

გუემილდ – სახნავი (ტვიბერი, ცხუმარი), სოფლის დასაწყისი, ნასახლარია, გუემ „გომი“ (ბეღელი, საჭირნახული); მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ. 1969.

გუემილდიერ (იხ. **გუემილდარ**).

გუემილდარ (იხ. **გუემილდ**).

გუემილდარ – უბანი (დ. მესტია), სამანქანო გზის ქვემოთა ნაწილი, ლეხთაგის ქვემოთ, მესტია-ჭალას მარჯვ. (სკოლა, საავადმყოფო...). გუემ „მარანი“; გუემილდარ „სამარნე ადგილი“; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.

გუემრლარ – ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი, ლენჯერი), ჭალას მარცხენა მხარეზე; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

გუენეშა მურყუამ (იხ. **ჰანდუშა მურყუამ**).

გუერდალ – ყანა (ლაპილი, ლატალი), ს. ლაპილია, დასახლების ქვემოთ, ფლატის ზედა მხარე; ზ. ს. პაკელანი, 48 წ. 1973.

გუერზიანი – ტყე (მესტია, მურყმელი, უშგული), ს. მურყმელის სამხ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, არყნარი ტყეა; ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ. 1971.

გუერჰანიარ – ყანები (მესტია, ეცერი), ს. ისკარს ჩრდ.-აღმ., ყანა ჟიბღალიარს აღმ. მხრიდან, ქვიანი ადგილია (ლეხერ ადგი ლი), ყანებიდან მოზიდულ ქვებს ერთ ადგილზე ყრიან და გორაკივითაა მისგან; ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 87 წ. 1969.

გუეშ ლარარ – ტყე, სათიბ-სამოვარი (მდ. ჰენის თავზე, ეცერლებისაა); ნინა პავლეს ასული მიქიანი, 29 წ. 1969.

გუიბ (2) – სამოვარი (ქვ. ჰველიერი, ჩოლური), მოედანი (ღვებრა, მულახი – იხ. **გუიბიერ**), ს. ქვედა ჰველიერშია, კოღია, წყალი დგას გუბე; ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ. 1974.

გუიბარ (იხ. **გუიბარ**) – ყანა (ლევერი), ს. ლევერშია, წყლიანი ადგილია, გუიბ „გუბე“; ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ. 1974.

გუიბი ლიც – ღელე (მესტია, ღვებრა, მულახი), ს. ღვებრაშია, მოედან გუიბში მოდის; სიმონ ბექას ძე მიბჩუანი, 87 წ. 1971.

გუიბიერ – სოფლის მოედანი (მესტია, ღვებრა, მულახი), ს. ღვებრაშია, სახლებს შორის; სიმონ ბექას ძე მიბჩუანი, 87 წ. 1971.

გუიბარ – უბანი (ლენტეხი, ლევერი, ჩოლური), ლეშერშია, ჭაობის მაგვარი არის, პატარა გუბეებიც დგება, გუიბ „გუბე“; გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.

გუიბარ – ტბა, გუბეები (მესტია, მურყმელი, უშგული), ს. მურყმელის სამხ-აღმ., ენგურის მარცხ. დგას პატარა ტბა, გუბეს მაგვარი; ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ. 1971.

გუიბრლდ – კლდე (მესტია, ჩაქაში, უშგული), ს. ჩაქაშის აღმ., სუფარის ქვემოთ, წვიმიანი ამინდისა და ზამთრის პერიოდში დგება პატარა გუბე, „პატარა გუბე“; ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ. 1971.

გუიბიანი – ყანა (ბაიარი, ხელედი), ს. ბაიარშია; გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ. 1974.

გუილდშია მაზუაბ – წყარო (მესტია, ნაკი), ნაკრას მარცხენა კალთაზე, სათიბ გუილიდშში; ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

გუილიდუშ – სათიბი (მესტია, ნაკი), ნაკრას მარცხ. კალთაზე, დასახლება ლაწომბას თავზე ქეზა-ნენჩამდე, ამობურცულია, გულივით. მოედინება გუილდშია მაზუბ; ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

გუიმბრანი კოჯარ – კლდეები (მესტია, სპარდიში), მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. 30 გრადუსზე, ბორცვანრი ფერდობია, გუიმბ „ამობურცული“ (ადგილი); ავთანდილ ანდრიას ძე რატინი, 37 წ. 1972.

გუიმბრალ – სოფელი (ლენტეხი, რცხმელური), რცხმელურის ს. ლაშხირის მარცხ. მხარეზე, მაღლობზე; გერონტი მუსელიანი არტემის ძე, 51 წ. 1976.

გუიმიან – სამოვარი (შყალური, ლატალი), ს. შყალურის დასავლ. სამანქანო გზის ქვემოთ; გ. მ. გირგვლიანი, 47 წ. 1973.

გუიმრანი – სამოვარი მთა (მესტია, ფარი), მდ. ღემდრგლას მარჯვ. კალთის ჩრდ. მხარე, კლდეკარ ყორგლდარის გაგრძელება ჩრდ.-აღმ. გუიმრნალი არაა; მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969.

გუიმრარ – სათიბი (მესტია, კაცხი, ფარი), სათიბ ჯუდედილაროლ-თან, სათიბ ნაკარის სამხ. გვიმრნალია; ჯეირან ჟორჟის ძე ჩხეტიანი, 13 წ. 1969.

გუინდიშანი – ყანა (მესტია, ფხოტრერი, ეცერი), ს. ფხოტრერის სამხ.აღმ., ქვემოდან ესაზღვრება მდ. კედრგლა და სათიბი დარჩელაშ. გუინდი – საკ. სახელია ქალის. გვარი უცნობია, „გუინდიშანი“ უდრის „გუინდის საკუთრებას“; ეგნატე ამაიხის ძე ქანცლიანი, 55 წ. 1969.

გუირგუინ (2) – ბორცვი, სამოვარი (ლენტეხი, ბაბილი, კახურა), მთა ნალიშში. ამალღებული, ბორცვი; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974.

გუირგუინა – სამოვარი (კახურა), ს. კახურას ჩრდ.-აღმ. სოფელს დაჰყურებს თავზე. ნაყანარია (შდრ: გუირ-გუინ < გვირგვინი – გუიჯ); ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974.

გუირგუინი შუკუ – ბილიკი (კაერი, ლენჯერი), ს. კაერის ჩრდ. ლშმკდნლდისკენა გზა; დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.

გუირკშერი (2) – სამოვარი მთა, მწვერვალი (მესტია, ნაკი), მდ. ნაკრას მარჯვ. მხარეზე, მწვერვალ გუირკშერის სამხ.-აღმ. კალთები მდ. ნაკრამდე, ნაკარვები არის, ძველი სადგომების ნიშნებია (ბაჩუმე დეყუარ ლიხ), ალბათ: საივლისო სამოვრებია (გუირკ „ივლისი“ ახალი სტილით

28 ივლისს დღესასწაულიცაა „ლიგურკე“ – კვირიკობა. ა. ჭ.); ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

გუირკშერი თხუბი – მწვერვალი (მესტია, ნაკი), მდ. ნაკრას მარჯვ. კალთის მწვერვალი, მწვერვალ ბასას სამხ. სანადირო კლდეებია, გუირკლისგა ხმთქუახ ლითხუარ (ივლისის თვეში), ჩანჩქერებიანი (მანჩხვარ ხარ ეჩხენჩუ). სამხ.-აღმ. კალთებზე სამოვრებია. (1: 100000 – გვერგუშერი); ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

გუირკშარ – სახნავ-სათიბი (მესტია, ქვ. კალაში, ეცერი), სოფლის დასავლ., სახნავ ნწკურულდარს ჩრდ.-აღმ.; გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ. 1969.

გუიტ მოლ – სამოვარი (ლენტეხი, მამი, ჩოლური), მამის ჩრდ. ტყეში ვინმე გვიტის ნახოვარი; ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ. 1978.

გუიტ მოლარ – სამოვრები (ლენტეხი, ჩოლური), ს. ჭველფის ჩრდ. ტყეში, ნახოვარია; დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ. 1978.

გუიტ მოლარ (2) – სათიბები (ლენტეხი, ფანაგა, ჭველფი, ჩოლური), ს. ფანაგაშია, ჯამბურიძეების (გვიტის) ნახოვარი; ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ. დ. მ. გასვიანი, 70 წ. 1978.

გუიჩიანრე ლასფლატარ – სასაფლაო (იფხი, ლატალი), ს. იფხშია, ლამარიის ეკლესიის სასაფლაო; გრიგოლ ესტატეს ძე ნანსყანი, 37 წ. 1973.

გუიჭიანრე მოლ – სამოვრები (ლენტეხი, ხელედი), ხელედშია, გვიჭიანების ახო; ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ. 1976.

გუიჭიანშა – ნაკომკარი (იფხი, ლატალი), ზედა იფხშია, გუიჩიანების (?) საგვარეულო კომკი, ზედა ნაწილი მონგრეულია; ე. ი. ნანსყანი, 61 წ. 1973.

გუიჭიანი – ყანა (მესტია), ასკარდშია, დასახლების ცენტრში, ნაცხოვრებიაო ვინმე გვიჭიანისა, ამჟამად არაა ამ გვარის არავინ; რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ. 1972.

გუიჭიანი (2) – ყანები (მესტია, ზარდლაში, მულახი, იელი, იფარი), ს. ზარდლაშის დასახლების დასავლ. ყანები; შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ. 1971.

გუიჭალდ – სახნავი (მესტია, ღვებალდი, ცხუმარი), ს. ღუებალდს აღმ., ბექერბის ლაროლს ესაზღვრება ქვემოდან; აკაკი კოსდას ძე გერლიანი, 55 წ. 1969.

გუიჯ – სათიბი (მესტია, ქვ. ლუჰა, ფარი), დასახ-

ლების აღმ. კარიშ ჭალამდე (ლექტერშიშ ტუტიბამდე, სათიბ ზაგრე ლის გაგრძ. აღმ. სოფლის ზედა ბოლო, წაბლნარი არაა, „გუიჯ“ მნიშვნელობით: ბოლო(?) (იხ. „გუიჯ თხუმ-ჟი“) – თუ „წაბლი?“: სილეგან იშმაგის ძე და-დეშქელიანი, 54 წ. 1969.

გუიჯლშ – სამოვარი (დ. მესტია); ირინე მელიქიშვილი, 1961.

გუიჯ-მენგერა – სამოვარი (ლენტეხი, კახურა), კახურაშია, წაბლი დგას დიდი. მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ. 1974.

გუზლუ – სათიბი (ნასახლ. სგობულდი, ლატალი), ნასახლარ სგობულდშია, პატარა სათიბი ტყეში; მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ. 1973.

გუზლრილ – სათიბი (მესტია); ირინე მელიქიშვილი, 1961.

გუზწი – სათიბი (ნაცული, ჩიხარეში), ს. ნაცულში, რისი სახელია, არ იცის, გუზწი.

გუზლდ – ყანა (მესტია), ს. იფარის ჩრდ-დასავლ. სუთიფს აძევს დასავლ. ჩავარდნილი ადგილია, უარყოფითი რელიეფი; გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ. 1971.

გუზლდ (2) – სამოვარი (მესტია, ხალდე), ყანა (იფარარი, კალა), მდ. ჯალდე ჭალას მარცხ. მხარეზე, სამოვარია, ს. ჯალდეს აღმ. დაახლ. 5 კმ. დაშორებით. ზემო ალპ. ქვემოთ არყნარი ტყით; ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ. 1971.

გუზლდ შუკუ (იხ. **ლპჟილდრჩი შუკუ**).

გუზნგუ – სამოვარი (მესტია, ლეზგარა, ცხუმარი), სამოვარ თეთელს ქვემოთ; გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ. 1969.

გუზრილდ – გორაკი (ჟოლაში, მულახი), უღვირის-კენ, ჭიტვე ღვრასა და ფაკუ-ის ფერდობის გამყოფი, საცალფეხო გზა; სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ. 1971.

გუზრიშ – სამოვარი (მესტია, ჟაბეში, მულახი), ს. ჟაბეშის ჩრდ., ტუტიბერის ხეობის დასაწყისთან მდებარე სამოვარი, მდ. ტუტიბერგლას მარცხენა კალთაზე; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.

გუზრიწი – ყანა (მესტია, წვირმი, იფარი), ს. წვირმიშია, ლამუღდსა და ჩობანის შორის. შალვა

სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ. 1971.

გუზრლე ღზ – ღარი (მესტია, ბოგრეში, იფარი), ს. ბოგრეშის სამხ-აღმ., ენგურის მარცხენა მხარეზე, მრავლადაა დუცი (ღეჰი). კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ. 1971.

გუზრლზ – კლდეები (იელი, იფარი), ენგურის მარცხენა კალთაზე, ცერი ტუტიშშია, სანადირო კლდეებია; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

გუზრმიანიშ ნაკ – სამოვარი (მესტია, ჭუბერი), მდ. თეთნაშგრას ხეობის მარცხენა მხარეზე, ვაკე ადგილი ტყეში – უფრო წიწვნარი, გუზრმიან გუზრმიანის სამოვარი. ს. სგურიშიდან 2-5 კმ.; ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.

გუზრმწიწი – სახნავ-სათიბი (მესტია, ზაგარი, ფარი), ს. ზაგარის ქვემოთ, მდ. ჭენისკენ, დაფერდებული, პანტა მსხლეებითა და ვაშლებით; გაიანე კამუთის ასული ცინდელიანი, 50 წ. 1969.

გუზშ ბაუ – ნაკარვეები (მესტია, ტვიბერ-ლეზგარა, ცხუმარი), შგუერიშ ლაცხტის სამხ.-აღმ., შერეული ტყეა, სადაც ვინმე გუას ჰქონია საზამთრო კარავი, ჰყოლია თხები, გუზშ ბაუ „გუას სადგომი კარავი“, ბაუ „კარავი – სადგომი ადამიანისა და საქონლისა“, მგვა ამიაზის ძე ქალდანი, 61 წ. 1969.

გუზჩი მოლ – სათიბი (იელი, იფარი), მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზეა, გუზჩის გვარი უცნობია, აცის უბნისაა; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

გუზ ღაზგა – სახნავი (იფხი, ლატალი), იფხშია, ვინმე გუას ნასახლარი; ე. ი. ნანსყანი, 61 წ. 1973.

გუზ ნალზიგ (იხ. **გუზ ღაზგა**).

გუზლ ჭუბ – ტყე (მესტია, ზარდლაში, მულახი), ტუტიბერგლას მარჯვ. კალთაზე, მთაშია, არყნარი ტყე, გამოქვაბულივითაა კლდეში 5-6 კაცის დასატევი, გუზლ მარგიანის ქვაბი; პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.

გუზი – წყარო (მესტია, ლახირი, მულახი), ს. ლახირის სასმელი წყალი სამხ-აღმ. მხარეზე, წყაროა, დაგუბებული არაა; ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ. 1971

დ

დაბ (2) – სამოვარი, ტყე (ზ. ხაიში), ს. ხაიშის აღმ. გორას ზემოთ, ჟიბე ხაიშიდან 1, 5 სიშორეზე, დამრეცი ადგილია შიშველი, ირგვლივ წიწვნარი, დასავლეთით კლდე აკრავს; ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ. 1970 წელი.

დაბალიდ – სამოვარი (ნანარი, ხოფური), ს. ნანარს საზაფხ. სამოვარი მთა, ხოფურისაცაა, გორებშია მოქცეული; ვ.ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974 წელი.

დაბარ (3) – სამოვარი (მულახი, მურშველი, ფარი, ღემდერი), ს. მურშველის ჩრდ-დასავ. გუბალდნ ტუბის მარცხ. კალთაზე, ლეჟუტარას ტყის ქვემოთ, ყანისმაგავრია, ნახნავებია -არა, ზედაპირი აქვს, ოდნავ დაფერდებული; ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ. 1971 წ.

დაბარე თხუმ – სათიბი, ყანა (ლენტეხი, ხელედი, ცხუმალდი). შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ. 1974 წელი.

დაბარე თხუმიწ ლიც – წყალი (ხელედი, ბავარი), ყანების ზემო მხარეში, დაბარე თხუმში მოედინება, წყაროს წყალია, ბინულია კარგი; თ. ი. აფაქიძე 54 წ. 1974 წელი.

დაბაშ ჯომ – ყანები, საცხოვრისი (ხაიში, დაკარი), დაკარის საცხოვრებელი ადგილის სამხრეთი ნაწილი, ოდნავ დაქანებული ვაკე ადგილი, ცხოვრობს 1 ოჯახი – ივა ჭკადუა; ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ. 1970 წელი.

დაბდერ – ყანები (მესტია), მესტიაშია, კოლმეურნეობისა; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. 1972 წელი.

დაბდერ – სახნავ-სამოვარი, ტყე (მესტია, ლეხთაგი), სახნავი ტუბარის გვერდით, ლეხთაგის ტყეში; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972 წელი.

დაბდრიელ (იხ. დაბდერ)

დაბერ (2) – სათიბი, ყანა (ფარი, ლუჰა), სამანქანო გზის ზემოთ, მინდორივითაა, შემოკავებული, ადრე სახნავი ყოფილა; ვასილ თოსდანის ძე ცალანი, 44 წ. 1969 წ.

დაბერ – სამოვარი მთა (ლენტეხი, კახურა-ლასკადურა-მელურა), მდ. ლასკადურას ხეობის თავზე, ალპ. ზონა, ვაკეა მთლიანად. კახურა-ლასკადურასა და მელურას საზაფხულო სამოვარი მთა; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წელი.

დაბერარ – სათიბები (ფარი, ლამხერი), სოფ.

ლამხერის სამხ-აღმ., სათიბ ლამაშდმელის აღმ. მხოლოდ სათიბებია, აღწევს ნაჭკორამდე, დიდი ფართობის კარგი სათიბებია; მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ. 1969 წელი.

დაბერილ – სათიბი (ეცერი, ლაშხერ), სოფლის სამხ. აღმ., სამოვარ ნამნაშტის სამხ.აღმ., ირგვლივ ტყე აკრავს, შუაში დაახლ. 0,5 ჰა სათიბია, ნაყანარია; აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ. 1969 წელი.

დაბერი ღელალ – ღელეები (ლენტეხი, კახურა), მთა დაბურში შემავალი ღელეები; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წელი.

დაბურერ – სათიბი, სერი (კალა, დავბერი), ს. დავბერის სამხ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, სერია, გორაა, სუბალპური ტყე; ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ. 1971 წელი.

დაბიწნიარ – სათიბ-სამოვარი (იფარი, წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ-დასავლ., სათიბ ზურულდის აღმ. ფერდობია; რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ. 1971 წელი.

დაბიერ (2) – იხ. დაბიერალ, დაბიერიელ (მულახი, ღვებრა, სპარდიში).

დაბიერ – სამოვარი (ლენტეხი, ჩოლური, მამი), ს. მამში, ადრე იხვნებოდა; ი.ნ. ჯამბურიძე, 59 წ. 1978 წელი.

დაბიერ (3) – ყანები, სათიბები (მულახი, ცალდაში, ჭოლაში), ს. ცალდაშის ჩრდ-დასავ. მდ. მულხურას მარჯ. მხარეზე, ვაკე ადგილია; პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971 წელი.

დაბიერალ – სათიბები (მესტია, სპარდიში), მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. ამჟამად სათიბებია; ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ. 1972 წელი.

დაბიერიელ – ყანა (მულახი, ღვებრა), ს. ღვებრას დასახლების დასავ. მხარეში, მოფერდოა; ალექსანდრე მახარობლის ძე მარგიანი, 83 წ. 1971 წელი.

დაბიერი ცხივ – ტყე (მულახი, ჭოლაში), ს. ჭოლაშის ჩდ-აღმ., მულხურას მარჯვ. ლა; თის ტყე-ფოთლოვანი – შდებინდ, რცხილა, ჯიჰრა, არყნარი, ჭერვი; სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ. 1971 წელი.

დაბილდ (2) – სამოვარი (იფარი, იელი, ზაგარი), ს. იელის სამხ-დასავ. ადრე სახნავი იყო; რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ. 1972 წელი.

დაბილდ – სათიბი (იფარი, ბოგრემი), ს. ბოგრემის

დასავლ., ენგურის მარჯვ. კალტაზე, ადრე ყანა ყოფილა, პატარა ფართობისაა; გალავ საფოს ძე კორძაია, 15 წ. 1971 წელი.

დამბილდარ – სამოვარი (მესტია, კახშიანი), კახშიანშია, მესტია ჭალაის მარცხ. კალთაზე; ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ. 1972 წელი.

დაბიშ – უბანი (ჩიხარეში), ერთ-ერთი საცხოვრებელი უბანია ჩიხარეშში.

დაბიშ – უბანი (ჩიხარეში), ჩიხარეშის ს.ს. ცხოვრობენ ჯანხოთელები, ნემსადეები.

დაბლეთ – სათიბი (მაზერი, ბჩ.სს), მაზერის ბოლოს, სათიუბ ერის მარჯვენა მხარეზე, კუთხის ზემოთ, მარჯვენა მხარეზე ჩამოუდის მშრალი ღელე ნაჩქალ; რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ. კოლმ.,

დაბლისგაშ უცხარ – მსხალნარი (ზ.ვედი, ხშ. სს), საცხოვრის ჟბე ვედიშა, დასახლების დასავლ. წყაროსთან.

დაბნალარ – ყანები (ჯე, კალა), ს. ჯეს ჩრდ-ით, მდ. ენგურის მარჯვ. კალტაზე; ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ.

დაბნამხურ (ის. ნამხურ)

დაბელდარ – სამოვარი (კუცნანი, ლხმ.სს), საცხოვრის კეცნანის ჩრდ., რობაშ ცხევის ჩრდ-დასავლ. პატარა ვაკე ადგილებია, ტყიანიცაა, ნახნავი არ ამჩნევია; გელა ფუთუს ძე ჭკადუა.

დაბელდარიშ სარგელ – წყარო (კეცნანი, ლხმ.სს), საცხოვრის კეცნანიშია, სამოვარ დაბელდარშია ქვემოთ; გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 69წ.

დაგლშ – ყანები (ლახორი, მულახი), ს. ლახირის დასახლების ზემოთ, ჩლდ-დასავლ.; ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99წ.

დადანე ლეკმალიარ – სამოვრები (კაერი, ლნჯ. სს), ს. კაერის ჩრდ-აღმ, დადან შუკვანის ყოფილი სათიბები; დ. გ. მერლანი, 23 წ. ლენჯერი.

დაღანი – ყანები (იენაში, მაცხვარიში, ლატალი), ს. იენაშის დასავლ.მხარე, გზის ზემოთ, სკოლის მიდამოები; ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ. ლატალი.

დაღამა – უბანი (ლახირი, მულახი), ს. ლახირის ცენტრალური ნაწილი, იოსელიანების საგვარეულოს სამოსახლო უბანი; მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ.

დაღაშ – მწვერვალი (ლახუშდი, ლატალი), მთა მუბირის ტავზე, დიდი კლდეებია, საჯიხეა, სუბნივალურიდან ნივალურ ზონამდე (იხ.1; 200000), დაღაში პირველად მისულა ამ

ადგილას სანადიროდ და მისი სახელი სწორედ ამიტომ დაურქმევიათ; გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ.

დაღაშარ – სათიბები (ქვ. კალაში, ეცერი), სოფლის ქვემოთ, სათიბ რობარს ესაზღვრება; გიორგი კოსადს ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ.,მესტიის რ.

დაღაშ კარვ – უღლტეხილი (ლატალი), მთა ჯაჩიდან გადასასვლელი ქვ. სვანეთისკენ; გ. გ. გირგვლიანი, 35 წ. ლატალი

დაღაშ ლაშდელალ – ნასასაფლაოარი (ხევრა, ლხმ.სს), კეტრაშია, დადა ტამარ ჭკადუას ყოფილი სასაფლაო; ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ.

დაღაშნაშა მურყამ – ნაკომკარი (ჩვაბიანი, მულახი), ს. ჩვაბიანშია, ნაკომკარი, დაღვანებისა ყოფილა, ამჟამად ქოჩქიანებს აქვთ; სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ. პენს.

დაღაშ – სამოვარი (მურყმელი, უშგული), ს. მურყმელის ჩრდ-დასავლ., ალპური სამოვარი, ვაკე ადგილით, ადრე ხნავდნენ; მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ.

დადიშ მოლარ – სამოვრები (ჩოლური), მთის გზაზე, მოფერდოზე ნახოვარი; თ.დ. ხაბულიანი, 48 წ.

დადიანი – ყანა (ფაყი, ხლდ.), ს. მიქელშერშია, თითქოს დადიანს ერქმეხნოს ადგილობრივ-თათვის; ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ.

დადიანი მოლარ – სამოვრები (დურაში, ხლდ.); კ. ბენდელიანი, 1978

დადიაშ (2) – სამოვარი მთა (ჩიხარეში და ჟახუნდერი), საზაფხულო სამოვარი ჟახუნდერსა და ჩუკულის.

დადიაშ (იხ/დადიაში ლახუ) – სამოვარი მთა, ახალშენისა და ჩიხარეშის საზაფხულო სამოვარი მთა; მ. ლ. ნემსადე, 40 წ.

დადიშ – მწვერვალი (მესტია, ლენტეხი), სვანეთის ქედზეა, სიმაღლე 3535 მ.ზ.დ.

დადიშ (იხ. დადიაშ) – ს. ჩაქაშის სამხ.აღმ. ალპ. სამოვარი მტა, მისი მწვერვალის სიმაღლეა 3535 მ; ღუტუ ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 24 წ.

დადიაში ლახვ (იხ. დადიაშ)

დადილშ – სამოვარი (ფარი), ლალქტერი ჭალას ხიდს ჩრდ. მარჯ. კალთაა, სამოვარი, ჩრდ-აღმ. კლდიანია, თხილნარი; იურა გურმაჩის ძე რეხესიძე, 24 წ.

დაღუში ღლა – ღელე (რცხმელური); მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შლ., 1939 წ.

დაჭა ლაგმალა – კლდე, ქედი (დავბერი, კალა), ს.

დავბერის აღმ., მდ. ენგურის ორივე მხარეზე, ფიქალ-კედელივით; ნოდარ პლატონის ძე მარგველანი, 40 წ.

დატ ლგმალა – კლდე (უშგული), მდ. ენგურის ორივე მხარეზე, კედელივითაა ფიქალი კლდისა, გადმოცემით, ვითომ დევმა ააშენაო; მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ.

დატან – სათიბები (ლენტეხი), ცხენის წყლის მარცხნივ, ფერდობები.

დატან – სათიბ-სამოვრები (დავბერი, კალა), ს. დავბერის სამხ. ენგურის მარცხენა კალტაზე; ნოდარ პლატონის ძე მარგველანი, 40 წ.

დატ ნაფცხუტარ – სამოვარი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი, ღნჯ), ენგურის მარცხენა კალთის ქვა-გორგებიანი სამოვარი. ერთ ადგილასაა ქვები მოგროვილი, ირგვლივ სამოვრებია, მაღლობ დაწლ ნაცხენაღვარშია; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ.

დატ ნაჭათუ – გზა (მესტია), ლანჩვალის ყანების ბოლოში, ლექტუ ლახვისკენაა გზის დასაწყისი. ცუდი ასასვლელი გზაა. ამჟამად სამარხილოა; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. მესტია, 1973.

დატ ყორალ – ხეობა (ზესხო, ცანა), ს. ზესხოს ჩრდ.

დავშ ნასგურ – სამოვარი, სათიბი (ფარი), ს. ფარსა და ლამხერს შორის, საძ. ლეკარის სამხ-აღმ., პატარა ვაკობია ფარში ჭალას მხრისკენ, საჯდომს ჰგავს. ღამე ამ ადგილზე დევი მოდიოდა. ერთხელ დევს ტერფში ეკალი შეერჭო, დევმა ჩაიმუხლა, ეკალი ამოიღო და დაიწყევლა: ჩამეწყერდეს და წყალმა წაიღოს ეს ადგილი და დარჩეს მხოლოდ ის სადაც ახლა მე ვზივარო. „დავშნასგურ“ სვანურია და ნიშნავს „დევის ნაჯდომს“; ს. ფარი, მესტიის რაიონი.

დატბაჩ – ლოდი (ბოგრეში, იფარი), ს. ბოგრეშის ჩრდ-აღმ., ჰადიმრას მარცხ. სანაპიროზე დევს დიდი ქვა (ენახოთ ლეგენდა „მეგლის მეგობარი“); კატო მიხეილის ას გულბანი, 26 წ. მოსამსახურე, ს. ბოგრეში, იფარის სს., 1971 წ.

დატბერი – სოფელი (კალა), კალას ს.ს-ში შემავალი სოფელი, მდ. ენგურის ორივე მხარეზე. დგას ეკლესია ჯგერზე კარგად შემონახული, აქვს მოხატულობა, სხვა არაფერია. დგას 2 კოშკი – ლამარია, გაგატუა მურყუამ (დადვანების საგვარეულოსი), ცხოვრობენ: მარგველანები, დადვანები; ნოდარ პლატონის ძე

მარგველანი, 40 წ. მოსამსახურე, ს. დავბერი, 1971 წ.

დატე შტგმ – ტყე, დასასვენებელი ადგილი (ჩოლ.სს) წიფლნარი, წიფელას გამონახარდი მთის გზაზე; თ. დ. ხაბულიანი, 48 წ., 1978.

დატთილშერ – უბანი (ზ. ჭველიერი, ჩოლური), ზედა ჭველიერში მუკბანიანების საგვარეულო; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., 1976.

დატთუშა მურყუამ – ნაკომპარი (ლაშთხვერი, ღნჯ.), თავდარღვეულია, უდესიანების საგვარეულოსია; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972წ.

დატთი ლაღიარ – სათიბები (მუწვდი, ჩოლ), ს. მუწვდის ჩრდ-დასავლ. მთაშია; გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978 წ.

დატთი ლაღიარ – (იხ. დავითი ლაღიარ)

დატთი მოლ – სახნავი (ცხუმალდი, ხლდ.), ს. ცხუმალდშია, ჩანქსელიანი დავითის ყოფილი სახნავი; შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ. 1974 წ.

დატთია მოლრლ – სამოვარი (ჯახუნდერი), ს. ჯახუნდერში ვინმე დავითიას ნაახოვარი.

დატთი მუყუამ (იხ. ქუელშა მუყუამ –მურყმელ)

დატთი ნიცილდ – წყალი (ჩვაბიანი, მულახი), ს. ჩვაბიანის დასახლების სამხ. ნაწილში სამანქანო გზაზეა, დევს დიდი ქვა, საიდანაც მოედინება წყალი. დავით მარგიანის სამოსახლოსთან, მოვაკო ადგილია; არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ. 1971 წ.

დატთი ჯუმფაშ – სათიბი (ახალშენი, ჩიხ.); ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981

დათკატი ნახილ – ყანა (ახალშენი, ჩიხ.); ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981

დათიკა ტენახილ – ყანა (ახალშენი, ჩიხ.), ს. ახალშენშია, ვინე დათიკა ყოფილა, რომელსაც ვენახი დაურგავს, მაგრამ ვენახი არაა; მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974

დათიკუტე მალქორაშ – სათიბი (ჯაბეში, მლხ), ს. ჯაბეშს სამხ-აღმ., რაფა ლელუხოვას ჩრდ.-აღმ., სოფლისკენ, დათიკო გუჯეჯიანის სათიბი; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971 წ.

დათლარე ლარალ – სათიბ-სამოვარი (ჭიბიანი, უშგ.), ს. ჭიბიანის ჩრდ-აღმ., მდ. ენგურის მარჯ. კალთაზე ფერდობია; სოსოს ზემლარის ძე ნიჭარაძე, 19 წ. 1971 წ.

დათოშა – უბანი (წანაში, ხლდ.), წანაშ მცხ. ლიპარტელიანების საგვარ. ერთ-ერთი თემი; თ. გ. ლიპარტელიანი, 23 წ. 1974.

დათუშა მურყუამ – კოშკი (იენაში, ლატ.), ს.

იენაშიშია, ლედშანის უბანშია, ყოფილი იოსელიანების საგვ. კოოშვი, ამჟამად ფარჯიანების საგვარეულოს ეკუთვნის; ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ. 1973.

დაკარ – უბანი (ხაიში); ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ. 1970 წ.

დაკარე ნაკრატ – სამოვარი (ხევრა, ლხმ); ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ. 1973 წ.

დალ ლაჭურა – გამოქვაბული (სპარდიში, მესტია), დალის სარკმელი, გამოქვაბული მართლაც სარკმელს მოგაგონებს; ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ. 1972 წ.

დალ ლგვარ – წყაროები (შყალერი, ლატალი), მთა აურაშია, წყაროებიცა და სათიბებიც; გ. რ. გურგულიანი, 40 წ. 1973 წ.

დალ ნაკ – სამოვარი (ნესგუნი, ლნჯ), ფუშყვერის მარცხ. კალთაზე, ალპურ ზონაშია; ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972 წ.

დალ ნაკარ – სამოვარი (მესტია); ირინე ლელიქიშვილი, 1961 წ.

დალ ნაცხენალტარ – გორაკი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი, ლნჯ.), ენგურის ხეობის მარჯვ. კალთაზე, ამალღებულ ადგილას, სადაც გადმოცემით, დალი მჯდარა და თმებს ივარცხნიდაო, მოსულა დევი და ქვები შემოუგროვებია მის თავშესაფარებლადო, რომელსაც შემდგომ დარქმევია დაჟ ნაფცხუტარ; ვახტანგ გრამიტნის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972 წ.

დალანი – ტყე (ფარი), მდებარეობს ლენხორაშის სამხრეთით, სერზე, ტყეში მეტწილად მუხა და ნაძვი გვხვდება, ხარბს რცხილა და წიფელაც. აქ დალის უცხოვრია და ამიტომაც დაარქვეს „დალანი“; ვახტანგ ჟემუხას ძე ნარსავიძე, 80 წ. 1965 წ.

დალანიშ გორაგ – ქედი (ფარი), მდ. ლალქუერი ჭალა-ს მარჯ. კალთის გორა (ქედი), მაშრი შუკუს ჩრდ. ტყიანი; გურმაჩ ალიმურზას ძე რეხესიძე, 65. 1969 წ.დ

დალარ – სამ. მთა (ჭუბერი), მდ. დალრიას ზემო წელის კალთებზე, ვაკე ადგილას დგას ფაცხა არყისა და ტოლისაგან გაკეთებული; თამაზ ნარსავიძე, 18 წ. 1970 წ.

დალარიშ ტობარ – ტბა (ჭუბერი)

დალბ – ტყე-კლდეები (ცხუმალდი, ხლდ.), ს. ცხუმალდის სამხ-დასავლ. კალთა, შერეული ტყეებით და ზემოთ კლდეები; შ.მ. ჩანქსელიანი, 46 წ. 1974 წ.

დალბეშ – ყანა (ჰადიში, იფრ.), ს. ჰადიშის ჩრდ-

აღმ., გზის ზემოთ; სოფრო გიორგის ძე ავალიანი, 60 წ. 1971 წ.

დალდანი – სათიბი (ჭაბეში, მლხ), ს. ჭაბეშის აღმ., მდ. წანრელას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ქართაშის აღმოსავლეთით; ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ. 1971 წ.

დალდამ – სახნავი (ულვალი, ეცერი), ს. უღვალის დასავ. მდ. დაჭმარს მარცხ. არის სათიბიც, სახნავიც; პანტა მსხლეზიცა; ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ. 1969 წ.

დალიშ – ყანა (ჭამუში, მლხ.), ს. ჭამუშის შუაში, შესაძლებელია საკულტო მნიშვნელობის; გიორგი გაბრიელი ძე ნავერიანი 76 წ. 1971 წ.

დალიშ დაბარ – ყანები (ეზუდი, ეცერი), ს. ჰებუდის სამხ., სახნავ ლაჭურაშის ქვემოთ, დალის სახელობის ყანები, ხნავდნენ სუფთა ხორბალს; ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ. 1969 წ.

დალლარა – სათიბები (ქართვანი, ბრ.), მემხე ლიცს (შუაღელეს) აღმოსავ. კარგი სათიბებია; პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ. 1969 წ.

დალლარაშ ლალჯან შუკუტ – გზა (ქართვანი, ბრ.), გზა სამარხილო სათიბ დალლარადან ს. ქართვანიშამდე; პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ. 1969 წ.

დალ-ლასგურა – გორაკი (უსგვირი, ეც.), ჭალაის მარცხ. მხარეზე; ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ. 1973 წ.

დალ-ნაკ – სამ. მთა (ფარი), სამ. მთა, შიშველი რელიეფით, ვაკეა; იურა გურმაჩის ძე რეხესიძე, 24 წ. 1969 წ.

დალრია – ხევი (ჭუბერი), მდ. ჭუბრლას მარჯვ. მხარე, დალრიაშ ლიცის ხეობა, დალრიას ზემო კალთებზე სამოვარია, საზაფხულო მტა, მეგრელებს ჰყავთ დაბა წალენჯიხიდან; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 78 წ. 1970 წ.

დალრიშ თანდი – გადასასვლელი (ჭუბერი), მდ. დალია ლიც-ის თავზე, გადასასვლელია უზრუნველსკენ (ყარაცაელების სამოვ), საქონლის გადასაყვანიცა; ხაბჯი გიგეს ძე ჩხვიმიანი, 68 წ. 1970 წ.

დალრიშ ლიც – შენაკადი (ჭუბერი), მოედინება დალრიას ხეობაში, დალარის გადასასვლელის მცინვარიდან.

დალრიშ სოტარ – კლდე (ჭუბერი), მდ. დალრიას სათავეების ზემოთ, მცინვარებია ძირში, წვეტიანი სვეტების მაგვარი კლდეებია, 2 მაღალი, მთა დალარს გადაჰყურებს ჩრდ. დასავლეთის მხრიდან; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970 წ.

დალტანი – ყანა (ჟაბეში, მლხ), ს. ჟაბეშის აღმ., სათიბ ლასკრამის დასავლ. სათიბ გაყუქლარას აღმ. წანერელას მარცხ. კალთაზე; ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ. 1971 წ.

დალშიერ – ყანები (ჟამუში, მლხ.), ს. ჟამუშის დასახლების სამხ., ვაკე სახნავებია, რაიმე საკულტო ნაგებობების ნიშნები არაა; ვლა-დიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ. 1971 წ.

დამას დელე (იხ ყელბაშაშ ტვიბ)

დამაშ ღარ – (იხ ყელბაშაშ ტვიბ)

დამბალ (2) – სამოვარი (ჟ. წირმინდი, დაკარი, ხაიში), მდ. კასლედერას მარჯვ. კალთაზე მთა, როკვარის ზეგანზე არის დიდი დავაკება, ორივე მხრიდან კლდეები აკრავს, ალპური ზონაა, დადაბლებული ადგილი; კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ. 1970 წ.

დამბალ (იხ. კარგ-დაკარი)

დამბალ ბაჯ – სათიბი (სასაში, ჟახუნდერი), ს. სასაშის მთაში დადაბლებულზე გადასასვლე-ლიცაა, ალპ. ზონაა, მთა-გორებს შორის უღელტეხილიცაა; მ. გ. ონიანი, 41 წ. 1974 წ.

დამბა შუკუ – გზა (ხლდ.) ლაჭხალდის მთისკენაა, ბილკი ლაჭხალის დელესთან. დამბა ყოფილა ადრე, ხის ჩამოსაცურებლად; შ. მ. ჩანქელიანი, 46 წ. 1974 წ.

დამენილ – ტყე (ლადრერი, ეცერი); სოფლის ჩრდ-დასვლ., ტყე ნეჭმდურასთან, გადის ბილიკი, გადმოცემით დამას გზა; გერმან ბერმუზას ძე აფრასიძე, 58 წ. 1969 წ.

დამენილშ შუკვ – ბილიკი (ლადრერი, ეცერი), ტყე დამენილაში.

დამწარ – ყანა (ნესგული, ლემსია, ლენჯერი), ფუმყვერის მარჯვ. ნესგუნის დასახლების დასავ. მხარე, სამანქანო გზის ზემოთ, უბან ამხან ტაფში; ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972 წ.

დანი – სათიბი (ხალდე, კალ), მდ. ჯალდე ჭალას მარცხ. კალთაზე, ს. ჯალდედან 2, 5 კმ., არყ-ნარია; ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ. 1971 წ.

დანრლა მოლ – სათიბი (ლევშერი, ჩოლ.), ლევშერში დანიელ შავრეშიანის ნაახოვარი; გ.ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978 წ.

დანოზი სემარ – სათიბი (ქვ. ფანაგა, ჩოლ), ლექვა ფანაგაში ხტინთელანი დანოზის ნაახოვარი; ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ. 1978 წ.

დაიჭ ლაბამ – სათიბი (ჰეშვილი, ლნჯ), ს. ხეშვილის ჩრდ. სათიბია ჩავარდნილი რელიეფით; ლ. მ. ფილფანი, 74 წ. 1973 წ.

დარბოზელ – სახნავ-სათიბი (ნაკ), ნაკრას მარცხ. კალთაზე, საცხვრის ლაწომბას ქვემოთ სამხრეთსკენ, სათიბ ლაღეშგალის დასავ. ადრე საბძელი ჰქონიათ, ამჟამად კვალი არაა; ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969 წ.

დარჩაშ – სათიბი (ბგრეში, იფრ.), ს. ბოგრეშის აღმ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, არყნარი ტყით, სამყურა ბალახია; სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ. 1971 წ.

დარჩაშ – სამოვარი, ტყე (ლესთაგი, მესტ.), ლეს-თაგის ჩრდ.დასავლ. ქვემოთ სამოვარია, ზე-მოთ ტყე, ჩამოდის შურო; ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ. 1972 წ.

დარჩი ლახუ – სამოვარი (კახურა, ლნტ), ლასკადურას აუზში, მტა სყელდერებს შუა, მდინარის მარცხ. სუბ. ზონაში; ჯ. ა. ლიპარე-ლიანი, 37 წ. 1974 წ.

დარჩგლშ – სათიბი (ფხოტური, ეცერი), სფ. ფხო-ტურის აღმ. მხარე, ყანა გუტინდიშანის მოსდევს აღმ. მდ. კედრელამდე, კარგი სათიბია; ეგნატე ამაიხას ძე ქანცლიანი, 55 წ. 1969 წ.

დარცთილ – წყარო (ზარდლაში, მლხ.), ს. ზარდლაშშია, სამხ.დასავლ. ნაწილში; შაში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ. 1971 წ.

დარცინ – სათიბი (ლემუკვი, ლატალაი), ს. ლემუკვშია, დასახლების ქვემოთ, ფერდი რელიეფის; შალვა გ-ძე ივერიანი, 30 წ. 1973 წ.

დარცხენ – სათიბი (ზდ. ლახამულა, ლხმ.), ჟ. ლახმელშია, ტუიბროლის ქვემოთ კიდესთან მოფერდო ადგილი, დგას მსხლები, ტყემლე-ბი; კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ. 1969 წ.

დასტანი – სავარგული (კიჩხულდაში, ნაკ), ს. კიჩხულდაშიდან ს. ცალერისკენ მიმავალი გზის ჩრდ. მდ. მაულაშის მარცხ. კალთა, ფიჭვის ნერგია დათესილი; თემრაზ ვიბ-ლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969 წ.

დალშ (2) – მდინარე, საძ. მტა (ტვებიში, ბჩ.); რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ. 1969 წ.

დალწშ – სათიბები (ლახიი, მლხ.), ს. ლახიის აღმ., ჯერაშის მარცხენა კალთაზე; ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ. 1971 წ.

დამდტა ნასდლუნალ (2) – სათიბი, წყარო (ჰეშვილი, ლნჯ), ჭალაის მარცხენა მხარეზე, ერთ ადგილას ამოდის პატარა წყალი, ზურულდის ჩრდ-დასავლ.; ვახტანგ გრამიტო-ნის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972 წ.

დამდტა ნებგტა – სათიბი, ტყე, კლდე (ჟამუში, ცალდაში, მლხ. ზეგანი, იფარი), ს. ცალდაშის

სამხ. დასავლ. კლდეა და სათიბებიც აქვს; პავლე ბითე ძე ზურეზიანი, 83 წ. 1971 წ.

დამდუპ ნებგუბარ – სათიბი (ჰეზუდი, ეც.), ს. ჰეზუდის აღმ., სათიბ მანქუნარის აღმოსავლეთით; გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ. 1969 წ.

დამდუპრილი – სათიბი (ლელზაგი, ლატ.), ს. ლელზაგის დასახლების ქვემოთ, ფოთლოვანი ტყით (თხილნარ-მუხნარი); ჟ.დ. აბდელიანი, 37 წ. 1973 წ.

დამდუპი სარაგ – წყარო, ტყე (ჰეზუდი, ეცერი), ს. ჰეზუდის აღმ., ტყე ლენკუაშის ჩრდ-აღმ., ტყიანია, მოედინება წყაროს წყალი; ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ. 1969 წ.

დამდუპ ბეჩო – გზა (ჰველიერი, ჩოლ.), ზედა ჰველიერშია, მთის გზაზე; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. 1976 წ.

დამდუპ ნებგუბარ – სათიბი (ქართვანი, ბჩ.), სამანქანო გზის ქვემოთ, სათიბ ნაკელდარის სამხ-ით, გორაკიანი ადგილი; გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ. 1969 წ.

დამდუპ სარაგ – წყარო (ლანხერი, ბჩ.), მთა მენჟერში, დაახლ. 1 კმ. დამორებით (მთა ეკუთვნოდა ს. ჰეზუდის მცხოვრებლებს); ვახტანგ შავგენის ძე გაბულდანი, 35 წ. 1969 წ.

დამდუპ ნებგოლ – კლდე, სამოვარი (ლეზგარა, ცხუმ.), მთა ლეფურის დსავლეთით, კლდიათი ადგილი; შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ. 1969 წ.

დამდუპლანი – ყანები (ლამთხვერი, ქაშვეთი, ლენჯ.), ლამთხვერის დასახლების ქვემოთ; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972 წ.

დამდვლანი – (იხ. **დამდუპლანი**)

დამდუპლან – ყანა (მურყმელი, ჩაქაში, უშგ.), ს. მურყმელის ჩრდდ. აღმ. სამანქანოს ზემოთ, ითესებოდა ჰევი, ქერი. ჩაქაშის პირდაპირ, ენგურის მარჯ. კალთაზე; ნუცა ანტონის ასული ნიჟარაძე, 62 წ. 1971 წ.

დამდოლამ – სამოვარი (მაჯვდიერი, მლხ.), ს. მაჯვდიერის სამხ. სათიბებს ზემოთ, ადრე იდგა დიდი სხალი, რომელზეც, როცა ადიოდა დათვი, დაგებულ ცელზე ფეხი დაუჭრია და მეორე დღეს მოუკლავთ სოფელში; ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ. 1971 წ.

დამდუღლან – სათიბი (ჰადიში, იფრ.), ს. ჰადიშის ჩრდ-დასავლ. ჰადიშერას მარჯ. კალთაზე, ნამგნარი ტყით, დგას საყდარი (მოუღლეელი) დამდუღლან თარინგულე;

სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ. 1971 წ.

დამდუღლან თარინგულე – საყდარი (ჰადიში, იფრ.), ს. ჰადიშის სამხ. დასავ. ტყე დამდუღლანშია, დგას საყდარი, მონგრეულია უკვე; მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. 1971 წ.

დამნგელ – სათიბი (უღვალი, ეც.), სამაქანო გზის ქვემოთ, სათიბ ჩემათის აღმ.; ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიათი, 60 წ. 1969 წ.

დამტუტე ლარა (2) – სათიბი, მთა (მამი, ლევური, ჩოლ.), ს. მამის ჩრდ., ირგვლივ ტყიანი, მოცვი და მეგმული ჩანს; გ.ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978 წ.

დამტუტი ლაბარალ – გუბე (ლადარვამი, რცხმ.), ს. ლადარვამშია, ტყეშია; გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976 წ.

დამტუტი ლაბარალი – ტყე (გულიდა, ლნტ.), ს. გულიდაში, ტყეშია წყალიცა და ჭაობიანი ადგილიც; თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ. 1974 წ.

დამტუტი ნაჭაფი ღელა – ღელე (რცხმ.), ლაშხირის მარჯვენა მხარეზეა; ვ. ა. ლიპარტელიანი.

დამტო ლაბარალ – სამოვარი (ჩოლ.), მთის გზაზეა, წყაროცაა; თ. დ. ხაბულაიანი, 48 წ. 1978 წ.

დარჟმერ – უბანი (კახურა, ლნტ.), ს. კახურაში ქურასბედიანების საგვ. თემი; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წ.

დარქელანი – სათიბი (ზარდლაში, მლხ.), ს. ზარდლაშის ჩლდ.დასავლ. გუბალა ტუბის მარჯვ; ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ. 1971 წ.

დარქელანი – სახნავ-სათესი (ლადრერი, ეცერი), სოფლის სამხ. დასავლ. სასაფლაო ჩხუდას ქვემოთ, სათიბ ლადრერი კაჩსა და სასაფლაო ჩხუდას შორის; გერმან ბიმურხას ძე აფრასიძე, 58 წ. 1969 წ.

დარქელანმა ლაქამ – სათიბი (ბაბილი, ლნტ.), ბარბალ ზაგარის აღმ. ქურასბედიანების საგვარეულოს თემი; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974 წ.

დარქელანმა ოთარი დაბ – ყანა (ნანარი, ხოფ.), ს. ნანარშია, ქურასბედიანების ყანა ნაწილობრივ; ვ. ნ. ქურასბედიანი.

დარქელანმერ (2) – უბანი (ზ. ნანარი, ხოფ., მელურა), ს. ნანარში მცხოვრები ქურასბედიანებს ერთ-ერთი საგვარეულო თემი; ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974 წ.

დავლა შიყ (2) – სათიბი (მამი, ჩოლ., მახაში), ალპიურ ზონაში, მამის ჩრდილ; ი. ნ. ჯამბურაძე, 59 წ. 1978 წ.

დავრე უცხ – სამოვარი (ქვ. ლახამულა, ლხმ), ქვ. ლახმელის დასავლ. ხვალმშისკენა გზის

- ქვემოთ, სახნავი გომბორის მიდამოებშია. ფერდობი ადგილია, მსხლები და ნიგვზის ხეებია, რომელთაც ეტანებიან თხები; გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969 წ.
- დავშარ** – ღელე (ეცერი), ს. ლანტელის ჩამოუდის აღმ. მხრიდან, უერთდება მდ. ენგურს; კოწია ბექერზას ძე პაკელიანი, 72 წ. 1969 წ.
- დებოსანაი** – ტყე (შგედი, ჩიხ.); ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976 წ.
- დედბერაი** – სამოვრები (მამი, ჩოლ.), მამში, ლაშხურის მარჯვ. ტყეა ირგვლივ; ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978 წ.
- დედაი დაბარ** – ყანები (ნესგა ჩიხარეში, ჩიხ.).
- დედემ დაბგლდ** – ყანა (ლანხვარი., ბეჩ.), ს. ლანხუარისა და მეშვდილს შორის, სამანქანო გზის ზემოთ. მურზაყან დადებქელიანის დედას „დედე-ს“ ემახდნენო და აქედან დედმ დაბგლდ ; აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ. 1969 წ.
- დედტრიანშა ლიცრლ (2)** – წყარო (სასაში, ჟახუნდერი)
- დედტრიან შერ** – უბანი (შგედი, ჩიხ.), ს. შგედში დევდარიანების საგვარეულო; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976 წ.
- დედვრან შაერ (იხ. დედვრიანშერ)**
- დედუფალი დაბ** – ყანა (მარქვიში, ჩიხ.), დურმიშხან ასლანის ძე ბაკურაძე, 45 წ. 1979 წ.
- დედფალი დაბ (იხ. დედვფალი დაბ)**
- დედუფალ სარაგ** – წყარო (უსგვირი, ეცერი), ჭალაის მარჯვ. მხარეზე; ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ. 1973 წ.
- დეტა სარაგ** – წყარო (ახალშენი, ჩიხ.), ს. ახალშენის აღმ. კლდიდან მოედინება პატარა წყარო, აყუდებული კლდეა, დევივით; მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974 წ.
- დეტაშ (2)** – სახნავ-სამოვრები (ლესემა, ხლდ. ლექვსირი, ლენტ.), ს. ლესემაშია, სათიბ-სახნავი, ზაგარს იქით, ლექვსირში მდ. ცხ. წყლის მარჯვენა მხარეზე; მ. ნ. ბენდელიანი, 49წ. 1974 წ.
- დეტაში ბოგ** – ხიდი (ლენტ.), ღელე დევაშხეა, სამანქან ხიდია, ცხენის წყლის მარჯვ. მხარეზე; ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ. 1974 წ.
- დეტაში ზაგარ** – ქედი (ლენტ.), მდ. ხელედურას მარჯვ. კალთის ქედი, არის მთა დევაში, ფოთლოვანი ტყით; ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ. 1974 წ.
- დეტაში ტტიბ** – ხევი (ლენტ.), მდ. ჩოლშურა მარჯვ. შენაკადი მოედინება მთა დეტაშიდან; ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ. 1974 წ.
- დევაში ღელა (იხ. დევაშურა)**
- დემტდრანი** – სათიბი, ტყე (ცალერი, ნაკ.), ს. ცალერის სამხ. ნასახლარიცაა, სათიბებიც; ვლადიმერ სეითხეს ძე გვარამიანი, 58 წ. 1969 წ.
- დეტეთიშ ცხეკ** – ტყე (დვებალდი, ცხუმ.), ს. ღტებალდის დასავ., ტყე ნანცხმორის გვერდით, ეკუთვნის დეტეთ არღულიანს , ფოთლოვანი ტყის მასივია; მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ. 1969 წ.
- დეტეთშერ** – უბანი (ზმ. ნანარი, ხოფ.), ს. ნანარშია (ჟიბეში), ქურასბედიანების ერთ-ერთი თემი; ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974 წ.
- დეტლშ** – სათიბები (ტვიბი, ჩოლ.), ს. ტვიბში, ცხამრიელის მარცხ. კლდის თავზე; ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ. 1978 წ.
- დეტლეთა დაბარ** – ყანები (ნანარი, ხოფ.), ს. ნანარში ქურასბედიანების საგვარ. ყოფილი ყანები; ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974 წ.
- დეტლეთა ლაკა** – სათიბი (ბაბილი, ლენტ.), სათიბ ლაკაში ქურასბედიანების საგვარეულო; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974 წ.
- დეტლეთა მოლალ** – ყანები (ბაბილი, ლენტ.), მდ. ჩოლშურას მარცხ. ქურასბედიანების ყოფილი ახლები; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974 წ.
- დეტლეთა რობ** – ყანა (მელურა, ლენტ.), ს. მელურაშია ქურასბედიანების საგვარეულოს ყოფილი ყანა; ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ. 1974 წ.
- დეტლეთა სასოა ლჭემა** – სათიბი (ბაბილი, ლენტ.), ქურასბედიანების სახელობის ყოფილი სათიბი; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974 წ.
- დეტლეთაშერ** – უბანი (მელურა, ლენტ.), ს. მელურას ქურასბედიანების ერთ-ერთი საგვარეულო თემი; ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ. 1974 წ.
- დეტრა** – სოფელი (ჭუბერი), შედის ჭუბერის სს-ში., მდ. ჭუბრულას მარჯვნივ, ჩრდ. აღმ., ჩამოუდის მდ. დეტრულა, დეტრულას მარჯვნივ სოფ. ლეწფერამდე გადაჭიმულია დამრეცი მგაკებული სახნავ-სათეს-სათიბებით; გერასიმე ნიკოლოზის ძე გადრანი, 50 წ. 1970 წ.
- დეტრაშ ნაკ** – ტყე (ზმ. დევრა, ჭუბერი), ჟიბე დევრას ვაკე ადგილი, ტყის მასივი წიწვნარი, უფრო მეტად დაფერდებული ვაკე ადგილია. ამოდის გზა სატრაქტორო. მარჯვენა მხარეზე მოედინება მდინარე დეტრელა; გივი მუხას ძე სუბელიანი, 30 წ. 1970 წ.

დეტრაშე კარტა – საზაფხულო კარვები, მთა შაულურას ჩრდ.დასავლ. შიშველ კალთაზე დგას 2 კარავი, დევრა სოფლის კარვებია, საზაფხულო სამოვარია; გივი მუზას ძე სუბელიანი, 30 წ. 1970 წ.

დეტრაშ ტუბი (იხ. ტუბი -დევრა)

დეტრულა – დელე (დევრა, ჭუბ.); გერასიმე ნიკოლოზის ძე გადრანი, 50 წ. 1970 წ.

დეკუე ლიცილ – წყარო (წვირმი, ივარი), მოდის შუაგულ სათიბში, ძალიან გემრიელი და ცივი წყალია, აღმოუჩენია დეკო ფირცხელიანს სოფ. წვირმიში მცხოვრებს, ამჟამად ამ დეკოს შთამომავლებიდან მხოლოდ ორი ქალია ცოცხალი, ისინი იქნებიან დეკს ძე -6 თაობის წარმომადგენლები; ასლან კორძაია, 1965 წ.

დემეტარ (იხ. დემეტრე ადგი)

დემეტარ ლასფლატარ – ნასასაფლაოარი (ქ. მაზერი, ბეჩო), ს. მაზერში (ქვედა მაზერში) არის სასაფლაო ვინმე დემეტრესი, გვარი უცნობია; ჯულაბ გრიგოლის ძე კვიციანი, 73 წ. 1969 წ.

დემეტრე ადგი – უბანი (ზმ. ყარში, სგურიში, ჭუბერი), ს. ჭბე ყარშია, მდ. თეთნაშერას მარჯვ. მხარე, სამანქანო გზის ზემოთ, სათიბ-სახნავი ბაღი დემეტრე ჩხეტიანის ყოფილი კუთვნილი მამული; ანდრია ბიმერზას ძე აფრასიძე, 61 წ. 1970 წ.

დემეტრე ლიც (იხ. ვომანაშ ლიც)

დემზაზ (იხ. ლაზმეხი ღარილ)

დემზაზიშ კოჯაშ (იხ. ლემზაზიშ კოჯარ)

დერა ლარილ – ტყე, სათიბი (ნაკ), ნაკრას მარცხ. კალთაზე, ქეზა ნენჩაშია, გვიან ზაფხულამდე იცის თოვლი; ვასილ გურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ. 1969 წ.

დერდიანი – ყანა (იელი, იფრ.), ჩუბე უბანშია, დასახლების ქვემოთ; რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ. კოლმ. 1978 წ.

დეროლ – სამოვარი (ყაზაყი, ლხმ), მთა კირანში ნაკ-ის ზემოთ ღაროებია, მთიდან ჩამოზვავებული და დაგროვებული თოვლი გვიანობამდე; ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75წ. 1970 წ.

დეროლ ნაკ – სათიბი (ბაბილი, ლნტ.), მთა ბა-დალაშურშია, დერა არის გვიანობამდე (მაისის ბოლომდე); ნ. ბ. ქურასხელიანი, 35 წ. 1974 წ.

დესანტი ნადგარ ლელა – დელე (კახურა, ლენტ.), ლასკადურას აუზში, მდინარის მარცხ. შენაკადი; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წ.

დეტორგლ – ტყე (ლასური, ფარი), სოფლის სამხ. დასვლ. ფერდობი ტყიანი; მახამეთ გურმაჩის ძე დევდარიანი, 49 წ. 1969 წ.

დეტორგლშ ცხეც (იხ. დეტორგლ)

დეფნარ – სათიბ-სამოვარი (ზარდლაში, მულახი), ს. ზარდლაშის ჩრდ-დასავლ. ალპური ზონა, ფერდობზეა კალოებისებური ტერასები; შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ. 1971 წ.

დეღშიერ – ყანები (იელი, იფრ.), ასკარდშია, მო-ვაკო ადგილია; რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ. 1072 წ.

დეყ – სამ. მთა (ჭუბერი), საზაფხ. სამოვარი ლა-რაშია, ს. ჭბე მარლის სოფლისა, ჩავარდნილი ადგილია, შიშველი, გორვებიანი, დგას 6 კარა-ვი; ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970 წ.

დეყარ – ტყე, სამოვრები (ეზუდი, ეცერი), ცხეკიშ ზაგარის აღმოსავლეთით, სამანქანო გზის ზემოთ, ტყე ჯიჰრა, ცხუიმრა, წიფრა (უფრო მეტად). შიგადაშიგ პატარ-პატარა სამოვრებია და ოღრო-ჩოღრო ადგილები; ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ. 1969 წ.

დეყიშ როზარ – სამოვარი (ჭუბერი), საზაფხ. მთა ლარაშია, ჩავარდნილი ადგილია, შიშველი და გორვებიანი, ქვებიანი; ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970 წ.

დეშდუე დაბროლ – ყანა (ახალშენი, ჩიხარეში); ა. ქ. ნემსაძე 52 წ. 1981 წ.

დეშდუე ლარე – სათიბი (სასაში, ჟახ.); მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974 წ.

დეშდუე ლასკნოლ – ფერდობი (ლუჯი, ჟახ.), ს. ლუჯიდან მთა გორვამისკენა გზაზე, ფერდობზე.

დეშდულე ნიცბოლ – წყარო (ნაცულდი, ჩიხ.)

დეცე უიცხ – გზა (კახურა, ლენტ.), ს. კახურაში იდგა დიდი მსხალი; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წ.

დეცილ (2) – სათიბები (მამი, ჩოლ.), ადრე ნასახლარები, ნაეკლესიარები იყო; ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978 წ.

დეცილარ – მთა (მაგარდელი, ცხუმ), სამოვარი, მტა ლალგენს ქვემოთ, სამოვარ როკოს ქვე-მოთ; ივანე ბექას ძე მილდიანი, 29 წ. 1969 წ.

დეცვლდგრა (იხ. ტუბიზა ბეჩო)

დეწლარ – ყანა (მურყმელი, უშგ), ს. მურყმელის ჩრდ-ით, დამრეცი რელიეფით; მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ. 1971 წ.

დეჭურილ – ყანა (ხარაში, ხლდ.), ს. ხარაშშია, სათიბებია ირგვლივ, ხარობს მარწყვსებური ჯუპარი, მწვანე ფერით რჩება და მარწყვზე

უფრო დიდია, ეკლიანია; ე. ს. გვიდიანი, 24 წ. 1974 წ.

დღიღღი – უბანი (კაერი, ღნჯ.) ს. კაერში მცხოვრები მერლანების საგვარეულოს თემი. იყოფა სამშობად: ბექაშა, ჯახუშა, ადამაშა, აბულშა; დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973 წ.

დვიდვილშერ ლასფლავარ (იხ. გომუნრემ ლასფლავარ)

დვიდვიშერ (იხ. დვიდვიარ)

დიასახლი ლაჭთუნოლ – სამოვარი (სასაში, ჟახუნდ).

დიშ – (წვირმი, იფრ.), ს. წვირმის აღმ. სათიბ ნაკარშია; მრან ხალამპრეს ძ ფანგანი, 40 წ. 1971 წ.

დიშ დაბარ – (ქართვენი, ბრ.) ყანა ასერთანიერის სამხ. აღმ., კარგი შერჩეული ყანებიანო. ყოფილან დიდი დედას ყანები; გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ. 1969 წ.

დრ ბარ – კლდე-ლოდი (ჟაბეში, მლხ.) , მდ. ტუბერელაზე სათიბ-სამოვარ ყუთილრდის ზემოთ, კლდისმაგვარი ქვაა; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971 წ.

დიდ – სათიბ-სამ. მთა (რცხმ.) ლასირის მარჯ. მხარეზე მდებარე სათიბ-სამ., მთა, იყოფა ჟბე და ჩუბე დიდ-ად; ვ. ა. ლიპარტელიანი, 1976 წ.

დიდვე – სამოვარი (ზ. ვედი, ხშ.), სამოვარ სამაჭირხოლოდ სამხ. ნაწილი გადასასვლელის მიმართულებით, დაფერდებული ღარისებური სამოვარი, მდ. სამაჭირხოლოს ღალე ორ შტოს შორის; შალვა ძაკეს ძე გოგილავა, 34 წ. 1970 წ.

დიდვეში გინალე სუკი (იხ. დიდვეშ ჟაბე კარკ)

დიდუშე ჟაბე კარკ – უღელტეხილი (ზ. ვედი, ხშ.), სამოვარი სამაჭირხოლოს თავზე, გადასასვლელი შიშველი რელიეფით, სამოვარ დიდვეს ზემოთ, გზა ხობწყარისკენ (მეორე მხრიდანა გზა); შალვა ძაკეს ძე გოგილავა, 34 წ., 1970 წ.

დიდუშე ცხე – ტყე (იდილიანი, ხშ.), მდ. კუაკუშე ტუბის მარცხენა მხარეზე, მეგრ. საზაფხ. სამ. დიდუშეს ქვემო კალთა, წიწვნარი ტყე, მის ზემოთ დიდი კლდეებია, სამოვარა მხოლოდ წვრილფეხათათვის; რომანოზ მუხას ძე ჭკადუა, 74 წ. 1970 წ.

დიდ-ღელე – სამ. მთა, ღელე (ცხუმალდი, ხლდ.), მთა დიდ-ღელედან მოედინება, მეგრელების საზაფხ. სამ. მთაა, ცხუმალდის დასავლ.; შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ. 1974 წ.

დიდხანშა – უბანი (შყალერი, ლატ.), ს. შყალერის დასაწყისის მოსახლეობა, გვარად გირგ-

ლიანები; გ. ძ. გირგვლიანი, 47 წ. 1973 წ.

დიღუშარ – ტყე (ლემზაგრი, ჟახუნდერი), ს. ლემზაგორში წიწვნარ ტყეში საზიაროა სოფ. ხერიასთან.

დიღო ლაჭტრინალარ – კლდე (მურყმელი, უშგ.), მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე; ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ. 1971 წ.

დიმიტრიარ – (იხ. კამატრე ადგი)

დიმიტრ მოლ (2) – სათიბი (იელი, იფრ.), ენგურის მარცხ. კალთაზეა, აცის მოსახლეობაა, დიმიტრი სამსაინისაა, იქ ცხოვრობდა; იონა ვისიბის ძე სამსაინი, 77 წ. 1972 წ.

დიმიტრი დაბ – ყანა (ზაბილი, ღნტხ.), მდ. ჩოლშურას მარცხ. კალთა; ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974 წ.

დიმიტრი მოლულდ – ყანა (ლაღარვაში, რცხმ.), ს. ლაღარვაში დიმიტრი ქურასბედიანის სახნავი; გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976 წ.

დიმიტრი ნალაზიგუტ – სამოვარი (ზაბილი, ღნტხ.), ყანა ჭალასთან, ნასახლარი არა ჩანს, ლიპარტელიანი დიმიტრის ყოფილი ნასახლარი; ნ. მ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974 წ.

დიმიტრიშერ – (იხ. დიმიტრიარ)

დიმლაშე – ტყე (მურყმელი, უშგ.), ს. მურყმელის სამხ. აღმ. ენგურის შენაკად ქუშირის მარცხ. არყნარი ტყით; ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ. 1971 წ.

დინაშ – გზა, ყანა (ზეგანი, იფარი), ს. ზეგანის სამხ. დასახლებასა და ლასილის მდინარეს შორის; გენტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ. 1971 წ.

დინაშე – ყანები (ზეგანი, იფარი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., მდ. ლასილის მარჯ. მხარეზე, დასახლების ქვემოთ; დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ. 1971 წ.

დინოლაშ – სათიბი (კიჩხულდაში, ნაკ.), ს. კიჩხულდაშის დასავლ. სამოვარ ლუხროლუს აძევს ჩრდ. პატარა სათიბია, სარწყავი, ფერდობი; თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969 წ.

დინკოშ ნაკ – ტყე (ლემზურცხილა, ხშ.), მდ. კუაკუშას მარცხნივ, წიწვნარი ჩავარდნილი ადგილი, უბნის თავზე, ღარივითაა ოღონდ, მოვაკო ადგილია; რომანოზ მუხას ძე ჭკადუა, 74 წ. 1970 წ.

დირალე ნაჭკერტალ (იხ. ლადირალ)

დირალ-ნაჭკორ – ტყე, ლასკადურას ხეობაში, კახურას ჩრდ.; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წ.

დირალ-ნაჭკორ სუიკუტ – ქედი, ს. კახურადან გოლდამის მთისკენაა აზიდული ქედი, ზემოთ

- სათიბებია; ს. ბ. ლიპარტელიანი, 29 წ. 1974 წ.
- დირშარ** – ტყე (ქვ. ლუპა, ფარი), მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, შერეული ტყის მასივით, სადაც ზოგან დავაკებასავითაა, ზოგან ფერდობი, დამრეცი; იშმაგ სორთმანის ძე დადუშქელიანი, 88 წ. 1969 წ.
- დისონი მოლ** – სამოვარი (ლემზაგორი, ჟახ.), ს. ლემზაგორშია, დისონ თედორაძის ნახოვარი.
- დირში ლიც** – წყარო (წვირმი, იფრ.), ს. წვირმის აღმ. სათიბ დირში-ის წყაროს წყალი; მირიან ხალამრეს ძე ფანგანი, 40 წ. 1971 წ.
- დისსალიშ ლაჭთენარ** – გზა (ისკარი, ეცერი), მდ. კედრელას მარცხ., სათიბ ლეჰაღდის სამხ.; შუშანა პირიბეს ასული გერლიაი, 21 წ. 1969 წ.
- დობირ** – სამ. მთა (მაზაში, ხოფ.), ს. მაზაშის მთა ლაბრაჯზე, დობირ, მოვაკებული ტყიანი ადგილი; შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ. 1976 წ.
- დობირილ** – სამ. მთა (ყვედრიში, რცხმ.), ს. გვიმბრალას საზაფხ. სამ. მთა, ფერდობზეა, ამალღებული ადგილი, ტერასაზეა კარვები; ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ. 1974 წ.
- დოგა იცხ** – სამოვარი (ლელბაგი, ლატალი), ს. ლელბაგის დასახლების ქვემოთ, დოგა ივეჩიანის მსხალი; ჟ. დ. აბდელიანი, 37 წ. 1973 წ.
- დოდშა მურყამ** – კოშკი (ზეგანი, იფარ.), ს. ზეგანის ლექსე უბანშია, კარგადაა შენახული, დოდა ხვისტანების საგვარეულოსი; დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ. 1971 წ.
- დოლ** – სოფელი (ბრ.), მდ. დოლრას მარჯ. მხარე, მესტიისკენ მიმავალი გზის ჩრდ. დასავლ.; ყვრემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ. 1969 წ.
- დოლ ბოგ** – ხიდი (დოლი, ბრ.), მდ. დოლრაზე გადებული სამანქანო ხიდი, მესტიისკენ მიმავალი გზისა; ყვრემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ. 1969 წ.
- დოლსატიფ** – სოფელი (ბერ.), მდ. დოლრას მარცხ. მხარე, ვაკე რელიეფით, არის სამ. სკოლის შენობა, კოლმ. გამგეობა, სავაჭრო მაღაზიები; ყვრემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ. 1969 წ.
- დოლსატიფიშ სიმი** – მჟავე წყალი (დოლსატიფ, ბრ.), ს. დოლსატიფიში მოედინება მჟავე წყალი, შემოკავებული ჭასავითაა; გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ. 1969 წ.
- დოლსატიბ** – ხევი (დოლი, ბრ.), მდ. დოლრას მარჯვენა, ს. დოლის ზემოთა ხეობა; ყვრემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ. 1969 წ.
- დოლსატიბი ლიც** – ღელე (დოლი, ბრ.)
- დოლშა შუკუ** – ბილიკი (ლანხვირი, ბრ.), საცალფეხო გზა, ს. ლანხურიდან ს. დოლამდე, სამანქანო გზის ზემოთ; აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ. 1969 წ.
- დოლესვიფ** (იხ. დოლსატიფ)
- დოლი თარგნეზელ** – ნასაყდრალი (ნასახ. სგობულდი, ლატ.), ნასახლარ სგობულდშია, კედლებილა დარჩენილი; მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ. 1973 წ.
- დოლობირ** – სამოვარი (ლნტ.) მდ. ლაშხურის მარჯვენა და მარცხენა მხარე.
- დოლონ** – სამოვარი მთა (ზ. ვედი, ხშ.), მთა ნამსგაღევის ჩრდ. დასავლ. ყორაშ კარვს, დასავლეთის შიშველი საზაფხ. სამ. მთა, ფერდობია, დასავლეთით ესაზღვრება დოლონ სუკი, ჩრდ.-აღმ. მხრიდან ტყის ზედა ზონაა, წიფლნარიცაა და წიწვიანი არყნარიც; ლადი ზოსიმეს ძე მიქავა, 72 წ. 1970 წ.
- დოლონ-სუკი** – უღელტეხილი (ზ. ვედი, ხშ.), ვარლამ მიხას ძე მიქავა, 54 წ. 1970 წ.
- დოლონსუკიშ გინოღ** (იხ. ყორაშ კარვ)
- დოლონ-წყარი** (იხ. ყორაშ ჭალა)
- დომანი** – ყანები (კაერი, ლნჯ.), ს. კაერის დასახლ. ჩრდ. აღმოს.; დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973 წ.
- დომბა ლარა** – სათიბი (ლახამი, ჭუბ.), მდ. ლახმის მარცხენა მხარეზე, ვაკე ადგილია, კარგი სათიბია, ირგვლივ ტყეა: ღუმირ, ნენზ, წიფრა, ჟაჭურა, ცინყა, მერხტლა, ცხტომსა და სხვა მთის ჯუჯა მცენარეები. ცაძრა, ზესხრა, უფრო მეტად წიწვიანია, გადმოცემით დომბა ბუდობდაო (დომბა ტყის უზარმაზარი ხარი); ესტატე ილიას ძე ჯაჭვლიანი, 42 წ. 1970 წ.
- დორსტრომ** (იხ. საგზაო)
- დორღ** – ყანა (ქვ. ლახამულა, ლხმ.), ჩვ. ლახმელის სამხ. დასავლ. მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სათიბ ხანუს ჩრდ. აღმ., მის გორაკზე ვაშლები დგას; გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969 წ.
- დოფა** – სამოვარი (კაცხი, ფარ.), გორაკებიანი და კლდიანი სამოვარი.
- დოქაშა მურყამ (2)** – კოშკები (ჟაბეში, მლხ. ლალამი, მესტ.), ს. ჟაბეშის დასახლების აღმ., მხარეში, ამჟამად ნიგურთანებს უკავიათ, ადრე ჩამეგიალების ყოფილა; მუსა იასონის ძე კახიანი, 77 წ. 1971 წ.
- დოლურაში** – ტყე, სახნავი (ნაწომარი, რცხმელური), ქვემო სვანეთის დასაწყისი, დოლურაშის შესახებ ხალხური გადმოცემა გამიგონია 1925-26 წლებში. ეს გადმოცემა

ასეთია: მურის ციხეები დადიანს ეკუთვნოდა. სამეგრელოს მთაარი ზაფხულობით ლეჩხუმში ატარებდა დროს, ხოლო ზამთრობით დაბლობს უბრუნდებოდა ზღვის მმახლობლად. დადიანს ქვემო სვანეთის „მთავარი“ დადემქელიანი მტრობდა. ერთხელ, როცა დადიანი სამეგრელოში წავიდა, დადიშქელიანმა იდროვა და მურის ციხეს თვს დაესხა. გაჩაღდა ბრძოლა, მეციხოვნეებმა კაცი გაგზავნეს დადიანთან, მტერი დაგვესხა თავზეო. დადიანა, როგორც კი შეიტყო, ბრძანება გასცა რომ ჯარი შეეკრიბათ; თანაც მურისკენ შიკრიკი გამოაგზავნა და შემოთვალა: ციხე ცოცხლებმა არ დაუთმოთ, დოღურაშო! (მოკვდით მანდო). შიკრიკის მოსვლამდე მეციხოვნეება მტერი უკუაქციეს და ხევში გადარეკეს. შიკრიკმა იმ დროს მოუსწრო, როცა სვანები შეტევაზე გადმოდიოდნენ. დადიანის ბრძანება მეგრელებმა და ლეჩხუმლებმა შეასრულეს; ყველანი დაიხოცნენ და ცოცხალი მტერს არ დანებდნენ. მას აქეთ ამ ადგილებს დაერქვა მეგრული სახლი: დოღურაშო = დოღურაშო; მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, 1939 წ.

დომდუღერ – ტყე (მაგარდელი, ცხუმ.), ჰუიჭ ზაგარს ქვემოთ, დაახლ. 8 ჰა, ტყის მასივი; ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ. 1969 წ.

დოხუშა დაბარ – ყანები (ჭველფი, ჩოლ.), ს. ჭველფში, ვინმე დოხუშას თემის ყოფილი; დ. ნ. ზურაბიანი, 52 წ. 1978 წ.

დუღ ნაზოგიშ ზაგარ – ქედი (ბეჩ.), ს. ცხუმარში ჩასახვევი სამანქან გზის დასავლ. მდ. დოღრას მარცხ. კალთის ზეგანი; გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ. 1969 წ.

დუღარ – სამოვარი (ლაღხორალი, ხმ.), რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ. 1970 წ.

დუღაშ – სათიბები (უსგვირი, ეცერი), მდ. ჭალაის მარცხ. მხარეზე უსგვირში; ა. ბ. გურჩიანი 65 წ. 1973 წ.

დუღაშიშ მურყუამ – ნაკომპარი (უსგვირი, ეცერი), ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, სამირკველიდა დარჩენილი; ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ. 1973 წ.

დუღაშ ჩორალ – სახნავი (ქართვანი, ბჩ.), ყანა ჩორალს დასავლ. საღლიანი დუღას სახელობის ყანა; გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ. 1969 წ.

დუდეღანაშ ადგი – სათიბ-სახნავი (ზმ. ყარი, ჭუბ.), ს. ჟიბე ყარშია, მდ. თეთნაშერას მარჯვ.

სამანქანო გზის ზემოთ, სათიბ-სახნავი, ბაღუ, დუდეღან ვიბლიანის ყოფილი მამული; ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ. 1970 წ.

დუდეღანაშ ბაჭარ – საზ. სათიბ-სადგომი (ყარი, ჭუბერი), მდ. ხარაშის მარცხ. სანაპიროზე, საზაფხ. მთა, ხარაშის ქვემოთ. მოედინება მჭავე წყალი, დგას 3 კარავი; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიზე, 18 წ. 1970 წ.

დუდეღანაშ ლეჭმოლ (იხ. დუდეღანაშ ბაჭარ)

დუდიშა მურყუამ – ნაკომპარი (ხალდე, კალ.), ს. ჯალდემია, ჩეგიანების საგვარეულოსი; ახმედ შამშეს ძე ჩეგიანი, 49 წ. 1971 წ.

დუდიშერ მურყუამ – ნაკომპარი (ქვ. ლახამულა, ლხმ.), ჩვ. ლახმელის სუიფის აღმ. ყოფილა კომკი, გელახსან ჭკადუას სახლთან, ამჟამად ძირილა დარჩენილი; გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969 წ.

დუტაშა მურყუამ – კომკები (ზარდლაში, მლხ.), ს. ზარდლაშშია, დადიანების საგვარეულოსი, ერთი დანგრეულია, მეორე არა; შამში ნესტორის ძე გაბლიანი; 67 წ. 1971 წ.

დუდაშა მოლ – ყანა. სათიბი (ლევერე, ჩოლ.), გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978 წ.

დუდაშერ მურყუამ – ნაკომპარი (ზმ. უშხვანარი, ბჩ.), ს. უშხვანარში დუდანთ კომკი, გვარად კვიციანები იყვნენო, ამჟამად კვიციანებს უკავიათ; გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ. 1969 წ.

დუმაი – საბალახო (ჯახუნდ.), ს. ჟახუნდერში ხიდის მიდამოები.

დუმაი – სამოვარი (ჭველიერი, ჩოლ.). მთის სამოვარი, ალპ. ზონაში; ფ. ი. მუკვბანიანი, 27 წ. 1974 წ.

დუნა მალქორაშ – სათიბი (ჯახეში, მლხ.), ს. ჟახეშა და ლეჟ ლახუშ შორის, დუნა გუჯეჯიანის სათიბი; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971 წ.

დურდუმ – სამოვარი (კახურა, ლნტხ.), მდ. ლუვრის მარცხ. კალთაზე, ადრე ყანა ყოფილა; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წ.

დურშულა – სათიბი (ბოგრეში, იფრ.), ს. ბოგრეშის დასავლ., ენგურის მარცხ. მხარეზე, ვაკე ადგილია, ადრე იხვნებოდა; კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ. 1971 წ.

დგრაშ – სოფელი (ჩოლ.სს), ჩოლურის ს.ს. ცხოვრობენ ბენდელიანები, მეშველიანი, ხაბულიანი, მუყვბანიანი. მდ. ჩოლურასა და ტუბერს შორის; კ. ბენდელიანი, 1978 წ.

დგრაში შუკუ – გზა (დურაში-საყდარი, ჩოლ.სს.), ს. საყდარიდან ს. დურაშისკენ უვლის სიღმე ლეხილას; მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ. 1978 წ.

დგს – სოფელი (ლხმ.სს.), მდებარეობს მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, სამანქანო გზის ზემოთ, მთა კირარის სამხ-აღმ., კალთაზე, დამრეცი ადგილია, სახნავ-სათეს-ვენახებითა და საძოვრებით. ჩამოედინება მდ. ნაჟაჰუ, მდ.

ენგურის მარჯვ. შენაკადი. შიგ სოფელში მეჩხერი უფრო ხილნარი ტყეა, ჩრდ. წიფლნარია და უფრო ზემოთ წიწვნარი. ცხოვრობენ: ანსიანები, დავითიანები, ჭკადუები; ძესებ სუმას ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970 წ.

დგსარ – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი, ლნჯ.), ჰაწვალისკენაა, ჭალაშ მარცხენა კალთაზე; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972 წ.

ი

იგაშიდაბარ – ყანები (მესტია, ჰადიში), ს. ჰადიშისდასახლებისდასავლ. სოფროგორგის-ძეველიანი, 60 წ. 1971.

იბეყში ნადგარუ ღარ – საძოვარი (ყარი, ჭუბერი), მდ. თეთნაშერას მარცხ. მხარეზე, შვეული ღარია ტყიანი კალთებით, თავზე პატარა ვაკე ადგილია, ხის ჩამოსაზიდია. იბეყუ ჩხვიმიანი ჩაუტნევი ხეს, რის გამოც დაერქვა: კეხვსა რამინის ძე ვიბლიანი, 34 წ. 1970 წ.

იდაუშა – უბანი (ლეღბაგი, ლატალი), ს. ლეღბაგის აბდელიანების საგვარეულო თემი. იყოფა სამძოვრად. იდაუშა და კაკაუშარ; ჟ. დ. აბდე-ლიანი, 37 წ. 1973 წ.

იდიშ – სათიბი (წანაში, ხლდ.), ს. წანაშია, ხელე-დულას მარჯვ. მხარეზე; ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ. 1974 წ.

იდარ (იხ. *იდარე ადგი*)

იდარე ადგი – უბანი (ნესგაშ სგურიში, ჭუბერი), ს. ნენსგაშ სგურიშის დასავლ. ნაწილში სამანქანო გზის ზემოთ, ვაკე ადგილი, ხილნარი. ედა ნარსავიძის კუთვნილი მამული; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიზე, 18 წ. 1970 წ.

იზაშერ – სამოსახლო, ს. ტიტაშია, ჩრდილოეთით ტიტას ბოლო დასახლება, მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე. სამანქანო გზის გასწვრივ. ვაკე ადგილია, სახნავ-სათესებით. მრავლადაა ანწლი, ფუტკრები. მოედინება წყალი – ტუბირა. რამდენიმე ძირი ვაშლი, მსხალი; ნოდარ თებეძის ძე ცინდელიანი, მექანიკი, 21 წ. 1970.

იზაშერ (2) – უბანი (ლეწფერი, ტიტა, ჭუბ.), ს. ლეწფერშია სახნავ-სათიბ-ვენახებით. მოვაკო ადგილია, სილიანი. ეზა ცინდელიანის სახელობის მამული; იანსონ სოზარის ძე სუბელიანი, 60 წლის, ტყისმცველი, 1970 წ.

იზაშერ ლეჩკერ – ტყე (ცალერი, ნაკ.), ს. ჩ. ცალერის

დასავლ. სათიბ ანგურანის აკრავს დასავ. მხრიდან, მუხნარი ტყეა, ეკუთვნოდა ეზა ცინდელიანს; ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 58 წ. 1969 წ.

იზაშერ ჰებიშ – ნასახლარი (ნაკ.), ნასახლარ ჰებიშშია, ტყე ჩილართან ნაკრას მარჯვ. კალთაზე. ეზა ცინდელიანის საცხოვრისი ყოფილა; ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969 წ.

ილი (იხ. *იხ. დელი - ჯაყი*)

ილეყან – საძოვარი (ფარი); ვახტანგ ჟემუხას ძე ნარსავიძე, 1965 წ.

ილხაზრე ნათი – საძოვარი (ზ. მარდი, ჭუბერი), სოფ. ჟიბე მარდის ჩრდ. მხარე, ვაკე ადგილია, საძოვარი, ლესხოზის სათიბია, ელხაზ ცინდელიანის სახელობის; ბეჟდუ რაჟდენის ძე გურჩიანი, 38 წ. 1970 წ.

ილხაზრე ადგი – უბანი (სგურიში, ჭუბერი), ს. ნენსგაშ სგურიშშია, სამანქანო გზის ორივე მხარეზე, ვაკე ადგილია, ელხაზ ცინდელიანის კუთვნილი მამული; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970 წ.

ილხაზარ (იხ. *ილხაზრე ადგი*)

ილჯარუყუ – საძოვრები (უსგვირი, ეცერი), მდ. ჭალაის მარცხ. მხარეზე, მოფერდო ადგილია; ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ. 1973 წ.

ენგურ (იხ. *ჭალა, შვანის ჭალა, მეშხე ჭალა*)

ენგური ქუჩა – ქუჩა (მესტია), დ. მესტიაში, მდ. მულხურას მარცხ. მხარეზე. ამოწერილია დ. მესტიის დასახლების ნაგებობების განლაგების სქემატურ გეგმიდან. გრისა ესტატეს ძე ნანსყანი, 38 წ. 1973 წ.

ერდგულა (იხ. *იხ. ერდგულა - ღვებლადი*)

ერისალემ – საძოვარი (ხარაში, ხლდ.), ჯარაშშია, ბაძარის დასახლების ზემოთ; ვ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ. 1974 წ.

ესბიშლალდე (იხ. *იხ. ესებში ლალგენ*)

ეფთი ნაჭმოჭარ – სათიბი (ბოგრეში, იფრ.), ს. ბოგრეშის სამხ-აღმ., ენგურის მატცხ. მხარეზე, ეფთი ხვისტანის სათიბებზე; სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ. 1971 წ.

ექუთიმე მოლ – ყანა (რცხმ), რცხმელურში, ლაშხირის მარჯვნივ, ტყვილდიანების ყოფილი ნაახოვარი; ე. ა. ტვილდიანი 1976 წ.

ერეხე ლაპლი – ყანები (ჯუდარი, ხლდ.), ს. ჯუდარში მანანაურის ღლეს მარცხ. მხარეზე; იასონ დიმიტრის ძე ლიპარტელიანი, 73 წ. 1974 წ.

ერეხენი ლაწებში – ყანა (მაზაში, ხოფ.), ს. მაზაში, ლაშხირის მარცხ. მხარეზე; შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ. 1976 წ.

ერეხენი ლეჯხარ – საძოვრები (კახურა, ლნტხ.), ლასკადურას აუზში, მდინარის მარჯვ. მხარეზე, ტყიანია; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წ.

ერეხენი ბეყენდში – საძოვარი (კახურა, ლნტ), ს. კახურას ჩრდ. დასავლ. ლასკადურას მარცხ; კ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წ.

ერეხენი მოლ – სათიბ-სახნავი (ყვედრეში, რცხმ.), ს. ყვედრეში, ტუბი ღელეს მარჯვენა ნაპირზე; ჯ. პ. ლიპარტელიანი; 30 წ. 1974 წ.

ერეხენი ნაჭაულში – საძოვარი, ს. კახურას დასავლეთი. ჩრდ.-დასავლეთით შვავი იცის; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წ.

ერეხენი ტუბიზარ – საძოვარი (კახურა, ლნტ.), მდ. ლასკადურას მარცხ. ხეობები, წყლები მოედინება; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წ.

ერეხენი ჩიჩაი ლაჭემა – სათიბი (კახურა, ლნტ.), ლასკადურას აუზში, მტა გოლდამში; ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974 წ.

ერხანთე სარაგ – წყარო (ცანა), ცხენის წყლის მარცხ. გზის ზემოთ, ცანის პირდაპირ

ერხანთე წყარო – (იხ. ერხანთე სარაგ)

ერხე ბოგელ – ნაახოვარი (ზ. ვედი, ხმ.), ადრე სახნავ-სათეს-სათიბი, ამჟამად გატყიურებულია; არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969 წ.

ერხე ბოგელში ლარა – სათიბ-საძოვარი (ზ. ვედი, ხაიშ.); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40, 1969 წ.

ერხე ბოგელში ლაციწყა – მოცვნარი (ზ. ვედი, ხმ.); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969 წ.

ერხე ბოგელში ნაგარდუი – ნაკარტოფილარი (ზ. ვედი, ხმ.); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969 წ.

ერხე ბოგელში ნენჩა – წიწვნარი (ზ. ვედი, ხმ.), არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969 წ.

ერხე ბოგელში ნამგემ ღარ – საძოვარი, შურო (ზ. ვედი, ხმ.); არჩილ ჭკადუას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969 წ.

ერხე გერბში – საძოვარი (მაცხვარიში, ლატალი), ლაპლა ჭალაში, საძოვარ გერბაში, ჭალის მარცხენა მხარეში; გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ. 1973 წ.

ერხე დაბ – ყანა (ქვ. იფარი, ლხმ), ს. იფარში, ეკლესია ქრისდე იფრიშისა და მდ. ენგურის ფლატეს შორის. მის კიდეზე სამანქანო გზა გადის. დასახლებიდან სხვასთან შედარებით მოშორებითაა და მოიპოვება მრავლად თიხის მილები და შლაკი. ეკლესიის ქვემოთ ყოფილა რაღაც სამრეწველო. ჟაბე ზაგარიდან მთა როკვარამდე გზა ყოფილა სამარხილო, საიდანაც ჩანს, ეზიდებოდნენ მასალას, რომ იფარში არსებულ ქარხანაში გადაემუშავებინათ; სეითბე უმარის ძე ჭკადუა, 66 წ. 1970 წ.

ერხე დაბარ – ყანები (ს. სგურიში, ჭუბერი), ს. ჟაბე სგურიში, მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარე, ლემონ გადრანის კუთვნილი ყანები, ვაკე ადგილია; ნინო ბიმერზას ას. აფრასიძე-გადრანი, 70 წ. 1970 წ.

ერხე დაჭმარ – ღელე (ლანტელი, ეცერი), ს. ისკართან იყოფა მდ. დაჭმარი, ნახევარი ჩემათს ჩამოუდის, ნახევარი ლანტელის. წყალი წისქვილისთვისაა გამოყენებული; კოწია ბექერზას ძე პაკელიანი, 75 წ. 1969 წ.

ერხე ზენ – საბალახო (ხმ.), მდ. ხაიშურას მარცხ. მხარეზე, ვაკე ხაიშამდე, არის სახელმწიფო გარაჟი, გადის გზა ვედისკენ. ს. წირმინიძის სამხ-დასავლ.; აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ. 1970 წ.

ერხე ლეგანდელ – ტყე (შგედი, ჩიხ.). ს. შგედშია გვერდობზე; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976 წ.

ერხე ლეგელდანი – ტყე (კიჩხულდაში, ნაკ.), ღელე ტუბიზის ჩდ. კალთა, ტყის მასივი – წიწვიანი., კიჩხულდაშის სამხ-დასავლ. ქედი მშბირობის ჩრდ-დასავლ.; სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ. 1969 წ.

ერხე ლარა – სათიბი-საძოვარი (ზარდალაში, მლხ.), ს. ზარდალაშის ჩრდ. დასავლ. გუალდა ტუბიზის მარცხენა კალთაზე; ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ. 1971 წ.

ერხე ლამგემი ღარ (იხ. ერხე მუზვირ ტვიბილდ)

ერხე ლარში – სათიბი (ხოსრარი, ფარი), ს. ჩ. ხოსრარის ბოლო, კიდე, ოდნავ დამრეცი რელიეფით, ამხე ლარშის იქითაა; სვიმონ

აზნაგეფის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ. 1969 წ.

ეჩხე მუზვირ ტუბილი – ხევი (ტობარი, ხმ.), სოფ. ტობრის ჩრდ-აღმ. შემოკავებულს (ყანებს) ჩრდილოეთით ტყეა; ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970 წ.

ეჩხე ნაკ – ყანა (ციცხვარი, ხმ.), ს. ციციხვარშია, მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, ფერდობი ადგილია, სახნავი; ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ. 1970 წ.

ეჩხე ტუბირა – ღელე (დევრა, ჭუბერი), მდე-ბარეობს ჩუპზე დეჭრასა და სოფ. ლეწფერს შორის, საზღვარია, გორგვებიანი ვაკესავით. მოედინება პატარ წყალი, სამანქანო გზის ზემოთ, ხრიოკია და სამოვარიც; გერასიმე ნიკოლოზის ძე გადრანი, 50 წ. 1970 წ.

ეჩხე წირმინდ – უბანი (წირმინდი, ხმ.), მდ. კასლედერას მარცხ. კალთაზე, ტერასული ტიპის, სახნავ-სათეს-სათიბ-ბად-ვენახებით; აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ. 1970 წ.

ეჩხე ჭალა – ტყე, მდინარის მუხლი (ლხმ), ენგურის მარცხ. სანაპიროზე, შგედიშ ბოგის დასავლ. ადრე სათიბი იყო, ამჟამად გატყეურებულია; კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ. 1969 წ.

ეჩხე კარგელ – კლდეკარი (ხმ.), ს. ხაიშის ჩრდ.აღმ, მეორე კილომეტრზე ზემო ხაიშიდან გადის საცალფეხო გზა, ირგვლივ ტყეა შერეული; ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ. 1970 წ.

ეჩხე კაჭუგაშვრ – სათიბი (ხოსრარი, ფარი), ხოსრარის სამხ. აღმ.; სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიმიანი, 52 წ. 1969 წ.

ეჩხე კაშმდ – უბანი (ხმ.), ეჩხე კაშმდ მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეს. მდინარის დონიდან დაახლ.

100 მ. ზემოთ ზოგან ვაკე, ზოგან დამრეცი სახნავ-სათესი და სამოვარი ადგილებია.

ეჩხენ დაბარ (იხ. ეჩხენ-დაბარ); ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976 წ.

ეჩხენ-დაბარ – ყანები (შგედი, ჩიხ.); ქ. მ. გაბიანი, 49 წ. 1976 წ.

ეჩხენიშ ჭკვრილვრ – სამოვარი (ცალერი, ნაკ.), სამოვარი ჭკვრილვრის ერთ-ერთი ნაწილი.

ეჩხეშვრ – უბანი (ხევრა, ლხმ.); ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ. 1973 წ.

ეჩხნარე ლაშვილი – სათიბი (ყვედრიში, რცხმე-ლური), ს. ყვედრიშშია, ტუბიზე ღელასა და შხიუ ღელას შორის. იცის შიშვილი. ეჩხენ ე. ი. სოფელს იქითა მდ. შხივის მარჯვენა მხარის მცხოვრების ყოფილა; ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ. 1974 წ.

ეჩხნარე -ტაფ – უბანი (მესტია, ლაშთხვერი, ლენ-ჯერი), სეტის ერთ-ერთი ნაწილი, ზოგზაგარიდან სგიმისკენა გასასვლელ ხიდანდე –თებუშა კოშკამდე; თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972 წ.

ეჩხნარე ტაფელ – სათიბ-სამოვარი (სოლი, ლნჯ.), ს. სოლის ჩრდ.-აღმ., მთა შიხულდაშშია, სამ ადგილასაა ამ სახელწოდების სათიბ-სამოვარი; რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972 წ.

ეჩხე ღელე – ღელე (შკედი, ჩიხ.); ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976 წ.

ეცწყარი (იხ. დეციშ ლიც)

ეუყყან – სათიბი (ფარი), ს. ფარის ჩრდ. დასვლ. სამარხილო გზის ქვემოტ, სგიმისკენ, ს. ლემდერის გზისკენ, ჩრდ. გვიმრნალია, სამხ. აღმ. სათიბები. ადრე სახნავი ყოფილა; იურა გურმაჩის ძე რეხესიძე, 24 წ. 1969 წ.

8

ზაგალდშ – ყანა (მიქელშერი), ს. მიქელშერშია, მომალლო ადგილზე. ადრე 4-წლიანი სკოლის შენობა იყო. ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ., 1974.

ზაგალრდ – საცხოვრისი (მამი) ს. მამის ჩრდ.-აღმ. ზეგანზე. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ზაგარ – სამოვარი, ს. სასაშის აღმ. სამოვარი.

ზაგარ (2) – სამოვრები (მამი, სასაში) მამის ჩრდ.-აღმ., ზაგალოდის აღმ. ქედი. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ზაგარი ტუბა – ტბა (ლეკოსანდი, ჟახუნდერი), ს. ლეკოსანდის სამოვარ მთაში ტბა დგას. გრი-გოლ ბეჭურბის ძე ონიანი, 50 წ., მათემატიკოსი.

ზაგარაშ – სამოვრები (ყარიში) ს. ყარიშში, და-სავლ. მხარე ტერასისა. დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.

ზაგდერლე ლექორაშ – წისქვილები (ჟამუში) ს. ჟამუშის აღმ., ღელე ჳერაშის ხეობაში. ლექტერ „წისქვილი“. გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ზაგდერლე ლარაშ – სათიბები (ჟამუში) ს. ჟამუშის სამხ.-აღმ., მულხურას მარჯვ. მხარეზე. ადრე ქალდანების იყო, ამჟამად – კოლმეურნეობი-საა. ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ.,

მოსამს., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ზაგდერლე მურყუამ – კომპი (ჟამუში) ს. ჟამუშის დასახლების აღმ., ქალდანების საგვარეულოს უბანში. გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ზაგლიდ – გორაკი (ჰებუდი), ს. ჰებუდშია, სოფლის მოედანი ლაცალდის სამხრეთით, ამაღლებული ადგილი, დგას იფანი. იდგა 2 კომპი, არის სასაფლაოც გვერდით. გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ზაგლიდშ – ყანა (ცალერი) ს. ცალერის დასავლ. (ჩრდ.-დასავლ.), ყანა კობულშის ჩრდ.-აღმ. ზაგარ ჯდგი ხარ. გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ზაგლიდშ ლაშთხვიარ (იხ. ლაცალდშ ლაშთხვიარ)

ზაგლშ – ყანა, სათიბი (ჰადიში), ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ. სოფლის დასაწყისი ყანა. მომადლო ადგილია. სოფრო გიორგის ძე ავალიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ზაგლგდ – გორა (ზ. ვედი). სალოცავი (ზ. ვედი). მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ზაგლგდშ ლეცინყე (იხ. ზაგლგდშ ლაგინყა)

ზაგლგდშ ლაშზგრი – სალოცავი (ზ. ვედი). მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ზაგლგდშ ლაგინყა – ფერდობი (ზ. ვედი). მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ზაგლგდშ ფელტ – სათიბი (ზ. ვედი). მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ზაგლგდშ შუკუარ – გზა (ზ. ვედი). სამარხილო გზა. მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, კოლმ., 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ზაგრალ – სათიბები (ლემზაგორი) ს. ლემზაგორში, ამაღლებულია.

ზაგრალჟი მურყუამ – კომპი (ჰადიში), ს. ჰადიშია, ჩრდ.-აღმ. მაღლობზე. დგას კომპი. მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ზაგრელ – სათიბი (ქვ. ლუჰა) სოფლის აღმ., ყანა ლაქირტალდ-ის აღმ. სამანქანო გზამდე, ამაღლებული ადგილია, ირგვლივ ხეხილიანი (გურმალ ჯდგილარ ხუდუ). ზაგარ+ელ (< ერ) > ზაგრ-ელ (< ზაგრერ ?). სილეგან იშმაგის ძე დადუშელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ზაგრი დაბ – ყანა (ლამფალაში) ს. ლამფალაში. რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.

ზაგრი დაბ – ყანა (არცხელი) ს. არცხელის ჩრდ.-დასავლ., ტუიბის მარცხ. სერზე. ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგანი, 33 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ზაგრი თარინგზელ – საყდარი (წვირმი), ს. წვირმის აღმ. ზეგანზეა ორსართულიანი პატარა საყდარი, შიგ ხატებია. შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ზაგრი თარგზელ – სასაყდრალი (შყალერი), ს. შყალერის სამხ. ზეგანზეა, ძირიდაა დარჩენილი. გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.

ზაგრი ლარა – სამოვარი (იელი) ს. იელის სამხ.-დასავლ., მესტიისკენა გზაზე. რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.

ზაგრი ლაღგენ – სამოვრები (ლახთაგი) ლახთაგის ჩრდ.-დასავლ., სუბალპ. ზონაში. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ლახთაგი, 1972.

ზაგრი მაცხუარ – სასაყდრალი (სიდიანარი), ს. სიდიანარის დასახლ. სამხ. ძველთა ძველი სასაყდრალია, ზედ უშველებელი იფანის ხეა. ნანგრევებია. ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.

ზაგრილ – სერი (ხევრა), ჯელოგრას მაცხ. კალთაზეა, პატარა ქედია. ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახა-მულას ს.ს., 1973.

ზაგრიშ – სასაფლაო (ფარ. ს.ს.). ეს ადგილი მდებარეობს გირგლანსა და მუყაიშს შორის, გორაზე. სვან. „ზაგარ“ – „გორა“. ივანე ნარსკვიძე, 40 წ., 19065.

ზაგრიშ (2) – ქედი, სასაფლაო (ფარ. ს.ს.), ქედი, რომლეზეც გადის ლაყურიაშ შუკუ ღუმდერისა და ფარისკენ. ჯოლერამდე აღწევს თარგლემ-იდან. სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ზაგრიშ ბარბულ – ნაეკლესიარი (ლადრერი), ნაეკლესიარის ლადრერის დასავლ. ზეგანზე.

ზაგრიშ დაბ – სამოვარი (ყაზაყი) ს. ყაზაყის აღმ., დავაკებული ადგილია, ადრე სახნავ-სათესი იყო შიხში ნაშთამდე. *ფეროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.*

ზაგრიშ ლეშგერუანა (იხ. **ტობრიშ ზაგრიშ ლეშგერვანა**)

ზაგრიშელ – სამოვრები ს. ცანის დასავლ. ზეგანისე-ბურია.

ზაგრიშელ (2) – სამოვარი (ჩაჟაში, ცანა) მდ. ქვიში-რის მარჯვენ. მხარეზე, სამოვარ კაბარჯის გა-გრძელება, ვაკეა, მაღლობია შედარებით სოფ-ლისა. ადრე ყანა იყო „ზეგნები“. *ილია ერმა-ლოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ზაგრალ – სამოვარი, სერი (ლემსია-კაერი), ლემ-სია-კაერის სამ. მთა. ფერდობებია გვერდებზე. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯე-რის ს.ს., 1972.*

ზაგრარ – სამოვარი (ლაშხრერი) სოფლის სამხ., ხილნარ გოგორარის დასავლეთით. გორაა, სა-მოვარია. ზეგანები (მხ. ზაგრარ). *აკაკი ნესტო-რის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეგერის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ზაგრალ – უბანი (იფხი), ს. იფხის დასახლებული უბანი. მის სამხრეთით ცხოვრობენ გვიჭიანები (?). *ე. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი, 1973.*

ზაგრირლ – გორაკი (ცანა), ს. ცანის დასავლ. გადის გზა გორაკზე. შესასვენებელი ადგილია.

ზაგრირლ – გორაკი ს. აგრის ჩრდ.-აღმ., ლაურაში ტუბრამდე. ამაღლებული ადგილია. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., კოლმ. თავ-რე, ს. ფე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ზაგრირლ – გორაკი ს. იფარის დასავლ., ყანების იქითა საზღვარი ღელემდე. ზაგრარ „ამაღლე-ბული ადგილი, გადასასვლელი“. სვან. „ზაგრარ“ და „თანალ“ სინონიმებია. *გემა ანდრი-ას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., კალას ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ზაგრირლ – სათიბი ს. ჰადიშის აღმ. მხარე, ტუბრას მარცხ. კალთის სერი, პატარა ჰადიშერას მარჯვ. კალთაზე. *მანი ლევანის ასული პირ-ველი, 50 წ., დიასახლისი, იფარის ს.ს., მესტი-ის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ზაგრირლ (5) – ყანა (ზმ. ჩუკული), სათიბი (ჰადიში), გორაკი (ცანა, აგრის, იფარის), ჟიბე ჩუკულ-შია, მაღლობზე. *ნუნუ დადაშის ას. გულბანი, 26 წ., 1976.*

ზაგრირლარ – სამოვარი, ს. ზარდლაშის ჩრდ.-და-სავლ. სამოვრები, ბორცვნარ-ქედიანია. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს.*

ზაგრირლარ (2) – ტყე, სამოვარი (ჰოლაში, ზარ-დლაში), უღვირის ქედზეა, დუქანის ზემოთ, პატარ-პატარა გორებია. ფიჭვნარი ტყე კარგი (ლეგები). *ალექსანდრე გელას ძე დევდარიანი, 80 წ., პენს., ს. ჰოლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ზაგარ – გადასასვლელი (უშგული) ს. უშგულიდან გადასასვლელი ს. ყორულდშისკენ (იხ. 1 : 100 000, 2642 მ. пер. Зарар) მთა გადასასვლელი, ზეგანი. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამ-სახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლი-სი.*

ზაგარ – გორაკი (ყარიში). ს. ყარიშისკენა გზაზე, დავაკებაზეა პატარა გორაკი. *დ. ი. ლიპარტე-ლიანი, 33 წ., 1974.*

ზაგარ – ზეგანი (წანაში), ს. წანაშის მთაში ასას-ვლელში. დავაკებამდე დავაკებისა და კალთე-ბის საზღვარი. *ნ. გ. ლიპატელიანი, 27 წ., 1974.*

ზაგარ – ზეგანი ს. თავრარიდან სამარხილო გზა ნაკისკენ, ქედი შერეული ტყით. *ვასილ ბურნა-ყის ძე ქაღდანი, 54 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ზაგარ – ზეგანი. დაკარს სამხ. ≈ 300 მ. სიშორეზე, ქედი ჩადის, რომელზედაც სამარხილე გზა გა-დის ტყისკენ. *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.*

ზაგარ – სათიბი, ს. მუწვდიშია, მაღლობზე, ფერ-დობის თავი ბულეშიდან. *გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.*

ზაგარ – სათიბი, ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ. ზეგანია, სუ-ბალპურ ზონაშიცაა და ტყეშიც. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ზაგარ – სათიბი, სახნავ ნაცემნიშს აკრავს მდ. დაჭმარ-ამდე. მაღლობი ადგილია. რელიეფის მიხედვით, „ზეგანი“. *კოწია ბეჟერზას ძე პაკე-ლიანი, 72 წ., პენს., ეგერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ზაგარ – სათიბ-სამოვარი (ლესემა), ს. ლესემაშია, მდ. ჰელედურას მარჯვ. მხარეზე. მაღლობია, კარტოფილს თესავენ. *მ. ნ. ბენდელიანი, 49 წ., 1974.*

ზაგარ – სასაფლაო, სამოვარი (სკორმეთი), ს. სკორმეთის აღმ. მხარე, შიშველი, დამრეცი რე-

ლიეფით. არის სასაფლაოც. აქა-იქ ვაშლი (პანტა) და ზუქის ტიპის მცენარეებია. *კოწია ჯუღაბის ძე ჭკადუა, 107 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ზაგვარ – სამოვარი (შდგლირი), ს. შდგლირის სამხ.-აღმ. მოსაზღვრე ზეგანი, ამაღლებული, ქედით აკრავს სოფელს, მეჩხერ ტყიანია, არის სასაფლაო. *მარო ფულას ას. ჭკადუა, კოლმ., ლა-ხამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ზაგვარ – სოფელი, ფარის სასოფლო საბჭოში შემავალი 2-კომლიანი დასახლ. პუნქტი, მდ. ტუბისა და მდ. ჯენის გამყოფ ქედზე, ფარის აღმ. მაღლობზე. არის ნაეკლესიარი „ზაგარიშ ბარბოლისა“ და ნაკოშკარიც, სამირკველი ამჩნევია. ადრე 11 ოჯახი ცხოვრობდაო. *ზაგვარ (< ზეგან-იდან ?). გაიანე კამუთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ზაგვარ – ტყე (იენაში), ს. იენაშის სამხ.-აღმ. მულ-ხურას მარცხ. კალთის ქედი. **ზაგ-ვარ – ზაგ-ლ-გდ – ზუგ.** შდრ. **ზეგ-ანი.** *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ზაგვარ – ქედი (ხევრა), ტყიანი ქედია მდ. ჯელღერას მარჯვ. მხარეზე. *ვ. მ. ჭკადუა, ლა-ხამულას ს.ს., 1973.*

ზაგვარ – ყანა ს. სიდიანარის ტერიტორიაზე, დასახლების სამხ.-დასავლ. **ზაგვარ ხარ** – ლატა-ლისკენ გადასახედი. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ზაგვარ (16) – სოფელი (ფარ. ს.ს.+ ყანა (სიდიანარი), სათიბ-სამოვარი (ლანტელი, შდიდირი, ჟბეში, მუწვდი, ლესემა), უბანი (წვირმი), გორაკი (ყარი), სასაფლაო (სკორმეთი), ქედი (ხევრა), ტყე (იენაში), ზეგანი (დაკარი, თავრარი, წანაში, მსტ., შგედი), გადასავლელი (უშგ. ს.ს.).

ზაგვარი ლალჯან შუკუტ – გზა (გულიდა) ს. გულიდ-იდან ლაყარის გზით. სამარხილოა ქედით. *თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974.*

ზაგვარი პერევალ (пер. Зарап) – გადასასვლელი (მესტია, ლენტეხი), ზემო სვანეთიდან ქვემო სვანეთში გადასასვლელი, სამანქანო გზაა.

ზაგულგდარ – ყანები (ქართვანი), ყანა კუასდნის აღმ., სოფლის სამხ. (ზუგ – ზუგ ხარხ). *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბე-ჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ზაღვშ – სათიბი (სვიფი) მდ. დაჭმარის დასავლ., ტყე ნენგიმარის ძვირში. სათიბებია, მოედინე-

ბა მჟავე წყალი მდ. დაჭმარის მარჯვ. მხარეზე. *აკაკი სორების ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ს. სტიფ, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.X.1969 წ.*

ზაღშნიარ – სათიბ-სახნავი (ქვ. კალაში) სოფლის სამხ.-დასავლ., სახნავ ლექტერ ღეშმარ-ს ჩრდილოეთით. *გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ზანგრელ – სამოვარი (ზაგვდანარი, მაზერი), ს. მა-ზერისა და ს. ზაგუდანარის გამყოფი სერი. ზე-განივითაა, **ზანგრელ** „პატარა ზეგანი“. ს. ზაგუდანარისა და ს. მაზერის საზიარო. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ზაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ზანრე ნაკრატ (2) – ნაკარვები (ქაშვეთ-ლაშთხე-რი, ლეზგარა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, მდ. ელღერას მარცხ. მხარეზე. ადრე დაცურების ხალხს (მეგრელებს) ჰქონიათ კარვები. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ზანრე ნაკრატარ – ნაკარვები (ცხუმარი), მდებარე-ობს სამოვარ მთებს უგრან-სა და ლეთლერს შორის. „მეგრელების ნაკარვები“. *შოთა მიხეი-ლის ძე საღლიანი, 42 წ., ს.ს. თავ-რე, ს. ლეზგა-რა, ცხუმარის ს.ს., მესტის რ-ნი, 1969 წ. ოქ-ტომბერი.*

ზანრე შუკვ (იხ. ყვლზამათუმ შუკვ)

ზანრე შუკუტ – გზა (ქვ. ვედი), ძველი გზა მეგრელი მწყემსებისა ჟაბე ვედის ლეწფერით მთაში.

ზანგლდშ – სათიბი (ზეგანი) მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე, ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. ფერდობია. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვის-ტო.*

ზარანი ნაკ – სათიბი (იელი), იელშია, სახმ.-და-სავლ. მოვაკო ადგილია. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტის რ-ნი, VII. 1972 წ.*

ზებლიშ – სათიბი, სათიბ ქურას აკრავს სამარხილე გზას ზემოთ, კარგი სათიბია, აღწევს სამანქანო გზამდე. მათი ახსნით: საქონელი კარგად ძღე-ბოდნენო და აქედან სახელიც (ტეთხმალ ხო-ჩამდ ხეზიუტხ; შდრ. **მუზტებ** // მგ-ზებ „მჭა-მელი“). *ბიძინა გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ზებლიშ (2) – სათიბი (კალაში, ლანტელი), ჟაბე და

ჩუაზე კალწ-ის საზღვარი. გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ზეგნი ჭალაძე (იხ. **ლასტოვგრ**) – მდინარე, მდ. ენგურის მარცხენა შენაკადი. მოედინება მთა ლასილიდან, ს. ზეგან-ს სამხრეთის მიმართულებით ჩაუვლის. დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ზეგრწი – სათიბი (ნესგუნი) ფუშევერის მარცხ. კალთაზე, სერივითაა, არის ფოთლოვანი ტყეც და შერეულიც. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულბანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ზეგწი – სოფელი (იფრ. ს.ს.), იფარის ს.ს.-ში შემავალი ერთ-ერთი სოფელი, ზღვის დონიდან 1740 მ., უფრო ვაკეა, ტერასული ტიპისა. მის ქვემოთ – ჩრდ.-აღმ. ნაკ-იფარია. ცხოვრობენ გულბანები, ხვისტანები, პირველები, სულავა (3 ოჯახი). დგას 5 კოშკი და ერთი ეკლესია – ლამწია. ესაღზვრება: სამხ.-აღმ. ხეობა ლასილი, სამხ.-აღმ. ს. ზეგანი იყოფა უზნებად: **ლეჭუბწი** – ცხოვრობენ მხოლოდ გულბანები, სოფლის სამხ.-აღმ. მხარე; **ლეჭუწ უბწი** – ცხოვრობენ ხვისტანები, სოფლის სამხ.-დასავლ.; **კგწი** – პირველები – ჩრდ.-აღმ., **ლესტლწი** – პირველები, გულბანები, სულავეები – სოფლის დასავლ. მხარე. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., იფარის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ზედა ლეჟომრლ – სახნავი (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939 წ.*

ზელწი – სათიბი (უღვალი) ს. უღვალის აღმ., ტყეშია, სათიბ ჭიბგლდის აღმ. ზელწი < * ზენწი (?). *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ზემლიანკოლ (იხ. **აკოფწრ**) – სამოვრები II სამ. ომის დროინდელი.

ზენ – მინდორი (ქვ. მარლი) ჩუზე მარლის ჩრდ.-დასავლ., დასახლების ზოლომდე სიგრძეზეა გადაჭიმული. ვაკე ადგილია, ოდნავ დამრეცი, სამოვარია, აწწლწარი და თხმელწარი. *ბესარიონ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 60 წ., მოსამსახურე, ს. ჩუზე მარლი, ჭუბერის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 19.9.1970 წ.*

ზენ – სათიბი და სახნავი, ს. ლაჭმწიწ ჭალწს სამხ. საწყისი, დამრეცი სათიბია და სახნავიც. მის ზემოთ მოსახლე – კვანჭიანების. ლაჭმწიწ

ჭალწ. *ვარლამ გრიშას ძე კვანჭიანი, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ზენ – საკარმიდამო, სკოლა. ს. ლაჭანის აღმოსავლ., მდ. ენგურის მარჯვენა სანაპიროზე ვაკე ადგილზე დგას ქვიტკირის სახლი, აქვს საკარმიდამო, შემოკავებულია. იყო სკოლა 3 კლასამდე. ცხოვრობს რუსი მიროშჩენკო. გზის დარაჯი ყოფილა (საგზაოსი) და დარჩენილა. გზის ქემოთ ხილწარია, მრავლადაა ნიგოზი. *არსენა აზნაგების ძე ქობალია, 73 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ზენ – საცხოვრისი ს. ხაიშში, მდ. ჭწმდგრას მარჯვნივ, მაღლობზე, ვაკე ადგილი. არის საავადმყოფო და კერძო მოსახლეობა, ყანები, ხილწარი. ზენ „ვაკე ადგილი“. *ნესტორ სემას ძე ჭკადუა, 64 წ. პენსიონერი, ს. ხაიში, მე-სტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიყავით), 31. VII. 1970 წ.*

ზენ (4) – ნაყანარი, ს. იდლიანშია, დასახლება ნწმიხტის სამხ.-დასავლ. დასაწყისში. ვაკე ადგილია, პატარა. ადრე ყანა იყო, ამჟამად სატყეოს უზნის შენობები დგას. კანტორაა. მდ. რომწი ტტების მარცხენა მხარეზე. *გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.*

ზენ (8) (იხ. **ჩვიზე ზენ, ჩუზე ზენ**), საცხოვრისი (ხაიში), საკარმიდამო (ლახანი), სათიბ-სამოვარი (ლახმწიწ ჭალწ), მინდორი (ქვ. მარლი), ნაყანარი (იდლიანი), სათიბ-სახნავი (იხ. **ლწლქე-რიწ ჟწზეზენ**).

ზენ (იხ. **ლწლქერიწ ჟწზე ზენ**)

ზენ-გვანდრა – სამოვარი მთა (ზ. ვედი), მთაა გვანდრაში, ვაკე ადგილია.

ზენ-გვანდრა (იხ. **ჟიზე გვანდრა**)

ზენილდისგწი სარაგ – წყარო (გ. ხაიში), როზანიმ ნალზიგტთან მდინარე ენგურის მარჯვენა სანაპიროზე მდებარეობს პატარა მინდორი, სადაც მოედინება წყაროს წყალი. *ნატაშა ემუზას ას. ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მე-სტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ზენიწ თხტიმ – სამოვარი (ციცხვარი), ს. ციცხუარშია, სამხ.-აღმ., სამანქანო გზის მარცხენა მხარეზე, ზემოთ. ვაკე ადგილია, მის გაგრძელებაზე ზენ-ი არაა. *ვალე გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ზენიწ ლეზგლყეწ – რიყე (ქვ. ვედი), ჩვ. ვედშია, ნაწყბულწ ზენ-სა და ვედრულას შორის წვრი-

ლი და ხშირი მურყნარის ტყე. *მაგრადინა გიორგის ას. ჭკადუა, 44 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ზენიშ ლებგრეენ – ტყე, მდინარე (ზ. ვედი). *მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ზენიშ ლეჰბერი – ბალნარი (ზ. ვედი). *გერმან შარდენის ძე ჭკადუა, კოლმ., 45 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969.*

ზენიშ ნატიცუტ – ხრამი (ზ. ვედი). *მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ზენიშ წესხოლ – სამოვარი (ზ. ვედი). *მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ზენიშ ჭყიბ – სათიბი (ზ. ვედი) ს. ზედა ვედში, მუდმივადაა ჭანჭრობი, სათიბადაა გამოყენებული, სათიბ-სახნავ ზენ-თან. *მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ზესხო – ალპური ბანაკი (ზესხო), ს. ზესხოს ზემოთ.

ზესხო – მწვერვალი (ზესხო) ს. ზესხოს სამხ. ზესხოს ქედზე სიმაღლე – 2909 მ. ზ.დ.

ზექრჷ ნაგამ – ნასახლარი (ნესგუნი). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ნესგუნი, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ზიად – სამოვარი (დახ. ს.ს.) ს. ჟაჭუნდერის მთის, ხარებისთვისაა განკუთვნილი.

ზიგულდარ – გზა (ლანტელი), სათიბ ჩემათისკენა გზა, ბოგელდარს, დაჭმარსა და ტუიბს შორის პატარა გორაკებია (ზიგ „გორაკი“), სადაც გზა გადის. „გორაკებიანი“ (?). *ბიძინა გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ზითეწილი – ყანა (ჰოლაში) ს. ჰოლაშის აღმ., მდ მულხურას მარჯვ. კალთის ყანებში – დწბიერშია. სავ. სახელია „ზითე“ (?). *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჰოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ზისხ-ტუიბ – სათიბ-სამოვარი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კლთაზე, სამან. გზიდან ≈ 5 კმ. ჩრდ.-აღმ.-ით. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ. მოსამს., ს. ბოგრეში, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ზოიერი – სათიბი (ცალდაში), ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ. სათიბები, ვაკე ადგილია. სგიმწ ლწრა-სთან. *ჭიჭიკო ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ.,*

პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ზორგეთ – სათიბი (ფალედი) მდ. ლემდრელას მარჯვ. კალთაზე, სათიბ მეშხე ფხანჭმარის ჩრდ.-დასავლ. ჩავარდნილი ადგილია (ჩაჭული, ეშხუ მარემიშ ლაჭმად ლაკუჰალი ლი ერთ დღემო). *მამერზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ლემდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ზორგატი – სათიბი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, შკედში, სათიბ ლემთხუასა და მდ შორის. სამხ.-დასავლ. პატარა გორაკივითაა. ადრე სახნავი ყოფილა. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ზოსიმე მოლრდარ – სათიბი (მამი), ზოსიმეს ნაახოვარი (ბაბლუანი). გ. ბ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ზოსიამ მოლ (2) – სათიბ-სახნავი (ხაჩეში, ნანარი), ს. ხაჩეშშია, ჯურწვილის მხარეში, ჩანქსელიანი ზოსის ყოფილი ახო. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.*

ზოსიამოლ – ყანა (ნანარი), ს. ნანარშია, მეშველიანების ყოფილი ახო. *გ. ნ. ჭურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ზოსიმეშ ნაკრატარ – ნაკარვები (ტობარი) მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, ჭუბრულას შესართავის აღმ. მიმართულებით, სწვერგილწ ჟაბე ღწრის თავზე ზოსიმე ჭკადუას ჰქონია კარავი ხის წარმოების დროს. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ზოსიმეშ ჭუტედ – სამოვარი (ლარილარი), ჟაბე ლარილარშია, ბეძაშ ჭუტედის მარჯვენა მხარეზე, ს. ჟიბე მარლისა და ჟაბე ლარილარის შემაერთებული წიფლწარი კედელი. ზოსიმე ჩხეტიანის სახელობის სამოვარი (ცოცხალია). *ალმაგიორ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ., პენსიონერი, ლარილარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19.9.1970 წ.*

ზუგ – ადგილის სახელწოდება (მაზერი). ს. მაზერში. შუა ადგილას მაღლობი ადგილია, ხალხის შესაკრები გართობის მიზნით, სოფლიშ ლანწორალ ზუგ. რელიეფის მიხედვით. *ჯულაბ გრიგოლის ძე კვიციანი, 73 წ., პენსიონერი, ს. მაზერი, ბეწოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ზუგ (2) – სათიბი (ლემსია), მოედანი (იხ. ლანწო-

რალ ზუგ), ს. ლემსიაშია, უბან ეჩხან ტაფში. ყანებს შუაა ამოზურცული. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ზუგლად – სამოვარი (ლახთაგი) ლახთაგისა და ლექვალახვის გზაზე. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1972.*

ზუგულდ – სახნავი სს. ტუბერსა და ლეზგარას შორის. ზუგულდ „ბორცვი“. *მკა ამაზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ზუგულდ (2) – სათიბ-სახნავი (ლახნური, ლეზგარა) ს. ლახნურის ქვემოთ, სათიბ ლაქლარას ჩრდილ. გორიანია (ზუგ ხარ). *აკაკი ანდრიაძის ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ზუგულდარ – სათიბ-სამოვარი (ლაშხური) სოფლის სამხ., ენგურის მარჯვ. მხარეზე, ტყე ზოგშილდს დასავლ. ბორცვებიანი რელიეფით, ეკლნარია, მსხლეზიც და თხმელაც (ბელყჩარ). ზუგულდ „გორაკები, ბორცვაკი“. *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ზუგულდ – ყანები (ნესგუნი), ნესგუნის დასახლების ქვედა ნაწილი, ფუშყერის მარჯვ. ამაღლებული ადგილია, ჩირთის ნადები ზუგულდარ ლიხ. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1978.*

ზუგუ – სახნავი (თავრარი) ს. თავრარშია, სახნავი წირხლანის დასავლ. ამოზურცული ადგილი – ზუგუშალ ლი. *უმანგი ბარდლუს ძე ცინდლიანი, 32 წ., კოლ. ბრიგადირი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ზუგუ (2) – სახნავი (ლაშხური, თავრარი), ლაშხურშია, ფუშყერს მარჯვ. მხარე, ამაღლებულია. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972. VII.*

ზუგულად – ამოზურცული ადგილი ს. არცხელის სუიფში, ამაღლებული ადგილი, პატარა ბორცვი. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ზუგულად – გორაკი, სამოვარი აეროპორტის ჩრდ.-აღმ., სამოვარია, დგას კარავიც (ზექრა), ამაღლებული რელიეფით. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1970.*

ზუგულად – სამოვარი (კახშიანი, ჟაბეში, ლახთაგი, არცხელი, მურშკელი), კახშიანშია, კომანდის გვერდით. ბორცვაკი. *ჩათო ესტატეს*

ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1972. VIII.

ზუგულად – სამოვარი ს. ჟაბეშის ბოლოში, მულახურას მარცხ. მხარეში, ამოზურცული რელიეფით. გადის სამარხილო გზა. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ., სექტემბერი.*

ზუგულად (5) – საბალახო (მურშკელი, არცხელი, მესტია, ჟაბეში), ს. მურშკელის დასახლების დასავლ. პატარა ამოზურცული რელიეფით. მწყემსთა „საგუმგო“ ადგილია, კარგად ჩანს სამწყემსოები იმ ადგილიდან. *გურამ ალექსანდრეს ძე ქურდიანი, 34 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ზუგუტარ – სახნავი (ზარდლაში), ს. ზარდლაშის დასახლ. დასავლ. ამომადლებული ადგილი. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ზუნგური – სამოვარი (ზაგვდანარი), ს. ზაგვდანარში, დამრეცი ადგილი, გომანის თავზე. გამოყენებულია როგორც სოფლის სამოვარი. რელიეფის მიხედვით. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ზაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ზუნტიარ – ბუჩქნარი (ლაშხური) სოფლის სამხ., სამოვარ ნამნაშუს ესაზღვრება აღმ. მხრიდან. არის ზღმარტლი. ზუნტი „ზღმარტლი“. *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ზუნტრიშ ნაკ – სამოვარი (ქედანი) მთან. ქედანში ლახულდს ქვემოთ, მდ. ენგურის მიმართულებით. ვაკე ადგილია, ლაქლორა ფაფალზე. მეჩხერი ტყეა შიგ. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ზუნტრიშ კოჯ – კლდე (ჭერი) მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე, კლდე, საზღვარი ს. ლაქანის ადა ჭერისა. ციცაბოკალთებიანი დიდი კლდე. ზუნტი ამჟამად აქა-იქ არის. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ზუნტრიშ ღარ – ტყე (ლახანი), ციცაბოკალთებიანი, მეჩხერტყიანი ზედა ნაწილში, ქვემოთ ნიგვზნარია.

ზუნტარ – სამოვარი (ლახანი) ს. ლაქანის ჩრდ.-დასავლ. დაფერდებული ღარია, ციცაბო კალთებით, მეჩხერტყიანია ზემოთ, ქვემო ნაწილი ნიგვზნარია მთლიანად. *არსენა აზნაგების ძე ქობალია, 73 წ., პენსიონერი, ხაიშის ს.ს., მე-*

სტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ზურაბიშ ბაუ – სათიბი (ზ. სგურიში), ს. ჟაბე სგურიშია, მდ. ხარამის მარცხ. მხარეზე, დგას ხის ორსართულიანი სახლი საქონლისთვის, ეკუთვნის ზურაბ ნარსავიძეს (ქვედა სართ. საქონლ., ზედა – თივისათვის), მდებარეობს ზურაბიშ ლარე-ს აღმოსავლ. ბაუ „საცხოვრებელ სახლს მოშორებული სადგომი საქონლისთვის“. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ზურაბიშ ლარე – სათიბი (ზ. სგურიში), ს. ჟაბე სგურიშია, მდ. ხარამის მარჯვ. მხარეზე. ვაკე ადგილია, ზურაბ ნარსავიძის კუთვნილი სათიბი. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ზურაბიშ ლიცილდ (იხ. ხარამიშ ლიც)

ზურაბიშ ღარ – სათიბი (ყარი) მდ. თეთნაშვრას მარცხ. მხარეზე, ჟიბე ბაქანის ჩრდ.-აღმ. მოშვლებული ადგილი აქვს და ითიბება. ირგვლივ ტყეა, უფრო წიწვოანი. ზურაბ ნარსავიძის სათიბი (ცოცხალია). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.11.70 წ.*

ზურაბიშ ყაფ – სათიბი (ყარი) ჟიბ დეჭრას ჩრდ.-დასავლ., მდ. დეჭრულას მარჯვენა მხარეზე, ფერდობია. მთაში ითიბება 8-10 მარხილი, ირგვლივ ტყეა შერეული. ზურაბ ნარსავიძის კუთვნილია. *გივი მუხას ძე სუბელიანი, 30 წ., კოლმ., ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

ზურაბშა – უბანი (სასაში), ონიანების საგვ. ერთ-ერთი უბანი. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., მოსამსახ., ს. სასაში, 1974.*

ზურაბშა დაბარ – ყანები (ჭველფი), ს. ჭველფშია, ზურაბ-ის ნახოვარი. *დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.*

ზურაბშა მოლარ – სახნავი (ტვიბი) ს. ტვიბში, ზურაბ ზურაბიანის ნახოვარი. *ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1978.*

ზურაბშა მურყტამ – ნაკოშკარი (ხალდე) ს. ჰალდეში, დასახლების დასავლ. ჯოხამეების საგვარეულო კოშკი. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ზურაბშა ცხეკ – ტყე (ლაპილი) ს. ლაპილის სამხ., პაკელიანების საგვარეულოს ყოფილი ტყე. *ზ.*

ს. პაკელიანი, 48 წ., ლატალი, 1973.

ზურალა ნაკაფაუნ – საძოვრები ს. ლამფალაშში. *რამაზ ომენის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.*

ზურებიანშა მურყტამ – კოშკი (ლაღამი), ს. ლაღამშია, მთელია, ზურებიანების საგვარეულოს ყოფილა. ამჟამად არ ცხოვრობენ. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. ივლისი.*

ზურთ – კლდე, სათიბი (ყაბეში) ხეობა ტუბიერსა და წანერს შორის. სანადირო კლდეებიცაა. ქვემოთ სათიბებიცაა. ზუგ ადგილი, ქედივითაა, ზეგანივით. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ზურმიანშა – უბანი (ლახირი) ს. ლახირის ცენტრთან, ზურებიანების საგვარეულოს სამოსახლო. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., 1971 წ. სექტემბერი.*

ზურმიანშა მურყტამ (3) – კოშკი (ლახირი), ს. ლახირშია, სამხ. მხარეში, ცენტრში. ზურებიანების საგვარეულოს. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., 1971 წ. სექტემბერი.*

ზურულდ – სათიბები, ტყე მესტიის სამხ.-აღმ., ჰაწვალ-ის თავზე, ზეგანი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლეხთაგი, 1972. VIII.*

ზურულდ – სათიბი, არყნარი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), იელისა და ლენჯერის საზღვარი. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ზურულდ (3) – სათიბი (წვირმი, ქაშვეთ-ლაშთხვერი, ლეხთაგი) ს. წვირმში, იყოფა ლეჟ და ლეჟვ-დ. *1971.*

ზურულდ – ტყე, სათიბები ს. ჟამუშის სახმ., მულახურას მარცხ კალთის ტყიანი სათიბები, შერეული ტყეა. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ზურულდ (2) – სათიბი, ტყე (არცხელი, ჟამუში) ს. არცხელის სამხ., უღვივრის ქედის გაგრძელებაზე დასავლ. ყოფს ს. წვირმსა და მულახს. საზიარო სათიბია ორივე სოფლისა. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ზარგში ტუბი – ხევი (მესტია) აეროპორტის აღმ., გამოდის მწვერვალ ბანგურიანიდან. მრავალი წყარო იყრის თავს და იქმნება მოზრდილი ღე-

ლე. *ზარაგ < სარაგ (?). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი*, 63 წ., *მესტია*, 1972.

ზარგაშ – სათიბები (მესტია) აეროპორტის ჩრდ.-აღმ., ეკუთვნის მუშკუდიანებს, ფალიანებს, რატიანებს, ჩართოლანებს, ჯაფარიძეებს. დგას პატარა ეკლესია. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი*, 63 წ., *მესტია*, 1972.

ზანილდ (სათიბი (დავბერი) ს. დავბერის სამხ., ენგურის მარცხ. კალთაზე, ფოთლოვანი ტყით – წიფელა, არყი. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი*, 40 წ., *მოსამს.*, ს. *დავბერი, მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *აგვისტო*.

ზანილდაშ – ტყე, სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ., ჰადიშგრას მარცხ. კალთაზე, ქვემო მხარეში ვაკეა – სათიბი. არყნართხმელნარ-მწიფეხმელ (მოცხარი). „ზან/ზენ“ დაბლობის მნიშვნელობით. ბზ-ში არაა. *გულადი სოფროს ძე ავალიანი*, 33 წ., *მოსამს.*, *ფარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *აგვისტო*.

ზასხუ – სოფელი (ცან. ს.ს.), შედის ცანის ს.ს. ცხოვრობენ დევდარიანები, ქალდანები, გიგანები, გამყრელიძე, ქოჩიანი 10 ოჯახი. ზღვის დონიდან 1800 მ. ფოთლოვანი ტყეებია ირგვლივ. არა ჩანს **ცაცხვი**. გადმოსულები არიან 1934-დან. ცაცხუ „ცაცხვი“. *ნესტორ თაისავის ძე ქალდანი*, 89 წ., *პენს.*, *იაროსლავ ნესტორის ძე ქალდანი*, 52 წ., *ბრიგადირი, ფრიდონ გიეს ძე ქალდანი*, 27 წ., *მოსამსახ.*, 1979.

ზასხურილ – ნასახლარი (ზესხო), ცანისა და ზესხრულას წყლების შესართავთან ადრე ორი ოჯახი ცხოვრობდა. ამჟამად ყანებია.

ზასხურილ – სამოვრები (ცანა) ს. ცანაში, ცხენისწყლის მარცხ., ცაცხენარია. **ზასხუ** // **ზესხუ** „ცაცხვი“. *მერი სანდროს ას. ნიჟარაძე*.

ზაბ-ნაკარ – სათიბ-სახნავი მდ. ცხენისწყლის მარჯვ. კალთაზე. დიდი ვაკეა, ცხენით ვერ დაივლიო. *ჯ. რ. მეშველიანი*, 50 წ., 1974.

ზაბ-ნაკარ (2) – სახნავ-სამოვარი (მაზაში), სათიბ-სახნავი (ლექსირი) ს. მაზაში, ლამანაშურის

პირდაპ. მთაზე, ვაკე ადგილი. *მ. მ. ლიპარტელიანი*, 29 წ., *მუშა*, 1976.

ზაბ-ნაკარი შუკუ – სამარხილო გზა. მთა ზაბ-ნაკარისკენა გზა. *ჯ. რ. მეშველიანი*, 50 წ., 1974.

ზარდლაშ – სოფელი (მლხ. ს.ს.). *შაში ნესტორის ძე გაბლიანი*, 67 წ., *პენს.*, ს. *ზარდლაში, მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *სექტემბერი*.

ზადგლარ – საცხოვრისი (ნაკი), ნაკის ერთ-ერთი დასახლ. უბანი, ნაკრას მარცხ. მხარეზე. ცხოვრობს 3 ოჯახი. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი*, 58 წ., *პედაგოგი, მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ნოემბერი*.

ზერკიშ – სათიბი (შვედი), ს. შვედშია. *ქ. მ. გაბიანი*, 49 წ., 1976.

ზეზაშ – სათიბი (ლეშუკვი) ს. ლეშუკვის ჩრდ., დაფერდებულია. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი*, 30 წ., *ლატალი*, 1973.

ზენკარ – სათიბი (ზ. ლუჰა) ღლე ტუბირას მარცხ., ყანა ჟიბლალის ჩრდ.-აღმ. მხარე, მრგვალი მიწოდვრებია (ლაროლ) პატარა, მის ზემოთ – ზუნტიარ **ხაგხ**. *სიმონ თოსდანის ძე ცალანი*, 57 წ., *კოლმ.*, *ფარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

ზენტრაშ კოჯარ – კლდე (ლახანი) მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე. გუმბათისებური კლდეები, ციცაბო კალთებით, მეხრეტყიანი, ს. ლაჭანი-სა და ს. ჭურის გამყოფი კლდე. *არსენა აზნაგების ძე ქობალია*, 73 წ., *პენსიონერი, ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. *ოქტომბერი*.

ზესკი ტუბილ – ხევი (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერში, მთის გზაზე, სეზონურია. ზესკი „მშრალი“. *გ. ნ. ზურაბიანი*, 346 წ., ს. ს. *მუკბანიანი*, 45 წ., 1976.

ზესკი ღელ – ღელე (მახაში), ს. მახაშშია, მშრალი ღელე. ზესკი „მშრალი“ (გამხმარი?) (შდრ. ზესკი „ნედლი“, გაუმხმარი). *რ. მ. ჭელიძე*, 1976.

ზესკი ლარა – სათიბი (კახურა), ს. კახურაშია, ნაჩოლვარის დასახლებაში, ჭაობიანი ადგილია. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი*, 37 წ., 1974.

თ

თაბეგშე მურყუამ – ნაკომპარი (მაგარდელი), ს. მაგარდელის აღმ. მხარე, ნაკომპარია – თაბეგანთი (თაბეგ მილდიანისა). „თაბეგანთ კომპი“. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის სს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თაბოშე რე მურყუამ – ნაკომპარი (ზ. ლუჰა) სოფლის აღმ., 3-სართულამდე დარჩენილია. „თაბოანთ კომპი“ (თაბა ცალანისო). *იერმინე რამზის ძე ცალანი, 68 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თაბუნი ლესგ – ფერდობი (ლაღამი) ს. ლაღამის ქვედა მხარეზე. ციცაბო ფერდობია. *გ. ი. ფაღიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რნი, 1972. VIII.*

თაბუშა – საცხოვრებელი (ნესგა უბანი), ნესგა უბანშია. გვარად მუშკუდიანების თემისა. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

თაბუშა მოლ – სათიბ-სადოვარი (ლევშერი), ს. ლევშერშია, ბაბლუანების საგვარეულოს ყოფილი ახო. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.*

თაბუშა მურყუამ – კომპი (ნესგა უბანი). სათემო კომპი ნესგა უბანში – თაბუშა-ანთ და შეგანშა-ანთ (საგვარეულო მუშკუდიანებისა). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

თაბუშერ ნაქორ – ნასახლარი (ლაბსყალდი) ლაბსყალდის თარგლეზერის ქვემოთ, თანლილზე არის გუგუსიანი თაბუ-ს (?) ნასახლარი. „თაბუანთ ნასახლარი“. *ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მეტყევე, ს. ლაბსყალდი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თაბუშერ – უბანი (ლევშერი), ს. ლევშერშია, ერთ-ერთი დასახლ. უბანი, ბაბლუანების საგვარეულო თემი (?). *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.*

თაბი ქუან – კლდე (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-დასავლ., ენგურის შენაკადის ყოშრას თავზე. ვინმე თაბის სანადირო ადგილი. *კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

თავადეშნადგი (იხ. თავადარ)

თაზიშიანი – სათიბი (მესტია).

თათარყანიშ ლარა – სათიბი (უსგვირი) ჭალაშ მარჯვ კალთაზე. თათარყან დადერქელიანის ნაჯდომ ადგილს უწოდებენო (საერთოდ – უსგვირის პატრონობდნენ დადერქელიანები). *ა.*

ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერი, 1973.

თათიანაშ – საყდარი (ნაგომარი). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*

თათა ლარ – სათიბი (კაერი), ს. კაერისა და ს. ლემსიის საზაფხ. სადოვარი მთაში. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

თათა ლარლ – სათიბი (ლემსია-კაერი) ლემსია-კაერის საზაფხ. მთაში, მშრალი ღარია (თათა საკ. სახ. ?). *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

თაკვრამ – სადოვარი (მესტია).

თაკუტერ – სათიბი (შკედი) ს. შკედში. თეკუ „თოკი“. თოკი > თუეკ > თეკუ > თაკუ. თაკვერ > *შდაგუტერ > შდეგუტერ? საზომის მნიშვნელობით? თაკუ ზემ როქ არი მიჟ. უშმა თაკუ როქ იცუსოლ (მიჟი ჩუ ლიზნლდ). *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

თალაწიერ – სახნავ-სათიბი (დოლი) მეტიისაკენ მიმავალი სამანქანო გზის ზემოთ ხიდი დოლწბოგ-ამდე. *ყვრემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., მეტყევე, ს. დოლწსუიგ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

თამარიშ მურყუამ (იხ. ჩარგაშერ მურყუამ)

თამარიშ ნაშდულუ – სადოვარი (ზ. ვედი). *მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თამარშანი – სათიბი (ტვიბერი), სათიბ ჰასკალდს აკრავს ჩრდ. მხრიდან. გადმოცემით: თამარ მეფეს ამ ადგილზე გამოვლისას შეუსვენიაო და აქედან: თამარშანი „თამარის წილი“. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თამარშანიშ ჟე ლარე (იხ. თამარშანი)

თამარშერ – უბანი (ლემუკვი), ს. ლემუკვშია, ივეჩიანების საგვარეულო სამმო. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

თამბიცხორლ – მოედანი (ლევოსანდი), ს. ლევოსანდის ცენტრალური ადგილი.

თამარშა მურყუამ (2) – კომპი (იენაში), ნაკომპარი (ლემუკვი), ს. იენაშშია, ყოფილი ივეჩიანების საგვარეულო კომპი, ამჟამად ფარჯიანებისა. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

თამაშა მურყუამ – კომპი (ლახირი), ს. ლახირშია, გვიდანების საგვარეულოსი. ამჟამად გვიდა-

ნებისაა. ორი კომპია. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თანე კპტირ – სამოვარი (ჟამუში) ს. ჟამუშის დასახლ. სამხ., მდ. მულხურას მარჯვ. მხარეზე, ფერდობი, ვაკე, მოედინება წყლი, ჰყავს თევზი. კვერის ფორმა აქვს ქვემოთ. „კპტირ კავრი“. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამს., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თანფლიც – წყარო (მურშველი), ს. მურშველის (ჯურულდშის) ცენტრშია – ქვემო მურშველში. წყაროა, რომელიც აღდგომის დღეს ღორის თხრით გაჩენილა, ამოსულა ამონათხარში. საკმარისად მოდის. *გურამ ალექსანდრეს ძე ქურდიანი, 34 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971.*

თანდი ზაგარ (იხ. თანაღ-ზაგარ)

თანდი თარგნეზელ – ეკლესია (ლახუშდი), ს. ლახუშდის აღმ. ზეგანზე, ვაკე ადგილია, არის **თანდილსიფ**, ირგვლის ტყეა. საყდარი შიგნით მოხატული. *რიდა ბესის ას. ფირცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972. IX.*

თანდილ (2) – გორაკი (ლაბსყალდი, ლახუშდი) ეკლესია ლაბსყალდში თარგნეზელ-ის ქვემოთ, ნასახლარია, ხეხილიანი (მსხალი, ვაშლი). *შიო თავას ძე გუგუზიანი, 41 წ., კოლმ. ბრიგნადირი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თანდილ ლეწფარ (იხ. წიფიან)

თანდილ სიფ – მოედანი (ლახუშდი). ს. ლახუშდის აღმ., ზეგანზეა თანდი თარგნეზელ-ის საყდარი, რომელსაც აქვს მოედანი **თანდილსიფ**. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

თანაღ (იხ. ვანითანაღ)

თანაღ ზაგარ – ქედი (ტვიბერი) ტუბერის ხეობის ბოლო მხარეში, ყოფს სვანეთსა და ყაზარდო-ბალყარეთს. ამ ქედზეა ტუბერის გადასასვლელი. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თართა ნაშაბ – ყანა (ნაღმარი), პატარა ნაკვეთი ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე. ვინმე თართას (საკ. სახ.) შემონაკავები. *ელგუჯა არტემის ძე ტვილდიანი, 1976.*

თარიგზელ – ეკლესია (კახურა) ს. კახურაში, სასაფლაოებით. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

თარიგლეზერი – საყდარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, დაცული. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

თარხლარ – ყანა (ისკარი) მდ. დაწმარს აღმ., ს. უღუალისკენ. დელეა (ტუბი), მოედინება მდ. დაწმარა. მოშაო მიწაა. მხოლოდ ქერს (მანაშს) თესენ. უნაყოფო ადგილია. თარხუ „თალხი“ ? *ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

თაფლამოლ – ყანა (ქვ. ბავარი) ს. ქვედა ბავარში, ჭალას ტერიტორიაზე. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კოლმ., კ. ს. ჩანქელიანი, 44 წ., კოლმ., 1976.*

თაფლამოლალ (იხ. თაფლამოლ)

თაფშიერ – სათიბები (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ.-დასავლ., ს. იფარისკენა გზაზე. სამანქანო გზა გადის, ვაკეა. საკრებულო ადგილი ყოფილა თემებისა მულახისა და იფარის – შესაჯიბრი ადგილი ყოფილა. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თაფში – სათიბ-სამოვრები (ჟამუში). ს. ჟამუშის სამხ., მულხურას მარცხ. კალთის სათიბ-სამოვრები, უღვრირის ქედისკენ, ჩუბე მგჰის სამხ.-დასავლ. სასადილოს სახმ.-დასავლ. ნაწილი ჭოლაშისა, ნაწილი – ჟამუშის. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თაფში (2) – ტყე (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ. ტაფობი ადგილია, გარშემო ტყე. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

თაჭადარ (საცხოვრისი (ყარი), ს. ყარშია, ჩუბე ყარს, სამანქანო გზის მარჯვენა მხარეზე, საკარმიდამო ნაკვეთებით – სათიბ-სახნავი, ბალვენახები. თაჭადე ჩხეტიანის საკარმიდამოა (ცოცხალია). *ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ., მოსამსახურე (ტყის მცველი), ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

თაჭბედშა – უბანი (ქვ. ჭველიერი), ლიპარტელიანების საგვარეულო შტო ქვედა ჭველიერში. *შალვა ვლადიმერის ძე ლიპარტელიანი, 36 წ., მოსამსახ., ჩოლურის ს.ს., 1974.*

თაჭრანი – სამოვარი (ნავ. ს.ს.) კლდე კუპრმშის ძირში, კლდე ლედემდუის სამხ.-დასავლ. ჩამოედინება მდ. ნაკრა. უწინ თავრარის კუთვნილება ყოფილა. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

თაჭრანძორ – ყანები (თავრარი), ს. თავრარის აღმ. მოფერდო სახნავი მიწები კახრიშ ლეჯჭერამდე. *უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ს. თავრარი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

თაჭრარ – სოფელი (ნაკ. ს.ს.). ნაკის ს.ს.-ში შემავალი 6-კომლიანი სოფელი სამხ.-დასავლ. – ხერხვაში ესაზღვრება, დასავლ. – ნასოფლარი ჯუხტლანში (ამჟამად ფერმა), ჩრდ. – ნასოფლარი ლაშხრანში; ჩრდ.-აღმ. – ს. ცალერ. არის სართულნახევრამდე დარჩენილი კოშკი, ნაეკლესიარი **მაცხტარ**, რომლის გარშემო სასაფლაოა. ადრე 18 კომლი ყოფილა, უფრო ცენტრიც – თაჭარ. *უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ს. თავრარი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

თაჭადი მოლ – სახნავ-სათიბი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშია, ხურაშვილის მხარეში, ღელე ტუბის მარჯვ. მხარეზე. **თავად** ლიპარტელიანის ყოფილი ახო. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.*

თაჭაშ ბაულდ – სამოვარი (ლაზსყალდი) ლაზსყალდში ტუბის აღმ., გზის სანაპიროზე. თაჭა (საკ. სახელი), ბაუ „სახლავი რაიმე მიზნისათვის“ (თავისათვის...). *ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თამსაჭმა (2) – უბანი (მამი, სასაში) ს. მამის, ჯამბურიძეების საგვარეულო. *ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.*

თბილისის ქუჩა – ქუჩა (მესტია) დ. მესტიაში, სტალინის ქუჩის მარჯვ. მხარეზე. *დ. მესტიის სქემატური გეგმიდან, სვანური გამოთქმა გრიშა ნანსყანისა, 38 წ., ლატალი, 1973.*

თებეკრე ქურა – სამოვარი (ფხოტრერი) ს. ფხოტრერის ჩრდ.-დასავლ., ჭგრელ შუკუჭარის გაგრძელებაზეა, დაახლ. 200 მ. სიშორეზე. თებეკ გურჩიანის ქურა ყოფილა, აქედან თებექანთ ქურა. *ევნატე ამიზის ძე ქანცლიანი, 55 წ., კოლმ., ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

თებუშა – უბანი (მესტია), სანაკის ერთი ნაწილი, ჭედლიანების საცხ. ნაწილი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

თებუშა მურყუამ – კოშკი (სეტი) ამხან-ტაფშრა. თებე ჭედლიანის ყოფილი კოშკი, ჭედლიანების საგვარეულოსი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

თეგანაშ ნალზიგუ – ნაკოშკარი (ლაზხრერი) სოფლის აღმ., სუიფს ქვემოთ. კოშკი ამჟამად არაა,

დანგრეულია, ვინმე დგებუაძე თეგან-ის ნაცხოვრები ყოფილა, ამჟამად არღვლიანები ცხოვრობენ. *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თეთელ – სამოვარი (ლეზგარა), მდ. ქუანდარ-ის შენაკად მდ. ლაღუმერას სათავე. კირიანი ადგილია, თეთრი ფერისაა. თეთელ (// თუთელ) „თეთრა“ ? (მდრ. თეთილ „მროხის სახ.“). *გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თეთნა კუცი – ტყე (კიხილუდაში). ს. კიხილუდაშის ჩრდ.-დასავლ. სავარგულ ჯუდედაშის ჩრდ.-აღმ., წიწვნარი ტყეა, თეთნე ლეზგე ლი, ლაჭუცურიშალ გვარში. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

თეთნა ტუბრა – ღელე (ყარი), მდ. ჭუბრულას მარჯვ. შენაკადი. მოედინება მთა ცხვანდირიდან. აქვს 40-მეტრიანი ჩანჩქერი, მამრი ჭალა სამხ.-დასავლ. გზიდან კარგად ჩანს. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., სამ. სკოლადაშ-თავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., 14. VII. 70 წ.*

თეთნაშერაშ ლიც (იხ. ხარმიჯ შე ლიც)

თეთნაშერა – მდინარე (ყარი). მდ. თეთნაშერა მოედინება კლდე ხარაშის აღმ. კალთებიდან. მიედინება ს. ყარსა და სგურიშს შუა. უერთდება მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხრიდან. *კეხვსა რამინის ძე ვიბლიანი, 34 წ., მოსამსახურე, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15. VIII. 1970 წ.*

თეთნაშერა – ღელე (დევრა), მოედინება მთა შაულგრა-დან, უერთდება მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხრიდან. ჰყოფს სოფ. ყარსა და სგურიშს. მოიპოვება მოთეთრო სალესი ქვა. შესამლებელიაო თეთნა+შირა-დან. მდინარე ჩქარია, აქაფებულისით და ჩანს თეთრი ფერის. *გერასიმე ნიკოლოზის ძე გადრანი, 50 წ., დაცურების კადრი მუშა, ს. დევრა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

თეთნაშერაშ ლიც (იხ. თეთნაშერა)

თეთნაშერაშ სგიმარ – მჟავე წყალი (სგურიში), მთა ჩუბე ხარამში მიედინება სამი მჟავე წყალი, კარვების ქვემოთ, ტყეში. მდ. თეთნაშერას მარჯვენა მხარეზე 1, მარცხ. – 2. *ხაბჯი ბიბეს ძე ჩხვიმიანი, 68 წ., კოლმ., ს. სგურიში ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

თეთნაშერაშ ტუბი – ხევი (ყარი), მდ. თეთნაშერას

ხეობა მთა ხარამ-ამდე, ტყეა, წიწვნარიც, ფოთლოვანიც. ადის სამანქანო გზა მთა ხარამის ქვედა კალთების ძირამდე. *კეხვსა რამინის ძე ვიბლიანი, 34 წ., მოსამსახურე, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.VIII.1970 წ.*

თეთნე კოჯჯრ – კლდე. სოფ. ლეზგერცხილას დასავლ. დიდი მეჩხერგეგბიანი კლდე, ციცაბო კალთებით. თეთრი ფერის კლდეა, კირიანი. კირს წვავენ იქიდან (რუკის მიხედვით Чеклдер 1227,1 მ. 1 : 100 000). *რომანოზ მუზას ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., ს. ლეზგერცხილა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

თეთნე ლიც (იხ. გულჯ(შ) ჭალა)

თეთნე სარგარე ღარ – წყარო (ლახანი). ს. ლაჭანის სამხ.-აღმ. ქვემოთ ფოთლოვანი, ზემოთ წიწვნარი ტყეა. ღარი აღწევს როკვარის კლდეებამდე. ღელეა, მოედინება წყალი, ვარდნილები აქვს. კარგი წყარო ყოფილა და სახელიც იქიდან. მოედინება წყალი, იცის მეწყერი მაგარი, ენგურს ღობავსო. ჩანჩერებიანია, ციცაბო კლდეებზე მოედინება, ფერიც თეთრი ამიტომ აქვს. *არსენა აზნაგების ძე ქობალია, 73 წ., პენსიონერი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

თეთნე ტობ – ტბა (ყარი), მთა შავლერის ჩრდ.-დასავლ., რატიანიშ გორაგის ბოლოს, მოედინება მჟავე წყალი – თეთნე ტობაშ სგიმ. *გელა გელას ძე სუბელიანი, 45 წ., კოლმ., ს. ჩუბე ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

თეთნე ტობაგორაგ – გორა, მთა შავლურას ჩრდ.-დასავლ. მხრიდან ჰორიზონტზე, მთა გურას მარცხნივ, მდ. დეურულას დასაწყისი. ალპური ზონაა, გორის თავთან არის თეთნე ტობ. შიშველი რელიეფით. სიმაღლე ≈ 2352,2. „უვალია“ რუკის მიხედვით. ჩვენი გაზომვით 2312,5. *გივი მუზას ძე სუბელიანი, 30 წ., კოლმ., ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

თეთნე ტობაშ სგიმ – მჟავე წყალი (ყარი). მთა შავლურას ჩრდ.-დასავლ., რატიანიშ გორაგის ბოლოს, თეთნე ტობის ქვემოთ მოედინება მჟავე წყალი. ალპური ზონაა. *გელა გელას ძე სუბელიანი, 45 წ., კოლმ., ს. ჩუბე ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

თეთნე ფოქ – გამოქვაბული (ნანგვლი). ს. ნანგულის სამხ.-დასავლ., კლდე კუაკუაშ კოჯის აღმ. კედელი, გამოქვაბულისა აქვს, საკმოად დიდი მოცულობით. თეთრი ფერისაა, კირია

სუფთა. კირის კლდეა. *ვარდენ ქერქის ძე კვანჭიანი, 61 წ., პენს., ს. ნანგული, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 7.11.70 წ.*

თეთნულდი პირტელ ჩიხ – ჩიხი (მესტია), დ. მესტიაშია, სტალინის ქუჩის მარჯვნივ. დ. მესტიის სქემატური გეგმიდან, სვანური გამოთქმა გრიშა ნანსყანისა, 38 წ., ლატალი, 1973.

თეთნულდი ქუჩა – ქუჩა (მესტია) დ. მესტიაში, სტალინის ქუჩის მარჯვნივ. დ. მესტიის სქემატური გეგმიდან, სვანური გამოთქმა გრიშა ნანსყანისა, 38 წ., ლატალი, 1973.

თეთნულდი ჩიხ – ჩიხი (მესტია), დ. მესტიაშია, სტალინის ქუჩის მარჯვნივ. დ. მესტიის სქემატური გეგმიდან, სვანური გამოთქმა გრიშა ნანსყანისა, 38 წ., ლატალი, 1973.

თეთნულდშ – სამოვარი (ზესხო) ს. ზესხოს აღმ.

თეთნაშ – სამოვარი (ხალდე), მდ. კალდე ჭალაშ მარჯვ. კალთა, მთაგორიანი რელიეფით, ალპური სამოვარი. ს. ხალდედან ≈ 5 კმ. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

თეთრი მთა – გადასასვლელი (ცხუმალდი), ს. ცხუმალდიდან სამხ.-დასავლ. მხრიდან სამეგრელოს მთებისაკენ გადასასვლელი. *შ. მ. ჩანესელიანი, 46 წ., 1974.*

თეთრი უცნობი – მწვერვალი (ზესხო) ს. ზესხოს ჩრდ.-აღმ., სიმაღლე 4200 მ. ზდ.

თეთრი ღალა – ღელე (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

თეთრი ღალას დაბერ – სახნავი (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

თეთრნახშირა (იხ. თეთნაშგრა)

თეთროლარ – კლდე (მესტია)

თეთროლარ – სამოვარი (ლანჩვალი). *პირიბე ქელეზბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

თეკერ – სამოვარი მთა (ტუბერ-ლეზგარა). ს.ს. ტუბერ-ლეზგარას საზაფხ. სამოვარი მთა, დგას კარვები, აკრავს შერეული ტყე, უფრო – ნეკერჩხლიანია. *მკვა ამიაზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თეკერ (2) – სათიბი (ნაკ. ს.ს.), სამოვარი მთა (ტიბერი, ლეზგარა) ნაკრას მარცხ. კალთაზე, სათიბ კუირიშილის ჩრდ.-დასავლ. გაგრძელება. დიდი სათიბია, ბლომადაა ბოკვის (თეკრა) ხე. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი,*

მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

თეკლი კუცი კოჯ – კლდე (დურაში) ს. დურაშის ჩრდ., შუა ტყეში. კ. ბენდელიანი, 1978.

თეკლი ტუბი – ხევი (თეკალი) ს. თეკალში, მოედინება მდნ. თეკლურა, მისი ხეობაა თეკლი ტუბი. ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.

თეკლი ჭალაი (იხ. **თეკლურა**), მდ. ლაშხურის მარცხ. კალთა. ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.

თეკლურა – მდინარე (თეკალი), მდ. ლაშხურის მარცხ. შენაკადი. ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.

თეკრიელი ნაკ – სათიბი ს. მუწვდის ჩრდ.-დასავლ. ვაკე ≈ 5 ჰა-მდე. **თეკარ** ჩანს. გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

თეკრიელიდარ – შესასვლელი (მუწვდი), ს. მუწვდიდან მთისკენა გზაზე, **თეკარ** ხაფხ. გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

თეკრალიერ – სათიბ-სამოვარი (ჰადიში) ს. ჰადიშის ჩრდ.-დასავლ., ჰადიშგრას მარჯვ. კალთაზე. თეკრა ამჟამად არაა. *სოფრომ გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

თეკრამ – სამოვარი მთა (ხევრა). ჯეურას საზაფ. სამ. მთა. იყოფა ჩუბე და ჟიბე თეკრამ-ებად. ბოკვები ქვემოშია. ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა ს.ს., 1973.

თეკრამ (2) – სამოვარი მთა (ზავარი), ზავარის საზაფხ. მთა. **თეკრა** ჩანს. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანესელიანი, 44 წ., 1976.

თეკალ – სოფელი (ლნტხ.) მდ. ლაშხურის მარცხ. მხარეზე. თეკ-რა არაა. ჯამბურიძე, ზურაბიანი, ხაბულიანი, მუკვბანიანი, კვასტიანი, ლიპარტელიანი, ბაბლუანი, პირველი, მარგველიანი, გარდაფხაძე, ონიანი. *ივანე გრიგოლის ძე გარდაფხაძე, 62 წ., პედაგოგი, ნოე მიქელის ძე ბაბლუანი, 66 წლის. მოსამსახურე, 1978.*

თეკალი მურყტამ – კოშკი (თეკალი) ს. თეკალში. ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.

თეკლდიერ – სამოვარი (დავბერი). ს. დავბერის სამხ., ენგურის მარცხ. კალთაზე დიდი სამოვარია (მღვდ ლწრა ლი). დიდი მიწდორია, თეკრა არაა. *ნოდარ პლატონის ძე მარგველიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

თეკრში ღარალ – სათიბები (ზეგანი) ს. ზეგანის

სამხ., მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. თეკრები არის. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახ., ს. ზეგანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

თეკრამ – სათიბები, სამოვრები (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. თეკრას ტყე არაა. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

თეკრამ (2) – სათიბ-სამოვრები (სპარდიში, ზეგანი). *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

თეკენდერ – სათიბები (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჰემკილი ჭალაშ მარცხ. კალთაზე. შერეული ტყეა, წვრილი თეკრაა. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

თემზაზა მურყამ – კოშკი (ცალდაში), ს. ცალდაში (მლხ. ს.ს.), ზურებიანების საგვარეულო. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971.*

თემზი ლიც – წყარო (ცალდაში) ს. ცალდაშის დასახლების ზემო მხარეში, თემზა ზურებიანის დასახლებასთან გამომდინარე წყარო – მაზუჰა. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თემირი ფოქარ – სამოვარი (ნაკი). მდ. ნაკრას მარჯვ. კალთაზე, სათიბ ლეჰმოლის სამხ.-დასავლ. სათიბ-სამოვრები და კლდე, რომელშიც გამოქვაბულიცაა (მონადირეთათვის გამოყენებული). (ვინმე) „თემირის გამოქვაბულები“. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

თემირმა – უბანი (სეტი), ს. ნაკის ერთ-ერთი საცხ. ნაწილი ჭედლიანების საგვარეულოსი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

თემრაზი ლარელ – სამოვარი (სასაში) ს. სასაში, თემრაზ ონიანის ყოფილი სათიბი.

თემრაზი მოლ (იხ. **ბაზამოლ**)

თემრაზიმ ბოგ – ხიდი (ლახამი). ხიდი მდ. ლახამზე, ჟიბე ლახამისა და ჩუბე ლახამის საერთო სარგებლობის ხიდი (არა სამანქანო გზაზე, მის ზემოთ). ვინმე ხეტყის წარმოების მუშაკი ყოფილა, რომელსაც გაუდვია ხიდი – აქედან: თემრაზიმ ბოგ. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

თემრაზიმ დაბგლდ – ყანა (ლახამი) მდ. ლახამის მარცხ. მხარეზე, ჟიბე ლახამშია. ვინმე თემრაზი

ყოფილა, ხეტყის წარმოების მუშაკი, იმისი კუთვნილებისა ყოფილა, სახელიც მისი შერჩა. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

თემურაზი მოლ – სამოვარი (მაზაში) ს. მაზაში, თემურაზ მუსელიანის ნაახოვარი. *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*

თემაშა გვგზარ – ტყე, სათიბი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ. თემანთ (მუკვანებისა) ტყე – ფიჭვნარი. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

თემომოლ – სამოვარი (ჟახუნდერი) ს. ჟახუნდერი, ტყეშია ვინმე თემოს ნაახოვარი.

თემგრბექი ქტანარ – კლდე (ჭუბერი) მდ. ჭუბრულას მარცხენა მხარეზე, აღმ. სანადირო ადგილია, კლდიანი, შუაში კლდეა, ირგვლივ ტყე. თემგრბექი ჩხეტიანის სანადირო ადგილი ყოფილა. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

თემგრბექარ – საცხოვრისი (ლაკალმახი) ს. ლაკალმახის სამხ.-დასავლ., მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე, რიყის ახლოს. თემგრბექის სახლის ზოგადი სახელწოდება. თემგრბექი ჩხეტიანი – ოჯახის უფროსის მიხედვით. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

თენგიზ-თეფე (იხ. **თენგიზიშ ნაკრავ** – ჭუბერი)

თენგიზი ლიცოლ – წყარო (ზმ. ლევშერი) ჟიბე ლევშერში. თენგიზი გარდაფხადის წყარო, რომელსაც მოსამსახურეს აზიდვინებდაო. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1974.*

თენგიზიშ ნაკრავ (2) – სამოვრები (ჭუბერი), ტყე (ფარი), მდებარეობს მდ. ლახამ ლიცის სათავეებს შორის, უერთდება ჯარჯშ ტობიშ გორგს. ვინმე თენგიზის ნაკარვებია. ამჟამად სამოვრებია და დგას ერთი კარავი. მის ქვემოთ არის დომბა ლარა. თენგიზის ნაკარვები. *ესტატე ილიას ძე ჯაჭვლიანი, 42 წ., კოლ. წევრი, ს. სგურიში, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

თენგიზიშ ყარაშ ნაყარ – ტყე (ქვ. ვედი) ვაგონიშ ნენჩას თავზე, ვაკე ადგილია, სადაც თენგიზი მახამეთის ძე ჭკადუას ყავარი გამოუხდია. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

თერგიშ ლიც – ღელე (ტვიბერი, ლეზგარა), მდ. ლალტურას უერთდება დასავლ. მხრით (შდრ.

სათიბი „**თერგნაშ**“ მთა შავყვანრე ლალგნარში (ბეჩოს ს.ს.). *ლოლა მგვას ას. ქალდანი, 24 წ., კოლმეურნე, ს. ტტიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თერგნაშ – სათიბი (ბეჩო), სამოვარ მთა შაჟყტანრე ლალგნარს ჩრდ. *ყვრემ პეტრეს ძე უშვანი, 54 წ., მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

თეტელაშნი – სათიბი (ისკარი), სამანქანო გზის ზემოთ, სათიბ აფქანის დასავლ. *ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

თეტენარ – სათიბი (ხოფური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*

თეტენარ (2) – კლდე (სასაში) ს. სასაშის მთაში, სანადირო.

თეტენარ (2) – კლდე (კახურა, ნანარი) მდ. ლასკადურას სათავეებში, „**თეტენის**“ მაგარი მწვერვალებით. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., ს. კახურა, 1974.*

თეტიშ – ყანა (იფრარი), ს. იფრარის დასავლ. მხრე, ყანა გუშლდ-თან. *გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., ს. იფარი, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

თეტლანიშ ნამურყამ – ნაკოშკარი (ცალანარი), მდ. კედრელას აღმ., სამანქანო გზის ზემოთ, სათიბ თეტლანიში ყოფილა, ძირი ოდნავ შესამჩნევი დარჩენილა მხოლოდ, ამჟამინდელ ფოსტის შენობის დასავლ. გადმოცემით: *ოთარშერ (დადეჩქელიანების) კუთვნილება ყოფილა ვინმე თეტლანისა (თუ თეტლანთ?). შემდეგ უცხოვრიათ დუდიშერს (ლახმელარს). ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენსიონ., ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

თეტანი (იხ. **თეტელანი**)

თეტენარ – კლდე (ლევშერი), ებერალშია, კლდოვანია, ქიმებიანი. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

თეფიშ ნაფას – ყანა (ღვებალდი), ჩუპზე დაბარშია (ნაწილი). შესყიდულია, თოფის სანაცვლო. ყანა მიცემულია თოფზე. „თოფის ნაფასური“. *მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თელელაშ – სამოვარი (მაგარდელი) ს. მაგარდელში, ტყაბ-ს დასავლ., ადრე ხნავდნენო. *ივანე ბეჭას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თეხუ – სათიბი (ზ. ვედი). სოფ. მე-2 კმ-ზე მინდორი, მთა ჯიქირისკენა გზაზე. სათიბ-სახნავი იყო. ითესებოდა: ქერი, ფეტვი, ჭვავი, კარტოფილი. ირგვლივ წიწვნარი ტყე აკრავს. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

თეხუშ ბაქან – ბაქანი (ზ. ვედი). თეხუს ფერდობებიდან ეზიდებოდნენ მორებს, ბაქანზე ტვირთავდნენ და მიჰქონდათ მანქანებით. *მიხეილ ქერექის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თეთფანე საყდარ (იხ. **ფეხშარე იტან ნათემცეთელ** – წვირმი)

თვაზონ – სამოვარი (ზ. ვედი) მთა ლაკუმურას აღმ., თვაზონდალგს მარჯვენა შიშველი კალთა. ბლომადაა თვაზონ (წერქვა). დამრეცი კალთებით, ალპური ზონა, მთა ბულონსა და ლაკუმურას შორის (სამ. მთები). *ვარლამ მიხას ძე მიქავა, 54 წ., მწყემსი, ს. ჯგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 23.9.1970 წ.*

თვაზონიშ დუდი – მწვერვალი (ზ. ვედი). მთა ლაკუმურას სამხ.-აღმ. მწვერვალია, თვაზონდალგ-ს თავში. შიშველი სუბნივალური, დამრეცი, ხრამიანი კალთებით, ბულონიშ დუდსა და ლაკუმურაშ დუდს შორის მწვერვალი ≈ 2700 მ-მდე. *ვარლამ მიხას ძე მიქავა, 54 წ., მწყემსი, ს. ჯგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 23.9.1970 წ.*

თვაზონიშ ჯიშთი – მყინვარი (ზ. ვედი). მთა საზაფხ. ლაკუმურა-სა და თვაზონს შორის დეღეა, თვაზონიშ დუდის ჩრდ. კალთის ხევში. დაგროვებულია და მარადიული თოვლია ≈ 700 მეტრი სიგრძის. ქვედა ნაწილიდან მიედინება თვაზონდალგ – მყინვარულ ჭიშკრიდან. ალპური ზონა მის ირგვლივ, სამოვრები ყველა მხარეზე, დამრეცი კალთებით. *ვარლამ მიხას ძე მიქავა, 54 წ., მწყემსი, ს. ჯგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 23.9.1970 წ.*

თვაზონდალგ – დეღე (ზ. ვედი), მთა ლაკუმურასა და სამოვარ თვაზონ შორის, მიედინება პატარა მდინარე, უერთდება მდ. ბულონიშ წყარს მარცხ. მხრიდან, შემდეგ ნამსგალებს მარჯვენა მხრიდან კარვების ქვემოთ (რუკაზეცაა აღნიშნული). ბლომადაა წერქო. შიშველი რელიეფი, ალპური და სუბალპური. სათავეში თოვლია (ჯგუთი) (დერე). *ვარლამ მიხას ძე მიქავა, 54 წ., მწყემსი, ს. ჯგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 23.9.1970 წ.*

თვეთელ (იხ. **თეთელ**)

თვეთნე ჯგერაზ (იხ. **ჯგერაზ** – არცხელი)

თილგდ – ყანა (ლაშთხვერი) ფუშყვერსა და დასახლებას შორის. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972. VII.*

თიმბექ – საცხოვრისი (ქვ. ვედი), ქვედა ვედშია, ვედრულას მარცხ. მხარეზე. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

თიმბექიშ ლამგემი ღარ – დეღე (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

თიმთლაშ – ტყე (ხერხვაში), ს. ხერხვაშშია, ტყე ნაჩუღარის აღმ., შერეულია, წიწვნარ-ფოთლოვანი. *დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

თინთრანნი – ყანა (კაცხი) კაცხის სამხ.-აღმ. დაქანებული, დაფერდებულია ქვევით გრძლად, ფარსა და კაცხს შორის. ხოთანთური „უშნოდ ჩამოკიდებული“. *შალვა ფილოვანის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თიხნარ (იხ. **სიხნარ** – ლასკადარი)

თიხან (იხ. **სიხან** – ლასკადარი)

თობეშერ (იხ. **ნარიქარ**)

თოგორა – კლდე (ცხუმარი). კომპისებური კლდე, წვეტიანი, პიკი. თოგორა „წვეტიანი“ (თეირ „წაწვეტებული რამ“). *ლოლა მგვას ას. ქალდანი, 24 წ., კოლმეურნე, ს. ტტიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თოდრ – საკულტო (ჰამაში), ჰამაშშია, სამოვარ როზგლის დასავლ. ნაეკლესიარი უნდა იყოს, სპენდიკარ ზიხ. ძველად სალოცავი იყო, ალბათ ლითოდგრიშ (თანაფამდე 6 კვირით წინ – აპრილ- მაისი). *დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

თოთ – მყინვარი (ყაბეში) ტტიბერის ხეობის ჩრდ.-ით, კლდეა და მყინვარები. არის გადასასვლელი. თოთ – пер. Тот (1 : 100 000). *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თოთალად – სამოვარი (მაგარდელი) ს. მაგარდელის სამხ. (თავზე), კურხუჯაშ-ის აღმ. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თოთან – მწვერვალი ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ.

ლასილის მარცხ. კალთის მწვერვლი (იხ. 1: 100 000 – რ. Топ – 3100).

თოთან – სამოვარი ლასკადურას აუზში, დაბერის მითს ქვემოთ. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

თოთან – ქვიანი ნაყარი. მთა უშბის მარჯვენა კი-
დის დასაწყისში ქვების გროვა. *სოფრომ იასო-
ნის ძე ხორგუანი, 43 წ., მასწავლ., ს. ტვები, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი.*

თოთან (4) – სოფელი (ხაიში), ლოდნარი (ტვები-
ში), სამოვარი (კახურა), მწვერვალი (ზეგანი)
მდ. ენგურის მარცხენა ხეობის კალთაზე, ტე-
რასაზე გაშენებული რამდენიმე ხის სახლი.
ცხოვრობს ამჟამად 3 ოჯახი. ძველი სამანქანო
გზის მარცხენა მხარეზე, ახალი გზის ქვემოთ,
ხაიშიდან მე-15 კმ-ზე. *გაიოზ თასავის ძე ჭკა-
დუა, 76 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი,
1970 წ. ნოემბერი.*

თოთან ღელა – ღელე (კახურა) ლასკადურას აუზ-
ში, მთა თოთანთან ჩამოედინება. *ჯ. ა. ლი-
პარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

თოთელეშ – უბანი (ლხმ. ს.ს.) ს. ლახამულას ჩრდ.,
ს. კიჩხელდაშის სამხ.-აღმ., 2 მოსახლეა. არის
ნაკომპარიც – „ლამარიშ მურყუამ“ (ყი მეხტრე
ხარ) და არის ნაეკლესიარიც (ლაჭუმში სპენ-
დიკარ აშ ხარ). სამხ.-ით სამოვრებიცაა და შიგა
და შიგ ტყე, დანარჩენი მხრებიდან უფრო მე-
ტად წიწვნარი ტყე აკრავს. თოთელეშს აღმ.
ესაზღვრება **ღუაჭუდიშ ზაგარ** ს. ფალედის-
კენ. თოთელეშ (ლხმ.), თოთოლშ (ჩხმ. კიჩხ.).
*დუშა შარდენის ას. ჭკადუ, 46 წ., კოლმ., ს. ჰა-
მამის ნაცხოვრები, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექ-
ტემბერი.*

თოთნი ზაგარ – ქედი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-
დასავლ., მდ. ლასილის მარცხ. კალთის მწვერ-
ვალი (იხ. 1: 100 000 – რ. Топ – 3100). *გუნტერ
ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., ს. ზეგა-
ნი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

თოთნი ნაკ – სათიბი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-და-
სავლ., მდ. ლახილის მარცხ. კალთაზე. ვაკე
ადგილია. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38
წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ.
აგვისტო.*

თოთნარ – მუხნარი (იელი) ს. იელის სამხ.-და-
სავლ., სამანქანო გზაზე. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38
წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972.
VII.*

თოთნარ – საზაფხულო სამოვარი მთა, ალპ. ზო-

ნაშია, მეგრელებისა. *შ. მ. ჩანქსელიანი,
46 წ., 1974.*

თოთნარი ღელა – ღელე (ხლდ. ს.ს.), ლჭხელდა
ღელას შენაკადი, სამოვარ თოთნარიდან მოე-
დინება. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

თოთნაშ ტუბ – ხევი (თოთანი) ს. თოთანის ქვე-
მოთ, მდ. ენგურის მარცხ. შენაკადი. წიქვილის
წყალზე უფრო დიდია. ბლომადაა ზემეხ
„მმერხლი“ *Ruscus hIppophilum L.* *გაიოზ თასა-
ვის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

თოთნაშ ღარ – წაბლნარ-წიწვნარი (თოთანი) ს.
თოთანის ქვემოთ, მდ. ენგურის მარცხ. მხარე-
ზე, სამანქანო გზის ზემოთ. მშრალი ღელეა,
წაბლნარი, წიწვნარიც. *გაიოზ თასავის ძე ჭკა-
დუა, 76 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი,
1970 წ. ნოემბერი.*

თოთნარ – სათიბი, ტყე (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის
სახმ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთზე. ფო-
თოლოვანი ტყეა და შიგა და შიგ სათიბები.
მინდორიცაა. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62
წ., პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგ-
ვისტო.*

თოთოლაშარ – სათიბები (ლაშხრერი), ს. ლაშხრე-
რის ქვედა ნაწილი, სათიბები, მოედინება სა-
სმელი წყალი არის თოთო მიწა, რბილი (თო-
თოლ „მეშტე მწ ირი, ეჯის ლატულიდ“). თო-
თოლ „რბილი“ (?). *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვი-
ანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი,
1969 წ. ოქტომბერი.*

თოთოლაშ – სათიბი (ხოსრარი), ს. ხოსრარშია
(ჩრდ.-აღმ.), ბაზანიარს აკრავს ჩრდ. ნამოსახ-
ლარია. ხილნარი. აღწევს **ლაყტრიშ შუკუ-**
მდე. *სვიმონ აზნაგევის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ.,
კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქ-
ტომბერი.*

თოთოლაშ (2) – წყარო (ლაშხური) სოფლის ბო-
ლოში, სათიბებ თოთოლაშარ-ში. „თოთოლა-
სი“ (თოთოლ „რბილი“). *აკაკი ნესტორის ძე ჩა-
რკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-
ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თოთოლაშში ლაროლ (იხ. თოთოლაშარ)

თოთოლაშ – სამოვარი (ლელაგი) ს. ლელაგის ზე-
მოთ. შიშველი ადგილია ქვემოთ, ზემოთ ტყე.
მსხალი ერთი იყო, დაბერდა და ამჟამად მსხალი
არცაა. *ჟორა დ-ძე აბდელანი, 37 წ., ლატალი,
1973.*

თოთა სარაგ – წყარო (ჟოლაში), უღვირის ქედზეა,

სათიბში მოედინება კარგი წყარო. დუქანს ჩრდ. ჭოლაშისკენ. გზის (სამანქ.) მარცხნივ. ვაკე ადგილია, მწმუტე ლი, ლეჭუბარა ლი ჩუ-ბაუ. თოთ „ჭყინტი“ (თოთ თაშ როქუ ლი – თოთო). შნშვნ. თოთა * თოთაშ (სარაგ). *ალექ-სანდრე გელას ძე დევდარიანი, 80 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ., სექტემბერი.*

თოთელაშ – ყანა (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-და-სავლ., დასახლების ბოლოში. *გუნტერ ილაძე-ზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

თოლღაშ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმ., ჰა-დიშგრას მარჯვ. კალთაზე. ვაკე ადგილია. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

თონღუზ-ორუნ – უღელტეხილი (ნაკ. ს.ს.). ქამკა თანდი. გადასასვლელი ს. ნაკიდან ქ. ნალჩი-კისკენ. მის სამხ. ფერდობებიდან იღებს სათა-ვეს მდ. ნაკრა. სიმაღლე 1: 100 000 მიხედვით = 3161 მ. თონღუზ „ლორი“ – ორუნ „გადასარეკი“ (ოსურად?). *ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ. პეღბაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

თორაღანი კოჯ – კლდე (ჭველიერი) ს. ჭველიერ-ში, ლაშხურას მარცხ. მხარეზე. *მ. ე. ლიპარტე-ლიანი, 80 წ., 1974.*

თოფრე ლაჭუნა – ტყე, გზა (კაერი, ლემსია), ს. კაე-რის ჩრდ. ლემსიის მთისკენა გზაზე. *დ. გ. მე-რლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

თოფრე ლაჭუნა – სამოვარი (ქაბეში) ს. ქაბეშის სამხ.-აღმ., სამოვარ სგიმელდარის აღმ., სამარ-ხილო გზის ზემოთ. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თოხბარ – სათიბი (თოთელეში), ს. თოთელეშის სამხ.-დასავლ. ჭანჭრობიანი სათიბია, შუაში და მგიდეებზე – სათიბი. *დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტი-ის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

თოხბარ – სათიბი (კიჩხულდაში) ნენწელის სამხ.-აღმ., თოთაღაშის სამხ.-დასავლ. ოღრო-ჩოლ-რო ადგილია. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლია-ნი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

თუდონი – სამოვარი მთა (ზ. ვედი) მდ. ურამში ღალგს მარცხ. ქედზე, თუდონი ბუ-ლონიში სუკიზე, სამოვარ უდუდემდე. წიფ-

ლნარიცაა და არყნარიც. *შალვა ძაკუს ძე გოგი-ლავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

თუდონი ბულონიში წიფურონი – ტყე (ზ. ვედი), მთა სვან. გუანდრასა და თუდონი ბულონის შუა მდებარე წიფურონი. წიფელა კარგი ტანი-საა, მაღლები და მსხვილები. მთის წიფელა, წიფელა არაა. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

თუდონი ბულონიში სუკი – ქედი (ზ. ვედი), თუ-დონი ბულონის გაგრძელება, ზეგანი უდუ-დემდე მთის მცენარეულობით, არყნართა და ხვამლონით. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

თუდონი გვანდრა – სამოვარი მთა (ზ. ვედი) მდ. გვანდრაში წყარის მარჯვ., ტყის ზედაპირის დასასრულს. ალპ. ზონა, დაფერდებული სა-მოვრებით. დგას 3 კარავი განცალკევებულად. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წა-ლენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

თუდონი ოზორი – სამოვარი მთა (ზ. ვედი) მდ. გუანდრაში წყარის მარჯვ. მხარეზე, ტყის ზედა ზონის დასასრულს. დგას 1 კარავი. *შალვა ძა-კუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

თუთაშერ – საცხოვრისი, ეჩხე წირმინდშია, მდ. კასლედგრას მარცხ. კალთაზე, სახნავ-სათიბე-ბითა და ბად-ვენახებით. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკა-დუა, 58 წ., მოსამსახ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

თუთაშერ (2) – უბანი (დიზი, წირმინდი) თუთა დავითიანის კუთვნილი ყოფილი მამული. ს. დგისი ქვედა მხარე, სოფლის დასაწყისი. *იესებ სემას ძე ჭკადუა, 65 წ. პენსიონერი, ლახამუ-ლას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.*

თუთაშერ მურყუამ – ნაკომპარი (ზ. ლახამულა), ჟ. ლახამელშია, დასახლების ჩრდ.-დასავლ. ზემო კიდე მონგრეული აქვს. თუთა დავითიანისა. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტი-ის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

თურთინა – სამოვარი (ლეღბაგი) ს. ლეღბაგის დასახლების ზემოთ. დგას დიდი მსხალი, მისი მიდამოებიც ამ სახელს ატარებენ. მსხალი ამჟა-მად არაა. *ჟორა დ-ძე აბდეღანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

თურქუშა მურყამ – კოშკი (ჭაბუში), ს. ჭაბუშია, ტუბრას მარცხ. მხარეში. ამჟამად ნავერიანებს ეკუთვნის. *მუსა იასონის ძე კახიანი, 77 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თუზ ბუდი ღაროლ – დელე (დავბერი). ს. დავბერის აღმ. მდებარე ვიწრო დელე პატარა, ენგურის მარჯვ. კალთაზე. მშრალი დელეა, კლდია-ნი, სგიმიერის აღმ. ≈ 30 მეტრზე. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

თხარპელ – სათიბი (ცალდაში(ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ., სათიბ ქორელდშთან, ლეჟ ლახვთანაა. ფერდობი, შიშველი რელიეფით. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თხერემ კარცგლდ – გორა (ლანხვრი) მდ. სოლედგრას დასავლ. საზღვარია ს.ს. ბეჩოსა და ეცერისა ს. ლანხურისთან, სამნაქანო გზაზე. გორაა და ამოჭრილია ხახის მსგავსად. მიმსგავსებით? – თხერემ კარცგლდ „მგლის ხახა“. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., ს. ლანხური, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

თხერემ კარცგლდ – კლდეკარი (ლანხვრი, ეცერი) სამანქანო გზაზე, შავდელეს იქით, გზის მოსახვევ. მოსაბრუნ კლდიან ადგილას. ხახისებურია, გზა გაჭრილი კლდეში. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თხერემ კარცგლდშ ლესგ – ფერდობი (პებუდი) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სამანქანო გზა ჭრის. თხერემ კარცგლდის დასავლ. მხარე. „ჭრილი გზისა ჰგავს მგლის ხახასო“. *ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. პებუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თხერემი ლიცილდ – წყარო (ლასკადარი) ლასკადურას ხეობაში, კარგი წყარო. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.*

თხერილშ ნაკ – სამოვარი მთა (ბარში) ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ. ასლანბექიმ ნაკსა და გემლარში ნაკს შორის. შიშველი რელიეფით. „მგელუკას ვაკე (პატარა მგლის ვაკე)“. *ბაჯუ პირიბეს ძე გერლიანი, 27 წ., მძღოლი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

თხვარიშვილი – საბალახე (ხოფური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

თხოფელიერ – სათიბები (ახალშენი) ს. ახალშენის ჩრდ.-აღმ. ფერდობი – ტყენარევით. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

თხოფელიერი შუკუტ – გზა (ახალშენი). სამრახილო გზა სოფლიდან თხოფელიერის სათიბებამდე. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

თხუმე ლარა – სათიბი (ღვებალდი), ს. ლუბალდშია, სათიბ ლამგშვას ესაზღვრება დასავლ. მხრიდან. წინა სათიბი („თავი“ სათიბი?). *მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თხუმე ლაროლ – სათიბები (ცხეკვანი). მდ. დოლრას მარცხ. მხარეზე სათიბები, მდ. დოლრასა და ყანა რობარს შორის. თხუმე ლაროლ „მოთავ-ე სათიბები“. მდებარეობის მიხედვით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

თხუმე ნაკარ – ტყე (მაცხვარიში) ლაჰლა ჭალაღს მარცხ. მხარეზე. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

თხუმია ლარელ – სათიბები (მელე), ს. მელეშია, ლაშხურის მარცხ. მხარეზე, შარის თავზე.

თხუმია დელხვშ (იხ. თხუმიადელხვშ)

თხუმია დერხტაშ – საომვარი (ჭვერიელი) ს. ჭველიერში, მთისკენ. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

თხუმია კეკ – კლდე (ცალდაში), წანერგლას მარცხ. კალთის კლდეებთანაა, მეშხე ყუმბილთან – აშხუ სუიკუჭი ლიხ, ჟიხი ლი, თხუმაჟი, სკერელ ლი ჰენგრი კეკშალ. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თხუმია ლარე (იხ. ჟიბე ლარე – ხაჩეში)

თხუმია ნაკარ – სათიბები (მესტია). ჰაწვალდის სათიბების თავში, ვაკე სათიბები. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლეხთაგი, 1972.*

თხუმარ – ტყე (ქვ. ლუჰა) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სამანქანო გზის (ნაჭკორას) ქვემოთ, სამოვარ ჭუილარის აღმ., დასახლ. ჩრდ.-დასავლ., ყანების თავზე. ნიგვზებიცაა და მუხნარიც. *სილევან იშმაგის ძე დადემუქელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თხუმაშ (2) – სათიბი (ფხოტრერი) ს. ფხოტრერის დასავლ., სათიბ ლეგუმერა-ს ჩრდილოეთით (ლეგუმერასა და თხუმაშს ჰყოფს ტყე). სათავე(-ური). „ალ ლაროლრე სათავე ლი ი ეჯლა“.

ენატე ამჟღავნებს ქანცლიანი, 55 წ., კოლ. წევრი, ს. ეგერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

თხურ – ? (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

თხტელში ტუბრა (ხევი (ვიჩნაში) ს. ვიჩნაშის დასავლ., მდ. ენგურის მარჯვ. შენაკადი, სამოვარ თხველში-თან. ახმათ მელიტონის ძე ხარძიანი, 43 წ., მოსამსახ., კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

თხტელში – სამოვარი (ვიჩნაში) ს. ვიჩნაშის დასავლ., ენგურის მარჯვ. მხარეზე. ნასახლარი არის. ახმათ მელიტონის ძე ხარძიანი, 43 წ., მოსამსახ., კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

თხტელში – სათიბი (ზაგარი) მდ. ჯენის მარცხ. კალთაზე, სათიბ ლიმუნდის ჩრდ.-აღმ. გული-ძე ალექსის ძე ჩხეტიანი, 37 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

თხტელში (2) – ტყე, სამოვარი (სოლი). ს. სოლის ჩრდ., ფოთლოვანი ტყით. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.

თხტერელ – კლდე (ცალდაში) ტუბერის ხეობის მარცხ. კალთაზე, ქაშნარს ლახაბუხარ ჯიხევის. მის წინაა ლამეჟნაკ // ლაღუნტარი. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

თხტარმა მურყტამ – კოშკი (ჩვიბიანი), ს. ჩვიბიანშია, ჩარკვიანების თემის კოშკი, შენახულია. თხტარანთ თემის კოშკი. ტარიელ თავადეს ძე ნიჟარაძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

თარიგზელ – საყდარი (ზმ. ლევმერი) ჟიბე ლევმერში, დაცულია. აქვს სასაფლაო. აშენებულია XIX საუკუნის მეორე ნახევარში დავით შავრეშიანის მიერ. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

თარიგზელი ლესგ – სამოვრები (დურაში) ს. დურაშში, ნაეკლესიარია. კ. ბენდელიანი, 1978.

თარიგზელი ნაკ – სახნავ-სამოვარი (ზმ. ლევმერი), ნაეკლესიარია, ჟიბე ლევმერის თავზე, ვაკვა. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

თარიგძელ – საყდარი (სასაში) ს. სასაშში, კლდე ქუთიშაშ-ში. მ. ვ. ონიანი, 41 წ. მოსამსახ., ს. სასაში, 1974.

თარიგძელ ქვიშაში (იხ. თარიგძელ)

თარინგზელ – ნასაყდრალი (ხეშვილი), ს. ხეშვილი-შია, დანგრეული. ლ. მ. ფილფანი, 74 წ., ლენჯერი, 1973.

თარინგზელ – სასაფლაო (მესტია).

თარინგზელ (7) – საყდარი (ლანჩვალი, მაცხვარი-ში, იელი, ჰადიში), ნასაყდრალი (ჟაბეში, ხეშ-კილი), სასაფლაო (მესტია), ლანჩვალშია, მთა-ვარანგელოზის სახელობის საყდარი. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.

თარინგზელ ლამზერ – ტყე (იელი), ს. იელის სამხ.-დასავლ. გზაზე, ცხირ ლაღსგთანაა. რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.

თარინგზელი ლამდვილ – სასაფლაო (ჟაბეში) მდ. მულხურას მარჯვ. კალთაზე, სამოვარ მანბეში, საეკლესიო თარინგზელის სასაფლაო. მუსა იასონის ძე კახიანი, 77 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

თარინგზელი ლამდღუიარ – სასაფლაო (მაცხვარი-ში). თარინგზელის საყდრის სასაფლაოები. ასაფლავებენ მხოლოდ კვანჭიანები და გირგვლიანები. გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალის ს.ს., 1973.

თარიძელ ქუთიშაში (იხ. თარიგძელ)

თარხიანი – ყანა (ღებრა), ს. ღებრას დასახლება-შია, სახლებს შორის ქვემო მხარეში. ალექსანდრე მახარობლის ძე მარგიანი, 83 წ. პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

თარგზელ – საყდარი (მუწვი) ს. მუწვიში, სვიფში. გ. დ. ბაბლუანი, 36 წ., 1978.

თარგზელ (6) – საყდარი (ლახირი, იელი, ლამ-თხვერი, სიდიანარი, კვანჭიანარი, ჩვაბიანი). ს. ლახირის ჩრდ., ტყის ზემოთ დგას ეკლესია. მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

თარგზელი ლამთხუიარ – სასაფლაო (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, დასახლების დასავლ. მხარეში, ეკლესია თარინგზელთან. სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

თაგილარ – სამოვრები (ჰეშვილი) ს. ჰეშვილის დასახლების ქვემოთ. მ. დ. ფილფანი, 87 წ., ლენჯერი, 1973.

თაზი ლამჭორლარ – სათიბები (დავბერი) ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. თაზი მარგველანი დაღუპულა (მარხილს მოუტ-ნევია) და იქიდან ტოპონიმიც. ნოდარ პლატონის ძე მარგველიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

თამბიარ – საცხოვრებელი (ქვ. სგურიში), ს. ჩუპბე სგურიშშია, ჩრდ.-აღმ. ვაკე ადგილია, ხილნა-

რია. თამბი ჩხეტიანის (გარდაცვლილი) კუთვნილი მამული. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., სამ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

თამბიარე მურყუამ – ნაკომკარი (ქვ. კალაში), სოფელშია, ქვემო ნაწილი მთელია, ჩრდ. მხარის კედელი – ჩამონგრეული. თამბი მურღულიანისა. „თამბიანთ კოშკი“. *გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თამბიარეაღგი (იხ. თამბიარ)

თამბაშა მურყუამ – კოშკი (მურყმელი). ს. მურყმელის ცენტრში დგას კარგად დაცული კოშკი ვახტანგ ჭელიძისა. *ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 2971 წ. ივლისი.*

თანდვიშ ლარე – ტყე (ლახამულა), ენგურის მარცხ. კალთაზე, კაკლანაშ ნენჩას დასაწყისში (ჩუბე ძგიდს) ტყეში იყო სათიბი მივამერ (ჭკადუა). ამჟამად წიწვნარი ტყეა. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

თანდიდაბ – ყანა (ნანარი), ს. ნანარშია, თანდი ქურასბედიანის ყოფილი ყანა. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

თარგლეზერ – ეკლესია (სკორმეთი). ს. ლაჭუმიშ ჭალას სამხ.-აღმ. გორაზეა ძველი ნაეკლესიარი. ადრე ნანგრევია ყოფილა, მერე შეურემონტებიათ, მაგრამ ამჟამად კედლების ნაწილია დარჩენილი. გორა დავაკებულია და სასაფლაოა, ჩანს ძველადაც ყოფილა. ეკლესიიდან ≈ 300 მ. დაშორებით მურყვამია, სადაც ძველი ნაგებობის კვალი კარგად ჩანს, ქვითკირის საძირკველი 30 მეტრამდე, კარგად შემონახული, მეტრი და მეტი სიმაღლისა. *ვარლამ გრიშას ძე კვანჭიანი, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

თარგლეშ – ნაეკლესიარი ქედი (ზაგარი), ქედი ზაგარიშის გაგრძელება სამხ. არის ნაეკლესიარი, ბზა ჩანს ნაეკლესიარზე. არის სახნავ-სათიბიც. *სვიმონ აზნაგევის ძე ჩხეტიანი, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თარგლეშ (2) – ნაეკლესიარი (ტვიბერი) სოფლის აღმოსავლ., სგებზე დაბარს სამხ. (ზემოთ). „მთავარანგელოზისა“. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თარგლეშარ – სახნავ-სათიბი (ტვიბერი), სოფლის

სამხ.-აღმ., ნაეკლესიარი, თარგლეშის მიდამოები. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თარხელანი – სამოვარი (დოლასვიფი) ს. დოლასტიფს ჩრდ.-აღმ., ბექმერზამ ნადგარს აღმ. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

თაში ლამეზერ – სათიბ-სახნავი (ხელედი) აწოლის ძირში, ხელედშია. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამ., 1976.*

თაში ლამეზირ (იხ. თაში ლამეზერ)

თაში ლაჭკუტერიალ – გზაზე შესასვ. ადგილი (ბაბილი) ნალიშის მთისკენა გზაზე. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

თაში ლაჭკუტერიალ – სამოვარი (ლექსირი) ლაჭკუტელის ტერიტორიაზე, შესასვენებელი მთიდან ჩამომსვლელთავის. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

თაში ლაჭკუტერიალ – შესასვენებელი ადგილი (მელურა) მთა ნალიშისკენა გზაზე. ისვენებენ და თაშს ჭრიან (საგზალს მიირთმევენ). *ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., 1974.*

თაში ლაჭკუტერიალ – შესასვენებელი ადგილი (ყვედრეში) ს. ყვედრეშიდან მთისკენ მიმავალ გზაზე. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

თაში ლაჭკუტერიალ (5) – ვაკობი (გულიდა), შესასვენებელი (ბაბილი, ლექსირი, ყვედრეში, მელურა) ს. გულიდში, ტყეშია პატარა ვაკობი. *თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974.*

თაშლაჯაბ – გორაკი (იფრარი). ს. იფრარის ჩრდ.-ით, წიწვნარი ტყის ზემოთ, პატარა ზეგანიანი გორაკია, იფრგვლივ სათიბები. ალბათ ქალები ძველად იქ მიდიოდნენ, აცხოვდნენ ლემზერარს და იდბაშალს (იმზერს). მხოლოდ ქალები. *გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., ს. იფარი, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

თაშმეჯბილ – სამოვარი (არცხელი) ს. არცხელის სამხ.-დასავლ., მულხურას მარცხ. მხარეზე. სათიბი იყო ადრე. ფერდობის – ფერხუშ ტუბის ძირშია. თაშმეჯბილ „ყველმოხარშული“ (კნინობითში). *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგანი, 33 წ., მოსამ ს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თაშავიშ ნამეგეშ ღარ – ღარი (ხაიში) მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, ბარყუნარე ღარში თავზე,

ხაიშიდან ჭუბერისკენ დაახლ. 2 კმ. დაშორებით. კლდეებიცაა, ციცაბო კალთებით. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

თამსატი დაბარ – სათიბები (შყალერი) მთა მცხერის აღმ.-ით, ვაკეა. თამსავე გირგვლიანის ყოფილი სათიბები. *გ. რ. გურგვლიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

თამსატულა ლახულდარ – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, შერეული ტყით, შიგადაშიგ სათიბები. თამაჟ გულბანის სათიბები ყოფილა. *იასონ მურზას ძე კორძია, 75 წ., პენს., წ. იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

თამსატრე ნაქორ – ნასახლარი (ლაბსყალდი). ლაბსყალდში თარგლეზერის (ეკლესიის) ჩრდილოეთით ყოფილა თამსაჟ გუგუსიანის ნასახლარი, ამჟამად არავინ ცხოვრობს. ნანგრევებიდაა. „თამსაჟ(აანთ) ნასახლარი“. *შოთ თავას ძე გუგუსიანი, 41 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

თამსატმერ – უბანი (კახურა), კახურაშია, ლიპარტელიანების საგვ. ერთ-ერთი თემი. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

თამსატმერალ – უბანი (დ. ლენტეხი). ლენტეხში მცხოვრები ლიპარტელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი უბანი. *ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 წ., მოსამსახ., 1974.*

თარსლში – ყანა (ჭოლაში) ს. ჭოლაშის დასახლების დასავლ. ვაკე რელიეფით. *სოფრომა საბას ძე გუჯგუჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თარგნეზელ – საყდარი (იფარი), ს. იფარშია, სუიფში დგას პატარა საყდარი მთავარანგელოზისა, შიგნით არაფერია ხატის მაგვარი. აქვს მოხატულობა. *გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

თაღალიერუ – ყანა (დოლი) ს. დოლის სამხ.-აღმ., მდ. დოლრას მარჯვნივ. *ყვრემ პეტრე ძე უზხვანი, 54 წ., მეტყევე, ს. დოლასუიფ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

თაღარამელიძე – სათიბი (ყახუნდერი) ს. ყახუნდერში, საიდანაა არ იცის თვარაძე ამჟამად, მათ მახსოვრობაში არ ცხოვრობდა.

თუტეთელედი – ყანა (ლესხანი), ლესხანშია, ღელეს გვერდითაა, დაფერდებული. *ჯ. ა. ჩანესელიანი, 26 წ., 1974.*

თუტეთელედიში ლარე – სათიბი (ლესხანი), ლესხანშია, ყანა თუტეთელედის ქვემო მხარე. *ჯ. ა. ჩანესელიანი, 26 წ., 1974.*

თუტეთელარ – კლდე (ზარდლაში) წანერგლას ხეობის ბოლოში, ყარაშის მეორე მხარეზე, მზიანი მხარე (ლამგუხან). კლდე თეთრი ფერისა. *პავლე ბითეს ძე ზურეზიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თუტენაშარ – საცხოვრისი (ბეჩო), ს. ბაგუდნარს ესაზღვრება სამხრეთიდან, ცხოვრობს ერთი ოჯახი – რაჟდენ ფანგანი. დგას ერთი ქვითკირის (თეთრად თეთრი) სახლი, ჩამოუდის წისქვილების წყალი. წყლის სახელწოდების მიხედვით – თუტენე ლიც „თეთრი წყალი“. *ქიშვარდი იოსების ძე წერედიაი, 49 წ., კოლმეურნე, ს. ნაშთქოლი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

თუტენე ზაჩარ – მთის სათიბი (ლახირი), ს. ლახირის ჩრდ. ალპური ზონაა, სათიბებია. ქვების გროვაა, საქონელი ვერ ადის. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თუტენე მგჰ (იხ. ჩუბე მგჰ)

თუტენე ჟოლ – მყინვარი (მესტია). *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

თუტენე-მეშხე ლაღყუარ ქაშან – ბილიკი (ზარდლაში) წანერგლას ხეობის ბოლოში ქედისკენ, კლდეების თუტენე და მეშხეს ბილიკი კლდეზე, ხშირად წოლეა უნდა წახვიდე, ადგილებია ჯიხვების სამყოფი, დასაწოლი. *პავლე ბითეს ძე ზურეზიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თუტენაშ – ტყე (მურყმელი) ს. მურყმელის სამხ.-დასავლ. არყნარი ტყე, დამრეცი. *ნუცა ანტონის ას. ნიჟარაძე, 62 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.*

თუტენაშ (2) – სათიბი (მესტია) აეროპორტის აღმ., მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე. იყოფა: ჟიბე თუტენაშ, ჩუბე თუტენაშ, გუალდა ტუტის მარცხ. მხარეზე. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

თუტენაშში დაბარ – ყანა (ნაშთქოლი), ს. თუტენაშარში მდებარე სახნავ-სათესი ადგილები. *ქიშვარდი იოსების ძე წერედიაი, 49 წ., კოლმეურნე, ს. ნაშთქოლი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

თუტენაში ლიც – შენაკადი (ნაშთქოლი) ს. თუტენაშარს მოედინება თუტენე ლიც // გულა ჭალა-ს შენაკადი წისქვილებისთვის. წყლის მიხედვით. *ქიშვარდი იოსების ძე წერეთლიანი, 49 წ., კოლმეურნე, ს. ნაშთქოლი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

თუტენაში შუკუტარ – გზა (მესტია) მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის აღმ. ლექს და ლექს თუტენაშის გამყოფი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

თუტენაში ცხეკარ – ტყე, საძოვრები (მესტია) მესტია ჭალაშ მარჯვ. მხარეზე, აეროპორტის აღმ. მხარე. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. მესტიის რ-ნი, 1972.*

თუტენაშიერ – სათიბები (მესტია) აეროპორტის აღმ., იყოფა ლექს და ლექს თუტენაშ-ად. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტია, 1972.*

თუტენგლდ – მწვერვალი (ზარდლაში), ლეჯრირა. ს. მულახის აღმ., მწვერვალი (იხ. 1 : 100 000). 4852. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თუტენგლდ – მწვერვალი ს. ჰადიშის ჩრდ.-აღმ. გულადი სოფრომის ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამს., *ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

თუტენგლდ ღარ – ღარი (ჟაბეში) მდ. წანრგლას მარცხ. მხარეზე, სგუბზე თუტენგლდის დასავლ. კედლის მშრალი ღარი, ბლომადაა ქვის ჩამონაშალი. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ.*

სექტემბერი.

თუტეთრლაშ – კლდე (მესტია).

თუტეთრლარ – კლდე (ჟაბეში), მთა წანერისკენ: ა სანადირო კლდე, თეთნგლდის ჩრდ.-დასავლ. პყერაშა და თოთს შორის. ალაგ-ალაგ თოვლია შემორჩენილი ზაფხულობით. თუტეთრლარ „თეთრიანები“. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

თუტენთე კოჯარ (2) – კლდე (უშხვანარი, ხაჩეში) ს. უშხვანარ-ს ჩრდ.-აღმ., ხუალმის მარჯვენა მხარე ჰარეტის ზეგანამდე, კლდე თეთრი ფერის, გარშემო შერეული ტყით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმეურნე, ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

თუტენთე კოჯარ (2) – კლდეები. მარადთოვლიანი კლდეები ლაშლას მხარეზე. *რ. ა. ჩანქსელიანი, 27 წ., 1974.*

თუტემა – უბანი (ჭველიერი), მუკბანაიანების საგვ. ერთ-ერთი შტო ქვედა ჭველიერში. *შ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ., 1974.*

თუტლედ – ყანა, სათიბები (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის აღმოსავლ., ჟიბე ნაწლამსა და ღაროლარს შორის მდებარეობს, მის ქვემოთ სამარხილო გზა გადის. ვაკე, შიშველი რელიეფით. *ქორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ., მოსამს., 1971 წ. სექტემბერი.*

თუტრილდაშ (2) – ყანა, ღელე ლეხვდარეში) ს. ლეკვდარეშის ჩრდ.-აღმ. *გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.*

0

იბრაშერ – უბანი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

იბრაშე ნაკრაჟ – სათიბი (ხევრა) ჯეტრას დასავლ. ჯელღერას მარცხ. კალთაზე, იბრა ჭკადუას ნაკარვები. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

იდგანაშ – ყანა (ტეხიში) ს. ტუბიშის ბოლოს, დგას ფერმა კოლმ.-ისა, ჭოდლიერის (სახნავი) მარჯვნივ. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

იდგანარ – ყანა (იფხი), იფხშია, დამრეცი რელიეფით. *ე. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი, 1973.*

იდლიან – სოფელი (ხმ. ს.ს.). ხაიშის ს.ს.-ში შემა-

ვალი, მდ. ენგურის მარვენა ხეობის კალთაზე მდებარე სოფელი. მისი საშუალო სიმაღლე 850 მ-მდეა ზღვის დონიდან. სოფელი ვრცელია. იყოფა **ნენზიშ ნაკად** და **ტობაშ ნაკად**; მათ ჰყოფს პატარა ღელე – ნენზიშ ნაკიშ ტუბირა. არის 8-წლიანი საშ. სკოლა, კოლმეურნეობა და ტყის წარმოება. იცის კარგი ხილი – ვაშლი, მსხალი, ნიგოზი, ზღმარტლი, ტყემალი, ყურძენი (ადესა, ფრანგულა)... პირველი მოსახლე ყოფილან თობემერ (**ქობალიები** ლახამულიდან?). მდ. ენგურის მარჯვენა მხარე. *გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.*

იდლიანაშ ბოგ – ხიდი (იდლიანი). მდ. ენგურზე

გადებულია რკინის ხიდი, სამანქანო. გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ. ს. იდიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.

იდლიანაშ თარგლეზერ (იხ. თარგლეზერ)

იელი – სოფელი (ფარ. ს.ს.) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთის ტერასაზე. რეჯიბ ვარლამის ძე ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. ივლისი.

იელიდამ – გორა (კიჩხულდამ), ს. კიჩხულდამის აღმ. დასაწყისი, გზის ზემოთ (თოთელეშიდან მომავალი გზის), თხეროლშის დასავლ. გორაკია, ლეცხაჭ; ადრე იელობის საკულტო იყო. პატარა მინდორივითაა, ირგვლივ წიწვნარი (იხ. შავი ნაწერი!). თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ივან მახრობელ (იხ. ივან ათემცეველ)

იზგრამშ – სამოვარი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ენგურის ხეობის მარცხ. კალთაზეა. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ითილ – გორა (ხესხო) ს. ხესხოს აღმ. მთაზე. იყო ანძის მაგვარი, საჩვენებელი ნიშანი.

ითინ – მწვერვალი (დავბერი) ს. დავბერის სამხ., მდ. ენგურის მარცხ. კალთის ერთ-ერთი მწვერვალი. სამოვარ ყელბრის თავზე. აშენებულია ქვის კოშკის მაგვარი, თვალსაჩინოებისათვის. სიმაღლე 2840 მ. ზღ. დონიდან. კარგი სახედია იქიდან. ყველა მხარე ჩანს. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ითლგზანი – ყანა (ლახამულა) საცხოვრის ნოდამის ჩრდ.-დასავლ. სათიბ ლაქარის ზემოთ, ნაჭკვრას ქვემოთ. ნასახლარია ყარამან ჭკადუასი. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ითლგზანიშ ცხეკ – ტყე (ლახამულა) საცხოვრის ნოდამსა და საცხოვრის ძერხვამს შორის. მუხნარი ტყე, ყანა ითლგზანის ზემოთ. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ითნილ – გორაკი(იფრარი) ს. იფრარის ჩრდ.-ით, წიწვნარი ტყის ზემოთ, ქვანა ღალას გვერდით. სახედია იქიდან. გვერდები ითიბება, ყველაფერი ჩანს, რასაც თვალი გასწვდება. გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., ს. იფარი, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ითნარ – სამოვარი (იფხი) მთა ჰარეტში, საკულტო ადგილი, დგას ჰარტი თარგნგზელ (სამლოც-

ველო, დგას კოშკურა ქვებით). კ. შ. გვიჩიანი, 66 წ., ლატალი, 1973.

ითოლშ მოლ – სამოვარი (ბაბილი) მდ. ჩოლშურას მარცხ. კალთაზე. ქურასბედიანი ითოლას მზითვად მისცეს და დარჩა მისი სახელი. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.

ითილ – სამოვარი (მურშკელი) ს. მურშკელის ჩრდ., სამოვარ ქურდშ ნალგანის ზემოთ, ქედზე ≈ 1 კმ. ზემოთ. ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ილგმა – ყანა (ლაშთხვერი) დასახლების ქვემოთ, ვაკე ადგილია. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972. VII.

ილდანშა მურყუამ – კოშკი (ლაშთხვერი), ეჩხან ტაფშია, თავმონგრეულია, ილდანების საგვარეულოსია. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972. VII.

ილიშ დაბ – სამოვარი (ხევრა), ჭეტრაშია, ილია ჭკადუას ყოფილი ყანა. ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

ილიშ ლარა – სათიბი (ზაგარი) ს. ზაგარის სამხ.-აღმ., სათიბ ჟუწნიშშია. გადრანი ილიას ყოფილი სათიბი. გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ილშ ლალკან (იხ. ილშ ნალკან)

ილშ ნალკან – ტყე (შგედი) ს. შგედიდან აღმ. ლამზერილიდან ყუაჩგლშ ტუტიბამდე სამარხილო გზა. ამჟამადაცაა. ილა ფიფიას მიერ გაკეთებული. ადგილმრეწველობის გამგე ყოფილა. ჰქონია სახერხი, ამჟამად არაა. შუმან ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., კოლმ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ილშა მოლ – ყანები (ლადარვაში). ილა ტვილდიანის სახელობის ყანები ს. ლადარვაში. გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.

იმიდარ – სათიბები (ქვ. ჭველიერი) ცხენისწყლის მარცხენა მხარეზე, იყოფა ჟიბე და ჩუბე იმიდარ-ად. მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.

იმარე ლაროლ – სათიბი (ლახამი), ს. ლახამშია, ჟიბე ლახამის შუაში, დავაკებაა, სათიბია. იმა ანსიანის (უფროსი ოჯახისა) ყოფილი ადგილი. ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

იმარეშ დაბარ – საცხოვრისი (ლახამი) ს. ლახა-

მის, ჟიბე ლახამშია, შუა ადგილას, დავაკებაა, სახნავ-სათესებით, ბაღ-ვენახებით. იმა ანსიანის შთამომავალნი ცხოვრობენ. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

იმარეშ ლაროლ (იხ. **იმარე ლაროლ**)

ინასარულ – სათიბი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის აღმ. მთაში.

ინგური (г. Ингури) – მწვერვალი (მსტ.) მწ. ვახუშტისა და უნამუსოს გადასასვლელს შორის. სიმაღლე – 4200 მ. ზ.დ.

ინდიკვე ნაკრავზ (იხ. **ბერდგოლზნი**)

ინდიკომოლ – სამოვარი მდ. ჩოლშურას მარცხ. მხარეზე, ლიპარტელიანი ინდიკოს ყოფილი ყანა. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ინდიკუტეშ ნაკრავ – სამოვარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ინიშ – სახნავი (მელე), ს. მელეშია, დამრევი.

ინმოლ – სათიბი, ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალაშ მარცხ. კალთაზე. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*

ინმოლუშ (იხ. **ინმოლ**)

ინუშა მურყუამ – ნაკომკარი (ხალდე), ს. ჭალდეშია, ჩოფლიანების საგვარეულოს კომკი. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ინშიშ ლასფლაშ – სასაფლაო (იფარი), ნაეკლესიარ ინშიშ-შია, ჩეჩენრე ლასდგომში. დგას იფანი, ს. ზაგარის სამხ.-დასავლ. *მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ინშიშ ნაკ (იხ. **ინშიშ** – ზაგარი)

ინშიშ (იხ. **ინშიშ ზაგარი**)

ინშიშ – სერი (ფარი)

ინშიშ – სამოვარი (თავრარი) ს. თავრარსა და ნასოფლარ ლაშხრავშ შორის. საკულტო ყოფილა, ლეცხატ ლი. *უმანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ. კოლმ. ბრიგადირი, ს. თავრარი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ინშიშ – სამოვარი (ლაშხრავში) ნასახლარ ლაშხრავშის სამხ.-აღმ., სამოვარ ბადიორის გაგრძელება ჩრდ.-ით საკულტოა (ლეცხატ ლი). ნაეკლესიარია. წმ. იენის სახელობისო (მოსავლის – ფეტვის? ღმერთის სახელობის). *ვასილ ბურნაყის ძე ქალოდანი, 54 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ინშიშ – სამოვარი (ფარი) ს. ზაგარის სამხ.-დასავლ.

გორაა შიშველი, სათიბ დაბერის ჩრდ.-აღმ. ჩეჩენრე ლასდგომია. *მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ინშიშ (5) – ნაეკლესიარი (ლაშხერი) ს. ზაგართან გორაზე, ჩეჩენრე ლასდგომთან. ნაეკლესიარია. დგას იფნის ხე და ირგვლივ სასაფლაოა. *მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ინშიშ (იხ. **ინშიშ** – ზაგარი)

იორდანე მოლ (იხ. **იორდანე მოლ**)

იოსელიანშია მურყუამ – ნაკომკარი (ლაღამი), ს. ლაღამშია, ნახევარი კომკია, შუაზეა გაპობილი. ერთი ნახევარი მთელია. იოსელიანების საგვარეულოსი ყოფილა. ამჟამად არ ცხოვრობენ. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ირიშა მოლ – ყანა (ხელედი), ხელედშია, გაზდელიანი ირის სახელობის ყანა. *ილაშაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ირიშერ – უბანი (ხელედი), ხელედშია, ძულარეშის ერთ-ერთი კუთხე, გაზდელიანების საგვარეულო. *ილაშაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

იროდი მურყუამ – კომკი (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, კარგად შემონახული, გიგანების საგვარეულოსი. ამჟამად იროდი გიგანის კუთვნილებაა. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ირლულდ – სამოვარი (მესტია), ლექუა ლახუშია. *ზამირა დათიკოს ას. მარგიანი, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, დ. მესტია, 1972 წ. VIII.*

ირლულდ (2) – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალაშ მარცხ. კალთაზე, ტყიანია. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*

ირეთარ – კლდე (ცალდაში). წანრგლას მარცხ. კალთის კლდე, თუთენალს ჩრდ.-აღმ., ნივალური ზონაა. მყინვარიცაა და კლდეებიც. *პავლე ბითეს ძე ზურეზიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ირეთარ – კლდე. ტუიბერის ხეობის მარცხ. კალთის კლდე. შიშველი კლდეა და ქვემოთ შგერიანია (მთის). *პავლე ბითეს ძე ზურეზიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ისგილდ – სამოვარი (მურყმელი) ს. მურყმელის

სამხ-აღმ., ქუთუმერის მარცხ. მხარეზე. ფერდობია მაღალი. *ნასო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ისგლერ (იხ. **ისგლურ**)

ისგლიდ (იხ. **ისგილდ**)

ისგლურ – სამოვარი (ხე) ს. ჯეს ჩრდ.-დასავლ. სამოვარ ქმერის ზემოთ, ფიჭვნარი ტყით. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., კოლმ. თავ-რე., ს. ჯე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ისგულდაშ // **ვისგილდაშ** – სამოვარი, ფერმის ეზო (ფარი), მდებარეობს სოფლის ბოლოში, მწირი და ხრიოვი ადგილია. ადრე აქ ყანა ჰქონიათ, მაგრამ ცუდი მოსავალი მოდიოდა და სამოვრად აქციეს. „ისგულდაში“ ნიშნავს „შუალას“. პირველად ამ ადგილს, ალბათ, „ვისგულდაში“ ერქვა, რაც „მაჟალოეთს“ ნიშნავს და მართლაც, სამოვრის კიდეში ახლაც დგას დიდი მაჟალო. შემდეგში კი სახელს ფონეტიკური ცვლილება განუცდია და ახლა გვხვდება ფორმით „ისგულდაშ“.

ისგაღლ (იხ. **ისგაღლდ**) – სათიბი (მესტია) აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. ჩამოუდის ზარგში ტუბი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ისგაშ ზენ – სამოვარი (თოთან) მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, სამანქანო გზის ქვემოთ, თოთანს აქეთ ხაიშისკენ. *გაიოზ თათსავის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ისგაღლ – გზა, სათიბი (მესტია) მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. სათიბ ზარგაშიდან ჩრდ. სათიბიც არის გზის ბოლოს. ზარგში ტუბი ჩამოუდის. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ისგელდაშიშ თარგლეზერ – ნაეკლესიარი (ფარ. ს.ს.). ს. ფარიდან ღემდერის გზაზე, ნახევარი კმ-ის მანძილზე მუხის ქვეშ ახლაც შეინიშნება ნანგრევები. ეკლესია თლილი კირქვით ყოფილა აგებული. ამჟამად შემონახულია სვეტები. წარწერებს და სხვა რამეს არ მოუღწევია. „ისგულდაშიშ თარგლეზერ“ – „ისგულდაშის მთავარანგელოზი“. *გიორგი ნარსავიძე, 86 წ., 1965.*

ისგელდაშიშ ჯიჰრა – მუხა (ფარ. ს.ს.). „ისგულდაშის თარგლეზერის“ ნანგრევების თავზე. ტოტები გაუშლია უზარმაზარ მუხას, რომლის

სიმაღლე 18-19 მ-ს აღწევს. მუხა ეკლესიის დანგრევის შემდეგაა ამოშლილი. *გიორგი ნარსავიძე, 86 წ., 1965.*

ისგელდაშ – სამოვარი (ფარი) ს. ფარის ჩრდ.-დასავლ. სამოვარ ლატუბას ზემოთ. ვაშლოვანია, ფერმა. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ისგენდერ – სამოვარ-სათიბი (ქაბეში) ს. ქაბეშის სამხ., ეკლესია მაცხუარის ზემოთ – სამხ.-დასავლ. ფერდობია. გარშემო ტყეა შერეული. ტუბირას მარჯვ. კალთაზე. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1071 წ. სექტემბერი.*

ისკალ – ტყე (სვიფი). ს. სტიფის სამხ., სამოვარ ლალების სამხ. შერეული ტყეაა (ნამენარიც). პატარა მდელოცაა, ძველი მონადირეები იქ იხდიდნენ გიორგობის დღესასწაულს (ლიგერგის). ნახევარი კალოს ოდენააო – ისგ-კალ. *მოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., ს. ს. თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ისკალდ (იხ. **სკალდ** – ხელედი)

ისკანჩუ – სამოვარი (კახურა) ს. კახურას ჩრდ.-დასავლ., ლასკადურას მ არცხ. მხარეზე. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ, 1974.*

ისკ-ლეწფარ – გზა (თეკალი) თეკალის სამხ. მთისკენა გზაზე, წიფლნარი, შუა გზაა. *ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.*

ისკრიშ ლამარაშ – საყდარი (ისკარ) სოფლის ცენტრში, ბარბოლის ეკლესიის ადგილი. ადრე სასაფლაოც ყოფილა. „წმ. მარიამისა“. *აკაკი ფაცის ძე აფრასიძე, 27 წ., სტუდენტი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ისკარ – სოფელი (ეც. ს.ს.), დასახლებული უბანი ს. ეცერში. დასავლ. ესაზღვრება ს. ფხოტერ, აღმ. – უღუბალ, ჩრდ.-სამხ. – ბარშ, სამხ. – სამანქანო გზა. არის საშ. სკოლა, ს. საბჭო, კოლმეურნეობის გამგეობა, ფოსტა, კლუბი. 41 კომლია. ცენტრალურიაო და ამიტომ (ნენსგაჩუ ლი ი ეჯლა ხაშხა ისკარ – ისგლისგა ლი) (?). *ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ისკაშ – სათიბები (ჭველიერი) ს. ჭველიერის მთაში. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ისლამიშ დაბ – ყანა (ქვ. ვედი), საცხოვრის ჟიბე ვედიში, ჭყიბთანაა სამხ.-დასავლ. ისლამ ჭკადუასი (ნაკაშ ისლამ) ყოფილა. *უმარ როზანის*

დე ჭკადუა, 56 წ., პენს, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ისმამო ბაჩ – ლოდი (ლეწვერი), ს. ლეწვერშია, დასახლების ზეომთ. არყის გამოხდის დროს ისმა სუბელიანის დასაჯდომი ქვა. ჭუედშია (სამოვარი). *იანსონ სოზარის დე სუბელიანი, 60 წ., ტყისმცველი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.9.1970 წ.*

ისპენდიკ – ვაკობი (ჯორჯვარი) იფარსა და ჯორჯუწარს შორის, მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, სამანქანო გზის ორივე მხარეზე. ვაკე ადგილია გრძელი, ზოგან ნიგვზნარია, ზოგან ღუმრწრ. ისპენდიკ „კირისმაგვარი ქვა, რომ-ლესაც წვავენ და კირად იყენებენ“. *პარმენ გიორგის დე ჭკადუა, 77 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ისპენდიკიშ ზენ (იხ. ისპენდიკ)

ისრარიშ ღარ – ღელე, სათიბი (კურხვაიში) ნაკრას მარჯვ. მხარეზე, ს. კურხუაშშია, სათიბ სგიმელდარის ჩრდ. *არსენა სიმონის დე გვარამიანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ისაჯი ღარა – სათიბი (ლაჰილი), ს. ლაჰილშია, ვინმე ისაკის ყოფილი სათიბი, დასახლ. ზემოთ. *ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ისაყი მალქორაშ – სათიბი (ქაბეში) ს. ქაბეშა და ლეჟა ლახუს შორის, ისაყ გულბანის სათიბი. *ჭიჭიკო ივანეს დე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ისგნდერ – სათიბი (ხელედი), ხელედშია, დაშხირის მარჯვ. მხარეზე. ისგლდერ > ისგნდერ ? *ილამაზ ნიკოლოზის დე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

იფარ (იხ. იფარ)

იფდერ – სათიბები (სპარდიში) მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. იფნარი არაა, თხმელა – კი. იფის კუნძებილა და-რჩნილი. ეკუთვნის: რატიანებს, ფალიანებს, ნაკანებს, ჩართოლანებს, ჯაფარიძეებს. *ავთანდილ ანდრიას დე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

იფდრიელი (იხ. იფდერ)

იფიშ – ყანა (ლაშხრერი) სუთფს ზემოთ, ყოფილა დიდი იფანი (ლაჭრა), სახელიც აქედანაა. „იფნისა“. *აკაკი ნესტორის დე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

იფნადაბარ – ყანები (ქახუნდერი) ს. ქახუნდერში,

იფნა არ დგას. ადრე ტყეები ყოფილა.

იფრიერ – სახნავ-სამოვარი (მაზერი) სოფლის სკოლის ზემოთ, ლატობას ჩრდ. ფლორის მიხედვით. *ჯულაბ გრიგოლის დე კვიციანი, 73 წ., პენსიონერი, ს. მაზერი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

იფრიშ თხუმ – სამოვრები (იფარი) ს. იფარიდან ს. ჯეურა (ჯელრა)-სკენ მიმავალ გზაზე, სოფლის ბოლო – ეკლესია ქრისდე იფრიშამდე. ვაკესავითაა, სამოვარი, ხილნარი – პანტა ვაშლი, მსხალი. *სეითბე უმარის დე ჭკადუა (სურუძე), 66 წ., მჭედელი, ს. იფარი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

იფრიშ ტუბი (იხ. ტუბი – იფარი)

იფრალ – სოფელი, მდებარეობს ამაღლებულ ადგილზე და მთელი დღის განმავლობაში მზის გულსაა მიშვერილი. ზაფხულში სიცხეა აუტანელი. სახელწოდება წარმომდგარია ზმნისაგან „იფრალ“ ე. ი. „უკვე ხმება“, „გახმობამდეა მისული“. ზედმეტი სიცხისაგან აქ თითქმის გახრიოკებულია ადგილი. ძალიან ღარიბია მცენარეული საფარით. მართებული სახელია. *თემურყან რაჟდენის დე დადვანი, 97 წ., 1965 წ. 17 აგვისტო.*

იფრალ – სოფელი (კალა) მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, სამანქანო გზიდან 1 კმ. დაშორებით. დგას 1 კომპი ბესულშა მურყუამ. ეკლესია თარგნგზელ. ცხოვრობენ მარგველანები, დადვანები, პირველები, აველიანები, გასვიანები, ხარძიანები. თესენ კარტოფილს, მანაშს, ჭემინს. ითესებოდა: კვეცენ-მწკუ ანუ ნამჟღეროშ, ლეფხა, მაწრან, ხულუგ. იფი არაა. სიმაღლე ზღვის დონიდან 2050 მ. *გემა ანდრიას დე მარგველანი, 61 წ., პენს., ს. იფრარი, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

იფსელანი – ტყე (ნაცული) ს. ნაცულში, ფოთლოვანი.

იფხ – სოფელი (ლატ. ს.ს.). ლატალის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი. ცენტრიდან ჩრდ.-დასავლ. გვარები: გუიჩინწარ, ნანსყნწარ. იყოფა სამხუბებად: ჯარაშა – გვიჩიანების საგვარეულო სამო, გუიჩინწა – გვიჩიანების საგვარეულო სამო, უოტაშა – ნანსყანების საგვარეულო სამო. *კონსტანტინე შავარდენის დე გვიჩიანი, 66 წ., პენს., იფხი, 1973.*

იფხალდ – დასახლებული უბანი (წანაში). ს. წანაშშია (ქვემოში). *ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.*

იფხალდარ – ყანები (წანაში), ს. წანაშია, მდ. ხელედულას მარჯვ. მხარეზე. იფხალდის ყანები. *ნაწილი გელას ასული ლიპარტელიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. წანაში, ხელედის ს.ს., ლენტეხის*

რ-ნი, 1974.

იფარ – სოფელი (ლხმ. ს.ს.), მდებარეობს მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, მდ. ჯეჭრუშ ტუბისა და იფარიშ ტუბის შორის. ვაკე ადგილია, ხილნარი – ვაშლი, მსხალი, ნიგოზი, ვენახი. 8 ოჯახია, ლახამულას ს.ს.-ში შედის. დასავლეთის მხრიდან წიფლნარი ტყეა. იყოფა ჩუბე იფარ-ად და ჟიბე იფარ-ი. არის ეკლესია – **ქრისდე იფარიშ** – ორი ხატით. *სეითბე უმარის ძე ჭკადუა (სურუძე), 66 წ., მჭედელი, ს. იფარი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

იფარ – ყანა (მახაში) ჩიხარემის ს.ს., ს. მახაში. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

იფარ – ყანები (მაცხვარიში) ს. მაცხვარიშის ჩრდ. ახალი მოსახლეობა. იფარი ამჟამად არაა. *გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.*

იფარ (2) – სოფელი (იფრ. ს.ს.), იფარის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი მდ. კალა ჭალაშ მარცხ. კალთის ტერასაზე. ცხოვრობენ პირველწარ, გულბანარ, ი ხაჭუნარ, ხვიტან (1 ოჯახი). დგას ჯგერწაგ-ისეკლესია. ვიცითო გიორგობის თვე. არის წიგნებიც და ხატებიც, თასები, ყანწები ვერცხლის. იდგა იფი დიდი, მგარამ ჩამოხმა და ამჟამად სკოლის ეზოა. საერთოდ იფები არის. *ლუკუა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ნაკ-იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

იყოფა ორად: ჟიბე ლაკა, ჩუბე ლაკა. ფიქლებიანია, განსაკუთრებით ზემო მხარეში, ტყესთან. *რიდა ბესის ასული ფირცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1972, IX*

იშმაგიაშა მურყუამ – კოშკი (ქვ. მურშველი). ს. ქვემო მურშველშია დაცული კოშკი ქურდიანების საგვარეულოსი. *გურამ ალექსანდრეს ძე ქურდიანი, 34 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

იჩხანთე დაბარ – სათიბები (ლენტეხი) ცხენისწყლის მარცხნივ.

იფხალდარ – მოედანი (ნესგუნის) ნესგუნის ცენტრალურ ნაწილში, იდგა მსხალი, რაც მოხუცების თავსაყრელს წარმოადგენდა. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

იფხალად – სათიბი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

იფხარალ – სამოვარ-სათიბი (ლეკოსანდი) ს. ლეკოსანდში, **იფხ** არის.

იფხარალ – ყანები (ბენიერი), ს. ბენიერშია, მსხლე-ბიანი.

იფხარალ (3) – მთა (ლემზაგორი), ს. ლემზაგორის საზაფხულო მთა. **იფხ** („მსხალი“) არაა.

იფხარიელ – ტყე-სათიბი (ჩვაბიანი) ს.გ ჩვაბიანის დასახლების სამხ.-დასავლ., სამანქანო გზის ქვემოთ, აგი ლწარაშ ზემოთ. მსხლეები დგას, არის წიწვნარი ტყეც. *არჩილ დავითის ძე გიგა-ნი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი/ 1971 წ. სექტემბერი.*

იფხგნდერ – სათიბ-სამოვარი (სოლი), ს. სოლშია, დასახლების სამხ.-აღმ., სამანქანო გზის ქვემოთ. მსხლეები ცოტაა შემორჩენილი. იყო ბლომადო. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972 წ. სექტემბერი.*

იფხგნდერ (2) – სათიბ-სამოვარი (ქაშვეთ-ლაშ-თხვერი) ჭალაშ მარჯვ. მხარეზე, მსხალნარე-ვია. ფერმის ნაგებობებია. *ვახტანგ გრამიტო-ნის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

იფხგნდრი ფელტ – ფერდობი (კაერი) ს. კაერის სამხ. სამანქანო გზის ქვემოთ. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

იწ – სათიბი (ლობი) ს. ლობში.

იწ (2) – სათიბი (მელე) ს. მელეს აღმ. წყლის მარცხ. ჩიხარემის საზღვართან. იყოფა **ჟიბე** და **ჩუბე** **იწ**-ად.

იჭან მახრობელ – ეკლესია (იელი), ს. იელიშია, ასკარდის უბანში. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

იჭანე მურყუამ – კოშკი (ჰადიში), ს. ჰადიშშია, ივანე ავალიანისა. *მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

იჭანეა გიმიშუ – სათიბი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშის სამხ.-აღმ., ტყის ზემოთ. ივანე კახიანის სათიბი. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

იჭანეა ლეჯიხ – სამოვარი (ყარიში), ს. ყარიშშია, ლიპარტელიანი ივანეს ყოფილი შემონაკოდი. ლიჯიხი „შემოკოდვა, კანის შემოცლა“. *დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.*

იჭანი მოლ – სამოვარი მდ. ჩოლშურას მარცხ. *მეშველიანი ივანეს ყოფილი ყანა. ჯ. რ. მეშველი-ანი, 50 წ., 1974.*

იჭანოშა მოლარ – სახნავი (ტვიბი) ს. ტვიბში, ივანე

- ზურაბიანის ნახოვარი. ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1978.
- იჭანა მოლულდ** – სამოვარი (ბაბილი) ლეზიონის დასახლების სამხ. ქურასბედიანი ივანეს ყოფილი სამოვარი. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.
- იჭლშიერ** – სათიბ-სამოვარი (ლესთავი), ლესთავშია, ფუშყერის მარცხ. მხარეზე, სამანქანო გზის ზემოთ. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლესთავი, 1972.
- იჭან ათმცეშელ** – ეკლესია (ლახირი). ს. ლახირის დასახლების აღმ. ეკლესია. მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.
- იჭანდეგი** – ტყე-ბუჩქნარი (ჩაქაში) მდ. ქვიშირის მარჯვენა მხარეზე, არყნარი ბუჩქებით. სამოვარიცაა, შგერიანი ადგილიც. იჭანდეგ (საკ. სახ.). პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.
- იჭანდეგიში სიკუ** – სერი (ჩაქაში) მდ. ქვიშირის მარჯვ. კალთაზე, ტყე-სამოვარ იჭანდეგი-ის სერი. პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.
- იჭანი ღორა** – სათიბი (სოლი) ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ., მთა შიხულდშშია, გვარი უცნობია. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.
- იჭანილ მურყამ** – ნაკომპარი (მაგარდელი) ს. მაგარდელის დასაწყისში, გზის ზემოთ, ვინმე იჭანილასი, გვარი უცნობია. საკ. სახელის მიხედვით. ივანე ბეჟას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.
- იჭანიშა** – უბანი (მაცხვარიში), ს. მაცხვარიშის ერთ-ერთი თემი სტეფლიანების საგვარეულოდან. გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალის ს.ს., 1973.
- იჭანიშა მურყამ** – ნაკომპარი (მარცხვარიში), ს. მაცხვარიში იყო, დაუნგრევიანთ, ამჟამად ძირითადად არაა. მასზეა დაშენებული. ყოფილი სტეფლიანების საგვარეულოსი. გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.
- იჭანლ** – კლდე (ლატ. ს.ს.). ლაჰლა ჭალადს სათავე, საჯიხვე კლდეა. გ. გ. გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.
- კა – ახოები (დურაში) ს. დურაში, ფერდობი. კ. ბენდელიანი, 1978.
- კა – კლდე უშბის მარცხ. მხარეზე, შდუგურას მარჯვნივ, კლდიანი რელიეფით. კა „ფიქალი“. რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.
- კა – კლდე (უშგული) ს. უშგულის სამხ.-აღმ. წვილი ლასგვრას იქით. ფიქლებიანი კლდეა. პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.
- კა – კლდე მთა ლეფურის თავზე (ცხუმარის სამხ.). კლდიანია დგილია, ფიქლის კლდე. „ფიქალი“. შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.
- კა – ხევი ჭალადს მარჯვ. კალთაზე, მგვარა ადგი, ტუბი ლი, სგიმ ი ანდრი. ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ევერის ს.ს., 1973.
- კა (6) – სამოვარი (მაცხვარიში), კლდე (ცხუმარი, უშგული, ბეჩო), ხევი (უსგვირი), ახო (დურაში) ლაჰლა ჭალადს მარცხ. კალთაზე, ლეკპრა
- ლი. გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.
- კაბარჯ** – სამოვარი (ჩაქაში) მდ. ქვიშირის მარჯვ. მხარეზე, ფერმის ქვემოთა სამოვრები. ადრე ყანა იყო. იცის ფიქლის ქვები, ყავრის მაგიერი. კა-ბარჯ (?). ილია ერმლოვს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.
- კაბაი დაბ** – ყანა (მელე), ს. მელეშია.
- კაბერი (შ) ნამწყედუ** – კლდე (ფარ. ს.ს.), სამოვარი მთა ლალცაძისა და მთა ლადეშალს შორის. ვინმე კაბერი გადავარდნილა, გვარი არ იცნა. მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ლეშდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.
- კაბოლანი** – ტყე (ლახამულა) ენგურის მარცხ. ნაპირსა და სათიბ ლუმირმიყს შორის, შერეული ტყეა. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.
- კაბერჯილ** – სათიბი (ჰეზუდი) ს. ჰეზუდის სამხ.-დასავლ., სათიბ ჩხეტერის დასავლ., სათიბ-სახნავ ლაურის ქვემოთ. ჰგავს მოყვანილობით

კაბერჯს – ორივე მხრიდან ტყე აკრავს ფრთე-
ბივით. კაბერჯ (ყაბერჯ < *ყა-ბერჯ < *ყა-
ბარჯ(?)) ყა – მეგრ. ტოტი). *ზაგამბე სამსონის ძე*
ფარჯველიანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი; მე-
სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კაერ-ლექუზნ – ყანა (სოლი), ს. სოლშია, დასახლე-
ბის ჩრდ.-აღმ., სამანქანო გზის ზემოთ. კაერსა
და სოლს შორის გზის ზემოთ. *რომანოზ ალ-ძე*
ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972. IX.

კავშო ლეგგიბ – სოქნარი (ზ. ვედი), მთა ტობარში.

კაზაგარ – კლდე (ლახუშდი) მთა მუბსა და
ლახუშდოდს შუა, ფიქლიანი კლდე. მის
თავზეა ცარცრკოჯ. *გიორგი ანდრიას ძე ფირ-*
ცხელიანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.

კაზანი – მთა (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმი-*
კური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.

კაზარმა მოლ(არ) – ყანები (ლაღარვაში), ს. ლა-
ღარვაშშია, იდგა „ყაზარმა“ ჩაკვეტაძე კუკუ-
ლასიო. *გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.*

კაზლანი – ყანები (ჰებუდი), ს. ჰებუდშია, ტუბი-
რას (სოფლის წყალი) ორივე მხარეზე, ყანებ
დალიშ დაბარშია. *ზაგამბე სამსონის ძე ფარ-*
ჯველიანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მესტი-
ის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კაკ – ყანა (მაგარდელი) ს. მაგარდელის სამხ., ჟიბ-
დალის თავზე. კაკ „ნიგოზი“ – ფლორის მი-
ხედვით. *ივანე ბექას ძე მილდიაი, 99 წ., პენ-*
სიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მე-
სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კაკაჟმა ნალზიგი – ნასახლარები (ლაღარვაში), ს.
ლაღარვაშში ლიპარტელიანების ნასახლარი. *გ.*
ბ. ქურასბედიანი, 1976.

კაკაჟმერალ – უბანი (კახურა) ს. კახურაში, ლი-
პარტელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი
შტო. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

კაკიჩაშა მურყუამ – კოშკი (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანშია,
ეჩხე ფაყშია. ქონგური მონგრეული აქვს. კაკიჩა
ხაჭვანის სახელობის. „კაკიჩაანთ თემისა“. *გი-*
ვი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამსახ., უშ-
გულის ს.ს.ნ, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

კაკნარ – ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალაშ მარცხ.
კალთაზე, შერეული ტყით. *ვახტანგ გრამი-*
ნის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.

კაკნარი კოჯ – კლდე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი).
ჭალაშ მარცხ. მხარის კლდე. *ვახტანგ გრამი-*
ტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.

კაკოშანი – უბანი (ტიტა), ს. ტიტაშია, სახმ., კაკო
ვიბლიანის საკრამიდაძო და კოლმურნეობის

სათიბ-სახნავი ადგილებია. ვაკე, ვაშლნარი,
ნიგვზნარი. ეწევა მეფუტკრეობას. მდ. ჭუბრუ-
ლას მარცხ. მხარეზე. კაკოაანთ (/ / ბაკაანთ –
ბაკა ვიბლიანი) – ცოცხალია, ბაკა – გარდა-
ცვლილია (სახლის უფროსი). *ნოდარ თებეჭის*
ძე ცინდელიანი, 21 წ., მექანიკი, ს. ტიტა, ჭუ-
ბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.

კაკოი დაბარ – ყანები (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარ-
შია, ნაკარის ყანებშია. კაკო კვანჭიანის ყოფი-
ლი ყანა. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

კაკრე თხუმე ღარ – სამოვარი (ჭერი) ს. ჭერის ზე-
მოთ, ყანებს ზემოთ, მშრალი ღარია ქვემოთ.
კლდის ქედებს შორის. ნიგვზნარია. მის თავზე
წყაროები მოედინება, ქვემოთ იკარგებიან. *ჟვა-*
ნია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

კაკუშანი – ტყე (ზაგარი) მდ. ჯენის მარცხ. კალთა-
ზე, სათიბ ნაღზაურის სამხ. *გაიანე ჯამეთის*
ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მე-
სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კაკფერ – სათიბი (ნესგუნი) ს. ლენჯერის ჩრდ.-და-
სავლ. ფუშყურის სათავის მარჯვ. მხარეზე.
რელიეფურად მრგვალი ადგილია (კაკვ „კე-
ფასავით, მრგვალივით“, შდრ. გუიჯ თავისა –
თხუმე გუიჯ). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გუ-*
ლედიანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

კაკშა საუნაშ – სათიბ-სახნავი (გულიდა), ს. გული-
დაშია, აღმ., ქურასბედიანების საკუთრებაა.
თინა ბესარიონის ასული ქურასბედიანი, 30 წ.,
მოსამსახ., ლენტეხის ს.ს., 1974.

კაკშო ღარ – სამოვარი (ლაგვიში ჭალა) ს.
ლაგვიში ჭალაშ აღმ. ფერდობი, ღარია ქვე-
მოთ უფრო ღუმირ გარ ხაგ. დგას დიდი ნიგო-
ზი და მან განაპირობა სახელიც. *ვარლამ გრი-*
შას ძე კვანჭიანი, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მე-
სტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

კაკანი – ყანები, გორაკი (ნაკ-იფარი) ს. იფარის ქვე-
და კიდეში, ვაკე ადგილი. ენგურის მარცხ.
კაკინდის მცენარე ხარობს, ქვემოთ მოედინება
მჟავე წყალი. კაკინდ // მინკ „ბლისმეაგვარი
ხეა, იჭმევა ნაყოფი“. *ლუკუა ბესის ძე გულბა-*
ნი, 88 წ., პენს., ს. ნაკ-იფარი, მესტიის რ-ნი,
1971 წ. აგვისტო.

კაკიშა მურყუამ (3) – კოშკი (მურყმელი, ჟიბიანი) ს.
მურყმელის აღმ., დაუზიანებელი კოშკი ბაჯუ
კაკრიამვილისა. *ნასო დავითის ძე კაკრიამვი-*
ლი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივ-
ლისი.

კალ – კალო (ლელბაგი) ს. ლელბაგის დასახლების ქვემოთ. კოლმ. სალენი ადგილი –კალო. *ჟ. დ. აბდეღანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

კალ (2) – კალო (სიდიანარი, ლელბაგი) ს. სიდიანარის დასახლების ზემო ყანებშია კალო სოფლის. *კალო ა-დე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

კალადშ – სამოვარი (ნასოფლ. ლაშხრაში) ნასოფლ. ლაშხრაშის ჩრდ. საბალახო ლატგრხანალის ჩრდ.-აღმ. დავაკებაა, ალპური სამოვრების დასაწყისი. დგას კარვები. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კალამუშარე ლარა – სამოვარი (თეკალი) ს. თეკალის აღმ. *ი. გ. გარდაფხაძე, 69 წ., ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.*

კალაუერ – ბაღი (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერში, დამრეცი რელიეფით. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

კალე დაბარ – ყანა (მელე) ს. მელეში, ვაკე ადგილია.

კალოდარ – უბანი (ახალშენი), ს. ახალშენის ერთ-ერთი კუთხე, დასახლების თავში. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974.*

კალოდილწლე შურ – შურო (მაზაში). ს. მაზაში შურო კალოსამაგვარი ადგილებით. **კალოდ** „პატარა კალო“. *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*

კალოდილწმორელ – მჟავე წყალი (ზ. ბავარი), ჟაბე ბავარშია, სამოვარ კალოდილ-თანაა. *შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

კალპეტი ბოგ – ხიდი (თეკალი). ს. თეკალიდან მამისკენ მიმავალ გზაზე, ლაშხურზე, ვიწრობაზეა გადებული ხიდი. *ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. გ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.*

კალულდ – თავსაყრელი ადგილი (ლაბსყალდი), ლაბსყალდშ თარგლეზერის ძირში თავსაყრელი ადგილი, სუიფის მნიშვნელობით. „პატარა კალო (ეზო ?)“. *ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კალულდარ – სათიბ-სამოვარი (დავბერი) ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. პატარა ვაკე ადგილები. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

კალულდარ – სამოვრები, მთა ანდრიანშია, მრგვალი, კალოსებური სამოვრებია. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელაი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

კალულდარ – ტყე, ს. კალასა და ს. უშგულის საზღვარი, მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე. ვაკე და ფერდობი ადგილით. კალულდარ „კალოები პატარა“. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971. წ. VII.*

კალულდარ (5) – სამოვარი (ფარ. ს.ს., ლახუშდი), სათიბ-სამოვარი (დავბერი), ტყე (მურყმელი), სათიბი (ჟაბეში) მთა ცაგდერის გაგრძ. სამხ.-დასავლ. გორაკის დასავლ. კალგულდარ ხარ პატარ-პატარა, ლაწრეჭი ლი. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კალუმოლწ ნაჯოგ – სამოვარი (ბაბილი) მთა ნალიშში, კალუმას საჯოგე (ლიპარტელიანი გვარად). *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

კალშიმ ლახტ – სამოვარი მთა (ეც. ს.ს.), სამოვარი მთა უგრანშ-ის სამხ. დგას 3 კარავი. „კალ(ა)შის მთა“. *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კალშიმ ტვიზ (იხ. მაქელდანი)

კალშიმ ტუბიზ (2) – ხევი (გვალდერი) (იხ. მაქელდანი) სოფლის დასავლეთით, მთა ბეჩლადან მოედინება, კალშიმ ტუბიზ ჰქვია ლალქტერი ტუბიზამდე ანუ მაქელდანი-მდე, შემდეგ ლალქტერი ტუბიზს ან მაქელდანი-საც უწოდებენ. ეკუთვნის ს. კალშის მცხოვრებთ. *ემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1869 წ. ოქტომბერი.*

კალშიმ შუკვ (იხ. ლანწგრანშ შუკვ)

კალჩუქან – სოფლის მოედანი (ლაღამი) ს. ლაღამის ცენტრში, თავშესაყარი ადგილია. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

კალწ ჭალწა (იხ. ენგური) – მდ. ენგური, რომელიც ჩამოუდის ს. კალასა და მის უბნებს სამხ. მხრიდან. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., კოლმ. თავ-რე., ს. ჯე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

კალწ – სოფელი (ეც. ს.ს.), იყოფა ჟიბე და ჩვაბე კალწ-ებად.

კალრდ – მოედანი (ჰადიში), ს. ჰადიშია, ლამპრობ იციან გზის ქვემო მაცხოვრებლებმა. თავსაყრელიცაა სოფლის. *მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მე: სტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კალრდ – სათიბი, ასკარდშია, ვაკე ადგილია, ფრენბურთსაც თამაშობენ. *რ. ვ. ხეიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. VII.*

კალრდ – სამოვარი (მესტია) მესტია ჭალწას მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. საუბ ზუგუტს ქვემოთ. კალოს მაგვარი მინდორია. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

კალრდ – სამოვარი (ჟამუში), ს. ჟამუშის დასავლ. სამხ. მდ. მულხურას მარჯვ. მხარეზე. ვაკე, კალოსებური ადგილია ფერდობზე. მის მიდამოებს **კალრდარ** ჰქვია. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კალრდ (6) – საკულტო (ჭველფი), სამოვარი (ჟამუში, მესტია), სათიბი (იელი), მოედანი (ჰადიში, მესტია) ს. ჭველფში, თენების დღეს სალოცავად მიდიან, სათიბშია. ჯირა დგას. *დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.*

კალრდარ – სამოვარი მთა ლემ მრლში. დავაკება, საქონელიც რჩება ხოლმეო. *ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ.გ, ნ. გ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.*

კალრდარ (2) – ყანა (სასაში) ს. სასაში, ნამოსახლარებია.

კალრდარ – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. **ჭაფვირ ხაგ.**; ვაკე ადგილით. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კალრდარ – სათიბი (ჟაბეში – განმარტება იხ. **კალულდარ**)

კალრდარ – სათიბ-სამოვარი (ლაღამი) ს. ლაღამის ზემოთ, ფერდობი ვაკენარევით. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

კალრდარ – საკარვე ადგილი, ლექუ ლახუშშია, ალპურ სამოვარზე. დგას კარავი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლეხთაგი, 1972.*

კალრდარ – სამოვარი (მურშკელი) ს. მურშკელის ჩრდ.-აღმ., ვაკე კალოსებური 4 ადგილას. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კალრდარ – სამოვრები ს. ჟამუშის დასახლების სამხ., მულხურას მარჯვ. მხარის ფერდობები. აქვს კალოსებური ადგილი – კალრდ, რომლის მიდამოებს **კალრდარ** ჰქვია. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კალრდარ (7) – სათიბი (წვირმი, ჟაბეში, ბოგრეში), სათიბ-სამოვარი (ლაღამი), სამოვარი (მურშკელი, ლეხთაგი, ჟამუში) ს. წვირმის აღმ. ვაკე ადგილია, პატარა. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კალრდარ – საკულტო ადგილი (მამი), ს. მამშია, დავაკება კალოსავით. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*

კალულდარ – სათიბი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ., ჟიბე ლაბირღვის სათიბის ზემოთ – სამხ.-დასავლ., ვაკე ადგილებია. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კალტარ – მთა კარვებით, სადგომი, ფუშყვერის მარცხ. მხარეზეა, სადგომადაა გამოყენებული, დგას კარვები. კალოებივით ადგილია. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

კალტარ – გზა, სამოვარი (ლაბსყალდი) ს. ლაბსყალდის სამხ. (აღმ.) გზა მთისკენ მიმავალი, მინდორია (დაახლ. 2000 კვ. მ. (?)). მწყემსები თავს იყრიან მწყემსობის დროს, მოსაცდელი ადგილია. კალტ „კალო“, მაგრამ კალო არაა. ჩანს, მინდვრის მნიშვნელობით იხმარება. *კალტარ „კალოიანი“ (?). ბასილო თავას ძე გულსიანი, 57 წ., მეტყვევ, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კალტარ – სამოვარი მთა (ლახირი) ს. ლახირის ჩრდ.-აღმ., ჯერაშის მარცხ. კალთზე. დავაკება. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 239 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კალტარ – ყანები (წანაში), ს. წანაშია. *ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.*

კალტარ (5) – სამოვარი (ბაიარი, ლახირი, ლაბსყალდი, ნესგუნი), ყანა (წანაში), ს. ბაიარი, დასახლების ზემოთ. დავაკება, სახნავი იყო ადრე. *გ. შ. ჩანესელიანი, 20 წ., 1974.*

კალგლდ – სამოვარი (ქედანი) დასახლება ქედანის ზემოთ, ვაკე ადგილია მომცრო, სადაც ხორბალს აკლანტიუხ. „პატარა კალო“. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

კალგლდ (2) – გზა (ლეზგარა) სათიბ ლეყარაღლის ჩრდ.-დასავლ., ადრე კალო ყოფილა, ამჟამად გზა გადის. *კალგლდ „პატარა კალო“. მკვა ამიიზის ძე ქაღდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს.*

ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კალგლდარ – ვაკობი (გვალდერი) წესილის აღმო-
სავლეთით, სათიბ ლაშგენიარს ესაზღვრება,
პატარა კალოსოდენა, გამოყენებულია საჭირო
მასალის დასადებად (ტყიდან მოზიდულისა,
სანამ მიაღწევდნენ სოფლამდე?). „პატარა კა-
ლოები“ (ეზოს მნიშვნელობით). *ემუზა დავი-
თის ძე ჩხეტიანი, 91 წ., პენსიონერი, ეცერის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 196, წ. ოქტომბერი.*

კალგლდარ – სათიბი (ლელბაგი) ს. ლელბაგის და-
სახლ. ქვემოთ. ძველი ნაკალოვია. *ჟ. დ. აბდე-
ლანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

კალგლდარ – საკულტო ადგილი (თვეთნაშარ) ს.
თუთნაშარ-ს ყოფილა სალოცავი ადგილი
(ლაღჯუამ), სადაც ს. ბეჩოს ზედა სოფლები –
გულ, ბაგუდანარ, ნაშთქოლ, ჭოხულდ და
ტუბიში – ჰელ (ელიაობა) იქ აკეთებდნენ. რე-
ლიეფის მიხედვით. *ქიშვარდი იოსების ძე წე-
რედიანი, 49 წ., კოლმეურნე, ს. ნაშთქოლი, ბე-
ჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

კალგლდარ – ყანა (დოლი) ს. დოლში, მდ. დოლ-
რას მარჯვ. ს. დოლის აღმოსავლ., ვაკნარი ად-
გილი. რელიეფის მიხედვით, კალოები(ანი) ?
*ყვრემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., მეტყევე, ს.
დოლასუი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
სექტემბერი.*

კალგლდარ (5) – სამოვარი (შყალერი), მთა აურაშ-
შია, შგერნარია, ვაკე ადგილებია შგერებში. *გ.
რ. გურგვლიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

კალგლდარ – ღელე (თავრარი) ს. თავრარიდან
დევდრანისკენ სამარხილო გზის ზემოთ, მო-
ვაკო ადგილია, სადაც წყალი მოედინება. იმავე
სახელწოდების საზაფხულო სამოვარი მთაა,
დგას კარვები. *უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელი-
ანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969
წ. ნოემბერი.*

კალგლდარ (2) – სამოვარი მთა, ღელე (თავრარი,
ხერხვაში) ს. თავრარის ჩრდ. წიწვნარი ტყის ზე-
მოთ. დავაკება, შერეული ტყით, დგას კარვები.
*უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ.,
ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 196, წ. ნოემბერი.*

კამატრე ლეჭმოლ – სათიბი (ყარი), საზაფხულო
სამოვარი მთა ხარაშის სათიბებს ქვემოთ, დუ-
დელანაშ ბაჭარს სამხრეთით. სათიბებია და
შემდეგ სამოვრებადაა გამოყენებული. კამატ
ცინდელიანის სახელობის სათიბ-სამოვრები.
თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკო-

*ლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მე-
სტიის რ-ნი, 13.9.1970 წ.*

კამატრე ჰეზიშ – ნასახლარი (ნაკ. ს.ს.) ნაკრას
მარჯვ. კალთაზე, ნასოფლარ ჰეზიშში, შამთიში
ჰეზიშის ჩრდ. კამატ ცინდელიანის ყოფილი
სამოსახლო. *ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ.,
პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კამატრე ჯდგი (2) – სკარმიდამო (ყარ) (იხ.
აფრაშე), ს. ყარშია, ჩუბე ყარშია, სამანქანო
გზის მარცხ. მხარეზე, სახნავ-სათიბებით, ბაღ-
ვენახებით. ცხოვრობს დიმიტრი ნარსავიძე
(სკოლის დირექტორი). დიმიტრის ნარსავიძის
კუთვნილი მამული. *ანდრია ბიმურზას ძე აფ-
რასიძე, 61 წ., მოსამსახურე, ს. ყარი, ჭუბერის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

კამატრე ჯდგი (იხ. **აფრაშე**) – სახნავ- სათიბი (ყა-
რი) ს. ყარში – ჩუბე ყარში, სამანქანო გზის
მარცხნივ, დავაკებული სახნავ-სათიბებით, ბა-
ლით. კამატ ცინდელიანის ყოფილი კუთვნი-
ლი საკარმიდამო (ცოცხალი არაა). *ანდრია ბი-
მურზას ძე აფრასიძე, 61 წ., მოსამსახურე, ს. ყა-
რი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970 წ.*

კამი ტუბი – ხევი (უსგვირი), კა-დან იწყება, საკმა-
ოდ მოზრდილი ღელეა. *ა. ბ. გურჩიანი,
65 წ., ეცერის ს.ს., 1973.*

კამუთიშ ლაჭტური – კლდე (ნაკ. ს.ს.), ნაკრის ხე-
ობის მარჯვ. მხარის საჯიხვე კლდეები, სად.
მთა ჟიბე ჯიხის ჩრდ.-დასავლ. კენჯბარ ხარ ი
ლაჩახუი. ვინმე კამუთ ცინდელიანის საჯიხვე.
კლდე. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პე-
დაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კამუთრე ჭყიბარ (იხ. **ცენტრ**)

კამუთრე ჭყებარ – უბანი (ჭუბ. ს.ს.), მდ. ჭუბრუ-
ლას მარცხ. მხარე, ცენტრში, ცხოვრობს რამ-
დენიმე ოჯახი. ჭაობიანი ყოფილა ადრე, ამჟა-
მად მოსახლეობამ ამოაშრო, წყალს გზა მისცა.
კამუთ რეზესიძის კუთვნილი მიწები. *ვასილ
მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მე-
სტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

კანათ – სამოვარი (ზ. მარლი) ს. ჟიბე მარლის სამხ.-
ით. სამოვარი ადგილი. სოფლის დასაწყისში.
ადრე ხეტყის გაზიდვა იყო კანატი. გუაშხა-
რის ღელემდე. ტყეს ეზიდებოდნენ ზედა მარ-
ლიდან. *უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., კოლ-
მეურნე, ს. ჟიბე მარლ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

კანკულ იცხი მოლ – სამოვარი (ახალშენი) ს. ახალ-
შენის აღმ. თხოფელიერის გზაზე. მოკაკვებუ-

ლი მსხალი იდგაო. კანკულ „მოკაკული“. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.

კანოლ – სათიბი (ლწდრერ) ენგურის ჩრდ.-აღმ. სოფლის დასავლ. საძოვარ ნწფურას აღმ. საკანონმდებო ადგილი; გადმოცემით, აქ იყრიდნენო ძველად თავს რაიმე კანონის დასადგენად სოფლის თავკაცები. ხშირი პანტა მსხლებია (ლამორალ ლემწრ). გერმან ბიმრუზას ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. აგვისტო.

კანტორა – საცხოვრისი (ქვ. ვედი), საცხოვრებელი ადგილი ს. ქვედა ვედში.

კანტოროლ (2) – ნაკანტორები (დევრა) საძოვარი (ტიტა) (იხ. ჟაბე ტვიბ, პირველი ნაკვეთი – ყარი) ჟიბე დევრის დასაწყისში, იდგა ლესპრომხოზის შენობები, ამჟამად კარავია. ტყის წარმოება ახლაც არის. დავაკებაა, წიწვნარია მეტად, სამანქანო გზის გასწვრივ. ბაქანია ამჟამად მხოლოდ. სახლები დაშალეს და ამჟამად არ ჩანს საძირკველიც. კანტორები. გივი მუზას ძე სუბელიანი, 30 წ., კოლ, წევრი, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.

კანტოროლ (იხ. ჟაბე ტვიბ – ლახამი, პირველი ნაკვეთი – ყარი)

კანტორაშ ბოგ (იხ. ჯაჭვაშ ბოგ – ქვ. ვედი)

კანტორაშ სარგელ – წყარო (ქვ. ვედი), ნაკანტორში მოედინება კარგი წყაროს წყალი, უედრგლას მარჯვ. კალთაზე. ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

კანტორაშ ღწრ – საძოვარი (ტიტა) მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე, ჩხეტლშ კწკუედ-ის დასავლეთის ფერდობზე. წიწვნარია უფრო მეტად. ღარია ხის ჩამოსაყრელი კანტორამდე. ჩრდ.-აღმ. ტიტას მიმართულებით ბევრია აწწლი. ნოდარ თებეჭის ძე ცინდელიანი, 21 წ., მექანიკი, ს. ტიტა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.

კანტორაშ შუკუ – გზა (ქვ. ვედი), საძოვარ რობიდან მიმავალი საცხენოსნო გზა ნაკარტორამდე. ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

კანტორაშ – საძოვარი (ზესხო) ს. ზესხოში, ნაკანტორალია გეოლოგების.

კანჩაბ – ყანა (იელი), ს. იელიშია, ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ნწსგწ უბანშია, ფერდობი ადგილია. იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.

კანჩბიწრ – ყანები (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-აღმოსავლ. ფერდობი, ლეჟწ უბწწის სამხ.-აღმ. დასახლების ქვემოთ. დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

კანჩბწრ – სათიბ-საძოვარი (დავბერი) ს. დავბერის აღმ., სამანქანო გზის ზემოთ. კლდიანი ადგილია. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

კარ(ქ) ტი ტუიბ (იხ. კარეტი ტვიბ) – ხევი (ყორულდაში) ს.; ყორულდაშის აღმ.

კარაულარ (იხ. კარაულარ) – სათიბი ს. ახალშენში. ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.

კარაულ – ყანა (მამი) ს. მამის დასავლ. კარვები არაა. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

კარაულარ – სათიბი (ახალშენი) ს. ახალშენის ჩრდ.-აღმ. ნაკარვები ყოფილა ადრე. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.

კარერ – სახწავ-საძოვარი დასახლ. უბან კწცხის სამხ.-დასავლ., სახწავ ბარბლაშწრ-ის დასვლ. (ლეკარე წდგი ლი). კა „ფიქალი“. დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 33 წ., პედაგოგი, ვარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X

კარერ (2) – სათიბ-საძოვარი (ფალედი, კაცხი) მდ. ლემდრგლას მარჯვ. რიყე, სათიბებია. ადრე სახწავიც იყო. ფიქლიანია ქვემოთ. ს. ფალედის აღმ. მამრუზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 33 წ., ვარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კარეტ – გადასასვლელი (უშგული), გადასასვლელი შხარადან ლასდილში. კარეტ „გადასასვლელი“. პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

კარეტ – გადასასვლელი ხალდეში, ს. უშგულის ჩრდ. მთა კარეტა (1: 100 000 მიხედვით 3525 მ. ზღვ. დონიდან). გადასასვლელი უშგულის მხრიდან ჭალდეს მთაში. კარეტ „გადასასვლელი“ (საერთოდ). პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

კარეტ (3) – სათიბ-საძოვარი მთა (ყორულდაში), ყორულდაშის აღმ. მთა. სათიბ-საძოვრები.

კარეტ თხუიბ – საძოვარი (უშგული) ს. მურყმელის სამხ.-დასავლ. შიშველი რელიეფით, ვაკე ადგილია ტყეში. ნუცა აწტონის ას. ნიჟარაძე, 62 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.

კარეტა – მწვერვალი (მსტ., ლანტხ.), კარეტას ქედზეა, სიმაღლე – 3525 მ. ზ.დ.

კარეტი ტუბი – ხევი (ზესხო), ს. ზესხოშია, მთა კარეტიდან მოედინება.

კარეტილ – გადასასვლელი (ახალშენი). უშგულისკენა გადასასვლელი. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

კარიერ (2) – კლდე (ზმ. მარდი) ჟიბე მარდის აღმ. მდ. გუაშლარარის ორივე მხარეზე. დაახლ. 1800 მ. ზღ. დონიდან. კლდეა მარმარილოსი. *უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ს. ჟიბე მარდი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

კარიერ (იხ. პაპულა)

კარკალაქი – სამოვარი (რცხმელური), ლაშხირის მარჯვ. მდელო, გამოყენებული სათიბ-სამოვრად. *ე. ა. ტვილდიანი, 1976.*

კარპატელზე ბაქან – სამოვარი (ტიტა) მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე, ს. ტიტადან ≈ 2,5 კმ. კარპატელები მუშაობდნენ ხე-ტყეზე 1959-60 წლებში. პატარა მინდორია, ზემოთ ადის ლაშქა ღარ. ირგვლივ წიწვნარია. *ნოდარ თებეის ძე ცინდელიანი, 21 წ., მექანიკი, ს. ტიტა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.*

კარპნალ – სათიბები (ტვიბი) ტვიბში, მთის სათიბები. **კარპან** „ფარდული“. *ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

კარცხანი – ყანები (არცხელი) ს. არცხელის დასახლების ჩრდ.-დასავლ., ვაკე ადგილია, ოდნავი დამრეცით. *ერმალო ციოყის ძე ჟორჯოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კარცხანიერ (იხ. კარცხანი)

კარა – სამოვარი, ტყე (ფხოტრერი) ფხოტრან ზაგვრს დასავლ. სამოვარ ჭიბნარის თავზე. ფიქალ ქვიანი (ჩუ იკრიხ შიშდ). *ეგნატე ამფაზის ძე ქანცელიანი, 55 წ., კოლ., ევრი, ს. ევერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

კარავი ნაგამ (იხ. ფიცარი კარავი ნაგამ)

კარა – წყარო (მურყმელი), ს. მურყმელის პირდაპირ, ენგურის მარცხ. სანაპიროზე მოედინება კარგი წყარო, ფიქალების ქვეშ. ამჟამად გაკეთებულია მილი. *ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

კარა ლარე – სათიბი (შვედი) ს. შვედის მთაში. ტყეში მრგვალი ადგილია. კარავი ამჟამად არაა. *ე. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

კარაულ – სამოვარი (დავბერი) ს. დავბერის სამხ.,

ენგურის მარცხ. კალთაზე. დროებითი სადგომებია გაზაფხულობით, მუშტრან ტუბიშია. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კარაუზ – დასახლებული უბანი (დესი) ს. დესის ჩრდ.-აღმ. ცენტრიდან ≈ 1 კმ. სიშორეზე. ცხოვრობს 3 ოჯახი ანსიანებისა, სამხ.-აღმ.-ით მუხნარია, ჩრდ.-აღმ. მეჩხერი ვერხვნარია, ლეჩქერიც. *იესებ სუმას ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.*

კარაუზ – დასახლებული უბანი (ქედანი), ჩუბზე ქედანშია, ქვემოთ, დაფერდებული ადგილია, ქედანში ტუბის განშტოებების ადგილზე ცხოვრობს ერთი მოსახლე – ჭკადუა მიშა გიორგისა ძე. ადრე კარვები იყო საზამთროს თვალსაზრისით. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

კარაუზ (3) – სამოვარი, ნაკანტორალი (ლახანი), უბანი (დიზი, ქვ. ქედანი) მდნ. ლაქნაშ ტუბის მარჯვენა მხარეზე, სამანქანო გზის ზემოთ, კანტორა ყოფილა ხეტყის წარმოების დროს. ამჟამად სკოლაა 1-3 კლასამდე. ვაკე ადგილია. ხილნარი – ნიგოზი, წაბლი, მსხალი, ვაშლი. ხრიოკი ადგილია. *არსენ აზნაგების ძე ქობალოა, 73 წ., პენსიონერი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

კასლედგრა – მდინარე (წირმინდი), მდ. ხაიშურას მარჯვ. მთავარი შენაკადი. მოედინება მთა ჭიჭე ვანის აღმ. კლდეებიდან. მოზრდილი მდინარეა. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

კასლეთილ (იხ. კასლეთილარ)

კატარაშ – სამოვარი (ბაბილი) მდ. ჩოლშურას მარცხ. კალთაზე. *ნ. ბ. ჭურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

კატარაშში ბინილ – წყარო (ბიბილი), სამოვარ კატარაშშია, ჩოლშურას მარცხ. კალთაზე. *ნ. ბ. ჭურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

კატი ღარ – სამოვარი (ქვ. ვედი) ჭედრგლას მარჯვ. კალთაზე, კატი და ივანე ჭკადუების სახლს ზემოთ, შქერიანი და შერეული ტყით. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

კატა მოლარ – ყანები (ხაჩეში), ს. ჭაჩეშშია, ლიპარტელიანების საგვარეულოს ყანები. *რ. დ.*

ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.

კატმერალ – უბანი (ხაჩეში) ს. ხაჩეში, ლიპარტელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო. რ. დ. ჩანესელიანი, 27 წ., 1974.

კატშმერ – უბანი (ფაყი), ს. ფაყშია, ჯარაშის ერთ-ერთი თემი ლიპარტელიანების გვარისა. ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.

კაქმერალ – უბანი (გულიდა), ს. ქვემო გულიდაშია, ქურასბედიანების საგვარეულო თემი. მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.

კაჩ – სათიბ-საბალახო, ს. ხარაშშია, დამრეცი ადგილი. ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.

კაჩ – ყანა (ზეგანი) ს. ზეგანის ლეჟ უბანის სამხ.-აღმ. დამრეცი ყანა. დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

კაჩ – ყანა (ლახამულა) ს. ლახამულ-ის ჩრდ.-აღმ., სათიბ სპგრქაშ-ის ქვემოთ. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კაჩ – ყანა (ქელირი) ს. ქელირის აღმ., მდ. დავშარის მარცხ. მხარეზე, სათიბ ლაფცხენილს აკრავს ჩრდ. მხრიდან დამრეცი (უფრო ამრეცი) ადგილია (კაჩმალ ლი). აკაკი სორების ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

კაჩ (5) – ყანა (ჩაჟში) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სამანქანო გზის ზემოთ, დამრეცი რელიეფით. ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

კაჩალ – ყანები (მესტია), მესტიაშია. კაჩ „აღმართი“. თედორე ტარასის ძე ნაკანიძე, 64 წ., მესტია, 1972.

კაჩალარელ – სათიბი (ლეკოსანდი) ს. ლეკოსანდში, ფერდობზე.

კაჩარ – სახნავები (ნაცული) ს. ნაცულში, ფერდობები.

კაჩარ (2) – ყანა (ახალშენი) ს. ახალშენში, დამრეცი. ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.

კაჩ-დაბზრ – ყანები, ბაღი (მელურა), ს. მელურაშია, მოფერდო ყანებია. ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი, 1974.

კაჩ-დზბ – სათიბი (ბულეში), ს. ბულეშშია, სახნავი იყო ადრეო. ფერდობზე. ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.

კაჩ-დზბ – ყანა (მელე), ს. მელეშია, ფერდობია.

კაჩ-დზბ (3) – ყანა (ლობი) ს. ლობში, დამრეცი ყანა.

კაჩლიერ (იხ. კაჩალ)

კაჩ-ლზრე – სათიბი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის ჩრდ.-აღმ. აღმართია, ახალშენში. ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.

კაჩ-ლზრე (2) – სათიბი (შგედი) ს. შგედში, ფერდობი. ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.

კაჩლზდიერ – ყანები (ზეგანი). ს. ზეგანის სამხ. მდებარე დაფერდებული ყანები. დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

კაჩ-მოლრდ – სამოვარი (ქვ. ჭველიერი) ს. ქვედა ჭველიერში, დამრეცი, მიყუდებული ახო, გარშემო ტყეა. შ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ., 1874.

კაჩნი – სამოვარი (ქვ. ლახამულა), ს. ჩვ. ლახამულასა და ჰამაშს შორის მდებარე ფერდობი, სამანქანო გზის ზემოთ, კაჩ ადგი ლი, ადის ზიგზაგა ბილიკი. დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კაჩნიზრ (იხ. კაჩნი)

კაჩნიშ ლაცგევი – ბილიკი (ლახამულა). საცალფეხო ბილიკი ს. ლახამულიდან ჰამაშში ფაფალთეჟი. ზიგზაგა ბილიკია. დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კაჩრა – სათიბი (ქურაში) ს. ქურაშშია, სათიბ ხომა ლარას აკრავს ჩრდ.-აღმ. დაფერდებულია (ფელტ ლი, კაჩ ლი), ირგვლივ ტყე აკრავს. ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

კაჩრა – ყანა (მაგარდელი) ს. მაგარდელში, თელგლდშ-ს დასავლ., ზემოთ ფერდობი ადგილია, დამრეცი. კაჩ „აღმართი“. ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კაჩრა – ყანები (ქაშვეთი) ს. ქაშვეთის აღმ., ლეჟშხანის სახნავებშია. მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ-ნი, 1972. X.

კაჩრა (5) – სათიბი (ქურაში), ყანა (ქაშვეთი, მაგარდელი, ისკარი – იხ. კაჩრ)

კაჩრერუ – ყანა (თავრარი) ს. თავრარის (ჩრდ.)-დასავლ., ლაზურგალ სუიფ-ს დასავლ. მოფერდო ადგილია. უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კაჩრიელ – ყანა (მურყმელი) ს. მურყმელის ჩრდ.-აღმ. დამრეცი ადგილია. მაქსიმე დავითის ძე

კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

კარჩიელ (3) – ყანა (ლალხორი) ს. ლალხორის ჩრდ.-აღმ. დამრეცი ყანები. *ნინა გიორგის ასული გამყრელიძე, 49 წ., მოსამსახურე, ს. ლალხორი, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კარჩიელ (იხ. **კაჩარ** – ლახუშდი)

კარჩიელუ (იხ. **კაჩარ დაბ**) – ყანები (ახალშენი) ს. ახალშენის დასავლეთით, მოვაკო ადგილი. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

კარჩ (იხ. **კარა** – მაგარდელი)

კარჩილარ – სამოვარი (ჩაქაში) მდ. ქვიშირის მარჯვ. მხარეზე, ფერმის აღმ. გზის მიდამოები, ოდნავ დამრეცი რელიეფით. „დაღმართიანი“ (**კაჩარ**). *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

კარულედ – ყანები (ტვიბი) ს. ტვიბში. *ა. ც. ზურაბიანი, 20 წ., 1978.*

კარ-შუკუ – გზა (იენაში), ს. იენაშია, სამანქანო გზიდან ს. ლემგრუნისკენ – სამარხილო. ოდნავ დამრეცი. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

კარშუკუტარ – გზა (მ ურშეკელი) ს. მურშეკელის ზემოთ, სამარხილო გზა ტყეებისკენ. ფერდობის გზებია. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19761 წ. სექტემბერი.*

კარჩუ – სათიბი (ზ. ლუჰა), ს. ლუჰაშია, ღელე ტუბირას მარცხ. მხარეზე. ენგურის ჩრდ.-ით. დაფერდებულია (ფელტ ლი გუშმიდ). *სიმონ თოსდანის ძე ცალანი, 57 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კარხუშ – ტყე (მურშეკელი) ს. მურშეკელის დასახლების ფერდობის ჯუჯა მუხნარი ტყე, ჩრდ.-აღმ. მხარეზე. *გურამ ალექსანდრეს ძე ქურდიანი, 34 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი 1971 წ. სექტემბერი.*

კარა ლიც – ღელე (ხარაში), ს. ხარაშშია, საბალახო კარ-შია, პატარა ღელეა, სასმელად ვარგა. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1874.*

კარა შუკუ – გზა (ჩვბიანი) ს. ჩვბიანის დასახლების ჩრდ.-ით მდ. მუხტრასკენ. დამრეცი სამარხილო გზა. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კაჩარ – სათიბი (კიჩხულდაში) ყოფილ საცხოვრის ჩუბარარის სამხ.-დასავლ., სათიბ რობს აკრავს

ჩრდ.-დასავლ., ფელტარ ჯდგი ლი. *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კაჩარ – სათიბი (უშხვანარი) ს. ახალშენსა და ს. უშხუტანარს შორის, დაღმართი რელიეფით, პანტა მსხლებით. კაჩ „აღმართი“. რელიეფის მიხედვით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიცია-ნი, 63 წ., კოლმეურნე, ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

კაჩარ – სათიბ-სამოვარი (იელი), ჩუბე უბანშია, ფერდობი ადგილებია. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

კაჩარ – სათიბ-სახნავ-სამოვარი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის დასახლების აღმ. მხარეზე, დამრეცი ადგილია. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კაჩარ – სამოვარი (იფხი), იფხშია, აღმართები. *ე. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი, 1973.*

კაჩარ – ყანა (ისკარი) მდ. დაჭმარის აღმ. მხარე, მოფერდო ადგილია, ყანა გურჭანინარს აკრავს აღმ. მხრიდან. „აღმართები“. *ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

კაჩარ – ყანა (ჟიბიანი) ს. ჟიბიანის ჩრდ.-აღმ მხარეში, ეკლესია ლამარიანის ქვემოთ, დამრეცი. კაჩ „აღმართი“. *ჯემალ ლევანის ძე ხაჭვანი, 31 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

კაჩარ – ყანა (ცალდაში), ს. ცალდაშშია, დასახლების ქვემოთ. *ჰიჭიკო ბითეს ძე ზურებანი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კაჩარ – ყანები (ლახუშდი) ს. ლახუშდის დასახლების ჩრდ.-აღმ. მდებარე ყანები, დაფერდებულია. *რიდა ბესის ას. ფირცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972. IX.*

კაჩარ – ხილნარი (ლექესირი) ს. ზემო ლექესირშია, ადრე სასიმიინდე ყანები იყო. ამჟამად კოლმ. ხილნარია, ფერდობია. *კაჩ „აღმართი“ (შდრ. მეგრ. ე-კ-ე, დგ-კ-ე). კ. ე. ფურელიანი, 34 წ., 1974.*

კაჩარ (11) – ყანა (დავბერი, ჟიბიანი, ცალდაში, ლახუშდი, ისკარი, თავრარი), ხილნარი (ზ. ლექესირი), სათიბ-სამოვარი (იელი, ზარდლაში, იფხი, კიჩხულდაში, უშხვანარი) ს. დავბერის აღმ., დამრეცი ადგილი. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მე-*

სტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

კაჩარიშ დაბარ – ყანა (ქვ. ლახამულა) ჩვ. ლახმელის ჩრდ.-აღმ., ყანა გუგუჩანის აკრავს დასავლ. მხრიდან სამანქანო გზის ქვემოთ. მის ზემოთ **კაჩნია ჰამაშ** ესაზღვრება. *გელა ფუთუს ძე ჰკადლა, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კაჩაღაშ – ყანა (ქურაში), ს. ქურაშია, სათიბ ქუალაღს აკრავს აღმ. მხრიდან, მდ. დაჭმარის მარჯვ. კალთაზე, ტასლერიშ შუკუს ზემოთ – ჩრდ.-აღმ. დაფერდებული რელიეფით. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

კაჩერი – სათიბი (ბულეში) ს. ბულეში, დამრეცხეა ხილნარი. *ქ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

კაჩერი ცხეც – ტყე (ბულეში) ს. ბულეში, ფოთლოვანია. *ქ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

კაჩი დაბ (იხ. **კაჩრიელუ**) ყანა (ახალშენი) ს. ახალშენში. დამრეცი რელიეფით. *ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.*

კაჩგლდ – ყანა (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ., ყანა ქრისდესა და გეგბარის ტყე სშორის. დაფერდებული ადგილია კაჩგლდა ღვრის ქვემოთ. კაჩ „შვეულად დახრილი, აღმართი“. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კაჩგლდ (2) – სათიბი (უშხვანარი), ბალის ზეგანზე, სათიბებს – ლეზანისა და კვრტილარს შორის. კაჩგლდ „მოადმართო“. რელიეფის მიხედვით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

კაჩგლდარ – სათიბები (ზაგარი) ს. ზაგარის აღმ., სამოვარ ლატფარის ჩრდ.-დასავლ. მხარე. კაჩაღი ლი. *გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კაჩგლდარ – სათიბები (ქ. კალაშ) სოფლის ჩრდ.-დასავლ., ყანა ჟიბღალიარ-ს ჩრდ. ფერდი, დაღმართი რელიეფით. *გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კაჩგლდარ (3) – სამოვრები (ჩვაბიანი) სათიბი, (ზაგარი, ზ. კალაში) მდ. მულხურას მარჯვ. მხარეზე, ფერდობებია, მშებში, ჩვაბიანის პირდაპირ – ჩრდ. *გოგუცა შოთას ას. მარგიანი, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კაჩგლდაშ – ყანა (იელი), ს. იელიშია, ენგურის

მარჯვ. კალთაზე. აცის უბანია, ყანებია. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972 VII.*

კაციალშა – უბანი (ნანარი), ს. ნანარშია, ქურასბედიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

კაციალშა ძერმინეი ლაქემა – სათიბი (ბაბილი) სათიბ ჯუმჩაშში, ქურასბედიანების. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

კაციალშერ – უბანი (ბაბილი) ს. ბაბილში, ქურასბედიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი თემი. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

კაცოლშა – უბანი (ლევხდარეში), ს. ლევხდარშია, გაზდელიანების საგვარეულო თემის ერთ-ერთი შტო. *გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.*

კაცოლშა დაბ – ნაყანარი (ყარიში), ს. ყარიშია, ყოფილი ყანა მეშველიანების გვარისა. *დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.*

კაცოლშერ – უბანი (შ. ბავარი), ს. ნესკა ბავარის გაზდელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი თემი. *ს. ლ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

კაცოლშერაშ – უბანი (ლესემა), ს. ლესემაში შემავალი გაზდელიანების ერთ-ერთი საგვარეულო თემი. *მ. ნ. ბენდელიანი, 49 წ., 1974.*

კაცრაშ – სათიბი, ტყე (ნასახლ. სგობული) ნასახლარ სგობულ-ში, ლექუშ სგობულ-ის სამხ. ტყეში. *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.*

კაცხარ – სათიბ-სამოვრი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანრელას მარცხ კალთაზე, სათიბ ჯიჰერსა და სამოვარ მეჰარსა შორის, ვიწროა, კონუსისებური – კონუსიანი. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კაცაშა მოლ(არ) – ყანები (რცხმელური), ს. ლადვარვაშშია, ლიპარტელიანების შტოს კუთვნილი ყანები. *გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.*

კახაშერ – სამოვარი (მელურა), ს. მელურაშია, შეფერდებულია. ამჟამად გუგავებისაა. კახაანთ, თუ ვინ? – არ ახსოვთ. *ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი, 1974.*

კახბერშა – უბანი (ლევხთაგი), ლევხთაგშია, ხერგიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო. კომკი (?). კახბერ „კახაბერ“. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

კახბერშა მურყუამ – კომკი (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანშია, ამხე ფაყში, კარგად შენახულია. კახბერ ნიჟარადისა. „კახბერაანთ კომკი“. *გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამსახ., უმგულის ს.ს., მე-*

სტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

კახლედ – ზუჩქნარი, ყანა (მელურა), ს. მელურაშია, შეფერდებული ადგილით. კახ „გამოფიტულის მნიშვნელობით“, ქა **ლუკუხე** ესერ ლი „გამოფიტულია“. ვ. დ. მუსელიანი, 57 წ., 1974.

კახრამ ლეჩქერ – ტყე (თავრარი) ს. თავრარის აღმ. ყანა თავრანის აღმ. მდებარე მუხნარი ტყე. უმანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კახრ ზაგარ – ტყე, ზეგანი (დ. მესტია), მესტიაშია, ტურბაზის აღმ., საზღვარი მესტია-მულახისა. ზეგანია ტყიანი. მალეთ (თემი?). თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ.

კახრ მაზუბ – წყარო (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის აღმ., მგჰშის ყანაში მოედინება სათიბ-სახნავ **კახერ**-თან. სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კახრ მგჰ – სეზონური ტბა (დ. მესტია), კახერშია, რელიეფურად ჩავრადნილია, გაზაფხულობით დგება ტბა 200-300 კვ. მ. ტურბაზის აღმ. **კახერ**-ში სახნავები (კახერა კახრ). თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. მესტიის რ-ნი, 1972.

კახრდაბარ – ყანები (დ. მესტია), კახერშია, სახნავი მიწები ტურბაზის აღმ. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.

კახრარ – სამოვარი, ტყე (კაცხი) კაცხის ჩრდ.-დასავლ., სამოვარ ცაფშ-ის ჩრდ.-აღმ. ტყიანია, მეტად წიფლნარი. დავაკებაცა პატარა, გორაკებიც – ოღრო-ჩოღრო რელიეფით. საპნის **კახარ** (?). ჯეირან ჟორჟის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კახრამ – ტყე (ჭოხულდი, ნაშთქოლი) მდ. დოლრას მარჯვ. მხარე, ტყე ლაშლიდ-ს ქვემოთ. ეკუთვნის ს. ნაშთქოლსა და ჭოხულდს. გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმეურნე, ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

კახრამ (2) – სათიბი (მაზერი), ს. მაზერის მშრალი ღელე სახარის მარჯვნივ ღელემდე, ქვემოდან აკრავს სათიბი ბასყაშ. ქვიანია, გვერდითი ფერდობები ფიქალიანი ქვით – „ღებაწ ადგი, მეკარ ადგი ხარ“. რელიეფის გამო (?) – კახარ „ხრიოკი“ ? რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ტუბეში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

კახრამში ცხეკ – ტყე (უმხვანარი), მდ. დოლრას

მარჯვენა მხარე, კლდიანი ტყის მასივით, სათიბ კახრამ-ს (ს. ტუბეში) სამხ. გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

კახრამუკუ – გზა (დ. მესტია). ტურბაზიდან მიმავალი გზა, ახალი ტურბაზისაკენ და მულახისაკენა სამანქანო გზა. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.

კახრამ შუკუ – გზა (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშს. თოთელემისკენ. სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კახრ ლარიელ – სათიბი (იელი) ენგურის მარცხ. კალთაზე, ბარქშილარს ქვემოთ. იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 7 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972. VII.

კახრგლდ – სათიბი (ლაღამი). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972 წ. VIII.

კახრგლდა სგიმ – მჟავე წყალი (ლაღამი). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972 წ. VIII.

კახურ – სათიბი (მუწვდი) ს. მუწვდიში, ვაკე ადგილია. გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

კახშიან – სათიბ-სამოვარი (დ. მესტია), მესტიაშია, მულხურას მარცხ. შგედში, არის პატარა სახნავიც, პანტა მსხლებით. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.

კახშიანი – უბანი (დ. მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

კახშიერ (იხ. კახშიან)

კახგლდ – გზა (ღვებალდი) ს.ს. სუიფისა და ღუებალდის მთისკენ მიმავალი გზების შესაყრელი. ვარლამ ილოის ძე გერლიანი, 34 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კახერ – სათიბი. დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972 წ. VIII.

კახერ – სათიბ-სახნავი (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის აღმ., კახრამ შუკუ-ის ჩრდ. სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კახერ – სამოვარი (ხოსრარი) ყანა ჩუბე ლოშგერის დასავლ., მდ. ღემდრელას მარცხ. კალთაზე. სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხეშიანი, 58 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

კახერ – სახნავები, ტყე შერეული (მესტია), მესტია ჭალაშა და მულხურას შორისაა, ტურბაზის აღმ. დგება სეზონურად ტბა 200 მ²-მდე. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტია, 1972.

კახერ – ტყე (ჰეზუდი) ს. ჰეზუდის ჩრდ.-აღმ., ეკ-

ლესია ჯგერაგ წიფრიშის აღმ. ფიჭვნარი (გვერდი). *ანზორ არდეგანის ძე სუბელიანი*, 44 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

კახერ – ტყე, საძოვარი (ღვეზრა) ს. ღვეზრას დასავლ. შერეული ტყეა, ვაკე ადგილია. *სიმონ ბექას ძე მიხეილანი*, 87 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. *სექტემბერი*.

კახერ (7) – სოფელი (ლნტხ. რ.), სათიბ-სახნავი (კიჩხულდაში, დ. მესტია, ლაღამი), ტყე, საძოვარი (ხოსრარი, ღვეზრა, ჰეზუდი), ლენტეხის რაიონის ერთ-ერთი სოფელი. მდებარეობს მდ. ჩოლშურას მარჯვენა კალთაზე, დაბა ლენტეხის ჩრდ. ტერასული ტიპის რელიეფზე. *გემალ ანტონის ძე ლიპარტელიანი*, 37 წ., მოსამსახურე, ს. კახურა, 1974.

კახერ-ზაგარ – ტყე (ღვეზრა) ს. ღვეზრას დასავლ. ქედი, მესტიისკენა სამარხილო გზაზე. *სიმონ ბექას ძე მიხეილანი*, 87 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. *სექტემბერი*.

კაპდილაშარ – საძოვრები (ფალედი) მდ. ლემდრელას მარჯვ. კალთაზე, სათიბ ლაზურალდის სამხ.-დასავლ. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი*, 69 წ., პენს., ს. ლემდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

კაპდილაშ – ტყე (ფარ. ს.ს.) ჯგერაგ ზაგრიშის ჩრდ., სათიბ ჯოლერის ჩრდ.-აღმ. კარგი წიფლნარი ტყეა. იქ დარჩენია ვიღაცას კაპდაო (ნაჯახი). *ჩიჩო მეზას ძე წულუკიანი*, 63 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

კაუ (იხ. **ტობრიშ კაუ**)

კაულდრიშ ლესგ – საძოვარი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა*, 30 წ., *ლახამულა*, 1973.

კაულდარ – საძოვარი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, სამ. მთა ქურას ზემოთ, კაულდარ ხარხ. კაუ „კალო“ („პატარა ვაკე, კალოსებური“). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი*, 55 წ., *კოლმ.*, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. *ნოემბერი*.

კაუშ ლამელგმულ – საძოვარი (ზ. ვედი) მთა ტობარში, კაუ-ს ჩრდ.-დასავლ. *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა*, 55 წ., *მეტყევე*, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. *IX*.

კაუშ ჭყიბარ – საძოვარი (ზ. ვედი) მთა ტობარში, ტობრიშ კაუ-ს ჭანჭრობიანი ადგილი. *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა*, 55 წ., *მეტყევე*, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. *IX*.

კაიერ – სოფელი (ლნჯ. ს.ს.), ლენჯერის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი, 7 კომლისაგან, მერლანები

არიან მხოლოდ. ტერასაა, სამანქანო გზის ზემოთ. *დაზმირ გელას ძე მერლანი*, 23 წ., *კოლმეურნე*, ს. კაერი, *ლენჯერის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1973.

კაიერი ფელტ – ფერდობი (კაერი) ს. კაერის სამხ. დასახლების ქვემოთ, სამანქანო გზამდე. *დ. გ. მერლანი*, 23 წ., *ლენჯერი*, 1973.

კაიშ დაბ = საძოვარი (ნანგვლი) ს. ნანგულის ჩრდ.-დასავლ., ნყანარია, ვაკე ადგილი. კაი (მეგრული) ქარდავას გაუტეხია და დარჩენილა მისი სახელიც. მოუხნავს ყამირი მიწა პატრონის ნებართვით (კვანჭიანების) და ნაყოფი წაუღია. სახელიც მისი შერჩენილა. *ვარდენ ქერექის ძე კვანჭიანი*, 61 წ., პენს., ს. ნანგული, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 7.11.70 წ.

კაგლ – ვაკობი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა*, 30 წ., *ლახამულას ს.ს.*, 1973.

კაგლდრიშ ლესგარ – საძოვარი, ტყე (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა*, 32 წ., *ლახამულას ს.ს.*, 1973.

კაგლდრიშ ტუბილდ – ხევი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა*, 32 წ., *ლახამულას ს.ს.*, 1973.

კაგლდარ – საძოვარი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა*, 32 წ., *ლახამულას ს.ს.*, 1973.

კედერ – საძოვარი (ფარ. ს.ს.) ს. ფარის აღმ. ზეგანი (ქედი, გორა), სალოცავი ადგილი ლუმრარამდე. კედერ (კედარ ?). *შალვა ფილოვანის ძე ჩხეტიანი*, 13 წ., *მოსწ.*, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

კედერიშ კოჯარ – კლდე (კაცხი) კანცხის ჩრდ.-აღმ., სუიფის სამხ.-აღმ. ტუბირას მარცხნივ. *შალვა ფილოვანის ძე ჩხეტიანი*, 13 წ., *მოსწავლე*, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

კედერგლათექშ შუკვ (იხ. **კედერგლშ შუკვ**)

კედერგლშ შუკუტ – გზა (ისკარი). ს. ისკარის დასახლების თავზე გადის სამარხილო გზა დასახლ. უბან ფხოტერისკენ. „მდ. კედერულას (მდე) შუკა (გზა)“. *ფურე ფურეს ძე გერლიანი*, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. *X*.

კეზანი – ყანა (ლეზგარა) საძოვარ ჩხერშტანის ჩრდ., სოფლისკენ. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი*, 45 წ., *კოლმეურნე*, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

კეკეშ ნამოლ – საძოვრები, ტყე (ზაგარი) ს. ზაგარის აღმ., მდ. ჯენისკენ, ბაუშშ ზაგარის აღმ. ტყეცაა და ყაფარ ი ლიხ. *გულიძე ალექსის ძე ჩხეტიანი*, 37 წ., *კოლმ.*, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

კეკეშ მოლარ – ყანა (წანაში), ს. წანაშშია, ვინმე კე-

კეს ახო (ყოფილი). ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.

კეკე დაბულ – ყანა (მახაში) ს. მახაშში. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

კელაშნი – სათიბი (კიჩხულდაში) დასახლ. თოთელეშის ჩრდ., ნენწელის აღმ. ტყიანია – ჯიჰრა, ცხუიმრა... შერეული. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი*, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კელდარ – ხრიოკი (ცალანარი) სამანქანო გზის ჩრდ., მდ. კედრელას დასავლეთ. სოფ. ცალანარ-ს დასაწყისადმე. ხრიოკი ადგილია. კელ-დარ (კელ – გამოუყენებელ ადგილს ვეძახით). *აკაკი ნესტორის ძე ჩვარკვიანი*, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

კელერ – სათიბი (ტეგბიში) ს. მაზერის თავზე, სგიმერის ზემოთ, ყოფ. ოთარ დადერქელიანის კუთვნილება. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი*, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

კელაღდარ – სამოვარი (იელი), ს. იელიშია, ენგურის მარჯვ. მხარეზე, აცის ზემოთ. სამარხილო გზის ზემოთ. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი*, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972. VII.

კელრდარ – სამოვარი (სასაში) ს. სასაშში.

კემეთურ – ყანა (სასაში) ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე. მ. გ. ონიანი, 41 წ., 1974.

კემეთურალ – სათიბი (ლუჯი) ს. ლუჯში.

კერალ – ყანა (ქვ. ჭველიერი) ს. ქვედა ჭველიერში, ფიქალნარევია, ქვიანი. კა „ფიქალი“. ფ. ი. მუკ-ბანიანი, 27 წ., 1974.

კერბულაშ – სათიბი (შვედი), ს. შვედშია, ვაკეა. ჟ. ს. ონინი, 34 წ., 1976.

კერბულაშ – ყანა (ქახუნდერი) ს. ქახუნდერში.

კერბულაში დაბარ (იხ. **კერბულაშ**)

კერილ – სათიბი (ზ. ლახამულა) ჟ. ლახმელ-ში, ნაჭკვრას ქვემოთ, ყანა ჯედიშის დასავლ. ადრე სახნავი იყო. ზემო მხარე ფართოა, ქვემო – წვრილი (სკვრ). *კოწი იოსეს ძვე კვანჭიანი*, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კერიი – სათიბი (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერში. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

კერკანი – სათიბი (ბარში) მდ. დავშარის დასავლეთით. გადმოცემით: „კერარ დაუკლავთ და იმიტომ“. *ბაგუ პირიბეს ძე გერლიანი*, 27 წ., მძლოლი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

კერცხ – ყანა (ლახთაგი), ლახთაგშია, სამანქანო

გზის ზემოთ. მხ. კერცხ (შდრ. **კეცხაშ**, მეგრ. კერცხი, კერცხი ? მრ. ყანა – **კერცხაშ**, ხოლო **კერცხაშლიერ** – სახნავ-სათესი ტყეა-სამოვრების ჩათვლით. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი*, 63 წ., მესტია, 1972.

კერცხ ჯა ლიერ – ტყე (ლახთაგი) ლახთაგში, სამანქანო გზის ზემოთ, მუხნარია, სამოვარიცაა და კირის სატეხიც. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი*, 63 წ., მესტია, 1972.

კერცხალ (იხ. **კერცხ**)

კერცხალიერ (იხ. **კერცხ**)

კერანი – სამოვარი, ტყე (უღვალი) ს. უღვალის აღმ., ადგილ ლაჭრის აღმ. მოედინება წყარო კერანიშ სარაგ, გადის კერანიშ შუკუ. „სალორე“ (კერ „მამალი ღორი“ – გარეული ?). *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი*, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

კერანიშ სარაგ – წყარო (უღვალი) ს. უღვალის აღმ., სამოვარ კერანისთანაა, მოედინება წყაროს წყალი. „კერანის წყარო“ (კერანი – კერ „მამალი ღორი“ ?). *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი*, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

კერანიშ შუკუ – გზა (უღვალი) ს. უღვალიდან სამოვარ კერანისკენა გზა სოფლის აღმ. იქვეა წყაროც – **კერანიშ სარაგ**. „კერანის შუკა“. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი*, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

კერგლდ – ტყე (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ. ტბის მარცხ. კალთა. ლეხგლყაჩ ხარ. *ვალო ა-ძე სიდიანი*, 37 წ., ლატალი, 1973.

კერგლდ (2) – ყანა (ზოგრეში), ტყე (სიდიანარი) ს. ზოგრეშის დასავლ., სამანქანო გზის ქვემოთა და ზემო ნაწილიც, მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სერივითაა. *გალაკ საფოს ძე კოდრაია*, 15 წ., მოსწ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

კერგლდიერ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის დასავლ., დასახლების დასავლ. გზის ზემოთ. ადრე ყანა ყოფილა. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი*, 60 წ., პენს., ს. ჰადიში, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

კესრი ლეფაშდ – სამოვარი მთა (ნაკ. ს.ს.) მდ. ნაკრას მარჯვ. კალთის ზეგანზეა, მთა გთნარის სამხ.-აღმ., ვაკეა, ირგვლივ წიწვნარი ტყეა. „კეისრის ქებული“. *ბითე ისლამის ძე ქალდანი*, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კესანი – საბალახო (ლახამულა) სამანქანო გზის ზემოთ, ტყე ტუბზარს ჩრდ.-აღმ ნასახლარიცაა, სამირკველი ამჩნევია. მოედინება კარგი **სასმე-**

ლი წყალი. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კესარ სარაგ – წყარო (ჰებუდი) მდ. სოლედგრას მარცხნივ, ჩრდ.-დასავლ. სამოვარ ნაკრატური-სა. მოედინება კარგი წყარო. ვითომ კეისრის საკადრისი წყარო – კარგის მნიშვნელობით (მეფე წყარო). გიორგი ბესარიონის ძე სუბელი-ანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კესაშ სარაგ – წყარო (ეც. ს.ს.) ს. ეცერიდან სამანქა-ნო გზის გაყოლებით გზაზეა წყარო, ძალიან კარგი. ადრე ქანდაკებაც იყო გაკეთებული. ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კეტიტშერ – საცხოვრისი (წირმინდი), ეჩხე წირ-მინდშია, მდ. კასლედგრას მარცხ. კალთაზე, ბალ-ვენახებითა და სახნავ-სათიბებით. კეტიტ დავითიანის სახელობისა (კეტიტაანთ). აქსენ-ტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

კეტიტშერ ზენ – სამოვარი, საცხოვრისი (ხაიში) ს. ხაიშიდან 1 კმ. მანძილზე წირმინდამდე, მდ. წაშედგრას მარცხენა მხარეზე. ამჟამად ტრაქ-ტორებისა და მანქანების სარემონტო ბაზაა. ვინმე დავითიანი ყოფილა, **კეტიტაანთი**. ადრე ეს ადგილი გამოყენებელი იყო სახნავად. ნეს-ტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 31. VII. 1970 წ.

კეტიტშერ მურყამ – ნაკოშკარი (ზ. ლახამულა) ჟ. ლახმგლის სამხ.-დასავლ დასაწყისში. სახურა-ვი მონგრეული აქვს, კეტიტ დავითიანის ყო-ფილა. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კემოლამშერალ – უბანი (კახურა), ს. კახურამია, ლიპარტელიანების საგვარეულო თემი. გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.

კენანი – საცხოვრისი (ლახამულა) ს. ლახამულასა და საცხოვრის ნოდვშს შორის. ცხოვრობს გელა ჭკადუა – ერთი ოჯახი. სათიბებიცაა და ყანე-ბიც. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კერიშ ლგფაშდ – სათიბ-სამოვარი (შდიღირი) ს. შდღირიდან ჩრდ. მთაზე, სათიბი და სამოვა-რი, ვაკე ადგილია, შიშველი. პაშა ფულას ას. ჭკადუა, კოლმ., ლახამულას ს.ს.ვ, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

კეხარ – ტყე (ქურაში) ს. ქურაშის ჩრდ.-აღმ. სამო-ვარ ქუროლის ჩრდ.-დასავლ. აღწევს მგელე-

რიშ ზაგარ-ამდე. ქედზე გორაკებია (ლენსკეროლ ლიხ კაცხ). ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

კეცაშ – სამოვარი (ზ. ლახამულა) ჟ. ლახმგლის ჩრდ. ყანების ბოლო სამანქანო გზის ზემოთ. კეცაშ „წინა ადგილი“ (სგებზე ადგი ლაჭტროლთე – სახლში. ლენინ – კეცაშთე, ხოხტრა ნენემ – კა ლეშგიმ. კოწი იოსეს ძე კვან-ჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნო-ემბერი.

კეცლაშ – სათიბი (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ., სათიბ ყანცულარის დასავლ. ვაკე ადგილია მეჩხერი ტყით – ცხევი ლეჭმალ ლი. არყნარია, გოგლანდ, შდგხინდარ – ჩავარდ ლასყიდ. კეც „[ნა] ტკევი წნელის“. პავლე ბითეს ძე ზურე-ბიანი, 83 წ., პენს.წ, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექ-ტემბერი.

კეხელაშ ღელა = ღელე (მამი) ს. მამის დასაწყის-ში. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

კეხელაშ – ღელე (მამი), პატარა ღელეა მამში. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

კეპი დაშ – სათიბი (ლაღამი) ს. ლაღამის ჩრდ.-და-სავლ. ფერდობი ადგილია, ნახნავი არაა. დაშ „არა მარტო სახნავი, ყანა, არამედ, სათიბიც“. გუა იონას ძე ფათელიანი, 38 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.

კეურალე ნატაზარ – სამოვარი (სასაში) ს. სასაშის სამხ. ნამენარია, კევრებს თლიდნენ. მ. გ. ონია-ნი, 41 წ., 1974.

კეურიშ ნატაბ – ვაკობი (ხევრა), ჯეურამია, პატარა ვაკე ადგილია. ითიბება. ირგვლივ ტყეა, კევ-რის ნაკეთებია (ნათალიაო). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა ს.ს., 1973.

კეუშა – სამოვარი (ლასკადარი) მთა დაბურის და-საწყისში. მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.

კვათშერ (იხ. კვათიშა)

კვაკვატიშერ ნალზიგვ (იხ. კვაკვატიშერ)

კვამარ (იხ. კვამრია გორაგ)

კვასდანიერ (იხ. კვასდანი)

კვატ ქურა (იხ. კვატიშ ქურა)

კვახრიელ (იხ. კვახარ)

კვედარ (იხ. კვედარ) – სახნავი. მ. ჩიქოვანი, ტოპო-ნიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939.

კვედარ ღალა – სახნავი (წიფლაკაკია). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.

კვალე ცხეკ (იხ. **კვალ**)

კვანჭელ (იხ. **კვანჭილ**)

კვანჭი ქურა – სამოვარი (ფარ. ს.ს.) მდ. ლეჩქური ჭალას მარჯვ. კალთაზე, სამოვარ მარჩულანის აღმ. ადრე სახნავი ყოფილა. ფარის დასავლ. „კუჭტი“ საკ. სახ. *ჩიჩო მუხას ძე წულუკიანი*, 63 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კვანძი სიკვ (იხ. **კვანძ**)

კვანძიერ (იხ. **კვანძ**)

კიბილდ – ადგილის სახელწოდებაა, ს. ღუებალდშია, ჯანყუათის კოშკთან, გზის გასწვრივ. წყალი ჩამოდის. „პატარა კიბე“. *აკაკი კოსდას ძე გერლიანი*, 55 წ., მოსამსახურე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კიბილდ (2) ბილიკი (უსგვირი) ჭალაშს მარჯვ. მხარეზე, საცალფეხო ბილიკია. ა. ბ. *გურჩიანი*, 65 წ., ეცერის, 1973.

კიბილდარ – გზა (ზმ. წირმინდი). მდ. კასლედგრას მარჯვ. კალთაზე გადის გზა მთისკენ, რომელსაც კიბის მაგვარი საფეხურები აქვს. გზა კლდეზეა. *კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა*, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

კიბო – სამოვარი მთა (ნანგვლი). საზაფხულო სამოვარი მთა სვანეთისა, მდ. კუაკუშში ტუიბის ჩრდ.-დასავლეთით, ტყის ზონის შემდეგ, ალპური ვაკე, შერეული ადგილია. *ვარდენ ქერქის ძე კვანჭიანი*, 61 წ., პენს., ს. ნანგული, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 7.11.70 წ.

კიბწილ – სამოვარი (მაგარდელი) ს. მაგარდელს სამხ.-დასავლ., დამრეცი ადგილია, კიბისებური რელიეფით. რელიეფის ფორმის მიხედვით. *ივანე ბექას ძე მილდიანი*, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კიზიანი ნასყეა კარაუ – ტყე, ჭალა (ლუჯი) ს. ლუჯის მთა უფალში, ხეშეურის ხეობაში. ვინმე კიზიანის ნაკარვები, რომელიც აწარმოებდა ოქროს სამიებელ სამუშაოებს (ტორქსინი იყო, ოქროს წარმოება იყო).

კილეთ – მწვერვალი (ლახამულა). ნაკ-ჰაპკვირის დასავლ. მწვერვალი (რუს. და ქართ. ტოპ. რუკებზეა – აბაკურა 2603 მ. ზვ. დ.). მამლის **კინთის** მოხაზულობა აქვსო. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა*, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კილეთი ზაგარ – ზეგანი (ციცხვარი). ს. ციცხვარის

სამხ.-აღმ. ტყიანი ზეგანი, კლდეებიც. მისგან მოედინება **ლანდრეაშ ტუბი**, მისი კალთებიდან (რუკის მიხედვით 1745,3 ?). *ვალე გაიოზის ძე ჭკადუა*, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1979 წ. ნოემბერი.

კილეთი ლაგარა – სამოვარი მთა (ლახამულა). მწვერვალ კილეთის აღმ. სამოვარი, სადაც ადრე კარავი იყო. ენგურის მარცხ. კალთის ქედზე. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი*, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კილეთი ლწერეჭი – ფერდობი (ლახამულა). მწვ. კილეთის ჩრდ. ფერდობი, ციცაბოა. იცის ჰერსკნარ და მხოლოდ თომი (წერეჭა ჩანს). *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა*, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კილოთ – სამოვარი (ჰებუდი), საერთო სახელწოდება. იყოფა ჟიბე და ჩუბე კილოთ-ად.

კილოთი (იხ. **კილეთი ზაგარ**)

კილწი – სათიბი (ფარ. ს.ს.) მთა ლანდრეაშისკენა გზაზე, სამოვარ ლაქტირის სამხ.-დასავლ. გზა კიბესავითაა. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე*, 24 წ., მოსამსახ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კილეთი (იხ. **მეშურ**)

კილეთი ჰაგარ – კლდე (ჰებუდი). სამანქანო გზასა და ს. უღვლიდან. ს. ჰებუდისკენ მიმავალ ბილიკს შორის სამოვარ ჟიბე და ჩუბე კილოთის გამყოფი ნამდნარი კლდე, ხარობს იელიც (ჰადრა). *ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველანი*, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კინთიქ ში ყუბიშ – სამოვარი (კიჩხულდაში) მდ. მატლანის მარჯვ. კალთის ჩრდ., მთა მამრი ლახტის თავზე (გურა მექტუშალ ხაგ). ჟი ხოსარ მერმა ადგილწარს. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი*, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კინკილდაშ – ხრიოკი (თეკალი), ს. თეკალშია, მდინარის მარჯვ. სანაპიროზე, ბოგრემის გვერდით. *ი. გ. გარდაფხაძე*, 62 წ., ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.

კინჩხიშ თხუმ – სათიბი (ტვიბერი) სოფლის თავზე, ტყის დასაწყისის ქვემოთ. „კისრის თავი“. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი*, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბიერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კინჩხ ლარა – სათიბი (გ. ვედი), ს. ზედა ვედშია, მახუ ჭკადუას სახლის ზემოთ, ტყესა და

სახლს შორის მდებარე დამრეცი სათიბი. *გერმან შარდენის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.*

კინჩხა ლარშა ლეცხუმერ – რცხილნარი (ზ. ვედი). *გერმან შარდენის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.*

კიყი დზბ – სამოვარი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი) **კირაჟ** – ტყე (შყალერი) ს. შყალერის დასავლ. კირი არაა. კირაჟ „საბძელი“ (ლნტხ.). *გ. ძ. გორგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.*

კირაჟი ნაგემ – სათიბი (შგედი) ს. შგედში. **კირაჟ** „საბძელი“. *ჟ. ს. ონიანი, 37 წ., 1976.*

კირაჟულ – სათიბი (წანაში), ს. წანაშშია, მთა ღობურშია, უდგათ საბძლები. **კირაჟ** „საბძელი“. *ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.*

კირვაშიელე ლარე (იხ. **კირვაშიელე**)

კირი ლაკუშა – კარიერი (ჩოლ. ს.ს.), კირის ქვის სატეხი. *ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

კირი ლაკდიარ – კლდე (ლესთაგი) ლესთაგის ჩრდ.-დასავლ. კლდეა კირიანი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლესთაგი, 1972.*

კირი ლაკუშა (2) ხრამი (ბაგვდანარი) ს. ბაგვდანარ-ის აღმ. სათიბ მაშეგენაშ-ს თავზე. კედელივით ფერდი ადგილია, მის თავზე ნაძვნარია. ირგვლივ შერეული ტყის მასივით. მის ძირში ჩამოედინება მეშხე ჭალა. კირის სატეხია. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენს., ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

კირი ლაკუშა (იხ. **ლაკრალ**)

კირი ლაკუშარ – კლდე (სვიფი) სოფლის ჩრდ.-აღმ., სამოვარ ჟაბე წიფარს ჩრდ.-აღმ. აკრავს. კლდე კირქვიანია, სოფელი ხმარობს საჭიროების შემთხვევაში. „კირის სატეხი“. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

კირილეი დაბარ – ყანები (ნესკა ბავარი) ნესკა ბავარშია, გაზდელიანი კირილეს *სახელობის. შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

კირილეი მოლ – სამოვარი (ყარიში), ს. ყარიშშია, ლიპარტელიანების საგვარეულოს ყოფილი ყანა. *დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.*

კირი-მურყმალ – კლდე (ლახუმდი) მთა მუბის თავზე, კლდე დაღმშის ერთ-ერთი მხარე. კირიანი კლდეა, კომკების მაგვარი რელიეფით. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

კირიშ მურყამ – კლდე (უსგვირი) ჭალაშ მარცხ.

მხარეზე. თეთრი კლდეა, კომკურა, ტყეში (წიწვნარში). *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერი, 1973.*

კირიშ სოტარ – კლდე (ლესგარა) სამოვარ თეთელის თავზე, მდ.ნ ლალუმერას თავზე, კლდე კირიანია, ბოძებზევითაა კირის კლდეები. „კირის სატეხი“. რელიეფის მიხედვით. *გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კირიშ ყორ (იხ. **კარერ**)

კირ-ლაკუშა – კლდე (კაცხი). ს. კაცხის თავში აღმართულია ეს კლდე. მოსახლეობა ანგრევს ამ კლდეს, იღებს კირს, წვავს საკირეში და ღებულობს მშენებლობისათვის ძვირფას მასალას. ადრე, რაკი წმ. გიორგის ეკლესია დაწყურებდა ამ კლდეს, ვერ ბედავდნენ კირის ამოღებას. პირველად დიმიტრი ვიბლიანს აუფეთქებია კლდე. კირლაკუშა „კირის საბადო“.

კირ-ლაკდიარ – საკირე (მესტია), მესტიაშია, შგედი სგიმის პირდაპ., მულხურას მარჯვ. ქვა-კირის სატეხია, კახერში. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

კირ-ლაკუშა – კლდე (სიდიანარი) ს. სიდიანარის აღმ. ჰარეტის სამხ. კირის საბადოა. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

კირლაკუშარ – საკირე (ლანხერი) ს. ლანხურის ჩრდ., ტყე ჟაჭურთილარს ჩრდ. დაახლ. 3 კმ. დაშორებით. კირქვიანი ადგილია, კირისთვის იყენებენ, ჩამოაქვთ სოფელში. „კირსატეხი“. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

კირ-ლაკუშა ტუბი – ღელე (ნესგუნი) ფუშყვერის მარჯვ. მხარეზე, სასწავი კირის საბადო. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

კირ-ლაკუშა შუკუარ – გზა (სიდიანარი) ს. სიდიანარის აღმ. კირ-ლაკუშადან მიაქვთ კირი, გზა სამარხილოა. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

კირალ – ღელე (ლაჰილი) ს. ლაჰილის სამხ.-აღმ. კირიანია ზემო ნაწილში. *ზურაბ ს-ძე პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

კირარ – კლდე მარმარილოსი (ჭუბერი) უთურში წარგ-ის სამხრეთ ფერდობზე, მდ. ტიტას მარცხ. მხარეზე. დაწყებულია გზის გაყვანა და სასინჯი სამუშაოები ჩატარებულია. არის რუხი მარმარილო. წვავენ ადგილობრივნი და კირად

ხმრაობენ, აქედან კირპრ „კირიანი“. *ნოდარ თე-ბეგის ძე ცინდელიანი, 21 წ., მექანიკი, ს. ტიტა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.*

კირპრ – საზაფხულო სამოვარი მთა (ყაზაყი). ს. ყა-ზაყის საზაფხ. საძ. მთა, იალალი მთა კირარ-თან. მოედინება მდ. მეშხოლ, მდ. ყაზაყიმ ტუბის მარცხ. შენაკადი. დგას 1 კარავი (იყო 4, მეწყერს წაუღია). სამხ.-აღმ. ალპური მცენა-რეებია, ლეჟერ, ცხტიმრა, წიფრა... ზემოთ ფერდობია და კლდენარევი. ზემოთ შიშველი რელიეფის სამოვრები. *ფეროსი უმარის ასული ჭკადუა, 76 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.*

კირპრ – ტყე (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთა-ზე, მთა მგჟელის დასავლ.-დან შგედ-ამდე. ტყე შერეულია, უფრო წიწვიანი. კირიანი ად-გილია, ძველად კირი და ყავარი იქიდან მო-ჰქონდათო. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კირპრ (4) – ყანა (გული) ჩუბე გულს ქვემოთ. ყანა ხუწარს მოსდევს აღმოს.-ით კირიანი ადგი-ლია, ხარობს პანტა მსხლები. კირიანი ადგი-ლია, აქედან „კირპრ“. *ანთუყ ნასავის ძე ხორ-გუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანწარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

კირპრში ნაკ – სამოვარი (ყაზაყი), მთა კირპრშია, დგას კარავი, მოვაკო ადგილია, გორვებიანი, ჩრდილოეთის მხრიდან ჩამოსულია კლდის ნაყარი. ს. ყაზაყის საზაფხ. იალალი. *ფეროსი უმარის ასული ჭკადუა, 76 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.*

კირპრში ნენწა (იხ. კირპრ – ლახამულა)

კირპრში ტობ – ტბა (ჭუბ. ს.ს.) კლდე კირპრის ქვე-მოთ, ძირში, საზაფხ. საძ. მთა ტობულდარის ზემოთ. ზემოთ კლდეა, დეყუ ლი. ≈ 10-12 კვ. მ. ჭაობის მაგვარი, საქონელი შედის. *ვასიკო მუ-ზას ძე ჩხეტანი, 40 წ., მუშა, ს. ლეკულმახი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 22.IX.70 წ.*

კირი მოლარ – სათიბები (მუწვდი) ს. მუწვდიში, კირი ხაბულიანის ნახოვარი. გ. დ. ხაბულია-ნი, 36 წ., 1978.

კირი ნაკდუჭარ – საკირე (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ., სათიბ ზურულდის ჩრდ.-ით. კირის საბადოა. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კირილ – წყარო (მელე) ს. მელეში, წყაროს წყალი კირიანია.

კირტალდშ – სათიბ-სამოვარი (სოლი) ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. მთა შიხულდშის დასაწყისია. კირიანია დგილი არაა. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1072. IX.*

კირტშ – გზა (წვირმი). ს. წვირმის აღმ. გზისა და მისი მიდამოს სახელწოდება. არის კირის სა-წვავი. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კირტშ (2) – ყანები (ნაკიფარი) ს. იფარის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. დაფერდებუ-ლი, კირიანი ადგილებია. გზის ზემოთ. მეჰად კირ გარ ლი. *ლუკუა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ნაკიფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგ-ვისტო.*

კირტშიწელ – სათიბი (მლხ. ს.ს.) უღვირის ქედის დასავლ. გაგრძელებაზე, სათიბ ზურულდშია. საკირე ამჟამად არაა. კირტენ „ანთებული სა-ნთელი მიცვალებულის სასთუმალთან“. *ნო-დარ ნიკოლოზის ძე მარგანი, 33 წ., მოსამსა-ხურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექ-ტემბერი.*

კიტრამ – გზა, ტყე (სგობულდი) მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, მინომრას ღელეს მარცხ. ტყეა და გადის გზა. *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.*

კიტარე ლაზილ – ხილნარი (იენაში). ს. იენაშის დასავლ., სამანქანო გზის ქვემოთ ხილნარია, ნამყენებიცაა და პანტა მსხლები და ვაშლები (ვინმე კიტო ?). *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

კიტში ნანჭერ – ყანა (დიზი) ს. დესში, აღმ., მდ. ენგურისაკენ, მოვაკო ადგილია, დამრევი. *იე-სებ სემას ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახა-მულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.*

კიულდარ – ბუჩქნარი, სამოვარი (ცალანარი) მდ. კედრგლას დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთა და ქვემოთ. დამრევი ადგილია (ფელტ ლი). *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენსიონე-რი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

კიხ – კლდე (ცალანარი) ტუბიერის ხეობის მარცხ. კალთის კლდე. კიბეებივითაა ასასვლელი, ზაგარს ლი ლაჭამ – **ლგბდინამდე**. *პავლე ბი-თეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კიხა – ფერდობი (ხევრა) გურ-ზაგარის შიგნითა მხარე, ტერასული ტიპის ალპურ ზონაში. *კ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

კიხარ – გზა (ჭველიერი) ს. ჭველიერში. ადრე ბილიკები იყო. კიხ „კიბე“. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

კიხე ღწრა – სათიბ-სადოვარი (მურშველი) ს. მურშველის ჩრდ.-დასავლ. გუბლდა ტუბის დასაწყისთან. კიხეებისეური ფერდობია, შიმველი სათიბი. კიხ „კიბე“. *ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კიხრი – სათიბ-სადოვარი (ტვიბი), ტვიბის მთაა, კიხისეური რელიეფით. ალპურ ზონაში, მამის საზღვარზე. **კიხ** „კიბე“. *ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

კიხილარ – გზა (ყახუნდერის) ს. ჟაჭუნდერის მთისაკენ. კიხ „კიბე“.

კიხილარ (2) – ფერდობი (მახაში), ს. მახაშშია, შიგადაშიგ სათიბებიცაა, კლდენარეცაა, კიხისეური. კიხ „კიბე“. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

კიხგლდაშ – სოფელი (ნაკ. ს.ს.), მდებარეობს მდ. მანშურას (მატლშის) მარცხ კალთაზე, ნასოფლარ ხოსრარის ჩრდ., ჩრდ.-აღმ. ტყის გორაა (შერეული). არის ნაკომპარიც – **სოფლიშ**. ძირილაა დარჩენილი, ნაეკლესიარიც – **ჯგერაგ ჟიბრეშია**. შედის ნაკის ს.ს.-ში. კიხ „კიბე“ (ბზ.). მართლაც, მთის კორტოხზეა კიხეებით ასასვლელი (კიბშალ ლაჭად ლი). *სამოსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კლას თხუმ – სადოვარი (ჩვიბიანი) ს. ჩვიბიანის სამხ.-აღმ., ყოფილი სკოლის ზემოთ მდებარე სადოვარი. *ლუტუ ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 24 წ., მოსამსახურე, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

კლასშ ზენ (იხ. **ლაჯარშ ზენ**)

კობწიწარ – ყანები (მაცხვარიში) ს. მაცხვარიშის სამხ. კვანჭიანარების ჩრდ.-ით. ვაკეა. *გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.*

კობწიწარ – სათიბები (ნაყვამი) ს. ნაყვამშია, დამრეცი, ზოგან ტერასები. *ა. ბ. გირგვლიანი, 80 წ., ლატალი, 1973.*

კობგლშ – ყანები (ცალერი) ს. ცალერის დასავლ., სათიბ ტუბიბილშის ჩრდ.-აღმ., ფერდობია, ლეჭირზე ადგი ხარ აშხუთე. კობგლ „ლგჯემ, მარწუნშ ლაქუშა“ *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კოდარ – სათიბ-სადოვარი (ჟიბიანი) ს. ჟიბიანის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ფერდო-

ბი ოდრო-ჩოდრო რელიეფით, ჭაობიანიცაა, პატარ-პატარა ღელეებით. ალაგ-ალაგ **ჩი ჭინდ** ჩანს. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

კოვ-ლაშყად – კლდე, სათიბები (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ჰადიმგრას მარჯვ. მხარეზე. ტყიანია, ქვემოთ კლდე. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კოვწა ქურა – სადოვარი (ქართვანი), ს. ქართვანშია, ტყე ლაგერბელას ქვემოთ, აღმ. მხრით. ტყეცაა და სადოვარიც. ადრე სახნავიც ყოფილა. ვინმე კოვწასიო. *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

კოვო – ტყე (ხერხვაში), ს. ხერხვაშშია, გზა კუბთხის აღმ. მუხნარი ტყეა და აქა-იქ წიწვნარი (ლუმირ ხაგ მოლე). *დავით დუდარუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კოვოდწი – ყანა (მახაში) ს. მახაშში. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

კოვოშ ტუბილდ – ხევი (ნოდაში), საცხოვრის ნოდაშშია, სადოვარ მოღვლდსა და სადოვარ ითლგზანის შუა, წყალი ზაფხულობით შრება. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კოვო ლაროლ – სადოვარი (ყახუნდერი) ს. ყახუნდერში, ვინმე კოვოს სათიბები (ყოფილი).

კოლთხი მოლ – ტყე (შგედი), ს. შგედშია, მაღლობზეა. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

კოლთხი მოლა შუკუ – გზა (შგედი) ს. შგედში, სამარხილო გზა. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

კოლთხი ქურა – სადოვარი (ახალშენი) ს. ახალშენში, შემადლებულზე. *ქურა „მოლი“ (?). ა. ჟ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.*

კოლიწა ნაშყადუ – გზა (მახაში) ს. მახაშში, სამანქანო გზაზე, გაზდელიანი კოლიას გადანავარდნი. *მ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*

კოლმეურნეობაშ ბალ – ხილნარი (ხაიში). ყანა ნაკ-ს სამხ.-დასავლ. კოლმეურნეობის ხილნარია, მდ. ენგურის მარჯვნივ. ვაკეცაა და ფერდობებიც. ვაშლი, მსხალი, ნიგოზი. *ნატაშა ემუზას ას. ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

კოლმეურნეობაშ ფარდულ – კალო (ნანარი) ს. ნანარში, სალექი კალო. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

კოლწი – სათიბი, კალო (ლელბაგი) ს. ლელბაგის

- დასახელების ქვემოთ. სალენი ადგილია – კალო. *ქ. დ. აბდელანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*
- კომკაჭმირი ქუჩა** – ქუჩა (მესტია) დ. მესტიაში, მესტია ჭალმას მარცხ. მხარეზე. *ამოწერილია სქემატური გეგმიდან. სვანური გამოთქმა კვთვნიის გრიშა ნანსყანს, 38 წ., ს. ლატალი, 1973.*
- კონტრიკ** – სათიბი (ფარ. ს.ს.) ჯგერაგ ზაგრიშის ჩრდ., სათიბ ჯოლერის ჩრდ.-აღმ., მოედინება წყარო, მრგვალი სათიბია (≈ 100 კვ.მ.). *ჩიჩო მეზას ძე წულუკიანი, 63 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*
- კოპალწი** – ყანა (გულიდა), ს. გულიდაშია, კოპალიანები არ ცხოვრობენ. *მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.*
- კორბაღ** – სათიბი (ლახუმი), ს. ლახუმიშია, დასავლ. მხარეში. *რიდა ბესის ას. ფირცხელა-ნი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972. IX.*
- კორობილარ** – სათიბი (ზესხო) ს. ზესხოში, ჭოროხში.
- კორობა** – ყანა (ლასკადარი), ს. ლასკადარიშია, შემორკალეზულივითაა, ტყე აკრავს ერთი მხრიდან. *ბ. დ. გუგავა, 24 წ., 1974.*
- კორდან** – ტყე (ლემზაგორი), ს. ლემზაგორისა და ჩიხარემის საზღვარი, წიწვნარი ტყე. საზიაროა სოფ. ხერასთან.
- კორდანო** – კლდე (მუწვდი) ს. მუწვდის ჩრდ.-დასავლ., შიშველი კლდეები, საჯიხვეა. *გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.*
- კორდნალ** – სამოვარი (ლამფალაში) ს. ლამფალაშის მთაში. *რ. ო. ონიანი, 16 წ., 1981.*
- კოსდანდინე მოლ** – სამოვარი (ლემზაგორი), ს. ლემზაგორშია, ტყეში კოსდანდინ ლოზჟანიძის ნახოვარი. საზიაროა ს. ხერასთან.
- კოსდამ ლაგარდვიშ** – საკარტოფილე (ზ. ვედი) მთა ჯიქურაში, კოსდა ჭკადუასი.
- კოსდამ ლაკრავი** – საკარვე ადგილი (ზ. ვედი) მთა ჯიქურში.
- კოსდამ ნაგარდვიშ** – საკარტოფილარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*
- კოსდამ ნაკრავ** – სამოვარი (ზ. ვედი), მთა ტობარშია. *მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*
- კოსდამდ** – გზა (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., დასახლებასა და მდ. ლსილს შორის, გზაა და ქვემოთ კლდეც. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბა-ნი, 38 წ., მოსამსახ., ს. ზეგანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*
- კოსტამ ნაკარაჭ** – სამოვარი (ლასკადურა) ლასკადურას ხეობაში, მთა დაბიერში. ვინმე მეგრელი იყო. *მიზდონ გერონტის ძე ლიპარტელი-ანი, 31 წ., მოსამსახ., ს. ლასკადურა, 1974.*
- კოსტა მოლ** – სამოვარი (შედი) ს. შედში, კოსტა გაბიანის სახელობის ახო. *ქ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*
- კოტიტმა მურყამ** – კოშკი (ჟიბიანი) ს. ჟიბიანის ამხე ფაქში. კარგად შენახულია. ნიჟარამეებისა ყოფილა. „კოტიტანთ კოშკი“. *გივი ერასტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამსახ., უგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*
- კოტრატიშ ლაგარდვიშ** – საკარტოფილე (ზ. ვედი). *მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*
- კოჩუბ** – სათიბები (მელე), ს. მელეს აღმ. წყლის მარცხ. შეფრდება ოდნავ. იყოფა ჟიბე და ჩუბედ.
- კოჩამ ლაყერჯა** – გზა (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ., მდ. ჰადიშგრას მარჯვ. კალთაზე. გზა ზაგარიდან ჩვაბიანისკენ. კოჩამ „დიდრქიანი ხარი“ (მდრ. კოჩა ?) (ლყერჯე „გაჩერებული, ჯიუტი, ჩუ ერ იბჯგენი, ქა მამ ვერი“). *პავლე ბითეს ძე ზურეზიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*
- კოჩანი** – სათიბი (ლაღამი). *დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღმი, 1972. VIII.*
- კოჩრო** – ყანა (მელე) ს. მელეში, ფერდობი. კაჩ „აღმართი“. კაჩირ > კაჩრო > კოჩრო.
- კოჩიანი** – ყანა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)
- კოცრი** – სამოვარი (იელი), ს. იელიშია, ენგურის მარჯვ. კალთაზე. აცის უბანშია. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ფარის ს.ს., 1972. VII.*
- კოწიშერ** – უბანი (ხევრა). *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1973.*
- კოწიშერ ნაკრავ** – მთა (ხევრა). *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1973.*
- კოწიამ მოლულ** – ყანა (ლადარვაში), ს. ლადარვაშია, ქურასბედიანი კოწიას ყანა. *გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.*
- კოწიამ ლაგარდუშ** – საკარტოფილე (ზ. ვედი). *მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*
- კოწიამ ნალგენ** – სამოვარი (დაკარი) დაკარის სამხ.-აღმ., მიაგუის ნალზიგუიდან აღმ. ფართობით 1,5 ჰა. სამოვარია, ადრე იყო ვინმე კოწიას ნაცხოვრები, ნასახლარი არაა. „კოწიას ნაფასური“. *ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ.,*

პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.

კოჭბანი – საცხოვრისი (ნაკ. ს.ს.). მდ. ნაკრის მარცხ. მხარის 3-ოჯახიანი საცხოვრებელი უბანი. ცხოვრობენ ანსიანები, ვიბლიანები. დგას ფერმის შენობა. *ბითე ისლამის ძე ქალ-დანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კოჭო ნალაგან – სამოვარი (დურაში), ვინმე კოჭო (მეგრელის) ნადგომი მთაში. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

კოხლიანი – სამოვარი (ტვიბი) ს. ტვიბში. *ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1978.*

კოჯ – ყანები (არცხელი) ს. არცხელის სამხ.-აღმ., მუღზურასა და არცხელის დასახლებას შორის. ქვიანი ყანებია (კლდიანი). *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კოჯა დაბულ – ყანა (მახაში), ს. მახაშშია. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

კოჯა თხუმ – სათიბი (მახაში), ს. მახაშის მთაშია. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

კოჯარარ – სამოვარი (ფარი)

კოჯ-მეხტრა – სათიბები (მახაში), ს. მახაშშია, იქვეა კოჯ-მეხტრა ტუბად. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

კოჯ-მეხტრა ტუბად – ტბა (მახაში), ს. მახაშშია, კოჯ-მეხტრას სათიბებთან. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

კოჯრი – სამოვარი (ისკარი) მდ. დაწმარის აღმ., გორელანის ესაზღვრება სამხ.-აღმ., დამრეცი ვაკე ადგილია. კოჯ „კლდე“. *შუმან პირიბეს ას. გერლიანი, 21 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

კოჯრია ზაგარ – თხემი (ნანგვლი) ს. ნანგულის სამხ.-დასათვლ. კლდის კედელი და მისი თხემი, უნაგირის მაგვარი რელიეფით, ციცაბო კალთებით, მეჩხერი ტყით – გვგზით. კუპაკუშ კოჯის აღმ. მხარე. *ვარდენ ქერექის ძე კვანჭიანი, 61 წ., პენს., ს. ნანგული, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 7.11.70 წ.*

კოჯულდარ – გზა (მაცხვარიში) ლჰლა ჭალამს მარჯვ. მხარეზე, კლდოვანია. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

კოჯრუქან – სამოვარი (არცხელი) ს. არცხელის სამხ.-აღმ., მუღზურასა და არცხელის დასახლებას შორის, ყანა კოჯ-ის ქვემო საბალახო. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კოჯარალ – კლდე (იელი), ს. იელიშია, ენგურის

მარჯვენა კალთაზე, აცის ზემოთ, აცისკენა გზაზე. კლდიანი ადგილი. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972. VII.*

კოჯა დაბარ (იხ. კოჯ)

კოჯა მორელ – მჟავე წყალი (ბავარი), ს. ბავარშია, კლდიდან მოედინება მდ. ლაშხირის (ხელედულას!) მარჯვ. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანესელიანი, 44 წ., 1976.

კოჯარ – კლდე (თოთანი) ს. თოთანის ქვემოთ, წგრნი ვერსა და თოთანს შორის. გაჭრილია სამანქანო გზა. *გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

კოჯარ (3) – კლდე (ჩაქაში), ს. ჩაქაშშია, ეხჩე ფწყში, კლდიანი ადგილია. „კლდიანი“. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

კოჯარ (იხ. მაქეოცემშე ახრა)

კოჯარ ლეგარ – წყაროები (ტობარი) ჭუბრულასკენა ხიდის აღმ. კლდეზე მოჩუხჩუხებს წყაროები. მდ. ჭუბრულას მარცხენა მხარეზე. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

კოჯარე თხუმ – ქვის სატეხი (კახურა) ს. კახურას ზემოთ, ყანა ნანის ზემოთ. ქვის სატეხია სამშენებლოდ. ზემოთ პატარა დავაკება აქვს. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

კოჯარილ – საბალახო (ზ. ლახამულა) ჟ. ლახმელის ჩრდ., სამანქანო გზის ზემოთ, გორა ფუსდამ ზაგარსა და საბალახო კეცხაშ შორის. პატარა კლდეებია და მეჩხერტყიანი. *კოჩი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კოჯაშ ლეგრეთ – ტყე-ლოდნარი (ლაღრალი) ლაღრალ-ის ჩრდ. ქვანაშ კოჯის ქვემოთ. ირგვლივ ტყეა, უფრო წიწვიანი. *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1973 წ. აგვისტო.*

კოჯაშ ლიც – დელე (შდიხირი) ს. შდიხირის ჩრდ. შემოღობილის მეზობლად კლდიდან მოედინება პატარა წყალი. მის მარჯვენა მხარეზე ძველი შლაკები მოიპოვება დამრეც ფერდზე. ამჟამად გვიმრნალია და პატარ-პატარა მცენარეები – ვერხვი, სვინჯ (სვან. წიფლნარი, თხილნარი. ჩაწულდშალ ხარ ი ეჩეჟუ ნაშმიხტარ წვახ, შხიბარ. *მარო ფულას ას. ჭკადუა, კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

კოჯაშ სარაგ – წყარო (ლადრერი) მდ. ჯენის აღმ., სათიბ ნეშილის აღმ. გამოდის კლდიდან. „კლდის წყარო“. *გერმან ბიმურზას ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. აგვისტო.*

კოჯაშ სარაგ – წყარო (ფხოტრერი) ს. ფხოტრერის ჩრდ.-დასავლ. გზა ჰულდუმის კალთაზე (კალთაშსაგა). „კლდის წყარო“. *ეგნატე ამაიზის ძე ქანცლიანი, 55 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

კოჯაშ ჯომარ – ტყე (ფალედი) მდ. ლეშდრელას მარჯვ. კალთაზე, ტყე კაპდილაშარის სახმ. კლდე და ტყე. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ლეშდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კოჯაშ ლაღენ – სამოვარი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ვაკე ადგილია, საქონელს იქითკენ წაიყვანდნენ. ღამის სათევად იყო გამოყენებული საქონლისათვის. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კოჯაშ ჰაყბა = კლდე (ჟაბეში) მდ. ტუბერგლას მარცხ. კალთაზე, პიტალო კლდეა, გადის გზა მის კედლის შუა ადგილას, იწყება მუყუარა ზაგარიდან. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კოჯრლ – წყარო (მურშეკელი) ს. მურშეკელის დასახლებების ზემოთ, ყანა ტუბერალუს ძირში მოედინება წყარო. კლდიდან მოედინება. *გურამ ალექსანდრეს ძე ქურდიანი, 34 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კოჯრლარ – გორაკი (მესტია) ლექტა ლახუ-ში მღვალ სამარხილო გზაზე მესტიიდან დასაწყისში, ყანებს ზემოთ. *დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.*

კოჯრლარ – კლდე (ნესგუნი). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ს. ნესგუნი, მესტიის რ-ნი, 1972.*

კოჯრლარ – კლდეები (მესტია) მესტია ჭალაშ მარცხ. კალთაზე, აეროპორტის ჩრდ. პირიბე ქელეშბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩავლი.

კოჯრლარ (4) – სამოვარი (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ. პატარა კლდეებია. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

კოჯრ – გზა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

კოჯგლდარ – გზა (ცხუმარი) ტობიდან მთა მინდაშისკენა გზა. რელიეფი კლდიანია. „პატარა კლდეები“ – რელიეფის მიხედვით. *მგკა ამაიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კოჯგლდარ (2) – გორაკი (ჯორკვარი) ს. ჯორკუარის ჩრდ.-აღმ. (45°), მეჩხერტყიანი გორაკი, მუხნარია, პატარ-პატარა კლდეებია. სამანქანო გზის მარცხნივ. *პარმენ გიორგის ძე ჭკადუა, 77 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

კოტანი – ტყე (უშხვანარი) ს. ჟიბე უშხვანარს ჩრდ.-აღმ. ფოთლოვანი ტყის მასივი, ტყე უხვთაგანში ტუბ-ის მარჯვნივ. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

კუდრაშ – ტყეა (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ. ტყე შერეული, უფრო წიწვნარი. კუდირ „მორი“. *პავლე ბითეს ძე ზურეზიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კუდა – მცინვარი (უსგვირი) მდ. ჯუმფრელის მარჯვ. ყვანას ზემოთ. ხანსარგარ ლი, კუდა ხანსარა ხარ. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერი, 1973.*

კუდა (2) – კლდე (ლეზგარა). საჯიხვე კლდეა, ლაშლას სამხ.-დასავლ. კლდე ჭინჭ-ს ესაზღვრება; „მოკლე“. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 48 წ., ს.ს. თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კუდა ლეირაყ – ხევი (ნაკ. ს.ს.), მწვერვალ ლეირაყის დასავლ. კალთის დეღე. მდ. ნაკრას მარცხ. შენაკადი. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კუდა შედარ – ტყე (ტობარი) მდ. ჟორმელეთის მარცხენა მხარეზე, ჩუბე ნაშხიშის დასაწყისში. კლდიანი ადგილია, დასადგმელი ყოფილა კვერნას დასაჭერი ჭურჭლისა (გარელდარს), მაგრამ მოკლეს აკეთებენ, რადგანაც დასადგამი ადგილი არ ყოფილა. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

კუდაშ კოჯარ (იხ. კუდა – უსგვირი)

კუთხუ ჰებერ – სათიბი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

კუთხულ – სამოვრები (მახაში). ს. მახაშის მთის სამოვრები. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

კუთხული ზაგნარ – ზეგანი (მახაში) ს. მახაშის მთაში, ტყიანია. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

კუთხუარ – ყანა (მაჯვდიერი) ს. მაჯვდიერის დასახლების მდ. მულხურასკენა ყანები. კუთხედებადაა დაყოფილი. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. მაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 19071 წ. სექტემბერი.*

კუთხუარ – ყანა (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, სამანქანო გზის ზემოთ, კუთხოვანი ყანაა. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კუთხუარ – ყანები (ლახირი) ს. ლახირსი დასახლების დასავლეთის ყანები. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კუთხუარ – ყანა (ჟაბეში), ს. ჟაბეშია, ტუბირას მარცხ. მხარეზე, ნაკარშია, კუთხოვანი ფორმისაა. *ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კუკლაშანი – სათიბი (კაცხი) ს. კაცხის დასახლების აღმ., მდ. ტუბირას მარცხ. მხარე. *ჯეირან ჟორჟის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კუკოლანი – ყანა (მელე) ს. მელეში, მაღალი ადგილია. კუკოლ „ამაღლებული ადგილი“.

კუკური მუყტამ // **კაკიშა მუყტამ** – კოშკი ს. მურყმელის აღმ. ნაწილში, მთლიანია. ეკუთვნის კუკური კაკრიაშვილს. *ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

კუკუშ ლაკარ – ყანა (ტვიბერი) სოფლის დასაწყისში, სახნავ გუმბილდს აღმ., ყანა გრძელია. კუკუ (საკ. სახ.), ლაკარ „(მარხილის) გრძელი თოკი“. გრძელ ყანასაც უწოდებენო. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბირა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კუკუშა – უბანი (ლაპილი) ს. ლაპილში, თამლიანების საგვარეულოს თემი. *ზურაბ ს-ძე პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

კუკუშა მურყტამ (იხ. ნარსაშა)

კუკუშა ნაჭმოტარ – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. კუკუშაშერალ – თამლიანებია გვარად. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კუკუშა ცხე – ტყე (ლაპილი) ს. ლაპილის სამხ.-აღმ., თამლიანების საგვარეულოს ყოფილი ტყე. *ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

კუნეფულ – გორაკი (კახურა), ს. კახურაშია, თამსავშერალთან. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

კუპატა – სახნავი (ხოფური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონომიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

კუპატა – ფერდობი (ხოფური), ს. ხოფურშია, ფოთლოვანი ტყით. იყოფა ჟიბე და ჩუბე კუპატა-დ. ადრე სახნავი ყოფილა. *ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ., 1976.*

კუპატა (2) – სათიბ-სამოვარი (გვიმბრალა) ს. გვიმბრალში, ტყეშია, ლაშხირის მარცხ. გ. ა. *მუსელიანი, 1976.*

კუპატა შუკუ – ბილიკი (ხოფური) ს. ხოფურში, კუპატარისკენა სამარხილო გზა. *ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ., 1976.*

კურა – სამოვარი (ჰეზუდი) ს. ჰეზუდის ჩრდ.-აღმ., სამოვარ ჯაფის ჩრდ.-აღმ. ბუჩქნარია – თხმელა, იელი, ოდრო-ჩოდრო. დგას პატარა ტბა – კურაშ ტობ. *ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კურპი დაბ – ყანა (ქედანი), ქედანშია, მოსახლეებს შუა, დამრეცი ადგილია მომრგვალო ფორმის. კურპი დაბ „მრგვალი ყანა“. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, მუშა, 40 წ., ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

კურცხანი (იხ. კურცხანი)

კურცხანი – სათიბი (ლაბსყალდი) ს. ლაბსყალდის აღმ., სახნავ ყამანის აღმოსავლ. *ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კურხა – ყანა (ლაშხვერი) ფუმყვერსა და დასახლებას შორის. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972. VII.*

კურხაში – აკრძალული ადგილი, მინდორი (ფარი). მდებარეობს სკოლასთან ახლოს. ძველად აქ საკლავს კლავდნენ და დღეობებს მართავდნენ. *გიორგი და ნიკოლოზ ნარსავიძეები, 1965.*

კურხაში – სახნავ-სათიბი (მაზერი). ს. ჭოხულდსა და ს. მაზერს შორის მდებარე ყანები და სათესი ადგილი. *ჯულაბ გრიგოლის ძე კვიციანი, 73 წ., პენსიონერი, ს. მაზერი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

კურხუმი – ყანა (ფაყი) ს. ლევდარემის ჩრდ.-დასავლ მხარეში. დამრეცი, ირგვლივ წიფლნარ-რცხილნარია. გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.

კურხუმი – ყანა (ხარაში), ს. ხარაშშია, დასახლების ქვემოთ. ხილია ბევრი – პანტა მსხალი, ვაშლი. მკუხე „ური“ (// კუხ – შდრ. კუიხ(ჟ)). ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.

კურხუბაშ – საკულტო ადგილი (ფარი) ს. ფარის ზემოთ. ნაეკლესიარი იყო, ამჟამად არაა. საკულტო ადგილია (ლევხატ ლი) – სალოცავად: უფლიშერქა, თანაფლადედ, 3 მგზლადედ. მთელი სოფლი იქ იყრის თავს (უფლისიდან 3 კვირა). კურხუბა(< *კურთხევისა ?). იურა გურმაჩის ძე რეხესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კურხუბაშ – სამოვარი (მაგარდელი) ს. მაგარდელის სამხ., ჟიბღალის ზემოთ, სახნავ კავს ზემოთ. სამხ.-აღმ. ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კურხუბაშ (3) – უბანი (ნაკ. ს.ს.) ნაკრის მარჯვ. მხარეზე, ცხოვრობს 6 ოჯახი. ცხოვრობენ: გვარმიანები, ცინდელიანები და ვიბლიანები. არსენა სიმონის ძე გვარმიანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კურაშ ტობ – გუბე (ჰებუდი) ს. ჰებუდის ჩრდ.-აღმ., სამოვარ კურა-შია პატარა ტბა. ბავშვები აგუბებენ და ბანაობენ. ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კუტაშერ მურყუამ – ნაკოშკარი (ლადრერი), ამჟამად დაშენებულია სახლი, კუტა გერლიანისგან უყიდიათ ჩარკვიანებს. „კუტაანთ კოშკი“. გერმან ბიმურზას ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კუტარ –საცხოვრისი (წირმინდი) ეჩხე წირმინდის ჩრდ.-აღმ., მდ. კასლედგრას მარცხ. კალთაზე, სახნავ-სათიბებითა და ბაღ-ვენახებით. ადგილი ყოფილა კუტა კვანჭიანისა. ამჟამად კაბეშერ (ჭკადუები) ცხოვრობენ. აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

კუტარე ნამურყამ (იხ. ხუტარე ნამურყამ)

კულულაშ – სათიბ-სამოვარი (ჩაჟაში) მდ. ქვიშირის მარჯვენა მხარეზე, შიშველი რელიეფით. ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

კუცრი – სამოვარი (ბოგრეში) ს. ბოგრემის ჩრდ.,

ენგურის მარჯვ., ფერდობი, ნაყანარია. ვაკე ადგილი. კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

კუცრი ჭეშგიმ – სამოვარი, ტყე (ბოგრეში) ს. ბოგრემის ჩრდ.-ით, კლდე კუცრის ზემო ტყე და სამოვარი. გუნტერ ილაშაშის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახ., ს. ზეგანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

კუცარ – კლდე (ფალედი) ეკლესია კაშაშ (მიქამ) თარგლეხერის ქვემოთ (სამხ.-აღმ.), სამოვარ ტელეფდარის ჩრდ. მხარე. ციცაბო კლდეებია, იცის კლდის ნადირი (შარშან მოკლესო კუიც). მდ. ლემდრელას მარჯვ. კალთაზე. კუიც „ლუაშრე დი“. დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 33 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კუცარი – ტყე (ქვ. მამი) ქვედა მამში, რცხილნარი ტყე. ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.

კუჭი დერე – სამოვარი (ჭუბ. ს.ს.) მდ. ნენსგერის მარცხ. კალთაზე, ტერასულია, დავაკება დროებითი სადგომით. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII. 70 წ.

კუჭისდელა (იხ. კუჭი დერე)

კუჭრე ნასდგომ – სამოვარი (ტობარი) მდ. ჟორმელეთის მარჯვენა მხარეზე. ზემოთ ღელეა სამოვარი, ძირში ვაკე ადგილია. ღუმრარ ხარხ და მწყემსებისა და მონადირეების სადგომი. ადრე კარავიც ყოფილა. მეგრელებს ეძახდნენო – კუჭელეები? ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, 1.XI.70 წ.

კუწნი – ყანა (შყალერი), ს. შყალერშია, ეკუთვნით მაცხვარიშელებს. გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.

კაღოლ – ყანა (ჟიბიანი, მურყმელი) ს. ჟიბიანის პირდაპირ, მდ. ენგურის (ჭალაშ) მარცხ. მხარეზე. ნაჯახის მოყვანილობი გამო (?) (ჯადა „ნაჯახი“, კაღოლ „პატარა ნაჯახი“). ჯემალ ლევანის ძე ხაჭვანი, 31 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

კაღდერ – სახნავი (მელე) ს. მელეში, დასახლების ბოლოში, გზის ზემოთ. ფიქალნარეგია. „კაღდი“ ნაკლებად სახმარი, მწირი ადგილი.

კაღდერ (2) – სახნავ-სამოვარი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეში, ნაყანევი.

კაღა ჭაღა (იხ. ენგური) – მდ. ენგურის სვანური სახელწოდება. ჩამოედინება უშგულიდან,

ჩამოუდის სოფ. იფარს. *ლუკუა ბესის ძე გულბანი, 88 ვწ., პენს., ს. ნაკ-იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კალჭარდ – ყანა (ლაღამი) ს. ლაღამის ქვედა ნაწილი, დამრეცია ოდნავ. გ. ი. ფალიანი, 38 წ., *მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. VIII.*

კალგერ (იხ. **ენგურ** // **ენგურ**)

კამეყ – სათიბ-სამოვარი (ჩაჟაში) ს. უშგულის აღმ., მდ. ქვიშირის მარჯვ. კალთაზე, ფერდობია, ალპური ზონა. მის ქვემოთ კალოს მაგვარი ადგილია, საქონელი წვება. კამეყ (< * კალმეყ ?) „კალოსთან“. *პავლე ნიკოს ძენიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

კამეყიერ (იხ. **კამეყ**)

კარკიშ – სამოვრები (მებეცი), ს. მებეცშია.

კარალ – სამოვრები (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარცხ. კალთაზე, სამოვარ ორპილთანაა. ფიქლებიანი ადგილია, ფიქალ კლდიანი. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კარალ (3) – ყანა (ჟიბიანი, მესტია), სამოვარი (ბოგრეში) ს. ჟიბიანში, მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ჩანს, ფიქალნარეცია. კა „ფიქალი“ – „ფიქლებიანი“. *ჯემალ ლევანის ძე ხაჭვანი, 31 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

კარალდ – სათიბი (ლაღამი). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., *მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.*

კაბეშერ – საცხოვრისი (სკორმეთი), ს. სკორმეთში შესმაველი დასახლებული უბანი. სახელწოდება შეიცავს მდ. სკორმეთში ტუიბის მარცხენა და მარჯვენა მხარეს. ცხოვრობს 3 ოჯახი ჭკადუებისა. მარცხ-ზე ტერასებია და გამოყენებულია ვაკე ადგილები სახნავ-სათიბებად. ხილნარცაა. ზღვის დონიდან ≈ 932,0 მ. სიმაღლისაა. მარჯვ. მხარეზე 2 ოჯახი. ერთიც კვანჭიანებისა მარცხ. მხარეზე. კაბეშერ „კაბე-ანთი“ („კაბე“ – საკ. სახელია). *ვენერა რაჟდენის ასული ჭკადუა, 28 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

კაბიჭ შუ ნალგენ – სამოვარი (კიჩხულდაში) მთა ცალგმილ-ის სამხ., მთა მაშრი ლახტ-ის ჩრდ. ვინმე კაბის ნაკარვებიან. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კაბში ბაჩარ – სათიბ-სამოვარი (ლაშთხვერი) ფუმ-

ყერსა და დასახლებას შორის, დევს დიდი ქვები. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972. VII.*

კაბში – ყანა (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ფუმყერსა და დასახლებას შორის. გვარი უცნობია. ლაშთხვერ-ქაშვეთისაა. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972. VII.*

კაკელანაშ ნენჩა – ტყე (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, ლაჟაშ ღვრს აკრავს დასავლ. წიწვნარია უფრო. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კაკირ – ყანები (ხელედი), ს. ხელედშია, ლაშხირის მარცხ. მხარეზე. ფიქალი ან კირი ამჟამად არაა. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

კალი ყორ – გზა (ღემდერი) მდ. ღემდრგლას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ნენტყარის სახმ. კლდეშია ჩაჭრილი გზა, ვიწრო გასასვლელი, ერთადერთი გზაა. მწყემსი იქ არკვევდა საქონლის უკლებობასო. კალი „აკლია“ (დავა-კელი – კალ-ინ). *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კალიერ – ტყე, სამოვარი (უშგული) ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე. არყნარი ტყეა და ფიქალკლდიანი ფერდობი. კა „ფიქალი“. *მიხეილ დავითის ძე რატინი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ჟიბიანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

კალენდარ – სათიბი (წვირმი) ს. წვირმის სამხ.-დასავლ. ჩობანის უბანში. ვაკე ადგილები და ფერდობები. კალთების მაგვარი ადგილები აქვს. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კამეყ – სათიბ-სამოვარი (დავბერი) ს. დავბერის სამხ., ენგურის მარცხ. კალთის ალპ. ზონა. მუშტურ ტუიბშია, ფერდობია. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კანკუ ღარ – კლდე, ღელე (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ., მდ. ლასილის მარჯვ. კალთაზე, მეჩხერ-ტყიანი კლდე-ღელე, მოედინება პატარა წყალი, მიხვეულ-მოხვეულია. *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კარ – სათიბი (ცალერი) ს. ცალერის სამხ.-აღმ. მდ.

მატლშამდე, დგას დიდი მსხალი, ჩავარდნილი რელიეფით. წუა მეკარა ბაჩ (კა წვა). არის ნაკომკარი – ლამურყამ. კარ (< * კამარ) „ფიქლიანი“. *კლადიმერ სეითბეს ძე გვარმანი, 58 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კარი ტვიბ (იხ. კარი ტვიბ)

კარიტლი – ბილიკი (ჟაბეში), მდ. ტუბერგლას მარჯვ. კალთის საცალფეხო გზა უფრო ტურისტათვის. ს. ჟაბეშის ჩრდ. ქვიანი ადგილია. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კაროლა (ირ. მელიქიშვილი) (იხ. კარი ტვიბ)

კარქიმ ღარ – ღელე (ფარ. ს.ს.). მდ. ლალქუერი ჭალს მარჯვ. პატარა ღელე, სამოვარ ღუაზერსა და ლაქტრილს შორის. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კარჩიმ – მოედანი (ტვიბერი), ს. ტუბერის ცენტრში დგას პატარა ეკლესია – ჯგერაჟ კარჩიმ, შიგ ხატის ფორმის მოხაზულობისა ჰქონდა. გარშემო ნივგზნარია, სასაფლაოცაა. ირგვლივ მოსახლეობაა. რელიეფი დამრეცია. კაჩ „აღმართი“ (?). *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1989 წ. ოქტომბერი.*

კარჩიმ ლასფლაჟარ – სასაფლაო (ტვიბერი) სოფლის შუაში, **ჯგერაჟ კარჩიმ** ეკლესიის გარშემო სოფლის სასაფლაო. კარჩიმის სასაფლაოები. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კარჩუნდარ – სათიბი (იფხი, ლეშუკვი) მთა ტეხდიაშის სათავე, ტერასული რელიეფითაა, ვაკე ნარევი, ბეჩოს მხრიდან. *კ. შ. გვიჩიანი, 66 წ., ლატალის ს.ს., 1973.*

კარგლდარ ღარ – სამოვარი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ. ყანა კარგლდის ზემოთ, მშრალი ღარია, გვერდითი კალთები წიწვნარია, ზემოთ – შერეული. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კაცხ – სოფელი (ფარ. ს.ს.), ს. ფარის ბოლო დასახლება (თავში), სტიფის სამხ.-დასავლ. 10 კომლით. არის ნაკომკარი, დარჩენილია 5-6 მ. სიმაღლის ჯოზე გადრანის სახლთან. კაცხ „წვერი“, „ბოლო“ (?) *დანიელ ჩიჩოს ძე წულუ-*

კიანი, პედაგოგი, 33 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კაცხ // **კაცხი** – სოფელი, ს. ფარის ჩრდილოეთით მდებარეობს. კაცხს ზემოთ სოფელი არ ყოფილა და ამიტომ დაურქმევიათ ეს სახელი. „კაცხ“ ნიშნავს ბოლოს, წვეროს. *გიორგი ნარსკვიძე, 86 წ., 1965.*

კაცხელდ – სათიბი, ყანა (ლაღამი) ს. ლაღამის ჩრდ.-აღმ., დასახლ. ზემოთ. ბოლო ყანები და სათიბებია. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

კაცხელდ (2) – სათიბი, ყანა (ზაგარი) ს. ზაგარის სამხ.-დასავლ., მდ. ლასილის მ არცხ. კალთაზე, სათიბების ბოლოში. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კახიშ – სათიბები (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), უჯერშია, ჭალაშ მარცხ. მხარეზე. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაგვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*

კახიან – წყარო, სათიბები (ჩვაბიანი). ს. ჩვაბიანის დასახლების სამხ. ნაწილში მოედინება წყარო. სოფლად კახიანები არ ცხოვრობენ, არც ძველად. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კახიანური (იხ. კახიან)

კახიშ – ტყე (ლესთავი) ჰაწვალდისკენ, წიწვნარი ტყე, მესტიის სამხ. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლესთავი, 1972. VIII.*

კამშ – ეკლ. მიდამო (ფარ. ს.ს.)

კამშა ნაკ – სამოვარი (ფალედი) მდ. ლემდრგლას მარჯვ. მხარეზე, სამოვარ ლალთერის ჩრდ.-დასავლ. ვაკე ადგილია კამშა თარგლეზერის სახელობის (?). *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

კამშა თარგლეზერ – ეკლესია (ლემდერი) ს. ლემდერიდან ჩრდ.-დასავლ. 315°-ზე კრავად ჩანს. ქედის აღმ. კიდეზე წიწვნარ ტყეში ვაკე ადგილი, ნასახლარიცაა და სასაფლაოებიც ყოფილა (იხ. რუკა 1: 100 000). მდ. ლემდრგლას მარჯვ. კალთა. *დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 33 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კამალდარ (იხ. კამგლდარ)

კამგლდარ – ყანა (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის დასავლ. მულხურასა და სამანქანო გზას შორის. ფიქალნარევითაა. *ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

- კ^ა ნაკ** – ტყე, სამოვარი (კაერი) ს. კაერის ჩრდ. თხილნარია, შიგ პატარა სამოვარი ფიქალნარევიტ. დ. გ. მერლანი, 23 წ., *ლენჯერი*, 1973.
- კ^ა სტეტ** – კლდე (ზარდლაში). წანერგლას მარცხ. კალთის კლდე, სგტებზე თუთენგლდის ჩრდ.-აღმ., მყინვარ პყარაშისკენ, კ^ა კოჯ ლი. პავლე ბითეს ძე ზურეზიანი, 83 წ., *პენს.*, *მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *სექტემბერი*.
- კ^ა ღარ** – სათიბი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. ფიქალნარეგია. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი*, 80 წ., *პენს.*, *იფარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *აგვისტო*.
- კ^ა ლ** – სათიბი (ნესგუნი) ფუმყვერის მარჯვ. მხარეზე, წაფხ ადგი ლი. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი*, 36 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972.
- კ^ა ლდში ზოგ** – ხიდი (ჟაბეში). ხიდი მდ. წანერგლაზე, სამარხილო ხიდი სოფლის ჩრდ.-აღმ. კ^ა ლდშისკენა მიმართულების. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი*, 44 წ., *პედაგოგი*, *მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *სექტემბერი*.
- კ^ა ლდში მურყტამ** – კოშკი (ჟაბეში) მდ. ტუბერგლასა და წანერგლას შესართავების ზემოთ, ტყეში. კარგად დაცული. სათვალთვალო დანიშნულებისა იყო – კარგად ჩანს იქიდან ხეობები ტუბერისა და წანერგლასი. *მუსა იასონის ძე კახიანი*, 77 წ., *პენს.*, *მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *სექტემბერი*.
- კ^ა ლდში** – სამოვარი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანერგლას მარჯვ. კალთაზე, ზოგა დზსა და კუპანაშ (სამოვ.) შორის. ფიქალი არაა, ქვიანი კია. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი*, 44 წ., *მოსამსახ.*, *მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *სექტემბერი*.
- კ^ა რი ტვიბ** – ხევი (ლაღამი). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., *მოსამსახ.*, ს. *ლაღამი*, 1972 წ. VIII.
- კ^ა რმეყ** – ყანა (ნესგუნი) ფუმყვერის მარჯვ. მხარეზე, სამანქანო გზის ქვემოთ. ნაკომპარია (კ^ა რ გასასვლელი დახურულში კ^ა რქა როქ ნესა ადჩეს კუმშში). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი*, 36 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972.
- კ^ა რი ნეცი ლათრა** – წყარო (მურყმელი). ს. მურყმელის სამხ., ენგურის მარცხ. კალთაზე მოედინება ყინულივით ცივი წყარო. „კეისრის წყლის სალევო“. *ნუცა ანტიონის ას. ნიჟარაძე*, 62 წ., *პენს.*, *უშგულის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. VII.
- კ^ა ში** – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-დასავლ., ჰადიშგრას მარჯვ. მხარის სათიბის საერთო სახელწოდება. ლევია გარ ლი, ჩუ ნაჩუალ ლი. *იასონ მურზას ძე კორძაია*, 75 წ., *პენს.*, *იფარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *აგვისტო*.
- კ^ა ში** – სათიბი, ტყე ს. იფარის აღმ., ჰადიშის ჰალას ხეობაში, ვაკე ადგილია, სათიბი, დიდი მოცულობით. გვერდები ტყიანი ფერდობებია. წიწვნარი ტყით. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი*, 88 წ., *პენს.*, ს. *იფარი*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *აგვისტო*.
- კ^ა ში (2)** – კლდე (ხალდე) მდ. ჰალდე ჰალას მარცხ. კალთაზე, ფიქლებიანი კლდე. ს. ჰალდეს პირდ. აღმ. „ფიქლისა“. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე*, 68 წ., ს. *ხალდე*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *ივლისი*.
- კ^ა ში ტუბიბრა** – ღელე (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ., ჰადიშგრას მარჯვ. შენაკადი. *მანი ლევანის ასული პირველი*, 50 წ., *დიასხალისი*, *იფარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *აგვისტო*.
- კ^ა ში ღარ** – ღელე (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ჰადიშგრას მარჯვ. მხარეზე, სათიბ კ^ა ში-მდე აღწევს, პატარა წყალია – წიწვნარია. *იასონ მურზას ძე კორძაია*, 75 წ., *პენს.*, *იფარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *აგვისტო*.
- კ^ა ში ბაჩრა** – ლოდები (ჟამუში) ს. ჟამუშშია, ცენტრში, სტიფში დიდი ქვებია ხალხის დასაჯდომი, დაახლოებით 30 კაცის დასატევი. „კეისრის ქვები“. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერია-ნი*, 40 წ., *მოსამსახ.*, ს. *ჟამუში*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *სექტემბერი*.
- კ^ა ში ნიც** – წყარო (სასაში), ს. სასაშია, კარგი წყაროს წყალი. *მ. ვ. ონიანი*, 41 წ., 1974.
- კ^ა ში კალ** – სამოვარი (ჟახუნდერი) ს. ჟახუნდერის საზაფხულო მთაში.
- კ^ა ში მოლ** – სამოვარი (მახაში) ს. მახაშში. *რ. მ. ჭელიძე*, 1976.
- კ^ა ში მოლ** – სამოვარი (ტვიბი) ს. ტვიბში. *ჯ. გ. ზურაბიანი*, 40 წ., 1978.
- კ^ა ში ბანი** – საცხოვრისი, სამოვარი (ლეზგარა) ს. ლეზგარას ქვემოთ, მაღლობზე არის ერთი მოსახლე. *ლოლა მგვას ას. ქალდანი*, 21 წ., *კოლმ.*, ს. *ტუბერი*, *ცხუმარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ოქტომბერი*.
- კ^ა ში ბანიშ მურყტამ** – ნაკომპარი (ლეზგარა), კუპანაშია ნაკომპარი, ძირი დარჩენილია, ს. ლეზგარას სამხ.-დასავლ. კუპა (საკ. სახ. ?). *თინა მგვას ასული ქალდანი*, 22 წ., *მოსამსახურე*, ს. *ტუბერი*, *ცხუმარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

კუადლჷშ – სათიბ-სამოვარი (წვირმი) ს. წვირმის აღმ., უღვირის ქედზე ტყეში. თხილნარიცაა და შერეული ტყე. კუადლ „(თხილის) წნელი“. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კუადლჷშ – სამოვარ-სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ. ჰადიშურას მარჯვ. მხარეზე. თხილნარია, ჩაბულე ლაშხტად და გოდრების-თვის კუადლს ხმარობენ. *იასონ მურზას ძე კორძია, 75 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კუადლჷშ (3) – გზა (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ. ზაგარის მხარეზე, გზა ლეჟა ლახტეთ, სათიბ-ბისკენ წვრილი ხეები (ზექ). კუადლ „წნელი“. *პავლე ბითეს ძე ზურებანი, 83 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კუათხ – სამოვრები (ლანტელი) სათიბ-სახნავ ჯურუს ქვემოთ, მოდის სასმელი წყალი. დაღმართია (ფელტ ადგი ლი). კუათხ „ფერდზე უფრო შვეული“. *კოწია ბეჭერზას ძე პაკელიანი, 72 წ., პენს., ეგრის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

კუათხ (2) – ბილიკი (ხერხვაში), სამოვარი (ლანტელი) ს. ხერხვაშა და ტუბზარს (დელეა) შორის, სამოვარ ნალქორს ჩრდ. დავით დუდარუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კუათხ(გ)რა – ტყე (უშხვანარი) მდ. მეშხე ლიცს აღმ., კუენშარსა და ტყე ჯურულდს შუა, ტყის მასივით. რელიეფის მიხედვით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმეურნე, ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

კუათხარ – გზა (ყარი) მდ. თეთნამგრას მარჯვ., გზა საცალფეხო მთა შაულგრასკენ. აღმართი ადგილია ტყეში. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., სამ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭყბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII.70 წ.*

კუათხარ – სამოვარ-სათიბი (ლახირი) ს. ლახირის ჩრდ., დელე კერაშის მარცხ. კალთა, ფერდობებია, კუათხარ ხარ. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კუათხარ (3) გზა (ხევრა). *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახა-მულა, 1973.*

კუათხაშ თხუმი – სამოვარი (დაკარი), ლაღრალაშ ზენისა და დავარს შორის გზაზე, ვაკე ადგილია. მოსახლეობიდან – დავარიდან რომ ამოი-აღმართებს მგზავრი, ამოვა კუათხაშ თხუმი-

მდე. ირგვლივ ტყეა, უფრო წიწვიანი. *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.*

კუათხაშ წყარო – წყარო (ლანტელი), საბალახო კუათხ-ში მოედინება სასმელი წყარო. „კუათხაშ წყარო“. *კოწია ბეჭერზას ძე პაკელიანი, 72 წ., პენს., ეგრის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

კუათხაშ ცხეც – მუხნარი (ხერხვაში) ს. ხერხვაშა და დელე ტუბზარს შორის, სამოვარ ნალქორის ჩრდ. მუხნარი ტყეა. დავით დუდარუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კუათხაშ წესხა – გზა (ხევრა) ჯეჭრადან მთა თეკრაშისაკენ მიმავალ გზაზე აღმართის დასაწყისი. *ვასო მიხეილის ძე ჭკადუა, 30 წ., მოსამსახურე, ლახა-მულას ს.ს., 1973.*

კუაკუატიშერ – ნამოსახლარი (გვალდერი) სოფლის დასავლეთით, სათიბ-სახნავ ლაკრანკილს ქვემოთ, ტყეშია, ნასახლარი ამჩნევია, სახლის ძირი ჩანს; გვარი უცნობია. *ემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ., პენსიონერი, ეგრის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კუაკუაწი – ყანა (ზ. ლევშერი), ჟიბე ლევშერშია. *კვაკვა ერქვაო (?). გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

კუაკუაშ კოჯარ (იხ. ლამხერიაშ კოჯარ)

კუაკუაშ ტუბი – ხევი (ლეზურცხილა) მდ. ენგურის მარჯვენა მხარე, უბანია სატყეოსი, ადის მანქანის გზა. იწყება მდინარე აფხაზეთ-სვანეთის საზღვარზე მეგრ. საზაფხ. მთა ლარაკუაკუდან. მდინარის მარჯვ. მხარე კლდიანია, მარცხ. – ტყე. კუაკუა (აფხაზ. ?). *რომანოზ მუზას ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., ს. ლეზურცხილა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

კუამბშიანი – სამოვარი (მესტია) ლეჟა ლახტ-შია, იყოფა ორ ნაწილად: ჟიბე და ჩუბე კუამბშიანი.

კუამრია გორა – ქედი (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის სამხ.-აღმ. კუტიმიშის ქედის გაგრძ. ჩრდ.-ით. მზბირობსა და კუტიმიშს შორის. კუტიშია თხუმი ლი. შერეული ტყით. თითქოს: კუამარ კან ხარდენახ აშუ მეზგა, ეჯი ათშყედახ ი ეჩხენქა? *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კუამფარ – ხრამი (ცანა) სამანქანო გზის ქვემოთ. ცხენისწყლის მარცხ.

კუამარი – სათიბი (სასაში) ს. სასაში, მთის სათი-

- ბი, ალპური ზონა. კვამა „კვამლი“, კვამაგან „მურა ფერის. *მ. გ. ონიანი, 41 წ., 1974.*
- კუანაშ თხუმი** – მწვერვალი (სგურიში), მთა და-
ლრა თანლიდან მოემართება ბილიკი მთა მე-
მულისაკენ. მისი სიმაღლეა 3665,5 მ. ჩრდ. მხა-
რე მყინვარულია, სამხ.-დასავლ.-აღმ. ალპური
და სუბნივალური. საჯიხვევებია. *ხაბჯი ბიბუს
დე ჩხვიმიანი, 68 წ., კოლმ., ს. სგურიში, ჭუბე-
რის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*
- კუარ** – სათიბები (ჭველიერი) ს. ჭველიერში, ლაშხუ-
რას მარცხ. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*
- კუარალ** – სათიბი (ხერია) ს. ჭერიისა.
- კუართხალ** – სათიბი (მამი) დებერალში, ამოზურ-
ცული ადგილი. მცირე კლდოვანი ადგილიცაა.
კვართხ „ჩაქუჩი“. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.
- კუარკუაზა** – წყარო (ნაშთქოლი) ს. ნაშთქოლის
აღმ. წყაროს წყალი. პატარა წყაროა, უდგას ღა-
რი და უეჭნახუ „საწნახელი“ (ზან.). *ქიშვარდ
იოსების დე წერედიანი, 49 წ., კოლმ., ს. ნა-
შთქოლი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექ-
ტემბერი.*
- კუარმწი** – მყინვარი (ჭუბერი), მდ. ჭუბრულას და-
საწყისის მარცხ. კალთის სათავე, გადასასვლ.
ჭიბერ აზაუს ჩრდ., გორგებია, დამსხვრეუ-
ლი მყინვარი. *თამაზ დიმიტრის დე ნარსავიძე,
18 წ., სამ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი,
ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII.70 წ.*
- კუასდანი** – ყანები (ქართვენი) ყანა ჭიბნის აღმ.,
დასახლების ქვემოთ, სამხ. ვინმე კოსდას სახე-
ლობისო (კოსდანთი). *გრამიტონ პავლეს დე
გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1969 წ. IX.*
- კუაცხ** – მუხნარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, მუხ-
ნარი ტყეა, ჯუჯა მცენარეებიცაა. **კუაცხ** „საშუ-
ალო სიმაღლის მცენარე“, „დაბალი ტყე-ჯაგ-
ნარი“, *მაყარა Thal Ict um minus L. ჯ. პ. ლიპარ-
ტელიანი, 30 წ., 1974.*
- კუაცხა ლაშდა** – შურო (ნესგუნი) (**კუაცხ** „მსხვილი
შემა, სამეშე ხე“). *ელგუჯა ვლადიმერის დე გუ-
ლედიანი, 36 წ., ს. ნესგუნი, მესტიის რ-ნი, 1972.*
- კუახარაშ** – ტყე, სათიბი (ლემზაგორი) ს. ლემზა-
გორში.
- კუახარაშ** – სათიბ-სამოვარი, ტყე (მესტია), მე-
სტიაშია, **შედიში**, მესტია ჭალაშ მარცხ. ხერ-
გიანებისა. კუახ „ცარიელი(პური)“, მწირი
ადგილის მნიშვნელობით, ნაყოფიერი მიწა
არაა. *თედორე ტარასის დე ნაკანი, 64 წ., მესტი-
ის რ-ნი, 1972.*
- კუახანი** – საკულტო (ჭველიერი) ს. ჭველიერში,
მარცხენა მხარეზე მდ. ლაშხურასი. ტყეცაა
კუახანი ცხეც. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ.,
1974.*
- კუახანი ცხეც** – ტყე (ჭველიერი) ჭველიერში, მდ.
ლაშხურას მარცხ. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ.,
1974.*
- კუახარ** – ყანები (არცხელი) ს. არცხელის დასახ-
ლების ზემოთ, ფერდობი ადგილია. კუახ
„ქვიან-ლორდიანი, უნაყოფო, მწირი“ (შდრ.
კუახ „ვეგეტერიანული, მარცხის დღეს სახმარი
საჭმელები“). *ერმალო ციოყის დე ჟორჟოლიანი,
85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ.
სექტემბერი.*
- კუედ** – გუბე (ლახირი), ს. ლახირშია, შუა სოფელ-
ში, დამდგარი გადახურული წყლი. იყენებენ
სარეცხავად, საქონლისთვის. *ალექსი ისამის დე
იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*
- კუედი დაბ** – ყანა (მიქელშერი), ს. მიქელშერშია, იქ
ყოფილა წყალი, მაგრამ დაკარგულა. **კუედ**
„გუბის მაგვარად, ჩათხრილი ორმოდან ამო-
დის წყალი“.
- კუედი ლიგ** – წყარო (კახურა) ს. კახურაში. **კუედი**
იყო გაკეთებული. ამჟამად ბეტონითა გაკეთე-
ბული. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*
- კუედილაშ** – მჟავე წყალი (მესტია) აეროპორტის
აღმ., სააბაზანო მჟავე წყალი. *თედორე ტარა-
სის დე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*
- კუედარ** – სათიბ-სამოვარი (წიფლაკაკია), ს. წიფ-
ლაკაკიაშია, თხილნარია. კუედალ „წკნელი“. *მ.
გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*
- კუეთილაშ** – სათიბი (ნაკი) ნაკრას მარცხ. კალთა-
ზე, სათიბ თეკერში. მუჭუფილდაშის დასავლ.
კარგი სათიბია. *ვასილ ბურნაყის დე ქალა-
ნი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
ნოემბერი.*
- კუენიშიერ** – ყანა, სამოვარი, ტყე (ბენიერი), ს. ბე-
ნიერშია. **კუენ** „კვერნა“.
- კუენიან** – სამოვარი (ბაიარი) ს. ბაიარის დასახლე-
ბის ზემოთ, ტყიანი. *გ. შ. ჩანქსელიანი,
20 წ., 1974.*
- კუენშარ** – ტყე (უმზვანარი) ს. უმზვანარის ჩრდ.-
აღმ., ჟაჰერს მარჯვნივ, კუათხერას მარცხ., ქვე-
და ნაწილი ფოთლოვანია, ზედა – წიწვიანი.
ადრე კვერნებს იჭერდნენ. კვერნას სვან. სა-
ხელი „კუენ“. *გრამიტონ ბესარიონის დე კვიცი-
ანი, 63 წ., კოლმეურნე, ს. უმზვანარი, ბეჩოს*

ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

კუერალდ – სათიბი (ლეზგარა) ს. ლეზგარას ქვემოთ, პაპაროზს სამხ.-დასავლ. ლოლა მკვას ას. ქალდანი, 24 წ., კოლმ., ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კუერზიშ – ყანა (იფარია), ს. იფარშია, ყანა ლამფლის დასავლ. (გვერდით). ვაკე ადგილია, ბგვი ადგილი. წისქვილის ზედა ქვის სატრიალებელ რკინას სვან. ეწოდება კუერეზ. გემა ანდრიას ძე მარგველიანი, 61 წ., პენს., კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

კუერთხლარიშ გორგ – გორა (ნაკი) მდ. ნაკრას მარჯვ. კალთის, მყინვარ შდატლერის აღმ. ქედი, ალპური სამოვარია (მეკურთხი არაა დამახასიათებელი). ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კუბიტ – კლდე (ქვ. ვედი), მდ. გერდაშერას დასაწყისის კლდეები, სუბნივალური და ნივალური. ისგხეწი როკა ლიხ, ლგლრავე ლი. აღმ. მხრიდან მარად თოვლია (ხანსრარ). უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

კუბეტი ნადგარტ შუკუ – სამოვარი (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ. ტიბის ტერიტორიაზე, ვინმე კუბეტი მომკვდარა. ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.

კუბეტიარე მურყუამ – ნაკომკარი (შყალერი) ს. შყალერის სამხ.-დასავლ. დანგრეულია. ზეგანზე, გირგვლიანებისაა. გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.

კუბეჩიშ – სამოვარი (ზავარი) ს. ზავარის მთა თეკრაშში. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., ს. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., 1976.

კუბეჩიწი – სათიბი (არცხელი) ს. არცხელის სამხ.-დასავლ., მდ. მულხურას მარცხ. მხარეზე. დამრეცი რელიეფით. ერმალო ციოყის ძე ჟორჯილიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

კუბეცილდ – კლდე (სიდიანარი), ს. სიდიანარშია, ფიქლიანი კლდე. ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.

კუბეკუაშა – უბანი (მაცხვარიში), ს. მაცხვარიშის ერთ-ერთი თემი თამლიანელბის საგვარეულოდან. გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.

კუბეკუაშერა (იხ. კუბეკუაშა)

კუბილ – ყანა (იელი) ენგურის მარჯვ. კალთაზე, კლდესთან ს. იელიში, ჩუბე უბანშია. იონავი-

სიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.

კუბიმფხანშ ტელაფ – საკლუტო (ზ. ლუჰა) კლდე კენჯაბის ჩრდ., ლამურყუამთან, ვინმე კუბიმფხან ცხოვრობდაო. კლდეს აქვს შეჭრილი დერეფანივით $\approx 5 \times 2$ მ. გადმოცემით: მდიდარი ოჯახი ვინმე კუბიმფხანისა ცხოვრობდაო. ვასილ თოსდანის ძე ცალანი, 44 წ., ბრიგადირი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კუბირი – ყანა (მაგარდელი) ს. მაგარდელს სამხ., ყანა ლეზგლდშს ზემოთ. ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კუბირიკეშ ნალზიგუ – ნამოსახლარი (ქვ. ვედი) ჭედრგლას მარჯვ. კალთაზე, კატი და ივანე ჭკადუების დასახლების დასავლ. კვირიკ ჭკადუას ნასახლარია. ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

კუბირიკიშ დაბარ – ყანები (ქვ. ვედი) ჭედრგლას მარჯვ. კალთაზე, მახამეთიშ დაბარის დასავლ. ივანე (დამბალ) ჭკადუას ყანებია. კვირიკ ჭკადუას ყანები (ყოფილი). ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

კუბირიშა მოლარ – სახნავი (ტვიბი) ს. ტვიბში, კვირი ზურაბიანის. ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1978.

კუბირიშილ – სათიბი (ნაკი) ნაკრას მარცხ. კალთაზე, ჟიბე ზაგართან, საიდანაც თავრარელებს კირი მიჰქონდათო, კირი ბლომად იყოო. ვასილ ბურნაყის ძე ვქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კუბირიშ ლაქტისგ – გზა-გორაკი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი, ჰემკილი) ჭალაშ მარცხ. კალთაზე, გადის გზა ჰაწჭალის სათიბებისკენ – ჰემკილის მიმართულებით. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.

კუბიჩხუბ – საცხოვრისი (მურყმელი), ს. მურყმელშია, სამხ. ნაწილი სოფლისა. გორაზეა. კუბიჩხ „წვრილი ხე“. მაღლობის მნიშვნელობით, რელიეფის მიმსგავსებით. ნაპო დავითის ძე კაკურიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

კუბიგ – ტყე (ნესგუნი) ფუშყვერის მარჯვ. მხარეზე, სანადირო ადგილი ყოფილა – ლაქტური ლგმარ. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

კუტიცილდში ნაკლზდ – სამოვარი (იფრარი) ს. იფრარის ჩრდ. წიწვნარ ტყეში, ვაკე ადგილია, ირგვლივ წიწვნარი (გეგზბზრ). „კვიცილდის პატარა ვაკე“. *გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., ს. იფარი, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

კუტიცილდშ – საცხოვრისი (მესტია) მულხურასა და მესტია-ჭალშს შესართავთან. ბუჩქნარი ფერდობი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

კუტიცვგრა – საცხოვრისი (ლასკადურა, კახურა) ს. ლასკადურას აღმ. ტყიანია, მდ. ლუვორის მარცხ. ყანები, სათიბები. *ბ. დ. ქურასბედიანი, 24 წ., ჯ. ა. ლიპარტელიანი 37 წ. (კახურადან), 1974.*

კუტიცმეკუშმა – კლდეა საჯიხვე მერზა ჭალშსა და სამ. მთა ჩხეტალს შორის. მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარე. მდ. კუტიცმეკუშმას სათავე. კლდეებია. საჯიხვე. შიშველი რელიეფით. საკმაოდ დიდი კლდეებია. მდ. ტიტშ ჭალშს ჩრდ.-აღმ. (იხ. 1 : 100 000 2901,7 მ. ზღვ. დონიდან). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., სამ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII.70 წ.*

კუტიცმეკუშმა (2) – ღელე (ყარი) კლდე კუტიცმეკუშმადან მოედინება და უერთდება მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხრიდან მთა ცხუანდირის პირდაპირ – მაშრი ჭალის (საზაფხ. სამ. მთა) პირდაპირ რ). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., სამ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII.70 წ.*

კუტიცანი – უბანი (ნაკი), ნაკის ს.ს.-ში შემავალი დასახლ. უბანი, ნაკრას მარცხ. მხარეზე; ცხოვრობს 7 ოჯახი – ცინდელიანები, კვიციანი, ოთხუანი, სუბელიანი. კუტიცანი < გვარი კვიციანი-დან. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კუტიცანიშ ლამურყუამ – ნაკლესიარი (ნაკი), ნაკშია, ნაეკლესიარი კვიცანის თავზე, ნაეკლესიარი ჩანს, რომელსაც ლამურყვამს უწოდებენ. *ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კუტიცრშ კოჯ – კლდე (ეც. ს.ს.) მთა სამოვარ ლაღრალშ ნაკს აკრავს ჩრდ.-დასავლ. კლდის სახელია. კლდეში გამოქვაბულებიცაა. ამბობენ: კუტიცრშის კოჯიდან ს. ტეშიშამდე ყოფილა გვირაბი. ამ გვირაბში ჩაუშვიათ ვერძი და ს. ტეშიშიში ამოსულა. *ბაგუ პირიბეს ძე გერლი-*

ანი, 27 წ., მძღოლი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

კუტიჭმერ – ყანები (ყარიში), ს. ყარიშშია, ლიპარტელიანების საგვარეულოს ყანები. *დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.*

კუწალ – ტყე (ყახუნდერი) ს. ჟახუნდერში, ფოთლოვანია.

კუწალუ – ყანა (წვირმი) ს. წვირმის დასალ., ჩობანის უბანშია, ვაკე ადგილია. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კუწანშ – სამოვარი (ყახეში) ს. ჟახეშის აღმ., მდ. წანრგლას მარჯვ. კალთაზე, კაღდშის აღმ., ვაკეა, ტყე აკრავს ჩრდ.-ის მხრიდან. კვერნის საჭერი რამ მოწყობილობა ამჟამად არაა. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

კუწბ (2) – გორაკი (ცანა), იხ. **ნაშალვარი კუწბ**. ს. ცანის სამხ.-დასავლ.

კუწთიშ – უბანი (გულიდა) ს. გულიდაში (ქვემოში), ქურასბედიანების საგვარეულო თემი. *ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.*

კუწთიშ ნამურყუამ – ნაკოშკარი (გულიდა), ს. ქვედა გულიდაში ყოფილა ქურასბედიანების საგვარეულო კოშკი (ყოფილი). *ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.*

კუწთშ საუანშ – ხილნარი (გულიდა), ს. გულიდაშია, აღმ., ქურასბედიანებისაა. *თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., მოსამსახ.*

კუწთხ – ტყე (წვირმი) ს. წვირმის აღმ., სამანქანო გზის ზემოთ. შერეული ტყით, აღმართია. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კუწმზრ – ბილიკი (ზეგანი) ს. ზეგანის აღმ., ლეჟწ უბანის ზემოთ, სამარხილო გზაცაა და დასასვენებელი, კლდე. კუწმზრ „ტუდი ასასვლელი“. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კუწნჭილ – სათიბი (მაგარდელი) ს. მაგარდელის თავზე, სათიბ შუათარს ესაზღვრება. *ივანე ბეკას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კუწნჭილდ – ტყე (ლაბსყალდი) ლაბსყალდშ ტუბსა და ძერხალდს შორის, ჩრდ. ესაზღვრება ფეტურზრ ზაგარ (ზეგანი). კუწნჭილდ „პატარა“ ? კუწნჭ. *ბასილო თავას ძე*

გუგუსიანი, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კუპნჭილ ლადგარ – ტყე, სათიბი (მურყმელი) ს. მურყმელის დასავლ., მდ. ენგურის მარჯვ. არ-ყნარია და სათიბებიც. ვინმე „კუპნჭილას მო-საკლავი“. მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივ-ლისი.

კუპნჭიანრი ზოგ – ხიდი (კვანჭიანარი) ს. კვანჭია-ნარის სამხ.-აღმ. ხიდი სამარხილო იყო ენგურ-ზე. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

კუპნჭიანარ – სოფელი (ლატ. ს.ს.). ლატალის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი. ცხოვრობენ კვანჭიანე-ბი. შალვა ნიკოლოზის ძე კვანჭიანი, 49 წ., პე-დაგოგი, ს. კვანჭიანარი, 1973.

კუპრმშ – მწვერვალი (ნაკ. ს.ს.), მდ. ნაკრას სათავე კლდის მწვერვალი ყინულოვანი, 1 : 100 000-ის მიხედვით სიმაღლე ზღვის დონიდან უდ-რის 3710 მ. ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კუპრმშ – წყარო (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კლათაზე, კლდე ნასტიმ კოჯს აღმ. ნაკარვები-ცაა და მოედინება ყინულივით ცივი წყარო, გუპლიშ ფერიშ ლი ი ჩუ ლათრა დემეგ ხარ ნაკურემიშტ. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

კუპტიარე მურყტამ – ნაკომკარი (ლეზგარა) ს. სტიფში, სამხ.-დასავლ. კუპტი არღულიანის (კუპტი საკ. სახელია ამჟამადაც). შოთა მიხეი-ლის ძე საღლიანი, 42 წ., ს.ს. თავ-რე, ს. ლეზგა-რა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქ-ტომბერი.

კუპზ – სამოვარი (იფრარი) ს. იფრარის ჩრდ. ფიჭ-ვნარი ტყის თავზე, ვაკე ადგილია, მრგვალი $\approx$ 0,5 ჰა. დასავლ. ფიჭვნარია, აღმ. სამოვარი აკ-რავს. კუპზ უდრის „ზუიგ“-ს („ბორცვი“). გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., ს. იფარი, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

კუპზ – სერი (უშგული) ს.; უშგულის აღმ., მდ. ქვი-შირის მარჯვ. მხარეზე. სამარხილო გზაზეა ამოზურცული, აღმართ-დაღმართის თავი. კუპზ „ამაღლებული გზისა“. პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტი-ის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

კუპზ (3) – სათიბ-საომკარი (დავბერი, იფრარი), გორაკი (უშგული) ს. დატბერის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ყუპზს ქვემოთ. ვიწ-რო ადგილი და შვეული რელიეფით. ნოდარ

პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

კუტუნაშა მურყტამ – კომპი (იელი), ს. იელის უბან აცშია, კუტელიანების საგვარეულო კომპი. გვა-რიც კვებლიანია. იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972. VII.

კელთხი – მწვერვალი (დაკარი), ლაღრალშ ზაგარზე $\approx$ 1794,4 მ. ზ.დ.

კელთხი ზოგ – ნახიდარი (ზ. ვედი) ს. ზედა ვე-დისკენა გზაზე. არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.

კელთხი ზოგაშ ლშუმინა ნაკვლდ – ნაგზევი ვაკო-ბი (ქვ. ვედი) ტედრელას მარცხ. მხარეზე, კელთხი ზოგის ზემოთ, სადაც ძველი საცხე-ნოსნო გზა გადიოდა, იყო დასასვენებელი, იდგა შადრაც. ამჟამად მის ქვემოთ გადის სა-მანქანო გზა. ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქ-ტომბერი.

კელთხი ზაჩ – ლოდი (იელი). იელიდან წვირმის-კენ მიმავალ გზაზეა მაღალი ქვა, სახლზე მა-ღალია, კომპივითაა. რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.

კელთხი მოლარ – ტყე (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ., ტყეში ნაღდანის დასავლ. მომაღლებუ-ლი რელიეფით. გზა გადის და სამოვრები ურევია. მოლ „ნაქაჩჷ ჟი ლუშდბუნე“ ნამოლ „ნაქაჩჷ“. არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

კელთხი ტიტხირი – კლდე (ლეზგარა) ლჰლას სამხ.-დასავლ. საჯიხვე კლდე, ჟაბე ტიტხირო-ის დასავლეთით, მაღალი მთაა. „მაღალი ტიტ-ხირი“. შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., ს.ს. თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კენჯბიშ ღარ – ღარი (ხევრა) ჯელღრას მარჯვ. მხარეზე. ზემოთ მშრალია, ქვემოთ წყალი მო-ედინება. იწყება კენჯბიდან. ვასო მიხეილის ძე ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

კენჯბიშ შუკუპარ – ბილიკი (ზ. ლუპა) ს. ჩ. ლეჰასა და ჟ. ლეჰას შემაერთებული ბილიკი, რომელიც კლდე კენჯბიზე გადის. იერმინე რამზის ძე ცა-ლანი, 68 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

კენჯბარ – კლდიანი ადგილი (ხევრა), თევრშის მთაშია, ტყის ზემო მხარე. ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

კენჯბარ (3) – კლდე (დაკარი) დაკარის სამხ., კლდოვანი ადგილია. აქა-იქ მუხნარი მცენარეებია. *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ. პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.*

კენჯბარ (იხ. **ხარმიჯ კოჯბარ** – სგურიში)

კენჯბარე ფოქ – გამოქვაბული (დაკარი) დაკარის სამხ. კლდოვან კენჯბარის დასასრულში აღმ.ით გამოქვაბულია სიგრძით 8 მ-მდე, სიმაღლით – 2 მ., განი – 3 მ. *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.*

კენჯაზ (2) – კლდე (ზ. ლუჰა, ხევრა) ს. ჩ. ლეჰასა და ჟ. ლეჰას შორის, გადის ბილიკი მდ. ენგურსა და სამანქანო გზას შორის. ცუდი ადგილია, კლდიანი. *იერმინე რამზის ძე ცალანი, 68 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კერტი ლარა – სათიბი (ქართვანი) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სათიბ ჭეშხარს აკრავს ჩრდ., დასახლების სამხ. მრგვალი ფორმისაა (კურპი ლარა ლი). „მრგვალი სათიბი“ (მინდორი). *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

კერტი ქურა – ტყე, საძოვარი (თოთელეში) ს. თოთელეშის ჩრდ.-დასავლ., წიწვნარ ტყეში არის მრგვალი საძოვარი (ლგცხეკ ლი) ადგილი. ადრე სახნავი უნდა ყოფილიყო. *დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

კერტილ – სათიბი (სვიფი), ს. ეცერშია, მდ. დაწმარის მარცხენა მხარეზე, მრგვალი მოყვანილობის სათიბია. კერტი „მრგვალი“. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

კერტილ (2) – საძოვარი (ლამხერი). მრგვალი, პატარა საძოვარი სოფ. ლამხერის დასავლ., მამრი შუკუტის შუაში – კერტილქა. *მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

კერტილარ – გზა (ჯორკვარი), ს. ჯორკუტარის დასაწყისი, სამხ.-დასავლ. (240°). გზის მოსაბრუნო ადგილია, ქვემოთ სახნავია. მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე. *პარმენ გიორგის ძე ჭკადუა, 77 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

კერტილარ – სათიბი (უშხვანარი), ბალის ზეგანზეა – სათიბებს კაჩვლდსა და მაჯუტდას შორის. ნიშნავს „მომრგვალოს მქონეს“. რელიეფის მი-

ხედით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

კერტილარ – სათიბი (ქვ. ვედი) საცხოვ. ნერლუდას ზემოთ. ადრე ყანა ყოფილა. დავაკებებზე. ზოგან დახნული იყო, ზოგან არა, ჩანს, მრგვალად. *ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

კერტიარ – სათიბები (ფხოტრერი) ფხოტურა ზაგარს დასთალვ., სათიბ ლწმალდ-ის გაგრძელებაა ჩრდ. მხრიდან. მრგვალი ფორმის სათიბებია. კერტიარ „მრგვლიანები“. *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

კერაზ ზაგარ – ზეგანი (ხალდე), ს. ჯალდესა და ს. იფარის საზღვარი, გეგმარ ხაგ მასარდ. ალბათ საკრებულო ადგილი თემებისა. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

კეკანარ – სათიბები (ხერხვამი) ს. ხერხვამის ჩრდ.-აღმ., ნაწიჭერარის ტყის აღმ. ადრე სახნავი ყოფილა, გუშამიდ ლეკანჭუნე, მუსოტდ ლი. ნეცინ ცხეკ ჩიხენ სგა ხოსგურ. *დავით დუდარუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

კელთხი – სახლ-კომპი (ჩაჟაში). ს. ჩაჟაშის სამხ.-დასავლ ნაწილში, ჩუბირიში დგას დიდი სახლ-კომპი, კედლებიდან დარჩენილი 3 სართულის. ჩვეულებრივ კომპებზე დაახლ. 2-ჯერ დიდია მოცულობით. ამჟამად ილია ნიჟარაძის კუთვნილებაა. ჩანს, უწინ ქალდანისა ყოფილა. „ქალდანთ მაღალი“ (კომპი). *ლუტა ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 24 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

კელთხი მოლ – სათიბი (სასაში), ს. სასაშშია, მაღლობზეა. *მ. გ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

კერმალე მურყამ – ნაკომპარი (ზეგანი) ს. ზეგანის კერაშის უბანში, ნახევარიდან დარჩენილი. პირველები ფლობენ. *დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

კერაშ – უბანი (ზეგანი), ს. ზეგანის დასაწყისი სახლი, დგას კომპი. ვაკე ადგილია, გზის მარჯვ. მხარე. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახ., ს. ზეგანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლმწმლმერ ლარალ – სათიბები (კაერი), ს. კაერისა და ლემსიას სათიბები მთაში. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი. 1973.

ლ[გ] ჭედმოყუი – სათიბი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, დიდი ქვაა, ლოდია იმ სათიბთან. „ლოდისაყოლებითი“. ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974

ლუქურთა – სკოლის ეზო, ამჟამად ამ ადგილზე სკოლაა, ადრე კი სასაფლაო ყოფილა და იდგა XVIII საუკუნეში აშენებული მაცხოვრის ეკლესია. ეს ადგილი ეკუთვნოდა დადემქელიანებს და ციოყ დადემქელიანს ღობე შემოუვლია ამ ადგილისთვის და ნადირობდა, ამიტომაც უწოდეს „ლუქურთა“, რაც „შემოღობილს“ ნიშნავს. ს. საფარი, მესტიის რ-ნი. ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, თსუ. სტუდენტი, ნიკოლოზ ნარსავიძე, 1965

ლაბად (2)– სამოვრები (კაერი), ტყე (ლემსია), ს. კაერის ჩრდ-აღმ. ადრე იყო პანტა მსხლები, ამჟამად აქა-იქ თუაო. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერის ს.ს., 1973.

ლაბადირ – ყანა (გულიდა), ს. გულიდაშია. მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.

ლაბადშ – სახნავ-სათიბი, სოფლის სამხ.-აღმ., სათიბ სყაშნარს ესაზღვრება დასავლ. მხრიდან, ქვემოდან მდ. ენგურის ხეხილიანია. (ლეზადე ხილარ-ისგან ?). გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ. 1969 წ. ოქტ.

ლაბარ – სამოვარი (ცალდაში), ტუბიერის ხეობაშია, პატარა ვაკე ადგილია, უფრო ბარი ადგილია. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლაბარგალ – მწვერვალი (ნაკი), თონლუზ-ორუნის დასავლ. ნადირთა გადასასვლელი ჭიბერისკენ. ბარ „ნადირთ ჯოგი“. ბითე ისლამის ძე ჭკადუა, ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლაბარგალშ ჟაბე ჯარჯ – ზ. გადასასვლელი (ნაკი), თონლუზ-ორუნის დასავლ., მწვერვალ ლაბარგალ-ის მარჯვ. (ჟაბე) გადასასვლელი ჭიბერისკენ. ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლაბარგალშ ჩუბე ჯარჯ – ქვ. გადასასვლელი (ნაკი), თონლუზ-ორუნის დასავლ., მწვერვალ

ლაბარგალის ქვედა გადასასვლელი ჭიბერისკენ. ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 75 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლაბარგალშ ხანსარ – მცინვარი (ნაკი), მდ. ნაკრას მკვეზავი მცინვარი, მთა თონლუზ-ორუნის დასავლ. ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., 1969 წ. პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბერი.

ლაბარგალ – სამოვარი (ნანარი), ს. ნანარშია, საქონლის დროებითი სადგომ-საბაღახო. ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.

ლაბასყირ – სამოვარი (ბაიარი), ს. ბაიარის დასახლების ზემოთ. მარწყვი იცის. გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.

ლაბასყელდაშ – ნასახლარი (ბულეში), ბულეშია, ამჟამად არავინ ცხოვრობს. სამარწყვე ამჟამად არაა. ჩოლურის ს.ს., ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.

ლაბაჯ – სამოვარი (მესტია), საცხ. ლაყვრის სამხ.-დასავლ., სამოვარ შაზნის აღმ. ფერდობი, ხრიოკია, ცუდი ადგილია (ხოჩა მეკარჩხ ხაკუ). მიშა რაჟდენის ძე ცალანი, 28 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლაბაჯ (2) – ყანები (ლახამულა), სამოვარი (ლაყვრი), მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ყანა სანდგერის გაგრძელებაზე, ჩვ. ლახმელ-ის სამხ.-დასავლ. ჰალაგ ლემარ ჩიგარ ი ჰალაგქა კიბილდარშალ ხოზ ქა ლაზ. გელა ფუთეს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლაბგუნი – სათიბ-სამოვარი, ს. ლემდერის სამხ.-დასავლ. (?) მდ. ლემდერლას მარცხენა კალთაზე, სათიბ ნენტყნ რის დასავლ. კლდე ბადარიშ ლაჯრებარ-ის სამხ-აღმ. ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ლემდერი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.

ლაბგუნი (2)– უბანი (ნაკი), სათიბ-სამოვარი (ლემდერი), ნაკის ს.ს.-ში შემავალი 3-ოჯახიანი დასახლებული უბანი, ნაკრის მარცხენა მხარეზე, ცხოვრობენ დადემქელიანი, ცინდელიანები. არის ნაკრაზე. ბოგას ნადები (ბოგაშ ნადისგუ ლი). მოედინება 3 ადგილას წყარო. ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლაბგრ – ყანა (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანის პირდაპირ, მდ. ენგურის (ჰალაშ) მარჯვენა კალთაზე.

მყარი – ბგვი. მდინარიდან $\approx 100-150$ მ. სიშორეზე. *ჯემალ ლევანის ძე ხაჭვანი, 31 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლაბგუილდუშ – სათიბი (ნაკი), ნაკრას მარცხენა კალთაზე, სათიბ თევკერის დასავლ., ირგვლივ ფოთლოვანი ტყეა, არის ნასახლარიც – ცხოვრობდა ჯეგუე ცინდელიანი. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ.*

ლაბენ – ტყე (ღობი), ს. ღობში.

ლაბეჩილ – სახნავი (შეგედი), ს. შეგედი, ქვიანი ადგილია, სამოსახლოც. ს. შეგედი, ჩიხარეშის ს.ს., ლენტეხის რ. *ქ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლაბზიალა გოლაი – ტყე (ქახუნდერი), ს. ქახუნდერის დასავლ. მთის მაგვარი, ტყიანი, ბზიანია.

ლაბიზ – სათიბი, სამოვარი (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანის ჩრდ.-აღმ. მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე. ფერდობი ადგილი. *სოსო სემლარის ძე ნიჟარაძე, 19 წ., საშ სკოლადამთავრებული, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლაბიშტირი ღლა – ღელე (ყვერდუმი – ჩიქ.). ლენტეხის რ. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ლაბოგინარ – ყანები (ლექსირი), მდ. ცხენისწყლის მარცხენა მხარეზე, ნახიდარებია. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ლაბოგოლუშ – ყანები (ლენტეხი, ხელედი), ხელედშია, ლაშხირის მარცხენა სანაპირო მხარეზე. ნახიდარები ამჟამად არაა. ლენტეხის რ., ს. ხელედი. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე. 1976.*

ლაბრალდუშ – წყალი. *გელა ფუთუს ძე ჭკადლა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლაბრალდუშ (2) – ღელე (ჟიბიანი, ლახამულა), ს. ჟიბიანის ბოლოში, ამხე ფაყშია, წყალი სამრეცხაოდაა გამოყენებული. უშგულის ს.ს., გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ.

ლაბრალდუში გურნა – ლოდი (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანის ბოლოში, ამხე ფაყშია, წყალი მოედინება, რომელიც სარეცხად იყო გამოყენებული, დევს ბრტყელი ქვა. „სამრეცხაოს ქვა“. გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

ლაბრაჯ – საზაფხულო სამოვარი მთა, ლენტეხის რ. *დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.*

ლაბრაჯ – საზაფხულო სამოვარი მთა, მთა შუის ზევით. დიდი მთაა. გადასვლელია იქიდან სამეგრელოსა და ლეჩხუმის მთებისკენ. ლექსირი. *ჯ. რ. მეშველიანი, 1974.*

ლაბრაჯ – სათიბი, ფუშევერის მარცხენა მხარეზე, კარგი სათიბი. ს. ნესგუნი. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლაბრაჯ (4) – სამოვარი მთა (წიფლაკაკია, ყარიში, ლექსირი), სათიბი (ნესგუნი), ს. წიფლაკაკიას საზაფხულო სამოვარი მთა. ლენტეხის რ. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ლაბრაშ (იხ. **ლაბრაშ**) – სათიბი (ჰადიში), ს. ჰადიშის სამხ-დასავლ. *გალაკ საფოს ძე კორძია, 15 წ., მოსწ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლაბრაშ (იხ. **ლაბრაშ**).

ლაბრაშ – მთა (რცხმელური), ლაშხირის მარჯვ. სამოვარი მთაა. ლენტეხის რ. *გ. ა. ლიპარტელიანი, 1976.*

ლაბრაშ – ტყე, სათიბები (ჰადიში), ს. ჰადიშის სამხ-დასავლ. ჰადიშერას მარცხენა კალთაზე, ტყეა და სათიბებიც, მოედინება წყალი, მჟავე წყალიც, ღობარ ლეგზ, იბრაშ – სამკურნალო მიზნით. ლაბარალ > ლაბრალ + აშ > ლაბრაშ > ლაბრაშ > ლაბრაშ (ახალგაზრდების მეტყველება). *გულადი სოფრომის ძე ავალიანი, 33 წ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლაბრაშ სგიმ – მჟავე წყალი (ჰადიში), ს. ჰადიშის სამხ-დასავლ. ჰადიშერას მარცხენა სანაპიროზე. მჟავე წყალს ხმარობენ სამკურნალოდ, ვანებისათვის. *გულადი სოფრომის ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლაბრაშალდუშ – სამოვარი (მუწედი), ს. მუწედიში, წყალი არ მოედინება, დაფერდებულია. ლიბრაშ – სიმღერა (ლაშხ.). ჩოლურის ს.ს., გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

ლაბსყალდუშ თარგლეზერ – ეკლესია (ლაბსყალდი), ს. ლაბსყალდის აღმ., ლაშხილის თავზე, გორაზე, დგას ეკლესია მთავარანგელოზის სახელობისა, არის სასაფლაო, სამხ. მხრიდან აკრავს რეზიდენარი ტყე, ცხოვრობს 2 ოჯახი. „ლაბსყალდის მთავარანგელოზი“. *შიო თავას ძე გუგუსიანი, 41 წ., კოლმ., ბრიგადირი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლაბსყალდუშ ლასფლაჟარ – სასაფლაო (ლაბსყალ-

დი), ს. ლაბსყალდის ეკლესიის თარგლეზერის ქვემოთ, არის სასაფლაო. „ლაბსყალდის სასაფლაოები“. *შოთა თავას ძე გუგუსიანი*, 41 წ., კოლმ., ბრიგადირი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლაბსყალდშ სგიმ – მჭავე წყალი (ლაბსყალდი), ს. ლაბსყალდისკენა გზის დასაწყისში. ღელე ჯერალდის დასაწყისში. „ლაბსყალდის მჭავე წყალი“. *ბასილო თავას ძე გუგუსიანი*, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლაბსყარ – ყანა (საყდარი), ს. საყდარის უბან ფესიფერ-ში. ბასყ ჩანს ? ლენტეხის რ. მ. ა. *ბენდელიანი*, 68 წ., 1978.

ლაბუნტყუ ლროლ – სათიბი (ახალშენი), ს. ახალშენის ჩრდ-აღმ. ბალახი იცის ბუმბულის მაგვარბეწვიანი, ბურტყელი. ბუნტყულ (ბუმბული ქათმის). *მ. ლ. ნემსაძე*, 40 წ., 1974.

ლაბურგალ სტიფ (იხ. **სტიფ** – თავრარი).

ლაბურღალშ ნაკ – სამოვარი (ცალერი), სამოვარ ფუსდნ ნაწილს აკრავს სამხ-დასავლ. ვაკე ადგილია. ხარების საყვარელი სამყოფია მთაში. ჭეშხე ნაბურღალშში დი ლგბარჯე ლი). ლიბურღელ. *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი*, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლაბურღუ – სამოვარი მთა, ცხუმალდის საზაფხულო სამოვარი მთა. ხოშა და ხორვა-დ იყოფა. ტყიანია. ბურღვი ჩანს. ბურღუ „ბურა“. ხელედის ს.ს., *შ. მ. ჩანქსელიანი*, 46 წ., 1974.

ლაბურღუ (2) – ხევი, სამოვარი მთა (ცხუმალდი), ს. ცხუმალდის დასავლ. ხორვა ვანის მთების კალთებიდან. ბურღუ „ბურა“. ხელედის ს.ს., *შ. მ. ჩანქსელიანი*, 46 წ., 1974.

ლაბურღუ – ტყე (ბაბილი), ნალიშის მთის გზაზე. ბურა ბლომადაა. *ნ. ბ. ჟურასბედიანი*, 33 წ., 1974.

ლაბურღუ ღწლა – ღელე (გვიმბრალა – ჩიქ.). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939 წ.*

ლაბურღულ ტუბ (იხ. **ფერხუ ტუბ** – არცხელი).

ლაბურმუგა – ტყე, გორაკი (მურყმელი), ს. მურყმელის სამხ-დასავლ. ენგურის მარცხენა მხარეზე. ბორცვიანი ადგილია. ლუბურმუგე „ამობურცული“, ბურმუგულ „ბორცვიანი“. ზუგ „ბორცვი“. *ნუგა ანტონის ასული ნიჟარაძე*, 62 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. უშგულის

ს.ს., 1971 წ. VII.

ლაბღანშ კარგელ – გზა, გორაკი (სგურიში), ს. ჩუბზე სგურიშის დასაწყისში, გორაა, რომელსაც უვლის მანქანის გზა. იელის მცენარეებია გორაზე ერთ ადგილას, ტიტველია სხვა მხრივ. ნომარი ადგილიაო ოდესღაც. ლეზღან „უშხუარ ლოქ ლაზღანან“. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე*, 18 წ., სამ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარის ს.ს., ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 11.9.1970 წ.

ლაბღილ – სათიბი (ფარი). მესტიის რ-ნი. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე*, 1965.

ლაბღილ (იხ. **ლაზგილ**).

ლაბჭარი ბაჩ – ლოდი (მესტია), აეროპორტის მიდამოს ტყეში, დიდი ქვაა, გამოქვაბულივით აქვს. (საბიჭვარი, საბუშარი ?). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი*, 60 წ., მესტიის რ-ნი. 1972 წ.

ლაბხელიდ – სამოვარი (ფარი), მესტიის რ-ნი. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე*, 1965.

ლაზგილ – სამოვარი (ქვ. ლუპა), მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, ბოგზაგარის სამოვრიდან ≈ 0,5 კმ. ადრე სახნავიც ყოფილა. სამოვრის თავზე დასასვენებელიც ყოფილა და საკულტო (ლაცხტი) ადგილიც. „ლაზგილ“ მნიშვნელობით „დასასვენებელი“. ჩუბზე ლგა, შეიძლება ბოჯგ ? *იმშაგ სორთმანის ძე დადეშქელიანი*, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლაზგიშ ლესგარ (იხ. **ლაზგ** – ბაგვდანარი).

ლაზგჯერი – კლდე, გორა, ს. ნანყულის გორის სამხ.-აღმ. კალთა, თავზე ტყეა, აღმ. კალთა ციცაბოკლდიანი. თხემის საბალახოა, ჩანს ბოჯგ. „სა-ქუჩ-ე“ (ბოჯგერ „ქუჩი“). *კოწია ქერექის ძე ჭკადუა*, 69 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 17.11.70 წ.

ლაზღანშარ – ყანები (შყალერი), ს. შყალერის დასავლ. ყანები. *გ. დ. გირგვლიანი*, 47 წ., ლატალი. 1973.

ლაზგელ – სათიბი (იენაში), ნასახლარ სგობულშია, ყოფილი ნაყანარი, მოედინება წყალი. ლეჟ სგობლ ტიბრა-სა და ლეჟუ სგობლ ტიბრას შორის. ლატალის ს.ს., *მ. ჯ. კვანჭიანი*, 62 წ., 1973.

ლაზსყილ – სამოვარი (ბაბილი), ს. ბაბილში, ლექსურისა და ბაბილის საზღვარი ლაშხირის მარჯვენა კალთაზე. მარწყვი იცის. *ნ. ბ. ჟურასბედიანი*, 33 წ., 1974.

ლაზერ – სათიბები (მახაში), ს. მახაშშია, იყოფა:

ჟიბე, ლეჟა და ლეჟუნ ლაბერ-ად. ჩიხარემის ს.ს., ლენტეხის რ. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ლაბერი კეცხ – სამოვარი მთა (მახაში), ს. მახაშის სამოვარი მთა. სათიბ ლაბერის ზემოთ. კაცხ > კეცხ, ბერ ? (შდრ. ბქვ. შიმიბერ...). ლნტხ. რ., ჩიხარემის ს.ს., *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ლაბრლტ – სათიბი (ჭაბეში), ს. ჭაბეშის სამხ-აღმ., სათიბ ჯიჰერის მოსაზღვრეა აღმ. მხრიდან. ბუერა ხარობს ღელეებთან. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლაბურლტლზ – სამოვარი (წვირმი), ს. წვირმის დასავლ. ჩოხანის დასახლებაშია. ფოთლოვანი ტყეა. მტვრიანია ზაფხულობით, მტვრის კორიანტელი ადისო. ბურლტ „მტვერი“. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლაბურლტ ლზრე – სათიბი (მესტია, არცხელი), ს. არცხელის სამხ-დასავლ. მდ. მულხურას მარცხენა კალთაზე. ბურტი ჩანს, ლაბურლტ ჯუბის დასაწყისში. ბურლტი „ბუერა“. *ერმალო ციოყის ძე ჟორჟოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლაბტუტი – ნახიდარი (ხაიში), ხიდის გასადები ვიწრობი მდ. ენგურზე, ხაიშიდან დასავლ. მე-2 კმ-ზე. ადრე ხიდიც იყო. ამჟამად არაა. *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

ლაბტეგ – სამოვრები, ტყე (ივარი), ს. ივარის სამხ-აღმ. ენგურის მარცხენა კალთის სამოვარი და ტყე – შერეული. ადრე ნახიდარები იყო მარცხენა კალთაზე ენგურისა. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ივარი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლაბტრანიტ – კლდე (შგედი), წვრნი ქტანაშ თხუმჟი, კლდიანი ადგილია, ტყე წიწვნარი. თხების დასაღამებელი და საყვარელი ადგილი. ბურან-იდან. გარეული თხებიც იცის. *შუშანა ოთარის ასული იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ.*

ლაბტარიშ წარც (იხ. ჭიბერიშ წარც).

ლაგაზლა – ყანები (ლესემა), ს. ლესემაშია, გორაზე. *მ. ნ. ბენდელიანი, 49 წ., 1974.*

ლაგაზლალ – ყანები (ფაცი), ს. ლეხვდარემის სამხ-აღმ. ლენტეხის რ. გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.

ლაგაბულა – გორაკი (ლენტეხი), დ. ლენტეხშია, მდ. ლასკადურას მარჯვენა კალთაზეა,

გორაკი, ტყიანი. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

ლაგალვა – უბანი (ფარი), უბანი ლუქურთას გვერდითაა. აქ დადემქელიანების სასახლე ყოფილა. ამ უბანში სამი წყარო მოედინება. აქ ცხოვრობენ ცალანები და წულუკიანები. დადემქელიანების სასახლიდან არაფერია დარჩენილი. შეიძლება, ამ ადგილს ადრე „ლაყალვა“ ერქვა, რაც „დასაშინებელს“ ნიშნავს. შეიძლება „ლაკალვა“ – ე.ი. ადგილი, სადაც კალო ჰქონდათ, ყოფილიყო. პირველი მოსახლე ხომ წყაროსთან ახლოს გამართავდა კალოს. შემდეგში კი სახელმა ფონეტიკური ცვლილება განიცადა. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, თსუ სტუდენტი, გიორგი ნარსავიძე, 86 წ., 1965.*

ლაგანჭუშ – სახნავ-სათიბი (ლასკადარი), ს. ლასკადარშია, მდ. ლასკადურას მარცხენა მხარეზე. განჭუ ხარობს. *ბ. დ. გუგავა, 24 წ., 1974.*

ლაგარდომ – სამოვარი (ქვ. ვედი), საცხ. ნასოფელზენიშა, სკოლის შენობის ჩრდ-აღმ. ნაძვნარამდე, სადაც კარტოფილი ითესებოდა. *მაგრაფინა გიორგის ასული ჭკადუა, 44 წ., კოლმ, მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

ლაგარდომ მიყვიშ ლელუმერ – ტყე (მესტია, ქვ. ვედი), საცხ. ნასოფელზენიშა, სკოლის შენობის ჩრდ-დასავლ. ნაძვნარია, ახალგაზრდა ტყეა, ადრე ხშირი ტყე ყოფილა, სამოვარ ლაგარდომის ზემოთ. ადრე ითესებოდა კარტოფილი ნაძვნარის ზემოთ. *მაგრაფინა გიორგის ასული ჭკადუა, 44 წ., კოლმ, მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

ლაგარდომი – სახნავ-სათიბი (ივარი, ლახამულა), ივარიშ ტუბიშია, ივარიდან 6 კმ. მთა როკვარისკენ. ვაკე ადგილია, გამოყენებულია საკარტოფილედ – სახნავად და სათიბად. მოედინება მჟავე წყალი. *სეითბე უმარის ძე ჭკადუა, (სურუძე), 66 წ., მჭედელი, ს. ივარი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი. 15.11.70 წ.*

ლაგარდუმ – ყანა, სათიბი (შგედი), ს. შგედშია, მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, საკარტოფილე იყო. ვაკე ადგილია. მის ზემოთ სამოვრებია – ჩუბზე ნაკარ. *შუშანა ოთარის ასული იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

ლაგარდუიშილ – სამოვარი (თოთანი), ს. თოთანის

სამხ-დასავლ. მოვაკო ადგილია, ადრე კარტოფილის სათესი ყოფილა. გაიოზი თათსავის ძე ჭკადუა, 79 წ., პენს., ხაიმის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.

ლაგაულა – სათიბი, წყალი (ფარი), ს. ფარის აღმ., სამანქანო გზის ქვემოთ. გაუ (?) იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლაგიცრულ ლწრე – სამოვარი (ლამფალაში), ს. ლამფალაშის მთაში. გიცრულ (მცენარეა, შესაკმაზი) ჩანს. ჟახუნდერის ს.ს., რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.

ლაგნა (2)– სამოვარი (ჟახუნდერი, მელე), ს. ჟახუნდერში, ჯოგის სადგომი.

ლაგნელ – სათიბი (ლეკოსანდი), ს. ლეკოსანდში, მაღლობზე, კუმაშ იგნი.

ლაგოჯა – სამოვრები (ცალერი), ს. ცალერის ჩრდ-აღმ. კენჯბილწარ ხარ, კოჯ ლგოჯე ლიხ მარემ ნაგემშალ. ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლაგურკა – საყდარი (მახაში), ს. მახაშში. ლენტეხის რ. ჩიხარემის ს.ს., რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ლაგურკაშ – ყანა, ს. ლემზაგორში, რაიმე საკულტო ამჟამად არაა.

ლაგურკაშ (2)– ი უბანი (მახაში), ყანა (ლემზაგორი), ს. მახაშში, ლაგურკას საყდრის ქვემოთ. ლენტეხის რ. ჩიხარემის ს.ს., რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ლაგფა – სათიბი (ციოყმერი), ციოყმერის სამხ. დამრეცი. ლენტეხის რ. რ. დ. შავრეშიანი, 46 წ., 1978.

ლაგჭელდწრ – სათიბ-სამოვარი (მესტია), მესტიაშია, მულხურას მარცხ. შგედში. ლაგჭკა „დასაკავებელი“. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი. 1972 წ.

ლაგერდანლ – სათიბი (ღობი), ს. ღობში, გრძელი ფორმისაა.

ლაგერდემ – სათიბი (ხევრა), ჯეჭრაშია, საკარტო-ფილე ყანა იყო ადრეო. ლახამულას ს.ს., ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ. 1973.

ლაგერკრლ – სახნავი (შკედი), ს. შგედში, ფერდობი, პატარ-პატარა სახნავებით. ჩიხარემის ს.ს., ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.

ლაგალტა – ყანები (ჩოლური), ლაშხურის მარ-ჯვენა მხარეზე, ფერდობზე. ლენტეხის რ. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ლაგარბილა – საყდარი (მესტია), აეროპორტის

ჩრდ-აღმ. ზარგაშ-ში. მუშეუდიანების სამლო-ცველოა უფრო მეტად. ქალთა სადღე-სასწაულო ამაღლების დღეს. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია. 1972.

ლაგმ – კლდე, ს. ქვედა ბავარის მთა ბავალაშში. ხელედის სს, ლენტეხის რ., ს ბავარი. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., კოლმეურნე, 1976.

ლაგმი კოჯ– კლდე (ბავარი), მთა ბავალაშის თავზე, სანადირო კლდეებია. ხელედის სს., თ. ი. აფაქიძე, 54 წ., მოსამსახ., 1974.

ლაგტდურილ – ტყე (ჰადიში), ს. ჰადიშის სამხ-აღმ., ჰადიშგრას მარცხენა კალთის ფოთლოვანი ტყე. გულადი სოფროს ძე აველიანი, 33 წ., მოსამს, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

ლაგტირკაშ– სამოვრები (ლუჯი), ს. ლუჯში, ადრე სახნავები იყო, ნაეკლესიარცაა.

ლაგტმურა (იხ. სტიფ – ლაშთხვერი).

ლაგტნიარ– სამოვარი (ლეზგარა-ტვიბერი), სამოვარ ლალდესგალწრს აღმოსავლეთით. ოდნავი მოღრუბლულობის დროსაც კი წვიმსო, ე. ი. ხშირად წვიმს იმ ადგილებშიო. „მსაშტირილიანი“ (?), „ცრემლიანი“. ლოლა მკას ასული ქალდანი, 24 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბერი, ცხუმარის სს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლაგტნიაშ – უბანი (ლანჩვალი), ლანჩვალშია, პატარა მოედანივითაა. ნამეწყრალია, აღმოუჩენიათ გათხრის დროს მამაკაცის ბრინჯაოს ბეჭედი, ქალის მძივები, საყურეები, მოჭედილი ხანჯალი, აკვნის ნამტვრევები, ძვ. სვანური ხის ჯამები, კოვხები და საოჯახო ნივთები. გათხრა სახლის აშენებასთან დაკავშირებით უწარმოებიათ. ერთ-ერთი მონაწილე ბეგლარ გოშთელიანი ამჟამადც ცოცხალია. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია. 1972.

ლაგტნიაში შუკტარ – გზა (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის ჩრდ-ით, ზემოთ დასახლებისა. განივი სამარხილო გზა, ჯუჯა მცენარეებია ციცაბო კალთებით. კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრეში, იფარის სს, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

ლაგტნარ (იხ. ლაგტნიარ).

ლაგტრანი ღარ – სამოვარი, სათიბი (სპარდიში), მესტია ჭალაშ მარცხენა მხარე, აეროპორტის ჩრდ. საუზ ზუგუს ზემოთ. ტყეცაა და სათიბ-

სამოვრები. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი*, 37 წ., სპარდიში, მესტიის რ-ნი. 1972.

ლაგუჯერი (2) – სათიბი (ლეზგარა, ტვიბერი), ს. ლეზგარას ქვემოთ, სათიბ ქუჩინილდშ-ს ჩრდ.-აღმ. გუბი „წაბლი“. *ლოლა მგვას ასული ქალდანი*, 24 წ., კოლმ. წევრი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლაგუჯერიშ ლჷკმა (იხ. **ლაგუჯერი**).

ლაგუჯულარ – ბილიკი (რცხმელური), მთა სახრავიდან დიდ-ის მთამდე გადასაძრომ-გადასასვლელი ბილიკები. *ლენტეხის რ. ვ. ა. ლიპარტელიანი*, 45 წ., 1976.

ლადღარაჯილ – სახნავ-სამოვარი, ხელეღშია, ლაშხირის მარცხენა მხარეზე, მაღლობზეა. *ლენტეხის რ. ს. ხელედი. ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი*, 43 წ., მოსამსახურე. 1976.

ლადარაჯილ – მთა (ცხმელური – ჩიქ.). *ლენტეხის რ. მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ლადარაჯი – სამოვარი (რცხმელური), ლაშხირის მარჯვ. სამოვარი მთაა. *ლენტეხის რ. ვ. ა. ლიპარტელიანი*, 1976.

ლადარაჯილ (2) – ფერდობი (ლენტეხი), სახნავ-სამოვარი (ხელედი), მთა შტისა და ლაბრაცს შორის. *ქ. გ. ლიპარტელიანი*, 62 წ., 1974.

ლადბაშიერ – სამოვარი (ახალშენი), ს. დადაშშია, საკულტო არაფერია. ს. ახალშენში. *მ. ლ. ნემსაძე*, 40 წ., 1974.

ლადბაშიერ (იხ. **ჩუბე ლახუშკედი**).

ლადბაშიერი მურყუამ – სამოვარი (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეში, ნაკომკარი არ ჩანს, მაღლობია რელიეფურად.

ლადბაშელ (იხ. **ლადბაშ**).

ლადბაშოლ – საკულტო (ლუჯი), ქალების სალო-ცავი ადგილია ლემშახრლდში. იციან მაისის ბოლოს, ხვნა-თესვასთან დაკავშირებული.

ლადბაშ – საკულტო (წიფლაკავია – ჩიქ.). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ლადბაში – ნაეკლესიარი, ს. ყვედრეშშია, შხივის სამოვრის ზემოთ მუხნარშია ნაეკლესიარი. *ჯ. კ. ლიპარტელიანი*, 30 წ., 1974.

ლადბაში – საკულტო, ლესხანშია, ლარჩუშში სუიკუ-ზეა. მუხის ხეებია (პატარა), ნაეკლესიარი არაა. *ჯ. ა. ჩანქსელიანი*, 26 წ., ს. ფაყი, ხელედის ს.ს., 1974 წ.

ლადბაში – საკულტო, მდ. ჩოლშურას მარცხენა მხარეზე, სალოცავი ადგილია ადდგომის

დღეს. ს. ლექსირი. *ჯ. რ. მეშველიანი*, 50 წ., 1974.

ლადბაში – სასაფლაო, ს. ლასკადურაშია, სასა-ფლაოს მიდამოები. ადრე საკულტო დღეობა იმართებოდა, წელიწადში ერთხელ. *ბ. დ. გუგავა*, 24 წ., 1974.

ლადბაში (5) – საკულტო (ცხუმალდი, ლექსირი, ფაყი), სასაფლაო (ლასკადარი), ნასაყდრალი (ყვედრეში), ს. ცხუმალდშია, ნაგებობა არაა. კოხინჯრობის სალოცავია განსაკუთრებით. *მ. ჩანქსელიანი*, 46 წ., 1974.

ლადბაშილ – კლდე, ტყე, მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ტყე ნადდალის სამხ. ენგურამდე. საკულტო ადგილია, კლავენ საკლავს, ყუიქს, ლოცულობენ მოსავალზე – ლამარაშ ლამზერ (საკლავია ხბო ან ცხვარი). *ლიდბაში < ლი-დაბ-აში ? სილევან იშმაგის ძე დადემუქელიანი*, 54 წ., მეტყვევ, ჭარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლადბაშილ – სათიბები, ს. კაერის სამხ-დასავლ. მესტია-ჭალაშ მარცხენა კალთაზე. *დ. გ. მერლანი*, 23 წ., 1973.

ლადბაშილ – სამოვარი, ს. ლემდერის ჩრდ-დასავლ. სათიბ ლაყარალდის აღმ. ადრე საკულტო ადგილი უნდა ყოფილიყო. მწყემსებს მიჰქონდათ კვერები (ლემზერარი) და იმ ადგილზე ლოცულობდნენო). *ლადბაში „ადგილი, სადაც ლოცვა ხდება“. ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი*, 58 წ., პედაგოგი, ს. ლემდერი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.

ლადბაშილ – ყანა, ლესხანშია, საკულტო არაა. მოცულობით დიდი ყანაა. ს. ფაყის, ხელედის ს.ს., *ჯ. ა. ჩანქსელიანი*, 26 წ., 1974

ლადბაშილი ქაშან – ბილიკი (ფაყი), ლესხანშია, ყანა ლადბაშილისკენა ბილიკი. ხელედის ს.ს., *ჯ. ა. ჩანქსელიანი*, 26 წ., 1974.

ლადბაშიი სუიკუ – სერი (კახურა), ლასკადურას მარცხენა მხარეზე, „ლილე“-ს რესტორნიდან კახურამდე გაყოლებით. ტყიანია. მის თავზეა საკულტო ნაგებობა და იციან ლიდბაში (ივნისში) – კოხინჯრობ (ამინდის შესახებ). *სოზარ ბესოს ძე ლიპარტელიანი*, 29 წ., მუშა. 1974.

ლადბაშილ (5) – საკულტო, ტყე (მურშკელი, ქვ. ლუპა), სამოვარი (ლემდერი), სათიბი (კაერი), ყანა (ფაყი), ს. მურშკელის ჩრდ-აღმ. მიმავალი სამარხილო გზაზეა, საკულტო ადგილია, ვაკე ადგილია. აქედან მოჩანს თარინგხელი

ლახირისა და აქედან ელოცებიან. ლადბაშ „ლოცვა ხდება ლახირის თარინგზელის სახელზე“. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლადგიმ – სათიბ-სამოვარი (ჭიბიანი), ს. ჭიბიანის ჩრდ-აღმ. მდ. ენგურის (ჭალას) მარჯვენა კალთაზე. ნაგებობების ნიშნები არაა. *სოსო სემლარის ძე ნიჟარაძე, 19 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლადღენა – ღელე (ლახამულა), ღელე – საზღვარი ს. ლახამულასა და ჩუშბე ლგჰასი (ფარი). *კონსტანტინე (კოწი) იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლადღენაშ კოჯ – კლდე (ქვ. ლუჰა), მდ. ენგურის მარჯვენა კალთა, სამანქანო გზიდან ენგურამდე. ლოდეთ „ხოშა გარ ბაჩს ხაჟხა, ლოდეთ გარ როქტ ბაჩ ლი მაგ“. ბოგს ჩუ ლალდეთიდ ხუნჟი. *იშმაგ სორთმანის ძე დადემქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლადემდულ – სამოვარი (ლამფალაში). ს. ლამფალაში, ტყეშია. *ჟახუნდერის ს.ს., რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.*

ლადეტალ – მთა, ლალცომრილს ზემოთ. ერთ კილომეტრზეა ეს მთა. მთა ქვიანი და მოუხერხებელია კარვის გასამართად. რაკი მთა დევის ბუნაგით ბნელი და მიყრუებულია, ამიტომაც უწოდეს „ლადეტალ“, რაც დევის საცხოვრებელ ადგილს ნიშნავს. ს. ფარი, *მესტიის რ-ნი. ვახტანგ გრამიტონის ძე ნარსავიძე, თსუ, სტუდენტი. 1965.*

ლადეტალაშ ფოქ – გამოქვაბული (მესტია, ფარი), *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე. 1965.*

ლადეტალაშ – სათიბი (ხეშვილი), ს. ხეშვილის დასახლების ქვემოთ. *მ. დ. ფილფანი, 87 წ., ლენჯერი. 1973.*

ლადეტალაშ ლიც – ღელე (ფარი), მოედინება მთა ლადევალიდან (1: 100000), ღელე ლალციხეში ლიცის შენაკადი. მდ. ლემდრელას მარჯვენა კალთაზე. *ბიმურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ლემდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლადეტალაში ტუბი – ხევი (ხეშვილი), ჭალას მარცხენა შენაკადი, სათიბიცაა და ტყეც. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*

ლადეტრი ბაჩ – ლოდი (ლესთაგი), ლესთაგის ჩრდ-დასავლ. ღელეში დევს დიდი ქვა, სადაც აუზებია გაკეთებული და იქიდან სასმელი წყალია გამოყვანილი ლესთაგისთვის. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ლესთაგი. 1972.*

ლადიმე მოლ – სახნავ-სათიბი (ჭველიერი), სათიბ-სახნავ ჰამეტარშია, ვლადიმერ ლიპარტელიანის ყოფილი მამული. *ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ., 1974.*

ლადი ლაჭემა – სათიბი (ზ. ბავარი), ს. ზედა ბავარის მთა მაცხვარიში ლადი ბენდელიანის ყოფილი სათიბი. ხელედის ს.ს., ლენტრხის რ. *მ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანესელიანი, 44 წ., 1976.*

ლადღენაშ ტუბი (იხ. ლადღენა).

ლადღენაშ ჭალა – მდინარე (ქვ. ლუჰა), მდ. ენგურის მარჯვენა შენაკადი, წისქვილის წყლის ოდენა (უფრო დიდიც), საზღვარი ს. ლახამულასა და ლგჰასი. მოედინება ღემდერიდან. სამანქანო გზის ქვემოთ – ლადღენაშ ჭალა, ზემოთ ღემდრელა. *იშმაგ სორთმანის ძე დადემქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლადმოყ – სათიბ-სამოვრები (ჟაბეში), მდ. ტუბერელას მარცხენა კალთაზე, ალპური ზონაა, აღმ. ესაზღვრება სათიბი ყუთითლრდ. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლადოლა სარაგალ – სათიბი (ბაბილი), ლენსკირშია, ქურასბედიანი ლადოლას ყოფილი ყანები. წყარო პატარა არის. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ლადრაჯრლ – გზა, ყანა (იელი), ს. იელიში, მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე მესტიისკენა გზასთანაა. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1972, VII.*

ლადრაჯილ – სათიბი (წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ-დასავლ. მთა მეფტაშის აღმ. ირგვლივ ტყეა, სათიბ-ტყე-ტბა მეჰარის გვერდით, სერი ჰყოფს. *რობიზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლადრაჯიარ – სათიბი (იფხი), ბალის ქედზეა. გადასახედია კარგი ბეჩოში. *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი. 1973.*

ლადსტარლ – სათიბი (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის სამხ-აღმ., ენგურის მარჯვენა კალთის

ფერდობზე, არყნარია, ჩანს ფოშდელი და პატარ-პატარა ამოზურცულები აქვს, ჭიანჭველების მიერ შექმნილი ბორცვები. *იასონ მურზას ძე კორძაია, 75 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლადსტარღ – სათიბი (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის სამხ-აღმ., ენგურის მარჯვენა კალთაზე. არყნარია და სათიბი – ფოშდელი ჩანს. *იასონ მურზას ძე კორძაია, 75 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლადცგლდ – სამოვარი, ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ენგურის ხეობის მარცხენა კალთის შერეულ-ტყიანი სამოვარი. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლადცაშ – ყანა-სათიბი (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანის პირდაპირ, მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე. სამწყემსოცაა თხების. ლადცაშ „სათხე“. *ჯემალ ლევანის ძე ხაჭვანი, 31 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლადცაშიერ (იხ. ლადცაშ).

ლადცაშრ – სათიბები (იენაში), ნასახლარ სგობულ-შია. დაყუ ი ლი და ნაკარ-იგ. *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., 1973.*

ლადგლდენარ – გზა (ლეზგარა), გორაზე გადის გზა, მაჯვენა და მარცხენა გვერდები ფერდობია, ფეხის დადგმაზე მიწა თითქოს მოძრაობსო. ლადგლდენარ „სამერყეო (?), სამოდრაო“. *მგვა ამიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლადრ მოლ – ყანები (ლენტეხი), ლასკადურას მარჯვენა მხარეზე, („ლადის მოლი“). *ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 წ., მოსამსახ., 1974.*

ლადრ მოლალ (იხ. ლადრ მოლ).

ლადრრალ – ტყე (ნაცული), ს. ნაცულში, დგრ „დირე“.

ლადრგი – სათიბ-სამოვარი, ს. ჟიბიანის ჩრდ-აღმ., ენგურის მარჯვენა კალთა, ფერდობი რელიეფით. *პველე ნიკოს ძე ჩაჟაში, 43 წ., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლადრგი (2) – სათიბ-სამოვარი (ხალდე, ჟიბიანი), ს. ხალდეს ჩრდ-აღმ., მდ. ჯალდე ჭალას მარჯვენა კალთაზე. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლადრგილარი სიკუტ – ქედი (მესტია), ს. ზეგანის სამხ-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა

მხარეზე, ტყიანია – შერეული. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლადუბაში – სამოვარი (ხევრა), კელღერას მარჯვენა მხარეზე; ჩანს, ძველად საკულტო ადგილი უნდა ყოფილიყო. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ლადუბაშილ – სამოვარი, გორა (ცალერი), ს. ცალერის აღმ., მდ. მატლშამდე აღწევს. ლასოტლამდე (კლდე, ლამზერ ჯდგი დემეგ ლი. აქ ადრე სახნავი ყოფილა, ახლა არაა. ეკლესიის აღმ. (ლამზერ ჯდგი ლი). *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლადუბაშილშ გორა (იხ. ლადუბაშილ).

ლაზარეშ ნაშიხუ – სახნავი, სამოვრები (შეგედი), ს. შეგედის სამხ. ირგვლივ ლულტმერ ხარ. კარტოფილის ყანებია და სამოვრები. ლაზარე ჭკადუას ყოფილი კუთვნილი. *შუმანა ოთარის ასული იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

ლაზაროლშიერ – უბანი (მახაში), ს. მახაშის ერთ-ერთი თემის უბანი, ჭელიძეების საგვარეულო. *ლნტხ. რ., ჩიხარემის ს.ს., რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ლაზგა – ტყე (ლობი, მარგვიში), ს. ლობში, ნასახლარებია ჩიხარემის ს.ს.

ლაზ-ლაჩად ღარ – სამოვარი, ბილიკი (ბავარი), სამოვარი, მთა ზავალაშისკენა გადასასვლელი. ს. ბავარის მთა თეკრაშიდან ზავალაშში მიმავალი ბილიკი. ხელედის ს.ს., ლენტეხის რ. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანქსელიანი 44 წ., 1976.*

ლაზმეხი ღარილდ – ღარი (ლალხორალი), ს. ხაიშიდან მდ. ენგურის გაყოლებით 2,5 კმ-ზე, მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, დემზახიმ კოჯარის ქვემოთ. შერეული ტყით და აჭარბებს „ძმერხლი“. „სამარხილე ღარი“. *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

ლაზრაშ – სათიბი (ნესგუნი), ს. ლენჯერის ჩრდ-დასავლ., ფუშყურის მარჯვენა კალთაზე, ალპურ ზონაში, მთაში. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლაზრაშტი – სამოვარი მთა (ლახამულა), ენგურის მარცხენა კალთაზე, კაკელანაშ ნენჩას თავზე (თხუმეი). მთა ჰაკუტურის ჩრდ-აღმ. ადრე საკარვე მთა იყო, გზაჯვარედინია –

ჰაპკვირიდან, მჟელიდან, ლათოფ ლარედან...
ზორ – (ლან-ზორ-ალ, ლი-ზრ-ეტი). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლაზრალ – სამოვარი (ქაბეში), ს. ქაბეშის ჩრდ-აღმ., ლამწრია სუიფის ჩრდ-აღმ. ფერდობია, ტყეა, ნაძვნარ-არყნარი, ნეკერჩხალიც. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მუღახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლაზქარ – ტყე (ფარი), ს. ფარი, მესტიის რ-ნი. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, 1965.*

ლაზქარ – ტყე, სათიბი (სოლი), ს. სოლის ჩრდ., შერეული ტყეა და შიგადაშიგ სამოვარი. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი. 1972, IX.*

ლაზტა (იხ. ლასთა) – შურო (ხევრა), ჯეურაშია, სეთის გასაწყობი იყო, ხე-ტყის ჩამოსაყრე-ლიცაა ამჟამად. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ლაზტინარ – სამოვარი (ლეკუმბასტი), უბან ლეკუმბასტშია, მთისკენ. ადრე ითიბებოდა. *ქახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ. ზ. ს. გულბი-ანი, 22 წ., მოსამსახურე ს. ჩუკულიდან. 1976.*

ლაზტრალ – სათიბი (ფალედი), მდ. ლეშდრელას მარცხენა კალთაზე, სამოვარ ლატუბას აღმ. მდ. ლეშდრელამდე (?) ჰალწთეჩუ. კარგი სათიბია. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ლეშდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

ლათალდაშ – სათიბები (მებეცი), ს. მებეცის სათიბები მთაში.

ლათაშ – სამოვარი მთა (ნაკი), მდ. ნაკრას მარჯვენა მხარეზე, მთა შდატლერის სამხ. კალთა, კარგი საზაფხულო სამოვარი მთაა. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლათაშერი ლუმი – შესასვენებელი ადგილი (ლეზგარა, ტვიბერი), მთა ... სკენა გზაზე მიმავალნი მთიდან ან მთაში ისვენებდნენ ერთ „საკულტო“ ნაძვთან, ამოიღებენ ყველს, მიირთმევენ მგზავრნიც და იქაც ტოვებენ ლუკმისოდენას, აქედან ლათაშერი „საყველე“. „საყველე ნაძვი“. *მკვა ამაიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლათათუნტარ – სამოვარი (საყდარი), ს. საყდრის დასაწყისში, წყაროცაა და დიმიტრი ბენდელიან თესდა თუთუნს. *ლენტეხის რ. მ. ა.*

ბენდელიანი, 68 წ., 1978.

ლათათუნტარ – სამოვარი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ჰალწას მარჯვენა მხარეზე. ადრე თუთუნი ითესებოდა. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლათათუნილი – შესასვენებელი (იფრარი), ს. იფრარის ჩრდ., წიწვნარი ტყის ზემოთ. მომუშავეთათვის დასასვენებელი ადგილი, თამბაქოს მოსაწევი. *გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., ს. იფარი, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლათაშში ნაკ – სათიბები (კერი, ლემსია), ს. კერისა და ს. ლემსიას მთის სათიბები. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი. 1973.*

ლათოფ ლარე – სამოვარი (ლახამულა), ენგურის მარცხენა კალთაზე, მთა ჰაპკვირიმ ზაგარს ქვემოთ (ჩრდ.), რომლის ქვემოთ კარვებია, წყაროც – სარაგ. მთაში მიმავალთა და მეკარვეების სამიზნე ადგილიაო. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლათოფარ – სამოვარი (დურაში), მთა მაღდან-ში, ალპური ზონაა, ჟაჭუარ, თევრა, წიფრა. *ლენტეხის რ. ბენდელიანი კ. 1978.*

ლათოფარი ზენ – სათიბი (ზ. ვედი), ზედა ვედიშია, ჩანს თოფრა („დიდგულა“ ?). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.*

ლათოფარი ნაჩელ – ღელე (ზ. ვედი), დასახლების აღმ., ნაღვარევია. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.*

ლათრალდში წაფ – სამოვარი (მესტია). *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წ.*

ლათრალდში – სამოვარი (სპარდიში), მესტია ჰალწა-ს მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. ნესგა ლახულდს თავზე. მის ქვემოთ მოედინება წყალი. რელიეფურად ჩიბუხს წაგავს – აქედანო. 1: 200000-ის მიხედვით ლათრალდშის მწვერვალის სიმაღლეა 3369 მ. (შეცდომითაა г. Татраль-даш). *ავთანდილ ანდრიას ძე რატანი, 37 წ., სპარდიში, მესტიის რ-ნი. 1972.*

ლათქელდში – სათიბი (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში. ლათქელ // ლიყარიელ. *ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ლათშინიელ – საბალახო (ლაღამი). *დ. ს.*

გვიდიანი, 27 წ., მოსამსახ., 1972 წ. VIII

ლათშელდ – სამოვარი (ქვ. ლუჰა), სამოვარი მთა ქართლდსა და ბაჯის ქედს შორის; გზაზე შგერის მეტი არაფერია, არის დასასვენებელი მიმავალ-მომავალთათვის. მთიდან მომავალი დაისვენებდა, ყველს (თაშს) ხმარობდნენ საჭმელად. თაშ – ლა-თშაშელდ. *იმმაგ სორთმანის ძე დადემქელიანი, 88 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლათხარ – სათიბი (დოლასვიფი), მდ. დოლრას მარჯვენა მხარე, სათიბი ღელე ჭკიდანარ-სა და ნაკს შუა. *ყვრემ პეტრეს ძე უშვანი, 54 წ., ტყის მცველი, ს. დილასჭიფ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

ლათხარაშ – ყანები (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერშია. ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

ლათხტიარ – სათიბები (ჩუკული), ჩუკულის მთაში, მინდორია იყოფა ჩუბე და ჟიბე ლათხტიარ-ად. ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ. ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976.

ლათხტიარი თხუმ – სათიბი (ჩუკული), ჩუკულშია, მთა ლათხტიარის ზემო ნაწილი, (ბოლო). ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის ს.ს., ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976.

ლათხტიარი ნიც – წყარო (ჩუკული), ჩუკულის მთაშია, წყაროს მაგვარია. ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ. ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976.

ლათხტმოდ – სათიბ-სამოვარი (ჟაბეში, ცალდაში), ს. ჟაბეშის სამხ., ზაგარის ჩრდ-ის ფერდობი, სოფლისკენა მხარე, დასახლების სამხ.-ზემოთ ზაგარის მიმართულებით. სათიბ მეთხინის ქვემოთ. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლათჭრ – სამოვარია (შტვილი), ს. შტვილშია, ტყეში, სათხეა, კარვები იყო, ყანებიც. ლენტეხის რ., ჩოლურის ს.ს., თ. დ. ხაბულიანი, 48 წ., 1978.

ლათკელ დაშ – სამოვარი (მაცხვარიში), მთა აურაში სამხ-ით. თხების სამოვარია მხოლოდ. *გ. გ. გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი. 1973.*

ლათლდაშ – სათიბი (სასაში), სასაშის ჩრდ.-დასავლ. მთაში. ლათალ „გასანაწილებელი“. ლენტეხის რ. მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.

ლათლდაშ (2) – სათიბი (სასაში, ლუჯი), ს. ლუჯის მთა უჟალის გზაზე, ხეშკურის მარჯვენა მხარეზე.

ლათორაშ – სამოვარი (ჭველიერი), ზედა ჭველიერში, ვაკე ადგილი, ფერმის მიდამოები. ლათორაშ „სამოსწავლო?“. ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

ლათუნა – ყანა, სათიბ-სამოვრები (ჩაჟაში), მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ს. ჩაჟაშის პირდაპირ ჩრდ-დასავლ. მოედინება პატარა წყარო. იქითკენ საქონლის დასალევი წყალია, მოხერხებული გზაზე მიმავალთათვის. „სალევი“. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლათუნა ზენ – საბალახო (თოთანი), ს. თოთანშია, ამჟამად საბალახო, ადრე სათიბი ყოფილა, ვაკე ადგილია. მხოლოდ მდ. ენგურის მარცხენა სანაპირო რიყესთან. საქონელს იქ ასმევენ წყალს ენგურის სანაპიროზე. ლათუნა ზენ „წყლის დასალევი ზენი“. *გაიოზ თაისავის ძე ჭკადუა, 76 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბერი.*

ლათუნაშ – წყარო (გულიდა), ს. გულიდში. სოფლის სასმელი წყალი. გადმოყვანილია. *თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974.*

ლათუნაშ ღარ – ღელე (თოთანი), თოთანიდან ხაიშისკენა გზაზე, მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე. ქვემო ნაწილში პატარა წყალი მოედინება, ზემოთ მშრალი ღელეა, ტყე ბლომდაა და კლდეებიც, ბლომდაა წყეუ, სამოვარ ლათუნა ზენ-ის სამხ.-აღმ. *ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

ლათუნარ – წყარო (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში, საქონლის წყლის დასალევი ადგილი. ბინილ „ბინოლი“ წყარო. ს. ჭველიერი, ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

ლათურაშ – სათიბი (ლამფალაში), ს. ლამფალაშში, მოედინება წყალი. ჟახუნდერის ს.ს., რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.

ლათურაშშიელ – სამოვარი (ჩაჟაში), მდ. ქვიშირის მარჯვენა მხარეზე, ფერმების იქითა მინდორი, ადრე სახნავი იყო. მოდის წყალიც. ლათურაშ „სასმელისა“. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლაკშაშ – სამოვარი (მაცხვარიში), ლაჰლა ჭალადს მარჯვენა კალთაზე, თეთრი კენჭნარი, კაჟივითაა. კაჭ „თეთრი კენჭი, კაჟისმაგვარი“. *გურამ*

გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი. 1973.

ლაკა – სათიბები (ლახუმდი), ს. ლახუმდის სამხ.-აღმ. მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე,

ლაკამ – კლდიანი ადგილი, ს. ლუჯში, ფიქალნარევი კლდეებია.

ლაკამ – სამოვრები, ს. მახაშის მთის. ლნტხ. რ., ჩიხარემის ს.ს., რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ლაკამ (3) – სათიბ-სამოვარი (სასაში, მახაში), კლდე (ლუჯი), ს. სასაშის საზაფხულო მთა ფიქალნარევი.

ლაკამღარ – სამოვრები (შკედი), ს. შკედის სამოვ. მთაში. არის ფიქალი ქვა. კა „ფიქალი“, „დიდი ბრტყელი ქვა“. ს. შკედი, ჩიხარემის ს.ს., ლნტხ. რ. ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.

ლაკამღლა – სამოვარი (შკედი), ს. შკედშია, ლაპეჟ ლახვში, კლდიანი კია. ს. შკედი, ლნტხ. რ., ჟ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.

ლაკაჟრლ – ტყე, სათიბი (ლემზაგორი), ს. ლემზაგორში, წიწვნარია კაჟი ამჟამად არაა. *ჯოჯია მიტუმას ძე ლომჟანიძე 29 წ. პედაგოგი (გიზიკოსი).*

ლაკაჟრლარ – სამოვარი (სასაში), ს. სასაშში, ტყიან ზონაშია, კაჟი არის, ბაჯის ზემოთ. ლნტხ. რ. მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.

ლაკარა – კლდე, ს. ფალედის ჩრდ-დასავლ. ფიქალეზიანი კლდეა (ზაჩ ლი ხოჩა ლაკარა), კარგად ხსნადი ქვებიაო. მდ. ლემდრგლას მარჯვენა კალთაზე. *დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 33 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლაკარა – სათიბი (მესტია), ს. გულს აღმ., ლაკარაშ ლალგნარს ზემოთ, დამრეცი რელიეფით, სათიბიცაა. ლაკარა „გასახსნელი (?) ადგილი ფიქალისა“. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

ლაკარა – ფიქალქვიანი ადგილი, სამანქანო გზის ზემოთ, შავდელეს (// ნაჩულარის) თავზე, ფიქალქვიანი ადგილია. კა „ფიქალი“ – ლაკარ-ა „საფიქლე“. *ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლაკარა (4) – ტყე (თავრარი), სათიბი (ბაგვდანარი), კლდე (ფალედი), ფიქლიანა (ჰებუდი). ს. თავრარის აღმ. სათიბ სკიზანის სამხ.-აღმ. ფიქალქვიანი ყოფილა, ამჟამად შერეული ტყეა. *უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლაკარა ტუბი – ხევი (დევრა), მდ. დეჟრულას მარჯვენა შენაკადი. შერეული ტყეა წყლის ორივე მხარეზე, წყალი პატარაა. საწისქვილ-ესოდენა. კაიქ ზაჩ წუანდ. საფიქლე დელე, ხევი. *გერასიმე ნიკოლოზის ძე გადრანი, 50 წ., დაცურების კადრი, მუშა, ს. დევრა, ჰუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 11.9.1970 წ.*

ლაკარაუთლა – სამოვარი (ჰველიერი), ს. ჰველიერში, მთაშია ნაკარვები. *ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ., 1974.*

ლაკარი – ტყე (გულიდა), ს. გულიდ-შია, ფოთლოვანია უფრო. ფიქალი არაა შემას იქიდან ეზიდებიან. *თ. ბ. ჟურასბედიანი, 30 წ., 1974.*

ლაკარჩხ – გზა (ყაზაყი), სგრმილდშიმ ტუბიზეა, ციცაბო გზაა მონადირეთათვის, კლდეა. მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი. 12.10.70 წ.*

ლაკარაშ ლალგნარ – სამოვარი (ბაგვდანარი), ს. გულს აღმ., მდებარეობს მემზე ლიცსა და ქუანგლდშ ლიც-ს შუა. დგას 3 კარავი, სუბალპური ზონაა, ჩრდ.-აღმ. შიშველი, სამხ.-აღმ. ესაზღვრება ტყიანი ქედი. ლალგენ „სადგომი“ – ლაკარაშ ლალგნარ „ლაკარას სადგომი“ (კა „ფიქალი“ < კარ ?). *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

ლაკარაშ ლიც (იხ. მემზე ლიც).

ლაკარ – ყანები (ქახუნდერი), ს. ქახუნდერში, ფერდობებია.

ლაკარჩხარ – ტყე, კლდე (ტვიბი), ს. ტვიბისკება გზა, მდინარის მარჯვენა მხარეზე, სადაც საცალფეხო ბილიკი გადიოდა. ლენტეხის რ. ჩოლურის ს.ს., ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.

ლაკაც რობ – სათიბ-სამოვარი (სოლი), ს. სოლის საზაფხულო სამოვარი მთა შიხულდშშია, არყნარი ჩავარდნილი ადგილია. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი. 1972, IX.*

ლაკდაზან – სათიბი (ხალდე), მდ. ჯალდე ჭალაშ მარცხენა კალთაზე, ს. ჯალდეს სამხ-დასავლ. ტყით მოცული ვაკე ადგილები. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლაკელდარ – სათიბი (მესტია – ირ. მელიქ.). *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.*

ლაკელაშ – სათიბი (ჩოლური), მთის გზაზე, ტყეშია.

ლენტეხის რ. თ. დ. *ხაბულიანი*, 48 წ. 1978.

ლაკთხტარილ – ტუბი – ხევი (უშგული), ს. უშგულის ჩრდ-აღმ., მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, პატარა შენაკადი ენგურისა. „კუთხოვანი ქვა“. *მერაბ ანტონის ძე ნიჟარაძე*, 60 წ., პენს., *უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. ივლისი.

ლაკირ – ტყე (ბულეში), ს. ბულეშში, შერეული ტყე, კირის საწვავი თუ იქნებოდაო. ჩოლურის ს.ს., *ქ. ა. მუკბანიანი*, 41 წ., 1978.

ლაკოჯილ – ყანა (წანაში), ს. წანაშშია, ფლატიანია. ს. წანაში, ხელედის ს.ს., *ნ. გ. ლიპარტელიანი*, 27 წ., 1974.

ლაკრანკილ – სათიბ-სახნავი (გვალდერი), სოფლის დასავლეთით, სახნავ ნაწყურაშს ესაზღვრება ზემოდან. კალშიმ ტუბის მოსაზღვრედ. „საგორავებელი“. *ემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი*, 91 წ., *პენსიონერი*, *ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ოქტ.

ლაკულიდარ – ტყე (ლანტელი), მდ. დავშარისა და ენგურის შესართავთან, წიფლან-რცხილნარი და თხმელნარი (შერეულიც) ადგილია. კუილ (შდრ. მეგრ. კუილა), ტყე ყოფილა უწინ კარგი, იქ, ალბათ, ხის (წიფლის)-აგან ჭრიდნენ დასაჯდომად კუილარს. *კოწია ბეჭერხას ძე პაკელიანი*, 72 წ., *კოლმ.*, *პენს.*, *ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. X.

ლაკუმურა – სამოვარი მთა (ზ. ვედი), მდებარეობს მთა ლაკუმურაშ დუდის ჩრდ. კალთაზე, ქედზეა, დგას ერთი ყავარკედლებიანი კარავი. ზღვის დონიდან 2212,3 მ. შიშველი რელიეფით. პატარ-პატარა მინდვრებით. კარავთან (და საერთოდ, საქონლის ნადგომზე) ბლომდაა კუმუნთხური (ტელეფი) და ახშარა. დასავლეთის მხარეზეა: წაქაწყარიში ტომბა, მისი მომიჯნავე ციცაბოკალთებიანი კლდეები, ღარებითა და ღელეებით. სამხ-აღმ. ბლომდაა შქეროსებრთა მცენარე – ხვამცა. *ლადი ზოსიმეს ძე მიქავა*, 72 წ., *მწყემსი*, *ს. ჯგალი*, *წალენჯიხის რ-ნი*. 22.9.1970 წ.

ლაკუმურა წყარი – ღელე (ზ. ვედი), მოედინება მთა ლაკუმურას მარცხენა კალთებიდან. საზაფხულო სამოვარ მთას, სადაც კარავი დგას და ფოქას (საკარვე) შუა, უერთდება მდ. მანჩხაფიშ ლიცს მარჯვენა მხრიდან საზაფხულო სამოვარი მთა ნამსგაღევთან. პატარა ღელეა, ზემო წელი ალპურია, შესართავთან – სუბალპური. მდ. წაქაწყარის

მარჯვენა მხარეზე. ხაიში. *ვარლამ მიხას ძე მიქავა*, 54 წ., *მწყემსი*, *ს. ჯგალი*, *წალენჯიხის რ-ნი*. 23.9-1970 წ.

ლაკუმურაშ დუდი – მწვერვალი (ზ. ვედი), თვაზონიმ დუდსა და ლაკუმურაშ დუდს შორის მწვერვალი, შიშველი, სუბნივალური, ხრამიანი, ციცაბოკალთებიანი, მისი სიმაღლე ≈ 2700-მდეა. მისი ძირიდან მოედინება ლაკუმურაწყარი – თოვლისაგან იკვებება. რუქაზე ლაკუმურაშ დუდი, მაგრამ მას სხვა სახელი ჰქვია – წაქაწყარიშ ტომბაშ დუდი 3264, 4 (1: 100000). *მეგონა კონსტანტინეს ძე მიქენაია*, 60 წ., *მუშნი ბეგის ძე მიქენაია*, 46 წ., *უშანგი მიხას ძე მიქავა*, 50 წ., 1970 წ.

ლაკურზაშ – სათიბ-სამოვარი (გული), ესაზღვრება ლობარს სამხ., ს. გულის აღმ. ფერდობი ადგილია, არის პანტა მსხალი და ვაშლი. გამოყენებულია სათიბადაც და სამოვრადაც. *სოფრომ იასონის ძე ხორგუანი*, 43 წ., *მასწავლებელი*, *ს. ტებიში*, *ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. სექტემბერი.

ლაკჩიშ (იხ. **ლაკაჩ** – გული).

ლაკჩიერ (იხ. **ლაკაჩ** – ღვებრა).

ლაკჩხალდ (იხ. **ლაკჩხალდ**).

ლაკჩარ – გზა, ენგურის მარცხენა კალთაზეა, გზა მთა ლეშნიერისკენა. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი*, 77 წ., *პენს.*, *იფარის ს.ს.*, 1972, VII.

ლაკჩარ – სათიბი, ს. ღუბალდში სათიბ ლამჭა-ს აკრავს. *მიშა ილოს ძე გერლიანი*, 39 წ., *კოლმეურნე*, *ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ოქტ.

ლაკჩარ – ყანები, ს. ლემსიაშია, სამანქანო გზის ქვემოთ, დამრეცი ადგილი. ს. ლემსია. *შ. ა. მუკვანი*, 28 წ., *მოსამს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1972, IX.

ლაკჩარ (4) – სათიბები (ლახამულა, ღვებალდი), ყანა (ლემსია), გზა (იელი), საცხოვრის ნოდშის ჩრდ-დასავლ. ვარლამის დაბ-ის ზემოთ (კაჩი ზიხ). *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა*, 64 წ., *პენს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ნოემბ.

ლაკჩარ – უბანი (იენაში), ს. იენაშის ერთ-ერთი დასახლებული უბანი. ოდნავ დამრეცი სწორი ადგილით. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი*, 49 წ., 1973.

ლაკჩრლარ – ყანები (არცხელი), ს. არცხელის დასავლ. მდებარე მოფერდო ყანები. იქ ამჟამად დასახლდა ილარიონ დადვანი. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი*, 33 წ., *მოსამსახ.*, *მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

ლაკვლდ – სათიბი (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის სამხ-დასავლ., ზაგზრის სამხ. ჰადიშის მდინარისკენ. ჭოლაშელების სათიბია. კვც (მდრ. ტვიც). *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლაკვრლდ – სათიბ-სამოვარი (ჰადიში), ს. ჰადიშის დასავლ., ჰადიშგრას მარჯვენა კალთაზე. არის კიც (ერთგვარი ბალახია). *სოფრომ გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლაკვლდამიშ ბჰ – სასაფლაო (ბაგვდანარი), ამაღლებული ადგილია, სადაც ეს ქვა დგას ირგვლივ დასახლებული პუნქტია. მის ძირას სასაფლაოა. აქ კვირაობით სოფლის კაცები ჯდებიან, ამ ქვის სავარძელზე ისვენებენ. ამ სოფელში ცხოვრობდა ერთი ძალიან ღონიერი დაბალი ტანის ჯმუხი კაცი. მას ეს ქვა და კიდევ ქვის პატარა სკამი ერთი კმ-ის სიშორიდან მოუტანია და სოფლის შუაგულში დაუდგამს. სიკვდილის წინ დაუბარებია, ამ ქვის სავარძელთან დამმარხეთო. მართლაც, აქ დაუმარხავთ. ამ ქვას 15 კაციც ვერ ასწევს. პატარას კი ერთი ღონიერი კაციც კი კოჭებს ზევით ვერ ასწევს. *მესტიის რ-ნი. ცუცა აბდელიანი, 1970 წ.*

ლაკვლმახზარ – სამოვრები (ჟამუში), ს. ჟამუშის სამხ. მულხურას მარჯვენა მხარეზე. მოედინება წყალი ლაკვლმახზარი ლიც, რომლის მიდამო სამოვრებს ეწოდება ლაკვლმახზარ. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამს., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლაკვლმახზარი ლიც – ღელე (ჟამუში), ს. ჟამუშის დასახლების ქვემოთ, მომდინარეობს ტბა პილლათუფარიდან. მულხურას მარჯვენა შენაკადი. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლაკვლმახზიშ ტუბრა – ღელე, მდ. ენგურის მარჯვენა კალთის პატარა შენაკადი, საკალმახეა, კალმახი იცის. ს. ბოგრეშის სამხ-აღმ. *კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლაკვლმახზიშ ტუბრა – ღელე, საზღვარი იელისა და ლენჯერისა ენგურის მარცხენა მხარეზე. საკალმახე ღელეა. ენგურის მარცხენა მხარეზე შენაკადი, მოზრდილია. ს. იელი. *იონა ვისი-ბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972,*

VII.

ლაკვლმახზიშ ტუბრა (3) – ღელე (ვიჩნაში, ბოგრეში, იელი), ს. ივარისა და კალას საზღვარი მდ. ენგურის მარჯვენა მხრიდან. *ახმათ მელიტონის ძე ხარძიანი, 43 წ., მოსამსახ., კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლაკვლმახი – ს. ლაკვლმახის ჩამოუღის პატარა წყალი. ადრე ბევრი კალმახი სცოდნია, ამჟამად ამოწყდაო, უერთდება მდ. ჭუბრულას მარცხენა მხრიდან ს. ლაკვლმახის ბოლოს, ლექტურთან. „საკალმახე“. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მესტიის რ-ნი, ს. ჭუბერი. 1970 წ. სექტ.*

ლაკვლმახი – სოფელი, მდ. ნაკრას მარჯვენა მხარეზე, ჟაბე ნაკ-სა და ჩუბე ნაკს შორის. ადრე კარგი საკალმახე ყოფილა ნაკში. *არსენა სიმონის ძე გვარამიანი, 57 წ., პედაგოგი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლაკვლმახი (3) – სოფელი, ღელე (ჭუბერი, ნაკი), მდებარეობს მდ. ჭუბრულას მარცხენა ჭალის ზემოთ, ცენტრის ქვემოთ. ხეხილიანია კარგი, სათიბ-სახნავებით. ცხოვრობს 12 ოჯახი. ჩამოედინება წყალი ლაკვლმახი. „საკალმახე“ – სახელწოდება სოფლისა მიღებულია წყლის სახელისგან. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მესტიის რ-ნი. ს. ჭუბერი. 1970 წ. სექტ.*

ლაკვლმახი ლიც – ღელე (სგურიში), მდ. ჭუბრულას მარჯვენა შენაკადი, მოედინება მთა ხარამის აღმ. კალთის ძირიდან, ს. სგურიშის ბოლოს. ვაკე ადგილია, დგას წისქვილი. კალმახი იცის საკმაოდ. ლმჰარ-ს უწოდებენ საწისქვილე წყალს „ლექტურთე ლგჰანე ლიცს ხუაყლედ“. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის სს, მესტიის რ-ნი. 10.9.1970 წ.*

ლაკვლმახიშ ყაფარ – სათიბი-სამოვარი (ლაკულმახი), ს. ლაკვლმახის სამხ.-აღმ. ქედნაშ გორაგამდე ტყეშია აქა-იქ მოლიანი სათიბები დამრეცი (წაფხ ლი) რელიეფით. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მესტიის რ-ნი, ს. ჭუბერი. 1970 წ. სექტ.*

ლაკვლმახიშ ჭუედ – სამოვარი (ლაკულმახი), სოფელ ლაკვლმახის ჩრდ.-აღმ. მხარე, დაქანებული ფერდი, დამრეცი კალთებით. გამოყენებულია საქონლის გასარეკად, სამოვრებად. „საკალმახეს კედელი“. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მესტიის რ-ნი. ს. ჭუბერი. 1970 წ. სექტ.*

ლაკერტენა – გზა (იელი), ს. იელის სამხ.-დასავლეთითაა, სამანქანო გზა მესტიიდან მომავალი სოფლამდე, სოფლის ახლოსაა. რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., მოსამსახ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1972, VII.

ლაკვც კარაუ – საბალახო (ლანჩვალის), მესტია ჭალაშ მარცხენა კალთაზე, აეროპორტის ჩრდ. კიც (ბჟვ. ტვიც). პირიბე ქელეჩის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი. 1972.

ლაკაძე აყბა – სათიბი (ახალშენი), მთა დადიაშშია, მაშენამსგოჯუარ-ის აღმ. ფიქალსახდელი კლდეა. რელიეფურად ყბასავითაა. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.

ლაკარჩხ – კლდე (აგრაი), ს. აგრის აღმ. კლდიანი ადგილია. ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., მოს., კოლმ. თავმჯდომარე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

ლაკაძე – რიყე (ლახამულა), ჩვ. ლახამულისა და მდ. ენგურს შორის, მდ. ენგურის მარჯვენა სანაპიროს რიყე, ეკლესიის აღმ. მორნიშის სათიბის დასავლ. მორევი, სადაც საშეშე მასალას იჭერენ. ლაკაძე „ზექიმ ლალკაძი“. (იტხეხ, ირმისგხ). გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლაკაძე – სამოვარი (ლადრერი), სოფლის ჩრდ.-დასავლ. სამანქანო გზის ზემო და ქვემო ნაწილები, ხრიოკი ადგილია, წიწვიანი ტყე აკრავს დასავლ. მხრიდან. „უნაყოფო, მწირი“ (?). გერმან ბიმურზას ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტომბერი.

ლაკაძე – სათიბები, ბარბალ ზაგარის აღმ. სათიბები. ფიქალნარევი. ს. ბაბილი. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.

ლაკაძე (2) – სათიბი (მელურა, ბაბილი), მდ. ჩოლშურას მარცხენა მხარეზე ფიქლიანი არაა, ქვემოთ – კი მოედინება ღელე. კა „ფიქალი“. ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., 1974.

ლაკაძე ტუბრა – ღელე (ყაბეში), მდ. ტუბერგლას მარჯვენა შენაკადი, ჩამომდინარე მთა ლელაშხას შუა ნაწილიდან. ღელეს ფიქალ-ქვა აქვს ბლომად. მესა იასონის ძე კახიანი, 77 წ., სექტ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლაკაძელო – თხილნარი (ცანა), ს. ცანას ბოლოში, დავაკებაა, დევს დიდი ლოდები, თხილნარიცაა.

ლაკაძე – სათიბი, მდ. ხუირზიშ ჭალას მარცხენა კალთა, ფერდი, სათიბ ლაშხალდის ჩრდ.-აღმ.

ს. ლამხერი. მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., 1969 წ. ოქტ.

ლაკაძე – სათიბი, ს. ლანხურის ქვემოთ, სამანქანო გზის ქვემოთ, დაღმართი (კაჩ) ადგილია. ლაკაძე „მარხილის გრძლივი თოკი“. აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.

ლაკაძე – ყანა, ს. ლანტელის სამხ.-დასავლ. ყანა ჯოდიაშს დასავლ. ფორმის მიხედვით (ჯოდი თაქუშალ ლაკაძე როქტ ლი. ლაკაძე სატუშ ლათლერა კაჩთეშ). კოჩია ბეჭერზას ძე პაკელიანი, 72 წ., 1969 წ. X.

ლაკაძე – ყანა, ს. ჟიბე გულ, ჩრდ. ესზღვრება მარხილანი (სათიბი), მარხილანისა და ლაკაძე-ს შუა გადის სამარხილე გზა, ეკუთვნის გოშუანთ. კაჩ „აღმართი“, ლაკაძე, „აღმართი ადგილი, დამრეცი“. ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.

ლაკაძე (7) – ყანა (ლემსია, ლანტელი, გული, ღვებრა, მურშველი), სათიბი (ლამხერი, ლანხერი), ს. ლემსიაშია, სამანქანო გზის ქვემოთ, დამრეცი რელიეფით. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი. 1972, IX.

ლაკაძე II ლაკჩიურ – ყანა (ეზი) (მესტია), ს. მურშველის დასახლების ჩრდ.-დასავლ. დამრეცი ყანებია. გურამ ალექსანდრეს ძე ქურდიანი, 34 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლაკაძე II ლაკჩიურ – ყანა, ს. ღვებრას დასახლების დასავლ. ფერდობია. ალექსანდრე მახარობლის ძე მარგანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლაკაძე დაბ (იხ. ლაკაძე).

ლაკაძეილაშ – სამოვარი (ლენტეხი, ქვ. ბავარი), ს. ქვ. ბავარის მთა ბავალაშში. ხელედის ს.ს., ლენტეხის რ. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კოლმეურნე, კ. ს. ჩანესელიანი, 44 წ., კოლმეურნე, 1976.

ლაკაძე ბოგ – ხიდი (ლახუშდი), ხიდია მდ. ენგურზე, წყალგაღმა გასასვლელი, სამანქანო ხიდია. სათიბ ლაკა-სა და შგედ-ს აერთებს. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1972, IX.

ლაკაძე ლატუბ – ღელე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ჭალაშ მარცხენა კალთაზე, მოედინება წყალი, ფიქალქვიანიცაა. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.

ლაკალ – სათიბი, ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი).

ლაკალ (2) – სათიბი (იელი), სათიბი, ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ენგურის მარჯვენა კალთაზეა, ფიქლები არაა, დასახლების ქვემოთ. ს. იელი, ივარის ს.ს., *რ. გ. ხეივლიანი*, 38 წ., *კოლმ.*, *მესტიის რ-ნი*. VII. 72 წ.

ლაკრჯილარ – სათიბ-სამოვრები (სასაში, მეხეცი), ს. სასაში, კლდიანი ქვემოთაა.

ლაკრჯილარ – სახნავი, სათიბი (სასაში), ს. სასაშის დასავლ. ტყენარევია, ასასვლელშია კლდე. ლენტეხის რ. *მ. გ. ონიანი*, 41 წ., 1974.

ლაკტარამ – სამოვარი (კახურა), ს. კახურას ჩრდ-დასავლ. ტყეშია. *გ. ა. ლიპარტელიანი*, 37 წ., 1974.

ლაკტემდინალ (2) – გზა (მესტია, ტვიბერი), ტყე (სვიფი, ფარი), ტყე ლაქუარის ჩრდ. (ქვემოთ). გზა ზიგზაგებია ს. ტუბერისკენ. ლაკტემდინალ „საკეცი (გზები)“. *ბორის ბესარიონის ძე ქალდანი*, 43 წ., *ეკონომისტი*, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ოქტ.

ლაკტემდინალ I / ლაკტემდიაარ – გზა, ტყე, სამოვარ ლაქარაზე გადის გზა, მიხვეულ-მოხვეული. წიწვნარი ტყეც მის სახელს ატარებს (ლაკტემდინალ შუკუარ ლიხ). კტემდ (< კუთ) „კეცა“ (იკეცება). სტიფ, ფარის ს.ს., *ტარიელ ქემუხას ძე გადრანი*, 57 წ., *კოლმ.*, *პარტოროგი, ფარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ოქტ.

ლაკტემდინალ (იხ. **ლაკტემდინალ** – ტვიბერი).

ლაკტინ – სამოვარი (ლეზგარა), არყნარი ადგილია, დგას დიდი ქვა, საჯდომად ვარგისი. *გიორგი სათგერის ძე ქალდანი*, 78 წ., *პენსიონერი*, ს.ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ოქტ.

ლაკტიც – ლწროლ- სათიბები (ახალშენი), ს. ახალშენის ჩრდ-აღმ. გადმოცემით: ცხენს კვიცი მოუგიაო (?). *მ. ლ. ნემსაძე*, 40 წ., 1974.

ლაკტიც ლაროლ – სათიბები (ახალშენი), ს. ჩიხარეშის ჩრდ-აღმ. ახალშენში. კტიც-ი (?). ჩიხარეშის ს.ს., *ა. ქ ნემსაძე*, 52 წ., 1981.

ლაკტმაშარ – სათიბები (ზ. ბავარი), ს. ზედა ბავარის მთა მაცხვარიშშია. ხელედის ს.ს., ლენტეხის რ. *მ. ი. ბენდელიანი*, 40 წ., *კ. ს. ჩანქსელიანი*, 44 წ. 1976.

ლაკტრემ – კლდე (მამი).

ლაკტრემ – სათიბი (ჩუკული), კლდე (მამი), ჩუკულის მთაში. ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ. *ნ. დ. გულბიანი*, 26 წ., 1976.

ლაკტრემაშ – სამოვარ-სახნავი (მამი), მამში, საქონლის შესაყრელი ადგილია. წყარო მოედინება, დაჭაობება არაა. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ. *ბ. გ. ბაბლუანი*, 73 წ., 1978.

ლაკტრემილ – სამოვარი (ლახამულა), დასახლ. გემრარის სამხ-დასავლ. მინდორია, მწკრვალი, მიჟ მოლე გარ ხერკენი, მდ. ენგურის მარჯვენა სანაპიროსკენ. *გელა ფუთეს ძე ჭკადუა*, 64 წ., *პენსიონერი*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ნოემბ.

ლაკტრეშ – ტყე (არცხელი), ს. არცხელის სამხ-აღმ., მულხურას მარცხენა მხარის ფოთლოვანი ტყე. ლაკტრეშ (კტრეშ „ნორჩი ყლორტი“). *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი*, 33 წ., *მოსამს.*, *მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

ლაკტრეშ ბოგ – (ჟამუში, არცხელი), ს. ჟამუშის დასახლების სამხ. მდ. მულხურაზე სამანქანო ხიდი. სამოვარ ლაკტრეშის მიდამოებში. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი*, 76 წ., *პენს.*, *მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

ლაკტემდიაარ (იხ. **ლაკტემდინალ** – სვიფი, ფარი).

ლაკტცამ – უბანი (თეკალი), ს. თეკალში, გზის ზემოთ. ლაკტცამ „საჯიხვე“ ? ლიცრე „ქვის შეგროვება ყანაში“. ლენტეხის რ. *ი. გ. გარდაფხაძე*, 62 წ., *ნ. მ. ბაბლუანი*, 66 წ., 1978.

ლაკტცირ სგიმ (იხ. **ლათხტარი სგიმ**).

ლაკტუნა – სათიბ-სამოვარი (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანის ჩრდ-აღმ. მდ. ენგურის (ქალას) მარჯვენა კალთაზე, სათიბ-სამოვარ შყაბნაშის თავზე. შეკრულ თივას ყრიდნენ იქიდანო. „სასროლი“. *სოსო სემლარის ძე ნიჟარაძე*, 19 წ., *საშ. სკოლადამთავრებული*, ს. უშგული, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. ივლისი.

ლაკტრემილ – ღელე (ლენტეხი), მდ. ჩოლურას მარჯვ. იყინება. მოედინება ლაკტრემილ კოჯ-იდან.

ლაკტრემილე კოჯ – კლდე (ლენტეხი), მდ. ჩოლურას მარჯვენა კალთაზე. წყალი მოედინება და იყინება. *ე. გ. ლიპარტელიანი*, 62 წ., 1974.

ლალაბ – სათიბი (ნასახლ. ლაშხრაში), ჯუხტლანისა და ლაშხრაშს შორის მდებარე ქელიშ-ის სათიბშია, სათიბ ფარცმანის ჩრდ. ნოტიო ადგილია. ლაშხრაშიდან ქვემოთ ≈ 400 მ-ზე არაყის გამოსახდელი იქაა მარტო. კასრებიდან საარაყეს ქვაბებში გადასხმას „ლილა“ბი“ ჰქვია (?). *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი*, 57 წ., *პედაგოგი*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ნოემბ.

ლალაგენი – სამოვარი (ბულეში), მთის სამოვარია, საქონლის სადგომი, კარვებიცაა. ჩოლურის ს.ს., *ქ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

ლალაგენი ლიცნო – წყარო (ბულეში), ს. ბულეშის მთაში, ლალაგენში. ჩოლურის ს.ს., *ქ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

ლალაგენი ტეტრ – ტყე (ბულეში), ფიჭვნარი ტყე ბულეშის მთაში. ჩოლურის ს.ს., *ქ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

ლალაგენოლ – სათიბ-სამოვარი (ქვ. ჭველიერი), ს. ქვედა ჭველიერშია, საკარვე ადგილიცაა. *ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ., 1974.*

ლალაზ ღარა/ იმ ლაქმოლ – სათიბი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.*

ლალაზ ღარა/ იმ ნენჩა – წიწვნარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.*

ლალაზ ღარ – ღელე (ზ. ვედი), ბოგელის ხევში, მარჯვენა მხარეზე. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.*

ლალაზ ღარიშ ნაკვლდარ – ტყე, სამოვარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.*

ლალაპარ – გზა (მაზაში), ს. მაზაში, მთისკენა გზაზე. ლალაპარ „მისაპარებელი ადგილი“. *ლენტეხის რ. შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა. 1976.*

ლალასგიდროლ – სამოვარი (ჩუკული), უბან ლეკუ-მბასტში, მაღლობი, გადასახედი (ს. ჩუკული). *ქახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ. ზ. ს. გულ-ბიანი, 22 წ., მოსამსახურე ს. ჩუკულიდან. 1976.*

ლალასიპოლარ – გზა (ახალშენი), სამარხილო გზა მურყვამისკენ გზათა გასაყარია, ერთი მიდის ლაშხარაშისკენ, მეორე – ახალშენისკენ. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ლალაჭუ – სამოვარი (ლახამულა), ენგურის მარცხენა კალთაზე, სამოვარ წანის დასავლ. მენაკ ადგი ლი, ხილნარი. ნამგემ ლი ი გვრკდიშენ ცხეკ ხარ – უფრო წიწვიანი ტყეა. (რაჭუ ამჟამად არააო). *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლალახა დაბ – სათიბი (მაცხვარიში), მაცხვარიშის მთის დასაწყისში, ეკლესია მის ზემოთაა. დამრეცი რელიეფით. ხელედის ს.ს., *შ. მ.*

ჩანესელიანი, 46 წ., 1974.

ლალაკად – სახნავი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშშია, ტყის გამოსასვლელის შემდეგ მდებარეობს, მაღლობზე. „გამოსასვლელი“. *გ. კ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ლალაშა ლიგ – წყარო (მესტია, ნასახლ. ჯუხვლანი), ნასახლარ ჯუხვლანისა და ნასახლარ ლაშხარაშს შორის, სათიბ ქელიშშია, ჭაობიანი ადგილი. ნაკის ს.ს., ლაშხარაში. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლალაშაში – სამოვარი (წიფლაკაკია), ს. წიფლაკაკიაში. დგას დიდი ცაცხვი საკულტო ადგილი. ლილაშა აპრილის თვეში ამინდის შესახებაა ლოცვა. *ლენტეხის რ. მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ლალაგენ – სამოვარი მთა (მაგარდელი), ს. მაგარდელთან სამოვარი მთა, დგას კარვები. ლალგენ „სადგომი“ (?). *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლალაგენ (2) – მთა (შვედი, მაგარდელი), ს. შვედში. ვაკე ადგილია, საქონლის სადგომი. კუმში ლალგენ ლემარ. ს. შვედი, ჩიხარეშის ს.ს., *ქ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლალაგენარ – სამოვარი მთა (ისკარი), მთა დეცილის სამხ., სამოვარ მთა ლაქაქელის დასავლ. ნაკისკენ. დგას 2 კარავი, ადრე 10-მდე ყოფილა. *ლა-ლა-გენ-არ „სადგომი“. *ფურჩე ფურჩეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

ლალაგუჭერლა – ქვიშნარი (კაერი), ს. კაერის სამხ. მდ. მესტია ჭალაშ მარჯვნივ, ნაპირთან. არის ძველი ნახიდარ-ნაწისქვილარი. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი. 1973.*

ლალაგერა – ღელე (მაზაში), ს. მაზაშშია. ლნტხ. რ., ჩიხარეშის ს.ს., *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ლალაგუჭერა ტუბი – ხევი (ზესხო), ს. ზესხოში, ადრე წისქვილები იყო. ცანის ს.ს., ლნტხ. რ.

ლალაგუჭერა – სამოვრები (ლუჯი), ს. ლუჯში, მდ. ხეშკურის მარცხენა მხარეზე. წისქვილები არის. ლეგუჭერ.

ლალდეგალარიშ სარაგ – წყარო (ტვიბერი, ლეზგარა), თერგის წყლის შენაკადი, წყარო წყლისოდენაა. სამოვარ ლალდეგალარ-თან. ჰიდრონიმის მიხედვით. *ლოლა მგვას ასული ქალდანი, 24 წ., კოლმეურნე. ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლალდესგალზ – სამოვარი (ტვიბერი, ლეზგარა), ლჭბიდალრიშ ტობ-ის დასავლ. ჩამოუდის თერგის წყლის შენაკადი – ლალდესგალრიშ სარზგ. წყაროსთან დასავენებელი ადგილია, ფეხზე იხდიან, იბანენ და ისვენებენ, სახელიც აქედანაა – „ფეხს ჩასაცმელი“. *ლოლა მგვას ასული ქალდანი, 24 წ., კოლმეურნე. ს. ტუიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლალდლიზ – საბალახო (ჟოლაში), ს. ჟოლაშის სამხ., მდ. მულხურას მარცხენა კალთის ფერდობები. *ნიკოლოზ კონტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლალდლიზი ლეფხანჭუ – მსხალნარი (არცხელი), ს. არცხელის სამხ.-დასავლ. მულხურას მარცხენა მხარეზე. სამოვარ ლალდლიზი-შია საადრეო პანტა მსხლებია, რომელიც გაირჩევა სხვა მსხლებისაგან. ლეფხანჭუ „საადრეო პანტა მსხალი“. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლალდლიზი ღარე – სათიბი (არცხელი), ს. არცხელის სამხ.-დასავლ. მდ. მულხურას მარცხენა კალთაზე. სამოვრები იქნებოდაო. *ერმალო ციოყის ძე ჟორჟოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლალდღარ – სამოვრები (გული), ს. გულის ჩრდ.-აღმ. სათიბ-სამოვარ ჭურჭარ-ის აღმ., შიშველი ალპური ზონა, საერთო სამოვარია მთელი ბეროს ზედა სოფლებისათვის. ლალდღარ „სამოვრები“. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

ლალდღარ ზენარ – სამოვრები (ლაკულმახი), ს. ლაკულმახისა და ცენტრს შორის მდებარე მდ. ჭუბრულას მარცხენა რიყის ვაკე ადგილი. გორვებიანი რელიეფითა და თხემელნარით. „სამწყემსაო ზენები“ (ვაკეები). *ჭუბერის ს.ს., ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა. მესტიის რ-ნი, ს. ლაკულმახი. 10.9.70 წ.*

ლალედ – ყანა (გულიდა), ს. გულიდაშია. ლალ-ედ ? მ. ბ. *ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.*

ლალენჭყარ – სათიბი (შვედი), ს. შვედში ჭაობნარი. ჩიხარემის ს.ს., ლნტხ. რ. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლალთერ – სამოვრები (ფალედი), მდ. ლემდრგლას მარჯვენა კალთაზე, სამოვარ ჰაფშარის

დასავლ. მოედინება წყალი. ლალთერ „სასმელი“ (?) *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ლემდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლალთრლდამ – სათიბი (მამი), მამის ჩრდ. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ. *ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.*

ლალკირალ – სათიბი (სასაში), ს. სასაში, კირიცაა.

ლალკოშნა – ყანა (ახალშენი), ახალშენის აღმ., ჩიხარემის ერთ-ერთ უბანში. *ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.*

ლალმესგოლ – სათიბი (ნაცული), ნაცულის მთაში, ალპური ზონა.

ლალოკა – კლდე (ციცხვარი), ს. ციცხვარის სამხ., ტყიან ადგილას კლდეა, პატარა გამოქვაბულიც, სადაც ჟონავს, ასველებს წყალი, იცის მრავლად გარეული თხა (ჰერსკნარ). *ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბერი.*

ლალოკა (2) – კლდე (ხევრა, ციცხვარი), *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა. 1973.*

ლალსგურა – გზა (ლემსია), ს. ლემსიიდან მთა ლწლიშისკენ მიმავალ გზაზეა, კარგი სახედი ადგილია მწყემსთათვის. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლალსგურა – ტყე, ლემსიის ჩრდ.-დასავლ. ტყეშია პატარა მაღლობი. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლალსგურა – შესასვენებელი ადგილი, (ლაჰილი), ს. ლაჰილის სამხ.-დასავლ. გზაზეა შესასვენებელი, გზა მთა ჭალაშისკენ (ლჰალაშ). *ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი. 1973.*

ლალსგურა (4) – სამოვარი (ღვებალდი), შესასვენებელი (ლაჰილი), გორაკი (ლემსია), ს. ღვებალდის ჩრდ.-დასავლ. დაახლოებით. 1 კმ. სიშორეზე, პატარა მდელოა, მუშაობის შემდეგ ისვენებენ, ან გზად მიმავალისთვისაც დასასვენებელი ადგილია. მის გვერდითაა სათიბი ჭიშხილდ (≈ 0,5 ჰა.). *მიშა ილოს ძე გერლიანი 39 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლალულდიერ – ყანები (ზეგანი), ს. ზეგანის ლესულაშის უბანშია, ვაკე ადგილებია. *დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლალქან (2) – ტყე (სვიფი – ეცერი); იხ. ნალქან (ფარი), ს. სუთფის ჩრდ.-დასავლ. სუთკუს ქვემოთ ტყიანი (გატყიურებული) ადგილი.

ადრე სახნავი ყოფილა (ქანს ლემჯანელი). ქან „კანაფი“ – საკანაფე. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

ლალქან (იხ. **ნალქან** – ფარი).

ლალქანა – სათიბი, ს. ლანხურის ქვემოთ, ნემპრიშ სუიკუს აკრავს ჩრდ.-დასავლეთით. ნახნავია თუ არა, არ ჩანს. ლალქანა „საკანაფე“. ს. ლანთხური. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

ლალქანა – სამოვარი, (მესტია), ს. ჭერის ქვემოთ, მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, სამანქანო გზის ორივე მხარეზე. ადრე კანაფის სათესი ადგილი ყოფილა. ს. ჭერ. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

ლალქანა – სახნავი, ს. ზარდლაშის დასახლების აღმ. მხარეში შემოკავებულია. ითესება კანაფი. ნაწილი კალოა. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლალქანა – სახნავი, ს. ტუბერის დასავლ. სახნავი მიწა. თამარშანის აკრავს ჩრდ-ით. „საკანაფე“. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლალქანა (5) – სამოვარი (ლახამულა, ჭერი), სათიბი (ლანხური), ყანა (არცხელი, ტვიბერი, ზარდლაში), ენგურის მარცხენა სანაპიროსთან, ზოგზაგარს აღმ. რიყესკენ. ადრე კანაფის სათესი იყო, ამჟამად რიყის სამოვარია. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლალქანელ – ნაყანები (ლემზაგორი), ს. ლემზაგორაში. ქან ითესებოდაო ალბათ.

ლალქანი ღელა – ღელე (გულიდა), ტყეში მოედინება, ლალქანიარში. ლენტეხი. *თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 19874.*

ლალქანიშ – სამოვარი (ტვიბლელი), ს. ტვიბლედშია, მდ. ტვიბლედურას მარჯვენა მხარეზე. დაფერდებულია. *ნ. ს. ჩანქსელიანი, 24 წ., 1974.*

ლალქანიარ – ტყე (გულიდა), ს. გულიდ-შია, იყოფა: ჩუბე ლალქანი და ჟიბე ლალქანი. ღელეა შუაში – ლალქანი ღელა. ტყე წიწვნარია, კარტოფილი ითესებოდაო, ქანიც ითესებოდა. ქან „კანაფი“. *თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974.*

ლალქანალ – ყანა (ციოყმერი), ციოყმერში. კანაფის სათესი იყო. ლენტეხის რ. *რ. დ. შავრეშიანი, 46 წ., 1978.*

ლალქანალიდ – სათიბი (სიდიანარი), ს. სიდიანარის აღმ., ტიბის მარჯვენა კალთაზე. ნახნავი არააო. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი. 1973.*

ლალქანაშ დაბ (იხ. **ლალქანა** – ტვიბერი).

ლალქანშ დვბ – ყანა (არცხელი), ს. არცხელის სამხ-დასავლ. მულხურას მარცხენა კალთაზე. ამჟამად კანაფი არ ათესია. ადრე კი.

ლალქანაშ – ყანა (ლაღამი), ს. ლაღამის დასახლების სამხ-დასავლ. ოდნავ დამრეცი ადგილია. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი. 1972, VIII.*

ლალქანელ – სათიბ-სამოვარი (ჰადიში), ს. ჰადიშის დასავლ. ჰადიშგრას მარჯვენა კალთაზე, ადრე სახნავი ყოფილა, ითესებოდა კარტოფილი. ქან „კანაფი“. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლალქანელი ტუბრა – ღელე (ჰადიში), ს. ჰადიშის სამხ-დასავლ. ჰადიშგრას მარჯვენა შენაკადი. *მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლალქანერ – ყანები (ნაკიფარი), ს. ივარის ჩრდ-აღმ. მდ. ენგურის მარცხენა სანაპიროს ყანები – ხიდემდე. შეიძლება კანაფს თესდნენო. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ნაკ-იფარი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლალქანი ქაშან – ბილიკი (გულიდა), ს. გულიდშია. ჩრდ-აღმ. *თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974.*

ლალქანილ – ყანა (ხევრა), ს. ჭერიაშია. საკანაფე ამჟამად არაა.

ლალქოდარ – სათიბი (იელი), ენგურის მარცხენა კალთაზეა, აცის უბნის კუთვნილებაა. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972, VII.*

ლალქტერი ლიც (იხ. **ჩუბე ლვჰშ ტუბი**) (2) – ღელე (ნაშთქოლი), ს. ნაშთქოლს აღმ., ქამე ლარას მარცხნივ. არის რამდენიმე წისქვილი. დანიშნულების მიხედვით. *ქიშვარდი იოსების ძე წერედიანი, 49 წ., კოლმეურნე, ს. ნაშთქოლი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

ლალქტერი ლიც (იხ. **ჩუბე ლვჰშ ტუბი**).

ლალქური ტუბი (იხ. ჩუბე ლგჷშ ტუბი).

ლალქი – სამოვარი, ს. უშგულის აღმ., მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, არყნარი ტყეცაა და კლდოვანი ადგილიც. სათიბ ლალშორწლის მარჯვნივ. მიხეილ დავითის ძე რატიანი, 27 წ., მოსამს., ს. ჟიბიანი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

ლალქი – ტყე, ფუშყვერის მარცხენა მხარეზე, შერეული ტყით. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ლალქი (3) – სათიბი (მაცხვარიში), ტყე (ნესგუნი), სამოვარი (ჟიბიანი), ლჷლა ჭალადს მარცხენა კალთაზე. გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი. 1973.

ლალახარიელ – ტყე (მურყმელი), ს. მურყმელის დასავლ., მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე ფოთლოვანი ტყეა, უმეტესად არყნარი. იცის დიდი თოვლი, გზას გადათოვებენ. ლილწჷი „გადმოთოვა“. ნუცა ანტონის ასული ნიჟარაძე, 62 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, უშგულის ს.ს., 1971 წ. VII.

ლალაშამ – სამოვარი (ტვიბი), ს. მუწვდისა და ს. ტვიბის საზღვარზე. მგხრას მარჯვენა მხარეზე. ლალაშამ ? დილომ „ნოყიერ მიწა“ (?). ჩოლურის ს.ს., ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

ლალყუმარ – ყანები (ლალხორი), ს. ლალხორის აღმ. მხარე, ხალდეშურას მარჯვენა კალთაზე. ნინა გიორგის ასული გამყრელიძე, 49 წ., მოსამს., ს. ლალხორი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

ლალშერალწ – სათიბი (ლემსია), ს. ლემსიას საზაფხულო მთაშია, ფერდობია, ფიქალის მაგვარ ქვიანია, კინჯბღლწრწლ ხუწა ადგის ხარ. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ლალშორწლ – კლდე (მურყმელი), ს. მურყმელის დასავ, კლდე, საიდანაც მოაქვთ წისქვილის ქვების სალესი ქვაც. ლაშწ „სალესი ქვა“. შწრა „წისქვილის ქვა“. მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

ლალშორწლ – სათიბ-სამოვარი (ჟიბიანი), ს. უშგულის აღმ., ენგურის მარცხენა კალთაზე. სამოვარ ლალქუისა და ჟონწ ტუბის შორის. კლდოვანი ადგილია, საწისქვილე „საბადოც“. შწრა „წისქვილის ქვა“. (ლაშწ „სალესი ქვა“). მიხეილ დავითის ძე რატიანი, 27 წ., მოს., ს.

ჟიბიანი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

ლალწქარ – გზა, სამოვარი (მაგარდელი), ჰუიჭ ზაგწრს სამხ., ლემწწჯარს ზემოთ, მთისკენ. ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლალწლ – გამოქვაბული (ყაბეში), მდ. წანერგლას მარცხენა მხარეზე, კლდე ნაგების ძირში, ცალმაგივითაა. გამოქვაბულია უზარმაზარი – ცალმწგს წაგავს. ლალწა „ცალმწგ“. ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლალცი – ყანა (ქვ. წირმინდი), ს. ჩუბე წირმინდშია. ტასო ბაკას ასული ჭკადუა, წ ? მოსამს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.

ლალცი ღელ – ღელე (ლუჯი), ს. ლუჯის მთა უჟალში. ჟახუნდერის ს.ს., ლწტხ. რ.

ლალცი შუკულ – ნაბილიკარი (ახალშენი), უწინ გაყწ-იდან ეზიდებოდწენ წყალს. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.

ლალციამ – რუ, ს. ახალშენშია, სასმელი წყალი შემოყვანილი. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.

ლალციამ – ყანები, სათიბ თხოფელიერისკენ მიმავალი გზის ზემოთ. მოედინებოდა წყალი, ახლა გადმოყვანილია სოფელში. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.

ლალციამ (4) – ყანა (ახალშენი, ჩიხარეში), რუ (ახალშენი), სათიბი (ლემწზაგორი), ს. ლემწზაგორში, წყლიანია.

ლალციამი – სახწავი (ხოფური – ჩიქ.). ლენტეხის რ-ნი. მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.

ლალციდწმ – სათიბი (ლესემა), ისკალდის მთაში, წყაროები მოედინება. მ. რ. გაზდელიანი, 32 წ., 1974.

ლალციდწმ ტუბი – ხევი (ლახამულა), ენგურის მარცხენა კალთაზე, მგჰგლწმ ნენწას დასავლ. „ლიც“-დან. კოწი იოსეს ძე კვანწიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლალცირი ნიც – წყარო (შკედი), ს. შკედში, სათიბ ლალცირიშია. ს. შკედი, ჩიხარემის ს.ს., ლწტხ. რ., ჟ. ს. ოწიანი, 34 წ., 1976.

ლალციწრ – სამოვარი მთა (ღემდერი), სამოვარ მთა გუბირწწის სამხ-აღმ. მთა ლწდევალის დასავლ. წყალი გადმოჰყავდათ საქონლის-თვის ლალციწრწმ ლიციდან. (ლგლჰენწმუ). მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს.

ლემდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლალციარში ლიც – ღელე (ლემდერი), მოედინება მთა ლადეჟალის (იხ. 1: 100000) აღმ. მხრიდან, სამოვარ ლალციართან. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი*, 69 წ., პენს., ს. ლემდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლალციშ – სათიბები, მთა ნალიშის ქედს სამხ. წყლები მოედინება. ს. ბაბილი. ნ. ბ. *ქურასბედიანი*, 37 წ., 1974.

ლალციშ – ყანები (ჰველიერი), ს. ჰველიერში. მდ. ლაშხურას მარცხენა ზაფხულობით იცის წყალი. *მ. ე. ლიპარტელიანი*, 80 წ., 1974.

ლალციშ (3) – ყანა, საზღვარი (ჰველიერი), სათიბი (ბაბილი), ზედა და ქვედა ჰველიერის საზღვარი. წყალი სეზონურადაა. ს. ჰველიერი, ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. *მუკბანიანი*, 45 წ., 1976.

ლალციშიერ (იხ. **ლალციშ** – ჰველიერი).

ლალცომრილ – მთა, მუნყვლიდან 3 კმ-ის მანძილზე მდებარეობს ეს მთა. სვანები მთაზე რომ საქონელს არეკვენ, იმ დღეს, ან მე-2-ე დღეს ხარშავენ ყველს, რომლისაც ბალს ქვემოთ „ლეცმარს“ ეძახიან, ბალს ზემოთ კი „თაშმუჯაბს“, რაც ქართულად ნიშნავს ადგილს, სადაც ლეცმარი გააკეთეს. ს. ფარი, მესტიის რ-ნი. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, თსუ, სტუდენტი. 1965.*

ლალცომრილ – სამოვარი მთა (ფარი), მთა ლადეჟალის სამხ. გადმოცემით: ფარელებისა და ლემდერელების საცილობელი მთა ყოფილა, ფარელები მოერივნენ და და „ლეცუმარ ჩუ ესერ ოთცუინნახ ფარარს“. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოს., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლალცომროლ – ტყე, ღელე (კიჩხულდაში), ს. ლემდერის სათავესთან, ს. კიჩხულდაშის ჩრდ.(-დასავლ.). ტყე ლაგვილისა და ტყე ცხალასტანი-ს შორის მოედინება კარგი წყალი (ღელეა), სადაც მწყემსებს მიჰქონდათ ყველი და ფქვილი და აკეთებდნენ ლეცუმარს რელიეფურად უფრო მეტად ვაკნარია. ლეცუმარ. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლალცბატ – საკულტო (ქართვეანი), სათიბ ლალუტერს აკრავს დასავლ. მხრიდან. არის სალოცავი ადგილი; იმ ადგილზე არავინ არ

თიბავს. (ლიმზერსი იჩოხ – ლიდზაშის უფლიმერქა). *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.*

ლალცბატე იცხ – ყანა (მესტია – მელიქიშვი.). მესტიის რ-ნი. იცხ – მსხალი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.*

ლალცბატ – სახნავები, ს. სიდიანარის დასახლების ქვემოთ. არის ოდინდელი ნასაყდრალი წარწერიანი, ქვაა, თუ რაა, გაუგებარია. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი. 1973.*

ლალცბატ (2) – საკულტო (ლეღბაგი), სახნავი (სიდიანარი), ს. ლეღბაგის ზემოთ, ლაგმარ-ას ყანაში. სალოცავი ადგილი. ნაგებობები ნაეკლესიარისა არა ჩანს. *ჟორა დ-ძე აბდეღანი, 37 წ., ლატალი. 1973.*

ლალცბუტ – ეკლესიის მიდამო (ჩაჟაში, ჟიბიანი), ს. ჩაჟაშია მაცხუტარ, რომლის ტერიტორიას უწოდებენ ლალცბუტად, გაღავნის გარეთ. იყო წვრილფეხა საქონლის შესაკრები სოფლისა მწყემსისთვის, იქ ვინც არ მოიყვანდა, მის შემდეგ მწყემსი პასუხისმგებლობას არ კისრულობდა. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლალცბრ – სამოვარი (მახაში), ს. მახაშია. ლნტხ. რ., ჩიხარემის ს.ს., რ. მ. ჰელიძე, 1976.

ლალცბრი – სათიბი (შკედი), ს. შკედში, ლეცირი ჩანს. ს. შკედი, ჩიხარემის ს.ს., ლნტხ. რ. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლალცბრი ღარ – სათიბი (მამი), მთა ებერალში. ლენტეხის რ. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.

ლალხნაშ – სათიბ-სახნავი (ხელედი) მდნ. ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე, ტყეშია შიგ. ორი ჰა-იქნება (და არა ლალცნაშ!). *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ლალხნაშ – სათიბ-სახნავი (ხელედი), მდ. ლაშხირის მარჯვენა მხარეზე. ტყეშია შიგ. ორი ჰა. იქნება (და არა ლალცნაშ!). *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., ლენტეხის რ. 1974.*

ლალხორ – სამოვარი (ჩაჟაში), ს. ჩაჟაშ-სა და მუყმერ-ს შორის მდებარე ადგილი, მდ. ენგურის მარცხენა სკოლის ეზოს ქვემოთ. ს. უშგულის თავშესაყრელი ადგილი ყოფილა. *მერაბ ანტონის ძე ნიჟარაძე, 60 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლალხორ ნაკიერ – ყანები (ხე), ს. ჰეს ჩრდ., მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე. *ნასო დიმიტრის*

დე გულბანი, მოსამსახურე, კოლმ. თავ-რე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

ლაღბორალ – უბანი (ხაიში), ს. ხაიშიდან მე-3 კმ., მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, სამანქანო გზის ზემოთ $\approx 0,5$. *შუშანა ოთარის ასული იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

ლაღბორალში ტუბი – ხევი (ლაღბორალი). ხაიშის ს.ს., *შუშანა ოთარის ასული იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

ლაღბორალ – საკრებულო (ხელედი), ზედა და ქვედა ხელედს შორის. ლენტეხის რ. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ლაღბორაში – სათიბ-სამოვარი (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანის ჩრდ-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე. შხარის სამხ. კედლის ძირთან. ლაღბორ „შესაკრები, შესაგროვებელი“. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლაღბორაში ტუბი – ხევი (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანის ჩრდ-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვენა შენაკადი, სათიბ-სამოვარ ლაღბორაში ჰყოფს. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლაღბორა ბოგ – ხიდი (ლაღბორი), ხიდი მდ. ჯალდეშურაზე – ლაღბორიდან დავბერისკენ. *ნინა გიორგი ასული გამყრელიძე, 49 წ., მოსამსახურე, ს. ლაღბორი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლაღბურია შუკუ – გზათშესაყარი (ლემზაგორი), ს. ლემზაგორშია, შესაყარი გზები, საზიარო ხერიასთან. „შესახვედრი გზა“.

ლაღკად დაბ – გზა (ხელედი), მთა ლეჯაში შესასვლელი გზა. დავაკებაა. სამარხილო, სამანქანო. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ლაღკან – გზა (სვიფი – ეცერი), ს. სტიფის ჩრდ-დასავლ.-იდან მთა ბაკამდე მიმავალი გზა. „სასაფლაო გზა“ // „სამარხილე“ // „სასაქონლო“. ავაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.

ლაღკან (2) – გზა (ზ. ჭველიერი, სვიფი – ეცერი), ზედა ჭველიერიდან მთაში მიმავალი სამარხილო გზა. ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. მ. ტუგბანიანი, 45 წ., 1976.

ლაღკან შუკუ – გზა, ს. ზაგარიდან აღმ. მდ. ჯენიმდე სამარხილო გზა. ს. ზაგარ. *გულიძე*

ალექსის ძე ჩხეტიანი, 37 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლაღკან შუკუ – გზა, ს. თავრარიდან მიმავალი გზა სამარხილო ს. კიჩხელდამდე. ს. ცალერი. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 58 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლაღკან შუკუ (2) – გზა (ტვიბლელი, ლანტელი (იხ. ჩემათქმ ლაღკან შუკუ). ჩუბე და ჟიბე ტვიბლელის დამაკავშირებელი სამარხილო გზა. ნ. ს. ჩანქსელიანი, 24 წ., 1974.

ლაღკან შუკუ (5) – გზა (თავრარი, ცალერი, ზაგარი, ტვიბლელი, ლანტელი – იხ. ჩემათქმ ლაღკან შუკუ), ს. თავრარიდან სამარხილო გზა სათიბ დეტუდრანიმდე. *უშანგი ბარდულაძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლაღკან შუკუ (იხ. ჩემათქმ ლაღკან შუკუ) – გზა. **ლაღკანგრიალ** – სამოვარი (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერის მთაში, სამარხილო (ლაღკან) გზა გადიოდა. ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. ტუგბანიანი, 45 წ., 1976.

ლაღკედ – სათიბი (ლეკოსანდი), ს. ლეკოსანდში, პირველი შესასვლელი იცხრულში.

ლაღკედი ღუმულ – სათიბი (ლეკოსანდი), ს. ლეკოსანდში, სათიბ ლაღკედში დიდი ღუმულ, რომელიც თავშესაფარიცაა ცუდ ამინდსა და და სიცხიანობის დროსაც.

ლაღკანი შუკუ – გზა (ბაგვდანარი), ს. ბაგვდანარის ჩრდ., სამარხილე გზაა შეშის ჩამოსაზიდი – ჩიჩულაშისა და ლაცხტენის შუა. გზის გამო. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

ლაღკუმბდარ – კლდე, ტყე (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის სამხ-აღმ., მდინარე ენგურის მარცხენა კალთის ძირში. ჯგერაზი ნაგამ ლი ქეჩუ, ნაეკლესიარი არის. სანადირო ადგილია. *გალაკ საფოს ძე კორძაია, 15 წ., მოსწავლე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლაღკენ – სათიბი (სოლი) ს. სოლის ჩრდ., მთა შიხულდამშია. ფერდობის ძირშია პატარა ვაკე, სადაც სეთების მოზიდულ თივას მარხილებზე დებენ (ჟი ალკენიხ). *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახურე, მესტია, 1972. IX.*

ლაღკენ (2) – სათიბი (ნესგუნი) ფუშყვერის მარცხ. შემოზიდულ თივას მარხილზე შესაკვრელად

აქ აგროვებენ (მრხილის „ლალჯენი“ ადგილი).
*ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ.,
ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლალჯენწ – სათიბ-სადოვარი (ლემსია, კაერი),
მთა ხაჭრწშშია. ღარების ძირშია მოთიბულის
მარხილზე დასადები ვაკე ადგილი. *შადურ
ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., მოსამსახურე,
მესტია, 1972. IX.*

ლალჯილ – სათიბ-სადოვარი (ფალედი) სამ. მთა
ნადეცუროლის ქვემოთ (სამხ.). სადოვარი მთაა,
გამოყენებულია სათიბადაც მისი კალთები,
საიდანაც გამოაქვთ ლალჯილამდე ცოტ-ცოტა
თივა და იქ ხომა სწეს **ხტალჯილ**. *მამურზა
ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., მესტიის რ-ნი,
1969 წ. X.*

ლალჰნწ – სათიბი (მაგარდელი) ს. მაგარდელის
სამხ.-აღმ., სათიბ ნწკრილს დასავლ. არის
წყლის მონაშეები, ლეგწრე ნწფიშუდ ლი.
ლალჰან (?). *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ.,
პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლალჰნიწ (იხ. **ლალჰნწ**)

ლალზბ – სადოვარი, ს. ბულეშის ზემოთ. დასასვე-
ნებელი ადგილიცაა, წყარო. ჩოლურის ს.ს., *ჟ.
ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

ლალზბ – სადოვარი, ს. დავბერის სამხ. ენგურის
მარცხენა კალთაზე. *ნოდარ პლატონის ძე
მარგვლიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი,
მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლალზბ (3) – ახო (საყდარი), სადოვარი (ბულეში,
დავბერი), ს. საყდარში, იყოფა: ჟიბე და ჩუბე
ლალზბ-ად. *ლენტეხის რ. მ. ა. ბენდელიანი, 68
წ., 1978.*

ლალზადი ზუგუტ – სადოვარი, გორაკი (დამი). *დ. ს.
გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლალამი, 1972 წ.
VIII*

ლალზად – ყანა, ს. წვირმის სამხ-დასავლ. ჩობანის
უბანშია. ლალზრა „საზიარო“. ს. წვირმი. *შალვა
სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე,
ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლალზად (2) – სათიბ-სადოვარი (ლალამი), ყანა
(წვირმი), ს. ლალამის ჩრდ.-აღმ. ვაკეა და
ფერდობიც. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ.,
მესტიის რ-ნი. 1972, VIII*

ლალედწ – სათიბი (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია,
ეკლესია მაცხოვრის ზემოთ. *არჩილ დავითის
ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ, მესტიის რ-ნი. 1971 წ.
სექტ.*

ლალედწი ლაშთხტწ – სასაფლაო (ჩვაბიანი), ს.
ჩვაბიანშია, ეკლესია მაცხოვრთანა. სათიბსაც
ჰქვია ლალედწ. *სემლარ დავითის ძე გიგანი,
61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971
წ. სექტ.*

ლალრდ – სათიბი (მაცხვარიში), ლაჰლა ჰალას
მარჯვენა მხარეზე. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი,
35 წ., ლატალი. 1973.*

ლალრკწლწ – კლდე (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის ჩრდ.-აღმ.
წწწწწწ ზემოთ, ჩამოსხლეტილი (ლგხკვწწ)
რელიეფით, სანადიროა, მოედინება მჟავე
წყალი. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს.,
მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლალულდ – ყანები (ზეგანი), ს. ზეგანის ჩრდ.-აღმ.,
დასახლების ზემოთ. ვაკე ადგილია. *გუნტერ
ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე,
ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლალუტერ (იხ. **ჩუბე ჯუტ**).

ლალუტეკრდწ – სადოვარი (ზეგანი), ს. ზეგანის
სამხ-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალ-
თაზე. ლუტეკი „დიდი ქვები“, ლუტეკი ახხუტადა
„ქვიანი ადგილი ნახაო“. *ალექსანდრე
ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის
ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლალუტერ – ტყე, სათიბი (ჰადიში), ს. ჰადიშის სამხ-
დასავლ. ჰადიშგრას მარცხენა კალთაზე, ვაკე
ადგილია, სამანქანო გზა გადის. მიწა რბილი,
ქვიანი არა. ჟერ „მიწა“ (?) *სოფრო გიორგის
ასული აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს.
ჰადიში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლალგმწწ – ტყე (ქვ. ჰალამი) სათიბ ზებლიშის
სამხ.-დასავლ. ენგურისკენ. ხრიოკი ადგილია,
ტყეც. ადრე ლამწრებს ანთებდნენო. ნიშანი
ახლაცაა. *გიორგი კოსდას ძე მურულულიანი, 60
წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
ოქტომბერი.*

ლალგხარი შუკუტ – გზა (ქვ. ჰველიერი) ს. ჰვედა
ჰველიერში. ტყიდან ჩამოდის სამარხილო გზა.
მ. ე. ლიპრტელიანი, 80 წ., 1974.

ლამ(უ)ელ – სადოვრები, ტყე (ივარი) ს. ივარის
სამხ.-აღმ. სადოვრები და ტყე შერეული. *ლუკვა
ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენსიონერი, ს.
ივარის, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლამალუნდ – სათიბი (ტვიბი) ს. ტვიბში. მწლ
„მელია“. *ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ლამანაშვირი ღელა (იხ. **ნამანაშვირი ღელა**)

ლამანაშური – მთა (რცხმელური) მდ. ლაშხირის მარჯვ., სამოვარი მთა. ვ. ა. ლიპარტელიანი, 1976.

ლამანაშური ღელა – ღელე (კახურა) მდ. ლასკადურას აუზში, მარცხ. შენაკადი. გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახურე, 1974.

ლამანაშურ – სამოვარი (ყარიში), ს. ყარიშია, ადრე მანაშ ითესებოდაო, იყოფა ჩუბე ლამანაშურ და ჟიბე ლამანაშურ-ად. დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.

ლამანაშურ (2) – სამოვარი (ლექსირი) მდ. ჩოლშურას მარცხ. მხარეზე. ჭვავს თესავდნენო. გ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.

ლამანაშური – საბალახო (კახურა) ლასკადურას აუზში, მარცხ. მხარეზეა. რამდენიმე დღით შეასვენებენ მთაში წაყვანის დროს საქონელს. გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახურე, 1974.

ლამანაშური – სამოვარი (მაზაში). ს. მაზაშის სამოვარ-სათიბები მთაში. შესამღებელია ჭვავის სათესი იყო. მანაშ „ჭვავი“. შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.

ლამანაშური – სამოვარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, საკარტოფილე იყო და ახლაც თესვენ. მანაშ „ჭვავი“. გ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.

ლამანაშური (4) – უბანი (მაზაში). ს. მაზაშის ერთ-ერთი უბანი, ლიპარტელიანების, ქურასბე-დიანების, გუგავების სამოსახლო. მდ. ლაშხირის მარჯვ. ტერასაზე. შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.

ლამანაშური სტიკუ – შესასვენებელი (ყვედრეში) ს. ყვედრეშიდან მთისკენა გზაზე. მეჩხერტყიანი. ლამანაშურის თავზე („ჩხარ „მეჩხერი“). სტიკუ „მადლობი“, ქედი. გ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.

ლამანაშური ღელა (2) – ღელე (მაზაში) ს. მაზაშში, გაედინება ლამანაშურის დასახლებაზე. შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.

ლამანაშური – ყანა (წანაში), ს. წანაშია, ტყეშია. მანჩუ „მანჩი“. ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.

ლამანაშური – ტყე (ჭველიერი) ს. ჭველიერში, ლაშხურას მარცხ. ადრე მანაშ ითესებოდაო. მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.

ლამარაშ – ყანები (ლადრერი) სოფლის აღმ., სათიბ ჭოლარის ჩრდ.-დასავლ. კარგი მოსავლიანი ყოფილა. უხვი მოსავლის მოსვლის მნიშვნელობით ამბობენ: **ლამარია როქუ** **წდგურნან**. გერმან ბიმურზას ძე

აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლამარია (იხ. **ლაჭუშ** – ლენტეხი)

ლამარიაშ ლაჭუშ – საყდარი (ჭკვიდანარი) ს. ჭკვიდანარის დასავლ. მდ. დოლრას მარჯვ. მხარე, წმ. მარიამის სახ. ეკლესია. წმ. მარიამის სახ. ეკლესიის მიხედვით. *ყვრემ პეტრეს ძე უშვანი*, 54 წ., *მეტყვევ*, ბეზოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ლამარია დაბარ – ყანები (ლექსირი), ს. : ლექსირშია, საყდარ ლამარიას ირგვლივ. *ჯუმბერ რაჟდენის ძე მეშველიანი*, 50 წ., *მოსამსახურე* (კოლმ. წვერი), ს. ლექსირი, ლენტეხის ს.ს., 1974.

ლამარ-კა – კლდე (ტვიბერი), ნაკრაჭარ-ს (ლგთლერის ჩრდ.-აღმ.) აკრავს ჩრდ. მხრიდან. ფიქლის მაგვარი კლდეა, მენკარ, მეხუარ კოჯ ლი. გადასასვლელიცაა – მარემ ლაშუკუ. „საკაცე ფიქალი“ (?). *გიორგი სათგერის ძე ქაღდანი*, 78 წ., *პენსიონერი*, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლამარაშ (2) – (იხ.: 1. **ბარშიშ ლამარაშ**, 2. **ისკრიშ ლამარაშ**)

ლამარაშ დაბარ (იხ. **ლამარაშარ**)

ლამარაშ ლაშთხუშარ – სასაფლაო (ისკარი). წმ. ბარ-ბარეს სახ. ეკლესიის გარშემო ადრე სასაფლაო ყოფილა. ამჟამად არაა. „წმ. მარიამის სასაფ-ლაო“. *აკაკი ფაცის ძე აფრასიძე*, 27 წ., *სტუ-დენტი*, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ლამარაშ ლაშთხუშარ – სასაფლაო (ბარში) სოფლის დასავლ. ლამარაშ ნალჭუამის სასაფლაო. „წმ. ლამარას სასაფლაო“. *შალვა ამას ძე გურჩიანი*, 78 წ., *პენს.*, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ლამარაშ ნალჭუამ – სასაყდრალი (ბარში) სოფლის დასავლეთით, ლამარაშ-შია, ჰქვია იმ ადგილს, სადაც ეკლესია იდგა. „წმ. ლამარას ნაეკლესიარი“. *შალვა ამას ძე გურჩიანი*, 78 წ., *პენს.*, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ლამარაშ სარაგ – წყარო (ბარში) სოფლის დასავლ., ლამარაშ ნალჭუამის ქვედა მხარეს მოედინება. ჭაობიანიცაა. „წმ. ლამარას წყარო (// ჭაობი)“. *შალვა ამას ძე გურჩიანი*, 78 წ., *პენს.*, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ლამარაშ ჭიბ – ჭაობნარი (ბარში)

ლამასენტუ ღარ – სამოვარი (ლესემა) ისკალდის აღმ. ფერდობზე. დაქანებულია. მასენტუ

„საჰმელი ბალახია“ (ლნტ. ლეცირი, ლმზ. ლეცირი). *მ. რ. გაზდელიანი*, 32 წ., 1974.

ლამაზდელარ – სათიბები (ისკარი) სოფლის სამხრ., სამანქანო გზის ზემოთ. დგას ფერმის შენობა, მდ. დავშარს დასავლ. სათიბ აფქანდმდე მოედინება (მოჟონავს) წყლები. *ფურე ფურეს ძე გერლიანი*, 87 წ., *პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. X.

ლამაჯა (იხ. **ლამაჯა**)

ლამაჯარ – გზა (ჰებუდი). ს. ჰებუდის აღმ., ტყე (წყარო) დამდუშმ სარვგის აღმ. სამარხილო გზაა, საიდანაც ეზიდებიან ხეს, შემას, კირს (სამშ. მასალას). ლიმაჯე „წილ-წილად გამოტანა“ (გადმოზიდვა). *ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველანი*, 39 წ., *პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

ლამაჟლშ – ტყე (ზმ. ბაბილი) ჟიბე ბაბილში, ფოთლოვანია, მუხნარია. *ნ. ბ. ქურასბედიანი*, 33 წ., 1974.

ლამაჟლშ ცხეკ (იხ. **ლამაჟლშ**)

ლამგუარი – სამოვარი (მუწვდიში) ს. მუწვდიში. **ლიმგუარიელ** „გაბრაზება“, **მუგუარი** „ნაწყენი“. **მუგე** (?). *გ. დ. ხაბულიანი*, 36 წ., 1978.

ლამზერი ლუმზ – შესასვენებელი, საკულტო (მუწვდი) ს. მუწვდიდან მთა ლაყარისკენა გზაზე. დგას ნამვი 4 ცალი, სხვაგან არსადაა. ადრე სალოცავი იყო. *გ. დ. ხაბულიანი*, 36 წ., 1978.

ლამზერი ჯიჰრა – საკულტო (ტეგებიში). ს. მაზერის თავზე, ჯუდიში, კელერ-ს ზემოთ, დგას მუხა. რეგმატული დაავადებების წინამდეგ სალოცავი ადგილი; ეკლესია არაა. „სალოცავი მუხა“. *რომანოზ სიმონის ძე არდელიანი*, 62 წ., *კოლმ., ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *სექტემბერი*.

ლამზეროლ – სამოვრები (შკედი) ს. შკედის მთაში. სალოცავი ადგილია. *ჟ. ს. ონიანი*, 34 წ., 1976.

ლამთაღდ – ყანები, სამოვრები (ლახუშდი), ს. ლახუშდშია, დასავლეთით. *რიდა ბესის ას. ფირცხელანი*, 55 წ., *დიასახლისი, მესტია*, 1972. IX.

ლამლიდ – ტყე (ლანტელი), სათიბ ჩემათშია, სათიბ ჯომე ლარეს აკრავს აღმ. მხრიდან. სოფლის ტყე იყო და კაფავდნენ. სვან. ჟი როქუ ანმოლეს ცხეკ – ლიმოლე „ხის კაფვა“. *კოწია ბეჭერზას ძე პაკელიანი*, 75 წ., *პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. X.

ლამლიდნ ბაჩარ – ლოდები (ლაღამი). *დ. ს.*

გვარლიანი, 27 წ., *მოსამსახურე, ს. ლაღამი*, 1972 წ. VIII.

ლამლრდ – სამოვარი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

ლამლრდნ ღარ – ღელე (სოლი) ს. სოლის ჩრდ., ტუბიზარის მარჯვ. კალთა. სეზონურია. *რ. ა. ხაფთანი*, 52 წ., *მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი*, 1972. IX.

ლამლრდარ – ტყე (სოლი) ს. სოლის ჩრდ. შერეული ტყეა და შიგა და შიგ სამოვარი. *რ. ა. ხაფთანი*, 52 წ., *მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი*, 1972. IX.

ლამმერი – სათიბი (ჰებუდი) ს. ჰებუდის ჩრდ.-აღმ., მდ. სოლედგრას მარჯვ. კალთაზე. სოლედგრა ჰყოფს სათიბებს ლამმერისა და გგზაშს. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი*, 36 წ., *პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

ლამნარალი – ნამძნარი (ლესემა), ს. ლესემაშია, მაღლობზე. *ა. ს. გაზდელიანი*, 36 წ., 1974.

ლამნერი (იხ. **ლამმერი**)

ლამნ ლეჟ ღარ – სამოვარი, ტყე (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ., მდ. ლასილის მარჯვ. კალთაზე, ძღვდ ღარის გვერდით. მშრალი ღარია შერეული ტყით. *ბესო მიხეს ძე გულზანი*, 66 წ., *პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *აგვისტო*.

ლამნ ლეჟ ღარ – სამოვარი, ტყე (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ., მდ. ლასილის მარჯვ. მხარეზე, ლეჟ ლამნ ღარის გვერდით. მშრალი ღელეა შერეული ტყით. *ბესო მიხეს ძე გულზანი*, 66 წ., *პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *აგვისტო*.

ლამნშილნ ნაკ – ტერასა (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-აღმ., მდ. ლასილის მარჯვ. კალთაზე, ალპურ ზონაშია. კლდეებშია დაფერდებული ტერასა. *ბესო მიხეს ძე გულზანი*, 66 წ., *პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *აგვისტო*.

ლამოლა – სათიბები (ქვ. ბავარი) ს. ქვედა ბავარში. *შ. ი. ბენდელიანი*, 40 წ., *კოლმეურნე, კ. ს. ჩანქსელიანი*, 44 წ., *კოლმეურნე*, 1976.

ლამოლახოი შუკუარ – გზა (ბავარი). სამარხილო გზა ლამოლა დაბარხო. წყალსგაღმა. *თ. ი. აფაქიძე*, 54 წ., *მოსამსახურე, ჩვებე ბავარი*, 1974 წ.

ლამოლშ – სამოვრები(დურაში) ს. დურაშში. *კ. ბენდელიანი*, 1978.

ლამოლშ დაბარ – ყანები (ბავარი) მდ. ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე, ლაშთხაშის ხეობაში.

ირგვლივ სათიბები აქვს. *თ. ი. აფაქიძე, 54 წ., მოსამსახურე, ჩვამე ბავარი, 1974 წ.*

ლამოლმა თხუმარ – ტყე (ბავარი) მდ. ლაშხირის ხეობის მარჯვ. მხარეზე, ლამოლას სათიბებს ზემოთ. შერეული ტყით. *თ. ი. აფაქიძე, 54 წ., მოსამსახურე, ჩვამე ბავარი, 1974 წ.*

ლამოლმა ლჭემოლ – სათიბები (ბავარი), დეღე ლაშთხამის ხეობაშია. ყანებიცაა შიგნით სათიბებში. *თ. ი. აფაქიძე, 54 წ., მოსამსახურე, ჩვამე ბავარი, 1974 წ.*

ლამოლმა სარაგ – წყარო (ბავარი) მდ. ლაშხირის მარჯვ. მხარის ყანა ლამოლასთან. *თ. ი. აფაქიძე, 54 წ., მოსამსახურე, ჩვამე ბავარი, 1974 წ.*

ლამოსლაშ – სათიბი (ნაცული) ს. ნაცულის აღმოსავლეთით.

ლამპრანი – სათიბები (ჩვამიანი) ს. ჩვამიანის დასახლ. ჩრდ.-აღმ., მდ. მულხურასა მარჯვ. მხარეზე. არის ნაეკლესიარი ჯგერაგ-ისა. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამყარი – ტყე, ყანები (მაზაში), ს. მაზაშშია, ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე. სამზეო ადგილია. **მიჟ „მზე“.** *შ. გ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*

ლამყარლ – ტყე (ჩხარეში) ს. ჩხარეშის გაღმა, ლახურის მარცხ. კალთაზე. სამზეო ადგილია უფრო. წყლები არ მოედინება. *ასტერ ქელეშის ძე ნემსაძე, 48 წ., პედაგოგი.*

ლამყირა – კლდე, სამოვარი (გული), ს. გულის ჩრდ.-აღმ. მარჯვენა მხარე, კლდიანი ადგილია; ალპური ზონაა და სამოვრადაცაა ზაფხულობით გამოყენებული. შიშველი ველებიცაა, მარცხ. მხ., სამხ.-აღმ. მდ. მეშხე ლიც // ლაკარაშ ლიც; უშბას სამხ.-აღმ. მხარე. ზემოდან ჩამოზავებული თოვლი გროვდება და თითქმის სველია ყოველთვის. **ლამყირა** // **ნამყირა** „სასველე ადგილი“. *სოფრომ იასონის ძე ხორგუანი, 43 წ., მასწავლებელი, ს. ტეშიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ლამყრილ – ტყე, სამოვარი (მურყმელი) ს. მურყმელის სამხ.-აღმ., ენგურის მარცხ. არყნარი ტყითა და ვერხვნარით. შიგა და შიგ სამოვრები. მზის მხარეზეა, სამზევე. „სამზევე“. *ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლამყარ – ყანა, სამოვარი (ხოფური), ს. ხოფურშია, დავაკება, მზიანი, გუბეებიცაა. **მეზღირ**

„სველი“. **ლამყარ** – მიჟ. *ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ., 1976.*

ლამყ ნაკ – სამოვარი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ., მაცხურის ზემოთ. მოვაკოა, მზიანი. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენსიონერი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამყრილარ – ტყე (ლემუკვი) ბალის ქედზე, ლემუკვის ყოფილი ტყე. წყლიანიცაა და **მზე ადგება** ადრიანად. *შალვა გ-ძე ივერიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ლამრია (იხ. ლამრია ლახე)

ლამრია ლახე – სათიბ-სამოვარი (ჭველფი, მამი) ს. მამის ჩრდ., ნაეკლესიარიცაა. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*

ლამრიაშ – ყანა (ლნტხ. რ.) დასახ. დესიდერშია, საყდრის მაგვარი არაა. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ლამრი ნაკ – სათიბი (ჭველფი) ს. ჭველფის ჩრდ., ნაეკლესიარიცაა, ვაკეა. *დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.*

ლამრი ჟომინ – სამოვარი (ჩაჟაში) ს. ჟიბიანის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარცხ. მხარეზე. წმ. მარიამის ეკლესიის უკანა სამოვრები. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლამრი ლეზგერ – სამოვარი (უშგული), ს. უშგულის აღმ. გორაკია, ლამარიას ეკლესიის იქითა მხარე, არყნარი ტყითა და სამოვრებით. „ლამარიას საზეგანო“. *გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლამუნცხტერიშ – ტყე (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ., ჰადიშერას მარცხ. კალთაზე. ტყე – შერეულია, მწცხვლდი (მოცხარი) არის. მანცხვლდ „მოცხარი“. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ს. ჰადიში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლამურგაშლი – ტყე (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის აღმ., სამოვარ ჟაბე თხეროლშს აკრავს ჩრდ.-ით. ადრე სახნავი იყო, გატყიურდა. შიგა და შიგ მინდვრებიცაა პატრა. მრგვალად იყო ყანები. მურგაშლ „მრგვალი“. *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლამურყვამ (იხ. კვიცნიშ ლამურყვამ), სახნავი (ბარში), ტყე (ნაკი, ლეზგარა), ნაკოშკარი (სვიფი – ცხუმ. ს.ს.), სათიბი (ცალერი),

ბორცვი (იხ. **ლამურყვამი ზუგ** – უშგული)
ლამურყვამ (იხ. **ლამურყვამი ზუგ** – უშგული)
ლამურყვამლა (იხ. **ნამურყვამლა** – სოლი)
ლამურყმა – სამოვარი, ტყე (ჭოლაში) მდ. მულხურას მარცხ. კალთაზე, ს. ჭოლაშის სამხ.-დასავლ. კომპლექსითაა რელიეფი. მაღალი. მწრე ჟი უედ ღერი. *ალექსანდრე გელას ძე დედარიანი, 80 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*
ლამურყტამ – ნაკომპარი (სვიფი). ჩუბე ლამარიშთან არის ნაკომპარი, ვისი – უცნობია. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*
ლამურყტამ – სათიბი (ცალერი) ს. ცალერის სამხ.-აღმ., სათიბ კარ-შია, არის ნაკომპარი და ნასახლარი. ადრინდელი სახნავის კვალი ჩანს. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 58 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*
ლამურყტამ – სახნავი (ბარში) მდ. დაჭმარის აღმ., ტასლერისკენა გზის ჩრდ. ნაკომპარი არაა. „საკომპე“. *ბაჟუ პირიბეს ძე გერლიანი, 27 წ., მძღოლი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*
ლამურყტამ – ტყე (ლეზგარა) ფერმის ქვემოთ, მდ. ენგურის სამხ. სანაპირო. ლამურყტამ „საკომპე ადგილი“ (?). *მგკა ამაიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*
ლამურყტამ – ტყე (ნაკი) მდ. ნაკრას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ლამარიშ-ს ჩრდ.-დასავლ. ტყეშია ნაეკლესიარ-ნაკომპარი, ძირები ამჩნევია. არის ლეგენდა მდიდრისა და ღარიბის ცხოვრებაზე. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*
ლამურყტამი ზუგ – ბორცვი (უშგული). მდ. ქვიშირის მარჯვ. მხარეზე, ს. ჩაქშის აღმ. ბორცვია, ნანგრევი არაა. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*
ლამურყტამწარ – სათიბები, ტყე (ქვ. კალაში) სოფლის დასავლ., სახნავ წერნიწარს ჩრდ., ფერდობი ადგილია, არის სათიბები, ტყე და მრავლადაა საშენი ქვა. „საკომპე“ (ქვები?). *გიორგი კოსდას ძე მურდუღლიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლამურყტამში დაბარ = ყანები (კახურა) ს. კახურაში, დასახლების ქვემოთ. ნაკომპარი არაა. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*
ლამფალწ – უბანი (ჩუკული). ჩუკულის ერთ-ერთი დასახლ. უბანი. *ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976.*
ლამფალწ (2) – სოფელი (ჟახ. ს.ს.). ჟახუნდერის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი. ცხოვრობენ: ონიანები, გვიდიანები, ფერცულიანები, ფარჯიანები, მუკვბანიანები. ლამურის მარჯვენა კალთაზე. *რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., მოსწავლე, 1981 წ.*
ლამფხერი – ტყე, სათიბი (ეც. ს.ს.) ეცერის ჩრდ.-აღმ., ღაზე ხარ, ლამფერ ადგი ლი, მოედინება წყალიც. ლამფხერი ჭიბ (თუ ჭუიბ?). *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., 1969 წ.*
ლამფწლ – ყანა (იფრარი) ს. იფრარის დასავლ., ყანა ნაცნდუთან. *გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., ს. იფარის, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*
ლამქარწლ ბაჩ – საჯილდაო ქვა (არცხელი) ს. არცხელის სუიფშია, ეკლესიის ეზოში. ძალის გამოსაცდელი ქვა. დიდი ქვაა საკმაოდ. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგანი, 33 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*
ლამქურწლწარ – სამოვარი (იელი), ს. იელიშია, ენგურის მარჯვ. მხარეზე, სამანქანო გზის ქვემოთ. კლდეებია. **მუქურწლ** „ბალახი“, ნიორის მაგვარია, საჭმელად იხმარება, მომყავო გემოსი. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972. VII.*
ლამლატ – ყანა (ჰადიში) ს. ჰადიშის დასავლ., დასახლების ქვემოთ. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ს. ჰადიში, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*
ლამლატ (2) – ყანა (მურყმელი) ს. მურყმელის სამხ.-აღმ., ნაპო კაკრიაშვილის სახლსა და ენგურს შორის. ლამლატ „მოსავლის გალენწამდე შესანახი ადგილი“. *ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*
ლამლატა ღარ – სამოვარი (ხალდე), ს. ხალდეს დასავლ. მდებარე ფერდობი. *ახმედ შამშეს ძე ჩეგანი, 49 წ., კოლმ., ს. კალდე, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*
ლამლატუწერ (იხ. **ლამლატ**)
ლამლატწ მურყტამ – კომპი (ჰადიში). ს. ჰადიშის ჩრდ.-აღმ. ნაწილში დგას კომპი. *მანი ლევანის*

ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლამლაჭარ – ყანა (ჩვიბიანი), ს. ჩვიბიანშია, მდ. ეანგურის (ჭალას) მარცხ. კალთაზე. ლამლაჭ „სამოსავლო“ (მოლაჭ „მოსავალი“) (შდრ. მეგრ. მოდე: „მუ მოდე რე თენა“). *ტარიელ თავადეს ძე ნიჟარაძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლამლურლუნო – ტყე (მურყმელი) ს. მურყმელის სამხ., მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე. არყნარი ტყით. *ნუცა ანტონის ას. ნიჟარაძე, 62 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.*

ლამყდრა – კლდე-ფერდობები (ჭაბუმი). მდ. წანერგლას მარჯვენა კალთის სანადირო კლდეები – მიწაყრილი ფერდობებით. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამყუმშ – სათიბ-სამოვრები (ჭოლაში) ს. ჭოლაშის სამხ.-დასავლ. მდ. მულხურას მარცხ. კალთაზე, სამოვარ. ტყე ლამურყვამის ზემოთ. *ალექსანდრე გელას ძე დევდარიანი, 80 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამშედე – ტყე (ცანა) ს. ცანას ჩრდ.-დასავლ.-ით.

ლამშელიდარ – ტყე (კალაში) სოფლის ჩრდ.-აღმ., ლუმშ ტუიბს აღმ. სამანქანო გზამდე. ზოგან: ვაკეა, ზოგან ფერდობი. ადრე სახნავდაც ჰქონიათ. *გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლამშკელაშურა – ღელე და მისი მიდამოები (ზ. ბავარი) სოფ. ზედა ბავარში, ლაშხირის მარჯვ. შენაკადი. სათიბ ლამშკელაშს ჩამოუდის. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., 1976.*

ლამშკელაშურა – ღელე, მდ. ლაშხირის მარჯვ. შენაკადი, სათიბ ლამშკელაშს ჩამოუდის. *შ. ი. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

ლამშკელაშ – სათიბი (ზ. ბავარი) ს. ზედა ბავარში. ვაკეა, ლუფუყვარეა და ჭინჭველები იცის. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., 1976.*

ლამშკელაშ – ყანები, სათიბები. *შ. ი. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

ლამშკელაშ (იხ. ლამშკელაშ)

ლამშკელაშურა ღელა (იხ. ლამშკელაშურა)

ლამჩქარი – მსხალი (ლახამულა), ჟ. ლახმელშია,

ტუბროლაშ-ის ქვემო კიდესთან ძვეს დიდი ქვა, აქვს დიდი ხვრელი, სადაც იცის მაჩვი. მანჩქტ „მაჩვი“ (< ზან. *მუნჩქ[უ]ი). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლამხა ტობ – ტბა (ხაიში), მდ. ჭორმელეთის საწყისი. ტბა ≈ 300 კვ.მ. შიშველ ადგილას, საიდანაც მოედინება ჭორმელეთ. გადმოცემით, უწმინდურის მიკარებისას იავდრესო. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, 1.XI.70 წ.*

ლამხა ტობარ – ტბები (მეგრ. ოზერო) მდ. დალარის მარჯვ. მხარეზე. შიშველ გორაზე 3 ტბაა შესანიშნავი, სუფთა. სოფლიდან მიდიოდნენ საავდროდ („ოზერო“, ალბათ, ალპინისტებისაგან). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII.70წ.*

ლამხერ – დასახლებული უბანი (ფარი), ს. ფარშია, სამანქანო გზის ზემოთ. აღმ. ესაზღვრება ღელე ტუიბ, დასავლ. – ნენხორშიშ გორაგ. დგას ეკლესია **ჯგერაგ ხტამლიშ**. ცხოვრობს 5 კომლი. ბლომდაა ვაშლი, მსხალი. ლამხერი (< მე-ხირ-იდან?). სოფელში წიწვიანი ტყე არაა, ადრე იყო. პერიფერიაში, მის სამხ.-დასავლ. ბევრია ნაძვი. მესებ დევდარიანის გადმოცემით (100 წ.) ძველად: „ნეჩა ესერ ლემარ ამელეჟა; ნატყუიფარქა ლემიხ მეგმარ ხეხელივხ ფიშირუნ“. *მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლამხერ – უბანი (ფარი). ს. ფარის ცენტრის სამხრეთითაა ეს უბანი. „ლამხერი“ ქართ. „მომფხანე“. პირველად „ლამხერი“ „ლამჟხარ“ ფორმით უნდა ყოფილიყო, რაც „გასავდრე-ბელს“ ნიშნავს. იყო ისეთი ადგილები, რომელთა წაბილწვა გაავდრებას იწვევდა. ეტყობა, ესეც ასეთი ადგილი იყო. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, თსუ სტუდენტი, 1965.*

ლამხერე ნატი – სამოვარი (ჟ. მარლი) ს. ჟიბე მარლის ჩრდ.-ით, დამრეცი ადგილი. შიშველი ადგილია, აღმ. მხრიდან ტყეაა, უფრო წიწვიანი. ს. ფარის დასახლ. უბანის – ლამხერიდან გადმოსულების სახელობის, ცხოვრობენ ჟიბე მარლში, დევდარიანები არიან ხილი მათია. *ბუჟღე რაჟდენის ძე გურჩიანი, 38 წ., კოლმ., ს. ჟიბე მარლი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

ლამხერი – სოფელი (ფარ. ს.ს.). *მახამეთ გურმაჩის ძე დევდარიანი, 49 წ., 1969.*

ლამხერიშ სჭიფ (იხ. **სჭიფ** – ლამხერი)

ლამხიწ – სათიბი (ცალდაში) ს. ცალდაში სამხ.-ამღ., ლეჟა ლახვ-შია. ალპური ზონაა, მოედინება წყალი. ხშირად მეხიც ჩამოვარდება და ხშირად საქონელიც ილუპება და ერთი კაციც ძლივს გადარჩაო. მეხ „მეხი“. „სამეხე“. *პავლე ბითეს ძე ზურებანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამხტერ – სასაფლაო (ღვებრა) სოფ. ღვებრას დასახლების ზემოთ. *რაჟდენ გოგის ძე მარგიანი, 101 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამხტერ – ყანა (ლაღამი) ს. ლაღამის დასახლების სამხ.-დასავლ. დაფერდებულია ოდნავ, დამრეცია. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ლამხტერ – ყანა (ლემსია), ს. ლემსიაშია, ეჩხანტაფის უბანშია. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლამხტერ (5) – ყანა (ლახირი). ს. ლახირის დასახლების დასავლ. ყანა. მეორე ყანაა სამხრეთის მხარეშიც ამავე სახელწოდებისა. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამხტერი სარაგ – წყარო (ღვებრა) ს. ღვებრას დასახლების დასავლეთით. *სიმონ ბექას ძე მიბჩუანი, 87 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამხტერიელ (იხ. **ლამხვერი** – ლაღამი, ღვებრა) – ს. ლტებრას დასახლების დასავლ. მხარის ყანები. *ალექსანდრე მახარობლის ძე მარგიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამხტერიელ (იხ. **ლამხტერ** – ლაღამი, ღვებრა)

ლამხტერ (იხ. **ლამხტერ** – ლაღამი)

ლამხგერიშ კოჯარ – კლდე (ლებურცხილა) ს. ლებურცხილას სამხ.-დასავლ. სავარცხლისე-ბური თეთრი კლდე, დასაწყისი **კუტაკუამ კოჯარისა**. მეჩხერი ტყე, ლეგგიბ ლი, ადრე ნაშწვია. ბევრია კვარი. *ჯუმბერ რადიონის ძე დავითიანი, 18 წ., მოსწავლე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ლამჯურთშ – სამოვარი (უშგული) მდ. ქვიშირის მარჯვ. მხარეზე, ფერმასთან. სეზონური გუბის

მიდამო. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლამჯარ – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ლეჟგურას სათიბთან. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლამკა – სათიბები (მაჯვდიერი) ს. მაჯვდიერის სამხ.-აღმ., იყოფა ორად – ლეჟა ი ლეჟუ ლამკა. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. მაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამკა – სათიბები (მესტია) აეროპორტის მიდამოებში, ეკუთვნის რატიანებს, გოშთელიანებს, ნაკანებს. ტბაა $\approx 400-500$ კვ.მ. ირგვლივ სათიბებია. **ლამკა მგკ** „ტბა“. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ლამკა – სათიბი (ნაკ. ს.ს.) ნაკრას მარცხ. კალთაზე, საცხოვრის გურსანის აღმ. ფერდობი. შუაში სოფ. ლაწომბადან ჩამოუდის რუ. წყლის დასაგუბებელი არა აქვს, ნაყანები კია. შეიძლება მოსავალი დროზე მწიფდებოდა და შერჩა სახელი „ლამკა“-ო. *ვასილ ბურნაყის ძე ქაღდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლამკა – სათიბი (ღვებალდი) ს. ლტებალდში, სათიბ ლტაფს ესაზღვრება. *მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლამკა – ყანები (მაზერი) ს. მაზერიდან ს. ტუბიშიმისკენ მიმავალი გზის ჩრდ., სგიმერს ქვემოთ. ჭაობიანი ადგილის მიხედვით? თუ მგკი „მწიფე“? *ჯულაბ გრიგოლის ძე კვიციანი, 73 წ., პენსიონერი, ს. მაზერი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ლამკა (7) – სამოვარი (ზესხო), ს. ზესხოს აღმ. ნაწილი. **მგკ** დგდება.

ლამკა (იხ. **ჰაეროპორტ**)

ლამკა დზბ – სათიბ-სახნავი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშის სამხ.-აღმ. დასახლების მიდამოებში, სჭიფს ქვემოთ აღმ.-სკენ. გუბე დგება გაზაფხულობით. *ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამკა ლწრალ (იხ. **ლამკა** – მესტია)

ლამკალ – სათიბი (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის დასახლების დასავლ ნაწილი. ვაკე სათიბებია,

ლიც ხოგ – ეჯლა ხაშხა ლამპალ. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამლა – სათიბი (სიდიანარი) ს. სიდიანარში, დასახლების სამხ.-დასავლ.-ით. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ლამლა – სამოვარი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე, შიშველი ადგილია. მალ „მელია“. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლამლტა – სათიბი (დავბერი) ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ., სათიბ კუჭბის ქვემოთ. ტყე ნარევია (არყნარით) (მალ „მელია“). *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლამლტალ – სათიბი (მურყმელი) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ს. მურყმელიდან დაახლ. მე-5 კმ-ზე. დასავლ. ნაეკლესიარია. მალ „მელია“, „სამელე“. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლამნაშუარე შუკუ – ბილიკი (ქვ. ჭველიერი), ს. ქვედა ჭველიერშია. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ლამრ – გზა (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-ით, უღვირისკენა გზა-ბილიკი, მოკლე საცალფეხო გზა. მანქანას გაასწრებს მოკლე გზით კაცი უღვირამდე. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახურე, ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლამრია – ეკლესია (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშია, მოქმედი ეკლესიაა.

ლამრია – საყდარი (სასაში), ს. სასაშია, დაცულია. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., მოსამსახურე, 1974.*

ლამრია (3) – საყდარი (სასაში) ს. სასაში, ჟიბეშენში, დაცულია. *გრიგოლ ვარდენის ძე ონიანი, 56 წ., პედაგოგი, მათემატიკოსი, X.1980 წ.*

ლამრია ნაკ – სამოვარი (ახალშენი), დადიაშის მთაშია, ვაკე, ნაგებობები ამჟამად არაა. ისე ქალები, მთაში რომ ავიდოდნენ, ლოცულობდნენ. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ლამრიან ნაკ – სამოვარი (ლამფალაში) ს. ლამფალაშის მთაში. *რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.*

ლამშნალი – სამოვარი (ლეშუკვი) ს. ლეშუკვის

ჩრდ. ნახნავია, ფეტვს ვთესავდითო, ჭემინიც ითესებოდაო. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ლამშნალი (2) – ყანები (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, ამჟამად ქერია, ადრე მანაშ ითესებოდაო. *მ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლამჯა – სამოვარი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი), ლექუ ლახუ-შია, იყოფა სამ ნაწილად: ჩუბე პილ ლამჯა, ჟიბე პილ ლამჯა, ნესგ ლამჯა. *1972. VIII.*

ლამჯალ – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ფერდობია, შიგა და შიგ ფოთლოვანი ტყით. კალთებიდან ამოსაზიდაა ცენტრალურ სამარხილო გზამდე ნესტორ კორძია თიბავს. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახურე, ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლამ ჭტიბრალ – წყალი (მურშველი) ს. მურშველის ჩრდ.-დასავლ. მთა ლამის დასავლ. მყინვარიდან მომდინარე ღელე. *ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ. მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10971 წ. სექტემბერი.*

ლამრია – ეკლესია (მიქელშერი), ს. მიქელშერშია, დაცულია, ირგვლივ სასაფლაოა. *ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ., 1974.*

ლამრია – ეკლესია (ნაშთქოლი). ს. ნაშთქოლის შუაში დგას წმინდა მარიამის სახელობის ეკლესია – ლამრია. აქვეა სასაფლაოც. წმ. მარიამის სახელის მიხედვით. *ქიშვარდი იოსების ძე წერედიანი, 49 წ., კოლმეურნე, ს. ნაშთქოლი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ლამრია – ეკლესია (უშგული). ს. უშგულის აღმ. სერზე დგას კოშკი და ლამარიას სახელობის ეკლესია. აკრავს გალავანი, ზღვის დონიდან მისი სიმაღლეა 2280 მ. (ანეროიდის მიხედვით). ზღუდის შიგნით არის სასაფლაო. აქვეა საფლავი მემორიალით ბესარიონ ნიჭარაძისა. *გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლამრია – სასაფლაო (ქვ. გული) ს. ქვედა (ჩუბე) გულის შუაში. სოფლის სასაფლაო. წმ. მარიამის სახელობის სასაფლაო. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ლამრია – საყდარი (ლექესირი) ს. ლექესირში, დაცულია. *კ. ე. ფურელიანი, 34 წ., 1974.*

ლამარია (7) – საყდარი (ბაიარი), ს. ბაიარშია, დაცულია. *გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.*

ლამარია (იხ. **ლაწერველი ლამარია**) – ეკლესია (უშხვანარი). ს. ჩუბე უშხვანარში დგას ეკლესია წმ. მარიამის სახელობისა. იგი დღესაც მოქმედია. პაპარ წირს იზომდახ „მღვდლები გალობდნენო“ – აქედან „ლაწერველი“ – საგალობელი. წმ. მარიამის სახელის მიხედვით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ლამარია ლეხგარა (იხ. **ლეხგარა** – ცალდაში)

ლამარიანში ლაჭუმი – ნასაყდრალი (ნაგ. ს.ს.), ნაკშია, საცხოვრის ზაფდელარის სამხ.-დასვლ. სათიბ ლამარიანში. ცოდნით ლოცვები და დღესაც მაისში ღუნობ (უფლიშ-ის შემდგომი კვირა). *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლამარმდელ – სამოვარი (ლამხერი) მდ. ტუბიში ლიცის მარცხ. კალთაზე. ფერდობია. იცის **მამდმელ**. *მახამეთ პეტრეს ძე დევედარიანი, 49 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლამაზ – სათიბი (იენაში), ს. იენაშია, გზის ზემოთ. ნასახლარია. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლამარია – ეკლესია (ზეგანი), ს. ზეგანის ლექუშ უბანშია, გორაზე. კარგად დაცული. *დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლამარია – ეკლესია (იელი), იელიშია, ნესგა უბანშია. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972. VII.*

ლამარია – ნაეკლესიარი (ბოგრეში), ს. ბოგრეშია, მდ. ჰადიშგრას მარჯვ. მხარეზე. ნანგრევებია მხოლოდ. *დოდო სალარეფის ას. ხვისტანი, 23 წ., მოსამსახურე, ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლამარია – ნასაყდრალი (იფხი), იფხშია, წმ. მარიამის სახელობის საყდარი. დანგრეულია. აქვს სასაფლაო. *ე. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი, 1973.*

ლამარია – ნასაყდრალი (კვანჭიანარი – იხ. **ჩარგლდა ლამარია**), ს. კვანჭიანარშია, ძირილაა დარჩენილი *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლამარია – ნასაყდრალი (ლემუკვი) ს. ლემუკვის ჩრდ. დგას ლამარია მგყ-ის სამოვარში,

ძირილაა დარჩენილი. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ლამარია – ნასაყდრალი ტუბიერისა და წანრგლას ხეობების თავზე, ვაკე ადგილია კლდის თავზე. ნანგრევებია, აქვს კარგა მოზრდილი მოედანი. *მუსა იასონის ძე კახიანი, 77 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამარია – საყდარი (იენაში), ს. იენაშია, ყოფილი სამლოცველო ქალდანების საგვარეულოსი. ქალდანები ლატალში არ არიან. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლამარია – საყდარი (იხ. **ლეხთაგი ლამარია**), ლეხთაგშია, წმ. მარიამის სახ., ჩართოლანების სამლოცველოა. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ.*

ლამარია – საყდარი (ჰადიში), ს. ჰადიშია, მაცხუარის ჩრდ. კედელზე მიშენებული, ზღვის დონიდან. 2187 მ. *მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლამარია – ტყე (ხალდე) ჰალდეს სამხრეთით, მდ. ჰალდე ჰალას მარცხ., პატარ-პატარა სათიბებით. არის ნაეკლესიარი. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლამარია (12) – საყდარი (კაერი), ს. კაერი, დაცული. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1073 წ.*

ლამარია ძლუიდ – ეკლესიის გალავანი (ჟიბიანი). ს. ჟიბიანის აღმ. ეკლესია ლამარიას გალავანი, ქვისაა. *გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლამარიამეც – სამოვარი (ლემუკვი) ს. ლემუკვის ჩრდ., ლამარიას საყდრის მიდამოები. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ლამარიან დაბარ – ყანები (ზეგანი), ს. ზეგანის ლექუშ უბანშია, ლამარიას ეკლესიის აღმ. მხარეზე. *დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლამარიან ლამდხუიარ – სასაფლაო (იენაში), ს. იენაშია, ყოფილი გვარის – ქალდანების სასაფლაო ყოფილა. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლამარიან ღარ – ღარი (ჟამბეში). მდ. წანრგლას მარჯვ. კალთის ღარი, რომელიც აღწევს

ლამარი სუფამდე. გამოცხადებულია წმინდა, საკულტო ადგილად, ჩეხვა აკრძალულია. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამარი ცხეც – ტყე (ჟამუში) ს. ჟამუშის სამხ., მდ. მულხურას მარცხ. კალთის ფერდობი, ჟამუშის ხიდის სამხ. პირდ. ლამარიას სახელობის ტყე. ტყე განეკუთვნება მაცხოვრის ეკლესიის მომვლელებს, ქალდანებს. წიწვნარია მხოლოდ. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამარიშ – ნაეკლესიარი (კიჩხულდაში), ს. კიჩხულდაშია, ჩუბარის ჩრდ.-დასავლ., სათიბ ქალდანის ჩრდ., ნაეკლესიარის ძირი ჩანს, ლეგხატ ლი. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლამარიშ – ნაეკლესიარი (ტვიბერი). ს. ტვიბერ-ის ჩრდ.-დასავლ., სოფლის ქვედა კუთხეში ნაეკლესიარია. „წმ. მარიამისა“. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმურნე, ს. ტვიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლამარიშ – საკულტო ადგილი (თავრარი) ს. თავრარის ჩრდ.-აღმ., სასმელი წყალი ნაწუდიშ-ის თავზე. მაისის თვეში იციან ღუნიშ ყუიყუი ლიზჰენი. *უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლამარიშ – სალოცავი ადგილი (თოთელეში) ს. თოთელეშსა და ჰამაშს შუა. ნაეკლესიარი არის. საქონლისადმი მიძღვნილი სალოცავია ამჟამად. *დუშა მარდენის ას. ჰკადუა, 46 წ., კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ლამარიშ (5) – სათიბი (ნაკ. ს.ს.) ნაკრას მარცხ. მხარეზე, საცხოვრის ზაფდელარის სამხ.-დასავლ. ნაეკლესიარია – ლამარიშ ლაჭუში ყოფილა, ნასახლარიც ფუთა სუბელიანისა. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლამარიშ ლალცხატარ – სათიბ-სადოვარი (შყალერი), მთა აურაშ-შია, მწვერვალ ბარჯის კალთაზე. *გ. რ. გურგელიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

ლამარიშ ნამსგოჯტარ – ნაკლესიარი, სათიბები (მურყმელი). ს. მურყმელის ჩრდ.-დასავლ.

ნაეკლესიარი ჩანს. გადმოცემით: გაუხედნავი მოზვერი გაუშვია სოფელს, სადაც გაჩერდება, იქ ეკლესია აშენდესო. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლამარიშ სუიგ – ნაეკლესიარი (ჟაბეში). ს. ჟაბეშის ჩრდ.-აღმ. მთაზეა ნანგრევი ლამარიას სახელობის საყდრისა. ამჟამად რაიმე საკულტო მნიშვნელობის დღესასწაულები არ იციან. სოფ. მულახი კარგად მოჩანს, ვაკე ადგილია. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამარიელ – საძოვრები (ნესგუნი) ფუშყვერის მარჯვ. მხარეზე, დასახელების ზემოთ, საყდარ იელის ზემო მხარე. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლამარიელ – ტყე (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის აღმ., სათიბ დალდანისა და სათიბ მეჭარ-ს შორის. *ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამაშუგტილ – საძოვარი (მამი) ს. მამში. *ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.*

ლამაშირგ ნაკ – ტყე (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-აღმ. დასახლების ზემოთ, ზეგანზე, შერეული ტყეა და ვაკეც. არის მურგვი აქა-იქ. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლამაშორდარ – ტყე და საძოვარი (ივარი) ს. ივარის ჩრდ., ყანა კირუშის ზემოთ, ენგურის მარჯვ. კალთაზე. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენსიონერი, ს. ნაკ-ივარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლამედენილ – სათიბი (ზაგარი) მდ. ჭუნის მარჯვ. კალთაზე, ტყე ლეჭუმერას ჩრდ. ნამადენარი არ არისო. *გულიძე ალექსის ძე ჩხეტიანი, 37 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლამელჯ – სათიბი (ვიჩნაში) ს. ვიჩნაშის დასავლ., ენგურის მარცხ. კალთაზე. ტყენარევია. მელჯა ხაგ მასარდ. *ახმათ მელიტონის ძე ხარძიანი, 43 წ., მოსამსახურე, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლამენჯილ (იხ. **ლამენჯილ** – ირ. მელიქიშვილი)

ლამეჟ – ტყე (ცანა) ს. ცანას დასავლ., მზიანი მხარეა.

ლამერია – საკრებულო (ლემსია), ს. ლემსიაშია, ეჩხანტაფშია. რაიმე საკითხების გადასაწყვეტი

საკრებულო ადგილი. მოედინება **სასმელი წყალი**. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლამერია სარაგ – წყარო (ლემსია)

ლამერმალდ = ტყე, სამოვარი (ლახთაგი), ს. ლახთაგის ჩრდ.-დასავლ ფერდობი, ტყე ფიჭვნარ-ფოთლოვანი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1972.*

ლამერყუამ – სასაფლაო (ზ. ლუჰა). კლდე კენჯაბის თავზე, სამანქანო გზამდე, სასაფლაოა. ნაკოშკარი და ნასახლარი არაა, ისე ლეცხატ ადგილი, ნაეკლესიარია – ლამერყუამში თარგლეზერ. *იერმინე რამზის ძე ცალანი, 68 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლამერყუამში თარგლეზერ – ნაეკლესიარი (ზ. ლუჰა). ს. ჟაბე და ჩუბე ლეჰას შორის, კლდე კენჯაბის თავზე არის ნაეკლესიარი – ლამერყუამის სასაფლაოსთან (კირპო ლიხ). *იერმინე რამზის ძე ცალანი, 68 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლამერცხარა – ტყე (ქაბუნდერი) ს. ჟაჭუნდერში. მენცხარ „მოცხარი“.

ლამერხელი – სათიბები (ცანა) ცანის სამხ.-დასავლ., ჭინჭარი ჩანს.

ლამერხელი – სამოვარიც და გამოუყენებელი ადგილი (თავრარი) ს. თავრარის აღმ., მდ. მატლშამდე. ბლომდაა ჭინჭარი, საჭინჭრეა. *უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ს. თავრარი, ნაკის ს.ს.ს, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლამერხელი (3) – სათიბი (ლახირი) ს. ლახირის ჩრდ.-ით, სათიბ ლეჰანდესთან. მერხლარ არაა. ალპური ზონაა. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლამერხელი ღელე – ღელე (ცანა) ცანის სამხ.-დასავლ., ნეშლთან. „მერხელი“ ჩანს. ღელე სათიბ ლამერხერიდან მოედინება.

ლამერხელდილში – სამოვარი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ., მდ. ლასილის მარჯვ. კალთაზე. მშრალი ღარია, ტყე შერეული, არის ლამერხელიც. მერხელ „ჭინჭარი“. *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ. პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლამერჯილ – ღელე, ტყე (ლაღამი). *დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახურე, ს. ლაღამი, 1972 წ. VIII.*

ლამეშკა – სათიბი (ლეზგარა) სამოსახლო კუბაზნის

ქვემოთ (ჩრდ.), ს. ლეზგარას ქვემოთ. სათიბი, რომელსაც აჩვენებდა ჭიანჭველა. მეშკ „ჭიჭნ-ჭველა“. *თინა მგვას ასული ქალდანი, 22 წ., მოსამსახურე, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლამეშკა (2) – სათიბი (ღვებალდი) ს. ღვებალდის ქვემოთ, ენგურისკენ. ესაზღვრება სახნავ რობარს. მშრალი ადგილია, იცის ჭიანჭველები. არის პატარ-პატარა ბორცვაკები. ლამეშკა „საჭიანჭველე“. *მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლამეშკლეთ – სამოვარი (ღვებალდი), სამოვარ ერდგულს ესაზღვრება ზემოდან, ღელეა, ჩამოდის წყალი და ხის ჩამოსაყრელია. *მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლამეშკლეთში სარაგ – წყარო (ღვებალდი). სამოვარ ლამეშკლეთში მოედინება წყარო, ღელეშია (ხის ჩამოსაყრელ ღარში). *მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლანათში ნატყიცტ – ხრამი (ხაიში). *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ნოემბერი.*

ლანგრდრა – ტყე (წვირმი) ს. წვირმის სამხ., ენგურის მარცხ. კალთაზე. შერეული ტყით – ფიჭვი, წიფელა, რცხილა, ნადვი... შიგ სათიბებიცაა. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლანგრდრა ნაკ – სამოვარი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. ტყიანი სამოვარია, ვაკეა. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლანგრდრა ტუბი – ხევი (ზაგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. შენაკადი. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლანგული – კანიონი (ლახთაგი), ენგურის ორივე მხარის ვიწრო ხეობა (მესტია-ჭალაშა). ლანგული „ნეხვის გადასაყრელი სარკმელი“. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 53 წ., მესტია, 1972.*

ლანგული ტუბი – ხევი (მურყმელი) ს. მურყმელის

სამხ.-დასავლ., ენგურის მარცხ. მშრალი ტყიანი ღელე, ზემოთ ალპური საძოვარია. *ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლანგულიდშ – სათიბი (თავრარი) ს. თავრარის აღმ., სკიზნინარის სათიბებს აკრავს აღმ. მხრიდან. მრგვალი ადგილია, იქითა მხრიდან აკრავს ცხვიმგლდშია ცხევ. *უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ს. თავრარი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლანგულდ – უბანი (სასაში), ს. სასაშის ჩრდ. მხარე, ცხენისწყლის პირას, დასახლების დასაწყისი. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ლანგულდ – ჭალა (სასაში) ს. სასაშში, ცხენისწყლის მარცხენა სანაპირო.

ლანგულდი ნიც – წყარო (სასაში), ს. სასაშშია, დასახლების ბოლოში მოედინება. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ლანდაბუარაზ – უბანი (ხოფური). ს. ხოფურის ერთ-ერთი დასახლებული უბანი, ქურასპედიანების საგვარეულო.

ლანზორალ ზუგ – მოედანი (მაზერი), სოფელშია, საკრებულო მოედანი.

ლანზორა – საბალახო (მელე), ს. მელეს საფერმე ადგილია წყალთა შესაყარი – ლეტბერასა და ხიდრულას შესაყარი.

ლანგრაულდ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-აღმ., ჰადიშგრას მარცხ. კალთაზეა. ნაკარვები არაა, ვაკე ადგილია, ფიქალნარევია. *გულადი სოფროს ძე აველიანი, 33 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლანგულა კოჯარ – კლდეები (მესტია) მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. მოსამწყვდევი კლდეა, ცხენების დასაჭერი. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ლანგუამდ შუკუ (იხ. ქაშან – ტვიბლედი)

ლანკერილ – გზა, საძოვარი (ლაბსყალდი). ს. ლაბსყალდიდან მთისკენ მიმავალი გზა, საძოვარ (გზა) კალჭარის თავზე; ირგვლივ ტყეა, დევს ქვა, რომელზედაც წერტილებია გაკეთებული, რაც მწყემსების რაოდენობას აღნიშნავს (?). *ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლანსკერაზ – სათიბი (ლაღამი). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., *მოსამსახურე, ს. ლაღამი, 1972 წ. VIII.*

ლანტელი – სოფელი (ეც. ს.ს.). ეცერის ს.ს.-ში შემავალი 15-კომლიანი უბანი. მდებარეობს მესტიისკენ მიმავალი სამანქანო გზის ქვემოთ, დასახლ. პუნქტის – ლაშხერის ჩრდ.-აღმ. ადრე ბევრი ხე ხარობდაო, შესაძლებელია მიღებული იყოს ლანტალ-იდან (ტალ „ნიშანი დაკოდვის შედეგად“. ჩუ როქუ ატალ მეგემ „ხე დააზიანაო“). *კოწია ბექერზას ძე პაკელიანი, 72 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლანქეარ – სათიბ-საძოვარი (ისკარი) მდ. კედრგლას მარცხ. მხარე, სათიბ-საძოვარ ლაჭუთარლ-ის ჩრდ. გვგზარ (ლეთკვრ ლი). „საჩრდილო“ ? *შუშანა პირიბეს ას. გერლიანი, 21 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლანქორ – საძოვარი (ხალდე) ს. ჯალდეს დასავლ., სამარხილო გზის ზემოთ. ადრე სახნავი ყოფილა. ნასახლარი არაა. *ახმედ შამშეს ძე ჩეგანი, 49 წ., კოლმ., ს. ჯალდე, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლანქუტერ – საძოვარი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)
ლანქუტერილაზ – საძოვრები (მესტია), ლექუშ ლახვშია, სამხ.-დასავლ. აქა-იქ ფიჭვისა და მუხის ხეები დგას. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლეხთაგი, 1972.*

ლანლერტიშ – კლდე (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)
ლანლემტირ – საძოვარი (ლანჩვალი). *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

ლანლემტიარ – საძოვარი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ., გუალდა ტუბიბის თავზე, ბანგურიანის კლდის ქვემოთ. *ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ. ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლანლემტარ – ტყე, კლდე (ლუჯი) ს. ლუჯის მთა გორვაში, ტყიან-კლდიანი.

ლანყემშ (იხ. ლამყემშ)

ლანყუამ – საცხოვრისი (ახალშენი), ს. ახალშენის მიდამოა, ს. გულიდან ჩამოსახლებულები ცხოვრობენ: გომუანები, კვიციანები, ხაფთანები. აღმ. მხრიდან ჩამოუდის თუეთნე ლიც; მარჯვ. მხრით ესაზღვრება ფერმა. ადრე კოშკიც კი იყო, მაგრამ მეწყერს წაუღევია. ნაკომპარი ადგილის გამო: ლანყუამ < ლამურყუამ-იდანო (?). *კატი გიორგის ას. გომუანი, 43 წ., კოლმეურნე, ს. ახალშენი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ლანყუმწეშ (2) – სათიბი (იელი), იელიშია, ასკარდის უბნის ჩრდ.-ით. მაღლობი ადგილია, ანძა გაუკეთებით ტურისტებს. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. ივლისი.*

ლანჩელი ტვიბრა – ღელე (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., მდ. ლასილის მარცხ. შენაკადი. ლანჩელის ტვიბის ღელეა, ლანჩელ-ის სათიბთან. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლანჩორა – სათიბი (ლემზაგორი) ს. ლემზაგორის საზაფხულო მთის სათიბი, საზიაროა ხერხასთან.

ლანჩაღალ – საცხოვრისი (მესტია), მესტიის ერთ-ერთი დასახლებული უბანი. ნამეწყრალზეა დასახლებული. ჩუღალ „მეწყერი“. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ლანჩაღალი ტუბი – ხევი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. სათიბ ლანჩაღალის ზემოთ. მოედინება ტუბიბრა. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლანჩაღალ – სათიბი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. ტუბიბრა ანდრი ეჩელექუა. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლანცრიელ – სათიბ-სამოვარი (დავბერი) ს. დავბერის სამხ., მუშურის ღელეს მარცხ. კალთაზე. ენგურის მარცხ. კალთაზეა. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლანცტარილ – სამოვარი (სასაში) ს. სასაშის მთაში, კლდიანი.

ლანწრა – სათიბი (ნესგუნი) ფუშყვერის მარცხ. მხარეზე. ფერდობია, ღელეც, მოედინება პატარა წყალი. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლანწყინაშ – ღარი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის ჩრდ., მდ. მულხურას მარჯვ. კალთის კლდის ღარი, რომელიც სეზონურად მშრალია. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლანწგრა – ტყეა (ლაშხრერი), სოფლის ბოლოს, სათიბ ღორეკის ბოლოს (ლანწგრა ლი, სგა ლანწგრე „მომწყვდეული“). *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმეურნე, ეცერის ს.ს.,*

მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლანწგრაშ შუკუტ – გზა (ეც. ს.ს.). ს. ეცერიდან ს. კალაშისკენ და ს. ცხუმარისკენ მიმავალი გზა. „ლანწგრას გზა // კალაშის გზა“. *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმეურნე, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლანჭტორიელ – ყანები (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ., ნესგა უბანშია. ვაკე ადგილია. შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., *მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლანხერი (იხ. ნანხერი)

ლანხუწარ (იხ. ნანხუწარ)

ლანხუწარ ღელე – სამოვარი (ზმ. მარდი) ს. ჟიბე მარდის ჩრდ., მთა ტობულდარისკენ. ღელე შიშველია, ირგვლივ ტყეა. გზა ლანხუწარის ჩრდ.-ით. *უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ს. ჟიბე მარდი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19.9.1970 წ.*

ლანხუწარიშ გორაგ – გზა (ზმ. მარდი) ჟიბე მარდის ჩრდ. გზა მთა ტობულდარისკენ. გვერდითი კალთები დამრეცია, ტყით, შუაზე ქედი გადის. *უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ს. ჟიბე მარდი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19.9.1970 წ.*

ლანხუწარიშ მაზუშა (იხ. ნანხუწარიშ მაზუშა)

ლანხუწარიშ ღარ – ღელე (ტიტა) ს. ტიტას სამხ.-აღმ., ტყე ლანხუწარის სამხრეთი ფერდობი. არის მშრალი (სეზონური) ღელე. იყო ხეტყის ჩამოზიდვა. ამჟამად საბალახო. ბლომდაა ანწლი. აღწევს ჩუბზე ტიტამდე. *ნოდარ თებეგის ძე ცინდელიანი, 21 წ., მექანიკი, ს. ტიტა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.*

ლანხური (2) – სოფელი (ზჩ. ს.ს.), მდებარეობს ს. ქართუშნის ჩრდ.-დასავლ., სამანქანო გზის ჩრდ., ასახვევში გორაზე. არის ეკლესიის ნანგრევები, ჩრდ.-აღმ. **სტიფ**-ზე ეკლესიის ნანგრევები ახლაც ჩანს – **ჯგერაგ ლალუნაშ**-ისა. ყოფილა ეკლესია – **მაცხტარ ლანხურიშ** (// ლანჭტორიშ). ცხოვრობს 4 ოჯახი.

გადმოცემით: სოფ. ლანხურის გვერდით (აღმ.) ქვა იყოო მოხრილი (ჟი ლენჭუტ), რომელზედაც ქვა იდო და ქმნიდა გამოქვაბულსო (პატ.). ერთი მხრიდან მოხმული იყო ქვა ქვაზე (ზჩჩ ბჩჩს ხენჭუან). ამჟამად ცალ-ცალკეა. აქედან „ლანჭტორი“ (?). ხარობს **ჭტარი** ბლომად. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ს. ლანხური, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ლანჯერი (იხ. **ლანხერი**)

ლანჯრა – ვაკობი (ნაკ. ს.ს.), ნაკრას მარცხ. კალთის ზეგანზეა, ჩუპზე ზაგარის სამხ. გაგრძელება. წიწვნარ-იელნარი. მასალა ფერდობებიდან მოჰქონდათ ცოტ-ცოტათი და იქ აწყობდნენ ერთმანეთის გვერდით, მიჯრით (ლიჯარე „მიწყობა გვერდიგვერდ, მიჯრით“). *არსენა სიმონის ძე გვარამიანი, 54 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლანჯრდწ ნაკწრ – სამოვარი (ჟიბიანი) ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. იცის მრავლად გარეული ფრინველი. ნაჯუდ „მახე“ (ძუსაგან). *ლუტუ ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 24 წ., მოსამსახურე, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლანჯუტრი ტუბრა – ღელე (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. მხარეზე, ფერმასთან ახლოს. სახნავია, კარგი ყანაა. ლანჯორა „კარგი, თავსაყრელი, მოსავლიანი“. *გიორგი ასლანბეგის ძე გულბანი, 54 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ოქტომბერი.*

ლანჯუტრი – ყანები (ზეგანი) ს. ზეგანის ლექუწ უბნის დასახლების ქვემოთ, დამრეცივითაა. ლანჯუტ „საკვალო“ (?), ნჯუტ „კვალი“. *დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლანწრ – სახნავი (ხოფური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ლანწრ ლექვი (ხოფური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ლანწსყერი – ტყე (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის დასახლების ზემოთ. შერეული ტყით, გადის გზა – ლანწსყერი შუკუ. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლანწსყერი შუკუ – გზა (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის დასახლების ჩრდ. ტყე შერეული, გადის სამარხილო გზა. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლანწდიალ – სახნავი (ხელედი), ხელედშია, ღელე კელედურასა და ლაშხირის შესაყარი ადგილი. *ანზორ აკაკის ძე ბენდელიანი, 33 წ., მოსამსახურე, ხელედის ს.ს., 1976.*

ლაირდლაშ – სათიბი (მუწვდი) ს. მუწვდის ჩრდ.-დასავლ.-ით. *არდლი „ერთგვარი მომჟავო ბალახი, იჭმება“. გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.*

ლაიჭადიერ – შესასვენებელი (ლუჯი) ს. ლუჯიდან მთა გორვაშისკენა გზაზე. ადრე სათიბებიდან ჩამოჰქონდათ თივა და ზვინებს დგამდნენ. აწვლარე სადგომი, თივის ზვინების სადგომი.

ლაიჭალბ – სამოვარი (მამი), მთა ფეხერალიდან ჩამოზიდული თივის საზვინე ვაკე ადგილი. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

ლაორ – ყანა (მელე) ლეჭუბდში. *ჭერ „თიხა“. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

ლაორი დაბ – ყანა (ჩუკული) ს. ჩუკულში, ჟიბეა ჩუკულში. *ნუნუ დადამის ას. გულბანი, 26 წ., 1976.*

ლაპაჟ – ტყე (კიჩხულდაში). წიწვნარი ტყე სათიბ მოლულდის ჩრდ.-აღმ., მამბირობის გორამდე. დაბურული ტყეა. *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლაპერლ – სამოვარი (ჩუკული) ჩუკულის მთაში, ალპური ზონა, გამოქვაბულივითაა. *პეჟ – (გაი)-პარ-ა. ნ. დ. გულბანი, 26 წ., 1976.*

ლაპეჟ ლახულ (იხ. **ლაპეჟ ლახე**) – სამოვარი მთა, ს. შკედშია, ლეხერგას ზევით, ალპურ ზონაში. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*

ლაპეჟ ლახუ – სამოვარი (შკედი) ს. შკედის მთაში, ოღრო-ჩოღრო რელიეფით. კლდიანია-ცაა. *ქ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლაპინტ ლწრა – ბუჩქნარი (ქვ. ჭველიერი), ს. ქვედა ჭველიერშია, მდინარის მარცხ. მხარე. ლიპონტე „გაფანტვა“ (ბქვ. **პანტ-ე**). *შ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ., 1974.*

ლაპელწრ – სამოვარი (მესტია – ირ. მელიქი-შვილი)

ლაპუშიარ – სათიბი (ყახუნდერი) ს. ყახუნდერში. **პუშ** ბალახია ერთგვარი ყაყაჩოსავით. ცისფერ ყვავილს იკეთებს.

ლაპუშიარ – სათიბი (ჩუკული) ს. ჩუკულის მთაში, **პუშ** ჩანს (კარტოფილის ფოთოლს ჰგავს). *ნ. დ. გულბანი, 26 წ., 1976.*

ლაჟაჰ ღწრ – ღარი (ქვ. ვედი) ლაქქერის დასავლ. ვედრულას მარცხ. კალთაზე, მამურზაშერ ღწრს დასავლ. (პარალელური). კლდიან-ტყიანია, ჩამოდის ყოველთვის (თითქმის) ყაჰ. *სამსონ როზანის ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ლაჟაჰ ღწრ – ღარი (ქვ. ვედი), ლაქქერიშ ტუბშია, ღელეს მიმართულებით. იცის ზვავი. *სამსონ როზანის ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ლაჟა ღარ – ღელე (ლახამულა). ენგურის მარცხ. კალთის ღელე, მანჩხფელშ-ის ზემო გაგრძელება მთა ჰაპკურისკენ. ჟაპ ხმთქვა ჩიგარ. *კოჩი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ. მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაჟა ღარ (4) – საზვავე (ქვ. ვედი) ჟედრგლას მარჯვ. კალთაზე, კვირიკეშ ნალზიგუთშ პირდაპირ (ჩრდ.-აღმ.). ადრე საზვავე ღარი იყო, ამჟამად ნიგვზებია დარგული და იკავებს იგი. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ოქტომბერი.*

ლაჟბარიელ (იხ. **ლაჯბარიელ**)

ლაჟნადირ – სამოვარი (შყალერი), მთა ლაზუზრშია, განცალკევებულადაა, მომალლო გარე რელიეფისაგან (ჟინად „ბატკანი“). *გ. რ. გურგვლიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

ლაჟორა ტუბი – ხევი (ზესხო) ს. ზესხოს სამხ.-დასავლ.-ით.

ლაჟუტა – ყნა (ლენტეხი) მდ. ჩოლშურას მარჯვ. მხარეზე, დ. ლენტეხის დასავლ. ფერდობი. იცის მაგარი შვავი. ლაჟაუ ლი (შდრ. ჟაპ „შვავი“. ქართ. შ-ვ-: სვან. ჟ < *შ-ვ-). *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

ლაჟიქი – ყანა (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმ., გზის ზემოთ. ფერდობია და ხშირად ახლაც იცის ჟაპ. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლაჟაშ ღარ (იხ. **ლაჟა ღარ** – ლხმ.)

ლაჟაშ შუკუ – შურო (ლუჯი) ს. ლუჯიდან მთა უჟალისკენა გზაზე, საზვავე შუროა.

ლარა – სათიბი (დიზი) მდ. ნაჟაპუის მარცხნივ, ს. დესში. სათიბი დამრევი რელიეფით. *იესებ სუმას ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულას, ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.*

ლარა – სათიბ-სახნავი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, ვაკე ადგილია. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ლარა (3) – სამოვარი მთა (ზმ. მარლი), ს. ზედა მარლის საზაფხულო სამოვარი მთა, სოფლიდან ≈ 6 კმ. ტყის ზედა ზონიდან. სუბალპური და ალპური ზონა. შიშველი ველია, ოვალური. გორაგ, კარვებთან ჯუჟა ჯდგი ხარ. თესვენ კარტოფილს, არის სათიბები. დგას 2 კარავი, ანსიანების კუთვნილება. ლარა „მდელო, სათიბი“ (?). *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ლეკულმახი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 22.IX.70 წ.*

ლარა მაზერ – სკოლის მიდამოები (მაზერი). ს. მაზერის, ზაგვდანარის, ნაშთქოლის, ახალშენის საზიარო 8-წლიანი სკოლაა – მაზერისა და ზაგვდანარის საზღვარზე. „ვაკე მაზერი“ – რელიეფის მიხედვით. *ჩიჩუ გელას ძე კვიციანი, 50 წ., პედაგოგი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ლარაკუტაკუტა – სამოვარი მთა (ლებურცხილა). მდ. ენგურის მარჯვენა მხარის მთა, კუტაკუტაშ ტუბიბის დასაწყისი მთა. მინდორია დიდი (≈ 3-4 კმ.), ქვემო მხარე წიფლნარი, ზემოთ – კლდეები. მეგრელების სამოვარი მთაა, კარვებიცაა. წარმოებს გეოლოგიური ძიებებიც. მეგრ. **ბასკუნჯარა**-ს უწოდებენ. *რომანოზ მეზას ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., ს. ლებურცხილა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ლარალა მოლ – სათიბი (ქვ. ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, ქვედა ყვედრეშელებისაა. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ლარალა მოლ – სათიბი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, დასახლების ზემოთ. ლარალა „საზიარო“. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ლარამიყ – სამოვარი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, სათიბ ჯედიშის სამხ.-დასავლ., ჰაპკურისკენა გზაზე. ადრე სათიბი იყო. *კოჩი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლარგიანლე შუკუ – ტუბი = გზა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

ლარიელ – სამოვრები (მახაში) ლაშხურის მარჯვ. მხარეზე.

ლარილდშ – სათიბი (ზ. ცალერი) ს. ჟაბე ცალერის ჩრდ.-დასავლ., ღელე ლოშგერიშ ტუბირას ჩრდ.-აღმ. ადრე სახნავიც იყო. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლარილარ – სათიბ-სამოვარი, ტყე (ნაკ. ს.ს.) მდ. ნაკრას მარჯვ. მხარე, ღელე ლაქნაშერას ნაკრას შესართავთან. პატარა ვაკე ადგილია, არის ტყეც, სამოვარიც, სათიბიც. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლარილარ – სამოვარი (ისკარი) ს. უღუალსა და სუჯარს შორის, ალაგ-ალაგ სამოვარ ადგილებს (ჩიგ-ჩიგ ლარილარ ლიხ ი ეჯას ხუაყლედ). „პატარ-პატარა სათიბები (სამოვრები)“. *ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლარილზ – სახნავ-სამოვარი (ზაგარი) ს. ზაგარის სამხ.-აღმ., სახნავ გურბიშნის სამხ.-აღმ. შუაში სახნავია, გარშემო სამოვრები. გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლარილზ (4) – სოფელი (ჭუბ. ს.ს.), ს. ჭუბერში შემავალი, მარღლასა და მეკუშდ ბოგს შორის. იყოფა ორ ნაწილად – ჩუბე და ჟაბე ლარილზ. აღმაცვირ ისლამის ძე ქაღდან, 65 წ., პენსიონერი, ს. ლარილზ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19.9.1970 წ.

ლარილზიშ ჭუბე – სამოვრები (ზმ. მარლი) ჟიბე მარლის სამხ.-დასავლ. ჟიბე მარლისა და ს. ლარილზის შემაერთებული ფერდობი. სამოვარიცაა, ტყე შერეული. უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ს. ჟიბე მარლ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.

ლარნოლდ – სათიბი (ნასახლ. გული) ს. გულის ჩრდ.-დასავლ. ესაზღვრება სათიბ ტუიბს სამხ.-დან. დამრეცი სათიბი ადგილია. ქვედა მხრიდან აკრავს სუბალპური მცენარეები – არყნარი, მუხნარი. ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ლაროკა – მდინარეთა შესაყარი (იფარი). მდ. იფრიშ ტუიბის ორი ტოტის შესაყარი ს. იფარიდან მე-4 კმ-ზე (იხ. 1 : 100 000). სეითბე უმარის ძე ჭკადუა (სურუძე), 66 წ., მჭედელი, ს. იფარი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.

ლაროკა – ქედის დასაწყისი (ყაზაყი), მდ. ყაზაყიშ ტუიბის შენაკადების წყალგამყოფ ქედს ჰქვია. ტყიანი. მდინარეთა შესართავი. ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.

ლაროკა – შესართავი (ჭუბერი). მდ. ჭუბერულასა და მდ. დალზის შესართავი. ვაკე ადგილია. მეგრელებს ფაცხაც კი ჰქონდათ საზაფხულო სამოვრად. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII.70 წ.

ლაროკა – წყალთა შესაყარი (უსგვირი). უსგვირისა და ყვანას წყლების შესაყარი ადგილი. ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ევრი, 1973.

ლაროკა – წყალთშესაყარი (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1973.

ლაროკა – ხევთშესაყარი (გვალდერი). წესლოშ ტუიბისა და გაუს (ღელე) შესართავი. ადგილი,

სადაც ერთმანეთს უერთდებიან. ლაროკა (როკა) „შესაერთი“. ემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ., პენსიონერი, ევრის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლაროკა (7) – მდ., წყ., ხევთა შესაყარი ადგ. (ლალხორალი, უსგვირი, იფარი – ლახმ. ს.ს., ყაზაყი, ხევრა, ყარი, გვალდერი). რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ლაროკა ღარ – ღარები (ლაკულმახი) მდ. გაშაღარარის ზემო წელი, კარიერის ზემოთ ღარები ერთდება. მოედინება წყლები, არის მრავლად ღეპი, კიც, ბურღვი. ციცაბოკალთე-ბიანი, აქა-იქ ფოთლოვანი მცენარეები – გოგლანდ, წიფრ, ზესხრა, ცაძრა. ქვემოთ შავი ტყეა. მის ზემოთ სამოვარი მთა ლარაშ გორგია. მარჯვენა მხარეზე კლდე კირარ. ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. მუშა, ს. ლაკულმახი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 22.IX.70 წ.

ლაროკაშ ლიც – ღელე (დიზი). ღელე, რომელიც ს. დესს ჰყოფს, მდ. ენგურის მარჯვ. შენაკადი. წისქვილის წყალია, მოედინება მთა ყუბნი-დან. იცის ზვავი (ჟაჰ). იესებ სემას ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19.10.70 წ.

ლაროკაშ ნაკ – სამოვარი (ყაზაყი) მდ. ყაზაყიშ ტუიბის შენაკადთა შესართავს ზემოთ, ლაროკასა და სად. მთა კირარს შორის. ყოფილა ხეტყის დამუშავების პუნქტიც. ირგვლივ ტყეა, შიგ ვაკე ადგილი, ადიოდა სატრაქტორო გზა. ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.

ლაროკაშ ტვიბ (2) – ხევი (ყაზაყი), ლაროკას ქედის ხევი. ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.

ლაროკაშ ტუიბ – ხევი (ქვ. ლუჰა), მდ. ენგურის მარცხ. შენაკადი, წისქვილის წყლისოდენაა. სამოვარ ქაქულ-ის ქვემო კიდესთან, სადაც უერთდება ლაროკაშ ტუიბ ლაცხკურიშ ტუიბს (?). იშმაგ სორთმანის ძე დადემქე-ლიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 196 წ. ოქტომბერი.

ლაროკაშ ღარ – ღელე (ქვ. ვედი) საცხ. ლალქერის დასავლ., ჭედრულას მარცხ. კალთაზე, გურას აღმ. შუროა (ლამგემი ღარ ლი). ორი ღელე

მოედინება, რომელნიც ქვემო წელში ერთდებოდნენ. სამსონ როზანის ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.

ლაროკაშ ჩუბე ტუბი – ხევი (ყაზაყი) მდ. ყაზაყიშ ტუბიშ მარჯვენა შენაკადი, რომელიც მოედინება მთა უთვირის სამხ.-აღმ. კალთებიდან (იხ. რუკა). ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.

ლაროლ – სათიბი (შდილირი) ს. შდეღირის ცენტრში, ჩავარდნილი ტაფობია, იცის დატბორება. ჭანჭრობია. ჩანს, ადრე ტბა დგებოდა. კოლმეურნეობის სათიბია ამჟამად დაახლ. 1 ჰა-მდე. პაშა ფულას ას. ჭკადუა, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ლაროლ – სათიბი (ციცხვარი), ს. ციცხვარშია, სამანქანო გზის ზემოთ. დაფერდებული რელიეფით. ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ლაროლ (3) – სამოვრები (ფაყი), ს. მიქელშერშია, ადრე სათიბები ყოფილა. ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ., 1974.

ლაროლალ – სათიბი (იხ. ჩიქ., ლაროლალ). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX. თბ., 1939 წ.

ლაროლალ – სათიბები (რცხმელური) რცხმელურში, ლაშხირის მარჯვ. მ. ჩიქოვანის მიეხვდით – ლაროლალ. ე. ა. ტვილიძე, 1976.

ლაროლალ – სათიბი, ბაღი (ქვ. ლახამულა), ჩვ. ლახმელს აკრავს ზემო მხრიდან, სამანქანო გზამდე. ხილნარია კოლმეურნეობის, ღელე ტუბირას აღმ. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლაროლალ (2) – სათიბები (კიჩხულდაში), სათიბ ხარჩაფის ჩრდ.-აღმ. ესაზღვრება ს. კიჩხულდაშისკენ. სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლაროლალ თხუმი – სათიბი (ხევრა), ჯეჟრაშია, სათიბების თავზე. ტყესა და სათიბებს შორის. გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

ლაროლალ თხუმი (2) – სათიბები (ზ. წირმინდი), ს. ჟიბე წირმინდშია, დასახლების ზემოთ. ყანების ზემო მხარე. კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ლაროლალ თხუმი (იხ. ლაროლალ თხუმი – ხევრა)

ლაროჩხალ – ადგილი (ხოფური). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX. თბ., 1939 წ.

ლარსკენა ბაჩ – ლოდი (ლაღამი) ს. ლაღამის ჩრდ., ჯიჰართე შუკუშია. მოზრდილი ქვაა, რომელიც დარტყმის დროს ხმას გამოსცემს. გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.

ლარტაბაგან – სახნავ-სამოვრები (ხელედი), ხელედშია, ლაშხირის მარცხ., ზუჩქნარცაა. ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.

ლარტამ – სათიბი (ნასახლ. სგობულდი), ნასახლარ სგობულდშია. ამ ჟამად მხოლოდ სათიბებია, დასახლების ზემოთ იყო, ჩანს – სამტილე. მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, ლატალის ს.ს., 1973.

ლარტმელ – ხილნარი (ქედანი), ქედანშია, მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე. ხილნარი ადგილია – ვაშლი, მსხალი, ზღმარტლი, ნიგოზი. ნაღვარევი ადგილია. დამრევი რელიეფით. ვასიკო მუზას ძე ჩხეტანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.

ლარტყარი (იხ. ლარტყარ)

ლარტყალ – სათიბი (ჰამაში), ს. ჰამაშშია, სათიბ სუფრემის აღმ. მოსაზღვრე. ადრე სახნავი ყოფილა. იჩხენ-ამხენ ცხეკ ლი (ლეღუმერ, ლეგები), ნენსგა-ლეჟა ლარტყალ ლაჭმა ხედა. ვაკეა. დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლარტყალ – კლდე (ლასკადურა) მთა დაბიერის თავზე. სანადირო კლდეებია, შრეებიანია. მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.

ლარტყარ – კლდე (ყარი) მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარეზე, ტყის ზემო ზონა. ქვედა ძირში ლეჟატურ ხარ. სუბალპურია, ზემოთ გლუვი კლდეებია, დასავლ. წვეტიანია. სუბნივალურია. 3 სარტყელივით განი აქვს. სარტყელმოვლებულს ჰგავს. მეგრელები ლარტყარი-ს უწოდებენ. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლა დამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII. 70 წ.

ლარუნდ – სათიბი (წანაში), ს. წანაშშია, დიდი მოცულობის სათიბი. ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.

ლარფრ – სამოვარი (ლახირი) ს. ლახირის ჩრდ., გორას დასავლ. კალთა. რაფაღე „თივას აწყობენ მომსხო რაფ ტოტებზე, შეკრავენ და ჩამოუშვებენ“. ალექსი ისამის ძე იოსელიანი,

99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ლარჩვში სვიკვ – სერი (ფაყი) ყანა ლარჩვში-თან.

ლარჩვში – ყანა (ლესხანი), ლესხანშია, დამრეცია, კენჭნარ-ქვიშნარია. ირეცხება ხოლმე უამინდობის დროს. *ჯ. ა. ჩანქსელიანი, 26 წ., 1974.*

ლარჩვში სტიკუტე ქაშან – ბილიკი (ფაყი), ლესემის დასახლებაშია, ყანა ლანჩვშისკენ მიმავალი ბილიკი. *ჯ. ა. ჩანქსელიანი, 26 წ., 1974.*

ლარჩვში შუკუტ – გზა (ფაყი), ლესხანშია, სამარხილო გზა. ყანა ლარჩვშისკენა გზა. *ჯ. ა. ჩანქსელიანი, 26 წ., 1974.*

ლარჩვში ღვრ – სამოვარი (ხალდე), ს. კალდეს დასავლ. მდებარე ფერდობი, მგშვბში ღვრის დასავლ. *ახმედ შამშეს ძე ჩეგანი, 49 წ., კოლმ., ს. კალდე, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლარხენალ – ღელე (ნაკ. ს.ს.), მდ. ნაკრას მარცხ. შენაკადი, საზაფხულო მთა ჯეს სამხ., ლეჯემ ტობის გვერდით. მოედინება ცხეკშა-დან (ყუბა-დან). მანჩხაფ ხარ ხოშა ჰერიშ ი ეჩხენქა ლარხენალ ხაჟხა. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლარჩვში – ტყე (ლახუშდი) ს. ლახუშდის აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, შერეული ტყით. მაღალი ადგილია, მზე პირველად მას ხვდება. დგას **ლარჩვში მურყტამ**, ქონგურები მორღვეული აქვს. ბაჩ ზაგარს ქვემოთ. *რიდა ბესის ას. ფირცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972. IX.*

ლარჩვში მურყტამ – კოშკი (ხეშვილი) ს. ხეშვილის დასავლ., საღია, საყარაულო კოშკი ლატალისა და ხეშვილისა. *ლ. მ. ფილფანი, 74 წ., ლენჯერი, 1973.*

ლარჩვში მურყტამ – ნაკოშვარი (ლახუშდი) ს. ლახუშდის აღმ., ბაშას ზაგარის გვერდით. ბაკუ ფირცხელანის მიერააო აშენებული. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

ლარალ – სათიბები (მუწვდი) ს. მუწვდოში. *გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.*

ლარაშ რობარ – სამოვრები (ლეკულმახი). საზაფხულო სამოვრები საზაფხულო მთა ლარაში. რობ ხარ. ბორცვები, შიშველია, ურევია შგერი. სუბალპური ზონა. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ლეკულმახი,*

ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 22.IX.70 წ.

ლარაშ ტუბი – სამოვარი (ზმ. მარდი) ს. ჟიბე მარდის ჩრდ.-აღმ., დასახლების ბოლო. ღელეა დიდი, გზა მიჰყვება მთა ლარასკენ. *უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ს. ჟიბე მარდი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

ლარელ – სათიბ-სამოვარი (ჩუკული), ჩუკულშია, მთისაა. იყოფა ჟიბე ლარელ და ჩუბე ლარელ-ად. *ნუნუ დადაშის ას. გულბიანი, 26 წ., 1976.*

ლასილდ – სათიბები (შყალერი), ს. შყალერის ჩრდ.-დასავლ. ფერდობები. *გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ. 1973.*

ლასიშალ – გზა (მესტია, უშგული), ს. მურყმელი-დან დასავლ. ს. კალისკენ სამარხილო გზა გადის, კლდიანი ადგილია და თავშესაფარი წვიმის დროს. მერაბ ანტონის ძე ნიჟარაძე, 60 წ. 1971.

ლასაუ ნაკ – სათიბი (ლენტეხი, მამი), მებრალის მთაში. მარხილების გასაკეთებელი ადგილია. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.*

ლასაუ შუკუტ – გზა (მესტია, ლადამი), დაბა მესტიიდან ლექუშ ლახუშ-ში მიმავალი სამარხილო გზა. *დ. ს. გვარლიანი, 27 წ. 1972.*

ლასგურა (2) – სამოვარი (მესტია, კიხხელდაში), სამოვარი მთა (ცალერი), მდ. მატლშის მარჯვენა კალთის ჩრდ. მამრი ლახუშის სამხ.-დასავლ. მოვაკოა, მთაში მიმავალი ისვენებსო, ნაკარვებიც არის. თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969.

ლასგურა ღაღაშ – სათიბები (მესტია, ჟამუში), უღვირის ქედზეა, აღმ., ლექუშ ლახუშ-შია. ეკუთვნის ჭოლაშ-ჟამუშს. გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ. 1971.

ლასგურა ბაჩარ – (მესტია, არცხელი), ს. არცხელის ცენტრში, სტიფში დგას სკამისებურად გამოთლილი (საკარცხული) ქვა, აგრეთვე ბრტყელი ქვებიც 2 ცალი ხალხის ჩამოსაჯდომად. საკარცხულს მახუშში ბაჩს უწოდებენ. ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971.

ლასგურაშ – სათიბ-სამოვარი (მესტია, ფალედი), ს. ფალედის ჩრდ. მხრისკენ, სამოვარ ბადარის ჩრდ.-აღმ. მაღლობია და ყოვლმხრივ კარგი სახედი (ჩუ ისგურის ლასუნთალიდ, ლასგიდარიდ). მამუზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969.

ლასგურა ღაღაშ – სათიბი, ტყე (მესტია, ჰადიში), ს. ჰადიშის ჩრდ.-დასავლ. დასახლების ზემოთ. ვაკე ადგილია, არყნარიცაა და შეშის საჭრელი.

სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ. 1971.

ლასგურწლიდ – სათიბი (იფხი), მთა ჰარეტში, შესასვენებელი ადგილია. იყოფა ორად – ჟიბე (ლაშუმინა) ლასგურწლიდ, ჩუბე ლასგურწლიდ. კ. შ. გვიჩიანი, 6 წ. 1973.

ლასდგომ ბაჩარ (იხ. ლაუღწანდ).

ლასდილ – სათიბ-სამოვარი (მესტია, უშგული), ს. უშგულის აღმ. დგას ფერმა. არის კარგი სათიბ-სამოვრები. უშგულიდან დაახლ. 13 კმ. სასადილო. პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ. 1971.

ლასდილ (2) – სამოვარი (მესტია დავებრი. უშგული), ს. დავებრის სამხ. ენგურის მარცხენა კალთაზე. მუშურიდან მომავალი იქ სადილობდა. ვაკე ადგილია. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ. 1971.

ლასდილ ნაკ – ვაკობი (ლენტეხი, ჩოლური), მთის გზაზე, დაშტვლიარის მთისკენ. სადილსაც მიირთმევნო. შესასვენებელიცაა. ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ. დ. მ. გასვიანი, 70 წ. 1978.

ლასდილი სიკუ – ქედი (ყორულდაში), ს. ყორულდაშის ჩრდ. მხარე, ალპური ზონა.

ლასდილი ტუბი – ხევი (მესტია, ჩაჟაში), ს. უშგულის აღმ., ცხენისწყლის შენაკადი. ტყეცაა – არყნარი, სოფლის საბალახო ადგილი ყოფილა და სადილსაც იქ მიირთმევდნენო. „სასადილო ღელე“. (მესდილ „სადილის მომტანი“). პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ. 1971.

ლასდღუნლ მეკ – ხელოვნური ტბა (მესტია), აეროპორტისკენა გზაზე, მეღლწრში. ტბა არაა, მაგრამ გვალდირის წყლის შენაკადებში კია საბანაო. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ. 1972.

ლასდრლ – სამოვარი (ნაცული), ნაცულის მთაში, შესასვენებელი ადგილი, რაჭისკენა გადასასვლელთან.

ლასთა (იხ. ლასუთა).

ლასთუბარ – ვაკობი (მესტია, სპარდიში), მესტია ჭალწას მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ., სათიბ-სამოვარ ლეჭანდის ზემოთ, პატარა ვაკე ადგილია, სადაც სეთებად კრავდნენ თივას. ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ. 1972.

ლასთუბარ – გზა (მესტია, ბაგვდანარი), ს. გულის ჩრდ.-დასავ., სათიბი ტუბის აღმ. სერებს (გორაკებს) შუა გადის გზა, სადაც ჩამოეზიდებიან სუტეთ-ით თივას. სუტეთ – მარხილის მაგივრობას ასრულებს თივის ზიდვის დროს. ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ. 1969.

ლასკადარ – სოფელი (ლენტეხი), ლენტეხის ერთ-ერთი სოფელი, მდ. ლასკადურას მარცხენა მხარეზე. ლა-სკად-არ (ლა-სკად ჩემნ „ტევა ქენი“) გადმოცემით: სამჭედლო იყო – ლამსკადარ შდრ. მესკად „ბეჭედი“. ბორის დომენტის ძე გუგავა, 24 წ. 1974.

ლასკადარალე დაბ – ყანა (ნანარი), ს. ნანარშია, ფურელიანების ყოფილი ყანა, ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974.

ლასკადარალ – უბანი (ლენტეხი, ხოფური), ს. ხოფურის ერთ-ერთი დასახლებული უბანი ფურელიანების საგვარეულო. ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ. 1976.

ლასკადურა – მდინარე (ლენტეხი), მდ. ცხენის წყლის მარჯვენა შენაკადი. ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 წ. 1974.

ლასკადურა (იხ. ლასკადურა) – მდინარე (კახურა), მდ. ჩოლშურას მარჯვენა შენაკადი (იხ. 1: 100000). არის ს. ლასკადარ მის მარცხენა სანაპიროზე. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974.

ლასკადურაზი ბოგ – ხიდი (დ. ლენტეხი), ხიდი მდ. ლასკადურაზე, სამანქანო, რკინა-ბეტონისა. ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ. 1974.

ლასკადურაზი ლიც (იხ. ლასკადურა).

ლასკარ – გზა (მესტია, ფხოტრერი), ს. ფხოტრერიდან ს. ისკარამდე მიმავალი 1 კმ-მდეა. ლა-სკარ – სკარ „სალოცავად თავშეყრა“ (?) > ორი-სამი მოსახლე შეუამხანაგდებიან და ლიმზერ ხარხ. ლასკარ შუკუ გზაჯვარედინზეა – ფხეტრერ, ბარშ, უღუალ. ძველად ფარისკენა გზაც იყო. ეგნატე ამაიზის ძე ქანცლიანი, 55 წ. 1969.

ლასკარ შუკუ (იხ. ლასკარ).

ლასკორგლ – სამოვარი (მესტია, ლემდერი), მდ. ლემდრგლას მარცხენა მხარეზე, სამოვარ ნენტყრგლის სამხ-აღმ. შიშველი ფერდობია. ლა-სკორ-გლ „საფიქრალი“ (ადგილი ?). ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ. 1969.

ლასკრწმ – სათიბი (მესტია, ჟაბეში), ს. ჟაბეშის აღმ. მდ. წანრგლას მარცხენა კალთაზე, სათიბ ჰებრწლარ-სა და ჩირთაღლ შორის. ვაკე ადგილია. ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ. 1971.

ლასკრეღ (იხ. ლასკარ – ზარდლაში).

ლასკარ (3) – სოფლის მოედანი (მესტია, ჰადიში), ნასაყდრალი (იელი), ყანა – სათიბი (ზარდლაში), ს. ჰადიშია, სოფლის ლანყაუ. შეიძლება ადრე საკულტო იყო. ლამპრობა იციან

გზის ზემოთა მაცხოვრებლებმა. მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. 1971.

ლასკრალა ზუგუ – სამოვარი (ლაღამი). დათიკო სევერიანეს ძე გვარლიანი, 27 წ. 1972.

ლასკურა ბაჩარ – შესასვლელი (ლენტეხი, შტვილი), ს. შტვილიდან მთისკენა გზაზე. ქვებია შესასვენებელი. თ. დ. ხაბულიანი, 48 წ. 1978.

ლასკურა ლდუშ – სათიბი (მესტია, ჟაბეში), ს. ჟაბეშის სამხ. ლეჟ ლახუშია, ქვემო მხარეში. ნახნავივითაცაა. ჰადიშისკენა გზის ქვემოთ. სკუთირ „მორზე უფრო წვრილი შეშა“. სამშეზე ხე, წვრილი, წნელზე მსხვილი.

ლასლა – სახნავი (ლენტეხი, სასაში), ს. სასაშის აღმ. სილიანია, ქვიშიანი. სილა „სილა“. მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974.

ლასნაყილ – ტყე (მესტია, ლამხერი), მდ. ხუთრიზი ჭალს მარცხენა კალთაზე, ნაჭკორს ზემოთ, ხუთრიზი ჭალს ლესგს (კალთას) ჰქვია. ლასნაყილ (<– ლა-ცინაყილ ?). მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ. 1969.

ლასტოლუშ – ტყე, სათიბები (მესტია, ფარი), სამოვარ ლექტურას მოსდევს ჩრდ.-დან კენიშ ლიცის მარცხენა მხარე. ხარობს ჟაჭურა, გგები...ფერდობი ადგილია (მეგამ ქა ლოხქი-ფე, ჩუბ იგნის). იასონ გიორგის ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969.

ლასულდ (იხ. **ლასილდ**) – სათიბები (ნაყვამი), დასახლება ზაგრალშია. დამრეცი რელიეფით, ქვედა სამანქანო გზამდე. ა. ბ. გირგვლიანი, 80 წ. 1973.

ლასულდარ (იხ. **ლასილდ**).

ლასუნყური – სამოვარი, უბანი (მესტია, არცხელი, მურშეელი), ს. არცხელის ჩრდ.-აღმ., ღელე გუგუშის მარჯვენა მხარის გორაკი. ამჟამად 4 მოსახლეა. უწინ იმ ადგილიდან იყო მულახის საზოგადოების შესატყობინებელი ბუკით. ერმალო ციოყის ძე ჟორჟოლიანი, 85 წ. 1971.

ლასფლატარ – სასაფლაოები, უსგვირშია, ჭალაშ მარჯვენა მხარეზე, კომპურა გორაკზე. იქვეა ქრისდემარის ნაეკლესიარი. ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ. 1973.

ლასფლატარ – სასაფლაო (მესტია), დაკარ-ის ჩრდ.-აღმ., სალოცავ ლაშხერგლის სამხრეთით დაახლ 100 მ-ზე. ნაკში მცხოვრებთა სასაფლაოა. დაფერდებული ადგილია, გვიმრნალია. ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ. 1970.

ლასფლატარ – სასაფლაო (მესტია), ნაკში (კროფი

ჭკადუას სახლის ზემოთ) არის სასაფლაო, ახალი, ასაფლავია სოუნ, კროფი ჭკადუები. ნატაშა ემუზას ძე 44 წ. 1970.

ლასფლატარ – სასაფლაო (მესტია), ჟიბე ვედის აღმ. პლატოსთან, საცხოვრის ჟაბშარის ჩრდ.-აღმ. უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ. 1970.

ლასფლატარ – სასაფლაო (მესტია), ს. შდედირის სამხ.-აღმ. მხრიდან, ზაგარზე სასაფლაო, სამხ.-აღმ. კალთა დამრეცი კალთა, სამანქანო გზის ჩრდ.-ით. აქა-იქ პატარ-პატარა მცენარეებია –რცხილნარი, რამდენიმე ვერხვიც. მარო ფულას ასული ჭკადუა, 1970.

ლასფლატარ – სასაფლაო (მესტია), ს. ჭკიდანარის დასავლ. ლამარიშ ლაჭუმისთან სოფლის სასაფლაოა. ლასფლატარ „სასაფლაო“. ყვრბმ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ. 1969.

ლასფლატარ – სასაფლაო (მესტია), ს. ხაიშის აღმ. ლაჭუმის ირგვლივ სასაფლაოა. ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ. 1970.

ლასფლატარ – სასაფლაო (მესტია), სასაფლაო სუიფ ზაგარზე, სოფელ ღუბაღდს აღმ., შყალდუშს (სათიბი) ესაზღვრება, სამანქანო გზის ზემოთ. „სასაფლაოები“. აკაკი კოსდას ძე გერლიანი, 55 . 1969.

ლასფლატარ – სასაფლაო (მესტია), საცხ. ლაქერის ზემო სახნავებში. სამსონ როზანის ძე ჭკადუა, 74 წ. 1970.

ლასფლატარ – სასაფლაო (მესტია), სამოვარ მურყმულშია, ჟიბე მურყმულში, ვაკე ადგილი, მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მდ. ლახამის შესართავთან. ცინდელიანების სასაფლაო. ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ. 1970.

ლასფლატარ – სასაფლაო (მესტია), შუა სოფელში, ეკლესია მაცხატარ-ის ეზოში. „სასაფლაოები“. ივანე ბექას ძი მილდიანი, 99 წ. 1969.

ლასფლატარ – სამოვარი, სასაფლაო (მესტია), ს. ნანგულის ჩრდ.-აღმ. მაღლობი ადგილია, სასაფლაოა და ირგვლივ სამოვრები, სასაფლაო კვანჭიანებისა. ვარდენ ქერექის ძე კვანჭიანი, 61 წ. 1970.

ლასფლატარ (16) – სასაფლაო (იხ. ნაკში ჯუარილდ – ნაკი, ღვებალდი, ხაიში, გ. ხაიში. დაკარი, ჭკიდანარი, შდიხირი, ქვ. ვედი, ნანგვლი, ლახამი, მაგარდელი, ზმ. ვედი), ნასაფლ. (უსგვირი), იხ: ლაშდლუიარ (დიზი), ლაშდლუიარ სუიფ (ფხოტრერი), ლამარაშ ლაშთხუიარ (ბარში, ისკარი).

ლასფლატარ (2) (იხ. 1. ლამარაშ ლაშთხუიარ –

- ბარში, 2. **ლამარაშ ლაშთხუიარ** – ისკარი).
- ლასფლატარ** (იხ. **ლაშდლუიარ** – დიზი).
- ლასფლატარ** (იხ. **ლაშდლუიარ სუიფ** – ფხოტრერი).
- ლასფლატარი** (მესტია, ლაკელმახი), მდ. ჭუბრულას და ს. ლაკელმახის შორის, ყანა ნაკუტანსა და სათიბ ნაკუტის შორის, გორაკი ადგილია, მაღლობი. ვასიკო მუხას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.
- ლასფლატარიშ გორაგ** – (მესტია, ტობარი), ს. ტობარის აღმ. ნაწილი, პატარა გორაკია, დავა-კებული თხემით, არის სოფლის სასაფლაო. გორაკს კალთები დამრეცი დასავლ. მხრიდან, სამხ.-აღმ. ციცაბო, შიშველი, დგას ნიგვზის ხე, პატარა ვაშლი, გვიმრნალია. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970.
- ლასხტანდარ** – სამოვარი (ნესგუნი), ფუშევერის მარცხენა მხარეზე, საჩრდილო ადგილია საქონლისთვის (კუმშ სგა ხესხტანდის ეჩეჩუ). (სგა ხესხტანდის ლოლაქიარ, ჩრდილი ადგილია). ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.
- ლასკედარ** – მყინვარი, კლდე (მესტია, ჟაბეში), ტუბერის ხეობის სათავის ბოლოში, მყინვარ ლეჟ დელჟუენის თავში, აღმართის სახელია ლასკედარ, მის ზემოთ რუქის მიხედვით არის ... ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.
- ლასრლი თანაღ** – გადასასვლელი (მესტია, ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. გადასასვლელი მთა ლასილზე. (იხ. 1: 100000 ...). გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ. 1971.
- ლასრლი ჭალაღ** (იხ. **ლასრლგრ**).
- ლასრლგრ** – მდინარე (მესტია, ივარი), ს. ზეგანის ქვემოთ. ლასილიდან მოედინება, მდ. ენგურის მარცხენა შენაკადი. ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ. 1971.
- ლასრმილ** – ტყე (ლეღბაგი), ს. ლეღბაგის ჩრდ. ტყე გეგბარშია, შიშველ ადგილას დგას ფიჭვები, რომელთაც ეს სახელწოდება ჰქვია. ჟორა დ-ძე აბდელანი, 37 წ. 1973.
- ლასტუა** – სათიბი (მესტია, ლემდერი), მთა ცალგმილ-ის (1: 100000 – 3990 მ.) სამხ. ჩანჩქერ მანჩხვარის დასავლ. აკეთებენ სეთს და ისე ეზიდებიან სამარხილემდე. სეთ. მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969.
- ლასტუტუარ** (იხ. **ლასტუტარ**).
- ლატლიდ** – სამოვარია, დამტუტე ლარაშია, მაღლობზე. გ. ბ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.
- ლატლიდ** (2) – გორაკი (მესტია, დავბერი), სამოვარი (მამი), ს. დავბერის სამხ. ენგურის მარცხენა კალთაზე. სოფლისკენა გადმოსაძახებელიო. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ. 1971.
- ლატლიდარ** – შესასვლელი (ლენტეხი, მამი), მამიდან მთისკენა გზაზე მთაში გადასაძახებელი. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978.
- ლატაფ** – სათიბი (ლენტეხი), ს. სასაშის სამხ. ალპური ზონა, ფერდობი. მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974.
- ლატაფ** – სათიბი, ს. ლეკოსანდის სათიბი. მთა, ლეჩხუმის მოსაზღვრეა, ქვედა ლეჩხუმისაა, ზედა ლეკოსანდელების.
- ლატაფ** – სახნავები (მუწვიდი), ს. მუწვიდში, ვაკეა. გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ. 1978.
- ლატაფ** – ყანა, ლესხანშია, ფერდობზეა. ჯ. ა. ჩანქელიანი, 26 წ. 1974.
- ლატაფ** – ყანები (მესტია), ჩვ. ლახმელ-ის ჩრდ-დასავლ. სიგრძეზე გაჭიმული ყანები, ხტანდში-ისკენა გზის ზემოთ. ლატაფ „განივი“ (?). გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.
- ლატაფ** (6) – ყანა (ლეხვიდი, მუწვიდი, ფაყი, ლახამულა), სათიბი (ლენტეხი, ლეკოსანდი, სასაში), ლეკუდში, ტაფ ლატან ლოქ ხარაბ. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.
- ლატაფ გაგდერ** – ყანა (მესტია, კიჩხულადაში), ს. კიჩხულადაშის ჩრდ-აღმ., სათიბ-სახნავ კახერის ჩრდ-აღმ. მოფერდო ადგილია, მელიშ ცაგ სურუ ხამთქუა. სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ. 1969.
- ლატაფილ** – მოედანი (ახალშენი), ს. ახალშენში, დასასვენებელი და თავსაყრელი ადგილი შუა სოფელში. უწინ ლეჟუ ახელშენ არ ყოფილა, ლატაფილზე ღობე იყო, რომ ყანებისკენ საქონელი არ გასულიყო. ალაგ (შდრ. ჰალაგ). მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974.
- ლატაფრლ** – ყანა (ლენტეხი, მახაში), მახაშშია, იყოფა ჟიბე და ჩუბე ლატაფრლად. რ. მ. ჭელიძე, 1976.
- ლატა** – სამოვრები (მესტია, ფარი), მდ. ლალქუტერი ჭალაშ მარცხენა კალთაზე, სამოვარს აკრავს ჩრდ. მხრიდან, დგას პატარა ტბა (ტბორი). „სატბორე“. იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ. 1969.
- ლატბნილ** – სამოვარი (მესტია, ლახამულა), ჟ. ლახმელის ზემოთ, ნაკკერას (სამანქანო გზის) ზემოთ ტუბიმიყვი. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ. 1969.

- ლატგენარ** – სახნავი (ლექესირი), მდ. ჩოლშურას მარჯვენა მხარეზე. ჯ. რ. მემველიანი, 50 წ. 1974.
- ლატბარ** – სამოვარი (ლენტეხი, ჩუკული), ჩუკულშია, ტყეში, ფერდობია, მის მარჯვნივ პატარა ტბა იცის. ტობ / ტუბად „ტბა“. ნუნუ დადაშის ასული გულბიანი, 26 წ. 1976.
- ლატლახ** – ყანა (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშია.
- ლატლახიარ** – გზა, სამოვარი (ლენტეხი, მამი), ტალახიანი ადგილია. ტალახ „ტალახი“. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.
- ლატლი** – სოფელი (მესტია), მესტიის რ-ში შემავალი ს. ს. არის საშ. სკოლა, ბაღი, საბჭო. იყოფა სოფლებად (უბნებად): იფხ, სიდიანარ, კუნჭიანარ, იენაშ, ლეშუკუ, ლელბაგ, მაცხტარიშ, ლაპილ, შყალერ, ლახუშდ, ნაყუყამ, ზაგრალ, სგობულ (ნასახლარი). გ. ე. ნანსყანი, 37 წ. 1973.
- ლატლუგ** (იხ. **ლატლუგ** – ჟაბეში).
- ლატლუმ** – სათიბ-სამოვარი (მესტია, მურყმელი), ს. მურყმელის ჩრდ-დასავლ. ფერდობი, ვაკე. მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ. 1971.
- ლატობა** – სათიბი (მესტია), სათიბ ლაგუჯერის ესაზღვრება ადმ. მხრიდან, ჩავარდნილი ადგილია, წყალი გამოჰყავთ არხით, სარწყავად. „სატბევი“. მიხეილ ლუმინის ძე ქალდანი, 45 წ. 1969.
- ლატობა** – სამოვარი გუბეებიანი (მესტია), მესტიიკენ მიმავალი სამანქანო გზის ქვემოთ, მდ. დოლრას მარჯვენა მხარე. ლატობა „სატბე“. ადგილის მიხედვით. გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ. 1969.
- ლატობა** – სახნავ-სათესი (მესტია), ს. მაზერის მარჯვენა მხარე, 8 წ. საშ. სკოლის ზემოთ. ვაკე ადგილია, დასაგუბებელი. ადრე წყლები ჩამოუდიოდაო. ჯულაბ გრიგოლის ძე კვიციანი, 73 წ. 1969.
- ლატობა** – ტყე (მესტია), სოფლის, ბარბულ ზაგარს დასავლ., წიფლნარ რეზილნარია (მეტად), ჩაზნექილი (უარყოფითი ფორმა) ადგილია, მოდის წყალი, პატარა გუბეც (ტბის ტიპის) დგება. (იხ. ლატობაშ სარაგ). „სატბევი“, „სატბევის ტყე“. გერმან ბემურზას ძე აფრასიძე, 58 წ. 1969.
- ლატობა** – ყანა (მესტია), ს. იდლიანის სამხ. ნაწილი, ნენზიშ ნაკ-ის სამხ. ფერდობია, ყანის ძირში იცის გუბურები. გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ. 1970.
- ლატობა** – წყარო, ს. ლეკუდარეშია, სოფლის სასმელი წყალი. ქვაბურია, სადაც გუბეები დგას. გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ. 1974.
- ლატობა** (8) – სამოვარი (მესტია, ზ. ვედი, დოლასვიფი), სათიბი (ტვიბერი, ქართვანი), ყანა (იდლიანი, მაზერი), ტყე (ლადრერი), წყარო (ფაყი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.
- ლატობა** (იხ. **ლატობოლ** – ქართვანი).
- ლატობოლ** – სათიბი (მესტია, ქართვანი), მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, სათიბ ლეყდინს ქვემოთ. ჩამოუდის ჰაწულაშ ლიც, რომელიც (ჩუ იტობი) იტბორება ხოლმე. „სატბევი“. პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ. 1969.
- ლატობარ** – სათიბი (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში, გუბეებიანი. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976.
- ლატობაშ ლარე** (იხ. **ლატობა** – ტვიბერი).
- ლატობაშ სარაგ** – წყარო (მესტია, ლადრერი), ტყის მასივ ლატობაშია, სოფლის დასავლეთით, ბარბულ ზაგარს დასავლ. „სატბევის წყარო“. გერმან ბიმურზას ძე აფრასიძე, 58 წ. 1969.
- ლატობაშ ცხეკ** (იხ. **ლატობა** – ლადრერი).
- ლატობაშლარ** – სათიბ-სამოვარი (მესტია, ლემსია – კაერი), მთა ხაჭრაშშია, ჭაობიანი სათიბ-სამოვარი (ტომბარ იგნის მოლე-მოლე). შადურ ა-ძე შუკვანი, 28 წ. 1972.
- ლატრალდამ** – ყანა (ჭველიერი), ჭველიერშია, ლაშხირის მარცხენა კალთაზე. სათამაშო შეიძლებაოდა ყოფილიყო. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976.
- ლატულილარ** – სამოვარი (ლამფალაში), ს. ლამფალაში, მაღლობზეა. რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ. 1981.
- ლატურკუნლა სტიკუ** – გზა (მესტია, ბოგრეში), ს. ბოგრეშის ჩრდ-აღმ., ენგურის მარჯვენა კალთაზე, გადის სამარხილო გზა სერზე. ლიტურკუნლა „ნჯღრევა-ნჯღრევით მარხილის მოტანისას“. კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ. 1971.
- ლატფარ** – სათიბები, ს. ნაცულში, ფერდობებია. ტაფ „გვერდი“.
- ლატფარ** – სამოვარი (ლენტეხი), მამის ჩრდ. კარვებიცაა. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978.
- ლატფარ** (3) – ყანა (ახალშენი), სათიბი (ნაცული), ს. ახალშენში, განივად სოფლის დასავლ. დაფერდებული. ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981.
- ლატფარი შუკუ** – გზა (ლენტეხი, მამი),

- ლატფარისკენ გადასასვლელი გზა. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978.
- ლატფარი წყარო** – ყარო (ნაცული), ს. ნაცულში, სათიბ ლატფარში.
- ლატფარიელე დაბარ** – ყანები (ახალშენი), ს. ახალშენშია, ფერდობი. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974.
- ლატფი ღწრე** (იხ. **ლატფილშ**).
- ლატფი შუკუტ** – გზა (მესტია), აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. ზოგზაგა გზაა (ტაფ). თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.
- ლატფილ** – სამოვარი (მესტია, ჰამაში), ჰამაშისკენა, სათიბ ქემილის ქვემოთ, ჟაბე ლახმელის ნაზიმქი, გზა უხვევს ტაფთე, ტაფდ ესლრი, მუსოტუდ ლი კაჩნის აკრავს აღმ. დუშა შარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ. 1969.
- ლატფილწ** (2) – სამოვრები, სახნავი (მესტია, ლეჰა, ქართვანი), სოფლის დასავლ. (ჩრდ.-დასავლ.), ლალქუერი ტუიბის მარცხენა კალთაზე, ფელტარ ლიხ. (ლალქუერი ტუიბ // ჟ. ლეჰა „ჩუბე ლეჰაშ ტუიბ“). ლატფ ჯდგილწრ ლიხ. იერმინე რამზის ძე ცალანი, 68 წ. 1969.
- ლატფილშ** – სათიბი (მესტია, არცხელი), უღწირის ქედის დასავლ. გაგრძელებაზე, სათიბ ზურულდის ჩრდ. მხარეში. დამრეცია. ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971.
- ლატფილშ შუკუტწ** – სამარხილო გზა (მესტია, ლახამულა), სამარხილო გზა ს. ლახამულიდან ჰამშამდე, გადის სამოვარ ლატფილზე. დუშა შარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ. 1969.
- ლატფიწ** (3) – სათიბი (მესტია, დავბერი), ყანა (არცხელი, ჩვაბიანი), ს. დავბერის ზემო განზე მდებარე სათიბი. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ. 1971.
- ლატფიწ** (იხ. **ლატფ** – ჩვაბიანი).
- ლატფარი ღელა** – ღელე (ლენტეხი, ნაცული), ს. ნაცულში, ლატფარზე გადის.
- ლატფწ** – გადასასვლელი (მესტია), ს. კალის სამხ. იხ. 1: 100000 ... 1834 მ. გადასასვლელი ქვემო სვანეთში. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ. 1971.
- ლატფწ** – სათიბი (მესტია), ს. ჟაბეშის სამხ-აღმ., სათიბ ჟიბე ოთიშა ზაგწრის აღმ. მოგრძო სათიბია ფერდობზე. ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ. 1971.
- ლატფწ** – სათიბ-სამოვარი (მესტია), ს. ზაგწრის აღმ., სათიბ ჭიბწრის ზემოთ, ფერდობია, ადრე სახნავიც ყოფილა. გაიანე კამუთის ასული ცინდელიანი, 50 წ. 1969.
- ლატფწ** – სამოვარი, ს. კაერისა და ს. ლემსიის საზაფხულო სამოვარი მთაში, ფერდობია, იყოფა: ჟიბე, ჩუბე და ნესგწ ლატფწრ-ად. დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.
- ლატფწ** – ყანები, ლეხთაგშია, სამანქანო გზის ზემოთ. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ. 1972.
- ლატფწ** (6) – გზა (მესტია, სვიფი – ღვებალდი), სათიბ-სამოვარი (ზაგარი, ჟაბეში, კაერი – ლემსია), ყანა (ლეხთაგი), გადასასვლელი (დავბერი), ლა-ტაფ-წრ (?) „განედი“ (გზის მნიშვნელობით ?). ვარლამ ილოს ძე გერლიანი, 34 წ. 1969.
- ლატფწლ** – სათიბი (მესტია, ცალდაში), ს. ცალდაშშია, განივი სათიბები. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.
- ლატფწლ** (იხ. **ლეჰ ლატფწლ**).
- ლატყამშ** (2) – სამოვარი, ტყე (მესტია, ფარი, ღემდერი), ჯგერწგ ზაგრიშზეა, ტყე ლწსქას ჩრდ. წიწვნარი ტყე. იურა გურმაჩის ძე რეხესიძე, 24 წ. 1969.
- ლატყენ** – სამოვარი (მესტია), ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანრგლას მარცხენა კალთაზე, სათიბ დწლდწწის ქვემოთ. ამჟამად რაიმე სამუშაო შესაფერისი არ ხდება, მის ზემოთ ტყეებია – შერეული. ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ. 1971.
- ლატყენ** (2) – სამოვარი (იენაში, ჟაბეში), ს. იენაშის აღმ. გზის ორივე მხარეზე. ზემო მხარეში მუხნარი ტყეა, ბუჩქის მაგვარი. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ. 1973.
- ლატყნი შუკუტ** – გზა (მესტია, ჟაბეში), ს. ჟაბეშის აღმ-ით, მდ. წანრგლას მარცხენა მხარის გზა. ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.
- ლატყწანსგუნალ ღწრე** – სათიბი (სასაში), ს. სასაშისა.
- ლატყწიარ** – სამოვრები (ლენტეხი, სასაში), ს. სასაშის სამხ., მთაში აღწ. ტყვიას პოულობდნენ. მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974.
- ლატბა ღარწლ** – სათიბი (ახალშენი), დადიაშის მთის აღმ. ფერდობზეა, სრული მარხილით ვერ ამოაქვთ, უბრუნდებიან მეორედ. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974.
- ლატბა ღწრბი** – ტყე (ლენტეხი, შგედი), ს. შგედშია, ძნელად ამოსატანი ადგილია მინდვრამდე („ამოსატანი“). ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976.

- ლატერხანალ** – სამოვარი (მესტია, ნაკი), ნასახლარ ლწმხრწმის ჩრდ-აღმ., ჟიბე ზაგარის ზემოთ, დევს საშუალო ზომის ქვა, საკულტო მნიშვნელობის. გზას მიმავალი მწყემსი ესვრის ქვას, თუ მოახვედრებს, კარგის ნიშანიაო. ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.
- ლატფი** – ყანები (მესტია, იფარი), ს. იფარის დასახლების წინა ყანები. ვაკე ადგილია. ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ. 1971.
- ლატფ** – გზა (მესტია), მესტია ჭალმას მარცხენა მხარე, აეროპორტის ჩრდ. ფერდობზე გადის სამარხილო გზა. ლუნჩულის გადამკვეთი გზა. ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ. 1972.
- ლატფ** – გზა (მესტია), ს. ბოგრემის ჩრდ-აღმ., უღვირიდან გზა ჰადიშისაკენ. იასონ მურხას ძე კორძია, 75 წ. 1971.
- ლატფ** – გზა, ჭალმას მარცხენა კალთაზე, კუთირიწ ლქუთისგამდე მოდის ფერდობზე სამარხილო გზა. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.
- ლატფ** – გზის სახელწოდებაა, მდებარეობს წვირმისა და ფეხს შორის. სიტყვა წარმოებული უნდა იყოს „ტაფ“-იდან. ნიშნავს ჰორიზონტალურს ლა – თავსართი სვანურში სა – თავსართი. ასლან კორძია, 1965.
- ლატფ** – სათიბი (მესტია), ს. ლუბხალდშია, სათიბ ჭიბილდს მოსდევს დასავლეთის მხრიდან. ლატფ „განედი“ (?). მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ. 1969.
- ლატფ** – სათიბი (მესტია), ს. ჩვაბიანის დასახლების სამხ-აღმ. ძუბუტმა ლწაწშია. (ძუბუ ქეხანი). არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ. 1971.
- ლატფ** – სამარხილო გზა, მდ. მულხურას მარცხენა კალთის ფერდობზეა, გვარილდის გორაკის ქვემოთ, განზე ჭრის კალთას. ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ. 1971.
- ლატფ** – სამარხილო გზები, სგწ ლახუ-იდან ქანე ლახუმი მიმავალი 3 სამარხილო გზა. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ. 1972.
- ლატფ** – სამოვარი, ფიჭვნარი (მესტია), ს. იფარის ჩრდ., ფიჭვნარი ტყის შუაგულში, ფერდობი გვერდზე. გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ. 1971.
- ლატფ** – სახნავი (ლენტეხი), ს. ქვედა ბავარში, ჭალის ერთ-ერთი ნაწილი. ვაკე. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ. კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ. 1976.
- ლატფ** – სახნავი (მესტია), გზა კალგლდს სამხ.-დასავლ. ს. ლეზგარას ჩრდ.-დასავლ. მოვაკო ადგილია. ლატფ „ტაფობი“ (?). მგკა ამიიხის ძე ქალდანი, 61 წ. 1969.
- ლატფ** – ყანა (მესტია), ს. ლალხორის დასავლ. დასახლების ზემოთ. მარჯვენა მხარეს. გვერდითი ყანაა. ნინა გიორგის ასული გამყრელიძე, 49 წ.
- ლატფ** – ყანა (მესტია), ს. ჰადიშის დასავლ. დასახლების დასავლ. სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ. 1971.
- ლატფ** – ყანა (მესტია), ჩუბე უბაშია, დასახლების ქვემოთ. რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ. 1972.
- ლატფ** – ყანები (მესტია), ს. ჩვაბიანშია, სამანქანო გზასა და სათიბ ლამპრწმის შორის. სიგრძეზეა ყანები. არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ. 1971.
- ლატფ** (16) – ყანა (ქვ. ბავარი, ლალხორი, ლეზგარა, ჰადიში, იელი, ჩვაბიანი), გზა (სპარდიში, ბოგრემი, ლემსია, ქაშვეთ-ლაშთხვერი, მაჯვდიერი), სათიბი (ჩვაბიანი, ღვებალდი), სამოვარი (იფარი), ს. ქვედა ბავარშია, ვაკეა, იყოფა ლექტმა და ლექმა ლატაფად. თ. ი. აფაქიძე, 54 წ. 1974.
- ლატფილ** – წყარო (ფაყი), . ლეხვდარეშშია, კლდის მახლობლადაა, ფაყისკენ მიმავალ გზაზე. გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ. 1974.
- ლატუბ[ა] ჯი ლწრა** – სათიბი, ბალი (ლენტეხი, ფანაგა), ს. ფანაგაში, შგედი ღელა-ს დაბოლოებაში. ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ. დ. გ. გასვიანი, 1978.
- ლატუბა** – სათიბი (მესტია), ს. ცალერის დასავლ., ლწმხრწმის გორგის აღმ. (ამხენჩუ). სათიბ ბწრბლწმ-ს აკრავს ჩრდ-ით. ფერდობიგაა და ვაკეც (დეყუ ხარ, ტობ იგნი), ტბორდება გაზაფხულზე. ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ. 1969.
- ლატუბა** – ტბა და მისი მიდამო (მესტია), მდ. ნაკრას მარჯვენა კალთაზეა, დგას ტბა დაახლ. 30 X 20 მ. მოედინება შდატლერიშ ცალგმილიდან (იხ. რუქა 1: 200000 ...). ლატუბა <- ლატობა. ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.
- ლატუბა** – ტყე (მესტია), ს. კიჩხლდწმის ჩრდ-აღმ., ტყე ლეუბწმის ჩრდ., ნაქმალ ჯდგი ლი, ტობ იგნი. „სატბევი“. თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969.

ლატუბა (5) – სამოვარი (ფალედი, ღეშდერი), სათიბი (ცალერი), ტყე (კიჩხულდაში), ტბის მიდამო (ნაკი – იხ. **ლატბა** – ფარი), პატარა ტბაა, ირგვლივ ტყე და სამოვარი, გზა ლაყლას ჩრდ.-დასავლ. ტყე ზეგის ჩრდ. მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969.

ლატუბა (იხ. **ლატბა** – ფარი).

ლატუბაი – სათიბი (ლენტეხი), ძეგერალში, ჩალრმავებული ტუბაი „ტბა“. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.

ლატუბაი (3) – ყანა (ლენტეხი, სასაში), სათიბი (მამი), სამოვარი (ჭველიერი), ს. სასაში, წყალი დგება ლაშხ. მარჯვ. გულები დგას. მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974.

ლატუბაიერუ – ყანები (ახალშენი), ს. ახალშენის აღმ. აშხაშურის მარჯვენა კალთაზე. ღვარები გროვდება გულებად. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974.

ლატუბაი (4) – სამოვარი, ზედა ჭველიერის სამოვარი მთა სეზონური ტბორები. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976.

ლატუბელ – უბანი (მესტია, ლეხთაგი), ლეხთაგშია, სამანქანო გზასა და ლატუბელი ლესგს შორის. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.

ლატუბელიერ (იხ. **ლატუბელ**).

ლატუბფარ – ტყე (მესტია, ჟაბეში), ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანრგლას მარცხენა კალთაზე, ტყე შერეული, გიჟე ნაშულის სათიბისკენა გზის ზემოთ. ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ. 1971.

ლატუბელი ლესგ – სამოვარი (მესტია, ლეხთაგი), ლეხთაგშია ლატუბელ-ის დასახლების ზემოთ, მაღლობზეა.

ლაურბი ზაგარ – სამოვარი (მესტია). ირინე მელიქიშვილი, 1961.

ლაურბილ – სამოვარი მთა (მესტია, სპარდიში), მესტია ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. საკარვე ადგილიცაა. ნაკარვებია ამჟამად. ავთანდილ ანდრიას ძე რატინი, 37 წ. 1972.

ლაურბილ – სამოვარი მთა (იელი), ენგურის ხეობის მარცხენა კალთაზეა, მთა ლაჭუშთა-ნაა. კარვებიცაა თიბვის დროს. სათიბები. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972, VII.*

ლაურტყუალ – ყანა (ბაიარი), ს. ბაიარში. უწინ მოსახლე ყოფილა ჩანქსელიანების გვარისა. გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ. 1974.

ლაურტყუალი შუკუ – ბილივი (ბაიარი), ს. ბაიარშია, ტყისკენა გზა. მოსახლე იყო,

ნასახლარი არის ამჟამადაც. გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ. 1974.

ლაურჯულ – სამოვარი (მესტია). ირინე მელიქიშვილი, 1961.

ლაუსგუ – ყანა-სათიბი (მესტია, დავბერი), ს. დავბერის ჩრდ.-დასავლ. ვაშლნარი არაა. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ. 1971.

ლაუფილ – მთა (მესტია, ფარი). ვახტანგ ჟემუხას ძე ნარსავიძე, 1965.

ლაფი ლარალ – სამოვარი მთა (მუწვი), ს. მუწვიდის ჩრდ.-აღმ. გ. დ. ხაბულიანი, 38 წ. 1978.

ლაფიზილ სგიმ – მჟავე წყ. (ლემზაგორი), ს. ლემზაგორშია, ტყეში ლაფუზილ-ის ზემოთ. საზიაროა ხერიასთან.

ლაფაუ (3) – სათიბ-სამოვარი (მელე, შგედი, ლე-მზაგორი), ს. მელესია. მთაში იყოფა: ლაგნორი ლაფაუ და ლაჭმა ლაფაუ (/ / ჩუბე ლაფაუ).

ლაფეთქურაშ – ყანა (ნაცული), ს. ნაცულში.

ლაფკური ჭალაი – სამოვარი (ახალშენი), მდ. აშხაშურის მარცხენა სანაპირო. თხმელნარია, საქსოვი დაზგას აკეთებენ, რომელსაც ლაფკურ-ს უწოდებენ. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974.

ლაფნარ – წყ. (მესტია, მურყმელი), ს. მურყმელის დასავლ., ენგურის მარცხენა ნაპირის გაყო-ლებით. არყნარია და მოცხარიც. ნუცა ანტონის ასული ნიჟარაძე, 62 წ. 1971.

ლაფრიარ – სამოვარი მთა (მესტია, ფარი), მთა ლაღუშალის აღმ. კარვებია, არყნარია ბლო-მად, საიდანაც ლაღუშალისკენ ვირებით შემა ხმელი (ჭერი) მიჰქონდათო. იურა გურმაჩის ძე რეხესიძე, 24 წ. 1969.

ლაფრიარიშ ღარ – სამოვარი (მესტია, ჰეზუდი), მდ. სოლედგრას დასაწყისის ჩრდ.-დასავლ. დაფერდებული და წიწვნარია. გადმოჰყურებ-სო, გააზრებით „ლაფრი“ საფარი (ლაფრიარ „საფარებიანი“), შეიძლება ლი-ფრე „ხმოზის“ თვალსაზრისით. გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ. 1969.

ლაფრიარიშ ღარ – სამოვარი, ღელე , ტყე (მესტია, წირმინდი), მდ. ხაიშურას მარჯვენა კალთაზე, დასახლება ნანყბულისკენა ფერდობი. ბევრია წიფელა, ბარცხილ, შგერი და სხვა ჯიშის მცენარეები. მშრალი ღელეა, საძროხე ადგილი. ლაფურ-არ-ი-შ „საძროხისი“. აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ. 1970.

ლაფსყალდ (იხ. **ლაბსყალდ**) – სოფელი (მესტია,

ცხმარი), ცხოვრობს 9 კომლი, ს. ცხუმარის სამხ-აღმ. მთის კორტონზე, ს. ლაფსყალდის აღმ. არის წიფარ ზაგარ, საზღვარი ს. ცხუმარისა და ლატალისა. სოფელში არის ეკლესია – ლაფსყალდის თარიღლუზერ („ლაბ-სყალდის მთავარანგელოზი“. არის რამდენიმე ადგილას ნასახლარი. ლა-ფსყ-აღმ – ლა-ბსყ-აღმ (?) „სამარწყვე“ (პატარა!) ბასყ „მარწყვი“ (...) შიო თავას ძე გუგუსიანი, 41 წ. 1969.

ლაფსყალდ (იხ. **ლაბსყალდ**).

ლაფსყი – ტყე (მესტია, თოთელეში), ს. თოთელეშის სამხ-აღმ., ტყე გენწმარის აღმ. ვერხვნარ-მუხნარია უფრო, შერეულიც. სამარწყვე ამჟამად არაა, შეიძლება იყო. დუშა შარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ. 1970.

ლაფსყრდ – ყანა (მესტია, წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ-დასავლ. ლამულდის უბანშია. მარწყვი იპოვებაო. შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ. 1971.

ლაფუზრლ – სამოვარი (ლემზაგორი), ს. ლემზა-გორში, ტყეშია მოლი, წიწვნარ-წიფლნარში საზიაროა ს. ხერისასთან. ფინზ.

ლაფუზრ – ტყე (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშის გაღმა, ლაშხურის მარცხენა მხარე. შენაკადი ტყით.

ლაფულ – სამოვარი (მესტია, ქართვენი), ს. ქართვენის ჩრდ-აღმ., სამანქანო გზის (ნაჭკორ შუკუტს) ზემოთ, ტყე ლერეხას ზემოთ, მის ზემოთ გორაა. კარგი ხეხილიანია. იცის ქარი. (ლაბიქუ + ულ(დ) → ლაბქუულ(დ) → ლაბფულ(დ) → ლაფულ ?). გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ. 1969.

ლაფურ (2) – სათიბ-სამოვარი (ნესგუნი, შყალერი), ფუშყვერის მარცხენა მხარეზე. მოთიბვის შემდეგ ჩამოჰყავთ საქონელი, როგორც ყუათიანი სამოვარი. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

ლაფურალ – სათიბი (მესტია, მაგარდელი), ს. მაგარდელის სამხ., სათიბ აფქანის ზემოთ. ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ. 1969.

ლაფუშანი – სათიბები (მესტია, ფხოტრერი), ფხოტრუ ზაგარს დასავლ. სათიბ ლემმარს მოსდევს დასავლ. მხრიდან. ლა-ფუშ-შანი ? (ლაფუშ საკუთარი სახელი, ამჟამად არაა ?). ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ. 1969.

ლაფუღლიაი – სამოვარი (ლენტეხი), ს. მახაშში. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ლაფუშდალ – გზა (მესტია). ირინე მელიქიშვილი, 1961.

ლაფცხენილ – ყანა, სათიბი (მესტია, ჭელირი), ს. ჭელირის აღმ., მდ. დავშარის მარცხნივ. ლა-ფცხენ-ილ (ფაცხ ?). აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ. 1969.

ლაფცხილდ – სამოვარ-სათიბი (მესტია, დავბერი), ს. დავბერის სამხ. ენგურის მარცხენა კალთაზე. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ. 1971.

ლაფცხტანილ – სამოვარი (მესტია, ისკარი), მთა დეცილის სამხ., სამოვარ ლაღარს ქვემოთ. დამრეცი ადგილია, ტყიანი. ფუჩე ფუჩეს ძე გერლიანი, 87 წ. 1969.

ლაფჯლდ – სათიბ-სამოვარი (მესტია, ფარი), ს. ფარის ჩრდ.-დასავლ., სამარხილო გზის ქვედა გვერდზე, ძაღლების მოსაკლავი და დასამარხი ადგილი (მთელი სოფლისა). იურა გურმაჩის ძე რეხესიძე, 24 წ. 1969.

ლაფარცხ – კლდე (მესტია, ცალდაში), წანრგლას ხეობის ბოლოში, ქედამდე, გზა გადის მყინვარებზე, ლაქარცხ ლი. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.

ლაფარცხ – ბილიკი (ნესგუნი), ფუშყვერის მარ-ცხენა კალთაზე, ცუდი ბილიკია. მთისკენ მიმავალი. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

ლაფუტლწ ზაგარ – ქედი (მესტია, ქართვენი), ს. ქართვენის ჩრდ., სამარხილო გზის ზემოთ, სამოვარ ლაფულის თავზე, ჩრდ-ით. გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ. 1969.

ლაფუშდტელიერ – სათიბი (მესტია, ხალდე), ს. ხალდეს ჩრდ-აღმ., მდ. ხალდე ჭალწს მარჯვენა კალთაზე. ფოშდელ-ის მცენარე ხარობს ბლომად. ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ. 1971.

ლაქართ – სამოვარი (მესტია, დაკარი), დაკარის ჩრდ-აღმ., ლამერგლ-ის სამხ-აღმ. ამჟამად სამოვარადა გამოყენებული, ხილიცაა რამდენიმე ძირის ბალი, ვაშლი. დაფერდებული ადგილი. ადრე კომბოსტო ითესებოდაო, ძველი შემონახობარია. ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ. 1970.

ლაქართ (2) – სათიბი (ხევრა), სამოვარი (დაკარი), ჯეურაშია, იყოფა ორად – ჟიბე და ჩუბე ლაქართად. ადრე ითესებოდაო კომბოსტო. ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ. 1973.

ლაქართობილ – სახნავი ადგილი (მესტია, ქედანი – ჭუბერი). ქედანისა და მდ. ჭუბრულას შუა. სახნავია კარტოფილი, ლობიო – ვაკე

- ადგილია. დასახლება ქედანი. ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.
- ლაქართობლიწ** – სახნავი (წანაში), მთა ედიშშია, საკარტოფილე ნაკვეთები. ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ. 1974.
- ლაქართოფილ** – სახნავი (მელე), ს. მელეშია, ლაფურში. ითესება ქართოფილ.
- ლაქართოფილწ** – სათიბები (ლუჯი), ს. ლუჯის მთა უჭალში, უწინ კარტოფლი ითესებოდა.
- ლაქბია** – ყანა, საძოვარი (ქაშვეთი), ფუშყვერსა და დასახლებას შორის. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.
- ლაქთ[ა] ლა** – სათიბი (ახალშენი), ახგლშენის უბანში. ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981.
- ლაქთალა** (იხ. ლაქთალა). სათიბი (ახალშენი), ს. ახალშენშიას, ჩრდ-აღმ. ტყენარევი უწინ გარეული ქათმები იცოდაო. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974.
- ლაქლწ კუდწა** – ტყე (მესტია, იფარი), ს. იფარის აღმ., ჰადიში ჰალის ხეობაშია, კარგი ტყეა – წიწვნარი. ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ. 1971.
- ლაქნაშერა** – ღელე (მესტია, ნაკი), მდ. ნაკრას მარჯვენა კალთის წყალი, მოედინება მწვერვალ შდაველერის ცალგმილიდან, წისქვილის წყლისოდენა. ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.
- ლაქნილ** – ადგილი (მესტია, ლახამულა), ჩვ. ლახამულაშია, ღელესთან ტუბრასთან მოსაფარებელ ადგილას საბანაო ყოფილაო. (ეჩეჩუ ლემქანწლხ სოფელ). ლაქნილ <– ლაქწნილ (შდრ. ლაქწნალ). გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.
- ლაქორიწ** – საცხოვრებელი, ყანა (ლენტეხი, ლევშერი), ს. ლევშერში, ტუბრას მარცხ. ქორ „სახლი“. ლევშერ „წისქვილი“. გ. ზ. ბაბ-ლუანი, 55 წ. 1978.
- ლაქომწ** – სათიბი (კაერი, ლემსია), ს. კაერისა და ს. ლემსიის მთაში. დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.
- ლაქომტერი** – მთა (ლენტეხი, ხოფური), მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939.
- ლაქურიწ** – სათიბი (ლაჰილი), ს. ლაჰილის სამხ. ნახნავი არაა. მთისკენა გზაზე. (ქურა „ყამირი, მოუხნავი, დატოვებული, სახნავად უვარგისი ადგილი“). გ. რ. გურგულიანი, 40 წ. 1973.
- ლაქვაშრა** (იხ. ლაქვაშერა).
- ლაქვაშერა** – ღელე (მესტია, ლუჰა), მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე პატარა ღელე, გაგრძელება ლწჩხნალდწ ტუბისა რიენამდე (ენგურამდე), საძოვარ ლაზგვილის აღმ. მის დასავლ. არის ლწკუწური, სადაც ადრე იჭერდნენ კვერნებს. იქვეა საძოვარი ქუფ (იხ.) „ლუხუწე ქუფმალ“. იშმაგ სორთმანის ძე დადემქელიანი, 88 წ. 1969.
- ლაქვილწ** – ბილიკი (მესტია, ჟიბიანი), ს. ჟიბიანის ჩრდ-აღმ. მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე. გზა, სადაც ზურგით მოჰქონდათ თივა ადრე. ქაფ „ტვირთი“. სოსო სემლარის ძე ნიჟარაძე, 19 წ. 1971.
- ლაქვიწ** – სათიბი (მესტია), ს. ზეგანის ლეჟწ უბწწის სამხ-აღმ. თივის გასაზიდი ზურგით. დაგროვილი თივა გააქვთ სამარხილემდე ზურგით. გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ. 1971.
- ლაქვიწ (2)** – სათიბ-საძოვარი (მესტია, ლახირი, ზეგანი), ს. ლახირის ჩრდ-აღმ., ღელე კწრწწის მარცხენა კალთაზე. კალწწრის ქვემოთ. მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ. 1971.
- ლაქშოლ** – საცხოვრებელი (მელე), ს. მელეში. სახნავებიცაა. ვაკე ადგილია. 1 მეტრზე – ქვიშაა. ქწმ < ლა-ქწიმ-ოლ.
- ლაქწელ** – ტყე (ნაცული), ს. ნაცულში, შერეული, ფოთლოვანის სიჭარბით.
- ლაქწელე ღელა** – ღელე (ლენტეხი, ნაცული), ს. ნაცულის სამხ-დასავლ. მეთხშურის ზედა წელი.
- ლაქერთა** – სათიბი (მესტია, უღვალი), ს. უღვალის აღმ., ღელე მალწ ტუბრას აღმ. შემოკავებული სათიბია. ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ. 1969.
- ლაქერთი** – ბაღი (მესტია), სოფლის აღმ. ქვედა ნაწილი – ჩრდ-აღმ. ხე-ხილიანი ადგილია – ვაშლი, მსხალი (უფრო). ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ. 1969.
- ლაქერთი (3)** – საძოვარი, ბაღი (მესტია, ქვ. ვედი, მაგარდელი იხ. სარგაშრე ლაქერთი). საცხ. ლწლქერის დასავლ. შემოვაკებულია, ოდნავ დავაკებაზე. ბოსტნეულია. სამსონ როზანის ძე ჭკადუა, 74 წ. 1970.
- ლაქერთი** (იხ. სარგაშრე ლაქერთი).
- ლაქერსოლწ** – სათიბი (მესტია, არცხელი), ს. არცხელის სამხ-დასავლ., მუღხურას მარცხენა კალთაზე. ნახნავი არის, ფეტვი ეთესათო. ქირს „ოსპი“. (ქირსს ესერ ხოქუა; მეწწიჟი ქწმლამ, მაწად მიშგუ გწემ ლესუ). ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971.
- ლაქწბწ** – მდინარე (მესტია, ლეზგარა), მდ.

ლალჭურასა და ლაქტბაშის შესართავთან არის ტოპონიმი ტობ...გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ. 1969.

ლაქტბაში ტობ – ტბა (მესტია, ლეზგარა), ლალჭურასა და ლაქტბაშის ღელეების შესართავთან წარმოიქმნება ტბა (ტობ). შესამოწმებელია !. გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ. 1969.

ლაქტენარ – ღელე (ლაჰილი), ს. ლაჰილის სამხ. მთისკენა გზაზე, სანიავებელი ადგილია, სერივით რელიეფურად. (ლიქტენე „განიავე-ბა-გაგრილება“). გ. რ. გურგულიანი, 40 წ. 1973.

ლაქტინარილ – გზა (მესტია, ციცხვარი), ს. ციცხვარიდან მთა შგენაშისკენა გზაზეა, კლდეზე, ფერდობზე რაღაც მაგვარი სუნი უდის. ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ. 1970.

ლაქტრილ (2) – სამოვარი (მესტია, ფარი, ღემდერი), მდ. ლალქტერი ჭალას მარჯვენა კალთაზე, სათიბ ჭიბარლის ზემოთ, (ქურა ადგი ლი). იურა გურმაჩის ძე რე პატარა სახლებს დგამდნენო – ქვის ან თიხის, მათი სათამაშო იყო. ლაქტრილ „სამოსახლო“ (?). ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ. 1969.

ლაქტსულდ – სამოვარი, თხილნარი (ლემსია), ლემსიის ჩრდ. ქანო ლახვის მიმართულებით, ძველ გზაზე. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ. 1972.

ლაქტშარი შუკუ – გზა (მესტია), გზა ლაღამის ღელემდე მთის მიმართულებით. ქვიშიანია. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1973.

ლაქტციაშ – ტყე (ლენტეხი, მამი), მამის ჩრდ-დასავლ. ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ. 1978.

ლაქტ ნაკრიელ – (იხ. **ლექტ ნაკრიელ**).

ლაქტ ფაყ – უბანი (მესტია, მურყმელი), ს. მურყმელის ქვემო უბანი. ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ. 1971.

ლაღილი – ყანები (ბულეში), ს. ბულეშში. ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ. 1978.

ლაღიღ ღელა – ღელე (ბულეში), ს. ბულეშში. ჟ. ა. მუკბანიანი 41 წ. 1978.

ლაღიღ ცხეკაქ – ტყე (ბულეში), ს. ბულეშში, ფოთლოვანი. ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ. 1978.

ლაღიღდ – სათიბი (ბულეში), ს. ბულეშში, ტყეში. ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ. 1978.

ლადარ – სათიბი (მესტია), ს. თოთელეშის ჩრდ-დასავლ. სათიბს შუაში ჩამოუდის წყალი, ღარივითაა ქონდტრიშის ქედსა და კიჩხელდშს შორის. დუშა შარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ. 1970.

ლადარ – სათიბი (მესტია), ს. ქურაშის ჩრდ-აღმ. ტყე რახ-ის ზემოთ ველში ქედს იქით. „სა-ლარ-ე“ – რელიეფის მიხედვით. ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ. 1969.

ლადარ – სამოვრები (მთაში) (მესტია), სამოვარ ლჰსნაყილს აკრავს დასავლ. მთა დეცილის სამხ. „სადარე“. ფუჩე ფუჩეს ძე გერლიანი, 87 წ. 1969.

ლადარ – ყანა (მესტია, ლეზგარა), ს. ლეზგარას ქვემოთ, საშში ზაგარს ჩრდ.-დასავლ. „საღარე“. თინა მგვას ასული ქალდანი, 22 წ. 1969.

ლადარ (5) – გზა, ტყე (მესტია, ფალედი), ყანა (ლეზგარა), სამოვარი (ისკარი), სათიბი (ქურაში, თოთელეში), გზა ს. ფალედიდან ს. კიჩხელდშ-ამდე, წიწვიანი ტყის მასივი, გორაზე (ქედზე) გადასასვლელია (ღარ ხარ გორაქა). მდ. ღემდრგლას მარჯვენა კალთაზე. დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 33 წ. 1969.

ლადარულ – სათიბი (ახალშენი), ახალშენის უბანშია, ღელე ლადარული ღელა-ს მარცხ. იყოფა ჟიბე და ჩუბე ლადარულ=ად. ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981.

ლადარული ღელა – ღელე (ახალშენი), მდ. აშხა-შურის შენაკადი. სათიბ ლადარულთან მოედინება, ღარებისებური რელიეფით, ოღრო-ჩოღრო. ადრე ტყე იყო. სადაც ღარებს აკეთებდნენო. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974.

ლადარტშ – სახნავი (ლენტეხი, გვიმბრალა), მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939.

ლადარტშ კოჯ – კლდე (ლენტეხი, გვიმბრალა), მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939.

ლადარტშ – სოფლის (ლენტეხი, რცხმელური), რცხმელურში შემავალი სოფელი, ლაშხირისა და ლადარვაში ღელას შორის. ღარივით მდებარეობით. გერონტი ბესის ძე ქურასბედიანი, 52 წ. 1976.

ლადარტში დაბარ – ყანები (ლენტეხი, ლადარვაში), ს. ლადარვაში, დაუნაწევრებული ყანები. გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.

ლადარტში კოჯარ – კლდე (ლენტეხი, ლადარვაში), ს. ლადარვას თავეზე. გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.

ლადარტში ღელა – ღელე (ლენტეხი, ლადარვაში), მდ. ცხენისწყლის (// ლაშხირის) მარცხენა შენაკადი, ლადარვაშ-ს ჩამოუდის. გერონტი ბ-ძე ქურასბედიანი, 52 წ. 1976.

ლადარუში შუკუ – გზის (ლენტეხი, ლადარვაში), ს. ლადარვასკენა გზა. გ. ბ. ქურასბელიანი, 1976.

ლადარ – სათიბები (ლენტეხი, სასაში), ს. სასაშის სამხ-დასავლ. ალპური ზონა. ლე ბლომდაა. ლე „დუცი“. მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974.

ლადიარი – საბალახო (ლენტეხი, ყვედრეში), მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმოკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, თბ., 1939.

ლადეი ლწრა – სათიბი (მელე), ს. მელესია ლაფურის მთისკენ. ლე „დუცი“ ჩანს.

ლადეიარ – საზაფხულო მთა (ლენტეხი, დურაში), ს. დურაშისა და საყდარს ლე ითხი. კ. ბენდელიანი, 1978.

ლადეიარ (2) – საბალახო (ლენტეხი, მახაში, დურაშ – საყდარი), ს. მახაშში, ჩანს ლე. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ლადეიარ – სათიბი (ლენტეხი, კახურა), ლასკადურას ხეობაში, გოლდაშშია, ლე ჩანს. ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974.

ლადეიარ (2) – სათიბი (ყარიში, კახურა), მთა ლაბრაქისა და მთა შუის გამყოფი სათიბი. ლეი ჩანს. დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ. 1974.

ლადეშგა ლწრა – სათიბი (მესტია, ხალდე), ს. ჯალდეს სამხ-დასავლ. მდ. ჯალდეე ჭალს მარცხენა კალთა. „საცილობელი სათიბი“. ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ. 1971.

ლადეშგალ დბი საყდარ – ნეკლესიარი (ზესხო), ს. ზესხოში.

ლადეშგალწარ – სამოვარი (მესტია, ისკარი), სამოვარ ტყაბწრსა და სათიბ ტასლერს შორის. ლადეშგალწარ „სართმეველა“ (?). ფუჩე ფუჩეს ძე გერლიანი, 87 წ. 1969.

ლადეშგალ დბ – ყანები (ზესხო), ს. ზესხოში. საცილობელი ყოფილა.

ლადეხ ლწრა – სამოვრები (ცანა), ს. ცანას ჩრდ. მდ. ცხენისწყლის მარჯვნივ. ლეხ („დუცი“) არის.

ლადეხ ლწრაწ ნაკ – სამოვრები (ცანა), ს. ცანის ჩრდ. ცხენისწყლის მარჯვენა დავაკებაა.

ლადეწარ – სათიბ-სამოვრები (ლენტეხი, ხელედი), ხელედშია, ლე ჩანს. ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ. 1976.

ლადეზა დბ – ყანა (ლენტეხი, მამი), ს. მამშია, ღუბ მერეს ხოგანდახ. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978.

ლადიარ – სათიბები, ს. მუწვდის მთა, ლე ჩანს. გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ. 1978.

ლადიარ (2) – სათიბი (სასაში, მუწვდი), ს. სასაშის სათიბი მთა. ლეი იცის.

ლადიარი – სათიბი (ლენტეხი, მამი), ალპურ ზონაში, მამის ჩრდ. ლე ჩანს. ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ. 1978.

ლადიარ – სათიბი (ლენტეხი, ლევშერი), მთა ლევშერისა. ლე ხარობს. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.

ლადიარ – სათიბები (ჭველიერი), ჭველიერის მთაში. „ლეი“ იცის. იყოფა: ჟიბე და ჩუბე ლადიარ-ად. მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ. 1974.

ლადმი ლასფლატარ – სასაფლაო (ლადამი), ს. ლადამის შუაშია სოფლის სასაფლაო. გ. ი. ფალიანი, 38 წ. 1972.

ლადმი ტტიბ – ხევი (ლადამი), ლელეა წისქვილის წყლის ოდენაა. მოედინება სათიბ ირდულიდან (ლექუწ ლახუ-შია). გ. ი. ფალიანი, 38 წ. 1972.

ლადნუტარ (იხ. ლადწნუარ).

ლადობ – ბაღი (ფაყი), მიქელშერის დასახლებაშია, ფუტკარი ჰყოლიათ. ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ. 1974.

ლადობრწლი – სათიბი (წანაში), ს. წანაშშია, იფხალდის მხარეში, შემოკავებულია. ნ. გ. ასული ლიპარტელიანი, 27 წ. 1974.

ლადობულწლ – სამოვარი (კახურა), ს. კახურას ჩრდ-დასავლ. სამოვარ ლავარხვში. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974.

ლადობულწარ – ყანების (ლენტეხი, რცხმელური), ლაშხირის მარჯვენა სკები ჰყავდათო უწინ. ვ. ა. ლიპარტელიანი, 1976.

ლადოლიარ – სამოვარი (მესტია, ბაგვდანარი), ს. ბაგვდანარი, ზუნგუირის ქვემოთ, ფერდობი ადგილია, ბუჩქის მაგვარი ტყით. ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ. 1969.

ლადრა – ტყე, სამოვარი (მესტია, ჟაბეში), მდ. წანერგლას მარჯვენა სანაპიროზე, ღებით ყოფილა მდინარიდან წყალი გამოყვანილი სათიბებში. „სადარე“. ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.

ლადრალ – სამოვარი (მესტია, ეცერი), კლდე მურყუმერის ქვემოთ, ს. ეცერის ჩრდ-ით. ადრე სათიბიც იყო. ნაკარვებიცაა ფერმის. შეიძლება, მუშაობის დროს მღეროდნენო. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ. 1969.

ლადრალ (იხ. ლადრალწ ნაკ) (2) – სათიბ-სამოვარ-სახნავი (დაკარი, ეცერი), დგას ეკლესია 1970.

ლადრალწ ზაგარ – ქედი (მესტია, ხაიში), ზეგადი გადაჭიმული კვლთხი (1794,4) მწვერვალიდან ენგურამდე, ს. ტობარის პიდაპირ. მარცხენა

მხარეს ორმელეთის ხეობაა. განლაგებულია მასზე მწვერვალები კვლთხი – 1794,4, ქუანწმ თხუიმ – 1834,9, ღვცხნირ – 1568,2. სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ. 1970.

ლადრალაშ ზენ (იხ. **ლადრალაშ ნაკ** – ხაიში).

ლადრალაშ თარგლეხერ – საყდარი (მესტია, დაკარი), ლადრალაშ ზენისა და ჩუბე ნაკ-ს შუა, ლამაზ ნაძვნარში ვაკე ადგილია, სადაც აუგია გაუ დავას ძე ჭკადუას დაახლ. 80 წლის წინ. შიგ მრავალი ხატი და ხუცური წიგნებიც, მათ შორის ორი კარგად შემონახული. სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ. 1970.

ლადრალაშ ნაკ – ყანების, სათიბების (მესტია), ს. ხაიშის ჩრდ.-დასავლ. მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე ზემოთ, ლადრალაშ ზაგარის ქვემოთ. ტყეში ჩაფლული, შუაში ვაკე ადგილია, დგას სახლებიც ხის, არის სამხ.-აღმ. ლადრალაშ თარგლეხერ. ფართობით დაახლ. 5 ჰა. მსხალი, ვაშლი, ბალი, ტყემალი. ირგვლივ წიწვნარი ტყეა. სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ. 1970.

ლადრალაშ ნაკ (2) – სათიბ-სამოვარი (მთაში) (მესტია, ბარში ხაიში), მთა ბაჯ-ის სამხ.-აღმ. დგას კარვები, ვაკე ადგილია. „სამღერალი ვაკე“. ბაჯუ პირიბეს ძე გერლიანი, 27 წ. 1969.

ლადრალაშ ტუბი – ხეობა (მესტია, ხაიში), ლადრალიდან მოედინება წყალი, უერთდება მდ. ენგურს მარჯვენა მხრიდან. სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ. 1970.

ლადრალაშ ქუან – ხრამი (მესტია, ხაიში), ორმელეთის ტუბი-ის მარჯვენა მხარეზეა დიდი ხრამი, ჩამოსხლეტილი, კალთებზე წიწვნარია, ხრამი იწყება ლადრალაშ თხუმხენჩუ, აღწევს უორმელეთიშ ტუბის. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970.

ლადრაშ ლიც – ღელე (მესტია, თოთელეში), ს. თოთელეშის დასავლ. მოედინება წყალი ს. ლახამულას გავლით. დუშა შარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ. 1970.

ლალულაშ – ღელე (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერში.

ლალულაშ – სამოვარი (მესტია, ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის სამხ.-აღმ., დასახლების ზემოთ, ფერდობი. ტუბიბრას მარჯვენა მხარეზე. არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ. 1971.

ლალუნ – სამოვარი (მესტია, დოლი, ჰებუდი), ს. დოლის ზემოთ, გოზე ლაყურას ქვემოთ. შიშველია, ლანხურის ჩრდ., ლალუნაშ სუიკუს აკრავს აღმ. მხრიდან. ლალუნ „სახბორე“. ყვრემ

პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ. 1969.

ლალუნ – სამოვრები (მესტია), ს. ჰებუდის სამხ.-დასავლ., სათიბ ლაშქარის ქვემოთ. სახბორეა ამჟამად. ლალუნ (შრდ. ლალუნარი). ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ. 1969.

ლალუნტარი – სამოვარი (ლენტეხი, ჩოლური), ლატფარის საზღვარზე. ი. ნ. ჯამბურიძე, 55 წ. 1978.

ლალუნტარ – სამოვრები (ლენტეხი), ს. ჰველფის ჩრდ. მთაში. საჯოგეა ამჟამად. დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ. 1978.

ლალუნტარ – სამოვრები, ს. ლუჯის მთა გორვაშში. ალპური ზონაა.

ლალუნტარ (4) – სათიბი (ჩიხარეში, ნაცული), სამოვარი (ლუჯი, ჰველფი), ს. ნაცულში. ღუნ „ხბო“.

ლალუნტარ (იხ. **ლალუნტარ**) – სათიბები, ს. ჩიხარეშის უბან ახალშენში. ნამოსახლარებიცაა. ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981.

ლალუნტარ – სამოვარი (მაცხვარიში), ლჰლა ჭალაშ მარცხენა კალთაზე. სახბორე იქნებოდა. გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 . 1973.

ლალუნტარი – სამოვარი მთა, ს. ხაჩეშის საზაფხულო სამოვარი. რ. დ. ჩანქსელიანი, 27 წ. 1974.

ლალუნტარი – სამოვარი, მდ. მანანაურის მარჯვენა კალთაზე, სკორბაშის მთაზე. ი. დ. ლიპარტელიანი 73 წ. 1974.

ლალუნტარი – სამოვარი, მთა დაბიერშია. უფრო სახბორეა. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974.

ლალუნტარი (4) – სათიბები (ლაღამი), სამოვარი (მანანაური, კახურა, ხაჩეში). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ. 1972.

ლალუნტარი ზუგ – გორაკი (ლახთაგი), მესტიის სამხ.-დასავლ. სამანქანო გზის ქვემოთ. ტყემლნარი გორაკია. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ. 1972.

ლალუნტარილ – სათიბი (ლაღამი), დ. ს. გვარლიანი, 27 წ. 1972.

ლალუნტარ – სათიბ-სამოვრები (მესტია, ჟაბეში), მდ. ტუბიბერგლას მარცხენა კალთაზეა, ალპურ ზონაში მოვაკო ადგილია, სადგომები არაა, ჩანს, ადრე სახბორე იყო. „ანდაუ“ ბქვ.-ში „მწყემსი“ ბზ-ში (მლხ-ში) – „მგლდედ“. ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.

ლალუნტარი – სამოვარი (ლაჰილი), ს. ლაჰილშია, დასახლების ზემოთ. ზ. ს. პაკელიანი, 48 წ. 1973.

ლალუნტარილ – სამოვარი (მესტია, ჩაჟაში), მდ. ქვიშირის მარჯვენა მხარეზე, ფერმის ჩრდ-

დასავლ. ამჟამად განსაკუთრებით არაა გამოყენებული ხბოებისთვის, ძველად – კი. ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ. 1971.

ლადგრმწკ – სათიბები (მაცხვარიში), ლაჰლა ჭალაშ მარჯვენა კალთაზე, ვაკე ადგილია. გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 3 წ. 1973.

ლადამ – სოფელი (მესტია), დაბა მესტიაში შემავალი სოფელია აღმ-ით, დაახლ. 1,5 კმ-ია დაშორებული სეტიდან. დგას მაცხვარი საყდარ – ? კოშკი ცხოვრობენ: გვარლიანები, ბარლიანები, ხოჯელანები, ფალიანები, რატიანები, ხერგაიანები. გ. ი. ფალიანი, 38 წ. 1972.

ლადარ – სამოვრები (მესტია), ს. კიჩხელაშის სამხ., სათიბ ქონდურის თაგზე, ს. კიჩხელაშშიდან ფალედისკენა გზაზე. თოთელემის ჩრდ. (ყიბე ნენწელს ქალბაჰი – ეჩქუ ლადაე ხარ ჩიხენ, მატყუფილარ ლიხ, მეზი ვერ ლი). თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969.

ლადარ (2) – ყანა (მესტია, სვიფი – იხ. ლადარ), სამოვარი (კიჩხულდაში), ს. სტიფის ჩრდ.-აღმ., ენგურისკენ. შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ. 1969.

ლადარჭუნა – სათიბი (იფხი), ბალის ქედზეა, წყალი გადის ზოგზად, ღელე ჩამოუდის შუაში. (ლარჭუნ „კლავნილი“). გ. ე. ნანსყანი, 7 წ. 1973.

ლადუ – სამოვარი (მესტია, იხ. ლადუარ), ც. ცალდაშის დასახლ. ზემოთ, სამხ. ჭიჭიკო ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.

ლადუ ბულდამ – სამოვრები (მესტია, ლეჰა), სამანქანო გზის ქვემოთ, სამოვარ ნენჩარას ჩრდ. მოფერდო ადგილია, ხილნარიც. აქა-იქ ვაკე (ნაკვლდარ) ადგილებია. სკის ნადგომიო (ღობრე ნაგემ ლი). ვასილ თოსდანის ძე ცალანი, 44 წ. 1969.

ლადუასკაცარი – კლდე, ტყე (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერშია, გამოქვაბულიცაა. გ. ნ. ზურაბია-ნი, 46 წ. ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976.

ლადუაშ – სამოვარი (მესტია, ტვიბერი), სამოვარი თეთელის ქვემოთ. ლადუაშ „საჯიხვე“. მგკა ამაიხის ძე ქალდანი, 61 წ. 1969.

ლადუაშ კოჯ – კლდე (მესტია, ჟაბეში), მდ. ტუბერგლას მარცხენა კალთის კლდე, ალაგ-ალაგ საბალახოცაა, რომელსაც ეტანებიან ჯიხვები. ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 4 წ. 1971.

ლადუაშილარ – სამოვარი (ლენტეხი, ჩოლური), მთაშია, ღვამის სანადირო ადგილებია, კლდეებიცაა ახლო-მახლო. ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ. 1978.

ლადუაშილარ – კლდეები (მუწვდი), ს. მუწვდის ჩრდ-აღმ. ღუაშ „ჯიხვი“. გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ. 1978.

ლადულიაში ღარ – ღელე, სათიბი (მესტია, ხალდე), ს. ჯალდეს ჩრდ-აღმ., მდ. ჯალდე ჭალას მარჯვენა კალთა. პატარა წყალი მოედინება. ზურა აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ. 1971.

ლადულან – ყანა (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, ოდნავ დამრეცია. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973.

ლადუმელა – დასასვენებელი ადგილი მთის გზაზე (ნესგუნი), ფუშყერის მარცხენა და ნაწილობრივ მარჯვენა მხარეც. გზა მარცხენა მხარეზე ადის, ფოთლოვანი ტყეა. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

ლადუმელა – დასახლება, ს. ჩიხარეში შემავალი უბნების საერთო სახელწოდებაა. გადმოცემით: ღუმელი-დანო.

ლადუმელა (3) – სათიბი (მესტია, იელი), უბანი (ჩიხარეში), შესასვლელი (ნესგუნი), იელის დასახლების სამხ-დასავლ. შერეული ტყით. რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ. 1972.

ლადუმელი – სამოვარი (ლენტეხი, მამი), ს. მამის ჩრდ-აღმ. კირის სატეხი ყოფილა. ბ. გ. ბაბლუანი 73 წ. 1978.

ლადუმელ ზუკუ – გზა (ლენტეხი, მამი), ს. მამის ჩრდ-ით, სამოვრებისკენა. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978.

ლადუნარი – მთა (მესტია, ფარი). ვახტანგ ჟემუხას ძე ნარსავიძე, 1965.

ლადუნარ – სათიბი (ახალშენი), ს. ახალშენშია, ადრე სახბორე იყო, ხბოების სამოვარი მთელი სოფლისა. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974.

ლადუნარ – სამოვარ-სათიბი (ხერია, ჩუკული), ს. ხერიაში.

ლადუნარ (2) – სათიბ-სამოვარი (ლენტეხი, ჩუკული, ხერია), ს. ჩუკულის ერთ-ერთ უბანში, ლეკუმბასტში. სახბორე-სამოვარი. ზ. ს. გულბიანი, 22 წ. 1976.

ლადუნარი – ყანები, საბალახო (ჭველიერი), ქვემო ჭველიერშია, საბალახოცაა და სახნავებიც. ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ. 1974.

ლადუნარი – გზის მიდამოები, სამოვარი (მესტია), ს. ცალერიდან აღმ. მდ. მატლშისკენა გზა სახბორე; სამხ. კლდეა (ღუნარს ღმგენწუნელიხ). მიხეილ ზოსიმეს ძე გვარამიანი, 30 წ. 1969.

ლადუნარი – სამოვარი (მესტია), მდ. კასლედგრას ხეობის მარჯვენა კალთაზე, მთაში, მგჰარის

ჩრდ-დასავლ., გზის ჩასაკეცია, მიღმა ხბორე-
ბის სამოვარი. კარლო თეიმურაზის ძე
ჰყადუა, 35 წ. 1970.

ლალტნარი – სამოვარი, მდ. ჭალაშის მარჯვენა
კალთაზე, მთაა, მეგრელებს მოჰყავდათო.
ძველად ჰქონიათო სახბორედ. ა. ბ. გურჩიანი,
65 წ. 1973.

ლალტნარი (5) – ყანა (მესტია, იდლიანი), სამოვარი
(ზმ. წირმინდი, უსგირი, ცალერი), ოხ.
ლამჭიდანნი (გვალდერი), ს. იდლიანშია,
ტობაში ნაკის ჩრდ-აღმ., ნენგერილაშ (ყანა)
გაგრძელება, სამი მხრიდან წიწვნარია. ადრე
შეიძლება სახბორე იყო. ჩავარდნილი
ადგილია. გივი მოსეს ძე ჰყადუა, 43 წ. 1970.

ლალტნარი (იხ. ლამჭიდანნი – გვალდერი).

ლალტნარი ნაკ – სათიბი (მესტია, დავებერი), ს.
დავებერის სამხ. ენგურის მარცხენა კალთაზე,
ლატფარის გადასასვლელის ჩრდ. ვაკეა.
ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ. 1971.

ლალტნარი ღარარ – სამოვარი (მესტია, ზ. ვედი),
მთა ჯიქურსა და ყოლბაიას შორის. 3 მშრ.
ღარია. თიბავენ ზოგჯერ. არჩილ კოსდას ძე
ჰყადუა, 40 წ. 1969.

ლალტნარი ღარაშ ლიც – ღელე (ზ. ვედი),
საზაფხულო სამოვარი მთა გუანდრას მარცხ.
მხარეზე ჩამოუდის მდინარე, უერთდება მდ.
გვანდრაში წყარი-ს მარცხნიდან. ჭორომებია-
ნია და იცის ადიდება. შალვა ბაკუს ძე
გოგილავა, 34 წ. 1970.

ლალტნარი ღარ – სამოვარი, ღელე (ზ. ვედი),
სამოვარი მთა, რომელსაც სვანები „ლალტნარი
ღარს“ უწოდებენ, მოედინება წყალი, მდ.
გვანდრაში წყარის მარცხენა შენაკადი. მისი
სათავის ჩრდ.-დასავლ. მეგრ. სამოვარი ნაკა-ა.
შალვა ბაკუს ძე გოგილავა, 34 წ. 1970.

ლალტნაშ სტიკუტ – ქედი (მესტია, ლანხვრი), ს.
ლანხურიდან იწყება ჩრდ.(-აღმ.). არის ნაელე-
სიარი ჯგერა ლალტნაშ. „სახბორე გორა“.
აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ. 1969.

ლალტრანლი (იხ. ლალტრანლი) – სათიბი (ხეშვი-
ლი), ს. ხეშვილშია, ნასახლარია, არის
ნაკოშვარი – ლალტრანლიშ მურყუამ, ფერდო-
ბია, წყლები ამჟამად არაა. ლ. მ. ფილფანი, 74
წ. 1973.

ლალტრანლი – სამოვარი (ჰეშვილი), ჰეშვილშია.
ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ლალტრანლიშ მურყუამ – კოშკი (ხეშვილი), ს.
ხეშვილშია. სათიბ ლალტრანლი-ში, არის

ნასახლარებიც. ფერდობია, წყლები ამჟამად
არაა. მ. დ. ფილფანი, 87 წ. 1973.

ლალტშურა – ღელე (მესტია, ტვიბერი), მდ.
ქუანდარ-ის ზედა მარცხენა ტოტი, შენაკადი.
„საჯიხვეური“ (?). გიორგი სათგერის ძე
ქალდანი, 78 წ. 1969.

ლალტშელარე ტუბი – ხევი (მესტია, ზეგანი), ს.
ზეგანის სამხ-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა
შენაკადი. გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38
წ. 1971.

ლალტშელარ – სათიბი (მესტია, ზეგანი), ს.
ზეგანის სამხ-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა
კალთაზე. შიშველი ადგილია, მის ზემოთ
სანადირო ადგილებია. გუნტერ ილამაზის ძე
გულბანი, 38 წ. 1971.

ლალტში – სამოვარი (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერში.
ტყეშია. მოლივითთა, ადრე სახნავი ყოფილა.

ლალტარ – სამოვრები (მესტია, ცალდაში,
ჩვანიანი), მთა ზაგარისკენა გზის გაყოლებით
სამოვარი, სამოვარ ლაჭურიელის ზემოთ.
იცის ღვარი, ღარია. ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31
წ. 1971.

ლაყარა – სათიბი (მესტია, ლაბსყალდი), ს. ლაბსყა-
ლდის აღმ., სათიბ გეგილდ-ის აღმოსავლე-
თით. არის ტყეც; წიფელა, თხმელა, წიწვნარი
არაა. ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ. 1969.

ლაყარალდ – სათიბი (მესტია, ღეშდერი), ს.
ღეშდერის ჩრდ-დასავლ., სათიბ მოლარის
დასავლ. მოშორებით (ჩრდ-აღმ.) წიწვნარი ტყე
აკრავს – საყავრე ხეები. (ამჟამადაც ყავარს
ხდიან, ლაყარა ჯდგი ლი). ლევარსან ომანას ძე
ჩხვიმიანი, 58 წ. 1969.

ლაყარი (ტყე (გულიდა), ს. გულიდ-შია, წიწვნარია
უფრო. ყავარს ხდიან. თ. ბ. ქურასბედიანი, 30
წ. 1974.

ლაყარი ნაკ – საბალახო (ნანარი), ს.. ნანარშია,
საქონლის დროებითი სადგომი ნამძნარ
ტყეშია ვაკე. ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974.

ლაყარიშ – ტყე (ლასკადურა), ლასკადურას
ხეობაშია, წიწვნარიცაა. მ. გ. ლიპარტელიანი,
31 წ. 1974.

ლაყაროლ – სამოვარი (მესტია, დოლასვიფი),
მესტიისკენა სამანქანო გზის ქვემოთ, მდ.
დოლრას მარჯვენა მხარე. გრამიტონ
ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ. 1969.

ლაყარარ ნაკ – სათიბ-სამოვარი (მესტია, ზ. ვედი).
არჩილ კოსდას ძე ჰყადუა, 40 წ. 1969.

ლაყარ ტუბი – ღელე (გულიდა), ს. გულიდ-შია,

წყალი მოედინება, ირგვლივ წიწვნარია. ყავარს ხდიდნენ. თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ. 1974.

ლაყლა – გზა (მესტია), საცალფეხო გზა ტყე ზგის ჩრდ. ლახამულამდე, ტყიანია. მარილის მომტანნი ჩამოუძახებდნენ მშველელს ღემდერელებს, დასაძახებელი ადგილის. ღემდერისკენ. მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969.

ლაყლა (2) – ტყე, გორაკი (მესტია, ზაგარი), გზა (ფალედ-ღემდერი), სოფლის სამხ.-აღმ., სამოვარ ლექტურარის ჩრდ-დასავლ. ტყე და გორაკი, საიდანაც „ხოჩა ლჰერალ ლი“. ლაყლა „საძახებელი“. გაიანე კამუთის ასული ცინდელიანი, 50 წ. 1969.

ლაყლა ზაგარ – კლდე (უსგვირი), ჭალმს მარცხენა კალთაზე, გორაკია, ხმა მოისმის სოფლამდე. ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ. 1973.

ლაყლიაში (იხ. **ლაყლაში**).

ლაყლიაში ტუბრა – ღელე (მესტია, ჰადიში), ს. ჰადიშის დასავლეთით, ჰადიშერას მარჯვენა შენაკადი, ლაყლიაში-ის ტყე-სათიბებს ჩამოუდის. მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. 1971.

ლაყლარი ზენ – სამოვარი, ბუჩქნარი (მესტია, ხაიში), ნაკვლდსა და ნაკს (ყანებია) შუა. მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე. ვაკე ადგილია, ქვიანი, წიწვიანი ტყეცაა და ფოთლოვანი. საკმაოდ ლამაზი ადგილია. აღმ. მდ. ენგურის მარჯვენა პლატო, ფერდი, ჩრდ. ფოქშ ღარ და ლედრხელის (დერხულა) ფერდობი. ლაყლარი ზენ – ქვის ქვიჯები ყოფილა სვანური თოფების წამლის დასანაყად. სახელიც აქედანო. ნატაშა ემუხას ასული ჭკადუა, 44 წ. 1970.

ლაყლა ფაფლგდ – გორაკი (ხევრა), მთა თეკრაშ-შია, ბორცვია, დასაძახებელი ადგილია, მაჭუფინის ზემოთ. ფაფალ < ფარ-ფალ. ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ. 1973.

ლაყლაში – სათიბი, ტყე (მესტია, ჰადიში), ს. ჰადიშის დასავლ., ჰადიშერას მარჯვენა კალთაზე. ტყე – თხილნარ-არყნარი. ადრე ყანა იყო. სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ. 1971.

ლაყმედი – სათიბი, ტყე (ლემსია), ლემსიიდან ქამე ლახუში მიმავალ გზაზე. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ. 1972.

ლაყმედი კუთხ – გზა (ლემსია), ლემსიიდან ქამე ლახუში მიმავალ გზაზე, აღმართი ლაყმედის

ტყესთან. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ. 1972.

ლაყრღლდარ – ტყე (მესტია, ლაყერი), ს. მურშკელის ჩრდ-აღმ., ტყე გოგლანდარის შუაში. ვაკე, შიშველი ადგილია, სადაც საქონელი რჩება დამე. ლაყურა „საწოლი“. ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ. 1971.

ლაყრულა შუკუარ – გზათვასაყარი (დ. მესტია, ლალამი), ს. ლალამის ჩრდ. მესტია ჭალმს მარჯვენა მხარეზე, სამოვარ მთა ლექტუ ლახუში. დ. ს. გვარლიანი, 27 წ. 1972.

ლაყრულა – სათიბი (ლენტეხი, მახაში), ს. მახაშშია, მაღლობია და გადასახედი, საქონლის დასაზვერავე ? რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ლაყრუნა – სამოვარი, ტყე (ნესგუნი), ფუშკერის მარცხენა მხარეზე. ფიჭვნარცაა, ფოთლოვანიც. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

ლაყრუნა ლიცილ – წყარო (ხეშვილი), ს. ხეშვილის სამხ. სამოვარ შიხარშია. ყავარის გამოსახდელი, ტოპონიმი არ ჩანს ლაყრუნა ფორმით. მ. დ. ფილფანი, 87 წ. 1973.

ლაყრულა (იხ. **ლაყრღლდარ**).

ლაყსგუნი – სამოვარი, ტყე (მესტია, ეცერი), მდ. ჯენის აღმ., სამოვარ მგშკდნის ჩრდ., წიფლნარი ტყით. ლაყსგუნი „სასროლი“. (ოხყუსგუნი როქ „ესროლია“). აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ. 1969.

ლაყსგუნი – სათიბე (მესტია, ზ. კალა), სოფლის აღმ., სათიბეა. გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ. 1969.

ლაყსგუნი ლალდარ – სამოვარი (ეცერი), აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ. 1969.

ლაყულილარ – სამოვარი (მელე), ს. მელეს ჩრდ. მთა ჟიბე ლახუში. მაღლობზეა, გადასაძახებელი.

ლაყუმბერ – სათიბი (მესტია, სვიფი – ეცერი), ს. ეცერშია, მდ. დავშარის მარცხენა მხარეზე. ხეობიდან ამალღებულობა, ზემოთ შიშველია (ტუბიხენჟი ლჰუტიბანალ ლი, ჟიქაქა შიშელ ლი). აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ. 1969.

ლაყენსგალარ – სათიბი (მესტია, ქართვანი), სამანქანო გზის ზემოთ, გორა ლაფტლამ ზაგარის ჩრდ. დავაკებულობა, ადრე მწყემსების სარიკტაფელარი ყოფილა. ყენსგ „რიკი“. გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ. 1969.

ლაყენა – გზა (მესტია), ირინე მელიქიშვილი, 1961.

ლაყერჩაშ შუკუ (იხ. ყარჩათეშ შუკუ).

ლაყრა – ტყე (მუწვდი), ს. მუწვდის ჩრდ-აღმ. ნამდნარ-წიფლნარია, ყავარს ხდიან. ყარ ყავარი. გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ. 1978.

ლაყრა ზაგარ – სათიბები, ტყე, ზეგანი (ხეშკილი), ს. ხეშკილისა და იელის საზღვარი, წიწვნარია, საყავრე ხეები ბლომდაა. მ. დ. ფილფანი, 87 წ. 1973.

ლაყრა ლენზარ – ტყე (ლანჩვალი), მესტია ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიათი, 33 წ.

ლაყრალ – სათიბი (სასაში), ს. სასაშის მთისკენ. ნამდნარიცაა.

ლაყარი ლენეზურა – წიწვნარი (ლენტეხი, რცხმელური), მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939.

ლაყარ – სახნავი (გულიდა), ს. გულიდაშია, აღმ. წიწვნარშია სახნავი, ყავარს ამჟამადაც ხდიან. თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ. 1974.

ლაყარეულ – ტყე (ლასკადარი), დაბიერის მთის შესასვლელში, შერეული ტყეა. მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ. 1974.

ლაყებუდნ – ტყე (მესტია, ჟამუში), ს. ჟამუშის სამხ., მულხურას მარცხენა კალთის შერეული ტყე. ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიათი, 40 წ. 1971.

ლაყებურა – ყანა (მესტია, ტვებიში), ს. ტუბიში-ში, სასაფლაო გზის ქვემოთ, ლაყურს მოსდევს სამხ. ადგილი ცუდი დასამუშავებელიაო, ცუდი სათოხნი. ადგილის თავისებურების გამო (?). მაშა სარდიონის ასული არღვლიანი, 57 წ. 1969.

ლაყებულა ნაკ – ტყე (მესტია, სოლი), ს. სოლის ჩრდ. ტყიანი ვაკე ადგილია. თუ რატომ ჰქვია, ამჟამად არ ახსოვთ. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972.

ლაყებულდ – სამოვარი (ლენტეხი, ტვიბერი), ს. ტუბის მთის ზონაში. ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ. 1978.

ლაყებური ტობ – ტბა, სამოვრები (ჭველიერი), ს. ქვედა ჭველიერის საზაფხულო სამოვარ მთაში, ცხენისწყლის მარცხენა მხარეში. ფავრის ინდიკოს ძე მუკბანიათი, 27 წ. 1974.

ლაყეიდაში – სახნავი (ლენტეხი, წიფლაკაკია), მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939.

ლაყეიდაში (2) – წყარო, ყანა (ლენტეხი, წიფლაკაკია), მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939.

ლაყელ შუკუ – გზა (ლენტეხი, მახაში), მახაშია, გზის გასაყარი. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ლაყერ – სახნავი (მესტია, ტვებიში), ს. ტუბიშის ბოლოს, სახნავ იდგანაშ-ს ქვემოთ, სასაფლაო გზის მარცხენა მხარე. ყურ „ნეზვი“ (დედალი ღორი) ? მაშა სარდიონის ასული არღვლიანი, 57 წ. 1969.

ლაყილ – შუკუარ – სამოვარი (ნაცული), ს. ნაცულში. გზების გასაყარ-შესაყარი.

ლაყილ შუკუ – სათიბები-სამოვარი (ჟახუნდერი, სასაში), ს. ჟახუნდერში, გზაჯვარედინი.

ლაყილ შუკუ – სამოვარი, ს. სასაშის მთაში, გზათა გასაყარი (ჟახუნდერისკენ, ლეკოსან-დისკენა).

ლაყერი – საცხოვრისი (მესტია, ფარი), ზაგრიშის ქედის ჩრდ-დასავლ., ცხოვრობს 1 ოჯახი, ხოსრარის აღმ. შედის ს. ფარში. ადრე მცხოვრებთა რაოდენობა მეტი ყოფილა 8 ოჯახი, მაგრამ მეწყერს ჩაუტანია. 197 წ. აპრილში. მიშა რაჟდენის ძე ცალანი, 28 წ. 1969.

ლაყერიანარ – სათიბები (მესტია, თავრარი), ს. თავრარის ჩრდ-აღმ. ფარილდის ტყის ზემოთ. საქონელს უყვარს წოლა – სერივითაა, სანიაგო და საჩრდილო. უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ. 1969.

ლაყერილდშ – სათიბი (მესტია, ნაკი), ნაკრას მარცხენა კალთაზე, სათიბ ლახულდარის ჩრდ-დასავლ. მხარე, ვაკე ადგილია, მოედინება წყალიც, სადაც ჩაღობავენ (ჩუ აკლავიხ), რომ საქონელი არ შევიდეს სათიბებშიო, იქაა მარტო ჩასაკეტი საქონლისთვის (ეჩეკა გარ ლი ჩუ ლაკლი – ლაყორა). ლაყერილდშ (<– ლაყორილდშ ?). ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ. 1969.

ლაყერიშ შუკუ – გზა (მესტია, ლაყერი), ს. ლაყერის ქვემოთაა, ფარისკენაც, ლეშდერისკენაც და სხვა დასახლებულ პუნქტებთან. დამაკავშირებელი გზა. სვიმონ აზნაგეთის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ. 1969.

ლაყესგრდ – სამოვარი (სიდიანარი), ს. სიდიანარის აღმ., ტყე გუჰლისა და ჰარეტს შუა. ყუჰსგ მცენარეა, იჭმევა. ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ. 1973.

ლაყეზალდშ – ტყე (მესტია, ხალდე), მდ. ჰალდე ჭალაშ მარცხენა კალთაზე, არყნარი ტყით, ს. ჰალდედან დაახლ. 2 კმ. ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ. 1971.

ლაყანცური – საკულტო (იელი), ენგურის

- მარცხენა კალთაზეა, გზა მთა ლეშნიერისკენ. იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.
- ლაშა[ჭ] არდან** (2) – ტყე, კლდე (ლენტეხი, ბულეში), მდ. ჩოლმურას მარცხენა კალთაზეა. ცუდი სასიარულოა. ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ. 1974.
- ლაშალტელ** – ტყე-სადოვარი (მელე), ს. მელეში. მთის გზაზე.
- ლაშამბულა** – სახნავი (გულიდა), ს. გულიდ-შია – აღმ. შამხნარი ადგილია. თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ. 1974.
- ლაშამბულარიში ი გოლამ ქაშან** – ბილიკი (გულიდა), ს. გულიდ-შია. ჩრდ-აღმ. ლაშამბულარიდან გოლამში მიმავალი ბილიკი. თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ. 1974.
- ლაშაქარდან** – სადოვარი, ბულეშის მთა – სადოვარი. ჟ. ა. მუკვანიანი, 41 წ. 1978.
- ლაშგალზრ** – სადოვარი (მესტია, ტვიბერი – ლეხგარა), მთა ლაშერას ესაზღვრება სამხ.-აღმ. კარგი სადოვარია. „საწველები“ (?). ლოლა მგკას ასული ქალდანი, 24 წ. 1969.
- ლაშგრი ნაჭაღუ** – გზა, ღელე (მესტია, ცალდაში), ს. ცალდაშის ჩდ., მულხურას მარჯვენა კალთის ფართო ღელეა, სადაც მოსულა ოსთა ჯარიო, სამტროდ, ხალხი წაუყვანიათ. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.
- ლაშგრობაშ კარაჭ** – (მესტია, ლეწფერი), ს. ლეწფერიშ ტუბლისგა, ს. ლეწფერიდან დაახლ. 2 კმ. ტყეში ყოფილა კარავი, სადაც სოფელმა თავი შეაფარაო 1924 წელს ჯარს (რომელიც ამყარებდა ჩვენს წყობილებას, გასაბჭოების დროს). დაიმორჩილეს შემდეგ. იასონ სოზარის ძე სუბელიანი, 60 წ. 1970.
- ლაშდა** – შურო (ლენტეხი, შგედი), ს. შგედშია, ლეხერგადან ჩამოსყრელი შურო. ქ. მ. გაბიანი, 49 წ. 1976.
- ლაშდა ღობი** – ტყე (ლენტეხი, შგედი), ს. შგედშია, ტყეშია ჭრილი, სხვაგან გზა არაა. ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976.
- ლაშდბენიარ** – სადოვარი (მესტია, ბაგვდანარი), ს. გულში, სადოვარ ლალდღარს აღმოსავლ. გორას იქით, დაქანებული, ფერდობი ადგილი. შიშველი ადგილია, ალპური ზონის. მათი ახსნით: ლაშდბენი (– ლეშდბ) საქონლის გადასავარდნ ადგილს უწოდებენ – ქადკაფან. ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ. 1969.
- ლაშდილუ შუკუარ** – გზა (ლემუკვი), ს. ლემუკვიდან (სამხ.). ჩამოსასვლელი გზა საყდარ ჯგერაგამდე. ახლა სამარხილო გზაა. შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ. 1973.
- ლაშდღუიარ** – სასაფლაო (მესტია, დიზი), ს. დგისი სამხ-აღმ. გორაკია, მოვაკებული, გამოყენებულია სოფლის სასაფლაოდ. იესებ სუმას ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970.
- ლაშდღუიარ სუიფ** – სასაფლაო (მესტია, ფხოტრერი), ს. ფხოტრერის დასავლ. გორაზე არის სასაფლაო ს. ბარშელეხისა (ბარშ), ამჟამად ფხოტრერს ეკუთვნის. „სასაფლაო“. ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ. 1969.
- ლაშდღუარუ** – ყანა (მესტია, იელი), ასკარდის უბანშია, არ იციან, რატომ დაერქვა კარტოფილს არ ინახვენ, არც სასაფლაოს კვალი ჩანს. რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ. 1972.
- ლაშედოლ** – სათიბი (მესტია, ფარი), მდ. ლალქტერი ჭალა-ს მარცხენა კალთაზე, სადოვარ ნანჭუბარის ჩრდ-დასავლ. ვერხვნარი ადგილია (ჟი ახქუციე, ეჯღამ ჟი ანდრი). იურა გურმაჩის ძე რეხესიძე, 24 წ. 1969.
- ლაშთხაშურა** – ღელე (ბავარი), მდ. ლაშხირის მარჯვენა შენაკადი. მოედინება ბაჭალაშ-ის მთიდან. თხილნარია და თხმელნარი მეტწილად, იქვეა სათიბები ლაშთხაშ. თ. ი. აფაქიძე, 54 წ. 1974.
- ლაშთხაშურა ღელა** – ღელე (ლენტეხი, ქვ. ბავარი), ს. ქვედა ბავარში, ლაშთხაშიდან მოედინება. ლაშხირის მარჯვენა შენაკადი. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ. კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ. 1976.
- ლაშთხერილ** – ტყე (მესტია, ქვ. ლუპა), ს. ჩ. ლგჰას ჩრდ. სამანქანო გზის ზემოთ, ტყე ჩაჭტარის აღმ. მუხნარ-ნაძვნარი. ხის ჩამოსაყრელია – შურო. შდუხორ „მეგრე მეგემ ქორაშიაქ“. სილევან იშმაგის ძე დადემქელიანი, 54 წ. 1969.
- ლაშთხორღლარ** – სადოვრები (ლენტეხი, სასაში), სასაშის სამხ. ნაძვნარია, თხილნარ-წიფლნარი. იყოფა ლეჟაშ და ლექაშაშ, გაყოფილია ტყით. მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974.
- ლაშთხაშ** – სათიბები (ლენტეხი, ქვ. ბავარი), ს. ქვედა ბავარში, თხილნარია. შ. ი. ბენდელიანი, კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ. 1976.
- ლაშთხურ** – სოფელი (ლენტეხი), ს. ლენტეხში შემავალი სოფელი, სამანქანო გზის ქვემოთ, ოდნავ დამრეცი ვაკე რელიეფით. სამხუბი ჯაჯვანების ერთია, სამხუბი იყოფა: ბექაღლა – ჯაჯვანების, გუგეიშა – ჯაჯვანების; ჯაულაშა – ჯაჯვანების, გამიშა – ჯაჯვანების; ნატრომა და დუთუშა – უდესიანების; ილდანაშა –

ილდანების სამხუბი. ვახტანგ გრამიტონის ძე
ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ლაშთხუერილ – ყანა (ფაყი), ს. ხარაშშია, ტყეშია,
თხილნარია უფრო. ამჟამად სასაფლაოს
მაგვარი არაა. დამრეცი. შდის „თხილი“. ე. ს.
გვიდიანი, 24 წ. 1974.

ლაშთხუერ – საძოვარი (მუწვდი), ს. მუწვდის
ჩრდ-აღმ. ტყე შერეული. გ. დ. ხაბულიანი, 36
წ. 1978.

ლაშკდამირლ (იხ. **ლაშკდამირლა შუკუტ**).

ლაშკდამირლა შუკუტ – გზა (ლენტეხი, საყდარი), ს.
საყდარში, ლაშკდამირ ყოფილა ყანის თავზეო.
მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ. 1978.

ლაშკედლაშ – საძოვარი (მესტია), ირინე
მელიქიშვილი, 1961.

ლაშკედლარ (იხ. **ლაშკედლაშ**).

ლაშკეროლდამ – სათიბი, ს. გულიდაშია, ჩრდ.
ნაკლებად, ადრა (იელი) ბლომადაა. თ. ბ.
ქურასბედიანი, 30 წ. 1974.

ლაშკეროლდამ (2) – სახნავი (ლენტეხი, კახურა),
სათიბი (გულიდა), ლასკადურას აუზში; მთა
გოლდამის დასაწყისი შკერი აქა-იქ არის. დ. ა.
ლიპარტელიანი, 37 წ. 1974.

ლაშკიდამი ზუგ (იხ. **ლაშკიდამი ზუგ**).

ლაშმინა წიგ – შესასვენებელი, მთა ბეკო ლახულ-
ისკენა გზაზე დგას დიდი წიფელა (ტყეში),
სადაც ისვენებენ ბეკო ნემსადე. მ. ლ. ნემსადე, 40
წ. 1974.

ლაშმინა წიგ (2) – შესასვენებელი (ახალშენი), მთა
მურყვამისკენა გზაზე. წიფელა დგას, იქ
ამვლელ-ჩამომვლელი ისვენებს. წამოსვლისას
პატარა ქვას იღებდნენ, თავზე შემოივლიდნენ
და იტყოდნენ: მიშგვი მაფეშ ამეჩუტ ემსედ. მ.
ლ. ნემსადე, 40 წ. 1974.

ლაშმინოლ – შესასვენებელი (ლენტეხი, ჩუკული),
ჩუკულიდან დადიაშისკენა გზაზე. პატარა
ვაკობი. ნ. დ. გულბანი, 26 წ. 1976.

ლაშნა ქჷანარ – გზა (მესტია, ბოგრეში), ს.
ბოგრეშის აღმ., სამანქანო გზაა მდ. ენგურის
მარჯვენა მხარეზე, გზა ლაშნა-მდე. კატო
მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ. 1971.

ლაშომ – შესასვენებელი (ლენტეხი, წიფლაკაკია),
ს. წიფლაკაკიაში. ყანებისკენა გზაზე შესასვე-
ნებელი ადგილი. მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ.
1976.

ლაშომ ბაჩარ – დასასვენებელი (ლენტეხი), ს.
მაზაშიდან მთისკენა გზაზე დევს დიდი ქვბი,
ისვენებენ. მ. შ. ლიპარტელიანი, 29 წ. 1976.

ლაშომ ბაჩარ (2) – შესასვენებელი ადგილი
(ლენტეხი, ხოფური), ხოფურის მთისკენა
გზაზე, დევს ქვბი. ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ.
1976.

ლაშომ სუიკ – გორაკის (ლენტეხი, რცხმელური),
რცხმელურში, ლაშხირის მარჯვენა
დასასასვენებელი ადგილია. ე. ა. ტვილიდანი,
1976.

ლაშპატილ – ყანა (მესტია, ზ. ლეჰა), ს. ჟ. ლეჰას
ყანა სპუარის ჩდდ. ხილნარია ირგვლივ,
ითესება სიმინდი, ხორბალი. სიმონ თოსდანის
ძე ცალანი, 57 წ. 1969.

ლაშუკუტ – სახნავი (მესტია, ნაშთქოლი), ს.
ნაშთქოლ-ის ჩრდ.-აღმ. ქამე ლარამდე.
ლაშუკუტ „საგზაო“. დანიშნულების მიხედვით.
ქიშვარდი იოსების ძე წერედიანი, 49 წ. 1969.

ლაშყოდარალ – (ქველიერი), ქველიერში. მრავალ
ადგილას წყლები მოედინება. ამჟამად არავინ
რეცხავსო. უწინ შეიძლება სამრეცხაო იყო. მ.
ე. ლიპარტელიანი, 80 წ. 1974.

ლაშყუდიშ (2) – ტყე, საძოვრები (იენაში), ღელე
(სოლი), ს. იენაშის ჩრდ-აღმ. ტიბგლდერის
მარცხენა კალთაზე. კლდიანია. ი. გ.
ფარჯიანი, 49 წ. 1973.

ლაშყუდიშ (2) – ღელე (მესტია, სოლი), ტყე,
საძოვარი (იენაში), ს. სოლის ჩრდ-დასავლ.
მოედინებება, წისქვილის წყლისოდენა. ახლო-
მახლო სახნავ-სათესი არაა. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ.
1972.

ლაშყუდიშში ტუბი – ხევი (სოლი), სოლის ჩრდ-
დასავლ.

ლაშყუდიშში – ყანები (მესტია, ზეგანი), ს. ზეგანის
ლექუტ უბანის ქვემო ყანები, მოებინება წყალი.
დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ. 1971.

ლაშყუდირლშ – წყ. (მესტია, ჟაბეში), ს. ჟაბეშის
ჩრდ. მხრისკენ, მდინარე წანრგლას მარჯვენა
მხარეზე. მოედინება წყალი, რომელსაც
სარეცხად იყენებენ. სარეცხი ადგილი. ჭიჭიკო
ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.

ლაშშგილიარ – სათიბები (მუწვდი), ს. მუწვდის
ჩრდ-დასავლ. შიშგილი ჩანს. არ ჭამენ. გ. დ.
ხაბულიანი, 36 წ. 1978.

ლაშხალდ – სათიბები (მესტია, ლამხერი), მდ.
ხუთრიზი ჭალას მარცხენა კალთაზე, სამანქანო
გზის ზემოთ. ქვემო მხარე წიწვნარია, ირგვ-
ლივ, „ნეცინ მეგემ ხაგ“, ზემო მხარეში ხილნა-
რია. ლაშხალდშ (<– ლა-აშხალ – ?). მახამეთ
პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ. 1969.

ლაშხალაშ (იხ. **ლაშხალა**).

ლაშხირ – მდინარე (ლენტეხი), ცხენის წყლის სვანური სახელწოდება. სახელმძღვანელო ცნობიერებაში, მდინარის სახელი წარმოიქმნება იმ სოფლის მიხედვით, რომლიც უახლოესია. ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ. 1976.

ლაშხირ (5) – მდინარე (ლენტეხი, ნაღომარი, ხოფური, ლესემა, ცხუმელირი, ხელედი – იხ. კელედულა), ნაღომარში (ს. რცხ.) ცხენის წყლის 4 სახის სახელი ჩავიწერე: ლაშხირი // ლაშხური, ცხენის წყალი // ცხენის წყალი. I – II – ლაშხ-იდან, III – ცწნ-იდან, IV – ცწნის გადაზრანებაა. ე. ა. ტვილიძე, 1976.

ლაშხირ (იხ. **კელედულა**) – მდინარე, მდ. ხელედურა, 1: 100000-ზე ხელედულითაა აღნიშნული. ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ. 1974.

ლაშხირ (იხ. **კელედურა** – ლესემა, ცხუმელირი, ხელედი).

ლაშხირი ბოგ – ხიდი (ლენტეხი, ხოფური), მდ. ლაშხირზე (ცხენის წყალზე), სამანქანო ჯაჭვის ხიდი. ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ. 1976.

ლაშხირე (იხ. **ლაშხლერ**).

ლაშხრაშ – ყანა (ლენტეხი), ს. მახაშვი. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ლაშხრაშ (2) – უბანი (ჩიხარეში), ყანა (მახაში), ს. ჩიხარეშის ერთ-ერთი დასახლებული ნაწილი. ცხოვრობენ: დონღუანები, ჯინჭარაძეები, გასვიანები, ნიჭარაძეები. აბრამ ვასილის ძე ჯანხოთელი, 70 წ.

ლაშხტიარე ღარ (იხ. **ლაშხტიარ**).

ლაშხტიარ – ღელე (მესტია, ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალთაზე, ტყიანი – შერეული. თხილნარიცაა. ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ. 1971.

ლაშხურ (იხ. ცწნი ლიც).

ლაშხაშ ღარ – ღარი (მესტია, ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 32 წ. 1973.

ლაშგლდან – გზათგასაყარი (მესტია, ლახუშდი), საზაფხულო მთა ლახუშდლდშია, გზათა გასაყარი, სადაც საქონელს ითვლიან. გიორგი ანდრიაშ ძე ფირცხელანი, 65 წ. 1972.

ლაშგრბათილ – წყარო (მესტია, შგედი), ს. შგედიდან მთა შგენაშისაკენა გზაზე დასასვენებელი ადგილია, მოედინება ცივი წყალი. ცივი წყლით შარბათს აკეთებენ. შუშანა ოთარის ასული იოსელიანი, 50 წ. 1970.

ლაშრილი – სათიბი (ნესგუნი), ს. ლენჯერის ჩრდ-

დასავლ. ფუშყერის მარჯვენა მხარეზე, ალპურ ზონაში. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

ლაშრმ – სათიბები (ლენტეხი), ჩუკულის მთაში. ნ. დ. გულბანი, 26 წ. 1976.

ლაშრმ – სათიბ-სადოვარი (ლუჯი, ჩუკული), ს. ლუჯში, იყო ნაეკლესიარი, ვისი სახელობის იყო, არ ახსოვთ.

ლაშრში სგიმარ (იხ. **სგიმარ** – ? ლუჯი, ჩუკული).

ლაშტამ ბაჩ – გზა (ჭველიერი), ს. ჭველიერში. სამანქანო გზის გაკეთებამდე დიდი ქვა იდო, სადაც ისვენებდნენ. მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ. 1974.

ლაშტამ ჟაჭტარ – შესასვლელი (ლენტეხი, მამი), მამიდან მთისკენა გზაზე, ჟაჭტ დღეს არაა. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978.

ლაშტამ წიფ – შესასვენებელი (მუწვდი), ს. მუწვდიდან მთა ლაყარისკენა გზაზე. დგას წიფელა. მ. დ. ხაბულიანი, 36 წ. 1978.

ლაშტამრლ – სადოვარი (ლენტეხი, ლევშერი), ლევშერიდან მთისკენა გზაზე, ვაკე ადგილია. ლაშტამ „დასასვენებელი“. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.

ლაშტმინრლ – სათიბ-სადოვარი (ლენტეხი, ჩუკული), ჩუკულის მთაში, უწინ სახნავ-სათესი ყოფილა. ნ. დ. გულბანი, 26 წ. 1976.

ლაშტარდალ – ბილიკი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ენგურის ხეობის მარცხენა კალთაზეა, გზა ლჰსიპას გასაყარი, ბილიკი მონადირეთათვის. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ლაჩაჟ – სადოვარი (კახურა) ლასკადურას აუზში, მარცხ. მხარეზე. საერთო სადოვარია (მარტო ცხენებისთვის არა). ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახურე, 1974.

ლაჩაჟ ნაკ – სადოვარი (რცხმელური), ლაშხურის მარჯვ., მთა ლამანაშურის გაყოლებით. ცხენების საბალახოა. ვ. ა. ლიპარტელიანი, 1976.

ლაჩაჟ ღელა – ღელე (კახურა) ლასკადურას აუზში, მარცხ. შენაკადი, ლაჩაჟთან ჩამოედინება. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახურე, 1974.

ლაჩაჟარ – ტყე (ბავარი) ს. ბავარში, ვაკე ადგილია, საჯოგე ყოფილა ადრე. ამჟამად ნარგავებია. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., ვ. ს. ჩანესელიანი, 44 წ., 1976.

ლაჩარხში ტუბი – ხევი (ლახამულა), ენგურის მარცხ. შენაკადი (პატარა), შგედის აღმ. ნაწილში (შგედიშ ქაზე ძგიდით). წისქვილის

საკმარისი ღელეა. (ჩაზ „პატარა მარხილი“).
*კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ.,
 მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაჩარხში – სათიბი (ლახამულა) ენგურის მარცხ.
 კალთაზე, ლაჩარხში ტუბის მარჯვ. მხარე-
 ზე. სამარხილო გზაა (ჩაზ „პატარა მარხი-
 ლი“). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ.,
 მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაჩარხში ტუბი (იხ. **ლაჩარხაში ტუბი**) – ხევი, მდ.
 ენგურის მარცხ. პატარა შენაკადი. მოვაკო და
 ოდნავ დაქანებული, ხის ჩამოსაზიდია
 ლაჩარხა – ლაჩარხაშუ. ლაცხურიაშ გორგის
 აღმოსავლეთით. *იმეგ სორთმანის ძე დადუშ-
 ქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი,
 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლაჩაქრლ – უბანი (სასაში) ს. სასაში.

ლაჩერხაშ – სამოვარი (ლამფალაში) ს. ლამფალაში.
ჩერხა. რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.

ლაჩვში ტუბი (იხ. **ლაჩვში**)

ლაჩო – ნაყანარი (ბაბილი) მდ. ჩოლმურას მარჯვ.,
 ყოფილი ყანა . წყლის პირი. *ნ. ბ. ქურასბე-
 დიანი, 33 წ., 1974.*

ლაჩრეხ – სამოვარი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის აღმ.
 მთაში.

ლაჩუთ ლაჩრე – სათიბი (მელე) ს. მელეში, ჩანს.
 ჩუთ, შეიძლება იქიდან?

ლაჩხკენარ – სათიბი (ლებურცხილა), ს. ლებურ-
 ცხილაშია, დამრევი, სათიბი, კუაკუაშ კოჯა-
 რის ძირში, დასავლეთით სოფლისა. დათვის
 შესაშინებელი მოწყობილობა იყო, მისი სახე-
 ლიც შერჩენილა. *ჯუმბერ რადიონის ძე დავი-
 თიანი, 18 წ., მოსწავლე, ხაიშის ს.ს., მესტიის
 რ-ნი, 1979 წ. ნოემბერი.*

ლაჩხნალდ – კლდე (ფარი – ვ. ნარსავიძე)

ლაჩხტელი (იხ. **ლაჩხტელოშ**)

ლაჩხტელოშ – სამოვარი (ლემსია), ქმე ლახვშია,
 ვაკე ადგილია, კენჭნარია. *შადურ ადილარის
 ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლაჩხტი – სამოვარი, სათიბი (ეცერი) მთა ზაცის
 აღმ., ბეჩოსკენ, საბალახო ადგილია კენჭნარი.
 „საკენჭე“ ? *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ.,
 პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლაჩხტრლ – ტყე (მურყმელი) ს. მურყმელის სამხ.-
 აღმ., გორა ლენკუტერის ჩრდ. ფერდობი არყნა-
 რი ტყით. კენჭნარია, კლდიდან ცვივა კენჭები.
*ნაპო დავითის ძე კაკურიშვილი, 26 წ.,
 პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლაჩხტერლდაშ – სათიბ-სამოვარი (დავბერი) ს.

დავბერის სამხ., ენგურის მარცხ. კალთაზე,
 კენჭნარი არაა, ვაკე. *ნოდარ პლატონის ძე
 მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. დავბერი,
 მესტიის*

რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლაჩლდაშ – ყანა (მარგვიში), ს. მარგვიშია.
ლაჩტალ.

ლაჩალი (იხ. **ლაჩარილ**)

ლაჩაქურა კოჯ – კლდე (მუწვდი) ს. მუწვდის ჩრდ.-
 აღმ., ცხენები გადმოცვენილანო. ტყიანია.
გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

ლაჩაქერი – სამოვრები (დურაში) ს. დურაშის
 ჩრდილოეთით. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

ლაჩარილ – ტყე, სამოვრები (ჟამუში) ს. ჟამუშის
 სამხ., მულხურას მარცხ. კალთაზე. ჟამუშის
 ხიდთანაა მარცხ. მხარეზე მდინარისა. შუაზე
 გადის სამარხილო გზა. მგზავრნი ამ ადგილზე
 (პატარა ვაკე) ცხენებს უნაგირებს უსწორებენ.
*გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს.,
 მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ.
 სექტემბერი.*

ლაჩარღლ – ტყე (მ ურყმელი) ს. მურყმელის სამხ.-
 დასავლ., მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე,
 არყნარი, დამრევი რელიეფით. *ნუცა ანტონის
 ას. ნიჟარაძე, 62 წ., პენს., უშგულის ს.ს.,
 მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.*

ლაჩა ღარი ლიც – რუ (წანაში) ს. წანაში,
 შემოყვანილი ლაჩა ღარ-იდან. *ნ. გ. ლიპარტე-
 ლიანი, 27 წ., 1974.*

ლაჩერთინა – გზა (ლატ. ს.ს.) ლაჭლა ჭალაშ
 მარცხ. მხარეზე, გადის სამარხილო გზა. *გურამ
 გუას ძე გირგვლიანი, 35 წ., ისტორიკოსი,
 ლატალის ს.ს., 1973.*

ლაჩრპარ – ყანები (მელე) ს. მელეში, მოფერდო.
 ლიჩრპე „მოიკოჭლებს“, „გვერდულად
 სიარული“. შდრ. *ჩეპ/ ჩუტე (?).*

ლაჩტალ – ნამეწყრალი (ბეჩო) ს. დოლს ჩრდ.-
 დასავლეთით. *ყვრემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ.,
 მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
 სექტემბერი.*

ლაჩტალ ღარ – ღელე (ქვ. ვედი) ჩვ. ვედში, სგიმიშ
 ღარის დასაწყისი. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა,
 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ.
 ოქტომბერი.*

ლაჩტალ ღარ (2) (იხ. **ლაშდა ღარ**)

ლაჩტლეშიარ – სათიბ-სამოვარი (ზარდლაში), ს.
 ზარდლაშის მთა ლეცლაშშია. ჩანს ბალახი
 ჩუქმლა. ჩუქმლა „ბალახია, ჩიჩულას მაგვარი“.

შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ლაჩტარო – ყანა (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ., გგგზარის ქვემოთ. ლი ჩუარე „გაწმენდა რაიმესაგან ყანის, სათიბის“. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლაჩტაშ – ხევი (მურყმელი) ს. მურყმელის სამხ.-დასავლ., ენგურის მარცხ. მხარეზე, მოედინება წყალი. „ირმის ღელე“ (?). *ნუცა ანტონის ას. ნიჟარაძე, 62 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.*

ლაცაგ – სათიბი (ჩაჟაში) ს. უშგულის აღმ., გადასასვლელ ზაგარის გაგრძელება დასავლეთით. ეკლიანი ბალახია. „საეკლე“. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახ., ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლაცაგ ლარე – სათიბი (ნაცული) ს. ნაცულში.

ლაცაგელდამ – სამოვარი (ჭველიერი). ეკლნარი სამოვარია მთაში, ცხენისწყლის მარცხნივ. *ფ. ი. მუკვანიანი, 27 წ., 1974.*

ლაცადამ – ხევი (ბავარი), ჯუდარის დასახლებაშია ღელე, დასახლებას ჩამოუდის აღმ. მხრიდან. *ე. ჟ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.*

ლაცადამი ღელა – ღელე (ჯუდარი) მდ. მანანაურის მარჯვ. შენაკადი. სამოვრებია. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.*

ლაცადამი შუკუ – გზა (ჯუდარი) ჯუდარის დასახლებაშია, გადის სამანქანო გზა. *ე. ჟ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.*

ლაცალდ – მოედანი (ჰებუდი), ს. ჰებუდშია, ცენტრში. დგას ივ(ლწ) და ეკლესია მაცხტარ, სადაც კოლმეურნეობის ჩამოყალიბებამდე საკულტო დღეებში იმართებოდა შეჯიბრებები. ლაცალდ „სატოლე“. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლაცალდამ ლაშთხტიარ – სასაფლაო (ჰებუდი), ს. ჰებუდშია, სასაფლაო ლაცალდ-ში (სოფლის მოედანთან). *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლაცამ ნაკ – სამოვარი(ლევშერი) ლევშერის სამხრ., იელნარია, ვაკე ადგილი. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

ლაცაგ – სათიბი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის ჩრდ.-დასავლ., მულხურას მარჯვ. კალთაზე, სამოვარ მაბეშის დასავლეთით. ცაგ იცის (ეკლებიანი ბალახია).

ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ლაცაგ – სათიბ-სამოვარი (ლემსია-კაერი). ს. ლემსიას სათბ-სამოვარი მთა. ხაჭრშას სამოვრის დასავლ. ფერდობია. საკმაოდ ეკლნარი ადგილიცაა, ხოლა ხარისხიშ ჭემ ხმთქვა. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., მოსამსახურე, მესტია, 1972. IX.*

ლაცაგ – სამოვარი მთა – (ეცერი) ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ., საზაფხულო სად. მთა ლალგნარ-ის ჩრდ.-აღმ.-ით. ბალახში ეკლნარი ურევია (ცაგარ ხეჩდახ ცხეკს ი ლწდიარალს). *ილარიონი კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლაცაგ (4) – სამოვარი (მაგარდელი, ეც. ს.ს.), სათიბ-სამოვარი (ლემსია-კაერი), სათიბი (ჟაბეში) ღელე ჭილწარს ქვემოთ, მთაში. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.*

ლაცგინარ – სამოვარი (ფარი) მდ. ლემდრგლას მარცხ. კალთაზე, სამოვარ მუნჭყუტარის ძირში. დაქანებული ადგილი, ბლომადაა ცაგარ (ლწგვი შუკუ დემეგ ლი). ცაგ „ეკალი“. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 54 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლაცგა ტუბ – ხევი (ჩაჟაში) ს. უშგულის აღმ., მდ. ქვიშირის მარჯვ. შენაკადი. მოედინება სათიბ-სამოვარ ლაცაგიდან. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლაცგაშ – ტყე (მურყმელი) ს. მურყმელის სამხ.-დასავლ., ენგურის მარცხ. არყნარი ტყით, დამრეცი. ბილიკებიცაა. ცაგ „ეკალი“. *ნუცა ანტონის ას. ნიჟარაძე, 62 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.*

ლაცკური – სამოვარი, ტყე (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, ღელე ლაჩარხშიშ ტუბსა და სად. ლებგერა-ს შორის. ტყიანია, წიფლნარ-წიწვნარი. ლაცკური <* ლაცხეკური (ნწცხკუტარ ხმთქუტახ ლებგერაჟი, ნწცხკუტარი ლწრმი შედილდარ ათხელდ ხარხ). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაცლაჟ ლახუ – სათბი (ლუჯი) ს. ლუჯის მთა უჟალში. საცილობელი ყოფილა ლუჯისა და მებეგის მცხოვრებლებისა.

ლაცრიშ ლწკმოლ (იხ. ჩუბე ლაცერ – ლაბსყალდი)

ლაფუშ – სათიბ-სამოვარი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის მთაში.

ლაფეკ ღარ – სამოვარი ტყე (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ჰადიშგრას მარჯვ. კალთაზე. ხშირი ტყის გამო შეიძლება დარქმეოდა. შერეული ტყეა, უფრო მეტად ფიჭვი და ფოთლოვანი. *იასონ მურზას ძე კორძია, 75 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლაფეკური – სახნავი (გულიდა), ს. გულიდაშია. *მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.*

ლაფეტენი – სამოვარი (ბაგვდანარი) ს. ბაგვდანარიდან ს. გულამდე მიმავალ გზაზე. მარცხენა მხრიდან ჩამოუდის მეშხე ლიც (შავი წყალი), მარჯვენა მხრიდან გულა ჭალა (გულის მდინარე). ს. ბაგვდანარიდან დაახლ. 1,5 კმ. სწორი ადგილია, ფოთლოვანი მცენარეებით. წმინდა ადგილია. ლალცხატ „აკრძალული“. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ლაფეტი – გზა (ლახამულა), ჩვ. ლახმელ-ის ხიდისკენა გზაზე არის საკულტო ადგილი. მიმავალი ამ გზით **ჩუბე შეედ**-ისკენ ტოტის ნატებს (ცხეტს) დებს, კარგი სურვილების მოგონებით (ცხირი – ჩხირი). *გელა ფუთუს ძე კეკუაძე, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაფეტი (2) – ტყე (ფარი) ეკლესია კაძშის ჩრდ. გაგრძელება, სამარხილო გზაა, წიწვნარი ტყით, არყნართაც, ბუკნარიც. მდ. ლემდრგ-ლას მარჯვ. კალთა. *დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 33 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლაფეტილ – გზა (ხევრა). მთისკენ მიმავალი გზა. *ვ. მ. ჭკადუა, 1973.*

ლაფეტიშ ზაგარ – ქედი (ტობარი). მდ. ენგურის მარჯვენა კალთის ციცაბოკალთებიანი ქედი (ზაგარ), ცხი ლაშზერ ლაფეტის თავზე. მოედინება ქედის ორივე მხრიდან წყლები. ჩრდ. – წიწვნარი, აღმ.-დასავლ. – ლეჩქერ. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ლაფეუმ – ტყე (ლასკადარი) მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე. რეხილნარში ტყეა, შიგ პატარა **სახნავი** – ლაფეუმში მოლ ? *მ. დ. გუგუაძე, 24 წ., 1974.*

ლაფეუმ (2) – წყრო (სასაში) ს. სასაში, ბინული

წყაროა და მას ჰქვია, რეხილნარში. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ლაფეუმში მოლ – სახნავი (ლასკადარი) ტყე ლაფეუმში, რეხილნარშია. *მ. დ. გუგუაძე, 24 წ., 1974.*

ლაფეტადიარ – სამოვარი (ჭველიერი) მთის ალპურ ზონაში, ჩავარდნილი, ქვაბის მაგვარი. ცხუად „ქვაბი“. *ფ. ი. მუკვანიანი, 27 წ., 1974.*

ლაფეტადი კოჯ – კლდე (ტვიბი) ს. ტვიბში, ცხამრიელის მარცხნივ. *ჩ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ლაფეტაშ – სამოვრები (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერში. ლაფეტაშ „გადაკეტილი“ (ჩხუბის დროს). *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკვანიანი, 45 წ., 1976.*

ლაფე ნაკ – სამოვარი (ჩაქაში) მ. დ. ქვიშირის მარჯვ. მხარეზე, ს. ჩაქაშის აღმ.-ით. ეკლნარია. „საეკლნარო ვაკე“. *ილია ერმალოს ძე ნიჭარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლაფელეტარ – ბილიკი (ქამუში). ს. ქამუშის სამხ. მიმავალი მოკლე სამიმოსვლო ბილიკი ცენტრალური გზისკენ. ლაფელეტარ „ბილიკი“, „საცალფეხო გზა“. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ., სექტემბერი.*

ლაფელადაშ – საცხოვრისი (ტვიბი), ს. ტვიბის ერთ-ერთი უბანი, მდ. მეხრას მარცხ. მხარე, დავაკებაზე. *ბულუა „ზღვა“. ჩ. გ. ზურაბიანი, 49 წ., 1978.*

ლაწალდ – ტყე (ქართვანი) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სათიბ ლატობას აღმ., თოფრე ლაკუანა სუიკუს ქვემოთ. წვრილი ხეებია შერეული, არის ნასახლარი. საშემეც არის ის ადგილი. „წალდ(?)“ – არ ემახიან, წალდი სვანურად (ბქვ.) ნაწ ნსოლ. *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ლაწანა – სამოვარი (იხ. **ქართვლდ** – ქვალდერი)

ლაწანა (2) – კლდე, ტყე (ქვ. ლუჰა), მდ. ენგურის მარცხ. კალთა, ტყე დირშარის თავზე, უიციხილდაშ გორგის დასაწყისამდე. ადრე სათიბი ადგილებიც ჰქონია (ლაწარეჟი ჯდგილი, ლაწმაღ ლემარ ჯუტინალდ ყაფელ-დარქა). *იშმაგ სორთმანის ძე დადაშქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლაწანკრინაშლიშ ნაკ – სათიბ-სახნავი (დაკარი) დავარ მოსახლეობის სამხ.-დასავლ. ტყე

ლენფერის გაგრძელება სამხ. ვაკე ადგილია, გამოყენებულია სახნავ-სათესად, შიგაც ტყეა წიწვიანი და ირგვლივაც. დავარ-იდან სამხ.-დასავლ. ≈ 800 მ. *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.*

ლაწაქ-ლწფშუდა – ტყეა, შურო (მესტია). აერო-პორტის ჩრდ.-აღმ. ხეების ჩამოსაზიდი შურო. გადმოცემით: მთიდან ჩამოუშვებდნენ შრატს, რომ ამოსვლა არ დასჭირვებოდათ (?). თუ: ლაწაქ-ლწფშუდა < ლაწაფხ-ლწფშუდა ? *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 75 წ., ს. ლეხთავი, 1972.*

ლაწირხ – სათიბი, ტყე (დავბერი) ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. წაფხ ჯდგი ლი და მარხილს თივის ჩამოტანისას ეჩხენ-ამხენ წირხნალს ხოდსაგუხ, რომ არ ჩამოქანდეს მარხილი. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლაწლანდშ – წყარო (ნაღომარი) მერის ხიდიდან ახლოს, სამანქანო გზაზე (?). *ე. ა. ტვილიძანი, 1976.*

ლაწობრლარ – საძოვრები (მახაში) ს. მახაშში, ტყე-ფერდობები. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ლაწოლა ქვანარ – საძოვარი (შტვილი), შტვილის მთაშია, ქვანარ ხარ. *აწვალ „(თივის, ჩალის) ზვინი“. ო. დ. ხაბულაიანი, 48 წ., 1978.*

ლაწომბა – საკულტო (ნასოფლ. ჯუხლანი) ნასოფლარ ჯუხლანის სამხ.-აღმ., სახნავ სგებრიარის აღმ. ხილნარ-თხილნარი ადგილი. მიწა ეკლესიის იყო, ლეცხატ ლი. თხილის მცენარის ფოთლებზე თაფლისმაგვარი წვენი იცისო. აქედან **ლაწომბა** > ლაწომბა „საწუნწი“ (?). *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., მოსამსახურე, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაწომბა (2) – დასაბლებული უბანი (ნაკი). ნაკრას მარცხ. მხარის დასაბლებული უბანი, ცხოვრობს 6 ოჯახი ქალდანებისა და სუბელიანებისა. მოედინება პატარა მლაშე წყლები (ჩილარ ხარ), რომელსაც საქონელი ეტანება და წუწნის (იწოქ მ. ბე). *ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაწომბაშ ტუბირა – ღელე (ნაკი), სათიბ თევკერიდან მოედინება საცხოვრის ლაწომბის გავლით. მდ. ნაკრას მარცხ. შენაკადი. *ბითე*

ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლაწონა ქტანარ – საძოვარი (დურაში), მთის ზონაშია, მაღლობზე. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

ლაწრექულ – საძოვარი (შკედი) ს. შკედის მთაში. წერექო იცის. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლაწრექუ(ო) ლარ – სათიბი (მახაში) ს. მახაშში. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ლაწრექუთალ – სათიბ-საძოვარი (მამი) მამის ჩრდილოეთით. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*

ლაწუნდარა – ტყე (ნაგომარი). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ლაწუნდარა (2) – კლდე (ნაგომარი). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ლაწფაშ – ყანები (ჭველიერი) ს. ჭველიერში, მდ. ლაშხურის მარცხ. *მხარეზე. მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ლაწობარ – წყარო (მელე) ს. მელეში, პატარა წყაროა. ლიწრზე „მოწრუპვა“, „сосать“. *წოვ – წობ.*

ლაწუდიარ – ტყე (შკედი), ს. შკედშია. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლაწუდიარე შუკუ – გზა (შკედი) ს. შკედში, სამრახილო გზა. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლაწურემილ – სანადირო კლდე (სპარდიში) (აწურემი „ცრის“ – „ქვის საცვენი ადგილი“). *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., მოსამსახურე, ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972 წ.*

ლაწურემილ (2) – სათიბი (ნესგუნი) ფუშყვერის მარჯვ. კალთაზე, დაფერდებულია საშუალოდ. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლაწურიმილ – სანადირო ადგილი (იხ. **ლაწვრემილ** – ი. მელიქიშვილი)

ლაწუსულდ – სათიბები (ნასახლ. სგობულდი), ნასახლარ სგობულდშია, ლეჟნ სგობულდში. ტყეა გადამწვარი, მის ქვემოთ. *მ. ჯ. კვანჭკიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.*

ლაწვრდალ – სათიბი (სასაში) ს. სასაშში, ფერდობი.

ლაწვრდალარ – სათიბები (ლუჯი) ს. ლუჯში, ფერდობი.

ლაწვრველი ლამწარია – საყდარი (უშხვანარი)

ლაწვრწენა – კლდე (იელი) ენგურის მარცხ. კალთაზე, მაშრი ღწრშია. წვრილ-წვრილი წყლები მოედინება. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972. VII.*

ლაწესდალარ – სათიბი (ნესგუნი) ფუშევრის მარცხ. მხარეზე, ლაჭამის გვერდით. მოედინება მჟავე წყალი, სადაც იწვსდებ ლიცს. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლაწესდალარი სგიმ – ვეძა (ნესგუნი) ფუშევრის მარცხ. მხარეზე, ლაჭამის გვერდით. სათიბ ლაწესდალარ-ში. მჟავე წყალს იწვსდებ „წრუპავენ, წოვენ“. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლაჭაგუთარ – სამოვარი (მამი) მამის ჩრდ.-აღმოსავლეთით. *ი. ნ. ჯამბურაძე, 59 წ., 1978.*

ლაჭანგუ – სათიბ-სახნავი (სვიფი) ს. ჭელირის ჩრდ.-აღმ., მდ. დაჭმარის მარცხენა მხარეზე, სათიბ ლაყუმბერის სამხ. ადრე ჭაგუ-ს (ჭლაკვი) თესდნენო. სა-ჭლაკვი (შდრ. სოხ – ჭაგუ – „ჭლაკვი“). *აკაკი სორეხის ძვე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლაჭიბდალარ – სამოვარი (ტვიბერ-ლეზგარა), სამოვარ ლეცხუალდს ესაზღვრება სამხ.-აღმ მხრიდან. საქონლის გზა არაა ორი ადგილის გარდა. „ჩასამწყვდევები“. *ლოლა მგვას ას. ქალდანი, 24 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლაჭგური – კლდე (ლეზგარა), სამოვარ ხედშს დასავლ. ფერდი. კლდიანი. ჭაგუ (?). *გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლაჭვენიალე თხუბი – გორა (ჩაჟაში), მდ. ქვიშირის სამოვრების თავი. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., 1971.*

ლაჭმა ლაფაუ (იხ. **ჩუბე ლაფაუ** – მელე)

ლაჭმინდ – სათიბი, ყანა (ლემსია), ს. ლემსიაშია, უბან ეჩხენტაფში. ადრე საკულტო ადგილი ყოფილა (ლალცხაწ). *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლაჭონიარ – გზა (კახურა) ს. კახურიდან გოლდაშის მთისკენ, მიხვეულ-მოხვეული გზა. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახურე, 1974.*

ლაჭონიარ (2) – სათიბები (ლექსირი) მდ. ცხენისწყლის მარჯვ. მხარეზე. ლაჭონიარ ხარ. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ლაჭრანგალ – სამოვარი (ახალშენი) ს. ჩიხარეში, ახალშენის მხარეში, თხოფელიერი შუკვ-ს ქვემოთ. *ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.*

ლაჭურიელი – სათიბი (ცალდაში), ს. ცალდაშია, სამხ. დასახლების ზემოთ. შემოკავებულია. *ჭიჭიკო ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენსიონერი, ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლაჭურ ნაკ – სამოვარი (დავბერი) ს. დავბერის სამხ., ენგურის მარცხ. კალთაზე. ვაკე ადგილია. ჭაფურ „მთის სამყურა ბალახი“. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლაჭმდუტარი ნაკ – სამოვარი (ლახირი) ს. ლახირის ჩრდ., ეკლესია მწლიძნის ჩრდ.-აღმ. პატარა ვაკე ადგილია, გვერდებზე ფერდობები. სალოცავი იყო. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლაჭშაშ ღარ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-აღმოსავლეთით, ჰადიშრას მარცხ. კალთაზე. მეჩხრად არყნარი ქვემო მხარეში, ზემოთ ალპური ზონაა, მოედინება წყალი. *გულადი სოფრომის ძე ავალიანი, 39 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლაჭხალდ – სამოვრები (ცხუმალდი) ს. ცხუმალდის დასავლ., ტყიანიცაა. იყოფა ხომა და ხორვა ლჭხალდ-ეზად. ფერმებისაა. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ლაჭხალდ თხუმ – მწვერვალი (ცხუმალდი) მთა ლაჭხალდის თავზე. კლდიანი. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ლაჭრნარ – გზა (კვანჭიანარი) ს. კვანჭიანარის სამხ.-აღმ., ზიგზაგა გზები. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლაჭტდილ – სათიბ-სახნავი (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის დასავლ., სათიბ დინოლშს აკრავს აღმ.-დან. მენაკ ჯდგი ლი. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაჭტენილარ – ბილიკი – გზა (ლახთაგი). ლახთაგიდან ლექუშ ლახუში მიმავალი ზიგზაგა გზა. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1972.*

ლაჭტენილარ – გზა, სამოვრების თავი (ჩაჟაში) მდ. ქვიშირის მარჯვ. მხარეზე, ბილიკი დაკლავნილი და სამოვრებით. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1071 წ. ივლისი.*

ლაჭტენილარ – გზები (მურშკელი) ს. მურშკელის

ზემოთ, საცალფეხო ზიგზაგა გზა ტყეში მთისკენ ლაჭლად შუკვიდან. *ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლაჭტენილწარ (4) – გზა (მურყმელი) ს. მურყმელის სამხ.-დასავლ., მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე. ბილიკი მოსახვევებით. მთა გორტაშისკენ. *ნუცა ანტონის ას. ნიჟარაძე, 62 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.*

ლახამ – მდინარე, მდ. ჭუბრულას მარჯვ. შენაკადი, მოედინება საზაფხულო სამ. მთა თენგიზიშ ნაკრავის კალთებიდან. აქვს წიწვნარი კალთები, ს. ლახამს ჰყოფს ორ ნაწილად – ჟიბე ლახამ და ჩუბე ლახამ. მოზრდილი მდინარეა. *ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ., კოლმეურნე, ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ლახამ (2) – სოფელი (ჭუბ. ს.ს.). ჭუბერის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი, მდებარეობს მდ. ჭუბრულას (ნენსკრას) მარჯვენა მხარეზე, სამანქანო გზის ზემოთ, ს. ლეწვერსა და ს. ლუხუ-ს შორის. პირველი სოფელი ჭუბერის ს.ს.-ში. შუაში მოედინება მდ. ლახამი, მდ. ჭუბრულას მარჯვ. შენაკადი. არის ოთხწლადი, სათიბ-სამოვრები, ბაღ-ვენახებით. იყოფა: ჟიბე ლახამ, ჩუბე ლახამ და ტუბად. ზღვის დ. ≈ 820 მ. გადმოცემით: პირველი მოსახლე თემუყუ და მისი ძმები (ვიბლიანები) ტყიან დავაკებულ ადგილას დასახლებულან. ყოფილან გარეული ღორები და აქედან **ლახამ** „საღორე“. *ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ., კოლმეურნე, ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ლახამწარ – საბალახო (ჭველიერი) ლაშხურის მარცხ. მხარეზე, ადრე იხვნებოდა. ღორების სამყოფი იყო. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ლახამირი ღალა – ღელე (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ლახერწარ – ტყე (სოლი) ს. სოფლის დასავლ., ჟორჟლწნ-შია, ფოთლოვანი ტყეა. ადრე სახერხი ყოფილა. მის ზემოთ წიწვნარი ტყეა. იქიდან ჩამოსულ მორებს აქ ხერხავდნენო. *რ. ა. ხაფთან: ი, 52 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ლახილ – ყანა (საყდარი) ს. საყდარში, ხილნარცა გვერდობზე. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ლახილ (2) – უბანი (სასაში), ს. სასაშის ერთ-ერთი დასახლებული უბანი. ადრე ხილნარი ყოფილა.

ლახირ – სოფელი (მლხ. ს.ს.), მულახის ერთ-ერთი დასახლებული სოფელი. მდებარეობს მდ. კერაშის მარჯვენა მხარეზე, ს. ჟამუშის ჩრდ.-ით. დგას 15 კარგად შენახული კოშკი, 3 – ნაკოშკარი. იყოფა უბნებად ბანდურწლ – აღმ. მოსახლეობა და ლექუწ ლაზგწლ – დასავლ. უბანი სოფლისა. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლახმური ბაჩ – ქვა (ფარი – ვ. ნარსავიძე)

ლახმწ ტუბი – ხევი (მესტია), მესტია ჭალწას მარცხ. შენაკადი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლეხთავი, 1972. VIII.*

ლახმწ(შ) ლეხკარ – კლდე, (ლეწვერი) ს. ლეწვერის ტყის თავზე დასავლეთით. ირგვლივ წიწვნარი ტყეა, შუაში რამდენიმე შიშველი, ჩამოფხეკილი კლდეა მთაში, სადაც ბინადრობს ჰერსკნები. *იანსონ სოზარის ძე სუბელიანი, 60 წ., ტყისმცველი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.9.70 წ.*

ლახმწ ტუბი – ხევი (ლახამი), მდ. ლახამ-ის ხეობა, იწყება სოფელს ზემოთ. მდინარის ორივე კალთა დამრეცია და ტყიანი – დასაწყისი შერეული, ზემოთ წიწვნარი. *ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ., კოლმეურნე, ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ლახმირალ – სამოვარი (ჟახუნდერი) ს. ჟახუნდერში, მდ. ლაშხურის მარცხნივ.

ლახმგლ – სოფელი (მსტ. რ.), იყოფა ჟაბე და ჩვაბედ.

ლახნისგ – გზა (მახაში), ს. მახაშშია, სამარხილო გზა. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ლახნისგარ – გზა (ლუჯი), ს. ლუჯიდან მთა გორვამისკენა გზაზე შესასვნიელი ადგილი.

ლახორგა – სამოვარი (ტვიბერი) ლაჭუმდინალსა და ლექუწარს შუა, მექლანაშიდან ჩამოყრილი მორები იხერგება ამ ადგილზე. *ბორის ბესარიონის ძე ქალდანი, 43 წ., ეკონომისტი, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლახორგოლ (იხ. ლახორგა)

ლახორგაშ ბაჩ – ლოდი (ტვიბერი). ლახორგასთან

დიდი, სახლისოდენა ქვაა. *ბორის ბესარიონის ძე ქალდანი*, 43 წ., *გვონომისტი*, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლახორკალ – გზა (ფალედი). სათიბ-სამოვარ ლასგურაშიდან ფერდობით გზა ჩრდ.-აღმ. სამოვარ ლალცმარამდე. ბილიკებია ცუდი გასავლელი, ლახორკალ. ფალედის ჩრდ.(აღმ.). ლა-ხორკ-ალ (შდრ. *ხორკლიანი*). *მამურზა ივანე სძე ჩხვიმიანი*, 69 წ., *პენს.*, *ფარის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლახრატალ ლუმტრ – ტყე (ლემზაგორი) ს. ლემზაგორში, წიწვნარ ტყეში ხის ჭურჭელს აკეთებდნენ. საზიაროა ს. ხერასთან. ლიხრატი „გამოყვანა-გამოქარგვა“.

ლახრერ – სახნავი (ლანტელი) ს. ლანტელის დასავლ., ყანა ყარბეგშნის აკრავს აღმ.-დან სათიბებამდე – მარმანიმდე. „ხეხილიანი“, „სახილნარი(?)“. მრავლადაა პანტა ვაშლი, მსხალი. *კოწია ბექეზას ძე პაკელიანი*, 72 წ., *პენს.*, *ეგრის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ლახრი ლარალ – სათიბები (ჭოლაშ-ლახირი) ს. ჭოლაშსა და ს. ლახირს შორის, ნაწილი ჭოლაშისაა. ჭოლაშელები ამ სახელით იცნობენ ამ სათიბებს. *სოფრომა საბას ძე გუჯგუიანი*, 62 წ., *პენს.*, ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ლახრიელ – ყანები (ლახირი) ს. ლახირის დასახლების ჩრდ.-დასავლ. ყანები.

ლახრიელი შუკუ – გზა (ლახორი), ჩხელში შუკუის გაგრძელება სოფლად. ჩამოდის ს. ლახირში. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი*, 99 წ., *პენს.*, *მულახის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ლახროჭალ – ხრიოკი (ლახირი) ს. ლახირის ჩრდ.-აღმ. წერაშის ორვით კალთაზე. საშეშე ადგილია, შეშის დასაგროვებელი. საზამთროდ დაგროვებული შეშის ადგილი (ჰინკარის სინონიმია). *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი*, 29 წ., *მოსამსახ.*, *მულახის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ლახრანე ნაშყადტ – გზა (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ., გზა კუადლშისკენ. გზაა და ქვემოთ გადასავარდნი კლდეებიც. ლახირის სოფლებსაც სამრახილო გზა აქეთკენ აქვთ. „ლახირელების ნავარდნი“. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი*, 83 წ., *პენს.*, *მულახის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ლახსნისგარ – გზა (სასაში). ს. სასაშიდან მთაში მიმავალი გზა (შუა გზა).

ლახულდ – მთა, სათიბი (ყარიში), მთა შუი-სა და მთა ლაბრაჰის გამყოფზეა, პატარა მთაა. *დ. ი. ლიპარტელიანი*, 33 წ., 1974.

ლახულდ – საზაფხულო სამოვარი მთა (ლექესირი), შუი-ს ქედზეა, საკარვეა, სათიბებიცაა. *ჯ. რ. მეშველიანი*, 1974.

ლახულდ – საზაფხულო სამოვარი მთა (ჰებუდი) ს. ჰებუდის ჩრდ., სათიბ ფუთა ლახულდის ჩრდ.-დასავლ. კარვები არა დგას. პატარა მთაა. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი*, 36 წ., *პედაგოგი*, *ეგრის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლახულდ – სამოვარი მთა (თავრარი) ს. თავრარის ჩრდ., სამოვარ ცხეკმდას ჩრდ. ყუას სამხ.-დასავლ. დგას კარავი. ალპურ ზონაშია. *უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი*, 38 წ., *ნაკის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლახულდ (5) – სამოვარი (ხევრა), ჯელღრას მარჯვ. მხარეზეა პატარა მთა (კარვები არაა). *ვ. მ. ჭკადუა*, 30 წ., *ლახაბულას ს.ს.*, 1973.

ლახულდარ – სათიბი (ნაკი) ნაკრას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ტელეფდარის დასავლ. ტყეცაა და ალაგ-ალაგ სათიბები. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი*, 58 წ., *პედაგოგი*, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლახულდარ – სამოვარი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, ლაშხირის მარცხ., ლუყურყურის სამოვრების გვერდით. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი*, 25 წ., 1974.

ლახულდარ (3) (იხ. **ზისხ** – ტვიბი)

ლახუმდ – სოფელი (ლატ. ს.ს.), შედის ლატალის სასოფლო საბჭოში, მდ. ენგურსა და მულ-ხურას შორის, ენგურის მარჯვენა მხარეზე. ხილნარი და ლამაზი ადგილია. ცხოვრობენ: ფირცხელანარ, ჩანგელანარ, ასუმბანარ, ნიკ-ლოზინანარ, კვანჭინანარ. (?) ლახუმდ < ლახუმდ (სტუმარ-მასპინდ. დაკავშირებით). *ტანია გიორგის ას. ფირცხელანი*, 23 წ., *სტუდენტი*, ს. ლახუმდი, მესტიის რ-ნი, 1972. IX.

ლახჯარალ – სათიბები (ნასახლ. სგობული), ნასახლარ სგობულ-შია. დასახლებებიდან სამხ.-ით, მთის დასაწყისში. *მ. ჯ. კვანჭიანი*, 62 წ., ს. *იენაში*, 1973.

ლახა მოლარ – სათიბები (მუწვდი) ს. მუწვდის ჩრდ.-დასავლეთით. *გ. დ. ხაბულიანი*, 36 წ., 1978.

ლახაგ – სამოვარი მთა (ქვ. ვედი) მდ. გერდაშერას

დასაწყისისაკენ, კლდე მიუასა და კლდე კვეტს შორის. ალპური ზონაა, ნეცინ ჭენჭ წვა, ჩუბავ-ლეშგერვანა ხარ. ლახნე < ხვამცა (მეგრ.)? უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენსიონერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ლახეკ – გზა (წვირმი). გზა გადის სოფ. ფეხიდან თელისაკენ. სწორედ ამ გზაზე ენგურის მარჯვენა მხარეს მდებარეობს ეს ადგილი. ძალიან კლდიანი ადგილია და არაიშვიათად ზევიდან ჩამოდის ქვა და ღორღი. ზამთარში საშიშია, ზვავების ჩამოსვლის შემთხვევა ხშირია. „ლიხეკე“ ნიშნავს ქვების ცვენას, „ლახეკ“ – იმ ადგილს, სადაც ქვები ცვივა. ადგილი შედის სოფ. წვირმის ტერიტორიაში. ჩაწერილია თსუ სტუდენტ ასლან კორძაიას მიერ, 1965 წ. 30 აგვისტო.

ლახერხალ – სახერხი (მესტია), მესტიაშია, შკედის მხარეში, მულხურას მარცხნივ. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.

ლახორა ტუიბ – ხევი (ცალდაში), მწვერვალ თეთნულდის ძირთანაა, სანადირო ადგილებია. კლდიდან თუ რამე ჩამოვარდება, იმ ღელეში იყრის თავსო. ჰადიშის მხარეზეა. პავლე ბითეს ძე ზურებანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ლახულ – სამოვარი (მუწვდი) ს. მუწვდის დასავლ., პატარა საზაფხულო მთაა. გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

ლახუ – სათიბ-სამოვარი მთა (მესტია) დაბა მესტიის ჩრდ.-დასავლ, ალპურ და სუბალპურ ზონაში. იყოფა ორ ნაწილად: **ლექუ ლახუ** და **ლეჟ ლახუ**. დგას რამდენიმე კარავი კერძო მოსახლეობისა და ფერმისაგ. არის სათიბებიც. დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამს., ს. ლალამი, 1972 წ. VIII.

ლახუ (2) – უბანი (ტობარი), ტყე (ნაკი), მდებარეობს მდ. ჭუბრულასა და მდ. ორმელეთის შესართავთან. ნახევარკუნძულოვითაა, დავაკებული, სახნავ-სამოვრებით, ბალ-ვენახებით, ცხოვრობს 7 ოჯახი. ზღვის დონიდან დაახლ. 710,1 მ. იყოფა: ჟიბე ნაკ, ჩუბე ლუხუ, ჟაბე ლუხუ, ჟოროჟ ლუხუ. ადრე საზამთრო (ლაბნაკი) სადგომი ყოფილა, უფრო დაბალი და თბილი – ლუფხ-იდანო. ხაიშის ს.ს., ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, I.XI. 70

ლახუთემ შუკუარ – გზა (გვალდერი). სოფლის დასავლეთის მხრიდან სამხ.-ის მთებისკენა

გზა. „მთისკენა გზები“. ემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლახუმალ – სამოვარი (მესტია – ი. მელიქიშვილი)

ლახუმალ – სამოვარი მთა (ლახუმდი). ს. ლახუმდის საზაფხულო სამოვარი მთა მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე. გიორგი ანდრეას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენსიონერი, მესტია, 1972. IX.

ლახუმალდთე ლალსიპა – გზა (ლახუმდი). გზა მთა ლახუმდალისკენ და მთა მუბისკენ, მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე. იყრება გზა მთებისკენ. გიორგი ანდრეას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენსიონერი, მესტია, 1972. IX.

ლახუმალდრა – ღელე (ლახუმდი), მთა ლახუმალდშია, ერთ-ერთი შენაკადი მდ. ჰარშულასი (მდ. ენგურის მარცხ. შენაკადი). გიორგი ანდრეას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენსიონერი, მესტია, 1972. IX.

ლახუმალდ ლანა – გადასასვლელი (ლახუმდი). მთა ლახუმალდიდან გადასასვლელი ქვემოსვანეთში, ენგურის მარცხ. მხარეზე. გიორგი ანდრეას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენსიონერი, მესტია, 1972. IX.

ლახუნ ნაკ – სამოვარი (ჟიბიანი) ს. ჟიბიანის ჩრდ.-აღმ. მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე. ვაკე ადგილია. „ლახუ“ სახელწოდებით ერთადერთია. პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1071 წ. ივლისი.

ლახუნ ქურა – სამოვარი (ლეხთაგი), ლექუ ლახუშია. ნახნავის არაფერი ჩანს. ქა ნატყიცუ შალ ლიხ. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლეხთაგი, 1972.

ლახუნ თარგლეზერ – სამოვარი (ისკარი) მდ. კედრგლას მარცხ., მთის სათიბ ლეჰალდის ქვემოთ. ნაეკლესიარია, ნანგრევები შეიმჩნევა. „მთის მთავრანგელოზი“. შუშანა პირიბეს ას. გვარლიანი, 21 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ლაზგიერ – სათიბი, ენგურის მარცხენა მხარეზე. ხიდი ამჟამად გადებულია, მის ზემოთაა ეს სათიბი, კვანჭიანარის სამხ. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი. 1973.

ლაზგიერ (2) – გზა (ლაპილი), სათიბი (კვანჭიანარი), ს. ლაპილისკენა გზის, ენგურის მარცხენა კალთაზე, არის ნახილარი. ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი. 1973.

ლზბრიალდშ – გზა (კახურა), ს. კახურაშია, ტყეში, ფერდობიანი. მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.

ლზბრიალდში შუკუ – გზა (კახურა), ს. კახურიდან ნაკვრისკენა გზა. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.

ლზბჯომ – სათიბი (ქაბეში), ს. ქაბეშის აღმ. წანრგლასა და ტუბერგლას შორის. დგას კოშკი – ლზბჯუმ მურყამ. ვაკე ადგილია. ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლზბჯუმ მურყამ (იხ. კალდში მურყამ).

ლზგენოლ (იხ. ლალაგენოლ) – სამოვრები, სათიბები (ქვ. ჭველიერი), ს. ჭველიერში, იმინდარის სათიბებს ზევით. საქონლის სადგომი იყო. ამჟამად სათიბებია. მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.

ლზგირ (იხ. ლეგურგულა) – სათიბ-სამოვარი (მესტია), აეროპორტის აღმ., შენდება ტურბაზა. მოლრი < მოლზრი. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი. 1972.

ლზგიწალზ – არყნარი (ლახუშდი), მთა ანდრიანშია, არყნარია, სადაც საქანელებს აკეთებდნენ ტოტებისაგან. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1972, IX.

ლზგლზნდ – სამოვარი (ლემუკვი), ს. ლემუკვის ჩრდ. ძველი ნახნავია. შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი. 1973.

ლზგნა – სათიბი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალთაზე. კარვებია, ლაჯოგ ლი. ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

ლზგნებოლ – ყანა (ხელედი), ხელედში, ლაშხირის მარცხენა მხარეზე, სანაპიროზე. ლენტეხის რ. ს. ხელედი. ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე. 1976.

ლზგნიერ – სათიბი (წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ-დასავლ. მეფტაშის ქვემოთ. კარგი სათიბია. ლზგნა „სადგომი აღმოსაცენი“. რობინზონ იესე ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

ლზგნოლ – სამოვარი (ცალერი), სამ. მთა ლასგურას ჩრდ-დასავლ. ვაკეა, საქონლის სადგომი ადგილია (ლეთშუ ქა იზურელხ ეჩხაუ). გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლზგნა ნაკ (2) – სამოვარი (ზეგანი, ცალდაში), ს.

ზეგანის სამხ-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალთაზე, სადგომებია, ვაკე ადგილი. ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

ლზგნა მეკ – ტბა (ზოგრეში), ს. ივარის სამხ-დასავლ. ლასილის მიმართულებით. სათიბებია. დგას კარვებიც. კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ზოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

ლზგნა ნაკ – სამოვარი, ს. ცალდაშის სამხ. სამოვარ ლალუ-შია, საქონლის სადგომი ვაკე ადგილია – სალდა – სამწყემსო. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლზგნა ნაკ ლზგენ – ნაკარვები (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალთაზე. სადგომებია ძველი, ნაკარვები. გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

ლზგნაშ – ყანები (ლახირი), ს. ლახირის დასახლების ზემო მხარე. ვაკე ადგილია. ალექსი ისლამის ძე იოსელიანი, 99 წ., მესტიის რ-ნი. 1971 წ.

ლზგნოლზ – სამოვარი, სათიბი (ლახირი), მთა ლზგუხალიერშია, დგას კარვები, ჩანს ფოშდე-ლი. მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლზგურკა – ეკლესია, ს. კალაში წმ. ივლიტისა და კვირიკეს სახელობის ეკლესია. ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., მოს., ს. ფე. მესტიის რ-ნი. კოლმ. თავმჯდომარე. 1971 წ. ივლისი.

ლზგურკა (2) – ეკლესია (იელი, კალა), იელიშია, ჩუბე უბანში. იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., ივარის ს.ს., 1972, VII.

ლზგურბელა – ტყე (ქართვანი), ს. ქართვანიშია, ტყე ფოგარის ჩრდ-აღმ. აკრძალულია (მოკრძალე-ბული?), წიფლნარ-იფნარ-რცხილნარ-მუხნარით, რომელთა მოჭრა აკრძალულია, მრგვალი ფორმისაა და ადგილიც კალოსავი-თაა. პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.

ლზგურსალ – ტყე (ცალდაში), ს. ცალდაშის დასახლების სამხ. ფოთლოვანი ტყეა. გორვებიანი რელიეფია, შეშის ჩამოსათრევად

მწელი ადგილი, შეშა გრძლად უნდა მოუზა, რომ არ ჩაცურდეს. ფელტ ლი. *ჭიჭიკო ბითეს ძე ზურებიათი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლგგმ (2) – სათიბი (ხალდე), კლდე (ქვ. ბავარი), მდ. ჯალდე ჭალს მარცხენა კალთაზე, მინდორია, შიშველი რელიეფით, კარეტის დასავლ. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლგტზალიერ – სათიბ-სამოვარი (ქაბეში), მდ. მულხურას მარჯვენა კალთაზე, დამრეცი რელიეფით. ს. ქაბეშის ჩრდ-დასავლ. მუჟალის მპირდაპირე მხარე. არის საზაფხულო სადგომები საქონლის, (კარვებია). თხილნარი არაა, საერთოდ მცენარეულობა არაა, ალპური ზონაა. გუიზ (ლიგუზე „ამოღება ქაფისა და ქონისა ან ხაქოსი“...). *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლგტრანიალ – სამოვარი (მურშველი), ს. მურშველის ჩრდ-დასავლ., მურშველის მთის დასაწყისი, სამხ. ფერდობზე შერეული ტყე, თვითონ ალპურ ზონაშია, პატარა ბუჩქებით. დეღე გუშლდა ტუბიდან არხის განაყვანია მურშველის ტერიტორიის მოსარწყავად ვინმე ქურდიანის მიერ. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლგტწა ლრტყალ – კლდე (ცალდაში), მთა თუთენგლდის (ლგჯრძრას) ძირი, ქაშან ხარ, ნახტუი ლრტყ ხარ. *პავლე ბითეს ძე ზურებიათი, 83 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლგტწილ ლრ – სათიბ-სამოვარი (ჭიბიანი), ს. ჭიბიანის პირდაპირ, მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ყანებს ზემოთ. მშრალი დეღე. ლიგტეწ „გამრომა“. *სოსო სემლარის ძე ნიჟარაძე, 19 წ., საშ. სკოლა დამთავრებული, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლგტჯა – სათიბი, ს. ჭოლაშის დასახლების ჩრდ. ტყე ფეხ-ის ზემოთ, ალპ. ზონაში, მომრგვალო თავ-თავიანი მაღლობებით. გუჯა „მაღლობი ზეგანით“, ლუგტჯე „ლუტრე“. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლგტჯა (2) – სათიბი, კლდე (ცალდაში, ჭოლაში), ტუბიერის ხეობის მარჯვენა კალთაზე, მულ-ხურას მარჯვენა კალთაზე, მთა ლგტზალიე-

რის ზემოთ. კლდეს გუიჯ თხტიმ ხარ, ლგტჯა ლი, მარე აშ ლესთუე ხარხ, ლგტჯან მშ ლი. *პავლე ბითეს ძე ზურებიათი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლგტჯა ზაგარ – ქედი (ჭოლაში), ს. ჭოლაშის ჩრდ., ქედი მიემართება ჰელარისკენა სათიბ ლგტჯას ზემოთ. *ალექსანდრე გელას ძე დევდარიანი, 80 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლდარალ – სამოვარი (ნაკი), მთა თონლუზ-ორუნის სამხ-დასავლ. ვაკე ადგილია, სადაც მგზავრი დაისვენებდა, საჭმელსაც მიირთმევდა, საქონელსაც მოამოვებდა. მოედინება წყალიც. *ბითე ისლამის ძე ქალდანი, პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლდბაშ – სამოვარი (ფაყი), ს. ხარაშმის მიდამოებში. მოლარშია, შუა ადგილზე ბორცვივითაა, ირგვლივ ნამდნარით. იყო და არის მხოლოდ ქალების სამლოცველო ადგილი. კოხის წინააღმდეგ სამლოცველო იყო და არისო. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ლდბაში – საკულტო (ფაყი), ს. ლეხვდარეშის ჩრდ. ნაწილში. რაიმე ნაგებობა არაა. ხელედის ს.ს., *გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.*

ლდგტილ – სათიბი, ს. ხეშვილშია, არის ნაკომპარი – ლდგტილ მურყამ. *ლ. მ. ფილფანი, 74 წ., ლენჯერი. 1973 წ.*

ლდგტილ (2) – ტყე-სათიბი (ნესგუნი, ხეშვილი), ფუშყვერის მარცხენა მხარეზე, შერეული ტყით. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლდგტილ მურყამ – ნაკომპარი (ხეშვილი), ს. ხეშვილშია, სათიბ ლდგტილში, ნაკომპარილაა დარჩენილი, თუ ვისი, არ იციან. *მ. დ. ფილფანი, 87 წ., ლენჯერი. 1973.*

ლდგტილზ – სათიბები, ჭალანს მარცხენა კალთაზე, ჰეშვილშია. ს. ჰეშვილი. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერი ს.ს., 1972 წ.*

ლდდები – საკულტო (ფაყი), მიქელშერის დასახლებაში, იდგა დიდი ნამდის ხე. *ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ., 1974.*

ლდდრილ – სამოვარი (ლასკადარი), მთა დავბერშია, ლასკადურას ხეობაშია. *მ. გ. ლი-პარტელიანი, 31 წ., 1974.*

ლდემტორელი – სამოვარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, ხარობს ბალახი დემტორელ „ზერჩო“. დემტორელ „ზერჩო“ (შეამოწმ. ბოტ.

ლექსიკონი). *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ლადეჭა – სათიბი (მაგარდელი), სათიბ ხომა ლაჩუმ-ს ქვედა ნაპირი. „სადევე“ ? *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლადეჭალ – სამოვარი მთა (ფარი), საზაფხულო სამოვარი მთა, არის კარვებიც, მისი მწვერვალის სიმაღლეა 3487 მ. (1: 100000). *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოს., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლადიარალ – სამოვარი (ლახამულა), ენგურის მარცხენა კალთაზე, ქვანელიდან ჰაპკვირის-კენა გზაზეა პატარა მოვაკო ადგილი, ზაგლდმეც. ალბათ, მგზავრი იქ ჰამდა საგზალს. *გელა ფუთეს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლადიმერიშ ნალქორ – ყანა (ლარილარი), ს. ლარილარშია, ჩუბზე ლარილარის ერთ-ერთი ყანა, ვაკე ადგილია. ლადიმერ ჩხეტიანის ნასახლარი. *ალმაგვირ ისლამის ძე ქაღდანი, 65 წ., პენსიონერი, ს. ლარილარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 19.9.70 წ.*

ლადიმერიშ ჭუბედ – სამოვარი (ლარილარი), ს. ჩუბზე ლარილარის აღმ. მხარე ჟიბე მარდის დასაწყისამდე, კედელი ფოთლოვანი ტყით. ლადიმერ ჩხეტიანის სახელობის სამოვარი (ცოცხალია). *ალმაგვირ ისლამის ძე ქაღდანი, 65 წ., პენსიონერი, ს. ლარილარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 19.9.1970 წ.*

ლადიმე ნამზიგუ (იხ. მოლზრ).

ლადირუშნილ – სათიბი (ქვ. ლუჰა), სათიბ გუიჯის გაგრძ. სამხ. ენგურამდე. ლი-დურუშნი „აკრძალვა, უარის თქმა“ (ლხმ. ლიდურუშნი). გადმოცემით: დალი მშობიარობდა, გამოუვლია ერთ კაცს, რომლისთვისაც შესახვევი უთხოვია. ამ კაცს უარი უთქვამსო. *სილევან იშმაგის ძე დადეშქელიანი, 54 წ., მეტყვევ, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლადმეც – სათიბ-სამოვარი (ლახირი), ს. ლახირის ჩრდ.-აღმ. ეკლესია მალდიანის ჩრდ.-აღმ. ფერდობი. მოედინება წყალი. *მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლადრერ – სოფელი (ეცერი), სოფელ ეცერში შემავალი 23 კომლიანი უბანი; მდებარეობს ს. ეცერის სამხ.-დასავლ. ბოლო სოფელია. გადმოცემით: ტყიანი ყოფილა ადრე,

მიჰქონდათ იქამდე დგრარ (დგრე ლიჭდე გუემთქუნ). *მის. ჩრდ. წიწვნარის ნაშთიცაა. გერმან ბიმურზას ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. აგვისტო.*

ლადრერიშ კაჩ – სათიბები (ლადრერი), მდ. ენგურის ჩრდ. მდ. კედრგლას დასავლ. ჩრდ.-აღმ. სოფლის ყანებია. ლადრერის აღმართი. *გერმან ბიმურზას ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. აგვისტო.*

ლადსუშრილ ლამსუშრილ – სამოვარი (წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ.-ით, ტყე-სამოვარი ლაყრულრდის აღმ. მინდორია ტყეში – შერეულია. *დუსარ // დუსუ. რომინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლაზგა – ყანა (ხარაში), ს. ხარაშია, ნასახლარი მაინცდამაინც არაა, ქვების გროვა კია, ირგვლივ პატარ-პატარა სათიბებია. ს. ფაცი. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ლაზგალ – ყანები (ლესხანი), ლესხანშია, ნასახლარი ყოფილა, ვაკე ადგილი. ს. ფაცი, ხელედის ს.ს., *ჯ. ა. ჩანქსელიანი, 26 წ., 1974.*

ლაზგილ – სათიბი (სვიფი), მდ. კედრგლას აღმ., ჩრდ.-აღმ. ალვის ხეებია დარგული (ჭადარ). ნამოსახლარია. „სამოსახლო“ (პატარა). ადრე დასახლებული იყო, მაგრამ მთა ზაჭიდან ჩამოსულ მეწყერს ამოუწყვეტია, რომელთა ვინაობაც გაურკვეველია (ზაჭ ახტყეცა ი ეჩქამ ნაზხიტ ლიხ). *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

ლაზგოლ – სამოვრები, საცხ. ლაყურის სამხ., ჩუბიბლლის სამოვრების ქვემოთ, სადაც ადრე საცხოვრებელი ყოფილა. *მიშა რაჟდენის ძე ცაღანი, 28 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლაზგოლ – ყანები, ს. ზაგარის სამხ.-დასავლ. ტყე-ყანების ბებნარის ჩრდ.-დასავლ. ნასახლარი არა ჩანს, მაგრამ ადრე 11 ოჯახი ცხოვრობდაო. ს. ზაგარ. *გაიანე კამუთის ასული ცინდე-ლიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლაზგოლ (3) – ყანები (ლესხდარი, ზაგარი), სამოვარი (ლაყერი), ს. ლესხდარეშის ჩრდ.-აღმ. ნასახლარი არა ჩანს. ს. ფაცი. *გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ.,*

ლაზგაძ დაბ (იხ. ლაზგა).

ლაზგაშ ლიც – წყარო (ჰამაში), ჰამაშია, სათიბ ტობაშ ლარას აღმ. მხარეში. ნასახლარია,

სადაც მოედინება წყარო. *დუშა შარდენის ასული ჭკადუა*, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლზზექიპრ – ტყე (ხარაში), ს. ხარაშშია, წიფლნარი ტყეა, საბალახოცაა და საკარტოფილეც. შემის მოსამზადებელი ადგილი. ს. ფაყი. *ე. ს. გვიდიანი*, 24 წ., 1974.

ლზზქარ – სათიბი (ჰეზუდი), ს. ჰეზუდის სამხ. დასავლ. ღელე ტუბიპრის მარცხენა კალთა. ადრე სამხ. ნაწილი სახნავიც ყოფილა; აღმ. აკრავს ტყე, სადაც საზამთროდ სოფელი შემას ამზადებდა. *ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველიანი*, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰეზუდი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლზზქი – საბალახო (ზ. ვედი), შემის დასაწყობ-მოსამარაგებელი ადგილი. *მიხეილ ქერეხის ძე ჭკადუა*, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლზზქი დზბილდ – საძოვარი (სოლი), ს. სოლის ჩრდ., სამანქანო გზის ზემოთ. ადრე სახნავიც ყოფილა. *რ. ა. ხაფთანი*, 52 წ., *მოსამსახ.*, მესტიის რ-ნი. 1972, IX.

ლზზქრი ღვრ – ხევი (სოლი), ს. სოლის ჩრდ., ტუბიპრის მარჯვენა კალთა, სამანქანო გზის ზემოთ. *რ. ა. ხაფთანი*, 52 წ., *მოსამსახ.*, მესტიის რ-ნი. 1972, IX.

ლზთვერილ – ტყე (გვალდერი), ს. გუალდერის სამხ., ღარი ბარჯას თავზე, არის არყნარი და ბოკვნარი (ლეთვერ). „საბოკვისი“ (კნინობით-ში). *ჩხეტიან ემუზას ძე ჩხეტიანი*, 47 წ., კოლმ., *ეცერის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლზთვერილ (2) – სათიბი (ღვებალდი), ტყე (გვალდერი), ლზმდა ღვრის ზემოთ, სათიბია დაახლ. 1,5 ჰა-სი, შერეული ტყითა და ჭარბობს თევრა „ბოკვი“. ლზთვერილ „საბოკვისი“ (კნინ-ში). *ვარლამ ილოს ძე გერლიანი*, 34 წ., კოლმ., ს. ღუებალდი, *ცხუმარის ს.ს.* მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლზთვერილშ ტუბიბრა – ღელე (გვალდერი), ხევი, საზღვარი ს. ღუებალდისა და გუალდერის. მოედინება მთა ბაჯიდან, უერთდება ენგურს (იხ. რუკა). „ბოკვნარის (პატარა, კნინ.) ღელე“. *ემეზა დავითის ძე ჩხეტიანი*, 91 წ., *პენსიონერი*, *ცხუმარის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტომბერი.

ლზთქტელი – ყანები, საძოვრები, დ. ლენტეხის დასავლ. მდ. ჩოლშურას მარჯვენა მხარეზე. დ. ლენტეხი (ლექესირი). *ე. გ. ლიპარტელიანი*, 62

წ., 1974.

ლზთქტელი (2) – საძოვარი (ყარიში), ყანა, საძოვარი (ლექესირი), მთა შუის გზაზე. ირგვლივ ტყეა. *დ. ი. ლიპარტელიანი*, 33 წ., 1974.

ლზთქტელიშ შუკუ – გზა (ლექესირი), გზა ლაბრაჯამდე, ლათქელის გავლით. *დ. რ. მეშველიანი*, 50 წ., 1974.

ლზთშნიერ – საბალახო (ჩვაზიანი), ს. ჩვაზიანის დასახლ. სამხ-დასავლ. მაცხვარის ეკლესიის ზემოთ. ლაჯრგ ლი. საქონლის გასათიში ადგილი პატრონებისკენ. *სემლარ დავითის ძე გიგანი*, 61 წ., *პენს.*, *მულახის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლზთხელვრ – საძოვრები (ზმ. მარდი), ჟიბე მარდის დასავლ. ცენტრისკენ, ნაპოვნია მძივებო. ვაკე ადგილია, ქვიანია. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ანსიანი*, 26 წ., *მოსამსახურე*, *ჭუბერის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი. 18.9.70 წ.

ლზთხტარიშ სგიმ – მჟავე წყალი (უშგული), კლდე შხარას მარჯვენა მხარის კალთაზე მოჩქეფს მჟავე წყალი, ჯიხვების საყვარელი წყალიაო. *პავლე ბითეს ძე ნიჟარაძე*, 43 წ., ს. *ჩაჟაში*, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

ლზთხტარიშლ – კლდე (უშგული), მთა შხარას მარჯვენა მხარეზე, ენგურის სათავის ზემო მარჯვენა მხარე. საჯიხვე კლდე, მოედინება მჟავე წყალი, ონკანივით ამოჩქეფსო. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე*, 43 წ., ს. *ჩაჟაში*, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

ლზთხტიარ კოჯვრ – კლდეები (ყორულდაში), ს. ყორულდაშის ჩრდ.

ლზთჯა – სათიბი (სვიფი, ფარი), სუთიფის ზემოთ, სათიბ ლერთხნარის ჩრდ. იქით-აქეთ ტყე აკრავს, მის ზემოთ მჟავე წყალი მოდის, რომელსაც თხები ეტანებოდნენო. ლა-დჯ-ა > ლა-თჯ-ა ? *ტარიელ ქემურზას ძე გადრანი*, 59 წ., კოლმ., *პარტორგი*, *ფარის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლზთჯშ სგიმ – მჟავე წყალი (სვიფი, ფარი), სუთიფის ზემოთ, სათიბ ლზთჯას ჩრდ., მოედინება მჟავე წყალი, რომელსაც თხები ეტანებიანო (აღბათ, გარეულიც). *ტარიელ ქემურზას ძე გადრანი*, 59 წ., კოლმ., *პარტორგი*, *ფარის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლზკდებან – ყანები (ლესემა), ს. ლესემაშია მდ. ხეკედურას მარცხ. *ა. ს. გაზდელიანი* 36 წ., 1974.

ლზკდარიშ ჯერვრ – საძოვარი, ტყე (მაზერი), ს. მაზერის თავში სგიმერს ქვემოთ ლამჰამდე,

ტყიანი ადგილია, საქონლის გასარევი და სამოვარი. *ჯულაზ გრიგოლის ძე კვიციანი, 73 წ., პენსიონერი, ს. მაზერი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

ლპვი – კლდე (ხერხვაში), ს. ხერხვაშის ჩრდ-დასავლ., ტყე ნაჩუღარის დასავლ. სალი კლდეა, ფიქალი ქვით, მის ქვემოთ, ძირში არის კამილაკად. ლპვი (< ლაპვი ?) (შდრ. ზექ – ლპქი!) (ფიქალ > კალ > კა ?). *დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლპკითანალ – სამოვარი მთა (თავრარი, ხერხვაში), ს. თავრარის ჩრდ., ყუას სამხ-დასავლ. გორას დასავლ. კარვებია, ალპური ზონაა შქერიანი. *უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლპკორ – ნასაკირალი (გვალდერი), გვალდერის დასავლ. სათიბ ნაკვარს ზემოთ. საკირე იყო უწინ.

ლპკიცერი ღარ – სამოვარი (ზ. მარლი), ს. ჟიბე მარლის ჩრდ., გზა ლანხუწარის ჩრდ.-აღმ. წყალი მოედინება, სამოვარი, შიშველი. არის კიც. *ვახტანგ ალექსანდრეს ძე ანსიანი, 26 წ., მოსამსახურე, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 18.9.1970.*

ლპკიარ – გზა, კლდე (ნესგუნი), ფუშყვერის მარცხენა მხარეზე, ფიქალნარევი კლდეა, ფიქალი იქიდან მოჰქონდათო სახურავების-თვის. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლპკრა – სათიბი (ლახუშდი), ს. ლახუშდშია, მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, სათიბ ყაბგლდჷში. *ლევადი(?) ადგილ ლი. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1972, IX.*

ლპკრალ – კირსაწვავი (კახურა), მდ. ლუვორის-კენა, გზაზე, კირის საწვავი ყოფილა. მის ახლოსაა კირის სატეხი. *გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

ლპკრალე დაბ – სამოვარი (ლექსირი), მდ. ჩოლშურას მარცხენა მხარეზე. კირიანია. *გ. რ. მესველიანი, 50 წ., 1974.*

ლპკრალე ღელა – ღელე (ლექსირი), მდ. ჩოლშურას მარცხენა მხარეზე, კირი ჩამოყვება. *დ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ლპკრაჟიან – სათიბი, სამოვარი (მესტია, ხალდე), ს. ჯალდეს ჩრდ.-აღმ. ვაკე და ფერდობი სამოვარ-სათიბებით. ნაკარვები, ისპანკა ავად-მყოფობის დროს გაქცეულან, ავადმყოფობას

მოშორებიანო. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლპკრი – საკირე (ჰებუდი), მთა დეცილის სამხ. ლპკრი ზაგარზეა კირის ასაღები, დასამუშავებელი. ამჟამადაც სარგებლობენ. ლპკრი < ლპკირი. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლპკრი ზაგარ – გორა (ჰებუდი), მთა დეცილის გაგრძელება სამხ. (იხ. 1: 100000). კირის დამუშავება ყოფილა, ამჟამადაც არის. „ლპკირი ზაგარ“. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლპკრიმ სარაგ – წყარო (გვალდერი), სოფლის დასავლეთით, სათიბ ნაკვარს ზემოთ, სამხ-ით, ზემო გუალდერში (სამოვარი), ყოფილ ნასაკირალთან. მოედინება წყაროს წყალი. „საკირე // საკირეს წყარო“. *დემეზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლპკრილდა ბარ – გზა, კლდოვანი (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანრგლას მარჯვენა კალ-თაზე, წანერის გზის ზედა მხარეზე მდებარეობს დიდი ქვა, რომელსაც ნაკიბურებივით აქვს. *ჰიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლპკჩხელდ – ყანები, სათიბ-სამოვარი (მესტია), მესტია-ჭალაჲს მარცხენა მხარეზე, აეროპორ-ტისკენა ხიდის ზემოთ. *ირინე მელიქიშვილი, 1961, თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი. 1972.*

ლპკჩხელდჷ – კლდე (ცალდაში), წანერგლას მარცხენა კალთის კლდე, მყინვარებია, თუ-თნგლდისკენ. ლალურკერილას ღელეს ბოლო-ში. კიბისებური კლდეა, მონადირეების მიერ შერქმეული. *პავლე ბითეს ძე ზურებანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლპკჩხარი ბარ (იხ. ლპკრილდა ბარ).

ლპკცილდ – სამოვარი (ლეზგარა), კლდე ლაჭგურის ჩრდ.-დასავლ. (კიც ?). *გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლპკცრიელ – ტყე (ლემუკვი), ბალის ქედზე, ივეჩიანების ყოფილი ტყე. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი. 1973.*

ლპკუდებანი – სამოვარი (მელურა), მთა ნალიშის საზაფხულო სამოვარი. *ვ. მ. მუსელაიანი, 57 წ., 1974.*

ლპკუნური – სამოვარი (ქვ. ლუპა), მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, ქვემოთ, სამოვარ ჰაერთან, დასავლ. ადრე კვერნების (კუნერე) დასაქერი ყოფილა (ათხეი ამჟი ლი ექჷამ ნსყევარ). *იმმაგ სორთმანის ძე დადემქე-ლიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლპკუნირი ზაჩარ – ლოდნარი (მაცხვარიში), ლპლა ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, დგას 2 დიდი ქვა. კუერნა – კუინორ – კუენ, კუენ < კუერნ / შდრ. შგედ < შგერდ??? *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი. 1973.*

ლპკურემშ – სამოვარი (მაცხვარიში), ლპლა ჭალაშ მარჯვენა მხარეზე. ლამპერი მშა ლი. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი. 1973.*

ლპკურამ – კლდე, ძირში სათიბი, ფუშყვერის მარჯვენა მხარეზე. ამჟამად არაა ყინული. ციცაბო კლდეა. ს. ნესგუნი. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლპკურამ – სთიბ-სამოვარი, ს. ჟიბიანის ჩრდ., ენგურის (ჭალაშ) მარჯვენა მხარეზე, ხიდს ზემოთ, სადაც წყლები მოედინება. ზამთრობით იყინება. „საყინულე“. *სოსო სემლარის ძე ნიჟარაძე, 19 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლპკურამ – ღელე (ხალდე), კლდე, სათიბი (ნესგუნი), სათიბ-სამოვარი (ჟიბიანი), მდ. ჭალდე ჭალაშ მარცხენა შენაკადი, მოედინება კარეტის დასავლ. კლდეებიდან. ადრე იყინებო. „საყინულე“. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლპკურამშ ზოგ – ხიდი (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანის ჩრდ. მდ. ენგურზეა ხიდი სამარხილო. *სოსო სემლარის ძე ნიჟარაძე, 19 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლპკურამშ – სამოვრები (ჟამუში), ს. ჟამუშის დასახლების დასავლ. მდ. მულხურას მარჯვენა მხარეზე. ფერდობნარევი სამოვრებია, ტყიან-ბუჩქნარი არაა. (კუშფხ „ყლორტი“). *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამს., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლპკუშა – ტყე, სამოვარი (ღეშდერი), მდ. ღეშდრელას მარცხენა კალთაზე, სამოვარ მუნ-ქყუის აღმ., შერეული ტყეა, ქვიანი, არის

სამარხილო გზა. შეიძლება ქვის სამტეხლო იყო! *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღეშდერი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

ლპკუცი (იხ. **ლპთხტპრიალ**).

ლპკუცირ – კლდე (ცალდაში), წანერგლას მარცხენა კალთაზე, სგუბნე თუთონგლდის უკან, ჰადიშისკენ. საჯიხვეა, შიშველია. *პავლე ბითეს ძე ზურეზიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლპკუცირი – კლდე-ქედი (მაზაში), ს. მაზაშის მთა ლაბრავის მხარეში. საჯიხვეები. კუიცრა „ჯიხვი“. *ლენტეხის რ. შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა. 1976.*

ლპლგენ ნაკ – სამოვარი (ხალდე), მდ. ჭალდე ჭალაშ მარცხენა კალთაზე, ვაკე ადგილია, არის ხარების სადგომი გაზაფხულობით, სამწყემსაო. ღამით ხარებს იცავდნენ ქურდები-საგან ძველად. „სადგომი ვაკე“. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლპლდესგალ – საბალახო (ნაკი), ბასას გასასვლელის აღმ. ფერდზე, გადის გზა ყარაჩაისკენ. ამ ადგილიდან იწყება ყინული (ხანსარ) და იცვლიან საიმისოდ ფეხსაცმელს, ან თუ დასველდებოდა, იმ შემთხვევაში. (იხ. 1: 100000 ნაცა). *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლპლდესკალ – გადასასვლელი (ხელედი), ქედზე. გადასასვლელი უსგვირში. მწვერვალზე. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ლპლგ – სამოვარი (სვიფი, ცხუმარი), ტყე ცხტიმანის სამხ. (ზემოთ). ვაკე ადგილია, ადრე სახნავიც ყოფილა. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., ს. საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლპლგბერი – სათიბი (ხევრა), ჯეურაშია, ფერდობია, პოულობენ მძივებსო. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ლპლიდშ – სახნავი (ცალერი), ჩუბე ცალერის სამხ-აღმ., სახნავი ქალდნის აკრავს ჩრდ-აღმ. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლპლიშ – სათიბ-ამოვარი (ლემსია), ს. ლემსიას ჩრდ-აღმ. ალპური სამოვარი. *შადურ ადილა-რის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლპლკირ (იხ. **ლპკირ**).

ლპლმგირიშ (იხ. **ლამპრიშ ღარ**).

ლწლობოლ – სათიბები (უმზვანარი), ს. უმზთან-რიდან ს. დოლამდე გაჰიმული სათიბები, აკავშირებს ორ სოფელს, სახელი მისიც აქედანაა: ლილობე „ესაზდვრება, ეკვრის“. რელიეფის მიხედვით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უმზვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

ლწლსიპა – გზა, გასაყარი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ენგურის ხეობის მარცხენა მხარეზე, შერეულ-ტყიანია, გზა უქცევს მთა ? ლაშტარდალ-ისკენ. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლწლქერი – საცხოვრისი (ქვ. ვედი), ჩვ. ვედშია, მდ. ჭედრელას მარცხენა კალთაზე, მოედინება ლწლქერი ლიც (დგას წისქვილები), ცხოვრობს 4 ოჯახი ჰკადუბისა. *გაბრიელ ბეჩუს ძე ჰკადუა, 92 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

ლწლქერი ლიც (იხ. **ზოგვლწ ლწლქერი ლიც**).

ლწლქერი ტუიბ – ხევი (ციცხვარი), მდ. ენგურის მარცხენა შენაკადი, ნაშხულწ ტუიბსა და ლწარწყიწ ტუიბს შორის მოედინება. წისქვილის წყლისოდენაა. დგას წისქვილები (2). *ვალო გაიოზის ძე ჰკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბერი.*

ლწლქერი ტუიბილდ – ხევი (ლახვშიაჲ ჰალა), მდინარე ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ს. ლებგრცილასა და ლაჭუშიწჲ ჰწლწჲ შორის, ხევი, მოედინება წყალი – მარჯვენა შენაკადი მდ. ლაჭუშიწჲ ჰალაში ტუიბ-ისა. *ვარლან გრიშას ძე კვანჭიანი, 40 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

ლწლქერიწ ლეწფერ (იხ. **ლეწფერ**).

ლწლქერიწ ლიც – ღელე (ქვ. ვედი), საცხ. ლალქერისთან, ჩამოედინება ბურღდერის მხრიდან, წისქვილებიც დგას 3 ცალი, უერთდება ვედრულას მარცხენა მხრიდან. *გაბრიელ ბეჩუს ძე ჰკადუა, 92 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

ლწლქერიწჲ ჟიბე ნენწა – ტყე (ქვ. ვედი), ლწლქერიწ-ის დასახლ. ზემო წიწწნარი (ზოგან ფოთლოვანიც) ტყეც, საძოვარ ჟიბე ნაკს ზემოთ, სადაც ხე-ტყის დამუშავებაც მიმდინარეობდა (ლწმგემი ლასჲ). *სამსონ როზანის ძე ჰკადუა, 74 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

ლწლქერიწჲ ჟიბე ზენ – საძოვარი, ტყე (ქვ. ვედი), საცხ. ლალქერის აღმ. ჭედრელას მარცხენა კალთის ვაკე ადგილი, საძოვარიცაა და

შერეული ტყეც, სახერხამდე. *გაბრიელ ბეჩუს ძე ჰკადუა, 92 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

ლწლქერიწჲ ტუიბ – ხევი (ქვ. ვედი), ღელე ლწლქერიწ ლიცის ხეობა, ბურღდერის ჩრდ. კალთებიდან მოედინება. წყალი მოზრდილია, რომელზედაც დგას 3 წისქვილი. *გაბრიელ ბეჩუს ძე ჰკადუა, 92 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

ლწლქერიწჲ ღწრ (იხ. **ლაჟაჰ ღწრ**).

ლწლქერიწჲ ჩუბე ნაკ (იხ. **ჩუბე ნაკ**) (ქვ. ვედი).

ლწლქერი ლიც – ღელე (ბაგვდანარი), ს. ბაგუდანარს მარცხენა მხრით ჩამოუდის წისქვილის წყალი, გადმოყვანილია იგი გულწ ჰალა-დან. წყალს სასმელადაც ხმარობენ. დანიშნულების მიხედვითაა შერქმეული: „საწისქვილე წყალი“. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

ლწლქერი ტუიბ (იხ. **მაქვლდწნი**).

ლწლწიღწი ზუგ – ტყე, ბორცვი (იელი), ენგურის მარცხენა კალთაზე, მთა ცერშია, პატარა ვაკე ადგილია. ნამოქმედარი არა ჩანს, ყუბა ლი. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972, VII.*

ლწლწკულდ – გზა (ლაშთხვერი), ეჩწწნ ტაფისა და ამწწნ ტაფის გამყოფი გზა-სამარხილო. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972, VII.*

ლწლწა – სათიბი (სოლი, ლემსია), ს. სოლის ჩრდ. მთა შიხულდწმთან, სათიბ-საძოვარ ფწრი ლესგის სამხ-დასავლ. *რომანოზ ალექსანდრეს ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1972, IX.*

ლწლწა ფარ – სათიბი (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშის აღმ. სათიბები მთის ზონაში.

ლწლციდრიელ (იხ. **ლწლციდწჲ** – მესტია).

ლწლციდრიელი სარგწრ (იხ. **ლწლციდწჲ სარგწრ**).

ლწლციდწჲ – ყანები (მესტია), მოედინება წყაროები – 3 ადგილას, სოფლის სასმელადაა გამოყენებული. აღმოუჩენიათ კერამიკის მილები (გათხრა აწარმოა მეცნიერ-მუშაკმა შოთა ჩართოლანმა). ლიც „წყალი“. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ. 1972.*

ლწლციდწჲ სარგწრ // **ლწლციდრიელი** – წყაროები (მესტია), დაბა მესტიის დასახლების ზემოთ, ყანაში მოედინება 3 ადგილას წყარო, სოფლის სასმელად გამოყენებული. ლიც

„წყალი“. დაბა მესტია. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი*, 64 წ., 1972.

ლწლირი ნაკ – სათიბი (ზესხო), ს. ზესხოში, ლეცირი არი გუნ (ერთგვარი ბალახია, მომჟავო).

ლწლიწმ – ყანები, ს. ჟამუშის დასახლებაშია ყანები. სოფელი ამ ყანებით მიდის წყაროსკენ მოსავლის აღების შემდეგ. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი*, 40 წ., *მოსამს.*, ს. *ჟამუში, მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

ლწლიწმ (2) – სათიბ-სადოვარი (მაცხვარიში), ყანა (ჟამუში), მთა მგხერის სამხ. წყალი მოედინება, მოფერდოცა და ვაკეც. გ. გ. *გიორგვლიანი*, 35 წ., *ლატალი*. 1973.

ლწლიწმი ლიც – ღელე (მაცხვარიში), სათიბ-სადოვარ ლაღციწმ-ში, მთა მგხერი სამხ. ლატალის ს.ს., გ. გ. *გიორგვლიანი*, 35 წ., 1973.

ლწლიწმი სარაგ – წყარო (ჟამუში), ყანა ლწლიწმის გვერდით, ს. ჟამუშის დასახლებისაა. მულახის ს.ს., *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი*, 40 წ., 1971.

ლწლიწმი ღელა – ღელე (ხოფური), ს. ხოფურში. *ლენტეხის რ. ქ. ს. ლიპარტელიანი*, 44 წ., 1976.

ლწლიწმი წარც – გზათგასაყარი (შყალერი), მთა მგხერის მთაში, ერთი გზა მიდის სპზმის ატრშის მიმართულებით, მეორე – მთა ლაზუნარის მიმართულებით. გ. რ. *გურგვლიანი*, 40 წ., *ლატალი*. 1973.

ლწლიწმწმ – სოფლის ზედა ნაწილი, ს. ჟიბიანის ჩრდ-აღმ. მხარე ეკლესია ჯგერწამდე. ცენტრალური ნაწილი სოფლისა. სამარხილო და სამანქანო გზა. ს. ჟიბიანი. *გივი ერისტოს ძე რატიანი*, 33 წ., *მოსამს.*, *უმგულის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. ივლისი.

ლწლიწმწმ – სათიბები (მურყმელი), ს. მურყმელის ჩრდ-დასავლ. ვაკე-ფერდობები სათიბები, რიყებია გამოყვანილი. „სარწყავი ვაკე ადგილები“. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი*, 40 წ., *მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. ივლისი.

ლწლიწმწმ – სადოვარი (ლესთაგი), ლესთაგის ჩრდ., დასახლების ზემოთ. მოდის წყალიც (პატარა). *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი*, 45 წ., ს. *ლესთაგი*. 1972.

ლწლიწმწმი სარაგ – წყარო (ლესთაგი), სადოვარ ლწლიწმ-ში, ლესთაგის დასახლების ზემოთ. პატარა წყაროა. *მესტიის რ-ნი*. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი*, 45 წ., 1972.

ლწლიწმწმწმ – სადოვარი (ზარდლაში), ს.

ზარდლაშის სადოვარი მთა. ჩრდ-დასავლ. ლეცირე ხაგ. ლეცირ „ბალახია, საჭმელად ვარგა“. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი*, 67 წ., *პენს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

ლწლიწმწმ – სათიბი, კლდე, ს. ზეგანის სამხ., ლასილის მდინარის ორივე მხარეზე, სათიბ-სადოვარ. ფერდობია. ს. ზეგანი. *ბესო მიხეს ძე გულბანი*, 66 წ., *პენს.*, *იფარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. აგვისტო.

ლწლიწმწმ – სადოვრები, ს. ბოგრემის ჩრდ-დასავლ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ყანებს ზემოთ. დაკიდულივითაა, დამრეცი, ყანა ლაჯუდიწმ-ის ზემოთ. ხოწიბ „დაკიდულია“. *კატო მიხეილის ასული გულბანი*, 26 წ., *მოსამს.*, ს. *ბოგრეში, იფარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. აგვისტო.

ლწლიწმწმ (3) – სადოვარი (სოლი, ბოგრეში), სათიბი, ტყე (ზეგანი), ს. სოლშია, დასახლების ზემოთ, სამანქანო გზის ზემოთ. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი*, 52 წ., *მოსამსახ.*, *მესტია*. 1972, IX.

ლწლიწმწმ (იხ. ლწლიწმწმ).

ლწლიწმწმ – სათიბები (ხელედი). *შ. მ. ბენდელიანი*, 35 წ., 1974.

ლწლიწმწმ – სათიბები (ხელედი). *შ. მ. ბენდელიანი*, 35 წ., 1974.

ლწლიწმწმ – გორა (ნაკი), ნაკრას მარცხენა კალთაზე, ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ნაკრის ხიდიდან ლაჯურღულამდე სამანქანო გზის მიდამო. „ლაღტერ“ ერქვაო სვანეთის დასაწყისს: „მაგ როქუ ხოჩამდ პრის უმკუღმ ი ლწლიწმწმ უმხუარ ნენსა“. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი*, 58 წ., *პედაგოგი, მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ნოემბ.

ლწლიწმწმ – სათიბი (იფარი), ს. იფარის აღმ. მდ. ჰადიში ჰალაშ ხეობაში, ვაკე ნარევი ადგილია, კარგი სათიბებით. ღარწ ი ხარ ცხეკარ ი ეზარ ხარხ. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი*, 88 წ., *პენს.*, ს. *იფარი, მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. აგვისტო.

ლწლიწმწმ – სათიბი (ნაკი), ნაკრას მარცხენა მხარეზე, ლაწომბას ჩრდ-აღმ., სათიბ ცხეკუნის ჩრდ-აღმ. ფოთლოვან ტყეში. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი*, 58 წ., *პედაგოგი, მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ნოემბ.

ლწლიწმწმ – ყანა (ცალდაში), ს. ცალდაშია, დასახლების აღმ., კაჩარის მოსაზღვრედ. ნასყდრალია, სადაც ლოცულობდნენო: იცირ – კუიცირ, ჯარ ლწლიწმწმ თანვ თახალადელ – იცოდნენო. *ჭიჭიკო ბითეს ძე ზურებიანი*, 83 წ., *პენს.*, ს. *ცალდაში, მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

ლალტერ (4) – სათიბი (იფხი, იფარი, ნაკი), ტებდიაშის მთის მიდამოებში. იყოფა ჟიბე და ჩუბეშში ლალტერ-ად. საქონლის საყვარელი ადგილია. (ლიტრე – შდრ. ლაშტრა). კ. შ. გვიჩიანი, 66 წ., ლატალის ს.ს., 1973.

ლალტერ (2) – ყანა (ჟაბეში, ცალდაში), ს. ჟაბეშია, ტუბირას მარცხენა მხარეზე, ნაკრშია. ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლალტორალ – კლდე, ფერდობი (ჟაბეში), მდ. წანერგლას მარცხენა კალთის კლდეები, სანადირო, მიწიანი ფერდობებია. ჩრდ.-ის მხარეა, საჩრდილობელი. შდრ. ჟოროუტ „ჩრდილი“ (მეგრ. ორო ?). ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლამ – უბანი (იენაში). ს. იენაშის ერთ-ერთი დასახლებული უბანი ტიბგლდერის მარჯვ. მხარეზე. ხუტინთელანშა-ს თემი – ხვინთელანების საგვარეულო თემი. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ლამ (2) – სამოვარი (ხერხვაში), ს. ხერხვაშია, ტყე თიმთლშს ჩრდ. აკრავს. აღწევს ს. ჯუხვ-ლანიშ კოშკებამდე. მოედინება წყლები, მგლშმ ადგი ჩუ ხარ, ნატიციტ ი ხარ. ლამ (< * ლმშ ?). დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 57 წ., მეტყვევ, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლამგემი ღარარ – შურო (ზ. ვედი), ს. ზედა ვედშია, მდ. ჟედრგლას მარცხ. კალთაზე. გერმან შარდენის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.

ლამგემი ღარ – ღარი (ციცხვარი) ს. ციცხვარის სამხ.-აღმ., მდ. ენგურის მარცხენა კალთა. მშრალი ღელეა, ტყეა, ჩანს ჩამოსაყრელი იყო საჭიროებისამებრ ხეებისა. ამჟამად ლამგემი არაა. ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 38 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ლამგემგლდ – სამოვარი (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ.-აღმ., ღუბები ღარა-ს ზემოთ. მეგმგლდ ხაგ, არყნარი ტყეა, ნასახლარი არაა, შუროც არაა. მის ქვემოთ წიწვნარი ტყეა. არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ლამეზერ – სათიბი (ლექსირი), ლათქილის ტერიტორიაშია. დასასვენებელია. ამჟამად საკულტო ნაგებობა არა ჩანს. გ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.

ლამეზერ (2) – სათიბი (ყარიში) მთა შუის გზაზე.

რაიმე საკულტო ნაგებობა არა ჩანს. ტყეშია, გორაზე. დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.

ლამზერ – სათიბი (ღვებალდი), ჩუპზე ტუბირას (ღელეს) ესაზღვრება დასავლ. სალოცავი ადგილია, ადრე იქ აცხოვდნენ კვერებს და ლოცულობდნენო. მრგვალი მომადლო ადგილია (ბორცვია). დასავლ. ტყიანია განგურამდე. „სალოცავი“. მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლამზერ – სამოვარი (ფხოტრერი) ს. ფხოტრერის დასავლ., ტყე ლეჩურისა და კარარის ჩრდ.-აღმ. (თავზე). საკულტო ადგილია (ლაცხტი – სგალაზჟი ხუტიმზირდ: ჯგვრგ თარგლეზერ, ქუინლემგენე ი მარე მაგ ხოჩამდ როქ ანგტხ). ეგნატე ამიზის ძე ქანცლიანი, 55 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ლამზერ (4) – სათიბი (მაგარდელი), სათიბ ხოშა ლაჩუმა-შია. ივანე ბექას ძე მილდიაანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლამზერ (იხ. ნანყბულშმ თარგლეზერ)

ლამზერ კაკარ – საკულტო (ლარილარი), ს. ლარილარშია, სამანქანო გზის ქვემოთ, მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე. მინდორია სუფთა, სალოცავი სოფლის ღუნობ, ძელობ, უფლიშ. დიდი კაკლის ხეა და საჯდომი. ალმაცგირ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ., პენსიონერი, ს. ლარილარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19.9.1970 წ.

ლამზერ კოჯ – კლდე (ჟიბიანი) ს. უშგულის ჩრდ., კლდე ხუტირაშის ჩრდ. ს. ჟიბიანის პირდაპირ, ჩრდ.-დასავლ. ადრე ქალების სალოცავი იყო. შესაძლებელია ჟაჰ-ის საწინააღმდეგოდ. მერაბ ანტონის ძე ნიჟარაძე, 60 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლამზერ ლაცხტი – კლდე (ტობარი) ტუნელების ზემოთ. ძველი გზითაც, ახლაც სამანქანო გზამდე ბილიკი ყოფილა, იქამდე ძნელი გზაა და რადგანაც აქამდე მშვიდობით გამოვადწიეთო, „ჯგვრგ ლასტიშს ხოჩა გუჟი ანზელალინ ჩიგარ“. ნაძვის ტოტს მოტეხავდნენ და დებდნენ ერთ ადგილას. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.

ლამზერ ლაჭუმი – ნაეკლესიარი (ზმ. ვედი). ჟიბე ვედის ჩრდ. პლატოზე, ჩუპზე ზენში ბორცვია, დგას 3 ნაძვის ხე. ქვები ნაეკლესიარისა

დარჩენილია. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა*, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ლმზზერ ნაკ (იხ. ნაკვლდარ)

ლმზზერ ნენზ – სალოცავი (ზმ. მარლი) ს. ჟიბე მარლში, დასახლება სალაზ მარლის შუაში, მინდორში დგას ქორფა სოჭი, რის მიდამოებშიც ხდება ლოცვა-კურთხევა ღუნობ ეელობ-ის შესახებ. *ვახტანგ ალექსანდრეს ძე ანსიანი*, 26 წ., მოსამსახურე, ს. ჟიბე მარლი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.

ლმზზერ ნენმილდარ – სალოცავი (სგურიში) მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარეზე, პაპა ლარა-სთან, თითქმის შუა ნაწილში მდინარის მხარეზე, ხიდის პირდაპირ. ტყიან-ქვიანი ადგილია, დგას რამდენიმე ნენმ, სადაც ამჟამადაც სალოცავია. ღუნობისა და ეელობის დროს საკლავითა და პურმარილით დღესასწაულობენ ს. ტიტას მცხოვრებნი (ეზაშერარ – ცინდელიანები). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე*, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970 წ.

ლმზზერ ნენმარ (იხ. ლმზზერ ნენმილდარ)

ლმზზერ ჩუბე ნაკვლდ – სასაფლაო (ქვ. ვედი). ჟიბე საზნაშ სუიკუ-ზეა პატარა ვაკე, სადაც გახსნილია ახალი სასაფლაო. ჩანს, ადრე რაიმე საკულტო მნიშვნელობისა იყო. მაგარი რეხილნარია. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა*, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ლმზზერ ჩუბე ნაკვლდარ ლეცხუმერ – ტყე (ქვ. ვედი), სგიმიშ ღარის ჩრდ.-აღმ., ჩუბე და ჟიბე ნაკვლდარ შორის მდებარე რეხილნარი. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა*, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ლმზზერი – გორა (ლახამულა) კლდე ლაჯურ-ღულას აღმ., აღწევს ს. ხერხეშამდე. სახიფათო ბილიკის სამშვიდობოში ასვლის შემდეგ ლოცულობენ: „მაროქ შუიდიობ ოლწადდ“. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა*, 64 წ., პენსიონერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლმზზერიზ ზაგარ – ქედი (ლახამულა) ლაჯურ-ღულას აღმ., აღწევს ს. ხერხეშამდე.

ლმზზერგლ – ბორცვი (დაკარი). დაკარ-ის ჩრდ.-აღმ., ჟიბე ნაკვლდის სამხ. პატარა ბორცვია. საუფლო ლოცვა – აპრილის ბოლო რიცხვებში. *ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა*, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.

ლმზზერგლ – სალოცავი ადგილი (შკედი), ს.

შკედშია, დასახლების აღმ. სუფთა ადგილია, ნაძვნარი (ლეღუმერ). ადრე საკულტო ადგილი. *შუმანა ოთარის ას. იოსელიანი*, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ლმზზერგლ (3) – საკულტო (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., სამანქანო გზაზე, ენგურის მარცხ. სანაპიროზე. ნაკვლესიარი არა ჩანს. *კატო მიხეილის ას. გულბანი*, 26 წ., მოსამსახურე, ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლმზზერგლდ – სათიბ-სამოვარი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარცხენა კალთაზე. არის სათიბ-სამოვრებიც და კლდისანი ადგილი; ლმზზერგლდ არის ზაკუდ ნაშყად-თან – ზაკუ ქურდიანის დანამარცხებ კლდესთან. *გალაკ საფოს ძე კორძია*, 15 წ., მოსწავლე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლმზზერგლარ – სათიბ-სამოვარი, სახნავი (ზაგვდანარი) ს. მაზერისა და ს. ზაგუდანარ-ის საზღვარზე, სკოლის ჩრდ.-ით. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი*, 81 წ., პენსიონერი, ს. ზაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ლმზნელ – სათიბი კლდე (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-დასავლ. სათიბ ზაგარის სამხ. კალთაზე, ჰადიში ჭალასკენ. *ივანე ბედის ძე კახიანი*, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ლმზრლა – სათიბი (ცალდაში), ს. ცალდაშშია, ვაკე სათიბი, სგიმს ქვემოთ. მერი „მეორედ რომ ითიბება“. *პვლე ბითეს ძე ზურებიანი*, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ლმზჯტინალ – კლდე (ნაკ. ს.ს.) ნაკრას მარცხ. კალთაზე, ტყე ლამურყუამის ჩრდ. დაფარულია ტყით. კირქვიანია, რომელსაც აქვს ღრმა გამოქვაბული – ლმზჯტინალშ ფოქ. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი*, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლმზჯტინალშ ფოქ – გამოქვაბული (ნაკ. ს.ს.). ნაკრას მარცხ. კალთის კირქვიან კლდე ლმზჯტინალში არის ღრმა გამოქვაბული, რომლის დასაწყისის დიამეტრიცაა ≈ 3 მ. ბოლომდე არავინ მისულა. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი*, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლმმპლდ – სამოვარი მთა (ლეზგარა) ს. ლეზგარას

სამხ., საზაფხულო სამოვარი მთა. ჩამოდის წყარო. ადგილი მრგვალი ფორმისაა, მრგვალი მინდორია (ლარე) „ნალჰანარ ჟი ხაგხ“. ჰაობიანი ადგილიაო. „ლმჰალდ“ ორაზროვანია: 1. საჭაობე, 2. მოსაწევი, ადრე მოსაწევი? *მეკა ამიზის ძე ქაღდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბიერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლმჰალდ (2) – სამოვარი (მურშეკელი) ს. მურშეკელის ჩრდ., სათიბ-სამოვარ ტყაბიერის ზემოთ. წვერი, მაღლობი, ალპური ზონაა, მის ქვემოთ თოვლის ნადნობია გაზაფხულობით. თავზე დავაკებაა. საქონლის თავსაყრელი, საგრელობელი. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლმჰარი იცხ – ყანები (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ. დგას მსხალი, ახლოს ეკლესია არაა. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლმგელდ – სამოვარი (ლახუმდი), ს. ლახუმდია, ჩრდ.-დასავლ. მხარეზე ნახოვარი (ნაკაფი) იყო ადრე, ამჟამად არ აჩვენებენ. ხილნარი, ლემთხენდრა ლი ხომა. *რიდა ბესის ას. ფირცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972. IX.*

ლმგელდ (2) – უბანი (წვირმი), ს. წვირმის დასავლ. მხარის დასახლება. ვაკე ადგილი, ყანებია მხოლოდ. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლმგელდ ბარბალ – ეკლესია (წვირმი) ს. წვირმის დასავლ., ლამულდის უბანში, დანგრეულია. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 აგვისტო.*

ლმგრხელდ – სათიბი (იელი), ასკარდშია, ფერდობია, **მერხელ** არა ჩანს. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ლმგრხელიაშ – ხევი (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ. ჰადიშგრას მარცხ. კალთაზე. მოედინება წყალი, მერხლარ ხაგხ. *სოფრო გიორგის ძე ავალიანი, 60 წ., პენს., ს. ჰადიში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლმგრხელიაში ტუბრა – დეღე (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ. ჰადიშგრას მარცხ. შენაკადი.

მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლმნგმარ – ყანები (ლელზაგი) ს. ლელზაგის დასახლების ზემოთ. ნასახლარებია, საძირკველია ნაპოვნი. *ჟორა დ-ძე აბდეღანი, 37, ლატალი, 1973.*

ლმნგბერი (იხ. **ლალგბერი**)

ლმნიაჟ სტიკჟ – გორაკი (ლენტეხი) დ. ლენტეხის დასავლ., ტყიანია, მაღლობია, იცის ნიაფი. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

ლმნიაჟი სტიკჟ – სათიბ-სამოვარი (ლექსირი) ლათქელის ტერიტორიაზე, ქედია, ზეგანი. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ლმნკუმდ შუკვ – ბილიკი (ლენტეხი) ცხენისწყლის მარცხ, ნაშალვარისკენაა. მოკლე გზაა სტიფი ტუბი ღელე-დან ნაშალვარი ნაკამდე.

ლმნქტერ – სათიბ-სამოვარი, ტყე (ჩაჟაში) ს. ჩაჟაშის აღმ., მდ. ქვიშირის მარჯვ. და მარცხ. მხარეზე. ტყე არყნარი. მარცხ. კალთაზეა. ლმნქტერ „საგრელობელი“. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლმნლემტიარ – სამოვრები (ჩაჟაში). ს. ჩაჟაშის სამხ.-აღმ. სამოვრებია კლდის მიდამოებში, სადაც ნადირობდნენ არჩვებზე. ლმნლემტიარ „სათიკნე“, ნალშტ „თიკანი“. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლმნლშტ – ტყე (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ., ჰადიშგრას მარცხ. კალთაზე. წიწვნარი ტყეა – გვგებ, ღუმირ, ლენზ. ნელშტ „თიკანი“. *მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლმნშხელდ – სამოვარი (ჟიბიანი) ს. ჟიბიანის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ფერდობი, მოედინება ღელე მოზრდილი. *ლუტუ ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 24 წ., მოსამსახურე, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლმნცულალშ კოჯარ – კლდე (წირმინდი) მდ. კასლედგრას მარჯვ. კალთის მხარეზე. კლდეა მუხნარით. გზა გადის მხოლოდ ერთ ადგილას კლდეზე. ლმნცულალ „სათვალთვალ“ (?). *აქსენტი ბაკას ძე ჰკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ლმნცულალ – სამოვარი მთა (დიზი). ს. დგის

მცხოვრებთა საზაფხულო სამოვარი მთა, მთა სამხ. კირართან (იხ. რუკა южный кипар). ევროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.

ლანწუდ – ტყე (იელი), ენგურის მარცხ. კალთაზე, გზა გადის ლეშნიერის მთამდე კარგი შერეული ტყეა. იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972. VII.

ლანწყიწში ღარ – ღელე (ჭაბუში) მდ. ტუბერგლას მარჯვ. კალთაზე. მოედინება პატარა წყალი, ღელე ჩამოჰყვება ლელაშხას ფერდობიდან მდ. ტუბერგლამდე. არის ქვების დიდი ჩამონაშალი. ლინწყუტე (უშხუტარ ათუნწყუტე – დონწყე ქიანა). ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ლანჯუტინლა – ტყე (ხალდე). მდ. ჯალდე ჭალს მარცხ. კალთის ტყე, ს. ჯალდეს აღმ.-ით. ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლამლა – მყინვარი (ხაჩეში) (იხ. 1 : 100 000) მუდმივი თოვლითა და გამყინვარებით. რ. დ. ჩანესელიანი, 27 წ., 1974.

ლამნღამ – სათიბი (კიჩხულდაში), სათიბ ლაროლშ-ს აკრავს ქვემოდან, ჩანს ინლა, ითიბება ერთი მარხილისოდენა. სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლამნალი ნაკ – ტყე, სამოვარი (მესტია) მესტია ჭალს მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ., ლამნალარ ლიხ. სატა ზუგს ქვემოთ. ავთანდილ ანდრის ძე რატიანი, 37 წ., ს. პარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.

ლამრაცილარ – სამოვარი (ლეწფერი), ს. ლეწფერ-შია, დასახლების ზემოთ, ჭუტედზე. წყალი მოედინება. იყო არყის გამოსახდელი. არის ანწლნარი. იანსონ სოზარის ძე სუბელიანი, წ., ტყისმცველი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.9.1970 წ.

ლამრაცილარ (იხ. იეშაშერ ლამრაცილარ)

ლამრაციწში ტუბი – ხევი (ციცხვარი), მდ. ენგურის მარცხ. შენაკადი. მოედინება ლალქერი ტუბის პარალელურად. წისქვილის წყლის ოდენა ვერაა. მის მიდამოებში ურევია ანწლიც, ალბათ, არყის გამოსახდელიც იყო. ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი 1970 წ. ნოემბერი.

ლამრალ – სამოვარი (ხალდე) მდ. ჯალდე ჭალს მარჯვენა მხარეზე. ფერმის სამოვარი მთაა, ს. ხალდედან ჩრდ.-აღმ. ≈ 6 კმ. ვაკე ადგილია. ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლამსგ – ტყე, სამოვარი (ლემსია) ლემსიის დასავლ., ს. კაერის ზემოთ. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ლამსგი ნესგა ნაკვლდ – სამოვარი (კაერი) ს. კაერის ჩრდ.-აღმ., პატარა დამრეცი ვაკობი. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

ლამსგი ჟიბე პილიწ ნაკვლდ – სამოვარი (კაერი) ს. კაერის ჩრდ.-აღმ., პატარა ვაკობია. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

ლამსგი ფელტ – სამოვარი, ბუჩქნარი (კაერი) ს. კაერის აღმ. (ჩრდ.-აღმ.). თხილნარი ფერდობი. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

ლამსგი ჩგბე პილიწ ნაკვლდ – სამოვარი (კაერი) ს. კაერის ჩრდ.-აღმ. დამრეცი ტიპის სამოვარია. შიშველი რელიეფით. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

ლამსერილ – სათიბი (ცალერი) ს. ცალერის ზემოთ, ტყე ბგვარ-ს აკრავს ჩრდ.-დასავლ. სათიბი გარემოცულია შერეული ტყით. ფართობით ≈ 1,5 ჰა. მოფერდო (მგჰგდრა) ადგილია, სუფთაა (ხოჩა ჭეჭრი ლი). გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლამსკ – სამოვარი მთა (მაზაში, ხოფური) მაზაშის მთა ლაბრაჯის გზაზე. შუა ადგილზეა – მთა ლაბრაჯსა და ს. მაზაშს შორის. შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.

ლამფხიარ – სამოვრები (კახურა) მდ. ლუტორის მარცხ. კალთაზე. სახნავი ყოფილა, ამჟამად გვიმრნალია. იფხ. „გვიმრა“. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახურე, 1974.

ლამლორა – ლეზზარას ქვემო ადგილის სახელია. გაღმა ხაიშში, ლეზზარას დასავლეთით, კაბეშერ-ების საზღვრამდე დგას დიდი ქვა. აღნიშნულია საზღვრად. ალტრა „საზღვარი“ – ლამლორა „სასაზღვრე“ ? ნატაშა ემუხას ას. ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.

ლამლორა – წყარო (ხაიში), ს. ხაიშის ქვედა ნაწილი. სამანქანო გზის მარცხენა მხარეს მოედინება წყაროს წყალი, ირგვლივ მოსახლეობაა. ლამლორა „სასაზღვრო ადგილი“ – აღმ.-ით იყო მოვან ჭკადუასი (ნესტორ სუმას ძე

ჰკადუას ბაბუასი), დასავლეთით – ხერგიან (ჰკადუების)-ების. *ნესტორ სუმას ძე ჰკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიყავით), 31.VII.1970 წ.*

ლმდღორა (3) – ქედი (ჯორჯვარი). ს. ჯორჯუარის დასავლ. მხრიდან ჩამომავალი ქედი მთა კირპრიდან ენგურამდე. ქვემო მხარე ფოთლოვანია, ზემოთ – წიწვნარი. საზღვარი ს. ლაჭანისა და ს. ჯორჯუარისა. „სასაზღვრო“. *პარმენ გიორგის ძე ჰკადუა, 77 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ლმდღორა ფაფალ – ტყე, გორა (ქვ. ქედანი). ქედი, რომელიც იყო საზღვარი ქვედა ქედანის – ჰერიშ ქედნაშ-ისა და ჟაბე ქედანის (ლაჭნაშ ქედნაშის). წიწვნარია, ურევია წიფელა. კლდინი არაა. *ჟვანია ზემას ძე ჰკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ლმდღორაშ ლიც – დეღე (იხ. **ლმდღორა** – ხაიში)

ლმდღურიშ ლაშდარ – დეღე (ბეჩო), მდ. დოღრას მარჯვ. მხარე, ს. ჰკიდანარში – ჩრდ.-დას., დეღე შერიშს ზემოთ. *ყვრემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ლმაშ – სამოვარი, ტყე (სვიფი – ცხუმ. ს.ს.) ს. სუთიფს სამხ., ტყე ისკალის ზემოთ. მოედინება ცხუთიშმ სარაგ (ცხვიმის წყარო). *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., ს. საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლმაწაღიერ – სათიბები (ტვიბი) ტვიბის მთაში. თივას ზვინავენ ხეებზე, ზამთარში სეთით ჩამოაქვთ. *ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ლმაჟეჟარ – ყანა (წანაში), ს. წანაშშია, ადრე ტყე ყოფილა უღრანი. *ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.*

ლმაჟილარ – საბალახო (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის დასახლების დასავლ. ტყეში, ბუჩქნარ ტყეში. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლმაჟილარიელ (იხ. **ლმაჟილარ**)

ლმაჟილარჩი შუკუ – გზა ს. ღვებრადან მთა გუშლდამდე. გზა სამარხილო. *რაჟდენ გოგის ძე მარგიანი, 101 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლმპრილ (იხ. **ლმპრილ**) – ს. კაერისა და ს. ლემსიას მთის სათიბები. *დ. გ. მერლანი, 23 წ.,*

ლენჯერი, 1973.

ლმპრილ – სათიბი (ლემსია) ბეჩოსა და ლენჯერის მთის საზღვარზე. ციცაბო ფერდობზეა. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972. IX.*

ლმპსლდ – სათიბი (იელი), ასკარდშია, ვაკე ადგილია. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. ივლისი.*

ლმჟნალაღაშ – სათიბი (ცალდაში) ს. ცალდაშის დასახლების ზემოთ, სამხ. ლეჟ ლახუს ქვემოთ, ჩრდ. გზა ლმტლჟ-თან. ტყიანია, შიგა და შიგ სათიბებიც. ჟინალ „კრავი“. *პავლე ბითეს ძე ზურეზიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლმჟნალარ – სამოვარი (ლახუშდი), მთა მუშშია, მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე. ცხვრებსა და ბატკნებს იქით ვერეკებოდიოთ. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მეტსია, 1972. IX.*

ლმრელაშ – სათიბები (კახურა), ს. კახურაშია, ქვედა კახურაში. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

ლმრილარ – სამოვარი (ლალხორალი). *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ლმროლარ – სათიბები (იენაში) ს. იენაშის დასავლ., დამრეცი სათიბები. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლმროლარ (2) – სათიბები (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლმრსგუ – სამოვარი (ხევრა). *ვ. მ. ჰკადუა, 30 წ., ლახამულა ს.ს., 1973.*

ლმრსგუშ – სათიბი, ტყე (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ბორცვებიანი, არყნარი, წიწვნარი. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ. პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლმრსგუშარ – სათიბ-სამოვარი (ლემსია) ს. ლემსიას ჩრდ.-აღმ., დამრეცი ადგილია, ფიქალნარევი. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლმრლდღაშ ქუშ – გამოქვაბული (ცალდაში), ტუბიერის ხეობის მარჯვ. კალთის კლდეშია, ლმრლდღაშ-ის კლდეში პატარა გამოქვაბული. *პავლე ბითეს ძე ზურეზიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლმრლდღაშ – სათიბები, კლდე (ცალდაში)

ტუბიერის ხეობის მარჯვ. კალთაზე. შერგნი სუიკუს ხვ. კლდიანი სათიბებია. მცოცავი, მრღვევი კლდეა. *პავლე ბითეს ძე ზურებიათი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლწრშ – სათიბი (ხოსრარი) ს. ხოსრარში, ბოლო სოფლის, დამრევი რელიეფით. იყოფა ორად – ეჩხე და ამხე ლწრშ-ებად. *სვიმონ აზნაგევის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., კოლმ., 1969.*

ლწრჭიარ – ტყე (ზ. კალაში) სოფლის სამხ.-აღმ., სახნავ-სათეს ლწრჭიარს ზემოთ. იცის ბევრი კურდღელი. „საკურდღლიანო (?)“. *გიორგი კოსდას ძე მურულლიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლწრწ კოჯ (იხ. **ლწრწ კოჯარ**) – კლდე (იფარი) ს. იფარის სამხ.-დასავლ., მდ. ლასილის მარჯვ. კალთის კლდე. კლდე ფიქლიანი არაა, სალი კლდეა – მაგარი. *გალაკ საფოს ძე კორძია, 15 წ., მოსწავლე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლწრწგლდწ – კლდე სათიბი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-აღმ., მდ. ლასილის მარჯვ. მხარეზე. სათიბიცაა, წიფლნარიცაა, არყნარიც. *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ., პენს.ნ. იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლწრწწ (იხ. **ლწრწწ**) – ტყე, ნაკომპარიც (ჰეშვილი), ჰეშვილშია, კომპი მონგრეულია ზემოთ. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*

ლწრწწში მურყტამ (იხ. **ლწრწწში მურყტამ**)

ლწრწრლდ – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი). ლაშთხვერის სათიბია, ჭალწას მარცხ. კალთაზე. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*

ლწრგლდწ – სათიბები (ლესთავი) მესტია ჭალწას მარცხ. მხარეზე. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართო-ლანი, 45 წ., ს. ლესთავი, 1972. VIII.*

ლწსგიდრწლ – გზა (მესტია, წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ., მაღლობი ადგილია, სახედავია კარგი ირგვლივ. რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ. 1971.

ლწსგმი შუკუ (იხ. **ლწსგტმუნა შუკუ**).

ლწსგუნიერ – სათიბ-სამოვარი (ლაშთხვერი), ფუშევერსა და დასახლებას შორის. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ლწსგტმუნა შუკუ – გზა (მესტია, ფალედი), ს. ფალედის ჩრდ. გზა სგიმისაკენ. სგიმ. მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969.

ლწსდილი ღელე (ლენტეხი, ყორულდაში), ს.

ყორულდაშის დასავლ.

ლწსდრწ ნაკი – სათიბი (მესტია, ჰადიში), ს. ჰადიშის ჩრდ.-აღმ., ტერასა დიდი სადაც მუშები სადილს ჭამენ, ფარდულს აკეთებენ და სადილობენ მომუშავენი. მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. 1971.

ლწსილ – სამოვარი (მესტია, ზაგარი), ს. ფარსა და ს. ზაგარს შორის, სამოვარ წიფარის სამხ. სათიბ დაბერამდე, ს. ლამხ. აღმ. ღელე ტუბიის მარცხენა კალთა. გაიანე კამუთის ასული ცინდელიანი, 50 წ. 1969.

ლწსინჯატწლ ბაჩარ – ლოდნარი (მესტია, ლანჩვალი), მესტია ჭალწას მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. სამოვარზეა, მწყემსთა სამეთვალყურეო ქვა. პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ.

ლწსინჯწლწ – სათიბი (ხეშვილი), ს. ხეშვილის ჩრდ.-დასავლ. ლ. მ. ფილფანი, 74 წ. 1973.

ლწსკმწ – ყანა (მესტია, ჩვიბიანი), მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ს. ჩვიბიანის პირდაპირ. ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ. 1971.

ლწსკწლ ბაჩარ – სათამაშო (ყარიში), დიდი ქვებია, შუი-ში სადაც გადახტებოდნენ (გასართობია). დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ. 1974.

ლწსკურიწმ ტუბი (იხ. **ლწსკურიწმ ტუბი**-თან) – ხევი.

ლწსლიდწ გორწ – ქედი (მესტია, ლამხერი), სოფლის ჩრდ.-დასავლ. მაშრი შუკუ-ის ზემოთ წიწვნარი (და შერეული) ტყეა. მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 1969.

ლწსლწ – სამოვრები (მესტია, ლამხერი), ტუბიში ლიცის მარცხენა კალთაზე, გზა ლერსტანთე ლწსიპის ჩრდ.-ით. მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ. 1969.

ლწსწმდწ – სათიბი (მესტია, ზარდლაში), ს. ზარდლაშის დასახლების დასავლ. ტყე ჟიბე ცხეკის ძირში. ტყე ჟიბე და ჩუბე ცხეკის შუაში. შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 76 წ. 1971.

ლწსწყილ (2) – (მესტია, ისკარი), ტყე (ეცერი), დეცილის სამხ.-აღმ., სამოვარი ლალგწარს აღმ. ბუჩქნარია (ალბ. მცენარეები), საქონელი თავს აფარებს სიციხის დროს. ადრე სოჭნარი ყოფილა (გგგიბ ხაგან). ფუჩე ფუჩეს ძე გერლიანი, 87 წ. 1969.

ლწსქარ – ტყე (მესტია, ფარი), ჯგერწ ზაგრიშის ჩრდ. სათიბ ჯოლერის ჩრდ. წიწვნარ ტყემდე (ნენჩამდე). ტყე წვრილია წიფლის. ჩიჩო მუზას ძე წულუკიანი, 63 წ. 1969.

ლასქარ (2) (იხ. **ლაშქარ**) – ტყე (ფარი).

ლასქარწრ – სამოვრები (მესტია, სვიფი), სუთის ჩრდ-ით, ლომგერმ ტუბრას ზემოთ ტყემდე (ნენჩათეჟი). ლასქარ <– ლა-ზექ-წრ. ტარიელ ქემუზას ძე გადრანი, 59 წ. 1969.

ლასქარ (იხ. **ლასქარწრ**).

ლასყი – სათიბი (მესტია, ლახამულა), ენგურის მარცხენა კალთაზე, შგედშია, დასავლ. მხარეში სათიბ ლაჩარხში ტუბისა. ამჟამად გატყეურებულია. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ. 1969.

ლასყარში ლაკად – ხევი (მესტია, ნაკი), მდ. ნაკრას მარცხენა კალთაზე, მდ. ლარხენალის ქვემოთ (სამხ), ხრამიანია, ტყიანი, აქვს სალესი ქვები (ლასყარ). ლასყი/მარ „სამართებლის სალესი ქვა“. ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

ლასყარში – ყანა (მესტია, ლეჰა), ს. ჟ. ლეჰასა და ყანა ლეკუდერს შორის. ღელე ტუბრას დასავლ. კარგი ყანაა, ყველაფერი ითესებაო. სიმონ თოსდანის ძე ცალანი, 57 წ. 1969.

ლასყლა – ყანა (ფაყი), ს. ლეხვდარეშის აღმ. გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ. 1974.

ლასენჯალში – სათიბები (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ჭალაშ მარცხენა კალთაზე. ტყეშია ჩაღრ-მავებული ადგილი. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ლასტელდ – სამოვარი (იენაში), ნასახლარ სგობულის სამხ-აღმ. მთის დასაწყისი. ადრე საკარვე იყო. მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ. 1973.

ლასტიდ – საცხ. (მესტია, ლახანი), ს. ლაჭანის ბოლო, გზის ზემოთ, ვაკე ადგილია, მოსახლეა, ბოსტანი, მალლობზეა უფრო. მის ზემოთ იპოვება შხიბარ და მილეზი. ამჟამად გზა გადაუყვანიათ ტრაქტორს და ვერ ვნახეთ რა. სალამა ხერგიანის ასული ქობალია, 76 წ. 1970.

ლასტლეფ – გზა, სამოვარი (მესტია), ს. ჟაბეშის სამხ. ზაგარისკენა და ლეჟა ლახტისკენა გზა, ვაკე ადგილია, ჩანს ტელეფი. ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ. 1971.

ლასტლეფ (2) – სამოვარი (მესტია), ს. ხალდეს ჩრდ-აღმ., ჭალდე ჭალას მარჯვენა კალთაზე, ფერმის საზაფხულო სამოვარი მთა. „ტელეფი“ ბლომდაა. ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ. 1971.

ლასტალალ სუიკუ – ვაკობი (ლენტეხი, ხელედი), ხელედშია, მთა თაში ლამეზგრისკენა გზაზე,

შესასვენებელი და გასართობი ადგილი. ლიტრელა „თამაშობა“. ანზორ აკაკის ძე ბენდელიანი, 33 წ. 1976.

ლასტეიერ (იხ. **ლასტეიერალ**).

ლასტეიერალ – ყანები (მესტია, ლახირი), ს. ლა-ხირის დასახლების ჩრდ-დასავლ. გვერდითი ყანები. ალექსი ისლამის ძე იოსელიანი, 99 წ. 1971.

ლასტელა – სათიბი (მესტია, კიჩხულდაში), ს. კიჩხულდაშში, სათიბ ბარჯაშის ჩრდ-აღმ., დგას პატარა ტბა. ტყელ „ჟოყელ ჟერ, საპენშარ, მენშეჟე“. თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969.

ლასტულაღა ნაკ – სათიბი (მესტია, ჰადიში), ს. ჰადიშის ჩრდ. ტერასაა, დასახლების ჩრდ-ით. მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. 1971.

ლასტა (2) – ადგილის, სათიბი (მესტია, ციცხვარი, ცალდაში), ს. ციცხუარშია, დასავლეთით, მდ. ენგურის მარცხენა სანაპირო, ვაკე ადგილი ყოფილა ადრე, ამჟამად რცხილაა რამდენიმე და ნიგოზიც დგას, მდ. ენგურის წანალეკია. (მორების გამოსატანი ?). „გამოსაღები“. ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ. 1970.

ლასტალარ – სათიბი (მესტია, ვინჩაში), ს. ვინჩაშის ჩრდ-აღმ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ალპური სათიბი, ზონა. ახმათ მელიტონის ძე ხარძიანი, 43 წ. 1971.

ლასტა – სათიბი (მესტია, წვირმი), ს. წვირმის სამხ-დასავლ., ჩობანშია, მალლობია, კლდე და-სავლ. შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ. 1971.

ლასტა მურყამ – ნაკომპარი (მესტია, წვირმი), ს. წვირმიშია, ჩობანის უბანში. ქონგურების გარეშეა, თამლიანების საგვარეულო კომპი. მირან ხალამპრეს ძე ფანგანი, 40 წ. 1971.

ლასტუნარი – კლდე (მესტია, ფარი), ს. ფარის ჩრდ-დასავლ., სათიბ ლაფკლდის ჩრდ. კლდეა, სადაც ს. კაცხელები ლეკვებს ყრიან (ეჩქა შიდერ ფეკუნოლს). „ლეკვების საყრელი“ (ფეკუნარე ლაშდა). იურა გურმაჩის ძე რეხესიძე, 24 წ. 1969.

ლასტუნარ – ტყე (მაცხვარიში), მდ. ლაჰლა ჭალაშ მარჯვენა მხარეზე. გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ. 1973.

ლასტდრღაშ – სამოვარი (იელი), ენგურის ხეობის მარცხენა კალთაზეა მთა ლეშნიერშია, ფომდელი ჩანს. დგას ტბა, საკმაოდ მოზრ-დილი. იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

ლასტუდა – ღარი (მესტია, მაგარდელი), სოფლის

სამხ.-ით წიფლნარი ტყის შუაში ღარია გაკეთებული ტყის ჩამოსაყრელად. ჩამოსაშვები // წიფლის ჩამოსაყრელი ღარი. ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ. 1969.

ლწფჯარილ – ტყე (მესტია, ნაკი), მდ. ნაკრას ხეობაშია, ს. კურხუშაძის დასავლ. ფერდობი კუთერთხლარში გორაგამდე, ლაქნაშვრამდეა ჩრდ.-ით. უფრო წიწვნარია, წყალი არსადაა. ლაფჯგნა ?). ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

ლწფუშდარ – შურო (ლესხთაგი), ჰაწვალიდან კახშიანამდე, გვერდებზე ტყის მასივი აკრავს. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ. 1972.

ლწქირსილ – ტყე, სამოვარი (მესტია, ჰებუდი), შავლელეს ჩრდ.-აღმ. ვაკე ადგილია, პატარ-პატარა სამოვრები 3 კალოს ზომისა. ნახნავიცაა, რომელსაც მეწყერმა (შავლელესი ?) ძირი გამოუთხარა, ჩამოუნგრია. ქირს „ოსპი“ (...). ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ. 1969.

ლწქირტალდ – სათიბი (მესტია), ს. ჩ. ხოსრარშია, ხეხილიანი ადგილია, შიგა და შიგ – სათიბებიც, თუმცა ქლიავი არაა. ქირტალდ „ქლიავი“. სვიმონ აზნაგეთის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ. 1969.

ლწქირტალდ (2) – ყანა, სათიბი (მესტია, ლუჰა, ხოსრარი), სოფლის აღმ.-ით, ყანა ქომარის ზემოთ. ადრე ქლიავიანი ყოფილა, ამჟამად არაა ქლიავის ხე. აღწევს სამანქანო გზამდე (ნაჭკვრამდე). სილევან ისმაგის ძე დადემშელიანი, 54 წ. 1969.

ლწქლაქ – ყანა (მესტია, ჩვიბიანი), ს. ჩუბიანის პირდაპირ, მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე. ნაქალაქარის ნისან-თვისებისა არაფერი ჩანს. შეიძლება მეწყერმა შთანთქა. საერთოდ, მოსახლეობა ჩაქაშ, ჟიბიან, ჩვიბიანისა მხოლოდ ენგურის მარცხენა მხარეზეა. „საქალაქო“ ?ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ. 1971.

ლწქსონჯ – სამოვარი (მესტია, ლახამულა), ენგურის მარცხენა კალთაზე, შგედში, სამოვარ უბნის სამხ.-აღმ. ირგვლივ – შერეული ტყეა, ფერდობი. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ. 1969.

ლწქსანი – სამოვრები (მესტია, თოთელეში), ს. თოთელეშის სამხ.-დასავლ., სათიბ ბირღუ-ლშის სამხ.-დასავლ. ირგვლივ შერეული ტყე აკრავს. ლწქირსანი. დუშა შარდენის ასული კკადუა, 46 წ. 1970.

ლწქტარაზ ტუბი – ხევი (მესტია, უშგული), მდ. ქვიშირის მარჯვენა მხარეზე, სათიბ-სამოვარი. ჩავარდნილია ღრმად. ალპურ ზონაში. „საქურდეს ხევი“. პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ. 1971.

ლწქტარლ – გზა (ნესგუნი), ფუშყვერის მარჯვენა კალთაზე. მოფარებულ ადგილასაა. ქურ-დთათვის ხელსაყრელი ადგილი. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

ლწქტმარარ – უბანი (მაცხვარიში), ს. მაცხვარიშის ერთ-ერთი ნაწილი, ვაკე, ტაფობივით, ქედებშია დამწყვდეული. გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ. 1973.

ლწქტშიარ (იხ. ნაკრარ).

ლწქტშარ – გზა (დ. მესტია). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ. 1972.

ლწქტშარ (2) – ტყე, გზა (მესტია, ქვ. ლუჰა, ლაღამი), მდ. ენგურის მარჯვენა, ქუანაშ კოჯის აღმ. სამანქანო გზის ქვემოთ ენგურამდე, კლდის ძირში ქუიშას იღებენ, კლდის ქვიშა. მუხნარი ტყეა. სილევან ისმაგის ძე დადემშელიანი, 54 წ. 1969.

ლწქტცა – მწვერვალი (ჰადიში), ჰადიშის ქედზე, სიმაღლე – 4610 მ. ზღვის დონიდან. ალბათ: ლწკუცა (კუიცი).

ლწქტრმ – ტყე, კლდე (მესტია, ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-აღმ., დასახლების სამხ., მდ. ლასილის მარჯვენა კალთაზე. ქვიშნარია, ჩამონაშალია ზემოდან. ფერდობია შერეული ტყით. გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ. 1971.

ლწღეიარ – მთა (ყვედრეში), ს. ყვედრეშის საზაფხულო სამოვარი მთა. ფერმისაა. ლე „დუცი“ (ღეჰი). ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30წ. 1974.

ლწღეიარ – სათიბები (ლესემა), ისკალდის დასავლ. ღეი არის. მ. რ. გაზდელიანი, 32 წ. 1974.

ლწღეშგალ – სათიბი (მესტია, ნაკი), ნაკრას მარცხენა კალთაზეა ქეზა ნენჩას დასავლ. მღლები გვართმევდნენ საქონელსო (ნელეშგალხ და-წარს, ღოლაქარს...). ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

ლწღეშგალ დობირ – სამოვარი (ლენტეხი, წიფლაკაკია), ს. წიფლაკაკიაში, საზაფხულო სამოვარი მთა. წიფლნარ ტყეშია. დობირ წიფლნარ ტყეში გაკაფული ადგილი. დობირ „ახო“ (?). მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ. 1976.

ლწღურკელიაჟ კალაშ – მდინარე, ღელე (მესტია, ჟაბეში), მდ. წანრგლ შენაკადი მწვერვალ თეთ-ნულდიდან. ადრე მყინვარი იყო, ამჟამად

ჩამოდნა და მხოლოდ სათავეშია მყინვარის ნარჩენი. ცუდი. კლდეებია, კანიონი მიხრილ-მოხრილი. ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ. 1971.

ლმდგრდირ – სათიბი (მესტია, ლახამულა), ენ-გურის მარცხენა კალთაზეა, ჟაბე შგედში, ლაჩარხაშ-ის სათიბის აღმ. მეგრე მელგარ ხაგ (ღერდ გარ). კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ. 1969.

ლმყრულრდ – ბუჩქნარის სახელწოდება, ცოტა მომაღლო ადგილას მდებარეობს კარგად ჩანს გზა უღვირიდან. გადმოცემით ეს სახელი მას დარქმევია იმ დროს, როცა წვირმისა და მულახს შორის მტრობა ყოფილა. ამ ადგილას წვირმელები ჰყარაულობდნენ მულახელებს. ხალხური გადმოცემა ჰკუასთან ახლოა (წყრბლ ნიშნავს საყარაულოს, რდ – სვანურში კნინობითის მწარმოებელი სუფიქსია. ადგილი განეკუთვნება ს. წვირმის ტერიტორიას. ასლან კორძია, 1965.

ლმყრულრდ – სამოვარი (მესტია, წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ. ტუბიბერის ჩრდ.-აღმ. უღვირის გზაზე. შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ. 1971.

ლმყერილ – ტყე (ლემუკვი), ს. ლემუკვის ჩრდ. ტყე გგგბარში. შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ. 1973.

ლმყტბინალ – გზათმესაყარი (მესტია, ნაკი), მდ. ნაკრას მარცხენა მხარეზე, სადაც ერთდებიან ყარაჩაისკენა და ბაქსანისკენა გზები, სამოვარ თაჭრანის ბოლოში (სამხ.). ომის დროს ის ადგილი ... იწოდებოდა (...). ლიყუბე „შეერთება“ (ბეკ. – ლიტყუბაშ). ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

ლმყტდურა – სათიბი (მესტია, ღვებალდი), სათიბ ლამეშკას დასავლ. მდ. ენგურამდე. მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ. 1969.

ლმყტილ ჰტიბრა – ღელე (მესტია, სპარდიში), (ხოშა ლმსკნა ხარ ჟაჰს ი ყილი). ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ. 1972.

ლმყტლშ ღარ – ღელე (მესტია, ნაკი), კლდე ჟაბე და ჩაბე კუტრამშის გამყოფი ხრამი ანუ ღელე, ცოტაოდენი წყალიც მოედინება. ჰ=ყტ=ლ=შ=მ, ყტ=ილ, ყოფ < ყტ-ოფ < ყაჟ=ოფ. ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

ლმყტნალარ – სამოვარი მთა (მესტია, ჰებუდი), მთა დეცილის სამხ., მთა ყერგნდას ჩრდ. საქონლის დასასვენებელი, განსაკუთრებით სიცხის დროს გასაგრილებელი – სანიავე. გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ. 1969.

ლმყტნალარ – ტყე, სამოვარი (ლაღამი), ლ. ლაღამის ჩრდ.-აღმ., ფერდობი ადგილია, უფრო მეტად ნაძვნარი ტყით. აქვს აქა-იქ ვაკე ადგილები, სადაც საქონელმა იცის დარჩენა. გ. ი. ფალიანი, 1972.

ლმშგენი (იხ. **ლმშგენიარ**).

ლმშგენიარ – სათიბები (მესტია, გვალდერი), სოფელს ზემოთ, სამხ.-დასავლ. ტყის პირამდე. ჩხეტიან დავითის ძე ჩხეტიანი, 74 წ. 1969.

ლმშგილი – სამოვარი (მესტია, შდეღირი), ს. შდეღირის ჩრდ., მთა ლუხტრას სამხრეთით დაახლ. 1 კმ. სიშორეზე, მენაკა ადგილია, ტყიანიცაა, შიშველი ადგილიც. ბევრია შიშველი. მარო ფულას ასული ჰკადუა, 1970.

ლმშგნილ – საბალახო (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ჰალმას მარჯვენა მხარეზე, ნამგუტიბშია. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 1972.

ლმშგნილარ – სამოვრები (მესტია, ქაშვეთი), ს. ქაშვეთის სამხ.-დასავლ. ჰალმას მარჯვენა მხარეზე. მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ. 1972.

ლმშდა – შურო, ს. ლახუმდის ჩრდ.-აღმ., ლმწირხ ზაგარიდან ჩამოსაყრელი მორებისა სოფლები-საკენ. ტ. გ. ფირცხელანი, 23 წ. 1972.

ლმშდა (2) – ყანა (მესტია, ჰელირი), შურო (ლახუმ-დი), ს. ჰელირის აღმ., მდ. დავშარის მარცხენა ყანა კაჩს აკრავს ჩრდ.-აღმ.-იდან. „საყრელი“. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ. 1969.

ლმშდა ღარ – ღარი (მესტია), ს. ლაკელმანხის ჩრდ.-აღმ.-ით, ლაკელმანხიშ ჰტედზეა მშრალი ღარი, ხე-ტყის ჩამოსაყრელი ღარი. „ჩამოსაყრელი ღარი“. ვასიკო მუხს ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.

ლმშდა ღარ – შურო (მესტია), მდ. გუაშლარარის მარჯვენა მხარეზე, შიშველი ღელეა, იყო ხის ჩამოსაყრელი, წარმოება ხის დამზადებისა, ამჟამადაც შეშის ჩამოსაყრელია. გვერდითი კალთები ტყეა შერეული. ბესარიონ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 60 წ. 1970.

ლმშდა ღარ – ხევი, ღარი (მესტია), სოფლის თავზე ხის ჩამოსაყრელი ღარი მთა სკვრბაშიდან. ჩამოსაყრელი ღარი. მიხეილ ლემანის ძე ქალდანი, 45 წ. 1969.

ლმშდა ღარ (4) (იხ. **კანტორაშ ღარ**) – შურო (ტვიბერი – ღვებალდი, ქვ. მარდლი, ლაკულმანხი).

ლმშდხულდ – სამოვარი (მესტია, ნაკიფარი), ს. იფარის ჩრდ.-აღმ. გრძელი დაახლ. 700 მ. სამოვარი – საქონელთათვის მხოლოდ, მდ.

ენგურის მარცხენა კალთაზე. თხილნარია, ტყეა თხილნარისა. ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ. 1971.

ლმდხულდ ლესგ – ტყე (მესტია, იფარი), ს. იფარის სამხ. ენგურის მარცხენა კალთაზე. ლგბალ ცხეკ ხოშამდ, საერთოდ შერეული ტყეა. ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ. 1971.

ლმდარ (იხ. ნარკი კოჯაშ ლმდარ).

ლმდ შდხუ – სამოვარი, ტყე (მესტია, უშგული), ს. უშგულიდან აღმ. ტყე არყნარით, ლასდილიდან მოზიდული შეშას ჩაყრიდნენ ქვემო სამარხილო გზამდე, უგზოობისა გამო. „ჩამოსაყრელი სერი“ (სიკუ). შდხუ „სერი“. პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ. 1971.

ლმშერა – მთა (მესტია, ტვიბერი – ლეზგარა), ს. ტვიბერისა და ლეზგარას საზაფხულო სამოვარი მთა. დგას 3 კარავი, სამხ. სამოვრებია და კლდე, სხვაგან – არყნარია. ლმშერა „სალესი ქვა“ ? მგკა ამაიხის ძე ქალდანი, 61 წ. 1969.

ლმშერალი – სამოვრები (ბაბილი), ბაბილშია, ჩოლშურას მარჯვენა მხარეზე. სალესი ქვებია. ლმშერა „სალესი ქვა“. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974.

ლმშთხში თხუმარ – ტყე (ბავარი), ღელე ლმშთხამის ხეობაში. ტყე შერეული. თ. ი. აფაქიძე, 54 წ. 1974.

ლმშთხში ლმჭემალ – სათიბები (ბავარი), ლაშხაშურას ღელეს მარჯვენა მხარეზე. თ. ი. აფაქიძე, 54 წ. 1974.

ლმშთხშოხი ბოგ – ხიდი (ბავარი), მდ. ლაშხირ-ზეა, სათიბ ლმშთხშისკენა სამარხილო ხიდი. თ. ი. აფაქიძე, 54 წ. 1974.

ლმშთხშოხი შუკტარ – გზა (ბავარი), სამარხილე გზა სათიბ ლაშთხშისკენ. თ. ი. აფაქიძე, 54 წ. 1974.

ლმშიალ – საბალახო (უსგვირი), მდ. ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, პატარა ვაკე ადგილია, ძველად ნაომარიაო – ქვემო და ზემო სვანების (ცაგერელების). იყოფა ორად – ჟაბე ი ჩუაბე. ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ. 1973.

ლმშიარ – კლდე (მესტია, ზ. ლუჰა), კლდე კენჯბთან, ს. ჟაბე და ჩუაბე ლგჰას შორის. წისქვილის ქვის – შირა ამზადებდნენო. იერმინე რამხის ძე ცალანი, 68 წ. 1969.

ლმშიგილი ნაკ – საბალახო (მესტია, ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

ლმშიკილი – ყანის (ლენტეხი, ლადარვაში), ს.

ლარარვაშია, შიშვილ ამჟამად არაა. გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.

ლმშედურილ – საყდარი (მესტია, ჩაჟაში), ს. ჩაჟაშის აღმ. გორაზე დგას თამარის სახელობის კოშკების გვერდით საყდარი, რომელსაც ლმშედურილს უწოდებენ. ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ. 1971.

ლმშედგლდ – ტყე (ნესგუნი), ფუშყვერის მარჯვენა მხარეზე. წიწვნარი ადგილია, ნაშყის როქუ ხაკდუნახ. სპედიკი ქვებია, რომელსაც წვავენ და შესათეთრებლად იყენებენ. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

ლმშედგლარ – სამოვარი, კლდე (მესტია, ლაღამი), ლექუ ლახუ-შია, ზემო ნაწილი კლდიანია მუქი წითელი ფერის ქვებით. დათიკო სევერიანეს ძე გვარლიანი, 27 წ. 1972.

ლმშედლდშ – ყანა (მესტია), ს. სოლშია, დასახლების ჩრდ-აღმ., სამანქანო გზის ზემოთ. მახსოვრობაში სამჭედლო არავითარი არაა. რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი, 52 წ. 1972.

ლმშედლდშ – ყანები (კაერი, სოლი), ს. კაერის დასახლების ჩრდ-დასავლ. ფერდობი, სამჭედლოს ნიშნები არა ჩანსო. დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.

ლმშედლთში ლეგგი – ტყე (კაერი), ს. კაერი ჩრდ-დასავლ. სოჭნარი. დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.

ლმშედლთში ლეჟ სიკუ – გორაკი (კაერი), ს. კაერის ჩრდ. პატარა ტყიანი, ქედია. დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.

ლმშედლთში ლექუ სიკუ – გორაკი (კაერი), ს. კაერის ჩრდ-დასავლ. სერი ტიპისაა. დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.

ლმშედლთში ჟიბე ნაკარ – ტყე (კაერი), ს. კაერის ჩრდ-დასავლ. მოვაკოა და ფოთლოვანი ტყით. დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.

ლმშედლთში ჩგბე ნაკარ – სამოვრები (კაერი), ს. კაერის ჩრდ.-დასავლ. მოვაკო ადგილებია. დ. გ. მერლანი, 3 წ. 1973.

ლმშედში ბაჩარ – ქვ. (მესტია, მურშკელი), ს. მურშკელის ჩრდ-დასავლ. საცალფეხო გზის სანაპიროზე, დევს ორი უნაგირა ქვა. გადმოცემით, ისრებს აკეთებდნენო აქ. ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ. 1971.

ლმშედარ – კლდე (მესტია, ჩაჟაში), ს. უშგულის აღმ., შეშულაშის ტუბის თავი. საჯიხვე კლდეა. „სამჭედლო“. პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ. 1971.

ლმშედარ – სათიბი (შყალერი), ს. შყალერის

დასავლ. კვალი სამჭედლოსი არაა. გ. მ. გირგვლიანი, 47 წ. 1973.

ლშვილ – ტყე (ლენტეხი), დ. ლენტეხის გაღმა ტყე, მდ. ჩოლშურას მარცხენა კალთა, ქვემოთ ყანაც იყო, მაგრამ წყალმა წაიღო. ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ. 1974.

ლშლიდ – ტყე (მესტია), მდ. დოღრას მარჯვენა ტყიანი კედელი მთა მეზგრამდე. კლდე – ღრეზიანია, შერეული ტყით. ს. ტუბიშს სამხ. გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 1969.

ლშლიდ (2) – სათიბი (მესტია, ტვებიში), ტყე (უშვანარი), ს. ტუბიშის ბოლოს დამრეცი სათიბი. ეკუთვნის კვიციანებს, ცალანებსა და აფრასიძეებს. რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ. 1969.

ლშლიდშ ცხეკ – (მესტია, უშვანარი), ს. ნაშთქოლის დასავლ., მდ. დოღრას მარჯვენა კედელი შერეული ტყის მასივით, კარგი ლეწინყა ლი „კარგი სამოცვეა“. გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ. 1969.

ლშმალდ – სათიბები (მესტია, ფხოტრერი), ფხუტურა ზაგარს დასავლ., სათიბ ლაფუშანის მოსდევს ჩრდ-ით. გორიდან ემახდნენ მუშებსო: ლშმალდ „სამახებელიო“ ? ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ. 1969.

ლშმინა იცხილდ – შესასვენებელი (ლელბაგი), ს. ლელბაგის დასახლების ქვემოთ, გზაზე. დგას მსხალი. ჟ. დ. აბდელანი, 37 წ. 1973.

ლშმნა – ყანები, ტყე (მესტია, ივარი), ს. ივარის სამხ-აღმ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე. ფერმის შენობების ადგილები. ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ. 1971.

ლშმნეგალარ – სათიბი, საძოვარი (ნესგუნი), ფუშევერის მარცხენა მხარეზე, აქვს პატარა სათიბი. საქონელი არ ჩერდება იმ ადგილებში, რადგანაც ცუდი საძოვრებია. (იმლიგაზ „ტყუილა მოსიარულე“ იმ როქ ხიშილიგაზ „რას დაბოდილობ“?). ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

ლშმნა მურყუამ – კოშკი (მესტია, ბოგრეში), გელაშა მურყუამ, ს. ბოგრეშის სამხ. ენგურის მარჯვენა სანაპიროზე, ქვაზეა გაშენებული, დასახლ. ლშმნა-სთან. გელა ქურდიანისა იყო. კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ. 1971.

ლშშგილი (იხ. ლშგილი).

ლშშირ – მდინარე (წანაში), წანაშელები ხელედურას უწოდებენ ლშშირს (!) შენიშვნა:

ლენტეხელები ჯელედულა-ს უწოდებენ. ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ. 1974.

ლშშლერ – სოფელი (მესტია, ეცერი), ხუთკომლიანი სოფელი ეცერის ქვედა უბანში; დასავლ ესაზღვრება მდ. კედრგლა, სამხ. – ენგური (რიენ, ჭალა), აღმ.-ით – მდინარე დაკშარ, ჩრდ. სათიბები ბუნდრარი. ადრე ამ ადგილას წიფელას (შეშის) საპოზი იყო (წიფრარს ლემშხირინხ – ეჩხენქა ესედა ჟახეი). ლშ-შხრ-ერ < ლშ-შხირ-ერ. აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ. 1969.

ლშშრერი ჯტარ ჯგვრგ – ნაეკლესიარი (მესტია, ლაშხრერი), სოფლის აღმ., სახნავ ნაკრარის დასავლ. ნაეკლესიარია, არის სასაფლაოები. „ლშშრერის წმ. გიორგის ჯტარი“. აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ. 1969.

ლშშრშ – ნასოფლარი (მესტია, ნაკი), ს. ნაკიში შემავალი ნასოფლარი ადგილი. ადრე 25-მდე ოჯახი ყოფილა, ამჟამად სახლების კედლები-დაა დარჩენილი. ნასახლრ ჯუხუშანის ჩრდ-აღმ. და ს. თავრარის ჩრდ-დასავლ. ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

ლშშრა ნაკ – სათიბი (მესტია, ჰადიში), ს. ჰადიშის ჩრდ-აღმ., ნაღის ქვემოთ, ჰადიშგრას მარჯვენა კალთაზე. ოდნავ დავაკება აქვს – ტერასულია. ლშშრა „ხელით მოწყობილი საფქვაკი“. სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ. 1971.

ლშშრალ – სათიბები (ხეშვილი), ს. ხეშვილის ჩრდ-აღმ. ფერდობია საკმაოდ, არის საძოვრები, შეიძლება შორალს ზსყენახ, ქვიანაია. მ. დ. ფილფანი, 87 წ. 1973.

ლშშმინა (იხ. მეზნიშ ნაშუდუ).

ლშშმინა ზაგარ – გორა (ეცერი), ქედია, სადაც გადის გზა კალაშიდან ლანტელისკენ.

ლშშმინა ნენზარ (2) – შესასვლელი (ხევრა იხ. ჟაბე თუხუშ – ლშშმინა ნენზარ). ვასო მ-ძე ჭკადუა, 30 წ. 1973.

ლშშმინა ნენზარ (ზ. ვედი).

ლშშმინა ფაფალ – გორაკი (მესტია, დიზი), ს. დესის დასავლ. მდ. ნაჟაჰ-ის მარჯვენა მხარეზე, ამაღლებული ადგილია, მიმავალ-მომავალი სოფლიდან ისვენებს. მიშა იესების ძე ჭკადუა, 21 წ. 1970.

ლშშმინა წიფრა – შესასვლელი (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ. 1973.

ლშშმინალ – შესასვლელი (ეცერი), სოფლის ჩრდ., სოფლიდან ლანტელისკენა გზის სახელწოდება სათიბ ჩემათის ქვემოთ. ისვენებენ

კალშის მხრიდან ამოსულნი. „სასვენებელი (ზეგანი)“. გიორგი კოსდას ძე მურდულიანი, 60 წ. 1969.

ლშშრინთა ტუიბ – ღელე (მესტია, ლანჩვალთ), მესტია ჭალშას მარცხენა კალთაზე, აეროპორტის ჩრდ. პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურთანი, 33 წ.

ლშშალდ – სამოვარი, ტყე (ფარი) ეკლ. კამშის ჩრდ., ტყე ლაცბტის ზემოთ. წიწვნარ-არყნარ-ბოკვნარი, მდ. ღემდრღლას მარჯვ. კალთა. *მამურზა ივანეს ძე ჩხუტიმთანი, 69 წ., პენს., ს. ღემდერი, ფარის ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლშჩვილორ (იხ. ლშჩვილ)

ლშჩუელ – სამოვარი (ჰადიში), ს. ჰადიშია, ტუიბრას მარცხ. კალთაზე, სამანქანო გზის ქვემოთ. ჩიჭულა ჩანს ბლომად. *მანი ღევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლშჩუელიდ – სამოვარი (მესტია) მესტია ჭალშას მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ., სატუ ზუგსა და ზარგში ტუიბს შორის. საბალახოა, მის ახლო-მახლო ჩუიჩულა არის, იქ კი არა. *ავთანდილ ანდრთას ძე რატთანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ლშჩუილ – საბალახო (მესტია) აეროპორტის მხარეში, ჩრდ.-აღმ., არის ჩიჭულა. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლთანი, 45 წ., ს. ღეხთავი, 1972.*

ლშჩელტერ – ტყე (ქართვანი(ს. ქართვანის ჩრდ.-აღმ., ტყე ლშგრბილას ჩრდ.-ით. ტყითთა და გროვა ქვებითანი (ღეჩბიტ ლი ი ღეშჩ). *პავლე სულას ძე გაბულდთანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ლშჩნალ – ტყე (ლახამულა). ენგურის მარცხ. კალთის ტყე, ღემდერშ ტუიბის აღმ. იმგტუ ცხეკ ლი, იმგტა ლაჟაჰ. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლშჩნალდშ ნაკ – ვაკობი (ქვ. ლუჰა), ტყე ზაწას სამხ. გაგრძელეზა, წიწვითანი ტყის მასივი, მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე. ჩამოუდის **ლშჩნალდშ ტუიბ**, რომელმაც იცის ღვარცოფი, ზვავი. ნახტუწი კოჯარ ხარ ი გტმთიდ ომთხ ეჩქას ხეყუფგნთხ კოჯარ ოდო სგა ხაჩხინახ, ქა ხაყუზახ. *იშმაგ სორომანთის ძე დადემქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლშჩნალდშ ტუიბ – ხევი (ქვ. ლუჰა), მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე მოედინეზა პატარა წყალი – ლშჩნალდშ ნაკის აღმ.-იდთ. მაგარი ავდრის დროს კი გროვდებო ბევრი და ჩამოაღწევს ღელე ლაქვამგრამდე. *იშმაგ სორომანთის ძე დადემქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლშჩენი (იხ. ლშჩენი)

ლშჩმელიდშ – სათიბეზი (ლახირი) ს. ლახირის ჩრდ.-აღმ., ჰერშის მარჯვ. მხარეზე. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლშცილ – ტყე –კიჩხულდამი) ს. კიჩხულდამის ჩრდ., ტყე ცხალასტანის ჩრდ. წიწვნარი ტყეა კარგი. ცაგ დემეგ ლიგ. *თემრაზ ვიბლიანთის ძე ვიბლიანი, 498 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლშციტანალ – ტყე, კლდე (ცალერი), მთა ზეკარ-ს აკრავს ჩრდ. სამოვარი მთის დასაწყისი. იცის ნადირი, ცუდი მისასვლელი ადგილია. „საჭვრეტელა“? *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლშციტანალ ზაგარ – ქედი (ტვიბერი) სამოვარ ჟიბე ილის სამხ.-აღმ., სანადირო ადგილია, კლდეზე ბილიკი გადის, საიდანაც ყველა მხრით იჭვრეტება. ლშციტანალ ზაგარ „საჭვრეტი ზეგანი“. *გიორგი სათგერის ძე ქალდთანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლშცულშ – ტყე (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, ლახმელდშ ჯგერაგის პირდაჰ. გაღმა, ნასხლეტთა (ნატყიცტ) შერეული ტყით. თავდასხმეზის დროს, ეჩთე ღემმშახ ი ეჩხენქა სოფელთე ხოჩა ლაწე ხარენახ ი ლათოფ ამხაჟ ხარენახ (გელა ფუთუს ძე ჭკადულა). ადრე საყდრიდთ „ლათოფ ხახ უფლიშერქა ეჩქას ნატყიცტ ხად“ (ამჟამად გატყევებულია). **ლიციტუარი** „(ქურდულად) ჭვრეტა“ – კ. კვანჭიანი). **საწიქტ** „რაიმეს თხოვეზა“ (მეზობლისა მეზობელთან?). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1060 წ. ნოემბერი.*

ლშცულშ ზაგარ – ქედი (ლახამულა). ენგურის მარცხ. კალთის ტყითანი ქედი, ტყე ლშცულშ-შის ზემო ნაწილი(თავზე). მემზა კუთციშ ქვედა გორამდე (გორაგთეჟი). *კოწი იოსეს ძე*

კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლაცქულაშ ზაგარიშ ნენჩა – წიწვნარი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, ჟიბე ლაქმოლშს დასავლ. მოედინება წყალი და აქვს ვარდნა (მანჩხაფ). იცის ზვავი. ზოგჯერ „მანჩხაფშ ნენჩასაც“ უწოდებენ. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაცქულაშ ტუიბ – ხევი (ლახამულა) მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, ტყე ლაცქულაშის აღმ. პატარა წყალი მოედინება. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაცხდარალ – გზა (ჟიბიანი) ს. ჟიბიანის ჩრდ.-აღმ. სამარხილო გზა ენგურის მარჯვ. სანაპიროზე. ლაცხდა „წყლის მიმართულების შეცვლა“. *პავლე ნიკოს ძე ნიჭარაძე, 43 წ., ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლაცხეკური – ყანები, სათიბები (ბაბილი) ბარბალ ზაგარის ჩრდ. მხარეზე, ჩოლშურის მარცხ. მხარეზე. ირგვლივ ტყეა. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ლაცხეკურიშ გორგ – ქედი (ქვ. ლუპა) მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, საზღვარი ს. ლახამულასა და ჩუბზე ლეჰას შორის. ტყეა, უფრო ფოთლოვანი და წვრილი ტანის. *იშმაგ სორთმანის ძე დადემქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლაცხეკურიშ ტუიბ – ხევი (ქვ. ლუპა) (იხ. **ლაროკშ ტუიბთან**). *იშმაგ სორთმანის ძე დადემქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლაცხნირ – კლდე (ცხუმარი) ლაქლას სამხ.-დასავლ. კელთხი ჟიტხირის ესაზღვრება დასავლეთით, საჯიხვე. ჰგავს სავარცხელს, კბილებიანი. ლაცხნირ „სავარცხელი“. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., ს.ს. თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლაცხნირ (2) – კლდე (ხაიში) ნენჩას თავზე, სავარცხელის მაგვარია, შიშველი, რუკაზე (1 : 100 000) 1568,2 მ. ზღვის დონიდან. ს. ხაიშიდან ჩრდ.-დასავლ., მდ. ენგურის მარჯვნივ. „სავარცხელი“ – თხელი თხემი აქვს, გვერდები – დამრეცი. *ნატაშა ემუზას ას. ჰკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ლაცხრაშ – სათიბი (ნესგუნი) ფუშყვერის მარჯვ. მხარეზე. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი,*

36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ლაცხუმ – ყანა (წანაში), ს. წანაშშია, რეხილნარია ზემოთ. *ნ. გ. ლიპატელიანი, 27 წ., 1974.*

ლამსტარილ (იხ. **ლამდსტარილ**)

ლამზალდშ – ღელე (შყალერი), ს. შყალერის დასავლ. მოედინება წყალი. *გ. ძ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.*

ლამზაშ – ყანა (მაზაში), ს. მაზაშშია, მდ. ლაშხი-რის ორივე მხარეზე. იყოფა ეჩეხენი და ამეხენი ლამზაშ. *შ. ძ. ლიპატელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*

ლამელი – სამოვარი (ლალხორალი). *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ლამწერმილდი ღარ (იხ. **ლამწერმილში ღარ**)

ლამწერმილ ღარ – ტყე (ცალდაში), მშრალი ღარია ტყიან-კლდიანი, წანერულას მამრჯვ. კალთაზე.

ლამწირ – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, ზურულდის ჩრდ.-დასავლეთით. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*

ლამწირ (2) – გზა (ლემუკვი), სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი). ს. ლემუკვისაკენ სამარხილო გზა. მთიდან მარხილს წირხს ხოდესგბ დასამუხრუ-ქებლად. *შალვა გ-ძე ივერიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ლამწირ-ზაგარ – ქედი (ლახუშდი) ს. ლახუშდის ჩრდ.-აღმ., ლეჟა ჯიჰარშია დავაკებული ადგილი, სადაც მორებს ჩამოსაყრელად მოამზადებენ ხოლმე. მის სამხ. სოფლისკენ არის ლაშდა. *გ. გ. ვირცხელიანი, 23 წ., სტუდენტი, ლატალის ს.ს., 1972.IX.*

ლამწირხარ – გზა სათიბი (ხემკილი) ს. ხემკილის ჩრდ.-აღმ., მარხილს წირხს აბამენ. *მ. დ. ვილფანი, 87 წ., ლენჯერი, 1973.*

ლამწირულიდ – საკულტო (ზაგარი), ს. ზაგარის ჩრდ.-აღმ. ზეგანზეა, გზა ჰუიწის ზემოთ. ეკლესია ყოფილაო, მაგრამ სამირკვლის ქვები სკოლის ასაგებად წაულიათ. ზეგანზე დავაკებული ადგილია და სამლოცველოდ მიდიოდნენ ძველად (წირთე ოტმაზხ ჯვინალდ). ლამწირველდ „პატარა სამლოცველო, **საგალო-ბელი**. *გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლამწალაშ (იხ. **ლამწალაშ**)

ლამწალაშ – სახნავი (ბარში) ს. ისკარის ჩრდ.-აღმ., ყანა

ჩუბლაღარს მოსდევს აღმ. მხრიდან. ლა-წელ-შმ (?) „ვირისი“. *ბაგუ პირიქეს ძე გერლიანი, 27 წ., მძღოლი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლწრეკვი (იხ. **ქართგლდ** – გვალდერი)

ლწრეკვილწ ყვიმბ (იხ. **ლწრეკვილ** – ქაშვეთ-ლაშთხვერი)

ლწრეკუტ დზბ – სამოვარი (ნასახლ. სგობულდი) ნასახლარ სგობულდ-ის მთაში. *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.*

ლწრეკუტი – საბალახო მდ. ტუიბის მარჯვენა ზემო წელის კალთა, მეჩხერტყიანი ფერდი. წერქვა იშოვება. საზაფხულო სამოვარი მთაა, დგას კარავი კვანჭიანებისა. *ვარლამ გრიშას ძე კვანჭიანი, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ლწრეკუტი (3) – სამოვარი (ხევრა, იდლიანი, გვალდერი). *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ლწრეკუტილ – კლდე (ჯორკვარი) ს. ჯორკუარის ჩრდ.-დასავლ. სამოვარ ლემგლჯეს ზემოთ, მთა კირწარმდე. მეჩხერტყიანია, ციცაბო კალთებით, ირგვლივ შერეული ტყეა. *პარმენ გიორგის ძე ჭკადუა, 77 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ლწრეკუტილ – სამოვარი, ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი). ენგურის ხეობის მარცხ. კალთის შერეულტყიანი სამოვარი. ჩანს **წერაქტ**. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლწრეკუტილ (3) – ფერდობი (ბოგრეში) ს. ბოგრე-შის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. არყნარიცაა და წერექტ ხაგ. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახურე, ს. ბოგრეში, იარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლწრეკუტიარ – სამოვარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლწრეკუტიარ – სამოვარი (ყაზაყი) მთა კირწარის სამხ.-ასღმ. მხარე, ციცაბოკალთებიანი სამოვარია თხეების, ალპურ სუბნივალურ ზონამდე აღწევს. კლდე წითელი ფერისაა. შედის კირწარში კოჯართეისგა. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.*

ლწრეკუტიარში ტობ – ტბა (ჭუბერი) ლგთნარში ტობის ქვემოთ, საკარვეა ნაკრის ფერმისა, ლწრეკვიშ ღარის თავზე. პატარა დაჭაობებული ტბის ფორმის, ვაკე ადგილია,

შიშველია, ალპური ზონის. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 15.X.70 წ.*

ლწრეკუტიარში ღარ – სამოვარი ს. ნაკის მხრისკენ, ლგთნარში ტობიდან ქვემოთ, ღარებიან ლწრეკვი. წერქვა მრავლადაა, დამრეცი, წაფხ. მთა ლუხურას თავი (დგსაშერის ლაკრწვი). *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 15.X.70 წ.*

ლწრეკუტიარში ღარ (2) – ხრამი (ყარი, ლაკალმახი) მდ. თეთნაშვრას მარჯვ. მხარეზე, ჩამოსხლე-ტილი, ჩამორღვეულია, ციცაბო კალთებით. ბლომდაა წერექო. სამოვარ მთა ჩუბე ხარწმის ქვემოთ, ტყის ზონაში. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 13.9.1970 წ.*

ლწრეკუტიარში ღარ – ღელე (დავბერი) ს. დავბერის სამხ., ენგურის მარცხ. კალთაზე. მოედინება პატარა წყალი, ტყე – შერეული, ფოთლოვანი. კლდის ძირში ტგტს ლგმწუტი რიშნის საპნი-სთვის. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლწრეკუტიარში – სამოვარი (ლატ. ს.ს.) ლაჰლა ჭალაღს მარცხ. კალთაზე. *გ. გ. გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ლწრეკუტიარში – კლდე (ცალდაში). წანრგლას მარჯვ. კალთის ტყიანი (ლეგბი) კლდე. მშრალი ღელეა. ლაჰაჰ ადგი ლი, წაფხ ლი გუნ. *პავლე ბითეს ძე ზურეზიანი, 83 წ., პენსიონერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლწრეკუტიარში – სათიბი (ლემსია), ს. ლემსიას საზაფხულო მთაში, კლდეშია პატარა სათიბი, საიდანაც საზაფხულო მაგვარად ჩამოაცურებენ ხოლმე შეკრულ თივას. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.IX.*

ლწრეკუტიარში ტობ (იხ. **ლწრეკუტიარში ტობ**)

ლწრეკუტიარში ტობ – ტბა (ტვიბერ-ლეზგარა) სამოვარ ლწრეკუტიარ-ის სახმრეთით. ჰიდრონიმის მიხედვით. *ლოლა მგვას ას. ქალდანი, 24 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლწრეკუტიარში – ყანა (მესტია – ი. მელიქიშვილი)

ლწრეკუტიარში – ვაკობი (გვალდერი) სათიბ ლემგნჯე-რის დასავლ., ნიგვზნარიცაა და მსხლეზიც. „ჩასამწყვდევი // სოფლის სახმორე“. *ემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლჭიბიძე – კლდე (ყაბეში) ს. ყაბეშის ჩრდ. მდ. ტუბერგლას მარჯვ. მხარის კლდე, რომელშიცაა ჯიხვების საბალახო ადგილი და ჯიხვებს ამწყვდევენ. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლჭიბიძე – სამოვარი (ყაბეში) მდ. ტუბერგლას მარჯვ. კალთაზე, წიფრილარს ქვემოთ, კლდეში მდებარე სამოვარი. გარშემო კლდე აკრავს, შესასვლელია დასავლეთიდან ვიწრო გზით. ამ გზის ჩაკეცილობით შიგ. მყოფი ჩაკეტილია კლდეებში. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლჭიმოლა – სამოვრები (ლექსირი) მდ. ხელედულას მარჯვ. კალთაზე, ადრე ითიბებოდა. *გ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ლჭმა ნაკ (იხ. **ჭყონაშ ჩუბე ნაკ**)

ლჭმა ღარარ – სათიბი (ზ. ვედი) ზ. ვედის საზაფხ. სად. მთა ტობარში. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ლჭმა ჩუბე ღაროლ – სათიბები (ზ. ვედი), ჟიბე ვედშია, სარგარს დასავლეთით. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ლჭმალდშ – სამოვარი (ლაფსყალდი) წიწვნარ ლემგნჯარის სამხ.-დასავლ. ღელეა ორივე მხრიდან. ფოთლოვანი ტყით. არის სამოვარი. ალბათ, ადრე თიბავდნენ, სახელწოდებაც ამაზე მეტყველებს. „პატარა სათიბისი“, ძირია „ჭემ – ლჭმა“. *შიო თავას ძე გუგუხიანი, 41 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლჭმოლ – სათიბი (ჰამაში), ს. ჰამაშშია, სათიბ ყუბიშნისა და სუფრეშს შუა (ჰამაშხენჩუ). *დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 41 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლჭმოლარ (იხ. **ლჭმუნარ**)

ლჭმუნარ – სათიბ-სამოვარი (ჰებუდი) მთა დეცილის სამხ., საზაფხულო სამოვარი მთაა, დგას კარვები. სათიბადაცაა გამოყენებული. იყოფა **ჟიბე** და **ნენსგა ლჭმოლ**-ად. **ლჭმოლნარ** < **ლჭმოლარ**. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 35 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლჭმალდშ – სათიბი (დავბერი) ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთა. ტყე –

არყნარი. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლჭმელდშ ტუბ – ხევი (მაგარდელი), მაგარდელელთა საზაფხულო სადგომის ლალგენს ქვემოთ ღელეცაა, სამოვარიც. სათიბების (კნინ.) ხეობა, ღელე. *ივანე ბექას ძე მილიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლჭმენილ – სამოვარი (ღემდერი) ს. ღემდერის დასავლ., მწირი ადგილი, წიფრულარის ჩრდ.-აღმ. ფერდობი. მის ჩრდ.-აღმ. წიფლნარი ადგილია. საკულტო ადგილია, სეტყვისაგან თავდახსნის მიზნით ღოცვა ხდება ყოველი წლის ივლისში. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლჭხალდი ღელა – ღელე (ცხუმალდი) ს. ცხუმალდის დასავლ., ლჭხალდის მთიდან მოედინება. *შ. მ. ჩანქელიანი, 46 წ., 1974.*

ლჭჰენი (იხ. **ლჭჰენი**)

ლჭჰთაროლ – სათიბ-სამოვარი (ეცერი) მდ. კედრგლას მარცხ. მხარეზე, სათიბ ლჭჰალდის ჩრდ.-აღმ. სამოვარ ლაჭჰრშის ჩრდილოეთით. „საწყევლა“. *შუმანა პირიბეს ას. გერლიანი, 21 წ., კოლმ., ს. ჭელირი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლჭჰთაროლ – სათიბ-სამოვარი (სვიფი) სამოვარ საბჰნის ჩრდ.-აღმ., ცუდი ადგილია, ხშირად საქონელი მარცხდება, ქვის საცვენიცაა (ლაბაჩი). „დასაწყველი ადგილი“ (კნინ.). *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლჭჰინიერი – საბალახო (მელურა), ს. მელურაშია, აღმ. ბუჩქნარი ადგილი. ჭჰინი „დაბალი ბალახია“. *ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი, 1974.*

ლჭჰრა (იხ. **ლჭჰრალიერ**)

ლჭხერხარ – სახერხი (ქვ. ვედი). მდ. გერდამერასა და ვედრგლას შესართავების მარცხ. მხარეზეა მორების სახერხი მოწყობილობა. *გაბრიელ ბექუნს ძე ჭკადუა, 92 წ., პენსიონერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ოქტომბერი.*

ლჭხილ – სამოვარი (ზ. ლუჰა) სამოვარ ნალდაბის აღმ., ნაჭკორამდე. ხეხილიანია – უცხარ, კაკარ, უსგარ, ზუნტი... *ივლითე პეტრეს ას. ცინდელიანი, 67 წ., პენსიონერი ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლზბილ – ხილნარი (იენაში), ს. იენაშის სამხ., ჯოდილარის სათიბებთან. პანტა მსხლეები და ვაშლებიანია. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლზბილ – ხილნარი (ლაბსყალდი) ს. ლაბსყალდის აღმოსავლეთით, ეკლესია თარგლეზერის დასავლეთ ფერდობზე, საცხოვრებელ უბან მეჭიალდს აღმოსავლეთით. დგას პანტა მსხლეები, ნიგოზი. ლზბილ „სახილე“. *შოი თავას ძე გუგუსიანი, 41 წ., კოლმ. ბრიგად., ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლზბილ (5) – სათიბი (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, შედის ლაროლარში, ერთი მსხალი დგას მხოლოდ. *მ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლზბილ (იხ. **ლეხილ**)

ლზბილწრ – ტყე (სოლი) ს. სოლის სამხ.-დასავლ., სამანქანო გზის ქვემოთ. ქვანარის კლდის აღმ. შერეული ტყეა. თხილნარ-მუხნარი, პანტა მსხლეებიცაა, ტყემალნარევიცაა. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ლზბლწრ – დასახლება (მაცხვარიში) ს. მაცხვარიშის ჩრდ. მოსახლეობა, ახალია. ადრე შეიძლება ხილნარი იყო, ხილი ამჟამადაც საკმარისადაა. *გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.*

ლზბლწრ (2) – ხილნარი (იხ. **ლზბილ** – იენაში)

ლზბლწშ – უბანი (ლახამულა), ჩვ. ლახმგლწშ-ის ზემო ნაწილი, ტუტიბრას აღმ. დგას 8-წლიანი სკოლა, ადრე ბლომად ყოფილა ხილი. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლზბნისგი – ბორცვი (ქვ. ვედი), ჟიბე ვედისა და ბურღვდერის გზის შუა ადგილი. „სამძღვარს“ ემახიან იმიტომ, რომ გასაბჭოებამდე იმის ზემო მთები მეგრული მწყემსებისა ყოფილა. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ლზბნისგი – გზა (დიზი). ს. დგსიდან კირწრ-ამდე გზის შუა ნაწილი. გზა მთისკენაა, წიწვნარი, ქედის გაყოლებით, სამარხილო გზაა. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახმულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.*

ლზბნისგი (3) – ხევთშესაყარი (ტობარი), ადგილი, სადაც მდ. ხარხანტიში და ჟორმელეთი ერთდებიან. შუა ადგილი. არის ტყე წიწვნარი. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, 1.XI.70 წ.*

ლზბნისგილ – გზა (ფხოტრერი). ს. ფხოტრერის ჩრდ. დასავლ., წყარო „კოჯწშ სარწგ“-ზე გადის გზა, მიდის გემლწრწშ სგიმ-ამდე. არის ეს გზა გემლწრწშ სგიმსა და ფხოტრერს შუა. ლზბნისგილ „საშუალო, შუა (გზა)“. *გენატე ამიზის ძე ქანცლიანი, 55 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლზბნისგიწშ ბოგ – ხიდი (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1973.

ლზბნისგიწშ ლაკრწვი (იხ. **წყურგინწშ ლაკრწვი**)

ლზბხი – ტყე (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

ლზბხი ნაკწშ ლეწფერ – წიფლნარი (ზ. ვედი) მთა ტობარში, ვაკეა და ირგვლივ წიფლნარი. ღეხი ბლომდაა. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ., X.*

ლზბხი ღწრ – სამოვარი (ზ. ვედი), მთა ჯიქერის სამოვარი ფერდობი, ღეპი ბლომდაა. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ., X.*

ლზბხიწშ თხუმწრ – ზეგანი (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

ლზბხიწშ ღწრ – სამოვარი მთა (ტობარი) მდ. ხარხანტიშ ტუტიბ-ის მარჯვენა მხარეზე. დიდი ღარია, მოვაკებულივით, საზაფხულო სამოვრადაა გამოყენებული. დგას კარავი იდლიანელების. იცის ბლომად **ღეპი**. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, 1.XI.70 წ.*

ლზბტწრლდ – ქვიანა (იელი), ს. იელის სამხ.-დასავლ., სამანქანო გზასთანაა. ქვის ასაღები ადგილია, აგურივით ქვა იცის. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ლზბტწრწშ ლწკტწერი – კლდე (ყარი) მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარეზე. კლდე ციცაბო კალთებით, ქვემოთ ტყეა, ზემოთ ალპური ზონაა და მერე სუბნივალური. დაღარულ-დაჩეხილი ფორმის. შლადიცაა, ქვები ენგრევა ხშირად. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII.70 წ.*

ლზბტტა – ყანა (ლაკულმახი) მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე. ს. ლაკულმახის სამხ.-დასავლ. მოედინება მდ. ლაკულმახი, რომელსაც მიმართულებას უცვლიდნენ და კალმახებს იჭერდნენ გამშრალ კალაპოტში. ლზბტტა

„ჩაკეტვა“; „გადაღობვა“ („წყვეტაც“), წყლის ასაქცევი. *ვასიკო მუხას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ლზბუტარ – სამოვარი (ჭიბიანი) ს. ჭიბიანის ჩრდ., ლამარიას უკან, მდ. ენგურის (ჭალას) მარცხ. მხარე. ადრე ყანები ყოფილა. მგელს ცხვრები ჩაუმწყვდევი და ამოუწყვეტაო (?). ჩასამწყვდევი, ჩასაკეტი, **ამოსაწყვეტი**. *ჯემალ ლევანის ძე ხაჭვანი, 31 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლზდან – სათიბი (ცალერი) ჟაბე ცალერის ჩრდ.-დასავლ., ტირხარში ცხეკ-ის ქვემოთ. ცუდი სათიბია, ლეზანგუნე ლი, მჭიბა ი ხარ (ლამჟირ ადგი ლი). იქიდან ჩამოჰქონდათო – ქორარე დგრარს ლზდანხენ ლემჯიდუნე-ლიხ). მის ჩრდ. წიწვნარი ტყეა. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ. ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლზმალდ – სამოვარი (ფარი) მთაში, დალნაკის აღმ., ჟარგლზგნას ჩრდ.-აღმ. მოედინება წყარო ლზმალდშო სარაგ. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახურე, ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლზმალდ (2) – მთა (ფარ. ს.ს.). მთა ლდეუალსა (3487) და ჰაღლშო ჯარკს (ზაჯის გადასასვლ. 3134 მ.) შუა, კლდე წერნიარის თავზე მწვერვალია, სადაც სიცხის დროს ხარები ადიან სამოვრად. ლზმალდ-იდან მოედინება **ფარიშ ჭალა**. *ტარიელ ქემუხას ძე გადრანი, 59 წ., კოლმ., პარტორგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლზმალდშო სარაგ – წყარო (ფარი), ლალქუერში ჭალშო სათავე, სამოვარ მთა ლზმალდს ჩამოუდის. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამს., ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლზმედი კოჯარ – კლდეები (კაერი) ს. კაერის ჩრდ.-აღმ., ციცაბო კლდეებია. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ლზულად – სახნავი (კიხულდაში) ს. კიხულდაშის დასავლ., სათიბ-სახნავ ლზუდილ-ის თავზე. ყორეს ნაგები არაა, გამსკდარია და დიდი მოკედლო კლდე აქვს. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლზმდლარე ქვაბ – გამოქვაბული (ცალდაში) კლდე ლზმდლარში, ტვიბერისა და წანერის

მყინვარებს შორის.

ლზმდლარ – კლდე (ცალდაში), ლუჭტილის კლდის ნაწილი, ტვიბერისა და წანერის მყინვარებს შორის. აქვს გამოქვაბულივით, ძირში ტყეა – ბაგურალ ხაგ ძირში. *პავლე ბითეს ძე ზურეზიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლზმალდ – ტყე (ქვ. ლუჰა) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, მუხნარი ტყე ს. ლეჰას ქვედა ტერიტორია ლადლენშო ჭალათეისგა – რიენამდე. ჩრდ. სარგარობშო გორაგ-მდე. ლეჰაშ ჩუბე ჯომ. ჯუამ(?). *იშმაგ სორთმანის ძე დადემქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლზტრელდ – ტყე (მურყმელი) ს. მურყმელის სამხ.-დასავლ., ენგურის მარცხ. კალთაზე. ფერდობია ფიჭვნარ-არყნარით. ზემო მხარეზე ჩავარდნილი ადგილია. ჯურუ „ხვრელი“. *ნუცა ანტონის ას. ნიჟარაძე, 62 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.*

ლზტრშო – სათიბ-სამოვარი (ზარში) ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ., მთა ჟამილშის ზემოთ. *შალა ამაის ძე გურჩიანი, 78 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლზტფილარ – სათიბი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლეთით. მოედინება წყროები. *ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლზტმდლ – სამოვარი (ჭიბიანი) ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე. ადრე სათიბი ყოფილა. ლიჭუმდი „გამოზიდვა ნაწილ-ნაწილ“. *მიხეილ დავითის ძე რატიანი, 27 წ., მოსამსახურე, ს. ჭიბიანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლზალდალშო – ყანა (წანაში) ს. წანაშში, ვაკეშია. *ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.*

ლზჯვიჰიშ ღარ (იხ. **ფოქშო ღარ** – წირმინდი)

ლზჯილდ – წყალი (მაზერი), ს. მაზერის შუაში მომდრინარე სასმელი წყლის. დგას ლზჯრა (იფანი). ფლორის მიხედვით. *ჯულაბ გრიგოლის ძე კვიციანი, 73 წ., პენსიონერი, ს. მაზერი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ლზჯილდშო ლიც (იხ. **ლზჯილდ**)

ლზჯ-ლარა – სათიბი (ლანხვრი) ს. ლანხურის ქვემოთ. სათიბ ჩაჭუს აღმ. სამანქანო გზის ქვემოთ დგას დიდი ლზჯ „იფანი“. „იფნის

სათიბი“. აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ლწჯლწმ შუკვ (იხ. **ლწჯლწმდრ**)

ლწჯლწმდრ – გზა (მურშკელი). ს. მურშკელის ზემოთ სამარხილო გზა მთისკენ. საქონლის ასარეკი გზა (ვის როდის შეხვდება საქონლის გარეკვა და მწყემსვა). ლაჯლწმ „სამარხილო1, „კენჭისყრა“. მგჯლწმ სგწ როქუ ხიშდ – „რიგი მწყემსობისა თქვენა ხართო“. იმ დღის მწყემსს „მგჯლწმ“ ჰქვია. ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ლწჯრა – საცხოვრისი (ხაიში) ს. ხაიშიდან 2 კმ-ის სიშორეზე, მდ. ენგურის მარჯვენა პლატოზე. ცხოვრობს 1 ოჯახი – ავალიანი ამირან არსენას ძე. ყანები, სათიბები, კენკროვანი მცენარეები = მაქალო, მსხლები, ვაშლები. არის კოპიტნარიც (ლწჯროლ). ადრე ბევრი ყოფილა კოპიტი (იფანი), მაგრამ გაუკავავთ. ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 2. VIII.70 წ.

ლწჯრები კოჯ – კლდე (კაერი) ს. კაერის ჩრდ.-აღმ. ლწჯრები მასალა არის, ფერით თეთრია. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

ლწჯრებწრ (იხ. **ბადწრწმ ლწჯრებწრ**)

ლწჯრწმ ბოგ – ხიდი (ხაიში). ს. ხაიშიდან მდ. ენგურის გაყოლებით მე-2 კმ-ზე გადებულია ჯაჭვის ხიდი. ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.

ლწჯრწმ ზენ – საცხოვრისი (ხაიში) ხაიშიდან მეორე კმ-ზე ენგურის გაყოლებით, მარცხენა მხარეზე. 40-50 წლებში საშ. სკოლა იყო. რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ლწჯჰელიდ – სათიბი (ცალერი) ს. ცალერის აღმ., მდ. მაულწმის მარჯვ. კალთა. შერეული ტყეა სათიბის ირგვლივ. არის **ჯიჰრაგ**. ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლწჯჰენი – ტყე (თოთელეში) ს. თოთელეშის ჩრდ.-დასავლ., მუხნარი ტყის სიჭარბით. სამოვარ გუაწწნის აკრავს დასავლ., ჰამწშა და თოთელეშს შორის. ლწჰენი <* ლწჰენი <* ლწჯჰენი <* ლწჯჰრენი. დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.

ლწჯჰწრ – ტყე (ლემსია) ს. ლემსიის ჩრდ., მუხის ტყე. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ლწჯწდლწმ (იხ. **ლწჯალდალწმ**)

ლწჯრლდ – სათიბი (იფხი), ბალის ქედზეა, ლწჯ-ის ხეა დიდი. გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი, 1973.

ლწჰბერ – გადასასვლელი (სპარდიში) (რუკაზეა Чатын-тау – იხ. 1 : 200 000) (ჰაბწრ „ჩელტი“, ბგდექა ქა ლაზდ ხწჰუდახ). ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., მოსამსახურე, ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972 წ.

ლწჰბერი თანწდ (იხ. **ლწჰბერ**)

ლწჰილ – სოფელი (ლატნ. ს.ს.). ლატალის ს.ს. ერთ-ერთი სოფელი, მდ. ენგურის მარცხ. კალთის ტერასაზე. ქვედა ნაწილი რამდენიმე ათეული წლის წინ ჩამოქცეულა და ენგურს წაუღევავს. მას ჩაჰყოლია 25 ოჯახიო. ამჟამად პაკელიანები, თამლიანები, შარგიანი, კვანჭიანი, გურგვლიანი. ზურაბ სარდიონის ვძე პაკელანი, 48 წ., კოლმ., ს. ლაჰილი, 1973.

ლწჰილდ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-აღმ., მდ. ჰადიშერას მარცხ. კალთის ალპური სათიბი (იხ. 1 : 100 000 Лагильда загар 2998). გულადი სოფროს ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლწჰილდ (2) – მწვერვალი (ხე) ს. კალას ჩრდ.-ით. მისი სიმაღლეა 2998 მ. (იხ. 1 : 100 000 – г. Лагильда загар). ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., კოლმ. თავ-რე. ს. ჯე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლწჰილდწ ზაგწრ – ქედი (ჰადიში) ჰადიშის სამხ.-აღმ., ჰადიშურას მარცხ. კალთა, ალპური. გულადი სოფროს ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამსახურე, იარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლწჰინკარწრ (2) – ქედი (უღვალი) იხ. **ბოგშილ**) სამანქანო გზის ზემოთ, სამოვარ ლეცლედის აღმ. საზამთროდ შეშის შესაგროვებელი იყო. ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ლწჰინკარწრ (იხ. ბოგშილ)

ლწჰინკწრი ბოგ (იხ. **ჯაჭვიწმ ბოგ**)

ლწჰინკწრი შუკვ (იხ. **ლწჰინკწრიწმ შუკვ**)

ლწჰინკწრილ – სავარგული (ლახამულა) სამანქანო გზის ზემოთ, კლდე ლწმწაგრის აღმ. დამრეცი ადგილია, სატყეოს სანერგე ≈ 2000 კვ.მ. სამეშე ადგილია. გელა ფუთუს ძე

ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, მესტიის რ-ნი, 1968 წ. ნოემბერი.

ლჰინკარილი (2) – ნასასაფლაოარი (ხერხვაში) ს. ხერხვამის ჩრდ.-დასავლ., ახალი სასაფლაო ქუროლის დასავლ. ძველი სასაფლაო, ამდჟამად ნახევარი ჩამონგრეული აქვს. იქითა მხრიდან ტყე აკრავს, შესაძლებელია ადრე ლჰინკარი იყო შეშისა. ამჟამადაც იციან იმ ადგილას ლოცვანი (**ნესკარ** ხვისგუდ უფლიშერქა – ლეცხატ ადგი ლი).

ლჰინკარიშ – ვაკობი (გვარლდერი), ჯაჭვიშ ბო-გის მარცხ. მხარე, ს. კალშ-ის დასავლეთით.

ლჰინკარიშ ტუბი – ხევი (დოლასვიფი) მდ. დოლრას მარჯვ. მხარეზე. სეზონური ღელეა, ხეობა, ტყიანი. სახელწოდება: ჰინკარ „ზვინი“ (უფრო მეტად – ხისა), ტუბი „ხევი, ღელე“. დანიშნულების მიხედვით – შეშის მოსამარაგებელი ხეობა. *ყვრემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., ტყისმცველი, ს. დოლასუიფ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ლჰინკარიშ შუკუ – გზა (ქვ. კალაში). სოფლიდან მიმავალი გზა ს. გუალდერისკენ. მოაქვთ შეშა გაღმიდან, დგამენ შეშის ზვინს (ჰინკარს). *გიორგი კოსდას ძე მურულუიანი, 60 წ., კოლმ., ეგერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლჰლა – ვაკე ყინულოვანი (ცხუმარი), გადასასვ-ლელი ლენტეხის რაიონისაკენ. ელვა იცის ძალიან ძლიერი. სახელიც აქედანაა (იხ. რუკა: Лайла Лахами). *გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუბიერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლჰლა – მყინვარი (უსგვირი). მყინვარი-ვაკობი ლჰლა-ჰალას თავში. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეგერი, 1973.*

ლჰლა (3) – მწვერვალი, მყინვარი (ლატ. ს.ს.) სვანეთის ქედის ყველაზე ამაღლებული ადგილი (იხ. 1 : 100 000). *გ. გ. გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ლჰლა ჰალ – მდინარე (უსგვირი), მდ. ჯუმფრე-რის სათავე, მოედინება მთა ლჰლადან. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეგერი, 1973.*

ლჰლა ჰალა (იხ. **ჰალა** – მაცხვარიში)

ლჰლ კაჩ – გზა (ლატ. ს.ს.). ს. ლჰილიდან მიმავალი სამარხილო გზა მთებისკენ (მეხერისკენ). *გრიშა რაჟდენის ძე გურგუ-ლიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. შყალერი, ლატალის ს.ს., 1973.*

ლჰლ ჰუან – ხრამი (ლაჰილი) ს. ლაჰილ-სა და მდ. ენგურ-ს შორის, ენგურის მარცხ. მხარის ფლატე. *ზურაბ ს-ძე პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ლჰლ მაცხუარ (იხ. **მაცხუარ**)

ლჰლ ჯგერაგ (იხ. **ჯგერაგ** – ლაჰილი)

ლჰლ ჰუარილი – საბლახო (ლაღამი). ლექტუ ლახუ-ს აღმ. ფერდზეა ტყეში პატარა საბლახო ადგილი. *დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახურე, ს. ლაღამი, 1972. VIII.*

ლჰგრდელ – საძოვარი (მაცხვარიში), მთა ლჰლიწაშია, ჩანს ბალახი – **ჰრდელ**. საჭმელად ვარგა, მომჟავოა. *გ. გ. გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ლჰგრკა – სათიბი (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ., სათიბ უირეშის ზემოთ, ფერდობია, ტყიანიც. *პავლე ბითეს ძე ზურეზიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლჰტრ ლგლჰენ – ტყე (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანრგლას მარცხენა კალთაზე, სათიბ კაცხარის აღმ., ტყე ლატფარის სამხ. გაგრძელება. *ჯეირან ჰიჰიკოს ძე კახიანი, 20 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლჰტყალიარ – ყანა (მურშველი), ს. მურშველის დასახლების დასავლ მხარეზე. ოყალო მიწაა, რომელსაც კალოს მოსაპირკეთებლად ხმარობენ. წებოსავითაა. *გურამ ალექსანდრეს ძე ქურდიანი, 34 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლჰრბ კოჯარ – კლდე (ზეგანი). ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., ლჰილის მარჯვ. კალთის გზაზეა კლდეები. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ს. ზეგანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლჰრბ ლეთკერ – ტყე, საძოვარი (ზეგანი). ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. ფოთლოვანი ტყეა, თევზ ხაგ. მის მოპირდაპირედ კლდეა ლჰრბ. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლჰრბ შუკუ – გზა (ზეგანი). ს. ზეგანის სამხ., მდ. ლასილის მარჯვ. და მარცხ., კლდის მარცხ მხარეზე გზა სამარხილო. *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ., პენს.ნ. იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლაჰამეტი – სათიბი (ტვიბი) ს. ტვიბში, მთაში. *ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1978.*

ლაკან – სოფელი (ხმ. ს.ს.) მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე. დავაგებასავითაა, სათეს-სახნავ-ვენახ-ხილნარით. სამანქანო გზის მარცხენა მხარეზე. ცხოვრობს 5 ოჯახი. ვაშლი, მსხალი, ნიგოზი, ყურძენი, ტყემალი, ქირვად. გადმოცემით: ღაროებიანი ადგილია და ვითომ „ნაკან – ესერ ხაჯემ“ – უფროსებმა დაარქვესო. *არსენა აზნაგების ძე ქობალია, 73 წ., პენსიონერი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ლაკაშირ – ყანა (ლექსირი) მდ. ცხენისწყლის მარჯვ. მხარეზეა, ლაკაშერი ღელა უერთდება მდ. ცხენისწყალს. ჯამ „ორკაპი“. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ლაკაშირი ღელა – ღელე (ლექსირი) მდ. ცხენისწყლის მარჯვ. შენაკადი. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ლაკაშურ – ტყე (მახაში) ს. მახაშში, ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე, შუროცაა. *ჯამ „კაპიანი ჯოხი, პალო“. შ. მ. ლიპრტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*

ლაკაჯარღო – სათიბი (სასაში) ს. სასაშში.

ლაკედოლ – სათიბები (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეში, ახალშენის მხარე.

ლაკედოლი ღელა – ღელე (ახალშენი) ს. ახალშენში. ლაშხურის შენაკადი. გადის გზა. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ლაკედოლ – სათიბი (მახაში), ს. მახაშშია.

ლაკელირდ – სახნავი (ტვიბი) ს. ტვიბში. *ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ლაკემიშ ჰალამ ტვიბ – ხეობა (იხ. ტვიბ – იდლიანი). წყლიანი ხეობაა, დასახლება ნანგვლის აღმ., ენგურსი მარჯვ. შენაკადი. *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., 1970.*

ლაკერაშრ (იხ. ლაკერაშ – ჰებუდი)

ლაკაზერი მურყმალ – კლდე (ლანჩვალი). *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

ლაკმალდშ ბარ – საკულტო (უღვალი). სამანქანო გზის ზემოთ, სამოვარ შყაზაგარის აღმ. დევს დიდი ქვა, სალოცავია, ლოცულობენ თვალების სნეულებათა წინააღმდეგ. ნაეკლესიარი არ უნდა იყოს, მაგრამ ქვას გავლენა ეკლესიისა აქვსო. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლაკნუარ – სამოვარი (სასაში) ს. სასაშის მთაში, კლდიანი ფერდობები.

ლაკნაშ ტუბი – ხევი (ლახანი), მოედინება მთა

კირპრიდან და უერთდება მდ. ენგურს მარჯვენა მხრიდან, ზენსა და ლაკანს შორის. საწისქვილე წყალია, მოზრდილი, თავში 2-ად იყოფა – ქედანთან. *არსენა აზნაგების ძე ქობალია, 73 წ., პენსიონერი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 13.10.70 წ.*

ლაკნაშ ქედან – საცხვორისი (ლახანი) მდ. ლაკნაშ ტუბის ზემო წელთან. იყოფა ორად. მარჯვენა შენაკადთან ამჟამად არავინ ცხოვრობს, დანგრეული მრგვალი ხის ნაგებობაა. არის ხილნარი – მსხალი, ვაშლი, ნიგოზი, ყურძენი. ტყეშია ტერასაზე, დაფერდებული რელიეფით. ზემოთ წიწვნარი ტყეა. მეორე, ე. ი. მარცხენა შენაკადთან ცხოვრობს 2 ოჯახი – ქობალია ქექევის შვილები. მოვაკო ადგილია, ხილნარი. მარცხენა შენაკადი – ლაკნაშ ტუბი მოედინება მთა კირპრიდან. *სალამა ხერგიანის ას. ქობალია, 76 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ლაკნირ – ალუპრი სამოვრები (მამი) მამის ჩრდ.-ით. ხარების სამოვრები. *ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.*

ლაკნირ – სამოვარი (ლახუშდი), მთა მუშშია, ენგურის მარცხ. კალთაზე. ცხენებისა და ხარების სამოვარი მთაა. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

ლაკნირ – სამოვარი (ლევშერი) მთა ლევშერის, ხარები გაჰყავთ სამოვრად. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

ლაკნირ – ტყე-სამოვარი (ნაცული) ს. ნაცულში. ხარების სამოვარი.

ლაკნირ (5) – სათიბი (იფხი), სათიბ კაჩხუნდარშია, ლალგენ ადგი ლემარ ჯანრე, ყვსერი ლალგენ ლემარ. *კ. შ. გვიჩიანი, 66 წ., ლატალის ს.ს., 1973.*

ლაკნირთე ლალსიპა – გზა (ლახუშდი), მუშშია ლეჟ ლახუშმი მიმავალი გზა. ხარებსა და ცხენებს იქით ერეკებიან სამოვრად. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

ლაკნირი ლაფაჟ – სათიბ-სამოვარი (ნაცული), მთა ლაფაჟშია. ჯან „ხარი“.

ლაკუნტარ – სამოვრები (სასაში) ს. სასაშის სამხ., ალპურ ზონაში. კლდიანი ჩამონაშლები. „კლდის ჩამონაშალი“. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ლაკში – ტყე, კლდე (ტობარი) მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, კლდე და ტყე ქვემოთ (შავი), ს. ტობრის აღმ. მიმართულებით,

ენგურის მარცხენა კალთაზე. ვიწრობი ადგილია, ძველად ბილიკი იქ გადიოდა. შეიძლება ჯამრქა ხედისგუნივს ჭერარს და იქ გადიოდნენო. იქ ადრე სამანქანო ხიდიც იყო გადებული (1 : 100 000-ზე **БДП.**) *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ლაჭშიშ ნაჭყიცტ – ხრამი (ტობარი), მდ. ენგურის მარცხენა ხრამიანი კალთა, მცოცავი მიწაა, ადრე სამანქანო გზა იქ გადიოდა. ამჟამად სამოვარი ადგილებია და ხრამი. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ლაჭნარ – საცხოვრისი (კაერი) ს. კაერის აღმ., ღელე ლაჭანის მარჯვ. ცხოვრობს შუკვანების ერთი ოჯახი. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ლაჭნ – ღელე (კაერი, ლემსია), ს. კაერისა და ლემსიის საზღვარი, ღვარცოფიანი ღელეა. წყალი მოედინება ჩახ-ის კლდეებიდან (ხრამებიდან). *დ. გ. მერლანი, 23 წ., კოლმ., ლენჯერი, 1973.*

ლაჭნი ფელტ – ფერდობი (კაერი). ს. კაერის აღმ. ფერდობი, ლაჭანის ღელეს მარჯვ. *კალთა. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ლაჭბაილდშ – ტყა (ხალდე) მდ. ჯალდე ჭალშს მარცხ. კალთებზე, არყნარი (ჭაჭტერ), გოგლანდ, ბაგტანდ (ბაგტრა), თეაკრა, დერხტ. *ზურაბ აბრამის ძე გოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლაჭტდარ – სათიბი (იფხი), ბალის ქედზეა, ტყეშია. *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ლაჭთლიარ – სათიბი (ნესგუნი) ფუშყვერის მარცხ. მხარეზე, ქვემოთ ფოთლოვანი ტყე აკრავს. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლაჭუმი – ნაეკლესიარი (ხაიში). ს. ხაიშის აღმ., მაღლობზე პატარა მინდორია, სადაც ეკლესია ყოფილა გაშენებული. ამჟამად ნაეკლესიარია, მის ირგვლივ სასაფლაოა. *ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიცავითო), 31.VII.1970 წ.*

ლაჭუმიშ დაბ – საეკლესიო ადგილი, სასაფლაო (ლახამულა), ჩვ. ლახმელ-სა და მდ. ენგურს შორისაა, დგას 2 ეკლესია, 1 პატარა, რომელიც აგურ-აგურ ჩაინგრევა, იგი ქიმზეა. მეორე ახლად აშენებული (ცარიელია შიგნით) –

ჯგვრგ ლახმელშ. ირგვლივ სასაფლაო ყოფილა. *გელა ფუფთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაჭუმიშ ზაგარ – სერი (ქვ. ვედი). ვედრგლას მარცხ. კალთის სერი, ჯარჯელშ კოჯიდან ჟიბე ვედიშ ლაშზერ ლაჭუმილთეჟი. *გაბრიელ ბეწუნს ძე ჭკადუა, 92 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ლაჭუმიშ ლასფლატარ – ნასასაფლაოარი (ლახამულა). ლაჭუმიშ დაბში, სადაც ეკლესიებია, ყოფილა უწინ სასაფლაო. ამჟამად უმოქმედოა, ჩანს ზოგან კუბოს ნაპირებიც. *გელა ფუფთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაჭუმიშ ლესგ – ტყე (ხაიში). ჟიბე ჯამშდის აღმ. ტყის – შერეული (ფიჭვი, ნაძვი, წაბლი, წიფლნარი, რცხილნარი...) კედელი, მხარე ყანებს ზემოთ. ქვემოთ ნაეკლესიარია და სასაფლაო – ჯგვრგ ჯამშდში. „ეკლესიის გვერდი“. *ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიცავითო), 31.VII.1970 წ.*

ლაჭუმიშ ჭალ – საცხოვრისი (იდლიანი) მდ. ენგურის მარჯვ. მხარის კალთაზე, ს. ნანგტლის აღმ., 5 ოჯახით. მისი საშ. სიმაღლეა 1000,0 მ. მოქცეულია **ლაჭუმიშ ჭალშ ტუბის** ორივე მხარეზე. ირგვლივ ტყით დაბურული მთები აკრავს, შიგ ვაკე და დამრეცი სათიბ-სამოვარ-სახნავ-ბაღ-ვენახე-ბია. ცხოვრობენ ჭკადუები 2 ოჯახი, კვანჭიანები –3. *რომანოზ მუზას ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., ს. ლეხურცხილა, 1970 წ. ნოემბერი.*

ლაჭუმლდ – ყანა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი იხ. **ლაჭუმლდ**)

ლაჭუმლდ – ყანა (ლაღამი) ს. ლაღამის დასავლ. ფერდობი. სუფთა ადგილია, მეჩხერად მსხლეები და ვაშლები. *გ. ი. ფაღიანი, 38 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ლაჭუმლდ – დასახლება (მესტია), სეტიშია, რაიკომის შენობის გვერდით. ადრე ბაზარი იყო, ამჟამად პროდუქტების მაღაზიის შენობაა. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლეხთავი, 1972.*

ლაჭუმლდ – ნაეკლესიარი (იელი), ს. იელიშია, ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ნესგა უბანშია. ნაეკლესიარი არაა. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ლაჭურა – ღელე (თავრარ-ხერხვამი). ს. თავრარის

ჩრდ., ლახულის საძოვრის გორას აძევს ქვიშნარი ღელე დასავლ. მხრიდან. ჩავარდნილი ადგილია და იცის ბლომად დუცი (ღეჭი). *უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაჭურაფ – წყარო (მაჯვდიერი). ს. ჭოლაშის აღმ., მულხურასკენა სამარხილო გზაზე, მოედინება კარგი წყაროს წყალი. მილი აქვს რკინის გაკეთებული. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძეა შერვაშიძე, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლაჭურაშაშ – ყანები (ლახუშდი), ს. ლახუშდშია, დასავლ., სახედი ადგილი ფანჯრიდან. *რიდა ბესის ას. ფირცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972. IX.*

ლაჭურაშ – სახნავ-სათესი (ჰებუდი) ს. ჰებუდის სამხ.-ით. ჩავარდნილია, შუაში წყალი ჩაუდის, ბევრია **ასკილი**. ლა-ჭურა-ი-შ „ასკილისი“ (?). *ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლაჭურაშ თხტმ – მწვერვალი (ნაკი) მწვერვალ ლედრაყსა და ცალგმილს შორის (იხ. 1 : 100 000 3717 მ. ლახვრა), მდ. ნაკრას მარცხ. კალთაზე. ჩაკეტილია ლედრაყსა და ლაჭურაშ-ს შორის. გზა, გადასასვლელი სარკმლისებურია. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაჭურაშ ლახტ – მთა (ნაკი) მდ. ნაკრას მარცხ. მხარეზე, ალპური ზონის ტიტველი ველი, მწვერვალ ლედრაყის სამხ.-აღმ. საძოვარი არაა გარდა კლდის ცხოველებისა. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაჭურაშ ლიც – ღელე (ნაკი), მდ. ნაკრას მარცხ. შენაკადი, მოედინება მთა ლაჭურა-დან, წისქვილის საკმარისია. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაჭურაშ – საძოვარი (ლეღბაგი) ს. ლეღბაგის ქვემოთ. შემოღობილშია, მოვაკო ადგილია. *ჟ. დ. აბდელანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ლაჭურაშ (2) – ყანა (ღებრა) ს. ლებრას სამხ.-დასავლ., დასახლების ქვემოთ. *ალექსანდრე მახარობლის ძე მარგიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლაჭუში თხტიმ – საძოვარი (იელი) ენგურის ხეობის მარცხ. კალთაზე, სათიბ-საძოვარ მთა ლაჭუშ-ის თავზე. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972 წ. VII.*

ლაჭუშ – ნაეკლესიარი (ნესგუნი). ფუშყვერის მარცხ. მხარეზე, კალტურის გვერდით ნაეკლესიარია, ჩანს საძირკველი, არის სპენდიკის მასალა. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლაჭუშ – საყდარი (ლენტეხი) დ. ლენტეხის ჩრდ.-აღმ. ირგვლივ სასაფლაოცაა. დაცულია. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

ლაჭუშაშ – სახნავი (ცალდაში) ს. ცალდაშა და ჟაბეშს შორის. ადრე ნაეკლესიარი ჩანდა, ამჟამად სახნავადაა გადაქცეული. *ჭიჭიკო ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლაჭუშ – სათიბი (იელი), ენგურის ხეობის მარცხ. კალთაზეა, სათიბია მთაში. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ლაკელ დაბ – ბაღნარი (საყდარი), ს. საყდარშია, გზის ზემო და ქვემო მხარე. იყოფა ჟიბე და ჩუბე-დ. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ლაჯანგეთი შურ – შურო (მაზაში), ს. მაზაშია, შუროა. სოფელ ლაჯანგეთიდან მოსულების შურო (ორბელის ს.ს., ცაგერის რ.). *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*

ლაჯბარიელ – სათიბ-საძოვარი (ხალდე) ს. ჯალდეს ჩრდ.-აღმ., ჯალდე ჭალას მარჯვ. კალთაზე. ფოთოლოვანი ალპური ტყით. კლდე სალი. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ. პენს.,*

ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლაჯგულარ – ნაკარვები (ნესგუნი) ფუშყვერის მარჯვ. კალთაზე, პატარა მინდორივითაა, არყნარი ტყით. ლაჯგულარ < ლაჯოგულარ (?). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლაჯდენ – ტყე – (მურყმელი) ს. მურყმელის დასავლ., ენგურის მარცხ. სანაპიროზე, არყნარი ტყით. ჯტმედი „გრძელი“. *ნუცა ანტონის ასული ნიჟარაძე, 62 წ., პენსიონერი, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.*

ლაჯდენ (2) – ყანა (დავბერი) ს. დავბერის აღმ. მხარეში. მოგრძო ყანაა. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლაჯოგ – სათიბ-სადოვარი (ჟახუნდერი) ს. ჟახუნდერის მთაში.

ლაჯოგ – სადოვარი (სასაში) ს. სასაშის სამხ.-ით. ხარებისათვის განკუთვნილი საზაფხულო სადოვარი მთაში.. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ლაჯოგ (3) (იხ. ცაგმაშა ლაჯოგ)

ლაჯურდულა – გზა, კლდე, ტყე (ლახამულა)

ლაჯურდულა (2) – სათიბები, ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალაშ მარცხ. კალთაზე, ფერდობებია, თივა საზიდია ზურგით. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*

ლაჯურდულარ – კლდე (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარცხ. კალთაზე. ტიტველი კლდეა, ლასილსა და ყრმრას შორის. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ. პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლაჯურდულაშ კოჯარ – კლდე (ლახამულა) სამოსახლო გემრანიდან დასალვ., 1 კმ. დაშორებით, ს. ლახამულიდან მე-5 კმ-ზე. გაჭრილია სამანქანო გზა, მდ. ნაკრას მარცხენა მხარისკენ. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 54 წ., პენსიონერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაჯარ – საკულტო ადგილი (ნაკი), ნასახლარ ჯუხვლანიშია. საკულტო მიწა ლაწომბას ჩრდ. დგას დიდი ხე იფნისა, სადაც იციან საკულტო დღეობები – **ლუნობ** და **ჯანობ** – მაისის შუა რიცხვებში. ლაჯ „იფანი“. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., მოსამსახურე, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლაჯოგ – სადოვარი (ლეკოსანდი) ს. ლეკოსანდის მთა ლატაფში, გამწევი ძალის საბალახო.

ლაჯოლა – სათიბი, ტყე (ლემზაგორი), ს. ლემზაგორისაგა და ხერიის. **ჯაშელა** მცენარეა, ბარდნარი, მაყლის მაგვარ ნაყოფს იხამს.

ლაჯუდიშ – ყანები (ნაკი-ფარი) ს. იფარის ჩრდ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, დიდი ფართობის ყანებია. გზის ზემოთ. *ლუკუა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ნაკი-ფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლაჯუიჭ – ტყე (ხალდე) მდ. ჭალდე ჭალაშ მარცხ. კალთაზე, ს. ჭალდეს სამხ.-აღმ. ტყე ფოთლოვანი – არყნარი, ვერხენარი, ბაგუინდ, გოგლანდ. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლაჯუშუნა ნაკ – სათიბი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის ჩრდ.-აღმ., ლეჟა ლახუშია. პირუტყვის მარილსაყრელი ადგილი. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ.,*

პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ლაჯეშ კოჯ – კლდე (უშგული) კლდე შხარას სამხ.-აღმ. კედელზე. მარილნარევი კლდე, რომელსაც ეტანებიან ჯიხვები, თავშესაფარიცაა მათი. ცუდი მისადგომი კლდეა. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლაჰალგრი ბაჩ – კლდე (ფარი). ს. ფარის ჩრდ.-აღმ., ტყე ჩელუნჯ-ის თავზე გადმოწოლილია კირქვის (სპენდიკის) კლდე, რომელსაც აქვს ხვრელი, ჯურულეჟა ჰალარ ხორიხ მასარდ. ბავშვები გვიმრას ცეცხლს უკიდებენ და კვამლით გაბრუებულ ციყვებს (ჰალარს) იჭერენ. **ჰალ** „ციყვი“. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ. მოსამსახურე, ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლაჰალგრი – გადაღობილი ადგილი, კარი გზაზე (შგედი), ს. შგედშია, სამხ.-აღმ. ს. შგედიდან მიმავალ წვრთი ქუჩამდე არის შემოკავებული. გზაზე კარია – საქონლისათვის. *შუშანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ლაჰალგრი – კარივით გადაღობილი (ქვ. ვედი) სგიმიშ ღარიდან მიმავალ გზაზე. გადაკეტილი იყო მოძრავი კარით, რომ საქონელი არ შემოსულიყო ყანებში. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ლაჰალგრი (3) – ტყე, გზა (ზ. ვედი) ეხუსა და მთა ჯიქურთს შორის. ღობეა გავლებული, საქონელი რომ არ ჩამოვიდეს მთიდან სათიბებში. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ლაჰალგრიშ ღარ – ღარი (ხაიში) ს. ხაიშის ჩრდ.-აღმ. ≈ 1 კმ-ზე, სამანქანო გზის ზემოთ. გადის გზა ზემო ხაიშიდან. ირგვლივ შერეული ტყეა. გორაა, სადაც საქონლის გზის დასაკეტად ღობე იყო გავლებული. „სა-ღობე-ს ღარი“. *ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში ს. მესტიის რ-ნი, 31. VII. 1970 წ.*

ლაჰალგრიშ კოჯ – კლდე, გზა (ტობარი) ს. ტობარიდან აღმოსავლ., ტუნელებისკენ. ბილივი გადის, საქონელს გარეკავენ სადოვარზე. იქ გადაღობავენ, რომ საქონელი არ დაბრუნდეს სოფელში. ადგილი: კლდეა გრძლად, ორივე კალთა ტყიანია, იქითა მხრიდან წყაროს

წყალია, მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზეა. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ლაჰუნწილიწ – ყანა (მურშველი) ს. მურშველის დასახლების ზემოთ, ბოლო ყანები ჩრდ.-აღმ. მხარეზე. მწირი ყანებია. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლაჰურზულიწ – ყანები(ჰადიში) ს. ჰადიშის დასახლების სამხ.-დასავლ. ჰადიშერას მარჯვ. სანაპიროზე. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ს. ჰადიში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლაჰჭქალ – სათიბი (ხე-აგრაი) ს. ჯეს ჩრდ., ტყის ზემოთ. სუბალპური ზონა. დამრეცი ადგილია. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., კოლმ. თავ-რე, ს. ჯე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლაჰრდულაწ – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგ; რეშის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, მურყმულაწ-ს ქვემოთ. ტყიანი ქვემო მხარეში, ზემოთ ჟელაჰკატრას სათიბია. *კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამსახურე, ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლაჰტემ – სათიბი (იელი), ჩუბე უბანშია, ფერთობი სათიბია, წყლები არ მოედინება. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. VII.*

ლაჰგლა – მთა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

ლაჰგნწა ღაწ – სათიბი (შყალერი), მთა ლაჰტრწაშია, პატარა ღელეა (**ჰანწ** „ნაკელი“). *გ. რ. გურგვლიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

ლაჰგნწაშ – სათიბ-სამოვარი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ., მდ. ლახილის მარჯვ. კალთაზე. ხარების სადგომი ყოფილა. ნაკარვებია. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლაჰგნწაშ კარც – გადასასვლელი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ., მთა ხანთლარისკენ გადასასვლელი გზა. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლაჰგნწაში ღარაწ – ღელეები (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ., მდ. ლახილის მარჯვ. შენაკადები. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლაჰარგ (იხ. **ლაჰარგ**).

ლაჰარხტ – სამოვრები (კახურა), ს. კახურას ჩრდ.-დასავლ. ვერხნარი. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

ლაჰარხტა თხუმ – სამოვარი (კახურა), ს. კახურას ჩრდ.-დასავლ. ვერხნარია. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

ლაჰარჯან – ყანები (ტვიბი), ს. ტვიბში. *ლენტეხის რ., ჩოლურის ს.ს., დ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ლაჰდილა ლგწარ – წყლები (ზარდლაში), გატალღა ტუბის 3 პარალელურად მომდინარე შენაკადები. *ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლაჰდილაწ ნგწარ – წყლები, მდ. მულხურას მარჯვენა კალთაზე, მოედინება მწბეშში, გაყოფილია 3-ად, სამრეცხოდ გამოყენებული. *გოგუცა შოთას ასული მარგიანი, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლაჰეთხმაღე შუკუწ (იხ. **ლალჯან** – სვიფი, ეცერი).

ლაჰეთხმაღაწ – საძ. (გვალდერი), მთა ჰედშარიშ კას დასავლ. შიშველი ველია, სამოვრები, ხარობს შქერი (დეკა?), არყის ხე, გოგლანდ ბილივი (თეკრა). „საოთხმავლო(ები)“ (საქონლისთვის). *ჩხეტიან ემუზას ძე ჩხეტიანი, 47 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლაჰერ – ყანა (იელი), ს. იელიში მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე ჩუბე უბანშია, მოწითალო თიხაა. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1972, VII.*

ლაჰერდელაწ – საბალახო, უბან ლეკუმბასტში მთის გზაზე. ჩანს ბალახი ჰერდელ, რომელიც იჭმევა, ყურძნის მტევნებისებური აქვს. *ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ. ზ. ს. გულბიანი, 22 წ., მოსამსახურე ს. ჩუკულიდან, 1976.*

ლაჰერდელაწ – სამოვრები, ს. ლუჯის მთა უჟალის გზაზე, ჰერდელი ჩანს, საკმელი ბალახია.

ლაჰერდელაწ (3) – სამოვარი (შკედი, ლუჯი, ჩუკული), ს. შკედის მთაში. ჰერდელ საკმელი ბალახი მჟავე გემოსი, გარედან წითელი ფერის კანი აქვს. ს. შკედი, ჩიხარემის ს.ს., ლნტხ. რ. ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.

ლაჰინდი ღაწ – ღელე (ლემსია), ს. ლემსიას საზაფხულო მთაშია, ნესტიანი ადგილია. (ლაჰინდ ადგი ლი „სველი, არამზიანი,

ნესტიანი ადგილი“). *მადურ ადილარის ძე შუგვანი*, 28 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972.

ლატლა – უბანი (მამი), ჩოლურის ს.ს., *ლენტეხის რ. ბ. გ. ბაბლუანი*, 73 წ., 1978.

ლატლიშ – სამოვარი (ტვიში), ს. ტვიშში. *ლენტეხის რ.*, ჩოლურის ს.ს., *გ. გ. ზურაბიანი*, 40 წ., 1978.

ლატლუში – ყანები (ჭველიერი), ს. ჭველიერშია. სახნავები, ალბათ, ულიშის რელიგიური დღესასწაულის მიხედვით. „ულიშ“ დღესასწაულია რელიგიური (იგნისის თვეში). *მ. ე. ლიპარტელიანი*, 80 წ., 1974.

ლატლანდ – თავშესაფარი (სვიფი, ეცერი), დიდი ქვაა, მწყემსების თავშესაფარი ავდრიანობის დროს. ლატლანდ „საავდრო“? // „სადგომი ქვები“. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე*, 65 წ., *პენს.*, *ეცერის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969.

ლატლანდიშ ლესგ – სამოვარი (სვიფი, ეცერი), ლატლანდს (ლასდგომ ბაჩვრს) აკრავს. „ლატლანდის გვერდი“. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე*, 66 წ., *პენს.*, *ეცერის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. X.

ლატლანდიშ ცხიპარ – ტყე (ლანჩვალი), მესტია ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. შერეული ტყეა. *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი*, 33 წ., *კოლმ.*

ლატლანდიშ – სათიბ-სამოვარი მთა (ლახთაგი), აეროპორტის ჩრდ-აღმ. სათიბ-სამოვრებია, კარვებიც ნიგურიანების ძირითადად. ფუტკარიც ჰყავთ. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი*, 45 წ., 1972.

ლატორ – ყანა (ლევშერი), ს. ლევშერშია, რბილი მიწა. აყალოა. *ა. ზ. ბაბლუანი*, 43 წ., 1974.

ლატორბ – კლდე (უშგული), ს. უშგულის სამხ-აღმ. მდ. ქუშირის სათავის თავზე. საჯიხვე კლდე. იცინა ორბებო. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე*, 43 წ., *მოსამსახურე*, ს. *ჩაყში*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. ივლისი.

ლატორჩხალი – სათიბ-სამოვარი (ნანარი), ს. ნანარშია, ჩამოედინება ლატორჩხალი ღელა. *ვ. ნ. ქურასბედიანი*, 35 წ., 1974.

ლატორჩხალი ღელა – ღელე (ნანარი), ს. ნანარშია, სათიბ-სამოვარ ლატორჩხალი-სთან მოედინება. ხოფურის ს.ს., *ვ. ნ. ქურასბედიანი*, 35 წ., 1974.

ლატორჩხელი ღელა – ღელე (ხურაშვილი), მდ. ლაშხირის მარჯვენა შენაკადი, პატარა ღელეა, ჯურაშულთან. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი*, 25 წ., 1974.

ლატორჯან – ყანები (საყდარი), ს. საყდარში. *ლენტეხის რ. მ. ა. ბენდელიანი*, 68 წ., 1978.

ლატყარ ღელა – ღელე (ქვ. ჭველიერი), სათიბ-სახნავ ბაჯ-თან. ჩოლურის ს.ს., *გ. ი. მუკბანიანი*, 27 წ., 1974.

ლატრენტიარ – უბანი (ქვ. მარდი), ჩუბე მარდ-ის დასაწყისი. ოჯახის უფროსის ლატრენტი ოთხუბანის მიხედვით. ვაკე ადგილია, ყანებია, სათიბ-სამოვრები. ზემოდან ქაუშერ ღარ ესაზღვრება. „ლატრენტიანთი“. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი*, 40 წ., *მუშა, მესტიის რ-ნი*. ს. *კუბერი*. 1970 წ. სექტ.

ლატრი – საბალახო (უღვალი), ს. უღვალის აღმ. სამოვარ სუაჯვრს აკრავს ჩრდ. მხრიდან. მიწის ამოსაღები ადგილია, („ვერ ანლუე ეჩხენლის-გა“). ზერ „მიწა“. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი*, 60 წ., *პენს.*, *ეცერის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. X.

ლატრიარ – სათიბ-სახნავი (ჭებუდი), ს. ჭებუდის სამხ-დასავლ. სამოვარ ლაქირსილის აღმ. ლაური „მიწის გამოყენება რაიმესთვის“ (სამიწე) ზერ „მიწა“. *ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველიანი*, 39 წ., *პედაგოგი*, ს. *ჭებუდი*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ოქტ.

ლატრიშ – ღელე (იფრარი), ს. იფრარის დასავლ. ღელეა წიქვილის წყლისოდენა. მდ. ენგურის მარჯვენა შენაკადი. ხდიდნენ სისტემატურად არაყს. (ჭორაშ, გადმოღვრა ჭორაშისა არყის გამოხდისას). *გემა ანდრიას ძე მარგველიანი*, 61 წ., *პენს.*, *კალას ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. ივლისი.

ლატრიშში ტუბი – ხევი (იფრარი).

ლატრ ლგლჰენ – სათიბი (ცალდამი), ს. ცალდამის სამხ-აღმ., სათიბ ლამხიარის დასავლ. მხარე ტუბიზრა გარ ყუილეს, ტუბიზრახენქა ლგლჰენ ანდრი. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი*, 83 წ., *პენს.*, *მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

ლატფლანდ ტანარ – გზა (მაჯვდიერი), ს. მაჯვდიერიდან მიმავალი გზა სამხ-აღმ. ტყის ფერდობზე. ჭოფლანდ (მცენარეა – ნაყოფს ისხამს). ბუჩქი. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე*, 61 წ., *პენს.*, *მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

ლატქანა – სამოვარი (მაგარდელი), სამოვარ ნამშელიდსა და ჩუდრს შორის, ადრე ხნავდნენო; ლატქანა „საკანაფო“ (?). ქან „კანაფი“. ფლორის მიხედვით? *ივანე ბექას ძე*

მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წლის ოქტომბერი.

ლატღლდ – სათიბ-სამოვარი (დავბერი), ს. დავბერის სამხ. მდ. ენგურის მარცხენა კალთა. არყნარი ტყით. ნოდარ პლატონის ძე ჭკადუა მარგვლიანი, 40 წ., მოს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

ლატღტარეშ – ყანა (ჟამუში), ს. ჟამუშის შუა ადგილასაა. ვაკე ადგილია სამანქანო გზის ზემოთ. შემოკვეთულია. ჰაღტრა (ჩუალჰაღტრა). გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლატღტერ – სათიბი (ქართვანი), სათიბ ჭიბგლდარის სამხ., სამანქანო გზის ქვემოთ. ხილნარიანია, კარგი სათიბი. მდებარეობს ს. ლანხვრისა და ს. ქართვანის

ლატყალ – ყანა (შვედი), ს. შვედში, ოყალო თიხაა. ჭურებს აკეთებენ, თორნებს. ჩიხარემის ს.ს., ლნტხ. რ., ქ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.

ლატყალ ნაკ – სამოვარი (სასაში), ს. სასაში, ოყალო მიწაა. ვაკეა.

ლატყალიერ – სათიბ-სამოვარი (სასაში), ს. სასაში, აყალო მიწაა, მოაქვთ თონესთვის. უოყალ „აყალო“. ლენტეხის რ. მ. გ. ონიანი, 41 წ., 1974.

ლატყალიერ – სახნავი (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეში.

ლატყალიწ კოჯარ – კლდე (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის ჩრდ-აღმ. მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე. მოედინება ღელე (ტუბირა), შეშის ჩამოსაყრელი ადგილია. კირი არ მუშავდებოდა. კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრეში, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

ლატყალიერ – სამოვრები (ჟამუში), ს. ჟამუშის დასახლების სამხ., მდ. მულხურას მარჯვენა მხარეზე. ოყალო თიხაა, მიწას იყენებენ კალოს მოსაპირკეთებლად. უოყალ. ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამს., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლატყტამ – სათიბი (ქართვანი), მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, სათიბ მენჭარას აღმ. ნასახლარიცაა, ზემო მხარე ტყიანია და ნაეკლესიარიც (ლგცხატ ლი). ლატყტამ (< ლამურყტამ ან ლატყტამ ?). პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.

ლატყტაჟ – გზა (იდლიანი), ს. იდლიანიდან მთა ლეხვამდე მიმავალი გზის ერთ-ერთი

ნაწილის სახელია, გზაჯვარედინია. ზეგანზეა, გზა იყოფა ზეგანზე. ლაყრულა ჯდგი. გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 8.11.70 წ.

ლატშირილ – სათიბი (ფარი), ს. ლემდერისკენა გზის ქვემოთ, სამოვარ გირდის ჩრდ.-აღმ. არის პატარა სათიბიც და ღელეც. (ლატშირა „აღვირი ლაგამის გარეშე“). იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოს., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლატჩიხ – სათიბ-სამოვარი მთა (ბეჩო), მდ. დოლრას მარჯვენა მხარეზე, ლაღტერში ლაშდარს იქით. ყვრემ პეტრეს ძე უშვანი, 54 წ., მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.

ლატჩიხიშ კარტარ – სამოვარი (ბეჩო), მდ. დოლრას მარჯვენა მხარეზე, სამოვარ ლატჩიხში არის კარვები საზაფხულო. ყვრემ პეტრეს ძე უშვანი, 54 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.

ლატჩიხიშ კარტარ – სამოვარი (ბეჩო), მდ. დოლრას მარჯვენა მხარეზე, სამოვარ ლატჩიხში არის კარვები საზაფხულო. ყვრემ პეტრეს ძე უშვანი, 54 წ., მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.

ლატჩიხიშ ლაჭმოლ – სათიბები (ბეჩო), მთა ლატჩიხში ს. ბეჩოს მკვიდრთა სათიბები. ყვრემ პეტრეს ძე უშვანი, 54 წ., მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.

ლატჩიხიშ სარგარ – წყაროები (ბეჩო), მთა ლატჩიხის წყაროები; სარგ „წყარო“. ყვრემ პეტრეს ძე უშვანი, 54 წ., მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.

ლატჩიში – სათიბი (ცალერი), ს. ცალერის ჩრდ-დასავლ., სათიბ ქედრილაშის აღმ. სოფლისკენ. ≈ 1 ჰა-მდეა. მის ზემოთ კარგი წიფლნარია, საიდანაც აკეთებდნენ ლატჩი-სო. გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლატჩიწ ნაკ – სამოვარი (ლაღამი), ს. ლაღამის აღმ. მხრისკენ, სწორი ადგილია. ამჟამად მხოლოდ სამოვარია. ადრე, ჩანს კალო უნდა ყოფილიყო, ხორბლეულის საღეწად. ტეკ „ბზე“. გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, მესტიის რ-ნი. 1972, VIII.

ლატჯუდ – ყანები (ცალერი), ს. ჟაბე ცალერის დასავლ., სათიბ ჩაღარის ჩრდ-დასავლ. მის ქვემოთ ტყე წიფარ-ი აკრავს (ლგცხატომ ცხეკ – წიფარ ხაზ). ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი,

57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.

ლაჭარგ – გზა (წვირმი), ს. წვირმის სამხ-აღმ. საცალფეხო ბილიკია ამჟამად, წვირმიდან იფარისკენა მოკლე ბილიკი. ჭარგ „აზნაური“. გუნტერ ილამაზის ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

ლებარდელი სტიკუტ – ქედი (ლენტეხი), ხელედისა და ლებარდეს საზღვარი. ანზორ აკაკის ძე ბენდელიანი, 33 წ., მოსამსახურე, ხელედის ს.ს., 1976.

ლებარდელი სტიკუტ (2) – გადასასვლელი (ხაჩეში), ქედი (ხელედი), ს. ხაჩეშიდან კურორტ ლებარდე-სკენა გადასასვლელი ქედი. რ. დ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.

ლებგნდა – სამოვარი (მამი), ს. მამში., ზაგუინდ ჩანდა. ზაგუინდ. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.

ლებგერ – ყანები (ლენტეხი, ტვიბი), ს. ტვიბში. ბგგი „მაგარი“, ბეგარ „ბეგარა“, ლენტეხის რ-ნი, ჩოლურის ს.ს., ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1978.

ლებდნ – ყანები (ლელბაგი), ს. ლელბაგის დასახლების ქვემოთ. ჟ. დ. აბდელანი, 37 წ., ლატალი. 1973.

ლებელწი – სათიბები (სპარდიში), მესტია, ჭალწა მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის აღმ., ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.

ლებეზ ლარწ – სათიბები (დავბერი), ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. მოედინება წყაროს წყალი. ნოდარ პლატონის ძე მარგველიანი, 40 წ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლებზაძრა ღწლა – ღელე (რცხმელური-ჩიქ.). ს. რცხმელური, ლენტეხის რ-ნი. მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939 წ.

ლებზაძრა – საცხოვრისი (ხაიში), გაღმა ხაიშში, სადაც ამჟამად პეტრე კაბეს ძე ჭკადუა ცხოვრობს. აქვს ყანები, აქა-იქ ზნაც არის დარჩენილი, ბეგოს დასავლ. ჯაჭვის ხიდამდე ჰქვია. ნაშუაზრ-ამდე ლებზაძრაა, ხარობს ბევრი ზღმარტლი, მურგუი, ტყემალები, ვაშლები, მსხლები. „საზზე“ (სვან. „ბზაკალ“, მეგრ. „ბზაკალი“). ნატაშა ემუზას ასული ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.

ლებზაძრა (2) – საბალახო, საცხოვრისი (ხაიში).

რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ლებზაძრა ლექუშ შუკუტ – გზა (გაღმა ხაიში), გაღმა ხაიშში, მოსახლეებიდან მიმავალი გზა ჯაჭვის ხიდამდე ბეგოს გავლით. ნატაშა ემუზას ასული ჭკადუა, დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 44 წ., 1970 წ. ივლისი.

ლებილწ – კლდე (თავრარი), ს. თავრარსა და მდ. მატლწშს შორის, ჩაწყვეტილი კლდეა. კენჯაბ ლი, წაფხ ადგი. ლები. უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლებიოტკა – სამოვარი, ტყე (ზმ. მარლი), ჟიბე მწრდის ჩრდ.-დასავლ. სამოვარია, ტყეც. ადრე ლებიოტკით უშვებდნენ მჟავე წყლამდე ხე-ტყეს. ს. ჟიბე მარლი. უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, კოლმეურნე, 18.9.1970 წ.

ლებირღუე – საბალახო (ზ. ვედი), მთა ტობარში. არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ლებიქუ – ტყე. მესტია ჭალწა მარცხ. კალთაზე. წიწვნარ-ფოთლოვანი ტყით. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლეხთაგი, 1972, VIII

ლებიქუ – ტყე. შგედშია, ხშირი შერეული ტყით, მულხურას მარცხ. მხარე. მესტიის სამხ. ბიქუ „ბუქი“. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.

ლებიქუ (3) – სათიბი, ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი, მესტია), ჭალწა მარცხ კალთაზე, ლაშთხვერისაა. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჭვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.

ლებლინყუ (იხ. ჟიბე ჭალწ).

ლებოჩიკ – საცხოვრისი (ბაბილი), მდ. ჩოლშურას მარცხენა კალთაზე. ქურასბედიანების სამოსახლო ადგილი. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.

ლებოჩიკი მოლ – სათიბ-სამოვარი (ბაბილი), მდ. ჩოლშურას მარცხენა კალთაზე. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.

ლებოჩიკი მორელ – მჟავე წყალი (ბაბილი), საცხოვრის ლებოჩიკში. ჩოლშურას მარცხ. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.

ლებოჩიკი ღელა – ღელე (ბაბილი), მდ. ჩოლშურას მარცხენა შენაკადი. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.

ლებრამ – ყანა, სათიბი (იფხი), იფხშია, სათიბ-

სახნავებით. მაშენე ჩუხიქა ლი ი ეჯღა. *ე. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი, 1973.*

ლებრეიწი – სათიბი (ცალდაში), ს. ცალდაშის სამხ. ზაგარზე, ტყიანია – არყნარი. *პავლე ბითეს ძე ზურაბიანი, 83 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლებურდუხ – ტყე, საძოვარი (იენაში), ს. იენაშის ჩრდ.-აღმ. ქედს იქით. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლებურდუ – საბალახო (მაზაში), ს. მაზაშშია, ჩანს ბუერა. ბურდუ „ბუერა“. ს. მაზაში, ლენტეხის რ-ნი, *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., 1976.*

ლებურდუ ჭოკერ – გზა (თეკალი), მთისკენა გზაზე თეკალის სამხ. ლებურდუს დასაწყისი (ბოლო) ბურდუ „ბუერა“ ჩანს. ს. თეკალი, ლენტეხის რ-ნი. *ი. გ. გარდაფხაძე, 62წ., ნ. გ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.*

ლებურდუ – სათიბები (გვიმბრალა), ს. გვიმბრალაში, ლაშხირის მარცხნ. ბუერა ჩანს. ლენტხ. რ-ნი; რცხმელურის ს.ს., *გ. ა. მუსელიანი, 1976.*

ლებურდუი დელა – დელე (მაზაში), ს. მაზაშშია, ლაშხირის მარჯვ. ბუერა ჩანს. ერთვის ლაწაშირის დელეს. ს. მაზაში, ლენტეხის რ-ნი; *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*

ლებზა – სათიბი (ლემუკვი), მთა ჰარეტის სათიბი ბეჩოსკენა მიმართულებით. *შალვა გ-ძე ივერიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ლებჭუელარ – ტყე (სოლი), ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ, მწლდშის დელეს მარცხ. კალთაზე. წვრილი ფოთლოვანი ტყე. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972, IX*

ლებგლტყაჩა (2) – ტყე, საძოვარი (დ. მესტია – მელიქიშვი.), მესტია ჭალაშ მარცხ. ნაპირზე, ბელტყაჩ ხარობს. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლეხთავი, 1972. VIII*

ლებგლტყაჩ ზოგ – ხიდი (მესტია), ხიდი მესტია ჭალაშზე, საავადმყოფოს ქვემოთ. ბალტყაჩ (1 / ბქვ. ბელყეჩ). *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლეხთავი, 1972.*

ლებგლყაჩ – თხმელნარი (ლევშერი), ლევშერის აღმ., ლენტხ. რ-ნი; *ბაბლუანი გ-ზ, 55 წ., 1978.*

ლებგლყაჩა – საძოვარი, მესტიის რ-ნი; *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წ.*

ლებგლყეჩ – მურყნარი, ჟედრგლას მარჯვ. კალთაზე, ნაკანტორ-ის აღმ. მხარეში. ბლომა-დაა ბელყეჩ „მურყანი“. ჩუპზე ჟედ. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი,*

მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.

ლებგლყეჩ – სათიბი, ს. ნაცულის აღმ. ბელყეჩ იყო, ამჟამად არაა.

ლებგლყეჩ – სათიბი. დაკპრის დასახლებიდან ჩრდ. დამრეცი სათიბია, ირგვლივ თხმელნარია. დაახლ. 100 კვ. მ. „თხმელნარი“. *ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ლებგლყეჩ – ტყე, საძოვარი (წირმინდი). მდ. ხაიშურას მარჯვ. რიყე, (ჭალა) ლებგრცხი-ლაში. აქვსენტის ყანების ქვემოთ. ჭარბობს ბელყჩარ. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბ.*

ლებგლყეჩ – ტყე. მდ. სოლედგრას ჩრდ.-აღმ., ს. ლანხტრის აკრავს ჩრდ.-დასავლ. თხმელნარი ტყე. „სა-თხმელ-ე“ – ბელყა/ეჩ „თხმელა“. ს. ლანთხტური. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტ.*

ლებგლყეჩ (6) – ტყე (ცანა, ლანხვრი, ქვ. ვედი, ქვ. წირმინდი), სათიბი (ნაცული, დაკარი), ცხ. წყლის მარცხ. თხმელნარი.

ლებგლყეჩ (იხ. ნაკანტორ – ქვ. ვედი).

ლებგლყეჩა – საძოვარი, ტყე (ლახამულა), მდ. მატლშისა და კეცნანის სახლებს შორის. ლებგლყეჩა ლი. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 67 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ლებგნდერაშ ტუიბ – ხევი (თოთანი), ს. თოთანის აქეთ, ხაიშისკენ, მდ. ენგურის მარცხენა შენაკადი. პატარა წყალია, ციცაბო კალთებით. წყევია, ბარდნარია მაგრად კლდეებზე. კო-ჯარს ხაფონთა ბარდ მასარდ. *გაიოზ თათსავის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ლებგრდა – ყანები (იდლიანი), ს. იდლიანის სამხ.-დასავლ. ნაწილი, დაფერდებული ყანები, შერეული ტყე ყანების ირგვლივ, შიგ ხილ-ნარი. ნენზიმ ნაკის სამხ.-დასავლ. ნაწილი. წიფელი მიწაა, ბარდნარი არაა, მიგირ და ასკილის მცენარეებია. *გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.1970.*

ლებგრცხილა – დასახლ. უბანი, ს. წირმინდშია, მდ. ხაიშურას მარჯვენა ხეობის კალთაზე. ცხოვრობენ ჭკადუები – დიმიტრი და აქვსენ-ტი (ძმები). ბევრია ბარცხილ. ყანები, ბალ-

ვენახებით. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა*, 58 წ., *ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. *ნოემბ.*

ლებგრცხილა (2) – სოფელი, უბანი (ხაიში), ხაიშის ს. ს-ში შემავალი პატარა სოფელი, სულ 8 კომლისაგან. მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ხაიშიდან 10 კმ. დაშორებით სამხ.-დასავლ. (ჯვარის მიმართულებით. დასახლება განფენილია ფერდობზე, ტერასული ტიპისაა, ქვემო მხარეზე წიფლნარ-რცხილნარია, ზემოთ ჯერ შერეული, შემდეგ – წიწვნარი. ჩრდ.-დასავლ. ესაზღვრება ს. ნანგული (1 კმ. დაშ.), დასავლ. კუბაკუშ ტუბი. ზღვის დონიდან ≈ 700, 5 მ. ადრე ბლომად ყოფილა ბზრცხილ, ტყე ბზრცხილისაც, ამჟამად აქა-იქ მოიპოვება. დასახლ. დაიწყო 1922 წ. *რომანოზ მუზას ძე ჭკადუა* (ადრე *იყო ფულიანი*), 74 წ., *პენსიონერი*, ს. *ლებგრცხილა*, *ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 5.11. 70 წ.

ლებზრგუ – საძოვარი, ტყე (მესტია, მურყმელი), ს. მურყმელის ჩრდ.-დასავლ. ფერდობი, არყნარია. ლიბზრგე „მოცილება, გადაშენება, გამგზავრება“. ს. მურყმელი. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი*, 40 წ., *მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *ივლისი*.

ლებზნი – სათიბი (მესტია, უშხვანარი), ბალის ზეგანზე სათიბებს კაჩგდსა და ჩალს შუა. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი*, 63 წ., *კოლმ.*, ს. *უშხვანარი*, *ბეჩოს ს.ს., მესტიის რაიონი*, 1969 წ. *სექტემბერი*.

ლებზპი – ყანა (წანაში), ს. წანაშშია, ნაეკლესიარი არაა, ხელედულას მარჯვენა მხარეზე. ს. წანაში, ხელედის ს.ს., *ნ. გ. ლიპარტელიანი*, 27 წ., 1974.

ლებერიშ – სახნავი (ნაცული), ს. ნაცულში. ვაკე ადგილია. ბერ.

ლებერიში წყარო – წყარო (ნაცული), ს. ნაცულში. ჩიხარემის ს.ს., *ლენტეხის რ-ნი*.

ლებურილუე (იხ. *ლებირლუე*).

ლებაბ – ყანა, სათიბი (მესტია – ირ. მელიქ.). მესტიის რ-ნი; *ირინე მელიქიშვილი*, 1961 წ.

ლებაბ (2) – უბანი (ლაღამი), ყანა, სათიბი (მესტია – მელიქიშვ.), ს. ლაღამის დასაწყისი. ჩუბე ლაღამ-ს ქვემოთ რიყისკენ, ვაკე ადგილია, ნარიყალია. გზა „გასხლეთა“ (ქა როქუ ოთგობ „გაუსხლტა“). *გ. ი. ფალიანი*, 38 წ., *მოსამსახ.*, *მესტიის რ-ნი*, 1972 წ. *VIII*

ლებაბთე შუკუ – გზა (ლაღამი), სამანქანო გზა ლანჩვალსა და დასახლება ლეგაბს შორის. *გ. ი.*

ფალიანი, 38 წ., *მოსამსახ.*, *მესტიის რ-ნი*, 1972, *VIII*

ლეგანა – სათიბი (შგედი), ს. შგედში, ფერდობი, (გვერდობი) თელდ გან ლი, გან ადგი ლი. გან „განი“ (?). ს. შგედი, ჩიხარემის ს.ს., *ლენტხ. რ-ნი*, *ჟ. ს. ონიანი*, 34 წ., 1976.

ლეგანა – სათიბი (ქველფი), ს. ქველფის მთა ლამრიის მეზობლად, ქედი. ჩოლურის ს.ს., *ლენტეხის რ-ნი*; *დ. ნ. ზურაბიანი*, 57 წ., 1978.

ლეგანა – სათიბ-საძოვარი, ტყე, ზეხოსკენა გზაზეა, ფერდობია. გზნქა ლიზი.

ლეგანა – საძოვარი, ს. ლამფალაშის საძოვარი მთა, შიშველი. ჟახუნდერის ს.ს., *რამაზ ომეხის ძე ონიანი*, 16 წ., 1981.

ლეგანა (5) – საძოვარი (მახაში, ლამფალაში), სათიბი (ქველფი, შგედი), სათიბ-საძოვარი (ზესხო), ს. მახაშის მთის საძოვარი. *ლენტეხის რ-ნი*, ჩიხარემის ს.ს., *რ. მ. ჭელიძე*, 1976.

ლეგანჭოლ – საძოვრები (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერში, ანწლნარი.

ლეგანჭუე – საძოვარი (ხევრა). *გ. მ. ჭკადუა*, 30 წ., *ლახაბულა*, 1973.

ლეგანჭუე – საძოვარი. ჟიბე წირმინდის აღმ., ადრე ანწლნარი ყოფილა უფრო, ამჟამად ცოტაა, ბალახ-ბულახ ნარევი. *კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა*, 35 წ., *კოლმ.*, *ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. *ნოემბ.*

ლეგანჭუე // **წდინგერიშ ნაი** (3) – ანწლნარი (ქვ. მარდი), საძოვარი (ზმ. წირმინდი, ხევრა), კანათ. მდ. გუშლარარის მარცხენა მხარეზე. დამრეცი ვაკე ადგილია, ანწლნარია, მის ზემოთ ტყეა, ადრე ხე ჩამოჰქონდათ ლეზიოტკით ჟიბე მარდის კანათ-იდან. *ბესარიონ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი*, 60 წ., *მოსამსახურე*. ს. *ჩუბე მარდი*, *ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 19.9. 1970 წ.

ლეგანჭულაშ – საძოვარი (ლესემა), ს. ლესემასია, სახნავ-სათიბ დევაშშია. ჩანს ანწლი, არაყს ხდიან. *მ. ნ. ბენდელიანი*, 49 წ., 1974.

ლეგანჯულარ – სახნავი (რცხმელური). ს. რცხმელური, *ლენტეხის რ-ნი*. *მ. ჩიქოვანი*, *ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრომები*, ტ. IX, თბ., 1939 წ.

ლეგანაშ შუკუ – გზა (ზესხო), ს. ზესხოსკენა გზა.

ლეგანელ – სათიბი (შგედი), ს. შგედში, ველიდის ერთ-ერთი ნაწილი, დავაკება (გან – როქ ემჩედხში). ს. შგედი, *ლენტხ. რ-ნი*, *ჟ. მ. გაბიანი*, 49 წ., 1976.

ლეგარდ – ყანა, ლეკუდშია, ვაკე ადგილი. ლენტეხის რ-ნი. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ლეგარ – ნაეკლესიარი (ქახუნდერი), ს. ქახუნდერში. ნასაფლავარია მოქმედი.

ლეგბეჩიანი – სათიბი (დავბერი), ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ქვიანი ადგილია, არყნარი ტყით. ლეგ – ბეჩ <– ლეგბ – ბეჩ (?) „მსხლეტავი ქვა“. *ნოდარ პლატონის ძე მარგველიანი*, 40 წ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი

ლეგბიან – ტყე, სათიბ-სამოვარი (კაერი), ს. კაერის სამხ.-დასავლ. მესტია ჭალაშ მარცხ. კალთაზე, ფოთლოვანი ტყით, შიგ ლეგბიანშია – ჟიბე ნაკვრ, ჩუბე ნაკვრ. დ. გ. მერლანი, 23 წ., *ლენჯერი*, 1973.

ლეგბ რიყ – რიყე (ლაღამი), ს. ლაღამის ბოლოში, მესტია ჭალაშ მარჯვენა რიყე. გ. ი. ფალიანი, 38 წ., *მოსამსახ.*, 1972, VIII

ლეგბ სგიმ – მჟავე წყალი (ლაღამი), მჟავე წყალი მდ. მესტია ჭალაშ-ს მარჯვ. მხარეზე, რიყეში, ლანჩვალსა და ლაღამს შორის. იხ ლეგბ – დასახლებული უბანი. გზ „გასხლეტა“. ქა როქუ ოდგიბ „გაუსხლეტა“. გ. ი. ფალიანი, 38 წ., *მოსამსახ.*, *მესტიის რ-ნი*, 1972, VIII

ლეგბ შუკუ – გზა (ლაღამი), ქვედა ლანჩვალსა (სგიმერსა) და დასახლება ლეგბს შორის მიმავალი სამანქანო გზა. გ. ი. ფალიანი, 38 წ., 1972, VIII

ლეგბა კოჯ – კლდე (წიფლაკაცია), ს. წიფლაკაციასთან. გეგბის (ფიჭვი) ტყეა. გეგბ. ს. წიფლაკაცია, ლენტეხის რ-ნი, მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.

ლეგბრლ – ყანები (ნაკიფარი), ს. იფარის ჩრდ., ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ახალი დასახლებაა. გეგბ არაა, საერთოდ იფარში ბლომდაა, განსაკუთრებით პერიპერიებში. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი*, 88 წ., ს. ნაკიფარი, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. აგვისტო.

ლეგბი – ვალიკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. IX.

ლეგბი – სამოვარი. ს. დგის ჩრდ., კარიერის პირდაპირ. ადრე ლეგბი ლასუ, ამჟამად ჯიპრა, წიფრა, შდებენდ. მოვაკო ადგილია. ძველი ნასაფლავებია, იპოვება ძვლები ადამიანებისა. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა*, 75 წ., *პენსიონერი, ლახამულას ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 12.10.70 წ.

ლეგბი – სოჭნარი, ჭალაშ მარჯვ. მხარეზე, ნასახლარიცაა, სათიბებიც. ა. ბ. გურჩიანი, 65

წ., *ეცერის ს.ს.*, 1973.

ლეგბი – ტყე, მთა თეგრანის ერთი ნაწილი, სადაც სოჭი ჩანს. ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., *ლახამულას ს.ს.*, 1973.

ლეგბი – ტყე, სოფლის ჩრდ.-დასავლ., ტყე ფგრელაშ ცხეკს აკრავს ჩრდ. მხრიდან – შერეული ტყეა, უმეტესად სოჭნარი (ლეგბი), წიფლნარი, ნამენარი (ლუმირი), (შაირა) ურთხლნარი (?). „სოჭნარი“. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., *ეცერის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. X.

ლეგბი – ტყე. ს. გულის ჩრდ.-დასავლ., სათიბ ლარნოლდის დასავლ. ფიჭვნარია უფრო მეტად. გეგბი „ფიჭვი“? *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი*, 80 წ., *პენსიონ.*, ს. ბაგუდანარ, *ბეროს ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. სექტ.

ლეგბი – ტყე. ს. თოთელემის აღმ. ტყეა გეგბის. *დუშა შარდენის ასული ჭკადუა*, 46 წ., *კოლმ.*, *ლახამულას ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. სექტ.

ლეგბი (8) – სოჭნარი (ხევრა, გული, ზ. ვედი, თოთელეში, უსგირი, სვიფი – ეცერი), სამოვარი (დიზი). ვ. მ. ჭკადუა, 32 წ., *ლახამულას ს.ს.*, 1973.

ლეგბიში ზაგარ – (ზ. ვედი). *ვალიკო ნესტორის ძე ჭკადუა*, 55 წ., *მეტყვე.* ს. ზედა ვედი. ხაიშის ს.ს., *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. IX.

ლეგბიში სტიკუ – ქედი (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., *ლახამულა*, 1973.

ლეგბიში ტუბი – ხევი (უსგირი), ჭალაშ მარჯვ. შენაკადი, პატარა წყალია. სოჭნარ ლეგბი-ის ღელე. ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., *ეცერის ს.ს.*, 1973.

ლეგბიში ქორ – ნასახლარი (უსგირი), ტყე ლეგბიშია ძველთაძველი ნასახლარი, ქვისაა, სამირკველიდა დარჩენილი. ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., *ეცერის ს.ს.*, 1973.

ლეგბიში ღარარ – სამოვარი (ზ. ვედი). *ვალიკო ნესტორის ძე ჭკადუა*, 55 წ., *მეტყვე.* ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. IX.

ლეგბილეუშ შუკუარ – გზა (ზ. ვედი). *ვალიკო ნესტორის ძე ჭკადუა*, 55 წ., *მეტყვე.* ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. IX.

ლეგგბ – ტყე. ს. ლაზსყალდის სამხ-აღმ., ფერდობი. ამჟამად წიფლნარ-რცხილნარია, ხოლო გეგბი (соча кавказская, Pinus sosnowskyi Nakai) არ ხარობს – ჟომხეტ. ლეგგბ „სოჭნარი“. *შიო თავას ძე გუგუსიანი*, 41 წ., *კოლმ.*, *ბრიგადირი, ცხუმარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. ოქტ.

ლეგებ (2) – ტყე (სიდიანარი, ლაბსყალდი), ს. სიდიანარის ჩრდ.-აღმ. ტიბის ხეობა, სადაც მხოლოდ სოჭია. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ლეგება – სამოვარი (ცალანარი), სამანქანო გზის ჩრდ., სახნავ ლეკვარს მოსდევს ჩრდილოეთით. ადრე ფიჭვნარი (ლეგგი/გზა) ყოფილა, მაგრამ 1942-43 წლებში ჯარდ ჟანხუიტ. „ფიჭვნარი“ – გგგიბ. *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენს., ეგრის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ლეგებში ცხეც (იხ. **ლეგებ** – ლაბსყალდი).

ლეგებრა – ტყე. ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ. ენგურის (ჩრდ.) მარჯვ. კალთის ფიჭვნარი ტყე. *ნოდარ პლატონის ძე მარგველიანი, 40 წ., მოს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლეგებრა (2) – ტყე (ღვებრა, დავბერი), ს. ღვებრას დასახლების დასავლ. ტყე – წიწვნარი, ლეგებრა ლი. *არსენა ზურაბის ძე წიფიანი, 75 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეგებრა სუიკუტ – ტყე, სერი (ცალდაში), წანერგლას მარჯვ. კალთაზე, სერი გადის (ქედი), არის ლეგები. *პავლე ბითეს ძე ზურაბიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეგებრა ლ – ტყე. ს. ლახირის ზემოთ მდებარე გგგიბის ტყე. *მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეგებრა ლ (3) – ტყე (ზარდლაში, ლახირი, ღვებრა), ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. გუალდნ ტუიბის მარჯვ. ტყე. *ნოდარ შამშიის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეგებრა ლ (იხ. **ლეგებრა** – ღვებრა).

ლეგებრა – ყანები (დ. ლენტეხი), დ. ლენტეხშია, ჩრდ. მხარეში. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62., 1974.*

ლეგებრა – სათიბი (შკედი), ს. შკედში, წყაროცაა. ჩიხარემის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი, *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლეგლა – სამოვარი (ბაიარი), ს. ბაიარის ზემოთ. ტყიანია. *გ. შ. ჩანესელიანი, 20 წ., 1974.*

ლეგნა – ყანები (ხელედი), ხელედშია, ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე. ვაკე ადგილია. ლენტეხის რ-ნი, ს. ხელედი. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ლეგოიარ – უბანი (იფხი), იფხის ერთ-ერთი

სამოსახლო ადგილი. ცხოვრობენ ნანსყანები. *ე. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი, 1973.*

ლეგოლანდ – ტყე, სათიბები (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში, მთისკენა გზაზე, გოგლანდი იყო. ს. ჭველიერი, ჩოლურის ს.ს., *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ლეგოლანდა – სათიბი (სასაში), ს. სასაშის სამხ. სუბ-ალპური. გოგლანდ „ჭნავი“ ხარობს. გოგლანდ – „ჭნავი“. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ლეგრუტ – ფერდობი. ს. წირმინდის აღმ. კალთა, ყანების ზემოთ. მის მარჯვნივ ნანყბულის კლდეა. მდ. ხაიშურას მარჯვ. მხარე. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბ.*

ლეგრუტ – ქვის გროვა. ს. ხაიშის ჩრდ.-აღმ. ამხე წარვლდ-ის მარცხნივ, ჟიბე ჭაბუდ-ის ჩრდ.-აღმ. დაახლ. 500 მ. სამანქანო გზის ზემოთ კლდეებამდე, ირგვლივ შერეული ტყეა. გორუტ „გროვა“. *ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ., ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, (ადრე გელოვანები ვიყავით). 31.VII.1970 წ.*

ლეგრუტ (3) – სამოვარი (ლახამულა), ლოდნარი (ხაიში), ფერდობი (წირმინდი), ჟ. ლახმელ-შია, ქუანაშ ფაფალს დასავლ. ქვათა გროვაა. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ლეგრუტ ნაკ – სამოვარი (შდიხირი), ს. შდგიხირის ჩრდ. მხარე, დაფერდებული ვაკე ადგილია, გორვებიანი, სამოვარია, მეჩხერი ტყე – შერეული. შდგიხენდარ წიფროლ, ბელყჩარ... *პაშა ფულას ასული ჭკადუა, კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.*

ლეგრუტ ღარ – საბალახო (ყარი), მდ. თეთნაშვრას მარცხენა მხარეზე, ლეცლაბაჯის ზემოთ, 100 მეტროზე. ჩამორეცხილი წითელი ფერის ქვებითაა სავსე, შვეულია კალთები შერეული ტყით. *კეხესა რამინის ძე ვიბლიანი, 34 წ., მოსამსახურე, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რაიონი, 15.VIII.1970 წ.*

ლეგრუტ ჭალა – სამოვარი (ბაგვდანარი), ს. ბაგვდანარ-იდან სამოვარ ლაცბტენის ძირამდე რიყე ადგილს ეწოდება. გულნ ჭალა-სა და მეშხე ლიცს შუა მდებარეობს. გადის გზა ს. გულამდე. რიყნარი ადგილია, ვაკე – „გორვებიანი ჭალა“. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ბაგვდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტ.*

ლეგრუჲ ჭალაჲ შუკუჲ – (ზაგვდანარი), გზა ს. ზაგუდანარ-იდან ს. გულის მიმართულებით გზა სამარხილოა. გორვეზიანი ჭალაა, გზის სახელწოდება რელიეფის მიხედვით არის შერქმეული. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ზაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტ.*

ლეგურგენ – ცენტრ. ნაწილი (თეკალი), ს. თეკალი, ლენტეხის რ-ნი. *ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.*

ლეგურგიანი – ყანა (ცალდაში), ს. ცალდაშია, დასახლების ქვემოთ, ყანა ყიფიანის მეზობლად, ნაკარშია. *პავლე ბითეს ძე ზურებანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი.*

ლეგურგოლა – სამოვარი (მესტია – ირ. მელიქ.) მესტიის რ-ნი; *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წ.*

ლეგურგულა – სათიბები (სპარდიში), მესტია ჭალაჲს მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ.-აღმ.-სამხ. ნაწილი, საერთო სახელწოდებაა ლაგირის მიდამოებისა, (შენდება ტურბაზა). იწყება კახრან დაბნრიდან გუალდნ ტუბამდე. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიაი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ლეგურკაშლა – წყალი (იენაში). ს. იენაშის ჩრდ.-აღმ. მოედინება, სოფლის სასმ. წყალი. ლეგურკაშ არ ჰქვია არსადო. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლეგგაშ ლალდარ (იხ. ლეგგება).

ლეგგრდიელ – სათიბ-სამოვარი (ჩაჟაში), მდ. ქვიშირის მარჯვენა მხარეზე, ოდროზოლო ადგილია. ტერასის ტიპისაა. გრად „წრე“ (უშგ.), „საფეხურიც“. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლეგგრჭალ (იხ. ლეგგრჭალ).

ლეგგრჭალ – სათიბები (სპარდიში), მესტია ჭალაჲს მარცხ. კალთაზე, აეროპორტის მიდამოები, გუალდნ ტუბის მარჯვ. მხარეზე. ადის გზა ლეფნაგა. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიაი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ლეგგრჭალ – სათიბები, ტყე (მესტია), აეროპორტის მიდამოებში, ეკუთვნის კახბერიძეებს, ხერგია-ნებს, ფალიანებს, მარგიაანებს, რატიაანებს, მნელად დასამუშავებელია – ცუდი გზაცაა, ქვიანიც. გურეჲ (ბჟვ. კურეჲ). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ლეგგ – სათიბები (იენაში), ნასახლარ სგობულ-ში.

ლეჟ სგობულ-ში. ჭაობიანია. გგ ? (ლეგგ < ლეგაგა?). ლატალის ს.ს., *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., 1973.*

ლეგარდ – ყანა (ლევერში), ს. ლევერშია. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.*

ლეგამი თხუმი – გზა (უშგული), ლასდილიდან ყორულდაშისკენა გზაზე.

ლეგანჭუ – სამოვარი, ს. ტვიბლედშია, მდ. ტვიბლედურას მარცხ. მხარეზე. *ნ. ს. ჩანქსელიანი, 24 წ., 1974.*

ლეგანჭუ – სამოვარი, ს. ჯუდარშია, მანანაურის მარჯვ. კალთაზე. განჭუ ხანძოქუა ეჩე. ს. ჯუდარი, ხელედის ს.ს., *ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.*

ლეგანჭუ (3) – სათიბი (ხაჩეში), სამოვარი (ტვიბლედში, ჯუდარი), ს. ხაჩეშია, ჟიბე ნაკარის ზემოთ, ანწლნარია. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.*

ლეგანჭუტი მოლ – სამოვარი (ლენტეხი), ს. წიფლაკაკიაში. განჭუ ბევრი ყოფილა. ახლაცაა აქა-იქ. გატყიურებულია ამჟამად. ს. წიფლაკაკია, ლენტეხის რ-ნი, *მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ლეგანჭუტი მოლ – ტყე (მაზაში), სამოვარი (წიფლაკაკია), ს. მაზაშია, ნახოვარი, განჭუტი ამჟამად აქა-იქაა. ს. მაზაში, ლენტეხის რ-ნი, *მ. დ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*

ლეგაშ – ტყე (მესტიის რ-ნი, მელიქ.). მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წ.*

ლეგტარამ (იხ. ლეგტარამი დაბარ – ჟახუნდერი).

ლეგტარამი დაბარ – ყანები (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერში. ლე-გტარამ ?

ლეგტდან – სახნავი (იენაში), ს. იენაშია, ლეგტდანის დასახლების ზემოთ. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლეგტერალ ლოშინ – სამოვარი (ტვიბი), ს. ტვიბში. ლენტეხის რ-ნი, ჩოლურის ს.ს., *ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ლეგტერი ლრე – ყანა (შედი), ს. შედში, ცხენშურის სანაპიროზე. ს. შედი, ჩიხარემის ს.ს., ლნტხ. რ-ნი, *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლეგტერი მოლ – სამოვარი (წიფლაკაკია), ს. წიფლაკაკიაში. ნაწისქვილარია. ს. წიფლაკაკია, ლენტეხის რ-ნი, *მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ლეგტერილარ – სამოვარი (ბულეში), ს. ბულეში. ჩოლურის ს.ს., *ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

ლეგტერულა – ღელე (წანაში), ს. წანაში

ჩამოედინება ფაყის გავლით. ნაწისქვილარე-
ბიცაა და წისქვილებიც. *ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.*

ლეგტერალ – ბალი, ს. ხაჩეშშია, ლაშხირის მარცხ.
მხარეზე, სახნავებიც ურევია. ნაწისქვილარები
არაა. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1964.*

ლეგტერალ – ყანა, მდ. ჩოლშურას მარჯვ. მხარეზე.
ნაწისქვილარები არაა. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33
წ., 1974.*

ლეგტერალ (3) – სამოსახლო (ლასკადარი), ყანა
(ბაბილი), ბალი (ხაჩეში), ს. ლასკადურაშია,
ადრე ნაწისქვილარები იყო. ლეგტერ
„წისქვილი“. *ბ. დ. გუგავა, 24 წ., 1974.*

ლეგტერალ ი **შუკუ** – გზა (ბაიარი), ს. ბაიარშია,
სამოვარ ლეგვერალისკენა გზა. *გ. მ.
ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.*

ლეგტილ – სათიბის სახელწოდებაა, შესანიშნავი
ადგილია, ოდნავ ტაფობი ოთხამდე ჰექტარი
ფართობისა. იცის ძალიან კარგი ხარისხის
თივა. წვირმის სათიბებს შორის შუა ადგილას
მდებარეობის გამო ალბათ დაერქვა „საგულე“,
ე. ი. შუაგული ადგილი. ეკუთვნის ს. წვირმის.
*ჩაწერა თსუ სტუდენტმა ა. კორძაიამ, 1965 წ.,
12 აგვისტო.*

ლეგტლანდა – სათიბი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-
დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. მდ.
ლასილის მარცხ. შენაკადი. ძირში გოგლანდარ
ხაგხ. ლეგტლანდა <– ლეგტგლანდა. *გუნტერ
ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., ივარის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეგტლანდა ტუბი – ხევი (ზეგანი), ს. ზეგანის
სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. შენაკადი,
ძირში გოგლანდარ ხაგხ. ლეგოგლანდა >
ლეგტგლანდა > ლეგტლანდა. ს. ზეგანი, ივარის
ს.ს., *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ.,
1971.*

ლეგტმერა – არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ.,
კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-
ნი, 1969 წ. IX.

ლეგტმერა (2) – სათიბი (ფხოტრერი), სამოვარი (ზ.
ვედი), ფხოტრე ზაგარს დასავლ., სათიბ
როკბაჩარ-ის გაგარძელება დასავლ. გვიმ-
რიანი ადგილია – „საგვიმრე“. *ეგნატე ამიბის
ძე ქანცლიანი, 55 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლეგტმერი ღარ (იხ. ჩუპბე ღარ).

ლეგტმერილი – სამოვარი (შგედი), ს. შგედის
ზემოთ, ფართო ღელეა, ბლომდაა ნივზები,

მარწყვი, ინლა, გაწჳტ, გვიმრა. დამრეცი
რელიეფით. მშრალი ღელეა. *შუშანა ოთარის
ასული იოსელიანი, 50 წ. პედაგოგი, ხაიშის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბ.*

ლეგტმერილშ ღარ (იხ. ლეგტმერილი).

ლეგტმერი – საბალახო (დ. მესტია), ლექტუ ლახტ-
ის ჩრდ. ლეგტმერი ზაგარ-ს შიგნით.
გამოუყენებელია მიუსვლელობის გამო. 1972,
VIII

ლეგტმერი ზაგარ – სერი (დ. მესტია), ლექტუ
ლახტ-ის ჩრდ.-დას. სერს იქით საბალახო
ადგილია – ლეგტმერი. 1972. VIII

ლეგტრანდა – სათიბები (იენაში), ს. იენაშია,
დასახ. ლეგტრანის ზემოთ. *ილიკო გ-ძე
ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლეგტჯა – ტყე, სამოვრები (ჰველფი), ს. ჰველფში,
წაბლნარიცაა, უფრო მუხაა. ჩოლურის ს.ს.,
ლენტეხის რ-ნი, *ნ. დ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.*

ლეგტჯარ – ტყე (ფაყი), ს. ხარაშია, წაბლის ტყით.
გუიჯ „წაბლი, წაბლის ხე“. *ე. ს. გვიდიანი, 24
წ., 1974.*

ლეგტრალ – სათიბ-სახნავები (ჰველიერი), ს.
ქვედა ჰველიერში, ლაშხურის მარცხენა
სანაპირო, უწინ წისქვილები იდგაო. *ფ. ი.
მუკბანიანი, 27 წ., 1974.*

ლეგტრლ – სათიბი (წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ.
ტვიბერის მხარეში. ტვიბერის ბოლო ნაწილი.
*შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ.,
მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971
წ. აგვისტო.*

ლედაშტულდ – სათიბი (ზ. ბავარი), ს. ზედა
ბავარის მთა მაცხვარიში. ტყიანია. ღეჰი იცის.
თეკარ და წიფრა, გოგლანდა იცის, შერეული
ტყეა. ხელედის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი, ს.
ბავარი; *მ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანქსე-
ლიანი, 44 წ., 1976.*

ლედატით – ყანა (სასაში), დასახლება ფარ-
ლობრაში, ვინმ დავითისა. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ.,
1974.*

ლედეშტუ – მდინარე. მდინ. მოედინება მწვერვალ
ლედეშტუის გამყინვარებიდან (გლეტჩერი-
დან). ორივე კალთა მდინარისა საზაფხ.
სამოვარია. მდ. ნაკრას მთავარი შენაკადი (?).
*ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ლედეშტუ – სამოვარი მთა. მდ. ლედეშტუის
კალთებზე კარვებია, საზაფხ. მთა ნაკის
მცხოვრებლებისა. *ბითე ისლამის ძე ქალდანი,*

57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.

ლედემდუ (3) – მწვერვალი, სამოვარი მთა (ნაკ. ს.ს.), მყინვარია, ვაკე ადგილი. მთა ქვიშის ჩრდ.-დასავლ. (იხ. 1: 100000 – მზნ. Ледешдв). მისგან მოედინება მდ. ლედემდუ. *ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ლედემტურა – სათიბი (ლესემა), ისკალდის მთაში, ალკ. ზონაში. *მ. რ. გაზდელიანი, 32 წ., 1974 წ.*

ლედეტდრიანი – ტყე (ჰოლაში), ს. ჰოლაშის სამხ., მულხურას მარცხენა კალთის ფერდობის ტყე – შერეული. დევდარიანების ყოფილა. *ალექსანდრე გელას ძე დევდარიანი, 80 წ. პენს.,*

ს. ჰოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლედია – ტყე (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერსა და ჩუკულს შორის, ნაკრძალი ზონაა, სალოცავი.

ლედმან – უბანი (იენაში), ს. იენაშის ერთ-ერთი დასახლ. უბანი, საყდარ-იანის სამხ.-დასავლ. იყოფა თემებად: სინჩურალ და დეზაშერა. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლედვა (იხ. **ლედია**).

ლედად – ყანა (მახაში), ს. მახაშშია. ჩიხარემის ს.ს., ლნტხ. რ-ნი, *მ. ჭელიძე, 1976.*

ლედამდუ – ტყე (ხალდე), ს. ჯალდეს სამხ.-დასავლ. ჯალდე ჭალას მარცხ. კალთა. ფოთლოვანი ტყით. *ზურაბ აბრამის ძე გოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლედუდან – ტყე (ლემუკვი), ბალის ქედზე, წიწვნარი და შერეული საერთოდ. ლემუკვისა იყო. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ლეზად – სათიბ-სამოვარი (ლევშერი), ს. ლევშერ-შია, მდ. ლაშხურის მარცხ. ა. ზ. *ბაბლუანი, 43 წ., 1974.*

ლეზგარა – დასახლებული უბანი. ს. არცხელდის დასახლების სამხ.-აღმ. უბანი, კიდეა დასახლებისა, რომლიდანაც ჩანს მულხურა, ფაფალ ხარ. *ერმალო ციოყის ძე ჟორჯოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეზგარა – სათიბი ს. ბოგრემის სამხ.-აღმ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ტყიანია, ზაგარლი. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრემი, მესტიის რ-ნი, 1971.*

ლეზგარა – სამოვარი, ენგურის ხეობის მარცხ. კალთაზეა, სერივითაა. *ვახტანგ გრამიტონის*

ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ლეზგარა – სოფელი (მესტია), სოფელია ს. ცხუმარში, ს. მაგარდელსა და ტუბერს შორის, მაღლობზეა 16 ოჯახით. ლეზგარა „ზეგანი-ანთ“, „ზეგან-ელეზი“? ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., *გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტვიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ლეზგარა – ქედი, ბალის ქედია ტყიანი, საზღვარი ბეჩო-ლატალისა. *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ლეზგარა – ქედი, წანერგლასა და ტუბერის გამყოფი ქედი, ტყიან-კდიანი კალთებით, ზაგარზე არის ნანგრევი ლამარიას სამხ. საყდრისა. *პავლე ბითეს ძე ზურებანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეზგარა (7) – სათიბი (ჩუკული, ბოგრემი), სოფელი (ცხუმ. ს.ს.), უბანი (არცხელი), ქედი (ცალდაში, იფხი), სამოვარი (ქაშვეთ-ლაშთვერი), ჩუკულის მთაში, ზეგანივითაა. *ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. ნ. დ. გულბანი, 26 წ., 1976.*

ლეზგარალ – ტყე (ზარდლაში). ს. ზარდლაშის დასახლების დასავლ. შერეული, ქედია. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეზორგანი – საყდარი (შგედი), ს. შგედში, დაცულია, აქვს სასაფლაო. ს. შკედი, ჩიხარემის ს.ს., *ქ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლეზომ – სათიბი (ლაღამი). *დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., 1972 წ. VIII*

ლეთამლათ – ყანა (ქვ. მამი). ქვედა მამშია. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი, *ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.*

ლეთახრა – საბალახო (კახურა) ლასკადურას აუზში, მარცხ. კალთაზე, გოლდამის მთის მხარეზე. თახრა „ქვიანი ადგილი“. ს. კახურა, ლნტ., *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

ლეთეკარ – ტყე, სახნავ-სამოვარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშშია, ხარობს თეკარ, იყოფა ჩუბე და ჟიბე ლეთეკარ-ად. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ლეთეკარა სუიკ – სახნავი (რცხმელური-ჩიქ.). ს. რცხმელური, ლენტეხის რ-ნი. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ. 1939 წ.*

ლეთეკარი – სათიბი (ყვედრეში). ს. ყვედრეში, ლენტეხის რ-ნი. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური*

ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.

ლეთვარ – სამოვარი მთა (ღვებალდი – სვიფი, ცხუმ. ს.ს.), ნალკირის თავზე, ბოკვნარია, ეკუთვნის ს.ს. სუიფსა და ღვებალდს. „ბოკვნარი“. ვარლამ ილოს ძე გერლიანი, 34 წ., ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.

ლეთვერ – ტყე, ხევრაშია. ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

ლეთვერ (2) – ტყე (ხევრა), ჩუბე და ჟიბე თევრაშს შორის. თევრა ბლომადაა. ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

ლეთვერ ნაკ – საბალახო (ქედანი). ქედნაშ ლახულდის ზემოთ. ქედზეა დავაკებული ადგილი, საბალახოა, არაფერია გარდა თევრასი. ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბ.

ლეთვერა – სამოვარი (ჟახუნდერი). ს. ჟახუნდერში, თევკერ ახლაცაა.

ლეთვერა (2) – ტყე (სვიფი – ეც. ს.ს.), სამოვარი (ჟახუნდერი), სახნავ-სამოვარ სგირილწრის ზემოთ, ბოკვნარი (ლეთვერ) ადგილია. თევრა „ბოკვი“ – „ბოკვნარი“. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X

ლეთვერაშ გორაგ – ქედი (სვიფი – ეც. ს.ს.), სათიბ-სახნავ სგირილწრის ზემოთ. იქით-აქეთ ბოკვნარია (ლეთვერ), შუაში გორაა. „ბოკვნარის გორა(კი)“. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X

ლეთვარ – სამოვარი (იფხი). მთა ჰარეტშია, ბოკვნარი აქა-იქაა, ჟი ნამოლ ლი. ადრე იყო – ახსოვთ. ვ. მ. გვირიანი, 66 წ., ლატალი, 1973.

ლეთნაფ – სახნავები (მუწვდი). ს. მუწვდიში, დაფერდებაზე. ჩოლურის ს.ს., გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

ლეთნიერა – სათიბი (ლახუშდი), ს. ლახუშდიდან მთა ანდრიაშდე მიმავალ გზა ფურთაშშია. სათიბია და დასასვენებელი ადგილი, ირგვლივ წიწვნარი ადგილია. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., მესტია, 1972 წ. IX

ლეთნიერა ზაგარ – ქედი (ლახუშდი). მთის ქედია მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე მთა ჯაჩ-ის აღმ. ტყიანი ქედია, შიგადაშიგ სამოვრებია, წიწვნარია. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972 წ. IX

ლეთოდ – უბანი (ლემზაგორი). ს. ლემზაგორში,

ცხოვრობენ გელოვანები, ჟორჟოლიანები.

ლეთრაბ – გზა (ხელედი). ხელედშია, ლაშხირის მარცხ. სამანქანო გზის მონაკვეთია. ლენტეხის რ-ნი, ს. ხელედი. ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.

ლეთხარა ზაჩ – სამოვარი (საყდარი) ს. საყდრისა და დურამის მთაში, ქვიანი ადგილია. ლენტეხის რ-ნი, ს. დურაში. ბენდელიანი კ., 1978.

ლეთხუშან – სათიბი (იფხი), ბალის ქედზეა. ირგვლივ ტყეა, ვაკე. ღელე ჩამოუდის. (ლექვარ მამ ხარ). გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი, 1973.

ლეთვლად კოჯ – სამოვარი (იელი), ენგურის მარცხ. კალთაზე, იელისა და ლენჯერის საზღვარზე, სანადირო არაა. იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972, VII

ლეთუინქუ – სათიბი (წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ. სათიბ ლადრანჯილის დასავლ. მეფტაშის აღმ. ფერდობი. რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეთურიანი – ტყე (სოლი), ს. სოლის ჩრდ., ფოთლოვანი ტყით. სამანქ. გზის ზემოთ. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. IX

ლეინდარე – ტყე-ფერდობი (ხევრა), კელღრას მარცხ. მხარეზე, ინლას მცენარე ხარობს. ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

ლეკალნი – საკულტო ადგილი (მუწვდი) ს. მუწვდიში, ეკლესია არაა, ცაცხვები დგას. ვაკე ადგილია. ჩოლურის ს.ს., გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

ლეკახ – სახნავი (მამი) ს. მამის ჩრდ.-აღმ., ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ლეკახლდ – წყარო (ფაყი). ს. ლეკუდარეშშია, მწირი ადგილია. ფერდობია, მოტიტვლებული რელიეფით. სასმელი წყაროა. ს. ფაყი, ხელედის ს.ს., გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ. 1974.

ლეკახარ – წყარო (გულიდა) ს. გულიდშია. წყარო კარგია, მწირი ადგილია, ბუჩქნარი. თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974.

ლეკეზ – სამოვარი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის ჩრდ.-აღმ., ტუბ-ის მარცხ. მხარეზე. შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეკეც (იხ. ლეკცარ).

ლეკიერაშ – საფიქლე (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ. ფერდობზე. სოფელს ფიქლის ქვები ჩამოაქვს იქიდან საამშენებლოდ. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეკინწყლები – წყარო (რცხმელური-ჩიქ.). ს. რცხმელური, ლენტეხის რ-ნი. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939 წ.*

ლეკინჯაბა – სახნავი (რცხმელური-ჩიქ.). ს. რცხმელური, ლენტეხის რ-ნი. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939 წ.*

ლეკერ – ნიგვზნარი (ნაკი), ს. ნაკის დასახლების სამხ.-აღმ. ყანებს ქვემოთ. არის დაფერდებული კალთა, ქვიანი, მრავლდაა ნიგვზის ხე. *სეითბე ალექსის ძე კვანჭიანი, 65 წ., პენსიონერი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბ.*

ლეკერ – ნიგვზნარი ჟიბე ვედის სამხ. ყანების თავზე. ნიგვზებია ბლომად. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.*

ლეკერ – ნიგვზნარი, სათიბები. ს. შგედშია, ძერგაშ დაბ-ს აღმ. მხარე, მრავლდაა ნიგოზი, შიგადაშიგ სათიბებიც. *შუმანა ოთარის ასული იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბ.*

ლეკერ – ნიგვზნარი. მდ. ენგურის მარჯვენა მხარე, ბათერშერის ჩრდ.-დასავლ. მხარე. ბლომდაა ნიგოზი. *დავით ფუთარის ძე ცალანი, 92 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ლეკერ – ნიგვზნარის ტყე. მდ. ხაიშურას მარცხ. კალთა, ლებერცხილას პირდაპირ. ბლომდაა ნიგოზი. სამანქანო გზის ზემოთ. აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბ.

ლეკერ (6) – ნიგვზნარი (ხევრა, ნაკი, ხაიში, წირმინდი, ზ. ვედი), სათიბი (შგედი). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1973.*

ლეკერ ზენ (იხ. ჩიბი ზენ – ციხეზარი).

ლეკერ ღარ – ღარი (ლალხორალი) ს. ხაიშიდან მდ. ენგურის მარცხენა კალთის გაყოლებით 2,5 კმ.-ზე. ნიგვზნარი მშრალი ღარია. სამანქანო გზის ზემოთ. *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბ.*

ლეკერ ღარ – ღარი (ტობარი), მდ. ენგურის მარცხ.

მხარე, ტუნელების პირდაპირ, ნიგვზნარი ტყე, მის ქვემოთ ზენარ ხარ, კაკ ხაგ სხელდ. მის ზემოთ კლდიანი კალთაა და წიწვნარიც. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, ხაიშის ს.ს., 1.11.70 წ.*

ლეკერ ღარ (3) – სამოვარი (ჭერი), ტყე (ტობარი, ლალხორალი) ს. ჭერის მარჯვენა მხარეზე, მდ. ენგურის მარჯვნივ, დასახლებიდან 400 მ-ზე, ქედებს შორის მშრალი ღელეა, ნიგვზნარია, აქა-იქ რცხილაც. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბ.*

ლეკერიშ ზენ (იხ. მუჭუდარიშ ზენ).

ლეკლამუშა – სახნავები (მამი), ს. მამში. კალამუშას შთამომავლები ცხოვრობენო (მარგველიანები). ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978 წ.*

ლეკნრი – სათიბი (ლახუშდი) ს. ლახუშდშია, მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, ლეჟა ჭითილშთან, ირგვლივ შერეული ტყე აკრავს. კვერნების საჭერი ყოფილა. კუენ „კვერნა“. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1972, IX*

ლეკერაშ – სამოვარ-სათიბი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. დაფერდებულია, ფიქლიანია კარაშ ხარ. ფიქალს ყავარივით ხდიან და იყენებენ სახურავებად. კარვები დგას ფერმის. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეკო მეწყერალ – ტყე (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის მთაში აღმ.

ლეკოსანდ – სოფელი (ჟახ. ს.ს.) ს. ჟახუნდერის ს.ს. შემავალი; ცხოვრობენ: ონიანები, ჯანელიძეები, გულბიანები, ბაკურაძეები, ლემსაძეები, დევდარიანები. მდებარეობს ფიშყორის მარჯვ. და ლაშხურის მარჯვ. ლენტეხის რ-ნი, ს. ლეკოსანდი. *ჯუმბერ შარდენის ძე ჯანელიძე, 48 წ., აგრონომი, 1980 წ. ოქტ.*

ლეკოშა – უბანი (სასაში). ონიანების საგვარეულო ერთ-ერთი თემი, ლენტეხი. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., მოსამსახ., 1974 წ.*

ლეკრაჟა – სამოვარი (ახალშენი). ს. ახალშენის ჩრდ.-აღმ.) კარვებიცაა. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ლეკრაჭნიელ – სათიბები (ლახირი) ს. ლახირის აღმ., კერაშის მარჯვ. კალთაზე, სანაპიროსთან. საფიქლეა. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეკრანი – ყანები (ჭოლაში). ს. ჭოლაშის დასახლებების ჩრდ. დასახლება ქუთისა და სამოვარსათიბ ნაჩლუტვარს შორის. ფიქალქვიანი არაა, ქვანარევი კია ზოგან. კარწნ „საზომია მარცვლეულის 8 კგ-მდე.“ *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მეტეის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეკულდელ (იხ. **ლეკუნდელ**).

ლეკუმბარ – სამოვარი (მესტია). *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წ.*

ლეკუმბასტ – უბანი (ჩუკული). ს. ჩუკულის ერთ-ერთი დასახლებული უბანი, გულბიანების, ონიანებისა და ფერცულინების უბანია. ჟახინდერის ს.ს., ლნტ. რ-ნი. *ზარიმა სოლომონის ასული გულბიანი, 22 წ., მოსამსახ. ს. ჩუკულიდან, 1976.*

ლეკუნდელ – სამოვრები (მელე) ს. მელეს სამხ.-აღმ. წყლის მარცხნივ. ლეკუნდელ „ბნელი“.

ლეკუცლედ – სამოვარი (მიქელშერი). ს. მიქელშერშია, ადრე ყანა ყოფილა. მოედინება წყარო სასმელი – ლეკუცლედი ლიც. ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ. 1974.

ლეკუცლედი ლიც – წყარო (ფაყი), ს. მიქელშერშია, სასოფლო წყალი მოედინება სამოვარ ლეკუცლედ-იდან. ს. ფაყი. ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ., 1974.

ლეკინდ – ყანა (ლევერე) ლეკუიდის თავზე. ლიკცორე „ქვებისაგან გაწმენდა ყანის“. ლენტეხის რ-ნი. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ლეკვარ – სახნავ-სათესი (ცალანარი). ს. ცალანარშია, დასახლებულს ქვემოთ, სამანქანო გზის ზემოთ, სახნავია. „ხენკის ლეკვ ლემარ, კიციაქს ლემქაჩუნელის“. კიც ? *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მეტეის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლეკვარიშ დაბ (იხ. **ლეკვარ**).

ლეკვინდ – ყანა (ლევერე), ს. ლევერეშია, მდ-ის მარცხ. ქვიანია. ლიკცორე „ქვის გაზიდვა ყანიდან“. ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.

ლეკლა – სათიბი ს. ბოგრემის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. უსწორმასწორო ადგილით. კოჯარ ლიხ პილდ. ფიქლიანი არ არისო. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მეტეის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეკლა (2) – ყანები (თეკალი), სათიბი (ბოგრეში), ს. თეკალში, სკოლის მიდამო. მდ. გაღმა ლეკაი „საფიქლე“. კალ „კალო“, კა „ფიქალი“. ს.

თეკალი, ლენტეხის რ-ნი. ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.

ლეკლა ტუბ – ღელე (ბოგრეში), ს. ბოგრემის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. მოედინება პატარა წყალი. სათიბ ლეკლა-სთან. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მეტეის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეკარ – სამოვარი (ფარი) ს. ფარის სამხ.-დასავლ. სათიბ სარგაშის დასავლეთით ლალქტერიშ ლეცამდე. „კა გარ ზდგი ლი“. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოს., ს. ფარი, მეტეის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ლეკარ – სამოვარი, ქვიანი ადგილია, ჩირგვნარი. „კა“ – „ფილი“. „ლეკარ“ – „ფილიანი“ – „ფილოვანი“. ს. ფარი, მეტეის რ-ნი. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, თსუ, სტუდენტი, 1965.*

ლეკესარ – ყანა (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ. ტიბერის უბანში. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მეტეის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეკესარიელ – წყარო (სასაში), ს. სასასში, ჟახუნდერის ს.ს.,

ლეკრ დაბარ – ყანები (შკედი), ს. შკედში, ლენტეხის რ-ნი. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*

ლეკტასდნ – უბანი (მუწვდი), ს. მუწვდის აღმ. ნაწილი, კვასდიანების საგვარეულო ადგილი. ჩოლურის ს.ს., გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

ლეკტახილდ – უბანი (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერის ერთ-ერთი სამოსახლო.

ლეკტიაშერ – უბანი (შკედი), ს. შკედშია, ზურა-ბიანების საგვარეულო. ს. შკედი, ჩიხარემის ს.ს., ლნტხ. რ-ნი., *ქ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლეკუჯა – კლდე (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. გუალდა ტუბის მარჯვ. კალთის კლდეები. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., მეტეის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეკუშა – სამოვრები (ცანა), ს. ცანას დასაწყისი.

ლეღბაგ – სოფელი (ლატალის ს.ს.). ლატალის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი, სიდიანარსა და ლემუკვს შორის, ცხოვრობენ: აბდელანარ. *ჟორა დავითის ძე აბდელანი, 37 წ., მოსამსახ., ლატალის ს.ს., ს. ლეღბაგი, 1973.*

ლეღენზა – ტყე (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ., უღვირისკენ, გზის ზემოთ – ნაძვი, სოჭი. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მეტეის რ-ნი, 1971.*

ლეღესგ – სათიბი (ნაცული). ს. ნაცულში.

ლეღეშმერა – სამოვრები (ჭველიერი). ზედა ჭველიერისა და ლეღმერის მთის საზღვარი. ს. ჭველიერი, ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 46 წ. 1976.

ლეღმარა – სამოვრები, ს. კახურას აღმ. ნაყანარია. გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.

ლეღმარა – ყანები, ს. წანაშშია. დამრეცი რელიეფით. ს. წანაში, ხელედის ს.ს., ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.

ლეღმარა (4) – ყანა (ფაყი, წანაში), სამოვარი (კახურა), სახნავ-სათიბი (ყვედრეში), ლესხან-შია, დაფერდებული რელიეფით. ს. ფაყი, ხელედის ს.ს., გ. ა. ჩანესელიანი, 26 წ., 1974.

ლეღმარაი – ყანა (ლამფალაში) ს. ლამფალაშში. ჟახუნდერის ს.ს., რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.

ლეღმარა – სახნავ-სათიბი, ს. ყვედრეშშია, საკულტო არაფერია. მოფერდოა. გ. კ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.

ლეღმერ – საზაფხულო მთა (ლეკოსანდი), ს. ლეკოსანდის საკარვე მთაა.

ლეღმაროლ – ყანები (კვანჭიანარი) ს. კვანჭიანარ-შია, ლელცხატ ადგილი იყო ერთ მონაკვეთში. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ლეღმარალ – სამოვარი (მესტია, ზარდლაში). ს. ზარდლშის მთა ლეცლაშშია. შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეღმარ – ტყე, სამოვარი (იფარი) ს. იფარის ჩრდ.-აღმ. ჰადიშ ჭალა-ს ხეობაში. შერეული ტყით – უფრო წიწვნარი ტყეა. სასარგებლო ტყეა – საბალახოს მნიშვნელობით – ლეღმარ. ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეღრთხნარ – სათიბები (სვიფი – ფარ. ს.ს.) სუიფის თავზე, სათიბ ნაკვლდის ჩრდ.-აღმ. ვაკე ადგილია, ზემო მხარეს 3 ადგილას მჟავე წყალი მოედინება (ლაჭერთხმალ ლი ხოჩა). იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლეღტოლე ღარ – სამოვარი (ზმ. მარდი). ჟიბე მარდის აღმ. მშრალი ღელეა, შუროა, ადრე ხის ჩამოსაყრელი ყოფილა. ანწლნარია. მუშაობდნენ ლენტეხელები. უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., ს. ჟიბე მარდი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, კოლმეურნე, 18.9.1970 წ.

ლეღუხუ – სათიბი (ჟახუნდერი) უბან ლეკუმბას-

ტში, მთის გზაზე, სოფელთან ახლოს. ჭურნ ნიცი ჩამოუდის ადიდებისას. ლუხუ „წყლის ადიდება“. ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. ზ. ს. გულბანი, 22 წ., მოსამსახურე ს. ჩუკულიდან, 1976.

ლეღუხუ დაზარ – ყანები (ჩუკული) ჟიბე ჩუკულ-შია, ფიშყორის მარჯვ. ლუხ „ადიდებული“, ფიშყორი ჩუედლუხან „ფიშყორი ადიდება“. ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი., ნუნუ დადამის ასული გულბანი, 26 წ., 1976.

ლეღუშმერა (2) – სათიბი (ლევეშერი) ლევეშერის თავზე. ლენტეხის რ-ნი. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ლეღუშმერა – სათიბი, ს. ლევეშერის მთაშია. ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.

ლეღჟან – ტყე (ჟამუში) ს. ჟამუშის დასახლების სამხ., მულხურას მარცხ. კალთის ტყე – შერეული, თხილნარია. ფერდობია, ნახნავის მაგვარი არაა. ჟან „კანაფი“. ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამს., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეღჟიბ – ყანა, ტყე (ჰადიში), ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ. ჰადიშერას მარჯვ. მხარეზე, ტყე ჰადიშერას მარცხ. კალთაზე. ქვის საცვნი. კია საერთოდ (?). სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., იფარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეღლამ (იხ. ლეღლამა) – სამოვარი (მსტ. – ირ. მელიქ.). ირინე მელიქიშვილი, 1961 წ.

ლეღლამა – საცხოვრისი, სათიბ-სამოვარი (სპარ-დიში) ს. ლალამიდან ჩრდ.-აღმ. მესტია ჭალაშ მარჯვ. მხარე ჭალაშ-ამდე. ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972 წ.

ლეღციშ – სამოვარი (სვიფი – ლეზგარა) ს. სუიფის აღმ., ს. ტუიბერს ჩრდ., სამანქანო გზის ქვემოთ – ენგურისკენ, ფერმის ნაგებო-ბებია. მოედინება წყლები. „საწყლესი“ (?). შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.

ლეღციშ – სამოვარი ს. ლეზგარას ქვემოთ, მდ. ენგურის ჩრდ., სამანქანო გზის ჩრდ., ფერმის შენობებია ამჟამად. ლეღციშ – ლიც „წყალი“. მკა ამაიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.

ლეღციშარი (იხ. ლეღციშარი).

ლელომზრი – სათიბი (მსტ. ირ. მელიქ.), აერო-პორტის ჩრდ.-აღმ. რატიანებისა. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ლელხრა – წყარო (მაჯვდიერი), ს. ჩვაბიანის სამხ.-დასავლ. სპენდიკის ქვაა და მოედინება წყაროს წყალი. სათიბ ლამჰა-სთან. დასახლება მაჯვდარის დასახლების სამხ.-აღმ. სოფ. მაჯვდარის სასმ. წყალი. ლელხრა „ჩამორეცხილი სპენდიკ, ბაჩრა“. სპენდიკიდან მომავალი წყალი. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლელხუა (იხ. ლერხუა).

ლეღუჳმ დჳბ – ყანა (არცხელი) ს. არცხელის დასახლების ზემო მხარეში, ეკლესია ჯგერაგის ზემოთ. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეღუჳა – სამოვარი, სათიბი მდ. ტუბერგლას მარჯვ. კალთაზე. ფერდობებია, ქვემოთ ტყეა, ზემოთ – ალპური ზონაა. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეღუჳა (2) – სათიბები (შკედი). სათიბი-სამოვარი (ჟაბეში), ს. შგედის მთაში. ს. შკედი, ჩიხარემის ს.ს., *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლეღჳმ – სამოვარი (ლახუშდი), საზაფხულო მთა მუბირშია, მოედინება წყალი, ლჳმ ჳდგილი, ლეჳტუბრაჳლი ი ჰუჳა ადგის ლიხ. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მსეტია, 1972, IX*

ლეღუჳა – ყანა (ფაყი) ს. ლეხვდარემის ჩრდ.-დასავლ. ფოთლოვანი, აქა-იქ ნაძვნარი. *გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.*

ლეღუჳარდ – სახნავები (ჩოლური, მუწვდიში), ს. მუწვდიში. ნასახლარები ჩანს. ჩოლურის ს.ს., *გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.*

ლემანჳარჳ ცხეჳ – ტყე (ზავარი) დასახლების ჩრდ. ფერდობის ფოთლოვანი ტყით. *თ. ი. აფაქიძე, 54 წ., მოსამსახ., ჩვაბე ბავარი, 1974 წ.*

ლემანჳკუჳარჳლ – წიწვნარი (ლასკადურა) ლასკადურას ხეობაში, სოკოსმაგვარი იცის. მანჳკუჳარა „სოკოსმაგვარი“. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.*

ლემასკუჳლაჳ – სახნავი (წიფლაკაკია – მ. ჩიქ.). ს. წიფლაკაკია, ლენტეხის რ-ნი. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939 წ.*

ლემალა ჳრ – ღელე (ჳუბერი). მდ. თეთნაშერას ხეობის მარჯვენა მხარე, ფერდობია, ტყე; გამხმარი სოჳებით. მოედინება პატარა წყალი. თეთნაშერას მარჯვ. შენაკადი. *ვასიკო მუჳას ძე ჩხვიმიანი, 40 წ., მუჳა, ს.ჳუბერი, მესტიის რ-ნი, 15-X-70 წ.*

ლემელ – სამოვარი მთა (ბაგვდანარი), უშბის ძირში, ალპური ზონაა, სათიბი ლარნოლდის თავზე. მელ „ბალახი“. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტ.*

ლემენიარ – სათიბი (ტვიბი). ს. ტვიბშია. მელენი ერთგარი ბალახია. ლენტეხის რ-ნი, ჩოლურის ს.ს., *ჟ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ლემერხელიდ – საბალახო, ს. ხარაჳშია, ჳინჳრიანია, ხარობს ბლომად. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ლემერხელიდ – სამოვარი, ლასკადურას ხეობაში. მარცხ. მხარეზე მერხელი ჩანს ბლომად. ს. კახურა, ლენტეხი. *ჟ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

ლემერხელიდ (5) – სახნავი (გულიდა), სამოვარი (კახურა), საბალახო (ფაყი), სათიბი (ტვიბლედში, ხელედი). ს. გულიდშია, აღმ. მერხელი ჩანს ბლომად. *თ. ბ. ჳურასბედიანი, 30 წ., 1874.*

ლემერხელიდი ზოგ – ხიდი (ხაჩეში), დასახლ. ტვიბლედში ლაჳხირზე გადებული სამანჳანო ხიდი. *რ. დ. ჩანჳსელიანი, 27 წ., 1974.*

ლემერხელიდი ჳაჳან – ბილიკი (გულიდა). ს. გულიდშია. ჩრდ.-აღმ. ლემერხილიდში მერხელიცაა, ხილნარია, ჳამბნარიც. *თ. ბ. ჳურასბედიანი, 30 წ., 1974.*

ლემერხელიდი ღელა – ღელე (კახურა) ლასკადურას აუჳში, მარჯვ. შენაკადი. *ჟ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახურე, 1974.*

ლემერხელიდ – სათიბები, ხელედშია, ლაჳხირის მარჯვნივ „მერცხალი“ ჩანს. ლენტეხის რ-ნი, ს. ხელედი. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ლემერხელიდ – სათიბი, ს. ტვიბლედშია, მდ. ლაჳხირის მარჯვენა მხარეზე. მერხელ ჩანს. *ნ. ს. ჩანჳსელიანი, 24 წ., 1974.*

ლემზაგორ – სოფელი (ჳახ. ს.ს.). ს. ჳახუნდერში შემავალი სოფელი, მდ. ლაჳხურას მარჯვენა მხარეზე, ჳახუნდერის ჩრდ.-აღმ. გაგრძელება. ცხოვრობენ: ლომჳანიძეები (= ლომჳანიძე), თედორაძეები, გაგნიძეები, ბაკურაძეები, ონიანი (1 ოჯახი), გულბიანი, ნიბჳიანი. იყოფა უზნებად: ლემზაგორ და ჳერი-ად.

ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. ცილა დავითის ასული ლოპხანიძე, 38 წ., მოსამსახ., ს. ლემზაგორი, ოქტ. 1980 წ.

ლემზაზ (იხ. ლაზმები ღარილდ).

ლემზაზიშ კოჯარ – კლდე (ლალხორალი), მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, ს. ხაიშიდან 25 კმ. ყოფილი სკოლის ჩრდ.-აღმ., სერიელას სამხ.-აღმ. კლდეა შერეული ტყით. ბლომდაა ქვემო კალთებზე ზემეხ „ძმერხლი“ (Ruscus hypophyllum L.). *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბ.*

ლემი ლაშთხუტი (იხ. ლემინი ლაშთხუტი) – სამოვარი (ფარი). ს. ფარის ჩრდ.-დასავლ. ფერმის სადგომ სამოვარ ისგელდაშის დასავლ. ვინმე ლემინის ნასაფლავებიაო. *იურა გურმაჩის ძე რეხსიძე, 24 წ., მოს., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ლემინი ლაშთხუტი – სამოვარი (ფარი – ნარსავიძე) ფარის ჩრდ.-დასავლ. ფერმის მიდამოებში, სამოვარ ისგელდაშის დასავლ. ღემდერის გზაზე, უწინ: ჯერ – ყანა, მერე – სათიბი, ახლა სამ.

ლემინშა ნურყამ – კოშკი (ნაკიფარი). ს. ნაკ-ივარშია, კარგადაა შენახული, პირველების საგვარეულოსი. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი, პენს., 88 წ., ს. ივარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლემინშე ჯაღოლ – სამოვარი (ქვ. ლახამი) ჩუპზე ლახამშია, მდ. ლახამის მარცხენა სანაპირო ფლატე და რიყე. რიყნარი, ხრიოკი ადგილია. *ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.*

ლემინშე[რ] ადგი[ლ] – ყანა (ზ. სგურიში) ს. ჟაბე სგურიშ-შია, მდ. ჭუბრულას მარჯვენა მხარეზე, ვაკეა, აქა-იქ თხილნარი, ხილნარიც: ნიგვზნარი, ვაშლნარი, მსხალი, ტყემლნარი. იყოფა შემდეგ ტოპონიმებად: ნაკ დაბარ, ეჩხე დაბარ, ლექტშერ // ჩუპზე დაბარ, ჟაბე ღარ // ლეგტმერიშ ღარ, ჟაბე ღარ. ლემინ გადრანის (ყოფილი) ადგილი. *ნინო ბიმურზას ასული აფრასიძე გადრანი, პენსიონერი, 70 წ., ს. ჟაბე სგურის, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970 წ.*

ლემინშე[რ] დაბარ – ყანები, სათიბები (ქვ. ლახამი). ს. ჩუპზე ლახამშია, ქვემო ნაწილი. ვაკე ადგილია. სახნავ-სათეს-სათიბები. ცხოვრობს 1 ოჯახი. ლემინ გადრანის

სახელობის. *ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.*

ლემინშერ (2) – (იხ. ლექტშერ, ჟაბე ღარ – ზ. სგურიში).

ლემინშერ (3) – (იხ. ეჩხე დაბარ, ლექტშერ, ჟაბე ღარ – ზ. სგურიში).

ლემინშერ (იხ. ჟაბე ღარ – ზ. სგურიში).

ლემინშერე დაბარ – სახნავ-სამოვარი (დევრა) ს. დეტრაში, შუა ადგილას, სახნავ-სათეს-სამოვრებით, მოვაკებული ადგილია, ხილნარიც, ვენახებიც. მდ. ჭუბრულას მარჯვენა მხარეზე, სამანქანო გზის ზემოთ. ლემინ გადრანის შვილიშვილის ნიკოლოზ და ალექსანდრე გადრანების ყოფილი კუთვნილი მამული (ცოცხ. არაა). *გერასიმე ნიკოლოზის ძე გადრანი, 50 წ., დაცურების კადრი, მუშა, ს. დევრა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ლემკახა ღარ – ღელე (სოლი) ს. სოლის ჩრდ., სოლს ტუბის სათავეში, გვერდებზე ფიჭვნარი ტყე აკრავს. ს. სოლი (ლნჯ.). *რ. ა. ბაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972, IX*

ლემლაშდღუტი – (იხ. ლემინი ლაშთხუტი) – სამოვარი. ეს ადგილი მდებარეობს მუჩვამიდან 900 მეტრზე ღემდერის გზაზე. ადრე აქ ყანა ყოფილა, მერე სათიბი, ახლა კი სამოვარია. ს. ფარი, მესტიის რ-ნი. ამ ადგილის სწორი სახელწოდება „ლემინიშ ლაშდღუტი“ უნდა იყოს, რაც „ლემინის სამარხს“ ნიშნავს. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, გიორგი ნარსავიძე, 86 წლისა, 1965.*

ლემლიწანი – ყანა-სათიბი (ჩაჟაში). მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ს. ჩაჟაშის პირდაპირ, ჩრდ.-ით, წყარო ლეთუნას ზემოთ. თემის სახელისგანო – ლემინ → ლემლიწანი. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლემწაშია – უბანი (წანაში). წანაში მცხ. ლიპარტ. საგვ. ერთ-ერთი თემი. *თ. გ. ლიპარტელიანი, 23 წ., 1974 წ.*

ლემწაშიერ – უბანი (ზმ. ბავარი). ს. ჟიბე ბავარის ლიპარტელიანების ერთ-ერთი შტო. *ს. ლ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

ლემარი ცხეკ – ტყე (ლადამი) ს. ლადამის ჩრდ. შერეული ტყით, არყის ხე იშვიათადაა. ლამპარ (ლამპრობ). *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972, VIII*

ლემარი ცხევი შუკუ – გზა (ლაღამი) ს. ლაღამიდან მიმავალი მთისკენ. გზა სამარხილოა. არყნარი არაა. ნაძვნარია, შერეულია. გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972, VIII

ლემპარტ – სამოვარი (კახურა), ს. კახურას ჩრდ.-აღმ. სამოვ. გვირგვინის ზემოთ, ნაყნარი. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.

ლემპარტ – ტყე (ლასკადურა) ლასკადურას ხეობაში, ტუბიზნარის ღელესთან. მიზღონ გერონტის ძე ლიპარტელიანი, 31 წ., მოსამსახ., ს. ლასკადურა, 1974.

ლემსია – სოფელი (ლნჯ. ს.ს.). ლენჯერის ს.ს. შემავალი სოფელი, სამანქანო გზის ზემოთ ს. სოლსა და ნესგუნს შორის. იყოფა თემებად: ფიდიარ – შუკვანების საგვარ. თემი, ფიდიარ იყოფა ძირის სამხუბებად: ბგლთშა, ხალგმეგშა, ჟიბშარ; მერლანების თემი – დუდიარ და აბულშა; ნავერიანების საგვარეულო თემებად არ იყოფა. არის მთლიანი თემი – ბასლიშა. სოფელი ძირითადად იყოფა ორ უბნად: ეჩხან ჩიბშუ და ამხან ჩიბშუ ანუ ეჩხან ტაფ და ამხან ტაფ. მადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., მოსამსახ., ს. ლემსია, მესტიის რ-ნი, 1972, IX

ლემტულიანიერ (იხ. ჰაეროპორტ).

ლემუზ – წყარო (სიდიანარი), ს. სიდიანარის დასახლების ჩრდ. წყარო მოედინება. ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.

ლემუნდ – სათიბი (ზაგარი) მდ. ჯენის მარცხ. კალთაზე, ფხვტრე ლაროლს ქვემოთ. ვაკე სათიბია ტყით გარემოცული. ნინა პავლეს ასული მიქიანი, 29 წ., მოს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.

ლემუნდარ – სათიბი (ფხოტრერი) ს. ფხოტრერის დასავლეთით. სათიბებს თხუმშისა და ლეგუმერას გაგარძელება დასავლ. მდ. ჯენიშამდე. (მუბტირ ადგილი იქნება ხაყლუნიუხ – დაბურულია). ტყით დაბურული ადგილია, მიმავალს შიში ჰქონდა, აქედან ლემუნდარ „სანდოიანი“ (არა სანდოიანი?). ეგნატე ამაძის ძე ქანცლიანი, 55 წ., კ. წევრი, ს. ევერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X

ლემურგუტმა – სახნავები (მამი), მამშია, ქვედა მამში მურგვიშის მიდამოები. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.

ლემუტაქლდ – სათიბი (ჩვაბიანი). ს. ჩვაბიანის სამხ.-დასავლ. სათიბია ტყეში – შერეული ტყეში. ფერდობია, კოჯოლარი ხარ, სათიბ

გუალტარ-ს ხაზ. სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლემფარიანი – სათიბი (კახურა) ლასკადურას აუზში, მთა გოლდშში. ს. კახურა, ლენტეხი. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.

ლემქალა – სათიბები (ლელბაგი) ს. ლელბაგის ჩრდ. შიშველი, მოვაკო რელიეფით. ჟორა დ-ძე აბდელანი, 37 წ., ლატალი, 1973.

ლემქელდ – საკულტო (ლახუმდი). ს. ლახუმდშია, სათიბ ციმენსა და სათიბ ჩაბგრგანს შორის. საკულტო ადგილია, ნაეკლესიარი არაა. „მიქელ ანგელოზის“ სახელისაგან. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., ლატალის ს.ს., 1972, IX

ლემქალა ლიცილდარ – წყაროები (ლელბაგი), ს. ლელბაგის ჩრდ. სამოვარ ფაცხში, კარგი წყაროებია, 3 ადგილას. სათიბ ლემქალას სარწყავად გამოუყენებული. ჟორა დ-ძე აბდელანი, 37 წ., ლატალი, 1973.

ლემლარა – დასახლებული უბანი. ს. ლებგრცხი-ლასა და ს. ნანგულის შუა მდებარე დასახლებული ადგილი – ცხოვრობს 2 ოჯახი, კლდე კუაკუშჷ კოჯარის ჩრდ.-აღმ. მდებარე ტერასა, დაფერდებული სახნავ-სამოვრებით, ვენახებითა და ხილნარით. ნიგოზი, მსხალი, ვაშლი, ყურძენი, ბალი, ირგვლივ ტყეა, თანაბრად შერეული ტყით. ზღვის დონიდან 1000,0 მ. მის ჩრდ.-დასავლ. ტყეა, უფრო წიწვნარი. ილარიონ ივანეს ძე ჭკადუა, 80 წ., პენსიონერი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბ.

ლემლარა (3) – ხევი (იდლიანი), უბანი (ლემურ-ცხილა), ს. იდლიანში, ადრე წიწვნარი იყო. ამჟამად გვიმრნალია, მხოლოდ მოედინება წყალი. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., ა. ჯ. 1970.

ლემლარა (იხ. ყაფ).

ლემლარაშ ტუბი – ხევი (იდლიანი). ციცხურიმ კოჯარ, ს. იდლიანში, დასახლება ნაშიხუის ჩრდ.-აღმ. ნაწილი. მოედინება წყალი. ადრე ტყე წიწვნარი დამწვარა, ლემლარა ყოფილა, ამჟამად ნაშიხუსაც უწოდებენ უფრო. აქეთ უბანი ყოფილა, მეგრელებიც ციცხურიმ უბანს ხატულიუხ. მოედინება წყაროს წყალი – ციცხურიმ სარგელ – ამჟამად ყაფშ სარგელ. ლემლარა საცხოვრისია. პრიმ უმარის ძე ჭკადუა, 87 წ., პენსიონერი, ს. იდლიანი, ნაშიხუ, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, კვირიკარ –

ლემერდლი – კვირკვია-ო, 1970 წ. ნოემბ.

ლემყ ლწე – სათიბი (ჭაბუმი) ს. ჭაბუმის აღმ., მდ. წანრგლას მარცხ. კალთაზე. ლეჟ ცხეკის დასავლ. სათიბ გიჟე ნამოლს ზემოთ. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლემშახრლდ – უბანი (ჭახუნდერი) ს. ჭახუნდერის ერთ-ერთი უბანი. ჩრდ. მხარეში. ცხოვრობენ: ონიანები და სამი ოჯახი მუყუბანიანები (/ / მუყუბანიან) ნაეკლესიარიცაა. დანგრეულია – აქედან – ზაპიშერ. ანწლნარი იყო ადრე.

ლემშიდ – სამოვარი (იენაში) ს. იენაშის ჩრდ.-დასავლ. ადრე სათიბები იყო. ზემო მხარეში კლდოვანია. სამჭედლოს ნიშანი არაა. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლემშიდანი – ტყე, სამოვარი (სოლი). ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. ბაულდა ტუბის ქვემოთ. ფოთლოვანი ტყით. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1972, IX*

ლემშიდანი ნაკ – ვაკობი (სოლი). სოლის ჩრდ.-დასავლ. პატარა ვაკე ადგილია ტყე ლემშიდანი-ში, სამოვარიცაა. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972, IX*

ლემცხუჭარი – ყანები (ჩოლ. ს.ს.). მაცხოვრის სახ. ყანები. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*

ლემცხუჭარი ცხეკ – ტყე (ჭამუში). ს. ჭამუმის სამხ. უღვირის ქედისკენა ჩრდ. კალთა, ფოთლოვანი ტყე. მაცხოვრის ეკლესიის სახელობის ტყე – ფოთლოვანი. ქაღდანები პატრონობენ, როგორც ეკლესიის მომვლელები. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლემცხუჭარი ცხიკ (იხ. **ლემცხუჭარი ცხეკ**) – ტყე (მესტია, ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის სამხ.-დასავლ., უღვირის ქედის ჩრდ. მხარე, ქედივითაა, მანცხელდ. „მოცხარი“ არისო. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლემჰ სუიკუ – გორაკი (ზესხოს), ს. ზესხოს. აღმ.

ლემგლჯე – სამოვარი (ჯორკვარი). ს. ჯორკვარის ჩრდ.-დასავლ., სამოვარ ნანჭერის ზემოთ, არის მგლჯა. მენაკა ადგი ლი, შერეული ტყეა, საზაფხ. სამ. კირწარს ქვემოთ. *პარმენ გიორგის ძე ჭკადუა, პენს., 77 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.*

ლემგჯარ – სამოვარი (მაგარდელი) ჰუიჭ ზაგარს სამხ., ჩაჭურს ზემოთ. *ივანე ბექას ძე*

მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.

ლემგჯერ – სათიბები (გვალდერი), ს. გვალდერის ქვედა ნაწილი, რიყარს ზემოთ, სათიბებია, ხარობს ლაჯრა (), ცხტიმრა (), ჟაჭტრა, ზემო ნაწილში მგლჯაცაა („რძიანა?“). *ემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ლემგჯიჰილწ ნაკ – სამოვარი (სოლი). ს. სოლის ჩრდ., ლგხაკ ზაგარის ზემოთ, ტყიანია, წიწვნარიცაა და ფოთლოვანიც. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. IX*

ლემგჯარ (იხ. **ლემგჯარიშ ცხეკ**).

ლემგჯარიშ ცხეკ – ტყე (ლაბსყალდი). ს. ლაბსყალდის სამხ.-აღმოსავ. ლაფსყალდსა და ზეგან წიფარ ზაგარს შუა. მრავლადაა ლენზ (სოჭი), ლუმირ (ნაძვი) ადრე ბლომად იყო მგლჯა (რძიანა ?). ეს მცენარე ამჟამად ცოტაა, იშვიათია. ლე – მგლჯა-არ > ლემგჯარ / ლემგჯარ „სარძიანე“. *შიო თავას ძე გუგუსიანი, 41 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ლემგე – ტყე (ტვიბი) ს. ტვიბში, მეხრას მარჯვნივ. ლენტეხის რ-ნი, ჩოლურის ს.ს., *გ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ლემგე ლწვილი – სახნავი (ყვედრეში) ს. ყვედრეშია, შიშვილი იცოდა, მზვარე ადგილია (მზიანი). *გ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ლემგრხელიარა – სამოვარი (სასაში) ს. სასაშია, მერხელი ჩანს.

ლემ მრლ – მთა (თეკალი) თეკალის სამხ. ს. თეკალი, ლენტეხის რ-ნი. *ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. გ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.*

ლემანი – სახნავი (კიჩხელდაში) ს. კიჩხელდაში ჩრდ.-დასავლ. ხილიანია. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ლემენი – გზა (ქაშვეთი). ს. ქაშვეთის ბოლოს, სამარხილო გზა, რომელსაც ლიანდაგისე-ბურად დაგებული აქვს, რომ მარხილსაც გაუადვილდეს სრიალი და გზა წყლის ჩამორეცხვისგან დაიცვას. ლემენი „ლიანდა-გისებრიად დაგებული გზაზე“. *მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ-ნი, 1972, X*

ლემენიარ – ქვიანი ადგილი (ლანჩვალი). *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

ლემტინდარ – სათიბები (ჰებუდი) ს. ჰებუდის აღმ., სათიბ ლესგი ლარესა და ტირხარის ჩრდ.-აღმ. ბუჩქნარი ტყეა – თხილი, თხმელა. გადმოცემით: ტყის ქალი (ქამ მერდე) იცოდაო, ხოლო ლემტინდუ როქ[უ] ადგილი ეჩეჟა. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ლემტირიშუ – ტყე (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ. შერეული და უფრო წიწვნარი (უფრო ღუმირ გარ ხაგ). ტყე, აღწევს ნუტა ზუგ-ამდე. ლემტირიშუ <– ლელმტირიშუ. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლემტალდ – სათიბი (ჭოლაში – წვირმი) უღვირის ქედზეა, სამანქანო გზის მარცხენა მხარეზე, უღვირ ზაგარჟი. ფიჭვნარია (ლეგვიბ) და შიგადაშიგ სათიბები. მელ „ბალახი“ (// ჭყიტარ, ლეჭმე). *ალექსანდრე გელას ძე დევდარიანი, 80 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლემტალდ – სათიბი, ს. წვირმის აღმ., სამანქანო გზის ზემოთ, გუალარის აღმ. ტყის სათიბია. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლენაზულ – სამოვარი (ყვედრეში). ს. ყვედრეშის მთა. მთაში რომ ჩამოთოვს, ჩამოჰყავთ უფრო ქვედა მხარეში, „ბარში“. ფიჭვნარია სულ. ნეზუ „ფიჭვი“, ლენაზულ „საფიჭვნარო“. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ლენაზუ – ტყე (გვიბრალა – მ. ჩიქ.) „ფიჭვნარი“. ს. გვიბრალა, ლენტეხის რ-ნი. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939 წ.*

ლენგაროზ – სათიბი (მახაში). ს. მახაშშია. ლნტხ. რ-ნი, ჩიხარეშის ს.ს., *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ლენგმარზ – ყანები (ჰებუდი) ს. ჰებუდის აღმ. მხარე, ვაკე ადგილია, კარგი მოსავლიანი. მის დასავლ. მოსახლეობაა. ლენგმარ „სამოსახლო“. *ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ლენგრიანი – სათიბი (ნაცული) ს. ნაცულში, ლეჟა ლარელში.

ლენგურა (იხ. ლეჟგურა).

ლენგრიანი წყარო – წყარო (ნაცული) ს. ნაცულში, სათიბ ლენგრიანში. ჩიხარეშის ს.ს.,

ლენგულრდარ – სამოვრები, ტყე (მახაში) ს.

მახაშის მთის. ლნტხ. ჩიხარეშის ს.ს., *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ლენგუმარ – ყანა (ფარი), ეს ადგილი მდებარეობს ლამალუასა და ვიბლიარს შორის. ნოყიერი და მოსავლიანი ადგილია. ლენგუმარ – გვიმრიანი. ს. ფარი, მესტიის რ-ნი. ალბათ, პირველ მოსახლეს ეს ადგილი გვიმრით დაფარული დახვდა. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, თსუ, სტუდენტი, გიორგი ნარსავიძე, 86 წლისა, 1965.*

ლენდგურლ – სათიბი (იფარი). ს. იფარის ჩრდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ტყე – ლეგვიბ და სათიბები ზემო ნაწილში. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლენდგურლ ტუბი – ხევი (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, კარგი ტყეა – წიწვნარ-ფოთლოვანი. *იასონ მურზას ძე კორძაია, 75 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლენენზა – ვაკე ადგილის სახელია. ლნტხმელაშ ტუბიბს ქვემოთ, ვაკე ადგილია, ირგვლივ ნენზარ ხაგხ. *ივანე ბექას ძე მილდიაი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ლენენზა (2) – ტყე (ვედი), ვაკობი (მაგარდელი), საცხოვრის სახანსა და ნერლტუნს შორის მდებარე სოჭნარი ტყე, აღწევს ვაგონიშ ნენჩამდე. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.*

ლენზა – ტყე (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-აღმ., დასახლების ზემოთ, შერეულიცაა და ლენზ ჭარბობს. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლენზა – ტყე (ჟაბეში). მდ. ტუბიბერგლას მარცხ. კალთის წიწვნარი ტყე – ლენზ-ია მხოლოდ. ნეზრა (// შდრ. ნენზ) „სოჭი“. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლენზი ლაცგეუ – გზა (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ. სამარხილოა ლენზარ ხნგხ. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ლენზი ნაკ – სათიბი (ჰეშვილი) ს. ხეშვილის ჩრდ. ლენზ ამჟამად არაა, ვაკეა. *მ. დ. ვილფანი, 87 წ., ლენჯერი, 1973.*

ლენზ-ლაკვან ღარ – დეღე (სოლი) ს. სოლის ჩრდ.,

ტუიბზარის მარცხენა კალთაზე, წიწვნარი ტყით. რ. ა. ხავთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972, IX

ლენზარ – ტყე ს. კალის პირდაპირ, ლალხორის პირდაპირ, ენგურის მარცხენა კალთა. ადრე ყოფილა უღრანი ლენზარ, მერე გადამწვარა და ამჟამად მეჩხრადან. ლაგურკას აღმ. კალთა. ნოდარ პლატონის ძე მარგველანი, 40 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლენზარ – ტყე ს. ჟამუშის სამხ., მულხურას მარცხ კალთის წიწვიანი ტყე – ძირითადად ნეზრა ხარ. ნეზრა „სოჭი“. გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლენზარ – ტყე ს. ჭოლაშის სამხ.-აღმ., ფერდობი წიწვნარით – ნეზრა ხაგ. მდ. მულხურას მარცხენა კალთაზე. ალექსანდრე გელას ძე დევდარიანი, 80 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლენზარ – ტყე, ს. ზესხოს სამხ.-დასავლ. წიწვნარია, იყოფა ლეჟ და ლექუშ-დ.

ლენზარ (5) – ტყე (მსტ. – ირ. მელიქ., ზესხო, ჭოლაში, კალა, ჟამუში). მესტიის რ-ნი. ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.

ლენინი მოედან – მოედანი (მესტია) დ. მესტიაში, ცენტრალური ნაწილი. დ. მესტიის სქემატური გეგმიდან. გამოთქმა კუთვნიან გრიშა ნანსყანს, 38 წ., ლატალი, 1973.

ლენკერა – კლდე (ცხუმარი), საძოვარი ჯემრგლდის დასავლ., წიწვნარია, კლდიანი. გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.

ლენკოშარ – საძოვრები (ტვიბი) ს. ტვიბში, ადრე სახნავი იყო. ლენტეხის რ-ნი, ცოლურის ს.ს., გ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.

ლენკოშ – საძოვარი (მსტ.), მთა ლექუშ ლახუ-შია. ზამირა დათიკოს ასული მარგიანი, 18 წ., კოლმ., დ. მესტია, 1972 წ. VIII

ლენკუტერ – საძოვარი (მურყმელი), ს. მურყმელის სამხ.-აღმ. ენგურის მარცხენა ქედია, ჩრდ. მხარე არყნართაა, სამხ. – შიშველი. დგას თამარის სახელობის კოშკები – 2 გალავნით. ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლენკური მუყმარ – კოშკები (მურყმელი) ს. მურყმელის სამხ.-აღმ. ლენკურის ქედზე

დგას ორი კოშკი გალავნით, რომელიც ატარებს თამარ მეფის სახელს. საოცარი სილამაზისაა. სიმაღლე ზღვის დონიდან 2436 მ. ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლენკურულარ – ჭაობნარი (მსტ.) აეროპორტის ბოლოს, აღმ. ჭაობიანია მაგარი, საქონელიც კი ჩაიფლობა ხოლმეო. გვალდირის წყლის სათავე. ლენკური „ძირი“. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ.

ლენკუში გურნა – თავმესაფარი (უშგული) ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ. მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, დიდი ქვა, ქვეშ თავმესაფარია საჭიროებისამებრ (სანადიროდ ან სათიბად წამსვლელთათვის). მიხეილ დავითის ძე რატიანი, 27 წ., მოსამს., ს. ჭიბიანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლენკუში ტუიბ – ხევი (უშგული) ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ. მდ. ენგურის მარცხენა შენაკადი, მოედინება ლაჭუშდ-იდან, ყოფს არყნარი ტყე ლენკუშს. კუშ „ნაყარი ხის გამხმარი ტოტები“. მიხეილ დავითის ძე რატიანი, 27 წ., მოსამს., ს. ჭიბიანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლენკუშ – ტყე (მესტია) ს. ჰებუდის აღმ., ჯოღაშ ზაგარს იქითკენ, ტყე შერეული – წიწვნარი, ფოთლოვანი. ფერდობზე აღმ. მხრით გადახრილია მცენარეებიო (ჩუ მენკუტე ლი). ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.

ლენკუშ (2) – ტყე (უშგული, ჰებუდი) ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ., ენგურის (ჭალა-ს) მარცხენა კალთაზე, ≈ 2-კმ-ზეა გაჭიმული არყნარი ტყე. კუშ „ნაყარი ხის ტოტები, გამხმარი“. მიხეილ დავითის ძე რატიანი, 27 წ., მოსამს., ს. ჭიბიანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლენსაბიერ – ყანა (ლემზაგორი) ს. ლემზაგორში.

ლენსკირ – ყანები (ბაბილი). მდ. ჩოლშურას მარცხენა შენაკადის ლენსკირი ღელასთანაა ყანები. სკირ (შდრ. სგირ). ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.

ლენსკირი ტუიბ – ხევი (ბაბილი). ლენსკირის ტერიტორიაზეა. ტყიანი ხევია. მოედინება ღელე. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.

ლენსკირი ღელა – ღელე (ბაბილი), მდ. ჩოლშურას შენაკადი (მარცხ.), საკირეებიცაა. სკირ (შდრ.

სგირ). *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ლენსკირი ჯარ – ტყე (ბაბილი), ღელე ლენსკირი ღელას მარჯვენა კალთაზე. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ლენსკირილ – ყანა, საკულტო (ბაბილი). ს. ბაბილშია, ნაეკლესიარის ნიშნები ამჩნევია. სკირ (შრდ. სგირ). *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ლენტხა – დაბა (დ. ლენტეხი). ლექუსირ, ქვემო სვანეთის ცენტრი. *ამირან რაფიელის ძე ლიპარტელიანი, 23 წ., მოსამსახურე, დ. ლენტეხი, 1974.*

ლენტრშა – სამოვარი (ქველიერი). სამოვარი მთა ს. ქველიერისა დგას ღუმირარ. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ლენტრშა ღარ – სამოვარი (ქველფი) ს. ქველფში, შუროა, შურ ლი. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი, *დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.*

ლენტქოშ – ყანა (მახაში) ს. მახაშშია, ლაშხურის მარჯვ. ლენტეხის რ-ნი, ჩიხარემის ს.ს., *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ლენჩა დაბარ – ყანა (ახალშენი) ს. ახალშენში. წიწვნარი ქვემოთაა მხოლოდ.

ლენჩაშარ – სათიბები (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ჰაწვალისკენაა, ირგვლივ წიწვნარი ტყე აკრავს. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჩაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*

ლენჩილ – ტყე (მახაში) ს. მახაშში. წიწვნარ-ფოთლოვანი. ფოთლოვანში კორომი წიწვებისა. ლენჩ „ჩერო“, „აჩრდილი“ ჩრდილიანი ადგილი. მგლჩამ „ჩრდილი“. ს. მახაში, ლენტეხის რ-ნი. *მ. დ. ლიპარტელიანი, 29 წ., 1976.*

ლენჩშა – ნაეკლესიარია (ახალშენი) ს. ახალშენში, „სპენდკარ“ არის. ულიშობ-ის დღესასწაული იციან. (პრასკევობით იციან ლოცვა – ულშა ჟობიშ) – ულიშის ეკლესიასთან დაკავშირებით (დგას ეკლესია ს. მახაშში). *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ლენჩხარ – სათიბები (ახალშენი) დასახლების ჩრდ.-აღმ. ტყის პირად. არის ჟიბე და ჩუბე. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ლენჩხარ – სათიბი (ახალშენი). ახგლშენის უბანშია. ჩიხარემის ს.ს., *ა. ე. ნემსაძე, 52 წ., 1981.*

ლენჩხუბ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის ჩრდ.-აღმ., ჰადიშგრას მარჯვენა კალთის ალპური სამოვარი. ვაკე ადგილია. სოფრო გიორგის ძე აველიანი, *60 წ., პენს., იფარის ს.ს., ს. ჰადიში,*

მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლენჩხარ – სათიბი (იფარი) ს. იფარის სამხ.-დასავლ. ენგურის მარცხენა ნაპირზე, ფერდობ-ვაკიანიო სათიბი და ტყე. შერეული ტყეა. *გიორგი ასლან ბეგის ძე გულბანი, 54 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ოქტ.*

ლენჩხატი – სათიბი (ცალდაში) მწვერვალ თეთნულდის (ლგჯრდრას) ძირში, მთაში სათიბია, სამოვარი. ალპური ზონაა ჰადიშის ჩრდილი. ზოგჯერ მულახელებიც თიბავენ. *პავლე ბითეს ძე ზურებია, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლენჩაშ – სამოვარი, ტყე (იფარი) ს. იფარის სამხ. ენგურის მარცხენა კალთაზე. ტყე – წიწვნარი, წიფლნარი, ცაჰრა და სხვა. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლენცარ – ყანა-სათიბები. ს. ლალხორის ჩრდ.-აღმ. ნაწილი, მდ. ხალდეშურას მარჯვენა კალთა. ტყენარევია, მოედინება პატარა წყალი – ლენცარე ნივ. ნინა გიორგის ასული გამყრელიძე, *49 წ., მოსამს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი*

ლენცარ (2) – სამოვარი (უშგული), სახნავ-სათიბი (ლალხორი). ს. ჟიბიანის აღმ., წმ. მარიამის (ლამარიას) აღმ. თბილი წყლებივითაა, წყლის მიდამოების ზოგადი სახელი. ლენიც-არ „საწყლ-ე“. *ილია ერმალოს ძე ნიყარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჯაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლენცარე ნივ – წყალი (ლალხორი), ს. ლალხორში, მდ. ხალდეშურას მარჯვ. სათიბ-სახნავ ლენცარში, პატარაა. ს. ლალხორი, კალის ს.ს., *ნინა გიორგის ასული გამყრელიძე, 49 წ., 1971.*

ლენწგლა – საბალახო (ლახუშდი) მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, მდ. ჰანშულას ზემოთ, ჩანს ბალახი წელა „მაღალი ბალახია, ქურივით მაღალია, ნაყოფს ისხამს“. *გიორგი ანდრეას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972, IX*

ლენწყე – სათიბი სამოვარ მგჰლშ-ს ქვემოთ. *შიო თავას ძე გუგუსიანი, 41 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ლენწყე (2) – სახნავი (ახალშენი), სათიბი (ლაბსყალდი), ს. ახალშენში. ჰანჭრობიანი.

ლენწყარ – სათიბი ს. შგედის მთაში, ჰაობნარი. ს. შგედი, ჩიხარემის ს.ს., *ლენტხ. რ-ნი, 5. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლენწყარ (2) – სამოვარი (ლემზაგორი), სათიბი

(შგედი), ს. ლემზაგორის ტყიან ადგილას, ჭაობნარია, საზიაროა ხერიასთან.

ლენჭიერუ // **დაბარ** – ყანები (ახალშენი). ს. ახალშენშია, დასახლების ზემოთ. ყოფილა ჭაობიანი. ლენჭყ „ჭაობნარი“. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ლენჭყარ – სათიბი (ლენტეხი) ჟიბე ჩუკულში, ჭაობიანია. ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. *ნუნუ დადამის ასული გულბიანი, 26 წ., 1976.*

ლენჭყარ – სათიბი. ს. ჩიხარეშის აღმ. მთის სათიბები. ჭანჭრობიანი ადგილებია.

ლენჭყარ (3) – სათიბი (შგედი, ჩიხარეში, ჩუკული), ს. შკედშია, ჭელიდში, ჭაობიანი ადგილია. ლენჭყ „ჭაობი“. ს. შგედი, ლენტხ. რ-ნი, *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*

ლენჭყარა – სათიბი (ნაცული) ნაცულის მთაში, სუბალპურ ზონაში. ლენჭყ „ჭანჭრობი“.

ლენჭყრლარ – სათიბები (ჩიხარეში). ს. ჩიხარეშის ს. მახაშში. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ლენხარა კოჯ – კლდე (ბაბილი), ბაბილში, მდ. ჩოლშურას მარჯვენა მხარეზე, გადის სამანქანო გზა. *ნ. ბ. ჭურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ლენხოროშ – საძოვარი (ფარი – ნარსავიძე), ეს ადგილი მდებარეობს ტვიზმაბეშის სამხრეთით. დასავლეთი მხარე ამალღებულია, აღმოსავლეთი ნაწილი ჭაობიანია. „ლენხო“ რას ნიშნავს გაუგებარია. „რაში“ – ქართ. „რაშ“. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, თსუ, სტუდენტი, 1965.*

ლენჭერიელ – სახნავი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. ლასილის მარჯვენა მხარეზე, ვაკეა, გაგრძელება ყანებისა. ჯერ „მხარის კალთა, ჯერი“. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლენჯეშ (იხ. **ლენჯეშ**).

ლენჯულარ – სათიბი (ფარ. ს.ს.), მდებარეობს მუჭრეშსა და დალანს შუა, 3 ჰა-მდეა. სათიბს ოთხივე მხრიდან ტყე აკრავს. სათიბში 4 წყაროა. ს. ფარი, მესტიის რ-ნი. შეიძლება სახელწოდება მომდინარეობდეს „ნენ ჯიმ ლარე“-დან. „ნენჯი“ კაცის სახელია. მაგრამ ეს სახელი ახლა არ გვხვდება და მნელია ამის მტკიცება. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, თსუ, სტუდენტი, გიორგი ნარსავიძე, 1965.*

ლენჯეშ – საძოვარი (მსტ.). ლექუჭ ლახუ-შია. დ. მესტია. *ირინე მელიქიშვილი, 1961, ზამირა დათიკოს ასული მარგიანი, 18 წ., 1972, VIII*

ლენჭრი ლატვ (იხ. **ლატვ** – სპარდიში).

ლენჭრიელ – ღელე (მესტია), აეროპორტის მიდამოები (აღმ.), წყლებია, დაჭაობებულია. (ჭუბ. „ჭაობი“). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ.*

ლენჭარ – საძოვარი მესტია ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ., ფერმის მიდამოები. *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

ლენჭარ (2) – ტყე, საძოვარი (სოლი, ლანჩვალი) ს. სოლის ჩრდ. შერეული ტყით, ვაკე ადგილებია სამ ადგილას. „ლენჭარ“ (როქ მამ ლი ალა) „საერთო სარგებლობის რამ“. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. IX*

ლეიერხუ – სანერგე (ჭველიერი) ს. ქვედა ჭველიერში. ადრე კარტოფილი ითესებოდა. ამჟამად ვერხვის სანერგეა. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ლეიერხუა – ტყე ს. ჰადიშის სამხ., ჰადიშგრას მარცხ. კალთაზე ვერხვნალი, ქაშტეთი ჯგერჭგის კუთვნილებაა, მოჭრა არ შეიძლება. *მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეიერხუა (2) – ტყე (წვირმი, ჰადიში) ს. წვირმის აღმ., მეხურას კლდის ზემოთ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეიროფარ – საძოვარი (ლემუკვი) ს. ლემუკვის ჩრდ. ტყე გგბზრის ქვემოთ. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ლეიერხელ (იხ. **ლეიერხელიშ**).

ლეიერხელიშ – ვერხვნარი (ხაიში). ს. ხაიშის პირდაპირ ჩრდ.-ით, ეჩხე ჯაბდში ყანა ნაკს ჩრდ. აკრავს, ფერდობია, გორები, ქვიანი. ვერხვნარია მეტად, რის გამოც სახელიც დაერქვა. „ვერხვნარი“. *ნატაშა ჟემუზას ასული ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ლეიარყ – მწვერვალი (ნაკი), მდ. ნაკრას მარცხენა კალთაზე, მთა ლედემდუ-ის სამხ. 1: 100000 მიხედვით, სიმაღლეა 3755 მ. კალთებზე მთის არყიცაა, მოცვიც და ძირში – წიფელაც. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ლეიარყ (იხ. **წიფარ** – ნაკ. ს.ს.).

ლეისგრ – საძოვარი (მუწვდი) ს. მუწვდის ჩრდ.-აღმ.

ალური ზონა. გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

ლეიშტერი – ტყე (მსტ. – ირ. მელიქ.). მესტიის რ-ნი, ირინე მელიქიშვილი, 1961 წ.

ლეცერა – ხრამი (ლხმ. ს.ს.) ენგურის მარცხენა კალთაზე, ჟაბე ბაჯის ჩრდ. ფერდობი, ლეცერაშ ტუბის სათავე – დასაწყისი ნატიციტ ხარ, ლეცერაჟ ლიც ანდრი ჭალათეჟუ. („ლიც“-იდან ?). კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.

ლეცერაშ ტუბი – დეღე (ლხმ. ს.ს.) ენგურის მარცხ. კალთაზე, ტყე ლეცერაშ ზაგარსა და მგჰელაშ ნენჩას შუა მოედინება. ჭალაშ (რიენს) უერთდება მარცხ. მხრიდან. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.

ლეყალი ნაკ – სამოვარი (საყდარი), ს. საყდარში. ლენტეხის რ-ნი, მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.

ლეოხარ – მთა (ხელედი). ხელედის ერთ-ერთი სამოვარი მთაა. სუბალპურ ზონაშია, ქვიანი ადგილია. ღე-სა და ჩიჩველას მაგვარი ბალახი იზრდება (ოხრა არ იციან). ლენტეხის რ-ნი, ს. ხელედი. ანზორ აკაკის ძე ბენდელიანი, 33 წ., მოსამსახურე, ხელედის ს.ს., 1976.

ლეპრალდ – ყანა (წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ., მწქანდამანინო ყანის დასავლ., რომ ღზრის აღმ.-ით. რომინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეპნაწი – სათიბი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. გუალდა ტუბის მარჯვნივ. ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟა ჭტარ – სამოვარი მთა (მაზაში, რცხმელური). ს. მაზაშის მთა ლაბრაჟში აქა-იქ ჩანს არყიც. ჟაჭტარ „არყის ხე“. ს. მაზაში, ლენტეხის რ-ნი. მ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.

ლეჟა ჭტარ – მთა (რცხმელური). ლაშხირის მარჯვ. სად. მთაა. ჟაჭტარ – აქა-იქაა. რცხმელური, ლნტხ. რ-ნი. ვ. ა. ლიპარტელიანი, 1976.

ლეჟა მოლ – სახნავი (რცხმელური – მ. ჩიქ.). ს. რცხმელური, ლენტეხის რ-ნი. მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ. ტ. IX, 1939 წ.

ლეჟა სელა (იხ. ლეჟა სილა) – სახნავი (რცხმელური – მ. ჩიქ.). ს. რცხმელური, ლენტეხის რ-ნი, მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ. ტ. IX, 1939 წ.

ლეჟაშხან – ყანა (მსტ. – ირ. მელიქ.). თუ ლეჟაშხან. მესტიის რ-ნი. ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.

ლეჟახტარი (იხ. ლეჟაჭტარ) – მთა (რცხმელური – მ. ჩიქ.). ს. რცხმელური, ლენტეხის რ-ნი. მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939 წ.

ლეჟელრა – სათიბი (მამი) ალპ. ზონაში, მამის ჩრდ. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.

ლეჟელრალ – სათიბები (ფანაგა). ს. ფანაგის სამოვარი მთა, ლამრიალის მთისკენ. ლენტეხის რ-ნი, ჩოლურის ს.ს., ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ. დ. მ. გასვიანი, 70 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.

ლეჟერ – ტყე (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

ლეჟტარ – სამოვარი ს. მუწვდიში, ჟაჭტარ „არყი“. ჩოლურის ს.ს., გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

ლეჟტარ (2) – ტყე (ტვიბერი), სამოვარი (მუწვდი) ს. ტუბიერის თავზე მგჰელაწაშ ჩრდ. ლეჟტარ „არყნარი“ (?). ბორის ბესარიონის ძე ქალდანი, 43 წ., ეკონომისტი, ს. ტვიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.

ლეჟტარ შუკუ – გზა (შყალერი) ს. ლაჰილის სამხ. მებერის მთისკენა გზაზე. ლეშტარა ლი. გ. რ. გურგვლიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.

ლეჟტარა – არყნარი, სათიბი ს. ბოგრემის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, არყნარი ტყით. კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრეში, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟტარა – ტყე და სამოვარი, ქნმე ლახვშია, არყის ტყით, შიგადაშიგ სამოვრებით. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ლეჟტარა – ტყე-სამოვარი ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. ტუბის მარცხენა კალთაზე. არყნარი ტყეა. ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟტარა (4) – ტყე (მურშკელი), სამოვარი (ზარდლაში, ლემსია), სათიბი (ბოგრეში). ს. მურშკელის ჩრდ.-დასავლ. ნაბრგუშლის ქვემოთ, გუალდა ტუბის მარცხ. კალთაზე სანაპირომდე, არყნარია. ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟტარა ჯგერაგ – საყდარი (ჰოლაში) ს. ჰოლაშის ჩრდ.-აღმ., მულხურას მარჯვენა

მხარეზე. შიგნით არაფერია, წარწერები ჰქონდაო. იყო ადრე კარგი არყნარი, ამჟამად პატარებია მხოლოდ. *სოფრომა საბას ძე გუგუჯიანი*, 62 წ., *პენს., ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *სექტ.*

ლეჟაქერი – შერეული ტყე ს. გულის ჩრდ.-დასავლ., სათიბებს ტუბისა და ლარნოლდს შუა, არყნარია უფრო მეტად. ჟაჭურა „არყის ხე“. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი*, 80 წ., *პენსიონერი*, *ს. ბაგვდანაწრ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *სექტ.*

ლეჟაქერი (3) – ტყე (ცანა, ხევრა, ბაგვდანარი), ცხენისწყლის მარცხნივ, ცანის პირდაპირ, არყნარი.

ლეჟაქერ ნაკ – სამოვარ-სათიბი (ზესხო) ს. ზესხოში, ჟაჭურა-ი ჭარბობს.

ლეჟაქერი – სათიბი (შვედი) ს. შვედის მთაში. ჟაჭურა არის. ჟაჭურ. ს. შვედი, ჩიხარემის ს.ს., *ჟ. ს. ონიანი*, 34 წ., 1976.

ლეჟაქერი – სათიბ-სამოვარი (ლანჩვალი). ჟაჭ „ზვავი“. პირიბე *ქელეჩბის ძე ნიგურიანი*, 33 წ., *კოლმ., ს. ლანჩვალი*.

ლეჟ ახგლშენ – უბანი (ახალშენი). ს. ახალშენის აღმ. უბანი. ლატაფილის აღმ. *მ. ლ. ნემსაძე*, 40 წ., 1974.

ლეჟ დაბარ – ყანები (ტვიბი), ს. ტვიბში. ლენტეხის რ-ნი, ჩოლურის ს.ს., *ა. ა. ზურაბიანი*, 20 წ., 1978.

ლეჟ ლაბერი – სათიბი (მახაში) ს. მახაშშია, სათიბ ლაბერის ერთი ნაწილი. ჩიხარემის ს.ს., *ლნტხ. რ. მ. ჭელიძე*, 1976.

ლეჟ ლაზგა – სახნავ-სათიბები (მამი) ს. მამის ჩრდ.-აღმ., ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. *ბ. გ. ბაბლუანი*, 73 წ., 1978.

ლეჟ ლაშთხორილ – სამოვარი (სასაში). ლენტეხის რ-ნი. *მ. გ. ონიანი*, 41 წ., 1974.

ლეჟ ლახილ – სამოვარი (მამი) ს. მამის ჩრდ. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. *ბ. გ. ბაბლუანი*, 73 წ., 1978.

ლეჟ ლახტ – მთა (მსტ. – ირ. მელიქ.). მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი*, 1961 წ.

ლეჟ ლეგანელ – სამოვრები (ლუჯი) ს. ლუჯის მთა გორვაში. შიშველი.

ლეჟ ლარელ – სათიბები (ნაცული), ს. ნაცულში, დასალების აღმ.

ლეჟ მგლდაბირ – სათიბი (ბულეში) ს. ბულეში, თავზე. ჩოლურის ს.ს., *ჟ. ა. მუკბანიანი*, 1978.

ლეჟ მგლდაბირი ცხევ – ტყე (ბულეში) ს. ბულეში. ჩოლურის ს.ს., *ჟ. ა. მუკბანიანი*, 1978.

ლეჟ ნაკარ – სამოვარი (ჩუკული) უბან ლეკუმბასტში, მთის გზაზე, ვაკე ადგილია. ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. *ზ. ს. გულბიანი*, 22 წ., *მოსამსახურე, ს. ჩუკულიდან*, 1976.

ლეჟ ნაკარ (იხ. ნაკარ – შვედი).

ლეჟ ნაჟაჟ – სათიბ-სამოვარი (შვედი) ს. შვედში, იხ. ლეჟაქ ნაჟაჟ. ს. შვედი, ჩიხარემის ს.ს., *ჟ. ს. ონიანი*, 34 წ., 1976.

ლეჟ ნეშტ (იხ. ნეშტში) – ყანები ს. ბულეში, ჩოლურის ს.ს., *ჟ. ს. მუკბანიანი*, 41 წ., 1978.

ლეჟ სგიმ – მჟავე წყალი (ახალშენი) ს. ახალშენში, მდ. აშხაშურის სანაპიროზე, ლეჟაქ სგიმის ზემოთ. ჩიხარემის ს.ს., *მ. ლ. ნემსაძე*, 40 წ., 1974.

ლეჟ სგიმრლ – მჟავე წყალი (ლუჯი) ს. ლუჯიდან მთა უჟალისკენა გზაზე. ჟახუნდერის ს.ს., *ლნტხ.*

ლეჟ ტყაბ – ყანა (საყდარი) ს. საყდარში, ჭყაბის აღმ. ლენტეხის რ-ნი. *მ. ა. ბენდელიანი*, 68 წ., 1978.

ლეჟ ფანაგა – უბანი (ჩოლური) ლაშხურის მარცხ. მხარეზე. ლენტეხის რ-ნი, ჩოლურის ს.ს., *ს. ს. ჯამბურიძე*, 90 წ., *დ. მ. გასვიანი*, 70 წ., 1978.

ლეჟ ღარალ – სათიბები (ჭველფი) ს. ჭველფის ჩრდ. ლამრია-ს მთაში. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. *დ. ნ. ზურაბიანი*, 57 წ., 1978.

ლეჟ ცაგ – საბალახო (ჭველიერი) მდ. ლაშხურის მარცხენა მხარეზე. „ცაგ“ იცის. ცაგ „ეკალი“. *მ. ე. ლიპარტელიანი*, 80 წ., 1974.

ლეჟ ჭალაშ – ყანები მდინარის მარჯვ. ნაპირის. ლენტეხის რ-ნი, ჩოლურის ს.ს., *თ. დ. ხაბულიანი*, 48 წ., 1978.

ლეჟ ჭუქლფ – უბანი (ჩოლ. ს.ს.). ჭუქლფის აღმ. ნაწილი, ლაშხურის მარჯვ. მხარის დავაკებაზე. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. *დ. ნ. ზურაბიანი*, 57 წ., 1978.

ლეჟნეშტი ცხევ – ტყე (ბულეში) ს. ბულეში, ფოთლოვანი ტყე, აღმ. ნაწილი. ჩოლურის ს.ს., *ჟ. ა. მუკბანიანი*, 41 წ., 1978.

ლეჟ შტუილ – ყანები (შტვილი). შტვილის აღმ. ნაწილი. ლენტეხის რ-ნი, ჩოლურის ს.ს., *თ. დ. ხაბულიანი*, 48 წ., 1978.

ლეჟ შრე მურყამ – კომპი (ზ. მურშველი). ს. ზემო მურშველშია, კარგად შენახული კომპია ქურდიანების საგვარეულოსი. *გურამ ალექსან-*

დრეს ძე ქურდიანი, 34 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟშენ – ყანა (ახალშენი) ს. ახალშენის დასახლების აღმ. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.

ლეჟშარ – უბანი (შყალერი). ს. შყალერშია, ერთ-ერთი უბანი დასახლებისა, ცენტრშია. გურგულიანი. გ. ძ. გირგვლიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ლეჟუ – უბანი (ცანა), ს. ცანის ჩრდ. ნაწილი.

ლეჟ სტილამ (იხ. **ლეჟ სტილამ**) – სამოვარი (მსტ. – ირ. მელიქ.). მესტიის რ-ნი. ირინე მელიქიშვილი, 1961 წ.

ლეჟა დაბ – ყანა (ბავარი), ჯუდარის დასახლებაშია, ჩუბე ჰალას ერთ-ერთი სახნავი. ს. ბავარი, ხელედის ს.ს., ე. ა. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.

ლეჟა ლატფ – ყანა (ბავარი). ს. ქვედა ბავარშია, ლატფის ზემო მხარე. ხელედის ს.ს., ს. ბავარი. თ. ი. აფაქიძე, 54 წ., მოსამს., 1974.

ლეჟა მოლ – სახნავი (რცხმელური) ცხენისწყლის მარჯვენა მხარეზე. რცხმელური, ლნტხ. რ-ნი, ე. ა. ტვილდიანი, 1976.

ლეჟა ნაკ – საბალახო (რცხმელური), რცხმელურშია, ლაშხირის მარცხ. ვაკე ადგილია, არა აქვს ლექტამ ნაკ. ლნტხ. რ-ნი. ე. ა. ტვილდიანი, 1976.

ლეჟა სილა – ყანა (ლადარვაში). ლაშხირის მარცხ. სანაპიროს ყანები, სილიანია ს. ლადარუშში. ლნტხ. რ-ნი, რცხმელურის ს.ს., გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.

ლეჟა ტუზ – ტბა. მთა შუიზეა ტბა. ს. ლექსირი. დ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.

ლეჟა ტუზ (2) – სათიბი (ყარიში), ტბა (ლექსირი). მთა შუი-შია, დგას ტბა. დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.

ლეჟა შკობ – სამოვარი (რცხმელური) რცხმელურშია, ლაშხირის მარჯვ. შკობ-ის ზემო მხარე. შკობ „დაცემული, ჩავარდნილი (?)“. ლნტხ. რ-ნი. ე. ა. ტვილდიანი, 1976.

ლეჟა ჭალოდ – სამოვარი (კახურა) ლასკადურას აუზში, მდ. ლასკადურას მარცხ. მხარეზე. ლექტამს ზემოთ. ს. კახურა, ლენტეხის ს.ს., გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.

ლეჟ ბოგ – ხიდი (ჩაჟაში). ს. ჩაჟაშის ხიდი მდ. ენგურზე, სამანქანო. ბილნიდა ბოგის აღმ. სათვალავით მეორე. ხისაა. „ზედა ხიდი“. ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლეჟ გაყუ – სათიბი (ჭაბეში), ს. ჭაბეშის აღმ. მხარის დასახლების აღმ., ყანა დალტანის დასავლ. ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟ გიმლერ – სათიბი (ნაჯვდიერი). ს. ნაჯვდიერშია, სამანქანო გზის ქვემოთ, ვაკე ადგილი, მდ. მულხურას მარცხ. კალთაზე. ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. ნაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟ დაბარ – ყანები. ს. წვირმის ჩრდ. მხარის ყანები. შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ დაბარ (3) – ყანები, სათიბები (ჭაბეში, წვირმი, ლაშთხვერი) ს. ჭაბეშის ქვემო დასახლების აღმ., მდ. მულხურას მარცხ. მხარეზე. მდ. წანრგლასა და ტუბერგლას შესაყარის დასავლ. მარცხ. მხარეზე. ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟ დაბარ (იხ. **ლეჟშან**).

ლეჟ დიმოლშ – ტყე (ჩაჟაში) ს. ჩაჟაშის სამხ.-აღმ. მდ. ქუთშირის მარცხ. მხარეს, არყნარი ტყით. პავლე ბითეს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაშის მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლეჟ ზაგარი ნაკ – სათიბ-სამოვარი (უშგული). ს. უშგულიდან გადასასვლელ ზაგარის აღმ. ვაკე ადგილი, ალპ. ზონა. პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლეჟ ზაგარ – სათიბ-სამოვრები (უშგული). გადასასვლ. ზაგარს აღმ. ს. უშგულიდან აღმ. გადასასვლელი ს. ყორულდშისკენა. პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლეჟ ზანღლშ – სათიბი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. ზანღლდშის ზემო მხარე. ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ ზურულდ – სათიბი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ. სათიბ ღობრემის ზემოთ. რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ ზურულდ (იხ. **ზურულდ** – წვირმი).

ლეჟ თევრალ – ტყე (ჰადიში). ს. ჰადიშის სამხ.-

დასავლ. მარცხ. კალთა ჰადიშგრასი. თევრა არაა. *გულადი სოფრომის ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეჟ თოთიწ – სათიბი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეჟ თუთიწიშ – სათიბები (მსტ.) აეროპორტის აღმ., ეკუთვნის ნაკანებს, ხერგიანებს, გომთელიანებს, რატიანებს, ნიგურიანებს. ბაღულდ „ფულურო“. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტია, 1972 წ.*

ლეჟ ლაბრწ – ტყე (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ., ჰადიშგრას მარცხ. კალთის შერეული ტყე. *გულადი სოფრომის ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეჟ ლალტერ – სათიბი (ლეშუკვი) ს. ლეშუკვის ჩრდ. მთა ტებდიაში, აღმ. ნაწილი. *შალვა გ-ძე ივერიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ლეჟ ლანჩუწ – სათიბი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეჟ ლატვრ – გზა (მაჯვდიერი) ს. მაჯვდიერის დასახლების დასავლ. სამანქანო გზით დაქანებული, შეჭრილია ფერდობზე და ჩადის რიყეში. *ნიკოლოზ კონსტატინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. ნაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეჟ ლაღუწ – კლდე, სათიბები (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალთაზე. საჯიხვე კლდეებია. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეჟ ლაშთხტერიწ – ტყე (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ. ჰადიშგრას მარცხ. კალთის შერეული ტყით – არყნარი, მურყნალი (ბალყნ), თხილნარი, აქა-იქ ზემო მხარეში წიწვნარიცაა. *გულადი სოფრომის ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეჟ ლახუ – საზაფხულო სამოვარი მთა ლახუშდლდშია, აღმ. მხარეზე. ალპური სამოვრებია. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972, IX*

ლეჟ ლახუ – სამოვარი, მთა მუბშია, ენგურის მარცხენა მხარეზე. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972, IX*

ლეჟ ლახუ (2) – სამოვარი (ლახუშდი, ჟაბეში). ს. ჟაბეშის სამხ.-დან აღმ.-მდე გადაჭიმული ქედი. მთა უღტირის ჩრდ.-აღმ. ჰადიშგრას მდინარის მარჯვ. კალთის ქედი. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეჟ ლახუწ – სამოვრები (ლახუშდი) მთა ანდრიანშია, აღმ. მხარე, ალპ. ზონაში. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972, IX*

ლეჟ ლენდგტრ – სამოვარი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-დასავლ. მდ. ენგურის მარჯვ. სანაპიროს გასწვრივ. მშრალია შედარებით, აღმ. მხრიდან მოედინება ლენდგტრწ ტუბრა. *იასონ მურზას ძე კორძია, 75 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეჟ ლენკრ – სამოვარი (ლაღამი), ლექუწ ლახუშია, იყოფა ორ ნაწილად: ჟიბე ლენკრ და ჩუბე ლენკრ. *დ. ს. გვარამიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972, VIII*

ლეჟ ლენკრა – ყანა (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარჯვენა კალთაზე, ლენკერიელშია. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეჟ ლეწვარ – ტყე (ზესხო). ს. ზესხოს დასავლ. ლეწარწლის აღმ. ნაწილი.

ლეჟ ლეჰმწლი – სათიბი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე, სათიბ ლეჰმწლის ზემო მხარე. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეჟ ლეჰფურ – სათიბი (ვიჩნაში), ს. ვიჩნაშის ჩრდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ალპ. ზონა. *ახმათ მელიტონის ძე ხარძიანი, 43 წ., მოსამსახ., კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეჟ ლეჰრაგ – სათიბი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ. მდ. ლასილის მარჯვ. მხარეზე, ლასილზე პირველი ხიდის მარჯვ. სათიბი. *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეჟ ლგბგრჯალ – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ტყე

– შერეული. ლექტუ ლაზგრჯალის აღმ.-ით. კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოს., ს. ბოგრემი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ ღზრა – სათიბ-სადოვარი (სოლი) ს. სოლის ჩრდ. მთა შიხულდშშია. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972, IX

ლეჟ ღზრე – სათიბი (ღვებრა). ს. ღვებრას აღმ. მხრის სათიბები. პატარა სათიბია. რაჟდენ გოგის ძე მარგიანი, 101 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟ ღვგნ ნაკ – სადოვარი (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ.-აღმ., დავაგებაა, გასაჩერებელი საქონლისა, ლექტუ ღვგნ ნაკს აღმ. არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟ ღვკიშ – ტყე (ჰადიში) ს. ჰადიშის პირდაპირ, ჰადიშგრას მარცხ. კალთის ტყიანი ზონა, ფოთლოვანი. გულადი სოფროს ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ ღვლდღი – სადოვრები (ნაჯვდიერი) ს. ჩვაბიანის სამხ.-დასავლ. ღელე ჯუჰანის მარცხ. კალთაზე. ნალგოჰარის სათიბის ქვემოთ. ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. ნაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟ ღვპილ – უბანი (ლაპილი) ს. ლაპილის აღმ. მხარე: პაკელანები, შარგიანები, კვანჭიანები, გურგულიანები. ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.

ლეჟ ღვბი – საბალახო (მსტ.), კახგრშია ლექტუ ღვბის აღმ. ტურბაზის აღმ. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.

ლეჟ მეზგრ – კლდე (ზეგანი). ს. ზეგანის სამხ. მწვერვალ მეზგრის აღმ. სანადიროა. გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რაიონი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ მეცხი ნეცარ – წყარო (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ., სათიბი ლეგტილის აღმ. ცივი წყაროებია. რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ ნაკრიელ – ყანა (ზეგანი). ს. ზეგანის ლექს უბანის ყანები, ვაკე ადგილია. დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ ნაკარ – სადოვრები (არცხელი) ს. არცხელის

სამხ.-დასავლ. მულხურას მარცხენა კალთის ყოფილი სათიბები, ვაკეა. ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟ ნალყტამ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის ჩრდ.-დასავლ., ჰადიშგრას მარჯვ. კალთაზე. ნაკომკარი არაა. ფერდობია. სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ ნენჰარ – სადოვარი (მსტ.) აეროპორტის მიდამოებში, აღმ. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., 1972 წ.

ლეჟ ნანგლ – სადოვარი (მურყმელი). ს. ჩაჟაშის ჩრდ. მდ. ენგურის მარჯვ. ალპ. ზონა. გორაკია, ლექტუ ნანგლ-ის აღმ. (იხ. ნანგლ). ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლეჟ ნანგლდ ნაკ – სადოვარი (ჩაჟაში), მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, სათიბ-სადოვარი ნეშნეშის პიდრაპირ ჩრდ.-ით, ს. ჩაჟაშის ჩრდ.-აღმ. ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლეჟ ეელჰტენი – მყინვარი (ჟაბეში). მდ. ტუბერის დასაწყისის ჩრდ.-აღმ. მყინვარი, ლექტუ ეელჰტენის გაგრძელებაა. ტუბერის გადასასვლელისკენა გზა გადის. ირიბი მოსახვევია. (ყუთილოდის მყინვარს ზემოთ – 1: 100000). ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟ პუშარ – სათიბ-სადოვრები (ლაპილი). ს. ლაპილშია, პუშარის აღმ. ნაწილი. ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.

ლეჟ როზ ღარ – ღელე (ზეგანი). ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალთის მშრალი ტყიანი ღელე. ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ სგობლ ნაკარ – სათიბები (იენაში) ნასახლარ სგობულში. ვაკე ადგილებია. ლატალის ს.ს., მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., 1973.

ლეჟ სგობლ ტიბრა – ღელე (იენაში), ნასახლარ სგობულშია. პატარა წყალია, წყაროცაა. ლატალის ს.ს., მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., 1973.

ლეჟ სგობულ – სათიბები (იენაში), ნასახლარ სგობულშია, არის ნასახლარები, ამჟამად გადმოსახლებულან ს. იენაში. მ. ჯ. კვანჭიანი,

62 წ., ლატალის ს.ს., ს. იენაში, 1973.

ლეჟ სტილმა – სამოვარი (ლანჩვალის), ლექტურა ლახუ-შია. ზამირა დათიკოს ასული მარგიანი, 18 წ., ს. ლანჩვალი, დ. მესტია, 1972, VIII

ლეჟ ტემ – სათიბი (ჭველიერი). ს. ჭველიერი, ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

ლეჟ ტუბრა – დელე ს. ჟამუშის სამხ., მულხურას მარცხ. შენაკადი. ნესგა ცხიკის აღმ. ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამს., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟ ტუბრა (2) – დელე (ლახუშდის, ჟამუში). მთა ანდგრიწშია, მოედინება წყალი კარვების აღმ.-ით. არყნარ-წიწვნარშია. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972, IX

ლეჟ ტუბრა – ხევი (ჰადიში) ს. ჰადიშის დასახლების აღმ. გზის ქვემოთ, ტუბრას მარცხ. ჰადიში, იფარის ს.ს., სოფრო გიორგის ძე ავალიანი, 60 წ., 1971.

ლეჟ ტუბრა – ხევი, ყანა (ჰადიში). ს. ჰადიშის დასახლების აღმ. გზის ქვემოთ, ტუბრას მარცხ. მხარეზე. სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., იფარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ უჯერ – სათიბები (ქაშვეთ-ლაშთხვერი). ჰალმას მარცხენა კალთაზეა. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.

ლეჟ ფაყ – უბანი (მურყმელი). ს. მურყმელის აღმ. უბანი. ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლეჟ ქორბულდ – სამოვარი (მაცხვარიში). მთა აურაშის სამხ. სამოვარ ქორბულდ-ის ერთ-ერთი მხარე, ლექტურ-ს ზემოთ. გ. გ. გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.

ლეჟ ღარაღ (იხ. ღარაღ – სათიბი – იელი).

ლეჟ ღენი – დელე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი). ჰალმას მარცხ. კალთის პატარა დელე, შერეული ტყით. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.

ლეჟ ლუბიში – სათიბ-სახნავი (ზეგანი). ს. ზეგანის ლექტურ უბანის სათიბ-სახნავი, ვაკე ადგილი. გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ ყრმრა – შენაკადი (იფარი). მდ. ენგურის მარცხ. შენაკადი, იფარსა და კალას შორის (იხ. 1: 100000). ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ.,

პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ შუკუ – გზა (ლაღამი). სამარხილო და ნაწილობრივ სამანქანო გზა ს. ლაღამის შუაში. გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. VIII

ლეჟ ცხეც – ტყე (ჟაბეში). ს. ჟაბეშის აღმ. სგუბნე თუთენგლდის დასავლეთის ტყიანი ფერდობი, შერეულია, უფრო – წიწვნარი. ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟ წულარ – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის აღმოსავლ. მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. წყლებიანიცაა და საერთოდ კარგი სათიბი. სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ ჭყალერ – სათიბი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის აღმ., სათიბ ჩირთაშლის სამხ.-დასავ. სათიბ ჭყალერის აღმ., მდ. წანრგლას მარცხ. კალთაზე. ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟ ჭრლამ – უბანი (ჰოლაში). ს. ჰოლაშის აღმ. დასახლებული უბანი. სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., ს. ჰოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ ჭტელიერ – უბანი (ჭველიერი) შედის ჭველიერში, ჩოლურის სას. საბჭო. ლაშხურის მარცხ. მხარეზე. ჰოლ-იერ > ჭტელიერ ? ჰოლ – < წალ ? შდრ. ტალ → სვან. ტოლ. ს. ჭველიერი, ჩოლურის ს.ს., გრიშა ნაწიფაის ძე ზურაბიანი, 46 წ., საშვიკო სერემის ძე მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

ლეჟ ჭტერაში – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-აღმ., ჰადიშგრას მარცხ. კალთის აღმ. ზონა. გულადი სოფროს ძე აველიანი, 33 წ., მოსამს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ ჯელიედ – გზის ნაწილი (ჰოლაში) ს. ჰოლაშის დასავლ. დელე ჯერაშის მარცხ. მხარეზე. გადის სამანქანო გზა. გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟ ჯიშნიერი – სათიბი (ჩვაბიანი). ს. ჩვაბიანის დასახლ. ქვემოთ, სამანქანო გზის ქვემოთ, მდ. მულხურას მარცხენა მხარეზე, სგა ხაზხ. სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟ ჯანგარ – სამოვარ-სათიბი (ზარდლაში). ს. ზარდლაშის დასავლ. ვაკე ადგილია. მამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდ-

ლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟ ჳნ ლაყტრა – სამოვარი (ლანჩვალი) მესტია ჳალაშ მარცხენა კალთაზე, აეროპორტის ჩრდ. პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.

ლეჟ ჳრალდ – სათიბი (ლაღამი). დ. ს. გვარ-ლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972, VIII

ლეჟ ჳტიდიშ – ს. ლაჳილშია, ჳტიდიშის ტერიტორიაზე დასახლების ქვემოთ. – ჩრდ.-აღმ. ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი 1973.

ლეჟ ჳტიდრშ – სათიბი (კვანჭიანარი, ლაჳილი), ს. კვანჭიანარის სამხ. ენგურის მარცხ. ჳტიდიშ-ის სათიბების ერთი ნაწილი. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ლეჟ ჯგვრანგ (იხ. ლეჟჳარან ჯგვრანგ).

ლეჟ ჯიჳარ – მუხნარი (მსტ.), ტყე (ლაღამი, ლახუშდი) ლაღამისა და ლანჩვალის ჩრდ. მხარე, ფერდობი მუხის ტყით. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.

ლეჟ ჯიჳარ – ტყე ს. ლაღამის ჩრდ., მუხნარი ტყეა. გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. VIII

ლეჟ ჯიჳარ – ტყე ს. ლახუშდის ჩრდ.-აღმ., შერეული ტყით. მდ. მესტია ჳალაშ მარცხ. კალთაზე. ტანია გიორგის ას. ფირცხელანი, 23 წ., სტუდენტი, მესტია, 1972. IX

ლეჟ ჯოდალ – სამოვრები (მაცხვარიში). ლჳლჳ ჳალაშ მარცხ. კალთა, სამოვარ ჯოდალის ზემო მხარე. გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.

ლეჟ ჳზჳტილშა ლჳრილჳრ – სამოვარი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ., წვირმისა და ულჳირშს შორის. რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჟ ჳითილშა – სათიბი (ლახუშდი) ს. ლახუშდშია, მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, ლელე ფუშყვერის მარჯვ. მხარეზე. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1972, IX

ლეჟ(შ) ნაკრიელ – სათიბი (მურყმელი) ს. მურყმელის დასავლ. ≈ 1 კმ.-ზე. ვაკე ადგილია. ქვემოს აღმოსავ. მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლეჟ(შ) ნენზარ – ტყე (ზესხო) ს. ზესხოს სამხ.-დასავლ. წიწვნარია.

ლეჟა დაბ – უბანი (წიფლაკაკია). ს. წიფლაკაკიას

ერთ-ერთი დასახლებული უბანი. ს. წიფლა-კაკია, ლენტეხის რ-ნი, მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.

ლეჟა ლარალ – სათიბები (ზესხო), ს. ზესხოს აღმ. გაღმა.

ლეჟაშან – ყანები (ლაშთხვერი) ფუშყვერის მარჯვ. მხარეზე. დასახლების აღმ. მხარე. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენტეხის ს.ს., 1972, VII

ლეჟაშენ – ყანა (მესტია). ს. არცხელის დასახლების აღმ. მხარის ყანა. ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამს., მულახის ს.ს, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟაშენ (2) – ყანა (ლაღამი, არცხელი) ს. ლაღამის დასახლების აღმ. მხარე. გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972, VIII

ლეჟაშნიერ – სახნავი (ჩვაბიანი). ს. ჩვაბიანის აღმ. ყანები. არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეჟაშან – ყანა ს. იელიში, ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ჩუბე უბანშია აღმ. მხარეზე. რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972, VII

ლეჟაშან (2) – ყანები (ქაშვეთი, იელი) ს. ქაშვეთის აღმ. მხარე, ფუშყვერის მარჯვენა მხარეზე. მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ-ნი, 1972, X

ლეჟჳრი – სამოვარი, კლდე (მსტ. – ირ. მელიქ.). მესტიის რ-ნი. ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.

ლერახ – სამოვარი (ტვიბი) ს. ტვიბში, ქვიანია. ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.

ლერახ (3) – სათიბი (მახაში), ს. მახაშის მთის სათიბი. რ. მ. ჳელიძე, 1976.

ლერახ // ჳოხულდა ლარე – სახნავი, საცხოვრებელი. ს. წიფლაკაკიაშია, ქვიანი ადგილი. რახ ჩამონაშალი კლდის ლოდი. ჳოხო/ულდ (საკ. სახ.). მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1978.

ლერახა – სამოვარი (ლემზაგორი) ს. ლემზაგორის საზაფხ. მთაში. კლდიანია, საზიაროა ხერისთან.

ლერახა ლელა (იხ. ჯოჯოხეთი ლელა) – ლელე (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკიაში, მოედინება სამოვარ ლერახაზე. მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.

ლერეხა – ტყე ს. ბეჳოსა და ს. ქართვეანს შორის, სამანქანო გზის ქვემოთ, ქედი ლაფჳლშ

ზაგარის გაგრძელება. ტყიანია, უფრო მუხნარი და ქვიან-კლდიანი (ლერება, ლერგუთლი, კოჯ ხეხტრენი). *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ლერება (2) – ქვიანი ადგილი (ჭუბერი), გზა (ქართვენი) მდ. გუშხარარის დასაწყისი. მარცხენა მხარეზე, ქვიანია. გორვებიანი, ფერდობია, მის თავზეა. საძოვარ ჰინგრილს ქვემოთ. ლერება „ქვიანი“, ლეჩხტერ რეცხ „ლეჩხტერ, ლეჩხ ზღვი“. *ბაჯა ებედუყის ას. ანსიანი, პენსიონერი, ს. ჩუბე მარლი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

ლერიყაშა – სახნავი (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშის დასავლ. რიყეს მხარე.

ლერმელ – საძოვარი (სასაში), ს. სასაშის საზაფხულო მთა, კარვებიცაა.

ლეროყნალ – საძოვრები (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკიაში, ჩამონაშალი ქვებით. რიყიანი? *მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ლერსგუან ლსიპ – გზა (ლამხერი) ს. ლამხერის აღმ., ტუბორაშ ლიცის მარცხ. კალთაზე გორაკია (ზეგულდ), გადის გზა, საიდანაც ჩანს ეკლესია და მიმავალი მარჯვნივსავე ბრუნდება ლოცვით. *მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლერსგუან ლსიპ – გზა (ზოგრეში) ს. ივარიდან კალისკენა გზაზე, ენგურის მარჯვ. მხარეზე. კვირიკე ჩანს იქიდან, მიმავალი მარჯვნივსავე ბრუნდება ლოცვით. *ჯვ > ძგვ > სგვ. სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., თს. ზოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლერსგუან ლასპა – გზა (ჩოლ. ს.ს.) მთისკენა გზაზე, საკულტოსნარი, დასასვენებელი. პირველად გადაიწერ და გზას გააგრძელებ. *ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

ლერსგუან ლსგვ – ყანა (მელურა), ს. მელურაშია, საიდანაც ჩანს ეკლესიები ლამარია და მაცხვარი. იქ მისვლელი, ჩანს პირველად გადაიწერდა და მარჯვნივ შემობრუნებით, გზას გააგრძელებდა. *ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი, 1974.*

ლერსგუან ლსიპ – გზა (ლასკადარი) ს. ლასკადარსა და მელურას შორის. ყველა ეკლესია ჩანს და სალოცავი იყო. *ბ. დ. გუგავა, 24 წ., 1974.*

ლერხუა – ტყე (ზოგრეში) ს. ზოგრეშის სამხ.-აღმ.

ნესგა ლელდგუთლის ზემოთ. ვერხვნარი არაა, რცხილნარია უფრო. ფერდობია. *იასონ მურზას ძე კორძია, 75 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლერხუანდა – ტყე (სოლი) ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ, ლემშვიდნის დასავლ. ვერხვნარი ნაკლებადაა, წვრილფოთლოვანი *ტყეა. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ლერხუანდა – წიფლნარი (ცალერი), ს. ცალერის ჩრდ. ტყე წიფლისა, იშვიათია ვერხვი. ჩვენს მახსოვრობაში ვერხვნარი არ იყო. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლერანგ – სათიბი (ქართვენი), ს. ქართვენიშია, მდ. ენ: გურის მარჯვენა მხარეზე. ვაკეა, შედის სათიბ ბენიერში, ბევრია პანტა მსხლები. ადრე ნამოსახლარი ყოფილა, ნაეკლესიარიცაა. შესაძლებელია, არაყს ხდიდნენ იმ ადგილას. „რანგ“ თბილ თავლიან წყალში შერეული არაყი – „სარანგე“. *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ლესამდ – ტყე (მსტ. – ირ. მელიქიშვილი)

ლესგ – საძოვარი მთაში (ნაკი), მდ. ნაკრის მარჯვ. კალთაზე, მთა გირგუდარის ფერდობია, შდატლუარის ძირში. *ვასილ ბერნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლესგ (2) – სათიბი (დავბერი). ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთის სათიბი. ლესგ „გვერდი“, შდრ. ძგა „კიდე“, ჯვ? (მარჯვ. – მარძგვ. **ლესგვ.**). *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ. ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლესგზაგარ – ტყე (ნაკი). მდ. ნაკრას მარცხ. კალთის წიწვნარ-ფოთლოვანი ტყე, ტყე მურჭიშის აღმ. *ვასილ ბერნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლესგი ლარა (იხ. **ლესგი ლარე**)

ლესგი ლარე – სათიბი (ჭებუდი) მდ. სოლედგრას მარჯვ., სათიბ ტირხარის აღმ. სოფლის აღმ. ფერდობია. სათიბ მაჯუტდას პირდაპირ. ლესგი ლარე (ფერდობი, გვერდი). *გიორგი ბესრაიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლესგილდ – ყანის ნარჩენი (ჭოლაში) ს. ჭოლაშის სამხ.-დასავლ. დასახლებისა. ადრე ყანა ყოფილა, ფერდობი, ლესგ. ლსჷ, მარე ქოხხანე ჭალჷდ ი ქაღმგუბ. ამჟამად დარჩენილია ცოტაოდენი. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლესგილდშ – სათიბი (ლახირი) ს. ლახირის აღმ., მდ. ჯერაშის მარჯვ. სანაპიროზე. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლესგმუნი – სათიბი (ლემსია), ლემსია-კაერის საზაფხ. მთაშია. გადმოცემით: მჟავე წყალი მოედინებოდაო (სგიმ ამჟამად არაა). *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ლესგმუნი ნაკ – სათიბები (კაერი) ს. კაერისა და ს. ლემსიის საზაფხ. სამ. მთაში. *დ. გ. მერლანი, წ., ლენჯერი, 1973.*

ლესემა – სოფელი, ბელყეჩშ. ხელედის სას. საბჭ.-ში შემავალი ერთ-ერთი სოფელი, მდ. ხელედულას მარცხ. მხარეზე, სანაპიროს გასწვრივ და ზემოთაც. თხმელნარია. *მიხეილ (მიშა) ნიკოს ძე ბენდელიანი, 49 წ., მოსამსახ., ს. ლესემა, 1974.*

ლესემილ – ყანა (ფაყი), ლესხანშია, დავაკებაა. *ჯ. ა. ჩანქსელიანი, 26 წ., 1974.*

ლესემილი ლარე – სათიბი (ფაყი), ლესხანშია, ყანა ლესემოლთან, ჭაობიანია. *ჯ. ა. ჩანქსელიანი, 26 წ., 1974.*

ლესემ-ლეფუირ – სამოვრები, სათიბები (დურაშში) ს. დურაშში. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

ლესემოლ – ახო, ს. ლესემაშია, მდ. ჯელედგრას მარცხ. არდაშა სასოს ძე გაზდელიანი, 36 წ., მოსამსახ., ს. ლესემა, ხელედის ს.ს., მირა რაჟდენის ძე გაზდელიანი, 32 წ., მოსამსახ. ლესემა, 1974.

ლესემოლ (2) – წყარო (ფაყი), ახო (ლესემა), ს. ლეკუდარეშია, ჩრდ.-აღმ. დასახლებისა. *გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.*

ლესემოლშ – ყანები (ფაყი) ს. ლეხვდარეშის აღმ. *გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.*

ლესიდიწ – სათიბი (ლემუკვი), მთა ტებდიაშშია, სიდიანელების ყოფილი მთის სათიბი. *შალვა გ-ძე ივერიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ლესკარ – კლდე (მუწვი) ს. მუწვიდის ჩრდ.-დასავლ. *გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.*

ლესკილდ – სამოვარი (ტვიბი), ს. ტვიბშია. **ლესკ**

გვერდი. *ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ლესკუტრწდუ – კლდე (სპარდიში). *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ლესლა – სათიბი (იფხი) მთა ტებდიაშის მიდამოებში, დამრეცი რელიეფით. *კ. შ. გვიჩიანი, 66 წ., ლატალი, 1973.*

ლესმოლ – სანერგე (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, სამოვარ მწზე ფელტს დასავლ. ზაგარჷ შალ ლი. სატყეომ ფიჭვი დარგო, ადრე სამოვარი იყო. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლესმწ (იხ. **ლესმწ ლარილ**)

ლესმწ ლარილ – სამოვარი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, ჩუბზე შკედში, სანერგე ლესმოლის ქვემოთ. აქაც ფიჭვია დარგული სატყეოს მიერ. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლესმწ ღარ – დეღე (ლახამულა), ენგურის მარცხ. პატარა შენაკადი, ჩვბზე შკედშია, წყალი წისქვილისთვის საკმარისია. სანერგე ლესმოლსა და მწლზე ფელტს (სამ.) შორის მოედინება. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლესორწტ – ყანა (გულიდა), ს. გულიდაშია. *მ. ლ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.*

ლესოტანა – კლდე (ცხმელური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*

ლესოტარა – ტყე (მაზაში) ს. მაზაშის ჩრდ.-დასავლ. წიფლნარ-ნამცნარი. **სოტარ** სვეტები, **სუტე** სვეტი. *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*

ლესსხერ – ტყე (ჭერი) ს. ჭერის პირდაპირ, მდ. ენგურის მარცხენა მხარე, კლდეებსა და ენგურს შორის მდებარე კალთა. ბლომდაა **ზესხრა**. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ბაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ლესტაფ – სამოვარი (ლაღამი), მთა ლექუწ ლახეშია, მესტია ჭალწის მარჯვ. მხარეზე. *დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.*

ლესტაფწ – გზა (ბაიარი), ს. ბაიარშია, ფერდობზე გადის. *გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.*

ლესტწწწ – ჩამოვარი (კიჩხულდაში), ს. კიჩხულდაშის ჩრდ.-ით, სახნავ-სათიბ ნაკწის ჩრდ. მხარე. ქურა ადგი ლი. თხილნარიანია

მხოლოდ. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი*, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლესქოლანი – სათიბი (წვირმი), მდებარეობს ტყეში ტაფობ ადგილას. შეიძლება კავშირი ჰქონდეს სიტყვა „ლესგ“-თან, რაც გვერდს ნიშნავს. ეკუთვნის სოფ. წვირმის ტერიტორიას. *ჩაიწერა თსუ სტუდენტმა ასლან კორძაიამ. ჩაწერილია 1965 წლის 12 აგვისტოს.*

ლესყაჟ – სათიბ-სამოვრები (დურაში) ს. დურაშში, იყოფა **ჟიბე** და **ჩუბე**-დ. კ. ბენდელიანი, 1978.

ლესხან – უბანი (ფაყი), ფაყის ს.ს.-ში შემავალი ერთ-ერთი დასახლებული უბანი. *ჯულიეტა ალექსანდრეს ას. ჩანქსელიანი*, 26 წ., მოსამსახ., ს. *ლესხანი (ფაყი)*, ხელედის ს.ს., 1974.

ლესხოზიმ ცხეკ – ტყე (ყარი), პეტრეშ დაბარ (პეტრე ვიბლიანი), ს. ყარის დასავლეთით, დასახლების ზემოთ. ადრე ყოფილა ყანები პეტრე ვიბლიანისა. ამჟამად გატყიურებულია. უფრო წიწვნარით. *ლესხოზიმ ცხეკ. ანდრია ბიძურზას ძე აფრასიძე, ტყის მცველი*, 61 წ., ს. *ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 11.9.1970 წ.

ლესხან (იხ. **ლესხან**) – უბანი (ფაყი), ს. ფაყის დასახლებული უბანი, ჩანქსელიანები ცხოვრობენ. *ე. ს. გვიდიანი*, 24 წ., 1974.

ლესხანი შუკჟ – გზა (ფაყი) ლესხანის დასახლებაში, სამანქანო გზა. *ჯ. ა. ჩანქსელიანი*, 26 წ., ხელედის ს.ს., 1974.

ლესტოლანი – უბანი (ზეგანი) ს. ზეგანში, კვრანის საპირისპიროდ, სამანქანო გზის მარცხ. მხარეზე, ვაკე ადგილი. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი*, 38 წ., მოსამსახ., ს. *ზეგანი, მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. აგვისტო.

ლესტფელ – სამოვარი (ღემდერი) მდ. ღემდრგლას მარცხ.. კალთაზე, ყანა წანდის აკრავს სამხ.-დან. სასოფლო სამოვარია. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი*, 58 წ., პედაგოგი, ს. *ღემდერი, მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. X.

ლესტფელ დაბ – სამოვარი (კაცხი), დასახლ. კაცხის ჩრდ.-დასავლ. სოფლის სამოვარია. *შალვა ფილოვანის ძე ჩხეტიანი*, 13 წ., ს. *ფარი, მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლესტფელ ლეჟჭარა – ტყე (ლემსია), ქმე ლახე-შია, ჭარბობს არყნარი ტყე. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი*, 28 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972.

ლეტლუფი – საბალახო, სადგომი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. გუალდა ტუბის მარჯვ. მხარეზე, საქონლის სადგომია, ჩანს

ტელუფი. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი*, 67 წ., *პენს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. სექტემბერი.

ლეტლუფი (2) – სათიბი (ლეკოსანდი), ს. ლეკოსანდის საზაფხულო მთა, ლატავის ზემო მხარე, **ტელუფი** ჩანს.

ლეტლუფი ნაკ – სათიბი (ჰადიში), ს. ჰადიშის ჩრდ. ტერასა, დასახლების ჩრდ.-ით. ტელუფი გარლი. კუმში ნარდუ ლი ი ტელუფი გარ ანდრი. *მანი ლევანის ასული პირველი*, 50 წ., *დასახლისი, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. აგვისტო.

ლეტლუფი ნაკ – სათიბ-სამოვარი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ვაკე ადგილიცაა და ფერდობებიც. ტელუფი ხაგ ყველგან, სადაც დავაკება. *გიორგი ასლანბეგის ძე გულბანი*, 54 წ., კოლმ., *იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. ოქტომბერი.

ლეტუბერა – ტყე (სასაში) ს. სასაშში, დაბალი ადგილია. ტბა არაა.

ლეურბიელ – ტყე, სათიბი (სოლი) ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. მთა შიხულდშშია. ცხეკარ-ის გვერდითაა. *რ. ა. ხაფთანი*, 52 წ., მოსამსახ., *მესტიის რ-ნი*, 1972. IX.

ლეურგა (იხ. **ეჩხან-ტაფ**)

ლეურგიელ – სათიბები (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ. ლასილის მდინარის მარჯვ. კალთის სათიბები, იყოფა ლეჟ და ლეჟუ ლეურგ-ად. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი*, 38 წ., მოსამსახურე, *იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. აგვისტო.

ლეფას – ყანა (ყარიში), ს. ყარიშშია, ცენტრში. კარგი ყანა არის. *დ. ი. ლიპარტელიანი*, 33 წ., 1974.

ლეფან – სამოვარი (მახაში), ს. მახაშშია. *რ. მ. ჭელიძე*, 1976.

ლეფანი ნაკ – ტყე, სამოვრები (მახაში), ს. მახაშშია. *რ. მ. ჭელიძე*, 1976.

ლეფტნარი – სათიბი (წვირმი), ს. წვირმიდან სამხ.-დასავლ. ჩოშნის უბანში. მშრალი ადგილი. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი*, 60 წ., მოსამსახურე, *იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. აგვისტო.

ლეფლიანი ცხეკ (იხ. **ლეფლიანი ცხეკ**) – ტყე (მესტია), კახურშია, ტურბაზის აღმ. სარგებლობდა წმ. გიორგის სახელ. ეკლესიის მომვლელი ფალიანების საგვარეულო. მალეთ (თემი?). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი*, 64 წ., მესტია, 1972.

ლეფომტელი – სათიბ-სამოვარი (კახურა) ლასკა-დურას აუზში, მთა სყელდერში, **ფომტელი**. *გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

ლეფომტელი დელა – დელე (კახურა) ლასკა-დურას აუზში, მთა სყელდერშია. სამოვარ ლეფომტელში. *გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

ლეფრუსა – სამოვარი (სოლი) ს. სოლის ზემოთ, სამანქანო გზის ზემოთ. იყო ფიჭვნარი და ამჟამად განადგურებულია. ტიტველა ფერდობია ამჟამად. დელე მწლდშში. ფურის „წიწვი“. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ლეფრუსლა (2) – ფიჭვნარი (ლახუმდი), ს. ლახუმდის ჩრდ.-აღმ. სოჭნარი ტყეა. ფურისუ „მოზარდი ფიჭვი, წიწვი“ (შდრ. ფინზ-არ ჰქვ.). *რიდა ბესის ას. ფირცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972. IX.*

ლეფრუსლა (იხ. ქურელ – შყალერი)

ლეფსან – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალწას მარცხ. კალთაზე, ქაშვეთისაა. *ვახტანგ გრამი-ტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლეფსუყურე ჯდგი – საცხოვრებელი (გურიში) ს. ფაფალ სგურიშსა და მდ. თეთნაშერას შორის ადგილი. ვაკე ადგილია, სამანქანო გზის ზემოთ. ქვემოთ ფერმაა შენობებით. ლეფსუყურე ჯაჭვლიანის (ოჯახის უფროსის) კუთვენ. მამული (ცოცხალი არაა). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11. 9. 1970 წ.*

ლეფსუყურე (იხ. ლეფსუყურე ჯდგი)

ლეფსატიერ – ყანები (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის დასახლ. დასავლ. დაფერდებული რელიეფით. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლეფური – სამოვარი მთა (ლეზგარა), წგრნი ქურას თავზე, ს. ცხუმარს სამხ., საზაფხულო სამოვარი მთაა. ერთი კარავი დგას. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლეფუტერ – სამოვარი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის ჩრდ.-აღმ., ტუბიბის მარცხ. მხარეზე. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლეფყშ – ტყე (ხალდე) ს. ჯალდეს სამხ.-დასავლ., ს. ლალხორის ჩრდ. საზღვარი ჯალდესა და

ლალხორისა. ჯალდე ჭალას მარცხ. კალთაზე. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლეფშტალ – სათიბი (მამი) მამის მთაში, ფომტელი ჩანს. *ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.*

ლეფშტალარ – შესასვენებელი ადგილი (ჭველფი) ს. ჭველფიდან მთისკენა გზაზე. *დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.*

ლეფშდელე – სათიბი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშის სახმ.-აღმ., ლეჟ ლახუშია, ჩანს ფომდელი. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლეფზენ ჯაჭურ – გზა (ჩვაბიანი). ს. ჩვაბიანიდან მულხურასაკენ მიმავალ გზაზეა, სათიბ ჯიშნიეისთან, ბაპა ბოგის მარცხ. კალთა. გზა სამარხილოა. ვიწრო გზა იყო, ჯგვრზე ჩუქან კუშმ ერ ხარ ეჩას ხაჟხა. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლეფზ – სამარხილო გზა (ლანჩვალი) აეროპორტის ჩრდ.-აღმ., მესტია ჭალწას მარცხ. მხარეზე. *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

ლეფზგა შუკუტ – გზა (მესტია) აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. ოღრო-ჩოღრო ადგილია. ლეფზგე „ოღრო-ჩოღრო“ (?). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ლეფელიანი ცხეკ – ტყე მესტია-ჭალწას მარჯვ., აეროპორტის მხარეზე. თუთუნაში ცხეკურ-შია. ფალიანების საგვარეულოს ყოფილი ტყე. მოლრი < მოლწრი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტია, 1972.*

ლექართა – სათიბები (ლენტეხი) დ. ლენტეხის დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ, ხელედულას მარცხ. მხარეზე. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

ლექერარ – წისქვილების სადგომი და მიდამოები (ზ. ვედი), ს. ჟაბე ვედშია, სამხ.-დასავლ. ლექერარში ლიცთან. დგას რამდენიმე მოძველებული წისქვილი. *მიხეილ ქერქის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლექერიშ ლიც (იხ. ლაკვლმწი ლიც)

ლექერარში ჭალა (იხ. ლექერარ – ნაკ. ს.ს.)

ლექერარ (იხ. ჟიბე ვედიშ ლექერარ)

ლექვ ლალულდარ (იხ. ლალულდარ)

ლექვ ღარაღ (იხ. ღარაღ – სათ. იელი)

ლექვ ჯგვრგ (იხ. ჭოლაში ჯგვრგ)

ლექმეთ – უბანი (ფაყი), ს. ფაყის ერთ-ერთი დასახლ. პუნქტი, ცხოვრობენ მხოლოდ ჩანქსელიანები. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., მოსამსახ., 1974.*

ლექორალ – ღელე (სიდიანარი), ს. სიდიანარის ჩრდ. ტიბშია. **ლექტერარის** ტერიტორიაა. *ვალია-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ლექრისდეშ – ყანა (ღვებრა) ს. ღვებრას დასახლების სამხ.-დასავლ. ვაკე ადგილია, საყდარი არაა ახლოს. *ალექსანდრე მახაროზლის ძე მარგიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექრისდეშიერ (იხ. **ლექრისდეშ**)

ლექსურალე დაბარ – ყანები (ნანარი), ს. ნანარშია, ყოფილი ლენტეხის (ლექსურას) ყანები. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ლექუნდარე – სამოვარი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 34 წ., ლახამულა ს.ს., 1973.*

ლექართლი ღარ – სამოვარი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ., მშრალი ღარია, გგბარის ტყის ქვემოთ. ადრე სახნავი ყოფილა, გიგო ყიფიანის ყოფილა. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექორალ – სამოვრები (ღვებრა) ს. ღვებრას დასავლ., მულხურას მარჯვ. კალთაზე. ვაკეა, იდგა ლექორალ – წისქვილები. მოედინება წყალი მდ. მულხურადან – **ლგლან** (რუ). *არსენა ზურაბის ძე წიფიანი, 75 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექორალ – წისქვილის მიდამოს სათიბები (მურშველი) ს. მურშველის დასახლ. ჩრდ.-დასავლ. გუალდნ ტუბის მარცხ. კალთაზეა წისქვილი და არის სათიბები. *ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ. მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექორალ (3) – სათიბი (იელი, მურყმელი), ენგურის მარცხ. კალთაზეა, აცის უბნისაა. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972. VII.*

ლექორალ – სათიბი, ტყე (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის დასავლ. მიედინება ღელე – ტუბი, არის ლექტერ. *ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 38 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექორატი ზაგარ – სამოვარი (ჭველიერი), ს. ჭველიერის საზაფხ. მთა. ზეგანია. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ლექუჩა შენ – ყანები (ჭველიერი) ზედა ჭველიერში, ესაზღვრება დასავლ. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ლექუაშან – ყანა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

ლექტერ ღეშგმარ – სახნავი (ქვ. კალაში) სოფლის სამხ.-დასავლ. სათიბ დადშიარის ჩრდ. წისქვილის უკანა მდებარე სათიბები. „წისქვილს უკანანი“. *გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეგერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლექტერარ – საცხოვრისი ნაკრას მარჯვ. მხარეზე, ღელე ლექტერარისა და ნაკრის შესართავთან. ცხოვრობს 1 ოჯახი ვიბლიანი მიხეილისა. არის სათიბ-სახნავები. *არსენა სიმონის ძე გვარამიანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლექტერარ – ტყე, სამოვარი მდ. ჯენის მარჯვ. კალთაზე, სათიბ ნოქშელარას ჩრდ. არის წისქვილიც. *გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს. მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლექტერარ – წისქვილი. მდნ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე რიყეში დგას ერთი წისქვილი. ამჟამად ისიც მოუხმარებელია. „წისქვილები“. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ლექტერარ – წისქვილი და მისი მიდამოები (ლამხერი) სოფლის დასავლ. ლექტერაშ ლიცთან, სამოვრებიცაა და სოფლის წისქვილიც. *მახამეთ გურმაჩის ძე დევდარიანი, 49 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლექტერარ – წისქვილსადგომები , მდ. მარდლაზეა წისქვილები, სადაც სალაზ მარდისა და ჭოროჭ მარდისკენა გზა გადის. ჟიბე მარდის შუა. იცის მდინარემ თევზი კალმახი. *ვახტანგ ალექსანდრეს ძე ანსიანი, 26 წ., მოსამსახურე, ს. ჟიბე მარდი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

ლექტერარ (6) – ღელე, უბანი (ნაკ. ს.ს.), ნაწისქვილარი (ქედანი, ჭუბ. ს.ს.), საბალახო (ლამხერი), სამოვარი, ტყე (ზაგარი) ნაკრას მარჯვ. შენაკადი, მოედინება მთა შდაულერიდან, უერთდება ნაკრას ს. ლექტერასთან. *არსენა სიმონის ძე გვარამიანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლექტერარიშ ტუბი – ხევი (ქვ. ლუპა) ს. ჩ. ლგჰას აღმ., მოედინება ს. ფარის ჩამოყოლებით მდ.

ენგურის მარჯვ. შენაკადი. დგას წისქვილები, უწოდებენ ფწომ ჭალასაც (ზედა ნაწილში), საზღვარია ჩვ. და ჟაბე ლეჰასი. *სილევან იმშავის ძე დადუშქელიანი, 54 წ., მეტყვევ, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლეჭრიშ ლესგ – ტყე (ლუხი) მდ. ჭორმელეთის მარცხენა მხარე, სკვრწამ გორგის მარჯვენა ფერდი, წიწვნარი ადგილია. დგას ს. ტობარისა და ლეხუის საერთო წისქვილი. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, 1.XI.70 წ.*

ლეჭრიშ ნაგემ ზენ – სამოვარი (ყაზაყი) ს. ყაზაყის ჩრდ.-აღმ., მდ. ყაზყიმ ტუბის მარცხენა მხარე, რიყა, სამოვარი, დავაკებულივითაა. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.*

ლეჭრიშ ფაფლგდ – სამოვარი (ხევრა), კეტრაშია, **კელღვრას** მარცხ. მხარეზე, გორაკია, მის ქვემოთ წისქვილია. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ლეჭრწარ (2) – ტყე, საბალახო (დაკარი) – იხ. ჟიბე ვედიშ ლეჭრწარ. ლაღრაღშ ტუბისა და ენგურის შესართავთან არის რამდენიმე წისქვილი. იმ არე-მარეს ლეჭრწარს უწოდებენ. განაპირაზე ტყეშია. *ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ლეჭუსირ – უბანი (ლენტეხი), ლენტეხის რ-ნის ერთ-ერთი სოფელი, მდებარეობს მდ. ჩოლშურას მარჯვენა მხარეზე. *კლარა ექვთიმეს ას. ფურელიანი, 34 წ., პედაგოგი, ს. ლექსურა, ლენტეხის რ-ნი, 1974.*

ლეჭუსირა ღელა – ღელე (ლექესირი) დ. ლენტეხის თავში, დასახლება ლექესირთან. *ე.გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

ლეჭუსირი ტუბირა (იხ. **ტუბირა** – ლექესირი)

ლეჭუსირი ჭალა – ყანები (ლექესირი). დაბა ლენტეხსა და მდ. ჩოლშურას შორის მდებარე ყოფილი ყანები. *გ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ლეჭუსურა ლაჯოგ – სამოვარი მთა (ყვედრეში), ლენტეხის სადაბო საბჭოს საზაფხ. სამ. მთა. ფერმებიცაა და კერძოც. *გ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ლეჭუფელი – ყანა (წვირმი), ს. წვირმიშია, ჩოხანშია, ფართობი დიდი აქვს. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეჭუშარაღ – სათიბ-სამოვარი (მლხ. ს.ს.) მთა ლაჭუშალიერის ზემო მხარე, კლდის ძირში, ქვანაყარებია, ხრეშვივითაა. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლეჭუშერ – სახნავ-სათიბი (ზ. სგურიში), ს. ჟაბე სგურიშია, მდ. ჭუბრულას მარჯვ. ოჯახის უფროსის ლემინ გადრანის კუთვნილი სახნავ-სათიბები. ვაკე ადგილია, ქვიშიანი, მშენებლობისათვის იქ იღებენ ქვიშას. არის სახნავიც და სათიბიც. *ნინო ბიმურზას ას. აფრასიმე-გადრანი, 70 წ., პენსიონერი, ს. ჟაბე სგურიშ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970 წ.*

ლეჭუშერა – სამოვარი (ფარ. ს.ს.) ტყე ნენჩას აღმ. მხარე, მოედინება ლეჭუშერაშ ლიც. ბლომდაა ბელყეჩ. კენჭნარი ადგილია და იცის ღვარცოფი. *იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლეჭუშერა – სამოვარი ტყე (ზაგარი) მდ. ჯენის მარცხ. კალთაზე, ტყე კვეთს ნამოლის აღმ., ლეჭუშერი ლი, წისქვილიცაა. ჯენი ანდრი ამელექტა. *ნინა პავლეს ას. მიქიანი, 29 წ., მოსამს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლეჭუშერა (3) – სამოვარი (ღემდერი, ფარი), სამოვარი, ტყე (ზაგარი) მდ. ღემდერგლას მარცხ. კალთაზე, სამოვარ მუწყუჭურის ჩრდ.-აღმ.-ის ფერდობი. მცოცავი ადგილია, ქვიშანარევი. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლეჭუშერილ – ყანა (ქედანი – ჭუბ. ს.ს.), ქედანშია, მდ. მარცხენა მხარეზე, ქვიშიანია, მდინარის ჭალა. ხილნარიცაა. ქუთიშე „ქვიშა“. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ლეჭუშერაშ ლიც – ღელე (ფარ. ს.ს.), მდ. ჯენის მარჯვ. შენაკადი, მოედინება სამოვ. ლეჭუშერაზე. ზაფხულობით ყოველთვის იცის ღვარი. მოცულობით პატარაა. *იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლეჭა ახლშენ – უბანი (ახალშენი) ს. ახალშენის დასავლ. მხარე, ლატაფილის დასავლ. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ლეჭა ლაბერ – სათიბი (მახაში), ს. მახაშშია, ლაბერის ერთი (ქვემო) ნაწილი. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ლექტუ ლალუღრდ – სამოვარი (ბულეში) ს. ბულეში. *ქ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

ლექტუ ლალუღრდა ცხეკარ – ტყე (ბულეში) ს. ბულეში, ფოთლოვანი. *ქ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

ლექტუ ლაშთხორილ – სამოვარი (სასაში). *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ლექტუ ლეგანელ – სამოვრები (ლუჯი) ს. ლუჯის მთა გორვაში, წიფლნარი.

ლექტუ ლეჯი – ბალი, ხილნარი (სასაში) ს. სასაში, ლუჯის სოფლის ტერიტორიაზე.

ლექტუ მამ – უბანი (მამი), ს. მამის სამხ.-დას. ნაწილი. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*

ლექტუ ნაკარ – საცხოვრისი (მელეში), ს. მელეშია, ადრე სახნავები იყო. ვაკე ადგილი.

ლექტუ ნაჟატ – სათიბ-სამოვარი (შვედი) ს. შვედში, იხ. **ლექტუ ნაჟატ**. *ქ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლექტუ პინო – სახნავები (ქვ. ფანაგა) ლექტუ ფანაგაში, პინოს ქვემო ნაწილი. *ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.*

ლექტუ სგიმრლ – მჟავე წყალი (ლუჯი) ს. ლუჯიდან მთა უჭალისკენა გზაზე.

ლექტუ ტყაბ – ყანა (საყდარი) ს. საყდარში, ტყაბის ქვემო ნაწილი. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ლექტუ ქალადაშ – სამოვარი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის აღმ. მთაში, ღელეცაა, ტყეც.

ლექტუ ჭტელღ – უბანი (ჭველფი), ჭველფის ქვედა მხარე. *დ. ნ. ზურაბიანი, 67 წ., 1978.*

ლექტუშარ – უბანი (ჭველიერი), მუკბანიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო ქვედა ჭველიერში. *შ. კ. ლიპარტელიანი, 36 წ., 1974.*

ლექტუშხენ – ყანა (საყდარი) ს. საყდარში. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ლექტუშხენ (2) – ყანა (ბულეში), ს. ბულეშის ქვემოთ. *ქ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

ლექტუშხენი დაბ (იხ. **ლექტუშხენ** – საყდარი)

ლექტუშარ – უბანი (შყალერი), ს. შყალერის დასაწყისი დასახლება, გურგულიანები არიან. *გ. მ. გირგვლიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლექტუ ჭტელიერ – უბანი (ჭველიერი), ს. ჭველიერის ერთ-ერთი უბანი, ცხოვრობენ ლიპარტელიანები და მუკბანიანები. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ლექტუტ – უბანი (ცანა), ს. ცანის სამხ. ნაწილი. *ლამარა კოსტას ას. ქოჩიანი, 24 წ., დიასახლისი, თამარ კოსტას ას. ქოჩიანი, 40 წ. პედაგოგი.*

ლექტუშხენარ – სამოვრები (ფაყი), ს. ლეხვდარეშის

სამხ.-აღმ. ყოფილი ყანები. *გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.*

ლექტუა ლატფ – ყანა (ქვ. ბავარი) ს. ქვედა ბავარში, ლატფის დასაწყისი. *თ. ი. აფაქიძე, 54 წ. მოსამსახ., ჩვიბე ბავარი, 1974.*

ლექტუა მოლ – სახნავი (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკიაში, ნახოვარია. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ლექტუა ნალაზიგტარ – ღელე (ბავარი), ჯუდარშია, მოზრდილი ღელეა, იცის ადიდება ძალიან მაგრად. *ე. ჟ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.*

ლექტუა სილა – ყანა (ლალარვაში), ს. ლალარვაშია, მდ. ლაშხირის მარცხ. სანაპიროს სილიანი ყანები. *გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.*

ლექტუა ტუბა (2) – ტბა, სათიბი (ლექსირი, ყარიში) შტის ქედზეა. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.*

ლექტუა შკობ – სამოვარი (რცხმელური), რცხმელურშია, ლაშხირის მარჯვ. შკობ-ის ქვემო ნაწილი. **შკობ** „დაცემული, დაბლობი“. *ე. ა. ტვილდიანი, 1976.*

ლექტუა ჭალოდ – სამოვარი (კახურა) ლასკადურას აუზში, ლასკადურას მარცხ. მხარეზე. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

ლექტუ გაყტ – სათიბი(ჟაბეში), ს. ჟაბეშია, აღმ. უბანი, დასახლებებს შორის მდებარე სათიბი. *ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ დაბარ – ტყე და სამოვარი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ენგურის ხეობის მარცხ. კალთაზეა ტყიანი სამოვარი, სამოვარ ყველას ქვემოთ. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლექტუ დაბარ (2) – ყანები (ლაშთხვერი) დასახლების სამხ.-დასავლ. ყანები. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972. VII.*

ლექტუ ზაგრი ნაკ – სათიბ-სამოვარი (უშგული) ს. უშგულის აღმ., გადასასავლელ ზაგარის დასავლ. სათიბ-სამოვარ ლექტუ ზაგარშია ვაკე ადგილი, ალპური სამოვარი და სათიბი. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლექტუ ზაგარ – სათიბ-სამოვრები (უშგული) ს. უშგულის აღმ., გადასასავლ. ზაგარის (იხ. რუკა) დასავლ., ალპური ზონა. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში,*

მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ლექტუ ზაგარ (2) – სამოვარი (სოლი) ს. სოლის დასახლების დასავლ., სამანქანო გზის ქვემოთ. *რომანოზ ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972. IX.*

ლექტუ ზურულდ (იხ. **ზურულდ** – წვირმი), ს. წყირმის ჩრდ. ტყეშია სათიბი. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ თოთან – სათიბი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ თუთნაშ – სათიბები (მესტია) აეროპორტის აღმ., ეკუთვნის ნაკანებს, ხერგიანებს, გომთელანებს. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტია, 1972.*

ლექტუ კერცხ – სახნავი (ლესთაგი) ლესთაგში, სამანქანო გზის ზემოთ, დასახლების ბოლოში, კაცხ თე ლი. შდრ. მეგრ. ტოპ. **კერცხი/კერცი**. ფერდობის დასაწყისში თეთრკენჭიან ადგილებს ჰქვია უფრო მეტად. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ლექტუ ლაკიშ – ტყე (ჰადიში) ს. ჰადიშის პირდაპირ, სამხ.-დასავლ. ჰადიშგრას მარცხ. კალთის ტყე, ფოთლოვანი. *გულადი სოფროს ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ ლატფრლ – გზა (მაჯვდიერი) ს. მაჯვდიერის სამხ.-დასავლ. რიყეში ჩასავლელი სამარხილო გზა. ტაფდ მიმავალია ფერდობზე. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. მაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ ლაღვშ – სათიბი, კლდე (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. საჯიხვე კლდეებია. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ ლაჭურიელ – სამოვარი (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, დასახლების სამხ.-აღმ. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ ლახუ – სამოვარი (ვიჩნაში) ს. ვიჩნაშის დასავლ., ენგურის მარცხ. კალთაზე. *ახმათ მელიტონის ძე ხარბიანი, 43 წ., მოსამსახ., კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ ლახუ (2) – სათიბ-სამოვარი (მესტია), სამოვარი (ვიჩნაში) დაბა მესტიის ჩრდ.-დასავ., 335°-345° შორის, მესტია ჭალაშა და ფუშყური ტუბის შორის, ალპური სამოვარია, შიგა და შიგ თიბავენ. *ზამირა დათიკოს ას. მარგიანი, 18 წ., სამ. სკოლადამთავრებული, დ. მესტია, 1972. VIII.*

ლექტუ ლახუ შუკუ – გზა (ლანჩვალი). ს. ლანჩვალიდან მთაში მიმავალი სამარხილო გზა. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1973.*

ლექტუ ლახუშ – სამოვრები (ლახუშდი), მთა ანდრიანშია, დასავლ. მხარე, ალპური ზონა. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

ლექტუ ლენდგტილ – სამოვარი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმოსავლ., ენგურის მარჯვ. სანაპიროზე. ჭაობიანია. *იასონ მურზას ძე კორძაია, 75 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ ლენგრა – ყანა (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. ლასილის (მდინ.) მარჯვ. მხარეზე. შედის ლენგერიელში. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ ლეწფარ – ტყე (ზესხო) ს. ზესხოს დასავლ., ლეწფარალ-ის ქვემო ნაწილი.

ლექტუ ლეწფიანი – სამოვარი, ტყე (ყაბეში) ს. ყაბეშის სამხ.-აღმ., ლექუ ლეწფიანისა და ტყე მოლს შორის მდებარე ტყე, შიგადაშიგ სამოვრებიცაა. წიფელა არ ხარობს, არყნარია, თხილნარევიც. წიფელის ხე იშვიათია. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ ლეჭმალი – სათიბი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე, ქვემო მხარე ლეჭმალის სათიბისა. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ ლეჭფურ – სათიბი (ვიჩნაში) ს. ვიჩნაშის ჩრდ.-დასავლ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ალპურ ზონაში. ჭაფურ „სამყურა ბალახი“. *ახმათ მელიტონის ძე ხარბიანი, 43 წ., მოსამსახურე, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ ლეტრაგ – სათიბი (ზეგანი). ს. ზეგანის სამხ., ლასილის მარჯვ. კალთის სათიბი. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ.,*

მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლექტუ ლრე – სათიბები (ზესხო) ს. ზესხოს აღმ. ტურბანაკია.

ლექტუ ლრალ – სათიბები (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის დასავლ. მდ. მულხურას მარცხ. მხარეზე. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ ლრალ (2) – სათიბები (მაჯვდიერი, ჩვაბიანი) ს. მაჯვდიერის სამხ.-დასავლ., ვაკე ადგილებია. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. მაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ ლგნა ნაკ – სამოვარი (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ.-აღმ., დავაკებაა, გასაჩერებელი (შეიძლება გასარეკი) საქონლისა. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ ლზგალ – უბანი (ლახირი), ს. ლახირის დასავლ. უბანი. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ ლლდლიარ – სამოვრები (მაჯვდიერი), ს. მაჯვდიერის დასახლების სამხ. მდებარე ფერდობები. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ ლლტერ – სათიბი (ლემუკვი), მთა ტეზ-დიაშშია, ლალვერის სათიბის ერთი ნაწილი. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ლექტუ ლპილ – უბანი (ლაპილი) ს. ლაპილის დასავლ. მხარეზე, გვარები თამლიანები და კვანჭიანები (2 ოჯახი). *ზ. ს. პაკელიანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ლექტუ ლეზი – სამოვარი (მესტია), კახერშია, ლექუ ლეზის დასავლ., ტურბაზის აღმ. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1973.*

ლექტუ ლებგრჯალ – სათიბი (ბოგრეში). ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სათიბი შერეული ტყით. ლექუ ლაბგრჯალის დასავლ. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ მეზგრ – კლდე (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ., მეზგრის კლდის დასავლ. სანადიროა. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ მეცენარ – სამოვარი (ზმ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერის მთაში. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ლექტუ მეცხი ნეცარ – წყარო (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ., დასახლების ზემო მხარეში. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ ნაკრიელ – ყანები (ზეგანი). ს. ზეგანის ლექტუ უბანის ვაკე ყანები. *დისონ გიორგიძე ძე გულბანი, 40 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ ნაკრიელ (2) – სათიბი (მურყმელი) ს. მურყმელის დასავლ. ≈ 1 კმ-ზე. ვაკე ადგილია. „ქვემო ვაკიანი“. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლექტუ ნაკარ – სამოვრები (არცხელი), ს. არცხელის სამხ.-დასავლ., მულხურას მარცხ. კალთის ყოფილი სათიბი, ვაკეა. *ნოდარ მულახის ძე მარგანი, 33 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ ნალყტამ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის ჩრდ.-დასავლ. გზის მარჯვ. მხარეზე, ჰადიშგრას მარჯვ. კალთის ფერდობი. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ს. ჰადიში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ ნენჰარ – სამოვარი (მესტია) აეროპორტის ზემოთ. ბუჩქნარიცაა და საბალახოც. ვაკეა. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ლექტუ პუშარ – სათიბ-სახნავ-სამოვარი (ლაპილი), ს. ლაპილშია, ერთი ნაწილი (დასავლ.) პუშარისა. *ზ. ს. პაკელიანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ლექტუ ჟიბშეშიერ – ყანები (ზეგანი) ს. ზეგანის ლექტუ უბანის დასახლების ენგურისკენა მხარეზე, ეკლესიის ქვემოთ. *დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ სარაგ – წყარო (ჟოლაში), ს. ჟოლაშის დასახლების დასავლ. სასმელი წყალი. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჟოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ სგობლ ნაკარ – სათიბები (იენაში) ნასახლარ სგობულდის ტერიტორიაზე, აღმ. მხარეზე. *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.*

ლექტუ სგობლ ტიბრა – წყალი (იენაში), მოედინება სგობულდში, ლექტუ სგობულ-ში. *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.*

ლექტუ სგობულ – სათიბები (იენაში), ნასხალარ სგობულშია, ლექტუ სგობულში არის ნასახლარები. ამჟამად გადმოსახლებულნი არიან იენაშის სოფელში. *მაქსიმე ჯანყვათის ძე კვანჭიანი, 62 წ., პენს., ს. იენაში, ლატალის ს.ს., 1973.*

ლექტუ სტილში – სამოვარი (მესტია), ლექტუ ლახუ-შია. *ზამირა დათიკოს ას. მარგიანი, 18 წ., კოლმ., მესტია, 1972. VIII.*

ლექტუ სუიფ – სასაფლაო (სოლი), ს. სოლშია, სოფლის სასაფლაო. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ლექტუ სუიფ (2) – სოფლის მოედანი (კაერი), ს. კაერის დასახლების სამხ.-დასავლ. დგას არყის ხეები, 2 დიდი არყის ხე. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ლექტუ ტეშ – სამოვარი (ჭველიერი). *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ლექტუ ტუბრა – დელე (ჟამუში), ს. ჟამუშის სამხ. მუღხურას მარცხ. კალთაზე მოედინება წყალი, ნესგა ცხიკის დასავლ. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ უჯერ – სათიბები (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალაშ მარცხ. კალთაზე. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს.*

ლექტუ ქორბულდ – სამოვარი (მაცხვარიში) მთა აურაშის სამხ., სამოვარ ქორბულდის ქვემო მხარე, ლექუ-ს ქვემოთ. *გ. გ. გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ლექტუ ღუბიშ – სათიბ-ყანები (ზეგანი), ს. ზეგანის ლექტუ უბანის სამხ.-დასავლ. ჩადაბლებული, ვაკე ადგილია. *გურტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ ყრშრა – შენაკადი (იფარი), მდ. ენგურის მარცხ. შენაკადი, იფარსა და კალას შორის (იხ. 1: 100 000). *ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ფიარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ შუკუ – გზა (ლაღამი), სამარხილო გზაა ლაღამში, დასავლ.-ით. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. VIII.*

ლექტუ ცხეკარ – ტყე (მურშელი), ს. მურშელის ჩრდ.-დასავლ. ფიჭვნარი (გგვიბ) ტყე. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ წულარ – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის

აღმ. ენგურის მარჯვ. კალთა, მოედინება წყლები, კარგი სათიბია. *ლექუ წულარ ქვემოთ. სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტუ წანერ – სათიბ-სამოვარი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის ჩრდ.-აღმ., მდ. წანრელას მარჯვ. კალთაზე. *ჭიჭიკო ივანე სძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ ჭყალერ – სათიბები (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის აღმ., სათიბ ჭყალერის დასავლ. ლექუ დაბარ-ის ზემოთ. *ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ ჭოლშ – უბანი (ჭოლამი), ს. ჭოლამის დასახლების დასავლ. უბანი. *სოფრომა საბას ძე გუჯგვიანი, 62 წ., პენს., ს. ჭოლამი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ ჯიპარ – ტყე (ლაღამი) ს. ლაღამის დასავლ., მუხნარი ტყით. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ლექტუ ჯიპარ (2) – ტყე (ლახუმდი) ს. ლახუმდის ჩრდ.-აღმ., მუხანარევი, უფრო წიფლნარია, – ზოგან შერეულიც. *ტანია გიორგის ას. ფირცხელანი, 23 წ., სტუდენტი, მესტია, 1972. IX.*

ლექტუ ჯოდალ – სამოვარი (მაცხვარიში) ლაჰლა ჭალაშ ხეობის მარცხ. კალთაზე, სამოვარ ჯოდალ-ის ქვემო მხარე. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ს. მაცხვარიში, 1973.*

ლექტუ ჭითილშ – სათიბი (ლახუმდი), ს. ლახუმდშია, ენგურის მარცხ. მხარეზე, კარგი, მაღალი ბალახი იცის, დელე ფუშყურის მარცხ. მხარეზე. *გიორგი ანდრიაშ ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

ლექტუ იელჭუენი – მყინვარი (ჟაბეში) მდ. ტუბიბერელას სათავის ჩრდ.-აღმ., ყუთითლრდ უოლის მარჯვ. ენის ჩრდ.-აღმ. გაგრძელება (იხ. 1: 100 000). ამ გზითაა ასასვლელი ტუბიბერის გადასასვლელამდე. მოსახვევები აქვს ირიბი. ლაჭუენი „მოსახვევი“. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ კელედ – გზის ადგილი (ჟამუში) ს. ჟამუშის აღმ., დელე კერაშის მარჯვ. კალთაზე. გადის სამანქანო გზა. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ კერალდ – სათიბი (ლაღამი) დ. ს.

გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.

ლექტუ კიშნიერი – სათიბი (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის დასახლ. ქვემოთ, მდ. მულხურას მარცხ. სანაპიროსკენ (სგა ხაზ ჭალაშ). *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ კან-ლაყურა – სამოვარი (ლანჩვალის) მესტია ჭალაშ მარცხ. კალთაზე, აეროპორტის ჩრდ. პირიბე ქელეჩხის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.

ლექტუ კანგარ – სამოვარი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის დასავლ. ვაკე ადგილია. (ზგზ – ჭაობის ბალახი), ჭაობი დგება. ლექტუ კანგარ ქვემოთ. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუ ჭუდიშ – სათიბი (კვანჭიანარი) ს. კვანჭიანარის სამხ., ენგურის მარცხ. სათიბ ჭუდიშის ერთ-ერთი ნაწილი. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლექტუ ჭუდიშ – სათიბი (ლაჭილი), ს. ლაჭილშია, ჭუდიშის ტერიტორიაზე, დასახლების ქვემოთ – ჩრდ.-დასავლ. *ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ლექტუ ჭ ნენზარ – ტყე (ხესხო) ს. ხესხოს სამხ.-დასავლ., წიწვნარია.

ლექტუ ჭ რობ ღარ (იხ. რობ ღარ – ზეგანი)

ლექტუ ე გიმლერ – სათიბები (მაჯვდიერი) ს. მაჯვდიერის დასახლების სამხ.-აღმ. ვაკე ადგილია. გზის მარჯვ. მხარეზე. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. მაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუნილ – ყანა (სოლი), ს. სოლშია, სამანქანო გზის ქვემოთ, დასახლ. დასავლ. *რომანოზ ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972. IX.*

ლექტუშხან – ყანა (იელი) ს. იელში, მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ჩუბე უბანის დასავლ. *რ. ვ. ხეიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. VII.*

ლექტუშხენ – ყანა (აგრაი) ს. აგრის დასავლ. მდებარე ყანები, ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ს. ჯეს ჩრდ. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., მოსამს., ს. ჯე, მესტიის რ-ნი, 197 წ. ივლისი.*

ლექტუშხენ – ყანები (კაერი) ს. კაერის დასახლების დასავლ. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ს. ლენჯერი, 1973.*

ლექტუშხენ (4) – ყანა (ლაღამი) ს. ლაღამის დასავლ., ფერდობი ადგილია. *გ. ი. ვალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ლექტუშხნიერ – ყანები (მაჯვდიერი) ს. მაჯვდიერის სამხ.-დასავლ. ყანები, სახლების სამხ.-დასავლ. მხარე. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. მაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუშხნიერ – სათიბები (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის დასახლების ბოლოში, მდ. მულხურას მარცხ. კალთაზე, ადრე ყანები იყო. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუშხნიერ (2) – ყანები (ჭოლაში) ს. ჭოლაშის დასავლ. მდებარე ყანები, დასახლების ქვემოთ, დასავლეთისკენ. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლექტუშხან – სახნავი ს. ქაშვეთის სამხ.-დასავლ. ნაწილი. *მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლ-მეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ-ნი, 1972. X.*

ლექტუშხან (4) – ყანა (წვირმი, იელი, ქაშვეთი, ზარდლაში) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ. მხარე, ლამულდის უბნის სამხ. ნაწილი. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლექტური ლგლჰან – რუ (ქაბეში) ს. ქაბეშის აღმ., მდ. წანერგლას მარცხ. მხარეზე, ლატყნი შუკუ-თან. წყალია გამოყვანილი მდ. წანერგლადან წისქვილისთვის. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 სექტემბერი.*

ლექტრთა – სამოვარი (ლემსია), ქანო ლახტშია, ფერდობია, ალპ. სამოვარი, შემოკვეთილი არაა. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლექტრთალე დაბ – ყანა (ქახუნდერი) ს. ქახუნდერ-ში. შემოკვეთილივითაა, შემოზღუდუ-ლივითაა.

ლექტრთალ – ტყე და სამოვარი (ლახთაგი), ლახთაგის ჩრდ. შერეული ფოთლოვანი ტყე, შემოკვეთილივითაა. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1972.*

ლექტრთალი ნაკ – სამოვარი (ლახთაგი) ლახთაგის ჩრდ., ლექტრთალის ტყეშია. ვაკე ადგილი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1972.*

ლეღზოვა (იხ. **ბაგშა ლეღზოვა**)

ლეღმერიშ ნაკ – ვაკობი (ზ. კალაში) ზედა კალაშის ჩრდ.-აღმ. ტყე ლეღმერაშია.

ლეღრგ – სათიბი (ლაღამი). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972 წ. VIII.

ლეღრგა ტუბ – ხევი (მესტია – ი. მელიქიშვილი)

ლეღრლქ – სამოვარი (მესტია – ი. მელიქიშვილი)

ლეღული – სათიბი (ნაცული) ს. ნაცულში, ლეჟა ლწრელში.

ლეღულიქ (იხ. **ლეღრლქ**)

ლეღუმერ – ტყე (ზ. კალაში) სოფლ. ჩრდ.-აღმ., ტყე გუჯრანს ზემოთ. შერეული ტყეა, შიგ ვაკეა „სოჭნარი // სოჭნარის ვაკე“. გიორგი კოსდას ძე ბურღულიანი, 60 წ., კოლმეურნე, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ლეღუმირ – ტყე (ცანა) ცანის სამხ.-დასავლ., ნაძვნარი, შერეულია უფრო (ამჟამად!).

ლეღუნი – უბანი (ყახუნდერი), ს. ყახუნდერის ერთ-ერთი დასახლებული ადგილი. ცხოვრობენ ონიანები, კოჭიანები (2 ოჯახი), ნიჟარაძე (1 ოჯახი).

ლეღუწრე ლაშუნი – კლდე, სამოვრები (ბაბილი), გაა დაბანარის აღმ. ნანადირევის შესანახი. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.

ლეყელანდაშ – სამოვარი (ტვიბი) ს. ტვიბში. ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1978.

ლეყურშა – სამოვარი, ტყე (ხარაში) ს. ხარაშია, ფოთლოვანი ტყეა, კარგი ტყე, დიდი ფართობით. სამასალე ტყე იქიდან მოაქვთ. ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.

ლეყურშა (2) – სამოვრები (კახურა) ლასკადურას აუზში, მდ. ლასკადურის მარჯვ. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.

ლეყურშა ქაშან – ბილიკი (ფაყი), ს. ხარაშია, სამოვარ ლეყურშასკენა ბილიკი. ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.

ლეყელი – სათიბი (ნაცული) ს. ნაცულის აღმ.

ლეყენსაჭარ – ყანები (მამი) დასახლება უკვლეშში. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ლეყენსაჭი ცხეკ – ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალაშ მარცხ. კალთაზე, წიწვნარია უფრო.

ლეშამბილწ – სამოვარი (ბაბილი), მთა გადაბანარის ქედს დაბლა. ტყის საზღვარზეა, საჯოგუა. შამბ „უხეში, მოზრდილი ბალახი“. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.

ლეშამბწარ – ტყე (ხოფური, მ. ჩიქ.). ს. ხოფური, ლენტეხის რ-ნი.

ლეშგრუტწ – უბანი (იენაში). ს. იენაშის ერთ-

ერთი დასახლებული უბანი, მდ. ლეგურკაშლას მარჯვ. და მარცხ. მხარეზე. გელაშა თემი – ჩარკვიანების საგვარეულო. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ლეშტბერილწ გორაგ – სამოვარი (იდლიანი) ს. ლაჭუმში ჭალაშ ჩრდ. გორაკია, დასაწყისი შიშველი, მერე – მეჩხერი ტყით – მუხნარია, სხვა კალთები წიწვნარია. ვარლამ გრიშას ძე კვანჭიანი, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., 1970 წ. ნოემბ.

ლეშტწ – სათიბი (სიდიანარი). ს. სიდიანარის ჩრდ., ტიბში, შემოკავებული სათიბია. ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.

ლეშდმწარილწ – სათიბი (ნაკი), ნაკრას მარცხ. კალთაზე, სათიბ გეგედანის სამხ.-აღმ. ფერდობია, ჩამოკიდებული (ლეშდმწარილწ შალ). ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.

ლეშდხინდიშ ნაკ – საბალახო, თხილნარი (ქვ. ვედი). სგიმიშ ღარშია, მოსახლეობის ჩრდ.-აღმ. უფრო თხილნარია. ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.

ლეშთხინდწ – თხილნარი (ლაღარვაში) ს. ლაღარვაშია, თხილი საკმაოდაა. ლნტხ. რ-ნი, რცხმელურის ს.ს., გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.

ლეშთხონდ – ტყე (ცანა), ცხენისწყლის მარცხ. თხილნარია.

ლეშთხუა – სათიბი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, შგედში, სათიბ ჰამწ ამბარს ზემოთ. ლეშდხინდ ხარ. შდუხუწარს მაშყადლისგა დემეგ ხაგამხ (შეიძლება ანწწ შდუხუწარ?). კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.

ლეშიშგილა – საბალახო (მესტია) მდ. კასლედგრას მარჯვ., კალთაზე, ჟიბე წირმინდისკენა გზაზე 2-3 კმ. სიგრძის. შიშვილი. კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბ.

ლეშიშგილა – ტყე, გზა (მესტია). მდ. ჟედრგლას მარცხ. კალთის წიფლნარ-წიწვნარი ტყე, გადის გზა, ჩანს შიშვილი. ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.

ლეშიშგილა (3) – სამოვარი (ზ. ვედი, წირმინდი), ტყე, გზა (ქვ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX

ლემიშგილა ღარ – სამოვარი (ყარი) მდ. ჭუბრულას მარჯვენა, ს. ტიტას მოპირდაპირედ 200 მ. აკლია, მშრალი ღარია, მოემართება მთა ხარამიდან, შიშველი ღარია, ქვემო ნაწილი ფართო, ხარობს შიშვილი. ქვიანია, გორვებიანი. არყნარც. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, საშ. სკოლადამთავრებული, 18 წლის, ს. ყარ ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970.*

ლემიშგილშ ბოგ – ნახიდარი (ქვ. ვედი). ხიდი მდ. ჭედრგლაზე, საკმაოდ მაღალი იყო, საკეთებლად ძნელი და საფრთხე. ამჟამად სამანქანო ხიდია გადებული. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.*

ლემიშგილშ ნაკ – სამოვარი (ყარი) მდ. თეთნაშვრას მარჯვენა მხარეზე, ვაკე ადგილია, ირგვლივ ტყეა, მრავლადაა შიშვილი. ადის მანქანის გზა. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII-70 წ.*

ლემიშგილშ ნანყბულ – გორაკი (ზ. ვედი). *არ-ჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX*

ლემიშგილშ ჭყიბ – გზა (ქვ. ვედი) მდ. ჭედრგლას მარცხენა მხარეზე, ჭაობიანი ადგილია, ჩანს მის მიდამოებში შიშვილ. ჭონწოჭ ადგილას, წიფლნარია. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.*

ლემკარ – ტყე ს. წიფლაკაკიაში. ხარობს შგერი. შგერი შგერი. შდრ. ლემგერტანა. ს. წიფლაკაკია, ლენტეხის რ-ნი. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ლემკარ (2) – საბალახო (მაზაში), ტყე (წიფლაკაკია), ს. მაზაშშია. შგერნალია. შგერი „შგერი“. ს. მაზაში, ლენტეხის რ-ნი. *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., 1976.*

ლემკელედი ღელა – ღელე (ბაბილი) ს. ჭიბე ბაბილშია, მდ. ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე. *ჩ. ა-ასული ლიპარტელიანი, 25 წ., 1974.*

ლემკარ – ტყე (ყვედრეში, მ. ჩიქ.). ს. ყვედრეში, ლენტეხის რ-ნი. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ. 1939 წ.*

ლემნიერ – სამოვარი (იელი). ენგურის მარცხ. კალთაზეა. იელის საზაფხ. სამ. მთა. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს.,*

1972, VII

ლემუკუტ – სოფელი (ლატ. ს.ს.). ლატალის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი, ლატალის ცენტრიდან ჩრდ.-დასავლ. ცხოვრობენ ივეჩიანის გვარი, 9 ოჯახით. ლემუკუტ – ლაშუკუტ ლემარ ლენჯერიდან ბეჩოსაკენ. *შალვა გიორგის ძე ივეჩიანი, 30 წ., კოლმეურნე, ს. ლემუკვი, 1973.*

ლემწარე – ტყე (ლალხორალი). ს. ხაიში, ლალხორალ. *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბ.*

ლემტდინა – სათიბი (წვირმი) ვაკე ადგილია ზედ ენგურის მარჯვენა სანაპიროზე. ამ სათიბზე გადის გზა იფარიდან იელიში. შედის ს. წვირმის ტერიტორიაში. *ასლან კორძია, სტუდენტი, 1965 წლის 20 აგვისტო.*

ლემტნილ – მთა (უსგვირი) უსგვირიდან ლენტეხისკენა გზაზე, ქედია ალპური. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერის ს.ს., 1973.*

ლემტნირ – სათიბები (ცხუმალდი). ს. ცხუმალდის სათიბებია, ლეჯას მთის დასავლ. უსგვირისკენა გადასასვლელისკენ. იყოფა ხომა და ხორტა-დ. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ლემტნირი ღელა – ღელე (ცხუმალდი). ხელედის ს.ს., ს. ცხუმალდი. ლეჯას ღელეს უერთდება. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ლემარალი – სამოვარი (მსტ. – ირ. მელიქ.). მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.*

ლემარან – სამოვარი (მსტ. – ირ. მელიქ.). მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.*

ლემლიფ – ტყე (ლემუკვი). ბალის ქედზეა, ლემუკვის სოფლის ტყე. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ლემწაწილ – წყარო (ჰემვილი). ჰემვილშია, მოედინება წყაროები. ჩირხუ არის (თეთრი ქვა). *ც : ჩ (?!) = ა/ ეხ. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*

ლემწდულდ – ტყე, სათიბი (ნესგუნი) ფუმყვერის მარცხ. მხარეზე. ტყიანია ფოთლოვანი, იცის დათვები. (ლემწდულდ < *ლედემდულდ „სადათვე“). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლემწერ – ტყე, სამოვარი (ფხოტრერი) ს. ფხოტრერის დასავლ., ტყე კარწ-ის ჩრდ.-დასავლ., მუხნარი ტყე. ლემწერ < ლეჯმერ „მუხნარი“ (< ლეჯჰერ), (შდრ. ჯიჰრა „მუხა“).

ვენატე ამიზის ძე ქანცლიანი, 55 წ., კოლ.,
ეგრის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X

ლეჩშარ (იხ. **ლეჯშარ**).

ლეჩელდ – სამოვარი (ლელბაგი) ს. ლელბაგის
დასახლების ქვემოთ. ჩუიჩულა ჩანს. ჟ. დ.
აბდეღანი, 37 წ., ლატალი, 1973.

ლეჩელ – სახნავ-სათიბები (ხელედი), ხელედი, ლაშხორის მარჯვენა მხარეზე, ჩანს „ჩიჩულა“. ლენტეხის რ-ნი, ს. ხელედი. ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.

ლეჩენდარ – სათიბები (ლელბაგი) ს. ლელბაგის დასახლ. ქვემოთ. ჩეჩენდარ ხარხ. ჟ. დ. აბდეღანი, 37 წ., ლატალი, 1973.

ლეჩირ – ყანა (ზ. ლევშერი). ზედა ლეჟშერ-შია. თხილნარია. ჩხირ „ჩხირი“. ლენტეხის რ-ნი. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ლეჩირ – ყანები, ს. ლევშერშია. ბუჩქნარი იყო. ლევშერი. ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.

ლეჩებტელ – ყანები (ლესემა). ყანებია, კენჭნარია. ა. ს. გაზდელიანი, 36 წ., 1974.

ლეჩხან – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალას მარცხენა მხარეზე, ლაშთხვერისა. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.

ლეჩხმარე ლაჯოგ – სამოვარი მთა (ყვედრეში). რცხმელურის ს.ს., ამჟამად. ადრე ლეჩხმელეებისა იყო. ალპ. ზონაში. ჯ. კ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.

ლეჩპარ – ტყე (ნავყვამი). დასახლება ლაჟყტამის დასახლების ზემოთა ტყე, ჩანს მუხა. ა. ბ. გირგვლიანი, 80 წ., ლატალი, 1973.

ლეჩერა (იხ. **ლეჯერა**) – ტყე (ლახამულა) ჩვ. ლახმელ-ის ჩრდ.-დასავლ. მოღწრის სანერგეს ჩრდ. წიწვიანი ტყე უფროა, არის წიფლნარ-მუხნარიც. გელა ფუთუს ძე წკადულა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.

ლეჩპარ – ტყე (კაერი). ს. კაერის ჩრდ.-დასავლ. მუხნარი. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

ლეჩპარი ჟიბე ნაპარ – ტყე (კაერი). ს. კაერის ჩრდ.-დასავლ. ვაკე – ტყე – მუხის. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

ლეჩპერ – სამოვარი მთა (ღემდერი) მდ. ღემდრგლას მარჯვ. კალთის ჩრდ. მხარე, ვაკე ადგილი, სამოვარ ჰინგრგლის ჩრდ. ალპური ზონა, არის ნაკარვები. არა მუხის ხე. ლეჩპერ (< *ლეჯპერ). მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ღემდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი,

1969 წ. ივტ.

ლეჩპერი [შ] **ქორგოდ** – სამოვარი მთა (ღემდერი), მდ. ღემდრგლას მარჯვ. კალთის ჩრდ. სამოვარი მთა ლეჩპერის ჩრდ. ჩავარდნილი ადგილია, არის ქვის ნაკარვები („ჟი ლუდურყუ ლი ათხეჲ ამჟი“). მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ღემდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ივტ.

ლეჩმარი – სათიბ-სამოვარი (წვირმი). ს. წვირმის აღმ. ნაწილი, ოდნავ დაფერდებული, ტაფობში წვირმისა. შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეცაგ – სათიბი ჟიბე ლევშერში, ეკლნარი. ლენტეხის რ-ნი. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ლეცაგ – სახნავ-სათიბი, მდ. ფიშყორის მარცხენა ლემშახრლდში.

ლეცაგ (3) – სათიბები (იენაში, ზმ. ლევშერი), ნასახლარ სგობულმდია. ეკლნარი სათიბია. მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., იენაში, 1973.

ლეცაგ ღარე – სათიბ-სამოვარი (შკედი) ს. შკედის მთაში. ცაგ ლი ხომინ ლაღალთე. ს. შკედი, ჩიხარემის ს.ს., ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.

ლეცაგა – სათიბი, ჩუკულშია, მთის სათიბი, ცაგ ჩანს. ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი, ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976.

ლეცაგა – სამოვარი. ს. ლემშაგორის საზაფხულო სამოვარი მთაში, ხერიისაცაა.

ლეცაგა (5) – სათიბი (მახაში, ჩუკული, ლეკოსან-ნდი), სამოვარი (ლემშაგორი, ჩიხარეში), ყანა (ახალშენი – იხ. ლეცაგიერუ). ს. მახაშის მთაში, ცაგ-ი ჩანს. ლნტხ., ჩიხარემის ს.ს., რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ლეცაგა (იხ. **ლეცაგიერუ**).

ლეცაგა (იხ. **ლეცაგიერუ**) – სახნავი, ს. ჩიხარეში, ახალშენში ეკლნარევი ბალახებით. ჩიხარემის ს.ს., ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.

ლეცაგა // **ჩუბე რიყ** – სათიბები ს. ლეკოსანდში, ფიშყორის მარჯვ. მინდორი, ცაგ ჩუ ითხი.

ლეცაგიერუ – ყანა (ახალშენი) ს. ახალშენის აღმ. იყოფა ორად ჟიბე ლეცაგა და ჩუბე ლეცაგა, ცაგ ჩანს – ჩაჟი ცაგ. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.

ლეცაგა ტუბაი – სამოვარი (ჟახუნდერი) ს. ჟახუნდერის მთაში, დგას პატარა ტბა. ლეცაგაშია.

ლეცაგარე ნაკ – ტყე (ქვ. მარლი) მდ. გუშაღარარის მარცხნივ, ირგვლივ შერეული ტყეა, ვაკე

ადგილზე თელნარია (ლევანრა) ჟიბე მარდის პირდაპირ სამხ.-აღმ. მხარეზე. *ბესარიონ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 60 წ., მოსამსახურე, ს. ჩუბე მარდი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19.9.1970.*

ლევაჟი – სამოვრები (დურაში) იყოფა ჩუბე და ჟიბე-დ. ცაირა ბლომდაა. ცაა თელა. *ლენტეხის რ-ნი, ს. დურაში. კ. ბენდელიანი, 1978.*

ლევგარა – სათიბი (ჭოლაში) ს. ჭოლაშის დასახლ. სათიბია კარგი, ცაგ არაა. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლევგიერი – სამოვარი (იენაში) ს. იენაშის სამხ.-აღმ. სამანქ. გზის ქვემოთ. *ლევგა ლი. ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ლევგაშ შუკუ – გზა (ღვებრა). ს. ღვებრადან კახერზაგარისკენა – მესტიისკენა სამარხილო გზა. *რაჟდენ გოგის ძე მარგიანი, 101 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლევგლ – ტყე (მსტ. – ირ. მელიქ.). მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.*

ლევგრა – საბალახო (ნესგუნე) ფუშევრის მარჯვენა მხარეზე, ეკლნარია. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედიანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლევგუბრ – ტყე (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერშია, ჩანს ცაა „თელა“. ს. ჭველიერი, ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

ლევინყერეშ ნაკ – ყანა, სამოვარი (ნანგვლი). ს. ნანგულშია, ჩრდ.-დასავლ. ვაკე ადგილია, სახნავ-სამოვარიც, მის ჩრდ. ტყე – წიწვნარი, წიფლნარიც, ბლომდაა ცინყა („მოცვი“). *ვარდენ ქერექის ძე კვანჭიანი, 61 წ., პენს., ს. ნანგული, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 7.11.70 წ.*

ლევუნდირ – სათიბი (ლემუკვი) ს. ლემუკვის ჩრდ. დამრეცი, ხილნარია. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ლევხეკ ღარლი – ტყე, კლდე (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ. მდ. ლასილის მარჯვ. კალთის მშრალი შერეულტყვიანი ღელე, მის ძირშია ღარლიშ (სამოვ.). *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლევხეკურიზ ბოგ – ხიდი (ბაბილი) ბაბილში, მდ. ჩოლშურაზე სამარხილო ხიდი. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.

ლევხეკრა – სოფლის ცენტრი (ლალხორი). ს.

ლალხორის ცენტრი, სკოლის, საავდმყოფოს კოლმ. და საბჭოს ნაგებობების ადგილი. მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე. იყო ცაცხვი საფიცარი, ხალხის თავსაყრელი. ამჟამად არაა. *ნინა გიორგის ასული გამყრელიძე, 49 წ., მოსამს., ს. ლალხორი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლევხუალდ – სამოვარი (ტვიბერი) სამოვარ ჟიბე ლაშქრას სამხ., ცუდი სამოვარია. ჟი ლუცხულე ლი „ამოტრუსულია“. *ლიცხულე „ამოწვა“, „ამოტრუსვა“. ლოლა მკკას ასული ქალდანი, 24 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ლევხუანირი ღელა – ღელე (ფაყი) ს. ფაყის დასავლ., ხელედულას მარცხ. შენაკადი, მოედინება მთა ისკალდ-იდან. ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., ხელედის ს.ს., 1974.

ლევხუმარ – საბალახო (ჭველიერი), ქვედა ჭველიერშია, რცხილა აქა-იქაა ამჟამად. ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ., 1974.

ლევხუმარა – ყანა (წანაში). ს. წანაშია, რცხილა არაა. ს. წანაში, ხელედის ს.ს., ნ. გ. ლიპარეტლიანი, 27 წ., 1974.

ლევგლმაგა – კლდე (ლახუმდი). მთა ანდრიანშია, გადმოკიდებული კლდეა ცალმაგივით, ჟიბე იზგრამის ქვემო მხარე. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972, IX*

ლევგნდან – სამოვრები (შყალერი) ს. შყალერის დასავლ. ფერდობები, გზის ქვემოთ. გ. ძ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.

ლევგნდლი ღარ (იხ. **ლევგნდლიშ**).

ლევგნდლიშ – სათიბ-სამოვარი (ხალდე) ს. ჯალდეს დასავლ. მდებარე ფერდობი. *ახმედ შამშეს ძე ჩეგიანი, 49 წ., კოლმ., ს. ჯალდე, მესტიის რ-ნი, კალის ს.ს., 1971 წ. ივლისი.*

ლევგნდალ – კლდე, სათიბები (ხალდე) ს. ხალდეში ჩრდ.-აღმ. ხრიოკი და საკმაოდ შვეული კლდე. ციდაუ (?). *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლევგა – ტყე, სათიბი (ქვ. ჭველიერი) ს. ქვედა ჭველიერში. ცაა („თელა“) ჩანს. ცქ ა ე „თელა“ (შდრ. ცაა-რა). ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ., 1974.

ლევგა ნაკ – სათიბი (ბავარი), სამოვარი (ჯუდარი), ს. ზედა ბავარში. ფერდობისებური, ცაარა ამჟამად არაა. ხელედის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი, ს. ბავარი. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., (კოლმეურნე), კ. ს. ჩანესელიანი, 44 წ., (კოლმეურნე) 1976.

- ლევამ ნაკ** – სამოვარი, შვედილდაშის სამხ. ტყიანია, ცაძრა ითხი. ნაკისებურია, ფერდობები. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.*
- ლევამ ნაკ ღელა** – ღელე (ბავარი) ს. ბავარში. ლევამ ნაკიდან მოედინება. ხელედის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., 1976.*
- ლევამლი დაბარ** – ყანები, სათიბები (ცხუმალდი), ს. ცხუმალდის სამხ.-აღმ. ლაშხირის მარცხ. მხარეზე. წყლიანია, მდინარის სანაპიროზე. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 26 წ., 1974.*
- ლევამრა** – ტყე. ს. მაზაშშია, ცაძრა ჩანს. ს. მაზაში, ლენტეხ. რ-ნი. *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*
- ლევამრა** – ყანები, ს. ლადარვაშშია, ცაძრა ამჟამად არაა. ლენტეხის რ-ნი, რცხმელურის ს.ს., გ. ბ. ქურასბელიანი, 1976.
- ლევამრა (3)** – საბალახო (ხევრა), ტყე (მაზაში), ყანა (ლადარვაში), კელღერას მარცხ. მხარეზე, ტყენარევი საბალახო. ცაძრა – აქა-იქაა. *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*
- ლევამრა ნაკ** – სამოვარი (ტიტა) ს. ტიტას აღმოსავლეთით ≈ 3 კმ. სიშორეზე. გზა სატრაქტოროა, აღმართზე. ვაკე ადგილია, შიშველია. ბაქანი იყო ადრე ხე-ტყის წარმოების. თელნარი ყოფილა, ამჟამად 10-15 ძირილაა, ირგვლივ შერეული. *ნოდარ თებეჭის ძე ცინდელიანი, მექანიკი, 21 წ., ს. ტიტა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX-1970 წ.*
- ლევამრა ღარ** – სამოვარი, წყალი (ყარი) მდ. ჭუბრულას მარჯვენა მხარეზე, ნაკანტოროლის (Лесхоз – ის იხ. რუქა) პირდაპირ. ღარი მოემართება მთა ხარამიდან პაპალარამდე, მოედინება პატარა წყალი, არყის გამოსახდელიცაა, ურევია თელა (ცაძრა), არის შერეული ტყე ღარის გვერდებზე. შეთხელე-ბულია შუა ნაწილი, ტყე ცოტაა. ღარი შვეულია. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, საშ. სკოლადამთავრებული, 18 წ., ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970 წ.*
- ლევამრა ღარ (იხ. ცაძრაშ ღარ).**
- ლევამრე** – ტყე (უსგვირი). შერეული ტყე ჭალას მარცხ. მხარეზე. ცაძრას ხე ჩანს. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., მესტიის რ-ნი, ეცერის ს.ს., 1973.*
- ლევამრე ღარ** – ღელე (ვედი) ჭედრგლას მარცხ. მხარეზე, ლეშიშვილშ ბოგს ჩრდ.-აღმ. ნაშგემ ღარ ლი. ბევრია თელა (ცაძრა), სხვაც. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.*
- ლევამრაშ ბოგ** – ხიდი (ხევრა), ლევამრაშ ჭევი. ხიდი მდ. კელღერაზე. *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*
- ლევლილარ** – სათიბები (ღობი). ლევრი „საჭმელი ბალახია“.
- ლევმარარ** – ყანა (ქართვანი). ყანა დუდაშ ჩორალის ქვემოთ, ძალიან კარგი ყანააო, რასაც დასთეს – ყველაფერი ხარობსო. *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტ.*
- ლემბატ** – სამოვარ-სათიბი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. ზემოთ ტყეა შერეული წვრილი. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*
- ლემბარ** – საბალახო (მაზაში) ს. მაზაშში. ბუჩქნარ-მეძენარი. ს. მაზაში, ლენტეხის რ-ნი. *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*
- ლენანალი** – ტყე (სოლი) ს. სოლის ჩრდ., სამანქ. გზის ზემოთ, ფოთლოვანი ტყეა, კირნარევი თიხაა. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972, IX*
- ლენელოლ** – სათიბ-სამოვარი (ხელედი), *შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*
- ლენლამშ ნაკ** – ტყე, საბალახო (სკორმეთი) მდ. სკორმეთიმ ტუბის მარცხენა მხარე, დავაკებული ადგილია, ტყეცაა და წილშ ბლომად. *ვენერა რაჟდენის ასული ჭკადუა, 28 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*
- ლენსუნდა** – ტყე (ჭუბერი), მდ. თეთნაშერას მარცხ. მხარეზე, დამრევი ტყიანი ადგილია. ფოქარ // ტუნელარ-ის მიდამოები. არის ბაქანიცა. იყო ტყის გამოზიდვა. მანქანის გზა ადის. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII.70 წ.*
- ლენსუნდაშ ნაკ** – სამოვარი (ჭუბერი) მდ. თეთნაშერას მარცხ. მხარეზე, ვაკე ადგილია, ტყე აკრავს, სამოვარია სოფლის. სგურიშიდან ≈ 2 კმ. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII-70 წ.*
- ლენფარ** – სათიბი ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე, წიფლნარია. რცხმელური, ლნტხ. რ-ნი. *ე. ა. ტვილდიანი, 1976.*
- ლენფარ** – სამოვარ-სათიბები, მდ. ხელედულის მარჯვ. მხარეზე, ლენფარ ხარ ძღვდ. წიფი

- მეგამ. ს. ლექსირი. *ჯ. რ. მეშველიანი 50 წ., 1974.*
- ლეწარ** – ტყე, ლასკადურას ხეობაში, მარცხ. გოლდაშის მთის დასაწყისში. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*
- ლეწარ** – ტყე, ლეჟნ ლახვშია, წიფლნარი პატარა სათიბებით. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*
- ლეწარ** – ტყე, სამოვრები, ს. ლესემაშია, მდ. ჰელედურას მარჯვ. მხარეზე. სახნავებიცაა, წიფლნარია, მოედინება წყარო – ლეწარწა ლიც. *მ. ნ. ბენდელიანი, 49 წ., 1974.*
- ლეწარ** – ყანები (გვიმბრალა) რცხმელურის ს.ს.-ში, სოფ. გუბიმბრალაში, წიფლნარიცაა. *ლნტხ. რ-ნი. გ. ა. მუსელიანი, 1976.*
- ლეწარ (7)** – ყანა (წანაში, გვიმბრალა), ტყე (ჩოლ. ს.ს., ლესემა, კახურა), სათიბ-სამოვარი (ლექსირი, რცხმელური), ს. წანაშშია, წიფლნარია. *ნანუ-ლი გელას ასული ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.*
- ლეწარა** – ტყე (კაერი). ს. კაერის ჩრდ. წიფლის ტყეა. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*
- ლეწარწა ლიც** – წყარო (ლესემა). ტყე ლეწარშია. ს. ლესემა, ხელედის ს.ს., *მ. ბ. ბენდელიანი, 49 წ., 1974.*
- ლეწარწა (2)** – ტყე (ზესხო), სახნავი (გვიმბრალა) ს. ზესხოს დასავლ. წიფლნარი ტყეა, იყოფა ლეჟწ და ლეჟწა-დ.
- ლეწარწა (იხ. ლეწარ – გვიმბრალა).**
- ლეწარწა ნაკვლდ** – სათიბი (კაერი) ს. კაერის ჩრდ. ტყე ლეწარას ბოლოს, ქვემოთ. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერის ს.ს., 1973.*
- ლეწარ** – ტყე (დაკარი). დაკარის ზემოთ წიფლნარი ტყე, არის წიწვიანიც. *სამსონ გაუს ძე ჰკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.*
- ლეწარ** – ტყე (მახაში) ს. მახაშშია, იყოფა ჩუბე და ჟიბე ლეწარ-ად. ჩიხარემის ს.ს., *ლნტხ. რ-ნი. რ. მ. ჭელიძე, 1976.*
- ლეწარ** – ტყე (ქვ. ვედი) ლალქერის დასახლების სამხ.-დასავლ. დამრეცი, წიფლის ტყე. *სამსონ როზანის ძე ჰკადუა, 74 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.*
- ლეწარ** – ტყე (ქვ. ვედი). ჟიბე და ჩუბე ბურღვდერებს შორისაა კარგი წიფლის ტყე. გამყოფია ბურღვდერებისა. *უმარ როზანის ძე ჰკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.*
- ლეწარ** – ტყე (ლობი). ს. ლობში, წიფლის ტყე ჰარბოზს.
- ლეწარ** – ტყე (შკედი) ს. შკედში, წიფლნარი. ს. შკედი, *ლნტხ. რ-ნი. ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*
- ლეწარ** – ტყე (ცანა), ცხენისწყლის მარცხ. წიფლნარია.
- ლეწარ** – ტყე, სათიბი (წირმინდი) ს. წირმინდის სამხ.-აღმ., მდ. ხაიშურას მარჯვენა კალთა. ნახევრად დავაკებლია, არის სათიბები და წიფლნარიც. *აქსენტი ბაკას ძე ჰკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბ.*
- ლეწარ** – ტყე, სამოვარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჰკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X*
- ლეწარ** – ყანა (დიზი) ს. დესში, მდ. ნაჟაჟს მარცხნივ, წიფლნარი არაა. *იესებ სუმას ძე ჰკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10. 70 წ.*
- ლეწარ** – ყანა, ტყე (სკორმეთი) ს. სკორმეთის ჩრდ.-დასავლ. ყანაცაა და ტყეც, ყანის ზემოთ ტყეა – წიფლნარის. *კოწია ჯულაბის ძე ჰკადუა, 107 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*
- ლეწარ** – წიფლიანი (ნანყბული) ს. ნანყბულის სამხ.-დასავლ. ფერდობი ადგილია, ბლომდაა წიფელა. „წიფლნარი“. *კოწია ქერეცის ძე ჰკადუა (წულუკიანი-ო), 69 წ., პენსიონერი, ნანყბული, მესტიის რ-ნი, 17.II.1970.*
- ლეწარ (14)** – სოფელი (ჭუბ. ს.ს.), ტყე (ზ. ვედი, შკედი, მახაში, დიზი, ცანა, ქვ. ვედი, ხაიში, ლობი, სკორმეთი), სათიბ-სამოვარი (წირმინდი), ყანა (სკორმეთი, დიზი), ს. ჭუბერში, მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარეზე, ვაკე ადგილია. ხილნარი, ვენახი, სათიბ-სახნავ-სამოვრებით. ჩრდ. მხრიდან ესაზღვრება ს. დეჟრა, სამხ. ს. ლახამი. ცხოვრობს კომლი. ადრე წიფლნარი ყოფლა, ამჟამად უფრო წაბლნარია. დასავლ. დამრეცი წიფლნარი კედელია. „წიფლნარ“ (სიტყვასიტყვით: სა-წიფლ-ე). *იასონ სოზარის ძე სუმელიანი, 60 წ., ტყისმცველი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.9.1970 წ.*
- ლეწარ (15)** – ტყე (დიზი) ს. დესის ჩრდ.-ით, ბოლო, ნაწიხუსა და დასახლებას შორის, უფრო მეტად წიფლნარია. *იესებ სუმას ძე ჰკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.*
- ლეწარ ნაკ** – ადგილი. მდ. ჟორმელეთის მარჯვენა მხარე, დიდი ვაკე ადგილია,

წიფლნარი, ბლომად იცის დათვები. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტაბარი, მესტიის რ-ნი, I.XI-70 წ.*

ლეწფერ ნაკ (3) – ტყე (ლებერცხილა, ციცხვარი), ვაკობი (ტობარი), მდ. კუპკუტშ-ს მარცხენა მხარე, ვაკე ადგილია, წიფლნარია, აქა-იქ წიწვნარი, ნენზიმ ნაკის გაგრძელებაა. ჰყოფს ლეწფერ ნაკშ ტუბი, მოედინება გუჯუშ თეფ-იდან (მეგრ. სამ. მთა). *რომანოზ მუზას ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., ს. ლებერცხილა, 1970 წ. ნოემბ.*

ლეწფერ ნაკ // **ნატრეზიმ ნაკ** – ტყე ს. ციცხუტრის სამხ.-დასავლ. მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე. წიფლნარი დავაკებაა. ნატრეზ ჭკადუას დასახლება ნდომებია, მაგრამ არ განხორციელდაო. (ნასახლარი არაა). იცის დათვი. *ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., პენს., ს. ლებერცხილა, 1970 წ. ნოემბ.*

ლეწფერ ღარ – ღელე (ქვ. ვედი), სგიმიშ ღარის აღმ., როზიანშ ლაყუნხელის ხაზ ქვემოდან, წიფლნარი ღარი, სამოვარ მგერილსა და სამოვარ რობს შორის. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.*

ლეწფერიშ შუკუ – გზა (ზ. ვედი). საქონლის გზა ქვედა – ჩუბე ბურღდერიდან ზედა – ჟიბე ბურღდერისკენ. შუალედი სამ. მთებისა წიფლნარია. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.*

ლეწფიანი – სამოვარი, ტყე (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ. სათიბ კალოდარის დასავლეთით, ჯიპერის სამხ. მდებარე ტყე. შიგადაშიგ სამოვრებია, წიფელი ამჟამად არაა. თხილნარი ბლომდაა, არყნარიც. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეწფრა მორალ – სახნავი (რცხმელური – მ. ჩიქ.). ს. რცხმელური, ლენტეხის რ-ნი. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*

ლეწფრალ – სახნავი (რცხმელური – მ. ჩიქ.). ს. რცხმელური, ლენტეხის რ-ნი. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939 წ.*

ლეწფარა ლეგობ – ტყე (კაერი) ს. კაერის ჩრდ. ლეწფარას ტყის ბოლოს (ქვედა მხარეში). სოჭნარი. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ლეწფერ (2) – სათიბი (ბოგრეში), ტყე (ჩუკული) ს.

ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთა-ზე. წიფლნარაცაა და შიგადაშიგ სათიბი. *კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეწფერ // **ლეწფერ** – ტყე ჩუკულის მთაში, წიფლნარია. ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი, *ნ. დ. გულბანი, 26 წ., 1976.*

ლეწფრა – სათიბი (ვინჩაში) ს. ვინჩაშის დასავლ. ენგურის მარცხენა კალთაზე. წიფლნარი ტყეცაა. *ახმათ მელიტონის ძე ხარძიანი, 43 წ., მოსამსახ., კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეწლდ – სახნავი (ხელედი), ხელედშია. ლენტეხის რ-ნი, ს. ხელედი. *ილაშხ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ლეწლდ – ტყე (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-აღმ. ჰადიშგრას მარცხ. კალთის ფოთლოვანი და ალაგ-ალაგ წიწვნარი ტყით. *გულადი სოფროს ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეწენწა – სათიბი (ლეზგარა) სამოვარ ლაკუტის ჩრდ.-დასავლ., ხარობს წენწა (მცენარეა). ლეწენწა „სა...“. *გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ლეჭიან – სამოვარი (სიდიანარი), ს. სიდიანარის ჩრდ. ლეგგბის ტერიტორიაზე, ლიც დემეგ ანდრი ეჩრ ტერიტორიაქა. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ლეჭიუგ – ტყე (ლეშუკვი) ბალის ქედზე, ლეშუკვის ტყე. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ლეჭიბიანი – წყარო (იფხი), ბალის ქედზეა, საზღვარი ბეჩო – ლატალისა. შდრ. გვარი ჭეხნ. *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ლეჭვერარ – სათიბი (ფარი – ვ. ნარსავიძე)

ლეჭმოლ – სამოვარი, კლდე ქორგლდის აღმ., ადრე სათიბები იყო. *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ლეჭმოლ (2) – სათიბ-სამოვარი (ნაკი, ცალერი) მდ. ნაკრას მარჯვ., მხარეზე, კლდე შალქუეთის აღმ., სოფლისკენ. სამოვარაცაა და სათიბებიც. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ლეჭმოლე სგიმ (იხ. **ჩხეტლშ სგიმ**).

ლეკმოლზრ – სათიბი (დობი) დობის მთაში.

ლეკმწლი – სათიბები. მთის სათიბები ძებერალში.
ლენტეხის რ-ნი. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ლეკმწლი – სათიბ-სადოვარი, მთა (მამი). მამის
ჩრდ. კარვებიცაა. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ.,
ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი, 1978.

ლეკმწლიარ – ტყე, სადოვარი (ჭველფი). ს.
ჭველფის ჩრდ. ტყეშია. ჩოლურის ს.ს.,
ლენტეხის რ-ნი. დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.

ლეკმწლიერ – სათიბები (ტვიბი) ს. ტვიბში.
ლენტეხის რ-ნი, ჩოლურის ს.ს., გ. გ.
ზურაბიანი, 40 წ., 1978.

ლეკმწლი – სათიბები ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ.
ღელე ლაშყუდიამის გაგრძელებაა. რ. ა.
ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972
წ. IX

ლეკმწლი (2) – სათიბები (სოლი, ზეგანი) ს.
ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ.
კალთაზე, ვაკე ადგილი. გუნტერ ილამაზის ძე
გულბანი, 38 წ., მოსამს. ივარის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეკმელ – სადოვარი (მსტ. – ირ. მელიქ.). მესტიის
რ-ნი. ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.

ლეკმელი – სათიბი (წვირმი, ჰადიში), ს. ჰადიშის
აღმ., ჰადიშგრას მარჯვ. კალთის სათიბები,
დამრეცი რელიეფით. სოფრო გიორგის ძე
აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში,
მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეკმელი – სათიბი ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ.,
სათიბ ღობრემის აღმ., ფერდობია. რობინზონ
იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეკმელიარ – სათიბ-სადოვრები (ლახირი). ს.
ლახირის ჩრდ. ფერდობები. ალექსი ისამის ძე
იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეკმელიერ – სათიბი, ტყე (ზარდლაში) ს.
ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. გაჭაღდა ტუიბის
მარჯვ. კალთაზე. ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი,
32 წ., კოლმ., ს. ზარდაში, მესტიის რ-ნი,
მულახის ს.ს., 1971 წ. სექტ.

ლეკრანდილ – გზა (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-
აღმ., სადოვარ შარიდან სათიბ მგჩხამდე გზა –
სამარხილო. ენგურის მარჯვ. კალთაზე.
ლეკრენი „მიმატება, გაგრძელება, შეერთება“.
კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს.
ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ.
აგვისტო.

ლეკრანდილ შუკუარ (იხ. ლეკრანდილ).

ლეკუტბა – სათიბი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშის აღმ., მდ.
წანრგლას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ნაუგომის
ქვემოთ – ჩრდ.-აღმ., ჭაობიანია. ჯეირან
ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ., მულახის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი,
1971 წ. სექტ.

ლეკუტბა ლარე – სათიბი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშის აღმ.
მდ. წანრგლას მარცხ. სათიბ ნაგვიშის ქვემოთ.
ჭაობნარია. ჭაბეში, მლხ., მესტიის რ-ნი.
ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ., 1971.

ლეკფორ – სათიბ-სადოვარი (ზეგანი) ს. ზეგანის
სამხ.-ით, მდ. ლასილის ხეობაში, მთა
გიცლასში. მდინარის ორივე მხარეზე. ფერმის
ნაგებობაა, საზაფხ. სად. კარავი. ჭაფურ
„ფამფარა ?“. (შდრ. ჭაფხუტი (ბქვ.) „ფამფარა“,
(ბალახია ერთგვარი). ფშ. ვაციწვერა, თუშ.
მძივანა, კხ. ჰამზა, ქხყ. ფამფარო. გუნტერ
ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., ს.
ზეგანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლეკფორ – სადოვარი (შკედი) ს. შკედის მთაში.
ჭაფორ ბალახია, დაბალზე იზრდება, ფართო
ფოთლოვანი. ლენტხ. ჭაფერ. ს. შკედი,
ჩიხარემის ს.ს., ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.

ლეკფურ – სათიბი (მესტია, ხე), ს. ჯეს ჩრდ.-ით,
აღმ. ზონა. დამრეცი. ჭაფბრ „პატარა
ბალახია“. ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ.,
მოსამს., ს. ხე, მესტიის რ-ნი, (კოლმ. თავ-რე),
1971 წ. ივლისი.

ლეკფურ (2) – სადოვრები (ტვიბი), სათიბი (ხე) ს.
ტვიბში, მთაში. ჭაფბრ ბალახია ერთგვარი.
ლენტეხის რ-ნი, ჩოლურის ს.ს., ჟ. გ.
ზურაბიანი, 40 წ., 1978.

ლეკყერი – სადოვარი (არცხელი) ს. არცხელის
სამხ.-დასავლ. მულხურას მარცხენა მხარეზე,
სადოვარ სატფიერთან. ჩანს ჭყერი ბლომად.
ჭყერი „ერთგვარი წიწვის მაგვარი ბუჩქია,
მიწაზეა გართხმული, აქვს ეკლები“. ნოდარ
ნიკოლოზის ძე მარგიაი, 33 წ., მოსამსახურე,
მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.

ლეკყერალ – ტყე (მურშკელი) ს. მურშკელის ჩრდ.-
დასავლ. ამჟამად ლეგებო ლი. აქა-იქ ლეკყერა
ხარ. ჭყერუ „ერთგვარი წიწვისებური
მცენარეა, ჯუჯა, მარადმწვანეა, აქვს მრგვალი
ნაყოფები“. ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13
წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი,
1971 წ. სექტ.

ლეკყირალ – ტყე (ღვებრა) ს. ღვებრას დასახლების

დასავლ. ლეგებრას ტყეში ჩანს ეკალიწივიანი ბუჩქები. *სიმონ ბეკას ძე მიბჩუანი*, 87 წ., პენს., *მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. სექტ.

ლეჭგნდა – სამოვარი (ტვებიში) მდ. ჰეჭნა-ს შენაკადის დაღმას მარცხენა მხარე, ჯუჯა მცენარეებიანი ადგილია, შგერისებური. ფლორის მიხედვით. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი*, 62 წ., კოლმ., ს. *ტუბიში*, ბეჩოს ს.ს., *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. სექტ.

ლეჭხ – სახნავი (ნესგუნი) ნესგუნის ჩრდ.-აღმ., ფუშყვერის მარჯვ. მხარეზე. აქვეა ჯგერა ლეჭხის ეკლესია. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი*, 36 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972.

ლეჭხი ჯგერა – საყდარი (ნესგუნი), ფუშყვერის მარჯვ. მხარე. დგას პატარა საყდარი. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი*, 36 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972.

ლეჭბარა – სათიბ-სამოვარი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის დასავლ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ჭაობიანი ადგილია. *გალაკ საფოს ძე კორძია*, 15 წ., *მოსწავლე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. აგვისტო.

ლეჭბარა ჭუბი, ლა=ჭუბ=არ=ა – ჭაობნარი (ბოგრეში). ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., *გალაკ სოფროს ძე კორძია*, 15 წ., 1971.

ლეჭბარი – სათიბი (ლესთაგი), ჰაწვალის სათიბებშია, ჭაობიანი ადგილი. (ჭაობი > ჭუბი > ჭუბი). *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი*, 45 წ., ს. *ლესთაგი*, 1972.

ლეჭბური – ჭაობნარი (ნესგუნი). ნესგუნის ზემოთაა, ჭაობიანი სათიბი. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი*, 36 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972.

ლეჭმელი – სათიბ-სამოვარი (ლაღამი). დ. მესტია. დ. ს. *გვარლიანი*, 27 წ., 1972, VIII

ლეჭრალიერ – ყანები (ლახირი) ს. ლახირის დასავლ. მდებარე ყანები. *ალექსი ისლამის ძე იოსელიანი*, 99 წ., პენს., *მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. სექტ.

ლეხატ – ტყე (ნაცული) ს. ნაცულში, შერეული ტყე, სახატე.

ლეხლანი – უბანი (მუწვდი). ს. მუწვდის ერთ-ერთი უბანი, ხაბულიანების საგვარეულო ადგილი, დასავლ. ნაწილი სოფლის. ჩოლურის ს.ს., გ. დ. *ხაბულიანი*, 36 წ., 1978.

ლესთაგ – უბანი (მსტ.) მესტიის ერთ-ერთი დასახლებული უბანი, სამანქანო გზის ზემოთ. არის საყდრები: ლამწრია, ნათემცეჟელ.

თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., *მესტიის რ-ნი*, 1972.

ლესთაგ ტუბი // **ლესთაგი ტუბი** – ხევი (ლესთაგი) ლესთაგის ჩრდ.-დასავლ. მხარეზე. მოედინება წყალი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი*, 45 წ., ს. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი*, 63 წ., ს. *ლესთაგი*, 1972.

ლესთაგანი – სათიბი (ლაღამი). დ. ს. *გვარლიანი*, 27 წ., ს. *ლაღამი*, 1972, VIII

ლესთაგი ტუბი (იხ. **ლესთაგ ტუბი**).

ლესილ – ხილნარი, ს. კახურას დასავლ. მსხალნარი. *გ. ა. ლიპარტელიანი*, 37 წ., *მოსამსახ.*, 1974.

ლესილ (2) – ყანა (გულიდა), ბაღნარი (კახურა) ს. გულიდაშშია, ხილნარია. *მ. ბ. ქურასბედიანი*, 46 წ., 1974.

ლესილა – ბაღნარი (სასაში), ს. სასაშში.

ლესილი თხუმ – წაბლნარი (კახურა) ს. კახურას დასავლ. ლესილის ზემოთ. *გ. ა. ლიპარტელიანი*, 37 წ., *მოსამსახ.*, 1974.

ლესილრლ – სამოვარი (ლუჯი) ს. ლუჯში, ფიშყორის მარცხ. მხარეზე, ხილნარია.

ლესკანაშ ტუბი – ხევი (არცხელი) ს. არცხელის სამხ.-დასავლ. მულხურას მარცხ. კალთაზე. ლესკანე „ჩამოფხევილი, ჩამორეცხილი“. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი*, 33 წ., *მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. სექტ.

ლესლაკარ – გზა (ყარიში). ს. ყარიშიდან ლესთაგისკენა გზა. ქვიანია. ხლავ „პატარა ქვები“ (და არა „კენჭი“). დ. *ი. ლიპარტელიანი*, 33 წ., 1974.

ლესლერ – ხილნარი (ჰამაში) ს. ჰამაშშია, აღმ. ნაწილში, ლწხვამ ლიცს ზემოთ. პანტა ხილნარია. ლესლერ „ხილნარი, ხილიანი“. *დუშა შარდენის ასული ჭკადუა*, 46 წ., *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. ნოემბ.

ლესორგუ ღარ – საკარვე (ლესემა). ს. ლესემაშია, მდ. კელედულას მარჯვენა მხარეზე. პატარა კარბევიცა აქვთ. ხორგ „ხერგილი“ („პატარა კარვები“). *მ. ნ. ბენდელიანი*, 49 წ., 1974.

ლესლტერ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმ., ჰადიშგრას მარჯვ. კალთაზე. ლეს არაა, შესაძლებელია საზღვარი იყო. ნასახლებია და შესაძლებელია სასაზღვრო იყო. ხლურა „სასაზღვრო, საზღვარი“. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი*, 60 წ., პენს., *ივარის ს.ს., ს. ჰადიში*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. აგვისტო.

ლესგრშტინე – მსხალი (ღვებრა) ს. ღვებრას

დასახლების გვერდით. ზეგი იცხ ლი. *რაჟდენ გოგის ძე მარგიანი, 101 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლებნვრა – ტყე (ჰველიერი). ზედა ჰველიერშია, ჩამონარეცხია. ს. ჰველიერი, ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუგზანიანი, 45 წ., 1976.

ლებნვ ღარ – ტყე (სოლი) ს. სოლის ჩრდ. ტუბიზარის მარჯვ. კალთაზე, შერეული ტყით. ალაგ-ალაგ კლდია. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., *მუსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. IX*

ლებნლინჯ – ყანა (ბაიარი). ს. ბაიარშია, ფერდობზე. გ. მ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.

ლებნერგა – ტყე (შგედი) ს. შგედში, ფოთლოვან-წიწვიანი. ს. შგედი, ლნტხ. რ-ნი. ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.

ლებნუ ცხეც – ტყე (ეცერი) ს. ეცერის ბოლოში, ჩრდ.-აღმ. ტყე უნხუბის აკრავს სამხ. სოფლისკენ. ტყე შერეული სოფლის საერთო კუთვნილებაა (ჯეტიშ ლი !), მდ. დაჭმარის მარცხენა მხარეზე. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X

ლებნვზრ – სამოვარი, მთა (მსტ. – ირ. მელიქ.). მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.*

ლებნვბორა – სათიბი (უშხვანარი). სათიბი დამრეცი რელიეფით, ჟიბე უშხვანარს სამხ.-აღმ. (მარჯვნივ). *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ლებნუდერ – სამოსახლო, ჰამაშშია, მურყმარში დაბს აკრავს აღმ. ამჟამად ერთი მოსახლეა, ისე ბევრის ნასახლარიაო. არის სათიბები, ხილარი, სახნავი. ჩავარდნილია, რობშალ. ჯტიდ. *დუშა შარდენის ასული ჰკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ლებნუდერ (2) – ყანა (ლება), უბანი (ჰამაში) ს. ჟ. ლეჰას ქვემოთ, გაჯლანის ზემოთ. კარგი ყანაო. *სიმონ თოსდანის ძე ცალანი, 57 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ., ოქტ.*

ლებნუდილ – ყანა (ბოგრეში, ნაკიფარი) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-დასავლ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, დასახლების ზემოთ. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლებნუდილ – ყანები ს. ივარის ჩრდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ყანა ლაჯუდიშს ქვემოთ.

ლუკუა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ნაკიფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ლებნუდარეშ – უბანი (ფაყი) ს. ფაყში შემავალი ერთ-ერთი დასახლებული უბანი. *გულო გერონტის ასული გაზდელიანი, 28 წ., ს. ლეჰნუდარეშ, ხელედის ს.ს., 1974.*

ლებნუდარეში ნაკარაუ – გზა (ფაყი). მთა ლეჰნურისკენა სამანქ. გზა. ადრე კარვები ყოფილა. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ლებნუდილ – უბანი (ლევშერი). ს. ლევშერშია, ერთ-ერთი უბანი გადაფხადეთა საგვარეულოსი. ისინი (ე. ი. აქ მცხოვრები გარდაფხადეები) თავადები არ იყვნენო. ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.

ლებნუდილ – უბანი ს. ლეჰნუდარეში, სამანქანო გზის მარჯვნივ. ცხოვრობენ: გარდაფხადეები, შავრეშიანები, ბაბლუანები, ქურდიანები, ავალიანი (1 ოჯახი). ჯტიდ. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ლებნულა – საბალახო, სათიბი (უშგული) ს. უშგულის აღმ., გადასასვლელი ზაგარ-იდან ლასდილისკენ. ყორესავითაა ქვისგან. ჯტილა „ყორე“. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლებნუარ – ვენახი (ყვედრეში). ს. ყვედრეშია, კოლმ. ვენახი ამჟამად. ყოფილა მუხის ხე, გარშემო ახლაცაა. ჯიდრა „მუხა“ („ჯიჰრა“). *ჯ. კ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ლებნუარა მოლ – ყანები (ლესემა) ს. ლესემაში, მუხნარია. ჯარ „მუხა“. ა. ს. გაზდელიანი, 36, 1974.

ლებნუგზრგ – სათიბი ენგურის მარცხ. შგედში, სათიბ ნენსგაშსა და ნაჰნეგტარ-ს შორის. ამ ადგილს უწინ ქაჰნიტხ, ეხენქა მან კეცენ ჰედნიტხ, ლემზგზრს აწყახ ი ლითოდურის იმზგრიტხ. *კოჩი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ლებნუგზრგ – სათიბი, ტყე ს. ცალერის ჩრდ. სათიბ ქეხანისა და ტყე შგედარს შორის. ს. ცალერი. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ლებნუგზრგ – საკულტო ადგილი, ნასახლარ ჯუხტლანისა და ლაშხრანს შორის, სათიბ ქელიშში. სამუშაოს დამთავრების შემდეგ მომუშავე დაპატიჟებდა სოფელს და ილოცებოდნენ (ლემზგზრს ასყიტხ). ნაკის ს.ს., (ლაშხრანში). *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ.,*

პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლეჯგერა (4) – სათიბი (ცალერი – 2, ლახამულა), საკულტო ადგილი (ლაშხრაში), ს. ცალერის დასავლ., ყანა სუსნის დასავლ. სათიბი კარგია. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ლეჯედენი – სამოვარი, ჟიბე ლევეშერში, ლელეს მიჰყვება გასწვრივ. ჯოდი „გრძელი“. *ლენტეხის რ. გ. ზ. ბაბლუანი, 53 წ., 1978*

ლეჯინჯიხა – ბუჩქნარი (ქვ. ჭველიერი), ს. ქვედა ჭველიერში სამოვარი, მოედინება ლეჯინჯიხა ლიც. *შ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ., 1974*

ლეჯინჯიხა ლიც – წყარო (ქვ. ჭველიერი), ქვედა ჭველიერშია. ბუჩქნარ ლეჯინჯიხაში მოედინება. *შ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ., 1974*

ლეჯშერ (იხ. **ლემშერ**).

ლეჯშერ – სამოვარი (ბაგვდანარი), ს. ბაგვდანარში, სამოვარი ზუნგურის მარცხენა მხარე, ხარობს ჯიჰრა „მუხა“. სახელწოდება ფლორის მიხედვითაა. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი 81 წ., პენს., ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ. 1969 წ. სექტ.*

ლეჯშარ – ტყე (ქვ. კალა), სოფლის დასავლ. დაჯშარს ესაზღვრება აღმ. მხრიდან, მუხნარია. „მუხნარია“. ჩუაბე კალაშ. *გიორგი კოსდას ძე მურდულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ. 1969 წ. კოლმ.*

ლეჯშარალ – სამოვარი (ლაღამი), ლექუშ ლახუშია, იყოფა 2 ნაწილად: სგა ლეჯშარალ და ქამე ლეჯშარალ. *დ. მესტია. დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972 წ. VIII*

ლეჯშერ – ტყე, ს. დგის ჩრდ.-აღმ. დასახლება კარტწარამდე, მრავლადაა მუხა, მუხნარია მთლიანად. *იესებ სუმას ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.*

ლეჯშერ (2) – ტყე (ტობარი, დიზი), ს. ტობარის ჩრდ.-აღმ. მხარე, მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ტუნელარის დასავლ. კედელი, აქა-იქ კლდეებიც. აქა-იქ რცხილაა, დანარჩენ ადგილას სუფთა მუხნარია. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, ხაიშის ს.ს., 1.11.70 წ.*

ლეჯშერა – ტყე (ლახამულა), საცხოვრის კეცნანის ჩრდ.-დასავლ. გზის ზემოთ. მუხნარი ტყეა, აქა-იქ ნაძვიცაა და ეგრეტულაც. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 67 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლეჯშარ (იხ. **ლაჯშარ** – ლემსია).

ლეჯშარილ – ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ჭალაშ მარცხ. კალთაზე, მუხნარი ტყით. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*

ლეჰდარა (იხ. **ჰად**).

ლეჰლიშ (2) – ყანა (ლახუშდი), სათიბ-სამოვარი (ჩვაბიანი), ს. ლახუშდშია, დასახლებათა ცენტრში. ადრე მომსვლელიაო. ლეჰე, ლეჰელი („ადრე დნება თოვლი, ადრე იხვნება. მოსავალიც ადრე მოდისო“). *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია. 1972, IX*

ლეჰლიშ // **ლეჰლიშიერ** – სათიბ-სამოვარი, ს. ჩვაბიანშია, ტუბრას მარჯვ. მხარეზე, დასახლების ქვემოთ, გზის ქვემოთ. ჰელ-იშ „დღესასწაული მაისში“. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეჰლიშიერ (იხ. **ლეჰლიშ**).

ლეჰურდელ – სამოვარი (იენაში), ნასახლარ სგობულ-ის სამხ.-აღმ. მთა ტაზ-ნა შყუდარში. ჰარდელი ჩანს. ჰარდელ „მჟავე გემოსია“. *ლატალის ს.ს., მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.*

ლეჰენგრაიანი – სამოვარი (მსტ. – ირ. მელიწ.). მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.*

ლეჰენგრაილი – სამოვარი (სპარდიში), მესტია ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. ნესგა ლახულდის თავზე. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ლეჰენწერა (იხ. **ლეჰენწერა**).

ლეჰენწერა – ყანა (მესტია), მესტიაშია. ჰანწ „ნაკელი“, ლეჰენწერა „ნაკელ მოსაყრელი ადგილი“. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972*

ლეჰუწალი – სათიბი (ნესგუნი). ლენჯერის ს.ს., (ნესგუნის?). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ს. ნესგუნი, მესტიის რ. 1972 წ.*

ლეგრხელ – ტყე, სამოვარი (იფარი), ჟიბე იფარის ზემოთ დამრეცი და ოდნავ მოვაკო ადგილნარევი. ეგრეტულა და წიფელა ორივეა, მაგრამ უფრო ეგრეტულაა. *სეითბე უმარის ძე ჭკადუა, 66 წ., მჭედელი, ს. იფარი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი. 15.11.70 წ.*

ლეგრხელა – სამოვარი, ტყე (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 32 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ლეჭა – სამოვარი (ლახამულა), ენგურის მარცხ. კალთაზე, სამოვარ ლარამიყის გაგრძელება სამხ. მიმართ. ჰაპკვირისკენ. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 56 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ლეჭაზ-ლაგნა – სამოვარი (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერში, მარცხ. მხარე ლაშხურისა.

ლეჭანი მურყუამ – კოშკი (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერში, მცხეთაშის დასახლებაში. ლევან გიგანის კოშკი.

ლეჭანი ქუწანგლდ – სათიბი (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარცხენა მხარეზე, არყნარი ტყით. ლეჭან გულბანის სათიბია. *კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეჭანშერაზ – უბანი (წიფლაკაკია), ს. წიფლაკაკიას ერთ-ერთი უბანი ლიპარტელიანის საგვარ. ლენტეხის რ-ნი, ს. წიფლაკაკია; *მ. გაბრიელის ძე ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ლეჭარხუ – სამოვარი (ბაბილი), საცხოვრისი ლეხოჩიკის სამხ., ვერხვანარია. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ლეჭაშა ლეკმელიაზ – სამოვრები (ლახთაგი), ლექუშ ლახვის სამხ.-დასავლ. ნაწილი. გვარი უცნობია. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., დ. მესტია, ს. ლახთაგი, 1972.*

ლეჭაშე მურყუამ – ნაკოშკარი (მაგარდელი), ს. მაგარდელშია შიგ. ყოფილა მახტელანის (?) კუთვნილი. ლევანთ კოშკი. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ლეჭაშე ცხევ – ტყე (მაგარდელი), ს. მაგარდელის სამხ. (თავზე) წიფლნარი ტყეა. ჩანს ვინმე ლეჭას (მახველანი ?) კუთვნილი ტყე ყოფილა. ლეჭანთ ტყე. ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.

ლეჭაზ – ტყე (კიჩხელდაში), ს. კიჩხელდაშის ჩრდ.-აღმ., ტყე ჰინგროლის ჩრდ.-აღმ. წიწვნარია (უბან-იდან ?). *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., 1969.*

ლეჭგურა – სათიბი (მესტია, ბოგრეში), ს. ბოგრეშის აღმ., ენგურის მარჯვენა კალთაზე. ტყიანი, წყლიანი, სუტიკუ შალ ლი. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ნოემბ.*

ლეჭერდელა – სათიბი (ჟახუნდერი), ს.

ჟახუნდერში ჟერდელ ჩანს, მიწაში იდებს გრძელ ფესვებს, იჭმევა ღებ-ს მაგვარი.

ლეჭერდელიანი – ყანები (ახალშენი), ახგლშენის უბანში, ჩიხარეშის ზემოთ.

ლეჭერდიან – ყანები (სასაში), დასახლების ჩრდ.-დასავლ. დაფერდებული და ოღრო-ჩოღრო რელიეფით. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ლეჭერდიანი – ყანა (ახალშენი), ს. ახალშენში. ჟერდელ – ერთგვარი ბალახია, იჭმევა, მომჟავო. *ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.*

ლეჭმთხუ – სათიბები (ყარიში), ს. ყარიშშია, ითესება კარტოფილიც და არის სათიბებიც. *დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.*

ლეჭმთხუ – სამოვარი (დ. ლენტეხი), მდ. ჩოლშურას მარცხენა მხარეზე. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ლეჭთიშ – ტყე (წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ., უღვირის დასავლ. ფოთლოვანი ჭარბობს, არის წიწვნარიც. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეჭთიწ – ტყე (მახაში), ს. მახაშშია. ჩიხარეშის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ლეჭუწანიერ – ტყე (ლეშუკვი), ბალის ქედზეა, ლეშუკვის ტყეა, აქა-იქ სათიბებიცაა. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ლეჭოლან – სათიბი (იფხი), ბალის ქედზეა., ტყეშია, მოფერდო ადგილია. *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ლეჭორჩხელი – სამოვარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშშია, კლდე კუცახის მარცხ. მხარეზე. სათიბიცაა. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ლეჭრგია ღარ – ღელე (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ., მდ. ლასილის მარჯვ. კალთაზე, წყალი მოედინება, ტყიანია შერეული. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლეჭმა ღარაზ – სათიბები (ჟამუში), ს. ჟამუშის სამხ., მუღბურას მარჯვ. მხარეზე. ნავერია-ნების საგვარეულოს სათიბები. ამჟამად კოლმეურნეობისაა. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლეჭმგულა – ყანა, ს. ჩიხარეშში.

ლეჭმგულა (2) – ყანები (ახალშენი, ჩიხარეში), ს. ახალშენშია, ტუბირის ღელის მარცხ. ნაპირზე. ყანა ლატფარის ბოლოში. დასახლების უკანა მხარეა. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ლეშერი ღელა – მდინარე (ლეშერი), მდ. ლაშურას მარცხ. შენაკადი. მოედინება ს. ლეშერასთან. ს. ლეშერი, ჩოლურის ს.ს., ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.

ლეშერ (2) – სოფელი (ჩოლ. ს.ს.), უბანი (ლეშერი), მდ. ლაშურის მარცხ. მხარეზე იყოფა უბნებად: ციოშერ, ლეჭიდი, მორეულ, გეგო მორდ, ჟიბე ლეშერ. ლენტეხის რ-ნი, ჩოლურის ს.ს., რევაზ დანიელის ძე შავრეშიანი, 46 წ., პედაგოგი, 1978.

ლეშერ – დასახლებული უბანი, ს. ლეშერის ერთ-ერთი უბანი. არდაშა ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.

ლეშერი შუკუ – გზა (ლეშერი), ლეშერის სამანქანო გზა. ლენტეხის რ-ნი. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ლეშაშან – ყანა (ლობი), ს. ლობში.

ლეშ ნაკარ – სამოვარი მთა (თავრარ-ხერხვაში), მთა ცალგმილის სამხ.-დასავლ. დასაწყისი. ქვემო ნაწილში მოედინება ყუბამი ლიც. ძველი ნაკარვებია, ალბათ. ვინემ – ლევასი. უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ლილა – სამოვარი (ქველიერი), ს. ქველიერშია. მდ. ლაშურას მარჯვ. ლილასმაგვარი თიხა აქვს. მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1970

ლიპტან – სათიბი (ლახამულა), ენგურის მარცხენა რიყესთან, ყეშალ ფორმა ხულტე, ნახ. კუნძულივითაა შეჭრილი ტყეში, შგედშია. (პიტა). კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლიჩნაში ჯგერა – ეკლესია (ჰადიში), ს. ჰადიშის აღმ. დგას ეკლესია წმ. გიორგის სახელობისა, ჩაწნიში. მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

ლიცე დაბ – ყანა (მახაში), ს. ჩიხარემის ს.ს., მახაშში. ლენტეხის რ. მ. ჰელიძე, 1976.

ლიცე ლათრლ – სამოვარი (მამი), ებერალის მისადგომთან გზაზე, წყაროა სეზონურად. ლენტეხის რ. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ლიცე ღარ – სათიბი (ბავარი), ს. ზედა ბავარისა, ტყეში წყალი მოედინება. ხელედის ს.ს., ლენტეხის რ. ს. ბავარი. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანესელიანი, 44 წ., 1976

ლიცილდარ – სათიბი, სამოვარი, წყაროებიანი (მესტია, ვიჩნაში), ს. ვიჩნაშის დასავლ. მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე. მოედინება

წყლები. ახმათ მელიტონის ძე ხარძიანი, 43 წ., მოსამს., კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

ლიცილდარ – სათიბ-სამოვარი, ს. სოლის ჩრდ. მთა შიხულდაშშია, მოედინება წყაროები. ს. სოლი (ლნჯ.). რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ. 1972, IX

ლიცილდარ – სამოვრები, ს. ჯაჩეშშია, ჯაჩ-ჭალაშ მდამოში. მოედინება წყალი (მხოლოდ ერთ ადგილზე). ნ. ნ. ჩანესელიანი, 25 წ., 1974

ლიცილდარ (5) – წყაროები (კახერი), სათიბ-სამოვარი (ვინჩაში, სოლი, ხაჩეში – იხ. კაჩა ლიც), კახერ-ის მხარეზეა, მოედინება პატარა წყაროები, ტურბაზის აღმ. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ. 1972

ლიცილდარ (იხ. კაჩა ლიც).

ლიცმოყ ლარე – სათიბი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, წყლის მიდამოები, ნ. ნ. ჩანესელიანი, 25 წ., 1974

ლიცმოყ ღარ (იხ. ლუგურყუბა ღარ).

ლიცფაკნილარ – წყალი (ნესგუნი), ფუშევერის მარჯვენა მხარეზე. ფაკანშალ ამოჭრილ ლი სპენდიკი, ეჩეკა ანდრი ლიც. (ფაკანშალ ხარ სპენდიკი ჟი ლტაბე). ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ლიცარალ – სამოვარი (მამი), წყაროებიანი ადგილია ლეჭიდიში. ლიც „წყალი“. ლენტეხის რ. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ლიც პილ (იხ. ჰალ პილ).

ლიცრლ – წყარო (ჩოლ. ს.ს.), შუა სოფელშია, პატარაა. ჩოლურის ს.ს., ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978

ლიცრშ – წყარო (ქახუნდერი), ს. ქახუნდერში, სათიბები.

ლიერ – ყანები (მახაში), ლაშურის მარჯვ. იყოფა ჟიბე და ჩუბე ლიერ-ად. მახაში, ჩუხარემის ს.ს., ლნტხ., რ. მ. ჰელიძე, 1976.

ლიერი სგიმრლ – სამოვარი (მახაში), ს. მახაშშია, ლიერშია, სგიმ ამჟამად არაა. ლნტხ., ჩიხარემის ს.ს., რ. მ. ჰელიძე, 1976.

ლიტანი მოლ – სათიბ-სახნავი (ქველიერი), სათიბ-სახნავ ჯამეტარშია, ყოფილი მამული ლევან ლიპარტელიანისა. ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ., 1974

ლობარ – ყანა (მახაში), ს. მახაშშია, ჩიხარემის ს.ს., რ. მ. ჰელიძე, 1976.

ლობი – საბალახო, ს. ხარაშშია, ტყეშია ღარივით, ფერდობი. ს. ფაყი. ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.

ლობი (2) – სამოვარი (ქართვენი, ფაყი), მდ. დოღრას მარცხენა კალთაზე, სამანქანო გზის ქვემოთ, ცხუმარისკენა გზის დასაწყისი. *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ს. ქართვენი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

ლობიარ – სამოვარი (ახალშენი), დასახლების ზემოთ. ქვაბივითაა ჩავარდნილი. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ლობიოლ – მთა (უსგვირი), ლეშტნილის მთის ჩრდ. კალთა. ჭალაშ დასაწყისის ზემოთ. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერი, 1973.*

ლობრწში – მწვერვალი (ადიში), ს. ადიშის სამხ. – (დასავლ.), სიმაღლე – 2264 მ. ზღვის დონიდან.

ლომიშა მუყუამ – კოშკი (ჩვიბიანი), ს. ჩვიბიანშია ნიჟარაძეთა თემის კოშკი, კარგად დაცული. ლომიანთ თემის კოშკი. *ტარიელ თავადაძე ძე ნიჟარაძე, 18 წ., სამ. სკოლადამთავრ., ს. უშგული, მესტიის რ-ნი. 1971 ივლისი.*

ლონგი მოლ – სამოვარ-სათიბი (შკედი), ს. შკედი. ლონგი ონიანის სახელობის. *ს. შკედი, ჩიხარეშის ს.ს., ლნტს. რ. ქ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976*

ლუგურყუშა ლიც – წყარო (ლესემა), სოფლის ცენტრში, სათავე ადგილზევე აქვს. *ს. ლესემა, ხელედის ს.ს., ა. ს. გაზდელიანი, 36 წ., 1974 წ.*

ლუგურყუშა სტიკუტ – ქედი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, ლუგურყვას სამოვარებზეა. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974*

ლუგურყუშა ღარ – სამოვარი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, ქვემოთ წყალი მოედინება. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974*

ლუკა მოლარ – სათიბები (მუწვდი), ს. მუწვდიში, ლუკა ხაბულიანის ნახოვარი. ჩოლურის ხეობა. *მ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978*

ლუკა სეროლ – სათიბები (ყახუნდერი), ს. ყახუნდერში. ლუკა ონიანის სერები. სეროლ „სერი“.

ლულიენარ – ტყე, სამოვრები (დურაში), ს. დურაშში. ლულიენ – ლელჰენ „რუები“. ლენტეხის რ. *კ. ბენდელიანი, 1978*

ლუმლზ ნაკარ – ტყე, საბალახო (მურყმელი), ს. მურყმელის სამხ-დასავლ. არყნარია უმეტესად, ვაკე ადგილია საბალახო შიგადაშიგ ტყეში. ლუმლე „მოლი“ ტყეში გაკაფული და მოლად გადაქცეული. *ნუცა ანტონის ასული ნიჟარაძე, 62 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, უშგულის ს.ს., 1971 წ. VII*

ლუნჩული ლესგ – ფერდობი (მესტია), მესტია

ჭალაშ მარცხნივ აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. ფერდობია სამოვრებიანი. ჩუალ „მეწყერი“. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ-ნი. 1972 წ.*

ლუნჩუალ (იხ. **ლუნჩუალ**) – ფერდობი (სპარდიში), მესტია ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. ფერდობია. ფერმისა და ზნარგაშს შორის. ძველი ნამეწყრალია. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., სპარდიში, მესტიის რ. 1972.*

ლუნჩუალ – სამოვრები (მესტია), აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. ვაკეა, დგას ფერმის შენობა. ჩუალ „მეწყერი“. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ-ნი. 1972 წ.*

ლუნჯუ – კლდე (ლანჩვალი), (ქა ლუნჯუ ლი). მესტია. *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგრიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

ლუორ – სამოვარი მთა (დურაში), საყდარისა და დურაშის. იყოფა ჟიბე და ჩუბე-დ. ლენტეხის რ. *ს. დურაში. კ. ბენდელიანი, 1978*

ლურსკუბი – სამოვარი (ხოფური), ს. ხოფურის მთაში, ტყიანი, შერეული ტყით. *ს. ხოფური, ლენტეხის რ. ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ., 1976*

ლუსანშა – უბანი (ლანჩვალი), ლანჩვალშია, ფალიანების საგვარეულო თემის დასახლება. დგას კოშკი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972*

ლუსანშა მურყუამ – კოშკი (ლანჩვალი), ლანჩვალშია, ფალიანების საგვარეულო თემის კოშკი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972*

ლეტბულა – ყანა (ღეშდერი) ს. ღეშდერის დასავლ. მდ. ღეშდრელამდე. შიშველი, მშრალი ადგილი, მაგრამ გაზაფხულობით თოვლის ნადნობისაგან დგება ტბორი. ლეტბულა „ტბორი“. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 54/8 წ., პედაგოგი, ს. ღეშდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლუტყურღფარ – ტყე (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის სამხ-დასავლ. უღვირისკენა გზაზე, გამონგრეულია (ნამტუბ ლი). *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლუქთუნალ – სათიბი (ნესგუნი), ფუშყვერის მარცხენა მხარეზე, ვაკე ადგილია, ვოყალ ლი ი ლუბჭკურე, ქა როქ ლუქთუნე ლი. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლუქუნარა – სათიბები (ნასახლარი სგობული), ნასახლარ სგობულშია, ლექა-ს და ლექუა

სგობულ-ს შორის. ლატალის ს.ს., მ. ჯ. კვანჭიანი, 82 წ., ს. იენაში, 1973

ლულულდარ – სამოვარი (სოლი), ს. სოლის ჩრდ. ღელეს თავზეა. წიწვნარი ტყე, ფერდობი. ადრე მაგარი ზვავი ჩამოსულა, ბოლო ხანებში (გატყიურდა და) არავის ახსოვს ზვავი რომ ჩამოსულიყო. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ. 1972, IX

ლუყურყუა ნეზუ – ნაძვის მიდამოები (ყარი), ს. ყარიშშია, დეკორატიული ფორმისაა, დიდი ნაძვის ხეა. დ.ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974

ლუყურყუე – სათიბი (არცხელი), ს. არცხელის სამხ-დასავლ., მულხურას მარჯვენა მხარეზე, სათიბ პრგი ღვრესთან. შემოკავებული ნაწი-ლობრივია. ლუყურყუე (ყურყუ „მარყუჟი“). ერმალო ციოყის ძე ჟორჟოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლუყურყუა (იხ. ლუყურყუე).

ლუხირიწლი – კლდე (ჰადიში), ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ. ჰადიშგრას მარჯვენა კალთაზე, ნასახლარ ქორულდშის ქვემოთ. ლუხჭკურე კოჯ ლი. მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

ლუხორ-ზაგარ – ზეგანი (მელე), ს. მელესა და ბე-ნიერს შორის საკულტო ადგილია, სალოცავი. ლეცხატ ადგი ლი.

ლუხროლუ – სამოვარი (კიჩხელდაში), ს. კიჩხელდშის დასავლ., ყანა ბესტუნის ჩრდ.-აღმ., მცოცავი მიწაა (ჩუ მეტყაც გიმ ლი), ხილნარი და მურყნარია მდ. მატლშ-ამდე. ლუხროლუ (მეხტარ-იდან ?). თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლუხურიწლი – სათიბი, კლდე, ტყე (ცალდაში), ს. ცალდშის სამხ., დასახლების ზემოთ, ფოთლოვანი ტყეა და სათიბიც. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლუხუ – ტყე, ნაკრას მარცხენა მხარეზე, ღელე ლაქნაშგრას ჩრდ. მდებარე ფერდობის ტყე. ლუხუ ? ნალის ს.ს., ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლუხუიმ ბოგ – ხიდი (ლუხი), მდ. ჭუბრულაზეა გადებული სოფ. ლუხვთან სამანქანო ხიდი. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი. I.XI. 70 წ.

ლუხუიმ თხუიმ – ტყე (ტობარი), ს. ლუხუ-ის დასავლეთის მხარე, ტყიანი, თავი. ქვემო მხარე ლეჯჰერ, ზემოთ – წიწვნარი. ზღვის დონიდან 1587,4 (1: 100000). ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, ხაიშის ს.ს., 1.11.70 წ.

ლუხურა – მდინარე, ს. შდელირის მარჯვენა მხარეზე ჩამოუდის მდ. ლუხურა, მდ. ენგურის მარჯვენა შენაკადი. მოედინება მთა ლუხურას თავიდან კარვებს შორის. დასაწყისია მთა სამხ. კირწრი (იხ. რუქა). მარო ფულას ასული ჭკადუა, კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.

ლუხურა – სათიბ-სამოვარი, ღელე (შდილირი), ს. შდელირიდან ჩრდ. დაახლ. 5 კმ შიშველი ადგილია, სამოვარია, დგას 6 კარავი, არის ს. შდელირის საზაფხულო სამოვარი მთა. ტყის ზონის ზემოთ, ალპური ზონა. მოედინება მდ. ლუხურა. მარო ფულას ასული ჭკადუა, კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.

ლუხუროუე ბაჩარ – ყანა (უშხვანარი), მდ. დოლრას მარცხენა მხარეზე, სახნავ ჯერს ქვემოთ. ყანიდან ანაკრეფი ქვების ზვინი, გროვა – შეგროვებული ქვები. გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.

ლუხურაშ ზაგარ – სამოვარი (დიზი), ს. დგს ჩრდ.-აღმ. სამოვარია სოფლის, ქედია, გადის გზა მდ. ლუხურამდე, მეჩხერტყიანი, უფრო ფო-თლოვანი. იესებ სუმას ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.

ლუხურაშ ტობ – ტბა (შდილირი), მთა ლუხურაშია, დაახლ. 0,5 კმ. ფართობით, გამჭვირვალე ტბაა. ლუხურაშ ლიცის მარჯვნივ საკარვე მთა ლუხურადან ≈ 2 კმ. ჩრდ-ით, შუა შიშველ სამოვარშია. მარო ფულას ასული ჭკადუა, კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.

ლუხური დაბ – ყანა (ლექესირი), მდ. ჩოლშურას მარჯვენა მხარეზე, ჟიბე ლექესირში. ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974

ლუკნუ – სათიბ-სამოვარი (ლახირი), ს. ლახირის ჩრდ.-დასავლ. ალპური მთაა. საქონელი ვერ ადის. მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლუჭილი – კლდე (ტვიბერი), ტუბიბერისა და წანერის მყინვარებს შორის, აქვს მყინვარები, ყუთლოდის ჩრდ.-ით. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტ.*

ლუჭულა – სამოვარი (ლასკადარი, კახურა), ლასკადურას ხეობაშია. შემონაკავები არაა, შემოკავებულივითაა. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974*

ლუჭულა – სამოვარი, ლასკადურას აუზში, ალპურ ზონაშია. ქვიანი არაა. ს. კახურა, ლენტეხის ს.ს., *გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ. 1974*

ლუჭუჭა – კლდე (ბავარი), მანანაურის ღელეს მარჯვენა მხარეზე, სანადირო კლდეა. ს. ბავარი, ხელედის ს.ს., *გ. ა. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974*

ლუჭუჭა ლდე დაბ – სათიბი (ბავარი), ჯუდარშია, ალპურ ზონაშია, მთაში. ღედა არის. ს. ბავარი, ხელედის ს.ს., *გ. ა. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974*

ლუჭორ – შენაკადი (კახურა), ლასკადურას აუზში, მდ. ლასკადურას მარცხ. შენაკადი. ს. კახურა, ლენტეხი. *გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974*

ლუჭორგო – სამოვარი (ლასკადარი), ლასკადურას ხეობაში. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974*

ლუჭორა ტუბი – ხევი (კახურა), ლასკადურას აუზში, მდ. ლუჭორის ხეობა. ს. კახურა, ლენტეხი. *გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974*

ლულდაშ – სამოვარი (ტვიბი), ს. ტვიბის მთაში. ლულდაშ-იდანო ? შდრ. ლალედ. ლენტეხის რ. ჩოლურის ს.ს., *გ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ლულსგუერ – სამოვარი (იელი), ასკარდის ჩრდ.-აღმ. დასასვენებელი ადგილია სამოვრებიცაა. *რ. გ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, VII-72 წ.*

ლულხორ – სოფელი (კალა), კალის სას. საბჭოში შემავალი სოფელი. ენგურის კალა ჭალას მარჯვენა სანაპიროზე გაშენებული. დგას 1 კოშკი – მაცხუწრ, გელოვანის იყო. კოშკშია ხატი მაცხუწრ. კალის სკოლა, ნაგებობები. კალის თემის შესაკრები, მთელი სვანეთისო. *ნინა გიორგის ასული გამყრელიძე, 49 წ., მოსამსახურე, ს. ლალხორი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლუნაშ – გადასასვლელი (ყახუნდერი, ლუჯი). ს. ყახუნდერიდან გადასასვლელი ლუჯში.

ლუნაშ – სათიბ-სამოვარი (ჩუკული) ჩუკულის მთაში, ტყეშია მინდორი. *ნუნუ დადაშის ას. გულბიანი, 26 წ., 1976.*

ლუნა – სათიბ-სამოვარი (მელე), ს. მელეშია. სახნავი იყო უწინ.

ლურა უი ელ – სამოვარი (მესტი ა – ირ. მელიქიშვილი)

ლურა უი ელ (2) – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმ., გზის ქვემოთ, ჰადიშურას მარჯვ. კალთაზე. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ს. ჰადიში, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლურა – სამოვარი (მურყმელი) ს. მურყმელის აღმ., ვაკე-სამოვარი. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლურა (2) – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ., ჰადიშურას მარცხ. სანაპიროზე. ვაკეა. *გულადი სოფროს ძე აველიანი, 33 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლურა დაბარ – სათიბ-სახნავები (არცხელი) ს. არცხელის ჩრდ.-დასავლ., ღელე ტუბის მარცხენა მხარეზე. სახნავ-სათიბებია. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიაი, 33 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლურა დაბარ (2) – ყანები (ზარდლაში). ს. ზარდლაშის სამხ.-აღმ. ყანები. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლურალ – ხილნარი (შტვილი) ს. შტვილშია. ხილნარია – მსხალი. *თ. დ. ხაბულიანი, 48 წ., 1978.*

ლურელდარ – სამოვარი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

ლურეში თხუმ – სამოვარი (იფარარი) ს. იფარარის დასახლების ზემოთ, სათიბის თავი. *გემა ანდრიაშ ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., ს. იფარი, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლურილარ – სათიბები (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, ტუბიბრას მარჯვ. მხარეზე, გზის ქვემოთ. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლურილარ – სათიბი (მურშველი) ს. მურშველის ჩრდ.-დასავლ., ტყის პირამდე. *კლადი ბათოს*

დე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ლარილარ (3) – სამოვარი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.,
მდ. ლასილის მარჯვ. სანაპიროზე, ლეცხეკ
ღარულის დასაწყისი. ვაკეა. *ბესო მიხეს დე
გულბანი, 66 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-
ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლაროლ – ყანები (ლაღამი) ს. ლაღამსა და ს.
ლანჩუალს შუა. ვაკე ადგილები. გ. ი. ფალიანი,
38 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.

ლაროლი შუკუ – გზა (ლაღამი). სამანქანო გზა
ლაღამსა და ლანჩუალს შორის. გ. ი. ფალიანი,
38 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.

ლარსან – სამოვარი (ტვიბი) ს. ტვიბში,
ნასახლარია. ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.

ლარტყალ – სათიბები (ყახუნდერი) ს. ყახუნდერის
მთაში, სათიბების ზემო მხარე.

ლარტყალ – კლდე (ყახეში), მდ. წანრგლას მარჯვ.
კალთის კლდის შრეები. *ჭიჭიკო ივანეს დე
კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლარტყა ლაგან – გზა (ცალდაში). ტუთბერგლას
მარჯვ. კალთაზე გზა გადის სამარხილო.
საზაფხულო კარვებივითაა საქონლისთვის
კლდეში. კლდეს სარტყელივითი აქვს პატარა
გამოქვაბული. *პავლე ბითეს დე ზურებანი, 83
წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ.
სექტემბერი.*

ლარალ – სათიბები (ზმ. ლევშერი) ჟიბე ლევშერში,
ვაკეა. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ლარალ – სათიბი, სამოვრები (ჩაჟაში) მდ.
ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ს. ჩაჟაშის ჩრდ.-
აღმ. *ილია ერმალოს დე ნიჟარაძე, 31 წ.,
მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971
წ. ივლისი.*

ლარალ – სათიბი (ხალდე) მდ. ჯალდე ჭალას
მარცხ. კალთაზე. ვაკე ადგილია, ს. ჯალდედან
≈ 3 კმ. *ზურაბ აბრამის დე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს.
ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლარალ – ყანები (დავბერი) ს. დავბერის პირდ,
ენგურის მარცხ. კალთაზე, დასახლების სამხ.
*ნოდარ პლატონის დე მარგვლიანი, 40 წ.,
მოსამსახურე, ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971
წ. აგვისტო.*

ლარალ (4) – სათიბი (ზ. ჭველიერი) ზედა
ჭველიერში. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს.
მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

ლარალ (იხ. ლარელ)

ლარაშ – სათიბი (ნესგუნი) ფუშყვერის მარცხ.,
კარგი სათიბია. *ელგუჯა ვლადიმერის დე
გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლარელ – სათიბები (ლენთაგი), ყოფილი პედ.
ტექნიკუმის აღმ. სათიბები. *თედორე ტარასის
დე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ლარელ – სამოვარი (შკედი) ს. შკედში, მიწდვრები
მთაში. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ლარელ (3) – სათიბები (მახაში) ს. მახაშშია. რ. მ.
ჭელიძე, 1976.

ლარტელ – ყანა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

ლამგალ – სამოვარი (მესტია), დ. ს. გვარლიანი, 27
წ. 1972.

ლამგალარ – სამოვარი (მესტია, ზარდლაში), ს.
ზარდლაშის მთა ლეცლამშია, ზეგანია, ჩანს
იყო ნაკარვები. ლიშგალი. შამში ნესტორის დე
გაბლიანი, 67 წ. 1971.

ლამშირ (იხ. ლამზურ – ჭველიერი).

ლამშირში გოლაი – ტყე (ლენტეხი, მახაში), ს.
მახაშშია. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ლამზურ – მდინარე (ლენტეხი), ს. საყდარის ქვემო
საზღვარი. მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ. 1978.

ლამზურ – მდინარე (ლენტეხი), ს. შგედშიც ასე ჰქვია
ცხენის წყალს. ქ. მ. გაბიანი, 49 წ. 1976.

ლამზურ – მდინარე (ლენტეხი), ცხენის წყლის
სვანური სახელწოდება ს. მახაშში.
რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ლამზურ (4) – მდინარე (ჭველიერი, საყდარი,
შგედი, მახაში, ყახუნდერი, სასაში), ცხენის
წყლის სვანური სახელი. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ.
ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976.

ლამშტალ – მდინარეთა შესაყარი (კვანჭიანარი),
ენგურისა და მესტია-ჭალაშს შესაყარი
ადგილი. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973.

ლანოლიარ – სამთიბი (წანაში), მთა ლობურშია.
აწოლარების სადგამი ადგილი. აწოლ „ზვინი“
(მდრ. უონწოუ, ჰაწვალ, მეგრ. აწწოლა). ნ. გ.
ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.

ლეზი – ხრიოკი ადგილი. მესტიაშია, შგედი სგიმის
მიდამოებში; ვიწრო, ჩაქანებული რელიეფით.
(მდრ. ლეზი ლუფხში (დარბაზში). *თედორე
ტარასის დე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ლეზი (2) – სათიბ-სამოვარი (იფარი), საბალახო
(მესტია), ს. იფარის სამხ.-აღმ. ენგურის მარცხ.
კალთის ზემო მხარეში, საზაფხ. სამოვარი მთა,
დგას კარვებიც. *ლუკვა ბესის დე გულბანი, 88
წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ.
აგვისტო.*

ლუბილარ – სათიბი (ნესგუნი), ფუშყვერის მარჯვენა კალთაზე, (წაფხ ხარ ლუბიშალ), შვეულია. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ლუბილარ – სათიბ-სამოვარი (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ჰადიშერას მარჯვ. კალთაზე. ტყე შერეული, ვიწრო ღარი. ლუბი „თივის ჩასაყრელი ზედა სართულიდან ქვედაში ძველ სვანურ სახლებში“. *იასონ მურზას ძე კორძია, 75 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლურმა – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-აღმ., ჰადიშერას მარცხ. კალთაზე, ტერასა. *გულადი სოფრომის ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლურხუა – ტყე (ღვებრა), ს. ღვებრას დასავლ. მდებარე ტყე, ლეგბი ხაგ ხოშამ. ძერხუა არიხ. შერეულია. ეკლესიის ყოფილა. *არსენა ზურაბის ძე წიფიანი, 75 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ლურხუა (2) – სათიბ-სამოვარი (დავბერი), ტყე (ღვებრა) ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ვერხენარიცაა. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლურხუა ყორგლ – გზა (დავბერი) ს. დ ავბერის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, კარივით შემოსახედა სოფელში. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლუბი – ტყე (ყაბეში), ს. ყაბეშის აღმ., სამოვარ ლაბირღუის აღმ-ით, შერეული ტყითა და უფრო წიწვნარი ღარები აქვს ტყის ჩამოსაყრელი. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლუბიარ – სამოვრები, ს. სასაშის სამხ. ტყეში. ლობის მაგვარი რელიეფით. *ლენტეხის რ. მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974*

ლუბიარ – ტყე, ს. ნაცულში, დამრეცი ადგილია.

ლუბიარ (3) – სამოვრები (ახალშენი, სასაში), ტყე (ნაცული), ს. ახალშენში, შუროსმაგვარივითაა. *ჩიხარეშის ს.ს., ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981*

ლუბილარ – სახნავები (მამი), მამში, შვეული ადგილია. *ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ. ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978*

ლუბილარ (2) – სათიბი (ფანაგა), ყანა (მამი), ლაშხურის მარჯვენა ფერდობი, შურობივი-

თაა. ლიბი „შურო“. *ჩოლ. ლენტხ. რ. ს. ს. ჯამბურიძე, 20 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978*

ლუბრა – დასახლებული უბანი ს. სასაშის ერთ-ერთი უბანი.

ლუბრა – საბალახო, ს. სასაშში, დავაკებაა.

ლუბრა (2) – უბანი, საბალახო (სასაში), ს. სასაშის დასავლ. მხარე. *ლენტეხის რ. მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974*

ლუბრა ნიგ – წყარო (სასაში), ს. სასაშშია, დასახლ. ლუბრაში. *ლენტეხის რ. ჟახუნდერის ს.ს., მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974*

ლუბილარ – სამოვარი, მთისკენა გზაზე, დამრეცი, ადრე სახნავიც იყო. ლუბი „ჩასაყრელი“. *ჩოლურის ს.ს., ჟ. ა. მუკვანიანი, 41 წ., 1978*

ლუბილარ (2) – სამოვარი (მუწვდი), ს. მუწვდის ჩრდ.-აღმ., შუროს მაგვარი ღარები. *ჩოლურის ს.ს., გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978*

ლუბილე – სათიბი (იელი), ს. იელის სამხ. აცის ქვემოთ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ. 1972, VII*

ლუბდინა – კლდე (ცალდაში), ტუბერის ხეობის მარცხენა კალთის კლდე, კიჩხის კლდის გაყოლებით. შიშველი კლდეა, წითელი ფერისაა, კარ კოჯ ლი. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლუბემელა – ტყე (ყვედრეში), ს. ყვედრეშშია, მოედინება ტუბზე ღელა, შუაზე ჰყოფს ტყე ლუბემალა-ს. ლუბემალა „გადაბმული“. *ჯ. კ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ლუბენალე – ტყე (ყვედრეში). ს. ყვედრეში (ლენტეხის რაიონი). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ლუბერ – სათიბი (ნაკი), ნასახლარ ჯუხტლანშია. სათიბ პერლანის ჩრდ. ქვიანი ადგილია. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., მოსამსახ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბერი.*

ლუბოგ – ტყე (თავრარი), ს. თაურარს აკრავს სამხ.-აღმ. კლდეა, სადაც გზა გადის (ბილიკი) და იქაა ბოგირები გაკეთებული. ნამენარ-მუხნარი ტყეცაა. *უმანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ბრიგადირი, ს. თავრარი, მესტიის რ-ნი, ნაკის ს.ს., 1969 წ. ნოემბ.*

ლუბოგიშ შუკუტ – გზა (ხერხვამი), ხერხვამის ჩრდ.-აღმ. ტყე ჯიჰარიდან მიმავალი გზა კლდე ლუბოგარზე. მანშურამდე ვერ აღწევს. გზა საჭიროებისამებრია. *დავით დუდურუყის ძე*

ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლგბოგარ – კლდეები (ხერხვაში), ს. ხერხვაშის ჩრდ.-აღმ. კლდე-ღრიანი ადგილი მდ. მანშურამდე, ტყე ჯიჰარის აღმ. კლდის კალთაზე გადასასვლელი ყოფილა ხიდების, ბოგირების მეშვეობით. კლდიდან კლდეზე გადებული ძელები. დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლგენოლ – სახნავები (მახაში), ს. მახაშში. ლნტხ. ჩიხარემის ს.ს., რ. მ. ჭელიძე, 1976

ლგელიჯ – უბანი, ს. სასაშის ერთ-ერთი საცხოვრებელი ადგილი. ლაშხურას მარცხენა მხარეზე.

ლგელიჯ (2) – ყანა (ზ. ჭველიერი), უბანი (სასაში), ზედა ჭველიერში, სამხ. ჩამოშლილი არაა. ს. ჭველიერი, ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 1976

ლგერალდ – სათიბი (ღემდერი), ს. ღემდერის თავზე, სათიბ მაშვიდის სამხ. ჩრდ.-აღმ. ტყე. მრგვალი ადგილია, გუბრალდ. ლევარსან ომანას ძე ჩხვიძიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.

ლგერაში დაბარ – ყანები (ჩუკული), ჟიბე ჩუკულშია, ვაკე რელიეფით. ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ. ნუნუ დადამის ასული გულბიანი 26 წ., 1976

ლგბოლჯ – უბანი (სასაში), ს. სასაშის აღმ. ნაწილი, დავაკებაა. წყლის პირას არაა. ლგბოლჯ. ლენტეხის რ. მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974

ლგბოლჯი ღელ – ღელე (სასაში), მდ. ლაშხირის მარცხენა შენაკადი. მთა ლერმელ-იდან მოედინება. ლენტეხის რ. სასაში, ჟახუნდერ. ს.ს., მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974

ლგდდალად – ტყე (უღვალი), ს. უღვალში, ჩრდ.-აღმ.

ლგზად – სათიბ-სამოვარი (ციოყრეი), ციოყურში, ფერდობზე. არის:

ლგთან – სათიბ-სამოვარი (ლახამულა), ენგურის მარცხენა კალთაზე, ლგთნაშ ზაგარის დასავლ. ფერდობზეა, არის ნამოსახლარიც, ხილიც (ბებანი), მენშგუტე უერ ხოზ. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლგთინ – სამოვარი (ეცერი), მთა დეცილს ქვემოთ, სამოვარ მთა ლაცვას ჩრდ.-აღმ. ზეგანზე (ზაგარჟი). „ქა თენი, ლგთნე ადგი ლი, ქა

თერა“. ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.

ლგთინ ზაგარ (იხ. ლგთინ).

ლგთლერ – სამოვარი მთა (ტვიბერი), ს. ცხუმარის ფერმის კარვებია; კლდე ყორჟარის სამხ.-დასავლ. არის ნაეკლესიარი – ჯგერაგ ლგთლერიშ. გადმოცემით: ლგთინ ლი, ქა თერა ლაჭუმი, მარაცალ კვლთხი ლიხ 3 ბაზ. გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტვიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ლგთნილ – გორაკი (ყაზაყი), ს. ყაზაყის სამხ. კიდე, გორაკია დავაკებული, დგას ჯიჰრა, სოფლის სახედი ადგილი იფრისკენა. ევროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი. 12.10.70 წ.

ლგთნარ – გადასასვლელი (ჭუბერი), მთა უთტურიშ ვარჯზეა, გადასასვლელი, დიდი ქვები დგას. ს. ნაკისკენ გადასასვლელი გზაზეა. მინდორია და 3 კაცისტოლა დასობილი ქვაა გზის საჩვენებლად. ლგთნარ „საჩვენებელი“ (?), „გამოჩენილი“ (?). (ლგთნე „გამოჩენილი“). ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., ს. ლეკვლმახი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 10. 9. 70 წ.

ლგთნარიშ ტობ – ტბა (ჭუბერი), ს. ჭუბერიდან ს. ნაკრისკენ გადასასვლელი. არის ლგთნარის ტობ, კლდე კირარი ლწმთხართან ტბა ≈ 1 ჰა. დავაკებული ადგილია, მოედინება წყალი. გამდინარეა. ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი. 15.X. 70 წ.

ლგთნაშ ზაგარ – ტყე (ლახამულა), ენგურის მარცხენა კალთაზე, ქაქულაშ ზაგარჟი ლი პირდაპირ ბაჯის მიმართულებით, მურყუამშალ ჟი ლგზოვე ლი. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლგთაზ – ვაკე ადგილის სახელწოდება (გვალდერი), მ. ბაჯისკენა გზაზე, უიცხილდ-თანაა (უიცხილდ არის მთა ბაჯისკენ მიმავალ გზაზე, ტყე). ჩხეტიან ემუზას ძე ჩხეტიანი, 47 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ. 1969 წ. ოქტ.

ლგკერლარ – სამოვარი (ლამფალაში), ს. ლამფალაშის მთაში. ლგკერე კალთში ამალღებულზე გაკეთებულ დაფაზე მარცვლეულობის გასაშრობი. ჟახუნდერის ს.ს., რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981

ლგკრაჭალა – სამოვარი (ლაღამი). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს.ლაღამი. 1972, VIII

ლგვდარ – ყანები (მაცხვარიში), ს. მაცხვარიშის დასახლების სამხ. კლდინიკაა. გ. გ. გორგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973

ლგვდ სუტე – კლდე (ზოგრეში), ს. ზოგრეშის სამხ.-აღმ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, კლდეა ჩამონაშალი. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი*, 62 წ., პენს., ს. ზოგრეში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

ლგვრხუმუ გაკ – ნიგვზის მიდამოები (კახურა), ს. კახურაშია, დგას დიდი კაკლის ხე, მის მიდამოებშია ლგვრხუმუ გაკ დაბარ. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.

ლგვრხუმუ გაკ დაბარ – ყანები (კახურა), ს. კახურაშია, ლგვრხუმუ გაკ-ის მიდამოები. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974

ლგლიენარ – სამოვარი (ახალშენი), ს. ახალშენის ჩრდ. მთაში. მოედინება წყაროები. ლგლიენ „რუ“ (შდრ. ლგლჰენ). *მ. ლ. ნემსაძე*, 40 წ., 1974

ლგლიენარი ღელა – ღელე (მუწვდი), ს. მუწვდიში, ღელეა, სადაც წისქვილიც დგას. ლგლიენ (ლგლჰენ) „რუ“. ჩოლურის ს.ს., გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978

ლგლიც ტუბ – ხევი, ს. არცხელის სამხ.-დასავლ. მუღხურას მარცხენა შენაკადის ხეობა. მდინარე უხვია სხვა ხევებთან შედარებით. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი*, 33 წ., მოსამს., მუღახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლგლიც ტუბი (2) – ხევი (ზარდლაში), ხევი, (არცხელი), ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. გუბლდ ტუბის მარჯვენა კალთის ღელე. *ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი*, 32 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლგლიც ღარ – ღელე (იელი), იელის აღმ., იელისა და წუთირმის შორის. პატარა ღელეა, წყალი – სასმელი. ს. იელი (იფარის ს.ს.). რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. VII – 1972 წ.

ლგლცხატ დაბ – ყანა (კახუნდერი), ს. კახუნდერში. საკულტო იყო.

ლგლჰენდ – რუ (ლემსია), სგ ლახვიდან გადმოყვანილი წყალი ქანზე ლახუ-ში. სამოვარი მთა ეკუთვნის ლემსია-კაერის მოსახლეებს. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი*, 28 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, დ. გ. მერლანი, 1972

ლგლჰნარე თხუბი – ადგილის სახელია, რუს სათავე (ჭუბერი), მდ. თეთნაშვრას ხეობიდან გამოყვანილია წყალი სარწყავად არხებით.

სოფელი სგურიში – ფაფალ სგურიში და ჟაბე სგურიში იყოფენ. ლგლჰან „არხი, სარწყავად გადმოყვანილი წყალი“. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი*, 40 წ., *მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი. 15-X.70 წ.*

ლგმაყა – სათიბები (ხელედი), ხელედშია, მუღარეშის მიდამოებში, თავში, ღელეების შესართავს შორის. ლენტეხის რ. ს. ხელედი. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი*, 43 წ., *მოსამსახურე*, 1976

ლგმხრანდ – სათიბ-სამოვარი (ლეზგარა), სათიბ ლეწენწხას ესაზღვრება სამხ.-დასავლ. ხარობს თევრა, ჟაჭურა. მის თავზე გამოქვაბულია. *გიორგი სათგერის ძე ქალდანი*, 78 წ., *პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლგმხრანდიშ ფოქ – გამოქვაბული (ლეზგარა), სამოვარ ლგმხრანდ-ის თავზე არის გამოქვაბული 4-5 კაცის ტევადობისა. „ლგმხრანდის გამოქვაბული“. *გიორგი სათგერის ძე ქალდანი*, 78 წ., *პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლგმწლედ – სამოვარი (ფაყი), ს. მიქელშერშია, უწინ სახნავი ყოფილა. *ბ. შ. ბენდელიანი*, 27 წ., 1974

ლგმსია – სათიბი (ხელედი), ხელედშია, ლაშხირის მარცხენა კალთაზე. ლენტეხის რ. ს. ხელედი. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი*, 43 წ., *მოსამსახურე. 1976*

ლგნსყ ნაკლად – სამოვარი (იფრარი), ს. იფრარის ჩრდ.-აღმ., დასახლების ჩრდ.-აღმ. ფიჭვნარის ქვემოთ. ყანების თავში. „მგარს“ აკეთებენ ყანის ღობის მაგივრად, რომელსაც ლგნსყ-ს უწოდებენ. *გემ ანდრიას ძე მარგვლიანი*, 61 წ., *პენს., ს. იფარი, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ლგსნიკარ (იხ. ლგცლგვარ).

ლგფტელარი – კლდე-გორაკი (ტობარი), ს. ტობრის აღმ. მხარე, ფაფალ ხარ, ჯურუმალ იქითა მხარეზე დამრეცია, ბალია ამჟამად, აქეთ – დასავლ. ყანა. ქვემოთ მის აღმ. გამოქვაბულებია, ზემოთ გზა (ბილიკი) გადის, კლდეა აღმ. აღმ. ძველი გზა-ბილიკი (წაშან) ყოფილა, იქიდან ლწიკუპარი ხარენახ ძველად, მტერი ხომ არ არისო სადმე. აქედანო ლგფტელარი. *ილამ ბათერის ძე ჭკადუა*, 65 წ., *პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, ხაიშის ს.ს., 1.11.70 წ.*

ლექართა – სახნავი, მდ. ხელედურას მარჯვენა მხარეზე. შემოკავებულია მდინარის მარჯვ. სანაპიროს აკრავს, მეორე მხრიდან ტყე. ლექსირი. *გ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974*

ლექართა (2) – ყანა (ბაბილი), სახნავი (ლექსირი), მდ. ჩოლშურის მარცხ. შემოკავებულია. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974*

ლექართოლ – ნიგვზნარია (შტვილი), ს. შტვილშია, ადრე შემოკავებული იყო, ნარგავებია ნიგვზის. ლენტეხის რ. ჩოლურის ს.ს., *თ. დ. ხაბულიანი, 48 წ., 1978*

ლექართა – სათიბები, ს. ლახუშდის აღმ., მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ლეყურყუე ლი. კოლმ. სათიბებია. *რიდა ბესის ასული ფირცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია. 1972, X.*

ლექართა – სათიბები, ს. სიდიანარის სამხ.-აღმ. შემოკავებული. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი. 1973 წ.*

ლექართა – სათიბები, სოფლის დასავლ. მხარე (სგა ხაზ ლაღრეს), შემოკავებულია ღობით. „შემოკავებული“, „შემოღობილი“. ს. ლაღრერ. *გერმან ბიშურზას ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ. 1969 წ. ოქტ.*

ლექართა – სათიბი (ლაშხრერი, ლახამულა, ლანტელი, ლადრერი), სამოვარი (მესტია – ირინე მელიქი.), სახნავი (ხოსრარი), სოფლის სამხ., გორა ზაგრარის დასავლ. მდ. კედრგლამდე. შემოკავებულია. „შემოკავებული, შემოღობილი“. *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ. 1969 წ. ოქტ.*

ლექართა – სათიბი (ნაშთქოლი), ს. ნაშთქოლის ზედა კუთხე, შემოკავებული სათიბია, სახელწოდებაც აქედანაა. ლექართა „შემოკავებული“. *ქიშვარდი იოსების ძე წერედიანი, 49 წ., კოლმეურნე, ს. ნაშთქოლი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რაიონი. 1969 წ. სექტემბერი.*

ლექართა – სათიბი (ფარი, ჰადიში, ისკარი, ლაშხრერი, ლადრერი, ლანტელი, ლახამულა, ლახუშდი, სიდიანარი, იენაში, კვანჭიანარი), ყანა (ხოსრარი), სამოვარი (მესტია – ირინე მელიქიშვილი), სოფლის აღმ., სკოლის აღმ. შემოკავებული სათიბები. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 14 წ., მოსამ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ლექართა – სათიბი, ენგურის მარცხენა კალთაზე,

შგედში, სათიბ ჯგერაგის გვერდით. ნახნავიცაა, ხოლო შემოკავებული მახსოვრობაში არ ყოფილა. ს. ლახამულა. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლექართა – სათიბი, მდ. კედრგლას ჩრდ.-დასავლ., კედრგლამ შუკუს ზემოთ, შემოკავებულია, დასავლ. ფხოტრერი ესაზღვრება. „შემოკავებული“. ს. ისკარ. *ფურჩე ფურჩეს ძე გერლიანი 87 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

ლექართა – სათიბი, ს. იენაშის სამხ. ნაწილი. მუბარშია, შემოკავებულია. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი. 1973*

ლექართა – სათიბი, ს. კვანჭიანარშია შედის ლაროლარში, შემოკავებულია. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი. 1973*

ლექართა – სათიბი, ს. ჰადიშის ჩრდ.-აღმ., ჰადიშგრას მარჯვენა კალთაზე, მენკა (მოვაკო), შემოკავებულია ძველისძველი ქვით. *სოფრო გიორგის ძე ავალიანი, 60 წ., 60., პენს., იფარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლექართა – სათიბი, სათიბ ჩემათის ერთი ნაწილი, სათიბ ნატყუფარსა და სამოვარ ქუროლს შორის. შემოკავებულია ამჟამად მთლიანად. „შემოკავებულნი“. ს. ლატალი. *კოწია ბეჭერზას ძე პაკელიანი, 72 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

ლექართა – სამოვარი მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წ.*

ლექართა – სახნავი, ს. ხოსრარში. იყოფა ჩუბე და ჟიბე ლექართად. შემოკავებულია. მესტიის რ. ფარის ს.ს., *სვიმონ აზნაგევის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., 1969*

ლექართალუ – სათიბი (ჟამუში), ს. ჟამუშის დასახლების სამხ., შემოკავებული სათიბები. ლექართე „შემოკავებული“. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლექართაშ ლაროლ (იხ. ლექართა).

ლექართალ (2) – სათიბი (ზარდლაში, ჟამუში), ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. სათიბ მოლარის ქვემო ვაკე ადგილი. ჯუილზ ნაგემ ლი, ლექართა ჩუ ლასჷ. *ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლექართალ (იხ. ლექართალუ).

ლექტორი – სახნავები, ს. შგედში, გზასა და ტყის შორის მრგვალი ადგილი. ს. შგედი, ჩიხარეშის ს.ს., *ქ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976*

ლექტორი – ყანა, ს. ლევშერშია. შემოკავებული ყოფილა ყორით. ამჟამად არაა. ა. ზ. ბაბლუანი, *43 წ., 1974*

ლექტორი – ყანები, ჟიბე ლევშერშია, შემოკავებული იყო. ამჟამად დასახლებაცაა. ლექტორთა „შემოკავებული“. ლენტეხის რ. გ. ზ. ბაბლუანი, *55 წ., 1978*

ლექტორი (3) – ყანა (შგედი, ზ. ლევშერი), ს. შგედში. ლენტეხის რ. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976*

ლექტორთელ – სათიბი (ცალდაში), ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ., დასახლების ზემოთ, ჯუდი ღზრას ქვემოთ. შემოკავებულია. ლექტორთა „შემოღობილი“, „შემოკავებული“. *პავლე ბითეს ძე ზურებანი, 83 წ., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლყარა – ხევი (ხელედი), ხელედშია, ლაშხირის მარცხ. ფოთლოვანი ტყე, სამოვრებიც. ლენტეხის რ. ს. ხელედი. *ანზორ აკაკის ძე ბენდელიანი, 33 წ., მოსამსახურე, 1976*

ლყარალდ – სათიბი (ლეზგარა), სათიბ პაპაშ ლარეს სამხ.-დასავლ., ს. ლეზგარას ჩრდ.-დასავლ. *მგა ამიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1962 წ. ოქტ.*

ლყდინ – სათიბი (ქართვანი), მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ნაეკლესიარ გაბრელს აკრავს სამხ.-აღმ. ტყე ლაწალდამდე. ნაკაფი ადგილია (ნამოლ ადგი ლი). ლყდინ (ჩუ ლყდანე) „დაკავებული“. *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.*

ლყაღედ – სათიბი (იელი), ენგურის მარცხენა კალთაზეა, აცის უბნისაა. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972, VII.*

ლყარ – სათიბი (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის აღმ., სამარხილო გზა ჯიჰერის სათიბებისკენა და ლაჭრა ლელჰენ-ს შორის, ტყე ჩაჭურის აღმ. ყარ „ყავარი“ (?). *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ლყაჯ – ყანა (კიჩხელდაში), ს. კიჩხელდაშის ქვემოთ, ჩარაზნის სათიბის ზემოთ. ხოჩა ლამჯად ლემარ ლი ი ეჩა ქა ლიჰუდი ჟი ლყაჯ ხარენა მეზგა (მის პატრონს). *სამსონ*

სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ლმში – ყანები, ჩოლშურას მარცხენა ლაცხეკურის გაგრძელებაზე ნამწვარებია. ს. ბაბილი. *ნ. ბ. ჭურასბედიანი, 33 წ., 1974*

ლმში (2) – სახნავი (გულიდა), ყანა (ბაბილი), ს. გულიდ-შია, ლელუა, იქათ-აქეთ სახნავები აკრავს. სამოვრებიცაა, ირგვლივ ტყეა, ჩრდილოეთის მხარეზე წიწვნარია. *თ. ბ. ჭურასბედიანი, 30 წ., 1974*

ლმშიხი ლელა – ლელე (ბაბილი), ყანა ლმშიხში მოედინება. *ნ. ბ. ჭურასბედიანი, 33 წ., 1974*

ლმჩლაზგ – გადასასვლელი (ყარი), ს. ყარიდან 1 კმ. მდ. თეთნაშგრაზეა გადასასვლელი (ხიდი არაა) სგურიშის მხარისკენ. სამანქანო გზა გადის. *კეხესა რამინის ძე ვიბლიანი, 34 წ., მოსამსახურე, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 15.VIII.1970 წ.*

ლმჩხეტ ტუბრა – ლელე (ლეწფერი), მდ. ჭუბრულას მარჯვენა შენაკადი, მოედინება ს. დევრასა და ლეწფერს შუა, საზღვარია. მოაქვს კენჭებიც, ქვები მოზრდილი, იცის ღვარცოფი. „კენჭნარი, ხევი, ლელე“. ჩხეტ – ჩხეტ-იანი, კენჭი – კენჭადე. *იასონ სოზარის ძე სუბელიანი, 60 წ., ტყისმცველი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 17.9.1970 წ.*

ლმჩხეტ ღარ – სამოვარი (ზმ. მარდი), ს. ჟიბე მარდის ჩრდ. არის ლმჩხეტიშ ჟიბე ნაკ, მოედინება ლმჩხეტიშ ტუბრა. კენჭნარია. *უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ს. მარდი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 18.9.1970 წ.*

ლმჩხეტიშ ჟიბე ნაკ – სამოვარი, ტყე (ჭუბერი), ჟიბე მარდის ჩრდ.-ით, ვაკე ადგილია, ტყე წიწვიანი, შერეული. ნალვარცოფალია, კენჭნარი, მოედინება ლმჩხეტიშ ტუბრა. *ვახტანგ ალექსანდრეს ძე ანსიანი, 26 წ., მოსამსახურე, ჟიბე მარდი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 18.9.1970 წ.*

ლმჩხეტიშ ტუბრა – წყალი, (ჭუბერი), ს. ჟიბე მარდის ჩრდ.-ით, ლმჩხეტიშ ჟიბე ნაკში ჩამოედინება წყალი, რომელსაც მოაქვს შლამი კენჭნარი. *ვახტანგ ალექსანდრეს ძე ანსიანი, 26 წ., მოსამსახურე, ჟიბე მარდი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 18.9.1970 წ.*

ლმჩხი ლაფშუდა – შურო (ლესთაგი), ლესთაგის ჩრდ.-დასავლ., კირი ლაჭდინარის ძირში,

კირქეების ჩამოსაყრელი ადგილი – შურო. დ. მესტია. *ჩათო ესტატეს დე ჩართოლანი*, 45 წ., ს. ლეხთაგი. 1972.

ლგე ეჩხან – ტყე, საძოვრები (წვირმი), ს. წვირმის სამხ.-დასავლ. ენგურის მარცხენა კალთა. *არჩილ მელიტონის დე ფანგანი*, 57 წ., *მოსამსახურე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. აგვისტო.

ლგეე ღარ – ღელე (ტვიბერი), ს. ტუბერის თავზე ლაქტუზერადან მოედინება წყალი მოსარწყვად. „წყლის ღარი“. *მიხეილ ლემინის დე ქალდანი*, 45 წ., *კოლმეურნე, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ოქტომბერი.

ლგე-ერეხ – სათიბები (ქვ. ბავარი), ს. ქვედა ბავარში, ლაშხირის მარჯვენა მხარეზე, დასახლების გაღმა. ხელედის ს.ს., *ლენტეხის რ. შ. ი. ბენდელიანი*, 40 წ., *(კოლმეურნე), კ. ს. ჩანქელიანი*, 44 წ., *(კოლმეურნე)*, 1976

ლგეერეხე დბარ – ყანები (ქვ. ბავარი), მდ. ლაშხირის მარჯვენა მხარეზე. ირგვლივ სათიბები აქვს. ხელედის ს.ს., ს. ბავარი. *თ. ი. აფაქიძე*, 54 წ., *მოსამსახ., ჩვებ ბავარი*. 1974.

ლგეერეხე ლჭემოლ – სათიბები (ქვ. ბავარი), მდ. ლაშხირის მარჯვენა სანაპიროს სათიბები, შიგ ყანებიცაა. ხელედის ს.ს., ს. ბავარი. *თ. ი. აფაქიძე*, 54 წ., *მოსამსახ.*, 1974 წ.

ლგეერეხი თხუმარ – ტყე (ქვ. ბავარი), მდ. ლაშხირის მარჯვენა კალთილს შერეული ტყე. ხელედის ს.ს., ს. ბავარი. *თ. ი. აფაქიძე*, 54 წ., *მოსამსახ.*, 1974 წ.

ლგეერეხი ღელა – ღელე (ქვ. ბავარი), მდ. ლაშხირის მარჯვენა შენაკადი. მოედინება ქუანარ-იდან. ჩამოუდის ყანა ლგეერეხ-ს. ხელედის ს.ს., ს. ბავარი. *თ. ი. აფაქიძე*, 54 წ., *მოსამსახ.*, 1974 წ.

ლგეერეხი ჭყებარ – საძოვარ-სათიბი (ბავარი) ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე, ჭაობიანია. სოფლის სამხ. ე. ი. წყალს გაღმა. ხელედის ს.ს., ს. ბავარი. *თ. ი. აფაქიძე*, 54 წ., *მოსამსახ., ჩვებ ბავარი*, 1974 წ.

ლგეერეხი შუკტარ – გზა (ბავარი). სამარხილო გზა წყალს გაღმა მდებარე სათიბ ლგეერეხში. ხელედის ს.ს., ს. ბავარი. *თ. ი. აფაქიძე*, 54 წ., *მოსამსახ., ჩვებ ბავარი*, 1974 წ.

ლგეერეხი ლეწერ – ტყე (ზ. ვედი), მდ. უდერგლას მარჯვენა კალთის წიფლნარი ფერდობი. შერეულიცაა, მურყნარ-წიწვნარითა

და რცხილნარით. ს. ჟაბე უედ. *არჩილ კობტას დე ჭკადუა*, 41 წ., *ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1970 წ. ნოემბ.

ლგეერეხი ნენჩა – ტყე (ზ. ვედი). ჟაბე უედ. *არჩილ კობტას დე ჭკადუა*, 41 წლისა. *ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1970 წ. ნოემბ.

ლგელე – საძოვარი (უღვალი), სამანქანო გზის ზემოთ, საძოვარ რობაშ ქურას აღმ. საძოვრები და ირგვლივ ტყე. ჩამოდის წყალი – მალა ტუბირა, ვაკე ადგილია. *ერასტო ნიკოლოზის დე უმფრიანი*, 60 წ., *პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. X.

ლგელვარ – წყალი (გვალდერი), მთა წგრნი ქურასა და მთა უედშარიშ კა-ს შუა, გზაა, ზემოთ ფერდია, წისქვილის წყლისოდენა მოედინება (ახუტიბ), უერთდება წესლიშ ტუბი-ს. არისო ველიშ ი ცხევიშ ლაყულა („საზღვარია ტყისა და ველის“). „წყალდია“. *ჩხეტიან ემუზას დე ჩხეტიანი*, 47 წ., *კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ.* 1969 წ. ოქტ.

ლგელაშ – საძოვარი მთა (მსტ. – ირინე მელიქიშვილი) მესტიის რ-ნი, 1961 წელი.

ლგელაშ – საძოვარი მთა (ჭოლაში), ს. ჭოლაშის ჩრდ.-დასავლ. საზაფხულო საძოვარი მთა, დგას ლეტლუფის კარვები. *შამში ნესტორის დე გაბლიანი*, 67 წ., *პენს., მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

ლგემერმახენიშ ლეზლყერ – რიყე, ტყე (ქვ. ვედი), გერდაშერამდე ვაკე ადგილი. სადაც გადის სამანქანო გზა ლაქტუმიშ კარვგლდიდან. მურყნარია. *გაბრიელ ბეწუს დე ჭკადუა*, 92 წ., *პენს., მესტიის რ-ნი*. 1970 წ. ოქტ.

ლგემერწარ – ტყე, კლდე (შდიღირი), მდ. ენგურის მარცხენა კალთა, ს. შდღირის პირდაპირ სამხ.-აღმ. მთა კილეითის ჩრდ. კალთა, ციცაბო კლდეა ზემოთ, ქვემოთ ტყე უფრო წიწვანია. მოედინება რამდენიმე ნაკადული. *მარო ფულას ასული ჭკადუა, კოლმ., ? წ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1970 წ. ოქტ.

ლგექუდარ – ღელე (ლესემა), ისკალდის მთისკენა გზაზე. ხეობაშია. ს. ლესემა, ხელედის ს.ს., *მ. რ. გაზდელიანი*, 32 წ., 1974

ლგეერეხი ღარ (იხ. ლგეერე).

ლგეერე – სათიბი, ტყე (ქაბეში), მდ. წანრგლას მარჯვენა კალთაზე, ჭიჭრი სგიმის ზემოთ, კლდეებს შორის მდებარე ტყე-სათიბი, რომლის თავზე კლდის კედლები ვიწრობს ქმნიან. ერთ დროს ეს ვიწრობი ჩახერგილი

ყოფილა ქვის დიდი ლოდით. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი*, 44 წ., *პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

ლგცხტშ – გზა (ლეზგარა), მთა ლაშერა-სკენა გზა, არის სამოვარიც, ტყეც, სადაც მთაში მიმავალი ქვას აიღებს და დანიშნულ ადგილას დადებს ლოცვით: ლახტაშ თარგლეზერ, ხოჩა გუჟი ენიტხ ქორთე ქუინლგმგენე ი მარე მან – მთის მთავარანგელოზო, კარგი გუნებით (= მშვიდობით) დაგვაბრუნე სახლში საქონელიცა და ადამიანიც. *ლგცხტშ „საკრძალვისა“ ? (საკულტო ადგილი). მგვა ამიხის ძე ქალდანი*, 61 წ., *პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ოქტ.

ლგცხტ – სასაფლაო (ყარი), ს. ყარშია, დედელანელების (ვიბლიანების) სასაფლაო. ირგვლივ ყანებია, დგას პანტა ვაშლი. ვაკე ადგილია. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე*, 18 წ., *საშ. სკოლა დამთავრ., ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 13.9. 1970 წ.

ლგცგრმანგა – ღელე, სამოვარი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ენგურის ხეობის მარცხენა კალთაზე, ღელეებია, ბევრ ადგილას მოედინება წყალი. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი*, 37 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972

ლგცგრალ – საბალახო (ლევშერი), ს. ლევშერშია, წყლები მოედინება. *ა. ზ. ბაბლუანი*, 43 წ., 1974

ლგცგ ნაკ (იხ. ცაგერ).

ლგცრ – სამოვარი, ს. შდგლირის დასავლ. მოვაკო ადგილია, სამოვარი, დაახლ. 1 კმ-მდე. შერეული ტყეა, მოედინება წყაროები წისქვილის საკმარისი. კარგი სამოვარია, დიდი ფართობის ადგილია. *მარო ფულას ასული ჭკადუა, კოლმ., ? წ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1970 წ. ოქტ.

ლგცრ (2) – ღელე (კახურა), სამოვარი (შდგლირი), ს. კახურას ჩრდ.-დასავლ. მთა გოლდამისკენა გზაზე, წყლები მოედინება. *გ. ა. ლიპარტელიანი*, 37 წ., 1974

ლგცრი შუკუ – გზა (კახურა), ლასკადურას ხეობაში, მთა გოლდამისკენა გზა. წყლები მოედინება. ს. კახურა, ლნტხ., *გ. ა. ლიპარტელიანი*, 37 წ., 1974

ლგცრიშ ნაკარ – ტყე (ჭერი), ს. ჭერის ზემოთ, ტყე ყარაშ ნაყარის თავზე ვაკე ადგილებია, წიწვნარი ტყით, ნენზ ჭარბობს, ღუმირიცაა და აქა-იქ წიფლნარიც. მოედინება წყაროები.

ჟვანია ზუმას ძე ჭკადუა, 42 წ., *მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1970 წ. ნოემბ.

ლგცრ – სათიბები (მესტია), აეროპორტის მიდამოები. მოლრი < მოლარი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი*, 64 წ., *მესტია*. 1972 წ.

ლგქეროლ – ტყე (შგედი), ს. შგედშია, ჭაობნარ გზაზე ჭერები ყოფილა დაწყობილი. ს. შგედი, ჩიხარემის ს.ს., ლნტხ. *რ. ჟ. ს. ონიანი*, 34 წ., 1976

ლგქირხანშ ტუბი (იხ. ლგქირხანშ ტუბი) – ხევი (მესტია), მდ. ვორმელეთის მარცხენა შენაკადი. ხარხანტი მეგრულია. ხაიში, მესტიის რ-ნი. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა*, 65 წ., 1970

ლგქირხანშ ტუბი – ხევი, მდ. ჭორმელეთის მარცხენა შენაკადი, მოედინება მთა Арема - დან (?), რუქაზეა Хархантши სვან. მოედინება ჯედი სტიკუტიდან (ფანავიდან) ხარხანტ-ს მერელები უწოდებენო, სვანურად ლგქირხანშ ტუბი, ხოლა ადგიარ ლიხ, მეცხოლ ხარ, ლენკლე კოჯარლექა ანდრი, ლგქირხოლ შალ ხარ. ორივე მხრიდან ციცაბო კალთებია და ლალოკა (მგჟირ) ხარ ქუინლგმგენემ (ნადირის). ს. ხაიში. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა*, 65 წ., *პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი*. 1. XI-70 წ.

ლგქად – მყინვარი, ტუბიერის ხეობის ბოლოში, მყინვარ ლასჯედარ-ის გაგრძელებაა, ვაკე მყინვარია ≈ 3-4 კმ. სიგრძით. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი*, 44 წ., *მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

ლგქად – მყინვარი, ტუბიერის მყინვარებია, ვაკე გამყინვარებაა დიდი, თოთ-ის ჩრდ.-ით. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი*, 83 წ. *პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

ლგქად – სათიბი, უღვირის ქედის დასავლ მხარეში. სათიბ ზურულდშია, წვირმისკენ. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი*, 33 წ., *მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

ლგქად – სამოვარი, სათიბი, მესტია ჭალანს მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. სამოვარ ლასტუიარს ქვემოთ. ჟჰჰ ქა აჰანდე ლუფხუტს. მესტია. *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიურიანი*, 33 წ., *კოლმ., ს. ლანჩვალი*

ლგქად (4) – სათიბ-სამოვარი (ლახირი, ლანჩვალი, წვირმი), მყინვარი (ტვიბერი), ს. ლახირის ჩრდ. ფერდობი, ალპური ზონა, ფერდობია.

ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლგჷნდარ – სათიბი, მესტიის რ-ნი, ირინე მელიქიშვილი, 1961

ლგჷნდარ – ხრიოკი ადგილი, ს. ლუჯის მთა გორვაშში, მეწყერიანი, ლგხეც ადგილია, კლდიანი.

ლგჷნდარ (3) – სათიბები (ჭველფი, მესტია – ირინე მელიქიშვილი), ხრიოკი (ლუჯი), ს. ჭველფის მთა ლამრიაში. დაფერდებულია, ლგჷნდე ლი. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ. დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978

ლგჷნდე ლარალ (იხ. ლგჷნდ).

ლგჷნდიერ – სათიბი (შყალერი), ს. შყალერის დასავლ. ოდნავ დაფერდებული ვაკობი გზის ზემოთ. გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973

ლგჷნდრე ქუბა – გამოქვაბული (მურშველი), ს. მურშველის ჩრდ., სათიბ-სამოვარ ლგჷნდარშია, ფერდობზე ამოზურცულია, რომელშიც 10 კაცის დასატევი გამოქვაბული აქვს. ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლგჷნდ ლატფ – გზა (სპარდიში), მესტია ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ., მირგულიწისა და ლგჷნდს შორის. ავთანდილ ანდრიაშ ძე რატიანი, 37 წ., მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ. 1972 წ.

ლგჷნდ ლენზარ – ტყე (ლანჩვალი), მესტია ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. ჟჷჰ აჰნდი ლუფხუქა. მესტია. პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი

ლგჷნდ ნაკ – სათიბ-სამოვარი (ლახთაგი), აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. ვაკე ადგილია, მოცვნარია, დატკეპნილი – (ლგჷნდე)ვითაა. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი. 1972

ლგჷნდ შუკუარ – გზა (ლახთაგი), გზა მთისკენ, სამოვარ ლგჷნდ ნაკ-ისკენ. აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. მესტია. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი. 1972

ლგჷნდარ (2) – (მესტია, მურშველი), ს. მურშველის ჩრდ., ალპურ ზონაშია, დამრეცი, სწორი ზედაპირით. ლაჰნდირ (შდრ. ლაჰნდირ). ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწ. მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლგჷნდარ (იხ. ლგჷნდ).

ლგჷნარ – ყანა (მურყმელი), ს. მურყმელის ჩრდ.-

აღმ. მდებარე ყანა. ლგჷნარ „მიზმული“. მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

ლგხევილარ – გზა (უსგვირი), ჭალაშ მარჯვენა მხარეზე, კლდიანი ადგილია. ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერი. 1973

ლგხეკარ – ფერდობი (ჩაჟაში), ს. უშგულის აღმ., ლშმდ შდხუშ დასავლ. ჩამოფხევილი ფერდი. ს. უშგული. პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

ლგხკარ – ადგილი (ყარი), მდ. ჭუბრულას მარჯვენა მხარე, აღწევს მდინარის რიყემდე, ს. ტიტას გაღმა, ფერდობი ადგილია, გადის ბილიკი, ზოგან ნახსლეტები (ნატყუიფ, ლგხეკ); ს. სგურიშიდან საცალფეხო გზა მიდის ლგხკარით პაპალარემდე. „ჩამორეცხილი?“ (ლგხკენე „ჩამო-ფხევილი?“). თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 10.9.1970 წ.

ლგხმომ ტუბი – ღელე (ლგხერცხილა), მდ. კუაჟუშ ტუბის მარცხენა შენაკადი. მოედინება საზაფხულო სამოვარი მთა იდლიანელებისა ლგხმომიდან. რომანოზ მუზას ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., ს. ლგხერცხილა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.

ლგხეც – სამოვარი (ლახირი), ს. ლახირის ჩრდ.-აღმ. სამოვარ კალუშარშია. ფერდობია, ქა ლგხეც ხარ. მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

ლგხერლარ – გზა (მახაში), ს. მახაში, ჩამორეცხილი გზები. ჩიხარშის ს.ს., ლნტხ. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ლგჷფილ – გზა (გულიდა), ს. გულიდ-იდან მაცხვარ-ლამეზისკენა გზა. თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974.

ლგჷწ (2) – სამოვარი (ქაშვეთი), ღელე (ლემსია), ს. ქაშვეთის დასახლების დასავლ. მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ. 1972, X.

ლგჷწ – ღელე, ს. კაერსა და ლემსიას შორის. ადრე სახნავი ადგილი ყოფილა. ლგ = ჯა/ე+იან > ლგ=ჯ. ლემსია. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972

ლგჷემ ტობ – ტბა (თავრარი), ს. თავრარის ჩრდ. მთა გემრარე ნაშდუხ-სა და მთა ყუას შორის.

ტბა 0,5 კმ X 12 მ. სიღრმე 3 მ. აღწევდაო, ამჟამად (თუ ყუბამი ლიც არ მიუშვებს) ჭანჭრობივითაა. თავრარ-ხერხვაში. *უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ლგჯი – სოფელი (ყახუნდერი), ჟახუნდერის ს.ს., შემავალი სოფელი. მდებარეობს ლაშხურის მარჯვენა კალთაზე. ცხოვრობენ: ონიანები, გულბიანები, ბენდელიანები, რატიანი (1), მუკბანიანები, ჯინჭარაძეები, ჩანქსელიანი (1). იყოფა უბნებად: ჭალარ, ლაშრშ, ბაბრლშერ. იყო ნაკოშკარი, ამჟამად ინდიკო გულბიანის სახლი დგას. *ლენტეხის რ. ს. ლუჯი. თენგიზ გიორგის ძე ონიანი, 44 წ., ს.ს-ს თავრე, ეკონომისტი, X 1980.*

ლგჯიხ – სამოვარ-სათიბი (მაზაში), ს. მაზაში. ლგჯიხ „დაკოდილი ხეები“. გახმოზის მიზნით დაკოდავენ, შემდეგ ჩეხავენ და იყენებენ სახნავ-სათიბებად. ს. მაზაში, *ლენტეხის რ. შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., 1976*

ლგჯხარ – ტყე (რცხმელური – მ. ჩიქ.). ს. რცხმელური (ლენტეხის რაიონი). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939 წ.

ლგჯხარ – სათიბები, ლგჯიხის ყანებს ზემოთ. ირგვლივ ტყეა. ლიჯხი „შემოკოდვა“ (ხისა). ბაბილი. *ნ. ბ. ჭურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ლგჯხარ – ტყისა (ლენტეხი), ს. ლადარვაში, ფოთლოვანი ტყის მასივი. *ლნტხ. რ. რცხმელურის ს.ს., გ. ბ. ჭურასბედიანი, 1976*

ლგჯხარ (3) – სათიბ-სამოვარი (ყვედრეში, ბაბილი), ტყე (ლადარვაში), ს. ყვედრეშია, შხიუთ ღელას მარჯვენა მხარეზე. ლგჯიხ „შემოკოდილი, ირგვლივ კანშემოცლილი ხე“. *გ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974*

ლგჯ – სამოვარი მთა, ს. ცხუმალდის საზაფხულო სამოვარი მთა. საკარგვა, ტყიანია. ხელედის ს.ს., *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974*

ლგჯ (2) – სამოვარი მთა (ხევრა, ცხუმალდი). *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973*

ლგჯ ლგჯმანა – სამოვარი (დავბერი), ს. დავბერის სამხ. ენგურის მარცხენა კალთაზე. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ლგჯამ კუც – სათიბი (ცხუმალდი), მთა ლგჯამშია, კლდიანია. ხელედის ს.ს., *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974*

ლგჯამ ღელა – ღელე (ცხუმალდი), ს. ცხუმალდის დასავლ. ლგჯამს სათიბ-სამოვრებიდან მოედინება. ხელედის ს.ს., *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974*

ლგჯამ ტუბრა (იხ. ტუბრა – ხევრა).

ლგჯირა (იხ. თუტენგლდ).

ლგჰლდ – სამოვარი (ბარში), სოფლის ზემოთ (თავში), სათიბ ჰუყურარს ჩრდ.-აღმ. მდ. კედრგლასა და მდ. დაჰშარს შუა. ჩამოუდის ლგჰლდში სარაგ. *შალა ამის ძე გურჩიანი, 78 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

ლგჰლდში სარაგ – წყარო (ისკარი), სოფლის ჩრდ.-აღმ., სამოვარ ლგჰლდთან. „ლგჰლდის წყარო“. ს. ბარში, ისკარი. *ფუჩე ფუჩეს ძე გერლიანი, 87 წ., (ს. ისკარ). შალა ამის ძე გურჩიანი, 78 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969.*

ლგჰშ სგიმ – მჟავე წყალი (ლეჰა), მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, სგიმროლშია, სასმელად გამოუყენებული. *სილევან იშმაგის ძე დადემჟელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მ

მ. მარჯანიშვილ – მწვერვალი (ზესხო), ს. ზესხოს ჩრდ.-აღმ. სიმაღლეა 3850 მ. ზღვის დონიდან.

მ. მაჩხაფარა (Г. дзѣзна) – მწვერვალი (ზესხო), ს. ზესხოს ჩრდ.-აღმ. სიმაღლე – 3530 მ. ზღვის დონიდან.

მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.

მაბრჯა – სამოვარი (ფანაგა), ს. ფანაგის ჩრდ.

ღელეებს შორის დარჩენილი ხმელეთი, მაბროკა ადგილი. *ლენტეხის რ. ჩოლურის ს.ს., ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978*

მაბუარე ჭუტედ – ტყე (ქვ. მარდი), ს. ჩუბე მარდი-ის აღმ. მხარე. ტყის მასივია შერეული, კედელივით აკრავს. ეკუთვნოდა მაბუ ჭკადუას, ყოფილი კუთვნილი ტყე. „მაბუანთ კედელი“.

ვასიკო მუზას ძე ჩხვიმიანი, 46 წ., მესტიის რ-ნი, ს. ჭუბერი. 1970 წ. სექტ.

მაბშენ – ტყე (ბეჩო), მდ. დოლრას მარჯვენა მხარეზე, წმ. ლამწიას ეკლესიის პირდაპირ. კლდიანი რელიეფით, შერეული ტყით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

მაგარდელ – სოფელი (ცხუმარი), ს. ცხუმარის სოფელი 14 კომლით, მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, სამანქანო გზის სამხ., დასავლეთით ჩამოუდის მეშხე ტუბი „შავი ლელე“. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტომბერი.*

მაგარელ – სათიბი (ლემზაგორი), ს. ლემზაგორაში, ჟიბე დაბარ-თან. *თამბირ სევერიანის ძე თედორაძე, 53 წ., კოლმ., ბრიგადირი.*

მაღორი – სამოვარი (ახალშენი), ს. ახალშენსა და მელეს საზღვარზე. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974*

მაღლიანი ნაკ – ეკლესიის მიდამოები, ტვიში, ლენტეხის რ. ჩოლურის ს.ს., ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978

მაღურ – სამოვრები (მელე), ს. მელეში. ადრე სახნავები იყო. იყო ჟიბემ ი ჩუბე მაღურებად.

მაღურან – სამოვარი (მაცხვარიში), ლაჰლა ჭალადს მარცხენა კალთაზეა, გაზაფხულობით დგება დიდი ტბა. ჩაღრმავებულია. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი. 1973*

მაზაშარე ლაჭმა – სათიბები (ნანარი), ს. ნანარის სათიბი მთა. ს. მაზაშის მაცხოვრებლები თიბავენ. *გ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974*

მაზაში სუიკ – მთა (მაზაში – მ. ჩიქ.). ს. მაზაში (ლენტეხის რაიონი), *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*

მაზაში ტყაბ – ტყე (მაზაში – მ. ჩიქ.). ს. მაზაში (ლენტეხის რაიონი), *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*

მაზაში ღწლა – ღელე (მაზაში – მ. ჩიქ.). ს. მაზაში (ლენტეხის რაიონი), *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*

მაზერი – სოფელი (ბეჩო), ყველაზე დიდი სოფელი ბეჩოს თემში, დადგენილიანების ნაკომპარიცაა. არის რამდენიმე სავაჭრო ცენტრიც. ვაკე ადგილია ოდნავ დადმართით. *ჯულაბ გრიგოლის ძე კვიციანი, 73 წ., პენსიონერი, ს. მაზერი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ.*

სექტემბერი.

მაზში – საცხოვრებელი, ყანები (დურაში), ს. დურაში. ლენტეხის რ. ს. დურაში. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

მაზში – სოფელი (ხოფური), ლენტეხის რაიონის ერთ-ერთი სოფელი, მდ. ლაშხირის მარჯვენა მხარეზე. ცხოვრობენ: ლიპარტელიანაწ, გუგაშაღ, მუსელიანაწ, გაბიძაშტილაწ, ჟონიაწ. იყოფა: ჯამაშთერაწ, მაზაშაწ, ნაკიდოშთერაწ. იყოფა: ჯამაშთერაწ, მაზაშაწ, ნაკიდოშთერაწ, ლამანაშთერაწ. *ლნტხ. რ. ხოფურის ს.ს., შნეიდერ მექის ძე ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, სოფ. მაზაშიდან. 1976.*

მაზტბარ – წყარო (ლახირი), ს. ლახირის ჩრდ.-დასავლ. წყაროები. გზის გვერდით. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მაზტბარიელ – გზა (ლახირი), ს. ლახირის ჩრდ.-დასავლ. წყაროები მოედინება სამარხილო გზის ზემოთ დასავლ. გვერდით. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მაზტბაშ ნაკ – ყანა (დიზი), ს. დგის დასახლების ზემოთ, ჩრდ.-ით, დამრეცი ადგილია, ყანის აღმ. მოედინება წყაროს წყალი. *იესე სუმაძე ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი. 10.10.70 წ.*

მაზტპა – სამოვარი (კაცხი), სამოვარ მთა ნენტყის ჩრდ. შერეული ტყით, მოედინება ლელჰან (გამოყვანილია წყალი). *მაზტპა <– * მაზტპა <– მაზტპა „წყარო“? ჯეირან ჟორჟის ძე ჩხვიმიანი, 13 წ., მოსწ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მათან ლაგამ – სამოვარი (ბაიარი), ს. ბაიარშია, ტყე არაა. ნასახლარია. ტბაცაა. *გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974*

მათართხლანი – სახნავი (ნაცული). ს. ნაცულში.

მათართხლანი წყარო – წყარო (ნაცული), ს. ნაცულში, სახნავ მათართხლანში.

მათემ ნაკრაჟ – სამოვარი (ხევრა). *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1973*

მათემერ – უბანი (ხევრა). *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა. 1973*

მათუშა ნაწიზიგუ – ნასახლარი (ლაშთხვერი), ამხან ტაფშია, გვარი არ ახსოვთ. ნასახლარია მხოლოდ, ბოსტანია მხოლოდ უდესიანების. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972, VII*

მათაძე ნალაგან – სამოვარი (ხელედი), ხელედშია, ლაშხირის მარცხნივ, ტბაშის თავში. ვინმე მათას სადგომი. ლენტეხის რ. ს. ხელედი. *ანზორ აკაკის ძე ბენდელიანი, 33 წ., მოსამსახურე, ხელედის ს.ს., 1976*

მაკლათხა – მწვერვალი (ხაიში), ს. ხაიშის (ჩრდ.-) დასავლ. ლაღრალის ჩრდ.-დასავლ., ორმელეთის ხევი ჩრდილოეთის მხრიდან (მარცხენა მხრიდან) და სამხ.-დასავლ. – სკორმეთი ლაჯრა, ლაღრალ. მწვერვალია ≈ 1794,4 მ. ზღვის დონიდან. მწვერვალზე ვაკე ადგილია, ≈ 1 ჰა. აქა-იქ ტყეა – ლენენზა და თევრა, სამოვარიცაა, სათიბიც და კარვებიც – თავშესაფარი მუშაობის დროს. „მომალლო“ (კვლთხი „მაღალი“). *სამხონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი. 1970 წ. აგვისტო.*

მაკლათხაშ კენჯაზ – კლდე, ფიჭვნარი (ხაიში), ლაღრალის ჩრდ. მაკლათხას ჩრდ. მხარე ორმელეთისკენ. ლეგებ ხარ. კენჯაზ „პატარა კლდეები“. *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი. 1970 წ. აგვისტო.*

მაკჩხვრანშ ტუბი – ტყე (უშხვანარი), მდ. დოღრას მარჯვენა მხარე, ნაკრიერის სამხ. (ლექუაუ – ქვევით), ხევი. რელიეფის მიხედვით (!) *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

მალ – გუბე (ჭველიერი), ლაშხირის მარცხნივ დაგუბებულია. ზედა ჭველიერში. წყლის გასაჩერებელს უწოდებენ „მალ“-ს. ს. ჭველიერი, ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს.ს. *მუკბანიანი, 1976*

მალდიანში ლეგები – ფიჭვნარი (ბაგვდანარი), ს. გულ-ში წმ. გაბრელ-ის სამხ. ეკლესიის ჩრდ.-ით ფერდობ გორაზე გაშენებულია შესანიშნავი ფიჭვნარი, რომლის მოჩეხვა აკრძალულია, ეკუთვნის წმ. გაბრელ-ის ეკლესიას. მალდიანში ლეგები „მადლიანის ფიჭვნარი“. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

მალთუთმა ლარალ – სამოვრები (მესტია), კახერიდან მულახისკენ მიმავალ გზაზეა, ირგვლივ ნაძვანარია, ტურბაზის აღმ. მალთუთ (თემი ?). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტია. 1972*

მალთშიერ (იხ. **მალთაშ** – ზარდლაში).

მალთაშ – ყანა (ზარდლაში), ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. დასახლების ზემო მხარეში. *მამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში. მესტიის რ-ნი. 1971 წ.*

მალთაშნი – სათიბი (ღემდერი), ს. ღემდერის თავზე, აღმ.-ით. აღმ.-იდან აკრავს მურყნარი (ბელყე). *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X*

მალლაქნა – სამოვარი (ლუჰა), მდ. ჯენის მარჯვენა კალთაზე, ნაჭკვრასა და სამოვარ შგედილს შორის. ოღრო-ჩოღროიანი ადგილია, აქა-იქ ჭანჭრობიანიცაა (დეყუარ ხარხ, ლეჩაქუნე, მაჭიბილარ ი ხარხ). *ივდითე პეტრეს ასული ცინდელიანი, 67 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მალაღარ – სათიბი (ნესგუნი), მდ. ფუშყურის მარჯვენა კალთაზე, ალპურ ზონაში. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972*

მალა ტუბირა – ღელე (უღვალი), ს. უღვალის აღმ., სათიბ ზელანის აღმ., ჩამოედინება წყალი. იციანო მელიები. „მელიის ღელე, ხევი“. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მალა ტუბირა ზაგარ – ზეგანი (უღვალი), ს. უღვალის აღმ., სათიბ ზელანის აკრავს აღმ. მხრიდან. ჩამოუდის ღელე მალა ტუბირა. „მელიის ღელეს ზეგანი“. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მამდედილ – ყანა (წანაში), ს. წანაშშია, ტყეშია. გ. ლიპარტელიანი 27 წ., 1974

მამის ბედაი – სამოვრები (ლემზაგორი), ს. ლემზაგორის მთაში, ხერიისაცაა.

მამკიშიერ – უბანი (მელე), ს. მელეშია, პატარა უბანი. გვარები: ჭელიძეები ძირითადად.

მამკიშიერ (იხ. **მამკიშიერ** – მელეში).

მამურაზ ლეჭმალია – სათიბები (იფხი), მთა ჰარეტის სათავე, მამურაზ გვიჩიანის სათიბები. *კ. შ. გვიჩიანი, 66 წ., ლატალის ს.ს., 1973*

მამა მოლ – ყანა-სამოვრები (ბაბილი), ს. ბაბილშია, ლაშხირის მარჯვენა მხარეზე, მამა ლიპარტელიანის ყოფილი ახო. *ჩ. ა-ასული ლიპარტელიანი, 25 წ., 1974*

მანანაურ (იხ. **ჯგდარ**).

მანანურა (იხ. სკიმერულა – ბავარი).

მანანურა ღელა – ღელე (ხაჩეში), მდ. ხელედურას მარცხენა შენაკადი, მოედინება სოფ. ჯაჩეშში მანანურას მთიდან. ს. ხაჩეში, ხელედის ს.ს., *როსტომ დავითის ძე ჩანესელიანი*, 27 წ., 1974

მანაშა – თემი, ს. შყალერში, გურგულიანების საძმო – თემი. გ. ძ. გირგვლიანი, 47, ლატალი, 1973

მანაშა – თემი, ხაბულიანების საგვარეულო ერთ-ერთი შტო. ქვედა ჭველიერში. შ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ., 1974.

მანაშა (3) – თემი (ლაპილი, ჭველიერი, შყალერი), ს. ლაპილში. გურგულიანების საგვარეულოს თემი. *ზურაბ ს-ძე პაკელიანი*, 48 წ., ლატალი. 1973

მანაშა მურყუამ – ნაკოშვი (შყალერი), ს. შყალერშია, ძირილაა დარჩენილი. გურგულიანების საგვარეულო კოშვი. გ. ძ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი. 1973

მანგოშა ღარე – სათიბი (ჭახუნდერი), ს. ჭახუნდერში. მანგოშა ონიანის სახელობის.

მანგრე ლაყურა ნაკვლდ (იხ. ჟიბე ნაკვლდ – ქვ. ვედი).

მანგურიანაშ – სამოვარი, კლდე (ზარდლაში), ს. ზარდლაშის ჩრდ. მთა. სამოვრებია ქვემოთ. (იხ. 1: 100 000). *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი*, 67 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მანგურმა ჩირთ – ბუჩქნარი (მურშეკელი), ს. მურშეკელის დასახლებებს (ზემოსა და ქვემოს) შორის. ვინმე მანგურიანთისა. ჩირთ „ქვის ზვინი, მონაგროვები“. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი*, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მანგურმა ნაგან – სათიბი (იფარი), ს. იფარის ჩრდ.-დასავლ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ს. ფეხს აღმ. ადრე სახნავი იყო. მანგურ საკუთარი სახელია, გვარი – უცნობი. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი*, 88 წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

მანკუაშერი – უბანი (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში მუგბანიანების საგვარეულო. ს. ჭველიერი, ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს., მუგბანიანი, 45 წ., 1976.

მანსკურა – ჩანჩქერი (ჭველიერი), ჭველიერშია მარცხენა მხარეზე მდ. ლაშხურისა. წყალვარდნაა. მოზრდილად მოედინება წყალი. *მ. ე. ლიპარტელიანი*, 80 წ., 1974

მანქანაშ ღაღლი (იხ. საცდელ).

მანქანაშ შუკუ – გზა (ხაიში), ს. ხაიშიდან ს. ზედა ვედამდე სამანქანო გზა. *ვარლან მახამეთას ძე ჭკადუა*, 76 წ., პენს., ს. გედი, მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.

მანქანაშ შუკუ – გზა (მესტია), სამანქანო გზის მონაკვეთი ფუშყვერიდან მესტიის დასახლების დასაწყისამდე. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი* 63 წ., მესტია. 1972

მანქელდაშ – სახნავი (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, სამანქანო გზის ქვემოთ. ვაკე ადგილია. *არჩილ კოსდას ძე გიგანი*, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მანშურა – შენაკადი (ცალერი), მოედინება ს. ცალერის აღმ. მხრიდან, მდ. ენგურის მარჯვენა შენაკადი. *მიხეილ ზოსიმეს ძე გვარამიანი*, 30 წ., კოლმ., ს. ცალერი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მანჩხაფ – ღელე, ს. გუალდერის აღმ. მხრიდან ჩამოდის პატარა ღელეს ტიპის წყალი, დასაწყისში, კლდის თავზე წყალვარდნილობა აქვს („მანჩხაფ ხარ“). მანჩხაფ „წყალვარდნილობა, ჩანჩქერი“. *დემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი*, 20 წ., 1969

მანჩხაფ – ჩანჩქერი, ს. ჩუბე მარლ-ის სამხ.-აღმ., წყალი მოედინება მთა ყაფარის ქვედა ნაწილიდან. გვალვიანობის დროს შრება. მოედინება ბიბუარე ჩუბე ზენზე და უერთდება მდ. ჭუბრულას მარცხენა მხრიდან. „ჩანჩქერი“. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი*, 40 წ., მუშა, მესტიის რ-ნი, ს. ჭუბერი. 1970 წ. სექტ.

მანჩხაფ – წყლის, მდ. თერგის ბოლო, სადაც უერთდება ლაღუშურას, არის წყალვარდნილი, ჩანჩქერი დაახლ. 50 მ.-ზე. „ჩანჩქერი, წყალვარდნილობა“. *გიორგი სათგერის ძე ქაღდანი*, 78 წ., პენსიონერი. ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მანჩხაფ (4) – ჩანჩქერი (ჭუბერი, ტვიბერი, გვალდერი), მდ. ჭუბრულას მარჯვენა, წყალვარდნა ≈ 30 მ. მთა მანჩხაფიშ ლჰვცურიანთან. მთა ნენსგერისა ა კუჭი დერეს შორის. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე*, 18 წ., სამ. სკოლა დამთავრებული. ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 14. VII -70 წ.

მანჩხაფიშ კოჯარ – კლდე (ხაიში), მთა ნამსგალეუ-ის დასავლეთით, პიკის ტიპის კლდეებია, მათ შუა მოედინება მდ. ნამსგალეუ, აქვს წყალვარდნა ≈ 30 – 50 მ. სიმაღლისა. 1: 100 000

Тхаищиц дуди 3044 და Лакумурац дуди 3264.4. ციგაბო, სუბნივალური, საჯიხვე კლდეები. ლადი ზოსიმეს ძე მიქავა, 78 წ., მწყემსი, ს. გვალი, წალენჯიხის რ-ნი. 1970 წ. სექტ.

მანჩხაფიშ ლიც (იხ. ნამსგალებიშ მანჩხაფ).

მანჩხაფიშ ლჷკურიშ – კლდე (ჭუბერი), მდ. ჭუბრულას მარჯვენა მხარეზე, მანჩხაფის ზემოთ, კლდეები წყვეტიანი, ქიმებიანი, სუბნივალური. „მანჩხაფის საჯიხვეები“ (კუტირა „დედა ჯიხვი“. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშუალო სკოლა დამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 14. VII-70 წ.

მანჩხაფიშ ტუბირა (იხ. მანჩხაფელშ ტუბირა).

მანჩხაფიშ ღარ – ღელე (ტობარი), მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, ტუნელების პირდაპირ კლდეებიდან მოედინება წყალი, ქმნის ჩანჩქერს. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი. 1. 11.70 წ.

მანჩხაფარ – კლდე და ჩანჩქერი (ღემდერი), სამოვარ ნადეცუროლის დასავლ. კლდე, რომლიდანაც მოედინება წყალი წყალვარდნით. ს. ფარი (ფდლედ). მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.

მანჩხაფელ – ჩანჩქერი (ჭუბერი), მდ. ჭუბრულას მარჯვნივ მოედინება ლაზტრას კლდეებიდან, კუჭი დერეს პირდაპირ. წყალვარდნა ≈ 30 მ. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლა დამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 14. VII-70 წ.

მანჩხაფელშ ტუბირა – ღელე (ლახამულა), ენგურის მარცხენა კალთაზე, სამოვარ მანჩხაფელზე მოედინება, წყალვარდნას მანჩხაფელ ჰქვია, ღელეს – მანჩხაფელშ ტუბირა. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

მანჩხაფარ (იხ. მანჩხაფარ – ღემდერი).

მანჩხაფარ – სამოვარი (სიდიანარი), ს. სიდიანარის ჩრდ., მოედინება წყლები კლდეებზე, ჩანჩქერია. ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი. 1973

მანცელანშ მურყუამარ (იხ. მანცელანშ ნამურყუამ).

მანცელანშ ნამურყუამ – ნაკომეები (ნაშთქოლი), ს. ნაშთქოლის შუაში დგას სამი კომეი 2 და 3

სართულის სიმაღლისა. კომეების სახელწოდება საკუთარი სახელიდან მომდინარეობს – თემის უფრ. საგან. ვინმე მანცელანის (საკუთარი სახელი, ცინდელიანიო) მიხედვით. ქიშვარდი იოსების ძე წერედიანი, 49 წ., კოლმეურნე, ს. ნაშთქოლი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.

მანძშ – ყანა (მესტია), დასახლებულ უბან სუიფის სამხ.-აღმ. ფერდობია. სუიფ, ფარის ს.ს., იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მანძშ (2) – სათიბი (ფარი), ყანა (სვიფი), დასახლებული კაცხის აღმ., ტუბირას მარცხენა მხარეზე. ადრე სახნავი ყოფილა. დამრეცია (მგჰა ლი). ვალოდია სოსოს ძე გადრანი, 13 წ., მოსწ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მანჭარა – სახნავი ≈ 2,5 ჰა (მესტია), ს. ტუბიშ-ში, ყანა რობს ქვემოთ, სათიბ ლაშლიდამდე. იგი თითქოს მიმატებულიაო – სგა ხაჭარ, მიკერებულიაო. მამა სარდიონის ასული არღვლიანი, 57 წ., დიასახლისი, ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ. 1969 წ. სექტემბერი.

მანჭარა (2) – სათიბი-სახნავი (ლაბსყალდი, ტუბიში), წიფარ ზაგარს დასავლ., სამოვარ უოლანის აღმოსავლეთით. მანჭარა (?) ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მეტყვევ, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ. 1969 წ. ოქტ.

მაიდან – სამოვარი, ს. სასაშის სამოვარი მთაში. დაცემული ადგილია.

მაიდან (2) – სამოვარი (ლემზაგორი, სასაში), ს. ლემზაგორის საზაფხულო მთაში, მოედანივითაა, საზიაროა ხერიასთან.

მაიდნარ – სამოვარი, ღობის მთაში, დავაკება-სავითაა, „მინდორი“.

მაიდნარ (2) – სათიბ-სამოვარი (ნაცული, ღობი), ნაცულის მთაში. სწორი ადგილია, მოედანივითაა. მაიდან „მოედანი“.

მაიდან – ყანა (წანაში), ს. წანაშია, დასახლების დასავლ. იყო გაშლილიო, მაგრამ მეწყერმა მოშალა. ს. წანაში, ხელედის ს.ს., ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974

მარგალი – მთა (ქვ. ვედი), მთა ბურღვედრის აღმ.-ით, მეგრელები ამოვებენ თხეებს, ალპური ზონაა. აქა-იქ ჟანტურილარ ხაგხ. გადის საქონლის გადასაყვანი გზა, ოთეფურე დუდის აღმ. (იხ. გადასასვლელი ოჯი სუკი – 2112). უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის

რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.

მარგიანრე სარაგ – ღელე (მესტია – ირ. მელიქ.).
ირინე მელიქიშვილი, 1961 წ.

მარგუშ (2) – ყანა (წანაში), სამოვარი (ზაიარი), ს.
წანაშია, ხარობს მურგუ. მურგუ (მდრ.
მურგვი). ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974

მარიამნი – სახნავი (სასაში), ს. სასაში, მდ.
ლაშხირის მარჯვენა მხარე. ლენტეხის რ.
სასაში. მ. გ. ონიანი, 41 წ., 1974

მარინა ლეფხანჭ – მსხალი და მისი მიდამო
(ლეღზაგი), ს. ლეღზაგის ჩრდ., დგას ერთი
მსხალი, მარინა აბდელანის კუთვნილი
მსხალი. ჟორა დ-დე აბდელანი, 37 წ., ლატალი, 1973

მარკოზი ნალზიოგუ – ყანა, ჯუდარშია,
ჩანქსელიანების ყოფილი ნასახლარი და ყანა.
ს. ბავარი, ხელედის ს.ს., ე. ჟ. ლიპარტელიანი,
24 წ., 1974

მარკოზ მურყამ – კოშკი (ჰადიში), ს. ჰადიშია,
მარკოზ ავალიანისა. მანი ლევანის ასული
პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი. 1971.

მარმანი – სათიბი (ლანტელი), ყანა ლახრერს
ზემოთ სათიბები სამანქანო გზამდე, მდ.
კედლგრა-დან დაწყებული აღმ. ნაწილი.
(მემიშერ-ებიდან (აფრასიძე) უყიდიათ
პაკელანებს ეს ადგილი, ამჟამად ისინი ს.
ჭელირში ცხოვრობენ). კოწია ბეჭერზას ძე
პაკელანი, 72 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-
ნი. 1969 წ. X.

მაროშერ (იხ. სუმაშერ – დისი).

მარღლა – შენაკადი (ჭუბერი), ს. ჟიბე მარღის
ჩამოუდის ჩრდ.-აღმ.-დან მთა
ტობულდარიდან. მდ. ჭუბრულას მარცხენა
შენაკადი. უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ.,
კოლმეურნე, ს. ჟიბე მარღ, ჭუბერის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი. 18. 9.1970 წ.

მარყანაში ტუბ – ღელე, სათიბ-სამოვრები
(უშგული), ს. უშგულის აღმ. გადასასვლელ
ზაგარს დასავლ. კაკრიაშვილების სათიბები.
ალპური ზონა. პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ.,
მოსამსახურე, ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ.
ივლისი.

მარშანა მუყამ – კოშკი (ჩაქაში), ს. ჩაქაშია, ჟიბე
ფაყის მხარეში, გარეთა მხარე კარგადაა
შენახული. ნიჟარაძეებისა. „მარშანის თემის
კოშკი“ (მარშანთ). ლუტა ნიკოს ძე ნიჟარაძე,
24 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-

ნი. 1971 წ. ივლისი.

მარშან – სამოვარი (სიდიანარი), ს. სიდიანარის
ჩრდ. ტიბის ტერიტორიაზე. ვალო ა-ძე
სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973

მარშანი ნაღუტან – ვაკობი (დავბერი), ლატფარის
გადასასვლელზე ადრე მარგველან მარშანს
ჰქონია დუქანი – მგზავრთათვის. ნოდარ
პლატონის ძე მარგველიანი, 40 წ., მოსამს., ს.
დავბერი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

მარჩხაგ – მთა, ს. ფარი, მესტიის რ-ნი. ვახტანგ
ქემუზას ძე ნარსავიძე, 1965

მარჩხაგ (2) – ჩანჩქერი (სვიფი), მთა (ფარი),
სამოვარი მთა ტობარის სამხ. მოედინება
წყალი, წყალვარდენიანი, სადგომიცაა
მწყემსების. სუფი, კაცხ. ტარიელ ქემუზას ძე
გადრანი, 59 წ., კოლმ., პარტოგი, ფარის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მარჩხგლდში ლიც – წყარო (ლემუკვი), ს.
ლემუკვის ჩრდ. სამოვარ მარჩხგლდში-ში,
ტყეში. შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი.
1973

მარჩხგლდში – სამოვარი (ლემუკვი), ს. ლემუკვის
ჩრდ. ტყეშია პატარა სამოვარი, მოედინება
წყალი – მარჩხგლდში. ლიც, პატარა წყარო.
შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., 1973

მარჩულანი – სამოვარი (ფარი), მდ. ლექტერი
ქალას მარჯვენა კალთაზე, სამოვარი
ბებოლშერ დაბარის ქვემოთ, აღმ. პატარ-
პატარა სამოვრებია. ჩიჩო მუზას ძე
წულუკიანი, 63 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის
რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მარცხან – წყარო (მსტ. – ირ. მელიქიშვი.). ირინე
მელიქიშვილი, 1961 წელი.

მარცხანა ლიც – წყარო (ლახთაგი), ლახთაგის
ჩრდ.-დასავლ. მოედინება წყარო (მცხი).
დ. მესტია. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45
წ., ს. ლახთაგი. 1972.

მარცხანი – ყანა, სათიბი (ჭებუდი), ს. ჰებუდსა და
ქუან ზაგარს შორის. მარცხანი – ლიმახტელ
ხემთქუნხ, ჩუ როქ ადმარცხან (?). ანზორ
არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი,
ს. ჰებუდი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ.
ოქტ.

მარხი ტუბ – ხევი (ცალდაში), ს. ცალდაშის სამხ.-
აღმ. ჰადიშისკენ, მოედინება ღელე. ვინმე
მარეხისა იყო (?). პავლე ბითეს ძე ზურებიანი,
83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971
წ. სექტ.

მასკულაშ – ყანა (ცალდაში), ს. ცალდაშის დასახლების ზემო მხარეში, სახლებს შორის. მოედინება წყალი თემში ლიც. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მასკურ – წყარო (ცალდაში), ს. ცალდაშია სასმელი წყალი, წყაროს წყალია. ასკურნე „კრანტმალ ასკურნე“ (ლისკურნე, ანსკურნე). *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მატრგნაშ დაბ – ნაკარტოფილარი (ზ. ვედი), *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.*

მატრგნაშ ნაკ – ხილნარი (ხაიში), კოლმეურნეობის ბაღის აღმ. ნაწილი. ამჟამად ხილნარია, ადრე მატრო ჭკადუას (ამჟამად ზუგდიდში ცხოვრობს) ეკუთვნოდა. „მატრონას ვაკე“ – მატრონა შარდენის ასული ჭკადუა-ს კუთვნილი მიწის სახელია. *ნატაშა ემუზას ასული ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ივლისი.*

მატყურაი – სამოვარი (ნაცული), ნაცულის მთაში. ალპურ ზონაში.

მატანი – სათიბი, ჯეჰრაშია, ოდნავ დაფერდებული რელიეფით. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973*

მატანი (3) – სათიბი (ლახამულა, ხევრა, ნაკი), საცხოვრის ნოდში დასავლ. ლაბრალდში წყლის აღმ. ადრე სახნავი იყო. *გელა ფუთეს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მატანი // მატანიარ – სათიბ(ებ)ი (მესტია), ჯუხტუნისა და ლშხრშს შორის, სამოვარ ერჟიარის აღმ., ნაკის ს.ს., *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 54 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბერი.*

მატანიარ (იხ. მატანი – ნაკი).

მაულდ – უბანი (ლეკოსანდი), ს. ლეკოსანდში, სადაც დგას მაცხურ-ის ეკლესია.

მაულანი – უბანი (მამი), ქვედა მამში. ჭაობიანია, ჩოლურის ს.ს., *ლენტეხის რ. ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978*

მაქეშე ოცემუ – კლდე (ზ. ვედი), მდ. ვედრულას სათავის კლდე, ≈ 3000 მ. ზღვის დონიდან. ხაიშის ს.ს., ვედში.

მაქეშეოცემუ ახრა – კლდე (ზ. ვედი), კლდე მაქე-შოცემი-ს ციცაბოკალთებიანი მიუვალი

კალთები, კლდეები. შიშველი, მოტიტვლებუ-ლი რელიეფით, მისი სიმაღლე 3000 მ.-ს აღემატება. ხაიში. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

მაქეშეოცემუ სორო – ღელე (ზ. ვედი), მაქოცემუ ახრას ქვემოთ, განტოტებულ ქედებს შუა მდებარე ციცაბოკალთებიანი სამოვარი თხები-სა, მოედინება პატარა წყალი. მდ. ურამის მარჯვნივ ციცაბო მთის მცენარეულობით. ხაიში. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

მაქეშეოცემუ სუკეფი – ქედები (ზ. ვედი), მდ. მაქოცემუსა და ურამიში წყარის გამყოფი განშტოებული ორი ქედი. დასაწყისი ერთი აქვს შიშველი რელიეფით, ქვემოთ განშტოება და მის კალთებზე ალპური მცენარეები, ციცაბო კალთები. ხაიში. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

მაქეშეოცემუ ლალე – ღელე (ზ. ვედი), მდ. ხაიშურას დასაწყისის მარჯვენა შენაკადი, მოედინება მაქეშეოცემუ-დან. კალთები სამოვრებადაა თხების, ციცაბოკალთებიანი. ხაიში. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

მაქე ოცემი სუკი – ზეგანი (ზ. ვედი), აზმახიშ სუკ-იდან კლდე მაქეოცემ-მდე, შიშველი დაქანებული კალთებით. გადასასველი მთა ვანისკენ. მაქე „დანის სალესი ქვა, რბილი, საპარსი დანის ქვა“. ხაიში. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

მაქეშე ოციმუში ფაფალა – სერი (ზ. ვედი), კლდე მაქეოციმუსა და მაქეოცემუ ახრას შორის. განტოტვილი ქედების შესართავი ადგილი. ხაიში. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

მაქიშ ლალე (იხ. მწიშ ტუბი).

მაქსი დაბროლ – სათიბი (ყახუნდერი), ს. ყახუნ-დერის მთაში, მაქსი ონიანის (?) სახელობის.

მაქელდანი – ღელე (გვალდერი), ს. გუალდერის დასავლეთით, მოედინება ღელე მთა ბეჭლიდან; ეს სახელწოდება ღელეს ქვედა წელის კუთვნილებაა, საერთოდ უწოდებენ

კალშიმ ტუბის. „საწისქვილე ხევი, ღელე“ (მაქელდანი – ?). *ემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ., პენსიონერი, ეგერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მაქამ თარგლეზერ (2) – ეკლესია (ქართვენი, იხ. კამშ თარგლეზერ). სოფელშია, მგქმე თარგლეზერის სახელობისო. (?) (თუ მიქელ მთავარანგელოზის ?). *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX*

მაქამ თარგლეზერ (იხ. კამშ თარგლეზერ).

მაქამაძანიზ – ყანა (წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ. ტყე გგბზრის ქვემოთ. მაქამა – (ფირცხელიანების) იანებისა. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მაღლატ ლიც – ღელე (ლესთავი), კახიანის ზემოთ, შუროს ბოლოში. დ. მესტია. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლესთავი. 1972, VIII*

მაღრალ – სამოვარი, ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ენგურის ხეობის მარცხენა კალთაზე, ფერმის კარვებია. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

მაყელცირ – ტბა (ნაკი), მდ. ნაკრას მარცხენა მხარეზე, გზათა შესაყარ ლწყუბანალის ქვემოთ, სამხ. დგას ტბა $\approx 4 \times 10$, ციმცმა. მაყელცინ „ციმცმა, ტივტივა“. ნაკის ს.ს., *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მაყულანდ – ყანა (ლენტეხი), მდ. ჩოლშურას მარცხენა მხარეზე. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974*

მაყუსგაღდ – მთა (ვიჩნაში), ს. ვიჩნაშის სამხ.-დასავლ. ენგურის მარცხენა კალთაზე. პატარა გამოქვაბული აქვს. სანადირო ადგილია. მთა ღურის სამხ. ლეჟ ყომრ ტუბზრას სათავე. (იხ. Куда копра 1: 100 000). *ახმათ მელიტონის ძე ხარძიანი, 43 წ., მოსამსახ., კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მაყუსგიწ – სათიბი (ჰადიში), ს. ჰადიშის ჩრდ.-დასავლ. დასახლების ზემოთ, ლასგურწლდანიშ ადმ. (მუყსგულდ (ბალახ.) ლიყსგუნე. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მაშულარ – სათიბი (მსტ. – ირ. მელიქიშვ.). *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.*

მაშულარ – ყანა (წვირმი), ს. წვირმის დასავლ. ჩოზანშია. კარგი ყანაა, მოსავლიანია კარგი. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მაშულარ – სათიბ-სახნავი (ნესგუნი), ფუშყვერის მარცხენა მხარეზე, სამანქანო გზის ზემოთ. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერი. 1972.*

მაშდაშა ნენზარ – კორომი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973*

მაშდერ – სახნავი (ფალედი), ს. ფალედის ზემოთ, ჩრდ.-ით, პატარა სახნავია, ითესება კარტოფილი, კარი მოსავლიანიაო. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მაშდშია – მთა (ნაკი), მდ. ნაკრას მარცხენა კალთის საზაფხულო სამოვარი მთა, ტყე ბაბშის სამხ. შერეულ ტყეშია ვაკე ადგილი საკმაოდ დიდი. მაშდშია „მარტხელა“ (შდატშ „მარტო“, „თავად“) *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მაშელან დერა – გზა (ყაბეში), მდ. ტუბიერგლაზეა, ჩამონაზვავია მდინარის მარცხენა მხრიდან, ფაფლ ცხუას კალთებიდან. მარჯვენა მხარეზე გადის სამარხილო გზა სათიბებისაკენ – მყინვარზეა ზედ მოედინება წყალი. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მაშინ ჭალა (იხ. მაშრი ჭალა).

მაშვიდ – სათიბი (ღემდერი), ს. ღემდერის ჩრდ., სათიბ ჟიბე ლაყარალდ-ის ჩრდ.-ადმ. ირგვლივ ფოთლოვანი ტყე. მა-შვიდ. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მაშლარ თარგლეზერ – ნაეკლესიარი (ბეჩო), ს. ტუბიშიში, ჟიბდლის მარჯვნივ, ნასახლარიცაა და ნაეკლესიარი. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიშიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

მაშლარ – სათიბ-სამოვრები (ჰებუდი), სამანქანო გზის ზემოთ, ჰებუდის სამხ.-დასავლ., ტყე სუსნის სამხ.-ადმ. ≈ 1 ჰა ფართობის. მაშლარ ? *ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მაშრი – სამოვრები (ხევრა), ჯეჰრას საზაფხულო სამოვარი მთები. იყოფა ჟაბე და ჩუაბე მაშრი-დ. ტაფობია შიშველი. *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973*

მაშრი ლახუ – მთა (კიჩხგლდაში, ლაშხრაში), მდ. მატლშის მარჯვენა კალთაზე, მთა ღების ჩრდ., დგას 1 კარავი. ალპური ზონა, საკმაო ფართობით. *თემრაზ ვიბლიანის ძე გაბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მაშრი ლეღრწყ (იხ. ხოშა ლეღრწყ).

მაშრი ლეგვარ – სამოვრები (ზმ. წირმინდი), ს. ჟიბე წირმინდის აღმ., მდ. კასლედგრას მარჯვენა კალთაზე. ვაკე ადგილია, სადაც წყალი განტოტვილად მოედინება, ქვემო მხარეში უერთდებიან და წისქვილის წყლისტოლა ხდება. *კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

მაშრი ღარ – საბალახო (ლევშერი), ს. ლევშერშია, ღარია. დაშტვე ღარას შესასვლელი, მთაშია. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974*

მაშრი ღარ – სამოვარი, ს. ჭველფის ჩრდ. ვრცელია. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ. დ. ნ. ზურაბიანი, *57 წ., 1978*

მაშრი ღარ (3) – სათიბი (ჭველიერი, ლევშერი), სამოვარი (ჭველფი), ს. ჭველიერში, ღარია შუროსავით, ფართოა საკმარისად. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974*

მაშრი ღარალ – სამოვარი, დაშტვე ღარაშია. ფართოა. ლენტეხის რ. გ. ზ. გაზდელიანი, *55 წ., 1978*

მაშრი ღარალ (2) – სამოვარი (ფანაგა, მამი), ს. ფანაგის მთაში, წყლიანი ღელეა. ლენტეხის რ. ჩოლურის ს.ს., ს. ს. ჯამბურიძე, *90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978*

მაშრი ღარ – საბალახო, მდ. თეთნაშგრას მარცხენა მხარეზეა, დამრეცი ფერდია, ტყიანი კალთებით, შერეული, ქვედა მხარე შიშველია და ფართო. *კეხვას რამინის ძე ვიბლიანი, 34 წ., მოსამსახურე, ს. ყარი, ჭუბერის სას. საბჭო, მესტიის რ-ნი. 15. VIII. 1970 წ.*

მაშრი ღარ – სათიბები, ცხენისწყლის მარცხნივ შურო.

მაშრი ღარ – სათიბი, ტყე, ს. ცალდაშის სამხ. ფერდობია, მშრალი ღარი, ზემოთ სათიბია, ქვემოთ – შერეული, ჰადიშგრას მარჯვენა კალთაზე, სათიბი ჩვაბიანისაა, ტყე იფარელების. *პავლე ბითეს ძე ზურეზიანი, 83*

წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მაშრი ღარ – სამოვარი, ენგურის მარცხენა კალთაზე, ცერ-შია ალპური ზონის. სანადიროებიცაა ზემოთ. ს. იელი. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972, VII.*

მაშრი ღარ – სამოვარი, მესტია ჭალშას მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. სტუა ზუგს ზემოთ. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატინი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი. 1972.*

მაშრი ღარ – სამოვარი, ტყე, ს. იფარის ჩრდ.-აღმ., მდ. ელბეში ჭალშა მიდამო. ლეგვარ ლი, ვაკე ადგილებიც. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მაშრი ღარ – სამოვრები, სათიბები, ცხენისწყლის მარცხნივ. ზემო მხარე სათიბებია, ქვემო – სამოვრები.

მაშრი ღარ – ტყე, იელის სამხ.-აღმ. წვირმისა და იელის შორის, ცხაპუ ზაგარს ქვემოთ. ს. იელი (იფარის ს.ს.) რ. გ. ზვიბლიანი, *38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. VII-1972 წ.*

მაშრი ღარ – ღელე სეზონური, ს. იდლიანის ჩრდ.-აღმ. ნაშხუტის (დასახლება) აღმ. მხარე, ლემღარაშ ტუბილდის (წირიშ ტუბილდის) ზემოთ. ფართოა შედარებით, შიშველია, ზემო მეჩხერი ახალი ტყეა ფოთლოვანი. ს. იდლიანი. *დავით ფუთარის ძე ცალანი, 92 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბერი.*

მაშრი ღარ – ღელე სეზონური, ს. შგედის აღმ. მხარისკენ, მდ. ენგურის მარცხენა კალთა. ფართო ღელეა, წვიმიანობის დროს მოდის პატარა წყალი, სხვა შემთხვევაში მშრალია, აღწევს სამანქანო (კაზიონ) გზამდე. *შუმანა ოთარის ასული იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

მაშრი ღარ (11) – სამოვარი (სგურიში, ნაკიფარი, ცანა, იელი, ყარი, სპარდიში), სათიბი (ცანა, ცალდაში), ტყე (იელი), ღარი (შგედი, იდლიანი), ს. ნენსგაშ სგურიშის დასავლ. დაფერდებული შიშველი ღარია, მოემართება ნაშხუტის გორაგ-იდან. ქვემოთ გაფართოებულია, მრავლადაა აწილი. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 11.9.1970 წ.*

მაშრი შუკუ – გზა (ლამხერი), ნენხორშიშ გორაგ-

იდან ს. ლამხერამდე სამარხილო გზა, შუშის მოსაზიდიაო. მოემართება ნენჯლწრიდან (?). *მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

მაშრი ჭალწ – სამოვარი მთა (ჭუბერი), მდ. ჭუბრულას მარჯვენა მხარეზე, დავაკებულია, შერეული ტყეა, მინდორი, დგას 2 კარავი, ითესება კარტოფილი, სათიბიცაა. მდ. ჭუბრულა ფართოვდება, იქმნება დელტა, იცის ბლომად კალმახი. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლა დამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 14.VII. 70 წ.*

მაშრიწალ – სამოვარი (მამი), მთა დაშტვე ლარასთან ფართო ადგილია. *ლენტეხის რ. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978*

მაშრიწმ თხტიმ – მთა (ხევრა), მდ. კელღვრას სათავის მთები. *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973*

მაშეგნწმ – სათიბი (ბაგვდანარი), ს. გაბვდანარის აღმ. მეშხე ჭალწ-ს მარცხენა მხრისკენ. აღმ. ტყე აკრავს, ტყე შერეულია, არის კირი ლწკუშა-ც „კირის სატეხი“. შუროსავითაა და ხეების ჩამოსაზიდი იყო. *შეყიბ. ივანე გამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

მაშხილინ – სამოვარ-სათიბები (შყალერი), მთა მგხერშია, მოედინება წყალი, ზოგჯერ შხუილითაც კი მოედინება, ზოგჯერ არა. (შხელ „შხუილი“). *გ. რ. გურგვლიანი, 40 წ., ლატალი. 1973*

მაშწ – სამოვარი, ტყე (უშხვანარი), მთა (ზეგანი) ჰარეტს სამხ.-დასავლ., თუთენე კოჯწრს მარცხენა მხარე, ფრთო ღელე (ხევი) არის. აქედან მაშრი „ფართო“. რელიეფის მიხედვით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმეურნე, ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

მაშწ ჭალწ – სამოვარი (ლემსია, ქაშვეთი, კერი), ჭალწს მარცხენა კალთაზეა, ლატალისა და ლენჯერის საზღვარზე. *შ. ა. შუკვანი, 28 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი. 1972, IX*

მაშწნა – ეკლესია (ახალშენი), ს. ახალშენშია, ნაძვნარ-წიფლწარში დგას ხის ეკლესია. ლოცვები: თებერვალში თუ იანვარში „ლორი“, და მაისში – ლიფკუბში. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974*

მაშწნა მსგოჯწარ – სამოვარი (ახალშენი), ს.

ახალშენის ჩრდ.-აღმ. მთაში საკარვეა, დგას ამ ადგილას 11 ბოკვი (თევერ). *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974*

მაჩხვინ – ჩანჩქერი (ხაიში), ენგურიდან დაახლ. 500 მ. მარჯვენა მხარეზე, წყალვარდნილია დაახლ. 30 მ.-მდე, მოედინება წყალი ლაღრალიდან. *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი. 1970 წ. აგვისტო.*

მაჩხვწილ – გზა (ლახამულა), გზა ჟ. ლახმღლ-იდან შგედისკენ. ყანებს ქვემო კიდესთან ტუბიწწმ ლიც-ს აქვს ვარდნა (მაჩხვწ). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მაჩხვწრ – სათიბი, სამოვარი (მსტ. – ირ. მელიქიშგ.). *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.*

მაჩხვწ ლაქწ – ბილიკი (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, ყრწრას (ქვემო) ასახვევი გზა. *კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მაჩხვწრ – სამოვარი მთა, მთა მეზერის დასავლ., ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ., სამოვარ მთა ყერგწდას ჩრდ.-აღმ. კლდეებია, საიდანაც ჩამოსჩქევს წყალი. ს. ჰებუდი. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მაჩხვწრ – სამოვარი, მთა მენწერის ზემოთ, სამოვარ გურ-ის ჩრდ.-აღმ. ფერღობი ადგილებია, წყლებიანი (ლგწწრ აჩხვწწწ). ს. ლანხწრი. *ვახტანგ შავგწწწს ძე გაბულდანი, 35 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

მაჩხვწრ – სამოვრები (ზესხო), ს. ზესხო ს აღმ.

მაჩხვწრ (4) – კლდე, ჩანჩქერი (იელი), სამოვარი (ჰებუდი, ლანხვრი, ზესხო), ენგურის მარცხენა კალთაზეა. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972, VII.*

მაჩხვწრ – სათიბი (ნესგწნი), ფუწყერის მარცხენა კალთაზეა, მოედინება წყლები, წყალვარდნა აქვს. *ელგუწა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

მაჩხწ – ჩანჩქერი (სპარდიში), მესტიწ ჭალწს მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. ნესგა ლახულდსა და ლგცლწწს შორის. *ავთანდილ ანდრეას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი. 1972.*

მაჩწ – სოფლის ცენტრალური ნაწილი (ჩაწაში), ს.

ჩაქაშის ჩრდ. მდ. ენგურის (ჭალა) მარჯვენა მხარეზე. ადრე საბძელი ყოფილა (სვან. მაჩ „საბძელი“, ამჟამად სოფლის კანტორა, საბჭო და ფოსტის ნაგებობები. მაჩ „საბძელი“. *ლუტა ნიკოს ძე ნიჭარაძე, 24 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მაცხაშ – ღელე (მურყმელი), მდ. ენგურის პატარა შენაკადი მარჯვენა მხრიდან ს. მურყმელიდან ≈ 1 კმ.-ზეა. *უშგულის ს.ს., მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., 1971 წ. ივლისი.*

მაცკაშ – სათიბი (ჭელირი), ს. ჭელირის ჩრდ.-ით; სამოვარ გოშნის აკრავს ჩრდ.-აღმ. დავაშ მარჯვენა მხარეზე, მის ზემოთ ლეზგულყე და ლეშთხინდ არის. მაცკაშ ? (ცხეკ „ტყე“ ?). *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მაცხვარ (იხ. მაცხვარ).

მაცხტარ – ნაეკლესიარი (ბაგვდანარი), ს. ბაგვდანარ-ის სამხ.-აღმ. ტყიანი ადგილია. მაღლობზეა, ამჟამად ნაეკლესიარი. მაცხოვარი. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენს., ს. ბაგვდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

მაცხტარ ლანხტარიშ – ნაეკლესიარი (ლანხვარი), ს. ლანხტარიში, გორაზე ნანგრევებია ეკლესიის – წმ. მაცხოვარი ლანხტარიისა. წმ. მაცხოვრის ეკლესიის სახელის მიხედვით. *აკაკი ანდრეას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., ს. ლახტარი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

მაცხტარ – ეკლესია (ლეკოსანდი), ს. ლეკოსანდში.

მაცხტარ – ეკლესია, ს. გულიდაშია, დაცულია. *მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974*

მაცხტარ – ეკლესია, ს. ჰებუდშია, ცენტრში, სასოფლო მოედანი ლაცალდ-ში. არის სასაფლაო. ს. ჰებუდი. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მაცხტარ – ეკლესია, სოფლის სამხ. დგას ჰუყუტშ ზაგვარზე, ს. გუალდერისკენ მიმავალი გზის მარცხენა მხარეზე, ენგურის ჩრდ. „მაცხოვარი“. ჩუბაბე კალაშ. *გიორგი კოსტას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტომბერი.*

მაცხტარ – ლაშზერ – უბანი (ბაბილი), ს. ბაბილის ერთ-ერთი უბანი. *ჩ. ა-ასული ლიპარტელიანი, 25 წ., 1974*

მაცხტარ – ლაშზერ – ყანები (ლენტეხი, გულიდა).

მაცხტარ – მაცხოვრის ეკლესია, ს. ჯოხულდში,

სუტიფში დგას მაცხოვრის სახელობის ეკლესია. ს. ჯოხულდი. *აკაკი სორეხის ძე კვიციანი, 34 წ., კოლმ., ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

მაცხტარ (5) – ეკლესიის (მაგარდელი, კალაში, ჰებუდი, გულიდა, ჭიხულდი), შუა ს. მაგარდელში, მაცხოვრის ეკლესია. მაცხტარ „მაცხოვარი“. *ივანე ბექას ძე მილდიაანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მაცხტარ თავრარიშ – ნაეკლესიარი (თავრარი), ს. თავრარის ჩრდ.-დასავლ. გორაზეა (სერზე) ნაეკლესიარი. აქვს სასაფლაო. *უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ს. თავრარი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მაცხტარი ნაკ – სათიბი (ლასკადარი), ლასკადურას ხეობაში, მთა გოლდაშში. ვაკეა. არაფერია საკულტოს მნიშვნელობით. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974*

მაცხტარიშ – ნაეკლესიარი, ს. ხაჩეშშია, დანგრეულია, ამბობენ, ნაკოშკებიც იყო. *ნ. ნ. ჩანესელიანი, 25 წ., 1974*

მაცხტარიშ – სათიბი, ს. ზედა ბავარისაა. მთაში. ალპური ზონა. ხელედის ს.ს., ლენტეხის რ. *მ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანესელიანი, 44 წ., 1976*

მაცხტარიშ – საყდარი, ს. ცხუმალდის ჩრდ. 5 კმ.-ზე. დგას სპენდიკის ეკლესია. ხელედის ს.ს., *მ. ჩანესელიანი, 46 წ., 1974*

მაცხტარიშ (4) – ნაეკლესიარი (ლადრერი), სათიბი (ზ. ბავარი), საყდარი (ცხუმალდი, ხაჩეში), სოფლის ჩრდ.-დასავლ., გორაზეა ნაეკლესიარი ბარბულ, სალოცავი ადგილია, უფლის საკულტო დღესასწაული მაისის თვეში (უფლიშერ) ნაეკლესიარი არაა, არც ამჩნევია. „(წმ.) მაცხოვრისა“. *გერმან ბემურზას ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მაცხტარიშ ლაჭუშ (იხ. მაცხტარ).

მაცხტარიში ლახტ – სათიბი (მაცხვარიში), მაცხვარიშის მთაშია, ეკლესია მაცხვარიშის ტერიტორია. *მ. ბ. ჩანესელიანი, 46 წ., 1974*

მაცხტარიში სუტიკ – გორაკი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, ჟიბე ნაკარის მხარეზე. მაცხვარის ნაეკლესიარის გორის გაგრძელებაა. *ნ. ნ. ჩანესელიანი, 25 წ., 1974*

მაცხტარიში ღელა – ღელე (ცხუმალდი), ს.

ცხუმალდის დასავლ. სათიბ მაცხვარიშიდან. ხელედის ს.ს., *შ. მ. ჩანესელიანი*, 46 წ., 1974

მაცხუშ რობ – ნაეკლესიარი, გორა (კაერი), ს. კაერის ჩრდ. გორაკზეა ნაეკლესიარი, სამირკველი ამჟამადაც ჩანს – მაცხუშ-ის საყდრის ნანგრევები. *დ. გ. მერლანი*, 23 წ., *ლენჯერი*, 1973

მაცხუშ – ეკლესია, ს. ლახუშშია, კარგად მოვლილი, არის ხატი და სხვადასხვა საკულტო ნივთები. ს. ლახუში. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელიანი*, 65 წ., *პენს.*, *მესტია*. 1972, IX.

მაცხუშ – ეკლესია, ს. ჟაბუმის დასახლების ბოლოში. წიწვნარ ტყეში. არის 2 ხატი. ქვემო და დასავლ. კედელი გაბზარულია. *მუსა იასონის ძე კახიანი*, 77 წ., *პენს.*, *მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. *სექტ.*

მაცხუშ – ეკლესია, ს. ჩვაბიანის დასახლების სამხ.-აღმ. კარგად შემონახული. არის სასაფლაოც, მალღობზეა. არის ჯვარ-ხატები და ხუცური წიგნები. *სემლარ დავითის ძე გიგანი*, 61 წ., *პენს.*, *მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. *სექტ.*

მაცხუშ – ეკლესია, ს. ხალდეში დგას ეკლესია მაცხოვრისა. შიგ არაფერია. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე*, 68 წ., *პენს.*, ს. *ხალდე*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. *ივლისი*.

მაცხუშ – საყდარი, ს. კაერის ჩრდ. გორაკზე, არის მხოლოდ ნაეკლესიარი მაცხუშ რობთან. ს. კაერი. *დ. გ. მერლანი*, 23 წ., *ლენჯერი*. 1973

მაცხუშ – საყდარი, ს. მაცხვარიში, გორაზეა, კარგად დაცული. ს. მაცხვარიში. *გ. გ. გირგვლიანი*, 64 წ., *ლატალი*. 1973

მაცხუშ – საყდარი, ს. ჰადიშშია, კარგად დაცული, აქვს სოფლის სასაფლაო. ჰადიშის ოთხთავის შემნახველი, ზღვის დონიდან 2197 მ. *მანი ლევანის ასული პირველი*, 50 წ., *დიასახლისი*, *იფარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. *აგვისტო*.

მაცხუშ (9) – საყდარი (ლაჰილი, ჩვაბიანი, ჰადიში, ჟაბუმი, ხალდე, ლახუში, მაცხვარიში), ნასაყდრალი (კაერი) (იხ. მელხან მაცხუშ), ს. ლაჰილშია, ცენტრში, დაცულია. *ზ. ს. პაკელიანი*, 48 წ., *ლატალი*. 1973

მაცხუშ (იხ. მელხან მაცხუშ).

მაცხუშ ნაკვლდარ – სათიბები (იფხი), მთა ჰარეტის მიდამოები, ვაკე ადგილია მალღობზე. ბალის ქედის გაგრძელება ჩრდ. კ. შ. გვიჩიანი, 66 წ., *ლატალის ს.ს.*, 1973

მაცხუშარი ლაშდუბი – სასაფლაო (მაცხვარიში), ს. მაცხვარიშის თითქმის ყველა გვარის სასაფლაოა. *გ. გ. გირგვლიანი*, 64 წ., *ლატალი*. 1973

მაცხუშარი ლაშდუბი – სასაფლაო (ჟაბუმი), ს. ჟაბუმის დასახლების ბოლოში, ეკლესია მაცხუშარის სასაფლაოა. *მუსა იასონის ძე კახიანი*, 77 წ., *პენს.*, *მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. *სექტ.*

მაცხუშარი ლაშთხუბი – სასაფლაო (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, ეკლესია მაცხუშ-ის სასაფლაოა. მაცხუშარი მიდმარ „მაცხოვრის მიდამოები“. *სემლარ დავითის ძე გიგანი*, 61 წ., *პენს.*, *მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. *სექტ.*

მაცხუშარი ლაშზერ – გზა, ტყე (იელი), გზა წუთირმისკენა და ფარისკენა იელიდან. წვირმის მაცხუშარის-კენაა მიმართული და იმის მიხედვითა სალოცავად. ს. იელი (იფარის ს.ს.). *რ. გ. ხვიბლიანი*, 38 წ., *კოლმ.*, *მესტიის რ. II-V-72*.

მაცხუშარი მურყუამ – კოშკი (ჟამუმი), ს. ჟამუმის დასახლების აღმ., დგას ეკლესია მაცხუშ და გვერდით დაცული კოშკიც. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი*, 76 წ., *პენს.*, *მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. *სექტ.*

მაცხუშარი მუყუამ – ნაკოშკი (მურყემელი), ს. მურყემელის სამხ.-აღმ.-ით, მაცხუშარი ეკლესიის კოშკია. 3 სართულიაა დარჩენილი. *ნაპო დავითის ძე კაკრაშვილი*, 26 წ., *პედაგოგი*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. *ივლ.*

მაცხუშარი საყდარ – ეკლესია (ლაღამი), ს. ლაღამის შუაში დგას ეკლესია. *გ. ი. ფალიანი*, 38 წ., *მოსამსახ.*, *მესტიის რ.* 1972 წ. VIII

მაცხუშარი სტიფ – სასაფლაო (ნესგუნ), ნესგუნშია, გულედანებისა და მალედანების სასაფლაო ადგილია. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი*, 36 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972.

მაცხუშარილ – ნაეკლესიარი (სოლი), ს. სოლშია, სამანქანო გზის ზემოთ. ნანგრევებიდაა, მის გვერდით სასაფლაოცაა, გიგდელიანებისა. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი*, 52 წ., *მოსამსახ.*, *მესტია*, 1972, IX.

მაცხუშარილ (2) – ტყე, სამოვარი, ნაეკლესიარი (სოლი), ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. პატარა მინდორია, სამანქანო გზის ზემოთ. დღეობა უფლიშერქა, მის ქვემოთ არის მაცხუშარილ ნაკვლდარ. ნაეკლესიარი არის და სასაფლაოც. *რ. ა. ხაფთანი*, 52 წ., *მესტიის რ.* 1972, IX.

მაცხტურილ ნაკვლად – სამოვრები (სოლი), ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. ეკლესია მაცხტურ-ის დასავლ. სამანქანო გზის ზემოთ. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ. 1972, IX.

მაცხტური – სამოვარი, ს. ზარდლაშის დასახლების დასავლ. ადრე ეკლესია ყოფილა, ამჟამად ჩამონგრეულია და გატყავებული ბუჩქნარებით. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ზარდლაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მაცხტური (2) – სოფელი (მაცხვარიში), სამოვარი (ზარდლაში), ლატალის ს.ს-ში შემავალი ერთ-ერთი სოფელი, გადაშლილია ძირითადად სამანქანო გზის მარჯვენა მხარის გორაზე, დგას ორი ეკლესია – თარინგზელ და მაცხტურ. ცხოვრობენ: გირგვლინწარ, სტეფლინწარ, თამლინწარ (ძირითადად), ახლად დასახლებულები არიან: ნანსყნწარ და გვიჩინწარ. არის რამდენიმე კომპი და ნაკომპარი. *გრიგოლ გიერგის ძე გირგვლანი, 64 წ., პენს., ს. მაცხვარიში, ლატალის ს.ს., 1973*

მაცხტურიში ბოგ – ხიდი (კვანჭიანარი), სამარხილე ხიდი მესტია ჭალაშზე კვანჭიანარის სამხ.-აღმ. მიმართულებით. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი 1973*

მაცხტურან – ყანა (სასაში), ს. სასასში

მაწუნგტალიერ – ყანები (მესტია, ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-აღმ., ლეჟა უბნის სამხ.-დასავლ. ვაკეა და მოედინება წყალი მაწუნგტალ. *დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მაწუნგტალ (იხ. **მაწუნგტალიერ**) – წყალი (ზეგანი), ზეგანის სამხ.-აღმ. მოედინება წყალი.

მაწტბარ – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ჭალაშ მარცხენა კალთაზე, ლაშთხვერისაა. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*

მაჭაშერ – სათიბი (ქახუნდერი), მდ. ლაშხურის მარცხნივ. ს. ქახუნდერში.

მაჭაშერი დაბარ (იხ. **მაჭაშერ**).

მახამეთიშ დაბარ – ყანები (ქვ. ვედი), სგიმიშ ღარის ბოლო, წტარარის დასავლ. სასმელი წყალი სგიმიშ ღარის მარჯვენა მხარე. ხილნარიცაა და ვენახიც. მახამეთ ჭკადუას ყოფილი ყანები. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

მახამეთშა – თემი (სეტი), ეჩხან-ტაფშია, ჯაფარიძეების სამმო-სამოსახლო (თემი).

თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია. 1972

მახარაიშერ – უბანი (შგედი), ს. შგედში, ცხოვარების საგვარეულო. ს. შკედი, ჩიხარემის ს.ს., *ქ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976*

მახე კარტალ – სამოვარი (შყალერი), მთა ატრანშია, ვაკე ადგილია, დგას 9 კარავი. *გ. რ. გურგვლიანი, 40 წ., ლატალი, 1973*

მახე ლახილ – სამოვარი (ლამფალაში), ს. ლამფალაშის მთაში. ქახუნდერის ს.ს., *რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981*

მახე ლახულ – სათიბი (ახალშენი, ჩიხარეში).

მახე ლახუ – სათიბი (ჩიხარეში), ს. ჩიხარემის აღმ. მთაში.

მახე ნამრლ – ტყე (არცხელი), ს. არცხელის სამხ.-ღმ., მულხურას მარცხენა კალთაზე, ჯტინელ ნამოლის ქვემო, ახალი, ნაკაფია ტყის. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მახე შუკუ – ნაგზევი (ჭველიერი), ქვედა ჭველიერში, ადრე სამარხილო გზა იყო, ამჟამად გამოყენებულია. *ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ., 1974*

მახრობი ღარა – სამოვარი (ნესგუნი), ფუშყვერის მარჯვენა მხარე. სოფლის სიახლოვესაა შედარებით. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972*

მახაშ – სოფელი (ჩიხარემის ს.ს.), ჩიხარემის ს.ს-ში შემავალი ერთ-ერთი სოფელი. ცხოვრობენ: ჭელიძელ, რატიანარ, გულბინარ, ფერცულიანარ, ჩეგინარ, ლობჟანიძელ, ონიანარ. მდ. ლაშხურის (ცხენისწყლის) მარჯვენა. *ლენტეხის რ. როლანდ მიტუმას ძე ჭელიძე, 30 წ., მოსამსახ., 1976*

მახაშარე მოლ – სათიბი (მახაში), მახაშელების ნახოვარი. *ლენტეხის რ. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978*

მახაშერ მოლ – ყანა (ლევერში), ს. ლევერშია, ფერცულიანების საგვარეულო ახო. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974*

მახაში თარინგზელ – ეკლესია (მახაში), ს. მახაშშია დაცული, ლნტხ. ჩიხარემის ს.ს., *რ. მ. ჭელიძე, 1976*

მახაში ღარე – სათიბები (ბენი), უბან ბენში. სათიბ-სამოვრები.

მახერა ლიცილდ (იხ. **ჯიპრი მაზტუბ**).

მახტიშ ნაქორ – ნასახლარი (ზ. ვედი). *გერმან მარდენის ძე ჭკადუა, 45 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ.*

მახუში ბაჩ (იხ. **ლასტურა ბაჩა**).

მაჭტრან – წყარო (მესტია), ს. ჟამუშის დასახლების დასავლ., სოფლის სასმელი წყაროს წყალი. აჭუფუნე „მოჩუხჩუხებს“ (ქვემოდან). *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამს., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მაჭტრან – წყარო, ს. იფარის დასავლ. ყანებისა და დასახლებას შორის, კლდიდან ამოდის, ლეჭორხ კოჯ ლი, ვედრეობით ამოაქვს. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს, ს. ნაკ. იფარი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მაჭტრან – წყარო, გადასასვლელ ზაგარზე, მიწიდან ამომდინარე წყარო. (შდრ. „აჭუფუნე“). *ლუტა ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 24 წ., ს. უშგული, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მაჭტრან (4) – წყარო (ლახთაგი, უშგული, ჟამუში, ნაკიფარი), შგედშია (ჟიბე შგედში), მესტია ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, (ანჭუფრე ლიც). დ. მესტია. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი. 1972.*

მაჭტუი – სათიბი (კიჩხულდაში), ს. კიჩხულდაშის სამხ.-აღმ., სათიბ თოხბარის გვერდით ნენწელისკენ. სარაგ (წყარო) მოდიოდა – ამ როქტ აჭუფუნა, ამჟამად ცოტა მოდის. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მაჭტუინ – საბალახო, მდ. ნაკრას მარჯვენა კალთაზე, გზის (სამანქანო) გასწვრივ, მოედინება წყარო მოჩუხჩუხე (მაჭტუინ – აჭუფუნე), რომელიც ს. შდილირამდე აღწევს. *ნაკის ს.ს., არსენა სიმონის ძე გვარამიანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მაჭტუინ (2) – წყარო (ხევრა), საძოვარი (ნაკი), მთა თევრარშია, კარგი წყაროებია. *ვასო მ-ძე ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973*

მაჭტუილ – წყარო (არცხელი), ს. არცხელის დასახლების ზემოთ. ჩანჩქერივითაა, მოსჩქეფს. *მაჭტრან* (აჭუფუნე „მოსჩქეფს“). *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მაჯაშერი დაბარ (იხ. **მაჭაშერი**).

მაჯდურ – ყანები (მურშველი), ს. მურშველშია, ზემო და ქვემო მურშველს შორის. ხარობს მაჯდურ-ის ბალახი, რომელიც ხარობს ყანებში, წვრილი კარტოფილის მაგვარია. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მაჯტარა – ტყე (ზ. წირმინდი), მდ. კასლედგრას

ხეობის მარჯვენა კალთის ტყე, ხარობს მაჯტარა ბლომად. *მაჯტარა (მაჯორა) „მაჯალვერი“. კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

მაჯტა – სათიბი, ბალის ზეგანზე, სათიბებს კერტილარისა და მირჰილდს შორის. ჯუდედი „გრძელი“ – მაჯტა „მოგრძო“. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

მაჯტა (2) – სათიბი (ჰებუდი, ბეჩო), ს. ჰებუდის აღმ. (ჩრდ.-)აღმ.). სოლედგრას მარჯვენა კალთაზე. სათიბ ჟიბე ლარას გაგრძელებაა სიგრძეზე. „მაჯტა“ „უგრძესი“. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მაჯტაშარ – საძოვრები (ხერხვაში), ს. ხერხვაშშია, სამხ. ყანა რეზარს აკრავს აღმ. მოგრძო სერივითაა (მაჯტა სტიკტშალ ლი). მაჯტადი „მოგრძო“. *დავით დუდურაყის ძე ანსიანი, 51 წ., 1969 წ. ნოემბ.*

მაჯტდიერ – სოფელი (მულახი), მდ. მულხურას მარცხენა კალთის დავაკებაზე, ჩვაბიანის დასახლების დასავლეთის გაგრძელება. ცხოვრობენ მხოლოდ შერვაშიძეები – 7 ოჯახი. *ნაკოშკარებიც არაა, არც საყდარი. ჯრდი „გრძელი“. ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს, ს. მაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მატლში (იხ. **მანშურა** – ცალერი).

მებეც – სოფელი (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერში შემავალი ცხოვრობენ: ონიანები, ფოჩიანები, ერთი მოსახლე ნემსაძე. მდებარეობს მდ. ლაშხურის მარჯვენა მხარეზე, ლეკოსანდის ქვემოთ. *გრიგოლ ბეჭურბის ძე ონიანი, 50 წ., პედაგოგი, 1980*

მეგელრდ – საძოვარი (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერში, მდ. ლაშხურის მარცხნივ.

მეგრელარე ნაკრაჟ – საძოვარი (ლევშერი), ლევშერის სამხ. მეგრელების ნაკარვები ყოფილა. კარავი არაა. შესასვენებელია მთისკენა გზაზე. *ლენტეხის რ. ა. ზ. ბაბლუანი, 1974. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

მეგრელარე ნაკრაჟ – შესასვენებელი ადგილი, ს. ლეტშერიდან მთისკენა გზაზე. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974*

მეგამ (იხ. **მეგამ თხუმ**).

მეგამ თხუმ – არყნარი (უშგული), ს. უშგულის აღმ., ≈ 14 კმ. საზღვარი უშგულისა და ყორულდაშის. არყნარი ადგილია, დასასვენებელი. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მედამ – სათიბები, საძოვრები (მამი), ს. მამის ჩრდ. აკლდამების ნიშნები არის. სპილენძის მადანი უნახავთ. დიდი მოედანია. მედამ < მოედან. ჩოლურის ს. ს., ლენტეხის რ. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978

მედემ – სათიბი (ლამფალაში), ს. ლამფალაში. ჟახუნდერის ს.ს., *რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981*

მედამ – ღელე (უშგული), ს. უშგულის აღმ. მდ. ქვიშირის მარჯვენა შენაკადი. (იხ. ნასწრვალ). *ლუტუ ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 24 წ., მოსამსახურე, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მეზგოლარ (იხ. სოფელ – ჩოლური).

მეზირ – სალოცავი (კახურა), ს. კახურაშია, ეკლესიაა ხისა. *გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974*

მეზირ – ტყე (უშგული), ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარცხენა კალთის არყნარი ტყე. მეზორ „სახლის მფარველი ანგელოზი ქვეწარმავალი“. *მერაბ ანტონის ძე ნიჟარაძე, 60 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მეზირი გაკ – საკულტო (კახურა), ს. კახურაში, დგას 8 მეტრის დიამეტრით დიდი ნიგვზის ხე, სალოცავი ადგილია. *გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974*

მეზირი ლამეზგრ – სალოცავი ადგილი (კახურა), ს. კახურაში, ეკლესია მეზგრთან. *გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974*

მეზრაშარ – სახნავი (კალაში), სოფლის სამხ.-აღმ., ვაკე ადგილია, აღმ. აკრავს ტყე ლარჭიარ. შეიძლება ეკლესია მეზგრის მომსახურეთა მიწები იყო (მეზრაშარ – „მეზრაანთ“). *გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მეზრი ლიც – წყარო (იფხი), ბალის ქედზეა, სათიბ მეზგრ-შია, კარგი წყაროა. *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი. 1973*

მეზრა კაცხ – მწვერვალი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ. კლდე-მწვერვალი, სანადიროა. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მეზრაშ ტობ – ტბა (ბეჩო), მთა მეზგრში დგას ტბა. არის ეკლესიაც მეზგრ. გორაა ეცერისა და ბეჩოს საზღვარი, მთა დეცილის მარცხენა მხარე. „მეზრის ტბა“. *ვახტანგ შავგენის ძე გაბულდანი, 35., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

მეზრაშ – ყანა (მურშკელი), ს. მურშკელის ჩრდ.-დასავლ. ვაკე ადგილი. ყოფილა ნაეკლესიარი, სადაც ერთი ოჯახი ქურდიანებისა ლოცულობენ. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მეზგრ – სათიბი, ბალის ქედზეა, მოედინება წყალი – მეზრი ლიც. ს. იფხი. *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი. 1973*

მეზგრ (3) – ეკლესიის სახელწოდება (ტეებიში), სათიბი (იფხი), მწვერვალი (ზეგანი – იხ. მეზრა კაცხ), ს. ეცერისა და ს. ბეჩოს გამყოფი ქედზე დგას ეკლესია თარგლეზერ, დეცილის მარცხნივ, შიგ ეკლესიაში ≈ 100 ლიტ. ჭურია ჩაფლული, ტარდება ლოცვები. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

მეზგრ (იხ. მეზრა კაცხ).

მეზგრი ჭუბარ – სათიბი (იფხი), ბალის ქედზეა, იქით-აქეთ ტყეა. *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი. 1973*

მეთქულშ – სათიბი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალთაზე. კლდოვანი მიწაა, ცელის სალესი ქვები იცის. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მეთშარ – ფერდობი (სპარდიში), დაღარული, ნაოჭისებური ციცაბო ფერდობი (მეთხშე ?). *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ. 1972 წ.*

მეთხინ – სათიბი (ცალდაში), ს. ცალდაშის სამხ.-დასავლ. სათიბ ლათხუმრდის ზემოთ. ფოთლოვანი ტყე აკრავს (ჭაჭუარ, ბალყაჩ – თუთუნე ცხეკ ხაზ). *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მეთხმარ – სათიბი (ხალდე), მდ. ჯალდე ჭალას მარცხენა კალთაზე, შიშველი რელიეფით, ს. ჯალდედან ≈ 4 კმ. არყნარი, გოგლანდ. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ჯალდე.*

მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

მეთხნგლარ (იხ. მეთხმარ).

მეთხმარ – ტყე, სამოვარი (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის ჩრდ.-ით, ტუბერის ხეობაში, მდ. ტუბერგლას მარცხენა კალთაზე. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მეთხმარ – სამოვარი (მსტ. – ირ. მელიქიშვი.). მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წ.*

მეთხმარ – სათიბი, მთა (მსტ. – ირ. მელიქიშვი.). მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წ.*

მეთხმარ – ღელე (ნაცული), ს. ნაცულში, მის ზედა ნაწილს ჰქვია ლაქჩელე ღელა. სოფელში ჰქვია მეთხმარ.

მეკუშელე სუიკუ – გორა (ნანარი), ს. ნანარის მთა, ალპურ ზონაში, საქონლის სადგომიცაა, მოკლე რელიეფურად. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974*

მეკუშელე სუიკ – გორა (რცხმელური – მ. ჩიქ.). ს. რცხმელური (ლენტეხის რაიონი). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*

მეკუშდა ბოგ – ხიდი (ჭუბერი), სამანქანო ხიდი მდ. ჭუბრულაზე ს. სგურიშიდან ს. ლარილარისა და ს. ტიტას მიმართულებით. ხიდი გადებულია მდინარე ჭუბრულას ვიწრობზე, კანიონია, ღრმა და ციცაბო კალთებით. ხიდი ხისაა, მოკლე. გამოდმა, ჭუბრულას მარჯვენა მხარეზე, ბორცვზე თითქოს ნაეკლესიარი. „მოკლე ხიდი“. *ა. კ. ჭკადუა, თსუ, ყიფიანის 9, 10.9.70 წ.*

მეკუშდა ბოგარ – სახნავ-სამოვრები (სგურიში), მდ. ჭუბრულაზე გადებულია ხიდი მეკუშდა ბოგ., რომლის გადმა-გამოდმა არის ბორცვებიანი სახნავ-სამოვრები და მას ემახიან მეკუშდა ბოგარს. სახნავი ს. სგურიშის ბოლოსაა, სამოვარი კი მდინარის ორივე მხარეს. „მოკლე ხიდები“ (= მოკლე ხიდის მიდამოები). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 10.9.1970 წ.*

მეკუშდა ზენ – სამოვარი (ყაზაყი), მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, სამანქანო გზის ქვემოთ, ადრე კანტორის სახლები იყო საგზაოსი. ყანაც. მუჭუდარსა და ყაზყიმ ტუბის შორის ვაკე ადგილია, ნიგვზნარიცაა და ხილნარიც – ვაშლი, მსხალი (პანტა). შედარებით მომცროა „ხოშა სრუთილ დემეგ ლი“. *უფროსი უმარის*

ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი. 12.10.70 წ.

მელე – სოფელი (ჩიხარეში), მდ. ლშხურის მარჯვენა მხარეზეა გაშენებული. ცხოვრობენ: ონიანები, ავალიანები, გველებიანები, ჭელიძეები, ლოზჟანიძე, რატიანი, ფერცულიანი, ხარძიანი, ჩეგანი. დგას ერთადერთი კოშკი მელე მურყუამ. იყოფა უზნებად: ლექუშ მელე, ლექუშ მელე, მანკუთმა. მელენი ერთდაგვარი სამკურნალო ბალახია. ლენტეხის რ. ჩიხარეშის ს.ს., *ძაძუ ლავრენტის ასული ნემსაძე, 50 წ., პედაგოგი. სამსონ გიორგის ძე ონიანი, 54 წ., პედაგოგი. 1980. სექტ.*

მელეხანიშ ზენ – უბანი (ლარილარი), ს. ლარილარისა და ცენტრს შუა, მდ. ჭუბრულას მარჯვენა სანაპირო. წიწვნარიცაა, სამოვრებიც, ამჟამად ორი მოსახლე ცხოვრობს. ადრე ნახნავია. ჭურაა. მელეხან ცინდელიანის ყოფილი კუთვნილი. *ალმაგირ ისლამის ძე ქაღდანი, 65 წ., პენსიონერი, ლარილარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 19.9.1970 წ.*

მელილ – სოფელი (ლენტეხი), ლენტეხის რაიონის ერთ-ერთი სოფელი. დ. ლენტეხის ჩრდ.-აღმ. „მელ“ ფუძის მქონე სიტყვა არ გვხვდება. „მი ხუი მემელილ“. *ვადიმერ მელიტონის ძე მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი (ისტორიკოსი), ს. მელურა, ლენტეხის რ-ნი. 1974.*

მელილდა ტიბ – ღელე (სიდიანარი), ს. სიდიანარის ჩრდ. ტიბ-ის მარჯვენა შენაკადი. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი. 1973*

მელიტონი მოლ – ყანა (ქვ. ბავარი), ს. ქვედა ბავარშია, გაზდელიანი მელიტონის ყოფილი ახო. გარშემო ტყეა. ხელედის ს.ს., ს. ბავარი. *თ. ი. ავაქიძე, 54 წ., 1974 წ.*

მელიზარ – სათიბები (იენაში), ს. იენაშის ჩრდ.-აღმ. ტიბგლდერის მარცხენა კალთაზე. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი. 1949*

მელლალე ლაჯოგ – სამოვარი (ბაბილი), მთა ნალიშში, მელურლების საჯოგე. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 974*

მელლარ – სათიბი (ფარი). მესტიის რ-ნი. *ვახტანგ ჟემუზას ძე რეხესიძე, 1965.*

მელლ-ნაკ – ყანა, ს. მელურაშია, ვაკობია. საკოლმეურნეოა. ს. მელურა. *ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., 1974*

მელლალე დაბ – ყანა (ბაბილი), ბარბალ ზაგარშია. მელურლების სახნავები. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974*

მელღზ – სახნავი, მდ. ჯელდგრას სამხ. მდ. დოღრამდე სახნავი ადგილია, ვაკე, ჩანს, ბალახიანია – მელ – „ბალახი“, ეტიმოლოგიურად „მოლი“. ფლორის მიხედვით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

მელღზ (2) – საძოვარი (ფარი), სახნავი (უშვანარი), ჯგერაგ ზაგრიშის ჩრდ., საძოვარ ბანდუ-ის ქვემოთ, ადრე სათიბიც იყო. მელღზ. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამს, ს. ფარი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მელღზ – მინდორი (მესტია), მესტია-ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, აეროპორტისკენა გზაზე, ვაკეა, ამჟამად გარაჟია, საბანაო ბასეინი, კოოპერატიული საწყობი... *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ. 1972.*

მელოშა ნამურყტამ – ნაკოშვარი (ჩოღური, ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში, ვინმე მელო-ს წინაპრების. ამჟამად არაა. ს. ჭველიერი, ჩოღურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუგბანიანი, 45 წ., 1976

მელოშერ – უბანი (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში, ხაბულიანების საგვარეულო. ს. ჭველიერი, ჩოღურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუგბანიანი, 45 წ., 1976.

მელღშრა – სათიბ-საძოვარი (იფარი), ს. იფარის ჩრდ.-დასავლ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, კეხშს აღმ. ადრე სახნავიც იყო, ნამოლ ი ხუჟა ლი. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მემღშღლშ მანჩხაფ – ჩანჩქერი (ჭუბერი), მდ. მემღურას წყალსავარდნი, ჩუბე მემულიდან (საძოვარი მთა) 3 კმ. დაშორებით. ვარდნა დაახლ. 20 მ. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 14. VII-70 წ.*

მემღურა – მდინარე (ჭუბერი), მდ. ჭუბრულას მარჯვენა შენაკადი. მოედინება მემულის გადასასვლელი აღმ. კალთებიდან. (რუქაზე ცხვანდირითაა წოდებული – შეცდომაა) – იხ. 1: 100 000) მოედინება მემღურას ხეობაში – შერეული ტყეა. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 14. VII-70 წ.*

მემღშ თანდი – გადასასვლელი (სგურიში), მთა, მწვერვალი, ჩრდ.-ით ნივალურია, გამყინვარება, სამხ. ფერდები შიშველია, ალპური და

ნივალური, მისი სიმაღლეა ზღვის დონიდან 3445 მ.-მდე. აღმ. კალთებზე საზაფხულო სამოვრებია. *ხაბჯი ბიბუს ძე ჩხვიმიანი, 68 წ., კოლმ., ს. სგურიში, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 12.9.1970 წ.*

მემღშ ლაროკა – მდინარე მემღურას შენაკადების წყალთშესაყარი (ჭუბერი), მდ. მემღურას ზემო დინების მარჯვენა და მარცხენა შენაკადების შესართავი, ტყის დასასრული, ალპური ზონა. მის ქვემოთ არის საზაფხულო საძოვარი მთა მემულ. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 14. VII-70 წ.*

მემღშ ლაკვურიშ – კლდე (ჭუბერი), მდ. მემღურას სათავეები, მემულის გადასასვლელი მიდამოებში (იხ. 1: 100 000). ციცაბო კლდეებია. ჩრდ.-სამხ. მხრიდან გამყინვარებაა (3665,5). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 14. VII-70 წ.*

მემღშ ჩეჭჭ – საძოვრები (ჭუბერი), მთა ჟიბე მემულის დასავლ. მდ. მემღურას მარჯვენა მხარეზე, ტყის ზემო ზონაში, შიშველი დამრეცი, ოღრო-ჩოღრო რელიეფით. მოედინება წყაროები. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 14. VII-70 წ.*

მემღშრიანი – საძოვარი (ზ. ბავარი), ს. ზედა ბავარში. ხელედის ს.ს., ლენტეხის რ. ს. ბავარი. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., 1976*

მემღშრიანი მორელ – მჟავე წყალი (ბავარი), ს. ბავარში. ხელედის ს.ს., ლენტეხის რ. ს. ბავარი. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., 1976*

მემღშრიანი ღელა – ღელე (ბავარი), ს. ბავარში მემღშრიანის საძოვრებიდან მოედინება. ხელედის ს.ს., ლენტეხის რ. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., 1976*

მენგეშ – საძოვარი (ჭველიერი), ს. ჭველიერის მთა, საქონლის სადგომი. მენგეშ (მანგ-შ-იდან ?). *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974*

მენგრა ღელი დაბარ – ყანები (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერშია. ნაღელარია. მენგრე „მსხვილი“.

მენჟერ (2) – მთა (ლანხვრი, ჰეზუდი – იხ. მენჟერ), ს. ჰეზუდის საზაფხულო საძოვარი მთა, ადრე კარვებიც იყო, წიწვნარი (ლენენზა) ტყეა. ერთ კილომეტრზე ჩამოუდის წყარო დამღუე

სარაგ. წყლის სიშორისა გამო მეკარვეებმა გადაინაცვლეს საზაფხულო სამოვარი ადგილი. მენჯერ „მოსაწყენი“ (?) (მაჟარ „მომწყინდა“). ვახტანგ შავგენის ძე გაბულდანი, 35 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.

მენჯერ (იხ. მენჯერ).

მენჯარ – სამოვარი, უბანი (დიზი), ს. დგის დასავლ. მდ. ნაჟაჭუის მარჯვენა კალთა, ხრიოკია, ქვიანი ჩრდ. და დასავლ.-ით წიწვნარიტაა შემოფარგლული. ქვემო დასაწყისში მოსახლეობაა. იესე სუმას ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი. 10.10.70 წ.

მენჯერ – სამოვარი მთა (პეზუდი), ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ., მთა მეზერის სამხ.-დასავლ. მთა ყერენდას სამხ.-აღმ. მაჯორა „ბალახია“ (ბრტყელფოთლოვანი, სათიბებშია). გიორგი ბესარიონის ძე სუმელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მენჯაშ – სახნავ-სათიბი (უშხვანარი), მდ. მეშხე ლიცს აღმ. მხარე, ღელე (ხევი) ჟაჰერს აღმ. არის სახნავიც და სათიბიც. გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმეურნე, ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.

მეოთხე ნაკუთ – ხევი (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.

მერაბ – უბანი (ჭუბერი), ს. ქედანში მცხოვრები მერაბ ჩხეტიანის ოჯახის ზოგადი სახელწოდება, უფროსი ოჯახისა – მერაბ ჩხეტიანი. მერაბ „მერაბელები“. ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., 1970 წ. სექტ.

მერანგუშა – უბანი (დ. ლენტეხი), ლიპარტელიანთა გვარის ერთ-ერთი თემი ცხოვრობენ ლენტეხში. ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 წ., მოსამსახ., 1974

მერანგუშერ – თემი, დ. ლენტეხშია, ლიპარტელიანების საგვარეულოს თემი (ერთ-ერთი). ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974

მერანგუშერ (2) – უბანი (დ. ლენტეხი, ლექსირი), ს. ზედა ლექსურაშია, ლიპარტელიანების საგვარეულოა, გიომერების თემში შედის. კ. ე. ფურელიანი, 34 წ., 1974.

მერანგუშერალ (იხ. მერანგუშა).

მერენალ – სამოვარი მთა (ნანარი), ს. ნანარშია, იყოფა ჟიბე და ჩუბე-დ. ალპურ ზონაში. ვ. მ.

ქურასბედიანი, 35 წ., 1974

მერენალ – მთა (გვიმბრალა – მ. ჩიქ.). ლენტეხის რაიონი. მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.

მერენალ ღალა – ღელე (გვიმბრალა – მ. ჩიქ.). ლენტეხის რაიონი. მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.

მერენალ – სამოვარი, ს. ხოფურის მთაში. კარვები დგას. („ლაბარგ“ საჯოგე მთაში). ს. ხოფური, ლენტეხის რ. ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ., 1976

მერენალ (2) – სათიბ-სამოვრები (გვიმბრალა, ხოფური), ს. რცხმელურის ს. გუბიშვალაში. ლაშხირის მარცხენა მხარეზე, ტყეში. ლენტეხის რ. გ. ა. მუსელიანი, 1976

მერილდშ – სათიბი (ბაგვდანარი), ს. გულში ჩრდ.-დასავლ., სათიბი მუხუმერ ტუბი-ის ძირში. არის არყნარი, მუხნარი. ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., ს. გული, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.

მერმული (მეგრ. – იხ. მემული).

მერტულარ – სათიბი, ტყე (ჩაჟაში), ს. ჩაჟაშის სამხ.-აღმ. მდ. ქვიშირის მარცხნივ – ტყე არყნარი, მარჯვნივ – სათიბი. არის ჭაობიანი ადგილი. მერტულარ // მორტულარ „ჭაობიანი“. პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

მესედიშ – ყანა (ბაიარი), ს. ბაიარში, გაშლილზეა. გ. მ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974

მესკმელდშ ბოგ – ხიდი (ქართვანი), ს. ქართვანის სამხ.-აღმ. სამოვარ კოკნა ქურას სამხ.-აღმ.-ით ვიწრობია მდინარე დოლრას კალაპოტზე, სადაც ვინმე გუა გადამხტარა, რადგანაც მოსაკლავად მოსდევდნენ, მაგრამ მის ვაჟკაცობისთვის უპატიებიათ და გადარჩენილა სიკვდილს. პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., კოლმ. პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.

მესმილდ – სათიბი (მსტ. – ირ. მელიქიშვ.). მესტიის რ-ნი. ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.

მესტია – დაბა (ზ. სვანეთი), მესტია-ჭალაშა და მულხურას შესართავების ორივე მხარე. ს. ლენჯერსა და ს. მულახს შორის. იყოფა: ლეხთაგ, ლანჩუალ, სპარდრშ, სეტი... ზემო სვანეთი. ა. ჭკადუა, თსუ.

მესტიაშ პრეტალ (იხ. ჰუილი შეყიშ).

მესტი ლწლსიპა – გზათა გასაყარი (წვირმი), ს. წვირმის დასავლეთით, გზათა გასაყარი ადგილი მესტია-წვირმისა. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მესტი ჭალა – მდინარე (მესტია), ენგურის მარჯვენა შენაკადი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., 1972 წ.*

მესტი ჭალ რიყ – რიყე (მესტია), მესტია ჭალაშ ორივე მხარის რიყე. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ-ნი. 1972 წ.*

მესტიში ტუიბ – ხევი (ჩაჟაში), მდ. ქვიშირის მარჯვენა მხარეზე, პატარა ნაკადულით, შიშველი სამოვარ-სათიბებით. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მესტორიშ დაბ – ყანა (უსგვირი), ჭალაშ მარცხენა კალთაზე, მესტორ გურჩიანის ყანა-სახნავ-სათესი. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ევერი, 1973 წ.*

მესტორიშ კარაჟ (იხ. **სარგაშრე კარაჟ**).

მესძირ – სათიბ-სამოვარი (დავბერი), ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე. იქით-აქეთა მხარეები კლდიანი ქედებია, შუა ღარი – მშრალი. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მესგლდშიშ ტუიბრა – ღელე (მაგარდელი), მოედინება ს. ლაბსყალიდიდან, მაგარდელეები ხმარობენ სარწყავად, სათიბებს ჯამბრანისა და მესგლდშ-ს შორის. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მესგლდშ – სათიბი (მაგარდელი), ს. მაგარდელს აღმ., სათიბ ჯამბრანის აღმ. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მესე მოლარ – სამოვარი (ციოყმერი), ციოყმერში, ბაბლუანი მესე. მოლ „ახო“. *ლენტეხის რ. რ. დ. შავრეშიანი, 46 წ., 1978*

მესემოლ – სათიბ-სამოვარი (ლევშერი), ს. ლევშერშია, მდინარის მარცხენა მხარეზე. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974*

მეტყუფელ – სამოვარი, დადიაშის მთაში, ტუბაშ დასავლ. მწირი ადგილი, ბალახი ცუდად ამოდის. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974*

მეტყუფელ – სამოვრები (ლენტეხი), ჩუკულშია, მთაში, ალპური ზონა, ხარების საბალახო. *ქახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ. ნ. დ.*

გულბიანი, 29 წ., 1976

მეტყუფელ (3) – სამოვარი (ლამფალაში, ჩუკული, ლემზაგორი), ს. ლამფალაშის მთაში, ღარე ლი ძლუდ ი მეტყუფე ლი. *ქახუნდერის ს.ს., რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981*

მეფთელშ – სამოვარი (მსტ. – ირ. მელიქიშვი.). *მესტიის რ-ნი. ირინე მელიქიშვილი, 1961 წ.*

მეფთელშში ლაჟტენილარ – გზა (ლაღამი), ლეჟტ ლახტ-ში მიმავალ სამარხილო გზაზე. *დ. მესტია. დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., 1972, VIII*

მეფთელშში – სახნავი (დ. მესტია), სამოვარი მთა ლეჟტ ლახტ-შია, სახნავ-სათესადაა გამოყენებული, დგას სახლი ხისა. *ზამირა დათიკოს ასული მარგვანი, 18 წ., კოლმ., დ. მესტია 1972, VIII*

მეფთეგრშ – ღელე (ლემსია), ქანე ლახვშია, მოედინება წყალი მოზრდილი, ზიგუხენქა ანდრი, სპენდიკხენქა. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972*

მეფსაშა ტუიბ – სათიბი (ცალდაში), ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ. ლეჟ ლახტშია. არყნარი, გოგლანდ, გგგიბ ჩანს. *მეფს ლუხუტაშვილი ყოფილა, მონადირე. პავლე ბითეს ძე ზურეშიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მეფტშ – სათიბ-სამოვარი, მწვერვალი (წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ. სათიბ ზურულდის ზემოთ, მაღლობის ქვემოთ, დაწეული ადგილი. (იხ. 1: 100 000 – 2473). *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მეფტშ – ტყის სახელი, მდებარეობს ს. წვირმის აღმ. მეტწილად შეიცავს თხილნარს და მუხნარს. ალაგ-ალაგ არის არყის ხეც, განსაკუთრებულ ყურადღებას არაფრით იპყრობს. რაიმე ხალხური გადმოცემა ამ ადგილის შესახებ არ რსებობს. სიტყვა სვაუნრია „მეფტე“ ნიშნავს გახვრეტილს „შშ“ ნათესაობითი ბრუნვის ნიშანია. ადგილი შედის ს. წვირმის კუთვნილ ტერიტორიაში. *ჩაიწერა ასლან კორძაიამ თსუ სტუდენტმა, 13 აგვისტო, 1965 წ.*

მეფყშ – კლდე, ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალთაზე. (1: 100 000 – Мекнаш 3557), ლასილის გვერდით. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მეფყშ (2) – ტყე (ლაღბორი), კლდე (ზეგანი), ს. ლაღბორის ჩრდ.-აღმ. მდ. ხალდეშურას

მარცხენა კალთა. ნამცნარ-ფიჭვნარ-არყნარი. ნინა გიორგის ასული გამყრელიძე, 49 წ., მოსამსახ., ს. ლაღბორი, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

მექტიდან – სათიბი (იფხი), ბალის ქედზე, გაშლილი, კარგი ველი. გ. ე. ნანყანი, 37 წ., ლატალი. 1973

მექტნია – ნაეკლესიარი (დაკარი), დაკარს ჩრდ.-აღმ. ნაწიხუ-ის დასავლ. ჟიბე ნენჩადან სამხ. 100 მ.-ზე დაშორებით. არის ნაეკლესიარი, მშენებლობის დროს აღმოჩნდა ქვევრების და დოქების ნატეხები, რის გამოც მშენებლობა არ შედგა. იქნა ნახული სპენდიკის ქვების მაგვარი. მონადირის სალოცავი ადგილია, ჯგერზე მექტნიად ხოჩა ქუთინ როქუ ლანგენ ი ეშუი ესერ ციბერკელა ჩუ ოუ ხაჩუმენე. ციბერკელა მნიშვნელობით „კარგი ნადირი წამაქცევი“. ვალერიან სარდიონის ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ივლისი.

მეყუსგლდნ კოჯარ – კლდე (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის სამხ.-დასავლ., ხანთლარ-ის კლდეებთან, მეწდრ თანა-თან. კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

მემდე ღარ – ღარი (მურყმელი), ს. მურყმელის სამხ.-დასავლ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, ტყიანია, მშრალი ღარია. ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1871 წ. ივლ.

მემდი კოჯ – კლდე (მურშკელი), ს. მურშკელის ჩრდ.-აღმ., სამოვარ მემდიერის შუა ფერდობზე, მაგარი კლდეა, შიშველი. ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971.

მემდიერ – სათიბები, ს. ლახირის ჩრდ.-დასავლ. შიშველი ფერდობი. ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მემდიერ (2) – სამოვარ-სათიბი (მურშკელი, ლახირი), ს. მურშკელის ჩრდ.-აღმ., სამოვარ ტყაბიერის აღმ. მოსახდერე კლდიანი რელიეფით. სამოვარია თხათათვის მხოლოდ. ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ., მასწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მემებალ – სადგომი, სათიბები, ბადალაშურის გზის მარჯვნივ კლდე მოშავო ფერისაა –

მემებალი კოჯ. ბაბილი. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974

მემებალ (2) – კლდე (მელურა), სათიბი (ბაბილი), მთა ნალის დასავლ. ფერდობის კლდე, შავი ფერისაა. ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., 1974

მემებალი კოჯ – კლდე (ბაბილი), ბადალაშურისკენა გზის მარჯვ. შავი ფერისაა. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974

მემეხე ღარაღლე ღელა – ღელე (ხელედი), მდ. ლაშხირის მარცხენა შენაკადი. სათიბ მემეხე ღალაღ-იდან მოედინება. შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974

მემთუი ზაგარ (იხ. მემთუთ-ზაგარ).

მემთუი ღარ – სათიბი (სოლი), ს. სოლის ჩრდ., ტუბარის სათავეში, ალაგ-ალაგ ტყე, უფრო შიშველ ზონაშია. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი. 1972, IX

მემზაში ღარ – სამოვარი, (ხალდე), ს. ჯალდეს დასავლ. მდებარე ფერდობი, ლეცენდლიშ-ის დასავლ. ახმედ შამშეს ძე ჩეგიანი, 49 წ., კოლმ., ს. ჯალდე, მესტიის რ-ნი. კალის ს.ს., 1971 წ. ივლისი.

მემზა ტუბირა – ღელე, მდ. ჭუბრულას მარჯვნივ, ს. ტიტას მოპირდაპირე მხარეზე. მოედინება მთა ხარამიდან (იხ. რუქა, 2671,3 მ. ზღვის დონიდან) ღელე ტყიანია, შერეული, ზედა ნაწილი წიწვნარია და ლეწყევე-ც. წყალი სუფთაა, მაგრამ ნიადაგი შავია და ფერიც თითქოს წყლისა – შავიაო. ს. სგურიშ. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 10.9.1970 წ.

მემზა ტუბირა (2) – ღელე (ყარი, სგურიში), მდ. თეთნაშვრას მარჯვნივ პატარა შენაკადები, წყაროებია, აქვს შავი ფერის ქვა. ს. ყარის ბოლოს მდ. თეთნაშვრას ხეობის დასაწყისში. კეხვსა რამინის ძე ვიბლიანი, 34 წ., მოსამსახურე, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 15.VIII-1970 წ.

მემზალდ – კლდე (ცხუმარი), სამოვარ მთა მეჭვლდარს აღმ. დიდი კლდეა შავი ფერის. მემზე „შავი“. გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუბიერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მემზარ – კლდე (უსგვირი), მდ. ჭალაშ მარჯვენა კალთაზე. სანადირო კლდეები. შავი ფერის კლდეა. ღელეები კია. ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერის ს.ს., 1973

მეშხე – კლდე (ცალდაში), მდ. წანერგლას მარცხენა კალთის სანადირო კლდეა, შავი ფერის შთაბეჭდილებას იძლევა. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მეშხე კოჯარ – კლდე (ფარი). მესტიის რ-ნი. *ვახტანგ ქემუზას ძე ნარსავიძე, 1965*

მეშხე კოჯრე ლიცილდ – წყარო (კაერი), ს. კაერის ჩრდ.-აღმ. კლდის ძირშია. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი. 1973*

მეშხე კოჯარ – კლდე (ხევრა), ღელე მემხოლის კლდეები.

მეშხე კოჯარ – კლდე, ს. თოთანის სამხ.-დასავლ., თოთნაშ ტუბის ზემოთ. შავი ფერის კლდეა, წიწვნარი ტყით. სანადიროა. ს. თოთან. *ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

მეშხე კოჯარ – კლდეები, ს. კაერის ჩრდ.-აღმ. ციცაბო მოშავო ფერის კლდეები. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი. 1973*

მეშხე კოჯარ (3) – კლდე (ზაგვდანარი, თოთანი, კაერი), უშბის ძირში, შავი ფერის შთაბეჭდილებას ტოვებს. მეშხე „შავი“, კოჯარ „კლდეები“. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

მეშხე კუიც – ტყე, ს. კიჩხელდშის ჩრდ.-დასავლ. ტყე თეთნე კუიცის გაგრძელება ჩრდ.-ით. წიწვნარი ტყეა. ს. კიჩხელდშ. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მეშხე კუიც (2) – კლდე (ლახამულა), ტყე (კიჩხულდაში), ენგურის მარცხენა ? (მარჯვენა) კალთაზე, სამოვარ კაულდარის ზემოთ (ნაზიმყი) ბაჭამდე კოშკისებური კლდეა შავი ფერის. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მეშხე ლიც – ღელე (ბეჩო), მოედინება მთა გულის მყინვარიდან, იცის ღვარი, ჩამოაქვს შლამი, ჩამოედინება ს. გულის აღმ. და მდ. გულა ჭალ-ს უერთდება ს. უშხუანარ-თან. „მეშხე ლიც“ ეწოდება მდ. დოლრამდე. მეშხე ლიც „შავი წყალი“. ლაკარაშ ლიც – ლიკარე „ფიქალის გახსნა“. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

მეშხე ლიც – ღელე (ქართვანი, ბეჩო), ჩამოდის ს. ჰებუდის დასავლეთით, ჭრის სამანქანო გზას

და უერთდება ენგურს, ყოველთვის შავია, რის გამოც სახელიც დაერქვა. „შავი წყალი // შავი ღელე“. *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენსიონერი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

მეშხე ლეგარ – ყანები (გულიდა), ს. გულიდშია, მოედინება წყლები, შავი თიხაა. *თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974*

მეშხე ლეგარ (იხ. **შამფრილშ ლეგარ** – ქვ. ყარი).

მეშხე მგჰ (იხ. **ჟიბე მგჰ**).

მეშხე ნენრა – ტყე (ბეჩო), ს. ბეჩოს აღმ., აღწევს იგი ზეგანამდე, ლატალის საზღვრამდე, ჰარეტის მთამდე. ხარობს სოჭი, ფიჭვი, შიგადაშიგ ფოთლოვანი ტყეც. „შავი ტყე“ (წიწვიანი). *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

მეშხე ტუბი – ღელე, მდინარე (ხევი), შავი ფერის ღელეა, მეწყერი (ღვარი) იცის. „შავი ღელე“ // ნაშატრიშ ღელე (ხევი). *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მეშხე ტუბი (2) – ხევი (ზესხო, მაგარდელი), ს. ზესხოს გაღმა შავკლდიანი ადგილია.

მეშხე ტუბრა – ღელე (კიჩხულდაში), ს. კიჩხელდშის (ჩრდ.-)დასავლ. სავარგულ ჯუტედიშის გაგრძელება ჩრდ.-დასავლ.-ით. შავი მიწაა, იცის შავი მეწყერი, ღვარი, წყალიც შავი ფერისაა. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მეშხე ფხანჭშარ – სათიბი (ფალედი), მდ. ღემდრგლას მარჯვენა კალთაზე, სათიბ ლაზტრალდის ჩრდ.-აღმ. პანტა მსხლეზიანია. (ფხანჭაშ უცხარ ხაგხ). *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ღემდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 ს. ოქტ.*

მეშხე ყუმბილ – კლდე (მულახი), წანერგლას მარცხენა კალთის კლდეები, ჰადიშის ლჰკუცირთანაა, მრგვალი მწვერვალისებურია, შავი ფერის კლდეები. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მეშხე ჭალა – მდინარე (ლახუმდი), მდ. ენგურს უწოდებენ ან მეშხე ჭალაშ, ან ჭალაშ-ს ანაც ენგურს. *გიორგი ანდრიას ძე ფორცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია. 1972, IX*

მეშხილ – ეკლესია (ღემდერი), მდ. ღემდრგლას

მარცხნივ, ს. ლემდერში. არის ხატებიცო.
*ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ.,
 პედაგოგი, ს. ლემდერი, მესტიის რ-ნი. 1969 X*

მეშხილ თარგლეზერ (იხ. მეშხილ).

მეშხოლ – ღელე (ყაზაყი), მდ. ყაზაყი ტუბიში
 მარჯვენა შენაკადი. მოედინება მთა კირარის
 სამხ.-აღმ. მხრიდან. შავი ფერისაა, შლამიანია.
 მდინარე წისქვილის წყლისოდენაა. *ევროსი
 უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი,
 ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი. 12.10.70 წ.*

მეშხოლ – ღელე (ხევრა), გურ-ზაგარის დასავლე-
 თის მხარე, შლადი კლდეა და ღელეც შავი
 ფერისაა, შლამიანი. *ვასიკო მიხეილის ძე
 ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973*

მეშხოლშ დირშ – ვაკობი (ხევრა), კელღვრას
 მარჯვენა კალთაზე, ჯეჭრას ჩრდ.-აღმ. იყოფა
 ჩუბე და ჟიბე დირშ-ებად. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ.,
 ლახამულას ს.ს., 1973.*

მეშხოლშ თხტიმ – მწვერვალი (ხევრა), ღელე
 მეშხოლის სათავე, კლდიანი ადგილია. *ვ. მ.
 ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973*

მეშხოლშ ჟიბე დირშ – ვაკობი (ხევრა), მთა
 თევრამის ჩრდ. მხარეზე, ვაკე ადგილია. ჩუბე
 დირშის ზემოთ. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ.,
 ლახამულას ს.ს., 1973*

მეშხოლშ სტიკტ – ქედი (ხევრა), ღელე მეშხოლას
 მარჯვენა ქედი. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას
 ს.ს., 1973*

მეშხოლშ ჩუბე დირშ – ვაკობი (ხევრა), თევრამის
 ჩრდ. ვაკე ადგილებია. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ.,
 ლახამულას ს.ს., 1973*

მეშხოლშ წესხოლ – კლდის ძირი (ხევრა). *ვ. მ.
 ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973*

მეშხოლდ – ეკლესია (ფარი). მესტიის რ-ნი.
ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, 1965

მეშხშ – სათიბები (კაერი), ს. კაერისა და ს.
 ლემსიის სათიბები მთაში. *დ. გ. მერლანი, 23
 წ., ლენჯერი. 1973*

მეშხალ – კლდე (ცალდაში), წანერგლას ხეობის
 ბოლოში, შავი ფერის კლდეა, საჯიხვე, კლდე
 თუთეთლარის სამხ. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი,
 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ.
 სექტ.*

მეშხაშ – სათიბი, ლემსიის საზაფხულო მთა.
 ფერდობია, შავთიხიანი ადგილია. ს. ლემსია.
*შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ.,
 ლენჯერის ს.ს., 1972, IX.*

მეშხაშ – სამოვარი, ნასახლარი, ს. ჰადიშის ჩრდ.-

აღმ., ჰადიშვრას მარჯვენა კალთაზე. არის
 ძველი ნასახლარი, კოშკის ნანგრევი
 დარჩენილა და არის საყდარი ქრისდე. *სოფრო
 გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს.,
 ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მეშხაშ (3) – სათიბი (ნესგუნი, ლემსია), სამოვარი
 (ჰადიში), ფუშყერის მარჯვენა კალთაზეა,
 კლდიანი ადგილია, რომელიც შავად მოჩანს,
 მოედინება წყალი, შლადი კლდეებია, წყალიც
 შავ ფერს ღებულობს. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე
 გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972*

მეშხაში მურყტამ – ნაკოშკარი (ჰადიში), ს. ჰადიშის
 აღმ., ნასახლარ მეშხაშში დგას კოშკის
 ნანგრევი. *მანი ლევანის ასული პირველი, 50
 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი.
 1971 წ. აგვისტო.*

მეშხაში ტუბრა – ღელე (ჰადიში), ს. ჰადიშის ჩრდ.-
 აღმ. ჰადიშვრას მარჯვენა შენაკადი, ნასახლარ
 მეშხაშ-ში ჩამოედინება. *მანი ლევანის ასული
 პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს.,
 მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მეშხელ – სამოვარი (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშის მთის
 სამოვარი.

მეშხოლაშ – სამოვარი (მსტ. – ირ. მელიქიშვილი).
 მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.*

მეშტედ – სათიბი, მდ. კალდე ჭალას მარცხენა
 კალთაზე, შიშველი რელიეფით, ტერასული
 ტიპის. ს. კალდედან ≈ 4 კმ. *ზურაბ ამრამის ძე
 გოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი.
 1971 წ. ივლისი.*

მეშტედ (2) – სამოვარ-სათიბი (წვირმი, ხალდე), ს.
 წვირმის შუაგულიდან 2 კმ.-ზე დასავლ დელის
 მხარეზე. ნასვენია, ადრე სახნავი იყო. *არჩილ
 მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე,
 ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მეშტეთ – სათიბი (სოლი), ს. სოლის ჩრდ., ტუბი-
 ბარის დასაწყისი ალპურ ზონაშია, მთაში.
 კაერისა და ლემსიის საზაფხულო სამოვარი
 მთა. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ.
 1972, IX*

მეშტეთ-ზაგარ – სამოვარი (კაერი), ს. კაერისა და
 ლემსიის საზაფხულო სამოვარი მთა,
 რელიეფურად – ზეგანია. *დ. გ. მერლანი, 23 წ.,
 ლენჯერი. 1973*

მეჩილშ – სამოვარი (ჭაბეში), ს. ჭაბეშის სამხ.,
 სამოვარ ისგენდერის სამხ.-დასავლ. ღელე
 ტუბიზრას მარცხენა მხარეზე. *ივანე ბედის ძე
 კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის*

რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მეცენარ – სამოვარი (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერის მთაში, ტყის ზონაში, დგას კარავი. ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 46 წ., 1976

მეცეპტენი – სახნავი (ხოფური – მ. ჩიქ.). ლენტეხის რაიონი. მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.

მეცეპტენი – ყანა (წანაში), ს. წანაშშია, ტყეშია. ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974

მეცეპტენი ღელა – ღელე (ნანარი), ს. ნანარშია, მეწყერიც იცის. ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974

მეცხევი – ყანა (ლემსია), ს. ლემსიაშია, სამანქანო გზის ქვემოთ. სუფთა ყანაა ამჟამად. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972

მეწილდაშ – სათიბ-სამოვარი (ლალხორი), ს. ლალხორის დასავლ. მდ. ენგურის მარჯვენა ნაპირზე. ნინა გიორგის ასული გამყრელიძე, 49 წ., მოსამსახურე, ს. ლალხორი, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

მეწყერიაშ – სამოვარი (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშის აღმ. მთაში.

მეწყერალ – სათიბიც, ტყეც, ს. სასაშში, ნამეწყერალია.

მეწყერალ (2) – სათიბი (შვედი, სასაში), ს. შვედში ნამეწყერი ადგილებია. ს. შვედი, ლნტბ. რ. ქ. მ. გაბიანი, 49 წ. 1976

მეხი წაყირ გვები – ტყე (ლელზაგი), ს. ლელზაგის ჩრდ. გადის გზა გვებზე ხაგბ. ჟორა დ-ძე აბდელანი, 37 წ., ლატალი. 1973

მეხინაყირ – ტყე (რცხმელური – მ. ჩიქ.). ლენტეხის რაიონი. მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.

მეხი წაყირ მეგემ – სამოვარი (ტობარი), სამოვარი მთა ტობარის სამხ.-დასავლ. გზაზე. ცაცუ ფარნაოზის ასული ჭკადუა, 67 წ., პენსიონერი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. X.

მეხუთე ნაკუთი – ხევი (ზ. ვედი), მდ. ვედრულას მარჯვენა მხარეზე, ხის წარმოება. არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX

მეხენაკუარ – კლდე (უშგული), ს. უშგულის აღმ., მდ. ქვიშირის მარჯვენა კალთაზე, გზაზე კლდეს მოხვედრია მეხილ. „მეხის დანაცემი“. პავლე ნიკოს ძე ნიჭარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაუაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

მეხტირ – სათიბ-სამოვარი (მესტია), ლექუჭ ლახუ-

შია. ზამირა დათიკოს ასული მარგიანი, 18 წ., კოლმ., დ. მესტია. 1972, VIII

მეხტრა – კლდე, ს. წვირმის სამხ.-აღმ. რღვევადი კლდეა. არჩილ კოსდას ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

მეხტრა – კლდის სახელია, მდებარეობს ს. ფეხსა და იფარს შორის. მეხტრე – ნიშნავს ჩამოწოლილს, ჩამოშლილს. გამიგონია, რომ ამ ადგილას ყანები ყოფილა. კლდის გაჩენას უკავშირებენ მღვდელ-მონაზონ თევფანე კორძაიას სახელს: თითქოს, მას ნდომებოდეს წყლის გამოყვანა უღვირის უღელტეხილიდან ფეხამდე, მაგრამ წყალს ეს ადგილი ჩამოუნგრევია. ეს თქმულება არ უნდა იყოს მართალი, ფეხში არის შესანიშნავი წყარო და გაუგებარია, რატომ უნდა დასჭირვებოდა მღვდელ-მონაზონს სხვა წყალი? თვითონ ტერმინი კი ნიშნავს ჩამოშლილს, ჩამოწოლილს. ასლან კორძაია, 5 ივლისი, 1965 წ.

მეხტრა (2) – კლდე, ტყე (ბოგრეში, წვირმი), ს. იფარის ჩრდ.-დასავლ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე. ჩამორღვეული შვეული ფერდობი. გარშემო ფოთლოვანი ტყით. სოლომონ ივანეს ძე გულზანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

მეხტრე ტუბი – ღელე (ნესგუნი), ფუშყვერის მარცხენა შენაკადი, კალთებზე ფოთლოვანი ტყე აკრავს. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972

მეხტროლ – ყანა (ლახამულა), საცხოვრის ნოდანშია საცხოვრებელი ნაგებობები, ხილნარი, ყანები, ძველი ნასახლარია – ქვითვირის სახლის სამირკველი ამჩნევია. აღმ. მეხტროლში ზაგარ აკრავს. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

მეხტროლში ზაგარ – ქედი (ლახამულა), საცხოვრის ნოდანშია, ყანა მეხტროლის აღმ. ტყიანი და კლდიანი რელიეფით. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

მეგრარ – ყანები (ხოსრარი), ს. ხოსრარში, ჩ. ხოსრარის აღმ. იყოფა ჟიბე და ჩუბე-დ. გრძელია. მესტიის რ. ფარის ს.ს., ს. ა. ჩხვიმიანი, 1969

მეპიალდ – უბანი (ლაბსყალდი), ლაბსყალდში,

სახნავ-სათეს რატანის ჩრდ.-აღმ. ცხოვრობს 4 მოსახლე. არის ყანები. ადრე მწიფდება მოსავალი. მეჰიალდ „ნადრევი, ადრე მოსული“ (?). *შოი თავას ძე გუგუსიანი, 41 წ., კოლმ., ბრიგადირი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მიაგუიმ ნალზიგუ – სამოვარი (ხაიში), დასახლება ნაკიდან სამხრეთით, დაკპრ-ის სამხ.-აღმ. ფერდობია, ადრე ცხოვრობდნენ მიაგუ და ჯამა ჭკადუები. ამჟამად სამოვრადია გადაქცეული. *ვალერიან სარდიონის ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ივლისი.*

მიაგუიმ ნაჭიგუ (იხ. **მიაგუიმ ნალზიგუ**).

მიგნიშ – სათიბი (ლეზგარა), სამოვარ თეთელის ქვემოთ. *გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მიდამ – ყანა (იენაში), ს. იენაში, სწორი რელიეფით. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი. 1973*

მიდმარ (იხ. **მაცხტარი ლაშთხუიარ**).

მილუ – სათიბი (ტვიბი), ს. ტვიბში. მილუ მოლი. *ლენტეხის რ. ჩოლურის ს.ს., ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1978*

მინდოლზ მოლ – ყანა (ბაბილი), მდ. ჩოლშურას მარცხენა კალთაზე. ქურასბედიანი მინდოლას ახო. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974*

მინდორილ – საბალახო. ს. მახაშის მთის საბალახო. *ლნტხ. რ. ჩიხარემის ს.ს., რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

მინდორილ (2) – სამოვარი (მელე, მახაში), ს. მელეს ჩრდ. მთა აირაშის გაგრძელებაზე, ვაკობია, კარვების სადგომი.

მინდოხშა – უბანი (მესტია), ლანჩვალშია, ხერგია-ნე-ბის საგვარეულო თემის შტო, დგას კოშკი – მინდოხშა მურყუამ. მინდოხ (საკუთარი სახელი ?). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972*

მინდოხშა მურყუამ – კოშკი (ლანჩვალში), ლანჩვალშია, ხერგია-ნე-ბის საგვარეულო თემის ერთ-ერთი შტოს კოშკი. მინდოხ (საკუთარი სახელი ?). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია. 1972*

მინდოხშა ცხეკ – ცყე (მესტია), რახნ ცხეკის ერთ-ერთი ნაწილი, პატრონობდნენ ხერგია-ნე-ბი. აეროპორტის სამხ.-დასავლ. მალთუთ (თემი ?). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია. 1972 წ.*

მინდშიშ კუთახ – გზა (ცხუმარი), მთა სკვრბაშის-

კენა გზა. „მინდშიშ-ის აღმართი“. *მეკა ამიიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მინდშ – სამოვარი (ლეზგარა), ს. ლეზგარას სამხ. საზაფხულო სამოვარი მთა. ვაკე ადგილია, სამხ. აკრავს ჟაბე მინდშ. *მეკა ამიიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მინშა მურყუამ – კოშკი (იელი), ს. იელიშია, ფანგანების კუთვნილების. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972, VII*

მირანგულზ მწვერვალ – მწვერვალი (უშგული), მწვერვალ ნამყუამის მარცხნივ, შხარას სამხრეთის კედელზე. დაარქვეს ალპინისტებმა ჯოკია გუგავამ, გივი წერედიანმა, შალიკო მარგიანმა 1968 წ. (?) იოსებ კახიანმა, ზორის გვარლიანმა. *გივი ერისტოს ძე რატანი, 33 წ., მოსამს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მირგულიანი – სათიბ-სამოვარი (სპარდიში), მეს-ტია ჭალაშ მარცხენა მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. სპუა ზუგუს, ლეკანდა და შუმლედს შორის. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი. 1972.*

მირგულიანი – სათიბები (ლეხთაგი), აეროპორტის მხარეში, ეკუთვნის ფალიანებს, ნაკანებს, ნიგურიანებს, შუმლედ-სა და ზარგში ტუბიებს შორის. (ხარობს მურგუი (?). *მესტიის რ. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ლეხთაგი. 1972*

მირილ – სერი (ფარი). *მესტიის რ. ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, 1965*

მირონიშ სგიმ – მჟავე წყალი (ნაკი), ჟაბე ნაკშია, ცენტრში, კანტორასთან. მოუნახავს მირონ ანსიანს. *არსენა სიმინის ძე გვარამიანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მირონი – სახნავი (შკედი), ს. შკედში. მირონისეული (შდრ. მირონი დეზ). ს. შკედი, ჩიხარემის ს.ს., ლნტხ. რ. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976*

მირპილდ – სამოვარი (ბეჩო), ბალის ზეგანზეა სათიბ მაჯუდას ქვემოთ. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

მისრიშა (იხ. **მისრიშა**).

მისრიშა – უბანი (სეტი), ეჩხან ტაფშია, ერთი მოსახლეა ჯაფარიძისა. „მისრი“ ოჯახის უფროსს ერქვაო. *სეტი, მესტია. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია. 1972*

მისრი შუკუტარ – გზა (ჭოლაში), ს. ჭოლაშის აღმ., სამანაქანო გზა ზედა სოფლებში. პირველად მისრი დევდარიანს გამოუყვანია გზაო, დარჩა აქედან. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მისტან – სამოვარი (ნაკი), მდ. ნაკრას მარცხენა კალთაზე, ტყე მურჭიშის სამხ.-დასავლ. მოედინება მჟავე წყალი მისტანში სვამ. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მისტანში სვამ – მჟავე წყალი (ნაკი), მდ. ნაკრას მარცხენა კალთის ტყენარევ სამოვარ მისტანში მოედინება. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მიქელი მოლ – სათიბე-სახნავი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, მიქელ ლიპარტელიანის ყოფილი მიწა. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974*

მიქელტაშა – უბანი (ჭველიერი), მუკბანიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო ქვედა ჭველიერში. *ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ., 1974*

მიქელშერ – დასახლებული უბანი, ს. ფაყის ერთ-ერთი დასახლებული უბანი, ბენდელიანების საგვარეულოს სამოსახლო ცენტრიდან დაახლ. 200 მ. მხოლოდ მიქელშერაშლ-ის თემია. ხელედის ს.ს., *ბიჭიკო შალიკოს ძე ბენდელიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ფაყი, ლენტეხის რ. 1974.*

მიქელშერ – დასახლებული უბანი, ს. ფაყის ერთ-ერთი დასახლებული უბანი, ცხოვრობენ ბენდელიანები, ახალი მოსახლეა ჩანქსელიანი, სალდანშას თემისა. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

მიქელშერ – თემი, ნესკაშ ბავარის ბენდელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო. ხელედის ს.ს., *ს. ლ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974*

მიქელშერ (4) – უბანი (შვედილდაში, ბავარი, ფაყი), ს. შვედილდაშშია, ბენდელიანების საგვარეულო თემი. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974*

მიქელშერაშლ – თემი (ლესემა), ს. ლესემაში შემავალი ბენდელიანების საგვარეულოს თემი. *მ. ნ. ბენდელიანი, 49 წ., 1974*

მიქლიანი – სათიბი (ნავყვამი), ყანა (იფხი), ს. ნაჭყუაშში, გზის ზემოთ. მიქლიანში მერეს ლსსტ. *ა. ბ. გირგვლიანი, 80 წ., ლატალი. 1973*

მიქლიანი – ყანები, იფხშია. მიქეს (ვინმე) ყოფილი ყანებიო. ს. იფხი. *ე. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი. 1973*

მიქლიანში მურყუმარ – 3 კოშკი (სოლი), ს. სოლშია,

სამი კოშკია ხაფთანების საგვარეულოსი, რომელთაგან ერთი დანგრეულია. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ. 1972, IX*

მიქსანი – სახნავი (ხერხვამი), ს. ხერხვამის აღმ. მდებარე ყანები. მიქსანი „კვლთხი მეღ ლი, მეთოტან, ქტინ ხოკან. წელ იზბი, იშგენ მოდმაგუმ“. *დავით დუდურაყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მიქე დაბრლარ – სათიბები (მახაში). ლნტხ. რ. ჩიხარეშის ს.ს., *რ. მ. ჭელიძე, 1976*

მიშაშ ნამქაჩუ – ტყე (ტვიბერი), სოფლის სამხ.-აღმ. ადრე მიშა ქურდიანის ნაკაფი ყოფილა. ხარობს ბევრი მოცვი. „მიშას ნაჭრევი“ (ლიქჩე „ჭრა“). *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მიშაშ – სათიბები (იენაში), ს. იენაშშია, სოფლის სამანაქანო გზის ქვემოთ. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი. 1973*

მიშაშ დაბ – ყანის (ლადარვაში), ს. ლადარვაში, მიშა ქურასბედიანის სახელობის ყანა. ლნტხ. რ. რცხმელურის ს.ს., *გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976*

მიწრულ – სამოვარი (ჭებუდი), ს. ჭებუდის და ქტანზაგარს შორის, სათიბ სახნავ მარცხნის ჩრდ. ადრე სათიბი იყო, მოედინება პატარა წყალი. მოჟონავს წყალი – აშ როქ წურე ლიც. *ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ს. ჭებუდი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მიხეი მოლ – ყანა (რცხმელური), მიხე ლიპარტელიანის სახელობის ყანა. ლნტხ. რ., რცხმელურის ს.ს., *გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976*

მიხეშ ლაგარდუშ – ნაკარტოფილარი (ზ. ვედი), მთა ჯიქერშია. *მიხეილ ქერეჩის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მიხე ლეჭმელ – სათიბები (ჭახუნდერი), ს. ჭახუნდერში, მიხე ონიანის სახელობის სათიბები. *კაკო შამშეს ძე ჯაფარიძე, 42 წ., პედაგოგი*

მიხე მოლარ – სამოვარი (ჩოლური), მთისკენა გზაზე, *მიხე მუკვბანიანის ნახოვარი, ტყის ზონაში. ჩოლურის ს.ს., ე. ა. მუკვბანიანი, 41 წ., 1978*

მიხე ქტაბ – სამოვრები (ჭახუნდერი), ს. ჭახუნდერის მთაში ვინმე მიხეს ქვაბი, კლდიანია, გამოქვაბული.

მიჯურბ – სათიბი (დავბერი), ს. დავბერის ჩრდ.-

აღმ., ენგურის მარჯვენა კალთაზე. ხალდესა და რუსი ჯარების საბრძოლო ადგილი. (სიმღერაცაა – გაულდ გაგხედე). *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი*, 40 წ., 40 წ., მოს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

მიჯტრში კუშმბ – სათიბი (დავბერი), ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, მწვერვალი (მდრ. ყუბიმბ). სათიბ მიჯტრში-ს ქვემოთ მაღლობი. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი*, 40 წ., მოს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

მოგელშერ – უბანი (ხოფური), ს. ხოფურის ერთ-ერთი უბანი, ქურასხედიაწების საგვარეულო. ს. ხოფური, ლენტეხის რ. ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ., 1976

მოდგიმ – სათიბი, ს. ჟახუნდერში.

მოდგიმ – სამოვარი – სათიბი, ჩუკულშია, მთა, იყოფა ჟიბე და ჩუბე მოდგიმ-ებად. ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ. ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976

მოდგიმ (3) – სათიბი (სასაში, ჟახუნდერი), სამოვარი (ჩუკული), მდ. ლაშხირის მარჯვენა მხარეზე. ლენტეხის რ. მ. გ. ონიანი, 41 წ., 1974

მოლ – საბალახო, ს. იდლიანის სამხ.-დასავლ. ნენზიმ ნაკის სამხ.-დასავლ.). ფერდებია, გვიმრნალი და შერეული ტყით, მდ. ენგურამდე აღწევს. *გივი მოსეს ძე ჭკადუა*, 43 წ., კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 8.11.1970 წ.

მოლ – საბალახო, ს. კახურაში მოლ ნაკის გვერდით. ს. კახურა (ლენტეხის რ.). მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974

მოლ – სათიბი, ს. ნაცულის აღმართზე.

მოლ – სათიბი. ს. ჟაბე ჟედ. *მიხეილ ქერეცის ძე ჭკადუა*, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მოლ – სათიბ-სახნავი, ს. სიდიანარის სამხ.-აღმ. ნამოლ ლი. *ვალე ა-ძე სიდიანი*, 37 წ., ლატალი. 1973

მოლ – სამოვარი, მუღულსა და ლახორგას შუა. „მოლი“. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი*, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მოლ – სამოვარი, ს. ბულეშში, ნახოვარია, ადრე – სახნავი. ჩოლურის ს.ს., (ლენტეხის რ.). ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978

მოლ – სამოვარი, ს. ლახამულას დასავლ., მდ. ენგურსა და სამანქანო გზას შორის. ს.

ლახამულა. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა*, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

მოლ – ტყე, ენგურის მარცხენა კალთაზე, შგედში, სამოვარ ლაქსონჯის ზემოთ. ადრე სამოვარი ყოფილა, ამჟამად ფიჭვნარია (ლეგები). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი*, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

მოლ – ტყე, პატარა სამოვარი, ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. სამანქანო გზის ზემოთ. შერეული ტყით, პატარა სამოვარი ადგილია, ვაკე. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი. 1972, IX.

მოლ – ტყე, ს. ზაგარის სამხ.-აღმ., ტყე ჯიჰარარის აღმ. დაფერდებულია (ყაფელდარ ხარ მოლე – მოლე). „მოლი“. *გაიანე კამუთის ასული ცინდელიანი*, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მოლ – ტყე, ს. ლეზგარას სამხ.-დასავლ., ტყის ნაკაფია. მოლ „მოლი“. *ლოლა მკვას ასული ქალდანი*, 24 წ., ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მოლ (14) – სახნავი (სვიფი – ეცერი, სიდიანარი), სათიბი (ზ. ვედი, ნაცული, მაგარდელი), სამოვარი (იდლიანი, ლახამულა, კახურა, ბულეში, ტუბერი), ტყე (სოლი, ლეზგარა, ჟაბეში, ზაგარი), სოფლის დასავლ. სამოვარ სუიკუ-ამდე, დგას შედმაშერ მურყტამ (კოშკი), მის ზემოთ ყოფილა ჯგერწგიმ ლაჭუმი. მოლ „მოლი“ (?) „ნაკაფი“. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე*, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.

მოლ (იხ. მოლარ).

მოლა თხუმ – სამოვარი (ჩუკული), უბან ლეკუმბასტში. ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ. ზ. ს. გულბიანი, 22 წ., მოსამსახურე, ს. ჩუკულიდან

მოლა ლელა – ლელე (ბულეში), ს. ბულეშშია, მოლში. ჩოლურის ს.ს., ჟ. ა. ონიანი, 41 წ., 1978

მოლარ – სათიბები, ს. ლეუმერშია, ახოვბია. ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974

მოლარ – სათიბი, ს. ლუჯიში, ტყიანში.

მოლარ – სამოვარი, ს. ლამფალაშში. ჟახუნდერის ს.ს., რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981

მოლარ – სამოვარი, უბან ლეკუმბასტში. ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ. ზ. ს. გულბიანი, 22 წ., მოსამსახ. ს. ჩუკულიდან. 1976

მოლარ – სამოვრები, სასაშის სამხ. მოლეგია ტყიანი. ლენტეხის რ. მ. გ. ონიანი, 41 წ., 1974

მოლარ – სახნავები, ს. შგედში. ბუჩქნარია. ს. შკედი, ჩიხარემის ს.ს., *ქ. ს. ონიანი*, 34 წ., 1976

მოლარ – ყანები, ს. მახაშშია. ჩიხარემის ს.ს., ლნტხ. რ., *რ. მ. ჭელიძე*, 1976

მოლარ (8) – ყანა (ზ. ჭველიერი, მახაში, შკედი), სათიბი (ლუჯი, ლევშერი), სამოვარი (ლამფალაში, სასაში, ჟახუნდერი), ყანა, ზედა ჭველიერში, ნამოლ ლი. ჩოლურის ს.ს., *გ. ნ. ზურაბიანი*, 46 წ., *ს. ს. მუკბანიანი*, 45 წ., 1976

მოლარი ცხეკ – ტყე (შკედი), ს. შგედშია. ს. შკედი, ჩიხარემის ს.ს., ლნტხ. რ., ტყიანია. *ქ. ს. ონიანი*, 34 წ., 1976

მოლარიელუ (იხ. **მოლარ** – შკედი).

მოლდშ – ყანა (ლახამულა), *ჟ. ლახმელს აკრავს* აღმ. მხრიდან, მოფერდოა, ხილნარი-ტყემლნარი, ასკილიცაა, აქა-იქ მუხის ბუჩქებიცაა. მოლდშ < მოლგლდშ (?). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი*, 55 წ., *კოლმ.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ნოემბ.

მოლერ – სათიბ-სამოვარი (ლახამულა), ენგურის მარცხნივ შგედში, სათიბ ნალქაუზრსა და ტყე კირვარს შორის. ამჟამად ისევ ტყიანდება. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი*, 55 წ., *კოლმ.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ნოემბ.

მოლზაგარ – სათიბი, ს. ღემდერის ჩრდ.-დასავლ., სათიბი სარეკის აღმ. მაღლობი ადგილია, შუაში სათიბი, ირგვლივ – ტყე. წიფლნარი ტყე ჯგერელაშის სამხ. მოლ-ზაგარ „მოლ-ზეგანი“. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი*, 58 წ., 1969 წ. X.

მოლ-ზაგარ – სამოვრები, ს. სიდიანარის ჩრდ. პატარა გორაკია. *ვალო ა-ძე სიდიანი*, 37 წ., *ლატალი*. 1973

მოლ-ზაგარ (3) – სათიბი (ეცერი, ღემდერი), სამოვარი (სიდიანარი), ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ. სათიბ ცაგრელის სამხ.-აღმ. ზეგანია სათიბებით. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი*, 60 წ., *კოლმ.*, *ეცერის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. X.

მოლიდარ – ყანები (ახალშენი), ს. ახალშენის დასახლების აღმ. ტყის პირას. *მ. ლ. ნემსაძე*, 40 წ., 1974

მოლიერ – ყანა-სათიბი (მურშველი), ს. მურშველის დასავლ. სათიბ ტყუნდერსა და ყანა ნაჰდუნს შორის. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი*, 13 წ., *მოსწავლე, მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

მოლლარ – სათიბი (მსტ. – ირ. მელიქიშვი). მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი*, 1961 წელი.

მოლრი ცხეკარ – ტყე (მესტია), აეროპორტის სამხ.-აღმ. ფერდობი შერეული ტყით. მოლრი < მოლარი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი*, 64 წ., *მესტია*. 1972 წ.

მოლრი ჯგერაზ – საყდარი (მესტია), აეროპორტის ჩრდ.-აღმ., მონადირეების სალოცავი ეკლესიაა, ისინი უვლიან კიდევაც. დგას ჟიბე მოლარ-ში, აქედან მისი სახელწოდებაც „მოლის წმ. გიორგი“. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი*, 60 წ., *მესტიის რ-ნი*. 1972 წ.

მოლულდ – ტყე, ს. ლემუკვის ჩრდ. ტყე გგბზრიდან ტყის ჩამოსაშვები. ს. ლემუკვი. შურო. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი*, 30 წ., *ლატალი*. 1973

მოლულდ (2) – სათიბი (კიხულდაში), ტყე (ლემუკვი), საცხოვრის ჩუბარ-ის აკრავს სამხ.-აღმ., ტუბის სამხ. ტყეშია სათიბი პატარა მოცულობისა. *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი*, 59 წ., *კოლმ.*, *ნაკის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ოქტ.

მოლულდარ – ხილნარი (გვიმზრალი), ს. გვიმზრალ-ში, ტუბის მარჯვნივ. ლნტხ. რ., რცხმელურის ს.ს., *გ. ა. მუსელიანი*, 1976

მოლგლდ – სამოვარი, საცხოვრის ნოდშის დასავლ. ყანა ოთლგზანის გაყოლებით, სამანაქანო გზის ქვემოთ. ირგვლივ მუხნარი ტყე აკრავს. ს. ლახამულა. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა*, 64 წ., *პენს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ნოემბ.

მოლგლდ (2) – სათიბ-სამოვარი (მაგარდელი, ლახამულა), სოფლის აღმოსავლეთით, დაახლ. 2 ჰა. სათიბი, მოლგლდშ ცხეკს ქვემოთ. მოლგლდ „პატარა მოლი, ნაკაფი“. *ივანე ბექას ძე მილდიანი*, 99 წ., *პენსიონერი*, ს. *მაგარდელი*, *ცხუმარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ოქტ.

მოლგლდშ ტუბრა – წყალი (მაგარდელი), სოფლის აღმ., მოლგლდშ ცხეკსა და სათიბ შუშიშ-ს შუა ჩამოდის პატარა ღელე (წყალი). ჰინდრონიმის მიხედვით. *ივანე ბექას ძე მილდიანი*, 99 წ., *პენსიონერი*, ს. *მაგარდელი*, *ცხუმარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ოქტ.

მოლგლდშ ცხეკ – ტყე (მაგარდელი), სოფლის აღმოსავლეთით, სათიბ მოლარ-ს ქვემოთ. მოლგლდშ ტყე; „მოლ“ მოლი, ნაკაფი. *ივანე ბექას ძე მილდიანი*, 99 წ., *პენსიონერი*, ს. *მაგარდელი*, *ცხუმარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ოქტ.

მოლზრ – სათიბი, ს. ნაცულის დასავლ.

მოლზრ – სამოვარი, ს. სასასში, ნახოვარი.

მოლზრ – ტყე, ს. ჩიხარემის სამხ. ლაშხრის მარცხნივ სათიბები არაა.

მოლზრ (4) – ყანები (ჩიხარემი), სათიბი (ნაცული), სამოვარი (სასასში), ს. ჩიხარეშშია.

მოლზ თხუმ – გზა (ხელედი), სახნავ-სათიბი ჟიბე მოლის დასავლეთით. ტყიანის დასაწყისი. *მ. მ. ჩანესელიანი, 46 წ., 1974*

მოლზ კალთა – ყანა (ლადარვაში), ს. ლადარაშშია, მოლის ბოლოში. ღნტხ. რ., რცხმელურის ს.ს., გ. ბ. *ქურასბედიანი, 1976*

მოლზ კინჯბზრ – კლდე (სოლი), ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. სამანქანო გზის ზემოთ, ტყე მოლთანაა. კლდოვანი ადგილებია. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ. მესტიის რ-ნი. 1972, IX*

მოლზ ნა – სამოვარი, კახურაშია, მოლის გვერდითაა. ს. კახურა. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974*

მოლზ ჯგვრზ – ეკლესია (სოლი), ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. ტყე მოლშია, რკინის ხატი ყოფილა ადრე. ცხირლადსგ ლი გიგბიშ როჭი. ბლომად აწყვიაო ტოტები. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი. 1972 წ. IX*

მოლზრ – სათიბები, ნასახლარ სგობულ-ში, ტყეშია, ცხეკჟი ნამოლ, ღწრად წწყეჟ. ქ. მოლ-ი > სვ. მოლ > მჟელ > მელ. ლატალის ს.ს., მ. ჯ. *კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში. 1973*

მოლზრ – სათიბი, მდ. ღეშდრგლას მარცხენა კალთაზე, ტყე ღწკუშას აღმ. შიშველი რელიეფით. მოლ „მოლი“. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღეშდერის მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

მოლზრ – სათიბი, ს. მაგარდელს აღმ., სათიბ ჯამბრწნის ზემოთ. მოლი-ები (ნაკაფი სათიბები ?). ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წლის ოქტომბერი.

მოლზრ – სათიბი, ს. მაგარდელს სამხ.-აღმ., თოთალადს აღმ. მოლ – „მოლი, ნაკაფი“. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წლის ოქტომბერი.*

მოლზრ – სათიბი, სამოვარი მთა ნენტყის სამხ., ირგვლივ წიწვნარია. „მოლიანი“, ს. ფარი.

მოლზრ – სამოვარი (მესტია), ჩვ. ლახმელის ჩრდ.-დასავლ. ნაჭკორა შუკუს ჩრდ. „ღესხოზის“

მიერ შემოკლებული ადგილი სანერგეებისათვის. ხრიოკი და დამრეცი რელიეფით. მოლზრ „ნაკაფი“, „ახო“. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მოლზრ – სამოვარი, მდ. დაწმარ-ის აღმ., სათიბ ტასლერს აკრავს სამხ.-აღმ., ჩირგვწარია, სოჭნარიც (ლეგგებ). მოლ „ნაკაფი ადგილი, მოლი“. *ფუჩე ფუჩეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მოლზრ – სამოვარი, ს. ლაბსყალდის ჩრდ.-აღმ., თანდილს, ბაჩრს ქვემოთ. ტყიანია (ცხევილდარ ლიხ), სოჭნარი (ლეღტმურულარ ლიხ). მოლზრ „ნაკაფიანი“ ? ს. ლაბსყალდი. *ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მოლზრ – სამოვარი, სოფლის სამხ., სათიბ ზუგულ-დსა და სამოვარ ნამწამუს შუა. ნახწავია, ამჟამად უხწავადაა. მოლზრ. ს. ლაშხრერი. *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მოლზრ – სახწავ-სამოვარი, ს. ქვედა ჭველიერშია, ვლადიმერ ლიპარტელიანის ყოფილი ნასახლარი. ს. ჭველიერი, ჩოლურის ს.ს., მ. გ. *ლიპარტელიანი, 36 წ., 1974*

მოლზრ – სახწავ-სამოვარი, სოფლის ჩრდ.-დასავლ., სახწავ გაბელწნის აკრავს ჩრდ.-დასავლ. გორამდე (გოლწმ სჟიკჟ), დასავლეთით ჯუჯა ტყეა. „ნაკაფიანი“ ? „მოლიანი“. ს. ბწრშ. *შალვა ამის ძე გურჩიანი, 78 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მოლზრ – ტყე, ს. ზაგწრის სამხ.-დასავლ., ტყე და ყანა ბეზწწრის დასავლ. ყაფგლდარ ხარზ მოიდ-მოიდ. მოლ „მოლი“ (?). *გაიანე კამუთის ასული ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მოლზრ – ტყე, ს. უმწჟანწრის ქვედა ნაპირი, სამხ.-აღმ., ამოჯირკული, ნაკაფი, მოლებიანი ადგილი. რელიეფის მიხედვით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უმწჟანწარი, ბეწოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

მოლზრ (15) – ყანა (ფაყი, ბარში, ქვ. ჭველიერი), ტყე (უმწჟანწარი, ზაგარი), სამოვარი (ლაშხრერი, ლაბსყალდი, ლახამულა, ისკარი), სათიბი (მურშველი, მაგარდელი, ღეშდერი, ფარი, სგობულდი), ს. ხარაშშია, ყანა ნაკარშია, ირგვლივ ტყეებით. ერთი მთლიანია და არაა დანაწევრებული დღეს. ადრე ? – ალბათ

ცალცალკე! *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974*

მოლწრი ლწრწლ – ზუჩქწარი (ჭველიერი), ს. ქვედა ჭველიერშია, ადრე სათიბი იყო. *ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ., 1974.*

მოლწრიმ (იხ. **მოლწრ** – ლაბსყალდი).

მოლწშ ლარე (იხ. **მოლ** – ტვიბერი).

მოლწშ სუტიკუტ – გორა (ბარი), სოფლის დასავლეთით, ზეგანი, სამოვარიცაა. „მოლის სერი, გორაკი“. *შალვა ამასი ძე გურჩიანი, 78 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მოლწშ ფაფალ – გორაკი (ლახამულა), ს. ლახამულას დასავლ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, სამოვარ მოლის აღმ. მუხნარი ტყით, ტუბიბწრის დასავლ. საცხოვრის გემწანიშია. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მოლწშ შუკუტ – გზა (ტვიბერი), სოფლის დასავლ. სათიბ მუღულ-იდან მოლამდე ტყეში მიმავალი გზა. მოლის გზა. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მოლწრ – სათიბი, ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. სათიბ ჩარგმწშის ქვემო კალთა. *ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მოლწრ – სამოვარი, ს. ჟაბემის ზემოთ, სუტიფის აღმ. სამოვარი შიშველი რელიეფით. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მოლწრ – სამოვარი, ს. ცალდაშის დასახლების ზემოთ, მეჩხერი ტყით. *ჭიჭიკო ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მოლწრ – სამოვრები, ს. ზეგანის აღმ., ყანების ზემოთ ახო ფოთლოვან გარემოცვაში. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მოლწრ (5) – ყანა (ადიში), სამოვარი (ცალდაში, ჟაბეში, ზეგანი), სათიბი (ზარდლაში), ს. ჰადიშის დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ. ალბათ ნამოლ „ნაკაფი“ არისო. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მოლწრდ – ყანა (მახაში), ლაშხურის მარჯვნივ ჩიხარემის ს.ს., მახაში. *ლენტეხის რ. რ. მ. ჭელიძე, 1976*

მოლწრდარ – სამოვრები (სასაში), ს. სასასში, ტყიანი ზონაა.

მოლწრდარ – სახნავი, მამშია. *ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ. ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.*

მოლწრდარ – სახნავი, ს. თეკალში, ნახოვარი ადგილებია. ს. თეკალი, ლენტეხის რ. ი. გ. *გარდფხაძე, 62 წ., ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.*

მოლწრდარ (3) – სამოვარი (ლამფალაში), სახნავი (თეკალი, მამი), ს. ლამფალაში. *ჟახუნდერის ს.ს., რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981*

მოლწლდარ – ტყე (ზულეში), ს. ზულეში, ტყე-ზუჩქწარით. *ჩოლურის ს.ს., ჟ. ა. მუკბანიანი, 1978*

მომიშა მურყუამ – კოშკი (ზეგანი), ს. ზეგანის ლეჟწ უბწწშია. კარგად დაცულია, მხოლოდ სახურავი აკლია. მომი გულბანის საგვარეულოსი. *დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მომი კარწულ – სამოვარი (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის სამხ.-დასავლ., მდ. ქვედა და ზედა ყოწრას ზემო ხედისკენ. საზაფხულო სამოვარი მთა. დგას კარავი. მომი გულბანის საზაფხულო მთა. *გალაკ საფოს ძე კორძაია, 15 წ., მოსწ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მოწიშა – უბანი (მამი), მამში, ბაბლუანების. *ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ. ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ. 1978.*

მოწიშა მურყუამ – ნაკოშკარი (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, დარღვეულია, გიგანების საგვარეულოსი. *მოწი – საკუთარი სახელი. სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., 1971 წ. სექტ.*

მოწგოულ – წყლის (სასაში), ს. სასასში, დიდი ღელეა.

მოწელ – გუბე, ს. ჩაჟაშის დასავლ. მდ. ენგურის მარცხენა სანაპიროსთან არის დაგუბებული, საქონლისთვისაა გამოყენებული. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მოწელ – მომწავო წყალი, ტვიბის მთაში. *ლენტეხის რ. ჩოლურის ს.ს., ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ. 1978*

მოწელ – მჟავე წყალი, ს. ცხუმალდში, დასახლების დასავლეთით. *ხელედის ს.ს., შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974*

მოწელ – მჟავე წყალი, ს. ყარიშშია, მჟავე წყალი მოედინება. *დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974*

მოწელ – მჟავე წყალი, ს. ცხუმალდის დასახლების აღმ. მხარეში. *ხელედის ს.ს., შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974*

მორელ – მჟავე წყლები, მდ. ლასკადურას მარცხენა მხარეზე. რამდენიმე ადგილზეა მჟავე წყალი. დაცულია. დ. ლენტეხი. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974*

მორელ – სააბაზანო მინერალური წყალი, ს. არცხელის სამხ.-დასავლ. მდ. მულხურას მარჯვენა მხარის ვაკე. სათიბშია საკმაოდ მოზრდილი მინერალური გუბე. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მორელ – საბალახო, ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. მოედინება მომჟავო წყალი, ჩაწითლებული თიხაა. *შაში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მორელ – საზაფხულო სამოვარი მთა, მთა დაბიერისკენ, აღმ. მჟავე წყლები. ს. კახურა. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974*

მორელ – სათიბი (ახალშენი, მელე), სამოვარი (ზარდლაში, ახალშენი, კახურა), მჟავე წყალი (მუწვდი, არცხელი, ცხუმალდი, ჟაბეში, ტვიბი, ლენტეხი, ყარიში, ჩაჟაში, მურყმელი, ხოფური), ახალშენის აღმ. აშხაშურის მარჯვენა მხარის სანაპიროზე, მოედინება ნარევი მჟავე წყლისა. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974*

მორელ – სამოვარი მთა (კახურა), მდ. ლასკადურას აუზში. მჟავე წყლის მაგვარებია. მორელ „მჟავე წყალი“ („სკიმ“ მლაშე წყალი). ლენტეხის ს.ს., *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974*

მორელ – სამოვარი, ს. ახალშენში. მჟავე წყალია. ჩიხარემის ს.ს., *ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.*

მორელ – სამოვრები, სათიბები, ს. მელეს აღმ. წყლის მარცხნივ მჟავე წყლები არაა. ორ კილომეტრზე მის ზემოთ მჟავე წყლები ახლაცაა. მორელ „მჟავე წყალი“.

მორელ – წყალი მომჟავო (მესტია), ს. ჟაბეშის ცენტრალური დასახლების აღმ.-ით. სასმელი წყალია, მომჟავო გემოსი. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მორელ – წყალი, ჩაგუბებული, ს. მურყმელის აღმ. გუბეა სიღრმით $\approx 1,5$ მ., განი 1 კვ. მ. საქონლისათვისაა გამოყენებული. მორელ. ს. მურყმელი. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მორელ – წყარო, ს. მუწვდიში, მჟავე არაა, კარგი წყალია. ჩოლურის ს.ს., *გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978*

მორელ-დაბ – ყანა (წანაში), ს. წანაშშია, მინ. წყალი ამჟამად არაა. *ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974*

მორელიდარ – სახნავ-სათიბი (მახაში), ჩიხარემის ს.ს., ს. მახაშშია. ლენტეხის რ. რ. მ. *ჭელიძე, 1976*

მორელი ლახტ (იხ. მორელ – კახურა).

მორელი ლიც – წყარო (ბულეში), ს. ბულეშშია. კარგი წყაროს წყალი. მორელ „მომჟავო წყარო“. ჩოლურის ს.ს., *ქ. ა. მუკბანიანი, 1978*

მორელი ღელა – ღელე (კახურა), ლასკადურას აუზში, მთა მორელიდან მოედინება მორელ ხარ. ლენტეხის ს.ს., *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974*

მორელი ღელა – ღელე (მუწვდი), ს. მუწვდიში. ჩოლურის ს.ს., *გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978*

მორელი ძირ – სამოვარი (კახურა), ლასკადურას აუზში, მთა მორელის დასაწყისი სკიმპრ წრიხ. ლენტეხის ს.ს., *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974*

მორელაზ – ყანები (ტვიბი), ს. ტვიბში, მომჟავო წყლებივითაა. ლენტეხის რაიონი, ჩოლურის ს.ს., *ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1978*

მორელაზ – წყაროები (ჯახუნდერი), ს. ჟახუნდერში, სამოვრებიცაა.

მორელაზ – მჟავე წყლები, მდ. ლუვორის მარცხენა ნაპირზე, მოედინება მჟავე წყლები. ს. კახურა. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974*

მორელაზ – ყანები, ს. ყარიშიშია, მჟავე წყლის ტერიტორიის ყანები. *დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974*

მორელაზ (3) – ტყე (გვიმბრალაში), ყანა (ყარიში), მჟავე წყალი (კახურა). გუმიბრალაში, მოედინება ვეძა წყლები, ლაშხირის მარცხნივ. ლნტხ. რ., რცხმელურის ს.ს., *გ. ა. მუსელიანი, 1976*

მორელაზი – ყანა (წანაში), ს. წანაშშია, ადრე მჟავე წყალი ყოფილა. *ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974*

მორელაზ – წყარო (ბულეში), ს. ბულეშში, მომჟავოა. ჩოლურის ს.ს., *ქ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978*

მორელიდ – მჟავე წყალი (იელი), ს. იელიშია, ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ჯგერაზ-ის ეკლესიის ქვემოთ. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტია. 1972, VII*

მორნიშ – სათიბი (ლახამულა), მდ. ენგურის მარჯვენა რიყის ზემოთ, მჟავე წყლის დასავლ. ქვემოთ მოვაკო ადგილია და კარგი სათიბი. ჭალაშ ხაზიკ პირდაპირ. მორნიშ (<

მორიენიშ ? (თუ < მორეჟიშ), (შდრ. მორელ „მომჟავო წყალი“). *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მორნიშიშ სარაგ – წყარო (ლახამულა), სათიბ მორნიშ-ში მოედინება წყარო, მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ქვედა ლახამულასთან. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მორნიშიშ სარაგ (იხ. **მორნიშიშ სარაგ**).

მოროულ (// **მოროტელ**) – უბანი, ს. ლეუშერის ერთ-ერთი დასახლება. მჟავე წყლები არაა. ჩარკვიანების საგვარეულოები, ხაჭუანები, ბაბლუანები. ს. ლევშერი. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974*

მოროულ – უბანი (ლევშერი), ს. ლევშერში. ცხოვრობენ: ჩარკვიანები, ხაჭვანები, ჩეგვიანები, ბაბლუანი. მჟავე წყლის ნიშნები არაა. მორელ „მჟავე წყლის მაგვარი“. *ლენტეხის რ. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978*

მოროული ღელა – ღელე (ლევშერი), მოროულში ჩამოედინება. *ლენტეხის რ. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978*

მოროული ჭალშში – სამოვარი (ლევშერი), მოროულის აღმ. მხარე მდინარე ცხენისწყლის მარცხნივ. *ლენტეხის რ. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978*

მოროტელ (იხ. **მოროულ**).

მორცხუმ – ყანა (წვირმი), ს. წვირმის სამხ. ნაწილი, ფერდობი ივარის მხარეზე.

მორცხუმ – ყანის სახელწოდებაა, მდებარეობს წვირმის სამხრეთით. ამ ადგილიდან შესანიშნავად ჩანს მთელი ივარი და ივარისა და წვირმის მთები ყურადღებას იქცევს იმით, რომ ძალიან დაქანებული ადგილია. შესაძლოა ტოპონიმს რაღაც საერთო ჰქონდეს სიტყვა „მწრცხთან“, რაც ქართულად „მარცხს“ ნიშნავს. რამე გადმოცემა ამ ადგილის შესახებ არ არსებობს. ადგილი ეკუთვნის ს. წვირმის. *ასლან კორძაია, 1965 წლის 20 აგვისტო.*

მორელ – მჟავე წყალი. ს. ხოფური (ლენტეხის რაიონი). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939 წ.*

მორელ ჯიქან – სამოვარი (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის დასახლების სამხ.-აღმ. ნაწილში. მორელ-ის წყლის ზემო ადგილი. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მორელი ღალა – ღელე (ხოფური – მ. ჩიქ.).

ლენტეხის რაიონი. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939 წ.*

მორილდამ – საბალახო (მამი), მამშია, წყაროსავითაა. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ. *ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978*

მორულზ (იხ. **მერულზ**).

მოსაშა მურყამ – ნაკომპარი (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის ცენტრალური დასახლების სამხ.-ით. მოსაანთ საგვარეულოს კომპი, 3 სართული დარჩენილია. ამჟამად ზურებიანის კუთვნილებაა, ადრე კახიანები უნდა ყოფილიყვნენ. *მუსა იასონის ძე კახიანი, 77 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მოსაშურ – უბანი (წანაში), წანაშშია, ლიპარტელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო. *თ. გ. ლიპარტელიანი, 23 წ., 1974*

მოსე ლეჭმალი – სათიბები (ყორულდაში), მდ. ყორულდაშის მარცხ. ფერდობი. მოსე ჩარკვიანის სათიბები ყოფილი.

მოსე მოლ – სახნავ-სათიბები (ტვიბლეთი), ს. ტვიბლეთშია, ლაშხირის მარჯვენა კალთაზე. *ნ. ს. ჩანესელიანი, 24 წ., 1974*

მოსეშა მოლ – სათიბ-სამოვრები (შვედი), ს. შვედში. ზურაბიანების საგვარეულო. ს. შვედი, ჩიხარეშის ს.ს., *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976*

მოსეშურ – უბანი (შვედი), ს. შვედში, ზურაბიანების საგვარეულო. ჩიხარეშის ს.ს., *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976*

მოსოსტრი ლარე – სათიბი (უსგვირი), მდ. ჭალაშ მარცხენა მხარეზე. დამკელან მოსოსტრის სახელობისაა. *უსგვირში. ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ევრის ს.ს., 1973*

მოსოსტრიშ სარაგ – წყარო (ჭუბერი), ს. ჭუბერიდან უთურში ჯარგ-ის მიმართულებით გზაზეა წყარო შიშველ ადგილზე, მთა ტობულდარსა და უთურში ჯარგს შუა. ცივი, ძალიან კარგი წყაროა. მოსოსტრ დადემქელიანის სახელის მიხედვით. *ნოდარ თებეჭის ძე ცინდელიანი, 21 წ., მექანიკოსი, ს. ტიტა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 9.IX-1970 წ.*

მოსაღდშურ – თემი, უბანი (ზ. ბავარი), ჟაბე ბავარშია, ლიპარტელიანების ერთ-ერთი შტო. *ს. ლ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974*

მოსე ლეჭმულარ – სათიბი (სასაში), ს. სასაშში, მოსე ონიანის ყოფილი სათიბი.

მოსაშლდ – ყანა (ღებრა), ს. ღებრას დასახლების დასავლ. მხარე. მოვაცოცაა და ფერდობებიც. *ალექსანდრე მახაროშლის ძე მარგიანი, 83 წ.,*

პენს., მულახია ს.ს., მესტიის რ-ნი.
1971 წ. სექტ.

მოსუზღდიერ (იხ. მოსუზღდ).

მოტიი მოლ – ყანა (წანაში), ს. წანაშია, იფხალდის მხარეზე. ხელედის ს.ს., ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1074

მოშუბ – ყანა (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის ჩრდ.-ით., უღვირისკენ, დასახლების ზემოთ. გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., ს. ზეგანი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

მოწორად – კლდე (ლელბაგი), ს. ლელბაგის ზემოთ, გეგბარი ცხევისგა. ჟორა დ-ძე აბდელანი, 37 წ., ლატალი. 1973

მოჯალაბშერა – უბანი (ლენტეხი), ლენტეხის ს.ს.-ში შემავალი ბენდელიანთა გვარის თემი. ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 წ., მოსამსახ., 1974

მოუსაუთი ლადეშოტ – მთა (ხოფური). „მოვსავთის სადათვე“. ლენტეხის რ. მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939 წ.

მუბ – სათიბის სახელია, მდებარეობს სოფლის შუაგულში, არის მისი მორწყვის შესაძლებლობა და ამიტომ ორჯერ თიბავენ. ამ სათიბში იზრდება მაღალი ბალახი და თივაც. ითვლება საქონლისათვის საუკეთესო საკვებად. „მუბ“ უნდა ნიშნავდეს ოდნავ დაჭაობებულ ადგილს. ეს მით უფრო დასაჯერებელია, რომ სხვა სათიბებში უფრო მორწყულ ადგილს „მუბულდს“ უწოდებენ. შედის წვირმის ტერიტორიაში. ასლან კორძია, 1965 წ., 12 აგვისტო.

მუბ – სამოვარი მთა (ლახუშდი), საზაფხულო სამოვარი მთა ს. ლახუშდისა. ენგურის მარცხენა კალთაზე. ალპურ და სუბნივალურ ზონაშია. მზე გვიან შემოდის, გვიან თენდება. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია. 1972, IX

მუბირ ღარილდ – ტყე (ლახამულა), ს. ლახამულას დასავლ., ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ნაჟაჟის-ის ღარს ქვემოთ, ფოთლოვანი ტყით. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

მუბრა – მდინარე (ლახუშდი), მდ. ჰარშულას ერთ-ერთი შენაკადი. (1: 200 000). ლატალის ს.ს., გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65, პენს., მესტია. 1972, IX

მუბრიშ გემარ (იხ. მუბრიელ).

მუბრიელ – ყანები (არცხელი), ს. არცხელსა და

მურშკელს შორის, დამრეცი ბუჩქნარებია – ღამელის ბუჩქნარებია, ტყემლნარიც. ერმალო ციოყის ძე ჟორჯოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მუბარ – სათიბი, ყანები (კვანჭიანარი, ნაკიფარი, არცხელი), სამოვარი (ნესგუნი), ს. კვანჭიანარშია, მოედინება წყალი – ქექუ. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი. 1973

მუბარ (იხ. მუბრიელ).

მუბარ – სათიბები, ს. იენაშის სამხ. სათიბები. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი. 1973

მუბარ – სამოვარი, ფუშყვერის მარჯვენა მხარეზე, ტყის ძირშია. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., 1972

მუბუშლდერ – სათიბ-სამოვარი (შვედი), მესტიაშია, შვედის მხარეში, მულხურას მარცხნივ. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ. 1972

მუბუდერ – ყანები (ქაშვეთი), ს. ქაშვეთის სამხ.-დასავლ. ლექუშშანშია. ლენჯერის ს.ს., მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ. 1972, X

მუბუდერ (ირინე მელიქიშვილი) (იხ. მუბუდერ).

მუბუდარ – ჭაობნარი (ლახთაგი), მესტია ჭალაჲს მარცხენა კალთაზე, საბალახო ადგილია. დ. მესტია. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი.

მუბუ – სახნავ-სათიბები (მაცხვარიში), ს. მაცხვარიში, ლაქტმარარის ტაფობში. გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი. 1973

მუბუ (2) – სათიბი (წვირმი), სახნავ-სათიბი (მაცხვარიში), ს. წვირმის შუა ნაწილში. შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

მუბუირ – ტყე (ქვ. ვედი), ჩუბე წყურგინს (ანტონარს) აღმ. წიწვიანი ტყე, ადრე ხე-ტყის გამოზიდვა იყო (ვაგონთანაა). ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.

მუბუარუ (იხ. მუბუ).

მუბუა – ფიჭვნარი (ჰებუდი), ს. ჰებუდის დასავლ. სათიბ-სამოვარ ბარყუნაშ აღმ. გადის საცალფეხო გზა (ს. უღვლიდან ს. ჰებუდამდე, სამანქანო გზის ზემოთ), ფიჭვნარია და ემახიან „მუგუ“-ს. მუგუ „მტრედი“. ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მუგუირ – სათიბი (მსტ. ირ. მელიქიშვი.). მესტიის

რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.*

მუგუბი – სათიბები (იენაში), წასახლარ სგობულ-შია, ლეჟ სგობულ-ში. *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., 1973*

მუგუბი (იხ. **მუგუბი**).

მუგუბი – სათიბი (ნესგუნი), ფუშევერის მარცხენა მხარეზე. მურგვის მცენარე იყო. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

მუგუბი – სამოვარი (ლაღამი), მესტია ჭალაშ მარჯვენა მხარეზე, მთა ლეჟ ლახეში. დ. მესტია. *დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი. 1972, VIII.*

მუგუბი სგუბი – მუგუბი წყალი (ლაღამი). *დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ლაღამი. 1972 წ. VIII*

მუთურა – სათიბი (ლასკადარი), ლასკადურას აუზში, გოლდაშის მთაში. ს. ლასკადარი. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974*

მუთურა – სამოვარი მთა (საყდარი), ს. საყდრის საზაფხულო მთა. თურ, მუთუ. *ლენტეხის რ. მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978*

მუთუალდერ – ყანა (ფაყი), ს. კარაშშია, ფერდობზე, ტყეა ირგვლივ. პიტნის მაგვარი ბალახი არის. *მუთუ. ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974*

მუკუალარ – სათიბი (ახალშენი), ს. ახალშენის ჩრდ.-აღმ. ოღრო-ჩოღროიანი, ტყისპირას. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974*

მუკუაღარ – უბანი (იფრარი), ს. იფრარის სამხ.-დასავლ. დგას სვანური სახლი, ამჟამად არავინ ცხოვრობს. *გემა ანდრას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მულქუბი (იხ. **მულქუბი**).

მულქუბი – ტყე (ღვებრა), ს. ღვებრას დასავლ. კახერზაგარის ახლოსაა. ვერხვანალია უმეტესად, შერეულია. *სიმონ ბეჟას ძე მიბჩუანი, 87 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მულქუბი – ტყე (ზარდლაში), ს. ზარდლაშის დასახლების დასავლ. მესტიის ტერიტორიის საზღვრამდე. *ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, მულახის ს.ს., 1971 წ. სექტ.*

მულხურა – მდინარე (მესტია), მდ. ენგურის ერთ-ერთი ტოტი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ. 1972*

მუმბარ (იხ. **მუტბარ**).

მუმბაშა მურყუბი – კოშკი (ლაღამი), ს. ლაღამშია, მთელია, სახურავი აკლია, ხოჯელანების

საგვარეულოსი. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მესტიის რ-ნი. 1972, VIII*

მუმბ კარტულ – სათიბები (ზეგანი), ს. იფარის სამხ.-აღმ., მთა ლასილისკენ, ვინმე მუმბის ჰქონია კარვები. სათიბებია ამჟამად. *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მუნაშა – სამოვარი მთა (ბავარი), მდ. შკედილდაშის მარცხენა კალთაზე. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974*

მუნყუბი – ტბა (ფარი), ფარის მთაზე ლატყამაშის დასავლეთით არის ტბა (200 მ 2), რომლის სიღრმეა 2,5 მეტრი. ტბას სამხრეთით სოჭისა და ნაძვის ტყე აკრავს. ტბაში უხვადაა წყალმცენარეები და სავსეა ხის ტოტებითა და მორებით. ს. ფარი მესტიის რ-ნი. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, თსუ, სტუდენტი. 1965*

მუნყუბი (2) – სამოვარი მთა, ტბა (ფარი), ლაღელაშის სამხ.-აღმ. ფერმის საზაფხულო სამოვარი მთაა, ირგვლივ წიწვნარი ტყეა, შუაში მინდორი (ლარა). *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მუნწუბი – სათიბი (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, დასახლების ქვემოთ. (მაჩვები იცისო). *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი. 1973.*

მუნწყუბი – ტყე (ფარი). მესტიის რ-ნი. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, 1965*

მუნწულაღარ – სამოვრები (ცალერი), ს. ცალერის ჩრდ.-აღმ., ტყე პოშელდ-ს ჩრდ.-აღმ. აკრავს. ტყეა შერეული და შიგადაშიგ არის სამოვრებიც (ყაფ-ყაფ ლარილარ ხარ). მრავლადააო მუნწულაღარ, მოედინება ღელე მუნწულაღარ ტუბი. მუნწულა (კალია, ჭრიჭინა ?). *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მუნწულაღარ ტუბი – ხევი (ცალერი), ს. ცალერის ჩრდ.-ით, სამოვარ მუნწულაღარ ტუბისა და ტყე ბგარ-ს შორის. სეზონური ღელეა, (გაზაფხულობითაა წყალი). იცის ჟაჭ (ლეჟაჰ ტუბი ლი). *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მუნჭკუბი – სამოვარი (ლახამულა), სამანქანო გზის ზემოთ, საბალახო კესანის ჩრდ.-აღმ. ირგვლივ ფოთლოვანი ტყით, მრავლადაა პანტა მსხალი და ვაშლი, ხვალმის დასავლ.

მუკჟულ-ის ბალახი იქ არ შეიმჩნევა, ხვალმომ-
თან – კი. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს.,
მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მუნჟყუ – სათიბი (კიჩხელდაში), საცხოვრის
ჩუბარის ჩრდ.-დასავლ. ყანა ნანშხარ-ის
დასავლ. მოსაზღვრე. ადგილი მოფერდოა,
განძრეულიც (ნაქუთან ლი) ალაგ-ალაგ
ჭანჭრობიანიცაა (ლაზტარ ხარ, ჭყიბარ).
*თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ.,
ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი 1969 წ. ნოემბ.*

მუნჟყუტი (იხ. მუნჟყუტარ).

მუნჟყურაშარ (იხ. მუნჟყურაშ).

მუნჟყურაშ – სათიბი (ხერხვაში), ს. ხერხვაშია,
ტყე კოვოს ზემოთ, ჩრდ. მხრიდან. ვაკე
ადგილებია, მოედინება წყაროები (მაზტაბარ
ლიხ). მუჟყიბ დემეგ ლი. *დავით დუდარუყის
ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, ნაკის ს.ს., მესტიის
რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მუნჟყუტარ – სამოვარი (ღემდერი), მდ. ღემდერგლას
მარცხენა კალთაზე, სამოვარ ლასკორგლის
სამხ.-აღმ. შიშველი ფერდობი, ჩადის პატარა
წყალი, მოძრავია მიწა და მიცოცავს ქვევით
(ესხრი უქუტიცდ ჩიზაუ გიმ). *ლევარსან ომანას
ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი,
მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მუჟაიშ – სათიბი (ფარი), მზიანი ადგილია.
ირგვლივ ტყე აკრავს. შუა სათიბში 2 წყარო
ამოდის. წყაროების ირგვლივ 15-ზე მეტი
პანტის ხე დგას. გაზაფხულზე თოვლისაგან
ყველაზე ადრე ეს ადგილი თავისუფლდება,
ამიტომაც უწოდეს ეს სახელი – „მუჟაიშ“ ანუ
„მზიანეთი“. *მესტიის რ-ნი. ვახტანგ ჟემუზას
ძე ნარსავიძე, თსუ, სტუდენტი. 1965*

მურ – ფერდობი (ნაღომარი), ცხენისწყლის ორივე
მხარეზე ფერდობები. *ლენტეხის რ. ე. ა.
ტვილდიანი, 1976*

მურგუშა ლიც – (იხ. ბარჯაშილ)

მურგუშა ლარალ – სათიბები (ფანაგა), ს.
ფანაგაში, ზურაბიანების ნაახოვარი.
*ლენტეხის რ. ჩოლურის ს.ს., ს. ს. ჯამბურიძე,
90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978*

მურგუშა ლაროლ – სათიბები (ფანაგა), ს.
ფანაგაში, ტყეშია. *ლენტეხის რ. ჩოლურის ს.ს.,
ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ.,
1978*

მურგუშა მოლ – სამოვარი (ყახუნდერი), ს.
ყახუნდერში, მრგვალია ახო.

მურგუშა გუნ – ტყე, სამოვარი (ჩაჟაში), ს. ჩაჟაშის
სამხ., თამარის კოშკის ქვემოთ. არყნარი ტყითა
და შიგადაშიგ სამოვრით. მრგვალი
რელიეფით. „მრგვალი ძალიან“. *ლუტუ ნიკოს
ძე ნიჟარაძე, 24 წ., მოსამსახურე, ს. უშგული,
მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მურგუთხენჩუიშ დაბ – სამოვარი (ტობარი), ს.
ტობარის სამხ.-დასავლ. ნაწილი, დგას კლდის
ქიმზე მურგვი, აღმ. ვაკეა, დასავლ. სალი
კლდე (ჭუბრულასაკენ). ნაყანარია. ამჟამად
კარგი ვაკეა, სამოვარია სოფლის. *ისლამ
ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს.
ტობარი, მესტიის რ-ნი, ხაიშის ს.ს., 1.11.70 წ.*

მურგუთლად ლარე – სათიბი (არცხელი), ს.
არცხელის სამხ.-დასავლ. მუღხურას მარცხენა
კალთაზე. ორ ნაწილად იყოფა: ლეჟა
მურგუთლად და ლეჟა მურგუთლად. მრგვალი
ფორმისაა. შერეული ტყე აკრავს. პატარა
სათიბია, (მურგუთ ჩანს ?). მურგუთა
„მრგვალი“. („მურგვი“ მუღახში ჩანს
საერთოდ). *ერმალო ციოყის ძე ჟორჯოლიანი,
85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ.
სექტ.*

მურგუთ მოლოდ – წყარო (ჭველიერი), ს.
ჭველიერში. სამანქანო გზის პირას. ჩოლურის
ს.ს., *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974*

მურგუთა – სათიბი, ჭალას მარცხენა კალთაზე,
ლაშთხვერისაა. ქაშვეთ-ლაშთხვერი. *ვახტანგ
გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს.,
1972 წ.*

მურგუთა – ტყე, ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ.,
ლემშვიდანი ნაკს ქვემოთ. ვაკანარია და
მრგვალი ფორმისა. ს. სოლი. *რ. ა. ხაფთანი, 52
წ., მოსამსახ. მესტიის რ. 1972, IX*

მურგუთა (3) – სათიბ-სამოვარი (სოლი, ქაშვეთ-
ლაშთხვერი), ტყე (სოლი), ს. სოლის ჩრდ. მთა
შიხულდაშშია. მრგვალი ფორმისაა. *რ. ა.
ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ. 1972, IX*

მურგუთა დაბ – ყანა (ლენტეხი), ს. ლეხვდარეშის
აღმ. მრგვალი ფორმისაა. ს. ფაყი (ლენტეხის
რ.). *გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974*

მურგუთა დაბ (2) – ყანა (ლექსირი, ფაყი), მდ.
ჩოლშურას მარჯვენა მხარეზე, მრგვალი
ფორმის. *ჯ. რ. მემველიანი, 50 წ., 1974*

მურგუთა ლარა – სათიბი, ს. წვირმის აღმ., გზაზეა,
მრგვალი. ს. წვირმი. *არჩილ მელიტონის ძე
ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მურგუშლ ლწრა – სათიბ-სამოვარი, მდ. ჯალდე ჭალას მარცხენა კალთაზე. მრგვალი სათიბ-სამოვარი. ს. ჯალდედან ≈ 2 კმ. *ზურაბ ამრამიძის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი.*

1971 წ. ივლისი.

მურგუშლ ლწრა (3) – სათიბ-სამოვარი (იელი, ხალდე, წვირმი), ენგურის ხეობის მარცხენა კალთაზეა, მთა ლეშნიერშია. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972, VII.*

მურგუშლ ლწრე – სათიბი, მდ. მულხურას მარჯვენა კალთაზე, როკოლწრის სამხ.-დასავლ. ს. ჟაბემის ჩრდ.-დასავლ. მხარეში. მრგვალი რელიეფით. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მურგუშლ ლწრე – სათიბი, ს. არცხელის დასახლების სამხ.-დასავლ. მდ. მულხურას მარცხენა კალთაზე, ტყეშია მრგვალი ფორმის. *ერმალო ციოყის ძე ჟორჟოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მურგუშლ ლწრე – სათიბი, ს. ჰადიშის ჩრდ.-აღმ., ჰადიშგრას მარჯვენა კალთის ფერდობზე. მრგვალი ფორმის სათიბია. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მურგუშლ ლწრე – სათიბი, უღვირის ქედზეა, ვაკე ადგილია, სამანქანო გზის გასწვრივ. მრგვალია სათიბი და ირგვლივ ტყე – ფილიპე მახარაძეს კრება მოუწყვია ზედა სოფლებების 1926-27 წლებში. *ალექსანდრე გელას ძე დევდარიანი, 80 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მურგუშლ ლწრე – სამოვარი, ს. ჩვაბიანშია, სამხ.-აღმ. დასახლებისა. ღუბები ლარესთან. ს. ჩვაბიანი. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მურგუშლ ლწრე (6) – სამოვარი (მესტია, ჩვაბიანი), სათიბი (ჭოლაში, არცხელი, ჰადიში, ჟაბემი), კახვრშია, ტურბაზის აღმ. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი. 1972*

მურგუშლ – სამოვარი, ს. ბაიარის დასახლების ზემოთ. მურგვი არაა ტყიანია. *გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974*

მურგუშლ – უბანი (მამი), ს. მამ-ში დასაწყისია. მურგუ ამჟამად არაა. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978

მურზაყანა – უბანი (სეტი), ჯაფარიძეების

სამოსახლო ადგილი ეჩხან ტაფში. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია. 1972*

მურზაყანა მურყუამ – კოშკი (სეტი), ეჩხან ტაფშია, სგიმისკენა ხიდთან, ჯაფარიძეების საგვარეულოსი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია. 1972*

მურზაყანა ცხეც – ტყე (მესტია), აეროპორტისკენ, მოლრი ცხეცწრ-შია, ჯაფარიძეების საგვარეულოს ყოფილი ტყე. მოლრი < მოლწრი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტია. 1972*

მურზაშა მურყუამ – კოშკი (ლახირი), ს. ლახირის ჩრდ.-აღმ. მხარეშია. ქონგური მონგრეული აქვს. ჟორჟოლიანების საგვარეულო. *მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მური ბოგ – ნახიდარი (ნაღმარი), ცხენისწყალზე ყოფილა ადრე. მურის ტერიტორიაზეა. *ლენტეხის რ. ე. ა. ტვილდიანი, 1976*

მურის ღწლა – ღელე (რცხმელური). ლენტეხის რაიონი. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური, თსუ შრომები, ტ. IX, 1939 წ.*

მურუხ – კლდე (მესტია), წანერის მხარეზე, ჰყარაშის ჩრდ.-აღმ. მხარეზე. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მურქუმწან – სათიბები (იენაში), ს. იენაშის დასახლების სათიბები. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი. 1973*

მურყმელ (იხ. მუყმერ).

მურყმიელ – სათიბი (ლაპილი), ს. ლაპილშია, დასახლების ზემოთაა, მაღლობზეა, ნაკოშკარი არ ჩანს. *ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი. 1973*

მურყმიელ (2) – ტყე, სამოვარი (წვირმი), სათიბი (ლაპილი), ს. წვირმის სამხ.-დასავლ. დგას კოშკი, თავი მოშლილია, არის ნაყანევიცაა და მიდმულია სვანური სახლი. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მურყმულ – სამოვარი (ლახამი), დასახლებულ უბან ჟიზე ლახამის დასაწყისში, მდ. ლახამისა და ჭუბრულას შესართავთან. ამაღლებული ადგილია, თხემი დავაკებულია, $\approx 0,4$ ჰა. მის ქვემოთ ადრე ფურნე ყოფილა ხე-ტყის მრეწველობისას, ამჟამად არაფერია, სამოვრადაა დარჩენილი. *ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

მურყმულარ – სათიბი. ს. ლემსიას საზაფხულო მთაშია, კოშკურას მაღლობი, ქვებიც აქვს დიდი კოშკივით. ს. ლემსია. *ზადურ ადილარის ძე შუკვანი*, 28 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972.

მურყმულარ (2) – მწვერვალი (ადიში), სათიბი (ლემსია), ს. ადიშის სამხ.-აღმ. სიმაღლე 2719 მ. ზღვის დონიდან.

მურყმარში დაბ – ყანა (ჰამაში), ჰამაშის აღმ. მხარეში, ლეხლერის ქვემოთ, დგას 2 სართულამდე კოშკი – სუფრეშიმ მურყტამ. *დუშა შარდენის ასული ჭკადუა*, 46 წ., *კოლმ.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. *ნოემბ.*

მურყმალ – სამოვარი, ტყე (ჟაბეში). *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი*, 44 წ., *პედაგოგი, მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. *სექტ.*

მურყმრლ – ყანა, ჩუბე უბანშია, ფერდობი ადგილია, ნაკოშკარი არაა. ს. იელი (ივარის ს.ს.). *რ. გ. ხეიბლიანი*, 38 წ., *კოლმ.*, *მესტიის რ-ნი*. VII-72 წ.

მურყმრლ (2) – ნაკოშკარი (იენაში), ყანა (იელი), ს. ეენაშის აღმ. გორაკზეა ნანგრევები. სამეთვალ-ყურეო მნიშვნელობის უნდა ყოფილიყო. *ი. გ. ფარჯიანი*, 49 წ., *ლატალი*. 1973

მურყმრლდ – გორაკი (ლელბაგი), ს. ლელბაგის დასახლების ქვემოთ, დგას ერთი ვაშლი. *ქ. დ. აბდეღანი*, 37 წ., *ლატალი*. 1973.

მურყმრლარ – ტყე (ჟამუში), ს. ჟამუშის სამხ. მულხურას მარცხენა კალთის ფერდობი, ტყე წიწვნარი, არის ნაკოშკარი, საძირკველი და კედლების ნარჩენები ამჟამადაცაა. კოშკები (კნინ.). *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი*, 40 წ., *მოსამს.*, *ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. *სექტ.*

მურყმულ – სათიბი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალთაზე. მაღლობია. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი*, 38 წ., *მოსამს.*, *ივარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. *აგვისტო*.

მურყმულარ – სათიბები, ს. კაერისა და ს. ლემსიის მთის სათიბები, (ნაკოშკარები არაა!). *დ. გ. მერღანი*, 23 წ., *ლენჯერი*. 1973.

მურყმულარ (2) – კლდე (ბოგრეში), სათიბი (კაერი), ს. ბოგრეშის აღმ., სათიბ ჭულარშია კოშკისებური კლდეები. სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., *პენს.*, *ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი*.

1971 წ. *აგვისტო*.

მურყტამ – კოშკი, ს. შტვილში, დაცულია.

ლენტეხის რ., ჩოლურის ს.ს., *თ. დ. ხაბულიანი*, 48 წ., 1978

მურყტამ – კოშკი. *კატო მიხეილის ასული გულბანი*, 26 წ., *მოსამს.*, *ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. *აგვისტო*.

მურყტამ – მაღლობი ადგილი, ლადრალაშ ზენის შუაში ბორცვია, ქვემო მხრიდან წიწვნარი ტყე აკრავს, დანარჩენ მხრიდან ყანებია სიმინდის. ნაკოშკარი არაა, სახელი ფორმის მიხედვით. „კოშკი“. *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა*, 73 წ., *პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი*. 1970 წ. *აგვისტო*.

მურყტამ – ნაკოშკარი, დაბა ლენტეხშია, ძველი ნაკოშკარია, ძირილაა დარჩენილი, იმ ადგილს საერთოდ უიწ ჰქვია, გადმოცემით: დადიანი მოუკლავთ იქო. *დ. ლენტეხი. ე. გ. ლიპარტელიანი*, 62 წ., 1974.

მურყტამ – ნაკოშკარია, ხოფურში, გორაკზე დგას, ძირილაა დარჩენილი, ჩანს სადარაჯო იყო. ს. ხოფური, ლენტეხის რ. *ქ. ს. ლიპარტელიანი*, 44 წ., 1976

მურყტამ – საკარვე ადგილი (ახალშენი), მთა დადიაშშია, ვაკეა, იდგაო კოშკი, მაგრამ დაუნგრევიათ, საკარვედ გამოუყენებიათ. ისე მთა მთელს ლაშხეთს დაჰყურებს, მაღლობზე. *მ. ლ. ნემსაძე*, 40 წ., 1974

მურყტამ – სამოვარი, ჩუკულის სამოვარი მთაში, კოშკურა მთაა. *ჟახუნდერის ს.ს.*, ლენტეხის რ. *ნ. დ. გულბანი*, 26 წ., 1976

მურყტამ – ტყე, ს. ლატშიაშ ჭალას სამხ.-აღმ., გუმბათისებური მაღლობია, სამხ. კალთა კლდეა მეჩხერი ტყით – უფრო მუხნარით, დანარჩენ ადგილას წიწვნარმეტი ტყე. მის კალთებზე ბევრია ბზა (სვან. ბზაკალ). მის თავზე ნამწვია, არის შხიბარ, დავაკებაცაა, პატარა. მის სამხ.-აღმ. კალთაზე ადრე რაღაცის ნაგებობა უნდა ყოფილიყო. არის კუთილას ნაშთები და ნახშირიც. ქვითკირის საძირკველი დაახლ. 30-35 მეტრის სიგრძისაა, კარგად ამჩნევია, ნაგებობის ნაშთი 1020 მეტრზეა ზღვის დონიდან. ქვიჯაცაა დიდი ხნის ქვისა. სიმაღლე 1060,5 მ. ზღვის დონიდან, მისი თავიდან ძალიან კარგი სახედია ხაიშისა და იდლიან-სკორმეთის ხეობებისა. *ვარლამ გრიშას ძე კვანჭიანი*, 40 წ., *კოლმ.*, *ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1970 წ. *ნოემბ.*

მურყუამ (10) – კომპი (ბოგრეში), ნაკომპარი (ლელბაგი, ხოფური, ლენტეხი, ახალშენი), ტყე (ლახუმიაშ ჭალა), სამოვარი (ახალშენი, ჩუკული), კლდე (ტობარი), მაღლობი (დაკარი), ს. ლელბაგშია. სიფის აღმ. დანგრეულია. თუ ვისი იყო, არა ჩანს. *ქ. დ. აბდელანი, 37 წ., ლატალი. 1973*

მურყუამ – კლდე, ს. ტობარის ჩრდ.-აღმ. კლდე, გუმბათისებური, მის ირგვლივ ტყეა, ქვემოთ ლეჯჰერლი, მის ზემოთ პატარა წიწვნარია, შემდეგ მუხნარი. ფორმის მიხედვით. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი. ხაიშის ს.ს., 1.11.70 წ.*

მურყუამ კოჯ – კლდე (ხაიში). *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

მურყუამაშ – სალოცავი (ჭახუნდერი), ს. ჭახუნდერში, ნიში სალოცავი ამჟამადაც დგას, ღელუანის უბანში. ნაკომპარი არაა.

მურყუამ-ზაგარ – ზეგანი, ს. კაერისა და ს. ლემსიას მთაში. კომპურა, ზეგანია. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი. 1973*

მურყუამ-ზაგარ (2) – გორაკი (სოლი), ზეგანი (კაერი), ს. სოლის დასავლ. სამანქანო გზის ქვემოთ. ყანა გოხარის აღმ. 7-8 მეტრის გორაკია, სადაც ნაგებობის ნიშნებია ნახულიო. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ. მესტია. 1972, IX*

მურყუამრლ – კლდე (მახაში), ს. მახაშშია, კომპისებური რელიეფით. ლნტხ. რ., ჩიხარემის ს.ს., *რ. მ. ჭელიძე, 1976*

მურყუმენდ (იხ. **მუყუმენდარ**) – უბანი (ქვ. ჭველიერი), დგას ქონგურებმონგრეული კომპი. ვისი არ ახსოვთ. ამჟამად ხაბულიანები ცხოვრობენ. *ე. მ. ლიპარტელიანი, 80 წ. 1974.*

მურყუმერ – კლდე (ეცერი), ს. ეცერის ჩრდ.-ით, სათიბ-სამოვარ წგრნიარს აკრავს სამხ.-დასავლ. კლდე კომპისებურია. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, *66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მურყუმილარ – საბალახო (თავრარი), ს. თავრარის ჩრდ.-დასავლ. ამალღებულ ადგილზეა, ნაეკლესიარი მის სამხ. სასაფლაოს გვერდით. მურყუმილარ ამჟამად არაა. *უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., ბრიგადირი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მურყუმიჯლ – სამოვრის სახელწოდებაა, დიდი ფართობის სამოვარია, კოლმეურნეობის

ჩამოყალიბებამდე გამოყენებული იყო სათიბად, ახლა აღარ თიბავენ. მდებარეობს ენგურის მარჯვენა სანაპიროზე. „მურყუამ“ კომპს ნიშნავს, ამ ადგილას კი კომპი არ არის, არც ნანგრევები ჩანს, ერთი ასეთი სახელი უშგულში სოფელსაც ჰქვია, სადაც მართლა კომპებია. ამ ადგილს კი გაუგებარია, რატომ უნდა დარქმეოდა ეს სახელი. *ასლამ კორძია, 1965 წ., თსუ, სტუდენტი, 20 აგვისტო.*

მურყუმნ დაზარ – სამოვარი (ლანჩვალი).მესტია. *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., 1972*

მურყუმარ – ბორცვები მწვერვალისებური, მდ. ხაიშურასა და კასლედგრას მარჯვნივ დაფერდებულ კალთაზეა მწვერვალისმაგვარი ბორცვები, ციცაბოკალთებიანი, მის თავზე და გარშემო მეჩხერტყიანია. „კომპურები“. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბერი.*

მურყუმარ – მწვერვალები, მდ. ნაკრას მარჯვენა კალთის კომპისებური კლდეები, ლათაშის სამოვრის თავზე. ნაკის ს.ს., *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მურყუმარ (3) – ნაკომპარები (ჭებუდი), ბორცვი (წირმინდი, ნაკი), ს. ჭებუდის ზემოთ (ჩრდ.) ყოფილა 7 კომპი ჩამწკრივებული, ასევე – ქვემოთაც. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მურშველ – სოფელი (მულახი). *ვალადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მურჭუამაშ – დასასვენებელი ადგილი (ჭახუნდერი), უბან ლეკუმბასტში, მთის მიმავალ გზაზე. სალოცავიცააო. *ჭახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ. ზ. ს. გულბიანი, 22 წ., მოსამსახურე, ს. ჩუკულიდან. 1976*

მურჭიშ – ტყე (ნაკი), ს. ნაკიდან ჩრდ.-აღმ. მთა ქუანგლდის სამხ.-დასავლ. წიწვნარია. სოფელხენქა ქა ნამჩედუტს სპუთედსგა ეჩექა ჟი ჰარჰოლნახ ღომგმარამდე. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბერი.*

მურჭიში (იხ. **მურჭიშ**).

მუსგუნარ – სათიბი (ფარი), ტყე და სათიბ მიხლშისის სამხ., წიწვნარი ტყე აკრავს (ვაშლი

არააო). *ჯეირან ჟორჟის ძე ჩხეტიანი*, 13 წ., მოსწ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მუსკუხ ტუბრა – დელე (ნაცული), ს. ნაცულში. წმინდა წყალი, სასმელი. მუსკუხ „წმინდა“.

მუსტიჟში ნადგარ – გზა (ქართვეანი), ს. ქართვეანის აღმ. ტყე ლაჩხელტერის აღმ., სადაც ოდესღაც ვიდაცას ოსი მოუკლავს. მუსტიჟში (< მესტიჟში ?). *პავლე სულას ძე გაბულდანი*, 80 წ., პენს., ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.

მუსტაღდ – ყანა (არცხელი), ს. არცხელის დასახლებაში, ეკლესია თუეთნე ჯგერაგის ზემოთ. ფერდობი ყანების ძირი, ვაკე რელიეფით. ყანები კარგია. მუსავლიანი ? (შდრ. მუსტ „თოვლი“). *ერმალო ციოყის ძე ჟორჟოლიანი*, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მუსტაწი – სათიბი (ცალერი), ს. ცალერის დასავლ., სათიბ გიცრი ფაშ-ს ესაზღვრება დასავლ. ირგვლივ ტყეა, (გუშმიდ მგჰგდრა ი მუგუი ადგილი). ჩრდილოვანი ადგილია და თოვლი გვიან დნებაო. *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი*, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

მუქტუწია ტობ – ტბა (ლაპილი), ს. ლაპილის სამხ.-აღმ. გაბინძურებული ტბა, ჭაობიანი ტბაა. *ზ. ს. პაკელანი*, 48 წ., ლატალი. 1973.

მუქტელიდა წიც – წყარო (უშგული), ს. უშგულიდან აღმ., მეგამ თხუმიდან მოედინება პატარა წყალი. გადმოცემით: ვიდაცას წყალი დაუღვია და მომკვდარა. აქედან „გამაცივებული წყალი“. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე*, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

მუქტშიწი – სათიბ-სადოვარი (სოლი, ლემსია), ს. სოლის სამხ.-აღმ., სადოვარ ფაფმა ჭალიწრს ზემოთ. ქვიშნარი ადგილია, ამჟამად იღებენ ქვიშას. *რ. ა. ხაფთანი*, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ. 1972, IX.

მულულ – სადოვარი (ტვიბერი), ნაქართარის ტყეს ესაზღვრება ჩდრ. მხრიდან. *ბორის ბესარიონის ძე ქალდანი*, 43 წ., ეკონომისტი, ს. ტვიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტომბერი.

მულტბირ – სათიბი (ვიჩნაში), ს. ვიჩნაშის ჩრდ.-დასავლ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ალპური ზონაა. ფერდობია. *ახმათ მელიტონის ძე ხარძიანი*, 43., მოსამსახ., კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

მულტერბ – ტყე (მურყმელი), ს. მურყმელის სამხ.-დასავლ. ენგურის მარცხ. დამრეცი, არყნარით = ლენკურის საზღვრამდე. *ნუცა ანტონის ასული ნიჟარაძე*, 62 წ., პენს., მესტიის რ-ნი., უშგულის ს.ს., 1971 წ. VII.

მულტლაშ – სათიბი (ტვიბერი), სოფლის დასავლეთით. „მწერისა“ (?). *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი*, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტვიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მულტლაშ ლარა (იხ. მულულ).

მულტლაშ შუკუწარ – გზა (ტვიბერი), სოფლის დასავლეთით, კინჩხის თხუმიდან მულტლაშ სათიბამდე. „მწერი გზები“. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი*, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტვიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მულტნარი ტუბი – ხევი (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარცხენა კალთაზე. მოედინება წყალი (ტუბირა), წიწვნარი დელე, დელეზე გზა მიდის ალპური საძოვრებისკენ – ციხულაშისკენ. ზემოთ ალპურია. *კატო მიხეილის ასული გულბანი*, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

მულტნარ – ტყე (იფარი), ს. ივარის სამხ.-აღმ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, სათიბიცაა, ტყე და საძოვრებიც ზემო მხარეში, შუაში მოედინება წყალი. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი*, 88 წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

მუყმენდარ – უბანი (ჭველიერი), ხაბულიანების საგვარეულო ერთ-ერთი შტო ქვედა ჭველიერში. *შ. ვ. ლიპარტელიანი*, 36 წ., 1974.

მუყმერ – სოფელი (უშგული), უშგულის ერთ-ერთი სოფელი. დასავლეთიდან პირველი. კომკებია ბლომად (10 კარგად დაცულია, ამდენიც დანგრეული). ზღვის დონიდან მისი სიმაღლე აღწევს ≈ 2122 მ. ცხოვრობენ: კაკრიაშვილები, ჭელიძეები, ჩარქსელიანები და ღვაწლიანები. სულ ? კომლი. *ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი*, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლ.

მუყურ – ტყე (ჟაბეში), მდ. ტუბიერგლას მარცხენა მხარეზე, მთაში ასასვლელ გზაზეა, ტყე წიწვნარიცაა და ფოთლოვანიც. მგზავრთა დასასვენებელი ადგილია. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი*, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მუყუმენდი მურყამ – ნაკომკარი (ჭველიერი), ს.

ქვედა ჭველიერში. ქონგურები მორღვეული აქვს. ვისი საგვარეულოსი იყო, არ ახსოვს. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

მუყურა ზაგარ – გზა (ქაბეში), ს. ქაბეშის ჩრდ.-აღმ. მდ. ტუბერგლას მარცხენა კალთაზე. აღმართზეა ასასვლელი, შემდეგ ვაკე ადგილია ზეგანზე, მგზავრთა დასასვენებელიც. ტყე მუყურ-ის თავზე. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მუყუნა – კლდე (ქაბეში), ს. ქაბეშის ჩრდ.-აღმ. წანერგლას მარჯვენა კალთის თავში, სათიბ ზურთში, კლდეებია, ტყიანიც ქვემო მხარეში. ფერდობებზე კლდეები მომრგვალო ბორცვებივითაა. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მუშკუდიანრე ცხეკ – ტყე (მესტია), რაზა ცხეკის ერთ-ერთი ნაწილი, რომელსაც პატრონობდნენ მუშკუდიანელები. აეროპორტის სამხ.-დასავლ. მალთუთ (თემი ?). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტია. 1972 წ.*

მუშურ – გადასასვლელი (დავბერი), ს. დავბერის პირდაპირ. სამხ. გადასასვლელ ლატფარის დასავლ. ლენტეხისკენ. ჩრდ. მხარეს ჰქვია მუშურ, ხოლო სამხ. ჩოლურისკენას – კილეთ. (იხ. 1: 100000 – ყ. Гyp – 3143). *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მუშული – საბალახო (ჭველიერი), ს. ჭველიერში, მდ. ლაშხურის მარცხენა მხარეზე. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

მუშული ტუბირა – ღელე (დურაში), მთა ლაღეა-რში. ლენტეხის რ. ს დურაში. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

მუშურა ტუბი – ხევი (დავბერი), მდ. ენგურის პატარა მარცხენა შენაკადი ს. დავბერის პირდაპირ. (იხ. 1: 100000 ყ. Гyp – 3143). გადასასვლელია მუშურის ქედზე ქვემო სვანეთში. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მუჭა – (იენაში), ს. იენაშის დასავლ. ყანებში. საკულტოა, ათხედ ხადბაშიხ. ნაკომკარია – მუჭა მურყამ. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი. 1973.*

მუჭა ჰალაგ – მოედანი (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, თავსაყრელი ადგილია, ლანყაუ ლი, ნიც ი ანდრი. ალბათ დროსდ იჩფი მუს, ხომელ

ხეწდენი მიჟ, ამქა ლამსგიდინ. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მუჭაშ – მოედანი (სუიფ, ფარი), ს. ფარის ცენტრი, პატარა მოედანია სპეციალურად გაკეთებული, დგას იფნები და საჯდომები. მოედინება სგიმ მის გვერდით. (მუ-ჩუბ-შუ თუ ?). *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მუჭაშში სგიმ – მჟავე წყალი (ფარი), ს. ფარის ცენტრში, სუიფთან სპეციალურად გაკეთებული მჟავე წყალი, გადმოყვანილია სგიმიდან, სგიმზაგარხენქა, (სოფლის ჩრდ.-დასავლ.). *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მუჭა მურყამ – ნაკომკი (იენაში), ს. იენაშის დასავლ. ყანებშია, მუჭას საძოვარში და იქ ყოფილა საკულტო ადგილიც, მდგარა კომკიც, ამჟამად ნაკომკარია მხოლოდ. *ილიკო გრიგოლის ძე ფარჯიანი, 49 წ., მეტყევე, ლატალის ს.ს., 1973.*

მუჭა – საყდარი (ჩუკული), ჩუკულდშია, ფიშყორის მარჯვენა მხარეზე. პატარაა. მაისის პირველ რიცხვებზე და ამაღლებაზე (ანღლებ-ზე) დღესასწაულობენ. *ქახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ. ნუნუ დადაშის ასული გულბიანი, 26 წ., 1976.*

მუცხულდაშ – ღელე (გულიდა), ს. გულიდა-შია, მოზრდილი ღელეა, სწრაფი დინებით. *თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974.*

მუწი // **მუწი** – სოფელი (ჩოლურის საკრებულო).

მუწი ლრა – სათიბი (შტვილი), შტვილის მთაში. მ. მუწვის ძირში. ლენტეხის რ. ჩოლურის ს.ს., *თ. დ. ხაბულიანი, 48 წ., 1978.*

მუჭაში – ყანა (გულიდა), ს. გულიდაში. *ქაობნარია. მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.*

მუჭა – გორა (ლასკადურა), ლასკადურას აუზში. (იხ. 1: 100000 Мyу – 3262 მ. ზღვის დონიდან), ქვიშნარი სუბნივალური ზონა. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.*

მუჭაილი – ტყე, სათიბი (მურყელი), ს. მურყელის სამხ.-დასავლ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, არყნარია მაღლობზე. ზემოთ ვაკე ადგილია სათიბითა და ტყით. მუჭაილი „მკერდი“. *ნუცა ანტონის ასული ნიჟარაძე, 62 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. უშგულის ს.ს., 1971 წ. VII*

მუჭუე ძირ – საბალახო (ლასკადარი), ლასკადურას აუზში, ლუჭორის ხეობის თავში. გარეულთა საბალახოა მხოლოდ. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.*

მუჭუხუტი – სათიბი (ტვიბერი), სათიბი მუღულის ჩრდ.-ით, სოფლისაკენ, კარგი სათიბი არისო. მუჭუხუტი „წყნარი, თვინიერი“ (ზუ. ტკბილი). *მიხეილ ლემინის ძე ქაღდან, 45 წ., კოლმ., ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მუხურშანი – სათიბი (ქართვენი), სამანქანო გზის ქვემოთ, სათიბ დშდუე ნებგუზრის ქვემოთ (სამხ.), პანტა მსხლეზიანია. „მუხურ“ საკ. სახ. ? *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

მუხუმერ ტუბი – სათიბი (ზაგვდანარი), ს. გულის ჩრდ.-დასავლ., გულშ ჭალს-ს მარცხენა მხარეს. დამრეცი სათიბი, რელიეფი – დამრეცი, სუბალპური ზონის მცენარეებით. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ზაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ. 1969 წ. სექტ.*

მუჭუფილდარ – სათიბი (კიჩხელდაში), ს. კიჩხელდაშ-ის ჩრდ., სათიბ ბარკას აკრავს დასავლეთიდან. ირგვლივ შერეული ტყეა. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მუჭუფილდაშ – სათიბი (ნაკი), ნაკრას მარცხენა კალთაზე, სათიბ თეკერის სამხ.-აღმ. ნაწილი. ჯუფ ადგი ლი. ჯუფ „ჭაფობი“ (ჯუფრი „ღრმული“). *ვასილ ბურნაყის ძე ქაღდან, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მუჭერ – სამოვარი (ფარი). მესტიის რ. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, 1965.*

მუჭმანეშ – სათიბი (იელი), ჩუბე უბანშია, ფერდობია, ლაჭუმის სათიბთანაა. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ. VII-1972 წ.*

მუჭრეშ – სათიბი (ფარი), ეს ადგილი მდებარეობს სოფლიდან 2 კმ.-ზე. მისი ფართობია 7000 მ.2. ჩრდილოეთით ლამაზი ფერდობი აკრავს. ამ ადგილს წყალი არ უდგება. „მუჭ“ – „თხუნელა“. ეშ კი დანიშნულების მაწარმოებელია. „მუჭრეშ“ – „სათხუნელე“. ს. ფარი, *მესტიის რ-ნი. ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, თსუ, სტუდენტი, ნიკოლოზ ნარსავიძე, 90 წ., 1965.*

მუშ – კურორტი (სასაში), ს. სასაშის აღმ.

მუშში ქაშანარ – ბილიკი (გულიდა), ს. გულიდა-შია. ზაგვრიდან მუაშისკენ (სამოვარი, ხილნარი). *თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974*

მუტბარ – სამოვარი (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ლეჭტბარალ იმუშა ლიხ მუტბარს ხუტაბულიდ. მუტბარ „ჭაობიანი სათიბი“. *გალაკ საფოს ძე კორძაია, 15 წ., მოსწ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მუტშ – სახნავი (გულიდა), ს. გულიდაშია, ჩრდ.(აღმ.) ირგვლივ ფოთლოვანი ტყეა. *თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974*

მცხეთაშ – სათიბ-სახნავები (ყახუნდერი), ს. ჟაჭუნდერში, ფიშყორის მარჯვნივ დგას კოშკი – გელოვანების კოშკი.

მგბჩანი – ყანები (წვირმი), ს. წვირმის სამხ.-დასავლ. იფარის მხრისკენ. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მგბჩანი – ყანის სახელია, მდებარეობს წვირმის სამხრეთით, ვაკე ადგილია, ყურადღებას არაფრით იქცევს. ტოპონიმს რაღაც კავშირი უნდა ჰქონდეს „ზაჩ“-თან, რაც ნიშნავს ქვას. ეს მით უფრო შესაძლებელია, რომ ადგილი მართლაც საკმაოდ ქვიანია. ეკუთვნის ს. წვირმის. *ასლან კორძაია, თსუ, სტუდენტი, 1965 წ. 20 აგვისტო.*

მგდრზა – სათიბი (ნაცული), ს. ნაცულის აღმ.

მგზნიშ ნადგარ(უ) კარც – უღელტეხილი (მესტია, ღვებალდი), მთა ბეჩლიდან მთა ზაჭამდე მიმავალ გზაზე, ხახისებური კლდის ფორმის მიხედვით, ოდესღაც აქ მოუკლავთ მეგრელი. „მეგრელის ნაკვალევი ხახა“. *ვარლამ ილოს ძე გერლიანი, 34 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მგზნიშ ნაშდუხუ – ვაკობი (ტობარი), ს. ტობარისკენა გზაზე, ტობარის კუთახზე ზედა ნაწილში არის პატარა დავაკება, გაკეთებულია საჯდომი, ამომავალი აღმართზე ისვენებს. ომიანობის (1943 წ.). ვინმე მეგრელი (ფიფია – ხუდონ, ხუბერიდნ ?) მოუკლავთ სამხედროელებს, დაუმარხავთ იქ. სასაფლაო არა ჩანს. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, ხაიშის ს.ს., 1.11.70 წ.*

მგზა ლაჭემა – სათიბი (ხაჩეში), ხაჩეშის მთის სათიბი (ჯაჩეში ლახურდარში). *რ. დ. ჩანესელიანი, 97 წ., 1974.*

მეზა ნაკ – სამოვარი (ლემსია), ქამე ლახუშია, ვაკე ადგილია, დგას კარვები ხისა და ქვისაგ. ნაეკლესიარიცაა, საძირკველი ჩანს. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

მეზა ტეშგიმჩუ – სამოვარი, ტყე (ლემსია), ქამე ლახუშია, მეზა ნაკ-ს დასავლ. არყნარი ტყეა. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

მეთრი – ტყე (ლახამულა), ს. ლახამულას ჩრდ.-დასავლ. სამანქანო გზის ზემოთა და ქვემოთ. გზის ზემოთ ნარგავი ფიჭვნარია. ადრე სახნავი ყოფილა. მეთ დემეგ ხაგ. დავაკებაა ოდნავ დამრეცით, უწინ ხე-ტყის ჩამოსაზიდი იყო. *გელა ფუთას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მეთვან – ტყე (ლეზგარა), სამოვარ ჭეშხერუს ქვემოთ, ტყიანი ადგილია, შიგ პატარა მინდვრებით. *მგა ამიიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტომბერი.*

მეკრა – ქედი, ს. სკორმეთის ჩრდ.-დასავლ. ზეგანი მეჩხერტყიანი, კლდეებიანი, მეკრას ქვემო კალთებიდან მოედინება მდ. სკორმეთიშ ტუბრა. მაღალი კლდეა, ≈ 1834,9 მ. (1: 100000). *კოწია ჯულაბის ძე ჭკადუა, 107 წ., ბაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბერი.*

მეკრა (2) – კლდე (ლახამულა), ქედი (სკორმეთი), ჩვ. ლახამულის სამხ.-დასავლ. ხიდსა და ხუტლმიშ-ის ქედს შორის, ყანა სწდგერის ჩრდ. მეკრა კოჯ ლი – ფიქალი. *გელა ფუთას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მეკრილ – სამოვარი (ქვ. ვედი), ჟიბე საზანის სამხ.-დასავლ. გზის ზემო ნაწილი, მეკრას მსგავსია რელიეფურად. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

მეკრიშ კოჯ – კლდე (დიზი), კლდე სგრმილდშისა და დგსს შორის. ციცაბო კალთებიანი კლდე, სამანქანო გზის მარჯვენა მხარეზე, მეჩხერტყიანი კლდე. ხომა კვლთხი კოჯ ლი. *ევროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი. 12.10.70 წ.*

მეკენწერი მოლულდ – სამოვარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშშია, შხივი ღელას მარჯვენა სანაპიროზე, დაკიდული ადგილია, დაქანებულია საკმაოდ. შდრ. ი-კვანწუ

„ქანაობა“, ი-წგნკრინალ „ქანაობს“. *ჯ. კ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

მელდშიშერი (2) – სამოვარი (ჭებუდი, ბეჩო), ს. ჭებუდის აღმ., სამარხილო გზა ლამაჯარის აღმ., წიწვნარი ტყეა. ს. დოლის ჩრდ. ეკუთვნის დოლს (ბეჩოს ს.ს.). დგრ „დირე“ (დგრარს ჭუიდად ჭებუდში). *ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ს. ჭებუდი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მელდაბირ – სათიბები (ბულეში), ს. ბულეშში. ჩოლურის ს.ს., *ჯ. ა. მუკბანიანი, 1978.*

მელდაბირი მორელი ლიც (იხ. მორელი ლიც).

მელდაბირი ცხეკარ – ტყე (ბულეში), ბულეშში, შერეულია. ჩოლურის ს.ს., *ჯ. ა. მუკბანიანი, 1978.*

მელდედა ლასკურა – ვაკობი (ლასკადარი), ლასკადურას ხეობაში. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.*

მელდიერ – სამოვარი, დოლშ ტუბიშშია, ვაკე ადგილია. *ყვრემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

მელდლა ლასგურა – სათიბ-სამოვარი (მამი), მამის ჩრდ. მთაში, ამაღლებული რელიეფით. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*

მელდლა ლასგურალ (2) – დასასვენებელი ადგილი (უშგული, დავბერი), ს. ჟიბიანის ჩრდ.-აღმ. წმ. მარიამის (ლამარიას) ეკლესიის უკან. მწყემსთა დასასვენებელი ადგილი. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მელდლა ლასგურალ – დასასვენებელი ადგილი (დავბერი), ს. დავბერის სამხ. ენგურის მარცხენა კალთაზე. მუშტრა ტუბიშშია. მწყემსების შესასვენებელი ადგილიაო. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მელდლა ლასგურალ – კლდე (მესტია, მურშკელი), ს. მურშკელის ჩრდ., შერეული ტყის ზემოთ კლდეზეა პატარა საჯდომი მწყემსთათვის. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მელცადან – სახნავი (კიჩხულდაში), ს. კიჩხულდაშის ჩრდ., გზის ზემოთ, ყანებში წყალი მოედინება. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მელხა მაცხტარ – ეკლესია (ჟამუში), ს. ჟამუშია, აღმ. ნაწილში გვერდით საკუთარი კოშკიც აქვს – მაცხტარი მურყუამ. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მელხა ჭალაძე – მდინარე (ჟაბეში), მდ. ენგურის ერთ-ერთი შენაკადი. იწყება ამ სახელწოდებით ს. მულახის ზემო დასახლებული უბნის – ჟაბეშიდან, მდ. წანრგლასა და ტუბიშელას შესართავთან. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მემგრელი ნადგარ – სამოვარი, ს. მუწვდის ჩრდ.-აღმ. ჩოლურის ს.ს., გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

მემგრელი ნადგარ – გზა (ხელედი), ჩუაბე ვიწლედის გზის ტოტი, დასახლების დასავლ. *შ. მ. ჩანესელიანი, 46 წ., 1974.*

მენიშ – საბალახო (ბავარი), მთა ბავალაშშია. ალპურ ზონაში. ხეკედის ს.ს., ს. ბავარი. *თ. ი. აფაქიძე, 54 წ., მოსამსახ., ჩვაბე ბავარი. 1974 წ.*

მენკვრილ – სათიბი (ლამხერი), სამანქანო გზის (ნაჭორას) ზემოთ, ხუთრზიმ ჭალს მარცხენა კალთაზე, მოვაკოა, პატარა სათიბია მგვრას ხაჯემ მენკვრილ < მენაკ-გრ-ილ ? (თუ მგვრადანო). *მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მენკვარ – ტყე (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანის აღმ. უფალის ეკლესიის ტყე, დაცულია კარგად. არის გარეული ზღის მაგვარი ხე. მინკ „ტყის ბალი“ (შავი ფერის, ტყის ზღის ნაყოფივითაა). *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მენჭარა – სათიბი (ქართვანი), მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, სათიბ ჯიდომ ჭიბს აკრავს ჩრდ.-დასავლ. (ვერ მანძით ხულუე ი მანძით, ქა ლენჭარე ლი). *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.*

მეჟ – სამოვარი (მუწვდი), ს. მუწვდის ჩრდ.-ღმ. ტყიანი, სამზეო ადგილია. ჩოლურის ს.ს., გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

მეჟელ – სამოვარი მთა (ლახამულა), ენგურის მარცხენა კალთაზე, ჩუაბე ბაჯშ დასაწყისში. ს. ლახამულას საზაფხულო სამოვარი მთა. დგას კარვები. მეჟელ (ჰამს მიჟ ჟანსგიდნი, მიჩემთე ხაზლა). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ.,*

მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

მეჟელეთ – სათიბი (ლესემა), ისკალდის მთის აღმ. მზიანი მხარე. *მ. რ. გაზდელიანი, 32 წ., 1974.*

მეჟირ – კლდე. ს. ხევრა. ვ. მ. ჭკადუა, 30 ლახამულა, 1973.

მეჟირ (2) – ჭანჭრობიანი (ზ. ვედი), კლდე (ხევრა), ზ. ვედისკენა გზაზე, ხაიშურას მარცხნივ მოედინება მომჟავო წყალი, დავაკებაა. იქვეა მეჟირიშ ბოგ. შდრ. შოლ-ირი. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.*

მეჟირიშ ბოგ – ხიდი (მესტია, ვედი), მდ. ჭედრგლაზე (ურაშზე) გადებულია ხიდი, რომლის ახლოს (დასავლ.). მომლაშო წყლები მოედინება, ჭონწოტ ადგი ლი ეჩქა, მეჟირ ადგი. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

მეჟირიშ ნაკ – ვაკობი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.*

მეჟირიშ ნატყიცუ – ხრამი (ვედი), მდ. ჭედრგლას მარჯვენა მხარის ნასხლეტი, მცოცავი ფერდობია, მდინარე დატბორილი აქვს. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

მეჟირიშ ტობ – ნატბევი (ვედი), მეჟირიშ ბოგს დასავლ. ჭედრგლას ტბორავს მარჯვენა კალთიდან ჩამოწოლილი მიწა-ხრეში. ტბა დროებითია, რადგან წყალი გარეცხავს დროთა ვითარებაში. ხაიშის ს.ს., *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

მეჟირიშ ტუბიზ – ხევი (ზ. ვედი), საზაფხულო სამოვარი ჭყონასა და ობერიე-ს შორის. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მეჟირიშ ტუბიშიშ ნაკრაუ – ტყე (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მეჟირიშ ტუბიშიშ ნალჭუამ – ნაეკლესიარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მეჟირილ – მინერალური წყალი (ხაიში), დაკარის სამხ.-დასავლ. ტუბიზას გაგრძელება მდ. ენგურისკენ, მოედინება გოგირდოვანი წყალი, („სგიმ“ მარა), ხმარობენ სამკურნალოდ, ვანებისთვის. ირგვლივ შერეული ტყეა. მეჟირ – ეწოდება ისეთ მინერალურ წყალს,

რომელსაც უფრო მეტად საქონელი ეტანება, სველი ადგილი („მეჟირილ“ ტოპონიმი) შდრ. მეჟირიმ ზოგ (ვედში). *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი. 1970 წ. აგვისტო.*

მეჟალტუ ტუბრა – ღელე (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანიდან მომავალი წყალი, რომელსაც მაჯვდიერები სარწყავად იყენებენ. მაჯვდიერელები ჩვაბიანს მუჟალტუარს უწოდებენ. (საერთოდ – მელახმეჟალ). *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. მაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მეჟამ – სათიბი (ფარი), მდ. ლექტერი ჭალა-ს მარჯვენა კალთაზე, დალწინაშ გორგთან, ჩრდ.-ით სამოვარ ამპოლის ჩრდ. მაღლობი რომაა, მზე ადრე ხვდებაო. აქდან: მეჟამ „მზისა“. *ჩიჩო მუხას ძე წულუკიანი, 63 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მეჟაშ – სამოვარი (იფხი), იფხსა და ბალის ქედს შორის. ვაკე ადგილია, ლამეჟ მწიკუტი ლი. *ე. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი. 1973.*

მეჟერ – სამოვარი (სიდიანარი, იფხი), ს. სიდიანარის ჩრდ.-აღმ., შედის ჰარეტის ტერიტორიაში, წყალიცაა პატარა, მზიანი ადგილია, იყოფა ჟიბე და ჩუბე მეჟერ-ად. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი. 1973.*

მეჟერი ლიცილდ – წყარო (იფხი), მთა ჰარეტში, სამოვარ მეჟერ-ში, მოედინება წყალი. *კ. შ. გვიჩიანი, 66 წ., ლატალი. 1973.*

მერგოულ – ღელე (სასაში), მდ. ლწმხირის მარცხენა შენაკადი. მთა ლალირიდან. ღე „დუცი“. *ლენტეხის რ. მ. ვ. ონიანი 41 წ., 1974.*

მერზა ბაჩარ – მონადირის სადგომი (ნაკი), კლდე კუპრმშის ძირშია, სამოვარ თავრწინშია, ქვები მონადირეების სადგომია. ორ მიყუდებულ ქვას მერზა (ქალდანის) ბაჩარს უწოდებენ. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მერზაბეგი დაბარ – სამოვარი (მესტია). მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წ.*

მერზაშა (2) – უბანი (ლახირი, იენაში), ს. ლახირის ჩრდ.-აღმ. ნაწილში. ჟორჟოლიანების საგვარეულოს სამოსახლო უბანი. *მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., 1971 წ. სექტ.*

მერზაშა / მერზაშიერა (მრ.). – სამმო (იენაში), ს. იენაშის უბან ფეჩტანში, წერედიანების ერთ-ერთი სამმო. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი.*

1973

მერზაშა ღარ – ტყე, სამოვარი (მურშეკელი), ს. მურშეკელის ჩრდ.-აღმ., შაუგურას აღმ. მშრალი ღარია. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მერზაჭალა (2) – სამოვარი მთა, შენაკადი (ჭუბერი), მდ. ჭუბრულას მარჯვენა შენაკადი. მოედინება მთა მერზაჭალა-დან. ხეობაში მოედინება და უერთდება მდ. ჭუბრულას ხურხუწართან (საზაფხულო სამოვარი მთა). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 14. VII-70 წ.*

მერზილშა ტუბი – სათიბი (ბეჩო), გაბრე ლწმხერს აკრავს აღმ. მხრიდან, სათიბებია. მერზილ (საკუთარი სახელი), ტუბი „ღელე, ხევი“. ს. ბეჩო (ს. დოლისა და ლანხურის საზღვარზე). *ყერგმ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

მერზაშა მურყტამ – ნაკომპარი (იენაში), ს. იენაშშია, უბან ფაჩუარში, ზედა მხარე მონგრეულია, წერედიანების საგარეულოშია. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი. 1973.*

მერზაშა ბაჩარ – სამოვარი (ჭუბერი), მდ. ჭუბრულას მარცხენა მხარეზე, მერზა ჭალა-ს მარჯვენა სანაპიროზე. ამჟამად დგას კარავი, საზაფხულო სამოვარი მთაა, დავაკებული ხეობაა, დგას 3 დიდი ქვა. მონადირეები სადგომსაც უწოდებენ. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 14. VII-70 წ.*

მერზაშა მურყტამ – ნაკომპარი (ოცხელი), ს. ოცხელის დასახლების სამხ.-დასავლ. ნანგრევები ჩანს. ჟორჟოლიანების საგვარეულო. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მერილალ – ყანა (ბავარი), დასახლება ჯუდარშია, მანანურას მარცხენა მხარეზე. ხელედის ს.ს., *ე. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.*

მერშეკელ (იხ. მურშეკელ).

მერშეკელი ჯგერაგ (2) – (იხ. ჯგერაგ – მურშეკელი).

მერცხელაშ – სამოვარი (ხოსრარი), ს. ღემდერის აღმ., ფერმის შენობები დგას, ნენსგაშ მერცხელაშ-ის ჩრდ. *სვიმონ აზნაგეთის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მერცხეშ (იხ. **მორცხეშ**).

მერძა ლწარო – სათიბები (მახაში). ლენტეხის რ., ჩიხარემის ს.ს., რ. მ. ჭელიძე, 1976.

მერძალაშა დაბარ – ყანები (ჭველფი), ს. ჭველფში. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ. დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.

მერძა ბაჩ – ყანა (ტვიბლედო), ს. ტვიბლედოში, დიდი ქვაა, ვინმე მერძას სახელით. ნ. ს. ჩანესელიანი, 24 წ., 1974.

მერძთბი – სამოვარი (ტობარი), მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, დავაკებაა, ნაყნარია, მსხალიცა და ვაშლებიც, მის ზემოთ ტყეა, ხის წარმოებაც იყო. მის თავზე კლდეა, ემახიან მერძთბიშ კოჯარ-ს ს. ს. ჭერიდან ხაიმისკენ დაახლ. 0,5 კმ. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი. ხაიმის ს.ს., 1.11.70 წ.*

მერძთბიშ თხუმე კოჯარ – კლდე (ჭერი), მდ. ენგურის მარჯვენა მხარის კლდის მაღლობი. მეჩხერი ტყით, წიწვნარიცაა, ფოთლოვანიც. მისი სიმაღლეა 1736,3. გადმოცემით: ვინმე მერძთბი ყოფილა, რომელიც მგზავრობისას ამ კლდის გამოქვაბულში ღამეს ათევდაო. გვარი არაა ცნობილი. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიმის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

მერძთბიშა – უბანი (ხეშვილი), ხეშვილში შემავალი ერთადერთი თემი ფილფანების საგვარეულოსი. ლ. მ. ფილფანი, 74 წ., *ლენჯერის ს.ს., 1973.*

მესკლაშ – სამოვარი (მესტია). მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.*

მესმილდა ტუბ – დეღე (მესტია). მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.*

მესმილდ – სათიბი (ლაღამი). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., *მოსამსახ., ს. ლაღამი. 1972, VIII*

მესაფრეშ – ტყე, სათიბი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალთაზე. შერეული ტყით. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მეტანტალი ტუბა – სამოვარი (მახაში), ს. მახაშის მთა ლაბრაჭზე. ადრე დაახლ. 1 ჰა. იყო მოძრავი, მოქანავე. კაცი რომ შედგებოდა, ქანაობდა ხიდივითო. ამჟამად გამაგრებულია. ტუბა „გუბე, ტბა“. ს. მახაში, ლენტეხის რ. მ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., *მუშა. 1976.*

მეტკალაშ – სამოვარი (ჩიხარეში), ს. ჩიხარემის გაღმა.

მეძალაშა მურყამ – კოშკი, ს. ჭოლაშშია, კარგად დაცულია. ქოჩქიანების საგვარეულოსი. მეძალაშ – საკუთარი სახელი. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მეძალაშა მურყამ – ნაკოშკი (ჭოლაში), სამსართულიანი, სახურავი და ქონგურები არა აქვს, ს. ჭოლაშის სამხ.-დასავლ. ნაწილში. (მეძალაშ) ქოჩქიანების საგვარეულოსი. მეძალაშ – საკუთარი სახელი. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მეძალაშე ჯულაშ – სათიბი (ზეგანი), ს. ზეგანის ლეჟა უბანის სამხ.-აღმ., ტყეშია. მეძალაშე. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მეძეშა – უბანი (მესტია), ნესგა უბანშია, ნიგურიანების საგვარეულო თემი, დგას ერთი კოშკი მათივე საგვარეულოსი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია. 1972.*

მეძეშა მურყამ – კოშკი (მესტია), ნესგა უბანშია ნიგურიანების საგვარეულო კოშკი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტიის რ-ნი. 1972.*

მეძლანშიშ ქუროლ – სათიბ-სამოვარი (ტვიბერი), ს. ტვიბერის სამხ. გორა ჯიჯჭირისა და ლაშა ლწაროდს შუა. *ბორის ბესარიონის ძე ქალდანი, 43 წ., ეკონომისტი, ს. ტვიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მეძლანშიშ ღარ – შურო (ტვიბერი), მეძლანშიშ ქუროლიდან ხის ჩამოსაყრელი ღარი. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 345 წ., კოლმეურნე, ს. ტვიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მეძლანშიშ – ტყე (ცხუმარი), ჯიჯჭირის გორას ჩრდ. (ქვემოთ), ტვიბერის თავზე; ხარობს სოჭი, ნაძვი, ნეკერჩხალი, არყის ხე – შერეული ტყით. *ბორის ბესარიონის ძე ქალდანი, 43 წ., ეკონომისტი, ს. ტვიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მეძლერ – სათიბი (ქურაში), ს. ქურაშ-ის ჩრდ.-აღმ., მდ. დაჭმარ-ის აღმ. მეძლერიშ გორაგ-ის დასაწყისი. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მეძლერიშ გორაგ – გორა, ქედი (ეცერი), ს. ქურაშის აღმ. და ჩრდ.-აღმ. ქედი ტყიანი, უფრო ფოთლოვანი. ქელ / ლასიმ. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს.,*

მესტიის

რ-ნი. 1969. X.

მეჭოხ ლწრა – სათიბი (საყდარი), ს. საყდარი, ნაწორის ტერიტორიაზე. მეჭოხ „თეთრი, ქვა, ჭალის“. ლენტეხის რ. მ. ა. ბენდელოანი, 68 წ., 1978.

მელდერ – სამოვარი მთა (ახალშენი), ს. ახალშენის ჩრდ.-აღმ. ცერცვისმაგვარი ბალახი იცისო. ლედერ „ცერცვი“. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.

მეყდოლ – სათიბი (ლობი), ს. ლობში.

მეყარში ლიც – წყაროს წყალი (ლესთაგი), ჰაწვალდისკენა სამანქანო გზაზე. დ. მესტია. მოედინება წყარო. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ლესთაგი. 1972, VIII

მეყარწლ – ყანა (ლაჰილი), ს. ლაჰილშია, დასახლების დასავლ. შიშველ ადგილასაა. ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი. 1973.

მეყარწშ – ყანები (ზარდლაში, ღვებრა), ს. ზარდლაშის დასახლების ქვემო ყანები. შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მეყარწშ // მეყარწშიწელ – ყანა, ს. ღვებრას აღმ., ტუბის მარცხენა კალთაზე. ალექსანდრე მახარობლის ძე მარგინი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მეყარწშიწელ (იხ. მეყარწშ).

მეყრლ – სათიბ-სახნავი (სიდიანარი), ს. სიდიანარის სამხ.-აღმ., ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი. 1973.

მეშიდი მურყტამ – კლდეა (მულახი), წანრგლას მარჯვენა კალთის კლდე, კომისიებული მწვერვალი. უმგულელები ჩიჭუტ მურყტამს ემახიანო. რედუა კოჯ ჩუ ლი. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მეშკდი ბაჩარ – ქვაბი (სპარდიში). ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი. 1972 წ. X.

მეშკდილ – კლდე და ფერდობი, ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანერგლას მარჯვენა კალთაზე, ფერდობია და კლდეც, სადაც სამჭედლოს მაგვარი რამ ყოფილა. ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მეშკდილ – სამოვარი (მესტია), ს. ლანხურისა და სამოვარ ჭიბგლდს შორის, სამანქანო გზის ზემოთ, ბუჩქნარია, ქვყრილი, ნამოსახლარი არაა, ხოლა გიმ-ლეგრეტ ლი. მეშკდილ

„მჭედლუკა“ ? . აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.

მეშკდილ (2) – ტყე, ფერდობი (ჟაბეში), სამოვარი (ლანხური), ს. ჟაბეშის ჩრდ.-აღმ. მდ. ტუბიერის მარჯვენა კალთაზე. არის სამჭედლოს ტიპისებური ნანგრევები. უპოვიათ ნახშირიც. გადმოცემით, იჭედებოდა ისრები ოსთა წინააღმდეგ, რომელნიც შემოდდიოდნენ ტუბიერის გადასასვლელიდან. ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მეშკდანი – (მეშკდანიშ ლარა) – სამოვარი, ს. ცალანარის დასავლ., ტყის მასივ ჯიჰარს ესაზღვრება ჩრდ. მხრიდან. არის კირის ნამწვები ლჰკირიშ ნაშიხუ ადგი ლი, შხიბარ ზიხ (შხიბ „შლაკი(ვით), კირის ნამწვი). მეშკიდ „მჭედელი“ – მეშკდანი ? აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმეურნე, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.

მეშკიღმა მუყტამ – კომე (ჩაჟაში), ს. ჩაჟაშის ჩუბირიში, კარგად შენახული კომეია ნიჟარამეებისა. „მჭედლიანთ კომეი“. ოკტა ნიკოს ძე ნიჟარამე, 24 წ., მოსამსახურე, უმგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

მეშწში სიკუტ (იხ. სიკუტ – იენაში).

მეშხილ (იხ. მეშხილ) – სათიბი (კაერი), ს. კაერისა და ს. ლემსიის მთაში. ლენჯერი. დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973.

მეშხილ – სათიბ-სამოვარი, ლემსია-კაერის საზაფხულო მთაშია. ღელეა, მოედინება პატარა წყალი. მადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

მეშხილ (2) – მთის სამოვარი (ნესგუნი, ლემსია). ლენჯერის ს.ს., (ნესგუნი ?). ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედიანი, 36 წ., მესტიის რ-ნი. 1972.

მეჩეხ – სათიბი (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე. ირგვლივ ტყეა, ენგურისკენ ფლატეა. კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

მეჩრწშ ტოლ – სათიბი (მურშეკელი), ს. მურშეკელის ჩრდ.-აღმ., დგას უძველესი მსხალი, სადაც იმართება საკულტო დღესასწაული სოფლის – ლიტბელი „მეწყერის ან სეტყვის, ავდრიანობის სალოცავი“. ნაეკლესიარი არა ჩანს. სუფთა ადგილია, ვაკე. მეჩრი „მომტანი,

მომზიდველი უსასრულოდ“, (იხრი „ქონებას როქ იხრი“). *გურამ ალექსანდრეს ძე ქურდიანი, 34 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მეჩვა (?) შესამოწმებელია! – საყდარი (ლესთავი), ლესთავშია, ჩართოლანების საგვარეულოს ეკლესიაა. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი. 1972.*

მეჩხიურ (იხ. **მეჩხე**).

მეცხი ლიცილდ – წყალო (მურშველი), ს. მურშველის ჩრდ.-დასავლ. გუბაღან ტუბის მარცხენა კალთაზე, კლდიდან გამომდინარეა ცივზე-ცივი, ტუჩებს ხეთქავს. *ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მეცხი ლიცილდარ – წყაროს წყლები (მაჯვდიერი), ს. მაჯვდიერის სამხ. ტყიანი ფერდობის წყლები. ცივი წყლებია, სამარხილო გზაზე. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., მესტიის რ-ნი. 1971*

მეცხი ლიცილდარ – წყაროები (მესტია, იელი), ს. იელისა და სამხ.-დასავლ. სამოვარ ჯანგაშთანაა ენგურის მარჯვენა მხარეზე. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1972, VII.*

მეცხი ლეცარ (2) (იხ. ვიდუნბირი ლიც) – სათიბი, წყაროები (ნესგუნი), ფუშყერის მარჯვენა კალთაზე, მოედინება წყაროები (3 ადგილას). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

მეცხი ლეცარ (იხ. ვიდუნბირი ლიც).

მეცხი ნიცარ – წყარო და მისი მიდამო (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ. ჰადიშვრას მარცხენა მხარეზე. წყარო და მისი მიდამოები. *კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მეცხი ნიცლდ (იხ. **მეცხი ნიცარ**).

მეცხი ნეცარ – სამოვარი, ენგურის ხეობის მარცხენა კალთაზეა, მთა. ლეშნიერშია, წყლები მოედინება. ს. იელი. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., ივარის ს.ს., 1972, VII.*

მეცხი ნეცარ (2) – სათიბები (ქაშვეთ-ლაშთხვერი, იელი), ჭალას მარცხენა მხარეზე, მოედინება წყაროები. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.

მეცხი სარაგ – წყარო (ხალდე), ს. ჯალდეს სამხ.-

დასავლ. ტყეში, მდ. ჯალდე ჭალას მარცხენა კალთაზე. „ცივი წყარო“. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მეწდი თანაღ – გადასასვლელი (ზეგანი), ს. ივარიდან ლასილის გზით გადასასვლელი ქვემო სვანეთში ს. მეწდიში. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., ს. ზეგანი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მეხიშ – სათიბი (ბულეში), ს. ბულეშში, ბუჩქნარია შიგადაშიგ. ჩოლურის ს.ს., *ქ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

მეხიურაღ – ტყე, სამოვარი (ხალდე), მდ. ჯალდე ჭალას მარცხენა კალთაზე, არყნარი, გოგლანდ, ბაგუინდ, თევრაც, დერხუ. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მეხრა – მდინარე (მუწვი), ს. მუწვიდის აღმ. ჩამოუდის ჯაზდანის მთიდან. ჩოლურის ს.ს., *გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.*

მეხრა ტუბი – ხევი (ტუბი), ს. ტუბიში. ლენტეხი ს. რ., ჩოლურის ს.ს., *ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

მეხში ლელა – ლელე (ბულეში), ს. ბულეშში. ჩოლურის ს.ს., *ქ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

მეხში ცხეკ – ტყე (ბულეში), ს. ბულეშში, ფოთლოვანი ტყე. ჩოლურის ს.ს., *ქ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

მეხშილმწარ – სამოვრები (ბულეში), ს. ბულეშში, პატარ-პატარა სამოვრები ტყეში. ჩოლურის ს.ს., *ქ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

მეხგლდერ – სათიბი (სვიფი), ს. ეცერის ზემოთ. მდ. კედრგლასა და დაჭმარს შუა. მეზ „ავდარი, წვიმიანი“ ? *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მეხაშ – სამოვარი (ფარი), ს. ფარის ჩრდ.-დასავლ., სახნავ საცევის (სამხ.) დასავლ. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მეხაშ – უბანი, (ფარი), ამ უბნიდან იწყება სოფლის სათიბები და ყანები, აქედან შემოდის საღამოს ნახირი. ამბობენ, სახელწოდება წარმოსდგაო „ლიმხედან“, რაც „გაავდრებას“ ნიშნავს. ეტყობა, ეს ადგილი წმიდა ადგილად იყო მიჩნეული და აქ გავლა გაავდრებას იწვევდა. მე კი სახელწოდებას ქართულ „მუხას“ ვუკავშირებ. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, თსუ სტუდენტი. გიორგი ნარსავიძე, 86 წ., 1965.*

მეხერ – ნაეკლესიარი, ჰეშვილიშია, კედლებილას დარჩენილი. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*

მეხერ – საკულტოა, ბალზაგარზეა, ენგურის მარჯვენა მხარეზე, მის პირდაპირ, ენგურის მარცხენაზეა ნაეკლესიარი მეხერ. *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი. 1973.*

მეხერ (4) – ეკლესია (ლაშთხვერი), ნაეკლესიარი (ჰეშვილი), საკულტო (იფხი), სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ეჩხან ტაფშია. დაცულია, ვაჟების სალოცავია. (ძეობის). *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972, VII.*

მეხერ II მეხერიელ – სათიბი, ჰაწვალისკენაა, ჭალას მარცხენა კალთაზე. ქაშვეთ-ლაშთხვერი. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*

მეხერი თარგნეზელ – ნასაყდრი (შყალერი), მთა მეხერში, ს. ლაპილის სამხ., ეკლესია კედლებილას დარჩენილი, სპენდიკის (ნათალი) ქვისაა. დგას მეხერი ნაკში. *გ. რ. გურგვლიანი, 40 წ., ლატალი. 1973.*

მეხერი ნაკ – სათიბი (შყალერი), ს. ლაპილის სამხ. მთა მეხერში დგას საყდარი მეხერ, ირგვლივ ვაკეა კარგი, ალპურ ზონაში. *გ. რ. გურგვლიანი, 40 წ., ლატალი. 1973.*

მეხერიელ (იხ. მეხერ).

მეხერა ლიცილ – წყარო (კაერი), ს. კაერისა სამხ. მესტია ჭალას მარჯვენა. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი. 1973.*

მეჭშიერი – სამოვრები (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის დასახლების ზემოთ. სამოვარს ზემოთ შერეული ტყეა. წაშ, (შდრ. კაპ „კაპი“). არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ. 1971.

მეჭშიერი მურყამ – ნაკოშკარი (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, ნაკოშკარია მხოლოდ, ჭეხანებისა ყოფილა, დასახლების სამხ.-აღმ. სამოვარ მეჭშიერი და ლატანთან. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მეჯალაბშერი – უბანი (ლენტეხი), დ. ლენტეხშია მდ. ლასკადურას მარცხენა მხარეზე, დადიანის ყოფილი მომსახურე პერსონალი. ცხოვრობენ ბენდელიანები. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

მეჭ – სათიბი, მდ. სოლედგრას ორივე კალთაზე, ყანა ნალარ-ის ჩრდ.-აღმ. ღელეა და ორივე მხარეზე სოლედგრასი სათიბი. მეჭ „ტბა“ (ზხ.).

ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰეშვილი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მეჭ – ყანა, ს. მაგარდელში, ყანა ჯალაშ-ს ქვემოთ, სადაც გაზაფხულობით იტბორება, გუბდებოა. მეჭ „ტბა“ (?). *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მეჭ (4) – ტბა (დავბერი, მურშველი), სათიბი (ჰეშვილი), ყანა (მაგარდელი), ს. დავბერის სამხ., ენგურის მარცხენა კალთაზე, მუშურა ტუბშია. დგას ≈ 200 კვ.მ. ტბა. გაუმდინარი დიდი ტბაა. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მეჭ II წასერი მეჭ – ტბა, ს. მურშველის ჩრდ.-დასავლ. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. გუბალდა ტუბის მარცხენა მხარეზე. მოზრდილი ტბაა, ჭაობიანი მიდამოთი. ვაკე ადგილია, რომალო, რომელშიც ჩანს მოლურჯო ფერის ბალახი აქა-იქ-ალაგ-ალაგ, ტბაშიც და მიწდორზეც. წასე „ალაგ-ალაგის მნიშვნელობით“ (?). *ისლაძე გოჯის ძე გულბანი, 13 წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მეჭერი – სამოვარი (ფარი), დასახლ. კაცხ-ის ჩრდ.-დასავლ. სამოვარ გოგენდარის სამხ. ადრე სათიბიც ყოფილა, ღობე-ყორეს (ჭუილაშ) ნაკვალევია, პატარა დავაკებაგაა, სადაც ხდებოდა ხორბლის ლეწვა. ლა-მეჭერი 1. სალენი ადგილი, კალო (2. ლეწვის დროს უწოდებენ მეჭერობ-ს. მეჭი „მწიფე“), დასახლ. კაცხ., *დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 33 წ., გეოგრაფიის მასწ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მეჭერი – სამოვარი, ს. ფარშია, ვაკე ადგილი. სამოვარ სიკუშ დაბის ჩრდ. ადრე სათიბიც ყოფილა, მოედინება შუაში წყარო (სარაგ ანდრი). *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

მეჭილ – სამოვარი (მსტ. – ირ. მელიქიშვი.). მესტიის რ-ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.*

მეჭალაშში თარინგეზელ – ნაეკლესიარი (ლახუშდი), ს. ლახუშდშია, დასავლ. ნაწილში. არის ნაეკლესიარი ადგილი, საძირკველი არის ამჟამად. *რიდა ბესის ასული ფირცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტიის რ. 1972, IX.*

მეჭლედარ – ყანები (იფხი), ს. იფხის სახნავები,

პატარ-პატარა ჭაობებია გაზაფხულობით.
ე. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი. 1973.

მეპლიერ – ტყე (ბეჩო), კლდე შდუგურას ქვემოთ, ვაკე ადგილია, ნაძვნარი, ფიჭვნარი ადგილია, დგას პატარა ტბაც. ტბის მიხედვით (?).
რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბრეში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.

მეპლიშ ლიც – წყარო (ლაბსყალდი), სამოვარ მეპლშში მოედინება, ღელე ქაჯრან ტუბილდის ზემო ნაწილი. „მეპლის წყალი“.
შიო თავას ძე გუგუსიანი, 41 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მეპლშ – სამოვარი (ლაბსყალდი), ს. ლაბსყალდის სამხ., წიწვნარ მეშხერაშს ქვემოთ. სამოვარია, ირგვლივ ტყე აკრავს (წიფელა, წიწვიანი), შიგ სამოვარში ორ ადგილას წყარო მოედინება.
შიო თავას ძე გუგუსიანი, 41 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მეპლრდ – ყანები, დასახლების სამხ.-დასავლ. მოვაკოა. ს. ლაშთხვერი. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972, VIII

მეპლრდ (2) – ყანები (ლემსია, ლაშთხვერი), ს. ლემსიაშია, სამანქანო გზის ქვემოთ. დამრეცი, მზიანი ადგილი. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

მეპმეყ – სათიბი, უღვირის ქედის დასავლ. გაგრძელება, სათიბ ზურულდში, დგას ტბა. ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მეპმეყ (2) – ტბა (ჰადიში), სათიბი (მულახი), ს. ჰადიშის სამხ.-აღმ., ჰადიშგრას მარცხენა მხარეზე. ტბა ≈ 400 კვ. მ. ღრმაა. გულადი სოფრომის ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

მეპმეყი ლარე (იხ. მეპმეყ).

მეპრიელ – სათიბ-სამოვარი (უშგული), ს. უშგულის აღმ., მდ. ქვიშირის მარჯვენა კალთაზე, ვაკე ადგილია, სადაც გუბდება წყალი ხშირ ადგილებშია გუბეები. პავლე ბითეს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

მეპვლდ – სამოვარი (მესტია), ლექტუ ლახუშია, სამოვარ ირლულდთან. ზამირა დათიკოს

ასული მარგიანი, 18 წ., კოლმეურნე, დ. მესტია. 1972 წ. VIII.

მეპვლდ – ტბა (ყორულდაში), ს. ყორულდაშის ჩრდილოეთით.

მეპვლდ გუალა – სამოვარი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალთაზე. მეპ ლგ, ხომა ტოზ ლი, ჟიქანჩუ ლაჟაჟ ხარ. გუალა „ფერდობი, დაქანებული“. გუნტერ ილამაზის ძე გულზანი, 38 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

მეპვლდ ლარე/ა – სათიბი (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანრგლას მარცხენა კალთაზე, სათიბ ნაუტიშის აღმ. დგას ტბა, ჭაობიანია. ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მეპვლდარ – სამოვარი მთა (ტვიბერი), გადასასვლელ ჩიშდის სამხ. ლჰლამდე, წყაროებიცაა, ჭიბ ხარ „ჭაობი აქვსო“. ელვა იცისო ძალიან ძლიერი – უთხმალს ჩუ ბიჭკუტე. მეპ „ჭაობიანი ადგილი – ტბები“ ? (ზხ. მეპ „ტბა“). გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მეპვლშ ნენჩა – ტყე (ლახამულა), ჟიბე და ჩუბე მეპვლ-ს ქვემო კალთის დასავლ. ენგურის მარცხენა მხარეზე. ლაჩარხან ტუბის ზემოთ. წიწვნარი და შერეული ტყეა. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

მეპვლშ ტოზ – ტბა (ლახამულა), ენგურის მარცხენა კალთაზე. მეპვლშ ნენჩას დასაწყისში, პატარა ტბაა ტერასაზე, ირგვლივ ფოთლოვანი ტყეა. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

მეპვლდერ – სამოვარ-სათიბი (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის სამხ.-აღმ., მთის სამოვარ-სათიბი და ტყე – არყნარი. სათიბ აშხანის ზემოთ. სათიბ ჰუბრან ნამწუთინქა. მოედინება წყლები, ვაკე ადგილი. დგას მოზრდილი ტბა, მეპ ლგ, წანარ ძლივს გადის, ტყეშია. სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მეპყეიერ (იხ. მეპმეყ).

მეპარ – საბალახო, მდ. ქვიშირის მარჯვნივ ფერმის ქვემოთ, დროებითი (სეზონური) გუბეა. „გუბიანი“. ს. უშგული. ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში,

მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.

მეჭპრ – სათიბი, ფუმყერის მარცხნივ. დგას პატარა გუბე. (პატარა გუბეები – მეჭკლდარ – იცის). ს. ნესგუნი. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი*, 36 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972.

მეჭპრ – სათიბი-ტყე, მდ. ჯალდე ჭალას მარცხენა კალთაზე, ს. ჯალდედან $\approx 4,5$ კმ. არყნარი ტყითა და 2 ტბით. ტბები ღრმაა, საქონელი ხშირად იხრჩობაო. მეჭ „ტბა“. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე*, 68 წ., *პენს.*, ს. ხალდე, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. ივლისი.

მეჭპრ – ტბა, სამოვარი, მთა ჰარეტში, ტბა დაახლ. 40 X 30 კვ. მ. იყოფა ჟიბე და ჩუბე მეჭპრ. ს. იფხი. *ე. ი. ნანსყანი*, 61 წ., *ლატალი*. 1973.

მეჭპრ (5) – სამოვარი მთა (ზ. წირმინდი), სათიბი (ნესგუნი, ხალდე), სამოვარი (იფხი, უშგული), ს. ჟიბე წირმინდის ჩრდ. საზაფხულო სამოვარი მთა ზემოთ ალპური და სუბნივალურია, ქვემო კალთა ტყით დაფარული. კარგი მზიანია, თოვლიც ადრე დნება. მისი ყველაზე მაღალი წერტილი 2404,6 მ. ზღვის დონიდან (!: 100000). *კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა*, 35 წ., *კოლმ.*, *ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1970 წ. ნოემბ.

მეჭპრ – სათიბი, ნასახლარ სგობულშია. ჭაობიანია. ცხენიც კი ეფლობაო. *ლატალის ს.ს.*, *მ. ჯ. კვანჭიანი*, 62 წ., *ს. იენაში*. 1973.

მეჭპრ – სათიბი, ს. ლემდერის ჩრდ., სათიბ მალთუ-წის ჩრდ. ზემო მხარე ტყიანია და მოვაკო, სადაც ჭაობიანიცაა. მეჭ „ტბა“ (?). *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი*, 58 წ., *პედაგოგი*, ს. *ლემდერი*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. X.

მეჭპრ – სამოვარი, ენგურის ხეობის მარცხენა კალთაზეა. საზაფხულო სამოვარი მთაა. საზაფხულო სამოვარი მთაა. ჩავარდნილი ადგილია, ტბები არაა. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი*, 77 წ., *პენს.*, *ივარის ს.ს.*, 1972, VII.

მეჭპრ – სამოვრები, ს. ჟამუშის დასახლ. სამხ., მდ. მულხურას მარჯვენა მხარეზე. დგას პატარა ტბა – ჰილწათუჭარ, მოედინება ლაკელ-მახარის წყალი, ჰყავს კალმახი. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი*, 40 წ., *მოსამს.*, ს. *ჟამუში*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

მეჭპრ – ყანა, ს. კიხხელდშ აკრავს აღმ. (ხოჩა ლწკელი დაბ ლი ი ექდა). მეჭი „მწიფე“. (მდრ. ზზ. მეჭ „ტბა“). *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი*, 59 წ., *კოლმ.*, *ნაკის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ნოემბ.

მეჭპრ (7) – სამოვარი-სათიბები (ლატალი, იელი, ბაგვდანარი, ჟამუში, ლემდერი), ყანა (კიხხულდაში), ლაჰლა ჭალას მარცხენა კალთაზე დგას, ტბა პატარაა. ს. მაცხვარიში-შყალერ-კვანჭიანარი. *გ. გ. გირგვლიანი*, 35 წ., *მაცხვარიში*, *ლატალი*. 1973.

მეჭპრ ტობ – ტბა (ცალერი), ს. ცალერის ჩრდ.-დასავლ., ეკლესია ფუსდ მეჭპრის მიწდორში. ტბა $\approx 20 \times 30$ მ. ამჟამად პატარაა, ადრე დიდი იყო. (ჩუწდლარან, ადგლდგნე გიმ, ჩუ ქეხნი). მეჭ (ზზ.) „ტბა“. *ვლადიმერ ქერეჯის ძე გვარამიანი*, 57 წ., *კოლმ.*, *ნაკის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ნოემბ.

მეჭპრ – სათიბები, ს. წვირმის ჩრდ., ტბა დგას პატარა. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი*, 57 წ., *მოსამსახურე*, *ივარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. აგვისტო.

მეჭპრ – სათიბი, ს. ზეგანის ლეჟწ უბანის სამხ.-აღმ., ჭაობიანი, პატარა მეჭ დგას. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი*, 38 წ., *მოსამსახურე*, *ივარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. აგვისტო.

მეჭპრ – სათიბი, ს. ჩვაბიანის დასახლების დასავლ. სათიბ ნალგუჭარის ქვემოთ, ჭაობიანი ადგილიცაა, მოედინება სასმელი წყალიც. ს. ჩვაბიანი. *არჩილ კოსდას ძე გიგანი*, 51 წ., *კოლმ.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

მეჭპრ – ტბა, ს. ბოგრემის აღმ., ენგურის მარჯვენა კალთაზე, დგას პატარა ტბა. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი*, 62 წ., *პენს.*, ს. *ბოგრეში*, *მესტიის რ-ნი*, *ივარის ს.ს.*, 1971 წ. აგვისტო.

მეჭპრ – ტბა, სათიბი, ს. ლემუკვის ჩრდ. დგას ტბა და არის ირგვლივ სამოვრები. ს. ლემუკვი. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი*, 30 წ., *ლატალი*. 1973.

მეჭპრ (6) – სამოვარი (ჟაბეში), სათიბი (ზეგანი, წვირმი, ლემუკვი, ჩვაბიანი), გუბე (ბოგრეში), ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანრელას მარცხენა კალთაზე, სათიბ მეჭკლდა ლწრეს აღმ. პატარ-პატარა გუბეები იცის, ლეჟუბარაა – ტბაც დგება ერთ ადგილას. *ივანე ბედის ძე კახიანი*, 83 წ., *პენს.*, *მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

მეჭპრ – სათიბ-სამოვარი (მაცხვარიში), ლწკლა ჭალას მარჯვნივ. ირგვლივ ტყეა, დგას საყდარი ელ, ჭაობიანი ადგილია. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი*, 35 წ., 1973.

მეჭპრ – სამოვარი (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის ქვემოთ, მულხურას მარჯვენა კალთაზე, დგას კოლმ. ფერმის ნაგებობანი. აღმ. მხრიდან ჩამოუდის

მდ. ტუბერგლა. *ჟორა მუსას ძე კახიანი*, 31 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მაზეშენ – ყანა (ჭველიერი), მდ. ლაშხურ-ის მარჯვენა მხარეზე. მაზე მუკბანიანის სახელის მიხედვით. *მ. ე. ლიპარტელიანი*, 80 წ., 1974

მაზიშან – სათიბი (მაჯვდიერი), ს. მაჯვდიერის დასახლების სამხ.-დასავლ. მდ. მულხურას მარცხენა კალთის ვაკე ადგილი, ტყისპირა. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე*, 61 წ., პენს., ს. ნაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მაზშენ – ყანები (მეხეცი), ს. მეხეცში.

მათან – ტყე (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის სამხ. შერეული ტყეა, უფრო წიწვნარი. *არჩილ დავითის ძე გიგანი*, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მათანირ (იხ. **მათან** – ჩვაბიანი).

მალდში – ღელე (სოლი), ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. მოედინება წყალი, ტყიანია. *რ. ა. ხაფთანი*, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ. 1972, IX.

მალშიერ (იხ. **მალში** – არცხელი).

მალში – საძოვრები (ჟამუში), ს. ჟამუშის დასახლების დასავლ. შიშველი ველია, აქა-იქ პატარა ბუჩქნარია (ტანარ). მელიებს ახლაც შეხვდებიო. *მალ „მელა“*. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი*, 40 წ., მოსამს., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მაშ – სოფელი (ჩოლური), მდ. ლაშხურის მარჯვენა მხარეზე. ცხოვრობენ: ჯამბურიძეები, ბაბლუანები, მარგველიანები, გაზდელიანი, დადუანი, ზურაბიანები, ონიანი (2 მოსახლე). ყიფიანი (1 ოჯახი). ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ. *ბესარიონ გიორგის ძე ბაბლუანი*, 73 წ., პენს., 1978

მამდედი – საბალახო (ხელედი), ხელედშია, ლაშხირის მარცხნივ. უწინ სახნავი ყოფილა, ამჟამად გატყიურებულია. ლენტეხის რ. ს. ხელედი. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი*, 43 წ., მოსამსახრე. 1976

მარგუტიშ – სოფელი (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშის ს. ლობჟურის მარცხენა მხარეზე. ცხოვრობენ: ჯამბურიძეები. ლენტეხის რ. *დურმიშხან ასლანის ძე ბაკურაძე*, 45 წ., 1979

მარჩხელდში – საძოვარი (ლელბაგი), ს. ლელბაგის ჩრდ., ტყე გეგბარშია. წყლიანია, სასმელიცაა და ჭაობიანიც. *ჟორა დ-ძე აბდელიანი*, 37 წ., ლატალი, 1973

მაზე ფელტ – საძოვარი (ლახამულა), ენგურის მარცხენა კალთაზე, საძოვარ ჩუბე ჩეს აკრავს დასავლ. მხრიდან. ფერდობია, უწინ – სახნავ-სათიბი ყოფილაო. მაზე (საკუთარი სახელი). (მდრ. მაზეშერ!). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი*, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

მაზი რობ – ქედი (კიჩხულდაში), ს. კიჩხულდშის და საცხ. თოთელაშ-ის გამყოფი. ს. კიჩხულდშის სამხ.-აღმ. შერეული ტყის მასივი. *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი*, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მაზილაშა მურყტამ – კოშკი (ლაღამი), ს. ლაღამშია, მთელია, ფალიანების საგვარეულოა. *გ. ი. ფალიანი*, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ. 1972, VIII.

მაზილ ღარა – სათიბი (სოლი), ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. მთა შიხულდშშია, მაზილ გიგდე-ლიანის ყოფილა. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი*, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ. 1972, IX.

მაზციერ ნაკარ – ყანები (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, კარგი ყანებიო, ამიტომ ძველად მაზციერ ნაკარს ეძახდნენო (ლემბეც „შემღებელი“). იყოფა ჩუბე და ჟიბე ნაკარ-ად. *შ. ნ. კვანჭიანი*, 49 წ., ლატალი. 1973

მაზციერი ჩუბე ნაკარ (იხ. **ჩუბე ნაკარ** – კვანჭიანარი).

მაზეშერ – საცხოვრისი (წირმინდი), მდ. ხაიშურას მარჯვენა კალთაზე, საცხოვრისი ნანყბულის-კენა ასახვევ გზაზე. აქვსენტი ბაკას ძე ჭკადუას საცხოვრებელი. მაზე და ბაკა ჭკადუები. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა*, 58 წ., მოსამსახ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბერი.

მაგდერ – საძოვარი (ფარი), მდ. ლეჭქერი ჭალას მარჯვენა კალთაზე, ღელე კარქიმ ღარის მარცხნივ მის ზემოთ წიწვნარი, ხოლო ქვემოთ ფოთლოვანი ტყე ესაზღვრება. მათ შორის დიდი მინდორია და დგას კარავი. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე*, 24 წ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მაზერ – კლდე (ცალდაში), ტუბერგლას მარჯვენა კალთის კლდე, მთა ლელაშხას აკრავს. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი*, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.

მალ დუცხუ – საბალახო (ფაყი), ს. ხარაშშია, იყოფა: ჟიბე მალ დუცხუ და ჩუბე მალ დუცხუ. ტყეშია შერეულით. პანტა მსხლებიც ჩანს. *ე. ს. გვიდიანი*, 24 წ., 1974

მალდიან გზბრელ (იხ. **გულ გზბრელ**).

მწლიწნი (იხ. **თარგნზელ** – ლახირია).

მწლიწნი მურყამ – კოშკი (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, კარგადაა დაცული კედლები, სახურავი და ქონგურები არა აქვს. ეკლესია თარინგზელის გვერდითაა და მისი სახელობისა. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მწლიწნი ცხეკ – ტყე (ლახირი), ს. ლახირის ჩრდ. ლეგებო, ეკლესია მწლიწნის ქვემოთ. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მწლორწ – სათიბი (ქაბეში), ს. ქაბეშის სამხ.-აღმ., სგუბზნე თუთნგლდის დასავლეთის კალთის ძირთან, სათიბ გიმიშტის ქვემოთ. გარშემო სათიბის ტყეა. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მწმურზაშერ ღარ – ღელე (ქვ. ვედი), ჩუბე ვედშია, ვედრგლას მარცხენა კალთაზე, გურას დასავლ. ხის ჩამოსაყრელი შურო მწმურზაშერა წამგემ (ჭკადუები). *სამსონ როზანის ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

მწნიი ღარ – წყარო (რცხმელური), რცხმელურშია, ლაშხირის მარცხნივ მუშველიანი მანის წყარო, ღარივითაა რელიეფურად. *ლნტხ. რ. ე. ა. ტვილიდანი, 1976*

მწნიწწარ – ყანები (ჰადიში), ს. ჰადიშის აღმ. გზის ზემოთ. ვინმე მწნის ყოფილი ყანები. „მანიანის მოცემული, მოყიდილი“. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მწწუმა მურყამ – ნაკოშკი (ბოგრეში), ს. ბოგრეშშია, საშუალოდ შენახული. მწწუმა გულბანის საგვრეულოსი. *კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მწწხფვლ – ჩანჩქერი (ლახამულა), ენგურის მარცხენა კალთაზე, სათიბ ცაღლის ზემოთ, მანწხაფიშ ტუბრა მოდის შუა სამოვარზე. წყალვარდნა აქვს დორი მურყამწწ წაგემთეჟი. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მწადან – სამოვრები (ჭველიერი), ზედა ჭველიერი-შია, გაშლილი ადგილი. მწადან „მოედანი, ვაკე“. ს. ჭველიერი, ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976

მწადანი ტრბ – ტბა (ზ. ჭველიერი), ზედა

ჭველიერის მთაში, მწადანში. ს. ჭველიერი, ჩოლურის ს.ს., გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976

მწადანწარ – უბანი (დაბა ლენტეხი), ლენტეხის ქვემო მხარეში. მდ. ლასკადურას მარჯვენა მხარეზე, უწინ ასროსიანი (ვინმე) ცხოვრობდაო, მხოლოდ. ამჟამად მთელი დასახლებაა. *ერმინე გრამიტონის ძე ლიპარტელიანი, 62 წ., მოსამსახ., დაბა ლენტეხი. 1974.*

მწადწ – სამოვარი (ჭველიერი), ს. ჭველიერის საზაფხულო მთაში. მინდორია დიდი. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974*

მწარ – უბანი (ლექესირი), ს. ლექესურაშია, ადრე ყანები იყო. დასახლება ახალია. პატაშერალ – მუშველიანების საგვარეულო თემი. *კ. ე. ფურელიანი, 34 წ., 1974*

მწარგანწა – უბანი (ლახირი), ს. ლახირის სამხ.-დასავლ. მარგიანების საგვარეულოს სამოსახლო უბანი. *მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახ., 1971 წ. სექტ.*

მწარგანწა მურყამ – კოშკი, ს. ლახირის ცენტრში. მარგიანების საგვარეულოსი. *მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მწარგანწა მურყამ – კოშკი, ს. ჩვაბიანშია, კარგად შემონახული, მარგიანელების საგვარეულოსი. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მწარგანწა მურყამ (3) – კოშკი (ლახირი, ჩვაბიანი), ს. ლახირშია, მარგიანების საგვარეულოსი. დავით მარგიანისაა ამჟამად. *მადონა ადიგოს ასული იოსელიანი, 29 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მწარიამიშ ლაქერთი – ნაბოსტნარი (ზ. ვედი), მართწწ ლაქერთი. მიხეილ ქერექის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969.

მწარიამიშ ფოყ – სათიბი (ეცერი), ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ., მდ. დაჭშარის აღმ. ლეკუტ ცხეკსა და სოფლის დასახლებას შორის. „მარიამის მხარე“. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

მწარიამწა მურყამ – ნაკოშკარი (ბოგრეში), ს. ბოგრეშში იყო, ამჟამად სახლი დგას კორმაიებისა. მარიამ კორმაიას საგვარეულოსი. *კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მწარმიწწნი – სახნავ-სათესი (ბაგვდანარი), ს.

ბაგვდანარში, ჭალად-ის ქვემოთ. გადის ჭალად-სა და მარმიშნის-ს შორის სასოფლო გზა. ცხოვრობს ჟორა კვანჭიანი. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ. 1969 წ. სექტ.*

მარნაშ – ქვიანა (იენაში), ს. იენაშის სამხ. ნაწილი. ქვა-ლორდიანია. *ილიკო გრიგოლის ძე ფარჯიანი, 49 წ., მეტყევე, ლატალის ს.ს., 1973*

მარნოლქ დაბ – სათიბი (მესტია, ჟამუში), ს. ჟამუშის დასახლების აღმ. მხარეში, მდ. ჯერნაშის მარჯვენა კალთაზე. სამანქანო გზის ქვემოთ. იყო ყანა. გვარი უცნობია. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მარხილაშნი – ყანები (კაერი), ს. კაერის დასავლ. ჩრდ.-დასავლ. დ. გ. *მერლანი, 23 წ., ლენჯერი. 1973*

მარხილანი – სათიბი (ბაგვდანარი), ს. ჟიბე გულში, წმ. გაბრელ-ს ესაზღვრება აღმ. მხრიდან; აქა-იქ ხარობს პანტა მსხალი, სათიბი დამრეცი რელიეფით. ეკუთვნის გომთელანებს. მარხილ „მარხილი“ – ალბათ: „სამარხილე“ (?). *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგვდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

მარხი ტუბი – სათიბები (ჟამუში), ს. ჟამუშის სამხ.-აღმ., ჰადიშერას მარჯვენა კალთის ღელეს სათიბები. მოზრდილი ღელეა, ჰადიშერას მარჯვენა შენაკადი. უღვირის ქედის სამხ.-აღმ. ფერდობი. ვინმე მარხისა. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მარჟან – სათიბი (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანის ჩრდ.-აღმ. მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე. ფერდობი. ციცაბო კალთაა. (წაფხ ჩუ ლი). *სოსო სემლარის ძე ნიჟარაძე, 19 წ., საშ. სკოლა-დამთავრებული, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

მაქი ტუბი – ხევი (სკორმეთი), მდ. ენგურის მარჯვენა პატარა შენაკადი, რომლის კალთები წიწვნარი ტყითაა დაბურული. დასახლება ნაკსა და ნაშიხტს შორისაა, მოედინება რომაშ კარკსა და ლადრალაშ თხუთმს შორის. მოზრდილი წყალია. მაქი კვანჭიანის სახელი დარქმევია 1924 წელს, როცა მეგრელები ტყის სამუშაოდ ყოფილან. *კაბუ ალექსის ძე კვანჭიანი, 49 წ., კოლმეურნე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.*

მაშინაშ შუკუ – გზა (ქვ. ვედი), ქვედა ვედიდან აღიოდა გზა სამანქანო მთა ბურღვედრამდე. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

მაცბიურ ჟიბე ნაკარ (იხ. **ჟიბე ნაკარ** – კვანჭიანარი).

მაცგიშ ნაკრაუ – სამოვარი მთა (ჭუბერი). *ნინა მახათას ასული ცინდელიანი 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.*

მაცგიარ (იხ. **მაცგიარე ჯდგი**).

მაცგიარე ზენარ – სათიბები (სგურიში), ს. ჟაბე სგურიშია, დასაწყისი სოფლისა, სოფელში მიმავალი სამანქანო გზის ქვემოთ, მდ. ჭუბრულასკენ. ვაკე ადგილია. მაცგი ნარსავიდის კუთვნილი მიწები. (ცოცხალი არაა). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 11.9.1970 წ.*

მაცგიარე ლექტერილ – წისქვილი (სგურიში), ს. ჟაბე სგურიშია, დასაწყისში. მდ. ხარამის შესართავთან მაცგიაანთ (ნარსავიდის) წისქვილი. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 11.9.1970 წ.*

მაცგიარე ჯდგი – უბანი (სგურიში), ს. ნენსგაშ სგურიშია, სამანქანო გზის ორივე მხარეზე, ვაკე ადგილია მაცგი ნარსავიდის კუთვნილი მამული. (ცოცხალი არაა). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 11.9.1970 წ.*

მაცი ნაკრაუ – მთა (სგურიში), თენგიზიმ ნაკრაუის ჩრდ.-დასავლ. ვინმე მაცის კარვები ყოფილა. ამჟამად მეგრელების კარვებიაო. თენგიზიმ ნაკრაუსა და მაცი ნაკრაუს ჰყოფს ლახმა ლიც. მაცი ნაკრაუ ჰქვია რატიანთეკა (საზაფხულო სამოვარი მთა). ვინმე მაცის ნაკარვები. *ესტატე ილიას ძე ჯაჭვლიანი, 42 წ., კოლმ., სგურიში, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 11.9.1970 წ.*

მაცხარ – სახნავი (ჭიხულდი), ს. ჭიხულდში, 8 წლიანი სკოლისა და ს. ახალშენს შუა, მაზერისკენა გზის მარჯვნივ, სამხ.-იდან ესაზღვრება ფერმის ნაგებობები. *აკაკი ივანეს ძე კვიციანი, 34 წ., კოლმეურნე, ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969.*

მაჭყიბარა – ტყე (ქვ. ვედი), მდ. ჭედრგლას მარჯვენა კალთაზე, ნერდუდას აღმ. პატარ-პატარა დავაკებებია ფერდობზე, სადაც გუბდება წყლები. (მაჭყიბ ჯდგი ლი მასარდ

- ჩუქაძესა). ხაიშის ს.ს., *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა*, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ოქტ.
- მწხე მოლ** – სათიბ-სახნავი (წიფლაკაკია), ს. წიფლაკაკიაში. ლენტეხის რ. მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976
- მწხელდწ** – სამოვარი (მაცხვარიში), ლაჭლა ჭალაღს მარჯვენა მხარეზე. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი*, 35 წ., 1973
- მწხში ზოგ** – ხიდი (ჭაბეში), სამარხილე ხიდი მდ. მულხურაზე, სოფლის ჩრდ.-ით, ფერმისკენ. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი*, 44 წ., *პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*
- მწხშიერ** – უბანი (სპარდიში), მესტია ჭალაღს მარცხენა მხარე, დაწყებული ლანჩვალის ხიდიდან მთლიანად აეროპორტის მიდამოების ჩათვლით. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი*, 37 წ., *მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ. 1972 წ.*
- მწხშნელარ** – სათიბ-სამოვრები (ხალდე), მდ. ჭალდე ჭალაღს მარცხენა კალთა, ვაკე ადგილია, ადრე სახნავი იყო. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე*, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.
- მწხშნან** – სამოვარი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. ლასილის მარცხენა კალთაზე. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი*, 80 წ., პენს., *ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*
- მწხშნან** – სამოვარი, ტყე (სიდიანარი), ს. სიდიანარის აღმ., ტიბის მარცხენა კალთაზე, იყოფა: ჟიბე და ჩუბე მწხშნან-ად. *ვალო ა-ძე, სიდიანი*, 37 წ., *ლატალი. 1973*
- მწხშნანი ზოგ** – ხიდი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. ხიდი მდ. ლასილზე მწხშნანი ფერმალ-ისკენ. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი*, 80 წ., პენს., *ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*
- მწხშნანი სტიკუ** – ქედი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. ტყიანი ქედი მდ. ლასილის მარცხენა კალთაზე. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი*, 80 წ., პენს., *ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*
- მწხშნა** – ყანები (იენაში), ს. იენაში, დასახლება ლემგრუნის თავზე. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი*, 49 წ., *ლატალი, 1973*
- მწლდ** – სათიბი (იელი), ჩუბე უბანშია, მაცხუჭრის ეკლესიის ქვემოთ. ს. იელი (ივარის ს.ს.), რ. ვ. ზვიბლიანი, 38 წ., მესტიის რ. VII -72 წ.
- მერმდტწ** – ყანა (ზარდლაში), ს. ზარდლაშის დასახლების ჩრდ.-დასავლ. ზემო ყანები. *მამში ნესტორის ძე გაბლიანი*, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.
- მინწ** – სათიბი (იელი), ენგურის მარცხენა კალთაზე, საბალახო ნაწყელუტწრს აძევს, გვარი უცნობია. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი*, 77 წ., პენს., *ივარის ს.ს., 1972, VII*
- მრლდამ** – სამოვარი (ტვიბი), ტვიბშია. ლენტეხის რ. ჩოლურის ს.ს., *ჯ. გ. ზურაბიანი*, 40 წ., 1978
- მრლწ** – სათიბი, ს. მურშელის ჩრდ.-დასავლ. სათიბებს გუწლდწრსა და ჩარგმწმის სამხ. შიშველი. *ისლამ გოჯის ძე გულბანი*, 13 წ., *მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*
- მრლწ** – სამოვარი (იელი), ს. იელიში, მესტიისკენა გზაზე, ჩუბე უბნისკენ. ნაბჯი ნაკს ქვემოთ. რ. ვ. ზვიბლიანი, 38 წ., *კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1972, VII.*
- მორელ** (იხ. **მორელ თხტიმ** – მურყმელი).
- მორელ თხტიმ** – ყანა (მურყმელი), ს. მურყმელის აღმოსავლეთით. მოვაკო ადგილია. ყანის ქვემოთ გუბე წყალია – მორელ – საქონლის სასმელია 1 X 1,5 კვმ. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი*, 40 წ., *მოსამსახურემ მესტიის რ-ნი. 1971 წ.*
- მორლი ზოგ** – ხიდი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილზე ხიდი. მოედინება მჟავე წყალი. მორელ „მჟავე წყალივითაა, საქონელი ეტანება“. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი*, 80 წ., პენს., *ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*
- მორლი ღწ** – სათიბი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხენა კალთაზე, ძირში მორელ ანდრი (მჟავე წყლის მაგვარი). *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი*, 80 წ., პენს., *ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*
- მორტწ** – სათიბი (ხალდე), მდ. ჭალდე ჭალაღს მარცხენა კალთაზე, ვაკე ადგილია, ჭაობიანი ადგილი არაა. ალბათ სოფლის სადავო იყო და ლამორტწალ იყო. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე*, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.
- მომდწ** – ყანები (ღვებრა), ს. ღვებრას სამხ.-აღმ., ტუბის მარცხენა მხარეზე. ფერდობია. *ალექსანდრე მახარობლის ძე მარგიანი*, 83 წ., პენს., *მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მრშთშიერ (იხ. მრშდშ).

მუბრი ლეცარ – წყლები (ნაკიფარი), ყანა-სათიბებ მუბრში მოედინება პატარ-პატარა წყლები. ს. იფარის დასავლ. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., ს. ნაკიფარი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მუბარ – ყანა-სათიბები, ს. იფარის სამხ.-დასავლ. ვაკე და დამრეცი. წყალიც მოედინება. მეჰად ლიც ხოგხ. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ნაკიფარი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

მუშტუილ ქაშან – კლდე (მულახი), ტუბერის ხეობის მარცხენა კალთაზე, ტუბერისა და წანერის შუაში. კლდეზეა გასასვლელი ბილიკი სანადიროდ წამსვლელთათვის. მუშტუილ „უშგულელი“. *პვლე ბითეს ძე ზურე-ბიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მუწუ – მწვერვალი (დურაში), ს. ჩოლურის ჩრდ.-დასავლ. შდრ. ს. მუწუდი. ლენტეხის რ. ს. *დურაში. კ. ბენდელიანი, 1978.*

მეშკდანი (2) – სათიბი (ცალერი), სამოვარი (ეცერი), ს. ცალერის დასავლ., სათიბ წერნიარის ჩრდ.-დასავლ. ნასახლარ ლშხრშის აღმ. მეშკდიანარ ცხოვრობდნენო. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

მეშხერაშ – წიწვნარი (ლაფსყალდი), სამოვარ ლშჰმალდშსა და მთა როკოს შუა, ს. ლაფსყალდის სამხ. წიწვნარიცაა, შავმიწიანიც (მეშხე უერ ხოხ). სახელწოდებაც, ალბათ, ფერისგან გამომდინარეობს. ძირი უნდა იყოს – შეხ-, მე- – ერ-შ მწარმოებელი. *შიო თავას ძე*

გუგუსიანი, 41 წ., კოლმეურნეობის ბრიგადირი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

მეცხი ლიცილდარ – წყარო (მაჯვდიერი), ს. მაჯვდიერის სამხ. ტყიანი ფერდობის წყლები. ცივი წყლებია, სამარხილო გზაზე. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

მეწდი – სოფელი, (ჩოლური). ჩოლურის ს.ს., ლაშხურის მარჯვ. კალთაზე, ფერდობზე შეფენილი. ცხოვრობენ ხაბულიანები, კვასდიანები, ფირცხალავა (1. ოჯახი). *გოგია დავითის ძე ხაბულიანი, 36., მეურნეობის წევრი, 1978*

მეჰლალშ – სამოვრები (ლახუშდი). ს. ლახუშდის დასავლ. ნაწილი, არის ნაეკლესიარი – თწრინგზელ. დგება წყალი გუბედ – მეჰ 1,5 სიმაღლისა, ჩავარდნილი ადგილია, ირგვლივ სათესია. ზაფხულობით შრება. (მეჰ-ლალშ „ტბა-სათესი“ ?). *რიდა ბესის ასული ფირცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია. 1972, IX*

მეჰლრდარ – ყანები (ქაშვეთი). ს. ქაშვეთის აღმ. მხარე. ლეჰშხანის სახნავები. ლენჯერის ს.ს., *მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ. 1972, X*

საზღვარზე, სასაზღვროა. ლაულტერ „სასაზღვრო“, „საზღვარი“. *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. IX.*

შენიშვნა: მეჰშ < ფუსდ მეჰშ, სრულფასოვანი, სახელი (ტოპ.) თავდაპირველ მნიშვნელობას კარგავს!

6

ნ(ა)კარ – ტყე (ქველიერი), ქველიერშია, მდ. ლაშხურის მარცხ., ვაკეა. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ნაბარაკარ – ნაკარვები (ჭუბერი), ს. სგურიშიდან თეთნაშვრას ხეობაში 1 კმ-ზე იდგა ხეტყის მუშების სახლები ფიცრული. ამჟამად არაა არაფერი. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 15.X.70 წ.*

ნაბაქან – ნაბაქანი (სგურიში), მდ. ჭუბრულას მარჯვნივ, ს. ტიტას ჩრდ.-დასავლ., პაპალარას სამხ. ≈ 700 მეტრზე. ლესპომხოზის ბაქანი ყოფილა. ვაკე ადგილია. ტიტას ზემოთ გორაკიდან გაჰიმული ყოფილა რეზიოტკა და იმით

ხეს აცურებდნენ გაღმიდან ბაქანამდე. ამჟამად მოშლილია. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970.*

ნაბგულ – ყანა (მურყმელი) ს. მურყმელის დასავლ., სამანქანო გზის ქვემოთ, ენგურისკენ. მდინარეზე გადახტომა შეიძლება. შესაძლებელია ნაბგულ < *ნაბოგოლ ? *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნაბიჭუ დაბარ – ყანები (ახალშენი), ს. ახალშენშია, დასახლების ზემოთ განაყოფი ყანებია. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ნაზოგარ – უბანი (ნაკი) ნაკრას მარჯვ. მხარეზე, საცხოვრის ლექსურასა და ჟაზე ნაკს შორის. ცხოვრობს 11 ოჯახი. გადებულია ერთი ხიდი, არის მეორეს გასადებიც ნაკრაზე. *არსენა სიმონის ძე გვარამიანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნაზრჭ – ტყე (ჟამუში) ს. ჟამუშის სამხ., მუღზურას მდინარის მარცხ. კალთაზე, შერეული ტყეა, ეჩხენ ამხენ მეზგემიშ ლი, ჩაკვეხილია ტყე. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაზჯინაკ – სამოვარი (იელი), ს. იელშიშია, ენგურის მარჯვ. კალთაზე, მესტიისკენა გზის ორივე მხარეზე. ვაკე ადგილია. კაცის სახელი ამჟამად არაა. *რ. ვ. ხეიბლიანი, 38 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ნაზდურა – გზა (ლემსია), ლემსიიდან სამარხილო გზა ქანძე ლახვში. ტყეა. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ნაზრგუჭალ – სამოვარი (კაერი) ს. კაერის სამხ.-დასავლ. მდ. მესტია-ჭალაშ მარცხ. ნახნავი არ ჩანს. მჟავე წყალია მის გვერდით. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ნაზაჟ – სათიბ-სამოვარი (დავბერი) ს. დავბერის სამხ., ენგურის მარცხ. კალთაზე. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამ, ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნაგარდუიშ – საბალახო (ზედა ვედი), მდ. ჟედრელას მარცხ. კალთაზე, პატარა დავაკეზაა, სადაც ადრე კარტოფილი ითესებოდა. გადის სამანქანო გზა მის მდინარისკენა ნაპირზე. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ნაგარდუიშ (2) – სამოვარი (დიზი), ს. დესის სამხ.-დასავლ. ჩუბზე ნაშიხუშია, ადრე ითესებოდა კარტოფილი. ტყეშია, *წიწვნარი. მიშა იესების ძე ჭკადუა, 21 წ., კოლმ., ლახამულა ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნაგარდუიშიშ ზოგ – ნახიდარი (ზედა ვედი) მდ. ჟედრელაზე ჟაზე ჟედამდე 1 კმ-ია. ხიდი მორებისაა ამჟამად. მდინარის მარცხ. კალთაზე ადრე ყოფილა სახნავი – კარტოფილი ითესებოდა. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ნაგებ – კლდე (ჟაბეში) მდ. წანერელას მარცხ. მხარეზე, სანადირო კლდეა. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაგეფ (იხ. **ნაგებ**) – კლდე, მდ. წანერელას ხეობის მარცხ. კალთის სუბნივალური და ნივალური ზონა, მყინვარი აქვს. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაგლეზილ (იხ. **ნაგნეზილ**)
ნაგნეზილ – ყანა (ხ; ჭველიერი) ზედა ჭველიერში, სამკუთხედის ფორმისაა, პატარა. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ნაგომარი (იხ. **ნალომარი**) სოფელი. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ, ტ. IX, 1939*

ნაგოტ – სათიბ-სამოვარი (ლალხორი) ს. ლალხორის ჩრდ.-დასავლ. დასახლების ზემოთ. *ნინა გიორგის ას. გამყრელიძე, 49 წ., მოსამსახურე, ს. ლალხორი, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნადდალ – ტყე (ქვ. ლუპა) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ტყე ლაქუშნარის აღმ. ნაჭკორამდე (სამანქ. გზამდე), მუხნარია, ლადბაშილის ჩრდ. (ტყეა, სდააც საკულტო ადგილი ყოფილა – ლამარიასი). ხოჩა ცხეკ ლემარლი, ქალმდამდტულუნელიხ (ლიდდალი „გასხვლა“). *სილე-ვან იშმაგის ძე დადეშქელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნადეცუროლ – სამოვარი მთაში (ფალედი), სამ. მთა ცაგდერის ჩრდ., სამ. ნაკელდარის დასავლ. შქერიანია, იცის „ჭყირუშალ ბაჩ, ატელტენე, ლალდგრთე ისგა აკვანეხ“. *ნადეცუროლ „ბრჭყვიალა კენჭი, დვრიტაში (ლალდგრში) ყრიან“. მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ლემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნადმოყ – სამოვარი, ტყე (ჩოლური) მთის გზაზე. **ნადმოყ** „უშობელი. ბერწი ძროხა“. *თ. დ. ხაბუ-ლიანი, 48 წ., 1978.*

ნადმოყი ნაკ – სამოვარი (კაერი) ს. კაერისა და ს. ლემსიის მთის სამოვარი. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ნადმეყ – სამოვარი (ლემისა), ქანძე ლახუშია, ვაკე ადგილია. საქონლის დასასვენებელი. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ნადრუყუ – სამოვარი მთა (ლახამი) მდ. ლახამის მარცხენა მხარეზე, იქიდან-აქედან ტყეა წიწვნარი. არის სათიბიც. ზემოთ ვაკეა, დამრეცი

კალთებით, საზაფხ. სამ. რატიანსა და დომბაზ ლარას შორის. ადრე ლუდურყვე ყოფილაო. კარავი არ დგას. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ. ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნადრუყუტი თხუტი – სამოვარი (ლახამი), საზაფხ. სამ. მთა ნადრუყუტის თავი, სადაც აფაყუ გადრანის (?) ნაკარვეები ყოფილა. არის მეჩხერი ტყე. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნავეარა – ტყე (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერის მთაში, ტყის ზონაში. ნაშვავი ადგილია. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ნავეარაზ (იხ. **ნავეარა**)

ნავეარატი – ხევი (ზ. ჭველიერი), სეზონური ხე-ვია, იცის ზვავი (ჭაბ). *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ნავერეზერ (იხ. **პრჩილშერ**) – უბანი (დისი, ლხმ. ს.ს.), ნავერეზ ანსიანის სამოსხალო, პრჩილის შტო.

ნავერეზერ (იხ. **ნალქერეზერ** – ქვ. ვედი)

ნავერეზერ (2) (იხ. **ნალქერეზერ** – შგედი)

ნავერეზერში ტიბი (იხ. **ნალქერეზერში ტიბი** – შგედი)

ნავერეზერში ზენ – სამოვარი, ყანები (შგედი) მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, გზის გასწვრივ ოდნავ დავაკება. ყანებიცაა და სამოვრებიც. *მუშანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნავეორ – ყანა (ხევრა), ჯეურაშია, ნასახლარია – ეგნატე ჭკადუასი. *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ნავეყუმ დაბარ – ყანები (ნავეყამი), ს. ნავეყამშია, სახნავეები გზის ქვემოთ. *ა. ბ. გ. ირგვლიანი, 80 წ., ლატალი, 1973.*

ნაზექრადან – სამოვრები (მახაში), ს. მახაშშია. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ნაზუნთხ – ყანა (სკორმეთი) ს. სკორმეთის სამც.-დასავლ., დამრეცი ადგილია, ადრე ზუნთხ-ს თესავდნენ. ამჟამად სიმინდის ყანაა. **ქერის ჯიშისაა**, სქელკანიანია ბეწვებით. *კოწია ჯულაბის ძე ჭკადუა, 107 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაზუნთხ – სამოვარი (გალმა ხაიში) გალმა ხაიშში, ლეზნაზრას ჩრდ.-დასავლ. ადრე ნახნავია, ითესებოდა **ზუნთხ** („ჭვავი“?). ფერდობი ადგილია. ამჟამად სამოვრადია დატოვებული.

ნატაშა ემეზას ას. ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.

ნათკარტუშ – სახნავ-სათიბი (ჭიბიანი) ს. ჭიბიანის პირდაპირ, მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. შიშველი სათიბ-სამოვრებია, ჩანს, იყო თევზარ (შდრ. თევრა). *ჯემალ ლევანის ძე ხაჭვანი, 31 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნათხუთარარე ლიცილდ (იხ. **მეშხე კოჯრე ლიცილდ**)

ნათაღორ – ყანები (კვანჭიანარი) ს. კვანჭიანარში. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ნათემცემელ – ნაეკლესიარი (სოლი), ს. სოლშია, ნაეკლესიარია, კედლებიცაა დარჩენილი, აკლდამაც უნახავთ. მის გვერდით სასაფლაოცაა – გულედანების არის, ადრე თორიების იყო. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972.IX.*

ნათეფე – სამოვარი (ზ. ვედი) მდ. ურამისა და მაქეშ ოციმეს შორის, ციცაბო კალთაზეა ცხვრის ნადგომი. **ნათეფე „თეო“**. *შალვა ძაკუს ძე გოგილაშვილი, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნი, ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

ნაკ – საბალახო ს. იდლიანის ჩრდ.-აღმ., სოფლის ნაპირიდან 3 კმ. დაშორებით. ვაკე ადგილია ტყეში – შერეული ტყით. კოლმეურნეობის ფერმის დასაბინავებელი. *გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ. ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.*

ნაკ – სათიბი, სათიბ გეგილდის ძირში, მდ. ენგურისკენ, სათიბ ლაყარას ქვემოთ. ვაკე ადგილია. **ნაკ „ვაკე“**. *ბასილო თავას ძე გუგუნიანი, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაკ – სოფელი მდ. ნაკრას ხეობაში, მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე. შედარებით ახალი დასახლება, 80 წლამდე ასაკის. ჩავარდნილი, ვაკე ადგილია, დაახლ. 5 კმ. დასახლებით. დასახლების შუაში მოედინება მდ. ნაკრა (18 კმ. სიგრძის). ადრინდელი დასახლების ნიშნები ჩანს, არის ნაეკლესიარიც **კვიცნიშ** თხუმჭი, რომელსაც **ლამურყუამს** უწოდებენ. *ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნაკ – სოფელი მდ. ჟედრგლას მარჯვ. მხარეზე, მდ. ნაჩელის მარჯვენა ხეობის ტაფობი ადგილი. სამხ.-დასავლ. გორაკია, ჩრდ.-აღმ. ციცაბო-კალთებიანი მთა – ფელაშ ქუჩანარ. ცხოვრობს

- ჭკადუების 2 ოჯახი. სახნავ-სათიბებით, ხილ-ნარ-ვენახით, ზღვის დონიდან მისი სიმაღლეა 1071,0 მ. იმეზნება მშვილდისრის ისრის წვეტები – ორკაპიანი წალესილი თავებით. ნაკ „ვაკე“ (*ნავაკე > *ნოვოკა > *ნოიკა > ნაკა). *დომენტი ისლამის ძე ჭკადუა, 40 წ., მეტყევე, ს. ნაკი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*
- ნაკ** – უბანი დაკარ-ის ჩრდ.-აღმ. გორაზე, ხაიშიდან კარგად ჩანს დასავლეთით. სახნავ-სათიბის ფართობი 5 ჰა-მდე. ცხოვრობს 3 ოჯახი. ოდნავ დაფერდებული ვაკე ადგილია. საკარმიდამო ნაკვეთებზე მსხალი, ვაშლი, ბალი, ყურძენი, ნიგოზი. *ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*
- ნაკ** – უბანი მდ. დოლრას მარჯვ. მხარეზე, ს. დოლს ჩრდ., ცხოვრობს 3 ოჯახი. მდ. დოლას მხრიდან გაღმეო ესაზღვრება, ჩრდ.-დას. ნაკრიერ (ტყე, სამოვარი). რელიეფის მიხედვით, ვაკნარი. *ყერემ პეტრე ძე უშხვანი, 54 წ. ტყის-მცველი, ს. დოლასუფ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*
- ნაკ** – უბანი ს. ლაფსყალდის სამხ.-დასავლ., სახნავ-სათიბ ლაცერ-ს ჩრდ.-აღმ. დგას 2 სახლი. ვაკისებურია. რელიეფის მიხედვით – ნაკ „ვაკე“. *შიო თავას ძე გუგუსიანი, 41 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*
- ნაკ** – უბანი, მდ. ენგურის მარჯვენა კალთის ტერასა, სიმაღლეა 938 მ. ვაკე ადგილია, ოდნავ დამრეცად. ყანები და ბალ-ვენახები. შიშველი. ჩრდ. ლელუმერის ტყეა. ნენზ ნაკლებადაა. წიფლნარიცაა, დაფერდებული, მდებარეობს სკორმეთსა და იდლიანს შორის. ცხოვრობს 3 ოჯახი კვანჭანები. ადრე ტყიანი ვაკე ადგილი ყოფილა, კაზე ჭკადუას წაუკიდებია ცეცხლი სკორმეთის ტუბისთვის დაახლ. 1915-იან წლებში და იქიდან მერე დამწვარა აქაც უღრანი ტყე. ხარობს **ლელვიც. კაბუ ალექსის ძე კვანჭიანი, 49 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.**
- ნაკ** – ყანა ლაყლარიმ ზენ-ის სამხ.-დასავლ., შემოკავებულია, ვაკე ადგილი. ყანა, ითესება სიმინდი. დგას სახლი კროფი ჭკადუასი, ხეხილიანი, ვენახიც, მოედინება წყაროც. არის სასაფლაო ერთი ოჯახისა. *ნატაშა ემეზას ას. ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*
- ნაკ** – ყანა ჟაზე ლახმელსა და ჩუაზე ლახმელს შორის. ჟაზე ლახმელის დასავლ. საზღვარზე. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*
- ნაკ** – ყანა, ს. იფარის დასახლების ქვემო ვაკე ყანა. *ლუკუა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ნაკ-იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*
- ნაკ** – ყანები, ჯეურამია, სისერდი ჭკადუას ყოფილი სახნავი ადგილი. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*
- ნაკ** (15) – სათიბი (ლაღამი, ლახსყალდი), ყანა (იფარი, ხევრა, გაღმა ხაიში, ლახამულა), სამოვარი (იდლიანი – იხ. **მეზუნაკ**), უბანი (სკორმეთი, ლახსყალდი, დოლასვიფი, დაკარი), სოფელი (ხაიში, ნაკის ს.ს.), ნაეკლესიარი (ქვ. ლახამულა – იხ. **ლავემიშ დაბ**). *დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.*
- ნაკ** (იხ. **მეზუნაკ**) – სამოვარი ს. კაერისა და ს. ლემსიის საზაფხულო სამოვარი, მთა, საკარვეა. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*
- ნაკ** (ქვ. ლახამულა – იხ. **ლავემიშ დაბ**)
- ნაკ გიცლში** – სამოვარი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. ვაკე ადგილია. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*
- ნაკ გიცლში ფერმალ** – ფერმის მიდამოები (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. ვაკე ადგილია, ფერმის სადგომები. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*
- ნაკ დაბარ** – ყანები (ზ. სგურიში), ს. ჟაზე სგურიშია, ოჯახის უფროსის ლემინ გადრანის კუთვნილი სახნავ-სათესები. ვაკე ადგილია, მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარეზე. *ნინო მიმურზას ას. აფრასიძე-გადრანი, პენსიონერი, 70 წ., ს. ჟაზე სგურიში, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970 წ.*
- ნაკ იფარ** (იხ. **იფარ**)
- ნაკ ნენჩა** – ტყე (ნაკ. ს.ს.), ნაკრას მარცხ. კალთაზეა, ქეზა ნენჩაში, შუაში, წიწვნარი, ვაკე ადგილი. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*
- ნაკა** – სამოვარი მთა (ზ. ვედი), ფართო ლაღს მარცხენა მხარე, ნაკაშ სუკის მარჯვნივ. პატარა ვაკე ადგილია, დამრეცი მდელოებით. ხვამცა ბევრია, წიფლნარი, ქვემოთ დგას 1 კარავი.

შალვა ძაკუს ძე გოგილაშვი, 34 წ. მწყემსი, წალენჯიხის რ-ის ს. ჩქვალერი. 21.9.1970 წ.

ნაკაზარმაგ – სამოვარი მთა (მაზაში), ს. მაზაშის მთაში. საქონლის სადგომი. კარვები ახლაცაა. შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.

ნაკაკა (2) – სამოვარი (ზ. ვედი) საოჩოდან მიმავალ გზაზე, მინდორია წიწვნარი ტყით, შემოვლელი, დასავლ. მხარე დაფერდება. ნაკაკასა და საოჩოს შორის ტყიანი ხევია, წყალიც მიედინება უსახელო, მდ. ნამსგალევის მარჯვ. შენაკადი. დგას ყავრის კარავი, საქონლისთვის შემოკავებული ადგილია. სიმალე 1979 მ. ნაკაკა „ნაკაფი“ („ნამოლი“). მუშნი ბეგის ძე ქარაია, 46 წ., მწყემსი, ჯგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 23.9.1970 წ.

ნაკაკა (იხ. ნამსგალევი)

ნაკაკაშ ღალე – ღელე (ზ. ვედი), მთა საოჩოსა და სამოვარ ნაკაკას შორის უსახელო ხევი, წიწვნარ და შერეულ ტყეში მიედინება პატარა წყალი. მარჯვენა მხრიდან ნაკაკა, მარცხ. – საოჩო (ჩვენ დავარქვით). მუშნი ბეგის ძე ქარაია, 46 წ., მწყემსი, ჯგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 23.9.1970 წ.

ნაკაკაშ წყურგილი (ი) – წყარო (ზ. ვედი), წყაროს წყალი, ნაკაკას დასავლ., ნაკაკაშ ღალეს მარჯვ. შენაკადი. პატარაა. ირგვლივ ჭყეჭყენ გოუხე „ჭაობიანი“. მუშნი ბეგის ძე ქარაია, 46 წ., მწყემსი, ჯგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 23.9.1970 წ.

ნაკაკაში წყარი (იხ. ნამსგალევი ტიბი)

ნაკალ – სახნავი (ლასკადარი), ს. ლასკადარშია, ადრე კალო იყო. ბ. დ. გუგავა, 24 წ., 1974.

ნაკალრდ – სამოვარი, დასასვენებელი ადგილი (დურაში), ს. დურაშის და საყდრის მთა მწადანში. პატარა კალოსავითაა. კ. ბენდელიანი, 1978.

ნაკალრდილი – ბორცვი (მელე) ს. მელეში, დასასვენებელი ადგილი, საგრილობელი მდინარის პირას.

ნაკანტორ – ნაკანტორალის მიდამო, ლეზღეყერ, უედრელას მარჯვ. კალთის ტერასაზე სატყეოს კანტორა იყო ≈ 1940 წ-დან 1955 წ. ამჟამად სათიბ-სახნავ-სამოვრებია. ადრე ბელყჩარ ხაგნენახ ხოშოლსოხუმ, მაგრამ ნერლუდჰს მეწყერს ჩაუტენვია. ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ნაკანტორ – საბალახო (თოთანი), თოთნაშ ტუბიშია. ადრე ხეტყის წარმოება ყოფილა (ლეს-

პრომხოზ). ნაგებობანი არაა. ირგვლივ ტყეა, ბევრია აწლი. ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ნაკანტორ (3) – ტყე (იდლიანი), სამოვარი (თოთანი), უბანი (ქვ. ვედი), ს. იდლიანის ჩრდ.-დასავლ. ტყეშია, პატარა ადგილია, სადაც ძველად (1932-მდე) კანტორის შენობები იყო. ამჟამად ნიშან-კვალიც არაა. გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.

ნაკარ – სამოვარი, ჩუკულშია, ადრე ფერმა იდგა. კარვები არაა ამჟამად. ვაკეა. ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976.

ნაკარ – სამოვრები ჩიხარემის ს.ს., ს. მაზაში. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ნაკარ – ყანა (შვედი), ს. შვედშია, ვაკე ადგილია. კ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.

ნაკარ – ყანა ს. ლემზაგორში, ვაკეა.

ნაკარ – ყანები ს. ნაცულში, ვაკე ადგილია. „ვაკიანი“.

ნაკარ (8) – ნაეკლესიარი (ლეკოსანდი), ყანა (ტვიბი – იხ. ნაკრიელ, ნაცული, ჟახუნდერი, ლემზაგორი, შვედი), სამოვარი (ჩუკული, მაზაში) ს. ლეკოსანდში, ტყეშია.

ნაკარ (ტვიბი – იხ. ნაკრიელ)

ნაკარაუ – სათიბ-სამოვარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, დიდი სათიბები. ჯ. კ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.

ნაკარაუჯალ – სათიბ-სამოვარი (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკიაში, ნაკარებია. მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.

ნაკარტაბილარ – სამოვარი (დოლასვიფი), ლაუჩიხს სახმ. (ქვემოთ) ნაკარტოფილარი ყოფილა, ამჟამად სამოვარია, მდ. დოლრას მარჯვ. მხარე. ნაკარტოფილარი. ყვრემ პეტრეს ძე უშხვა-ნი, 54 წ. მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ნაკაშ აზმახ – სამოვარი მთა (ზედა ვედი), მთა ნაკას ქვემოთ, ირგვლივ ტყეა, ვაკე ადგილზე ტბაა, უფრო – დაჭაობებული. შ. მ. გოგილაშვი, 34 წ., 1970.

ნაკაშ სუკი – ქედი, მთა ნაკაკას გაგრძელება სამხ.-აღმ. შიშველი რელიეფით, ხრამებით, ხვამლიანით. ზემოთ, მარჯვნივ საოჩოშ დუდია. მუშნი ბეგის ძე ქარაია, 46 წ., მწყემსი, ჯგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 23.9.1970 წ.

ნაკაშ სუკი (2) – ქედი (ზ. ვედი), ფართო ღალეს

მარცხ. ქედი, ნაკასა და ფართო ღალს შუა მდე-
ბარე. შიშველი რელიეფით. *შალვა ძაკუს ძე*
გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ის ს.
ჩქვალერი, 21.9.19709 წ.

ნაკაშ ღალე (იხ. **წაჩელ**) – ღელე მთა ნაკას დასავლ.,
ნაკაშ ხიარებიდან, მდ. ვედრელას მარცხ. შენა-
კადი, მთა გვანდრას ჩრდ. *შალვა ძაკუს ძე გო-*
გილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს.
ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.

ნაკაშ ხიარი – კლდე (ზ. ვედი) მთა ნაკას დასავლე-
თით, კლდეა ციცაბო კალთებით, ძირში ნაყა-
რია. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი,*
წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.

ნაკაშხვამცონი – სამოვრები (ზ. ვედი), ნაკას სამხ.-
აღმ. ნაკაშ სუკ-ზეა ხვამცონი. ფერდობია. *მუშ-*
ნი ბეგის ძე ქარაია, 46 წ., მწყემსი, ჯგალი, წა-
ლენჯიხის რ-ნი, 23.9.1970 წ.

ნაკ-გაბო ქუანარ – სამოვარი (დურაში), მთაშია,
ვინმე გაბოსი, ვაკეა. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

ნაკ-დაბულ – ყანა (ლაპილი), ს. ლაპილშია, დასახ-
ლების აღმ., ვაკე რელიეფით. *ზ. ს. პაკელიანი,*
48 წ., ლატალი, 1973.

ნაკდერ – სათიბები (ხეშვილი), ს. ხეშვილშია, ვა-
კენარევი ადგილია, დასახლების ჩრდ.-და-
სავლ. *ლ. მ. ფილფანი, 74 წ., ლენჯერი, 1973.*

ნაკდერ – ყანა (ლაბსყალდი) სამოვარ მოღარ-ს
ქვემოთ, კარგი ყანაა, ნოყიერი, მოვაკო რელიე-
ფით (ვაკისებური). ნაკდერ „ხოჩა ნაკ ადგი-
ლი“. *ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მე-*
ტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
ოქტომბერი.

ნაკდერ (2) – სათიბი (ჰეშვილი), ყანა (ლაბსყალდი)
ჭალწას მარცხ. კალთაზე, ჰეშვილშია, მოვაკო
ადგილია. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37*
წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ნაკ-დერა – ვაკე- ყინული, მდ. ჩოლშურას სათავე,
მუდმივი თოვლია. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

ნაკ-დერა – მყინვარი (იფარი) ს. იფარის სამხ.-და-
სავლ., მთა ლასილსა და ყოშრის თავ-ს შორის.
ყოფილა ოქროს სამჭედლო, რომელიც ამჟამად
მყინვართაა დაფარული. ამზობენ მოსახლეო-
ბაც იყო. ნიშნებს ვხვდებით. *კატო მიხეი-*
ლის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრეში,
იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ნაკ-დერა (3) – მყინვარი (ზეგანი, დურაში, ბოგრე-
ში) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., მთა მეფყაშის
იქით. მუდმივი ყინული. ვაკეა, სწორი. *გუნ-*
ტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს.,

იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ნაკვამერწაღარ – ღელე (ჟაბეში), მოედინება სათიბ
წაზრი დაბში.

ნაკვამურწაღარ – ღელე (ცალდაში) ს. ცალდაშში,
მოედინება ს. ჟაბეშის ჩრდ.-აღმ. *პავლე ბითეს*
ძე ზურებიანი, 83 წ., 1971.

ნაკიერუ – ყანა (სასაში) ს. სასასში, ვაკე ადგილია.

ნაკიფარ (იხ. **იფარ**) სოფელი, იფარის ს.ს.

ნაკიშერ – უბანი (ჩუკული), ს. ჩუკულის ერთ-ერთი
დასახლ. უბანი. *ნ. დ. გულბანი, 26 წ., 1976.*

ნაკიჩხულაშ – სახნავი (სასაში) ს. სასასში, ვაკე ად-
გილი.

ნაკიჭდუ – ყანები (ზეგანი) ს. ზეგანის ლექუშ უბან-
სა და ლექუშ უბანს შორის. ვაკე ადგილია. *დი-*
სონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., იფა-
რის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ნაკიერ – ყანები (ლახირი), ს. ლახირის დასავლ.
ყანები, მოვაკო ადგილებია. *ალექსი ისამის ძე*
იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ნაკლაგორ – სათიბი (დოლი) ს. დოლის სამხ.-და-
სავლ., ყუთირილდს ზემოთ. „ნაკალოები“. *ყერგმ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ.ს. დოლასტიფ,*
ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ნაკლარა – სათიბი (ცალერი) ჟაბე ცალერის ჩრდ.-
დასავლ. სათიბ ქეზანის ჩრდ.-დასავლ. სამარ-
ხილო გზის ზემოთ, მოვაკო ადგილია. *ვლა-*
დიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნა-
კის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ნაკლაროლ (ნაკ ლაროლემ) – სათიბი (ტვიბერი),
სათიბ ლატობას ესაზღვრება ჩრდ.-ით, ვაკე
ადგილია. „ვაკე სათიბები“. *მიხეილ ლემინის*
ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბერი,
ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომ-
ბერი.

ნაკლაურა – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-
აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ვაკეანია, არ-
ყნარი. კალა გოვარდ ნაკ მორ *ლო. სოლომონ*
ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მე-
სტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ნაკ-ლაშვილი – სახნავი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშ-
შია, ვაკეა, შიშვილი იყო, ამჟამად იშვიათა-
დაა. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ნაკ-ლაჩა – ყანა (წანაში), ს. წანაშშია, ყანა ლაჩასთან,
ვაკეა. *ნ. გ.-ას. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.*

ნაკლაჟ – სამოვარი მთა (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-
აღმ. ლექუშ ლახვშია. ჰადიშის ჩრდ.-დასავლ.
კალოს მაგვარი ადგილია. *ივანე ბედის ძე კა-*

ხიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ნაკ-ლატარხუ – სამოვარი (კახურა) ს. კახურას ჩრდ.-დასავლ. ლავარხვშია, დავაკება აქვს. ჯ.ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.

ნაკ-ლენჩა – ტყე (იენაში) სანახლარ სგობულ-ის ზემოთ, აღმ.-ით. ვაკენარევი წიწვნარი. მ. ჯ. კვანჭიანი, 68 წ., ს. იენაში, 1973.

ნაკ-ლეწფეროლ – ტყე (ლუჯი) ს. ლუჯიდან მთა უჟულისკენა გზაზე, დავაკებაზეა წიფლნარი.

ნაკლზდარ – სამოვრები (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ჰადიშგრას მარჯვ. კალთაზე. ზემოთ ვაკეა, კალთები – დამრეცი. კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამ ს., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ნაკ-ლზრა – სათიბი ზედა ჭველიერში, ვაკეა შედარებით. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

ნაკ-ლზრა (3) – სათიბი (კვანჭიანარი) ს. კვანჭიანარშია, შედის სათიბ ლაროლზრში. მ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ნაკ-ლზრა (3) – სათიბი (ლემუკვი, ზ. ჭველიერი, კვანჭიანარი) ს. ლემუკვის ჩრდ. ვაკე ადგილია. შალვა გ-მე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.

ნაკ-ლზრე – სათიბი (მახაში) ს. მახაშში. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ნაკ-ლზრე (2) – სათიბი (ახალშენი, მახაში) დასახლების ზემოთ, ვაკე. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.

ნაკლზშიალ – ყანები (ფაყი), ს. ლეხვდარეშის აღმ. ვაკობია, სადაც უწინ დავა ყოფილა კახურელებთან. გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.

ნაკ-მოლოლ – უბანი (ბენიერი) ს. ბენიერის ერთ-ერთი უბანი. „მოლოლ“ კნინობითი სახელია, პატარა ახო.

ნაკრა (მდინარე (ნაკ. ს.ს.), მდ. ენგურის მარჯვ. შენაკადი, დაახლ. 18 კმ. სიგრძისა. მოედინება ს. ნაკში მწვერვალ ლაზარგალშ ხანსარ-იდან. ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ნაკრაჟ (ხაიში – იხ. საგზაო)

ნაკრაგვლი – სახნავი (წიფლაკაკია), „ნაკარვლი“. მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.

ნაკრალე სტიკუტ – სამოვარი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ჰადიშგრას მარჯვ. კალთის ფიჭვნარი ტყე. სერია. იასონ მურზას ძე კორძია, 75 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ნაკრაულზრ – სამოვარი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ., სამოვარ თოფრე ლაკუანას აღმ., სამარხილო გზის ზემოთ. პატარ-პატარა ვაკე ადგილები ურევია. ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ნაკრაჟ – სახნავი (ლახამულა) ჟ. ლახმელის ქვემოთ, ენგურისკენ, გზა მაჩხფენილის დასავლ. ნაკარვები არაა, ძველად თუ იყო. ქვემოთ კარზრ გარ ხარ კოჯდ. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ნაკრაჟ (2) – ყანა (ნანგვლი), სახნავი (ლახამულა), იხ. საგზაო (ხაიში), ს. ნანგულიშია, დასავლ. მხარე, ვაკე ადგილია, ნაკარვებია, პნგია კვანჭიანის ნაკარვები ყოფილა. ვარდენ ქერქის ძე კვანჭიანი, 61 წ., პენს., ს. ნანგული, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 7.11.70 წ.

ნაკრაჟა – სამოვრები (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ. ტიბგლდერის დასაწყისში. ნაკარვები არაა. ვალო ა-მე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.

ნაკრაჟალ – სამოვარი (ზ. ლევშერი) ჟიბე ლევშერის ზემოთ. ადრე საჯოგე უნდა ყოფილიყო, ამჟამად კარვები არაა. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ნაკრაჟიალ – სამოვარი (მუწვდი) ს. მუწვდის დასავლ., ნაკარვები უნდა ყოფილიყო. გ. დ. ბაბლუანი, 36 წ., 1978.

ნაკრაჟინალ – სამოვრები (სასაში), ს. სასაშის სამხ., ნაკარვები. მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.

ნაკრაჟიშ ლიც – წყაროს წყალი (ხაიში), ს. ხაიშის ჩრდ.-აღმ. (75°) ჭკადუას ნაკარვებთან: მოედინება წყაროს წყალი, ჟიბე წაშდის ჩრდ.-აღმ. დაახლ. 400 მ-ზე (იხ. ჟიბე ნაკრაჟ). ნესტორ სემას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიყავითო), 31.VII.1970 წ.

ნაკრაჟრ – სამოვარი (ბარჯაში), ს. ბარჯაშშია, მდ. ბარჯშიშ ტუიბის მარჯვ. კალთაზე, სამოვარ ნაშხის თავზე. ნაკარვები ყოფილა ძველად. ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ნაკრაჟრ – ნაკარვები (ცხუმარი) სამოვარ მთა ლგთლერის ჩრდ.-აღმ., სტიფის მოსახლეთა კარვები ყოფილა, ამჟამად – ნაკარვები. გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნაკრაჭი – ნაკარვები ს. ჩუბე მწრდის აღმ. ზავაშერ ტუბიზ ზემოთ, ტყეში. დამრეცი ადგილია, ყოფილა ტყის წარმოება, ამჟამად კარვის ნანგრე-
ვია. *ჯოყოლა ბესარიონის ძე ვიბლიანი, 23 წ., სტუდენტი, ს. ჩუბე მარდი, ჭუბერის ს.ს., მე-
სტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

ნაკრაჭი – სამოსახლო სკორმეთიმ ტუბიზის მარ-
ცხენა მხარე, საცხოვრებელი ადგილია. ცხოვ-
რობს ერთი ოჯახი. პირველად კარვები ყოფი-
ლა. ხილნარ-ვენახით. *კოწია ჯულაბის ძე ჭკა-
დუა, 107 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაკრაჭი – სამოვარი, სახნავი (ყაზაყი), ს. ყაზაყის
ჩრდ. მხარე, მდ. ყაზაყიმ ტუბიზისკენა მხარე.
დამრეცი ყანებია, მის ზემოთ არის ლამგემი
ღარ. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ.,
პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი,
12.10.70 წ.*

ნაკრაჭი – სამოვრები (ჭებუდი) მდ. სოლედგრას
მარცხ. კალთაზე მდებარე სათიბ გოგია-ს ჩრდ.-
აღმ. დიდი ფერდობია, გადამწვარა და ყოფილა
ლაინლა, ამჟამად ვერხნარია, ახსოვთ კარვე-
ბი. *გიორგი ბესარიონისძე სუბელიანი, 36 წ., პე-
დაგოვი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქ-
ტომბერი.*

ნაკრაჭი – ყანა (ნაკი) ს. ნაკის სამხ.-დასავლ. და-
საწყისი, ვაკე ადგილი. ჩრდ.-დასავლ. მხრიდან
ტყეა, ქვემოთ ტიტველია, ნაშიხუ ლი. ადრე
ნაკარვები უნდა ყოფილიყო, სანამ დასახლე-
ბულა. *სეითბე ალექსის ძე კვანჭიანი, 65 წ.,
პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემ-
ბერი.*

ნაკრაჭი – ყანა, ს. იდლიანშია, ნაშიხუში, შაღრაშ
ნაკის აღმ. ფერდზეა პატარა დავაკება, ყანაა სა-
სიმინდე ამჟამად. ძველად კარავი ყოფილა
(მეგრელებისო) ან მუშების ან მწყემსების?
*არიმ უმარის ძე ჭკადუა, 87 წ., პენსიონერი, ხა-
იშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაკრაჭი (9) – ნარგავები (იდლიანი), უბანი
(სკორმეთი), ყანა (იდლიანი, ნაკი), ნაკარვები
(ქვ. მარდი, ცხუმარი), სახნავ-სამოვარი (ყაზა-
ყი, ბარჯაში, ჭებუდი), ს. იდლიანშია, ტობაშ
ნაკის სამხ.-აღმ. ყოფილი ნაკარვებია, დავაკე-
ბული პატარა ადგილია. ამჟამად ლესხოზის
ნარგავებია. *გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ.,
კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი,
8.11.70 წ.*

ნაკრე თხუმ – სამოვარი (ჩუკული), ჩუკულშია, ნა-

კარ-ის თავში. *ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976.*

ნაკრე თხუმე ნიცილ – წყარო (ჩუკული), ჩუკულ-
შია. *ნ. ნ. გულბიანი, 26 წ., 1976.*

ნაკრე ღარ – დელე (ხაიში) ს. ხაიშის სამხ.-დასავლ.,
დასახლება ლაჯრას ქვემოთ, მდ. ენგურის
მარჯვენ. სათიბ-სახნავ ლაწანკრინალიშ; ნაკი-
დან ნაკვრის ყანებამდე. მიედინება პატარა
წყალი, ნაპირებზე ფოთლოვანი ტყე. *სამსონ
გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში,
მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.*

ნაკრი ტუბიზა – დელე, ტყე (ზოგრეში) ს. ზოგრეშის
სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთის ტყიანი
ადგილი. ვაკე ადგილია დასაწყისში, სადაც
თიბავენ. წყალი სეზონურად მოედინება. *გი-
ორგი ასლანბეგის ძე გულბანი, 54 წ., კოლმ.,
იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ოქტომბერი.*

ნაკრიერ – ტყე, სამოვარი (დოლასვიფი) მდ. დოლ-
რას მარჯვ. მხარეზე, საცხოვრებელ ნაკს ჩრდ.-
დას., შერეული ტყის მასივითა და სამოვრე-
ბით. რეალიფის მიხედვით – ნაკრიერ „ვაკე-
ბიანი“? ნაკ „ვაკე“. *ყვრემ პეტრე ძე უშვანი, 54
წ., ტყისმცველი, ს. დოლასვიფი, ბეჩოს ს.ს., მე-
სტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ნაკრიერში ცხეკ (იხ. ნაკრიერ)

ნაკრილ (იხ. ნაკრილ)

ნაკრიელ – ყანა ს. ჰადიშის დასახლ. დასავლ. ვაკე
ადგილია შედარებით სხვასთან. *სოფრო გი-
ორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., იფარის ს.ს., ს.
ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნაკრიელ – ყანები ს. ტვიზში, დავაკება. ნაკ „ვაკე“.
ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.

ნაკრიელ (3) – ყანები (ლალხორი, ჰადიში, ტვიზი),
ს. ლალხორშია, კანტორის შენობის ზემოთ. ვა-
კე ადგილივითაა. *ნინა გიორგის ას. გამყრე-
ლიძე, 49 წ., მოსამსახურე, ს. ლალხორი, კალის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნაკრალარ – სავარგული (იფარი) ს. იფარის სამხ.-
აღმ., ენგურის მარცხ. კალთაზე. გვგების სა-
ნერგე ტერიტორია, ვაკე ადგილია. *ლეკვა ბე-
სის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის
რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნაკრარ – სახნავ-სათესი, სოფლის სამხ.-აღმ. ბო-
ლო, მდ. ენგურამდე. ვაკე ადგილია, ქვიშა მო-
აქვთ და ყრიან იქ საჭიროების შემთხვევაში
(ქუთიშეშ ლაწდა ი ლაღისგ მაწებჟი). „ვაკიანები
// საქვიშიანო(?)“. *გიორგი კოსდას ძე
მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მე-
სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაკრარ (2) – სახნავი (ლაშხრერი, ზ. კალაში) სოფლის აღმოსავლ. სახნავ-სათესია, ვაკე ადგილია, ნაკ „ვაკე“. *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაკრალიდ – ტყე (სიდიანარი) ს. სიდიანარის აღმ. ტბის მარცხენა კალთაზე. ვაკე ადგილია, სოჭნარია. *ვალთა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ნაკრალიდ (2) – ტყე (იენაში, სიდიანარი), ს. იენაშის ჩრდ.-აღმ. ქედზე. წიწვნარი ტყეა, ნაკ ხარ. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ. ლატალი, 1973.*

ნაკრულ – სახნავი (მამი), მამშია, დავაკება პატარა ზომით. *ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.*

ნაკრულზ – სათიბი (ჩვამიანი) ს. ჩვამიანის სამხ. ნაწილში, სამანქანო გზაზე. მოვაკო ადგილია, დევს დიდი ლოდი, საიდანაც მოედინება წყალი. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., 1971.*

ნაკულდარ – მთა (ფარი)

ნაკ-ფანაგა – უბანი (ფანაგა), დავაკება, სამანქანო გზის ორივე მხარეზე. *ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.*

ნაკ-ცალერ – სახნავი (ცალერი) ჩ. ცალერის დასავლ. ვაკეა, სახნავ პნტურნის აკრავს ჩრდ.-დას. მხრით. *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნაკ-ჭალა – გზა (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ. სამანქანო გზაზეა დავაკება, ენგურის მარჯვ. კალთა. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნაკ-ჰაპკური – სამოვარი (ლახამულა), ენგურის მარცხ. კალთის ქედი. ზეგანია, სამოვარ ლათოფ ლწრეს პირდაპირ (თავზე). დავაკება, ჩაჟრე ლამქარალდ ჟი იმწრე. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნაკ-დაბარ (იხ. **ნაკდაბ**) – ყანები ს. ახალშენის ზემოთ, დავაკებად. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ნაკ-დაბ – ყანა (ახალშენი) ს. ახალშენში, ვაკე. *ა. ე. ნემსაძე, 52 წ., 1981.*

ნაკრ – ყანები უბან ციოყმერში, ვაკე ადგილია. *ნ. დ. შავრეშიანი, 46 წ., 1978.*

ნაკრ (2) – ყანა (შვედი, ციოყმერი) ს. შვედში, ვაკეა. *ქუჩუკ მელიტონის ძე გაბიანი, 49 წ., 1976.*

ნაკრა – უბანი მდ. ლასკადგრას მარცხ. მხარეზე. ადრე ყანები იყო. დავაკება. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

ნაკფურალ – ფერდობი (ლანჩვალი) მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. მომუდდი ტუბისა და ლეჭანდს შორის. ჟაჭიმ ნაკფურალ ლი ცხეკ. *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

ნაკდაზ – სათიბი (ნესგუნი) ფუშყვერის მარცხ. მხარეზე. პატარა ვაკე ადგილია, ნახნავი არაა. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ნაკპარინგზელ – ეკლესია (წვირმი), ს. წვირმის დასავლ. მხარეში. გადახურულია, ხატია ერთი. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნაკალ – სათიბი (ჰებუდი) ს. ჰებუდის ჩრდ., მთა ლახულდის ჩრდ.-აღმ.-ის გაგრძელება. აქვს ქურილზ, სადაც **ჰემინს** ლემლაშტინხ, ჩავარდნილი ადგილია. ნაკალ < ნაკალოები (?) (კალუ „კალო“). *გიორგი ბესარიონის ძე სუმელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაკრ – სათიბები (გუალდერ) სოფლის დასავლეთით ჩუბე გუალდერის (სახნავ-სათიბი) ზემოთ, ვაკე ადგილია. „ვაკეები (თუ ვაკე, ვაკიანი?)“. *ემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაკრ – სათიბები, სგობულდის ნასახლარშია, იყოფა **ლექუსგობულდი ნაკრ** და **ლეჟ სგობულდი ნაკრ**. *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.*

ნაკრ – სათიბი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. მხარეზე, შვედშია სათიბ ტუბილის დასავლ. ვაკე-სავითაა. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნაკრ – სათიბი (მაგარდელი) სათიბ ჩხუქაშის აღმოსავლეთით, ვაკიანი რელიეფით. ნაკ „ვაკე“ – რელიეფის მიხედვით. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაკრ – სათიბი (ფარი), სათიბ შიხლშის დასავლ. სათიბ ჯუბედი ლაროლში შედის. დავაკებული სათიბია. „ვაკე ადგილი, ვაკიანი“. *ჯეირან ჟორჯის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწავლე, ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაკრ – სათიბი (წვირმი), ს. წვირმის აღმ. ნაწილი, ვაკე სათიბები, დაახლ. 10-12 ჰა. *შალვა სარდი-*

ონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ნაკპრ – სათიბი ს.ფარისა და ს. ლამხერის შორის, ვაკე რელიეფით, დამრეცი. იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამს., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნაკპრ – სამოვარი (იხ. ფუთაშა ნაკ – წვირმი)

ნაკპრ – სამოვარი (ჰებუდი) ღელე მალა ტუბირას მარცხ. მხარეზე, სათიბ ლეკერთას ჩრდ. აკრავს, სამოვარ ლეცლედის აღმ. ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ. პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნაკპრ – სამოვარი (ჰებუდი) ცხეკიშ ზაგარის სამხ.-აღმ., შაუტლელს (// ნაჭულარის) ქვემოთ, სამანაქანო გზის ქვემოთ. ოღრო-ჩოღრო ვაკე ადგილები. ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ. პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნაკპრ – სამოვრები (კახურა) მთა გოლდაშისკენ, ვაკნარია, იყოფა ჟიბე და ჩუბედ. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.

ნაკპრ – სახნავები, ს. ცალდაშსა და ჟაბეშს შორის სათიბ-სახნავები, ვაკე ადგილები. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ნაკპრ – სახნავი (თავრარი) ს. თავრარის სამხ. მუხნარ ტყემდე. დავაკებაა უფრო. უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმზრიგადირი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ნაკპრ – სახნავი (ქურაში) ს. ქურაშის ჩრდ.-აღმ., სოფელს აკრავს ზემოდან, ყანა ჟიბზლის ზემოთ. ვაკე ადგილია. ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ნაკპრ – სახნავი ს. ლეშდერის სამხ.-დასავლ. ვაკე სახნავი მიწები. ლევარსან ომანას ძე ჩხვიშიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ლეშდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ნაკპრ – სახნავ-სათესები (ლანტელი), ს. ლანტელის ბოლოს მდებარე სახნავ-სათესები, მდ. დაჭმარს დასავლეთით. ვაკიანი (ვაკეები). კოწია ბეჭეზას ძე პაკელიანი, 72 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ნაკპრ – ტყე მდ. გენის მარცხ. კალთაზე, ვაკე ადგილია, ნაძვნარი, ნეშლაჭუჭანდის ჩრდ.-აღმ. ივდიითე პეტრეს ას. ცინდელიანი, 67 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნაკპრ – ყანა (მურყმელი) ს. მურყმელის სამხ.-დასავლ. სამანქანო გზის ქვემოთ. მაქსიმე დავი-

თის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ნაკპრ – ყანა (სოლი), ს. სოლშია, სამანქანო გზის ქვემოთ. რომანოზ ა-ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972.IX.

ნაკპრ – ყანა ს. ბაგუდანარ-ს ჩრდ.-აღმ., წემშულდს ქვემოთ. თუთენე ჭალაშ მარჯვენა მხარე. გიომერ (ვერსკიანი)-ის კუთვნილება ყოფილა. ნაკ „ვაკე“. ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ნაკპრ – ყანები (გულიდა), ს. გულიდაშია, ვაკე ადგილებია. მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.

ნაკპრ – ყანები (ლემეკვი), ს. ლემეკვის დასავლ. ყანები. შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.

ნაკპრ – ყანები (მელურა) ს. მელურაში, დიდი ვაკობია და ამიტომ ჰქვია და არა რამდენიმე ყანის გამო. ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი, 1974.

ნაკპრ – ყანები (ჰებუდი) ს. ჰებუდის ჩრდ.-აღმ., ყანა ლენგმარას ჩრდ.-აღმ. ვაკეა და დიდი ყანებია. ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, ეცერის ს.ს., 1969 წ. ოქტომბერი.

ნაკპრ – ყანები დასახ. ლაჯრას ქვემოთ, მდ. ენგურის მარჯვ. სამოვ. უონწოვის აღმ. აკრავს. 2 ვაკე ადგილია, სახნავი. სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.

ნაკპრ – ყანები ს. ჟაჭუნდერში, ვაკე ადგილია.

ნაკპრ – ყანები, ს. ბაიარშია, ვაკობი. გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.

ნაკპრ – ყანები, ს. მიქელშერშია, ვაკენარევი, ს. ფაყში. ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ., 1974.

ნაკპრ (// ქედან – ჭუბერელები) – სამოვარი მდ. ჭუბრულას მარცხენა მხარეზე, დასახლება ქედანსა და ჭუბრულაზე სამანქანო ხიდს შორის მდებარე ვაკე ადგილი. მის ფერდობზე კარგი მუხნარია, წყლის სანაპიროზე წიწვნარია. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.

ნაკპრ (31) – ყანა (მესტია, სოლი, ლემუკვი, ბაიარი, გულიდა, მელურა, მიქელშერი, ლაჯრა, ქურაში, ლეშდერი, ცალდაში, ლანტელი, მურყმელი, თავრარი, ზაგდანარი, ჰებუდი, კვანჭიანი – იხ. მაცბიერ ნაკპრ), უბანი (ლენტეხი), ტყე (ჭველიერი, ზ. ლუჰა), სამოვარი (სგობულდი, გვალდერი, კახურა, ტობარი, ჰებუ-

- დი-2), სათიბი (ფარი, წვირმი-2, იხ. **ფუთაშა ნაკ** – წვირმი, მაგარდელი, ლახამულა, კაცხი)
- ნაკპრ** (კვანჭიანარი – იხ. **მწვბიერ ნაკპრ**)
- ნაკპრე ბინილ** – წყარო ს. კარაშ-შია, ვაკე ადგილია და მოედინება პატარა წყაროს წყალი. ბინული „წყაროს თვალი“. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*
- ნაკპრთე ლჷსა** – ბილიკი (ქვ. ჭველიერი), ს. ქვედა ჭველიერშია, ტყეში. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*
- ნაკპრში ნენჩა** – ტყე (ლახამულა), საცხოვრის კეცნანის ჩრდ.-აღმ. ტყე მეთრისა და სამოვარ გუმბიშის ჩრდ. წიწვნარი ტყის მასივი, ვაკე ადგილია, აქა-იქ ფოთლოვანიც. *გელა ფუთას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*
- ნაკპრში შუკუტ** – გზა (ლახამულა), სამარხილო გზა სანერგე ტყე მეთრიდან ს. კიჩხელდშ-ამდე. *გელა ფუთას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*
- ნაკპრში ცხეკ** – ტყე (ლახამულა) ჩვ. ლახმელ-სა და ს. კიჩხელდშს შორის. შერეული ტყის მასივია, მოვაკო რელიეფით. *გელა ფუთას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*
- ნაკპშ** – სათიბი (თავრარი) ს. თავრარის აღმ. დევდრანის სათიბის ქვემოთ, მდ. მაულანის მარჯვ. ირგვლივ ტყე აკრავს, შუაში ვაკეა. *უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*
- ნაკპშ (2)** – სახნავ-სათიბი (კიჩხულდაში), სათიბი (თავრარი) ს. კიჩხელდშის ჩრდ., საკულტო იელიდშის ჩრდ.-დასავლ. ვაკე ადგილია. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*
- ნაკპშ ნენჩა** – ტყე (სკორმეთი), ს. ნაკის ჩრდ. და ჩრდ.-დასავლ. მხარე, ფერდობი, წიწვნარი ტყით, უფრო მეტად დასავლ.-ისკენ **ლეღუმურაა**, ჩრდ.-ით შერეული – ნენზ, ღუმირ. აქა-იქ წიფელიც. *დავით ფუთარის ძე ცალანი, 92 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*
- ნაკპშ ფაფალ (2)** – გორაკი (ნაკი), სახედი (გ. ხაიში), ს. ნაკის სამხ.-დასავლ. სამოვარი, ქვიანი გორაკი. მეხჩერტყიანია, სამანქანო გზის აღმ. დომენტი ისლამის ძე ჭკადუა, 40 წ., მეტყევე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.
- ნაკპშ ფაფალ** (ს. ნაკი – იხ. **ნაკპშ ფაფალ**) – თავსაყ-

- რელი, ყანების ქვედა ნაპირი, ხაიშისკენ სახედი. ადრე, ომიანობის პერიოდში, სანგრებიც იყო, როგორც კარგი სახედი ადგილი. ფაფალს ქვემოთ დამრეცი ფერდობია მდ. ენგურამდე. *ნატაშა ემეზას ას. ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*
- ნაკპშ შუკუტ** – გზა (ნაკის ს.ს.), სამანქანო გზა ნაკრას მარჯვ. კალთაზე, ს. ნაკამდე. იწყება ცენტრალური სამანქანო გზიდან შდიღირის მარცხნივ. *არსენა სიმონის ძე გვარამიანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*
- ნაკპშ ჯუჭრილდ** – სასაფლაო ს. ნაკის სამხ. ნაპირზე. ვაკე ადგილია, სასაფლაოა. ქვემოთ დაფერდებული, გვიმრნალი. *სეითზე ალექსის ძე კვანჭიანი, 65 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*
- ნაკპრ** – სათიბი ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ., გულდშ ტუბის მარჯვ. ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ. ს. ზარდლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.
- ნაკპრ** – სათიბები (ხემვილი), ს. ხემვილის ჩრდ.-აღმ. დელის საზღვარზე. *მურათი დადავის ძე ფილფანი, 87 წ., პენს., ლერჯერის ს.ს., 1973.*
- ნაკპრ** – სათიბები ს. ზარდლაშის დასავლ., სათიბ გვნიშიერის ზემოთ. *ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*
- ნაკპრ** – სათიბ-სახნავი (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის ჩრდ.-აღმ. ვაკე ადგილია, 18 ჰა. მდ. მულხურას მარცხ. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*
- ნაკპრ (5)** – ყანა (საყდარი, ჩვაბიანი), სათიბი (ზარდლაში-2, ხემვილი), იყოფა: **ამხენაკპრ** და **ეჩხენაკპრ**, ს. საყდარში. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ. 1978.*
- ნაკრლარ** – სამოვარი (ქახუნდერი) ს. ჟაცუნდერში, ფერდობზეა ვაკობები.
- ნაკულარ** – ყანები (შკედი), ს. შკედშია, დავაკებია. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*
- ნაკუბადან** – გზა (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-დასავლ. საცალფეხო ბილიკია, ფერდობი, ფოთლოვანი ტყე, ზემოთ – წიწვნარნარევი. ენგურის მარცხ. კალთა სალოცავი ადგილია – ლამზერ ლემპრ. *ნაკუბადან (კუბდარ – მრ. კუბდარლ). გალაკ საფოს ძე კორძია, 15 წ., მოსწავლე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*
- ნაკუდერ** – სათიბი (ქახუნდერი) ს. ჟაცუნდერში, ვაკობი.

ნაკ-ტელდ – სათიბი (შკედი) ს. შკედში, ვაკეა. უ. ს. ონიანი, 34 წმ., 1976.

ნაკუშმურა (იხ. **ნაკვამურაღარ**) – ღელე ს. ჟაბეშის ჩრდ.-აღმ., წანერგლას ხეობაშია, მარჯვ. კალთაზე. ღელე სწრაფად მოედინება და **აკუშმე**. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაკაშ – ყანები (ლევშერი), ს. ლევშერშია, დიდი ვაკე ადგილია. ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.

ნაკაშ – ყანები (ფაყი), ს. ხარაშშია, ირგვლივ ტყეა, ვაკეებით, რომელთა გამყოფებად ტყეებია, შიგკი – მოლარ-ია. ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.

ნაკვლდ – სათიბი სტიფის ჩრდ.-აღმ. ვაკე ადგილზე სათიბიცაა და ტყეც. *იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაკვლდ – სამოვარი (ლახამულა) ს. ლახამულას დასავლ., გემრანის ქვემოთ, მდ. ენგურის მარჯვ. პატარა დავაკებაა. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნაკვლდ – სამოვარი როზანიშ ნალზიგუს აქეთ, ლაყლარში ზენამდე. პატარა ვაკე ადგილია. ადრე სახნავი იყო. შუაში გზა (ბილიკი) გადის. *ნატაშა ემეზას ასული ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ნაკვლდ – სახნავი (ლემუკვი) ს. იფხისა და ლემუკვ საზღვარჟინ. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ნაკვლდ (5) – ყანა (ქვ. მარდი), სამოვარი (ლახამულა, ხაიში), სათიბ-სამოვარი (სვიფი, ლემუკვი), ს. ჩუბე მარღშია, ქვედა მხარეზე. ვაკე ადგილია, ყანა ბაძურსა და ნოდარიშერს (ვიზლიანების) შორის. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, მესტიის რ-ნი, ს. ჭუბერი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ნაკვლდარ – სათიბები (ბავარი), ნესკა ბავარშია, გზის ზემოთა ფერდობები. *ზოსი გიორგის ძე გაზდელიანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბავარი, ხელედის ს.ს., 1974.*

ნაკვლდარ – სათიბი (ქართვანი) სამანქანო გზის ქვემოთ. დავაკებაა, სათიბ ლაჭლურის აღმ. მხარე. *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ნაკვლდარ – სამოვარი (ზ. წირმინდი), მდ. კასლედგრას მარჯვ. კალთაზე, მთა როკვარის დასაწყისი, შიშველია პატარა ვაკე ადგილებით (მინდორაკებით). *კარლო თეიმურაზის ძე ჭკა-*

დუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ნაკვლდარ – სამოვრები (ჭუბერი) მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარე, სამანქანო გზის ზემოთ, სგიმიშ ბოგ-სა და მეკუშდა ბოგ-ს შუა. ვაკე ადგილებიცაა, ფერდები ღარებიანი, ტყე შერეული და აქა-იქ სამოვრები. „პატარა ვაკეები“. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადაშთავრებული,*

ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970 წ.

ნაკვლდარ (1 / ლაშხერ ნაკ) სამოვარი (ჩუბე მარღ) ს. ჩუბე მარღის სამხ.-აღმ., ბაძურე ტუბისა და ბაკაშერ ტუბის შორის. ტყეში, წიწვნარში, ერთი დიდი მანდორივით ადგილია, დგას დიდი სოჭი და მის ქვემოთ არის სალოცავი. სოფლის ღუნობზე უფლიშ-იდან მეორე კვირას, მაისში. *ჯოყოლა ბესარიონის ძე ვიბლიანი, 23 წ., სტუდენტი, ს. ბუჩე მარდი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

ნაკვლდარ (7) – სამოვარი (გული, ზ. წირმინდი, ქვ. მარდი, ფარი, ყარი), სათიბი (ბავარი, ქართვანი) ს. გულში, სგიმ-ის ჩრდ.-დასავლ. სამოვარი. მოვავო, დამრეცი რელიეფით. **ნაკვლდარ** „ვაკეები პატარა“. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ნაკვლდარ – საბალახო (ხალდე) ს. ჭალდეს პირდაპირ, მდ. ჭალდე ჭალას მარცხ. კალთაზე. პატარა ვაკე ადგილია. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნაკვლდარ ლასფლატარ – სამოვარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნაკვლარ – სამოვარი (ნანგული), ს. ნანგულის სამხ. ყანის ქვემო ადგილი, კლდის – თეთნე ფოქის აღმ. დამრეცი ადგილია, ქვემო ნაწილი ტყეა, შემდეგ ვაკე ადგილი, მის ჩრდ.-დასავლ. ფერდობი. ვაკე ადგილი არისო და იმიტომ. *ლანკლა ადგი დემეგ ლი. ვარდენ ქერექის ძე კვანჭიანი, 61 წ., პენს., ს. ნანგული, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 7.11.70 წ.*

ნაკვლარ – სამოვრები (სკორმეთი), მდ. სკორმეთით ტუბის მარჯვენა მხარე, ფოთლოვანი ტყეა და პატარ-პატარა ვაკეებია – **ნაკვლდარ** (> ნაკვლარ). *ვენერა რაჟდენის ასული ჭკადუა, 28 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაკვლარ – ყანები (შკედი), ს. შკედშია, პატარა და-

ფერდებაა, ძირში დავაკება, სიმინდი, კარტო-
ფილი, ირგვლივ სათიბებია. *შუშანა ოთარის*
ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ნაკვლარ (4) – სამოვარი (ლალხორი, სკორმეთი,
ნანგვლი), ყანა (შკედი+ მდ. ენგურის მარცხ.
კალთაზე, კლასშო ზენის ზემოთ. *რევაზ პლა-*
ტონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ნაკვლუა – ყანა (დავბერი) ს. დავბერის დასავლ.,
ენგურის მარჯვ. კალთაზე. *ნოდარ პლატონის*
ძე მარგველიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მე-
სტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ნაკვმზე – ნამენარი (იდლიანი), ს. იდლიანშია,
ნენზიმ ნაკის ჩრდ.-დასავლ. ტუბიში თხუმ.
პატარა ველი იყო, ტყისწარმოებისას კამეჩები
ჰყავდათ, იქ აბინავებდნენ და აქედან სახე-
ლიც. ამჟამად გატყუარებულია. *გივი მოსეს ძე*
ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.

ნაკვანდელ (ნაკვანდელიშ დაბარ) – ყანები (ცალანა-
რი), ადგილ კელდარს ესაზღვრება აღმ. მხრი-
დან. მდ. კედრგლამდე. ვაკე ადგილიცაა, აღ-
მრათ-დადმართიც (მთლიანად ნაკ ი მამა ლი,
ამიტომ ვეძახით). *აკაკი ნესტორის ძე ჩა-*
რკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეგერის ს.ს., მესტიის რ-
ნი, 1969 წ. X.

ნაკვროლ – სათიბი (ლენტ.) ცხენისწყლის მარცხ.,
ტყეშია პატარა ვაკობი.

ნალაზიგვი – ყანა (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი,*
ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ.,
ტ. IX, 1939 წ.

ნალაზიგუ – ყანები (ჭველიერი) ს. ჭველიერში. ნა-
სახლარი იყო (შდრ. ნალზიგუ). *მ. ე ლიპარ-*
ტელიანი, 80 წ., 1974.

ნალარ – სახნავი (ჭებუდი) სამანქან: ო გზის ზე-
მოთ, სახნავ ჭარმანგ-ის აღმ. ამჟამად სახნავია,
ადრე შეიძლება სათიბი იყო. *ზაგამზე სამსონის*
ძე ფარჯველანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჭებუდი,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნალარ – სახნავი ≈ 1 ჰა (ტუბიში) ს. ტუბიშიში, სა-
ხნავ მანქარას ზემოთ. სახნავია, ადრე „ჩანს“;
სათიბი უნდა ყოფილიყო. ნალარ „ნათიბარი“
– ლარა „სათიბი“. *მამა სარდიონის ას. არ-*
ღვლიანი,
57 წ., დიასახლისი, ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მე-
სტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ნალარ (3) – ყანა (ყარიში, ჭებუდი, ტუბიში), ს. ყა-

რიშშია, ტყის პირას. ადრე სათიბი იყო.

ნალაშკდაშუ – ტყე (ბაბილი) მდ. ჩოლმურას
მარცხ. კალთაზე, სამჭედლოს ნიშნები ამჟამად
არაა. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ნალაჯვამ – ნაეკლესიარი (ყვედრეში). *მ. ჩიქოვანი,*
ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX,
1939 წ.

ნალაჯუამ – სათიბები (გვიმბრალი), ს. გვიმ-
ბრალშია, ნაეკლესიარი არა ჩანს. *გ. ა მუსე-*
ლიანი, 1976.

ნალაჯუამ (3) – სათიბი (ზ. ბავარი, გვიმბრალა, იხ.
ლადბაში) ს. ზედა ბავარის მთა მაცხვარიში,
ეკლესია არის, განახლებული. *შ. ი. ბენდელია-*
ნი, 40 წ., კ. ს ჩანქსელიანი, 44 წ. 1976.

ნალაჯუამ (იხ. **ლადბაში**)

ნალაჯუამელ – სამოვარი (ლექსირი), ზაღ
ნაკვრშია, ნაეკლესიარი ჩანს (საონტიის ქვე-
ბია). *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ნალაჯუამ – სათიბი (ლასკადურა), ს. ლასკადურ-
შია, უწინ ეკლესია ყოფილა. *ბ. დ. გუგავა,*
24 წ., 1974.

ნალგემუარ – ნაეკლესიარი (გულიდა), ს. გული-
დაშია, ნალგემუარის ტერიტორიაზე. სხვა სა-
ხელი არ ახსოვთ. *მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ.,*
1974.

ნალგერუარ (სამოვარი (ლახამულა) ენგურის
მარცხ. კალთაზე, ჩვანზე შკედში, სათიბ ცაღლსა
და მარჩხფელაშს შორის. ჩამოდის ზვავი, და-
გროვილი თოვლი იქ დიდხანს არ რჩება.
ღებამ მასარდ ლი. ნალგერუარ <
* ნალგერუარ < * ნალგორუარ ? ადრე ლალგე-
ნიდ ხეყადხ, კარტილ ხანგენახ ეჩეჟუ მოლა
ხანს (1-2 თვე გელა ფ-ძე ჭკადუა). *გერე „საქონ-*
ლის ტყავი“. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ.,
კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ნალგოჰარ – სათიბი (ჩვანბანი), ს. ჩვანბანის სამხ.-
დასავლ. ფერდობია, ღელე ჯუჰანის მარცხ.
მხარეზე. ნაწისეკილარი არაა. *ნიკოლოზ კონ-*
სტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. მაჯ-
ვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ნალდაბ – სამოვარი სათიბ ზენკარის ჩრდ., ადრე
ყანა ყოფილა. ამჟამად სამოვარია. „ნაყანარი“.
ივდიეთე პეტრეს ას. ცინდელიანი, 67 წ., პენს.,
ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნალდაბ (2) – სამოვარი (მაცხვარიში, ზ. ლუჰა)
ლაჰლა ჭალაშ მარცხ. მხარეზე. ნაყანარი არ
ამჩნევია. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლა-*
ტალი, 1973.

ნალდზბ – სამოვარი (ყაბეში) ს. ყაბეშის აღმ., მდ. წანრელას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ლეჭუტუბას ქვემოთ. ნაყანარია, სათიბ ქართაშის ზემოთ. *გეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნალეგვარ – სამოვარი (ხოფური) ს. ხოფურში, ბუჩქნარ-სამოვ., ნაწისქვილარია. *ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ., 1976.*

ნალეგვარ (იხ. **ნალეგვარ**). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*

ნალზიგუ – ყანები (ქვ. მამი) ქვედა მამში, ნასახლარებია. *ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.*

ნალზიგუ (იხ. **მიაგუში ნაზიგუ**)

ნალიზ – ადგილი (ხოფური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*

ნალიშ – სამოვრები (ზაბილი), სამოვარი მთა (იხ. 1: 100 000). *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ნალიშ (2) – სათიბი (ნაცული), სამოვარი მთა (ზაბილი) ს. ნაცულის აღმ.

ნალიში ტუბა – ტბა (ზაბილი), მთა ნალიშზეა. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ნალიში ღელა – ღელე (ნაცული) ს. ნაცულში, ნალიშის სათიბებიდან მოედინება. *დურმიშხან ასლანის ძე ბაკურაძე, 1980.*

ნალკირულ – საბალახო (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერში, ნაკირალი ჩანს. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ნალობიო – ს. ლადარვაშია, ნალობიოარია. *გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.*

ნალობიო (2) – ყანა (ლადარვაში), სამოვარი (წიფლაკაცია) ს. წიფლაკაციაში, ნახნავი. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 48 წ., 1976.*

ნალსაზ – სამოვარი (ნანარი) ს. ნანარისკენა გზაზე, დასაწყისში. ადრე შესასვენებელი იყო. *გ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ნალსაფ (იხ. **ნალსაზ**)

ნალტამ – ყანა (ჩვამიანი), ს. ჩვამიანშია, ვაკე ადგილია, სამანქანო გზის ზემოთ. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 57 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნალტემწარ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის ჩრდ.-აღმ., ჰადიშგრას მარჯვ. კალთაზე, ალბ. ზონაა. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., იფარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნალტყბ – ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჰალაშის მარცხ. კალთაზე. შერეული ტყეა. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯავანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ნალტუმწალაზ – გზათშესყარი (ჩვამიანი), ს. ჩვამიანშია, იქიდან გადის გზები: ნაკრი შუკუტ, კარა შუკუტ, ტუბირა შუკუტ, კარა შუკუტ. ამჟამად იქ კოლმეურნეობის ბაღია. ადრე ჰალაზ ხორკან, შემოკვეებული ყოფილა ადრე. ჰალაზ „ჭიშკარი“. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნალქან – სათიბი (ფარი), გვალარისა და სარგაშის დასავლეთით მდებარეობს. ოთხკუთხედის ფორმა აქვს. ქან – კანაფი, ნალქან – ნაკანაფარი. ადრე აქ მართლაც კანაფს თესავდნენ. ლალქან – საკანაფე.

ნალქაშარ – სათიბი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. მხარეზეა. შვედში, სათიბ ლემთხუას ზემოთ. თხილნარ-წიფლნარი ტყეა აღმ. ნასახლარი არაა. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნალქერვარ (2) – უბანი (ქვ. ვედი), იხ. **სასტუმრო** (ლხმ.)

ნალქერვარ (იხ. **სასტუმრო** – ლხმ.)

ნალქერვარიშ ტუბი – ხევი (შვედი), მოედინება მთა ნაცემარიდან, მდ. ენგურის მარცხ. შენაკადი. რუკაზეა **Нацешар**. *შუმანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნალქერუტარ – უბანი (შვედი), მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, ნალქერუტარიშ ტუბიშ მარჯვენა მხარეზე. ოდნავ დავაკებაზეა 1 ოჯახი და გეოლოგების პარტია დგას – ჯაფარიძე ბესოსი. დგას 4 წისქვილი **მდ. ნალქერუტარზე**. *შუმანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნალქორ – სამოვარი (ხერხვაში) ს. ხერხვამის დასავლ., ღელე ტუბიშარის მარცხ. მხარეზე, აღმ.-ით. ნასახლარი არა ჩანს, მაგრამ ნახნავის კვალი და ზღურა-ს ნიშანი კია. *დავით დუდარუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნალქორ (2) – სათიბი (ნაკი) ნაკრას მარცხ. კალთაზე, სათიბ თეკერშია, სათიბ კვეთილაშის ზემო მხარე. ნასახლარი აჩნევია, სამირკველი ჩანს. *ვასილ ბერნაყის ძე ქაღდან, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნალქორუტარ – სამოვარი (უსგვირი), სამოვრებია უსგვირის სამხ.-დასავლ. მეგრელებს ჰყავდათ ზაფხულობით საქონელი, ამჟამად არა. ნასახლარი არაა. მოედინება **მდ. ნალქორუტარ**. *ა. ბ.*

გურჩიანი, 65 წ., ეხერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1973.

ნალქორტარ – ღელე (უსგვირი), მდ. ჭალაშ მარცხ. შენაკადი. ნასახლარი არაა. ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1973.

ნალქორტარ (3) – სამოვარი (ზ. მარდი), ს. ჟიბე მარლშია, სალაზმარშია, ვაკე ადგილია, სამოვარი. ნასახლარია, სამირკველი აჩნვია. ნასახლარია დაჟში ფილფანის, პირველი მოსახლე ს. ჟიბე მარლში. *ვახტანგ ალექსანდრეს ძე ანსიანი*, 26 წ., *მოსამსახურე, ჟიბე მარდი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 18.9.1970 წ.

ნალშგარ – სათიბი (ჭელირი), ს. ჭერილშია, მდ. კედრგლას ჩრდ.-დასავლ. გადმოცემით: შადდერიდან გამოქცეული თათრის ჯარის ამონაწყვეტი ადგილიაო. ნალშგარ „ნალაშქრალი“. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე*, 66 წ., *პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. X.

ნალშდულტარ – საბალახო (ლახუშდი), მთა ჰარაშშია, მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, ვითომ დიდი გველუშაპი მოუკლავთ და იქ დაუმარხიათო. ირგვლივ ტყე წიწვნარია. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი*, 65 წ., *პენს., მესტია*, 1972.IX.

ნალცუნ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმ., ჰადიშერას მარჯვ. კალთაზე. დაფერდებულია და წყლით რწყავდნენო – ლელჰენარ ხერივხ. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი*, 60 წ., *პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. აგვისტო.

ნალცარ ნაკ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის ჩრდ.-აღმ., ტერასა, რომელსაც მოუდის წყლები (ლეგარ ნარ მეფშტდე). *მანი ლევანის ასული პირველი*, 50 წ., *დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. აგვისტო.

ნალცტარ – ყანა (მაგარდელი), ყანა მგჰ-ს დასავლ. ყანა ჯადუიშ-ამდე. (ლიც – *ნალცტარ?). *ივანე ბექას ძე მილდიანი*, 99 წ., *პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნალწაბ – ტყე (ხევრა). *გ. მ. ჭკადუა*, 30 წ., *ლახამულას ს.ს.*, 1973.

ნალჯმოარ – ყანები (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, ნაკარის ყანებშია. *შ. ნ. კვანჭიანი*, 49 წ., *ლატალი*, 1973.

ნალჯონ დაბ – ყანა (ნაცული) ს. ნაცულში. **ნალჯონ** „ყანის საზომი“.

ნალჯონ დაბი ნიც – წყარო (ნაცული) ს. ნაცულში, ნალჯონ დაბ-ში მოედინება. *დურმიშხან ას-ლანის ძე ბაკურაძე*, 1980.

ნალზარ – ყანა (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, ყანაა ამჟამად. *შ. ნ. კვანჭიანი*, 49 წ., *ლატალი*, 1973.

ნალზარტ – ყანები (სოლი), ს. სოლშია, დასახლების სამხ., ვაკე ადგილია. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი*, 52 წ., *მოსამს., მესტია*, 1972. IX.

ნალზიგ – სამოვარი (რცხმელური) რცხმელურში, ლაშხირის მარჯვ., ნასახლარია. *გ. ა. ტვილდიანი*, 1976.

ნალზიგტ – სათიბები, ს. გვიმბრალშია. ნასახლარები ემჩნევა. *გ. ა. მუსელიანი*, 1976.

ნალზიგტ – სახნავი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშშია, ნამოსახლარია, მეწყერს გაუწყვეტია. *ჩ. პ. ლიპარტელიანი*, 30 წ., 1874.

ნალზიგტ (4) – ნასახლარი (ზ. ბაბილო), ყანა (ყვედრეში, ჭველიერი), სათიბი (გვიმბრალა), ს. ჟიბე ბაბილის ჩრდ., ტუბიბელანის თავში ნასახლარები ჩანს ვისი – არ ახსოვთ. *ჩ. ა-ას ლიპარტელიანი*, 25 წ., 1974.

ნალჭტამ – ნაეკლესიარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა*, 40 წ., *კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. IX.

ნალჭტამ (2) – ნაეკლესიარი (ყარი, ზ. ვედი), ძელყანრე ღარზე ნაეკლესიარის მაგვარი (სპენდიკარ ჩუ ზიხ). სოფლის დასავლ. დასახლებას ზემოთ. ყარშია. *ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, ტყისმცველი*, 61 წ., *ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 11.9.1970 წ.

ნალგლჰანდ – ნა-რუ-ალი (ლაღამი), ლექტუ ლახუდან ოდესღაც გამოყანილი ჰქონიათ სამ. ქორგლდ-იდან მესტიისკენ წყალი. რუს კვალი ამჩნევია. *დ. ს. გვარლიანი*, 27 წ., *მოსამსახ., ს. ლაღამი*, 1972.VIII.

ნამადენ – საკარვეზო (ზ. ველი), მთა ოზორიე-სა და მთა გვანდრას შორის. მადანის ნამებარი ადგილია (ზებედე ჩხიკვიშვილისა), დგას 1 კარავი. შიშველი დაქანებული კალთებით. ადგილზე ვაკეა პატარა. *შალვა ძაკუს ძე გოგილაშვილი*, 34 წ., *მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩეკალერი*, 21.9.1970 წ.

ნამადენიშ სუკი (იხ. გვანდრაშ ზაგარ)

ნამანაშვირ (იხ. ლამანაშვირ)

ნამანაშვირ სვიკ – გორა (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX*; 1939 წ.

ნამანაშუარ – ყანა (ლენტეხი), დ. ლენტეხშია,

- ჩოლშურას მარცხ. მხარეზე. ალბათ მანამს თესდნენო. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*
- ნამანაშუ** – ყანა, ბაღი (ლესემა) ს. ლესემაში, წინათ ჭვავი ითესებოდაო, **მოედინება წყარო-სარაგ.** *მ. რ. გაზდელიანი, 32 წ., 1974.*
- ნამანაშური ღარალ** – ღაროები (მაზაში), ს. მაზაშია, ღარებია. *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*
- ნამანაშური ღელა** – ღელე (მაზაში) ს. მაზაშის ერთ-ერთ უბანში, ნამანაშურ-ში. *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*
- ნამანიშვირ (2)** – სახნავი (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*
- ნამგებ** – სახნავი (ლანტელი) ს. ლანტელის ქვემოთ, ყანა ჭყერუ-ს დასავლ. შეძენილი, მონაგები ოთარშერხეჩა. *კოჩია ბექეზას ძე პაკელიანი, 72 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წლ. X.*
- ნამენწყუ** – ღელე (ბავარი), ს. ნესკამ ბავარშია, ნამენწყალია. *შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*
- ნამენწყურ** – სამოვარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, მთა დიდ-იდან ჩამოსულა მეწყერი (შდრ. **მეწყერ – ნანწყუ**). *გ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*
- ნამექტურ** – ვაკობი (უსგვირი) მდ. ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, სათიბ-სამოვარია. მექტურე ნაგემ ჟიხეთრაზ ჩიგ (ძველად მხოლოდ). *ა. ბ. გურჩია-ნი, 65 წ., ეცერის ს.ს., 1973.*
- ნამელურ** (იხ. **ნამოლ**)
- ნამზიგვარ** (იხ. **ნამზიგვარ**)
- ნამზიგულ** – ყანა (ახალშენი), ს. ახალშენშია, ნასახლარია. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*
- ნამზიგუტაროლ** – ტყე-სამოვრები (შვედი) ს. შვედში, მინდორია, ნასახლარები არა ჩანს. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*
- ნამზიგუტარ** – სათიბ-სამოვარი (შვედი), ს. შვედშია, რადაგთან. ძველი ნასახლარები. სერზეა. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*
- ნამლა** – სათიბები (ნაკი) ნაკრას მარცხ. კალთაზე, ქეზა ნენჩას ჩრდ., ლაწომბას ჩრდ.-აღმ. ტყეშია სათიბები. **ნამლა** < **ნამოლა** (// **ნანჭურ**). *ვასილ ბერნაყის ძე ქალაძანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*
- ნამმუარ** – ყანები (მელურა), ს. მელურაშია, სასიმინდე ყანები. *ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი, 1974.*
- ნამნაშუ** – სამოვარი (ლაშხრერი) მდ. ენგურის

ჩრდ.-აღმ. სოფლის სამხ., სამოვარ მოლაშხა და სათიბ დაბერილის შუა. ნახნავია. ამჟამად სამოვარია (მანშიმ ნალაშუ ლი „ქერის ნათესი არისო“). *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმეურნე, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნამნაშუ (2) – ყანა (ქვ. მარდი, სამოვარი (ლაშხრერი), ს. ჩუბე მარდის დასავლ. ყანა სიმინდის. ადრე ითესებოდა მანშიმ. ვაკე ადგილია. მანშიმ „ჭვავი“ (Secal e cereal e L. прожа) (შდრ. ჭვამინ ячмень – Har deum „ქერი). *ვასილ მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ნამნაშულარ – სათიბ-სახნავები (მესტია) აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. ფუხტდრი ტუბი ჩამოუდის. მანშიმ „ჭვავი“. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლეხთავი, 1972.*

ნამნაშურ – ტყე (წვირმი) ს. წვირმის აღმ., სამანქანო გზის ქვემოთ. ტყე – ფიჭვნარი და შერეული, ალაგ-ალაგ. ნახნავიცაა. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნამოლ – სათიბები (მესტია) ჰაწვალდის მხარეზე, ტყეებში შიგადაშიგ სათიბები. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლეხთავი, 1972. VIII.*

ნამოლა – სამოვარი (ზ. ლუპა) სამანქანო გზის ქვემოთ, სამოვარ ლალტულდშის აღმ., ადრე სახნავი ყოფილა. „ნახოვარი“ (ნამოლ ლი). *ვასილ თოსდანის ძე ცალანი, 44 წ., ბრიგადირი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნამონაშურ (იხ. **ლამანაშურ**)

ნამპორ – ყანა (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის დასახლების ზემო მხარეში, სახლებს შორის. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნამპრარე ლატურა – სალოცავი (გაღმა ხაიში), კროფი ჭკადუას სახლის ჩრდ.-დასავლ. არის მაღლობი ადგილი, სადაც თებერვლის თვეში (პირველ რიცხვში) ხდება ნამპრობ. სოფელი იყრის თავს, კალანდის მეორე თვეში. *ნატაშა ემეზას ასული ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ნამპრანი – სათიბი (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის ჩრდ.-აღმ., კაჩა შუკუის აღმ. მხარეში, მდ. მულხურას მარცხ. ნაპირზე. დგას ქვემო ნაპირზე ეკლესიის ნანგრევი. *ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ., მოსამ ს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნამყირა (იხ. ლამყირა)

ნამსგალევიშ კვათხ – ტყე, ბილიკი (ზ. ვედი), ამჟამად ჯვინელ ნაშუკვს უწოდებენ, რადგანაც სხვა გზაა (სამანქანო) გაყვანილი. *არჩილ კოსტას ძე ჭკადუა, 40 წ., 1969.*

ნამსგალევიშ მანჩხაფ – ჩანჩქერი (ზ. ვედი), მთა ნამსგალევის დასავლ. კლდეებს შუა მოედინება წყალი, რომელსაც აქვს რამდენიმე ვარდნა 20-20 მეტრისა. მოედინება მყინვარული ენიდან (იხ. რუკა 1: 100 000 Тхеиши). მოზრდილი მდინარეა, ქვემოთ უერთდება მარჯვ. მხრიდან წაქაწყარი, მდ. ვედრგლას მარცხ. შენაკადი. *ლადი ზოსიმეს ძე მიქავა, 78 წ., მწყემსი, ს. კგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ნამსგალევიშ ნალწვამ (ზ. ვედი)

ნამსგალევიშ ჯვინელი ნაშუკვ (იხ. ნამსგალევიშ კვათხ)

ნამსგალეუ (2) – სახნავი, სამოვარი მთა (ზ. ვედი), მდ. ჭედრგლას მარჯვ. კალთის ტერასა, ადრე სახნავი იყო. ვაკე ადგილია ≈ 1 ჰა. მეგრ. „ნაკვაკ“-ს ეძახიან. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნამსგალეუ – საზაფხულო სამოვარი მთა მდ. ნამსგალევის სათავეს ქვემოთ, შუაწელის ზემოთ, ზედა ტყის საზღვარზე. დავაკებული ხეობაა, შუაზე მოედინება მდ. ნამსგალევი. მისი სიმაღლეა 1657,6 (1: 100 000 1662,1). სამ. -დასავლ. კლდის მასივებია, დანარჩენი მხრიდან ტყე, წიფლნარი, ზემო მხარეზე ქვემოთ წიწვნარი. არის ბოკვნარიო, თხმელნარიც. დგას 4 კარავი მრგვალი ხისა. *იზოლდა სამსონის ას. ჭკადუა, 20 წ., კოლმეურნე, ს. ქვედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 22.9.1970 წ.*

ნამსგალეუშ აბანილ – გოგირდოვანი წყალი (ზ. ვედი), ნამსგალევის სამხ.-დასავლ., ჭედრგლას მარჯვ. მხარეზე მოდიოდა გოგირდოვანი წყალი. ამჟამად სამანქანო გზა გადის და დაიფარა. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნამსგალეუშ ბოგ – ხიდი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსტას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ნამსგალეუშ ლიც – შენაკადი (ზ. ვედი), მოედინება ლაკემურაში დუდიდან და ხეშიშ დუდის შუამყინვარებიდან. ყოფს სამოვარ მთა ნამსგალევის შუაზე. მდ. ჭედრგლას მარცხ. შენაკადი

(იხ. რუკა 1: 100 000). *იზოლდა სამსონის ასული ჭკადუა, 20 წ., კოლ., ს. ქვედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 22.9.1970 წ.*

ნამსგალეუშ ჟაბე ლამგემი ღარ – ღელე (ზ. ვედი) სამოვარ ნამსგალევის აღმ., ხე-ტყის წარმოების უბანი იყო. *არჩილ კოსტას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ. ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ნამსგალეუშ სარგელ – წყარო (ზ. ვედი) სამოვარ ნამსგალეუშ დასავლ. ნაპირზე. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ. წ. პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნამსგალეუშ ტუბი – ხევი (ზ. ვედი), სამოვარ ნამსგალევის ხევი, წყალი მოზრდილია, ჭედრგლას მარჯვ. შენაკადია, ნამსგალევიშ კოჯარიდან იღებს საწყისს. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნამსგალეუშ ჩაბე ლამგემი ღარ – სამოვარ ნამსგალევის დასავლ. ღელე, ხე-ტყის წარმოება იყო. ვედრულას მარჯვ. შენაკადი. *არჩილ კოსტას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ. ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ნამსხტერ – ადგილის სახელია (სოლი), ს; სოლშია შიგ დასახლებებში პატარა გამოუყენებელი ადგილი. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ნამურყვამ – სასაფლაო (ფარი), ზედა და ქვედა ლუჰას (ფარის უბნებს) შორის არის სერი, რომელსაც ჰქვია „ნამურყვამ“, ახლა აქ სასაფლაოა. ამბობენ, აქ წმ. გიორგის ეკლესია იდგაო. ეკლესიის ნაშთიც კი არაა დარჩენილი. ამბობენ, რომ აქ ადრე ერთი ოჯახი ცხოვრობდა, რომელსაც ჰქონდა ციხე-კოშკი. ოჯახს რა მოუვიდა, უცნობია. *ვახტანგ ქემურზას ძე ნარსკვიძე, სტუდენტი, 1965.*

ნამურყვამ – ნაკოშკარი (გული), ჩუბე გულის სამხ.-დასავლ., მდ. გულა ქალაქ-ს მარჯვ. მხარეზე ნაკოშკარია, ქვედა სართულის ძირილად დარჩენილი. გადმოცემით, მდიდარი ოჯახი ცხოვრობდაო და შემდეგ მოსპობილა. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდნარი, ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ნამურყვამ – ნაკოშკარი (მამი), ლეკუთიდშია, მდინარის მარცხ. მხარეზე, ფლატის თავზე. ძირი დარჩენილია, ამჟამად სახლობს შამილ შავრეშიანი. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

ნამურყტამ – ნაკომკარი (ქართვენი), ყოფილა კომკი კვანჭიანების, შემდეგ სახლის მასალისთვის დაუნგრევიათ. ამჟამად ძირიც კი არა ჩანს. *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ნამურყტამ – ნაკომკარი (ქურაში) ს. ქურაშში, სუიფში ნაკომკარია, ძირილაა დარჩენილი. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნამურყტამ – ნაკომკარი (ჭოხულდი) ს. ჭოხულდის სუიფში, ძირილაა დარჩენილი, ეკუთვნის შონია კვიციანს. კომკის სვან. სახელისაგან – „ნაკომკარი“. *აკაკი ივანეს ძე კვიციანი, 34 წ., კოლმ., ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ნამურყტამ – ნაკომკარი ს. ჭოხულდის სუიფს აღმ., ეკუთვნის ილამაზ ფანგანს. კომკისაგან სამირკველიდაა დარჩენილი. კომკის სვანური სახელწოდებისაგან „მურყტამ“. *აკაკი ივანეს ძე კვიციანი, 34 წ., კოლმ., ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ნამურყტამ (9) – ნაკომკარი (ცანა, ქურაში, ჭოხულდი –2, გული-ქართვენი, ზესხო, მამი), სასაფლაო (ფარი)

ნამურყტამ II დონღუანშა ნამურყტამ – ნაკომკარი (ზესხო), ს. ზესხოშია, ნანგრევებილაა ამჟამად.

ნამურყტამლა – გორაკი (კაერი) ს. კაერის ჩრდ.-აღმ., სამირკვლის მაგვარის ნაშთები. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ნამურყტამლა – ყანა, ნაკომკარი (სოლი), ს. სოლი, დასახლებასა და ს. კაერს შორის. არის ნაკომკარიც. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ. მესტია, 1972. IX.*

ნამურყტამლა (3) – სერი (ბოგრეში, კაერი), ყანა (სოლი) ს. ბოგრეშის სამხ.-დასავლ., ენგურის მარცხ. კალთის სერი, ფოთლოვანი ტყე ჭარბობს. მის აღმ.-ით საკულტო ადგილია. შეიძლება ნაკომკარი იყო. *კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ. მოსამს., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნამურყტამელ – რესტორან „ლილეს“ ტერიტორია (ლენტეხი). მურეშმა ლზზგა. დ. ლენტეხში, დღეს რესტორანი „ლილე“-ა აშენებული. ქედია, უწინ ნასახლარი (ან სასაფლაო) უნდა ყოფილიყო. გათხრის დროს ადამიანის ძვლები უნახავთ. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

ნამეჩარ – სამოვარი (მელე) ს. მელეს აღმ. მხარე.

ნაკაფია.

ნამეჩარაზრ – ტყე (ქვ. კალაში) სოფლის თავზე, არის ჯიჰრა „მუხა“, ცანცი და შერეული ტყეც. ლიქე „ჭრა“ – ნამეჩარაზრ „ნაჭრეები“. *გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნამეჩარაზრ (2) – ტყე (ზარდლაში, ქვ. კალაში) ს. ზარდლაშის დასავლ., ფერდობი. ნაკაფი ყოფილა, მერე ტყე ზუქნარად დარჩენილა. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნამეჩარლა (იხ. ბეჩაშა ლეკვანამეჩარლა)

ნამლატ – ყანა (ხე) ს. ჯეს დასავლ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., კოლმ. თავ-რე, ს. ხე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნამეყამი (Г. Намкван) – მწვერვალი (ლენტეხი) კავკასიონის ქედზე, ენგურის დასაწყისის თავზე. სიმაღლე – 4278 მ. ზ.დ.

ნამეყამ (2) – კლდე (უშგული), მწვერვალი (ლენტეხი) კლდე შხარას სამხ. კედელზე, კომკისე-ბური კლდე საჯიხვე. გ. თიკანადის **დასამარცხ.** კლდის მარჯვ. „ნაკომკარი“. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნამეყამი – მწვერვალი (უშგული), შხარას ერთ-ერთი სამხ. მწვერვალი, მდ. ენგურის სათავის ჩრდ.-აღმ., კომკისე-ბურია. *გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნამეყამს სგიმ – მჟავე წყალი (უშგული) კლდე შხარას სამხ. კედელზე, კლდე ნამეყამის ძირში, წისქვილის სამყოფისხელაა. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნამეყამს ტუიბ – ტბა (უშგული), კლდე შხარას სამხ. კედლის ერთ-ერთ კლდესთან – ნამეყამთან არის ტბა, ენგურის ერთ-ერთი შენაკადის სათავე. ტუიბ „ტბა“. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნამეყამს ტუიბ – დეღე (უშგული), კლდე შხარას სამხ. კედელზე, კლდე ნამეყამის ქვემოთ, დეღეა პატარა. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნამეყირაზრ – სათიბ-სამოვარი (ლაჰილი), ს. ლაჰილის სამ.-დასავლ. ტყეშია მოქცეული პატარა სათიბი. *ზ. ს. პაკელიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ნამეყმშ – მწვერვალი, სათიბები (წვირმი) ს.

წვირმის ჩრდ.-დასავლ. სათიბი მეფტაშის მწვერვალი (იხ. 1: 100 000 – 2473 г. Менташ). *მირან ხალამპრეს ძე ფანგანი, 40 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნამყტამ – სათიბი (იენაში) ს. იენაშის ჩრდ., დამრე-
ცი რელიეფით. ნამყტამ-ის ნიშან-წყალი არაა. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ნამყტამ – სამოვარი (მაცხვარიში) ლაჰლა ჭალაშ
მარცხ. კალთაზე. ნაკოშკარები არაა. *გურამ გ-
ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ნამყტამ (4) – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი, იენა-
ში), სამოვარი (მაცხვარიში), მწვერვალი (წვირ-
მი), ჰაწვალისკენაა, ტყით შემოფარგლულია. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენ-
ჯერის ს.ს., 1972.*

ნამშელიდ – სამოვარი (ცხუმარი) მდ. ენგურის
სამხ., ჩუედრიშ ბოგს სამხ.-დასავლ., სამანქ.
გზის ქვემოთ მდინარისკენ. *ივანე ბექას ძე მი-
ლდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომ-
ბერი.*

ნამშიხორლუარ – სამოვრები (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნ-
დერისაა, ტყეში.

ნამშიხორ – სამოვარი (ლაღამი) ს. ლაღამის ჩრდ.-
აღმ., მესტია ჭალაშ მარჯვ. მხარეზე. *დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღა-
მი, 1972. VIII.*

ნამშიხტარ – ტყე (წვირმი) ს. წვირმის სამხ.-აღმ.,
ფეხის დასავლ. მუხნარი *ტყე. რობინზონ იესეს
ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნამცაღტრა – ღელე (მაცხვარიში), ლაჰლა ჭალაშ
მარცხ. შენაკადი. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35
წ. ლატალი, 1973.*

ნამცტილ – ტყე (მესტია), წიწვნარი ტყეა, გადის
ბილიკი ლეჟ ლახუ-ის აღმ. კალთაზე. *დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი,
1972. VIII.*

ნამბგურა – ტყე (ლეშუკვი), ბალის ქედზეა, ლე-
შუკვის ყოფილი ტყე. კლდოვანი არაა. *შალვა
გ-ძე ივერიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ნამბგუბი – ჩამონაშალი. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე
გულედანი, 36 წ., ს. ნესგუნი, მესტიის რ-ნი,
1972.*

ნამბგუბი (2) – ფლატე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი, ნეს-
გუნი), ჭალაშ მარჯვ. მხარეზეა, ნასხლეტი
მიწაა. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ.,
ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ნამხარწილ – საკულტო ადგილი (ლამფალაში) ს.
ლამფალაშში, ვითინი დგას. *რამაზ ომეხის ძე
ონიანი, 16 წ., 1981.*

ნამხორტალ – ნამოსახლარი, სამოვრები მამის აღმ.
ნასახლარებია. *ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.*

ნამხორტალ – ტყე ს. ნაცულში, ფოთლოვანი.

ნამხორტალ (3) – ნასახლარები (შკედი, მამი), ტყე
(ნაცული) ს. შკედში, ყოფილა კოშკი, რომელიც
დაარღვიეს. *ქ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ნამხტერ – სათიბ-სამოვარი ს. ჟაბეშის დასახლე-
ბის დასავლ. სამანქანო გზის ზემოთ. არის ძვე-
ლი ნასახლარი. *ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ.,
მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ.
სექტემბერი.*

ნამხტერ – ყანა (ჟაბეში), ჟაბეშშია, ღელე ტუბირას
მარცხენა მხარეში. ნასახლარები არაა, სამანქა-
ნო გზასა და მულხურას შორის. *ჟორა მუსას ძე
კახიანი, 31 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტი-
ის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნამხტერ – ყანა, სათიბი ს. ჟაბეშის აღმ., სათიბ
ქართაშა და დასახლებას შორის. ქვემოდან
აკრავს სათიბი გოგლანი. ნასახლარები არა
ჩანს, გვერდით – დასავლ. ნასახლებია.
გოგლანის ძველი ნასახლარი. *ჟორა მუსას ძე
კახიანი, 31 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნამხტერ – ყანები (ლაშთხვერი) ფუშყვერსა და
დასახლებას შორის. დასახლებებშია მოქცეუ-
ლი თითქმის. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვა-
ნი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972. VII.*

ნამხტერ – ყანები ს. ზარდლაშის დასახლებასა და
ტუბიშ შორის. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი,
67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971
წ. სექტემბერი.*

ნამხტერ (2) – სათიბ-სახნავი (ჩვაბიანი), ყანა (არ-
ცხელი), ს. ჩვაბიანშია, ქერთიშას დასახლ.
დასავლ. სახლთან ახლო მდებარე სახნავ-სა-
თიბი. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ.,
მესტის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნამხტერ – დასახლებული უბანი, ლანჩვალშია,
ბოლო დასახლება (?) აღმოსავლ. მუხტირ „კუ-
თხე“ (მდებარეობის მიხედვით). *თედორე ტა-
რასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1973.*

ნამხტერ (8) ყანა (მაჯვდიერი, ლაშთხვერი, ზარ-
დლაში, ჟაბეში –2), სათიბ-სახნავი (ჟაბეში),
ხრიოკი სოლი), უბანი (ლანჩვალი), ს. მაჯ-
ვდერვშია, სამანქანო გზის ქვემოთ (მდინარის-
კენ). ამბობენ, ეკლესია იყო – ჩირთ ლი ეჩე-

ჩუნ. ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. მაგვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ნამხუთირა – სათიბი (ცალერი), ჟიბე ცალერს სამხ. ესაზღვრება, ყანა სგებრის ჩრდ.-აღმ. ადრე ნა-სახლარი ყოფილა. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნამხუტერ – ყანა, ს. არცხელშია. მარგიანების ყანაა, დასახლების შუაში, ყოფილი მუშნი ჟორჟო-ლიანის ყანა. სახლთან ახლო მდებარეა. *ერმალო ციოყის ძე ჟორჟოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნამოლარ – სათიბი (კაერი) ს. კაერისა და ს. ლემსიის მთაში. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ნამულარ – სამოვრები (ფალედი) ს. ფალედის ჩრდ., ტყიანია ირვგლივ (ჩრდ.-დასავლ. წიწვნარი), სგიმთანაა. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნანარგლ – ყანა (ხოფური) ს. ხოფურში, ვაკობი. *ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ., 1976.*

ნანარგლალ – ყანები (ნანარი), ს. ხოფურის მიდამოებშია, ნანარისკენა გზის მარცხ. სანაპიროზე. *გ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974.*

ნანგომ – სახნავ-სათიბი (ლამხერი) ს. ლამხერის ქვემოთ, სათიბ-სახნავ ტყაბარის ჩრდ. ალვის ხეებიცაა. ვაკე რელიეფით. კარგი მოსავლიანია. ნანგომ – ნანგუმი „მძიმე“ (?). *მახამეთ გურმაჩის ძე დევდარიანი, 49 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნანგული – სოფელი (ხაიშის ს.ს.), ხაიშის ს.ს.-ში შემავალი 4-კომლიანი დასახლებული უბანი, ცხოვრობენ კვანჭიანები. რელიეფური პირობებით, მთის კალთის ტერასაზეა გაშენებული დასახლებაც, დაფერდებული სახნავ-სათესე-ბით. ვაშლი, მსხალი, ნიგოზი. შიგადაშიგ და-ვაკებაცაა. სამხ.-დასავლ. კედელივითაა მი-ბჯენილი კუთკუთში კოჯის ჩრდ.-აღმ. ნაწილი, ხოლო ჩრდ.-დასავლ. წიწვნარი ტყეა. დასავ-ლეთით კარვით გარღვეული ხეობა, ფომრით თითქოს წაუმგვანებიათ **ნანგული**-სთვის. სი-მალე ზღვის დონიდან 1050,0 მ. უდრის. *ვარდენ ქერვის ძე კვანჭიანი, 61 წ., პენს., ს. ნანგული, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 7.11.70 წ.*

ნანგუმარ – ტყე, ს. ცალდაშის ჩრდ.-დასავლ. ს. ჭოლშისკენ, მდ. მულხურას მარჯვ. კალთის ფოთლოვანი ტყე – მუხნარია. *პავლე ბითეს ძე*

ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ნანგუმარ (3) – სამოვარი, ყანა (ჭოლაში), ტყე (ცალ-დაში), სახნავ-სათიბი (ლამხერი – იხ. **ნანგომ**) ს. ჭოლაშის აღმ., მდ. მულხურის მარჯვ. რიყეს გვერდით. დგას წისქვილიც. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნანგუმარ (იხ. ნანგომ)

ნანდობარ – ყანები (ლესემა), ს. ლესემაშია, მიე-დინება წყარო – სარაგ. *ა. ს. გაზდელიანი, 36 წ., 1974.*

ნანდობარი სარაგ – წყარო (ლესემა), ს. ლესემაშია, ყანა ნანდობარში. *ა. ს. გაზდელიანი, 36 წ., 1974.*

ნანკლატარ – ტყე (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, შკედში. სამოვარ უხუტამს სამხ.-და-სავლ. ფერდობია, ადრინდელი ნახნავი და შემდეგ სათიბი. ამჟამად გატყვევებულია. და-სავლ. ესაზღვრება ლაქცულაშ ტუბი და ნატყიცუ ხარ. ნანკლატარ (< *ლანკლატარ ?) (მდრ. ლენზ > ნენზ; ლიც – ნიც). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნანკცარგლ (იხ. ნანკცარგლ)

ნანჟომ – ყანა (ცალანარი), ს. ეცერის დასავლ. სა-მანქანო გზის ზემოთ, ნაწორს ზემოთ. სახნა-ვია. ლიჟუმი – ნაჟომ როქუ ლი – პირველი ხენა დათესვამდე სარეველების მოსპობის მიზნით. *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნანსყარ – წყარო (მაცხვარიში), ს. მაცხვარიშის სა-სმელი წყალი (ნანსყარ „ნაკეთები“ ?). *გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.*

ნანტუბგლაშ – სამოვარი (ლახამულა) საცხოვრის კეცნანის ჩრდ. ძერხვანის საზღვრამდე, რობაშ ცხვის თავზე. მოედინება წყაროები თავრარი-დან. ნანტუბგლაშ (< *ნანტუბილაშ ?). *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნანქორ – ყანა (ლუპა) სოფ. ჟ. ლუპას ქვემოთ ბოლო ყანების ჩუიბლაშარის დასავლ., მის ზემოთ ნასახლარია (წულუკიანებისო). „ნასახლარი / / ჩაგანთ ნასახლარი“. *სიმონ თოსდანის ძე ცა-ლანი, 57 წ. კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნანქორ (2) – სამოვარი (ლახამულა), ყანა (ლუპა) საცხოვრის ნოდანის დასავლ. სათიბ მატანის

ჩრდ. ნასახლარია, ნაყანარია ყარამან ჭკადუა-სი. შეიძლება ნასახლარიც მისი იყოსო. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. . ნოემბერი.*

ნანქორიშ ცხეკ – ტყე (ლახამულა), საცხოვრის ნოდშის ჩრდ., სამანქანო გზის ზემოთ მუხნარი ტყე, სამოვარ ნანქორის აღმ. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნანქტალ – სამოვარი (სოლი), ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. ტყიანი სამოვარი, სოფლის დასახლების ზემოთ, გზის ზემოთ. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972 IX.*

ნანქტერილ – სათიბ-სამოვარი (ლახირი) ს. ლახირის ჩრდ.-აღმ., მთა ლაგუზარიელში, კლდის ძირში ალპური ზონაა. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნანყულ – სამოვარი, ანწლნარი (ლახამი) მდ. ლახამის მარცხენა მხარეზე, მომადლოა, გადებულია ხიდი – ნანყულშ ზოგ. ჩანს ანწლი ბლომად. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ. ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნანყულ (3) – სალოცავი (ქვ. მარლი), სამოვარი (ლახამი), სამოსახლო (ნანყული). ჩუბე მარლის სამხ., დასაწყისში სოფლისა. ყოფილა სალოცავი ადგილი, მაღლობი ადგილია, გორაკი. ჩრდ.-დასავლ. სასაფლაოა. ნაეკლესიარია, ემჩნევა სამირკველი. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, მუშა, 40 წ., ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ნანყულ (მეგრ. ნაყუმბულა, ქართ. ნაყუმბულარი) – სამოსახლო, ხაიშის ს.ს.-ში შემავალი დასახლებული ადგილი, ხაიშის აღმ. მდ. ჟედრელას მარჯვ. კალთის გორაზე. ცხოვრობს ჭკადუების 3 ოჯახი. ხილნარ-ვენახებით, სახნავ-სათიბებით. არის ბარიტის წარმოება. ნაეკლესიარი – ნანყულშ თარგლეზერ. ზღვის დონიდან (ზემო მოსახლესთან) 1109,0 სმ. ამჟამინდელი დასახლების ასაკი ≈ 70 წელს არ აღემატებაო. *კოწია ქერეჯის ძე ჭკადუა (წულუკიანიო), 69 წ., პენსიონერი, ს. ნანყული, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.11.70 წ.*

ნანყულშ თარგლეზერ – ნაეკლესიარი, სამლოცველო, ს. ნანყულშია, ქედზეა. არის ნაეკლესიარი, ამჩნევა სამირკველი – სპენდიკები. „სალოცავი // ნანყულის მთავარანგელოზი“.

კოწია ქერეჯის ძე ჭკადუა, 69 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.11.70 წ.

ნანყულშ ლებგლეყი (იხ. ზენიშ ლებგლეყი)

ნანყულშ სარაგ – წყარო (ქვ. ვედი), ს. ნანყულიდან ს. ქვედა ვედისკენა ძველ გზაზე, დაახლ. გორას აღმ. კალთის შუა ადგილას მოედინება კარგი წყარო, სადაც მგზავრები ყოველთვის ისვენებენ. „ნანყულის წყარო“. *კოწია ქერეჯის ძე ჭკადუა, 69 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.11.70 წ.*

ნანყულშ ღარ – ხევი (ქვ. ვედი), ჩვ. ვედიდან ნანყულისკენ ასასვლელი ხევი, წიფლისა და შერეული ტყის მასივი, მოედინება ღელე. *მაგრაფინა გიორგის ას. ჭკადუა, 44 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნანყულშ შგედხენიშ კოჯ – კლდე (ქვ. ვედი) ნანყულის პირდაპირ, ვედრგრას მარცხ. კალთის უშველებელი კლდე, სადაც გაყვანილია სამანქანო გზა. *სამსონ როზანის ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნანყუამ – სამოსახლო (ნამყვამ-ზაგრალი) ს. იფხის სამხ., ცხოვრობენ გირგვლიანები. *ე. ი. ნანყანი, 61 წ., ლატალი, 1973.*

ნანყამრა – ყანა (ლახუშდი), ს. ლახუშდშია, სამხ. დგას ორი სახლი. მახსოვრობაში მურყვამ არ იყო. ცხოვრობდა ვინმე ნანყუამ (კაცის სახ.), გვარად – ჩარკვიანი. *რიდა ბესის ას. ფირცხელიანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972.IX.*

ნანყებულუდარ – სამოვარი (ზ. ვედი), ბორცვები. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ნანყებულშ ზენ – სამოვარი (ქვ. ვედი), მდ. ჟედრელშ მარჯვენა მხარე. ვაკე ადგილია, ბევრია ანწლი, სამოვარია, მეჩხერტყიანი – წიფელა, **თხმელა**, თოფრა, რცხილა, ნეკერჩხალი. *დომენტი ისლამის ძე ჭკადუა, 40 წ., მეტყევე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. XI.*

ნანყურშ – ყანა (გვალდერი), სოფლის დასავლეთით, სათიბ ნაკარს ზემოთ (სამხ.) შუაში ტყის ზოლია. ნანყურშ „ნაწოლისი“ ? *ემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნანშზარ – ყანა (კიჩხულდაში), ს. კიჩხულდაშია, ჩუბარის ჩრდ., ნაეკლესიარ ლამარიშის ჩრდ.-აღმ. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნანჩქალ – სათიბი (ჩვამიანი), ს. ჩვამიანშია, სამანქანო გზის ქვემოთ, ტუბრა, არის ნაღვრევი. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მე-სტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნანცხმორ – ტყე, ს. ღუბაღდის დასავლ., ტყე სათნის დასავლ. (იქით), ტყის მასივია, ჭარბობს რცხილა (ცხტიმაროლ). *მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ს. ღუბაღდი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნანცხმორ (2) – ტყე (ჰეზუდი, ღუბაღდი), ს. ჰეზუდის ჩრდ.-აღმ., ტყე წიფარ-ის ზემოთ რცხილნარი ტყეა, შიგადაშიგ სამოვრები. „ნარცხილარი“ – შესაძლებელია, გაკაფული იყო, შემდეგ ისევ აიყარა რცხილაო. ვაკე ადგილებია, ჯუღილდე ნაგემ ლი – რაიმეს მიზნით აგებული. *ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნანცხმორ – ტყე (სიდიანარი), ს. სიდიანარის ჩრდ.-აღმ., ტიბის მარცხ. კალთის რცხილნარ-სოჭნარი ტყე. *ვალე ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ნანწბარ (იხ. **ნანწგბარ**)

ნანწბარ – სამოვარი (ფარი) მდ. ლეჩქერში ლიცის მარცხ. კალთაზე, სათიბ ნაჭარის ჩრდ. მოედინება წყაროები, ფერდობია (აშ. ხოწიბ ჭალთეჩუ, გუამიდ ფელტ ლი). *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამს., ს. ფარი, მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნანხვრი – სოფელი (ბეჩოს ს.ს.).

ნანხმარ – მთა (ფარი). *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსევიძე, 1965.*

ნანხრწმ – ხრამი (ლახამულა) მდ. ენგურსა და მეთრის შორის, ლახამულას დასავლ. ლელუმერა ი ხარ, ლამხერ ჯდგი ლი, ლასოჯა („სოჯ“ – ლუმრიმ წათშალ). *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნანხუწარ – ტყე (ჭუბერი) მთა ტობულდარის სამხ.-დასავლ. მდ. მარღვრას მარჯვნივ, წიწვნარია. მიდის გზა უთვირის გადასასვლელისკენ. ზემოთ ვიწროვდება და აქედან ლანხუწარ, ზემოთა სამოვრები მთა ტობულდარის. ლ/ნანხუწარ „ვიწრობი“. *ნოდარ თებეგის ძე ცინდელიანი, 21 წ., მექანიკი, ს. ტიტა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.*

ნანხუწარიშ მაზუტალბ – წყარო (ჭუბერი), გზა, მთა

ჟაბე ტიტასა და ტობულდართე მიმავალ გზაჯვარედინზე მოედინება წყარო. ვიწრობი გზაა გორაზე. *ნანხუწარ რელიეფის ფორმის მიხედვით. ვიწრო გორაზე მიდის გზა, დაფერდებულია, ტყიანი. ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ლეკელმახი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 22.IX.70 წ.*

ნანხუწარიშ ღარ (იხ. **ლანხუწარიშ ღარ**)

ნანარი – სოფელი (ლენტეხის რ-ნი). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939.*

ნანავირ – ყანები, ლეცეჩხ-ის ლექსირშია, მდ. ჩოლშურას მარცხ. მხარეზე. კირის ნატეხია. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ნანავირ (2) – ტყე (ჰველიერი), ყანა (ლექსირი) მდ. ლაშხურ-ის მარცხ. კირი იცოდა ადრე. ამჟამად არავინ არ იღებს. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ნანავირი მორელ – მჟავე წყალი (ლექსირი) მდ. ჩოლშურის მარცხ. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ნანარ – სოფელი (ხოფურის ს.ს.), ხოფურის ს.ს.-ში შემავალი ერთ-ერთი სოფელი, მდ. ცხენისწყლის მარცხ. მხარეზე, მდ. კოფრულას მარცხ. მხარეზე. *ვახტანგ ნიკოლოზის ძე ჭურასპედიანი, 35 წ., მოსამსახ., ს. ნანარი, ლენტეხის რ-ნი, 1974.*

ნანარი შუკუ – გზა (ნანარი), სამანქანო გზა ხოფურში, ს. ნანარისკენ მიმავალი. *ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ., 1976.*

ნაჟაჰ (იხ. **ლაროკაშ ლიც**)

ნაჟაჰ(2) – ღარი (ლახამულა) (იხ. **ლაროკაშ ლიც**), ს. ლახამულას დასავლ., მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე, საზვავე ღარი ჰუტილად-იდან მდ. ენგურამდე (ხოლა ღარ ლი, ჟაპ ანდრი). *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნაჟაჰ – საბალახო, ს. ხარაშშია, ფერდობია, იცის ზვავი (შვავი). *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ნაჟაჰ – სამოვარი (შვედი), ს. შვედშია, ველიდის ერთ-ერთი კუთხე. ზვავის გასაჩერებელია, დავაკებაა. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*

ნაჟაჰ (3) – სამოვარი (ჰველიერი, ფაცი, შვედი) მდგ. ლაშხურ-ის მარცხ. მხარეზე, ფერდობია. იცის ჟაჰ (შდრ. ჟაპ „შვავი“). *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ნაჟაჰი ნიც – წყალი (შვედი) ს. შვედში, ნაჟავი ლარს ისგა ანდრი. *უ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ნაჟაულშ – სამოვარი (კახურა) ს. კახურას ჩრდ.-დასავლ. ღარია, უწინ შვაგი ჩამოსულა, ამჟამად იცის. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

ნაჟაულში დელა – დელე (კახურა) ს. კახურას დასავლ., ლასკადურის მარცხ. შენაკადი. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

ნაჟაუ-ღარ – სამოვარ-სათიბი (ტვიბლედო), ს. ტვიბლედშია, დელეა, წებადგრა მოედინება. *ნ. ს. ჩანქელიანი, 24 წ., 1974.*

ნაჟან – ტყე, ს. შვედშია, ზვავის ჩამონავალი. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ნაჟან (2) – სამოვარი, ტყე (შვედი) ს. შვედში, ტყიანი სამოვარი, ნაზვავებია. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ნაჟომ (იხ. ნანჟომ)

ნაჟურშაღანი – ყანა (ლაღზორი) ს. ლაღზორის ჩრდ.-აღმ., დასახლების ზემოთ. ოჯახი ნაჟურშას ყოფილი ყანები (გვრია არ ახსოვთ). *ნინა გიორგის ას. გამყრელიძე, 49 წ., მოსამს., ს. ლაზორი, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნაჟუმ ღარ – ნახლეტი (ნაკის ს.ს.), ნაკრას მარცხ. ქეზანენჩას სამხ. ნაწილში ნამეწყრალი ადგილია, შიშველი ღარტაფი, შვაგი იცის (ნაჟაუ-ლი). *ვასილ ბერნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნაჟუტა ღარე – სამოვარი (ცალერი) ს. ცალერის ჩრდ.-დასავლ., სათიბ ლმდსერილის ჩრდ. მხარე. ლაჟაპ ჰდგი ლი (ლგცხატ ლი ი დარ ჰჰმე). *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნაჟარ – ყანები (შყალერი), ს. შყალერის დასავლ. სამანქანო გზის ზედა და ქვედა ნაწილი. დამრეცი ადგილი. *გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.*

ნარდვილ – თავსაყრელი (ლემსია), ს. ლემსიაშია, ამხანტაფშია, გადის გზა, დგას გრძელი სკამებივით, სადაც თავს იყრიან მეზობლები. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ნარლოდ ტუბრა – დელე (ნაცული), ს. ნაცულში, მღვრია ხშირად. ნერლედ, ანერლედან, მღვრეი ღვარი..

ნარლოუ – საბალახო (ჰველიერი), ს. ჰველიერში, ლაშხურის (მდ.) მარცხ. მხარეზე. კლდე ჩამონგრეულა. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ნარლუ – ადგილი (ხოფური, ლენტეხის რაიონი). *მ.*

ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.

ნარლუოუ – სათიბი (ნანარი), ს. ნანარის მთაშია. ფერდობია, ერთი ფერდი ჩამონაშალია, დგას კარვები – დროებითი (სეზონური) სადგომები. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ნასანახ – სათიბ-სამოვრები (რცხმელური) რცხმელურში, ლაშხირის მარჯვ. სანახ „ახო“, ე.ი. „ნახოვარი“? *ე. ა. ტვილდიანი, ლნტ. რ-ნი, 1976 წ.*

ნასანახტ – სათიბ-სამოვარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, ლმენწყვის თავზე. სანახტ „სინჯი“ (შდრ. „სანახავი“). *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ნასაყდარილ – სათიბი (ღობი), ღობის მთაში, ნასაყდრალია.

ნასახლებიწყალი – წყარო (რცხმელური, ლენტეხის რაიონი). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*

ნასკადარალ (იხ. **ნასკადარშა**).

ნასკადარშა – თემი (ნანარი), ს. ნანარშია, ფურელიანების საგვარეულოს სამოსახლო. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ნასკარ – სამოვარი, ტყე (ლატალი), ნასახლარ სგობულ-შია. სამხ.-დასავლ. საკულტო ადგილი ყოფილა. ნაგებობებისა არაფერი ჩანს. სკარ „ლიყუბალ რომელიმე საღვთო დღესასწაულზე“, ლე-სკარ დიდი ყველიანი ან ხორციანი კვერი. *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.*

ნასკარ (2) – სამოვარი (ლემსია, იენაში), ლემსიიდან ქმე ლახუში მიმავალ გზაზე, ტყეცაა და სამოვარიც. რაიმე საკულტოს ნიშანი არაფერია ამჟამად. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ნასკარ – უბანი (იფრარი), ს. იფრარის დასავლ. ცხოვრობს ერთი ოჯახი – ხარძიანისა. ადმინისტრაციის წიგნში – **ლასკრალი**. *გემ ანდრიაშ ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., ს. იფარი, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნასლეთილ (იხ. **ნასლეთილარ**) – სამოვარი (ფარი). *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, 1965.*

ნასლეთილარ – სამოვრები (ზაგარი), **კასლეთილ**, ს. ზაგარის აღმ., ლალგან შუკუტის ჩრდ.-დასავლ., ლწირველიდის (საკულტო ადგილი) აღმ.-ის გაგრძელებაა გორამდე. ნასლეთ? (კასლეთ?). *გელიძე ალექსის ძე ჩხეტიანი, კოლმ., 37 წ., ფარის ს.ს. მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნასმეგურა შუკუტ – გზა (კაერი), ს. კაერიდან აღმ.-კენ მიმავალი სამარხ. გზა. არაა: ნასმეგვარ (!). *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ნასპში ზოგ = ხიდი (ხელედი), ხელედშია, მდინარის მოსაბრუნზე. მდ. ლაშხირზე. *ნასპში (?) . ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ნასრეგუპრ – სამოვარი (ლახამულა), ენგურის მარცხ. კალთაზე, სამოვარ ჟიბე ჩე-სა და სამოვარ მანჩხფელაშ-ს შორის, მოედინება წყაროები (სარგარ ანდრიხ). (ნასრეგუპრ < *ნასარაგუპრ?). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნასტანამოლ – ყანები (ხელედი), ხელედშია, ნახოვარი. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წლის, მოსამსახურე, 1976.*

ნასფელ ზენ – სათიბები (შედი), მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, ვაკე ადგილია: ნასახლარი არა ჩანს. სათიბებია ამჟამად და მრავლადაა ანწლი, ხილნარიც არაა. ს. შედშია, მის ქვემოთ. *შუმანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნასფელ ზენ (2) – უბანი (ქვ. ვედი), ჩვაბე ვედშია, ვედრელას მარჯვ. კალთის დავაკებაზე, დგას სკოლა 4-წლედის, ღელე წაჩელის მარცხ. მხარეზე. ცხოვრობენ ჭკადუების 4 ოჯახი და 1 – გვიჭიანი. ნასოფლარია ადრინდელი, რომელიც, როგორც ჩანს, წაუღევია მეწყერს. ამჟამინდელი – გვიანდელია. *მაგრაფინა გიორგის ას. ჭკადუა, 44 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნასფლატინარ – სათიბი (სასაში, ლენტეხის რ.), მდ. ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე, ნასაფლაოებია. *მ. გ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ნასრტალ – სათიბ-სამოვარი (უშუგლი), ს. უშუგლის აღმ., მდ. ქვიშირის შენაკად მედამის მარჯვ. მხარეზე, ალპ. სამოვარი და სათიბი. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაუაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნასრლდამ – ყანები (მამი), ს. მამში. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი, 1978.*

ნატაფარ – გზა (ლასკადურა), ს. ლასკადურას გზები სამანქანო, ფერდობზეა. *ბ. დ. გუგავა, 24 წ., 1974.*

ნატახდ (იხ. **ნატახტე**)

ნატახდიშ თხუთი (იხ. **ნატახტეშ დუდი**)

ნატახტე – საზაფხულო სამოვარი მთა (ზ. ვედი), მდ. ბულონიში ღალე-ს დასაწყისის ზემოთ, სამოვარია მთების ქედებს შორის, ხობწყაროში გინოდოვს ქვემოთ. საფეხურებიანი კარგი ვაკე

სამოვრებია. ზემო საფეხური უფრო ნაყარი ქვებითაა. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ. მწყემსი, წალენჯიხის რ-ის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

ნატახტეშ დუდი – მწვერვალი (ზ. ვედი), საზაფხულო სამოვარი ნატახტე-ს სათავე, მწვერვალი, შიშველი რელიეფით, ციცაბო კალთებით, კლდეებით. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970.*

ნატაბდუარ – სათიბ-სამოვარი (დავბერი), ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, მუხნარი ტყით. წყლები მოედინება, შედარებით თბილი. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნატრომა ლარალ – სათიბები (ლახთაგი), მდ. მესტია ჭალაშს მარცხ. მხარის კალთაზე, საზღვარი ლენჯერისა და მესტიის ფილფანების საგვარეულოსიო. ეკუთვნის ლენჯერელებს. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართლოანი, 45 წ., ხელოსანი, მესტიის რ-ნი, ს. ლახთაგი (მონადირე), 1972. IX.*

ნატრომა მურყამ – კოშკი (სოლი), ს. სოლშია, უდესიანების საგვარელო კოშკი. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972. IX.*

ნატურბაზ – ნატურბაზევი (ტყეში), მდებარეობს ქუთუში დაახლ. 2600 მ. სიმაღლეზე ზღვის დონიდან, ამჟამად არაა. ტურისტული ბაზა ყოფილა ადრე, ამჟამად არაა მოქმედი (იხ. რუკა – Южный прют). *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ნატყლუტარ – გზა, სამოვარი ს. ნაკიფარის დასავლ., ენგურის მარცხ. კალთაზე. დამრეცი ადგილია, მოედინება წყლები. გზაა ტალახიანი. ტყუალუტ „ნალექი რაიმესი ჭურჭელში“. *გენტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., ს. ზეგანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნატყობა (იხ. **ნატყობაშ ცხეც**)

ნატყობაშ ზენ – ტყე (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ნატყობაშ ლიც – ღელე (ზ. ვედი), ვედრულას მარცხ. შანაკადი. არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969, IX.

ნატყობაშ ტუბი – ხევი (ზ. ვედი), მდ. ვედრულას

მარცხ. მხარეზე. შეენაკადი. არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969, IX.

ნაცოზში ცხე – ტყის მასივი (ზ. ვედი), მდ. ნა-მსგალევი ლიცის მარცხენა მხარე, მთა ნა-მსგალევის ჩრდილ.-აღმ. ტყე შერეული, შიგა-დაშიგ სამოვრები. კარვებიდან 2 კმ. ჯვებში ნა-ტყობინე რე. ძველად სამოვრებს აქირავებ-დნენ სვანები. ბაჟის მიცემა მეგრელებს არ ნდომებიათ, მაგრამ სვანებს მიუგნიათ და მე-ტიც წაურთმევიათ და დაუმალიათ იმ ტყეში. შერეული ტყეა, დაბურული. ქედია ყოვან ჯარჯიდან (ნოკარენ-იდან) აღწევს მდ. ვედრუ-ლამდე. ლადი ზოსიმეს ძე მიქავა, 78 წ., მწყემ-სი, ს. ჯგალი, წალენჯიხის რ-ონი. 1970 წ. სექ-ტემბერი.

ნატ ლეჭმოლარ – სათიბი (ახალშენი), ს. ახალშე-ნის ჩრდ.-აღმ. ვინმე ნატას სახელობის სათიბი. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.

ნატაფ – ყანა (გულიდა), ს. გულიდაშია, დამრეცი რელიეფით. მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.

ნატაფ (2) – ტყე (მელურა), ს. მელურას აღმ. შერეუ-ლი ფოთლოვანი ტყეა, დამრეცი რელიეფით. ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., 1974.

ნატუბად – წყარო (მესტიის რ-ნი). ირინე მელიქიშ-ვილი, 1961.

ნატუბად (2) – სამოვარი (ნაკიფარი), ს. იფარის ჩრდ.-აღმ. ძელებში ჭალაშ მდამოში, მდ. ჰა-დიშქალაშ მარჯვ. მხარეზე. ნახნავი, კირიც არის, ზემოთ ტყე. ლეკუა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ნაკიფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ნატუბაურა – სახნავი გუბეებით (შვედი), ს. შვედ-ში, წყალი დგება. სამოსახლოცაა ტაფობია. ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.

ნაუმარი – ტყე (წიფლაკაკია, ლენტეხის რ-ნი). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX. 1939 წ.

ნაურყვამ (იხ. თეტლანაშ ნამურყვამ)

ნაუმ ქუროლ – სამოვრები (ფხოტრერი), ს. ფხოტ-რერის დასავლ. სამოვარ ლაშზერ-ის ჩრდილო გაგრძელება. ყოფილა ნაუ საბანიძის. ამჟამად სამოვრადაა გამოყენებული. ეგნატე ამიბის ძე ქანცლიანი, 55 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ნაფ(უ) ტუთიშ – სამოვარი (ცანა) ცხენისწყლის (ჭალას) მარცხ. ფეტუ „ფეტვი“. ფეტვი ითესე-ბოდაო.

ნაფატულ – სამოვარი, ს. კახურაშია, უწინ ფეტვი ითესებოდაო. მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.

ნაფატულა ნაკ – სამოვარი (კახურა), ს. კახურას ჩრდ.-დასავლ. ვაკეა ნახნავი. ჯ. ა. ლიპარტე-ლიანი, 37 წ., 1974.

ნაფატურ – სათიბი (ხელედი). შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.

ნაფატუში ზენ (იხ. ნაფტუშ)

ნაფატუ – სათიბი, ს. ყვედრეშია, ადრე ფეტვი ითესებოდაო. ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.

ნაფატუ (2) – სამოვარი (მაზაში), სათიბი (ყვედრე-ში), ს. მაზაში სახნავები ყოფილა. ფატუ, ფეტ-ვი“. შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.

ნაფტომ (2) – ყანა (დისი, ზ. ვედი), ს. დგისის ჩრდ.-დასავ. მდ. ნაჟაჰ-ს მარჯვნივ ვერდობია, სი-მინდის ყანაა. ირგვლივ ტყეა, წიფელიცაა და წიწვნარი. იესებ სემას ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსი-ონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.

ნაფტუმ – სამოვარი ს. იფარსა და ს. ჯოკუწარს შო-რის, მდ. ენგურის მარჯვ. სამანქანო გზის გას-წვრივ, ვაკე ადგილია, ადრე სახნავი ყოფილა ფეტვისა. პარმენ გიორგის ძე ჭკადუა, 77 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქ-ტომბერი.

ნაფტუმტარ – სათიბები (ახალშენი), ს. ახალშენში. ადრე სახნავები უნდა ყოფილიყო, ალბათ ფეტვი ითესებოდა. ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.

ნაფშყორ – სატყეო სავარგული ს. ნაკის აღმ., ხეობა ნაფშყორის მარჯვენა მხარეზე. მოვაკო ადგი-ლია, შემოკავებულია, სავარგულია ვერვხის. დომენტი ისლამის ძე ჭკადუა, 40 წ., მეტყევე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.

ნაფშყორ (3) – კლდე (ზ. წიგრმინდი), მდ. კას-ლედერას მარცხ. ხეობის კალთა. ციცაბოკალ-თებიანი, ტყიანი გორაა, ლეშიშვილას პირდა-პირ. კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემ-ბერი.

ნაფშყორ / / ნაფშყორი ტები – ხეობა, მდ. ნაჩელის ხეობა, დასაწყისში მაგარი კლდეებია, ციცაბო კალთებით, შერეული უფრო წიწვნარით. კლდეები სანადიროა. მოედინება მოზრდილი ლეღე, იცის უსაშველო ადიდება, საშინელმე-წყრიანი. დომენტის ისლა მის ძე ჭკადუა, 40 წ., მეტყევე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.

ნაფშყორი კოჯარ – კლდე (ზ. ვედი), მდ. ნაჩელის

- სათავე, ციცაბოკალთებიანი, სანადირო. *არ-ჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიმის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*
- ნაფტულ** (2) – ყანა (ლენტეხი, კახურა), მდ. ჩოლ-შურას მარცხ. მხარეზე, ნაფეტვარი იყო. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*
- ნაქანტრა** – ბუჩქნარი (ქვ. ჭველური), ს. ქვედა ჭველიერში წაბლნარი ტყეა. *ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ., 1974.*
- ნაქართობილ ნაკ** – სამოვარი (ტიტა), მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე და 1,5 კმ-ზე მთა ჩხეტლში ჰჰუტედ-ისკენ. ვაკე ადგილია. ირგვლივ ტყე, უფრო წიწვნარი. ადრე ითესებოდა კარტოფილი. ქართობილ < კარტოფილი-დან. *ნოდარ თებეჭის ძე ცინდელიანი, 21 წ., მექანიკი, ტიტა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9. IX. 1970 წ.*
- ნაქართობილწარი ნაკ** – სამოვარი (ჭუბერი), მდ. თეთნაშერას მარჯვ. ვაკე ადგილი, ყოფილი საკარტოფილე სახნავი ადგილი. ამჟამად სამოვარია. ირგვლივ წიწვნარი ტყის უმეტესობაა. სამარხილო გზაა, ტრაქტორიც ადის. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., სშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII. 70 წ.*
- ნაქართობლწარ** – სამოვარი (სპარდიში), მესტია ჭალა-ს მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. სწუპ ზუგუტს ქვემოთ. ამჟამად ბუჩქნარია. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიაი, 37 წ. ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*
- ნაქართოფილინ** – ტყე (შკედი), ს. შკედშია, უწინ კარტოფილს თესავდნენ. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*
- ნაქართარ** – ტყე (ტვიბერი), ნეჯდარს ეკვრის ჩრდ. მხრით, ფოთლოვანი ტყის მასივია, შიგადაშიგ სამოვრებიც ურევია. *ბორის ბესარიონის ძე ქალდანი, 43 წ., ეკონომისტი, ს. ტვიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*
- ნაქართარ (2)** – ყანა (ჭუბერი), ს. ს. ქედანშია, მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე. მოსახლეებს ქვემოთ. ადრე ნათალგამარი. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*
- ნაქართარიშ ცხეც** (იხ. ნაქართარ)
- ნაქართუ** – სამოვარი (ნესგუნი), ფუშყვერის მარჯვ. მხარეზე. სგა ნაყურყუ ლი. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1978.*
- ნაქართუარ** (იხ. ნაქართარ)
- ნაქირცვალ** – სამოვარი (ტვიბი), ს. ტვიბის მთის ზონისკენაა. *ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*
- ნაქირცვალ** – სახნავ-სათიბი (ზ. მამი), ლეჟ მამში, ქირც ითესებოდა ადრე. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*
- ნაქირცვალ (3)** – ტყე (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერში. ამჟამად არაა. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*
- ნაქლაქე** (დურაშილი ფარი – იხ. ნაკ-დურა)
- ნაქლაქე** – სათიბი (ფარი), სოფლიდან ორ კილომეტრზე ჩრდილო-დასავლეთით ტყეში არის პატარა ტაფობი, 0,5 ჰა, რომელსაც „ნაქლაქე“ ეწოდება. ადრე აქ არავითარი ქალაქი არ ყოფილა. ამბობენ ეს ძველების ენაკვიმატობის ბრალია.
- ნაქლაქოარ** – კლდე (ქახუნდერი), ს. ქახუნდერის ჩრდ. ჩუკულის თავზე ვაკე ადგილია, გამყინვარება არაა.
- ნაქლაქუ** – სათიბი (თავრარი, ფარი), ს. თავრარის აღმ., ყანა ფერლანის ჩრდ., სათიბ ბაღიორის ქვემოთ. ჩავარდნილი ადგილია, საქონელს უყვარს იქ ყოფნა, ქარისაგან თავშესაფარია. *უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*
- ნაქორ** – სათიბი (მაგარდელი), ს. მაგარდელის სამხ. (თავზე), სათიბ შუათარს აღმ., ნასახლარი ყოფილა, ამჟამად არავინ ცხოვრობს. *ივანე ბექას ძე მილდია, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*
- ნაქორღორ** – სამოვარი (ქახუნდერი), ს. ქახუნდერის მთაში, ნასახლარებია.
- ნაქურთულ** – სამოვარი (იფხი), მთა ჰარეტშია, სადგომია საქონლის, დგას კარვები, იყოფა: **ჟიბე** და **ჩუბე ნაქურთულ**. *კ. შ. გვიჩიანი, 66 წ., ლატალი, 1973.*
- ნაქცევი** – სახნავი (ხოფური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*
- ნაქწალ** – სამოვარი (წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ., სამანქანო გზის ზემოთ უღვირის გზაზე, კლდის იქითა მხარეს. ლიქწალ „შემოპარვა“. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, იფრის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*
- ნაქწრაჭა** – სახნავი (ჭველიერი), ს. ქვედა ჭველიერშია, ქერის დანათესია. ქერ „ქერი“. *შ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ., 1974.*

ნაქულაქუ – სათიბი (ფარი) მდ. ლალქერი ჭალს მარჯვ., კლდე დადილშ-ის თავზე, ჩრდ.-სამხ. ტყე (მეჩხეტურ გიმ ხოზ). *იურა გურმაჩის ძე რეხესიძე, 24 წ., მოსამ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაქულაქუ (2) – სათიბები (სიდიანარი), ს. სიდიანარის აღმ. მხარეზე, ტიბის მარჯვ. კალთაზე. ნასახლარი არაა, კლდიანია. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ნაქულაქუმი – სათიბი (მაგარდელი), სოფლის ჩრდ., ენგურისკენ, სამანქანო გზის ქვემოთ, სათიბ ყურის აღმოსავლეთით, ჭაობიანი ადგილია. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაქერბაქ – სამოვარი (მამი), ალპ. ზონაში, მამის ჩრდ. **ქარბაქი** „ქარაბაკი“. *ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ. 1978.*

ნაღდერტალ – სამოვარი (ნაცული), ს. ნაცულში, ადრე ლედერ („ცერცვი“) ითესებოდა.

ნაღჟური ქვან – სათიბი (შ. ბავარი), ლაშხირის მარცხ, ნესკა ბავარში. *შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

ნაღჟური ქვანაღლა (იხ. **ქვბე ღელა**)

ნაღჟური ქვანაღლა (იხ. **ქვბე ღელა**) – ღელე (ბავარი). *შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

ნაღობულალ – ბუჩქნარი (ბაბილი), ს. ბაბილშია, ნაფუტკარიცა. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ნაღომარ (იხ. **ნაშამუვარ**)

ნაღური ქუან (იხ. **ნაღჟური ქვან**) – ტყე ს. ბავარში, ყოფილი სათიბი. კლდიანია. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანესელიანი, 44 წ., 1976.*

ნაყარ ზენ – საყავრეს სახდელი (ზ. წირმინდი) ჟიბე წირმინდშია, აღმ. დავაკებული ადგილი, კარგი საყავრე სოჭი ჩანს. *კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაყარი – სამოვარი (კახურა) ლასკადურას ხეობაში, მარცხ. მხარეზე. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 30 წ., მოსამსახ., 1974.*

ნაყდულ – სახნავი, მამშია. *ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.*

ნაყდულ – ყანა (საყდარი, მამი) ს. საყდარში. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

ნაყდუნ – სათიბი (მუწვდი) ს. მუწვდიში. *გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.*

ნაყდურა – ყანა (ზ. ლახამულა), ჟ. ლახმელ-ს აღმ., ყანა მოლდაშის ჩრდ.-აღმ. *ნაყიდურა (?). კო-

წია იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ნაყიდანშა – უბანი (მამი), ს. მამშია, ნაყიდანთ ადგილი. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*

ნაყიდურალ – ყანები (ახალშენი, ჩიხარეში), ს. ახალშენსა და ჩიხარეშს შორის. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ნაყიდურარ (იხ. **ნაყიდურალ**)

ნაყოშილ – სათიბები (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშის აღმ. მთაში ვინმე ისმაილის სადგომი. ნაყოშილ „ცხვრის ფარის ღამის სათევი“, **ყომ-ყომ**-ი.

ნაყროლდაშ – სათიბი (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერის სათიბი მთაში. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს.ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ნაშალტარ – უბანი (ცანა) ცხენისწყლის მარცხ. მხარეზე, ცხოვრობს ერთი ოჯახი ჩარკვიანებისა.

ნაშალტარი კუაბ (იხ. **კუაბ**)

ნაშალტარი ნაკ – სამოვარი (ცანა), სათიბ ნაშალტარშია ცხენისაწყლის მარცხნივ, დავაკებაა.

ნაშალტარი ღელე – სათიბები, ხევი (ცანა), ცხენისწყლის მარცხ. ჩამოედინება წყალიც ნაშალტარიდან.

ნაშამ – სამოვარი (წიფლაკაკიაში), ს. წიფლაკაკიაში, იყოფა ჟიბე ნაშამ, ჩუბე ნაშამ. ნაყანებია. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ნაშამ – სამოვარი, ტყე, ზედა ჭველიერშია, იყოფა ჟიბე და ჩუბე ნაშამად. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს.ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ნაშამ (3) – სათიბი, ვენახი (ყვედრეში), სამოვარი (წიფლაკაკია), ტყე (ზ. ჭველიერი), ს. ყვედრეშია, სათიბიცაა. ღომის მარცვალი არ ითესებოდა, სიმინდი – კი. შამ „ღომი“. *ჯ. კ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ნაშამუტარ – სოფელი (რცხმ. ს.ს.), პატარა სოფელია მდ. ცხენისწყლის მარჯვ. მხარეზე. შამ – ღომი. *ელგუჯა არტემის ძე ტვილდიანი, 34 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ნაშამშ მოლ (იხ. **ნაშამ** – წიფლაკაკია)

ნაშამშ ღელა – ღელე (წიფლაკაკია), ს. წიფლაკაკიაში, ჩამოედინება ნაშამს. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ნაშატარ – სათიბი (მაგარდელი), სათიბ ხომა ლაჩუმაშია. „ნაშატარი“ (?). *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაშატარიშ ტუიბრა (იხ. **მეშხეტუიბრა**)

ნაშგობ – ღელე (მურყმელი), ს. მურყმელის სამხ.

წისქვილის წყალია, მდ. ენგურის მარცხ. შენაკადი. სოდის მქონე წყალია, სარეცხავად იყენებენ. *ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნაშთოლდშ – ყანა (ქვ. ჭველიერი), ს. ჭვედა ჭველიერშია, კარტოფილებიც და სხვაც ითესებაო. *ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ., 1974.*

ნაშკდგლ – ყანები და საძოვრები (დურაში), ს. დურაშში, იყოფა ჩუბე და ჟიბედ. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

ნაშლტა – ტყე (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშის აღმ. ღელეა, ტყე.

ნაჩვლწ (იხ. **შავდელე**) – ღელე, ნაჩტლწ, ლაკარადან მოედინება პატარა ღელე მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. შავმიწიანია, ფიქალქვიანი, მცოცავი. ყოველთვის, ოდნავი დაწვიმების დროს, გზას აფუჭებს. *ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰებედი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაჩლუტწ – სათიბები (ჭოლაში), ს. ჭოლაშის დასახლ. ჩრდილ. მხარეში, ქვიშის დასახლების აღმოსავლ. ძველი, ადრინდელი ნაღვარეგია, რომელსაც მთელი სოფელი წაულეკავს. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაჩლუტწ – ყანა, სათიბები (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის დასახლების ქვემოთ, ტუბირას ორივე მხარეზე. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაჩლუტწ (3) – გზა (მაჯვდიერი), ს. მაჯვდიერი-სა და ჩვაბიანს შორის სამანქანო გზა გადის სათიბებსა და ყანებს შორის. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. მაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაჩოლწლწ (იხ. **ნაჩუწლწლწ**)

ნაჩოლწ – უბანი (კახურა), ს. კახურაშია, დასავლ. ფერდობზე. ნამეწყრალია, ქვემოთ დასხალეზაზე დავაკებაა. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.*

ნაჩალიკი ნაბარგუწ – საძოვრები (ჯუდარი), მდ. მანანაურის მარცხ. მხარეზე. თუ რატომ, არაა ცნობილი. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 79 წ., 1974.*

ნაჩტალ – ჩამონადენი ღელე (ბეჩო), ღელე მშრალი უშბის ძირიდან ს. მაზერამდე, დაბლეთსა და კახრშს შუა. ნიშნავს – ნამეწყრალი. სახელი რელიეფის მიხედვითაა შერქმეული. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს.*

ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ნაჩტალ – ნამეწყრალი ადგილი, **გომბეშ**, საცხ. ლაყურის აკრავს ჩრდ.-დასავლეთიდან, სადაც ადრე მოდიოდაო წყარო სოფლის საკმარისი, შემდეგ მეწყერი ჩამოსულა, მოწყვეტილა ის ფერდი მთლიანად და 8 ოჯახი მეწყერს ჩაუტანია 1937 წ. აპრილში. *მიშა რაჟდენის ძე ცალანი, 28 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაჩტალ – ყანა (მესტია)

ნაჩტალ (4) – საძოვარი (ხელედი), ხელედშია, ლაშხირის მარცხ. მხარეზე, ღელეა, ჩამონახვავებიცაა. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ნაჩტალტარ – ყანები (ჭველიერი), ს. ჭველიერში დგას ფერმის შენობა, ნამეწყრალია. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ნაჩტალტარ (2) – ღელე (მამი), მამშია, ნამეწყრალიცაა და ხშირია ახლაც. **ჩტალ** – მეწყერი. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*

ნაჩტლწ დაბ – საძოვარი, ტყე (ფაყი), ლესხანშია, ნაღვარეგია, დამრეცი რელიეფით. *ჯ. ა. ჩანესელიანი, 26 წ., 1974.*

ნაჩტლწ – ნამეწყრალი ღარი (ჰამაში), ჰამაშშია, სათიბ ჭყირუშის დასავლ. ნაღვარეგია და ნახლეჩი (ნატყიცუ) ფერდობი. უამინდობისას წყალი მოედინება ყოველთვის. *დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნაჩტლწ – ტყე (ხერხვაში), ს. ხერხვაშის ჩრდ.-დასავლ., გზა დელყტალის ჩრდ.-აღმ. მხარე. ნაჩტლწ ლიხ. *დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნაჩტლწ (4) – საძოვარი (კაცხი), მდ. ფარიშ ჭალწს მარჯვ. მხარეზე სათიბ ჯტედი ლაროლსა და საძოვარ მანდერს შორის. „ნამეწყრალი“. *ჯეირან ჟორჟის ძე ჩხეტანი, 13 წ., მოსწ, ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაჩტლწ – ყანები (ლაშთხვერი), დასახლების სამხ.-დასავლ. ცუდი ამინდების დროს ჩამოდის წყალი – ხრეშნარევი. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ. ლენჯერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ნაჩტლწ (2) – ყანა (მურყმელი), ს. მურყმელის დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ იცის ღვარი. ნაჩტლწ „ნამეწყრი“. *მაქსიმე დავითის ძე კაკ-*

რიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ნაჩუქლ ღარ (2) – ღარი (ხაიში), მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, სამანქანო გზის ზემოთ, სგრიელჟსა და კლსჟშ ზენს შორის. *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაჩუქლღარი სტიკუ – ქედი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, ნაჩვალა ღარის აღმ. ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.

ნაჩუქლ – დეღე (ნესგუნი), ს. ნესგუნშია. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ს. ნესგუნი, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ნაცალფატინ – სამოვარი (ტვიბი), ს. ტვიბში, ნა-ყანარია. **ფატუ** „ფეტვი“. *ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ნაცაშარ – სამოვარი მთაა (შგედი). *შუშანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაცაშარა (იხ. **ნაცაშარ**)

ნაცემნიშ – ეკლესია შუა სოფელში. სტიფში ყოფი-ლა **ნაცემცეუელიშ ხატ**, რომლისაგანაც სახელი დარქმევია. ამჟამად არის სალშგარ ხატ. *ბიძინა გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნაცემნიშ – საყდარი, ყანა (ლანტელი), ს. ლანტე-ლის აკრავს აღმ. მხრიდან, სათიბია, ჩრდ. ესა-ზღვრება სამანქანო გზა. ნაცემნიშ ეკლესიას აკრავს, აქედან მისი სახელიც (მეტონომიუ-რია). *კოწია ბეჟერზას ძე პაკელიანი, 72 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნაცემნიშ ლასფლაუშარ – სასაფაო (ლანტელი), სო-ფელში, ნაცემნიშ ეკლესიის გარშემო სასაფლა-ოებია. „ნაცემნის სასაფლაო(ები)“. *ბიძინა გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ., პედაგოგი, ეცე-რის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნაცემნიშ ლაჭვი – ნასაყდრალი (ლანტელი)

ნაციშარა – სამოვარი მთა (ხაიში), მდ. ენგურის მარცხ. კალთის ზემოწელი. მეგრელების სა-ზაფხ. საკარვე. შიშველი რელიეფით. მოედი-ნება მდ. ნალქერტში ტუბის სათავეები (რუკაზეა მდ. Нацешара). *ვალეო გაიოზის ძე ჭკადუა, 38 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაცხატუ – სათიბი (ზეგანი), ს. ზეგანის ლეჟ ზბანის აღმ., სათიბ წგრანიერთან. საკულტო რაიმე არაა. *დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნაცხმორ – ტყე ს. ჩვიბიანის პირდაპირ, მდ. მულ-ხურას მარჯვ. კალთაზე. რცხილნარი ტყე, არის მუხნარიც. *გოგუცა შოთას ას. მარგიანი, 18 წ., სკოლადამთავრებული, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაცხმორ (2) – ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ჭალადს მარცხ. კალთაზე, რცხილნარნარევია და შერე-ულია საერთოდ. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ნაცხულ – ტყე (მაცხვარიში), ლაჰლა ჭალადს მარჯვ. მხარეზე. ძველი ნამწვია. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ნაცაღუ – ყანა (იფრარი) ს. იფრარის ჩრდ.-დასავლ. ყანა თეტიშის იქით. ნაცაღუ „გამონაცვალ“. *გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., ს. იფრარი, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივ-ლისი.*

ნაცუღ – სოფელი (ლენტეხი), ჩიხარემის ს.ს., ღობ-შურის მარცხ. მხარეზე. ცხოვრობენ: ბაკურა-ძეები, გაგნიძე (2 ოჯახი), გელოვანი (1), ნაკანი (2 ოჯახი), არის ნაეკლესიარები – ნაცუღი თარინგზელი, არის ნაცუღის სამხ.-აღმ. ლამზერ – ნაშთები ეკლესიისა. *დურმიშხან ას-ლანის ძე ბაკურაძე, 45 წ., სკოლის დირექტო-რი, სპეციალობით – გეოგრაფი, 1980 წ. სექ-ტემბერი.*

ნაცუღი ლახუ – სათიბი, მთა (ნაცუღი), ს. ნაცუ-ღის აღმ. ალპ. ზონაში, სათიბი სამოვრებით.

ნაცუდილ ღარ – ღარი (წირმინდი). *ტასო ბაკას ას. ჭკადუა, მოსამს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაცენცეუელ – ნასაყდრალი (ცალერი), ჩუბე და ჟი-ბე ცალერს შორის, ნაეკლესიარია, სამირკვე-ლილაა. ფიჭვი იდგაო (გვგბი), ამჟამად გამხმა-რი ჯირვილაა. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამი-ანი, 57 წ., კოლმ. ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნაძძავირ – სათიბი, ტყე (ფარი). *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, 1965.*

ნაწისქვილარ (იხ. **ნალქერვარ-შგედი**)

ნაწლამ – ყანა (ქაბეში), ს. ქაბეშის დასახლების სამხ.-აღმ., სათიბ გაყუტის ზემოთ წილამის მაგ-ვარი მცენარე ხარობს. ავალიანებსა და მარგია-ნებს შორის. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაწორ – სათიბები ს. საყდარში. *მ. ა. ბენდელიანი,*

68 წ., 1978.

ნაწორ – სათიბი (ლადრერი), სოფლის თავზე (ჩრდ.-ით), სამანქანო გზის ქვემოთ. წორდ ნა-
ჰოდ ლი „წორშია მიცემული“. *გერმან ბიმურ-
ზას ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის სს., მე-
სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაწორ – სათიბი დასახლება ჰამშის ზემოთ, ტყე
ლაფსყის ქვემოთ (სამხ.). *დუშა შარდენის ასუ-
ლი ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
ნოემბერი.*

ნაწორ – სათიბი, ს. ხოსრწშია, ქვემო მხარე. წორ-
ში მიცემული სათიბი. *სვიმონ აზნაგეფის ძე
ჩხვიმიანი, 58 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-
ნი, 1969 წ. X.*

ნაწორ – სახნავი (თევალი), ს. თევალის აღმ., გზის
გასწვრივ. *ივანე გრიგოლის ძე გარდაფხაძე, 62
წ., ნოე მიქელის ძე ბაბლუანი, 66 წ., 1978.*

ნაწორ – სახნავ-სათესი მდ. ფუშყვერის მარცხ. მხა-
რეზე, ეკუთვნის მესტიასა და ლენჯერს. *ვახ-
ტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯე-
რის ს.ს., ს. ლაშთხვერი, 1972.*

ნაწორ (7) – ყანა (წანაში, ლენჯერი), ს. წანაშია, ჩა-
რკვიანის სისხლის წორი (?). *ნ. გ. ლიპარტე-
ლიანი, 27 წ., 1974.*

ნაწორი ბაჯ – ახო, ტყე (საყდარი), ს. საყდარში, ად-
რე კარტოფილი ითესებოდაო. **ბაჯ** – ორქედს
(ზეგანს) შორის ჩავარდნილი ადგილი. *მ.ა.
ბენდელინი, 68 წ., 1978.*

ნაწორუვარ (იხ. **ნაწორ** – ლენჯერ-მესტია)

ნაწფამერალ – უბანი (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭვე-
ლიერში, ზურაბიანების *საგვარეულო. გ. ნ.
ზურაბიანი, 46 წ., ს.ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ნაწუდიშ – წყალი (თავრარი), ს. თავრარის აღმ.,
ტყე კახრიშ ლეჩხერის თავზე. ნეწვიდდ ან-
დრი მოლეგარ – სასმელია. *უშანგი ბარდღუს
ძე ცინდლიანი, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ნაკი
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნაწურიელ – ყანა (მესტია-ლენჯერი), ვაკეა, ნახევარ-
ი ლენჯერისაა, ნახევარი მესტიის, მდ. ფუშ-
ყვერის მარცხ. მხარე. *თედორე ტარასის ძე ნა-
კანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ნაჭკორა – გზა (უღვალი), მესტიისკენ მიმავალი
ერთადერთი (!) სამანქანო გზა. *ერასტო ნიკო-
ლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაჭკვრა (2) – გზა (ხოსრარი), იხ. სამანქანო შუკვ
(ხაიში), გზა სამარხილო ჟიბე ხოსრარდან ჩუ-
ბე ხოსრარამდე. *სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიმი-*

ანი, 59 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969. X.

ნაჭკვრა (იხ. **სამანქანო შუკვ** – ხაიში)

ნაჭნეგუზარ – სათიბი (ლახამულა), ენგურის მარცხ.
კალთაზე, შგედშია, ტუბიშ ლაროლს და-
სავლ. ენგურის მარცხ. სანაპიროსკენ. შერეუ-
ლი ტყეა, ადრე ნახნავიც ყოფილა. *კოწი იოსეს
ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969
წ. ნოემბერი.*

ნაჭოლშაუ – ტყე (ყვედრეშ ი), ს. ყვედრეშის მთაში
შერეული ტყეა. **ლგჭოლშაუ** – „ქარის შედე-
გად ამოთხრილი და გადატეხილი ხეები“. *ჟ. პ.
ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ნაჭუარ უბანი (დევრა). სოფ. დეურას დასაწყისში,
ჩუპზე დეურაში სახნავ-სათეს-სამოვრებით;
ხილნარია კარგი, ვენახიც. ვაკე ადგილია. სა-
ცხოვრებელი ადგილი, მდ. ჭუბრულასკენ გო-
რაკი გასდევს, სამანქანო გზის ზემოთ. ნაჭუ
აფრასიძის კუთვნილი ყოფილი მამული (ცო-
ცხალი არაა). *გერასიმე ნიკოლოზის ძე გადრა-
ნი, 50 წ., დაცურების კადრი მუშა, ს. დებრა,
ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970.*

ნაჭუარე ადგი (იხ. **ნაჭუარ**)

ნაჭშია – ყანა (ზარდლაში), ს. ზარდლაშის დასახ-
ლების დასავლ. ყანა, მეჭკდრა, მოფერდო.
*შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს.
ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნახარაჩოანარ – ტყე (შვედი), ს. შვედშია, ფიცრების
სახერხი იყო, ხარაჩოებზე ხერხავდნენ. *ჟ. ს.
ონიანი, 34 წ., 1976.*

ნახორაუშალ – სათიბი (ლასკადარი), მდ. ლასკადუ-
რას მარჯვ. მხარეზე ირგვლივ ტყეა, მდ. ლას-
კადურის მარჯვ. მიდამო. *ბ. დ. გუგავა, 24 წ.,
1974.*

ნახორუშალ – კლდე (იელი), იელის სამხ.-აღმ.
კლდეა საკმაოდ მაგარი. ენგურის მარჯვ. ნა-
პირზეა. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., მესტიის რ-ნი,
VII. 72.*

ნახურიანლ – ყანები, ს. ჭოლაშის დასავლ. ყანები,
მის გვერდით არის ჩირთ (ქვების გროვა). *ნი-
კოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ.
პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექ-
ტემბერი.*

ნახურიანლ (2) – ყანა (ლახთაგი) ლახთაგში სუფთა
ადგილია. გადმოცემით ბრძოლის დროს აქ გა-
უწყვეტიათ წისქვილის დოლაბებით მტერიო.
*თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია,
1972.*

ნახურიანლი იცხენ (იხ. **ნახურიანლ** – ლახთაგი)

ნახურიელაზ (იხ. **ნახურიელ** – ჭოლაში)

ნახტშირ – სათიბი მდ. კედრგლას აღმ., სათიბ ჭაბგუპნის ჩრდ. „ნაუფროსალი“ – ოთარელე-ბის (დადეჩქელიანის) ყოფილა. *ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნახტშირ (2) – სათიბი (ლაყვრი, ისკარი), საცხ. ლაყურის სამხ., სამოვარ ლაზგოლის სამხ. ადრე სახნავი ყოფილა. *მიშა რაქდენის ძე ცალანი, 28 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნახტშიმ – სამოვარი (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის ჩრდ.-აღმ., მდ. წანერის მარჯვ. კალთაზე. ადრე სათიბი იყო. ვაკე ადგილია. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნახტწი ღარ – სამოვარი (სპარდიში), მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარე, აეროპორტის ჩრდ. სტუ ზუგუტს ზემოთ. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ნახტწილდ – სამოვარი (მურყმელი), მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე, ვიწროვებია. მურყმელიდან დასავლ. $\approx 0,5$ კმ. კლდინი ადგილია. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიამელი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნახტწიარ – ღელე (დავბერი), ს. დავბერის სამხ., ენგურის მარცხ. კალთის ვიწრო ღელე, მშრალი. მუშტრ ტუბის სათავე. *ნოდარ პლატონის ძე მარგველანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნახტწიწი – სათიბები, ს. ლემსისა და კაერის საზაფხ. მთაა, ორ ფერდობს შორის მოქცეული საკმაოდ გრძელი სათიბი, ჭანჭრობებიანია. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ნახტწიწი (2) – სამოვრები (ხევრა), სამ. მაშრის ქვედა ნაწილია, ვიწროვებია, ჯეტრას აღმ. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახაძელას ს.ს., 1973.*

ნახტწიწი – გზა, ს. ცანას ჩრდ. ლაღე ლარასკენა გზა.

ნახტწიწი – ყანები (ნაკიფარი), ს. ივარის ჩრდ.-დასავლ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ფართოა საკმაოდ, ნახტწი მამ ლი, მდგდ ადგი ლი. *ლუკუა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ნაკიფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნახტწიწი – ტყე (ლახარი), ს. ლახარის ჩრდ.-ით, ტყე მუხნარ-თხილნარი, კვანჯარ ლი, ხოლა კოჯა ხარ. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ.,*

პენს. მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ნახტწიწი მურყამ – კოშკი (ლახუშდი), ს. ლახუშდშია, ჩამგელიან ნახვამის სახელით, ჩამგელიანების საგვარეულოსი იყო ორი, ამჟამად ერთი დანგრეულია, საძირკველიდაა დარჩენილი. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

ნახტწიწი – კლდე (თოთანი) კვაკვაში, ციცაბოკალთებიანი. *გაიოზ თაძასვის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნახტწიწი – ხიდი (თოთანი), ხიდი, მდ. ენგურზე, კვაკვასკენაა, კლდეა. სამანქანო გზაზე კლდესა და კლდეს შორის გადებული ხის ხიდი. კლდე ციცაბოკალთებიანია. *გაიოზ თაძასვის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაჯად – ტყე (ტვიბი) ს. ტვიბში, წიფლნარი ჭარბობს. *ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ნაჯიმუში ღაღ (იხ. **ნაჯიმუში ტვიბ**)

ნაჯიმუშტარ – სათიბი (ზაბილი), მთა ლაკაშია, თხების მარილსაყრელი ადგილი. *ნ. ბ. ქურას-ბედიანი, 33 წ., 1974.*

ნაჯაღ (იხ. **ნაჯაღ**). *ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ. ს. ზარდლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაჯაღ – სათიბი (ცალდაში), ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ., ტყეშია მოგრძო, 5-6 მარხილისათვის სათიბი. *პავლე ბითეს ძე ზურაბიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაჯაღდარ – სამოვრები (კაერი-ლემსია), ს. კაერისა და ლემსისის საზაფხ. სამოვრები მთისა. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ნაჯაღილარ – სამოვრები (ლახთაგი) ფუშყერის მარცხ. მხარეზე, სამანქ. გზის ზემოთ, ფერდობი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1972.*

ნაჯიმუში ტუბი – ხევი (ზ. ვედი). *ტოჩი თათაოზის ძე მიქავა, 34 წ., მწყემსი, კოლმ., ს. ჯგალი, ჭალენჯიხის რ-ნი, 22 წელი მწყემსია. 22.9.1970 წ.*

ნაჰდუნ (იხ. **ნაჰდვიერ**)

ნაჰდუიერ – ყანები (მურშკელი), ს. მურშკელის დასახლების დასავლ. მხარის ყანები. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაჰლაგარ – გზა (ლეზგარა-ტვიბერი) გუშა ბაჟ-ს

სამხ., გზა მთა ლაშქრამდე. ადრე შემოღობილი ჰქონიათ, რომ საქონელი არ ჩამოდენილიყო ბარში ან ტყეში. *მგა ამაიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნატარე მურყამ – ნაკომკარი (ქვ. კალაში) სოფლის თავში, ნაუ მურდუღიანის ნაკომკარი, ქვედა სართულია დარჩენილი. „ნაუნთ კომკი“. *გიორგის კოსდას ძე მურდუღიანი, 60 წ., კოლმ. ეკერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნატგენიშ ღარ – ტყე (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 32 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ნატგიშ – სათიბი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანრელას მარცხ. კალთაზე, სათიბ მგჰელდა ღარეს დასავლ. *ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნატიშ ლესგ – სამოვარი (იფარი) ს. იფარის ზემოთ, ეკლესიის ზემოთ, ტყიანი – წიფლნარი, წაზლნარი – ფოთლოვანი ტყით. ნაუ ჭკადუას სახელობისა. *სეითბე უმარის ძე ჭკადუა (სურუ-ძე), 66 წ., მჭედელი, ს. იფარი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

ნატნეჭარ – სათიბი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. შგედში, სათიბ ჰადარის ქვემოთ, დასავლ. შერეული ტყე აკრავს. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნატრეზიშ ნაკ (იხ. **ლეწფერ ნაკ**)

ნატქერვარიშ ზენ (იხ. **ნალქერვარიშ ზენ**)

ნატყყამ (იხ. **ნანყყამ**)

ნატრგლად – ყანა (მურყმელი), ს. მურყმელის დასასვლ. ნატრგალ „ნახვეწარი“ (?). *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამ სახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნატტბალ – ყანა (ხე), ს. ჯეს აღმა, მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, მოსამსახ. (კოლმ. თავ-რე), ს. ჯე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნატჭიშ – სამოვარი (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანრელას მარჯვ. კალთაზე, ლაზგუშმ მურყყამის აღმ. მდებარე ვაკე ადგილი. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნედამ – სამოვარი (ლეზგარა) სათიბ მიგნიშს ქვემოთ. *გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნეზვი ლიც (იხ. **ნეზვრლიც**), წყაროს სახელია, მდებარეობს სოფელ მულახსა და სოფ. წვირმის შემაერთებელ გზაზე. ძალიან ცივია და თან ძლივს მოწანწკარებს კლდის გულიდან. სახელი „ნეზვი ლიც“ ნიშნავს „დედაღორის წყაროს“. გადმოცემით ამ გზაზე მწყურვალ დედაშვილს ამოუვლია. წყაროსთან რომ მისულან დედა პირველი დაწაფებია წყალს და ვინაიდან ბავშვი ძლიერ მწყურვალი ყოფილა, ვერ მოუცდია რიგისთვის და მომკვდარა. ამის შემდეგ ასე ეწოდა ამ წყროს. ჩანს, წუწვი დედები ძველადაც ყოფილან. *ტერეზია გიგოს ასული ყიფიანი, 67 წ.*

ნეზი ნიც (იხ. **ნეზვი ლიც**)

ნეზრქურა – საბალახო (სპარდიში) მესტია ჭალმას მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. ნეზრშ-ის თავზე. ვაკე ადგილია, საქონლის სადგომიც იყო. ნახნავის ნიშანი არაა. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ნეზრშ – ტყე (სპარდიში) მესტია ჭალმას მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. წიწვნარი ტყე. ნეზრშ < ნენზიშ. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ნეზრდაბ – სამოვრები (მანანაური), მდ. მანანაურის მარჯვ. კალთაზე, ფერმებია. ფიჭვნარია.

ნეზტი დაბ – მთა (ხელედი), ხელედშია, ლაშხირის მარჯვ. ნამენარ ტყეში. *ანზორ აკაკის ძე ბენდე-ლიანი, 31 წ., მოსამსახურე, ხელედის ს.ს., 1976.*

ნეზტიშ – ყანა (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერის პირდაპირ, ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ნეზტი ლიც – წყარო, სათიბი (წვირმი), ს. წვირმის აღმ. წყალი მურგვალ ღარაში. *სათიბია. არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნეზტიშ – სათიბი (ლობი) ს. ლობის, მთაში.

ნეზტიშ (3) – უბანი (საყდარი) ს. საყდარში. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ნეზტიშ (იხ. **ლეჟნეშე**) – ყანები ს. ბულეშში. *ჟ. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

ნეზტიშ (იხ. **ჩუქე ნეშეშ** – ბულეშში)

ნემნაზორ – ყანა (კახურა), ს. კახურაშია. უწინ ნა-საყდრალი იყო, შესაკრები ადგილი იყო. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.*

ნემპრიშ სტიკუ – სათიბი (ლანხვრი) ს. ლანხურის ქვემოთ სათიბ ნემპრ-ის შუა ადგილი, სერი,

პანტა მსხლებით. ნემპრის სერი. აკაკი ანდრი-
ას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეზოს
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ნემპრ – სათიბი (ლანხვრი) ს. ლანხურის ქვემოთ,
სამანქანო გზის ქვემოთ, სათიბ სალასტანს
ჩრდ.-ით; არყნარია, რისგანაც ლამპრებს აკე-
თებენ. აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ.,
კოლმეურნე, ბეზოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
სექტემბერი.

ნენაზულ – სამოვარი (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკი-
აში. მთის სამოვარი. მ. გ. ლიპარტელიანი, 42
წ., 1976.

ნენგერიშ სუტიკუ – ქედი (ნაკის ს.ს.), მდ. ნაკრას სა-
თავე, მწვერვალ ლაბარგულის სამხ. ბიჭო-
ლაღუმერის კლდეტან. ვასილ ბურნაყის ძე
ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969
წ. ნოემბერი.

ნენგიმარ – ტყე, სათიბები (ეცერის ს.ს.), ს. ეცერის
ჩრდ.-ით, მდ. დავშრის აღმ. მთა დეცილის
დასავლ. ტყიანია, უფრო არყნარი, მეჩხერად
ნენზარ ხარ. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ.,
პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ნენგმარ – ყანა (ფარი), სამოვარი (ლაყვრი), ს. ფა-
რის ჩრდ.-ით, ირგვლივ ნაგებობანია. იურა
გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოს., ფარის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნენგმარ – ყანა ღელე ტუბორას მარცხ. კალთაზე,
სამოვარ გაბანის ზემოთ. ნენგმარ
„ლუჯუშარ ადგი; ხოჩა დაბს ჩივ ალი ხაჟხა“.
სიმონ თოსდანის ძე ცალანი, 57 წ., კოლმ., ფა-
რის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნენგმარ (3) – სამოვარი (ხოსრარი), საცხოვრის
ლაყურის სამხ.-დასავლ. სათიბ თოთოლან-სა
და ლაყურის შორის. მოსულა მეწყერი და და-
სახლება ჩაუტანია ლაყურიშ შუკუს ქვემოთ.
სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., კოლმ.,
ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნენგმარარ – ყანები (სვიფი), სოფელს აკრავს ჩრდ.-
დასავლ.-ით. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ.,
პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ნენგმარარ (2) – ყანა (ზ. კალაში) სოფლის ქვედა
კუთხეში, ყანა საპურარს ზემოთ. ნასახლარე-
ბია. გიორგი კოსდას ძე მურდელიანი, 60 წ.,
კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქ-
ტომბერი.

ნენგმარ – ყანა (ზაგარი) ს. ზაგარის სამხ.-დასავლ.,
ყანებს ლაზგოლის ზემოთ. „ნენგმარ“-ს მეგმე
ნაგემს ხატულის ხომა ლაღლს მან. გაიანე კა-

მეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნენგული – სათიბი (ზაგარი) მდ. ჯენის მარცხ.
კალთაზე, ნაჭკორის ქვემოთ. სათიბი ტყეშია
მოქცეული. ნინა პავლეს ას. მიქიანი, 29 წ.,
მოს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომ-
ბერი.

ნენგულშ – სათიბ-სახნავი (ქვ. ლუჰა), ს. ჩ. ლეჰასა
და სგიმროლის მიდამოებამდე. შვეიცრობუ-
ლი ადგილია. ნანგულშ ლანწიდ ლი, სოფლი-
დან მიჩაშთეისგა ესდრი ლეწიდ ლუარ. სილე-
ვან იშმაგის ძე დადეშქელიანი, 54 წ., მეტყევე,
ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნენზიშ ლარა – სათიბი (ქვ. ვედი), ჟიბე ვედის
სამხ.-დასავლ. დგას სოჭი დიდი, გარს სათიბი
აკრავს. უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს.,
მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ნენზიშ ნაკ – დასახლ. უბანი (იდელიანი), ს. იდელი-
ანის დასავლეთის მხარე, დამრეცად მდებარე
მთის კალთაზე გაშლილი საცხოვრებელი ად-
გილი. არის ხილნარი, ვენახი. ნენზ არსად არაა
შიგნით, სანაპიროებზე – კი. მისი სიმაღლეა
ზღვის დონიდან დაახლ. შუა ადგილას 820,0 მ.
ადრე სოჭნარი (ნენზ) ყოფილა. გვარები. ქობა-
ლიები, კვანჭიანები, ჭკადუები. გივი მოსეს ძე
ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდელიანი, ხაიშის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.

ნენზიშ ნაკ (2) – ტყე (ლებურცხილა) მდ. კუაკუშში
ტუბი-ს მარცხნივ. ვაკე ადგილია, წიწვნარი,
მოედინება წყალი – ნენზიშ ნაკში ლიც, მოედი-
ნება გუჯუშ თგფ-იდან (მეგრ. სამ . მთა).. მდი-
დარი ტყეა ნენზებისა. უბნის ზემოთ. რომა-
ნოზ მუზას ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., ს. ლებურ-
ცხილა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნო-
ემბერი.

ნენზარ – სამოვარი (ლალხორალი). რევაზ პლატო-
ნის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ნენკუშ – უბანი (ნაკის ს.ს.) ნაკრას მარჯვ. მხარე-
ზე, ტყე ლუხუის სამხ. ცხოვრობს 3 ოჯახი –
გვარმიანებისა – 2 და ვიბლიანისა – 1. ბითე ის-
ლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის
რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ნენსგა – მთა (ეცერის ს.ს.), სამ. მთა ს. ეცერის ჩრდ.-
აღმ.-ით, ნაკარვებია. ამჟამად ფერმას აქვს, სა-
თიბ ჟამილანის ჩრდ.-აღმ. გვერდითი კალთე-
ბი გორვებიანია (ლეგრეუ ხარ), შუაში საზაფხ.
სამ. მთაა. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ.,

პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ნენსგაშ – ტყე (ფარი). *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, 1965.*

ნენსგაშგრა – სათიბი (მაგარდელი) მემხეტუბის აღმ., სათიბ კუბაშნის ქვემოთ. „შუათანა“ – მდებარეობის მიხედვით. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნენსგერ – მთა (ჭუბერი), მდ. ჭუბრულას დასაწყისი, სუბალპური და ალპური საძოვარი მთა, ზღვ. დონიდან ≈ 2134 მ. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII.1970 წ.*

ნენსგერიშ კარტზ – მთის სადგომი (ჭუბერის ს.ს.), მდ. ნენსგერის ზემო დინების ქვაბურშია. შიშველი რელიეფით, დავაკებული და ალპური კალთებით. დგას ფარღალალა კარავი ფერმისა. ს. ჭუბერიდან 1 დღის სავალია ხეობით. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII.1970 წ.*

ნენსგერიშ ლეჟუტერ – არყნარი, საძოვარი (ჭუბერი), კარვების პირდაპ. და ქვემოთ. მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII.1970 წ.*

ნენსგერიშ ჟაბე სიგი – მჟავე წყალი მდ. ნენსგერის მარცხ. მხარეზე. მოედინება რიყეში მჟავე წყლი. ჟაბე იმიტომ ჰქვია, რომ ჩუბაჟც არის საზაფხ. კარვებიდან (იხ. 1: 100 000). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII.1970 წ.*

ნენსგაშ – სათიბი (ლახამულა) მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, შგედის სათიბების ცენტრ. სათიბი ზორგათის ქვემოთ. დგას ბადო კვანჭიანის სახლი. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნენსგაშ – ტყე (ქვ. ლუპა), მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, წიფლნარი ტყე ლაჩარხაშ ტუბისა და როკულდაშ ტუბის შორის. ამ ტყით მიდის გზა მთა ბაჭამდე. *იშმაგ სორთმანის ძე დადემქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნენსგაშ ბარჯაშ – უბანი (ბარჯაში), მდ. ენგურის მარცხენა მხარე, სამანქანო გზის ზემოთ, დავა-

კებული სახნავ-სათესებით, ხილნარ-ვენახებით (ნიგოზი ბარჯაშში არაა). *ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნენსგაშ დაბ – ყანა (ქვ. მარდი) ს. ჩ. მარდის დასავლ.-ით. სწორი ადგილია, სიმინდი თესია. „შუა ყანა“. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ნენსგაშ ზაგარ – ქედი (ლახანი), ს. ჯორკვარისა და ს. ლაგანის საზღვარი, მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე. ქედი ციცაბო კალთებიანია, მეჩხერ-ტყიანი, შერეული. ს. ლაგანიდან ჩრდ.-აღმ. (50°-ზე). *არსენა აზნაგების ძე ქობალია, 73 წ., პენსიონერი, სალამა ხერგიანის ას. ქობალია, 76 წ., პენსიონერი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 13.10.70 წ.*

ნენსგაშ თხეროლაშ – საძოვარი (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის აღმ., სათიბ-სახნავ ცაგდგრარის ჩრდ.-აღმ. *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნენსგაშ კარაშ – საძოვარი (დაკარი) ლაღრალის ჩრდ., ტყეშია. ვაკესავით ადგილია, წიწვნარი ტყეა და ნაკარვებია ძველად, ლაღრალიდან ჩრდ.-ით 1 კმ-ია. *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.*

ნენსგაშ კოჯარ – კლდე (ლებურცხილა), მდ. კუბაშაშ ტუბის მარცხენა მხარეზე, მეჩხერ-ტყიანი კლდეცაა და თეთრი კლდეც. კლდეები თეთრი ფერისაა კუბაშაში. *რომანოზ მუზას ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს. ს. ლებურცხილა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნენსგაშ ლაკრაშ – საძოვარი (ზ. წირმინდი), მდ. კასლედგრას მარჯვ. კალთაზე, მთა როკვარშია, შიშველი რელიეფით. დავაკებულია კარავთან (1 კარავია), *ჩუბე და ჟაბე ლაკრაშის შორის. კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნენსგაშ მგრცხელაშ – საძოვარი (ზ. ხოსრარი) დასახლ. ჟ. ხოსრარის აღმ., ხოჩა ტუბირასა და ხოლა ტუბირას შორის. გვერდით კალთებზე წიფლნარ-მურყნარია (ბელყაჩ). *სვიმონ აზნაგევის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., ს. ხოსრარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნენსგაშ ნაკ (იხ. ლაკვლმაში – ნაკის ს.ს.)

ნენსგუმ ნაშხულ – ტყე, სამოვარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნენსგუმ ნაშხულაშ – სამოვარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნენსგუმ ნაშხულაშ ნენჩა – წიწვნარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნენსგუმ სგურიშ – უბანი (სგურიში), მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარეზე, ს. ჟაბე სგურიშა და ფაფალ სგურიშ-ს შორის ვაკე ადგილია, ჩრდილოეთისკენ დახრილი. მისი სიმაღლე ზღვის დონიდან ≈ 1000 მ. ჩრდ. დასავლ.-კლდიანი ფერდობი. *თამაზ ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყაზ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.70 წ.*

ნენსგუმ ტეტარ – კლდე (ქვ. ვედი), მდ. ნაჩელის მარჯვ. კალთაზე, დასახ. ნაკიდან 2,5 კმ. კლდიანიცაა და დავაკებული ადგილიც, ქვიშის მაგვარი სილით. „შუა ტუტინი“. *დომენტი ისლამის ძე ჭკადუა, 40 წლის, მეტყევე, დასახლ. ნაკ (ქვედა ვედი), ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

ნენსგუმ შუკუტარ – გზა (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 32 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ნენსკერი (იხ. **ნენსგერი**)

ნენსკრა (იხ. **ჭუბრულა**)

ნენტყ – სამოვარი მთა (ფარის ს.ს.), საზაფხ. სამ. მთა ფომდელის სამხ.-დასავლ. ლალგც ადგილი, დგას 3 კარავი. სუიფ კაცხ. *ტარიელ ქემუზას ძე გადრანი, 59 წ., კოლმ., პარტორგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნენტყრისაგიმ – მჟავე წყალი (ღემდერი) მდ. ღემდრელას მარცხ. მხარეზე, სამოვარ ლაბგუნის სამხ.-დასავლ. სათიბ ნენტყარ-შია. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ღემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნენტყრელ – სამოვარი (ღემდერი), მდ. ღემდრელას მარცხ. კალთაზე, გზა კალი ყორის აღმ. ფერდობი. აღმ.-დასავლ. ჩრდ. შერეული ტყე აკრავს, უფრო წიწვიანი, ადგილი მშრალია. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ღემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნენტყარ – სათიბი (ღემდერი), მდ. ღემდრელას მარცხ. მხარეზე, სათიბ-სამოვარ ლაბგუნის სამხ.-აღმ., მოედინება მჟავე წყალი (მჭიბ ადგი ხეჩდა). *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი,*

58 წ., პედაგოგი, ღემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ნენჩა – წიწვნარი ტყე (გ. ხაიში) ტუბი-ის თავზე, კლდე ლაცხნირის ქვემოთ, კროფი ჭკადუას სახლის ჩრდ.-დასავლ. წიწვიანი ტყის მასივი. ერთ დროს ხის წარმოებაც იყო, ამჟამად აკრძალულია ხის მოჭრა, როგორც ქვების საცავი, სამაგრი. ნენჩა „წიწვიანი ტყე“. *ნატაშა ემეზას ასული ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ნენჩა – ტყე (ფარის ს.ს.), წიწვიანი ტყე, ტყე ანკელის ჩრდ. მხარე, მრავლადაა ღუმირ, ნენზ, გგგიბ. *იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნენჩა – ყანა, ს. იფარშია, იფრიშ თხუმსა და დასახლებას შორის. ვაკე ადგილია, გრძელი ყანაა. ადრე წიწვნარი ყოფილა, ამჟამად – არაა. *სეითბე უმარის ძე ჭკადუა (სურუძე), 66 წ., მჭედელი, ს. იფარი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

ნენჩა (6) – წიწვნარი (ხევრა, გ. ხაიში, ფარის ს.ს., იფარი – ქვ. ვედი იხ. ლალქერიშ ჟიბე ნენჩა; მეშხე ნენჩა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ნენჩა (იხ. **ლალქერიშ ჟიბე ნენჩა**)

ნენჩა (იხ. **მეშხე ნენჩა**)

ნენჩარა – სამოვარი (ზ. ლუჰა), ს. ჟ. ლგჰას დასავლ., ყანა ჟიბლას ქვემოთ (დასავლ.) ნაჭკორამდე. არის თხილნარი, ზღმარტლიანი და უსარგებლო ტყის ბუჩქნარი. ნენჩა „წიწვიანი ტყე“. თუცმა ნენჩარაში არცერთი წიწვის ხე არაა. *სიმონ თოსდანის ძეა ცალანი, 57 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნენჩილ – წიწვნარი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ნენჩაშ კარტარ – საზაფხულო სადგომი (ჭუბერი), საზაფხ. სამ. მთა ჟაბე ტიტაში, მთის დასაწყისი, საქონელი მიჰყავთ ადრე, სანამ სხვაგან თოვლია ან ნაადრევია და შემოდგომაზე ჩამოჰყავთ. თესვენ კარტოფილსაც. ირგვლივ წიწვანარია, შიგადაგიშ ველეგია (ყაფარ), ჩამოუდის ტიტაშ ლიც. დაფერდებული, დამრეცია. დგას 5 კარავი. *ვასიკო მეზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., კოლმეურნე, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 20.9.1970 წ.*

ნენჩაშ ნაკ – სათიბი (ზ. ვედი). *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაი-*

შის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.

ნენჩაშ შუკუ (იხ. **ლავგუმუნა შუკუ**)

ნენწელ – ტყიანი ქედი (კიჩხულდაში), ს. კიჩხულდაშის აღმ., ქედი მშპრობ-ის გაგრძელებაა ჩრდ.-აღმ. ნენწელი კარკელდიდან. ტყის მასივი. *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნენწლშ ლარილარ – სათიბები (ფალედი), მდ. ლემდრელას მარჯვ. კალთაზე, სათიბ ზორგეთის ჩრდ.-დასავლ. **ქედი ნენწელის** აღმ. პატარ-პატარა სათიბებია, შიგადაშიგ სათიბებში ბუჩქნარია (ჭუამარ ლიხ). ლარილარ არის **ჟიბე ი ჩუბე**. *მამერზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ლემდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნენწლშ ჟიბე ლარილარ – ზ. სათიბები (ფალედი) ს. ფალედში, ნენწელის ქედზე.

ნენწლშ ჩუბე ლარილარ – ქვ. სათიბები (ფალედი), ს. ფალედში (ფარის ს.ს.) ნენწელის ქედზე პატარ-პატარა სათიბები.

ნენხოშიშ გორაგ – გორა, ქედი (ფარის ს.ს.), სოფლის დასავლ., საზღვარი ს. ლამხერისა და ჩ. ლეჰასი. შერეული ტყით, სათიბ მგჰრემის ჩრდ.-აღმ. *მახამეთ პეტრე ძე დევდარიანი, 49 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნენჯლარ (იხ. **ლენჯულარ**)

ნენჯლარ – სათიბი (ლუჰა) ს. ჩვ. ლეჰაშია, სამანქანო გზის ზემოთ, ტყე ლამთხერილის აღმ. გაგრძელებაა. ირგვლივ ხილნარიცაა და მუხნარიც. *სილეჯან იმბაგის ძე დადემქელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნენჯლარ (3) – სათიბი (ლამხერი), ს. ლამხერის ჩრდ.-დასავლ., საიდანაც მოემართება სამარხილო გზა (მაშრი შუკუ) ლამხერისკენ ნენხოშიშ გორაგის გავლით. მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნენჰარ – სამოვარი (მესტიის ს.ს.), გვალდირის მიდამოები, მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის მიდამოებშია. იყოფა ლეჰადა ლექტანენჰარ-ებად. (შდრ.: ლელჰანდ!). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ნენჰერილ – ყანები (იდლიანი), ს. იდლიანშია, ტობაშ ნაკშია. ჩრდ.-აღმ. ფერდობი, გაშლილი

ადგილია, ყოველ მხრიდან წიწვნარი, გარდა მოსაზღვრე სოფლისა. ჯერშალ ესხრი ლალუნარი ლი ეჰუ. მოედინება მდინარე წიწვნარ ხეობაში. „ნენჰერილ“ საერთო სახელწოდებაა დაფერდებული სახნავ-სათესებისა, საცხ. ადგილისა და ხეობისა. მდ. რომაშ ტუბის მარჯვ. შენაკადი. *გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.*

ნენჰერილშ ტუბილდ – ხევი (იდლიანი), ხეობა და მდინარე ს. ტობაშ ნაკსა და ნაშხუშ შორის. წიწვნარი ხეობაა. მდ. რომაშ ტუბის მარჯვენა შენაკადი. ნენჰერ-ილ „პატარა ნენჰერა“? (ხეობის მნიშვნ.). *ზაქრო დავითის ძე დავითიანი, 23 წ., კოლმ., დასახლ. ნაშხუ (იდლიანში), ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნერლუდ – უბანი (ქვ. ვედი), უედრგლას მარჯვ. კალთის ფერდობზე, ნაკანტორის ზემოთ, ჩამოუდის აღმ.-იდან ღელე ნერლუდა, საკმოად ღვარცოფიანი. ცხოვრობს 2 ოჯახი ჭკადუებისა. ნერლუდა „მღვრიე“. *ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნერლუდათე ლაზ შუკუ – გზა-ბილიკი (ქვ. ვედი), ბილიკი ჟიბე საზანიდან ჟიბე ნერლუდამდე ნერლუდაშ ფაფალის გავლით. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნერლუდაშ ლიც – ღელე (ქვ. ვედი), უედრგლას მარჯვ. შენაკადი, წისქვილის წყლის ტოლია, მოედინება წყურგინ-იდან, ჩამოუდის საცხოვრის ნერლუდას. *ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნერლუდაშ ტუბ – ხევი (ქვ. ვედი), საცხ. ნერლუდას აღმ. მხარის შერეული ტყე და ღელე. *ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნერლუდაშ ფაფალ – ტყე (ქვ. ვედი), ჩვბე ვედშია, სამოვარ უცხე ღარის სამხ.-აღმ.; ნერლუდას დასახლებასა და საბალახო რობს შორის. ფაფალ ხარ, გორაკია. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნერშულ – ყანა (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანშია, მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე. კენჰნარევი ადგილია, მცოცავი, შლადი თიხაა. ნერშულ „შლადი“ (ჩუ არაშუ „დაიშალა“). *ჯემალ ლევანის ძე*

ხაჭვანი, 31 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ნესგე ლახულდ – სამოვარი (მესტია)

ნესგაელხვშ (იხ. **ნესგაერხვშ**)

ნესგაერხვშ – სამოვარი (ჭველიერი), ს. ჭველი-ერშია მდ. ლაშხურას მარცხ. მ. ე. ლიპარტე-ლიანი, 80 წ., 1974.

ნესკე ნასკორ – ბილიკი (ქვ. ლახამულა), ჩვ. ლახა-მულას სამხ.-დასავლ. გზა ლაცხტის ზემოთ, მგთრი-სკენა ბილიკი სამანქანო გზამდე, ლაქბი შუკუ ლი ნაჭკვრათეჟი. გელა ფუთუს ძე ჭკადლა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ნესკაგორა – სათიბ-სამოვარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, ბაკო გორას სამოვარის ზემოთ, ჟიბე გორასა და ბაკო გორას შორის. ჯ. პ. ლი-პარტელიანი, 30 წ., 1974.

ნესკა ლარე – სამოვარი (ხაჩეში), ს. ჯაჩეშია, ჯაჩ-ქალაქში, ჟიბე-სა და ჩუბე ლარე-ს შორის. ნ. ნ. ჩანესელიანი, 25 წ., 1974.

ნესკა ლაშამბ – ყანა (გულიდა), ს. გულიდშია, ტყეცაა ირგვლივ, შამბნარი. შამბ „შამბი“. თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974.

ნესკა ლახულდ – სამოვარი მთა (ლენტეხი), მდ. ჩოლშურას მარჯვ. კლათაზე, მთა შუბი-სა და ლაბრაჯის მთას შორის. ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.

ნესკა ლახუ – მთა (ხელედი), ხელედშია, ლაშხი-რის მარჯვ. ბაჯგილდაშ-სა და ჩამფანას მთებს შორის. ანზორ აკაკის ძე ბენდელიანი, 33 წ., მოსამსახურე, ხელედის ს.ს., 1976.

ნესკა მოლ – სამოვრები(კახურა) ლასკადურას აუზში, მარცხ. მხარეზე ნაყანარია. ჯ. ა. ლი-პარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.

ნესკა ქაშან – ბილიკი (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკა-კიაში, ტყის ბილიკი. მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.

ნესკა შუკუ – გზა (ხარაში), ს. ხარაშია, აღმ. მხა-რეში. უწინ დასახლება გზის აღმ-ითაც ყოფი-ლაო. საზიაროა ხარაშელეებისა და ლეკუდარე-შელეების. ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.

ნესკა შუკუზარ – ბილიკი (ხელედი), ხელედშია, იყოფა ჟიბე ნესკა შუკვარ და ჩუბე ნესკა შუკვარად. ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელი-ანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1971.

ნესკაშა – უბანი (ფაყი), ს. ლეხვდარეშია, გაზდე-ლიანების საგვარეულო თემის ერთ-ერთი შტო. გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.

ნესკაშენ – უბანი (ქვ. ბავარი), ჩვაბე ბავარში გა-ზდელიანების ერთ-ერთი თემი. შ. მ. ბენდე-ლიანი, 35 წ., 1974.

ნესკაშერალ – უბანი (ლესემა), ს. ლესემაში შემა-ვალი ერთ-ერთი კუთხე გაზდელიანების სა-გვარეულო თემისა. მ. ნ. ბენდელიანი, 49 წ., 1974.

ნესტორი მოლ – სათიბ-სახნავი (ჭველიერი), ჯამე-ტარშია, ნესტორ მუკბანაიანის ყოფილი მამუ-ლი. ფ. ი. მუკბანაიანი, 27 წ., 1974.

ნესტორი მურყამ – კოშკი (ჰადიში), ს. ჰადიშია, ნესტორ ავალიანისა. მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ნესტორი ლამაჯა (იხ. **ლამაჯალ**)

ნეტყუდი ტუბრა – ღელე (ქვ. ხოსრარი), ჩუბე ხოსრარის დასავლ., მდ. ლოშდრგლას მარცხ. შენაკადი. გ.ზა ნაჭკვრას ქვემოთ. სვიმონ აზნა-გეფის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ნეტყუდ – სამოვარი (ქვ. ხოსრარი), ჩუბე ხოსრარის ჩრდ.-დასავლ. ღელე ნეტყუდი ტუბრას მარცხ. კალთაზე, მდ. ლეშდრგლას ლეცამდე. სამარხ. გზა ნაჭკვრას სამხ. ხრიოკი, დამრეცი ადგილი. სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვი-მიანი, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ნეჟემერ დაბარ – სამოვარი (ზაგარი), მდ. ჯენის მარჯვ. კალთაზე, სამანქანო გზის (ნაჭკვრას) ქვემოთ, ტყე გაუარის სამხ. ადრე სახნავი ყო-ფილა ნეჟე ცალანისა (გადასახლებულან ს. ჭუ-ბერში). გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქ-ტომბერი.

ნეჟემერ ლაროლ – უბანი (სგურიში), ს. ნენსგაშ სგურიშია, სამანქ. გზის ზემოთ, სახნავ-სათი-ბები, ცხოვრობენ ნეჟე-ელეები. ნეჟე ცალანის (ოჯახის უფროსის) კუთვნი. მამული. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადაშ-თავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.

ნეჟემერ მურყამ – ნაკოშკარი (ფარი), ს. ფარის სამხ. ძირილა ჩანს. „ნეჟე ცალანის“ კოშკი. გურ-მაჩ ალიმურზას ძე რეზესიძე, 65 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნეშილ – სათიბი (ლადრერი), ჯენიშ ლიც-ის შე-სართავთან, მდ. ენგურისა და ჯენის შესართა-ვის აღმოსავლ. გერმან ბიმურზას ძე აფრასიძე,

58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. აგვისტო.

ნეშილ (2) – სათიბი (ზ. ლუპა), მ. ჯენის მარცხ. კალთაზე, სათიბ ღენდერის ჩრდ. ირგვლივ ტყეა. ივდითე პეტრეს ას. ცინდელიანი, 67 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნეშკა – კლდე (ქვ. ვედი) მარგალისა და ბურღდერის კლდეებთან, კალთებზე ურევია საბალახოები თხებისთვის. ნეშკაშალ ხარ, მარგალს ხონკრი ლესგლექვა. იყოფა **ჟ. ი ჩუბე.ჟაბე ი ჩუბენეშკად**. ზემოთაც და ქვემოთაც საბალახოები ურევია, მათ შორის კლდეა ნეშკას მაგვარი. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნეშკა პერევა – გადასასვლელი (ზესხო) ზესხო-დან ლაფურის ქედზე.

ნეშკაშ ლიც – ღელე (ქვ. ვედი), კლდე ნეშკადან მოედინება. გერდაშერას მარცხ. შენაკადი, წისქვილის წყალზე დიდია. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნეშკაშ ფოქ – გამოქვაბული (ქვ. ვედი) კლდე ნეშკას ძირში, მრგვალი ხერელი აქვს, 7-8 კაცის დასატევი. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნეშკაშ კარც – გადასასვლელი (ქვ. ვედი), საქონლის გადასაყვან-გადმოსაყვანი ნეშკას კლდეების დასავლ. მხარეში, ბურღდერის სამხ.-აღმ.-ის კლდეკარია. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნეშლაჭუა – ტყე (ზ. ლუპა), მდ. ჯენის მარცხ. კალთაზე, სათიბ ხეშილის ჩრდ.-აღმ. შერეული ტყის კედელი. ივდითე პეტრეს ას. ცინდელიანი, 67 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნეშლა – ხევი (ცანა) ცანის სამ.-დასავლ.

ნეწულედ – სათიბ-სამოვარი (ტვიბი) ს. ტვიბში, ფრდობი. *ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1974.*

ნეწუდიშ – სათიბი (ტვიბერი), სათიბ ლატობას ესაზღვრება სამ.-აღმ. კარგი სათივე ყოფილა. უფროსები ადრე ნაყიდ საქონელს აჭმევდნენ აქაურ ბალახსო და რაც გინდ დავარდნილი არ უნდა ყოფილიყო, გამოჯანსაღდებოდაო. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნეჯდარ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმ., გზის

ზემოთ, ჯგერაგის საყდრის ზემოთ. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., იფარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნეჯდარ (2) – სათიბები (მაჯვდიერი) ს. მაჯვდიერის დასახლების ჩრდ.-აღმ. მდ. მულხურას მარცხ. ჰალასთან. ადრე სახნავიც ყოფილა. ნეჯდედ „მახე“. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. მაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნეჯდარი ღორე – სათიბი (არცხელი) ს. არცხელის სამხ.-დასავლ. მულხურას მარცხ. კალთაზე, ფერდობია. ნეჯდედ „მახე, მუისაგან გაკეთებული“. *ერმალო ციოყის ძე ჟორჯოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნეჯდარ – სამოვარი (ლემსია), ქნმე ლახუშია, ფერდობებია. აღპური ზონისაა. *შადურ ადილა-რის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერი ს.ს., 1972.*

ნეჯდელარ – სამოვარი, ტყე (ღვებრა) ს. ღვებრას დასავლ., მდ. მულხურას მარჯვ. კალთაზე. *ალექსანდრე მახაროზლის ძე მარგიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნეჯტდარარ – სახნავ-სამოვარი (ბარში), მდ. კედრგლას დასავლ., სათიბ ჯურხმ ჩრდ.-აღმ. შემოკავებულია, ქვემო მხრიდან გზაა. *შალვა ამასის ძე გურჩიანი, 78 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნეჯტდარ – გზა (ბარში), ს. ბარშიდან მიმავალი გზა, სოფლის დასავლეთით, ყანებს ნეჯტდარარს ჩრდ. ჯუბედი „გრძელი“ – „გრძელიანი“. *შალვა ამასის ძე გურჩიანი, 78 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნეწმდურა – ტყე, სამოვარი (ეცერის ს.ს.), სოფლის ჩრდ.-დასავლ. საბალახო ადგილი (ნეწმდარს (თიკნებს?) სამოვრად აქეთ ვერეკებითო)? *გერმან ბერძუას ძე აფრსიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნეწმდურაშ ზაგარ – ზეგანი (ეცერის ს.ს.) ს. ცალანარს დასავლ. სამოვარ ნეწმდურას დასავლ. „ნეწმდურას ზეგანი“. *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნეწმდურაშ ცხეც (იხ. ნეწმდურა) ტყე, ს. ცალანარშია, ყანა ნაჟომის ჩრდ.-აღმ. ნეწმდურაშ ზაგარს აღმ. *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნიგურიანა ლალგენარ (იხ. **ნიგურიანა ნალგან**)

ნიგურიანა ნალგან – საძოვარი (სპარდიში) მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. გუნწ ნაკრის მხარეზე. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატია-ნი, 37 წ., სპ. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ნიკოლოზი დაბარ – ყანები (ნანარი), ს. ნანარშია, ქურასბედიანების ყოფილი და არსებული ყანები. *გ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ნიკოლოზი მოლ – ყანა (წიფლაკაცია) ს. წიფლაკაციაში, ლიპარტელიანების ყოფილი ახო. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ნიკოშერ – უბანი (ხევრა). *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახა-მულა, 1973.*

ნიკოდოზ წებშ (იხ. **ამეხენი ლწებშ**)

ნიკოტახურიალ – ყანები (ზ. ხაჩეშ ი), ს. ჯაჩეშშია (ჟიბეში), ჩანქსელიანების ყოფილი ყანები. *რ. დ. ჩანქსელიანი, 27 წ., 1974.*

ნიკურელ – ტყე (ნაცული) ს. ნაცულში, ფოთლოვანი ტყეა.

ნიკო მოლ – საძოვარი (ციოყშერი) ციოყშერში, ნიკო გასვიანის ნაახოვარი. *რ. დ. შავრეშიანი, 46 წ., 1978.*

ნიკუბე მოლ – ყანა (ლადარვაში), ს. ლადარვაშია, ნიკო ტვილდიანის სახელობის. *გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.*

ნიკუბეშერალ – უბანი (გვიმბრალა) ს. გვიმბრალაში, მუსელიანების საგვარეულო უბანი. *გ. ა. მუსელიანი, 1976.*

ნინაჟა მურყამ – კოშკი (ჟამუში), ს. ჟამუშის დასავლ. უბანშია, ნავერიანების საგვარეულოსი, კარგად დაცული. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნინოშვილი (გ. Ниношвили) – მწვერვალი (ლნტ. რ.) მდ. ზესხურას ჩრდ.-აღმ., სიმაღლე – 4054 მ. ზ. დ.

ნინუცაშ ნაკრაჟ – საძოვარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ნინაშა მურყამ – კოშკი (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანშია, ნესგუნის ახლოს, კარგად შენახულია. ნინაათ (ნიჟარადის) კოშკი. „ნინაანთ კოშკი“. *გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნინაშა მურყამ (2) – კოშკი (ჩაჟაში) ს. ჩაჟაშის ზემო მხარეში, ჟიბე ფაჟში, კარგად შენახული კოშკია, ნიჟარადეებისა. „ნინათ თემისა“. *ლუტა ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 24 წ., მოსამსხაურე, უშგუ-*

ლის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ნიშაი ნაყიდუ – საძოვარი (ფაყი), გვეგნიშერის დასახლებაშია, უწინ ყანა ყოფილა. *ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ., 1974.*

ნიცე დაბ – ყანები (მელე) ს. მელეში, წყლიანია.

ნიცე დაბოლ – ყანა (შკედი), ს. შკედშია, სგობინ დაბარის ერთ-ერთი ნაწილი, წყალი მოედინება. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*

ნიცე ლათრა – ღელე (უშგული) მდ. ქვიშირის მარჯვ. მხარეზე, მოედინება ცივი წყალი, დაგუბებულია, სასმელი. „წყლის დასაღვეი“. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსხაურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნიცბლარ – წყაროები (მელე) ს. მელეში. პატარა წყაროებია.

ნიტრანიერ – სათიბი (მაზერი), ყანა წყადანიერიდან ს. ნაშთქოლამდე სათიბი ვაკე ადგილას. ნიტრა „ნიორი“ – ფლორის მიხედვით? *ჯულაბ გრიგოლის ძე კვიციანი, 73 წ., პენსიონერი, ს. მაზერი, ბეზოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ნიტრანიარ – საძოვარი (ხოსრარი), ს. ლაყურის დასავლ., სათიბ თოთოლაშ-ის ჩრდ. *სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1989 წ. ოქტომბერი.*

ნოდარე დაბარ – სახნავ-სათესი (ქვ. ლახამი), ჩუპზე ლახამშია, მდ. ლახამის მარჯვენა მხარეზე. ვაკე ადგილია, ნოდარ ჩხვიმიანის სახელით. ყანების გვერდით ცხოვრობს 3 ოჯახი. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნოდარე ლაროლ – სათიბები (ქვ. ლახამი), ს. ჩუპზე ლახამშია, მდ. ლახამის მარჯვ. მხარეზე. ვაკე ადგილია, სათიბები. ნოდარ ჩხვიმიანის სახელი. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნოდარე ჯალოლ – საძოვარი (ლახამი) მდ. ლახამის მარჯვენა მხარეზე, ნოდაშე ჯალოლის ჩრდ., სკოლის გვერდით. ხრიოკია, ძგიდე მდინარისა. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნოდაშე(რ) დაბარ – ყანები (ქვ. ლახამი) ს. ჩუპზე ლახამშია, ქორელდარ-ის ჩრდ.-ით, მოვაკო და დამრეცი რელიეფით, ხილნარ-ბაღნარი, სათიბ-საძოვრებით. ზემოთ ყანებისა ცხოვრობენ

ნოდა (ვიზლიანის) სახელობის. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნოდამერ – ნაკომპარი (ისკარი) სოფლის თავში, სკოლის აღმ., ძირიდაა დარჩენილი. ნოდა (საბანიძე) – საკ. სახ. *აკაკი ფაცის ძე აფრასიძე, 27 წ., სტუდენტი, ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნოდამერ ლაროლ – სათიბები (ქვ. ლახამი), ჩუპზე ლახამშია, მდ. ლახამის მარჯვენა მხარეზე, სათიბები, ვაკე ადგილია. ნოდარ ვიზლიანის ყოფილი კუთვნილებისა. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნოდარი ადგი // **ნოდარიშერ** – სათიბები (ტიტა), ს. ტიტაშია, სამხ.-აღმ. სათიბები ვაკე ადგილებზე, ჩრდ.-აღმ. ტყე აკრავს შერეული. მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარე. ნასახლარია. „ნოდარ ვიზლიანის კუთვნილი ადგილი“. ამჟამად ნოდარიშერ ადგი-ზე არ ცხოვრობენ. ნოდარ ვიზლიანი არაა ცოცხალი (სახლის უფროსი). *ნოდარ თებეჭის ძე ცინდელიანი, მექანიკი, 21 წ., ს. ტიტა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.*

ნოდარიშერ (2) – უბანი (დევრა), სოფ. დევრაშია, ჩუპზე დევრაში, სახნავ-სათეს-სამოვრებით, ხილნარ-ვენახებით, მოვაკებული რელიეფით. ნოდარ ვიზლიანის ყოფილი კუთვნილი მამული (ცოცხალი არაა). *გერასიმე ნიკოლოზის ძე გადრანი, 50 წ., დაცურების კადრი მუშა, სდ. დევრა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ნოდარიშერ დაბ – ყანა (შუა სგურიში), ს. ნენსგაშ სგურიშია, შაუხუმერ ადგი-ს ჩრდ. აკრავს, ვაკე ადგილია, ნოდარ ვიზლიანისაგან შესყიდული ყანა ≈ 0,5 ჰა. ეკუთვნის შაუხუმერელებს. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ნოდარიშერ სარაგ – წყარო (ზ. ყარი), ს. ჟიბე ყარშია, ნოდარ ვიზლიანის ადგილზე მოედინება წყარო, სამანქანო გზის ზემოთ. *ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ., მოსამსახურე, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ნოდაშ – უბანი (ლხმ. ს.ს.) ს. ლახამულას დასავლ. მე-3 კმ-ზე, მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე, სამანქანო გზის ქვემოთ, საცხოვრის გემრანისა და კეცნანის შორის. 2 ოჯახია, ადრე 4 იყო. ჭკადუები ცხოვრობენ. ნოდობ „გალდამ“ (მთელი სოფელი მოსახმარებლად, ნადობა).

გელა ფუთუ ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ნოკარენი (იხ. ყორაშ ჯარჯ)

ნოლეტ – ყანები, სამოვრები (საყდარი), ს. საყდარშია, იყოფა ჩუბე და ჟიბე-დ. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ნოქმე ლარა – სათიბი (ზაგარი) ს. ზაგარის სამხ.-აღმ., მდ. ჯგნის მარჯვ. სამანქანო გზის ქვემოთ ჟუპნიშშია. ნოქმე აფრასიძის ყოფილი ყანა. *გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნოდრიშ ნაკ – სამოვარი (ლახამულა) საცხოვრის ნოდარსა და სამანქანო გზას შორის, ს. ლახამულას დასავლ. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ. პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნოდარ – უბანი (ლახამულა) ს. ლახამულასა და საცხოვრის კეცნანის შორის, სამანქანო გზის ქვემოთ. ცხოვრობს სევერ ჭკადუა (1 ოჯახი). *გელა ფუთას ძე ჭკადუა, 64 წ. პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნოხი ჭალა – მთა (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*

ნოჟეი დაბ – ყანა (ლადარვაში), ს. ლადარვაშია, ნოე (ივანე) ქურასბედიანების კუთვნილი სახნავი. *გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.*

ნუაშა – უბანი (იენაში) ს. იენაშის დასახლებ. უბან ტიბრანშარის ფარჯიანების საგვარეულო თემი. იყოფა სამმოებად: **ჟიბე ლაზგაღ, ფაჩუარ, გელაშა, ტიბრანშა.** *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ნუაშა (2) – კომკი ს. იენაშშია, ფარჯიანების საგვ. კომკი, დაცულია. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ნუაშა მურყტამ (იხ. ჩუბე ფაჩიარლეშ – იენაში)

ნუაშარ ნაშიხუ – სამოვარი, ტყე (ტობარი), მდ. ენგურის მარცხენა მხარე, ციცაბოკალთებიანი მეჩხერტყიანი კალთა. მთის ზემოთ ტყეა წიწვნარი. ნუაშერ – ნუა ჭკადუას შთამომავალნი. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ნუაშერ დაბ – სამოვარი (ლახამულა) ს. ლახამულას დასავლ. მდ. ენგურის მარჯვ. დასახლ. გემრანის ქვემოთ. ადრე სახნავი იყო, ამჟამად **ქურად** ლი მესდე. ნუა ჭკადუას (მემკვიდრეობის მიხედვით) ყანა = ნუაანთ. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნუკულ – გზა, სამოვარი (ლახამულა) ჟ. ლახამუ-

ლის ზემოთ, ტყე უბანში ცხეკს ზემოთ ჰამშ-ამდე, ჭურჭურამდე (სამოვარი). მოფერდო ადგილია (უბნისმალ როქ ნუკულისგა ანწადხ). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნუჩფაშ – უბანი, სოფლის მოედანი (ფარი) (იხ. **მუჩფაშ**). ამ უბანში ნარსავიძეები და რეხესიძეები ცხოვრობენ. აქვეა ძველი მოედანი, სადაც ორი ტოტეგამლილი იფნის ხე დგას. ცაცხვების ძირში მინერალური წყალი ამოდის. გადმოცემით, აქ ყოფილა წმ. გიორგის ეკლესია „მუჩფაშ“ – ადგილი, სადაც თოვლი ადრე დნებო. მართლაც, აქ ყველაზე ადრე დნება თოვლი. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, სტუდენტი, ს. ფარი, მესტიის რ-ნი.*

ნუტარსანი მურყუამ (იხ. **ქუთუმი მურყუამ** – ჭოლაში)

ნუტა ზუთიგუ – ტყე (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ., მაღლობი ადგილია. ლეგები ლი. ადრე საკულტო იყო, არავინ ჩეხდა, ამჟამად – კი. მიმავალი ლოცულობდა ჯგერზე ლაღუშ ხოჩა როქ გზატრობ გვწყრ. *ქიჭიკო ბითეს ძე ცინდელიანი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაშ – ტყე (შვედი) ს. შვედშია, შერეული ტყით. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ნაში ღელე – ღელე (შვედი), ს. შვედში. ნაშიდან მოედინება. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ნაჭფურა (იხ. **ნაჭტფურა**)

ნაზგუნი (2) – სამოვარი, ღელე (ლატალი), ლაჰლა ჭალამს მარჯვ. კალთაზე, მოედინება მდ. **ნაზგუნიც**, რომლის გვერდითაც ამავე სახელწოდების სამოვარია. *გ. გ. გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ნაზგურა – ყანა (ცალდაში), ს. ცალდაშშია, მდ. მულხურას მარცხ. მხარეზე, ჰოკერლი ჭალის ძგიდს. ნახიდარია, ამჟამად უფრო ქვემოთაა ხიდი. **ნაზგურა** < **ნაზოგურა**. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაზგური ჭალამ – ღელე (ლატალი), ლაჰლა ჭალამს მარჯვ. შენაკადი, სამოვარ **ნაზგურისთან**. *გ. გ. გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ნაზდინტარ – ტყე (ლახირი), ს. ლახირის ჩრდ. მუხნარ-თხილნარი ტყით. დანაწვია. მაღლიანის ქვემოთ. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაზიჭუ – სათიბი (ფაყი), ბ. გვეგნიშერის დასახლე-

ბაშია. ლიპარტელიანების გვარისა ან ჩანქსელიანების. **ნაზიჭუ** „ნახლეჩი“. *ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ., 1974.*

ნაზრულა – სათიბი (იელი), ენგურის მარცხ. კალთაზეა, **ლაჭტაშის** მთისკენ მიმავლა გზაზეა. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972. VII.*

ნაზჭუშა მგჰარ – სათიბი, ტბა (იფხი), ბალის ქედზეა, ვაკეა, ტბა დგას. (**ნაზჭუშა** < ***ნაზიჭო-შა**). *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ნაგდულ – ყანა (მურყმელი) ს. მურყმელის ჩრდ.-აღმ., სამანქანო გზის ზემოთ. *ნუგა ანტონის ასული ნი ჟარაძე, 62 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.*

ნაგმალტარ – სათიბი, ტყე (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ. მდ. ლასილის მარჯვ. კალთაზე, ტყიანი მშრალი ღელეა, ზემოთ სათიბია პატარა. შენობის-მაგვარი არაფერია, ისე წაგავს. **ნაგმალ** „ნაშენები“. *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნაგჰატარ – სამოვრები (ზეგანი), ს. ზეგანის დასახლების აღმ., ყანებს ზემოთა მხარე, ღობეებს იქითა სამოვრები. *გენზერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნადზატირ – სათიბი (ზაგარი) მდ. ჯენის მარცხ. კალთა, სათიბ ლემუნდს სამხ. ლემუნდსა და **ნადზატირ**ს ჰყოფს **ნადზატირ**ში **ღარ**. *ნინა პავლეს ას. მიქიანი, 29 წ., მოსამს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნადზატირში ღარ – ღარი (ზაგარი) მდ. ჯენის მარცხ. კალთაზე, სათიბ ლემუნდსა და სათიბ **ნადზატირ**ს შორის. *ნინა პავლეს ას. მიქიანი, 29 წ., მოსამ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნადოზალა – ყანა (ხე) ს. ჯეს აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, კოლმ. თავ-რე, ს. ხე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნაზჯოლარ – სათიბი (ხოსრარი) ჩ. ხოსრარის სამხ.-აღმ., სახნავ ლეკერთას სამხ.-აღმ. ხილნარია. **ნაზჯოლარ** (შდრ. ჟუჭუ „მწიფე“). *სვიმონ აზნაგევის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., კოლმ., ს. ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნათემცემელ – საყდარი (იენაში), ს. იენაშშია, ხვინთელანების საგვარეულოს საყდარი, კედლე-ბილაა დარჩენილი. *ა. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ნათემცემელი ლაშდღუიარ – სასაფლაო (იენაში), ს. იენაშია, საყდარ ნათემცემლის სასაფლაოები, ყოფილი ქალდანების სასაფლაო. *ი. გ. ფანჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ნათემცეტელ – საყდარი (ლესთაგა), ლესთაგა, ხერგიანების სამლოცველო, სასაფლაოთია. მარხავენ მხოლოდ ხერგიანებს, სხვისთვის სასაფლაო არაა განკუთვნილი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ნაკვიშ (3) – ყანა, სამოვარი (ტობარი, ზმ. ხაიში), სათიბი(ლაკულმახი), ს. ტობარის ჩრდ.-აღმ. ნაწილი, დასახლების ზემო ნაწილი, ყანაცაა და სამოვარიც. ფერდობია. ნაკუთშს ემახიან, რადგანაც ყამირი იყო ადრე. სახელი განზოგადდა: ყანაც და სამოვარიც „ნაკვიშია“. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., 1.11.70 წ.*

ნაკიდოშერ – უბანი, რცხმელურის ს.ს. ჭალირის დასახლებაში გუგავეების უბანი. *გ. ა. მუსელიანი, 1976.*

ნაკიდოშერ (2) – უბანი (მელურა, რცხმელური), ს. მელურას გუგავეების საგვარეულოს ერთ-ერთი თემი. ნაკიდუ „ამონაწყვეტი“ (ჟი ამეკედ „ამონაწყვეტილა“). *გ. მ. მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი, ლენტეხის რ-ნი, 1974.*

ნაკირ (ზ. ვედი – იხ. **ნალკირ**)

ნაკ-ლერწალ – ვენახები (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, ვაკე რელიეფით. ლერწ „ვენახი“. *ჯ. კ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ნაკ-ლწშიალ – სახნავ-სათიბი (ლესემა), ს. ლესემაშია, დამრეცი რელიეფით. *მ. ნ. ბენდელიანი, 49 წ., 1974.*

ნაკრილ – სათიბი (მაგარდელი) ს. მაგარდელის სამხ.-აღმ., ს. ლაბსყალდისკენ. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნაკჩხურა – პატარა ადგილი (ნესგუნი), ფუშყვერის მარჯვ., დასახლების დასავლ. სამანქანო გზაზე. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1978.*

ნაკო მოლ – სათიბები (დურაში) ს. დურაშში, ფერდობებია. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

ნაკუტეან – ყანა (ცხუმალდი), ს. ცხუმალდშია, კვეციენ-ი ითესებოდა. *შ. მ. ჩანჭელიანი, 46 წ., 1974.*

ნაკუთშ – სათიბი (ლაკულმახი) ს. ლაკულმახისა და მდ. ჭუბრულას შორის, ყანა გუალგლდარის თავზე. რიყე ადგილია და ქვის ნატეხი და გადანაზიდი ადგილი. ქვიანი ყოფილა. მუზა-

სა და პრაკოფის (ჩხეტიანებს) გადაუკეთებიათ სათიბად და სასაფლაოდ. ადრე ნახნავიცაა. „ყამირი მიწის დახვნა“. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, მესტიის რ-ნი, ს. ჭუბერი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ნაკუთშ – ყანა, ჟიბე ვაშდ-შია, აღმ. მხარეზე, ზემოთ. ფერდობია, ამჟამად ყანაა. „ნატეხი“ – ყამირი მიწის მოხვნა. *ნესტორ სემას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიყავით), 31. VII.1970 წ.*

ნაკუთშილ – ყანა (ლესურცხილა) ს. ლესურცხილაში, დაახლ. ბოლო მოსახლიდან 300 მეტრზე, მდ. ენგურისკენ, ტუბირილას მარჯვენა მხარეზე. ახლანდელი ნახნავია მხოლოდ. ადრე აქ ხის გამოზიდვა ყოფილა. *ჯუმბერ რადიონის ძე დავითიანი, 18 წ., მოსწავლე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაკუთშილარ – ყანა, სათიბი (სკორმეთი), ს. სკორმეთშია, მდ. სკორმეთში ტუბირის მარცხენა მხარეზე, დავაკებული, ოდნავ დამრეცი სახნავ-სათიბებით. ყამირი ყოფილა ადრე და გაუტეხიათ, დაუხნავთ. „ნაკუთშს“ უწოდებენ ყამირის მოხვნას. *ვენერა რაჟდენის ასული ჭკადუა, 28 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაკუთშარ – ყანა (ხაიში). *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაკუტან – ყანა (ლაკულმახი) მდ. ჭუბრულასა და ს. ლაკულმახის შორის, ყანა გუალგლდარს აკრავს რიყის მხრიდან (ჭუბრულას მხრიდან). ადრე ნახორბალი ყოფილა, ამჟამად ითესება სიმინდი, ლობიო, კარტოფილი – „ნახორბალი“. კუტეცენ „ხორბალი“. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, მესტიის რ-ნი, ს. ჭუბერი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ნალგანულ – ტყე, სამოვარი (სოლი) ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. ტყეშია. პატარა ვაკეა, ქვის კედლების ნარჩენებივითაა. თითქოს შავჭირიანობის დროს იქ გასახლებულანო სოლის მცხოვრებნი. *რ. ა. ხათვანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ნალდშ – ტყე (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის სამხ. ამაღლებული ადგილი ტყეში, სამოვარია შიგ და გარშემო. ტყე ნახნავი არაა. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 59 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნალეგუარხო შუკუტ – გზა (ხოფური) ხოფურში, ნა-

ლეგვარისკენა სამარხილო გზა. *ქ. ს. ლიპარტელიანი*, 44 წ., 1976.

წაღზიგუ (2) – სათიბი (ხაჩეში) (იხ. **მიაგვიშ ნა-მზიგე**), ს. ხაჩეშშია, ხურაშვილის მხარეში, ვანო ლიპარტელიანის ყოფილი სამოსახლო. დელემ აყარაო (მეწყერმა). *ნ. ნ. ჩანქელიანი*, 28 წ., 1974.

წაღიშ – საზაფხულო საძოვარი (ნანარი) ს. ნანარის ჩრდ.-დასავლ. ალპ. ზონაშია, გამოყენებულია სათიბადაც (იხ. 1: 100 000). *ვ. ნ. ქურასქელიანი*, 35 წ., 1974.

წაღიშ (2) – საძოვარი მთა (მელურა, ნანარი) მდ. ჩოლშურას მარცხ მხარეზე, ალპ. ზონა (იხ. 1: 100 000). *ვ. მ. მუსელიანი*, 57 წ., 1974.

წაღვირ – კირის ნამწვავი, სათიბი, ს. ზედა ვედშია, სათიბ ნაკვლდსა და ჟიბე ლარას შორის. კირის საწვავი ყოფილა, ამჟამად ნიშნებია *მხოლოდ*. *არჩილ კოსტას ძე ჭკადუა*, 41 წ., *ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. *ნოემბერი*.

წაღვირ (2) – ნასაკირალი (ღვებალდი), სათიბი(ზ. ვედი) ლაშდა ღვრის ზემოთ, სათიბ ლაშკერილის ზედა (სამხ.) სანაპირო. ახლაც ამჩნევია კირის საწვავი ნაგებობა. ამჟამად არ წვავენ, არც ახსოვთ, კირი საიდან მოჰქონდათ და როდის იწვებოდა. „ნაკირალი“. *ვარლამ ილოს ძე გერლანი*, 34 წ., *კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

წაღვირვალ (იხ. **წაღვირვარ**)

წაღვირუტარ – საძოვარი (ლაპილი) ს. ლაპილის სამხ.-დას., სპენდიკების მაგვარი ქვებია, ჭალაშკენ. *ზურაბ ს-ძე პაკელიანი*, 48 წ., *ლატალი*, 1973.

წამგემ ღარ – ტყე (ხევრა) ველგერას მარცხ. კალთაზე. ადრე ტყის ჩამოსაყრელი შურო ყოფილა. *ვ. მ. ჭკადუა*, 30 წ., *ლახამულა ს.ს.*, 1973.

წამესნაულდ – ყანა (წანაში), ს. წანაშშია, ხელედულას (ლაშხირის) მარცხ. მესნაჲ „უშობელი“ (დეკუელი). *ნ. გ. ლიპარტელიანი*, 27 წ., 1974.

წამესტნიკიშ ზენილდ – საძოვარი (ნაკი) მდ. ნაკრას მარცხ. კალთაზე, ლაჭურა ლიცის ჩრდ., ტყე ბაბაშის ზემოთ. პატარა ვაკეა, სადაც ნიკოლოზ მეფის ნაცვალს შეხვდნენ სვანები მოსალაპარაკებლად. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი*, 57 წ., *პედაგოგი, მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ნოემბერი*.

წამწაშუნა კოჯარ – კლდეები (დავბერი) ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ყანები ან ნაყანები არაა, მუხნარი ტყით. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი*, 40 წ., *მოსამს.*, ს.

დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. *ივლისი*.

წამტყუიფარ – სათიბი (ლემსია), ს. ლემსიას საზაფხ. მთაშია, სათიბებია ფერდობ ადგილზე, სადაც **წამტყუიფარ** ხარ. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი*, 28 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972.

წამშიხორ – ტყე (უსგვირი), ჭალაშ მარჯვ. კალთის ტყე, გადამწვარია (ახლაც აჩნევია). *ა. ბ. გურჩიანი*, 65 წ., *ეცერი*, 1973.

წამშიხუ ღუმი – გზა (კაერი), ს. კაერის ჩრდ. გზაზეა ღუმირის ნამწვი. *დ. გ. მერლანი*, 23 წ., *ლენჯერი*, 1973.

წამშიხუტარ – საძოვარი (ტვიბერი), მთა ლაშერას ესაზღვრება დასავლეთიდან, ადრე დანაწვავია, აქედან წამშიხუტარ „ნამწვარები“. *მკა ამიაზის ძე ქალდანი*, 61 წ., *პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

წამშვიხოლ – სახნავ-სათიბი (უღვალი) სამანაქნო გზის ზემოთ, სახნავ გვრდის აღმ. მშრალი ადგილია (ლაშფიკუ ადგილ ლი), იცის ჭიანჭველებიც. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი*, 60 წ., *პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *X*.

წან – ყანები (კახურა) ს. კახურაში. *ჟ. ა. ლიპარტელიანი*, 37 წ., 1974.

წანგმარ – სათიბი (ლახამულა) ჟ. ლახმელის ქვემოთ, სახნავ ნაკრატ-ს ზემოთ, გზა ჭუამარ-ის აღმ. ადრე იხვნებოდა, ამჟამად ბალია დავითიანისა. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი*, 55 წ., *კოლმ., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ნოემბერი*.

წანგმარ – საკულტო ადგილი (ლახამულა) ჩვ. ლახმელ-ის სამხ.-დასავლ., ნაკსა (ლაჭტშიშ დაბსა) და ტუბირას შორის. ნაგებობანი არაა. იყო დასაფიცი ადგილი (**ლანგანალ ადგილი**). არის სასაფლაოც. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა*, 64 წ., *პენს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ნოემბერი*.

წანგმარ – სახნავი (ღუებალდ) სუთიფ ზაგარ-ის დასავლეთით, ნასახლარი არა ჩანს. *აკაკი კოსდას ძე გერლიანი*, 55 წ., *მოსამსახურე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

წანგმარ (4) – უბანი (სვიფი), საკულტო, სათიბი (ლახამულა), სახნავი (ღვებალდი), ს. სუთიფში, სამანქანო გზის ზემოთ, დგას ოთარშერ კაკ და ოთარშე მურყუამ. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი*, 42 წ., *საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

წანგმარიერ – სახნავ-სათესი (ჭკიდანარი) მდ. დოლრას მარჯვ. მხარეზე, ქუროლიერს ჩრდ.-დასვლ. ს. დოლამდე. წანგმარ „ნასახლარი“(?).

ყერგმ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ნანგმარიშ ლასფლატარ – სასაფლაო (ლახამულა), ჩვ. ლახმელ-ის სამხ.-დასავლ. საკულტო ადგილ ნანგმარ-შია სასაფლაო. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ნანგმარ – ყანა (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, შედის ჩარილდში. ნასახლარია. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ნანგმარ (2) – ყანები (ლაპილი, კვანჭიანარი), ს. ლაპილშია, დასახლების ცენტრში. ნასახლარებია. ზ. ს. პაკელიანი, 48 წ., ლატალი, 1973.

ნანგმარა (იხ. **ნანგმარტარ**)

ნანგმარტარ – ყანები (ნაყვამი), ს. ნაყუტაშშია, ნასახლარებია ძველი, საძირკვლები ჩანდა. ვაკე ადგილია. ა. ბ. გირგვლიანი, 80 წ., ლატალი, 1973.

ნანგმანი – ყანა (კირჩხულდაში) ს. კირჩხულდაშის სამხ.-დასავლ., სათიბ მუნჭყუ-ის ჩრდ.-აღმ. თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ნანკრალ – სათიბი (კირჩხულდაში) ს. კირჩხულდაშის დასავლ., სათიბ დინოლაშის ჩრდ. მხარე, მაქუთან ადგილია, კირ ხოზ. თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 69 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ნანკვარგლ – გორა (ბაგვდანარი) ს. ბაგვდანარის აღმ., მეშხე ლიცის მარცხენა მხარეზე. გორაკია, საქონლის საძოვარიც, ზემოდან ნაგვირაბებია (ორმოსავითაა). რელიეფის მიხედვითაა შერქმეული. ლეკვ „ნაჭრილობევი“. ნანკვარგლ – „ნაკოდი, ნაჭრევი“. ივანე კამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ნანკურულდარ – ყანა (ქვ. კალაში) სოფლის დასავლეთით, სათიბ-სახნავ ზალწნიარს ზემოთ. გიორგი კოსდას ძე მერლულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ნანჭერ – ნაკაფი ადგილი, საძოვარი (ჯორკვარი) ს. ჯორკუარის ჩრდ.-დასავლ., ვაკე ადგილია, ადრე სახნავი იყო, ამჟამად გატყევებულია. ადრე უბანიც იყო. ადიოდა (და ადის ახლაც) მანქანა. იყო ხის გამოზიდვა. ნანჭერ „ნაკაფი“ (შდრ. „ნამოლ“). პარმენ გიორგის ძე ჭკადუა, 77 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970.

ნანჭერ – ტყე (თოთელეში) ს. თოთელეშის აღმ., სათიბ-საძოვარ სგებრის ჩრდ. ნაყანარი უნდა ყოფილიყო, ამჟამად შერეული ტყეა. დუშა

შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., ლახამულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.

ნანჭერ – ყანა, სათიბი, საძოვარ (ხაიში), ს. ხაიშიდან დასავლ., მდ. ენგურიდან მარჯვნივ, დაახლ. 300 მ. დამრეცი ადგილია. ტყის ნაკაფი. ამჟამად 1 მოსახლე ცხოვრობს – გრიშა პეტრეს ძე ჭკადუა. ფართობი ≈ 4 ჰა. ხილნარია. ფოთლოვანი – რცხილა, მურყანი. ნანჭერ „ხელოვნურად ნაკაფი ტყისა“. გაუკაფავთ და სამოსახლოდ გადაუკეთებიათ იქაური ადგილი. ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 2. VIII. 70 წ.

ნანჭერ (4) – უბანი (დაკარი, გაღმა ხაიში), საძოვარი (ჯორკვარი), ტყე (თოთელეში) დაკარის აღმ., ნაკის აღმ. ტუბისა და ნაკს შუა. ტყის ნაკაფია და დასახლებულია 2 ოჯახი. სათიბ-სახნავის ფართობი 3-4 ჰა. ფერდობია რელიეფურად. ნანჭერ „ნაკაფი“ (შდრ. ნამოლ). ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.

ნანჭტერ – ტყე (ხერხვაში), ს. ხერხვამის ჩრდ.-აღმ., პერლწნიარის სათიბებს აკრავს აღმ. მუხნარი ტყე. ნანჭტერ ჟი ნაქაჩუ, ჟი ლეხტუტე, ჟი ნამოლ ცხეკ. ჭერ = ჰალაგ. დავით დუდარუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ნანტერი კოჯ – კლდე (მურშველი), ს. მურშველის ჩრდ., ტყის ზონის ზემოთ. კლდეზე არის გარეული მთის ნიორი. ნიტრა „ნიორი“. ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ნაპჭუშა მგვარ (იხ. **ნაპჭუშამგვარ**)

ნაპჭურა – ღელე (ლანჩვალი) მესტია ჭალას მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი, 1969.

ნარგმატ – ყანა (უშხვანარი) ს. ჟიბე უშხვანარს აღმ., დამრეცი რელიეფით. გამოყენებულია სახნავ-სათესად. გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ნარიქიშ ნაქორ – ნასახლარი (ლახამულა), საცხოვრისი ნოდშის სამხ.-დასავლ. ნარიქ ჭკადუას ნასახლარი. მდ. ენგურის (რიენიშ) მარჯვ. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ. პენს., მესტრის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ნარიქარ – საცხოვრისი (დიზი), ნაჭკვშ ლიცის მარცხ. ჩოზე ქობალიას შტო. უწინ ნარიქარს უწოდებდნენო. გვარად ჭკადუა.

წარი ლამოლა – სათიბი (ტვიზლედო), ს. ტვიზლედო. ვინმე წარის ნახოვარი. ტყეშია. *ნ. ს. ჩანესელიანი, 24 წ., 1974.*

წარსაჭმა მურყამ – კოშკი (წვირმი), ს. წვირმიშია, ჩოხანის დასახლებაში, დაცულია თამლიანების საგვარეულოს კოშკი. *მირან ხალამჭრეს ძე ფანგანი, 40 წ. კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

წარსგუბ – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, წიწვნარი ტყითაა შემოფარგლური. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. ლენჯერის ს.ს., 1972.*

წარსვიმ – ყანა (ლაღამი), ს. ლაღამის დასახლების აღმ. ფერდობი ვაკენარევით. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ. მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. VIII.*

წარშაჭ – სათიბი (შყალერი), ს. შყალერსა და ზაგრაღის დასახლებას შორის, ფერდობია. *გ. ძ. გირგვლიანი, 47 წ. ლატალი, 1973.*

წარპი კოჯაშ ლშმდარ – ხევი (ბეჩო), მდ. დოღრას მარჯვ. მხარეზე, შერიმ-ს ზემოთ, ხის ჩამოსაყრელი. დანიშნულებისა და რელიეფის მიხედვით: წარპი „ნათელი“, კოჯაშ „კლდის“, ლშმდარ „ჩამოსაყრელი“ (ღელე). *ყერგმ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., ტყისმცველი, ს. დოღრას ზემოთ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

წარტაშ – ყანა (მურყმელი) ს. მურყმელის აღმ., სამანქანო გზის ქვემოთ. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 44 წ. მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

წას – სამოვარი, ტყე (მაცხვარიში), ლაჰლა ჭალაშ მარჯვ. კალთაზე, წიწვნარი ტყით. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

წასაჭიშ ნაკრაჭ – ნაკარვები (ყარი) ჟიბე დეურაში. დავაკებულის შუაში, ცენტრში, გადის სატრაქტორო გზა, მოუდის წყარო. ირგვლივ წიწვნარი ტყეა. წასაჭ გადრანისა ყოფილა. *გივი მეზას ძე სუბელიანი, 30 წ., კოლმ. ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

წასეტ – კლდე (ლახამულა), ენგურის მარცხ. კალთაზე, სამოვარ ყუბიშილის ზემოთ (სამხ.) და აღმ. მარმარილოს კლდეა, მისადგომი ძნელია, წვრილმარცვლოვანია, სწრაფად აკრუნე. სეტშალ ლეგ კოჯ ნენჩაშ ჩუშაშ ძგიდს (თუ სეტი „წებო“?). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

წასეტრილ – სათიბი (მაგარდელი), სათიბ ხოშა ლაჩუმა-შია. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ.*

პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

წასიაშა მურყამ – კოშკი (ლაშთხვერი), ეჩხან ტაფშია, მთელია, უდესიანებს ეკუთვნის. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972, VII.*

წასოლაშ – ტყე, სამოვარი (ჭოლაში), ს. ჭოლაშის სამხ.-დასავლ. მდ. მულხურას მარცხ. კალთაზე. დაფერდებულია, ნამდნარია უფრო, ფოთლოვანიც ურევია. *ალექსანდრე გელას ძე დევდარიანი, 80 წ., კენს., ს. ჭოლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

წასპარიერ – ყანა (დოლი), ს. დოლში, ნაკლაჭიერს ზემოთ. *ყერგმ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., მეტყვევ, ს. დოღრას ზემოთ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

წასპერელ – სათიბი (ხაჩეში), ს. კაჩეშშია, წასპერელი ტუბი-ში. *რ. დ. ჩანესელიანი, 27 წ., 1974.*

წასპერელი ტუბი – ხევი (ხაჩეში), ხელედურას მარჯვ. შენაკადი. *რ. დ. ჩანესელიანი, 27 წ., 1974.*

წასტიშ კოჯ (იხ. წასეტ)

წასტიშ ღარ – ღარი (ლახამულა), ენგურის მარცხ. კალთაზე, კლდე წასეტის დასავლ. ღარი. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

წასყიდ – ყანა (ლანტელი), სოფლის ბოლოს სახნავ-სათეს ნაკარ-ის აღმ. ნაწილი მდ. ბაჭყალამდე. შესყიდული მიწაა (წასყიდ ლი ოთარშერხენ-ქა), მაგრამ რატომ წასყიდ და არა წასყიდ(უ)? *კოწი ბექეზას ძე პაკელიანი, 72 წ., კენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969.*

წასყიდაშა მურყამ – კოშკი (ზეგანი), ს. ზეგანის ლექტაშ უბანშია, კარგადაა შენახული, ხვისტანებისაა. *დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

წასტბერა – სათიბი (რცხმელური), ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე მთა სახრავის ძირში. ვაკობია, იცის გუბეები. *ე. ა. ტვილიძე, 1976.*

წასტბირო – სამოვარი (მურყმელი), ს. მურყმელის სამხ.-აღმ., ენგურის მარცხ. საბალახოცაა, მოედინება წასტბირო-ს წყალი. ტუბიზა „ჭანჭრო-ბიდან გამომდინარე წყალი“. *ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

წასტყ(უ) ფარ – სახნავი ს. ივარსა და ზეგანს შორის, სამანქანო გზის ზემოთ. წასტყიფ ირრლ, დედ ლარე, მადე ცხეკ ი ქაჭყუფახ. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. გოგრე-*

ში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ნატყ(უ) ცვიმ თხუიმ – ტყე (ხაიში), მდ. ხაიშურას მარჯვ. კალთაზე, ხაიშის სასაფლაოების აღმ. ხრამია, მის ზემოთ მეჩხერი ტყე. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნატყიფულ – ხრამი (ზ. ვედი). *ვალიკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, მესტიის რ-ნი, ხაიშის ს.ს., 1969 წ. IX.*

ნატყიფუ – ნაწყვეტი (მიწის), ნაგლეჯი, ლაჭუმიშ ლესგ-ის აღმ. ჩამოხლეჩილი მდინარე წამშდგრამდე, გადის ბილიკი წირმინდისკენ, აქა-იქ ხეებიცაა – გვგბ უფრო მეტად. *ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიყავითო), 31.VII.1970 წ.*

ნატყიფუ – ფლატე, მდ. ენგურის მარცხ. ს. ჯორკვარის პირდაპირ, სადაც მოედინება მჟავე წყალი – ჯორკვარში სგიმ. *პარმენ გიორგის ძე ჭკადუა, 77 წ., 1970.*

ნატყიფუ – ხრამი, დასახლ. ნაკის ჩრდ-ით მთის კალთაა, ჩამოგლეჩილი შუა ნაწილით, გვერდითი კალთები ტყიანია. შუა ადგილიდან (ისგჟა) მოედინება წყარო. „ნასხლეტი, ნაგლეჯი“ (?). *დომენტი ისლამის ძე ჭკადუა, 40 წ., მეტყევე, ს. ქვედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

ნატყიფუ (4) – ხრამი (იდლიანი, ქვ. ვედი, ხაიში, ჯორკვარი), ს. იდლიანშია, სამანქანო გზის ორივე მხარეზე. გზა ნატყიფუზე გადის. ორივე კალთა ხრამიანია. *გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიში ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.*

ნატყიფუში სგიმ – მჟავე წყალი (ჯორკვარი), მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, ს. ჯორკვარის პირდაპირ, ფლატე, სადაც მოედინება ჯორკუტრიშ სგიმ. *პარმენ გიორგის ძე ჭკადუა, 77 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნატყლუწარ – სამოვარი (წვირმი), საზღვარი ს. იელისა და წვირმის შორის. ვაკე ადგილია, მოედინება მჟავე წყალი, ჭანჭრობია, ლეჭუბარა. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნატყლუწარ (2) – სამოვარი (იელი, ზეგანი), იელიშია, კვლთხი ბაჩის ქვემოთ, წვირმისკენა გზა-

ზე იელიდან. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. VII.*

ნატყუფუში ნაკ – ყანა (დიზი), ს. დგის დასახლების ჩრდ. დასასრულს, დამრეცი მოვაკო ადგილია, ტერასული ტიპისა. შემოკვეებულია და ყანაა. *იესებ სემას ძე ჭკადუა, 65 წ. პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.*

ნატყუფი – სათიბი (ჩვიბიანი), ს. ჩვიბიანშია, დასახლების სამხ. სათიბები. ნატყუფი „სათიბი გახნული“ (მინდორი როცა გაიხვნება, „ნატყუფი“ ჰქვია). *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნატყუფი – სათიბი (ხერხვაში), ს. ხერხვამის ჩრდ. ძუბაშნიარის სათიბებს ზემოთ, ადრე სახნავი ყოფილა. ნატყუფი „ყამირის გატეხვა, მოხვნა“ (ლარაშ ლივნის ხატულის). *დავით დუდარუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნატყუფი – სათიბი ს. მურშველის ჩრდ.-დასავლ. ღაროლწარს ესაზღვრება ჩრდ.-ით. ადრე ყანა ყოფილა. ნატყუფი „ყამირის განახნავი ყანისთვის“. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნატყუფი – ყანა (უღვალი), სამანქანო გზის ზემოთ, ყანა სარაგ-ის ერთ-ერთი ნაწილი. ყანა გიგაშ დაბს ესაზღვრება აღმ. ადრე სათიბი ყოფილა, მერე მოუხნავთ. ნატყუფი „ყამირის მოხვნა“, „ნატეხი“. *ერასტი ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნატყუფი – ყანა-სამოვრები (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანის ჩრდ. მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, შემოკვეებულია რაჟდენ ჩაქსელიანის ყანა. ლამარიას ქვემო მხარეში. ნატყუფი „ყამირის გატეხვა“. *ჯემალ ლევანის ძე ხაჭვანი, 31 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნატყუფი (6) – ყანა წვირმი, უღვალი, ჟიბიანი, სათიბი (ხერხვაში, ჩვაბიანი, მ ურშველი), ს. წვირმის აღმ. გზის ზემოთ. ნატყუფი „ყამირის გატეხვა“. *ნაყამირალი! რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნატყუფიერ – ყანა (კე), ს. კეს ჩრდ. მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 58 წ., მოსამს., ს. კე, მესტიის რ-ნი (კოლმ. თავ-რე), 1971 წ. ივლისი.*

ნატყუფულწ ნიც – წყარო (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის და-

სახლ. სამხ.-აღმ. მოღწის ძირში გამომდინარე წყალი, ტერიტორიულად სამოვარ. ნატყუფულარ-შია. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნატყუფულარ – სამოვარი (ყაბეში), ს. ჟაბეშის დასახლების სამხ.-აღმ. მოღწის ძირში, მოედინება წყლები. იღებდნენ ოყალო მიწას კალოს მოსაპირკეთებლად. ლიტყუფე „ყამირი მიწის მოხვნა ან სხვა რამესთვის გამოყენება“. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნატყუფურალ – სათიბი (იელი), ს. იელიში, ენგურის მარჯვ. მხარეზე სამოვარ ჯანჯგაშთანაა, ლულედის დასავლ. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტია, 1972. VII.*

ნატყუფარ – სათიბი (ლანტელი), ს. ლანტელის აღმ., სათიბ ჩემათში, სამხ.-დასავლ. ნაწილი. სახნავ ადგილს უწოდებენ (ლარემ ქალიწნის ლიტყუფეს ხუტატულიდ). *კოწია ბეჟერზას ძე პაკელიანი, 75 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნატყუფარ (3) – ყანა (ცალერი, ბოგრეში), სათიბი (ლანტელი), ჩუბე ცალერის დასავლ. სახნავ ჩუბიბაღის ჩრდ.-აღმ. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნატყუფარ – ყანები (ნაკიფარი), ს. იფარის სამხ. ზეგანისკენაა სამანქანო გზის ზემო და ქვემო დამრეცი რელიეფით. ნაკაფი, ტყეს ამოჩეხავ, ქვით მოლი და მოხნავ „ნატყუიფ“ ჰქვია. *ლუკუა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ნაკიფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნატყუცარ – მონაგლეჯი, მონაწყვეტი კლდე, ხრამი. ს. ხაიშიდან ჩრდ.-დასავლ. ლაღრალის ჩრდ. თავზე ტყის გარემოცვაშია. ჩამოგლეჯილი. *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, სნ. ცაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.*

ნატყუცარ (2) – ხრამი (წირმინდი), სამოვარი (ხაიში), მდ. ხაიშურას მარჯვ. კალთაზე, ღელე ნაჩელის თავი, შიშველი რელიეფით, გვერდითი კალთები ტყიანია. სოფლის ჩრდ.-აღმ. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნატყუცარე თხუმარ – სამოვრები, ტყე (ყაზაყი), მდ. ყაზაყი ტუბის მარცხ. ციცაბვალთებიანი ხრამი, მეხჩერტყიანი, ყაზყიშ ნაშხიუს ქვემოთ. *ეფ-*

როსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლაღამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.

ნატყუცარე თხუიმ – კლდის თავი (ხაიში).

ნატყუცარე კოჯ – კლდე (ხაიში), ს. ხაიშიდან ჩრდ.-დას., ლაღრალის ჩრდ. კლდე, სამ.-აღმ. მხრიდან წიწვნარი, ამაღლებული, შიშველი. *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.*

ნაფეტუმ – სამოვარი (ტვიბლელი), ს. ტვიბლელ-შია, ტვიბლელურას მარჯვ. მხარეზე. *ნ. ს. ჩანესელიანი, 24 წ., 1974.*

ნაფეტუმარ – სათიბი (ჩვიბიანი), ს. ჩვიბიანშია, ყანა ჩხეტრიელთან. ამჟამად ფეტვს არავინ თესავს. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაფტომ – ყანა (ციცხვარი), ს. ციცხვარშია, მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, მოვაკო ადგილია, ადრე ფეტვი ითესებოდა, ამჟამად – სიმინდი. *ვალეო გაიოზის ძე ჭკადუა, 38 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაფტომ / ფეტუმ ზენ – ყანა საცხ. ნასფელ ზენის სამხ.-აღმ. სამანქანო გზის სამხ.-დასავლ. ვედრელას მარჯვენა სანაპირომდე ვაკე ადგილია, სადაც ფეტვი ითესებოდა. *მაგრაფინა გიორგის ას. ჭკადუა, 44 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნაფტუმ – ყანა, დაკარშია, სახლის ზემოთ – ჩრდ.-დასავლ. დაფერდებული ვაკე ადგილია, 1300 კვ.მ. ადრე ფეტვი იხვნებოდა. ამჟამად სიმინდია. ნაფტუმ „ნაფეტვარი“. *ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ნაფტუმ (3) – უბანი (ყაზაყი), ს. ყაზაყშია, ამჟამად ცხოვრობს გენიერ ჭკადუას ოჯახი. ადრე ყანა ყოფილა ფეტვისა. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, დახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.*

ნაფტუმი – ნაყანარი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 32 წ., ლაღამულას ს.ს., 1973.*

ნაფტუმი ზენ (იხ. ყელბაშა ზენ)

ნაფტუმიშარ – ტყე (კიჩხელაში), ტყე ჯუბიმიშის ჩრდ., მდ. მანშერას მარცხ. კალთა. ტყეშია ყოფილი სახნავი, ითესებოდა: ფეტვი, **ზენთხ, წყილან** (< კვეცენ), ამჟამად გატყეურებულია (ხერხულა ხაგ მასარდ). *სამსონ სვინჩილდას ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნაქელ – სახნავი (დაკარი), დაკარ-ის ჩრდ.-აღმ.

ფართობით 1400 კვ.მ. კოლმეურნეობის სახნავია, სახნავი რობიდან ჩრდ.-აღმ. 200 მ-ზე. დაქანებული ფერდობია, ირგვლივ გვიმრნალია და აქა-იქ ვერხვნარიც. გამოედინება წყაროს წყალიც აღმ.-დან. ადრე არაყს ხდიდნენ და ფარდული ედგათ გამოხდის დროს წვიმისა და სიციხისაგან დასაცავად. *ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ნაქერან – სამოვარი ს. მაზაშში, ნაყანარი უნდა ყოფილიყო. ქერ „ქერი“. *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., 1976.*

ნაქერან (2) – საბალახო (რცხმელური, მაზაში), ცხენისწყლის მარჯვ. მხარეზე ადრე ქერის სათესი უნდა ყოფილიყო. *ე. ა. ტვილდიანი, 1976.*

ნაქერაწილ – სათიბი (ლასკადარი), მდ. ლასკადურას მარჯვ. მხარეზე, მოსლოდნელია ქერი ითესებოდაო. *ბ. დ. გუგავა, 24 წ., 1974.*

ნაქირსტარ – სამოვარი (სოლი), ს. სოლშია, სამანქ. გზის ქვემოთ, მდ. მესტია ჭალაშს მარჯვ. სანაპიროზე. იყო სახნავ-სათესი. **ქირსის** სათესი ყოფილა. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ნაქირცულა – ყანა, ტყემლნარი (ფაყი), ს. ხარაშშია, ტყემლნარია. **ქირცი** ჩანს. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ნაქირცუ – სახნავი (ლექესირი) მდ. ცხენისწყლის მარჯვ. მხარეზე. *გ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ნაქირცუ (2) – ყანა (ლესემა, ლექესირი), ცერცვი თუ ითესებოდაო, მოედინება ღელე ნაქირცუი ღელა (ქირც – ოსპი). *ა. ს. გაზდელიანი, 36 წ., 1974.*

ნაქირცუი ღელა – ღელე (ლესემა), ს. ლესემაშია, ყანა ნაქირცუში. *ა. ს. გაზდელიანი, 36 წ., 1974.*

ნაქელუტარ – გზა, ტყე (ცალდაში), ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ., სგიმარის ზემოთ შერეული ტყე და გზა. ჟამობის დროს იხიზნებოდა ხალხი სოფლიდან და ქელ-ებში ცხოვრობდაო. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაღედარ – ყანა (მაზაში), ს. მაზაშში, დასახლებაც მიმდინარეობს. ალბათ ცერცვი ითესებოდა. ღელე „ცერცვი“. *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*

ნაყიდ – სამოვარი (ზედა ჭველიერი). *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ნაყიდ (2) – სათიბი (სგობული), ნასახლარი სგო-

ბულში. ნაყიდ „ნაყიდი“. *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.*

ნაშთქოლ – სოფელი (ბეჩოს ს.ს.), მდებარეობს ს. ჭოხულდს სამხ., მდ. დოღრას მარცხ. მხარეზე, ცხოვრობს 8 *ოჯახი. აკაკი ივანეს ძე კვიციანი, 34 წ., კოლმ., ს. ბაგვადანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ნაშთქოლიმ სგიმ – მჟვავე წყალი (ნაშთქოლი), მდ. დოღრას მარცხ. სანაპიროზე, ღუმეშმარის (მგიდში) კიდეზე. სოფლისა და მჟვავე წყლის სახელთა შერწყმით. *ქიშვარდი იოსების ძე წერედიაი, 49 წ., კოლმ., ს. ნაშთქოლი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ნაშირ – სათიბი (ნაკის ს.ს.), ნაკრას მარცხ. კალთაზე, სათიბი ცაშის დასავლ. ხოჩა ნაკვლდ ხეჩა. შესაძლებელია, ცარ, ილქვერნიუხ ხელის წისქვილით (ცარ „მოხალული ქერი“). შირა „წისქვ. ქვა“. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ნაშიხუ – გორაკი მდ. თეთნაშვრას მარცხ. მხარეზე, დაქანებული ფერდობი, გვიმრნალია მაგრამ/ სამჯერაა დანაწი. მის თავზე წიწვნარია. *კეხესა რამინის ძე ვიბლიანი, 34 წ., მოსამსახურე, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15. VIII. 1970 წ.*

ნაშიხუ – კლდე (ლახვშიაშ ჭალა), ს. ლაჭუშიაშ ჭალაშს სამხ., მურყვამის სამხ. კალთა ციცაბო კალთებით. ნამწვი ადგილიან. მთის თავზე – მურყვამზე რაღაც ნამწვებია, ჩანს იწვებოდა კირი ან ამდაგვარი სხვა, რამაც ალბათ ცეცხლი წაჰკიდა იქაურობას და მის მხარეს „ნაშიხუ“ დაერქვა. *ვარლამ გრიშას ძე კვანჭიანი, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაშიხუ – საბალახო მდ. კასლედგრას მარჯვ. კალთა, წირმინდის დასახლების პირდაპირ, მეჩხერტყიანი – მუხნარ-ვერხვნარის სიჭარბით. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაშიხუ – საბალახო ს. ნანყბულის ჩრდ.-აღმ. კალთა, მეჩხერი ტყით – წვრილი ტყეა – ჯიპრა, ცხტიმრა... ნამწვია 45 წლის წინანდელი. *კოწია ქერეჯის ძე ჭკადუა, 69 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.11.70 წ.*

ნაშიხუ – საბალახო ს. ციცხვარის სამხ.-აღმ., გზის მარცხენა მხარეზე. ვაკე ადგილია, სასაფლაოცაა ციცხვარისა. სამხ. გაგრძელებით ტყეა მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე. *ვალე გაიოზის ძე*

ჰკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ნაშიხუ – სათიბ-სადოვარი ნაკრას მარცხ. კალთაზე, საცხოვრის ლაწომბას სამხ. ტყე ბაჟგლდამდე. ძველი ნამწვია. ბითე ისლამის ძე ქალდა-ნი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ნაშიხუ – სადოვარი (ლახამი), დასახლებულ უბან ჟიბე ლახამის დასავლეთის კედელი, დამრეცი, მოტიტვლებული, აქა-იქ მეჩხერი ტყეებით. ზემოთ წიწვნარია ხშირი. ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ნაშიხუ – სადოვარი დაკარის ჩრდ.-აღმ. ≈ 1 კმ. სიხორეზე. ნამწვი, აქა-იქ ვერხვნარი, გვიმრნალი, ფერდი რელიეფით. ვალერიან სანდროს ძე ჰკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1070 წ. ივლისი.

ნაშიხუ – სადოვარი ს. ნაკის აღმ. დამრეცი, გვიმრნალი, მეჩხერი ტყით, უფრო ვერხვნალი. დაახლ. 35 წლის წინ წაუკიდებია ცეცხლი ვლა-დიმერ კვირიკეს ძე ჰკადუას (ცოცხალი არაა). დომენტი ისლამის ძე ჰკადუა, 40 წ., მ. ეტყევე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.

ნაშიხუ – სადოვარი ს. ჩუბე მარლის აღმ. დასახლების აღმოსავლეთით. დამრეცი ადგილია, ირგვლივ ნაძვნარია. ოდესღაც ცეცხლი მოკიდებია, ამჟამად ვერხვნარია. ბესარიონ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 60 წ., მოსამსახურე, ს. ჩუბე მარლი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19.9.1970 წ.

ნაშიხუ – სადოვარი სამანქანო გზის ზემოთ, ბარჯში ტუბის მარჯვენა მხარე, ირგვლივ ტყეა, დამრეცი რელიეფით. ვალო გაიოზის ძე ჰკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ნაშიხუ – სადოვარი ჩუბე ქედანის ჩრდ.-აღმ., შიშველი ადგილია, ფერდობები დავაკებული სადოვრებით. შუა ადგილას დავაკება, სადაც წიწვნარია პატარა, ისე თავამდე შიშველია. ნაშიხუ ლი ძველად. ჟვანია ზემას ძე ჰკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ნაშიხუ – სადოვარი, სათიბი ს. ჟიბე მარლის ჩრდ.-ით, ნასახლარ ბაბაშ ნაქორის ზემოთ, ჩრდ.-დასავლ. სადოვარია და სათიბი, მრავლადაა მოცვი. ნამწვია, ირგვლივ წიწვნარი ტყეა, ნაშიხუზე ბუჩქის მაგვარი ფოთლოვანი მცენარეებია. ბუჟღუ რაჟდენის ძე გურჩიანი, 38 წ., კოლმ., ს. ჟიბე მარლი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის

რ-ნი, 18.9.1970 წ.

ნაშიხუ – ტყე (ზ. ვედი), ზ. ვედის ჩრდ. მეჩხერთყიანი, შერეული ტყით. არჩილ კოსდას ძე ჰკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ნაშიხუ – ტყე (ფარი) მდ. ჯენის მარჯვ. კალთა ნაწყიცტამდე, სამანქანო გზის ჩრდ., სუიკუთი გორგის აღმ. ადრე ნამწვი (ნაშიხუ) ყოფილა. იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ნაშიხუ – ტყე, სადოვარი მდ. სკორმეთიმ ტუბის მარცხენა მხარეზე, დასახლების ჩრდ.: ძველი ნამწვია. ამჟამად ვერხვნარ-რცხილნარ-წიფ-ლნარია უფრო, წიწვნარია მისი დასავლ. და აღმ. კალთები. ტყე წვრილი ტანისაა. მის თავზეა ოდნავ დამრეცი ვაკე სათიბი. ვენერა რაჟდენის ასული ჰკადუა, 28 წ., ხაიშის ს.ს. მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ნაშიხუ – ტყე, სადოვარი ს. დგს ჩრდილოეთით, წიწვნარი ტყის ზემოთ. წიწვნარი ტყე თითქოს საზღვარიო სოფლის ზედა კიდეა და ნაშიხუის. ძველი ნამწვია. მოიპოვება თიხის მილები და შლაკი (შხიბ). არის ძველი სასაფლაო, ნახულობენ მძივებს. სასაფლაო დასახლება კარტარსა და ლეწფერს შორისაა. იესებ სემას ძე ჰკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.

ნაშიხუ – უბანი (იდლიანი), ს. იდლიანშია, ჩრდ.-აღმ. ფერდობზეა, გაშიშვლებული რელიეფით, გვიმრნალია. ადრე დაუწვიათ სამოსახლოდ. ცხოვრობს 7 ოჯახი. დასავლ. წიწვიანი, აღმ. – ფოთლოვანი ტყე. ცხოვრობენ დავითიანები, საბანიძეები, ჰკადუები. გივი მოსეს ძე ჰკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.

ნაშიხუ – ფლატე (ქვ. ვედი) ნასფელზენის დასახლებასა და დამაშ ღარ შორის, ფეტუიმ ზენს ჩრდ.-აღმ., სადაც გადიოდა საცხ. გზა. ამჟამად ჩამონგრეულია, ნაწყიცტ ხარ. ნამწვის არაფერი აჩნევია, თხილნარი ტყეა მხოლოდ. მაგრაფინა გიორგის ას. ჰკადუა, 44 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ნაშიხუ – გვიმრნალი სადოვარი, დაკარსა და ლაჯრას შუა მდებარე ფერდობი, ამოდის გზა საცალფეხო მოსახლეობამდე. ფოთლოვანი ხეებია აქა-იქ. სამსონ გაუს ძე ჰკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.

ნაშიხუ (22) – უბანი (იდლიანი), სათიბ-სამოვარი (ნაკის ს.ს., ზ. მარლი), სამოვართ, ტყე დაკარ- შია, ლაჯრასთან (დაკარი, ლაჯრა, ლახამი, ნა- ნყბული, ქვ. ვედი, წირმინდი, ჭუბერი, ქედანი, ბარჯაში, ციცხვარი, დიზი, სკორმეთი, ზ. ვე- დი, ფარი), კლდე (ლახვშიაჲ ჭალა), გორაკი (ყარი), ფლატე (ქვ. ვედი).

ნაშიხუთი დაბარ – ყანები (შგედი), ს. შგედშია, და- ფერდებული ადგილია, ქვემო მხარე დავაკე- ბაა, სახნავია, არის ნიგვზნარი. შუშანა *ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ.ნ. პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაშკდგშო – ყანა (ქვ. ხოსრარი), ჩუბე ხოსრარშია, დგას სახლი თავადე ჯაჭვლიანისა. ყანა შეიმ- ლება **ნაშკადური** და იქნება მიცემული. *სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ნაშგილ ღარ – კლდე, ღარი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ., მდ. ლასილის მარჯვ. კალთაზე, ღარია მშრალი და კლდეებია. შიშგილი არაა, მეჩხერ- ტყიანი. *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნაშჩანალტარ – სათიბი (ხე-აგრაი), ს. ჯეს ჩრდ. ტყის ზემოთ, ალპ. ზონაში. ერთგვარი ბალახის ლა- ფულას ძირს მშჩანალ ჰქვია. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., მოსამს., ს. ჯე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნაშხვიმ ზაგარ – ქედი (ტობარი), მდ. ენგურის მარცხ. მხარე, ციცაბოკალთებიანი, ტყიანი, უერთდება ქურაშ ყუბიმს (2236,0 1: .1000), ს. ტობარიდან კარგად ჩანს. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ნაშხვიმ ნაკ (იხ. **შაბრაშ ნაკ** – იდლიანი)

ნაშხვიმ ნაკ (2) – სამოვარი (ჭერი), ს. ჭერის ჩრდ.- დასავლ., ლალქანას (სამოვარი) ჩრდილოე- თით, ვაკე ადგილია, ფოთლოვანი ტყით – ჯიჰრა, ცხუიმრა, აქა-იქ – გგგიბ. ადრე ნამწვი ადგილია. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაშხვიმ ფაფალ – გორაკი (ქვ. ვედი), ჟედრგლას მარჯვ. კალთაზე, ყვლბაშაშ ტუბის მარჯვ. კალთაზე, ნაშხუშ ღარის ტყის თავში. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნაშხულ – ტყე (ციცხვარი), ს. ციცხვარის სამხ., ტყეში, 300 მ-ის ფართობით. ირგვლივ წიწვნა- რი ტყეა. *ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ.,*

კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემ- ბერი.

ნაშხულ (2) – ვაკობი (ზ. წირმინდი), ჟიბე წირმინ- დისკენა გზაზე, მდ. კასლედგრას მარჯვ. კალ- თაზე, პატარა დავაკეზაჲა მეჩხერი ტყით. *კენჯაზარ ხარ. კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაშხულარ – ყანა, სამოვარი (ნანგვლი), ს. ნანგულის ჩრდ.-აღმ. ნაწილი, ფერდობი გორა- კია, შიშველი, ალბათ ნაშიხ ლი, კვალი არაა (შიშველს უწოდებენ საერთოდ?). *ვარდენ ქე- რექის ძე კვანჭიანი, 61 წ., პენს., ს. ნანგული, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 7.11.70 წ.*

ნაშხულაშ ტუბი – ხევი (ციცხვარი), ს. ციცხუარის აღმ.-ით მოედინება სამოვარ ნაშხულიდან, მდ. ენგურის მარცხენა პატარა შენაკადი. რუკაზე სახელით არაა აღნიშნული. *ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ- ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაშხუთი გორგ – გორა ს. ნანყბულის აღმ. გორა, ტყიანი, კლდეებნარევი მწვერვალამდე მწვერ- ვალის სიმაღლეა 2423,8 (1: 100 000). „ნამწვის გორაკი (ქედი)“. *კოწია ქერექის ძე ჭკადუა, 69 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.11.70 წ.*

ნაშხუთი გორგ – სერი (ქვ. ვედი), სვიმში ღარის ჩრდ.-დასავლ., კლდიანია, ჩანს ფოთლოვანი ტყე შქერიანი და აქა-იქ – წიწვნარი. ნამწვია ადრინდელი. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნაშხუთი გორგ – ტყე (ქვ. ვედი); , ს. ნაკის ჩრდ.- ით გორაა ნაშიხუთის მარცხენა მხარეზე, ტყია- ნია. *დომენტი ისლამის ძე ჭკადუა, 40 წ., ხაი- შის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

ნაშხუთი გორგ (4) – გზა (ზ. მარლი), ს. ჟიბე მარდის ჩრდ. გზა ტობულდარისკენ. გორაკი მიდის მთის ტობულდარისკენ, მის თავზეა წვრნი ტობ. კალთები ტყიანია. *ემზარ მიტოს ძე ჩხვი- მიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ს. ჟიბე მარლ, ჭუბე- რის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

ნაშხუთი თხუმი – ტყის თავი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 32 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ნაშხუთი ღარ – ტყე (ქვ. ვედი), **ყვლბაშაშ ტუბის** (კატიშ ლექტრიშ ღარს) დასავლ. ყანებამდე, შერეული ტყე, დამრეცი სტიკუტივითაა, აღწევს სამანქანო გზამდე. ჩრდ.-ით **ნაშხუთი ფაფალ-** ია. *ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნაშბუში ღარ (2) – სამოვარი (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., *ლახამულა*, 1973.

ნაშბუშ – სამოვარი, ტყე (მურყმელი), ს. მურყმელის ჩრდ.-დასავლ. ადრე დიდი არყნარი ყოფილა, მაგრამ დამწვარა. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი*, 40 წ., *მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. ივლისი.

ნაშბუშ ლეგანჭუე – სამოვარი (ლახამი), დასახ. უბან ჟიბე ლახამის დასავლ. დამრევი კედელი, სამოვარ ნაშბიხვშია. ბლომდაა აწილი და გვიმრა. *ნინა მახათას ას. ცხინდელიანი*, 55 წ., *კოლმ.*, ს. *ლახამი, ჭუბერის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. ოქტომბერი.

ნაჩელ – ღელე (ზ. ვედი), მდ. ვედრულას მარცხ. მხარეზე. მოედინება *წყალი. არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა*, 40 წ., *კოლმ.*, *ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1969. X.

ნაჩელ – ღელე ს. წირმინდში, ნანყბულის მარცხენა კალთიდან მოედინება პატარა სასოფლო წყალი. იცის მეწყერი (ღვარი). დასახლებებს შორისაა, სათავეა *ნაწყუცვარ. აესენტი ბაკას ძე ჭკადუა*, 58 წ., *მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. ნოემბერი.

ნაჩელ – ღელე სეზონური, მოედინება სოფელ ლალხორალთან, წყალი სეზონურია. *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი*, 39 წ., *სტუდენტი, ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. ნოემბერი.

ნაჩელ (4) – ღელე (ქვ. ვედი), ნაფშყორიდან მოედინება, ვედრულას მარჯვ. შენაკადი, იცის მეწყერ-ღვარი. ყოველ წელს შავი ფერის ღვარი მოდის. *მაგრაფინა გიორგის ას. ჭკადუა*, 44 წ., *კოლმ.*, *მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. ოქტომბერი.

ნაჩელიშ ზაგარ – სამოვარი (ნანგვლი), ს. ნანგვლის დასავლ. ზეგანია, ტყეა და კარგი სამოვარი. ღარიც აქვთ, ადრე ღვარიც ჩამოსულა, მის ზემოთ ხრამიც არის. *ვარდენ ქერეჯის ძე კვანჭია-ნი*, 61 წ., *პენს.*, ს. *ნანგული, ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 7.11.70 წ.

ნაჩელიშ ნაკ – სამოვარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა*, 40 წ., *კოლმ.*, *ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. X.

ნაჩხაშლუტარ – სათიბი (ვიჩნაში), ს. ვიჩნაშის ჩრდ. ღეროებიანი ბალახია. წვერს მოუჭერ და იბერება, ბავშვები თამაშობენ. მის ძირს იყენებენ ქათმების მომწამვლეად ბოსტანში. ლაფულას (ბალახია ერთგვარი, იზრდება 0,5მ-დე) ძირს ეძახიან „ნაჩხაშლ“. *ახმათ მელიტონის ძე ხარძიანი*, 43 წ., *მოსამსახ. კალას ს.ს.*, *მესტიის*

რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ნაჩხაშლუტარ (2) – სათიბი (იფრარი, ვიჩნაში), ს. იფრარის ჩრდ.-აღმ. წიწვნარი ტყის ზემოთ, ჩერხგლარის გვერდით. მცენარეა ერთგვარი, რომლის ძირს უწოდებენ ნაჩხაშლ. ჟიშხას ჟიბოჟ სიმინდშალ ჩიჩხუს იშნე. სიმაღლე $\approx 0,5$ მ. *გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი*, 61 წ., *პენს.*, ს. *იფარი, კალას ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. ივლისი.

ნაჩლუარ – ნამეწყრალი (თავრარი), ს. თავრარსა და მდ. მატლას შორის, ნამეწყრალია. *უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი*, 32 წ., *კოლმ.*, *ნაკის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. ნოემბერი.

ნაჩლუარ (2) – ღელე (ლებურცხილა), მდ. კუკაქაშ ტუბის მარცხ. შენაკადი. მოედინება *გუჯითგ*-იდან (მეგრ. გუჯაშ თეფგ-დან – შიმველი მთაა, ალპ.). ძველი ნამეწყრალია, მის ზემოთ კლდეებია. რომანოზ მეზას ძე ჭკადუა, 74 წ., *პენს.*, ს. *ლებურცხილა, ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. ნოემბერი.

ნაჩლუა ღარ – სამოვარი (ხაჩეში), ს. ხაჩეში მოედინება პატარა წყლები. ნამეწყრალია, მდ. ლაშხირის მარცხ. *ნ. ნ. ჩანესელიანი*, 25 წ., 1974.

ნაჩლუა ღარ – ღელე (ხალდე), ს. კალდეს ჩრდ.-აღმ., მდ. კალდე ჭალას მარჯვ. კალთაზე. იცის მეწყერი. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე*, 68 წ., *პენს.*, ს. *ხალდე, მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. ივლისი.

ნაცემგლ – საკულტო ადგილი (ცალერი), ჟიბე და ჩუბე ცალერს შორის, ლეცხატ ადგილი. იდგა ეკლესია *ნაცგნცუტელ. ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი*, 57 წ., *ოლმ.*, *ნაკის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. ნოემბერი.

ნაცხმორ – ტყე (ლანჩვალი), მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი*, 33 წ., *კოლმ.*, ს. *ლანჩვალი*.

ნაცხულ – კლდე, ტყე (ლახუშდი), ს. ლახუშდშია, მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, მდ. ხარშულამდე (ენგურის მარცხ. შენაკადი). ნაშბუ ლი ი ეჯლა ხაშხა ნაცხულ. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი*, 65 წ., *პენს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1972. IX.

ნაცრუაშლ – სათიბები (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-აღმ., ლეჟ უბანის სამხ.-აღმ. შერეული ტყის სათიბებია. სამეშეს ქერქის მოცლას ეწოდება **ლიცრბი**. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი*, 38 წ., *მოსამსახურე, იფარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. აგვისტო.

ნაშბუტი – ტყე (წვირმი), ს. წვირმის აღმ., გზის ქვემო ნასხლეტი მიწისა, ტყე – შერეული. *რობინ-*

ზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ნაწფაძე შ. ცხიკ – ტყე (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის სამხ. ჯახულე ცხეკს დასავლ. წიწვნარი ტყეა. ნაწფაძე ჭეხნის ტყე. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაწფუბი ნალზიგუ – სათიბი (ჭაბეში), ს. ჭაბეშშია, სათიბ გაყუში. ამჟამად ნასახლარი არ ჩანს. ადრე იყო. ნაწფუ კახიანის ნასახლარი ყოფილა. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნაწფუბი მურყუბ – კომპი (ლახუმდი), ს. ლახუმდშია, ფირცხელანების საგვარეულოსი, ბაკუშას შთამომავალი ყოფილა ნაწფუ (საკ. სახ.), სახურავი მორღვეული აქვს. *გიორგი ანდრიაძის ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს, მესტია, 1972. IX.*

ნაჭემბ – სამოვარი, ტყე (ლახამი), ს. ლახამის დასავლეთით, სამოვარ ნაშიხუბის ზევით, ფერდობია, ირგვლივ წიწვნარია, შუაში პატარა სამოვრები. ადრე სათიბები ყოფილა, თიბავდნენ. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერი ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ნაჭემბ – ყანა (სკორმეთი), ს. სკორმეთის სამხ.-დასავლ. დაფერდებული სახნავი ადგილია, დგას დიდი ნიგოზი, ადრე ითესებოდა ჭემინ, ამჟამად – სიმინდი. *კოწია ჯულაბის ძე ჭკადუა, 107 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ნაჯრახლა – სათიბ-სამოვარი (დავბერი) ს. დავბერის პირდაპირ, ენგურის მარცხ. კალთაზე, წიფლნარია და ბელყაჩი ხაგ. ჯერაბ „საღებავი“. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნაჯდულარ – ყანა (სიდიანარი), ს. სიდიანარის დასახლ. ქვემოთ. კოლმ. ამჟამად. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ნაჯტფურა – სამოვარი (ლადრერი), სოფლის დასავლეთით, ენგურის სანაპიროზე, კოჯაშ სარაგ-ის აღმ., ჩრდ. მხრიდან დავაკებული ადგილი, სადაც საქონელი ეტანება და **ჩუპჭურეხ ცხეკს**. *გერმან ბიმურზას ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. აგვისტო.*

ნაწ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის ჩრდ.-აღმ., ჰადიშგრას მარჯვ. კალთის აღმ. ზონის სათიბი. ვაკე ადგილია, შემონაკვეთია ქვით. *სოფრო*

გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ნაწლერ (იხ. **ნაწ**)

ნაწგლდ – სამოვარი (მურყმელი) ს. მურყმელის ჩრდ.-აღმ., ალპური ზონაა, ფერდობი, ალაგ-ალაგ ვაკიანი (**ნენი** „საზამთრო თივა“). *ნუცა ანტონის ასული ნიჭარაძე, 62 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნაწგლდიერ (იხ. **ნაწგლდ**)

ნაწილ – სათიბი (სიდიანარი), ს. სიდიანარის ჩრდ., ტიბ-ში, სწორი ადგილია. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ნესგა ნაკმარ – სათიბები (ლახთაგი), ჰაწვალდის სათიბებშია, შუა ადგილას. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1972.*

ნესგა დელრლ – დელე (მახაში), ს. მახაშშია. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ნესგა შარ – უბანი (სეტი), ეჩხან-ტაფშია, ცხოვრობენ ჯაფარიძეები. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ნესგა ჩიხრემ – უბანი (ჩიხარემი), ს. ჩიხარემის შუა ნაწილი. ცხოვრობენ: ჯანხოთელი, ავალიანები, ონიანები, გასვიანები, კორძაიები.

ნესგუნ – ჟიბიანის შუა ნაწილი, ს. ჟიბიანის შუა ადგილი, ცენტრი, ხალხის შესაკრები. *გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამს., უშუგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნესგუნ (2) – სოფელი (ლენჯერის ს.ს.), ლენჯერის ს.ს.-ში შემავალი პირველი სოფელი. მესტიიდან 2 კმ-ზე. გაშენებულია სამანქანო გზის ორივე მხარეზე, მდ. ფუშეჭერის მარჯვ. იყოფა თემებად: გულლიდარ (ბექმურზაშა, მამგრზაშა, გიეშა, ქაუშა, თამანიშა, ჰანდრაშა – გულედანები). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., მოსამსახურე, ს. ნესგუნი, მესტიის რ-ნი, 1972 წ. VII.*

ნესგუნარ – სამოვარი (ბოგრემი), ს. ბოგრემის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ტყე ლაცგასა და ყანა ცაგდარს შორის. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრემი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნესგა გაყულდაშ – სამოვარი (ლობი).

ნესგა ლახუ – სათიბი (ჩიხარემი, ლობი), ჩიხარემის მთის სათიბები, სოფლის აღმ.

ნესგა სგიმრლ – მჟავე წყალი (ლუჯი), ს. ლუჯიდან მთა უჭალისკენა გზაზე.

ნესგა სერა – სამოვარი (ჭახუნდერი) ს. ჭახუნდერი, ტყეშია.

ნესგ ღელ – ტყე (შკედი), ს. შკედშია, წყალი მოედინება სამ ღელეს შორის. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ნესგ ლამჯა – სამოვარი (მესტია), ლექტუ ლახუშია, სამ. ლამჯა-ს შუა ნაწილი. *1972 წ. VIII.*

ნესგ ლასდილ – სათიბ-სამოვარი (უშგული), ს. უშგულის აღმ., ლასდილსა და ქანე ლასდილს შორის. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნესგ ლერხოლ – სათიბ-სამოვარი (დავბერი), ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ. ენგურის მარჯვ. კალთა. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნესგ ლაღლიღ – სამოვარი (მაჯვდიერი) ს. მაჯვდიერის სამხ. სათიბებს ზემოთ – სამხ. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნესგანგნ – სათიბი (იფარარი), ს. იფარარის ჩრდ.-აღმ., წიწვნარი ტყის ზონის შიგნით, ღარია სათიბი. *გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., ს. იფარი, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ნესგანგნი ზაგარ – ქედი (იფარარი), საზღვარი მდ. ენგურის მარცხ. მხრიდან ს. იფარსა და ს. კალასი. *ახმათ მელიტონის ძე ხარძიანი, 43 წ., მოსამსახ., კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნესგ როკოლ – სამოვარი (მურშკელი), ს. მურშკელის ჩრდ.-დასავლ. წვრილფეხა საქონლის სამოვარი ალპ. ზონა. ჟიბე და ჩუბე როკოლებს შორის. *ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნესგაცხე – ტყე (ყაბეში), ს. ყაბეშის აღმ., მდ. წანერგლას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ლობისა ლექს ცხე-ს შორის. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნესგაბან (იხ. **ნესგაუბან** – იელი)

ნესგ კალუ – სათიბი (ცალდაში), ს. ცალდაშია, ეკლესია ქრისდეს წინ. კალოდაა გამოყენებული. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნესგ კერცხ – სახნავი (ლახთაგი), ლახთაგში, სამანქ. გზის ზემოთ (შდრ. **კეცხშ** და მეგრ. კერცხი/კერცხი? შდრ. მეგრ. ტოპ. კერცხი/კერ-

ცხი“), ფერდობის დასაწყისის თეთრკენჭნარ ადგილებს ჰქვია, მნიშვნ. არაა ცნობილი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ნესგ კეკ – კლდე (ცალდაში), წანერგლას მარცხ. კალთის კლდე, ჟიბე კეკ-ს ქვემოთ. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ნესგ ლატვილ (იხ. **ნესგლატაფ**)

ნესგ ლატვარ – სამოვარი (კაერი), ს. კაერისა და ს. ლემსიის საზაფხ. სამ. მთაში. ლატვარის შუა ნაწილი. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ნესგ ლატაფ – ტყე (კაერი), ს. კაერის ჩრდ. სამ. ბერდგოლანის დასავლ. გზა სამარხილოა. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ნესგ ლახულდ – სამოვარი (მესტია) მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარე, აეროპორტის ჩრდ. საუბ ზუგუტის ზემოთ. ადრე კარვებიც იდგაო. ამჟამად ძირილად დარჩენილი. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ნესგ ლახულდ (2) – სამოვარი (იელი), ენგურის ხეობის მარცხ. კალთაზეა, მთა ლემსიერის გვერდითაა. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972 წ. VII.*

ნესგ ლენდგუბლ – სამოვარი (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. ნაპირის გასწვრივ. ჭაობიანია. *იასონ მურზას ძე კორძია, 75 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნესგ ლარილ – სამოვარი (სოლი), ს. სოლის დასახლებების ჩრდ.-აღმ. სამანქ. გზის ზემოთ. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ. მესტია, 1972 წ. IX.*

ნესგ ლარალ – სათიბები (იელი), ჩუბე უბანშია, ენგურის მარჯვ. მხარეზე. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. VII.*

ნესგ ნაკ – ყანები (ზესხო), ს. ზესხოშია, დასავ. ვაკე ადგილია.

ნესგანგლდ – ტყე, სამოვრები (ბოგრეში), მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, ლექს ყოშრა-სა და ლექტუ ყოშრას შორის ტყე შერეული და ზემოთ – სამოვრები. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ნესგანგლდი ლეწფერ – სათიბები (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის სამ.-აღმ., მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, სათიბები, წიფლნარი. ქვემოთ ხანთლარი კოჯარ ლი, ზემოთ (აღმ.) ხველიერის კლდეები. კლდეებს შორისო. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამს., ს. ბოგრეში,*

იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ნესგა სტილი – სამოვარი (ლანჩვალი), ლექტურ ლაზ-შია. ზამირა დათიკოს ას. მარგანი, 18 წ.ს. ლანჩვალი, მესტია, 1972 წ. VIII.

ნესგა უბან – დასახლებული უბანი (იელი) ს. იელი, დასახლებული რ-ნი სოფლის შუაში: . ეკლესია: ჯგერაჟან, ლაგურკა, ლამპრია, ჯგერაზ. რეჯიბ ვარლამის ძე ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. ივლისი.

ნესგა უბან – უბანი (წვირმი), ს. წვირმიშია, შუა უბანი დასახლებისა. შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10971 წ. აგვისტო.

ნესგა უბან (3) – დასახლებული უბანი (სეტი), სეტის ჩრდ. მხარე, სამნაქანო გზასა და ყანებს შორის. იყოფა თემებად: თაბლუშა, შეგანშა (მუშკუდიანები); მტეშა, ადამშა (ნიგურიანები); ყუბათშა, გიუნუშა (ნაკანები); ფალანშა, სეტელშა (ფალიანები). თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.

ნესგაქვენი – ყანა (მესტია)

ნესგა შუკუ – გზა (მურშეკელი), ს. მურშეკელის შუა გზა, სამნაქანო გზა ქვედა და ზემო შორის, ჭოლამისა და ზარდლამის შემაკავშირებელი გზა. ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ნესგა შუკუტარ – გზა (ლახირი), ს. ლახირის სამრახილო ცენტრალური გზა. ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ნესგა შუკუტარ (2) – გზა (კვანჭიანარი), სამარხილო გზა ს. კვანჭიანარში, ჟიქანარსა და ჩუქტანარს შორის. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ნესგა ცხივ – ტყე (ჭამუში), ს. ჭამუშის სამხ., მულახურას მარცხ. კალთის წიწვნარი ტყე. ლეჟა ტუბირასა და ლექტა ტუბირას შუა მდებარე. ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამს., ს. ჭამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ნესგაინ – დასახლება (ცანა) ს. ცანის შუა ნაწილი.

ნესგაინ – სოფლის მოედანი (ჩაჟაში), ს. ჩაჟაშის ხალხის შესაყრელი ადგილი. შუა ადგილი. ნესგა „შუა“. ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ნესგაინ – სოფლის შუაგული (მურყმელი), ს. მურყმელის შუაგული, ცენტრი. ნესგა „შუა“. ნაპო დავითის ძე კაკრიშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ნესგაინ (4) – სოფლის მოედანი (ჩვიბიანი, ჩაჟაში),

უბანი (ცანა), ს. ჩვიბიანშია, შუა ადგილი ს. ჩვიბიანისა. ტარიელ თავადაძე ძე ნიჟარაძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ნესგაინი ბაჩ – საკრებულო (ცანა), ს. ცანაშია, ნესგაინშია, თავსაყრელი ადგილია.

ნესკა ლახულ (იხ. **ნესკა ლახვ**) – სათიბ-სამოვარი (ლევშერი), ს. ლევშერის საზაფხ. მთა. ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.

ნესკა ლახუ – სამოვარი (მამი) (იხ. **ნესკა ლახვ** – ლევშერი) მთის ზონაში, მამის ჩრდ. ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.

ნესკა ცხეკარ – ტყე (შტვილი), შტვილშია, ზევით, სარაგაშსა და აბარემ-ს შორისაა. თ. დ. ხაბულოანი, 48 წ., 1978.

ნესკა ლახუ – სამოვარი (ლევშერი), მთა ლევშერისა. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ნეშკა – სამოვრები (ხესხო), ს. ხესხოს აღმ. გადასასვლელია მთა ლაფურში. მთაგორიანი ადგილებიცაა.

ნეშკატუბ – ხევი (ხესხო) ს. ხესხოს აღმ., ნეშკასთანაა.

ნეშკაშ – სამოვარი ს. ჟაბეშის აღმ. მხარის დასახლების ზემოთ, სამარხილო გზასა და დასახლებას შორის. დამრეცი, შერეული ტყით. ივანე ბედის ძე კახიანი, 893 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ნეშკაშ (2) – სათიბ-სამოვრები (ჭაბეში), მდ. ტუბიბერგლას მარცხ. კალთაზე, ლადმუყუშ შუკუს ზემოთ. ფერდობია, ანდუტერი ნაკის დასავლ. ალპური ზონაა. ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ნეშნე ჟეშ – სათიბ-სამოვარი (ჩაჟაში) მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე, ს. ჩაჟაშის ჩრდ.-აღმ. ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ნოლ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმ., საყდარ ჯგერაზის ქვემოთ. ლელა პატარა. სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., იფარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ნოლ (2) – სამოვარი (დავბერი), ს. დავბერის სამხ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, ვაკე ადგილია. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

სახ.). ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

იან – საყდარი (იენაში), ს. ლატალშია, ეენაშის სამლოცველო საყდარი კარგადაა დაცული. მაღლობზე დგას. ზღვის დონიდან 1402 მ.). ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ. 1973.

იან (2) – უბანი (მესტია, ჟაბეში), საყდარი (იენაში), ს. ჟაბეშის შუაში, ტუიბრას მარჯვენა მხარეზე. ყოფილა ძველი საკულტო ადგილი. გადმოცემით, ფერხულს უვლიდნენო და ისე კუტიცრა (დედალი თხა) დაუნახავს ბეთქილს და დასდევნებია იმასო. მუსა იასონის ძე კახიანი, 77 წ. 1971.

იან წანგლეზ (იხ. **იან** – იენაში).

იანკიშ – ყანა (მესტია, ცალდაში), ს. ცალდაშის დასახლების ქვემოთ, მდ. მულხურას მარცხენა კალთაზე, ითესება ჭემონ, კუტიცენ, მანაშ. ავ „დაზვინული ჭემინ და მანაშ“. (მაჭალა „დაზვინული კუტიცენ“, ჩირქ „ცერცვი დაზვინული“). პავლე ბითეს ძე ზურებანი, 83 წ. 1971.

იეპტეხი მოლ – ყანა (ლენტეხი, ლაღარვაში), ს. ლაღარვაშშია, ევტიხ ქურასბედიანის სახელობის. გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.

იეპტეხი ჟისკუტარ – სათიბი (ლენტეხი, ლევშერი), ვაშლებია ეევტეხ ქურდიანის ყოფილა. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.

იეპტენიშ ადგი (იხ. **იეპტენარ**).

იეპტენი მურყუამ – ნაკოშკარი (მესტია, ჟაბეში), ს. ჟაბეშშია, ტუიბრა მარცხენა მხარეში. ამჟამად ნანგრევია მხოლოდ. კახიანებისა, ადრე ვინმე ეეთებშა-ანთ ყოფილა. მუსა იასონის ძე კახიანი, 77 წ. 1971.

იეპტენი მოლ – სათიბ-სახნავი (ჭველიერი), სათიბ-სახნავ კამეტარშია, ევგენი მუკბანიანის ყოფილი მამული. ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ. 1974.

იეპტენარ – საკარმიდამო (მესტია, ყარი), ს. ყარშია, ჩუბე ყარს, სამანქანო გზის დასავლ. (ზემოთ, მარცხ.) სახნავ-სათიბებით, ხილნარიც, ვენახიც. იეპტენ სუბელიანის ადგილ-მამული (ცოცხალია) ჟიბე ჭუტედშია. ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ. 1970.

იეპტაკი შურ – შურო (ქახუნდერი), ს. ქახუნდერში, ხის ჩამოსაყრელი შურო. ვინმე იეპტაკის სახელობის.

იეპტაკი მოლარ – სათიბ-სამოვარი (ლენტეხი, მამი), ს. მამ-ის ჩრდ. ბაბლუანის ნახოვარი. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978.

იეპტ კალთაშ – სათიბ-სამოვარი (მესტია), ს. ჰადიშის ჩრდ-აღმ., თუთენგლდისკენ მიემართება, ალპური და სუბნივალური ზონა. მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. 1971.

იეპტ კალთაშ (2) – სათიბი (მესტია, ჟაბეში), სათიბ-სამოვარი (ჰადიში), ს. ჟაბეშის აღმ., თეთნგლდის ძირში. იეპტას (ვინმე) სახელობისა ყოფილა. ივანე ზედის ძე კახიანი, 83 წ. 1971.

იედუსი მოლ – სამოვარი (მელე), ს. მელეში, იედუსი ონიანის (ავალიანისა) ყოფილა ახო.

იედიყ – სახნავ-სამოვარი (ლენტეხი, მამი), ლაშხურის მარჯვ. მამ-ის აღმ. ვაკე ადგილია. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978.

იედიშ – სათიბ-სამოვარი (ხელედი), ხელედის მთაშია.

იედაუშა – უბანი (სიდიანარი), ს. სიდიანარის აბდეღანების საგვარეულოს თემი. ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ. 1973.

იეგოშ – სახნავი (ნაცული), ს. ნაცულშია, ბალი ნაკლებადაა. იეპ „ბალი“.

იეგერალ – სათიბები (ლენტეხი, ლევშერი), მთა, ბალი არაა. მსხალი დგას. ლევშერისა. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.

იეგარ – ყანა, სათიბები (ხარაში), ს. ხარაშშია, ადრე ბლები ყოფილაო. ახლაცაა ერთი ბალი შემორჩენილი. იეპ „ბალი“. ე. ს. გვიდიანი, 24 წ. 1974.

იასონიშ ღარ – სამოვარი (მესტია, ლარილარი), ს. ლარილარის ჩრდ.-აღმ. ფერდობია, ფოთლოვანი, გზის ზემოთ. იასონ ქალდანის ღარი. აქა-იქ წიფლნარი, მოედინეა წყარო. ალმაცგირ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ. 1970.

იასონი ლენჩხარ – სათიბი (ახალშენი), ს. ახალშენში, იასონ ნემსადის ? ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981.

იასონი ტუიბ – სათიბი (მესტია, არცხელი), უღვირის ქედის მულახისკენ კალთაზე. ლელეა, ტყე. იასონ მარგიანისა ყოფილა. ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971.

იასონარ (იხ. **სუმაშერ** – დიზი).

იასონი ბარბალ ზაგარ (იხ. **ბარბალ ზაგარ**).

იასონი ლამყარი – ყანა (ლენტეხი, მაზაში), ს. მაზაშში, ლიპარტელიანი იასონის სახ. მზიანი ადგილი. შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ. 1976.

იასონი ლაქთალარ – სათიბი (ახალშენი), ს. ახალშენში. იასონ ნემსადის საქათმე (?). ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981.

მარნენსგოლ – სამოვარი (მესტია, თავრარი), ს. თავრარის ჩრდ. სამოვარი მთა კალგლდშ-ის პირდაპირ. ყუბათეჟი (იხ. რუქა – 2388 მ.), სამოვარ ლპკითანალ-სა და ფუსდჷ ნწილს შორის. უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ. 1969.

მარნეც ნესგა – არყნარ-სამოვარი (მესტია, უშგული), კლდე შხარას მარჯვენა და მარცხენა სამხრეთის კალთაზე მოედინებიან მდ. ენგურის მთავარი შენაკადები და მათ შესაყარს ზემოთ, ტყე ჩიჭენდი, არყნარიც, სამოვარიც. პავლე ნიკოს ძე ნიჭარაძე, 43 წ. 1971.

მანტე მოლ – სათიბი (იელი), ენგურის მარცხენა კალთაზეა, მთა ლეშნიერშია, იანუ სამსიანის კუთვნილება. იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

მანი ლაშდლუტერ – სასაფლაოები (იენაში), მანის ეკლესიის სასაფლაოები. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ. 1973.

მანგლდ (იხ. **მანგლდ**) – სათიბის სახელი, დიდი სათიბია, მოსწავლეთათვის შესანისნავი სამეცადინო ადგილი, მდებარეობს წვირმის სამხრეთ-დასავლეთით. ეკუთვნის ს. წვირმის ტერიტორიას. ჩაიწერა თსუ სტუდენტმა ასლან კორმაიამ, 1965 წლის 12 აგვისტო. 655

მარბოჯენესკა – კლდე (ბაბილი), ს. ბაბილის ჩრდ. კლდეა გაყოფილი შერეული ტყით. ჩ. ა. ასული ლიპარტელიანი, 25 წ. 1974.

მარბლგენესკა – ყანები (ლესემა), მდ. ხელედის მარჯვენა მხარეზეა ამჟამად, უწინ მდინარეთა შუაში იყო. მ. რ. გაზდელიანი, 32 წ. 1974.

მარტ ტუბირა ნესგა – სამოვარი (მესტია, ბოგრეში), ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვენა კალთაზე. 2 ლელეს შორის მდებარე სამოვარი. კატო მიხეილის ასული გულანი, 26 წ. 1971.

მარმანი მოლ – სამოვარი (ლემზაგორი), ს. ლემზაგორში, ტყეშია იარმან ნიჩბიანის ნახოვარი საზიაროა ს. ხერისთან.

მეზაშერ ლაშარაყილარ – ვაკობი (მესტია, სგურიში), მდ. ჭუბრულას მარჯვენა მხარეზე, ლეცაშრა ღარისა და პაპალარეს შესაყართან. მოედინება ლეცაშრა ღარიდან წყალი და ქვემოთ დავაკებასთანაა ლაშარაყილარ მეზაანთ ცინდელიანებისა (ტიტადან). თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

მეზაშერ ლეკმოლ – სათიბები (მესტია, ტიტა), საზაფხულო სამოვარი მთა ჟაბე ტიტაშია, ჩხეტლშ სგიმის ზემოთ დაფერდებული

შიშველი ადგილია. მეზაშერ – ცინდელიანელები (ს. ტიტას მკვიდრი). ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.

მეზიშა – უბანი (სასაში), ს. სასაშში, ონიანების საგვარეულო თემი. მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974.

მელ (5) (იხ. **იელი**, **მელნაკდრიშ ლაჭტამ**) – სოფელი, ნაეკლესიარი (იელი, მაცხვარიში, ცალდაში, ხეშკილი), იელიშია, ძულვარეშშია, ენგურის მარჯვენა მხარეში, ნაეკლესიარი არა ჩანს. იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

მელ – საყდარი (მაცხვარიში), ლაშლა ჭალაშ მარჯვენა მხარეზე. კედლები დგას, გადახურული არაა. სათიბ-სამოვარ მკჷრ-შია. გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ. 1973.

მელ – საყდარი (მესტია), ს. ცალდაშშია, კედლების ნანგრევიაა დარჩენილი. სალოცავია დარი აუდარა. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.

მელ (იხ. **მელნაკდრიშ ლაჭტამ**).

მელ (იხ. **იელი** – იფარი).

მელანი – სათიბები, სამოვრები (ლენტეხი, დურაში), ს. დურაშში. კ. ბენდელიანი, 1978.

მელბეში სგიმ – მჟავე წყალი (მესტია, ნაკიფარი), მდ. ჰადიშქალაშ ხეობაში, ს. ბოგრეშიდან დაახლ. 1 კმ. ჩრდ. სამკურნალოდ იყენებენ. ვანებს ღებულობენ. ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ. 1971.

მელბეში ჭალაშ – ტყე, სათიბი (მესტია, ნაკიფარი), ს. იფარის ჩრდ.-აღმ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, მდ. ჰადიშქალაშ ტყე და სათიბები. ლეგბი ლი მეჰად. ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ. 1971.

მელდუტე ზაგარ (იხ. **მელდო ზაგარ**).

მელდო ზაგარ – გორაკი (წვირმი – არს. კორმაია), ძალიან ლამაზი ადგილია, იფარიდან წვირმიში მიმავალი მგზავრი ამ ადგილას ისვენებს ხოლმე. „ზაგარ“ გორას, ამალღებულ ადგილს ნიშნავს, რაც შეეხება „მელდოს“ მსგავსი სიტყვა სვანურში არ გვეგულება, შესაძლებელია ადამიანის სახელი იყოს, ვის კუთვნილებასაც ეს შეადგენდა. მართლაც ზოგის მეტყველებაში „მელდო“ ზაგარ. საკუთარ სახელად მელდო ამჟამად არ მოიპოვება. ადგილი შედის ს. წვირმის ტერიტორიაში. ჩაიწერა თსუ სტუდენტმა ა. კორმაიამ, 1965 წლის 20 აგვისტო.

მელენეი ტუბი – სათიბი, ღელე (მესტია, ჟაბეში), ს. ჟაბეშის სამხ-აღმ., სათიბ მალქორაშსა სა სათიბ

გიმიშუს შორის მდებარე ელენე გუჯეჯიანის სათიბია. ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.

ელენი ტუბი (იხ. **ელენე ტუბი**).

ელ-ზაგარ – ნაეკლესიარი (მესტია, წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ-ში. სათიბ ზურულდშია. ნაეკლესიარია, სადაც ადრე ელიობა იცოდნენ. მირან ხალამპრეს ძე ფანგანი, 40 წ. 1971.

ელი (3) – სათიბი (ნაკი), უბანი (ფაყი), სოფელი (მესტია), ნაკრას მარცხენა კალთაზე, სათიბ ცაშის ჩრდ, სადაც ნაეკლესიარია წმ. ელისას. ადრე საკულტო ყოფილა (ლგცხატ). ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ. 1969.

ელი – უბანი (ფაყი), სათიბი (ნაკი), ს. ხარაშშია, ადრე სათიბები იყო. ნაეკლესიარი. ე. ს. გვიდიანი, 24 წ. 1974.

ელიშ ნალჭუამ – ნაეკლესიარი (მესტია, ნაკი), ნაკრას მარცხენა კალთაზე, სათიბ ელიში. ძირი დარჩენილა. ლოცულობდნენ ივლისის თვეში ამინდზე: „მალდინ ელი – დეცემ მგზი გჷალი მან ნაშუმ ნაყრ“.

ელი ზაგარ – მთა (მესტია). ირინე მელიქიშვილი, 1961.

ელითე შუკუ – გზა (ხეშვილი), ს. ხეშვილიდან იელისკენა სამანქანო გზა. მ. დ. ფილფანი, 87 წ. 1973.

ელბ ლამზერ (იხ. **ელ-ლამზერ**) – სახნავი (ახალშენი), ს. ახალშენში. ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ. 1981.

ელი მურყუამილ – სამოვარი (ლენტეხი, მახაში), ს. მახაშში, ვაკეა, დგას ქვის ბოძი (ვითილ ლგ). რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ელია ლიც – ღელე (ფაყი), გუგენიშერ-ის დასახლებაშია, სასოფლო წყალი, სამოვარ ელიდან მოედინება. ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ. 1974.

ელისა რობ – ყანა (ლექსირი), მდ. ცხენისწყლის მარჯვენა კალთაზე, ლიპარტელიანი ელისას ყოფილი ყანა. ჩავარდნილია. ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ. 1974.

ელ-ლამზერ (იხ. **ელბ ლამზერ**) – ყანა, ს. ახალშენშია, ყანა ლენჭყის გვერდითაა. ვინმე ელის სალოცავი ადგილი იყო. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974.

ელღერა – მდინარე (ქაშვეთი), ს. ლენჯარში მცხოვრებნი ენგურს უწოდებენ ელღერას, ს. ელის მიხედვით. ლენჯერელებისათვის ელღერა ენგურის სინონიმია. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ელმურბა – ყანა (ყახუნდერი), ს. ლახუნდერში.

ელმეც – ეკლესიის მიდამო (ნესგუნი), ფუშევერის მარჯვ. დასახლების ზემოთ. ეკლესია ელის შემოგარენი. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

ელმეცარ – სამოვარი (ჰეშვილი), ჰეშვილშია, ნაეკლესიარი ჩანს, იელას სახელობის. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ელნაკდრიშ ლაჭუამ – ნასაყდრალი (ჰეშვილი), ს. ხეშვილშია, ჩრდ-აღმ. დანგრეულია. ლ. მ. ფილფანი, 74 წ. 1973.

ელტუამ ლარტყ – გზა (მესტია, ცალდაში), ტუბერგლას მარჯვენა კალთის კლდის ყოფილი ბილიკი, ამჟამად სამარხილო გზაა, თივის საზიდი ლელაშხაენ. ვინმე ელტუა (გვარი უცნობია). პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.

ელყანარ – საკარმიდამო (მესტია, ყარი), ს. ყარშია, ჩუბე ყარ-ში, სამანქანო გზის მარცხნივ, სახნავ-სათიბებით, ბალით. ძველი ქვითკირის სახეები აქვთ. ცხოვრობს 2 მოსახლე. ელყან სუბელიანის ყოფილი კუთვნილი მამული. ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ. 1970.

ელყანრე ადგი (იხ. **ელყანარ**).

ელყანრე ლარაყიარ – სამოვარი (მესტია, ყარი), ს. ყარ-ის დასავლ. კედელი, დასახლების ზემოთ. ტყეა, ადრე აქა-იქ აწლია. ძველად არაყს ხდიდნენ. ელყან სუბელიანის ყოფილა. ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ. 1970.

ელყანრე ნაბაუ – დროებითი სადგომი და თივის შესანახი (მესტია, ყარი), ჟიბე დევრას ჩრდ.-დასავლ., ელყანრე ღარშია ქვედა მხარეზე. ნანგრევია ამჟამად. ელყან სუბელიანის კუთვნილი ყოფილა. (ნა)ბაუ „ხის ნაგებობა, დროებითი სადგომი საქონლის შესანახად“. გივი მუზას ძე სუბელიანი, 30 წ. 1970.

ელყანრე ნადურყუარ – სათიბ-სამოვარი (მესტია, ყარი), მთა შატლურას ჩრდ.-დასავლ., ბურნაყრე ლეჭმოლის თავზე, მდ. დეჭრულას მარჯვნივ, მთის ზემო კალთების დასაწყისამდე. დამრეცი შიშველი რელიეფით, არყნარი და შგერი, მოცვნარი, მრავლადაა მელგმულ. გივი მუზას ძე სუბელიანი, 30 წ. 1970.

ელყანრე ღარ (2) – სათიბ-სამოვარი, ღარი (მესტია, ყარი), ჟიბე დეჭრასა და შატლურას შორის. დაფერდებული სათიბია ტყეებს შორის. უფრო წიწვნარია. არის ნაბაუ. ელყან სუბელიანის ყოფილი სათიბი. გივი მუზას ძე სუბელიანი, 30 წ. 1970.

ელყანრე ღარ – ღელე (მესტია, ყარი), ს. ყარის დასავლ. დასახლების ზემოთ. მოედინება წყალი, შერეული ტყითაა დაფარული. ნაეკლესიარია. ელყან სუბელიანის ყოფილი ტყე. ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიმე, 61 წ. 1970.

ელყანრე ყაფ – სათიბი (მესტია, ყარი), მთა შატლურას დასავლეთით, ზემოდან დაქანებული ადგილი, ქვემოთ დავაკებაა, სათიბია ელყანელების (სუბელიანების), ითიბება 10-12 მარხილი. ირგვლივ ტყე. მარცხენა და მარჯვენა, ქვედა ნაწილი წიწვნარით. გივი მუზას ძე სუბელიანი, 30 წ. 1970.

ელყტალ – გზა (მესტია, ხერხვაში), ს. ხერხვაშის დასავლ. (ჩრდ.-დასავლ). მის ქვემოთ ტუბიზრ ესაზღვრება, ქოჩუმ ღარ-ის სამხ.-აღმ. ტუბიზრისკენა და ქოჩუს ღარისკენა გზების გასაყარი ადგილია. დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 51 წ. 1969.

ელხაზრე ლაროლ – სათიბები (მესტია, ლახამი). ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ. 1970.

ელჯტემლა – სასაფლაო (მესტია, ხერხვაში), ს. ხერხვაშშია, ელჯტემლას გარშემო ტყე აკრავს, ლეცხატ ლი, ყოფილა ვინმე პიტანთ სასაფლაო (პიტაშერ ლაშთხუტრ). დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 51 წ. 1969.

ემეზ მურყამ – ნაკოშკარი (მესტია, ჟაბეში), ჟაბეშშია, ტუბიზრას მარჯვენა მხარეში, სახლს მიდგმულია, შეკეთება სჭირდება. გუჯეჯიანი-საა. მუსა იასონის ძე, 77 წ. 1971.

ემეზაშნი – ყანა (მესტია, ჟაბეში), ს. ჟაბეშის დასავლ. ტუბიზრას მარცხენა მხარეში, ნაკარში. ემეზა გუჯეჯიანის სახელობის ყანა ყოფილა. ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ. 1971.

ემეზაშ ნაშიხუ – ტყე (მესტია, ხაიში), გაღმა ხაიშში. ანთიმოზიშ ნაშიხუტს დასავლ. მათ ჰყოფს პატარ-პატარა ღელეები. ქვემო ნაწილში მურგვი და წაბლი ხარობს, ზემოთ მუხნარია. ემეზა ემეზას ძე ჰკადუას წინაპრის ნამწვი ადგილი. დაწვეს ხშირი ტყის გამო, ვიბიგობაა, ეგებ ანწლი ამოვიდესო (არყისთვის). ნატაშა ემუზას ასული ჰკადუა, 44 წ. 1970.

ენაშა მურყამარ – კოშკი (მესტია, ლანჩვალის), ლანჩვალშია, მარგიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტოს კოშკები. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.

ენგურ (იხ. **ელლურა** – ქაშვეთი, **კალ ჰალა**), მდ. ენგური.

ენშარ – ნაეკლესიარი (მესტია, ზაგარი), ს.

ზაგარის დასაწყისში, სამხ.-დასავლ. ზეგანზე, ყოფილა ნაეკლესიარიც. ახლახან ქეები გადმოუზიდავთ, არის სასაფლაო და დგას დიდი ივანი. საკულტოა. გაიანე ჯამუთის ასული ცინდელიანი, 50 წ. 1969.

ეპი ლეჭელ – სამოვარი (ახალშენი), ს. ახალშენის საზაფხულო მთა დადიაშში. ეპი ჯანხოთელის ყოფილი სათიბი. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ. 1974.

ეპი მოლარ – სამოვარი (ქახუნდერი), ს. ქახუნდერში. ეპი დევდარიანის სახელობის ახო.

ერგ – სამოვარი (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშის მთის სათიბებში.

ერდანე ნაკრაჟ – სამოვარი (ლენტეხი, ფანაგა), ს. ფანაგის სამხ. იორდანე ჩარკვიანის ნაკარვები. ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ. დ. მ. გასვიანი, 70 წ. 1978.

ერდანე სემარ – სათიბი (ლენტეხი, ჩოლური), ლეჟან ფანაგაში, ერდანე ჩარკვიანის ნახოვარი. ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ. დ. მ. გასვიანი, 70 წ. 1978.

ერდგულა – ყანა (მესტია, ღვებალდი), ჩუპზე დაბარ-ის თავზე, ცუდი ყანაა, საღვარცოფე აქვს ზემოდან (ლაჩუალ ხარ ჟიქამხენაჟ). ერდგულა < ორგულა –დან (?). მიმო ილოს ძე გერლიანი, 39 წ. 1969.

ერმანი ლეჭმორარ – სათიბი (სასაში), ს. სასაშისაა. ერმან გულბანის სახელობის.

ერმანი მოლ – სამოვარი (ბაბილი), ჩოლმურას მარცხენა მხარეზე. ვინმე (ქურასბედიანი) ერმინეს ახო. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ. 1974.

ერხალდ – სათიბი (მესტია, მაგარდელი), ს. მაგარდელის თავზე; ერხალდსა და მაგარდელს შორის ტყეა. ფლორის მიხედვით (?). ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ. 1969.

ერხუტლ – ტყე, სამოვრები (მესტია, ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. ვერხვნარი ტყე, მდ. ლასილის მარცხენა კალთაზე. ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ. 1971.

ერხუტლ – სათიბი, ტყე (მესტია, წვირმი), ს. წვირმის სამხ. მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, ფიჭვნარში მოქცეულია სათიბი. ვერხვნარიცაა. შალა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ. 1971.

ერხუტ ტუბი – ღელე (მესტია, არცხელი), ს. არცხელის სამხ., მდ. მულხურას მარცხენა კალთის ხევი, ვერხვნარიცაა და ბურღუცი ხარობს. ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971.

ერხუტ შუკუტ – ტყე, გზა (მესტია, ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის დასახლების სამხ.-დასავლ. უღვირიდან მომავალი სამარხილო გზა. ვერხვნარი

არის ახლაც. სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ. 1971.

ფერხუში ტუბი – ხევი (ჭველიერი), ს. ქვედა ჭველიერიში, ვერხვანრიცა, სამოვარიც. ფ. ი. მუკბანიანი, 27 წ. 1974.

ფერხუელი – საბალახო (ლენტეხი, მამი), ს. მამში, ფერხ – არსად არაა. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ. 1978.

ფერხუნდა – კლდე (მესტია, ლაშხერი), სოფლის სამხ., მდ. კედრგლასა და დაცმარს შორის. ენგურის ჩრდ. სანაპირო (მარჯვ.), ვერხვანრია (ფერხულა მასრდ ხაგ). ფერხულა „ვერხვი“, (თუ „ხერლუნდა“-დან). აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ. 1969.

ფერხუელი – სამოვრები, ტყე (მაცხვარიში), სწორი ადგილია, ზეგანი, ვერხვანრი მხოლოდ აქა-იქაა. საქონელმა მოსპო. გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ. 1973.

ფერხომენ – სამოვარი (ჭველიერი), ს. ჭელირის მთაში. ვაკე ადგილია. მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ. 1974.

ფესაშმა მურყამ – კოშკი (მესტია, წვირმი), ს. წვირმიშია, ზედა ჩობანის უბანშია, ფირცხელიანების საგვარეულოს კოშკი. კარგად დაცულია. მირან ხალამპრეს ძე ფანგანი, 40 წ. 1971.

ფესაშმა ღელა – ტყე, ღელე (ნანარი), ს. ნანარშია, სათიბ-სახნავი, ლიპარტელიანების ყოფილი, ამჟამად ხმარებული. ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974.

ფესაშერალ (2) – უბანი (ლენტეხი, ნანარი), ლენტეხში მცხოვრები ლიპარტელიანების გვარის ერთ-ერთი შტო. ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 წ. 1974.

ფესაშერალ – უბანი (ნანარი), ს. ნანარში შემავალი ლიპარტელიანების საგვარეულო თემი. ვ. მ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974.

ფესაშერალე დაბარ – ყანები (ნანარი), ს. ნანარშია, ლიპარტელიანების ყოფილი და ამჟამად კუთვნილი ყანები. ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ. 1974.

ფესებში ლალგენ – ნაკარვები (ბაგვდანარი), ს. ბაგვდანარ-ის თავზე – გორაზე, სადაც ფესებ შამფრიანს ჰქონია კარავი ფიჭვიან ტყეში სამკურნალოდ (ფილტვებით ყოფილა ავად-მყოფი). ფესების სადგომი-დან. ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ. 1969.

ფესებში ლალგენ – ტყეში პატარა მინდორი (მესტია, ბეჩო), სოფლის ჩრდ.-აღმ. პატარა ვაკე ფიჭვნარის შუაგულში. აქაურ კაცს ესებს

ჰლექი ჰქონია. ექიმებს ფიჭვნარში ურჩევიათ დასვენება. მას ეს ადგილი აურჩევია და სულ რაღაც ერთ თვეში უკეთ გამხდარა, ხოლო, ერთი წლი შემდეგ სრულიად განკურნებულია და შინ დაბრუნებულია. ამის შემდეგ წელიწადში ერთ თვეს იქ ატარებდა. კარავი დაუდგამს და საქონელს მწყემსავდა თურმე და 80 წელს კიდევ უცოცხლია, ე. ი. სულ 110 წელს. მისი სიკვდილის შემდეგაც დიდხანს ყოფილა კარავი, მწყემსები ათევდნენ თურმე ღამეს და ესებში ლალგენს ეძახდნენ. ეხლაც ასე ეძახიან იმ ადგილს. ცუცა ბესარიონის ასული აბდელიანი, 19 წ. 1970.

ფესებში დაბარ (იხ. ფესებრე დაბარ).

ფესებრე დაბარ – უბანი (მესტია, ლახამი), ჟიბე ლახამშია, დავაკებული, სახნავ-სათესი, ხილ-ბაღებით, ვენახებით. ფესებ ცინდელიანის სახელობის (ცოცხალია). ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ. 1970.

ფესელუშერალ – უბანი (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში მუკბანიანების საგვარეულო. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976.

ფესელუშა ნამურყამ – ნაკომარი (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში. ამჟამად არაა. მუკბანიანების საგვარეულო. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976.

ფესტატე მალქორაშ – სათიბი (მესტია, ჟაბეში), ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ., დბთიკუტე მალქორაშის სათიბს ქვემოთ. ფესტატე კახიანის სათიბი. ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.

ფესფენდერ – ყანა (ლენტეხი, მახაში), ჩიხარეში, მახაშშია. რ. მ ჭელიძე, 1976.

ფირლულდ – სათიბი (მესტია). ირინე მელიქიშვილი, 1961.

ფორდანე ნაკრაშ (იხ. **ფერდანე ნაკრაშ** – ფანაგა).

ფორდანე მოლ – სათიბი (ლენტეხი, ლევშერი), ლევშერში, ფორდანე ჩარკვიანის ყოფილი ნახოვარი. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.

ფორდანე ნაყროშალ – სამოვარი (ლენტეხი, ფანაგა), ს. ფანაგაში, ნახოვარია ფორდანე ჩარკვიანის. ლიყროტე „ხის დაკოდვა“. ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ. დ. მ. გასვიანი, 70 წ. 1978.

ფორწასგა წესგა – ტყე (მესტია, ზარდლაში), ს. ზარდლაშის დასავლ. ლექუშ და ლექუ წასგაშ შორის მდებარე ბორცვი. შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ. 1971.

ფიწერში – სათიბები (მელე), ს. მელეს აღმ. წყლის მარცხენა მწირი ადგილები.

დეჯაშ ლარა – სათიბი (მესტია, ზაგარი), ს. ზაგარის სამხ-აღმ., სათიბ ჟუბნიშშია, სამანქანოს (ნაჭკვრას) ქვემოთ. ვიმე დეჯა-ს (აფრასიძე ?) სათიბი ყოფილა. გაიანე კამუთის ასული ცინდელიანი, 50 წ. 1969.

აჭდა ტუბი – ხევი (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერში, ლაშხირის მარჯვენა მხარეზე. გ.

ნ. ზურაბიანი, 46 წ. ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ. 1976.

დესდერ – უბანი (ლენტეხი, საყდარი), ს. საყდრის ერთ-ერთი უბანი, ცხოვრობენ ბენდელიანები. მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ. 1978.

დესტები მოლარ – სამოვარი (ჩოლური), მთისკენა გზაზე, იესებ მუკბანიანის ნახოვარი. სახლიც კი ჰქონდათ. ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ. 1978.

ო

ობორიეშ დუდი (იხ. **ობორიშ თხვიმ**)

ობორიეშ ღალე (იხ. **ობორიშ ლიც**)

ობორიშ ლიც – ღელე (ზ. ვედი), მთა ობორიეს მარჯვ. კალთაზე მოედინება წყალი, მდ. გუანდრაში წყარის მარჯვ. შენაკადი. *შალვა ბაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნი, ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

ობრლ – სათიბი (სასაში) ს. სასაშში.

ოჯი – რიყე (ქვ. ვედი). გერდაშერას უედრელას შესართავთან არსებული რიყე, სადაც მეგრელი მწყემსების ღამის სათევი ყოფილა. ალ. ჯავახ. 1932 წ. რუკაზე აღნიშნულია **ოჯი** და გადას. ოჯი სუკი. ამჟამად ღრმადმოხუცებულებს ახსოვთ, მეგრელებმა არც კი იციან. ოჯი <*ოძი – *ოძ-(ისი) // ვეძ-(ისი) *ოძი > ვედ ან „ოჯინი“ ? *გაბრიელ ბექუს ძე ჭკადუა, 92 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ონოფრეშ ნაკუთ – ტყე (ქვ. ვედი) მგჟირიშ ნაკუთის თაფზე, უედრელას მარჯვ. კალთაზე ყოფილა ონოფრე ჭკადუას სამუშაო ნაკვეთი ხე-ტყის დამამზადებელი კანტორისა 1938 წ. *ვარდენ მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ოგამ – სათიბი (წვირმი) ს. წვირმის აღმ., უღვირის ქედის დასავლ. სამანქანო გზის ქვემოთ. *რო-ბინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ოხთქი ლარტყ – კლდე (ლანჩვალი). *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

ოქტომბრი ქუჩა – ქუჩა (მსტ.), დ. მესტიაშია, სტალინის ქუჩის მარცხნივ. დ. *მესტიის სქემატური გეგმიდან. სვანური გამოთქმა გრიშა ნანსყანისა, 38 წ., ლატალი, 1973.*

ოთანშერალ – უბანი(ლენტხ.). ლენტეხში მცხოვ-

რები ფურელიანების გვარის ერთ-ერთი შტო. *ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 წ., მოსამსახ., 1974.*

ოთიაჲ ღალა – ღელე (გვიმბრალა). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ოთია – სახნავი (გვიმბრალა). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონი-მიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939.*

ოთარშენ ნამურყამ – ნაკომკარი (მაზერი). ს. მაზერში დგას 4-სართულიანი, ცალი კედლით (სამი – ჩამონგრეულია) ოთარ დადგქელიანის კომპი. კუთვნილების მიხედვით. *ჯულაბ გრიგოლის ძე კვიციანი, 73 წ., პენსიონერი, ს. მაზერი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ორპილ – სამოვარი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, კლდოვანი და ტყიანი. სუბალპური, **მინკ** ხარობს (ბლისმაგვრად, პატარა მტევნებით). უარყოფითი ფორმა აქვს, ქედებს შორის გადასასვლელი – იქითა მხარეზე ლაღეპია. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ობორიშ თხვიმ – მწვერვალი (ზედა ვედი), მთა ობორიას მწვერვალი, შიშველი დამრეცი სამოვრებით, ალპური ზონაა. *შალვა ბაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

ოთარშა მერყტამ – კომპი (მამი) ს. მამში, ვინმე ოთარის სახელობის, დაცულია. *ბ. გ. ბაბ-ლუანი, 73 წ., 1978.*

ოჯიშ ხინჯი (იხ. **გერდაშერაშ ბოგ**)

ოხრიანი – სათიბი (წვირმი), მდებარეობს სოფ. წვირმის ჩრდილო-აღმოსავლეთით, საკმაოდ ციცაბო ადგილია. იცის უხარისხო თივა. ადრე ყანა იყო. ალბათ წინათ იყო კუთვნილება ვინმე ობლისა. ქართულად ნიშნავს „ოხრისეული“. ეკუთვნის სოფ. წვირმის.

ჩაიწერა თსუ სტუდენტმა ასლან კორძაიამ, 1965 წლის 12 აგვისტო.

ოქრტე ჩარდბ – მწვერვალი (ლნტხ. რ.) მყინვარ შხარასა და მყინვარ ენგურს შორის, სიმაღლე – 4100 მ. ზ. დ.

ორლობ – სამოვარი (ყახუნდერი) უბან ლეკუმბას-ტში, ჩავარდნილი არაა. ზ. ს. გულბიანი, 22 წ., მოსამსახურე, ს. ჩუკული, 1976.

ორბეთიშ ბაჩ – კლდე (ფარი), ფარის მთის კალთაზე აღმართულია კოშკის სიმაღლე ტინი, რომლის ჩრდილო კედელი შეზრდია ფერდობს. აქედან ასვლა თავისუფლად შეიძლება, დანარჩენი სამი მხრიდან კი ჯიხვიც ვერ ავა. ეს ტინი ყოველი მხრიდან კარგად ჩანს და ვინც ქვევიდან უყურებს იფიქრებს, საცაა გადმოვარდებო. „ორბეთიშ ბაჩ“ – „საორბე

ქვა“. ამ სახელწოდებაზე სვანები ამბობენ, არაა სვანურიო. ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, თსუ სტუდენტი, 1965.

ონიორე სუკი – სამოვარი (ზ. ვედი), სამოვარ ნატახტგ-ს დასაწყისის ქვემოთ, ჟინ-ბულონსა და ნატახტგ-ს შორის. მთის ნიორია, შიშველ რელიეფით. ხვამცა ბევრია. შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.

ონიორე (2) – სამოვარი (ზ. ვედი) ჟინ ბულონსა და ნატახტ-ის სამოვარებს შორის.

ონიორე (იხ. ლემშიგილშჷ ჭყიბ)

ოკრილი (იხ. ჰოკრილ)

ოკრიბულ – ყანები (ლემზაგორი) ს. ლემზაგორაში.

ოთიფურეშ დუდი (იხ. ბურღვედერიშ თხვიმ)

ოთიფურე (იხ. ბურღვედერ)

3

პალეხჷ ლჷკმჷლ – სათიბები (ცანა) ს. ცანის დასავლ., მთა ვეშემარში.

პანიქართ – სათიბი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, სამოვარ ჯგონდჷ ნამულს ზემოთ (ნაზიმჷი). ფერდობია, ადრე იხენებოდა კარტოფილისთავის (იხ. პაპანი: პანიქართ < პაპანი-ქართ ?). გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

პაპა ლარა – სათიბი (სგურიში) მდ. ჭუბრულას მარჯვ., მხარეზე, ს. ტიტას ზემოთ, მჟავე წყლის პირდაპირ. ვაკე ადგილია, სათიბი ≈ 2 ჰა. ირგვლივ ტყე აკრავს შერეული, შემოკავებულია. ჩრდ.-დასავლეთით ტყიანი კალთა ციცაბო კლდეებით. ამჟამად ლესხოზის კუთვნილებაა. „პაპის სათიბი“. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყაზ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970 წ.

პაპარობ – სათიბი (ლეზგარა) ს. ლეზგარას ჩრდ., სათიბ ქუასტალს დასავლეთით, ნასახლარია, მღვდელი ცხოვრობდაო. მგკა ამიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

პაპარობიშ ლიც – დეღე (ლეზგარა) ს. ლეზგარას ჩრდ., პაპარობის დასავლ. ჩამოუდის წყალი. ლოლა მგკას ას. ქალდანი, 24 წ., კოლმ., ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

პაპარობშჷ ზაგარ – სათიბი (ლეზგარა) ს. ლეზგარას ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურისკენ. თინა მგკას ასული ქალდანი, 22 წ., მოსამსახურე, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

პაპ ლარა – მთა (უსგვირი) მდ. ჭალაშ მარცხ. კალთაზე, საზაფხულო სამოვარი მთა. ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერი, 1973.

პაპ ლახერხარ – ტყე (ნაკ. ს.ს.), ნაკრას მარცხ. კალთაზეა, ქეზა ნენჩას ჩრდ. ნაწილი. მღვდლისათვის დაუხერხია ხე გრიგოლ კორძაიასო (?). ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

პაპ ნალზიგტ – სამოვარი (უსგვირი), ქრისდე-შარის ნაეკლესიართანაა, ქვის ძირები ჩანს. ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერი, 1973.

პაპანი – სამოსახლო (ლახამულა), ჩვ. ლახამულ-ამია, სუიფს ქვემოთ, ეკლესიების ზემოთ. ძველად მღვდელი, პაპი ცხოვრობდაო. ამჟამად დგას რამდენიმე საცხ. სახლი. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

პაპაშ ლარე – სათიბი (ლეზგარა) ს. ლეზგარას ჩრდ.-დასავლ., ს. ტუბერის სამხ.-აღმ. „მღვდლის სათიბი“. თინა მგკას ას. ქალდანი, 22 წ., მოსამსახურე, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1969 წ. ოქტომბერი.

პაპაშ ლეგხატ – სამოვარი (ცალერი) ს. ცალერის

დასავლ., სათიბ ღორკიშის ჩრდ.-დასავლ. მღვდლის ცხენის დასაბმელი ყოფილა. საკულტო ადგილია, არავინ თიბავს, რადგან მღვდელს დაწყევლილი ჰქონია. *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

პაპელდ – ყანა, კარიერი (დიზი) ს. დესის აღმ. დასახლების აღმ. ვაკე ადგილი, ირგვლივ ჩირგვნარი. ყანის აღმ. არის სარმარილოს კარიერი. *იესე სემას ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.*

პატაშა დაბარ – ყანები (ნანარი), ს. ნანარშია, მეშველიანების ყოფილი ყანები. *ვ. ნ. ქურას-ბედიანი, 35 წ., 1974.*

პატაშა ლარე – სათიბი (ლექესირი), მდ. ცხენისწყლის მარჯვ. მხარე, მეშველიანების საგვარეულოს ყოფილი სათიბი. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

პატაშერ – სამოსახლო (ლნტხ.), დ. ლენტეხშია, მეშველიანების საგვარეულო თემი. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

პატაშერალე დაბარ (იხ. მარ)

პატაშერალ – უბანი (ნანარი), ს. ნანარშია, მეშველიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი თემი (II შტო პატარაშელებისა). *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

პატაშერალ – უბანი (ქვ. ლექესირი) ს. ქვედა ლექესირშია. მეშველიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი თემი. *კ. ე. ფურელიანი, 34 წ., 1974.*

პატოშანი – სათიბი (ზაგარი) ს. ზაგარის აღმ., ტყე მოლის ჩრდ.-აღმ. ტყეშია სათიბი. პატო (საკ. სახ), გვარი უცნობიაო. *გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

პაში ნაკ – სათიბი (შყალერი) მთა მგხერის აღმ. სათიბ-სამოვარ მთა აურაშ-ში. ვაკეა. *გ. რ. გურგვლიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

პაშლემ დაბ – გვიმრნალი (ლეწფერი), ს. ლეწფერშია, დასახლების ზემოთ, სამოვარ ჭუედზე. დამრეცი (მეჭედრია) ადგილია. ადრე პაშლე ჩხვიმიანის ყანა ყოფილა. *იანსონ სოზარის ძე სუბელიანი, 60 წ., ტყისმცველი, ქუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.9.1970 წ.*

პეგაშ ლაროლ (იხ. **პეგაშ ლაჭმოლ**) – სათიბი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

პეგაშ ლაჭმოლ – სათიბი (ზ. ვედი) მიწდორ თეხუმი. პეგა ჭკადუას ყოფილი სათიბები.

პერეშტიაშ – სამოვარი (ზ. ლევშერი) ჟიბე ლევშერის თავზე, რბილი თიხაა. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

პერლანიშ – სათიბები (ხერხვაში), ს.ს. ხერხვაშა და ჯუხვლანის შორის მდებარე სათიბები. დაფერდებული რელიეფით. *დავით დუდა-რუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

პერშუდილ – სათიბი (ტვიბერი). სათიბ თამარშანის ესაზღვრება დასავლ. დამრეცი რელიეფით, ფხვიერი მიწაა. პერშუდაშალ როქ გიმ ლი – ამბობენ რბილ მიწაზე. „ღვიძლი“ (პატარა). *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

პეტრ – სათიბ-სამოვარი (დავბერი), ს. დავბერის ზემოთ მდებარე ვაკე ადგილი. ნაყანევი არაა. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

პეტრ (2) – ტყე (წვირმი), სათიბ-სამოვარი (დავბერი) ს. წვირმის აღმ. წიწვნარი ტყე. წყაროცაა. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

პეტრა – ტყის სახელწოდება (წვირმი). ფიჭვნარი ტყეა. ტყეში მოდის შესანიშნავი წყარო, მდებარეობს „სიმონის“ ადმოსავლეთით. ჩვენი აზრით, ეს სახელწოდება კაცის სახელიდან არ უნდა მომდინარეობდეს. ალბათ არსებობდა რაიმე სიტყვა, რომელიც აღნიშნავდა რაღაცას. დღეს ეს სიტყვა არ არსებობს. ადგილი განეკუთვნება სოფ. წვირმის ტერიტორიას. *ჩაიწერა თსუ სტუდენტმა ასლან კორძაიამ. ჩაწერილია 1965 წ. 12 აგვისტოს.*

პეტრე ლარა – სათიბი (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერში, პეტრეს (ვინმე) სახელობის. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

პეტრეშ დაბარ – სათიბი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1970.*

პეტრეშ ლეგანჭუე – სამოვარი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1973.*

პეტრეშ ლეჭმოლ – სათიბი (ყარი) მთა ჩუბე ხარაშის ჩრდ. ზემოთ, ტყეში, ფერდია სათიბ-სამოვარი. პეტრე ვიბლიანის სახელობის ყოფილი სათიბი. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადაამთავრებული, ს.*

ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 13.9.1970 წ.

პეტრემ ლაცურაძე – კლდე (ტიტა), უთვირის გადასასვლელის სამხრ. ფერდი, ციცაბო კლდეები, სანადირო, საჯიხვე ადგილები. მცენარეულობა მხოლოდ ბალახეულია. „პეტრეს საჯიხვეები“, კუიცრა „დედა ჯიხვი“. ნოდარ თებეის ძე ცინდელიანი, 21 წ., მექანიკი, ს. ტიტა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.

პეტრემ წაშიხუ – ტყე (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 32 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

პეტრემ სარაგ – წყარო (ზ. ყარი), ს. ჟიბე ყარშია, პეტრე ვიბლიანის ნასახლართან მოედინება წყარო, სამანქანო გზის ზემოთაა, ნენსგერის მარჯვენა მხარეზე. ამჟამად ნოდარიმ სარაგსაც უწოდებენ. ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ., 1970.

პეტრემ ჰებარ – სამოვარი (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 32 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

პეტრე მოლ – სათიბი (ქვ. ბავარი) ს. ქვედა ბავარში. პეტრეს (აფაქიძის ?) სახელობის ახო. მოლ ახო. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კოლმ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., კოლმ., 1976.

პეტრიოლშერალ – უბანი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, ჩანქსელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო. ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.

პეტრანი – ყანა (ცალერი) ს. ცალერის დასავლ., ყანა სუმაშნის დასავლ. გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

პეტრე მოლ – სამოვარი (ჩოლ.) ღრბილარში, ნახოვარია. პეტრე მუკვბანიანისა. ჟ. ა. მუკვბანიანი, 41 წ., 1978.

პიკიარ – უბანი (შყალერი), ს. შყალერის აღმ. დასახლება, გვარად გირგვლიანები. ვ. მ. გირგვლიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

პიკიარე მურყამ – ნაკომკარი (შყალერი), ს. შყალერშია, დანგრეული, გირგვლიანების საგვარეულო კომკი. ვ. მ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.

პინო – საცხოვრისი, სათიბი (ფანაგა), ფანაგაშია, ხეცეცურის ბოლო. ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 1978.

პინო (2) – სამოვარ-სახნავი (ლევშერი), საცხოვრისი (ფანაგა), ს. ლევშერშია, ცხენისწყლის მარცხ. ა. ზ. ბაბლუნი, 43 წ., 1974.

პირველ ნაკუთ – ბაქანი (ყარი), ჟიბე დევრაში, სამანქანო გზის მარჯვენა, ვაკე ადგილია. დგას

მრგვალი ხის კარავი. ირგვლივ უფრო მეტად წიწვნარი ტყეა. წარმოებს ტყის გაზიდვა. გივი მუზას ძე სუბელიანი, 30 წ., კოლმ., ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.

პირიბე ლეჭმალი – სათიბები (ცანა) ყორულდაშის აღმ. პირიბე ნიჭარაძის სათიბები. კარეტში.

პირტელშა მურყამ – კომკი (იფარი), ს. ნაკ-იფარშია. პირველების კომკი. საშუალოდ შენახული. გადახურული არაა. ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

პირტელშა მოლარ – სათიბ-სამოვარი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. პირველებისა ყოფილა. ყოფილა ტყე და გაუკაფავთ. იასონ მურზას ძე კორძია, 75 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

პიტია ლჭემა – სათიბი (ხაჩეში), ს. ჩახეშშია, ზემოთ, უტეხურიას მიდამოში. ვინმე პიტის სახელობის. ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.

პიშტრინი მურყამ – კომკი (ლახუშდი), ს. ლახუშდშია, პიშტრინების საგვარეულო კომკი (პიშტრინ – საკ. სახელიც და გვარიც ყოფილა ამ გვარის ამჟამად არაა). ამჟამად გივი ფირცხელანისაა. გიორგი ანდრეას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.

პიწუ გოლქა – სახნავ-სამოვარი (მამი) ს. მამის ჩრდ.-აღმ. გორა ტყიანი. ბ. გ. ბაბლუნი, 73 წ., 1978.

პლატონი ლარელ – სამოვარი (სასაში) ს. სასაშში, პლატონ ონიანის ყოფილი ყანა.

პლატონი ლეჭმოლარ – სათიბი (სასაში) ს. სასაშში, პლატონ ონიანის სახ. სათიბი.

პლატონი მოლ – სათიბი (მუწვდი) ს. მუწვდიში, პლატონ ხაბულიანის ნახოვარი. ვ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

პოკრ ლეჭმალი – სათიბები (ქველიერი). მთის სათიბები პოკი მუკვბანიანისა (ყოფილი). ფ. ი. მუკვბანიანი, 27 წ., 1974.

პოკრ მოლ – სამოვარი (ჩოლ. ს.ს.) მთაში. პოკი მუკვბანიანის ყოფილი ახო. ირგვლივ ტყეა. ჟ. ა. მუკვბანიანი, 41 წ., 1978.

პომემ – ყანა (კიჩხულდაში), ს. კიჩხულდაშს სამხ. აკრავს, ყანა ნანგმანის თავზე. თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

პომელდ – ტყე (ცალერი) ს. ცალერის ჩრდ.-დასავლ., სათიბ ტიშელდაშის ჩრდ.-დასავლ.

შერეული ტყეა. პუტიშუ/პიშუ „დაჯირა“
Sal VIa Vert IcII l a t a L. შდრ. ლჩხ. პურშო,
პურშუე (ა. მაყაშ. ბოტ. ლექსიკ. 23). გრიგოლ
ახას ძე ცინდელიანი, 7. წ. პენს., ნაკის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

პრისტი – ბაქანი (მაზაში) ს. მაზაშის ჩრდ.-დასავლ.
ხეების დასაწყობი ყოფილა. შ. მ.
ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.

პრიცინტ (2) – ტყე (ზ. ვედი) (იხ. **ლაროკშ ლიც**).
არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა
ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.

პრიცინტ (იხ. **ლაროკშ ლიც**)

პუშარ (2) – სათიბ-სამოვრები, ყანები (ლაპილი,
კვანჭიანარი), ს. ლაპილშია, იყოფა **ლექუჭ** და
ლეჭ **პუშარ**-ად, დასახლ. აღმ. ვაკე რელი-
ევით. ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.

პუშარ – სათიბ-სამოვარი (კვანჭიანარი) ს. კვანჭი-
ანარის სამხ., ლაპილის მხარეზე, ენგურის
მარცხ. ადრე სახნავი იყო, ცხოვრობდა ერთი
მოსახლე – კვანჭიანი ერმინე. შ. ნ. კვანჭიანი,
49 წ., ლატალი, 1973.

პყარწ – კლდე, მყინვარი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის აღმ.,
თეთნულდის ჩრდ.-დასვლ მხარე (იხ. 1 : 100
000 – хр. Пикаши). ივანე ბედის ძე კახიანი, 83
წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ.
სექტემბერი.

პყარტაშ – სათიბი (ხალდე) ს. ჯალდეს სამხ.-
დასავლ. სამარხილო გზის ქვემოთ. ადრე
სახნავი იყო. პყარ „შორი-შორ“. ახმედ შამშეს
ძე ჩეგანი, 49 წ., კოლმ., ს. ჯალდე, კალის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

პყარტაშ (2) – კლდე, ქედები (იელი, ხალდე),
ენგურის ხეობის მარცხ. კალთაზეა, იელის
სამხ. მთა **ლაჭუში თხუმზეა**. იონა ვისიბის ძე
სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972. VII.

პყარტარ – ნასხლეტი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ენგუ-
რის ხეობის მარცხ. კალთაზე, ფერდობია

ჩამონგრეულ-ჩამოგლეჯილი, ალაგ-ალაგ სა-
მოვრებიცაა. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯავანი,
37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

პრდში ლაღჩა – კლდე (ცალდაში). წანერგლას
მარცხ. კალთის კლდეა, წამოშვერილი
ადგილია, კლდეა გადმოზნექილი –
ცალმაგივითაა. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83
წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ.
სექტემბერი.

პაკელანრე მურყუამ – კოშკი (ჭელირი), ს.
ჭელირშია, პაკელიანი გერმანეს კუთვნილება.
ნახევრად დანგრეული. პაკელაპანთ კოშკი.
აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს.,
ეცერის სრს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

პაროდში შუკუ – გზა (არცხელი). ს. არცხელიდან
გზა სამარხილო მდ. მულხურასკენ, ფუთამ
ბოგელისკენ. ყანები და სათიბები პაროდში
მიდამოებზე გადის. ნოდარ ნიკოლოზის ძე
მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

პაროდშიერ (იხ. **პაროდში**) – სამოვრები
(ჟამუში, არცხელი) ს. ჟამუშის დასახლების
სამხ.-დასავლ. მულხურას მარჯვ. მხარეზე.
გამოყენებულია წვრილფეხა საქონლისათვის
(თხა, ცხვარი). ფერდობებია, არის ბუჩქნარე-
ბიც. ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ.,
მოსამსახ., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ.
სექტემბერი.

პაროდში – ყანები (არცხელი) ს. არცხელის
დასახლების სამხ.-აღმ., მულხურას მარჯვ.
დამრეცია მდინარისკენ. ნოდარ ნიკოლოზის
ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

პააკანშა ლარაშ – სამოვარი (მარცხვარიში) ლაშლა
ჭალამს მარცხ. კალთაზე. გვარია პააკელანი
ლაპილში. გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ.,
ლატალი, 1973.

ჟ

ჟაბე ბაჟურ – უბანი (ბავარი), ბავარის ერთ-ერთი კუთხე. ჩანქსელიანები, ბენდელიანები, გაზდელიანები, ლიპარტელიანები, გვიდიანები. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კოლმ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., კოლმ., 1976.*

ჟაბე ბაჟური ჭალა (იხ. **ჭალა** – ბავარი)

ჟაბე კალშიშ ლიც – ღელე (კალაში), მთა ჟამილშიდან მოედინება საწისქვილე წყალი, ხმარობენ სარწყავადაც (ტუბილაშარშია). „ზემო კალის წყალი“. *გიორგის კოსდას ძე მურდულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბე კალაშ – უბანი (კალაში) მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ს. გუალდერის ჩრდ.-აღმ. დაახლ. 2 კმ. დაშორებით. დასავლ. საზღვრავს ჩუაბე კალაშ (სოფელი). ჟაბე კალაშ „ზემო კალასი“. *გიორგის კოსდას ძე მურდულიანი, 60 წ., კოლმეურნე, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19679 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბე ლაზგა – ორღობე (ფარი – ვ. ნარსავიძე). ფართობი 300 მ². ეცერის მუხაშს (უბანია). ადრე აქ სასაფლაო ყოფილა. აქ იპოვეს ადამიანის თავის ქალა და ჩონჩხის ნაწილები. „ჟაბე ლაზგა“ – „ზემო სამოსახლო“.

ჟაბე ლაურჯულ – სამოვარი (ლაღამი). *დათიკო სევერიანეს ძე გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.*

ჟაბე ლადარ – სათიბი (ქურაში) ს. ქურაშის ჩრდ.-აღმ.-ით, სათიბ ლადარის აღმ. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჟაბე ლაყარაღ – სათიბი (ღემდერი) ს. ღემდერის ჩრდ., ტყე ჯგერელაშის აღმ. ტყის გარემოცვაში. ჩრდ.-დან წიწვნარით, საყავრე ხე „ქა ლეთიშ ხარ, გუნ მვირდ გარ წნთხი ათხე“. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჟაბე ლუჰა (ვ. ნარსავიძე – იხ. **ჟაბე ლუჰა**)

ჟაბე ლაღეუა – სათიბი (მაგარდელი), სათიბ ნენსგამგრას ქვემოთ, მეშხე ტუბის აღმ. „ზედა სადევე“ (?). *ივანე ბეჟას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბე ლაჰქარ – სამოვარი (ლანხვრი) ს. ლანხურის ჩრდ.(აღმ.), ჩუაბე ლაჰქარს აკრავს ჩრდ.-აღმ. მხრიდან. საზამთრო შეშის მოსამარაგებელი

ადგილი. არის სამოვარიც და სათიბიც კი. „ზედა საშეშე“ (ზექ „შეშა“). *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჟოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჟაბე ლაშთაშ – სათიბ-სამოვრები (ქვ. ბავარი) ს. ქვედა ბავრაში. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კოლმ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., კოლმ., 1976.*

ჟაბე ლაშაღ – მინდორი (უსგვირი) მდ. ჭალაშ მარცხ. კალთაზე უსგვირში. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერის ს.ს., 1973.*

ჟაბე ლაგხინი – ქედი (უსგვირი) ჭალაშ მარჯვ. კალთაზე, ხანსრაშ ღარაზ ხარ ი ლაშთუარი ადგი გარ ლი. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ. ეცერი, 1973.*

ჟაბე ლაზგატა – ყანა (ლაკულმახი) (იხ. **ლაზგატა**)

ჟაბე ლეჰა – სოფელი (მსტ. რ.), 12-კომლიანი სოფელი, შედის ფარის ს.ს.-ში. მდებარეობს ჩუაბე ლეჰას აღმ., მდ. ენგურსა და სამანქანო გზას შორის. დგას 5 კომკი. ჩამოუდის ს. ფარიდან წისქვილის წყლისოდენა წყალი ტუბიზა. *იერმინე რამზის ძე ცალანი, 68 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბე მექტა – ყანა (ჭკიდიანარი), სახნავ-სათესი ჭკიდანარისა, რომელიც მდებარეობს მდ. დოლრას მარჯვ., ს. დოლსა და ჭკიდანარს შუა. „ზედა ნაჭერი“ ? *ყერგმ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., მეტყევე, ბეჟოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჟაბე მინდაშ – სამოვარი მთა (ლეზგარა), მთა მინდაშს აკრავს სამხ. მხრით. *მეკა ამაიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბიერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბე მოროულ (იხ. **მოროულელ**) – ყანები (ლევშერი), ს. ლევშერშია, მოროულის დასახლების ზემო მხარე. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.*

ჟაბე მგრშკელ (იხ. **მგრშკელ**) – უბანი (მურშკელი) ს. მურშკელის დასახლების ზემო მხარე. დაყოფა ჟიბე და ჩუბე მგრშკელად ახალია. ადრე იყო მგრშკელ და ჯურულდაშ. *ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟაბე ნაკარ – ტყე (ზ. ლუჰა) მდ. ჯენის მარცხ. კალთაზე, ტყე ნაკარის აღმ. ვაკე ადგილია. *იერმინე რამზის ძე ცალანი, 68 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბე ნაჟარ (იხ. **ნაჟარ**) – ყანები(შეალერი) ს. შეალერის დასავლ. ჩუბე ნაჟარის ზემოთ, გზის ზემოთ. **ნაჟარის** ტერიტორიაზე. *გრიშა ძუბას ძე გირგვლიანი, 47 წ. მოსამსახურე, ს. შეალერი, ლატალიის ს.ს., 1973.*

ჟაბე ნენგუღაშ – სათიბი (ქვ. ლუპა) ს. ჩვ. ლგჰას აღმ., სახნავ-სათიბ აფსანის სამხ. ენგურისკენ (ჩუბაჟ ლეგოჯა ხოსდენი). *სილევან იშმაგის ძე დადეშქელიანი, 54 წ. მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბე ნოქშე ლაროლ – სათიბი (ზაგარი) ს. ზაგარის აღმ., სათიბ ამჟილშ შწნიწრის ჩრდ.-აღმ. ნოქე (აფრასიდის ?) სათიბი. *გულიძე ალექსის ძე ჩხეტიანი, 37 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბე რობგლდ – სათიბი (ზ. ლუპა) ს. ზ. ლგჰაშია, ყანა ლაშპატილის ჩრდ.-აღმ. რობ ჯდგი ლი. *სიმონ თოსდანის ძე ცალანი, 57 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბე სუტიფ (2) – სამოვარი (მურყმელი), საკრებულო (კაერი); ს. მურყმელის დასავლ., მდ. ენგურის მარცხ. ჩუბე სუფის ზემოთ. *ნუცა ანტონის ასული ნიჟარაძე, 62 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.*

ჟაბე ტუბი – სათიბ-სამოვრები (ლახამი), მდ. ლახამის ხეობაშია, მდ. ლახამის იქითა და აქეთა მხარეზე, დავაკებაა, მდ.-ის მარჯვენა მხარეზე ნასახლარია ვიბლიანების და ცინდელიანების. მარცხენაზე ხეტყის წარმოებისას კანტორები იყო. ამჟამად არავინ ცხოვრობს, ირგვლივ წიწვნარია ყველგან. *ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ., კოლმეურნე, ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბე ტუბი (2) – სათიბები (ჰებუდი) ს. ჰებუდის სამხ., სამანქანო გზის ზემოთ, მდ. სოლედგრას აღმ. მხარე, დელეა (ხევი), მდ. სოლედგრას აღმ. კალთა. *აკაკი ანდრეას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჟაბე ღენი – ტყე, სამოვარი (უღვალი), მდ. ღენის მარცხ. კალთა, ტყე უფრო მუხნარი. აქა-იქ სამოვრებიცაა. „ზემო ღენი“. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბე ცალერ – უბანი (ცალერი), ს. ცალერშია, ცხოვრობს ორი ოჯახი, არის ნანგრევები

სახლებისა (იხ. **ჩუბე** და **ჟიბე ცალერ**). *მიხეილ ზოსიმეს ძე გვარამიანი, 30 წ., კოლმ., ს. ცალერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბე წიფარ – სამოვრები (სვიფი) სოფლის ჩრდ.-აღმ. ჩრდ.-აღმ მხრიდან კლდე კირი ლჰკუშარ აკრავს. „ზედა წიფლიანი“. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჟაბე ჭიწლედი – გზა (ხელედი), მთა ლაბურ-ლუსკენა სამარხილო გზა. *მ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ჟაბილდაშ – მთა (ფარი – ვ. ნარსავიძე)

ჟაბშარალ (იხ. **კეშოლაშ შერალ**)

ჟაბშანარ – ყანები (ნავყვამი), ს. ნაჟყყამშია, დასახლების ზემოთ. *ალექსანდრე ბეჟას ძე გირგვლიანი, 80 წ., 1973.*

ჟაბშარ – უბანი (კახურა) ს. კახურაში, ლიპარტელიანების საგვარეულო, ს. კახურას აღმ. მხარე. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

ჟაბშარ – უბანი (ლენტეხი), ლენტეხში შემავალი ლიპარტელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი თემი. *ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 წ., მოსამსახ., 1974.*

ჟაბშარე დაბარ – ყანები, უბანი (ლახამი), დასახლებულ უბან ჟიბე ლახამშია, ≈ ცენტრში, დავაკებული. სახნავ-სათესი, ხილ-ვენახი, ცხოვრობენ ცინდელიანები. *ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბარ – ყანა (მაგარდელი) ს. მაგარდელის სამხ.-აღმ., ყანა ჯოხანის აღმ. ჟაბარ „აღმოსავლეთისკენა“ (!). *ივანე ბეჟას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბარ – ყანები (ზ. ხელედი) ზედა ხელედში. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ჟამანაშ – უბანი (მესტია), მესტიაშია, სგიმიერში შემავალი რატიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო. კოშკები (?). ჟამან (საკ. სახელი?). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ჟალ-ლაკუშანა – ყანა (იენაში) ს. იენაშის სამხ.-აღმ., ყანა ჩელდრიელში ფაფალთქა ხარხ ლაკვანა. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ჟალუ ლაბაშ – ტბა, სამოვარი (ქაშვეთ-ლაშთხვე-რი), ენგურის ხეობის მარცხ. კალთაზეა პატარა ტბა და ირგვლივ სამოვრები. *კახტანგ*

გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972.

ჟაჯვრაშწ (იხ. **ჟაჯვრაშ** – ცალერი)

ჟაჯუნდერ (2) – სოფელი (ლნტ. ს.ს.), სათიბი (ჰემვილი – იხ. **ჟაჯუნდრიშ ჟაჯუნდერ**), მდ. ლშხურის მარჯვ. მხარეზეა, იყოფა უბნებად: 1. ლემშახოლდ // ბაპიშერ, 2. ლედტონანშერ, 3. სიჰანი, 4. ჯატიშერ, 5. ლელტან. *შამილ სპირიდონის ძე ონიანი, 55 წ., პედაგოგი, 1980 წ. ოქტომბერი.*

ჟაჯუნდერ (იხ. **ჟაჯუნდერ**) ლ. მ. ფილფანი, 74 წ., *ლენჯერი, 1973.*

ჟაჯუნდერ – სათიბი, ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალაშ მარცხ. კალთაზე, არყნარი ტყეცაა და შერეული საერთოდ. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ჟაჯტლიდ – ტყე (ლაბსყალდი) წიფარ ზაგარზე, ს.ს. ლატალისა და ცხუმარის საზღვარზე. ადრე არყნარი ყოფილა, ამჟამად ცოტაა. **ჟაჯტლიდ** „პატარა არყის ხე (?)“. *ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მეტყვე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაჯტრე ფელტ (იხ. **შტიმი ფელტ** – კაერი)

ჟაჯტრალიერ – სამოვარი ტყე (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის პირდაპირ, მდ. მულხურას მარჯვ. კალთაზე. არყნარი ტყე არაა, ადრე ბლომად იყო. მუხნარი ჭარბობს. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟაჯტრაშ – სამოვარი (ცალერი) ჟიბე ცალერის ჩრდ.-აღმ., ადრე სათიბი ყოფილა, ვერხვნარია, **ჟაჯტროლ არაა ამჟამად. ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.**

ჟაჯტრაშ (2) – ყანები (იენაში) ს. იენაშის დასავლ. მხარეში. **ჟაჯტრე**-ი არაა. გზის ორივე მხარეზე. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ჟაჯტრ – ყანები (საყდარი) ს. საყდარში, **ჟაჯტ** არაა. გიორგი ბენდელიანის ნახოვარი. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ჟაჯტლდ – სათიბ-სამოვარი (დავბერი) ს. დავბერის სამხ., ენგურის მარცხ. კალთაზე. საზღვარზეა უშგულ-კალისა, არყნარია. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჟაჯტრ (2+ – სათიბ-სახნავი (წვირმი) (იხ. **შვიმ** – კაერი), ს. წვირმის აღმ. ნაწილი, ზაგარსა და ტუბერს შორის ყოფილა არყნარი, ამჟამად

არცერთი ხე არაა. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჟაჯტრ (იხ. **შტიმ** – კაერი)

ჟაბე ლარტყალ – კლდე (ცალდაში) ტუბერის ხეობის ბოლოში, მყინვარებია. წანერისა და ტუბერის მყინვარებს შორის. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟაბემ – სოფელი (მლხ. ს.ს.), ერთ-ერთი ლამაზი დასახლებული უბანი მულახის ს.ს.-ში. *ივანე ბადის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟაბრე შუკუტ – გზა (ხემვილი), ს. ხემვილშია, სამანქანო გზა. *მ. დ. ფილფანი, 87 წ., ლენჯერი, 1973.*

ჟაბრი ლიცილდ – ღელე (ხემვილი), ს. ხემვილშია, სოფლის სასმელი წყალი. *მ. დ. ფილფანი, 87 წ., ლენჯერი, 1973.*

ჟაბშა – ყანა (მესტია – ი. მელიქიშვილი)

ჟაბარ – სათიბები, დასახლ. (ჰემვილი), ს. ჰემვილშია, სადაც ცხოვრობენ იმ ადგილას. *ლ. მ. ფილფანი, 74 წ., ლენჯერი, 1973.*

ჟამშტი ბოგ – ხიდი (ჟამუში) ს. ჟამუშის სამხ., ცენტრალური სამანქანო გზის ხიდი მდ. მულხურაზე. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟამშუ – სოფელი (მლხ. ს.ს.), მულახის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი. მდებარეობს მდ. მულხურას მარჯვ. კალთაზე, ღელე ჰერაშის მარჯვენა, ს. ლახირს ქვემოთ. იყოფა ორ უბნად – ჟაბრი და ჩაბრი. დგას 5 კოშკი. ცხოვრობენ ნავერიანები და ქალდანები. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟაბ(ი) შარ – უბანი (მაცხვარიში), ს. მაცხვარიშის ერთ-ერთი დასახლება გირგვლიანებისა. *გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.*

ჟაბე ტიტა – სამოვარი მთა, სათიბი (ტიტა) ს. ტიტას აღმ. ≈ 7 კმ-ზე საზაფხულო სამოვარი მთა. დგას 5 კარავი, ირგვლივ ტყე შერეული, აქა-იქ მინდვრები. მცენარეებიდან უფრო: წიფელა, ფიჭვი (ნენზ), ნაძვი (ლუმირ), არყის ხე (ჟაჯტრა), გოგლანდ. *ნოდარ თებეგის ძე ცინდელიანი, 21 წ., მუქანიკი, ტიტა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.*

ჟაბე ბაქან – ბაქანი (ყარი) მდ. თეთნაშვრას მარცხ.,

ბაქანია ხეტყის გამოზიდვის. ვაკე ადგილია. სამანქანო გზა ადის. მიდამოებში – ფერდობებზე ტყეა, უფრო წიწვია. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII.70 წ.*

ქაბე ბაჭარაშვილი ჭალა – ყანა (ზ. ბავარი), ქაბე ბავარშია, ლაშხირის მარცხ. სანაპირო. *შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

ქაბე ბაჯ – სამოვარი მთა (ლხმ. ს.ს.), მდ. ენგურის მარცხ. მხარის ქედზეა, მთა მგუელის ჩრდ.-აღმ. ჰაპკუტორის ქედის გაგრძელებაა აღმ.-ით, ჩვამე ბაჯის აღმ. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქაბე გუალგლდ – სამოვარი (ლახამულა) ს. ლახამულას დასავლ., მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე, სათიბ ჩვამე გვალგლდ-ის აღმ. დამრეცი ადგილია. სამოსახლო ნოდშ-ს ქვემოთ. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქაბე დაბ – ყანა (ყაზაყი), ს. ყაზაყის ჩრდ. ნაწილი, სამოსახლო ადგილია, დავაკებული, სახნავ-სათიბი, ხილნარით. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.*

ქაბე დაბარ – ყანები (ლახამი), ჟიბე ლახამშია, ბოლოსკენ, ვაკე ადგილია, სახნავ-სათესი, ხილნარი. ცხოვრობენ მის ქვემოთ ყადუარ (ჩხეტიანები). სოფლის ზემო ნაწილი. *ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ. ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ქაბე დაბარ (2) – უბანი (ლახამი), ს. ლახამის ბოლო, სახნავ-სათესი და სამოსახლო ადგილი. დავაკება, ხილნარიცაა და ვენახიც. აქვეა სოფლის მაღაზია. ცხოვრობს 6 ოჯახი. „ზედა ყანები“. *ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ. ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ქაბე დეურა – უბანი (დევრა), სოფ. დეურას ჩრდ. მხარე, ბოლო დასახლება სოფლისა, მდ. დეურულას მარჯვნივ. ვაკე ადგილია, ოდნავ დაფერდებული, აღმოსავლეთით ესაზღვრება სამანქანო გზა. ვაშლნარი, მსხლეები, ნიგვზ-ნარი, სათიბ-სახნავ-სამოვრებით. *გერასიმე ნიკოლოზის ძე გადრანი, 50 წ., დაცურების კდარი მუშა, ს. დევრა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ქაბე ზაგარ – სამოვარი (ქვ. იფარი) ს. იფარის პირდაპირ, მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე. ფერხლა და წიფრა შერეული ტყით. იფრიმ ტუიბისა და ჯეურაშ ტუიბის შუა. ადრე სათიბიც იყო, ამჟამად სამოვრებია. ქაბე ზაგარ განშტოებაა მთა როკვარისა. ზეგანზე ამჩნევია ძველი (სამარხილო) გზა. ჩანს, ადრე რაღაცას ეზიდებოდნენ ს. იფარში, სადაც ამჟამად ძველი მიწები და შლაკები მოიპოვება. სეითზე *უმარის ძე ჭკადუა (სურუძე), 66 წ., მჭედელი, ს. იფარი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

ქაბე ზენ (იხ. **ლაჯრამ ზენ**)

ქაბე ზენ – სათიბი (ხევრა) ჯეურას დასახლების აღმ., დაფერდებულია – შიშველი (**ჩვამე ზენ** არაა). *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ქაბე ზენ – სახნავ-სათიბი (დევრა), ს. დევრას ჩრდ.-დასავლ. ნაწილი, ოდნავ დაფერდებული, მდ. დეურულას მარჯვენა მხარეზე. ქაბე დეურას ზემოთ – სამხ.-დასავლეთით. *გერასიმე ნიკოლოზის ძე გადრანი, 50 წ., დაცურების კდარი მუშა, ს. დევრა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ქაბე ზენ (6) – სამოვარი (ნაკი – ქვ. ვედი), ს. ნაკის აღმ. ვაკე ადგილი, აღმ. კალთა დამრეცი. სამოვარი ნაშიხუ აკრავს. ადრე სახნავი იყო. *დომენტი ისლამის ძე ჭკადუა, 40 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

ქაბე ზენ (იხ. **ლალქერიამ ქაბე ზენ**)

ქაბე ზენ – ყანა (ხაიში), ბათერშერის ჩრდ.-აღმ. ნაწილი, მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ვაკე ადგილია. ჩრდ.-დასავლ. დაფერდებული და ნიგვზნარი ადგილია, სამხ. – მდ. ენგური. ხაიშიდან მდინარის მიმართულებით 4 კმ. *დავით ფუთარის ძე ცალანი, 92 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ქაბე ზენარ – სამოვრები (სგურიში), მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარე, ს. სგურიშის ბოლო მოსახლიდან ≈ 600 მ. სიშორეზე. მოვაკებული ტყიანი ადგილი, შერეული ტყეა – ბელყეჩ, წიფელა, ნაძვნარი... „ზედა ვაკეები“. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970 წ.*

ქაბე თეხუ – ტყე (ზ. ვედი), იყო სათიბ-სახნავ-სამოვარი, ტყე. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჟაბე თეხუშ ნაგარდუშ – ტყე (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჟაბე თეხუშ ნენჩა – წიწვნარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჟაბე თხეროლშ – სამოვარი (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის აღმ., სამოვარ ნენსგაშ თხეროლშის აღმ. ტყის მასივია. *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ. ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟაბე კუტრმაშ – კლდე (ნაკ. ს.ს.), მდ. ნაკრას სათავე, კლდე ბიჭოლაღუშურის სამხ. საჯიხევა, გაყინულია – ნივალური. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟაბე ლადტბაში – სალოცავი ადგილი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ჟაბე ლაკრაჭი – სამოვარი მთა (ხაიშ. ს.ს.) მდ. კასლედგრას მარჯვ. კალთაზე, მთა როკვარშია, ალპური. *ქვედა კარვების აღმ. დგას 4 კარავი. კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჟაბე ლასტა – სათიბი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1973.*

ჟაბე ლატულალ ფაფლედ – გორაკი (ზ. ვედი) მთა ტობარში. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჟაბე ლაღეჭერი – მშრალი ხევი (ზ. მარლი) მდ. გუშლარარის შუაში. დამრეცი შიშველი ადგილი. მთა კირარის ქვედა კალთები. დუცნარია. *უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ს. ჟიბე მარლ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 189.9.1970 წ.*

ჟაბე ლახმელ – უბანი (ლხმ. ს.ს.), ს. ლახამულას აღმ. ნაწილი, დგას 2 კოშკი, თითქმის მთელი, 2-იც ძირიდაა. აღმ. ესაზღვრება **ლადლგნაშ ტუბი**. სულ 7 ოჯახი ცხოვრობს. *კონსტანტინე (კოწი) იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟაბე ლახმელთეშ შუკუ – გზა (ლხმ. ს.ს.), სამრახილო გზა ქვედა ლახამულადან ზედა ლახამულამდე. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟაბე ლეშიშგილა – სამოვარი (შვედი), ს. შვედშია, სამხ.-სკენ, ღელეა პატარა, მის კალთებზე

შაშტლი ჩანს, შიშგილ იქ არა ჩანსო. წგრნი ქუანის აღმ. მხარისკენ. *შუშანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970- წ. ნოემბერი.*

ჟაბე ლეწვერ – სამოვარი, ტყე (ქვ. ვედი), წიფლის ტყე გერდაშერას მარცხ. კართაზე, ჟიბე ვედის აღმ. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბე ლუხუ – უბანი (ლუხვი), ს. ლუხუის ბოლო ნაწილი, ვაკე ადგილი, სამანქანო გზის მარცხენა მხარეზე, მდ. ჭუბრულას მარჯვ. ცხოვრობს ერთი ოჯახი – კაპიტონ ჭკადუა. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, 1.XI.70 წ.*

ჟაბე ლუხუში ლეგანჭტი – სამოვარი (ლუხვი) ლუხუის ბოლოში, ჟაბე ლუხუის ჩრდ.-დასავლ. დაფერდებული ადგილი, ბლომად იყო ანწლი, ამჟამად ნაკლებად – თხემმა მოსპეს. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, 1.XI.70 წ.*

ჟაბე ლგ – წყარო (ქვ. ცალერი) ჩუაბე ცალერის აღმ., სამოვარ როზარის თავზე. მოედინება წყარო პატარა გზა კიჩხულდაშისკენაზე. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟაბე ლგჯ – სამოვარი მთა (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ჟაბე მაშრი – სამოვარი (ხევრა), ჯეურას საზაფხულო სამოვარი მთა. ტაფობია დიდი. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა ს.ს., 1973.*

ჟაბე ნაკ – სამოვარი (ხაიში) მთა როკუტარსა და მეჭრიშ შორის. ტყეშია ვაკე ადგილი. ნამცნარ-ფიჭვნარი, ბოკვნარ-ნეკერჩხლიანი (თევრა და ფიხტრა). *კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჟაბე ნაკ – სოფელი, ნაკრას მარჯვ. მხარე, ცენტრალური დასახლება ნაკის ს.ს.-სი. დგას 8-წლ. სკოლა, ს.საბჭო, კოლმ. გამგეობა, მაღაზიები. *არსენა სიმონის ძე გვარამიანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟაბე ნაკ (3) – ბაქანი (ქვ. მარლი) მდ. გუშლარარის ბოლოში, კარიერის ქვემოთ, მდინარის მარცხენა მხარეზე. ვაკე ადგილია, იყო მორების დასაგროვებელი ადგილი, საიდანაც აგზავნიდნენ ტრაქტორით. *ბესარიონ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 60 წ., მოსამსახურე, ს. ჩუბე მარლი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19.9.1970 წ.*

ჟაბე ნაკანტორ – სამოვარი (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1973.

ჟაბე ნალაზიგატი – სამოვრები (ჯუდარი) მდ. მანანაურის მარჯვ. კალთაზე. ნასახლარები არ ჩანს, მაგრამ ყოფილაო. ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.

ჟაბე ნეშკა – კლდე (ქვ. ვედი), ნეშკას კლდის აღმ. მხარე, პიტალო კლდეა. უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ჟაბე ნაშიხუ – სამოვარი (ქედანი) მთა ქედნაშ ლახულდის ჩრდ.-აღმ. მთა კირპრისკენ. ფერდობი სამოვარია, შიშველი რელიეფით. მის თავზე ტყეა. გუაშდარპრის ქედის ჩრდ.-აღმ. კალთა. ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ჟაბე ნაშიხუ – ტყე (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 32 წ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1973.

ჟაბე ნაშიხუ – ტყე მდ. ჟორმელეთის მარცხენა მხარეზე, კლდეებიანი კალთა, არის მხოლოდ **ჯიპრა**, ნაშიხუ ემჩნევაო ხეებს. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.

ჟაბე ნაშიხუ (4) – ტყე (ტობარი – 2, ხევრა), სამოვარი (ქედანი) მდ. ენგურის მარჯვენა ციცაბოკალთებიანი კედელი. რცხილნარია, მეჩხერი, ალაგ-ალაგ საბალახოა. ლაცხტიშ ღარის ჩრდ.-აღმ. ს. ჭერისა და ტუნელებს შორის მიდამოები. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.

ჟაბე ნაშიხუიზ ზაგარ – ტყე, ქედი (დიზი) ს. დგისის სამხ. ტყის მასივი, წიწვნარი ქედია. შლაკიანი ადგილებიცაა, ძვლებიცაა ადამიანის. იესებ სუმას ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.

ჟაბე ნაშიხუიზ ჟაბე გორაგ – კლდე (ტობარი) მდ. ჟორმელეთის მარცხენა მხარეზე, კლდიანი გორაა, პატარ-პატარა ხეებით, კლდის ღარიბი მცენარეებით, მეჩხერი ტყით. ჰყოფს წიწვნარსა და ფოთლოვან ტყეს. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.

ჟაბე ნაშიხუიზ ღარ – მშრალი ღელე (ტობარი) მდ. ჟორმელეთის მარცხენა მხარეზე, ხრეშიანი (ლეჩირთე) ღარია მშრალი, შიშველი, სათავე – კლდეა. ქვემოდან აკრავს ლეჯჰერ გორაგ,

ადრე ნაშიხუ უნდა იყოსო. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70.

ჟაბე რობაშ ცხეც – ტყე (ლახამულა) საცხოვრის კეცნანის ზემოთ, გზის ზემოთ, ტყე ლეჯჰერას აღმ. ტყე უფრო მუხისაა, არის ნაძვნარიც, ვერხვნარიც. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 67 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ჟაბე სარაგ – წყარო (თოთელეში) ს. თოთელეშის ჩრდ.-აღმ., სათიბთან მოედინება წყროს წყალი. დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.

ჟაბე სგიმ (იხ. ნენსგერიშ ჟაბე სგიმ)

ჟაბე სგირიშ – სათიბი (ლხმ.) მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, ქაქულაშ ლიცის მარცხ. მინდორია ფოთლოვანი ტყით, ალაგ-ალაგ წიწვნარიც. ნალგიმალ ლი, დამრეცი რელიეფით. **სგირ** „ვერგარ ირი, პოლ დემეგ ხერი, ეჯის ხატულის სგირს“ (სგირიჟი როქუ ხოგ ქორ!) (სგ: შ – სგ-ირ – *სი-შველ?). დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი

ჟაბე სგურიშ – უბანი (სგურიში) მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარეზე, ს. სგურიშის ბოლო 4 მოსახლე. ჩრდ. ესაზღვრება ტყე და მდ. ლამჰარ, დასავლ. ხარამის ქვედა კალთა (მთის ძირი). ვაკე ადგილია, ცხოვრობენ: ცინდელიანი, გადრანი, ნარსავიძე, გვარმიათი. არის სახნავ-სათეს-სათიბები. არის ხილნარიც – ვაშლი, მსხალი, ბევრია ტყემალი. მდებარეობს მდ. ხარამსა და ლამჰარს შორის, ზღვის დონიდან **998 მ.** თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970 წ.

ჟაბე სელტიანიშ ხოშა კოჯარ – კლდე (ტობარი), მდ. ენგურის მარცხენა კალთის კლდეები, ტუნელების მოპირდაპირე, ოდნავ ზემოთ. მაგარი, სალი კლდეებია. მეჩხერტყიანი. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.

ჟაბე ტვიბ (იხ. ჟაბე ტვიბ – ლახამი)

ჟაბე ტუბი (2) – ხევი (ლალხორალი), სათიბ-სამოვარი (ლახამი – იხ. ჟაბე ტვიბ), ს. ლალხორალში, ხაიშსა და ლალხორალს შორის. რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ჟაბე ტუბზროლ (იხ. **ტუბზროლ** – ლახამულა)

ჟაბე ტუბზარ – სამოვარი (ლახამულა) საცხოვრის ნოდშის ჩრდ.-დასავლ. ადრე სათიბი ყოფილა, მოედინება პატარა წყლები. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟაბე ტეტარ – კლდე (ქვ. ვედი), მდ. ნაჩელის მარჯვენა მხარე, კლდეა, ქვემო ნაწილი, ე. ი. ნაჩელის მარჯვენა მხარეზე ფხვიერი ქანებია (ტეტშალ ლი). საბალახოცაა, ბუჩქნარიც. ქანები მძიმეა, ტყვიის მაგვარი. „ზემო ტუტიანი“. *დომენტი ისლამის ძე ჭკადუა, 40 წ., მეტყევე, ს. ქვედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

ჟაბე ფოშდელ – სამოვარი (ცალერი) ჟაბე ცალერის პირდაპირ რ, ჩრდ.-დასავლ. თომის მაგვარი მცენარე ხარობს (ქუჩი). ფოშდელ „ქუჩი“ (ბოჯგ გარ ხაგ, ეჯი ადგიარჟი ხაჟხა, წერქვას ხაჯემ). *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 567 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟაბე ქედნელ – სამოვარი (ქედანი) მდ. ქედნაშ ტუბის გზის გადაკვეთის ზემოთ, მარჯვენა და მარცხენა სანაპიროები, სამოვრებია, პატარა მინდვრები. ნიგვზებია. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჟაბე ქუანარ – ხრამი (წირმინდი) მდ. კასლედგრას მარჯვ. კალთაზე, მეჩხერტყიანი ფერდობი. არის ხრამებიანი კლდეები და ლეგგობ (ფიჭვნარი). *აესენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჟაბე ღელა – ღელე (შუა ბავარი) მდ. ლაშხირის მარცხ. ნესკა ბავარში. მოედინება სათიბ ნალუჟური ქვანიდან. *შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

ჟაბე ღარ – სათიბი (ზ. სგურიში) ს. ჟაბე სგურიშშია, მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარეზე, ფერდობი სოფლის დასავლეთით. ღარია შიშველი. გვერდითი კალთები შერეული ტყით. *ნინო ბიმურზას ას. აფრასიძე-გადრანი, 70 წ., პენსიონერი, ს. ჟაბე სგურიშ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970 წ.*

ჟაბე ღარ (2) – სამოვარი ტყე (ქედანი) მთა ქედნაშ ლახულდის ზემოთ, მოედინება წყალი წყაროსი, მეჩხერტიანი – შერეული. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს.,*

მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ჟაბე ყაზყიშ ლაშზერელ – სალოცავი (ყაზაყი) ს. ყაზაყის ჩრდ.-ით, აკრძალული ადგილია სამუშაოდ. არის სალოცავი, გორაზეა, ქვების გროვასავითა, ნაეკლესიარი არაა. ჟაბე ყაზყიშ ფაფალჟი ლი. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 74 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.*

ჟაბე ყაზყიშ ფაფალ – გორაკი (ყაზაყი), ს. ყაზაყის ჩრდ. მხარე, გორაკია პატარა, არის სალოცავად გამოყენებული ადგილი. კერძო საკუთრებისათვის არაა გამოყენებული, როგორც საკულტო ადგილი. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.*

ჟაბე ყაზაყ – ყანა (ყაზაყი), ს. ყაზაყის ჩრდ. მხარე, დავაკებული ადგილია, ყანები კოლექტივისაა. ჩრდ.-აღმ. დამრეცი კლათებია. არის სალოცავი ადგილი, ლეცხა ლი. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.*

ჟაბე შგედ – სამოვარ-სახნავ-სათიბი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, ლახამულას პირდაპირ, დგას ძელის სვან სახლი 2 ადგილას. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟაბე შგედ (2) – უბანი (ხმ. ს.ს.), მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, ვაკე ადგილია, სახნავ-სამოვრებით, ხილნარი, ცხოვრობს 6 ოჯახი. შკედის აღმ. ნაწილი. *შუმანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჟაბე ჭალოდ – ვენახი (ლესემა) ს. ლესემაში, ხელედურას მარცხ. სანაპიროზე. *მ. რ. გაზდელიანი, 32 წ., 1974.*

ჟაბე ჭიტხირი – კლდე (ცხუმ. ს.ს.), საჯიხვე კლდეებია, ესაზღვრება ლაჰილა-ს სამხ.-აღმ. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., ს.ს. თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბე გარგელ – ბილიკი (ტობარი), ს. ტობარიდან გზა ტუნელებისკენ, კლდის თავზეა, შეჭრილი რელიეფით. ლეგგობ ხარ, მის აღმ. ლაშზერ ლაცხტია, ლეჩჰერ ხარ. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ჟაბე ჯურაშტილალ – სათიბ-სახნავები (ხაჩეში) ს. ხაჩეშის ერთ-ერთი სახნავ-სათიბები

ჯურაშტილის მხარეში (ჩუბუ-ს არ იტყვიან, ამბობენ: ჯურაშტილალ-ს მხოლოდ). *ნ. ნ. ჩანესელიანი, 25 წ., 1974.*

ჟაბილშ – საზაფხულო სამოვარი მთა (ეცერი) ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ. დგას კარვები. *შალა ამასი ძე გურჩიანი, 78 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჟაბშენჩუშ ლეგუმერა – საბალახო (ქვ. ვედი), ჟიბე ვედის აღმ. სერის ფერდობი გერდაშერასკენ. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბშა (იხ. **ჟაბშა** – ი. მელიქიშვილი) – ყანები, ს. ლაღამის შუა ადგილასაა, უფრო აღმოსავლეთით, სოფლის დასახლებაში. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ჟაბშარ – საცხოვრებელი უბანი (ვედი), ჟიბე ვედის დასახლების აღმ. მხარე (უმარ, არდევან და სხვა მეზობლები). *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბშარ – უბანი (ზ. ვედი, ხევრა; იხ. **ლეზგარა** – არცხელი). *გერმან შარდენის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.*

ჟაბშარ (იხ. **ლეზგარა** – არცხელი)

ჟაბშარე დაბ – ყანები (ზ. ვედი). *გერმან შარდენის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.*

ჟაბშარე ლაროლ – სათიბ-სახნავი (ზ. ვედი), ჟიბე ვედის დასავლ. მხარე. ეკუთვნის ჟაბშარს (აღმ. მცხოვრებთ). სათიბებიცაა და ყანებიც. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბშარე ლაქან – საკანაფე (ზ. ვედი). *არჩილ კოსტას ძე ჭკადუა, 41 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჟაბშარე ლაქერთი – მოლი (ზ. ვედი). *მიხეილ ქერეჭის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბშარე ნაკრაუ – ნაკარვები (ზ. ვედი) მთა გვანდრაში შარდენ ჭკადუას ნაკარვები. *მიხეილ ქერეჭის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბშარე ნაკრაუ – ნაკარვები (ზ. ვედი) მთა ჯიქერშია. *მიხეილ ქერეჭის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაბშარე ნაღზიგუ – ყანა (ზ. ვედი) ჟიბე ვედის დასავლ. მხარეში, სადაც უწინ. ცხოვრობდა

მერაბ ჭკადუა (ჟაბშარხენ). *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟამილშ (2) – სათიბი (ჭელირი, ბარში), ს. ეცერშია, მდ. დაჭშარსა და კედრგლას შუა, სათიბ მეხელდერს აკრავს. გადმოცემით: „ჟამოზ ლემარ ეჩქას ეჩეუ, ჟობაშ ოუდაგარ“. ავადმყოფობა (ჭირი) ყოფილა, როდის, არ იცის. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჟაპერ – ხევი (უშვანარი) ზეგან ჰარეტის სამხ.-დასავლ., ჟეჭნახტარის მარჯვნივ, ლელეა, იცის ზევაი. ჟაპ „ზევაი“. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმეურნე, ს. უშვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჟაჭტ – არყნარი (ჰებუდი) ს. ჰებუდის ჩრდ.-აღმ., სამოვარ ფოშდელის დასავლეთით, შიგადაშიგ სამოვრებია. ჟაჭტ „არყის ხე“ (შდრ. ლე-ჟაჭტ). *ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟაჭტ (2) – სათიბები (ეც. ს.ს.), ს. ეცერისა და ს. ბეჩოს გამყოფ ქედზეა, ტყე ლასნაყილის სამხ.-აღმ. არყნარია და ჭაობიანი, მოედინება წყლები. უნწუარ -ლაზტალ ლიხ, მჭიბა ადგი უნწუოლ ლეგხ – „ჭაობიანი, ჭანჭრობიანი“. *ილარიონ კოსტას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჟაჭტრილარ – ტყე (ლანხვრი) ს. ლანხტრის ჩრდ. (აღმ.), ჯოღშიშ შუკუ-ზეა გზისა და არყნარი ტყის სახელწოდება, ჯოღშს ჩრდ. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჟაჭტრე ჭალა – სამოვარი (ნაკ. ს.ს.), ნაკრას მარჯვ. კალთის არყნარი სამოვარი მთა, კარვებიცაა, მთა გთნარიდან ჩილარის ტყემდე. *ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟაბრი – უბანი (ჟამუმი) ს. ჟამუმის აღმ. დასახლებული უბანი. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 71 წ., პენს, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟელი ლიცილდ – წყარო (ლესთაგი) ლექერთაშლი ნაკ-ს ზემოთ, პატარა წყალი და ჭაობია. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლესთაგი, 1972.*

ჟელ-ლაჭკურა – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის

სამხ.-აღმ., სათიბია, ბორცვნარევი. ძალი მოედო ხერხს მუშაობის დროს და მომკვდარაო. დოდო სალარევის ას. ხვისტანი, 23 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ქედრე-ლაკუანარ – კლდე (ლადრერი) სოფლის დასავლეთით, ენგურის სანაპირო, პატარა სამოვარ ნაჭურას ქვემოთ. ძაღლებს ყრიან სიკვდილის შემდეგ. „ძაღლების საგდები“. გერმან ბიმურზას ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. აგვისტო.

ქედრე ლატრელა – სათიბები (ზ. ბავარი) ზედა ბავარის მთა მაცხვარიში. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანესელიანი, 44 წ., 1976.

ქეშტი ნაგე – საბალახო (ქვ. ვედი) ს. ნაკის აღმ., სამოვარ ნაწიხშია. ადრე ამინდის ბიუროს დანადგარები ყოფილა, ამჟამად არაა და სახელი „ქესტის“ ვედროების მიხედვით დარქმევია. დომენტი ისლამის ძე ჭკადუა, 40 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15. 11.70 წ.

ქვანი – სათიბი (ფარი – ვ. ნარსავიძე)

ქვანიშარ (იხ. **ქვანი**)

ქიბ ღალი – სახნავ-სათესი (გვალდერი) ს. გუალდერის სამხ.-დასავლ სახნავ-სათესი ყანებია. „ზემო მხარე, ზემო ყანები“. ჩხეტიან დავითის ძე ჩხეტიანი, 47 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ქიბარალ (იხ. **ქიბარ**)

ქიბე აგრამ – ყანები (მაცხვარიში), ს. მაცხვარიშია, სამხ.-აღმ., ვაკე ადგილია. გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.

ქიბე აკაუანარ – ყანები (კახურა) ლასკადურას აუზში, მარცხ. მხარეზე. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.

ქიბე ბაბილ – უბანი (ბაბილი), ს. ბაბილში შემავალი დასახლებული პუნქტი, მდ. ცხენის-წყლის მარჯვ. კალთაზე მდებარე. ცხოვრობენ: აფაქიძე, გასვიანი, ლიპარტელიანი, ქურასბედიანი. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.

ქიბე ბარჯაშ – უბანი (ბარჯაში), მდ. ენგურის მარცხენა მხარე, სამანქანო გზის ზემოთ, დაახლ. 1,800 მ. ვაკე ადგილია, საცხოვრებელი 2 ოჯახით. სათიბ-სამოვარ-სახნავებით. პაშა გაიოზის ასული ჭკადუა, 38 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ქიბე ბაჯ – სათიბები (მამი) ს. მამის ჩრდ.-აღმ., ბაჯიდან გადასასვლელი გზა გადის ლატფარისაკენ. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ქიბე ბეყენდაშ – სამოვრები (კახურა) ს. კახურას დასავლ., ზუჩქნარია. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.

ქიბე ბეჩლი – მთა, სადგომი (სვიფი-ღვებალდი) მთა ფოგარს ქვემოთ, დასავლეთით, დგას 2 კარავი, ქვიანია. ქიბე (ზემო) ბეჩლი (? – ბაჩ „ქვა“). ვარლამ ილოს ძე გერლიანი, 34 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ქიბე ბულონ (იხ. **ქინი ბულონი**)

ქიბე ბურღუდერ – სამოვარი მთა (ქვ. ვედი), სვანების საზაფხულო სამოვარი მთა, დაახლ. 1 კმ ქვემოთ ჩუბე ბურღუდერია. ოთიფურემ დუდის ჩრდ. ძირისკენ. ქიბე ჩუბესაგან გამოყოფილია წიფლნარი ტყით. ბირღუ არაა, ზემო კალთაზე ყაჭურა ხაგ. ბირღვი ჩანს ქვემოში. უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ქიბე ბაზაშ – სამოვარი (სიდიანარი), ს. სიდიანარშია, ჩრდ. ტიბის ხეობაში, ჩუბე ბაზაშის ზემოთ, ბაზაშის ზემო ნაწილი. ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წლ., ლატალი, 1973.

ქიბე ბადრიელ – ყანები (ქამუში) ს. ქამუშის დასახლების აღმ., სამანქანო გზის ზემო ყანები. ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. ქამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ქიბე გაბრ ქუანარ – ფერდობები (დურაში) მთაში, ჩოლშურას ჩრდილოეთით. კ. ბენდელიანი, 1978.

ქიბე გაყულდაშ – სამოვრები (მელე), ს. მელეშია, მოედინება წყაროები.

ქიბე გაყუ – სათიბი (ყაბეში) ს. ყაბეშის სამხ.-აღმ. უბანში; ი, წყარო გაყუ-თან. ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ქიბე გოლბანი – სამოვარი (დოლასვიფი) ს. ბეჩოდან მიმავალი (მესტიისკენ) გზის ზემოთ, სამოვარ ჭიბარს მარჯვნივ. გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უმზევანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ქიბე გორა – სამოვარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, ნესკაბ გორას ზემოთ. ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.

ქიბე გულ – ნასოფლარი, ს. ბეჩოს ბოლო სოფელი, ყოფილა ერთი მოსახლე ქვის საცხოვრებელი სახლით. დგას ეკლესია – გულა გებრიელ //

გაბრიელ – წმინდა გაბრიელის სახელობის. აღმოსავლეთით საზაფხულო კარგებია. მარცხენა მხრიდან ჩამოუდის მდ. **მეშხე ლიც** (შავი წყალი) // **ლაკარაშ ლიც**. მარჯვენა მხრით ჩამოუდის **გულა ჭალა** // **თეთნე ლიც**. რელიეფის მიხედვით: სახნავ-სათესებია ფერდობი, დაქანებული ჩრდ.-ით ფიჭვნარიცაა. ჩრდ. ალპ. ზონა და შემდეგ მთა უშბა. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდნაძე (ს. გულში ნაცხოვრები), მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ქიბე გულიდ – უბანი (გულიდა), ს. გულიდას ზემო მხარე. ცხოვრობენ ქურასბედიანები და ლიპარტელიანები. *მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.*

ქიბე გუმბიშ – სამოვარი, ტყე (ლახამულა) საცხოვრის კეცნანის ჩრდ.-ით. სამოვარ გუმბიშის ზემოთ. ნამენარ-წიფლნარი. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქიბე გუნა ნაკარ – სამოვარი (სპარდიში) მესტია ჭალას მარცხ., აეროპორტის ჩრდ., ვაკე ადგილებია. გუნა ნაკარის ზემო მხარე. *ავთანდილ ანდრიაძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში.*

ქიბე გუჯარ – სამოვარი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, ჩუბე გუჯარის ზემოთ. შერეული ტყეა, წაბლი არაა. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქიბე გუალდერ – სამოვარი (გვალდერი) სოფლის დასავლეთით, ჩუბე გუალდერს ზემოთ, გამოყენებულია სამოვრად. „ზემო გუალდერ“. *ემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქიბე გუალა – სათიბი (ლასკადურა), ლასკადურას ხეობაშია, გოლდაშის მთაში. გვალაშის ზემო მხარე. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.*

ქიბე გუანდრა – სამოვარი მთა (ზ. ვედი) მდ. გვანდრაში წყარის მარჯვ. მხარეზე, ალპური მდელოებით, დაფერდებული სამოვარი კალთებით. მოვაკოა, აღწევს გვანდრაში სუტიკუ-მდე. დგას ერთი კარავი დასასრულში. *შალვა ძაკუს ძე გოგილაძე, 34 წ.გ. მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქეკალერი, 21.9.1970 წ.*

ქიბე დაბ – საბალახო (წირმინდი) მდ. კასლედგრას მარჯვ. კალთაზე, საბალახო ნაშიხვზეა, დაფე-

რდებული, ირგვლივ მუხნარით, ლანცტულა-ლშო კოჯარს ზემოთ. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ქიბე დაბ – ყანა (ლალხორალი). *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ქიბე დაბ – ყანა (ციცხვარი), ს. ციცხვარშია, მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, სამანქანო გზის ქვემოთ. არის ხილნარიც. *ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ქიბე დაბ – ყანა ს. ლეკვდარემის ჩრდ. მხარეში. *გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.*

ქიბე დაბ (5) – სამოვარი (ბავარი) მთა დეკრაშში, ბავარისაა. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., 1974.*

ქიბე დაბარ – ყანები (ლემზაგორი) ს. ლემზაგორაში.

ქიბე დაბარ – გვიმრნალი (ლეწვერი), ს. ლეწვერშია, დასავლ., ეზაშერის ზემოთ, ფერდობია, ოდნავ მოვაკო. ადრე სახნავი ყოფიდა, ამჟამად გვიმრნალია. *იანსონ სოზარის ძე სუბელიანი, 60 წ., ტყის მცველი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.9.1970 წ.*

ქიბე დაბარ – სათიბები (ლატალის ს.ს.), ნასახლარ სგობულდშია, დასახლების ზემოთ. *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.*

ქიბე დაბარ – სათიბები, სამოვარი (წირმინდი), მდ. ხაიშურას მარჯვ. კალთა, დასახლება ლებერცხილაში, დიმიტრი ჭკადუას სახლის აღმ. (ზემოთ). დავაკებულია. ადრე სხანავი ყოფილა, ამჟამად სამოვარ-სათიბებია. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ქიბე დაბარ – ყანები (იენაში) ს. იენაშის ცენტრალურ ნაწილში, გზის ზემოთ. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ქიბე დაბარ – ყანები (ქაბეში) ს. ქაბეშის სამანქანო გზის ზემოთ. *ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ.გ. მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქიბე დაბარ – ყანები (სიდიანარი), ს. სიდიანარის დასახლების ზემო ყანები. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ქიბე დაბარ (8) – ყანები (ლელბაგი), ს. ლელბაგშია, დასახლების ზედა ნაწილი. *ჟორა დ-ძე აბდელაი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ჟიბე დაბზარ (იხ. ჟიბღალი)

ჟიბე დაბგლდარ – სამოვრები (ლახამულა) საცხოვრის კეცნანის ზემოთ, ტუბილის დასავლ. შერეული ტყით. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 69 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ჟიბე დამზალ ბაჯ – სამოვარი (დურაში). კ. ბენდელიანი, 1978.

ჟიბე დეცილ – სათიბი (მამი) ს. მამის ჩრდ.-აღმ., ნასახლარია. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ჟიბე დეცილ (2) – სამოვარი (ჰადიში) ს. ჰადიშის ჩრდ.-აღმ., ტუბირას მარცხ. კალთაზე. ჩუბე დეცილის ზემოთ. თეთრი კენჭები არის (ჩერხალ „მთის ბროლი“). მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ჟიბე დეტრა – სამოვარი, ტყე (ყარი) ს. ყარის დასვლ., მდ. დეტრასა და მდ. თეთნაშერას შორის მდებარე წიწვნარი ტყე. არის ტყის გამოზიდვა, ადის მანქანის გზა. გადმოცემით: გიკუ და დუდა ვიბლიანს უნახავთ ეკლესია დევრას ტყეში, მაგრამ მეორედ ვერ უნახავთ. ტყე ხშირია. ხშირად უპოვიათ მძივებიც. ფართობით თვალუწვდენელი ტყის მასივია, მოვაკო, განი დაახლ. 4 კმ., სიგრძე – 5 კმ. ტყე მეტწილად წიწვნარია. აქვს ქვედა და ზედა ბაქანი. ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ., ტყისმცველი, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.

ჟიბე დიდ – სათიბ-სამოვარი მთა (რცხმელური) ლაშხირის მარჯვ., მთა დიდ-ის ზემო ნაწილი, სათიბ-სამოვარია. ვ. ა. ლიპარტელიანი, 1976.

ჟიბე დარჩე – სამოვარი მთა (ტობარი) მდ. ორმელეთის მარცხენა მხარეზე, კარგი ვაკე ადგილია, ზემო მხარე ალპურია, ქვემოთ წიწვნარი უფრო მეტად. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, 1.XI.70 წ.

ჟიბე დამდურაშ – ტყე, სამოვარი (ლახუშდი), ს. ლახუშდია, სამხ.-დასავლ. ადრე ითესებოდა, მიჩვეული იყო დათვი ყანასო. გიორგი ანდრას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.

ჟიბე დრე – სამოვარი (უშგულ. ს.ს.) ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ., შხარასკენა ხეობაში, მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, ჩუბე დრეშის ზემოთ (შდრ. დრეშ). პავლე ნიკოს ძე ნიჭარაძე, 43 წ., ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ჟიბე ვედიშ ჩუბე ლეწფერ (იხ. ჩუქალეწაშ ლეწფერ)

ჟიბე ვერიელ – ყანები (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ. დასახლების ქვემოთ, გზის ზედა ნაწილი. სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ჟიბე ზაგარ – ქედი (ლაშხრაში) ნასახლარ ლაშხრაშის ჩრდ.-აღმ., სათიბ ციგრაშის ზემოთ. გადის სამარხილო გზა ს. ცალერიდან მთა თეკერში თივის საზიდად. ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ჟიბე ზენ – საცხოვრებელი (ხაიში) მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, ხაიშიდან 700 მ. სიშორეზე, საცხ. ხერგიანშერშია, ზემოთ. რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ჟიბე ზენ – სამოვარი (ციცხვარი), ს. ციცხვარშია, დასახლებასა და სამანქანო გზას შორის, დავაკებულივითაა. ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ჟიბე ზენ – სამოვრები (ხევრა) ჯეტრას სამხ.-აღმ. ვაკობებია ტყეში, ჩუბე ზენის ზემოთ. ვ. მ. ჭკადუა, 36 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

ჟიბე ზენ (4) – სამოვარი (ლეწფერი), ს. ლეწფერშია, ამჟამად აეროდრომიცაა (შვეულმფრენის). ვაკე ადგილი. ადრე სახნავიც იყო. აქა-იქ სათიბე-ბიც არის. იანსონ სოზარის ძე სუბელიანი, 60 წ., ტყისმცველი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.9.1970 წ.

ჟიბე ზენარ – სათიბ-სამოვრები (ლაკულმახი) ს. ლაკულმახის სამხ.-აღმ., მდ. ლაკულმახის მარცხენა კედელი. ვაკე ადგილებია, რომელიც იყოფა ნაწილებად – ჟაბე და ჩუაბე ზენარ. ვასიკო მეზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.

ჟიბე ზიად – სათიბ-სამოვარი (შკედი) ს. შკედის მთაში. ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.

ჟიბე ზუგუ – ბორცვი (ხერხვაში), ს. ხერხვაშია (ჩრდ.), ტყე თიმთლშის აღმ. ამოზურცული ადგილია, ზოგან ღუმლაძარ ი ხაგხ ი ჰადრა. ბორცვი სახლის ოდენაა. უწოდებენ – „ზუგ-ვარ“-საც. დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ჟიბე თაფშიერ (იხ. ჟიბე თაფშე) – სათიბები (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ.-დასავლ., ივარისკენა სამანქანო გზაზე. ვაკე ადგილია,

ჩუბე თაფაშის ზემოთ, შეჯიბრები ქვემოში – ჩუბე თაფაშ-ში იყო. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟიბე თაფაშ – სამოვარი (მლხ.), უღვირის ქედზეა, სამანქანო გზის მარცხ. ჩუბე თაფაშ-ის ზემოთ. თაფშიერის ზემო მხარე. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ., სექტემბერი.*

ჟიბე თევრაშ – სამოვარი მთა (ხევრა) თევრაშის ზემო ნაწილი, შიშველი ალპური ზონის. თევრა არა ჩანს. *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ჟიბე თევრაშიშ ლეკუჯერ – ხრამი (ხევრა), ჟიბე თევრაშია ხრამები. *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ჟიბე თევქერ – სათიბი (ქაბეში) ს. ქაბეშის სამხ.-აღმ., სათიბ თევქერის ზემოთ, შერეული ტყითა და თევრა ნარევიც. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟიბე თერგნაშ – სამოვარი (ჰებუდი) მთა დეცილსა და ლწკრი ზაგარს შორის, ლწკრი ზაგარის გაგრძელებაა ჩრდ.-ით. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 3: წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე თოდანი – ყანა (ხოსრარი) ს. ჟ. ხოსრარის აღმ., ჩუბე თოდანის ზემოთ. *სვიმონ აზნაგფის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჟიბე თუტენაშ (იხ. **ჟიბე თვეთნაშ**) – სათიბი (მესტია) მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. გუბალდ ტუბის მარცხ. *ა. ა. რატანი, 37 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972. IX.*

ჟიბე თუტენაშ – სათიბი (მესტია) აეროპორტის აღმ., ეკუთვნის ხერგიანებს, ჩართოლანებს, რატიანებს, ჯაფარიძეებს. ბალულდ „ფულურო“ ? *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტია, 1972 წ.*

ჟიბე თუტენაში ცხეკარ – ტყე (მესტია) აეროპორტის აღმ., ხერგიანებისაა. ბალულდ „ფულურო“ ? *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტია, 1972 წ.*

ჟიბე იზერმაშ – სამოვარი (ლახუშდი) მთა ანდრიანშია, ლექუშ ლახუშის თავზე, დიდი ვაკე ადგილი, ალპურ ზონაშია. *გიორგი ანდრასის ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

ჟიბე იმინდარ – სათიბები (ქვ. ჭველიერი), იმინდარის ზემო მხარე. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ჟიბე იფხ – უბანი (იფხი), ს. იფხის დასახლების უბანი, ცხოვრობენ გვიჩიანები. *ე. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი, 1973.*

ჟიბე იფხლაშ – სათიბი (ხერხვაში), ს. ხერხვაშია, სათიბ ჩუბე იფხლაშს აკრავს ჩრდ.-აღმ., შუაში ტყეა – ჯიპრა -ცხვიმრა. *დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟიბე იფარ – სახნავ-სამოვრებ-სათიბები (ქვ. იფარი), ჩუბე იფარის დასავლ. პირდაპირ ვაკე ადგილია, ირგვლივ ვერხვნარ-წიფლნარი, შუაში სახნავია და ირგვლივ სახნავების სათიბებია. ჩუბე იფარიდან დაახლ. 600 მ. *სეითბე უმარის ძე ჭკადუა (სურუძე), 66 წ., მჭედელი, ს. იფარი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

ჟიბე ილი – სამოვარი (ლეზგარა-ტუბიერი) კლდე ლამარკა-ს ჩრდ., ს. ტუბიერის მიმართულე-ბით, მაყვლნარი მიწდორია. *გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუბიერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე იცხენდერ –სათიბები (კაერი) ს. კაერის დასახლების სამხ. მსხლები ამჟამად იშვია-თადაა.

დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

ჟიბე იწ – სათიბ-სამოვარი

ჟიბე კალრდარ – სამოვარი (ლესთაგი), ლესთაგის ჩრდგ. პატარა ვაკე ადგილია. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლესთაგი, 1972.*

ჟიბე კალტარ – სამოვარი (ბაიარი) ს. ბაიარის ზემოთ, სამოვარ კალვარის ზემოთ, ნახნავი არა ჩანს. *გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.*

ჟიბე კარვარ (იხ. **დევრაშრე კარვარ**)

ჟიბე კარვარ (იხ. **ყარიშრე კარვარ**)

ჟიბე კარტარ (3) – სახნავ-სათიბები (წირმინდი) ეჩხე წირმინდის ჩრდ.-აღმ., მდ. კასლედგრას მარცხ. კალთაზე. დაფერდებული. კარვები დგას. იპოვება ქვის ქვიჯა და ხანჯრისმაგვარი **კაჟის ისრის წვერები**. ზემოთ სათიბები და ტყე. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ბაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჟიბე კატარაშ (იხ. **კატარაშ**) – სამოვარი (ბაბილი), მთა ნალიშშია, ტყეში. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1934.*

ჟიბე კახერ – უბანი (კახურა), ს. კახერის ზემო დასახლებული უბანი. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

ჟიბე კეკ – კლდე (ცალდაში) მდ. წანგრელას მარცხ. კალთის კლდე, ჩუბე კეკ-ს ზემოთ, კლდე ლჰუტყირისკენ. კეკ „მწვერვალის კალთა მომადლებული“ (შდრ. ჰენგრი კეკ). *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟიბე კილოთ – სამოვარი ტყე, კლდე (ჰებუდი) სამანქანო გზასა და საცალფეხო ბილიკს შორის, სამოვარ ქუანწმ ნაკ-ის სამხ.-აღმ. სამოვარიცაა, წიწვნარი ტყეც და კლდეც. *ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე კოჩუბ (იხ. **კოჩუბ**)

ჟიბე კუპატა (იხ. **ვოთანშა კუპატა**)

ჟიბე კუპატა (იხ. **კუპატა**) – სათიბი (ხოფური) ს. ხოფურში, კუპატას ზემო ნაწილი. *ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ., 1976.*

ჟიბე კუცრი (იხ. **კუცრი**) – სამოვარი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-დასავლ. ტყიანია, სამანქანო გზის ზემოთ უღვირისკენ. ჩუბე კუცრის ზემოთ. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჟიბე კაშილდ – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ჰადიშერას მარჯვ. კალთაზე, ზემო მხარე სათიბ კაში-ისა. *იასონ მურზას ძე კორძაია, 75 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჟიბე კაშილდ (იხ. **ჟიბე კაში**)

ჟიბე კუამბშიაწი – სამოვარი (მესტია), ლექუწ ლა-ხუ-შია, ჩუბე კუამბშიაწის ზემოთ. 1972. VIII.

ჟიბე კუედ – ნაკადული (ბავარი), ჯუდარის დასახლებაშია, სარაგის ზემოთ. *ქ. ჯ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.*

ჟიბე კუწთხ – კლდე (ლახთაგი) ლახთაგის ჩრდ., კლდიანი ადგილია, **ლახთაგა ტუბშია**. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1972.*

ჟიბე ლაბერ (იხ. **ლაბერ**) – სათიბი (მახაში), ს. მახაშია, ლაბერის ზედა ნაწილი. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ჟიბე ლაბირღუ (იხ. **ლაბირღე**) – სათიბები (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ., სათიბ ლაბირღვის ზემოთ. ბუერა იცის. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971*

წ. სექტემბერი.

ჟიბე ლაბეკ (იხ. **ლაბეკ**) – სამოვარი (ბაგვდანარი) ს. ბაგვდანარის თავზე, გელშ ქორულდს ქვე-მოთ. დამრეცი რელიეფით. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჟიბე ლაბერკაშ (იხ. **ლაბერკაშ**) – ტყე (ლახუშდი) ს. ლახუშდის აღმ., მდნ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. შერეული ტყით. **ლაბერკაშ** – მეგემ ხაგ – „ტოტებიანი, განტოტვილი“ (ხოშა მეგემარ ხაგხ). *რიდა ბესის ას. ფირცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972. IX.*

ჟიბე ლაგუნარ (იხ. **ლაგუნარ**) – სამოვარი (ლეზგარა-ტუბერი) ლაგუნარს სამხ.-აღმ., კირიშ სოტარზეა. ზედა ლაგუნარ. *ლოლა მგვას ას. ქალდანი, 24 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ლადსკარღო (იხ. **ლადსკარღო** – ას. კორძაია) – სამოვარი (წვირმი). ამ სამოვრის შუა ადგილას არის ჭაობი. თვით ჭაობის ფართობი არ აღემატება 2 ჰექტარს. სიტყვასიტყვით „ზემო სართვილო“.

ჟიბე ლაზგაშერ – უბანი (გულიდა) ს. გულიდაში. ქურასბედიანები ცხოვრობენ.. *მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.*

ჟიბე ლაზურა – სათიბი (მახაში) ს. მახაშიში, ბაკუე ზაგართან. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ჟიბე ლათხუიარ – სათიბები (ჟახუნდერი). *ნ. დ. გულბანი, 26 წ., 1976.*

ჟიბე ლაკა (იხ. **ლაკა**) – სათიბი (ლახუშდი) ს. ლახუშდის სამხ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე. სათიბ ლაკაშია, ჩუბე ლაკა-ს ზემო ნაწილი. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

ჟიბე ლაკრჭი – ტყე (ტობარი) მდ. ჟორმელეთის მარცხენა მხარეზე, ვაკე ადგილი, ტყიანი, საზამთროდ დადგმული კარავი მონადირე-თათვის. ამჟამად კარავი არაა, ტყის წარმოებამ მოშალა. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, 1.XI.70 წ.*

ჟიბე ლაკაწ – სათიბი (ბაბილი) სათიბი მთა ნალი-შსა და გდა დაბანარს შორის. ფიქალნარევი. კა „ფიქალი“. *ნ. . ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ჟიბე ლალაგენი – სამოვარი (ბულეში), ს. ბულეშის მთა, კარვები ამჟამად არაა (იყო კი!). *ქ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

ჟიბე ლალგენ (იხ. **ლალგენარ**) – სამოვარი მთა

(ქურაში) ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ., მთა ლალგნარს ზემოთ. არის ნაკარვები. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჟიბე ლალდესგალწარ (იხ. **ლალდესგალწარ**) სა-
ძოვარი (ლეზგარა-ტუბერტი) ლალდესგალწარს
ესაზღვრება სახმ. მხრიდან. „ზედა ფეცსას-
აცმელქ ები“ *ლოლა მგკას ას. ქაღდან, 24 წ.,
კოლმეურნე, ს. ტუბერტი, ცხუმარის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ლალქანი (იხ. **ლალქანი**) – ტყე (გულიდა),
წიწვნარი ტყეა, იყოფა ჟიბე და ჩუბედ. ითე-
სებოდა კანაფი, კარტოფილი. *თ. ბ. ქურას-
ბედიანი, 30 წ., 1974.*

ჟიბე ლალწბ (იხ. **ლალწბ**) – სამოვარი (საყდარი) ს.
საყდარში, ლალწბში. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ჟიბე ლამანაშუწარ (იხ. **ლამანაშუწარ**) – სამოვარი
(ყარიში), ს. ყარიშშია, უწინ მანაშ ითესებოდა.
დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.

ჟიბე ლარა – სათიბი (ნაშთქოლი), ს. ნაშთქოლის
ჩრდ. მხარეა დაახლ. 23ა სათიბით, ვაკე
რელიეფით. *ქიშვარდი იოსების ძე წერედიანი,
4 წ., კოლმეურნე, ს. ნაშთქოლი, ბეჩოს ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჟიბე ლარა (2) – სათიბი (ზ. ვედი), ამჟამად
გატყევეებულია (1986). *არჩილ კოსდას ძე
ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-
ნი, 1969 წ. X.*

ჟიბე ლარე – სათიბი (ჰებუდი) ს. ჰებუდის ჩრდ.-
აღმ., მდ. სოლედგრას მარჯვ. კალთაზე,
სათიბებს – ღაზალსა და ლამმერის ზემოთ.
*გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ.,
პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
ოქტომბერი.*

ჟიბე ლარე – სამოვარი (ხაჩეში), ჯაჩ-ჭალწშია, მდ.
ლამხირის მარცხ. მხარეზე. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი,
25 წ., 1974.*

ჟიბე ლაროლ – სათიბები (ცალერი), ს. ცალერშია,
სათიბ გიცრი ფაშის თავზე, ჩრდ.-დასავლ.-ით.
ვიწრო ველია, შიგადაშიგ ბუჩქნარი.
ფუსდმეჰაშ ეკლესიის სამხ.-ამლ.-ით. *გრიგოლ
ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟიბე ლარელ – სათიბ-სამოვარი (ჩუკული)
ჩუკულში, ლარელის ზემო ნაწილი.

ჟიბე ლარელ (2) – სათიბ-სამოვარი (შვედი) ს.
შვედში. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ჟიბე ლასგურწლიდ (იხ. **ლასგურწლიდ**) – სათიბი
(იფხი), მთა ჰარეტშია, სათიბ ლასგურწლიდ-
ში, ზემო ნაწილი. შესასვენებელი ადგილია. *გ.
ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატლაი, 1973.*

ჟიბე ლასტოლწმ – სათიბი (კიჩხულდაში) ს. კიჩხ-
ლდწმის სამხ.-დასავლ. მოფერდო რელიეფით,
ტყით გარემოცული, **ტუბიშის** სამხრეთით.
ზაგურა თუ ჩანს (?). *სამსონ სვინჩილდის ძე
ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-
ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ლატაფრლ (იხ. **ლატაფრლ**) – ყანა (მახაში),
მახაშშია, ლატაფრლის ზემო ნაწილი. *რ. მ.
ჭელიძე, 1976.*

ჟიბე ლატფარ (იხ. **ლატფარ**) – სამოვარი (კაერი) ს.
კაერისა და ს. ლემსიის საზაფხულო სამოვარი
მთაში, ლატფარის სამოვრის ზემო ნაწილი. *დ.
გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ჟიბე ლატფ – ტყე (კაერი) ს. კარეის ჩრდ., ბილიკია
სოლა კარტართე. *დ. გ. მერლანი, 23 წ.,
ლენჯერი, 1973.*

ჟიბე ლაფურაღ – სათიბი (მაგარდელი) ს.
მაგარდელის სამხ.-აღმ., ნაწკრის სამხ.
(ზემოთ). *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ.,
პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ლაფური – სათიბ-სამოვრები (ჟაბეში) მდ.
ტუბერგლას მარცხ. კალთაზე, ჩუბე ლა-
ფურის ზემოთ. დროებითი სადგომები არაა,
ლადმუყტაშ შუკუტს ქვემოთაა. *ჭიჭიკო ივანეს ძე
კახიანი, 44 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟიბე ლაქართ (იხ. **ლაქართ**) – სათიბი (ხევრა),
ვეურაშია, ლაქართ-ის ტერიტორიაზე, ჩუბე
ლაქართის ზემოთ. ითესებოდა კომბოსტო. *ვ.
მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ჟიბე ლადარულ (იხ. **ლადარულ**) – სათიბი
ლადარულას ტერიტორიაზე ზემო მხარეში,
ჩიხარემის ს.ს. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ჟიბე ლადარულ (იხ. **ლადარულ**) – სათიბები ს.
ახალშენში. *ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.*

ჟიბე ლაღიწარ (იხ. **ლაღიწარ**) – სათიბები
(ჭველიერი) ს. ჭველიერის მთაში, სათიბ
ლაღიწარის ზედა ნაწილი, **ღეი** იცის. ღეი
„ღუცი“. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ჟიბე ლაღწმ (იხ. **ლაღწმ**) – დასახლ. უბანი (ლა-
ღამი), ს. ლაღამის დასახლების ზედა მხარე. *გ.
ი. ფაღიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი,
1972. VIII.*

ჟიბე ლაღუბჷ კუჭ – სამოვარი (ლაღამი). კუჭ = ზუგუ (= ყუიბ ?). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.

ჟიბე ლაყლჷ ფაფღღო – გორაკი (ხევრა). ა. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

ჟიბე ლაშგლდნ – გზა (ლახუშდი), მთა ანდრიანშია, საქონლის დასათვლელი ადგილი გზათა გასაყარზე. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.

ჟიბე ლაშგლდნაწარ – სამოვარი, გზა (შყალერი), აურწ-წაწ-ის გზაზეა, ვიწრობია, სადაც სვლა შეიძლება. გ. რ. გურგელიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.

ჟიბე ლაჩჷგერი – სამოვრები (დურაში). კ. ბენდელიანი, 1978.

ჟიბე ლაცერ – სამოვარი, სახნავი (ლაბსყალდი) ს. ლაბსყალდის სამხ., სამოვარ მგჰლჷს ქვემოთ, ფერმებია. შიო თაგას ძე გუგუსიანი, 41 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჟიბე ლაცხტი – გზა (ღვებალდი) ს. ღებალდიდან სამხ. მიმავალი მთისკენა გზა, გზ/ა კახელდს ზემოთ. „ზემო საკრძალისი“ (?). ვარლამ ილოს ძე გერლიანი, 34 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჟიბე ლახამ – უბანი (ლახამი), ს. ლახამის ჩრდ. ნაწილი, მდ. ლახამის მარცხ. და მდ. ჭუბრულას მარჯვენა მხარეზე. დავაკებაა, სახნავ-სათიბი, ბად-ვენახებით. არის სოფლის მაღაზია. აღწევს ს. ლეწფერამდე, დასავლ. მთის ქვემოთ მოშიშვლებული, ხოლო ზემოთ ტყიანი კალთა აკრავს, დამრეცია, სამოვარიცაა და ჩანს აწლი. „ზემო ლახამი“. ნინა მახათას ასული ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ჟიბე ლახულ – სათიბი (ნაცული) ნაცულის მთშია, ზემო მხარე.

ჟიბე ლახუ – მთა (მახაში), ს. მახაშის მთა, სათიბ-სამოვარი. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ჟიბე ლახუ – სამოვარი მთა (მელე) ს. მელეს ჩრდ.-ით.

ჟიბე ლახუ (3) – სათიბ-სამოვრები (ხესხო) ს. ხესხოს აღმ.-ით.

ჟიბე ლაჭარხუ (იხ. ლავარხე) – სამოვარი (კახურა) ს. კახურას ჩრდ.-დასავლ. ლავარხის ზემო მხარე. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.

ჟიბე ლაჭამირ – სახნავი (ლექესირი) მდ. ცხენის-წყლის მარჯვ. კალთაზე. ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.

ჟიბე ლაჭედროლ – სათიბები (ჩიხარეში) ს. ჩიხარემის უბან ახალშენში. ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.

ჟიბე ლაჭელ დაბ – ბადი (საყდარი), ს. საყდარშია, გზის ზემოთ. მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.

ჟიბე ლეგერა (იხ. ლეგერა) – ტყე (ლახამულა) მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, ჟაბე სგირიშის სათიბის ზემოთ., თავზე. ზეგანზეა ვაკე ადგილი, ადრინდელი ნახნავია, ამჟამად ფიჭვნარი ტყეა, ირგლივ წიფლნარიცაა და მუხნარიც, ჩუბე ლეგერას ზემოთ. ლე-ბგ-ერ-ა. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ჟიბე ლეგნებოლ – სამოვარი, ტყე (ბოგრეში) ს. ბოგრემის ჩრდ.-აღმ., ჰადიშგრას მარცხ. კალთაზე, ტყე – წიწვიანი. სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ჟიბე ლეგურყუა – სამოვარი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, ლაშხირის მარცხ. მხარეზე. ბუნებრივადაა შემოკავებული მთებითა და წყლით. ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.

ჟიბე ლედემდუ (იხ. ლედემდე) – სამოვარი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, მთა მგჰელის თავზე, ნაკარვებიცაა, აღმ. აკრავს წიწვნარი ტყე, სხვა მხრივ არყნარია. ჩანს, დამდუარ ხმთქუნახ. ქვემოთ მთა ჩუბე ლედემდუ აკრავს. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ჟიბე ლეთეკარ (იხ. ლეთეკარ) – სახნავ-სამოვარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, ხარობს თეკარ, ლეთეკარ-ის ზემო მხარე. ჯ. პ. ლ. იპარტელიანი, 30 წ., 1974.

ჟიბე ლემვირიშ (იხ. ლემვირიშ) – ტყე (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ., სგიმარის ზემოთ. ლელუმარის ტყეა, არყნარიც. ჩუბე ლემურიშის ზემოთა ტყე. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჟიბე ლენზი ღწრა (იხ. ლენზი ღწრა) – გზა (შყალერი) ს. ლაჰილის სამხ., მთა მგხერის მიმართულებით, ჩუბე ლენზი ღწრას ზემოთ. ლელენზა ლი. გ. რ. გურგელიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.

ჟიბე ლენკოშ (იხ. ლეჟ ლენკოშ) ლექუწ ლახუ-შია.

- შედის ლექს ლენკოშ-ში. დ. ს. გვარდიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.
- ჟიბე ლენჩხარ** (იხ. **ლენჩხარ**) – სათიბი () სოფლის ჩრდ.-აღმ., ლენჩხარის ზემო მხარე. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.
- ჟიბე ლესყაჟ** – სამოვარი, სათიბი (დურაში). კ. ბენდელიანი, 1978.
- ჟიბე ლეფვირ** (იხ. **ლეფვირ**) – სამოვრები (დურაში) ს. დურაშში, ზემოთ. კ. ბენდელიანი, 1978.
- ჟიბე ლექსირ** (იხ. **ლექსირ**), ს. ლექსურის ზემო მხარე, ჩოლმურას მარჯვ. კ. ე. ფურელიანი, 34 წ., 1974.
- ჟიბე ლეცაგა** (იხ. **ლეცაგა**) – ყანა (ახალშენი), ს. ახალშენშია, ლეცაგიერუს ზემო ნაწილი. ცაგ ჩანს (ჩაჟი ცაგ). მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.
- ჟიბე ლეცაჟ** – სამოვარი (დურაში) ჩოლმურას ხეობის დასაწყისში, ცირა ჩანს. კ. ბენდელიანი, 1978.
- ჟიბე ლეწვერ** – ტყე, სათიბი (წირმინდი) ს. წირმინდის ჩრდ.-აღმ., ბარიტის საბადოს ქვემოთ. წვრილი მაღალი წიფლნარი ტყეა და მის ზემოთ საბალახო (ქანშალ ნეცინ ი დეცთეჟი მეჩდე ლეწვერ ლი). *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ. მოსამსახურე, ხაიში ს. ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*
- ჟიბე ლეწვერ (2)** (იხ. **ლეწვერ**) – ტყე (მახაში), ს. მახაშშია, ლეწვერის ზედა მხარე. რ. მ. ჭელიძე, 1976.
- ჟიბე ლეჭმალი** – სამოვრები (საყდარ-დურაში) ს. საყდარ-დურაშის მთაში. კ. ბენდელიანი, 1978.
- ჟიბე ლეხერგა** – ტყე (შვედი), ს. შვედშია, ხე-ტყის დასაწყობი ადგილი. ხერგ „ხერგი“. ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.
- ჟიბე ლეწშერ** (იხ. **ლეწშერ**) – უბანი (ლენტეხი), ცხოვრობენ: ჯამბურიძე, გარდაფხაძე, ქურდიანი, ჩარკვიანი, რატიანი, ხვისტანი, ბაბლუანი, ფერცულიანი. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ. 1978.
- ჟიბე ლეწზერ** – სამოვარი (ლანჩვალი). პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.
- ჟიბე ლიც** – წყალი (ფაყი), ს. კარაშშია, დასხალების ზემოთ. ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.
- ჟიბე ლიერ** (იხ. **ლიერ**) – ყანა (მახაში) ს. მახაშში, ლაშხურის მარჯვ., ჩუბეს ზემოთ. რ. მ. ჭელიძე, 1976.
- ჟიბე ლუორ** (იხ. **ლუორ**) – სამოვარი. კ. ბენდელიანი, 1978.
- ჟიბე ლწწაშ** (იხ. **ლწწაშ**) – სამოვარ-სათიბი (ჩუკული), ჩუკულის მთაშია, ჩუბეს ზემოთ, ფერდობზეა. ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976.
- ჟიბე ლწრა** – სათიბი (სიდიანარი), ს. სიდიანარის ჩრდ. სათიბი. ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.
- ჟიბე ლწრილწ** – სამოვრები (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ.-ით. ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.
- ჟიბე ლწრწლ (3)** – სათიბები (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ.-აღმ., მგვშიერის აღმ. არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.
- ჟიბე ლწრწლ** – სათიბები (ლახირი – 2) ს. ლახირის ჩრდ.-აღმ., სერ ფუსუნის აღმ. ფერდობი. მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.
- ჟიბე ლწრწლ** – სათიბი (ლახირი) ს. ლახირსი ჩრდ.-აღმ., კერწმის ღელეს მარჯვ. კალთაზე. ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.
- ჟიბე ლწზგაშერ** – უბანი (ბაბილი); ჟიბე ბაბილშია, ჩრდ.-აღმ., ქურასბედიანების საცხოვრისი. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.
- ჟიბე ლწზგალ** – უბანი (იენაში) ს. იენაშში, ტიბრამარის ნუაშა-ს თემის ერთ-ერთი საძმო, გვარად – ფარჯიანები. დგას ორი კოშკი, ნახევრად დანგრეული – ჟიბე ლწზგა მურყმალ-ის სახელწოდებით. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.
- ჟიბე ლწზგა მურყამ** – კოშკი (სოლი), ს. სოლშია, ყოფილი თორიების საგვარეულო კოშკი. ამჟამად თორიები არ ცხოვრობენ, ხოლო კოშკი პიროვნულად არაა განკუთვნილი. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972. IX.
- ჟიბე ლწზგა მურყამ (2)** – ნაკოშკარი (იენაში – 2), ს. იენაშშია, ნახევრად დანგრეული, ფარჯიანების საგვარეულოსი. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ. ლატალი, 1973.
- ჟიბე ლწთქელი** – სათიბ-სამოვარი (ლექსირი) მდ. ცხენისწყლის მარჯვ. კალთაზე. ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.
- ჟიბე ლწლგენ (2)** – სათიბი (სპარდიში) მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ., სწუ ზუგუშ ზემოთ. ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.
- ჟიბე ლწლტერ** (იხ. **ლწლვერ**) – სათიბი (იფხი) ტე-

ზღიაშის მიდამოებშია, ლალურის ტერიტორიაზე. *კ. შ. გვიჩიანი, 66 წ., ლატალიის ს.ს., 1973.*

ქიბე ლამ (იხ. **ლამ**) – სამოვარი მთა (მურშველი) ს. მურშველის ჩრდ., ალპური ზონა, ჩუბე ლამის ზემოთ. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსაწვლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქიბე ლამზერგლ – სამოვარი (უშხვანარი), მდ. დოღრას მარჯვ. მხარე, ლაუჩის ქვემოთ, ნაკარტბილწის ქვემოთ. ვაკე ადგილია, სამოვარი. „ზევითა სალოცავი“ – რატომ? *ყვრემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., მეტყვევ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ქიბე ლაშერა (იხ. **ლაშერა**) – სამოვარი (ტუბერი-ლეზგარა) მთა ლაშერას სამხ., ლაშლასკენ. *ლოლა მგვას ას. ქალდანი, 24 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქიბე ლაშუმინარ – შესასვენებელი (ტუბერი), სოფ. ტუბერიდან მთაში მიმავალთა დასასვენებელი ადგილი, დგას თხმელა. „ზედა დასასვენებელი“. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქიბე ლაჭმოლ – სათიბები (ხევრა) მდ. ჯელგრას მარჯვ. მხარეზე. *ვასო მიხეილის ძე ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1973.*

ქიბე ლაჭმოლ (2) – სამოვარი მთა (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, მთა მგველის სამხ.-დასავლ. ჩუბე ლაჭმოლის ზემოთ. ძველებს ჰქონიათ სათიბადო. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქიბე ლაზხი – სამოვარი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ქიბე ლაჭერკა (იხ. **ლაჭერკა**) – სათიბი, ტყე (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ.-აღმ., სამოვარ მგჰენდერს ხაზ. არყნარი ტყეა ჩუბე ლაჭერკას ზემოთ. ჰირიკ (ლგჰრიკე „ტყავი დამუშავებული“). *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქიბე ლგდდალად – ტყე (უღვალი), ს. უღვალშია, ჩრდ.-აღმ., სამოვარ შყაზაგარის გაგრძელება. კარგი ტყეა, დაცულია შოთა უმფრიანისა და ვალო პაკელიანისაგან. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ქიბე ლგჰერთა (იხ. **ლგჰერთა**) – სახნავი (ხოსრარი) ჩ. ხოსრარის აღმ., სახნავ ჩუბე მეგრარის ქვემოთ, ჩუბე ლგჰერთას ზემოთ. შემოკავებულია. *სვიმონ აზნაგევის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ქიბე მადურ (იხ. **მადურ**) – სამოვარი (მელე)

ქიბე მაწქუნარ (იხ. **მაწქუნარ**) – სათიბი (ჰებუდი) ს. ჰებუდის აღმ., სათიბ ლემუნდარის ჩრდ.-აღმ., მოჟონავს წყლები, ჩუბე მაწქუნარის ზემოთ. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქიბე მელეშრა (იხ. **მელეშრა**) – სათიბ-სამოვარი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ადრე სახნავი ყოფილა. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ქიბე მემულ – სამოვარი მთა (ყარი) მდ. მემულის ალპური ზონის საზაფხულო სამოვარი მთა, შიშველი, დადარული რელიეფით. დგას 3 კარავი. მთა ეკუთვნის ს. უსგვირელებს. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII. 70 წ.*

ქიბე მერენალ (იხ. **მერენალ**) – სამოვარი მთა (ნანარი), ს. ნანარის საზაფხულო სამოვარი მთა. მერენალ-ის ზემო მხარე. *ვ. ნ. ჭურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ქიბე მეგრარ (იხ. **მეგრარ**) – სახნავები (ხოსრარი) ჩ. ხოსრარის აღმ., ჩუბე მეგრარის ჩრდ.-ით. გრძელი სახნავებია. *სვიმონ აზნაგევის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ქიბე მითულა – სამოვარი (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ.-დასავლ., დასახლების სამხ.-დასავლ., სამანქანო გზაზეა. მგთ და მინთუ – არ იცინა! *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქიბე მოდგიმ (იხ. **მოდგიმ**) – სათიბ-სამოვარი (ჩუკული) ს. ჩუკულის მთაში, მოდგიმის ზემო ნაწილი. *ნ. დ. გულბანი, 26 წ., 1976.*

ქიბე მოლ – სათიბები (გვიმბრალა) ს. გვიმბრალშია, ლაშხირის მარცხ., ტყეში. *გ. ა. მუსელიანი, 1976.*

ქიბე მოლ – სათიბი (ზ. ბავარი) ს. ზედა ბავარში. *შ.*

ი. ბენდელიანი, 40 წ., კოლმ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., კოლმ., 1976.

ჟიბე მოლ – სათიბი, სამოვარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, დამრეცია, ალაგ-ალაგ ბუჩქები. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ჟიბე მოლ – სამოვარი (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკიაში, ახოა. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 43 წ., 1976.*

ჟიბე მოლ – სახნავ-სათიბი (ცხუმალდი) ს. ცხუმალდის დასახლების დასავლ., ყანების ზემოთ. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ჟიბე მოლ – ყანა (ფაყი), ს. ხარაშშია, მოლარის ზემო მხარე. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ჟიბე მოლ (5) – ყანა (რცხმელური) რცხმელურში, ლაშხირის მარჯვ. *ე. ა. ტვილდიანი, 1976.*

ჟიბე მოლარ – შესასვენებელი ადგილი ს. ჭველფიდან მთისკენა(ლატფარის მთისკენა) გზაზე. *დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.*

ჟიბე მოლარ (2) – სათიბები (მუწვდი), შესასვ. (ჭველფი) ს. მუწვდიში, ჩრდ.-დასავლ. *გ. დ. ხაბუღიანი, 36 წ., 1978.*

ჟიბე მოლულდ (იხ. **მოლულდ**) – საბალახო (მესტია), სპარდიშია ტურბაზასთან, ჩუბე მოლულდის ზემოთ. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ჟიბე მოლწლ – სამოვრები (კახურა) ლასკადურას ხეობაში, მთისკენ, მდ. მარცხ. მხარეზე. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

ჟიბე მოლწლ – ყანები (ხელედის ს.ს.), ნესკაბ ბავარშია. *შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

ჟიბე მოლწლ (3) – სამოვრები (მაზაში) ს. მაზაში, ლამანაშურის ზემოთ. *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*

ჟიბე მოლწრ (იხ. **ჟიბე მოლწრ**) – სათიბი (მესტია), აეროპორტშია, აღმ. მხარეზე, დგას ეკლესია – მოლრი ჯგერწგ, მოვლილია. ნანადირევის ძვლებია. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ჟიბე მოლწშ შუკუ – გზა (ჯუდარი), ჯუდარშია, სამარხილოა, სათიბიცაა. *ე. ჟ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.*

ჟიბე მოლწრ – სათიბები (მესტია) აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. ეკუთვნის ნიგურიანებს, ნაკანებს, ხერგიანებს. დგას მოლრი ჯგერწგ-ის საყდარი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ჟიბე მორელ (იხ. **მორელ** – დურაში)

ჟიბე მწლდუცხუ (იხ. **მწლდუცხუ**) – საბალახო (ფაყი), ს. ხარაშშია, საბალახო მწლდუცხუ-თან, ზემო ნაწილი. შერეული ტყე და პანტა მსხლებით. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ჟიბე მწრლ – სოფელი (ჭუბ. ს.ს.), ჭუბერის ს.ს.-ში; ი შედის, მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე, ზღ. დონიდან ≈ 1200 მ. იყოფა ორ ნაწილად: სალაზ მწრლ და ჭოროჭ მწრლ. მარდგლას მარჯვ. და მარცხ. მხარეზე დაახლ. 2 კმ-ზეა გაჭიმული. „ზედა მარლი“. *უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ს. ჟიბე მწრლ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

ჟიბე მწმშან (იხ. **მწმშან**) – სამოვარი, ტყე (სიდიანარი) ს. სიდიანარის აღმ., ტიბის ხეობის მარცხ. მხარეზე. მწმშანის ზემო ნაწილი. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ჟიბე მრლ (იხ. **ჟიბე მოლ** – რცხმელური) – სახნავი. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*

ჟიბე მეჭერ (იხ. **მეჭერ**) – სამოვარი (იფხი), მთა ჰარეტშია, სამოვარ მეჭერის ზემო ნაწილი. *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ჟიბე მეჭ – ტბა (მლხ. ს.ს.), უღვირის მთაზეა, დაახლ. 10 X 10. დიდი სიღრმისაა. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟიბე მეჭლრდ – ყანა (ნესგუნი). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ს. ნესგუნი, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ჟიბე მეჭწრ (იხ. **მეჭწრ**)

ჟიბე მეჭგლ (იხ. **მეჭგლ**) – სამოვარი მთა (ლახამულა) მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, ჩუბე მეჭგლიდან $\approx 300-400$ მ. ვაკეა, წყლები მოედინება, ერთ ადგილას ჭაობიანივითაა, ბაჭის ქედს ესაზღვრება. მის ქვემოთ დგას პატარა ტბა – მეჭგლწმ ნენჩას დასაწყისთან. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟიბე ნაკ – სათიბი (სკორმეთი) მდნ. სკორმეთიშ ტუბის მარცხ. მხარეზე, დასახლების ზემოთ, ჩრდ.-ით. ნაშიხუის თავზე. *ვენერა რაჟდენის ასული ჭკადუა, 28 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჟიბე ნაკ – სათიბ-სამოვარი (ლეწფერი), ვაკე ადგილია, სათიბიცაა და სამოვარიც. ირგვლივ ტყეა, შერეული, ს. ლეწფერის დასავლეთით. მდ. ლეჩხტ ტუბირას მარჯვ. $\approx 0,5$ კმ. ≈ 600 მ.

სოფლის ზემოთ. *იანსონ სოხარის ძე სუბელიანი*, 60 წ., *ტყის მცველი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 17.9.1970 წ.

ჟიბე ნაკ – სათიბ-სახნავი (ლაკვლმახი) მდ. ლაკვლმახის მარცხ. მხარეზე, ს. ლაკვლმახის სამხ.-აღმ. ირგვლივ შერეული ტყეა, შიგ მოვაკო ადგილია. მრავლადაა ანწლი. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი*, 40 წ., *მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. *სექტემბერი*.

ჟიბე ნაკ – სამოვარი (ლახირი) ს. ლახირის ჩრდ.-დასავლ. სამოვარ ჩხელაშია. დავაკება. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი*, 29 წ., *მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *სექტემბერი*.

ჟიბე ნაკ – სამოვარი (სგურიში) მდ. ჭუბრულას მარჯვნივ, ს. ჟაბე სგურიშის ჩრდ.-დასავლ. ადრე ხე-ტყის წარმოება იყო, სატრაქტორო გზაა აყვანილი. ვაკე ადგილია, მოედინება მჟავე წყალი, დგას ორი კარავი. გაზაფხულობით აჰყავთ საქონელი ≈ 2 კმ. სიშორეზე, ირგვლივ წიწვნარია, შერეულიც. *ნინო ბიმურზას ას. აფრასიძე-გადრანი*, 70 წ., *პენსიონერი, ს. ჟაბე სგურიშ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 10.9.1970 წ.

ჟიბე ნაკ – სამოვარი (ქვ. ვედი) ლალქერიშ ლიცის მარცხ. მხარეზე, სახლებს ზემოთ, დამრეცი წიწვნარ ტყეში. *სამსონ როზანის ძე ჭკადუა*, 74 წ., *პენს., მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. *ოქტომბერი*.

ჟიბე ნაკ – ყანა (ბაბილი), ბარბალ ზაგარშია, მდ. ჩოლშურას მარცხნივ. *ნ. ლ. ჭურასხედიანი*, 33 წ., 1974.

ჟიბე ნაკ – ყანა (ლალხორალი). *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი*, 39 წ., *სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. *ნოემბერი*.

ჟიბე ნაკ – ყანა (ქვ. ლუჰა) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, წყარო ჭალიდის ზემოთ. ვაკე ადგილია. *სილევან იშმაგის ძე დადემქელიანი*, 54 წ., *მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

ჟიბე ნაკ – ყანა (ჭველიერი) მდ. ლაშხურის მარცხ. მხარეზე, ჩუბე ნაკის ზევით. *მ. ე. ლიპარტელიანი*, 80 წ., 1974.

ჟიბე ნაკ – ყანა, სამოსახლო (ლუხი), ლუხის დასახლებული ადგილი, ძირითადი ლუხი, სადაც სახნავ-სათიბ-ბაღ-ვენახებია და გამოყენებულია საცხოვრებლად. ვაკე, კონუსისებური ადგილია, ტერასაა. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა*, 654 წ., *პენსიონერი, ს.*

ტობარო, მესტიის რ-ნი, 1.XI.70 წ.

ჟიბე ნაკ (12) – სამოვარი (ხოფური), ს. ხოფურშია, დაფერდებული რელიეფით. *ქ. ს. ლიპარტელიანი*, 44 წ., 1976.

ჟიბე ნაკ-ლწრა – სათიბები (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის უბან ახალშენში.

ჟიბე ნაკაძრ – სათიბები (ლეხთავი), ჰაწვალდშია, ზემო მხარის სათიბები. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი*, 45 წ., ს. *ლეხთავი*, 1972.

ჟიბე ნაკრაჟ – სამოვარი (ხაიში) ს. ხაიშის ჩრდ.-აღმ., ჟიბე ჯამშიმ ჩრდ.-აღმ. დაახლ. 400 მ. ადრე კარავი ჰქონია მოვგ ჭკადუას. ირგვლივ შერეული ტყეა, უფრო წიფლნარი, ნამენარი, რცხილნარი... მოედინება წყაროს წყალი – **ნაკრაჟიშ ლიც**. სამანქანო გზის ზემოთ. „ზემო ნაკარვები“ (ნესტორ სუმას ძე ჭკადუას ბაბუას ნაკარვები – მოვგ ჭკადუასი). *ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა*, 64 წ., *პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიყავითო)*, 31.VII.1970 წ.

ჟიბე ნაკრაჟწრ – სამოვარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა*, 40 წ., *კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 19679 წ. IX.

ჟიბე ნაკწრ – სათიბები (ხელედის ს.ს.) მაცხვარიშის მთის ზემოთ, ვაკე ადგილები. *შ. მ. ჩანქსელიანი*, 46 წ., 1974.

ჟიბე ნაკწრ – სათიბი (ლექესირი) მდ. ცხენისწყლის მარჯვ. კალთაზე, ლათქელის ტერიტორიაზე. *ჯ. რ. მეშველიანი*, 50 წ., 1974.

ჟიბე ნაკწრ – სამოვარი (უღვალი) ს. უღვალის აღმ., სათიბ ჩუბე ნაკწრის ზემოთ. ვაკე ადგილია. „ზემო ვაკნარი“. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი*, 60 წ., *პენს., ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

ჟიბე ნაკწრ – სამოვარი (ხაიში) მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, ჰადაჯუყუტის სამხ.-აღმ. ფერდობზე. ფოთლოვან ტყეში დამრეცი ადგილი. *დავით ფუთარის ძე ცალანი*, 92 წ., *პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. *ნოემბერი*.

ჟიბე ნაკწრ – სამოვარი, ტყე (ნანგელი) ს. ნანგულის დასავლ., ნაჩელიშ ზაგარის თავზე. კარგი ტყეა, წიწვნარ-წიფლნარი, სამოვარიც. *ვარდენ ქერეთის ძე კვანჭიანი*, 61 წ., *პენს., ს. ნანგული, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 7.II.70 წ.

ჟიბე ნაკწრ – სამოვრები (კახურა) ს. კახურას ჩრდ., გოლდამისკენ, სამოვარ ნაკწრის ზემო მხარე. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი*, 37 წ., 1974.

ჟიბე ნაკწრ – ტყე (ფარი), მდ. ჯენის მარცხ. კალთის

დავაკებულ ადგილზეა, ტყე ნაკვრის ჩრდ. იერმინე რამზის ძე ცალანი, 68 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჟიბე ნაკვრ – ტყე და სამოვრები (კაერი) ს. კაერის სამხ.-დასავლ., მესტია ჭალაშ მარცხ. კალთაზე, შიგ ლეგბინის ტერიტორიაზე, ჩუბეს ზემოთ, ტერასული რელიეფით. დაზმირ გელას ძე მერლანი, 23 წ., კოლმ., ლენჯერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1973.

ჟიბე ნაკვრ – ყანები (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, სახნავ ნაკვრის ზემო ნაწილი, ჩუბეს ზემოთ. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ჟიბე ნაკვრ (10) (იხ. ნაკვრ – ხაჩეში), ხაჩეშშია, ტერასებით. იყოფა ჩუბე და ჟიბე ნაკვრებ-ად. ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.

ჟიბე ნაკვშ ნაშიხუ – ტყე (ლალხორალი). რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ჟიბე ნაკვშ სგიმ – მჟავე წყალი (სგურიში) ს. ჟაბე (// ჟაბე) სგურიშის ჩრდ.-დასავლ., ჟიბე ნაკვში მოედინება. ზედა ნაპირზე (ჟაბე თხუმ), დგას კარავი 400 მ. სიშორეზე, სატრაქტორო გზის მარცხ. მხარეზე. ნინო ბიმურზას ასული აფრასიძე-გადრანი, 70 წ., პენსიონერი, ს. ჟაბე სგურიშ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970 წ.

ჟიბე ნაკვშ ყაფრ (იხ. ლაკვლმზიშ ყაფრ)

ჟიბე ნაკვლდ – სათიბი (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟიბე ნაკვლდ – სახნავი (დაკარი) ნაკვრის ჩრდ.-აღმ. პატარა დამრეცი ვაკე ადგილი. სახნავი ადგილია კოლმეურნეობისა. აქა-იქ ტყე, გვიმრნალია. ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.

ჟიბე ნაკვლდ (3) – სამოვარი, ტყე (ქვ. ვედი) ჟიბე საზნაშ გორაზე, ლაშზერ ნაკვლდის ჩრდ.-აღმ. ტერასა, სადაც საქონელს უყვარს წოლა. ნასახალარიც ჩანს. ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ჟიბე ნაკვლზრ (იხ. ნაკვლზრ) – სამოვარი (წირ-მინდი) მდ. ხაიშურას მარჯვ. კალთაზე, ჩუბე ნაკვლზრის ზემოთ, მდ. კასლედერას მარჯვნივ. აესენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ჟიბე ნამოშვირ – სახნავი (ყვედრეში). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ,

ტ. IX, 1939.

ჟიბე ნანზრ (იხ. ნანზრ) – უბანი (ნანარი), ს. ნანარის ზემო დასახლება. ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.

ჟიბე ნაქარბაკულ – სამოვარი (დურამ-საყდარი) დურამისა და საყდარის მთაში. კ. ბენდელიანი, 1978.

ჟიბე ნაქირცულ – ტყე (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერშია, ამჟამად ნახნავი არა ჩანს. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

ჟიბე ნაქურთულ (იხ. ნაქურთულ) – სამოვარი (იფხი), მთა ჰარეტშია, ჩუბე ნაქურთულის ზემოთ, სამოვარ ნაქურთულში. კ. შ. გვიჩიანი, 66 წ., ლატალი.

ჟიბე ნაყიდ – სამოვარი (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერში. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

ჟიბე ნაშამ – ტყე (ჭველიერი). გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

ჟიბე ნაშამ (იხ. ნაშამ) – სამოვარი (წიფლაკაკია), ს. წიფლაკაკიაშია, ნაშამის ტერიტორიაზე. მ. მ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.

ჟიბე ნაშდგლ – ყანა (დურამი) ს. დურამში. კ. ბენდელიანი, 1978.

ჟიბე ნაწლამ – ყანა (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმოსავლეთ ნაწილში. ზემოთ ნეშკაში ესაზღვრება, აღმ.-დან თუშლედ (ყანა-სათიბი). ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჟიბე ნენჩა – სახნავი, ტყე (დაკარი) ლაღრალაშ ზენ-ის სასხ.-აღმ., თარგლეზერის მარცხ. 400 მეტრზე. არის დაფერდებული ადგილი, სახნავია, ირგვლივ დასავლ. წიწვიანია, დანარჩენ ადგილებზე – ფოთლოვანი. ცხოვრობს ერთი ოჯახი – ტავა სორეხის ძე ჭკადუა. ნენჩა „წიწვიანი ტყე“ – „ზემო წიწვნარი“. ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.

ჟიბე ნენწლია ჯარჯვლდ – გზა (კიჩხულდაში), ს. კიჩხულდაშიდან ს. ფალედამდე (ფარის ს.ს.) მიმავალი გზა. სამოსნ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჟიბე ნესკამ შუკუშრ – ბილიკები (ხელედი), ხელედშია, აერთიანებს ლაღრაჯილასა და ჟიბზრს. ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.

ჟიბე ნეშკა – კლდე (ქვ. ვედი) მარგალის კლდეებსა და ზურღდერის კლდეებს შორის, ნეშკას ზემო ნაწილი, ჩუბე ნეშკას ზემოთ. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ნეჯდარ – ტყე (ტვიბერი) ლახორგას დასავლეთით, ჩუბე ნეჯდარის სახმ. შერეული ტყის მასივით. *ბორის ბესარიონის ძე ქალდანი, 43 წ., ეკონომისტი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ნოლქდი ბაჯ – ბილიკი (საყდარი) ს. საყდარში, ტყეში გადის ბილიკი ჟიბე ნოლქდში.

მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.

ჟიბე ნოლქთ – ტყე, სამოვარი (საყდარი) ს. საყდარში. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ჟიბე ნოქშე ლაროლ –

ჟიბე ნაშიხტ – სამოვარი (ხაიში) მდ. ენგურის ჩრდ.-აღმ., ს. ხაიშის ჩრდ.-აღმ., დაქანებული რელიეფით, კლდე-ღრეები, ვერხვნარი, სამანქანო გზიდან ≈ 1 კმ. მისი მწვერვალი ზღვის დონიდან (რუკით) 2236,0. მარცხენა მხრიდან ჩამოდის **ფოქშე ღარიშ ლიც**, უერთდება მდნ. ენგურს. მის თავზე წიწვნარი ტყეა. ადრე წიწვნარი ყოფილა, შემთხვევით ცეცხლი წაკიდებია და დამწვარა. „ზემო ნამწვი“. *ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიცავით), 31.VII.1970 წ.*

ჟიბე ნეშკაშ – სათიბ-სამოვარი (ყაბეში) მდ. ტუბერგლას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ნეშკაშის ზემოთ. ფერდობია, დასავლ. ჩამოუდის **გუბელადა ტუბრა**. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟიბე ობორია (იხ. **ჟინი ობორიე**)

ჟიბე პილ ლამჯა – სამოვარი (მესტია) ლექუშ ლახტ-შია, სამოვარ ლამჯა-ს ზედა ნაწილი (ზედა ნაპირი). *1972. VIII.*

ჟიბე რობარ – სამოვრები (ცალერი) ჩუბე ცალერის აღმ., ჩუბე რობარის ჩრდ. მხარე. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟიბე როკრლ – სამოვარი (მურშეკელი) ს. მურშეკელის ჩრდ.-დასავლ., ალპურ ზონაშია, ჩუბე როკოლის წვერი. წვრილფეხა საქონლის სამოვარია. *ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13*

წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჟიბე საზან – საცხოვრისი (ქვ. ვედი) ნაკანტორსა და სგიმიშ ღვრს შორის, ტერასაა, ცხოვრობს ერთი ოჯახი ჭკადუასი. ადრე გზა გადიოდა მეგრელი მესაქონლეებისაო. *ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე საზანთეშ შუკუშარ – გზა (ქვ. ვედი), სგიმიშ ღარიდან მიმავალი გზა ჟიბე საზანამდე. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე საზანშ დაბარ – ყანები (ქვ. ვედი), სგიმიშ ღარის მარჯვ. კალთის ტერასაზეა სახნავ-სათიბები. ირგვლივ რცხილნარია. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე საზანშ სტუტ – ქედი (ქვ. ვედი), სგიმიშ ღვრსა და ჟიბე საზანს შორის მდებარე ფოთლოვანი ქედი. სვიკვ = გორაგ. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე სამხუზ – უბანი (იენაში), ს. იენაშის ერთ-ერთი დასახლება, ლეშგურაშში შემავალი ფარჯიანების სამოსხალო (სამძო). *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ჟიბე სარაგ – სათიბები (ლაპილი), ს. ლაპილშია, ჩუბე სარაგის ზემოთ, სარაგ-ის ტერიტორიაზე. ლექუშ ლაპილის დასახლ. ზემოთ. *ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ჟიბე სარაგ (2) – დელე (ხევრა), ჯეურაშია, სოფლის სასმელი წყალი. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ჟიბე სარგელ – წყარო (ზ. ვედი) ს. ზედა ვედში. ტუბირას მარცხენა მხარეზე, ჟიბე შუკვარის შესაყართან მოედინება ძალიან კარგი წყარო. *მიხეილ ქერეცის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე სკერბილ (იხ. **სკერბაშ**) – გზა (ლეზგარა, ტუბიბერი) სამოვარ სკერბაშს სამხ. (ზემოთ), შერეული ტყის მასივი, სადაც გადის გზა – ჟიბე სკერბილ. „ზედა ტკეპნილი“ – ანალოგიით სკერბაშ-ისა. *მგვა ამაიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე სტიფ – ეკლესიის ზემოთა თავსაყრელი (კაერი), ს. კაერის დასახლების ქვემო

დასაწყისი, სოფლის მოედანი, მოედინება წყალი (სასმელი). დ. გ. მერლანი, 23 წ., *ლენჯერი*, 1973.

ჟიბე ტაბაგაძე (იხ. **ტაბაგაძე**) – სამოვარი (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ.-დასავლ., დავაკება სამანქანო გზის ქვემოთ. უფრო მომადლოზეა, ზემოთ ჩუბე ტაბაგაძე-ზე. *არჩილ დავითის ძე გიგანი*, 51 წ., *კოლმ.*, *მესტიის რ-ნი*, 198(71 წ. *სექტემბერი*).

ჟიბე ტეზაძე – სამოვარი (კახურა) ლასკადურას ხეობაში, მარცხ. მხარეზე მდინარისა. დგას ტაბაპატარა. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი*, 37 წ., *მოსამსახ.*, 1974.

ჟიბე ტიტა – სამოვარი, მთა სათიბი (ტიტა) ს. ტიტადან აღმ. მიმართულებით 5 კმ. სიშორეზე. სატრაქტორო გზაა. მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე ტყის მასივია, შერეული ვაკე ადგილია. დგას 1 კარავი გამოუყენებელია სათიბ-სამოვრად. წიწვნარია, აქა-იქ მინდვრებია (ლაროლ ხარ ეჩეგ-ამეგ). *ნოდარ თებეგის ძე ცინდელიანი*, 21 წ., *მექანიკი*, ს. *ტიტა, ჭუბრის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 9.IX.1970 წ.

ჟიბე ტიტაშ სგიმ (იხ. **ჩხეტაშ სგიმ**)

ჟიბე ტობ – ტბა, სათიბი (ტობარი), სოფ. ტობარის ცენტრში დგას ტბა ≈ 800 კვ.მ. ზაფხულობით იკლებს, ზოგჯერ ჭანჭრობამდეც დადის, სიღრმე დაახლ. შუაში 1 მ. უდრის ჟიბე ტობ ჩუბე ტობთან შეფარდებით. ირგვლივ ყანები და მოსახლეობაა. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა*, 65 წ., *პენსიონერი*, ს. *ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1.11.70 წ.

ჟიბე ტობულდარ – სამოვარი მთა (ზმ. მარლი), ს. ჟიბე მარლიდან ≈ 9-10 კმ. საზაფხულო სამოვარი მთაა, დგას 5 კარავი. საზაფხულო სამ. მთა ჩუბე ტობულდარის გაგრძელებაა კირპრისკენ, დგას ტბა ≈ 60 X 30. დამრეცი ადგილია, ალაგ-ალაგ დავაკება, შიშველია, აქეთ-იქეთ ლეჟეტერ ხარ, ნენსგლეჟა ტიტელ ადგი ლი. *ვასილ მუზას ძე ჩხეტანი*, 40 წ., *მუშა, ს. ლეკელმხაი, ჭუბრის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 22.IX.70 წ.

ჟიბე ტობაშ ლაყუნზელი – ვენახი (ტობარი) ს. ტობარის შუაში, ტბის სამხ.-დასავლ., ყურძენია ადესის. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა*, 65 წ., *პენსიონერი*, ს. *ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1.11.70 წ.

ჟიბე ტუბაძე – ტბა (მახაში) ს. მახაშის მთაში, დიდი

ტბა დგას. ქვემოთაგაა ჩუბე ტუბაძე. რ. მ. *ჭელიძე*, 1976.

ჟიბე ტუბიბერ (იხ. **ტუბიბერ**) – ყანები (ჟამუში) ს. ჟამუშის დასახლების აღმ., სამანქანო გზის ზემოთ. მშრალი დელეა, ტყე არაა. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი*, 40 წ., *მოსამსახ.*, ს. *ჟამუში, მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *სექტემბერი*.

ჟიბე ტუბილედ (იხ. **ტუბილედი**) – უბანი (ხელედი) ს. ტუბილედში, ზედა ნაწილი, ცხოვრობენ მხოლოდ ჩანქსელიანები. *ნ. ს. ჩანქსელიანი*, 24 წ., 1974.

ჟიბე ტუბირალ – სათიბი (ბაგვდანარი) ს. ბაგვდანარ-ში, მეშხე ლიცის მარცხ. მხარე, სათიბი ადგილის სახელია, ივანე კვიციანის კუთვნილებაა. ჩამოუდის მეშხე ლიცის დელე, აქედან ჟიბე ტუბირალ „ზემო ხევი“. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი*, 81 წ., *პენსიონერი*, ს. *ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი*.

ჟიბე ტუბიზნი (იხ. **ტუბიზნი**) – სამოვარი (გული) ს. გულის სამხ.-ით, ჩუბე ტუბიზნის მოსაზღვრეა ზემო მხრიდან, მოედინება წყარო, ხარობს პანტა მსხალი. ჟიბე ტუბიზნი „ზედა ხეობისა“. *ანთუყ ნასავის ძეა ხორგუანი*, 80 წ., *პენსიონერი*, ს. *ბაგვდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1967, წ. *სექტემბერი*.

ჟიბე უსგური – სათიბები (უსგური) ჭალაშ მარჯვ. კალთაზე, ტყემლნარია, ბალიცაა. ტყენარევი ყანებია. ნაკომპარია – **ჟიბე უსგურიშ მურყამ**. *ა. ბ. გურჩიანი*, 65 წ., *ეცერის ს.ს.*, 1973.

ჟიბე უსგურიშ მურყამ – ნაკომპარი (უსგური), ნაკომპარია, არ ახსოვთ, თუ ვისი სახელობისა იყო. *ა. ბ. გურჩიანი*, 65 წ., *ეცერის ს.ს.*, 1973.

ჟიბე უფგუაშ (იხ. **უფგუაშ**) – სამოვარი, ტყე (მურშკელი) ს. მურშკელის ჩრდ., ლაგურნილისა და ქურდა ნალგამს შორის, ჩუბე უფგუაშის ზემოთ. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი*, 13 წ., *მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *სექტემბერი*.

ჟიბე უშუბანარ (იხ. **უშუბანარ**) – უბანი, მდებარეობს მდ. დოლრას მარცხ. მხარეზე, ს. უშუბანარის ზედა ნაწილი 20-ოდე ოჯახით. გვარის მიხედვით – უშუბანი. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი*, 63 წ., *კოლმ.*, ს. *უშუბანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *სექტემბერი*.

ჟიბე ფანაგა (იხ. **ფანაგა**) – დასახლება ლეჟა ფანაგაში, სამანქანო გზის ზემოთ. ს. ს.

ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.

ჟიბე ფარვლ – სათიბები (ცანა) ცხენისწყლის მარცხნივ.

ჟიბე ფედრანი (იხ. **ფედრანი**) – სამოვარი (ხოსრარი), ს. ხოსრარშია, სახნავ ფედრანის აღმ. ადრე სახნავი ყოფილა. ხილნარია. *სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ფომდელ – სათიბი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ.-ით, სათიბ **სოხაშა თაფშის** ჩრდ.-დასავლ., ტყეშია დიდი მინდორი. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჟიბე ფაყ – უბანი (ფაყი), ს. ფაყის ზემო მხარე, უბნები: ლექმეთი, ბაძარი, ლესხან, მიქელშერ, გვეგნიშერ. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ჟიბე ქარბაქ – სამოვარი (ჩუკული) ჩუკულის მთაში, საქონლის სადგომია. *ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976.*

ჟიბე ქაშან – სათიბი (ლემსია), ს. სოლის საზაფხულო მთაშია, ჩუბე ქაშანს ზემოთ. სამარხილო გზაა. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ჟიბე ქედან – საცხოვრისი (ქედანი), ჩუბე ქედანშია, დასახლება კარტანის ზემოთ. დაახლ. 1 კმ-ის დამორებით, ქედანში ტუბის ზემო დინების მიდამოებში. ცხოვრობს ამჟამად 1 ოჯახი (ადრე –5). დავაკებული ადგილია, ირგვლივ წიწვნარი ტყით. ხილნარი – ვაშლი, მსხალი, ნიგოზი, ჟურმენიც – ადესა. *ევანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჟიბე ქვაბნარ – სახნავი (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ჟიბე ქორ – სამოვარი, სახნავი (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ. ძველი ნასახლარია. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ჟიბე ქორგლდარ – ყანები (ლახამი), ჩუბე ლახამის დასაწყისი, დამრეცი ადგილია, დგას ნიგვზები – 20 ძირამდე. მის ზემოთ საზვავე ღარია. 1952 წელს 12 ოჯახი წაულევია ზვავს. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ქორგლდშ (იხ. **ქორგლდშ**) სათიბი (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ.-აღმ., სათიბ აშხანის ზემოთ, ნასახლარი აქ არაა. ჩუბე

ქორგლდშის ზემოთ. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟიბე ქურა – საცხოვრისი, ყანები (ბაბილი) ს. ბაბილში, ჩოლშურას მარცხ. კალთა. სახნავებია, *ქურა არაა. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ჟიბე ქალაღ (იხ. **ქალაღ**) – სამოვარი (წვირმი) ს. წვირმის სამხ.-აღმ., ფეხის დასავლ., ჩუბე ქალაღის ზემოთ, ენგურის მარჯვ. კალთაზე. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჟიბე ქუბან – სამოვარი (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ.-აღმ., გზაზე სათიბებისკენ, ჩუბე ქუბანის ზემოთ – მთისკენ. გზა სამარხილოა, მეჭენდერის სამოვართან. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახი ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟიბე ლოშგერი (იხ. **ლოშგერი**) ყანა (ხოსრარი) ს. ჟიბე ხოსრარის სამხ.-დასავლ. (ლოშგიმხენ) აკრავს, ლოშგერიშ შუკუტარის ზემოთ. *სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ღუბილდშ – სათიბი (კახურა) ლასკადურას აუზში, მარცხ. მთა გოლდაშში. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

ჟიბე ყანჩუანი დაბ (იხ. **ყანჩუანი**) – ყანა (საყდარი) ს. საყდარში, ყანჩუანის ზემო ნაწილი. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ჟიბე ყორნალ (იხ. **ყორნალ**) – სამოვარი (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკიაში, ყორნალის ზემო მხარე. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ჟიბე ყარ – უბანი (ჭუბერი) ს. ყარის ჩრდ.-დასავლ. ნაწილი, სამანქანო გზის ზემოთ, მარცხ. მხარე. ბაღ-ვენახებით, სათიბ-სამოვრებით. ჩრდ. მხრიდან ჩამოუდის მდინარე თეთნაშერა. *ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ., ტყისმცველი, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ჟიბე ყუბაღლ – სამოვარი (თავრარ-ხერხვაში) მთა ცალგმილშ-ის სამხ.-დასავლ. დასაწყისი, გორაა ყუბას გაგრძელებაა. *უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ. ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟიბე ყუბდრეშ (იხ. **ყუბდრეშ**) – სოფლის ზედა ნაწილი (ყუბდრეშში), ს. ყუბდრეშში შემავალი საცხოვრისი, ზემო მხარე. *ჯ. კ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ჟიბე ყუბერი – სათიბი (მაგარდელი) სოფლის გზის ზემოთ, სათიბ შუშიშს ქვემოთ. ზედა ყუბერი (?). *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ყუბა – სამოვარი (დურაში) მთაში, ამოზურცულია. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

ჟიბე შოგამ (იხ. **შოგამ**) – გზა, სამოვარი (მურშველი) ს. მურშველის ჩრდ.-დასავლ. სკრდიარის გზის ზემოთ, ჩუბე შოგამს ზემოთ. *ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟიბე შუკუბარ – გზა (ლაღამი), ს. ლაღამიდან მიმავალი გზა ლექუჭ ლახუ-ში. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ჟიბე შუკუბარ – გზა, ტყე (ზ. ვედი). *არჩილ კოსტას ძე ჭკადუა, 40 წლ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჟიბე შუკუბარ – გზა, ტყე (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 32 წ., ლახამულა ს.ს., 1973.*

ჟიბე შუკუბარ (4) – გზა (მურშველი) ს. მურშველის ჩრდ. სამარხილო გზები მთებისა და ტყეებისკენ. *ელადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟიბე შუკუბარიშ ლაჭმოლ – სათიბები (ზ. ვედი). *არჩილ კოსტას ძე ჭკადუა, 41 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჟიბე შუკუბარიშ ლახერხარ – ყოფ. სახერხი (ზ. ვედი), სახერხი მოწყობილობა იყო. *არჩილ კოსტას ძე ჭკადუა, 41 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჟიბე შუშიშ (იხ. **შუშიშ**) სათიბი (მაგარდელი) სოფლის აღმ., სათიბ შუშიშ-ს აკრავს ზედა (სამხ.) მხრიდან. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ჩე (იხ. **ჩე**) – სამოვარი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, ჩუბე ჩეს ზემოთ, წიწვნარ-ფოთლოვანი ტყით. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969. ნოემბერი.*

ჟიბე ჩუკულ – უბანი (ლენტეხი) ს. ჩუკულის ერთ-ერთი დასახლებული უბანი. *ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1978.*

ჟიბე ჩარალ – ყანა (მურყმელი) ს. მურყმელის დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე,*

მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ჟიბე ჩრბანი – საცხოვრისი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ., საცხოვრებელი უბანი. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჟიბე ცალერ – უბანი (ნაკ. ს.ს.), ს. ცალერშია, ნაკის ს.ს.-ში. ცხოვრობს 1 ოჯახი გვარმიანებისა (იხ. **ჩუბე და ჟაბე ცალერ**). *მიხეილ ზოსიმეს ძე გვარმიანი, 30 წ., კოლმ., ს. ცალერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ციცხუბარ – უბანი (ციცხვარი), ს. ციცხუბარის დასახლ. უბან: ი, მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე. ტყეა ირგვლივ ტერასაზე. ცხოვრობს 1 ოჯახი. *ვალე გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჟიბე ცხევ – ტყე (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის დასავლ., ლეზგარას დასავლ. ძირში სათიბებია – ლასნემდუ. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟიბე ცხევარ – ტყე (ლახირი), ს. ლახირის დასახლებასა და ლეგგებრალს შორის მდებარე შერეული ტყე. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟიბე ცხემელი – უბანი (რცხმელური), რცხმელურის დასახლებული უბანი, ტვილდიანების საცხოვრისი. *გ. ა. ტვილდიანი, 1976.*

ჟიბე წანაშ – უბანი (წანაში), ს. წანაშის ზედა მხარე. *თ. გ. ლიპარტელიანი, 23 წ., 1974.*

ჟიბე წირმინდ – სოფელი (ხმ. ს.ს.), ხაიშის ს.ს.-ში შემავალი 3-კომლიანი საცხოვრებელი ადგილი, ხაიშიდან 9 კმ-ის დაშორებით, მდ. კასლედგრას გაყოლებით მარჯვ. კალთაზე. არის სახნავ-სათიბები, ბაღებით – ნამყენი მსხლეები, ვაშლები, ბლები. არის ტყემალი, ზღმარტლი, ყურძენი (ფრანგულა). ეკლესიის ნანგრევაცაა კლდის ქიმზე. ჩანს, ძველად ყოფილა მოსახლეობის რაოდენობა მეტი, ნასახლარებია. ცხოვრობს ამჟამად 2 ოჯახი ჭკადუა, ერთი – დავითიანი. *კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს. მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჟიბე წყურგინ – სამოვრები (ქვ. ვედი), ჩუბე წყურგინის (ანტოარის) ჩრდ.-აღმ. ბაზა ანტოს ნაკარვებია, დავაკება (ტერასა) და ირგვლივ

წიწვიანი ტყე. ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 70 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ჟიბე ჭალწ – დასახლებული უბანი (ლექვისირი), ს. ლექვისირშია, ჩუბე ჭალას დასახლების ზემოთ. კ. ე. ფურელიანი, 34 წ., 1974.

ჟიბე ჭალწ – ღელე (მესტია), კახშიანის თავში, მოსახლეობის სასმელი წყალია გამოყვანილი. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლეხთავი, 1972. VIII.

ჟიბე ჭალწ (3) – ყანები (ბავარი), ჯუდარის დასახლებაშია, სკიმერულას მარცხ. მხარეზე. ე. ჯ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.

ჟიბე ჭალწშ – უბანი (ლეზგარა) ჩუბე ჭალწშ-ის სამხ., სამანქანო გზის მარცხ. მხარეზე, მდ. ენგურის ჩრდ. „ზედა ჭალასი“ (მდინარისა). თინა მგკას ას. ქალდანი, 22 წ., მოსამსახურე, ს. ტუბერტი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჟიბე ჭუბწრ (იხ. ჭუბწრ) – სათიბი (ლეზგავი), ს. ლეზგავშია, ჭუბწრის ტერიტორიაზე. მაჭუბწარა ხარ. ჟ. დ. აბდელიანი, 37 წ. ლატალი, 1973.

ჟიბე ჭყიბ – სათიბი (ხევრა), ჭეჭრაშია, ჭაობიანი სათიბია, ჭყიბის ზემოთ. ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

ჟიბე ჭჭედ – სამოვარი (ლახამი) ჩჭუბე ლახამის დასავლ., დამრეცი კალთა. ქვემო მხარე გვიმრწალია, აქა-იქ ფოთლოვანი ტყე, ზემოთ წიწვნარი. ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბწრის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ჟიბე ხარწმ – სამოვარი მთა (სგურიში), მთა ხარამის სამხ.-აღმ. კალთა, ალპური ზონაა, დამრეცი და ციცაბო კალთებით. მის ზემოთ ქვის ნაყარია, ხარწმის ძირში. მდ. თეთნაშერას მარჯვნივ. სიმაღლე ზღვის დონიდან ≈ 1892 წ. ხაბჯი ბიბეს ძე ჩხვიმიანი, 68 წ., კოლმ., ს. სგურიში, ჭუბწრის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.

ჟიბე ხოსწწრ – უბანი (ფარი), შედის ფარის ს.ს.-ში, ცხოვრობს 2 კომლი, მდებარეობს: დასავლ. ლაღარ ზაგწრსა და აღმ. ზაგწრ // ზარიშ-ს შორის (ტყე ჯოლერი) (თწრგლეშმ), დასახლებულ უბნებს – ღეშდერსა და ჩუბე ხოსწწრს შორის. ნაკომწარია, ძირია დარჩენილი – ძეგი-არე, ყასბულათრე მურყუამ. სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიმიანი, 59

წ., ს. ხოსწწარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჟიბე ხუბწრ (იხ. ხუბწრ)

ჟიბე ჯაბწრწნი – სახნავები, საცხოვრისი (დურაში) ს. დურაში. კ. ბენდელიანი, 1978.

ჟიბე ჯგწრწგი ნაგწრ – სახნავი (ზ. ბავარი) ს. ზედა ბავარში. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., 1976.

ჟიბე ჯჭედწშ – ყანა (მურყმელი) მურყმელის დასავლ., სამანქანო გზის ზემო მხარე. მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ჟიბე ჰადწშ ნაკგლდ –

ჟიბე ჰადწშ ნაკგლდ – სამოვარი (ლაყვრა) საცხ. ლაყურისა და წიფსგწრს შორის, მოვაკოა, ჩუბე ჰადწშ ნაკგლდს ზემოთ. ხარობს იელი (ჰადრა) და წიფელა. მიშა რაჭდენის ძე ცალანი, 28 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჟიბე ჰოკრილ – მთა (ჭუბწერი) მდ. ჭუბწრულას მარჯვ., მდ. მემლურას მარჯვ., ტყეშია, ვაკე ადგილია, ითესება კარტოფილი. ნენსკერისკენა გზიდან 200 მეტრზე, მარჯვნივ, მდ. ჭუბწრულას გზის მარცხნივ. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბწრის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII. 70 წ.

ჟიბე ჰზი – სამოვარი მთა (ნავ. ს.ს.) ნაკრას მარჯვ. მხარეზე, მთა შდატლერის ძირში. ვაკესავითაა, დგას კარვები, ალპური ზონა, ჩუბე ჰზის ჩრდ.-დასავლ. (ჰზუტ „ეზო“ ?). ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ჟიბე ჴედ – უბანი (ქვ. ვედი), მდ. ჴედრგლას მარცხ. კალთის ტერასაზეა სამოსახლო საკმაოდ დიდი მოცულობის, ცხოვრობენ ჭკადუები. მდ. გერდაშერას მარცხ. კალთაზე, 7 ოჯახია, ხილი – ვაშლი, მსხალი, ყურძენი, ნიგოზი, ტყემალი. უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენსიონერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ჟიბე ჴედიშ ლეჭწრწრ – წისქვილი და მისი მიდამოები (ქვ. ვედი), ლწლქერიწშ ტუბიზე, საცხ. ლწლქერის სამხ., ჟიბე ვედის დასავლ. დგას ჟიბე ვედის მცხოვრებთა წისქვილი. გაბრიელ ბეჭწუს ძე ჭკადუა, 92 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ჟიბე ჴედიშ ლეწწწრ – ტყე (ქვ. ვედი) ჟიბე ვედის

დასახლებისა და ყანების ზემოთ, სამხ. ფერდობი, ქვემო მხარე წიფლნარით, ზემო – წიწვნარით. მთა ბურღვდერამდე (ბურღვდერიმ ნენჩამდე). *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ჭედში ჟამბენჩაშ კუთახ –სამოვარი, ბილიკი (ქვ. ვედი), ფერდობი გერდაშერასა და ჟიბე ჭედს შორის მდებარე. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ჭედში ტუბილდ – ხევი (ქვ. ვედი), ჟიბე ვედის სარგვლარ-იდან ლამზერგლს ჩამოედინება დასავლ.-ით. პატარა წყალია. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ჭოთიშა ზაგარ – სათიბი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ., ტყის ზემო ზეგანი. ჭოთიშას (იოსელიანების) სათიბები. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კხაიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟიბე ჭამეტარ (იხ. **ჭამეტარ**) – სახნავ-სათიბები (ჭველიერი), ჭამეტარის ზემო მხარე. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ჟიბე ჭელედ (იხ. **ჭელედი**) – უბანი (ხელედი), სოფ. ჭელედის ერთ-ერთი უბანი, სამანქანო გზ-ის ზემო ნაწილი, მეტი წილი გაზდელიანებისა. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ჟიბე ჭუნჩაშ (იხ. **ჭუნჩაშ**) – სათიბები (ბაბილი), სათიბ ჭუნჩაშის ზედა მხარე, კარტოფილი ითესება. *ნ. ბ. ჭურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ჟიბე ჭურ (იხ. **ჭურ**) – სამოვარი მთა (თავრარი), ს. თავრარისა და ხერხვაშის საზაფხულო სამოვარი მთა, სამ. მთა ჩუბე ჭურის ზემოთ ≈ 1 კმ. დაშ. ჩავარდნილი (დეყუ) ადგილებია, ნაკარვებიცაა. *უმანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟიბე ჭურეშაში ლიც – წყალი (ლესემა), ს. ლესემაშია, ყანა ჟიბე ჭურეშაშია. *ა. ს. გაზდელიანი, 36 წ., 1974.*

ჟიბე ჭალ – სათიბები (სვიფი) ს. სუიფის დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ, ჩამოდის წყალი **ჭალრა**, ს. ღუბალდისა და ს. სუიფის საზღვარი. *შოთა მიხეილის ძე სადლიანი, 42 წ., ს.ს. თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბე ჭამშდ (იხ. **ჭამშდ**) – დასახლ. უბანი (ხაიში), მდებარეობს მდ. ენგურისა და მდ. ხაიშურას შესართავის ჩრდ.-აღმ., მაღლობ ადგილზე, შედის ხაიშის ს.ს.-ში. ხაიშიდან აღმართით ადის ბილიკი და ზემოთ ვაკე ადგილია. ცხოვრობს – ოჯახი. აქვეა ხაიშის საშ. სკოლა, სასაფლაო, ეკლესიის ნანგრევი. ჩრდ.-აღმ. კედელივით აკრავს უსახელო მთა (გორა), რომლის სიმაღლე რუკის მიხედვით ზღვ. დონიდან უდრის 2236,0 მ. ხილნარია – ყურმენი, მსხალი, ვაშლი, ქლიავი, ნიგოზი, ატამი, ბალი, ტყემალი. „ზემო ხაიში“. *ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიყავითო), 31.VII.1970 წ.*

ჟიბე ჭამშდთეშ შუკუ – გზა (ხაიში), საგზაოდან ჟიბე ჭამშამდე ამოდის სამანქანო გზა. *ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიყავითო), 31.VII.1970.*

ჟიბე ჭაჩეშ (იხ. **ჭაჩეშ**)

ჟიბე ჭუდიშ (იხ. **ჭუდიშ**) – სათიბები (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, სამხ., ენგურის მარცხ., ჭუდიშის სათიბების ზემო ნაწილი. *მ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ჟიბენაში ნაკ – სამოვარი (ღვებრა) ს. ღვებრას სამხ.-დასავლ., მდ. მულხურის მარჯვ. კალთაზე, ვაკეა. *არსენა ზურაბის ძე წიფიანი, 75 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟიბენაში ნაკ – სამოვარი (ღვებრა) ს. ღვებრას სამხ.-დასავლ., მდ. მულხურას მარჯვ. კალთაზე, ვაკეა. *არსენა ზურაბის ძე წიფიანი, 75 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჟიბეშველიბალ – სახნავი (ყვედრეში). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ, ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ჟიბეშენ – ყანა (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერშია, ფაფალის ზემოთ. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ჟიბეშენ (2) – უბანი (სასაში), ს. სასაშის დასახლების ზემო მხარე. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ჟიბეშენ/პრ –სათიბები (ჭველიერში) ს. ჭველიერში, ლაშხურის მარცხ. *მ. ე. იპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ჟიბეშარ – უბანი (ფაყი), ს. ლექმეთის ერთ-ერთი

დასახ. უბანი, ჩანქელიანების ერთ-ერთი შტო. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., მოსამსახ., 1974.*

ჟიბი ფაჩიარლემ მურყუმარ – ნაკომკარები (2 – იენაში), ს. იენაშია, დგას 2 ნახევრად დანგრეული კომკი. ფარჯიანების საგვარეულო კომკი. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ. ლატალი, 1973.*

ჟიბიანი – სოფელი (უშგულის ს.ს.)

ჟიბიანი მგლდღ ლასტრა – მალღობი (უშგული) ს. ჟიბიანის აღმ. ლამრია ჟოშგინ-ის, ლაკტრამა ბოგის დასავლ. ჟიბიანის მწყემსთა საჯდომი ადგილი. *მიხეილ დავითის ძე რატიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ჟიბიანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ჟიბიანი ტუბი – ხევი (ჟიბიანი) მდ. ენგურის მარჯვ. შენაკადი ს. ჟიბიანის პირდაპირ. წყალი მოედინება ჟიბიანი ტუბი თხუმიდან. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ჟიბიანი ტუბი(ი) თხუმი – გორა (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანის პირდაპირ ჩამომდინარე ღელეს სათავე, ჩამოგლეჯილი, ჩამორღვეულია. მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ჟიბღალი – ეზო (ზაგარი) ს. ზაგარის შუაში, ორ მოსახლეს შორის, ზეგანის ოდნავ სამხ.-დასავლ. ბუჩქნარ ჰადრის ზემოთ დასავლ. გაიანე კამეთის ას. *ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბღალი – სათი ბი (ხოსრარი), ს. ჟიბე ხოსრარს ჩრდ. მხრიდან აკრავს, დასახლების ზემო მხარე. *სვიმონ აზნაგევის ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჟიბღალი – სამოსახლო (ლახამულა) ჩვ. ლახმგლის ჩრდ.-დასავლ. ადრე ყანები ყოფილა სუმა ჰკადუასი. ამჟამად – რამდენიმე ნაგებობა და სახერხი. *გელა ფუთუს ძე ჰკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟიბღალი – სახნავი (ტუბიბერი), სახნავ ლალქანას აღმ., ნაკლაროლს ჩრდ. „ზედა მხარე“. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბღალი – სახნავი (ფარი) დასახლება კაცხის ჩრდ.-ით, ზემოთ. ზემოური . *შალვა ფილოვანის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწავლე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბღალი – სახნავი (ქურაში) ს. ქურაშ-ის ჩრდ.-აღმ.

ყანა ღემგერს მოსდევს ჩრდ.-აღმ.-დან. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჟიბღალი – ყანა (ლახამულა) ჟ. ლახმგლ-ს ჩრდ.-აღმ. თხუმი. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჟიბღალი – ყანა (ლაყერი) საცხოვრის ლაყურის ჩრდ.-ით, სახლებს ზემოთ. *მიშა რუდენის ძე ცალანი, 28 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბღალი – ყანა (ჟ. ლგვა) ღელე ტუბიბრას მარცხ. კალთაზე, ყანა ნენგმარის ჩრდ. ნაწილი. *სიმონ თოსდანის ძე ცალანი, 57 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბღალი – ყანა, სათიბი (ლუჰა) ს. ჟ. ლგვას დასავლ. სამანქანო გზამდე (ნაჰკვრამდე). *სიმონ თოსდანის ძე ცალანი, 57 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბღალი – ყანები (ჰებუდი) ს. ჰებუდის ჩრდ., დასახლების ზედა მხარე. *ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბღალი (15) – სათიბი (ლარილარი), ს.ლარილარშია, ჩრდ., სამანქანო გზის ზემოთ, დამრეცი სათიბი ადგილია, მდ. ჰუბრულას მარცხნივ, დასახლების ზემოთ. *ალმაცგირ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ., პენსიონერი, ს. ლარილარ, ჰუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19.9.1970 წ.*

ჟიბ-ღალი (2) – ყანა (მაგარდელი) ს. მაგარდელის სამხრეთით, თავზე. ჟიბ-ღალი „ზემოთკენა (მხარე)“. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბღალი – სახნავ-სათიბი (ტუბიბი) ს. ტუბიბიში, სახლებს ზემოთ, ბალიერს მარჯვნივ. ჟიბ ღალი „ზედა მხარე, არე“ (?). *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჟიბღალიარ – სახნავი (ისკარი) დასახლების ზედა მხარე, სახნავები. „ზედანი“. *ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 876 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჟიბღალიარ – ყანები (ზ. კალაში) სოლფის ჩრდ.-დასავლ., ჟაბე კალშიმ ტუბიბრამდე. „ზემონი“. *გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჟიბღალიარ (3) – ყანები (ჰველიერი), ს. ჰველიერ-

შია, ჩრდ.-ით, მდ. დაწმარსა და კედრგლას შორის. „ზემოური“, „ზედა მხარე“. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წმ., პენს., ეგრისის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟიბღალიშ დაბ (იხ. ჟიბღალი)

ჟიბშარ – საცხოვრისი (მამი), ს. მამის ზემოთ დასახლებაა ზურაბიანებისა. ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.

ჟიბშარ (2) – უბანი (ლეკოსანდი) ს. ლეკოსანდში, სოფლის ზემო მხარე.

ჟიბშარე გილ – ყანა (იფხი), ჟიბე იფხის დასავლ. სახნავი ადგილები. ე. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი, 1973.

ჟიბშარე გილიწარ (იხ. ჟიბშარე გილ)

ჟიბშარე მურყტამ – კოშკი (არცხელი), ს. არცხელშია, კარგად შემონახული სოფლის ჩრდ.-აღმ. მხარეში. ჟორჟოლიანების საგვარეულოსი. ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჟიბშენიშ სგიმი – მჟვავე წყალი (უშხვანარი), ს. ჟიბე უშხვანარს ზემოთ მოდის მჟვავე წყალი, ჟიბშენიშ სგიმ „ზევითურა მჟვავე წყალი (ზედა, ზევიდანა)“. ჰიდრონიმის მიხედვით. გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ჟიბშზან (იხ. ჟიბშზანიერ)

ჟიბშზან – სათიბი (ლაპილი), ს. ლაპილის დასახლების ზემო მხარე. ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი. 1973.

ჟიბშზან – ყანა (იელი) ს. იელიში, ასკარდის დასახლების ზემოთ. რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. ივლისი.

ჟიბშზან (4) – სამოვარი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის აღმ., სამანქანო გზის ზემოთ. შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჟიბშზანიერ – ყანები (მესტია), შემოკვეებული სახნავ-სათესი მიწები მარგიანებისა და ხერგიანების. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტია, 1972.

ჟიბშეშიერ – ყანები (აგრაი), ს. აგრის ჩრდ. მდებარე ყანები. ტყის ქვემოთ. ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., კოლმ. თავ-რე, ს. ჯე, მესტიის რ-ნი, 1871 წ. ივლისი.

ჟიბშეშიერ – ყანები (ზეგანი) ს. ზეგანის ლეჟნ

უბანის დასახლების სამხ.-აღმ. ნაწილი. დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ჟიბშუტა – საკრებულო (სოლი), ს. სოლშია, სოფლის დასახლების ცენტრშია. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.

ჟიბშარე მურყტამ (2) – კოშკი (ზ. მ. ურშკელი, არცხელი), ს. ზემო მურშკელშია, კარგადაა გარედან შემონახული. ოდნავ დახრილია სამხ.-ით. ქურდიანების საგვარეულოსი, ციოყულმა მურყვამის აღმ. გურამ ალექსანდრეს ძე ქურდიანი, 34 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჟიბშარ – უბანი (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1973.

ჟიბშარ (3) – უბანი (დიზი), მდ. ნაჟჰვშ ლიცის მარცხ. გრამიტონ ჭკადუას საკარმიდამო, სუმა ჭკადუას შტო. ქვემოურები „ჟიბშარს“ უწოდებენ გრამიტონშერ სუმაშერ-ს.

ჟიბშარლ – სავარგული (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ვაკეა, დათესილია ფიჭვით. დგას ქვითკირის სახლი. იასონ მურზას ძე კორძია, 75 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ჟიბჩუბან – ხილნარი (ლახუმდი), ს. ლახუმდშია, აღმ. ნაწილში, ხილნარია, სათიბებიც, გზის ქვემოთ. რიდა ბესის ას. ფირცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972. IX.

ჟინი ბულონი – სამოვარი მთა (ზ. ვედი), მდ. სამაჭირხლოსა და მდ. ბულონიშე ღალგს გამყოფ ქედზეა 2 კარავი. არყნართაა ქვედა მხარე. ზღვის დონიდან ≈ 2510 მ. შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის სოფ. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.

ჟინი ობორიე – სამოვარი მთა (ზ. ვედი) მდ. გაუნდრშ წყალის მარჯვ. შიშველი რელიეფით, გლუვი კალთებით, დგას ჟინ ობორიაში 1 კარავი. მეგრელებს ეკუთვნის – წალენჯიხის მთა. შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის სოფ. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.

ჟინგ ბულონი (იხ. ჟინი ბულონი)

ჟინგ ბულონიში სუკი – ქედი (ზ. ვედი), მთა ჟინი ბულონის აყოლებით ქედი, მდ. სამაჭირხლოსა და მდ. ბულონიში ღალგს გამყოფი, ნატახტე – მარჯვ. შალვა ძაკუს ძე

გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის სოფ. ჩევაღერი, 21.9.1970 წ.

ჟინე ოზორიე (იხ. **ჟინი ოზორიე**)

ჟიქალექაშ ლელჰენ – რუ (ქვ. ვედი), ლალქერიშ ლიც-იდან გამოყვანილია სარწყავი წყალი ლეკვერით, ყანების სამხ. (ზემო) მხარეს. უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ჟიქანიერ – ტყე (მუწვდი) ს. მუწვდში, დასახლების ზემოთ, რცხილნარია. გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

ჟიქანარქა – გზა (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარის ზემო მხარეში გადის სამანქანო გზა, გზისა და მისი მიდამოების სახელია. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ჟორჟლან ნაკ – ტყე, სამოვარი (სოლი) ს. სოლის დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ, შიგ. ტყეში. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.

ჟორჟლან – ტყე, სამოვარი (სოლი) ს. სოლის დასავლ. სამანქანო გზის ზემოთ. ღელეცაა ტყიანი ამ სახელწოდებით. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.

ჟორაშ ნაკრავი – ნაკარვები (ჭუბერი) მდ. თეთნაშვრას მარცხნივ, ლეწუნდშ ნაკის მიდამოები. ნაკარვებია ტყის დავაკებულ ადგილზე. ჟორა ნარსავიძის ნაკარვები (ცოცხალია). „ჟორას ნაკარვები“. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ.

სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII. 70 წ.

ჟიბრი – უბანი (ჩაჟაში), ს. ჩაჟაშის ზემო ნაწილი. ჟიბ „ზემო“. ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ჟიბშხტა – ყანები (კაერი) ს. კაერის დასახლების ზემოთ. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

ჟუბაშ ტუბრა – ღელე (კიჩხულდამი), ს. კიჩხულდამშია, უფრო დასავლ. ნაწილში, წყალი ცოტა მოედინება. ლიჟუარე „ჟონვა“. თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ჟუბაშნი – ტყე, კლდე (ქვ. ლუპა) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სამანქანო გზის ქვემოთ, ყანა ქტილანის ქვემოთ ენგურამდე. ციცაბოა, მუხნარიცაა და კლდეც. იცის ჩამორეცხვა, ჩამოშლა (ქა ხეჟი მუს ი ჟერ მგ, ქა ხერღვენი ი რიენთეჩუ მამამგტემ სედნი). ჟუბა- < „ზვავი“ (მიჟ – მზე...). სილევან იშმაგის ძე დადეშქელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარი ს. ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჟუბანიშ – სათიბი (ზაგარი) ს. ზაგარის სამხ.-აღმ., მდ. ჯენის მარჯვ. კალთაზე, სამოვარ გაუარის სამხ.-აღმ. სამანქანო გზის (ნაჭკორას) ქვემოთ, ირგვლივ მუხნარ-თხილნარია, შუაში სათიბი (ჟუბანარ იცინო). გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

რ

რადაგ – სახნავი (მელე) მელეში.

რადაგ (3) – ყანა (შკედი), ს. შკედშია. ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.

რადაგ – ყანა (ხელედი), ხელედშია, ლაშხირის მარცხენა მხარეზე. ილამაზ ნიკოლოზის ძე გა-ზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.

რადგიელ (4) – ყანა (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმ., გზის ზემოთ. ოდნავ დამრეცი. სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ს. ჰადიში, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

რადგიელ (იხ. რადგ) – არცხელი

რადგიელ (იხ. რადგ) – დავბერი

რადგიელ (იხ. რადგ) – წვირმი

რადნალ – სამოვარი (მურშკელი) ს. მ. მურშკელის ჩრდ.-აღმ., გუგუშის ღელის მარჯვ. კალთაზე.

ქვიანი ადგილია, ქვების შენაგროვებითაა. ადრე მუხნარი ყოფილა. რედინ „როდინი“ (?). ვალადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

რადგ – ყანა (არცხელი), ს. არცხელსა და ს. ღუბერას შორის მდებარე ყანები, ოდნავ დამრეცი რელიეფით. ერმალო ციოყის ძე ჟორჟოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

რადგ – ყანა (დავბერი), ს. დავბერის აღმ. ყანა. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

რადგ – ყანა (მურყმელი) ს. მურყმელის დასავლეთ-

- თით, ითესება ქერი, კარტოფილი. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*
- რადგ** – ყანა (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ., ტუიბერის უბანში. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*
- რადგ (5)** – ყანა (ლახუშდი), ს. ლახუშდშია, სამხ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე. რადგ „კარგი ადგილის“ სინონიმი. მამა ხოჩა დამ ლი = რადგ (მოკლედ). *რიდა ბესის ას. ფირცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972. IX.*
- რამაზი დამ** – სამოვარი (ლახთაგი) ლახთაგის ჩრდ.-დასავლ., რამაზის (ვინმე) ნაყანარი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1972.*
- რამზიარე მურყუამ** – ნაკოშკარი (ისკარი) სოფლის თავში, სკოლის აღმ., გზის ქვემოთ. „რამზი (გერლიანის) კოშკი“. *აკაკი ფაცის ძე აფრასიძე, 27 წ., სტუდენტი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*
- რამზიმა** – თემი (საძმო) (შყალერი) ს. შყალერში, გირგვლიანების საგვარეულოს თემი. ჯუამბ, რამზი, სპი – ძმები ყოფილან, რომელთა ნაყარი: ჯულბარ, რამზიმა/რამზიარ, სარქმა. *გრიშა ძეგას ძე გირგვლიანი, 47 წ., მოსამსახურე, ს. შყალერი, ლატალის ს.ს., 1973.*
- რამზიმა** – უბანი (მაცხვარიში), ს. მაცხვარიშის ერთ-ერთი საძმო. იყოფა სამ სამძმოდ: რამზიმა, სარქმა, ჯულაბმა. მაიი ნაყარ – ნამათუარარ ცხოვრობენ შყალერშიც, გვარად გირგვლიანები. *გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ს. მაცხვარიში, ლატალის ს.ს., 1973.*
- რამზიმა მურყუამ** – ნაკოშკარი (მაცხვარიში), ს. მაცხვარიშშია, გირგვლიანების საგვარეულოს კოშკი. დანგრეულია ნახევრამდე. *გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.*
- რამზიარ (იხ. რამზიარე მურყუამ)**
- რაჟდენი მოლ** – სათიბი (მამი), რაჟდენ ჩარკვიანის ნახოვარი. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*
- რაჟდენი მოლ** – ყანა (ლადარვაში) ს. ლადარვაში, რაჟდენ ქურასბედიანის სახელობის ყანა. *გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.*
- რაჟდენი მოლ (3)** – ყანა (ლემზაგორი) ს. ლემზაგორში, რაჟდენ გაგნიძის ნახოვარი. საზიაროა ს. ხერიასთან.
- რაჟდენი მოლრლ** – სამოვრები (მელე) ს. მელეში, რაჟდენ ხარძიანის ნახოვარი.
- რაჟდენიშ შურო** – სამოვარი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1973.*
- რაჟან** – კლდე (მანანაური) მდ. მანანაურის მარჯვ. შენაკადის – სკორბაშის სათავის კლდეები. საჯიხვე მთებია. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 78 წ., 1974.*
- რატანი** – სათიბი (კიჩხულდაში) ნენწელის აღმ., სათიბ კელაშნის დასავლ. სამი მხრიდან – შერეული ტყით. სამხ. – **თოთოლშარ** ხეზეგხ. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*
- რატანი** – სათიბი (ხოსრარი) დასახლ. ჩუბე ხოსრარის ზემოთ, სამოვარ ქურთარის სამხ.-აღმ. *სვიმონ აზნაგევის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*
- რატანი** – სათიბი (თოთელეში) ს. თოთელეშსა და ს. კიჩხულდაშს შორის. (**კიჩხრე ლი**). *დუშა შარდენის ას ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., ლახამულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*
- რატანი** – სახნავ-სათესი (ლაბსყალდი) საცხოვრებელ უბან ნაკს ქვემოთ, ფერდობი. **რატანი**. *შიო თავას ძე გუგუსიანი, 41 წ., კოლმ. ბრგიადირი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*
- რატანი (4)** – ყანა (ლამხერი) ს. ლამხერის დასავლ., სათიბ ლაკჩის აღმ. *მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*
- რატანიშ ცხეც** – ტყე (თოთელეში) ს. თოთელეშს აკრავს ჩრდ. მხრიდან, ტყე შერეულია, სათიბ რატანისა და ს. თოთე ლეშს შორის. *დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., ლახამულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*
- რაფა ლელუხოჭა** – სათიბი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშის სამხ.-აღმ., ლეჟ ლახუ-ს ჩრდ.-ით – სოფლისკენ, უთოთიშა ლელუხოვას ქვემოთ. გვერდით ჩამოდის ღელე, რომლითაც ირწყვება სათიბი. რაფა ნავერიანის სათიბი. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*
- რაყარიშ ღარ** – ღარი (ქვ. ვედი) სგიმიშ ღარ-ს ჩრდ.-აღმ., უოროვის ტყესა და **ლემდხინდ ნაკს** შორის. თავზე წიწვიანი ტყეა, ცაცხვნარი არაა (ზესხროლ ქა მეშთხე ხარ). ალბათ რაყარს ატაბახ. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*
- რაჭა კოჯ** – კლდე (მურშკელი) ს. მურშკელის ჩრდ., კლდე ყვებას სამხ.-აღმ., სალი კლდეა,

კურდელი იცის. კლდის ძირში ფოთლოვანი ტყეა. ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

რაზ – ტყე (ქურაში) ს. ქურაშის ჩრდ.-აღმ., ტყე ველარს აკრავს ჩრდ.-აღმ. გორეზიანია (ლეგრეთ ლი აშხუდგის, ხომა ლეგრეთს რაზ-ს ხატულის). ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ს. ქურაში, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 196 წ. ოქტომბერი.

რაზ (2) – სამოვარი (მაცხვარიში) მთა მგხერის სამხ. ფერდობის ძირში, ქვებიანია. გ. გ. გორგელიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.

რაზაჲ – ყანა (შკედი) ს. შკედში, მდ. ცხენშურის სანაპიროზე. ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.

რაზა დაზ – სამოვარი (კიჩხულდაში) მდ. მატლშის მარჯვ. კალთის ჩრდ.-დასავლ., მთა კაბიშ ნალგენს ზემოთ. ჩამონაშალი ადგილია, კლდის ჩამონაშალია, ჩავარდნილი ადგილი (დეყუ ადგი ლი). მთაშია. რაზ „რეხი“ (ზაჩი კოჯ ანჯდენი ეჯი). დაზ – მნიშვნელობითი „დაზა“ (?). თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

რაზა ცხეკ – ტყე (მესტია), კახერის მხარეზეა, იწყება კახერის გზიდან აეროპორტის პირდაპირ მდებარე მოლარ-ამდე. აქვს შურო – რაზა ცხეკი ლწფშუდლ (ბილიკევიითა). თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტია, 1972.

რაზა ცხეკი ლწფშუდლ – ბილიკევი (მესტია) აეროპორტის სამხ.-დასავლ., ჩამოსაშვები ბილიკევი. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტია, 1972.

რაზა ცხეკი მაზუშა – წყარო (მესტია), წყარო გადმოყვანილი აქვთ სპარდიშის მოსახლეობას აეროპორტის სამხ.-დასავლ. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტია, 1972.

რაზარ (იხ. ნაჩვალ – ტეხიში)

რაზარ – სათიბები (კაერი). ს. კაერისა და ლემსიის სათიბები მთაში. ქვიან-გორეზიანი. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

რაზარ – სამოვრები (ზ. ლუპა) მდ. ჯენის მარცხ. მხარეზე. ქვიანია, ადრე კარგი ვერხვანარი იყო. ივდითე პეტრეს ას. ცინდელიანი, 67 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

რაზარ – ქვიანი დგილი, ტყე (უშვანარი) ს. უშვანარის სამხ.-აღმ., ზაღიშ წიფს მოსდევს

მარჯვ. მხრიდან. რელიეფი ქვიანია და ტყიანი. რაზ-ს „ლეგრეთს ხატული“ (ქვიანი). რელიეფის მიხედვით. გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

რაზარ (5) – ტყე (ზაგვდანარი) უშბის ძირში აღმ., ჩამოცვნილი და ჩამონგრეული ქვების სერია. არყნარია. რაზ „გორეზი ქვისა და ქვიშის“. ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენს., ს. ზაგვდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

რაზაშ – სამოვარი (მანანაური) მდ. მანანაურის მარჯვ. კალთის საზაფხულო სამოვარი მთები. ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.

რაზაშ – სამოვარი (ს. ლასკადურა) დაბიერის მთაში, ქვიანია. მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.

რაზაშ (3) – სამოვარი (ტვიზლედი), ს. ტვიზლედშია, მთა ძემეს მიდამოებშია, გორეზიანია. ნ. ს. ჩანესელიანი, 24 წ., 1974.

რაზაშულა – შენაკადი (ზავარი) მდ. ზავარულას მარცხ. შენაკადი, მოედინება მთა რაზაშიდან. ე. ჟ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.

რაზარ – სათიბ-სამოვარი (სოლი) ს. სოლის საზაფხ. მთა, გორეზიანი ადგილია, უშბის სამხ.-აღმ. ზადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972. IX.

რაზარ (2) – ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალაშ მარცხ. კალთაზე, გორეზიანი ფერდობი. კახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

რაზელდარ – კლდეები (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ., ტიბიშის ხეობის მარჯვ. კალთაზე. ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.

რაზელდარ (2) – კლდეები (მურშველი) ს. მურშველის ჩრდ.-აღმ., ჩხუტა-ს მთის აღმ. მოსაზღვრე კლდეები. სუბნივალურია, ალაგ-ალაგ სათიბ-სამოვარიცაა. ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

რადიმხანიშ ღარ – სამოვარი (ზ. მარდი) ს. ჟიბე მარდის ჩრდ.-აღმ., ტყიანი, შერეული, წიწვნარი. ტყის ჩამოსაზიდი მშრალი ღელეა რადიმხან ჩხეტიანის სახელობის. ბეჟელ რაჟდენის ძე გურჩიანი, 38 წ., კოლმ., ს. ჟიბე მარდი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.

რატან – სამოვარი მთა (ჭუბერი) მთა შაკალგრას სახმ., მდ. ლახმშ ლიც // ჭალაშ მარცხენა მხარეზე. ზემოთ კარვებია 4. ვაკე ადგილია. სახმ.-

აღმ., ჩრდ.-აღმ. ნამცნარია, სოჭნარი, ჩრდ.-დასავლ. შიშველია. ჩრდ. ლეჩქურ. მისი სიმაღლეა 1772,5. მთა რატიანიშ გორაგსა (/ / ნანღელაშნარ გორაგ) და მდ. ლახმჭალს შორის. *ესტატე ილიას ძე ჯაჭვლიანი, 42 წ., კოლმ., ს. სგურიში, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

რატიანიშ რობ – სამოვარი ღელე (ყარი) მთა რატიანიში, ჩრდ.-დასავლ., უშველებელი ღელეა ალპურ ზონაში, შგერის (ჯუჯა) მცენარის გარდა ერთ-ორ ადგიალს არყის პატარა ხეცაა. დანარჩენ მხარეს შიშველია. მდ. ლახმჭალის ღელის ერთი შენაკადი. უერთდება ტობაშ გორაგს და შემდეგ ხარაშს. *გივი მუხას ძე სუბელიანი, 30 წ., კოლმ., ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

რატიანიშ სგიმარ – სამოვარი, მჟავე წყალი (ყარი), მთ. რატიანიში, რატიანიშ რობის მარჯვ. ფერდზე, შიშველია, ალპური ზონის, მოედინება წყალი, მდ. ლახმჭალის ღელის შენაკადი, დამრეცი რელიეფით, ჯუჯა შგერის მცენარეულობით. მოცენარიცაა. სიმაღლე მისი დაახლ. 2300 მ. მოედინება მჟავე წყალი, რომელზედაც გაკეთებულია კასრი. სასმელად ადამიანისათვის უვარგისია, საქონელი ეტანება. გოგირდოვანი უნდა იყოს. *გივი მუხას ძე სუბელიანი, 30 წ., კოლმ., ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

რატიანიშ ფოქ – გამოქვაბული (ჭუბერი), შდაულერშია, შდაულერიშ ლეჩქურ ნაკ-ის ჩრდილოეთით. მოედინება პატარა წყალი, მის მარცხ. ფერდობზე, ქვის ქვემოთაა 5-6 კაცის ადგილისოდენა. ვიბლიანი რატიანი-ის სახელობის, მონადირეა (ცოცხალია). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII.70 წ.*

რატიანიშ გორაგ – ქედი, სამოვარი (ჭუბერი) მთა. შატლერასა და რატიანის მთის გამყოფი „უვალი“. შიშველია, ალპური ზონა, სიმაღლე დაახლ. 2290 მ. გაჭიმულია შამფრილაშ გორაგიდან ტობამდე, ჩრდ. მიმართულებით. რატიანის გორა, *ქედი. გელა გელას ძე სუბელიანი, 45 წ., კოლ. წევრი, ს. ჩუპაშე ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

რაშა ნასკინ – გზა (ლემუკვი), ს. ლემუკვიდან ლატალისკენა საცალფეხო გზა დადმართზე. სახელწოდება შერქმეულია რაშის ნახტომის შე-

დეგად დარჩენილი ნაფეხურების მიმსგავსებით. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

რაჭუნ რობ – ტაფობი (სპარდიში) აეროპრტის ჩრდ.-აღმ., ტყიანია. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., მოსამსახ. ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

რაჭუნ სარაგ – წყარო (ზაგარი) ს. ზაგარის ქვემოთ, სათიბ სარგაშშია სამხ.-დასავლ. **კენჯაზ** ხარ, სადაც მოედინება წყარო და იციან რაჭუნ მასარდ. იქაურობაში წყალი მარტო ისაა. *გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

რეზარ – ყანები (ცალანარი), ს. ცალანარს ესაზღვრება სახმ.-დასავლ. სამანქანო გზამდე, ღარივითაა, ჩავარდნილი (შდრ. ღუებ, რობ, მგერ. **რობუ**, შემო-ღობ- ?). რეზ. რუს. „чаща“. *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

რეზარ – ყანები (ხერხვაში) ს. ხერხვაშის სამხ. მოსაზღვრე ყანები, ღარისებური რელიეფით, რეზადგი ლი. *დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

რეგვიან – კლდე (ყარი) მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე, საჯიხვე კლდეები. მგრზა ჭალის დასაწყისის მარჯვენა მხარეზე, შიშველი ციცაბო კალთებით. ქვედა ნაწილში, ძირისკენ შერეული ტყე. მთა შდაულერის ქვემო მიდამოები. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII.70 წ.*

რეგვიან რე მურყტამ – ნაკომკარი (ლანხვრი), ს. ლანხურში ყოფილა ვინმე რეგვიანის სახელობის, გვარი ამჟამად გადაშენებულია. კომკის ძირიც არაა, კალოდ (კაუდ) გადაუკეთებით კომკის ნადგომი. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

რეგვიან რე მურყტამ (2) – ნაკომკარი (მაგარდელი) სოფ. მაგარდელის აღმ. განაპირას ნაკომკარია. ვინმე რეგვიანისა (გვარი არ უნდა იყოს). რეგვიანთ კომკი. *ივანე ბექას ძე მილდიაი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

რეგვიანაშ ჯარჯ – გადასასვლელი (ნაკ. ს.ს.), მდ. შდაულერის სამხ., მთა ლათაშის თავზეა გადასასვლელი. ვინმე რეგვიანის სანადირო გზა-გადასასვლელი. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი,*

57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

რეცა – საბალახო (იდლიანი), ს. იდლიანში, ნენ-ზიმ ნაკის ჩრდ.-დასავლ. ნაკამბეშის გაგრძელება. ნენზიმ ნაკში ტუბირილის თავზე, ერთ მხარეზე საბალახოა, მეორეზე – ნამენარი ტყეა. 1934-39 წლებში აქ ყოფილა მორების ჩამოზიდვა მორების ღარებით. სახელიც შერჩენია (**Рейс**-იდან?). გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. ილიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.

რეცა (2) – ყანა (ლებურცხილა) ს. ლებერცხილას ბოლოში, ყანაა. **ტუბირილის** მარცხენა მხარეზე, დამრეცი რელიეფით, ხეხილი, ვენახი, ძველად ხის ჩამოსაცურებელით ხისაგან გაკეთებული მორების ღარი ყოფილა, დააცურებდნენ მორებს მდ. ენგურამდე. **რეცა** – **Рейс**-იდან? **ჯუმბერ რადიონის** ძე დავითიანი, 18 წ., მოსწავლე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

რეცაშ ტუბირილ (იხ. **ტუბირილ** – ლებურცხილა)
რზენ-გვანდრა (იხ. **ჟიბე გვანდრა**)

რიგაში – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმ., ფერმის შენობებს ზემოთ, გზასა და ჰადიშგრას შორის. **სოფრო გიორგის** ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

რიგაში ტუბრა – დეღე (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმ., ჰადიშგრას მარჯვ. შენაკადი. რიგაშიელ-ის სათიბებზე მოედინება. **მანი ლევანის ასული პირველი**, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

რიენ – მდინარე (ცხუმარი). მდ. ენგური, ჩამოუდის ს. ცხუმარს ბოლოში. **ივანე ბექას** ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

რიენიშ ზოგ – ხიდი ქვ. ლუჰაში, ენგურზე. **იშმაგ სორთმანის** ძე დადეშქელიანი, 88 წ., 1969.

რიყ – გზა (მესტია – ირ. მლეიქიშვილი)

რიყ – რიყე (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. ტუბის რიყე (გუალდა ტუბისა). **ნოდარ შამშის** ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

რიყ – რიყე (ლახამულა) ჩვ. ლახამულას ჯგერაგ ლახმელაშ ეკლესიის ქვემოთ, მდ. ენგურის მარჯვ. სანაპიროზე. **გელა ფუთუს** ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

რიყ – რიყე (ჟოლაში) ს. ჟოლაშის დასახლების სამხ. მდ. მულხურას ორივე მხარის რიყე. ვაკე ადგილია, რიყის ქვემოთ. **ნიკოლოზ კონსტანტინეს** ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

რიყ – რიყე (ხ. ჩუკული), ჟიბე ჩუკულშია, დგას 4-წლიანი სკოლა. **ნუნუ დადამის ას. გულბიანი**, 26 წ., 1976.

რიყ – სამოვარი, რიყე (ციცხვარი), ს. ციცხვარშია, წყლის (ენგურის) მარცხენა სანაპიროზე. იყო სათიბი, ამჟამად რიყეა, ცოტა სამოვარი ადგილიც, არის ხილნარიც. **ვალე გაიოზის** ძე ჭკადუა, 30 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

რიყ – სახნავ-სამოვარი რიყე (ბაბილი) მდ. ჩოლმურას მარცხ. რიყე. **ნ. ბ. ქურასბედიანი**, 33 წ., 1974.

რიყ (10) – სამოვარი (მახაში), ს. მახაშშია, ნესგა დელოლთან, რიყეა. **რ. მ. ჭელიძე**, 1976.

რიყ (იხ. **რიყიშარ**)

რიყ (იხ. **შკობარ** – ლენტეხი)

რიყ (იხ. **ჰალიშ რიყ** – ზ. ვედი)

რიყე დაბ – ყანა (ჩუკული) ს. ჩუკულში, ჟიბე ჩუკულის სახნავი, ფიშყორის მარცხ. **ნუნუ დადამის ას. გულბიანი**, 26 წ., 1976.

რიყე თხუმ – გზა (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერში, ლაშხირის მარცხ. **გ. ნ. ზურაბიანი**, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

რიყე ლარლ – სამოვრები (შვედი) ს. შვედში, ცხენშურის სანაპიროზე, ამჟამად რიყეა. **ჟ. ს. ონიანი**, 34 წ., 1976.

რიყი დაბ – ყანა (ქახუნდერი) ს. ქახუნდერში, ფიშყორის მარცხ. მხარეზე.

რიყი დაბრლ – ყანა (შვედი), ს. შვედშია, რიყესთან. **ბ. მ. გაბიანი**, 49 წ., 1976.

რიყილდარ – სათიბი (ქედანი), ქედანშია, მდ. ჭუბრულასა და ყანა ლექაშერილს შუა, ქედანის ქვემოთ რიყე. **ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი**, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.

რიყილდარ (2) სამოვრები (ლანხვრი) ს. ლანხურის სამხ.-აღმ., სამანქანო გზის ქვემოთ, ქურილარს სამხ. ფოთლოვანი ტყეა, მდ. სოლედგრას სანაპიროა, რიყე. რიყ „რიყე“. **აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი**, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., ს. ლანხური, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

რიყიშ ლებგლეყ – სამოვარი (ქვ. ვედი), მდ.

ჟედრელას მარჯვ. ჭალა, ვაკე, სადაც ბლომა-
დაა აშოლტილი მურყანი. *ლეო გრიგოლის ძე
ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქ-
ტომბერი.*

რიეიმ ნაკ – სამოვარი (ლუხი) მდ. ჭუბრულას მარ-
ჯვენა მხარეზე, გადის გზა, ვაკე ადგილია.
ბლომადაა ქვის ლოდები, გორვები. ნაძვნარი-
ცაა სანაპიროზე მდინარისა. ჩუბე ლუხშია. *ის-
ლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს.
ტომარი, მესტიის რ-ნი, 1.XI.70 წ.*

რიეიმ ფელტ – სამოვარი (ლახამულა) მდ. ენგურსა
და საცხოვრის კეცნანის შორის, სათიბ ჩუბე
რიეის ზემოთ. ფერდობია, ჩანს ხეხილი. *გელა
ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი,
1969 წ. ნოემბერი.*

რიეიშარ – უბანი (იდლიანი), ს. იდლიანშია, მდ.
ენგურის მარჯვენა მხარეზე, პატარა სამოსახ-
ლო ადგილია, რომში ტუბის მარცხ. მხარეზე.
ხილნარ-ვენახი, ყანები. სამოვრები. აღმ. მუხ-
ნარია. *გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს.
იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.II.70 წ.*

რიეწარ (იხ. **ჭალიშ რიეწარ** – გვალდერი)

რობ – საბალახო (ჩვ. ვედი) სგიმიშ ღვრის აღმ.
ლექსურ ღვრის სამხ.-აღმ. ლეზლუყი ლი, განჭუ
ხარ ხოჩა, რობ ადგი ლი. მოედინება წყალი.
*ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მე-
სტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

რობ – სათიბი (კიჩხულდაში), სათიბ ცხარტაშს აკ-
რავს ჩრდ. (ზუტიგუ შალ ხარ ი **რობ** ხაქხა). *სა-
მსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ.,
ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

რობ – სათიბი (ლახამულა) საცხოვრის კეცნანისა
და სათიბ სოფიანშ დაბს შორის. ჩავარდნილი
ადგილია, რობ ხარ. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა,
64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

რობ – სათიბი (ლეზბაგი) ს. ლეზბაგის დასახლე-
ბის ქვემოთ. *ჟ. დ. აბდელანი, 37 წ., ლატალი,
1973.*

რობ – სათიბი (ლექესირი), ს. ზემო ლექსურაშია,
ჭერეკის ზემოთ. მგჟიდ დაბ ლი. *კ. ე. ფურე-
ლიანი, 34 წ., 1974.*

რობ – სათიბი (ნესგუნი) ფუშევერის მარცხ. მხარე-
ზე, სამანქანო გზის ქვემოთ. *ელგუჯა ვლადი-
მერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს.,
1972.*

რობ – სათიბი (ფხოტრერი) ფხოტურა ზაგვრს
ჩრდ.-დასავლ. რობ „ღარივით“ (ღუებშალ ლი).
კიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენს., ეცე-

რის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

რობ – სათიბი (ქვ. ვედი). *გერმან შარდენის ძე ჭკა-
დუა, 45 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1969.*

რობ – სათიბი (ცალერი) ს. ცალერის დასავლ., სა-
თიბ წვრნიაშარს აკრავს დასავლ. რობ ადგი
ლი. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ.,
კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემ-
ბერი.*

რობ – სამოვარი (დოლი) ს. დოლის თავზე, ზემოთ
ტყე ჟეჭნახულარ აკრავს. სახელი რელიეფის
მიხედვითაა შერქმეული. *ყვრემ პეტრეს ძე უშ-
ხვანი, 54 წ., მეტყევე, ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი,
1969 წ. სექტემბერი.*

რობ – სამოვარი (ლამხერი) ს. ლამხერის დასავლ.
გორა ღულანის ჩრდ.-აღმ. ჩავარდნილი ადგი
ლია. რობ „დაყუ ადგი ლი“. *მახამეთ გურმაჩის
ძე დევდარიანი, 49 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მე-
სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

რობ – სამოვარი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალ-
თაზე, შგედში ტყე ქორზაგვრს დასავლ. ადრე
სათიბი იყო. რობშალ ლი. *კოწი იოსეს ძე
კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
ნოემბერი.*

რობ – სახნავი (დაკარი) დაკარ-ის ჩრდ.-აღმ., ლას-
ფლატარ-ის აღმ. ჩავარდნილი ადგილია, გვიმ-
რნალი, რცხილნარი. ფართობი ≈ 900 კვ.მ. *ვა-
ლერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 42 წ., პედაგოგი,
ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

რობ – ყანა (არცხელი) ს. არცხელის სამხ.-დასავლ.
ჩავარდნილია, დამრეც კალთაზეა, ღარივით.
*ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამ-
სახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექ-
ტემბერი.*

რობ – ყანა (ნაცული) ს. ნაცულში, ჩავარდნილი.

რობ – ყანა (სიდიანარი), ს. სიდიანარშია, რობ არაა.
ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.

რობ – ყანა (ქართვანი) სოფლის სამხ., ყანა
ზაგულდვარის სამხ.-აღმ. ჩავარდნილი ადგი-
ლია, მოსავლიანი. *გრამიტონ პავლეს ძე გა-
ბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეროს ს.ს., მესტიის რ-
ნი, 1969 წ. IX.*

რობ – ყანა (ქვ. ჭველიერი) ს. ქვედა ჭველიერში,
ჩავარდნილი რელიეფია. *ფავრიზ ინდიკოს ძე
მუკბანიანი, 27 წ., მოსამსახ., ქვედა ჭველიერი,
ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი, 1974.*

რობ – ყანა ≈ 2 ჰა (ტყეში) ს. ტყეშიში, სასოფლო
გზის ქვემოთ, სახნავ ლაყუბურას სამხ.-ის

მხრით მოსდევს. ტაფობი ადგილია, დამრეცი რელიეფით. ფორმის მიხედვით. *მაშ სარდიონის ასული არღვლიანი*, 57 წ., დიასახლისი, ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

რობ – ყანები (ლახუშდი), ს. ლახუშდშია, სამხ. მხარეზე, მდ. ენგურისკენ. *რიდა ბესის ას. ფირცხელანი*, 55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972. IX.

რობ – ყანები (ყარი), ს. ყარიშშია, ჩავარდნილივითაა. *დ. ი. ლიპარტელიანი*, 33 წ., 1974.

რობ – შურო, ღარი (ტუბი) ს. ტუბიში ღარი. **რობ** შურო. *ჯ. გ. ზურაბიანი*, 40 წ., 1978.

რობ – წყაროს წყალი (თავრარი), ს. თავრარის ჩრდ.-აღმ. მოედინება წყალი, ჩავარდნილ ადგილას. *უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი*, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

რობ (2) (იხ. **რობი ლარე** – ფაყი, **რობლიერ** – აგრაი)

რობ (26) – ყანა (შკედი), ს. შკედშია, რადაგის ერთ-ერთი ნაწილი, ჩავარდნილია შედარებით. *ქ. მ. გაბიანი*, 49 წ., 1976.

რობ (იხ. **აგრაი** – რობლიერ)

რობ (იხ. **რობალ** – ღებრა)

რობალ – სახნავ-სათიბი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეში, ჩავარდნილივითაა.

რობალ – ყანა (მამი) ლეგარდში, ჩაღრმავებაა. **რობ** „ჩაღრმავებული ადგილი“. *გ. ზ. ბაბლუანი*, 55 წ., 1978.

რობალ – ყანები (ჭახუნდერი) ს. ჭახუნდერში, ჩავარდნილია.

რობალ (4) – სათიბი (ახალშენი) ახალშენის უბანში, მდ. აშხაშურის მარცხ. ვაკე ადგილია. *ა. ჯ. ნემსაძე*, 52 წ., 1981.

რობი დაბარ (იხ. **რობიელ**)

რობი ლარე – სათიბი (ფაყი), ლესხანშია, ჩავარდნილი ადგილია. *ჯ. ა. ჩანქსელიანი*, 26 წ., 1974.

რობიარ – ყანები (იფხი), ზედა იფხშია, ღარ ხარ. *ე. ი. ნანსყანი*, 61 წ., ლატალი, 1973.

რობიელ – სამოვრები (ცანა) ს. ცანის დასასვლ. მთა ვეშგმილში, ყანები იყო. ითესებოდა **როფ** (მარცვლეულია), შესავამაზია ჭინჭართან, სოკოსთან. **როფ** ანუ **ქერი ფეჟ**.

რობიელ (2) – ყანები (ჭამუში) ს. ჭამუშის დასახლების დასავლ., დავაკებასავითაა, ჩავარდნილი არაა. **რობ** „ჩავარდნილი ადგილი“. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი*, 40 წ., მოსამსახ.,

ს. ჭამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

რობლა – ტყე, სამოვარი (იელი), ს. იელიშია, ენგურის მარჯვ. კალთაზე, აცის აღმ. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი*, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972. VII.

რობლიერ – სათიბი, ტყე (მურყმელი) ს. მურყმელის დასავლ., 1 კმ-ზე, მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ჩავარდნილი, ოდრო-ჩოდრო ადგილი. **რობალ-იერ** (მრ.) **იერ** ≈ „იანი“ ? *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი*, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

რობლიერ (2) – ყანა (აგრაი) ს. აგრის დასავლ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი*, 55 წ., კოლმ. თავ-რე, ს. ჯე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

რობოზელაი – სამოვარი (ნაცული) ნაცულის მთაში.

რობოლ – ტყე (იხ. **რობოლ** – მესტია, ირ. მელიქიშვილი)

რობრი ღარ – ხევი (ლემსია) ლემსიიდან ქანო ლახვში მიმავალ გზაზე. მშრალი ხევი, სეზონური. *ზადურ ადილარის ძე შუკვანი*, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

რობრია ღარ – ღელე (ღებალდი) სამოვარ ლამეჭლეთის ზემოთ, ხის ჩამოსაყრელი ღელე, ღარი, წყალი სეზონური. **რობ** „ჩავარდნილი“ (?). *მიშა ილოს ძე გერლიანი*, 39 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

რობულდ – ყანა (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის ჩრდ.-დასავლ., ყანა ყუტესანის მისდევს ჩრდ.-აღმ. **რობ ხარ**. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი*, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

რობულდ – ყანა (სოლი), ს. სოლშია, დასახლების აღმ., სამანქანო გზის ქვემოთ. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი*, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972. IX.

რობულდ (3) – ყანა (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის სამხ.-აღმ., ჭამუშ დაბს აკრავს ჩრდ. მიედინება პატარა წყალი, ლეგვლდაშის ქედის დასავლ. *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი*, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

რობალ – ყანა (ლევერი), ს. ლევერშია, ღაროსავითაა. *ა. ზ. ბაბლუანი*, 43 წ., 1974.

რობალი სარაგ – წყარო (ლევერი), ს. ლევერშია, ყანა რობალშია. *ა. ზ. ბაბლუანი*, 43 წ., 1974.

რობ ღარ – მშრალი ღელე (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე,

მშრალი, შერეული ტყით. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი*, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

რობ ღარ – სამოვარი (ჯალდე), ს. ჯალდეს დასავლეთ ფერდობი, ლარჯუი ღარის დასავლ. ახმედ შამშე ძე ჩეგანი, 49 წ., კოლმ., ს. ხალდე, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

რობ ღარ – ყანა (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ., ლამულის უბანშია. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი*, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

რობ ღარ (4) – სამოვარი (მურყმელი) ს. მურყმელის ჩრდ.-ით; , სამოვარი მშრალი დეღე. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი*, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

რობ ღარ – სახნავი (გულიდა), ს. გულიდაშია, ტყეა ირგვლივ. *თ. ბ. ქურასბედიანი*, 30 წ., 1974.

რობ ღარ – ტყე (ჯალდე) ს. ჯალდეს სამხ.-დასავლ. მდ. ჯალდე ჭალა მარცხ. კალთაზე, ფოთლოვანი და ალაგ-ალაგ წიწვნარიც – გეგზარ ხაგხ. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე*, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

რობ ღარ – ყანა (ბაბილი) ლენსკირის ტერიტორიაზეა, ჩავარდნილივითაა. *ნ. ბ. ქურასბედიანი*, 33 წ., 1974.

რობ ღარ – ყანა (ღვებრა) ს. ღვებრას სამხ.-აღმ. ტუბი-ის მარცხ. მხარეზე, ჩავარდნილი. *ალექსანდრე მახარობლის ძე მარგანი*, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

რობ ღარ – ყანა (ჟოლაში) ს. ჟოლაშის აღმ., მდ. მულხურას მარჯვ. კალთაზე, ყანა დაბინდში, ჩავარდნილი ადგილია. *სოფრომა საბას ძე გუგუჩიანი*, 62 წ., პენს., ს. ჟოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

რობ ღარ – ყანები (ლალხორი) ს. ლალხორში, მდ. ხალდეშურას მარჯვ. კალთაზე. ფერდობი ადგილია. *ნინო გიორგის ას. გამყრელიძე*, 49 წ., მოსამსახ., ს. ლალხორი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

რობ ღარ (7) – სათიბი (გვიმბრალა) ს. გვიმბრალაში, ჩავარდნილი ადგილია. *გ. ა. მუსელიანი*, 1976.

რობ ღარ – ყანა (ზაგარი) ს. ზაგარის აღმ., ზეგანის ქვემოთ, სათიბ კაჩელდარის დასავლ. (სოფლისკენ). რობ ჯდგი ლი („ჩაზნექილი“). *გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი*, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

რობ ღარ (13) – ყანები (უმზვანარი) მდ. დოღრას

მარცხ. მხარეზე, სამოვარ სგიმგლდარს ჩრდ.-აღმ.. არის ყანები ტაფობი რელიეფით, რის გამოც სახელწოდება „რობ ღარ“ – რობ „ტაფობი“? რელიეფის მიხედვით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი*, 63 წ., კოლმ., ს. უმზვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

რობ ღარ (იხ. **ჩუბე დაბარ** – ღვებალდი)

რობ ღარ (იხ. **ჩუბ ღარ** – გვალდერი)

რობ ღარ – სათიბები (უსგვირი) ს. უსგვირში, ჭალა მარცხ. მხარეზე. *ა. ბ. გურჩიანი*, 65 წ., ეცერის ს.ს., 1973.

რობ ღარ – სათიბები (ქვ. კალაში) სოფლის ქვემოთ, სათიბ ჰუყურამდე, ჩავარდნილი რელიეფის გამო. *გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი*, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

რობ ღარ – სათიბი (ზ. კალაში) სოფლის ჩრდ. (ზემოთ), სგიმზაგარს ესაზღვრება დასავლ. მხრიდან. რობ ჯდგი ლი. ჩაწეული, ჩაზნექილი. „ჩაზნექილი (გრამენი?) ადგილები“. *გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი*, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

რობ ღარ – სათიბი (ბარში) მდ. დაჭმარის აღმ., ყანა ჰგნმარის აღმ. მხარე. რობ „ღარისმაგვარი“, „ჩავარდნილი ადგილი“. *ბაგუ პირიბეს ძე გერლიანი*, 27 წ., მძლოლი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

რობ ღარ – სათიბი (ფალედი) მდ. ღემდრგლას მარჯვ. კალთაზე, მეშხე ფხინჭმარის სათიბის დასავლ. (რობ ჯდგი ლი). *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი*, 69 წ., პენს., ს. ღემდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

რობ ღარ – სახნავ-სათიბი (ქურამი) მდ. დაჭმარის მარცხენა მხარეზე, სათიბ ყუბანის ჩრდ.-აღმ. ღარო-სავითაა რელიეფით. რობ „ჩავარდნილი ადგილი“. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი*, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

რობ ღარ – ტყე (ლემსია) ლემსიდან ქანა ლახვში მიმავალ გზაზე, ღარიცაა – რობი ღარ. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი*, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

რობ ღარ – ყანა (ჰებუდი) ს. ჰებუდის სამხ., ყანა ლაჭურაშის აღმ., ჩაზნექილი, ჩავარდნილია. *ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველანი*, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

რობ ღარ – ყანები (ქაშვეთი) ს. ქაშვეთის დასახლ. დასავლეთით. *მათე ზოსმეს ძე ფილფანი*,

42 წ., კოლმკეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ-ნი, 1972. X.

რობაშ ქურა – სამოვარი, ტყე (უღვალა) სამანქანო გზის ზემოთ, სალოცავ ლაქმალდშ ბაჩის აღმ. (რობლი ი ქურა). *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი*, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

რობაშ ცხეკ – ტყე (ლახამულა), საცხოვრის კეცნა-ნიშია, სამოვარ დაბელდარიშ სარგელის ჩრდ.-დასავლ. შერეული ტყით, უფრო – მუხნარით. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა*, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

რობაშ – სათიბები (ლახირი) ს. ლახირის ჩრდ.-აღმ., ჯერაშის მარჯვ. კალთაზე. ჩავარდნილი, ოღრო-ჩოღრო სათიბები. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი*, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

რობოლ – სათიბები (ლახთაგი) ლახთაგის ჩრდ.-დასავლ., დაბლედის თავზე. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი*, 45 წ., ლახთაგი, 1972.

რობოლ (2) – ტყის სახელწოდება (წვირმი), მდებარეობს წვირმის სამხრეთით, მუხნარი ტყეა. ადგილი ძალიან ფერდობია. ტოპონიმს რაღაც საერთო უნდა ჰქონდეს მეგრულ „რობუს“-თან. ეს სახელწოდება კნინობითი ფორმითაა სხვა სოფლებში. გამოიგონია „რობ“, „რობაშ“ ფორმებიც. ადგილის სახელწოდება. *ჩაიწერა თსუ სტუდენტმა ასლან კორძაიამ*, 1965 წ. 20 აგვისტო.

რობოლშ დაბარ (იხ.რობოლ – ლახთაგი)

რობოლშარ – სათიბი (იელი), ს. იელიშია, ენგურის მარჯვ. კალთაზე, აცის ზემოთ, ჩუბე უბნისაა. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი*, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972. VII.

რობოლშარ (2) – სათიბი (ბოგრეში)ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. *კატო მიხეილის ას. გულბანი*, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

რობულ – სათიბი (ბულეში), ბულეშშია, ჩავარდნილი ადგილი. *ჟ. ა. მუკბანიანი*, 41 წ., 1978.

რობულა დელა – დელე (ბულეში) ს. ბულეშში, რობის სამოვართან. *ჟ. ა. მუკბანიანი*, 41 წ., 1978.

რობელ – ყანა (ლახამულა) საცხოვრის ნოდანის სამხ.-დასავლ. ენგურის მარჯვ. მხარე. ჩავარდნილივითაა (რობშალ ლი). ნარიქიმ ნაქორს დასავლ. რობ (< *რაბ < *რაფ-ა ?). *გელა ფუ-*

თუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

რობელ (2) – სამოვარი (ჰამაში), ჰამაშია, გირგულშის ყანებს სამხ.-აღმ. რობ ლი, ჯვინელ ნალყინ გიმბარ ხაგზ. *დუშა შარდენის ას. ჭკადუა*, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

რობელდ – სამოვარი, ტყე (ნანგული) ს. ნანგულის აღმ. (ქვემოთ), ვენახის ქვემოთ, დამრეცი. წყალი მიედინება. რობ ხარ. ჩავარდნილი ადგილია, ქვემო მხარე ტყეა. *ვარდენ ქერეცის ძე კვანჭიანი*, 61 წ., პენს., ს. ნანგული, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 7.11.70 წ.

რობელდ – სამოვარი (ფარი) დასახლება კაცხის ჩრდნ. ჩავარდნილი, ლამბაქისებური, ჯამისე-ბური რელიეფით. *შალვა ფილოვანის ძე ჩხეტიანი*, 13 წ., მოსწ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

რობელდ – ყანა (დისი), ს. დესშია, მდ. ნაჭაჭუის მარცხენა მხარეზე. დამრეცი, ჩავარდნილი ადგილია, არის ნიგვზნარი. *იესებ სემას ძე ჭკადუა*, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულა ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.

რობელდ (5) – ყანა (ჭუბერი), დასახლება ქედანის ქვედა ნაწილი, ჩაწეული რელიეფით, მდ. ჭუბრულას სამხ.-აღმ. რობ „ჩაღრმავებული ადგილი“. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი*, 40 წ., მუშა, ს.წ.ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.

რობელდ – ადგილის სახელი (ლემურცხილა) ს. ლემურცხილას ბოლოში, დასავლეთით, ტუიბრილშია. დამრეცი, ჭაობიანი ადგილი, ბოლო მოსახლის დასავლეთით, ს. ნანგვლისკენ. ჩავარდნილი ადგილია. *ჯუმბერ რადიონის ძე დავითიანი*, 18 წ., მოსწავლე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

როზანიშ მოლ – სამოვარი (ლახამულა) დასახლ. გემრანისა და სამანქანო გზას შორის, მომინდორო ადგილია, ნასახლარია როზან ჭკადუასი. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა*, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

როზანიშ ნალზიგუშ – სამოვრები (ხაიში), როზანის (ჭკადუა?) ნასახლარი ყოფილა საგერგილსა და ლაყლარში ზენს შუა. მდ. ენგურის მარჯვენა მხრისკენ. პანტა მსხლები, ვაშლები, ბალი, ხურმა. ფოთლოვანი. ნასახლარი ჩანს. სახლის სამირკველი და კალო (კაუ) ამჩნევია. ადრე ხნავდნენ, ამჟამად ქუროლდ ლიხ ჩუ მესდე.

„როზანის ნასახლარი“. ემუზა და ბაბუა მოვადის უფროსი თაობის (კარგად არ იცის). *ნატაშა ემუზას ას. ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. 30. VII.*

როზანიშ ნალზიგუში რიყ – რიყე (ხაიში) როზანიშ ნალზიგუშ ქვემოთ, მდ. ენგურისკენ. პატარა მინდორიცაა. მოედინება წყაროც. რიყეა, ქვიშიანი ადგილია, მდინარის სანაპირო. *ნატაშა ემუზას ას. ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. VII.*

როკალ – კლდე (სასაში) ს. სასაშის მთაში, სანადირო კლდეებია.

როკბაჩრ – სათიბი (ფხოტრერი) ფხოტრე ზაგარს დასავლ., სათიბ კერტიარის გაგრძელება დასავლეთისკენ. (როკშალ ბაჩრ ხაგხ ხოშა ი ეჩხენქა). *ევნატე ამიზის ძე ქანცლიანი, 55 წ., კოლმ., ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

როკ-ბაჩრ – ქვა, ტინი (ფარი – ვ. ნარსავიძე), დალნაკის გვერდით აღმართულია ორი უზარმაზარი ტინი. ეს ტინები გვერდიგვერდ დგანან, შუაში ცარიელი ადგილია. „როკ-ბაჩრ“ – „ორკაპი ქვები“.

როკბაჩრ (3) – სამოვარი (ცალერი) საზაფხ. სამოვარ მთა ლასგუტრუშის თავზე, დიდ გორაზე. დიდი ქვებია. როკშალ ლიხ დაწარს ხალატხ ლიშდრალ. *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

როკვალ (იხ. **როკუტლ** – ირ. მელიქიშვილი)

როკ-მაჩხაფ – სათიბი (ტვიბი) ს. ტვიბში, პატარა ღელე, ვარდნა აქვს, განტოტვილია. *ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

როკო – სამოვარი მთა (მაგარდელი), სამოვარია (საზაფხულო) მთა დეცილარს ზემოთ. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

როკოლზრ – ყანა (წვირმი) ს. წვირმის სამხ.-დასავლ. დაღმართია, სუიფის გაგრძელება დასავლ. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

როკოშ ტობ – ტბა (მაგარდელი). მთა როკოსთან არის პატარა ტბა. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

როკულდ – ხევი (ფარი – ვ. ნარსავიძე)

როკულდ (2) – ყანა (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის

დასახლების ჩრდ.-დასავლ. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

როკპ მურყამ – კლდე (ტვიბერი), ტუბიერისა და წანერის მცინვარებს შორის მდებარე კლდე, ყუთილოდის ჩრდ.-ით. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

როკრლზრ – სათიბი (ქაბეში) მდ. მულხურას მარჯვ. კალთაზე, სათიბ ლაცგას თავზე, ზემოთ. ს. ქაბეშის ჩრდ.-დასავლ. დაფერდებული რელიეფით. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

როკრლზრ (2) – სათიბი (სოლი), მთა შიხულდშშია, პატარა სათიბია ფერდობზე. ირგვლივ წიწვნარი ტყითაა შემოფარგლული. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

როკუტალი ცხეკარ – ტყე (მესტია) აეროპორტის ჩრდ.-აღმ., ბუჩქნარი ტყეებია, შიგა და შიგ მდელოებით. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

როკუტალიწრ – სამოვრები, ტყე (მესტია) აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. ბუჩქნარი ტყეებია, შიგა და შიგ პატარა მდელოებით. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

როკუტ ტუბი – ხევი (არცხელი) ს. არცხელის სამხ.-დასავლ., მულხურას მარცხ. კალთაზე. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

როკუტრ – სამოვარი კლდე (ხაიში), კლდეთა და სამოვართა სისტემა მდ. კასლედგრას მარჯვ. ხეობაზე, არის 5 კარავიც და მის ზემოთ სუბნივალური და ციცაბო კალთებიანი კლდეებია. უმაღლესი მწვერვალი ზღვის დონიდან ≈ 2978 მ. (1 : 100 000). *კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

როკუტლ – სათიბები (მესტია) აეროპორტის მიდამოებში. ეკუთვნის ხერგიანებს, რატიანებს, ნიგურიანებს. როკულდ „პატარა, უმნიშვნელო ადგილი“ (?). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

რომ – ხეობა (იდლიანი) მდ. რომშ ტუბის ხეობა და წიწვნარი ტყის კალთები, მის თავზე პატარა ვაკე ადგილია, რომელსაც რომშ ნაკ-ს ეძახიან. *ზაქრო დავითის ძე დავითიანი, 23 წ., კოლმ., დასახლება ნაშიხუ (იდლიანში), ხაი-*

შის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

რომბუალ – დასახლება (მელე) ს. მელეში, ჩავარდნილი ადგილი.

რომის ღელე (იხ. **რომწმ ტუბი**)

რომუშა – უბანი (მესტია), მესტიაშია, სგიმიერში შემავალი რატიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო. კოშკი (?). რომე (საკ. სახელი). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

რომწმ ნაკ – ტყე (იდლიანი), ს. იდლიანშია, რომწმ ტუბის თავზე. პატარა ვაკე ადგილია, ტყეში (წიწვნარი). *ზაქრო დავითის ძე დავითიანი, 23 წ., კოლმ., დასახლებანწმბიხუ (იდლიანში), ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

რომწმ ტუბი – ხევი (იდლიანი), ს. იდლიანშია, ტობწმ ნაკსა და დასახლება ნწმბუის საზღვარი. ორივე კალთა მდინარისა წიწვნარია, მოზრდილი მდინარეა. მოედინება საზაფხულო მთა ლეხმდიდან და უერთდება მდ. ენგურს მარჯვენა მხრიდან. **რომას** სახელის მიხედვით. გვარი? გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.

როსტმწმ დაბ – სამოვარი (ცხუმარი) მთა ლეფურის დასავლეთით, სარგაშ-ის გვერდით. მოვაკო ადგილია, სუფთა (რატომ – უცნობია). როსტომის ყანა (?). *შოთა მიხეილის ძე სადლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

როსტომი მოლ – სამოვარი (ლემზაგორი) ს. ლემზაგორში, როსტომ თევდორაძის ყოფილი ნა-სახლარი.

როტე დწმ – სამოვარი (იენაში), ს. სგობულდშია, ამჟამად სამოვარი. როტე კვანჭიანის ყოფილი ყანა. *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.*

როფიელ (იხ. **რობიელ** – ცანა)

როყნალ – სამოვარი (ნაცული) ნაცულის მთაში, დიდი ქვაყრილიანი ადგილებია.

რუბენიწმ ნამწყედუ – კლდე (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1973.*

რუკუ – სამოვარი (სპარდიში) აეროპორტის აღმ., მჟავე წყლების სამხ.-აღმ. პატარა სამოვარია ტყე-

ში, ფერდობია. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

რუკუწლიცხეკარ (იხ. **როკუწლიცხეკარ**)

რუკუწლიერ (იხ. **როკუწლიერ**)

რუკუწალ (იხ. **რუკუ**)

რუსთაველი პიკ – პიკი (უშგული) ს. უშგულის ჩრდ., მთა კარეტას პირდაპირ (იხ. რუკა 1 : 100 000). *გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამსახ., უგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

რუსთაველი ქუჩა – ქუჩა (მესტია) დ. მესტიაში, სტალინის ქუჩის მარჯვენა. *დ. მესტიის სქემატური გეგმიდან. სვანური გამოთქმა გრიშა ნანსყანისა, 38 წ., ლატალი, 1973.*

რუსრე ლასფლაწარი – სასაფლაო (ჭუბერი) მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე, ბადგერე ჩუბე ზენწრშია შუაში. დასაფლავებულია მხოლოდ რუსები, ს. ლარილწრსა და ცენტრს შორის. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

რუყაწალ – სათიბი (ლობი) ს. ლობში.

რცხმელურ (იხ. **ცხუმელირ**)

რტებ – სათიბი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

რტებ (2) – ყანა (ჰადიში) ს. ჰადიშის ჩრდ.-აღმ., გზის ზემოთ. შუაში ღარია, რტებ ლი, ლეყურყაწა ლი. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., იფარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

რგდინ – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ჰაწვალდისკენაა, ჰალწმს მარცხ. მხარეზე. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

რგდწალ – სათიბი (ლახთაგი), ჰაწვალდშია სათიბი ვაკე. ადრე სახლებიც ედგათ საქონლისთვის. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1972.*

რგდრწარ – სამოვარ-სათიბი (ლახირი) ს. ლახირის ჩრდ.-ით, ეკლესია თწრგწგულის ჩრდ.-აღმ. მდ. ჳწრწმის მარჯვ. კალთაზე. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ს

სქ პი ნეკტუნიშ მაცხუპრ – ნაეკლესიარი (ღემდერი), ს. ღემდერიშია, ჩრდ.-აღმ., არის ნაეკლესიარი და სასაფლაო – სანგჭუთშ ლასფლაუპრ // ლაშთხუპრ (იხ. სანგეჭუ). *ლეგარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი*, 58 წ., *პედაგოგი*, ს. ღემდერი, *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. X.

სქ ტი იფ – სათიბი (იფხი), ბალის ქედზეა, ნაეკლესიარის მიდამო. *გ. ე. ნანსყანი*, 37 წ., *ლატალი*, 1973.

სქ ტი იფ (2) – სოფლის მოედანი (ლეღბაგი) ს. ლეღბაგის დასახლების ცენტრში, დგას ეკლესია ქრისდე. *ჟორა დ-ძე აბდეღანი*, 37 წ., *ლატალი*, 1973

საბოკინწა – სამოვარი (ნაღომარი), ვაკობია, ლაშხორის მარჯვ. მხარეზე. *ე. ა. ტვილდიანი*, 1976.

საბა სემარ – სათიბი (ფანაგა) ს. ლეჭა სემარში, საბა ბაბლუანის ნაახოვარი. *ს. ს. ჯამბურიძე*, 90 წ., *დ. მ. გასვიანი*, 70 წ., 1978.

საბაწი – სამოვარი, სახნავი (სვიფი), ტყე ლეთკერის აღმ. წვრილი ტყეა. საბ „წვრილი, წნელის მაგვარი“. იმ ადგილას წვრილი ტყე ყოფილა, შემას ამისაგან ამზადებდნენ (საბ ზაქუ აქაზ ი ეჯა ხაშხა). *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე*, 66 წ., *პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. X.

საგდერ – ყანა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი).

საგზაო – საგზაო (ხაიში) ნაკრაუ (მთლიანად ემახდნენ), ს. ხაიშის ჩრდ.-აღმ. სამანქანო გზის მარჯვენა სანაპიროზე, ენგურის მარცხ. მხარეზე. ჟიბე კანდუდის ქვემოთ. მესტიის რ-ნის მე-14 საგზაო უბანი. *ნესტორ სემას ძე ჭკადუა*, 64 წ., *პენსიონერი*, ს. ხაიში, *მესტიის რ-ნი* (ადრე *გელოვანები ვიყავით*). 31. VII. 1970 წ.

საგზაო უბან (იხ. **საგზაო**)

საგამერაშ – უბანი (გულიდა), ს. ქვემო გულიდას ერთ-ერთი თემი, ლიპარტელიანების საგვარეულო თემი. *მ. ბ. ჭურასბედიანი*, 46 წ., 1974.

სადათო – ტყე (ღობი) ს. ღობში, წიფლნარი და საერთოდ – ფოთლოვანი.

სადალ შუკუ – გზა (ყარი). მთა შაულგრას ჩრდ.-დასავლ. მიმავალი (შიშველ ადგილზე – ალპ. ზონაში) გზა დაღისკენ. გზა მიემართება მთა შაურულას ჩრდ. კლათაზე. ჟიბე კარტარს ქვემოთ. *გივი მუხას ძე სუბელიანი*, 30 წ., *კოლმ.*, ს. ყარი, *ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 12.9.1970 წ.

სადარ – სამოვარი (მაზაში) ს. მაზაში, ტყიანია. *მ. ლიპარტელიანი*, 29 წ., *მუშა*, 1976.

სადარ – ტყე (ნაცული) ს. ნაცულში. სადარ „მოსახერხებელი ბილიკები“ (ლიდრე – ლიდერე).

სადარ (3) – სათიბი, სადგომი (ბაბილი), სათიბ ჯუნჩაშის სამხ. სამზიანია, თოვლი ადრე დნება და თხები მიჰყავთ ზამთარშიც. *ნ. ბ. ჭურასბედიანი*, 33 წ., 1974.

სადგემ (იხ. **მერზაშ ბაჩარ**)

სადრ მოლ – სათიბი (ლევერე) ლევერში, სადო გარდაფხადის ნაახოვარი. *გ. ზ. ბაბლუანი*, 55 წ., 1978.

საგაზუქუ – სათიბი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

საგაშ ზაგარ (იხ. **საგაშ ზაგარ**)

სათანი – ტყე (ღვებალდი) ს. ღვებალდის დასავლ., ტყის მასივი (რცხილა, წიფელა...). აკრავს სოფელს დასავლეთის მხრიდან. *ვარლამ ილოს ძე გერლიანი*, 345 წ., *კოლმეურნე*, *ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

სავ – საბალახო (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის აღმ. მთაში, ტყეცაა.

სალაზ – გზა, სამოვარი (ლეგერცხილა) ს. ლეგერცხილას სამხ.-დასავლ. კუთხეში კოჯარისკენა ბილიკი თხებისა და ადამიანის. კლდეებზეა, მის თავზე გამოქვაბულია, კლდეა გადმოწეული დაახლ. 30 კვ. მ. *ჯუმბერ რადიონის ძე დავითიანი*, 18 წ., *მოსწავლე*, *ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. *ნოემბერი*.

სალაზ მარლ – უბანი (ზ. მარლი) ს. ჟიბე მარლის სამხ.-დასავლ. დასახლებული სათიბ-სახნავებით, მდ. მარღელას მარჯვენა მხარე. *უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი*, 39 წ., *კოლმეურნე*, ს. ჟიბე *მარლ*, *ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 18.9.1970 წ.

სალანგრა (იხ. **საუნარა**)

სალასტან – სათიბი (ლანხვრი), სათიბ ლაკანს აკრავს დასავლეთით, სამანქანო გზის ქვემოთ, ბუჩქნარი ადგილია. სალას „ბუჩქნარი“ ? ტან „ბუჩქი“ ? *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი*, 54 წ., *კოლმეურნე*, *ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *სექტემბერი*.

სალდათრე ნაყარუშ – ტყე (იენაში) ნასახლარ სგობულდის ზემოთ. *მ. ჯ. კვანჭიანი*, 62 წ., ს. *იენაში*, 1973.

სალდანაშ – უბანი (ხელედი), ჩანქსელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო. *გ. შ. ჩანქსელიანი*, 20 წ., 1974.

სალდანაშ მოლ – სათიბი (ზ. ბავარი) ს. ზედა ბავარში, სალდან ჩანქსელიანის სახელობის ახო.

შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანქელიანი, 44 წ., 1976.

სალდანშერ – უბანი (ფაყი) საცხოვრის ბაძრის ერთ-ერთი თემი ჩანქელიანების გვარისა. ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.

სალდანშერალ – უბანი (ბავარი) ს. ბავარის ერთ-ერთი თემი, ჩანქელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი თემი. ს. ლ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.

სალდანი (იხ. **საღდანი** – ტყუბი)

სალმაზენიერ (იხ. **სალმაზონ**)

სალმაზონ – ყანა (მურყმელი) ს. მურყმელის დასავლ. ბარბლ მდამ-ის საზღვართან, სოფელში შემოსასვლელთან. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი*, 40 წ., *მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. ივლისი.

სალმაცხტარ – საკულტო (ჰამაში), ჰამაშია, სათიბ სუფრემის ჩრდ.-დასავლ. რაიმი ნაგებობისა ამჟამად არაა, ადრე სპენდიკარ იდგაო. სალოცავია ქუთინლემგენიმი: სალმაცხტარ – ვეთხმწლიმ ნაშახენქა ლმზერ ლი „ვეთხმწლიმ ლმზენტხილ ველიმ ი ცხეკიმ ნენსგა“. *დუმა შარდენის ასული ჰკადუა*, 46 წ., *კოლმ., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. ნოემბერი.

სალშარ – ნაეკლესიარი (ზ. უმზვანარი), ს. ჟიბე უმზუანარშია ნაეკლესიარი, ძირილა დარჩენილი. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი*, 63 წ., *კოლმ., ს. უმზვანარი, ბეზოს ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. სექტემბერი.

სალჩხუ – სამოვარი (კვანჭიანარი) ს. კვანჭიანარში. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., *ლატალი*, 1973.

სალწი – ბაღი (იენაში) ს. იენაშის სამხ.-აღმ., გზის ქვემოთ. ხილია კოლმ-ის. *ილიკო გ-მე ფარჯიანი*, 49 წ., *ლატალი*, 1973.

სამანაყარ – სამოვარი (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკიაში, ადრე იხვნებოდა. მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.

სამანქანო შუკვ (იხ. **ნაჭკორა**)

სამანქანო შუკუ – სამანქანო გზა საერთო მთელი ზ. სვანეთისა. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., *ლატალი*, 1973.

სამანქანო შუკუ – გზა (ხაიში), სამანქანო გზა – ზუგდიდიდან მესტიაში მიმავალი, მიჰყვება მდ. ენგურს მარცხ. მხარეზე (ხაიშიდან). *ნესტორ სუმას ძე ჰკადუა*, 64 წ., *პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი* (ადრე გელოვანები ვიყავით), 31. VII. 1970 წ.

სამანქანო შუკუ – გზა (ხელიდი), ს. ტვიბლედში

გამავალი გზა. ნ. ს. ჩანქელიანი, 24 წ., 1974.

სამანქანო შუკუ (6) – გზა (კაერი), სახელმწიფო გზა მესტიისკენ. დ. გ. მერლანი, 23 წ., *ლენჯერი*, 1973.

სამანქანო შუკუ (იხ. **შუკუ** – ფაყი)

სამაღშე მურყუამ – ნაკოშვარი (მაგარდელი), სოფ. მაგარდელშია, შიგ. სოფელში. სამაღანთ (?) კოშკი. *ივანე ბექას ძე მილდიანი*, 99 წ., *პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. ოქტომბერი.

სამაჭირხოლო – სამოვარი (ზ. ვედი), მდ. სამაჭერხოლოში ღალეს მიდამოები ციცაბო კლდის გაღავნით. ბევრია ხვამცა. წარმოებს ბარიტის ძებნა, გეოლოგები არიან. სამოვრებია ბლომად. გადასასვლელიცაა (იხ. რუკა). არის მდინარის დასაწყისში თოვლი გაუმდნარი. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა*, 34 წ., *მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი*, 21.9.1970 წ.

სამაჭირხოლოში ხიარი – კლდე (ზ. ვედი), მდ. სამაჭირხოლოს კლდეების კალთები. ციცაბო, სუბნივალური, საჯიხვე კლდეებია. მოედინება მდ. სამაჭირხოლოში ღალე. *შალვა ძაკუს ძე გიგილავა*, 34 წ., *მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი*, 21.9.1970 წ.

სამაჭირხოლოში დუდი (იხ. **ჰილამ თხვიმ**)

სამაჭირხოლოში ღალე (იხ. **ჰილამ ლიც**)

სამაჭირხოლოში ხვამცონი – სამოვრები (ზ. ვედი), საზაფხულო სამოვარი საჭაირხოლოს ტერიტორიაზე, მოფენილია „ხვამცა“, შგერისმაგვარი მცენარე, მარადმწვანე, „მთის შგერი“. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა*, 34 წ., *მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი*, 21.9.1970 წ.

სამაჭრალ – სამოვარი (ნაცული) ს. ნაცულში, ვაკე ადგილია. მაჭარს შეექცეოდნენო ადრე.

სამრეკ – სამოვრები (რცხმელური) ს. რცხმელურში, ლაშხირის მარჯვ. იყოფა **ჩუბე სამრეკ**-ად და **სამრეკილარ**-ად. საქონლის გასარეკი ადგილია. ე. ა. ტვილდიანი, 1976.

სამრეკი თხუმ – ტყე (რცხმელური). მ. ჩიქოვანი, *ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ.*, 1939 წ.

სამრეკილარ – სამოვრები (რცხმელური) რცხმელურში, ლაშხირის მარჯვ. საქონლის გასარეკი და სამოვარი ადგილები. ე. ა. ტვილდიანი, 1976.

სამრწალ – სამოვარი, სათიბი (ლახირი), მთა ლაგუზარელშია, ტყის ზემოთ. კარვები დგას. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი*, 29 წ., *მოსამ-*

სახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

სამსონი კოჯა ლაკუმოლ – გზა (ლუჯი) ს. ლუჯის მთა უჟალის გზაზე, სამსონ ონიანის მიერ გატეხილი გზა (კლდიანი).

სამსონი ლჭემა – სათიბი (ზ. ბავარი) ს. ზედა ბავარის მთა მაცხვარიშში. სამსონ ჩანქსელიანის ყოფილი სათიბი. *მ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., 1976.*

სამტაში – გორაკი (კვანჭიანარი, იენაში) ს. კვანჭიანარის აღმ. სამოვრებია ამჟამად, ადრე ალაგ-ალაგ იხვნებოდა, ადრინდელი ნასახლარებიცაა. *მ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

სამტაში (იხ. **სამტაში**) – ბუჩქნარ-სამოვარი (იენაში) ს. იენაშის სამხ.-აღმ. ჩელდრიელისა და მულხურას შორის. *ილიკო გ-მე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

სამტაში ჯურულდ – გამოქვაბული-გვირაბი (იენაში) ს. იენაშის სამხ. სამტაშის დასაწყისში, მულხურას მარჯვ. კალთაზე. გადმოცემით: ჩარკვიანების სახლამდე აღწევსო (დაახლ. 1,5 კმ.) მიწისქვეშა გვირაბი, თუმცა 100-მდე თუ ვინმე შესულაო. *თამრიკო თაისავის ასული გირგვლიანი, 36 წ., მოსამსახურე, ს. მაცხვარიში, ლატალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1973.*

სამძღვარ (იხ. **ლაზნისგი** – ქვ. ვედი)

სანგეჭუ – ნაეკლესიარი (ღემდერი) ს. ღემდერის ჩრდ.-აღმ. ჩანს. ნაეკლესიარიც და სასფლაოც: . მხოლოდ ამჟამად მოქმედი არაა, სადაც ადრე დაფიცების მიზნით **შანთს** ადებდნენ და თუ დაიწვებოდა, დამნაშავე იქნებოდაო, თუ არა და – უდანაშაულო. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სანგყარულე მურყამ – ნაკოშკარი (წვირმი) ს. წვირმის სამხ., მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე. ზღუდე მოვლილი, კლდის თავზე. ამ კოშკიდან მტერი (თათართა ჯარი) გაუნადგურებიათ სამოვარ ნატყლუშ-თან. *სანგეჭუ „სამაგრი, მაგარი“. ვალიკო ამბაკოს ძე ფანგანი, 30 წ., მოსამსახურე, ს. იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სანგჭვიშ (იხ. **სანგჭვიშ მაცხვარ**)

სანგჭრვალ – ტყე, კლდე (იელი) ენგურის მარცხ. მხარეზე, ნაკოშკარია.

სანტულე – სამოვარი (ლექსირი) ლათქელის ზედა გაყოლებაზე. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

სანდრომ მოლ – ყანა (ლექსირი) მდ. ჩოლშურას

მარცხ. მხარეზე. ლიპარტელიანების საგვარეულოს ყოფილი ყანა. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

სანდრო ნაშყადულ – ტყე (ფანაგა(ს. ფანაგას სამხ. წიფლნარი, მთის გზაზე. სანდრო ხვისტანის ჩამონავარდნი ადგილი. *ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.*

სანზატ ღარ – სათიბი (ლეზგარა) შუა ლემბრანდშია ღარი, სადაც ჩამოეზიდებიან თივას სოფლისაკენ, ღარი თითქმის ყოველთვის მეჩტივლი. *გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სანტილ – უბანი, ტყე (სპარდიში), სპარდიშია, საკულტო ადგილი მონადირეებისა. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

სანტყო – ყანა (ქაშვეთი) ს. ქაშვეთში, ლეჟშხანის სახნავი ადგილი. *მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ-ნი, 1972. X.*

სანყლდშ – ტყე (ხალდე) მდ. ჯალდე ჭალას მარცხ. კალთა, ს. ჯალდეს სამხ.-აღმ. ტყიანი ადგილი. სანყურ „საყვირი“. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

სანწფერ – სათიბი (იფხი), ბალის ქედზეა, შიშველი ველია, წიფლნარია ირგვლივ. **სანწფე-ი ჩანს.** *გ. ე. ნანყანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

სანჯ – უბანი (მესტია), სეტის აღმ. ნაწილი. საზღვრები: აღმ. – ელსდაგური, სამხ. – მესტია-ჭალა, დასავლ. – კლუბის მოედანი, ჩრდ. – სამანქანო გზა. ცხოვრობენ ჭედლიანები, ნაკანები, თემები – ყუბათა (ნაკანი) და თებუშა (ჭედლიანი), თემირშა (ჭედლიანი). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

საოჩო – სამოვარი მთა (ზ. ვედი), მეგრელების საზაფხულო სამოვარი მთა, სიმაღლეა 2104,4 მ. ტყის ზემოთ, ალპური ზონაა, მთა ბულონსა და სამოვარ ღელე ცხიკიშ ღალგ-ს შორის. მის აღმოსავლ. საოჩოშ დუდია და საოჩოშ სუკი. სამხ.-დასავლ. ტყეა წიწვნარი და წიფლნარიც. კარვის ადგილზე დავაკებაა. მოცულობით დიდია, გაშლილი სამოვარი ფერდობით, მის მარჯვნივაა მდ. საოჩოშ ღალგ. „სავაცე“ არისო. ჩემს შეხსენებაზე „ვრცელს“ ხომ არ ნიშნავს-მეთქი, – არ ვიციოთ, შეიძლებაო! *მეგონა კონსტანტინეს ძე მიქენაია, 60 წ., მწყემსი, ს. მედანი (ლარა მედანი – ჯგალი), წალენჯიხის რ-ნი,*

მუშნი ბეგის ძე მიქენაია, 46 წ., მწყემსი, უშანგი მიხას ძე მიქავა, 50 წ., მწყემსი, 23.9.1970 წ.

საოჩოშ დუდი – მწვერვალი (ზ. ვედი), მთა საოჩოს ყველაზე ამაღლებული მწვერვალი, გუმბათისებური ფორმის, ნივალური, ხრამებიანი კალთებით. ძირი მწვერვალისა ალპური, დაფერდებული მდელოებით (სამოვარი). კარგებიდან საოჩოსი სამხ.-აღმ. სიმაღლე ≈ 2900 -მდეა. *მეგონა კონსტანტინეს ძე მიქენაია, 60 წ., მწყემსი, ს. მედანი (ლარა მედანი – ჯგალი), წალენჯიხის რ-ნი, მუშნი ბეგის ძე მიქენაია, 46 წ., მწყემსი, უშანგი მიხას ძე მიქავა, 50 წ., მწყემსი, 23.9.1970 წ.*

საოჩოშ თვაზონ – სამოვარი (ზ. ვედი) მთა საოჩოს კარგებიდან 60°-ზე (ჩრდ.-აღმ.), ქედზეა დავაკება და ხარობს წერეჟო, ალპური ზონაა, იქით სამოვარი ცხიკი (თომი). *მეგონა კონსტანტინეს ძე მიქენაია, 60 წ., მწყემსი, ს. მედანი (ლარა მედანი – ჯგალი), წალენჯიხის რ-ნი, მუშნი ბეგის ძე მიქენაია, 46 წ., მწყემსი, უშანგი მიხას ძე მიქავა, 50 წ., მწყემსი, 23.9.1970 წ.*

საოჩოშ სუკი – ქედი (ზ. ვედი), საზაფხულო სამოვარ საოჩოშ დუდის ჩრდ.-ისკენა გაგრძელება, ხრამებიანი ქედი, წვეტებიანი ქიმიებიანი ზედაპირით. აღმ. და დასავლ. ციცაბო კალთები. სუბნივალური ზონაა. *მეგონა კონსტანტინეს ძე მიქენაია, 60 წ., მწყემსი, ს. მედანი (ლარა მედანი – ჯგალი), წალენჯიხის რ-ნი, მუშნი ბეგის ძე მიქენაია, 46 წ., მწყემსი, უშანგი მიხას ძე მიქავა, 50 წ., მწყემსი, 23.9.1970 წ.*

საოჩოშ ღალე – ღელე (ზ. ვედი) მთა საოჩოსა და მთა ბულონის შუა, ქედთა გამყოფი. მოედინება ორი ტოტი მწვერვალ საოჩოს დუდის ძირის ქვედა კალთებიდან. წყალი პატარაა, მარჯვენა შენაკადი თავი წყაროა (იხ. რუკა подг.- пер. Саочно-სთან). *მეგონა კონსტანტინეს ძე მიქენაია, 60 წ., მწყემსი, ს. მედანი (ლარა მედანი – ჯგალი), წალენჯიხის რ-ნი, მუშნი ბეგის ძე მიქენაია, 46 წ., მწყემსი, უშანგი მიხას ძე მიქავა, 50 წ., მწყემსი, 23.9.1970 წ.*

საპოვნელა – მწვერვალი (ლნტხ. რ.) აღმ. შხარას მწვერვალის სამხ.-აღმ. სიმაღლე ≈ 4640 მ. ზ. დ.

საპრჷშ მურყვამ (იხ. **საპრჷშ მურყვამ**)

საპტრჷრ – ყანები (ზ. კალაში), სოფელს აკრავს სამხრეთიდან. ყანებია, დგას კოშკი დანგრეული. *გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

საპტრჷშ მურყტამ – ნაკომკარი (ზ. კალაში) სოფ-

ლის სამხრეთით, ყანებია, არის კოშკიც (დანგრეული). „საპტრჷშ კოშკი“. *გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ს. კალაშ, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარაგ – სათიბები, წყარო ს. მამის ჩრდ. მთაში, მოედინება სარაგ. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*

სარაგ – სათიბი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, სათიბ ნაჷნეჷარის ჩრდ.-აღმ. წყაროც მოდის და მჟავე წყალიც. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სარაგ – სასმელი წყარო, ს. მელეშია.

სარაგ – ყანა მდნ. ჩოლმურას მარცხ. მხარეზე, წყარო მოედინება. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

სარაგ – წყარო (ბავარი) ჯუდარის დასახლებაში, ჟიბე კვედის ქვემოთ. *ე. ჟ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.*

სარაგ – წყარო (იფრარი), ს. იფრარშია, სუიფში გამოყვანილი წყალი. სოფლის სასმელი წყალი. *გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

სარაგ – წყარო (ლახირი), ს. ლახირის სასმელი წყალი, დასალვ. მხარეზე. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სარაგ – წყარო (ლეღბაგი), ს. ლეღბაგის სასმელი წყალი. *ჟორა დ-ძე აბდეღანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

სარაგ – წყარო (ლენტეხი) დ. ლენტეხის დასახლების ზემოთ. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

სარაგ – წყარო (მელურა), ს. მელურაშია, სარაგაშშია. *ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი, 1974.*

სარაგ – წყარო (მულახის ს.ს.), ს. ზარდლაშშია, წყაროს წყალი. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სარაგ – წყარო (ნანარი), ს. ნანარშია, მეცეჷტენი ღელას ქვემოთ. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

სარაგ – წყარო (ნაცული) ს. ნაცულში, სასმელი წყარო.

სარაგ – წყარო (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანის ცენტრში მოედინება წყარო, მილია გაკეთებული. *გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამ ს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ., ივლისი.*

სარაგ – წყარო (სიდიანარი), ს. სიდიანარის სასმელი წყალი. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

სარაგ – წყარო (ფაყი), ლესხანშია, სოფლის სასმელი წყალი. *ჯ. ა. ჩანესელიანი, 26 წ., ხელედის ს.ს., 1974.*

სარაგ – წყარო (ცხუმალდი), ს. ცხუმალდშია, ჭალოდის ყანაში. *შ. მ. ჩანესელიანი, 46 წ., 1974.*

სარაგ – წყარო (წანაში), ს. წანაშია, მოედინება სარაგ მოლის ყანაში. *ნ. გ.-ას. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.*

სარაგ – წყარო (ჭველიერი) ზედა ჭველიერში, კარგი წყაროა. *გ. ნ. ზურაბიანი, 436 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

სარაგ – წყარო და მოედანი (ქაშვეთი), ს. ქაშვეთშია, სასმელი წყალი მოედნით. *მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ-ნი, 1972. X.*

სარაგ – წყარო ს. ლეჟნ ფანაგაში. *ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასივანი, 70 წ., 1978.*

სარაგ – წყარო, სოფ. შტვილშია. *თ. დ. ხაბულიანი, 48 წ., 1978.*

სარაგ – წყაროს წყალი (ლემსია), ს. ლემსიაშია, ეჩხან ტაფის უბანშია. *შადურ ადილარსი ძე მუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

სარაგ – წყაროს წყალი დაკარ-ის ჩრდ.-აღმ. ნაკში მცხოვრებთა ერთადერთი წყაროს წყალი. ნაკის აღმ. მხარეს დაახლ. 200 მ. სიშორეზე. ირგვლივ თხმელნარი. *ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

სარაგ (28) წყარო (ზაიარი, ჯუდარი, მელურა, მელე, ზ. ჭველიერი, შტვილი, დაკარი, ლელბაგი, ჟიბიანი, ლახირი, იფრარი, სიდიანარი, ზარდლაში, მამი, ნაცული, ზ. ფანაგა, ფაყი, ნანარი, ლემსია, ლენტეხი, ცხუმალდი, წანაში), წყ., მოედანი (ქაშვეთი), ყანა (ჭურიაში), სათიბი (ლახამულა); იხ. **ჰები წყარო, ბინული** (ცხუმალდი), **კვედი ლიც**. *გ. შ. ჩანესელიანი, 20 წ., 1974.*

სარაგ (იხ. **ბინულ** – ცხუმალდი, ხლდ. ს.ს.)

სარაგ (იხ. **კვედი ლიც**)

სარაგ (იხ. **ჰები წყარო**)

სარაგი დაბ – ყანა (შვედი), ს. შვედშია, მოედინება სარაგ. *ქ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

სარაგი ღწრა – სათიბი (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერში, წყაროები მოედინება. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

სარაგი ღარ – სამოვარი (ჭველფი), ჭველფისაა, წყაროცაა. *დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1974.*

სარაგიელ – სათიბები (მამი) ს. მამის ჩრდ.-აღმ. სარაგი მოედინება. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*

სარაგ-ლამზერა – წყარო, სათიბი (დავბერი) კალი-სა და უშგულის საზღვართან, მდ. ენგურის

მარჯვ. კალთა, სათიბ ზერხაშის აღმ. ძველი გზის სანაპიროზე. სათიბიცაა. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., დავბერი, მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მე: სტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

სარაგ-ლგვარ (იხ. **სარგალე ლგვარ** – შყალერი)

სარაგოლ – წყარო (მამი) ციოყმერში. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

სარაგრე დაბ – ყანა (ზ. ვედი). *არჩილ კოსტას ძე ჭკადუა, 41 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1979 წ. ნოემბერი.*

სარაგ ლიც – წყარო (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, სასმელი წყალი, გადმოყვანილია სოფელში. *ჯ. კ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

სარაგ მოლ – ყანა (წანაში), ს. წანაშია, მოედინება წყალი (წყარო). *ნ. გ.-ას. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.*

სარაგ ნაკ – სახნავი (გულიდა), ს. გულიდაშია, ტყეცაა, ვაკე, წყაროც. *თ. ბ. ჭურასბედიანი, 30 წ., 1974.*

სარაგალ – სათიბები (ყარიში), ს. ყარიშია, მოედინება წყაროები. *დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.*

სარაგალ – სამოვარი (ზაბილი) მთა ნალიშის მისადგომებთან ტყეში. მოედინება წყარო. *ნ. ს. ჭურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

სარაგალ – სამოვრები (დურაში) ს. დურაში, წყაროებიცაა. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

სარაგალ – სახნავი (ლექსური) მდ. ჩოლშურას მარცხ. მხარეზე, წყარო მოედინება შუა სახნავში. *ჯუმბერ რაჟდენის ძე მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

სარაგალ – წყარო (ლამფალაში) ს. ლამფალაში, სათიბ ლათურიაშია. *რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.*

სარაგალ – წყარო, საკარვე (ზაბილი) ნალიშის მთის შესასვლელში, წყაროცაა. *ნ. ბ. ჭურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

სარაგალ – წყაროები (ზაბილი) ს. ბაბილში, ჟიბე ბაბილის ჩრდ. წყაროები მოედინება. *ჩ. ა. ას. ბენდელიანი, 25 წ., 1974.*

სარაგალ (7) – ყანები (ზაბილი, ლექსირში), წყაროები. *ნ. ბ. ჭურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

სარაგალი ტუბი – ხევი (დურაში) ს. დურაში. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

სარაგაშ – სამოვარი (ჭველიერი) ს. ჭველიერში. სამოვარი მთა, სარაგ 3 ადგილასაა. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

სარაგაშ – ყანა (მელურა), ს. მელურაშია, მოედინება წყარო – **სარაგ**. მისი მიდამოებია სარაგაშ. *ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი, 1974.*

სარაგაშ – შესასვენებელი ადგილი

სარაგაშ (4) – ტყე (შტვილი) ს. შტვილში პატარა წყაროთი, მუხნარ-წაბლნარ-რცხილნარი. *თ. დ. ხაბულიანი, 48 წ., 1978.*

სარაგელ – წყარო (კახურა) მდ. ლასკადურას აუზში, მარცხ. მხარეზე, ქვანა თხუმთან. *ჯ. ა. ლიპარტიელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

სარგალ – რუ (ახალშენი), ს. ახალშენშია, შემოერთებული ლალციაშის წყალთან. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

სარგალ (2) – სამოვარი, რუ (ახალშენი -2) ს. ახალშენში, წყაროებია. *ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.*

სარგალე ლიც (იხ. **სარგალ** – ახალშენი)

სარგალე ლეცარ – წყაროები (შყალერი) ს. ლაპილის სამხ. მთისკენა გზაზე. *გ. რ. გურგულიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

სარგარობ – ტყე (ფარი), ს. ფარს დასავლეთით ეკვრის სერი და ამ სერს გადაღმა მდებარე ტყეებს, სოფ. ხოსრარის ქვემოდან ვიდრე სამანქანო გზამდე და ღემდრის ჭალამდე, ეწოდება „სარგარობი“. ამ დიდ ფართობზე მხოლოდ ერთი წყარო მოდის. „სარგარობ“ – ეს სახელი წყაროსთანაა დაკავშირებული. *ვახტანგ ქემუზას ძე ნარსკვიძე, თსუ სტუდენტი, 1965.*

სარგარობ – ტყე, კლდე (ჩუაზე ლეკა) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სარგარობაშ გორაკის დასავლ. ღემდრელაშ ლიც-ამდე. მოედინება 3 ადგილას წყლები, პატარა წყაროები. ტყე წიწვნარიცაა და მუხნარიც. **სარგა – რობ** თუ **სარგარობ**? *იშმაგ სორთმანის ძე დადემქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარგარობ (2) – ქედი (ხოსრარი), ქედი თარგლეშის გაგრძელებაა სამხ. სამანქანო გზამდე. მის კალთაზე მოედინება წყალი, ღელეა წყაროთი. *სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიშიანი, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარგარობაშ გორაგ – ქედი (ქვ. ლუკა) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სამანქანო გზის ზემოთ, ხრამი (ნატყიცხარ), ტყე სარგარობის აღმ., მუხნარია. *სილევან იშმაგის ძე დადემქელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარგაშ – სათიბი (ფარი), სათიბი 3 ჰა-მდეა. მდებარეობს ისგულდაშის ქვემოთ. აქ ბევრ ადგილას ამოდის წყარო და სწორედ წყაროთა სიმრავლის გამო დაერქვა ეს სახელი. „სარგაშ“ – „წყაროთა“. *გიორგი ნარსკვიძე, 86 წ., 1965.*

სარგაშრე დაბარ – ნაყანარები (ზ. ვედი)

სარგაშრე კარაჭ – სამოვარი (ზ. ვედი -2) მთა ჭყონაში. *არჩილ კოსტას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სარგაშრე კარაჭ – სამოვარი (ზ. ვედი), მთა ტობარშია. *მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარგაშრე ლაქან – საკანაფე (ზ. ვედი). *მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარგაშრე ლაქერთი – ნაბოსტნარი (ზ. ვედი). *მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარგაშაშ – ყანები (ბაიარი), ს. ბაიარშია, სარაგი არაა, ღელე მოედინება – ტუბიბის სახელით. *გ. მ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.*

სარგაშარ – საცხოვრისი (ზ. ვედი). *გერმან შარდენის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969.*

სარგეულ – სახნავი (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშშია.

სარგეულარ – ყანა (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშში, წყაროები არაა.

სარგი დაბულარ – ყანა (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშში.

სარგი ლარალ – სათიბები (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალაშ მარცხ. კალთაზე, სათიბ უჯერშია. სარაგები მოედინება. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

სარგიულ – გზა (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის დასახლების სამხ.-დასავლ. წყალი სარგიულის მახლობლად გზაზე. საქონლის გასანაწილებელი. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სარგიულ (2) – სათიბი (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის დასახლების სამხ. ნაწილში. მოედინება წყაროს წყალი. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სარგლაშ – წყარო (არცხელი), ს. არცხელშია, სოფლის სასმელი, სამარხილო გზაა და მის ძირში. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სარგრე ღარ – ღელე (სოლი), სოლა ტუბიბის მარჯვ. შენაკადი, სოლის ჩრდ.-დასავლ. სარგარ (წყაროები) მოედინება. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი,*

52 წ., მოსამსახ., მეტია, 1972. IX.

სარგშიელ – ყანა (გული), ს. გულშია, აღმ. ესა-ზღვრება ლაკაზ (ყანა), ჩრდ. ჟიბე გული, ქვე-მოდან (სამხ.) სარგში ლიც, დასავლ. სასაფლაო ლამპრია და ციცხუპრილ სათიბი. სარაგ „წყა-რო“, დაბ „ყანა“. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანაწ, ბეჩოს ს.ს., მეტის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

სარგშიელიშ დაბ (იხ. **სარგშიელ**)

სარგშიელიშ ლარა – სათიბი (ქვ. გული), ქვედა გულშია, დამრეცი სათიბი ადგილი, ჩრდ. ესა-ზღვრება ჟიბე გულ. სარგშიელიშ ლარა „წყა-როანთ სათიბი“. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანაწ, ბეჩოს ს.ს., მეტის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

სარგ შუკუტრ – ფლატე (ჟოლაში) ს. ჟოლაშის ბო-ლოში, მდ. მულხურას მარჯვ. მხარეზე, წყა-როები მოედინებოდა და გადიოდა სამარხი-ლო გზა, რომელიც წაიღო მგლხა ჟალა-მ. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჟოლაში, მეტის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სარგალ – წყაროები (ლახუშდი), მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, ლეთნერა ზაგარ-თანაა. მო-ედინება კარგი წყარო და წყაროები პატარ-პა-ტარა მის მეზობლად. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მეტია, 1972. IX.*

სარგალ – წყაროები (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ. მხარეში; ი, ტიბის დასაწყისი, იქიდანაა. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

სარგალ (3) – სათიბი (ზეგანი), წყარო (სიდიანარი, ლახუშდი) ს. ზეგანის სამხ.-აღმ., ჟუილანშის სათიბების მიდამოებში. წყარო ამჟამად არ მო-ედინება, ადრე კი. *გუნტერ ილამაზის ძე გულ-ბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მეტის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სარგარ – ყანა (ვალედი) მდ. ლეშდრელას მარჯვ. კალთაზე, ყანა გაბრანის დასავლ. მოედინება წყაროები. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ლეშდერ, ფარის ს.ს., მეტის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარგარ – წყარო (იგხი), მთა ჰარეტშია, შესასვენე-ბელი ლასგურალდ-ში. *კ. შ. გვიჩიანი, 66 წ., ლატალი, 1973.*

სარგარ – წყაროები (ჰებუდი) მდ. სოლედგრას სა-თავე, მთა დეცილის სამხ. ფერდობი, მოედი-ნება წყაროები. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბე-ლიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეკერის ს.ს., მეტის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარგარ – წყაროს წყლები (ყაზაყ) მდ. ყაზიყი ტუბის მარცხენა მხარეზე, ვაკე ადგილია, ხე-ტყის წარმოების კანტორები იყო, მაღაზია, მუ-შათა სახლები. მოედინება წყაროს წყალი, მის პირდაპირ წიწვნარი ტყეა. ბევრია ანწლი. ს. ყაზაყ-იდან ≈ 1 კმ. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მეტის რ-ნი, 12.10.70 წ.*

სარგარ (6) – ყანა (ფხოტრერი) სოფ. ფხოტრერის აღმ., სათიბ დარჩელაშის ჩრდ.-აღმ კარგი მო-სავლიანი ადგილია, არის ჟაობიანიც (ჟანჟრო-ბი) (მწიბოლ ხარ). დარქმევია იმიტომ, რომ ნაკადულივით უწყვეტი, ულვეი მოსავალი იცისო (?). „წყაროები“ (თუ წყაროიანი?). *ეგ-ნატე ამიზის ძე ქანცლიანი, 55 წ., კოლმ., ეკე-რის ს.ს., მეტის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სარგაშ – სათიბი (ფარი) ს. ფარის სამხ-დასავლ., სათიბ გვალარის დასავლ. მოედინება წყაროე-ბი. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამ-სახ., ს. ფარი, მეტის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბე-რი.*

სარგაშ – სახნავ-სათესი (მაგარდელი) ს. მარაგ-დელში, კაჩრას ზემოთ. ზემოდან (სამხ.) ტყე აკრავს. სარაგ „წყარო“, სარგაშ „წყაროსი“. *ივანე ბეჟს ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მა-გარდელი, ცხუმარის ს.ს., მეტის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარგაშ – წყარო (ცხუმარი), მთა ლეფურის დასავ-ლეთით მომდინარე წყაროების სახელწოდება. „წყაროსი“. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მე-ტის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარგაშ – წყაროს წყალი (გული) ს. ჩუბე გულსა და ჟიბე გულს, ზედმიწევნით, ყანა სარგშიელ-ს ქვემოთ სასმელი წყაროს წყალია. „წყაროსი“ (// „წყაროს წყალი“). *ანთუყ ნასავის ძე ხორ-გუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანაწ, ბეჩოს ს.ს., მეტის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

სარგაშ (6) – სათიბი (ზაგარი, ფარი -2), ყანა (მა-გარდელი), წყარო (გული, ლეზგარა) ს. ზაგარის ქვემოთ, სათიბ-სახნავ გუარმანიარის აღმ., მოედინება წყარო – **რჭკუშ სარაგ**. *გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მეტის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარგაშ ლეცხუმერ – ტყე (ზ. ვედი). *არჩილ კოხტას ძე ჭკადუა, 41 წ., ხაიშის ს.ს., მეტის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

სარგაშ ლიც (2) – ლეღე (ზ. ვედი, გული) ს. ზედა

ვედში, სასმელი წყალია, ჩამოედინება დასახლება სარგაშართან. *არჩილ კოსტას ძე ჭკადუა, 41 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

სარგაშ ლიც (იხ.სარგაშ – გული, ზ. ვედი).

სარგაშ სარაგ – წყარო (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, სათიბ სარაგში მოედინება შგედში. მჟავე წყალიც არის. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სარგაშ სგიმ – მჟავე წყალი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. შგედში, სათიბ სარაგში მოედინება მჟავე წყალიცა და წყაროს წყალიც. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სარგბლ – ყოფილი წყარო (არცხელი), ს. არცხელშია, დარჩა მხოლოდ სახელი, თვით წყარო დაშრა, გაქრა. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგაი-ნი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სარგბლ – წყარო, გზა (ჭველფი), ს. ჭველფის ჩრდ. ლამრიას მთიდან ლატფარის გზაზე. *დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.*

სარგბლწ (იხ. რგდბლწ)

სარგელ – წყარო (ზ. ვედი), ს. ზედა ვედშია, ნაკვლდის ქვემოთ. *არჩილ კოსტას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

სარგელ – წყაროს წყალი (ნაკი) სოფ. ნაკის ჩრდ.-აღმ., მოედინება დასახლების ზემოთ. პატარა ღელეს ტიპისაა. *სეითბე ალექსის ძე კვანჭიანი, 65 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

სარგელ (4) – წყარო (დევრა) სოფ. დეურას სამხ.-აღმ. ყანებსა და ტყის შუა, სამოვრებიცაა და მოედინება პატარა ანკარა წყარო. *გერასიმე ნიკოლოზის ძე გადრანი, 50 წ., დაცურების კადრი მუშა, ს. დევრა, ჭუბერის ს.ს., 11.9.1970 წ.*

სარგელდშ – ხილნარი (ნაყვამი) დასახლება ზაგრაღის დასავლ., ნაწყუამის დასახლებას ეკუთვნის, ხილნარია, მოედინება წყალი. *ა. ბ. გირგვლიანი, 80 წ., ლატალი, 1973.*

სარგელდშ (2) – სათიბი (შყალერი) ს. შყალერის ჩრდ.-დასავლ. სარაგ მოედინება. *გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.*

სარგელწ – ყანები (წირმინდი) მდ. კასლედგრას მარჯვ. კალთაზე, ნაშიხტშია, დავაგებაა. არის წირმინდელების სახნავი, ბოსტნები. დგას კარვები. მოედინება წყაროები. *აქსენტი ბაკას*

ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

სარგელწ – წყაროები (ვედი), ჟიბე ვედშია, დაახლ. ცენტრ ნაწილში. მოედინება 2 წყარო. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

სარგელწ – წყაროები (ჩვიბიანი), მდ. ენგურის მარჯვ. სანაპიროზე მოედინება წყაროები, უფრო ჭანჭრობის სახით. ს. ჩვიბიანის სამხ.-დასავლ., ზოგმეცთან. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარა-ძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაყაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

სარგელწ (6) – ტყე (ღვებრა) ს. ღვებრას დასავლ., კახერ ზაგრთანაა. წყაროებიცაა. *სიმონ ბექას ძე მიბჩუანი, 87 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სარგელწ (იხ. ბურღედერიშ სარგელწ)

სარგელწიქ (იხ.სარგელწ – ღვებრა)

სარგელდში კუქედ – წყარო (ნაყვამი), დასახლება ზაგრაღის დასავლ. მოედინება წყალი. (კუქედ „ამოთხრილი, ორმო ოთხკუთხედად, ეჩხან-ამხენლეჟა ძღვიდს ხაგმდახ). *ა. ბ. გირგვლიანი, 80 წ., ლატალი, 1973.*

სარდი მოლ – სამოვარი (ლესემა), ს. ლესემაშია, აფაქიძე სარდის ყოფილი ყანა. *მ. რ. გაზდელი-ანი, 32 წ., 1974.*

სარეკ – სათიბი (ღეშდერი) ს. ღეშდერის ჩრდ.-დასავლ., სამოვარ ლაჭმენილის ჩრდ. ირგვლივ ტყის მასივია. *ლეგარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 54 წ., პედაგოგი, ს. ღეშდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სარსწნი – კლდე (იელის მიდამო) ენგურის მარცხ. კალთაზე, აცის პირდაპირ. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972. VII.*

სარსწნი კოჯ – კლდე (იელი)

სარწაფ – სათიბი (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის სამხ.-დასავლ., სათიბ ლასტოლშ-ის სამხ.-დასავლ., მდ. მანშურას მარცხ. კალთაზე. ქვემო-დან ტყე აკრავს, ადრე კარგი ყანა იყო. *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარაგ – წყაროს წყალი (თავრარი), ს. თავრარშია, სუიფის დასავლეთით. *უმანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლბრიგადირი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სარაგ (4) წყარო – (ქედანი) ქედანის სათიბებში – ჭყიბწრში. მოედინება წყაროს წყალი. სარაგ „წყარო“. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუ-*

შა, ს. *ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი*.

სარაგ – ყანები (უღვალი) მდ. დაჭშარის მარცხ. მხარეზე, სათიბ ყუბნის აღმ., სამანქან: ო გზის ჩრდ.-აღმ. მოედინება წყაროც (სარაგ). დიდი მინდორია, შიგ სახნავ-სათიბებია. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სარაგ – წყარო (სგურიში) ს. ფაფალ-სგურიშის წყაროს წყალი, მოედინება სათიბ სიხატრე ლუყურყაში. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., სამ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

სარაგ – წყარო (ყვედრეში). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

სასოფლო შუკვ – გზა სამარხილო (იხ. **ლალვან** – **სვიფი**, ეც. ს.ს.)

სასოშ ბაქან – ტყე (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახა-მულა, 1973.*

სასოშ ნალზიგუტ – სათიბი, სავარგული (ნაკი, ნაკ. ს.ს.) ნაკრას მარცხ. სანაპიროზე ლწლუერის ხიდამდე. ნაყანარია, ამჟამად სანერგეა ფიჭვისა და იფნის. სასო ანსიანის საცხოვრებელი ყოფილა, ამჟამად ცხოვრობს კოჭბანიში. *ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სასოშ შურო – ტყე, ღელე (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

სასოშერ (იხ. **სუმაშერ** – დისი)

სასოი ლეჯხან – სათიბი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, სათიბ ლეჯხანში. ლიპარტელიანის ყოფილი სათიბი. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.*

სასტუმრო – სამოვარი (ლახამულა), მდ. მანშურას მარჯვ. სანაპიროზე პატარა მინდორია, ამჟამად მხოლოდ სასტუმროს ნანგრევებია. ადრე წისქვილები ყოფილა წყლის სანაპიროზე სამანქანო გზის ქვემოთ. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სასწ – სოფელი (ჟახ. ს.ს.) ჟახუნდერის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი. იყოფა უბნებად: ლგგილჯი, ჟიბეშენ, ლობრა, ფარ. ცხოვრობენ: ონიანები, ხაბულიანები, გულბანები, ბერაძეები, დონლუანები. *ბორის ერმილეს ძე ონიანი, 44 წ., პედაგოგი, ინჟინერ-მექანიზატორი, 1980. X.*

სასწმარე ნასყეი შუკუტ – გზა (სასაში) ს. ლუჯის მთა უქალში სასაშელების გაკეთებული სამარხი-

ლო გზა. ამჟამად არაა, ჩაინგრა.

სასრ ლაზგა – უბანი (ზ. ჭველფი) ზედა ჭველფში, გარდაფხაძეების ნასახლარები. ამჟამად ზურა-ბიანების სამოსახლოა. *დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.*

სასრ ნაზოგ – ნახიდარი (ზ. ჭველფი) მდ. ლაშხურ-ზეა ნახიდარი გარდაფხაძე სასოსი. *დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.*

სატფიქრ – სამოვრები (არცხელი) ს. არცხელის სამხ.-დასავლ., მდ. მულხურას მარცხ. კალთაზე. კოწახურის ბუჩქებია, ჭყერი (დაბალი ბუჩქია, ეკალწიწვანია, გართხმულია). იელი. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

საფურტ ლახტ – სამოვარი მთა (იფ. ს.ს.) ს. იფარის სამხ.-აღმ., ენგურის მარცხ. კალთის ზემო მხარეში. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

საფშალი – ტყე (ლალარვაში), ს. ლალარვაშია, ალბათ ფშალა ჩანდაო. *გ. მ. ჭურასბედიანი, 1976.*

საქალაკოღია – ყანა, ტყე (რცხმელური) რცხმელურში, ლაშხირის მარცხ. **ქალაკოღა** ალბათ იყოო. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., IX, თბ., 1939 წ.*

საქერიშ – წყარო (ბაიარი) ს. ბაიარის ქვემოთ, ლექმეთის დასახლებაში. *გ. მ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.*

საქრი – ტყე (ფალედი) ს. ფალედის ჩრდ. გზა ლწგუმუნა შუკუსა და სათიბ კარერს შორის. ჭარბობს ფოთლოვანი ტყე, ისე შერეულია. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

საღწაშ ქტან – ხრამი (ზმ. წირმინდი) ჟიბე წირმინდის ჩრდ.-აღმ მხარე, მთის ძირი, ძელი ჩამონაშალია და ხრამად ქცეული. *კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

საყატრია – ტყე (რცხმელური), წიწვნარი ტყე, ყავარს ხდიან. ლაშხირის მარჯვ. კალთაზე. *ე. ა. ტვილიდიანი, 1976.*

საყდარ – სოფელი (ჩოლ. ს.ს.) ჩოლურის ს.ს., ლაშხურის მარცხ. მხარეზე, მაღლობზეა, ტერასაზე. ბენდელიანები, ზურაბიანი, ლიპარტელიანი, გვიდიანები. დგას ეკლესია **საყდარი იეკლესია**. *მოსე ალექსის ძე ბენდელიანი, 68 წ., პენსიონერი, 1978.*

საყდარი ჩოლშურა (იხ. **ჩოლშურა**)

- საყდარი ჯგერაზ** – საყდარი (საყდარი) ს. საყდარში, დაცულია, ჰყავს „სტაროსტა“. გ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.
- საყდარი ჩოლშურა** (იხ. ჩოლშურა – საყდარი)
- საყდარ დაბარ** – ყანები (მარგვიში) ს. მარგვიში, ეკლესია დგას, უძველესი.
- საყდარი ბოგ** – ხიდი (ჭველიერი), მდ. ლაშხურზეა. სამანქანო ხიდი სოფ. საყდარის მიხედვით. მ. გ. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.
- საშხეფელა** – ტყე (რცხმელური). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.
- საჩეხი** – გზა, მინდორი (ზ. ვედი) გვანდრამ წყაროსა და ურამში წყაროს შესართავის მარჯვენა მხარეზე. პატარა მინდორია, გზა. შალვა ძაკუს ძე გოგილავე, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.
- საჩი სემარ** – სათიბი (ფანაგა) ლეჟა ფანაგაში, საჩი ჯამბურიძის ნახოვარი. ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.
- საცდელ** – მოსაცდელი (ლახამულა) ს. ლახამულას ზემოთ, სამანქანო გზაზე მოსაცდელი ადგილი. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 19689 წ. ნოემბერი.
- საცილო** – მთა (შვედი), ს. შვედის საზაფხულო მთა. ლეჩხუმელებისა და სვანების საცილო მთაა. ჟ. ს. ონიანი, 4 წ., 1976.
- საცილო ლახე** (იხ. საცილო)
- სახალეთ** – ტყე (ლემუკვი), ბალის ქედზეა, ლემუკვის სოფლის ტყე. შალვა გ-ძე ივერიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.
- სახნაშ** – ტყე (იფხი), ბალის ქედზეა, ამზადებენ ხე-ტყს, შეშას. გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი, 1973.
- სახრავი ლაჯოგ** – საბალახო (რცხმელური). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.
- სახრატ** (იხ. სარხაზ) – მთა, საზაფხ. სად. მთა ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე. შიშველი რელიეფით. ვალოდია არდევანის ძე ლიპარტელიანი, 45 წ., მოსამსახურე, 1976.
- სახრატ** – მთის სათიბ-სადოვარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშის მთაა, კლდიანია, სადაც მარილის გემოს შრეები აქვს და არჩეთა სალოკავს წარმოადგენს. გ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.
- სახშიერ** – სახნავები (ნაყვამი) დასახლება ზაგრალის ზემოთ. ა. ბ. გირგვლიანი, 80 წ., ლატალი, 1973.
- საჯალდშ** – უბანი (მამი), ს. მამის ცენტრ. ადგილი. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.
- საჯრე კუანფარ** – სათიბი (ჟიბიანი) ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე, მჟავე წყლის – სგიმის მოპირდაპირე მხარეზე. კუანფა „ფლატე“. ლუტუ ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 24 წ., მოსამსახურე, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.
- საჯავ** – ყანა (ფარი), ყანა მდებარეობს მუჩვანს ზევით, არის ნაყოფიერი და დასამუშავებლად მოხერხებული. „საჯავ“ – „სათემო“. ვახტანგ. ჟემუზას ძე ნარსავიძე, თსუ სტუდენტი, 1965.
- საჯარ** – უბანი (ჭოხულდი), ს. ჭოხულდსა და მაცხვარს შორის სამოსახლო ადგილს უწოდებენ. აკაკი ივანეს ძე კვიციანი, 34 წ., კოლმ., ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.
- საჯარ** – სადოვარი (ლემზაგორი), ს. ლემზაგორის სადოვარი მთაში, ხერიისაცაა.
- საჟანაშ** – სახნავი (გულიდა), ს. გულიდაშია. მ. ლ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.
- საჟასტანიშ დაბ** – სადოვარი (ბაგვდანარი) ს. ბაგვდანარის ჩრდ.-დასავლ., სადოვარ ზუნგურიის მარცხ. მხარეზე. ვინმე სევასტანის (საკ. სახ.) კუთვნილებისა ყოფილა. ივანე ვამნას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.
- საჟლარყინ** – ტყე, გზა (თავრარი) ს. თავრარიდან ლალჯან შუკუ-ის გაგრძელება, სახელწოდება გზისა და ტყისაგ. სკიზანიდან ნანგუთლიდშ-ის გავლით სათიბ დევდრანიმდე. აღმართი და ვიწრო სამარხილო გზა ტყეში – საჟშ ლარყინა. უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.
- საჟლავი** – მთა (მუწვდი) ს. მუწვდის ჩრდ.-აღმ., სადოვარიცაა. გ. დ. ბაბლუანი, 36 წ., 1978.
- საჟლშ შუკუ** – გზა (ფხოტრერი) ს. ფხოტრერიდან გზა მდ. ჯგნიმდე და მჟავე წყლისაკენ. სამარხილო გზაა. სწულ „პატარა მარხილი“. ეგნატე ამიზის ძე ქანცლიანი, 55 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.
- საჟნარა** – სადოვარი (ცალერი) საზაფხ. სად. მთა ლასგურაშის ჩრდ.-აღმ., სადოვარ გორა როკ-ბაჩარის ჩრდ.-აღმ. ნაკარებია. გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

საუბრითი – სათიბი (იელი), ასკარდშია, ვაკე ადგილა. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. VII.*

საუბა მურყამ – ნაკომკარი (ხალდე), ს. ხალდეშია, ჩოფლიანების საგვარეულოს კომკი. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

საუბიერ – სახნავი (ქართვანი) სამანქანო გზის ქვემოთ, ყანა შგერანის აკრავს დასავლ. მოსავალი ცუდი იცის, ერთი მარხილიდა თუ გამოვიდოდაო (მზგ ნამოლ ლიხ). *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

საუბილ – სახნავ-სამოვარი (ფარი) დასახლება კაცხის ჩრდ.-დასავლ. *შალვა ფილოვანის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწავლე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

საუბიშ ზაგარ – გზა (ლეზგარა). ს. ლეზგარას ქვემოთ სამანქანო გზა ს. ტუბიერისკენ. ადრე სამარხილე ძლივს იყო. საუბიშ „სამარხილე“. *თინა მგვას ას. ქალდანი, 22 წ., მოსამსახურე, ს. ტუბიერი, ცხუმრაის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

საუბხუბარ (იხ. **საუბხუბარიელ**)

საუბხუბარიელ – სათიბი (მურშეელი), ს. მურშეელსა და ს. არცხელს შორის ფერდობი, აქვს სამოვრებიც. საუბხუბარ „სამოვარი“. *ერმალო ციოყის ძე ჟორჟოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

საუბ ლალჯიარ (იხ. **საუბ ლალჯიარ**) – სათიბი (შეალერი) მთა მებურში, მარხილთა დასავლეთით, მანამდე პატარა მარხილით – ლამჯათი, იქ დიდ მარხილზე ადებენ. *გ. რ. გურგელიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

საუბ ლესპალიდ – ტყე (ლეშუკვი) ს. ლეშუკვის ჩრდ., ტყეშია სამარხილო გზის კვალი. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

საუბანი – წყარო (ლაპილი) ს. ლაპილშია, დასახლების ზემოთ. *ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

საუბ ზუგ (იხ. **საუბ ზუგ**) – სათიბ-სახნავ-სამოვარი (ლესთაგი), აეროპორტის ჩრდ.-აღმ. მთის დასაწყისია, დგას ორი სახლი. რატინებისაა. საუბ „მარხილი“ (მარხილის მოყვანილობისაა). *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლესთაგი, 1972.*

საუბარ (იხ. **საუბარ** – ფარი)

საუბარ – სახნავ-სამოვარი (ფარი), ს. ფარის ჩრდ. სოფლის სახნავ-სამოვარია. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

საუბილი – ყანა (დაკარი), დაკარშია, ჩრდ.-აღმ. დასახლებიდან 200 მეტრზე დგას მსხალი და საუბილიც დევს. არის სალოცავი ადგილი საუფლო დღისა (უფლიმერ). გადმოცემით: საუბილიც ჩამოუტანია ღელეს ლაღრალაშ თარგლეზერის ძველი ნანგრევებიდან. ღელეში უნახავთ და რადგან ეკლესიის ნანგრევებიაო, მსხლის ძირში დაუდვიათ და სალოცავად გაუხდიათ. *ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

საუბილიკარ – წყარო (ზაბილი), ს. ჭიბე ზაბილშია, **საუბილიც** არის. *ჩ. ა-ას. ლიპარტელიანი, 25 წ., 1974.*

საუბილიკარ – ტყე (ბულეში) ს. ბულეშიში, სპონტიოს ქვით ტყეა. *ჟ. ა. მუკბანიანი, 1978.*

საუბილიკარ – სათიბები (ნაკ. ს.ს.), მდ. ნაკრას მარჯვ. ღელე საუბილიკარის ნაკრას შესართავთან, ს. ჩვაზე ნაკს სამხ. ფართობით ≈ 2-3 ჰა. იცის ღელემ სპენდიკო. *არსენა სიმონის ძე გვარამიანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

საუბილიკარ – სათიბი, ღელე (ნაკ. ს.ს.), მდ. ნაკრას მარჯვ. შენაკადი, მოედინება უთუბრის ვარჯიდან სათიბ საუბილიკარისთან (ლარემ ჩუაზე ძგიდქა სპენდიკო ხოზ). რუკაზეა მდ. უთვირი. *ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

საუბილიკარ (იხ. **საუბილიკარ**) – სამოვარი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

საუბილიკარ – სამოვარი (მახაში), ს. მახაშია. *რ. ბ. ჭელიძე, 1976.*

საუბილიკარ – სამოვარი (ბეჩო) ს. დოლისა და ს. ლანხურის საზღვარზე. *ყერემ პეტრეს ძე უმხვანი, 54 წ., მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

საუბილიკარ – სამოვრები, სათიბი (სვიფი, ეც. ს.ს.) სახნავ საუბილიკარის აკრავს აღმ. მხრიდან: . თიბავენ, შუაში ტყეა, იქით-აქეთ სათიბ-სამოვრებია. ლობარ „შიდა“. *აკაკი სორების ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

საუბილიკარ – ყანა (შედი) ს. შედში, ცხენისწყლის მარცხ. მხარეზე. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

საუბილიკარ – სათიბი (კაცხი) ს. კაცხის აღმ.,

ტუბიზარის აღმ. ჯეირან ჟორჟის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწ., ს. ფარის, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

სგატიშ დაბ – ყანა (ტობარი) ს. ტობარის ჩრდ. ნაწილი, სანამ დასახლებამდე მივიდოდეთ. დამრეცი ადგილია. ს. ლუხვისკენა ყანა. „შიგნითა ყანა“. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.

სგებარე – ყანები (ფალედი), ს. ფალედის წინა ყანები, სამხ.-აღმ. მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

სგებნე დაბ – ყნა (ლაკელმზხი) ს. ლაკელმზხის დასახლებას აძევს ჩრდილოეთის მხრიდან. წილად რგებია გუჩა მიქიანს გაყოფის დროს, შემოკავებულია ყორეთი (ჭუილა ხარ). ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, მუშა, 40 წ., ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.

სგებნე დაბ (2) – ყანა (მაგარდელი, ჭუბერი) ს. მაგ. არდელის სამხ.-დასავლ. სოფლის წინ. მდებარეობის მიხედვით: „წინა (სოფლის) ყანა“. ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

სგებნე დაბარ – სახნავ-სათესი (ტვიბერი) ს. ტუბიბერის აღმ., ს. ლეზგარას საზღვრამდე. „წინა ყანები“. მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

სგებნე ლაროლ – სათიბები (ზ. კალაში) სოფლის დასავლეთით, სოფლის წინა მდებარე სათიბები. „წინა სათიბები“. გიორგი კოსდას ძე მურდულაიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

სგებნე ჭალა (იხ. სტიფიშ ჭალა – ფარი)

სგებრი – სათიბი (კაცხ) კაცხის ჩრდ.-აღმ., სახნავ სარბთარის ჩრდ. სგებ- (< სგუბ- < სგობ- < შუბ- < შობ- ?). შალვა ფილოვანის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

სგებრი – სათიბ-სამოვარი (თოთელეში) ს. თოთელეშის სამხ.-დასავლ., ყოფილა ნამოსახლარიც. ამჟამად გგებ ხაგ. მეტი არაფერი არა ჩანსო. სოფლის წინაა მდებარეობით. დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., ლახამულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.

სგებრი – ყანა (ცალერი) ჟიბე ცალერის სამხ.-დასავლ., ჟაბე ცალერის წინ (სგებინჩუ), ყანა

ნატყუფარის ჩრდ.-დასავლ. ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

სგებრი (4) – სახნავი (ღეშდერი), ს. ღეშდერის აღმ. მხრისკენა წინა სახნავი ადგილი. ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღეშდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

სგებრიარ – სახნავი (ნაკ. ს.ს.) ნასახლარ ჯუხელანის სამხ. მხრისკენ მდებარე სახნავები. წინა ყანები. ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., მოსამსახ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

სგიმ (იხ. ლექს სგიმ) – მჟავე წყალი (ახალშენი), ს. ახალშენშია, დასახლების ჩრდ.-აღმ., ლექს სგიმისკენ. მდ. აშხაშურის (მარჯვ. შენაკადი ლაშხურისა) სანაპიროზე. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.

სგიმ – მჟავე წყალი (გული) ს. გულში, მდ. გულა ჭალას მარჯვ. ნაპირთან ახლოს, შემოკეთებულია და მოედინება მჟავე წყალი. სგიმ „მჟავე წყალი“. ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 8/ წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

სგიმ – მჟავე წყალი (ზესხო) მდ. ზესხურას გაყოფით, ფერმის ზემოთ, სპილენძის საბადოებთან.

სგიმ – მჟავე წყალი (იელი) ს. იელიშია, ენგურსი მარჯვ. მხარეზე. აცშია. იონა ვისიბის ძე სამიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972. VII.

სგიმ – მჟავე წყალი (ლახამულა) მდ. ენგურის მარჯვენა სანაპიროზე, ს. ლახამულას სასმელი მჟავე წყალი. ყანა ნაკის სამხ. (გაზიმჩუ – ნაზიმჩუ). გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

სგიმ – მჟავე წყალი (ლეზგარა) ს. ლეზგარას სამხ.-აღმ., მდ. ქუანდარას დასავლეთით. „მჟავე წყალი“. მგკა ამიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

სგიმ – მჟავე წყალი (ჟამუში) მდ.; მულხურას მარცხ. მხარეზე, ს. ჟამუშის სამხ. სასმელი სგიმია. ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

სგიმ – მჟავე წყალი (ყორულდაში), ს. ყორულდაშია, სვამენ.

სგიმ – მჟავე წყალი (ჯორკვარი) ს. ჯორკვარის გაღმა, მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე,

ნაწიციცტომ წესხა. ადგილობრივისთვის – სგიმ, არაადგილობრივთათვის (მაგ. ხაიშელებისათვის) – ჯორკვრიშ სგიმ. *პარმენ გიორგის ძე ჭკადუა, 77 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

სგიმ (15) – მჟავე წყალი (უშგული) ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, სოფლიდან ≈ 6-7 კმ. *მიხეილ დავითის ძე რატიანი, 27 წ., მოსამს., ს. ჟიბიანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

სგიმ (იხ. არცხელი სგიმ)

სგიმ (იხ. ლგჰშ სგიმ)

სგიმ (იხ. ლგჰშ სგიმ) – მჟავე წყალი (ლუბა). *სილევან იშმაგის ძე დადემელოანი, 54 წ., 1969.*

სგიმ (მჟავე წყალი – იხ. ჭეშ სგიმ, ნაკ. ს.ს.)

სგიმ / / ცნლდში სგიმ – მჟავე წყალი (ცალდაში), ს. ცალდაშია, დასახლების ზემოთ, ტყის ქვემოთ. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სგიმ ზაგარ – ზეგანი (ისკარი), სამ. მთა წიფარს ესაზღვრება ჩრდ.-ით, მდ. კედრგლას მარცხ. „მჟავე წყლის ზეგანი“. *შუშან პირიბეს ას. გერლიანი, 21 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სგიმ ზაგარ – სათიბი, ტყე (ყ. კალაში) სოფლის ზემოთ, არის სათიბები, ტყე, მჟავე წყალიც. მაღლობია. *გიორგი კოსდას ძე მურდულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სგიმ ზაგარ (4) – სათიბიც, კლდეც (სვიფი) სოფლის ჩრდ.-აღმ., კირილჰაჰტშარის ზემოთ. „მჟავე წყლის ზეგანი“. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სგიმ მეწრი – სამოვარი, ტყე (იფარი) ს. იფარის სამხ.-აღმ. სამოვარი და ტყე მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე. მჟავე წყალი არაა. *ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სგიმ ჟიქან – ტყე-სამოვრები (ჟამუში) ს. ჟამუშის სამხ., მულხურას მარცხ. კალთის შერეული ტყეები და სამოვრები. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამს., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სგიმარ – მჟავე წყლები ჩუკულის მთაში, ლაშოშია, მჟავე წყალი მოედინება. *ნ. დ. გულბანი, 26 წ., 1976.*

სგიმარ (2) – მჟავე წყლები (ლუჯი) ს. ლუჯში, ხე-

კურის ხეობაში.

სგიმე ნაკარ – მთა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

სგიმერ – მჟავე წყალი (კალაში) სახნავ-სათიბ ლაბადშ-ის დასავლ. სგიმ ამჟამად არ მოედინება, გამქრალია. „მჟავიანი“? *გიორგი კოსდას ძე მურდულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სგიმერ – მჟავე წყალი (ლეზგარა) ს. ლეზგარას სამხრეთით. *მგვა ამიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სგიმერ – სათიბ-სახნავი (ტევიში) ს. მაზერის დასახლების თავში, ჯიჰარს ქვემოთ. სგიმ „მჟავე წყალი“, თუმცა ამჟამად არაა. ორონიმის მიხედვით. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

სგიმერ (3) – სათიბები (შყალერი) ს. შყალერის დასავლ. გზის ქვემოთ. ამჟამად არაა. *გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.*

სგიმ-ზაგარ – მჟავე წყლის გორაკი (ფარი), ს. ფარის ჩრდ.-დასავლ. სგიმ ზაგარიდან გამოყვანილია სოფლის მუჩფაშიშ სგიმ. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სგიმთე ზოგ – ხიდი (მესტია) მესტიიდან შკედისკენ მდ. მულხურაზე, სგიმისკენ მიემართება. სამანქანოა. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

სგიმი ღარე – სათიბი (მელე) ს. მელეში. მჟავე წყალი ამჟამად არაა.

სგიმი ტუბი – სათიბ-სამოვარი (ნესგუნი) ფუშყერის მარცხ. მხარეზე, მოედინება მჟავე წყლები. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

სგიმი ტუბირა – ღელე (ყორულდაში) ს. ყორულდაშია.

სგიმი ფოყარ – ტყე, კლდე (უშგული) ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ქვემოთ – არყნარიანია, ზემო კალთები ალპური ზონაა, სანადიროდ გამოყენებული. *მიხეილ დავითის ძე რატიანი, 27 წ., მოსამს., ს. ჟიბიანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

სგიმილდ – მჟავე წყალის მიდამოები (მურყმელი), ს. მურყმელშია, ენგურის მარჯვ. ნაპირზე. მჟავე წყალი ამჟამად დაკარგულია, სეზონურია. *ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

სგიმილდ – სამოვარი (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ., ტიბის სათავისკენ. ამჟამად სგიმი არ მოედინება. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

სგიმილდარ – ტყე, სამოვარი (ჭელირი), ს. ჭელირშია, ჩრდ.-აღმ., მდ. კედრგლასა და დაწმწარს შორის, უფრო კედრგლასკენ, სათიბ შდუხლერის ჩრდ.-აღმ. მოედინება მჟავე წყლები. „მჟავე წყლები“ (კნინ.). *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ს. სტიფ, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.X.69 წ.*

სგიმილზრ – სახნავ-სათიბ-სამოვარი (სვიფი), სადგომი ქვის – ლაჟლანდის ჩრდ.; -დასავლ. იქით-აქეთ ტყეა. გამოყენებულია სახნავადაც, სათიბადაც, სამოვრადაც. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სგიმინდა ღაბ – სამოვარი (კვანჭიანარი) ს. კვანჭიანარის სამხ. ენგურისა და მესტია ჭალაშს შესართავთან. მოედინებოდა მჟავე წყალი. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

სგიმიშ ბოგ – ხიდი (ყარი) ჩუშბე ტიტაშ სგიმთან, გადებულია ხიდი სგურიშიდან მდ. ჭუბრულაზე ტიტისკენ, მჟავე წყალთან. სამარხილო ხიდია. „მჟავე წყლის ხიდი“. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., სამ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970 წ.*

სგიმიშ ზაგარ (იხ. **სგიმ ზაგარ**)

სგიმიშ ზენ – სამოვარი (ტიტა) ს. ტიტადან ≈ 1 კმ. სიშორეზე, მდ. ჭუბრულას მარცხენა მხარეზე, ს. ტიტადან ჩრდ.-აღმ.-ით ბევრია შიშგილ. ვაკე ადგილია. თხმელნარია (ბელყეჩ). *ნოდარ თებეგის ძე ცინდელიანი, 21 წ., მექანიკი, ს. ტიტა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.*

სგიმიშ კოჯარ – კლდე, ხრიოკი (ლახამულა) ყანა ნაკსა და სგიმს შორის მდებარე კლდიან-ხრიოკიანი ადგილი. მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ჩვაზე ლახამულას სამხ.-აღმ. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სგიმიშ ლარა – სათიბი (ლახამულა) ჩვ. ლახამულასა და ჰამშს შორის, ტუბიზრის მარცხ. ნაპირზე. მოედინება მჟავე წყალი – ტუბიზრში სგიმ. *დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სგიმიშ ლაროლ – სათიბები, სამოვრები (სვიფი – ეც. ს.ს.) მდ. ჯენის აღმ., ტყე ბალყერის ჩრდ.-

აღმ., ტყიანია, მოედინება 3 ადგილას მჟავე წყალი. „მჟავე წყლის სათიბები“. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სგიმიშ ფელტარ (იხ. **სგიმიშ კოჯარ**)

სგიმიშ ღარაშ ზაგარ – ქედი (ქვ. ვედი), საზანიდან ყელბაიას მთამდე მიმართული ტყიანი ქედი, შემკრები ქედია, წიწვნარითა და შქერის მცენარეებით. ყელბაიასკენა გზაც მას მიჰყვება. *ვარდენ მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

სგიმიშ ღარ – სამოვარი (ტიტა) მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე, ღარი შერეული ტყის მასივით. ჩხეტლშ ჰაკუედ-ის მარცხ. მხარეზე მდ. ჭუბრულამდე, სგიმამდე. ს. ტიტას ჩრდ.-აღმ. ბევრია ანწლი. *ნოდარ თებეგის ძე ცინდელიანი, 21 წ., მექანიკი, ს. ტიტა, ჭუბერის ს.ს., 9.IX.1970 წ.*

სგიმიშ ღარაშ ლიც (იხ. **სგიმიშ ღარაშ სარგელ**)

სგიმიშ ღარაშ სარგელ – წყარო (ქვ. ვედი) სგიმიშ ღარში მოედინება სასმელი წყალი, სგიმი წყალნარევი. კანტორისკენა გზასთან, მიწა დაჟანგულივითაა. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

სგიმიერ – უბანი (ლანჩვალის) ლანჩვალის ერთ-ერთი ნაწილი, მესტია-ჭალაშს მარჯვ. მხარე, დაახლ. 500 მ-ზე მჟავე წყალი მოედინება. შედის თემები: გელაშა, რომელშა, ჰანდრაშა, ჟამანშა (რატინები). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

სგიმიერ (2) – ყანა (ჰადიში) ს. ჰადიშის დასახლ. აღმ., გზის ქვემოთ, ჰადიშგრას მარჯვ. სანაპიროზე მჟავე წყალი მოდის. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სგიმრაშ – სამოვრები (სასაში) ს. სასაში, მჟავე წყლის მიდამოები.

სგიმრაშულ – ღელე (სასაში) ს. სასაში ჩამოედინება ღელე, მჟავე წყალს ჩაუვლის.

სგიმრიელ (იხ. **სგიმერ** – არცხელი)

სგიმროლ – ტყე (ქვ. ლუჰა) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ტყე ჟუჰანის აღმ. 6-7 ადგილას მჟავე წყლის სადინარებია. *სილევან იშმაგის ძე დადემუქელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სგიმრაშულ – ღელე (სასაში) მდ. ლაშხირის მარცხ. შენაკადი. მთა ლატყვიარ-იდან მჟავე წყლებიანი ღელეა.

სგიმხენიშ შუკუ – გზა (სვიფი – ეც. ს.ს.) სოფ. ეცერში სგიმ ზაგვრიდან მიმავალი გზა. „მჟავე წყლიდანა გზა“. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სგიმ ღაბ – სათიბი (ლაღამი). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., *მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.*

სგიმ ღარა – სათიბი (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ. მოედინება მჟავე წყალი, ზოიერის მეზობლად, ტყის დასაწყისამდე. *ჭიჭიკო ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სგიმ ნაპრ – სათიბი (ცალდაში) ს. ცალდაში; ის სამხ.-აღმ., სათიბ ჰაკუშლარს ზემოთ, ლამხიწამდე, ვაკეა, მჟავე წყალიც მოედინება სათიბის კიდეში, ალპური ზონაა. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სგიმ ნაპრ (2) – სათიბი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ. თეთნულდის სამხ.-დასავლ. კალთაზე. მოედინება მჟავე წყლები და ვაკეებიცაა. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სგიმ ცხე – ტყე (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ. ტყიანი ფერდობი. მის ძირში მჟავე წყალი მოდის, ტყე შერეულია. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სგიმარ – მჟავე წყალი (სვიფი) მდ. ჯენის ჩრდ.-აღმ., სათიბ ბალყჩერის ჩრდ.-აღმ., სათ. ლერთხნარის ზემოთ, სათიბ სგიმიშ ლაროლში მოედინება 3 მჟავე წყალი. „მჟავიანი“ (*მჟავეები*). *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სგიმერ = ყანები (არცხელი) მდ. მულხურასა და ს. არცხელს შორის, მოედინება მჟავე წყალი სგიმ. *ერმალო ციოყის ძე ჟორჟოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სგიმერი – მჟავე წყალი (ჟაბუნდერი), უბან ლეკუმბასტშია. მოედინება მჟავე წყალი. *ზ. ს. გულბიანი, 22 წ., მოსამსახურე, ს. ჩუკული, 1976.*

სგიმერიშ – ტყე, სამოვარი (დავბერი) ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთა. მჟავე წყლის მიდამოები. *ნოდარ პლატონის ძე მარგელიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

სგიმრღარე – სათიბი (ღობი) ღობის მთაში, მჟავე წყალიცაა.

სგიმრლარ – ტყე (ნაცული) ს. ნაცულში, მოედინება მჟავე წყალი.

სგიმრლარ – წყაროები (მელე) ს. მელესთან, მთა აირაშის შემდეგ, ადრე მჟავე წყაროები უნდა ყოფილიყო.

სგიმრლდ (3) – ტყე (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ. ჰადიშგრას მსარცხ. კალთის ტყე. მჟავე წყალი ამჟამად არაა. შერეული ტყით. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სგიმგლდ – სამოვარი (ზ. ვედი) ს. ზედა ვედში, სე-ზონურია უფრო. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სგიმგლდ (3) – მჟავე წყალი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ., მდ. ლასილის მარჯვ. მხარეზე მოედინება მჟავე წყალი. *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სგიმგლდ // ჭიჭერ // ჭიჭერი სგიმგლდ – მჟავე წყალი, აბანო. მდ. წანრელას მარჯვ. ნაპირზე გამომდინარე მჟავე წყალი. დგას პატარა ჯიხური სააბაზანოდ. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სგიმგლდი ლეჭ ღარ – სამოვარი, კლდე (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ., მდ. ლასილის მარჯვ. კალთაზე, სგიმგლდის იქით. ტყიანია. *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სგიმგლდი ლეჭ ღარ – კლდე, სამოვარი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ., მდ. ლასილის მარჯვ. კალთაზე, სგიმგლდის ქვემოთ. შერეული ტყით. *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სგიმგლდარ – სათიბები (ნაკ. ს.ს.) ს. კურხუშაშშია, ნაკრას მარჯვ. მხარეზე. მოედინება მჟავე წყალი. *არსენა სიმონის ძე გვარამიანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სგიმგლდარ – სათიბი (ჰებუდი) ს. ჰებუდის ჩრდ.-აღმ., სათიბ ჟიბე ლარეს აღმ. მდ. სოლედგრას ორივე მხარეზე. მიწა დაჟანგულივითაა, ჩანს, ერთ დროს სგიმ მოდიოდაო. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სგიმგლდარ – სამოვარი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ., დასახლების ზემოთ, სამოვარ ნეშკაშის ზემოთ. ყოფილა მჟავე წყალი, მაგრამ ამჟამად დაკარგულია. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სგიმელდარ – სამოვარი (ცხეკუანის) ს. ცხეკუანის სამხ.-დასავლ., მდ. დოღრას მარცხენა მხარეზე სამოვარი ადგილი, ვაკე რელიეფით. სგიმ „მჟავე წყალი“. ჰიდრონიმის მიხედვით. *გრამიტონ. ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშვანარი, ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

სგიმელდარ (5) – მჟავე წყალი, სამოვარი (ფალედი) გზა ლახორკალსა და ტყე **ლალცომარ** შორის, ს. ფალედის ჩრდ. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ფარი ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სგიმელდარიშ სგიმ (2) – მჟავე წყალი (ნაკი, ფალედი) ნაკრას მარჯვ. მხარეზე, ს. კურხუაშშია, სათიბ სგიმელდარშია. *არსენა სიმონის ძე გვარამიანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სგიმელდარიშ სგიმ – ვეძა (ფალედი), ფალედშია, გზა ლახორკალსა და ტყე ლალცომარს შორის, საბალახო სგიმელდარში. მლაშ – ე ვა-შლ > ვისგუ. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969.*

სგიმელდარშ ლეხუშმერ – ტყე (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სგიმელდარშ ლახერხარ – ტყე (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სგიმელდარშ სარაგ – წყარო (ზ. ვედი) ს. ზედა ვედში, სგიმელდარშია პატარა წყარო. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სგიმ – სათიბი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

სგობინ დაბარ – ყანები (შვედი), ს. შვედშია. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*

სგობინ ლარელ – სათიბი (შვედი), ს. შვედშია, სგობინ დაბარში. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*

სგობლ მაცხუარ – საყდარი (იენაში) ნასახლარ სგობულში, საღია. *მ. გ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.*

სგობნარ – ყანები (მახაში), ს. მახაშშია. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

სგობნე ნიგრლდ – წყარო (შვედი), ს. შვედშია, ნაკარში. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*

სგობულ(დ) – ნასოფლარი (იენაში), ლატალის ს.ს.-ში შემავალი სათიბები. ნასახლარებია. ცხოვრობდნენ: კვანჭიანები, გირგვლიანები. ამჟამად გადმოსახლებულები არიან ს. იენაშის

უბან ლედმანში. ადრე ცხოვრობდნენ ჩურგულიანებიც – ამჟამად დაღუპი. *მაქსიმე ჯანყვათის ძე კვანჭიანი, 62 წ., პენს., იენაში, ლატალის ს.ს., 1973.*

სგობულში ზაგარ – სამოვარი (იენაში) ს. სგობულშია, ქედია, დგას **სგობლ მაცხუარ**. *მ. გ. კვანჭიანი, 68 წ., ს. იენაში, 1973.*

სგურიშ – სოფელი (ჭუბ. ს.ს.), მდებარეობს მდ. ჭუბრულას მარჯვენა მხარეზე, გაყოფლებით, ზღვის დონიდან ≈ 1000-დან 1010 მ-მდე. სამხ.-დასავლ. ესაზღვრება ს. ყარ, რომელთა გამყოფია მდ. თეთნაშგრა, ჩრდ.-დასავლ. ტყის მასივიანი კედელი აკრავს, ჩრდ.-აღმ. ტყეა (შერეული). რელიეფურად ვაკე ადგილია. მოედინება წყაროები ფაფალის გაყოფებითაც და სოფლის ბოლოსაც. იყოფა: **ჟაბე სგურიშ, ჩაბე სგურიშ** // **ფაფალ სგურიშ, ნენსგაშ სგურიშ, ჟიბე სგურიშ** (შდრ. სგური „კანაფი“). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლა დამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970.*

სგურიშ სგიმ (იხ. ჩვამბე ტიტაშ სგიმ)

სგა დაბარ – სათიბ-სამოვრები (ლუჯი), ს. ლუჯისაა, მთა გორვანში. სახნავი არ იყო.

სგა დაბარი ოკრიალ – სათიბები (ლუჯი), ს. ლუჯისაა, გორვანში. ოკრიალ „ბოლო ნაწილი. ჰოკერ „ბოლო“.

სგა კა – საბალახო (ტვიბი) ს. ტვიბში. *კა „ფიქალი“.* *ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1978.*

სგა კა (2) – სამოვარი (მუწვდი) ს. მუწვდის აღმ. *კა „ფიქალი“.* *გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.*

სგა სგიმ – მჟავე წყალი (ლემზაგორი) ს. ლემზაგორსა და ჩიხარეშს შორის ტყეში. საზიაროა ხერისათან.

სგამ სგიმ – მჟავე წყლის ტერიტორია (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეში.

სგამე რედნალ – სათიბი (ლესთაგი), ჰაწვალდის სათიბშია, ადრე სახლებიც ედგათ (დროებითი სადგომი). *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლესთაგი, 1972.*

სგამე მუ მითულა (იხ. ჩუბე მითულა – ჩვამბიანი)

სგამუნ – ყანები (შვედი), ს. შვედშია, ნაკულარის ტერიტორიაზე. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*

სგამშარ – უბანი (მაცხვარიში) ს. მაცხვარიშის ერთი მოსახლე, გირგვლიანების საგვარეულოს სამოდან – ჯულაბშას ნაყარი. *გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.*

სგაშ დარარ (იხ. ტიბრიშსგაშ დარარ – ზ. ვედი).

მიხეილ ქერქეის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

სგაშ ღარ – სამოვარი, ღელე (ხაიში) მდ. კას-ლედგრას მარჯვ. კალთაზე, მთა როკუწრსა და მგჰრიშ–ს შორის, ტყეშია, კარგი სამოვარი. *კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

სგაშ ღარ (2) – სამოვარ-სათიბი (შვედი), ს. შვედშია, დასახლების აღმ. (ხაიშისკენ), მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე. *შუმანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

სგაშ გულშიერ – სათიბები (ზეგანი) ს. ზეგანის ლეჟა უბანის სამხ.-აღმ., მგჰალუტუწულაშის იქით. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სგაშ გუთიჯაშ – სამოვარი (ლაღამი). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.

სგაშ ლატფარ – სათიბი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ., სათიბ მაღაქორაშის ზემოთ – სამხ. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სგაშ ლაქვიზარ – სათიბი (ზეგანი) ს. ზეგანის ლეჟა უბანის სამ.-აღმ. სათიბი, სადაც თივას ეზიდებიან ზურგით სამარხილო გზამდე. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სგაშ ლაცა – კლდეები (ლანჩვალი). პირიბე ქელეჩხის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.

სგაშ ლახუ – საზაფხულო მთა (ლემსია), ლემსია-კაერის საზაფხულო სათიბი მთაში. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

სგაშ ლეჯჰარალ – სამოვარი (ლაღამი) ლეჟა ლახუშშია, შედის სად. ლეჯჰარალში. დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972 წ. VIII.

სგაშ ლჭიბიდან – ტყე, გზა (სპარდიში). *ავთანდილ ანდრიას ძე რატინი, 37 წ., მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

სგაშ მეშხროლარ – კლდე (სპარდიში). *ავთანდილ ანდრიას ძე რატინი, 37 წ., მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

სგაშ მაღაქორაშ – სათიბი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ., სათიბ მაღაქორაშის დასავლ სოფლისკენ. სათიბების გარშემო ტყეა. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სგაშ ნაკარ – ყანები (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, ნაკარის ერთ-ერთი ნაწილი. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

სგაშ ტუბი – ხევი (ზოგრეში) ს. ზოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, მოედინება წყალი, არყნარი ტყით, მერე ღელა, ქანძე ტუბის იქით, სათიბებიცაა. *იასონ მურზას ძე კორძია, 75 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სგაშ ქუთევიშ (იხ. ქვეფიშ) – ტყე (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ.-აღმ. ტიბის ხეობის მარცხ. კალთაზე. იქვეა ქანძე ქუთევიშ. შერეული ტყით. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

სგაშ ციჭა ნალგან – სამოვარი (ლანჩვალი). პირიბე ქელეჩხის ძე ნიგურიანი, 39 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.

სგაშ ლდ – სათიბი (ლახუშში), ს. ლახუშშია, მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, სამოვარ ყაბგლდაშშია. **სგაშ ლდ** იგნე ჭემს. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

სგაშ ლდ ზაგარ – ტყე (წვირმი) ს. წვირმის აღმ., სამანქანო გზის ქვემოთ. წიწვნარი ტყე. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სგაშ ლეჟაშ შუკუ – გზა (მაჯვდიერი), ს. მაჯვდიერიდან სამარხილო გზა სამხ.-დასავლ. ტყით უღვირისკენ. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სგაშ წი – სამოვრები (ზესხო), ს. ზესხოშია, ტყიანი.

სგაშ ლეგუმერი – საბალახო (ლაღამი) ლეჟა ლახუ-ის ჩრდ., ლეგუმერი ზაგარს შიგნით ჩრდ.-ით. გამოუყენებელია მიუვალობის გამო. დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.

სგაშ ლი – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, კარგი სათიბებია. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

სგაშ ლტარ (იხ. სგაშ ლი – ქაშვეთ-ლაშთხვერი)

სგაშ შიერი – სათიბები (მესტია) აეროპორტის (?) მიდამოებშია, ეკუთვნის: ფალიანებს, ნი ჟარამეებს, ნიგურიანებს, ხერგიანებს, ჯაფარიძეებს, ჭედლიანებს. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

სგაშ ბენეშ – ყანა (იელი), ჩუბე უბანშია, დასახლების აღმოსავლეთით. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

სგუერბელ – სამოვარი (ნენსგუნი) ფუშევერის მარცხ. მხარეზე. ალპურ ზონაში. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

სგუიჭიანი – სათიბ-სახნავი (ჭახუნდერი) ს. ჭახუნდერში.

სებიშ ღარ – ტყე, ღელე (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

სებოლჷ ჟიბე დაბ – ყანა (ნანარი), ს. ნანარშია, მეშველიანების ყოფილი ყანა. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

სეგშა მურყუამ – კოშკი (სოლი), ს. სოლშია, ხორგუანების საგვარეულო კოშკი. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972 წ. სექტემბერი.*

სელტიანიშ ზენ – სამოვარი (ტობარი) მდ. ენგურის მარცხ. სანაპირო, კლდეების ძირში, დავაკებაა, გორვებიცაა. ადრე ოქროს ემეზდნენ და საკმაოდ კარგი შედეგითაც. ტუნელების ზემოთ, ენგურს გაღმა. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

სელტიანიშ ყაბე კოჯარ – კლდე (ტობარი) მდ. ენგურის მარცხენა კალთის სალი კლდეები, სელტიანიშ ზენს ზემოთ, ლაცხტიშ ზაგარის პირდაპირ, ჰესის წინასწარი დამუშავება მიმდინარეობს (ტობარჰესის). *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

სემარ – სათიბი (ჩოლ. ს.ს.), იყოფა **ლეჟა** და **ლეჟჷსემარ**-ად. *ს.ს. ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასივანი, 70 წ., 1978.*

სერ – კლდე, მყინვარი (ცალდაში) ტუბიერის მყინვარშია, 1 : 100 000 лен. Серн. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სერგე ნაჭმოჭარ – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ., ენგურის მარცხ. კალთაზე. სერგი პირველის სათიბები (ნათიბევი). *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სერგი მოლ – სამოვარი (ლევშერი), ციოყმერშია, სერგი გარდაფხადის *ნახოვარი. ნ. დ. შავრეშიანი, 46 წ., 1978.*

სერგი ხარაჩოლ – სამოვარი (ლევშერი) ლევშერის დასახლების ზემოთ, ტყეში. სერგი გარდაფხადის სახერხი, ხელით. *ნ. დ. შავრეშიანი, 46 წ., 1978.*

სერძიანი – ყანები (ლალხორი) ს. ლალხორალში, მდ. ხალდეშურას მარჯვ. კალთაზე. *ნინა გიორგის ას. გამყრელიძე, 49 წ., მოსამსახ., ს. ლალხორი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

სესკვირ – კლდე (იფარი – ვ. ნარსავიძე)

სეტელშა – უბანი (მესტია), ნესგა უბანშია, ფალიანების საგვარეულო თემისა. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

სეტელშა ცხე – ტყე (მესტია), რახა ცხეკის ერთი ნაწილი, პატრონობდნენ ფალიანები. აეროპორტის სამხ.-დასავლ. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

სეტელშა ცხეკარ (იხ. **სეტელშა ცხე**).

სეტიარ (2) – ყანები (ზარდლაში), ს. ზარდლაშის აღმ. ყანები. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სეტიარ / / სეტიარი დაბ / / სეტიარიელ – ყანები (არცხელი) ს. არცხელსა და მურშეკლს შორის, ვაკიდან იწყება აღმართი. *ერმალო ციოყის ძე ჟორჯოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სეტიარი დაბ (იხ. **სეტიარ** – არცხელი)

სეტიარიელ (იხ. **სეტიარ** – არცხელი)

სეტიანი – სამოვრები (არცხელი) ს. არცხელის სამხ.-დასავლ., მულხურას მარცხ. კალთაზე. სამოვარია და დევს ქვები – სეტიანი ბაჩარ. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სეტიანი ბაჩარ – ქვები (არცხელი) ს. არცხელის სამხ.-დასავლ., მულხურას მარცხ. კალთაზე. გაშლილი ადგილია, დევს დიდი ქვები. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სეტ ლასფლაჭარ – სასაფლაო (მესტია) მესტიის ცენტრში, სეტიში, დგას მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი. ეკუთვნის ჯაფარიძეებს, გომთელიანებს, ნაკანებს, ნიგურიანებს, მუშკუდიანებს, ჭედლიანებს, ჩართოლანებს, რატიანებს, ფალიანებს, კახბერიძეებს. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 69 წ., მესტია, 1972.*

სეტა ლასყოლარ – სამოვრები (ჭახუნდერი) ს. ჭახუნდერის საზაფხულო მთაში, სადაც **სევ-ზე** („მარხილი“) აწყობენ თივას. ვაკე ადგილია.

სეტარიონი მალქორაშ – სათიბი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშ-სა და ლეჟა ლახუ-ს შორის, სეტარიონ ნავერიანის სათიბი. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედა-*

გოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

სემათი მოლ – ყანა (ყარიში), ს. ყარიშშია, კუხნალაშვილის ყოფილი ყანა (ამჟამად სოხუმშია გადასახლებული). დ. ი. ლ. იპარტელიანი, 33 წ., 1974.

სემათიშ ღწრ – სათიბი (სგურიში) ს. ნენსგაშ სგურიშის ჩრდ.-დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ. თხილნარი ადგილია, ტყის კედელზე პატარა სათიბი აქვს, ღარია თხილნარი. ვინმე სეითის კუთვნილი ღარი. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

სეიკია მოლ – სახნავი (ყვედრეში) მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.

სეიფ (35) – სოფელი (ფარ. ს.ს., ცხ. ს.ს., ეც. ს.ს.), სოფლის მოედანი (ცალანარი, ჩვაბიანი, მუწვდი, არცხელი, გვალდერი, იფრარი, ლანტელი, ლამხერი, ქვ. ლახამულა, გული, ბარში, ქაშვეთი, სოლი, ლაშთხვერი –2, ქურაში, ჩაჟაში, ლემდერი, ლაღამი, ჟაბეში, ჟამუში), **სასაფლაო** (უღვალი, ზარდლაში, თავრარი, მსტ. – ირ. მელიქიშვილი, მაზერი), **ეკლესიის მიდამო** (საყდარი, ქვ. ლუჰა), **ნაეკლესიარი** (ლანხვრი, ლაშხრერი, ბაგვდანარი), **ყანა** (ჰადიში)

სეიფ (35) – უბანი (ფარი), ცენტრიდან კილომეტრაზევრითაა დაშორებული, გზა მიდის აღმართზე. ადრე აქ ოცამდე ოჯახი ცხოვრობდა, ახლა კი მხოლოდ 2 ოჯახია დარჩენილი. ეს უბანი მდიდარია ხასნავ-სათესით და სათიბ-სამოვრით. აქვეა წმ. გიორგის ტაძარი. *იასონ ჩხეტიანი, 60 წ., 1965.*

სიდიანწრ – სოფელი (ლატ. ს.ს.), ლატალის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი, 1 : 100 000 მიხედვით ზღვის დონიდან 1720 მ. ცხოვრობს 6 ოჯახი, გვარები: **სიდიან** და აბდელან. რელიეფურად ტერასებისაგან შემდგარია. *ვალო ახმათის ძე სიდიანი, 37 წ., კოლმეურნე, ს. სიდიანარი, ლატალის ს.ს., 1973.*

სიკვიშ დაბ – სამოვარი (ფარ. ს.ს.), ს. ფარშია, ამაღლებული ადგილია, ადრე სახნავი იყო (სუკუთლი), სამოვარ მეჭერის ქვემოთ. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სიკულდწრ – ყანები (სიდიანარი) ს. სიდიანარის დასახლების დასავლეთით. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

სიკუტ – ქედი (იენაში) ს. იენაშის ჩრდ.-აღმ. ქედი, ტყიანია, *შერეული. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

სიკუტლწდ – გორაკი (მაცხვარიში), ს. მაცხვარიშშია, თარგნგზელისა და მაცხუტრ-ის საყდრებს შორის ამაღლებული ადგილი. გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.

სილა (იხ. **სილწ**) – სახნავი (რცხმელური). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.

სილაი ტყაბ – სახნავი (რცხმელური). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.

სილწ – სამოვარი (რცხმელური), რცხმელურშია, ლაშხირის მარჯვ. ნაპირზე, სილიანია ერთობ. *ე. ა. ტვილდიანი, 1976.*

სილწლ – სახნავი (წიფლაკაცია) ს. წიფლაკაციაში, ცხენისწყლის მარჯვ. სანაპიროზე, მოსილულია. მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.

სიმონ (იხ. **სიმონ**) – მინდორი (წვირმი), დიდი სამოვარია, აქვს ძალიან ლამაზი მდებარეობა, მასზე გადის საავტომობილო გზა სოფ. წვირმიდან. ალბათ ეს ადგილი ეკუთვნოდა ვინმე სიმონს. ყოველ შემთხვევაში, არავინ იცის თუ რატომ ჰქვია ამ ადგილს ეს სახელწოდება. შედის სოფ. წვირმის ტერიტორიაში.

სიმონი გიმიშტ – სათიბი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ., ტყის ზემოთ. სიმონ აველიანის სათიბი. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სიმონწა ნაჯოგ – სამოვარი (ბაბილი), მთა ბადალაშურშია, სკუტბნე ტყაბის სამხ. ვინმე სიმონას საჯოგე ყოფილა. *ნ. ბ. ქურსაბედიანი, 33 წ., 1974.*

სიმონწა მოლ – სათიბ-სამოვრები (რცხმელური) რცხმელურში, ლაშხირის მარჯვ. (ტვილდინების ყოფილა). *გ. ა. ტვილდიანი, 1976.*

სიმოი მოლ – სახნავი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, ჯურშუთილის მხარეში. ტყეშია სიმო ჩანქსელიანის ყოფილი ახო. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.*

სიმოი მოლ (2) – სათიბ-სახნავი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, ჩანქსელიანი სიმოს ყოფილი ახო. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.*

სიმონ – სალოცავი ადგილი (ზეგანი) ს. ზეგანის აღმ., ლეჟწ უბანის აღმ., ფოთლოვან ტყეში. ნაეკლესიარი ჩანს. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 321 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სიმონ (2) – სამოვარი (წვირმი) სგ. წვირმის ჩრდ.-აღმ., სამანქანო გზის ორივე მხარეზე. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სირხაუშ ნენძე – შესასვენებელი ადგილი (ფალედი) ს. ფალედის ჩრდ. მხრისკენ, მთისკენა გზაზე დგას სოჭი (ნენძე), რომელიც ყოფილა ვინმე სირხაუშის შესასვენებელი. გვარი უცნობია. სირხაუშ (საკ. სახ.). *მაძურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სისკვლდშ – ყანები (იენაში) ს. იენაშის ერთ-ერთ ნაწილში, სამანქანო გზის ზემოთ. ვაკე ადგილია. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

სიტჰა (იხ. **სიტჰა ლჳრე** – არცხელი)

სიტჰა ლჳრე – სათიბი (არცხელი) ს. არცხელის სამხ., უღვირის ქედის დასავლ. ზურულდის სათიბშია. მრგვალი, სწორი ადგილია. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სიფ – სამოვარი (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ., თრგუნზელ საყდრის ტერიტორია. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

სიფ – სოფლის მოედანი (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, **ჭუშხუნის** ეკლესია დგას. *შ. ნ. კანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

სიფ – უბანი (იენაში), ს. იენაშის ერთ-ერთი დასახლებული უბანი, ცენტრალური ადგილია, სოფლის მოედანი. იყოფა თემებად: **ნუშა** და **დათჳრ** – ფარჯიანების საგვარეულო თემები. სამშობობა: **სინჩჳრალ** და **იეზაშჳრა** – ფარჯიანების საგვარეულო სამშო (დათუარში შემავალი სამშობობა). *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

სიფ (7) – სოფლის მოედანი (მაცხვარიში), ს. მაცხვარიშია, ეკლესიებს შორის. *გ. გ. გიგრგელიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.*

სიფ (იხ. **სჳიფ** – ლელბაგი)

სიწმა – სამოვარი (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერის მთაში, ვიწრო გასასვლელია ხევში. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს.ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

სიხავრე სარაგ (იხ. **სარაგ** – სგურიში)

სიხაურე ლუყურყუე – სათიბ-სახნავი (სგურიში), ს. ფაფალ სგურიშია, მდ. თეთნაშერასა და ფაფალ სგურიშს შორის, ფერმის სამხ.-აღმ. (ქვემოთ). ვაკეა ადგილია. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

სიხაურე ჳდგი – უბანი (სგურიში), ს. ფაფალ-სგურიშია (ზეგანივითაა მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარეზე), ვაკე ადგილი, სათიბ-სახნავებით, ხილნარით. სიხაუ ვიბლიანის (ცოცხალი არაა) კუთვნილი მამული. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

სიხაურე (იხ. **სიხაურე ჳდგი** – სგურიში)

სიხანი – სახნავი (ლასკადარი), ს. ლასკადარშია, მდ. ლასკადურას მარცხ. მხარეზე. *ბ. დ. გუგავა, 24 წ., 1974.*

სიჳეშა ცხეკ – ტყე (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის სამხ. შერეული ტყეა, კირლჳდიარ ლი. სიჳეშა გუჯეჯიანის ტყე. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სიჳანი – უბანი (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერის ერთ-ერთი დასახლ. ადგილი. ცხოვრობენ: ონიანები, ჭახუკიანები, პირველები, ჭელიძეები.

სკალდ (იხ. **სკჳლდ**) – სათიბები (ხელედი), ხელედშია, სამანქანო გზა ადის, ალჳურ ზონაშია. ეკლესია დგას, ივნისში იმართება დღესასწაული, იკვლება ცხვარი, ქალებს არ უშვებენ (1-დან 10-მდე ივნისისა). *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

სკალდში დაბარ (იხ. **სკჳლდში** – ჟახუნდერი)

სკალდჳ ლაგჳამ – ეკლესია (ხელედი), სკალდშია, დაცული. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

სკანჩუ – სახნავი, ტყე (გულიდა), ს. გულიდაშია, ჩრდ. ზაგჳრსა და ლჳამბულარს შორისაა, ახოვია. *თ. ბ. ჭურასბედიანი, 30 წ., 1974.*

სკანჩუ(ა) მოლჳრ – ახოვები (ლენტეხი), დ. ლენტეხშია, გორას იქითა ყანები.ნგ ჩოლმურას მარცხ. კალთაზე. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

სკანჩჳ მოლჳრე შუკჳ = გზა (ლექსირი), მდ. ჩოლმურას მარცხ. მხარის გზა. ტელეანძისკენა, მიემართება სკანჩჳ მოლჳრის სახნავებისკენ. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

სკიზანიარ – სათიბები (თავრარი) ს. თავრარის აღმ., ჭინჭნარ ლამგრხელის ჩრდ.-აღმ. ფერდობია, არის წიფლნარ-მუხნარიც. აქა-იქ – ნაძენარიც. *სკიზანი < *სკიზიანრი (?). უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ს. თავრარი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სკიმ (2) – მჟავე წყალი (ხოფური), ხოფურში მოედინება. *ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ., 1976.*

სკიმ (იხ. **მორელ**)

სკიმერ – სამოვარი მთა (ხაჩეში), მდ. ხელედურას მარცხ. კალთის საზაფხულო სამოვარი მთა. *როსტომ დავითის ძე ჩანესელიანი, 27 წ., 1974.*

სკიმერი შუკუ – სამანქანო გზა (მანანაური), მიემართება ჟაბე ნალაზიგვარხო სკიმერის (ანუ მანანაურის) ხეობაში. ადრე ბილიკები იყო. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.*

სკიმერულა – მდინარე (ბავარი), მდ. ბაჟარულას მარცხ. შენაკადი. არის მჟავე წყალი დაახლ. შუა ადგილას. *ე. ჯ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.*

სკიმი ლესკვრ – ტყე (ლასკადურა), ს. ლასკადურას ჩრდ. მხარე. მოედინება მჟავე წყლები, მდ. ლასკადურას მარცხ. ფერდობი. *ბ. დ. გუგავა, 24 წ., 1974.*

სკიმილდ – მჟავე წყალი (ქვ. ბავარი) ქვედა ბავარში, ღვაშლდამის სათიბში. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კოლმ., კ. ს. ჩანესელიანი, 44 წ., კოლმ., 1976.*

სკიმილდ (2) – მთა (ხაჩეში), ს. ხაჩეშისა, მდ. ლაშხირის მარჯვენა მხარეზე, სათიბი მთაა, **სკიმ** არააო. *ნ. ნ. ჩანესელიანი, 25 წ., 1974.*

სკიმინდ მოლ – სამოვარი (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკიაში. ნახოვარი, სახნავი იყო უწინ. **სკიმ** ყოფილა ალბათო. *ლ/ ნ სკიმილდ მოლ > სკიმინდ მოლ. მ. გ. ლიპარტელიანი, 48 წ., 1978.*

სკიმოყ დაბარ – ყანები (ბავარი), ნესკა ბავარშია, მჟავე წყლების მიდამოები. *შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

სკიმუარ (იხ. **მორელა**)

სკიმ-ჭალრდ – საბალახო (ქვ. ჭველიერი), ქვედა ჭველიერიშია, ლაშხურის მარცხ. სანაპიროზე. ამჟამად არაა, უწინ იყო. *შალვა ვლადიმერის ძე ლიპარტელიანი, 36 წ., მოსამსახ., ჩოლურის ს.ს., ფავრიზ ინდიკოს ძე მუკბანიანი, 27 წ., მოსამსახ., 1974.*

სკიმტარ – უბანი (ლასკადარი) ლასკადურას მარჯვენა კალთაზე. მჟავე წყლები არაა. *ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 წ., მოსამსახ., 1974.*

სკოდიარ (2) – ტყე (ბეჩო), გზა (კახურა) ს. ჟიბე უშხუანარს ჩრდ.-აღმ., კოჟანის მარჯვენა, ოდრო-ჩოდრო რელიეფით (ჩატვარ ხარ). სკოდ „ღრმა“.. რელიეფის მიხედვით. *გრამიტონ: ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

სკოდიარა – გზა (კახურა) ს. კახურიდან გოლდამის მთისკენა სამარხილო გზა. გაჭრილი გზაა, სკოდიკით. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

სკორალ – ყანა (ლაღამი) ს. ლაღამის დასახლების აღმ. ვაკე ადგილია, რელიეფურად წვეტიან-ცაა ერთ მხარეზე. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

სკორალიერ (იხ. **სკორალ** – ლაღამი)

სკორბაშ – სამოვარი მთა (მანანაური) მდ. მანანაურის მარჯვ. კალთაზე. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.*

სკორბაში ღელა – ღელე (მანანაური) მდ. მანანაურის მარჯვ. დასაწყისი. მოედინება მთა სკორბაშიდან. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.*

სკორემ – ყანა (უშხვანარი) ს. უშხუანარში ლექტერიმ ლიცს მარჯვენა, სახნავ მელლარს სამხრეთით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

სკორმალ – სამოვრები, კლდე (ტეებიში) ს. ტეებიში. **სკორომ** „უფსკრული, ჩავარდნილი“. საზოგადო სიტყვაა. *ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

სკორმეთ – სოფელი (ხაიში), ხაიშის სას. საბჭოში შემავალი დასახლ. უბანი, მდ. ენგურის მარჯვ. კალთის ტერასული ტიპისა. სამოსახლო, ბაღვენახებით, ოდრო-ჩოდრო დავაკება და დაფერდებული ადგილებით, სახნავ-სამოვრებით. სიმღლეა 998 მ. საშუალოდ 7 ოჯახია, მათგან 3 ოჯახი სკორმეთიმ ტუბის მარცხენა კალთის დავაკებულ ადგილზე. *კოწია ჯულაბის ძე ჭკადუა, 107 წ., პენსიონერი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

სკორმეთიმ დაბარ – ყანები (სკორმეთი)

სკორმეთიმ ლეწფერ (იხ. **ლეწფერ**)

სკორმეთიმ ტუბ – ხევი (სკორმეთი), ს. სკორმეთის ჩრდ.-აღმ. მხრიდან ჩამოედინება ღელე, რომელიც მდნ. ენგურის შესართავთან ქმნის ჩანჩქერს. *კოწია ჯულაბის ძე ჭკადუა, 107 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

სკორა ჩირგალ – ყანა (ახალშენი) ს. ახალშენში, დასახლების ზემოთ. სკორა „მწკრივი“, ჩირგალ „ჩირგი“. *ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.*

სკორაშილ – სახნავი (ლანხერი) სოფ. ლანხურის ჩრდ., არის სასაფლაოებიც. მარჯვ. მხრიდან გამოყვანილია (არხით) მდ. სოლედგრადას სახმარი წყალი. სკორ-იდან (?) **ლისკორე** „გულჩათხრობა, ფიქრი“. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულა-*

დანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

სკორაზ – ყანები (იფხი), იფხშია, დამრეცი ადგილებია. *ე. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი, 1973.*

სკუნჭლი – სათიბი (ბულეში) ს. ბულეშში. *ჟ. ა. მუკბანიანი, 1978.*

სკუნჭლო ღელა – ღელე (ბულეში) ს. ბულეშში. *ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

სკალდამ – ყანა (ჟახუნდერი) ს. ჟახუნდერში, სკალდის სახელობის. *კაკო სპირიდონის ძე ონიანი, 50 წ., პედაგოგი.*

სკარეშ – სამოვარი (ვიჩნაში), ს. ვიჩნაშშია, დასახლების ზემოთ. *ახმათ მელიტონის ძე ხარძია-ნი, 43 წ., მოსამსახ., კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სკაღ – მთა (წანაში) ს. წანაშის ჩრდ., არის ეკლესია „სკაღ“, პატარა ეკლესიაა, დაცულია. ქედზე დგას. *ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.*

სკარდლშ – ხილნარი (ლაპილი), ს. ლაპილშია, დასახლების ჩრდილოეთით. *ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

სკარდლშში ლამარია – ნასაყდრალი (ლაპილი), ს. ლაპილშია, აღმ. მხარეში. დანგრეულია. *ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

სკაღ დაბარ – ყანები (ბაბილი) ლენსკირის ტერიტორიაზე, ღელეს მარჯვნივ. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

სკრდი ღელ – ღელე (ლუჯი) ს. ლუჯიდან მთა უჟალისკენ. ვიწრო ღელეა, ჩამოედინება ჩანჩქერი.

სკრდი ღელა – ღელე (ღობი) ს. ღობში, ჩაჭრილი კალაპოტით. სკრდი „ღრმა“.

სკრდი ღელი მაჩხაფ – ჩანჩქერი (ლუჯი) ს. ლუჯიდან მთა უჟალისკენა გზაზე, ვარდნა ჩანჩქერისა ≈ 60 მ.

სკრდიარ – გზა (მურშველი) ს. მურშველის ჩრდ.-დასავლ. სამარხილო გზა გუშლდის ტუბისაკენ. ჩაჭრილია ღრმად მიწაში, კედლებივით აქვს კიდეები. სკრდი „ღრმა“. *ლადო სოგრა-ტის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სკორაზ (იხ. **სკორალ** – ირ. მელიქიშვილი)

სკუებნე ტყაბ – სათიბი (ბაბილი), ბალდაშურის მთაშია, ღოშკმეს წინა სათიბი. ფერდობია. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

სკუჭრმიშ – ტყე (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ. ჰადიშგრას მარცხ. კალთის საშუა ტყე. ხშირი ტყეა – არყნარ-ფიჭვნარი (ლეგებ ლი). სკუჭრმ

< წკუარემ (?). *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., იფარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სკედილ – უბანი (დავბერი) ს. დავბერის პირდაპ., ენგურის მარცხ. კალთაზე. ფერმეზიცაა და საცხოვრისიც. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლია-ნი, 450 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სკერბაშ – სამოვარი მთა (ტუბერი) ს.ს. ტუბერისა და ლეზგარას საზაფხულო სამოვარი მთა. დგას ორი კარავი, ვაკე ადგილია, გარშემო ტყე აკრავს. სკერბი „ტეკუნილი“ – ლისკირბი „დატეკუნა,,. *მგა ამიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუშმრას ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სკერე – ტყე (მაცხვარიში) ლჰლა ჰალაშ მარჯვენა კალთაზე, წიწვნარი ტყით. ენგურისა და ლჰლა ჰალაშ შესართავამდე სოლივით ჩადის. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

სკერე ბაჩარ – ქვანარი (ლანჩვალი) მესტია ჰალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. პირიბე ქე-ლეზბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვა-ლი.

სკერი – სამოვარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჰკა-დუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სკერი დაბ – ყანა (მელე), ს. მელეშია, სახლებიცაა, წვეტიანი ფორმის.

სკერიშ ბოგ – ხიდი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჰკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სკერიშ ეხენიშ ლეგუმერა – სამოვარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჰკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სკერიშ ეხენიშ ლეწფერ – ტყე (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჰკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სკერიშ ეხენიშ ნენჩა – წიწვნარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჰკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სკერიშ ლეშდხინდ – თხილნარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჰკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სკერიშ ტუბი – ხევი (ზ. ვედი), ზედა ვედშია, სა-თიბ სკერიაშის წიფლნარი ხევი, წყალი პატა-რაა. *არჩილ კოსდას ძე ჰკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სკერა – სათიბი (სგურიში) ს. ნენსგაშ სგურიშშია,

ნექემერ ადგის ზემოთ. სოფლის დაბოლოება დასავლეთის მიმართულებით. კონუსივით, უერთდება სგურში ფაფალს, ვაკე ადგილია. ეკუთვნის ნექემერ-ს (ცალანი ნექეს კუთვნ.). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყაზრ, ჭუბერის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

სკვრზ– სათიბი, (სვიფი), ს. ეცერშია, მდ. დაჭმარის მარცხენა მხარეზე, სათიბ კერტილის სამხ. ზემო მხარე წაწვეტებული, შევიწროებული აქვს, ქვემოთ – ფართო. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სკვრზ– საძოვარი (ლარილარი) ს. ლარილარის ჩრდ. დაბოლოება, წაწვეტებული ფორმის, ვაკე ადგილია, გორაკებით, მდ. ჭუბრულას მარჯვ. სანაპიროზე. *ალმაგვირ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ., პენსიონერი, ს. ლარილარ, ჭუბერის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 19.9.1970 წ.*

სკვრზ– ყანა (ლუხი), ს. ლუხუის დასაწყისი, ყანა მდ. ჭუბრულასა და ორმელეთს შორის ამადლებულ ადგილზე. წაწვეტებული აქვს ქვედა ნაწილი. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მე-სტიის რ-ნი, 1.XI.70 წ.*

სკვრზ(5) – უბანი (ყარი), ს. ყარის ბოლო დასმხალეობა, მდ. თეთნაშვრას მარჯვ. სანაპირო. წაგრძელებული, წვეტიანი რელიეფით, სამკუთხედისებურია. ვაკე ადგილია, ხილნარით, სახნავ-სათიბებით. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყაზრ, ჭუბერის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 13.9.1970 წ.*

სკვრამზ ზაგარ– გორაკი, ტყე (ლუხი) მდ. ჭორმელეთისა და ჭუბრულას შესართავთან, შეჭრილი წიწვნარი გორაკია. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მე-სტიის რ-ნი, 1.XI.70 წ.*

სკვრამზ ფაფალ (იხ. **სკვრამზ ზაგარ**– ლუხი)

სკვრელდ– ტყე (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-აღმ. დასახლების ზემოთ. შერეული ტყის ზეგანზე, მწვერვალივითაა. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სოზარე მურყამ (იხ. **სოზარ** – ისკარი)

სოზარელ – საძოვარი (ლახამულა) სამოსახლო გემრანის დასავლ., კლდე ლზზგურის აღმ. პატარა მინდორია. ვინმე სოზარის (გვარი უცნობია). *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სოზარელზ ჭიციხილ (იხ. **სოზარელ** – ლახამულა) **სოზარ** – ნაკოშკარი (ისკარი) სოფლის შუაში, დანგრეულია. „სოზა (გერლიანის) კოშკი“. *აკაკი ფაცის ძე აფრასიძე, 21 წ., სტუდენტი, ეცერის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სოლ – სოფელი (ლნჯ. ს.ს.). ლენჯერის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი, პირველი სოფელი ლატალიდან მე-სტიისკენ. იყოფა თემებად: 1. მიქლამა (ხაფთანები), 2. სეგმა (ხორგუანები), 3. ნატრომა (უდესიანები), 4. ბაშმა (გიგდელიანები), 5. ბედამა (შუკვანები). დგას 7 კოშკი და ერთი დანგრეული (მე-8), რომელთაგან 4 კოშკი ყოფილა თორიების საგვარეულოსი, მაგრამ ამჟამად ეს გვარი აქ არ ცხოვრობს, ამდენად სახელწოდებებიც თანამედროვე აქვთ: ჟიბე ლზზგზ მურყამ და ვალერ მურყამ (გულედანი ვალერი). *რომანოზ ალექსანდრეს ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მე-სტიის რ-ნი, 1972. IX.*

სოლედგრა – ღელე (ეც. ს.ს.), მოედინება ს.ს. ჰეზუდსა და ლანხურის შუა, მდინარე წისქვილის წყლისოდენაა, დგას რამდენიმე წისქვილი. მოედინება მთა დეცილიდან, უერთდება მდ. ენგურს (იხ. რუკა). *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველანი, 34 წ., ს. ჰეზუდი, გიორგი კოსდას ძე მურღვლიანი, 60 წ., ეცერის ს.ს., კალაში, 1969 წ. სექტემბერი.*

სოლთანილმა – უბანი (ლანჩვალი), ლანჩვალშია, ფალიანების საგვარეულო თემი, ძველი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მე-სტია, 1972.*

სოლზ ბოგ – ხიდი (სოლი, ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ს. სოლიდან მე-სტია ჭალზე გადებული სამარხილო ხიდი. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მე-სტიის რ-ნი, 1972. IX.*

სოლზ ბოგ – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალმას მარჯვ. მხარეზე. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

სოლზ კარტარ – საძოვრები (კაერი) ს. კაერის ჩრდ. სოფ. სოლის კარვებია, ჰყავთ საქონელი. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

სოლზ ლაჯგული (იხ. **სოლზკარტარ** – კაერი)

სოლზ ლზზგნლარ – საძოვრები (ქაშვეთი) ს. ქაშვეთის სამხ.-დასავლ. ჭალმას მარჯვ. კალთაზე. *მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშვეთი, მე-სტიის რ-ნი, 1972. X.*

სორეხმერ – უბანი (სგურიში), ს. ჟაბე სგურიშია, მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარე, სორეხ გვარშია-

ნის (უფროსი ოჯახისა, აქ არც უცხოვრია) სახელობის. ვაკე ადგილია. სახნავ-სათესი მიწებით. ლემინშერის მეზობელია. მისი მიწა დაყოფილია ნაწილებად: სორეხშერ ჟაბე ი ჩუაბე დაბარ, ჟიბე ლარა – ყანებს აკრავს. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

სორეხშერ ლაშა ღარ – სათიბი (სგურიში), ს. ჟაბე სგურიშია, ჩრდ.-დასავლ. შიშველი რელიეფით, გვერდითი კალთები შერეული ტყით. მდ. ჭუბრულას მარჯვ. ოჯახის უფროსის სორეხ გვარმიანის კუთვნილი სათიბი. ადრე ლესპრომხოზის ტყის ჩამოსაზიდ იყო. ამჟამად ჩამოსაყრელი ხისა არაა, მის თავზე გადის სატრაქტორო გზა, რომლითაც ეზიდებიან. თავზე ვაკე ადგილია. არის ბაქანიც, დგას კარავი (მუშებისა იყო). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

სორეხშერ ღარ – სათიბი (ნაკ. ს.ს.) მდ. ნაკრას მარცხ. კალთაზე, საცხოვრის კოჭანის სამხ. ნაკრას მარცხ. ნაპირზეა, არის ნასახლარი სორეხ გვარმიანის. *ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სორთმან ნადატუ (იხ. **სორთმანიშ ნადატუ** – ბოგრეში)

სორთმანიშ ნადატუ – გზა (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ჰადიშგრას მარცხენა მხარეზე. ვინმე სორთმანის დასამარცხი ადგილი. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სორთმანშა/ე ნამურყუამ – ნაკოშკარი (ნაშთქოლი) ს. ნაშთქოლის შუაში, ამჟამად წერედიანებს ეკუთვნის. 2-3 სართულიანი კოშკი ყოფილა თემის თუ ოჯახის უფროსის – სორთმანთისა (რიჩქიანიო?). საკ. სახელის მიხედვით. *ქიშვარდი იოსების ძე წერედიანი, 49 წ., კოლმეურნე, ს. ნაშთქოლი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

სორთმანშერ ნამურყუამ – ნაკოშკარი (ბაგვდანარი) ს. ბაგვდანარ-ში ჯგერაგ-ის ეკლესიის ზემოთაც და ქვემოთაც. ამჟამად ძირილა შემორჩენილი, სახლობს ჩიჩო კვიციანი ნაკოშკარის ეზოში. სორთმან (საკ. სახ.) – სორთმანთ ნაკოშკარი. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენ-*

სიონერი, ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

სორმში – სათიბი (ნაცული) ს. ნაცულში.

სორსანრე მურყუამ – კოშკი (ღვებალდი) ს. ღვებალდშია, ჭყინტოშერ მურყუამთან ახლოს (20 მეტრზე). გერლიანებისაა. „სორსანელების კოშკი“. *აკაკი კოსდას ძე გერლიანი, 55 წ., მოსამსახურე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სოსინოლშა – უბანი (ნანარი) ს. ნანარში (ზემოში), ქურასბედიანების საგვარეულოს შტო (ერთ-ერთი). *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

სოსინოლშა ნაკ – ყანა (მელურა), ს. მელურაშია, სოსინოლ ქურასბედიანის საგვარეულოს ყოფილი ყანა. ამჟამად საკოლმეურნეოა. *ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი, 1974.*

სოსინოლშერ – თემი (ბაბილი), ბაბილშია, ქურასბედიანების საგვარეულოს თემი. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

სოსინოლშერ (2) – უბანი (მელურა) ს. მელურას ქურასბედიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი თემი. *ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი, ლენტეხის რ-ნი, 1974.*

სოსინოლშერალ – უბანი (ნანარი), ს. ნანარშია, ქურასბედიანების ერთ-ერთი საგვარეულოს თემი (ჩუბე ნანარშია). *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

სოსიდაბ – ყანა (ნანარი), ს. ნანარშია, ქურასბედიანის ყოფილი ყანა. ნაწილი სოსი ქურასბედიანისაა. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

სოსლანიშ ნატი – სამოვარი (ზ. მარლი) ს. ჟიბე მარლის ჩრდ.-დასავლ. ვაკე ადგილია, ადრე ხეტყის გასაზიდი ადგილი იყო, საიდანაც ჭუბრულაში უშვებდნენ. სოსლან ჩხვიმიანის სახელობის. *უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ს. ჟიბე მარლ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

სოსნოლშა დაბარ – ყანები (ნანარი), ს. ნანარშია, ქურასბედიანების ყოფილი ყანები. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

სოსნოლშა ლაკაშ – სათიბი (ბაბილი) ბარბალ ზაგარის აღმ. ქურასბედიანების ყოფილი, ფიქალნარევია. *ნ. ლ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

სოსანი – სათიბი (ლანხვრი) ს. ლანხურის დასავლ., ღენიშ სუიკუს ესაზღვრება ჩრდ.-დასავლ. მხრით. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., ს. ლანხური, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

სოსუმ – სამოვარი (მაცხვარიში) მთა. მცხერის სამხ.-დასავლ. ალპურ ზონაშია. გ. გ. გიგ-რგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.

სოუხრე შგედ – სამოვარი (დოლი) ს. დოლის თავზე, ლაჩვალის ღელეს ქვემოთ. ყვრემ პეტრეს ძე უშვანი, 54 წ., მეტყვე, ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

სოფელ – უბანი (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერის დასახლებული ნაწილი. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

სოფელ ჟიქან – სამოვარი (ლახირი) ს. ლახირის დასახლების ზემო მხარე. ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

სოფიამ დამ – სათიბი (ლახამულა), საცხოვრის კეცნაშია, მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ადრე სახნავი ყოფილა სოფი ჭკადუასი. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

სოფლი შუკვ (იხ. სამანქანო შუკვ – იენაში)

სოფლი ლალდღარ – სამოვრები (ბაგვდანარი) ს. ბაგუდანარ-ის ჩრდ., ფერდობი რელიეფითა და ფოთლოვანი მცენარეებით. „სოფლის სამოვრები“. ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარი, ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

სოფლი ლასფლატარ – სასაფლაო (ლაშხრერი) სოფლის აღმ., ლაშხრერი ჯუპარ ჯგერაგის მიდამოში, ეკლესიის გარშემო სასაფლაოები. აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეგერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.

სოფლი მურყტამ – ნაკოშპარი (ბარში), სოფელშია, დანგრეული. ადრე სოფლის საერთო კუთვნილება ყოფილა მტრიანობის დროს (ლამახტალქა). „სოფლის კოშკი“. შალა ამას ძე გურჩიანი, 78 წ., პენს., ეგერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

სოფლი ფელტარ (იხ. ფელტარ – ლახამულა)

სოფრომ მურყტამ – კოშკი (ჰადიში), ს. ჰადიშია, სოფრომ ავალიანისა. მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

სოხაშა თაფშ – სათიბ-სამოვარი (წვირმი) ს. წვირმის აღმ., უღვირის დასავლ., სამანქანო გზის ქვემოთ. ნავერიანებისა – სოხაანთ. რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

სოხაშა ლეჭმელიარ – სათიბები (მლხ. ს.ს.) უღვი-

რის ქედის აღმ. ლეჭა ლახუშია, ნავერიანების საგვარეულოსი. ესაზღვრება ჰადიშის სათიბებს. გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

სოხაშა ლარალ – სათიბები (ჟამუში) ს. ჟამუშის სამხ., მულხურას მარჯვ. მხარეზე. ნავერიანების საგვარეულოს სათიბები. უფროსის სოხას ყოფილი სათიბები. ამჟამად კოლმეურნეობისაა. ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

სოხაშა მურყტამ – კოშკი (ჟამუში), ს. ჟამუშშია, შუა უბანში, ნავერიანების საგვარეულოსი. კარგად შენახული კოშკი. გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

სოხა მოლარ – სამოვარი, ტყე (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. შერეული ტყით. სოხა (სავ. სახ.). იასონ მურზას ძე კორძია, 75 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

სპარდიანი – უბანი, სათიბი (ლესთაგი), ლესთაგშია, სამანქანო გზის გასწვრივ. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლესთაგი, 1972.

სპენდიკ – ქვანარი (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 32 წ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1973.

სპენდიკარ – კლდე (კახურა), მდ. ლასკადურას ხეობაშია, კირქვიანი კლდეა. გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახურე, 1974.

სპენდვარ – ქვანარი (ნესგუნი) ფუშყვერის მარცხ. მხარეზე, სპენდიკის ქვები არის (სპენდიკი ბაჩარ ზიხ). ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

სპირდონი დამ – ყანა (ჭველფი) ს. ჭველფში, სპირდონ მარგველანის ყანა. დ. ნ. ზურაბიანი, 678 წ., 1978.

სპირდონი ლეჭმრლარ – სათიბი (სასაში) ს. სასაშში, სპირდონ ონიანის სახელობის სათიბი.

სპაღუშ – სამოვარი (მურშკელი) ს. მურშკელის ჩრდ.-დასავლ. გვალდერის ტუბის მარჯვ. კალთაზე, წიწვნარი ტყეა – ფიჭვის 5-6 ჰა. ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

სპაღუშ – ეკლესია (ზარდლაში), ს. ზარდლაშის ჩრდ. ზეგანზე დავაკებაა, დგას ეკლესია – თარინგზელ, ეკლესიის მიდამო. შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში,

მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

სპარდოშ – უბანი, ტყე (მესტია), ტურბაზის აღმ. მხარე, მესტია ჭალაშა და მუღზურას შორის, აეროპორტისკენა ხიდამდე. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 67 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.

სტალინი პიკ – პიკი (უშგული) შხარას სამხ. კედელზე. გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამსახ., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

სტარმენიშ – სათიბ-სამოვარი (ფალედი), ეკლესია კაშხს (// მიქაშ თარგლეზერს) აკრავს დასავლ. სამოვარი, სათიბი. მდ. ღემდრგლას მარჯვ. კალთა. დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 33 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

სტარმენიშ – სამოვარი (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის ჩრდ.-აღმ., ტყე ლატუბას ჩრდ.-აღმ., კაშხ-ის სამხ.-დასავლ. თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

სტარნიშ – ნაეკლესიარი (ჟახ-უნდერი) ს. ჟახუნდერში, ამჟამად უბინოა მხოლოდ.

სტარტანიშ – საკულტო (ლემზაგორი) ს. ლემზაგორში, ნაეკლესიარიცაა. საზიაროა ს. ხერიასთან.

სტეფანა ლეჰმალე – სათიბ-სამოვარი (მამი), დაშტვე ლარასთანაა ბაბლუანი სტეფანეს ყოფილი სათიბები. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

სტეფანა მოლარ – სათიბი (მამი), სტეფანე ბაბლუანის ნახოვარი. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

სტილმა – სამოვარი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

სტარინ – ტყე (ხალდე) ს. ჯალდეს სახმ. მდ. ჯალდე ჭალას მარცხ. კალთაზე, ფოთოლოვანი ტყით, ლამარიას ახლოს „ხოჩა სტარინუ ჯერა“. ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ.

სტალინი ქუჩა – ქუჩა (მესტია) დ. მესტიაში, ცენტრალური ქუჩა. ამოწერილია სქემატური გეგმიდან. სვანური გამოთქმა ეკუთვნის გრიშა ნანსყანს, 38 წ., ლატალი, 1973.

სტალინი პირტელ შესახუტუ – შესათხვევი ქუჩის (მესტია), დ. მესტიაშია, სტალინის ქუჩის მარცხნივ. დ. მესტიის სქემატური გეგმიდან, სვანური გამოთქმა გრიშა ნანსყანისა, 38 წ., ლატალი, 1973.

სტალინი შესახუტუ – შესახვევი (მესტია), დ. მესტიაშია, სტალინის ქუჩის მარცხნივ. გადმო-

წერილია დ. მესტიის დასახლების ნაგებობების განლაგების სქემატური გეგმიდან (შედგენ. 1969 წ.). სვანური ინტერპრეტაცია გრიშა ნანსყანისა, 38 წ., ლატალი, 1973.

სტალინი ჩიხ – ჩიხი (მესტია) დ. მესტიაში, სტალინის ქუჩის მარჯვ. მხარეზე. დ. მესტიის სქემატური გეგმიდან, სვანური გამოთქმა გრიშა ნანსყანისა, 38 წ., ლატალი, 1973.

სტანცია – ვაკობი (შვედი), ს. შვედის სამხ., წვრნი ქვანის გზაზეა, დავაკებული ადგილია მუხნარის ტყეში. ადრე ყოფილა საჩალანდრო, აკეთებდნენ საკასრე მასალას. მუშაობდნენ რუსები, დამხმარედ სვანებიც. მუშანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

სუთმაშმა მურყუამ – კოშკი (ჩაჟაში), ს. ჩაჟაშის ჩუბირიშია, კარგად შენახული კოშკია ნიჟარაძეების. „სუთმამიანთა კოშკი“, „სუთმამის თემის კოშკი“. ლუტა ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 24 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

სუთმაშმა მურყუამ – კოშკი (ჟიბიანი), ს. ჟიბიანშია, ეჩხე ფაყს. კარგად შენახულია. ხუთმამ ნიჟარაძისა ყოფილა. „სუთმამთა კოშკი“. გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამსახ., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

სუკლად – გორაკი (გვიმბრალა) ს. გვიმბრალაში, ბექობია, უბინოა მუსელიანის სახელზეა. გ. ა. მუსელიანი, 1976.

სულთმაშმა მურყუამ – ნაკომკარი (ჭოლაში), ს. ჭოლაშშია, 5 მ-დეა დარჩენილი, დევდერიანების საგვარეულოსი. სულთმამ – საკ. სახელი. სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

სულანმა მურყუამ – კოშკი (ზეგანი), ს. ზეგანის ლესტლანის უბანშია, კარგადაა დაცული. ცხოვრობენ სულავები. დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

სუმაშერ – საკარმიდამო (დისი), ს. დისშია, მდ. ნაჟჭუმ ლიცის მარცხენა მხარეზე. იასრონ ჭკადუას საკარმიდამო, სუმა ჭკადუას შტო. პარალელურად ქვემოურები „ჟიბშარს“ უწოდებენ. იესებ სემას ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.

სუმაშერ – საკარმიდამო (დისი), ს. დისშია, მდ. ნაჟჭუმ ლიცის მარცხენა მხარეზე. იესებ ჭკადუას საკარმიდამო, სუმა ჭკადუას შტო. პარა-

ლელურად ქვედა მცხოვრებნი „ჟიბშარსაც“ უწოდებენ. *იესებ სუმას ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.*

სუმაშერ – საკარმიდამო, ს. დისშია, მდ. ნაჟჭუმ ლიცის მარცხენა მხარეზე. მარო ჭკადუას საკარმიდამო, სუმა ჭკადუას შტო. ქვემოურები „ჟიბშარსაც“ უწოდებენ. *მიშა იესების ძე ჭკადუა, 21 წ., კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

სუმაშერ (7) – ყანები (ფაყი), საკარმიდამო (იხ. **ჟიბშარ** – დიზი) ს. მიქელშერშია, ვინმე სუმას სახელობის, შესადლოა, ლიპარტელიანების. ამჟამად არავინაა მოედინება **სუმაშერი ლიც. ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ., 1974.**

სუმაშერ – საკარმიდამო (დისი), ს. დისშია, მდ. ნაჟჭუმ ლიცის მარცხენა მხარეზე. გელა ჭკადუას საკარმიდამო, სუმა ჭკადუას შტო. ქვემოურები „ჟიბშარსაც“ უწოდებენ. *მიშა იესების ძე ჭკადუა, 21 წ., კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

სუმაშერ – საკარმიდამო (დისი), ს. დისშია, მდ. ნაჟჭუმ ლიცის მარცხენა მხარეზე. ხარტო ჭკადუას საკარმიდამო, სუმა ჭკადუას შტო. ქვემოურები „ჟიბშარს“ უწოდებენ. *მიშა იესების ძე ჭკადუა, 21 წ., კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

სუმაშერ – საკარმიდამო, ს. დესშია, მდ. ნაჟჭუმ ლიცის მარცხენა მხარეზე. სასო ჭკადუას სამოსახლო, სუმა ჭკადუას შტო. პარალელურად ქვემოურები „ჟიბშარს“ უწოდებენ. *იესებ სემას ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.*

სუმაშერი ლიც – წყარო (მიქელშერი), ს. მიქელშერშია, სუმაშერის ყანაში მოედინება. *ბ. შ. ბენდელიანი, 27 წ., 1974.*

სუმაშერაჲ მურყუამ – ნაკოშკარი (სვიფი – ცხუმ. ს.ს.) ს. სუფიში, დასავლ.-ით (ჯაჭვლიანების?). *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., ს.ს. თავრე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სუმაშანი – ყანა (ცალერი) ს. ცალერის დასავლ. სახნავ **ნაკვალერის** ჩრდ.-დასავლ. ჟაბე ცალერის სამხ. *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სუმიშა – უბანი (შკედი) ს. შკედში, ჩუბინიძეების საგვარეულო. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

სუმაშა – თემი (ბაიარი) ს. ბაიარში, ჩანქსელიანების საგვარეულო შტო. *გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.*

სუმაშა (2) – უბანი (ბავარი), ს. ბავარშია, დასახლ. ჯუდარში. ჩანქსელიანების საგვარეულო თემი. *ე. ჟ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.*

სუმაშერ – უბანი (ფაყი), საცხოვრის ბაძარის ერთ-ერთი თემი ჩანქსელიანების გვარისა. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., მოსამსახ., 1974.*

სუმაშერაჲ – უბანი (ბავარი, ბაიარი) ს. ბავარის ერთ-ერთი თემი, ჩანქსელიანების ერთა-ერთი თემი. *ს. ლ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

სუმაშერაჲ (იხ. **სუმაშა** – ბაიარი)

სურამშა – უბანი (ლახირი), ს. ლახირის სამხ.-აღმ. მხარე, მიტიანების საგვარეულოს სამოსახლო. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., 1971 წ. სექტემბერი.*

სურამშა მურყუამ – კოშკი (ლახირი), ს. ლახირშია, ცენტრში, მარგიანების საგვარეულოსი. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სუსაშა – უბანი (გულიდა), ს. გულიდაშია, ლიპარტელიანების საგვარეულო თემი. *მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.*

სუსაშა ნამურყუამ – ნაკოშკარი (გულიდა) ს. ზემო გულიდაში, ლიპარტელიანების ყოფილი საგვარეულო კოშკი. *მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.*

სუსაშერაჲ (იხ. **სუსაშა** – გულიდა)

სუსანი – სახნავი (ცალერი) ს. ჩ. ცალერის დასავლ., ტყე ეზაშერ ლეჩხერის დასავლ. ვაკე ყანაა. (სუსს-ანი?). *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 58 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სუსანი (2) – ტყე (ჰეზუდი) სამანქანო გზის ჩრდ.-აღმ., შავდელეს ჩრდ.-აღმ. ტყე მუხნარ, არყნარ, თხილნარი და სხვ. *ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰეზუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სუფარეშ – ბაღი (შკედი) ს. შკედში, უწინ ყანა იყო. ვაკე ადგილია. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

სუფარეში შუკუტ – გზა (შკედი) ს. შკედში, სამანქანო გზა. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

სუფერ – სამოვარი (ჰეზუდი) ს. ჰეზუდის ჩრდ.-აღმ., სამოვარ წანაწმენის ჩრდ.-აღმ., ბუჩქნარია (დეღნარი), საკულტო (ლეცხატ) ადგილივითაა. მის ზემოთ წიფარ ხაზხ, ემახიან **ჯგერაგოშ გიმს**, სოფელი არ იყენებს იქაურო-

ბას, ნაკრძალივითაა. გიორგობის დროს ჯგერზე წიფრიშიდან ჩამომავალნი აქ იყრიან თავს, იმართება სპორტ. შეჯიბრებები, უფრო – სროლაში. *ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სუფრემ – სათიბი (ჰამაში), ს. ჰამაშშია, საცხოვრის ლეკუდერის ქვემოთ. ვაკე ადგილია. მურყუმარი დაბს ქვემოთ. გვერდით საკულ-ტო ადგილია – სალმაცხუბრ, სადაც ლიმზგრუნდზე ეათე ლემმაზხ ი ლაღრალ-ლშმდრალ ხარენახ. *დუშა შარდენის ასული ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სუფრეში მურყამ – ნაკომკარი (ჰამაში), ს. ჰამაშშია, აღმ. ნაწილში, მურყუმარის დაბში დგას 2-სართულამდე კოშკი. სამხ. კედელი ჩამონგრეულია. ვინმე კარგი მოსახლე ყოფი-ლა, რომელიც სოფელს რაღაც მიზეზისა გამო ამოუწყვეტია. *დუშა შარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სუფრეშარ – სათიბი (ლაშხრერი) ს. ს. ლაშხრერისა და ლანტელის საზღვარზე, ყანა იფიშ-ს აღმ. ძველად სკოლაც ყოფილა (შენობა, აჩნევია სა-ძირკველი პაპობქაშ). *აკაკი ნესტორის ძე ჩა-რკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეგერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სუფარ – ყანა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

სუფარ (2) – სამოვარი (ჩაჟაში) ს. ჩაჟაშის აღმ. გორა, სადაც დგას 2 კოშკი, ერთი მთელი, მეორე ჩამონგრეული. არის მის გვერდით საყდარი ლშმკდურულ. არის სასაფლაოს ნიშნებიც. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახუ-რე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

სუფარ ჭომი – ხრიოკი (ჩაჟაში), ს. ჩაჟაშის აღმ. გორა, სადაც დგას საზამთრო კოშკი თამარ მე-ფისა, ცოტათი მის უკან. *ილია ერმალოს ძე ნი-ჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

სყაშარ – სათიბი (ზ. კალაში), სოფლის სამხ.-აღმ., სახნავ-სათეს ნაკარს (ლაქუშარს) სამხ.-და-სავლ. ენგურამდე, სათიბია. *გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეგერის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სყელდერ – სათიბ-სამოვარი (კახურა) ლასკადუ-რას აუზში, მარცხ. მხარეზე, ლუტორსა და ლასკადურას მდინარეებს შორის. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

სყელდერი – მთა (კახურა) ლასკადურას აუზში, დაბიერის მთის მარცხ. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

საზაშ – მწვერვალი (შყალერი), მთა მგხერის აღმ., ლაზუშარის სამხ. აღმ. ზონა. შგერის ზოლები ხალიჩიანია. სათიბებია (საზ „წნელი“?). *გ. რ. გურგვლიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

საზაშ ყუიშ – მწვერვალის წვერი (შყალერი), მთა საზაშის მწვერვალი, მგხერის მთის აღმ. კალ-თები ითიბება აღმ. ზონაში. *გ. რ. გურგვლია-ნი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

საღდანი – სახნავი (ჩიხარეში), ს. ჩიხარეშშია.

საღდანი ტყუებ – სამოვრები (ჟახუნდერი) ს. ჟა-ხუნდერში. *ტყუებ „ნახოვარი“?*

სანკი შუკუტარ – გზა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

სარგშიელ (იხ. **სარგაშ**)

სარგაშ – ყანა (წვირმი) ს. წვიმრის აღმ., მოდის წყა-რო. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მო-სამ სახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

სარეკ – სათიბი, ტყე (კაერი) ს. კაერის სამხ.-და-სავლ. მესტია ჭალაშს მარცხ. კალთაზე. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

სართილარ – სამოვრები (მელე) ს. მელეში, ადრე ყანები იყო, მოჰყავდათ პური, ქერი.

სარკი ტუიბ – ღელე (კაერი) ს. კაერის სამხ.-და-სავლ. მდ. ჭალაშს მარცხ. კალთაზე. *დ. გ. მე-რლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

საზერო – სათიბი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშშია (უწინ ბერებისა იყო). *ჯ. კ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

საზიტოლაშ მოლ – სამოვარი (ყარიში), ს. ყარიშშია, ლიპარტელიანების საგვარეულოს ყოფილი ყანა. *დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ. 1974.*

საზლასყენა – ვაკობი (იფრარი) ს. იფრარის ჩრდ., წიწვნარი ტყის ზემოთ ვაკეა, იქამდე მოაქვთ მარხილით. ეზიდებიან თივას, ხოლო იქიდან 3-4 მარხილს ერთად უდებენ წნელშეკრულს და ეზიდებიან დაღმართზე. *გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., ს. იფარი, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

საგერგი – სამოვარი (ტობარი) მდ. ენგურის მარ-ცხენა მხარე, დავაკება, ლაშშიშ ნაწყიცუს ქვე-მოთ, გზის გასწვრივ ჩვაზე საგერგილამდე. ამ-ჟამად საწყობებია გზის მომარაგებისა. ჭუბე-რისკენა ხიდამდე. *ილაშ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ბაიშის ს.ს., მესტი-ის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

საგერგილშე ჟაბე ღარ – ღელე (ტობარი) მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, მდ. ენგურისა და ჭუმრულას შესართავის აღმ. მხარე. იქ იყო ხის ჩამოსაყრელი ღარი. წყაროს წყალი მოედინება. მის თავზე ზოსმე ჭკადუას კარავი (დროებითი სადგომი ხის წარმოების დროს) ყოფილა. *ის-ლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

საგუელია – ყანები (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკიაში, ლაშხირის მარცხ. მხარის ჭალა. გველები იცოდაო ? მ. გ. ლიპარტელიანი, 43 წ., 1976.

საღგერ – ყანა (ლახამულა) ჩვ. ლახმელ-ის სამხ.-დასავლ. მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. წერნიშ-ის ყანის გაგრძელებაზე. გადმოცემით უწინ: დიდი ტყის მასივი ყოფილა, სადაც პირველი მოსული დასახლებულა, სადგომი გაუკეთებია (ინფორმატორი). *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

საკვრქაშ – სათიბი (ლახამულა) ჩვაზე ლახამულას ჩრდ.-აღმ., სამოვარ ბუგუს ქვემოთ. ადრე სახნავი ყოფილა. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

საღბიდ – ყანა (ცალერი) ჩუბე ცალერის აღმ., ხილნარ ძლუდარის აღმ. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 547 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

საწთიშა – ნაკოშკარი (ზ. იფხი) ს. ჟიბე იფხშია, ნახევარიც არაა, გვიჩიანების საგვარეულო. *ე. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი, 1973.*

საწჩიშ – ტყე (კიჩხულდაში) მდ. მატლშისა და ს. კიჩხელდაშს შორის, მდ. მატლშის მარცხ. კალთა. წიწვნარი და მურყნარი ტყის მასივით (მურყანი ბელყეჩ) ჩუბარის ჩრდ.-დასავლ. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სარბთარ – სახნავი (კაცხი) ს. კაცხსა და ტუბარარს შუა, ოღრო-ჩოღრო ადგილია (მხ. **სარბით** – საკ. სახ.?). *ჯეირან ჟორჟის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწავლე, ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარბით – ბაღი (ქვ. ლუპა) ს. ჩ. ლუპას დასახლების აღმ. სათიბ შარლანის სამხ., ძველთაგანვე კარგი ბაღია (ლაყუნზელი). სარბითის (საკ. სახ.) ეზო ყოფილა, მაგრამ ამოწყვეტილა. გვარი უცნობია. *სილუვან იშმაგის ძე დადეშქელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარკელ – სამოვარი (მაგარდელი) ს. მაგარდელის თავზე, სათიბ ძერხალდთან. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სარქმა – სამმო (შყალერი), ს. შყალერში მცხოვრებთა ერთ-ერთი სამმო, გირგვლიანების საგვარეულოსი. *გ. გ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.*

სარქმა (2) – უბანი (მაცხვარიში), ერთ-ერთი ნაყარი სამმოსი გირგვლიანების საგვარეულოდან ს. მაცხვარიში. *გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.*

სარჩე – ყანა (ხელედი), ს. ტვიბლედშია, მდ. ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე. *ნ. ს. ჩანქსელიანი, 24 წ., 1974.*

საზერხ (2) – სახერხრი (ქვ. ლახამულა), იხ. **ლაზერხარ**. ჩვ. ლახმელში, დასახლების ზემო მხარეში გაკეთებულია ელდენით სახერხი მოწყობილობა. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

საზერხ (იხ. ლაზერხარ)

საზერხიშიყ დაბ – ყანა (ქვ. ვედი), საცხ. ნასფელ-ზენის სამხ.-დასავლ. ნაწილი, სადაც სახერხი იყო და დაიწვა. ამჟამად ყანაა სამანქანო გზის ქვემოთ. *მაგრაფინა გიორგის ას. ჭკადუა, 44 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

საჭიარე ლაშთხუალარ – სამოვარი (უშგული) ს. უშგულის აღმ. ფერმის შენობების ზემოთ. ოსები დაუხოცათ, ლამარიის ეკლესიის გაქურდვის გამო. დახოცილები იქ დაუმარხავთ. „ოსების სამარხი“, მესაჭე „ოსი“. *პავლე ნიკოლს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

საჭა ზუგუტ – სათიბები (სპარდიში) მესტია ჭალაშ მარცხ. კალთაზე, აეროპორტის ჩრდ. დგას მის თავზე სახლი საზაფხულოდ, ადრე ითესებოდა კარტოფილი, ქერი. სეთებით ჩამოჰქონდათ თივა სერზე, იქ პატარა მოედანი ყოფილა, სადაც მარხილზე დაადებდნენ თივას და ისე მიჰქონდათ. არის ადრინდელი ნასახლარის ნიშნები. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატინი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

საჭაზუგუტი ლატაფ – გზა (სპარდიში) აეროპორტის ჩრდ., მესტია ჭალაშ მარცხ. საჭა ზუგუტისკენა გზის ფერდობზე. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატინი, 37 წ., მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

საჭა ლასყიარ – ვაკობი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ. ტყე გეგზარშია, სადაც აკეთებენ მარხილებს. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

საჭარ – ყანა (ლუჰა), ს. ჟ. ლეჰაშია, სახნავ ჭიბის ჩრდ., მხარე, ირგვლივ ხილნარია და კარგი მოსავლიანია. საჭარ „ბარაქიანი“ (ხოჩა სეტოჟ ლაძოდენა – სეტჷ საჭ ?). *სიმონ თოსდანის ძე ცალანი, 57 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

საჭაშ – ყანა (ლანხერი) ს. ლანხურის ქვემოთ, ყანა შგერანის დასავლეთით, სამანქანო გზის ქვემოთ. ალბათ ერთი მარხილის მოსავალი მოდიოდა. საჭაშ „მარხილისა (ერთი)“. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

საჭა ლალჯიარ – ადგილი (იფხი). მარხილების დასატვირთი ადგილი მთა ჰარეტის სათავეებში, ბალის ქედზე. *კ. შ. გვიჩიანი, 66 წ., ლატალი, 1973.*

საზლემ – სათიბი, ტყე (მურყმელი) მდ. ენგურის მარჯვ. კლათზე, ს. მურყმელიდან ≈ 3 კმ. არყნარ-ფიჭვნარი, ფერდობი. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

საწათური – სათიბი (ნესგუნი) ფუშყვერის მარჯვ. მხარეზე. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

საზრემ – სათიბი (დავბერი) ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. საბშ ლეკდე ლი ჭემ. საბარ ლონხიდ ჩუქან. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

საქანეთი ქუჩა – ქუჩა (ლატალი) დ. მესტიაში, გზა ლანჩვილის დასახლებიდან ს. ლაღაში. დ. მესტიის *სქემატური გეგმიდან. სვანური გამოთქმა გრიშა ნანსყანისა, 38 წ., ლატალი, 1973.*

საჭარიშ ლაშზგერ – სალოცავი ადგილი (უღვალი) ს. უღვალის აღმ., ტყის ზემოთ. ვაკე ადგილია, საკულტო დანიშულების. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

საჭაჯარ – პატარა ადგილი (ისკარ), სამოვარ წიფარსა და ს. უღუალს შორის დევს პატარა ადგილი (ჯარ ესერ ლემგენ ეჩეჟ თურქიმ). *ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს.გ, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

საჭაჯარ (3) – სამოვარი (უღვალი) ს. უღვალის აღმ. ჯუჯა ტყის მასივია, ზემოთ დავაკებაა, სალოცავიც – საჭაჯარიშ ლაშზგერ. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

საჭაჯარ / საჭაჯარ თარგლეზერ – ნაეკლესიარი (ჟ. ლეჰა) ღელე ტუტიბრას მარცხ. კალთაზე, ეკლესიის სამირკველი ამჩნევია ამჟამადაც. დგას იფნები; ლოცულობენ – **უფლიშ ლადელს ეჩეჩუ ხუშზგერიდ**. *სიმონ თოსდანის ძე ცალანი, 57 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

საჭაჯარ თარგლეზერ (იხ. საჭაჯარ)

საჭაჯარილ – სათიბი (ფარი) კაცხის ჩრდ.-აღმ. სახნავ სარბთარის ჩრდ. გარშემო ჭადრებიანია და ბუჩქნარიც. მხვიარა ყურძნის ვაზივითაა, სუიჯ ჰქვია. საჭაჯ (< სუიჯ) „კატაბარდა, სვია“? *Cl amat Is VI t al ba L. და C. or Ient al Is L. შალვა ფილოვანის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

საჭენა – საზაფხულო სამოვარი მთა (ნაკ. ს.ს.), მთა გერგილდაშის სამხ. კალთა. დგას კარვები, ალპ. ზონაშია. რუს. 1: 200 000 რუკაზეა Свиногор (< Свиногор ?). მთებში შეჭრილი სამოვარია – ჭუარჯაშმაღ. (საჭენა – ჭუარჯაშ „თახჩა“ ?). *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1979 წ. ნოემბერი.*

საჭენაშ ლიც (ღელე (ნაკ. ს.ს.), მთა გერგილდაშის სამხ. კალთიდან მომდინარე ნაკრას მარჯვ. შენაკდაი. საზაფხულო მთა სთენდან მოედინება, მოცულობით წისქვილის წყლისოდენაა. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

საჭეტარ – სათიბები (მახაში) ს. მახაშშია. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

საჭეფ (იხ. საჭიფ – ბაგვდანარი)

საჭიკუ – გორა კლდეები (ხევრა), მთა უნკულაშის ზემო კლდიანი ქედი. *ვ. მ. ჭკადუა, 90 წ., ლაბაშელას ს.ს., 1973.*

საჭიკარ – გორა, პატარა ქედი (მახაში) ს. მახაშის მთაში. *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., 1976.*

საჭიკუ – გორაკი, სერი (ცალანარი) ს. ცალანარის დასავლ. მოსაზღვრე გორაკი, სერი. ზეგანიანია, მოვაკო. სამოვარ ლეგგებას ზემოთ. არის სალოცავი უფლიშერქა ქვედა ეცერელების. ნაეკლესიარი არა ჩანს. 4-5 წლის წინ პროფ. ნიკო ბერძენიშვილს უწარმოებია გათხრები და აღმოჩენილა ნასახლარი – ზღურბლის

(ლაგაგის) ნამწვი, ფეტვისა და ხორბლის ნამწვიც. ჩანს, მდიდარი ოჯახის ნაცხოვრები ყოფილაო. სუიკუ „სერი, გორაკი“ (მდრ. მეგრ. სუიკი – არა ქართვ.). *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკივანი, 61 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სუიკუ – სამოვარი (სვიფი), გორაკი სოფლის ჩრდ.-დასავლ. მოსახლის ქვემოთ დგას კოშკი – უედმაშერ მურყუამ. „გორაკი, სერი“. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სუიკუ (5) – გზა (ცხუმლადი) ს. ცხუმლადის დასაწყისში, ფერდობზე ამოდის გორამდე სამანქანო გზა. *შ. მ. ჩანესელიანი, 46 წ., 1974.*

სუიკუ (იხ. სუიკარ – მახაში)

სუიკუტი გორაგ – სამოვარი, სახნავ-სათესი (ფარი) სუიფის აღმ.-ით სამოვრებიცაა და სახნავ-სათესიც. *იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., კოლმ., (პენს.), სუიფ, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სუიკუტი დაბ (იხ. სუიკუტიშ დაბ)

სუიკუტიშ დაბ – სამოვარი (ფარი) დასახლ. კაცხის დასავლ., სამოვარ მგჰერის სამხ.-დასავლ. *გეორგიან ჟორჟის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სუიკუტიშ დაბარ – ყანები (სვიფი) დასახლებულ უბან სუიფის აღმ. ყანებია სუიკუზე. *იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სუიკუტიშ მურყუამ – ნაკომკარი (ფხოტრერი) ს. ფხეტრერისა და ისკრიშ ლაშხერ სუკუში. ამჟამად საძირკველი ემჩნევა მხოლოდ. ვისია, არაა ცნობილი. სუიკუტის კოშკი. *გენატე ამიზის ძე ქანცლიანი, 55 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სუიმნაშ – სამოვარი (მურშველი) ს. მურშველის ჩრდ.-დასავლ., სათიბ ლარილარს აძევს დასავლ მხრიდან. საკულტო რამე არ ხდება. *ელადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სუიმოშა ღარ – ტყე (ლანჩვალი) მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. გვარი არაა ცნობილი. წყალი პატარაზე მოედინება. *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურაიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

სუინდშერ მურყუამ – ნაკომკარი (მაგარდელი) სოფლის დასაწყისში, წიფანაშ მურყუამ-ს ქვემოთ. *ივანე ბეჟას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ნერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

სუინჩილდარ – უბანი (სეტი), ეჩხან-ტაფშია. სუინჩილდ (საკ. სახ.). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

სუიფ – ნაეკლესიარის მიდამო (ლაშხრერი) სოფლის აღმ., ლაშხრერიშ ჯუშარ ჯგერაგის მიდამოების სახელწოდება. მასშია სასაფლაოები, თავსაყრელიცაა („ლანხორალ წდგი ლი“). *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკივანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სუიფ – ნაეკლესიარის მიდამო (თავრარი), ს. თავრარშია, ნაეკლესიარია მაცხუარ თავრარში, სადაც **ჰგლიშ**-ის დღესასწაულზე იმართებოდა სხვადასხვა სპორტ. შეჯიბრება. არის სასაფლაოც. *უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ს. თავრარი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სუიფ – დასახლ. უბანი, ფარის ს.ს.-ში შემავალი დასახლება, ცხოვრობს 2 ოჯახი. დგას **ჯგერაგ სუიფიშ** ეკლესია. აღმ: ჩამოუდის **სუიფიშ (/ / სგებნე) ჭალა**. დასავლ. ჩამოუდის **ლოშგერიშ ტუტიზრა**. ამ ორი წყლის შესართავიდან ენგურამდე **ტუტიზ**-ს ეძახიან. დგას იფნები, არის სასაფლაო. ადრე 12 მოსახლე ყოფილა, მაგრამ გადასახლებულან. სუიფ „სოფლის მოედანი“ (?) (სუიფ < *სუფ- < *სოფ- ?). *იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., კოლმ. (პენს.), ფარის ს.ს., დასახლ. სუიფ, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სუიფ – ეკლესიის მიდამო (მოედანი) (ჩ. ლეჰა), ს. ჩ. ლეჰაშია ეკლესია „ჯგერაგ ლეჰაშ“. სოფლის ჩრდ.-აღმ. პატარა ნაგებობაა. დგას 2 იფანი და 2 ცაცხვი (ზესხ). *სილეგან იშმაგის ძე დადემქელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სუიფ – მოედანი (ლაშხვერი), მგხერის ეკლესიის მოედანი, სასაფლაო. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972. VII.*

სუიფ – მოედანი (ქაშვეთი), ს. ქაშვეთშია, თავსაყრელი ადგილი. *მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ-ნი, 1972. X.*

სუიფ – ნაეკლესიარი (ლანხუტრი) ს. ლანხუტრის ჩრდ.-აღმ. გორაზე. ეკლესიის ნანგრევებიცაა. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჟოს ს.ს., ს. ლანხუტრი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

სუიფ – ნაეკლესიარი ადგილი (ბაგვდანარი), ცხოვრობენ აფრაძე (აფრასიძეები), 5 მოსახლეა. ნაეკლესიარია, დგას იფნის ხეები. ს. ბაგვდანარის ჩრდ.-აღმ. დამრეცი რელი ეფით. მ არჯვ. მხარეზე ჩამოუდის მდ. თუენთე ლიც (// გულწ ჭალწ). *ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ბაგვდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

სუიფ – საკულტო, სასაფლაო (უღვალი), ს. უღვალს აკრავს ჩრდ. მხრიდან. არის სასაფლაო (ჯგერაგომ ლეცხა ლი). ხეხილიანიცაა. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სუიფ – სასაფლაო (ზარდლაში), ს. ზარდლაშის აღმ. ნაწილში დგას ეკლესია, *სასაფლაოებია. მამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სუიფ – სასაფლაო (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

სუიფ – სასაფლაო (ნაეკლესიარი) (მაზერი), ს. მაზერში დგას პატარა ეკლესია წმინდა გიორგის სახელობის. იქვეა სასაფლაოც, ეკლესიის ეზოში. საკულტო? თავსაყრელი ადგილი. *ჯულაბ გრიგოლის ძე კვიციანი, 73 წ., პენსიონერი, ს. მაზერი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

სუიფ – სასოფლო ადგილი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშის ზემო მხარეში, ეკლესია მაცხვარის ქვემოთ, სადაც სოფელი ლეწავს მარცვლეულობას. სოფლის მოედანი. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სუიფ – სასოფლო მოედანი (ლაღამი), ს. ლაღამის ცენტრშია, არის სასაფლაო. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. VIII.*

სუიფ – სასოფლო მოედანი (ღემდერი), ს. ღემდერშია, ეკლესია მეშხილა თარგლეზერის გვერდით. დგას იფანი (ლწჯრა) ორ ადგილზე. *ლეკარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სუიფ – საყდრის მიდამოები, ს. საყდარშია, ეკლესიის მიდამოები. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

სუიფ – სოფელი (ეც. ს.ს.), ს. ეცერის ს.ს.-ში შემავალი 8 კომლიანი დასახლებული პუნქტი, ჩამოუდის მდ. კედრგლა, რომელიც გამოყენებულია წისქვილისთვისაც, სასმელადაც, სარწყავადაც. არის ნაკომკარი, კოშკი – ქაქუმერ მურყუმ – ნახევრამდეა დარჩენილი. ამჟამად დიმიტრი აფრასიძისაა. სუიფში სოფლის

თავყრილობა ხდებოდა (ლანზორალ ლემარ სოფლიმ). *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სუიფ – სოფელი. ს. ცხუმარის ს.ს. ცენტრალური სოფელი. ამ სოფელშია სასოფლო საბჭო, საშ. სკოლა, კოლმ. გამგეობა – კულტურული ცენტრი. ჩრდ. ესაზღვრება მდ. ენგური // რიენ, არის რამდენიმე ნაკომკარი. „სუიფ“-ს უწოდებენ თავსაყრელ ადგილს. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სუიფ – სოფლის თავშესაყრები ადგილი (ბარში), ს. ბარშია, არის ნაეკლესიარიც (ბარბოლ) წმ. ბარბარესი. სუიფ „სოფლის ცენტრი, სადაც იკრიბებიან“. *შალვა ამას ძე გურჩიანი, 78 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სუიფ – სოფლის მოედანი (იფრარი) ს. იფრარში, საყდრის გვერდით. *გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., ს. იფარი, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

სუიფ – სოფლის მოედანი (ლამხერი), ს. ლამხერშია, დგას ეკლესია ჯგერაგ ხუშმლიმ. ირგვლივ სასაფლაოა (ლეცხა ადგი ლი). *მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

სუიფ – სოფლის მოედანი (ლანტელი), სოფლის შუაში, ეკლესიის მიდამო, თავშესაყრელი ადგილია. სუიფ (< *სუფელ- < *სოფელ-). *ბიძინა გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სუიფ – სოფლის მოედანი (ლახამულა), ჩვ. ლახამულას შუა ადგილი, დგას ზესხრა, მის ირგვლივ ადრე ყოფილა სასაფლაო (ამჟამადაც არის ძველი ნასაფლაოვარი). *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

სუიფ – სოფლის მოედანი (ქამუში) ს. ქამუშის დასახლების ცენტრი. დევს კესრი ბაჩარ. საჭირბოროტო საკითხები სუიფში ირჩევა. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. ქამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

სუიფ – სოფლის მოედანი (სოლი), ს. სოლშია, ცენტრშია. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

სუიფ – სოფლის მოედანი (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის ცენტრში, თავსაყრელი ადგილია. იდგა ვაშლებიც, მსხალიც, ამჟამად არაა. *სემლარ დავი-*

თის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

სუიფ – სოფლის მოედანი, ეკლესია ს. მუწვდიში, ეკლესიის ქვემოთ. გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

სუიფ – სოფლის შუა ადგილი (ქურაში), ს. ქურაშში დგას ეკლესია ქურაში ჯგერაგ // ჯგერაგ ქურაში, არის სასაფლაო და დგას 3 იფანი (ლაჯ). ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

სუიფ – სოფლის შუა ადგილი (ცალანარი), ს. ცალანარის ცენტრში საღამოობით ან რაიმე შემთხვევის დროს თავსაყრელი ადგილი, არის საჯდომი ქვები (სკამების მაგივრად). აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

სუიფ – სოფლის ცენტრი (არცხელი), ს. არცხელის შუა ადგილი. დგას ჯგერაგ-ის სახელობის ეკლესია – თუთნე ჯგერაგ. ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

სუიფ – სოფლის ცენტრი (გუალდერ), ირგვლის დასახლება, თავსაყრელი ადგილი. ჩხეტიან ემუხას ძე ჩხეტიანი, 47 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

სუიფ – უქმე ადგილი (გული), ს. ჟიბე გულშია, წმ. გაბრელ-ის სახ. ეკლესიის კუთვნილი ტერიტორიაა, რომელშიც შედის ეკლესია, ეკლესიის გარშემო მდებარე ადგილები. მარჯვნივ დგას გომუჯანების სახლი. ჩრდ. მხრიდან შესანიშნავი ფიჭვნარი აკრავს (გეგობ), ჩრდ.-აღმ. აღმზრდილი ზონისკენ იხრება. ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

სუიფ – ყანები (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმოსავლ. გზის ქვემოთა ყანები, ჰადიშგრას მარჯვ. კალთაზე. ნასახლარებია. სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

სუიფ – შესაკრები ადგილი (ლაშთხვერი), ლაშთხვერის ეჩხან ტაფშია. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972. VII.

სუიფ (იხ. სუფარ – ჩაჟამი)

სუიფ ზაგარ – სასაფლაოს ადილის სახელწოდებაა საერთოდ (ღვებალდი), ს. ღებებალდის აღმ., სასაფლაო, ესაზღვრება სათიბ შყალდშს, სამანქანო გზის ზემოთ. აკაკი კოსდას ძე გერლიანი, 55 წ., მოსამსახურე, ს. ღებებალდი, ცხუმ-რაის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

სუიფ ზაგარ (2) – უბანი (წვირმი), ს. წვირმის ერთ-ერთი დასახლებული უბანი. სამხ. ნაწილი. შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

სუიფი ლწარალ – სათიბები (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის დასავლ. ვაკე სათიბები, მდ. მლუხურას მარცხ. მხარეზე, სუიფ ამ მხარეში არაა. არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

სუიფი მურყუამ – კოშკი (ჩაჟამი), ს. ჩაჟამის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარცხ. სერზე დგას ერთი კოშკი, ერთი დანგრეულია. დგას ეკლესია ლწმკდორილ, მორღვეული კედლებით. ხალხის თავშესაყრელი ყოფილა ადრე, ამჟამადაც. ლუტა ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 24 წ., მოსამსახურე, უმგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

სუიფი ტუიბ – სათიბები (ცანა) ცხენისწყლის მარცხ. დავაკებაა, ნასახლარები არა ჩანს.

სუიფი ტუიბი ნაკარ – სამოვრები (ცანა) ცხენისწყლის მარცხ. იყოფა ჟიბე და ჩუბე ნაკარს შორის.

სუიფი ტუიბი ჟიბე ნაკ – სამოვრები (ცანა) ცხენისწყლის მარცხნივ, სუიფი ტუიბის თავზე, ვაკეა.

სუიფი ტუიბი ღელე – ღელე (ცანა) ცხენისწყლის მარცხ. შენაკადი.

სუიფი ტუიბი ჩუბე ნაკ – სამოვრები (ცანა) ცხენისწყლის მარცხნივ.

სუიფი ხილარ – სასაფლაო (ლემსია), ს. ლემსიის სასაფლაო, ეჩხან ტაფის უბანშია, იფნები დგას 2, არყის ხე და ერთი მსხალი. შ. ა. შუკვანი, 28 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.

სუიფილ – საკულტო (ჰამაში), ს. ჰამაშშია, სახნავ ხანშნის აკრავს აღმ. მხრიდან. მინდერ ადგილი. ლწმზერ ხარხ ეჩეჩუშ მეზგოლის, ლეცხატლი. დუშა შარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

სუიფილდ – სასოფლო მოედანი (კაცხი), ს. კაცხის შუაშია პატარა ადგილი, სოფლის თავსაყრელი. შალვა ფილოვანის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

სუიფილდარ – სათიბი (მურშკელი) ს. მურშკელის ჩრდ.-დასავლ. გუბლდნ ტუიბის მ არცხ. კალთაზე. ჩადის სამარხილო გზა, სადაც იკრიბებოდა მუშაობის დროს ხალხი. კარგი დასასვენებელია. ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

სტიფილდარ (2) – სასოფლო მოედანი (სვიფი), სათიბ ლაზგილს აკრავს ჩრდ.-აღმ.-დან, დგას კოშკი (ტოთარშერ მურყუამ – დადერქელიანი-სა). სტიფილდარ (კნ., მრ.) – სტიფ „ლაღრალ-ლაშდრალ ჯდგი ი ღგნ-მადგნჟი მგჟი ინზე-რიტხ). აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

სტიფილდამ შუკუ – გზა (ბაგვდანარი), გადის გზა ყანა ლაკაჩ-სა და სათიბ მარხილანის შუა ს. ჟიბე გულთან. სტიფილდამ შუკუ – „სტიფილდის გზა“. ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

სტიფილდარ – სათიბი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. მთიბაგვების საკრებულო შეიძლება ყოფილიყო (?). ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

სტიფიშ ლასფლავერ (2) – სასაფლაო (ბარში). ს. ბარშის სტიფში ადრე სასაფლაო ყოფილა, არის წმ. ბარბარეს (ბარბოლ) სახ. ეკლესიის ნანგრევები, დგას იქვე 2 იფანი. „სტიფის სასაფლაოები“. შალა ამას ძე გურჩიანი, 78 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

სტიფიშ ლაფსატარ – სასაფლაო (თავრარი), ს. თავრარშია, ნაეკლესიარ მაცხტარ თავრარშიის მიდამოები. უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ს. თავრარი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

სტიფიშ სგიმ – მჟავე წყალი (სვიფი-ლეზგარა) ს. სტიფის ცენტრში, ს. საბჭოს წინ მოდის მჟავე წყალი. სტიფის მჟავე წყალი. შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

სტიფიშ ჭალა – ღელე (სვიფი – ფარ. ს.ს.), მოედინება დასახლ. უბან სტიფ-ის მარცხენა მხარეზე. მოცულობით პატარაა – წისქვილის წყლის ოდენა, დგას 1 წისქვილი. მარცხენა შენაკადი ტუბისა. იასონ გიორგორის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., ოკლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

სტიფიშარ (იხ.სტიფ – ჰადიში)

სტიფლად – სათიბი (ლემსია), ს. ლემსიაშია, სამანქანო გზის ქვემოთ, ყანებს შუა პატარა სათიბი.

შ. ა. შუკვანი, 28 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.

სგრინგიშ – სამოვარი (თავრარი), ს. თავრარის ჩრდ. მდებარე სამოვარი. უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ს. თავრარი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

სგრმილდშიშ კოჯ – კლდე (დისი) ს. დგსა და ს. ყაზაყს შორის, მგკჩ კოჯის გვერდით, მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე. კლდე ციცაბოვალ-თეზიანი, მეჩხერტყიანი. ეფროსი უშარის ასლი ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულა ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.

სგრმილდშიშ ტუბი – ხევი (ყაზაყი), მიედინება წყალი, მდ. ენგურის მარჯვ. შენაკადი. მაგარი საზვავეა, გვერდითი კალთები მეჩხერტყიანი, მდებარეობს სგრმილდშიშ კოჯსა და მგკჩ კოჯს შორის. აქვს წყალს მანჩხავ ≈ 15 მ. ეფროსი უშარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულა ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.

სგრელა – კლდე, სამოვრები (ხაიში) ხაიშიდან მე-2 კმ-ზე.

სგრელამაზ ბოგ (იხ. ლაბეგვი) – ნახიდარი (ხაიში), ხაიშიდან მე-2 კმ ხის ხიდი იყო, შემაერთებული გაღმა ხაიშთან.

სგრელამაზ კოჯარ – კლდე (ხაიში), სგრელას ხიდის ორივე მხარის კლდეები. მდ. ენგურის მარჯვ. და მარცხ. მხარეზე კლდეებია, ენგურს ჯებირივით აკრავს. მარჯვ. კლდიდან წყალვარდნაა შენაკადისა. რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

სგრელამაზ მაჩხინ – ჩანჩქერი (ხაიში), მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე, ხაიშიდან მე-2 კმ-ზე წყალვარდნაა დაახლ. 30 მ., სგრელამაზ კოჯარზეა. რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

სგრენგიშ – სამოვარი (ნაკ. ს.ს.) ჯუხტულანთან თავრარისკენა, ქამე დაბარის ყანებს აღმ. გზის ზემოთ. ვასილ ბურნაყის ძე ქაღდანი, 54 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

შენიშვნა: სასაფლაოს ჰყავს მგლჯგვრწა, მომღელ-მლოცავნი.

ტ

ტაბაგმა – სამოვარი (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ.-დასავლ., ვაკე ადგილია, სამანქანო გზის ზემოთ. შეიძლება მკვდრის ან სხვა რაიმე შემთხვევის დროს ტაბგარს იეს ლუმგემახ. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ტაბაგმა ბაზ – ქვა (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის დასახლების სამხ.-დასავლ., სოფლიდან მიმავალი სამანქანო გზის მარცხ. მხარეზეა დიდი ქვა, დასაჯდომად კარგია. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ. მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ტაბლა ბაზ – ქვა (ჰადიში), ს. ჰადიშის აღმ., ჰადიშგრას მარჯვ. მხარეზე, დიდ მინდორში დგას დიდი ქვა. შეიძლება რაიმე საკულტო დანიშნულებისა იყო. *მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ტაბოხშიანი (ირ. მელიქიშვილი – იხ. **ტაბოხშანი**)

ტაბოხშანი – სათიბი (ლაღამი). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.

ტაბელ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმ., გზის ქვემოთ. ტაბლა „ლემზირ, სალოცავთან დაკავშირებული“. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ. პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ტაზარ (იხ. **ტაზარე ადგი** – სგურიში)

ტაზარე ადგი – საცხოვრისი (სგურიში), ს. ნენსგამ სგურიშია, სამანქანო გზის ქვემოთ. ვაკე, ტაზა ჩხეტიანის (ცოცხალი არაა) კუთვნილი მამული. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., სამ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბურის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ტაზო რიყ – ღელე (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის აღმ. მთაში, ღელეცაა, სათიბ-სამოვრები, ტყე.

ტაძა ნამურყამ – ნაკოშკარი (მახაში) ს. მახაშში, ჭელიძეების საგვარეულოს კოშკი იყო. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ტაძიქ – უბანი (მახაში). ს. მახაშის ერთ-ერთი უბანი, ჭელიძეების საგვარეულო. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ტარასი მოლ – ყანა (ბაბილი) ს. ბაბილში, მდინარის მარცხ., ტარასი ქურასბედიანის სახელობის ახო. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ტარასი მოლ – ყანა (ბავარი), ჯუდარშია, ჟიბე ჭალმას ერთ-ერთი ყანა. ლიპარტელიანების ყოფილი ყანა. *ე. ჟ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.*

ტარიელმა სოჭლ – ყანა (რცხმელური) რცხმელურში, ლაშხირის მარჯვ., ვინმე ტარიელის ნაბოძი, მონაცემი. სოჭლ „მონაცემი, ნაბოძი“. *ე. ა. ტვილდიანი, 1976.*

ტარსიელ – სათიბი (ხალდე) ს. ჯალდეს ჩრდ.-აღმ., მდ. ჯალდე ჭალას მარჯვ. კალთაზე, მოფერდო ადგილია. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ტარშუ – სახნავ-სათესი (ფარი) ს. ფარის სამხ.-დასავლ., ჯოჭელთან (საკარმიდამოა). *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ტარსილეჭმალი – სათიბები (ყორულდაში), ს. ყორულდაშია, მდინარის მარცხ., ტარასი კაკ-რიაშვილისა.

ტასლერ – სათიბი (ისკარი) მდ. დაჭმარ-ის აღმ., სახნავ კაჩარის ჩრდ.-აღმ. ადრე ნასახლარი ყოფილა, ამჟამად არაა კვალი მისი. *ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ტასლერთეშ შუკუ – გზა (ბარში) მდ. დაჭმარის აღმ., სახნავ ლამურყამის ქვემოთ. „ტასლერისკენა გზა“. *ბაგუ პირიბეს ძე გერლიანი, 27 წ., მძღოლი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ტასლერარ (იხ. **ტასლერ** – ისკარი)

ტაუშერ – ნაკოშკარი (ისკარი) სოფლის თავში, სკოლის აღმ., ნახევრად დანგრეულია. „ტაუანთი“ (გერლიანის). *აკაკი ფაცის ძე აფრასიძე, 27 წ., სტუდენტი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ტაუშერ მურყამ (იხ. **ტაუშერ** – ისკარი)

ტაფ-ქტან – სათიბი (მამი) ს. მამის ჩრდ. კლდეცაა. ბესარიონ შავრეშიანის ნახოვარი, ტყეშია. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*

ტაფარ – სამოვრები (ჭველიერი). ტყიანი სამოვრები ფერდობზე. ტაფ „ჰორიზონტალური მდგომარეობა“. *ფ. ი. მუკვანიანი, 27 წ.*

ტაფარ (2) – სამოვრები (ბულეში), ს. ბულეშში, მთის ზონისკენ. *ჟ. ა. მუკვანიანი, 41 წ., 1978.*

ტაღმა ნამშყედუ – ღელე (ლაბსყალდი) ლაბსყალდის ტუბის (ღელეს, ხევის) თავში, მთა დეცილდის ქვემოთ, მგვლამ-ის გვერდით. ტაღმა („ხარის სახელი“); ტაღმაშ ნამშყედუ „ტაღმას ნავარდნი“. *ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ტაშკენტი (იხ. **ლაყვიზანალ**)

ტახ-ლაბარაშ – სათიბი (ტვიბი) ს. ტვიბში, ფერდობი. ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1978.

ტებდი ლგვარ – წყარო (მსტ – ირ. მელიქიშვილი), 1961.

ტებდი ნიგვლ – წყარო (ლეკუმბასტი), უბან ლეკუმბასტშია, მთისკენ შედარებით თბილიაო. ზ. ს. გულბიანი, 22 წ. მოსამსახურე, ს. ჩუკულო, 1976.

ტებდილშ – ტყე (თავრარი) ს. თავრარსა და მდ. მაჭლშს შორის შერეული ტყით, ჩავარდნილი რელიეფით, ქარსაცავია. უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ტებდიშ – მთა (იგხი), სათიბ-სამოვარი (იენაში), სამოვარი მთა (ლემუკვი), მთა ჰარეტის აღმ., ლატალის ჩრდ. აღკ. ზონაში სათიბ-სამოვრები ბლომადაა. გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი, ს. იგხი, 1973.

ტებდიშ – სათიბ-სამოვარი მთა (ლატ. ს.ს.), ს. ლატალის სათიბ-სამოვრები (იხ. 1: 100 000). შალვა გ-ძე ივერიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.

ტებდიშ – სათიბ-სამოვარი ს. იენაშის ჩრდ.-აღმ., ჰარეტის აღმ. მხარე. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ტებდიშში შუკუ – გზა (იენაში), ს. ლატალიდან მთა ტებდიშისკენა სამარხილო გზა. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ტებდიშში ზაჩ – სამოვარი (ლემუკვი), მთა ტებდიშშია, დევს დიდი ქვა. მისი მიდამოები. შალვა გ-ძე ივერიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.

ტებიშ (იხ. ტუებიშ – ბეჩოს ს.ს.)

ტებშიშ ფერმა – სადგომი (ბეჩო), ს. ტუებიშის ბოლოს დგას ს. ბეჩოს საკოლმეურნეო ფერმა. მდებარეობს სახნავ იდგანშ-ში. სოფლის სახელწოდების მიხედვით. რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუებიშში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ტელეფდარ – სამოვარი (ფალედი) ს. ფალედისა და ს. ლემდერის ჩრდ.-დასავლ., შდურის ქედის ჩრდ., ეკლ. კანშის ქვემოთ (სამხ.-აღმ.), **ტელეფი ხაგ ხომა ლაღალ**. მდ. ლემდერგლას მარჯვ. კალთაზე. „ლოლო“ (მთისა) RumeX al pInus L. დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 33 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტელეფდარ (2) – სათიბი (ნაკ. ს.ს.), ნაკრას მარცხ. კალთაზე, სათიბ თევერში, მუჭუფილდაშს აკრავს ჩრდ.-აღმ. ზოგან არის ტელეფი. სათიბ

ლახულდარის აღმ. ვასილ ბერნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ტელეშანი – ყანა (ხოსრარი), ჩ. ხოსრარშია, სახნავ ნაშვდელშის სამხ. მდებარე. სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ტელეფდერ – სათიბი ლატალის ადა ლემსია-კაერის საზღვარზე. ფოშდელი ჩანს, ტელეფი აქა-იქ მხოლოდ, სადაც წყალია. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ტელეფდერ (2) – სათიბი (კაერი, ლემსია) ს. კაერისა და ს. ლემსიის მთაში. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

ტელეფდერი ნაკ – სათიბი (კაერი) ს. კაერისა და ლემსიის მთაში. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

ტელეფდერი ღარაშ – სათიბები (კაერი) ს. კაერისა და ლემსიის მთაში, სამი ღარია. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

ტელეფდერ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმ., ჰადიშგრას მარჯვ. მხარეზე, ვაკე ადგილი. ტელეფი ბლომადაა. სოფრო გიორგის ძე ავალიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ტემთერ – სამოვარი მთა (ეცერი) ს. ეცერის ჩრდ., სამოვარ ლაღრალს აკრავს აღმ. მხრიდან. ნაკარვებია (უფრო წნელით – ნაშხატუშუ). აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ტემთარა (იხ. ტემთერ) – სამოვრები (მთაში) მთა ბაჯის გადასასვლელის (2424 მ.) ქვემოთ, მდ. დაჭშარის ჩრდ.-აღმ. ბაჯუ პირიბეს ძე გერლიანი, 27 წ., მძლოლი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ტენშიშ ლასფლატარ – სასაფლაო (ლეზგარა). ეკლესია ჯგერაგ ტენშიშ-ის სასაფლაო ს. ლეზგარაში. „ტენშის სასაფლაოები“. ლოლა მგვას ას. ქალდანი, 24 წ., კოლმ. წევრი, ს. ტუებიერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტენშ – სათიბები (ჟაჯუნდერი) ს. ჟაჯუნდერში.

ტენშ (2) – ყანა (ლამფალაში) ს. ლამფალაში. რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.

ტეტიამ ზაჩარ – მონადირეთა თავშესაფარი (მაცხვარიში), მთა წაჩ-ში, საშუალო ზომის ქვები, მონადირეთა ღამისათვის. გ. გ. გორგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.

ტეში ღელა – ღელე (თევალი) ს. თევალში, ტეშ-იდან მოედინება. ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.

ტეშნიერ – სათიბ-სადოვარი (ხეშვილი), ს. ხეშვილი-შია, ადრე სახნავი იყო, არის ნაკომპარები – **აბრამშერ მურყუამ** და **ტეშნიერი მურყუამ**.

ტეშნიერი მურყუამ – ნაკომპარი (ხეშვილი) ს. ხეშ-ვილშია, სათიბ ტეშნიერშია ნაკომპარი, თუ ვისი, არ იცნან. მ. დ. ფილფანი, 87 წ., *ლენჯე-რი*, 1973.

ტეშ – ვენახი (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკიაშია. **ტეშ** „ტყე“ (თხმელნარი უფრო). მ. გ. ლიპარ-ტელიანი, 42 წ., 1976.

ტევიში(იხ. **ტევიში ფერმა**), ბეჩოს სს. მდ. დოღრას მარჯვ., ხეობაშია.

ტევი – ხევი ს. ტევიშის მარცხენა მხარეზე, მდ. დოღრას მარჯვ. ჩამოდის **ტევიში ლიც**. *რომა-ნოზ სიმონის ძე არღვლიანი*, 62 წ., 1969.

ტევი (32) – სოფელი (ჩოლ. ს.ს.), ხევი (ტევიში, ლეწფერი, რცხმელური, ყვედრეში, ლახირი, ქვ. იფარი, ზარდლაში, ჰადიში, დევრა, ჩუკუ-ლი, ხაჩეში, კაერი, უსგვირი), ღელე (ხალდე, დაკარი, გ. ხაიში, რცხმელური, ლესემა, ფაყი – 2), ყანა (მსტ. – ირ. მელიქიშვილი, ბაბილი), სა-თიბი (იელი, გული, ქაშვეთ-ლაშთხვერი, ჟაბე-ში – 2, ლახამულა), სადოვარი (მურყმელი).

ტევი (იხ. **ლექვერარიშ ტევი**)

ტევი(იხ. **ქედნაშ ტევი** – ჭერი)

ტევი (იხ. **აღვიში ჩაჟი ნაშყდ ტევი**)

ტევილი (იხ. **ტევილიდ** – ცალერი)

ტევილიდ (იხ. **ჟიბე ვედიშ ტევილიდ**)

ტევიში ლეჭმწლი – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმ., ყანა ტევიშ-ის ჩრდ. *სოფრო გიორგის ძე ავალიანი*, 60 წ., 1971.

ტევიშაბეშ – სადოვარი (ფარი). ეს ადგილი მდებარეობს ლეკარის პირდაპირ, მდინარის გაღმა. ზამთარში აქ შეშას აგროვებენ. **ტევი** – ღელე, „ტევიშაბეში“ ანუ ღელემეხუთე“. „ტევიშაბეში“ – „მეხუთე ღელეს“ არ უნდა ნიშნავდეს. სახე-ლის ეტიმოლოგია უცნობია. *გიორგი ნარსავი-ძე*, 86 წ., 1965.

ტევირა(იხ. **ვეჭნახვ** – ფხოტრერი)

ტევირალუ(იხ. **ტევირალუთიციხნარ** – არცხელი)

ტევიშ – სახნავი (რცხმელური). მ. ჩიქოვანი, *ტო-პონიმიკური ლექსიკონი*, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.

ტიბ – ღელე (სიდიანარი), ს. სიდიანარს აღმ. ჩამოუ-დის (იხ. **ტიბგლდერ** – 1: 100 000), ჰარეტის მთის

სამხ. კალთებიდან იწყება, წისქვილის წყლის ოდენაა. *ვალო ა-ძე სიდიანი*, 37 წ., *ლატალი*, 1973.

ტიბ (2) – ხევი (ნავყვამი), ს. ნავყვამშია, მოედინება წყალი, ორივე მხარეზე აკრავს სათიბები – **ტუბნარ**. ა. ბ. გირგვლიანი, 80 წ., *ლატალი*, 1973.

ტიბილდ – სათიბი (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარ-შია, შედის ლაროლარში, ღელეა. მ. ნ. კვანჭია-ნი, 49 წ., *ლატალი*, 1973.

ტიბრა – ღელე (შყალერი) ს. შყალერის დასავლ., პატარაა, იცის ადიდება. გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ., *ლატალი*, 1973.

ტიბრა (2) – ღელე (ლახუმდი) ს. ლახუმდის სამხ.-დასავლ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. მოე-დინება პატარა წყალი. *რიდა ბესის ას. ფირ-ცხელანი*, 55 წ., *დიასახლისი, მესტია*, 1972. IX.

ტიბრაშერ მურყვამ (იხ. **ნუშა**)

ტიბრაწაშ – უბანი (იენაში), ს. იენაშის ერთ-ერთი დასახლებული უბანი, აღმ. მხარეში. მოედინე-ბა წყალი. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., *ლატალი*, 1973.

ტიბრულ – ღელე (მახაში). რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ტიბარ – სათიბები (იენაში), ნასახლარ სგობულშია, ღელეების მიდამოების სათიბები. მ. ჯ. კვანჭი-ანი, 62 წ., ს. *იენაში*, 1973.

ტიბარ – სათიბები (ლახუმდი) ს. ლახუმდის სამხ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე. მოედინება პატარ-პატარა წყლები, ღელეებია. *რიდა ბესის ას. ფირცხელანი*, 55 წ., *დიასახლისი, მესტია*, 1972. IX.

ტიბარ (3) – ხევი (ლაჰილი), ს. ლაჰილშია, ღელეს სათიბები, დასახლ. ზემოთ. წყალი მოედინება. *ზურაბ სარდიონის ძე პაკელიანი*, 48 წ., *კოლმ., ლატალის ს.ს.*, 1973.

ტიბარ – სათიბები (იფხი), ბალის მთაზეა, ღელეა. გ. *ენანსყანი*, 37 წ., *ლატალი*, 1973.

ტიბარი ლეჭმოლ – სათიბები (იფხი), ბალის ქედ-ზეა, ტიბარის მარცხ. მხარეზე. გ. ე. *ენანსყანი*, 37 წ., *ლატალი*, 1973.

ტიბგლდარ – ღელე, სეზონური (ლეღბაგი) ს. ლეღბაგისა და სიდიანარის საზღვარ., ზოგ-ჯერ მოდის წყალი (წვიმიანობის დროს). ჟ. დ. *აბდელანი*, 37 წ., *ლატალი*, 1973.

ტიბგლდარი ღარ – სახნავ-სათიბი (სიდიანარი), ს. სიდიანარშია, ჩრდ.-დასავლ., მშრალი ღარია. *ვალო ა-ძე სიდიანი*, 37 წ., *ლატალი*, 1973.

ტიბგლდერი ზოგ – ხიდი (ლახუმდი). ხიდი ლა-ხუმდისა და იენაშისა მდ. მესტია ჭალას შო-რის. *ტანია გიორგის ას. ფირცხელანი*, 23 წ.,

სტუდენტი, მესტია, 1972. IX.

ტირზარ – სათიბი (ხოსრარი), ჩ. ხოსრარშია, სათიბ გარჩანის დასავლ. ტირზ „ღორების ჩასამწყვდევი“, „საღორე“. *სვიმონ აზნაგვის ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ტირზარ – ტყე (ღეშდერი) ს. ღეშდერის ჩრდ.-დასავლ., ტყე ლატყამშ-ის დასავლეთით. შერეული ხშირი ტყეა. ტირზ „გაუვალი ადგილი“ (?) (გატიხრული ხშირი ტყის გამო). *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღეშდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ტირზარ(3) – სათიბი (ჰეზუდი, ხოსრარი), ს. ჰეზუდის სამხ.-აღმ., სამოვარის სამხ.-აღმ. ტყეშია ვიწრო სათიბი. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ტირზარში ცხეც – ტყე (ცალერი) ს. ცალერის ჩრდ.-დასავლ., სათიბ ლჰდანის ჩრდ., წიწვიანი ტყე. ტირზ „პატარა ქოხივით“ (ხოხურა როქ ტირხილ ხოგ). *ვლადიმერ სიეთბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ტიტა – სოფელი (ჰუბ. ს.ს.). 4-კომლიანი სოფელი შედის ჰუბერის ს.ს. მდებარეობს მდ. ჰუბრულადან მარცხ. მხარეზე, ჰუბერის ცენტრიდან 8 კმ-ის სიშორეზე. ზღვის დონიდან $\approx 1000,5$ მ. მარცხ. მხრიდან ჩამოედინება ტიტა ლიც. ტიტა რელიეფურად ვაკეა, ითესება სიმინდი, ლობიო, კარტოფილი, გოგრა, ბლომდაა ანწლი. ირგვლივ შერეული ტყის მასივია. მდებარეობით მეტად ლამაზ ტყის მასივიან მთებს (აღმ.-დასავლ.) შორის მდებარეობს. დასახლება – 1936 წლიდან, ცხოვრობს ცინდელიანების 4 ოჯახი. ტიტაშ როქ ჯდგილი „შიშველი ადგილიაო (ტიტველი)“. *მზია ზოურბეჯის ას. ცინდელიანი, 16 წლის, მოსწავლე, ს. ტიტა, ჰუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.*

ტიტათეშ ლჰსა – გზა (ზ. მარდი) ს. ჟიბე მარდის ჩრდილოეთით, მთა ტიტასკენა გადასასავლელი გზა ლანხუწარიდან. ტყიანია. მოედინება წყარო მდ. მარდელას მარჯვ. *უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., კოლმ., ს. ჟიბე მარდი, ჰუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

ტიტაშ ბოგ – ხიდი (ტიტა). მდ. ჰუბრულაზე გადებული ხიდი, ტიტადან 900 მ სიშორეზე, მჟავე წყლის ზემოთ. ხიდი გამოყენებულია საქონლისა და სხვა საჭიროებისათვის, მთა ჰოვრის მდინარეთულებით. *თამაზ დიმიტრის ძე*

ნარსავიძე, 18 წ., სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჰუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.

ტიტაშ ლიც – ღელე (ტიტა), მოედინება ს. ტიტას აღმ. მხრიდან – უთურში ვარჯიდან. უერთდება მდ. ჰუბრულას ს. ტიტას სამხ. $\approx 1,5$ სიშორეზე (იხ. რუკა: Тита). მისი სათავის – უთურში ვარჯის სიმაღლეა $\approx 2716,6$ მ. *ნოდარ თებეჯის ძე ცინდელიანი, 21 წ., მექანიკი, ტიტა, ჰუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.*

ტიტაშ სგიმ – მჟავე წყალი (ტიტა), მდ. ჰუბრულას მარცხ. ნაპირზე მოედინება მჟავე წყალი, ჟანგანია (რკინანარევი), ს. ტიტადან 800-900 მ. იქ, სადაც ყოფილი კანტოროლ იყო. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჰუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.*

ტიტაშ ტუბ – ღელე (ტიტა), ს. ტიტას ყოფს შუაზე, მოედინება მთა ჟიბე ტიტა-დან. უერთდება მდ. ჰუბრულას, მოცულობით წისქვილის წყლისოდენაა. ტიტაშ ტუბ-ის ღელე უფრო თხემელნარია (ბელყეჩ). *ნოდარ თებეჯის ძე ცინდელიანი, 21 წ., მექანიკი, ს. ტიტა, ჰუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.*

ტიშიშ სარგელ – წყარო (გვალდერი) სოფლიდან სამხ., მთა წგრნი ქურასთან, გზაზე. *ჩხეტიან ემუხას ძე ჩხეტიანი, 47 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ტიშელდშ – სათიბი (ცალერი) ს. ცალერის ჩრდ.-აღმ., ლჰჰელიდის ჩრდ.-დასავლ., ირგვლივ სათიბისა ლებგლეჩ და ლეწვერ ხარ, სხვა ტყეცაა. *ვლადიმერ სიეთბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ტობ – ნატბევი მდ. ლაღუმურასა და ლაქტბაშის შესართავთან. *მგკა ამიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ტობ – სამოვარი, ს. ნანგულშია, დასავლ., ვაკე ადგილია, ჰანჭრობი, ზოგჯერ ტბაც დგება, მომგროა ≈ 150 კვ.მ. *ვარდენ ქერეჯის ძე კვანჭიანი, 61 წ., პენს., ს. ნანგული, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 7.11.70 წ.*

ტობ – სახნავი, ხილნარი (ტობარი)

ტობ – ტბა კლდე ხელინას ზემოთ, პატარა 3X20 კვ.მ. გამდინარეა. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერის ს.ს., 1973.*

ტობ – ტბა მდ. ჰალაშ (ჰუმფრელის) დასაწყისის ზემოთ. სუფთა და მოზრდილია. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერის ს.ს., 1973.*

ტობ – ტბა მდ. ჭუბრულას მარცხნივ, საიდანაც მოედინება მდ. ტობაშ ლიც, მთაზეა. კლდიანი. რომ ჯდგი ხარ, ტაფობშია, შიშველია, ციცაბო კალთებით. ტობაშ ლახვშია. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებულო, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII.70 წ.*

ტობ – ტბა მთა შატრგლას ჩრდ.-დასავლ., მდ. დეურგლას დასაწყისი. მორაკრაკე ტბაა. სიგრძე ≈ 30 მ., განი ≈ 28 , სიღრმე $\approx 4-6$ მ.. ირგვლივ ნაყარია რუხი ფერის ქვები (იხ. რუკა 1: 100 000). ლურჯი ფერისაა, სუფთა, ფსკერი სარკესავით ჩანს. ზღვის დონიდან სიმაღლე $\approx 2309,5$ მ. გადის გზა დაღარისკენ. აქედან მიედინება მდ. დეურულა. *გივი მუხას ძე სუბელიანი, 30 წ., კოლმ., ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

ტობ– ტყე დასახლ კაცხის ჩრდ.-დასავლ. სამოვარდოფას დასავლ. ჩავარდნილი ადგილია, უამინდობის დროს გუბდება და ტბის მაგვარი ჩნდება.

ტობ– უბანი (იდლიანი)

ტობ – ყანა, ს. ყაზაყშია, მოსახლეებს შორის ტაფობი ადგილია. გაზაფხულობით ჭანჭრობი ადგილივითაა. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19.10.70 წ.*

ტობ (13) – სამოვარი, გუბე (ხევრა), ტბა (ჭუბ. ს.ს. – 2, უსგვირი –2), ნატბევი (ტვიბერი), სამოვარი (ნანგვლი), ყანა (ყაზაყი), ტყე (კაცხი), სახნავ-ხილნარი (იხ. **ტობრიშ ნაკ** – ტობარი), უბანი (იდლიანი – იხ. **ტობაშ ნაკ**), ლაქვბაშში ტობ. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ტობ (იხ. **ლაქვბაშში ტობ**)

ტობრიშ ზაგრიშ ლეჟკერ – ტყის მასივი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ტობრიშ ზაგრიშ ლეშგერვანა– სამოვარი (ზ. ვედი) მთა ტობრის ზეგანზე, შგერნალი, სამოვარი, არყნარიცაა. *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ტობრიშ ზაგარ – ქედი (ზ. ვედი). *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ტობრიშ კაჟ– სამოვარი (ზ. ვედი). *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ტობრიშ კუათხ – გზა (ტობარი), სამანქანო გზიდან ბილიკი დამრეც ფერდობზე, რომელიც სოფ. ტობარს აერთებს ჭუბერისკენა სამანქანო გზას ენგურ-ჭუბრულას შესართავის მახლობლად. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ტობრიშ კუათხ (2) – ბილიკი (ზ. ვედი), მონაკვეთი ბილიკისა, რომელიც მიემართება ზ. ვედიდან მთა ტობარისკენ. შვეულია საკმაოდ. *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ტობრიშ კუათხიშ ლწინყა– მოცვნარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ტობრიშ ლაკრპუი– ნასადგომარი (ზ. ვედი), ადრე კარვები იყო (3 კარავი). *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ტობრიშ ლამხერი – წიწვნარი ტყე (ზ. ვედი). *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ტობრიშ ლატულალ ფაფალ – გორაკი (ზ. ვედი). საზაფხულო სად. მთა ტობარის აღმ., არის დავაკება პატარა გორაზე და სახედი ყველა მხარეზე. *ცაცუ ფარნაოზის ას. ჭკადუა, 67 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. X.*

ტობრიშ ლახხი ნაკ – ვაკობი, ტყე (ზ. ვედი). *ცაცუ ფარნაოზის ას. ჭკადუა, 67 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. X.*

ტობრიშ ლაჰლწგილ– გზა (ზ. ვედი). *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ტობრიშ ლეგბილ – ტყე (ზ. ვედი). *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ტობრიშ ლეგრეჟ – სამოვარი (ზ. ვედი). *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ტობრიშ ლეჟკერ – ტყის მასივი (ზ. ვედი). *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ტობრიშ ლწინყა– მოცვნარი (ზ. ვედი). *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ტობრიშ ნაკ – ყანები (ტობარი), ს. ტობრის შუა ნაწილი, მოსახლეობას შორის. ვაკე ადგილი სახნავ-სათესი. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ.*

პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.

ტობრიშ ნენჩა – ტყე (ზ. ვედი). ვალიკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.

ტობრიშ ჟაბე ლესგარ – სამოვარი (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ტობრიშ სარაგ – წყარო (ტობარი) მთა ტობარში, კარვებს შორის, ერთადერთია. ვალიკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.

ტობრიშ სგაშ ღარარ – სათიბ-სამოვარი (ზ. ვედი).

ტობრიშ ყუბიშ (იხ. ყვიშ) – სამოვარი (ზ. ვედი) ტობარში, ყველაზე მაღალი შიშველი მწვერვალი. ვალიკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.

ტობულდარ – სამოვარი (შვედი), ს. შვედშია, სამხ. მხრისკენ, დავაკებაა, წყალი მოედინება, ოდნავ ჭანჭრობი ადგილიცაა. შუშანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ტობულდარში ტობ – ტბა (ჭუბ. ს. ს.), მთა ჟიბე ტობულდარშია $\approx 60 \times 30$ მ-ისა, ჭაობის მაგვარი, ვაკე ადგილი, გაუმდინარეა, დეჟუ ლი. მუდმივად ტბა, იკვებება ზამთარში დაგროვილი თოვლის ნაღვლისაგან, მის ზემოთ კირარია. ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ლეკვლმახი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 22. IX.70 წ.

ტობ გორაგ (იხ. თეთნე ტობგორაგ)

ტობარ – სამოვარი მთა მთა ჭერგნდას სამხ.-დასავლ. სამოვარ მთა მარჩხაფის ჩრდ.-ით. დგას ქვის კარავი, დგას დიდი ტბაც. ტარიელ ქემუზას ძე გადრანი, 59 წ., კოლმ., პარტორგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტობარ – სამოვარი მთაში, მთა ლანქედრას ზემოთ. დგას კარავი, ტბორებიანცაა. ტობარ „ტბორიანი“. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ტობარ – სოფელი (ხაიშ. ს.ს.), დასახლებული ადგილი მდ. ჭუბრულას მარცხენა და მდ. ენგურის მარჯვ. შესართავის კალთაზე. ტერასაა, მოვაკო ადგილი, ზღვის დონიდან 772,5 მ-ზე. არის სახნავ-სამოვარი – სამოსახლო (7 ოჯახი), ბაღ-ვენახებით. შუაში ტბაა, რომელიც ≈ 800 კვ.მ. შრება დიდი სიციხეებისას. მეორეც იყო სოფლის სამხ.-აღმ., მაგრამ გაუშვია ალფეუ

გაბლიანს. გარდა ჩრდილო-დასავლ.-სა აქვს კლდე ჭუბრულასა და ენგურის მხრისკენ, კანიონები (სალი კლდეები). ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.

ტობარ – ღელე, სათიბი ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ. სათიბ თხარპელის სამხ. მოედინება ღელე, კარტურ ღვგს ი ლჭმა ლი. ტომბარ ჩუ ღვგხ. ტომბარ „გუბეები, დაგუბებული გამდინარე წყლისა“. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ტობარ (5) – სამოვარი მთა (ზ. ვედი, კაცხი, სკიფი – ეც. ს.ს.), ღელე, სათიბი (ცალდაში), სოფელი (ხაიშ. ს.ს.). ვალიკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.

ტობართეშ შუკუ – ბილიკი (ზ. ვედი). ბილიკი მიჰყვება ქედზე ზ. ვედიდან სამ. მთა ტობარამდე. საოცრად ლამაზია; ირგვლივ ტყე შერეული, ბლომდაა მოცვი, მოცხარი, მეღმეული. არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ტობაშ დაბ – ყანა (ციცხვარი), ს. ციცხუარშია, სამანქანო გზის ქვემოთ, მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე. ვაკე ადგილია, წყალი ჩადის კანაოში, დატბორება არაა, მის კუთხეში (ზედაში) აქვს პატარა დატბორება – დაგუბება. ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ტობაშ ღარა – სათიბი (ჰამაში). ს. ჰამაშის ცენტრალური სათიბები. მეჭყიბ ჯდგი ლი, ჩიგარ ლიც ღვგ. დუშა მარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ტობაშ ლიც – ღელე (ყარი), მდ. ნენსკრის მარცხენა შენაკადი, მოედინება მთა ტობაშ ლახვიდან (სამოვარი არაა), კუჭი დერესა და მერზა ჭალას შუა. წიწვნარი ტყის მასივი ჭარბობს მის კალთებზე. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერი ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII.70 წ.

ტობაშ ლარე – სათიბი (თოთელეში) ს. თოთელეშის აღმ., დგება მომცრო ტბა ავდრიანობის დროს, ლაზ ბაილი, ქუთინლემგენე დემ ღვრი. დუშა მარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., ლახაბულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.

ტობაშ ნაკ – სამოვარი (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ტობაშ ნაკ (2) – უბანი (იდლიანი), ს. იდლიანშია, ნენზიმ ნაკშ ტუბირილის მარცხენა მხარეზე. დავაკებაა. არის 8-წლიანი საშ. სკოლა. ხილნარი, ბაღ-ვენახებით, სათიბ-სახნავ-სამოვრებით. ავდრიანობის დროს დგება ტბა დაახ. 1 ჰა ჭანჭრობია უფრო. კვანჭიანები, ჭკადუები. დასავლ. ჩამოუდის ნენზიმ ნაკშ ტუბი, აღმ. რომშ ტუბი, დასავლ. მხარეს მთელს სიგრძეზე წიწვნარი ტყის კედელი აკრავს (ლუმწარ). გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ. ს. იდლიან.ი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.

ტობაშ ფაფალ – გორაკი (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

ტობგლდარ – სამოვარი მთა (ჭუბ. ს.ს.), მდ. მარღვრას სათავე. საზაფხულო სამოვარი მთაა. 14-მდე კარავია. შიშველი, მთა-გორიანი, ალაგ-ალაგ ვაკე ადილებია. შიგა და შიგ ტბებია (პატარა), ჩამოედინება წყაროები, ალპურია. დასაწყისში ტყეა შერეული. ნოდარ თებულის ძე ცინდელიანი, 21 წ., მექანიკი, ს. ტიტა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9. IX.70 წ.

ტოგვენილ (იხ. ტავგვენილ)

ტომულდარ – ტყე, გუბეები (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალას მარცხ. კალთაზე, გუბეებია პატარა. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ტოტიშერალ – უბანი (გვიმბრალა), ს. გვიმბრალის ერთ-ერთი, მუსელიანების საგვარეულო სამოსახლო. გ. ა. მუსელიანი, 1976.

ტოტოლიანი – ყანა (ლამფალაში) ს. ლამფალაში. რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.

ტუბაი – სათიბი (ჭველფი) ს. ჭველფის ჩრდ. ლამრია ლახუჭი. დგას ტბა. დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.

ტუბაი – ტბა (ახალშენი) დადიანის მთაში. დგას ტბა 30 x 20 დაახლ. მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.

ტუბაილარ – სათიბ-სამოვარი (მახაში), ს. მახაშშია, დგება გუბეები. ტუბა „ტბა“. როლანდ მიტუშას ძე ჭელიძე, 30 წ., მოსამსახ., ს. მახაში, 1976.

ტუბაილარ – სამოვარი (მელე), ს. მელეშია, ლახურის მარცხენა მხარეზე, გუბეები დგება.

ტუბიარ – სამოვარი (ლამფალაში) ს. ლამფალაშის მთაში, პატარა ტბა დგას. რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.

ტუბიარ – ტბები (ნაცული) ნაცულის მთაში, მოზრდილი 3 ტბაა, რომელიც ეკუთვნის ნაცულს.

ტუბიარ (3) – სათიბი (ლობი) ლობის მთაში, ღელეშია.

ტუბრა – ღელე (მამი), ლეჭუდში ჩამოედინება. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ტუბრა ღელა – ღელე (მამი), სოფელ მამის გამყოფი. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ტუბრადაბ – ყანა (მამი) ს. ლეჟ მამში. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ტუბრალიც – წყარო (ნანარი), ს. ნანარშია, სასმელი წყალი. ვ. ნ. ჭურასბედიანი, 35 წ., 1974.

ტუბრალ (იხ. ტვიბრალ)

ტუბარ – მთა (რცხმელური). მ. ჩიქოვანი, ტოპონომიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX., თბ., 1939 წ.

ტუბა – ტბა (მელურა)

ტუბა (2) – სამოვარი, ტბა (მელურა) მთა ნალიშშია, დგას ტბა. მის მიდამოებსაც ტუბა ჰქვია. ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., 1974.

ტუბარ – სათიბები (ნავყვამი) ს. ნაჭყვამშია, ღელე ტიბის ორივე მხარეზე. ა. ბ. გირგვლიანი, 80 წ., ლატალი, 1973.

ტუბარ – ხევი, მდ. ენგურის მარჯვ. კალთის ღელეები, ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ტუბელდ – ყანები (ჭახუნდერი) ს. ჭახუნდერში, ჩავარდნილი, წყალიც გადის.

ტუბერ – სამოვარი (სასაში) ს. სასაშისა და ლუჯის ტერიტორიაზე.

ტუბერ – ღელე (საყდარში) ს. საყდარშია. მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.

ტუბერ – ხევი (ლუჯი) ს. ლუჯიში, ხეშკურას ხეობა.

ტუბერ – ხეობა (ჭაბეში) ს. ჭაბეშის ჩრდ., მდ. ტუბერგლას კალთები, ხეობა (იხ. 1: 100 000) მოედინება, სათავეს იღებს ტუბერის მყინვარებიდან. ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ტუბერ (5) – სათიბი (დურაში) ს. დურაშში, ღელეშია, ვ. ბენდელიანი, 1978.

ტუბერი ღელა (იხ. ტუბერ – საყდარი)

ტუბერი შუკვ – გზა (ლუჯი). ს. ლუჯიდან მთა უჟალისკენა გზის ერთი მონაკვეთი, მოედინება მჟავე წყლები.

ტუბერგლა – მდინარე (მლხ.). მდ. მულხურას მთავარი მარჯვენა შენაკადი, უერთდებიან წანრგლა და ტუბერგლა ს. ჭაბეშის ჩრდ.-აღმ., რომლის შემდეგ მდინარის სახელწოდება

მულხურად იცვლება. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახია-ნი, 44 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ტუიბზრ (3) – სათიბი (ლანტელი, ნაფყამი), ღელე-ხევი (დავბერი) მდ. დაჭმარსა და სამოვარ (ტყე) ქუროლს შორის. „ტბორებიანი“ (?). *ბიძინა გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ტუნელზრ – გვირაბები (ხაიში), დასახლ. ნანყბულის ჩრდ.-აღმ. კალთა, სადაც ბარიტის წარმოებაა. ძველი სამძებრო გვირაბები, ახლანდელი კარიერის ზემოთ. „გვირაბები“ (რუს. туннель/тоннель „подземное сооружение“). *კოწია ქერქეს ძე ჭკადუა, 69 ლ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.11.70 წ.*

ტუნელზრ – ტუნელები. მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე, სამანქანო გზაა, კლდეა ორ ადგიალს გაჭრილი 20-30 მეტრის სიგრძის. გვირაბები. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარის, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ტუნელზრ (4) – კლდე (დევრა), გზა (ტობარი), გვირაბები (ქვ. ვედი) მდ. თეთნაშგრას მარცხ. კალთაზე, სანაპიროზე გზისა სგურიშიდან ≈ 1 კმ. სიშორეზე თეთნაშგრას ტუბში. კლდეშია გვირაბივით. *გერასიმე ნიკოლოზის ძე გადრანი, 50 წ., დაცურების კადრი მუშა, ს. დევრა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ტუნელზრ (იხ. ფოქრ)

ტურბაზა – ტურბაზა (ზჩ. ს.ს.). შიხრრა-ში, ს. მახერის ბოლოს, მდნ. დოლრას მარჯვნივ არის ტურისტული ბაზა, მოქმედია მხოლოდ ზაფხულობით. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიში, ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ტურნაშა სარაგ – წყალი (იფხი), ბალის ქედზეა, მოედინება კარგი წყარო. *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ტუტულონი – სამოვარი (ზ. ვედი), მთები თუდონი ბულონსა და ჟინ ბულონს შორის, ბევრია სასტვირიას მცენარე. *შალვა ძაკუს ძე გოგილა-ვა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვა-ლერი, 21.9.1970.*

ტუტუცია – ნასახლარები (რცხმელური) რცხმელურში, ლაშხირის მარცხ., შერეული ტყით, უფრო ფოთლოვანი. *ე. ა. ტვილდიანი, 1976.*

ტუტუციაიდალა – ღელე (რცხმელური). *მ. ჩიქოვა-ნი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ტყაბ – სათიბ-ბაღნარი (ბულეში) ს. ბულეშის მთისკენა გზაზე, დამრეცია. *ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

ტყაბ – სათიბი (ჰადიში). ს. ჰადიშის ჩრდ., დასახლების ზემოთ კარგი სათიბია, ფერდობი. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., იფარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ტყაბ – სამოვარი (მაგარდელი) ს. მაგარდელის დასავლ., სამანქანო გზის ზემო-ქვემო ადგილი, ხრიოკი, არაფერი ხარობს. **ტყაბ**-იც სწორედ ამას ნიშნავსო! *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ტყაბ – სამოვარი (ჩაჭაში) მდ. ქვიშირის მარჯვ. მხარეზე, კლდეცაა და დამრეცი, ხრიოკი ადგილი. *ილია ერმალოს ძე ნიჭარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჭაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ტყაბ (5) – ყანა (საყდარი) ს. საყდარში, ლექტუნ ტყაბ, ლექუნ ტყაბ-ად იყოფა. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ტყაბალერ – სათიბი (ისკარი, ფროტრერი), თეტელაწი-ს იქით, მდ. კედრგლას დასავლ., ს. ცალანარის ყანებამდე. წყლები მოჟონავს, ნიადაგი ისეა გაჟონილი წყლით, რომ ფეხი ჩაეფლობა. ტყაბ „ტყლაპი“ – ტყლაპიანი ადგილი (ხოშა ლაწუარ ჯდგი ლი). **ტყაბ** „ლამჟირ ჯდგი“. *ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ტყაბარ – სამოვარი (ქახუნდერი) ს. ქახუნდერში, ფერდობებია.

ტყაბარ – სამოვრები (მებეცი) ს. მებეცში, რიყეა.

ტყაბარ – სახნავი (შვედი) ს. შვედში, ფერდობი ნაკარში. ტყაბ „მოფერდო ადგილი“. *უ. ს. ონიანი, 34 წ., ე. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*

ტყაბარ – ყანები. *ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, 1965.*

ტყაბარ (5) – სამოვარი (ქვ. ჩუკული) ჩუბე ჩუკულში. ტყაბ „ფერდობი“ (მწირი). *ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976.*

ტყაბედნიერ – ყანა (ლებურცხილა) მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ვაკე ადგილია, დაახლ. 3 ჰა. ჩრდ.-დასავლ. ტყე, ცხოვრობენ მეგრელები. საფუტკრეა კოლმ. *რომანოზ მუზას ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., ს. ლებურცხილა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ტყაბ-ლეჟაშენ – ყანა (ახალშენი) ს. ახალშენის და-

სახლ. აღმ., ტყაბ (ფერდობი)-ის აღმ. მ. ლ. ნემ-
საძე, 40 წ., 1974.

ტყაბრი სტიკუტ – გორაკი (ლესთაგი) ლესთაგის
ჩრდ., ტყაბრიელის თავზე, მაღლობი. ჩათო
ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლესთაგი,
1972.

ტყაბრიერ (იხ. ტყაბზრ – ქართვანი)

ტყაბრიშ ლაროლ (იხ. ტყაბზრ – ლაშხერეი)

ტყაბრიელ – სამოვარ-სათიბი (ჯალდე) ს. ჯალდეს
დასავლ. ფერდობზე, ლარჭუტი ღვრსა და
მეშკბაში ღვრს შორის. ახმედ შამშეს ძე ჩეგია-
ნი, 49 წ., კოლმ., ს. ხალდე, კალის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1071 წ. ივლისი.

ტყაბრიელ (2) (იხ. ტყაბზრ – მსტ., ლესთაგი)

ტყაბრიელ (იხ. ტყაბზრ – ლახირი) – სათიბები ს.
ლახირის ჩრდ.-აღმ., ჯერაშის მარცხ. მხარეზე,
სამარხილო გზის ქვემოთ, ტყაბ ხარ, წაფხ ხარ
გუნ. ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს.,
მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბე-
რი.

ტყაბრიელ (იხ. ტყაბზრ – ლესთაგი -2, ლახირი,
მსტ., ხალდე)

ტყაბრიელ (იხ. ტყაბზრ – ლესთაგი)

ტყაბზრ – სათიბ-სახნავი (ლაშხერეი) სოფლის
სამხ., ნაჭკორის ჩრდ., ყანა გუჯელანის ჩრდ.
კარგი მოსავლიანიაო. ტყაბ „ხრიოკი“ (?) მახა-
მეთ გურმაჩის ძე დევდარიანი, 49 წ., ფარის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტყაბზაგვარ – გზა (ჩოლ. ს.ს.). მთისკენა გზა, ზეგა-
ნისებური. უ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.

ტყაბზრ – კლდე ს. კაერის დასახლების ქვემოთ,
გზისკენა კლდე. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯე-
რი, 1973.

ტყაბზრ – საბალახო (სოლი) ს. სოლის დასახლების
სამხ., ტყემლნარ-ვაშლნარ-მსხალნარია. ტყაბ
„გარდა სამოვრისა, გამოუსადეგარი ადგილი“. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი*, 52 წ., მოსამსახ., მე-
სტია, 1972.IX.

ტყაბზრ – სათიბები (იელი), ენგურის მარცხ. კალ-
თაზეა, სათიბებიცაა ციცაბო რელიეფით. იონა
ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს.,
1972.VII.

ტყაბზრ – სათიბები (კაერი) ს. კაერის სამხ.-და-
სავლ., მდ. მესტია ჭალაშ მარცხ. კალთაზე. დ.
გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

ტყაბზრ – სათიბები ს. შყალერის ჩრდ.-დასავლ.,
ფერდობი. გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი,
1973.

ტყაბზრ – სათიბი (ლაშხერეი), სოფლის სამხ., ტყე
ქუჩას დასავლ. სათიბებია. ჩანაწევია (ნაქეხ
ლიგიმ, ქა ნატყუფხარ). აკაკი ნესტორის ძე
ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტყაბზრ – სათიბი (მაგარდელი), სათიბ ხომა
ლაჩუმა-შია. ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ.
პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მე-
სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტყაბზრ – სათიბ-სამოვარი (ნესგუნი) ფუშყვერის
მარჯვ. მხარეზე, წყლიანი ადგილია. ელგუჯა
ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის
ს.ს., 1972.

ტყაბზრ – სათიბ-სამოვარი, მესტიაშია, მულხურას
მარცხ. შგედში. ტყაბ „ხრიოკი“ (?) – შდრ. მე-
ტყაბ „დამწვარი, შეხრუკული“. თედორე ტა-
რასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.

ტყაბზრ – სათიბ-სამოვრები ს. ჰებუდის ჩრდ.-აღმ.,
ყანები ნაკარის აღმ., ფერდობი ტყიანი, შიგა
და შიგ სამოვრებია, მწირი მიწაა. ანზორ არ-
დევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ს. ჰე-
ბუდი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქ-
ტომბერი.

ტყაბზრ – სამოვარი (ისკარი) სოფლის აღმ., სათიბ-
სამოვარ ცხუმიშის ჩრდ.-აღმ. სამოვარ ლაღემ-
გალზრ-მდე. ხრიოკი და უვარგისი ადგილია.
ფუჩე ფუჩეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ტყაბზრ – სამოვარი (ლოჰა) სამანქანო გზის ზე-
მოთ, სამოვარ ლატფილზრ-ის აღმ., ადრე სა-
ხნავიც იყო. ტყაბზრ (შდრ. მეტყაბ „დამწვა-
რი“) „ხრიოკი“, „უნაყოფო, მწირი ადგილი“. *ვასილ თოსდანის ძე ცალანი*, 44 წ., ბრიგადი-
რი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომ-
ბერი.

ტყაბზრ – სამოვარი (მესტია), ლესთაგის ჩრდ.
ფერდობი, უვარგისი ადგილი (მეტყაბ როქ
წდგი ლი). ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ.,
ს. ლესთაგი, 1972.

ტყაბზრ – სამოვარი (ქართვანი) დასახლების ზე-
მოთ, სათიბ-სახნავ ჯადრგლზრის დასავლ.
ფერდობია, გვერდით კლდე აკრავს (კოჯ სგა
ხალწახ, ლესგთე ლი ხოლა წდგი). გრამიტონ
პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.

ტყაბზრ – სამოვარ-სათიბი ს. ჭოლაშის ჩრდ., და-
სახლების ზემოთ. ტყაბლ „ფერდობი, ხრიოკი“. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი*, 62 წ., პენს., ს.

ჰოალში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ტყაბზი – ყანა ს. ლაღამის დასახლების აღმ., ვაკე ადგილია, მოსავლიანია. ხრიოვი არაა. გ. ი. ფალოანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.

ტყაბზი (17) – ყანა (ლაღამი), სათიბი (მაგარდელი, ლაშხრერი, იელი, კერი, შყალერი, ლახორი), სათიბ-სადოვარი (ჰებუდი, ჰოალში, მსტ., ნესგუნი), სადოვარი (ზ. ლუპა, ისკარი, ლეხთაგი, სოლი, ქართვანი), კლდე (კერი).

ტყვალდარ (იხ. ტყვალ)

ტყირა – სათიბი (შყალერი), მთა ატრუშშია, მოფერდო, ალპ. ზონა. გ. რ. გურგელიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.

ტყოვი ნაფს (იხ. ტყევი ნაფს)

ტყუმი ნაფს – მთის სადოვარი (ისკარი), სამ. მთა ლსნწყილის ჩრდ.-აღმ., სამ. ლაფცხუნილის სამხ. „ტყვის საფასური“ (?). ფუჩე ფუჩეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ტყზვილ – სათიბი, ტყე (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე. ტყზ „მოხრეშილი, მოფერდო ადგილი“. ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ტყზვირ – სათიბ-სადოვარი (მურშველი) ს. მურშველის ჩრდ., ლაჯლამ შუკუტის ბოლოში, ალპ. სათიბ-სადოვარი. კლდენარევი რელიეფი. ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ტყზვირი ქუზ – გამოქვაბული (მურშველი) ს. მურშველის ჩრდ., სადოვარ ტყაბირის კლდეში. 4-5 კაცის დასატევი გამოქვაბული. ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ტყირა – ყანები, სათიბები (ლეხთაგი) მესტიის სამხ.-დასავლ., სამანქანო გზის ქვემოთ. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლეხთაგი, 1972.

ტყუალტერ – სადოვარი (ჰებუდი) ს. ჰებუდის ჩრდ.-აღმ., სათიბი წენწხარ-ის ჩრდ., ულუა ზაგარის სამხ., დასახლების ზემოთ, ფიჭვნარშია ვაკე ადგილი, სადოვარი. ჟოყალ – ჟერ „სამერწი მიწა“ (ჟოყალ წითელი მიწა, წებოვანი თიხა, სტამნარს აკეთებენ). ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტყუალტერ – ყანები, უბანი (ლაღამი), ს. ლაღამსა და ლანჩუალს შორის, ვაკე ადგილია. ტყუალტ „ერთგვარი თიხა, მოწითალო ფერისა, ხმარობენ მოსაპირკეთებლად კალოებისა ან მაჩუბების“. გ. ი. ფალოანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. VIII.

ტყუაშან – სათიბი (გული) მთა უშბის სამხ.-დას., მდ. გულა ჭალა-ს ესაზღვრება დას. მხრიდან, ს. გულის ჩრდ.-აღმ. ეკუთვნის ხორგუანებს. ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ. პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ტყუელ – სადოვარი (ლამფალაში), ს. ლამფალაში, წყლიანია, რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.

ტყუელ – ტყე (ჩიხ. ს.ს.), ს. ჩიხარეშია, მშრალია.

ტყუელდერ – სათიბი (ფარ. ს.ს.) მდ. ლალტუერი ჭალს მარჯვ. კალთაზე, სადოვარ ნენხორაშ-ის აღმ. გურმაჩ ალიმურზას ძე რეხესიძე, 65 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტყუელდარ – სათიბი (ნაკ. ს.ს.) ნაკრას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ლალტუერის (ჩრდ.-)აღმ. წითელი თიხიანი ჭანჭრობიანი ადგილია. ტყუელ (სტამნარაქ) „თიხა წითელი ფერისა“. ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ტყუემი ნაფს – სათიბი (ეც. ს.ს.) ს. ეცერისა და ს. ბეჩოს გამყოფ ქედზე, სათიბ ჭყერტარის სამხ.-აღმ. გადმოცემით: ტყვე დაუჭერიათ და იმისი გამოსასყიდი იყო. ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ს. ქურაში, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტყუენდერ – სათიბი (მურშველი), ს. მურშველის დასახლ. დასავლ. მცოცავი ფერდობი, ტუბის მარცხ. კალთაზე. წყლიანია, ადრე ყანა იყო. ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ტყუემ (იხ. ტყვემ – ირ. მელიქიშვილი)

ტყუირშილდარ – სათიბები (ქართვანი) ს. ქართვანის ჩრდ.-აღმ. მდ. დოლრას მარჯვენა რიყეზე, ტყე ღუაჟრე ნადგარ-ის ქვემოთ (ლეტყუეფ გიმილი, ლეტყერა ლი ადგი). ტყუირმ (> ტყირმ ?). პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.

ტყუალ – სათიბები (ქვ. კალაში) ჩუაზე კალაშის სამხ.-აღმ. ენგურამდე, შავი მიწაა, წყლები მოედინება, ჭაობისმაგვრია. ტყუალ „ტალახისებ-

- რი – ლალგ ადგიისგა ხოზ მეშხე გიმ“. გიორ-
გი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცე-
რის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.
- ტყუქუშ** – სამოვარი, ლეჟუ ლახუშია, მესტია
ჭალწას მარჯვ. მხარეზე. დ. ს. გვარლიანი, 27
წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972 წ. VIII.
- ტყვრნალ** – სამოვარი (ჭახუნდერი) ს. ჟაჭუნდერ-
ში, ეკლნარი, ჭყორნალი. ტყვრნალ „ეკლია-
ნი“.
- ტყვცერ** – სათიბები (იენაში) ს. იენაშის სამხ.-აღმ.,
სამანქანო გზის ქვემოთ. ფერდობია, ლტყცა
ადგილწარ ხარ. ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ.,
ლატალი, 1973.
- ტაგუნილი** – სათიბი, გვეგნიშერშია. ბ. შ. ბენდე-
ლიანი, 27 წ., 1974.
- ტახ-ლაშყად** – კლდე (დავბერი) ს. დავბერის სმხ.,
ენგურის მარცხ. კალთაზე, მუშტურ ტუბიში.
ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მო-
სამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგ-
ვისტო.
- ტახ-ლაშყადი** – სამოვარი (მაცხვარიში), მთა
მეხერის აღმ., ციცაბოკლდია. გ. გ. გირ-
გვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.
- ტახ-ნაშყუდარ** – მთა, სამოვარი (იენაში), ნასახლარ
სგობულდის სამხ.-აღმ. მთაა საზაფხულო,
კარვებიცაა. მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში,
1973.
- ტაწ** – სათიბ-სამოვარი (დავბერი) ს. დავბერის
ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ბუჩქნა-
რი ადგილია. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლია-
ნი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი,
1971 წ. ივლისი.
- ტაწწალწარ** – სათიბი (დავბერი) ს. დავბერის ჩრდ.-
აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ნოდარ პლა-
ტონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. და-
ვბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.
- ტენი** – ტყე (ტვიბი), ს. ტვიბშია, ფოთლოვანი ტყე.
ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.
- ტეშ** – სამოვარი-სათიბი (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭვე-
ლიერიში. იყოფა ლეჟ ტეშ-ად და ლეჟუ ტეშ. გ.
ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ.
1976.
- ტეშ (2)** – სათიბი (თეკალი) ს. თეკალში. ი. გ.
გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.
- ტიმუყ** – ღელე (მურყმელი), ს. მურყმელის ჩრდ.-
დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ მოედინება
წყალი და მის ორივე მხარეზე ყანაა. მაქსიმე
დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე,
მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.
- ტრბარ** – გზა (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, მოე-
დინება წყალი, სათიბების მოსარწყავი. შ. ნ.
კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.
- ტრნიშ** – ღელე (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის გადაღმა,
ლაშხურის მარცხ. შენაკადი.
- ტუალტარ** – ყანა (მსტ. – რ. მელიქიშვილი), 1961.
- ტუბარარ** – ხევი (კაცხი), დასახლ. სუიფსა და
კაცხს შორის, მდ. ტუბის მარჯვ. კალთაზე.
კირის სატეხს უწოდებენ. ჯეირან ჟორჟის ძე
ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი,
1969 წ. ოქტომბერი.
- ტუბარარ (2)** – სათიბები (ლაშხური) სოფლის და-
სავლ. ტუბიშ ლიცის გაყოლებით ნაჭკორა-
მდე. მოედინება წყლები. მახამეთ პეტრეს ძე
დევდარიანი, 49 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.
- ტუბიშ (2)** – სოფელი, ფერმა (ბეჩოს ს.ს.), მდებარეობს
ს. მაზერის დასავლ. მდ. დოლრას
მარჯვ. მხარეზე. სოფელს დასავლეთით ბაჯის
ქედი და მისი აღმოსავლეთისკენა კედელი აკ-
რავს. მდ. დოლრას მარჯვენა ხეზეა გაშენე-
ბული. ტუბიშ „ხევისა“. რომანოზ სიმონის ძე
არღვლიანი, 62 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბიშში,
ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.
- ტუბიშითე შუკუტ** – გზა (ტუბიშში), ს. მაზერიდან ს.
ტუბიშისკენა გზა. მაშა სარდიონის ასული
არღვლიანი, 57 წ., დიასახლისი, ს. ტუბიშში,
ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.
- ტუბიშ** – ტყე (ლასკადარი), ლასკადურას ხეობა-
შია, წიწვნარია, კლდეებიც მდინარეების შე-
სართავთან. მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.
- ტუბი** – სათიბები ენგურის მარცხ. კალთაზე, ჟაბე
შკედშია, ლაჩარხში ტუბის მარცხ. კალთის
სათიბებია. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ.,
კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.
- ტუბი** – სათიბი ს. გულის ჩრდ.-დასავლ., სათიბ
ტყუამან-ის დასავლ. მოსაზღვრე. დამრევი
რელიეფით, მდ. გულწ ჭალწ-ს დასავლ. ტუბი
„ღელე“. ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ.,
პენსიონ. ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-
ნი.
- ტუბი** – სათიბი ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ. მხარეზე, სა-
თიბ მალქორაშის ზემოთ. მოედინება წყალი.
ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.
- ტუბი** – სათიბი ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ., ლეჟ ლახუის
ჩრდ. მხარე. ღელეა, მოედინება წყალი. ივანე

ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ტუბი – სათიბი, ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალას მარცხ. კალთაზე. სათიბი ეკუთვნის ლაშთხვერს, ტყე – ორივეს, წყალი მოედინება. *კახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ტუბი – სათიბი, ჩუბე უბანშია, სათიბ ლამგრხელ-დთანაა. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, VII. 1972 წ.*

ტუბი – სამოვარი. ს. მურყმელის ჩრდ.-დასავლ. ღელეა დიდი, მოედინება წყალი, ალპური სა-მოვარია. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლი-სი.*

ტუბი – სოფელი ჩოლურის ს.ს., მდებარეობს მდ. ცხამრიელსა და მგზრას შორის. ცხოვრობენ მხოლოდ ზურაბიანები, ერთი ოჯახია ჯამბურ-რიძე. მისი უბნებია: ლუადირ, ფეტუშერ // ადამშერ, ლადლუნლდაშ, ღწრაღ. *ჯემალ გრი-შას ძე ზურაბიანი, 40 წ., პედაგოგი, 1978.*

ტუბი – ღელე ს. ლეკვდარეშის დასავლ., კარაშსა და ლესემას შორის. *გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.*

ტუბი – ღელე, დაკარ-ის აღმ. დასახლება ნანჭერის ჩრდ.-აღმ. მხარე, ნიგვზნარია, ყურმენიც და პანტა ვაშლი. ღელე ჩამოედინება პატარა. **ტუბი** = „ღელე, ხევი“. *ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს. მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ტუბი – ღელე, ს. ლესემაშია, პატარაა. *მ. ნ. ბენდე-ლიანი, 49 წ., 1974.*

ტუბი – ღელე, ს. ფაყშია, ჰყოფს კარწმ-ისა და გვეგ-ნეშერის დასახლებებს. პატარა ღელეა, მდ. ჯელედურას მარცხ. ღელე. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ტუბი – ღელე, ს. ჯალდეს დასავლ. მოედინება წყა-ლი. *ახმედ შამშეს ძე ჩეგიანი, 49 წ., კოლმ., ს. ჯალდე, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივ-ლისი.*

ტუბი – ღელე, ცხენისწყლის მარჯვ. შენაკადი, მოე-დინება რცხმელურში. *ე. ა. ტვილდიანი, 1976.*

ტუბი – ღელე. კროფი ჭკადუას სახლის ჩრდ.-და-სავლ. ჩამოდის ღელე, სოფლის საერთო, დგას 2 წისკილი. მოედინება ნენჩადან. *ნატაშა ეშუ-ზას ასული ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მე-სტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ტუბი – ყანა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი), 1961.

ტუბი – ყანა ლენსკირი ღელეს მარცხ. კალთაზე. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ტუბი – ხევი ს. კაერის ჩრდ.-დასავლ., შერეული ტყით. მოედინება პატარა წყალი. *დ. გ. მერლა-ნი, 23 წ., ლენჯერის ს.ს., 1973.*

ტუბი – ხევი ს. ლახირის ჩრდ.-დასავლ. პატარა ღელეა. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექ-ტემბერი.*

ტუბი – ხევი ს. ლეწვერის დასავლ. მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარეზე. ტყიანია, შერეული, ჩამოსაყ-რელი ღარია, მოედინება ტუბიზრა (წყალი). *იანსონ სოზარის ძე სუბელიანი, 60 წ., ტყის მცველი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.9.1970 წ.*

ტუბი – ხევი სოფ. დეურას დასავლეთით, მოედი-ნება მდ. დეურულა. ხევი ტყის მასივითაა და-ფარული, შერეულია – ნამგნარი, თხმელნარი... ეწოდება ჟიბე დეურამდე. *გერასიმე ნიკოლოზის ძე გადრანი, 50 წ., დაცურების კადრი მუშა, ს. დევრა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ტუბი – ხევი, (იდლიანი), მდ. ენგურის მარჯვ. შე-ნაკადი, ს. ნალქერვართან უერთდება მდ. ენ-გურს. ს. ლაჭუმშია ჭალას ჩამოუდის თითქმის შუაში. მოედინება მთა ლეხემ-იდან. შესარ-თავთან ჩანჩქერს ქმნის. ტუბის თავზე გეო-ლოგიური ძიებებია **ვერცხლისწყლისა**. გეო-ლოგების მიხედვით: ლებგრცხილის გეოლოგ. პარტია. *ვარლამ გრიშას ძე კვანჭიანი, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემ-ბერი.*

ტუბი – ხევი, მდ. ენგურის მარცხენა შენაკადი, მოედინება მთა როკვარიდან. *სეითბე უმარის ძე ჭკადუა (სუსუძე), 66 წ., მჭედელი, ს. ივარი, ლახამულა ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

ტუბი – ხევი, მდ. ჭალას მარცხ შენაკადი, პატარა ხეობაა. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1973.*

ტუბი – ხევი, რცხმელურის ს.ს., ლაშხირის მარცხ. შენაკადი. *გ. ა. მუსელიანი, 1976.*

ტუბი – ხევი, ს. ზარდლაშის აღმ. მხარეზე ჩამო-მდინარე პატარა ღელეა. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ტუბი – ხევი, ს. ხაჩეშშია, ჯურაშტილის მხარეში. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.*

ტუბი – ხევი, ს. ჰადიშის ჩრდ.-აღმ. ღელე, წყალი

წისქვილისთვის საკმარისია, სათიბებიცაა. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., იფარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ტუბი – ხევი, ჩუკულის მთაშია, ფიშყორის მარცხ. *ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976.*

ტუბი – ხეობა, ს. ყვედრეშშია, ტუბი ღელას ხეობას ჰქვია საერთოდ. არის სათიბებიც. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ტუბი (იხ. **ქუთუმლარი ლიც** – ჭოლში)

ტუბიარ (იხ. **ტუბირიელ** – არცხელი)

ტუბიე ჰყბა – კლდე (ტვიბერი), ტუბიერისა და წანერის მყინვარებს შორის მდებარე კლდე, როკა მურყუამ ხაზ. მოედინება ღელე, ტუბიერგლას მარცხ. შენაკადი. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1091 წ. სექტემბერი.*

ტუბიენარ – ტყე (ლასკადარი), ლასკადურას ხეობაშია, ღელეებიცაა. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.*

ტუბიენარ (2) – ღელე (გულიდა), ს. გულიდშია, წყალი მოედინება, საკმოდ მოზრდილია. *თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974.*

ტუბიენარი ღელა – ღელე (ლასკადარი) ლასკადურას ხეობაში. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.*

ტუბიენარი ღელა (2) – ღელე (ზ. ბაბილი, ლასკადარი) ჟიბე ბაბილის მხარეზე, მდ. ჩოლშურას მარჯვ. შენაკადი. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ტუბიერ – სოფელი (ცხუმარის ს.ს.) ს. ლეზგარასა და ს. სუფს შუა, ღელე ჩამოდის, მის გარდამო მოსახლეობაა, სულ 19 კომლი. არის სასაფლაო და წმ. მარიამის (ლამარიშ) სახ. ეკლესიის ნანგრევები. არის აგრეთვე პატარა (ქვის) ეკლესია ჯგერაგ კაჩრიშ, სასაფლაოთი და ირგვლივ ნიგვზნარით. ტუბი „ღელე, ხევი“ – ჰიდრონიმის მიხედვით. *ბორის ბესარიონის ძე ქაღდანი, 43 წ., ეკონომისტი, ს. ტუბიერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ტუბი ლიც – ღელე (ბეჩო), ხევია, ჩამოდის წყალი, უერთდება მდ. დოღრას ს. ტუბიში მარცხ. მხარეზე. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ტუბი ლარალ – სათიბები (სოლი), ს. სოლშია, სამანქანო გზის ორივე მხარეზე, დასახლ. აღმ. *რომანოზ ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972. IX.*

ტუბი მოლ – ყანები (ლალარვაში) ს. ლალარვაში, ლაშხირის მარცხ. კალთაზე, ტუბიში. *გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.*

ტუბი ღელა – ღელე (ყვედრეში), მდინარე ცხენისწყლის მარცხ. შენაკადი. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ტუბილ – ხევი ტყე ლეჯერასა და რობაშ ცხეკ-ს შორის. სეზონური ღელეა, გაზაფხულზე მოდის ცოტაოდენი წყალი. *გელა ფუთუს ძე ჰკადუა, 67 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ტუბილ (3) – სათიბი, ხევი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. მხარეზე, შგედში. სათიბ ზორგათის დასავლ. პატარა ღელე მოედინება, სარგელ ანდრი ი ტუბილარ ლიხ. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ტუბილდ – ყანა ს. მაგარდელში. გზის ზემოთ, სოფლისაკენ. ტუბილდ „პატარა ხევი, ღელე“. *ივანე ბეჩას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ტუბილდ – ყანა, ს. სოლშია, სამანქანო გზის ქვემოთ. ჩავარდნილი ადგილია, წყალი არ მოედინება. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972. IX.*

ტუბილდ (4) – ხევი (ცალერი), ყანა (მაგარდელი, სოლი – იხ. **ჟიბე ვედიშ ტვიბილდ**) ს. ცალერის დასავლ. სათიბ ტუბილდში-ის დასავლ. *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ტუბილდარ – სათიბი, ლაშქარსა და სოლედგრას შუა მდებარე ღელე, მარჯვენა და მარცხენა მხარე მდ. სოლედგრასი. ტუბი „ღელე“, „ხევი“. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ტუბილდარ (2) – სათიბ-სამოვარი (ლანტელი, ლანხვრი) ტყე გგბარს დასაეთვლ. მდ. დაჭმარამდე, ჩამოუდის პატარ-პატარა წყლები (ღელეს ტიპის). ტუბილდარ „ღელეები“. *კოწია ბეჭერზას ძე პაკელიანი, 72 წ., პენსიონ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ტუბილდში – სათიბი (ცალერი) ს. ცალერის დასავლ., სათიბ ლეჯგერაგის ამევს დასავლ., მოედინება ღელე, ტყე წიფარი აკრავს. მის დასავლ. **ტუბილ**, ღელე ტუბილის მარცხ. მხარე. *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს.,*

ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ტუბისგან – სამოვარი (ვიჩნაში), ს. ვიჩნაშია, ქამ-რი ტუბირას მიდამოები. ახმათ მელიტონის ძე ხარძიანი, 43 წ., მოსამსახურე, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ტუბიში – სათიბი (კიჩხულდაში) მწირობის ქედის სამხ. ახმე ლეგელდნაში ცხეკ-ის ჩრდ., სამხ.-იდან ეჩხე ლეგელდნაში ცხეკ. ხევია საერთოდ. სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტუბიში დაბ – ყანა (ლახვამიაშ ჭალა) ს. ლაჭუშიშ ჭალაში, სამხ.-დასავლ. ფერდზეა, სახნავია. მოედინება მის გვერდით ტუბი („წყალი“). ვარლამ გრიშას ძე კვანჭიანი, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ტუბიში ზენ – სამოვარი (ზ. წირმინდი) მდ. კას-ლედგრას მარცხ. ჭალისკენ, ვაკე ადგილია, სადაც ადრე საკარვეც ყოფილა. ამჟამად ფერმის სამოვარია გაზაფხულსა და შემოდგომაზე. კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ტუბიში თხუმი – ტყე, სამოვარი (ზ. ვედი). მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტუბიში კარაუ – ტყე (იდლიანი) ს. იდლიანის ჩრდ.-აღმ., რომში ტუბი-ის თავზე, სად. მთა ლეხგემის აღმ. ხეობაშია, კარავი დგას კოლმე-ურნეობის ფერმისა. წიწვნარი ტყით. გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.

ტუბიში კარაუ – ნაკარვები (ხაიში) მდ. ორმელეთის მარცხენა მხარეზე, დამრეცი ადგილია, ვაკეც ურევია. ამჟამად დგას კანტორის სახლები (დარჩენილი ხეტყის წარმოებისას). ორგვლივ წიწვნარი ტყეა. ადრე საზამთრო საკარვეც ყოფილა. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, 7.XI.70 წ.

ტუბიში ლაფხი – ტყე (ზ. ვედი), ს. ზედა ვედშია, აღმ. მხარისკენ ფიხურასაგან აკეთებენ ძახს. მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტუბიში ლეთკერ – ტყე (ზ. ვედი). მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტუბიში ლეწყერ – ტყე (ზ. ვედი). მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტუბიში ლიც – ღელე (ზ. ვედი) ს. ზედა ვედში, აღმოსავლეთით. მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტუბიში ლწხი – ტყე, დუცნარი (ზ. ვედი), ს. ზედა ვედშია, ტუბი-ის ზოლოს იცის ღეჭი (დუცი). მიხეილ ქერეჯის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტუბიში ნაკ – სამოვარი (ლახვამიაშ ჭალა) შუა სოფელში, ვაკე ადგილია. სამოვარი, გარდა სამხ. ნაწილისა, გალავანშემოვლებულია. მთებიდან და წიფლნარ-წიწვნარი ტყით. ვარლამ გრიშას ძე კვანჭიანი, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ტუბიში ჟაბე ნაშიხუ – ტყე (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ტუბიში სარაგ – წყარო (დაკარი) დაკარის სამხ.-აღმ. ≈ 200-300 მ. დაშორებით. ორგვლივ ნიგვზნარია, ჩამოუდის ღელე – ლაღრაღში ტუბი. ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.

ტუბიში ჩუბე ნაშიხუ – ტყე (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ტუბიში მოლ – ნახოვარი (მაზაში) ს. მაზაში, ღელეშია ნახოვარი. შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.

ტუბიში რ – ყანები (ლახირი) ს. ლახირის დასახლების სამხ.-აღმ. ჯერში მარჯვ. კალთაზე. ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ტუბილაშარ – სათიბები (კალაში), ენგურის მარჯვ. სანაპიროზეა, სოფლის სამხ. გზა გადის, აქეთ-იქით ჩამოუდის ტუბირა. გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ტუბილედ – ტყე, სათიბ-სამოვარი (მურყმელი) ს. მურყმელის ჩრდ.-დასავლ., არყნარის ტყეა, ზოგან სათიბ-სამოვრები, ხევია. მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ტუბილედ (2) – სოფელი (ხელედის ს.ს.), ხელედის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი, ცხოვრობს 15 კომლი – ჩანქსელიანებისა და ლიპარტელიანების გვარისა, ტუბილედურას მარცხენა კალთაზე, ლაშხირისა და ტუბილედის შესართავთან. ნათელა სიმონის ასული ჩანქსელიანი, 24 წ., ს.

ტუბილელი, ლენტეხის რ-ნი, ეთერი ბიძინას ასული ჩანესელიანი, 20 წ., ს. ტუბილელი, ლენტეხის რ-ნი, 1974.

ტუბილელი ნაკ – სასაფლაო (ხაჩეში) ს. ხაჩეში, ტუბილელის დასახლებასთან. რ. დ. ჩანესელიანი, 27 წ., 1974.

ტუბილელი სტიკტ – სამოვარი (ხაჩეში) ს. ხაჩეში, ხელედურას მარცხენა მხარეზე, სოფ. ტუბილელთან. ქედზეა. რ. დ. ჩანესელიანი, 27 წ., 1974.

ტუბილელი ღელა – ღელე, ტუბილელში მოედინება. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ტუბილელი ღელა – ღელე მთა ლეჟა ლახულსა და ლაწრეჭიალს შორის. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ტუბილელი ღელა (3) – ღელე (ხაჩეში, მამი -2), ხელედურას მარცხ. შენაკადი, მოედინება სოფ. ტუბილელთან. რ. დ. ჩანესელიანი, 27 წ., 1974.

ტუბილედურა (იხ. ტუბილედგრა)

ტუბილედგრა – ღელე (ხაჩეში) მდ. ლაშხირის მარცხ. შენაკადი, მოედინება მთა აწოლირიდან (იხ. 1: 100 000 რ. Ацалар – 3278 მ.). ნ. ს. ჩანესელიანი, 24 წ., 1974.

ტუბილწ კესარ – მთა (მაზაში), ს. მაზაშის მთა ლაბრაჯთანაა, მოედინება ძალიან კარგი მჟავე წყალი – **მორელ. მორელ** „მჟავე წყალი“, მჟავე მინერალური წყალი საერთოდ. ლნტ. სკიმ მხოლოდ მარილნარევი მინ. წყალი. შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.

ტუბილწკრწ – საკირე (სოლი) ს. სოლის დასახლების ჩრდ., სამანქანო გზის ზემოთ. რომანოზ ალ-დე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972. IX.

ტუბილწარი – სამოვარი (ზ. ბაბილი), ს. ჟიბე ბაბილშია, ღელეშია, ტუბილწარი ღელა-ში. ჩაქი არტემის ასული ლიპარტელიანი, 25 წ., 1974.

ტუბილწედ – სამოვარი (მამი) ს. მამში, ხეობაშია. ბ. გ. ბაბლუანი, 43 წ., 1978.

ტუბილწაშარ – ხევი (მულახი) ს. მულახის ადა ს. ჰადიშის საზღვარზე, მდ. ჰადიშგრას მარჯვ. შენაკადი. ხეობა დავაკებაზეა. გიორგი გამრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ტუბილწიშ ლაროლ – სათიბ-სამოვარი (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ტუბილწიშერ – ყანები (ხე), ს. ჯე-ს აღმ. მდებარე ყანები, მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ლაურიაში ტუბილწას დასავლ. ნასო დიმიტრის

ძე გულბანი, 55 წ., კოლმ. თავ-რე, ს. ჯე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ტუბილწა (იხ. ტუბილწ – ლესემა)

ტუბილწა – ღელე ზედა ვედში, სასმელი წყალი ჟაბშარელებისა და დუდიშერელებისა. არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ტუბილწა – ღელე ს. ლემზაგორში, წისქვილები დგას, ს. ხერიაშიცაა.

ტუბილწა – ღელე ს. ქურაშში, საკულტო ადგილ სუიფში მოედინება სოფლის წყალი – ტუბილწა. ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ტუბილწა – ღელე, დაკარის სამხ.-დასავლ. ლაწან-კრინწლიშ ნაკ-ის დასავლ. მოედინება პატარა ღელე. შერეული ტყეა, მარცხენა მხარეზე – მინერალური წყალი „მეჭრილ“. სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.

ტუბილწა – ღელე, მდ. ჩოლშურას მარჯვ. შენაკადი. ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.

ტუბილწა – ღელე, ჟ. ლახმელ-ის აღმ. ჩამოედინება ს. ჰამწიდან. სოფლის სასმელი წყალი. სათავეა ლწზწშ ლიც, ენგურის მარჯვ. პატ. შენაკადი. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ტუბილწა – ღელე, ს. ჟაბეშში ჩამომდინარე წყალი. იწყება სათიბ ლათხუმილდიდან და უერთდება მდ. მულხურას. ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ტუბილწა – ღელე, ს. ცალდაშში მოედინება ღელე. პავლე ბითეს ძე ზურგბიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ტუბილწა – ღელე, სოფლის სასმელი წყალი. არჩილ კოსტას ძე ჭკადუა, 41 წ., აიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ტუბილწა – ღელე. ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

ტუბილწა – ყანა ს. კახურაში, წყალი მოედინება. მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.

ტუბილწა – წყალი, მთა ბაჯიდან მოედინება და ჩამოუდის ს. ტუბილწს, დოლრას შენაკადია. ტუბილწა „ხევის წყალი“. რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბილწი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ტუბილწა – წყალი, ღელე, ს. ბაიარშია, სასმელი სოფლის. გ. შ. ჩანესელიანი, 20 წ., 1974.

ტუბრა (16) – ღელე (ჩვაბიანი, ზ. ვედი –2, ლექ-
ვისრი, ზ. ლუჰა, ბაიარი, ლემსგორი, ჟაბეში,
ლახამულა, ცალდაში, დაკარი, ქურაში, ხევრა,
ტყეში, ლესემა), ყანა (კახურა). ღელე სოფ-
ლის ცენტრში, მდ. მულხურას მარცხ. შენაკა-
დი. მომცროა, იცის ჩუქლ. *სემლარ დავით ის
დე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ტუბრალ – სათიბები ს. ახალშენი, ლანყუამის აღმ.
მხარე, ვაკე ადგილია. მემზე ლიცს გაღმა, სათი-
ბებია. წყალი ჩამოუდის და, საერთოდ, ტუბ-
რალ-ს უწოდებენ ხევთან ადგილებს. *კატი გიორ-
გის ას. გომუანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ახალშენი,
ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ტუბრალ – სათიბი ს. ბაგუდანწარ-ის სამხ.-აღმ.,
მდ. მემზე ლიცს აღმ., ჯუარსწანიშ ტუბის ქვე-
და ნაწილი. *გრამიტონ ბესარიონის დე კვიცია-
ნი, 63 წ., კოლმ., ს. უშვანარი, ბეროს ს.ს., მე-
სტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ტუბრალ – ღელე (ქვ. ს. ქვედა ჭველიერში. *შ. ვ.
ლიპარტელიანი, 36 წ., 1974.*

ტუბრალ (4) – სახნავ-სათიბი (ლესემა, ახალშენი,
უშვანარი), ღელე (ქვ. ჭველიერი), ს. ლესემა-
შია, ღელე ტუბრას მარცხ. მხარეზე. *მ. ნ. ბენ-
დელიანი, 49 წ., 1974.*

ტუბრი – ღელე (ლალხორი), ს. ლალხორის ჩრდ.-
დასავლ. მოედინება ს. იფრარიდან პატარა ღე-
ლე, მის მიდამოებში სათიბ-სამოვრებია. *ნინა
გიორგის ას. გამყრელიძე, 49 წ., მოსამსახურე,
ს. ლალხორი, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971
წ. აგვისტო.*

ტუბრილი – ღელე (ლემურცხილა), სოფელს მოუ-
დის წყალი, მოედინება ნანგულის მხრიდან.
პატარა წყალია. ძველად ხის ჩამოსაყრელი ყო-
ფილა, ხის ღაროები ყოფილა გაკეთებული.
დააგორებდნენ მორს და მდინარემდე მიდრი-
ოდა. *ჯუმბერ რადიონის დე დავითიანი, 18 წ.,
მოსწავლე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ.
ნოემბერი.*

ტუბრილარ – სათიბ-სამოვარი (ციცხვარი), ს. ცი-
ცხვარის სამხ. კალთა, მდ. ენგურის მარცხ.
მხარეზე. დამრეცი ადგილია, არის სათიბ-სა-
მოვრები, მოედინება წყლები. *ვალე გაიოზის
დე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ. ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-
ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ტუბრიელ (2) – სამოვარი (არცხელი), ყანა (ჰადი-
ში – იხ. **ტვიბრიელ**). ს. არცხელსა და ს. ლუმბ-
რას შორის მდებარე სამოვარი. ტუბის მიდა-

მო. *ერმალო ციოყის დე ჟორჟოლიანი, 85 წ.,
პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექ-
ტემბერი.*

ტუბრიელ (იხ. **ტუბარ** – ჰადიში)

ტუბროლ – ყანები, ჟ. ლახმელშია, ტუბრას აღმ.,
სამოვარ ჭვებელს დასავლ. *კოწი იოსეს დე
კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
ნოემბერი.*

ტუბროლ (2) – ყანა (ტვიბერი, ლახამულა) სოფ-
ლის ჩრდ., ქვემოთ, ჩამოუდის სახნავ მიწებს
ტუბრა (წყალი). *მიხეილ ლემინის დე ქალდა-
ნი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბერი, ცხუმარის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ტუბროლუმ დაბარ (იხ. **ტუბროლ** – ტვიბერი)

ტუბრან დაბ – ყანა (ციოყმერი) ციოყმერში, ღელე
ჩამოუდის. *რ. დ. შავრეშიანი, 46 წ., 1978.*

ტუბრან ლიც – წყალი (ახალშენი), ს. ახალშენშია,
სასმელი წყალია, შემოყვანილი ტუბრადან. *მ.
ლ. ნემსასძე, 40 წ., 1974.*

ტუბრანლ (იხ. **ტვიბრალ**)

ტუბრანლუ (2) – ყანები (მურშველი), ხილნარი
(არცხელი – იხ. **ტვიბრანლუტიცხარ**), ს. მურშვე-
ლის დასახლების ზემო ყანები. მოედინება
წყალი. ყანების ძირში – ტუბრა. წყარო
„კოჯრლ“-ს ზემოთ. *გურამ ალექსანდრეს დე
ქურდიანი, 34 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ტუბრანლარ – ტყე (ჟამუში) ს. ჟამუშის სამხ.,
მულხურას მარცხ. კალთაზე. ტყე შერეული,
სეზონური ღელეა, ჭალასთან წყალი ჩანს ყო-
ველთვის. *გიორგი გაბრიელის დე ნავერიანი,
76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971
წ. სექტემბერი.*

ტუბრან მურყამ – კოშკი (ჰადიში) ს. ჰადიშში,
ტუბრასთან დგას კოშკი. *მანი ლევანის ასუ-
ლი პირველი, 50 წ., დიასახლისი, იფარის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ტუბრანლ – ყანები (ფაყი) ს. ლეჭუდარემის და-
სავლ., ღელეს (ტუბის) ახლოსაა. *გ. გ. გაზდე-
ლიანი, 28 წ., 1974.*

ტუბრანლ – სათიბი (ლაჰილი), ს. ლაჰილშია, ღე-
ლეს მიდამოები, დასახლ. ზემოთ. *ზ. ს. პაკე-
ლანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ტუბრანნი – სათიბი (ღემდერი), მდ. ღემდრგლას
მარცხ. შენაკადი – **ტუბის** მიდამოები, სამო-
ვარ ლექტურას სამხ. *ლევარსან ომანას დე
ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მე-
სტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ტუბიზაშ თხუბი – ტყე, ღელე (დაკარი), ლაღრაღშ ზენის მარჯვენა მხარე, სამხ.-დასავლ. ტყიანი ხევია, ქვემო ნაწილში წყალი მოედინება დჰჰარის გავლით. *სამოსონ გაუს ძე ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1979 წ. აგვისტო.*

ტუბიზაშ ლიც (იხ. **ტუბიზა** – ზ. ვედი)

ტუბიზაშ დებარ – ყანები (კახურა), ს. კახურაშია, ქვემოთ, ტუბიზაა. *გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

ტუბიზაშ – ყანა, სათიბები (ღვებრა) ს. ღვებრას დასახლების ზემოთ, მოედინება ტუბიზა. აქვს პატარა ღორა. *ალექსანდრე მახარობლის ძე მარგიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ტუბიზაშ ლიწი (იხ. **ტუბიზაშ** – ღვებრა)

ტუბიზაშ ლიწი – ღელე ხილიანი. ს. არცხელის ჩრდ.-დასავლ. ტუბიზას ხილიანი კალთები (მსხლები, ვაშლები), დასახლების ზემოთ. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ტუბიზაშ ლიწი (იხ. **ტუბიზაშ** – არცხელი)

ტუბიზაშ – ღელე (მესტია), თვეთნაშის ტყეშია. პატარა ღელე, რომელიც იხმარება სათიბების მოსარწყავად. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ტუბიზაშ – ხევი (ცალდაში) ს. ცალდაშის სახმ.-აღმ. ღელეა, მოედინება ს. ჟაბეშში, იცის ადიდება – ღვარი. სათიბებიცაა, ტყეც. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ტუბიზაშ – სახნავი (ლაშთხვერი) ფუშყვერსა და დასახლებას შორის. ტუბიზი არაა. ვაკე ადგილია. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ტუბიზა – სათიბი, ენგური მარცხ. კალთაზეა, აცის დასახლებისაა, ღელე მოედინება. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ტუბიზა – სამოვარი მდ. ტუბიზის მარჯვ. კალთაზე, ნაჭკვრას ზემოთ, სამოვარ ტყაბრსა და სათიბ დაბერს შუა. *ვასილ თოსდაბის ძე ცალანი, 44 წ., ბრიგადირი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ტუბიზა – ტყე სატყეოს სანერგე ლჰინკჰარის აღმ. ლახამულისკენ, პატარა წყალი მოედინე-

ბა, ფოთლოვანი ტყეა. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ტუბიზა – ღელე (ხერხვაში), ს. ხერხვაშის დასავლეთით მოედინება პატარა ღელე. წისქვილის წყლის ოდენაც არაა. *დავით დუდარუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ტუბიზა – ღელე ჰამაშის დასავლ. ღელეა შერეული ტყით, ჩამოდის წყალი ტუბიზა ს. ჩჰაზე ლახმელაში, ნაჭკორ შუკვს ზემოთ. სასმელადაა გაამოყენებული. *დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ტუბიზა – ღელე, ხევი ს. სოლის ჩრდ., სამოვარი ღელეა, სამანქან: ო გზის ზემოთ. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ტუბიზა – ხევი ს. ჰეზუდის სამხ.-დასავლ. სათიბ ფირფილდის აღმ. ჩამოუდის ღელე, არის ხილნარი, წიფლნარიცაა. ღელის გასწვრივ თხმელნარიც. ტუბიზ „ღელე“ (ხეობა). *ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰეზუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ტუბიზა (9) – ყანა (ბაიარი), სათიბი (იელი), სამოვარი (ზ. ლუჰა), ტყე (ლხმ.), ღელე (ლხმ., ხერხვაში) ღელე, ხევი (სოლი, ჰეზუდი, მაგარდელი) ს. ბაიარშია, ტუბიზის მარცხენა მხარეზე. *გ. შ. ჩანესელიანი, 20 წ., 1974.*

ტუბიზა (9) – ხევი (მაგარდელი, ჰეზუდი, ლახამულა, სოლი, ხერხვაში), სათიბი (იელი), სამოვარი (ლუჰა), ყანა (ბაიარი), ტყე (ლახამულა), მაგარდელშია. ჰიდრონიმის მიხედვით. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ტუბიზაშ ლჰელულა – ხევი (ხელედი), ხელედი, ლაშხირის მარჯვ. ღელეების ბაჯგილდშისა და წიფე დაბის გასაყარი (უფრო სწორად – *შესაყარი*). *ანზორ აკაკის ძე ბენდელიანი, 33 წ., მოსამსახურე, ხელედის ს.ს., 1976.*

ტუბიზაშ ლიც (იხ. **ტუბიზა** – ხერხვაში)

ტუბიზაშ სგი – მჟავე წყალი (ქვ. ლახამულა) ს. ჩგაზე ლახმელის ჩრდ., ღელე ტუბიზაშში, სგი-მიშ ლარას დასავლ. კუთხეში, პატარაა. *დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ტუბიზაშ – სათიბი (ჟიბიანი) ს. ჟიბიანის ჩრდ.-აღმ. მდ. ენგურის (ჰალას) მარჯვ. კალთაზე.

პატარა ღელეებია და ვაკე ადგილიც. *სოსო სემლარის ძე ნიჭარაძე* 19 წ., *საშ. სკოლადაშთავრებული, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ტუბიზარ – ღელე (ღემსია) ს. ღემსიის ჩრდ.-აღმ., მოედინება წყალი. არის სათიბ-სამოვარი. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ტუბიზარ – ყანები (ჰადიში) ს. ჰადიშის დასახლ. აღმ. ტუბიზარს ქვემო კალთები. ტუბიზარს ჩრდ. მხარეში სათიბებია – უწოდებენ **ტუბიში ლეჰმალ**. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ტუბიზარ (3) – სახნავი (ლესთაგი), ლესთაგის ტუბიზის მარცხ. მხარე. ტუბიზ „ღელე“. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ტუბიზერ – უბანი (წვირმი). ს. წვირმის ერთ-ერთი დასახლ. უბანი ჩრდ.-დასავლ. მხრიდან. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ტუბიზილ – სათიბი (მუწვდი) ს. მუწვდის დასავლ., ჩხოწარი ღელე ჩამოუდის. გ. დ. *ხაბულიანი, 36 წ., 1978.*

ტუბიზილ (2) – ფერმის მიდამოები (ჩოლ. ს.ს.), ხეობაშია, ფიშყორის მარჯვ. დ. ნ. *ზურაბიანი, 57 წ., 1978.*

ტუბიზიშ – ტყე (შყალერი) ს. შყალერის დასავლ., შყაბამდე, ენგურის მარჯვ. კალთაზე. გ. დ. *გიორგელიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.*

ტუბიტუქესგარ – სათიბები (სპარდიში), აეროპორტის აღმ. ფერდობია, ვინმე ტუბიტუქესი. გუალდს ტუბიზის მარჯვ. მხარეზე. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ტუბიფალი – ტყე (ღემუკვი), ბალის ქედზეა, ლემუკვის ყოფილი ტყე. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ტუბი – ბუჩქნარი (ლესთაგი), ჭაობიანი ფერდობია მესტიის დასახლ. დასავლ. წყლებიც მოედინება, ადრე წისკვილებიც იყო. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ტეზ (იხ. **ტუნიტეზ**) – ტბა ვანის მთაში, ცხუმალდის დასავლ. შ. მ. *ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ტეზ – ტბა (ბაიარი, ხელედი), ს. ბაიარშია, სამოვარ მათანლაგამ დაახლ. 10 კვ.მ. გ. შ. *ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.*

ტეზარ – სამოვრები (ხელედი), ხელედშია, ძულა-

რემის ჩრდ. ტეზის კვალი არა ჩანს. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ტეზარეშ – ყანები (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, დასახლების ზემოთ. ფერდობებია, ტბა არა დგას. ტეზ „ტბა“ (ლენტ. კილროზე). ნ. ნ. *ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.*

ტეზარეშ ღელა (იხ. **ტეზანაკ ღელა**)

ტეზანაკარ – სათიბები (წანაში), ს. წანაშის სათიბია მთა ლობურში. ტბა დგას. ტუბა „ტბა“. ნ. გ. *ლოპარტელიანი, 27 წ., 1974.*

ტეზანაკ – სათიბი (ზ. ბავარი) ს. ზედა ბავარში. ჩანკ ადგილ ლი და გაზაფხულობით იტბორება. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. *ჩანქსელიანი, 44 წ., შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1976.*

ტეზანაკ – ყანები (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, დავაკება-სავითაა, ტბა აქაც არაა, მაგარმ ღელე მოედინება უფრო მდორედ. ნ. ნ. *ჩანქსელიანი, 28 წ., 1974.*

ტეზანაკი ჩაჭურ – სამოვრები მთაში (ხაჩეში), ს. ხაჩეშის საზაფხულო სამოვრები მთაში, ოღრო-ჩოღროებით. რ. დ. *ჩანქსელიანი, 27 წ., 1974.*

ტეზანაკ ბინილ – წყარო (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, მილებითაა ჩამოყვანილი სოფელში. ტბა არაა, დაგუბებულივითაა. ნ. ნ. *ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.*

ტეზანაკ ლარე – სათიბი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, ტეხურისაკენ მიმავალ გზაზე. ნ. ნ. *ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.*

ტეზანაკ ღელა – ღელე (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, ბე-ბუშა ღელეს ყოფილი შენაკადი. ნ. ნ. *ჩანქსელიანი, 25 წ., 1975.*

ტერბიშ – ტყე (ქართვანი) მდ. დოლრას მარცხ. კალთაზე, სამანქანო გზის ქვემოთ. ვაკე ადგილია, ზეგან დუდს ნაბოგოშ ზაგარის აღმ. *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ტეტარ – ხრამი მდ. კასლედგრას მარჯვ. კალთაზე, ზედა წირმინდისკენა გზაზეა. ჩამოდის კლდის კალთებიდან ხრეში. *კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ტეტარ (2) – ხრამი (წირმინდი, ზმ. წირმინდი) მდ. ხაიშურას მარცხ. ხეობის ხრამიანი კალთა, კლდიანია, მოდის ქვიშისმაგვარი ხრეში. ლეზერცხილას პირდაპირ. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

უბარ – სათიბი (ქელირი), ს. ქელირშია, მდ. კედრგლასა და დავშარს შორის. სარწყავი ადგილია. ლიბრი (აბრიუ – „ბარ“-იდან?) – ლეცემ ლაჭდად ლალჰანიშ ლაკვანაჟი. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

უბედ – სამოვარი (მახაში), ს. მახაშშია. შდრ. უბ-ისი. რ. მ. ქელიძე, 1976.

უბერიშ – ტყე-სათიბები (მახაში), ს. მახაშშია. რ. მ. ქელიძე, 1976.

უბლედ – სათიბი (ქოლაში) ს. ქოლაშის დასახლების ზემოთ, ფერდობია. ხოლა გიმი, ლეჟუტა ლი, მგზღვდენე არდგილ ლი ფელტჟი. სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ქოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

უბრიელ – ხილნარი (სვიფი), რიენის (ენგურის) მარცხ. სანაპირო ვაკობი, ხილნარია, სვიფის ქვემოთ.

უბრიელიშ ბად – ბადი (სვიფი), მდ. რიენის (ენგურის) მარცხენა სანაპიროზე გაშენებული კოლმეურნეობის ხეილი, ს. სტიფის ჩრდ. მხარე, ვაკე ადგილია, ვაშლნარია. შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

უბურჯულ – სათიბები (შყალერი), ს. შყალერის ჩრდ.-დასავლ. ფერდი, ზაგრულის დასახლებისკენ. გ. მ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.

უბურჯულ – ყანები (ნაყყამი), ს. ნაყყამშია, დასახლების ქვემოთ. ა. ბ. გირგვლიანი, 80 წ., ლატალი, 1973.

უგუიშ (2) – ტყე (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

უგუიშ – სათიბი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

უდუდე – სამოვარი მთა (ზ. ვედი) მთა გვანდრას სამხ.-დასავლ. შიშველია ზემოთ, ქვემოთ მთის მცენარეებით, წიფელა, არყი, ხვამცა. დგას დასაწყისში კარავი. საზაფხულო სამოვარი მთა თუდონგ ბულნის დასავლეთით. უდუდეშ ახრამდე აღწევს. ხობწყარიშ გინაჯინუშმა მიემართება. შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.

უდუდეში დუდი – სამოვარი (ზ. ვედი) მდ. გვანდრაში წყარის მარჯვნივ, უდუდეში

ღალგს სათავის ზემოთ, შიშველი, დამრეცი და ციცაბო სამოვრებით. მწვერვალივითაა. შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.

უდუდეში ტუტულონი – სამოვარი (ზ. ვედი), სამოვარ უდუდეს დავაკებული ადგილი, სავსეა მთის მცენარე სასტვირიანი, მდ. უდუდეში ღალგის ორივე მხარეზე. შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.

უდუდეში ი ღალგ – ღელე (ზ. ვედი), სამოვარ მთა უდუდეში დუდის ქვედა კალთებიდან მოედინება წყალი, მდ. გვანდრაში წყარის მარცხ. შენაკადი. შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.

უდუმბურაშ – გზა (ბოგრეში), სამანქანო გზის სახელწოდება ღელე მულუნდარიდან საკულტო ღმზერგლდამდე. გასწვრივ ტყე და ენგურის მარჯვ. კალთის ცუდი გზა. უდუმბური „ბნელი“, ადგილის მნიშვნელობით. კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

უდურბან – ტყე, ღელე (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ., ჰადიშერას მარცხ. კალთის შერეული ტყე – ლეგვიზ ლი, წყალი მოედინება. ბნელის მნიშვნელობით (?). სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

უზანშა (2) – უბანი (კვანჭიანარი), კვანჭიანარში შემავალი თემი, კვანჭიანების საგვარეულოს სამმო. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

უზანშა – სამმო (იენაში) ს. იენაშის დასახლ. უბან ფეჩუარში, წერედიანების ერთ-ერთ სამმო. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

უზურემანი – სათიბი (ლახამულა) მდ. ენგურის მარცხ., ნენსგაშის სათიბის ქვემოთ შგედში. ადრე სახნავი იყო. კოჩი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

უზურემანი (იხ. უზერემანი)

უზლუად – გზა (ნაკ. ს.ს.). მთა ბასადან ნაკრისკენ მიმავალი გზა. სამოვარიცაა უზლუადის ფოქამდე. ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

უზლუადიშ ფოქ – გამოქვაბული (ნაკ. ს.ს.). მდ.

ნაკრას მარჯვ. ნაპირზეა გამოქვაბული ≈ 50 კაცს იტევს, გზა უზღვადს დასასწყისში. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

უთა მურყვამ (იხ. **ქიბე ლაზგა მურყვამ**)

უთური – სამოვარი მთა (ნაკ. ს.ს.), მდ. ნაკრას მარჯვ. კალთის მწვერვალი და სამოვარი მთა. ალპური ზონა, სადაც ნაკის ფერმა დგას (ხოჩა ლუნთური „კარგად გამოჩენილი, ცნობილი“). რუკების მიხედვით 3272 მ. (იხ. 1 : 100 000 ქართ. გამოც. ჯავახიშვი.). *ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

უთუნი – მთა (ყვედრეში) ს. ყვედრეშის საზაფხულო სამ. მთის თავზე, ვაკობია, ალპურ ზონაში. *გ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

უთურიშ ტობ – გზა (ტიტა) ს. ჭუბერიდან ს. ნაკამდე. მისი სიმაღლეა 2716,6 მ. შიშველი ადგილია ციცაბო კლდეებით. *ნოდარ თებეჭის ძე ცინდელიანი, 21 წ., მექანიკი, ს. ტიტა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.*

უთურიშ წარც – გადასასვლელი (ნაკ. ს.ს.) მდ. ნაკრას მარჯვ. მხარეზე, ნაკიდან ჭუბერისკენ გადასასვლელი გზა მთა უთურიზე (იხ. пер. Утвир 2709 (л-х) 1 : 200 000). მის გვერდით არის **უთურიშ ტობ**. *ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

უთვინ ნაკ – სახნავი (ყვედრეში). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

უთულდ – სამოვარი (მყალერი) მთა აურამის აღმ., დიდი ვაკეა, დგას პატარა ტბა, საქონლის საყვარელი სადგომი. *გ. რ. გურგელიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

უთულდა ტობ – ტბა (მყალერი), მთა აურაშშია, სამოვარ უთულდის შუაში (50 x 50 მ.). *გ. რ. გურგელიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

უთუმი – მთა (წიფლაკაკია). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

უკეშერ – ნაკომკარი (ცალერი), გვარმიანების სახელობის, ჩუბე ცალერში.

უკულეშ – უბანი (მამი) ს. მამის ჩრდ.-დასავლ.

ულიშ (2) – სალოცავი (მახაში), ს. მახაშშია, დგას ეკლესია. *რ. მ. ჭელიძე, 30 წ., 1976.*

ულიშ – ეკლესია (მელე) ს. მელეში, დაცულია,

სალოცავია ივნისის ბოლოს ყოველწლიურად. ხატია თარნგზელ-ის (მთავარანგელოზის) სახელობის. *შდრ. ჰგლიშ.*

ულბუნი – სათიბი (ლეზგარა) ს. ლეზგარას ქვემოთ, სათიბ ლეზგერის აღმ., სამანქანო გზის ზემოთ. *ლოლა მგვას ას. ქალდანი, 24 წ., კოლმ., ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ულბუნიშ ზაგარ – სამოვარი (ლეზგარა), შგერიანი და არყნარი ადგილია, ადრინდელი ნაკარვებიცაა. *გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

უნაგერა – სახნავი (ყვედრეში). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939.*

უნგერა – ქედი (მახაში), ს. მახაშის მთაშია. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

უნაგირა (იხ. **უნაგირა**) – სათიბი (ყარიში), მთა შუი-შია, უნაგირის ფორმის რელიეფით. *დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.*

უნაგირა – სათიბი, კლდე (ყვედრეში), ს. ყვედრეშშია, კლდეა თავზე, რომელსაც უნაგირის ფორმა აქვს. *გ. პ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.*

უნამუსო (пер. Унамусо) – გადასასვლელი (მსტ., ლნტხ.) მწვერვალ ნამყვამსა და მწვერვალ აილამას შორის.

უნარი – წყარო (ფაყი) ს. ლეკუდარეშის ჩრდ.-აღმ. *გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.*

უნარიალ – ყანა (ფაყი) ს. ლეხვდარეშის აღმ. *გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.*

უნდუბირ – გზა (ცალერი), სამოვარ ფუსდნაწილის ქვემო მხარე, ტყე წიწვიანი, გადის გზა. უნდუბური „ხოლა მუბურ ადგი“ (ლუნდუბური ადგი ლაწვე დემეგ ლი ეჯი). *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

უნკუტერა მგჰ (2) – ტბა (წვირმი) ს. წვირმის აღმ.-ით, უღვირის ქედზე, „უძირო ტბა“ (ძირი – „ლენკუტერი“). *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ. მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

უნკერა მგჰ (იხ. **ქიბე მგ**)

უნკულაშ – მთა (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 36 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

უნკულაშში ლესგარ – სამოვრები (ხევრა) ჯელღერას მარცხ. მხარეზე, მთის სამოვრები.

ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.

უნკუტლშიმ სტიკუტ (იხ. სტიკუტ – ხევრა)

უნტკუტლშიმ ტუბი – ხევი (ხევრა), ჯელგერას მარცხ. შენაკადი, მოედინება მთა **უნკუტლში**-იდან.

უნწვარ (იხ. ჟწვე)

უნხუმი – სათიბები, ტყე (ეცერი) ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ., მდ. დავშარის აღმ. სამოვარ ღელვარს აკრავს სამხ.-დასავლ. წიფლნარიცაა, წიწვნარიც (ლენენზა), ლემდხენდ. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

უნჟალ – სათიბ-სამოვარი მთა (ჭველფი) ს. ჭველფის ჩრდ. საკარვეცაა, ხემკურის სათავეებში, ალპურ ზონაში. დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.

ულალ – სამოვარი (მურყმელი) ს. მურყმელის სამხ., ენგურის მარცხ., ალპური სამოვარი. ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ურადნიკიშ ნადგარუ – სამოვარი (ხერხვაში), ს. ხერხვაშია, მაჯუდამშარის სამოვრებს აკრავს აღმ. ვინმე ანსიანს მოუკლავს ურიადნიკიო. დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ურაშ (2) – ტყე (ხემკილი, ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ენგურის ხეობის მარცხ. კალთაზე, ადრე ნასახლარიაო. ამჟამად არავითარი კვალი არაა. წიწვნარი ტყეა. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ურაშ – სამოვარი მთა (ზ. ვედი) სამაჭირხოლოშ ღალესა და ჟინ ბულონიში ღალეს შესართავს ქვემოთ, მაქ[ე] ოცემშე წყარომდე (ჟორუ მგერას მარჯვენა მდინარესაც მაქე ოცემშე ღელე ჰქვია). მდ. ურაშიში ღალეს ორივე მხარე, წიფლნარი, არყნარი, ხვამცონიც. შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.

ურაში (იხ. ურაშ – ზ. ვედი)

ურაშიქ შუ წყარი – ღელე (ზ. ვედი), მდ. მოედინება მაქეშოციმში ახრას მარჯვენა მხრიდან, სამაჭირხოლოდან. შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970.

ურაშ-წყარი (იხ. გვანდრაშ ლიც)

ურბეთიშ – ყანა (ლახამულა) ჩვ. ლახმელ-ის დასავლ., ყანა ჩირთვარს ეკვრის აღმ. გელა ფუთუთს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ურუბა – ყანა (შკედი), ს. შკედშია, ვახდაგმერშია. ე. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.

ურზა ღარალ – სათიბი (ნესგუნი) ფუშყურის მარცხ. კალთაზე, დამრეცი ფერდობია, ვინმე ურზას ყოფილი იყო. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ურკვნილი ღალა – ღელე (გვიმბრალა). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.

ურმა ნარმატ – გზა (ლაღამი), ლექტუ ლახვშია, მესტია ჭალაშ მარჯვ. მხარეზე. დ. ს. გვარლი-ანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.

ურშნი ნამბეტი – გზა (ლაშთხვერ-ქაშვეთი) ენგურის ხეობის მარცხ. კალთაზე. ფერდობია, აქვს ჩამორღვეული, ნასხლეტი. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

უსაჟმა ღალა – ღელე (ხოფური). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939.

უსგუბა იემდუსგუბა დოლუმ ხატარ – კოშკი (დოლი). ს. დოლში კოშკია, ინახება ხატებიც. ყვრემ პეტრეს ძე უშვანი, 54 წ., მეტყევე, ს. დოლშაში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

უსგემ ღარ – ღელე (ტობარი) მდ. ენგურის მარჯვენა ციცაბოკალთებიანი ღარი, მშრალი. ზემოთ, ძირში წყარო მოედინება. სამანქანო გზასა და ენგურს შორის ვაშლნარია, ამის გამო დაერქვაო. ზემოთ – წიწვნარი, ქვემოთ – რცხილნარი. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.

უსგემ ღარაშ ნაშიხუ – ტყე (ტობარი) მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, სამანქანო (სახელწიფიშ შუკ) გზის ზემოთ, უსგემ ღარის მარჯვენა მხარეზე. მეჩხერტყიანია, უფრო რცხილნარი. აქა-იქ კლდის ბორცვებიც. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70.

უსგუტლშ (3) – სამოვარი (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ., ტიბის ტერიტორიაზე. ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.

უსგუტლშ – ყანები (ლახირი) ს. ლახირის დასახლების ქვემოთ, ყანა არსელედის გვერდით. ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

უსგულშ – ყანა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

უსგური – ნასოფლარი (ეც. ს.ს.), მდებარეობს მთებში, ირგვლივ წიწვნარ-ფოთლოვანი ტყით. არის ნაკომკარები (5 ადგილას). ამჟამად ცხოვრობს 3 ოჯახი – გურჩიანები. არის კოლმ. ფერმა. ჩანს პანტა მსხლები, ვაშლები, ბლები. შუაში მოედინება მდ. ჭალა. ზღვის დონიდან ≈ 1661 მ. გზა ბილიკებითაა, ცხენის გზა საკმაოდ რთულია. მიმოსვლა ეცერ-იფრარიდანაცაა და ს. ჯეჭრას გამოვლითაც. 12 ოჯახის ნასახლარის კვალი ჩანს. ხარობს კარტოფილი, პური, ჭვავი, ქერი, ცერცვი. *ამაიზ ბულათის ძე გურჩიანი, 65 წ., კოლმ., 1973.*

უსგულშიერ – ყანები (ყამუში) ს. ჟამუშის დასახლების ჩრდ.-აღმ. ყანები. ღელე ჯერაშის მარჯვ. კალთის ყანები. შიშველი ყანებია, ვაშლნარები არც იყო და არც არის მახსოვრობაში. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

უსგურაში ლიც – ღელე (უსგვირი), ჯუმფრელის მარჯვ. შენაკადი (მთავარი). ა. ბ. *გურჩიანი, 65 წ., ეცერი, 1973.*

უსგვრში ტობ – ტბა (უსგვირი) ჭალაშ (ჯუმფრელის) მარჯვ. მხარეზე, დიდი ტბაა. ა. ბ. *გურჩიანი, 65 წ., ეცერი, 1973.*

უსეკუცხ – სათიბი (მახაში) ს. მახაშის მთისა. რ. მ. *ქელიძე, 1976.*

უსტრში – სამოვრები (უსგვირი) ჭალაშ მარჯვ. მხარეზე, უსტრში ლიცის მარჯვ. კალთაზე. ფერმის სამოვრებია (ეცერელების). ა. ბ. *გურჩიანი, 65 წ., ეცერი, 1973.*

უსვრში ლიც (იხ. **უსგვრში ლიც**)

უსვრში ტობ (იხ. **უსგვრში ტობ**)

უსკუშ – ყანა (ფაყი) ს. ლეხვდარეშის დასავლ., ვაშლნარნარეცია. გ. გ. *გაზდელიანი, 28 წ., 1974.*

უსპარეშ – სათიბ-სამოვარი (შყალერი), მთა აურაშშია, ტერასული რელიეფით. გ. რ. *გურგვლიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

უტეხურია – სახნავ-სათიბები (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, სახნავებიცაა, სამოვრებიც და სათიბებიც. ვაკენარევი რელიეფით. ნ. ნ. *ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.*

უტეხურიამ ლიც – წყალი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, სათიბ-სახნავ უტეხურიასთანაა. ნ. ნ. *ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.*

უტეხურიამ შუკუ – გზა (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, სათიბ-სახნავებისკენა გზა. ნ. ნ. *ჩანქსელიანი,*

25 წ., 1974.

უფნაშ – სათიბი (იელი), ენგურის მარცხ. კალთაზეა, აცის უბნის დასახლებისაა (შდრ. უიფნაში ტვიზ „ღელე“). *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972. VII.*

უფეშ – სამოვარი (იფრარი) ს. იფრარის ჩრდ.-დასავლ. ირგვლივ ფიჭვნარია, თვით ვაკე ადგილია. *გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., ს. იფარი, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

უფალ – საყდარი (უშგული) ს. უშგულში, ს. ჟიბიანის დასახლების აღმოსავლეთის მხარეში, არყნარშია. გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამსახ., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

უქტაშ ლაგნა – გამოქვაბული (ცალდაში) ტუბერის ხეობის მარჯვენა კალთაზე, ტყეცაა და კლდეში სადგომია, ალბათ მონადირეების ან ყაჩაღების. მოფარებულია. უქტა „მალული“ (უქტაში ლარდა „მალულად ყოფნა“). *პავლე ბითეს ძე ზურაბიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ულტალ – სოფელი (ეც. ს.ს.) ს. ეცერის აღმ. 5-კომლიანი დასახლება მაღლობზე, სამანქანო გზის ზემოთ. დგას ეკლესია **ჯგერა ულტალშ**. აღმ.-დან აკრავს ტყე (ულტაიაქო ?). *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ს. უღვალი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ულტა ლაჭუშა – სათიბი (ვიჩნაში) ს. ვიჩნაშის ჩრდ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. მოვაკო ადგილია, ზემოდან დიდი მარხილით მოზიდულ თივას იქ ვერ ერევა ძალა და უღელი ტყდება. *ახმათ მელიტონის ძე ხარბიანი, 43 წ., მოსამსახ., კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ულტა (4) – სათიბ-სამოვარი (უშგული) ს. უშგულის სამხ.-აღმ., სათიბ-სამოვარიცა და სანადიროც. უღელტეხილივითაა. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაყაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ულტა – სათიბები (ცანა) ს. ცანას ჩრდ.-დასავლ. ქედი, ალპურ ზონაშია.

ულტა – გადასასვლელი (მელე) ს. მელეს ჩრდ.

ულტა – ქედი, საზღვარი უშგულისა და ლაშხეთისა. მ. ლ. *ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ულტა ზაგარ – მწვერვალი (მელე) ს. მელეს ჩრდ.-ით.

ულტუქ (შ) ზაგარ – ქედი (ჰეზუდი), მაღლობი ადგილი ს. უღვლიდან ს. ჰეზუდისკენ მიმავალი ბილიკის ზემოთ, წყარო ქუანანს სარანგთან, ზემოთ სარანგისა. *ზაგარზე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰეზუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ულტუ თხუმარ – სათიბები (ცანა), ცანის ჩრდ.-დასავლ. სათიბების ზემო მხარე.

ულტუ ლწყუჩიარ – გზა (შყალერი) ს. ლაპილიდან სამხ. მთა მგხერისკენა გზაზე. აღმართ-დაღმართიანი გზაა. *გ. რ. გურგვლიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

ულტორ – ქედი, გადასასვლელი (მესტია), ს. მულახსა და ს. იფარს შორის მდებარე ქედი, სიმაღლე ზღვის დონიდან 1922 (1 : 100 000). დგას ტბა – ულტორი(შ) მგჰ. არის გადასასვლელი იფარ-მულახს შორის. *იასონ მურზას ძე კორძაია, 75 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ულტორ ზაგარ – ქედი (წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ. გადასასვლელი. ზაგარ „ამაღლებული ადგილი“. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ულტულურა – ბუჩქნარი (ლანტელი) მდ. დაწმარსა და სათიბ ჩემათს შორის, ფერდობია, იელნარი, თხილნარი. სოფლის სახელწოდებაც გვაქვს – **ულტალ**. *კოწია ბეჭერზას ძე პაკელიანი, 72 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ულტორი თარინგზელ – გზა (ზეგანი) უღვრის ზეგანზე, იფარისა და წვირმის გასაყარი გზა. არავითარი ნაგებობა არ ჩანს. *გურტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახ., ს. ზეგანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ულტორი ფოშდელ – სათიბი (ჭოლაში), უღვრის ქედზეა, დგას სასადილოს შენობა გამვლელ-გამ ომვლელთათვის. *ალექსანდრე გელას ძე დევდარიანი, 80 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

უშბა – მყინვარი (ბეჩო), ცნობილი მწვერვალი სალი კლდეებით, რომლის სიმაღლე ზღვის დონიდან უდრის 4695 მ. (იხ. რუკა). *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, მესტიის რ-ნი, ს. გულში ნაცხოვრები, 1969 წ. სექტემბერი.*

უშბა ქუჩა – ქუჩა (მესტია), დ. მესტიაშია, სტალინის ქუჩის მარცხნივ. *დ. მესტიის*

სქემატური გეგმიდან, სვანური გამოთქმა გრიშა ნანსყანისა, 38 წ., ლატალი, 1973.

უშბა შესახუტე – ქუჩა (მესტია), დ. მესტიაშია, სტალინის ქუჩის მარცხნივ. *დ. მესტიის სქემატური გეგმიდან, სვანური გამოთქმა გრიშა ნანსყანისა, 38 წ., ლატალი, 1973.*

უშბა ძირალ – სანადირო ადგილი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

უშბულა შუკუ – გზა (უშგული). სამანქანო გზა ყორულადაშიდან უშგულისკენ.

უშგულ (2) – სოფელი (მსტ. რ.), მდებარეობს ზღვის დონიდან 2100-2200 მეტრზე, მდ. ენგურის ზემო წყლის ორივე მხარეზე. შედის 4 სოფელი – ჟიბიანი, ჩუბიანი, ჩაჭაშ, მუყმერ // მურყმელ (მუყმარ „კოშკები“ – მუყტამ „კოშკი“). ალპურ და სუბალპურ ზონაში, ვრცელი ველი, კოშკებისა და ეკლესიების სიმრავლით. *ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.*

უშგულ – მწვერვალი (უშგული) მყინვარ შხარას ჩრდ.-აღმ. სიმაღლე – 4300 მ. ზ. დ.

უშგული პიკ – მწვერვალი (უშგული) მთა შხარას სამხრეთ კედელზე, მირანგულას პიკის გვერდით, ნამყამის მარცხნივ. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

უშბტანარ – სოფელი (ზჩ. ს.ს.) მდ. დოლრას მარცხ. მხარეზე, ს. ბეჩოში.

უშბტანარიშ ზუგ – გორაკი (უშბვანარი), თავშესაყრელი ადგილი შუა სოფელში, ამაღლებული რელიეფით. რელიეფის მიხედვით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშბვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

უჩა მოლ – ყანა (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, ზემოთ, ტყეშია, ჩანქსელიანი უჩას ყოფილი ახო. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.*

უცტრუშ – სამოვარი მთა (ეცერი) სამოვარი მთა ბაჯის ქედზე (იხ. რუკა). ეკუთვნის ს. ეცრის სოფლებს (ლაშხერს, კალაშს, გუალდერს, ლანტელის, ლაღლერს, უღვალს, ცალანარს). სამხ. მხრიდან ტყის მასივი აკრავს. *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

უცტრუშიშ ნენჩა – ტყე (ეცერი) საზაფხულო სად. მთა უცრამის სამხ., შერეული ტყის მასივი, უფრო – წიწვიანი. „უცრამის ტყე“ (*წიწვიანი*). *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ.,*

ეგრისის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

უცმეკარ (იხ. **ლგელეკარ**)

უცრწმ (იხ. **უცვრწმ**) – სამოვარი მთა (ცხუმარი) ს. ცხუმარის სამხ., ტყეშია საზაფხულო სამოვარი მთა, კარავია, ეგკუთვნის ს. სტიფში მცხოვრებთ. აქვეა ტბა – **უცრწმში ტბ.** კოლმეურნეობის ჩამოყალიბებამდე ეკუთვნოდა ზაქარია არღვლიანს (ცოცხალია), სორსან გერლიანს, მიხეილ ჯაჭვლიანს. **უცტრწმ (?)**. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., ს. საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

უცრწმში ტბა – ტბა (ცხუმარი) მთა უცრწმისა და ზანრე ნაკრატწრს შუა. სიგრძე დახლ. 100 კვ. მ., სიღრმე ≈ 7 მ. (იხ. რუკა). „უცრარის ტბა“. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., ს.ს. თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

უცხარმიყ – სათიბი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. სანაპიროსთან, სათიბ ლიპტიანსა და ენგურს შუა, უცხაი ხაგხ, შგედშია. **უცხარმიყ** (= **უცხარმიყიშ** ლარა ?). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

უცხარმიყიშ ხომა დაბარ – ყანები (ქვ. ვედი), საცხოვრის ჟიბე ვედის აღმ. მხარის ყანები, მსხლეტია შუა ყანებში. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

უცხაშ – სათიბი (ნაცული) ს. ნაცულში.

უცხე ღარ – სამოვარი (ქვ. ვედი), ჩვბე ვედშია, ნაკანტორსა და სგიმიშ ღარს შორის. საბალახო რობის ჩრდ.-აღმ. დგას დიდი მსხალი ძველისძველი. ჩრდ. მხარეში წიწვნარია, ქვემოთ – ფოთლოვანი. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

უცხრწლ (2) – სათიბები (ნაცული) ს. ნაცულში, მსხალნარია.

უცხრწლ – ყანა (მახაში) ს. მახაშშია. *რ. მ. ჭელიძე, 1974.*

უძირო ტუბა – ტბა (მახაში) ს. მახაშის მთა ლაბრაჯზე. კლდეშია ტბა. დაახლ. 100 კვ.მ. *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., ბუშა, 1976.*

უწწმ ზაგარ – გორაკი (მაცხვარიში) ს. მაცხვარიში, საყდრების სადგომი, მაცხვარისა და თარინგზელისა. *გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ.,*

ლატალი, 1973.

უწწმ – სამოვარი მთა (ლესემა, კახურა – იხ. **უწწმი ლახე**) ისკალდის დასავლეთით, მაღალი მთაა. *მ. რ. გაზდელიანი, 32 წ., 1974.*

უწწმ – ყანები (მელე) ს. მელეში. ფერდობი, წყლიანი არაა.

უწწმი ლახტ – სამოვარი მთა (კახურა) მდ. ლასკადურას აუზშია, ალპური ზონაა. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახურე, 1974.*

უწყარო – სათიბ-სამოვარი (ხელედი), ს. ცხუმალდის დასავლ. იყოფა ხორვა და ხომა-დ. *მ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

უწყარო ღელა – ღელე (ხელედი), ჭანის ღელეს უერთდება. მოედინება წყალი უწყაროს მთიდან. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

უხტამ – სამოვარი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, შგედშია, სათიბ ნაჟნეტწრის დასავლ. ტყეში. ადრე სათიბი ყოფილა. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 56 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

უხტან – სამოვარი (ხელედი), პატარა ვანის ტერიტორიაზეა. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

უხვწნ (იხ. **წალდე უხვწნ** – ხალდე)

უჯერ (იხ. **უჯერ**) – სათიბები (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ჭალწმს მარცხ. კალთაზეა, იყოფა ლეჟ და ლექტწ უჯერ-ად. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

უჯერ – სამოვარი (კაერი) ს. კაერის სამხ., მდ. მესტია ჭალწმს მარცხ. შენაკადის – უჯიერლას დასაწყისის თავზე. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

უჯერ ზაგარ – ტყე, გორა (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალწმს მარცხ. კალთაზე, უჯერის სათიბების ჩრდ. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

უჯერლა – ღელე (ლემისა, კაერი) ჭალწმს მარცხ. შენაკადი, მოედინება წყალი, სადაც სოფლის ქალებს მიაქვთ სარეცხი. წყალი სოდიანივითააო. მოედინება სათ. უჯერ-იდან. *შ. ა. შუკვანი, 28 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. IX.*

უჯიერლა (იხ. **უჯერლა**) – ღელე (კაერი) ს. კაერის სამხ., მდ. მესტია ჭალწმს მარცხ. პატარა შენაკადი. მოედინება სამოვარ **უჯერ**-იდან. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ჟ

ჯაგონატკა – გზა (მაზაში), ს. მაზაშის ჩრდ. დასავლ. ვაგონებით ხდებოდა ხეების გადმოზიდვა; შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ. 1976 წ.

ჯაგონიშ ნენჩა – ტყე (ქვ. ვედი), საცხოვრის ანტოართან იყო ვაგონებით გამოსაზიდი მოწყობილობა, რელსები იყო დაგებული, პატარა ვაგონები იყო, ამჟამად მოშლილია; ვარლან მახამეთის ძეჰკადუა, 76 წ. 1970 წ.

ჯათაშ ცხეც – ტყე (ლახამულა), ჟ. ლახმელშია, ყანების -ტუბროლის ჩდ-აღმ. ტყიანია და შიგადაშიგ საბალახოები; კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ. 1969 წ.

ჯალიერში – ხევი (მურყემლი), ს. მურყემლის დასავლ. მდ. ენგურის მარცხ. შერეული ტყე, ჭარბობს ფოთლოვანი; ნუცა ანტონის ას. ნიჟარაძე, 62 წ. 1971 წ.

ჯალიერში ტუბი – ხევი (მურყემლი), მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, ტყე *ჯალიერშის პატარა ხეობა*; ნუცა ანტონის ას. ნიჟარაძე, 62 წ. 1971 წ.

ჯალიკუშელალ ნაწიზიგუ – ნასახლარი (ვედი); მიხეილ ქერექის ძე ჰკადუა, 59 წ. 1969 წ.

ჯალიკუშელალ ნამშყედვ – კლდე (ქვ. ვედი)

ჯალიკომა დაბ – ყანა (ნანარი), ს. ნანარშია მეშველიანების ყოფილი ყანა; ვ. ნ. ქურასეზიანი, 35 წ. 1974 წ.

ჯამაშ დაბ – ყანა (კიჩხულდაში), საცხ. ჩუბარის აღმოსავლ., კიჩხულდაშის სამხ.; სამსონ სვინჩილდის ძე ვიზილიანი, 59 წ. 1969 წ.

ჯან – სათიბები (კაერი, ლემსია), ს. კაერის და ს. ლემსიის სათიბი მთაში; დ. გ. მერლანი, 23 წ. 1973 წ.

ჯან – ტყე (ტვიბიში), ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ. 1978 წ.

ჯანა მურყუამ – კოშკი (ჰადიში), ს. ჰადიშია, ვანო ავალიანისა; მანი ლევანის ას. პირველი, 50 წ. 1971 წ.

ჯანი – ტყე (ქვ. ლუჰა), საზ. მთა (ბარში, ცხუმალდი, ხაიში), სოფლის ჩრ. ლეჰას ჩრდ-დასავლ. ნაჰკორის ზევით, მუხნარი წვრილი ტყე, ტყე სარგარობაშამდე; სილევან იშმაგის ძე დადეშქელიანი, 54 წ. 1969 წ.

ჯანი – სათიბ-სამოვარი (ლემსია), ს. ლემსიის ჩრდ-აღმ. აღვ. ზონაშია, ფერდობია; შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ. 1972 წ.

ჯანი ზაგარ – ქედი (იფხი), მთა ჰარეტშია, სრული მარხილების დასატვირთი ადგილი; კ. შ.

გვიჩიანი, 66 წ. 1973 წ.

ჯანიშა ნაკ – სათიბი (ლექსერი), მდ. ცხენისწყლის მარჯვ. მხარეზე, ლიპარტელიანის ყოფილი სათიბი; ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ. 1974 წ.

ჯანილა მოლარ – სამოვარი (სასაში), რ. დ. შავრეშიანი, 46 წ. 1978 წ.

ჯანიშ თანაღ – გადასასვლელი (ცხუმალდი), ცხუმალდიდან მთა ვანისკენაა გადასასვლელი; შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ. 1974 წ.

ჯანიშ ღელა – ღელე (ცხუმალდი), ს. ცხუმალდის დასვლ. ვანის მთიდან მოედინება; შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ. 1974 წ.

ჯანო დაბარ – ყანები, ბაღები (ფანაგა); ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ. 1978 წ.

ჯანშიერ – სამოვარი (ხალდე), ს. ხალდეს დასავლ. მხარე, ფერდობი საკმაოდ დაქანების, სამოვრები; ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ. 1971 წ.

ჯარგალე დაბ – სათიბი (ზ. ჰველფი), ლეჰა ჰველფში, გარდაფხამეების ნაქონი; დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ. 1978 წ.

ჯარგელიშ – სათიბებია (თოთელეში), ს. თოთელეშის აღმ., სათიბ ტობაშ ლარეს ჩრდ. კარგი სათიბებია, ბორცვნარიცაა; დუშა შარდენის ას. ჰკადუა, 46 წ. 1970 წ.

ჯარგი ლაგნა – მთა (მესტია, ფარი); ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, 1965 წ.

ჯარგლაგნა – მთა (ფარი), ს. ფარის ჩრდ. ჟორბეთის (ქვის სახ.) ჩრდ. დადეშქელიანთა საზაფხ. სად. მთა, ახლაცაა ქვის კარვები, ამჟამად ფერმისაა; იურა გურმაჩის ძე რეხესიძე, 24 წ. 1969 წ.

ჯართულდ – მთა (ფარი); ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, 1965 წ.

ჯარლამი მოლ – სათიბი (რცხმელური), რცხმელურშია ლაშხირის მარცხ. ვარლამ მეშველიანის; ე. ა. ტვიდლიანი, 1976 წ.

ჯარლამიშ დაბ – ყანა (ნოდაში), საცხოვრის ნოდაშის დასავლეთით; გელა ფუთუს ძე ჰკადუა, 64 წ. 1969 წ.

ჯარლამიშ ლაზგა – ნასახლარი (ნოდაში, ქვ. ვედი)

ჯარსახაშ ნაკრაუ – ტყე (ზ. ვედი); არჩილ კოსდას ძე ჰკადუა, 40 წ. 1969 წ.

ჯარქნაშ – ტყე (ლაყერი), ს. ლაყერის სამხ. ტყე

- ჰუყვარის აღმოსავლეთით; მიშა რაჟდემის ძე ცალანი, 28 წ. 1969 წ.
- ჟჰსილჷ ლჰქუშჷ** – რიყე (ჟაბეში), მდ. წანერლას მარჯ. სანაპიროზეა ქვიშის დასაგროვებელი. მდინარის სანაპიროზე თხრილებს აკეთებენ, რომ ქვიშა დაილექოს; ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971 წ.
- ჟჰსილო მოლრლარ** – სამოვრები (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერში, ტყეში ვასილ ონიანის ნახოვარი
- ჟატიშ ფოქ** – გამოქვაბული (ფარი), გამოქვაბული ტყის ძირშია, მდ. ლეშდერის ჭალაის ნაპირზე. ირგვლივ მაღალაი ხეები დგას და უცნობი ვერც მიაგნებს ამ გამოქვაბულს. ფარელი ვატი სორეხის ზე ნატსავიზე ხელისფლებას აუჯანყდა და 12 წელი ყაჩაღად იყო გავარდნილი. ერთხელ ვატი სახლში ყოფილა, ჟანდარმებმა ალყა შემოარტყეს სახლს და ვატის დანებება უბრძანეს. როცა ვატი არ დანებდა, სროლა აუტეხეს. ვატიმ სამიჟანდარმი მოკლა და ორიც მძიმედ დაჭრა და თავი გაინთავისუფლა. შემდეგ ვატიმ ამ გამოქვაბულს შეაფარა თავი და ხალხმაც გამოქვაბულს „ვატის გამოქვაბული“ უწოდა; გიორგი ნარსავიძე 86 წ. 1965 წ.
- ჟახდაგმა ლარე** – ყანა (შვედი); ქ. მ. გაბიანი, 49 წ. 1976 წ.
- ჟახდაგმა შუკუ** – გზა (შვედი), ს. შვედში სამანქანო გზა; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976 წ.
- ჟახთაგმიერ** – უბანი (შვედი), ს. შვედში ქურდიანების საგვარეულო; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976 წ.
- ჟირიზი** – გორა (ლეშდერი), მდ. ლეშდერელას მარჯ. კალთაზე სამოვარი. ჩრდ. ტყის მასივია, გადის სასაქონლე გზა; მამერზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969 წ.
- ჟირიშ** – სათიბი (ცალდაში), ს. ცალდაშის სამხ-აღმ., ჟაბეშის სამხ-აღმ. დიდი ვაკე ადგილია, წყლებიც მოედინება, 30 მარხილის სათიბია; პავლე ბითეს ძე ზურაბიანი, 83 წ. 1971 წ.
- ჟირგანშა ნალზიგუ** – სათიბი (ლაშთხვერი); ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972 წ.
- ჟითინ** – შესასვენებელი(მახაში), სალოცავი (სასაში); რ. მ. ჭელიძე, 1976 წ.
- ჟიდუნბირი ლიც** – ღელე (ხეშვილი), ს. ხეშვილის ჩრდ. ტყეში მოედინება წყალი; ლ. მ. ფილფანი, 74 წ. 1973 წ.
- ჟიდუმბირ** – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი); ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 1972 წ.
- ჟიდელჷნი** – ყანა (ლეშდერი), ს. ლეშდერის სამხ. ტუტიბრამდე, ფერმის ნაგებობებია; ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ. 1969 წ.
- ჟეჰნახულარ** – ტყე, სამოვარი (დოლი), ს. დოლის ჩრდ.დასავ, სამოვარი რობს ზემოტ, შერეული ტყეა, უფრო ფოთლოვანი, არის სამოვრებიც; ყერგმ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ. 1969 წ.
- ჟეჰნახუ** – რუ (ცალანარი, ფხოტერი, ლანტელი, სვიფი), კლდე (ლეზგარა), სოფ. ცალანარის აღმ. ჩამოედინება სასმელი წყალი, ღარს უდგას საწნახელი; აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ. 1969 წ.
- ჟერჰაშერ მურყუამ** – ნაკოშკარი (სვიფი), სოფის ჩრდ.-აღმ. ყანა მოლში, სამოვარ სუიკუზე დგას ზედა ნაწილჩამონგრეული კოშკი; აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ. 1969 წ.
- ჟეჰუნახარ** – ტყე (უშხვანარი), მდ. მეშხე ლიცს აღმ., ზეგანი ჰარეტის ქვემოთ; გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ. 1969 წ.
- ჟემგნე ლახუ** – სამვარი მთა (ლახირი), ს. ლახირის ჩრდ. აღმ., სათიბებია, ალპური ზონაა; მადონა ადიგოს ძე იოსელიანი, 29 წ. 1971 წ.
- ჟემგმერი** – ფიჭვნარი (მურყმელი), გზა (ჩაჟაში), ს. მურყმელის სამხ. დასავლ. მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე; ნუცა ანტონის ას. ნიჟარაძე, 62 წ. 197 წ.
- ჟემგმე ლახულდარ** – კლდე (ზარდლაში), ტუიბერელას ხეობის ზემოთ, სერის მთის სამხ., პავლე ბითეს ზე ზურაბიანი, 83 წ. 1971 წ.
- ჟემგმარი ტუიბ** – ხევი (ცანა)
- ჟემგმარი კოჯარ** – კლდე (ცანა)
- ჟემგმარი დაბარ** – სამოვრები (ცანა), ს. ცანის დაავლ. ადრე სახნავები იყო
- ჟემგმარ** – კლდე (უშგული), სამოვრები (ცანა), ს. უშგულის სამხ-აღმ. სანადირო კლდე და სამოვრებიცაა მის კალთებზე; პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ. 1971 წ.
- ჟემგმარჟუ** (იხ. მეზჷ ჟემგინჟუ) – სამოვარი, ს. კაერისა და ს. ლემსიის საზაფხულო სამოვარი მთაში; დ. მ. მერლანი, 23 წ. 1973 წ.
- ჟერჩეჰ კარჯ** – უღლტეხილი (ზ. ვედი); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969 წ.
- ჟერჩეჰ ზაგარდ** – სამოვარი მთა (ზ. ვედი); ტობარ-ჰყონას მთებს შორის; არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969 წ.
- ჟერსკან გიოშა ნამურყუამ** – ნაკოშკარი (ზაგვდანარი), ს. ზაგვდანარის ბოლოს, დანგრეულია, ვერსკიანების ყოფილა; ივანე

კამანას ძე კვიციანი, 81 წ. 1969 წ.

ჟერი ლჯადრ – სათიბი (სიდიანარი), ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ. 1973 წ.

ჟერი ლაზუბიზ – ვეძნარი (ზარდლაში), წანერლას მარჯვენა კალთაზე, ნადირი ეტანება, მის პირდაპირ გადმა მჟავე წყალი მოედინება; პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971 წ.

ჟერიელშ – კლდე (ჰადიში), ს. ჰადიშის სამხ. ჰადიშერას მარცხ. კალთის ჩამონაშალი ციცაბოკალთებიანი კლდე. მიწაყრილივითაა, ცვივა ხშირად; გულადი სოფრმის ძე ავალიანი, 33 წ. 1971 წ.

ჟერიელა კოჯ (იხ. ვერიელშ)

ჟელრიშ ზაგარ – ტყე, გორა (ქურაში), ს. ქურაშის ჩრდ. აღმ. ტყე ჟელარის ტავზეა, წიფლნარ ვერვხნარი; ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ. 1969 წ.

ჟელრდი შუკუტ – გზა (შკედი), ს. შგედში სამარხილო გზა; ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976 წ.

ჟელრდი ნიც – წყარო (შკედი); ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976 წ.

ჟელრდ – სათიბ-სამოვარი (შკედი); ქ. მ. გაბიანი, 49 წ. 1976 წ.

ჟელარ – ტყე (ქურაში), სათიბი (ზარდლაში, მურშკელი), ს. ქურაშის ჩრდ. აღმ. სათიბ კარას ჩრდ. აღმ. აკრავს. წიფლნარ-ვერვხნარით, ტყიანია და მაინც ველარ ჰქვია; ილარიონ კოსდას ზე ხორგუანი, 60 წ. 1969 წ.

ჟედშარიშ ნამშყედუ – კლდე (ლეზგარა), ს. ცხუმარის სამხ. სადლიანი ჟედშარის გადმონავარდ კლდეს უწოდებენ; გიორგი სათგერის ძე ქალდანი, 78 წ. 1969 წ.

ჟედშარიშ კა – სამოვარი მთა (გვალდერი), მთა წერნი ქურას ზემოთ, სამხ. დასავლ. დგას ერთი კარავი – საზაფხ. სამოვარი, მთა აღმოსავლეთიდან ესაზღვრება წერნი ქურა, შემდეგ ბეჩლი; ჩხეტიან ემუზას ძე ჩხეტიანი, 47 წ. 1969 წ.

ჟედრელა – მდინარე (ქვ. ვედი), მდ. ხაიშურას სახელწოდება, შუა წელი-ქვემო ვედიდან ზედა ვედამდე; არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969 წ.

ჟედ (იხ. ჟაბე ვედ); არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969 წ.

ჟახუშტი პერეჟალ – გადასასვლელი (მესტია, ლენტეხი), ადასასვლელი ენგურის ხეობიდან ყორულდამის ხეობამდე

ჟახუშტი – მწვერვალი (მესტია, ლენტეხი); სვანეთის ქედის ჩრდ. ენგურის გამყინვარებაზე, ყორულდამის და ენგურის გამყინვარებებს შორის, სიმაღლე – 4000 მ. ზ. დ.

ჟისგილდშ (იხ. ისგილდშ, ფარი)

ჟიფაში ნიც – წყარო (ჩვამიანი)

ჟიფანში ტუიბ – ხევი (იელი), ენგურის მარცხ. შენაკადი, აცის პირდაპირ; იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972 წ.

ჟიჩიშ ლათნალ – გადასასვლელი, მთა გუბარის ჩრდ. დასავლეთით, ნენსგერის ფერმის პირდაპირ, ჩრდ. მხარეზე. მყინვარული ვაკე ადგილია. გასასვლელია მთა გუბარიდან. გუბრია ლიციშ თავზე, თავზე ყინულია, გვერდითი კალთები ალპური სამოვრები, გადასასვლელია ყარაჩაისკენ; ხაბჯუ ბიბუს ძე ჩხვიმიანი, 68 წ. 1970 წ.

ჟიჩნაშ – სოფელი (კალა), კალას ს. შემავალი პირველი სოფელია, ენგურის მარჯვ. კალთაზე. წმინდა ივლიტესა და კვირიკეს ეკლესიის ქვემოთ, არის სამლოცველო ლამარია, ხის შენობაა, ქალთათვის; ახმათ მელიტონის ხარმიანი, 43 წ. 1971 წ.

ჟიჩფა (იხ. მუჩფა ჰალაგ)

ჟიციბილ-მანცილ – ნაკომკარი (ეცერი), სოფლის ქვედა მხარეს არის ნაკომკარი, ყოფილა რეგვიანელების. გადმოცემით ყოფილა 12 ოჯახი. 3 ძმა რეგვიანელები პატრონობდნენ სოფელსო. სოფელს სძულდა ისინი და გადაუწყვეტიათ მათი მოსპობა, ამოწყვეტა. ძმები კომკში დამალულან. მაშინ მთელ სოფელს ძირი გამოუთხრიათ კომკისთვის. ისინი გადმომხტარან კომკიდან, 2 დაგუპულა, ერთი გადარჩენილა, მაგრამ ისიც მოუკლავთ, მისი სახელია ჟიციბილ-მანცილ; დიმიტრი ელხაზის ძე პაკელიანი, 77 წ. 1969 წ.

ჟიციბილ (იხ. ვიციბილ)

ჟიციბილ – ტყე, გზა (გვალდერი, სამოვარი, ქვ. ლუჰა), მთა ბაჯისკენ მიმავალ გზაზე, მსხალი ამჟამად არაა, არის წიფლნარი, ნამენარი, ჩხეტიან ემუზას ძე ჩხეტიანი, 47 წ. 1969 წ.

ჟიციბილდშ გორაგ – ქედი (ქვ. ლუჰა), მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, ტყე ბაწასა და კლდე ლაწანაშ გორაგის შესართავიდან სამოვარ ჟიციბილდამდე. საზღვარია ს. ეცერსა და ჟაბე ლეჰაშისა. მსხალი არსად არაა; იშმაგ სორთმანის ძე დადემქელიანი, 88 წ. 1969 წ.

ჟიცილდარ – უბანი (ზ. ჭველიერი), ზედა

- ჰველიერში, მუკვბანანების საგვარეულო; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. 1976
- ჟიცხილდამ ტობ** – ტბა (ქვ. ლუპა), მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, სამ. მთა ჟიცხილდზეა დავაკებული, სადაც დგას ტბა; იშმაგ სორთმანის ძე დადემქელიანი, 88 წ.
- ჟიცხნემ** – საცხოვარი (შტვილი), შტვილშია, ცხოვრობს მრან მუბანანი; თ. დ. ხაბულიანი, 48 წ.
- ჟიცხნეში ღელრდ** – ღელე (შტვილი), მხსალნარიცაა და ტყეც; თ. დ. ხაბულიანი, 48 წ.
- ჟიცხენდერ** – სამოვარი, ტყე (ზ. ჰველიერი), ზედა ჰველიერში, ლალქანის ქვემოთ; გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ. 1976 წ.
- ჟიწ** – გორაკი (ლენტეხი), დაბა ლენტეხშია, ძველი ნაკომპარია, რელიფურად გორაკია, მდ. ლასკადურასა და მდ. ხელედურას შორის სამანქანო გზის ქვემოთ, მდინარეების ჩოლშურას შესაყართან. სამკუთხედის ერთერთი კუთხის ფორმისაა; ე. გ. ლიარტელიანი, 62 წ. 1974 წ.
- ჟიწლედ ჩუბე** – გზა ცხუმალდი, მთა ვანისა და ლაქხარისკენ მისასვლელი სამარხილო გზა; შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ. 1974 წ.
- ჟობოლ** – ყანობი (სასაში), ს. სასაშის დასავლ. ტყეშია მოქცეული; მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974 წ.
- ჟრგამ** – სახელი (წვირმი), ძალიან სწორი ვაკე ადგილი გადაჭიმულია აღმოსავლეთიდან დასავლეთისკენ, არის დაახლოებით 3 ჰა. სახელი სვანური უნდა იყოს, მაგრამ ახლა ასეთი სიტყვა არ არსებობს. ადგილი შედის სოფ. წვირმის ტერიტორიაში. ჩაიწერა ასლან კორძაიამ, 1965 წ. 12 აგვისტოს.
- ჟოზანი დამ** – სამოვარი (სგობულდამი), ს.სგობულდამია, ამჟამად სამოვარი ჟოზან კვანჭიანის ყოფილი ყანა; მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ. 1973 წ.
- ჟოთანმა კუპატა** – სათიბი (ნანარი), ს. ნანარის მთიკნ, ლიპარტელიანების გვარისაა; ვ. ნ. ქურასხედიანი, 35 წ. 1974 წ.
- ჟოთანში** – უბანი (დ. ლენტეხი), დ. ლენტეხშია, ფურცელიანების საგვარეულო თემი; ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ. 1974 წ.
- ჟოთანშერალ** – უბანი (ხოფური, ლექსირი), ს. ხოფურის ერთ-ერთი დასახლ. უბანი ლიპარტელიანების საგვარეულოსი; ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ. 1976 წ.
- ჟოთარიწიელ** – სათიბები (ღვებრა), ს. ღვებრას დასახლების სამხ. მუღზურას მარჯვ. კალთაზე; არსენა ზურაბის ძე წიფიანი, 75 წ. 1971 წ.
- ჟოთარიშ ბანდარ** – სათიბი (ყარი), მთა ჩუბე ხარამის სამხ. დასავლ. კარკების სამხ.დასავლეთ. მდ. თეთნაშერას ზემო წელის მარჯვენა მხარეზე, სათიბია, შერეულ ტყეში, მოვაკე ადგილია, ს. ჰუბერიდან ჩრდ. დასავლ. დასახლ. 5 კმ; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიზე, 18 წ. 1970 წ.
- ჟოთარში კაკ** – ნიგოზი (სვიფი), დგას დიდი ნიგოზი, ოთარ დადემქელიანის; შოთა მიხეილის ზე საღლიანი, 42 წ. 1969 წ.
- ჟოთარში მურყუამ** – კომპი (სვიფი), ოთარ დადემქელიანის კომპი შუა სოფელში; შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ. 1969 წ.
- ჟოთარში განზუთი** – ყანა (ბარში, ეცერი), სოფლის დასავლეთით, ლამარამ სარაგს აღმოსავლეთით; ბაჯუ პირიბეს ძე გერლიანი, 27 წ. 1969 წ.
- ჟოთარში მურყუამ** – ნაკომპარი (ფარი), სკოლის ქვემოთ, ამჟამად მოსახლეა, ცალანი სახლია მიდგმული; გურმაჩ ალიმურზას ძე რეხესიძე, 65 წ. 1969 წ.
- ჟოთარში ჯეგიშ ლაშელდა** – გზა, ს. ჟიბე მარდის ჩრდ. ტიტსკენა მიმავალ გზაზე დიდი წიფელა, რომლის ძირი გაყოფილია შუაზე და ყოფილა გასასვლელი და ვითომც ჯოგის დასათვლელიც; ემარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ. 1970
- ჟოთიამ სუკლად** (იხ. სუკლად- გვიმბარალ)
- ჟოთიამშარალ** – უბანი (გვიმბარალა), რცხმელურის სს., გუიშარალის ერთ-ერთი უბანი, ყოფილი მუსელიანების საგვარეულო ამჟამად; ლიპარტელიანები, გუგაგები, ფურცელიანები, გიგანი; გ. ა. მუსელიანი, 1976 წ.
- ჟოთიამ შუკუ** – გზა (გვიმბარალა), ს. გვიმბარალაში გზა სამარხილო (უოთია მუსელიანის სახელს ატარებს); გ. ა. მუსელიანი, 1976 წ.
- ჟოთიამ ლელუზოტა** – სათიბი (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის სამხ. აღმ., ლეჟა ლახუსა და სოფ. ჟაბეშს შორის, ფერდობია, ირგვლივ შგერიანი და არყნარია. მოედინება ტუიბრა. ამჟამად ჯაფარიძეებისაა; ჭიჭიკო ივანეს ზე კახიანი, 44 წ. 1971 წ.
- ჟოთიამ მურყუამ** – კომპი (ლახირი, ჟაბეში), ს. ლახირშია, ზემო მხარეში, იოსელიანების საგვარეულოსია; მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ. 1971 წ.
- ჟოთიამ ნამურყუამ** – ნაკომპარი (ლახირი), ს.

ლახირის ჩრდ. დასავლ. მხარეში, ძირილაა იოსელიანების საგვარეულოსი; მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ. 1971 წ.

უოკრია იელხვშ – (იხ. ვოკრია იელხვშ)

უოკრია იერხტშ – სამოვარი, ს. ჭველიერის მდ. ლაშხურას მარცხ., მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ. 1974 წ.

უოლზ – სამოვრები (ზესხო, ლახუშდი), მცინვარი, მურშეკლი

უოლზ ძირა – მცინვარის ძირი (მლხ.), თუეთ-ნულდის სამხ. ლექვა ლახვის დასასრულს; გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ. 1971 წ.

უოლიძე მოლ – სამოვარი (წიფლკაკია), ს. წიფლკაკიაში ამჟამად სამოვარია; მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ. 1976 წ.

უოლუძე კოჯარ – კლდეები (ხაჩეში), ხელედურას მარცხ. კალთის ყინულოვანი კლდეები; რ. დ. ჩანქსელიანი, 27 წ. 1974 წ.

უომანაშა – უბანი (სეტი); თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972 წ.

უომანაშა ლიც – დეღე (ლარილარი), ჩუპზე ლარილარშია, მოედინება ჟიბე მარდის სამხ-დასავლ. ქვედა კალთიდან, მიემართება ჩუაბე ლარილარში. მდ. ჭუბერის მარცხ. შენაკადი. დემეტრე ჩხეტიანის ამჟამად უომანა ჩხეტიანის წყალი, სოფლის საცილობელი წყალია; აღმაცგირ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ. 1970 წ.

უომანაშა ჭუტედ – სამოვარი (ლარილარი), ს. ჩუპზე ლარილარის აღმ. მხარე, მოედინება უომანაშ ლიც – ჟიბე მარდისა და ლარილარის შუა მდებარე ფოთლოვანი კედელი; აღმაცგირ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ. 1970 წ.

უონა ტუბი – ხევი (ჟიბიანი), ს. უშგულის აღმ., ლალშირაშლა და სამოვარ კულულშშ შორის, მოედინება დეღე, ენგურის პატარა შენაკადი; მიხეილ დავითის ძე რატიანი, 27 წ. 1971 წ.

უონიანა – უბანი (სასაში, შკედი), ონიანების საგვ. ერთ-ერთი შტო; მ. ვ. ონიანი, 41 წ. 1974 წ.

უონიანა ნიც – წყარო (შკედი), ს. შკედში, ნაკარში; ქ. მ. გაბიანი, 49 წ. 1976 წ.

უონწოტარ – სამოვარი, დასახლება ლაჯრას ქვე-მოთ, მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე, რიყისკენ, მდ. ენგურიდან, 100-150 მ. დაშორებით მარჯვნივ. ვაკე ადგილია, გატყიურებული, ჭაობიანი ადგილია; სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ. 1970 წ.

უოჟანა ღარე – სათიბი (სასაში); მ. ვ. ონიანი, 41

წ. 1974 წ.

უორა – სათიბი (ლაშთხვერი), ფუშევერის მარჯვ. მხარეზე მრავალწლიანი ბალახების ნათესია ამჟამად. ადრე ყანები ყო, ვაკე ადგილია, მზიანი; ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972 წ.

უორბაშ – სამოვარი (მუწედი), მთა მუწედის ჩრდილო-აღმოსავლეთით; გ.დ. ხაბულიანი, 36 წ. 1978 წ.

უორბთიშ ბაჩ – ლოდი (ფარი), სამოვარ მაგდერის თავზე, წიწვნარ ტყეში, დგას დიდი ქვა, მდ. ლექტური ჭალას მარჯვ. კალთა; იურა გურმაჩის ძე რეზესიზე, 24 წ. 1969 წ.

უორბთიშ ნენჩა – წიწვნარი (ფარი), მდ. ლექტურიშ ჭალას მარჯვ. კალთის ზემო მხარე, ქვა უორბეთის მიდამოები, წიწვიანი ტყის მასივი; იურა გურმაჩის ძე რეზესიზე, 24 წ. 1969 წ.

უორმელეთ – ხეობა (ლუხი), მდინარე ჭუბრულას მარჯვ. შენაკადი. უშველებელი ხეობა იყო, ადიოდა სამანქანო გზაც. ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970 წ.

უორმელეთიშ სამანქანო შუკუ – გზა (ლუხი), ს. ლუხიდან გაყვანილი იყო სამანქანო გზა; ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970 წ.

უორმო – ყანა (რცხმელური); ე. ა. ტვილდიანი, 1976 წ.

უოროტ – უბანი (ლაკვიაშ წალა), ყანა (დიზი, ლეზურცხილა), სამ. (ქვ. ვედი), ტყე (ლახამულა), ტერასული ტიპისაა, ხეგია, მისი დასავლ- სამხ. ჯერ წიფლნარი, შემდეგ წიწვნარი ტყით. მზე ადრე ჩადის მთის გამო; ვარლამ გრიშას ძე კვანჭიანი, 40 წ. 1970 წ.

უოროტშ შუკუ – გზა (ქვ. ვედი), საცხ. ნასფელზენიდან მიმავალი სამანქანო გზა; მაგრაფინა გიორგის ას. ჭკადუა, 44 წ. 1970 წ.

უოროტიშ ნენჩა – წიწვნარი (ტობარი), წიწვიანი ტყე, ცციცაბო კალთებიანი კლდეებიც. მდ. უორმელეთის მარჯვ. მხარეზე; ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970 წ.

უოროტიშ შტოტნა – ნაგვირაბალი (ქვ. ვედი), ტყე უოროვსა და საზანს შუა, ქედზეა 9 ადგილას ნაგვირაბალი, გეოლოგების ნამუშევარია; ვარლამ მახეთის ძე ჭკადუა, 76 წ. 1970 წ.

უოროტიშ ჭყიბარ – ქვ. ვედი, სგიმში ღარშია, უოროვის ტყის მიდამოებში, ტერასები აქვს ფერდობს, სადაც ჭანჭრობიანი ადგილები იცის; ლენი გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ. 1970 წ.

ჟოროჟ ლახუ – სათიბი (ლუხი), მდ. ჭუბრულას და მდ. უორმელეთის მარჯვენა მხარეზე, დავაკებული ადგილი, დგას სახლი, გამყენებულია სახნავ-სათიბად. მარჯვენა მხრიდან ტყიანი ფერდი და ზემოთ გორაა. ჩრდილიანი ადგილია; ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970 წ.

ჟოროჟ მარდ – უბანი (ზ. მარდი), ს. ჟიბე მარდის ქვედა ნაწილი, ვაკე ადგილია, საცხოვრებელი, ხილნარი, სათიბ-სამოვრებით. ჩრდ. აღმ. წიწვნარი ტყე, უფრო საჩრდილოა; ემარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ. 1970 წ.

ჟოროჟ მეგრამ იხ. მაქეოცემში ახრა

ჟოროჟმეგრამ ჟაბე სტიკუ – ზაგარ (იხ. მაქეოცემში სუკი)

ჟორომეგრამ სტიკუტარ (იხ. მაქეოცემში სუკეფი)

ჟორომეგრამ ღარ (იხ. მაქეოცემში ღარ)

ჟოროჟ ტუბი – ხეობა, მდ. თეთნაშერას ხეობა, შეეული ტყიანი ხეობა, აქვს ჩამონაშალი ფერდები, ჩრდილი მხარეა, საქონელი ადის სამოვრად; თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიზე, 18 წ. 1970 წ.

ჟორსიმ ნაგარდუშ – სამოვარი (ქვ. ვედი), სამოვარ მთა ჩუბე ბურღვერის დასავლ. მხარეში. ორსის თანამშრომლების საკარტოფილე ყოფილა ომიანობის დროს, ამჟამად სამოვარია, ემარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ. 1970 წ.

ჟორღლ – გზა (შვედი); ჟ. ს. ონიანი, 34 წ. 1976 წ.

ჟოსათარამ ქუან – ხრამი (ტობარი), მდ. ჭუბრულას მარჯვენა მხარეზე მთაა ტყიანი, მის თავზე ვაკე ადგილია, წიწვნარი, ქვემოთ ჩამოგლეჯილი ხრამი, აქა-იქ მოზარდი ლეგგია; ისლამ ბათერის ძე ჭკაუდა, 65 წ. 1970 წ.

ჟოსათარამ ქუანამ გორაგ – პლატოს თავი (ტობარი), საზღვარი ჭუბერის და ხაიშისა, კლდეებიანი, მეჩხერი ტყით; ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ. 1970 წ.

ჟოსმანიშ ნაშიხუ – ღელე (იდლიანი), მდ. რომში ტუბის მარცხენა მხარეზე, მის ზემოთ ტყეა (წიწვნარი); არიმ ემარის ძე ჭკაუდა, 87 წ. 1970 წ.

ჟოტაშა – ნაკომკარი (იფხი), იფხშია, ნანსყანების საგვარეულო კმკი, ნახევრადდანგრეული; ე.

ი. ნანსყანი, 61 წ. 1973 წ.

ჟოტიარ – საცხოვრისი (ქედანი), ს. ქედანშია მცხოვრები უოტი გადრანის ოჯახის ზოგადი სახელწოდება. ვასიკ მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970 წ.

ჟოტიშ ნაკრაჟ – ნაკარვებია, საზაფხულო სამ. ვალე ადგილია, წიწვნარია მეტად, სამოვრად ჰქონდა გამოყენებული, იქიდან ზედა სამოვრები უოტი ცალანის სახელობის; ტამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970 წ.

ჟოფარიღარ – სათიბი (იელი), ენგურის მარჯვ. კალთაზე ს. იელიში, ჩუბე უბანშია, ფერდობი ადგილია. იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972 წ.

ჟოფრლარ – სათიბი (ნაცული), ს. ნაცულში ფერდობებია

ჟოქტარ ლიც – წყარო (არცხელი), ს. არცხელის ჩრდ-აღმ. გორაკი ლასუნყურიზე. შეიძლება ოქროს სამჭედლო წარმოება იყო; ნდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ. 1971 წ.

ჟოქლამ – წყარო (მურყმელი), ს. მურყმელშია, ენგურის მარჯვენა მხარეზე, სოფლის სახმარია; ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ. 1971 წ.

ჟოქონ – ეკლესია (ჩიხარეში), დგას დაბისში, დაცულია ჩიხარეშის ერთ-ერთ საცხოვრის უბანში.

ჟოქრემ ტახდ (იხ. ფხოტრერ)

ჟოქრემ ჩარხილდ (იხ. ფხოტრერ)

ჟოლლანი – სამოვარი (ლაზსყალდი), სათიბ მანჭარასა და სამოვარ კალუარს შუა; ბასილ თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ. 1969 წ.

ჟოშთხ-ნასგურ – გზათაშესყარი (ლექთაგი), ლექთაგ-ლანჩვალიდან მთისაკენ მიმავალ გზაზეა 4 გზის შესყარი; ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ. 1972 წ.

ჟოხთარ – საკარმიდამო (ყარი), ს. ყარშია, ჩუბე ყარში, სამანქანო გზის მარცხნივ. სახნავ-სათიბებით, ბალით; ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ. 1970 წ.

ჟოხრიანი – ყანები (წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ-აღმ. მხარეში ტვიბერის უბანში; შალვა ზარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ. 1971 წ.

ფ

ფაქტორ – ყანა ს. არცხელის სამხ.-დასავლ. დასახლებისა, დამრეცი რელიეფით. ფაქტ „დამრეცი“. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფადლანი – ყანა (წვირმი). ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ.-ის ყანებშია, სამოვარ მეზრგლდის ქვემოთ (ფედი „ახლო“?). *რობიზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფათქში – სამოვარი (ყაბეში) მდ. ტუბერგლას მარჯვ. კალთაზე, ოდრო-ჩოდროიანია, შიგა და შიგ ბუჩქნარია (თეკრასი და არყნარისა), ტურბაზის ზემოთ. ფათქ „ორმო“. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფაკე (იხ. **ჟოლში ფაკე**)

ფაკვიერ (იხ. **ფაკვარ** – ლახირი)

ფაკლენდარ – ტყე (მურშელი) ს. მურშელის ჩრდ., შერეული ტყის კალთა – ფოთლოვანი, სამოვარი მთა. ლახულდსა და ლაჯლამ შუკუტს შორის. *ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფაკნიარ (იხ. **ფაკნიარ**)

ფაკნიარ – სამოვრები (ფარი) ჯგერაგ ზაგრიშის აღმ., სამოვარ კუბტიმ ქურას ჩრდ.-აღმ. ტყენარევია, მოსათიბი ადგილებიც არის. „ფაკნის“ მაგვარი მდებარეობის გამოო (?). *ჩიჩო მუზას ძე წულუკიანი, 63 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფაკლად – ტყე, კლდე (მურყმელი) ს. მურყმელის სამხ.-დასავლ., მდ. ენგურის მარცხნივ. კლდე და ტყე საბალახო. ფაქტ „ხრიოკი“ (?). *ნუცა ანტონის ას. ნიჟარაძე, 62 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.*

ფაკურიელ – ყანა (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ., მდ. ჰადიშგრას მარჯვ. კალთის ნაპირზე. ფაქტ „აღმართი“. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ს. ჰადიში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფაკუბარ – ყანები (ლალხორი) ს. ლალხორის ჩრდ.-აღმ. ნაწილი, ხალდეშურას მარჯვ. კალთაზე. დასახლების ზემოთ, დამრეცი რელიეფი. *ნინა გიორგის ას. გამყრეალოძე, 49 წ., მოსამსახურე,*

ს. ლალხორი, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ფაკუბარ – ყანები (ლახირი) ს. ლახირის დასახლების ქვემოთ, ფერდობი. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფაკუბარ (5) – ყანა (ხე, ლახირი, ლალხორი, არცხელი), ბილიკი (მურყმელი), ს. ჯეს ჩრდ.-აღმ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ფერდობია. ფაქტ „მლიერ დაქანებული“. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., მოსამსახ. (კოლმ. თავ-რე), ს. ჯე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ფალა – ნაკრძალი (ჩ. ლეჰა), ს. ჩ. ლეჰაშია, სამანქანო გზის ზემოთ. შემოკავებულია. არის ნაკრძალი ნიგვზის ხისა (კაკ ალაჯხ მეტყეოდ). არის წიწვნარი, მუხნარი. აღწევს **ლასილამ გორაგ**-ამდე. *სილევან იშმაგის ძე დადეშქელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფალა – ყანა (ქურაში) ს. ქურაშის სამხ.-დასავლ., სათიბ ფეხრავს აკრავს ქვემოდან. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ფალა (3) – სათიბ-სამოვარი (ლეზგარა), ყანა (ქურაში), ნაკრძალი (ქვ. ლუჰა) ს. ლეზგარას ჩრდ., სამოვარ გაბრანის ქვემოთ, ნაეკლე-სიარია **ჯგერაგ მდურშიმ** // **მდურშიმ**. *მკკა ამიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერგი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფალანგარ – გზა (სოლი) ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. ტყე მოლ-ის მიმართულებით, სათიბებისკენ. კლდოვანი ადგილია, სდაც ასახტომები-ვითაა, საფეხურებივით ჰქონდა უწინ. **ფალანგ** „კლდეში გაკეთებული სამაგრი ხარაჩო-ბივით“. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ფალდანი – სამოვრები (დურაში) ს. დურაში, დაფერდებულია. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

ფალედ – სოფელი (ფარ. ს.ს.), ფარის სას. საბ.-ში შემავალი 2-კომლიანი დასახლებული უბანი. სოფელი მდებარეობს ნენწლან გორაგსა და ლემდერს შორის, დაფერდებულია მთლიანად, არის ჯგერაგფალდიმ (ნაეკლესიარი). *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ლემდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფალვერდ – ფერდობი (ზარდლაში) ზარდლაშის ზემოთ.

ფალიანი – ყანა (მესტია – ი. მელიქიშვილი)

ფალშ სარგ – წყარო (ქურაში), ს. ქურაშია, სამხ.-აღმ. მოედინება წყაროს წყალი. ყანა ფალასთან. შდრ. **ფალ**-ედ. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეგრის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ფალტერდი შუკუჭ – ბილიკი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის დასახლების ზემო ფერდობის ბილიკები. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფალგნარ – გზა (კვანჭიანარი) ს. კვანჭიანარის სამხ.-აღმ., ენგურისკენ, ცუდი გზაა – სამარხილო, უდებენ **ფალგნარ**-ს. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ფანაგა – სოფელი (ჩოლ. ს.ს.). ჩოლურის ს.ს. იყოფა ლეჟა ფანაგად და ლეჟა ფანაგად. ცხოვრობენ ბაბლუანები, ჯამბურიძეები, გასვიანები, შავრეშიანები, მუყვანიანები, პირველები, ზურაბიანები, ხაბულიანები, მარგველიანები. *სპირიდონ სიმონის ძე ჯამბურიძე, 90 წ., პენსიონერი, დავით მომის ძე გასვიანი, 70 წ., პენსიონერი, 1978.*

ფანაგ ჭალაი – რიყე (ფანაგა) ს. ფანაგას ლაშხურის მარცხ. ს. ს. *ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.*

ფანაუ – სამოვარი მთა (ჭუბერი). საზაფხულო სამოვარი მთა, მდ. ლახამის მარჯვენა მხარეზე. ტყის ზონაშია შეჭრილი. დგას კარვები. ჰყავთ ადრე გაზაფხულზე (პირველი სამოვარი) ვიბლიანებს, სალლიანებს. ისლამ ჰკადუას ცნობით, ფანავის ქედს ჯედი სუსკუ-ს ვეძახითო. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ფანგანაშ – სამოვარი (ბაგვდანარი), ს. ბაგვდანარი, გომწისა და სეჟასტანიშ დაბს შორის. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ფარ – სამოვარი, ს. ჟახუნდერისაა, მდ. ლაშხურას მარცხ. კერძო ოჯახების საზაფხულო სამოვარი. შიშველი, ვაკე ადგილია, მთის ზონაში.

ფარ – უბანი, ს. სასამის დასავლ. კუთხე ლობრას დასავლ. **ფარ-ლობრა ლალზიგა**. ფარ „დაფერდებული“ (ლშხ.). *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ფარ – ყანა (თეკალი) ს. თეკალში. *ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.*

ფარ (5) – ყანა (ლეკოსანდი, თეკალი), უბანი (სა-საში), სამოვარი (ჟახუნდერი), სოფელი (ფარ. ს.ს. – ვ. ნარსავიძე) ს. ლეკოსანდში, სოფლის აღმ., დაქანებული ადგილია. ფარ „შიშველი, ფერდობი“.

ფარ (იხ. **ფარ** – ვ. ნარსავიძე)

ფარალ – სახნავი (მელე) ს. მალეში, ფერდობი, მზიანი.

ფარალ (2) – ყანა (ლემზაგორი, ნაცული) ს. ლემზაგორში.

ფარდულ (იხ. **კოლმერუნეობა ფარდულ**)

ფარდულ-შუკუჭ – გზა (ბაიარი), ს. ბაიარშია, ფარდული იდგა კოლმერუნეობისა. ამჟამად არაა. *გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.*

ფარდულა ჭისკუ – საბალახო (ლაღარვაში) ს. ლაღარვაში, ფარდულის ნადგომი ადგილი, სადაც იდგა ვაშლი. *გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.*

ფართო ღალე (იხ. **გვანდრა**)

ფარიელ (იხ. **ფარ** – თეკალი)

ფარიელი – ყანა (ცალდაში), ს. ცალდაშია, ტუბირას სამხ.-დასავლ. მხარეში, დამრეცი, შიშველი. ითესება ქერი. *ჭიჭიკო ბითეს ძე ზურე-ბიანი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფარლი შუკუ – გზა.

ფარსადანაშ მოლ (იხ. **ფარსადანაშ მოლარ**) – ტყე (ლაპილი) ს. ლაპილის სამხ. ტყეშია. ვინმე ფარსადანისა. *ზურაბ ს-ძე პაკელიანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ფარსადანაშ მოლარ – ტყე (მაცხვარიში) ლაპლა ჭალას მარჯვ. მხარეზე. ვინმე ფარსადანის ნახოვარი. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ფარსიანი – სამოვრები (იფხი) ს. იფხის ზემოთ, ვაკე ადგილია. *ე. ი. ნანსყანი, 61 წ. ლატალი, 1973.*

ფარალ – სათიბები (შკედი) ს. შკედის მთაში ფერდობზე. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ფარალ (2) – სათიბი (ნაცული) ნაცულის მთაში, აღვ., მზიანი.

ფარალ – სათიბები (ცანა), იყოფა ორად: **ქიბე ფარალ** და **ჩუბე ფარალ**. არყნარიცაა შიგადა შიგ.

ფარილ – სათიბები ს. ჩიხარემის უკან, ახალშენში. *ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.*

ფარილ (2) – ყანები (მელე, ჩიხარეში) ს. მელეში. მოფერდო ადგილია. მზიანი მხარე. **ფარ** „ფერ-

დობი, მზიანი ადგილი“.

ფარქაშ – მთა (რცხმელური), ლაშხირის მარჯვ. სამოვარი მთა. გ. ა. ლიპარტელიანი, 1976.

ფარგნა – ყანები (ლემუკვი) ს. ლემუკვის დასავლ. ფერდობია, ტყიანი არაა. *შალვა გ-ძე ივერიანი*, 30 წ., ლატალი, 1973.

ფასის მთა – მწვერვალი (ლნტხ.) ზესხოს ქედის ჩრდ.-აღმ., სიმაღლე – 3786 მ. ზ. დ. სქემის მიხედვით – ცხენისწყალი მოედინება ფასის მთიდან (?) და ცანისწყალს უერთდება მარცხ. მხრიდან ზესხოს ქედის დასასრულში.

ფაულდაშ – ყანები (სვიფი), დასახ. უბან სტიფს აკრავს სამხ.-აღმ. ტუბრას აღმ.-ით მდ. ტუბრასთან სანაპიროზე ჭადრები (ჭანდარ) და ბელყჩარ დგას. *იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი*, 69 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ფაულდაშ (2) – სათიბი (ქელირი), ყანა (სვიფი), ს. ქელირშია, მდ. დაჭმარის მარცხ. მხარეზე, მგქლერიშ გორაგ-ის ჩრდ.-ით, აღმ.-იდან ტყე აკრავს (ზაგურა, შდგხენდ...). *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე*, 66 წ., პენს., ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.X.1969 წ.

ფაულდაშ (იხ. ფაულდაშარ – სვიფი)

ფაფალ – ზენის ქვედა სახედი ნაწილი. მდ. წამდგრას ზემოთ, ზენის ქვედა კიდე, საჯდომია გაკეთებული და სადამოშობით თავსაყრელიც. *ნესტორ სემას ძე ჭკადუა*, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიყავითო), 31. VII. 1970 წ.

ფაფალ – პლატო (ჰამაში), ჰამაშის დასაწყისი პლატო, კაჩნის სამოვრის ბოლო. *დუშა შარდენის ას. ჭკადუა*, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ფაფალ – სამოვარი მდ. ჭუბრულას მარჯვნივ, სამანქანო გზის ქვემოთ, სოფ. დევრას ქვემოთ მდინარე ჭუბრულასკენ. გორაკია შიშველი. *გერასიმე ნიკოლოზის ძე გადრანი*, 50 წ., დაცურების კადრი მუშა, ს. დევრა, ჭუბერის ს.ს., 11.9.1970 წ.

ფაფალ (4) – ბუჩქნარი (ზ. ჭველიერი), შესასვ. (ხაიში), სამოვარი (დევრა), პლატო (ჰამაში) ლეჟ ჭველიერში, ამაღლებული. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 1976.

ფაფლარ – სახნავ-სამოვარი (თავრარი) ს. თავარის სამხ.-დასავლ. სამხ. აკრავს მუხნარი ტყე (ფაფალს ჩუბაჟ). *უმანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი*, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ნაკის

ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ფაფლშ სგიმ – მჟავე წყალი (ტიტა) ს. ტიტას ჩრდ.-აღმ. მიმართულებით, მდ. ჭუბრულას გაყოლებით 1 კმ-ზე. ქედია და მოედინება მჟავე წყალი ≈ 50 მ-ზე რიყედან. ქედი მიემართება ჩხეტლშ ჰჰჰჰჰ-ამდე. *ნოდარ თებეჯის ძე ცინდელიანი*, 21 წ., მექანიკოსი, ს. ტიტა, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 9.IX.1970 წ.

ფაფლ ჭ უ ხუა – სათიბ-სამოვარი (ჟაბეში), მდ. ტუბიბერგლას მარცხ. კლათაზეა, ალპური სათიბ-სამოვარია, აქვს ფაფალ, სერივითაა. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი*, 44 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ფაფლდ – გორაკი (ლალხორალი). *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი*, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ფაფრლა – ღელე (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, ჩვაბიანში ტუბრას მარცხ. შენაკადი, სტიფს ქვემოთ უერთდება. ფაფალ ხარ ეჩქა – ეჯლა. *სუმლარ დავითის ძე გიგანი*, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ფაფგლდ – ტყე (ლაჰილი) ს. ლაჰილის სამხ.-აღმ. ფაფალშალ ხარ. ზ. ს. პაკელიანი, 48 წ., ლატალი, 1973.

ფაქუ – ყანა (ტვიბი) ს. ტვიბში. გ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.

ფაყტი ზაგარ – ტყე (მამი), საკულტო ადგილი მამის ჩრდ.-აღმ.-ით. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ფაშე – სამოვარი (მულახი) მულახის საზაფხულო მთაში, ლეჟ ლახე-ში, ჰადიშის ტვიბსა და მარხი ტვიბ-ს შორის (იხ. ფაშე ყუბირ).

ფაშე ყუბირ – სამოვარი (მულახი) ს. მულახის სამხ.-აღმ. ლეჟ ლახე-შია. ამაღლებულია, უნაგირა ქედზეა. ჰადიშის ტვიბსა და მარხი ტვიბს შორისაა. **ფაშე**. ფაშე/გ „გაცივებული, მიუკარებელი“ (მლხ.) შდრ. ლეჟმკენე. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი*, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ფაჩანდუირ – გზაჯვარედინი (მელურა), ს. მელურაშია, ყოფილი სოფლის თავსაყრელი ადგილი. ფაჩანდუირ „სასაუბრო, დასასვენებელი, საგრილობელი“ (დაახლ. მნიშვ.) (სი ლმდი ფანჩატურლისა ჯაყახუ მი „შენ მთლად მოცლილ-მოსვენებული, ფუფუნებაში გყავარო მე“). *ვ. მ. მუსელიანი*, 57 წ., 1974.

- ფაჩ მოლ** – ტყე (ლაპილი), ს. ლაპილის სამხ. ტყეშია, ვინმე ფაჩასი. *ზურაბ ს-ძე პაკელიანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*
- ფაცხ** – სამოვარი (ლეღბაგი) ს. ლეღბაგის ზევით, დაფერდებულია, შუა ადგილას წყალი დგება გაზაფხულობით. *ჟორა დ-ძე აბდეღანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*
- ფაცხშარ** (იხ. **ფაცხშ** – ისკარი)
- ფაცხ ზაგარ** – ზეგანი (ლეღბაგი) ს. ლეღბაგის ზემოთ, ზემოთ ტყეა, ქვემოთ მეწყერის მიერ გამოტანილი ფლატე-ხრამი. *ჟორა დ-ძე აბდეღანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*
- ფაცხშ** – სახნავი (ისკარი) მდ. კედრგლას აღმ., სკოლის ჩრდ., ადრე სათიბები ყოფილა, ამჟამად კიდევია მარტო სათიბი. ლა-ფ ა ცხ-ი(რ) (ლაფცხი ლი ი ლათიი). *ფუჩე ფუჩეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*
- ფაცხ ლატრბი** – სეზონური ტბა (ლეღბაგი). ს. ლეღბაგის ჩრდ. სამოვარ ფაცხ-შია სეზონური ტბა. *ჟორა დ-ძე აბდეღანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*
- ფაჯი** (იხ. **ფაჯი დაბარ** – საყდარი)
- ფაჯი დაბარ** – ყანები (საყდარი) ს. საყდარში, საკ. სახელია? ვაკე ადგილია. *მ. ა. ბენდეღანი, 68 წ., 1978.*
- ფაჯრე ლაშხუნ** – სამოვარი (იენაში) ს. იენაშის აღმ., გზის ქვემოთ, ჯოხებს ვინახავდით. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*
- ფაჯშიერ** – სამოვარი (მაცხვარიში, ლაპილი) ს. ლაპილის დასავლ., დასახლების დასავლ. წვრილი წიფლნარი. *ზ. ს. პაკელიანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*
- ფაჯშიერ ღარ** – ტყე (ლაპილი), ს. ლაპილის სამხ.-დასავლ., სამოვარ ფაჯშიერ-ის მიდამოებში ღარივითაა. *ზურაბ ს-ძე პაკელიანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*
- ფანჯგანი** – სათიბი (ლანტელი), სათიბ ჩემათშია, კომე ლარეს აკრავს ჩრდ.-აღმ. (ბოჯგ გარ ხაგ). *კოწია ბეძერხას ძე პაკელიანი, 75 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*
- ფარა** – სამოვარი, ს. მურშეკელისა და ს. ზარდღაშის საზღვარი გორაკი. თოვლი არ ჩერდება იმ ფერდობზე. ბუჩქნარებია, ღოლიაქარ და ხამარ სულ იქ არიან ზამთარ-ზაფხულ. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მ ულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*
- ფარა (2)** – ყანა (იფ. ს.ს.), სამოვარი (მურშეკელი) ს. იფარის ჩრდ.-დასავლ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. გუნ ლუტერ მამ ლი, გოლიარ ლიხ, დედხელ ჟერ ლი. *ლუკა ბესის ძე გულზანი, 88 წ., პენს., ს. ნაკიფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*
- ფარე ლიერ** – სამოვრები (ჟოლაში) ს. ჟოლაშის ჩრდ.-აღმ., ყანა-სამოვრები, ფერდობი, აქა-იქ ბუჩქნარები, ფოთლოვანი ტყე. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჟოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*
- ფარელ** – ყანები (ჟოლაში) ს. ჟოლაშის აღმ., მულხურას მარჯვ. კალთაზე, დაბიერში, ზემოთ. მის ზემოთ ფარელიერის ტყეა. *ალექსანდრე გელას ძე დევდარიანი, 80 წ., პენს., ს. ჟოლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*
- ფარვალ** – მთა (იხ. **ფარვალ**). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*
- ფარა შუკუ** – გზა (ზარდღაში). სამანქანო გზა სოფ. ზარდღაშიდან მერშეკელამდე. *მამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ. პენს., ს. ზარდღაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*
- ფაქტომ** – სათიბები (მელე) ს. მელეს აღმ. წყლის მარცხ. ჩაღრმავებული, ჩაქუ ხარ. ფაქუ მდრ. ფოქ < ფაქუ ფოქა (მეგრ.).
- ფაგღლ მურყამ** – ნაკომარი (ხეშვილი), ს. ხეშვილშია, ფაგღლარის სამოვრებში. ნაკომარიდაა. თუ ვისი, არ იციან. *მ. დ. ფილფანი, 87 წ., ლენჯერი, 1973.*
- ფაგღლარ** – სამოვარი (ხეშვილი), ჰეშვილშია, მელესგ ლი. არის ნაკომარი – ფაგღლ მურყამ. *ვახტანგ გრამიტრონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*
- ფაკლრდ ლარა** – სათიბი (დავბერი) ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. შიშველი რელიეფით, პატარა. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*
- ფაკუნდ** – ყანა (ჰადიში), ავალიანების ყანაა, დგას ფაკუნდი მურყამ.
- ფაკუნდი მურყამ** – კომკი (ჰადიში), ს. ჰადიშშია, ყანა ფაკუნდშია. ეკუთვნის ავალიანებს. *მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*
- ფაკუჩიბ** – ტყე (მურყემელი) ს. მურყემელის სამხ.-დასავლ., ფოთლოვანი ტყით, ჭარბობს არყნა-

რი. დამრეცი სერი (არაა ფაკუ და ფაკუჩურბ).
*ნუცა ანტონის ასული ნიჟარაძე, 62 წ., პენს.,
უმგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.*

ფაკურაღ – ყანა (მურყმელი) მდ. ენგურის მარ-
ჯვ. მხარეზე, სოფელ მურყმელის დასავლე-
თით. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ.,
მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ფაკუტ თხუმი – საკულტო (ჰადიში) ს. ჰადიშის
სახმ.-დასავლ., სოფლის ყანების დასაწყისში.
აღმართზე ამოსული ილოცება – ჰადიში
უსგუთნა საყდარ სი ღმრთედ. *მანი ლევანის
ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფაკუტ – ბილიკი (მურყმელი), ს. მურყმელშია,
მდ. ენგურის მარჯვ. ფლატე, სადაც გადის
ბილიკი. *ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ.,
პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ფაკუტოღ – ყანა (მურყმელი) ს. მურყმელის
აღმოსავლ., სერივითაა, სამანქანო გზის
ზემოთ. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40
წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ.
ივლისი.*

ფალიანშა – საცხოვრებელი (მესტია) ნესგა უბანში,
ფალიანების საგვარეულო თემი. *თედორე
ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ფანქუტი – სათიბი (ფარი) ს. ფარის დასავლ., მდ.
ლალქუტერიაშ ლიცის მარცხ. კალთაზე. ჩრდ.
ტყე – მუხნარი. ფხვიერი მიწაა. *იურა
გურმაჩის ძე რეზესიძე 24 წ., მოსამს., ს. ფარი,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფარ – სათიბი (კაერი) ს. კაერისა და ს. ლემსიის
მთაში. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ფარ – სოფელი, მდებარეობს ენგურის მარჯვენა
ნაპირზე, აღმოსავლეთით ესაზღვრება სოფ.
ეცერი, ჩრდილოეთით ქვიზის მთები,
დასავლეთით სოფ. ნაკრა და სოფ. ლახამულა,
სამხრეთით კი სვანეთის ქედი. სოფელში 11
უბანია. სოფლის სახელწოდება მიღებული
უნდა იყოს სიტყვა „ფარიდან“. *გიორგი
სოლომონის ძე ნარსავიძე, 86 წ., 1965.*

ფარ – სოფელი, ფარის ს.ს.-ს ცენტრი, მის ჩრდ. –
კაცხ. სამხ. ლამხერი, აღმ. ზაგარ, დასავლ.
ფარიშ ჭალა. 8-წლიანი საშ. სკოლა და სხვა
დაწესებულებები. დგას ეკლესია **ფარიშ
მაცხტარ**, მის აღმ. სასაფლაოცაა, 3 კოშკის
ნანგრევაცაა. საკმაოდაა იფანი. ცხოვრობს 29
კომლი. ფარ (< ი-ფარ-იდან ?). „იფანი“ ფარის
მეტყველებაში „ლჯარა“, ფარში – იფანი

„ლჯარა“, ხოლო ეც.ნ. ცხ., ბეჩ. და ბზ.-ში „იფ“. *გურმაჩ ალიმურზას ძე რეზესიძე, 65 წ.,
მეტყვევ, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
ოქტომბერი.*

ფარ (3) – ყანა (სოლი), სათიბი (კაერი-ლემსია),
სოფელი (ფარ. ს.ს.), ს. სოლშია, სამანქანო გზის
ქვემოთ. *რომანოზ ა-ძე ხაფთანი, 52 წ.,
მოსამსახურე, მესტია, 1972. IX.*

ფარი ლესე – სათიბ-სამოვარი (სოლი, ლემსია) ს.
სოლის ჩრდ.-აღმ., მთა შიხულდშშია.
არყნარია, მის ჩრდ.-აღმ. ლემსიისა და სოლის
სათიბია – **ლალჩა**. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ.,
მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1972, IX.*

ფარიღ – ტყე (თავრარი) ს. თავრარის ჩრდ.-აღმ.,
ტყე ცხუმიგლდშია ცხეკის ჩრდ. – წიფლნარ-
წიწვნარიც (ფოთლის ფერის მიხედვით).
*უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ.
ბრიგადირი, ს. თავრარი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-
ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ფარიღ (2) – ყანა (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია.
შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ფარიღარ – სამოვარი (კაცხი) კირის სატეხ
ტუთიბარარის ჩრდ., ხრიოკი ადგილია. *ჯეირან
ჟორჟის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწავლე, ს. ფარი,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფარიშ ლასფლატარ – სასაფლაო (ფარი) სოფლის
ცენტრში, ეკლესია ფარიშ მაცხტარ-ის
გარშემო. *გურმაჩ ალიმურზას ძე რეზესიძე, 65
წ., მეტყვევ, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
ოქტომბერი.*

ფარიშ ჭალა – შენაკადი (ფარი), მდ. ენგურის
მარჯვენა შენაკადი, მოედინება მგჰერიდან
(მთა ზაჩიდან?). უფრო – მთა ლანდევალის
ქვედა კალთებიდან. ს. ლეჰასთან უერთდება
მდ. ენგურს. *ჯეირან ჟორჟის ძე ჩხეტიანი, 13 წ.,
მოსწავლე, ს. ფარი, მესტიის რ-ნი (კარგად
იცოდა), 1969 წ. X.*

ფარო – მსხალი (თავრარი). ს. თავრარის აღმ.
სკიზნიშარ-ის სათიბებში დგას მსხალი, კარგი
ნაყოფისააო (ხოჩა როქ ფარო – მსხალს ჰქვია).
*უშანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ.
ბრიგადირი, ს. თავრარი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-
ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ფარცმანი – სათიბი (ჯუხვლანი), ჯუხტლანსა და
ლანშრანს შორის მდებარე სათიბ ქელიშ-შია,
სათიბ მატანის აღმ. *ვასილ ბურნაყის ძე
ქაღდანი, 54 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი,
1969 წ. ნოემბერი.*

ფაჭ – ყანა (მურყმელი) ს. მურყმელის დასავლ. ქერის ყანა. ფაჭ „რუხი ფერი“. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ფატულ – გზა (ლემსია), ლემსიიდან ქანე ლახვში მიმავალ გზაზე ფერდობია და პატარ-პატარა საძოვრები, პატარა ვაკეცაა, ნახნავი ამჟამად არ ჩანს. *შადურ ალიდარის ძე შუკვანი, წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ფატუშიერ – ფერმის ნაგებობები (წვირმი) ს. წვირმის დასავლ. ყოფილი სამოსახლო. ამჟამად ფერმის სახბორე. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფატუშიერ (2) – ყანები, ფერმა (წვირმი) ს. წვირმის დასავლ., ჩოხანის უბანში. ფეტვი არ ითესება, ქერი ითესება ამჟამად. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფაფიზა მურყამ – კოშკი (ქაშვეთი), ნაკოშკარი (ხეშვილი), ს. ქაშვეთია, დაცულია კრაგად, ფილფანებს ეკუთვნის. *მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმერუნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ-ნი, 1972. X.*

ფაფიზა მურყამ – კოშკი (ხეშვილი), ს. ხეშვილია, დანგრეულია, ფილფანების საგვარეულოს ერთ-ერთი ნაკოშკარი. *ლ. მ. ფილფანი, 74 წ., ლენჯერი, 1973.*

ფაფიზა ჭალიწ – საძოვარი (სოლი) ს. სოლის სამხ.-აღმ. ქაშვეთისა და სოლის დასახლებებს შორის. მესტია ჭალწ მარჯვ. მხარეზე. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ფაყ – სოფელი (ხელედის ს.ს.). ხელედის ს.ს.-ში შემავალი ერთ-ერთი სოფელი. დღე დღეც ხეშვილი ღელა-ს მარცხ. მხარეზე. იყოფა **ჩუბე** და **ჟიბე ფაყად**. მდ. ხელედულას მარცხ. კალთის ტერიტორიაზეა.

ფაყი შუკუ – გზა (ლესემა). ს. ლესემას გავლით ადის სამანქანო გზა მთა ისკალდისკენ. *მ. ნ. ბენდელიანი, 49 წ., 1974.*

ფაყი შუკუ (2) – გზა (მურშველი, ლესემა) ს. მურშველის ჩრდ.-დასავლ. სამარხილო გზაა საძოვარ რადნალსა და ჰინწულის შუა. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფაყიწრალ – ყანები (ლახირი) ს. ლახირის

დასახლების დასავლ. ყანები. გვერდითი ყანები. ფაყ (ფოყ „გვერდი“). *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფაყულაშ – ტყე (უშგული) ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარცხ. კალთის ტყე – არყნარი. სათიბ ფაყულაშის საპირისპიროდ. *მიხეილ დავითის ძე რატანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ჟიბიანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ფაყულაშ (2) – სათიბ-საძოვარი, ტყე (ჟიბიანი, უშგული) ს. ჟიბიანის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. და მარცხ. კალთაზე, ოდნავ დამრეცი. არის მარცხ. კალთაზე არყნარი ტყე. *სოსო სემლარის ძე ნიჟარაძე, 19 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. შუგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ფაყულაშში ტუბი – ხევი (ჟიბიანი), მდ. ენგურის მარჯვ. შენაკადი, ს. ჟიბიანის ჩრდ.-აღმ. მოედინება სათიბ ფაყულაშს და დათლარე ლწრას შორის. *სოსო სემლარის ძე ნიჟარაძე, 19 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ფაწი ზაგარ – კლდე (იფარი) ს. იფარის დასავლ., ენგურის მარცხ. კალთაზე. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახურე, ს. ბოგრეში, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფაგილა მურყამ (იხ. **ფაგრლა მურყამ**)

ფაგილაწ (იხ. **ფაგრლაწ**)

ფედრწი – სახნავი (ხოსრარი), ს. ხოსრარშია, სათიბ ლაქირულა-ის ჩრდ.-აღმ. ხილიანია. ფერმის შენობებს ზემოთ. *სვიმონ აზნაგევის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ. კოლმერუნე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფელდარ (იხ. **ფელდარ** – ჭველიერი)

ფელდარ – სათიბი (ჭველიერი), ს. ქვედა ჭველიერშია, დაფერდებული. ფელდ „დამრეცი“ („ფელტ“ – შდრ.) (ქართ. ფერდ-ი > ბქვ. ფელტ). *შ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ., 1974.*

ფელტ – საძოვარი (ხაიში) გაღმა ხაიშში, საძოვარ ნაზგენტხს დასავლეთით, ადრე ხორბალს თესდნენ, ამჟამად ხრიოკ ადგილად არის დარჩენილი. ფერდობი ადგილია. „ფერდი“. *ნატაშა ემუზას ას. ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ფელტ (2) – ყანა (ხევრა), ფერდობზეა. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახაბულა, 1973.*

ფელტილდ – ყანა (ტობარი) ს. ტობარის ჩრდ. ლუხისკენა გზაზე.; პატარა დამრეცი, ფერდო-

ბი ყანაა. „ფერდობი“. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენს., ს. ტობარი, ხაიმის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70.*

ფელტიშ დამ – ყანა (ნანყბული) ს. ნანყბულის სამხ.-დასავლ. ფერდობია, თესავენ სიმინდს, ლობიოს, აღმ. ტყე – წიფლნარი, ზესხრა, ცხვიმრა, თევრა, შდგხენდ, ჩრდ. არტამ – **ლახანა...** ჩრდ.-დასავლ. ვენახი. „ფერდობის ყანა“. *კოწია ქერექის ძე ჭკადუა (წულუკიანი-ო), 69 წ., პენს., ნანყბულში მცხოვრები, ხაიმის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17. 11.70 წ.*

ფელტიშ თხტიშ – ტყე (დაკარი) დაკარის ჩრდ.-დასავლ. ყანებს ზემოთ, ფერდობი წიწვიანი ტყით. *ვალერიან სანდროს ძე ჭკადუა, 48 წ., პედაგოგი, ხაიმის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ფელტარ – ყანები (ლახამულა) ჟ. ლახმელ-ის აღმ., სამანქანო გზის (ნაჭკვრას) ქვემოთ. ფერდობი რელიეფით. ფელტ „ფერდ“. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ფენდერი ღელე – ღელე (ბენიერი) სოფ. ბენიერში, ლაშხურას მარჯვ. შენაკადი.

ფერგინი – სათიბები (ჟახუნდერი) ს. ჟახუნდერსა და ჩუკულს შორის.

ფერმა – ფერმის მიდამოები (ზესხო) მდ. ზესხურას მარცხ. მხარეზე, ბანაკ ზესხოს აღმ.-ით.

ფერმოლ – ფერმა (ზ. ვედი). *მიხეილ ქერექის ძე ჭკადუა, 59 წ., კოლმ., ხაიმის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფერცხი – სამოვარი, ტყე (მაცხვარიში) ლჰლა ჭალჰას მარჯვ. მხარეზე, შერეული ტყეა. დამრეცი რელიეფით. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ფეტუშერ – საცხოვრისი (ტვიბი), ს. ტვიბშია, გადმოცემით ფეტვი ითესებოდაო. *ჟ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ფეტუროლარ – ტყე (უშხვანარი) ს. უშხვანარს სამხ.-აღმ., მოლარს ქვემოთ. ფეტურა „ფეტვი“. *გრამიტონ ბესრაიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ფეტურარ ზაგარ – ზეგანი (ლაბსყალდი) ლაბსყალდამ ტუბისა და ბაჩე ტუბის შუა. სამხ. ესაზღვრება კუანჭილდ-ის ტყე, ფოთლოვანი ტყის მასივია, აღწევს ლაჩუმამდე. ფეტურა „ფეტვი“ – ფეტურარ ზაგარ „ფეტვიანი ზეგანი“ (?). *ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ.,*

მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ფემდულარ – სათიბები (მესტია, დავბერი), ტყე (ზეგანი), აეროპორტის მიდამოშია, ეკუთვნის ნაკანებს, ნიგურიანებს, მუშკუდიანებს, ჯაფარიძეებს. იზრდება ფოშდეღ. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ.*

ფემდულარ – სათიბი (დავბერი) ს. დავბერის სამხ., ენგურის მარცხენა კალთაზე. ფოშდეღ ჩანს. *ნოდარ პლატონის ძე მარგველიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფემდულარ (2) – ტყე (ზეგანი), სათიბი (დავბერი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე, ფოთლოვანი ტყით. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფერენდურ – წყარო (ლევმერი), ს. ლევმერშია, კარგი წყალია. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.*

ფერტარალ – თემი (იენაში). ს. იენაშის ერთ-ერთი უბნის – ფერტარის საგვარეულოს სამმო – წერედიანებისა. იყოფა სამმოებად: **მერზაზა, უზანზა, ჯაკუტაშა, ხაშმა.**

ფერტარ – უბანი (იენაში), ს. იენაშის დასავლ. მხარის დასახლება. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ფეცხურანი – სათიბები (სგობული) ნასახლარ სგობულში. ლეჟ სგობულს ქვემოთ. ენგურის მარცხ. კალთაზე. *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.*

ფეხ – ტყე (წვირმი) ს. წვირმის სამხ.-აღმ., მუხნარი ტყეა. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფეხ – ტყე (ჟოლაში) ს. ჟოლაშის ჩრდ.-ით. ფოთლოვანი ტყე ციცაბო კალთებიანია. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჟოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფეხ (5) – ტყე (ზარდლაში, წვირმი, ჟოლაში, ზეგანი), სოფელი (იფ. ს.ს.) ს. ზარდლაშის დასავლ. ფერდობი, ტყე – შერეული. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფეხ (იხ. ფეხი ღარ – ზეგანი)

ფეხ, ფეხშარ – სოფელი, ცხოვრობს ერთი მოსახლე. მდებარეობს ორ სოფელს წვირმსა და ივარს შორის. აწ განსვენებული ივანე ალექსის ძე კორძაიას თქმით, ამ ადგილს ეს სახელი

იმიტომ დარქმევია, რომ ვიდრე ბიძამისი აქ დასახლდებოდა ისეთი უღრანი ტყე ყოფილა, რომ „ფეხის შარა არ იყო“. ეს მოსაზრება ჰკუასთან ახლოა. მღვდელ-მონაზონი თევფანე კორძია აქ დასახლებულა მე-19 საუკუნის 50-იან თუ 60-იან წლებში. აქვე აუშენებია ღვთისმშობლის სახელობის ეკლესია. სოფელი შედის სოფ. წვირმის ტერიტორიაში. *ჩამწერი ასლან ომინდეს ძე კორძია, თსუ ფილოლოგიის ფაკულტეტის IV კურსისი სტუდენტი, 1965 წლის 5 ივლისი.*

ფეხი ღარ – კლდე, ტყე (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-აღმ., მდ. ლასილის მარჯვ. კალთის დაქანებული ღარი. მეჩხერი ტყით, მშრალია. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფეხი ზაგარ – ზეგანი (ტვიბერი) ტყე ნეჯდარის თავზე. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფეხი ნამტყუფ – ხრამი (ტვიბერი) ფეხი ზაგარს ქვემოთ, ნამეწყრალია. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფეხშარე იუნ ნათგმეყელ – ეკლესია (წვირმი) ს. წვირმში, ფეხის უბანშია. ეკლესია მოვლილია, შიგ წიგნები და ხატებია. თეოფანე კორძია მღვდელი ყოფილა, მას აუშენებია. *მირან ხალამრეს ძე ფანგანი, 40 წ. კოლმეურნე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფეხშარ (იხ. **ფეხ** – სოფ. ივ. ს.ს.) – საცხოვრისი (წვირმი), ს. წვირმის სამხ. საცხოვრებელი უბანი. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფიკუ ლახულდ – სამოვარი მთა (ნაკ. ს.ს.) მდ. ნაკრას მარცხ. მხარეზე, ლაჭურაშ ლიცის მარცხ. კალთის მშრალი, ალპური მთა. სანადიროცაა, გემრარე ნაშდულუ-ს ჩრდ.-დასავლ. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ფიკუ მინდორ (იხ. **ფიკუ მინდორულ** – უსგვირი)

ფიკუ მინდორულ – პატარა ვაკობი (უსგვირი) ჭალაშ მარჯვ. მხარეზე. მთაშია, ვაკობია, პატარა ჩაღრმავება. მოედინება წყალი შუაში. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერის ს.ს., 1973.*

ფიკუ ღარ – გადასასვლელი (ლეზგარა). გადასასვლელი (უსგუირისკენ?). შიშველი, უწყლო, მშრალი. „მშრალი ღარი“. *მთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., ს.ს. თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფიკუ ღარ – სეზონური ღელე (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, კლდე ნასეტის დასავლ. ენგურიდან ჰატკვერამდე აღწევს თითქმის. ზაფხულობით შრება წყალი. ტყიანია. *გელა ფუთუს ძე ჰკადუა, 64 წ., პენსიონერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ფიკუ ღარ – ღელე (უსგვირი) ჭალაშ მარჯვ. კალთაზე, საკმაოდ შევულია. შუაში მოედინება წყალი, სარაგ. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერი, 1973.*

ფიკუ ღარ – ღელე სეზონური (დაკარი) დჰარის ზემოთ. სეზონური ღელეა, წიფლნარი, წიწვნარი. ლალრალაშ ზენის სამხრეთ-დასავლეთით. *სამსონ გაუს ძე ჰკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.*

ფიკუ ღარ (5) – მშრალი ღარი (ქვ. ვედი), სგიმიშ ღარშია, ჩვაზე შარპრიდან იწყება ქვიანი ღარი ლემდხინდიშ ნაკ-ამდე. მშრალია, ძირში კი პატარა წყალი მოედინება. ჩანს კაკ, შდგხენდ, ჯიჰრა, ბეალყაჩ. *ლეო გრიგოლის ძე ჰკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ფიკუ ღარი სარაგ – წერო (უსგვირი), ჭალაშ მარჯვ. მხარეზეა. ფიკვი ღარ-ში, ღელეში მოედინება სარაგ. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერი, 1973.*

ფილიპე დაბ – სახნავი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, ფილიპე ტვილდიანის ყოფილი სახნავი. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1973.*

ფილო ბარბალ ზაგარ – ყანა (ბაბილი). ბარბალ ზაგარში ქურასბედიანი ფილოს ყოფილი ყანა. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ფილო ღონდერ – სამოვარი (ბავარი), ს. ბავარშია, ზემოთ. ლიპარტელიანი ფილოს სახელობის. *გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.*

ფილოსანი – ღელე (ხევრა), იფრგლას მარჯვენა შენაერთი, მოედინება მთა უნკვლანშიშ წესხოლხენ. *ვასო მიხეილის ძე ჰკადუა, 36 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ფილოსანი – ხეობა (ივარი), მდ. იფრიშ ტუბის მარჯვენა ტოტის ხეობისა და საზაფხულო

სამოვარი მთის სახელწოდება. მთას ეწოდება **ფილოსწიწი ლახუ**, ხოლო ხეობას – ფილოსწიწი ტუბი. მთა სუბალპურიდან ალპურ ზონამდეა, კარვები ტყის ზედა ზონაშია. მდინარე მოედინება მთა როკვარიდან. დგას 1 კარავი. *სეითბე უმარის ძე ჭკადუა (სურუძე), 66 წ. მჭედელი, ს. ივარი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

ფილოსწიწი ტუბი – ხევი (ივარი), მდ. ივრიშ ტუბის მარჯვენა შენაკადი ტოტი. მოედინება მთა როკვარიდან. *სეითბე უმარის ძე ჭკადუა (სურუძე), 66 წ., მჭედელი, ს. ივარი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

ფილოშა – უბანი (შყალერი), ს. შყალერშია, სუბელიანების საგვარეულო თემი. *გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.*

ფილოშა მურყამ – ნაკომკარი (ლატალი), ს. შყალერშია, სუბელიანების საგვარეულო კომპი. ამჟამად მთლად დანგრეულია, ძირიც არაა. *გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.*

ფილფანა მოლარ – სათიბები (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ფილფანის ნაკაფი. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახურე, ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფირფილდ – სათიბი (ჭებუდი) სათიბ წყარაშსა და სათიბ-სახნავ ჭარმაც შორის. ხარობს სამყურა ბალახისებრი მცენარე, რომელსაც პირპილდ-ს ეძახიან. ფირ-ფილდ < პირპილიდ. *ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჭებუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფირცანარ – სამოვარი მთა (ზარდლაში), ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ., ზანგურიანის კლდის სამხ.-აღმ. *ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფიტორ – ყანა (საყდარი) დესიდერ-ში, ს. საყდარი. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ფიტნარგინ Г. Фитнаргин – მწვერვალი (ზესხო) ს. ზესხოს ჩრდ.-აღმ., სიმაღლე 4184 მ. ზ. დ.

ფიფიშა – უბანი (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარში შემავალი თემი. კვანჭიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი სამძო. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ფიფიშა მურყამ (2) – ნაკომკარი (სგობულდი), ს. სგობულდშია, დაცული არაა. ყოფილი კვანჭიანების საგვარეულო კომპები. *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., იენაში, 1973.*

ფიფრ დაბ – სამოვარი (კვანჭიანარი), სამტაშის გორაკზეა, ადრე იხვნებოდაო. ფიფრმას საგვარეულოსი (კვანჭიანებისა). *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ფიფრ ნაკარ – სათიბი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ., ყანა ქრისდემის ქვემოთ. ფიფი ფირცხელიანის სათიბები. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფიფრმა გგგზარ – ტყე (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ. ფიჭვნარი ტყეა ფიფიანთ (ფირცხელიანებისა). *გუნტერ ილამაზის ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VIII.*

ფიშგუჭანი – ყანა (ლანხვრი) ს. ლანხურის სამხ., ყანა „ჩორალ“-ს დასავლ. სახნავი მიწაა, სამანქანო გზის ქვემოთ. აქა-იქ პანტა მსხლეზია, ბალახი „პიშტ“ ბლომად ხარობს. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ფიშირ გგგიბ – ტყე (იელი) ს. იელის სამხ.-დასავლ. ერთ ძირზე 8 ცალი გგგიბ იყო აღმოცენებული. *რ. ვ. ხეიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ფიშიყორ – ღელე (ქახუნდერი) სოფ. ქახუნდერში. ჩამოედინება ლაკურემიდან. მეწყრიანობა იცის ძალიან მაგარი.

ფიშიყორ – ღელე (ჭველფი), მდ. ლაშხურის მარჯვ. შენაკადი. მეწყერი იცის ძალიან მაგარი, ღელე და ღელე ჭველფის შუაში ჩამოედინება. *დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.*

ფიშიყორ – შენაკადი, ხევი (ჩუკული) ჩუკულში, მდ. ცხენისწყლის მარჯვ. შენაკადი, დიდღვარცო-ფიანია. *ნუნუ დადაშის ას. გულბანი, 26 წ., 1971.*

ფიშიყორ (4) – ღელე (ლუჯი), ხევი (ჩუკული) მდ. ფიშიყორის განაყარია, მოედინება **ცხეულის მთიდან**, დადიაშის სამხრ. ადიდება იცის, ღვარ-მეწყერი.

ფიშიყორილარ – სამოვრები (ლუჯი) სოფ. ლუჯში, ფიშიყორის ხეობაში.

ფიშიყურ – ღელე (მამი) ს. მამის აღმ., იცის მაგარი მეწყერი ყოველწიურად. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*

ფიჩ – სათიბი (ლაპილი), ს. ლაპილშია, დასახლების ზემოთ. *ზ. ს. პაკელიანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ფიზ (2) – წყალი (ლემუკვი). ს. ლემუკვის სასმელი წყალი, წყაროს წყალია (ფიზ როქტ ჰნკიდ „ფიზუნი მოადინაო“?). *შალვა გ-ძე ივერიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ფიჩე მოლ – ყანა (ლასკადარი) მდ. ლასკადურას მარჯვ. მხარეზე. ვინმე ფიჩეს ახო. *ბ. დ. გუგავა, 24 წ., 1974.*

ფიჩხან – სამოვარი მთა (ხაჩეში) მდ. მანანაურის მარჯვ. კალთაზე. ფერმისაა. მწვერვალ ლაშლას სამხ. კალთა. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.*

ფიცოშერალ – უბანი (კახურა) ს. კახურაში, ტვილიდანების საგვ. თემი. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

ფიცრულ – კლდე (ჩაჟაში). ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ. კლდე, შხარას სამხ. კედელი. პიტალო კლდეა, ფიცარივითაა, სალი, ჯიხვების სატანი. ფიცრებივითაა დაყოფილი ღარებით. „ფიცარივით“ (კნ.). *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ფიცარ – კლდე (ლასკადარი), მთა დავბერის დასაწყისშია. *ბ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.*

ფიცარი კარაჟი ნაგამ – სახნავ-სამოვარი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშშია, ნაკარვები ყოფილა. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ფიჭუნარ – ყანები (გვიმბრალა), გვიმბრალაშია, ლაშხირის მარცხ., ფიჭუნარი ამჟამად არაა. *გ. ა. მუსელიანი, 1976.*

ფიხტიშ – სათიბ-სამოვარი (ბარში) ს. ეგრის ჩრდილო-აღმოსავლეთით, სათიბ-სამოვარ ლაჭუთთარის ჩრდილო-აღმოსავლეთით. ქვიანია (ლეგრეუ). ფიხტ(-რა)? *ბაჯუ პირიბეს ძე გერლიანი, 27 წ., მძღოლი, ეგრის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ფოგარ – ტყე, აკრძალული ადგილი (ქართვანი), ს. ქართვანშია, სათიბებს – კერტი ღარასა და ასქართს შორის. საკულტო ადგილია, ტყიანი, კლდიანიცაა. აქა-იქ პატარ-პატარა გამოქვაბულებივით. თხები ეფარებიან წვიმიანობის დროს. ტყის ჩეხვა აკრძალულია. *ფოგარ (< ფოქარ ?). პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ფოგარ (2) – სამოვარი მთა (ღვებელი), ტყე (ქართვანი), მთა ლეთკარის სასმხ.-აღმ., კლდიანია, ოდრო-ჩოდრო რელიეფით (ღუე სუიკ ხარ, ღუე კოჯ – ბორცვიანი). *ფოგარ „ბორცვიანი“ ვარლამ ილოს ძე გერლიანი, 34*

წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ფოლეც – ყანა (წვირმი – ას. კორძაია). მდებარეობს ორ უბანს შორის, მასზე გამავალი გზა აკავშირებს სვიფს და ტვიბერს. უსათუოდ რაღაც კავშირში უნდა იყოს ქართულ „ფოლორცთან“. შედის წვირმის ტერიტორიაში.

ფომფერიშ – სათიბი (ხერხვაში) ს. ხერხვაშის თავზე, სათიბების პერლანინარის დასაწყისი. *დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ფორე – სახნავ-სათესი (ლუჯი) ს. ლუჯში.

ფორე (2) – სახნავ-სათესი (სასაში) ს. სასაშშია, ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე. საკ. სახელია (ცოცხალი არაა). *ბ. გ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ფორელდ – სათიბი (ლაპილი), ს. ლაპილშია, დასახლების ზემოთ. *ზ. ს. პაკელიანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ფორხა – სათიბი (ქურაში) ს. ქურაშის აღმ., მოლ ზაგარს ქვემოთ, ბუჩქნარი ადგილიცაა. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეგრის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ფორე ლარელ – სათიბები (ლუჯი) ს. ლუჯში.

ფოქ – კლდე (ტობარი). სოფ. ტობარის აღმ. (სამხ.-აღმ.) არის კლდე, რომელსაც გამოწეული მხარე აქვს მდ. ენგურისკენ, ეტევა დაახლ. 100 კაცი. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ფოქა – სამოვარი მთა (ზ. ვედი) მდ. წაქაწყარის მარჯვენა მხარეზე. ტერასაზეა ერთი კარავი. მის აღმ. პატარა გამოქვაბულია ქვის ქვემოთ. მეგრელების სამოვარი მთაა. ზღვის დონიდან 2000,0 მ. სიმაღლის. ჯიხვის სამხ.-დასავლ. კლდის კალთებზე მრავლადაა გამოქვაბულები. ჩანს ალპური ბალახი კუმუნთხური (ტელეფი), ჩიქი, ხვამცა. *ვარლამ მიხას ძე მიქავა, 54 წ., მწყემსი, ს. ჯგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 23.9.1970 წ.*

ფოქარ – გვირაბები (ყარი) მდ. თეთნაშვრას მარცხ. სანაპიროზე, გზის მარჯვ. სანაპიროზე. ტყეცაა შერეული. კლდეშია გვირაბი, სიმაღლე 1,5, სიგრძე არავინ იცის. დაახლ. 10 მ. შემდეგ ტოტდება ერთი გვირაბიდან მეორემდე გზის გაყოლებით ≈ 200 მ. სიშორეზე. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სოკლდამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII.70 წ.*

ფოქშ ღარშ ლიც – ღელე (ხაიში). ს. ხაიშიდან ჩრდ.-აღმ., მეორე კმ-ზე, მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე ჩამოდის ფოქშ ღარ-იდან წყალი (რუკაზეცაა აღნიშნული). ირგვლივ ნიგვზნარია და სხვა შერეული ხეები ზედა წელისკენ. *ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიყავითო), 31. VII. 1970 წ.*

ფოქშ ღარ – კლდე, ტყე, მდ. ხაიშურას მარცხ. ხეობის კალთა. ს. წირმინდის (ლებგრცხილას) პირდაპირ. მოედინება პატარა წყალი, მის მარჯვ. კლდეშია გამოქვაბული, შიგ ჯიჰრა, კაკარ და ღაჯრაცაა. სიღრმე დაახლ. 10 მ. ღაჯუკ „ბუნაგი“ (დათვები იცისო). *აესენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ფოქშ ღარ – ღარი (ხაიში), ლაყლარში ზენ-ის ჩრდ. ფერდი, კლდეებს შუა ღარია, ზემოთ (თავზე) წიწვიანი ტყეა, ქვემოთ – შერეული. გამოქვაბულებიც აქვს. „გამოქვაბულის ღარი“. *ნატაშა ემუზას ასული ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ფოქშ ღარ – ღელე (ხაიში). ს. ხაიშიდან ჩრდ.-აღმ. მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, ზემოთ მე-2 კმ. ხაიშიდან ჩამოდის წყალი ფოქშ ღარშ ლიც. არის ძალიან ბევრი ნიგოზი. არის გამოქვაბული მარცხენა მხარეზე, რის გამოც დარქმევია სახელი „გამოქვაბულის ღელე“ (ღარი). *ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიყავითო), 31. VII. 1970.*

ფოქშ ღარ (4) – ხევი, ღარი, ღელე (ხაიში), ტყე, კლდე (წირმინდი). სწავრგილისა და წარწს შორის მდებარე დიდი ხევი. მოედინება წყალი, ტყიანია. ზემოთ საკმაოდ დიდი გამოქვაბულები აქვს, კლდეების ძირში. ქვემოთ ხევში ნიგვზნარია კარგი. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, I. XI. 70 წ.*

ფოშდელ – სათიბი (ლაჰილი) ს. ლაჰილის სამხ.-აღმ., ტყიანია. *ზ. ს. პაკელიანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ფოშდელ – სათიბ-სამოვარი (მესტია). სამოვარი მთა ლექტ ლახუ-ში. აღპურ ზონაშია, ჩანს წივანა ბალახი – ფოშდელ. *ზამირა დათიკოს ას. მარგიანი, 18 წ., კოლმ., დ. მესტია, 1972. VIII.*

ფოშდელ – სამოვარი (იელი) ს. იელის სამხ.-დასავ., სამანქანო გზის ზემოთ. ფოშდელის

ბალახი ჩანს. *რ. ვ. ხეიბლიანი, 38 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ფოშდელ – სერი (ნაკ. ს.ს.). მდ. ნაკრის მარცხ. კალთის სერი, ქაზე და ჩუაზე ზაგრარს შორის. წიწვნარიცაა, იელნარიც. აქა-იქ წიფლნარიც. ფოშდელიცაა. ფოშდელ (სინონ. ბოჯგ) „ქუჩი, წივანა“? *არსენა სიმონის ძე გვარამიანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ფოშდელ (5) – სამოვარი მთა (ფარ. ს.ს.), სათიბი (ლაჰილი). ს.ს. კაცხისა და სუიფის საზაფხულო სამოვარი მთა. არის სათიბებიც და დგას კარვები (ბოჯგ მელ ხამთქვა გვამიდ, ფოშდელ ხაჟხა). ფოშდელ (< *ფოთოლ-) ბალახია. *ტარიელ ქემუზას ძე გადრანი, 59 წ., კოლმ., პარტორგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფოშდლარ (იხ. **ფოშდელ** – ლაჰილი)

ფოშდლარ – სათიბები (წვირმი) ს. წვირმის სამხ.-დასავლ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, სახელმწიფო სანერგე – ფიჭვნარი. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფოშდლარ (2) – სათიბი (ლახუშდი), ს. ლახუშდშია, მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, ყაბღლდშის სათიბშია. ჩანს ფოშდელ. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

ფოშდლარ (3) – ტყე (ლეშუკვი) სათიბი (ცალდაში, ლაჰილი) ბალის ქედზე. შერეული ტყით. ფოშდელი არაა. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ფოშდლარ – სათიბი (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ., ლეჟ ლახუშშია, ლწმლენიშ თხუმქი, ფოშდელ ხაგ. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფოხარ – საბალახო (შყალერი) ს. შყალერის და-სავლ., ბუჩქები აქა-იქაა, ზემოთ მუხნარია. ფეხ „ლეტანა, ბუჩქნარ-ჩირგვნარი, დაჩაგრული ჯიჰარ – ლადი როქუ ფეხ ხვამინ ვეთხმლს). *გ.. დ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.*

ფრიე შურ – შურო (ბაბილი), ლენსკირის ტუიბშია, შუროა. *ფრიე „გაშლილი, ფართო“, შურ „შურო“. ნ. ა. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ფრონტი ღარა – სამოვრები (თეკალი) ს. თეკალში. *ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. დ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.*

ფუთაშა ლარალ – სათიბები (ჟამუში) ს. ჟამუშის სამხ., მულხურას მარჯვ. ნავერიანების საგვარეულოს უფროსის ფუთას ყოფილი სათიბები. ამჟამად კოლმეურნეობისაა. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამს., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფუთაშა ლაზგოლ (იხ. **ფუთაშა ლაზგა**)

ფუთაშა მურყტამ – კოშკი (წვირმი), ს. წვირმიშია, ტვიბერის უბანში. კარგად დაცულია. ფუთაშანთ თემისა, ფანგანების საგვარეულო. *მირან ხალაძერეს ძე ფანგანი, 40 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფუთაშა მურყტამ (2) – კოშკი (ჟამუში, წვირმი), ს. ჟამუშიშია, აღმ., ნავერიანების საგვარეულოსია. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფუთიშ ლაზგა – საცხოვრისი (ლახამულა). საცხოვრისი კეცნანის სახლისა და მისი მიდამოები, ხილნარია. ფუთუ ჭკადუას საცხოვრებელი. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ფუთიწი – სათიბი (ღვებრა) ს. ღვებრას სამხ.-დასავლ. მულხურას მარჯვ. კალთაზე. *არსენა ზურაბის ძე წიფიანი, 75 წ., პენსიონერი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფუთულაშ ღარ – ღელე (იდილიანი), ს. იდილიანშია, ტობაშ ნაკვამ გაგრძელებაა ჩრდ.-ით. ტყიანია, მოედინება წყალი. წიწვნარია, ხის წარმოება ყოფილა 1932 წ.-მდე. ვინმე ფუთულა-ს მიხედვით. *გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდილიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.*

ფუთაშა მურყტამ – ნაკოშკარი (ღვებრა), ს. ჩ. ღვებრაშია, ძირია დარჩენილი. მიბჩუანების საგვარეულოსი. *რაჟდენ გოგი ძე მარგიანი, 101 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფუთაშა ნაკ (/ / ნაკარ) – სამოვარი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ., ტვიბერის მხარეში. ფუთა ფანგანის ყოფილი სამოვარი. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ფუთა ლახულდ – სათიბი (ჰებუდი) ს. ჰებუდის ჩრდ.-აღმ., სათიბ მაჯუდას გაგრძელებაა ჩრდ.-დასავლ. საზაფხულო სამოვარი მთა

ლახულდის ქვემოთ. ფუთა სუბელიანის ყოფილი სათიბი. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფუთაშარ – უბანი (მაცხვარიში) ს. მაცხვარიში, ერთ-ერთი სამო გირგვლიანების საგვარეულოდან, ჯულაბშას ნაყარი. *გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.*

ფუთა ცხიკი ტუიბ – ხევი (მურყმელი) ს. მურყმელის სამხ.-აღმ., ენგურის მარცხ. ტყიანი ღელე, ვინმე ფუთასი. *ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ფულდერ – ტყე, სამოვარი (ლახთაგი), ლახთაგის ჩრდ.-დასავლ. ფერდობი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1972.*

ფულდერი ლაღენ – სამოვარი (ლახთაგი), ლახთაგის ჩრდ.-დასავლ. ფულდერშია პატარა ვაკე ადგილი, საქონლის სადგომი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1972.*

ფულდერი ლაშა – გზა (ლახთაგი) ლახთაგისა ლექუშ ლახვის გზაზე, ფულდერისკენა შესახვევი გზა (იხ. **ფულდერი**). *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1972.*

ფუნაბუასდინ – საკულტო (ქახუნდერი), უბან ლეკუმბასტშია, ნამენარი. საკულტო დანიშნულების. *ზ. ს. გულბიანი, 22 წ., მოსამსახურე ს. ჩუკულიდან, 1976.*

ფუნთქტირ – სამოვარი (ჰებუდი) ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ., მთა ყერგნდას ქვემოთ, სამ. მთა ლაყუნალარს ქვემოთ. *ფუნთქტირ „ხავსი“. გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფურთაშ – გზა (ლახუშდი). ს. ლახუშდიდან მიმავალი გზა მთა ანდრიანამდე, წილდაშამდე, მუბამდე, ლახუშდარანდ-მდე, დათლაშ-ამდე, ცერამდე. მაგარი აღმართია, კაცი ბურთივით მომრგვალებული მიდისო. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972.IX.*

ფურნა ლაგანა – ტყე (ლემზაგორი) ს. ლემზაგორში, წიწვნარ ტყეში, დამრევი რელიეფით. ს. ხერიისაცაა. ხომ არაა **ფურ-** („ძროხების“) სადგომი და არა **ფურნე**.

ფუსდ – ეკლესია (კაერი) ს. კაერის ჩრდ. ქედზე, ქვის ეკლესია, გადახურული. *დ. გ. მერლანი, 23 წ. ლენჯერი, 1973.*

ფუსდ – ეკლესია (სოლი) ს. სოლის ჩრდ.-აღმ., ს. კაერისა და სოლის გამყოფ ქედზეა. მთელია, ამჟამად სალოცავად არაა გამოყენებული. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1972.IX.*

ფუსდ (4) – გორა (ზ. ლახამულა), საყდარი (ლანჩვალი, კაერი, სოლი). ჟამბე ლახმელისა და ჩუბე ლახმელის გამყოფი გორა. სამანქანო გზის ქვემოთ. საკულტო ადგილი, არის სასაფლაო. ადრე ხის ეკლესიაც ყოფილა. დგას ზესხრა და არის პენდიკარ, ჩანს, ადრე ეკლესია უნდა ყოფილიყო ლამზერ ლი უფლიმერქა. ფუსდ „პატრონი“. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ფუსდ მგჰჰ – ეკლესია (ცალერი) ს. ცალერის ჩრდ.-დასავლ., ჟამბე ფომდელის თავზე, ვაკე ადგილია, მის გვერდით ტბაა **მგჰჰ ტობ** ≈ 20 X 30 მ. ამჟამად ჩუბდლარან, პატარაა დარჩენილი. მიწა ბამბასავითაა (ადგლდგნე გიმ, ჩუ ქეხნი). მგჰ (ზზ.) „ტბა“. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ფუსდ ნატყუიფ – ეკლესიის მიდამო (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

ფუსდ(ი თ) – საყდარი ლანჩვალის ზემოთ, ფუსნ ტუბის მარჯვ. მხარეზე. დგას პატარა ქვის საყდარი, პატრონობენ კახბერიძეები. სამარხი არა აქვს. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ფუსდალ – ეკლესია, სასაფლაო (დოლი) ს. დოლის ზემოთ, სოფლის ეკლესია „ფუსდალ“ (პატრონი) და მის ირგვლივ სასაფლაო. *ყვრემ პეტრეს ძე უშვანი, 54 წ., ტყის მცველი, ს. დოლასუიფ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ფუსდი ძლუიფ – ზღუდე (ჩვიბიანი). ს. ჩვიბიანის სამხ.-აღმ. **ხომა ფუსდ**-ს აქვს ქვის გალავანი შემოვლებული. *ტარიელ თავადეს ძე ნიჟარაძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ფუსდი ლასფლატარ – სასაფლაო (ქვ. ლახამულა) ჩვამე ლახამულას აღმ., გორა ფუსდის დასავლ. სოფლის სასაფლაო, სამანქანო გზის ქვემოთ. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ფუსდ დამილდ – სამოვარი (სოლი) ს. სოლის ჩრდ.-აღმ., სოლისა და კაერის გამყოფ ქედზეა,

ეკლესია ფუსდის ქვემოთ. ვაკე ადგილია, ადრე სახნავიც ყოფილა და დროებითი სადგომიც. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972.IX.*

ფუსდ ზაგარ – ნაეკლესიარი (ნესგუნი). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ს.ნესგუნი, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ფუსდ ლატფ – გზა (კაერი) ს. კაერის ჩრდ., სოლ ტუბითე მიდის. ფერდობზეა სამარხილო გზა ფუსდ-ის ეკლესიიდან. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ფუსდ ნაწილ – სამოვარი (ცალერი) სამოვარ ქოჩომ ღარარის დასავლ., ესაზღვრება სამოვარ ყუა-ს (იხ. 1 : 100 000 2388). ფუსდ მგჰჰ ეკლესიის უნდა იყოსო. *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ფუსდ ქურა – ტყე (კაერი) ს. კაერის ჩრდ. ქედს სამხ., ადრე სახნავი იყო. ქედზე ფუსდის ეკლესიაა. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ფუსნა მოლრლ – ყანები (სასაში) მდ. ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ფუსნაბუასდ = საკულტო (ლამფალაში) ს. ლამფალაში, ნაეკლესიარი არაა, ვითინი არის, დაცული (ლგცხატ) ადგილია. *რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.*

ფუსნ ტუბ – ხევი, გზა (ლანჩვალი), ს. ლანჩვალის პირდაპირ (ჩრდ.-დასავლ.) ლექუ ლახტ-ში მიმავალი სამარხილო გზის ზემო ტყიანი ფერდობი, ეკლესია ფუსდის გვერდით. *დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღმი, 1972 წ. VIII.*

ფუსუნ – სამოვარი (ლახირი) ს. ლახირის დასახლების ჩრდ.-აღმ., ქედზე, სერზე. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფუყტარ ჟატერლ – შესასვენებელი (ლუჯი). ს. ლუჯიდან მთა გორვამისკენა გზაზე არყის ხე იდგა, რომელსაც ფუყვ ჰქონდა.

ფუყტარლ – სათიბი (მახაში), ს. მახაშია. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ფუყტარლ – სათიბები (ქაშვეთ-ლამთხვერი), ჭალაშ მარცხ., უჯერის სათიბებშია, **ფუყტარ ხარხ**. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის .ს.ს., 1972 წ.*

ფუყტარ – სამოვარი (კახურა) მდ. ლასკადურას დასაწყისის თავზე, მთა დაბერშია, ბორცვიანი

რელიეფით. ფუყუ „პატარა ბორცვი“ ? ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახურე, ს. კახურა.

ფუშუტერ – ღელე (ლახუმდი), ს. ლახუმდშია, მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე. იცის ღვარი ზომიერად, დიდი არა. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972.IX.

ფუჩეშა დაბარ – ყანები (ნანარი) ს. ნანარში, ლიპარტელიანების ყოფილი ყანები. ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.

ფუჩეშერ – თემი (გულიდა) ს. გულიდაში, ლიპარტელიანების საგვარულო თემი. მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.

ფუჩეშერ – თემი (ლენტეხი), დ. ლენტეხშია, ლიპარტელიანების საგვარულო თემი. ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.

ფუჩეშერ (3) – უბანი (ბაბილი), ს. ბაბილშია, ლიპარტელიანების საგვარულო თემი. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.

ფუჩეშერალ (2) – უბანი (ნანარი, გულიდა), ს. ნანარშია, ლიპარტელიანების საგვარულოს ერთ-ერთი შტო. ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.

ფუჩეშერალ (იხ. ფუჩეშერ – გულიდა)

ფუხუდერ – ღელე (ლესთაგი) აეროპორტის ჩრდ.-აღმ., მესტია-ჭალას მარცხნივ. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ლესთაგი, 1972.

ფუხუდერ (2) – ტყე, ღელე (ლესთაგი, ლანჩვალის) მესტია ჭალას მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. შერეული ტყეა, მეჩხერტყიანი ფერდობია. კლდეებნარევი – ფუხუშ ჰგავს, ისე. პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 39 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.

ფუხუდრი ტუბი – ღელე, მესტია ჭალას მარცხ. შენაკადი. აეროპორტის ჩრდ. პატარა ღელე მოედინება. ლესთაგში **ფუხუდერ** და **ფუხუდრი ტუბი** ორივე ღელეს სახელად ჩამაწერინეს. მოსალოდნელია იყოს ასე: **ფუხუდერ** ზოგადი სახელია მიდამოსი, **ფუხუდრი ტუბი** – მხოლოდ ხევისა თუ ღელესი. პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 39 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.

ფუხუტრი ნაკ – სათიბ-სამოვარი (ვიჩნაში) ს. ვიჩნაშის ჩრდ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ქვიანი ადგილია, ფუხუტრ ხარ მეჰად. ახმათ მელიტონის ძე ხარძიანი, 43 წ., მოსამსახურე, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ფუხუტრ – ტყე, კლდე (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის პირდაპირ, მდ. მულხურას მარჯვ. კალთის

კლდიან-ტყიანი კედელი, ფუხუტრის მაგვარი კლდეები აქვს, ტყეში ამოზრცული რელიეფით. ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ფხაკუ – გზა (ლეზგარა) ს. ლეზგარას დასავლ., სოფ. ტუბერისკენ მიმავალი გზა. ფხაკუ „მვეული“ (?). ლოლა მკვას ას. ქალდანი, 24 წ., კოლმ. წევრი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ფხაკუტრ – ხილნარი (ლამხერი) სუირზიმ ჭალას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ლამხალდის ჩრდ.-აღმ. კალთაზე. წვრილი ტყე. ფხაკუ „ფელტ ადგი“; ნაკლდ ლეშერე დემეგ ლი, ეჯის ფხაკუ-ს ხატულის. სგელდ ლეშერე ? მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ფხაკუტრ (2) – სათიბი (იენაში), ხილნარი (ლამხერი) ს. იენაშის სამხ.-აღმ., გზის ქვემოთ. ფერდობია. ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ფხიზლში – სამოვრები (იენაში) ს. იენაშის სამხ.-აღმ., მულხურას მარცხ. მხარეზე. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ფხიზში ლიც – წყარო (ლახუმდი), ს. ლახუმდშია, მდ. მესტია ჭალას მარცხ. მხარეზე. ტანია გიორგის ას. ფირცხელანი, 23 წ., სტუდენტი, მესტია, 1972.IX.

ფხიზში შუკუ – გზა (ლახუმდი). ს. ლახუმდში მომავალი გზა ტიბგლდერი ბოგიდან, მდ. მესტია ჭალას მარცხ. მხარეზე. მოედინება ფხიზში ლიც. წყალი არა ერთი კალაპოტით მოედინება, არამედ განტოტვილად (ქა ლეფხაჟე). ფხიზ < ფხიჟ. ტანია გიორგის ას. ფირცხელანი, 23 წ., სტუდენტი, მესტია, 1972.IX.

ფხიზში ცხეკ – ტყე (ლახუმდი) მდ. მესტია ჭალას მარცხ. კალთაზე, შერეული ტყით, ს. ლახუმდშია, ლექტუ ჯიჰრი ლშდამდე. ტანია გიორგის ას. ფირცხელანი, 23 წ., სტუდენტი, მესტია, 1972.IX.

ფხოტრე – სოფელი (ეც. ს.ს.) ს. ეცერის დასავლ. გორაზე, ს. ცალანარს ჩრდ.-აღმ. დგას ეკლესია მექამ თარგლეხერ. დასახლებულია 12 ოჯახით. განიერი დასასახლებელი ადგილია, ქვიანია (კლდიანი – კოჯ. ხარ). ხუმრობით სოფლელები ხუტურარს-აც უწოდებენ, რადგანაც განცალკევებულიაო სხვა სოფლები-

საგან. ფხოტარ „კენჭნარი“ (ჩხეტარის მნიშვნელობით). ფხეტ „მარილის მარცვალი, კენჭი“. ჟოქრემ ტახდ/თ-ს უწოდებენ ეკლესიის პატივისცემით. *ეგნატე ამჟღის ძე ქანცლიანი, 55 წ., კოლმეურნე, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ფხოტურა თარგლეზერ – საყდარი (ფხოტრერი). ეკლესია წმ. მთავარანგელოზის სახელობისა დგას ფხოტურა ზაგარ-ზე – სახმ.-დასავლ. კარგად დაცულია. ინახება შემოტყავებული ხატები. აჩვენია ნახატები. უნახავს აკად. ნ. ბერძენიშვილს 1965 წელს (?). „ფხოტურას მთავარანგელოზი“. *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ფხოტურიელ – სათიბი (ხალდე) ს. ჯალდეს ჩრდ.-აღმ., ჯალდე ჯალას მარჯვ. კალთაზე. თეთრქვიანი (ჩერხა) მეტწილად. *ახმედ შამშეს ძე ჩეგანი, 49 წ., კოლმ., ს. ჯალდე, კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ფხოტრა ზაგარ – გორა (ფხოტრერი), ს. ფხოტრერის დასავლ. ნაწილი, არის სასაფლაოები, დგას იფანი, არის ეკლესია ფხეტრა თარგლეზერ. მთელ ეცრის მოსახლეობა აქ იყრისო თავს გულს თახშ ლადელსა და ლალხორაშ მგშლადელ (ოქტომბერში ?). „ფხოტრერის ზეგანი“. *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ფხოტერ – სამოვარი (ცალერი) ს. ცალერის ჩრდ.-ით, ტყის მასივამდე, ვაკეა. ჭეჭრი ლი გვამიდ ხოჩა, **ფხოტარ დემეგ** ლიხ (?). *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ფხოტრე ლაროლ – სათიბი (ზაგარი) მდ. ჯენის მარცხ. კალთა, ს. ეცრის დასავლეთით. *ნინა პავლეს ას. მიქიანი, 29 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ფხოტრერ (იხ. **ფხოტრერი**)

ფხოტრერიშ ლამზერ სვიკუ – ზეგანი (ფხოტრერი) ს. ფხოტრერის აღმ., ადრე სალოცავი ყოფილა. სუკუთობ ეელი დეცემ (საყდარი ლატალში) ლამზერდ ხულუე ხალხს დარიშ ბედეი. ფხოტრერის სალოცავი გორა (სერი). *ეგნატე ამჟღის ძე ქანცლიანი, 55 წ., კოლმეურნე, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ფერმალ – ფერმის მიდამოები (კაერი) ს. კაერის სამხრეთით. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ფირეშ – კლდე (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ., სგუბნე თუთენგლდის დასავლ. კედელი. აქვს ჩამონაშალები. ცირკისებური კედელია. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ფგლდერ – ტყე (მესტია – ირ. მელიქიშვილი).

ფგლშ უცხარ – სათიბი (ჰამაში), ჰამაშშია, ყუთიმზრანაშ სათიბის ქვემოთ გირგულაშის სახნავამდე. უცხარ ხარ. ფგლა ჭკადუას (სოსოს მამა) ყოფილი. *დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ფგლშ ქტანარ – ხრამი (ქვ. ვედი) ს. ნაკის ჩრდ.-აღმ., ციცაბოკალთებიანი კლდე, ირგვლივ წიწვნარი ტყეა, ვინმე ფგლას ტყე და სანადირო ადგილი. *დომენტი ისლამის ძე ჭკადუა, 40 წ., მეტყევე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

ფგლშ ქტანაშ ნაჩელ – ლეღე (ქვ. ვედი), ჩვ. ვედშია, ბაბა გაბრიელიშ დაბის დასავლ. მიედინება სამოვარ ნანყულაშ ზენ-ზე. მოედინება ფგლშ ქვანიდან. *მაგრაფინა გიორგის ას. ჭკადუა, 44 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ფგლშერ კარაშ – სამოვარი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1973.*

ფგრელაშ ცხეკ – ტყე (სვიფი) სოფლის ჩრდ.-დასავლ., ტყე ლალქანს აკრავს ზემო მხრიდან. არის წიფლნარი, რცხილნარი, სოჭნარიც. „ფგრელას (სავ. სახ.) ტყე“. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ფგრელიდა ზაგარ – ქედი (ლახუშდი) მთა ლახუშდლდშა და მთა წილდას შორის. ალპური ზონაა, შგერიანი სამოვარია. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

ფგრლანი – ყანა (თავრარი) ს. თავრარის აღმ., სასმელი წყლის ნაწუდიშ-ის ჩრდ. ფერდობია. *უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ფგრბა (იხ. **ფორბა**)

ფგრენილშერალ – უბანი (ლნტხ.), ლიპარტელიანების გვარის ერთ-ერთი შტო, ცხოვრობენ ლენტეხში. *ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 წ., მოსამსახურე, 1974.*

ფგრემერალ – უბანი (ბაბილი), ს. ბაბილში მცხოვრებ ლიპარტელიანთა შტო. *ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 წ., მოსამსახურე, 1974.*

ქადელაშნი – ღელე (ცალდაში), ს. ცალდაშის სამხ. ფერდობიდან მომდინარე ღელე, ჩაედინება ს. ჩვაბიანს. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქადელაშნი ტვიზრა (იხ. **ქადელაშნი**)

ქაჭზაი დაბარ – ყანები (მარგვიში) ს. მარგვიში. ქაჭზა ჯამბურძის ყოფილი ყანა.

ქაჭზაიშა – უბანი (ჭველიერი), მუკბანიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო ქვ. ჭველიერში. *შ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ., 1974.*

ქაჭზაიშა – უბანი (კვანჭიანარი) ს. კვანჭიანარში შემავალი თემი, კვანჭიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი სამბო. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ქაჭზაიშა მურყუამ – კოშკი (ჭველიერი), ს. ქვედა ჭველიერშია, მუყუბანიანების საგვარეულო კოშკი, ქონგურმონგრეული. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ქაჭზაი ნამოლ – სამოვარი (ლაპილი) ს. ლაპილის სამხ. ტყეში, ვინმე ქაჭზასი. *ზურაბ ს-ძე პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ქაჭქალაჟამ – სათიბი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის აღმ., მთის სათიბები.

ქათალა გუგუფ – გზა (კახურა) ლასკადურას ხეობაში, სყელდერისკენა გზაზე შესასვენებელი, გორაკია. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

ქათინ-თაუ – მწვერვალი (ლნტხ.) მ. ჰისტოლას აღმ. სიმაღლე – 4970 მ. ზ. დ.

ქათლგდშ გუგუფულ – ბორცვაკი (ქვ. ვედი), ჩუბე წყურგინის სამხ.-დასავლ. გზაზეა, დაახლ. 50 მ. გაფხევილი ბორცვისებური რელიეფი (ქათლშ გუგუფს ხაჯემ). *ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი. მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ქათრიშ – უბანი (ფარ. ს.ს.). ცხოვრობს. სულ სამი ოჯახი. სვანურად „ქათრიშ“ არაფერს არ ნიშნავს. რომ ყოფილიყო „თათრიშ“, აზრი გასაგებები იქნებოდა – სახელწოდება დაუკავშირდებოდა თათარს. ვ. ნარსავიძე, 1965:

ქალაშ – სამოვარი (წვირმი) ს. წვირმის სამხ.-დასავლ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ქალაშ „მიმალვით შეპარვა“. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს.,*

მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ქალაშ – ტყის სახელწოდებაა (წვირმი). მუხნარი ტყეა, ალაგ-ალაგ. ძალიან დაბურული. ძალიან ციცაბო ადგილია. „ლიქაშ“ ნიშნავს „მიპარვას“, აქედან „ქალაშ“ „პარვიას“, ე. ი. ვისაც მიპარვა უყვარს, ხოლო „ქალაშ“ არის კნინობითი ფორმა. რატომ დაერქვა ეს სახელი ამ ადგილს, ამის შესახებ არაფერი ცნობა არ არსებობს. ადგილი ეკუთვნის სოფ. წვირმის ტერიტორიას. *ჩაიჩერა ასლან კორძაიამ, 1965 წ. აგვისტო.*

ქალაშაშ – სამოვარი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის აღმ. მთაში. სათიბიცაა, ტყეც.

ქალაქ-ზაგარ – ნაეკლესიარი (ზ. ხელედი), ზედა ხელედშია, ნასამქედლოურებია. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ქალაქრლ – სამოვრები (მელე) ს. მელეს აღმ., ლაშხურის მარცხ. ნაკომპარებია. ძირები ამჟამადაც ჩანს. ნაქალაქევი ჩანს, ნამოსახლარებიც უნდა ყოფილიყო.

ქალაქრლა მურყუამ – ნაკომპარი (მახაში), ს. მახაშშია, ლაშხურის მარცხ. ნაკომპარია. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ქალაქულ – რიყე (მახაში), ს. მახაშშია, რიყე ადგილია. მოედინება წყალიც, ლაშხურის მარცხ. ნაკომპარიცაა – ქალაქრლა მურყუამ. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ქალდაწი (3) – სათიბი (ნაკი) ნაკრას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ლაზგუტილდაშის დასავლ. ქალდანების სათიბი ყოფილა. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქალდაწი – სათიბი (კიჩხულდაში), ს. კიჩხულდაშშია, დასახლ. ჩუბარის დასავლ. თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ქალდაწი – სახნავი (ცალერი) ჩუბე ცალერის სამხ.-აღმ., სათიბ ჯეჯანის ჩრდ. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქალდაწი (3) – ყანა (ლემუკვი) ს. ლემუკვის აღმ. ქალდანი არავინ ცხოვრობს. ლემუკვისა და სიდიანარის საზღვარი. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ქალდაწი – ყანები (ლელბაგი) ს. ლელბაგის

დასახლების ქვემოთ. *ჟ. დ. აბდელანი*, 37 წ., ლატალი, 1973.

ქალღწი – ყანები (შყალერი) ს. შყალერის დასახლ. ჩრდ.-დასავლ. *გ. ძ. გირგვლიანი*, 47 წ., ლატალი, 1973.

ქალღწა კგლოხი (იხ. **კგლოხი** – ჩაჟაში)

ქალღწა მურყტამ – ნაკოშკარი (ჟოლაში) ს. ჟოლაშის დასახლების სამხ.-დასავლ. ნანგრევია დარჩენილი. ქალდანების საგვარეულო კოშკი. *სოფრომა საბას ძე გუჯგუჩიანი*, 62 წ., პენს., ს. ჟოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ქალღწა მურყტმალ – კოშკები (ქვ. იენაში), ს. იენაშშია, ქალდანების ყოფილი საგვარეულო კოშკები, ჩამონგრეულებია. *ი. გ. ფარჯიანი*, 49 წ., ლატალი, 1973.

ქალღწა სარაგ – წყარო (ჟოლაში) ს. ჟოლაშის დასახლების სამხ.-აღმ. წყაროს წყალი, ქალდანების სათიბშია. *სოფრომა საბას ძე გუჯგუჩიანი*, 62 წ., პენს., ს. ჟოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ქამე გაშ – სამოვარი (დოლი) ს. დოლის ჩრდ.-დასავლ., მგრზილწ ტუბის აკრავს ს. დოლის მხრიდან. *ყვრგმ პეტრეს ძე უშხვანი*, 54 წ., მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ქამე გუიჯლწ – სამოვარი (ლაღამი). *დ. ს. გვარლიანი*, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.

ქამე გუიჯლწ (იხ. ქამე გვიჯლწ)

ქამე დაბწ – ყანები (ჯუხვლანი), ნასახლარ ჯუხტლწნიშია, სათიბ ანგუწრწის სამხ.-აღმ. დასახლებიდან მოშორებით. *ვაისლ ბურნაყის ძე ქალდანი*, 54 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ქამე ლარა – სათიბი (ნაშთქოლი) ს. ნაშთქოლს აღმ., ლალქუერის ლიცს (საწისქვილე წყლებს) მარჯვნივ, ფერმის ნაგებობებს ქვემოთ, ლალქუერი ლიცს იქით. მდებარეობის მიხედვით – გარე სათიბი. *ქიშვარდი იოსების ძე წერედიანი*, 49 წ., კოლმეურნე, ს. ნაშთქოლი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ქამე ლასდილ – სათიბ-სამოვარი (უშგული) ს. უშგულის აღმ., ვაკე ადგილია, მთა ლასდილის დასავლ. „გარე ლასდილი“. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე*, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ქამე ლაქფიწ – სათიბი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-აღმ., სგწლაქფიწრის დასავლ. სოფლისკენ. თივას მოზიდავენ ზურგით სამარხილომდე. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი*, 38 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ქამე ლაგა – კლდე (ლანჩვალი). *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი*, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.

ქამე ლწჭიღწ – სამოვარი (სპარდიში). *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი*, 37 წ., მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.

ქამე ლახტ – სამოვარი მთა (ლემსია-კაერი), ლემსია-კაერის საზაფხულო სამოვარი მთა. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი*, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ქამე ლეგტმერი – საბალახო (ლაღამი) ლექტწ ლახტ-ის ჩრდ., ლეგტმერი ზაგწრ-ის ჩრდ. გამოუყენებელია მიუვალობის გამო. *დ. ს. გვარლიანი*, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972 წ. VIII.

ქამე ლეჯწარწ – სამოვარი (ლაღამი) ლექტწ ლახტ-შია, შედის სად. ლეჯწარწ-ში. *დ. ს. გვარლიანი*, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972 წ. VIII.

ქამე მეშზრლწ – კლდე (სპარდიში). *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი*, 37 წ., მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.

ქამე მითვლა (იხ. ჟიბე მითვლა)

ქამერ – სამოვარი (ხე) ს. ჯეს დასავლ., მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე ს. ვიჩწაშა და ს. ჯეს შორის მდებარე სამოვარი. მოედინება ღელე **ქამრი ტუბიწა**. გარეთ „ქამ“. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი*, კოლმ. თავ-რე, ს. ჯე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ქამე რგდწალ – სათიბი (ლახთაგი) ჰაწვალდის აღმ., ვაკე ადგილი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი*, 45 წ., ს. ლახთაგი, 1972.

ქამე ტუბი – ხევი (ზოგრეში) ს. ზოგრეშის სამხ.-აღმოსავლ., მდ. ენგურის მარჯვ. კლათაზე. მოედინება წყალი, სგწ ტუბის დასავლ. ღელე-სათიბი. *იასონ მურზას ძე კორძია*, 75 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ქამე ქუეფიშ (იხ. ქვეფიშ) – ტყე (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ.-აღმ. ტიბის ხეობის მარცხ. კალთაზე. სგწ ქუეფიშის საპირისპიროდ. ტყე ქუეფიშშია. *ვალო ა-ძე სიდიანი*, 37 წ., ლატალი, 1973.

ქამე ციტწ წწლგწ – საბალახო (ლანჩვალი). *პირიბე*

ქელეჩის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩავლი.

ქამე ლობზ – სამოვრები (სვიფი) სახნავ საბანის აღმ., სგამე ლობზ-თან ტყე ყოფს. „გარე“ ლობზ. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ქამე ჭალაძე – ყანა (შვედი), ს. შვედშია, ნაკარშია. ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.

ქამიანი (4) – სამოვარი (კახურა) მდ. ლუტორის მარცხ. მხარეზე, უწინ სახნავი ყოფილა. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.

ქამიანი – სამოვარი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშია, დასახლების ჩრდ.-აღმ. ადრე ყანები იყო, ფერდობი. ბაღია ამჟამად. ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 35 წ., 1974.

ქამიანი – ყანა (კახურა), ს. კახურაშია, დასახლებიდან დაახლ. 0,5 კმ-ზე. მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.

ქამიანი – სახნავი (გულიდა), ს. გულიდაშია. მ. ბ. ქურასხელიანი, 46 წ., 1974.

ქამიანი ნაკ – სამოვარი (ხაჩეში), ს. ტვიბლედშია, მდ. ტვიბლედურას მარჯვ. მხარეზე. ნ. ს. ჩანქსელიანი, 24 წ., 1974.

ქამიანი შუკუ – გზა (ხაჩეში), ს. ხაჩეშია, სამანქანო გზა სოფლის შემოსასვლელში. ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.

ქამკ თანლი (იხ. თონღუზ-ორუნ)

ქამრი ტუბრა – ღელე, სამოვარი (ვიჩნაში), ს. ვიჩნაშია, აღმ. მხარეს ჩამოუდის. საზღვარია ს. ვიჩნაშისა და ს. აგრის. ახმათ მელიტონის ძე ხარბიანი, 43 წ., მოსამსახ., კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ქამრი ტუბი – ხევი (ხე), ს. ვიჩნაშსა და ჯე-ს შორის მდებარე ღელე, ენგურის მარჯვ. შენაკადი. ქამრი < ქამერ. ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., კოლმ. თავ-რე, ს. ჯე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ქამშარ – უბანი (მახაში), ს. მახაშის ერთ-ერთი უბანი რატიანების საგვარეულოსი. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ქწ ნაკარ – ყანები (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, ნაკარ-ის ყანების ერთ-ერთი ნაწილი. მ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ქაძა მოლარ – სამოვრები (მეხეცი) ს. მეხეცში.

ქარ – ქედი, სამოვარი (დურაში), ლენტეხისა და ჩოლურის სასაზღვრო მთა. კ. ბენდელიანი, 1978.

ქარწი – გზა (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერში,

ამჟამად გზაა, ადრე სასოფლ. საბჭო (კანცალია – კანცელარია), უწინ თავსაყრელი (ლახორ) იყო. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს.ს. მ. უკბანიანი, 45 წ., 1976.

ქარაფი ნეზ – გზა (ხელედი), მთა მაცხვარიშისკენა გზა, სამარხილო. შესასვენებელია, დგას ფიჭვი. მაღლობზეა. **ქარაფ** „მაღლობი გარემოსთან შედარებით“. მ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.

ქარბაქ – საქონლის სადგომი (ჩუკული) ჩუკულის მთაში. იყოფა ჩუბე და ჟიბე ქარბაქ-ად (**ქარა** ნაკაფი ხისა (საბა). **ქარბაქ** „საქონლის შესაკრები“, შდრ. **ქარა ბაკი** „ნაკაფით მოწული ბაკი“ (საბა), ადგილი, სადგომი. იხ. ვ. შამილაძე, მსხვილფეხა მესაქონლეობა სვანეთში, კრებ. სამხ.-დასავლ. საქართვე. ყოფა და კულტურა, IV, თბ., 1976, გვ. 40. **ქარბაქი** // **საჩეხი** „კარვის წინ შემორაგული საქონლის საწოლი“ (იქვე). „ნაქარ ბაქარები“ – ნახირის შესარევი ქვის შემორაგულები, შხარასა და ატკვერის ხეობებში ხშირიაო (იხ. ბ. ნიქარაძე, უშგულის აღწერა, გვ. 64), კრებ.: ისტორიულ-ეთნოგრ. წერილები, II, თბ., 1964, გვ. 63-64. *ნუნუ დადაშის ას. გულბიანი, 1976.*

ქარბაქალ – სათიბ-სამოვარი (მახაში) ს. მახაშში. უწინ საქონლის სადგომი იყო. ქარბაქ-ალ. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ქართაშ – სათიბ-სამოვარი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშის აღმ., მდ. წანრგლას მარცხ. კალთაზე, სათიბ დალდნის დასავლ. შემოკავებულია, ნალდაბის სათიბის ქვემოთ. **ქართის** დანათესი არა ჩანს. ქართ (შდრ. ლეკერთე „შემოკავებული, შემოღობილი“). *ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქართაწი – სოფელი (ზჩ. ს.ს.), ს. ქართაწი შედის ბეჩოს ს.ს.-ში, ბეჩოდან სამხ.-აღმ. სამანქანო გზის ქვემოთ, მდ. ენგურამდე, მდ. დოლრას დასავლ. დასავლეთიდან ესაზღვრება მეშხე ლიც (შავდელე), ჩრდ.-ით – ს. ლანხტრი. რელიეფურად შეკრულია, შეიძლება შემოკავებულის მნიშვნელობით. *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენსიონერი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ქართოლოშა – უბანი (წანაში), წანაშში მცხოვრებ ლიპარტელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი თემი. თ. გ. ლიპარტელიანი, 23 წ., 1974.

ქართგლდ (2) – სამოვარი მთა (ქვ. ლუჰა) მდ.

ენგურის მარცხ. კალთაზე, ტყე ნენსგაშის თავზე, საკარვეა, კარტოფილის სათესი. დავაკებულობა, ირგვლივ არყნარ-წიფლნარია-ნია, წვრილი ტყითაა შემოკავებული. *იშმაგ სორთმანის ძე დადემქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქართელდ – სამოვარი (გვალდერი), სამოვარ ლაშთებმაღარ-ის ქვემოთ, მთა უედმარომ დასავლ. *ჩხეტიან ემუზას ძე ჩხეტიანი, 47 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქართელდშ (3) – სათიბი (ნაკი, ქაშვეთ-ლაშთხვერი) მდ. ნაკრას მარცხ. ნაპირზე, ტყე მურჭიშის ძირში. ვაკე ადგი ღია, მოედინება მჟავე წყალი – ქართელდშია სგიმ. ადრე შემოკავებული იყო. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქართელდშ – სათიბები, ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვე-რი), ჰაწვალისკენაა, ჭაობიანი სათიბებია, ტყით შემოკავებული. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ქართელდშ – საცხ. უბანი (ნაკ. ს.ს.) ნაკის ს.ს.-ში შემავალი დასახლებული უბანი. *ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქართელდშია სგიმ – მჟავე წყალი (ნაკ. ს.ს.) მდ. ნაკრის მარცხ. მხარეზე, სათიბ ქართელდში. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქარიმი ჯიპარ – ტყე (ლაღამი) ს. ლაღამის დასავლ., ქარიმ ფალიანის ყოფილი ტყე – მუხნარი. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ქარიშხალა, გ. Буревестник – მწვერვალი (ლნტხ.) მყინვარ შხარასა და მყინვარ ენგურს შორის, სიმაღლე 3950 მ. ზ. დ.

ქარცაგარ – ფერმის ტერიტორია (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, ნაგებობებია ფერმის. მომადლო ადგილია, ზეგანივითაა. ქარცაგარ < **ქართ-ზაგარ** s!c! *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ქარგშა მურყუამ – კოშკი (ლაღამი), ქარიმი მურყუამ, ს. ლაღამშია, მთელი კოშკია, ფალიანების საგვარეულოსი. *გ. ი. ფილიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ქაუშერ – საკარმიდამო (ყარი), ს. ყარშია. ჩუბე ყარშია, სამანქანო გზის ზემოთ, მარცხნივ,

სახნაგ-სათესებით, ბადით. ქაუ ოთხუანის ყოფილი კუთვნილი მამული. *ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ., მოსამსახურე, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ქაუშერ ღარ – სამოვარი (ჭუბერი) ჩუბე მარდის სამხ.-აღმ. მშრალი ღარია, ტყე შერეული, ზემო მხრიდან წიწვნარი. გამოყენებულია სამოვრად, ბევრია ანწლი. დამრეცი ადგილია, მთა ყაფარის კალთაა ს. ჭუბერისაკენ. ქაუ ოთხუანის კუთვნილი ყოფილა. *ვასილ მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ქაფნა – ყანა (ლანხვრი) ს. ლანხურის სამხ., ყანა ფიშგუანის აკრავს დასავლეთიდან, სამანქანო გზის ქვემოთ. ქაფ ? (ტვირთი). *აკაკი ანდრიაშ ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1869 წ. სექტემბერი.*

ქაქულ – სამოვარი (ქვ. ლუჰა) მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, ტყე ნენსგაშის დასაწყისში, ლაროკაშ ტუბისა და გორა ლაცხურის შორის. *იშმაგ სორთმანის ძე დადემქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქაქულშ ზაგარ – ქედი (ლახამულა) მდ. ენგურის მარცხ. კალთის შერეული, ტყიანი ქედი, ქაქულშ ლიცის ზემო და დასავლ. კალთის ქედი. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქაქულშ ლიც – ღელე (ლახამულა) მდ. ენგურის მარცხ. შენაკადი, წისქვილის წყლის ოდენაა, მოედინება ჟაბე ბაჭაშ ჩრდ. კალთებიდან, ჩვაბე ლეჰაშ სამხ.-დასავლ. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქაშან – ბილიკი (ტვიბლელი), ს. ტვიბლედშია, ზედა და ქვედა დასახლებებს აკავშირებს. *ნ. ს. ჩანქსელიანი, 24 წ., 1974.*

ქაშეთ (3) – სოფელი (ლნჯრ. ს.ს.). ლენჯერის სას. საბჭოში შემავალი სოფელი, სამანქანო გზის ქვემოთ. თემები: ფაფ{ი}შა – ფილფანები, დუდაშა – ფილფანები, გისაშა – ფილფანები, მურაბიშა – ფილფანები, გუჩაშა – ფილფანები, ჰანტოლშა – ფილფანები, შემოშა – ფილფანები, ყანსაშა – ჯაფარიძე. *მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშეთი, მესტიის რ-ნი, 1972. X.*

ქაშეთ – სალოცავი ადგილი (ფარი) სუტიკუტი გორაგის სამხ., ჩუბე გორაგ-ზე, სოფ. კაცხის აღმ.-ით გორაზე. არის ნაეკლესიარიც, ლოცვები ტარდება: უფლი ლადელ, მის

მომდევნო კვირას (მგშლადელ), ჯანობლადელ, გუიზობ ლადელ (ზზობის დდესო). *იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქაშტეთ (იხ. **ქაშვეთი** გორაგ – ზეგანი)

ქაშტეთ სტიფ – სოფლის მოედანი (ქაშვეთი), ს. ქაშვეთშია, თავსაყრელი ადგილი. *მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ-ნი, 1972. X.*

ქაშტეთი გორაგ – ზეგანი (ზაგარი) ს. ზაგარის ჩრდ. ზეგანზე ადრე ყოფილა კოშკი, ნაეკლესიარიცაა ძველთა ძველი. დგას მსხალი (პანტა), სამოვარ ნასლეთილზრის თავზე (ჩრდ.-დასავლ.). ახლაც სალოცავი ადგილია (ჩაჭუ ჟი ხასილ.). *გულიძე ალექსის ძე ჩხეტიანი, 37 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქაშტეთი ჯგერაგ – საყდარი (ჰადიში), ს. ჰადიშია, ჰადიშგრას მარჯვ. კალთაზე. დაცულია, დგას ცაცხვები და მის გაღმა, ჰადიშგრას მარცხ. კალთაზე ვერხვნარია ეკლესიის სახელზე, მოჭრა არ შეიძლება. *მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ქაშტეთ ლექუზ – ყანები (ლემსია) ს. ლემსიის კუთვნილია ნაწილი, სამანქანო გზის ქვემოთ. *შ. ა. შუკვანი, 28 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ქაშინი – საბალახო (მურშეკელი) მ. მურშეკელის აღმ., სამანქანო გზის ქვემოთ, ზემო და ქვემო მურშეკელს შორის. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქაშუეთ (იხ. **ქაშვეთ**) – სამოვარი (ფარი). ქაშუეთი ეწოდება საკმაოდ მაღალი სერის შუა ნაწილს. ადრე აქ უნდა ყოფილიყო ეკლესია. ამ საუკუნის დასაწყისამდე აქ მდგარა ძელქვის უზარმაზარი ხე, რომლისთვისაც დაახლოებით 100 კაცს შეეძლო თავი შეეფარებინა. დღეს ამ ხის ფესვებილია დარჩენილი. ახლა აქ ეკლესიის ნარჩენებიც კი არაა, არც ის იცინა, თუ სად იდგა იგი, მაგრამ სვანებს ღრმად სწამთ, რომ აქ ოდესღაც ეკლესია მართლაც იდგა. *ვ. ნარსავიძე, 1965.*

ქაცბაშერ მურყუამ – ნაკომკარი (ლახამულა) ჟ. ლახამულას შუაში, ძირია დარჩენილი. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქაცრ ითინ (2) – საბალახო (ლევშერი) ს. ლევშერის საზაფხულო სამოვარი მთა ალპურ ზონაში. ქაცის (ვინმე) აუტანია ქვები და მთაზე გაუკეთებია სანიშნე – **ითინ** „სანიშნე“. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.*

ქაცრ ითინ – კომკურა (ლნტხ.) მთა დაშტვე ლარასთან. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

ქაციოლარ – სახნავი (მამი), მამშია. *ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.*

ქაჯიანი – სამოვარი (მაცხვარიში) ლაჰლა ჭალადს მარცხ. კალთაზე. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ქაჯილწი – სასაფლაო (კაცხი) კაცხის ჩრდ.-აღმ., სახნავ სარბთარის ჩრდ. *შალვა ფილოვანის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწავლე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქაჯი ნაჭალაჟ – სამოვრები (მაზაში) ს. მაზაშის მთაზე, ღელეა, ტყე ქარის წანალევი. გადააზრიანებულია. **ნაჭალაჟ** „წალეკვა“. *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*

ქაჯრ ტუბილდ – ღელე (ლაფსყალდი) ს. ლაფსყალდის სამხ.-აღმ., სამოვარ მგვლწშიდან მოედინება, უერთდება ლაბსყალდიმ ტუბის, ლაბსყალდის ღელის შენაკადია. ხმარობენ ზემო ყანების მოსარწყავად. „ქაჯთა (თუ ქაჯიანთ) პატარა ღელე (ღელუკა)“. *შიო თავას ძე გუგუსიანი, 41 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქაჯრ ღარ – სამოვარი (უსგვირი) უსგვირის სამხ., სათიბ დუდაშის გაგრძელებაზე, საკმაოდ დაფერდებული. იცის ზვავი. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ევერის ს.ს., 1973.*

ქებანი – სათიბი (ცალერი) ჟაბე ცალერის სამხ.-დასავლ. ზედა გზამდე (ლალჯან შუკუთეჟი). გრძელდება თაჭრწარამდე. კარგი სათიბიაო. ალბათ „საქები“-ო (?). *გრიგოლ აბას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქედან (2) – სოფელი (ხმ. ს.ს.) მდ. ენგურის ხეობაში, მარჯვ. კალთაზე, შედის ხაიშის ს.ს.-ში.

ქედან – დასახლებული პუნქტი (ჭუბერი), მდინარე ნენსკრას მარცხენა მხარეზე მდებარეობს. ცხოვრობს 3 ოჯახი. მდინარის ჭალიდან ≈ 200 მ. ცხოვრობენ ჩხეტიანი (2 ოჯახი), გადრანის 1 ოჯახი. არის ლაკვლმწხისა და ლახამის შუა. არის სათიბ-სახნავები. აღმოსავლ. ტყიანი

დამრეცი კედელი საზღვრავს, შერეული ტყით – ნიგვზნარი, იფნარი, მუხნარი, ნადვითა და სოჭით. ჩამოუდის პატარა ღელე – ქედნაშ ტუბი. წყეუ – ხაგ მასწარ ეჩა ტუბიჟი. გადმოცემით: ქვემო გზით კლდეებიან, ამიტომ ზემო გზით დადიოდნენო ტობარით – შუკვშო ლაქდენი „გვერდის ავლა“? ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., კადრი მუშა საგზაოში, მესტიის რ-ნი, 5.IX.70 წ.

ქედნაშ ლახულდ – სამოვარი მთა (ქედანი) კირწრის სამხ.-დასავლ., გაგრძელება ქედზე. ტყიანი მთაა, აქა-იქ შიშველი სამოვრებით. დგას 3 კარავი. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ქედნაშ ლეგუჯერ – წაბლნარი (ქედანი) მდ. ჭუბრულას მარცხენა მხარეზე, დამრეცი (მგჭგდგრა) ადგილია. დასახ. უბან ქედანის სამხ.-აღმ. გაგრძელება. მრავლადაა წაბლი, თხმელა, მუხა. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ. ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ქედნაშ ლეკერ – ნიგვზნარი (ქედანი) მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე, დასახ. უბან ქედანის გაგრძელება სამხ.-აღმ. დამრეცი (მგჭგდრ) ადგილია, მრავლადაა ნიგოზი. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ. ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ქედნაშ ტუბი (3) – ხევი (ქედანი), მოედინება დასახლებულ პუნქტთან მარცხენა მხრიდან და უერთდება მდ. ჭუბრულას. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ქედნაშ ტუბი – ხევი ჩვბე ქედანის ჩრდ. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ქედნაშ ტუბი – ხევი (ზ. ქედანი), მდ. ენგურის მარჯვენა შენაკადი, მოედინება ქედნაშ ლახულდიდან. ჩამოუდის სოფ. ჭერიშ ქედანს // ჩუბზე ქედანს. მომცრო მდინარეა. გადმოცემით: გზა ქვემო მხრით გადიოდა, ხოლო ამ ადგილს მგზავრი გვერდს უვლიდაო – შუკვშო ლაქდენი ადგი. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ქედნაშ ტუბილი – ხევი (ლახანი), მდ. ლაჭნაშ ტუბის მარჯვენა შენაკადი: . ნასახლარების

მარცხენა მხარეზე მოედინება ტყიდან, მომცრო წყალია. *სალამ ზერგიანის ას. ქობალია, 76 წ., პენსიონერი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ქეტანუშ – სამოვარი (ლაღამი). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., *მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.*

ქევანში სტიკ – სამოვარი (მსტ. – ირ. მელიქი-შვილი)

ქეზა ნენჩა – ტყე (ნავ. ს.ს.) მდ. ნაკრას მარცხ. კალთის წიწვნარ-ფოთლოვანნარევი. ვინმე ქეზა იყო ალბათ. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქეთაი დაბარ – სათიბ-სამოვრები (შვედი) ს. შვედის მთაში. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ქელი ნაკ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის ჩრდ.-აღმ., ჰადიშერას მარჯვ. კლათაზე. თივაზე მო მუშავენი ტერასაზე ქელს (საჩრდილობელს) დგამენ. *მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ქელიშ (2) – სათიბი (ნავ. ს.ს. თავრარი, ღემდერი), ნასახლარ ჯუხტუნსა და ნასახლარ ლწმზრწმს შორის მდებარე დამრეცი სათიბები, სადაც წვიმის ან სიციხის დროს „ქელს“ დგამდნენ. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქელიშ – სათიბები (თავრარი), დიდი, ოდნავ დამრეცი მიწდორი ნასოფლარ ჯუხვლანსა და თავრარს შორის. აქა-იქ პანტა მსხლეები ჩანს. ქელიშ (საჩრდილობელი?). *უშანგი ბარდელს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ს. თავრარი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქელიშ – სათიბი (ღემდერი) ს. ღემდერის ჩრდ., სათიბ მგჰაშის აღმ. გაგრძელება, მოვაკო რელიეფით, ჩრდ.-აღმ. ტყიანია. ქელ „საჩრდილობელი“ (წვიმისაგან ან სიციხისაგან) ადრე იყო. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქელაღგარია გურნა – ქვები (ჭიბიანი), ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე დევს დიდი ქვა, რომელიც წარმოადგენს მონადირეთა ღამისათვის. გადმოცემით: მონადირეს მონადირე მოუკლავს, სახელად **ქელ. ღუტუ ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 24 წ., მოსამსახურე, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.**

ქელლარა – სათიბი (ჰეზუდი) ს. ჰეზუდის ჩრდ.-აღმ., სამოვარ კურას აღმ. თხილნარია. ქელ „ლალა“, საცავი ნაგებობა წვიმისა და სიცხისაგან („სარჩილობელი“). *ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქელნაშ – სათიბი (მამი), ს. მამშია. ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., ბ. გ. ბაბლუანი, 72 წ., 1978.

ქელნაში ღელა – ღელე (მამი), ს. მამშია. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ქემ – ტყე, სამოვარი (ზ. ლახამულა) ჟაბე ლახმელის ჩრდ., ჰამაშის აღმ. ჰყირაშამდე. შერეული ტყეა და შუაში სამოვარიც ურევია. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქემეზშერ – უბანი (ლემუკვი), ლემუკუშია, ივერიანების საგვარეულოს სამმო. *შალვა გ-ძე ივერიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ქემილ – სათიბი (ჰამაში), ჰამაშშია. საკულტო თოდრ-ის ქვემოთ (სამხ.), ირგვლივ პატარ-პატარა ველაკები ძევს. (სა. სახ. ?). *დუშა შარდენის ას. ჰკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქემილშ ლარე – სამოვარი (ზ. ლახამულა) ჟ. ლახმელის ჩრდ. ქემ-ის ტყეში მდებარე პატარა საბალახო ადგილი. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქემრილშ – სათიბი (ცალერი) ს. ცალერის ჩრდ.-ით, სათიბ ტიშელდაშს აკრავს ჩრდ.-დასავლ. ირგვლივ ლებგლყერ ხარ, ხოჩა ლანქედრ წიფროლ ხანგენახ. ლაშქმინაჲ ლასჟ. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქერაშ – ყანა (სასაში) დასახლება ფარილობრაში. ნაქერალი უნად იყოსო. *ბ. გ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ქერეში ნაკ – ნაყანარი (ვედი) ჟედრგლას მარჯვ. კალთაზე, ნამსგალეში აბანილის დასავლ. კოლმეურნეობამდე ყოფილა ქერექ ჰკადუას საკარტოფილე, მეჭირიშ ბოგს რჩდ.-აღმ. *ვარდან მახამეთის ძე ჰკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ქერთიშა მურყტამ – კოშკი (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, კარგად დაცული. გიგანების საგვარეულოსი. საკ. სახ. – ქერთი. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქერლადგარი გურნა – კლდე (უშგული) ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის სათავის მარჯვ. მხარე. ვინმე ოსი ქერ იპარავდა უშგულიდან ბავშვებს, რომელიც მოუკლავთ იმ ქვის ძირში. *პავლე ნიკოს ძე ნიჭარაძე, 43 წ., ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ქექეტიშ ლარა – სათიბი (თოთელეში) ს. თოთელეშის სამხ.-დასავლ., სათიბ თოხბარშია შიგნით. ქექეტი ქობალიას ყანა ყოფილა უწინ. *დუშა შარდენის ას. ჰკადუა, 46 წ., კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ქექიარ – საცხოვრისი (ყარი), ჟაბე ყარშია, მდ. თეთნაშერას მარჯვ. მხარეზე, სამანქანო გზის ზემოთ, სათიბ-სახნავებით, ბალით. ქექი გვარმიანის ყოფილი კუთვნილი მამული (ცოცხალი არაა). *ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ., მოსამსახურე, ს. ყარი, ჰუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ქექუ – წყალი (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარის სასმელი წყალი. ალბათ აღმომჩენის საკ. სახელის მიხედვით. ბაჩქინ ანდერდას. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ქტაბ (2) – გამოქვაბული (ჩოლ. ს.ს.), მთიბაგების დასაბინავებელი გამოქვაბული მიწო ლარაში. *თ. დ. ხაბულიანი, 48 წ., 1978.*

ქტაბ – სათიბი (მახი) ს. მახის მთაში (ლნტხ. ჩიხარეშის ს.ს.). *რ. მ. ჰელიძე, 1976.*

ქტაბ – სამოვარი მთა (შკედი) მთა შგენაშიშ ქვემოთ, მდ. ჯოდორნაშუსმას ქვემოთ (იხ. 1: 100 000 г. Кавхи 2662,7). საკარვე საზაფხულო სამოვარი მთა. *მეგრელებისაა. შუმანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ქტაბარ – სამოვრები (დურაში), ტყიანი ადგილი დურაშიშ, იყოფა: **ჩუბე** და **ჟიბე ქტაბარ-ად.** *კ. ბენდელიანი, 1978.*

ქტაბ ღარალ – კლდე (ბოგრეში), ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარცხ. კალთაზე კლდეებია, პატარ-პატარა გამოქვაბულები აქვს, მონადირეები თავს აფარებენ. წყლებიც მოედინება. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ქტაბი გორა – სამოვარი (ნანარი) ს. ნანარის ჩრდ.-აღმ. მთა, სადაც აპირებენ საბაგირო გზის გაყვანას. გამოქვაბულიცაა. კლდიანია. *ვ. ნ. ჟურასბელიანი, 35 წ., 1974.*

ქუზბილდ – გამოქვაბული (ლემსია), სათიბ ლა-
ლშერალწორის ძირშია, პატარა გამოქვაბულია,
გამოყენებულია ღამის სათევდადაც. *შადურ*
ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს.,
1972.

ქუზბნარ – სახნავები (რცხმელური) ლაშხირის
მარჯვ. მხარეზე, აქვს გამოქვაბულებიც და
ქვიანი ადგილიც. *ე. ა. ტვილდიანი, 1976.*

ქვაბნარ – ტყე (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი,*
ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX,
თბ., 1939 წ.

ქუბ სგოზინ – სათიბი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეში,
ახალშენის მხარე. *ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.*

ქუბულარ (2) – სათიბი (შკედი), ს. შკედშია,
მთაში, კარვების დანადგამებია. გამოქაბულე-
ბივითაა. დიდქეებიანია, გვირაბებივითაა. *ჟ. ს.*
ონიანი, 34 წ., 1976.

ქუბულარ – სამოვარი ს. ლამფალაშის მთაში,
კლდიანი. *რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.*

ქუბთიანი (იხ. **ქვბთიანი**) – ყანა ს. ზარდლაშსა და
ღვებრას შორის. *ალექსანდრე მახარობლის ძე*
მარგიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ქუბთიანი – ყანები (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის
დასახლების ქვემოთ. *შამში ნესტორის ძე*
გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის
რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ქუბთიხი – სახნავი (მამი) ს. მამში, ვაკე ადგილია.
ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ქუბ-კაცხ – სათიბი (ღობი) ღობის მთაში კეცხ
„წვერი“.

ქუბლად – სათიბ-სამოვარი (ქურაში, ბარში), ს.
ეცერშია, ბარშის აღმ., მდ. დავშარის მარცხენა
მხარეზე. მოფერდო ადგილია, ქვიანი არაა,
სუფთა სათიბია. ტასლერიშ შუკუტს ჩრდ.-აღმ.,
ქურაშის საზღვრამდე. *შალვა ამას ძე*
გურჩიანი, 78 წ., ბარში, ილარიონ კოსდას ძე
ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1969 წ. X.

ქუბან (8) – სათიბი (ხელედი), ქვანა ღელეშია,
ტყიანია, ჩამონასხლეტი არაა. *შ. მ.*
ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.

ქუბან – სამოვარი (ჰეზუდი), სამანქანო გზის ზემოთ
გადის საცალფეხო ბილიკი ჰეზუდამდე
უღვლიდან, ამ გზის გასწვრივ ფიჭვნარ
მუგუთან (აღმ.) არის სამოვარი. ქვემო მხარე
ჩამონგრეული (ნატიციტუ) აქვს. მოედინება
ქუბანში სარაგ. *ზაგამბე სამსონის ძე*

ფარჯველიანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰეზუდი,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ქუბან – ფერდობი (ლემსია) ლემსიდან ქანზე
ლახვში მიმავალ გზაზე, ხრიოკი ადგილია,
ჩამორეცხილი ადგილია. *შადურ ადილარის ძე*
შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ქუბან – კლდე სანადირო ლაღრალის ჩრდ.-აღმ.,
კარჯის დასავლ. დიდი სანადირო – საარჩვო –
ადგილია. კლდიანია, აქა-იქ ფიჭვნარიცაა
(გვგებ). ქუბან „გარეულ ცხოველთა სამყოფი“
უფრო კლდიანი. *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ.,*
პენს., ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.

ქუბან – ფლატე (ეც. ს.ს.), სამოვარი ადგილია მთა
ბაღდერის დასავლ. კლდიანია, ჩამონაგლეჯი,
ჩამონაწყვეტი, ჩამონაქცევი (მეგრ. ქვანა)
„ქვიანა“?. *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ.,*
კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
ოქტომბერი.

ქუბან – ღარი ჩამოფხევილი (ჭუბერი) მდ.
ჰოკრილას მარცხ. მხარეზე, ჰოკრილაშ ტუბიში
კარაუტს პირდაპირ. ჩამოხლეჩილია, ზედა
მხარე ტყის ზონას ცდება, გვერდითი
გორაკები ტყიანია. *თამაზ დიმიტრის ძე*
ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადათავრებული, ს.
ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII. 70.

ქუბან – ნატიციტუ ს. ლაფსყალდსა და სათიბ
გეგილდს შუა, ჩანარღვევი ჩანასხლეტი,
ჩანაგლეჯი ადგილის სახელწოდებაა. აღწევს
მდ. ენგურამდე. ქვიანია, რის გამოც დაერქვა
სახელწოდება. ქუბან „ქვიანა“ (?). *ბასილო*
თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის
ს.ს., მესტიის რ-ი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ქუბან – ფლატე (ლაპილი), ს. ლაპილის ქვემო
ნაპირი, ენგურის მარცხ. კალთის ფლატე.
ოდესლაც გადმონგრეულა და რამდენიმე
ოჯახი ჩაუტენვია. ამჟამად მის ზედაპირზე
კოშკის ნანგრევიდაა დარჩენილი (ყოფილა
ჩარკვიანებისო). *ზ. ს. პაკელანი, 48 წ.,*
ლატალის ს.ს., 1973.

ქუბან (2) – ტყე, კლდე (მურყმელი) ს. მურყმელის
დასავლ., მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე.
კლდეა, მეჩხერი ტყით, მდინარეს ესაზღვრება.
ჩავარდნილია. *ნუგა ანტონის ასული ნიჟარაძე,*
62 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971
წ. VII.

ქუბან – გზა (მსტ. – ირ. მელიქიშვილი)

ქუბან თხტიმ – პლატო (ლაპილი) ს. ლაპილის
ჩრდ., ენგურის მარცხ. კალთის ფლატეს ზემო

ნაწილი. დგას ცალი კედლის ნარჩენით ჩარკვიანების ყოფილი კოშკი. *ზურაბ ს-ძე პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ქუანუ თხუმი – ტყე (კახურა), ს. კახურას ჩრდ.-დასავლ. ქუანუ თხუმში მოედინება წყარო, მდ. მარცხ. მხარეზე. *გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

ქუანუ – გზა (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-დასავლ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, საცალფეხო გზა, ჩამორღვეული ადგილია (ქუან ხარ). *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 67 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ქუანუ – გზა (ღვებალდი) სათიბ ლაშხერის დასავლ., ჩამონასხლეტი ადგილია, გადის სამარხილო გზა „ქვიანა“. *მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქუანუ – მორღვეული, მოგლეჯილი (სვან. ნატყი-ცუ), ლაშხერის ტუბს მოსდევს დასავლ. მხრიდან, ნამეწყრალია, ს. ლუებალდისა და ს. გუალდერის საზღვართან. აღწევს ენგურამდე. ქვიანია. *ემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ., პენსიონერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქუანუ – კლდე სანადირო ენგურის მარცხ. კალთაზე. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972. VII.*

ქუანუ – სათიბ-სამოვარი (დავბერი) ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, კლდიან-ქვიანი ადგილი. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. ადვბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ქუანუ – ყანები (საყდარი) ს. საყდარში, ფერდობებია. *ფელდ „ფერდი“. მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ქუანუ – სამოვარი, ხრამები (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერში, ქვასაცვენი ადგილი. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს.ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ქუანუ – სათიბი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშის სამხ., ზაგარზეა, ფერდობებია. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქუანურე თხუმი – კლდე (ხაჩეში) ს. ხაჩეში, ხელედურას მარცხ. მხარეზე, ფლატეს თავი. რ. დ. ჩანქსელიანი, 27 წ., 1974.

ქუანური შუკუ – გზა (გვალდერი), გზა ს. ლუებალდისა და სოფ. გუალდერის ჯაჭვის ხიდამდე. ფერდობია, ტყეში მიდის სამარხილო გზა, მდ.

ენგურის მარჯვენა მხარეზე. „ქვიანას გზა“. *ემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ., პენსიონერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქუანუ (2) – სათიბი (თავრარი) ს. თავრარის აღმ., წყაროს წყალი რობის სამხ.-აღმ. ნატყიცი ხარ. *უმანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქუანუ (იხ. ქუან – ჰეზუდი)

ქუანუ ზაგარ – სამოვარი (ჰეზუდი) ს. ჰეზუდის დასავლ., ულუა ზაგარის ტყის სამხ. ჰეზუდის ყანებამდე. *ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰეზუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქუანუ თხუმი – მწვერვალი (დაკარი), ს. ხაიშიდან ჩრდ.-დასავლ. ლალრალის ჩრდილოეთით დიდი კლდეებია, სანადირო ადგილებია, რუკის მიხედვით 1834,9 მ. აქა-იქ სოჭნარი (ლენენზ). *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.*

ქუანუ კოჯ – კლდე (ქვ. ლუპა) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ტყე ლაშქმაღლის აღმ. მდ. ენგურამდე, სამანქანო გზის ზემოთ. ნატყიცი ხარ. *სილეგან იშმაგის ძე დადემეჯელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქუანუ ნაკ – სამოვარი (ჰეზუდი), ს. უღვალისა და ს. ჰეზუდამდე მიმავალ ბილიკზე, სამოვარ ქუანთან არის ვაკე ადგილი, შიგადაშიგ ბუჩქნარია და სამოვრები. *ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰეზუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქუანუ სარგ – წყარო (ჰეზუდი) ს. უღვალსა და ს. ჰეზუდს შორის არის ბილიკი, სადაც, სამოვარ ქუანთან, მოედინება წყარო. *ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰეზუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქუანუ ფაფალ – გორაკი (ლახამულა) ჟ. ლახამულაში, სამანქანო გზას ჭრის, სამხ. ესაზღვრება ენგური, აღმ. ჩამონასხლეტი აქვს (ნატყიცი ხარ). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქუან ჭალ – სამოვარი (ლახამულა), ჟ. ლახამულაში, სამოვარ ლეგრევის პირდაპირ, მდ. ენგურის მარჯვენა სანაპიროზე. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქუანდარ – ღელე (ტვიბერი) ს. ლეზგარასა და ს. მაგარდელს შუა მომავალი ღელე. თითქმის ყოველ წელს ჩამოდის დიდი ღვარი – (იხ. რუკა). *მგკა ამიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქვანდრუშ ლიც (იხ. **ქვანდარ**)

ქვანდრგრა (იხ. **ქვანდარ**)

ქვანრიშ შუკვ (იხ. **ქვანრიშ შუკვ**)

ქუან-ღელა – სამოვარი (კახურა), ს. კახურაშია, სეზონური ღელე. **ქვან** ხარ. **ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.**

ქუანგლ – სათიბი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, სათიბ პანი ქართის სამხ. ჰაპკვირისკენ, თხუმეი ნატყიცუ ხარ, ქვემოთ დაფერდება და მოვაკოც. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქუანგლდ – სამოვარი მთა (ნაკ. ს.ს.) მდ. ნაკრას მარცხ. მხარეზე, ქუანგლდშ ღარის თავზე, მთა ლჰკითანალის გვერდით. ნაკარვებია, ქვიანი ადგილია. ქუან „ფერდობი ქვა და მიწა შერეული“. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქუანგლდ – სათიბი (ზ. ვედი). *ცაცუ ფარნაოზის ას. ჭკადუა, 67 წ., პენსიონერი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. X.*

ქუანგლდ – ტყე, სამოვარი (ბეჩო) ს. გულის აღმ., ლაკარაშ ლალგნარს აღმ. სოჭიანი უფრო მეტად, ჰარეტის ქედის დასავლეთი კედელი, ძირში პატარა ველია (ლარილდ). პატარა ღარსავითაა, ჩამონასხლეტი (ნატყიცუ), ჩამონარღვევი, რომელსაც ხშირად ქვებიც სცვივა. ქუანგლდ „პატარა ჩამონარღვევი“. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ქუანგლდარ – კლდეები (ლაკულმახი) მდ. გუშლარარის ზემო წელის მარჯვნივ, კარიერის მარჯვნივ, ციცაბო კალთებით, ქვემოთ მეჩხერტყიანი. არის სანადირო – ლჰკუტური, კლდეა, ქვემოთ სამანქანო გზა გადის კარიერისაკენ. *ვასიკო მუხას ძე ჩხეტანი, 40 წ., მუშა ს. ლეკვლმახი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 22.IX.70 წ.*

ქუანგლდშ ლჰკმოლ – სათიბი (ზ. ვედი). *ცაცუ ფარნაოზის ას. ჭკადუა, 67 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. X.*

ქუანგლდშ ნატყუცარ – ფლატე (ზ. ვედი). *ცაცუ ფარნაოზის ას. ჭკადუა, 67 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. X.*

ქუანგლდშ ღარ – ღელე (ნაკ. ს.ს.) მდ. ნაკრას მარცხ. მხარეზე, ჩამოედინება ლჰკითანალ-იდან, ქვიანი, შიშველი რელიეფით. გვერდითი კალთები ტყიანია – ფოთლოვანითა და წიწვიანით. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქუანსიშ – სამოვარი (უშგული) ს. უშგულის სამხ.-აღმ. არყნარი ტყით, უღელტეხილ უღტას დასავლ. მხარე. ქუანს „ცოცხი“ (ლექსური „ბალახია“), ბალახისაგან გაკეთებული. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ქუასტალ – სამოვარი (ტვიბერი) მდ. ენგურისკენ ს. ლეზგარადან, სათიბ ფალას ქვემოთ. სუფთა ადგილია, კარგი სათიბიც, ცელის ერთი მოსმით იჭრება ბალახი – ქუასტალ – ქუასტ „სხლეტ“ ? ხმაბაძვის მიხედვით (?). *მგკა ამიზის ძე ქალდანი, 612 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ., ოქტომბერი.*

ქუაქუანი – სათიბი (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის დასავლ., სათიბ ბესტუნის აძევს ზემოდან, ჟუარაშ ლიცის მარჯვ. კალთაზე. მოვაკო ადგილია, (ლიც ახაზი თხუმლექუა ლალცენად). ქვიანი არააო, მაგრამ მის ზემოთ არის სამ. **განგლარ** – კლდიანია (იხ. **განგლარ**). *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქუაშრა – ყანა (არცხელი) ს. არცხელის ჩრდ.-აღმ., დასახლების ზემოთ. ფერდობია. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქუაჩა – ტყე (ლაშხრერი) სოფლის სამხ.-აღმ., სათიბ დაბერილს აკრავს აღმ. მუხნარი ტყეა, სოფ. კალშ-ამდე. *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეგერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქვანშ ცხევ (იხ. **ქვანა**)

ქუაჩოლ – ტყე, კლდე (ლანტელი) ლაშხრერის სამხ.-აღმ., მდ. ენგურის (ჭალაშ) ჩრდ. ტყიან-კლდიანია. მრავლადაა მუხა (ჯიჰრა), რცხილა (ცხტიმრა), თხმელა (ბელყარ) და, საერთოდ, ძალიან ხშირი ტყე ყოფილა, ყველა იქით

მიეშურებოდა ტყის საჩეხად. ლი-ქი-ე „ჭრა“ (?), თუ ქტაჩა-საგან (საკ. სახ.)? *კოწია ბეჭერზას ძე პაკელიანი, 72 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ქტელზ – ყანა (ზ. ლუჰა), ს. ჟ. ლუჰაშია, ყანა სწჷრს აკრავს ზემო (ჩრდ.) მხრიდან, ირგვლივ ხილნარია. ქტელ „ჩერო“ (?). *სიმონ თოსდანის ძე ცალანი, 57 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქტეთხაშ – ყანა (მურყმელი) ს. მურყმელის დასავლ. სამანქანო გზის ზემოთ. ქერი, კარტოფილი, მშრალი ადგილია (გუბე ჯდგილი „მშრალი, ხრიოვი ადგილი“). *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ქტეირ ლიცრლ – წყარო (თეკალი) თეკალიდან მთა ლემშრლ-ისკენა გზაზე, წყაროცაა, სადაც მგზავრები ისვენებენ. *ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. გ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.*

ქტენარ – ყანები (გულიდა), ს. გულიდაშია, „ქვან“ ხარ ზემოთ. *მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.*

ქტენაშ – ყანები (ლესემა), ს. ლესემაში; ი ა, მოფერდო ადგილებია. *მ. ნ. ბენდელიანი, 49 წ., 1974.*

ქტენაშ – სამოვარი (ფაყი), ს. ჯარაშშია, ყანა მუთუალდერის აღმ. (გვერდით). *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ქტენაშ – სამოვრები (ლესეშარეში) ს. ლესეშარეშის ჩრდ.-აღმ. *გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.*

ქტენაში ღელა – ღელე (ფაყი), ს. ფაყშია, ქვიანია. ქვიშა-ქვიანი. ფლატეებიანი. **ქტენ** „ქვიანი“. *გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.*

ქტენდელე (2) – სათიბი (ლევშერი) ს. ლევშერის მთის სათიბი. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.*

ქტენდელე – სათიბი ებერალში ქვიანი ადგილია. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

ქტენიერ (3) – გზა (საყდარი) გაჭრილი კლდეში ს. საყდრიდან ს. დურაშისაკენ. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ქტენიერ – სათიბი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

ქტენიერ – ყანები (მესტია), სახნავი მიწები კახბერიძეების, გომთელიანების, ნიგურიანების. ითესება ხორბლეული, კარტოფილი, სიმინდი. *თედორე ტარასის ვძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1973.*

ქტენიერალ – ყანა, სამოვარი (ლაღამი) ს. ლაღამის დასავლ., ფერდობი, ქვიანი ადგილი არაა,

მწირი ადგილია. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ქტენიერი ლესგარ – საბალახო (მესტია), ტყემლნარ-კოწახურისა და სხვა ბუჩქნარი ადგილია სახნავ ქტენიერთან. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1973.*

ქტეირ ლიც (3) – წყალი (ნანარი), ს. ნანარისკენა გზაზეა. ჩუბარალ ჩუქან მოედინება. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ქტეირ ლიც – წყალი (ნანარი), ს. ნანარშია, მეცექვენის ღელეში. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ქტეირ ლიც – წყარო (ყვედრეში) ს. ყვედრეშიდან ლაბრაჯის მთისკენა გზაზე. მოტიტვლებულ ადგილზე შესასვენებელია და მოედინება ცივი წყალი. *გ. კ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ქტეირ ლიცრლ – წყარო (ფანაგი) ს. ფანაგი სამხ. ს. *გამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.*

ქტერდ (იხ. **ქტერდიელ** – უშგული)

ქტერდიელ – სათიბ-სამოვარი (უშგული) ს. უშგულის აღმ., მდ. ქვიშირის მარჯვ. კალთაზე. ღელე შიშველი, მოედინება წყალიც. შუადღის შემდეგ ჩრდილი ადგება დასავლეთიდან. ქვერ „გრილი“. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ქტერდი კტანფარ – ფლატეები (უშგული) ს. უშგულის აღმ., მდ. ქვიშირის მარჯვ. კალთაზე, ღელე ქვერდის ფლატეები. **კტანფ.** *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ქტერდი ტტიბ – ხევი (უშგული), მდ. ქვიშირის მარჯვ. შენაკადი. მომცრო ღელეა, მოედინება სათიბ-სამოვარ ქვერდიელიდან. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ქტერ ნიცილ – წყარო (ლუჯი) ს. ლუჯში, ფორელში. სასმელია.

ქტერ ნიცილ – წყარო (ქახ. ს.ს.) უბან ლეკუმბასტში, მთისკენ, მოედინება ცივი წყარო. *ზ. ს. გულზიანი, 22 წ., მოსამსახურე, ს. ჩუკული, 1976.*

ქტერ სარაგ (2) – წყარო (ლამფალში) ს. ლამფალშის მთაში. *რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.*

ქტერ სარაგ – წყარო (ჩუკული) ჩუკულის მთაში. ცივი წყალი მოედინება. ქტერ „ცივი“. *ნ. დ. გულზიანი, 26 წ., 1976.*

ქუეფიშ – ტყე (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ.-აღმ. ტიბის მარცხ მხარეზე, იყოფა: **სგა და ქაშე ქუეფიშ**-ად. შერეული ტყეა. *ვალთ ა-დე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ქუეცილიერ – სათიბი (დავბერი) ს. დავბერის დასახლების აღმ. ყოფილი ყანა. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ქუითიშ (იხ. **ქუითშიერ** – დავბერი)

ქუითშიერ – ყანები (დავბერი) ს. დავბერსა და ს. ლალხორს შორის, ენგურის მარჯვ. კალთაზე. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ქუილანი – ყანა (ქვ. ლუპა) ს. ჩ. ლუპას დასავლ. სამანქანო გზის ქვემოთ, ვაკე ადგილია, ქვედა კიდეზე ნამეწყრაღიცაა, ლეზჩერ ლი. **ქუილ.** *სილევან იშმაგის ძე დადემქელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქუინა ღალა – კლდე (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ., **ქუინა ღალა კარბალის** ზემო კლდეები. *რობინზონ. იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ქუინა ღალა კარბალ – კლდე (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ. გამყოლი ქედი, მეფტაშის ჩრდ.-აღმ. მულახის მხარე კლდიანია. **კარბალ „ნაპირი“** (კარბ). *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ქუინე ღალა – კლდე (მულახი) ს. მულახის სამხ. ქედის – უღვირის ქედის დას. ნაწილი. ჩრდ. კლდეა. ძნელად მისადგომი კლდეებია (**ქუინ „სული“, ღალე „ფრთა“**). *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქუინილდშ – სათიბი (ლეზგარა) ს. ლეზგარას ქვემოთ, სათიბ ჭუშიშს აღმ. კარგი ხეხილიანი ადგილი ყოფილაო, ხილით სულს იდგამდნენო (**ქუინს ჩუ ლემცუირნელიხ**). *ლოლა მკვას ას. ქაღდანი, 24 წ., კოლმ., ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქვიანი ღალა (იხ. **ქვინე ღალა**)

ქუინჩილდ – ყანა (ზ. ლუპა), ღელე ტუბირას მარცხ. კალთაზე დავაკება ადგილი, ჩორა (ყანა)-ის ჩრდ. (ლაჩუალ დაბაშ ტუბი ლი).

სიმონ თოსდანის ძე ცალანი, 57 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ქუირტალდ – სათიბი (ღვებალდი), ს. ლუებალ-დშია, სათიბ ალმაშანის აძევს ქვემოდან. *მიშა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქუირზილშ – სათიბი (ღემდერი) ს. ღემდერის ზემოთ – ჩრდ.-აღმ., სათიბ ჩხეტერის სამხ. პატარა შიშველი სათიბია. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 57 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ქუირთარ – სამოვარი (ყარი) მთა შატლურაშია, ბურნაყრე ლაჰმოლ-ის თავზე ჩრდ. მხარეზე. დგას დაახლ. 80 მაღალი სოჭის ჯგუფი (ლენზ), მოქუჩულად, განცალკევებით, შიშველ ადგილზე. **ქუირთ** „შექუჩული, გროვად, ხროვად, ჯგუფად მდგომი. ცალკე, განცალკევებულად (საზოგ. სიტყვაა). *გივი მუზას ძე სუბელიანი, 30 წ., კოლმ., ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

ქუირთბელ – ყანა (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანია, დასახლების აღმ. მხარეში, ჰეწერის სათიბის მეზობლად. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქუიფი ღარალ – სათიბები (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის დასახლ. დასავლეთით. ჩვალა ღარალა ქუიფილდარს ლემგამნელიხ, რომ სათიბი არ წაელეკა. **ქუიფ** „წნელით მოწნულია“, ლაწუ-დარშალ ლი ნეცომ, ჩვალს მამ ფიშტდე. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქუიშ (4) – უბანი (სასაში), ს. სასაშია, ფარ-ლოზრაში, ქვიშნარი მაინცდამიანც არაა. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ქუიშ – სამოვარი მთა (ბეჩო), ს. ბეჩოს საზაფხულო სამოვარი მთაა, სამოვარია ფერმისა და კერძო მესაქონლეთა. ირგვლივ კლდეა, შუაში ქვიშიანი მინდორი. რელიეფის მიხედვით – **ქუიშ** „ქვიშა(იანი)“: *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბერში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ქუიშ – სოფლის უბანი (ჭოლაში), ს. ჭოლაშის ზემო უბანი. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქუიშ – უბანი (ლენტეხი) დ. ლენტეხის დასავლ.

ცხენისწყლის მარჯვენ. მხარეზე. ქვიშნარია. ამჟამად სამშენებლო უბანია. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

ქუბი – ყანა (სასაში) ს. სასაში. ფერდობია, მის თავზე ეკლესია – თწრიდელ ქუბიშაში.

ქუბიშა (2) – ყანა (ლემსია), ს. ლემსიაშია, უბან ეჩხან ტაფში, სამანქანო გზის ზემოთ. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 278 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ქუბიშა – სათიბი, სახნავი (სოლი) ს. სოლის დასახლების დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ქუბიშაღურ – სამოვრები (კაერი) ს. კაერის სამხ.-დასავლ. ქვემო მხარეში. ქვიშნარია. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ქუბიშა მურყამ – ნაკომკარი (ჭოლაში), ს. ჭოლაშია, ორსართულამდეა დარჩენილი. სოფლის უბნის ქუბი-ის მიხედვით. ნუტარსან-ის გვარი არ ახსოვთ. მათი ნასახლარია მხოლოდ, სოფელს უღალატა. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქუბიშა – ტყე (ქართვანი) მდ. სოლედგრას აღმ., მდ. ენგურის ჩრდ. ქვიშიანი რელიეფით. ქუბიშარ „ქვიშიანი“. *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს.კ, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ქუბიშა – სამოვარი (ლაღამი) ს. ლაღამის აღმ. ფერდობი ადგილია, მდ. მესტია ჭალაშს მარჯვენა მხარეზეა, მოშორებით. ქვიშა არაა. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ქუბიშა შუკუ – გზა (ჭოლაში), ს. ჭოლაშის ზემო დასახ. ქუბიშიდან ცენტრში მიმავალი სამანქანო გზა. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქვიში მოლალ – სამოვრები (ლექსირი) ხელედურის მარჯვ. მხარეზე. *გ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ქვიში – ღელე (უშგული) მდ. ენგურის მთავარი შენაკადის დასაწყისში. მოედინება მთა ლწლემდერიდან, უერთდება ენგურის მარჯვენა მთავარ შენაკადს ს. ჩაქაშის დასავლ. ქვიშა მოაქვს მუდმივად და ფერიც ქვიშისა აქვს. *ილია ერმალოს ძე ნიჭარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ქუბიშაღ – ღელე (ლახირი) ს. ლახირის ჩრდ.-აღმ., ვწაშის მარცხ. კალთაზე. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქუბიშაღ – სამოვარი (ჭოლაში), ს. ჭოლაშის ჩრდ.-აღმ., დასახლების ზემოთ, მოედინება ღელე ქუბიშაღი ტუბი, მის მარჯვ. მხარეზეა ქუბიშაღ. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქუბიშაღი ლიც – ღელე (ჭოლაში), ს. ჭოლაშის ჩრდ.-აღმ. მოედინება ღელე, მდ. მულხურას მარჯვ. შენაკადი. იცის ღვარი მაგარი – მოაქვს ქვა და ხრეში. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქუბიშა-მოლარ – სათიბ-სამოვრები (ლენტეხი) მდ. ხელედურას მარჯვ. მხარეზე, ჭალისპირა მიდამოები. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

ქუბიშა ბოგ – ხიდი (ჩაქაში), სამარხილო ხიდი მდ. ქვიშირზე სოფ. ჩაქაშიდან სკოლის მიმართულებით. *ილია ერმალოს ძე ნიჭარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლი*

ქუბიშაიელ (იხ. ქუბიშა – ჭოლაში)

ქუბიჯ (2) – სათიბი (ლახამულა), ჩუშბე ლახმელშია, ნაკის ყანასა და მორნიშ-ის სათიბს შორის. მოფერდო ადგილია და ჩავარდნილი – ქვიშაღ ლი. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქუბიჯ – ყანა (ლეღბაგი), ს. ლეღბაგის დასახლების ქვემოთ მდებარე ყანების ბოლო, კალოსოდენა ვაკეა. *ჟ. დ. აბდელანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ქუბიჯიშ ტობ – ადგილი (ტობარი), მდ. ჭუბრულაზე იყო დიდი ქვა გადებული, საიდანაც გადადიოდნენ მდინარის მარჯვენა მხარეზე – საქონელი გადაჰყავდათ სამოვრად. მერე გზის გაკეთებისას გატეხეს, რადგანაც იქ იხერგებოდა. ქვა ამოღარული იყო. მისი გატეხვისას ვიცბი ჭკადუას ხელი დაუზიანდა და თვალი მოეთხარა. *ისლამ ბათერის ჭკადუა, 65 წ. პენსიონერი, ს. ტობარი, მესტიის რ-ნი, 1.XI.70 წ.*

ქუბიჯ-ჭოკერ – სამოვარი (იენაში) ნასახლარ სგობულის ჩრდ.-დასავლ. ენგურსა და სგობულს შორის. ფლატეს თავი. *მ. გ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.*

ქუბიჯ-ჭოკერ – ფლატე (ლაჰილი), ს. ლაჰილის ქვედა პირი, მდ. ენგურის მარცხ. ფლატეს

თავი. *ზურაბ ს-ძე პაკელანი*, 48 წ., ლატალი, 1973.

ქინდურში – სათიბი (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის სამხ., სათიბი თოხბზრის ჩრდ.-ით. ფალედისკანა გზას უერთდება. ირგვლივ შერეული ტყეა, მელ-ბოჯგიმ მენწირ. თავსაყრელივით მოედანი ყოფილა ფარის, ჩბხ-ისა და ლახამულას თემებისა, იმართებოდა შეჯიბრებებით (ვაკე ადგილია). *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი*, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ქიპ – სამოვარი (დოლასვიფი) ს. დოლასტიფის ჩრდ.-აღმ., სამოვარ თარხელანის ზემოთ. ქიპ „მაფი“. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი*, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ქიპიერ (2) – ყანები (ჟამუში) ს. ჟამუშის დასახლების ჩრდ.-დასავლ. კანაფის სათესი არ იყო – ლალქანა არაა. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი*, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ქიპიერ – ყანები (ლახირი), ს. ლახირის დასავლ. ყანები. ბუჩქნარებია აქა-იქ. *მადონა ადიგოს ა.ს იოსელიანი*, 29 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ქისტრლა (იხ. გისტრლა)

ქიშტარდო მოლ – სათიბი (ლევშერი), ლევშერში ქიშვარდ გარდაფხადის ნახოვარი. გ. ზ. *ბაბლუანი*, 55 წ., 1978.

ქობექი ბაჩ – საკულტო (ზ. ლუჰა) კლდე კენჯაბის თავზე, ლამურყუამზე სასაფლაოებთან. ქვა ქობექის სახელობისა (ლევცხატ ადგი ლი). „ქობექ“ (საკ. სახ.). *ვასილ თოსდანის ძე ცალანი*, 44 წ., ბრიგადირი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ქორა დაბ (2) – ყანა (ჭველიერი) ს. ჭველიერში, მდ. ლაშხურის მარცხ. მხარეზე. *მ. ე. ლიპარტელიანი*, 80 წ., 1974.

ქორა დაბ – სათიბი (ბულეში), ს. ბულეშია, ნასახლარია. *ჟ. ა. მუკბანიანი*, 1978.

ქორაშ – ყანა, სათიბი (არცხელი) ს. არცხელის დასახლების ზემოთ, ყანა ჰაკნაშის ქვემოთ. ნასახლარებია მის ზემოთ, ჰაკნაშისკენ. *ერმალო ციოყის ძე ჟორჟოლიანი*, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ქორა ლარა – სათიბი (მამი) ს. მამის ჩრდ.-აღმ. ადრე სახნავი იყო. ნასახლარებია. *ბ. გ. ბაბლუანი*, 73 წ., 1978.

ქორარ – სახნავ-სათიბები (ლემდერი) მდ. ლემდრელას მარჯვ. კალთაზე, სათიბი ზორგეთის აღმ. ნასახლარია, ახლახან დაინგრა (ნაქორ ლი, ათხეხიქა გარ ახუარ). *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი*, 69 წ., პენს., ს. ლემდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ქორარში დაბარ (იხ. ქორარ – ლემდერი)

ქორბულდ – სამოვარი (მაცხვარიში) მთა აურამის სამხ.. ქვიანია – ჩავარდნილი რელიეფით – ლაბაშ-ი ყოფილა ადრე. იყოფა: **ლეჟა** და **ლეჟაქ** ქორბულდ-ად. გ. გ. *გიორგელიანი*, 49 წ., ლატალი, 1973.

ქორდი – უბანი (ჰოლაში), ს. ჰოლაშის უბანი, ცენტრალურისკენა. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი*, 62 წ., პენს., ს. ჰოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ქორდი ლიც – წყარო (ჰოლაში), ს. ჰოლაშია, მოედინება სოფლის ზემო უბან ქორდიდან. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი*, 62 წ., პენს., ს. ჰოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ქორტეშემიერ – ყანა (მაჯვდიერი), ს. მაჯვდიერის დასახლების მდინარისკენა ყანები. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე*, 61 წ., პენს., ს. მაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ქორზაგარ – ტყე (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, ტყე მოლის სამხ.-აღმ. ადრე სახნავ-სათიბი ყოფილა, ამჟამად ფიჭვნარია. ფერდობია, თავზე შერეული ტყეა. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი*, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ქორილარ – სამოვარი (ლევუმბასტი) უბან ლევუმბასტშია, ნასახლარებია, ჯახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ. ზ. ს. *გულბიანი*, 22 წ., მოსამსახურე, ს. ჩუკული, 1976.

ქორლიელ (იხ. ქორაშ – არცხელი)

ქორმეც (2) – ყანა (ხე) ს. ჰეს ჩრდ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი*, 55 წ., კოლმ. თავ-რე, ს. ჰე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ქორმეც – ყანა (დავბერი), ს. დავბერის ზემო მხარის ყანა. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი*, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ქოროლა კუაშ – სამოვრები (ჟამუში) ს. ჟამუშის დასახლების სამხ., მდ. მულხურას მარჯვ. მხარეზე. ნასახლარითაა. წვიმისაგან დასაცავ პატარა სახლებს დგამდნენ ბავშვებით.

კუბ „გორაკი–ქოროლ „ქოხი“. გიორგი გაბრიელის *დე ნავერიანი*, 7: წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ქოროლიერ – სამოვარი (მურშველი) ს. მურშველის ჩრდ., დამრეცი სამოვრები. ქოროლ „ქოხი დროებითი, ბაულდარ მწყემსთა თავშესაფარი წვიმისა ან სხვა შემთხვევაში“. *გლადი ბათოს დე მქედლიანი*, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ქოროლზ – სათიბი (მახაში) ს. მახაშის მთაში. *რ. მ. ჭელიძე*, 1976.

ქორონო ლახულ – სამოვარი (სასაში) ს. სასაშის საზაფხულო სამოვარი მთა.

ქორ-სგობინ – ყანა (ღობი) ს. ღობში, ამჟამად სახლები არაა.

ქორულდ (2) – ყანა (მახაში) ლაშხურის მარჯვნივ. *რ. მ. ჭელიძე*, 1976.

ქორულდ – სამოვარი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

ქორულდ – საცხოვრისი (ჩუკული), ს. ჩუკულის ერთ-ერთი უბანი. *ნუნუ დადაშის ას. გულბიანი*, 26 წ., 1976.

ქორულდშ (2) – ნასახლარი (ჰადიში), ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ., ჰადიშერას მარჯვ. კალთაზე, დგას კოშკი ≈ ნახევარი და მასზე გვგებია ამოსული. ნასახლარია, ხუნტა ჩუ ხულტე. *მანი ლევანის ასული პირველი*, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ქორულდშ – საბალახო, ს. ლემსიაშია, უბან ეჩხენ ტაფში. ადრე სპორტული მოედანი ყოფილა, ახლა კერძო მოსახლისაა. *ზადურ ადილარის დე შუკვანი*, 28 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972.

ქორ-ლტეშინ (იხ. **ქორლოშინ**) – სათიბები ს. ჩიხარეში, ახალშენის მხარე. *ა. ქ. ნემსაძე*, 52 წ., 1981.

ქორლოშინ – სათიბი (ახალშენი) ს. ახალშენის დასახლების აღმ., ქვაბის უკანაა. *მ. ლ. ნემსაძე*, 40 წ., 1974.

ქორშიელ – ტყე, სამოვარი (შყალერი) ს. შყალერის დასავლ. ფერდობი, არის სათიბ-სამოვრები, ტყე – ფოთლოვანი. *გ. მ. გირგვლიანი*, 47 წ., *ლატალი*, 1973.

ქორშულა – ღელე (ჩოლ. ს.ს.) ტვიბის მთაში, ხმაურიანი. *ჯ. გ. ზურაბიანი*, 40 წ., 1978.

ქორ-ჩუქნალ – ყანები ს. ახალშენსა და ჩიხარეშ შორის, დასახლების ქვედა მხარეში. *მ. ლ. ნემსაძე*, 40 წ., 1974.

ქორგლ (იხ. **ქორგლდარ** – ცალერი)

ქორგლდ – სამოვარი (მესტია), ლექტა ლახუ-შია,

დგას სამ ადგილას ტბა – ქორგლდ ჩუბე მგჰ. *ზამირა დათიკოს ას. მარგიანი*, 18 წ., *კოლმ.*, დ. *მესტია*, 1972. VIII.

ქორგლდარ – კლდე (ცალერი), კლდე ლწიჭა-ნალის ჩრდ.-ით მთისკენ, კედლებივითაა (ქოდარშალ ხარ, მარემ ნაგემს ხაჯემ). *გრიგოლ ახას დე ცინდელიანი*, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ქორგლდარ ჟიბე მგჰ – ტბა (ლაღამი), ლექტა ლახუ-შია, სამოვარ ქორგლდ-ში. მოზრდილი ტბაა ალპურ სამოვრებში. *დ. ს. გვარლიანი*, 27 წ., *მოსამსახ.*, ს. *ლაღამი*, 1972. VIII.

ქორგლდშ – ტყე (მურყმელი) ს. მურყმელის დასავლ., მდ. ენგურის მარცხ. ფოთლოვანი ტყეა, ძირითადად არყის ხეა. *ნუცა ანტონის ას. ნიჟარაძე*, 62 წ., პენს. *უშგულის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.

ქორგლდშ – სათიბი (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ., სათიბ თხარპელთან, ლექტა ლახუ-ს ქვემოთ ჰადიშერასკენ. ნასახლარია და ნაკომპარიც, ძირი ჩანს. ზუგუტყი ლი ნაგემ. *პავლე ბითეს დე ზურებანი*, 83 წ., პენს., *მულახის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ქორგლდარ ჩუბე მგჰ – ტბა (მესტია) ლექტა ლახუ-შია, მოზრდილი ტბაა, ირგვლივ ალპური სამოვრებით. 1972. VIII.

ქორგლდშიერ (იხ. **ქორგლდშ** – მურყმელი)

ქორგლჩირიყ – სათიბ-სამოვარი (სპარდიში) მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ.-ით, რიყნარია, აეროპორტის მინდვრის თავზე, ლენჰარისა და დამიერს შორის. *ავთანდილ ანდრიას დე რატანი*, 37 წ., ს. *სპარდიში*, მესტიის რ-ნი, 1972.

ქოქონჩიარ – სახნავი (მამი) მამში, დამრეცი რელიეფით. *ი. ნ. ჯამბურიძე*, 59 წ., 1978.

ქოშარ – ყანა (ქვ. ლუჰა) ს. ჩ. ლგჰას აღმ., სათიბ ბეჩელდერის ჩრდ., სათიბ აფსანის აღმ. ხოჩა უერ (ბლორ „ფხვიერი“) ხოზ. ქოშ „მედუწელ მოდმა ლი ეჯკალიბ ლეცჰმარს ხატულიხ“. *სილევან იშმაგის დე დადეშქელიანი*, 54, *მეტყვევ.*, *ფარის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ქოჩოშ ღარარ – სამოვარი მთაში (ცალერი), სამოვარ ლწიწოლის დასავლ. სამი ღარია, მოედინება წყაროები. ვინმე ქოჩოსი. *გრიგოლ ახას დე ცინდელიანი*, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ქოჩუარე მურყუამ – ნაკომპარი (ლანტელი) სოფლის ცენტრში, ძირიდაა დარჩენილი. ყოფილა ქოჩუ პაკელიანის. „ქოჩუანთ კომპი“. *ბიძინა გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ქოჩუშ ღარ – ტყე (ხერხვაში), ს. ხერხვასის ჩრდ.-დასავლ. შერეული ტყე. ტუბიზრის თავი (ჟიბოტ ქოჩუშ ღარ ლი, ჩუბატ – ტუბიზარ). ქოჩუ ვიბლიანის კუთვნილი დარი. *დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქოჩხანი – სამოვარი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

ქრისდე (4) – სათიბი (იელი), ასკარდის უბანშია, ლანყუმშის სათიბის ახლოს. ქრისდე ზურლშ როქუ სი ღანემდ – ლოცულობენ ხოლმე, სალოცავი არაა. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მეტიის რ-ნი, 1972 წ. ივლისი.*

ქრისდე – ეკლესია (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმ. მემხაშშია პატარა საყდარი. *მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი. ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ქრისდე – ეკლესია და მისი მიდამოები (ლახირი), ს. ლახირის ცენტრალურ ნაწილში დგას ფიქლის ეკლესია. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქრისდე – ნასაყდრალი, სასაფლაო (ფარი), ეს ადგილი კურხვანიშიდან 200 მეტრის მანძილზეა. აქ არის ეკლესიის ნანგრევები. ადრე მაისის პირველ შაბათს აქ ქრისდელ-დბაშელ, ე. ი. ქრისტესადმი მიძღვნილი დღესასწაული იმართებოდა. აქ იყრიდა თავს სხვადასხვა სოფლიდან მოსული ხალხი. ქალებს მოჰქონდათ მძივები, ღილები, ოქროსა და ვერცხლის ფული, კვერცხები და ტოვებდნენ. *ნიკოლოზ ნარსავიძე, 90 წ., 1965.*

ქრისდე – ნაეკლესიარი (ფარი), ს. ფარის ზემოთ არის ნაეკლესიარი, დგას დიდი ნიგოზი, სასაფლაოცაა. მისი მსახურნი ვიბლიანები ყოფილანო. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქრისდე ვიბლიანო (იხ. ქრისდემცე – ფარი)

ქრისდე ჟოშგინ – სათიბ-სამოვრები (უშგული), მთ. ლასდილის იქითა მხარე, ს. უშგულის აღმ. მხარე. ვითომც: ქრისტეს შემოუვლია და ეს ადგილი დარჩენია უკან = „ქრისდეს უკან“. *პავლე ნიკოს ძე ნიყარაძე, 43 წ. მოსამსახურე, ს.*

ჩაყაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ქრისდე იფრიშ – ეკლესია (იფარი) ს. იფარიდან: ს. ჯელრამდე მიმავალ გზაზე, მომადლო ადგილზეა, ჯელრშ ტუბიზსკენ კლდეა, გზისკენ დამრეცი, დაფერდებულია. ეკლესია მთელია, აქვს სასაფლაო, ძველი აშენებულია ნაუ ჭკადუას მიერ (ცოცხალი არაა). ეკლესიის ქვემოთ მდიანრისკენ თიხის მიღებია და შხიზარ. *სეითბე უმარის ძე ჭკადუა (სურუძე), 66 წ., მჭედელი, ს. იფარი, ლახამულას ს.ს.ვ. მესტიის რ-ნი, 15.11.70 წ.*

ქრისდე ლელბაქშ – საყდარი (ლელბაგი) ს. ლელბაგის ცენტრში, სვიფში. ზემო ნაწილი მონგრეულია. *ჟორა დავითის ძე აბდელანი, 37 წ., მოსამსახ., ლატალის ს.ს., 1973.*

ქრისდე მაცხაშარ – ეკლესია (იელი), ს. იელშია, დასახლების აღმ. ნაწილში. მაღალი, ლამაზი ნაგებობაა. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972. VII.*

ქრისდემცე (იხ. ქრისდე – ფარი)

ქრისდემ (2) – ყანა (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ., დასახლებასა და გეგბარს შორის. *რობინზონ. იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ქრისდემ – სოფლის მოედანი (მულახის ს.ს.), სოფლის ცენტრშია, ეკლესია ქრისდეს მიდამო. არის სასაფლაოც. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქრისდემარ – ეკლესია (უსგვირი), უსგვირშია, ნაეკლესიარია, სპენდიკის ძირი ჩანს, არის სასაფლაოც. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერი, 1973.*

ქრისდემ ლასფლატარ – სასაფლაო (ფარი) ს. ფარის ზემოთ, ნაეკლესიარია ქრისდე ვიბლიანოში, სადაც სასაფლაოცაა. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქრისდე წირმინდ (იხ. ქრისდე წირმინდიშ – ზ. წირმინდი)

ქრისდე წირმინდიშ – ნაეკლესიარი, სამლოცველო (ზ. წირმინდი) ს. ჟიბე წირმინდის ჩრდ.; - დასავლ. მაღლობ ადგილზეა, კლდეზე. დასავლ. კლდეა, დანარჩენი მხრით – ტყე და ციცაბო კალთები. ყოფილა ოდესღაც ეკლესია, დანგრეულა შემდგომ და აღმოცენებულა ხეები, რომლის ძირებშიც ბლომდაა სპენდიკები (აგურისნარი). იქიდან კარგად

ჩანს ლაღრალაშ თარგლეზერ-ის ეკლესია.
კარლო თეიმურაზის ძე ჭკადუა, 35 წ., კოლმ.,
ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ქრისტანი – სათიბ-სახნავი (ლამხერი) სოფლის
ქვემოთ, სახნავ-სათიბ ნანგომის ჩრდ.-აღმ.
კარგი ადგილია. ქრისტი (საკ. სახ.). *მახამეთ*
გურმაჩის ძე დედვარიანი, 49 წ., ფარის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ქრისტანიარ (იხ. **ქრისტანი** – ლამხერი)

ქრისტე კუბა (2) – სამ. – საკულტო ბორცვი (ზ. და
ქვ. ჭველიერი) ს. ქვედა ჭველიერში, ბორცვი
საკულტო დანიშნულებისა. კუბა „ბორცვი“. ფ.
ი. მუკვანიანი, 27 წ., 1974.

ქრულდაშ – სამოვრები – ზედა ჭველიერის სამ.
მთაში. კუბა „ამობურცული, ამალღებული“. ფ.
ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკვანიანი, 45 წ.,
1976.

ქრისტე ჭიშხე ნაგამ – გზა (მაზაში), ს. მაზაში
გზაზე იდო ლოდი, რომელსაც ჯორისა და
ჯოხის ნადგამი ემჩნეოდაო. საკულტო
ადგილი ყოფილა. შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ.,
მუშა, 1976.

ქრისტე ჭიშ ნაგამ (იხ. **ქრისტე ჭიშხე ნაგამ**) – გორა
(მაზაში). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური
ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.

ქუდა ლარე – სათიბ-სამოვარი (მურშველი) ს.
მურშველის ჩრდ.-დასავლ., ცხაკურ ნამოლის
ტყეში. ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ.,
მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ.
სექტემბერი.

ქუდანი – (ჩუბიანი) ს. ჩუბიანის ჩრდილოეთით,
მიტოვებული ადგილია. ილია ერმალოს ძე
ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში,
მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ქუდულდაშ – (იხ. **ქუდულდაშ**) ყანა, ს. ბულეშშია.
ქ. ა. მუკვანიანი, 41 წ., 1978.

ქუდულდაშ – დასახლებული პუნქტი, საცხოვრი-
სი (ბულეში) ბულეშის ქვემოთ, სამხ.-აღმ., ორი
ოჯახია. ქ. ა. მუკვანიანი, 41 წ., 1978.

ქუთიშ – სათიბი (ლანტელი) ს. ლანტელის
ბოლოსკენ, სათიბ ჩორარს აკრავს აღმ.,
სალოცავი ადგილი ყოფილა (ქრისტე
ღუბალდაშს (თერრე მწიგის) ხუტეზგრდ.
ქუთრე ფაფალხენქა თერრე ნანგრჳახენქა
ქუთარს ხუტეზგერიჲდ). „ხაჭაპურისა“. ბიძინა
გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ., პედაგოგი,
ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ქუთიშ ფაფალ – სათიბ-სამოვარი (ლანტელი),

სათიბ ქუთიშს ქვემოთ სერია (ფაფალ ხარ).
„ქუთიშის სერი“ (შდრ. ფაფალა). ბიძინა
გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ., პედაგოგი,
ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ქუთმეყიერ – ყანები (ლახუშდი), ს. ლახუშდშია,
დასავლ. მოვაკო ადგილებია, მოსავლიანიაო.
ქვიანი ადგილია. მოსავალი ადრე მწიფდება
ქვების გახურების გამო. რიდა ბესის ას.
ფირცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972.
IX.

ქუთულდაშარ – უბანი (ჭველიერი), მუკვანიანების
საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო ქვედა
ჭველიერში. გადმოსულები ქუთულდაშიდან.
შ. გ. ლიპარტელიანი, 36 წ., 1974.

ქუთშარ – სათიბ-სახნავი (ჰამაში) ჰამაშის სამხ.
ფერდობ კაჩნის თავზე. დიდი ვაკე ადგილია,
სადაც იყო დიდი მსხალი – **ქუთშარიშ ტიგზ**.
დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ.,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ქუშ ლურსგუე – გზა (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ.,
სათიბ მწაქორაშის დასავლ. გზა სათიბ
მწაქორშიელში, კერძოდ – ლექუშ
მწაქორშიელში. ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44
წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი,
1971 წ. სექტემბერი.

ქუნიშ – საცხოვრისი (მამი) ს. მამის ჩრდ.,
ონიანებისა და ზურაბიანის საცხ. ადგილი. ბ.
გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ქურა (6) – მწვერვალი (წირმინდი), მდ. კასლედგ-
რას მარჯვ. კალთის მწვერვალი, ტყიანი.
სიმაღლე ზღვის დონიდან 2236 მ. (1 : 100 000),
მწვერვალის კალთები ფიჭვნარია (გებარ ხაგზ).
ქურა „უნაყოფო, მოუხმარი, მწირი“. აქსენტი
ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახ., ხაიშის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ქურა – ყანა, სათიბი (ხოსრარი), ჩ. ხოსრარშია,
სახნავ ნაშვდელაშის სამხ. სვიმონ აზნაგეფის
ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1969 წ. X.

ქურა – წიწვნარი ტყე (ხაიში) ს. ხაიშის ჩრდ.-აღმ.,
ჟიბე ნაშიხუის ზემოთ, წიწვიანი ტყის
მასივით. მისი სიმაღლე ≈ 2236,0 მ. (იხ. რუკა).
ქურა –ან „გრდემლი“ (სამჭედლოში), ან
„მოუხნავი ადგილი ყანისა“. შესაძლებელია
გრდემლის ფორმისა მიხედვით? ნესტორ
სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს.; ხაიში,
მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიყავითო).
31. VII. 1970 წ.

ქურა – სათიბი (ლანტელი), სათიბია სახნავად უვარგისი. მდებარეობს სათიბ ჯგერაგში-ს დასავლეთით, მდ. დაწმარ-ამდე (ამხენიშ დაწმართეჟა). *ბიძინა გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ქურა – სამოვარი მთა (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, სამ. მთა მგჟელშია, დასავლ. ნაწილი (სახნავად არასოდეს იყო!). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქურა – სათიბი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

ქურაღ (4) – სათიბები (მესტია) აეროპორტის ჩრდ.-აღმ., ეკუთვნის რატიანებს, ფალიანებს, მუშკუდიანებს. ქურა „მწირი მიწა“ (უნაყოფო მიწა). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ქურაღ – სათიბი (ლახირი) ს. ლახირსი აღმ., კერაშის მარცხ. კალთაზე. ნახნავია ადრე, მოწითალო ფერისაა. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქურაღ – სათიბები (მაჯვდიერი) ს. მაჯვდიერის დასახლების სამხ.-დასავლ. ნახნავები და მერე ქურად დარჩენილი. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. მაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1976 წ. სექტემბერი.*

ქურაღ – სათიბი ს. მურშკელსა და ს. არცხელს შორის – საზღვარია, ადრეული ნასახლარებია. დგას ერთ რიგზე სამი კოშკის ძირი და ძველი სახლის საძირკველიც. ნაყანარია. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქურაღ (იხ. **ქურაღლიერ** – ჟამუში)

ქურაღლიერ – სათიბები (ჟამუში) ს. ჟამუშის დასახლების აღმ., ნაყანარებია. ქურა „ყანა სათიბად გადაქცეული“. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქურაშ – უბანი (ეცერი), ს. ეცერშია, ს. ჭველიერისა და ბარშის აღმ. გორაზე. დგას ეკლესია ჯგერაგ, სუფშია. არის ნაკოშპარიც – სუფიშ მურყუამ, მდ. დაწმარის მარცხ. კალთაზე 5 ოჯახით. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ს. ქურაშში, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 20.X.69 წ.*

ქურაში ნაკ – მთა (რცხმელური). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., IX, თბ.,

1939.

ქურაშ ჟაბე კოჯარ – კლდე (ტობარი) მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, ს. ტობარის პირდაპირ, წყალგაღმა დიდი კლდე. მის თავზე ლეგები ხარ, მოლე ნაკი წერქვა ხაგ, უჭნა ლი ეჩხენქა. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ქურაშ ყუბიშ – მწვერვალი (ტობარი) მდ. ენგურის მარცხენა მხარის ყველაზე მაღალი ადგილი. ტყიანი კალთები, კლდე სალი. ლამაჟხენ – ლეგები, დასავლ. წიწვნარია უფრო (რუკაზეა 2236,0

1 : 100 000). *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70.*

ქურაშ ნალგან – სამოვარი (მურშკელი), ს. მურშკელის ჩრდ. ტყის ზონის ზემოთ არის კარავის ნადგომი. ვინმე ქურდიანის საზაფხულო სადგომი კარავი. ძლიერი ყოფილა სოფელშიც და ოსეთშიცო, დიდი მეჯოგე ყოფილაო. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქურაშნა ლელჰენ – ნაარხალი (მურშკელი), ს. მურშკელის ჩრდ.-დასავლ. გუბაღა ტუბიდან გამოყვანილი ყოფილა არხი ძველად.

ქურდიანი – ყანები (კახურა), ს. კახურაშია, ვაკე ადგილია. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

ქურელ (6) – სათიბი (ლეშუკვი) ს. ლეშუკვის აღმ., ნახნავია. ამჟამად სათიბი. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ქურელ – სათიბ-სამოვარი (ზეგანი) ს. ზეგანის აღმ., ლეჟა უბანის ზემოთ. ნახნავია, ამჟამად სათიბ-სამოვარი. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ქურელ – სამოვარი, ყანა (არცხელი) ს. არცხელის დასახლების სამხ.-დასავლ. ქურა „ყანა სათიბად დატოვებული“. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქურელ – სამოვარი – (ჩვბიანი) ს. ჩვბიანის პირდაპირ, მდ. მულხურას მარჯვ. კალთაზე, მანებხენ. ქურა „ყანა, დარჩენილი მოუხნავად და მერე სათიბად გამოყენებული“. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქურელ – ყანა (ლელბაგი) ს. ლელბაგის დასახლ. ქვემოთ. *ქ. დ. აბდელანი, 64 წ., ლატალი, 1973.*

ქურელ – საბალახოები (იფხი) ჟიბე იფხის ჩრდ.-აღმ., ადრე სახნავები იყო. *ე. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი, 1973.*

ქურელ (3) – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ადრე სახნავი იყო. ნასაყდრალია, სპენდიკ პრის – ჯგერწა. გეგზარ ხაგხ. *გალაკ საფოს ძე კორძია, 15 წ., მოსწავლე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ქურელ – ყანები (ქაშვეთი) ს. ქაშვეთის სამხ.-დასავლ., ლექუშხაშია. *მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ-ნი, 1972. X.*

ქურელ – ტყე ნარგავი (შყალერი) ს. შყალერის დასავლ., ადრე სახნავი ყოფილა. ამჟამად სოჭის ნარგავები. *გ. ძ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.*

ქურთარ – სამოვარი (ხოსრარი), დასახლ. ხოსრარშია, ხოჩა ტუბრას მარცხ. არის სასაფლაოც. ქუთირთ „ხშირი ტყე კორომის სახით, რაიმეს ან ვინმეს ერთობლიობა,“ (აკაკი ნარსავიძე). *სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხეიძიანი, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქურილარ (3) – სათიბი (ცალდაში), ს. ცალდაშია, დასავლ. მხარეში. სათიბებია, ხილნარიც, ქურად მესდე ლე. ქურა „ნასვენ“ – ერთ წელს მოხნავ და მეორე წელს დაასვენებ – ქურა ეწოდება. შემდეგში მოუხნავს საერთოდ „ნაქურ“-ს უწოდებენ. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქურილარ – სამოვრები (ჰებუდი) მდ. სოლედგრას ორივე კალთაზე, სამოვარ ჯანდარიმ ტუბის გაგრძელება. ქურილარ ლიხ. გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, *ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქურილარ – სამოვარი (ლანხერი), ღენიშ სტიკუსს აკრავს სამანქანო გზის ზემოთ (ჩრდ.-აღმ.). ტყეცაა და შიგადაშიგ სამოვრები. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 54 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., ს. ლანხური, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ქუროლ (5) – სამოვრები (ქურაში) ს. ქურაშის ჩრდ.-აღმ., ყანა ნაკვარს აკრავს ზემოდან. სამოვრებია. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ქუროლ – ტყე, სამოვარი (ლანტელი) ს. ლანტელის სამხ., ტყე-კლე ქუაჩოლს აკრავს ჩრდ.-თით. ტყიანია და შიგადაშიგ სამოვრებიც. *ბიძინა გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ქუროლ – სამოვარი (უღვალი) სამანქანო გზის ქვემოთ, სათიბ გენწიშის აღმ. ადრე სახნავი იყო. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მე. სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქუროლ – სასაფლაო (ხერხვაში) ს. ხერხვამის ჩრდ.-დასავლ. მის იქითაც ყოფილა ძველად სასაფლაო. ეს შედარებით ახალია (≈ 100 წ.), ძველი ნახევარზე გამოწგრეულია. *დავით დუდურაყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქუროლ – სათიბი (კალაში) სოფლის სამხ.-აღმ.-ით, პატარა ხეობაა. ღუმრა ესაზღვრ. დასავლეთით. გიორგი კოსდას ძე *მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქუროლარ – ტყე (შკედი) ს. შკედშია, ტყეში პატარა პატარა სათიბებია. *ქ. ს. ონიანი, 34 წ., 1978.*

ქუროლიერ – ყანა (ჰკიდანარი) მდ. დოლრას მარჯვ. მხარე, ს. დოლს ჩრდ.-აღმ., ნანგმარიერის ქვემოთ. *ყვრემ პეტრეს ძე უშვანი, 54 წ., მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ქუფ – სამოვარი (ქვ. ლუჰა) მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, სამოვარ ჰაერის სამხ.-აღმ. შევიწროებული ადგილია (ქუფშალ ლი). *იშმაგ სორთმანის ძე დადემქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ქუფი ლარალ – სათიბები (მაჯვდიერი) ს. მაჯვდიერის დასახლების სამხ.-აღმ., ვაკე ადგილია. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. მაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ქუფი ნაკ – სათიბი (ზ. ბავარი), ს. ზედა ბავარის სათიბ მაჯვარიშია, შემოკავებული ყოფილა. *ქუფ „მრგვალად შემოკავებული“. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., 1976.*

ქუჩა ლაბეჭკოლ – შესასვენებელი (ჩუკული), ჩუკულიდან დადამის მთისკენა გზაზეა, ცივი წყალიცაა. *ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976.*

ქუჩიშა მურყუამ – კოშკი (ჟიბიანი) ს. ჟიბიანის თავში, კარგად შემონახული კოშკი ქუჩე ნიჟარადის სახელობისა. „ქუჩიანთ კოშკი“.

მერაბ ანტონის ძე ნიჟარაძე, 60 წ., პენს., ს. უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ქუჩეშა კვლოხი – სახლ-კოშკი (ჩაჟაში), ს. ჩაჟაშის აღმ. მხარეში, ამხე ფაყში დგას სამსართულიანი სახლ-კოშკი. კედლებიდაა დარჩენილი. ნიჟარაძეების კუთვნილებათ. „ქუჩეანთ მაღალი“ (კოშკი). *თუტა ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 24 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ქუჩი ქვანარ – კლდე (ხოფური). „ქუჩუს კლდეები“. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ქუჩოშა – უბანი (ლეკოსანდი) ს. ლეკოსანდში, ქუჩოშას სახელობის უბანი.

ქუცაშა მურყუმ – კოშკი (მურყმელი) ს. მურყმელის ჩრდ.-დასავლ., კარგად დაცულია, ეკუთვნის დავით ჩარქსელიანს. *ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 36 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ქუხულდარ – ტყე (ლანტელი) სათიბ ტუბარს

ჩრდ.-დასავლ ყანებამდე (ნაკარ-ამდე), ტყიანია. ხეებს მუწუკისმაგვარი ზედაპირი აქვს, სოკოებიანი ტყეა (ცხეკს ფუყუტარ ხარ, ქუხულდ „მუწუკი“). *ბიძინა გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ქესტანი – სამოვარი (დოლი) სამოვარ სგამე გაშლდს ქვემოთ, ს. დოლის სამხ.-დასავლ, ჩუბე დაბარს ზემოთ. *ყერგმ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., მეტყვე, ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ქეხანი – სათიბი (ცალერი) ს. ცალერის ჩრდ.-დასავლ., სათიბ ლმსერილის სამხ.-დასავლ. შერეული ტყით $\approx 0,5$ ჰა. ფერდობია და მცოცავი, გაჟღენთილი წყლით. *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ქეჯრე – ჯაგნარი (ნესგუნი). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ს. ნესგუნი, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ღ

ღაბენა ნაცლერ – ყანები (ლესემა) დასახლების ქვემოთ, წყლის პირზე. ღაბენა „მოხვერი“ (ხაბნა). *მ. რ. გაზდელიანი, 32 წ., 1974.*

ღაბენა ნაცლერი სარაგ – წყარო (ლესემა) დასახლების ქვემოთ, ყანაშია, წყლის ნაპირზე. *მ. რ. გაზდელიანი, 32 წ., 1974.*

ღაბეშ – სათიბები (მულახი) უღვირის ქედის აღმ., ლეჟა ლახუშია. ალპური ზონაა. ღაბე (მოღაბე „მომიკილი მარცვლეულის მოსავალი“). *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ღაზალ – სათიბი (ჰებუდი) ს. ჰებუდის ჩრდ.-აღმ., სათიბ ლამმერის დასავლ., ჭაობიანია. **ღაზუ** „ჭაობიანი ადგილი, ჭანჭრობი“. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ღაზუ – სათიბი (ზაგარი) ს. ზაგარის სამხ.-აღმ., სათიბ ჟუბნიშშია, მოედინება წყლები (ლამყირ ადგი). *გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ღაზუარ – მთა (შყალერი) ს. ლაპილის სამხ.-აღმ., საზაფხულო სამოვარი სათიბი მთა. ღაზუ ლი მასარდ, ჭაობიანი ადგილია. **ღაზუ** „ჭაობის

ღერიანი ბალახი“. *გ. რ. გურგელიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

ღაზუარ (2) – სათიბი (მურშველი) ს. მურშველის ჩრდ.-დასავლ., გუალდნ ტუბის მარჯვ. კალთაზე, ტყეშია სათიბი. ღაზუ „ბზიკი“. *ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ღაზუარ – სათიბი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ., გუალდნ ტუბის მარჯვ. მხარეზე. მზიანი ადგილია, ჭაობიანი არაა. ღაზუ „ბზიკი“. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ღაზუარი ვარც – გადასასვლელი (შყალერი). მთა ღაზუარიდან მთა ავრაშისკენ გადასასვლელი – უღელტეხილი. *გ. რ. გურგელიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

ღაზუ-ჭუბარ – სამოვარი (ლემუკვი) ს. ლემუკვის ჩრდ., ჭაობიანი ადგილია (**ღაზუ** ჭაობის ერთგვარი ბალახია, უფოთლო). *შლვა გ-ძე ივერიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ღალაკდიონი ლიცრლდ – წყარო (ლეკოსანდი) ს. ლეკოსანდში.

ღალიწი ტუბი – ხევი (დავბერი) ს. დავბერის

სამხ., გადასასვლელ გორვანის ჩრდ. მოედინება წყალი, მდ. ენგურის მარცხ. შენაკადი. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი*, 40 წ., *მოსამსახ.*, ს. დავბერი, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. აგვისტო.

ღწაჩიშ – ხევი (ლემურცხილა), მდ. ენგურის მარჯვ. შენაკადი, წისქვილის წყლის ოდენაა, მოედინება მეგრ. სამ. მთა **ოსუნელდან**. თეთრი ფერის წყალია, სოფ. თოთანის პირდაპირ. *რომანოზ მგზას ძე ჭკადუა*, 74 წ., *პენს.*, ს. *ლემურცხილა*, *ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. ნოემბერი.

ღწაჩიშ ტვიბ (იხ. **ღწაჩიშ**)

ღარ – ყანა (წირმინდი), ს. ჩუბე წირმინდშია. *ტასო ბაკას ას. ჭკადუა*, *მოსამსახურე*, *ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. ნოემბერი.

ღარ (3) – ყანა (ნანყბული), დასახლ. ნანყბულის შუა ჩამომდინარე ღელე, გვერდითი კალთები წიფლნარ-თხმელნარია, თხილნარ-რცხილნარიც, საბალახოებით. მოედინება „სეზონური“ წყალი. „ღარი“. *კოწია ქერექის ძე ჭკადუა*, 69 წ., *პენს.*, *ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 17.11.70 წ.

ღარ – სათიბი (ლასკადურა), მდ. ლასკადურას მარჯვ. მხარე, მშრალი ღელეა, ღარივით. *ბ. დ. გუგავა*, 24 წ., 1974.

ღარ – ყანა (ქვ. წირმინდი)

ღარ (2) – ხევი (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერშია. *გ. ნ. ზურაბიანი*, 46 წ., ს. ს. *მუკბანიანი*, 45 წ., 1976.

ღარ – სათიბი (მახაში) ს. მახაშის მთის, ღარია. *რ. მ. ქელიძე*, 1976.

ღარალ – სათიბები (მამი) ს. მამის ჩრდ.-აღმ.-ით. *ბ. გ. ბაბლუანი*, 43 წ., 1978.

ღარალ (2) – საძოვარი (ბულეში) ს. ბულეში, ღარებიანი რელიეფით. *ჟ. ა. მუკბანიანი*, 1978.

ღარალ – წყალი, ღელე, საძოვრები (მუწვდი) ს. მუწვდიში. *გ. დ. ხაბულიანი*, 36 წ., 1978.

ღარალ – უბანი (ტვიბი) ს. ტვიბის ერთ-ერთი დასახლება, მგზას მარჯვნივ. *გ. გ. ზურაბიანი*, 40 წ., 1978.

ღარალ – სათიბები (ხე) ს. კეს ჩრდ.-ით., ტყის ზონის ზემოთ, სუბალპურ ზონაში. ღარებია. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი*, 55 წ., *კოლმ.* *თავ-რე*, ს. *კე*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. ივლისი.

ღარალ (2) – სათიბი (იელი), ასკარდის უბანშია, ფერდობი ადგილია. *რ. გ. ხეიბლიანი*, 38 წ., *კოლმ.*, *მესტიის რ-ნი*, 1972. VII.

ღარალ – სათიბები, ასკარდშია, მშრალია, ფერდო-

ბი. რ. ვ. ხეიბლიანი, 38 წ., *კოლმ.*, *იფარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1972. VII.

ღარ-დაბ – უბანი (ტვიბი), ს. ტვიბშია. *გ. გ. ზურაბიანი*, 40 წ., 1978.

ღაროლ – ღელე, სათიბი (ზ. ვედი) ს. ზედა ვედში, სათიბებიცაა, წყაროსოდენაა. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა*, 40 წ., *კოლმ.*, *ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. X.

ღაროლდაშ დაბ – ყანა (ზ. ვედი). *მიხეილ ქერექის ძე ჭკადუა*, 59 წ., *კოლმ.*, *ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. ოქტომბერი.

ღაროლდაშ ლებგრეენ – ტყემლნარი (ზ. ვედი), ს. ზედა ვედშია, დასახლების ქვემოთ. *მიხეილ ქერექის ძე ჭკადუა*, *კოლმ.*, 59 წ., *ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. ოქტომბერი.

ღარი მოლალ – ყანები (ლენტეხი) მდ. ჩოლმურას მარცხ. მხარეზე. *გ. რ. მეშველიანი*, 50 წ., 1974.

ღარი მოლალ – გზა, საძოვრები (ყარიში), ს. ყარიშშია, წყალი ჩამოედინება. *დ. ი. ლიპარტელიანი*, 33 წ., 1974.

ღარლექტაშ დაბ – ყანა (ნანყბული) ს. ნანყბულის სამხ., ღელეს მარჯვენა მხარეზეა დაფერდებული სახნავი. „ღარი – ყანა“. *კოწია ქერექის ძე ჭკადუა*, 69 წ., *პენს.*, *ხაიშის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 17.11.70 წ.

ღარ-მოლ – ვენახები (ლესემა), ს. ლესემაშია, ღარია, გაშენებულია ვენახები. *ა. ს. გაზდელიანი*, 36 წ., 1974.

ღარ-მოლი ლიც – წყალი (ლესემა) ს. ლესემაში, ვენახნარ ღარ-მოლში. *ა. ს. გაზდელიანი*, 36 წ., 1974.

ღაროლ – სათიბი (ლესთაგი), ჰაწვალშია, ზემოთ, წყალი მოედინება. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი*, 45 წ., ს. *ლესთაგი*, 1972. VIII.

ღაროლარ (3) – საძოვარი (წვირმი) ს. წვირმის აღმ., უღვირისკენ, გზის ქვემო ღარები. ტყე შერეული, წყლები მოე: დინება – 3-4 ღარია. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი*, 31 წ., *მოსამსახ.*, *იფარის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. აგვისტო.

ღაროლარ – სათიბი (მურშკელი) ს. მურშკელის ჩრდ.-დასავლ. ყანა მეზრანის ჩრდ.-დასავლ. ღარები აქვს. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი*, 13 წ., *მოსწავლე*, *მულახის ს.ს.*, *მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. სექტემბერი.

ღაროლარ – საძოვარი (ყაბეში) ს. ყაბეშის აღმ. ბოლო დასახლების სამხ.-აღმ., სათიბ ნაჭგიშა და ლეჭუშას დასავლ. ღარებია პატარ-

პატარა. *ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი*, 20 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ღებ – სამოვარი მთა (კიჩხულდაში) მდ. მატლშის მარჯვ. კალთაზე, მთა ჩალ-ის ჩრდ., რომ (ღებ) ხარ. დგას 5-ოდე კარავი. შერეული ტყეა – ნენძ, ლუმირ, ჟაჭტრა, წიფრა... სუბალპურია. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი*, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ღებიშ ნაქაჩუ ღარ – ტყე (ლალხორალი). *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი*, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ღებიშ სგიმ – მუავე წყალი (კიჩხულდაში) მთა ჩალ-ის თავზე (ჩალშ თხუმ ანდრი). *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი*, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ღებგლდშ – ყანა (მაგარდელი) ს. მაგარდელს სამხ., ყანა ჭომანდის დასავლ. გზის ზემოთ. ღებ ? *ივანე ბექას ძე მილდიანი*, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ღებგლდშში ჰალაგ – გზა (მაგარდელი) ჩუეძრის ხიდიდან სამოვარ ჩუეძრამდე. *ივანე ბექას ძე მილდიანი*, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ღელ – სამოვარი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის გაღმა. ღელეა.

ღელა (4) – ღელე (ლუჯი), ს. ლუჯში ჩამოედინება.

ღელა – ღელე (ფაყი), ლესხანშია, წყალი პატარაა. *ჯ. ა. ჩანესელიანი*, 26 წ., 1974.

ღელა – ღელე (შტვილი), ლეჟა შტვილის გამყოფი ღელე. *თ. დ. ხაბულოანი*, 48 წ., 1978.

ღელა – ღელე (ყარიში), ს. ყარიშშია, მოედინება შუა სოფელში. *დ. ი. ლიპარტელიანი*, 33 წ., 1974.

ღელა ღარე – სათიბი (მელე) ს. მელეში, ღელესთან.

ღელანი – ტყე (თავრარი) ს. თავრარის ჩრდ.-აღმ., წიფლნარი ტყეა, შიგ პატარა სამოვარიცაა და ღელეც. *უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი*, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ღელარ – სამოვრები (ეცერი) ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ., ტყე შხელიშ ნენჩას დასავლ., ღელეა და მოედინება წყალი – **ღელიშ ტუბილდ**. უერთდება მდ. დაჭშარს. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე*, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ღელ-დაბ – ყანა (მახაში), ს. მახაშშია, ლაშხურის მარჯვნივ. *რ. მ. ჭელიძე*, 1976.

ღელი დაბ – ყანა (შგედი), ს. შგედშია, ნაკულარის ტერიტორიაზე. *ქ. მ. გაბიანი*, 49 წ., 1976.

ღელიშ ტუბილდ – ხევი (ეცერი) ს.; ეცერის ჩრდ.-აღმ., მდ. დაჭშარის შენაკადი, შხელიშ ნენჩას დასავლეთით. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე*, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ღელიშ – ყანა (ჭელირი), ს. ჭელირშია, მდ. კედრგლასა და სოფლის გზას შორის, მდ. კედრგლას მარჯვ. მხარეზე. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე*, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ღენი – ტყე (ლანხვრი, კალაში) ღენიშ სტიკუტ-ს დასავლეთით, ტყის მასივითა და საომვრებით. მუხნარია უფრო მეტად, შიგადა შიგ – პანტა მსხლებიც. თხერემ ჯარჯვლდსა და ღენიშ სტიკუტს შორის ჩადის ღენი მდ. სოლედგრამდე. საზღვარია კალაშ-ბეჩოსი. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი*, 57 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., ს. ლანხური, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ღენი – ღელე (ეცერი) ს. ეცერის აღმ, საზღვარია ს. ჰებუდამდე, მოედინება წყალი. ტყიანი კალთებით. *ერასტი ნიკოლოზის ძე უმფრიანი*, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ღენიშ სტიკუტ – გორა (ლანხვრი) ს. ლანხურის დასავლ., გულახსანიშ ნამოლ-ს აკრავს ჩრდ-აღმ., ჭრის სამანქანო გზა, აღწევს მდ. სო-ლედგრამდე, ჩრდ.-დასავლ. – სათიბ სოსანი-მდე. „ღენი-ის გორა“ (ქედი). *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი*, 57 წ. კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., ს. ლანხური, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ღენი ტუბ – ხევი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ჰალაშ მარცხ., პატარა შენაკადი, შერეული ტყით. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი*, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.

ღერაკ – სათიბი (ჰამაში) ჰამაშის სამხ., სათიბ ქუთშარის ჩრდ. კარგი სათიბია, მეჭვდრ ლი. ირგვლივ ხილნარია – ღერკაშ ლელყნარ (ნე-წუდი მელ ხაგ). *დუშა შარდენის ას. ჭკადუა*, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ღერკაშ ლელყნარ – ხილნარი (ჰამაში) ჰამაშსა და სათიბ ქუთშარს შორის, სათიბ ღერაკშია ხილნარი (ნამყენი). *დუშა შარდენის ას. ჭკადუა*, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ღერლ – სათიბი (ლელზაგი) ს. ლელზაგის დასახლების ქვემოთ. *ჟ. დ. აბდელანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ღეშგერი – სახნავი (ტვიბერი) ს. ტუბერის სამხ.-დასავლ., სახნავ ლალქანას ჩრდ.-აღმ. „უკანა“, ე. ი. „სოფელს უკან“. *მიხეილ ლემინის ძე ქაღდან, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ღეშგერი – ყანა (ლანტელი) ს. ლანტელის დასავლ., მდ. კედრგლას აღმ. მხარე; „სოფლის უკანა მხარეს მდებარე“. *კოწია ბეჭუას ძე პაკელიანი, 72 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ღეშგერი – ყანები (ლადრერი) სოფლის ჩრდ.-დასავლ., სათიბ ლაქერთას ზემოთ. სოფლის უკანა ადგილი. ღეშგიმ „უკან“ (< ღოშგიმ „უკან, შემდეგი“) (ღო > // ლუე > // ღე – შგიმ ?). *გერმან ბიმურზას ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ღეშგერი (5) – ყანები (ქურაში, უსგვირი, ტვიბერი, ლადრერი, ლანტელი) ს. ქურაშს აკრავს ჩრდ.-დასავლ. და ჩრდ.-აღმ. მხრიდან. სახნავ-სათესია. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ღეშგერი – ყანა (უსგვირი) ჭალაშ მარჯვ. მხარეზე, საკარტოფილეა. დათიკო გურჩიანის ყანაა, სახლის ქვემოთაა – ღოშგიმ. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერი, 1973.*

ღეშგმარ (4) – სათიბები (ეცერი), ს. ეცერისა და ს. ბეჩოს გამყოფ ქედზე, სათიბ ტყოუტი ნაფას-ის სამხ.-აღმ.-ით, უკან. „უკანანი“. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 40 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ღეშგმარ – სათიბები (ფხოტრერი) ფხოტურა ზაგარს ჩრდ.-დასვლ. სათიბ რობს დასავლ. „უკანანი“. *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ღეშგმარ – სამოვარი მთა (ისკარი), მთის სამოვარ ტყუმი ნაფასს ესაზღვრება სამხ., ქვემოდან (ღეშგიმხენ). „უკანანი“. *ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 8 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ღეშგმარ – ყანები, სათიბები (ლაშხრერი). სოფლის დასავლეთით მდებარე სახნავ-სათიბები, მდ. კედრგლამდე. სოფლის უკანა ადგილები („მიყხენ ლი ეჯლა“). „უკანა“. *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ღეშგმარ ზაგარ – ტყე (ფხოტრერი) ფხოტურა ზაგარს დასავლ., სათიბ ღეშგმარს სამხ.-დასავლ. წიფლნარი ზეგანია. „უკანა ზეგანი“. *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ღეშგმარი ლესგ – ტყე (ფხოტრერი) ღეშგმარ ზაგარს ჩრდ.-ით, სათიბ ღეშგმარ-ამდე. ს. ფხოტრეს დასავლ. წიფლნარი. „უკანანის გვერდი“. *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ღეშგერი (იხ. ღეშგერი – ლაშხრერი)

ღეშდერ – სოფელი (ფარ. ს.ს.), ფარის ს.ს.-ში შემავალი დასახლ. უბანი, ფარის ბოლოა თითქმის, სოფ. ლაყურის ჩრდ.-დასავლ., მდ. ღეშდრგლას მარცხ. კალთა. ცხოვრობს – კომლი. სოფ. ხოსრარის ჩრდ. არის 2 ნაკომპარი, თუ ვისია, არ ჩანს. ღეშდ – „უკან“. ღეშდერ „უკანა“ (?). *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ღეშდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ღეშდერი ლიც (იხ. ღეშდრგლა)

ღეშდრგლა – ღელე (ფარი) მდ. ენგურის მარჯვ. შენაკადი, ჰქვია ეს სახელი ლადლგნაშ ხიდანდე დაწყებული მთა ლალგომრიდან. მოედინება ს. ღეშდერით. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს. წ.ს. ღეშდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ღეშდრგლა – ღელე (ლუპა) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, წისქვილის წყლისოდენაა. მდ. ლადლგნაშ ჭალა-ს გაგრძელება სამანქანო გზიდან. მოედინება ღეშდერიდან. საზღვარი ღეშასა და ლახამულასი. *იმეგ სორთმანის ძე დადუშქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ღეშდრგლაშ ჭალა (იხ. ღეშდრგლა)

ღუადარაშ – სამოვარი მთა (ხაჩეში). ს. ხაჩეშის საზაფხულო სამოვარი მთა. *რ. დ. ჩანქსელიანი, 27 წ., 1974.*

ღუადარაშ ღელა – ღელე (ბავარი), ს. ბავარშია, მთა ღუადარაშიდან მოედინება, მდ. მანანაურის მარცხ. შენაკადი (სათავე). *ე. ჟ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.*

ღუადირ – უბანი (ტვიბი). ს. ტვიბის ერთ-ერთი უბანი, მგხრას მარცხ. მხარეზე. *გ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ღუაზერ – სამოვარ-სათიბი (ფარი) სამოვარ ლაქურილის აღმ.. შუაში წყალი მოედინება, არის ტყეც. ღუაზ (შესამოწმ. ღაზუ „ჭაობი“ ?).

იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ღვაზერ – სათიბი.

ღუალხაშ – სამოვარი, ტყე (ლემსია, ნესგუნი), არყნარ-წიფლნარ-რცხილნარ ტყეშია მრგვალი სამოვარი. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 38 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ღუალგნდარ – სამოვარი (ჭახუნდერი) ს. ჟახუნდერში, ტყეშია.

ღუანა – ღელე, ტყე (ფარი), ლალჭუერი ლიც-ის კალთები (ხაჭიმ ეჩხენ-ამხენ). სათომე (ლაწრეჭტი) ადგილია და თიბავენ კიდეც. იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ღუანაშ – სახნავი (ნესგუნი) ნესგუნის დასახელების ზემოთ. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

ღუაჟრე ნადგარ – ტყე, გზა (ქართვანი) ს. ქართვანის ჩრდ.-აღმ., გზა მუსუნიშ ნადგარ-ს გაგრძელებაზე, ძველ გზაზე. ორი კაცი შეყრილა გზაზე და მოუკლავთ ერთმანეთი, თუ რატომ, არ იციან. პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ღუარა შუკუტარ (იხ. ღვარაშ შუკუტარ)

ღუარაშ შუკუტარ – გზა, სამოვარი (ლანჩვილი), სამოვარი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი). პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 39 წ., კოლმ., ს. ლანჩვილი.

ღუამელდაშ (2) – სათიბი (ქვ. ბავარი) ს. ქვედა ბავარში, სკიმ ხარ, ჩანს სკიმისკენ ჩამოდიოდნენ ღვაშები. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კოლმ., კ. ს. ჩანქელიანი, 44 წ., კოლმ., 1976.

ღუამელდაშ (იხ. ღუამელდაშში ღელა – ქვ. ბავარი)

ღუამელდაშში დაბარ – ყანები (ქვ. ბავარი), ს. ქვედა ბავარშია, ღვაშელდაშის ღელეს მარჯვ. მხარე. თ. ი. აფაქიძე, 54 წ., მოსამსახ., ჩვაბე ბავარი, 1974.

ღუამელდაში სარაგ – წყარო (ქვ. ბავარი), ღვაშელდაშის ყანაშია. თ. ი. აფაქიძე, 54 წ., მოსამსახ., ჩვაბე ბავარი, 1974.

ღუამელდაში ღელა – ღელე (ქვ. ბავარი), მდ. ლაშხირის მარცხ. შენაკადი, მოედინება კლდე ნაღურის ქვან-იდან. თ. ი. აფაქიძე, 54 წ., მოსამსახ., ჩვაბე ბავარი, 1974.

ღუამელდაში შუკუტარ – გზა (ქვ. ბავარი), ღვაშელდაშის ყანებისკენა გზა. თ. ი. აფაქიძე, 54 წ., მოსამსახ., ჩვაბე ბავარი, 1974.

ღუაჩქელ – სამოვარი მთა (ისკარი) მთა. დეცილს

სამხ.-აღმ., უწყლო ადგილია. ეცერისა და ბეჩოს გამყოფ ქედზე. ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ღუაჰდი – ქედი (ფალედი) საბალახო ლატუბას ჩრდ.-აღმ., შერეული ტყით, უფრო წიფელაა. ყოფილა ეკლესია ღუაჰდიშ თარგლეზერ. მდ. ღემდრგლას მარჯვ. კალთა. დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 33 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ღუაჰდიშ თარგლეზერ – ნაეკლესიარი (ფალედი) სამოვარ ლატუბას ჩრდ.-აღმ., სამანქანო გზის ზემოთ, ღუაჰდის ქედზე ყოფილა ნაეკლესიარი, სამირკველი დარჩენილია, მის ახლო-მახლო **ზზაგაა**. მდ. ღემდრგლას მარჯვ. კალთაზე. დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 33 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ღუებ – სათიბ-სამოვარი (სოლი) ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ., სათიბ-სამოვარ ლეურბიელის ქვემოთ. მთა შიხულდნაშში. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.

ღუებალდ – სოფელი (ცხუმარი), ცხუმარის ს. საბჭოში შემავალი სოფელი, ს. სუტიფიდან 1 კმ. დაშორებით დასავლ. მხრისკენ, ცხოვრობს 15 კომლი. რელიეფურად ღარის მარგვარია, აქედან სახელიც. ღუებ „ღარი“, „ამოდარული რამ“. აკაკი კოსდას ძე გერლიანი, 55 წ., მოსამსახურე, ს. ღუებალდი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ღუები ღარე – სათიბი (მაჯვდიერი) ს. მაჯუდერის სამხ., დასახლების ზემოთა სათიბებია. იდგა პურის გასარეცხი საწნახელი ღუებ – ლაშყუდიშ ღუებ. ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. მაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ღუები ღარე (3) – სამოვარი, ტყე (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ., სათიბ ნუშა ზუგუთან, კუედლაშის გზის მხარეზე. ფერდობი ადგილია, კალსოდენაა, ირგვლივ ტყე აკრავს – არყნარის. ღუებ „საწნახელი“. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ღუები ღარე – სამოვარი (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის დასახლების სამხ.-აღმ., ტუბორას მარცხ. მხარეზე. ტყეშია მოვაკო (მენკა). არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ღუბი ღარილ – სამოვარი (ჰეზუდი) ს. ჰეზუდის აღმ., ტყე ზანდწმ ნადგარის აღმ. პატარა სამოვარია, ღაროს მოყვანილობისა. ზაგამზე სამონის ძე ფარჯველანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰეზუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ღუბილდწმ – ყანა (ჰოლაში) ს. ჰოლაშის დასახლების დასავლეთით, ჩაზნექილია, ღუბ ჰრდგილ ლი. სოფრომა საბას ძე გუჯგუიანი, 62 წ., პენს., ს. ჰოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ღუბილდწმ – სათიბი (კახურა) ლასკადურას მარცხ., იყოფა ჟიბე და ჩუბე ღუბილდწმ-ად, გოლდაშის მთაში. ღუბ-შალ ლი. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.

ღუბიში – სათიბი (ღობი) ს. ღობში.

ღუბიში ტუბი – ხევი (ტევიში), მთა ზაცსა და წითარდენს შორის მოედინება პატარა მდინარე, ხევს კი ჰქვია „ტუბი“, ხოლო ღუბ „ღაროს მაგვარი“. რელიეფის მიხედვით. რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ღუბრა – სოფელი (მულ. ს.ს.). მულახის სას. საბჰოში შემავალი სოფელი. მდებარეობს მდ. მულხურას მარჯვ. კალთაზე, ს. არცხელის დასავლ., ღელე ტუბის მარჯვნივ, ს. ზარდელშის ქვემოთ. შედის ლექტუ მგლახ-ში. ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ღუბრა ღარე – სათიბი (ღეზრა), ს. ღუბრასა და ს. არცხელის საზღვარზეა, ორივე სოფლის საზიარო. ერმალო ციოყის ძე ჟორჟოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ღუბშიწრ – სათიბები და ყანები (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., ვაკე ადგილია, იყოფა ლექტუ და ლექუ ღუბშიწრ-ად. გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ღეზგერი (იხ. ღეზგერი – ტევიერი)

ღეზგერიწრ (იხ. ღეზგერი – ტევიერი)

ღეზგერიწმ დაბარ

ღუბმგმარ (2) – ყანები (ბაგვდანარი), ს. ზედა გულში ნაცხოვრები გომუჟანების სახლის უკანა მხარეს დარქმევია. სახნავი დამრეცი ადგილია. ღუბმგმ „უკან“, ღუბმგმარ „უკანა“ (ნაწილი). ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ.,

პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ღუბმგმარ – სახნავი (ნაშთქოლი) ს. ნაშთქოლის დას. მდ. დოღრამდე, ოდნავ დამრეცი ვაკე ადგილით. არის სოფლის უკან. ღუბმგმ „უკან(ა)“. მდებარეობის მიხედვით. ქიშვარდი იოსების ძე წერედიანი, 49 წ., კოლმეურნე, ს. ნაშთქოლი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ღუბმდლიწრ – სათიბები (ლაჰილი), ს. ლაჰილშია, დასახლების ქვემოთ. ზ. ს. პაკელიანი, 48 წ., ლატალი, 1973.

ღეჰნახუ (იხ. ვეჰნახუ)

ღობ – ყანა (იელი) ს. იელიში, მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ყანა ლაჰდწმის გვერდითაა, მოედინება სასმელი წყალი, ჩუბე უბანშია. რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.

ღობ (2) – სოფელი (ჩიხ. ს.ს.), ყანა (იელი). ჩიხარემის ს.ს.-ში, ცხოვრობენ გაგნიძეები, ხორგუანი 1 მოსახლე, 1 – კანდელაკი. ჩავარდნილი არაა, ფერდობის ძირშია, სოფ. ნაცულისა და მარგვიშის მეზობლად. დურმიშხან ასლანის ძე ბაკურაძე, 45 წ., პედაგოგი, 1980. IX.

ღობარ (2) – უბანი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, მოედინება წყალი, სადაც ზამთრობით საქონელს ასმევენ. ღუბ „საწნახელი“ (მდრ. ტეჰნახუ). კატო მიხეილის ასული გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ღობარ – სამოვარი (ტევიში) უშბის სამხ.-აღმ.-ით, ს. გულის მარჯვნივ, ნამჭირას სამხრეთით (ქვემოთ). სამოვრადაა გამოყენებული ზაფხულობით. ალპური ზონაა. შიშველი ტაფობი ადგილია, ამოდარული, რომელსაც სვანები ღუბ-ს უწოდებენ. სოფრომ იასონის ძე ხორგუანი, 43 წ., პედაგოგი, ბეჩოს ს.ს., ს. ტევიში.

ღობილ – სათიბი (შგედი) ს. შგედში, ჭაობიანი, ოღრო-ჩოღრო, ჩავარდნილი რელიეფით. ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.

ღობი ლახუ – სათიბ-სამოვარი (ღობი), ს. ღობის მთა.

ღობირ – ყანები (ლახუშდი), ს. ლახუშდშია, დასავლ. ნაწილში. სწორი ადგილია. ლეშხტი ლი, ლეჰლწგი. რიდა ბესის ას. ფირცხელანი,

55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972. IX.

ღობი ტუბრა – ღელე (ღობი), ს. ღობში ჩამოედინება.

ღობიშ – სათიბ-სამოვარი (ლევშერი), ს. ლევშერშია, ვაკეა – შემოკრულია. ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.

ღობში ლასპა – გზა (ღობი), ღობიშასკენა გზა. გრიგოლ ზოსიმეს ძე ბაბლუანი, 55 წ., მუშა, 1978.

ღობლედ – ყანა (ბავარი), ს. ვაბარშია, ფერდობზე, გზისპირასაა, ღობეა გზის გასწვრივ. გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.

ღობრ დაბ – სახნავი (მახაში) ს. მახაშში. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

ღობრმა ბინილ – წყარო (ქვ. ბავარი) ს. ქვედა ბავარში. ღობრას ხოგემ. **ღობრა** „საწნახელი“, იგივეა **ოჭნახ, ბინილ** წყარო. შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კოლმ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., კოლმ. 1976.

ღობრმა დაბ – ყანა (მელურა), ს. მელურაშია, აღმოსავლეთითაა. ტაფობივითაა, წყალი გუბდება. ღობრა „საწნახელივითაა“. ვ. მ. მ. უსელიანი, 57 წ., 1974.

ღობრმა ლიც – წყალი (ქვ. ბავარი), ბუჩქნარ ღობრასთან მოედინება კარგი წყარო. ბორცვებისმაგვარია. ღობრა „საწნახელის-მაგვარი, წყლის შესაგროვებელი“. თ. ი. აფაქიძე, 54 წ., მოსამსახ., ჩვაზე ბავარი, 1974.

ღობრმა ნატაბ – სათიბი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშშია, შერეული ტყეა. ღობრა „საწნახელისმაგვარი“. ჯამბუ პლატონის ძე ლიპარტელიანი, 30 წ., მოსამსახ., ს. ყვედრეში, რცხმელურის ს.ს., ლენტეხის რ-ნი, 1974.

ღობრემ – სათიბი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ., სათიბ ზურულდის აღმ., ღობრემი ღვრის თავზე. **რობინზონ** იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ღობრემ (2) – სათიბი (იელი) ასკარდის უბანშია, მოედინება წყალი, მოფერდოა (მფელტია), იყოფა **ჟიბე ღობრემ, ჩუბე ღობრემ**. რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. ივლისი.

ღობრემ – სათიბი (წვირმი), ძალიან ღამაში მდებარეობა აქვს. საუცხოო წყარო მოდის. ეს სათიბი წვირმის ვაჟკაცებისთვის საუკუეთესო სამუშაო ადგილს წარმოადგენდა ოდითგანვე. სახელწოდება დაკავშირებულია სახელთან

ღობ, რაც ნიშნავს სკას. ჩაწერა თსუ სტუდენტმა ასლან კორძაიამ. ჩაწერილია 1965 წლის 12 აგვისტოს.

ღობრემი ღვრ – სათიბი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ., სათიბ ზურულდის ქვემოთ (აღმ.), ღობრემის სათიბის აღმ. ფერდობი. **რობინზონ** იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ღობშურ – მდინარე ლაშხურის მარცხ. შენაკადი ს. ღობთან.

ღობურ – სათიბები (ხელედი), ხელედშია, დგას „უძირო ტბა“, ჩავარდნილი ადგილია. **ილაშაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი**, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.

ღობურ (2) – სათიბი (წანაში, ხელედი), ს. წანაშშია, მდ. ხელედულას მარჯვ. კალთის მთაში. რ. გ.-ას. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.

ღონდერ – სამოვარი (ბაიარი) ს. ბაიარის დასახლ. ზემოთ. გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.

ღორა შუკუტარ – გზა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი) **ღორეც (2)** – ყანა (ეცერი), ს. ქურაშშია, მდ. დაკშარის აღმ. კალთაზე, ყანა კაჩაღლარის ჩრდ.-აღმ. მდებარე სუფთა ყანა. კაჩაღლარის ზემოთ. **ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი**, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ღორეც – სათიბი (ლაშხრერი) სოფლის სამხ.-აღმ., შდულუჭარს მოსდევს აღმ. მხრიდან. აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმეურნე, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ღორკალ – სერი (ბოგრეში) ს. ბოგრემის ჩრდ.-აღმ., მელეშმას ზემოთ, გორა-სერია. ტყიანია – არყნარი. ღორეც „კავი, თოკის საკეთებელი, ბროჭ“. **კატო მიხეილის ასული გულბანი**, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ღორკიშ – სათიბი (ცალერი) ს. ცალერის სამხ.-დასავლ., სათიბ ჩაღრარ-სა და წიფრია ცხეკს შორის, სამარხილე გზის ქვემოთ. ხორკლიანი რელიეფია. ღორეც – „ხორკლი“ (?). **გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი**, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ღოშგერი (2) – სახნავ-სათიბი (ღეშდერი) ს. ღეშდერის ბოლოში, ნასახლარ ხოსრარის ჩრდ.-დასავლ. **ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი**, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღეშდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ღოშგერი – ყანები (ხოსრარი) ს. ხოსრარში, ჩუბე ხოსრარის სამხ.-დასავლ. (ღოშგიმხენ აკრავს).

ლოშგერიზ – სათიბები (ხერხვაში) ს. ხერხვაშის სამხ.-დასავლ. ტყე ბიზმარის მოსაზღვრეა აღმ. ადრე სახნავი ყოფილა. *ლოშგერიზ ლიხ ი ეჯლა. დავით დუდარუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყვე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლოშგერიშ ტუბრა – ღელე (ცალერი) ჟაბე ცალერის დასავლ. მოედინება პატარა წყალი, დასახლების უკან. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლოშგერიშ ტუბრა – ღელე (სვიფი) მდ. ტუბ-ის მარჯვ. შენაკადი (სათავე ?). მოედინება დასახლ. სტიფის მარჯვ. მხარეზე. უერთდება მდ. ტუბს. *იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლოშგინ დაბარ – ყანები (შგედი), ს. შგედშია, ბუჭუშერის ტერიტორიაზე. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*

ლოშგმარ – სამოვრები (ლამფალაში) ს. ლამფალაშის მთაში. *რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.*

ლოშგმარ – სათიბები (ჩუკული) ს. ჩუკულის მთაში, ლეცაგას თავში. *ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976.*

ლოშგე ტყაბ – სათიბი (ბაბილი) მთა ბადალაშერში, ჩრდ. მხარეში. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ლოშგემ – ყანები (ხელედი), ხელედშია, ძულარემის უბანში. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ლოშტ-ლატახ – სათიბი (ლექესირი) მდ. ცხენისწყლის მარცხ. მხარეზე, სახლთან ახლოს რომ იყო, ჩახვიდოდი და ამოხვიდოდი შეუსვენებლად. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ლოლე – ყანა (ტვიბლელი), ს. ტვიბლედშია, ვაკე ადგილია. მდ. ლაშხირის სანაპიროზე, ჭალისპირა ყანაა. *ნ. ს. ჩანესელიანი, 24 წ., 1974.*

ლულანი (იხ. **ლულანიშ ზაგარ** – ლამხერი)

ლულანიშ – სათიბები (ხოსრარი) ჩ. ხოსრარის ახლოს, სამხ.-აღმ., ფერმის სამხ.-აღმ. სათიბებია, ხილნარ-ტყიანი. *სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხეტიანი, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ლულანიშ ზაგარ – ტყე, გორა (ლამხერი) ს. ლამხერის დასავლ. ყანა რატანის უერთდება რობამდე (სამოვარი). სტიკუ ლი. *მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლუმირმიყ – სათიბი (ლახამულა)ენგურის მარცხ.

კალთაზე. შგედში. უზურემანის სათიბის ქვემოთ. ტყემდე – ნაძვნარ ტყემდე. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ლუმრა – ღელე (კალაში), ჟაბე კალაშს ჩამოუდის აღმ., გაზაფხულობით დიდდება, ხშირად შრება. მშრალი ხეობაა. სათავეში სოჭნარია (ლუმრალ ხაგხ). „სოჭნარი“. *გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეგერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლუმრარ – სალოცავი (ფარი). ქაშეთ-ის ზემოთ (ჩრდ.) დგას არყის ხე (ქაჭტრა). სალოცავი ადგილია ჯანოზ ლადედ, უფლიშერლისგა. ადრე წიწვნარი ყოფილა (ლუმრარ ლასხუ), მაგრამ ამოუჩეხიათ (ამოუწყვეტიათ – ჟიოხხუტახ). *იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლუნდბური – ტყე (ფარი) სამ. მთა კალულდარ-სა და სამ. მთა ცაგდერ-ს შორის, აკრავს წიწვნარი (ნენჩა) ტყე, წიფლნარი. გორანის დასავ. უნდბურ „უკუნეთი, დაბურული“ (?). *მამურჩა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ლუნჩა – სათიბ-სამოვარი (სოლი) ს. სოლის მთა შიხულდაშშია. არყნარი ტყით. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ლუნჩა ნაკ – სამოვარი (სოლი) ს. სოლის ჩრდ. ვაკე ადგილია, არყის ტყით. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ლურ – სათიბ-სამოვარი (ხე) მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, წმ. კვირიკესა და ივლიტას ეკლესიის დასავლ. (იხ. 1 : 100 000 რ. ტყ – 3143 მ.). *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., კოლმ. თავ-რე, ს. კე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლურა ტუბ – ღელე (ხე), მდ. ენგურის მარცხ. შენაკადი. მოედინება მთა ლურ-იდან (იხ. 1 : 100 000 3143 მ.). წმინდა ივლიტასა და კვირიკეს ეკლესიის დასავლ. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., კოლმ. თავ-რე, ს. კე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ლურკა – ყანა (ზეგანი) ს. ზეგანის ლექუშ უბანის ქვემოთ, დამრეცი. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ლურკიელ – ყანები (ჟოლაში) ს. ჟოლაშის დასავლ., მდ. ჯერაშის მარცხ. მხარეზე. ოდნავ დამრეცი. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ.,*

პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ღურმუთიანი (2) – სამოვარი (ზ. ჭველიერი), ზედა ჭველიერის საზაფხულო სამოვარი. „ღურმუთ“ მრგვალი ამოზურცული ადგილი. გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს.ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

ღურმუთიანი – სათიბი (ლევშერი), ს. ლევშერის მთის სათიბი. ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.

ღურმუთიანი – სათიბი (ლევშერი) ძებერალში, მთაში. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ღუსრა შუკუპარ – გზა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

ღვკიშ – სამოვარი მთა (ხაჩეში) ს. ხაჩეშის საზაფხულო სამოვარი მთა მდ. ხელედურას მარცხ. კალთაზე. (თუ: ღვრკიშ ?). რ. დ.

ჩანესელიანი, 27 წ., 1974.

ღვნდერ – სათიბი (ლუჰა) ღელე ჭვინის მარცხ. კალთაზე, სამოვარ რახარის აღმ. ტყეშია სათიბი, მის ირგვლივ მუხნარ-წიწვნარია (ღვნკილ ჯდგი ლი). (ღვნ-დერ < ღუნ-დერ ?). ივდითე პეტრეს ას. ცინდელიანი, 67 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ღვრკაშ – ყანა, სათიბი (ტვიზლედ), ს. ტვიზლედ-შია, ჯუდიშის მხარეზე, დაფერდებული. ნ. ს. ჩანესელიანი, 24 წ., 1974.

ღვრკიშ – სამოვარი მთა (მანანაური) მდ. მანანა-ურის მარჯვ. კალთაზე. საზაფხულო სამოვარი მთა. ფერმეზია. ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.

9

ყაბუ – ყანები (ლემსია), ს. ლემსიაშია, სამანქანო გზის ზემოთ, ოდნავ დაფერდებული რელიე-ფით. შ. ა. შუკვანი, 28 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.

ყაბგლდშ – სათიბები (ლახუშდი), ს. ლახუშდშია, მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, ტყეშია, წიწვნარში. ყაფ-ყაფდ წრი (ყაბგლდშ < *ყაფგ-ლდშ). გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.

ყადუწრე დაბარ – უბანი (ლახამი), ჟიბე ლახამშია, ბოლოსკენ. ვაკე ადგილია, სახნავ-სათეს-სათიბებით. ცხოვრობენ ყადუაანთი (ჩხეტია-ნები). ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ყადუწრე ლაროლ – სათიბები (ლახამი), ჟიბე ლახამის ბოლოსკენა მხარე, სათიბები ყადუელეზისა (ჩხეტიალების), მის ზემოთ არის ყადუწრე ჭოდარ, ანწლნარი, სამოვარი. ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ყადუწრე ჭოდარ – სამოვარი (ლახამი) ჟიბე ლახამის ბოლოსკენა ჩრდ. კედელი, ქვემო ნაწილი შიშველი, ზემოთ – წიწვნარი. ბლომადაა ანწლი, გვიმრა (ყადუ ჩხეტიალისა). ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ყადუშერ ღარ – ტყე (ლეწფერი) ს. ლეწფერის

დასავლ. ზემოთ, ხის ჩამოსაყრელი ღელეა, ღარი, აქა-იქ ტყეა შერეული, უფრო რცხილა, წიფელა. ყადუ სუბელიანის სახელობის ღარი, სეზონურია. იასონ სოზარის ძე სუბელიანი, 60 წ., ტყის მცველი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.9.1970 წ.

ყადუშერ ჰეზიშ – უბანი (ნაკ. ს.ს.) ნაკრას მარჯვ. კალთაზე, ნასახლარ ჰეზიშშია, ეზაშერ ჰეზიშის სამხ., ყადუ ცინდელიანისა ყოფილა. ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ყაზარე მურყუამ – ნაკოშკარი (სვიფი) ს. სუიფში, ყაზა არღვლიანის კოშკი, მდ. ენგურისკენა მხარე. „ყაზაანთ კოშკი“. შოთა მიხეილის ძე საღ-ლიანი, 42 წ., ს.ს. თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუ-მარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ყაზაყ – სოფელი (ლხმ. ს.ს.). ს. ლახამულაში შემავალი 2-ოჯახიანი სოფელი, მდებარეობს მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ს. ივარის ჩრდ.-ით. ტერასული ტიპის დამრეც ფერდობზეა. დავაკება. ხილნარია. ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ. პენს., ლახამულა ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.

ყაზიშ ნაშხიშ – ტყე (ყაზაყი) ს. ყაზაყის ჩრდ.-აღმ., ციცაბოკალთებიანი კედელი, მეჩხერტყიანი, შერეული ტყით, ჭარბობს ფოთლოვანი, ვერხვნარი, წიფლნარი, წიწვნარი. მდ. ყაზიშ ტუბიშ-ის მარცხ. მხარე. ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ. პენს., ლახამულა ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.

ყაზყიშ ტუბი – ხევი (ყაზყი), მდ. ენგურის მარჯვ. შენაკადი. მოედინება მთა კირპრიდან და უერთდება მდ. ენგურს ს. იფრის პირდაპირ. მდ. მოზრდილია, სათავე ორ ტოტად იყოფა (იხ. რუკა). იცის ღვარცოფი მაგარი, ჭალა აქვს და ციცაბო კალთებიანი ხეობა. 1965 წლამდე იყო ტყის დამუშავება. „ყაზყის ხეობა“. *ენგურის უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ. პენს., ლახამულა ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.*

ყალჩუნი – სამოვარი (ჭველიერი) ს. ჭველიერში, მდ. ჩოლშურას მიდამოებში. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ყალჩუნი ზოგ – ხიდი (ჭველიერი) ს; ჭველიერში, მდ. ჩოლშურასთან. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ყამანი (იხ. ყამანი)

ყამანი – ყანა (ლაბსყალდი) ლაბსყალდის ეკლესიის – თარგლეზერ-სა და სათიბ კურცხანის შუა. *ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ყამერზაშ ბაჩარ – გზა (ჭუბერი), ს. ჭუბერიდან მიმავალ გზაზე, სოფ. ნაკრამდე, ლეტნარში ტობიდან ნაკრასკენ დევს დიდი ქვა, ვინმე ყამერზაშ სახელობისა. ადგილია – ღარი, მოედინება წყლები, დევს 3 დიდი ქვა, ირგვლივ გორვებიანი, ქვიანი. შეიძლება თავსაფარიც იყოს. ვითომ ყამერზას (ვიბლიანი ?) დაუყენებიაო ქვა. ქვა სახლის ოდენაა, რაც გამორიცხულია. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 15.X.70 წ.*

ყანსაუ(ი) ლეჭმელ – სამოვარი (ახალშენი) ს. ახალშენის მთა ლეკრავის ზევით. ვინმე ყანსავისა ყოფილა. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ყანსაუთიშ ნამოლ – სათიბი (მაგარდელი) ს. მაგარდელში, სათიბ მოლწარს სახმხ.-დასავლ. ვინმე ყანსავის ნაკაფი. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ყანსაუშა მურყუამ – კოშკი (მესტია), ამხან ტაფშია, ჯაფარიძეების საგვარეულოსი. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ყანსაუშა შუკუპარ – გზა (მესტია – ირ. მელი-ქიშვილი)

ყანსაუშერ – უბანი (სგურიში), ს. ჩუბე და ნენსგაშ სგურიშია, სამანქანო გზის მარჯვ. სანაპიროზე ქვემოთ. გორაზეა სწორი ადგილი,

სათიბ-სახნავ-სამოვრებით, ხილ-ვენახებით. *ყანსაუ ჩხვიმიანის ყოფ. კუთვნილი ადგილი (ცოცხ. არაა). თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ყანსაუშერ ჯადგი – უბანი (იხ. ყანსაუშერ), ს. ნენსგაშ სგურიშია, სამანქანო გზის ორივე მხარეზე, ვაკე ადგილია, ყანსაუ ჩხვიმიანის (ცოცხ. არაა) კუთვნილი მამული. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ყანსაუშერწარ (იხ. ყანსაუშერ) – საცხოვრებელი (სგურიში), ს. ჩუბე სგურიშია, სამანქანო გზის ქვემოთ გორაზე, მოვაკო ადგილია, ცხოვრობს 4 ოჯახი ჩხვიმიანები. ერთი ოჯახიდან – ყანსაუ ჩხვიმიანის კუთვნილი მამული, სათიბ-სახნავებით, ბაღებით. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ყანსაუშერ ზენ – სათიბ-სამოვარი (სგურიში) ს. ნენსგაშ სგურიშის ჩრდ.-აღმ., მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარეზე, სგიმიშ ზოგის ზემოთ ≈ 200 მ-ზე ვაკე ადგილია, ყანსაუ ჩხვიმიანის კუთვნილი სამოვარ-სათიბები (ცოცხ. არაა). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ყანჩუნი – ყანა (საყდარი) საყდარში, იყოფა **ჟიბე** და **ჩუბედ**. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ყანჩუნი დაბ – ყანა (საყდარი) საყდარში. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ყანცულარ – სათიბი (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ., სათიბი და კლდე დამდუჟ ნებგვას ჩრდ.-დასავლ., ფერდობია, ლემჯე ლი. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ყანსენიანი – ყანა (ჟაბეში), ს. ჟაბეშია, ტუბირას მარცხ. მხარეზე, ყანსენ გუჯეჯიანის სახელობის ყანა. *ჟორა მუსას ძე კახიანი, 31 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ყარ – სოფელი (ჭუბ. ს.ს.). ჭუბერის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი, მდ. ჭუბრულას მარჯვენა მხარე, ჩუბე სგურიშსა და დეურას შორის გორაზეა გაშენებული. არის 8-წლიანი საშ. სკოლა, კლუბი. ფერდობებით, ბაღ-ვენახებით, სათიბ-სახნავებით, სამოვრებით. ყარ „ყავარი“

– ადრე წიწვნარი ყოფილა და ყავარს ხდიდნენ. ამჟამად სოფლის დასავლეთის კალთებზეცაა წიწვნარი. *ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წლის ტყის მცველი, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ყარაზი ნადგარუ – სამოვარი (ყარი) მდ. თეთნაშერას მარჯვ., ვაკე ადგილია, მთა ჟიბე დეურას აღმ. მხარეზე. აქამდეა სოფლის სამოვარი ღარები. თეთნაშერაშ ტუთიბლეყა ლი. ტრაქტორის გზაა. „ვინმე ყარაზის ნაკვალევი“. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII.70 წ.*

ყარამანი მოლ – სამოვარი (ჩუკული) უბან ლეკუმბასტში. *ზ. ს. გულბიანი, 22 წ., მოსამსახურე, ს. ჩუკული, 1976.*

ყარამანი მოლრდ – სამოვარი (ფანაგა) ს. ფანაგაში, ყარამან ყიფიანის ნახოვარი. *ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.*

ყარაზი ნენჩა – ტყე (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, ჩვანე შგედში, სამოვარ ლალაჭუ-ის ჩრდ.-დასავლ. (ნაზიმჩუ). წიწვიანი ტყეა (ნენჩარ მასარდ ხაგხ, ლაყარა დოჟ ლემარ ლახუ). *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ყარაზი ნაყარ – ტყე (ჭერი) ს. ჭერის ზემოთ, კაკრელ თხუმ ღარაშ-ს ზემოთ. ფოთლოვანი ტყეა – ფიხვრა, ლაჯრა, ცაბრა. ყავრის გამოსახდელი ყოფილა მის ზემოდან. ზემოთ წიწვნარი ტყეა. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ყარაზი ტუბი – ხევი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, მეჭვლან ნენჩას დასავლ. (ეჩიჩუ ყარს ლემყარტნელი). *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ყარბეგშანი – ყანა (ლანტელი) ს. ლანტელის დასავლ., მდ. კედრგლას აღმ., ყანა ლეშგერის აკრავს. ყარბეგშერ „ყარბეგანთ“ („ყარბეგ“ საკ. სახ. ყარბეგ ცალანისაგან შესყიდული ყანა. ყარბეგი ამჟამად ცოცხალია). *კოწი ბექეზას ძე პაკელიანი, 72 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ყარტალ – სამოვარი (ახალშენი) ს. ახალშენში. *ა. კ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.*

ყარი ქვაბ – მთა (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939.*

ყარი ქვაბი ღელა – ღელე (რცხმელური) ლაშხურის მარჯვ. მხარეზე, შერეული ტყით, წიწვის ტყე ამჟამად არაა, აქა-იქ თუა მხოლოდ. *ვ. ა. ლიპარტელიანი, 1976.*

ყარიშ – სოფელი (ლნტხ. რ.). ლენტეხის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი, მდ. ჩოლშურას მარცხ. კალთის ტერასაზე. ნაძვანია, ადრე გაუვალი ტყე ყოფილა. *დურმიშხან ივანეს ძე ლიპარტელიანი, 33 წ., მოსამსახ., ს. ყარიში, 1974.*

ყარიშრე კარაშარ – სამოვარი მთა (ყარი) მთა შატლურას ჩრდ.-დასავლ. მიმართულებით, ალპურ ზონაში, მთა ხარაშის ქვემო კალთებამდე. არის საზაფხულო სამოვარი ყარისა და სგურიშისა. დგას 4 კარავი მარჯვ. მხარეზე. *გივი მუზას ძე სუბელიანი, 30 წ., კოლმ., ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

ყარნაყარ – ყანა (ციცხვარი), ს. ციციხარშია, სამანქანო გზის ზემოთ, მოვაკო ადგილია, მის ზემოთ ახლოს საყავრე ხე არაა, შეიძლება იყო. *ყანა. ვალო გაიოზრის ძე ჭკადუა, 32 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ყარ-სოფელ (იხ. ყარ)

ყარშალ – უბანი (ლენტეხი), დ. ლენტეხშია, ჩოლშურას გაღმა მცხოვრებნი, ლიპარტელიანები ცხოვრობენ. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

ყარში დაბარ – ყანები (ყარიში) მდ. ჩოლშურას მარცხ. მხარეზე, ს. ყარიშის კუთვნილება თუ იყო. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ყარჩათეშ შუკუ – გზა (ყარი) მთა გუბარის მიმართულებით ნენსგურიდან. დაფერდებული და ალაგ-ალაგ ციცაბო ბილიკი, ცხენები ძლივს მიდიან. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII.70 წ.*

ყარჩაშ თანდი – უღელტეხილი (ჭუბ. ს.ს.), გადასასვლელი ნაკრას დასავლ., კლდე კვარაშის სამხ.

ყასბლათრე ადგი (2) – უბანი (სგურიში), ს. ნენსგაშ სგურიშია, მდ. ჭუბრულას მარჯვ., სოფლის ბოლო მოსახლე, ვაკე ადგილია, სამანქანო გზის ქვემოთ. ყასბლათ ჯაჭვლიანის კუთვნილი ადგილი (ცოცხალი არაა). ცხოვრობენ მისი შთამომავლები. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ყასბლათრე ადგი – სამოსახლო (სგურიში) ს. ჩუპბე სგურიშის დასაწყისში, ლაბლანაშ კარგვლდს ქვემოთ (ჩუქაქა), მეკუშდა ბოგ-ის ზემოთ. მდ. ჭუბრულას მარჯვნივ. სახნავ-სათიბები, ხილნარით ყასბლათ ჯაჭვლიანის (ცოცხ. არაა) კუთვნილი მამული. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადათავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ყასბულათარ (იხ. ყასბულათრე ადგი)

ყასბულათრე ადგი – უბანი (ყარი), ჟიბე ყარშია, მდ. თეთნაშერას მარჯვ. სამანქანო გზის ზემოთ, სახნავ-სათესებით, ბადით. ყასბულათ ჯაჭვლიანის ყოფილი კუთვნილი მამული. *ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ., ტყის მცველი, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ყასბულათრე დაბ – ყანა (ლარილარი), ს. ჟაბე ლარილარში ჩრდ. ნაწილი, ვაკეა, მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე. ნაპოვანია მძივები, ჯვარილდარ, ალბათო საფლავი იყო. ყასბულათ ჯაჭვლიანის სახელობის ყანა. ცხოვრობს კაბუ ჯაჭვლიანი. სახლის შესყიდვა ნდომებით ჩამოსულეებს შოთა ჩართოლანს, კაკო კვიციანს. *ალმაგვირ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ., პენსიონერი, ს. ლარილარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19.9.1970 წ.*

ყასბულათრე კარტარ – სამოვარი მთა (ლაკულმახი), ჟაბე ტიტაშია, შიშველი ვაკე ადგილია, ჭაობიანი, არის საკარტოფილეც. მის მარჯვენა მხარეზე მოედინება **ჩხეტლშ სგიმ**, მარცხენა მხრიდან ტიტაშ ღარ. მის ზემოთ სათიბებია. დგას 3 კარავი. ყასბულათ ჯაჭვლიანის სახელით. „ყასბულანთ კარვები“. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტანი, 40 წ., კოლმ., ს. ლეკულმახი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 20.9.1970.*

ყასბულათრე ნათი – სამოვარი (მარლი) ს. ჟიბე მარლის სამხ.-დასავლ., სამოვარია დასახლებულ სალაზ მარლთან. ვაკე ადგილია, გაშენებულია ამაჟამად ფიჭვი ლესხოზის. *უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., კოლმ., ს. ჟიბე მარლ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

ყასბულათრე ღარ – ღელე (მარლი). ს. ჟიბე მარლიდან მომდინარე ღელე, ჩამოედინება წყალი ს. ლარილარის ჩრდ.-აღმ. ტყე, დამრეცი $\approx 45^\circ$ / წიფლნარი ყასბულათ ჯაჭვლიანის სახელობის. *ალმაგვირ ისლამის ძე ქალდანი,*

65 წ., პენსიონერი, ს. ლარილარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19.9.1970 წ.

ყასბულათრე ჭუტედ – სამოვარი (ლარილარი) ს. ლარილარის ჩრდ.-აღმ., ს. ჟ. მარლისა და ჟაბე ლარილარის შუა დამრეცი ფერდობი, ფოთლოვანი, ყასბულათ ჯაჭვლიანის სახელობის. *ალმაგვირ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ., პენსიონერი, ს. ლარილარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19.9.1970 წ.*

ყასბულათრე (იხ. ყასბულათრე ადგი)

ყასბულათი ლეკმანი – სათიბები (დურაში) ლაღეღარის მთაში. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

ყაფ – უბანი (იდლიანი), ს. იდლიანშია, ნაშიხტის ჩრდ.-აღმ. მხარეში. დაფერდებული ადგილია, ზემოთ ტყე – წიწვნარი. შიშველი ადგილია, შემდეგ დამწვარა. პირველად მისი სახელი ყოფილა ციცხტრიმ კოჯარ. ყაფ-ს უწოდებენ დამწვარის შემდეგ. „ლემდარა“ ნაშიხტის შემდეგ. ტყე წიწვნარი რომ დამწვარა, დარქმევია „ლემდარა“. „ნაშიხვის“ შემდეგაა დასახლებული ჭკადუები ≈ 25 წლის წინ. *პრიმ უმარის ძე ჭკადუა, 87 წ., პენსიონერი, ს. იდლიანი, ნაშიხტ, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ყაფარ – სამოვრები, ტყე (დიზი) ს. დეზის ჩრდ.-ით წიწვნარ ტყემდე, დამრეცი, წიფლნარი, მუხნარი, ვერხვნარიც. ქვედა ნაწილში მეჩხერტყიანია. *იესებ სემას ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.*

ყაფაშ სარგელ – წყალი (იდლიანი) ლემდარაშ ტვიბ-ში, იდლიანში, დასახლ. ჩრდ.-აღმ.

ყელიაშ – ყანა (სოლი), ს. სოლშია, დასახლების სამხ.-აღმ., სამანქანო გზის ქვემოთ. კლდიანიცაა. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972. IX.*

ყელრდ – სამოვარი (ნაცული) ნაცულის თავეში, გადასასვლელი რაჭისკენ.

ყელრ – სამოვარი (დავბერი) ს. დავბერის სამხ., ენგურის მარცხ. კალთაზე, მთა ღურსა და მუშურს შორის, ქედს იქით – ჩოლურის მხარეზე, ეკუთვნის ს. დავბერს. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ყელრი – სამოვარი (ტვიბი), ს. ტვიბშია, მთის ზონა. *ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1978.*

ყერიშ სარაგ – წყარო (ფარი – ვ. ნარსავიძე)

ყერგნდა – სამოვარი მთა (ჰებუდი) ს. ევერის ჩრდ.-

აღმ., მთა მეზერის დასავლ. სამოვარია არამეწველი საქონლისა (ხარებისა და ყვსგრ-იშ). დგას კარვები. გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ყ(უ)ა – სამოვარი (ცალერი), ქედი მიდის ცალგმილამდე (იხ. რუკა – 3990) (ყ(უ)ა გვამიდ სგელ ჩიჭვა (ფესვი?), ნეწვიდ ლაჩახუ ლი. გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ყუაბანი (2) – ყანები (მესტია), მესტიაშია, მუშეუდიანებისა და ჯაფარიძეების სახნავი მიწები. ყუაბ „გროვად“, „შეკრებილი“ (შდრ. ლეყუაბე). თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.

ყუაბანი – ყანები (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის სამხ.-აღმ. შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ყუაბანი – ყანა, სათიბი (მესტია – ირ. მელი-ქიშვილი)

ყვაბანიერ (იხ. ყვაბანი)

ყუაბარ – სამოვარი, ტყე (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ.-დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ. შერეული ტყითა და შიგა და შიგ სამოვრები. მოცვნარი. ბორცვებიანი რელიეფით. არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ყუაბაშ – სათიბი (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ., გზა კუადლშ-თან, ტყეშია სათიბები. დააგროვებენ სხვადასხვა სათიბებიდან ერ-თად – ჟი იყუბი. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ყუაბუარ – უბანი (მელე), ს. მელეშია, ამაღლე-ბული ბორცვისმაგვარი ადგილები. ყუაბ „ბორცვიანი“.

ყვაბშიერ (იხ. ყვაბაშ)

ყუაზელანი – სამოვრები (ზაგარი) ს. ზაგარის აღმ., ნოქშე ლარას ჩრდ. გულიძე ალექსის ძე ჩხეტიანი, კოლმ., 37 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ყუალნიშ აფქანი – სათიბი (მაგარდელი) ს. მაგარდელის სამხ., აფქანის ზემოთ. ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს. ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ყუალგმჩარი – სამოვრები (არცხელი) ს. არცხელის

სამხ.-დასავლ., მულხურას მარცხ. კალთაზე. ფერდობია, ერთგან ჭაობიცაა დავაკვებაზე. ძველი სახერხის ნანგრევებიცაა. ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ყუამი ლიც – ღელე (თავრარ-ხერხვაში) მთა ცალგმილის სამხ.-დასავლ., სამოვარ მთა ლეჟა ნაკარის ქვედა ბოლოს მოედინება მთა ლასგურამდე ან ლეჯეში ტობთეისგა. უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ყუანა (2) – სამოვარი მთა (ქვ. ვედი) მთა ზურღდე-რის დასავლ., საზაფხულო სად. მთა, მოვაკოა, სადაც კარავი უდგათ ლალხორალწარს – გიომერს (ჭკადუა – გელოვანი). ირგვლივ ტყეა შერეული, ნახნავი არაა. სვანები დაბგლდ-საც ეძახიან. უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 66 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ყვანა – მთა (მესტია – ვ. ნარსავიძე)

ყუან (2) – სამოვარი (ლესემა) ისკალდის მთის ჩრდ.-დასავლ. ყვან (ლშბ.) მსხვილნაწლაგში დებენ დაჭრილ შიგნეულობას, ძეხვისმაგვარი. მ. რ. გაზდელიანი, 32 წ., 1974.

ყუან – სამოვარი (ლასკადარი), დაბიერის მთაშია, გადმოვიდებულია. მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.

ყუანა ტუბი – ღელე (ლანჩვალი). პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.

ყუანი – სათიბები (ლანჩვალი)

ყუარუნდალ – სამოვარი (ტვიბი) ს. ტვიბში. ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.

ყუაჩილშ ტუბი – ხევი (შგედი), მდ. ენგურის მარცხ. შენაკადი, მოედინება ჟიბე ციცხვარსა და შგედს შორის. შუროა ხეტყის ჩამოსა-ყრელი, მის ქვემოთ სახერხი იყო ილია ფიფიას მიერ გაკეთებული. შუშანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ყუაჩელ (2) – სამოვარი (ციცხვარი), ს. ციცხვარშია, სამანქანო გზ/ის ზემოთ, მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე. დამრეცი, ოღრო-ჩოღრო რელიეფით. გზის მარცხენა მხარის ზემოთ. ნაქვიც ხარ. შუკუშ ქვემო მხრიდან. ლაყუაჩ ადგი ? ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ყუაჩელ – სახნავი (იდლიანი), ს. იდლიანშია, ტობაშ ნაკის სამხ.-აღმ. ბოლოა აღმ. მიმარ-

თულებით; დაფერდებული ადგილია, სამხ.-აღმ. ფერდობია ნაძენარი. ზუტიგუმალ ჯდგილი, ლაბუქუ. ლა-ყუაჩ. გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.

ყუაჭ (იხ. **ყუაჭ**) – მთა უშგულის ჩრდ.-დასავლ. ალპური მთაა ს. მუყელიდან. *მერაბ ანტონის ძე ნიჟარაძე, 60 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ყუჭ – მწვერვალი (ხალდე, დავბერი), მდ. ჯალდე ჭალაშ მარცხ. კალთის ყველაზე მაღლობი, 1 : 100 000 მიხედვით გ. Шкедер 3134 მ. შვედურით არ იცნობენ. ისე მოსალოდნელია. ს. ჯალდეს აღმ. 105°. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ყუჭ – ქედი (დავბერი). მდ. ენგურის მარჯვ. კალთის ალპური ზონის ქედი, ქვემო მხარეში სათიბებია. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახურე, ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ყუჭი – კლდე (ტვიბერი), კლდე თოგორა-ს ესაზღვრება დასავლ. მხრიდან, გუგ კოჯ ლი, ჟუანარ ხაშთქვახ მასარდ, კაცის დანახვაზე სტვენენო. *გიორგი სათერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენს., ს. ტვიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ყუჭიწი წატიციტ – ხრამი (ტობარი) მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, ციცაბო კალთებით, ძველი ბილიკი იქ ყოფილა. ცუდი გზაა საოცრად. ს. ჭერის ქვემოთ მდ.-ის მარცხენა კალთა. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ყუჭიწი ტუბ – ხევი (ჭერი), მდ. ენგურის მარცხენა შენაკადი, მოედინება მთა ლაღუნარიდან, ქმნის ჩანჩქერებს. კლდეები მუვალია, სვეტებივით აღმართული, სალი კლდეები. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ყუჭიწი ღარ – ღელე (ტობარი) მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, მოედინება წყალი. ჩანჩქერის თავზე დიდი კლდეებია, ციცაბო კალთებით, ტყეა მის კალთებზე, მის თავზეა სამოვარი საზაფხ. **ლაღუნარი**. ს. ჭერის ქვემოთ, წყლის გაღმა, მგრანტის პირდაპირ. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ყუტბა (4) – სამოვარი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ენგურის ხეობის მარცხ. მხარეზე, რელიე-

ფურად ამაღლებული. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაგვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ყუტბა – სათიბი (მელე), ს. მელეშია, ლაფურას მხარეში, ამაღლებულზეა.

ყუტბა – კლდე ს. მურშკელის ჩრდ., მგლდღ ლას-გურას ზემოთ, დიდი კლდე. ლაყუტბა „საცეხავი, სატკეპნი“ (მსგავსი რელიეფის მიხედვით). *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ყუტბა – სამოვარი მთა ს. ლახირის ჩრდ. ალპური სათიბი, საქონელი ვერ ადის. *მადონა ადიგოს ას. იოსელიანი, 29 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ყუტბა ზაგარ – ქედი (ლახუშდი) მთა ანდრიანის ზემოთ, ბოლოში, მრგვალი ქედია, ცერისკენაა მიმართული (ცერი – საზაფხულო მთაა იელისა) (იგივე უნდა იყოს, რაც 1 : 200 000-ზე გ. Андриани-თაა აღნიშნული). **ყუტბა ზაგარ-იაო** (?). *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

ყუტბა – სათიბი (მამი), დებერალშია, ამოზურ-ცული ადგილია. **ყუტბა** „კომბლისებური“. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

ყუტბა ლესგ (იხ. **ყვეზ ლესგ**). **ყუტბა** „ხის ურო“.

ყვეზ ლესგ – სათიბი (სასამი) ს. სასამის სამხ.-დასავლ., ფერდობია. *მ. გ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ყუტდრეშ – სოფელი (რცხმ. ს.ს.). ლენტეხის ს.ს.-ში შემავალი ერთ-ერთი სოფელი ტუბ-ის მარჯვ. მხარეზე (იხ. 1 : 100 000). ლაშხირის (ცხენისწყლის) მარცხ. კალთა. **ყუტედ**-ი-არ. *ჯამბუ პლატონის ძე ლიპარტელიანი, 30 წ., მოსამსახ., ს. ყვედრეში, 1974.*

ყუტდრეში ბოგ – ხიდი (ყვედრეში) ს. ყვედრეშის წყალზე. *გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.*

ყუტდრეში ლაჯოგ – მთა (ყვედრეში). ს. ყვედრეშის საზაფხულო სამ. მთა. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ყუტდრეში მოლ – სათიბ-სამოვარი (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკიაში, ს. ყვედრეშის პირდაპირ. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ყუტრდა (2) – ღელე, სამოვარი (ფარი), მდ. ლექტური ლიცის კალთები. ტყე ჩელუნჯ-ის ჩრდ., მოედინება მოზრდილი მჟავე წყლები (სგიმარ ანდრის ჭალაწვალ), ძალიან ხმაურიანი ღელეა. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ყურდა – სამოვარი (ფარი) კანცხის ჩრდ.-დასავლ სამოვარ კანცხის დასავლ. შუა მოედინება ფარიშ (*11 ყურდაშ*) ჭალა. *ჯეირან ჟორჟის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსაწვლე, ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ყურდაშ სგიმარ – მჟავე წყლები (ფარი). მდ. ყურდა-ს (ფარი, ჭალა-ს) ორივე მხარეს მოედინება მჟავე წყლები. სამოვარ ყურდა-სთან.

ყვერდაშ ჭალა (იხ. **ფარიშ ჭალა**)

ყურნიშ – ყანები (მესტია), მესტიაშია. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ყვერშიელ (იხ. **ყვერნიშ**)

ყურგნდი – სათიბ-სამოვარი (კვანჭიანარი) მთა მგხერის სამხ. დგას კარავი კვანჭიანებისა. *გ. გ. გორგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ყუტსანი – ყანა (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის ჩრდ.-დასავლ., ყანა ჩხუტინის აძევს ჩრდ.-აღმ. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ყუბჩილ – სამოვარი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, სამოვრების ნასრეგუპრისა და ჟიბე ჩე-ს პირდაპირ ზემოთ, ჰაპკვირისკენ. მინდორია, ზემოთ ქვიანია, გატყვევებულია თითქმის. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ყუთიელა – ყანა (იელი), ჩუბე უბანშია, მზის მხრისკენა, მჟე ლთლა ლი ი ჩუ იყუთილი შიშდ.,; ხილნარიცაა. *რ. გ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ყუთიელ ტობ – ტბა (კაცხი, სვიფი), 100 x 1500 მ. ლილისფერი ტბაა. ირგვლივ სამოვრებია, მის ჩრდ. კლდეა. კლდე (მთა) ჭარგნდას სამხ.-დასავლ. კლდე წვრნიშის სამხ. *ტარეილ ქემუზას ძე გადრანი, 59 წ., კოლმ. პარტორგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ყუთილრდ – სათიბ-სამოვარი (ჟაბეში) მდ. ტუი-ბერგლას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ლადმოყის აღმ. ჩრდ.-ით ესაზღვრება დობაჩ, მის ჩრდ.-აღმ. არის ყუთილრდის გადასასვლელი – ყუთილრდა ჟოლ (მყინვარი – იხ. 1 : 100 000). მოყვითალო ფერი გადაკრავს. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ყვითლუდ (იხ. **ყვითლრდ**)

ყვიმბ (2) – სამოვარი, მწვერვალი (ზ. ვედი) მთა ჯიქერში.

ყვიმბ – სამოვარი, მწვერვალი მთა ტობარში.

ყუიმბჟიშ ნაკვლდ – სამოვარი (ზ. ვედი) მთა ტობრიშ ყვიმბში, უღელტეხილივითაა. *ნესტორ ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ყუიმბრანი – სამოვარ-სათიბი (ჰამაში), ჰამაშშია, სახნავ გირგულშისა და ჰამაშს შორის, გორაკივითაა, ამაღლებული (ყუიმბშალ ლი ნენსგაჟი). *დუშა შარდენის ას. ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ყვიმბრანიშ ზაგარ (იხ. **ყვიმბრანი**)

ყვიმბრანიშ ფაფალ (იხ. **ყვიმბრანი**)

ყუინდერ – ტყე, სამოვარ-სათიბი (ცალდაში) ს. ცალდაშის სამხ., ფოთლოვანი (თუთენე ცხეკ ლი) ტყეა, სათიბი. მოვაკოა, ლეჭუბა ჯდგი ლი ხომა ლაღლ, მაზუბარ ანაზიხ. *ჭიჭიკო ბითეს ძე ზურებანი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ყუირილა – ხევი (ნესგუნი), ტყიანი. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულუდანი, 36 წ., ს. ნესგუნი, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ყუირილდ – სახნავი (დოლი) ს. დოლის სამხ.-დასავლ, ჩუბე დაბარს ჩრდ.-აღმ. *ყვრგმ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., ტყის მცველი, ს. დოლასუფი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ყია – გზა (წირმინდი), მდ. ხაიშურასა და კასლე-დგრას მარჯვ. კალთის ქედზეა კლდე, გაჭრილი ვიწრო ბილიკით. ყელივითაა შეჭრილი. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ყინვარ ენგურ – ледн. Ингури – მყინვარი (ლნტხ. რ.) მდ. ენგურის სათავეებში.

ყიფიანა ნადგარ – ტყე (დავბერი) ს. დავბერის ზემოთ. ვინმე ყიფიანი მოუკლავთ. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ყიფიანი – ყანა (ცალდაში) ს. ცალდაშის დასახელების ქვემოთ. მახსოვრობაში ამ გვარის არავინ: სახლობდაო. *ნაკარ-შია. პავლე ბითეს ძე ზურებანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ყოზ (იხ. **ყოზარ**) – სამოვარი მდ. აშხაშურის მარჯვენა მხარეზე, ქვადორღიანია. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ყოზარ – ტყე, სამოვარი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის ჩრდ.-აღმ., ფოთლოვანია. *ა. ქ. ნემსაძე, 52 წ., 1981.*

ყოზაშ – ყანა (ქვ. ჭველიერი), ს. ქვედა ჭველიერშია, საბანაო ადგილიცაა. მდინარის სანაპიროზე. *შ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ., 1974.*

ყოზლაში ტუბი – ხევი (ჩაჟაში) ს. ჩაჟაშის სამხ.-აღმ. მდ. ქუთირის მარცხ. მხარეს. მოედინება წყალი. შიშველი რელიეფით ზემო მხარეში, ქვემოთ – არყნარია. *პალე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ყორალ – სათიბი მთა (ლახირი) ს. ლახირის ჩრდ.-ით, სათიბ ყუბას დასავლ. მხარე. კლდიანია, წაფხ ლი, ქუბაზ ხარ, სახლისოდენა. *ალექსი ისაშის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ყორა ნაჭლამ – ყანა (ლასკადური), ს. ლასკადურშია, ნასახლარია, ყორეს ნადგამია. *ბ. დ. გუგავა, 24 წ., 1974.*

ყორარ – მთა (ფარ. ს.ს. – ვ. ნარსავიძე)

ყორარ – გზა (კაცხი, სვიფი), გზა სამ. მთებს ტობარსა და ნენტყს შორის. კლდეა კარივით გამოჭრილი. *ტარიელ ქემუზას ძე გადრანი, 59 წ., კოლმ. პარტორგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ყორაშ – ტყე (მამი) მამის ჩრდ. თხმელნარია. *ი. ნ. ჯაბურიძე, 59 წ., 1978.*

ყორაშ ლახვ – სამოვარი (ქვ. ვედი), მეგრელები დოლონს უწოდებენ.

ყორაშ ჭალა – ღელე (ქვ. ვედი), სამ. მთა დოლონიდან მოედინება, მდ. გერდაშერას მარჯვ. შენაკადი. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ყორაშ კარც (3) – კლდეკარი, გადასასვლელი (ქვ. ვედი) მთა ნამსგალევის სამხ.-აღმ., ალპური ზონა, სადაც გადასასვლელია მთა დოლონისკენ (იხ. გადასასვლ. დოლონ სუკი 1 : 100 000 ქართ. – 2474 მ.). *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ყორაშ კარც – სამოვარი, გადასასვლელი (ხაიში) მდ. ნამსგალეუთი ლიცის ზემო წელის მარცხენა მხარე, თხების სამოვრებია. შიშველი რელიეფით, ალპური სამოვრები. გადასასვლელზე პატარა დავაკებაა, გვერდითი კალთები დაფერდებულია. მოედინება პატარა წყალი, გრაბენია ორ მწვერვალს შორის ჩარღვეული. კარივითაა (ჭფასგრე გინალ კარიჯგუა). *ლადი ზოსიმეს ძე მიქავა, 78 წ., მწყემსი, ს. ჯგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ყორაშ კარც – გადასასვლელი (ხევრა), ჯეჟრადან ქვემო სვანეთში გადასასვლელი ქედი. ამოღარულია კარივით ქედზე, ჯელღრას სათავეა. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა ს.ს., 1973.*

ყორაშ – კლდე (ცხუმარი) სამოვარ მთა მეჭვლდარს სამხ.-აღმ. სალი კლდეებია, ღარებიანი. ძირში კარცარ ხარ, ქვები დგას და ყორშალ ხარ („კარივითაა“). *გიორგი სათგეგის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ყორია დაბ – ნიგვზნარი (ხერია) ს. ხერიაში.

ყორი დაბ – ყანა (ხარაში), ს. ხარაშშია, დასახლების ქვემო მხარეში. ახლო ყანებია და იმიტომ ჰქვია. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ყორნალ (2) – საბალახო (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკიაში, ქვაყრილებია (ყორე ?). *ბ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ყორნალ – ტყე, სახნავი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშშია, ვაკობი, ტყე შერეულია, ქვიან-ლორდიანი, კლდის ნაშალი, ალაგ-ალაგ სახნავებიცაა. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ყორნალა (იხ. **ყორნალ** – ყვედრეში). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ყორნალი დალა – ღელე (ყვედრეში). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ყორე-დაბ – ყანა (ბულეში) ს. ბულეშში. *ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

ყორეშ – სათიბი (ნაცული) ს. ნაცულში, სახლის წინ.

ყორეი დაბ – ყანა (ქვ. მამი) ქვედა მამში, დასახლებასთან ახლო მდებარე. *ი. ნ. ჯაბურიძე, 59 წ., 1978.*

ყორეშ დაბ – ყანა (ლევშერი), ს. ლევშერშია, მოროულის დასახლებაში. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.*

ყორეი ღარე – სათიბი (მურშკელი), ს. მურშკელის – ჯურულდაშშია, ჯგერწგთანაა. დავით ქურდიანის სახლის გვერდით მდებარე სათიბი. *ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ყორეი ღარე – სათიბი (მესტია – ირ. მელიქი-შვილი)

ყორეი დაბ (იხ. **ყორი დაბ**)

ყორულდარ – გზა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

ყორულდაშ (რ. Корульдаш) – მწვერვალი

(ყოლურდამი). ს. ყორულდამის დასავლ. მწვერვალი, სიმაღლე ≈ 3074 მ. ზ. დ. მდებარეობს სვანეთის ქედზე.

ყორულდამი – სამოვარი (კახურა) ს. კახურას ჩრდ.-აღმ., სამოვარ გვირგვინთან. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.

ყორულდამი – სოფელი (ცან. ს.ს.), ცხოვრობენ მარგველიანები, ნიჭარაძეები, კაკრიაშვილები, დადაშქელიანები, უდესიანები – სულ 9 ოჯახი. გადმოსულები არიან 30-იან წლებში (XX ს.). *შოთა დავითის ძე მარგველიანი*, 58 წ., *მოსამსახურე*, 28.IX.80 წ.

ყორულდამი მგპ (იხ. **მგპგლდ**)

ყორულდამი ყინვარ (ледн. Корульдаш) – მყინვარი (ცანა), მდ. ყორულდამის სათავეები.

ყორულდამი ჭალა – ღელე (ცანა), აილამის მყინვარებიდან იღებს სათავეს.

ყორგლდ – კლდე (ლეზგარა), კლდე კუდას აკრავს ჩრდ.-დასავლეთის მხრიდან, საჯიხვეა, ჯარჯ ხარ, კარავივითაა. „პატარა კარი“. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი*, 42 წ., ს.ს. თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., *მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

ყორგლდარ (4) – სამოვარი (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., *ლახამულა*, 1973.

ყორგლდარ – გზა (ჭერი). ს. ჭერიდან ჩუბზე ქედანისკენა გზა კლდის სერზე. ვიწრობია. მეჩხერი ტყეა. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა*, 42 წ., *მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. *ნოემბერი*.

ყორგლდარ – კლდე, ხრიოკი ადგილი (ფარი), მდ. ლეშდრგლას მარჯვ. კალთის ჩრდ. მხარე. სად. მთა ლეჩჭურინი ქორგლდის მიდამოებში. კლდესთან კარავივითაა, სადაც ცხენების ჩასამწყვდევიო კარგი („ჩაჟრე ლწკლა ადგი ხოჩა“). *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი*, 69 წ., *პენს., ს. ლეშდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

ყორგლდარ – კლდეები ჭალაშს მარჯვ. კალთაზე, მონადირეების ბილიკია, ჩაჭრილი რელიეფით. ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., *ევერი*, 1983.

ყორგლდ შუკუტარ – გზა (ლესთაგი). ლესთაგიდან ცხაკუ ზაგარისკენა სამარხილო გზა. ყორესავითაა გზა ჩაჭრილი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი*, 45 წ., დ. *მესტია*, 1972.

ყორგნდა – სათიბი (ჩვაბიანი) ს. ცალდაშის სამხ., მაშრი ღარის თავზე, ზაგარამდეა. ჩვაბიანების სათიბია. *პავლე ბითეს ძე ზურეზიანი*, 83 წ.,

პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. *სექტემბერი*.

ყორგნდა – სათიბი (წვირმი) ს. წვირმის აღმ., გზის ზემოთ, სათიბ **ლემჭალდის** გაგრძელება აღმ.-ისკენ. ტყეშია ფერდობი. ყორ „კარი“. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი*, 31 წ., *მოსამსახ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ., *აგვისტო*.

ყორშა – ხევი (იფრ. ს.ს.), მდ. ენგურის მარცხ. შენაკადი (იხ. 1 : 100 000 Кведа-Кошра, Зеда-Кошра). *ლუკვა ბესის ძე გულბანი*, 88 წ., *პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *აგვისტო*.

ყორშა ლათნადგლ – გადასასვლელი (ზეგანი) ს. იფარის სამხ.-აღმ., ენგურის მარცხ. შენაკადის სათავეს ზემოთ. კლდე ლასილისკენ, გადმოსასვლელი ს. ბოგრეშისკენ. *ბესო მიხეს ძე გულბანი*, 66 წ., *პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *აგვისტო*.

ყორშა ტუბირა – ღელე (ვიჩნაში) ს. ვიჩნაშის დასავლ., ენგურის მარცხ., საზღვარი იფარის ს.ს.-თან. *ახმათ მელიტონის ძე ხარშიანი*, 43 წ., *მოსამსახ., კალის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *აგვისტო*.

ყოჯარე ნამხუტიარ – ნასახლარი (გული) ს. ჩუბე გულში, კვიციანი ყოჯას ნასახლარ ადგილს უწოდებენ. ყოჯა (საკ. სახ.) კვიციანის. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი*, 80 წ., *პენსიონერი, ს. ბაგუტდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *სექტემბერი*.

ყოჯაშერ – ყანები (ლახამი), ჩუბზე ლახამის დასაწყისშია, ქორგლდარს ქვემოთ, დამრეცი ადგილია, ადრე ცხოვრობდა ყოჯა ჭკადუა, მაგრამ ზვავს ამოუწყვეტია (1952 წელს ?). ამჟამად მხოლოდ ნასახლარია, არის ყანებიც ნოდაშერელებისა (ვიბლიანების). *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი*, 55 წ., *კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. *ოქტომბერი*.

ყოჩაშერ დაბარ (იხ. **ყოჯაშერ**)

ყოჯაშერ ნაკრაუ – სამოვარი (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., *ლახამულა*, 1973.

ყოჯაშე ჩუბე ზენარ – სამოვარი (ლახამი) მდ. ჭუბრულასა და სამანქანო გზის (ნაჭკვრას) შუა. ვაკე ადგილია, სამოვარი, ჩუბზე ლახამის აღმ. მხარე. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი*, 55 წ., *კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. *ოქტომბერი*.

ყუბათიშა ცხეკ – ტყე (მსტ.), რახა ცხეკის ერთი ნაწილი, პატრონობდნენ ნაკანები. აეროპორ-

- ტის სამხ.-დასავლ. მალთუთ (თემი ?). თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტია, 1972.
- ყუბათმა** (2) – უბანი (მესტია), ნესგა უბანშია, დასახლებული უბანი ნაკანების საგვარეულო თემისა, დგას კოშკი – ყუბათმა მურყტამ. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.
- ყუბათმა** – თემი, მოსახლეობა (მესტია), სანაკში შემავალი დასახლ. ნაწილი, დგას კოშკი – ყუბათმა მურყტამ (ნაკანების საგვარ.). თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.
- ყუბათმა მურყტამ** (2) – კოშკი (მესტია). სანაკშია ყუბათის სახელობის კოშკი (ნაკანების საგვარეულო კოშკი). თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.
- ყუბათმა მურყტამ** – კოშკი (მესტია), ნესგა უბანშია ნაკანების საგვარეულო კოშკი. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.
- ყუბალაძე მურყტამ** – ნაკოშკარი (იენაში), ს. იენაშია, ყოფილი შუკვანების, ამჟამად ფარჯიანი ილიკოს კუთვნილებაა. ძირიდან დარჩენილი. ი. გ. ვარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.
- ყუბანი** – სათიბი (უღვალი), ს. უღვალშია, მდ. დაჭმარის მარცხენა მხარეზე, სამანქანო გზის ჩრდ.-აღმ. ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.
- ყუბანიარ** (იხ. **ყუბანი**) – სათიბი, ს. უღვალს აკრავს სამხ. მხრიდან, სამანქანო გზის ზემოთ.; სათიბები კარგია. ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.
- ყუბაძარ** – ბორცვნარი (ლაღამი). დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.
- ყუბუშანი** – სათიბი (სვიფი) ს. სუტიფში, ჭიბნარს აღმ., სკოლის ქვემოთ ენგურისკენ. დგას დიდი ქვა, საიდანაც ზედა სოფლებს (?) არღვლიანებისათვის თოფი უსროლიათ. ყუბუშანი „ყუბუს წილი“ (?). შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.
- ყუდუნიშ** (2) – სამოვარი (დოლასვიფი) მესტიისკენ მიმავალი სამანქანო გზის ქვემოთ, მდ. დოლრას მარჯვ. ყვრემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., ტყისმცველი, ს. დოლასუფი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.
- ყუდუნიშ** – ხრამი (ქართვანი) სამანქანო გზის ზემოთ, ტყე წეფელის ჩრდ.-აღმ. ჩამონაგლეჯია მიწა. ხრამიანია (ნატყიცუ ხარ). პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.
- ყუდუმა მოლარ** – სათიბი (მამი), ყუდუ ჟორჟოლიანის ნახოვარი. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.
- ყუდუმა მურყტამ** (იხ. **ჟიბშარე მურყტამ** – არცხელი)
- ყულათმა ნაკ** – ყანა (მელურა) ს. მელურაში. ქურასპედიანების საგვარეულოს ყოფილი ყანა. ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი, 1974.
- ყულაშა მერყტამ** – ნაკოშკარი (ქაბეში), ს. ქაბეშშია, სუფში ყოფილა, ნანგრევზე სახლია აშენებული. ამჟამად კახიანებისა, ადრე ვინმე ყულაშანთ. მუსა იასონის ძე კახიანი, 77 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.
- ყუმზარ** – კლდე (ღემდერი), მწვერვალია მთა ლაღეტალის ჩრდ.-დასავლ. (ყუმზარ ხარ). მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ლემდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.
- ყუმზარ** – სათიბი (ლანხვრი) ს. ლანხურის ქვემოთ, სათიბ ჭიშხს დასავლეთით, სამანქანო გზის სამხ.-ით, ქვემოდან ტყე აკრავს, ნემპრის ქედს (სერს) მიჰყვება მრგვალად. ყუიშ „მრგვალი წვერი“ ? აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.
- ყუმზიშ** – ყანა (ფარ. ს.ს. – ვ. ნარსავიძე)
- ყუნაშაშ** – სამოვარი (ნესგუნი) ფუშყერის მარცხ. კალთაზე, ალპურ ზონაში. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.
- ყურნაშ ზაგარ** (იხ. **ხოშა გორაგ**)
- ყურუნყტე ლარე** – სათიბი (არცხელი) ს. არცხელის სამხ.-დასავლ., მდ. მულხურას მარცხ. კალთაზე. ერმალო ციოყის ძე ჟორჟოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.
- ყუფარ** – სათიბები (ლესთაგი) მესტია ჭალაშს მარცხ. მხარეზე, ტყის მასივებშია. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლესთაგი, 1972. VIII.
- ყუფრიელ** (იხ. **ყუფარ**) – სათიბ-სამოვარი (მესტია), მესტიაშია, შგედის მხარეში, მულხურას მარცხ. მხარე. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.
- ყუყუჭ ლიცილდ** – ღელე (კვანჭიანარი) ენგურის მარცხ. მხარეზე, ს. ლაჭილისკენ. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

ყვლბადა – სამოვარი მთა (ქვ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ყვლბათემ შუკუტ – გზა (ქვ. ვედი). გზა ქვედა ვედიდან მთა ყვლბადასკენ (ჟიბე საზანიდან და ნაკანტორიდან). *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ყვლბაშ ზაგარ – ქედი (ზ. ვედი), სამოვარი ქედი. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ყვლბაშ ზენ – სამოვარი (ქვ. ვედი), უედრგლას მარჯვ. მხარის ჭალა, რიყიშ ლეზღლყეჩსა და ნასფელზენს შორის. ადრე სახნავი ყოფილა, ითესებოდა ფეტვიო. ამჟამად კუნძულივითაა, დგას რამდენიმე ნაძვი (ღუმირ) და რცხილ-ნარ-მურყნარი. **ყვლბაშ ტუბი** ხაზვია, ეჩა ნმწვინა ლი. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ყვლბაშ ლახხი ნაკ – საბალახო (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ყვლბაშ ფაფალ – გორაკი (ზ. ვედი). *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ყვლბაშ ტუბი – ღელე (ქვ. ვედი), მდ. უედრგლას მარჯვ. შენაკადი. მოედინება მთა ყვლბადადან,

ლმგემი ლი. ამჟამად სამანქანო გზაცაა გაყვანილი ტყის გამოსაზიდად. როგორც უბანს ერქვა დამას ღელე, დამა ჭკადუას მიხედვით. *ვედრგლას უერთდება ნასფელ ზენის აღმ. მხარეში; ი. ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ყვლბაშ ღარარ – სამოვარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ყვმბიშ – სათიბი (ფარი) ს. ფარის სამხ., სათიბ ნაკვრის დასავლ. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ. ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ყვრგმშერ ლმშდარ – შურო (ქვ. ლუჰა) მდ. ენგურის მარცხ. კალთზე, ტყე ნენსგაშის აღმ. შურო ხის ჩამოსაყრელი. ყოფილა იგი ვინმე ყვრგმისა. *იმშავ სორთმანის ძე დადეშქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ყვრგმშერ მურყვამ – ნაკოშკარი (ლამხერი) ლამხერში, ძირილაა. ყვრგმ დადეშქელიანისა.

ყვრგმშერ ნალზიგუტ – ნაკოშკარი (ლამხერი), ს. ლამხერშია, კოშკის ძირილაა დარჩენილი, ყოფილა ყვრგმ დადეშქელიანისა. *მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

შ

შაბერგანი – ყანა (ლახამულა) ჟაბე ლახმელსა და ჩვაბე ლახმელს შორის, გზის ზემოთ, გორა ფუსდ-ის ქვემოთ. ვაკე ადგილია. *გელა ფულთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

შაგა – სამოვარი (მესტია), სამოვარ მთა ლექუშ ლახუ-შია. *ზამირა დათიკოს ას. მარგიანი, 18 წ., კოლმ., დ. მესტია, 1972. VIII.*

შაგა თხუმარ – სამოვარი (მესტია), სამოვარ მთა ლექუშ ლახუ-შია, სამოვრებიცაა და დგას კარვები. *ზამირა დათიკოს ას. მარგიანი, 18 წ., კოლმ., დ. მესტია, 1972. VIII.*

შაჟალერა (იხ. **შაჟრულა** – ყარი)

შავბინულას ღლა – ღელე (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., თბ., 1939 წ.*

შაჟგურა – ღელე (მურშველი) ს. მურშველის ჩრდ.

ღელე, მარჯვ. კალთაზე წიწვნარი ტყეა. ქურდწა ლგლჰენ. აერთებდა გუალდა ტუბის შაჟგურას ღელესთან. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ. მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

შაჟგურა ჭჰაბ – გამოქვაბული (მურშველი) ს. მურშველის ჩრდ., შაჟგურას ღელეს კლდეზე, მარჯვ. კალთაზე, 3-4 კაცის დასატევია. *ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

შაჟგურა (იხ. **შაჟგურა** – მურშველი)

შავი უცნობი (г. Черная Незнакомка) – მწვერვალი (ზესხო) ს. ზესხოს ჩრდ., სიმაღლე 4100 მ. ზ.დ.

შაჟრულა – საზაფხულო სამოვარი მთა, სათიბი (ყარი) ჟიბე დეჟურას ჩრდ.-დასავლეთ. ალპური და სუბნივალური ზონა. შიშველი ადგილია ტერასებით, დანაოჭებული კალთებით. ჩრდ.

ესაზღვრება კლდე ხარაშ, სამხ.-აღმ. ტყე აკრავს. მთა შატრელას შიდა მინდორის ჩრდ.-დასავლ.-დან მოედინება მდ. დეტრულა (იხ. რუკა 1 : 100 000). გივი მუზას ძე სუბელიანი, 30 წ., კოლმ., ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.

შატელე (4) – ღელე (ეცერი, ჰეზუდი, ჟახუნდერი, ქვ. ვედი) მესტიისკენა გზაზე ეცერიდან, შავმიწიანი ღელეა, მცოცავი. გზა სულ გაფუჭებულია ს. ეცერსა და ს. ქართუანის შორის. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

შავ-ღელე (იხ. ფიშკორ – ჟახუნდერი)

შავღელე (იხ. ნაჩელ – ქვ. ვედი)

შატყუანრე ლალგნარ – სამოვარი მთა (ბეჩო) ჟიბე და ჩუბე ლამერგლარს სამხ.-დასავლ., საზაფხულო სადგომი საქონლისა. ვინმე შატყუანის (საკ. სახ.) სადგომი. *ყვრემ პეტრეს ძე უმზვანი, 54 წ., მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

შავწყალა (იხ. ქტიშირ – უშგული)

შატხნარ – ყანები, სათიბი (ლახამი), ჩუპბე ლახამშია, ქვემო მხარეში. მოვაკო ადგილია, დაფერდებული. ბევრია ნიგოზი. მის ზემოთ საზვავე ღარია, ზვავს 1952 წელს წაულევია იქაურები – შატხ ვიბლიანისა და ყოჯა ჭკადუას მოდემისანი. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

შატხუშერ (2) – უბანი (ყარი), ს. ჟიბე ყარშია, მდ. თეთნაშერას მარჯვ. მხარე, სამანქანო გზის ზემოთ. საკარმიდამო მამულებია, სახნავ-სათესი, ბაღი. შატხუ ნარსავიდის ყოფილი კუთვნი. მამული. მინდორია. *ანდრია ბიმურ-ზას ძე აფრასიძე, 61 წ., მოსამსახურე, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

შატხუშერ (იხ. შატხუშერ ადგი – სგურიში)

შატხუშერ ადგი – სამოსახლო (სგურიში), ს. ნენსგაშ სგურიშ-შია, ჩრდ.-დასავლ., სამანქანო გზის ორივე მხარეზე. ვაკე ადგილია, ოდნავ დაფერდებული. შატხუშ ნარსავიდის (ცოცხალი არაა) კუთვნილი მამული. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., სამ. სკოლა-დამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

შატხუშერ ნაბაჟ – სათიბი (ყარი) მთა ჩუბე ხარაშის ქვემოთ, მდ. თეთნაშერას მარჯვ. და მარცხ.

შენაკადების შესართავთან ტყეში. შატხუ ნარსავიდის სახელობის სათიბი. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., სამ. სკოლა-დამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 13.9.1970 წ.*

შატხუშერ ღარ – ტყე (ყარი), ს. ყარის დასავლეთით აღმართული კედელი – წიწვნარია. მოედინება წყალი და უერთდება მდ. ჭუბრულას. შატხუ ნარსავიდის ყოფილი ტყე. „შატხუანთ ღარი“. *ანდრია ბიმურ-ზას ძე აფრასიძე, 61 წ., ტყის მცველი, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

შალტა დაბ – ყანა (ნანარი), ს. ნანარშია, ქურასბედიანი შალვას ყოფილვი ყანა. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

შალტაშა მურყტამ – კოშკი (ჟიბიანი). ს. ჟიბიანისა და ჩვიბიანის გამყოფი კარგად შემონახული კოშკი. შალვა რატიანის სახელობისა. „შალვანთ კოშკი“. *მერაბ ანტონის ძე ნიჟარაძე, 60 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

შალუშა ღარა – სათიბი (ცალდაში)ს. ცალდაშია, სამხ. დასახლების ზემოთ. შალუ ზურებიანის აუნდა ყოფილიყო. შალუანთ. *ჭიჭიკო ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

შალქუთე – კლდე, სამოვარი (ნაკ. ს.ს.) მდ. ნაკრას მარჯვ. კალთაზე, მწვერვალ მურყმარის სამხ.-აღმ. კლდიანი ზეგანია, შავქვიანი (მეშხე გარ ბაჩ ხოზ). ცხენების სამოვარი ქედია. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

შამათი ნაბარგაშალ – სათიბი (მურშკელი) ს. მურშკელის ჩრდ.-დასავლ. სამოვარ ქვემო ლამსა და ლეჟუტარას შუა. ბაჩარ ქოთბარგა და გაუკეთებია სათიბი ვინმე შამათს. ლიბარგე „გაწმენდვას მნიშვნელობით“. *ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

შამათიშ ჰებიშ – უბანი (ნაკ. ს.ს.). ნაკრას მარჯვ. კალთაზე, ნასოფლარ ჰებიშშია შამათ სუბელიანის ყოფილი საცხოვრისი. ეზაშერ ჰებიშის აღმ. *ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

შამა ლეჟმრლარ – ტყე (შკედი), ს. შკედშია, პატარ-პატარა სათიბები ყოფილა. მინდვრებია ტყეში. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

შაბინოლამ (იხ. შამბინოლამ – ნაღომარი)

შაბნოლამ ლიც (იხ. **შამბნოლამ ლიც** – ნაღომარი)

შამბინოლამ { **ე** } – ყანა (ნაღომარი) ცხენისწყლის მარჯვენა, შამბნარია. *ელგუჯა არტემის ძე ტვილდიანი, 1976.*

შამბნოლამ ლიც – ღელე (ნაღომარი) ცხენისწყლის მარჯვ. შენაკადი, შამბინოლამს სახნავებშია. *ე. ა. ტვილდიანი, 1976.*

შამფრილ – სამოვარი მთა (ქვ. ყარი) შამფრილშ გორგის ქვემოთ, წიწვნარსა და ფოთლოვან ტყეში, მთა რატიანის აღმ., ოღრო-ჩოღრო რელიეფით, სათიბებითა და სამოვრებით. დგას 2 კარავი. *გელა გელას ძე სუბელიანი, 45 წ., კოლმ., ს. ჩუაბე ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

შამფრილშ გორგ – სამოვარი (ყარი), მთა შატლ-გრას სამხ.-დასავლ. სუბალპური ზონის (ტყის დასასრულს) ბოლოს გორაზე დგას 1 კარავი ტაგუ ჯაჭვლიანისა. ჩავარდნილი, გორაზე შიშველი რელიეფით, ალპურ ზონაში. მთა შატლურას ჩუბე კარაქრიდან მოჩანს ჰორიზონტზე სამხ.-დასავლ. 245 გრადუსზე. მისი მწვერვალის სიმაღლე ზღვის დონიდან 2351,2 მ. *გივი მუზას ძე სუბელიანი, 30 წ., კოლმ., ს.ყ არი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

შამფრილშ ლეხკარ – ხრამი (ქვ. ყარი) მთა შამფრილს სამხ.-დასავლ. სათიბების სამხ.-დასავლ. დასავლ. მხრიდან ტყე წიწვნარი, შერეულიც აკრავს. ციცაბო ნასხლეტია, ჩაგლეჯილია, ჩარღვეული. *გელა გელას ძე სუბელიანი, 45 წ., კოლმ., ს. ჩუაბე ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

შამფრგლშ კუჭუნილ – მწვერვალი (ქვ. ყარი) მთა შატელგრას სამხ.-დასავლ., მთა შამფრილშ გორგ-ის ქვემოთ, წვეტიანია, მწვერვალი, მთა რატიან-ის ჩრდ.-აღმ. შამფურივითაა. კუჭუნილ „სკვრა“, „წვეტიანის“ მნიშვნელობით. *გელა გელას ძე სუბელიანი, 45 წ., კოლმ., ს. ჩუაბე ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

შან – ტყე (ყაბეში). ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ., დასახლების ზემოთ მდებარე წიწვნარი ტყე. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

შანარ – სათიბი (ცალდაში) ს. ცალდაშის დასახლების ზემოთ, სამხ., სათიბ ლაჭურიელის ზემოთ. *ჭიჭიკო ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

შანგლშ ნაკრაუ – სამოვარი მთა (ჭუბერი). *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ. ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

შაიდერ – სათიბი (სვიფ სოფლის ჩრდ.-დასავლ., ტყე ლეგების ჩრდ.-დასავლ. მდ. ჯენის აღმ., ტყე ბალყჩერი-მდე. თათრის ჯარს გაუტაცია ქალები. ქალებს ხერხი უხმარიათ, ცეკვა გაუმართავთ იმ მინდორზე (ამ ცეკვას ჰქვია შაიდ ? შაიდლიშ ჰქვია ახგენახ), თან მღეროდნენ: „მმეზო, თათრის ჯარი დაგვესხა თავს, გვიშველეთო“. სოფელს გაუგია, ჯარი ამოუწყვეტიათ. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

შაირა მოლ – ყანა (წანაში), ს. წანაშია, იფხალდის მხარეზე. *შაირა არაა. ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.*

შაირაშ ნაკ (2) – გზა (ქვ. ვედი), ქვედა ვედშია, სგიმიშ ლარის ზემოთ, ვაგონიშ ნენჩას ზემოთ $\approx 0,5$ კმ. პატარა ვაკე ადგილია, სადაც ურთხელას ხეებიც დგას, ლაზ შუკუ ეჩელეჟა ლასტ. *ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

შაირაშ ნაკ – დასახლება, სახნავ-სათესი (იდლიანი), ს. იდლიანშია, დასახლება ნაშიხუში, მდ. რომშ ტუბის მარჯვენა შიშველ კალთაზე, ზემო მოსახლის მიდამოებში. ადგილი მოვაკო, დაფერდებულია, გვიმრნალი. აქა-იწ წიწვნარი (ლუმირ და ნენზ), მუხნარი, წაბლნარი, ხილნარია. შაირა არის. ერთ ადგილას ძირილაა დარჩენილი. საერთოდ ამ ადგილს ნაშიხუს უწოდებენ. ისე მახსოვრობაში შაირა ყოფილა. ტერასული ტიპისაა. *პრიმ უმარის ძე ჭკადუა, 87 წ., პენსიონერი, ს. იდლიანი, ნაშიხუ, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

შაირაშ კარგ – ზეგანი (ტობარი) მდ. ენგურის მარჯვენა მხარისკენ, კლდე მურყუამსა და ქერიმ ყუიმბს შორის. არის შაირა, კლდის ჩრდ.-აღმ. და დასავლ. ლეჯკერ, ჭუბრის მხრიდან წიწვნარია. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

შაითუშა – უბანი (მესტია), ლანჩვალშია, ხერგიანების საგვარეულოს თემის დასახლება. შაითულ (საკ. სახ.). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

შაითუშერ (იხ. **შაითუშა**)

შარპ – კლდე (ქვ. ვედი) სგიმომ ღარის თავზე, შრეებიანი კლდეა (შარპ ხარ ტაფთე), კალთებზე ტყეებია. *ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

შარპრიშ კოჯ (იხ. შარპ – ქვ. ვედი)

შარახმათ – ტყე (მახაში), ს. მახაშშია. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

შარგანშა – უბანი (ლაპილი) ს. ლაპილში, შარგანების საგვარეულოს თემი. *ზურაბ ს-ძე პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

შარგანშა მურყტამ – ნაკომკარი (ლაპილი), ს.; ლაპილშია. ძირილა ჩანს, მარგანების საგვარეულოს ყოფილი კომკი. *ზურაბ ს-ძე პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

შარდენი ლაქართოფილ – გზა-სადოვარი (ლუჯი) ს. ლუჯის მთა უქალის გზაზე, გულბიანი შარდენის საკარტოფილე ყოფილა.

შარდენი მოლ – ყანა (ლაღარვაში), ს. ლაღარვაშშია, შარდენ ტვილდიანის სახელობის. *გ. ბ. ქურასხედიანი, 1976.*

შარდენი ნაკრაუნი – ტყე (შკედი), ს. შკედშია, ნაკარვები იყო. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

შარტანიშ ღარ – ღელე (იდილიანი) ს. იდილიანის ჩრდ.-დასავლ., ღარია, მოედინება წყალი (ღელე), ტყე – შერეული. შარტან ჭკადუას სახელის მიხედვითაა ცნობილი, როგორც ბოლო მოსახლისა. სოფლის დასავლ. გივი *მოსეს ძე ჭკადუა, 44 წ. კოლმ., ს. იდილიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

შარი (3) – სათიბი (მელე) ს. მელეს აღმ., წყლის მარცხ., ვაკე ადგილია. **შარილარ** – ოსები ლაშხელებს შარილარს უწოდებდნენ.

შარი – სათიბ-სადოვარი (მახაში) ს. მახაშში. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

შარი (г. Шари) – მწვერვალი (ზესხო) ს. ზესხოს ჩრდ.-აღმ., სიმაღლე 3699 მ. ზ.დ.

შარი – ყანები (იფარი) ს. იფარის ჩრდ.-აღმ., სამანქანო გზის ზემოთ, ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ნაცხოვრებია ძველიც და ამჟამად დგას სახლი. ბოგრემის ტერიტორიაზეა. *ლეკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ფიარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

შარიბცე – გადასასვლელი (ზესხო). ს. ზესხოდან ყაბარდო-ბალყარეთში გადასასვლელი.

შარი გოლაი – ტყე (მახაში), ს. მახაშშია. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

შარი-ვცეკი პერევალი (пер. Шари-Вцек) –

გადასასვლელი (ზესხო). გადასასვლ. მ. მაჩხვარადან მ. შარი-თაუ-მდე, მდ. ზესხურას ჩრდ.-აღმ.

შარი თაუი პერევალი – გადასასვლელი (ზესხო) მდ. ზესხურას სათავეების ჩრდ.-აღმ.

შარლანი – სათიბი (ქვ. ლუპა) სამანქანო გზის ქვემოთ, ჯურუტუბრას მარცხ. მხარეზე. კარგი სათიბი და ხეხილიანია. კალის წმ. კვირიკესა და ივლიტას სახ. ეკლესიაშია შარლანის (შალიანის) ხატი. იმისი სახელობისააო, პირველად აქ ესვენა ხატიო და მერე ურჯულოთა (თათრების) შემოსევის დროს გაფრინდაო (!). *სილეგან იშმაგის ძე დადეშქელიანი, 54 წ., მეტყვე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

შაუგენარ (იხ. შაუგენარე ჯდგი – სგურიში)

შაუგენარე ჯდგი – საცხოვრებელი (სგურიში), ს. ფაფალ სგურიშშია, სამანქანო გზის გასწვრივ (მარცხ.). შაუგენ ნარსავიძის ყოფილი კუთვნილი მამული. ამჟამად ეფრემ გადრანი-საა. ვაკე ადგილია, ხილნარი (ვაშლი, მსხალი, ყურძენი, ბალი, ქლიავი). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

შაურგლა (იხ. შატრულა – ყარი)

შაფშალა – ტყვე (გვიმბრალა). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939.*

შაფშალე (იხ. შაფშალა – გვიმბრალა)

შაშა ნაჭაშ – სათიბი (ლასკადურა) ლასკადურის ხეობაშია, გოლდაშის მთაში. *მ. გ. ლიპრტელიანი, 31 წ., 1974.*

შახა ლახულ – სადოვარი (ახალშენი) სოფლის აღმ. შახა ნემსაძეს გაუტეხია, ბორცვზეა. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

შახანიშ ჯდგი – ტყე (წირმინდი). *ტასო ბაკას ას. ჭკადუა, მოსამსახ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

შახანშიერ – უბანი (მახაში). ს. მახაშის ერთ-ერთი უბანი (თემი), ფერცულიანების საგვარეულოსი. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

შახაშა ღარე – სათიბი (ბავარი), ს. ბავარშია. *მ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

შახტარ – საბადო (ყორულდაში), ს. ყორულდაშის ჩრდ.-აღმ. დარიშხანის საბადოებია, ცურუნ-გულას კლდის ჩრდ.-დასავლ. პლატოზე.

შაქაქარ (იხ. შაქაქარ – ჟაბეში) – კლდე წანრგლას ხეობის ბოლოში, შუაში მყინვარებია. *პავლე*

ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

შგადუზ – კლდე (ქაბეში) წანერის მხრიდან, პყარაშის ჩრდ.-დასავლ. სანადირო კლდეა. ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

შგადუზ – კლდეები, სამოვარი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ., მწვერვალ მეზერის აღმ. მგჟ-ლაჰუზრხენ. გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. აგვისტო.

შგამანი – ყანა (ტყევიში) ს. ტუებიშ-ში, ჭაობიანი ადგილია, სახნავ ნალარს იქით, მანჭირას ზემოთ. მამა სარდიონის ას. არღელიანი, 57 წ., დიასახლისი, ს. ტუებიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

შგამანიერ (იხ. **შგამანი** – ტყევიში)

შგაშ(ი) სუკ – სამოვარი მთა (ზ. ვედი) ზენგვანდრას მარჯვნივ, მთა გვანდრას ქედსა და უსახელო ქედს შორის, უფრო ორ ქედს შუა არის მომცრო ქედი. დგას 1 კარავი. შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.

შგედ (11) – სოფელი (ჩიხ. ს.ს.), უბანი (ხაიში, ფანაგა), საცხოვრისი (ხმ. ს.ს.), ტყე, სამოვარი (ჭერი, მესტია, კერი, დიზი, ლახუშდი) სათიბი (წვირმი, იფრ. ს.ს.)

შგედ – სოფელი (ჩიხ. ს.ს.) ჩიხარემის ს.ს.-ში, ლწმხურ-ის მარჯვ. ცხოვრობენ: მიქელოშერ, ბადიშერ, ბოშტოშერ, ლეკვიამშერ, ბაპშერ, ძალოშერ, ბუჭულუშერ. იყოფა: **ბოშშერ**, **გახდაგშერ**, ჩუბე ლაზგილ, ბუჭუშერ, ბადიშერ, ჟიბე შგედ. ქუჩუკ მელიტონის ძე გაბიანი, 49 წ., აგრონომი, ს. შგედი, 1976.

შგედ – სამოსახლო (ხაიში), ხაიშის სამხ.-დასავლ. ნაწილი, სამანქანო გზის ზემოთ. აკრავს მწვერვალი 1749,5 მ. არის მოსახლეობაც, ყანებიც, ბაღებიც. ზემო მხარე შერეული ტყეა. შგედ „ჩრდილოვანი მხარე“ (ჩერო, ჩრდ-ილ). ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიყავით). 31. VII. 1970 წ.

შგედ – საცხოვრებელი ადგილი (ფანაგა), ს. ფანაგაშია, სამხ., ვაკე ადგილია. ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.

შგედ – ტყე, სამოვრები (ჭერი) ს. ჭერის პირდაპირ, მდ. ენგურის მარცხენა კალთა, დამრეცი, ციცაბო კალთებით, შერეული ტყით. ჟვანია

ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

შგედ – სათიბი (ქაბეში) ს. ქაბეშის აღმ., სათიბ დწლდწნის დასავლ. სათიბ ლეჭუტუბას ქვემოთ. მის აღმ. მთებია. ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

შგედ – სათიბი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ., ტყე გგგბარის დასავლ., ტყეშია სათიბი. რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

შგედ – სათიბ-სამოვრები (იფარი) ს. ივარის ჩრდ., ენგურის მარჯვ. კალთზე, ტყეცაა და სათიბ-სამოვრები. შგედ „ჩრდილი ადგილი“ (?). ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

შგედ – ტყე, სათიბ-სამოვრები (მესტია), მდ. მულხურას მარცხ. მხარე, მესტიის სამხ.. ტყე შერეულია, არის ახალი დასახლება. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.

შგედ – სათიბ-სამოვრები, ტყე (კერი) ს. კერის სამხ., მესტია ჭალწმს მარცხ. კალთა. ლემსია-კერისაა. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

შგედ – ტყე, კლდე (დესი) ს. დესის პირდაპირ, მდ. ენგურის მარცხენა ციცაბო კალთა, წიწვნარია, კლდეა და ციცაბო ღელეები. მიშა იესეშის ძე ჭკადუა, 21 წ., კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

შგედ – ტყე (ლახუშდი), მდ. ენგურის მარცხ. კალთა, შერეული ტყეა. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.

შგედ – საცხოვრისი მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე (ხაიშის ს.ს.-ში).

შგედალ – სამოვრები (იფარი) ს. ივარის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ყანებს ზემოთ. ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ნაკიფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

შგედალ – სამოვრები (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ., დასახლების ზემოთ, ჰადიშერას მარჯვ. კალთაზე. კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

შგედარ – ტყე (ცალერი) ს. ცალერის ჩრდ.-ით, სათიბ ტიშგლდწმის ჩრდ.-დასავლ. ტყიანი, შერეული, ჩრდილიანია (ჟოროჟ ლი). ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

შედეზ (რ. Шедер) – მწვერვალი (ხალდე) კარეტას ქედზე, ს. ხალდეს სამხ.-აღმ. სიმაღლე – 3133 მ. ზ.დ.

შედეთუშ ზოგ – ხიდი (ლახამულა). სამარხილო ხიდი მდ. ენგურზე ჟაბე შედისკენ. ხის ხიდია. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

შედიერ (2) – სახნავები (ფანაგა) ს. ფანაგაში, გასვიანების ყოფილა. შედის ქვემო მხარე. ს. ს. *ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.*

შედიერ – ტყე (ხალდე). მდ. ჯალდე ჭალას მარცხ. კალთის ფოთლოვანი ტყე, ს. ჯალდეს სამხ.-დასავლ. შედე „მეჟლაჰარ“, „ლამეჟ-ლამშედე“. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

შედილ (2) – სამოვარი (ეცერი) სოფლის დასავლ., პატარა სამოვარია ტყე დამენილთან, ლამპარლი, მიჟ გუიანდ ხეწდენი „საჩრდილობელია, მზე გვიან აღწევს“. *გერმან ბერმუზას ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

შედილ – სამოვარი (ლუჰა) მდ. ჯენის მარჯვ. კლათაზე, სათიბ ჩხელდშ-ის დასავლ., ნაჰკერას ქვემოთ. შედე „ლამპარა ადგი. ივდითე პეტრეს ას. ცინდელიანი, 67 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

შედი ლარაჟ – სათიბ-სამოვრები (მესტია), მესტიაშია, მულხურას მარცხ. შედეში, ტყეშია პატარა სათიბ-სამოვრები. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

შედილშ – მჟავე წყალი (ლუჰა) მდ. ჯენის მარჯვ. კლათაზე, სამოვარ შედილშია, მოედინება მჟავე წყალი. *ივდითე პეტრეს ას. ცინდელიანი, 67 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

შედილშ სგიმ (იხ. შედილშ)

შედი ლენჩა – ტყე (მესტია), მესტიაშია, წიწვნარი ტყე შედეში, მულხურას მარცხ. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

შედი სგიმ – მჟავე წყალი (მესტია), მულხურას მარცხ. მხარეზეა, მესტიიდან აღმ.-ით დაახლ. 1,5 კმ-ზე. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

შედი ლელა – სამოვრები (ფანაგა) ს. ფანაგაში, ლელა, მაშრი ლარალიდან ჩრდ. მხარე გად-დაზნარის ქვემოთ. ს. შედის მიხევედით. ს. ს. *ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.*

შედი შუჰტარ – გზა (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-

დასავლ., სამარხილო გზა სათიბ ლადრაჟილისკენ – მეფტაშისკენ. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

შედიშ ღარ – ღარი (ხაიში) ს. ხაიშის სამხ.-დასავლ. უსახელო მთის (2749,3 მ. – რუკით) მშრალი ტყიანი ღელე, ღარი. *ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიყავითო), 31.VII.1970 წ.*

შედი ჭუპრჩილარ – სათიბი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-დასავლ. სათიბ შედის აღმ., ოღრო-ჩოღრო სათიბებია. ჭუპრჩ „ჩაღრმავებული, ორმო“. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

შენაშ – სამოვარი მთა (ციცხვარი) ს. ციცხვარის სამხ., მდ. ენგურის მარცხენა კალთის სათავეში, დაფერდებული ადგილია, დგას 3 კარავი, ზემო მხარე სუბალპურია. *ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

შენაშიშ ლახუ (იხ. შენაშ) – სამოვარი მთა (შედი) ს. შედის სამხ., სუბალპური ზონა, მთის მცენარეებით. *შუშანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

შერანი – ყანა (ლანხერი) ს. ლანხურის ქვემოთ, ყანა ქაფნას სამხრეთით, ზუჩქები არის, შგერი არაა. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

შერანიარ – სახნავი (ქართვანი), სამანქანო გზის ქვემოთ, ყანა ამბრელანის აკრავს დასავლ. მხრიდან. ყოფილა ძველთაძველი მსხალი, კარგი ნაყოფისა, რომელსაც ხოჩა მაშან ხად, ლანჭური ი ქართუნი ჩუ ხუითალად). ლი-შგრი (< შგე/ არ „ლა-შქარ“-იდან). *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

შერიშ ნაკვლდ – ვაკობი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, პაპკვირისკენა გზაზე, პატარა ვაკეა და ბლომდაა შქერი. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

შეტერიშ ლაცხტი – გზა (ტვიბერი-ლეზგარა) სა-მოვარ ჯუდედი ლარილარ-ის სამხ., ლაჰლასკენ. შეერიანი ადგილია, ტოტს მოტეხავენ და ერთ

საკულტო ადგილზე დებენ ლოცვით: ღმერთო, კარგი გზა გვიყავიო. *მგვა ამაიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

შეტერნალ – სათიბ-სამოვარი (დავბერი) ს. დავბერის ჩრდ.-აღმ., შეტერნალი. შგორი „შქერი“. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

შგობანი – სათიბი (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის ჩრდ., სათიბ ბარჯაშს აკრავს დასავლ. ხილნარია. მუხნარი არაა. შგუბი < შგობ. თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

შგუბანი – სათიბი (ზაგარი) ს. სუიფის ჩრდ.-ით, ხიმლერის ზემოთ. ნაკაფია (ნამოლ ლი), წიფლნარი, რცხილნარი, იშვიათად – მუხნარიც. ნინა პავლეს ას. მიქიანი, 29 წ., მოსამსახურე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

შდატლამარ (იხ. შდავლარ)

შდატლიარ – სამოვარი (ლაღამი). დ. ს. გვარლაიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღმი, 1972. VIII.

შდატლერ – მთაგორიანი ადგილი (ჭუბერი) მდ. ჭუბრელას მარცხ. მხარეზე. შიშველი და მთაგორიანი რელიეფით, არის მწვერვალი შდატლერ (იხ. 1 : 100 000), სიმაღლე 3994,5 მ. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII. 70.

შდატლერიშ ლექტურ ნაკ – ვაკე (ჭუბერი), მწვერვალ შდატლერის ძირშია დიდი ვაკეა, რომელიც ქვის ნაყარია. შიშველი რელიეფით. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII. 70.

შდატლერიშ ყტიმბ – მწვერვალი (ჭუბერი), მწვერვალი შდატლერისა, მისი სიმაღლეა 3994,5 მ. ზღვ. დონიდან (იხ. 1 : 100 000). ჩრდ. მხარე მყინვარია, ნივალური ზონა, სამხ.-აღმ. მხარეს ციცაბო კლდეებია. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII. 70.

შდიმნამცირ ბაჩ – ლოდი (ლეშუკვი), მთა ტეხ-დიაშშია, დევს დიდი ქვა. გადმოცემით: დევს ყურით მოუტანიაო ქვა და იქ დაუტოვებია. შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.

შდიხტილდა დაბ – სამოვარი (მაცხვარიში) მთა

მგხერის სამხ.-აღმ. ფერდობის ძირში, ვაკეა. სპაშის სამხ. კალთაზეა, თხილნარიაა ქვემოთ. გ. გ. გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.

შდუბიხ – ტყე (ზაგარი) ხევი ანკვლის დასავლ. კედრიშ კენჯაშის აღმ., ორხევეს შორის. ამაღლებული ადგილია შერეული ტყით. ნინა პავლეს ას. მიქიანი, 29 წ., მოსამსახ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

შდუგურა (2) – სამოვარი (ბეჩო), მთა შხელდას დასაწყისი, მგჰლიერს ზემოთ, კლდიანი რელიეფით, შიგა და შიგ სათიბ-სამოვრებია. შდუგუ „თაგვი“ ? რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

შდუგურა – ღელე (ბეჩო), მდ. დოლრას შენაკადი, დოლრას უერთდება მგჰლიერში. შდუგუ „თაგვი“ ? რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

შდეგურელ – სამოვარი (ღვებალდი) სამოვარ გეგნარის სამხ.-დასავლ., პატარა მდელოა, წყაროებიც მოუდის, წიფლნარ-რცხილნარითაა გარშემოვლებული. აკაკი კოსდას ძე გერლიანი, 55 წ., მოსამსახურე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

შდურ – ტყე, ქედი (ფალედი) ს. ფალედის ჩრდ.-დასავლ., მთაგორიანი, წიწვნარია და ხის ჩამოსაყრელია მდინარემდე, შურო, მდ. ლემდრელას მარჯვ. კალთაზე. დანიელ ჩიჩოს ძე წულუკიანი, 33 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

შდულტარი – სათიბი (ლაშხრერი) სოფლის ქვემოთ, ჩუბე დაბნარს ესაზღვრება აღმ.-ით ოღრო-ჩოღრო ადგილია, ხარობს პანტა მსხალი, ვაშლი. შდუხორ ხოჩა სხვამპალ მეგემს ლატულიდ“. „სხტამპალ“ ჯოდი, კვლთხი, მეგუტი ლეტან) (თუმცა ლი-შდულტ-ი „ფლობა“). აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

შდუხტარ – სამოვარი (ნესგუნი) ფუშყვერის მარცხ. კალთაზე, ალპურ ზონაში. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.

შდუხლერ – სათიბი (ჭელირი), ს. ჭელირშია, ზემოთ, მდ. დაკშარსა და კედრელას შორის, ნასახლარი ყოფილა, მეწყერს ამოუწყვეტია (როდის, არ ახსოვთ. ნაროვნია ქვიჯა) სოფლი

(ბაჭიდან ჩამოსულს), გვერდზე (მგიდლეჟა) თხილნარია (შდბ „თხილი“). აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

შდგმლშ – სამოვარი მთა (თოთანი). გაიოზ თათაოზის ძე ჭკადუა, 76 წ., 1970.

შდგმლშში ზენ – სამოვარი (თოთანი), პატარა მინდორია, მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, მდ. შდგმლშ-ის მარცხენა მხარეზე. გაიოზ თათსავის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

შდგმლშში ტუბ – ხევი (თოთანი), მდ. ენგურის მარცხენა შენაკადი. მოედინება მთა ზურღ-დერის კლდეებიდან. კლდეებში, ტყე შერეული. მოედინება მეგრელების საზაფხულო სამ. მთა **ჯოდორნაშუმადან**. გაიოზ თათსავის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

შდგლშ – ტყე (ბეჩო) მაზერის თავზე, ჩრდ.-აღმ.-ით, ბასყაშის ქვემოთ, შერეული ტყის მასივია. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

შდგლირ (იხ. **შდგხირ** – ლხმ. ს.ს.)

შდგხირ – სოფელი (ლხმ. ს.ს.) მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ზღვის დონიდან: 1148,2 მ. სიმაღლეზე, მდ. ნაკრასა და მდ. ენგურის შესართავის მარჯვნივ, დასავლ. ტაფობი ადგილია, ცხოვრობს 7 ოჯახი, ჭკადუა, გურჩიანები (2), არღვლიანი (3), ანსიანი (2). სამხ.-აღმ. მხრიდან ზეგანი გასდევს, კალთები დამრეცია, არის თხილნარიც. *პაშა ფულას ასული ჭკადუა, კოლმ., ლახამულა ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70 წ.*

შეგაშა – უბანი (მესტია), ნესგა უბანშია, შეგაშა-ანთ ჩამომავალთა დასახლ. ნაწილი. კოშკიც ამავე სახელწოდებით, საზიაროა თაბუშარელებთან. გვარად – მუშუქუდიანები. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

შეგაშა მურყამ (იხ. **თამუშა მურყამ**)

შენ – ტყე (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის დასახლების ზემოთ, ტყე ფიჭვნარი. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

შენარ – ტყე (ლახუმდი) ს. ლახუმდის ჩრდ.-აღმ., ლეჟა ჯიჰარის გაგრძელებაზე. შერეული, უდაბური ტყით. დიდი მოცულობის ხეები ჩნას, ვაკე ადგილია. **შენარ შენ** ცხეკ

„გაშენებული, ლეშნავე“. *გ. გ. ფირცხელანი, 23 წ., სტუდენტი, ლატალის ს.ს., 1972. IX.*

შერგან – კლდე (ცალდაში). ტუბერგლას მარჯვ. კალთის კლდე, კლდისა და სამოვარი მთის გასაყოფი. შიშველი კლდეა. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

შეშტლშში ტუბ – ხევი (უშგული) ს. უშგულის აღმ., მთა ლასდილის ჩრდ. მოედინება მოზრდილი ღელე და არის სათიბ-სამოვრები, არყნარი ტყეცაა ქვემოთ. ზემო მხარე ალპურია – შიშველი. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

შეხლაშარ – სათიბები (ლაშხრერი), ჭაობიანი ადგილია, სათიბებია კარგი. აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

შეხლაშში მჭიბოლ – ჭაობნარი (ლაშხრერი), ჭაობიანი ადგილები სათიბ შეხლაშ-ში (შეხლაშარში). ყოველთვის ჭაობიანია. „შეხლაშის ჭაობიანები“. აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

შუათარ – სათიბი (მაგარდელი) ს. მაგარდელის თავზე, სარკელს აღმ. *ივანე ბექას ძე მილდია-ნი, 99 წ., წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

შუანში ჭალა – ენგური (ხაიში), მდ. ენგურის სახელია, ხაიშის (და ლახამულის) მცხოვრებნი ეძახიან ასე. „სვანეთის მდინარე“. *ნესტორ სუმას ძე ჭკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს. ხაიში, მესტიის რ-ნი (ადრე გელოვანები ვიცავითო), 31.VII.1970 წ.*

შუეთი დაბ – სამოვარი (ქვ. ბავარი) ს. ქვ. ბავარის მთა ბაჟალშ-ში. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კოლმ., კ. ს. ჩანქელიანი, 44 წ., კოლმ., თ. ი. აფაქიძე, 54 წ., 1976.*

შუელა ბარ – ლოდი (ლანჩვალი), მესტია ჭალაშ მარცხ. რიყეში დევს დიდი ქვა. წყალი ჩამოდის ქუხილით („შელ ისმი“ მაგრად, ისე, რომ ვერაფრის ხმას ვერ გაიგებ, გარდა წყლის შიშინისა). *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

შუი – სათიბი, მთა (ლნტხ.) მდ. ჩოლშურას მარჯვ. კალთაზე (იხ. 1 : 100 000), სათიბ-სამოვრებით. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

შუი – სათიბი (ლენტხ.), მთა ლაბრაჯის ჩრდ.-დასავლ. კალთა. დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.

შუილა – სამოვარი (ფარი) მდ. ჯენის მარჯვ. მხარეზე, წიწვნარია. შუაში ვაკე ადგილი, ტყე ანჯგლის დასავლ. ჯეირან ჟორჟის ძე ჩხეტინი, 13 წ., მოსწავლე, ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

შუილი ტუბრა – დეღე (ზოგრეში), ს. ზოგრეშის ჩრდ. მოედინება პატარა წყალი. გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახ., ს. ზეგანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

შუიმ (2) – ყანა (სოლი), ს. სოლშია, სამანქანო გზის ქვემოთ. დასახლების აღმ. რომანოზ ალ.-ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ. მესტია, 1972. IX.

შუიმ – ყანა (კაერი) ს. კაერის დასახლების დასავლ., არყნარი არაა. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

შუიმი ფელტ – ბუჩქნარი (კაერი) ს. კაერის დასახლების დასავლ. დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.

შუიზ ზაგარ – ქედი (ლენტხ.), მდ. ცხენისწყლის მარჯვ. კალთის ქედი ფოთლოვანი ტყით. ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.

შუიერ – ყანები (ჭველიერი), ჭველიერშია, ლაშხურის მარცხ. მხარეზე. მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.

შივერიელ (იხ. შივერ)

შინა ღარ (იხ. შენ – ზარღლაში) შენა > შინა ე + ა > ი + ა

შირანი – სათიბი (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის ზემოთ, სათიბ შგობანის აძევს აღმ., ადრე სახნავი იყო. ფერდობია ხილნარი. სალესი ქვები არააო. თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

შიყრა ღარე – სათიბი (სასაში) ს. სასაში, შიყის მაგვარი ფორმა აქვსო, ლაშხირის მარჯვ. კლათაზე. მ. გ. ონიანი, 41 წ., 1974.

შიშტელ – მთის სათიბები (ნალომარი), ცხენისწყლის მარჯვ. კალთის მთა, შიშველი რელიეფით. ე. ა. ტვილდიანი, 1976.

შიშველი ლაჭმა – სათიბები (რცხმელური). მ. ჩიოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ, ტ. IX, თბ., 1939 წ.

შიში ქუან – კლდე (ზოგრეში) ს. ზოგრეშის სამხ.-დასავლ., ენგურის მარცხ. კალთაზე, ყოშრას მდინარეს თავზე. სანადირო ადგილი ვინმე

შიშისა (გვარი არ ი ციან). შიშის ქუან „შიშის (სანადირო ადგილი) ციცაბო“ (?). კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ზოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

შიხარ – სამოვარი (ხელედი) ბაიარის დასახლების ზემოთ, წიწვნარი არაა, ფოთლოვანი ტყით. გ. შ. ჩანესელიანი, 20 წ., 1974.

შიხარ (2) – სამოვრები (ხეშვილი) ს. ხეშვილის სამხ., ტყიანი ადგილიცაა და სათიბები. ნამწვრებია. ხილნარია, ნენზ და გგგზარ ხაგხ ხოჩა. მ. დ. ფილფანი, 87 წ., ლენჯერი, 1973.

შიხარ – სამოვარი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ. ტვიბერის ჩრდ. მხარეში. შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ.გ, მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

შიხაშ – ყანა (წანაში), ს. წანაშშია, ნამკნარიცაა. პატარ-პატარა ყანები, საერთოდ ტყეშია. ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.

შიხაშ – ახოები, სამოვრები (ხელედი), ხელედშია, ძულარეშის ჩრდ., ფოთლოვანი ტყით. ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.

შიხიშ ნაშიხუ – გზა, სამოვარი (ყაზაყი) ს. ყაზაყის აღმ., ზაგრიშ დაბს ქვემოთ, სამანქანო გზამდე. მდ. ყაზაყიშ ტუბის მარჯვნივ. ფერდობი ადგილია, ფოთლოვანი ადგილი, ჯიჰრა, ცხტიმრა, გვიმრა. ადრე ალბათ ნახშირს წვავდნენ. ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.

შიხლაშ – ყანა (იელი) იელის აღმ., ვაკე ადგილია, გეგრ მოლგლდთან, ეკლესია ლამარას გვერდითაა. ნახშირის საწვავი არ იყო. რ. ე. ხეიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.

შიხლაშხი – სათიბი, ტყე (ფარი) სათიბ მოლარის სამხ.-დასავლ. ჭაობიანი ადგილია, წიწვნარიც.

შიხრა (2) – სახნავ-სათესი (სვიფი), ყანა ნენგმარარს მოსდევს სამოვარ სტიკვამდე. სოფლის ჩრდ.-დასავლ. ძველად ტყე უნდა ყოფილიყო – შიხ „ნახშირი“. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

შიხრა – სამოვარი (ზეჩო). მდ. დოლრას მარცხენა მხარეზე არის სამოვარი ადგილი, სადაც ტურბაზაცაა და მოდის მუჟევე წყალიც. შიხ „ნახშირი“. რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბეში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

შიხრჯუ სგიმ – მჟავე წყლი (ბეჩო) შიხრაშ-ში, მდ. დოღრას მარცხ. მხარეში. მჟავე წყალია, არის ტურბაზაც. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

შიხულდაშ – სამოვარი მთა (სოლი) ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. სუბალპური და ალპური ზონაა. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

შიხულდაშ – სამოვარი (შკედი) ს. შკედში, ლაპეჟუ ლახულშია. **შიხ** „ნახშირი“, **შიხუნდ** ძლოკვი. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*

შიხულდაში ღელა – ღელე (შკედი), ს. შკედშია, მთა ლაპეჟუ ლახულში. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*

შიხულდაში ლაბარგალ – სადგომ-სამოვრები (ნანარი) ს. ნანარის თავში, მთისკენ, ტყიანი ზონაა. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

შკედ (იხ. შკედილდაშ)

შკედ (იხ. შკედ ჩიხ. ს.ს.)

შკედილდაშ – უბანი (ხელედი) მდ. ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე. სახლობენ ბენდელიანი და გვიდიანი, ორი ოჯახი. მიჟ ხოლამდ ხეწდენი ეჯლა ხაჟახა. შკედ „მიჟ ერ ზემშუგარ ხეწდენი ლინთვისგა ეჩას ხაჟახა“. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.*

შკედილდაში დაბ – საზაფხულო მთა (ხელედი) შკედილდაშის ღელეს თავში, ალპ. ზონაში. საზაფხულო სამოვარი მთაა. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.*

შკედილდაში ღელა – ღელე, მდ. ლაშხირის მარჯვ. შენაკადი, სოფ. შკედილდაშთან. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.*

შკობ – სამოვრები (რცხმელური), რცხმელურშია, ლაშხირის მარჯვ. იყოფა: **ლექუა** და **ლეჟა** **შკობად**. **შკობ** „დაბლობი, დაცემული“ (?). ჭაობი თუ იცის (ე. ი. ჭაობნარი ან ჭანჭრობიანი თუა ?). **შკობ** < **შგობ** *ე. ა. ტვილდიანი, 1976.*

შკობ – სახნავი (ყვედრეში). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

შკობარ – საბალახო (ლენტეხი) ცხენისწყლისა და ლასკადურას შესართავთან. ქვა-ღორღიანია. ჯ. ლიპარტელიანის სამეზობლო. უწინ სამოსახლო არ იყო. ადრე რიყე იყო მხოლოდ. **შკობ** „ბალახიან-ღორღიანი, ჯაგნარი, სადაც საქონელს შეეძლება მოვა“. *ა. რ.*

ლიპარტელიანი, 23 წ., მოსამსახ., 1974.

შოთა რუსთაველი პიკი (пик Шота Руставели) – მწვერვალი (ლნტხ.), ხალდეს მყინვარზეა, სიმაღლე – 5043 მ. *ზ. დ.*

შოთაშერ – უბანი (დიზი), ს. დისშია, ნაჟუტიმ ლიცის მარცხენა მხარეზე, საკარმიდამო შოთასი, არჩილ ანსიანის შტო. *იესე სუმას ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.10.70.*

შოლტაწი – სათიბი, ტყე (გულიდა), ს. გულიდაშია, ჩრდ., საკარტოფილე იყო ადრე, ირგვლივ წიწვნარია. *თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974.*

შოლტოლ – სამოვრები (მახაშში), ს. მახაშშია, რობართან. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

შომულდი ტუბ – ღელე (სპარდიში), მესტია ჭალაშ მარცხ. შენაკადი, აეროპორტის ჩრდ., წისქვილის წყლისოდენაა. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

შტტილ – სოფელი (ჩოლ. ს.ს.) ჩოლ. ს.ს.-ში, მდ. ლაშხურის მარჯვ. მხარეზე. ცხოვრობენ: მუკბანიან-ები, ხაბულიან-ი. ბელეშ-ისა და საყდარ-ს შორის მდებარეობს. *თეოფანე დომენტის ძე ხაბულიანი, 48 წ., მოსამსახ., 1978.*

შტტილი ღელა – დასახლება (შტვილი) შტვილში, ღელე ჰყოფს. *თ. დ. ხაბულიანი, 48 წ., 1978.*

შტტილი შუკუ – გზა (შტვილი). შტვილისკენა სამანქანო გზა. *თ. დ. ხაბულიანი, 48 წ., 1978.*

შტიხლად – ყანა (დურაში) ს. დურაშში, ლემთხენდ ლასუ. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

შტუხორ ნაშიდ – სამოვარი (ხელედი) ს. ბაიარის ზემოთ. ფერდობი. შურო იყო. *გ. შ. ჩანესელიანი, 20 წ., 1974.*

შუკუ – გზა (ფაყი). ლენტეხიდან მიმავალი სამანქანო გზა. 1956–57 წელსაა გაყვანილი. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

შუკუ ჟიკამ – სამოვრები (ზაგარი) ს. ზაგარის აღმ., სამარხილო გზის ზემოთ, სათიბ ყუაზელანის ჩრდ. გულიძე ალექსის ძე ჩხეტანი, 37 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

შუკუნჯიბატ – ყანა, სამოვარი (სოლი), ს. სოლშია, სამანქანო გზის ზემოთაა სამოვარი, სამანქანო გზის ქვემოთ – ყანა. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახურე, მესტია, 1972. IX.*

შუკუნ ჟიბატ მოლ – ყანა (ლაღარვაში), ს.

ლალარუშაშ-შია, გზის ზემოთ. გ. ბ. ქურასბე-
დიანი, 1976.

შუმ – ტყე (მაგარდელი) ს. მაგარდელის სამხ.-
დასავლ., წიფლნარი, რცხილნარი ტყე. *ივანე
ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს.
მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969
წ. ოქტომბერი.*

შუმლედ – სათიბ-სადოვარი(სპარდიში) მესტია
ქალაქს მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ.
ზნრგში ტუბისა და შომულდი ტუბის შორის.
*ავთანდილ ანდრის ძე რატეიანი, 37 წ., ს.
სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

შუმლედ (იხ. **შუმლედ**) – სათიბ-სადოვარი
(მესტია), აეროპორტის მიდამოები,
ფალიანების, ჭედლიანების, ნიგურიანების,
სათიბებია. მოქცეულია შუმულდი ტუბისა და
ზნრგში ტუბის შორის.; *თედორე ტარასის ძე
ნაკანი, 64 წ., მესტია, 1972.*

შუმულდი ტუბი – დეღე (ლუხთაგი) აეროპორტის
მხარეში, სათიბ შუმლედ-თან. *ჩათო ესტატეს
ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლუხთაგი, 1972.*

შურ (2) – სათიბები (ცანა) ცხენისწყლის მარცხ.
ცანის პირდაპირ, შუროა.

შურ – ჩამოსაყრელი (ზ. ჭველიერი) ზედა
ჭველიერში, ხის ჩამოსაყრელი შურო. გ. ნ.
ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.

შურა ნაკ – სადოვარი(ტუბი), ს. ტვბშია. გ. გ.
ზურაბიანი, 40 წ., 1978.

შური თხუმ (2) – შესასვენებელი ადგილი
(ყვედრეში). ს. ყვედრეშიდან მთისკენა გზაზე,
შუროს თავზეა. შურ „შურო“. გ. კ.
ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.

შური თხუმ – ტყე (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი,
ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX,
თბ., 1939 წ.*

შურმანი მოლ – სათიბ-სადოვარი (შკედი) ს.
შკედში, შურმან ონიანის სახელობის. *ჟ. ს.
ონიანი, 34 წ., 1976.*

შურმანი ნახარაჩოძე – ტყე (შკედი), ს. კედშია,
სახერხისათვის მოწყობილი ხარაჩოები
ყოფილა. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1978.*

შუმა – სადოვარი (მუწვდი) ს. მუწვდიში,
დაფერდებული კარგი სადოვარი. გ. დ.
ხაბულიანი, 36 წ., 1978.

შუმში – სათიბი (მაგარდელი). სოფლის აღმ. არის
დაახლოებით 1 კმ სათიბი, მოლგლდშ
ტუბიბრას აკრავს აღმ. მხრიდან. *ივანე ბექას ძე
მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი,*

*ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
ოქტომბერი.*

შეშ სუკიშ ღალე – დეღე (ზ. ვედი), მდ. გვანდრაში
წყალის მარჯვ. შენაკადი. მოედინება მთა შეშ
სუკის მარჯვ. მხრიდან, ალპური
მცენარეულობით. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა,
34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის, ს.
ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

შყაბ – კლდე, ტყე (ლატალი), ბალის ქედის ბოლო
ნაწილი ენგურის მარჯვ. მხარეზე. სამანქანო
გზა ჭრის. გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალის ს.ს.,
1973.

შყაბან – კლდეები, სადოვრები (ზესხო) ს. ზესხოს
ჩრდ.

შყაბნაშ – სათიბ-სადოვარი (ჟიბიანი) ს. ჟიბიანის
ჩრდ.-აღმ., ფერდობია, მდ. ენგურის მარჯვ.
კალთაზე, მდინარიდან 50-60 მ. *სოსო სემლა-
რის ძე ნიჟარაძე, საშ. სკოლადამთავრებული,
ს. უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

შყა-ზაგარ – გორაკი, სადოვარი (უღვალი) სამანქანო
გზის ზემოთ, სახნავ-სათიბ ნაშშვიხოლის
ჩრდ.-აღმ. არის პანტა მსხლეტი, მის ახლოს
(განხენჩუ) ტყეა, იცის შყაჟუშ. *ერასტო
ნიკოლოზის ძე უმფრაინი, 60 წ., პენს., ეცერის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

შყალაშ – სათიბი (ღვებალდი), ს. ღებალდის
დასაწყისი აღმოსავლეთიდან, სათიბ ჯალრას
დასავლ. სამანქანო გზის ზემოთ. *აკაკი კოსდას
ძე გერლიანი, 55 წ., მოსამსახურე, ს.
ღებალდი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969
წ. ოქტომბერი.*

შყალერ – სოფელი (ლატ. ს.ს.). ლატალის ს.ს.-ში
შემავალი სოფელი. ცხოვრობენ: **გირგვლიან**
და ერთი მოსახლე **სუბელიან** და **გურ-
გულიან**. *მამურზა ბიტის ძე გირგვლიანი, 73
წ., პენს., ს. მაცხვარიში, ლატალის ს.ს., 1973.*

შყალი ტიბ (იხ. **შყალრი ტიბ**)

შყალლი ნაკარ (იხ. **შყალრი ნაკარ** – შყალერი)

შყალლი ტიბ (იხ. **შყალრი ტიბ**)

შყალრი ნაკარ – ყანა (შყალერი) ს. შყალერის
დასავლ. ვაკე ადგილია. გ. დ. **გირგვლიანი, 47
წ., ლატალი, 1973.**

შყალრი ტიბ – ხევი (შყალერი) ს. შყალერის ჩრდ.-
დასავლ. ბალის ქედის აღმ. *შყალერი ტიბ >
*შყალრი ტიბ > შყალლი ტიბ. გ. დ.
გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.

შყალრი ტიბი ცხეკ – ტყე (შყალერი) ს. შყალერის
ჩრდ.-დასავლ. ბალის ქედის აღმ. შყალი

ტიბის ფოთლოვანი ტყე. გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.

შყალრი ჯგერჯ – საყდარი (შყალერი), ს. შყალერი-შია, დაცული. გ. დ. გირგვლიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.

შყებელდარ – ყანა (შყედი), ს. შყედშია, რადაგის ერთ-ერთი მხარე, შედარებით მწირია, ქვია-ნიცაა. შდრ. შყაბარ. ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.

შყელ (იხ. შყელ – მახაში)

შყელ – ტყე-სამოვრები (მახაში), ს. მახაშშია, ირგვლივ ტყეა, შიგ ვაკეცაა და ჩავარდნილი, ტაფობი ადგილიც, სადაც თითქმის სულ არის გუბეები, საერთოდ ჭანჭრობიანია. ვაკე ადგილს ჰქვია: შყელი ნაკ, ტაფობს – შყელი ჭოროლბ (გრძლად სინტაგმები არ ისმის!). შყელ <*შყლერ <*შყალერ? რ. მ. ჭელიძე, 1976.

შყელი ჭოროლბ – ტაფობი (მახაში), ს. მახაშშია, შყელ-ში. ჭოროლბ < ორლობე (?). რ. მ. ჭელიძე, 1976.

შყელი ნაკ – სამოვარი (მახაში), ს. მახაშშია, შყელ-ის ვაკე ნაწილი. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

შხარა – მწვერვალი (უშგული), მწვერვალი და კლდეები, ზღვ. დონიდან 5058 მ. (1 : 100 000), ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ. თეთრად დათოვლილი და მუდმივი ყინულებით – ნივალური და სუბნივალური ზონა. მის სამხ. ძირში იწყება ენგურის სათავე. გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამსახ., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

შხარაჟ ყინუპარ (ледник Шхара) – მყინვარი შხარა (დ. მესტია), შხარას მთაგრეხილებსშორისი გამყინვარება.

შხარა (აღმ.) Шхара (вост.) – მწვერვალი (უშგული), სიმაღლე ზ. დ-დან 5182 მ.

შხარა (დასავლ.) Шхара (зап.) – მწვერვალი, სიმაღლე 5058 მ. ზ. დ.

სამხრ. შხარა (Шхара) – მწვერვალი უშგულის ჩრდ., სიმაღლე – 4318 მ. ზ. დ.

შხიბარ მურყტამ – სამოვარი (ზ. მარლი) ს. ჟიბე მარლის დასავლ. მომაღლო ადგილია, რადაგის სამქედლო ყოფილა, ნამწვი მაგარია (შლაკი). თიხის მილებიც მოიპოვება. დაზვინული ადგილია, გორაკი, მთელი ჭუბერის ხეობა მოჩანს კარგად. ზემოთ დავაკებულია. სამხ.-დასავლ. კედელი გვიმრნალია, მრავლად მოიპოვება ნამწვები (შლაკი) და თიხის მილის ნატეხები. „წიდიანი (შლაკიანი) კოშკი“. უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., კოლმ., ს. ჟიბე მარლ,

ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.

შხიბიშ ნაშხიშ – ტყე (შდიხირი) ს. შდებირის ჩრდ., გორას სამხ. ფერდობზე, შლაკიანი ადგილია, ლეგები ლი. ჩეჟ ხარ, მასარდ გეგბი ხარ. მარო ფულას ას. ჭკადუა, კოლმ., ლახა-მულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

შხიშ – კლდე, სამოვარი (ყვედრეში), ს. ყუედრეშ-შია, ქარაფის მაგვარი. ქვემოთ სამოვარია ამავე სახელწოდებით. შხიშ (შდრ. ზზ. შხიშ და შიბ-ი?). ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.

შხიშე ღელა – ღელე (ყვედრეში) მდ. ტუბის მარჯვ. შენაკადი, მოედინება მთა დიდ-იდან. კლდეა – სახელად შხიშ, საიდანაც მოედინება ღელე. ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.

შხიშე მოლ – სამოვარი, ტყე (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკიაში, ჩანჩქერის თავზე. შხიშ „ჩანჩქერი“. მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.

შხივლა – ღელე (ყვედრეში). მ. ჩიქვანი, ტოპო-ნიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939.

შხელიშ ნენჩა – სათიბები, ტყე (ეცერი) ს. ეცერის ჩრდ., მდ. დავშარის მარცხ. მხარეზე. სათიბ ზალგაშს აკრავს აღმ. მხრიდან. ტყიანია (ნენზ, ჭაჭტრა...), შიგადაშიგ სათიბ-სამოვრებიც, მზიანი მხარეა. შხელ „შხუილი“? აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

შგლ (2) – სათიბი (ფარი) მთა ცალგმილის სამხ.-დასავლ., სათიბ ლასტას დასავლ. აკრავს. კარგი სათიბია, მოედინება მოზრდილი (წისქვილის წყლისოდენა) წყალი. მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ლემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

შგლ – სამოვარი (კიჩხულდაში) მთა დეცილის სამხ., კაბიშ ნალგენის აღმ. მოედინება წყალი **შგლშ ლიც**. აღწევს **ლეჟ ნაკარამდე** (?). თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

შგლ (იხ. შგლშ ლიც – კიჩხულდაში)

შგლ ბაჩ – სანადირო ადგილი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი). ამ ადგილას ჩანჩქერი გამა-ყრუებელი ხმაურით ეცემა ქვებს.

შგლშ ლიც – ღელე (კიჩხულდაში), მდ. მატლშის მარჯვ. შენაკადი, მოედინება სამოვარ შგლიდან. თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

შგლდერ (2) – ღარი (ლახანი) ს. ლაქანს სამხრე-

თით, მდ. ენგურის მარცხენა ტყიანი კალთაა, ზენტრანში კოჯანში გაზიშქა (პირდაპირ), ადის ალპურ სარტყლამდე. მოედინება ჩანჩქერე-ბიანი წყალი. წყალმარჩხია. *სალამა ხერგიანის ას. ქობალია, 76 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

შელდერ – სამოვარი (მაცხვარიში) ლაჰლა ჭალაღს მარჯვ. მხარეზე. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

შელდერიშ ღარ – ღელე (ჭერი), მდ. ენგურის მარცხ. შენაკდაი, ს. ლაჰანისა და ს. ჭერის შუა

ადგილის პირდაპირ. მოედინება მთა ლალტნარიდან. ჩანჩქერებიანი მდინარეა, წყალვარდნები აქვს ბლომად ტყე-კლდეებში. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

შერიშ – ხევი (ბერი) მდ. დოლრას მარჯვ. მხარეზე, დასავლ. ხეობა ლათხარ სათიბის ზემოთ. *ყვრემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., ტყისმცველი, ს. დოლრასუიგ, ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

შერიშ ტუიბ (იხ. **შერიშ** – ბერი)

ნ

ნაბადანი – სამოვარი (ხოსრარი)

ნაბერგან – სათიბი (იენაში)

ნაბერგანი ღარე – სათიბი (ლახუშდი)

ნაგა – სათიბი (ლეზგარა)

ნაგა მურყვამ – ნაკოშკარი (ლეზგარა)

ნაგალანდ – სათიბ-სამოვარი (ქვ. ჭველიერი)

ნაგაშ მურყვამ – ნაგას კოშკი

ნაგუშერ ღარ – საამოვარი (ზ. მარდი)

ნაგ დაბ – ყანა (ქვ. მამი)

ნავალეშ – სამოვარი (ტვიბი)

ნავქა-ლაჟაღ – ტყე (ღობი)

ნალ (2) – სამოვარი მთა (კიჩხულდაში), სათიბი (უშხვანარი)

ნალამალ ზაჩ – ლოდი (ლემსია)

ნალაყნა – ღელე (კიჩხულდაში)

ნამვონი – სამოვარი მთა, ტყე (ზ. ვედი)

ნამვონიშ ღალე – ღელე (ზ. ვედი)

ნამვონიშ ტვიბ (იხ. **ნამვონიშ ღალე**)

ნამპუნ (იხ. **ნამვონი**)

ნამფანა – სამოვარი მთა (ხელედი)

ნამხარხ – გადასასვლელი (ტობარი)

ნამშ ნამშყედვ – კლდე (ჭებუდი)

ნამშ ნამშყედვიშ ზაგარ – ზეგანი (ეც. ს.ს.)

ნამშ ქურა – სათიბი (ულვალი)

ნამერგაშ (იხ. **ნამერგაშ**)

ნამერგაშ – სათიბი (ბორგეში)

ნამერგაშ სვიკვ – სათიბი (ჰადიში)

ნანგვა – ნიგვზნარი (ქვ. ლუჰა)

ნანქვარმა – უბანი (მაცხვარიში)

ნან ყვიმბ – მწვერვალი (ნესგუნი)

ნაჟრე ღაზჭკვარ – სამოვარი (ეც. ს.ს.)

ნარაზანი – სათიბი (კიჩხულდაში)

ნარგასმა – უბანი (მამი)

ნარგაშა ბაკ (იხ. **ჟიბე ბაკ**)

ნარგაშერ მურყვამ – კოშკი (ლანტელი)

ნარგაშ – სათიბი (ზარდლაში)

ნალარ – სათიბი (ცალერი)

ნახ (2) – კლდე, ტყე, სამოვარი (ლნჯ. ს.ს., ლაღამი)

ნახგიშ (იხ. **ნახგიშ**)

ნახ-ზაგარ – სამოვარი (კაერი)

ნახმათრე ადგი – საცხოვრებელი (ქვ. სგურიში, ფაფალ სგურიში)

ნახმათარ (2) (იხ. **ნახმათრე ადგი** – ქვ. სგურიში, ფაფალ სგურიში)

ნახრეშ (იხ. **ნახ**)

ნახრეკი ნაკარ – სამოვარი (მურყმელი)

ნახნ ღარა – სამოვარი (კაერი)

ნახნ მგვ – ტბა (მსტ.)

ნახანი (2) – სამოვარი (ლეღბაგი), ყანა (სიდიანარი)

ნაჰვ დაბ (2) – ყანა (მამი, ტვიბი)

ნაჰვ ღარა – სათიბი (საყდარი)

ნაჰვარ (2) – ყანა (მეხეცი, ლეკოსანდი)

ნაჰვარ (8) – სამოვარი (ლეღბაგი, იფრარი, მაგარდელი), ყანა (გულიდა, კახურა), სათიბი (ჟაბეში), ტყე (ჟაბეში, ქვ. ლუჰა)

ნეგაშმა – უბანი (სგობულდი)

ნეკვლდე (იხ. **თეთნე კოჯარ**)

ნელ – მთა (მაცხვარიში)

ნელდაშარ – სათიბი (ზ. კალაში)

ნელდრიელ – სახნავი (იენაში)

ნელდშ – სათიბი (ნაკ. ს.ს.)

ნელუნჯ – ტყე (ფარ. ს.ს.)

ნელარიშ ჯომ – სამოვარი (ზაგარი)

ნემა – სამოვარი (იენაში)

ნემ ღაბარ – სამოვარი (იენაში)

- ჩენკუშ ნაკრავ – ტყე (ხევრა)
 ჩერგიან – სათიბი (მელე, შკედი)
 ჩერეხუშ – ყანა (ზ. ბაბილი)
 ჩერო (3) – სათიბ-სახნავი, ტყე (გვიმბრალა)
 ჩერხაშ – კლდე (დურაში)
 ჩერხა ტიბ – ხევი (მურყმელი)
 ჩერხარ – ყანა (ნოდაში)
 ჩერხაშ – ტყე, სათიბი (უშგ.)
 ჩერხა კარკ – გადასასვლელი (ჩაჟაში)
 ჩერხაშ – სათიბი, ტყე (დავბერი)ც
 ჩერხელარ – სათიბი(იფარარი)
 ჩეყნარ – ბეჩქის სამი სოფლის (ქართუშნი, დოლი, ჭკადანარ)
 ჩეყნარ ხაშხა (უნდა მოდიოდეს გვარიდან ჩეყან).
 ჩეყრან – ტყე, სათიბ-სამოვარი (ნაკ. ს.ს.)
 ჩეყრანსგიმ – მჟავე წყალი (ნაკ. ს.ს.)
 ჩეშარ – სათიბი (დოლასვიფი)
 ჩეჩენრე ლასდგომ – სამოვარი (ლამხერი)
 ჩეხელდარ – სათიბი (ვიჩნაში)
 ჩვაბე გვალდერ – სახნავ-სათეს-სამოვარი (გვალდერი)
 ჩვაბე დაბარ – ყანა (დოლი)
 ჩვაბე ზენარ – სათიბი (უბ. ქედანი)
 ჩვაბე კალშიშ ტვიბრა – ღელე (კალაში)
 ჩვაბე ლაკალიშ კარკ – გზა (ეც. ს.ს.)
 ჩვაბე ლაკუშ – სამოვარი (ეც. ს.ს.)
 ჩვაბე ლეჩყან (ბეჩო)
 ჩვაბე ლასქარ – სამოვარი (ლანხერი)
 ჩვაბე ლაშიალ – სამოვარი (უსგვირი)
 ჩვაბე ლაგხნირ – ქედი (უსგვირი)
 ჩვაბე ლაგხტა – ყანა (ლაკულმახი)
 ჩვაბე ლგჰა – ფარის საბჭოში შემავალი სოფელი
 ჩვაბე ლგჰაშ ტიბ – ხევი (ლუჰა)
 ჩვაბე მექცვა – სახნავ-სათიბი (ჭკიდანარი)
 ჩვაბე ნაკ – ჩვიბეხევის ერთ-ერთი სოფელი
 ჩვაბე როზგლდ – სათიბი (ზ. ლუჰა)
 ჩვაბე ტიბ – უბანი (ლახამი)
 ჩვაბე ტვიბრა – ღელე (ქართვანი)
 ჩვაბე ღენი – ტყე, სამოვარი (ულვალი)
 ჩვაბე წიფარ – სამოვარი, ტყე (სვიფი – ეც. ს.ს.)
 ჩვაბიშ ჭალოდ – ყანა (ლესემა)
 ჩვაბუშენჩვიშ ღარარ – სამოვარი (ზ. ვედი)
 ჩვედრ – სამოვარი (მაგარდელი)
 ჩვედრიშ ბოგ – ხიდი (მაგარდელი)
 ჩვიბ ტაკ (იხ. ჟიბე ხოსარარ)
 ჩვიბე დაბ – ყანა (ციცხვარი)
 ჩვიბე ზენ (4) – სათესი (ლეწფერი), სამოვარი (ლარილარი), უბანი (დიზი), სახნავ-სათესი (ციცხვარი)
 ჩვიბე მარლ (ჭუბერი)
 ჩვიბე მარლ – სახნავი (რცხმელური – მ. ჩიქოვანი)
 ჩვიბე როზარ – სამოვარი (ცალერი)
 ჩვიბე ტვიბრა – ღელე (ხევრა)
 ჩვიბე ყარ – ჭუბერის ერთ-ერთი სოფელი
 ჩვიბე შუკვარ – გზა, სამოვარი (ხევრა)
 ჩვიბე ცალერ – ჩვიბეხევიშ თავარარის მხარეს მდებარე სოფელი
 ჩვიბე კაჩეშ – უბანი (ხაჩეში)
 ჩვიბიშხენ – ყანა (ჩვაბიანი)
 ჩვიბიშხან – სათიბი (ჭოლაში)
 ჩვიბიშხანიერ – ყანა (ჟამუში)
 ჩვიბიანი (იხ. ჩუბიანი)
 ჩვიბიანი ბოგმეც – ხიდის მიდამო (ჩვიბიანი, უშგ. ს.ს.)
 ჩვიბლალი – ყანა (ლაყერი)
 ჩვიბლალარ – ყანა (ზმ. ლუჰა)
 ჩვიბლალი (3) – ყანა (კაცხი), სამოვარი (ზაგარი), სათიბ-სამოვარი (ლაშხერი)
 ჩვიბუშხან (4) – ყანა (ზარდლაში, ჰადიში, ჩვაბიანი), უბანი (მსტ.)
 ჩვიბუშხანიერ (იხ. ჩვიბუშხან – მსტ.)
 ჩვიბუშუშ (2) – ყანა (ცალდაში), საცხოვრისი (ჩაჟაში)
 ჩვიბუშარ – უბანი (დიზი)
 ჩვიბჩხუში მუყვამ – კოშკი (ჩაჟაში)
 ჩვიბარ – უბანი (ლნტხ.)
 ჩვიდებულე (2) – სახნავი, ტყე (რცხმელური – მ. ჩიქოვანი)
 ჩვინდი ჩვიბ – სამოვარი (ლანჩვალი)
 ჩვბუშ – სათიბი (იელი)
 ჩვანე შუკვ – გზა (შკედი)
 ჩვანეშ – ყანა, სამოვარი (სოლი)
 ჩვბუ ბავარ – უბანი (ბავარი)
 ჩვბუ ბავარი ბოგ – ხიდი (ბავარი)
 ჩვბუ ბაკ – სამოვარი მთა (ლახამულა)
 ჩვბუ ბაქან – ბაქანი და მისი მიდამოები (ყარი)
 ჩვბუ ბოგ (იხ. ჩვბუ ლახმელაშ ბოგ)
 ჩვბუ გვალდელ – სათიბი (ლახამულა)
 ჩვბუ გორაგ – სერი (ქვ. ვედი)
 ჩვბუ დაბარ (4) – ყანა (ღვებალდი, ჯორკვარი), სათიბ-სახნავი (ქვ. ვედი)
 ჩვბუ ვედ – სოფელი (ხმ. ს.ს.)
 ჩვბუ ზაგარ – ზეგანი (ნაკ. ს.ს.)
 ჩვბუ ზენ (7) – სათიბი (ზ. ვედი), უბანი (ჯორკვარი, ქვ. ვედი), ყანა, სამოვარი (ქვ. ვედი, ქვ. ბარჯაში), სამოვარი (ქვ. ლახამი,

ლალხორალი)

ჩვბე ზენიშ ფაფალ – გორაკი (ზ. ვედი)
 ჩვბე თეხვშ ლაგარდვიშ – სახნავი (ზ. ვედი)
 ჩვბე თეხვშ ლეგმერა (იხ. ლეგმერა – ზ. ვედი)
 ჩვბე თეხუ – სათიბი (ზ. ვედი)
 ჩვბე თხეროლშ – სამოვარი (კიჩხულდაში)
 ჩვბე კალშ – უბანი (კალაში)
 ჩვბე კარვარ – სამოვარი მთა (ხმ. ს.ს.)
 ჩვბე კვარმშ – კლდე (ნაკ. ს.ს.)
 ჩვბე ლადვბში – საკულტო (ხევრა)
 ჩვბე ლაკვლმხი – ღელე (ლალხორალი)
 ჩვბე ლარილარ – უბანი (ლარილარი)
 ჩვბე ლატულალ ფაფლგდ – გორაკი (ზ. ვედი)
 ჩვბე ლაღეჰერი (იხ. კარიერ)
 ჩვბე ლახმელ – უბანი (ლხმ. ს.ს.)
 ჩვბე ლახმელშ ზოგ – ხიდი (ლხმ.)
 ჩვბე ლეწფერ – ტყე (ზმ. ვედი)
 ჩვბე მაშრი – სამოვარი (ხევრა)
 ჩვბე ნაკ – ყანა, სათიბი (დაკარი)
 ჩვბე ნაკ (2) – სამოვარი (ქედანი, ხმ. ს.ს.), უბანი (ნაკ. ს.ს.)
 ჩვბე ნალზიგვარ – სამოვარი (ჯუდარი)
 ჩვბე ნენკერა – ყვპის ქვემოთ (ლახამულა ჟაბე და ჩვაბე)
 ჩვბე ნეშკა – კლდე (ქვ. ვედი)
 ჩვბე ნშიხუ (3) – სამოვარი (ქედანი – ხმ. ს.ს., ხევრა), ტყე (ტობარი)
 ჩვბე ნშიხვიშ თხვიმ – კლდე (სკორმეთი)
 ჩვბე სბენდიკ – სამოვარი (ხევრა)
 ჩვბე სგიმ – მჟავე წყალი (ყარი)
 ჩვბე სგურიშ – უბანი (სგურიში)
 ჩვბე სანგერგილ – სამოვარი (ხმ. ს.ს.)
 ჩვბე ტვიბ (იხ. ჩვაბე ტვიბ)
 ჩვბე ტვიბრა (2) – ღელე (ლალხორალი, ღვებალდი)
 ჩვბე ტვიბროლ – წყარო (ზ. ვედი)
 ჩვბე ტიტა – სამოვარი (ტიტა)
 ჩვბე ტიტშ სგიმ – მჟავე წყალი (ტიტა)
 ჩვბე ტობ – სათიბი, ბაღი (ტობარი)
 ჩვბე ტტარ – კლდე (ქვ. ვედი)
 ჩვბე ფოშდეღ – სამოვარი (ცალერი)
 ჩვბე ქედან – უბანი (ქედანი – ხმ. ს.ს.)
 ჩვბე ქედნგლ – სამოვარი (ქედანი – ხმ. ს.ს.)
 ჩვბე ღარ – სათიბი (სგურიში)
 ჩვბე შგედ (2) – უბანი (შგედი – ხმ. ს.ს.), ტყე (ლხმ. ს.ს.)
 ჩვბე წირმინდ (ჟაბე წირმინდ) – ლახამულა
 ჩვბე კარვგლდ – გზა (ტობარი)

ჩვბიანი – სოფელი (მლხ. ს.ს.)
 ჩვბიანი ზოგ – ხიდი (ჩვაბიანი)
 ჩვბიანი ტვიბრა (იხ. ტვიბრა – მლხ. ს.ს.)
 ჩვბშარ (3) – საცხოვრისი (ზ. ვედი, ზმ. ვედი, ხევრა)
 ჩვბშარე დაბ – ყანა (ზ. ვედი)
 ჩვბშარე დაბარ (იხ. ჩვბშარე დაბ)
 ჩვბშარე კარვ – სამოვარი (ზ. ვედი)
 ჩვბშარე ლაროლ – სათიბ-სახნავი (ზმ. ვედი)
 ჩვბშარე ლაქან – სახნავი (ზ. ვედი)
 ჩვბშარე ლაქერთი – მტილი (ზ. ვედი)
 ჩვბშარე ლჭმოლ – სათიბი (ზ. ვედი)
 ჩვბშარე ნაკრავ – ნაკარვები (ზ. ვედი)
 ჩვბრი – უბანი (ჟამუში)
 ჩვბშარ – ყანა (სოლი)
 ჩვბრი – უბანი (ჩაჟაში)
 ჩიბშანარ – ყანა (იფხი)
 ჩიბშან – ყანა (კვანჭიანარი)
 ჩილარ (2) – ტყე (ნაკ. ს.ს.), მჟავე წყალი (ლეზგარა – ტვიბერი)
 ჩილგლდარ (იხ. ჩილარ = ლეზგარა)
 ჩინტაფანი – ყანა (ჩვიბიანი)
 ჩირთა დაბარ (იხ. ჩირთა დაბარ)
 ჩირთა დაბარ – ყანა (ცალდაში)
 ჩირთა დაბ (3) – ყანა (ჟამუში, მაჯვდიერი, ცალდაში)
 ჩირთარ (7) – ყანა (სიდიანარი, ქაშვეთი, იენაში, ლახამულა), ტყე, სამოვარი (სოლი, დაკარი), ბორცვი (ლემსია)
 ჩირთაშ (2) – ყანა (ღვებალდი, სვიფი – ეც. ს.ს.)
 ჩირთაშ – სათიბ-სამოვარი (ჟაბეში)
 ჩირხა ლომგინ – სათიბი (მახაში)
 ჩირხა დაბ – ყანა (მელე)
 ჩირხა ნაკ – სამოვარი (ლამფალაში)
 ჩირხელ – სამოვარი (ჩიხ. ს.ს.)
 ჩირხულდაშ – ღელე (ჩოლ. ს.ს.)
 ჩიტან – სათიბი (ნაკ. ს.ს.)
 ჩიტაიმა – უბანი (მამი)
 ჩიტაიმა ლადსვაროლ (იხ. ლადსვაროლ)
 ჩიტაიმა ლარა – სათიბი (თეკალი)
 ჩიტოლ ნწყდულ – ყანა (ბაბილი)
 ჩიქილეღ – ლემზაგორ ლეჟან
 ჩიქლამ – ყანა (დურაში)
 ჩიქონი (2) – სამოვარი მთა, სამოვარი (ზ. ვედი)
 ჩიშდი – გზა (ლეზგარა-ტვიბერი)
 ჩიშდი / ჩიშდიშ კარგ – გადასასვლელი ლეზგარასთან
 ჩიშტი (იხ. ჩიშდი)

- ჩიჩვლშ – ტყე, საბალახო (ბაგვდანარი)
 ჩიჩხვშ – სამოვარი (ჩაჟაში)
 ჩიჩვლდერ – ყანა (ქურაში)
 ჩიჭოლშ – სათიბი (კახურა)
 ჩიჭენდარშში ნაკ – სამოვარი (ჩაჟაში)
 ჩიხრეშ – სოფელი (ლნტ. რ.)
 ჩიხრშ – სამოვარი (მელე)
 ჩოგოშერ (2) – ყანა (მელურა, გულიდა)
 ჩოგუშნი – ყანა (არცხელი)
 ჩოგა ნაკ – სამოვარი (არცხელი)
 ჩოგანი – სათიბი (ჩვაბიანი)
 ჩოლლალე ლაჭქმა – სათიბი (ბაბილი)
 ჩოლლარე ნამჯაცე – სამოვარი (ხელედი)
 ჩოლღერა – მდინარე (მაცხვარიში)
 ჩოლურ – ერთ-ერთი საზოგადოება სვანეთში, ქვემო სვანეთის ერთ-ერთი კუთხე
 ჩოლშურა (3) – მდინარე (ლნტხ. ჩოლ. ს.ს. –2)
 ჩოლშურა ზოგ – ხიდი (ლნტხ.)
 ჩორალ (2) – ყანა (ლანხვრი), სახნავი (ქართვანი)
 ჩორლიერ (იხ. ჩორალ – ქართვანი)
 ჩოროლშ – ყანა (ფაყი)
 ჩორარ (3) – სათიბი (ლანტელი, ლუჰა, მაზერი)
 ჩოფეშ ზენ – სათიბი (ყარი)
 ჩოფლინშა დაბარ – ყანა (ჭველფი)
 ჩოვარ – სათიბი (ლანტელი)
 ჩუბალ – ყანა (ჭველიერი)
 ჩუბარალ – უბანი (ნანარი)
 ჩუბე ძებერალ – სათიბი (ლნტხ.)
 ჩუბე აგრამ – ყანა (მაცხვარიში)
 ჩუბე აკავანარ – ყანა (კახურა)
 ჩუბე ბაბილ – უბანი (ბაბილი)
 ჩუბე ბარჯშ – საცხოვრისი (ბარჯაში)
 ჩუბე ბაგ – სათიბი (მამი)
 ჩუბე ბეყენდშ – სამოვარი (კახურა)
 ჩუბე ბეჩლი – სამოვარი (სვიფი)
 ჩუბე ბულონ (იხ. თუდონგ ბულონი)
 ჩუბე ბურღდერ – სამოვარი (ქვ. ვედი)
 ჩუბე ბუჟსი დაბ – სათიბი (ლუჯი)
 ჩუბე ბაბშ – სამოვარი (სიდიანარი)
 ჩუბე ბადრიელ – ყანა (ჟამუში)
 ჩუბე გაყულდამ – სამოვარი (მელე)
 ჩუბე გვალდერ – სათიბ-სახნავი (გვალდერი)
 ჩუბე გვალალ – სათიბი (ლასკადარი)
 ჩუბე გვანდრა (იხ. თუდონი გვანდრა)
 ჩუბე გვარიშ – სამოვარი (ჟაბეში)
 ჩუბე გოლბანი – სამოვარი (დოლასვიფი)
 ჩუბე გულ – ნასოფლარი (ბჩ. ს.ს.)
 ჩუბე გულიდ – უბანი (გულიდა)
 ჩუბე გუნა ნაკარ – სამოვარი (სპარდიში)
 ჩუბე გუჯარ – სამოვარი (ლახამულა)
 ჩუბე დაბ (3) – ყანა (ხაიში, ქვ. მარდი), სამოვარი (ქვ. ვედი)
 ჩუბე დაბარ – ყანა (ლეკოსანდი, მებეცი)
 ჩუბე დაბარ (5) – ყანა (ლახსყალდი, ჟაბეში, ქვ. ვედი, ღვებალდი, ლაშხრერი)
 ჩუბე დამბალ ბაგ – სამოვარი (დურაში)
 ჩუბე დეცილ – სამოვარი (ჰადიში)
 ჩუბე დიდ – მთა (რცხმელური)
 ჩუბე დარჩ – სამოვარი მთა (ხაიში)
 ჩუბე დშდერშ – სამოვარი, ტყე (ლახუშდი)
 ჩუბე დრშ – სამოვარი (უშგული)
 ჩუბე ვერიელ – ყანა (ჰადიში)
 ჩუბე ზენ (8) – უბანი (ხაიში), ყანა (ზ. ვედი, ჭერი, დევრა), სამოვარი (იფარი, დევრა), სათიბი (ხევრა), ყანა (იხ. ლაქართობილ)
 ჩუბე ზენილდარ – ანწლნარი, სახნავი (ქვ. ვედი)
 ჩუბე ზენარ (4) – სამოვარი (სგურიში, ლახამი, ჭუბერი, წირმინდი)
 ჩუბე ზიად – სათიბ-სამოვარი (შკედი)
 ჩუბე ზუგ – ბორცვი (ხერხვაში)
 ჩუბე თაფშიერ (იხ. ჩუბე თაფშ)
 ჩუბე თაფშ – სამოვარი (მაჯვდიერი, ჩვაბიანი)
 ჩუბე თეკრშ – სამოვარი მთა (ხევრა)
 ჩუბე თეკერ – სათიბი (ჟაბეში)
 ჩუბე თერგნშ – სამოვარი (ჰებუდი)
 ჩუბე თვეთნშ – სათიბი (სპარდიში)
 ჩუბე თოდანი – ყანა (ხოსრარი)
 ჩუბე იზგრმშ – სამოვარი (ლახუშდი)
 ჩუბე იმინდარ – სათიბი (ქვ. ჭველიერი)
 ჩუბე იფხ – უბნი (იფხი)
 ჩუბე იფხლშ – სათიბი (ხერხვაში)
 ჩუბე იფარ – სოფელი (ლახ. ს.ს.)
 ჩუბე იდი – სამოვარი (ლეზგარა)
 ჩუბე იცხენდერ – სათიბი (კაერი)
 ჩუბე იწ – სათიბ-სამოვარი ()
 ჩუბე კალრდარ – სამოვარი (ლეხთაგი)
 ჩუბე კარვარ – საზაფხულო კარვები (ყარი)
 ჩუბე კახგ – უბანში (კახურა)
 ჩუბე კვამბიშნი – სამოვარი (მსტ.)
 ჩუბე კვამბ – კლდე (ლეხთაგი)
 ჩუბე კილოთ – სამოვარი, ტყე (ჰებუდი)
 ჩუბე კოჩუბ – სათიბი ()
 ჩუბე კუცრი – სამოვარი (ბოგრეში)
 ჩუბე კაშ – სათიბი (ბოგრეში)
 ჩუბე კაშილდ (იხ. ჩუბე კაშ)
 ჩუბე ლახასყელდამ = ყანა (ბულეში)

- ჩუბე ლაბგკ** – სამოვარი (ზაგვდანარი)
ჩუბე ლაბგრკშ – ტყე (ლახუშდი)
ჩუბე ლაგნა – სამოვარი (მახაში)
ჩუბე ლადსვარტლ – სამოვრის სახელწოდება (წვირმი)
ჩუბე ლავარხვ – სამოვარი (კახურა)
ჩუბე ლაზგა – უბანი (ჩუკული)
ჩუბე ლათხვიარ – სათიბი ()
ჩუბე ლაკა – სათიბი (ლახუშდი)
ჩუბე ლალქანი – ტყე (გულიდა)
ჩუბე ლალზ – სამოვარი (საყდარი)
ჩუბე ლამანაშუარ – სამოვარი (ყარიში)
ჩუბე ლამარიშ – ნაეკლესიაში (სვიფი – ცხუმ. ს.ს.)
ჩუბე ლარე – სამოვარი (ხაჩეში)
ჩუბე ლაროლ (2) – სათიბი (ლაბსყალდი, ლაკულ-მახი)
ჩუბე ლარტლ – სათიბი (ჩუკული)
ჩუბე ლასგვრწლიდ – სათიბი (იფხი)
ჩუბე ლასტოლშ – სათიბი (კიჩხულდაში)
ჩუბე ლატაფრტლ – ყანა (მახაში)
ჩუბე ლატფარ – სამოვარი (კაერი, ლემსია)
ჩუბე ლაურჯულ – სამოვარი (ლაღამი)
ჩუბე ლაფავ – სათიბ-სამოვარი (მელე)
ჩუბე ლაფურ – სათიბ-სამოვარი (მსტ.)
ჩუბე ლაქართ – სათიბი (ხევრა)
ჩუბე ლადარულ – სათიბი (ახალშენი)
ჩუბე ლადარულ – სათიბი (ახალშენი)
ჩუბე ლადვბ კვბ – სამოვარი (ლაღამი)
ჩუბე ლადიარ – სათიბი (ქველიერი)
ჩუბე ლაღამ – უბანი (ლაღამი)
ჩუბე ლაყლშ ფაფლგდ = სერი (ხევრა)
ჩუბე ლაშელდან – გზა (ლახუშდი)
ჩუბე ლაშელდანიარ – გზა, სამოვარი (შყალერი)
ჩუბე ლაჩჟერი – სამოვარი (დურაში)
ჩუბე ლაცერ – სახნავ-სათიბი (ლაბსყალდი)
ჩუბე ლაცხტი – გზა (დევბალდი)
ჩუბე ლახამ – დასახლ. უბანი (ლახამი)
ჩუბე ლახვ – სამოვარი (შკედი)
ჩუბე ლაჟანარ – ღელე (კაერი)
ჩუბე ლაჟგლ დაბ – ბაღი (საყდარი)
ჩუბე ლეზგერა – ტყე (ლახამულა)
ჩუბე ლეგნებრტლ – ტყე, სამოვარი (ბოგრეში)
ჩუბე ლედემდვ – სამოვარი (ლახამულა)
ჩუბე ლეთეკარ – სახნავ-საბალახო (ყვედრეში)
ჩუბე ლემვირიშ – ტყე (ცალდაში)
ჩუბე ლენზილშ ლარა – სამოვარი, გზა (შყალერი)
ჩუბე ლენკრშ – სამოვარი (ლაღამი)
ჩუბე ლენჩხარ – სათიბი (ახალშენი)
ჩუბე ლესყავ – სამოვარი (დურაში)
ჩუბე ლექსირ – უბანი (ლექსირი)
ჩუბე ლეცავ – სამოვარი (დურაში)
ჩუბე ლეცავა – ყანა (ახალშენი)
ჩუბე ლეწფერ – ტყე (მახაში)
ჩუბე ლექმწლი – სამოვარი (დურაში)
ჩუბე ლექზერ – სამოვარი (ლანჩვალდი)
ჩუბე ლიერ – ყანა (მახაში)
ჩუბე ლუგურყვა – სამოვარი (ხაჩეში)
ჩუბე ლუორ – სამოვარი (დურაში)
ჩუბე ლუხვ – საცხოვრისი (ტობარი)
ჩუბე ლწწშაშ – სათიბ-სამოვარი (ჩუკული)
ჩუბე ლარა – სათიბი (ზარდლაში)
ჩუბე ლარე – სათიბი (შკედი)
ჩუბე ლარელ (იხ. ქვაბ-სგობინ)
ჩუბე ლარწლ – სათიბი (ყაბეში)
ჩუბე ლატქველი – ყანა, სამოვარი (ლნტხ.)
ჩუბე ლწლგენ – სათიბი (სპარდიში)
ჩუბე ლწლვერ – სათიბი (იფხი)
ჩუბე ლამ – სამოვარი მთა (მურშკელი)
ჩუბე ლამზერგლ – სამოვარი (ბეჩო)
ჩუბე ლამდარ – ღელე (ბეჩო)
ჩუბე ლამშმინარ – დასასვენებელი (ტვიბერი)
ჩუბე ლამწმოლ (2) – სამოვარი მთა (ლახამულა, ხევრა)
ჩუბე ლამხი – სამოვარი (ხევრა)
ჩუბე ლამჭერკა – სათიბი, ტყე (ჩვაბიანი)
ჩუბე ლგდდალშ – ტყე (უღვალდი)
ჩუბე ლგქერთა – სახნავი (ხოსრარი)
ჩუბე ლგჰა – სოფელი (ფარ. ს.ს.)
ჩუბე მადურ – სამოვარი ()
ჩუბე მაწქუნარ – სათიბი (ჰეზუდი)
ჩუბე მელწშრა – სათიბ-სამოვარი (ბოგრეში)
ჩუბე მემულ – სამოვარი მთა (ქუბერი)
ჩუბე მერენალ – სამოვარი მთა (ნანარი)
ჩუბე მეწარ – სახნავი (ხოსრარი)
ჩუბე მითვლა – სამოვარი (ჩვაბიანი)
ჩუბე მოდგიმ – სათიბ-სამოვარი (ჩუკული)
ჩუბე მოლ (2) – სახნავი (ზ. ბავარი), ყანა (ხარაში)
ჩუბე მოლულდ – საბალახო (მსტ.)
ჩუბე მოლშ მორელ – მჟავე წყალი (ზ. ბავარი)
ჩუბე მოლარ – სათიბი (სპარდიში)
ჩუბე მოლარ – სათიბი (მსტ.)
ჩუბე მორელ – სათიბ-სამოვარი ()
ჩუბე მოროტლ – ყანა, სამოვარი (ლევშერი)
ჩუბე მწლდუცხვ – საბალახო (ფაყი)
ჩუბე მწრგინშა მურყვამ – კოშკი (ლახირი)
ჩუბე მწრდ – უბანი (მარდი)

- ჩუბე მწრლიშ მანჩხაფ (იხ. მანჩხაფ)
 ჩუბე მწჰმწწწ – სამოვარი (სიდიანარი)
 ჩუბე მეჟერ – სამოვარი (სიდიანარი, იფხი)
 ჩუბე მგრშველ – უბანი (მურშველი)
 ჩუბე მეჰ – ტბა (მლხ. ს.ს.)
 ჩუბე მეჰლრდ – ყანა (ნესგუნი)
 ჩუბე მეჰწარ – სამოვარი (იფხი)
 ჩუბე მეჰწარ – გზა, სამოვარი (ლემუჰვი)
 ჩუბე მეჰგელ – სამოვარი მთა (ლახამულა)
 ჩუბე ნაკ (6) – სამოვარი (ლახირი, ნანყბული),
 უბანი (ქვ. ვედი), სათიბი (დაკარი), ყანა (ქვ.
 ლუჰა, ჭველიერი)
 ჩუბე ნაკ-ლარე – სათიბი (ჩიხარეში)
 ჩუბე ნაკდარ – სათიბი (ლესთაგი)
 ჩუბე ნაკრავ – ყანა (ხაიში)
 ჩუბე ნაკრავარ (2) – ნაკარევი (შედი, ზ. ვედი)
 ჩუბე ნაკარ (6) – ყანა (შ. ბავარი, კვანჭიანარი),
 სამოვარი (კახურა, ხაჩეში, უღვალი), ტყე,
 სამოვარი (კაერი)
 ჩუბე ნაკვლდ – სათიბი (ზ. ვედი)
 ჩუბე ნაკვლარ – სამოვარი (წირმინდი)
 ჩუბე ნანარ – უბანი (ნანარი)
 ჩუბე ნაჟარ – სათიბი (შყალერი)
 ჩუბე ნაჟარბაკულ – სამოვარი (საყდარი და დურა-
 ში)
 ჩუბე ნაჟურთულ – სამოვარი (იფხი)
 ჩუბე ნაშამ (2) – სამოვარი (წიფლაკაკია, ჭველიერი)
 ჩუბე ნაშედელ – ბაღნარი, სათიბი (დურაში)
 ჩუბე ნენწელ – გზა (ფალედი)
 ჩუბე ნენწელიშ კარვკლდ – გადასასვლელი, გზა
 (კიჩხულდაში)
 ჩუბე ნემშ – ყანა (ბულეში)
 ჩუბე ნესკამ შუკვარ – ბილიკები (ხელედი)
 ჩუბე ნეშკა – კლდე (ქვ. ვედი)
 ჩუბე ნეჟდარ – ტყე (ტვიბერი)
 ჩუბე ნოლეთ – ყანა (საყდარი)
 ჩუბე ნაშიხ – სამოვარი (ხაიში)
 ჩუბე ნერხვამ (იხ. ვოკრია ნერხვამ)
 ჩუბე ნოზორიშ კარვარ (იხ. თუდონი ნოზორი)
 ჩუბე პილ ლამჯა – სამოვარი (მსტ.)
 ჩუბე რიყ – სათიბი (ლახამულა)
 ჩუბე როკრლ – სამოვარი (მურშველი)
 ჩუბე საზან – საცხოვრისი (ქვ. ვედი)
 ჩუბე სამრეკ – ყანა (რცხმელური)
 ჩუბე სარაგ – სათიბი (ლაჰილი)
 ჩუბე სგობნარ – ყანა (მახაში)
 ჩუბე სვიკ – გორაკი (რცხმელური)
 ჩუბე სვიფ (2) – სამოვარი (მურყმელი), გორაკი
 (კაერი)
 ჩუბე სგრელ – ფერდობი (ხაიში)
 ჩუბე ტაბაგამ – სამოვარი (ჩვაბიანი)
 ჩუბე ტვიბიერ – ყანა (ჟამუში)
 ჩუბე ტვიბლედ – უბანი (ტვიბლელი)
 ჩუბე ტვიბრალ – სათიბი (ბაგვდანარი)
 ჩუბე ტვიბროლ – სახნავ-სათესი (ტვიბერი)
 ჩუბე ტვიბანი – სათიბი (გული)
 ჩუბე ტობულდარ – სამოვარი მთა (ჭუბერი)
 ჩუბე ტუბამ – საბალახო (მახაში)
 ჩუბე ტუბამლ – სამოვარი (კახურა)
 ჩუბე უფგვლდ – სამოვარი, ტყე (მურშველი)
 ჩუბე უშხვანარ – სოფელი (უშხვანარი)
 ჩუბე ფანაგა – საკარმიდამო (ზ. ფანაგა)
 ჩუბე ფარალ – სათიბი (ცანა)
 ჩუბე ფოშდელ – სამოვარი (წვირმი)
 ჩუბე ფაყ – სოფელი ლენტეხის რ-ში
 ჩუბე ფაყ – უბანი (ფაყი)
 ჩუბე ფაჩიარლემ – კოშკი (იენაში)
 ჩუბე ქარბაქ – სამოვარი (ჩუკული)
 ჩუბე ქაშან – სათიბი (ლემსია)
 ჩუბე ქვან – სამოვარი (ჩვაბიანი)
 ჩუბე ქორ – ყანა (ნაკ. ს.ს.)
 ჩუბე ქორგლდარ – ყანა (ლახამი)
 ჩუბე ქორგლდამ – სათიბი (ჩვაბიანი)
 ჩუბე ქურამ – სათიბი (ბარში)
 ჩუბე ქალად – სამოვარი (წვირმი)
 ჩუბე ლეგბილდამ – სათიბი (კახურა)
 ჩუბე ლოშგერ – ყანა (ხოსრარი)
 ჩუბე ყვედრემ – უბანი (ყვედრეში, ცხუმ. ს.ს.)
 ჩუბე ყვება – სამოვარი (დურაში)
 ჩუბე ყარ – უბანი (ყარი)
 ჩუბე შარარ – სამოვარი (ლახვმიამ-ქალა)
 ჩუბე შგედი თხუმ – სამოვარი (ფანაგა)
 ჩუბე შგედარ – სათიბი (ლესთაგი)
 ჩუბე შოგამ – გზა სამოვარი (მურშველი)
 ჩუბე ჩე – სამოვარი (ლახამულა)
 ჩუბე ჩირთალ – სათიბი (ჟამუში)
 ჩუბე ჩუკულ – უბანი (ჩუკული)
 ჩუბე ჩარალ – ყანა (მურყმელი)
 ჩუბე ჩობან (იხ. ჩობან)
 ჩუბე ცალერ – უბანი (ცალერი)
 ჩუბე ცხეკ – ტყე (ზარდლაში)
 ჩუბე ცხეკი ზაგარ – ქედი (სოლი)
 ჩუბე ცხეკარ – ტყე (სოლი)
 ჩუბე ცხუმლილ –
 ჩუბე წანამ – უბანი (წანაში)

- ჩუბე წირმინდ** – სამოვარი (ზმ. წირმინდი)
ჩუბე წყურგინ – საცხოვრისი (ქვ. ვედი)
ჩუბე წყურგინ – ტყე, სამოვარი (ქვ. ვედი)
ჩუბე წყურგინიშ ქაზე ღარ – ღელე (ქვ. ვედი)
ჩუბე წყურგინიშ ჩვანე ღარ – ღელე (ქვ. ვედი)
ჩუბე ჭალა (2) – უბანი (ლექესირი), ყანა (ბავარი)
ჩუბე ჭალა (იხ. **ჩუბე უშხვანარ** – უშხვანარი)
ჩუბე ჭალაშ – სამოვარი (ლეზგარა)
ჩუბე ჭველოფ – უბანი (ჭველოფი)
ჩუბე ჭუბარ – სამოვარი (ლეზგარა)
ჩუბე ჭალი – სათიბ-სამოვარი (დურაში)
ჩუბე ხარამ – სამოვარი მთა (სგურიში)
ჩუბე ხელედ (იხ. **ჩუბე გელედ**)
ჩუბე ხოსარ – უბანი (ფარ. ს.ს.)
ჩუბე ხუბერ – უბანი (ხუბერი)
ჩუბე ხარმინ ბავარ – სათიბ-სამოვარი (სგურიში)
ჩუბე გამეტარ – სახნავ-სათესი (ქვ. ჭველიერი)
ჩუბე გევ – ჩვიბე გევ
ჩუბე გელედ – უბანი (ხელედი)
ჩუბე გვიდრ – სათიბი (კვანჭიანარი)
ჩუბე გურ – სამოვარი მთა (თავრარ-ხერხვაში)
ჩუბე ვალ – სათიბი (სვიფი – ცხ. ს.ს.)
ჩუბე ჯაბრიანი – უბანი (დურაში)
ჩუბე ჯადა (იხ. **ჩუბე ჯაღოლ**)
ჩუბე ჯაღოლ – სამოვარი ლახამი)
ჩუბე ჯგვრავი ნაკარ – სახნავი (ზ. ბავარი)
ჩუბე ჯვედიშ – ყანა (მურყმელი)
ჩუბე ჰადაშ ნაკვლ – სამოვარი (ლაყერი)
ჩუბე ჰადიშალ – სათიბი (ჭაბეში)
ჩუბე პი – სამოვარი მთა (ნავ. ს.ს.)
ჩუბენაში ნავ – სამოვარი (ღვებრა)
ჩუბეშხენ – უბანი (სასაში)
ჩუბეშხენ (2) – ყანა (ტვიბი, ჭველიერი – იხ. ჩუბდალ)
ჩუბინი – სოფელი (უშგ. ს.ს.)
ჩუბდალარ – სახნავ-სათესი (ბარში)
ჩუბდალი (7) – ყანა (კიჩხულდაში, ლანტელი, ცალერი, ტვიბერი, მაგარდელი, ისკარი), სათიბი (ხოსრარი)
ჩუბდალიარ (2) – ყანა (გვალდერი, ისკარი)
ჩუბდალიშ დაბარ (იხ. **ჩუბდალი** – ტვიბერი)
ჩუბმარ (2) – უბანი (შვედი, ლეკოსანდი)
ჩუბმარე ლარელ – სათიბი (ლეკოსანდი)
ჩუბმარარ – ნასახლარი (კვანჭიანარი)
ჩუბმან – ყანა (ნავყვამი)
ჩუბმარ – უბანი (მახამი)
ჩუბარე მოლ – ყანა (ყარიში)
ჩუკვილ (იხ. **ჩუკულ**)
ჩუკულ – სოფელი (ჭახუნდერის ს.ს.)
ჩუკულ (იხ. **ჩუკულ**)
ჩუკული თარიგმელ – საყდარი (ჩუკული)
ჩუკულარეშ – სათიბ-სამოვარი (უშგ. ს.ს.)
ჩუმან – რიყე (მელე)
ჩუქალეყაშ ლეწვერ – ტყე, სამოვარი (ქვ. ვედი)
ჩუქაქაშ ლეგვმერა – საბალახო (ზმ. ვედი)
ჩუქვანარ – გზა (კვანჭიანარი)
ჩხალვარ – ყანა (ლესემა)
ჩხარა ლავდილა ლეგვარ – წყარო (მსტ. – ირ. მელიქიშვილი)
ჩხარა ნუკვ – სამოვარი (ჭახუნდერი)
ჩხარა ცხვიმარ – სამოვარი (ყვედრეში)
ჩხეგანარ – ყანა (ქაშვეთი)
ჩხელდაშ – სათიბი (ზ. ლუჰა)
ჩხელში შუკვ – გზა (ლახირი)
ჩხეჩერი – ყანა (დოლი)
ჩხვილმარი ღარე – სათიბი (არცხელი)
ჩხვილმარი ტვიბ – ხევი (არცხელი)
ჩხვიმილდაშ – სამოვარი მთა (სვიფი, კაცხი – ფარ. ს.ს.)
ჩხვიმანი – ყანა (კიჩხულდაში)
ჩხონარ – სამოვარი (დურაში, საყდარი)
ჩხონარი ღელა – ღელე (მუწვდი)
ჩხუდა – სასახლარი (ლადრერი)
ჩხუყვიშ ტვიბრა (იხ. **ჩხუყვიშ ტვიბრა**)
ჩხუნდერ – მწვერვალი (ხალდე)
ჩხუყვიშ ტვიბრა – ღელე (მაგარდელი)
ჩხუყაშ – სათიბი, ტყე, სამოვარი (მაგარდელი)
ჩხუყაშ ლარე – სათიბი (მაგარდელი)
ჩხუტ – სამოვარი მთა (ლახირი)
ჩხუტვინერ – სათიბი (ხალდე)
ჩხუტა სკვრე – კლდე (მურშველი)
ჩხელში ნავ – სამოვარი (ლახირი)
ჩხელაშ – სამოვარი (ლახირი)
ჩხიშ (იხ. **ჩიხიშ**)
ჩხერშტანი – სამოვარი (ტვიბერი)
ჩხერშტანიშ ნადაბ (იხ. **ჩხერშტანი**)
ჩხეტა ორდობელ – სამოვარი (ჩუკული)
ჩხეტელაღე ტვიბ – ტყე (ხოფური – მ. ჩიქოვანი)
ჩხეტელაღე ღელა – ღელე (ნანარი)
ჩხეტერ (3) – სამოვარი (დოლასვიფი), სათიბი (ჰეზუდი, ლემდერი)
ჩხეტლაშ გორავ – ქედი (ტიტა)
ჩხეტლაშ სვიმ – მჟავე წყალი (ტიტა)
ჩხეტლაშ ყვიმ – მწვერვალი (ტიტა)
ჩხეტლაშ ჰაკვედ (იხ. **კანტორაშ ღარ** – ტიტა)
ჩლაღმანტერა – ტყე (ჰადიში)

ჩანეშ – ტყე (იენაში)
 ჩაჟი აბაყ (იხ. აბყაშ)
 ჩაჟში ლახულდ – სამოვარი (უშგ. ს.ს.)
 ჩაჟშ – სოფელი (უშგ. ს.ს.)
 ჩარგაშ – სათიბი, ტყე (ლემსია, კაერი)
 ჩახგოშ – სათიბი (ჰეშვილი)
 ჩაბშა – ყანა (ნესგუნი)
 ჩაბშარ – საცხოვრისი (მაცხვარიში)
 ჩაგიშერ მურყვამ (2) – ნაკოშკარი (ზ. ლუჰა)
 ჩაგიშერ ნანქორ (იხ. ნანქორ)
 ჩაგშა მურყვამ – კოშკი (ცალდაში)
 ჩალ (იხ. ჩალ – უშხვანარი)
 ჩალ-ლაჭმა – სათიბი (იფხი)
 ჩან (2) – ყანა (ღვებრა), სამოვარი (ნესგუნი)
 ჩანგლიან – ღელე სეზონური (ლახანი)
 ჩანიში მურყვამ – ნაკოშკარი (ჰადიში)
 ჩარ – სათიბი (სვიფი, ფარ. ს.ს.)
 ჩარგამშ (იხ. ჩარგამშ)
 ჩარკვიშ – სათიბი (სგობულდი)
 ჩარკვიანრე მურყვამ (2) – ნაკოშკარი (ლაჰილი)
 ჩარკვიანშა – ნაკოშკარი (ნაყყამი)
 ჩარალ – ღელე სეზონური (მურყმელი)
 ჩარგლდ მურყმალ – 2 ნაკოშკარი (კვანჭიანარი)
 ჩახგ – ყანა (ჰკიდიანარი)
 ჩაჯე (2) – სათიბი (ლანხერი), ყანა (ლამთხერი)

ჩაჯე-ლარილ – სამოვარი (სგობულდი)
 ჩაჯეშ – ტყე, გზა (ლაჰილი)
 ჩაჯვილარ – სათიბი (ჰადიში)
 ჩაჯულდ – ყანა, სამოვარი (ფაყი)
 ჩაწიში ტვიბრა – ღელე (ჰადიში)
 ჩაწიში ღარ – ტყე, სამოვარი (ჰადიში)
 ჩაჟი ლარმილ – სათიბი (შყალერი)
 ჩაჟი ლაყვლოვიარ – სათიბ-სამოვარი (დავბერი)
 ჩაჟი ლარმი – სამოვარი (ზეგანი)
 ჩაჟი სიკვილდარ – სამოვარი (ნესგუნი)
 ჩერალ – სამოვარი (შკედი)
 ჩერგინი (2) – სათიბი (მარგვიში, შკედი)
 ჩერხალ (იხ. ჩირხალ)
 ჩირთი დაბ (იხ. ჩირთა დაბ)
 ჩირთა დაბ – ყანა (ჟაბეში)
 ჩირღვლშ – სათიბ-სამოვარი (ჰადიში)
 ჩირხალ – გორაკი (წვირმი – ასლ. კორძია)
 ჩოზნი ჯგერაგ – საყდარი (წვირმი)
 ჩოზან – უბანი (წვირმი)
 ჩოლრი სგიმილდარ – სათიბი (იელი)
 ჩუაბე გენწიშ – ქვემო გენწიში
 ჩუბე კეც – ნაკ. ს.ს. (მსტ. რ.)
 ჩემათ – სათიბი (ლანტელი)
 ჩემათქშ ლალჯან შუკვ – გზა (ლანტელი)
 ჩემთარ (იხ. ჩემათ)

ც

ცაგ – საბალახო (ჰველიერი) მდ. ლაშხურის მარცხ. მხარეზე. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*
 ცაგაშერ – უბანი (ბაბილი), ს. ბაბილშია, ლიპარტელიანების საგვარეულო თემი. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*
 ცაგაშა არტემი ლაჭმა – სათიბი (ბაბილი) ბადალაშურის გზის მარჯვ., ლიპარტელიანების ყოფილი სათიბი. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*
 ცაგარილ – ბაღი (ლახამულა) ჩვ. ლახმელ-ის ჩრდ.-აღმ., ტუიბრასა და ნაჭკორაშ შუკუტს შორის. ხილნარია კოლმეურნეობის, ზევრია ასკილისა და ცანცის (კუნელი?) ცაგარ. *გელა ფუთუს ძე ჰკადლუ, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*
 ცაგაშიანი – ყანები (ქაშვეთი) ს. ქაშვეთის სამხ.-დასავლ., ლექტუ შხანშია. *მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ-ნი, 1972. X.*
 ცაგდარ – ყანა (ზოგრეში) ს. ზოგრეშის სამხ.-აღმ.,

ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ეკლიანი ბალახი (ცაგ) ყოფილა. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ზოგრეში, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*
 ცაგდერ – უბანი (ლესთავი), მესტიისშია, სახნავი, ვაკე ადგილია. ცაგ „ეკალი“. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*
 ცაგდერ (2) – სამოვარი მთა (ფარი), მდ. ლემდრგ-ლას ჩრდ.-დასავლ. მხარე, მთა ჰინგრილის ჩრდ.-დასავლ. საკარვე ფერმისა. მის სამხ. ნაძვნარია (წიწვიანი ტყე), ზემოთ – ალპ. სამოვარი (ცაგ დემეგ ხაგ), გორგის დასავლ. მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, *69 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*
 ცაგდერ – ყანა (ქართვანი) ს. ქართუშნის დასავლ., ყანა წუთილანის სამხ. ეკლიანია. ცაგ „ეკალი“. *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენსიონერი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ცაგდერიშ გორაზ – ქედი (კიჩხულდაში), ს. კიჩხულდაშს აკრავს ჩრდ.-ის მხრიდან. ეკუთვნის ს. ლემდერს (ფარის ს.ს.). *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ცაგდგრარ – სათიბ-სახნავი (კიჩხულდაში) ყანა ლატაფცაგდერის ჩრდ.-აღმ., ჩრდ.-ით ტყე აკრავს. *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ცაგელ – სათიბი (ფალედი) ს. ფალედის ჩრდ., სამოვარ ნამტლარის ზემოთ, ცაგლშ სავითან. **ცაგ** მასარდ ხაგ, სავიმმეყი. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცაგერ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის ჩრდ.-აღმ., ჰადიშგრას მარჯვ. კალთაზე, ნალტუმარ-ის სათიბის ქვემოთ. ეკლანარევი სათიბი. *მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ., დიასახლისი, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ცაგერიშ – სათიბები (ჟახუნდერი) ს. ჟახუნდერში.

ცაგლშ სავი – მჟავე წყალი (ფალედი). ს. ფალედის ჩრდ., სათიბ ცაგელსა და სამოვარ ნამტლარს შორის მოედინება მჟავე წყალი, გარშემო ცაგ ხაგ მასარდ (ეკალბარდნარი?). *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცაგრულ (2) – სათიბი (ზედა ლუჰა) ს. ჟ. ლუჰაშია, მის ქვემოთ ენგურისკენ, სათიბ ჟიზე როზგლდის აღმ. ეკლიანი მცენარეები ხარობენ – ცაგარ: ზღმარტლი, ასკილი, კუნელი (ცანცი). *სიმონ თოსდანის ძე ცალანი, 57 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცაგრულ – სათიბი (ეცერი) ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ., სათიბ ჰანდრიშ-ის სამხ.-დასავლ. ეკლნარი, ბალახიანი ადგილია. ცაგ „ეკალი“ (ცაგარ „ეკლიანი“). *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ცაღარ (2) – ტყე (დავბერი) ს. დავბერის სამხ., ენგურის მარცხ. კალთაზე, ჟაჭტლდის ქვემოთ. საშეშე არყნარიანია. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ. ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ცაღარ – ტყე (მურყმელი), მდ. ენგურის მარცხ. მხარის კალა-უმგულის საზღვარი, შერეული ტყით. *ნუგა ანტონის ასული ნიჟარაძე, 62 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.*

ცაუზნი – სათიბი, ტყე (ლემსია, კაერი) ჭალაშ მარცხ. მხარეზე. სამოვარიცაა, ტყე – ფოთლოვანი (წიფლნარ-თხილნარი). *შ. ა. შუკვანი, 28 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ცაუზნიარ (იხ. ცაგზნი)

ცაუზნილარ – სამოვარი (ქაშვეთი) ჭალაშ მარცხ. მხარეზე. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაგვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ცაუთი – ტყე (ლასკადარი) მდ. ლასკადურას ხეობაში. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.*

ცაიშ – ტყე (ფარი)

ცალანარ – უბანი (ცალანარი), დასახლებული პუნქტი სოფ. ეცერში. მდებარეობს მესტიისკენ მიმავალი სამანქანო გზის ჩრდ.-აღმ. მდ. კედრგლას ჩრდ.-დასავლ., გორაზეა, ნაეკლესიარითა და სასაფლაოებით. ცხოვრობს 7 ოჯახი. *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ცალგმილ (იხ. ცალმაგ)

ცალდშ (იხ. ცალდშ)

ცალდშ – სოფელი (მლხ. ს.ს.), მულახის სას. საბჭოში შემავალი დასახლებული უბანი, მდებარეობს მდ. მულხურას მარცხ. მხარეზე, ს. ჟაბეშსა და ჩუბიანს შორის. დგას საყდარი ქრისდე, დაცულია. დგას 2 კომეტი – **ჩაგშა მურყუმ** – ნავერიანების, **თემზაშა მურყუმ** – ზურებიანების. ზღვის დონიდან ≈ 1651 მ. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ცალმაგ (2) – კლდე, სამოვარი (ლანჩვალი) მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ., გადმოკიდებულია ცალმაგივით. *პირიბე ქელეზის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

ცალმაგ – მწვერვალი (ლემდერი) მდ. ლემდრგლას ჩრდ., მთა (სათიბ) ლასტას ჩრდ.-დასავლ. მწვერვალი. სიმაღლე ზღ. დ. 3990 მ. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ლემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ცალმაგ – მწვერვალი, მდებარეობს ფარის ჩრდილო-დასავლეთით, კარგად ჩანს მუხაშიდან. ძნელი ასასვლელია. სვანეთში აგებენ ცალ მხარეზე გადახურულ საჩეხს, რომელსაც ბალს ზემოთ „ლალჩას“ ეძახიან (ლალჩა – საცავი), ბალს ქვემოთ კი ქართული ძირი გვაქვს „ცალმაგ“. მწვერვალი ცალმაგი ფარს ისე დაჰყურებს ზევიდან, როგორც ეზოს ცალმაგი.

ცალმანგ – ტყე (მესტია – ირ. მელიქიშვილი), ამ ადგილზე მორებს ჭრიან.

ცან – სოფელი (ლნტხ.), მდებარეობს ცხენისწყლის მარჯვ. მხარეზე. ცხოვრობენ: ნიჟარაძეები, კაკრიაშვილები, ქოჩიანები (2 მოსახლე), ჩარქელიანები, ხაჭვანები, ჩარკვიანები. *მერი სანდროს ას. ნიჟარაძე, 21 წ., მოსამსახ., 26.IX.80 წ.*

ცანა (რ. Цана. ი) – მწვერვალი (ლნტხ.), ცანის ქედზეა, სიმაღლე არაა აღნიშნული.

ცანა პერეველ – გადასასვლელი (ცან. ს.ს.). წურუნგულისკენა გადასასვლელი მდ. ყორულდამიდან.

ცანა წარმოება – ქარხანა (ცანა), ცანის ქიმიური ქარხანა, სადაც მუშავდება დარიშხანი.

ცანცი – ყანა (იდლიანი), ს. იდლიანშია, ნენზიშ ნაკ-ის სამხ. ცანციარ ხაგხ (თამელი). გივი *მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.II.70 წ.*

ცანციარ – ბუჩქნარი (ლექსირი), ს. ზემო ლექსურაშია, **ცანცი** ხარობს. *კ. ე. ფურელიანი, 34 წ., 1974.*

ცა (იხ. ცაქ ა) დაბარ

ცამარ – ტყე (ქვედა ჭველიერი), ს. ქვედა ჭველიერშია, თხუმე ძერხვამის მარცხ. მხარეზე, **თელა** ხარობს. *ფ. ი. მუკბანანი, 27 წ.*

ცამ დაბ – ყანა (ზემო ლევშერი) ჟიბე ლევშერში. **ცამ** „თელა“, **ცამ** // **ცამარა**. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

ცაქ ა) დაბარ – ყანები (ფაყი) ს. ხარაშშია, მოედინება წყალიც. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ცამდერ (4) – სათიბ-სამოვარი (მაცხვარიში) ლაჰლა ჭალმას მარცხ. კალთაზე. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ცამდერ – საბალახო (ლაღამი). *დ. ს. გვარდიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.*

ცამდერ – ახო, სათიბები (ხელედი), ხელედშია, წანაშის საზღვართან. **ცა** (თელა) // **ცამდერ** ზანს. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ცამდერ – სამოვარი (იენაში) ს. იენაშის სამხ.-აღმ., მდ. მელხურას მარცხ. მხარეზე. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ცამდრი ბაჩ – ქვა (ლაღამი). ს. ლაღამის აღმ. დევს დიდი ქვა, არის სათიბი – **ცამდრი ლეჰმალ** და ტყე წიწვიანი – **ცამდრი ლენზარ**. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ცამდრი ლენზარ – ტყე (ლაღამი) ს. ლაღამის აღმ.,

წიწვიანი ტყეა უფრო. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ცამდრი ლეჰმალ – სათიბები (ლაღამი) ს. ლაღამის აღმ., სათიბებია ტყე ცამდრში ლენზარშიც და მის თავზე. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ცამლ – სათიბი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. კალთაზე, ჩვპზე შგედის დასთაწყისი, პატარა სათიბიცაა, შერეული ტყით. ჩამოუდის დასავლ. **მანჩხაფ**. **ცამლა** მასარდ ხაგ. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ცამ ლიც – წყალი (ფაყი), ს. ხარაშშია, დასაღვეი. ყანები. საწყისში თხილნარია, მსხალიც. **ცაირას ხე** ამჟამად არაა. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ცამრშ ღარ – ტყე (ჭერი) ს. ჭერის პირდაპირ, მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე. კალთა დამრეცი, რომელზეც უფრო მეტად **ცამრა** ხარობს – **ცამრას** ტყეა. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ., მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ცამშ (3) – სამოვარი, სათიბი (კაცხი) კაცხის ჩრდ.-დასავლ., სამოვრებს გოგენდარსა და მეჭერს შორის. ირგვლივ წიფლნარი, ნაძვნარი, ფიჭვნარი (წიფრა, ლუმი, გვგობ). *ჯეირან ჟორჯის ძე ჩხეტიანი, 13 წ., მოსწავლე, ს. ფარი, მესტიის რ-ნი (კარგად იცოდა). 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცამშ – სათიბი (ნაკი) ნაკრას მარცხ. კალთაზე, სათიბ თეკერშია (ჩრდ.-დასავლ.). მინდორია, ნაკაფი (ნაწქერ ლი). **ცამროლ** ხეგნივხ (?). ნაშირის აღმ. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ცამშ – სათიბი (ფარი) მდ. ლალქტური ლიცის მარცხ. მხარეზე, ღელე ყვერდას მარცხ. კალთაზე. სათიბია ტყენარევი. კირნარევი და თეთრქვიანი ადგილია. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცამშა მაზტაბ – წყარო (ნაკრა) ნაკრას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ცამშშია, მოზრდილი, სარწყავად იყენებენ. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ცარემ – სათიბი (ჟიბიანი) ს. ჟიბიანის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ვაკე და ოდნავ დაფერდებული სათიბი, ალპ. ზონაში. *სოსო*

სემლარის ძე ნიჟარაძე, 19 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ცარეში სგიმ – მჟავე წყასლი (ჩაჟაში). პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ცარცო კოჯ – კლდე (ლახუშდი) მთა მუბსა და ლახუშდალდს შორის, კაზაგარის თავზე, ცარცივითაა თეთრი. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.

ცაცუიშ დაბ – ყანა (ციცხვარი), ს. ციცხუარშია, დამრეცი რელიეფით, ირგვლივ ტყეა. ცაცუ ჭკადუას ყოფილი ყანა. ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ცაცხუ – საკულტო ადგილი (ხარაში), ს. ხარაშის ცენტრშია, დიდი ცაცხვია, სალოცავია კაცებისთვის წელიწადში ორჯერ – უფლიშ-ში (ხოშა უფლიშ, ხორჟა უფლის). ნაეკლესიარი არაა. ადრე ირგვლივ ნაძვნარი ყოფილაო. ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.

ცაცხუე ლწრა – სათიბები, საძოვარი (თეკალი) ს. თეკალში, ცაცხვიცაა საკულტო დანიშნულების. ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. მ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.

ცაცხვის ღწლა – ღელე (ნაღმარი). მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.

ცაცხულდწრ – საძოვარი (ჭიბიანი) ს. ჭიბიანის პირდაპირ, მდ. ენგურის (ჭალწს) მარჯვ. კალთაზე. კლდოვანი ადგილია, პატარა ჯუჯა მცენარეებიანი. ჯუჯა ეკლებიანი, პატარაზე მზარდი მცენარეების ბუჩქებია. სოსო სემლარის ძე ნიჟარაძე, 19 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ცენტრ – ცენტრი (ჭუბ. ს.ს.), კამუთრე ჭყიბარ, ბიბუარე ზენწრ. ს. ჭუბერის კულტურული ცენტრი, აქვეა სკოლა, ფოსტა, სამკერვალო, სასურსათო და სამრეწვ. მაღაზიები, საერთო საცხოვრებელი. მდებარეობს ს. ლაკვლმახის ჩრდ.-აღმ., მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარე. ვასიკო მუზას ძე ჩხეტანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.

ცენტრალურ კავკასიონ (Центральный Кавказ – от г. Тштнульда до г. Пасис-мта) – მთაგრეხილი (ლწტხ.), კავკასიის ქედის ერთი ნაწილი – თეთნულდიდან ფასის მთის ჩათვლით.

მწვერვალების, მყინვარებისა და ქედების სახელები ამოწერილია „აილამას“ ბანაკში გაკრული სამარშრუტო-საცნობარო სქემიდან. **შემოწმებულია:** გიორგი აკაკის ძე მეშველიანი, 36 წ., საკონტროლო-სამაშველო სამსახურის უფროსი ლენტეხის რაიონისა. 1982. IX.

ცწრ – საძოვარი მთა (ლახუშდი), მდ. ენგურის მარცხ. კალთის საზაფხულო საძოვარი მთა. ალპურ ზონაშია, მთა ანდგრიწნის აღმ., ამჟამად იელის მთაა. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.

ცერწლ – სათიბები (ტვიბი) ტვიბის მთაში. იცის ლეცირი. ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.

ცერწწწ – საძოვარი (იფრარი) ს. იფრარის ჩრდ., საძოვარ ლატწფის დასავლ. გემა ანდრიას ძე მარგვლიანი, 61 წ., პენს., ს. იფარი, კალას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

ცწრი ტწტიბ – ხევი (იელი) ენგურის მარცხ. კალთაზე, მარცხ. შეწწკადი. მოედინება მთა ცწრიდან. იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972. VII.

ცწმიწრ – სათიბი, ტყე (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ., სათიბ ჰეწწრის ზემოთ. ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ცეხუაი – სათიბი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ჰადიშისკენ. სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ციგრწწ – სათიბი (ლაშხრაში) ნასახლარ ლწმწრწ-შის ჩრდ.-აღმ. ტყიანია, ეკლწარი, იცის ასკილი, კუნელი (ცწწცი). ვასილ ბურწწყის ძე ქაღდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ციწწწყალაი – ყანა (ლემზაგორი) ს. ლემზაგორში, წყარო მოედინება.

ცილწწ – ყანები (ტვიბი) ს. ტვიბში. ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1978.

ციმწწ – სათიბები (ლახუშდი) ს. ლახუშდის ჩრდ.-დასავლ. მდ. მესტია ჭალწ-ს მარცხ. კალთაზე, ზაფხულობით წყაროები მოედინება მრავლად, დგება გუბეებად. იციან მილც (ჩიტის სახელია). რიდა ბესის ას. ფირცხელანი, 55 წ. დიასახლისი, მესტია, 1972. IX.

ციმილწრ – სათიბები (სვიფი) სწტიფის ჩრდ.-ით, სათიბ ლერთხწწრს აკრავს აღმ. მოედინება წყლები. ტარიელ ქემუზას ძე გადრანი, 59 წ., კოლმ. პარტორგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი,

1969 წ. ოქტომბერი.

ციყტმა ჭალა – სათიბ-სამოვრები (ლევშერი) ციოყმერში, დასავლ., მარცხ. მხარე ცხენისწყლისა. რ. დ. შავრეშიანი, 46 წ., 1978.

ციოყულმა მურყტამ – კოშკი (მურშველი), ზემო მურშველშია, კარგადაა დაცული, ქურდიანების საგვარეულოსი. ამ კოშკშია ხელუხლები ხატი – „ხატაშდურიდან გადმოფრენილი“ ხატი-ჯვარი თვლებით. გურამ ალექსანდრეს ძე ქურდიანი, 34 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ციოყმერ – უბანი (ლევშერი). ს. ლეშმერის ერთ-ერთი უბანი დასაწყისში. გარდაფხაძეების ყოფილი სამოსახლო და საგვარეულო უბანი. ამჟამად ცხოვრობენ ხვისტანები, გასვიანები, შავრეშიანები, ბაბლუანები, გარდაფხაძეები (2), ჟორჟოლიანი. ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.

ციყ-ნაზარგ – სამოვარი (ლექსირი) მდ. ხელედულას მარჯვ. მხარეზე, ქვიშმოლაღშია. ალბათ ვინმე ციყის საქონლის ნაბინავეები იყო. ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.

ციცტწი – ყანა (ჭოლაში) ს. ჭოლაშის დასავლ., უბან ქუთის ქვემოთ. დამრეცი ოდნავ. ბაგტრა არაა. ნიკოლოზ კოსტას ძე შერვაშიძე, 61 წ., 1971.

ციცტ სარაგოლ – წყარო (ლევშერი), ლევშერშია, აღმ., თხმელნარი. გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.

ციციბ მოლ – სამოვარი (ყარიში), ს. ყარიშშია, ფურელიანების საგვარეულოს ყოფილი ყანა. დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.

ციცტუზ – სოფელი (ხმ. ს.ს.) მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, ცხოვრობს 2 ოჯახი, გზის ქვემოთ, ენგურამდე. სამხ.-ით ტყის კედელი აკრავს. ბევრია ნიგოზი, ხილიც და ვენახიც. არის სახნავ-სათიბები. ტყე: ცხტიმრა, წიფრა, ცოტა ზესხრა, ფიხტოლ... მისი სიმღლეა ≈ 669,0 მ. ზღ. დონიდან. ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ციცტუზრილ – საკულტო ადგილი (გული) ს. გულში, ლამარია-ს სასაფლაოს გვერდით, სალოცავი ადგილია. დგას ცაცხვი. სამოვრად გამოყენებულია, თიბვა აკრძალულია, როგორც საკულტო ადგილი, როგორც წმიდა ადგილი. ცაცხვნარი? ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგტდანაზ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ციცტურიშ კოჯარ – კლდე (იდლიანი) ს. იდლიანის ჩრდ.-აღმ., ნაშიხტის ჩრდ.-აღმ. ლემდარაშ ტუბის მარცხნივ, გუჯუმ ნალგენიშ ტუბის თავზე. შიშველი, სალი კლდეებია, კალთებზე წიწვნარი ტყეა (იხ. დაახლ. რუკა 1 : 100 000 – 1794,4 მ). მდ. ენგურის მარჯვენა კალთის მაღლობი. არიმ უმარის ძე ჭკადუა, 87 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ციხტა (2) – უბანი (ქვედა მამი) ქვედა მამში. ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.

ციხტა – ბუჩქნარი (სასაში) ს. სასაში, მაღლობზეა.

ციხტლწ – სამოვარი მთა (იფარი) ს. იფარის სამხ., ლასილის ქედთან ახლოს, ალპური ზონა. კლდეებიცაა. ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ცობწი (2) – სათიბი (ქურაში) ს. ბარშა და ს. ქურაშს შორის, ტასლერის გზის ზემოთ, ს. ქურაშის სამხ.-აღმ. ჭაბუტწის (სათიბი) სამხ.-აღმ. ილარიონ კოსტას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ. ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ცობწი – სათიბი (ბარში) მდ. დავშარის აღმ., სათიბ ჩუბე ქურაშს აკრავს აღმ. მხიდან. ბაგუ პირიბეს ძე გერლიანი, 27 წ., მძღოლი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ცონ – სამოვარი მთა (შგედი) მდ. ენგურის მარცხენა კალთის სათავეში, ს. თოთანის პირდაპირ, მთა ქტაშ-ს ქვემოთ. შუმანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ცონაშ ლახტ (იხ. ცონ)

ცუცა მოლ – ყანა (ყარიში), ს. ყარიშშია, ცუცა მეშველიანის ყოფილი ყანა. დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.

ცუხტა – ტყე (ბულეში) ს. ბულეშში, შერეული ტყე, ჯუჯასებური. ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.

ცხაკტ // **ცხაკტუშ ცხევ** – ტყე (მაგარდელი) სოფლის სამხ.-აღმ., თავზე ტყის მასივია. ცხაკტ (მტაც. ფრინველი), ცხევ „ტყე“. ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ცხაკტუშ – ნაკოშკარი და მისი მიდამოები (ჩაყაში) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, საავადმყოფოს ზემოთ. არის ნანგრევი კოშკისა. ხოლა საცქვიშ, ლემარლის, დას მო ჰაჭდინახ. მაშინ სოფლმა გარიყა, ესენი არიანო ცხაკტუშ, როგორც უნდო, მტაცებელი. შემდეგ ამოწყვეტილა. დღესაცაა საწყევლად: ცხაკტუშარე ჰარაჯ

როქუ ლაჯგდა. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ცხაკვშ ცხეც (იხ. ცხაკუ)

ცხაკუ ზაგარ (2) – ტყე (იელი) იელის აღმ., ტყიანია – შერეული. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ცხაკუ ზაგარ – ზეგანი (მესტია) დ. მესტიასა და ლექუშ ლახუ-ს შორის. *ზამირა დათიკოს ას. მარგიანი, 18 წ., კოლმ., დ. მესტია, 1972. VIII.*

ცხაკუ ზაგარ (იხ. ცხაკვ ზაგარ)

ცხაკვრ ნამოლ – ფიჭვნარი (მურშველი). ფიჭვნარი ტყის კალთა.

ცხაკურ ნამოლ (იხ. ცხაკვრ ნამოლ) ტყე (მურშველი), ს. მურშველის ჩრდ.-დასავლ. ფიჭვნარი ტყის კალთა. ნამოლ „ამონადირკი, ნაკაფი“. *ლადო სოგრატის ძე ქურდიანი, 13 წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ცხაკუში მურყუამ – ნაკომკარი (ჩაჟაში). მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სამანქანო გზის ზემოთ ნაკომკარია, ს. ჩაჟაშის პირდაპირ. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ცხალასტანი – ტყე (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის ჩრდ.-დასავლ., მეშხე კუტიცის ტყეს აკრავს ჩრდ.-დასავლ. წიწვნარია, ლაცხტი ლი, ლიმზური ნმთქვა ლახუთემ შუკუჭი. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ცხამრიელი ტუბ – სათიბი (ჩოლ. ს.ს.) ცხამრიე-ლის ხეობაში. *ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ. 1978.*

ცხარტუშ – სათიბი (კიჩხულდაში), სათიბ ათრანის აკრავს ჩრდ.-აღმ., მოვაკო ადგილია, ტუბის დასავლ. აღმ. ლეგელყეჩ აკრავს. აქა-იქ ეკლიანია. *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცხარტუშ – სამარხილო გზა (ნესგუნი, ქაშვეთი, ლაშთხვერი). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ს. ნესგუნი, მესტიის რ-ნი, 1972 წ.*

ცხარტუში ბოგ – ხიდი (ქაშვეთი, ლაშთხვერი). ქალაქზეა გადებული სამარხილო ხიდი. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ცხურუ – სამოვრები (სასაში) ს. სასაშის ჩრდ.-

დასავლ., კლდიანია, სანადირო. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ცხეკარ – ტყე, სათიბი (სოლი) ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ., მთა შიხულდშის შუა ნაწილში, არყნარი ტყით. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ცხეკარ – სოფელი (ზჩ. ს.ს.), ს.ს. უშხუანარსა და დოლესტუფს შორის მდებარე საცხოვრებელი ადგილი ≈ 11 ოჯახით, მდ. დოლრას მარცხენა მხარეზე. სოფელს აღმოსავლეთით ტყე აკრავს. შეიძლება ფლორის მიხედვით – ცხეც „ტყე“. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ცხეკარნი – სათიბი (ნაკ. ს.ს.), ნაკრას მარცხ. კალთაზეა, სათიბ ჰარმელანის ზემოთ (ჩრდ.), ტყეშია, ტყენარევი სათიბია (ცხეც ი ხეცა ი ლარე ი ლი – ფოთლოვანი ტყეა). *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ცხეკარნი ფერმა – ფერმის მიდამო (ზჩ. ს.ს.). ს. დოლესტუფის თავში, სადაც სგიმელდარის სამოვარია, დგას ფერმის შენობა, ზამთრობით საქონლის დასაყენებელი. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ცხეკარ – ბუჩქნარი (ქიბიანი) ს. უშგულის აღმ., ლამარიას აღმ. ფერდობი არყნარით. ცხეკარ „ტყე“ (კნინ.). *მიხეილ დავითის ძე რატინი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ქიბიანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ცხეკიპილ – სათიბი (მაჯვდიერი) ს. მაჯვდიერის დასახლების სამხ., ტყისპირა სათიბია. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. მაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ცხეკიშ დაბგლ – ყანა (ჰებუდი) ს. ჰებუდის სამხ.-აღმ., ყანა წელიშ შდიმ-ის აღმ., ყანის ბოლოს ტყეა. *ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, ეგერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცხეკიშ ზაგარ – ტყე (ჰებუდი), მდ. ლენის მარჯვ. კალთის ამაღლებული ადგილი, კესარ სარაგის აღმ. გზის ზემოთაც და ქვემოთაც. ტყე შერეულია, უფრო ფოთლოვანი. *ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცხელედი თხუმ – ყანები (კახურა) ს. კახურაში, ნაკოშკარია, ნაეკლესიარი. მაღლობზეა, ქვემოთ ტყიანია. *გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

ცხეკნიერ – სათიბ-სახნავი (მურშეკელი), ს. მურშეკელის ჯურულდწშია, ადრე სახნავი ყოფილა, ამჟამად სკოლის ნაკვეთია, ნახევრად – საბოსტნე, ცხეკ – არავითარი. *ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ., მოსწ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ცხეკშა – სამოვრები (თავრარი, ხერხვაში) ს. თავრარის ჩრდ.-დასავლ., სამოვარ გემრწრე ნაშდუხუ-ის სამხ.-დასავლ ს. ნაკის მიმართულებით, ტყის თავზე. ცხეკ-შა „ტყის თავი“ (?). *უშნგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ცხეკ-ჯოდი დაბ – ყანა (ლექესირი) მდ. ჩოლშურას მარჯვ. მხარეზე. ტყიანი არაა. გრძელი იყო. *გ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ცხეკვლადშ – ყანები (ჟახუნდერი) ს. ჟახუნდერში, ადრე ტყე იყო.

ცხენის ყინვარ – მყინვარი (ლნტხ.) მდ. ზესხურას ჩრდ.-აღმ.

ცხენშურ – მდინარე (შგედი), ს. სგედშია, ლწმხურის მარჯვ. მოედინება შგედი ლახტიდან. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*

ცხუად დაბარ – სამოვარი (ლანჩვალი). *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურაიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

ცხუად ჯომარ – სათიბი (ხალდე) მდ. ჯალდე ჭალს მარცხ. კალთაზე, ს. ჯალდეს აღმ. მიწდორია. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ცხუადრ – ტბები და ტყე (ყიბიანი) ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარცხენა კალთაზე. დგას ორი ტბა – **ხოშა ცხუადრ** და **ხოხტრა ცხუადრ**. არყნარი ტყე. ცხუად „(არყის გამოსახდელო) ქვაბი“. *მიხეილ დავითის ძე რატიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ჟიბიანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ცხუადწაყიდუ – ყანა (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ. ცხუად „ქვაბი“ (არა დღიური – შდრ. ბქ. **ცხუად**). *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ცხუადრი ტუიბ – ხევი (უშგული) ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, **ხოშა ცხუადრის** ტბაში შემოდის და დინება

გრძელდება ენგურისკენ. *მიხეილ დავითის ძე რატიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ჟიბიანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ცხუადულარ – სათიბები (ხეშკილი) ს. ხეშკილის ჩრდ., ტყეში პატარ-პატარა სათიბები. *მ. დ. ფილფანი, 87 წ., ლენჯერი, 1973.*

ცხუანდირ – სამოვარი მთა (ჭუბერი) მდ. ჭუბრულას მარჯვნივ, ტყის ზონის ზემოთ, შიშველი დაქანებული რელიეფით, ალპური და სუბალპური ზონაა. ქვემო კარვებთან წიწვნარია. დგას 3 კარავი, ყველა ცალ-ცალკე. მოედინება მდ. ცხუანდირ, მდ. ჭუბრულას მარჯვ. შენაკადი. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII.70 წ.*

ცხუანდრია – ღელე (ჭუბერი) მდ. ჭუბრულას მარჯვ. შენაკადი. მოედინება მთა ცხუანდირიდან, მემულის ზემოთ. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII.70 წ.*

ცხუანდრია კოჯარ – საჯიხვე კლდე (ჭუბერი) მთა ცხუანდირის ჩრდ.-აღმ., მწვერვალ ყუბას დასავლ. კლდე შიშველი ციცაბო კალთებით. მდ. ჭუბრულას მარჯვნივ. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII.70 წ.*

ცხუანდრიშ ლიცილ (იხ. ცხუანდრია)

ცხუანდრიშ ტობარ – ტბები (ჭუბერი) მთა ცხუანდირშია, მწვერვალ ყუბას ორივე მხარეზე. სამხ. და აღმ. მხარეებზე. ტბები მომცროებია. მწვერვალ ყუბას ძირში. ირგვლივ კლდის ნაყარია. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII.70.*

ცხუანდრიშ ყუბა – მწვერვალი (ჭუბერი) მთა ცხუანდირის ჩრდ.-დასავლ. მომრგვალო შიშველი მწვერვალი. ჩრდ. მყინვარია, ზღვის დონიდან 3119,3 მ. (იხ. რუკა 1 : 100 000). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14. VII.70.*

ცხუიმ (3) – სათიბი, სამოვარი (უღვალი) ს. უღვალის ჩრდ. მხარეზე, სახნავ დალდწშს აკრავს ჩრდ.-დასავლ. რცხილნარი ადგილია. ცხუიმ „რცხილა“. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიაიანი, 60 წ., პენს., ეგერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ცხტიმ – სათიბი, სამოვარი (ისკარი) მდ. დაწმარის მარცხ. მხარეზე, ს. ისკარს აღმ. დგას ერთი რცხილა. ცხტიმ „რცხილა“. *ფუჩე ფუჩეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ცხტიმ – სახნავი (გულიდა), ს. გულიდაშია, ჩრდ.-აღმ., რცხილნარია. *თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974.*

ცხტიმალდ – სოფელი (ლნტხ.). ხელედის ს.ს.-ში შემავალი ერთ-ერთი სოფელი, მდ. ხელედულას დასაწყისში. ბოლო სოფელია ხეობაში, ცენტრიდან (ლენტეხიდან) 25 კმ. 6 ოჯახია სულ. **რცხილა** ბლომდაა, საერთოდ კი – შერეული ტყეა. *შურუმბი მიქელის ძე ჩანესელიანი, 46 წ., კოლმ. (ფერმის გამგე), ს. ცხუმლადი, ხელედის ს.ს., 1974.*

ცხტიმწი – ტყე (სვიფი, ლეზგარა) ს. სტიფის თავზე (სამხ.). რცხილნარი. „რცხილნარი“ (?). *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცხტიმი ლალჯან შუკუ – გზა (გულიდა) ს. გულიდიდან მთა გოლდშში. *თ. ბ. ქურასბედიანი, 30 წ., 1974.*

ცხტიმიზ სარაგ – წყარო (სვიფი). სამოვარ ლაშში-ს ძირში მოედინება წყარო, ს. სტიფის სამხ. „რცხილის (რცხილიანთ) წყარო“. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცხტიმში – სათიბი (ლახუშდი) ს. ლახუშდის აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ტყეა, ხილიც (რცხილა, მუხა...). *რიდა ბესის ას. ფირ-ცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972. IX.*

ცხვიმგლდში ცხეც (იხ. **ცხვიმგლდშია ცხეც**)

ცხვიმგლდშია ცხეც – ტყე (თავრარი) ს. თავრარის აღმ., ლანგულიდშის სათიბს აღმ. ესაზღვრება ტყე. შერეულია, ჭარბობს რცხილა, წიფელა. აქა-იქ წიწვნარიცაა. *უშანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ. ბრიგადირი, ს. თავრარი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ცხტინტ – სათიბი (ქაშვეთი, ლაშთხვერი). ქაშვეთის სათიბია, ჭალაშს მარცხ. მხარეზე. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ცხტირტ – ტყე (ქვედა ლეკა) სოფლის ჩრდ.-დასავლ. სამანქანო გზის ზემოთ, ქუანაშ კოჯიდან სარგარობაშ გორამდე. წყრილია

ტყე ადა ქვიშიან-კლდიანი. ცხტირტ „წვრილი ტყე, ლეკინძე ცხეც“ (ხოლა ლაზ ლი, ხოლა ლესგრეგბი). *სილევან იშმაგის ძე დადემქელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცხიკი – სამოვარი (ზედა ვედი) მთა ნაკის შიგნით, დასასვლ., ციცაბო ნაყარი კალთებით. თხების სამოვარია მხოლოდ. *შალვა ბაგუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970.*

ცხიკი დაბარ – სამოვრები (ჩაჟაში) ს. ჩაჟაშის სამხ.-დასავლ., მდ. ქვიშირის მარცხ. მხარეზე, სკოლის ზემოთ. მის ზემოთ არყნარია. „ტყის ყანები“. *ილია ერმალოს ძე ნიჟარაძე, 31 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჟაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ცხიკრლდ – ყანები (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, მკ. სკოლის ქვემოთ, ტყე არაა. ცხიკ „ტყე“.

ცხიკრლდიერ (იხ. **ცხიკრლდ**)

ცხიკი პილიერ – სათიბები (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის დასახლების დასავლ., სათიბი ტყისპირა. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ცხირლადშაგ (2) – გზა (შყალერი). ს. ლაპილის სამხ. მთისკენა გზაზე დგას დიდი სოჭი, სადაც დებენ „ცხირს“ და ლოცულობენ – „ბარბალ მებერ თარინგზელ ხოჩა გზატრობს გვაჩო. გ. რ. გურგელიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.

ცხირლადშაგ – საკულტო ადგილი (იელი) ს. იელის სამხ.-დასავლ., სამნაქანო გზაზეა. გზის მოსახვევში. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ. კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ცხირ-ლაცხტი (2) – გზა (უღვალი). ს. ეცერიდან ს. ჰებუდისკენა სასოფლო გზაზე ერთი ადგილი გზისა ცუდი გასავლელია. იქ მიმავალი ტოტს (ცხირს) მოსტეხს და დებს ლოცვით: ღმერთო, კარგი გზა გვიქენიო! (ცხირ = ჩხირი ?). *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცხირ-ლაცხტი – გზა (გვალდერი). სოფლის სამხ. ტყეში მიმავალნი „ცხირს ხაჭუმებს, ეჩეჩუ ადისგზ ი „ჯგერაგ როქ სი ლაზხედ“. მაღლობი ადგილია. *ჩხეტიან ემუხას ძე ჩხეტიანი, 47 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცხირ-ლაწბინა – საკულტო ადგილი (მურშველი) ს. მურშველის დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ, კლდიანი ადგილი. გადის სამარხილო გზა.

გამგელები ტოტს (ცხირს) მოტეხავს და დადებს ან ჩამოვიდებს არყის ტოტზე. ჯალდესკენა გზაზე. „ტოტჩამოსაკიდი“. *მერაბ ანტონის ძე ნიჟარაძე, 60 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ცხმელური – სოფელი (ლნტხ.). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939.*

ცხმელური ღლა – დეღე (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939.*

ცხომარ – ტყე, ფერდობი (ფარი) ს. ფარის სამხ.-დასავლ. სათიბ ყენბიშის სამხ. დაბალი ტყეა მუხის და რცხილისა. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცხუმანი (2) – სათიბ-სადოვარი (ჟიბე ლევშერი) ჟიბე ლევშერის თავზე, დგას ეკლესია, სასაფლაოცაა. თარიგზელის ეკლესიაა. **ცხუმარ** ჩუ ხაგზ. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

ცხუმანი – ეკლესიის მიდამოები (ლევშერი), ს. ლევშერშია, დგას ეკლესია – **ცხუმანი** სასაფლაოებიცაა. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.*

ცხუმარ – სათიბი (ლამხერი) ს. ლამხერის დასავლ., ყანა რატანის აკრავს, ირგვლივ რცხილნარ, თხილნარ, მუხნარია უფრო მეტად. *მახაძე გურმაჩის ძე დედარიანი, 49 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცხუმაშ – ყანა (ძულარეში), ხელედშია, ძულარეშის უბანში. რცხილნარი. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ცხუმელირ – სოფელი (ლნტხ.) ლაშხერის მარჯვ. მხარეზე, რცხილნარ ხეობაში. *ე. ა. ტვილ-დიანი, 1976.*

ცხუმელილღლე ლაჯოგ – მთა (ყვედრეში) ს. რცხმელურის მთა, საზაფხულო სადოვარი, ალპური ზონა. სადგომი ახლაცაა. ცხუმელირ „რცხმელური“ (თუ ცხუმელილ ?). *გ. კ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ცხუმელილი მოლ – საოძვარ-სათიბები (წიფ-ლაკაკი) ს. წიფლაკაკიაში, ცხუმელირის პირდაპირაა. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ცხუმერი – სახნავი (ზემო მამი) ლეჟნ მამში, რცხი-ლნარი აკრავს. *ი. ნ. ჯამბურაძე, 59 წ., 1978.*

ცხუმირ ზაგარ – რცხილნარი (ნესგუნი). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ს. ნესგუნი, მესტიის რ-ნი, 1972 წ.*

ცხუმარ ღარალ – სადოვარი (მაცხვარიში) ღაჰლა

ჟალაშ მარჯვ. მხარეზე, რცხილნარია. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ცხკვე – ფერდობი (ზედა ვედი) მთა ნაკასა და საოჩეს შორის, ციცაბოკალთებიანი, ხრამებით, მშრალი დეღეებით. ბევრია სუბალპური მცენარეები. მის სამხ.-აღმ. ცხკვეშ დუდი. მოედინება ორი წყალი, ერთი ნაკას მხარისკენ, მეორე საოჩის მხარისკენ. ქვემოთ ტყეში ერთდებიან. გადის მის ფერდზე გზა საოჩედან ნაკამდე. არის ვერხვნარი, წიფლნარი, ქვემოთ შერეული, ხვამცა, მელიშია დიხაში. ! ხრიოკი, უსარგებლო“. *მუშნი ბეგის ძე ქარაია, 46 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჯგალი, 23.9.1970 წ.*

ცხკვე სუკი – ქედი (ზედა ვედი) მთა ნაკასა და საოჩეს შუა, ტყენარევ ცხკვე-ს თავი, ჩრდ. მხარე ხრამებიანია, მარჯვენა და მარცხენა კალთები დამრეცი საძოვრები. *მუშნი ბეგის ძე ქარაია, 46 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჯგალი, 23.9.1970 წ.*

ცხკვე შ ღალე (იხ. ცხკვე)

ცხემარ – სოფელი (მსტ.). ს. ცხემარ-ი მდებარეობს მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, ს.ს. ბეჩოსა და ეცერს შორის მდებარე არეს პირდაპირ, მდ. ენგურს გაღმა, მარცხ. მხარეზე. ცხოვ. ≈ 127 ოჯახი, 6 ქვესოფლით. არის 1 ს. საბჭო, კოლმ. გამგეობა, საშ. სკოლა. სოფელს სამხ. ტყიანი კედელი აკრავს ხშირი რცხილნარით. სახელიც ცხტიმრა (რცხილა)-დან მომდინარეობს. ფლორის მიხედვით. *ივანე ბეჟას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცხემარე ქუან – ფლატე (კალაში) კალშიშ ლახუს აღმოს. ფერდობია, ჩამოგლეჯილი (ფელტ ლი). ცხუმარელების „ქვიანა“ (?). *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ცხერი თარიგზელ – საყდარი (იენაში), ს. იენაშ-შია, დანგრეულია, ტიბის მარჯვ. მხარეზე. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ცხერი ღარალ – სათიბები (იენაში) ს. იენაშის ჩრდ.-აღმ., ტიბგლდერის მარჯვ. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ცხცხლარ – საძოვარი (იელი) ს. იელიში, ჩუბე უბანშია, წყალი მოედინება. „ცხცხ“ ეკლნარი მცენარეა, **მცხენარაა, ჰყერუ** არაა, სხვა ჯიშის მცენარეა. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

d

მაზდანა მურყამ – ნაკომკარი (წვირმი) ს. წვირმის სამხ. ნაწილში, მაზდაათ თემისა, ყიფიანების საგვარეულოსი, სახურავი არა აქვს. *მირან ხალამპრეს ძე ფანგანი, 40 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

მამ – ყანა (ჰებუდი) ს. ჰებუდის აღმ., ყანა ლენგმარნის აღმოსავლეთით ტყე აკრავს. *ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

მაძანა დაბ – ყანა (წანაში), ს. წანაშია, ვაკეა, ტყეში. *ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.*

მგტერ – გზა (ჟამუში). ს. ჟამუშიდან მიმავალი სამანქანო გზა ცენტრალურ გზამდე. მგტერ „ამობურცული ადგილი გზისა, ზუგუთ-ის სინონიმი. *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

მეგარე ტუბი – სამოვარი (ზმ. მარლი) ს. ჟიბე მარლის ჩრდ., დამრეცია, საზვავე, შიშველია, კალთები შერეული ტყით. მეგი ჩხვიმიანის სახელობის. *უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., კოლმ., ს. ჟიბე მარლ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

მელ-გორა – სამოვარი (ნანარი), ს. ნანარის მთაა, ალპურ ზონაშია, რელიეფურად გრძელია, შერყვნილია – **გრძელ-გორა**. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

მერგვი დაბ – ყანა (შგედი), ს. შგედშია, დაფრდებული, ნივზნარი, მერგუ ციმინტიას ნაკაფი ადგილი, მისი წასვლის შემდეგ დარჩა მისი სახელი. *შუმან ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

მტიმე ნაშხულ – სამოვრები (ხევრა) კელღრას მარჯვ. მხარეზე, კლდიანი რელიეფის დანამწვარი ადგილია, მვიმეს დაუწვიაო (გვარი?). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

მიტა – მწვერვალი (ქვ. ვედი) მთა ბურლუდერსა და კლდე ჰუეტს შორის. სუბნივალურია, შიშველი, საჯიხეა. გამოთქმაც: „მივას ესერ ქა ჯდითინეხ ღვაშარ, ეჩქას მევარ ესერ ლი ეჯიარე ლილეჟ“. (სა. სახ.?). *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ.; ოქტომბერი.*

მიტუ კოჯარ – კლდე (ციცხვარი) ს. ციცხვარის სამხ.-დასვლ., მთა შგენაშის დასავლ. ნაწილი,

კლდეა შიშველი. სანადირო კლდეებია. **მიტას** (ვინმე) სახელობის კლდეები. *ვალე გაიოზის ძე ჭკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

მინდორა – გზა (ზ. ლახამულა). ჟაბე ლახამულას-კენა გზის დასაწყისი, სათიბ მორნიშიმ ჩრდ.-დასავლ. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

მირი ლაშქტელი – ყანები (ლექსირი) მდ. ცხენისწყლის მარჯვ. მხარეზე. *ჯ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

მირი სკიმერ – სამოვარი (ჯუდარი) მდ. მანანაურის მარცხ. მხარეზე. სკიმ არ მოედინება. ადრე იქ დადებელიანების საქონლის სადგომი იყო. იტოტება იქ მდინარეები ღვადარში ღელა და სკორბაში ღელა. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.*

მიხიტ (იხ. ცხიკი)

მიხიტომ უზან – ხე-ტყის უზანი (ზ. ვედი). *ტოჩი თათოზის ძე მიქავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჯგალი, 22.9.1970 წ.*

მოგამარე ცხეც – ტყე (ლაჰილი) ს. ლაჰილის სამხ., კვანჭიანების საგვარეულოს ყოფილი ტყე. *ზ. ს. პაკელიანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

მოტაგომ ნაშიხუ – ტყე, სამოვარი (გალმა ხაიში) გალმა ხაიში, ტუბის დასავლ. აქა-იქ მუხის ხე, ნივზებიც. მის თავზე ზზაც. ადრე დაუწვიათ, რადგან დიდი ტყე იყო. მოტაგის წინაპრებს დაუწვიათ იქაური ტყე. ფერდობი, კლდეც. მოტაგ (სოულახ) დუდას ძე ჭკადუას კუთვნილი ნამწვი ტყე. *ნატაშა ემუზას ას. ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

მოლაშ – უზანი (ლენტეხი) დ. ლენტეხის ჩრდ., ლასკადურას მარცხ. მხარეზე. ადრე ყანები იყო. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

მოლაშ (2) – სათიბი, ღელე (მახაში), ს. მახაშია, მოედინება წყალი, იმასაც მოლაშ ჰქვია. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

მოლაში ლარე (იხ. მოლაშ)

მოლაში ლიც – ღელე (მახაში), ს. მახაშია, მოლაშის სათიბებში მოედინება წყალი. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

მოღვირ ტგზა (იხ. მოღვირ ტგზა)

მოღაშანიარ – სათიბები (ხერხვაში) ს. ხერხვაშის ჩრდ., სათიბ ფომფერიშს აკრავს ჩრდ.

მხრიდან. „მუბასიანი“. დავით დუდარუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

მუბუტუშა ლწარლ – სათიბები (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ. დასახლების ზემოთ. მუბუ ჭეხანის სათიბები. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

მუბუღა მურყამ – კოშკი (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, კარგადაა დაცული, ჭეხანების საგვარეულოსი. მუბუ – საკ. სახ. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

მულარეშ – უბანი (ხელედი) ხელედის ჩრდ.-აღმ., ხელედურას ტუბში, ჩამონამეწყრია. მულუა „ზღვა“. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 48 წ., მოსამსახურე, 1976.*

მულტარეშ (2) – სამოვარი (იელი), ს. იელიშია, ენგურის მარჯვ. მხარეზე ფარდული დგას, აცის ქვემოთ. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

მულტარეშ – ხეობა (მსტ.), მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარე, აეროპორტის ჩრდ., ლაშტლანდშიდან ლეჭხერის ტუბიზამდე. გადმოცემით, **იდეა ზღვაო**. მართლაც, ჩამონაშალის მიერ დაგუბებული იქნებოდა, რადგანაც კვალია ამისი. ნაჩვალ ლი ეჩხენ ი ამხენ. ზემოთ ვაკეა. *პირიბე ქელეჩის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

მულტარიშ = ნაყანარი (მახაში), ს. მახაშშია, ადრე სახნავი იყო. ამჟამად ქიმიური ქარხნის ტერიტორიაა. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

მულტარში ტუბი – ღელე (ლანჩვალი), მესტია ჭალაშ მარცხ. შენაკადი, უერთდება მულტარეშში. *პირიბე ქელეჩის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

მულტირი ტგაშ – ტბა (ლნტბ.)

მღუიდარ – მაცხოვრის ეკლესია, სასაფლაო (მურყმელი), ს. მურყმელშია. მაცხოვრის ეკლესიისა და სასაფლაოს მიდამო, ენგურის მარჯვ. მხარეს. *ნაპო დავითის ძე*

კაკრიაშვილი, 26 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.

მღიკითეშ ზოგ – ნახიდარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

მღიკი (იხ. ცხიკი)

მღიკიშ ტუბი – ღელე (ზ. ვედი), მდ. ნამსგალევის მარჯვენა შენაკადი, მოედინება მთა ნაკასა და საოჩეს შორის, წარმოებს ხეტყის დამუშავება. უბანია. დამრეცი კალთები, წიწვნარია მეტად, ფოთლოვანიც. *ვარლამ მიხას ძე მიქვა, 54 წ., მწყემ სი, ს. ჯგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 23.9.1970 წ.*

მღუდარ (2) – სამოვარი (ქურაში) ს. ქურაშის სამხ.-აღმ. დაფერდებული ადგილია, „ქა ხაზტროლნა“ და ქვის ზღუდე გაუკეთებულია. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ს. ქურაში, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19069 წ. ოქტომბერი.*

მღუდარ – ხილნარი (ქვ. ცალერი) ჩუბე ცალერის აღმ., ნამოსახლარია, ჯვინელ კირ ი ზაჩ ანდრი. ძლიდ „ქვიტკირის კედელი კალოსი, ზღუდე“. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

მღუდარ – სოფლის მოედანი (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, დგას დიდი ივანი, არის გასართობი სოფლისა. ზღუდე არაა, შემოკავებულია მაღლობზე. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

მღედ ღარ – სამოვარი, კლდე (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ., მდ. ლასილის მარჯვ. მხარეზე, ლეცხეკ ღარის გვერდით. შედარებით სხვეაბთან უფრო ფართოა. შერეული ტყეა. *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

მღეკეშ ღალე (იხ. მღიკიშ ტუბი)

მგმე – მთა (ტვიბლედი), ს. ტვიბლედშია, ჩრდ. მხარეში, მისი სიმაღლეა 2360 მ. ზღვის დონიდან (იხ. 1 : 100 000). *ნ. ს. ჩანქსელიანი, 24 წ., 1974.*

წაბ-სუტიკუ – სამოვარი (ლექესირი) მდ. ცხენის-წყლის მარჯვ. კალთაზე, ლათქველის მიდამოები. გორაა, დაქანებულია. წაბ „სამართე-ბელი“. *გ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

წადრემ – სახნავი (ღობი), ს. ღობშია.

წაკ-კლასგურა – სამოვარი (ლხმ. ს.ს.) ენგურის მარცხ. კალთაზე, სამოვარ ლეუას ზემოთ, ჰაპკვირისკენა გზაზე. ტყიანი სამოვარია. მიგირ ხაგ ი ცვგ. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

წალდანი – ყანები (მუწვდი) ს. მუწვდიში, ტყე არაა, ალბათ ნახოვარი იყო. წალდ „წალდი“. *გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.*

წალდამ (2) სათიბ-სამოვარი (სასაში), ს. სასაში.

წალდამ – სათიბ-სამოვარი (ჩუკული), ჩუკულშია, მთა ბოგორარის ტერიტორიაზეა. *ნ. დ. გულ-ბიანი, 26 წ., 1976.*

წალკოტლ – სამოვარი (ჩუკული) უბან ლეკუმბასტში, ჩუკულის ერთ-ერთ უბანში. მინდორია. **წალკოტ** „ვაკე ადგილი“ (?). *ზ. ს. გულბიანი, 22 წ., მოსამსახ., ს. ჩუკული, 1976.*

წანა ლიც – წყარო (ლახირი) ს. ლახირის ჩრდ.-აღმ., სათიბ წანაშთან. ტყესთანაა. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 9, წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

წანარ – სამოვარი (სასაში) ს. სასაში, ხილნარი, წყალიც მოედინება პატრა.

წანი – სამოვარი (ლხმ. ს.ს.) ენგურის მარცხ. კალთაზე, სად. პანიქართის დასავლ. ადრე სათიბი იყო და წერქუშალ მელ ხაგან, ამჟამად ტყიურდება. ფიკვი ღვრს დასავლ. (შდრ. წივანა). *გელა ფუთუს ძე ჰკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

წანრი დზ – სათიბი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშის ჩრდ.-აღმ., მოედინება **ნაკტამურწ ღარ** (ღელე). *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

წანრი ნაბოგ – ნახიდარი (ჭაბეში), ნახიდარია მდ. წანრგლაზე, კალდში ბოგიდან აღმ.-ით 1,5 კმ. დაშორებით. *ჭიჭიკო ივანეს ე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1091 წ. სექტემბერი.*

წანრი ღარ – სათიბი, ღარი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშის ჩრდ.-აღმ., მდ. წანრგლას მარჯვ. კალთაზე. *ჭიჭიკო ივანეს ე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1091 წ. სექტემბერი.*

წანრგლა – მდინარე (მლხ. ს.ს.), მდ. მულხურას მთავარი შენაკადი, ჰქვია იგი მდ. ტუბიერ-გლას შესართავამდე. ს. ჭაბეშის ჩრდ.-აღმ.-თან უერთდებიან წანრგლა და ტუბერგლა. *ჭიჭიკო ივანეს ე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1091 წ. სექტემბერი.*

წარწიწი ზაგარ – სათიბი (ლეზგარა) ს. ლეზგარა-საკენ, ჟიბე ჭალწი-ის სამხ. *თინა მგკას ას. ქალდანი, 22 წ., მოსამსახურე, ს. ტუბიერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წაქა-წყარი –ღელე (ზ. ვედი), მდ. მენჩხვამ ლიცს (ხეშწყაროს) მარჯვენა შენაკადი. პატარა ხეობაა ალპური ტიპისა, მოედინება კლდეებიდან. ფერი სველისა აქვს (წაქაშ გემო ულუ, წყეთელ პილან რე?). უერთდება ხეშწყარს კარვებიდან ≈ 1 კმ. სიშორეზე, სამხ.-აღმ. მხრიდან. მანჩხავს ქვემოთ. მოედინება ტბა წაქა წყაროში ტომბადან, ქმნის წყალვარდნებს, კანიონს ზემო მხარეზე, ჭორომებიანი. წაქა „სველი“. *ლადი ზოსიმეს ძე მიქავა, 72 წ., მწყემსი, ს. გგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 22.9.1970 წ.*

წაქაწყარიშ(ი) ტომბა – ტბა (ზ. ვედი), მდ. წაქაწყარის საკვები ტბა. რელიეფურად ტაფობია, ლაკუმურაში დუდის მარჯვნივ, კლდეებს შორის. მისი ფართობია ≈ 150 X 150, დასავლ. ნაპირიდან მარადიული თოვლი (გლექტერი), რისგანაც ისაზრდოება. ტბა თითქოს უშველებელ ქვაბშია მოქცეული წაწვეტებული სუბნივალური ციცაბო კლდეების გაღვნივით. საოცარი სილამაზისაა. ფერი ზუსტად ხაჭოა-მოღებული სველივითაა. ეტყობა ღრმა უნდა იყოს. ასასვლელიც ციცაბო აქვს ჩრდ.-აღმ. მხრიდან, სიდანაც წაქაწყარი მოედინება. ტბა მდებარეობს 2972 მ. სიმაღლეზე. გადაღებულია სურათიც. *ლადი ზოსიმეს ძე მიქავა, 72 წ., მწყემსი, ს. გგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 22.9.1970 წ.*

წაქაწყარიშ ტომბაშ დუდი (მწვერვალი, კლდე (ზ. ვედი), კლდეთა, მწვერვალთა სისტემა, მთა ლაკუმურას სამხ.-დასავლ. სუბნივალური ზონა, მის ჩრდ.-დასავლ. დგას ტბა წაქაწყარი ტომბა (იხ. 1 : 100 000 3264.4). მის მარცხნივ არის ალპური სამოვრები. რუკაზე ლაკუმურაშ დუდითაა აღნიშნული, მაგრამ მეგრელების აღნიშნულს უწოდებენ. *ვარლამ მიხას ძე*

მიქვა, 54 წ., მწყემსი, ს. ჯგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 23.9.1970 წ.

წებლემ – ტყე, სათიბი (მურყმელი) ს. მურყმელის დასავლ. ჩამოკიდებული ფერდობი, არყნარი უფრო მეტად, მუხაცაა. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

წელდერ (3) – ყანები (ბოგრეში), ს. ივარის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სამანქანო გზის გასწვრივ. *ლუკუა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ნაკიფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

წელდერ – სამოვარი (ჩოლ. ს.ს.), მთაშია ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1978.

წელდრიელ (იხ. წელდერ)

წელიაშ – ყანა (მახაში), ს. მახაშშია. რ. მ. ჭელიძე, 1976.

წელი ლაფხაკ – გზა (ჩოლ. ს.ს.) მთა დაშტვ-დარისკენა გზაზე. ვირი მოკვდაო (?). ს. ს. ჯჰმბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.

წელილდაშარ – სამოვარი (ხოსრარი) საცხოვრის ლაყურის სამხ.-დასავლ., სამოვარ წენგმარს აკრავს ქვემოდან. ხრიოკი ადგილია, ბლომად ხარობს ეკალი (ცაგ „ბალახია“), რომელსაც ვირები ეტანებიან (წელილდაშ ადგი). *სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხეიძე, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წელიშ ნამწყედუ – კლდე, სამოვრები (ცალერი) ს. ცალერის სამხ.-აღმ., მაჟლშის მდინარის მარჯვ. კალთა, კლდე. აქა-იქ სამოვრებიცაა. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 58 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

წელიშ შდომ – ყანა (ჰებუდი) ს. ჰებუდის სამხ.-აღმ., ყანა მამ-ის სამხ. მოყვანილობა ვირის ყურის აქვსო ? *ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წემშულდ – სათიბი (ბავცდანარი), სამოვარ ლაცხტენის სამხ.-დასავლ. თუთუნე ჭალა-ს მარცხ. მხარე. წემშ „ჭაპანი“. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

წერიშ (2) – ტყე (იენაში) ს. იენაშის სამხ.-აღმ. მულხურას მარცხ. კალთაზე. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

წერიშ – ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალაშ მარცხ. მხარეზე. შერეული ტყით. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. ლენჯერის ს.ს., 1972 წ.*

წესიანი – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის აღმ. გზის ქვემოთ, ფერმის შენობებსა და ჰადიშერას შორის. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

წესიანი ნაკ (იხ. წესიანი)

წესილ – სადგომი (გვალდერი) წესლიშ ტუბის იქით (სოფლის დასავლ.), დასავლეთით. საზამთრო სადგომი ადგილის სახელია (ლაბაჟ ლი, ბაუ შაჟაიშ). *ემუზა დავითის ძე ჩხეიძე, 91 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წესილ გორაგ – ქედი (ლუჰა) მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, ქედი მდ. ენგურიდან ბაჯის ქედამდე, საზღვარი ქედია ს. ეცერისა და ლჰასი (გუალდერისა და ლჰასი). **წესილ** (წეს-ილ-?). *იშმაგ სორთმანის ძე დადეშქელიანი, 88 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წესლიშ ზაგარ – ზეგანი (გვალდერი), საზღვარი (მდ. ენგურის მარცხენა მხარე) სოფლების (ეცერისა) გუალდერისა და ლჰასი, ტყის მასივია (ნამძნარი, წიფლნარი, მუხნარი (ჯიჰ-რა), შერეული ტყეა, აწლევს მდ. ენგურამდე (რიენტე ჩუ). „წესლის ზეგანი“. *ემუზა დავითის ძე ჩხეიძე, 91 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წესლიშ ტუბი – ხევი (გვარდერი) სოფლის დასავლ., კუაკუატიშერ ნაწლიგუტს დასავლეთის მხარე. ორი ღელეა, სარწყავად ხმარობენ. „წესლის ხევი, ღელე“. *ემუზა დავითის ძე ჩხეიძე, 91 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წეფელ (2) – ტყე (ქართვანი), სამოვრები (იფხი, ლატ. ს.ს.), სამანქანო გზის ზემოთ, მდ. დოლრას მარცხ. კალთაზე, დუდა ნაბოგიშ ზაგარის გაგრძელებაა ჩრდ.-აღმ. *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

წეფლი ჯგერაგ – საყდარი (იფხი), ბალის ქედზეა, სამოვარ წეფელ-ის მიდამოებში ეკლესიის ნანგრევებია. *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

წუარარ – საცხოვრისი (ქვ. ვედი), ვედრგლას მარჯვ. კალთის ტერასაზეა პატარა საცხ. ადგილი, კანტორისკენა გზის ქვემოთ, ჩუბე საზანსა და სგიმიშ ღვრს შორის. ცხოვრობს ერთი ოჯახი (ბაჯა და ესავა გირგვლიანები). მოედინება წყაროც და ჭაობებიანიცაა. *ლეო*

გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

წუარზრიშ ფელტარ – სამოვარ-სათიბე (ქვ. ვედი), საცხოვრის წუარზრის აღმ. ფერდობი, გზასა და რიყეს შორის. *ლეო გრიგოლის ძე ჭკადუა, 45 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

წუიდილდარ – სამოვარი (ზაგარი) ს. ზაგარის ჩრდ., საკულტო ღწირველის დაღმა ფერდობზე (დასავლ.), სამარხილო გზის ზემოთ. დასველებულია მუდამ, მოჟონავს წყალი. წუიდილდ „პატარა წყალი რომ მოჟონავს“. *გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წუიდიშ (იხ. წილმარ)

წუიდილშ – სათიბი (დ. ლენტეხი), დ. ლენტეხშია, დასახლებაცაა. წყლები მოედინება. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

წუიდიშარ (იხ. წილმარ)

წუილანი – ყანა (ქართვანი), ტყე ქუთიშარს აღმ. მხრიდან აკრავს, ენგურის ჩრდ. ხეხილიანია (ტანარ ხაგხ, ბარყენი). *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენსიონერი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ., სექტემბერი.*

წუილდ – სამოვარი მთა (ლახუშდი), საზაფხულო სამოვარი მთა ს. იფხისა, მთა ლახუშდნადლის აღმ. მხარე, ენგურის მარცხ. კალთაზე. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელიანი, 65 წ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

წუილქ ო **ლასგურა** – კლდე-მწვერვალი (ჩაჭაში) ს. უშგულის სამხ.-აღმ. მონადირეთა მოსანათლავი პიკი. ახალბედა მონადირეს პირველად იქ წაიყვანდნენ და მონათლავდნენ როგორც მონადირეს, ვითომც პატარმალსა. „პატარმალის საჯდომი“. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაჭაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

წუირაზ ღელა – ღელე (კახურა) ლასკადურას აუზში, ჭუჭყიანია ყოველთვის, მარცხ. შენაკადი. წუირ „ჭუჭყი“. *გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

წუირმი – სოფელი (იფრ. ს.ს.), ფარის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი, ზღვის დონიდან 1900 მ-ზე მდებარე. ცხოვრობენ: **ფანგან, ფირცხელიან, თამლიან, გიგლეშიან, ბედიან, შუკუან, კორმაია, ხარმიან, ყიფიან, გულბან.** დგას ეკლესიები: ზაგარ თარინგელ, ნაკვ თარინგულ, წუირმი მაცხუარ, ჯგვრან, ბარბალ, უღური თარინგულ. არის 7 კომპი კარგად შემონა-

ხული. ტაფობი, ჩრდ.-აღმ. კედელი ფიჭვნარი ლეგებრა), სამხ.-აღმ. პლატო, იფარისკენა ხედი. ზაგარ, სუიფ, ტუბერ, ნესგა უბან, ღამულდ, ჟიბე ჩობან, ჩუბე ჩობან, ფეხ – სოფლის უბნები. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

წუირილი ღელა – ღელე (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, პატარა ღელეა, ვიწრობშია. წუირილ „ვიწრო, პატარა“. *გ. კ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

წილმარ – ყანა (შყალერი), ს. შყალერშია, ნაწილი მაცხვარიშელებისაა. *გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.*

წიუაზლდ – სახნავი (შკედი) ს. შკედში, ბუჭვერის დასახლებაში. *ქ. მ. გაბიანი, 49 წ., 1976.*

წიუარდენ – სამოვარი, სათიბი (ტევიში) მ. ბაგს ქვემოთ, სამოვარ აზვი-ს მარცხენა მხარე. არის სათიბიც და სამოვარიც. *რომანოზ სიომნის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

წითელ კვლგლდარ (იხ. წერნი კვლგლდარ)

წილამ – სათიბ-სამოვარი (ჭველიერი) ს.ჭველიერში, მდ. ლაშხურას მარცხ. მხარეზე, მთშია. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

წილამ (2) – სამოვარი, ტყე (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის დასახლების ზემოთ, ფერდობის კალთის ფოთლოვანი ტყე. *მამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

წილამ – სამოვარი (მურყმელი) ს. მურყმელის ჩრდ.-ით, ალპური სამოვარი. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მეტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

წილდ (იხ. წუირლდ)

წილმარ – სამოვარი (ლაბსყალდი) წიფარ ზაგარს სამხ.-აღმ., მის დასასრულში ფერდობია, სამწყემსო სამოვარია, ბევრია წერექოს ტიპის მცენარე წილამ „შხაპრი“ (ежеголовник Sparganium (?), ხმარობენ თომის მაგივრად (წერქუადი ანლუე). წილამ „შხაპრი“ (Sparganium). *ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წირმინგრა (იხ. კასლედგრა) – მდინარე. *აქესენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., 1970.*

წირხ – სათიბი (მაგარდელი), სათიბ ხომა ლაჩუმა-შია. *ივანე ბეჟას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წიფი ზუგ – გორაკი (ზესხო), ზესხოსკენა გზაზე.

წიფიშ – სათიბი (მამი), მამშია, წიფლნარიცაა. *ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.*

წიფლაკაკია (იხ. **წიფლჳკაკია**) – სოფელი. *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

წიფლაკიარე ჭალა – სახნავი (წიფლაკაკია). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

წიფლაშწ – ნაკოშკარები (ნასახლ. ჯუხლანი). ნა-სახლარ ჯუხლანის სამხ. სერზე დგას 2 დან-გრეული კოშკი და ნასახლარი გეყუწრე (ანსია-ნებისა). სამხ. წიფლნარ- მუხნარ-ნარევი ტყეა. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., მოსამსახ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

წიფნიშ – სათიბი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., მდ. ლასილის მარცხ., წიფლნარია.

წიფნიში ბოგ – ხიდი (ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., მდ. ლასილზეა გადებული ხიდი, სათიბ **წიფნიშზე**. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

წიფნიში ღწრა (იხ. **წიფნიშ**). *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

წიფნიში ღწრ – კლდე (ზეგანი). *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

წიფრალ – ტყე (ლეღბაგი) ს. ლეღბაგი ს დასახლ. ქვემოთ. სათიბებშია წიფლნარი. *ჟ. დ. აბდეღანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

წიფრელ (იხ. **წიფრიელ**)

წიფრიელ – სათიბი (შყალერი) ს. ლაჰილის სამხ. მთისკენა გზაზე. წიფლნარია ირგვლივ. *გ. რ. გურგვლიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

წიფრილ – სათიბი (მაგარდელი), სათიბ ხოშა ლაჩუმა-შია. წიფრილ „პატარა წიფელა“. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წიფრიღწრ – სათიბი (წვირმი) ს. წვირმის აღმ., სამანქანო გზის ქვემოთ. წიფლნარიცაა, შერეული ტყით. *არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ., მოსამსახურე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

წიფრი ღწსპა – გზა (ლეხთაგი) ლეხთაგისა და ლექვა ლახვის გზაზე, ტყე **წიფრისკენა** შესახვევი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოღანი, 45*

წგ., ს. ლეხთაგი, 1972.

წიფრი ნაწრ – საძოვარი, ტყე (ლეხთაგი) ლეხთაგის ჩრდ., ტყე წიფარშია ვაკე ადგილი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოღანი, 45 წ., ს. ლეხთაგი, 1972.*

წიფრი სვიკუ – გორაკი (ხოფური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

წიფრი ღწრ – ღარი (სოლი) ს. სოლის ჩრდ., ტუბარის ღელის მარჯვ. კალთაზე, წიფლნარიცაა და შერეული საერთოდ. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

წიფრიშ სარწგ – წყარო (ჰებუდი), ს. ჰებუდში გადმოყვანილია წყალი წიფარიდან. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წიფრიშ ცხეც (იხ. **წიფწრ** – ეც. ს.ს.)

წიფრულ – სათიბი (ფარი) ს. ფარის ჩრდ.-დასთავლ. საძოვარ ლემილაშთხუის დასავლ. ირგვლივ თხილნარია. თხილი ადრე მწიფდებაო – „წიფრულ“ მწიფე. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამს., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წიფრულწრ – თხილნარი (ღემდერი) ს. ღემდერის დასავლ., საძოვარ ლაქურილის სამხ.-აღმ. გადის გზა ფალედამდე, შვეული თხილის ბუჩქებით. ჩრდ.-აღმ. წიფლანრიცაა. **წიფრუ** „თხილის, ნიგვზის (კაკლის) გაწითლებას ვეძახითო“. შეიძლება თხილნარი იყოო, თუ წიფლნარისაგან (?). *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წიფუმ – სახნავი (ჰებუდი) ს. ჰებუდის სამხ., ყანა რობწრის აღმ., მის ახლოსაა წიფლნარი ტყე. წიფ „წიფლის ნაყოფი“. *ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯვეღანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წიქელწნი – სათიბი (ქართვანი) მდ. დოღრას მარჯვ. კალთაზე, სათიბ ჯოდი ლარას ჩრდ.-აღმ. აკრავს, ჩამოუდის წიქელწნიშ ტუბრა. *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

წიქელწნიშ ტუბრა – დეღე (ქართვანი) მ. დოღრას მარცხ. შენაკადი, პატარა წყალია. სათიბ წიქელწნისთან ჩამოედინება. *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

წუღწრ – სათიბი (ლემსია-კაერი) ს. ლემსიისა და

კაერის საზაფხ. მთაშია, კრაგი ხარისხის თივაა (შდრ. ნე-წიბ), წვრილბალახიანი სათიბია. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

წუდრე ლარალ – სათიბები (ლემისა-კაერი) ს. კაერისა და ს. ლემისის მთის სათიბები. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

წუტან – სათიბები (შყალერი) ს. შყალერის დასავლ. ამოდის კარგი ბალახი, წივანას ტიპისა. *გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.*

წუტანარ (იხ. წუგან)

წუვრიელ (იხ. წუვერ)

წუტერ – ყანა (ღვეაბრა) ს. ღვებრას დასახლების სამხ.-დასავლ. ვაკე ადგილია. *ალექსანდრე მახაროშლის ძე მარგანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

წულან – ტყე (სოლი) ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ. მუხნარი ტყე. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

წურნარ – ფერდობი (ფარი), ციცაბო ფერდობია, ადის დაკლანძილი ბილიკი. არსებობს ასეთი გადმოცემა: სვანეთს ურჯულო შემოესია, ააოხრა ფარის უბნები და მიაღგა სვიფის ტაძარს. როცა დასახლებულ ფერდობამდე მოვიდა მტერი, წმ. გიორგიმ, რომელიც ამ დროს ქალმა გამოაღვიძა, ისრები დაუშინა მტერს, მაგრამ ისრები მალე გამოელა. წმ. გიორგიმ თავისი ძალით ძირიანად ამოთხარა ნაძვები, რომლებიც აქ იზრდებოდა და მტერი გაჟლიტა. გადარჩა ერთი ცალთვალა და კოჭლი კაცი, რომელიც მაცნედ გაუშვა წმ. გიორგიმ. ფერდობი სისხლმა წითლად შეღება და დღესაც წითელია, ამიტომაც ეწოდა „წურნარ“, რაც „გაწითლებულს“ ნიშნავს.

წურუნგალა (რ. Цурунгал) – მწვერვალი (ყორულ-დაში) ს. ყორულდაშის აღმ., სიმაღლე – 4241 მ. ზ.დ.

წყადანირ – ყანები (მაზერი) მდ. დოლრას მარცხენა მხარეზე, ჩორარ-ის ყანებამდე. *ჯულაბ გრიგოლის ძე კვიციანი, 73 წ., პენსიონერი, ს. მაზერი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

წყალერ – სათიბები (ჭველიერი) ს. ქვედა ჭველიერიშია, რუებია გაყვანილი. **წყალერ** (შდრ. შყალერ ბზ. ლატ.). *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

წყალერ ტუბი – ხევი (ჭველიერი) ს. ქვედა ჭველიერიში, წყალი ცოტა მოედინება, მაგრამ

წვიმის დროს იცის მეწყერი. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

წყალტერ – სამოვარი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის ჩრდ.-აღმ., ტუბის თავზე, მოედინება ღელე ტუბი. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

წყალ-მაჟარ – გადასასვლელი, სამოვარი (ღობი). ღობის მთიდან რაჭაში გადასასვლელი.

წყარარ (2) – სათიბები (ჭებუდი) სამანქანო გზის ზემოთ, სათიბ მაშლარის ჩრდ.-აღმ. წყლებიც ჩამოუდის, ჭაობიანი ადგილიცაა. წყარ „კანაფის კონა“ (ბეჩ.). შეიძლება კანაფის სათესი იყო. *ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ., პედაგოგიკ., ს. ჭებუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წყარარ – სათიბები (ლანხვრი) ს. ჭებუდსა და სამანქანო გზის შუა ნ. ნაწილი ს. ჭებუდისაა, ნაწილი – ლანხურის, სათიბებია. პანტა მსხლეტი, წყლები – ბევრია. მწიბოლ ი ლიხ „ჭაობიანი ადგილიცაა“. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., ს. ლანხური, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

წყარაშ – ტყე, სამოვრები (წვირმი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., ლასილის მარცხ. კალთაზე. პატარა-პატარა წყლები მოედინება. *ალექსანდრე ბიასლანის ძე გულბანი, 80 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

წყარაშელ – წყაროები (მელე) ს. მელეში, წყაროები მოედინება.

წყარო დაბერ – სახნავი (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

წყარო ლახუ – სათიბი (ღობი), ღობის საზაფხ. სამოვარი და სათიბი. წყაროებიცაა დასაწყისში.

წყა ტუბი – ხევი (ჟახ. ს.ს.) ს. ჟახუნდერისა და სასაშის მთის გამყოფი.

წყაშ – ტყე (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ. წიწვნარი ტყეა, ნაწილად ცხევის დასავლ. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

წყაშიქ ერ (იხ. წყაშ)

წყიგილდ – სათიბი (ლანხვრი) ს. ლანხურის ქვემოთ, სათიბ ზუგულდის ჩრდ.-აღმ. ჩავარდნილი ადგილია, ჭაობიანიცაა, წყალიც მოჟონავს. ადრე ღარებს უდგამდნენ და მოწვეთავდა. წყი „წვეთავს“? (აწყგენე „ოდნავ მოწვეთავს“). *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ.,*

კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

წყურგინ – გზა (ქვ. ვედი), გერდაშერას ტუიბიდან მიმავალი გზა მთა ბურღვდერამდე, ტყეა და ბლომად მოცვი (ლევინყა ლი მასარდ – ციმუა). ადრე საცხენო გზა იყო, ამჟამად მანქანისაა. მოედინება წყალი მოზრდილი – 2 წისქვ. წყლისოდენა (ცგუენ–ს მეგრელები უწოდებენო). (ცგვენ < ციმუამი – ?). *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 567წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1979 წ. ოქტომბერი.*

წყურგინიშ ლაკრჭი – ნაკარვები (ქვ. ვედი) გერდაშერას მარცხ. კლათზე, წყურგინიშ ღვრსა და ჭუჭელონიშ ღვრს შორის. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ. პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

წყურგუთინიშ ტუიბ – ხევი (ქვ. ვედი) გერდაშერიდან გზა ბურღვდერისკენ მიმავალი ხევი წიწვიანი ტყით, რომელშიც მოედინება ორი წისქვილის საკმარისი წყალი – წყურგინ (// ცგვენ), გერდაშერას მარცხ. შენაკადი. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1979 წ. ოქტომბერი.*

წგუშ – სათიბი (ნაცული) ს. ნაცულის აღმ.

წგლზნ დაბ – ყანა (ბულეში) ს. ბულეშის თავზე. მსხალი კია. **წგლზნე** „მსხლის ჯიშია“. *ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

წგნწზარ – სათიბი (კებუდი) ს. კებუდის ჩრდ., სათიბ ჰაზუ ლარას ზემოთ. წგნწზა „ მთის მცენარეა, საჰმელად ხმარობენ“. *ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ს. კებუდი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წგრან (2) – სამოვარი მთა (კიჩხულდაში), მდ. მატლშის მარჯვ. კალთა, ტყეცაა და ხრამი წითელი ფერისა, ზემოთ კლდეცაა წითელი ფერის. *თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

წგრან – კლდე (უსგვირი) ჭალაშ მარჯვ. კალთაზე, წითელი ფერის კლდეებია. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერის ს.ს., 1973.*

წგრან – სათიბი (შვედი) ს. შვედში, ფერდობი. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

წგრანტიერ – ყანები (ზეგანი) ს. ზეგანის ჩრდ.-აღმ., ლეჟა უბნის დასახლების ჩრდ.-აღმ., მოფერდო, ოყალო მიწა, ფერით მოწითალო. *დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., ივარის*

ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

წგრანიაშ – სამოვარი (დურაში, საყდარი) ს. დურაშისა და საყდრის მთაში, წყლის მიერაა გაწითლებული ის ადგილი. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

წგრანიაშ (2) – კლდე (მანანაური) მანანაურის მდინარის მარჯვ. კლათაზე, ლეჯაშ მთასა და სკორბაშის მთებს შორის, მწვერვალია. წითელი ფერი მაინცდამაინც არ იგრძნობა. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.*

წგრანიაშ – კლდე (კახურა) ლასკადურას თავზე, მთა დაბიერის მხარეზე. წითელი ფერის კლდეა. *ჟ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., ს. კახურა, 1974.*

წგრანიაში ღელა – ღელე (ბავარი), ს. ბავარშია, ჯუდარის მარცხ. მხარეზე, მთა წგრანიაშიდან მოედინება. მდ. ბავარულას მარცხ. შენაკადი. *ი. ჟ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.*

წგრანუ – ყანები (ზეგანი) ს. ზეგანის აღმ., დასახლების აღმ. მხარე. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 32 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

წგრნარ (იხ. წგრნარ)

წგრნაშ (3) – სამოვარი (მებეცი) ს. მებეცში, მჟავე – რკინის წყალი მოედინება, აბაზანებისათვის.

წგრნაშ – სამოვარი (სასამი) სასამის სამხ. მჟავე წყალი მოედინება. წითელი დანალექის მიხედვით. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

წგრნაშ – სამოვარი (ქახუნდერი) ს. ქახუნდერში, მდ. ლაშხურის მარცხ. მჟავე წყლის ნიშნებია, მოწითალო.

წგრნელდ – გზა (იელიში) ს. იელიში, მესტიისკენა გზაზეა, წითელი ფერის თიხაა. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

წგრნი (იხ. წგრნიაშ ნატყიცუ)

წგრნიალ – კლდე (ტვიბი) ს. ტვიბში, ალპურ ზონაშია. მოწითალო ფერის კლდია მხარე (სანადიროა). *ჟ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

წგრნიალ – კლდე (მლხ. ს.ს.), მდ. წანერგლას მარჯვ. კალთის სანადირო კლდეა, მოწითალო ფერის. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

წგრნიაშ (2) – მთა (გვალდერი) ზეგან ბაკს ესაზღვრება აღმ. შიშველი რელიეფით. მოწითალო ფერის ბალახია, სამოვარი ადგილია. „წითლიანი“ (თუ „წითლები“?). *ჩხეტიან ემუხას ძე*

ჩხეთიანი, 47 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

წერნიარ – სახნავი (ქვ. კალაში), სახნავ გურიკშნარის აღმ., მოფერდო ადგილი, ადრე ნახილნარია. წითელი ფერის მიწაა, საანგურაო. წერნი „წითელი“. *გიორგი კოსდას ძე მურდულოანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წერნიარ (6) – სამოვარი (ეც. ს.ს.) ბაჯის ქედის ქვემოთ, ჩაჟრე ლაშქკუტარსა (სამოვარი) და ბაჯს შუა წითელი ფერის ბალახია (შთაბეჭდილება?). *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., ლაშხრერ, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წერნიარ – სათიბი (ლემსია-კაერი) ს. ლემსია-კაერის საზაფხულო სათიბი, მოწითალო ფერის შთაბეჭდილებას ტოვებს. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

წერნიარ – კლდე (ფარი) ყვითელი ტოზის თავზე, წითელი ფერის კლდეა და მიწაც წითელია. იხ რუკა 1 : 100 000, რომლის სიმაღლეა 3204 მ. *ტარიელ ქემუზას ძე გადრანი, 59 წ., კოლმ., პარტორგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

წერნიარ – მთა (ფარი) საზაფხულო სამოვარი მთა, სამოვარ ლაშქმალდის ჩრდ. წითელი ფერისაა, მისი მწვერვალის სიმაღლე 3204 მ. უდრის (1 : 100 000). *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამს., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წერნიარ – ფლატე (ჭუბერი) მდ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე, , ტყის ზონის ზემოთ, ჩამორღვეული ციცაბო კალთა მოწითალო ფერის თიხითა და ქვებით. ქვედა ნაწილში მოედინება წყალი, იცის მაგარი ღვარცოფი, რის გამოც ქვემოთ ხეები დაუტენვია და ზეზე გაუხმია *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII.70 წ.*

წერნიარ – სათიბ-სამოვარი ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ., კლდე გოგეშიმ ყუბიშის აღმ. (ბეჩოსკენ). არის სამოვარ-სათიბები, მიწაც წითელი ფერისაა და ქვებიც (წერნი ლეზჩერ ლი). *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

წერნიშ (9) – კლდე ს. იფარის სამხ.-დასავლ. გადასასვლელ ლასილის მიდამოებში, მოწითალო ფერისაა. *გალაკ საფოს ძე კორძაია, 15 წ., მოსწავლე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

წერნიშ – კლდე (უშგული), კლდე შხარას სამხ. კედელზე, ხალდეს მხარეზე. მოწითალო ფერისაა, საჯიხვე. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., ჩ. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

წერნიშ – კლდე (ხაჩეში), წითელი ფერის კლდე ხელედულას მარცხ. კალთაზე. *რ. დ. ჩანქსელიანი, 27 წ., 1974.*

წერნიშ – ფერდობი (მესტია) მესტია ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, აეროპორტის ჩრდ. ტყე ფუხტდერის ქვემოთ. წითელი ფერის ქვა და თიხაა. *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი.*

წერნიშ – სათიბი (ლაშხრაში) ნასახლარ ჯუხუ-ლანისა და ნასახლარ ლაშხრაშის შორის, სათიბ ქელიშ-ში. მოწითალო ფერის მიწაა, ბალახიც (სტამნარე ლაწყი გიმშალ ლი). *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

წერნიშ – სათიბი (ცალერი) ს. ცალერის დასავლ., სამარხილო გზის ზემოთ, სათიბ ჩაღრარის ზემოთ, ვაკეა. წითელი ფერის თიხაა. ნაყანარია. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

წერნიშ – ქედი, სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-აღმ. ჰადიშგრას მარცხ. კალთის ქედი. მოწითალო ფერისაა, სათიბებიც. *გულადი სოფრომის ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

წერნიშ გორაგ – სამოვარი (ეცერი) ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ., სათიბ-სამოვარ წერნიარის მომიჯნავე ადგილი. ქვემო ნაწილში სათიბებიცაა, ზემოთ მოწითალო ფერისაა. ჟანგის ფერისაა. გეოლოგებიც ყოფილან გამოსაკვლევად. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

წერნიშ ნაწყიცტ – ხრამი (ყაზაყი) ს. ყაზაყიდან ჩრდ.-აღმ. (15°-ზე), მდ. ყაზაყიმ ტუბის მარცხენა მხარეზე. წიწვიანი ტყის დამრეც კალთაზეა ჩამოხლეჩილი ციცაბოკალთებიანი კლდე. თხემზე დავაკებული წიწვნარია, ამბობენ ადრინდელი ნასახლარიაო. მოწითალო ფერის თიხაა. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.*

წერნიერ – სათიბ-სამოვარი (ტებიში), რელიეფურად ხრიოკი ადგილია, გამოყენებულია სათიბადაც და სამოვრადაც. მდებარეობს მთა

უმშის მარჯვ. კალთის დასაწყისში სამხ.-აღმ. მარჯვ. მხრიდან აკრავს ხომა ლარა ს. გულთან. მოწითალო ფერისაა ბალახიო, ქვებიც მოწითალო ფერისაა. წერნი „წითელი“; წერნიერ „წითლიანი“ (?). *სოფრომ იასონის ძე ხორგუანი*, 43 წ., მასწ. ს. ტეხიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი.

წერნი ჟერილდ – მუხნარი (წირმინდი), მდ. ხაიშურასა და კასლედგრას მარჯვ. კალთაზეა მუხნარი, წითელი ფერის მიწაა. *აქსენტი ბაკას ძე ჭკადუა*, 58 წ., მოსამსახ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

წერნი კამრამაზ – კლდე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ენგურის ხეობის მარცხ. კალთაზე, კლდიანი ადგილი, რომელიც სამოვარ იზერმშს ქვემოთაა. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი*, 37 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972.

წერნი კვლგლდარ – კლდე (ზესხო) ს. ზესხოს ჩრდ. კლდიანი მხარე. ნადირთ ჩასაკეტი.

წერნი ლარტყ – კლდე (მლხ.), ტუბიერის მარცხ. კალთაზეა ბილიკის მაგვარი, ქაშან, წითელი ფერისმაგვარი კლდეა, შრეა მოწითალო. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი*, 83 წ., პენს., *მულახის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

წერნი ლეცარ – წყაროები (ხევრა). *კ. მ. ჭკადუა*, 32 წ., *ლახამულას ს.ს.*, 1973.

წერნი ლეცრიშ ზაგარ – ქედი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა*, 30 წ., *ლახამულა*, 1973.

წერნი ლეცრიშ ნენჩა – წიწვნარი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა*, 30 წ., *ლახამულა*, 1973.

წერნი ლეხკარ – ხრამი (ყარი) მდ. თეთნაშგრას მარჯვ. მხარეზე. ჩაომგლეჯილია, ჩამოტანილი ფერდობი, ციცაბოა, წყალი მოედინება პატარა. იცის ღვარცოფი. გვერდით კიდეები ტყიანია. წითელი ფერისაა. თეთნაშგრამ ტუბიშია. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე*, 18 წ., *საშ. სკოლადამთავრებული*, ს. ყარი, *ჭუბერის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 14.VII. 1970 წ.

წერნი ნაჩელ – ღელე (ქვ. ვედი), მთა ბურღუდერის თავიდან მოედინება, რომელსაც წითელი ფერის ქვები აქვს. კალთები წიწვნარია. კლდიანი. გერდაშერას მარცხ. შენაკადი. *უმარ როზანის ძე ჭკადუა*, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ., *ოქტომბერი*.

წერნი სგიმლი – სათიბი (ნაცული) ნაცულის მთაში, სგიმ მოედინება, რკინისაა, წითელი ფერისაა.

წერნი სგიმელდ – მჟავე წყალი (ლაღამი) მესტია

ჭალმის მარჯვ. კალთაზე, მოედინება მჟავე წყალი. *დ. ს. გვარლიანი*, 27 წ., *მოსამსახ.*, ს. ლაღამი, 1972. VIII.

წერნი ტუბირა – ღელე (თოთანი) მდ. ენგურის მარცხენა შენაკადი, პატარა მდინარეა, ნახუნგარის ზემოთ. წითელი ფერის თიხა აქვს (წერნი ვერ ხოზ, ეჯლა ხაჟხა ეჯის. მართლა წითელი არაა. *გაიოზ თაისავის ძე ჭკადუა*, 76 წ., პენს., *ხაიშის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

წერნი ტობ – ტბა (ყარი) მთა შაულურაშია, ჩრდ.-დასავლ., გურას აღმ. მხარეზე, ძირში, მოწითალო მუქი ფერის მიწაა. თიხა, ქვიანია. დგას წითელი ფერის პატარა ტბა. მის მარცხ. ჩამოდის მდ. დეჭრულა, დეჭრულას სათავის მარცხ. 0,5 კმ-ზე მის ირგვლივ რუხი ფერის კლდის ნაშალია, ქვის ნატეხები. დავაკებულია, მისი სიმაღლეა 2310 მ. ზ. დ. წითელი არაა, უფრო მუქი ფერისაა. ნიადაგის გამო. *გივი მუზას ძე სუბელიანი*, 30 წ., *კოლმ.*, ს. ყარი, *ჭუბერის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.

წერნი ქტან – ყანები (შკედი) ს. შკედის სამხ. მხარეზე, დაფერდებული კედლით, ძირში დავაკებაა. ხრამიანია, წითელი ფერის ქვებითა და მიწით. სახნავიცაა მის თავზე. *შუმანა ოთარის ას. იოსელიანი*, 50 წ., *პედაგოგი*, *ხაიშის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

წერნი ქტან – ხრამი (ქვ. ვედი) ღელე წერნი ნაჩელის დასაწყისი, ნაკ-ბურღუდერის ქვემოთ. მოწითალო ფერის ქვები აქვს (ყანგისფერი). *უმარ როზანის ძე ჭკადუა*, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. *ოქტომბერი*.

წერნი ქტანარ – სამოვრები (ლენტეხი), ნესკა ლახულდშია, წითელქვიანია. *გ. ზ. ბაბლუანი*, 55 წ., 1978.

წერნი ქტანშ ზაგარ – პლატო (სკორმეთი), ს. ნაკის სამხ. ფერდობისა და ვაკე ადგილის შესაყარი, სამხ. მხარე დამრეცი, გვიმრნალი და წითელი ფერის ნიადაგით. ჩრდ.-ით ვაკე – სახნავ-სათიბებით, მოსახლეობით. *დავით ფუთას ძე ცალანი*, 92 წ., *პენსიონერი*, *ხაიშის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

წიფსგარ – სამოვრები (ლაყვრი) საცხოვრის ლაყურის ჩრდ. ფერდობი, მის ზემოთ წიფლნარია. წიფს-სგამარ ? *მიშა რაჟდენის ძე ცალანი*, 28 წ., *კოლმ.*, *ფარის ს.ს.*, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

წიფარ – ტყე (ეცერი) მდ. ჯენის სამხ.-აღმ., სამანქანო გზის ჩრდ. წიფლნარი ტყის მასივი. *ჭიჭიკო*

პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენსიონერი, ეგრისის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

წუირმი მაცხუტარ – ეკლესია (წვირმი) ს. წვიმრის შუაში. ეკლესია დაცულია, ხატებიცაა, წიგნები და მხატვრობაც კედლებზე. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

წიფიან – ტყე (ლახუშდი) ს. ლახუშდის აღმ. ნაწილი, წიფლნარ-წიწვნარი ტყეა, შერეული. *რიდა ბესის ას. ფირცხელანი, 55 წ., დიასახლისი, მესტია, 1972. IX.*

წგრნიშ – სამოვარი (მურყმელი) მურყმელის ჩრდ.-ით, ფერდობი, მოწითალო ფერის ხრიოვი ადგილი, მწვერვალი. *ნუცა ანტონის ასული ნიჟარაძე, 62 წ., პენს., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. VII.*

წიფიანშა მურყტამ – ნაკოშვარი (ღვებრა), ს. ღვებრაშია, სახურავი აკლია მხოლოდ. წიფიანების საგვარეულოსი. *რაჟდენ გოგის ძე მარგიანი, 101 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

წელაჭკურა ღარ – სამოვარი, ტყე (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის პირდაპირ – ჩრდ., მთა ლაჭუშალიწრის კალთაზე. *გოგუცა შოთა სას. მარგიანი, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

წიფლაკაკია – სოფელი (ლენტხ.), ხოფურის ს.ს. ერთ-ერთი სოფელი, მდ. ლაშხირის მარჯვ. მხარის, ტერასული ტიპის რელიეფით. იყოფა: ლეუანშერალ, ნესკამშერალ, ჟოჟოშერალ, ოლიშერალ. ცხოვრობენ მხოლოდ ლიპარტელიანრ. ერთი ოჯახია მეგრელიშვილი, მეორე – ქარდავა, მესამე – ნემსაძე. *მიხეილ (მიშა) გაბრიელის ძე ლიპარტელიანი, 42 წ., მოსამსახ. (სკოლის დირექტ.), ს. წიფლაკაკია, 1976.*

წანაშ – სოფელი (ხლდ. ს.ს.), ხელედის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი, მდ. ჯელედულას მარცხ. მხარეზე. *თინა გელას ასული ლიპარტელიანი, 23 წ., მოსამსახ., ს. წანაში, ხელედის ს.ს., ნანული გელას ასული ლიპარტელიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. წანაში, ხელედის ს.ს., 1974.*

წანერ – მთა, მყინვარი, გადასასვლელი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის ჩრდ.-აღმ. მდ. წანერგლას დასაწყისის აღმ. მთა (იხ. 1 : 100 000 ледн. Цанер). არის სათიბები, სამოვრებიც. ფერდობია. წანაშალ მელ ხაგ, ცხეკისგა ერ ლი„წანი“ ყანებში იცის, ბალახია ერთგვარი, სარეველა – ხუაჟგენდ, ექას ხუატულიდ ნაჟაგუ მელ დაბარლისგა)

(მდრ.: ბჟვ. წანი „გრძელი ბალახია ერთგვარი“). *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს.გ, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

წგრნი ქუან (3) – სამოვარი (ნაკი, შკედი, ქვ. ვედი) ს. ნაკის სამხ. ფრდობი, წითელი ფერის ნიადაგით. შიშველი ადგილია, დამრეცი კალთაა. ქვიანი, გვიმრნალია. მის გვერდით ხრამია ციცაბო – მარცხენა მხრიდან. *კაბუ ალექსის ძე კვანჭიანი, 49 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

წანაშ – ღელე (ლახირი) ს. ლახირის ჩრდ.-დასავლ., ტუბის მარცხ. კალთაზე. ირგვლივ თხილნარია. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

წუირმი ფოშდელ – სათიბი (ჭოლაში), უღვირის ქედზეა, სამანქანო გზის მარჯვ. მხარეზე, წვირმისკენ. *ალექსანდრე გელას ძე დევედარიანი, 80 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

წიფე დაბ – სამოვარი, წიფლნარი (ხელედი), ხელედშია, ლაშხირის მარჯვ. წიფლნარ ტყეში, დამრეცი რელიეფით. *ანზორ აკაკის ძე ბენდელიანი, 33 წ., მოსამსახურე, ეხელედის ს.ს., 1976.*

წყარერ – სათიბი (კაცხი) მთა ნენტყის აღმ., ყორარის სამხ. სათიბია, მოედინება 5 ადგილას წყარო. *ვალოდია სოსოს ძე გადრანი, 13 წ., მოსწ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წგრნი ტობ (2) – ტყე (ყარი, ზ. მარდი) მთა ტობულდარის დასაწყისში. ტყეში, წიწვნარში არის წითელი ფერის ტბა, თიხაა წითელი, სოფ. ჟიბე მარდის ჩრდ.-ით. *ბუჟღუ რაჟდენის ძე გურჩიანი, 38 წ., კოლმ., ს. ჟიბე მარდი, ჟუბერი ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

წარბეშ – სამოვარი (ლამფალაში) ს. ლამფალაშში. *რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.*

წგდარ – სამოვარი (ყიბიანი) ს. უშგულის აღმ. ლამარიას ეკლესიის უკან. ჭანჭრობიანი სამოვრები. წგდ „ჭანჭრობი“. *გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამსახ., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

წიფანი – ყანა (ნაშთქოლი) ს. ნაშთქოლის აღმ. სახნავი ადგილია, ბოგგლს იქით ლაშუკუამდე. წიფ „მწიფე“ (?). *ქიშვარდი იოსების ძე წერედიანი, 49 წ., კოლმეურნე, ს. ნაშთქოლი,*

ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

წირმინდ – სოფელი (ხმ. ს.ს.), ხაიშის ს.ს.-ში შემავალი 10-კომლიანი დასახლება მდ. ხაიშურას მარჯვენა კალთაზე, მდ. კასლედგრას მარცხ. ზღვის დონიდან საშ. სიმაღლეა 812 მ. ცხოვრობენ ჭკადუები და დავითიანები. *აესენტი ბაკას ძე ჭკადუა, 58 წ., მოსამსახურე, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

წილანტარ – ყანა (ქვ. მამი) ს. ქვედა მამში, დგას მსხალი. **წილანუ** მსხლის ჯიშია. *ილია ნიკოლოზის ძე ჯამბურიძე, 59 წ., პედაგოგი, 1978.*

წერნიშ – სამოვარი (ჯალდე) მდ. ჯალდე ჭალს მარჯვ. კალთაზე, ალჰ. სამოვარი. მოედინება მჟავე წყლები, ს. ხალდედან ≈ 5 კმ. მჟავე წყლების სიმრავლის გამო. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ძ. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

წერნი ვერ – ნაგზევი (თოთან), ს. თოთანის ქვემოთ, მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე გადის ძველი სამანქანო გზა. მიწა წითელი ფერისაა (შდრ. ტბა – ნატბევი). *გაიოზ თაძაშვილის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენსიონერი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

წერნი ქურა (2) – სამოვარი (სვიფი) ს. სუთის სამხ., ტყე ლწმს ჩრდ. ზემოთმიწა (ადგილი) წითელი ფერისა. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წერნი ქურა – სამოვარი (გვარლდერი), საზაფხულო სამოვარი მთაა სოფლის სამხ. დგას ერთი კარავი. მიწა წითელი ფერისაა. *ჩხეტიან დემეზას ძე ჩხეტიანი, 47 წ., კოლმეურნე, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წერნიშ – ყანა (ქვ. ლახამულა) ჩვ. ლახმელშია, მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე, ეკლესიის პირდაპირ, დასავლ. (გაზიმლექუა ლი ლაჭუშიშ, რიყს ჟიბოჟ), მოწითალო ფერის მიწაა. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

წერნიშარ (იხ. **წერნიშ** – ცალერი)

წერნელდ – ღელე (ტვებიში), მდ. დოლრას შენაკდაი მარცხ. მხრიდან, ტურბაზასა და შიხრას იქით. ფერი მოწითალოა, ქვაც და ნიადაგიც წითელი ფერისაა, ჩანს – მჟავე წყლის გამო. გადმოცემით: თათრის ჯარის ამონაწყვეტიაო, სისხლით შეიღებო. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

წესხა – ყანა (ტობარი), ს. ტობარის შუა – სამხ.-დასავლ. ნაწილი, ყანების ბოლო. დამრეცი სახნავია, მდ. ჭურბულასკენ სალი კლდით ბოლოვდება (ხოშა ქამექტყუ კოჯ ხარ). დაბრე წესხა ლი, ხოჩა სარაგ ი ანდრი. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

წესხარანი – სათიბი (პებუდი) მდ. სოლედგრას მარჯვ. კალთაზე, სათიბ სგიმელდარის ჩრდ. ბუჩქნარია (თხილნარი). *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

წესხაშ ლაყუნხელი – ვენახი, ყანა (ტობარი), ს. ტობარის შუა ნაწილის ქვედა კიდე. მოედინება წყარო, ყანაა და მის ირგვლივ ადესის ვენახია. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

წესხდ – სათიბ-სახნავი (ხურაშვილი), ჯურაშულის მხარეშია. დავაკებაა მდ. ლაშხირის მარჯვ. ნაპირზე. თხმელნარია. შკობ „თხმელნარი, მუხა „ჯი“. თხმელა „ბელყჩ“ – თხმელნარი „შკობ“. *ნ. ნ. ჩანესელიანი, 25 წ., 1974.*

წესხდი ღელა – ღელე (ხაჩეში), ს. ხაჩეშია, ყანა წესხდისთან ჩამოედინება. *როსტომ დავითის ძე ჩანესელიანი, 27 წ., მუშა, ს. ხაჩეში, ხელედის ს.ს., ს. ჩანესელიანი, 24 წ., 1974.*

წესხდგრა (იხ. **წესხდი ღელა**) – ღელე, ს. ტვიბლედშია, ლაშხირის მარჯვ. შენაკადი. *ნ. ს. ჩანესელიანი, 24 წ., 1974.*

ჭ

ჭა – ხრიოკი (ლაშთხვერი), ამხან ტაფშია, ჯგერზე ცხუადშიერიშ-ის გვერდით. გამოუყენებელია. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ჭაბუტანი – სათიბები (ეცერი) ს. ქურაშის სამხ., სათიბ ფალას სამხ.-აღმ. მდებარეობს, ზემოდან პატარა ტყეა. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჭაბუტანი – სახნავი (ტვიბერი) სოფლის ქვემოთ, ჩუბე ტუბროლოს აღმ. მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბირბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჭაბუტანი (3) – სათიბი (ისკარი, ჯურაში), სახნავი (ტვიბერი) მდ. კედრგლას აღმ., სათიბ ტყაბა-ლერს აკრავს. წყლიანია (ლალგე ლი). თავში წყაროც ყოფილა ერთხანს. *ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჭაბუტანი (იხ. **ჭაბუტანი** – ქურაში)

ჭაბუტანი – სათიბი (დავბერი), ს. დავბერის აღმ. მხარის ყოფილი ყანა. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ჭაბლარა – სათიბი (ზ. ლუპა) მდ. ჯენის მარცხ. კალთაზე, ტყეშია ვაკე ადგილი – სათიბი, ტყე ნაკარის ჩრდ.-აღმ. *ერმინე რამზის ძე ცალანი, 68 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭაელდ – წყარო (ლემსია) ქანზე ლახუშია, ცივი წყალია, პატარა წყაროს წყალია, სასმელად აქვს გამოყვანილი (ზუგულდ ხარ ი ეჩხენქა ანდრი ლიცილდ). *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ჭალად – სახნავი (ბაგვდანარი) ს. ბაგვდანარის ჩრდ.-აღმ., ლალქერი ლიცის აღმ.-ის გაყოფებით გულს ჭალა-მდე. ჭალად-ის თავზე ცხოვრობს 1 მოსახლე – ალიხან აფრასიძე. ჭალად – მდინარე გულს ჭალა ჩამოუდის და შეიძლება იქიდანო. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჭალად – ყანები (ქველფი) ს.: ქველფში, ლაშხურის მარჯვენა მხარე, სოფლის ქვემო მხარე. *დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.*

ჭალი – სათიბები (მუწვდი) ს. მუწვდის დასავლ.

ვაკეა ადგილია, მოედინება ლენიენარი ღელა. *ფერმაცაა, წისქვილებიც. გ. დ. ხაბულიანი, 36 წ., 1978.*

ჭალი ლიც (იხ. **ჭალა** – ლემსია)

ჭალი მურყუამ (იხ. **ჭალლი მურყუამ** – ლნტხ. რ.)

ჭალი ფელტ – სათიბ-სადოვარი (ლემსია), ლემსია-კაერის საზაფხულო მთაშია. *ფერდობი ჭალა ზემოთ. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 19*

ჭალი ჯგერა (იხ. **ჭალლი ჯგერა**)

ჭალიდ – სათიბი (ფარი – ვ. ნარსავიძე)

ჭალიდ (2) – წყარო (ქვ. ლუპა) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ტყე ლადბშალის აღმ. ენგურამდე, პატარა მდინარე. ჭალიდ < ჭალა მდინარე. *სილევან იშმაგის ძე დადე-აშქელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭალიდარ – სადოვარი (ზ. ლუპა) სოფლის ბოლოს, ენგურის მარჯვ. სანაპიროზე. ჭალიდარ – ნა-ჭალ ლი, ნარიც. „ჭალა“ ? *იერმინე რამზის ძე ცალანი, 68 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭალიერი – სათიბი (ყვედრეში). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ჭალილ – სახნავი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, ცხენისწყლის მარჯვ. ნაპირზეა (**ლაშხირი ლიც** = **ცხენის წყალი**). *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ჭალირ – საცხოვრისი (რცხმელური) რცხმელურის ს.ს., ლაშხირის მარცხ. სანაპიროზე მდებარე, ტუბისა და ლაშხირის შესართავთან. *გ. ა. მუსელიანი, 1976.*

ჭალირი ზოგ – ხიდი (ლნტხ. რ.), ლაშხირზე გადებული ხიდი, სოფ. ჭალირისკენ. *გ. ბ. ქურას-ბედიანი, 1976.*

ჭალირხენი შუკუ – გზა (ლნტხ. რ.), ჭალირის დასახლებიდან სოფ. გვიმბრალისკენ ამოშავალი ბილიკი. *გ. ა. მუსელიანი, 1976.*

ჭალიშ რიყ – რიყე (ზ. ვედი). *მიხელ ქერეჯის ძე ჭკადუა, კოლმ., 59 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭალიშ რიყარ – რიყე (გვალდერი), მდ. ენგურის მარცხენა ნაპირი, სოფლის ბოლო. „მდინარის რიყეები“. *ემუზა დავითის ძე ჩხეტანი, 91 წ., პენსიონერი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭალიზი – სათიბი (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, ჭალაშ მარჯვ. მხარეზე. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ჭალიზი (2) – სათიბები (კაერი), ს. კაერისა და ლემსიის სათიბები მთაში (შდრ. ჭა/ინჭა). *დ. გ. ძე-რლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ჭალიზი შუკუ – ყოფილი სამარხილო ბილიკი (ამაჟამდა საცხენოა) (იენაში), ს. იენაშიდან ს. ლენჯერში მიმავალი ძველი გზა. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ჭალიზი – სათიბი (ნესგუნი). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ს. ნესგუნი, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ჭალიერი – ყანები (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარჯვ. კალთაზე – სანაპიროზე, ლენჯერიელის გაგრძელება სამხ. გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ჭალლი მურყამ – ნაკომკარი (რცხმელური) რცხმელურის ს.ს., ლაშხირის მარცხ. მხარეზე. ძირილაა დარჩენილი, ჩანს სადარაჯო-სამეთვალყურეო კომკი უნდა ყოფილიყო, დასახლებებიდან მოშორებითაა. *გ. ა. მუსელიანი, 1976.*

ჭალლი ჯგერაგ – ეკლესია (ლნტხ. რ.) რცხმელურის ს.ს., უბან ჭალირში. დაცულია. *გ. ა. მუსელიანი, 1976.*

ჭალოდ – ყანები (ცხუმალდი) მდ. ლაშხირის მარცხ. მხარე, ყანებს შუა ნაწილი, მდინარემდე 200-300 მეტრია. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ჭალური (იხ. ჭალირ – ლნტხ. რ.)

ჭალური – ადგილი (გვიმზრალა). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ჭალური მურყამ („ჭალურის ციხე“) – კომკი (გვიმზრალა). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ჭალური ღწლა – ღელე (გვიმზრალა) *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ჭალად – სამოვრები (დურაში) ს. დურაშში, წყლის ნაპირზე. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

ჭალადრ – რიყე (იელი). ენგურის მარჯვენა სანაპიროს რიყე. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972. VII.*

ჭალარ – ყანები (ტვიბი) ს. ტვიბში, ცხამრიელის მარცხნივ.

ჭალარ (2) – უბანი (ლუჯი). ს. ლუჯის ერთ-ერთი

უბანი, მდნ. ლაშხურის მარჯვენა მხარეზე.

ჭალა (2) – საკრებულო (ზ. ჩუკული), სახნავი (ლევმერი), ს. ჟიბე ჩუკულშია, ფიშყორის მარჯვ. მაღლობზე, შესაკრები ადგილია. *ნუნუ დადაშის ას. გულბანი, 26 წ., 1976.*

ჭალა დაბ – ყანა (ზ. ჩუკული), ჟიბე ჩუკულშია, ჭალის ნაპირასაა. *ნუნუ დადაშის ას. გულბანი, 26 წ., 1976.*

ჭალა დაბარ – ყანები (ჟახუნდერი) ს. ჟახუნდერში, მდ. ლაშხურის მარჯვ. მხარეზე.

ჭალა თხუმ – სამოვარი (ლასკადარი), დაბიერის მთაშია, მდინარე ჭალა თავზე. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.*

ჭალა ტყაბარ – სამოვრები (ლაღარვაში) ს. ლაღარვაში, ჭალის პირზე. *ტყაბ „მოფერდო ადგილი“. გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.*

ჭალა ტტიბ – ხეავი (ჭვეალიერი), ს. ქვეადა ჭვეალიერშია, იცის მეფეყერი. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ჭალაიდარ – ბაღი (ლევოსანდი) ს. ლევოსანდში, ლაშხურის მარჯვნივ.

ჭალა – მდინარის (ცხენისწყლის) სახელწოდება.

ჭალა – სათიბი (ლახამულა) ჟ. ლახმელის ქვემოთ, მდ. ენგურის მარჯვ. რიყეში. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჭალა – სახნავები (ბავარი), ჭალისპირა ყანები ჟაბე ბავარში. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., 1976.*

ჭალა – სახნავი (ბავარი) ქვედა ბავარში, ლაშხირის მარცხ. მხარე. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კოლმ., კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., კოლმ., 1976.*

ჭალა – სახნავი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, მდინარე ტტიბის მარცხ. მხარეზე. ვაკე რელიეფით. *ჯ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ჭალა – სახნავ-სათიბი (ჩ. ქედანი) ჩუაზე ქედანის ჩრდ.-დასავლ. ვაკე ადგილებია, კოლმ. სათიბ-სახნავი. მოედინება წყაროები, მოზრდილი წყაროები – ქედანში ტტიბის მარჯვენა შენაკადები. *ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 42 წ. მუშა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჭალა – ღელე მოზრდილი (უსგვირი), მოედინება შუა სოფელში, მოედინება **პაპა ლარა**-დან, ჯუმფრელის ერთი ძირითადი შენაკადი მარცხენა მხრიდან. ს. უსგვირის მდინარე (უსგურულა ?). *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ს. უსგვირი, მესტიის რ-ნი, 1973.*

ჭალა – ყანა (ბაბილი), მდ. ლაშხირის მარჯვ. სანა-

პიროს ყანები. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ჭალბ – ყანები (ხელედი) ს. ხელედშია, ლაშხირის მარცხ. მხარეზე. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ჭალბ(10) – დასახლება (ლენტეხი), დ. ლენტეხშია, მდ. ჩოლშურას მარჯვ. მხარეზე, ამაჟამად დასახლებაა, ადრე ყანები იყო. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

ჭალბდ (სამოვარი (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

ჭალბ – მდ. მულხურას მარცხ. კალთის სამოვარი, სამანქანო გზა გადის ჭალბ-ზე. ჭალბ „მდინარე“. *ერმალო ციოყის ძე ჟორჯოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჭალბ – მდინარე (ლემუკვი), ტბდიამიდან მოედინება. ლატალს ჩამოუდის აღმ. მხრიდან. წისქვილის წყლისოდენაა. *შალვა გ-ძე ივერია-ნი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ჭალბ – მდინარე (მაცხვარიში), ენგურის მარცხ. შენაკადი, მოედინება მწვერვალ ლჰლადან. *გურამ გუას ძე გირგვლიანი, 35 წ., ისტორიკოსი, ს. მაცხვარიში, 1973.*

ჭალბ – მდინარე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) მესტია ჭალბს. ლენჯერში ჭალბს უწოდებენ. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ჭალბ – მდინარის ორივე ემხარე ს. ტვიბში. **ჭალბ** „ჭალა“. *ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ჭალბ – საბალახო, სახნავი (ლევშერი), ს. ლევშერშია, მდ. ლაშხურის მარცხ. მხარეზე. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.*

ჭალბ – სათიბი (შკედი) ს. შკედში, ცხენისწყლის მარცხ. სანაპიროზე. *ჟ. ს. ონიანი, 34 წ., 1976.*

ჭალბ – სათიბი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის გაღმა, აეროდრომის ტერიტორიაზე, ლაშხურის მარცხ. სანაპირო.

ჭალბ – სათიბ-სახნავი (ბაგვდანარი), მდებარეობს ს. ბაგუდანარსა და ს. ახალშენს შორის. არის ს. ბეროს 2 მთავარი ფერმა. ტერიტორიულად ეკუთვნის ს. ახალშენსა და ს. ბაგუდანარს. ჰიდრონიმისაგან. *აკაკი ივანეს ძე კვიციანი, 34 წ., კოლმ., ს. ბაგვდანარი, ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჭალბ – სამოვარი (უშხვანარი) მეშხე ლიცს მარცხენა მხარეზე, სათიბ კაჩარს აღმ., ჭალის სანაპიროა. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმეურნე, ს. უშხვანარი, ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჭალბ – ყანა (ბულეში) ს. ბულეშში, მდინარის მარჯვ. მხარეზე. *ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

ჭალბ – ყანა (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერში, ლაშხურის მარცხ. სანაპიროზე. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ჭალბ – ყანა (მარგვიში) ს. მარგვიშში, ლობშურის სანაპიროზე.

ჭალბ – ყანა (მესტია – ირ. მელიქიშვილი)

ჭალბ – ყანები (იფარი) ს. იფარის დასავლ., მდ. ენგურის მარცხ. კალთის, ჭალისპირა ყანები. *ლოკუა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენსიონერი, ს. ნაკ-იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჭალბ – ყანები (ლევოსანი) ს. ლევოსანში, ლაშხურის მარჯვენა.

ჭალბ – ყანები (მელე) ს. მელეში, ლაშხურის მარჯვ. სანაპირო ყანები. **ჭალა** – მდინარის სანაპირო ადგილი.

ჭალბ – წყალი (ლემსია). მოზრდილი წყალია, წისქვილის წყლისოდენა, მოედინება ხაჭრაშის მთიდან ლატალის მხრით ენგურისკენ. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ჭალბ (15) – სამოვარი (საყდარი) ს, საყდარში, ჩოლშურას მარჯვ. მხარეზე. *მ. ა. ბენდელიანი, 68 წ., 1978.*

ჭალბ – ყანა (ჭველიერი), ჭველიერშია, მდ. ლაშხურის მარცხ. ჭალა. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ჭალბდ – დელეთმესაყარი (სპარდიში) აეროპორტის ჩრდ. მდინარეების შესაყარი ადგილი შუტელ ბაჩუთან. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ჭალბრიელ – სათიბი(ცალდაში) ს. ცალდაშის დასახლების ქვემოთ, მდ. მულხურის მარცხ. სანაპიროზე. *პავლე ბითეს ძე ზურებანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჭალბრიელ – სათიბ-სახნავი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშის დასავლ., მდ. მულხურას მარცხ. მხარეზე, მდინარის მარცხენა სანაპიროს გასწვრივ. *ჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჭალბ პილ – რიყე (ცანა), ცხენისწყლის მარჯვ. და მარცხ. სანაპიროები.

ჭალბდ – ტყე (ლაპილი), ს. ლაპილშია, დასახლების ქვემოთ, მდინარე ენგურის მარცხ. კალთაზე. *ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ჰალრდ – ყანები (შტვილი), შტვილშია, ლაშხურის მარჯვ. ჰალა სიგრძეზე მიჰყვება. *თ. დ. ხაბუ-ლიანი, 48 წ., 1978.*

ჰანჰს – სათიბი, ტყე (ნაკ. ს.ს.) ნაკრას მარცხ. კალთაზე, სათიბ ლაყურილდაშის ჩრდ.-დასავლ. ჯუჯა ფოთოლოვანი ტყეა, დამზალ ცხეკ ხარ – ჰადრა ი ლემდხინდ, ლებელძიხ გვამიდ ფელტ ლი. *ვასილ ბერნაყის ძე ჰალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჰარმაგ – ყანა (ჰებუდი) სამანქანო გზის ზემოთ, სათიბ წყაროს აღმ. ზაგამზე სამსონის ძე ფარ-ჯველანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჰარმა – ყანა (ჟამუში) ს. ჟამუშის დასახლების დასავლეთი. სოფლის დასავლ., უბანში – კირტუშში. გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჰაიგლდ – წყალი (კაერი) ს. კაერისა და ს. ლემსიის საზაფხულო სამოვარი მთაში. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ჰაგლდ – ყანა (იდლიანი), ს. იდლიანის დასავლ. ნაწილი, დასახლება ნენზიშ ნაკშია. ვაკე ადგილი, ჰანჰრობივითაა, ტალახიანია, წვიმიანობისას წყლები მოედინება. *გივი მოსეს ძე ჰკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდლიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.*

ჰედილდ – სამოვარი (შვედი), ს. შვედშია, დამრეცი რელიეფით, ადრე იხვნებოდა. ამჟამად გვიმრნალია, საბალახო. ირგვლივ ტყეა. ნასახლარიცაა. *შუმანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჰელირ – სოფელი (ეც. ს.ს.). ეცერის ს.ს.-ში შემავალი სოფელი, მდ. კედრელასა და მდ. დაჰმარს შორის, სუიფის ჩრდ.-ით. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ს. სუიფ, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 15.X.1969 წ.*

ჰენიერ – სათიბი (თეკალი), მთა დებერალშია, თეკალის სამხ. ბოლო ადგილებშია არყნარი, შგერნალი. *ჰენ (?) . ი. გ. გარდაფხაძე, 62 წ., ნ. გ. ბაბლუანი, 66 წ., 1978.*

ჰერ – სოფელი (ხმ. ს.ს.) ს. ხაიშიდან 6 კმ-ზე, მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, სამანქანო გზის ზემოთ. დაფერდებული ადგილია, ცხოვრობს 1 ოჯახი, მშრალი დეღეა ორ კლდეს შორის (ღარტაფში). სახნავ-ვენახებიანი, ბევრია ნიგოზი, ვაშლი, მსხალი, ადესის ყურძენი, წაბლი,

ტყემალი. 4 მრგვალი ხის სახლია (მალე ნასახლარს წაემგვანება – უყურადღებობის გამო). ატამიცაა და ქლიავი, ქირვად, დასავლეთის ხმარიდან – ჯერ ფოთლოვანი, შემდეგ წიწვია-ნი ტყის მასივიანი მშრალი დეღეა, ციცაბო-კალთებიანი გორები. რუკის მიხედვით **კლდე ჰვერი** მერაბთბიშ ყუთიმბ 1736,8 (1 : 100 000). *ჟვანია ზემას ძე ჰკადუა, 42 წ., მუშა, ს. ჰერი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჰერიშ ჰედან – საცხოვრისი ენგურის მარჯვ კალთაზე. *ჟვანია ზემას ძე ჰკადუა, 42 წ., 1970.*

ჰერიშ ყუთიმბ – მწვერვალი (ჰერი) ს. ჰერის ჩრდ. მაღალი მთა, მისი სიმაღლეა 1: 100 000 მიხედვით 1770,9 მ. ზღვ. დონიდან. წვერი წერქვა არის, კალთები ტყიანი. კლდეწარევი ციცაბო კალთები. *ჟვანია ზემას ძე ჰკადუა, 42 წ., მუშა, ს. ჰერი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჰერიშ ყუთიმბ – მწვერვალი, მაღალი ადგილი, ტყიანი და კლდეებიანი. მისი სიმაღლეა 1737,8 (1 : 100 000). ს. ჰერის დასავლ. მწვერვალი. *ისლამ ბათერის ძე ჰკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ჰერიშ ყუთიმბიშ ჩჰაზე ყუთიმბ – მწვერვალი (ტობარი), მდ. ენგურის მარჯვ. მხარე, ს. ჰერის თავზე. ტყიანი, ციცაბოკალთებიანი; არის ორი მწვერვალი: ჰერიშ ყუთიმბ და მისი ჩჰაზე ყუთიმბ. სიმაღლე ორივესი დაახლ. თანაბარია ($\approx 1736,8 - 1 : 100\ 000$). *ისლამ ბათერის ძე ჰკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობარი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1.11.70 წ.*

ჰერხანი – სათიბი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის დასახლების დასავლეთით. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., ს. ზარდლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჰერგნდა – მთა (ბეჩო), მდებარეობს მდ. დოლრას მარჯვენა მხარეზე, ზემოთ ბილიკივითაა ≈ 6 კმ. სიგრძის. იქიდან მოჰქონდათ ქვა მეზრწ თარგლეზერ-ის ეკლესიის ასაშენებლად ორთი-მეორის გადაწოდებით. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჰერგნდაშ ლიც – დეღე (ბეჩო) მდ. დოლრას მმარჯვ. მხრიდან შენაკადი, მ ოედინება მთა ჰერგნდა-დან. ჰიდრონიმის მიხედვით. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 969 წ. სექტემბერი.*

ჭეხანი (იხ. **ჭერხანი** – ზარდლაში)

ჭიბ – სათიბი (მაგარდელი) ტუბის აღმოსავლ., ს. მაგარდელში, ჭაობიანი ადგილია, ს. ლეზგარას აღმ.-ით. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭიბ – სათიბი (ფარი – ვ. ნარსავიძე)

ჭიბ – სამოვარი (ზაგარი) ს. ზაგარის აღმ., სათიბ პატომანის აკრავს აღმ. ჭიბარ ლიხ, ჩუ მეტყველი. სათიბი იყო, ამჟამად სამოვარიო. *გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭიბ (4) – ყანა (ზ. ლუპა), მდ. ენგურის მარჯვ. სანაპიროსთან, მოედინება წყარო, ჭაობიანი არააო. *სიმონ თოსდანის ძე ცალანი, 57 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭიბალ – სათიბები (ჭებუდი) ს. ჭებუდის (სახმ.) დასავლ. სათიბ-სამოვარ ბარყუნაშ-ის ჩრდ. არის სათიბები, შემოკვეთულია, ირგვლივ ტყე აკრავს. ჩამოუდის წყაროც და არის ჭანჭრობიანი. *ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჭებუდი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭიბარილ (ვ. ნარსავიძე – იხ. **ჭიბარილ**)

ჭიბერ აზავემ ჯარჯ – გადასავლელი (ჭუბ. ს.ს.), გადასასვლელი ნენსგერიდან. (იხ. რუკა: пер. Чинер-Азав) მდ. ნენსგერის აღმ. მყინვარი. უზრუნველ (სავ. სახ.). *ესტატე ილიას ძე ჯაჭვლიანი, 42 წ., კოლმ., ს. სგურიში, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ჭიბერიშ ჯარჯ – გადასასვლელი (ჭუბ. სს) მდ. ნენსგერის დასაწყისის მარჯვენა მხარეზე, ადის გზა მთა გუბარ-ამდე, რის გავლითაც ჩიპერის გადასასვლელზე გზა მიემართება ყუბანისკენ. კლდოვანი რელიეფია, ნივალური ზრონა, ზღვის დონიდან მისი სიმაღლეა 3292,2 მ. (იხ. რუკა). *ხაბჯი ბიბუს ძე ჩხვიმიანი, 68 წ., კოლ., ს. სგურიში, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 13.9.1970 წ.*

ჭიბი სარაგ (იხ. **ჭიბრიშ**)

ჭიბილდ – სათიბი (ღვებალდი), ს. ღუებალდშია, სათიბ თხუმე ლარას ესაზღვრება. ჭიბილდ „ჭაობიანი“ (პატარა). *მიმა ილოს ძე გერლიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭიბრიშ – წყარო (მაგარდელი) ს. მაგარდელში, სათიბ ჭიბის არეში, წყაროს წყალი მოდის. ჰიდრონიმის მიხედვით. *ივანე ბექას ძე მილდიანი,*

99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჭიბარ – სათიბი (ეცერი) ს. ეცერის ჩრდ.-აღმ., სათიბ ღუემგმარის სახმ. დასავლ. მოედინება წყლები პატარ-პატარა და დაჭაობებულივითაა, ჭანჭრობი. *ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჭიბარ – სათიბი (ქართვანი) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სათიბებს მგნჭარასა და კვრტი ლარას შორის. ლეჭბარა ჰდგი ლი „მოჭაობიანი“. *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჭიბარ – სათიბი (ჭოხულდი). სათიბ ჭალაშ-ს ქვემოთ, ს. ნაშთქოლამდე, ჭაობებიანი ადგილია. რელიეფის მიხედვით. *აკაკი ივანეს ძე კვიციანი, 34 წ., კოლმ., ს. ბავგვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჭიბარ – სამოვარი (ფხოტრერი) ფხოტრა ზაგარს დასავლ., სათიბ კვრტიარს ესაზღვრება ჩრდ.-აღმ. მოედინება წყლები, მოჭაობიანი ადგილია. „ჭაობიანი“. *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჭიბარ – ხეხილიანი ადგილი (სვიფი) სკოლის დასავლეთით, ს. საბჭოს წინა ადგილი. მოედინება მჟავე წყალი – **სტიფიშ სგიმ**, წყლებიც. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭიბარ (8) – სათიბი (ზაგარი) ს. ზაგარის აღმ., ჭანჭრობიანია ისეთი, რომ შეიძლება მალე ჩაერღვას მიწაო (ქა ხეტყენი დოსდ). ტყე ლაყლას ზემოთ, ჩრდ.-დასავლ. *გაიანე კამეთის ას. ცინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭიბარ – სამოვარი (დოლასვიფი) ს. ბეჩოდან მესტიისკენ მიმავალ სამანქანო გზის აღმ.-ით, ფოთლოვანი მცენარეებით, დამრეცი რელიეფით. მოედინება წყაროებიც (საცალფეხო გზის ზემოთ). ჰიდრონიმის მიხედვით, ჭიბ „ჭაობი“. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჭიბარ – ყანა (ქართვანი) ყანა დიშა დაბარს ქვემოთ, მოჭაობო ადგილია (მჭიბ ჰდგი ხეგდახ). *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჭიბჭილი – სათიბი (ფარი) ჯგერაგ ზაგრიშის გორაზე, აღმ. ტყე ლესქარის აღმ. მდ. ლექტური ჭალს მარჯვ. კალთა. მოჭაობო ადგილია. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭიბჭი სარაგ – წყარო (ზ. ლუპა) სოფ. ჟ. ლუპას ქვემოთ, ენგურის მარჯვ. მხარეზე, სახნავ ჭიბის ქვედა კუთხეში. *სიმონ თოსდანის ძე ცალანი, 57 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭიბგლ – სათიბი (უღვალი) ს. უღვალის აღმ., სამოვარ კერანის აღმ. შემოვაკებულია, მოედინება წყაროები (მჭიბ ადგი ლი). *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჭიბგლდ – სამოვარი (ლანხვრი) ს. ლანხურის სამხ.-აღმ. სამანაქანო გზამდე, ბურიშერ ტანარს აკრავს სამხ.-ით. ქვედა მხარე ჭაობიანია. ჭიბგლდ „ჭაობიანი ადგილი“. *აკაკი ანდრეას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჭიბგლდ (2) – წყარო (ზ. უშხვანარი) ს. ჟიბე უშხუანარში მოედინება, სასმელი წყროს წყალი, ჭაობი არაა. ჭიბ „ჭაობი“. *ჰიდრონიმის მიხედვით. გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჭიბგლდარ – სათიბი (ქვ. ლუპა) ს. ჩ. ლუპაშია, სათიბ ნენჯლარსა და სამანაქანო გზას შორის. ჭაობიანია უხვად. *სილევან იშმაგის ძე დადემქელიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭიბგლდარ – სამოვარი (ქართვანი) სამანაქანო გზის ზემოთ, სათიბ ლაყენსგალარის დასავლ. (მჭიბოლ ხედახ), ზემო მხარე ფერდობია. *გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეროს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჭიბგლდარ – სახნავ-სათიბი (ზ. ხოსრარი) ს. ჟიბე ხოსრარის აღმ., ჭიბგლდარ ხარ მოლე. ხოლა ტუბირას მარჯვნივ. *სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., ს. ხოსრარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჭივრი სგიმ – მჟავე წყალი (ჟაბეში)

ჭილარ – ღელე (მაგარდელი) მთა როკოს აღმ., შეკრილ ადგილს ემახიანო, გზა გადის. ჭილ „ჭრილი“ ? *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჭილამი თხვიმ – მწვერვალი (ზ. ვედი).

ჭილამი ლიც – ღელე (ზ. ვედი), ურამიშ წყაროს შენაკადი (მარცხენა).

ჭინჭ – კლდე (ლეზგარა), კლდე ლაცხნირს ესაზღვრება ჩრდ.-მდასავლ. სახიჯხვეა, ნახევრამდე დეკოვანია (ლეჭინჭე ხარ, ნეცინ ცხეც ხაჭრა სგა). *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 გ., ს.ს. თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭირეც – კლდე (ლენტეხი) დ. ლენტეხის ჩრდ. ბუჩქნარია და კლდოვანი. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

ჭიტმა – უბანი (ცხუმალდი) ს. ცხუმალდში მცხოვრები ჩანქსელიანების საგვარეულოსი. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ჭიტმერ – უბანი (ფაცი), ლესხანში მცხოვრები ჩანქსელიანების ერთ-ერთი საგვარეულო თემი. *ჯ. ა. ჩანქსელიანი, 26 წ., ხელედის ს.ს., 1974.*

ჭიტიი კარა – ტყე-ფერდობები (რცხმელური), რცხმელურშია, ლაშხირის მარცხ. ვინმე ჭიტის ნაკარვებიო. *გ. ა. ტვილდიანი, 1976.*

ჭიტმა მურყუამ – კოშკი (წვირმი), ს. წვირმშია, ლამელდის დასახლებაში. გადახურული არაა და ქონგურები არა აქვს. ჭიტანთ – ფირცხელანების საგვარეულო კოშკი. *მირან ხალამპრეს ძეა ფანგანი, 40 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჭიტა მოლარ – სათიბები (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის ჩრდ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ჭიტა კორძიას ნაკაფი. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჭიტა რობ – ტყე (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის სამხ., ჯარგლდშის დასავლ. შერეული ტყეა, ჭიტა – გვარი უცნობია. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ. მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჭიტუ ლარე – სათიბი (ჭოლაში), მთა უღვირზე, სამანაქანო გზის ქვემოთ. ჭიტო ქოჩიანისა ყოფილა. *ალექსანდრე გელას ძე დედარიანი, 80 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჭიტუღლესგარ – სათიბი, ტყე (მესტია) აეროპორტის აღმოსავლ., ნაკანების კუთვნილებაა. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ჭიქუილ – სათიბ-სახნავი (ხელედი), ხელედშია, ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე. ზემოთაა წიწვნა-

რი, შუროებიცაა. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გა-
ზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე, 1976.*

ჭიშგარ – გადასასვლელი (ჭველფი) ს. ჭველფის
ჩრდ., ს. კალისკენ გადასასვლელი ლატფარის
ქედზე. **ჭიშგარ** > ჭიშგარ ? დ. ნ. ზურაბიანი, 57
წ., 1978.

ჭიშწანი – სამოვარი (ლამხერი) ს. ლამხერის ჩრდ.-
აღმ., სათიბ ტუბიბარზის ჩრდ. მხარე. ხილნა-
რია, ბლომადაა უცუნა (შაშული). *მახამეთ
პეტრეს ძე დევედარიანი, 49 წ., კოლმ., ფარის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭიშხ – სახნავი (ქართვანი), ყანა ლეცტბარზს აკ-
რავს, ფეხის ფორმა აქვს. *გრამიტონ პავლეს ძე
გაბულდანი, 47 წ., კოლმ., ბეჩოს ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჭიშხ (2) – სათიბი (ლანხერი) ს. ლანხურის სამხ.,
სათიბ ლაკწის ჩრდ.-ით, სამანქანო გზის ქვე-
მოთ. ფეხის მოზახულობას წააგავს, დასავლე-
თით ვიწროვდება. ჭიშხ „ფეხი“ – რელიეფის
მიხედვით. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57
წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969
წ. სექტემბერი.*

ჭიშხერუ (იხ. **ჭეშხერუ** – ცხუმარი)

ჭიშხილ – სამოვარი მთა (ხევრა), კარვებიცაა, საზა-
ფხულო სადგომი. ჭიშხილ / ჭიშხილდ.

ჭიშხილდ – სათიბი (ფაყი), ს. ხარაშშია, ყანა ადანა-
შის გაგრძელებაზეა, ტყეშია შეჭრილი. *ე. ს.
გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ჭიშხილდ (2) – სათიბი (ღვებალდი) ს. ღვებალდის
ჩრდ.-დასავლ., სამოვარ ლალსგურას გვერ-
დით. ირგვლივ ფოთლოვანი ტყე აკრავს, ფარ-
თობი ≈ 0,5 ჰა. *მიშა ილიას ძე გერლიანი, 39 წ.,
კოლმეურნე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი,
1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭიშხილშუ ვარჯ – გადასასვლელი (ხევრა), ჯეურა-
დან მთებით გადასასვლელი მთა ჭიშხილდა-
მდე. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ჭიშხგლდ (იხ. **ჭეშხგლდ** – ლახამულა)

ჭიჭე გვანდრა – სამოვარი (ზ. ვედი) სამოვარ უდუ-
დესა და ნატახტე-ს შორის, ციცაბო კალთე-
ბით, სამოვრებით, ნატახტისკენ გადატიხრუ-
ლია გზა ქედზე ჩაზნექილ (გრაბენზე) ადგილ-
ზე. მდ. ბულნიშგლდ-ის მარცხნივ. *შალვა
ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯი-
ხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970.*

ჭიჭიკტე მალქორაშ – სათიბი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშა და
ლეჟა ლახუს შორის, ჭიჭიკო იოსელიანის სა-
თიბი. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედა-*

*გოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექ-
ტემბერი.*

ჭიჭიტო – სალოცავი ადგილი (ჭახუნდერი) ს. ჭა-
ხუნდერში. წველადობის დროს ამ საკულტო
ცერემონიის დამთავრებამდე რაიმე რძის ნა-
წარმის ჭამა არ შეიძლება.

ჭიჭერ – სამოვარი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშის აღმ., მდ.
წანრგლას მარჯვ. კალთაზე. მჟავე წყლის
ჭიჭერი სგიმის მიდამოები. მჟავე წყალი მოე-
დინება. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედა-
გოგი, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ.
სექტემბერი.*

ჭიჭერ (იხ. – **ჭიჭერ**) – ტყე მდ. წანრგლას მარჯვ.
კალთაზე, მჟავე წყალ **ჭიჭერ სგიმის** ზემოთ
მდებარე შერეული (უფრო ფოთლოვანი) ტყე.
*ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., პედაგოგი, მუ-
ლახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჭკიდანარ – სოფელი (ბეჩ. ს.ს.) მდ. დოღრას მარჯვ.
მხარეზე, ს. დოღსატიფის პირდაპირ. მაღლო-
ბი ადგილია, ჭადრებითა და ხეხილით. ცხოვ-
რობს 10-ოდე ოჯახი. ჭკიდ „მჭადი“ (ზან.) –
ჭკიდანარ „მჭადიანები“. *ყვრემ პეტრეს ძე უშ-
ხვანი, 54 წ., ტყისმცველი, ს. დოღსატიფ, ბე-
ჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჭკუტე – სამოვარი მთა (შკედი), მეგრელების სა-
ზაფხულო სამოვარი მთაა. *შუშანა ოთარის ას.
იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მე-
სტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჭოდლიერ – ყანა (ტვებიში), ს. ტუბიშს ზემოდან
აკრავს, დამრეცი სახნავებით, ჟიბწლის მარ-
ჯვენა მხარეზე. ჭოდ „კედელი“. რელიეფის მი-
ედვით. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62
წ., კოლმ. ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-
ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჭოღარ – სათიბები (ლადრერი), მდ. კედრგლას აკ-
რავს დასავლეთის მხრიდან, სოფლის სამ.-
აღმოსავლ. ვაკე ადგილია. *გერმან ბიმურზას
ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1969 წ. აგვისტო.*

ჭომანდი – ყანა (მაგარდელი) ს. მაგარდელის აღმ.,
ყანა ჭაბარს აღმ., აღმ.-ითვე აკრავს ფოთლოვა-
ნი ტყის მასივი, რელიეფი ხრიოკია. *ივანე ბე-
ქას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარ-
დელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
ოქტომბერი.*

ჭომანდი – სათიბი (ლახთავი), კახიანშია, ვაკე
ადგილი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ.,
ს. ლახთავი, 1972. VIII.*

ჭოროხ – სათიბ-სამოვრები (ზესხო) ს. ზესხოს ჩრდ.-აღმ., ნასახლარებია ძველთა-ძველი.

ჭოროხ ტუბ – ღელე (ზესხო) ს. ზესხოში, ჭოროხიდან ჩამოედინება.

ჭორხა საყდრალ – ნასაყდრალი (ზესხო) ს. ზესხოში, ორი საყდარია, ვისი სახელობისაა, არ იცინა.

ჭორწი – სათიბის სახელია. მდებარეობს ტყეში, წვირმის კოლმეურნეობის ერთ-ერთი საუკეთესო სათიბია. შეიძლება რამე საერთო ჰქონდეს ჭვერ-ფუმესთან, რაც ნიშნავს ყვავს.

ჭორწი – სათიბ-სამოვარი (წვირმი) ს. წვირმის ჩრდ.-აღმ., წიწვნარი ტყით. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჭოხნიარობა ლარა – სათიბი (წიფლაკაცია). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმოკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*

ჭოხულდ – სოფელი (ზჩ. ს.ს.) ს. მაზერის სამხ., მდ. დოღრას მარცხენა მხარეზე. არის ჭოხულდიშ სუიფ და მაცხოვარის სახ. ეკლესია. ეკლესიის გვერდით სასაფლაოა. *აკაკი ივანეს ძე კვიციანი, 34 წ., კოლმეურნე, ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჭოხულდაშ სუიფ – ეკლესია, სასაფლაო (ჭოხულდი), ს. ჭოხულდში დგას ეკლესია მაცხოვრის („მაცხტარ“). არის ჭოხულდელთა სასაფლაო. სოფლის სახელწოდების მიხედვით. *აკაკი ივანეს ძე კვიციანი, 34 წ., კოლმ., ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჭოხულდიშ ლასფლატარ – სასაფლაო (ჭოხულდი) ს. ჭოხულდის სუიფში; ეკუთვნის იგი კვიციანებს (აბრამშერე – აბრამანთა), ფანგანებს (ინუშერე – ინუანთ). ინუ, აბრამ – საკ. სახ. სოფლის სახელწოდების მიხედვით. *აკაკი ივანეს ძე კვიციანი, 34 წ., კოლმ., ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჭუბერ – სას. საბჭო (მსტ. რ.)

ჭუბრულა – მდინარე (ჭუბერი). მდინარე, რომელიც მოედინება მთა წენსგერიშ თხუმიდინ და უერთდება მდ. ენგურს მარჯვენა მხრიდან. შესართავთან ზღვის დონიდან $\approx 559,0$ მ. *მუზა უმარის ძე ჩხეტიანი, 70 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 5.IX.70 წ.*

ჭუბარალ – სამოვარი (იელი) ს. იელის სამხ., აცის დასახლების ზემოთ. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ჭუბანდერ – სათიბი მთაში (ისკარი), სამ. ღუმგმარს ესაზღვრება სამხ.-აღმ. მხრიდან. *ფურე ფურეს ძე გერლიანი, 87 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჭუბარ – სათიბ-სამოვარი (ლეღბაგი) ს. ლეღბაგის დასახლ. ქვემოთ, იყოფა ჩუბე და ჭიბე ჭუბარად. *ქ. დ. აბდელანი, 37 წ., ლატალი, 1978.*

ჭუმდი – სათიბი (მსტ. – ორ მელიქიშვილი)

ჭუქტერ – ტყე (იელი), ენგურის მარჯვ. კალთის მუხნარი ტყე. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972. VII.*

ჭუმში – სახნავი, სამოვარი (ლეზგარა) ს. ლეზგარას დასავლ., ფხაკუს ჩრდ.-აღმ., ფეტვის სახნავად ჰქონიათ ყოველთვის. *ლოლა მკვას ას. ქალდანი, 24 წ., კოლმ. წვერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭუმშიერ – სამოვარი (ტვიბი) ს. ტვიბის მთისკენაა. **ჭუმ** „ვაჟიშვილი“, საზოგადო სახელია. ჭუმიშ-გეზალ. *ჯ. გ. ზურაბიანი, 40 წ., 1978.*

ჭუმშუნი – ეკლესია (კვაჭიანარი), ს. კვაჭიანარშია, სოფლის მოედან სიფ-ში დგას. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი.*

ჭუჭელი – სამოვარი მთა (ქვ. ვედი) მდ. გერდაშერას დასაწყისში, საკარვე მთაა, სვანები ლემგრხელესაც ეძახიან. მეგრ. სამ. მთაა. ბლომადა – ჭუჭელი (მერხელ). *უმარ როზანის ძე კკაღლა, 56 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჭუჭნიშერ – საცხოვრისი (ყარი), ს. ყარშია, ჩუბე ყარს სამანქანო გზის მარცხ. მხარეზე, სახნავ-სათიბებით, ბალით. დავაკებული ადგილი. ჭუჭნი გადრანის ყოფილი კუთვენ. მამული. *ანდრია ბიშორზას ძე აფრასიძე, 61 წ., მოსამსახურე, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ჭუჭურიაშ – სამოვარი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის გაღმა.

ჭუჭშერ – საცხოვრისი (ბაბილი), ს. ბაბილშია, ლიპარტელიანების საგვარეულოს თემი. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ჭუჭშერალ – უბანი (ნანარი), ს. ნანარშია, ლიპარტელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი თემი, მტო. *გ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ჭყალერ – სათიბი (ჭაბეში) ს. ჭაბეშის აღმ., ლეჟჭყალერსა და ლეჟჭჭყალერის სათიბებს შორის, ლეჟ დაბარის ზემოთ. *გეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი*

ჟეებ ღელა (იხ. **ჟეებარ** – ფაყი)

ჟეებარ – ღელე (ფაყი), ს. ლევდარეშშია, დაჟაობე-
ბულია, პატარა წვიმების დროს დიდდება. გ. გ.
გაზდელიანი, 28 წ., 1974.

ჟეებარ – ყანები (წანაში), ს. წანაშია, ჟაობიანი არაა,
ფერდობზეა. ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.

ჟეებარ (3) – სამოვარი (ბაიარი) ს. ბაიარში, ჟაობი-
ანი ადგილი, მოედინება წყალი. გ. შ. ჩანქსელი-
ანი, 20 წ., 1974.

ჟეებარე ლარა – სათიბები (კახურა), ს. კახურშია,
ჟაობიანია. გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.

ჟეერუ – გზაზე ვაკე ადგილი (გვალდერი), მთა
ბაქისკენ. ა გზაზე ვაკე ადგილის სახელწოდ.,
კვარციანი (ღვია) ადგილია (ჟეერუ ხოზ ერეჟა).
ჩხეტიან ემუხას ძე ჩხეტიანი, 47 წ., კოლმეურ-
ნე, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომ-
ბერი.

ჟეერუ – სამოვარი (მთაში) (ეცერი) მდ. დაჭარის
ჩრდ.-აღმ., მთის სამოვარ ტემთერს ესაზღვრე-
ბა დასავლ. მხრიდან. ბაჯუ პირიბეს ძე გერ-
ლიანი, 27 წ., მძღოლი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-
ნი, 1969 წ. X.

ჟეერუ (2) – სახნავ-სათესი (ლანტელი) სოფლის
ბოლოს, სახნავ-სათეს ნაკვრში, ყანა წასყიდუ-
ის ჩრდ.-აღმ. ჟეერუ (ხოზა თეთნე ბაჩარ ხარ,
ჟეერუარ ხარ). კოწია ბეჟეზას ძე პაკელიანი, 72
წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟეერუ ნავ (იხ. **ჟეირუ ნავ** – სვიფი)

ჟეერუტარ – სათიბები (ეცერი) ს. ეცერისა და ს. ბე-
ჩოს გამყოფ ქედზე, სათიბ ჟაჭუტს / უნწუტარს
აკრავს სამხ.-აღმ. ჟეერუ ბაჩარ ხეჩდახ (ღვია-
ნია). ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ.,
კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟეეშ – სამოვარი (ცხუმალდი), ს. ცხუმალდშია,
ჟანჭრობიანი ადგილი. შ. მ. ჩანქსელიანი, 46
წ., 1974.

ჟევირვარიშ სარაგ – წყარო (ფარი – ვ. ნარსავიძე)

ჟეიბ – სათიბი (ზ. ვედი). არჩილ კოსტას ძე ჟკა-
დუა, 41 წ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ.
ნოემბერი.

ჟეიბ – სათიბი (ლახამულა) ს. ლახამულას და-
სავლ. მდებარე სამოსახლო გემრანის დასახ-
ლების ქვემოთ. სათიბის ქვემო კიდეზე მოე-
დინება წყარო, სხვაგან მშრალია. გელა ფუთუს
ძე ჟკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.
ნოემბერი.

ჟეიბ – სათიბი, ბოსტანი (ქვ. ვედი), მახამეთში
დაბარშია, ჩრდ.-დასავლ. ხილნარიცაა, ბოსტა-

ნიც. მოდის წყალი და ჟანჭრობიანი ადგილია.
ვარდან მახამეთის ძე ჟკადუა, 76 წ., პენს., მე-
სტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ჟეიბ – ჟაობი, სათიბი (ხევრა), ჟეურაშია, ჩუიბე
ტუიბრას თავზე. ვ. მ. ჟკადუა, 30 წ., ლახამუ-
ლას ს.ს., 1973.

ჟეიბ (5) – სათიბი (ქვ. ვედი) ჟიბე ვედის ცენტრა-
ლურ ნაწილში, სადაც მოედინება წყაროები.
ჟანჭრობიანი ადგილია, ცხოვრობს ანეტა ჟკა-
დუა. უმარ როზანის ძე ჟკადუა, 58 წ., პენს.,
მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.

ჟეიბიშ ლარა – სათიბი (ციცხვარი), ს. ციციხურშია,
სამანქანო გზის ქვემოთ, მდ. ენგურის მარცხ.
მხარეზე, ტობაშ დაბის გაგრძელება. ჟანჭრობი
ადგილია წვიმიანობის დროს. ვალო გაიოზის
ძე ჟკადუა, 36 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.

ჟეიბგლდ – სამოვარი (ცალერი) ჟიბე ცალერის
ჩრდ.-აღმ. სამოვარ გორა ლადუბაშლილის და-
სავლ. მოედინება წყარო და სველია (ხამჭირი),
ჟეიბ დემეგ ლი. ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარა-
მიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი,
1969 წ. ნოემბერი.

ჟეინტომერ მურყუამ – ნაკომპარი (ღებბალდი), ს.
ღებბალდშია, გეუარე მურყუამის გვერდით,
გერლანებისა (ჟეინტომა საკ. სახ.). „ჟეინტო-
მანთ კომპი“. აკაკი კოსდას ძე გერლიანი, 55
წ., მოსამსახ., ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი,
1969 წ. ოქტომბერი.

ჟეირანაკაშ სარაგ – წყარო (ფარი – ვ. ნარსავიძე)

ჟეირუ ნავ – სათიბ-სამოვარი (სვიფი) კლდე
წერნიარის დასავლ. წერილი ჟეირუტარ ხაგხ,
ლახაშა ჟეირუ (მცენარეა, ბალახი), ჟეირუ
ლეგრეტ ი ხარ. ჟეერუ „შავ ნაყოფს ისხამს,
ქათმებს უყვართ“ (მელგმოლშალ მეშხა კუნ-
კულს იშნე, ქათლარ მასარდს ხედარაშხ).
„ღვია“ Juniper us. ტარიელ ქემუხას ძე გადრა-
ნი, 59 წ., კოლმ., პარტორგი, ფარის ს.ს., მესტი-
ის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟეირუშ – სათიბი (ჰამაში) ჰამაშში, სამთიბთ
ლარტელაშს აკრავს სამხ. „ჟეირუ გარ ბაჩ წვა“.
დუმა შარდენის ასული ჟკადუა, 46 წ., კოლმ.,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ჟეირუშ (2) – სათიბ-სამოვარი (ბაგვდანარი, ჰამუ-
ში), ს. გულის მთაა, გულს ჩრდ.-აღმ., გულს
ზემოთ. გულაქალას მიდამოები. ჟეირუ
„ბრჟევილა ქვები, კენჭები“ (ბალახიცაა!). ან-
თუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი,

ს. ბაგუტდანიშვილი, ბეჩოს ს.ს., ვ. მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.

ჟონა – სამოვარი მთა (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟონაშ ზაგარ – სამოვარი, ქედი (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟონაშ ლაგარდუშ – სახნავი (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟონაშ ლალგან შუკუტარ – გზა (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟონაშ ლეწვერ – ტყე (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟონაშ ლეჯკერ – ტყე (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟონაშ ლჭკოლ – სათიბი (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟონაშ ქაბე ლესგარ – სამოვარი (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟონაშ სარგელ – წყარო (ზ. ვედი) მთა ჟონაში, ერთდერითა. არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟონაშ ყუბიშ – მწვერვალი, სამოვარი (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟონაშ ყუბიშაჟიშ ნაკ – სამოვარი (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟონაშ ყუბლე ლესგარ – სამოვარი (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟონაშ ჩუბე ნაკ – სათიბ-სამოვარი, სახნავი (ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.

ჟეზ – სამოვარი (ტვიბი) ს. ტვიბში, ჟაობიანია. ა. ა. ზურაბიანი, 20 წ., 1978.

ჟეგრუშ – სათიბი (ლეღბაგი), ს. ლეღბაგის დასახლების ქვემო ნაწილი, თეთრქვიანი იყოლადრე, შემდეგ გაიწმინდა. ჟ. დ. აბდელაზი, 3478 წ., ლატალი, 1973.

ჟეჟანდალ – ყანები (იფარი) ს. იფარის სამხ. ვაკე

ადგილია. დასახლების ზემო მხარე. ჟანჟრობი ადგილიცაა და მშრალიც. გვიან იხვნება. ლუკუა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. ნაკ-იფარი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ჟეჟინდერ – სათიბი (ცალდაში) ს. ცალდაშის დასახლების სამხ. ლეჟა ლახუისკენ. მოზრდილი სათიბია, ჟანჟრობიანია. ჟიჟიკო ბითეს ძე ზურეზიანი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჟეგზარ – სათიბები (ქედანი) ქედანში, მდ. ჟუბრულას მარცხენა მხარეზე, დაახლ. 300 მ. სიშორეზე მოსახლეებს შორის. ვაკე ადგილია. კარგი სათიბიც. არის ჟაობიანი. მოედინება კარგი წყაროს წყალი – მსხლის ძირში – ჟეგზარიშ სარგ. ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჟუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.

ჟეგზარ (2) – სამოვარი (ცალერი) საზაფხულო სად. მთა ჟუბიშის თავზე, ჟაობიანია. გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ჟეგზარიშ სარგ – წყარო (ჟუბ. ს.ს.) სათიბ ჟეგზარში, ჟუბრულას მარცხ. მსხლის ძირში, საცხოვრის ქედანში. ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., 1970.

ჟალი ლარალ – სათიბები (არცხელი) ს. არცხელის სამხ.-დასავლ., მდ. მულხურას მარცხ. კალთაზე. შედის ჯრდი ლარე, მურგუშალ ლარე, ლაბურღუა, კუეჩიწანი, ყურუნყუე ლარე, ჟიბე ლარე... ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგარი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჟარაშ – ტყე (სგობული) ნასახლარ სგობულ-ის სამხ.-აღმ., ქედს იქით წიწვნარი ტყეა. ლიჟარტე „მოწყობილი“. მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში, 1973.

ჟაბლარა – სათიბი (ლადრერი) სოფლის დასავლეთით, ჯენიშ ლიცს აღმ., მის გვერდით, ს. ფარის საზღვარზე. ჟაობებიც არისო (ჟიბარ ლიხ). გერმან ბერმუზას ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჟანილარ – ტყე (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანრგლას მარცხ. კალთაზე, სათიბ მგჟარის ქვემოთ, მდინარის რიყემდე. ჯეირან ჟიჟიკოს ძე კახიანი, 20 წ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჟოლში ბოგ – ხიდი (ჟოლაში), ს. ჟოლაშიდან სამხ.-აღმ. ხის სამანქანო ხიდი მდ. მულხურაზე. ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ.,

პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჭოლში ჯგერაჭ – ეკლესია (ჭოლაში), ს. ჭოლაშის ცენტრშია, კარგად დაცული სასაფლაოებით (ლამდელქარ). არის ჯვარ-ხატები, წიგნები. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჭოლშ – სოფელი (მლხ. ს.ს.), მულახის სას. საბჭოში შემავალი სოფელი. მდებარეობს მდ. მულხურას მარჯვ. კალთის დავაკებაზე (1687 მ.), არის სას. საბჭოს ცენტრი: საშ. სკოლა, კოლმ. გამგეობა, საავადმყოფო, მაღაზიები, ფოსტა... *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჭოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჭორი ნაკ – სათიბი (უშგული) ს. უშგულის აღმ., გადასასვლელ ზაგარის იქითა მხარე. ჭორ „ყვავი“. *პავლე ნიკოს ძე ნიჟარაძე, 43 წ., მოსამსახურე, ს. ჩაქაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ჭულშ – სამოვარი (ზეგანი) ს. ზეგანის ლექს უბანშია, სამხ. სახნავ კარლდის გაგრძელება, ადრე იხვნებოდა. *დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1071 წ. აგვისტო.*

ჭუადა – ტყე (ფარი), ლალქუერში ლიცის მარჯვ. კალთა, შერეული ტყის ფერდობი. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭუედ – სამოვარი (ლეწფერი), ს. ლეწფერშია. სამოვარი მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარეზე, სამანქანო გზის მარცხ. დასახლების ზემოთ, დამრეცი კედელი. *იანსონ სოზარის ძე სუბელიანი, 60 წ., ტყის მცველი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.9.1970 წ.*

ჭუედაშ – ყანა (სასაში) ს. სასაშშია, ლაშხირის მარჯვ., მოფერდო. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ჭუედაშ (2) – სამოვარი (ლუჯი) ს. ლუჯიში, ფერდობი. ცხოვრობენ გამყრელიძეები. ამჟამად ერთი ოჯახია, ცხოვრობს ერთი ქალი – დოკი ბენდელიანი.

ჭუედილდარ – ყანები (ჭუბერი), ქედანშია, მდ. ჭუბრულას მარცხენა მხარეზე, ქედანში მცხოვრები ჩხეთიანი ვასილის სახლის ირგვლივ მდებარე ყანები. დამრეცი ადგილია. პანტა ვაშლი, მსხლი, ნიგვზნარი. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეთიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერის, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ჭუედიშარ – საცხოვრისი (ყარი), ს. ყარშია, ჩუბე ყარ-ში, სამანქანო გზის ზემოთ, დასავლეთით. სათიბ-სახნავი, ხილნარი, მოფერდო ადგილია. ცხოვრობენ ჩხეთიანი და სუბელიანი. ჭუედ „კედელი“. *ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ., მოსამსახურე, ს. ყარის ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ჭუელეთანა – საცხოვრისი (ლებურცხილა) მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე, საცხ. ადგილი მეგრელებისა. მოედინება მდ. ჭველეთანაშ ლიც (ჭველეთანაშ ღელე) იხ. რუკა 1 : 100 000). *რომანოზ მუზას ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., ს. ლებერცხილა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჭუიბ (იხ. **ჭუიბი ღარე** – არცხელი)

ჭუიბ – სამოვარი (კაერი) ს. ქაშვეთისა და ს. კაერის საზღვარზე, მესტიის ჭალაშ მარჯვ. ნაპირზე. ჭაობიანია. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ჭუიბ – ღელე (ლემსია), ს. ლემსიაშია, სამანქანო გზის ქვემოთ. ჭანჭრობია ქვემოთ. დგას წისკვილები. *შ. ა. შუკვანი, 28 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ჭუიბ – ჭაობები (მესტია) აეროპორტის მიდამოებში, აღმ. მხარე, თხემელნარია. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ჭუიბ – ჭაობიანი ადგილი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალაშ მარჯვ. მხარეზე. სამოვარია ქაშვეთის დასახლების ქვემოთ. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ჭუიბ (7) – ყანა (ნაშთქოლი), სამოვარი (ქაშვეთი), ჭაობნარი (მესტია, ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ღელე (ლემსია) ტბა (ლაღამი), სათიბი (არცხელი), ს. ნაშთქოლს აკრავს სამხ. მხრიდან, სველი ადგილი არაა, ე. ი. ჭაობიანი არაა, „ჭუიბ“ ნიშნავს „ჭაობს“. *ქიშვარდი იოსების ძე წერედიანი, 49 წ., კოლმეურნე, ს. ნაშთქოლი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჭუიბი ღარე – სათიბი (არცხელი) ს. არცხელის დასახლების ზემო ნაწილში. ვაკეა, ჭაობიანი, ეკლესია ჯგერაჭის ზემოთ. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჭუინთრუთიელ – სათიბი (ხალდე) ს. ჯალდეს ჩრდ.-აღმ., ხალდე ჭალას მარჯვ. კალთაზე. ფერდობი, კარგი სათიბი. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ჭუიჭუა დაბარ – ყანები (ნანარი), ს. ნანარშია, ლიპარტელიანების საგვარეულო ყანები. *გ. ნ. ქუარასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ჭუნდტარ – ყანები (სოლი), ს. სოლშია, სამანქანო გზის ქვემოთ, დასახლების აღმოსავლეთით. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972. IX.*

ჭუნდილდ (იხ. **ჭედილდ** – შვედი)

ჭუნრილარ – სამოვარი (ცალერი), ჟაბე ცალერს აკრავს ჩრდ.-ით არის **ეხენიშჭუნრილარ** და **ამხენიშჭუნრილარ**. ჩრდ.-ით წიფლნარი ტყე აკრავს. ნაყანარიცაა. მოედინება **ჭუნრილშ ტუბრა.ვ-**ლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.

ჭუნრილშ ტუბრა – წყარო (ცალერი) ჟაბე ცალერის ჩრდ., სამოვარ ჭუნრილართან. მის ზემოთ წიფლნარია. *ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჭუტელგ – სოფელი (ჩოლ. ს.ს.), მდებარეობს მდ. ლაშხურის მარჯვ. მხარეზე. დავაკებაა, ტერასული ტიპის, თითქოს ნამეწყრალზეაო. ხილნარ-ბაღნარი, ცხოვრობენ ზურაბიანარ, ხაბულიანარ, კვასტინარ, ჩოფლიანარ, მარგველიანარ, მუკუბანიანარ (1 ოჯახი). იყოფა ლეჟნ და ლეჟნ ჭუტელფად. *დანიელ ნარიმანის ძე ზურაბიანი, 57 წ., კოლმეურნე, 1978.*

ჭუტერდა – კლდე (იელი) ენგურის მარცხ. კალთაზე, ივარისა და იელის სამოვარი მთების საზღვარი. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972. VII.*

ჭუტერშ – სათიბი (ჰადიში) ს. ჰადიშის სახმ.-აღმ. ჰადიშერას მარცხ. კალთაზე, ალპ. ზონაში, ტყე არაა. ჭუტერ „ყვავი“. *გულადი სოფროს ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამსახ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჭუიზ – სათიბი (სპარდიში), აეროპორტშია, სათიბებია. ჭაობიანი, მოედინება წყლები. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ჭემნარ – სათიბ-სამოვარი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის ჩრდ.-დასავლ. გუალდა ტუბის მარჯვ. ნახნავი არაა. *შამში ნესტორის ძე გაბლიანი, 67 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჭემენდერ – საბალახო (ფაყი), ს. ხარაშშია, ჩანს ბალახი **მეჭეხ** (საჭმელია), ფერდობიცაა და ვაკე. ტყეში ნახნავი არა ჩანს. *შდრ. ჭემინ. ე. ს.*

გვიდიანი, 24 წ., 1974.

ჭენწ-ჭალოდ – სამოვარი (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, ჭალაშ მარჯვ. მხარეზე. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ჭერეც – სამოვარ-სათიბი (ლექესირი), ს. ზედა ლექსურაშია, ოდრო-ჩოდროიანი რელიეფით. *კ. ე. ფურელიანი, 34 წ., 1974.*

ჭერელ შუკუტარ – გზა (ფხოტერი), გზა ლაშხისგლიდან გეშლარში სგიმ-ისაკენ. ≈ 200 მ.-ს იქით, ს. ფხოტერის ჩრდ.-დასავლ. გადის ბევრი საცალფეხო ბილიკი. ფიშირ ლაცგერარ ლიხ იეჟლა = ბევრი საცალფეხო (საციგაო?) და იმიტომო. *ეგნატე ამიზის ძე ქანცლიანი, 55 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჭელნ – ტყე (ღემდერი) ს. ღემდერის თავზე. ტყის მასივი, უფრო წიწვიანი, იშვიათად – ფოთლოვანიც. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჭეშხერუ – სამოვარი (ცხუმარი) კლდე ლენკერას დასავლ., სუფთა სამოვარია, კენჭიც კი არ მოინახება. ფეხშიშველაც რომ გახვიდე, ფეხიც არ გეტკინებაო – აქედანაო **ჭეშხერუ**. ჭიშხ „ფეხი“ (შდრ. ლეჭმხე). *მეკა ამიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჭეშხარ – ყანა (სოლი) ს. სოლის დასახლ. სამხ.-დასავლ. ყანების დასასრული. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972. IX.*

ჭეშხარ (2) – სათიბი (ქართვანი) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, ტყე ლაწალდის დასავლ. ნაკაფი (ნამოლ) ადგილი არის (სგახიქახი, მოლიდ-მოლიდს ლემმოლინხ – ფეხის ოდენას გააზრიანებით). „ფეხებიანი“ (?). *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჭეშხონი – საყდარი (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია საყდრის ნანგრევი. ძველი ნასაფლავეები ჩანსო. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ჭეშხელდ – სამოვარი (ლახამულა), ჟ. ლახმელშია, ყანებს ქვემოთ, საბალახო ლეგრევის დასავლ. დასახლებისაკენ. დაბარს ჩის ქა ხაქვიც, ჭიშხალ ხაყა. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჭეჭენდარ – კლდინი (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-დასავლ., ენგურის მარცხ., ქვედა ყოშრას ახლოს, ფოთლოვანი ტყის სიჭარბით, ჭეჭენდარი ჩანს. *გალაკ საფოს ძე კორძია, 15 წ., მოსწ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ბ

ხაზჯიარ – უბანი (შყალერი), ს. შყალერის ერთ-ერთი დასახლება, გვარად გირგვლიანები. *გ. ძ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.*

ხაზჯილშერ – უბანი (ბაბილი), ს. ბაბილშია, ქუ-რასბედიანების საგვარეულო თემი. *ნ. ბ. ქუ-რასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ხაზჯუარ – უბანი (ქედანი), ს. ქედანში ჩხე-ტიანების ოჯახს უწოდებენ ხაზჯუარს ოჯახის უფროსი ხაზჯუ-ს მიედვით. ხაზჯუ (საკ. სახ.) ჩხეტიანი, სოფლის რჩეული კაცი. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ხაზჯუშ დაბარ – ყანები (ლაკულმახი) მდ. ჭუბრუ-ლას მარცხ. მხარეზე, რიყე, ნიგვზნარი, თხმელნარი, ვაშლნარი და მსხლიანი ადგი-ლია. ვაკეა. ხაზჯუ ჩხეტიანის ყოფილი ყანები. საკ. სახ. „ხაზჯუ“-დან. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ხაზჯვარე დაბარ – საცხოვრისი (ლახამი), ჟიბე ლახამშია, დავაკებული ადგილი სახნავ-სათეს-ბაღებით. ცხოვრობენ ჩხეტიანები. ხაზჯვ ჩხეტიანის სახელობის. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ხაზჯვარე ღარ – დეღე (ლახამი) მ. ჭუბრულას მარცხ. მხარეზე, დასახ. უბან ქედანის სამხ.-აღმ. დამრეცი ტყიანი ღარია, მოედინება წყალი. ხაზჯვ ჩხეტიანის კუთვნილი. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ხაზჯვლშერალ – უბანი (ლენტეხი), ლენტეხში მცხოვრები ქურასბედიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო. *ა. რ. ლიპარტელიანი, 23 წ., მოსამსახ., 1974.*

ხაზჯვშა დაბარ – ყანები (არცხელი). ს. არცხელის დასახლ. ყანები. მარგიანი ხაზჯვს ყოფილი ყანები. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ხაზარშ (2) – სახნავი (უღვალი) მდ. დავშარის მარცხ., ს. უღვალსა და მდ. დავშარს შორის, სათიბ-სახნავ რობარს მოსდევს ჩრდ.-აღმ. მხრიდან. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ხაზარშ – ყანა (ლანტელი) ს. ლანტელის დასავლ.,

ყანა ლაკაჩის ჩრდ.-დას., კარგი მოსავლიანიაო. ლაზარა „შემოსანახის“ მნიშვნელობიდანო. შესაძლებელია: **ხაზარ** „ხაზები“ ან: „ზოლე-ბი“. *კოჩია ბეჭეზას ძე პაკელიანი, 72 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ხაზარშ (2) – სამოვარ-სათიბი (ლემსია) ს. ლემ-სიის ჩრდ.-აღმ. ვაკეა, გარშემო ფოთლოვანი ტყე აკრავს. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენერის ს.ს., 1972.*

ხაზარშ – სათიბი (ნესგუნი) ფუშყვერის მარჯვ. მხარეზე. ყველაზე კარგი სათიბია. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ხაზულშა – დასახლება (მესტია), ლეხთაგშია, ჩარ-თოლანების საგვარეულო თემის ერთ-ერთი შტო, კომვი ? *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ხალდეშურა – მდინარე (დავბერი). მდ. ხალდე ჭალა. მოედინება მთა კარეტის მარჯვ. მყინვა-რებიდან, მთა უხვანიდან. ენგურის მარჯვ. შენაკადი. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ., მოსამსახ., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ხალდეშ ყინტარ (მყინვარი ხალდე – ледник Халде) – მყინვარი (ცანა) ხალდეს ჩრდ., მდ. ხალდე ჭალას სათავეები.

ხალგრიშ ადგი – სამოსახლო (ლახამი), მდ. ლახამის ხეობაშია, სამოვარ ნანყბულს ქვემოთ, მდ. ლახამის მარჯვნივ. დავაკებულია, სახნავ-სათიბებით. ცხოვრობს 1 ოჯახი ხალგრ გადრანისა. ჩვამე ტვობში. *ნინა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ხამილდა ნიცილდ – წყარო (იფარი) ს. იფარის ჩრდ.-ით, უღვირის ქედისკენა გზაზე. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ხამრილ – ყანა (კახურა), ს. კახურაშია, მსხალი დგას, რომელსაც „ლახამულ“-ს ეძახიან. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974*

ხანაშურ – სახნავი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის ქვემო მხარეში.

ხანდაკ – სამოვარი (ჟახუნდერი) ს. ჟახუნდერსა და ლემზაგორის საზღვარზე, ძველი ნასასაფ-ლაოებია. გზა გადის.

ხეშკილ – სოფელი (ლნჯ. ს.ს.). ლენჯერის (ლენჯერ-ის) ს.ს.-ში შემავალი სოფელი, ცხოვრობს ერთი ოჯახი, გვარად ფილფანი. ადრე (მახსოვრობაში) 9 ოჯახი ცხოვრობდაო. ამოწყვეტილან და შემდეგ დასახლებულან ფილფანები. არის ნაკომკარ-ნაეკლესიარი. *ლავრენტი მურზას ძე ფილფანი, 74 წ., პენს., ს. ხეშკილი, მესტიის რ-ნი, 1973.*

ხეშკილ ზოგელდ – ხიდი (ხეშკილი). ხიდი ხეშკლ ჭალაზე. *მ. დ. ფილფანი, 87 წ., ლენჯერი, 1973.*

ხეშკილ ჯგერაგ – ნასაყდარი (ხეშკილი), ს. ხეშკილშია, დანგრეული. *ლ. მ. ფილფანი, 74 წ., ლენჯერი, 1973.*

ხეშკურ – ღელე (ლუჯი), მდ. ლაშხურის მარჯვ. შენაკადი, ლეჯი-სა და ჭველფის საზღვარი აღმ. მოედინება მთა უჟალ-იდან. შდრ. *ჰეშკილ მესტ. რ. დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.*

ხატაქ შდურნი – კოშკი (ღვებრა), ს. ღვებრაშია, კარგად დაცული კოშკი. მარგიანების საგვარეულოსია. დევს ხატები. *რაჟდენ გოგის ძე მარგიანი, 101 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ხაზნოლ – სამოვარი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1973.*

ხუმლა ნუზუ – გზა, გადასახედი (ზ. ვედი) მთა საოროდან ნაკაკასკენ და ცხგვსკენა გზაზე, გორაა, დავაკება პატარა. ჩანს კარგად ვედრგლას ხეობის სამოვარი მთები: ნაკა, ცხგვ, ჭყონა, ობორია... ჩრდილოეთისკენ ხაიშისა და ჭუბერის ხეობები. ყოფილა ნუზუ, ამჟამად არაა. სახელი შერჩენილა. სიმაღლე 2111,2 მ. მისგან მიემართება გზა სამოვარ ნაკასკენ. *მუშნი ბეგის ძე ქარაია, 46 წ., მწყემსი, ს. ჯგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 23.9.1970 წ.*

ხატა შდურ – ნასაყდრალი (მურშკელი) ს. მურშკელის დასახლების (ზემოთ) ცენტრში. ნაეკლესიარია. ეკლესიის დანგრევის დროს ეს ხატი, შდურიდან „გაფრენილი“ ხატი-ჯვარი ინახება ციოყულმა მურყვამში – ქურდიანების საგვარეულოში. *შდურ „კოშკის სათოფურის ქვემოთ“. გურამ ალექსანდრეს ძე ქურდიანი, 34 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ხორუი ნაგამ – სამოვარ-სათიბი (წვირმი) ს, წვირმის აღმ., სამანქანო გზის ზემოთ. შეშის დასამზადებელი ადგილი. ხორეუ „გროვა“. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ხუთინთელაშა მურყმალ – კოშკები (3 – იენაში), ს. იენაშშია, ამჟამად ხვინთელანების საგვარეულოსია, ადრე ქალდანებისა ყოფილა. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ხირა – სათიბი (ლაღამი) ს. ლაღამის დასახლების აღმ., ფერდობია. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ხულაჩგლმერალ – უბანი (ლექესირი), ს. ლექესირ-შია (ზედა), ლიპარტელიანების საგვარეულო თემი. *კ. ე. ფურელიანი, 34 წ., 1974.*

ხოშა ფუს – ნასაყდარი (უშგული), ს. ჩვიბიანის სამხ.-აღმ. დგას გალავანმოვლებული ეკლესია „დიდი პატრონის“ სახელობისა. იმართება დღეობა „ლიქსხუტარი“. ვერძთა ჭიდილია, სოფლის სადღესასწაულო, ორ წელიწადში ერთხელ ხდება, თიბვის დაწყების წინა დღეს. ხვდება კვირა დღეს. „დიდი მფარველი“. *ტარეილ თავადეს ძე ნიჟარაძე, 18 წ. სამ. სკოლადამთავრებული, ს. უშგული, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ხოსრარ – სოფელი (ფარ. ს.ს.). სოფელი ოღროლოდ-რო ადგილზეა და გზაც არ უდგება. ცხოვრობს 6 ოჯახი. ალბათ, ამ სოფელს „ოსრარ“, ე. ი. „ჩოხები“ ერქვა, რადგანაც სოფლები ზომაზე მოკლე ან. გრელ ჩოხებს ატარებდნენ. ენა კვიმატმა ფარელებმა კი ადგილს „ოსრარ“ უწოდეს. *გიორგი ნარსავიძე, 88 წლისა, 1965.*

ხოხელი სარაგ – წყარო (ღვებრა) ს. ღვებრას დასახლების სამხ.-დასავლ. *სიმონ ბეგას ძე მიხრუანი, 87 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ხუალმი – ტყე (უშხვანარი) ს. უშხვანარს ზემოთ, შერეული ტყის მასივი, მდ. მემხე ლიც-იდან ჰარეტის ზეგანამდე, ბაგვდანარის სამხ.-აღმ., კირი ლაქვშას გაყოლებით. ყოფილა საყდარი **მაცხუარ**. *გრაიმტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ. 1969 წ. სექტემბერი.*

ხერგიანიშ ნაკრატარ – სამოვარი (ხაიში) მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე, პატარ-პატარა ვაკე ადგილებია, ტყეა – ლეწვერ, ცხუიმროლ, წყეუ – შერეული. მის ზემოთ კლდეა, ამჟამად კოლმეურნეობა იდლიანისა ამოვებს. ხერგიან ხერგიანის ყანა ყოფილა ადრე. *რომანოზ მეზას ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., ს. ლეზურცხილა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ხუირაშ – სათიბ-სამოვარი (ჟიბიანი) ს. ჟიბიანის

პირდაპირ, მდ. ენგურის (ჭალ-ს) მარჯვენა კალთა, ყანების ზემოთ. ფიქლებიანი კლდეა, ციცაბო კლდე, იცის ქათმები (გარეული), **ხტირე** „ვში“. *ჯემალ ლევანის ძე ხაჭვანი, 31 წ., მოსამსახურე, უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ხტირზიმ ჭალ – ღელე (ფარი), მდ. ენგურის მარჯვ. პატარა შენაკადი, მოედინება მთა უპრგლგნადან (იხ. 1 : 100 000 нкр. Бак 3134). ჩ. და ჟ. ლეკას შორის მოედინება. ნაჭკვრას ქვემოთ. ხტირზიმ ჭალა, ზემოთ – ლექურამში ლიც. „**ლგხტირზად** ესხრი კოჯარლექუა“. *მახამეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ხეცეცურ – სამოვარი (ჩოლ. ს.ს.), მოროულშია, პანტა მსხლეხია. ნამეწყრალია ძველად – მთა ხეცეცურიდან. *შამილ გრიგოლის ძე შავრეშია-ნი, 39 წ., პედაგოგი, 1978.*

ხეცეცურ (2) – სამოვარი (ფანაგა) ს. ფანაგაში, წიფ-ლნარი იყო, ამჟამად ყამირადაა დარჩენილი. *ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 1978.*

ხეცეცურ – სათიბ-სამოვარი (ლევშერი), ს. ლევშერ-შია, ვაკე ადგილია, მდიდარი **ხეჭეჭურის** ჯიშის მსხლით. მის ზემოთ საბალახო მთა **ხეცეცურალ**. ხეცეცურ < ხეჭეჭურ (?). *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.*

ხეცეცურალ – სამოვარი (ლევშერი) ნესკა ლახტში, შიშველი მთაა, ალპურია. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.*

ხოლა ტტიბრა – ღელე (ხოსრარი) ჟიბე ხოსრარის აღმ., სათიბ-სახნავე ჭიბგლდარის აღმ. ჩამოუდის პატარა წყალი. *სვიმონ აზნაგევის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., ს. ხოსრარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ხორტა ლაბურდუღ ღელა – ღელე (ცხუმალდი) ს. ცხუმალდის დასავლ., სამოვარ ბურდუღან. მოედინება. *შ. მ. ჩანესელიანი, 46 წ., 1974.*

ხაზნა ლალგენარ – სამოვარი (ეცერი), არამეწველი საქონლის სადგომ-სამოვარი (ლალგენარ) (ყვსგრ ქტინლგმგენემ ლარდა ლი). ხაზნა (მოზარდი საქონელი 2 წლამდე) – ლალგენარ „სადგომი“. *აკაკი ნესტორის ძე ჩხარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერი ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ.: ოქტომბერი.*

ხანთლარ – კლდეები (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-აღმ, მდ. ლასილის მარჯვ. მხარეზე. კლდეები სანადიროა. „ჭიუხიანი“ (?). *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ., პენს., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ხანთლარ თანდელ – გადასასვლელი (იფარი) ს. იფარის სამხ.-აღმ., მთა ლასილის მხარეზეა, სამოვარ ხანთლარს ზემოთ. *კატო მიხეილის ას. გულბანი, 26 წ., მოსამსახ., ს. ბოგრეში, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ხანუ – სათიბი, რიყე (ლახამულა) ჩვ. ლახმელ-ის სამხ.-დასავლ., მდ. ენგურს აკრავს მარჯვ. მხრიდან. რიყეცაა და პატარა სათიბი. ჭალ ქა **ხოხანე** ჩიგარ ძგიდს. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ხანშანი – სახნავი (ჰამაში) ჰამაშის ჩრდ.-დასვლ. მოსახლის საკარმიდამოა, ამჟამად ცხოვრობს ძუბა ჭკადუა. ვინმე ხანზა (საჯ. სახ.) ცხოვრობდაო (გვარი არ ახსოვთ). * ხანზაშანი > ხანშანი (?). *დუშა შარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ხამშურა (იხ. ჯამშდგრა)

ხამშურა (იხ. ჯამშდგრა)

ხარმი კოჯარ – კლდე (სგურიში), სუბ-ნივალური, ციხე-სიმაგრისებური კლდე, ციცაბო კალთე-ბით, მისი მწვერვალის სიმაღლეა 3710,8 მ. მას თავზე ჩრდ.-ით დიდი ხანსარი აქვს (გამყინ-ვარებაა). *ხაბჯი ბიბუს ძე ჩხვიმიანი, 68 წ., კოლმ., ს. სგურიში, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

ხარმიშქ ლიც – ღელე (სგურიში), მდინარე მოედინება მთა ჟიბე ხარმიდან. კლდე ხარმი-ის სამხ.-აღმ. კალთებიდან. მიედინება ს. ჭუბერის მიმართულებით, ყარ-თან. *ხაბჯი ბიბუს ძე ჩხვიმიანი, 69/8 წ., კოლმ., ს. სგურიში, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.9.1970 წ.*

ხარმი ლიც – ღელე (სგურიში), მდ. ჭუბრულას მარჯვ. შენაკადი. მოედინება მთა ხარამის აღმ. კალთებიდან. ს. ჟაბე სგურიშისა და ნენსგაშ სგურიშის გამყოფია. მდინარის ფერდობები დაღარულია, დანაოჭებული და არის ზურაბ ნარსავიდის სათიბები. მთა ხარამ-ის მიხედ-ვით, ზურაბ ნარსავიდის სათიბების მიხედვით. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 10.9.1970 წ.*

ხარხანტ (იხ. ლგჭირხარში ტვიბ)

ხასი ნაწალდალ – სამოვრები (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკიაში, **ნამოლ ლი. წალდ** „წალდი“. *მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.*

ხატ-ლაბრალ – ღელე (მახაში), ს. მახაშშია, გამორ-ჩეული წყალია. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ხატრეშ – ყანები (მურშკელი) ს. მურშკელის (ზემო-

ში) ზემოთ, აღმ., სამოვარ კალოდარის გვერდით. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ხატგნცხოტელ – ნაკომპარი (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარშია, საკულტო მნიშვნელობის კომპი, ზედა ნაწილი მონგრეულია. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ხაფნთი მოლ – სამოვარი (წიფლაკაკია) ს. წიფლაკაკიაში, გატყიურებულია. **ხაფნთი** „ხაფანგი“, შდრ. **კაფთან. მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.**

ხაშმა – უბანი (იენაში). ს. იენაშის დასახლებულ უბან ფეჩუარ-ში მცხოვრები წერედიანების ერთ-ერთი სამძო. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ხაშმა მურყტამ (2) – ნაკომპარი (იენაში), ს. იენაშშია, ფაჩუარში, წერედიანების საგვარეულოსი, ძირიდაა დარჩენილი. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ხაშმა მურყტამ – ნაკომპარი (ღვებრა), ს. ღვებრაში ყოფილა, მაგრამ დანგრეულია, დაღვანების საგვარეულოსი. *რაჟდენ გოგის ძე მარგიანი, 101 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ხაშშიერა (იხ. **ხაშმა**)

ხაჩემ (იხ. **კაჩემ**)

ხაჩირმა – უბანი (ლანჩვალის), ლანჩვალშია, კახბერიძეების საგვარეულოს სამოსახლო (თემი). **ხაჩირ** (საკ. სახ.). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ხაჩირმა ცხეკ – ტყე (მსტ.), რახა ცხეკის ერთ-ერთი ნაწილი, პატრონობდნენ კახბერიძეები (ხაჩირელები), აეროპორტის სამხ.-დასავლ. მალ-თუთ (თემი?). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ხაჭუნაშა მოლ – სათიბ-სამოვარი (ლევშერი), ს. ლევშერშია, ხაჭუნების ყოფილი ახო. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.*

ხაჭრუშ (იხ. **ხაჭრუშ**) – სათიბები. ს. ლემსიისა და ს. კაერის სათიბები მთაში. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ხაჭრუშ – სათიბ-სამოვარი (ლემსია-კაერი), ს. ლემსიას საზაფხულო სამოვარი და სათიბი მთის სახელწოდება. ალპური სამოვარი. შედის სგა ლახვში. *შადურ ადილარის შუკვანი, 28 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ხახლიერ – სამოვარი, ტყე (მაცხვარიში) ს. მაცხვა-

რიშის დასავლ. ენგურამდე ძერხვიელიდან. *გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.*

ხელედ (იხ. **ველედ**)

ხელედურა (იხ. **ველედურა**)

ხელტუბ – სათიბი (სასაში) ს. სასაში, ჩავარდნილი ადგილია.

ხერგაწი – ყანა (ლემსია), ს. ლემსიაშია, ამხანტაფის უბანშია. ხერგაწები არ ცხოვრობენ. ამჟამად ნავერიანებისაა. *შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ხერგაწმერ – საცხოვრისი (ხაიში) მდ. ენგურის მარცხ. კალთაზე, სამანქანო გზის ზემოთ. ს. ხაიშიდან 700 მ. ენგურის გაყოლებით. *რევაზ პლატონის ძე გელოვანი, 39 წ., სტუდენტი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ხერგაწმერ დაბ – ყანა (ლახამულა), საცხოვრის ნოდშშია, სამხ.-დასავლ. ყანა წსწწის ზემოთ. ხერგაწი ჭკადუას ყოფილი ყანა, მიუყიდა სუმა ჭკადუასათვის. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ხერხუშ – სოფელი (ნაკ. ს.ს.) სამანქანო გზის ზემოთ, ს. თავრწრსა და ს. ლახამულას შორის. მის დასავლ. ჩამოედინება ღელე ტუბიშ. აღმ. მხრიდან ჩამოუდის მდ. მატლშ // მანშურა. მუხნარი ტყეა, ადრე ხერხულა ყოფილა ბევრი. დგას 2 კომპი – ადამერ (ჩანგელიანების) – ამჟამად ეს გვარი არაა), გინადრუყუმერ (ანსიანების). *დავით დუდარუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, ს. ხერხვაში, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნტ, 1969 წ. ნოემბერი.*

ხერხიშულ – სათიბი (სასაში) ს. სასაშის სამხ. ალპურ ზონაში. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ხემულა ჭალა – ღელე (ხემილი), იელი ჭალა უერთდება მარჯვ. მხრიდან. *მ. დ. ფილფანი, 87 წ., ლენჯერი, 1973.*

ხეხტრე ლჭმოლარ – სამოვარი (ბარში) მთა ბაჯის გადასასვლელზე (იხ. რუკა 200 000 – 2424 მ.). „ცოლების (ქალების) სათიბები“. *ბაჯუ პირიბეს ძე გერლიანი, 27 წ., მძლოლი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ხტალმიწა ნაკ – სამოვარი (ბაგვდანარი) ს. ბაგვდანარს აღმოსავლეთით, შუაგულ ტემი, ვაკე ადგილია, გამოყენებულია სამოვრად. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმეურნე, ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ხტალმიწა ტუბ – ხევი (უშხვანარი) ხტალმიდან ს. ბაგვდანარის მიმართულებით. ჩამოდის

წყალი, რომელსაც ხტალმიშ ტუბის (ხტალმის დელე) უწოდებენ. *გრამიტონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშვანარი, ბეზოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ხვალმი ფუსდ (იხ. **ხვალმიშ**)

ხტალმიშ – საკულტო გორა (ლახამულა), ს. ლახამულას დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთაც და ქვემოთაც ქედია, სადაც სალოცავი ადგილიცაა მინიშნებული გადამდებ სნეულებათა წინააღმდეგ (სურდო, ხველება...). ხტალმი < *ხტალმი < *ჯომ-ლი ? *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ხტალმიშთეშ შუკუტ – ბილიკი (ლახამულა), გზა ჩვ. ლახამულიდან ხვალმის გორამდე. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ხოზამშ კეთ – ღრმული (ხევრა) კელღვრას მარჯვ. მხარეზე, ნაზვავის თავსაყრელი ადგილია. *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ხოზწყარიში გინოლგ – უღელტეხილი (ზ. ვედი), მთა ნატახტე-დან გადასასვლელი მთა ხოზწყარამდე. შიშველი კლდოვანი რელიეფით. *შალვა ძაკუს ძე გოგილავა, 34 წ., მწყემსი, წალენჯიხის რ-ნის ს. ჩქვალერი, 21.9.1970 წ.*

ხოზწყარიშ კარც (იხ. **ხოზწყარიში გინოლგ**)

ხოდრა თოთ – კლდე, მყინვარი (ცალდაში), ტუბიერის მყინვარებზეა, ხოჩა თოთის ზემოთ – ჩრდ.-ით (იხ. 1 : 100 000). *პავლე ბითეს ძე ზურაბიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ხოლწ ჩილშერ – უბანი (ყარიში) ს. ყარიში, ლიპარტელიანების გვარის ერთ-ერთი თემი. *დ. ი. ლიპარტელიანი, 33 წ., 1974.*

ხოწარე შურ – შურო (მაზაში) ს. მაზაში, ხონელების ნამუშევარია, შუროცაა. *შ. მ. ლიპარტელიანი, 29 წ., მუშა, 1976.*

ხორვა დიდ – მთა (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939.*

ხორტა ლაბურღუ – სათიბი (ცხუმალდი), მთა ლაბურღუშია, ლაბურღუ დელას მარცხ. მხარე, ტყიანია. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ხორტა ლჭხალდ – სამოვარი (ცხუმალდი) მთა ლჭხალდის ზემო მხარე, ალპურ ზონაში. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1946.*

ხორტა ლეშტინი – სათიბები (ცხუმალდი), მთა

ლემშინის ერთი ნაწილი, ლეშტინი დელას მარცხ. მხარე. ალპურ ზონაში. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ხორტანხენი დელა – დელე (ცხუმალდი), მდ. ლაშხირის მარცხ. შენაკადი. მთა ხორტანიდან მოედინება. *შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

ხორტა სყელდერ – სამოვარი (კახურა), მთა სყელდერის ჩრდ.-დასავლ. *გ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.*

ხორტა ტუბილდ – ხევი (ბაბილი), ლენსკირი ტუბის მარჯვ. შენაკადი. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ხორტა უწყარო – სათიბი (ცხუმალდი), უწყაროს ტერიტორიაზეა. მოედინება უწყაროდ დელა. ქვემო მხარეა, შერეული ტყით. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ხოსია ლაგნოლარ – სამოვრები (ქახუნდერი), ს. ქახუნდერის საზაფხულო ალპური სამოვრები, ვინმე ხოსიას სადგომი.

ხოსრალ (იხ. **ხოსრარ**)

ხოფირილ (იხ. **ჯოფირილ**)

ხოფრალა – დელე (ს. ხოფური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939.*

ხოფრალე დაბარ (იხ. **ჯოფრალე დაბარ**)

ხოფრალე ლჭქმა (იხ. **ჯოფრალე ლაჭქმა**)

ხოფრალე ლაჯოგ (იხ. **ჯოფრალე ლაჯოგ**)

ხოფრი ზოგ (იხ. **ჯოფრი ზოგ**)

ხოფრი დაბ (იხ. **ჯოფრი დაბ**)

ხოფრი დაბარ – სახნავი (ხოფური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ხოფრი სვიკვ (იხ. **ჯოფრი სვიკვ**)

ხოზამშ ღარ – სამოვარი (ხევრა), კელღვრას მარჯვ. კალთის ვიწრო ღარი (ხოზა ჭკადუა ?). *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ხოზამშ ლესგ – სამოვარი (ხევრა), კელღვრას მარჯვ. კალთის ფერდობი. *გ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ხითა – კლდე (ნანგვლი) ს. ნანგულის სამხ.-დასავლ. აკრავს, კუკუტში კოჯარის ჩრდ.-აღმ. კედელი. ნანგულიდან უნაგირა ქედს ქმნის, მის ჩრდ.-დასავლ. მწვერვალს ს. ნანგულიდან უწოდებენ **ხითა**-ს (იხითანალ „იბრიქება“ ?), რუკის მიხედვით 1218,3 მ. მის წვერზე საფეკავი მწყობილობა ჰქონიათ ძველად. ხელით ფეკავდნენ სიმინდს. აჩნევია ახლაც. *ვარდენ ქერეკის ძე კვანჭიანი, 61 წ., პენს., ს.*

ნანგულო, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 7.11.70 წ.

ხიდუშ წარც – გადასასვლელი (იხ. **ჯერილუშ წარც**)

ხიდა – სამოვარი მთა (ლახამი), სახაფხულო სა-
მოვარი მთა, მდებარეობს მდ. ლახამის ზემო
დინების მარჯვენა ამაღლებულ ადგილზე.
დგას 4 კარავი, ეკუთვნის ვიზლიანებს, სალი-
ანებს. მის ზემოთ არის გადასასვლელი ხიდა
(იხ. რუკა 1 : 100 000). *ნინა მახათას ას. ცინ-
დელიანი, 55 წ., კოლმ. ს. ლახამი, ჭუბერის
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ხუორუშ წარც – გადასასვლელი (სგურიში).
გადასასვლელი მთა შავალგრადან საკნისკენ
(დწლეთე), მთა თენგიზიმ ნაკრავის პირდაპირ,
მთა ხარამის სამხ.-ის ბოლო გადასასვლელი,
რუკაზე არაა აღნიშნული, **пер. Хида** ჩრდ.-ით.
მისი სიმაღლეა $\approx 2344,9$, რუკის მიხედვით $\approx$
2808,3. *ხაბჯი ბიბუს ძე ჩხვიმიანი, 68 წ., კოლმ.,
ს. სგურიში, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი,
12.9.1970 წ.*

ხუინტიანუშა – ნაკომკარი (იფხი), ჟიბე იფხშია,
თავი მონგრეულია, ხუინტიანების გვარი არაა
ამჟამად. *ი. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი, 1973.*

ხუინთელიანუშა – უბანი (იენაში) ს. იენაში, ტიბ-
გლდერის მარჯვ. კალთაზე, აქვთ 3 კომპი (ყო-
ფილი ქალდანების საგვარეულოსიო), ხუინთე-
ლანუშა მურყმალ. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი,
1973.*

ხუილიერ – კლდე (ვიჩნაში) ს. ვიჩნაშის დასავლ.
ენგურის მარცხ. კალთაზე. ქვემო ნაწილში
სათიბ-სამოვრებით. *ახმათ მელიტონის ძე
ხარძიანი, 43 წ., მოსამსახ., კალის ს.ს., მესტიის
რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ხუენი ტიბ – ხევი (შყალერი) ს. შყალერის დასავ-
ლეთით. *გ. დ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.*

ხუელიერ – კლდე (ბოგრეში) ს. ბოგრეშის სამხ.-
აღმ., საზღვარი იფარისა და კალასი ადრე.
ენგურის მარცხ. კალთაზე, მის ძირშია ჯგმილ-
დაჩუქნა ნაქადუ. *გალაჟ საფოს ძე კორძია, 15
წ., მოსწავლე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971
წ. აგვისტო.*

ხუაჯარეშ – სათიბი (ქაშვევთ-ლაშთხვერი), ჰაწვა-
ლისკენაა, ჭალაშ მარცხ. კალთაზე. *ვახტანგ
გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს.,
1972.*

ხუაში – ყანა (მელე) ს. მელეში, ვაკე ადგილია,
მდინარის მარჯვნივ.

ხუანწუშ – სამოვარი (ჭველიერი), ს. ჭველიერის საზა-
ფხულო მთა. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974.*

ხვამცონი – სამოვარი (ზ. ვედი) მთა ლაკუმურას
სამხ.-აღმ. კალთაზე, **ლაკუმურაშ წყარის** ზემო
დინების მარჯვენა და მარცხენა დამრეცი
კალთები. ბლომდაა (ყაფარშუ) ხვამცა,
შგურის ტიპის მცენარე (სვან. ლეშგე რტანა).
*ვარლამ მიხას ძე მიქავა, 54 წ. მწყემსი, ს.
ჯგალი, წალენჯიხის რ-ნი, 23.9.1970 წ.*

ხუშმლიშილ – გზა (ლამხერი) სოფლის ქვემოთ,
დასავლეთით. ყანა ქრისტანის დასავლეთით.
დგას ეკლესიაც ჯგვრგ ხუშმლიშ. *მახამეთ
გურმარის ძე დევდარიანი, 49 წ., ფარის ს.ს.,
მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ხვამლი – გორაკი (ლახამულა) ქვედა ლახამულას
ჩრდ.-დასავლ., გადის სამანქანო გზა.

ხორტა ამხენ – სათიბი (ზ. ბავარი) ს. ზედა ბავარის
მთა მაცხვარიში. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ.,
კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., 1976.*

ხოშა ლაჩუმა – სათიბი (მაგარდელი), ჩხუტქიმ
ტუტიბრას აძევს აღმ.-ით. სათიბი ≈ 8 ჰა. *ივანე
ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს.
მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი,
1969 წ. ოქტომბერი.*

ხოშა ლარე (2) – სათიბი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის
გადაღმა, აეროპორტისკენ.

ხოშა ლარე – სათიბი (ლობი) ლობის მთაში.

ხოშა ლარელ – სათიბი (ნაცული), ნაცულის
ლახუშია, ალპური.

ხოშა ლარე – სათიბი (უღვალი) სამანქანო გზის
ქვემოთ, სამოვარ ქუროლის სამხ.-აღმ.
შემოკავებულია, დიდი მოცულობის სათიბია.
*ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს.,
ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 196 წ. ოქტომბერი.*

ხოშა ლარა (2) – სათიბი (ქურაში) ს. ქურაშის ჩრდ.-
აღმ., ტყე კეცხარს აკრავს აღამ.-ით. სრულია
ფართობით. *ილარიონ კოსტას ძე ხორგუანი, 60
წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ხოშა ლარა – სამოვარი (გული) ს. გულის ჩრდ.-
დასავლ., გულშ ჭალაშ დასავლეთით. საკმაოდ
დიდი ველია, საქონლისათვისაა გამოყენე-
ბული. „დიდი სათიბი“. *ანთუყ ნასავის ძე
ხორგუანი, 80 წ., პენს., ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს
ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ხოლშა ლაბურდუღ ღალა – ღელე (ცხუმალდი) ს.
ცხუმალდის დასავლ., მოედინება ლაბურდულს
სამოვრებიდან. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ხოშა ლაბურდუღ – სამოვარი მთა (ცხუმალდი) ს.
ცხუმალდის საზაფხულო სამოვარი მთა, მთა
ლაბურდულს სამხ.-დასავლ. ნაწილი. შუაში

ღელეა – ლაბურღეა ღელა. *შ. მ. ჩანქსელიანი*, 46 წ., 1974.

ხომა თეთნულდ (Тетнульд) – მწვერვალი (მსტ.). თოვლიანი უკანა მწვერვალი, სიმაღლე – 4290 მ. ზღვის დონიდან.

ხომა დაბ (2) – ყანა (ყაზაყი), ს. ყაზაყშია, შემოკავებული ყანა, მოდიდო, დავაკებული, ხილნარიცაა და გასწვრივ ბაღიც. *ეფროსი უმარის ასული ჭკადუა*, 75 წ., *პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 12.10.70 წ.

ხომა დაბ – სათიბი (ლუჯი) ს. ლუჯის მთა უჟალში.

ხოფური – სოფელი (ლნტ. რ.). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939.*

ხოფურ (იხ. **ჯოფირ**)

ხოფრულა (იხ. **ჯოფრულა**)

ხომა უწყარო – სათიბ-სამოვარი (ცხუმალდი), მთა უწყაროს ზედა ნაწილი, ალპურ ზონაში. *შ. მ. ჩანქსელიანი*, 46 წ., 1974.

ხომა სყელდერ – სათიბ-სამოვარი (კახურა), მთა სყელდერის ერთ-ერთი ნაწილი. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი*, 37 წ., 1974.

ხომა ნატიერ (იხ. **ხომა ნატი**)

ხომა ნატი – ყანა (ღვებრა) ს. ღვებრას სამხ.-დასავლ., ტუბის მარცხ. მხარეზე. *ალექსანდრე მახაროზის ძე მარგიანი*, 83 წ., *პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *სექტემბერი*.

ხომა ლემუნი – სათიბები (ცხუმალდი), ლემუნი-რის მთის ზემო ნაწილი, ჰყოფს ლემუნი-ღელა ხორვასაგან. ალპურ ზონაში. *შ. მ. ჩანქსელიანი*, 46 წ., 1974.

ხომა ლეირაყ – კლდე, სამოვარი (ნავ. ს.ს.) მთა ლედეშდუის სამხ.-დასავლ., მთა ლეირაყ-თან (იხ. 1 : 100 000 – 3755 მ.). *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი*, 57 წ., *პედაგოგი, მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ნოემბერი*.

ხომა ლახტ – სათიბები (ხელედი), მწვერვალ აწოლირის ძირშია. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი*, 43 წ., *მოსამსახურე*, 1976.

ხომა ლაჭხალდ – სამოვარი (ცხუმალდი), ლაჭხალდის ქვედა მხარე, ტყიანია. *შ. მ. ჩანქსელიანი*, 46 წ., 1974.

ხომა ღარ – კლდე (მსტ.), საჯიხვე ადგილები. *ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი*, 37 წ., *მოსამსახ., ს. სპარდიში, მესტიის რ-ნი*, 1972.

ხომა ტუბრა – ღელე (ხოსრარი), ჟ. ხოსრარშია,

სასმელი წყალი, **ხოლა ტუბრას** საპირის-პიროდ. *სვიმონ აზნაგეფის ძე ჩხვიმიანი*, 59 წ., *კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. *ოქტომბერი*.

ხომა თოთ – კლდე (ცალდაში), ტუბერის მყინვარებშია, მყინვარ ასმაშთან, ჩრდ. (იხ. 1 : 100 000). *პალვე ბითეს ძე ზურაბიანი*, 83 წ., *პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *სექტემბერი*.

ხომა ქურელ – სამოვარი (ლამფალაში) ს. ლამფალაში. *რამაზ ომენის ძე ონიანი*, 16 წ., 1981.

ხომა ქტან – ხრამი (ტოზარი). მდ. ჟორმელეთის მარცხენა მხარეზეა ჩამოგლეჯილი ხრამი. კლდეა და სანადიროცაა კარგი – ჰერსკნარ ხმთქვახ. ორივე მხარეზე წიწვნარი ტყეა. *ისლამ ბათერის ძე ჭკადუა*, 65 წ., *პენსიონერი, ს. ტოზარი, მესტიის რ-ნი*, 1.XI.70 წ.

ხოხილ – ყანა (ღვებრა), ს. ღვებრას დასახლების დასავლ. მხარე. *ალექსანდრე მახაროზის ძე მარგიანი*, 83 წ., *პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1971 წ. *სექტემბერი*.

ხოხილერ (იხ. **ხოხილ**)

ხოჯელიშ ტუბ – ხევი (ღებურცხილა) მდ. კუა-კუაშ ტუბის მარცხენა მხარეზე, მოედინება მეგრ. საზაფხ. სად. მთა **ხოჯელ**-იდან. წყალი საკმაოდ დიდი მოედინება, ქვემოწელი ტყიანია, უერთდება მდ. კუაკუაშ ტუბს. *რომანოზ მეზას ძე ჭკადუა*, 74 წ., *პენს., ს. ლებურცხილა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. *ნოემბერი*.

ხოზერ – საცხოვრისი (ციცხვარი) მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, ხოზერში ტუბზეა, ორივე მხარეზე დასახლებული. იყოფა ორად – **ჩოზე ხოზერ** და **ჩიზე ხოზერად**. *ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა*, 36 წ., *კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. *ნოემბერი*.

ხოზერში ტუბ – ხევი (ციცხვარი), ღელე, მდ. ენგურის მარცხენა შენაკადი. ჰყოფს მეგრულ დასახლებას ხოზერს ორ ნაწილად. *ვალო გაიოზის ძე ჭკადუა*, 36 წ., *კოლმ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1970 წ. *ნოემბერი*.

ხოთმა ლაპლი – სამოვრები (ჯუდარი) მდ. მანა-ნურის მარცხ. მხარეზე, ჩანქსელიანების საგვ. ყოფილი. *ი. დ. ლიპარტელიანი*, 73 წ., 1974.

ხოთმა მოლ – სათიბ-სახნავი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშია, ხურაშტილის მხარეში, ჩანქსელიანების ყოფილი ახო. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი*, 25 წ., 1974.

ხოთმა მოლარ – ყანები (ხაჩეში) ს. ხაჩეში. *რ. დ. ჩანქსელიანი*, 27 წ., 1974.

ხუთშერალ – უბანი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშია, ჩანქსე-ლიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.*

ხულაშერალ – უბანი (მელურა). ს. მელურას ერთ-ერთი უბანი, ქურასბედიანების საგვარეულოს თემი. *ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი, ლენტეხის რ-ნი, 1974.*

ხულაშილმერ – უბანი (ლენტხ.), დ. ლენტეხია, ლიპარტელიანების ერთ-ერთი თემი. *ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.*

ხუმლა ნუზუმ მიკალე (იხ. **ხუმლა ნუზუ**)

ხუმფრულა (იხ. **ჟუმფრულა**)

ხუმფრულაშ ტვიზ (იხ. **ჟუმფრულაშ ტვიზ**)

ხუნჩაშ – სამოვარი (ლექსირი) მდ. ჩოლმურას მარცხ. მხარეზე, ჩავარდნილი რელიეფით. *ჟ. რ. მეშველიანი, 50 წ., 1974.*

ხურამაშ (იხ. **ჟურამაშ**)

ხურაშვილ (იხ. **ჟურაშვილ**)

ხურხაშწარ – კლდე (ყარი) მდ. ჭუბრულას მარჯვ., მდ. დალარის მარჯვ. მხარე. თავზე კლდე ციცაბო კალთებით, საჯიხვეა. ქვემო ნაწილი ტყიანი შერეული მდინარეებამდე. დგას ქვედა ძირში კარავი – საზაფხ. საძ. მთადაა გამოყენებული. მდ. ჭუბრულას მარჯვენა ვაკე სანაპირო, ხურხაშწარ – კლდე, ტყე, საზაფხულო სამოვარი მთაც (სადგომი). ხურხაშწარ „ვიწრობი“ (?). *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლადამთავრებული, ს. ყარი, ჭუბრის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 14.VII.70 წ.*

ხუტარე ნამურყტამ – ნაკომკარი (ლახამულა) ჟ.

ლახმგლის სამხ.-დასავლ., ძირილაა დარჩენილი. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ, კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ხუწარ – სახნავ-სათესი (ბაგვდანარი) ჩუბე გულის სამხ., ჯაფთანის ყანას ესაზღვრება სამხ. მხრიდან. პანტა მსხლეზია, ეკუთვნის კვიციანებს. ნახუწი „ვიწრო“, სახელი რელიეფის მიხედვითაა. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ხუჩმერ – უბანი (ფაყი), დასახლებული უბანი ლექმეთის, ჩანქსელიანების ერთ-ერთი საგვარეულო თემი. ხუჩი (საკ. სახ.). *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., მოსამსახ., 1974.*

ხუწრიელ (იხ. **ხუწარ**)

ხელინა – კლდე (უსგვირი) ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, ზვავიანი კლდე (შდრ. ხელ). *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერის ს.ს., 1973.*

ხერაშ – სახნავ-სათესი (უმზვანარი), ყანებია ჟიბე უმზუანარს სამხ. (ჩუბაჟ). *გრამიტონ ბესარი-ონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უმზვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ხერგენია – გადასასვლელი (ცხუმლადი). ლაჭხალ-და თხუმიდან მეგრელების მთებისაკენ გადასასვლელი. *შ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.*

ხერიელაშ ტუბრა – დეღე (ზ. ჭველიერი) ზედა ჭველიერში, მღვრია. *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ., 1976.*

ხ[ე]რიელაშ დელა – დეღე (ბულეში) ს. ბულეში. *ჟ. ა. მუკბანიანი, 41 წ., 1978.*

ჟ

ჯ[ა] ლიაში ნიც – დეღე (ჩუკული), ჩუკულის მთა-ში, ბოგრლარში. ჟახუნდერის ს.ს., ლენტეხის რ., *ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976.*

ჯინა – სათიბები, რიყე (მსტ.), ელსადგური და წყალსადენი არხის მიდამოები, მესტია ჭალაშ მარჯვ. მხარე, პატარ-პატარა სათიბებია. ლაჭუნა „ჩასაყრელი ადგილი“(ო). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი. 1972.*

ჯადულდარ – ტყე (ფალედი), ხრიოკი ადგილი ტყიანი, მდ. ლეშდერის მარჯვ. კალთაზე. ტყე კოჯაშ ჯომარის სამხ-აღმ. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ს. ლეშდერი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ჯადუში – ყანა (მაგარდელი), ს. მაგარდელში,

ცხოვრობს ორი ოჯახი – მილდიანები. ჯადუში – ჯად „მუცელი“. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯათმაშიერ – სათიბ-სახნავი (დოლი), მდ. დოლრას მარჯვენა მხარე, სამანქანო გზამდე, დოლზბოგს სამხ.-დასავლ. *ყერგმ პეტრეს ძე უმზვანი, 54 წ., მეტყევე, ს. დოლზატიფ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტ.*

ჯალდე – სოფელი (კალ. ს.ს.), მდებარეობს მდ. ჯალდეჭალაშ მარჯვ. კალთის ტერასაზე, ზღვის დონიდან 2170 მ. სიმაღლეზე, ცხოვრობენ: ჩეგიანები, გასვიანები, ჯოხაძეები – სულ 12 ოჯახი. დგას მაცხოვრის ეკლესია.

ნაკომპარებია, ადრე მრავლად იყო. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენსიონერი, ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი*

ჯალდე ჭალა – მდინარე (ხალდე), მოედინება შხარას სამხ.-დასავლ. კედლიდან, უვლის ს. ჯალდეს სამხ.-აღმ. მხრით და უერთდება მდ. ენგურს კალასთან მარჯვ. მხრიდან. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ჯალდეშურა (იხ. **ხალდეშურა** – დავბერი).

ჯალდიანი – ყანა (გულიდა), ს. გულიდაშშია. *მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.*

ჯალაშ – ყანა (მაგარდელი), ს. მაგარდელის სამხ., ყანა კუთრის სამხ. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ. პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ჯამეტარ – სახნავ-სათიბები (ქვ. ჭველიერი), მდ. ცანის წყლის მარჯვნივ იყოფა ჟიბე და ჩუბე ჯემეტარ-ად. *მ. ე. ლიპარტელიანი, 80 წ., 1974*

ჯან-ლაყურა – სამოვარი (მესტია, ირ. მელიქიშვილი), ხარის საწოლი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი*

ჯან-ლაყურალი – სამოვარი (სიდიანარი), ს. სიდიანარის აღმ. გუჰლი-ს ტყეში. ხარების საყვარელი ადგილი. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973*

ჯანრე ლაყურა – სათიბი (ლხმ.), საცხოვრის კეცნაშია, სახლების ზემოთ, მოვაკო ადგილია, სადაც ხარებს უყვართ მოსვენება – დაწოლა. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ჯანრე ლაგანა – ტყე, სამოვარი (ნაკ. ს.ს.), მდ. ნაკრას მარჯვ. მხარეზე, სამანქანო გზის გასწვრივ, სბანკშნის სათიბის სამხ. ხარების გასარეკი და სადგომია (ალბათ მუშაობის პერიოდში). *არსენა სიმონის ძე გვარამიანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ჯანრე ნაჭკორ – სამოვარი მთა (ნაკის ს.ს.) მ. შდავლერის სამხ. მთა ლათაშის ზემოთ. ყესგ-რიშ ლაგანა ლი. გადმოცემით: ჰეცრარს ხაღუ-ენახ თავრარე ინტერეს, რომელთაც ნადი-რობიდან დაბრუნებისას ხარებისთვის კუდე-ბი შემოუჭრიათ. *ვასილ ბურნაყის ძე ქაღდან, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ჯანრე ლაყურა – საბალახო (ბაბილი), ღელე ლენ-სკირი ღელეს მარჯვ. კალთაზე. დავაკება პატარაა, სადაც ხარები რჩებიან. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 197.*

ჯარჩუა დაბ – სახნავი (ლესემა). ს. ლესემაშია, ხელედულას მარცხ. მხარეზე. ტყე არაა. *ჯარჩუ „ჩხიკვი“. ა. ს. გაზდელიანი, 36 წ., 1974.*

ჯარც – გადასასვლელი (დაკარი), ს. ხაიშიდან ჩრდ.-დასავლ. ლაღრალის ჩრდ.-აღმ. ლაცხნ-ირის ქედის დასავლ. გადასასვლელი ორმელე-თის ხევისკენ აქა-იქ შერეული ტყე. „დამბა“ ქედზე რადგანაც ყველაზე დაბალია, ჩაჭრი-ლია. *სამსონ გაუს ძე ჭკადუა, 73 წ., პენსიონერი, მესტიის რ-ნი, ს. ხაიში, 2. VIII. 70.*

ჯარც – გადასასვლელი / კლდეკარი, მთა კირარ-დან გადასასვლელი, უდელტეხილი ს. ჟიბე ლაჭანამდე. სუბნივალური ზონაა, კლდეა სუ-ფთა. ს. ყაზაყ. *ფეროსი უმარის ასული ჭკადუა, 75 წ., პენსიონერი, ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 12.10. 70.*

ჯარც – გადასასვლელი ს. ზეგანის სამხ.-აღმ. საძო-ვარ ხანთლარისკენა გადასასვლელი, საქონე-ლი გადაგყავს ლასილიდან. *ბესო მიხეს ძე გულბანი, 66 წ., პენს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო*

ჯარც – კლდე, ზეგანი ფოქაშ ღვრსა და ლედრხელს შუა. ხახასავით აქვს და აქედან მისი სახე-ლიცო. ხეებიც არის, ჯარცზე პატარა ვაკეცაა და საქონლის დასასვენებელი ადგილია. გზა გადის საქონლისთვის. „ხახა“. ს. ხაიში. *ნატაშა ეძუხას ასული ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ჯარც – სათიბები, ჭალაშ მარჯვ. კალთაზე, სათი-ბებიცაა, ვაკე ადგილია და აქვს კლდე-კარი-ვით. ს. უსგვირი. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერის ს.ს., 1973.*

ჯარც (6) – გადასასვლელი (ტობარი, დაკარი, ყაზაყი, ზეგანი), სათიბი (უსგვირი), კლდე (ხაიში), სანგერგილიდან ბექსოლრე ნალგენვის-კენ წასვლისას გაივლის კაცი ქედს, კლდიანს, აქვს ხახისებრი ჭრილი. *ისლამ ბათერის ჭკადუა, 65 წ., პენსიონერი, ს. ტობერი, მესტიის რ-ნი, I, XI, 70.*

ჯარცვლდ – გადასასვლელი, გზა ძველი ნანყბულაშ გორაზე ს. ხაიშიდან ს. ვედამდე. გორაა ჩაწეული, უნაგირაა. „პატარა ხახა“. *კოწია ქერეჭის ძე ჭკადუა, 69 წ., პენს., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 17. 11. 70 წ.*

ჯარცვლდ – გზა, ს. შგედიდან მიმავალ გზაზე სგენაშისაკენ (მთა). წვრნი ქვანსა და მთა შგენაშს შორის. ზეგანზეა დადაბლებული (ჟიშალ მენკუე ადგილი). *შუშანა ოთარის*

ასული იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1970 წ. ნოემბ.

ჯარჯელდ – ტყე, ს. ლახირის ჩრდ-აღმ. მხარეზე, ტყის თხილნარის სერზე, ჩაზნექილია. *ალექსი ისამის ძე იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ჯარჯელდრუ – სამოვარი (ნანგვლი), ს. ნანგულის ჩრდ-აღმ. მხარე, ფაფალს ქვემოთ, ღარია, ქვემოთ წიფლნარი, წიწვნარი, წაბლნარიც და ჯარჯელდიც არის. *ვარდენ ქერექის ძე კვანჭიანი, 61 წ., პენს., ნანგულის, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 7. 11. 70 წ.*

ჯარჯელშ ცხე – ტყე (ქვ. ვედი), ჭედრგლას მარჯვ. კალთაზე, კვირიკიმ დაპარის ჩრდ-აღმ. (ბაჯშ ნაწილიც პირდაპირ). ნაწილში გორგამდე. თავზე კლდეკარივითაა პატარა (ჯარჯელდ ხარ). ტყე – შერეული. *ვარლან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.*

ჯარჯალ – ყანები (ზეგანი), ს. ზეგანის ლექტუ ზბან-შია, მოფერდო ადგილია. *დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჯარგლდშ – ტყე (ჩვბიანი), ს. ჩვბიანის სამხ. კალთის ზემოთ, შერეული ტყეა, შიგ სამოვარი ადგილიცაა მრგვალი. სამარხილო გზა ჩამოუდის. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ჯარშ – საცხოვრისი (ფაყი). ს. ფაყის ერთ-ერთი საცხოვრებელი უბანი, გვიდიანებისა და ლიპარტელიანების გვარებით. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974*

ჯაფთანში – ყანა (გული), ჩუბე გულს სამხ. (ქვე-მოთ). დამრეცი რელიეფით, პანტა მსხლებით. ეკუთვნის ისაკ ჯაფთანს. ჯაფთან – გვარია, ჯაფთანში „ჯაფთანისა“. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუტდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

ჯაფარ – გზა, ენგურის მხარეზე, კვანჭიანარის სამხ. ს. კვანჭიანარაი. *შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ., ლა-ტალი. 1973.*

ჯაფარ – ყანები (ლაპილი), ს. ლაპილშია, დასახ-ლების ჩრდ-აღმ. *ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი. 1973.*

ჯაფარ (3) – საბალახო (ლანჩვალი), ყანა (ლაპილი), გზა (კვანჭიანარი). *პირიბე ქელეჩბის ძე ნიგურიანი, 33 წ., კოლმ., ს. ლანჩვალი*

ჯაშერ – სათიბი (ნესგუნი), ს. ლენჯერის ჩრდ-დასავლ. მთაში ფუშევერის მარჯვ. მხარეზე.

იყოფა ორად: ჟიბე ჯაშერ და ჩუბე ჯაშერ. ჩუ ლეკშნიერ ლი „ხშირი“. *ელგუჯა ვლადიმე-რის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ჯაც-დაბ – ყანა (დურაში), ს. დურაშში, ვაკე. ჯაც „გადახრილი“. ლენტეხის რ. ს. დურაში. *კ. ბენდელიანი, 1978.*

ჯაც-მურყამ – ნაკომვი (ლაპილი), ს. ლაპილშია, სოფელშია, გადახნექილია, ზედა ნაწილი მონგრეული. *ზურაბ ს-ძე პაკელანი, 48 წ., ლატალი. 1973.*

ჯაცუნა ტუბ – ხევი (არცხელი), ს. არცხელის სამხ-დასავლ. მულხურას მარცხ. კალთაზე. კლდიანიცაა და მოღრეცილი. შუროსთვის გამოუსადეგარი. ფაც „მოხრილი“ (ფაცუნა „მიხრილ-მოხრილი“). *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ჯაცარ – ყანა (ჰადიში), ს. ჰადიშის დასავლ. დასახლების დასავლ. დამრეცია. *სოფრო გიორგის ძე ავალიანი, 60 წ., პენს., ივარის ს.ს., ს. ჰადიში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ჯაჭი ლაფც – სამოვარი (ლენთაგი), ლენთაგისა და ლექტა ლახტის გზაზე, სადაც დგას მსხალი. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლენთაგი, 1972.*

ჯაჭუჯაშარ – სათიბები (ხოსრარი), ჩ. ხოსრარის სამხ-აღმ., სათიბ ნაზვოლარის სამხ-აღმ. იყო მურყნარი (ლენბელყეჩ). *სვიმონ აზნაგეთის ძე ჩხვიმანი, 59 წ. კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჯე – სამოვარი მთა (ნაკ. ს.ს.), მდ. ნაკრას მარცხ. კალთაზე დგას კარავი. ტყე შერეულია, ჭაობიანი ადგილია, მოედინება მყავე წყალი კერში სვიმ. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ჯე (2) – სოფელი (კალ. ს.ს.), სამ. მთა (ნაკ. ს.ს.), კალაში შემავალი დასახლება მდ. ენგურის მარჯვენა სანაპიროზე. წმინდა ივლიტისა და კვირიკეს ეკლესიის საპირისპიროდ. დგას ერთი კომვი ფანგანშა, დგას წმინდა ზარბარეს საყდარი (ზარბალ), შიგნით აქვს მოხატულობა, ჯვარ-ხატები და ხუცური წიგნები არ ინახება. ცხოვრობენ გულბანები და ფანგანები, სულ 10 კომლი. ჯე <- ჯეუ-დანო, როგორც თავსაყრელი წმინდა კვირიკესა და ივლიტის ეკლესიის მისადგომთან. *ნასო დიმიტრის ძე გულბანი, 55 წ., მოსამსახ., (კოლმ. თავ-რე), ს. ჯე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ჯებლემ – სათიბი (ჰადიში), ს. ჰადიშის სამხ-აღმ., ჰადიშგრას მარცხ. კალთაზე, ალპური ზონაა, შვერი ჩანს. *გულადი სოფრომის ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამს. ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ჯეთ – სამოვარი (ხევრა). *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ჯეთლშ – სამოვარი (მამი), ს. მამის ჩრდ-აღმ. ღელე, წიფლნარში. ჩოლურის ს.ს., ლენტეხის რ. ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.

ჯელ გდგრა – ღელე (უშხვანარი), მდ. მემხე ლიცის ნაწილს უწოდებენ, ს. უშხვანარის ჩრდ. გადებულია ხიდი, ბეჩოს ზედა სოფლებისკენა მიმავალი გზა გადის მდ. ჯელ გდგრაზე. ჰიდრონიმის მიხედვით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

ჯელდიერ – საბ. (ჟამუში), ს. ჟამუშის აღმ., ჭოლაშისა და ჟამუშის საურთიერთო გზაზეა. ჯელედთან მოსაზრუნი. ღელე ჯერშის მარცხ. და მარჯვ. კალთებზეა. ლექტუ ჯელედ – მარჯვ. კალთაზეა, ლექუ ჯელედ – მარცხ. (ჭოლაშისაა). *გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ჯელდშ – სათიბი (დოლი), ს. დოლის ჩრდ.-დასავლ. (ზემოთ), ტყე უტყნახულარს ქვემოთ. *ყერემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., მეტყევე, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

ჯელედ – სათიბი (უშხვანარი), მდ. ჯელდგრას მარცხნივ, ხიდს აღმ. სათიბია. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

ჯელედ – სოფელი (ლნტხ. ს.ს.), მდ. ხელედულას მარჯვ. მხარეზე იყოფა: ჟიბე ჯელედ, ჩუბე ჯელედ, ძულარეშ და გიომერ. ცხოვრობენ: გაზდელიანარ, ბენდელიანარ, ჩანქსელიანარ, ლიპარტელიანარ, გვიჭიანარ, ქარდავარ, ტვილდიანარ, აფაქიძეარ. ლენტეხის რ. ს. ხელედი. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსახურე. 1976.*

ჯელედულა (იხ. **ჯელედურა**) – მდინარე (ბავარი). ს. ბავარი, ხელედის ს.ს., ი. დ. ლიპარტელიანი, 1974.

ჯელედურა – მდინარე. დ. ცხენისწყლის მარჯვ. შენაკადი. ხელედურას მდინარე, ადგილობრივნი ლაშხირ-ს უწოდებენ,

მოედინება ხორვა ვანის მუზიდან. ხელედი, ცხუმელირი (ხელედის ს.ს.) *ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., ჩანქსელიანი შ. მ. სოფ. ცხუმელირი. 1974.*

ჯელედურა (2) – მდინარე (ხელედი, ცხუმელირი), მოედინება აწოლირიდან, მდ. ლაშხირის მარცხ. შენაკადი. ლენტეხის რ. ს. ხელედი. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წლის, მოსამს., 1976.*

ჯელედურა (იხ. **ჯელედურა**) – მდინარე. ს. ლესემა. *ა. ს. გაზდელიანი, 36 წ., 1974.*

ჯელიწნი – სათიბი (სგობულდი), ნასახლარ სგობულშია, ლექუ სგობულშია. ლატალის ს.ს., *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში. 1973.*

ჯელღრა – ღელე (ხევრა), ენგურის მარცხ. შენაკადი, მოედინება მთა ყორაშ ჯარჯ-იდან, მთა მაშრიშ თხუმ-იდან. *ვ. მ. ჭკადუა, 39 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ჯელტერ – სამოვარი (ღემდერი), ს. ღემდერისკენა გზის ზემოთ, სამოვარ მეღლარის ქვემოთ. ადრე სათიბი იყო. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამს., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ჯემდწნი – სამოვარი (კიჩხულდაში), ს. კიჩხულდაშის სამხ-დასავლ., სათიბ ნგტურანის აღმ. ფიჭვნარიცაა (გგგბ) და სოფლის ბოლო. ჯემდწნი „ბოლო ადგილი“ ? თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.

ჯენიშ ლიც (იხ. **ჯენი**) – ღელე, მდ. ენგურის მარჯვ. შენაკადი, მოედინება ანგელიდან, ჟ. ლეჰას ჩამოუდის აღმ. ივდიტე პეტრეს ასული ცინდელიანი, 67 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.

ჯემ სგიმ – მუჯე წყალი (ნაკ. ს.ს.), მდ. ნაკრას მარცხენა კალთაზე, საზაფხულო სამოვარი მთა ჯე-ში, კარგი წყალია. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ჯერ – სახნავ-სათესი წმ. მარიამის ეკლესიის (ლამარია) ქვემოთ, წისქვილის წყლის მარჯვნივ. ფორმის მიხედვით – ჯერ „სახელურის ტოტი“. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშხვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.*

ჯერ (2) – სათიბი (ბაგვდანარი), ყანა (უშხვანარი), ს. ბაგვდანარის ჩრდ.-აღმ., სახნავ ჭალად-ს

ესაზღვრება ჩრდ.-იდან, მარცხენა მხარეზე ჩამოუდის გულ ჭალა, მარჯვენაზე – ლალ-ქუერი ლიც. რელიეფის ფორმის მიხედვით. ჯერ „სახელო“(მკლავის). *ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტ.*

ჯერალდ – ღელე (ლაბსყალდი), ს. ლაბსყალდისკენა გზის ზემოთ, ყანა ჯიჰარსა და ძერხალდს შუა ჩამოუდის, მჟავე წყალიცაა. ჯერშალ ლი „ტოტივითაა-ო“. ჯერ „ტოტი“ (შენაკადი?). *ბასილო თავას ძე გუგუხიანი, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ჯეურა – სათიბი, ისკალდის მთაშია, ღელეებშია მოქცეული. ს. ლესემა. *მ. რ. გაზდელიანი, 32 წ., 1974.*

ჯეურა (2) – სოფელი (ლხმ. ს.ს.), სათ. (ლესემა), მდებარეობს მდ. ჯელღრას მარცხენა კალთაზე, ზღვის დონიდან ≈ 1220 მ. ტერასაა, ხილნარი – ვაშლი, მსხალი, ნიგოზი, ბალი, ტყემალი, ქლიავი, ყურძენი...ცხოვრობენ ჭკადუების 8 ოჯახი. შედის ლახამულას. *ვასო მიხეილის ძე ჭკადუა, 30 წ., ლხმ. ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1973 წ.*

ჯეურაშ ტუბი – ხევი (ხევრა), მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე, მოედინება მდ. ჯელღრა. *ვასო მიხეილის ძე ჭკადუა, 30 წ., 1973.*

ჯეუ-ტუბი – სათიბი (მეხევი), ს. მეხეცში, სამოვრე-ბიცაა, ღელეცაა.

ჯეუ-ტუბი (2) – სახნავ-სათიბი (სასაში), სათიბი (მეხევი), მდ. ლაშხირის მარჯვენა მხარეზე. *მ. ვ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ჯიდრშ (იხ. ჯუიდრშ).

ჯიშნიური – სახნავები (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანის და-სახლების ქვემოთ, მდ. მულხურას მარცხენა სანაპიროზე. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ჯომე ლარე – სათიბი (ლანტელი), ს. ლანტელის აღმ., სათიბ ჩემათის ბოლოსკენა, სათიბ ნატყუფარის აკრავს სამხ.-აღმ. ყოფს ეჩხე დაჭშარ (წყალი). „ბოლო, უკანა სათიბი“. *კოწია ბექერ-ზას ძე პაკელიანი, 75 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

ჯოჟარ – კლდე (ტვებიში), უშბის მარცხენა მხარის ძირში კლდიანი რელიეფით, არის ტყეც, სათი-ბიც. იქ ხდიდნენო ყავას და ადგამდნენ ყავრის ჯოჟარ-ს. ჯოჟ „ყავრის ზვინი“. *რომანოზ*

სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. სექტემბერი.

ჯოჟერ – მთა, კლდე (ჯაბეში), მთა წანერისკენა მხარეა, სამოვარიცაა, კლდე, ლალრკალარის თავ-ზეა. სანადიროა. მოედინება პატარა ღელე. *ლეჟჭჭარ ლი. ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ჯოგაშ – ნაეკლესიარი (ლემზაგორი), ს. ლემზა-გორში, ტყეშია ნაეკლესიარი, საზიაროა ხერიასთან.

ჯოფირილ – სამოვარი (ნანარი), ს. ნანარისა და ხოფურის საზაფხულო მთა. მდ. ხოფურულას შენაკად ჩხეტრალე ღელას თავში. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ჯოფრალე ლაჯოგ – სამოვარი (ბაბილი), ს. ხოფურელების საჯოგე მთა ნალიშში. *ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.*

ჯოფრალე ლაჭემა – სათიბი (ნანარი), ს. ნანარშია, სათიბ-სამოვარ ლაჟორჩხილშია. კოლმეურნეობისაა. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ჯოფრი ბოგ – ხიდი (ნანარი), სამანქანო ხიდი მდ. ხოფურზე. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ჯოფრი დაბ – ყანა (წიფლაკაკია), ს. წიფლაკაკიაში. ყოფილა ხოფურელების. ლენტეხის რ. მ. გ. ლიპარტელიანი, 42 წ., 1976.

ჯოფრი სტუიკუ – სამოვარი (ხოფური), ს. ხოფურში, გორაკი. ლენტეხის რ. *ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ., 1976.*

ჯოფრულა – მდინარე, მდ. ცხენისწყლის მარცხენა შენაკადი. ჩამოედინება ს. ნანართან, უერთდე-ბა ს. ჯოფურთან. ს. ნანარი. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ჯოფრულა – ღელე (ხოფური, ნანარი), ლაშხირის მარცხენა შენაკადი. ჩამოედინება მთა თეტე-ნარიდან ს. ხოფურთან. ლენტხ. რ., *ქელეშბი სასოს ძე ლიპარტელიანი, 44 წ., 1976.*

ჯოფრალე დაბარ – ყანები (ნანარი), ს. ნანარშია, ხოფურელების კუთვნილი ყანები. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ჯოცჭანი – ტყე (ხალდე), ს. ჯალდეს სამხ-დასავლ. ფოთლოვანი ტყე, ჯალდე ჭალას მარცხენა კალთა. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. ივლისი.*

ჯუდან – სამოვარი (ხაჩეში), ს. ჩიხარემის აღმ. მთაში.

ჯუდიშ – უბანი (ხაჩეში), ს. ტვიზლედის ერთ-ერთი უბანი, ცხოვრობენ ჩანქსელიანები. *ნ. ს. ჩანქსელიანი, 24 წ., 1974.*

ჯულში ტუბი – ხევი (იფრ. ს.ს.), ს. იფარის სამხ-აღმ. ღელე, რომელიც მოედინება სათიბ ტუბილ-შიდან, ტყე და საძოვარი მდ. ენგურის მარცხ. მხარეზე. *ლუკა ბესის ძე გულბანი, 88 წ., პენს., ს. იფარი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ჯულშ – საძოვარი (ლაბსყალდი), წიფარ ზაგარის სამხ.-აღმ. მხრისკენ, წილმარ-ის (საძოვარი) თავზე, ვაკისებური ადგილია, შერეული ტყით. ჯულ „კანდას ბომბლას ლეჰმენიჟდ ბებშიმ ლასგურად ი სგებინჩუ ჟიციშიმ აშხალს...“ (იხ. ვ. ბარდაველიძის სვ. დღ. კალენდარი I.). *ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ჯუმფა (2) – სათიბი (მაცხვარიში, ახალშენი), ლაჰლა ჭალაშ მარცხ. კალთაზე. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., 1973.*

ჯუმფაშ – სათიბები, ახალშენის დასახლების ზემოთ. მოფერდოა. *მ. ლ. ნემსაძე, 40 წ., 1974.*

ჯუმფრულა – ხევი (ლეზგარა), მოედინება ლჰ-ლჰშის მყინვარებიდან (ლჰლჰშ ხანსრარხენქა – იხ. რუქა). *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., ს. ს. თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ჯურ – სათიბი, ს. ფხოტურერის აღმ., მდ. კედრ-ლას დასავლ. დგას ქვიტკირის სახლი. ს. ბარშ. *შალა ამას ძე გურჩიანი, 78 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

ჯურ – საძოვარი ს. თავრარის აღმ., წიფლნარშია, პატარა ღელე ჯურუშალ. *უმანგი ბარდლუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბ.*

ჯურ – ყანა, ჟიბე იფხის დასახლების ყანა ღელეშია. *გ. ი. ნანსყანი, 61 წ., ლატალი. 1973.*

ჯურ (4) – სახნავი, სათიბი (ლანტელი), სათიბ-საძოვარი (თავრარი, ბარში), ყანა (იფხი), სახნავ ნაცემნიშა და სათიბ ზაგარს შუა, სახნავ-სათიბი. რელიეფის ფორმის, მსგავსების მიხედვით (ჟიბშხენჩუ ახსგიდნი, ჯურუშალ ლი, ღორღოზ ადგი ლი, ღარ...). *კოწია ბეჭერ-ზას ძე პაკელიანი, 72 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

ჯურულდაშ – საძოვარი (დურაში), ს. დურაშის მთაში. *ლენტეხის რ. ს. დურაში. კ. ბენდე-ლიანი, 1978.*

ჯურულდი ლიც – ღელე (კაერი), ს. კაერის სასმელი წყალი, გამოყვანილია ჯურულდიდან. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი. 1973.*

ჯურულარ – სათიბი (ზოგრეში), ს. ზოგრეშის სამხ.-აღმ., ენგურის მარჯვ. კალთაზე. ჩაჰ-ჩუკარ ხარ. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ზოგრეში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ჯურულარ – სათიბი (წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ. წვირმისკენა შესასვლელთან უღვირიდან, სამანქანო გზის ზემოთ. ვაკე სათიბია, წყალი მოედინება, ოღრო-ჩოღროსავითაა. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.*

ჯურამშ – ყანებიცაა და ვენახებიც (ლესემა), ს. ლესემაშია, სახნავებითა და ვენახებით. ფერდობებზე. *მ. ნ. ბენდელიანი, 49 წ., 1974.*

ჯურაშთილი დაბარ – ყანები (ხაჩეში), ხაჩეშშია, მდ. ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე. *რ. დ. ჩანქსელიანი, 27 წ., 1974.*

ჯური ნაკ – საძოვარი (ნაკ. ს.ს.), ნაკის ს.ს. საძოვარ მარში ლახუშია, ჩავარდნილი ვაკე ადგილია, დგას კარვები, ჯურუშალ ლი. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯურნა – სათიბი (სგობული), ნასახლარ სგობულში, სათიბის ქვემო მხარეში. ლატალი. *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., ს. იენაში. 1973.*

ჯურუ ტუბირა – ღელე (ქვ. ლუჰა), მდ. ენგურის მარჯვ. პატარა შენაკადი, ს. ჩუაბე ლუჰას აღმ. მოედინება ვიწროებში (ჯურუშალ ლაზ ხარ). ჯგერაბაშიდან. *სილევან იშმაგის ძე დადემქე-ლიანი, 54 წ., მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ჯურულდ – სათიბი (ჰებუდი), სამ. (იფხი), ყანა (ღემდერი), ტყე (უმზვანარი), ღელე სოლგდგრას მარცხ. მხარეზე, სახნავ ნალარის აღმ. და აქვს ხვრელის ფორმა, ტყეშია. *ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. ოქტ.*

ჯურულდ – საძოვარი, მთა ჰარეტშია, შეშის დასამზადებელი ადგილია, ირგვლივ ტყე აკრავს, ვაკე რელიეფით. ჯურუშალ ლი. ს. იფხი. *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი. 1973.*

ჯურულდ – სახნავი, ს. ღემდერის დასავლ. ყანა ლუტბულამდე. „ჯურუშალ ლი ადგი“, ხილ-ნარი ღარი. *ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.*

ჯურულდ – ტყე, მდ. მეშხე ლიცს აღმ., ტყე კუათხ[ე] რას ქვემოთ, ტყის მასივია, დიდი გამოქვაბული ქვაა, რაშიც რამენიმე კაცი ჩაეტევა, ქვის ფორმის მიხედვით. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უშვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჯურულდარ – სათიბი, მდ. დაჯშარის აღმ., სათიბ ცოხნის აღმ. ღაროებია, მშრალი. ჯურუ „ღრუ, ხვრელი“. შესაძლებელია თავგვების გამოხრული (ხვრელები) იყოს (?) *ბაჯუ პირიბეს ძე გერლიანი, 27 წ., მძღოლი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჯურულდარ (2) – სათიბი (ფარი, ბარში), ს. ფარსა და ს. ლამხერის შორის. შუაში სათიბისა ტუიბ მიდის, ჯურუ ხარ. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ჯურულდშ – მჟავე წყალი (ლესთაგი), მულხურას მარცხ. მხარეზე. სამოვრებიცაა. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლესთაგი, 1972, VIII.*

ჯურულდში შუკუტ – გზა (მსტ.), მესტიიდან გზა სამანქანო-სამარხილო სკიმისკენ. ჯურულდ „პატარა ჭურელი“. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 67 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ჯურაშტილ – სახნავები (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია, ლაშხირის მარჯვ. მხარეზე. უწინ ყოფილა სახლი ჩანქსელიანი ილოსი, სეზონური დანიშნულების. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.*

ჯურაშტილალ (იხ. ჯურაშტილ).

ჯურაშტილ – სათიბ-სახნავი (გული), ს. გულში, ჩრდ.-აღმ., დამრეცი სათიბ-სახნავ ადგილს ჰქვია, აქა-იქ პანტა მსხალ-ვამლნარი, ყანის აღმოსავლეთით დიდი ქვა გამოხრული (გამოქვაბულივით). ყანა ხორგუანების კუთვნილებაა. ჯურუ „ხვრელი“. *ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ., პენსიონერი, ს. ბაგუდანარ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტ.*

ჯუფრელ – ხევი (დიზი), მდ. ენგურის მარცხ. შენაკადი. მოედინება მთა ლაშხილის კალთებიდან (იხ. 1: 100000). *მიშა ისების ძე ჭკადუა, 21 წ., კოლმ., ლახამულას ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტ.*

ჯენი – ღელე (ეც. ს.ს., ფარ. ს.ს.), საზღვარი ს.ს. ფარისა და ეცერისა, მოედინება მთა ტობარიდან, უერთდება მდ. ენგურს ს. ლგჰას აღმ.-ით. (ჯენი მთის სახელი არაა). *გერმან ბიშურზას ძე აფრასიძე, 58 წ., კოლმ., ეცერის*

ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. აგვისტო.

ჯარშილ – სათიბ-სამოვარი (სოლი), ს. სოლის ჩრდ. დასავლ. მთა შიხულდშშია. „ჯარშ / ჯარ“ არსად არა ჩანს. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972, IX*

ჯალ – ხევი (სვიფი – ცხუმ. ს.ს.), საზღვარი ს. სუიფისა და ს. ღუბაღდისა. მოზრდილია წყალი. ჯალ „მჯარ-ი“ (ორივე ხელგამლილის სიგრძე). *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ჯალიშ ტუიბ (იხ. ჯალ).

ჯალრა – ღელე (სვიფი – ცხუმ. ს.ს.), ს. ღუბაღდის და სუიფის საზღვარი, წისქვილის წყალია, უერთდება მდ. ენგურს სამხ.-დან. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., ს.ს. თავ-რე., ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ჯანდი – სახნავ-სათესი (ღეშდერი), მდ. ღეშდერგლას მარცხ. შიშველი ადგილი. ყანა ლატბულას სამხ.-აღმ. *ლეგარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღეშდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჯანილშუშმინა ჟაჭუტარ – ვაკობი (ლესთაგი), ლესთაგის ჩრდ., ლეჭუჭ ლახუისკენა გზაზეა, პატარა ვაკე, სადაც დგას არყები. *ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ., ს. ლესთაგი, 1972.*

ჯანლასენი – სამოვარი (ჰებუდი), ს. ჰებუდის ჩრდ.-აღმ., ჰაზუ ლარეს ზემოთ. მის ახლოსაა წმინდა გიორგის (ჯგერაგ წიფრიშ) ეკლესია და ეს ადგილიც ალბათ საკულტო უნდა ყოფილიყო. მოფერდო (მეჭედრია) ადგილია. *ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტ.*

ჯამსიშ სგიმ – მჟავე წყალი (ნაკის ს.ს.), მდ. ნაკრას მარცხ. კალთაზე, ხევი ლაწყიარში ლაკადის სამხ. ჯამს ? იყო ალბათ, როგორც ტოპონიმი. *ვასილ ბურნაყის ძე ქალადანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბ.*

ჯამშ – სოფელი (მესტია). ს. ჯამშ (ხაიში) შედის მესტიის რ-ში, მდებარეობს მდ. ენგურისა და მდ. ხაიშურას (სვან. ჯამშდგრას) შესართავთან. მდ. ჯამშდგრა და მდ. ენგური სოფელს ჰყოფს ნაწილებად: ეჩხე ჯამშ (მდ. ენგურის მარჯვ. მხარეზე), ჟიბე ჯამშ (მდ. ჯამშდგრას მარჯვ. მხარეზე ზემოთ და საკუთრივ ჯამშ-მდ ჯამშდგრას მარჯვენა და მარცხენა მხარეზე მოთავსებული). სოფელს აქვს სამივე მხრიდან

უზარმაზარი ტყე-კლდიანი კედელი, რომელ-
თა სიმაღლე ზღვის დონიდან დაახლ. უდრის
ჩრდ.-აღმ. მხრიდან – 2236,0 მ., ჩრდ.-დასავლ.
– 1834,9 მ., სამხ.-დასავლ. 1749,3 (იხ. 1: 100000
რუკა). ს. ხაიში (resp. ჯამშდ-ში) არის საშ.
სკოლა, სატყეო და საგზაო მეურნეობა,
სასოფლო საბჭო, კოლმეურნეობა. ცხოვრობს
ოჯახი. ს. ხაიში ზღვის დონიდან ≈ 550 მ.

ჯამშდგრა – მდინარე (ხაიში). მდ. ხაიშურა (resp.
ჯამშდგრა) უერთდება მდ. ენგურს მარცხ.
მხრიდან, ჰყოფს ს. ხაიშს შუაზე. სახელი ჰქვია
წირმინდიდან ენგურის შესართავამდე. *ნეს-
ტორ სუმას ძე ჰკადუა, 64 წ., პენსიონერი, ს.
ხაიში, მესტიის რ-ნი, (ადრე გელოვანები
ვიყავით). 31. VII. 1970.*

ჯაფ – სამოვარი (ჰებუდი), ს. ჰებუდის ჩრდ.-აღმ.
სამოვარ ნაკვრსა და საკულტო ჯანლადსენის
შორის. ჩაღრმავებული ადგილი. ჯაფ-ნაჭეფ.
*ანზორ არდევანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პე-
დაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ.
ოქტ.*

ჯაფუშ – სამოვარი (ბაგვდანარი), ს. ბაგვდანარის
ჩრდ.-აღმ., გორას უწოდებენ. ჯაფ. *ივანე
ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს.
ბაგვდანარი, ბეზოს ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ.
სექტ.*

ჯაჩ – სამოვარი მთა, საზაფხულო სამოვარი მთა,
ჩაღრმავებული ადგილია, დგას კარავი.
მოედინება მდ. ჯაჩრგლა. *გ. რ. გურგულიანი, 40
წ., ლატალი, 1973.*

ჯაჩეში ლახულდარ – სათიბები (ხაჩეში), ს.
ხაჩეშშია, მთის სათიბები. *რ. დ. ჩანქსე-
ლიანი, 29 წ., 1974.*

ჯაჩრულა – ღელე (ლახუშდი), მდ. ჰაჩრულას
შენაკადი (იხ. 1: 200000 რ.). *გიორგი ანდრიას
ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენს., მესტია. 1972, IX.*

ჯაჩრგლა (იხ. **ჯაჩრულა**) – ღელე, მოედინება მთა
ჯაჩის მიმართულებით, სათავეს ღებულობს
მყინვარ მჭახინდიდან. *გ. რ. გურგულიანი, 40
წ., ლატალი. 1973.*

ჯაჩ-ჰალა – სამოვარი (ხაჩეში), ს. ხაჩეშშია,
ლაშხირის მარცხ. მხარეზე, წყლები მოედინება
მრავალ ადგილას. ფერდობებიცაა და
დავაკებებიც. *ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.*

ჯელუ – სამოვრები (ზ. ჰველიერი), ზედა
ჰველიერის საზაფხ. სამ. მთა. ჩოლურის ს.ს., *გ.
ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45 წ.,
1976.*

ჯელუ ბაჯ – სამოვარი (ზ. ჰველიერი), ზედა ჰვე-
ლიერისა და ლენტეხის საზღვარი. ჩოლურის
ს.ს., *გ. ნ. ზურაბიანი, 46 წ., ს. ს. მუკბანიანი, 45
წ., 1976.*

ჯერალდ – ყანა (მსტ. – ირ. მელიქიშვ). მესტიის რ-
ნი. *ირინე მელიქიშვილი, 1961 წელი.*

ჯერი – სოფელი, ჟახუნდერის ს. ს-ში შემავალი,
მდ. ლაშხურის მარცხენა მხარეზე.

ჯერი (2) – სათიბი (იენაში), სოფ. (ჟახ. ს.ს.), ნასახ-
ლარ სგობულ-შია, ვიწრობი ტყეში, გრძელი
სათიბია. ლატალის ს.ს., *მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ.,
ს. იენაში. 1973.*

ჯერშიელ – სამოვრები (ჟამუში), ს. ჟამუშის
დასახლების აღმოსავლეთით, ღელე ჯერაშის
მარჯვ. და მარცხ. კალთები. *ვლადიმერ
გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამს., ს.
ჟამუში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ჯერაშ – კლდე (სპარდიში), ღელე (ჟამუში). *ავთან-
დილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., მოსამსახ., ს.
სპარდიში, მესტიის რ-ნი. 1972 წ.*

ჯერაშ – ღელე ს. ჟამუშის დასახლების აღმ., ს.
ჟამუშისა და ჭოლაშის გამყოფი ღელე.
წისქვილისათვის სარწყავად, დასაღევად.
მოედინება ს. ლახირის ჩრდ.-აღმ. კალთები-
დან. (იხ. 1: 100000). ჯერი „სახელური“. *ვლადიმერ
გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ.,
მოსამს., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. სექტ.*

ჯტალმ – კლდე (სპარდიში), აეროპორტის ჩრდ.
დიდი კლდეებია, შუაში მუდმივი თოვლით.
(მაგტა ჯტალმ ესერ ახგუბა). *ავთანდილ
ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ., მოსამსახ., ს.
სპარდიში, მესტიის რ-ნი. 1972 წ.*

ჯტამარ – ნიგვზნარი (ლხმ.), ჟ. ლახმგლ-ის
დასავლ. ქვემო ლახამულასკენა გზასა და მის
მიდამოებს შორის. დგას ნიგვზები, კუნელი
(ცნცი), ზღმარტლი. ჯტამ „ზუჩქი“. *კოწი იოსეს
ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი. 1969
წ. ნოემბ.*

ჯტედრე-სატან – ყანა (წანაში), ს. წანაშშია, ტყეშია.
ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.

ჯტედრაშ – ყანები, ს. სასაშის დასავლ. ლენტეხის
რ. *მ. გ. ონიანი, 41 წ., 1974.*

ჯტედრაშ (2) – სათიბი (ფანაგა), ყანა (სასაში), ს.
ფანაგაშია. ლენტეხის რ. ჩოლურის ს.ს., *ს. ს.
ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.*

ჯტელიერ – ხევი (ზესხო), ს. ზესხოს აღმ.

ჯტელიერე ჰალაშ – ღელე (ზესხო), ს. ზესხოს აღმ.

ჯტემრალე ტუიბ – ხევი (კაერი), ს. კაერის სამხ-

დასავლ. მესტია-ჭალაშ მარცხ. პატ. შენაკადი. ფოთლოვან-ტყიანია. სათიბ ჯუემრალ-ის აღმ. დ. გ. მერლანი, 23 წ., *ლენჯერი*. 1973.

ჯუემრალ – სათიბი, ტყე (ლემსია, კაერი), ჭალაშ მარცხენა მხარეზე (მესტია ჭალაშ) წიფლნარ-რცხილნარ-თხილნარი, ბოკვნარი...(ფოთლოვანი). (ჯუამ ბექ. ბუჩქი). შ. ა. შუკვანი, 28 წ., *მოსამსახ., მესტიის რ-ნი*. 1972. IX

ჯუილ – საკულტო, სათიბი, ფუშყერის მარჯვ. მხარე. საკურთხეველი ადგილია, სალოცავი ადგილია (ჯუიდიშ ლიჯდე ძღვენის მოტანა, შესაწირის). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი*, 36 წ., *ლენჯერის ს.ს.*, 1972.

ჯუილერ – სათიბი (სვიფი-ფარი), სტიკუტი გორაგის სამხ., დასახლებულ უბან კანცხ-ის პირდაპირ აღმ-ით. ჩავარდნილი, ჩაზნექილი ზედა-პირით. დაჩქელიანებისა ოყო. ჯვიდ „ჩაჯუ ადგის ხაშხა, ლაბუქვ დემეგ ხარ ეჯის“ (ხოჩა როქ ჯვიდ ადგი ლი ამეჟუ). *იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი*, 69 წ., *კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. X.

ჯუიდი ღარა – სათიბი (ცალდაში), ს. ცალდაშის სამხ-აღმ., სათიბ ლექერტუელთან, ნასაყდრა-ლი არ ჩანს. იყო სალოცავი ხის შენობა: ჯუიდი ლემჯერ თარინგზელ სიროქუ ლანემდ. სალოცავი იყო რევმატიზმების. *ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი*, 20 წ., *მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

ჯუიდი ღარე (იხ. **ჯუიდი ღარა**) – სათიბი (ჟაბეში), ს. ჟაბეშის სამხ., სამოვარ ისგენდერის სამხ. ზაგარისკენ. *ივანე ბედის ძე კახიანი*, 83 წ., *პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. სექტ.

ჯუიდიშ – სამოვარი მთა (ცალერი), კლდე ქორგლდარის ჩრდ-აღმ. დგას კარვები, ოთარ (დადემქელიანის) საღორე იყო. *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი*, 77 წ., *პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ნოემბ.

ჯუიდიშ – სათიბები (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარის სამხ. ენგურის მარცხენა მხარეზე. იყოფა ლეჟა, ლექუა, ჟიბე და ჩუბე ჯუიდიშ-ად. დგას კვანჭიანი სანდროს სახლი. (ჯიდ). შ. ნ. *კვანჭიანი*, 49 წ., *ლატალი*. 1973.

ჯუილ – სამოვარი (მაცხვარიში), მთა მგხერის ჩრდილოეთით. კარვების ნადგომი არაა. გ. გ. *გიორგელიანი*, 35 წ., *ლატალი*. 1973.

ჯუილა დაბ – ყანა (მელე), ს. მელეშია. ადრე ყორე-

ლობეს მაგვარი იყო. ჯუილა „ყორე“.

ჯუილმინდ – სალოცავი ადგილი (ტვიბი), ს. ტვიბშია, მდ. მგხრას მარცხენა საკულტო ადგილია, ეკლესია არაა. *ჯ. გ. ზურაბიანი*, 40 წ., 1978.

ჯუილფანდრა – ტყე (ლაპილი), ს. ლაპილშია, დასახლების ქვემოთ, ენგურის სანაპიროსკენ. *ზ. ს. პაკელიანი*, 48 წ., *ლატალი*. 1973.

ჯუილზ დაბარ – ყანა (ჟახუნდერი), ს. ჟახუნდერში. ნაეკლესიარიცაა. ნაყორალია. ჯუილათი იყო ადრე ყანები შემოვაკებული.

ჯუილშ – ყანები (მელურა), ს. მელურაშია, ყანებიცაა და სკოლის პატარა მოედანი. „ჯუილა“ ადრე ყოფილა, ყორე იყო. *გ. მ. მუსელიანი*, 57 წ., *პედაგოგი*. 1974.

ჯუილზ – სამოვარი (ქვ. ლუჰა), მდ. ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ყანა ჟიბე ნაკის ზემოთ გზა ნაჭკორამდე, ხეხილიანია, ნამეწყრალიცაა და ყორეს აკეთებდნენო (ჯუილას ლემგემნე-ლიხ ჰალაგდ). *სილევან ისმაგის ძე დადემქე-ლიანი*, 54 წ., *მეტყევე, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ოქტ.

ჯუილშ – სათიბი (ზეგანი), ს. ზეგანის აღმ., ლეჟაუბანის ზემოთ. ძველად ყორე ყოფილა – ნაგამ ლი. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი*, 38 წ., *მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. აგვისტო.

ჯუიმიშ – ტყე, ქედი (კიჩხულდაში, ლახამულა), ს. ლახამულას ჩრდ-დასავლ., უკეთ, ნოდშის ჩრდ-დასავლ., მანშერაშ ბოგ-ის ჩრდ. შერეუ-ლი ტყით: წიფელა, წიწვნარი. ჯუიმ ? *სამსონ სვინჩილდას ძე ვიბლიანი*, 50 წ., *კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ნოემბ.

ჯუიმიშ – ქედი, ს. კიჩხულდაშის სამხ-აღმ. ქედი კუამარის გაგრძელება მდ. ენგურისკენ. *სამსონ სვინჩილდას ძე ვიბლიანი*, 59 წ., *კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ოქტ.

ჯუიმიშ – ხევი (ლახამულა), საცხოვრის კეცნანის ჩრდ-აღმ. მდ. მაულშის კალთები საცხოვრის ჩუბარის საზღვრამდე (კიჩხულდაშის სამხ.). შერეული ტყით. *გელა ფუთას ძე ჭკადუა*, 64 წ., *პენს., მესტიის რ-ნი*. 1969 წ. ნოემბ.

ჯუარალ – სათიბი (ზეგანი), ს. ზეგანის დასაწყისი, სამანქანო გზის ქვემოთ, არის ასკილიც. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი*, 38 წ., *მოსამს., ს. ზეგანი, მესტიის რ-ნი*. 1971 წ. აგვისტო.

ჯუარაშ – ყანა (მახაში), ს. მახაშშია. ჩიხარემის ს.ს., ლნტხ. *რ. მ. ჭელიძე*. 1976

ჯუალუშ – სამოვარი (დავბერი), ს. დავბერის სამხ. ენგურის მარცხ. კალთაზე. *ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი*, 40 წ., მოსამს., ს. დავბერი, მესტიის რ-ნი. 1971 წ. აგვისტო.

ჯუანცვლ – ყანები (იენაში), ს. იენაშის დასავლ. მხარე, სამანქანო გზის ზემოთ. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი*, 49 წ., ლატალი. 1973.

ჟ

ჯაბაშა – უბანი (სასაში) ს. სასაშშია, ონიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი თემი. *მ. ვ. ონიანი*, 41 წ., მოსამსახ., ს. სასაში, 1974.

ჯაბაშა სატანაშ – სახნავი (გულიდა), ს. გულიდაშა, დასახლების აღმოსავლ. ქურასბედიანების სახნავი, თ. ბ. *ქურასბედიანი*, 30 წ., 1974.

ჯაბაშერალ – თემი (ლენტეხი), ლენტეხში შემავალი ქურასბედიანების საგვარეულოს შტო. *ა. რ. ლიპარტელიანი*, 23 წ., მოსამსახ., 1974.

ჯაბაშერალ (2) – უბანი (გულიდა) ს. გულიდაში, ქურასბედიანების საგვარეულო თემი. *მ. ბ. ქურასბედიანი*, 46 წ., 1974.

ჯაბუშა სემარ – სათიბი (ქვ. ფანაგა) ს. ლექუა ფანაგაში, ჯამბურიძეების ნაახოვარი. *ს. ს. ჯამბურიძე*, 90 წ., დ. გ. *გასვიანი*, 70 წ., 1978.

ჯაბუშერალ – უბანი (მამი) ს. მამშია, ჯაბუსიანთა ადგილი. *ბ. გ. ბაბლუანი*, 73 წ., 1978.

ჯაბზ სარაგ – წყარო (ზ. ჰველიერი) ზედა ჰველიერში, ვინმე ჯაბას წყარო. *გ. ნ. ზურაბიანი*, 46 წ., ს. ს. *მუკბანიანი*, 45 წ., 1976.

ჯაბზრე კიბ – ნასახლარი (მაგარდელი) სოფლის განაპირა ადგილას, ამაჟამად ბიუ მილდიანის სახლ-კარი. **იმეგ ესერ ლემზრდლი**, – **ჯაბზრე კიბს** „სად იყავიო და ჯაბზრე კიბ-ს“ (ჯაბანთ კიბე). *ივანე ბექას ძე მილდიანი*, 99 წ., პენსიონერი, ს. *მაგარდელ ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჯაბა ლიც – წყარო (ყვედრეში), ს. ყვედრეშშია, ლიპარტელიანი ჯაბას სახელობის წყარო სახნავ ლაშვილში. *გ. პ. ლიპარტელიანი*, 30 წ., 1974.

ჯაგრანი – ყანები (წვირმი) ს. წვირმის სამხ.-დასავლ., ჩოზანშია. *შალვა სარდიონის ძე ფანგანი*, 60 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.

ჯაგუშრე მურყუამ – ნაკოშკარი (ლეზგარა) ს. სუთიფში, დასავლ.-ით, არღვლიანი ჯაგუს

ჯუარჯბგლარ – ტყე (უღვალი), ზეგან ლჰინკარანის აღმ., ტყიანი, ოღრო-ჩოღრო რელიეფით. ჯუარჯ ბილ „ოღრო-ჩოღრო“ (ქა ლგროვე ლიხ). ს. უღუალ. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი*, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი. 1969 წ. X.

კუთვნილება (ჯაგუ მოქმედი სახელია). „ჯა-გუანთ კოშვი“. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი*, 42 წ., ს.ს. თავ-რე, ს. *ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი*, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჯადარეშიერ – უბანი (მახაში) ს. მახაშის ერთ-ერთი საგვარეულო ფერცულიანებისა. *რ. მ. ჭელიძე*, 1976.

ჯადარშა მურყუამ – კოშვი (ზარდლაში) ს. ზარდლაშშია, გაბლიანების საგვარეულოსი. *მამში ნესტორის ძე გაბლიანი*, 67 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჯავაშერალ – უბანი (ლენტეხი), ლენტეხში მცხოვრები ქურასბედიანების საგვარეულო თემი. *ა. რ. ლიპარტელიანი*, 23 წ., მოსამსახ., 1974.

ჯაზდან – საჯიხვე კლდეები (მუწვდი) ს. მუწვდის ჩრდ.-აღმ. გ. დ. *ხაბულაიანი*, 36 წ., 1978.

ჯაზდან (2) – ყანები (შკედი) ს. შკედში. *ქ. მ. გაბიაიანი*, 49 წ., 1976.

ჯაზნ – მთა (გვიმზრალა), გუიმზრალას სამ. მთა ჭალი ტუიბის თავში, ლაშხირის მარცხ. გ. *ა. მუსელიანი*, 1976.

ჯავუთშა – უბანი (იერაში)ფ, ს. იენაშის დასახლ. უბან: ფეჩუარ-ში მცხოვრები წერედიანების ერთ-ერთი საძმო. *ი. გ. ფარჯიანი*, 49 წ., ლატალი, 1973.

ჯამათშა გიორგიი დაბ – ყანა (ბაბილი) მდ. ჩოლ-შურას მარცხ., მუსელიანი გიორგის ყანა. *ნ. ბ. ქურასბედიანი*, 33 წ., 1974.

ჯამათშა გიორგიილჰქემა – სათიბი (ბაბილი), ბადალაშურისკენა გზის მარჯვ. მხარეზე მუსელიანების საგვარეულოს ყოფილი სათიბი. *ნ. ბ. ქურასბედიანი*, 33 წ., 1974.

ჯამათშერალ – უბანი (ნანარი), ს. ნანარშია, მუსელიანების საგვარეულო თემი. *ვ. ნ. ქურასბედიანი*, 35 წ., 1974.

ჯამბრანი – სათიბი (მაგარდელი) მეშხე ტუიბს აღმ., ჟაბე ლადუტას აღმ. *ივანე ბექას ძე მი-*

ლდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჯამბულატიმ სარაგ – წყარო (ფარ. ს.ს.) სამოვარ ბანდუ-ის თავზე, ჯგერაგ ზაგრიშის ჩრდ. კარგი წყროაო, ვინმე ჯამბულათის ნაპოვნია. იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამს., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჯამბუღ ნასაკაცხუ – სამოვარი (ლასკადარი) ლასკადურას აუზში, ვინმე ჯამბუს. კაცხ „წვერი“. ნა-სა-კაცხუ „ვინც პირველი ავიდა წვერზე“. (ან ნასაკაცხური?). მ. გ. ლიპარტელიანი, 31 წ., 1974.

ჯამთა კუპატა (იხ. ჩუბე კუპატა)

ჯამთა ლეჭარხუ – სამოვარი (ბაბილი) საცხ. ლე-ბოჩიკის სამხ. ლეჭარხვში, მუსელიანებისაა. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.

ჯამთაშერ – უბანი (მაზაში), ს. მაზაშის ერთ-ერთი დასახლ. პუნქტი: მუსელიანები, გაბიძაშვილები, ონიანები. თადაპირვ. მუსელიანების საგვარეულო. შნიდერ მექის ძე ლიპარტელიანი, 29 წ., 1976.

ჯამთაშერ (2) უბანი (მელურა), ს. მელურას მუსელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი თემი. ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი, ლენტეხის რ-ნი, 1974.

ჯანაშა დაბარ – ყანები (ჭველფი) ს. ჭველფში. დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.

ჯანაშ მოლარ – სათიბები (ფანაგა) ს. ფანაგაში, ხაბულიანების (ჯანა ხაბულიანის) ნახოვარი. ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.

ჯანდრი ბაჩ – ლოდი (ყაბეში) მდ. წანერგლას მარჯვ. კალთაზე, დგას დიდი ქვა, ქვემოდან გამოქვაბულივით აქვს. ვინმე მონადირე ჯანდრი ყოფილა. ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჯანდარიშ ტუიბ – სამოვარი (ჭებუდი), მდ. სოლედგრას ღელეშია, სამოვარ ჯახუშ ტუიბის გაგრძელებაა. ჯანდ სუბელიანის კუთვნილი, ამჟამად ცოცხალია. გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჯანთუშა მურყამ – კოშკი (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, კარგადაა დაცული, გიგანების საგვარეულოსი. ჯანთუ საკ. სახელია. ამჟამად არჩილ გიგანს ეკუთვნის. სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჯანდი-თაუ (Джанги-Тай) – მწვერვალი (ჰადიში) ჰადიშის ქედის ჩრდ. სიმაღლე – 5049 მ. ზ. დ.

ჯანყათრე მურყამ – ნაკომპარი (ღვებალდი), ს. ღვებალდშია, სორსანრე მურყამის აღმ. გერლიანების. „ჯანყათრელების კოშკი“. აკაკი კოსდას ძე გერლიანი, 55 წ., მოსამსახურე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჯანყატი ლანაშყილ – ტყე (ყამუში) ს. ყამუშის სამხ.-დასავლ. მულხურას მარცხ. კალთაზე. შერეული ტყეა. ვინმე ჯანყატიშის საკევე – კევი იცის ბლომად. ნაშყი „კევი“. ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამს., ს. ყამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჯანყათრე ლარა – სათიბი (კაცხი), სათიბ მუსგუნარ-ის დასავლ. ვინმე ჯანყატიშის სახ. სათიბი. ჯეირან ჟორჟის ძე ჩხეტანი, 13 წ., მოსწ., ს. ფარი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჯანყატიშა – უბანი (ცხუმალდი), ს. ცხუმალდში მცხოვრები ჩანქსელიანების საგვარეულო თემი. მ. მ. ჩანქსელიანი, 46 წ., 1974.

ჯანყატიშა მურყამ – ნაკომპარი (ლახუშდი), ს. ლახუშდშია, ჯანყვათ ასუმბანის (გვარია) საგვარეულო კოშკი. ნახევარი დარჩენილია. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ., პენსიონერი, მესტია, 1972. IX.

ჯანყატიშერ – უბანი (ზ. ბავარი), ს. ჟაბე ბავარის, ჩანქსელიანების ერთ-ერთი საგვარეულო თემი. ს. ლ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.

ჯანყატიშერალ – უბანი (ხაჩეში) ს. ხაჩეშში, ჩანქსელიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო. ნ. ნ. ჩანქსელიანი, 25 წ., 1974.

ჯანყელიშ – სათიბი (ლაბსყალდი) ს. ლაბსყალდის ბოლოში, სათიბ ჰოკელსა და თაქუშ ბაუს შორის. ხილნარია, დგას ხის სახლი, ეკუთვნის თაქა გუგუსიანს. ჯანყელ (საკ. სახ.?). ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჯარ – ტყე (ლენტეხი) დ. ლენტეხის დასახლების ზემო ფერდობი, მუხნარია. ჯირა „მუხა“ (ისმის: ჯიდრა / ჯირა). ე. გ. ლიპარტელიანი, 62 წ., 1974.

ჯარ (2) – ტყე-ბუჩქნარი (კახურა), ს. კახურაშია, იელნარია უფრო, მუხნარიცაა. ჯი „მუხა“, ლე-ჯარ „მუხნარი“. ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., 1974.

ჯარლუა – ტყე (ზარდლაში) ს. ზარდლაშის და-

სავლ. მულქუშა ტყის ზემოთ. გადის სამარხი-ლო გზა. ფერდობია, შერეული ტყით. *ნოდარ შამშიძის ძე გაბლიანი, 32 წ., კოლმ., ს. ზარდლაში, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯატო ნაღზიგ – ყანები (ლაღარვაში) ს. ლაღარვაში, ჯატო მეშველიანის ყოფილი ნასახლარები. *გ. ბ. ქურასბედიანი, 1976.*

ჯაუბაშა მურყტამ – კოშკი (ქაბეში), ს. ქაბეშშია, ტუბირას მარცხენა მხარეზე. ამჟამად გუჯეჯიანებისაა, ადრეც ამ გვარისა იყო. *მუსა იასონის ძე კახიანი, 77 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯაუკვთრე ლარა (იხ. **ჯანყვთრე ლარა**)

ჯაულშა მურყტამ – კოშკი (ლაშთხვერი), ამხან ტაფშია, გადახურულია, ჯაჯვანების საგვარეულო. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972. VII.*

ჯაფრანი – სათიბი (ხოსრარი), დასახლ. ხოსრანშია, სამოვარ ქურთარის ჩრდ. შიშველი რელიეფით, ჯირკვარიცაა. ტყე ჯოღერამდე. *სვიმონ აზნავეზის ძე ჩხვიმიანი, 59 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჯაფრანი – სახნავი (მესტია) ფუშყვერსა და მესტიის დასახლებას შორის. **ჯაფრან** საკ. სახელიაო. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ., მესტია, 1972.*

ჯაღა – ყანა (ლაკვლმახი) მდ. ლაკვლმახისა და მდ. ჭუბრულას შესართავთან. ვაკეა, ყურძენია ადესის, თხმელნარი. ზურაბ მიქიანის ყანაა. *ვასიკო მუზას ძე ჩხეტიანი, 40 წ., მუშა, ს. ჭუბერი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. სექტემბერი.*

ჯაყვათი მრლ („ჯაყვათის ველი“) – სახნავი (რცხმელური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, 1939 წ.*

ჯაყტაშა – უბანი (ქვ. ჭველიერი), ლიპარტელიანების საგვარეულოს შტო ქვედა ჭველიერში. *მ. ვ. ლიპარტელიანი, 36 წ., 1974.*

ჯაყტაშა მურყტამ – კოშკი (იენაში), ს. იენაშშია, კარგად დაცულია, ამჟამად პატრონობს გიერგ წერედიანი. *ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ჯაშაშა დაბ – ყანა (ნანარი), ს. ნანარშია. ქურასბედიანების საგვარეულო ყანა. *გ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ჯაშაშერ – თემი ს. ზემო გულიდაში, ქურასბედიანების საგვარეულო თემი. *მ. ბ. ქურასბედიანი, 46 წ., 1974.*

ჯაშაშერ (2) – უბანი (ნანარი), ს. ნანარში შემავალი ქურასბედიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი შტო. *გ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ჯაშაშა ლაღობ – ვეანახი (ნანარი), ს. ნანარშია, სკაცა აქვთ. ქურასბედიანებისაა. *გ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ჯაშაშა მურყტამ – ნაკოშკარი (ღვებრა) ს. ღვებრაშია, ძირილა ჩანს. ვისი საგვარეულოსია, არ იციან. ამჟამად ცხოვრობენ მარგიანები. *რაჟდენ გოგის ძე მარგიანი, 101 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯაჭუშაშ ბოგ – ჯაჭვის ხიდი (ხაიში), ლეზაირადან მიმავალი გზით ხაიშამდე მდ. ენგურზე გადასასვლელი ხიდი. *ნატაშა ემუზას ასული ჭკადუა, 44 წ., დიასახლისი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ივლისი.*

ჯახუშ ტუბი – ხევი (ჰებუდი) მდ. სოლედგრას ღელეშია, სათიბ გოგია-ს ჩრდ.-აღმ., სამოვარია. *გიორგი ბესარიონის ძე სუბელიანი, 36 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს. მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯახუშა – უბანი (კაერი) ს. კაერში მერლანების საგვარეულო თემის – დუბილთიშერის ერთ-ერთი სამო. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ჯახუშა მურყტამ – ნაკოშკარი (კაერი), ს. კაერშია, მერლანების საგვარეულოს ერთ-ერთი კოშკი, სახლის კედელთანაა, 3 მეტრი სიმაღლისა. *დ. გ. მერლანი, 23 წ., ლენჯერი, 1973.*

ჯახუშე მურყტამ – კოშკი (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, კარგად დაცულია, ეკუთვნის გიგანების საგვარეულოსო. **ჯახუ** – საკ. სახელი. *სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯახუშე ცხივ – ტყე (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის დასახლ. სამხ. წიწვნარი ტყეა, ლამგემგლდის ქვემოთ. **ჯახუშ** გიგანის ტყე ყოფილა. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯახუშ – სამოვარი (ცალერი), სამოვარ სალანგრას თავზე, ჩრდ.-ით დაბალი ბალახი ჩანს, ალბ. ზონაშია. **ჯახუშ** (ლესგისგა კოჭელდარ ხარ ეჯის, კოჭლისგა ფელტი რი, კოჯ ი ლაჩახუი ხეჩიდი ეჯის ხაშხა. **ჯახუთედსგა** როქ შმჭედენ). *გრიგოლ ასას ძე ხინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯახუშ ნაშყდოშ – კლდე (მაცხვარიში-შყალერი-კვანჭიანარი) მწვ. ლაშლას ჩრდ. კლათაზე,

- ვინმე ჯახუა გადმოვარდნილი. გ. გ. გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.
- ჯაჭაშა ბეგია ლჭყემა** (იხ. ჯუნჩაშ) – სათიბი, ბოთოდ შურ-შია, ქურასბედიანებისა. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.
- ჯაჭაშა დაბ** – ყანა (ზაბილი) მდ. ჩოლშურის მარცხ. კალთაზე, ქურასბედიანების სახელობის ყოფილი ყანა. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.
- ჯაჭაშა ლაჰა** – სათიბი (ზაბილი), სათიბ ლაჰამია, ქურასბედიანების საგვარეულოს ყოფილი სათიბი. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.
- ჯაჭაშა მასონი ლჭყემა** – სათიბი (ზაბილი), ბოთოდ შურშია. ქურასბედიანების ყოფილი სათიბები. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.
- ჯაჭაშერ** – ნაუბნარი (მელურა), ს. მელურაში მცხოვრები ქურასბედიანების ერთ-ერთი თემი. ვ. მ. მუსელიანი, 57 წ., პედაგოგი, 1974.
- ჯაჭაშერ (2)** – უბანი (ზაბილი) ს. ზაბილშია, ქურასბედიანების საგვარეულოს ერთ-ერთი თემი. ნ. ბ. ქურასბედიანი, 33 წ., 1974.
- ჯაჭაშლარ** – ნაკომპარი (ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, ნაკომპარია, მეჩხუშ-ში იყო. გულბანების საგვარეულოსი. ჯაჭა – საკუთარი სახელი. სემლარ დავითის ძე გიგანი, 61 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.
- ჯაჭაშარ** – დასახლება (იდილიანი), ს. იდილიანშია, სამხ.-აღმ. სოფლის დასაწყისისა, სამანქან. ოგზაზე. კვანჭიანების საცხოვრებელი ადგილია. ოჯახის უფროსის ჯაუგ-ის მიხედვით. გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ს. იდილიანი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 8.11.70 წ.
- ჯაჭაშარ** – კლდე (გვადლერი) სამხ.-აღმ. ესაზღვრება ბარჯა, დასავლეთით ტყე უიცხილ, შერეული ტყით. ჩხეტიან ემუხას ძე ჩხეტიანი, 47 წ., კოლმ., ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.
- ჯაჭაშნი** – სათიბი (იელი), ასკარდშია, ვერდობია, ტყიანია აქა-იქ. რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. ივლისი.
- ჯაძანა ლიცრლდ** – წყარო (ლეკოსანდი), ს. ლეკოსანდის სასმელი წყალი.
- ჯგედილარა** – სათიბი (ფარი – ვ. ნარსავიძე).
- ჯგონდნ ნამულ** – სამოვარი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. რიყის ზემოთ, სამოვ. მწვე ფელტის ქვემოთა და დასავლ. ადრე სათიბი ყოფილა (იასონ ჭკადუასი). კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.
- ჯგვრაბაშ** – სამოვარი (ეხ. ს.ს.) საზაფხ. მთა უცრაშის ტერიტორიაზე, სამოვარ ხაბნა ლალგენარს აღმ., შიშველი და მაღლობი ადგილია, ალპური სამოვარია, მცენარეულობა არაა. აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.
- ჯგვრაბაშში ტუბილდ** – ხევი (ეც. ს.ს.), სამოვარ ჯგვრაბაშს ჩამოუდის წყალი, ღელეა. აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ევერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.
- ჯგვრაბაშ** – ნაეკლესიარი (ტუბიში) ს. ტუბიშიში, სათიბ აფსანის და ყანა გოგლანის ზემოთ, ნაეკლესიარია, საკულტო ადგილი. დგას იფნის ხე, მთელი ბეჩოს საზოგადოება იყრის თავს ჰელიმ საფტინს. წმინდა გიორგის სახ. ეკლ. მიხედვით. რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.
- ჯგვრასაქარ** – საკულტო (სგობულდი), ს. სგობულდშია, საკულტოა. მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ., სი. იენაში, 1973.
- ჯგვრაბან** – საყდარი (იელი), ს. იელიშია, ნესგა უბანში. იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972. VII.
- ჯგვრაბაშნი** – ყანები (მურშველი), ს. მურშველის ჩრდ.-დასავლ. ყანები. ვალადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ. მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.
- ჯგვრაბაშნი ბაჩ** – კლდე (ყაბეში) მდ. წანრგლას მარჯვ. კალთაზე, წანერის გზაზე, დიდი კლდე ქვაა. კლდე ბეთქანი ნაშყადუის მოპირდაპირე მხარეზე. მინდორივითაა. მუსა იასონის ძე კახიანი, 77 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.
- ჯგვრაბაშნი ქაშა** – ჭალა (ყაბეში) ს. ყაბეშის ჩრდ.-აღმ. წანერგლას მარცხ. სანაპიროზე, გამოქვაბულივითაა, მონადირეთათვის. მონადირეების სალოცავი ადგილი. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.
- ჯგვრელაშ** – ტყე (ღემდერი) ს. ღემდერის ჩრდ., სათიბ სარეკის აღმ. წიფლნარი ტყით. ლევარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 58 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.
- ჯგვრანაშ** – სოფლის მოედანი (ზ. ლუჰა), სოფელშია, დგას ცაცხვი და იფანიც. სოფლის შესაკრები ადგილია. იერმინე რამზის ძე ცალანი, 68 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჯგერაზ (2) – საყდარი (ზ. მამი), ლეჟ მამშია, წმ. გიორგის სახელობის ეკლესია. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*

ჯგერაზ – საყდარი (მარგვიში) ს. მარგვიში, ძველ-თა-ძველია.

ჯგერაზი დაბ – ყანა (ზ. მამი) ლეჟ მამში, ეკლესიის მიდამოები. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., 1978.*

ჯგერაზ – ყანა (ცალდაში), ს. ცალდაშია, ტუბირას ზემოთ. დგას მსხალი. არის ნასაყდრალი, ძირი ჩანს. სპენდიკ ჩული. *ჭიჭიკო ბითეს ძე ზურე-ბიანი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯგერაზ (2) – საკულტო (*ნესგუნი*). *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ს. ნესგუნი, მესტიის რ-ნი, 1972.*

ჯგერაზ – ეკლესია (ბაგვდანარი), ს. ბაგვდანარის ცენტრში დგას პატარა ეკლესია წმინდა გიორგის სახელობისა. *ივანე ვამანას ძე კვიციანი, 81 წ., პენსიონერი, ს. ბაგვდანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1961 წ. სექტემბერი.*

ჯგერაზ – ეკლესია (ბავარი), ბავარშია, დაცულია. ჯგერაზი ნაკარის თავზე. *შ. ი. ბენდელიანი, 40 წ., კ. ს. ჩანესელიანი, 44 წ., 1976.*

ჯგერაზ – ეკლესია (ქვ. ლუჰა), ს. ჩ. ლუჰას ჩრდ.-აღმ. დგას პატარა შენობა (ქვის) ეკლესიისა, რომლის სუფიფშიც დგას 2 იფანი და 2 ცაცხვი. *სილვეან იშმაგის ძე დადემქელიანი, 54 წ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯგერაზ – ეკლესია, ხელედშია, გიოშერალების უბანში. დაცულია. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წ., მოსამსხურე, 1976.*

ჯგერაზ – ეკლესია, ხოფურშია, დაცული. *ქ. ს. ლიპარტელიანი, 44 წ., 1976.*

ჯგერაზ – ნაეკლესიარი (ზმ. მარლი) ს. ჟიბე მარლის სამხ.-დასავლ., სოფლის კიდეზე, სალაზ მარლის ქვემოთ. ნაეკლესიარია, ლეგნაზ ლი. სამირკველი ჩანს. „წმინდა გიორგი“. *უმარ მიტოს ძე ჩხვიმიანი, 39 წ., კოლმეურნე, ს. ჟიბე მარლ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 18.9.1970 წ.*

ჯგერაზ – ნაეკლესიარი (ცალანარი), ს. ცალანარის დასახლების დასაწყისში, გორაზე ეკლესიის ნანგრევებია, დგას 3 იფანი (ლჯრა), ირგვლივ სასაფლაო. *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჯგერაზ – საყდარი (ფაყი), ს. ლეკვდარეშია, სამხ. ნაძვნარშია, დაცულია. *გ. გ. გაზდელიანი, 28 წ., 1974.*

ჯგერაზ – საყდარი (წანაში), ს. წანაშია, დაცულია

ზედა და ქვედა წანაშს შორის. *ნ. გ. ლიპარტელიანი, 27 წ., 1974.*

ჯგერაზ – საყდარი, ს. ტვიბლედშია, ახალი აშენებული. *ნ. ს. ჩანესელიანი, 24 წ., 1974.*

ჯგერაზ (12) – საყდარი (ნაკ. ს.ს., ხოფური, ხელედი, ხაჩეში) ს. ნაკსა და თავარს შორისო ქედზე, ჩუპზე ზაგარის სამხ. გაგრძელებაზე დგას ≈ 100 x 100 ვაკე ადგილზე თეთრი საყდარი. ირგვლივ წიწვნარ-ფოთლოვანი ტყე აკრავს. დღესასწაულობენ: ლიგერგის, ჰგლშა სამტინს – გიორგობის დღეებია. *არსენა სიმონის ძე გვარამიანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯგერაზ / ბეჟერბი ჯგერაზ – საკულტო (ლესემა) ს. ლესემაშია, არის სასაფლაო, ბეჟერბი გაზდელიანის სახელისა, მომვლელი იყო. ნაეკლესიარი არაა, ნაძვნარშია. *მ. ნ. ბენდელიანი, 49 წ., 1974.*

ჯგერაზ კაჩრიშ – საყდარი (ტვიბერი). სოფლის ცენტრში, კაჩრიშ-ში დგას პატარა ქვის ეკლესია, შიგ რომლეიდაც ხატის გამოსახულებაა. მიდამო ნიგვზნარია, გარშემო – სასაფლაო და მოსახლეობა. წმ. გიორგი კაჩრისა. *მიხეილ ლემინის ძე ქალდანი, 45 წ., კოლმეურნე, ს. ტუბიბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯგერაზ ლალუნაშ – ნაეკლესიარი (ლანხვრი) ს. ლანხურის ჩრდ.-აღმ. სუფიფზე. ნანგრევებიდაა დარჩენილი. *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეჩოს ს.ს., ს. ლანხური, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჯგერაზ ლახმელაშ – საყდარი (ლახამულა), ერთი პატარა და მორე უფრო დიდი ქვის შენობა, დგას ნაკში (ლაჭუმინაშ დაბში). *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯგერაზ ლაშგენიშ – ნაეკლესიარი (გვალდერი). ს. გუალდერში ნაეკლესიარი, სალამპრო ადგილიცაა. „წმ. გიორგი ლაშგენისი“. *ჩხეტიან ემუზას ძე ჩხეტიანი, 47 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯგერაზ ლაშგენიშ ლასფლატარ – სასაფლაო (გვალდერი) ს. გუალდერში, ეკლესია ჯგერაზ ლაშგენიშ-ის გვერდით. „წმ. გიორგი ლაშგენიას სასაფლაოები“. *ჩხეტიან ემუზას ძე ჩხეტიანი, 47 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯგერაზ ლეთლერიშ – ნაეკლესიარი (ლეთგარა) მთა ლეთურის სამხ., საზაფხულო საძოვარი

მთაში. ფერმეზია. არის ნაეკლესიარი ჯგერაგ ლეთლერიშ. *შოთა მიხეილის ძე საღლიანი, 42 წ., საბჭოს თავ-რე, ს. ლეზგარა, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯგერაგ ლეთლერიშ – ნაეკლესიარი (ლეზგარა, ტვიზერი), ეკლესიის ნანგრევებია სამოვარ მთა ლეთლერიშ, ინახებაო რკინის ჯვარი. „წმ. გიორგი ლეთლერისა“. *გიორგი სათვერის ძე ქალდანი, 78 წ., პენსიონერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯგერაგ ლეჰში (იხ. **ჯგერაგ**– ქვ ლუჰა)

ჯგერაგ მაზერიშ – საყდარი (მაზერი), დგას ს. მაზერში, სუიფის ეზოში, მოცულობით პატარა ეკლესია წმინდა გიორგის სახელობისა. *ჯულაბ გრიგოლის ძე კვიციანი, 73 წ., პენსიონერი, ს. მაზერი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჯგერაგ მოლშ – ნაეკლესიარი (სვიფი – ეც. ს.ს.). სოფლის ჩრდ.-დასავლ. ნაეკლესიარია, მის გვერდით დგას უედმაშერ მურყუამ. „წმ. გიორგი მოლისა... გადმოცემით: ჯგერაგ მოლშ თათრებს დაუნგრევიათ. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჯგერაგ ჟიბრეშია – საყდარი (კიჩხულდაში), ს. კიჩხულდაშ-შია, სოფლის შუაში, პატარა შენობაა ქვის. *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯგერაგ სუიფიშ – საყდარი (სვიფი – ფარ. ს.ს.). დასახლ. უბან სუიფიშ დგას ეკლესია „წმინდა გიორგი სუიფისა“. დაცულია და ჰყავას მცველი, დარაჯი (იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი). მის გვერდით დგას იფები, არის სასაფლაო. „წმინდა გიორგი სუიფისა“. *იასონ გიორგის ძე ჩხეტიანი, 69 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჯგერაგ ტეხში – საყდარი (ლეზგარა). ს. ლეზგარაშია ეკლესია წმინდა **გიორგი ტეხში**-ისა, „მკუჭმოლშ ლშმზგრთე ეხჩაჟ ესხრიხ მან“. წმ. გიორგი ტეხვისა (?). *ლოლა მგვას ას. ქალდანი, 24 წ., კოლმ., ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯგერაგ უღუღაშ – საყდარი (უღვალი), ს. უღვალ-შია, აქვს წარწერებიც და ნახატებიც, არის ხატებიც. *ერასტო ნიკოლოზის ძე უმფრიანი, 60 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჯგერაგ ფალდიშ – ნაეკლესიარი (ფალედი), ს. ფა-

ლედშია, სამირკველიდა (ჭუილა) დარჩენილი. *მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯგერაგ ფხაკუშ – ნაეკლესიარი (ლეზგარა), ს. ლეზგარას დასავლ. ფერდობზეა ნაეკლესიარი. *ფხაკუ = წაფხ = ფელტ – შვეული ადგილი (?). ლოლა მგვას ას. ქალდანი, 24 წ.ლმ. წვერი, ს. ტუბერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯგერაგ შდუღში (იხ. **ჯგერაგ შდურში**)

ჯგერაგ შდურში – ნაეკლესიარი (ლეზგარა), სათიბ ფალაშია, ს. ლეზგარას ქვემოთ, ეკლესიის ნანგრევია. *მგვა ამიზის ძე ქალდანი, 61 წ., პენსიონერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯგერაგ ნაკ – სამოვარი (ზაიარი), ს. ზაიარში, ზემოთ ვაკეა. *გ. შ. ჩანქსელიანი, 20 წ., 1974.*

ჯგერაგ ნაკ – ყანა (ხარაში), ს. ხარაშია, ვაკეა, დასახლების ქვემოთ. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ჯგერაგ ნაკ (3) – ბუჩქნარი (ხელედი), ხელედშია, ეკლესია ჯგერაგის ტერიტორია, ვაკე. *ილამაზ ნიკოლოზის ძე გაზდელიანი, 43 წლის მოსამსახურე, 1976.*

ჯგერაგ ნაკ მორელ – მჟავე წყალი (ზ. ბავარი), ჟაბე ბავარშია, ყანა ჯგერაგ ნაკ-თანაა. *შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974.*

ჯგერაგ ნაკარ – ყანები (ზ. ბავარი) ჟაბე ბავარში, ვაკნარია, ნაეკლესიარი არაა, ახლოს კია. *შ. მ. ბენდელიანი, 35 წ., 1974, კ. ს. ჩანქსელიანი, 44 წ., 1976.*

ჯგერაგში – ეკლესია (ჰკვიდანარი) ს. ჰკვიდანარში, ნაკს ზემოთ, წმ. გიორგის სახ. ეკლესია. *გერგმ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ., ტყის მცველი, ს. დოლასუიფ, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჯგერაგში (2) – სათიბი (ლანტელი), სათიბ ჩოჭარს აკრავს ჩრდ.-დასავლ. ნაეკლესიარი ადგილია. გიორგობის (წმ. გიორგის დღესასწაულზე) დღეს (ლიგერგი ლადელ) იმ ადგილზე საქონელს ირგვლივ შემოავლებდნენ მარჯვენ, კვერებს წაილებდნენ და საქონლისადმი ლოცულობდნენ (ლიგერგი ლადელ საქონელს ეჩეჩუ კერკანტ ჟი ხუშსპუნედ ლერსგვანთე, ლემზგრარს ხუშაფგდ უთებმალის ნაშდობა-ხენქა). „წმინდა გიორგისა“. *ბიძინა გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჯგერაგშიდაბ – ყანა (კიჩხულდაში) ს. კიჩხულდაშის

აღმ. (სამხ.-აღმ.), ყანა ლატაფცაგდერის ს ახმ.-აღმ. კოლექტივისაა. ადრე საეკლესიო მიწა ყოფილაო (ლალჭუბო გიმ ლემარ) – მის სამხ.-აღმ. არის პატარა სათიბიც და ტყეც – ლეცხატ. *სამსონ სვინჩილდის ძე ვიბლიანი, 59 წ., კოლმ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯგერაგიშლასფლაუტარ – სასაფლაო (ცალანარი). ს. ცალანარის დასაწყისში მდებარე წმ. გიორგის ეკლესიის გარშემო სასაფლაოებია, დგას 3 იფნის ხე (ლჭრა). ეკლესია დანგრეულია. *აკაკი ნესტორის ძე ჩარკვიანი, 45 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჯგერაგიშნალჭუბ – ნაეკლესიარი (ღვებალდი), ს. ღვებალდშია, არტეტში ლჭ-თან, ნაეკლესიარია მხოლოდ. „წმ. გიორგის ნაეკლესიარი“. *აკაკი კოსდას ძე გერლიანი, 55 წ., მოსამსახურე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯგერაგიშნალჭუბ – სათიბი (ლანტელი), სათიბ ჩოვარს აკრავს ჩრდ.-დასავლ. ჯგერაგიშის სათიბებშია. ადრე არ თიბავდნენ, აკრძალული ყოფილა, კოლექტივის შემდეგ არა. „წმ. გიორგის ნაეკლესიარი“. *ბიძინა გრამიტონის ძე გურჩიანი, 39 წ., პედაგოგი, ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჯგერაგმეციშ ლასფლაუტარ (იხ. **ჯგერაგმეციშ ლაშთხიარ**)

ჯგერაგმეციშ ლაშთხიარ – სასფლაო (ქელირი) ს. ქელირისა და სტიფის შორის, ჩრდ.-დასავლ სასაფლაო. ნაეკლესიარი უნდა იყოს. ხეზე ჰქონიათ ჩამოკიდებული ჯგერაგიშ ხატ. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჯგერაგ – ეკლესია (არცხელი), ს. არცხელის ცენტრში თეთრად შეღებილი ეკლესია. სვიფშია. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიანი, 33 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯგერაგ – ეკლესია (იელი), ს. იელშია, ასკარდის უბანში. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972. VII.*

ჯგერაგ – ეკლესია (მურშკელი) ს. მურშკელის დასახლების ქვემო ნაწილში – ჯურლდშში. ეკლესია საკმაოდ მოზრდილია, მხოლოდ კოლმ. საჭიროებისათვისაა გამოყენებული (საწყობად). *გურამ ალექსანდრეს ძე ქურდიანი, 34 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯგერაგ – ეკლესია (მურშკელი). ს. მურშკელის ზემო უბნის ეკლესია, დაცულია ჯვარ-ხატები, არის წიგნებიც. *გურამ ალექსანდრეს ძე ქურდიანი, 34 წ., მოსამსახურე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯგერაგ – ეკლესია (უშგული), ს. უშგულის ბოლოში, ს. ჟიბიანის დასახლების ბოლოში დგას პატარა ეკლესია წმინდა გიორგის სახელობისა. *გივი ერისტოს ძე რატიანი, 33 წ., მოსამსახ., უშგულის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ჯგერაგ – ნაეკლესიარი (ცანა) ს. ცანაში, ეკლესია წყალს წაუღევია.

ჯგერაგ – ნაეკლესიარი (ჟამუში), ს. ჟამუშის დასახლების ჩრდ. ნაეკლესიარია, აქვს სასაფლაო – მოქმედია. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნვერიანი, 40 წ., მოსამს., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯგერაგ – ნაეკლესიარი (ჰეშკილი), ჰეშკილშია, ძირი ჩანს, ნასასაფლაოებია. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ჯგერაგ – ნაესაყდარი (მაცხვარიში, ჰეშკილი, ცანა, ჟამუში), ლჭლჭ ჭალაშ მარცხ. კლათაზე, ჯგერაგი ლწალ-ის სამოვრებშია ნაეკლესიარი. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ჯგერაგ – საყდარი (იფხი) იფხსა და იენაშ შორის, კალთაზეა თეთრი შენობა საყდრისა. აღმ. ნანსყანების სასაფლაოა. *გ. ე ნანსყანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ჯგერაგ – საყდარი (ლაჰილი) ს. ლაჰილშია, ცენტრშია, დაცული. *ზ. ს. პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ჯგერაგ – საყდარი (ღვებრა) ს. ღვებრაშია, კარგადაა დაცული. *სიმონ ბეჟას ძე მიბჩუანი, 87 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯგერაგ (13) – საყდარი (სოლი), ს. სოლშია, ლექტშ სოფელშია. კარგადაა შენახული, სასაფლაო – ხაფთანებისა და ხორგუანებისა. *რომანოზ ალ-ძე ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტია, 1972. IX.*

ჯგერაგ ზაჩარ – სათიბი, სამოვარი (ზეგანი) ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ. მდ. ლასილის მარცხ. კალთაზე, ქვიანი ადგილია. მის გაღმა ჯგერაგის ეკლესია ყოფილა, **სპენდიკარ ჩუღიბ ათეი**, ძირი უჩანს. სალოცავად მიდიოდნენო. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჯგერაზ ბაღაშ – საყდარი (იფხი), ბალის ქედზეა, ჩანს ნანგრევები. *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ჯგერაზ გერდაშ – საკულტო (ლახუშდი), ს. ლახუშდიდან მიმავალ გზა ფურთაშზეა საკულტო ადგილი, სადაც დებენ წიწვნარის ტოტს. *გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 გ., პენს., მესტია, 1972. IX.*

ჯგერაზ ზაგრიშ – გორა (ფარ. ს.ს.), ს. ფარის დასავლ., მდ. ლეჭქერი ჭალა-ს მარჯვ. კალთის ქედი. *ჩიჩო მუხას ძე წულუკიანი, 63 წ., პენს., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯგერაზ ლასილიშ – ნაეკლესიარი (ზეგანი). ს. ზეგანის სამხ.-ით, მდ. ლასილის მარჯვ კალთაზე, ≈ ნაპირიდან 200 მეტრზე, ვაკე ადგილას არის ნაეკლესიარი, სპენდიკები ახლაცაა. *დი-სონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჯგერაზ ლახტაშ – ნასაყდრალი (ზესხო) ს. ზესხოში.

ჯგერაზ ლეჟვერაშ – საყდარი (ცალდაში) მულხურას მარჯვ. კალთაზე, ს. ჭოლაშთან ახლოსაა, არყნარში დგას. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ.*

ჯგერაზ ქაშტეთიშ – საყდარი (ქაშვეთი), ქაშვეთშია ეკლესია წმ. გიორგის სახელობის. დაცული და მოვლილია კარგად. *მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ-ნი, 1972. X.*

ჯგერაზ ცხატადშიშ – ნაეკლესიარი (ლაშთხვერი), ამხან ტაფშია, დანგრეულია. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლენჯერის ს.ს., 1972. VII.*

ჯგერაზ წიფრიშ – საყდარი (ჰებუდი) ს. ჰებუდის ჩრდ.-აღმ., დგას ტყე წიფარში, საკულტო დღესასწაულია გიორგობის თვეში (*ეკლადელ ნათხურა კოჯს როქ დემეგ ხეხერაშ* – ეხახუნე-ბოდაო). *ანზორ არდეგანის ძე სუბელიანი, 44 წ., პედაგოგი, ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯგერაზ ხტალმიშ – ნაეკლესიარი (ბაგვდანარი) ს. ბაგუდანარს აღმოსავლ. ტყეში, ტუბიზრალს ზეამოთ ნაეკლესიარია წმ. გიორგი ხტალმისა. *გრამიტონ ბესარიონის ძე კვიციანი, 63 წ., კოლმ., ს. უმზვანარი, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჯგერაზ ხტამლიშ – საყდარი (ლამხერი), ს. ლამხერიშია, ეკლესიაა პატარა, გადახურული. *მახა-*

მეთ პეტრეს ძე დევდარიანი, 49 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.

ჯგერაზი ზუგუტ – საბალახო (ლაღამი) მესტია ჭალაშ მარჯვ. მხარეზე, ლაღამის ჩრდ. დ. ს. *გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.*

ჯგერაზი კალ – ეკლესიის ეზო (ქაშვეთი), ქაშვეთშია ეკლესია ჯგერაზი ქაშტეთიშ, რომლის ეზოსაც ჯგერაზი კალ-ს უწოდებენ. *მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ., კოლმეურნე, ს. ქაშვეთი, მესტიის რ-ნი, 1972. X.*

ჯგერაზი ლასფლატაშ – სასაფლაო (იფხი), ჯგერაზის საყდრის სასაფლაო გალავანს შიგნით. *გ. ე. ნანსყანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ჯგერაზი ლახტ – სათიბები (ზესხო) ს. ზესხოს აღმ. აღპ. ზონაა. ეკლესია **ჯგერაზის** სახ.

ჯგერაზი ლეჟტერა – ტყე (ცალდაში) მდ. მულხურას მარჯვ. კალთაზე, ჭოლაშისაა, აღმ. ჩანს არყის ხე, დგას საყდარი **ჯგერაზ ლეჟტერაშ**. *პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯგერაზი ლესგ – სათიბ-სამოვარი (ხალდე) მდ. ჯალდე ჭალაშ მარჯვ. კალთაზე, ზემოთ ნანგრევებია წმ. გიორგის ეკლესიისა. ს. ხალდე-დან ≈ 4,5 კმ. ამჟამად არ იციან ლოცვები. ადრე წელიწადში ყოველთვის ლოცულობდნენ. ივნისის თვეში **ჯგერაზ ლიშირიშ, ჯგერაზ ლახტაშ**. *ზურაბ აბრამის ძე ჯოხაძე, 68 წ., პენს., ს. ხალდე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ჯგერაზი ლზრა – სამოვარი (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ., ტბის ტერიტორიაზე. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ჯგერაზი ლზრაშ – სამოვარი (მაცხვარიში) ლაჰლა ჭალაშ მარცხ. კალთაზე. ნაეკლესიარია – **ჯგერაზ გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.**

ჯგერაზი ლზზერ – სალოცავი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი) ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, ლაშთხვერის პირდაპირ, გამვლელები დებდნენო ბალა (ყავარს), ვისაც ყავარი მოჰქონდაო. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ს. ლაშთხვერი, 1972. IX.*

ჯგერაზი ნაკარ – ტყე (იელი) ენგურის მარცხ. კალთაზე, მაშრი ღარშია, ადრე ვინმე სამსიანებს უნახავთ ნაეკლესიარი, მაგრამ ამჟამად ვერ პოულობენ, არ იციან. წიწვნარ ტყეშია, ვაკე ადგილია. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., იფარის ს.ს., 1972. VII.*

ჯგერაზი სუიფ – ნაეკლესიარი, სამოვარი (ჰემკილი), ჰემკილშია, ადრე ეკლესია ყოფილა. *ვახტანგ გრამიჭონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ჯგერაზი სუიფ (2) – ნაეკლესიარი (ზეგანი) ს. ზეგანი მს. სამხ. მდ.გ. ლასილის მარჯვ. კალთაზე, საყდარი ყოფილა ვაკე ადგილზე, ამჟამად სპენდვარ გარ ხასიდა. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამს., ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჯგერაზი ჩაჭუპ – სათიბი (ყიზიანი), ს. უშგულის ჩრდ.-აღმ., მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე ოღრო-ჩოღრო ადგილია, ჩავარდნილი ადგილია ალაგ-ალაგ. *მიხეილ დავითის ძე რატიანი, 27 წ., მოსამს., ს. ჟიზიანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ჯგერაზილ – ნაეკლესიარი (იელი), ს. იელიშია, აცის უბანში. *იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ., პენს., ივარის ს.ს., 1972. VII.*

ჯგერაზიელ (იხ. **ჯგერაზ** – ჟამუში) – ნაეკლესიარის მიდამო ს. ჟამუშის დასახლების ჩრდ.-ით, ღელე ჰერაშის მარჯვ. მხარეზე, არის ნაეკლესიარი – **ჯგერაზ**, აქვს. სასაფლაო. *ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ., მოსამს., ს. ჟამუში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯგერაზიერ – სათიბები (ცალდაში) ს. ცალდაშის დასახლების ზემოთ, ნაეკლესიარ ჯგერაზ-თან. *ჭიჭიჭო ბითეს ძე ზურებანი, 83 წ., პენს., ს. ცალდაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯგერაზუანაშ – ტყე (ჰადიში) ს. ჰადიშის სამხ.-დასავლ. ჰადიშერას მარცხ. კალთის შერეული ტყით. *გულადი სოფრომის ძე ავალიანი, 33 წ., მოსამსახურე, ივარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჯგერაზი – ნაეკლესიარი, სასაფლაო (ლაშთხვერი) ფუშყვერსა და დასახლებას შორის, ძირი ჩანს ეკლესიისა, მის მიდამოებს **ჯგერაზი დაბარ** აკრავს. *ვახტანგ გრამიჭონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლერჯენის ს.ს., 1972. VII.*

ჯგერაზი დაბარ – ყანები (ლაშთხვერი) ფუშყვერსა და ლაშთხვერის დასახლებებს შორის, ნაეკლესიარ ჯგერაზი-ის მიდამოები. *ვახტანგ გრამიჭონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., მოსამსახ., ლერჯენის ს.ს., 1972. VII.*

ჯედი – სათიბი (ლახამულა) ენგურის მარცხ. შგედში, სათიბ გერდის დასავლ., გრძელი სათიბია. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯედიშ – ყანა (ქვ. წირმინდი), ს. ჩუბე წირმინდშია. *ტასო ბაკას ას. ჭკადუა, მოსამსახ., ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჯედიშ (3) – ყანა (ზ. ლახამულა) ჟ. ლახამულის ზემოთ, ნაჭკვრასა და ყანა ჟიბღალის შუა. გრძელად გაჭიმული ყანა ფელტარამდე. *კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯედიშ (იხ. ჯედი)

ჯეღერ (იხ. ჯეღერ)

ჯეღერ – სათიბი (ფარი – ვ. ნარსავიძე). მდებარეობს ფარისჭალას მარჯვენა ნაპირზე, ფარლემდერის გზის ზემოთ. უჭირავს რამდენიმე ჰა. იქნებოდა „ჯეღერლარა“, ე. ი. ხევის სათიბი, საერთო, სოფლის სათიბი. შემდეგ სახელმა განიცადა ფონეტიკური ცვლილება და მივიღეთ „ჯეღერა“. იხმარება როგორც „ჯეღერ“, ისე „ჯეღერ“, უფრო ხშირად პირველი, ე. ი. „ჯეღერ“-ი.

ჯემუშ ლარა – სათიბი (ზაგარი) ს. ზაგარის აღმ., სათიბ ჟიბე ნოქშე ლარას ჩრდ.-აღმ. *გულიძე ალექსის ძე ჩხეტიანი, 37 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯეჯანი – სათიბი (ცალერი) ს. ცალერის სამხ.-აღმ., სათიბ წელიშ ნამწყედის ჩრდ., ადრე სახნავიც ყოფილა, ხილნარია. ეკუთვნის გეგე ვიბლიანს. *ჯეჯანი (ჯეჯე < გეგე ?). ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარმანი, 58 წ., კოლმ.: ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯვაზარ – უბანი (მაცხვარიში), ს. მაცხვარიშია, ჯულაშა ნაყარი, გირგვლიანების საგვარეულოს სამო. *გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.*

ჯვიდერ – სათიბი (ფარი), ქაშვეთის გვერდით გაშლილი მინდორი, რომელსაც „ჯვიდერი“ ეწოდება. საუკეთესო სათიბია და სამუშაოდაც მოსახერხებელია. თუ სახელწოდებას კარგად დავუკვირდებით ვნახავთ, რომ „ჯვიდერი“ „ჯვიდერისაგან“ უნდა იყოს მიღებული. „ჯვიდერი“ „ნამდვანარი“. ალბათ, რომელიმე გლეხმა უძღვნა წუწკ თავადს, რომელსაც მოეწონა ეს ადგილი. *გიორგი და ნიკოლოზ ნარსავიძეები, 1965.*

ჯვიპ – სათიბი, ტყე (უშგულის ს.ს.) კალისა და უშგულის საზღვართან, მდ. ენგურის მარჯვ. კალელდარის სათიბის აღმ. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ჯვიპვი ტვიბ (იხ. **ჯუპი ტუბი** – უშგულის ს.ს.)

ჯვიპი მუ(რ) ყუბამ – ნაკომპარი (უშგულის ს.ს.) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სწბლემის აღმ. ნა-ნგრევები ჩანს. **მუყუამ** „კომპი“. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ჯვიპი ტუბი – ღელე (უშგულის ს.ს.), მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე მოედინება მოზრდილი ღელე, ს. მურყმელის დასავლ., მე-4 კმ-ზე. საზღვარია კალასა და უშგულის, ფოთლოვანი ტყით. **ჯიპრა** „მუხა“. *მაქსიმე დავითის ძე კაკრიაშვილი, 40 წ., მოსამსახურე, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. ივლისი.*

ჯიდომ ჭიბ – სათიბი (ქართვეანი), ს. ქართვეანშია, მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სათიბ ლერწმის ჩრდ.-დასავლ. კვანჭიანების საკუთრებაა. „ჯიდო“ საკ. სახელი (კვანჭიანი?). *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჯიდომა – უბანი (ლაპილი) ს. ლაპილში, პაკელანების საგვარეულო თემი. *ზურაბ ს-ძე პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ჯიდომა მურყუამ – ნაკომპარი (ლაპილი), ს. ლაპილშია. ძირიდა ჩანს. პაკელანების საგვარეულოს ყოფილი კომპი. *ზურაბ ს-ძე პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ჯინელ ნაბოგ – ნახიდარი (მაცხვარიში), ლაპლა ჭალაზეა ძველი ნახიდარი. *გურამ გ-ძე გირგელიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ჯინელ ნაკრაჟურ – სათიბები (შყალერი) მთა მგხერის აღმ. აჭრამის მთაში, ნაკარვები ჩანს. *გ. რ. გურგელიანი, 40 წ., ლატალი, 1973.*

ჯინჭარან – უბანი (ჩუკული), ს. ჩუკულის ერთ-ერთი დასახლ. უბანი. *ჯინჭარაძეების სამოსახლო. ნ. დ. გულბიანი, 26 წ., 1976.*

ჯიქერ – სამოვარი მთა (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჯიქერიზ ზაგარ – ქედი (ზ. ვედი). *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჯიქერიზ ლაკრაჟურ – სამოვარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჯიქერიზ ყაბე ღარარ – სამოვარი (ზ. ვედი). *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჯიქერიზ სარაგ – წყარო (ზ. ვედი) მთა ჯიქერში,

კარვებს შორის. *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჯიქერიზ ყუბიზ – მწვერვალი (2423 მ.) (ზ. ვედი). *ვალეკო ნესტორის ძე ჭკადუა, 55 წ., მეტყევე, ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჯიქერიზ შუკუარ – გზა (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჯიხურ – ყანა (მახაში), ს. მახაშშია. *რ. მ. ჭელიძე, 1976.*

ჯიხურ (2) – სათიბი (ჩიხარეში) ს. ჩიხარეშის აღმ., მთის სათიბი.

ჯიხური – სამოვარი (ლასკადურა) ლასკადურას ხეობაში, მარცხ. მხარეზე, გოლდაშის ქვემოთ. *ჯ. ა. ლიპარტელიანი, 37 წ., მოსამსახ., 1974.*

ჯიჯური – სამოვარი გორა (ცხუმარი) ბაჯის ქედის აღმ., ს. ცხუმარის თავზე, ს.ს. ტუბიერისა და სუიფის მთების საზღვარი. *ბორის ბესარიონის ძე ქაღდანი, 43 წ., ეკონომისტი, ს. ტუბიერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯიპარარ – ტყე (ზაგარი) ს. ზაგარის სამხ.-აღმ., ფერდობ გოწხირის ქვემოთ, მდ. ჯენისკენ. ჩანს მუხის ბუჩქები. *გაიანე კამეთის ას. ხინდელიანი, 50 წ., კოლმ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯიპრი მაზუბ – წყარო (ლაღამი). მახერა ლიცილდ. ს. ლაღამის დასავლ. მუხნარია მის ზემოთ. მოედინება წყაროს წყალი. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ჯიპრი ღარ – მუხნარი, სათიბი (ნესგუნი) ფუშყერის მარცხ. მუხნარია და ღელეში სათიბი. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ჯიპრი ჰოკრალ – სამოვარი (ლაღამი) ს. ლაღამის ორივე მხარეზეა, მის თავზე მუხნარია. *გ. ი. ფალიანი, 38 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. VIII.*

ჯიპრიელ – ყანები (ზეგანი) ს. ზეგანის ლეჟა უბანსა და ლესულანის დასახლებებს შორის. ყანებია მხოლოდ. მუხნარი არაა. *დისონ გიორგის ძე გულბანი, 49 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჯიპრიელ (2) – სათიბები (ლახირი) ს. ლახირის აღმ., ჯერაშის მარცხ. კალთაზე. მუხნარი არაა. ბუჩქნარებია – ლეტანა ლი. *ალექსი ისამის ძე*

იოსელიანი, 99 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.

ჯიპრუშ დაბ – სათიბი (ლახამულა) საცხოვრის კეცნარისა და სათიბ რობს შორის, ადრე სახნავი ყოფილა, იყო დიდი **ჯიპრა**, ამჟამად არაა. *გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ., პენს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯიპრ – მუხის ტყის მასივი (ბეჩო) ს. მაზერის თავზე, მუხნარი ტყის სახელია, შდგელაშის ქვემოთ. **ჯიპრა** „მუხა“. *რომანოზ სიმონის ძე არღვლიანი, 62 წ., კოლმ., ს. ტუბიში, ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჯიპრ – სათიბ-სახნავი (ზეგანი), ს. ზეგანშია, სამანქანო გზის მარცხ. მხარეზე, სათიბ-სახნავია, დამრეცი ადგილი. მუხნარი არაა. *გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ., მოსამსახ., ს. ზეგანი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჯიპრ – სანერგე (ჟოლაში) ს. ჟოლაშის დასახლების ზემოთ, ჩრდ.-აღმ., ადრე ალბათ ლეჯპრ ლასხუ, ამჟამად სანერგეა – ლეგების. *სოფრომა საბას ძე გუჯეჯიანი, 62 წ., პენს., ს. ჟოლაში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯიპრ – ტყე (თავრარი) ს. თავრარის სამხ. მუხის ტყის სიჭარბით. *უმანგი ბარდღუს ძე ცინდელიანი, 32 წ., კოლმზრიგადირი, ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯიპრ – ტყე (ნესგუნი) ფუშყვერის მარცხ. მხარის მუხნარი ტყე. *ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ჯიპრ – ტყე (სოლი) ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ., სამანქანო გზის ზემოთ, მუხნარია. *რ. ა. ხაფთანი, 52 წ., მოსამსახ., მესტიის რ-ნი, 1972. IX.*

ჯიპრ – ტყე (ხერხვაში) ს. ხერხვაშა და ს. თავრარს შორის მუხნარი ტყე. *დავით დუდურუყის ძე ანსიანი, 51 წ., მეტყევე, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯიპრ – ყანა (ლაბსყალდი) ჩუბე დაბარსა („ქვემო ყანებსა“) და ლაბსყალდაშ ტუიბს (ლაბსყალდის ღელეს) შუა. *ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ., მეტყევე, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯიპრ (11) – ტყე (მესტია – ირ. მელიქიშვილი).

ჯიპრ (ჯიპრიშ ცხეკ) – ტყე (ეცერი) ტყე წიფრს აკრავს გორაკი სუიკუამდე, მდ. ჯენის აღმ. მუხნარი ტყის სიჭარბეა. *ჭიჭიკო პეტრეს ძე ჩარკვიანი, 61 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯიპრ –სამოვრები (იენაში) ს. იენაშის ჩრდ.-დასავლ., მუხნარი ფერდობები ჩანს. **ჯიპრა**. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ჯიპრ – ტყე (მესტია), მუხნარი ტყე ფუშყვერიდან ლაღამის ღელემდე, მესტიის დასახლების ჩრდ.-აღმ. მხარე, ხარობს მუხა (უფრო მეტად). *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ჯიპრ (2) – ტყე (ლემუკვი) ს. ლემუკვის ქვემო ფერდობი, მუხნარი ტყე. *შალვა გ-ძე ივეჩიანი, 30 წ., ლატალი, 1973.*

ჯიპრ – სათიბი (ჟაბეში) ს. ჟაბეშის სამხ.-აღმ., ლეჟ ლეწფიანის ქვემოთ. მუხნარი ამჟამად არაა – ვაკეა შიშველი რელიეფით. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯობანი – ყანა-სათიბი (ქართვენი) მდ. ენგურის მარჯვ. კალთაზე, სათიბ კვრტი ლარას აძევს დასავლ. შუაში სახნავია, ირგვლივ – სათიბები. კვანჭიანებისაა, გაყოფის შემდეგ ჯობე კვანჭიანს რგებია. „ჯობაანთი“. *პალე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჯოდი დაბარ – სათიბი, სამოვარი (მესტია – ირ. მე-ლიქიშვილი)

ჯოდი ლარა – სათიბი (ქართვენი) მდ. დოლრას მარჯვ. კალთაზე, სათიბ ტყუირშილდარს აკრავს ჩრდ. მხრიდან (ნამოლ ჯდგი ლი ჯოდი). რელიეფურად გრძელია. „გრძელი სათიბი“. *პავლე სულას ძე გაბულდანი, 80 წ., პენს., ბეჩოს ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX.*

ჯოდი ლარილარ – სამოვარი (ლემგარა) გზა ლაცხტაშ ზემოთ, მთა ლაჰლას მიმართულე-ბით. „გრძელი მინდვრები“. *მეკა ამიაზის ძე ქაღდანი, 61 წ., პენსიონერი, ს. ტუბიერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯოდი ლარალ – საბალახო (ლევშერი) ს. ლევშერის მთამია, სუბალპ. ზონამია. რელიეფურად გრძელია. *ა. ზ. ბაბლუანი, 43 წ., 1974.*

ჯოდი მოლ – ყანა (ფაყი), ს. ხარაშშია, მოლარის აღმ. მხარე, გრძელია ტყეში. *ე. ს. გვიდიანი, 24 წ., 1974.*

ჯოდი მოლ (2) – ყანა (ნანარი), ს. ნანარშია, გრძელი ყანაა. *ვ. ნ. ქურასხედიანი, 35 წ., 1974.*

ჯოდი სვიკუ („გრძელი გორა“) – გორა (ხოფური). *მ. ჩიქოვანი, ტოპონიმიკური ლექსიკონი, თსუ შრ., ტ. IX, თბ., 1939 წ.*

ჯოდიშ – ყანა (ლანტელი) ს. ლანტელის აკრავს

სამხ.-დასავლ. მხრიდან. გრძელი ფორმის მიხედვით (გუამიდ ჯოდი დაბ ლი). *კოწია ბექეზას ძე პაკელიანი, 72 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჯოდულ – სამოვარი (მაცხვარიში) ლაპლა ჭალაფს მარცხ. კალთაზე, იყოფა **ლექუჭ** და **ლექჯოდულ**-ად. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ჯოდულარ – სათიბი (იენაში) ს. იენაშის სამხ. ნაწილი. *ჯოდულ ზი. ი. გ. ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ჯორკუტიშ ბოგ – ხიდი (ჯორკვარი), მდ. ენგურზე გადებული ხიდი, მგზაშესასკენა ხიდი. ჯორკვარიდან მდინარის მიმართულებით 1300 მ. *რაჟდენ პეტრეს ძე ჭკადუა, 46 წ., მოსამსახურე, ს. მუხაშერა, ხაიშის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჯორკუტიშ ლიც – ღელე (ჯორკვარი), მთა კირანრიდან მოედინება წისქვილის წყლისოდენა, უერთდება მდ. ენგურს მარჯვენა მხრიდან, ს. ჯორკვარს ქვემოთ (იხ. რუკა). *პარმენ გიორგის ძე ჭკადუა, 77 წ./, პენს., ხაიშის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჯორკუტიშერ ნანჭერ – ტყე (იდელიანი). *გივი მოსეს ძე ჭკადუა, 43 წ., კოლმ., ხაიშის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჯორკუტარ – სოფელი (ხმ. ს.ს.), მდებარეობს მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, სამანქანო გზის ორივე მხარეზე. ვაკე ადგილია, ხილნარ-ვენახებით. ჩრდ.დასავლეთის კედელი ქვემოთ ფოთლოვანი – ჯიპრა და კაკ. შემდეგ ზემოთ ლეწფერ და წიწვიანი. დამრეცი კედელია. ცხოვრობს 9 ოჯახი. გადმოცემით: მგზავრებს დარჩენიანთ რაღაც ბარგი. მერე რომ უკითხავთ, „სად დაგვრჩაო ბარგი?“ – უპასუხიან: „იქ, სადაც ჯორის კვალი იყო“. ენგურის მარცხ. მხარეზე ყოფილა შავ ქვაზე ჯორის ფეხის ნახაზი, ვაკე ადგილზეაო. *პარმენ გიორგის ძე ჭკადუა, 77 წ., პენსიონერი, ს. ჯორკვარი, ხაიშის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 12.10.70 წ.*

ჯორჯობ – სათიბი (ცალერი) ს. ცალერის სამხ.-დასავლ., სამარხილო გზის ქვემოთ, სათიბებს ჩაღრმსა და ღორკიშის შუა. ღარიანია, ოღრო-ჩოღროიანი (ღეჩხამბუნე ლი). *გრიგოლ ახას ძე ცინდელიანი, 77 წ., პენს., ნაკის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯოდერ – სამოვრები (ფარი) ჯგერაგ ზაგრიშის აღმ., სამოვარ გირგულარის ჩრდ.-აღმ. შიშვე-

ლია ტყემდე. *ჩიჩო მუზას ძე წულუკიანი, 63 წ., პენს., ფარის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯოდერ (2) – სათიბ-სამოვარი (ღემდერი), ს. ღემდერის ჩრდ.-აღმ., სათიბ ჯუდედიშის სამხ.-აღმ., ჩრდ.-აღმ.-დან ტყე აკრავს. *ლეგარსან ომანას ძე ჩხვიმიანი, 54 წ., პედაგოგი, ს. ღემდერი, მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჯოდოდუშ – სათიბი, ტყე (ნაკ. ს.ს.) ნაკრას მარცხ. კალთაზე, მურკიშის სამხ.-აღმ., ფოთლოვანი ტყით. *ვასილ ბერნაყის ძე ქალდანი, 58 წ., პედაგოგი, მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯოდორ ზაგა – ქედი (ლახამი), საზაფხ. სამოვარ ფანატის ზემო ქედი, საზღვარი ქედის ახლოს აფხაზეთ-სვანეთისა. შიშველი, უნაგირა რელიეფით, დამრეცი, ზოგან ციცაბო კალთებით. საზაფხ. სამოვარია მეგრელების. *ნონა მახათას ას. ცინდელიანი, 55 წ., კოლმ., ს. ლახამი, ჭუბერის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჯოდშიშ შუკუ – გზა (ლანხვრი). გზა ლალტაშ სუიკუ-იდან მთა მეზერამდე (საცალფეხო), ს. ლანხტრის ჩრდ.(აღმ.). *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეროს ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჯოდუშ – ტყე (ლანხვრი) სოფლის ჩრდ.-აღმ., ლაქქარს აკრავს ჩრდ. მხრიდან. სოჭნარია (ლეგგებ ლი). *აკაკი ანდრიას ძე გაბულდანი, 57 წ., კოლმეურნე, ბეროს ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. სექტემბერი.*

ჯოდუშ (2) – ტყე (ჰებუდი), ს. ჰებუდის აღმ., ტყე გუბე ლაყურას ჩრდ. ვაკე ადგილი შერეული ტყით. ნადირის საბუდარია (დათვი, მგელი, მელია). ჯულუ „მვალი მსხვილი“ (იმჟი როქუ მეგრე ჯულუ ხარ „რა მსხვილი ძვლები ჰქონია“ – ითქმის საქონლისაზე, ადამიანისაზე). *ზაგამბე სამსონის ძე ფარჯველანი, 39 წ., პედაგოგი, სპ. ჰებუდი, მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯოდუშ ზაგარ – ტყე (ჰებუდი) ს. ჰებუდის აღმ., ტყიანი ზეგანი (ქედი). *ზაგამბე სამსონიძე ფარჯველანი, 39 წ., პედაგოგი, ს. ჰებუდი, მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯოხანი – ყანა (მაგარდელი) ს. მაგარდელში, სახმ.-აღმ., სამოვარ თოთალადს აღმ. *ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ., პენსიონერი, ს. მაგარდელი, ცხუმარის ს.ს., მე-სტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯოჯოხეთი ღელა – ღელე (ცხუმელირი), ს. ცხუმე-

ლირში ტყიანი და ცუდი გასასვლელი ღელე.
ელგუჯა არტემის ძე ტვილიდანი, 34 წ., 1976.

ჯოჰელ – საკარმიდამო (ფარი) ს. ფარის სამხ.-დასავლ. ყანა ტარშუ-თან. *იურა გურმაჩის ძე რეზესიძე, 24 წ., მოსამსახ., ფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯულბარ – უბანი (შყალერი), ს. შყალერშია, გირგვლიანების საგვარეულო. *გ. ძ. გირგვლიანი, 47 წ., ლატალი, 1973.*

ჯულაშა – უბანი (მაცხვარიში), ერთ-ერთი ნაყარი სამოსი გირგვლიანების საგვარეულოდან ს. მაცხვარიში. *გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალის ს.ს., 1973.*

ჯულაშა მურყამ – ნაკოშკარი (მაცხვარიში), ს. მაცხვარიში იყო. ამჟამად დანგრეულია და ზედ სახლია დაშენებული. გირგვლიანების საგვარეულო კოშკი. *გ. გ. გირგვლიანი, 64 წ., ლატალი, 1973.*

ჯუმბანი – ყანა (მურშკელი) ს. მურშკელის დასახლ. აღმ., დამრეცია. *ვლადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ., მოსწავლე, მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯუნი – სათიბი, ტყე (ფარი – ვ. ნარსავიძე)

ჯურულდ – სათიბი (ფარი – ვ. ნარსავიძე)

ჯუჰნ მოლ – საძოვარი (ლამფალაში) ს. ლამფალაში, ფარჯიანი ჯუჰნს ნახოვარი. *რამაზ ომეხის ძე ონიანი, 16 წ., 1981.*

ჯუხტლანი – ნასხალარი (ნაკ. ს.ს.), ს. თავრარის დასავლ. ყოფილი ნასხალარი. სამხ.-ით დგას 2 კოშკი, ერთი ≈ 3 სართულით, მეორე – სართულ-ნახევარი. ამჟამად კოლმეურნეობის (ნაკის) ფერმა დგას. არის **გეჟტარე ნალზიგუტ**. დგას რამდენიმე სახლი. **ჯუხტ** ჩუხტ-დანო. **ჩუხტ** „სოკოვანი დაავადებაა კულტ. მარცვლეულობისა. უჩნდება თავთავთან (აქვს სიმინდსაც, მხოლოდ აქ სიმინდს არ თესავენ)“. *ვახსილ ბერნაყის ძე ქალდანი, 57 წ., მოსამსახ., ნაკის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯუჰერ – სათიბი (იელი), ასკარდშია, წიწვნარ-ვერხენარი, ფერდობ-ვაკიანი. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, VII. 1972 წ.*

ჯუჰანი – ღელე (ნაჯვდიერი) ს. ჩვაბიანის სამხ.-დასავლ. მოედინება, იყენებენ სარწყავად. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. ნაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯუჰანი (2) – ღელე (ჩვაბიანი) ს. ჩვაბიანის დასახლების სამხ. ნაწილში, მოედინება სათიბებს

ნამხტერსა და ნატყუთს შორის. მურყნარის ზოლი გასდევს წყლის ღარს. სარწყავია. *არჩილ დავითის ძე გიგანი, 51 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯუტეშ – სათიბი, ყანები (ჰადიში) ს. ჰადიშის დასავლ. ჰადიშგრას მარჯვ. მხარეზე. ჯუა „ძუ – დათვი, მგელი, ძაღლი“. *სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ., პენს., ს. ჰადიში, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჯამბ – კლდე (ჟაბეში), მდ. წანგრულას მარცხ. კალთის სანადირო კლდე. *ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯამთშა დაბ – ყანა (ნანარი) ს. ნანარისკენა გზის მარცხ. მხარეზე, მუსელიანების ყოფილი ყანა. *ვ. ნ. ქურასბედიანი, 35 წ., 1974.*

ჯანსუხუთი მურყამ – ნაკოშკარი (ჟაბეში), ს. ჟაბეშია, ტუბიზრას მარცხ. მხარეში, ნანგრევები კარგად ჩანს, ამჟამად ჯაფარიძეებს უკავიათ, ადრე იოსელიანებისა ყოფილა. *მუსა იასონის ძე კახიანი, 77 წ., პენს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯანჩიკრე ღარ – საძოვარი, ტყე (ყარი), ჟიბე ყარშია, ღარი მდ. თეთნაშერას მარჯვნივ. დაქანებულია, შიშველია, კენჭნარი, გვერდითი კალთები შერეული ტყითაა მოფენილი. **ჯანჩიკ** ცინდელიანის ყოფილა, სახელიც მისი შერჩა (ცოცხალი არაა). *ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ., მოსამსახურე, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ჯანჩიკრე ჭუტედ – საძოვარი (ლარილარი), ს. ჟაბე ლარილარშია, აღმ. კედელი. ჟიბე მარღსა და ლარილარის შუა მდებარე დამრეცი კედელი. **ჯანჩიკ** ცინდელიანის სახ. (გარდაცვლილია). *ალმაცგირ ისლამის ძე ქალდანი, 65 წ., პენსიონერი, ს. ლარილარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 19.9.1970 წ.*

ჯანჩიკრე ადგი (იხ.ჯანჩიკარ)

ჯანჩიკრე ადგი (2) (იხ.ჯანჩიკარ)

ჯანჩიკარ – სამოსახლო (ყარი), ჟიბე ყარშია, მდ. თეთნაშერას მარჯვ., სამანქანო გზის ზემოთ, სახნავ-სათიბებით, ბაღით. **ჯანჩიკ** ცინდელიანის ყოფილი კუთვნილი მამული (ცოცხალი არაა). რელიეფურად – ღარი ებჯინება ზემოდან საკარმიდამოს, რის გამოც სახელიც დაერქვა. *ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ., მოსამსახურე, ს. ყარი, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970 წ.*

ჯანჩიკაშვილი (2) – სამოსახლო (ზ. სგურიში) ს. ჟაბე სგურიშია, მდ. ჭუბრულას მარჯვ. მხარეზე. ვაკე ადგილია, ხილნარიცაა – ვაშლი, მსხალი, თხილი, ანწლი. სათიბ-სახნავ-სამოვრებით. *თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ., საშ. სკოლა დამთავრებული, ს. ყარ, ჭუბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 11.9.1970.*

ჯანჯგაშვილი – სათიბ-სამოვარი (იელი) ს. იელის სამხ.-დასავლ., სამანქანო გზის ქვემოთ. ადრე სახნავიც იყო. ხილნარი ადგილია. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1972. VII.*

ჯაროი – სათიბები (იენაში) ს. იენაშის ჩრდ.-აღმ. მხარეში, პატარა კომპივით იდგა, სალოცავი მუშებისა. *ილიკო გ-ძე ფარჯიანი, 49 წ., ლატალი, 1973.*

ჯაროილი – საკულტო (ლაპილი), ს. ლაპილის აღმ. დგას სპენდიკის ჯვარი. სოფლის ახლოსაა. *ზურაბ ს-ძე პაკელანი, 48 წ., ლატალი, 1973.*

ჯაროილი – სამოვარი (მაცხვარიში), ლაპლა ჭალაშ მარჯვ. დგას სპენდიკის ქვისაგან გამოჭრილი ჯვარი. *გურამ გ-ძე გირგვლიანი, 35 წ., ლატალი, 1973.*

ჯაჭუბი ბოგ – ჯაჭვის ხიდი (გვალდერი), ხიდი მდ. ენგურზე, სოფ. გუალდერის აღმ. მხრიდან, ს. კალაშის დასავლ. ხიდი სამარხილოა. *ემუზა დავითის ძე ჩხეტიანი, 91 წ., პენსიონერი, ცხუმარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯაჭუბი ბოგ – ნახიდარი (ქვ. ვედი), ჭედრგლაზე იყო გადებული ჯაჭვის ხიდი. ამჟამად ნახიდარია მხოლოდ, კანტორის სამხ.-აღმ. *ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 76 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჯახი მოლულდ – სათიბი (ყვედრეში), ს. ყვედრეშია, ტყეშია, ჯახი ლიპარტელიანის ახო. *გ. პ. ლიპარტელიანი, 30 წ., 1974.*

ჯაჭუბი – სათიბი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ლაშთხვერის სათიბია, ჭალაშ მარცხ. მხარეზე, ჯაჭვანებს ეკუთვნის. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჭვანი, 37 წ. ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ჯაჭი ღარილარ – სამოვრები (სიდიანარი) ს. სიდიანარის ჩრდ., ჰარეტის სამხ. კალთა. *ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ., ლატალი, 1973.*

ჯერი – სახნავი (ზ. მამი), ჟაბე მამშია, ვაკეა. *ბ. გ. ბაბლუანი, 73 წ., ი. ნ. ჯამბურიძე, 59 წ., 1978.*

ჯირა დაბ – საკულტო (ზ. ჭველფი) ლეჩქველფში, დგას დიდი მუხა დავაკებაზე, ნაეკლესიარი

არაა, საკულტო ადგილია. *დ. ნ. ზურაბიანი, 57 წ., 1978.*

ჯოდ ლარელ – სამოვარი (სასამი), ს. სასამის საზაფხულო მთა.

ჯოდი ბოგ – ხიდი (ბოგრემ; ი) ს. იფარიდან კალისკენა გზაზე, ≈ 8 კმ-ზე ენგურზეა გადებული ხიდი. *სოლომონ ივანეს ძე გულბანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრემი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჯოდი დაბ – ყანა (დობი) ს. ლობში.

ჯოდი დაბარ – ყანები (ლაღამი) ს. ლაღამის ჩრდ.-აღმ., მესტია ჭალაშ მარჯვენა მხარეზე. *დ. ს. გვარლიანი, 27 წ., მოსამსახ., ს. ლაღამი, 1972. VIII.*

ჯოდი ლარალ – სამოვრები, დამტევე ლარასთანაა. *გ. ზ. ბაბლუანი, 55 წ., 1978.*

ჯოდი ლარალ (2) – სამოვრები (ფანაგა, მამი) მთის დასაწყისში, სიგრძეზეა მინდორი. *ს. ს. ჯამბურიძე, 90 წ., დ. მ. გასვიანი, 70 წ., 1978.*

ჯოდი ლარელ – სათიბები (ქახუნდერი) ს. ქახუნდერში.

ჯოდი ლარე – სათიბი (წვირმი) ს. წვირმის აღმ., სოხაშა თაფაშის გაგრძელება აღმ., გზის ზემოთ. *რობინზონ იესეს ძე ფანგანი, 31 წ., მოსამსახურე, იფარის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჯოდი ლარე – სამოვარი (მესტია) კახვრშია, ტურბაზის აღმ. *თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ., მესტიის რ-ნი, 1972.*

ჯოდი ლარე (3) – სათიბი (არცხელი) ს. არცხელის სამხ.-დასავლ., მულხურას მარცხ. კალთაზე. *ერმალო ციოყის ძე ჟორჯოლიანი, 85 წ., პენს., ს. არცხელი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯოდი ტანარ – გზა (ნაჯვდიერი), გზა ნაჩლუშურის გაგრძელება დასავლ. მიმართულებით. სამანქანო გზაა. კოწახურის ორლობეზია გრძელად გზის ნაპირებზე. უმეტესად დასახლების სამხ.-აღმ. ტანარ „ბუჩქნარები ცალკეული“. ტან „ბუჩქნარი რისამე ცალკე არსებული“. *ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ., პენს., ს. ნაჯვდიერი, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯოდილარ – გზა ს. ჟაბეშის ჩრდ.-აღმ., ტუბიერის სათიბებისკენ მიმავალი გზა – სამარხილო, რომელიც გრძელდება კოჯა ჰაყბის შემდეგ. ≈ 1 კმ. სიგრძისაა. *ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ., მოსამსახ., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯუზინელ ნაზოგ – ნახიდარი (შეგედი), მდ. ენგურზე იყო ხიდი იდლიანისკენ. ხიდის მშენებლობის დროს 2 კაცი დაიღუპა – კვანჭიანები. ამჟამად იქ ხიდი არაა. *შუშანა ოთარის ას. იოსელიანი, 50 წ., პედაგოგი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჯუბინელ ნაკანტორ – ტყე (ხევრა). ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულა, 1973.

ჯუბინელ ნაკრატულ – სამოვარი (კაერი) ს. კაერისა და ს. ლემსიის საზაფხულო სად. მთაში, არის ძველი ნაკარვები. დ. გ. მერლანი, 23 წ., *ლენჯერი*, 21973.

ჯუბინელ ნამრლ – ტყე (არცხელი) ს. არცხელის სამხ.-აღმ., მულხურას მარცხ. კალთაზე. ძველი ნაკაფარია ტყის. ამჟამად შერეული ტყეა. *ნოდარ ნიკოლოზის ძე მარგიაი, 33 წ., მოსამს., მულახის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1971 წ. სექტემბერი.*

ჯუბინელ ნაშუკუ – გზა (ხაიში), ნამსგა-ლეუტიშუათხ. სამოვარ ნამსგაღევის აღმართ-ზე საცხენო გზა. ს. ჟაბე უედისკენ. *ვარდან მახამეთის ძე ჭკადუა, 75 წ., პენს., ს. ვედი, მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ოქტომბერი.*

ჯუბინელ ნალგენტარ – ტყე, სამოვარი (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ენგურის ხეობის მარცხ. კალთა-ზეა, ტყე წიწვიანია. *ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ., ლენჯერის ს.ს., 1972.*

ჯუბინლარე სადგემ – გამოქვაბული (ნაკ. ს.ს.), მდ. ნაკრას მარცხ. კალთის კლდის გამოქვაბული, ტბა მაყელცინის თავზე. მონადირეთა სადგომი ყოფილა. წყალიც შიგნითაა, სირღმით ≈ 60 მ-მდეა, განი 5-10 მ. *ვასილ ბერნაყის ძე ქალ-დანი, 57 წ., პედაგოგი, მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ნოემბერი.*

ჯუბარ – საკულტო ადგილი (იელი) ს. იელიში, მაღლობზეა, ჯვარია დაყენებული, წვირმისკენ გზაზეა. *რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ., კოლმ., მესტიის რ-ნი, 1972 წ. ივლისი.*

ჯუბარ-ზაგარ – ტყე (კალაში), ტყის მასივი ღენის დასავლ., ჭარბობს ჯიჰრა, კლდეცაა. *გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ., კოლმ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. ოქტომბერი.*

ჯუბარილდამ ზაგარ – ქედი (უსგვირი) ჭალაშს მარჯვ. კალთაზე, ყუანასა და უსგუტის შორის. *ა. ბ. გურჩიანი, 65 წ., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1973.*

ჯუბარილამ ახე ღარ – ღელე (ხევრა), მთა ჯვარილ-სა და მეშხოლამ სტუკს შორის მოედინება. *ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ., ლახამულას ს.ს., 1973.*

ჯუბარგლდ – გზაჯვარედინი (ლუწფერი) ს. ლუწ-ფერის დასავლ., სოფლის დასახლებას ზემოთ, სამოვარ ჭუედზე, გზაჯვარედინი. *იანსონ სო-ზარის ძე სუბელიანი, 60 წ., ტყისმცველი, ჭუ-ბერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 17.9.1970 წ.*

ჯგდარაზ ბოგ – ხიდი (ზავარი) მდ. ლაშხირზე, შკე-დილდაშისა და ჯგდარას შორის. სამანქანო ხიდია. *ი. დ. ლიპარტელიანი, 73 წ., 1974.*

ჯგდარ – უბანი (ზავარი), ს. ბავარის ერთ-ერთი დასახლ. პუნქტი. *ე. ჭ. ლიპარტელიანი, 24 წ., 1974.*

ჯგმილ-დაჩტარ ნაქადუ – გზა (ბოგრეში) ს. ბოგრე-შიდან ≈ 8 კმ-ზე, ჯრდი ბოგს იქით, ენგურის მარცხ. მხარეზე. *სოლომონ ივანეს ძე გულზანი, 62 წ., პენს., ს. ბოგრეში, მესტიის რ-ნი, 1971 წ. აგვისტო.*

ჯგნჯგორ – ტყე (სვიფი – ეც. ს.ს.), სამოვარ ლობარს აკრავს (სგამე და ქამე ლობარს) აღმ.-დან შერე-ული ტყეა, რცხილნარი და წვრილი მცენარეუ-ლობით. *აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ., პენს., ეცერის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. X.*

ჯგნჯგორიშ ცხეც (იხ. **ჯგნჯგორ**)

ჯგქერ (იხ. **ჯიქერ** – ზ. ვედი)

ჯგქერიშ – საცხოვრისი (ლებურცხილა) მდ. ენგუ-რის მარჯვენა მხარეზე, ყანაა და ერთი მოსახ-ლე მეგრელი. მას ზემოთ სალი კლდეებია (არის კლდეც (квт. Джыкыр – 1190,5 – იხ. 1 : 100 000). *რომანოზ მუზას ძე ჭკადუა, 74 წ., პენს., ს. ლებურცხილა, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1970 წ. ნოემბერი.*

ჯგქერიშ ლეთკერ – სამოვარი (ზ. ვედი). *არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ., კოლმ., ს. ზედა ვედი, ხაიშის ს.ს., მესტიის რ-ნი, 1969 წ. IX*

3

ჰაბიშ ღარაშ ნენჩა – ტყე (მესტია, ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

ჰაბკუტირ – მწვერვალი (ლახამულა).

ჰაგრ – მოედანი (მესტია, მურყმელი), ს. მურ-ყმელშია დასავლ. ნაწილი სახლებს შორის. დარჩენილი შიშველი ადგილია. ჰაგრ „შიშვე-ლი“. ნაპო დავითის ძე კაკრიაშვილი, 26 წ. 1971.

ჰაგამი ღარა – სათიბი (მესტია, მაჯვდიერი), ს. მაჯვდიერშია, დასახლების სამხ. ნაწილი, შემოკლებულშია. ჰაგამ „სახლში შემოსასვლე-ლი ალაგი“ (ხოდვით – ?) ჰაგამარ. ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ. 1971.

ჰად – სამოვარი, ბუჩქნარი (მესტია, ჟამუში), ს. ჟა-მუშის დასახლების სამხ. მულხურას მარჯვენა კალთაზე. იელნარია. გიორგი გაბრიელის ძე ნავერიანი, 76 წ. 1971.

ჰადაშ ნაკ – ტაფობი (მესტია, ფარი), გირგვლიანის ზევით, გორაზე მდებარეობს ეს ტაფობი. გამოიყენება სამოვრად. მოხუცები ამბობენ: აქ ალბათ ჰადრა ხარობდაო. მართალია, ჰადრა ახლაც ხარობს აქ, მაგრამ ძნელი დასაჯერებელია, რომ ამ ადგილის სახელწოდება მასთანაა დაკავშირებული. ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, 1965.

ჰადლიშ – გადასასვლელი (მესტია, სპარდიში), ძველი გადასასვლელი. ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ. 1972.

ჰადნიშ – სათიბი (მესტია, ლახუშდი), ს. ლახუშდშია, გზის ზემოთ თანდლისკენ, ჰადნი კაცის სახელია. რიდა ბესის ასული ფირცხელა-ნი, 55 წ. 1972.

ჰადამიშ – სანადირო ადგილი (მესტია). ირინე მელიქიშვილი, 1961.

ჰადრი – ბუჩქნარი (მესტია, ზაგარი), ს. ზაგარშია, დგას ორი სახლი (ოჯახი) და მათ შორის არის ადგილი, ამჟამად ტყემლნარი. ადრე იელნარი იყო. ჰადრა „იელი“. გაიანე კამუთის ასული ცინდელიანი, 50 წ. 1969.

ჰადუტდშ ნაკ – (მესტია, ფარი), ჯგერაგ ზაგრიშის ჩრდ.-დასავლ., სამოვარ ჯოღერის სამხ.-დასავლ. ვაკე ადგილია. მის დასავლ. ტყეა და ს. ლაყური. სათიბი ზედ გორაზეა. ჰადუტდშ (<– ჰადუ-ულდ-შ ?). ჩიჩო მუზას ძე წულუკიანი, 63 წ. 1969.

ჰადელდ – სამოვარი (მესტია, ნაკი), ნასახლარ ჯუხუტუნის ჩრდ., სამოვარ გრჟიარ-ს ჩრდ. გზაც იქ გადის ნაკრისკენა მიმავალი. ბლომდაა ჰადროლ (იელი). ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 54 წ. 1969.

ჰადარ – სათიბი (მესტია, ლახამულა), ენგურის მარცხ. შგედში, სათიბ ნაკარს ამევს ქვემოდან, ადრე იხვნებოდა. ირგვლივ ძელნარია (ჰადრა ხაგ). კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ. 1969.

ჰაერ – სათიბი (მესტია, ფარი). ვახტანგ ჟემუზას ძე ნარსავიძე, იასონ ჩხეტიანი, 60 წ. 1965.

ჰაეროპორტ – აეროპორტი (მესტია), მესტია-ჭალაშ მარცხენა კალთის დავაკება, თვითმფრინავების დასაფრენი მოედანი. თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 60 წ. 1972.

ჰაზოლარა – სახნავ-სათიბი (მესტია, დოლი), ს. დოლში, ნასპარიერს მარჯვნივ, ჩრდ.-აღმ. ჰაზო-ლარა „ეზო-სათიბი“. ყერემ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ. 1969.

ჰათუყურე ადგი – საკარ-მიდამო (მესტია, ყარი),

ჟიბე ყარშია, მდ. თეთნაშერას მარჯვენა მხარე, სამანქანო გზის ზემოთ. სახნავ-სათიბებით, ბაღი. ჰათუყურე ვიზლიანის ყოფილი კუთვნილი მამული (ცოცხალი არაა). ანდრია ბიმურზას ძე აფრასიძე, 61 წ. 1970.

ჰათუყურე ადგი (2) (იხ. ჰათუყურე).

ჰათუყურე (2) – საცხოვრებელი (ზემო ყარიში, ქვ. სგურიში).

ჰათუყურე (2) – საცხოვრებელი (მესტია, ქვ. სგურიში), ს. ჩუშბე სგურიშის ჩრდ.-აღმ., ვაკე ადგილია, ჰათუყურე ვიზლიანის (ცოცხალი არაა) კუთვნილი მამული. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ჰაკნაშიერ (იხ. ჰაკნაშ).

ჰაკუდი ღარ – ტყე (მესტია, ზეგანი), ს. ზეგანის სამხ.-დასავლ., მდ. ლასილის მარჯვენა კალთაზე. დასახლების ბოლოში. მშრალი ღარია. გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ. 1971.

ჰაკუნაშ – სათიბი (მესტია, ცალდაში, ჟაბეში), ს. ცალდაშის სამხ.-აღმ., სათიბ ჰობრალის ზემოთ, მელხა ლახუში. ალპური ზონა – სუფთა. (ლექა ლახუში). პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.

ჰაკუნაშ – სათიბი (მესტია, ზეგანი), ს. ნაკ-იფარის დასავლ. ენგურის მარცხენა კალთაზე, სათიბ ბენამდე. გუნტერ ილამაზის ძე გულბანი, 38 წ. 1971.

ჰალგი ღარა – სათიბი (ლენტეხი, ქაშვეთ-ლაშ-თხვერი), უჯერის სათიბებშია, ჰალაშ მარცხენა მხარეზე. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ჰალგარ – ტყე (მესტია), ს. ცალდაშის სამხ. დასახ. შერეული ტყე. ლეპლაგე ლი, დასაცავი საქონლისაგან. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.

ჰალგარ (2) – სათიბები (მესტია, მურშკელი), ტყე (ცალდაში), ს. მურშკელის ჩრდ.-დასავლ. გალდა ტუიბის მარცხენა სანაპიროზე. შემოვაკებულია მრგვალი ხის ჭერებით, რომ მთისკენ მიმავალი საქონელი არ შევიდეს. ისლამ გოჯის ძე გულბანი, 13 წ. 1971.

ჰალგ – საკრებულო (ლემსია), ს. ლემსიაშია, წყარო მოედინება, სადაც საღამოობით თავს იყრიან ხოლმე. შემოვაკებული (ჰალგ) არაა. ამხანტაფშია. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ. 1972.

ჰამაშ – უბანი (მესტია, ლახამულა), ს. ლახამულას

ჩრდ. სამანქანო გზის ჩრდ. ცხოვრობს 3 ოჯახი. ზემოთ ს. თოთელეშია. დილის სამუშაო იქით იყო (ჰამს ჟი ეტმზლობის ლამშათე ი ნებოზს ჩუ ლემკედლონელიხ, ჰამშ ლამშა ეჩხაუ ხაღენახ). დუშა შარდენის ასული ჭკადუა, 46 წ. 1969.

ჰამშ ამბარ – სათიბი (მესტია, ლახამულა), ენგურის მარცხენა მხარეზე შგედში. სათიბ ნა-ჰნეგტარს ზემოთ. ჰამშ ამბარ (<– ჰამშ ამბარ). კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ. 1969.

ჰამშში ფაფალ (იხ. ფაფალ – ჰამში).

ჰამშ – სათიბი (მესტია, დავბერი), ს. დავბერის ჩრდ-აღმ., ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ვაკე ადგილი. მზის მხარეზე. ჰამ „დილა“ – „დილისა“. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ. 1971.

ჰანდრიშ – სათიბი (მესტია, ეცერი), ს. ეცერის ჩრდ-აღმ., სათიბ ჭიბარის სამხ-დასავლ. ვინმე ჰანდრის (საკ. სახელი) ყოფილი ადგილი (გვარი არ იცოდა). ილარიონ კოსდას ძე ხორგუანი, 60 წ. 1969.

ჰანტოლშა მურყტამ – ნაკოშვი (მესტია, ქაშვეთი), ს. ქაშვეთშია, თავმონგრეულია, ეკუთვნის წიფიანებს. მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ. 1972.

ჰანტოლშა ცხეკ – ტყე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ჰალშას მარცხენა კალთაზე, (ჰანტო) წიფიანების ყოფილა. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ჰანტუქ ნალგენტარ – კლდე (ქაშვეთ-ლაშთხვერი), ენგურის ხეობის მარცხენა კალთაზეა, მთა ჰარშის გზაზე, სადაც ჰანტუქ წიფიანი სანადიროდან მომავალი დარჩენილა, ღამე დევი სტუმრებია, რომელიც იმას აკეთებდაო, რასაც ჰანტო; ჰანტოს ცეცხლი მოუკიდია თავის ტანზე, დევსაცო და დევი დამწვარაო. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ჰაპკურიშ შუკუ – გზა (მესტია), ს. ლახამულიდან მიმავალი გზა მთა ჰაპკურიისკენ შგედის მხარეზე. კოწი იოსეს ძე კვანჭიანი, 55 წ. 1969.

ჰაპკური (იხ. ჰაპკური).

ჰაპკურიტეშ შუკუ (იხ. (ჰაპკურიშ შუკუ)).

ჰარეტ – ზეგანი (მესტია, ბეჩო), ს. ბეჩოსა და ლატალის საზღვარი ზეგანი (ქედი). არის შერეული ტყეც, შიგა და შიგ სამოვრებიც. აღწევს ბალ-ის ქედამდე. ბეჩოსა და ლატალი გამყოფი ქედი. ანთუყ ნასავის ძე ხორგუანი, 80 წ. 1969.

ჰარტი თარგნგზელ – სამლოცველო (იფხი), მთა ჰარეტში, ქვებითაა (უბრალო) აშენებული ორი

პატარა კოშკი, ლოცულობენ. კ. შ. გვიჩიანი, 66 წ. 1973.

ჰარტი თარგნგზელ – სამოვარი (სიდიანარი), მთა ჰარეტშია, დგას ორი დიდი ქვა, პატარა კოშკე-ბივითაა. ვალო ა-ძე სიდიანი, 37 წ. 1973.

ჰასკალდიშ ლარე (იხ. ჰასკალდ).

ჰასკამშ ში ყტიშ – კლდე, მწვერვალი (მესტია, ლემდერი), მდ. ლემდრგლას მარჯვენა კალთის ჩრდ. მხარე. სამოვარ გუიმრანისა და კლდე კაბერიშ ნამშყედუს შორის. „ჰასკამის ფორმა აქვს“. მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969.

ჰასტაშ – კლდე (მესტია, იელი), ენგურის მარჯვენა მხარეზეა, სოფლამდე აღწევს. რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ. 1972.

ჰაწული ზაგარ – ზეგანი (დ. მესტია), მესტიის სამხ-აღმ. გადაჭიმული ტყიან-სათიბებიანი ზეგანი, ს. იელისა და მესტიის საზღვარი. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ. 1972.

ჰაწული ზუგტარ – სამოვრები (მესტია), ჰაწვალდის ჩრდ. პლატო, საიდნაც იწყება შურო. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ. 1972.

ჰაწულ – სათიბები (მესტია), მესტიის სამხ-აღმ. სათიბები. ირგვლივ წიწვნარი ტყეა. ჩათო ესტატეს ძე ჩართოლანი, 45 წ. 1972.

ჰაჯაშარ – ტყე, სამოვარი (მესტია, სოლი), ს. სოლის ჩრდ.-დასავლ., დასახლების ქვემოთ, სამანქანო გზის ზემოთ. შუა ტყეშია პატარა ვაკე ადგილი, რომელსაც ჰქვია ბედიშა დაბილდ. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972.

ჰებდშ – სამოვრები, ტყე (მესტია, ლახუმდი), ს. ლახუმდის სამხ-დასავლ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე. წიწვნარი ტყეა (ლელტმურა) ტყის ბლებიცაა. რიდა ბესის ასული ფირცხელანი, 55 წ. 1972.

ჰებერ – ყანა (მესტია), ჰებ – ბალი. ირინე მელიქიშვილი, 1961.

ჰები წყარო – წყარო (ცანა), ს. ცანაში იდგა ჰებ, ამჟამად არაა.

ჰები წყაროდ კუამფარ (იხ. კუამფარ) – ფლატე (ცანა), ცანასთან, ცხენისწყლის მარჯვ.

ჰებიშ – ნასოფლარი (მესტია, ნაკი), ნაკრას მარჯვენა მხარის ნასახლარი, ს. ნაკის დასავლ. ხარობს გარეული ბალი, ცხოვრობდა 4 ოჯახი. გვარები: 2 ოჯახი ცინდელიანები, 2 ოჯახი სუბელიანები. ამჟამად ნაკში სახლობენ. ბითე ისლამის ძე ქალდანი, 57 წ. 1969.

ჰებიშ ღარშ ლებგლეყ – ტყე (მესტია, ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

ჰეზიშ ღარაშ ლჷმოლ – სათიბი (მესტია, ზ. ვედი). არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

ჰეზიშ ღარ – ღელე (მესტია, ზ. ვედი), ზედა ვედში, გარეული ბლის ხეები აქა-იქა. ტყის მასივია. არჩილ კოსდას ძე ჭკადუა, 40 წ. 1969.

ჰეზლშ – სათიბი (მესტია, იელი), ასკარდშია, დამრეცი, ლეჟკუშარ ლიხ, შგორი...ბალი არაა. რ. ვ. ხვიბლიანი, 38 წ. 1972.

ჰეზრი – ქედი (მესტია, დავბერი), მდ. ენგურის მარცხენა კალთის ქედი, ლაგურკას სამხ. ქედი. ფოთლოვანი და წიწვიანი ტყე. ნოდარ პლატონის ძე მარგველანი, 40 წ. 1971.

ჰეზრიელ (იხ. **ჰეზერ**), ირინე მელიქიშვილი.

ჰეზრიშარ – სათიბები (მესტია, ღემდერი), ს. ღემდერის ჩრდ.(აღმ.), სათიბ-სამოვარი ჯოღურის დასავლ. ბაღნარია (გარ.), წაბლნარი არაა. ჰეზ „ბალი“. ლევარსან ომანის ძე ჩხვიმიანი, 58 წ. 1969.

ჰეზრალარ – სათიბი (მესტია, ჟაბეში), ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანრგლას მარცხენა კალთაზე, სათიბ ქართაშის ქვემო ნაწილი. სათიბ ლასკაშის ზემოთ. ამჟამად ჰეზ-ი არაა, ადრე ყოფილაო. ჯეირან ჭიჭიკოს ძე კახიანი, 20 წ. 1971.

ჰეზულ – სოფელი (მესტია, ეცერი), ეცერში შემავალი 19 კომლიანი სოფელი. სამანქანო გზის ჩრდ. დაახლ. 1 კმ. სოფლის ირგვლივ ყანები და სათიბ-სამოვრებია; დგას ეკლესია მაცხტარ, ნაკოშკარი. გადმოცემით: ხეზდ-იდანო „იწოდა“-ნო, მაგრამ ბევრია ტყის ბალი (ჰეზ-ულდ → ჰეზუტდ → ჰეზუდ ?). ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ. 1969.

ჰეზარ – სათიბი (მესტია, ზარდლაში), ს. ზარდლაშის დასახლების დასავლ. ყოფილა მრავალი ბლის ხე, ამჟამადც არის. ნოდარ შამშის ძე გაბლიანი, 32 წ. 1971.

ჰეზარიელ (იხ. **ჰეზარ**).

ჰედრშ – სამოვრები (მესტია, ლახუშდი), ს. ლახუშდშია სამხ-დასავლ. მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, თხილნარი ადგილია. ჰადრა ჩანს. რიდა ბესის ასული ფირცხელანი, 55 წ. 1972.

ჰეკრალ – სამოვარი (კვანჭიანარი), ს. კვანჭიანარის აღმ., ნასახლარია, შედის სამტაშის ტერიტორიაზე. შ. ნ. კვანჭიანი, 49 წ. 1973.

ჰელდერ – სათიბი (მესტია, ქართვანი), სოფლის სამხ.-დასავლ. ყანა ლეცტბარარის ქვემოთ, კარგი სათიბია, ორჯერ თიბავენო (ჰელდ ლეგ → ჰელდერ). გრამიტონ პავლეს ძე გაბულდანი,

47 წ. 1969.

ჰელარი კოჯ – კლდე (მესტია, ჟაბეში), ს. ჟაბეშის პირდაპირ (ჩრდ.), მდ. მულხურას მარჯვენა კალთის ციცაბო კლდე. (1: 100000 ... -2994). ჰელ (ჰელ ლოქტ ლახბიდ „შიშის ზარი დაეცა“). ჭიჭიკო ივანეს ძე კახიანი, 44 წ. 1971.

ჰელარი ტუბი – ხევი (მესტია, მაჯვდიერი), მდ. მულხურას მარჯვენა შენაკადი. მოედინება მთა ჰელარის სამხ-დასავლ. კალთებიდან. (იხ. 1: 100000 ... 2294). ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე შერვაშიძე, 61 წ. 1971.

ჰერტშიერ – ნაეკლესიარი, სასაფლაო (მესტია, დოლი), ს. დოლის ქვემოთ, ნაეკლესიარია, არის სასაფლაოც. ყერგმ პეტრეს ძე უშხვანი, 54 წ. 1969.

ჰემკილ (იხ. **ხემკილ**).

ჰემკლ ბოგელდ – ხიდი (მესტია, ქაშვეთი), ხიდი დელღერას მდინარეზე, სამარხილო (დელღერა იგივე ენგური). მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ. 1972.

ჰენერ – სათიბი (მესტია, ჩვაბიანი), ს. ჩვაბიანშია, ჩოგაშის სათიბის მეზობლად. მშრალი და შვეული სათიბი. ჰენ. არჩილ დავითის ძე გიგანი, 52 წ. 1971.

ჰილ-ლათუფარ – ტბა (მესტია, ჟამუში), ს. ჟამუშის დასახლების სამხ. მულხურას მარჯვენა მხარეზე. დგას ტბა დაახლ. 300 კვ. მ. სიღრმით – 2 მ. სადაც ჯორით კაცი დამხვრჩალაო. ვლადიმერ გიორგის ძე ნავერიანი, 40 წ. 1971.

ჰილტაშ – სათიბ-სახნავი (ნესგუნი), ფუშყვერის მარცხენა მხარეზე, დასახლების აღმ. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

ჰილტაშ ცხეც – ტყე (ნესგუნი), ფუშყვერის მარცხენა მხარეზე, ფოთლოვანი ტყით. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

ჰინგრილ – კლდე (ხევრა), კელღერას მარცხენა მხარეზე, უნაგირია კლდე. ვ. მ. ჭკადუა, 30 წ. 1973.

ჰინგროლ – ტყე (მესტია, კიჩხულდაში), ს. კიჩხულდაშის ჩრდ-აღმ. წიწვნარი ტყის მასივი. ზემოთ უნაგირივით ვაკე ადგილი აქვს, გვერდები ფერდობებია. (ნაკვლდ ხარ ჰინგირშალ, ეჩხენ-ამხენჩუ – ფლეტ). თემრაზ ვიბლიანის ძე ვიბლიანი, 49 წ. 1969.

ჰინგრელ – სამოვარი (მესტია, ღემდერი), მდ. ღემდერლას მარჯვენა კალთა, გორა ტირზის ჩრდ. უნაგირა ადგილია, დასასვენებელიც. მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969.

ჰინწური – ტყე (მესტია, მურშკელი), ს. მურშკელის ჩრდ-აღმ., კალოდარის ზემოთ ფოთლოვანი ტყით –რცხილა, მუხა, არყნარი, ძელი. ვალადი ბათოს ძე მჭედლიანი, 13 წ. 1971.

ჰიწანი – სახნავი (მესტია, კაცხი), ყანა თინთურანისა და ტუბრას შორის. შალვა ფილოვანის ძე ჩხეტიანი, 13 წ. 1969.

ჰობდერ – სათიბ-სამოვარი (მესტია, ლაღამი), ს. ლაღამის ჩრდ. ცადდერის ქვემოთ, სოფლისკენ. არყნარი ტყეცაა, იცის აბედი (ხის სოკოები). (ჰაბედ ?). გ. ი. ფალიანი, 38 წ. 1972.

ჰობრალ – სათიბი (მესტია, ცალდაში), ს. ცალდაშის სამხ-აღმ., სათიბ ლჰკერკას ზემოთ, ზაგარს ქვემოთ სამხ. აქა-იქ ჰებრა ხაგ, არყნარია უფრო და ვერხვნარიც. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.

ჰოკელ – სათიბი (მესტია, ლაბსყალდი), ს. ლაბსყალდის ბოლოში (ქვემოთ). ყანა ნაკდერს ქვემოთ, ჩრდილოეთიდან ესაზღვრება ფეტურა (?), ფეტურა სადა ჰოკელს ჰყოფს წყალი (?) ჰოკელ („ჰოკერ“ ?) „ბოლო“. ბასილო თავას ძე გუგუსიანი, 57 წ. 1969.

ჰოკრი დზბ – ყანა (ნესგუნი), ს. ნესგუნის ყანაა, ფუშყვერის მარჯვენა მხარეზე. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ჰოკრი კეჰ – კლდე (მესტია, ცალდაში), წანერგლას მარცხენა კალთის კლდეებშია, სანადირო, ნესგა კეჰის ძირში. პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.

ჰოკრი ლაგნა – კლდე (მესტია, ცალდაში), წანერგლას მარცხენა კალთის კლდე, კლდეების ქვემო ძირში არის ნადირთა სადგომი (ჯიხვების, არჩვების). პავლე ბითეს ძე ზურებიანი, 83 წ. 1971.

ჰოკრი ტუბი – სათიბი (მესტია, ჟაბეში), ს. ჟაბეშის აღმ., მდ. წანერგლას მარცხენა მხარეზე, ღელეა, სოფლის აღმ. მხარის ბოლო ადგილი. ჰოკერ „ბოლო“. ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ. 1971.

ჰოკრილა – სამოვარი მთა (მესტია, ყარი), მდ. ჭუბრულას მარჯვენა შენაკადის მდ. ჰოკრილის შესართავის დასავლეთის, მთა ნენსგერის გზაზე, ვაკე ადგილი, დგას 4 კარავი, ტყე შერეული. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ჰოკრილა – ღელე (მესტია, ყარი), მდ. ჭუბრულას მარჯვენა შენაკადი. მოედინება ჰოკრილაშ კოჯარიდან, ჰოკრილაშ ხანსრარიდან. (იხ. 1: 100000). თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ.

1970.

ჰოკრილა ლიც (იხ. ჰოკრილა).

ჰოკრილა ტუბი – ხეობა, სამოვარი მთა (მესტია, ყარი), მდ. ჰოკრილა-ს ხეობა. დგას 1 კარავი, გზა მიდის მდინარის მარცხენა მხარეზე. მოშიშვლებული ადგილია, ტყე ნარევიცაა. ღარების ფერდობები კლდიანიცაა და ტყიანიც შერეული, უფრო წიწვიანი. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ჰოკრილაშ ლელოკოლ (იხ. ჰოკრილაშ მეგჰოლუ).

ჰოკრილაშ ლჰკერკი – კლდე (მესტია, ყარი), მდ. ჰოკრილას სათავის ზემოთ კლდეები, ციცაბო კალთებით, გამყინვარებაც. (იხ. რუკა 1: 100000 ... – 3847, 7 – მწვერვალი). თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ჰოკრილაშ მეგჰოლუ – კლდე (მესტია, ყარი), მდ. ჰოკრილას სათავეების ზემოთ, კლდე ჰოკრილაშ ჭუქის ჩრდ-აღმ. შიშველი კლდეა, კლდეს ლოკავენ ჯიხვებიო. შესაძლებელია იყოს მარილის გემოს, მჟავე გემოს კლდე – სვან. ჯერზბ, რომელიც იხმარება ტყავის შესაღებად, შალეულს, მატყლეულისგან ნაწარმებს ღებავს, ხსნიან თხმელას კანის ნახარშიში. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ჰოკრილაშ რიყი სგიმ – მჟავე წყალი (მესტია, ყარი), მდ. ჭუბრულას ნაპირას, ჭალაშია, წყალდიდობის დროს იფარება. საზაფხულო მთა ჰოკრილაშია. თამაზ დიმიტრის ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ჰოკრილაშ სგიმ – მჟავე წყალი (მესტია), მდ. ჰოკრილა-ს მარცხენა მხარეზე, ფერდობზეა ტყეში, ჰოკრილაშ ქუჩანის სამხ-აღმ. თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ჰოკრილაშ ტუბი (იხ. ჰოკრილა ტუბი) – ხევი (ჭუბერი), მდ. ჰოკრილა-ს ერთ-ერთი ხეობა. ფსკერ : ჰოკ=ერ. ფსკერი გადმოითარგმნება სიღრმედ (საბა) იხ. ფსკერ=თან გვ. 362.

ჰოკრილაშ ქუჩან (იხ. ქუჩან –ყარი).

ჰოკრილაშ ჭუქ – მწვერვალი (მესტია, ყარი), მდ. ჰოკრილა-ს სათავე, მწვერვალი, რომლის სიმაღლეა 2470,7 (1: 100000). ჩრდ. მხრიდან ძირში გამყინვარებაა. „ჰოკრილას კენწერო“ ჭუქუ – ჭკქრი „პრიალა“ (შიშველის მნიშვნელობით). თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ჰოკრილაშ ხანსრარ – მყინვარები (მესტია, ყარი), მდ. ჰოკრილა-ს სათავეებშია, ჰოკრილაშ ლჰკერკიარის ძირში, 20-30 მ. სიღრმის, აქვს ნაპრალები (იხ. ... 1: 100000 – შეცდომითაა).

თამაზ დიმიტრის ძე ნარსავიძე, 18 წ. 1970.

ჰოკრილშე წარც – გადასასვლელი (მესტია, სგურთში), მდ. ჰოკრილის სათავეების მთები, უშველები გამყინვარებით, კენჯზარ ლიხ, ხანსარ ეჩხენჩუი ხაზი ი ამხენჩუი ნაკარლისგა. (იხ. რუკა, მწვერვალის სიმაღლეა 3847,7 რუკაზე ..., სახელი ვერ დავაზუსტე – 1: 100000), გადასასვლელი მთა კვან-ამდე. ხაზი ბიზუს ძე ჩხვიმიანი, 68 წ. 1970.

ჰუნწული – სათიბი (ნესგუნი), ფუშყვერის მარცხენა მხარეზე, ტყიანი ადგილია, ფოთლოვანით, საჩრდილო ადგილია. ელგუჯა ვლადიმერის ძე გულედანი, 36 წ. 1972.

ჰულდუმ – გზა (მესტია, ფხოტრერი), ს. ფხოტრერის დასავლ. საძოვარ ნაუშ ქოროლს მოსდევს ჩრდ.-აღმ. მხრიდან. ტყიანი ადგილია. საულაშ-ს ჰკვეთს მდ. კენიმდე ჰერპენდიკულარულად. „ჰულდუმ“ (ბჟ. ლხმ. „ლები“) შვეულია და მიმსგავსებული ლხმ. ლების („წაფხლი“). ეგნატე ამაიზის ძე ქანცლიანი, 55 წ. 1969.

ჰურტყტილ – საძოვარი, სათიბი (იელი), ენგურის მარცხენა კალტაზე, იელის პირდაპირ, ირგვლივ ტყე აკრავს, ტერასა პატარა. იონა ვისიბის ძე სამსიანი, 77 წ. 1972.

ჰუყუ-ზაგარ – საძოვარი (ლემსია, კაერი), ქანძე ლახვშია, მაღლობი ადგილია სერზე. კაერისა და ლემსიის მთის საძოვარი. შადურ ადილარის ძე შუკვანი, 28 წ. 1972.

ჰუყუ-ზაგარ (იხ. ჰუყუშე ზაგარ).

ჰუყუტარ – სათიბი (მესტია, ბარში), სოფლის თავში ჩრდ.-აღმ., მდ. კედრგლასა და დაწმარს შორის. ჰუყუ „რისამე გორა (ქვისა, მიწის...)“ შალა ამაის ძე გურჩიანი, 78 წ. 1969.

ჰუყუტარ – სათიბი (მესტია), ს. ჰებუდის სამხ.-დასავლ., ლაურარის აღმ. კარგი სათიბიაო („ჰუყუშალ როქუ ხეგნიტუ ჭემ“). ზაგამზე სამსონის ძე ფარჯველიანი, 39 წ. 1969.

ჰუყუტარ – სათიბი (მესტია), სოფლის ქვემოთ, მაცხოვრის სახ. ეკლესიის ჩრდ. ოღრო-ჩოღრო რელიეფია, პატარ-პატარა ბორცვებიანი („ჰუყუშალ წადგი ლი“). ჰუყუ „ბორცვი“, „ამოზურცული“. გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ. 1969.

ჰუყუტარ – ტყე (მესტია), ქედი ზაგრიშის დასავლ. ჰუყუ-შალ წადგილარ ლიხ. ბორცვიანია. სვიმონ აზნაგეთის ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969.

ჰუყუტარ (4) – სათიბი (მესტია, ჭელირი, ჰებუდი, ქვ. კალაში), ტყე (ფარი), ს. ჭელირის ჩრდ.-აღმ.,

სათიბ მაცკაშს აკრავს დასავლ. ოღრო-ჩოღრო ადგილებია. (გიმიშ ჰუყუტარ ხარ ჟიბოტ ლაღლთე და ეჩხენ-ამხენ). ჰუყუ. აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ. 1969.

ჰუყუტარ ბოგ (იხ. ჯაჭტიმ ბოგ).

ჰუყუტარ ზაგარ – ნაეკლესიარი (მესტია, ქვ. კალაში), სოფლის სამხ. კიდე, სადაც დგას ნაეკლესიარი მაცხტარ სოფლის სამხ., მდ. ენგურის მარჯვენა მხარეზე, ს. გუალდერისკენა მიმავალი გზა გადის. მაღლობია. „ამოზურცულის (პატარა ბორცვის) ზეგანი“. გიორგი კოსდას ძე მურღულიანი, 60 წ. 1969.

ჰუყუტარ – ბორცვები (მესტია, ლახუშდი), მთა მუბშია, მდ. ენგურის მარცხენა მხარეზე, ოღრო-ჩოღროა, ბორცვანარი. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ. 1972.

ჰუწიშ – საძოვარი (მესტია, ცალერი), ჟიბე ცალერის აღმ., ჟიბე რობარის საძოვრის ჩრდილოეთით ხრიოკია, დარი აქვს ღვარისაგან, ნაჩხოტ, ნახტწი ლი 5-მდე. ჰუწი <- ხუწი „ვიწრობი“. ვლადიმერ სეითბეს ძე გვარამიანი, 57 წ. 1969.

ჰუწიშ ლაჯ – საკულტო (მესტია, ლამხერი), ს. ლამხერის ჩრდ.-დასავლ. მის ახლოს დასავლ. სუიფ არის და ეკლესიაც, დგას ლაჯ. საძოვარ ჰუწიშ-შია. მახამეთ გურმაჩის ძე დევდარიანი, 49 წ. 1969.

ჰუწიშ – საძოვარი (მესტია, ლამხერი), ს. ლამხერის ჩრდ.-დასავლ. მოგრძო ადგილია, დგას ლაჯრა. მახამეთ გურმაჩის ძე დევდარიანი, 49 წ. 1969.

ჰუჯელაშ – ყანა (მესტია, სვიფი –ეცერი), ს. ბარშის ზემოთ, მდ. კედრგლას აკრავს აღმ. ერთი მხრიდან ჭტილშ ნაგემ ლი. ჰუჯ (?). აკაკი სორეხის ძე აფრასიძე, 66 წ. 1969.

ჰენგირ – მსხლის (მესტია), ს. ღვებრაშია მსხალი, დიდი მოცულობის (ბროჯ ლი). რაჟდენ გოგის ძე მარგიანი, 10 წ. 1971.

ჰენგირ (2) – სათიბი (იფხი), მსხალი (ღვებრა), ბალის ქედზეა, უნაგირის მსგავსი რელიეფით. გ. ე. ნანსყანი, 37 წ. 1973.

ჰენგირილარ – კლდე, საძოვარი (მესტია, მურშკელი), ს. მურშკელის ჩრდ.-აღმ., ს. ლახირის ჩრდ.-აღმ., სათიბიცაა და საძოვარიც. უნაგირა კლდეების. ჰენგირ „უნაგირი“. ლადო სოგრატიძის ძე ქურდიანი, 13 წ. 1971.

ჰენგერილ – ზეგანი, ქედი (მესტია), ს. ლახამულას ჩრდ.-დასავლ. წიწვნარი ზეგანი, უნაგირა ფორმისაა. აღწევს სუწლმიშ-ამდე. გელა ფუთუს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.

ჰენგერილ – კლდე (მესტია, ქედანი – ჭუბერი), ქედი (ლახამულა), სამოვარი (ნაკი), ს. ჭუბერისა და ს. ქედანის გამყოფი ქედის მწვერვალი, მაღლობი, უნაგირა ქედია. გზა არის ქედანიდან მთა კირპისკენ. ჟვანია ზემას ძე ჭკადუა, 4 წ. 1970.

ჰენგერილ – სამოვარი გორაკი (მესტია), ს. ნაკის ჩრდ-აღმ. გორაკი მეჩხერი ტყის კალთებით, თავზე შიშველია, კომკურაა, თხემი ვაკეა, უნაგირის ტიპისაა. სეითზე ალექსის ძე კვანჭიანი, 65 წ. 1970.

ჰენგერილშ ზაგარ (იხ. **ჰენგერილ**).

ჰენშარ – ყანები (მესტია, ბარში), მდ. დაჭმარის მარცხენა (იქითა მხრიდან). ბაჯუ პირიბეს ძე გერლიანი, 27 წ. 1969.

ჰენშ ლაქნი (იხ. **ჰენშარ**).

ჰამეში ბოგელ – გზა (მესტია, დავბერი), ს. დავბერის ჩრდ-აღმ., ენგურის მარჯვენა კალთაზე. წყალი არაა, სერივითაა ხალდეშურასა და ენგურს შორის მდებარე სერი. ნოდარ პლატონის ძე მარგვლიანი, 40 წ. 1971.

ჰარშ – სამოვარი (მესტია, ლახუმდი), ლახუმდის სამოვარი მთაა, მდ. ენგურის მარცხენა კალთაზე. ნაკარვები არის, მოედინება მდ. ჰარშულა. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ. 1972.

ჰატკელ – კლდე (მესტია, წვირმი), ს. წვირმის სამხ-დასავლ. მდ. ენგურის მარცხენა კალთა. არჩილ მელიტონის ძე ფანგანი, 57 წ. 1971.

ჰადიშალ – სათიბი (მესტია, ჟაბეში), ს. ჟაბეშის სამხ-აღმ., კლდე სგუბენე თუთეთგლდის დასავლ. კალთის სათიბი, სათიბ მალქორაშის ქვემოთ, ჩუბე ჰადიშალის ზემოთ. ივანე ბედის ძე კახიანი, 83 წ. 1971.

ჰადიში ყინტარ – მყინვარები (ჰადიში),... ს. ჰადიშის ჩრდ. კავკასიონის მთაგრეხილებს შორის.

ჰადიშ – სოფელი (მესტია, იფარი), იფარში შემავალი სოფელი, მდებარეობს მდ. ჰადიშქალას მარჯვენა კალთაზე, არის მრავლად კომკები. 12 თემის ყოფილა. ნასახლარებია გარდა ჰადიშისა ორ ადგილას. კომკები არცერთი არაა „წმინდად“ შემონახული, სახურავები და ქონგურები მოხდილ-მონგრეული აქვთ. ცხოვრობენ: აველიანარ და ქალდნარ. ზღვის დონიდან საშ. სიმაღლე 2150-2200 მ-დეა. სოფრო გიორგის ძე აველიანი, 60 წ. 1971.

ჰადიში ტუბრა – დეღე (მესტია, ჰადიში), ს. ჰადიშში ჩამოედინება, ჰადიშგრას მარჯვენა შენაკადი, თეთნულდის სამხ. კალთიდან მოედინება.

მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. 1971.

ჰადიში ჰალა (იხ. **ჰადიშგრა**).

ჰადიშგრა – მდინარე (მესტია), მდინარე, რომელიც ჩამოედის ს. ჰადიშს, მოედინება კებლემ-ის მყინვარიდან (შოლ მყინვარი). მანი ლევანის ასული პირველი, 50 წ. 1971.

ჰაშულმა ლარილარ – სათიბის სახელწოდებაა. პატარა სათიბია ტყის შუაგულში. გამოხატავს კუთვნილებას, ნიშნავს ჰაშუანთ სათიბები. ეს გვარი დღეს აღარ არსებობს. მდებარეობს წვირმის აღმოსავლეთით, დაახლოებით 2 კილომეტრზე. ეკუთვნის ს. წვირმის. ჩაიწერა თსუ სტუდენტმა ასლან კორმაიამ, 1965.

ჰაშტილმა ლარილარ – სამოვრები (მესტია, წვირმი), ს. წვირმის ჩრდ-აღმ. ტვიბერის მხარეში. გვარი არ ახსოვთ. შალვა სარდიონის ძე ფანგანი, 60 წ. 1971.

ჰანდრაშა – უბანი (მესტია, ლანჩვალი), ლანჩვალშია, სგიმიში, რატიანების საგვარეულო თემის ერთ-ერთი შტო. კომკი (?). თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 63 წ. 1972.

ჰანდრაშა ცხეც – ტყე (მესტია), რახნ ცხეცის ერთ-ერთი ნაწილი, პატრონობდნენ რატიანები, აეროპორტის სამხ-დასავლ. მალთუთ (თემი ?). თედორე ტარასის ძე ნაკანი, 64 წ. 1972.

ჰანდულა მურყამ – კომკი (მესტია, ნაკი, ფარი, იფარი), ს. ნაკ-იფარშია, ყოფილი ჰანდულ გულბანების საგვარეულო კომკი. ამჟამად გუენე პირველისაა. ლუკვა ბესის ძე გულბანი, 88 წ. 1971.

ჰანდულა ტუბილდარ – ხევი (მესტია), ს. ბოგრეშის სამხ-აღმ., ენგურის მარჯვენა კალთაზე, ლეზგარას ქვემოთ, სამარხილო გზაა, მოედინება წყლები, სათიბებია. ჰანდულა გულბანის...იასონ მურზას ძე კორმაია, 75 წ. 1971.

ჰანდუში ლარარ (იხ. **კალდარ** – წვირმი).

ჰანჭურ – სამოვარი (მესტია, სოლი), ს. სოლის ჩრდ., ტყიანი სამოვარია. სამანქანო გზის ზემოთ. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972.

ჰაილშ გარჯ – უღელტეხილი (მესტია, ფარი), რუქაზეა გადასასვლელი ბაჯი, რომლის სიმაღლე ზღვის დონიდან 3134 მ-ს უდრის, ჩრდ-ით მყინვარებია. ტარიელ ქემურზას ძე გადრანი, 59 წ. 1969.

ჰაიშარ – სამოვარი (მესტია, ფალედი), მდ. დემდრელას მარცხენა კალთაზე, სათიბ ცაგელის ჩრდ. ტყე და სამოვარი. მამურზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969.

ჰარმელზნი – სათიბი (მესტია, ნაკი), ნაკრას მარცხენა კალთაზე. ლაწომბას ჩრდ-აღმ. ნამღვრის სათიბის ძირში, ტყეშია. ცუდი სათიბია (ხოლა მელიშ ლაგნა ლი, მოლიდგარ მელ ხმთქუა). ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ. 1969.

ჰარპიზნი – სათიბი (სგობული), ნასახლარ სგობულშია, ვინმე ჰარპიზნის კუთვნილი ყოფილა. მ. ჯ. კვანჭიანი, 62 წ. 1973.

ჰაწულდ – ტყე (მესტია, სოლი), ს. სოლის ჩრდ-დასავლ. სამანქანო გზის ზემოთ. ფოთლოვანი ტყით. ადრე ვერხვნარი ტყე ყოფილა. რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972.

ჰარშიში ნაკ – ტყე, საძოვარი (მესტია, სოლი), ს. სოლის ჩრდ-დასავლ. სამანქანო გზის ზემოთ. ფოთლოვანი ტყით. (ჰარშ ენგურის მარცხენა კალთაზეა, ანდერიაანის მთასთან). რ. ა. ხაფთანი, 52 წ. 1972.

ჰარშელა (იხ. **ჰარშულა**) – ღელე (ლენჯერი), მდ. ენგურის მარცხენა შენაკადი, მოედინება მთა ჰარშ-იდან. ვახტანგ გრამიტონის ძე ჯაჯვანი, 37 წ. 1972.

ჰარშულა – ღელე (ლახუმდი, ჰეშკილი), მდ. ენგურის მარცხენა შენაკადი (იხ. 1: 200000) მოედინება მთა ჰარშ-ზე. გიორგი ანდრიას ძე ფირცხელანი, 65 წ. 1972.

ჰარშ – საძოვარი მთა (მესტია, ქაშვეთი), ენგურის მარცხენა კალთაზე, საზაფხულო საძოვარი მთაა ქაშვეთ-ლაშთხვერისა. სუბალპურიდან ალპური ზონის ჩათვლით. მათე ზოსმეს ძე ფილფანი, 42 წ. 1972.

ჰტილი ლაბამ – ყანა, საძოვრები (მესტია, ფალედი), მდ. ლემდრელას მარჯვენა კალთაზე, ყანა სარგარ-ს ჩრდ.-დასავლ. აკრავს, ყანის ირგვლივ საძოვრებია. აბამდენ ჰტილსო. მამურ-ზა ივანეს ძე ჩხვიმიანი, 69 წ. 1969.

ჰტილი შეყიშ – გადასასვლელი (მესტია, სპარდიში). ავთანდილ ანდრიას ძე რატიანი, 37 წ. 1972.

ჰტილიშ ლაბამ – საძოვარი (მესტია, ქვ. ლახამულა), ჩვ. ლახმელის დასახლებისა და ენგურს შორის, ეკლესიის ქვემოთ. საკულტო (ლგცხატ) ადგილია. ფართობი დაახლ 100 კვ. მ. ინფორმატორის გადმოცემით: ძველად თათრის ჯარი იქ დაბანაკებულა, სოფელი შემოსევით და ამოუწყვეტია, დარჩენილ ჯორი მხოლოდ. გელა ფუთეს ძე ჭკადუა, 64 წ. 1969.

ჰტილიშ შიყ – გზა (მესტია, ლეკულმახი), ს. ჟიბე მარლიდან მიმავალი გზა საზაფხულო საძოვარ მთა ტიტასკენა და ტობულდარამდე ირგვლივ უფრო მეტად წიწვნარია, შერეული ტყეც, ბევრია მოცვი. ჰტილიშ შიყ-იდან ზემოთ იყოფა გზები, ჰყოფს მას ნაშბიშ გორგ. ერთი გზა მიდის საზაფხულო საძოვარ ტობულდარამდე ნაშბიშ გორგზე, მეორე საზაფხულო საძოვარი მთა ტიტამდე. რელიეფის მიხედვით, წამყვანებია. ვასიკო მუხას ძე ჩხეტიანი, 40 წ. 1970.

ჰტიწ – გზა (მესტია, ზაგარი), სამარხილო გზა ს. ზაგარიდან ფარამდე, ზეგანის გადასასვლელი, ჭრილი ზეგანზე, კარგ ხარ. ჰტიწ „ვიწრობი“ (შდრ. ნახტუნი „ვიწრო“ (ლჰჰჰჰჰ „მიწვდი“). გაიანე კამუთის ასული ცინდელიანი, 50 წ. 1969.

ჰტიწილდ – კლდეკარი (მესტია, ნაკი), ნაკრას მარცხენა კალთის ქედზე, ჩუბზე ზაგარის სამხ. მიმართულებით, მაღლობი ჰტიწლადის ზემოთ (ჩრდ.) ხახისებურია (კარკელდ ხარ). აღმ. აკრავს ლჰკის კლდე, დასავლ. დიდი ტყე – ქეზნენჩა. ვასილ ბურნაყის ძე ქალდანი, 58 წ. 1969.

ჰტიწლად – გორაკი (ნაკი), ნაკრას მარცხენა კალთის ქედზეა, ჩუბზე ზაგარის სამხ. გაგრძელებაზე, წიწვნარი მაღლობი, ყველაზე მაღალი ქედზე, რომელისაც ქვემოთ აქვს პატარა კლდეკარი (კარკელდ). ჰტიწ „ვიწრობი“ (?) არსენა სიმონის ძე გვარამიანი, 57 წ. 1969.

ჰტიჭ ზაგარ – საძოვარი (მესტია, მაგარდელი), ს. მაგარდელის სამხ., სათიბ ლალჰნეწრს დასავლ. ივანე ბექას ძე მილდიანი, 99 წ. 1969.

თავი II

**გამოკვლევები
სვანურ ტოპონიმთა შესახებ**

რონა ჭაბუა

სვანურ ტოპონიმთა სტრუქტურისა და სემანტიკის
საკითხები

სვანური ენის ტოპონიმთა შესწავლის შესახებ

ტოპონიმთა შესწავლის მნიშვნელობას ენათა და დიალექტთა გამოსაკვლევად ადრიდანვე მიექცა დიდი ყურადღება, რამაც საფუძველი დაუდო მათ აღნუსხვა-ჩაწერას რეგიონების მიხედვით. იმთავითვე ცხადი იყო, რომ საკუთარ გეოგრაფიულ სახელთა ანალიზი ერთ-ერთ სანდო საშუალებას წარმოადგენდა ენის სიტყვაწარმოებითი მექანიზმისა და ეტიმოლოგიების დასადგენად.

თანამედროვე ეტაპზე, საქართველოში, ონომასტიკა საკმაოდ მაღალი დონის, დამოუკიდებელი დისციპლინაა. წარმატებით შესწავლილი და დამუშავებულია თეორიული ონომასტიკის მნიშვნელოვანი პრობლემები, რაც ცალკეული ენის ტოპონიმის მკვლევართ შესაძლებლობას აძლევს ყურადღება გაამახვილონ კონკრეტულ საკითხებზე, პარალელურად გაითვალისწინონ ცნობილი ქართველოლოგების ნაშრომები (ი. ჯავახიშვილი, ს. ჯანაშია, ალ. ლლონტი, ზ. ჭუმბურიძე, ი. მაისურაძე, ბ. ჯორბენაძე, პ. ცხადაია, გ. ხორნაული, შ. აფრიდონიძე...). სვანური, მოგეხსენებათ, უმწერლობო ენაა, რაც კიდევ უფრო მნიშვნელოვანს ხდის ამ ენის ტოპონიმთა კვლევას, რადგანაც საკუთარ გეოგრაფიულ სახელებში „მეტნაკლები სიზუსტითაა ფიქსირებული ის ენობრივი მოვლენები, რომლებიც რომელიმე ენისათვის განვითარების გარკვეულ საფეხურზე იყო დამახასიათებელი“ (ჯორბენაძე 1993: 60). ამან განაპირობა არაერთი ცნობილი მკვლევრის დაინტერესება სვანური ტოპონიმით, რის შედეგადაც მნიშვნელოვანი გამოკვლევები დაიწერა ამ სფეროში.

ზოგადად, ქართული გეოგრაფიული და კარტოგრაფიული მეცნიერების ფუძემდებლად ითვლება ვახუშტი ბაგრატიონი (1756-1796) (საქართველოს ატლასი, აღწერა სამეფოსა საქართველოსა). სვანეთის ტოპონიმის შესწავლის მიზნით ქ. მარგიანმა საგანგებოდ დაამუშავა ვახუშტი ბაგრატიონის როგორც რუკები, ასევე „აღწერა...“ (მარგიანი 2010: 172). მეცნიერი გულდაწყევით აღნიშნავს, რომ ვახუშტის ამ მეტად მნიშვნელოვან ნაშრომში სვანური ტოპონიმები მწირი სახით არის წარმოდგენილი. იგი წერს, „ატლასებზე და რუკებზე ფიქსირებული და დატანილია ორი ობიექტი – ეცერი და ლაშხეთი. იგივე ტოპონიმებია დასახელებული გეოგრაფიულ აღწერაშიც“ (მარგიანი, იქვე). ჰიდრონიმთაგან ნახსენები და აღწერილია ცხენისწყალი, კოდორი, ენგური... თვით ტოპონიმ სვანეთ-ს ვახუშტი სავანეთ-ს უკავშირებს, რაც არ არის გაზიარებული ენათმეცნიერთა მიერ.

ქ. მარგიანი ყურადღებას ამახვილებს ვახუშტი ბატონიშვილის თხრობის ერთგვარ სტილზე. ამავე დროს, შენიშნავს, რომ ავტორი ხშირად იყენებს გამოთქმას „როგორც იტყვან“, რაც, მისი აზრით, მოწმობს იმას, რომ ბატონიშვილი თავად არ არის ნამყოფი სვანეთში და თავად ვერ ჩაუტარებია ამ რეგიონში აღწერითი სამუშაოები. მეტიც, ქ. მარგიანი ვარაუდობს, რომ ბატონიშვილს არ ჰქონდა ხელთ სვანეთის წერილობითი ძეგლები და ისტორიული საბუთები. თუმცა ვა-

ხუმტისეული საქართველოს ტოპონიმის ფონდი ერის სიმდიდრედ არის მიჩნეული.

სვანეთი აღინიშნება ტერმინით **შუან**, რომელსაც ს. ჯანაშია სატომო სახელად მიიჩნევს (ჯანაშია 1959: 2). არნ. ჩიქობავას თვალსაზრისით კი, თუ „**შუან** მთელ ტომს გულისხმობს, **შუან-ჰრ** – მრავლობითი რაღას მაქნისია ან როგორაა შესაძლებელი“ (ჩიქობავა 1942:209). ***სუან** არქე-ტიპი საერთოქართველური ფუძე-ენისათვის აღადგინა გ. კლიმოვმა (იხ. ფენრიხი, სარჯველაძე 2000: 418).

სვანური გეოგრაფიული სახელების ანალიზის შედეგად მეცნიერები მივიდნენ იმ დასკვნა-მდე, რომ სვანები გაცილებით უფრო სამხრეთით ბინადრობდნენ, ვიდრე ახლა ცხოვრობენ. ასე მაგალითად, მ. ქალდანმა ვრცელი წერილი მიუძღვნა **-იშ(-შ)** სუფიქსიან ტოპონიმებს ლეჩხუმის ტერიტორიაზე. მან არ გაიზიარა ივ. ჯავახიშვილისა და სხვა მეცნიერების (მ. ჩიტაიას, მ. ჩიქოვანის, მ. ალავეძის...) მოსაზრება, რომ **-იშ(-შ)** სუფიქსიანი სახელების სიმრავლე ლეჩხუმის ტოპონიმიაში მოასწავებს ამ ტერიტორიაზე მხოლოდ მეგრულ-ლაზური ტომების დასახლებას. მეცნიერმა აღნიშნული კუთხის გეოგრაფიულ სახელთა მორფოლოგიურ-სემანტიკური კვლევის შედეგად ცალსახად დაასკვნა, რომ „**-იშ(-შ)** სუფიქსიანი ლეჩხუმური გეოგრაფიული სახელების შემოქმედია არა ზანური, არამედ სვანური მოსახლეობა“ (ქალდანი 1963: 69). მ. ქალდანის წერილი „ლეჩხუმის გეოგრაფიულ სახელთა **-იშ(-შ)** სუფიქსის საკითხისათვის“ ერთ-ერთი საუკეთესო და ღრმა მეცნიერული გამოკვლევაა ქართველოლოგიაში.

მეტად მნიშვნელოვანი წვლილი აქვს შეტანილი ზ. ჭუმბურიძეს სვანური ტოპონიმის კვლევის საქმეში. შრომაში „სვანური ენის გრამატიკული ანალიზი“ საკმაოდ ვრცელი თავი მიუძღვნა სვანურ ტოპონიმთა შედგენილობას, განიხილა საკუთრივ სვანური ტოპოფორმანტები და მათი წარმოშობა. წარმოადგინა საინტერესო ეტიმოლოგიები სვანური საკუთარი გეოგრაფიული სახელებისა: **გვალდერი, ტუბერი, მაზერი, კერი, ლადრერი, ლაშთხვერი...** „სვანურ ტოპონიმიაში“ მკვლევარი შეეხო მ. ქალდანის წერილს **-იშ(-შ)** სუფიქსიან ტოპონიმთა შესახებ. ზოგ შემთხვევაში გაიზიარა ავტორისეული თვალსაზრისი, თუმცა, ამავე დროს, სხვა ინტერპრეტაცია მისცა ტოპონიმ **ლაჯანას** წარმოშობას. **ლაჯანა** წარმოადგენს ლეჩხუმის ერთ-ერთ სოფელს. აღნიშნულ სახელწოდებას მ. ქალდანი ანაწევრებს **ლა-ჯან-ა**. ზ. ჭუმბურიძე მიიჩნევს, რომ ამ სახელში უნდა გამოიყოს მეგრულ-სვანური ძირი **ლაჯ-**, რაც მნიშვნელობით უდრის ქართულ „იფან“-ს. **ლაჯანა** „იფნარი“.

ზ. ჭუმბურიძე განიხილავს რამდენიმე სახელს დასავლეთ საქართველოს ტოპონიმიდან, რომელთა ეტიმოლოგიაც მხოლოდ სვანური ენის მონაცემთა გათვალისწინებით არის შესაძლებელი. აღნიშნავს, რომ სვანური ენის კვალი აშკარად შეინიშნება რაჭა-ლეჩხუმის, ზემო იმერეთისა და მთიანი სამეგრელოს ტერიტორიაზე. მეტიც, „ამგვარი ნაკვალევი შეიმჩნევა ჩრდილო კავკასიის მიწა-წყალზე, მდინარე ყუბანისა და თერგის შენაკადთა სათავეებში“, თუმცა პატივცემული მეცნიერი წინააღმდეგია სვანთა ისტორიული განსახლების სავარაუდო ტერიტორიის მეტისმეტად გაფართოებისა, რადგან თვლის, რომ „ასეთი საკითხების გარკვევასათვის არ კმარა მხოლოდ ცალკეული ტოპონიმების ეტიმოლოგიური კვლევა. ისიც, ბევრათა შემთხვევითი მსგავსების დონეზე“ (ჭუმბურიძე 2007: 34).

საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს პ. ცხადაიას როლი ტოპონიმიკის, როგორც მეცნიერული დისციპლინის განვითარების საქმეში. მის შრომებში ღრმა მეცნიერული მიდგომით არის წარმოჩენილი როგორც ონომასტიკის ზოგადთეორიული, ასევე ქართველურ ენათა ტოპონიმიკის კონკრეტული საკითხები. ნაშრომში „მთიანი სამეგრელოს ტოპონიმიკა“ ავტორი გამოთქვამს ვარაუდს, რომ შეიძლება გაუშიფრავი კოლხური ტოპონიმების ერთი ნაწილი აფხაზურ-ადიღურის,

ხოლო მეორე ნაწილი სვანური სუბსტრატი აღმოჩნდეს. სვანური სუბსტრატის არსებობის საილუსტრაციოდ მეცნიერს მოჰყვავს **ლე-** პრეფიქსიანი სახელების არსებობა. ლექსიკის დონეზე უდარებს ერთმანეთს: მეგრული **ლარა** (სოფ. წალენჯიხაში), სვანური **ლარა//ლარე** „სათიბი“, მეგრული **ნაკა** (სოფ. ჯვარში, მდინარე მაგანას ჭალა-ვაკე) და სვანური **ნაკ** „ვაკე, ბარი“. ტოპონიმის დონეზე სვანურ სუბსტრატად მიიჩნევს მდინარის სახელწოდებას **ლა-ჩხვ-ა** (**ჩახ-ჟ** „მოვა“, **ლა-** მყოფადის მიმდებარის მაწარმოებელი). **ლა-ჩახ-ვ-ა** „სამოვრად განკუთვნილი ადგილი“ (ცხადაია, 1985: 186).

გარდა ზემო და ქვემო სვანეთის ტერიტორიაზე ტოპონიმთა აღნუსხვა-ჩაწერისა, ა. ჭკადუა ნაყოფიერად მუშაობდა სამეცნიერო კვლევის კუთხით. საკმაოდ დიდი მოცულობის წერილში „ტოპონიმურ შესატყვისობათა ძირითადი პრინციპები ქართველურ ტოპონიმთა მონაცემების მიხედვით“ მკვლევარი განიხილავს პირველად, არამარკირებულ (სვანური **კაცხ**, **შეედ**), მარკირებულ (**ტუბიერ**, **ლაფსყალდ**) და რთული შედგენილობის (**ჟიბე შტან**) გეოგრაფიულ სახელებს.

ა. ჭკადუას დაკვირვებით საერთოქართველურ ტოპოერთეულებში გათვალისწინებულია როგორც სემანტიკურ-ეტიმოლოგიური მხარე, ისე ეტიმოლოგიური პრინციპები და გადმოცემულია ქართველური ენებისათვის დაშვებული რეგულარული ხმოვანთშესატყვისობები.

მეცნიერი მიიჩნევს, რომ ამა თუ იმ ტოპონიმის ძირეული თუ სადერივაციო მორფემების შესასწავლად საჭიროა როგორც ისტორიულად მონათესავეენოვანი ტერიტორიების ტოპონიმურ მონაცემთა, ასევე მომიჯნავე ტერიტორიების ტოპონიმთა სტრუქტურული, სემანტიკური და მორფოლოგიურ-სინტაქსური თავისებურებათა გათვალისწინება (საგულისხმოა, რომ ა. ჭკადუა სწორედ ასეთი მეთოდოლოგიური მიდგომით იკვლევს გეოგრაფიულ სახელწოდებებს). სამუშაო ტერმინად მას აღებული აქვს „ტოპონიმურ შესატყვისობა“. ამავე დროს, ცდილობს გადმოსცეს ამ ტერმინის არსი: „...ტოპონიმურ შესატყვისობათა კრიტერიუმად აღებულია მონათესავე ენების (resp. დიალექტების, კილოკავების, თქმების) გარემოცვაში დამოწმებული ყველა ტოპონიმის ვარიანტისათვის ერთი საერთო ამოსავალი ფორმა (ჭკადუა 1987: 186). ავტორს საილუსტრაციო მასალა დამოწმებული აქვს საერთოქართველური, აფხაზური, ოსური და ქართული დიალექტების ტოპონიმიდან.

ა. ჭკადუას სტატია „ტოპონიმურ შესატყვისობათა ძირითადი პრინციპები“ საკმაოდ დიდი მოცულობისაა. მასში დასმული საკითხები მეტად საჭირო და მნიშვნელოვანია ტოპონიმის დარგისათვის. თუმცა იგი თვითონაც აღნიშნავს, რომ ნაშრომი უფრო საკითხის დასმის წესითაა დაწერილი. მიუხედავად ამისა, ავტორს ბევრ რამეზე აქვს პასუხი გაცემული და მეტიც, კერძო მსჯელობების მიხედვით და ქართველურენოვანი ტოპონიმის მასალებზე დაყრდნობით წარმოდგენილი აქვს ტოპონიმურ შესატყვისობათა ექვსი ამოსავალი დებულება თავისი საილუსტრაციო მასალით, ლინგვისტური ინტერპრეტაციებით, სინქრონიულ-დიაქრონიული კვლევის მეთოდების გამოყენებით. ავტორს საფუძვლიანად აქვს გაანალიზებული ზოგიერთი ტოპოერთეული:

ქართ. **დერცელი**, მეგრ. **დარჩელი**, სვან. **დარჩჷ**.

ქართ. **ოდეთი/ოდისი**, მეგრ. **ოდიში**, სვან. **ჟედ**.

ქართ. **ეწერი**, მეგრ. **აჭარა**, სვან. **ჰეცერ/დეცერ** და ა. შ.

ზემოგანხილული ნაშრომი ერთ-ერთ მნიშვნელოვან გამოკვლევას წარმოადგენს ქართულ ტოპონიმურ მეცნიერებაში. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ავტორი სულაც არა თვლის ყველა სავანძო საკითხს გადაჭრილად. იგი სრულიად სამართლიანად შენიშნავს, რომ „...საბოლოო სახე რომელიმე ახლად დაბადებული საკითხისა თანდათანობით, დროთა ვითარებაში შემოწმება-

დაზუსტების შედეგადაა მოსალოდნელი“ (ჭკადუა, იქვე, 218).

გარდა ზემოგანხილული ზოგად-თეორიული ხასიათის ნაშრომის, ა. ჭკადუას ეკუთვნის წერილი, სადაც გაანალიზებულია სვანეთის ტოპონიმიაში მცენარეთა სახელწოდებების ადგილი: „შიშგილ-ისა და ფოშდეღ-ის შემცველი ტოპონიმების ისტორია-ეტიმოლოგიისათვის“.

ავტორი განიხილავს რამდენიმე წარმოქმნილ და თხზულ ტოპონიმს, რომელთა ძირ-ფუძეს შიშგილ წარმოადგენს და ამ სახელებში გამოყოფს აფიქსებს:

1. ლა- – -ი ლა-შიგილ-ი || ← ლა-შშიგილ-ი (← ლა-შიშგილ-ი ← *ლა-შიშგილ-ი);
2. ნა-: ნა-შიგილ ← *ნა-შიშგილ
3. ლე- – -ა: ლე-შიშგილ-ა და ა. შ.

აღნიშნულ ტოპონიმებში მეცნიერი გამოყოფს შგილ/შშიგილ/შიშგილ ლექსემებს და წერს რომ ზემოხსენებულ გეოგრაფიულ სახელებში ეკოტიპად შიშგილ-ი „ღანძილი“ გვევლინება. ამ ტოპონიმთა სახელდების მიზეზს კი სვანური სახელი შიშგილ წარმოადგენს. ა. ჭკადუა სვანურ ძირს „შიშგილ“ უკავშირებს ქართულ დიალექტურ (მეგრული, იმერული, გურული) ჯიშვილა-ს და მიუთითებს მათ სემანტიკურ იდენტობასა და ფონეტიკურ მსგავსებაზე (შ-ს აფრიკატიზაციით, გ-ს გამკვეთრებითა და ა-ს დართვით შიშგილ → ჯიშვილ-ა). მეცნიერი სვანურ ტოპონიმს განიხილავს მეგრულ ლე-შქილქილ-ე-სთან მიმართებაში და ფონეტიკური პროცესების ანალიზის მოშველიებით დაასკვნის, რომ მეგრულის შქილშქილა ფონეტიკურ-სემანტიკურად გარდამავალი საფეხური უნდა იყოს ძველი ქართულის ჩიჩვლ-ისაგან მომდინარე მეგრული *ჩქიჩ-ქვილ-ისა და მცენარის საზოგადო სახელის შიშგილ-ისათვის.

ზემოხსენებულ სტატიაში ავტორს გაანალიზებული აქვს ფოშდეღ („წივანა“) სახელისაგან წარმოქმნილი გეოგრაფიული სახელები:

1. ოდენფუძიანი ფოშდეღ (დადასტურებულია ობიექტის სახელად 5 სხვადასხვა საბჭოში).
2. ოდენ სუფიქსიანი (-ჰრ). ფოშდეღ-ჰრ (იფარსა და მულახში).
3. პრეფიქს-სუფიქსიანი (ლე- – -ე) ლე-ფუშდეღ-ე (მულახში).
4. ლა-ი-ჰრ ლა-ფუშდეღ-იჰრ (სოფ. ხალდეში).
5. მართულმსაზღვრელ-საზღვრულიანი ტოპონიმები: წუთირმ ფოშდეღ (სოფელ იფარში), უღურ ფოშდეღ (უღვირის ქედი ფოშდეღი) და ა. შ.

მეცნიერული კვლევის შედეგად ა. ჭკადუა მიდის იმ მოსაზრებამდე, რომ სვანეთში დადასტურებული ბალახ-მცენარის საზოგადო სახელის ფოშდეღ-ისათვის ამოსავალი იქნება ფათ-ან ფოთ-ს დამატებული ფონეტიკურად დასაშვები -ალ, -ელ- – -ოლ დეტერმინანტი სუფიქსი. ავტორმა დაუკავშირა ერთმანეთს სვანური ფოშდეღ და ქართული ფოთოლი (ქართ. თ: სვან. შდ შესატყვისობები), დიალექტებში არსებული ფოთელ-ი (ფოთლი-ის) მნიშვნელობით) და სხვა მეცნიერული ფაქტები აძლევენ ავტორს ასეთი თვალსაზრისის გამოთქმის საშუალებას.

ზოგი სვანური ტოპონიმის სტრუქტურულ სემანტიკურ ანალიზს ეხება ე. გაზდელიანის თავის სტატიაში „ქვემოსვანეთის ზოგი ტოპონიმის წარმომავლობისათვის“, სადაც იგი დიდ ადგილს უთმობს ნათესაობითი ბრუნვის ნიშნაღ ტოპონიმებს: ლშხ. ყორ-ულდ-აშ (ფუძე ყორ „კარი“, -ულდ კნინობითის სუფიქსი, -აშ ნათესაობითი ბრ-ის ნიშანი)

უმგ. ლა-ზრ-აშ ← ლა-ზურია + აშ (← იშ).

ე. გაზდელიანის სტატიაში ჩანს რომ ქვ. სვანეთის ტოპონიმებში გვხვდება ნათესაობითი ბრუნვის ყველა ალომორფი (-აშ, -იშ, -ეშ): წერ-აშ „წითლისა“, დეჟ-აშ „დევისა“, დადი-აშ „დადიანისა“, ყარ-იშ „ყარიში“ (ყავრის) და ა. შ. (გაზდელიანი 2011: 18).

ავტორს აღნიშნულ წერილში წარმოდგენილი აქვს ცხენისწყლის ხეობის ტოპონიმების

სტრუქტურულ-სემანტიკური ანალიზი.

სპეციალური წერილი მიუძღვნა სვანურ ტოპონიმთა **ზესხო** და **ჭითხარი / ჭუთხარო** ეტიმოლოგიას ი. ჩანტლაძემ. მეცნიერის ვარაუდით, **ზესხოსა** და **ჭითხაროში** დადასტურებული ხმოვანი არ არის საკუთრივ სვანური ტოპოფორმანტი თუმცა აუსლაუტის -ო გეოგრაფიულ სახელთა მაწარმოებლად გავრცელებულია მთელ კავკასიაში, მათ შორის საქართველოშიც. სვანურად მეტყველი მოსახლეობის ენაში „არცერთი ამ ტოპონიმთაგანი... ო სუფიქსს არ შეიცავს (ზსხჷ – ზსვ., ლნტ., ჩოლ / ზესხჷ – ლმხ., ჭითხარი – ლმხ.)“.

სვანეთის მიკროტოპონიმია სტრუქტურული ასპექტით აქვს განხილული ქ. მარგიანს სტატიაში „სვანური მიკროტოპონიმის ლექსიკური ანალიზი“. ავტორი საანალიზოდ იყენებს თსუ ტოპონიმის ლაბორატორიის მდიდარ საარქივო, სვანურენოვან ტოპონიმურ მასალას და აგრეთვე მის მიერ ჩაწერილ დალის (კოდორის) ხეობის ტოპონიმებს. იგი ტრადიციის თანახმად სვანურ ტოპონიმებში სტრუქტურის მიხედვით გამოყოფს შემდეგ ძირითად ჯგუფებს: პირველადი, წარმოქმნილი და რთული (კომპოზიტური) გეოგრაფიული სახელები. მორფემებად და ტოპოფორმანტებად კი წარმოდგენილი აქვს შემდეგი აფიქსები: -არ/-ალ; -პრ/-ალ; -ერ/-ელ; -ერ/-ელ ← -იერ/-ერ; -ამ/-ამ, -ემ; -იმ; ლა-/ლე-; ლა-; -ლდ; -ულ; -ილ; -ლდ; -გლდ; -ოლ; ნა-ჲ; ნა-ჲ-პრ; -შერ-ალ/-შერ-პრ; -შერ/-შერ...

ქ. მარგიანს სტრუქტურის მიხედვით გამოყოფილი ჯგუფები ცალ-ცალკე აქვს დახასიათებული და მოხმობილი აქვს დიდძალი საილუსტრაციო მასალა. ავტორის მიერ გაანალიზებულია ტოპოფორმანტა ადგილი და დანიშნულება გეოგრაფიულ სახელებში. ვრცლად აქვს განხილული რთული და შედგენილი მიკროტოპონიმები, რომლებიც განსაკუთრებულად დიდი რაოდენობით არის სვანურ ტოპონიმიაში.

საგულისხმოა მეცნიერის შენიშვნა, რომელსაც მასალის ანალიზის საფუძველზე აკეთებს: „...სვანურისათვის არ არის დამახასიათებელი ტოპონიმი – წინადადება ტიპის გეოგრაფიული სახელები... ერთეულების სახითაც კი არ აღმოჩნდა „მოდინახე“ ტიპის სტრუქტურის ქართულისათვის არცთუ უჩვეულო გეოგრაფიული სახელები (მარგიანი 2013: 98). ქ. მარგიანის სტატია ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გამოკვლევაა სვანური ტოპონიმის შესახებ.

სოფლების **ცხუმარისა** და **ფარის** ტოპონიმებს ეძღვნება მ. საღლიანის წერილები: „სოფელ ცხუმარის ტოპონიმი“, „სოფელ ფარის ტოპონიმი“. ავტორს აღნიშნულ წერილებში გაანალიზებული აქვს ამ ორი სოფლის ტერიტორიაზე არსებული გეოგრაფიული სახელები ცალ-ცალკე ჯგუფების მიხედვით:

1) უაფიქსო, მარტივი სახელები: **ტობ** „ტბა“, **ფოშდეღ** „წივანა“, **კაცხ** „თხემი“ **ლეჰა** „მწიფე“ და სხვ.

2) აფიქსებით ნაწარმოები: **შდუგრ-ელ** „სათაგვე“, **ლა-ტობ-ა** „დასატბორი“, **ლა-ლჷნ-პრ-ი** „სახბორე“, **ლა-ლჷრ** „სალარე“, **ლე-ხრამ-ა** „გადაბუგული“, **ნე-ნგჷლ-ჰმ** „სანეხვე“ და სხვა მრავალი.

3) სიტყვაშეერთებით ნაწარმოები სახელები (კომპოზიტები):

კირისოტარ ← კირიშ სოტარ	„კირის სვეტები“
წერნი ქურა	„წითელი ყამირი“
პაპშლარა	„მღვდილის სათიბი“
მოლზაგარ	„გალაფული გორა“
სგიშზაგარ	„მჟავეწყლის გორა“

გარდა ჩამოთვლილი ჯგუფებისა მ. საღლიანს საგანგებოდ აქვს განხილული სხვადასხვა სემანტიკური ნიუანსების შემცველი ტოპონიმები: დანიშნულების სახელების, წინა ვითარების,

ქონებისა, კნინობით-ალერსობითის და სხვ.

მ. საღლიანს წერილში „ერთი უძველესი საკულტო ტერმინის წარმომავლობისათვის“ მოცემული აქვს ცხუმარში ერთ-ერთი ცნობილი მთის „ლგთლერ“-ის ეტიმოლოგია და მას აკავშირებს საკულტო ტერმინთან **გთინ/ლგთინ...** და აღადგენს საერთოქართველურ რეკონსტრუირებულ ძირს: ***თენ-/თნ**.

ზოგი სვანური ტოპონიმი განხილული აქვს თ. მიბჩუანს წიგნში „დასავლეთ საქართველოს ქართულ? მთიელთა ეთნოგენეზის განსახლებისა და კულტურის ისტორიიდან“. ავტორი შუამერულ **ხუზურ**-ს (ქვესკნელის მდინარე) უკავშირების ენგურის ხეობის სოფელ ხუზერს. **ლახმულდ** ტოპონიმში კი გამოყოფს **ლახმუ**-ს და შუმეარული ღვთაების სახელწოდებიდან **ლახამუ** მომდინარედ მიიჩნევს.

უნდა შევნიშნოთ, რომ „სვანური ტოპონიმია“, რომელიც წინამდებარე წიგნში არის დაბეჭდილი, შესანიშნავ მასალას წარმოადგენს სვანური ენის ტოპონიმთა მეცნიერული ანალიზისათვის. ასე ერთად თავმოყრილი ზემო და ქვემო სვანეთის გეოგრაფიული სახელები, განსაკუთრებით მიკროტოპონიმები, უთუოდ დააინტერესებს როგორც ქართველ, ისე უცხოელ მკვლევრებს.

დიალექტურ თავისებურებათა გამოხატვა სვანურ ტოპონიმიაში

უმწერლობო ქართველურ ენათა (სვანური, მეგრულ-ლაზური) არქაული და მრავალფეროვანი ტოპონიმური მასალის კვლევა და ამ ენათა დიალექტური მონაცემების შედარება მეტად მნიშვნელოვანია, პირველ რიგში, საკუთრივ ქართველოლოგიისათვის. სპეციალურ ლიტერატურაში არაერთგზის არის აღნიშნული ტოპონიმისა და დიალექტოლოგიის მჭიდრო ურთიერთობის შესახებ. ტოპონიმური კვლევისას ცხადი ხდება, რომ დიალექტისათვის დამახასიათებელი ფონეტიკური, გრამატიკული თუ ლექსიკური თავისებურებანი თავს იჩენს ტოპონიმებში. განსაკუთრებული ვითარება დასტურდება ამ კუთხით სვანური ტოპონიმების შესწავლისას, რადგანაც სვანური მხოლოდ დიალექტების სახით არის წარმოდგენილი (ბალსხემოური, ბალსქვემოური, ლაშხური და ლენტეხური) და ტოპონიმებში დიალექტიზმების კვლევა თავისთავად სვანური ენის ანალიზს უდრის. დიალექტებად დაყოფა ეფუძნება სამ ძირითად ფონეტიკურ ფაქტორს: ხმოვანთა სიგრძეს, უმლაუტს და რედუქციას. გარდა ფონეტიკური მოვლენებისა, დიალექტურ განსხვავებებს ამყარებს ამ მოვლენებიდან გამომდინარე მორფოლოგიური ცვლილებები და სიტყვაწარმოება.

სვანური ენის დიალექტებად დაყოფა, ბგერათშესატყვისობებისა და მორფოლოგიური სტრუქტურის ზოგი საკითხის დადგენა ნ. მარის სახელს უკავშირდება, ხოლო ამ დიალექტთა დამახასიათებელ ფონეტიკურ მოვლენებთან დაკავშირებული მორფოლოგიისა და სიტყვაწარმოების საკითხები საფუძვლიანად გამოიკვლია ა. შანიძემ.

ა. შანიძის, ვ. თოფურიასა და სხვა ქართველოლოგთა წვლილი არაერთგზის აქვს გაშუქებული შესანიშნავ მკვლევარსა და სვანური ენის დიდ მოამაგეს ზ. ჭუმბურიძეს.

სვანურ ენას დიდი ყურადღება ექცეოდა და ექცევა დღესაც. წინამდებარე წიგნში დაბეჭდილი ვრცელი ტოპონიმური მასალის ანალიზი დიალექტურ თავისებურებათა კუთხით, ბევრ ისეთ გრამატიკულ მოვლენას წარმოაჩენს, რაც დაკარგა აპელატივმა, მაგრამ შეინარჩუნა ტოპონიმმა (ან პირიქით).

ტოპონიმის სპეციალისტები აღნიშნავენ, რომ ტოპონიმია დიდ დახმარებას უწევს მკვლევარს დიალექტური დიფერენციაციის თავდაპირველი სახის აღდგენაში.

ცნობილია, რომ ტოპონიმთა უმრავლესობისათვის საზოგადო ლექსიკაა ამოსავალი და აპელატივთათვის დამახასიათებელი თავისებურებანი ხშირ შემთხვევაში გადასულია ტოპონიმებში. მაგალითად, ხმოვანთა სიგრძე-სიმოკლე კნინობით ფორმებში დიალექტების მიხედვით:

გრძელი ხმოვნების მქონე დიალექტებში კნინობითის ერთ-ერთი გავრცელებული სუფიქსია **-რ(ლ)დ**, რომლის ხმოვანი ყოველთვის გრძელია, მიუხედავად იმისა, ფუძე ხმოვანზე ბოლოვდება თუ არა. **კალო + ოდ → კალრდ**. თითქმის ყველა კნინობით ტოპონიმში აპელატივთა სიგრძე შენარჩუნებულია: **კალრდარ** – ყანა სასაშში.

კალტ ბზ., **კატ** ლხმ., **კალ** ბქ. ქს – 1. კალო. 2. ლხმ. ეზო.

კალრდ კნინ. ფორმა **კალტ**, **კალ**. ეწოდება ბზ-ში სხვადასხვა ადგილას სამოვარს, სათიბს, მოედანს. მესტიის სოფ. ჰადიში, იელი და ა. შ.

კალრდ საკულტო ადგილი, ქს-ის სოფ. მამში.

კალრდ-არ, სამოვარი მთა ქს.

კალრდრლ ორმაგი კანინობითი, ქს.

კალრდარ სათიბი, მესტია-წვირმი.

ქვემო სვანეთურის დიალექტში ზემოდასახელებული ფორმა თავისთავად დასტურდება მოკლე ხმოვნით: **კალოდარ** – უბანი სოფ. ახალშენში.

ბქ-ში სუფიქსისეული **ი** ზოგჯერ ნაწილობრივ რედუცირდება, ამიტომ **ი** და **გ** ხმოვნიანი ვარიანტები შეიძლება ერთმანეთის პარალელურად შეგვხვდეს.

კალ-გლდ გზა (ადრე კალო ყოფილა, ამჟამად გზა გადის), მესტია-ცხუმარი (ლეზგარა); სამოვარი – მესტია, ჭუბერი-ქედანი.

კალ-გლდ-არ სამოვარი, სათიბი, ყანა, ვაკობი, მესტია – ლელბაგი (ძველი კალოები), ბეჩო, დოლი და ა. შ.

განსაკუთრებით დაცულია სვანურ ტოპონიმებში მრავლობითი რიცხვის ალომორფთა განაწილება. ზოგადად, აპელატივებში მრავლობითის ძირითადი მაწარმოებელია **-არ** სუფიქსი, რომელიც „სუფთა სახით“ წარმოდგენილია ლაშხურში, დანარჩენ კილოებში ხმოვნითი ნაწილი უმლაუტიანია, ბქ-ში **-არ**, ბზ-ში **-არ**, **-არ**. ფუძისეულ **რ**-ს დისიმილაციის შედეგად **-ალ**, **-ალ**, **-ალ** სახით დასტურდება. ლაშხურში **ა** და **ე** ხმოვანფუძიანებთან **ელ**, ბქ-ში **კი** – **-ოლ**.

-არ ლაშხ. **კარ-არ** „აღმართები“ (**კარ** „აღმართი“) ჩიხარეშიდან ახალშენში ასასვლელი გზა ლაშხეთში.

-არ ლნტ. **თეტენ-არ** „სადგისები“ (**თეტენ** „სადგისი“) წვეტიანი მთების წყება ლენტეხში.

ზს. **კარ-არ** ხილნარი, სათიბ-სასოძარი, ყანა... მესტია – ისკარი, ლექსვირი, ზარდლაში, კიჩხულდაში და ა. შ.

ნაშთქ-ოლ „ნამგლები“ სოფლის ნაწილის სახელწოდება (**ნაშქ** „ნამგალი“) ბქ. მესტია – ბეჩო.

დიალექტებში, სადაც ხმოვანთა უმლაუტს აქვს ადგილი საზოგადო სახელებში, ტოპონიმებშიც დასტურდება უმლაუტი. ეს ეხება როგორც ძირეულ, ისე აფიქსურ მორფემებს. მაგალითად, ძირეული მორფემები:

ცაგ „ეკალი“ საბალახო, ქს.; **ცაგ-დერ** ყანა მესტია – ქართვეანი.

წილამ სათიბ-სადოვარი ქს-ში, მდინარე ლაშხურას მარცხენა სანაპიროზე; **წილამ** „წერეკო“ სადოვარი ტყე, მესტია – ზარდლაში, მურყმელი.

ფარ „შიშველი ფერდობი“ ყანა, უბანი ქს-ში; სადოვარი – ჟახუნდერი; **ფარ** სოფელი მესტია.

სვანურ ტოპონიმებში დიალექტურ თავისებურებათა გამოხატვის კვლევა დიდი შრომატევადი საქმეა და საგანგებო შესწავლას მოითხოვს.

გომბი ოლენპრემფიქსიანი და კონფიქსიანი მიკროტოპონიმებისათვის სვანურში

მიკროტოპონიმის შესწავლა იმთავითვე საშურ საქმედ მიიჩნეოდა, რადგანაც იგი გაცილებით უფრო ცვალებადია, ვიდრე მაკრო – პროფ. ვ. ნიკონოვი თავის წიგნში „ტოპონიმის შესავალი“ წერს, რომ რაც უფრო დიდია ობიექტი, მით უფრო მდგრადია (устойчивый) მისი სახელწოდება, თუმცა იქვე აღნიშნავს: „...ხანდახან მცირე ობიექტი უფრო დიდხანს ინარჩუნებს თავის სახელწოდებას, ვიდრე დიდი ობიექტი“ (ვ. ნიკონოვი, 1965: 48).

მიკროტოპონიმური მასალა მდიდარი ლექსიკური მარაგია, რომელშიც კარგად ჩანს ხალხის შემოქმედება, მისი საქმიანობა და ამ საქმიანობის ცვლის ხასიათი. ხშირად ისტორიული ამბებისა და ყოფითი სიტუაციების დეტალებიც კი არის შემონახული, განსაკუთრებით ორ- და სამკომპონენტური გეოგრაფიულ სახელებში. მაგ.: ბალსზემოურში გვაქვს ტოპონიმი **ნამესტნიკიშ ზენილდ** „ნამესტნიკის (მეფისნაცვლის) ვაკობი“. ამჟამად ეს ადგილი სადოვარია, მაგრამ ადგილობრივთა გადმოცემით, აქ, მდინარე ნაკრას მარცხენა მხარეს, პატარა ვაკეზე შეხვედრიან სვანები მოსალაპარაკებლად ნიკოლოზ მეფის ნაცვალს.

ნარპი კოჯაშ ლაშდარ – ხევი – „ნათელი კლდის საყრელი“. ეს გახლავთ კლდეებს შუა მოქცეული ღარი, ბალსზემო სვანეთში, ბეჩოში, საიდანაც გადმოყრიდნენ ხის მორებს და შემდგომ მიჰქონდათ დასამუშავებლად. რელიეფის გამო მისი ჩამოტანა სხვანაირად ვერ ხერხდებოდა (ასეთი ადგილი საკმაოდ მრავლად არის სვანეთში სხვადასხვა სახელწოდებით). სამეგრელოში ადგილს, სადაც იგივე პროცესი „ხარებზე გამოშვებული ღველერჭით ხდებოდა“, **საჯოლო სუკი** „სათრიელას სერი“ ჰქვია (ცხადაია, 2008: 352). ეს მცირე მაგალითია იმ უთვალავთაგან, თუ როგორ ინახავს ტოპონიმი ადამიანთა ცხოვრებისა და საქმიანობის გარკვეულ დეტალებს.

მიუხედავად იმისა, რომ მიკროტოპონიმთა შესწავლას ყოველთვის დიდი მნიშვნელობა ენიჭებოდა, სრულიად სხვადასხვა თვალსაზრისები არსებობს მათი სპეციფიკისა და ტოპონიმოკაში მათი ადგილის შესახებ (კერძოდ, რა მიეკუთვნოს მიკრო-ს და რა არა). ზოგადად, ამ ტერმინში

ალ. ლლონტის განმარტებით იგულისხმება „...მცირე გეოგრაფიული ერთეულის, ბუნებრივი თუ ხელოვნურად შექმნილი ობიექტის, ერთი ან ორი დასახელებული პუნქტის ფარგლებში მოქცეული ადგილის, სახნავ-სათესის, საბოსტნე, სავენახე, მცირე მდინარეთა, წყაროთა, მაღლობთა, ხეობათა, ხევების, ტყეების, უბნების, ქუჩების სახელწოდებანი“ (ლლონტი, 1971: 5).

ტოპონიმთა შეგროვება-შესწავლას საკმაოდ დიდი ხნის ისტორია აქვს, მაგრამ მის შემსწავლელ ცენტრად მიჩნეულია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ახალი ქართული ენის კათედრასთან არსებული ტოპონიმის ლაბორატორია, რომელიც კოორდინირებას უწევდა და უწევს ამ მეტად მნიშვნელოვან საქმეს მთელ საქართველოში. ამ ლაბორატორიის თანამშრომელმა, ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატმა, ამბაკო ჭკადუამ მოიარა მთელი სვანეთი და შეაგროვა უნიკალური მასალა გასული საუკუნის 60-70-იან წლებში, თავი მოუყარა ამ რეგიონში არსებულ მაკრო – და მიკროტოპონიმებს. მეცნიერის სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ არ გამორჩენია

უმნიშვნელო, მცირე ზომის ობიექტის სახელის შეტანა ტოპონიმთა ნუსხაში იმის მითითებით, თუ რას წარმოადგენს ეს ადგილი (სათიბია, სამოვარია, წყაროა თუ ა. შ.), აღუნიშნავს სვანეთის რომელ ნაწილში, რომელ სოფელში მდებარეობს. ჩაუწერია ხალხური ეტიმოლოგია, დაუფიქსირებია თითოეულ ბარათზე რესპონდენტთა ვინაობა. ტოპონიმთა შეგროვების ყველა წესის დაცვით ჩატარებული, სასკოლო რვეულის ფურცლებზე შესრულებული ეს ნამუშევარი ინახებოდა ივ. ჯავახიშვილის სახ. თსუ არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ქართველურ ენათა განყოფილებაში, სადაც რუსთაველის ეროვნული ფონდის დაფინანსებით შესრულდა მნიშვნელოვანი სამუშაო ფუნდამენტურ-გამოყენებით გამოკვლევაზე „სვანური ტოპონიმები“. ეს ნამუშევარი ინახებოდა ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თსუ არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ქართველურ ენათა განყოფილებაში. სამწუხაროდ, ა. ჭკადუას მიერ შეკრებილი მასალა, გარკვეულ მიზეზთა გამო ვერ გამოიცა მის სიცოცხლეში. შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის დაფინანსებით შესაძლებელი გახდა ზემოთ აღნიშნული მასალის გამოსაცემად მომზადება და დაბეჭდვა წიგნში „სვანური ტოპონიმები“, სადაც ის შესულია „სვანურ ტოპონიმთა ლექსიკონის“ სახელწოდებით. ლექსიკონზე მუშაობის პარალელურად მიმდინარეობდა სვანურ ტოპონიმთა შესწავლა-გაანალიზება, რაც წარმოდგენილია აღნიშნული წიგნის II ნაწილში მეცნიერული გამოკვლევების სახით. წინამდებარე სტატიაც ძირითადად მითითებულ (ა. ჭკადუას შეგროვებულ) მასალას ეყრდნობა.

ონომასტიკური ლიტერატურიდან ცნობილია, რომ ქართველური ტოპონიმები რამდენიმე სტრუქტურულ მოდელში ერთიანდებიან:

- ა) პირველადი (მარტივი), არამარკირებული ტოპონიმები;
- ბ) შედგენილი, აფიქსებით ნაწარმოებნი;
- გ) რთული შედგენილობის (კომპოზიტები)
- დ) სინტაგმური;
- ე) სამ- და მეტკომპონენტისანი გეოგრაფიული სახელები.

უაფიქსო, მარტივ სახელთა უმეტესობას ფუძედ არსებითი სახელი აქვს, არცთუ იშვიათად ზედსართავი ან მიმღეობა.

სახელები ტოპონიმებში ძირითადად სახელობითი ბრუნვის ნიშნის გარეშე ფიქსირდება, როგორც ზოგადად სვანური ენისთვის არის დამახასიათებელი. სვანურში არსებითი სახელები ფუძის დაბოლოების მიხედვით ორგვარია: ბოლოთანხმოვნისანი და ბოლოხმოვნისანი. ბოლოთანხმოვნისანი გაცილებით მეტია, მათ ჩვეულებრივ ბოლო ხმოვანი მოკვეცილი აქვთ (შეიძლება ეს ხმოვანი იყოს ფორმანტი ან ფუძის კუთვნილება. ასეთი ფუძეები სვანური უმლაუტის წესის მიხედვით, ისეთ დიალექტებში სადაც უმლაუტი გვაქვს, უმლაუტიანები არიან, რაც ვრცელდება საკუთარ გეოგრაფიულ სახელებშიც. მაგ: ქართ. „ღარ-ი“ – სვ. ღარ; ჯოგ-ი – ჯუგ. თუმცა გამონაკლისები გვაქვს როგორც აპელატივებში, ასევე გეოგრაფიულ სახელებშიც. -ა ხმოვანზე დამთავრებული ფუძეები, ძირითადად ნაზმნარ სახელთა კატეგორიის მიეკუთვნებიან. დიალექტური თავისებურებანი კარგად ჩანს ვარიანტულ ტოპონიმთა შედარებისას. ვარიანტებს ქმნის ძირითადად დიალექტებისთვის დამახასიათებელი ფონეტიკური პროცესები: უმლაუტი, ხმოვანთა სიგრძე, რედუქციის სახეები, ბგერათკომპლექსები და ა. შ. ტოპონიმთა დიალექტური ვარიანტების კვლევას საგანგებოდ მივუბრუნდებით, როდესაც მთლიანად გავაანალიზებთ მასალას.

მარტივ, უაფიქსო ტოპონიმებში დიდი ადგილი უჭირავს ფლორისა და ფაუნის

აღმნიშვნელ გეოგრაფიულ სახელებს. აღიარებულია, რომ საქართველოს ფლორა და ფაუნა მეტად მდიდარი და მრავალფეროვანია. სვანეთი თავისი სპეციფიკური რელიეფით და მცენარეთა ნაირგვარობით საინტერესო მასალას იძლევა მიკროტოპონიმიის საკვლევად.

ზემოდასახელებული ტიპის ტოპონიმთა წარმოქმნის განმსაზღვრელია ერთგვარ მცენარეთა გავრცელება აღნიშნულ პუნქტებში. ეს ადგილი შეიძლება იყოს ტყე, ყანა, საძოვარი, სათიბ-სახნავი, წყარო, ხევი და ა. შ. მაგალითად ცნცი „კუნელი“, ყანის სახელწოდებაა სოფ.იდლიანში – მესტია.

ცაგ – „ეკალი“ საბალახო სოფ. ჭველიერში, ლაშხეთში.

ცაცხუ „ცაცხვი“ საკულტო ადგილი სოფ. ხარაშში.

ცხუიმ „რცხილა“ სახნავი ადგილი სოფ. ეცერში – მესტია.

წენი „ცუდბალახა“ საძოვარი სოფ. ლახამულაში – მესტია.

წილამ – „ერთგვარი ბალახი“, საძოვარი, ტყე სოფელ მურყმელში – მესტია.

კაკ „კაკალი, ნიგოზი“ ყანის სახელწოდება სოფ. მაგარდელში – მესტია და ა. შ.

ხშირად დასტურდება ზედსართავსახელიანი მარტივი ტოპონიმები, მაგალითად:

წგრან „წითელი“ საძოვარი მთის სახელწოდება მესტიაში, შგედში. მდინარე მაულაშის მარჯვენა კალთაზე, სადაც ნაპირი, ტყე და ხრამი წითელი ფერისაა რკინისშემცველი წყლების სიუხვის გამო. ეს წყლები ფერს უცვლიან ნიადაგს და ამიტომ მიკროტოპონიმი **წგრან** ბევრგან გვხვდება როგორც მარტივი ფუძის სახით, ასევე რთულ ტოპონიმებში, განსაკუთრებით ატრიბუტულმსაზღვრელიანებში.

აღნიშნულ შემთხვევაში მიკროტონიმის წარმოქმნა განსაზღვრა გეოგრაფიული ადგილის ვიზუალურმა მხარემ, რაც არცთუ ისე იშვიათია.

კუდა „მოკლე“ კლდის, მყინვარის სახელწოდება ლეზგარაში – მესტია.

კვლთხი „მაღალი“ მწვერვალი სოფ. დაკარში – მესტია („კვლთხი“ გამორჩევა დანარჩენებისგან სიმაღლით).

შიშუალ „შიშველი“ ეს ქართული ლექსემა ხშირად გვხვდება როგორც ზემო, ისე ქვემო სვანეთში, ალპურ ზონაში, ადგილის სახელწოდებად.

ძალიან ხშირად უაფიქსო ტოპონიმებში ჩანს გეოგრაფიული ადგილისთვის დამახასიათებელი ნიშნები: ლანდშაფტი, მდებარეობა, ნიადაგის სახეობა, სამეურნეო დანიშნულება და. ა. შ.

ლანდშაფტური ტერმინები ხშირად იჩენს თავს როგორც მარტივ, ისე რთულ სახელებში, მაგალითად:

კოჯ „კლდე“ ყანის სახელწოდება სოფელ არცხელში – მესტია. ირგვლივ ქვიანი ადგილებია, რაც ჩანს კიდეც გეოგრაფიულ სახელში. თავისთავად კოჯ ქვიანი კლდეა, მაგრამ ხშირად იხმარება გამოთქმებში, სადაც უშუალოდ კლდეს კი არ ნიშნავს, არამედ ქვის სიმრავლეს ან ქვისთვის დამახასიათებელ სიმარეს, სიმტკიცეს გადმოსცემს.

კუშბ „ბორცვი“ საძოვარი სოფელ იფარში – მესტია, აღმართ-დაღმართი, ბორცვებიანი ადგილი.

რეცა „დამრეცი ადგილი“, გზა, ყანა დამრეცი რელიეფით სოფ. ლეზურცხილაში – მესტია.

რუებ „ღარი“ ყანა, სათიბი სოფ. ადიშში – მესტია.

რიყ „რიყე“ საძოვარი, გზა, რიყე, სახნავ-სათესი სხვადასხვა სოფლებში. მრავალ ადგილას გვხვდება ტოპონიმად.

ღარ „ღარი“ ძალიან ბევრ ადგილას გვხვდება ზემო-ქვემო სვანეთში ადგილის სახელად

როგორც მარტივ, ასევე წარმოქმნილ საკუთარ სახელებში.

მარტივ ტოპონიმებთან დაკავშირებით აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ მათი უმრავლესობა გეოგრაფიული, სამეურნეო ან ლანდშაფტური ტერმინებია, რომელთაც ადამიანთა კოლექტივი ყოველდღიურ საუბარში გამოიყენებს ერთი, გარკვეული ობიექტის აღსანიშნავად. ეს სახელები (დელე, ხევი, მინდორი...) აპელატივებია, მაგრამ ხშირად მკვიდრდება საკუთარ სახელად. ამ პროცესს პროფ. პ. ცხადაია სემანტიკურ კონვერსიას უწოდებს. საგულისხმოა, რომ ამ მხრივ ძალიან ბევრი საერთოა მთიანი სამეგრელოსა და სვანეთის ტოპონიმთა შორის. კერძოდ, სემანტიკური კონვერსიის შედეგად ორივე რეგიონში სხვადასხვა ადგილას საკუთარ სახელად გვაქვს აღნიშნული ტიპის ტერმინები.

ჭუბი „ჭაობი“ ყანის სახელწოდება, ასევე ამ სახელით სხვადასხვა ადგილას დასტურდება სამოვარი, ჭაობნარი, სათიბი; ადგილი შესაძლებელია აღნიშნულ ადგილას ჭაობი აღარც იყოს, მაგრამ სახელწოდება შემორჩენილია.

ჭყირუ „თეთრი ქვა“ სათიბი, სამოვარი, სახნავ-სათესი სოფ. ლანტელში – მესტია, ეცერში – მესტია და სხვა. სოფ. ეცერში ჭყერუ-ს სახელწოდებით ცნობილ სახნავ-სათესს, რესპოდენტი ასე ახასიათებს ხომა თეთნე ბაჩჩარ ხარ, ჭყერუარ ხარ „დიდი თეთრი ქვები აქვს, ჭყერუები აქვს“.

ჭუედ „კედელი“ სამოვარი სოფ. ლეწფერში – მესტია. დამრეცი კედელია აღნიშნული ტოპონიმიც ძალიან ხშირად გვხვდება (დამრეცი კედლის მნიშვნელობით) სვანეთის რელიეფიდან გამომდინარე.

კუათხ „აღმართი“ სათიბ-სახნავის სახელი ლანტელში – მესტია. „ფერდზე უფრო შვეული“

კაჩ „აღმართი“ ყანის სახელწოდება ლახამულაში – მესტია. აგრეთვე სხვადასხვა დასახლებაში, ძირითადად ყანას ჰქვია, რომელიც აღმართზე მდებარეობს.

კაჩჩუ „დაღმართი დაღმართზე“ სათიბი ლუჰაში-მესტია. ძალიან დაფერდებული ადგილია.

კა „კლდე“ უშგულში-მესტია, ფიქალი კლდეა.

სვანურში გეოგრაფიულ სახელებად გვხვდება სხვადასხვა სუფიქსით ნაწარმოები ტოპონიმები. ეს სუფიქსებია: ნათესაობითი ბრუნვის -იშ, -ეშ თავისი ფონეტიკური ალომორფებით (-იშ, -ეშ, -აშ...), მრავლობითისა და ქონების აღმნიშვნელი მრავალფეროვანი ალომორფები: -არ, -არ, -ერ, -ერ..., -ალ, -აღ, -აღ, ელ, -ოლ, -ირ, -ერ..., კნინობითის ნაწარმოებები: -ილდ, -ოლდ, -ულდ, -ილდ, -ილ, -ელ და ა. შ.

ტოპონიმთა დიალექტური ვარიანტები თავს იჩენს ნათესაობითი ბრუნვის ფორმანტიან სახელებთან. ზოგადად, ტოპონიმურ სახელებად გამოყენებული ნაგენეტივარი, ოდენსუფიქსიანები სპეციალურ ლიტერატურაში საზღვრულდაკარგულ მსაზღვრელებად არის მიჩნეული. მაგალითად:

წიფ-იშ „წიფლის“ სათიბი სოფ. მამში- ლენტესი.

წიფნ-იშ „წიფლის“ სათიბი მდინარე ლასილის ნაპირას, უშგულში.

წყაშ „წყლის“ ტყე სოფ. ჩვაბიანში-მესტია

წყარ-აშ „წყაროსი“ ტყე, სამოვრები უშგულში-მესტია.

წგრანი-აშ „წითლისა“ კლდე, სამოვარი ქვემო სვანეთში.

წან-აშ „სარეველასი“ სოფელი ხელედში – ლენტეხი

წგრნ-იშ „წითლისა“ ყანა სოფ. ლახამულაში-მესტია

კაშ „ფიქლისა“ სათიბი სოფ. ბოგრეში – მესტია

კუადლ-შე „წელისა“ სათიბ-სამოვარი სოფ. ივარში – მესტია

კუადლ „თხელის წელი“. შერეული ტყეა, სადაც ბლომად თხილნარია, თხელის წელისაგან გოდრებს წნავენ, რამაც განაპირობა ამ ადგილის სახელწოდება.

კირტ-შე „კირისა“, ყანა, გზა ივარში – მესტია. დაფერდებული, კირიანი ადგილებია.

ჭყერტ-შე „თეთრი ქვისა“ სათიბი სოფ. ლელბაგში – მესტია.

ჭიბ-იშ „ჭაობისა“ წყაროს სახელწოდება სოფ. მაგარდელში – მესტია.

ღორკ-იშ „კავისა“ სათიბი სოფ. ცალერში – მესტია, ღორეკ „კავი“

განსაკუთრებით დიდი რაოდენობით დასტურდება მრავლობითი და ქონების აღმნიშვნელი ფორმანტიანი სახელები:

წიფ-არ „წიფლები“ ტყის სახელწოდება ლეხთაგში, ცალერში, ლაშთხვერში – მესტია; სამოვარი ბოგრეშში, ეცერში, ფუშყვერში და ა. შ.

წერნი-არ „წითლები“ სათიბ-სამოვარი ეცერში – მესტია.

წედ-არ „ჭანჭრობები“ სამოვარი უშგულში – მესტია, წედ „ჭანჭრობი“

წყარ-არ „წყლებისა“ სათიბები სოფ. ჰებუდში – მესტია. წყაროებთან და ჭაობიან ადგილებში სხვაგანაც გვხვდება ეს ტოპონიმი.

კნინობითი სახელები თავისთავად წარმოადგენენ წარმოქმნილ სახელთა ჯგუფს, რომლებიც საინტერესოა როგორც შინაარსის, ისე წარმოების მხრივ. მარტივი კნინობითი სახელები სვანურში ოდენსუფიქსებით იწარმოება და მათი რიცხვი საკამოდ დიდია. ეს ვითარება თავს იჩენს ტოპონიმიაშიც. მაგალითად:

წიფრ-ოლ „წიფლის კნინ. ფორმა“ სათიბი სოფ. მაგარდელში – მესტია. კნინობითის ფორმანტი გვხვდება მრავლობითის ნიშნის წინაც. მაგ. წიფრ-ილ-არ სათიბი წვირში – მესტია.

კიბ-ილდ „პატარა კიბე“ ადგილის სახელწოდება სოფ. ღვებალდში – მესტია. კიბ-ილდ-არ „პატარა კიბეები“ მთისკენ მიმავალი გზა ხაიშში-მესტია, რომელსაც კიბის ფორმა აქვს.

კოჯ-ოლ „პატარა კლდე“ წყარო, მურშკელში – მესტია.

კოჯ-ოლ-არ „პატარა კლდეები“, სამოვარი, გორაკი, კლდე სხვადასხვა სოფლებში.

კოჯ-ულდ-არ „პატარა კლდეები“ გზის სახელწოდება სოფ. მაცხვარიშში – მესტია, გორაკი სოფ. ჯორკვარში – მესტია.

კრგტ-ილ „პატარა მრგვალი“ სამოვარი სოფ. ფარში – მესტია

კვრტ-ილ-არ „პატარა მრგვალები“ სათიბი სოფ. უშვანარში – მესტია. რელიეფის მიხედვით არის სახელი დარქმეული.

როგორც განხილული მასალიდან ჩანს, პრიმარულ ტოპონიმებად გვხვდება ორონომული, ჰიდრონიმული და ლანდშაფტური ტერმინები. აგრეთვე, ნიადაგის სახეობათა და ხე-მცენარეთა აღმნიშვნელი სახელები. დიდი რაოდენობით დასტურდება ერთგვარ მცენარეთა გავრცელების აღმნიშვნელი საკუთარი სახელები.

ქართველურ მიკროტოპონიმიაში ყველაზე მეტად გავრცელებულია აფიქსური წარმოების სახელები, რომლებიც, თავის მხრივ, ცალკე ქვეჯგუფს ქმნიან: ოდენპრეფიქსიანი, ოდენსუფიქსიანი, პრეფიქს-სუფიქსიანი (კონფიქსიანი). აფიქსებსა და ძირს შორის შეიძლება თავი იჩინოს სხვადასხვა ფუნქციის ან სულაც სინქრონიულ დონეზე უფუნქციო ელემენტებმა.

სპეციალურ ლიტერატურაში აღნიშნულია, რომ ქართულში გეოგრაფიულ სახელთა ოდენ-პრეფიქსული წარმოება შედარებით ნაკლებად არის გავრცელებული, ვიდრე ოდენსუფიქსური და კონფიქსური. ეს მოვლენა მიჩნეულია საერთოდ სიტყვაწარმოების დამახასიათებლად (ზუ-

რაბიშვილი, 1961: 140).

სვანურში ოდენპრეფიქსული წარმოება საკმაოდ ხშირად წარმოდგენილია თავსართებით: **ლა-**, **ლე-**, **ნა-** ... ეს თავსართები გეოგრაფიულ სახელებში დასტურდება როგორც ცალკე, ასევე თანმხლები სუფიქსებით.

სვანურ ენაში **ნა-/ნა-** ძირითადად აწარმოებს ვნებითი გვარის ნამყოს მიმღეობას აწმყოს ფუძეზე დაყრდნობით (თოფურია, 1967: 222), ხოლო სახელებთან წინავითარების ლექსიკურ შინაარსს, ანუ როგორც ა. შანიძე უწოდებს, ყოფილობას გადმოსცემს (შანიძე 1980: 168).

ეს ორი გრამატიკული ოდენობა როგორც წარმოების მხრივ, ასევე ფუნქციურადაც ახლოს დგანან ერთმანეთთან (ვაშაკიძე, 1992: 89).

სვანურის წინავითარების სახელებში ხშირად მხოლოდ პრეფიქსული წარმოება გვაქვს იქ, სადაც ქართულის შესაბამის ეკვივალენტებში კონფიქსური დასტურდება:

ნა-სუფელ „ნა-სოფლ-არ-ი“, **ნა-ქორ** „ნა-სახლ-არ-ი“, **ნა-საყდარ** „ნა-საყდრ-ალ-ი“ და ა. შ. აღნიშნული ვრცელდება გეოგრაფიული სახელების წარმოებისას. მაგ.:

ნა-სკარ – საძოვარი „ნა-დღეობ-არ-ი“ მესტია, ლატალი; – ტყე – მესტია, ლენჯერი (**სკარ** – გვარის ან თემის საერთო დღეობა).

ნა-ფატუ – საძოვარი / სათიბი / ყანა, „ნა-ფეტვ-არ-ი“ ლენტეხი, მაზაში.

ნა-ქართ – საძოვარი, „ნა-თაღგამ-არ-ი“, მესტია, ლენჯერი.

ნა-ქლაქუ – სათიბი, „ნა-ქალაქ-არ-ი“, მესტია, თავრარი.

ნა-ქერბაქ – საძოვარი, „ნა-ქარაბაქ-ევ-ი“, ლენტეხი, ჩოლური.

ნა-ჩუალ – საძოვარი, „ნა-მეწყრ-ალ-ი“ ლენტეხი, ხელედი.

საუმლაუტო პოზიციამში, სვანურის უმლაუტიან დიალექტებში **ნა-** პრეფიქსის ხმოვნითი ნაწილი უმლაუტიანია:

ნა-სეტ – კიდე „ნა-სვეტ-არ-ი“ მესტია ლახამულა.

ნა-ქელ – სახნავი, „ნა-ფარდულ-არ-ი“ (**ქელ** „ფარდული“) მესტია, დაკარი.

ნა-ლედარ – ყანა „ნა-ცერცვ-ალ-ი“ (**ლედარ** „ცერცვი“) ლენტეხი, მაზაში.

ზემომოყვანილი სახელურფუძიანი ტოპონიმები სხვადასხვა სახის ყოფილობას გამოხატავენ, აღნიშნავენ თუ რა იყო უწინ ამ ადგილას (სახლი, ფარდული, ცერცვის ყანა...), გეოგრაფიულ სახელთა აღნუსხვის მომენტისათვის კი სრულიად სხვა დანიშნულებით დასტურდება: სათიბი, საძოვარი, სახნავი და სხვ.

განსაკუთრებით ხშირია ისეთი მიკროტოპონიმები, რომელთა ძირი მარცვლეული კულტურის სახელს წარმოადგენს. ამით გვექმნება წარმოდგენა, თუ რა სახის მარცვლეული ითესებოდა უწინ ამ რეგიონში. ეს მეტად მნიშვნელოვანი ინფორმაციაა, თუნდაც იმიტომ, რომ, თანამედროვე სვანეთში იშვიათად მოჰყავთ ეს კულტურები. მაგ.: **ზენტხ** „შვრია“, **ქირს** „ოსპი“, **ლედარ** „ბარდა, ცერცვი“, **მანწუ** „ჭვავი“, **კუცენ** „ხორბალი“ და ა. შ.

წინამდებარე სტატიაში ტოპონიმთა სემანტიკურ მხარეს შევხებით იმდენად, რამდენადაც ეს დაგვჭირდება სტრუქტურული ანალიზისათვის, კერძოდ, რა მაწარმოებლები დაერთვის ამ ფუძეებს და როგორ იწარმოება ესა თუ ის გეოგრაფიული ტერმინები. მაგ.:

ქირს ზს., **ქირც** ქს. „ოსპი“

უწინ საკმაოდ ყოფილა გავრცელებული როგორც ზემო, ისე ქვემო სვანეთში. გამოთქმაც კი არსებობს ლაშხურში **„ქირცაჲ“**, რაც ოსპისმოყვარულს „ოსპიჭამიას“ ნიშნავს, გადატანით კი – მეტისმეტად ღარიბს. ამ ფუძეზე ფორმანტთა დართვით დასტურდება შემდეგი მიკროტოპონიმები:

ნა-ქირც-უ – ყანა, ლენტეხი, ლესემა.

ნა-ქირს-უ-პრ – სამოვარი (ადგილობრივებს კარგად ახსოვთ აქ ოსპს რომ თესავდნენ, დღეს სამოვარია) მესტია, სოლი.

ნა-ქირც-უ-პლ – ტყე, ლენტეხი, ჭველიერი; – სამოვარი, ლენტეხი, ტვიბი; – სახნავ-სათიბი – ლენტეხი, მამი.

ნა-ქირც-ულ-ა – ყანა, ლენტეხი, ფაყი.

მანაშ „ჭვავი“

ნა-მნაშ-უ – სამოვარი – მესტია, ჭუბერი.

ნა-მნაშ-უნ – მუხნარი ტყით – მესტია, დავბერი.

ნა-მნაშ-ულ-პრ – სათიბი – მესტია

ნა-მანაშ-უ-პრ – ყანა, ლენტეხი

განსაკუთრებით ხშირად დასტურდება ადგილის სახელწოდებად **ნა-გარდუიშ** და **ნა-ქართობლარ** „ნა-კარტოფილ-არ-ი“. ის ამჟამად სამოვარს ან სათიბს ჰქვია. სასოფლო-სამეურნეო მიწის სიმცირის გამო ხშირად ტყეშიც კი გაკაფავდნენ სწორ ადგილს, გაწმენდნენ ბუჩქებისა და ქვებისგან, დახნავდნენ და კარტოფილს (ყველაზე ხშირად) თესავდნენ. ასეთ განატეხ ყამირ ადგილებში განსაკუთრებით კარგ მოსავალს მოიწევდნენ. დროთა განმავლობაში ნიადაგი იფიტებოდა და შემდგომ სხვაგან ამუშავებდნენ მიწას. სახელწოდებები კი რჩებოდა.

სახელურფუძიან ტოპონიმებში ხშირად ჩანს ბუნებრივი კატაკლიზმები. განსაკუთრებით ბევრგან გვხვდება **ნაზვავარი**, **ნამეწყრალი** ტერიტორიები, სადაც ამჟამად სამოვარი, სათიბი ან უბრალოდ ღელე და ღარია. სახელწოდებაში სახელურ ნაწილად დასტურდება: **ჟაჰ** ზს. **ჟად** ლშხ., **ჟა** ლნტ.; „ზვავი“; **ჩუა** ზს., **ლნტ.** **ჩუა** ლშხ. „მეწყერი“.

ნა-ჟაჰ-უ – ღარი „ნა-ზვავ-არ-ი“ მესტია, ლახამულა.

ნა-ჟაუ – სამოვარი ლენტეხი, ჭველიერი.

ნა-ჟად-ინ – სამოვარი, ლენტეხი

ნა-ჟჰ-ურ-ა – ღელე, მესტია

ნა-ჩუა – სამოვარი, ლენტეხი, ხელედი.

ნა-ჩუა-უ-არ – ყანები, ლენტეხი, ჭველიერი

ნა-ჩუა-პრ – სამოვარი, მესტია, კაცხი.

ნა-ჩლუ-პრ – ყანა, მესტია, ჩვაბიანი.

ნა-ჩოლ-პრ – უბანი – ლენტეხი, კახურა.

ნა-ჩელ – ღელე, მესტია, ვედი.

მასალიდან ჩანს, რომ სახელურფუძიანი ტოპონიმებისათვის ბუნებრივია როგორც ოდენ-პრეფიქსული, ისე კონფიქსური წარმოება. იგივე ვითარება ვლინდება ზმნურფუძიანი ტოპონიმების წარმოებისას.

პ. ცხადაია წიგნში „მთიანი სამეგრელოს ტოპონიმია“ წერს, რომ ზმნურფუძიანი ტოპონიმია აღნიშნავს მოქმედების ადგილს „...მხოლოდ ობიექტური (საობიექტო) მიმღეობა იჩენს განსაკუთრებულ მიდრეკილებას დაახასიათოს ესა თუ ის ობიექტი იმის მიხედვით, რა მოვლენასაც იქ ჰქონდა ადგილი და იქცეს გეოგრაფიულ სახელწოდებად (ცხადაია, 1985: 32). როგორც მოსალოდნელი იყო, იგივე ხდება სვანური მიკროტოპონიმის ზმნურფუძიან სახელებთან. მაგ.:

ნა-კუიშ – ყანა / სამოვარი „განატეხი“ (ნაკვიშს ეძახიან, რადგანაც აქ უწინ ყამირი იყო. **ლი-**

კვშ-ე „გატეხვა), მესტია: ხაიში, ტობარი, სკორმეთი და კიდევ ბევრ სხვა ადგილას.

ნა-ტყუიფ – ყანა / სათიბი / სამოვარი „განატეხი, განაგლეჯი“ (ლი-ტყუფ-ე „ყამირის გატეხვა“) მესტია: იფარი, უღვალი, ხერხვაში, მურშეკელი, ჩვიბიანი, მულახი, ბოგრეში და ა. შ.

ნა-ტყიც-უ – ხრამი, – ფლატე – „მონაწყვეტი, მონაგლეჯი“ (დაქანებული გამიშვლებული ფერდობები, სადაც მიწის მონაგლეჯი ეტყობა, მაგრამ ახლა ზოგან გზაც კი არის გაყვანილი ამ ადგილებში).

ნა-შიხ-უ – უბანი სოფლის / სათიბ-სამოვარი / კლდე / ფლატე / საბალახო, ... „და-ნამწვარ-ი“ (ლი-შიხ/ლი-შხ-ი {და}წვა). ეს ტოპონიმი უამრავ ადგილას დასტურდება, განსაკუთრებით ზემოსვანეთში: იდლიანში, დაკარში, წირმინდში, დიზში, სკორმეთში და ა. შ. დღეს ამ ადგილებს ხშირად დანაწვავი არც ეტყობათ, მაგრამ ადგილობრივებს ახსოვთ ხანძარი ამ ტერიტორიებზე. ზოგან საკირეები იყო და კირს {გამო}წვავდნენ, ან რაიმე საჭიროების გამო წაუკიდებენ ცეცხლს ტყეს, შემდეგ გატეხდნენ ყამირს და სხვა დანიშნულებით იყენებდნენ.

ნა-ძგუიბ – ტყე „ჩამონაწყვეტი“ (ლი-ძგუიბ – „ჩამოწყვეტა“) მესტია, წვირმი.

ნა-ცაღ-უ – ყანა – „განაცვალი“ (ლი-ცაღ-ი „გაცვლა“) მესტია, კალა.

ნა-ყიდ – სათიბი / სამოვარი (ლი-ყიდ-ი „ყიდვა“) „ნაყიდი“.

როგორც სახელფუძიანებთან დაკავშირებით აღვნიშნეთ, ზმნურფუძიან ტოპონიმებშიც **ნა-**პრეფიქსთან ერთობლიობაში ნაირგვარი სუფიქსები დასტურდება. მაგ.:

ნა-შიხ-უ გვხვდება სხვადასხვა დანიშნულების ადგილის სახელად: სოფლის უბანი, სათიბი, სამოვარი, ყანა, კლდე, ფლატე, და სხვ.

ნა-შხ-უ-პრ – სამოვარი / ტყე „დანა-მწვარ-ებ-ი“ (-პრ მრ.-ის ფორმატი) მესტია, სოფ. მურყმელი.

ნა-შხ-ულ – ვაკობი (-ულ კნინობითის ფორმანტით) მესტია, ხაიში

ნა-შხ-ულ-პრ – სამოვარი (კნინობითი -ულ, მრავლობითი -პრ) მესტია ხაიში).

თვალშისაცემია კნინობითის ფორმანტთა სიმრავლე სვანურის საკუთარ გეოგრაფიულ სახელებში. ქ. მარგიანი სტატიაში „სვანური ტოპონიმის სტრუქტურული ანალიზი“ აღნიშნავს, რომ „...სვანური როგორც საზოგადო სახელები, ასევე ტოპონიმები ხასიათდება კნინობითის მარწმომბლებით მარკირებული ლექსემების განსაკუთრებული სიმრავლით (მარგიანი, 2013: 89). მართლაც, კნინობითის ფორმანტები დასტურდება როგორც მარტივ, ასევე ნაწარმოებ ტოპონიმებში და, რა თქმა უნდა, **ნა-/ნა-** პრეფიქსიანებშიც. მაგ.:

ნა-საყდარ-ილ – სათიბი „ნასაყდარ-ალ-ი“ მესტია, ხაიში.

ნა-შხ-ულ – ტყე „და-ნა-მწვარ-ი“ მესტია, ლენხერა.

ნა-ჯუდ-ილ-პრ – სამოვრები „მოგრძოები“ მესტია, თოთან.

ნა-ბგ-ულ – ყანა „ნა-ხიდ-არ-ი“ მესტია, მურყმელი.

ნა-ტყიც-ულ – ხრამი „მონარღვევი“ მესტია, ვედი.

ნა-ფატ-ულ – სამოვარი „ნა-ფეტვ-არ-ი“ ლენტეხი, კახურა.

ნა-ქორ-რლ-ირ – სამოვარი „ნა-სახლ-არ-ი“ ლენტეხი, ჟახუნდერი.

ნა-შხ-ულ – ტყე „დანა-მწვარ-ი“ მესტია, ციციხვარი.

ნა-შხ-ულ-პრ – ყანა „და-ნა-მწვარ-ებ-ი“ მესტია, იდლიანი.

კნინობითი ფორმანტებიდან **ნა-/ნა-** პრეფიქსიან ტოპონიმებში დასტურდება: -ილდ, -ოლდ, -ულდ; -ილ, -ოლ-, ულ, -იდ, -გდ და ა.შ.

ქ. მარგიანი ზემოთ აღნიშნულ წერილში ხაზს უსვამს, რომ „...სვანურ გეოგრაფიულ ნომენკლატურაში... ხშირად გვხვდება რამდენიმე ფორმანტით მარკირებული გეოგრაფიული სახელები“ (მარგიანი, იქვე: 90).

ნა-/ნა- პრეფიქსიანებთანაც ერთმანეთის პარალელურად დასტურდება:

- { ნა-ლა-ჭუამ – სათიბი „ნა-ეკლეს-არ-ი“ ლენტეხი, გვიმრალი.
- { ნა-ლა-ჭუამ-გლ – სამოვარი – ლენტეხი, ლექსირი.

- { ნა-კუთი – ყანა „გა-ნა-ტეხ-ი“ მესტია, ხაიში.
- { ნა-კუთი-წრ – სამოვარი – მესტია, იდლიანი.
- { ნა-კუთი-ილ-წრ – სათიბი – მესტია, სკორმეთი.

- { ნა-მ-ბგუბ – ფლატე „ჩამონაშალი“, მესტია, ნესგუნი.
- { ნა-მ-ბგურ-რა – ტყე – „მესტია, ლეშუკვი.

- { ნა-ტყუფ – ყანა/სათიბი/სამოვარი – მესტია.
- { ნა-ტყუფ-წრ – ყანა, მესტია.
- { ნა-ტყუფ-იერ – სათიბი.
- { ნა-ტყუფ-ულ-არ – სახნავი.

ნა- პრეფიქსი მიჩნეულია ერთ-ერთ უძველეს, საერთო-ქართველურ აფიქსად. ზმნურფუძესთან ის აწარმოებს მიმდებარე, სახელურთან კი – წინავითარების სახელებს.

სვანურ ტოპონიმიში ის გვხვდება, ერთი მხრივ, ოდენ პრეფიქსად, მეორე მხრივ კი სუფიქსთა თანხლებით. კერძოდ:

- ნა – -ჭ
- ნა – -ი (იშვიათად)
- ნა – -არ/-წრ/-ალ...
- ნა – -ურ-ა
- ნა – -ურ-არ

ზემოთ დადასტურებულ სუფიქსთა (-ჭ, -ი, -არ/-წრ/-ალ..., -ურ, -იერ...) დანიშნულება ფუნქციის შესახებ მსჯელობა მართებული იქნება მხოლოდ მას შემდეგ, რაც შეძლებისდაგვარად სრულად იქნება გაანალიზებული მიკროტოპონიმთა სხვადასხვა სახეები (არამარკირებული, ოდენსუფიქსიანი და სხვ.), რადგანაც ეს ფორმანტები ფიგურირებენ გეოგრაფიულ სახელთა სტრუქტურებში.

უნდა შევნიშნოთ, რომ ხშირად ნა- პრეფიქსის მომდევნოდ, თუ ძირეული მორფემა იწყება ხშული თანხმოვნით, ვითარდება სონორი (რ, მ, ნ). ს. ჟღენტი, წერს რომ ხშულთა წინ სონორთა გაჩენა დამახასიათებელია ქართველური ენებისათვის და ასეთ შემთხვევაში საურთიერთო პალატალიზაციას აქვს ადგილი (ჟღენტი, 1949: 187).

აღნიშნული ფონეტიკური მოვლენა უძველეს საფუძვლად ზოგი ტოპონიმის ვარიანტულობას სვანურში. მაგ:

- ნა-ქორ/ნა-წ-ქორ/ნა-ლ-ქორ/ნა-ჭ-ქორ „ნა-სახლ-არ-ი“.
- ნა-ჩუალ/ნა-წჩუალ „ნა-მეწყრ-ალ-ი“.

ნა-ქაჩ/ნა-მ-ქაჩ-ჟ „განა-კაფი“ და ა. შ.

საინტერესო ფაქტია, აგრეთვე, რომ ნა-პრეფიქსიანი სახელები აქტიურ მონაწილეობას იღებენ ორ- და მეტკომპონენტიან მიკროტოპონიმებში ხან მსაზღვრელის, ხან კი საზღვრულის როლში. მაგ.:

ნა-ჟჰ-ჟ-ა ლარე – სამოვარი „ნაზავარი მინდორი“ მესტია, ნაკი.

ნუაშერ ნაშიხჟ – სამოვარი/ტყე „ნუანთ დანაწვავი“ მესტია, ტობარი.

სვანურ ტოპონიმიაში მრავლად მოიპოვება ისეთი გეოგრაფიული სახელები, რომელთა ფუძეში გამოიყოფა ხე-მცენარეთა, ბალახეულის, პურეული და ბოსტნეული კულტურების სახელწოდებანი. ადვილი შესაძლებელია, ტერიტორიაზე, სადაც ამგვარი სტრუქტურის მიკროტოპონიმი დასტურდება, შეცვლილი იყოს მცენარეული საფარი ან მეტიც, იქ სამოვარი, სათიბი ან სახნავი ფართობი იყოს.

გეოგრაფიულ სახელთა აღწერა-შესწავლა, სხვა მრავალ ასპექტთან ერთად, ამ კუთხითაც მეტად მნიშვნელოვანია, განსაკუთრებით სვანეთში, სადაც ტოპონიმებში დადასტურებული ზოგიერთი მცენარე (განსაკუთრებით მარცვლეული) შეიძლება ადგილის საკუთარ სახელწოდებებში იყოს შემორჩენილი.

ბოტანიკური ტერმინების შემცველი მიკროტოპონიმები სვანურში ძირითადად იწარმოება ლე- ოდენპრეფიქსითა და ლე- -ე-ი კონფიქსით (ლე- პრეფიქსი თანხმლები სუფიქსებით). აღნიშნული ფორმანტები „სვანურ ლექსიკონში“ (ვ. თოფურია, მ. ქალდანი) შემდეგნაირად არის განმარტებული:

ლე¹- დანიშნულების პრეფიქსი.

ლე²- ერთგვარ მცენარეთა გავრცელების ადგილის აღმნიშვნელი პრეფიქსი.

ლე- -{ე}/-ი ვნებითი გვარის მყოფადის მიმღეობის კოფიქსი.

ქართველურ ენათა გეოგრაფიულ სახელებში დადასტურებულ ლე-ე აფიქსის შესახებ საინტერესო შეხედულებები აქვთ გამოთქმული ცნობილ მეცნიერებს (ა. ცაგარელს, მ. ჯანაშვილს, ი. ჯავახიშვილს, ი. ყიფშიძეს, ს. ჯანაშიას, არნ. ჩიქობავას, მიხ. ჩიქოვანს,...). მათი თვალსაზრისების გათვალისწინებით, აღ. ლლონტი დაასკვნის, რომ „ლე-ე, სვანური წარმოშობის აფიქსი, ხშირად გამოიყენება არა მარტო სვანურ, არამედ სვანურ-მეგრულ-ქართულ ტოპონიმთა საწარმოებლად“ (ლლონტი 1971: 212).

საფუძვლიანად შეისწავლა ლე-, ლი-, ლა- ფორმანტთა წარმომავლობა და ფუნქცია ვ. თოფურიამ. როგორც ის აღნიშნავს, „დღევანდელს სვანურში მეტად ცოცხალია და ხშირ სახმარებლად გამოიყენება ლი-, ლე-, ლა- თავსართები“ (თოფურია 1979: 63-64). ლე- გვხვდება როგორც ჩვეულებრივ, ისე ნაზმნარ სახელებთან. უკანასკნელ შემთხვევაში იგი მყოფადის მიმღეობას აწარმოებს“ (იქვე, 64). მეცნიერი ხაზს უსვამს, რომ ლე-, როგორც სიტყვათმაწარმოებელი პრეფიქსი, ადგილის საკუთარ სახელებში გვევლინება, მისი გავრცელება სცილდება სვანეთის ტერიტორიას და იგი ქართულსა და მეგრულში არის მიღებული როგორც გეოგრაფიული სახელის მაწარმოებელი (იქვე).

თანამედროვე მეცნიერთაგან, განსაკუთრებით საფუძვლიანად შეისწავლა სამეგრელოს ტოპონიმები და ხშირ შემთხვევაში შეუდარა სვანურის მასალას პ. ცხადაიამ, რომელმაც არაერთი მნიშვნელოვანი ნაშრომი შექმნა ამ თემაზე. მან საგანგებო წერილი მიუძღვნა ჩვენთვის საინტერესო აფიქსებს, სადაც აღნიშნა, რომ მეგრულში „ლე-პრეფიქსი მხოლოდ ტოპონიმთა საწარმოებელი ფორმანტი, ანუ ტოპოფორმანტია“ და გაბატონებულია ძირითადად სვანეთის სიახ-

ლოვეს მდებარე სოფლებში“ (ცხადაია 1985: 151). მეცნიერი იზიარებს იმ ვარაუდს, რომ **ლე-** პრეფიქსი (ნაწილობრივ **ლა-**ც) წარმოადგენს საერთო-ქართველურ ან თუნდაც საერთო-ზანურ ფორმანტს (იქვე: 166).

ამთავითვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ **ლე-** პრეფიქსი და **ლე-** – **-ე/-ი** კონფიქსი სვანურში დატვირთულია აპელატიური ფუნქციით ვ. თოფურია **ლე-** პრეფიქსიანებს ადიექტივებად მიიჩნევს, რომლებიც გვიჩვენებენ, რომ „ობიექტი ამა თუ იმ მოქმედებისათვის ან მდგომარეობისათვის არის დანიშნული“ (თოფურია 1967: 218). ზოგადად, **ლე-** პრეფიქსს დანიშნულების თავსართს უწოდებენ. საენათმეცნიერო ლიტერატურაში ხაზგასმულია, რომ იგი შეესატყვისება ქართული წარმოშობის **სა-** პრეფიქსსა და **ზანურის ო-** თავსართს.

სამეგრელოს ტერიტორიაზე **ლე-ე** პრეფიქს-სუფიქსის ფუნქციას ოიკონიმის წარმოება წარმოადგენს. „ეს წარმოება იმდაგვარია, რომ ამოსავალია ამ პუნქტში დასახლებული და დამკვიდრებული გვარი“ (ცხადაია 1976: 360).

სვანურში, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, **ლე-** პრეფიქსი და **ლე-** – **-ე/-ი** კონფიქსი უმეტესად ისეთ მიკროტოპონიმებშია, რომლებიც ბოტანიკურ ტერმინებს შეიცავენ. ასეთი საკუთარი სახელები ხაზს უსვამენ, თუ რა სახეობის მცენარე, ბუჩქი... ხარობს ან ხარობდა ამ ადგილებში. მაგ.:

ლე- პრეფიქსი + **ფუძე** (მცენარის სახელწოდება).

ბალყჷრ, ბელყჷრ ზზ., ბალყერ, ბელყერ ბჷ., ბელყერ ლშზ., ბელყარ
ლნტ. „მურყანი, თხმელა“

ლე-ბელყარ „თხმელნარი“ ტყე ლენტეხი-ლევშერი.

ლე-ბელყერ სათიბი, ლენტეხი-ცანა, მესტია-ვედი, წირმინდი.

მესტია-დაკარი.

ლე-პრეფიქსი + ფუძე + ა (მასუბსტანტივებელ-მატოპონიმებელი სუფიქსი).

ლე-ბელყერ-ა საძოვარი, ტყე, მესტია-ლახამულა.

გგგბ, გიგბ ზზ. გგგბ ლნტ. გგგბ ლშზ. „ფიჭვი“

ლე-გგბ „ფიჭვნარი“ საძოვარი, ტყე, მესტია-დიზი. (აღნიშნავს, ერთი მხრივ, იმ ადგილს სადაც ფიჭვის ერთგვაროვანი ტყეა, მაგრამ მეორე მხრივ, ჰქვია საძოვარს, სადაც ამჟამად „გგგბ“ არც არის).

ლე-გგბ ტყე, მესტია-ლაბსყალდი.

ლე-გგბ-ა საძოვარი, მესტია-ცალანარი.

ლე-გგბ-რ-ა ტყე, მესტია-დავბერი.

ლე-გგბ-რ-წლ „ფიჭვნარები“ მესტია-ლახირი

გჷჷჷ ზზ. ქს. „წაბლი“

ლე-გჷჷჷ-არ „წაბლნარი“ ტყე, მესტია-ფაყი.

ლე-გჷჷჷ-ერ სოფლის უბანი, მესტია-ხაიში.

ლე-გჷჷჷ-ა ტყე, საძოვრები, ლენტეხი-ჭველფი.

ნენზ ზს. სოჭი

ლე-ნენზ-ა „ნაძვნარი“ ტყე, მესტია-ვედი, ვაკობი, მესტია-მაგარდელი.

ცაძრა || ცაძ ბზ., ცაძრა || ცაძ ბქ. ლნტ. ცაძრა ლშხ. „თელა“

ლე-ცაძრა საბალახო, მესტია-ხევრა, ყანა ლენტეხი-ლაღარვაში.

ლე-ცაძ-ე ტყე, მესტია-უსგვირი.

ლე-ცაჟ საძოვრები, ლენტეხი-დურაში.

ლე-ცაძ ტყე, სათიბი, ლენტეხი-ჭველიერი.

ჯიჰრა ზს., ჯიჰრა ლშხ. ლნტ. „მუხა“

ლე-ჯიჰ-არ „მუხნარი“ ტყე, მესტია-კალა.

ლე-ჯიჰ-ერ საძოვარი, მესტია-ბაგვდანარი.

ლე-ჯიჰ-არ-აღ საძოვარი, მესტია-ლაღამი.

ლე-ჯიჰ-არ-იღ ტყე, ლენტეხი-ლაშთხვერი.

ლე-ჯიჰ-ერ ტყე, მესტია-დიზი (მუხნარია მთლიანად).

ლე-ჩიჰ-არ ტყე, ნავყვამი, კაერი.

ლე-ჩიჰ-ჟ-ერ საძოვარი, მესტია-ღემდერი.

ლე-ჩიჰ-ერ-ა ტყე, მესტია-ლახამულა.

ცხტიმრა, ცხტიმ ზს. ლნტ. ცხუმრა, ცხტიმ ლშხ. „რცხილა“.

ლე-ცხტიმ-არ „რცხილნარი“ საბალახო, ლენტეხი-ჭველიერი.

ლე-ცხტიმ-არ-ა ყანა, ლენტეხი-წანაში (ამჟამად რცხილა არაა).

წიფრა ზს. ქს. „წიფელი“

ლე-წიფ-არ „წიფლნარი“, ყანა, ლენტეხი – ჩოლური, ლესემა, კახურა; სათიბ-საძოვარი, ლენტეხი-ლექსირი, რცხმელური, გვიმბრალა; ტყე, საძოვარი, ლენტეხი-ლესემა; სათიბი, ლენტეხი-ლაშხირი.

ლე-წიფ-არ-ა ტყე, კაერი.

ლე-წიფ-არ-აღ სახნავი, მესტია-ზესხო.

ლე-წიფ-ერ სოფელი, მესტია-ჭუბერი; ტყე, მესტია-შგედი, მახაში, დიზი, ცანა, ხაიში, ღობი, სკორმეთი; სათიბ-საძოვარი, მესტია-წირმინდი (უნდა შევნიშნოთ რომ უამრავ ადგილას არის წიფლნარის სახელწოდებით ტყე, ყანა, სათიბი თუ საძოვარი, განსაკუთრებით – ბალსქვემო სვანეთში. ა. ჭკადუას მითითებული აქვს, რომ სოფელ ლახამში, სადაც ადრე წიფლნარი ყოფილა, ამჟამად ძირითადად წაბლია, მაგრამ სახელწოდებად ლე-წიფერ არის შემორჩენილი.

გაკ ბზ., ქს., კაკ ბქ.

ლე-კკ-ერ „ნიგვზნარი“ ტყე, სათიბები, მესტია-ხევრა, ნაკი, ხაიში, წირმინდი, ვედი, შგედი

(როგორც ა. ჭკადუა აღნიშნავს, ამ ადგილებში ყველგან ბლომად არის კაკლის ხეები, შიგადაშიგ კი სათიბი მდებარეობს).

თევრა ზს., ლშხ., **თევრ** ლნტ. „ბოკვი, ნეკერჩხალი“

ლე-თევარ „ბოკვნარი“, ტყე, სახნავ-საძოვარი, ლენტეხი-ყვედრეში.

ლე-თვარ საძოვარი, მესტია-ღვებალდი, იფხი (ბოკვი აქა-იქაა, **ჟი ნამოლ ლი** „განაკაფია“, ადრე კი ბევრი იყო).

ლე-თვერ-ა საძოვარი (ახლაც ბლომად არის **თევრ**), ლენტეხი-ჟახუნდერი.

ბარცხილ ზს. ბაძგ ქს. „ჭყორი“

ლე-ბერცხ-ილ-ა სოფლის უბანი, მესტია-;იდლიანი (დასახლებული ადგილია, მაგრამ თითქმის ტყეშია. ადრე ალბათ იყო **ბარცხილი**).

განჭუ ზს. ლნტ., **განჭუ** ლშხ. „ანწლი“

ლე-განჭუ „ანწლნარი“ სათიბი, ლენტეხი-ხაჩეში, ტვიბელდი; საძოვარი, ლენტეხი-ჯუდა-რი.

ლე-განჭუ-ე საძოვარი, მესტია-წირმინდი, ხევრა.

ლე-განჭ-ოლ საძოვრები, ლენტეხი-ჟახუნდერი.

ლე-განჭუ-ლ-აშ „ანწლნარისა“ საძოვარი, სახნავ-სათიბი, ლენტეხი-ლესემა.

ჟაჭუარ ზზ., ლნტ., **ჟაჭურა** ბქ., **ჟაჭურ** ლშხ. „არყი“

ლე-ჟაჭარ „არყნარი“ ტყე, მესტია-ტვიბერი; საძოვარი, ლენტეხი-მუწვი.

ლე-ჟაჭარ-ა ტყე, მესტია-მურშველი; საძოვარი, მესტია-ზარდლაში; სათიბი, მესტია-ბოგრეში; ტყე-საძოვარი, მესტია-ზესხო (ტყე-საძოვარში იგულისხმება, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ტყიანი, არყნარი ადგილი, შიგადაშიგ მდებარე-საძოვრებით).

ლე-ჟაჭერ ტყე, მესტია-გული; სათიბი, ლენტეხი-შედი.

ლე-შადრ-ე ტყე, მესტია-ლალხორალი (ფუძეში **შადრა** ლექსებით შეგვხვდა მხოლოდ ეს ტოპონიმი, რადგანაც **ურთხელი** იშვიათი ხეა და თუ სადმე ხარობს, ის ადგილიც გასაიდუმლოებულია. შევადაროთ **წიფრა** „წიფელა“ და მისგან ნაწარმოები **ლე-წიფერ...**, რომელიც ძალიან ბევრ ადგილას დასტურდება, როგორც თვითონ ხე, ასევე მისი სახელწოდების შემცველი მიკროტოპონიმი).

ცაგ ზს., ლნტ., **ცაგ** ლშხ., „ეკალი, ნარი“

ლე-ცგ-არ-ა „ეკლნარი“ სათიბი, მესტია-ჭოლაში.

ლე-ცგ-ერ-ა საბალახო, მესტია-ნეგუნი.

ლე-ცგ-იერ-ი საძოვარი, მესტია-იენაში.

ცინყა ბზ., ცინყა ბქ. ლშხ. ცინყა ლნტ. „მოცვი“

ლე-ცინყ-ერ ყანა, სამოვარი, მესტია-ნანგვლი.

მერხელ ზს., ქს. „ჭინჭარი“

ლე-მერხელ-იდ „ჭინჭიანი“ სახნავი, სათიბი, ლენტეხი-გულიდა; სამოვარი, ლენტეხი-კახურა, ტვიბლეტი, ხელედი...).

ბურღუ ბზ., ბურღუ ბქ., ბურიღუ ლხმ. ბურღუ
ლშხ., ბურღუ ლნტ. „ბურა“

ლე-ბურღუ სათიბები, ლენტეხი-გვიმბრაღა.

ლე-ბურღუ საბალახო, ლენტეხი-მაზაში.

ლე-ბურიღუ საბალახო, მესტია-ვედი.

შეშგილ ბზ., შიშგილ ბქ., შიშგილ ლნტ. „ღანძილი“

ლე-შიშგილ-ა სამოვარი, მესტია-ვედი, წირმინდი; ტყე, მესტია-ქვედა ვედი. სამოვარი, მესტია-ყარი.

გუიმრა, გუიმბრა ბზ., გუიმორ ბქ., გუიმრა, გურიმბ ქს. „გვიმრა“

ლე-გუიმერ-ა სათიბი, მესტია-ფხოტრერი, მესტია-ვედი.

ლე-გუიმერ-ი საბალახო, მესტია.

გარდა ზემოთ ჩამოთვლილი ადგილის სახელწოდებებისა, ლე-პრეფიქსიან ტოპონიმთა ფუძეში გვხვდება ბოტანიკური ტერმინები: ჟერდელ „გრძელფლოიანი მხალი“, მელჯა „მაჩიტა“ ჩიჩულა „დიყი“, ჭყერუ „ღვია“, ბარდ „სურო“ და ა. შ.

ზემოთ განხილული გეოგრაფიული სახელები ჩვეულებრივ მონაწილეობენ რთულ ტოპონიმებში, ძირითადად მსახლფრელის პოზიციაზე. მათ ხშირ შემთხვევაში ახლავთ საზღვრული-ინდიკატორი მაგ.:

ლე-ბურღუ-ღ ღელა „ბურეიანი ღელე“, ლენტეხი-მაზაში.

ლე-განჭუტი მოლ „ანწლიანი მინდორი“ სამოვარი, ლენტეხი-წიფლაკაკია.

ლე-გგიბ-იშ ტუბი „ფიჭვნარის ჭალა“, ხევი მესტია-უსგვირი.

ლე-გუიმერ-ი(შ) ზაგარ „გვიმრნარის გორა“, სერი, მესტია.

ლე-თკერ ნაკ „ბოკვნარი ვაკობი“ მესტია-ქედანი.

ლე-კკერ ღარ „კაკლიანი ღარი“ სამოვარი, მესტია-ჭერი.

ლე-ჟაჭუზ ნაკ „არყნარი ვაკე“, სამოვარ-სათიბი, მესტია-ზესხო.

ლე-შიშგილშჷ ჭყიბ „ღანძილიანი ჭანჭრობი“, გზა, მესტია-ვედი.

ლე-წფერიშ შუკუ „წიფლნარის გზა“ გზა, მესტია-ვედი.

დადასტურდა ასეთი სახელიც ლე-წფ-არ-ა ლე-გგიბ „წიფლნარის ფიჭვნარი“ ტყე, მესტია-კაერი.

საზღვრულ-ინდიკატორებად ძირითადად გვაქვს შემდეგი სიტყვები: **მოლ** მინდორი“, **ტუბ** „ხევი, ჭალა“, **ზაგარ** „გორა“, **ნაკ** „ვაკე“, **შუკუ** „გზა“ და ა. შ.

ლე პრეფიქსიანი სახელი გვხვდება როგორც ატრიბუტულ, ისე გენეტიურ მსაზღვრელად. უფრო კი ამ უკანასკნელის სახით. ნათესაობითი ბრუნვის ნიშანი ხან სრული სახით არის წარმოდგენილი, ხან კი – მხოლოდ ხმოვნითი ნაწილით. მაგ.: **ლე-ზელყაჩ-ჰ ზოგ** „თხმელნარის ხიდი“, **ლე-გგიბ-იმ ზაგარ** „ფიჭვნარის გორაკი“.

ფონეტიკურ ცვლილებათაგან ყველაზე ხშირად ფუძის შიგნით ხმოვნის რედუქციასთან გვაქვს საქმე. მაგ.: **ხზგ** → **ლე-ცგ-ერ-ა**, **წიფრა** → **ლე-წფ-ერ**, **გჭიმრა** → **ლე-გჭმ-ერ** → **ღუმირ** → **ლე-ღუმ-ერ** და ა. შ.

სიტყვის ბოლოს ხშირად ერთვის მასუბსტანტივებელ-მატოპონიმებლად წოდებული -ა სუფიქსი, რომლის ამ ფუნქციით გამოყენება ახასიათებს, ზოგადად, ქართველურ გეოგრაფიულ სახელებს. კერძოდ, „ეს სუფიქსი შეიძლება დაერთოს ნებისმიერი წარმოების საზოგადო სახელს, რომელსაც ამ გზით გამოყოფს, გამიჯნავს საზოგადო სახელთა სისტემისაგან და აქცევს საკუთარ სახელად – ტოპონიმად (მაკალათია 1987: 110). მაგ.: **ლე-ჟღუარ-ა**, **ლე-შიშგილ-ა**, **ლე-ცხკ-ერ-ა**, **ლე-წფერ-ა** და ა. შ.

დასტურდება ისეთი შემთხვევებიც, როდესაც **ლე** პრეფიქსიანი ტოპონიმი კნინობითის სუფიქსით მთავრდება: **ლე-გუმერ-ილ**, **ლე-მერხელ-იდ**, **ლე-შგუბ-ერ-ილ** და ა. შ.

მიკროტოპონიმის ფუძის შიგნით გამოიყოფა სუფიქსები -**ერ**,- **იერ**,- **პრ** ან მხოლოდ თან-ხმოვნითი ნაწილი -**რ**-. ისინი ხშირად ბოლოვდება მრავლობითის აღმნიშვნელი -**წლ**... სუფიქსით. **ლე-გგგბ-რ-წლ** ← **ლე-გგგიბ-არ-წლ**

ზემოთ ჩამოთვლილ საილუსტრაციო მასალაში **ლე** პრეფიქსი (ზოგჯერ თანმხლები სუფიქსებითურთ) „სვანურ ლექსიკონში“ წარმოდგენილ ერთ-ერთ განმარტებას (ერთგვარ მცენარეთა გავრცელების ადგილის აღმნიშვნელი) შესაბამისია.

თუ მეგრულში **ლე** – -ე პრეფიქს-სუფიქს შორის მოქცეულ ფუძეში ანთროპონიმი უნდა ვეძებოთ (იხ. ცხადაია 1985: 150), სვანურში იმავე პოზიციაში ბოტანიკური ტერმინი დასტურდება, თუმცა მეგრულში გვხვდება გამონაკლისები (ლე-ფშალ-ე, ლე-გვიმარ-ე), რომელთაც პ. ცხადაია შემთხვევით ფორმებად ან გარდასული წარმოების ნაშთად მიიჩნევს (იქვე).

სვანურშიც გვხვდება ლე- პრეფიქსიანი სახელები, სადაც გამონაკლისის სახით ფუძეში ანთროპონიმია:

ლე-დეტდრიწნ-ი „დევდარიანების“, ტყე, მესტია-ჭოლაში.

ლე-კუასდიან „საკვასდიანო“, სოფლის უბანი, ლენტეხი-მუწვდიში.

ლე-დავით „დავითისა“ ყანა, ლენტეხი-სასაში.

ლე-კჳისარ „კეისრისა“, ყანა, მესტია-წვირში.

ლე-ჯგვრწგ „წმინდა გიორგისა“, სათიბის სახელწოდება რამდენიმე ადგილას: მესტია/ცალერი, ლახამულა, შგედი და სხვ.

ლე-ბჰჰ-ი „მღვდლისა“ ყანა, ლენტეხი-წანაში.

ლე-მცხუწრ-ი „მაცხოვრისა“, ყანები, ლენტეხი-ჩოლური.

ლე -{ე} ხშირად მორფოლოგიური ექვივალენტია ქართული -**იან** სუფიქსისა:

ლე-გრეუ „ქვინი“ (**გორეუ** „ქვის გროვა“), სამოვარი, ფერდობი, მესტია-ლახამულა, ხაიში, წირმინდი...

ლე-მელ „ბალახიანი“, სამოვარი მთა ალპურ ზონაში, მესტია-ბაგვდანარი.

დასასრულ, თუ სვანურ **ლე** – {-ე}/ი აფიქსებიან მიკროტოპონიმები აღნიშნავს ისეთ ადგილებს, სადაც თავმოყრილია, მრავლად ხარობს ესა თუ ის მცენარე (ე. ი. კრებითობაა გადმოცემული), მეგრულში ამგვარად ნაწარმოები გეოგრაფიული სახელები მოსახლეობის, გვარის, ტომის სიმრავლე-კრებითობას გადმოსცემენ.

არანაკლებ საინტერესოა **ლა**- (თანმხლები სუფიქსებითურთ) პრეფიქსიან სახელთა გავრცელებულობა და დანიშნულება სვანურ ტოპონიმიაში, რომელთა კვლევა მომდევნო ეტაპისთვის არის განზრახული.

რაც შეეხება სვანურ ტოპონიმთა სემანტიკას, ტოპონიმთა სემანტიკური კლასიფიკაცია აღნიშნულ ობიექტთა სახეობის მიხედვით, მიზანშეწონილად არის მიჩნეული ამ დარგის სპეციალისტთა მიერ (მაკალათია 1976: 122).

ძირითადად გამოყოფენ გეოგრაფიულ, სამეურნეო და ლანდშაფტურ ტერმინებს, განსაკუთრებით პრიმარულ ტოპონიმებში (ცხადაია 1985: 76). სვანურ ტოპონიმიაში ასახულია ამ კუთხისთვის დამახასიათებელი ობიექტური სინამდვილე, რაც გამოხატულია საკუთარ სახელებში.

ძალიან დიდი ადგილი უჭირავს ანთროპოტოპონიმებს (გვარებს, სახელებს), მაგ.:

ლე-ფგლიწ-ი – ტყე, ფალიანების საკუთრება, მესტია-ჭალა.

ყანსაჟ-შერ – უბანი, სწორი ადგილი გორაზე, სათიბ-სახნავ, სამოვრებით (ყანსაჟ ჩხვიმიანის საკუთრება), მესტია – ჭუბერი.

ყმდგნ-ი-წ – ყანა, ყმდგნ გუჯეჯიანის კუთვნილი, მესტია – მულახი.

ანტუმ ნჭკემ – სათიბი, ანტოს განათიბი, მესტია – ვედი.

ასეთი სახის ტოპონიმები უამრავი დასტურდება სვანეთის მიკროტოპონიმიაში. ადამიანის საკუთარი სახელისა და გვარისგან ნაწარმოები ტოპონიმები აღნიშნავენ საცხოვრებელ ადგილს, სოფელს, უბანს, სათიბს, ყანას, ძველ ნამოსახლარებს, სასაფლაოებსაც კი. ხშირია კომპლექსისა და ნაკომპლექსების ყოფილ პატრონთა მითითებაც.

მრავლად დასტურდება ერთგვარ მცენარეთა გავრცელების ადგილის ამსახველი ტოპონიმები:

ლე-ღუმერ – ტყე (**ღუმირ** „სოჭი“), მესტია – ეცერი.

ლე-ფრუს-ა – სამოვარი (**ფურისჟ** მოზარდი ფიჭვი, წიწვი), მესტია – ლახუშდი.

ლე-ტლუფ-ი – საბალახო, საქონლის სდაგომი (ტელეფი „დოლო“), მესტია – ზარდლაში.

რელიეფის მიხედვით:

ზანგრ-გლ – სამოვარი, ზეგანივითაა, მესტია – ბეჩო.

ზუგ – სათიბი, ყანებს შუა არის ამოზურცული, მესტია – ლენჯერი.

ტყაბ-ზრ – სახნავი, სამოვარი (**ტყაბ** „ფერდობი“), დამრეცი ადგილია, მესტია – ქართვანი.

სამეურნეო საქმიანობის ამსახველი:

ნა-ლ-კირ – სამოვარი, უწინ კირს მოიპოვებდნენ, ახლა აღრ არის, მესტია – იდლიანი.

ლა-ლ-კირ-წლ – სათიბი (კირ „კირი“), ადრე კირს ამუშავებდნენ, ქს. სასაში.

ლა-ლ-შირ-წლ – კლდე (**შირა** „წისქვილის ქვა“), კლდოვანი ადგილია, ადრე წისქვილის ქვა იქიდან მოჰქონდათ, მესტია – მურყმელი.

ლა-შედ-წმ-ი ზუგვ – ტყე, პატარა ვაკე ადგილია, სამჭედლო ბორცვი, მესტია – იელი.

რელიგიურ-საკრალური:

ლა-მზერ – სალოცავი ადგილი, საზღვარი (**ლი-მზირ** „ლოცვა“), მესტია – მაგარდელი, ღვე-ბალდი, ქს. მუწედიში.

მაცხტარ „მაცხოვარი“, ეკლესია.

ლამპრიშ „წმინდა მარიამის“, სათიბი, ნაეკლესიარი, საკულტო ადგილი, ზს. თოთელეში.

უწინ საყოფაცხოვრებო ან რაიმე განსაკუთრებული დანიშნულების ნაგებობის ადგილი:

ნა-გ-ქორ/ნა-ქორ (**ქორ** „სახლი“), „ნასახლარი“, ყანა – მესტია, ლახამულა.

ნა-ბაჟ (**ბაჟ** „დასასვენებელი ადგილი“).

ნა-დრუყუ (**დურყუ** „საქონლისთვის შემოკავებულ-შემოღობილი“, „უწინდელი შემოღობი-ლი“), სამოვარი, მთა – მესტია, ლახამი.

ნა-კანტორ – ტყე – მესტია, იდილანი, საბალახო – მესტია, თოთანი.

მრავლად არის ტოპონიმები, სადაც გამოხატულია ადრინდელი ბუნებრივი კატაკლიზმე-ბი, აგრეთვე, ადამიანის ჩარევით გარემოზე ზემოქმედება, მაგ.:

ნა-ჟაჰ-ჟ „ნაზავარი“ (**ჟაჰ** „ზავი“), ღარი – მესტია, ლახამულა.

ნა-ჟაჟ „ნაზავარი“ (**ჟაჟ** ლნტ. „ზავი“), სამოვარი ქს. – ჭველიერი, ფაყი, შკედი.

ნა-ჩჟალ „ნამეწყრალი“ (**ჩჟალ** „მეწყერი, ღვარი“), სამოვარი – ქს. ხელედი, ყანა – ზს. მურ-ყმელი.

ნა-ნ-ჟომ „მსუბუქად მონახნავი“ (**ლი-ჟომე** „პირველი ხვნა დათესვამდე სარეველების მო-სპობის მიზნით“), ყანა – ზს. ეცერი.

ნა-კვიშ „განატეხი“ (**ლი-კვიშ-ე** „ყამირი მიწის მოხვნა“), ყანა, სამოვარი – ზს. – ტობარი, ზს. – ხაიში.

ნა-ნ-ჭერ „გა-ნაკაფ-ი“ („ხელოვნურად გაკაფვა“), ყანა, სათიბი – ზს. ხაიში, სამოვარი – ზს. ჯორკვარი, ტყე – ზს. ხერხვაში.

სვანეთში ძალზედ გავრცელებულია საკუთარ გეოგრაფიულ სახელად **ნა-შიხ-უ** „დანამწვი, დანამწვარი“, რაც განპირობებულია ორი ფაქტორით: 1. ბუნებრივი მოვლენის (მეხის ჩამოვარ-დნა) შედეგად გაჩენილი ხანძრები; 2. იქაურ მცხოვრება მიერ სამოსახლო, საყანე ან სათიბი ფარ-თობისათვის ხეების ან ჯაგნარის დაწვა. ასეთ მიკროტოპონიმთა სიუხვე და წარმოების თვალ-საზრისით მრავალფეროვნება სვანური ტოპონიმის ერთ-ერთ თავისებურებას წარმოადგენს. აღნიშნული სახელწოდებით ფიქსირდება: სოფლის უბანი, სათიბი, სამოვარი, კლდე, ფლატე, გორაკი, ტყე, ყანა, სერი, ქედი, ვაკობი, ხევი და ა. შ. ყველაზე ფართოდ არის გავრცელებული **ნა-შიხ-უ** სტრუქტურის ტოპონიმია, ანუ ოდენ ნა-პრეფიქსიანი.

დასტურდება -**პრ** ფორმანტიანი **ნა-შიხ-უ-პრ** ← **ნა-შიხ-უ-პრ**. ფორმა აღნიშნავს სამოვარს, მე-სტიის სოფ. მურყმელი. ინფორმატორის თქმით, ადრე არყნარი ყოფილა და დამწვარა.

ნა-შიხ-უ გვხვდება კნინობითის სუფიქსდართულიც, მაგ.:

ნა-შიხ-ულ ← **ნა-შიხ-ულ** – ვაკობი (პატარა დავაკება მეჩხერი ტყით), მესტიის რ-ნი, ზემო წირმინდი; ტყე – მესტიის სოფ. ციცხვარი; **ნა-შიხ-ულ-პრ** ← ***ნა-შიხ-ულ-პრ** – ყანა, სამოვარი – მე-სტიის სოფ. იდლიანი, ნანგელი.

ეგვევ ფორმა გვაქვს სონორჩართულიც: **ნა-მ-შიხ-უ-პრ** „დანამწვარები“, სამოვარი – მესტიის სოფ. ცხუმარი; ტყე – მესტიის სოფ. წვირმი.

ნა-მ-შიხ-რლ-უ-პრ „დანამწვარები“, სამოვრები – ქს. ჟახუნდერი და ა. შ.

როგორც ბუნებრივი, ასევე ადამიანური ფაქტორი განაპირობებდა სვანეთის რელიეფში ჩამონაწყვეტი, ჩამონარღვევი, განაკაფი, განაყოფი, განატეხი (ლი-კვშ-ე სემანტიკური გადაწვეით ყამირი მიწის მოხვნა) ადგილების სიმრავლეს. ყველა ამ მოვლენამ თუ მოქმედებამ ასახვა ჰპოვა მიკროტოპონიმიაში, მაგ.:

ნა-ტყუფი „განატეხი“, ადგილობრივების განმარტებით, **ლიტყუფე** ყამირის გატეხვა. **ლარემ ქალიჭნის ლიტყუფეს ხუტატულიდ** „მინდვრის მოხვნას ლიტყუფეს (გატეხვას) ვეძახით“. ყანა – ზს-ის სოფ. წვირმი, უღვალი, ჟიბიანი, ხერხვაში, სათიბი – ზს. ხერხვაში, ჩვიბიანი, მურშკელი, ჟიბიანი, ცალერი, ბოგრეში და ა. შ.

ტოპონიმთა სემანტიკური ანალიზი, ერთი მხრივ, სვანეთის ძველი ეთნოგრაფიული ყოფის სურათის წარმოდგენის საშუალებას იძლევა, მეორე მხრივ კი, თანამედროვე სვანეთის გეოგრაფიულ სახელებთან შედარება-შეპირისპირებით შესაძლებელია ამ რეგიონში რელიეფური, ეკონომიკური და ყოფა-ცხოვრებითი ცვლილებების დადგენა. აღნიშნული კუთხით მეტად საინტერესო და საფუძვლიანი კვლევა აქვს ჩატარებული ქ. მარგიანს წერილში „სვანეთის მიკროტოპონიმის ლექსიკური ანალიზი“ ავტორი ვრცელი ტოპონიმური მასალის განხილვის შედეგად დაასკვნის: „დაკვირვებამ გვიჩვენა, რომ დარგობრივი და ყოფითი ლექსიკის განსაკუთრებულ სიმდიდრესა და მრავალფეროვნებას სვანური ენისა მკაფიოდ უჩენია თავი სვანურენოვან გეოგრაფიულ ნომენკლატურაში (მარგიანი 2011:188)

ნათო შავრეშინი

თხზული გეოგრაფიული სახელები სვანურში

სვანურში, სხვა ქართველური ენების მსგავსად, დასტურდება სიტყვათშეერთებით ნაწარმოები გეოგრაფიული სახელები, მათ შორის გაცილებით მრავლად გვხვდება გენეტიურმსაზღვრელიანი ტოპონიმები, ხოლო ატრიბუტულმსაზღვრელიანი შედარებით ნაკლებად. კომპოზიტურ გეოგრაფიულ სახელებში, სადაც მთელი შესიტყვება გვაქვს, მსაზღვრელ-საზღვრული სხვადასახვა ნიშნის მიხედვით აფასებს თუ ახასიათებს ამა თუ იმ გეოგრაფიულ ობიექტს და ამ შეფასებაში, ხშირად ჩანს სახელდების განმაპირობებელი თუ გამომწვევი მიზეზი.

მსაზღვრელ-საზღვრულიანი გეოგრაფიული სახელი სინტაქსური თვალსაზრისით სინტაგმაა და წევრთა შორის ისეთივე სინტაქსური ურთიერთობაა, როგორიც ჩვეულებრივ შესიტყვებებში. გენეტიურმსაზღვრელიან გეოგრაფიულ სახელებში მსაზღვრელი დაქვემდებარებულია, მართულია საზღვრულის მიერ, ეს უკანასკნელი კი სინტაგმის მთავარი წევრია, ტოპონიმის შინაარსის განმსაზღვრელია, ვინაიდან ასახელებს იმ ობიექტს, რომლის სახელდებაც უნდა მოხდეს.

სვანურში, თხზულ კომპოზიტებში, მართული მსაზღვრელი ნათესაობით ბრუნვაშია, ხან ბრუნვის სრული ნიშნის დაცვით, ხან ნაწილობრივ და უცვლელად უკავშირდება საზღვრულს მხოლოდობით ან მრავლობით რიცხვში.

გუმბშიშ სგიმილდ ზედმიწ. „გუმბშიშის ვეშუკა“, მჟავე წყალი (მესტია, კეცნანი, ლახამულა)

ბაბჷშ ნაქორ „ბაბუის ნასახლარი“, ნასახლარი (მესტია, ზ. მარდი, ჭუბერი)

ნენსგჷშ დაბ „შუა (-ის) ყანა“, ყანა (ქვ. მარდი)

ონოფრემ ნჷკუტეთ „ონოფრეს ნაკვეთი“, ტყე (ქვ. ვედი)

აფხზარე ნენზილდარ ზედმიწ. „აფხაზების სოჭუნები“, სამოვარი (მესტია, ნაკრა)

თხერემი ლიცილდ ზედმიწ. „მგლის წყალუკა“, წყარო (ლენტეხი, ლასკადარი)

უსგემ ღარ „ვაშლის ღარი“, ღელე (ტობარი)

ალფეზი მოლ „ალფეზის მინდორი“, სამოვარი (ლენტეხი, ჩოლური)

სიტყვათშეერთებით მიღებულ გენეტიურმსაზღვრელიან ტოპონიმებში მართულ მსაზღვრელად გამოყენებულია, როგორც საკუთარი ისე საზოგადო სახელები, ამათგან ყველაზე ხშირად დასტურდება ანთროპონიმები, ხოლო ტოპონიმები და საზოგადო სახელები შედარებით ნაკლებად:

ბათჷტ მურყჷამ „ბათოს კოშკი“, კოშკი (მესტია, ჩვაბიანი, მულახი)

ჟორჟლანნ ნაკ „ჟორჟლიანის ვაკე“, ტყე, სამოვარი (მესტია, სოლი)

არაჩიანშა ნალზიგჷ „არაჩიანთ ნასახლარი“, ნასახლარი (ლენტეხი, ჩოლური, ჭველიერი)

აბლანნიშ სარაგ „აბლანის წყარო“, წყარო სათიბ აბლანიში (მესტია, ცხუმარი, ღვებალდი)

ლეჷშერი შუკჷ „ლეუშერის შუკა“, გზა (ლენტეხი, ლევშერი)

ხეშკლჷ ჭალაჷ „ხეშკილის ჭალა“, ღელე (მესტია, ხეშკილი)

ღგლიც ტჷიბ „წყლიანი ხევი“, ხევი (მესტია, ზარდლაში, არცხელი)

ლათხჷიარი თხჷმ „სანადირო წვერი, თავი“, სათიბი (ლენტეხი, ჩუკული)

ამჯერად წარმოვადგენთ ანთროპონიმთაგან წარმოებულ გენეტიურმსაზღვრელიან გეოგრაფიულ სახელებს, ვინაიდან სვანურში მართულ მსაზღვრელად ყველაზე ხშირად გამოყენებულია ანთროპონიმები, ანთროპონიმთაგან კი უმეტესწილად დასტურდება პირის სახელი, ნაკლებად გვარი, ხოლო უფრო იშვიათად კი სახელი და გვარი ერთად:

ამაზიშ ლაგარდუიშ „ამაზის საკარტოფილე“, ყანა (მესტია, ეცერი, უსგვირი)

ამბაკო მოლ „ამბაკოს მოლი“, სამოვრები (ლენტეხი, ჩიხარეში, მელე)

ანსიანიშ ფოქ „ანსიანის გამოქვაბული“, გამოქვაბული (მესტია, ნაკი)

ანტონი მოლ „ანტონის მიწა“, ყანა (ლენტეხი, რცხმელური, ლალარვაში)

ბაღიშ წიფ „ბაღის წიფელი“, ტყე (მესტია, უშხვანარი, ბეჩო)

ბადღუე მურყუამ „ბადღეს კოშკი“, კოშკი (მესტია, ადიში, იფარი)

ბანჯღუე ტუბ „ბანჯღუს ხევი“, ხევი (მესტია, არცხელი, მულახი)

დასონი ლამჭარი „დასონის სამხეო“, ყანა (ლენტეხი, მაზაში)

ჯაბა ლიც „ჯაბას წყალი“, წყარო (ლენტეხი, ყვედრეში)

ბახუე მოლ „ბახუს ახო“, სათიბი (ლენტეხი, ლექსირი)

გუპ[შ] ლარე „გუას მიწა“, სათიბი (მესტია, უღვალი, ეცერი)

იეშგენი მურყუამ „იეშგენის კოშკი“, ნაკოშკარი (მესტია, ჟაბეში)

ჯამბულაშთიშ სარაგ „ჯამბულათის წყარო“, წყარო (მესტია, ფარი)

როგორც მასალიდან ჩანს, ნათესაობითის ნიშნისეული თანხმომავნი არ არის მყარი არც ხმოვანფუძიან და არც თანხმომავანფუძიან სახელებთან, ორივე შემთხვევაში ხან წარმოდგენილია ხან არა. ასევე, უნდა აღინიშნოს, რომ შტოგვარის სახელთაგან წარმოებულ ტოპონიმებში -შერ ფორმანტით წარმოდგენილი მსაზღვრელები შეიძლება ნანათესაობითარი ნათესაობითითაც შეგვხვდეს, რომელთაც ქვემოსვანურში ბრუნვის ნიშნისეული თანხმომავნითი ნაწილი მოკვეცილი აქვს, ხოლო ზემოსვანურში, ხშირად, შენარჩუნებული:

სუმაშერი ლიც „სუმასანის წყალი“, წყარო (ჩოლური, მუწვდი, მიქელშერი)

გულშერი დელა „გულისანის დელე“, დელე, წყარო (ჩოლური, მუწვდი)

გერდაშერაშ შუკუ „გერდასანის გზა“, სამანქანო გზა (მესტია)

გუთიკშერიშ თხუიმ „გუთიკსანის წვერი“, მწვერვალი (მესტია, ნაკი)

-შერ მაწარმოებლიან მსაზღვრელს აქვს მრავლობითობის გაგება, თუმცა ზოგჯერ დამატებით დაირთავს მრავლობითის მაწარმოებელ -პრ, -ალ ფორმანტებსაც და ამ შემთხვევაშიც ნაგენეტივარი ნათესაობითის ფორმებს ვღებულობთ, სადაც, ასევე, ნათესაობითის ნიშნისეული თანხმომავნი მოკვეცილია:

გიო-შერ-ალ-ე ლაჯოგ „გიოსანების საჯოგე“, სამოვარი მთა (ლენტეხი, ყვედრეში, ხელედი)

იესაჟ-შერ-ალ-ე დაბარ „ესავსანების ყანები“, ყანები (ლენტეხი, ნანარი)

სუმა-შერ-პრ-ე მურყუამ „სუმასანების კოშკი“, ნაკოშკარი (მესტია, ცხუმარი)

როგორც აღვნიშნეთ გვხვდება ასევე გვარებისაგან წარმოებული გენეტიურმსაზღვრელიანი თხზული ტოპონიმები, როგორც მხოლოდით, ისე მრავლობით რიცხვში, სადაც ნათესაობითი ბრუნვის ნიშანი მხოლოდით რიცხვში მდგომ მსაზღვრელს ხან დაერთვის, ხან არა, ხოლო მრავლობითში მყოფს ძირითადად მოკვეცილი აქვს:

ხერგიანიშ ნაკრაჟარ „ხერგიანის ნაკარავი“, სამოვარი (მესტია, ხაიში)

ქურდანა ლელჰენ „ქურდიანის არხი“, ნაარხალი (მესტია, მურშკელი)

ყიფიანა ნადგარ „ყიფიანის მონაკლავი“, ტყე (მესტია, დავბერი)

ჟორჟლანა ნაკ „ჟორჟლიანის ვაკე“, ტყე, სამოვარი (მესტია, სოლი)

რეგვიანწმ ჯარჯ „რეგვიანის პირი“, გადასასვლელი (მესტია, ნაკი)
 კუტიცნიწმ ლამურყუმ „კვიციანის საკომკე“, ნაეკლესიარი (მესტია, ნაკი)
 კუტნჭიანრი ზოგ „კვანჭიანების ხიდი“, ხიდი (მესტია, კვანჭიანარი)
 პაკელანრე მურყუმ „პაკელანების კომკი“, კომკი (მესტია, ჭელირი)
 გუტიჭიანწრე მოლ „გვიჭიანების მინდორი“, სამოვრები (ლენტეხი, ხელედი)
 მარგვიანრე სარაგ „მარგვიანების წყარო“, ღელე (მესტია)
 რეგვიანრე მურყუმ „რეგვიანების კომკი“, ნაკომკარი (მესტია, ლანხვრი)
 გომუტანრე ლასფლატარ „გომუტანების სასაფლაოები“, სასაფლაო (მესტია, გული, ბეჩო)

სვანურში მართულმსაზღვრელიანი ტოპონიმები უმეტესწილად ორშემადგენლიანია (მსა-ზღვრელ-საზღვრული), თუმცა გვხვდება ორსიტყვიანი მსაზღვრელი, რომელიც ან შესიტყვებას, ან პირის სახელსა და გვარს, ან კიდევ შტოგვარის დამაზუსტებელ სახელს წარმოადგენს. შედარებით იშვიათად დასტურდება ორწევრიანი საზღვრული:

ბაბდრში ჩაჭი ნაშყდ „ბაბდის ცხენის გადანავარდნი“, ფერდობი, საიდანაც ჩამოვადნილა
 ბაბდი რატიანის ცხენი (მესტია, ლანჩვალი)

გუჯუმ ნალგენიშ ტუბილდ „გუჯუს ნათევის ღელე“, ღელე (მესტია, იდლიანი, ხაიში)
 თენგიზიშ ყარაშ ნაყარ „თენგიზის ყავარის ნაყავარი“, ტყე (მესტია, ქვ. ვედი)
 მერაბთიშ თხუმე კოჯარ „მურათბის ზემო კლდეები“, კლდე (მესტია, ჭერი)
 როზანიშ ნალზიგუტიშ რიყ „როზანის ნასახლარის რიყე“, რიყე (მესტია, ხაიში)
 სამსონი კოჯ ლაკუმრლ „სამსონის კლდის სატეხი“, გზა (ლენტეხი, ლუჯი)
 აფრასიძე გელაშ ლექტერ „აფრასიძე გელას წისქვილი“, წისქვილის მიდამო (მესტია, ბეჩო, ბაგვდანარი)

გულედან ტალერ მურყუმ „გულედანი ვალერის კომკი“, კომკი (მესტია, სოლი, ლენჯერი)

ბებუმა მოლ შუკუტ „ბებუსაანთ მინდვრის გზა“, გზა (ხაჩეში, ხელედი)
 ბექაშა ლექტუ ნამქურლა „ბექასაანთ ქვედა წალკოტი“, ყანა (კაერი, ლენჯერი)
 ჯაბაშა მასონი ლჭემა „ჯაბაანთ იასონის სათიბი“, სათიბი (ლენტეხი, ბაბილი)
 ასლანი ნაჭემ ფარ „ასლანის ნათიბი ფარი“, სათიბი (ლენტეხი, ჩიხარეში)
 გიერგი ნაყაჰ ღარ „გიორგის ნაზავარი ღარი“, ღელე, სამოვარი (მესტია, ხალდე, კალა)
 ებეყტიშ ნადგარუ ღარ „ებეყვის მონაკლავი ღარი“, სამოვარი (მესტია, ყარი, ჭუბერი)

როგორც ცნობილია, ტოპონიმებს ახასიათებთ გამარტივებისკენ სწრაფვა და ადგილთა სახელდება ძირითადად ერთი სიტყვით ან ორსიტყვიანი სინტაგმით შემოიფარგლება, მიუხედავად ამისა, გვხვდება შემთხვევები, როდესაც მსაზღვრელიც და საზღვრულიც ორ-ორი წევრით გადმოიცემა:

ბაბა ანტუტეშ ჟაბე გორაგ „ბაბუა ანტოს ზემო გორა“, ქედი (მესტია, ქვ. ვედი, ხაიში)

ადგიში ჩაჭი ნაშყდ ტუბი „ადგის ცხენის გადანავარდნი ხევი“, ხევი (მესტია, ლანჩვალი)

კომპოზიტურ ტოპონიმებში, რომლებიც პირთა აღმნიშვნელ საკუთარ და საზოგადო სახელთაგანაა ნაწარმოები, მართული მსაზღვრელი ძირითადად გამოხატავს განკუთვნება-დანიშნულებას, კერძოდ სახელდებული ობიექტის მფლობელს, სახელდებული ობიექტის აღმომჩენს ან ობიექტთან რაიმე საქმიანობით დაკავშირებულ პირს, ადამიანთა ჯგუფს რომელიც ტოპონიმით აღნიშნულ ადგილას ცხოვრობს, დანიშნულებას და ასევე ობიექტთან რაიმე ნიშნით დაკავშირებულ სუბიექტს:

ნოდარიშ ადგი „ნოდარის ადგილი“, სათიბები, ნასახლარია (მესტია, ტიტა)

ფეტეხი მოლ „ფეტეხის ახო“, ყანა (ლენტეხი, ლაღარვაში)
აქსენტი მურყუამ „აქსენტის კოშკი“, კოშკი (მესტია, იფარი, ნაკიფარი)
ჯაბზ სარაგ „ჯაბას წყარო“, წყარო (ლენტეხი, ზემო ჭველიერი)
ბაკიშ ყორ „ბაკის კარი“, მოედანი (მესტია, მაგარდელი, ცხუმარი)
ბასიი ღჭემა „ბასის სათიბი“, სათიბი (ლენტეხი, ყვედრეში, რცხმელური)
ილშ ნალჯან „ილიას დანახნავი“, ტყე (მესტია, შგედი)
ზურაბიშ ლარე „ზურაბის სათიბი“, სათიბი (მესტია, ზემო სგურიში)
ჯანდრი ბაჩ „ჯანდრის ქვა“, ლოდი (მესტია, ჟაბეში)
ალმასიაი ლიც „ალმასიას წყალი“, წყარო (ლენტეხი, ჟახუნდერი, ლემზაგორი)
გუშ ბაჟ „გუას სადგომი“, ნაკარვები (მესტია, ტვიბერ-ლეზგარა, ცხუმარი)
კირილეი დაბარ „კირილეს ყანები“, ყანები (ლენტეხი, შუა ბავარი)
ალმასიაი ლიც „ალმასიას წყალი“, წყარო (ლენტეხი, ჟახუნდერი, ლემზაგორი)

რაც შეეხება საზღვრულ წევრს, შინაარსობლივი თვალსაზრისით საზღვრულში ხშირად ჩანს ამა თუ იმ გეოგრაფიული ობიექტის წარმომავლობა, თუ რისი მიხედვით უნდა მომხდარიყო სახელდება. ასეთ ტოპონიმებში საზღვრულად გვხვდება არსებითი სახელისაგან წარმოებული ნა- პრეფიქსიანი მიმღეობები:

ჯამბუი ნასაკაცხუ ზედმიწე. „ჯამბუს ნაწვერალი „ვინც პირველი ავიდა წვერზე“, სამოვარი (ლასკადარი)
ადილარი ნაქართოფლან „ადილარის ნაკარტოფლარი“, სამოვარი (ლენტეხი)
ბეთქან[ი] ნაშყაღ „ბეთქანის გადანავარდნი“, კლდე (მესტია, ჟაბეში, მულახი)
ბექა ნამოლ „ბექას ნაკაფი“, სამოვარი (ლეღბაგი, ლატალი)
გიერგი ნამოლუტარ „გიორგის ნაკაფები“, ყანა (ლენტეხი, გულიდა)
ბაი ნაღგანტარ „ბაის ნათენები“, სათიბი (მესტია)
მოჟაგეიშ ნაშიხუ „მოვაგის დანაწვავი“, ტყე, სამოვარი, მოვაგის წინაპრებს დაუწვიათ იქაური ტყე (გაღმა ხაიში)
მანცელანშ ნამურყუამ „მანცელანის ნაკოშკარი“, ნაკოშკები (მესტია, ნაშთქოლი)
მარშანი ნადქუან „მარშანის ნადუქნარი“, ვაკობი (მესტია, დავბერი)
კოსდამ ნაკრავ „კოსდას ნაკარვები“, სამოვარი (მესტია, ზ. ვედი)

მსაზღვრელ-საზღვრულის რიცხვში ურთიერთობას რაც შეეხება, ანთროპონიმთაგან წარმოებულ ტოპონიმებში მსაზღვრელს მრავლობითის ფორმა და სემანტიკა შტოგვარის სახელებში აქვს, ხოლო არცთუ იშვიათად გვაქვს ისეთი შემთხვევები, როდესაც მხოლობითში მდგომი მსაზღვრელი უკავშირდება მრავლობითში მდგომ საზღვრულს:

ატოლმა მოლ „ატოლანთ მინდორი“, ყანა (ლენტეხი, ყარიში)
გუგუშა ღარალ „გუგუშანთ მინდორები“, სამოვარი, გვარი არაა ცნობილი (მესტია, ლეხთაგი)
ჟაბშარე დაბარ „ზემოაანთების ყანები“, ყანები, უბანი (მესტია, ლახამი)
აბრამშერ ნამურყუამ „აბრამსანის ნაკოშკარი“, ნაკოშკარი (მესტია, ბეჩო, უშხვანარი)
ადაშერ მურყუამ „ადასანის კოშკი“, კოშკი (მესტია, ხერხვაში)
ზოსიმეშ ნაკრატარ „ზოსიმეს ნაკარვები“, ნაკარვები (მესტია, ტობარი)
არსენაშ მოლარ „არსენას მინდორები“, სათიბი (მესტია, ბეჩო)
პრჩიი ნაკარ „არჩის ვაკობი“, ყანები (მესტია, ხალდე, ზემო ხაჩეში)
კაკოი დაბარ „კაკოს ყანები“, ყანები (მესტია, კვანჭიანარი)

ყასბულათი ლეჟმანი „ყასბულათის სათიბები“, სათიბები (დურაში)

ასევე საინტერესოა ატრიბუტულმსაზღვრელიანი თხზული კომპოზიციები სვანურში, რომელთა რაოდენობაც მართულმსაზღვრელიან ტოპონიმებთან შედარებით ნაკლებია, თუმცა ის მასალა, რომელიც დაფიქსირდა მრავალფეროვანია და მოიცავს ზემო და ქვემო სვანეთის გეოგრაფიულ არეალს.

სიტყვათშეერთებით მიღებულ ატრიბუტულმსაზღვრელიან ტოპონიმებში ჩანს გეოგრაფიული ობიექტის (უბანი, სოფელი, ხეობა) მასშტაბი (სიდიდე-სიპატარავე, სიმაღლე-სიმოკლე), მისი დასახლებისა და წარმოშობის სიძველე თუ სიახლე (წარსულში კონკრეტული ადგილის ფუნქცია, წარმომავლობა):

ხოშა ლაბურლუ „დიდი საბურე“, სამოვარი მთა შუაში, ღელეა (სოფ. ცხუმალდი)

ხოშა დაბ „დიდი ყანა“, სათიბი ლუჯის მთა უჩალში (სოფ. ლუჯი)

ძღვდ ღვრ „დიდი ხევი“, სამოვარი, კლდე ზეგანის სამხ., მდ. ლასილის მარჯვ. მხარეზე (მესტია, სოფ. იფარი)

მახე ნამრლ „ახალი ნაკაფი“, ტყე (მესტია, სოფ. არცხელი)

მახე ლახუ „ახალი მთა“, სათიბი (სოფ. ჩიხარეში)

ჯუინელ ნაბოგ „ძველი ნახიდარი“, ნახიდარი მდინარე ენგურზე (სოფ. შვედი)

ჯუინელ ნაკრაჟალ „ძველი ნაკარვები“, სამოვარი, ნაკარვებია (სოფ. კაერი)

ჯუინელ ნაშუკუ „ძველი ნაგზევი“, გზა (მესტია, სოფ. ხაიში)

ლელეჩხუმუ გაკ „ლელეჩხუმური კაკალი“, ნიგვზის მიდამოები (სოფ. კახურა)

მეკუშუმტე სუიკ „მოკლე გორა“, გორა (ლენტეხი, სოფ. რცხმელური)

ხორტა ღვჭხალდ „პატარა საჭექე“, სამოვარი (სოფ. ცხუმალდი)

კოლთხი ქურა „მაღალი ყამირი“, სამოვარი შემადლებულზე (სოფ. ახალშენი)

ჯუედი ღვრა „გრძელი სათიბი“, სათიბი (მესტია, სოფ. ლემსია)

კომპოზიტ გეოგრაფიულ სახელებში, მსაზღვრელის მეშვეობით, ასევე, გვექმნება წარმოდგენა იმის შესახებ, თუ რამ განაპირობა ამა თუ იმ ტოპონიმის სახელდება, ვინაიდან, მსაზღვრელში ჩანს კონკრეტული ადგილისათვის დამახასიათებელი რელიეფი და ამა თუ იმ ობიექტის ტერიტორიული დახასიათება და სხვ.:

ბეჩარ ღვზი „ქვიანი ღვზი“, ტყე, დიდლოდებიანი ადგილია, გზაა (ჩოლური, სოფ. შვედი)

როკ-მაჩხავ „ორკაპა ჩანჩქერი“, სათიბი, პატარა ღელე (სოფ. ტვიბი)

გურ-ზაგვრ „უწვეტო ზეგანი“, ქედი, მთა თევრამისა და უსგვირის გამყოფი (მესტია, სოფ. უსგვირი)

ჰუიწ ზაგვრ ზედმიწ. „საყელო ზეგანი“, სამოვარი (მესტია, სოფ. მაგარდელი)...

მურგუშ მოლოდდ „მრგვალი ყანუკა“, წყარო (ჩოლური, ჭველიერი)

კაც-დაბ ზედმიწ. „მრუდე ყანა“, ყანა (ლენტეხი, სოფ. დურაში)

კაჩ-ღვრე ზედმიწ. „აღმართი სათიბი“, სათიბი ჩიხარეშის ჩრდ.-აღმ., აღმართია, ახალშენში (ლენტეხი, სოფ. ჩიხარეში)

ლემეჟ ღვშვილი ზედმიწ. „სამზეო საღანძილე“, სახნავი (სოფ. ყვედრეში)

ლეოყალი ნაკ ზედმიწ. „საოყალო ვაკე“, სამოვარი (ლენტეხი, სოფ. საყდარი)

ტაფ-ქუტან „დამრეცი ჭიუხვი/კლდოვანი ადგილი“, სათიბი მამის ჩრდილოეთით, კლდეცაა (სოფ. მამი)

ზესყი ღვრა ზედმიწ. „ნეღლი მინდორი“, ჭაობიანი ადგილია (სოფ. კახურა)

ღვკუშ სუეტი „წაქცეული სვეტი“, კლდე ბოგრეშის სამხ.-აღმ. ენგურის მარცხენა კალთაზე

(მესტია, სოფ. ზოგრეში)

მაშრი შუკუტ „განიერი გზა“, გზაა სამარხილო და შეშის მოსაზიდი (მესტია, სოფ. ლამხერი)
მეკუშდა ზოგ „მოკლე ხიდი“, სამანქანო ხიდი, რომელიც გადებულია მდინარე ჭუბრულას
 ვიწრობზე, კანიონია, ღრმა და ციცაბო კალთებით (სოფ. ჭუბერი)
სკვრი დაბ ზედმიწ. „წვეტიანი ყანა“, ყანა, სახლებიცაა (სოფ. მელე)
ლწგუწა ლწრტყალ ზედმიწ. „გასაძრომი სარტყელები“, კლდე, მთა თეთნულდის ძირას (მე-
 სტია, სოფ. ცალდაში)

მეშხილ თწრგლეზერ „შავუკა მთავარანგელოზი“, ტაძრის ადგილი (მესტია, ყაზაყი)

სიტყვათშეერთებით მიღებულ ატრიბუტულმსაზღვრელიან ტოპონიმებში განსახილვე-
 ლია, თუ როგორია მსაზღვრელ-საზღვრულის ურთიერთობა-წყობა, როგორია მათი შედგენი-
 ლობა და შინაარსი და მოსდით თუ არა რაიმე სახის ცვლილება შეთანხმებულ ფუძეებს.

სვანურში ატრიბუტულმსაზღვრელიან გეოგრაფიულ სახელებში მსაზღვრელად უმეტეს-
 წილად გვხვდება ზედსართავი სახელები და მიმღეობა, შედარებით – ნაკლებად არსებითი სახე-
 ლი და იშვიათად რიცხვითი სახელი.

ზედსართავთაგან შეთანხმებულ მსაზღვრელად დასტურდება როგორც ვითარებითი, ისე
 მიმართებითი ზედსართავი სახელები:

მაშრი ლგვწ „ფართო წყლები“, საძოვრები, ვაკე ადგილია, სადაც წყალი განტოტვილად
 მოედინება (მესტია, სოფ. ზ. წირმინდი)

კვლთხი ზოგ „მაღალი ხიდი“, ნახიდარი (მესტია, სოფ. ზ. ვედი)

ზგსკი ღელ „მშრალი ღელე“, ღარი (ლენტეხი, სოფ. მახაში)

ყუთითელ ტობ „ყვითელი ტბა“, ლილისფერი ტბაა, ირგვლივ საძოვრებია (მესტია, სოფ. კა-
 ცხი, სვიფი)

მეშხა ტუიზრა „შავი ღელე“, ღელე, ტყიანია, შერეული, ზედა ნაწილი წიწვნარია, წყალი
 სუფთაა, მაგრამ ნიადაგი შავია (მესტია, სოფ. ჭუბერი)

წერნი ლწრტყ „წითელი სარტყელი“, კლდე, წითელი ფერის მაგვარი კლდეა, შრეა მოწითა-
 ლო (მესტია, სოფ. მულახი)

მურგუწალ ლწრა „მრგვალი სათიბი“, სათიბ-საძოვარი (მესტია, სოფ. იელი, ხალდე, წვირმი)

ზგსყი ლარა ზედმიწ. „ნედლი სათიბი“, სათიბი, ჭაობიანი ადგილია (სოფ. კახურა)

მწხე მოლ „ახალი მოლი“, სათიბ-სახნავი (ლენტეხი, სოფ. წიფლაკაკი)

მგცხი ლიცილდ „ცივი წყალი“, წყარო, კლდიდან გამომდინარე ცივი წყალი (მესტია, სოფ.
 მურშკელი)

სკრდი ღელა „ღრმა ღელე“, ღელე ჩაჭრილი კალაპოტით (სოფ. ღობი)

ტებდი ნიცრლ ზედმიწ. „თბილი წყალუკა“, წყარო (სოფ. ჩუკული, ლეკუმბასტი)

ხოდრა თოთ „უარესი კლდე“, კლდე, მყინვარი ტუიზერის მყინვარებზეა (ცალდაში)

ხორუა უწყარო „პატარა წყარო“, სათიბი შერეული ტყით (ცხუმალდი)

ხოშა ლაჩუმა ზედმიწ. „დიდი საჩუმეთი“, სათიბი (ცხუმარი, მაგარდელი)

ჯუინელ ნწლგენუწრ „ძველი ნათენები“, ტყე, საძოვარი (სოფ. ქაშვეთ-ლაშთხვერი)

უძირო ტუბა „უძირო ტბა“, ტბა, კლდეშია (სოფ. მახაში)

წიფარ ზაგწრ „წიფლნარი ზეგანი“, ზეგანი მდ. ენგურიდან მთა ლამოჯას ძირამდე (სოფ.
 ლაფსყალდი)

წუთირწლ ღელა ზედმიწ. „წვირიანი ღელე“, ღელე ლასკადურას აუზში, ჭუჭყიანია ყოველ-
 თვის (სოფ. კახურა)...

ატრიბუტულმსაზღვრელიან ტოპონიმებში ნაკლებად, მაგრამ მაინც გვხვდება ზედსართავის ფუნქციით გამოყენებული არსებითი სახელი მსაზღვრელად:

მურყტამ-ზაგვრ „კოშკი-ზეგანი“, ზეგანი, კოშკურაა, (ს. კაერისა და ს. ლემსიას მთაში)

კეტ-ტუბ „ხეობა-ხევი“, სახნავ-სათიბი (ლენტეხი)

ჯტვრ-ზაგვრ „ჯვარი-ზეგანი“, ტყე, კლდეცაა (სოფ. კალა)

მეჭოხ ლვრა „ქვა-სათიბი“, სათიბი (ლენტეხი, საყდარი)...

ღაზტ-ჭუბვრ „ბალახ-ჭაობი“, სამოვარი, ჭაობიანი ადგილია (სოფ. ხევრა)

იელ-ზაგვრ „ელია[ს] ზეგანი“, ნაეკლესიარი, ადრე ელიაობა იცოდნენ (მესტია, წვირმი)

მოლ-ზაგვრ „მინდორ-ზეგანი“, სათიბი (მესტია, ეცერი, ღეშდერი)

სგიმ-ზაგვრ „ვეძა-ზეგანი“, მუავე წყლის გორაკი (სოფ. ფარი)

ღვრ-მოლ „ღარი-მინდორი“, ვენახები, ღარია (სოფ. ლესემა)

წყალ-მაჭარ „წყალ-მაჭარი“, გადასასვლელი (ღობის მთიდან რაჭაში გადასასვლელი), სამოვარი (სოფ. ღობი)

წაბ-სტიკტ „სამართებელი-გორა“, სამოვარი, გორაა, დაქანებულია (სოფ. ლექსირი)

კომპოზიტი გეოგრაფიულ სახელებში მრავლად დადასტურდა მიმდებარე ატრიბუტული მსაზღვრელი **ლა--ა, ლე-, ლგ-, ლუ--ე, მგ-, ნა-** მაწარმოებლობით:

ლასგტვრ ბაჩვრ „დასაჯდომი ქვები“, არცხელის ცენტრში, სტიფში დგას სკამისებურად გამოთლილი (საკარცხული) ქვა (მესტია, არცხელი)

ლვსგტმუნა შუკტ ზედმიწ. „სამუავეწყლე შუკა“, გზა სგიმისაკენ (მესტია, ფალედი)

ლასკორალვ ზუგტ „მოსაფიქრებელი ბორცვი“, სამოვარი (სოფ. ლაღამი)

ლაბიშტირი ღვლა ზედმიწ. „საბუშარო ღელე“, ღელე (ლენტეხი, ყვედრეში)

ლაბჭარი ბაჩ ზედმიწ. „სანაბიჭვრო ქვა“, ლოდი, გამოქვაბულივით აქვს (მესტია)

ლებოჩიკი მოლ „სასაქონლე მინდორი“, სათიბ-სამოვარი მდ. ჩოლშურას მარცხენა კალთაზე (სოფ. ბაბილი)

ლებურღტ ჟოკერ „საბუერე ფსკერი“, გზა მთისკენა გზაზე თეკალის სამხრეთით (ლენტეხი, თეკალი)

ლგჩხეტ ღვრ „საკენჭე ღარი“, სამოვარი (მესტია, ზ. მარლი)

ლგლიც ტუბ „წყლიანი ხევი“, ხევი მდინარე უხვია სხვა ხევებთან შედარებით (მესტია)

ლგჩხიტ ლვგტუღა ზედმიწ. „კენჭიანი ჩამოსაშვები“, შურო, კირქვების ჩამოსაყრელი ადგილი (სოფ. ლეხთაგი)

ლუნჩული ლესგ „სამეწყრე გვერდი“, ფერდობი (მესტია)

ლუხტოროტე ბაჩვრ „დახვავებული ქვები“, ყანა (მესტია, უშხვანარი)

მუშული ტუბირა ზედმიწ. „მოქმინავე ღელე“, ღელე (ლენტეხი, დურაში)

მეტანტალი ტუბა ზედმიწ. „მოქანავე ტბორი“, სამოვარი, ადრე კაცი რომ შედგებოდა, ქანაობდა ხიდივითო, ამჟამად გამაგრებულა (ლენტეხი, მაზაში)

მგკვწვრი მოლულდ ზედმიწ. „მოქანავე/მოკონწიალე მინდორი“, სამოვარი, დაკიდული ადგილია, დაქანებულია საკმაოდ (სოფ. ყვედრეში)

ნაბიკტ დაბარ ზედმიწ. „განახლეჩი ყანები“, ყანები (ახალშენი)

ნაჟტა ლარე „ნაზვავარი სათიბი“, სამოვარი (სოფ. ცალერი)

ნასფელ ზენ „ნასოფლარი მინდორი“, სათიბები, ვაკე ადგილია, ნასახლარი არ ჩანს. (სოფ. შგედი)

ნაცტდილ ღვრ ზედმიწ. „ნაცოდვარი ღარი“, ღარი (წირმინდი)...

რაც შეეხება რიცხვით სახელთაგან წარმოებულ მსაზღვრელებს, უნდა აღინიშნოს, რომ რიცხვითი სახელები როგორც ატრიბუტული, ისე გენეტიური მსაზღვრელის ფუნქციით სვანურში ძალზე იშვიათია, სულ რამდენიმე მაგალითი დაფიქსირდა:

მეოთხე ნაკუთ, ხევი (მესტია, ზ. ვედი); **მეხუთე ნაკუთ**, ხევი (მესტია, ზ. ვედი); **უსგუა იეშდუსგუა დოლეშ ხატარ** „სამოცდაექვსი დოლის ხატები“, კოშკი, ინახება ხატებიც (დოლი); **აშირყერ მაცხუარ** „ასი მადლის მაცხოვარი“, ეკლესია (მესტია, უშგული, მურყმელი)...

გვხვდება რიცხვითი სახელით განსაზღვრული მსაზღვრელისა და თანდებულის შეერთებით მიღებული კომპოზიტი გეოგრაფიული სახელები (აგრეთვე ერთი შემთხვევა – რიცხვითი სახელისა და თანდებულის შეერთებით მიღებული გეოგრაფიული სახელისა – **მარნენსგოლ** „ორსშუა“, სამოვარი (მესტია, თავრარი); **მარნგ ნესგა** „ორ წყალს შუა“, არყნარ-სამოვარი (მესტია, უშგული); **მარბკოჯნესკა** „ორ კლდეს შუა“, კლდე გაყოფილი შერეული ტყით (სოფ. ბაბილი); **მარბლგენესკა** „ორ წყალს შუა“, ყანები, უწინ მდინარეთა შუაში იყო (სოფ. ლესემა); **მარტ ტუიბრა ნესგა** „ორ ღელეს შუა“, სამოვარი (მესტია, ბოგრემი)...

სახელურფუძიან თხულ გეოგრაფიულ სახელებში ზედსართავით გამოხატული მსაზღვრელი (სემანტიკური თვალსაზრისით) მრავალფეროვანია და გამოხატავს საზღვრულის ემოციურ შეფასებას, ფერს, ქონება-უქონლობას, დანიშნულებას, ფორმა-აღწერილობას (სიდიდე-სიპატარავეს, სიგრძე-სიმოკლეს, სიფართო-სივიწროვეს, სიმაღლეს), ტემპერატურას, სივრცით მიმართებას და ა.შ.

კანკუ ღარ „დაკლავნილი ღარი“, კლდე, ღელე; **მეჩხერტყიანი** კლდე-ღელე, მოედინება პატარა წყალი, მიხვეულ-მოხვეულია (სოფ. ზეგანი)

ხოჩა თოთ „კარგი კლდე“, კლდე ტუიბერის მყინვარებში (სოფ. ცალდაში)

ხოლწ ჩილშერ ზედმიწ. „ცუდი ჩილშერ[ის]ანები“, უბანი (სოფ. ყარიში)

წგრნი ქუან „წითელი ჭიუხი“, ყანები დაფერდებული კედლით, ხრამიანია, წითელი ფერის ქვებითა და მიწით (სოფ. შკედი)

ჭერელ შუკუარ ზედმიწ. „ჭრელი შუკები“, გზა, გადის ბევრი საცალფეხო ბილიკი (სოფ. ფხოტრერი)

თეთნე ფოქ „თეთრი გამოქვაბული“, გამოქვაბული (სოფ. ნანგელი)

თუთნე ბაჩარ „თეთრი ქვები“, მთის სათიბი, ალპური ზონაა, ქვების გროვაა (სოფ. ლახირი)

მეშხე კუიც „შავი კვიცი“, ტყე, წიწვნარი ტყეა (მესტია)

ლელიც ღარ „წყლიანი ღარი“, ღელე (მესტია, სოფ. იელი)

ლგხეტ ღარ „კენჭებიანი ღარი“, სამოვარი, კენჭნარია (მესტია, სოფ. ზ. მარდი)

უნკუტერა მეჰ „უძირო ტბა“, ტბა ს. წვირმის აღმ.-ით, უღვირის ქედზე (სოფ. წვირმი)

ლაშდილუ შუკუარ ზედმიწ. „დასამარხი შუკები“, გზა, ახლა სამარხილო გზაა (სოფ. ლე-შუკვი)

ლაშუამ ჟაჭუარ „მოსასვენებელი არყის ხე“, შესასვლელი (ლენტეხი, სოფ. მამი)

ლაღეხ ღარა „სადუცე სათიბი“, სამოვრები (სოფ. ცანა)

გურ-სუიკუტ „მრგავლი გორა“, კლდე ხელედულას მარცხენა კალთაზე, მომრგვალო ფორმის (სოფ. ხაჩეში, ხელედი)

კაც-მურყუამ ზედმიწ. „მრუდე კოშკი“, ნაკოშკარი, გადაზნექილია (სოფ. ლაჰილი)

მეშუთ-ზაგარ ზედმიწ. „საფიქალე ზეგანი“, სამოვარი, რელიეფურად – ზეგანია (სოფ. კაერი)

კარ-შუკუტ „აღმართი შუკა“, გზა, ოდნავ დამრეცი (სოფ. იენაში)
 ჯუდედი ლაროლ „გრძელი სათიბები“, სათიბები (სოფ. კაცხი)
 კვლთხი ბჰჩ „მაღალი ქვა“, ლოდი. იელიდან წვირმისკენ მიმავალ გზაზეა მაღალი ქვა, სა-
 ხლზე მაღალია, კოშკივითაა (სოფ. იელი)
 ხოშა თეთნულდ „დიდი თეთნულდი“, მწვერვალი (მესტია)
 ხორჟა სყელდერ „პატარა სყელდერი“, სამოვარი (სოფ. კახურა)
 მაშრი ღარ „ფართო ღარი“, სათიბი, ღარია შუროსავით (სოფ. ჭველიერი, ლევშერი)
 კარ-დშ „აღმართი ყანა“, ყანა, დამრეცი ყანა (სოფ. ლობი)
 ძელ-გორა „ძელ-გორა“, სამოვარი, ალპურ ზონაშია, რელიეფურად გრძელია (სოფ. (ნანარი)
 მეკუტეშტე სტიკ „მოკლე გორა“, გორა (ლენტეხი, სოფ. რცხმელური)
 ნარლოდ ტუბრა „მღვრიე ღელე“, ღელე (სოფ. ნაცული)
 მურგუტალ დაბ „მრგვალი ყანა“, ყანა (ლენტეხი)
 ტებდი ნიცრლ ზედმიწ. „თბილი წყალუკა“, წყარო (სოფ. ჩუკული, ლეკუმბასტი)
 მეცხი ნეცარ „ცივი წყლები“, სამოვარი, წყლები მოედინება (სოფ. იელი)
 ქუეირ ლიცრლ ზედმიწ. „ცივი წყალუკა“, წყარო (სოფ. თეკალი)
 ლერსგუტან ლჰსიკ ზედმიწ. „მარჯვნივ სატრიალო“, გზა იფარიდან კალისკენ, კვირიკე ჩანს
 იქიდან, მიმავალი მარჯვნივსაკენ ბრუნდება ლოცვით (სოფ. ბოგრეში)
 სგობინ დაბზარ „წინა ყანები“, ყანები (სოფ. შკედი)...

როგორც განხილული მასალიდან ჩანს, შედგენილობის მიხედვით მსაზღვრელად გვხვდე-
 ბა მარტივი ან ნაწარმოები სიტყვები, ხოლო კომპოზიტი მსაზღვრელი ძალზე იშვიათია:

ლაზ-ლაჰად ღარ „მისასვლელ-მოსასვლელი ღარი“, სამოვარი, ბილიკი, მთა ბავალაშისკენა
 გადასასვლელი (ლენტეხი, სოფ. ბავარი)
 თუეთნე-მეშხე ლაღყუარ ქაშან „თეთრ-შავი დასაწოლი ქაშანი“, ბილიკი, ჯიხვების სა-
 მყოფ-დასაწოლი (მესტია)...

სიტყვათშეერთებით მიღებულ ტოპონიმებში არა ნაკლებ საინტერესოა საზღვრული სი-
 ტყვის შედგენილობა, შინაარსი თუ პოზიცია. ატრიბუტულ მსაზღვრელიან გეოგრაფიულ სახე-
 ლებში, შედგენილობის მიხედვით ძირითადად გვხვდება მარტივი და ნაწარმოები საზღვრუ-
 ლები:

მეხტრე ტუბი „დანგრეული ღელე“, ღელე, კალთებზე ფოთლოვანი ტყე აკრავს (სოფ. ნეს-
 გუნი)
 მახე ლახულ ზედმიწ. „ახალი მთაუკა“, სათიბი (სოფ. ახალშენი, ჩიხარეში)
 მაშრი ჭალა „ფართო ჭალა“, სამოვარი მთა (მესტია, სოფ. ჭუბერი)
 სიტჰა ლარე „მრგვალი, სწორი სათიბი“, სათიბი (სოფ. არცხელი)
 მურყუამ კოჯ „კოშკი კლდე“, კლდე (მესტია, სოფ. ხაიში)
 ხოშა ლეიარჰ ზედმიწ. „დიდი საარაყო“, კლდე, სამოვარი მთა ლეირაყთან (სოფ. ნაკი)
 წგრნი ტუბირა „წითელი ღელე“, ღელე, პატარა მდინარეა, წითელი ფერის თიხა აქვს (სოფ.
 თოთანო)
 ჯუტინელ ნახოგ „ძველი ნახიდარი“, ნახიდარი (სოფ. შკედი)
 ჯუტინელ ნამრლ „ძველი ნაკაფარი“, ტყე (სოფ. არცხელი)...

საზღვრული სახელები მრავალფეროვანია, აღნიშნავენ: ჰიდრონიმებს, ორონიმულ ტერმი-
 ნებს, სხვადასხვა ობიექტების სახელებს, სამეურნეო და საყოფაცხოვრებო დანიშნულების ად-
 გილთა სახელებს და ა. შ.:

- ზესკი ტუბილ „მშრალი ხევი“, ხევი (სოფ. ჭველიერი)
 მეშხე ჭალა „შავი ჭალა“, მდინარე (მესტია, სოფ. ლახუმი)
 ზესკი ღელ „მშრალი ღელე“, ღელე (სოფ. მახაში)
 მეშხე კოჯარ „შავი კლდეები“, კლდე (მესტია, სოფ. ფარი)
 წერნი კამრანდ „წითელი კამარები“, კლდე (სოფ. ქაშვეთ-ლაშთხვერი)
 წერნი ქუანარ ზედმიწ. „წითელი ქვიანები“, სამოვრები, წითელქვიანია (ლენტეხი)
 ხოშა ქუან „დიდი ქვიანი“, ხრამი, კლდეა და სანადიროდაც კარგია (სოფ. ტობარი)
 ჯუბინელ ნაკანტორ „ძველი ნაკანტორალი“, ტყე (სოფ. ხევრა)
 ხოშა ლარა „დიდი სათიბი“, სათიბი (სოფ. ქურაში)
 ლატაფ ცაგდერ „საფერდე ეკლნარი“, ყანა, მოფერდო ადგილი, ბევრი ეკალი იცის (მესტია, სოფ. კიჩხულდაში)
 ლათაშერი ღუმირ „საყველე ნაძვი“, შესასვენებელი ადგილი, მთა. გზაზე მიმავალნი მთიდან ან მთაში ისვენებდნენ ერთ „საკულტო“ ნაძვთან, ამოიღებდნენ ყველს, მიირთმევდნენ და იქაც ტოვებდნენ ლუკმისოდენას (მესტია, სოფ. ლეზგარა, ტვიბერი)
 ხოშა ლაჭხალდ „დიდი საჭახანო“, სამოვარი, ლაჭხალდის ქვედა მხარე, ტყიანია (სოფ. ცხუმალდი)
 ჯოდი ლარანდ „გრძელი სათითები“, საბალახო, რელიეფურად გრძელია (სოფ. ლევშერი)
 მეშთუი ღარ „საფიქალე ღარი“, სათიბი, ალაგ-ალაგ ტყე, უფრო შიშველ ზონაშია (მესტია, სოფ. სოლი)
 მეშხე ნენჩა „შავი ხშირი ტყე“, ტყე, ხარობს სოჭი, ფიჭვი, შიგადაშიგ ფოთლოვანი ტყეც (მესტია, სოფ. ბეჩო)
 ლასკნალ ბაჩარ „სახტუნაო ქეები“, სათამაშო (სოფ. ყარიში)
 ლალხუია შუკუ ზედმიწ. „შესახვედრი შუკა“, გზათშესაყარი (სოფ. ლემზაგორი)
 ლალკან შუკუ ზედმიწ. „სახნავი შუკა“, გზა (სოფ. ტვიბლელი, ლანტელი)
 ჯუბინელ ნაშუკუ ზედმიწ. „ძველი ნაშუკარი“, გზა (სოფ. ხაიში)...

სვანურში ატრიბუტულმსახდრელიან ტოპონიმებში საზღვრული წევრის საწარმოებლად ხშირად გამოყენებულია კნინობითის -ილ, -გლდ, -ილდ, -ულ, -ოლ, -ოდ სუფიქსები. მსგავს სუფიქსთა დართვა არც ქართულისთვისაა უცხო და სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრების თანახმად გეოგრაფიულ სახელებში მათი სემანტიკა შეცვლილი უნდა იყოს „ტოპონიმიკურ სახელებში დადასტურებულ -ა-ს დღეს კნინობითის ნაწილას უწოდებენ (ყვირილ-ა, ფარავნ-ა) და რიგ სახელებში ის, მართლაც, ამ ფუნქციით იხმარება, მაგრამ გეოგრაფიული სახელების მიმართ ამის თქმა გაჭირდებოდა. აქ მას ქონების, მსგავსების, თვისების მნიშვნელობა უნდა ჰქონდეს“ (ზურაბიშვილი 1961:151):

- ლაშმინა იცხილდ ზედმიწ. „მოსასვენებელი მსხალუკა“, შესასვენებელი (სოფ. ლელბაგი)
 ქუეღარ ლიცილ ზედმიწ. „გრილი წყალუკა“, წყარო (სოფ. ფანაგა)
 წერნი სგიმგლდ ზედმიწ. „წითელი ვეძუკა“, მჟავე წყალი (მესტია, სოფ. ლაღამი)
 ხორტა ტუბილდ ზედმიწ. „პატარა ხევუკა“, ხევი (სოფ. ბაბილი)
 წერნი ჭერილდ ზედმიწ. „წითელი მიწუკა“, მუხნარი, წითელი ფერის მიწა (სოფ. წირმინდი)
 ნაკ-დაბულ ზედმიწ. „ვაკე ყანუკა“, ყანა, ვაკე რელიეფით (სოფ. ლაჰილი)
 ქაბე ჭალოდ ზედმიწ. „ზედა ჭალუკა“, ვენახი (სოფ. ლესემა)
 ჯოდი ლარილარ ზედმიწ. „გრძელი მინდვრუკები“, სამოვარი (სოფ. ლეზგარა)

ლალცი შუკულ ზედმიწ. „საწყლე შუკუკა“, ნაბილიკარი (სოფ. ახალშენი)

მურგუალ ლარალ ზედმიწ. „მრგვალი მინდორუკები“, სათიბები (ლენტეხი, ჩოლური, ფანაგა)

მეცხი ლიცილდ ზედმიწ. „ცივი წყალუკა“, წყალი (მესტია, სოფ. მურშკელი)...

რაც შეეხება რიცხვში შეთანხმების საკითხს ატრიბუტულმსაზღვრელიან ტოპონიმებში, შეთანხმების იშვიათი შემთხვევა დასტურდება (ერთი ტოპონიმი დადასტურდა, როცა ორივე წევრი მრავლობითშია), ძირითადად საზღვრულია მრავლობითში მსაზღვრელი კი მხოლოდით რიცხვში, ასევე იშვიათია (ერთი შემთხვევა) მსაზღვრელი მრავლობითში და საზღვრული მხოლოდითში:

ლწლგწრ ნაკწრ „საწყლე ვაკეები“, სათიბები, ვაკე-ფერდობები (მესტია, მურყმელი)

მაშრი ღარალ „ვართო ღარები“, სამოვარი (ლენტეხი)

მეშხე კოჯარ „შავი კლდეები“, კლდე (მესტია, სოფ. ფარი)

ნაკ დაბწრ „ვაკე ყანები“, ყანები (სოფ. ზ. სგურიში)

წგრნი კვლგლდწრ „წითელი ქვები“, კლდე, ნადირთ ჩასაკეტი (სოფ. ზესხო)

ხოშა ქურელ „დიდი მოუხვნელი მიწები“, სამოვარი (სოფ. ჩუკული, ლამფალაში)

ხოშა ლწრელ „დიდი მინდვრები“, სათიბი (სოფ. ნაცული)

მწბრი ლგწრ „ბნელი წყლები“, წყლები (მესტია, სოფ. ნაკიფარი)

ლწგწწა ლწრტყალ ზედმიწ. „გასაძვრომი სარტყელები“, კლდე, ვიწრო ბილიკი აქვს (მესტია, სოფ. ცალდაში)

მახე კარტალ „ახალი კარვები“, სამოვარი (სოფ. შყალერი)

მეკუშდა ბოგწრ „მოკლე ხიდეები“, სახნავ-სამოვრები (მესტია, სოფ. სგურიში)

ტებდი ლგწრ „თბილი წყლები“, წყარო (მესტია)

ლწთხუიარ კოჯწრ „სანადირო კლდეები“, კლდეები (სოფ. ყორულდაში)

ლ[ა]ლშერ ლწრალ „სალესი სათიბები“, სათიბები (სოფ. კაერი)

ლაშდლუიწრ სუიფ „დასამარხი მოედანი“, სასაფლაო (მესტია, სოფ. ფხოტრერი)...

მსაზღვრელ-საზღვრულის პოზიციის მიხედვითაც არ გამოირჩევა სვანური სხვა ქართველური ენებისგან, სიტყვათშეერთებით მიღებულ ტოპონიმებში (სხვა ქართველური ენების მსგავსად) პოსტპოზიციური ატრიბუტული მსაზღვრელი სვანურში მეტად იშვიათია, საანალიზო მასალის საფუძველზე თამამად შეიძლება ითქვას რომ პრეპოზიციურ წყობას ანიჭებს უპირატესობას (რაც ზემოთ წარმოდგენილ მაგალითებშიც ნათლად ჩანს):

თეთნე ტობ „თეთრი ტბა“, ტბა, მოედინება მჟავე წყალი (სოფ. ყარი)

ლერსკუან ლასპა ზედმიწ. „მარჯვნივ სატრიალო“, გზა მთისკენა გზაზე, საკულტოსნაირი, დასასვენებელი (ჩოლური)

წგრნი ლგწრ „წითელი წყლები“, წყაროები (სოფ. ხევრა)

ხოშა ლახუ „დიდი მთა“, სათიბები (სოფ. ხელედი)

ლასდლუნალ მეკ „საბანაო ტბა“, ხელოვნური ტბა აეროპორტისკენა გზაზე (მესტია)

ლწტრალალ სუიკუ „სათამაშო გორა“, ვაკობი (ლენტეხი, სოფ. ხელედი)

ხოშა დაბ „დიდი ყანა“, სათიბი (სოფ. ლუჯი)

ბწჩმეხუტრა „ქვა-დანგრეული“, ქვიანი ადგილი (მესტია, იფრარი, კალა), კლდე (სოფ. ბოგრეში, იფარი)

გუიჯ-მენგერა ზედმიწ. „წაბლ-მაღალი“, სამოვარი, წაბლი დგას დიდი (ლენტეხი, სოფ. კახურა)...

როგორც აღმოჩნდა, სვანურისათვის უკავშირო სიტყვათშეერთებით მიღებული ტოპონიმებია დამახასიათებელი, ხოლო კავშირიანი კომპოზიტი ტოპონიმები იშვიათია, რამდენიმე შემთხვევა დაფიქსირდა გენეტიურმსაზღვრელიან გეოგრაფიულ სახელებთან და ისინი ორი პირის კუთვნილ გეოგრაფიულ ადგილს ან ახლოს მდებარე პუნქტებს გამოხატავენ:

გუჩაშა ი ალფშა მურყუამ „გუჩასანი[სა და ალფისანი]ს კოშკი“, ნაკოშკარი, ნახევრად დაწგრეული (მესტია, ქაშვეთი, ლენჯერი)

გიორგიშ ი ლემინიშ ნაკრაჟ „გიორგისა და ლემინის ნაკარვალი“, ნაკარვები (მესტია, ტვიბერი, ცხუმარი)

ლაშამბულწარიში ი გოლჰა ქაშან „შამბნარებისა და ციცაბოს ქაშანი“, ბილიკი (სოფ. გულიდა)

ჩუბე ი ჟიბე ცალერ „ქვემო და ზემო ცალერი“ (სოფ. ცალერი)...

წარმოდგენილი მასალიდან ნათლად ჩანს, რომ ზოგჯერ კომპოზიტი ტოპონიმებში ადრე მისთვის დამახასიათებელი ნიშან-თვისება (რისი მიხედვითაც უნდა მომხდარიყო სახელდება) აღარ შეესაბამება თანამედროვე მდგომარეობას, თუმცა ასეთი ტოპონიმები საინტერესოა ისტორიული თვალსაზრისით, ვინაიდან კონკრეტული ადგილისთვის დამახასიათებელ ინფორმაციას გვაწვდიან.

არსებული და განხილული მასალა საკმაოდ მრავალფეროვანია და სხვადასხვა ნიშნის მიხედვით აფასებს თუ ახასიათებს ამა თუ იმ გეოგრაფიულ ობიექტს. განხილულ ტოპონიმებში, ვინაიდან, მთელი შესიტყვება გვაქვს, მსაზღვრელ-საზღვრულის მეშვეობით კარგად ჩანს, ტერიტორიული მახასიათებელი, დასახლებული თუ აუთვისებელი პუნქტის წარმოშობა, სივრცითი მიმართება ან კუთვნილება ამა თუ იმ საგნისა თუ სუბიექტისადმი.

ანთროპონიმთაგან წარმოებულ გენეტიურმსაზღვრელიან ტოპონიმებში, მსაზღვრელი ძირითადად გამოხატავს სახელდებული ობიექტის კუთვნილება-დანიშნულებას, ან ამ ობიექტის აღმომჩენს და კონკრეტულ ობიექტთან რაიმე ნიშნით დაკავშირებულ სუბიექტს, ასევე პირთა ჯგუფს რომელიც ტოპონიმით აღნიშნულ ადგილას ცხოვრობს თუ ცხოვრობდა.

ვინაიდან არ არსებობს რიცხვის მიხედვით დამოკიდებულება გენეტიურ მსაზღვრელსა და საზღვრულს შორის, აქედან გამომდინარე მხოლოდ რიცხვში მდგომ მსაზღვრელთან დაკავშირებული საზღვრული შეიძლება მხოლოდით ან მრავლობითში შეგვხვდეს, ასევე შეიძლება მრავლობითში დასმული მსაზღვრელი დაუკავშირდეს მხოლოდით ან მრავლობით რიცხვში მდგომ საზღვრულს. ეს წესი უგამონაკლისოდაა დაცული კომპოზიტი გეოგრაფიულ სახელებშიც და ამისი უამრავი მაგალითი იქნა წარმოდგენილი. ხოლო რაც შეეხება რიცხვში შეთანხმების საკითხს ატრიბუტულმსაზღვრელიან ტოპონიმებში, შეთანხმების იშვიათი შემთხვევა დასტურდება.

ნათესაობითი ბრუნვის ნიშანი შედარებით მცარია ზემოსვანურ ტოპონიმებში, ხოლო ქვემოსვანურში ძირითადად თანხმოვნითი ნაწილი მოკვეცილია.

სხვა ქართველური ენების მსგავსად, ძალზედ იშვიათია მსაზღვრელ-საზღვრულის ინვერსიული რიგი და ორივე შემთხვევაში, როგორც ატრიბუტულმსაზღვრელიან, ისე მართულმსაზღვრელიან ტოპონიმებში ჭარბობს პრეპოზიციური წყობა.

ლელა გიგლაშვიანი

სვანურ ჰიდრონიმთა აგებულების შესახებ

ჰიდროლექსიკა ენის სიტყვიერი მარაგის ერთ-ერთი უძველესი და საყურადღებო უბანია. ჰიდრონიმები დამოუკიდებელ ან განკერძოებულ ლექსიკურ ფენომენს არ წარმოადგენს. იგი ენის ლექსიკური შემადგენლობის განუყოფელი ნაწილია და ტოპონიმებთან ერთად იმეორებს საკუთარი სახელის ყველა ძირითად თავისებურებას სტრუქტურით, წარმოქმნით, წინადადებაში მოხმარებით ჰიდრონიმი ენის ისეთივე ერთეულია, როგორც ცალკე აღებული საკუთარი სახელი, ბრუნებადი სიტყვა თუ სიტყვათშეერთება [მაღრაძე 2003: 13]

როგორც სპეციალურ ლიტერატურაში მიუთითებენ, ჰიდრონიმებს გარკვეული სპეციფიკური ნიშნებიც ახასიათებს. ისინი ტოპონიმთა უძველეს ფენას წარმოადგენენ (ს. ჯანაშია, ს. კაკაბაძე, ს. მაკალათია...) და, სხვა ტოპონიმებთან შედარებით, მეტი სტაბილურობითაც ხასიათდებიან.

ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელიც დაისმის რეგიონურ ტოპონიმიკაში ჰიდრონიმებთან დაკავშირებით, არის წყლის აღმნიშვნელ გეოგრაფიულ ტერმინთა შეფარდებითი პროდუქტიულობა.

ქართულ ტოპონიმიკაში გავრცელებულია ჰიდრონიმთა ნომინაციის რამდენიმე სახეა: გაუფორმებელი, ჰიდროფორმანტით წარმოქმნილი, ინდიკატორთა მონაწილეობით ნაწარმოები.

ჩვენი კვლევის ინტერესს ამჯერად წარმოადგენს ძირეულ და წარმოქმნილ ჰიდრონიმთა სტრუქტურული ანალიზი.

წარმოების თვალსაზრისით ჰიდრონიმები დიდად არ განსხვავდება სხვა ტოპონიმებისაგან. განსაკუთრებით საინტერესო სურათს იძლევა ის მიკროჰიდრონიმები, რომელიც დიდი რაოდენობით არის წარმოდგენილი ა. ჭკადუას ხელნაწერ შრომაში, „სვანეთის ტოპონიმიკა“ (ნაშრომი დამუშავებულია კომპიუტერულად და მზადდება გამოსაცემად არნ. ჩიქობავას ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ქართველურ ენათა განყოფილების თანამშრომელთა მიერ – რუსთაველის სამეცნიერო ფონდის დაფინანსებით).

ზოგადად ჰიდრონიმული მასალის სიუხვეს განაპირობებს შესწავლილი რეგიონის რელიეფის სპეციფიკა. ლანდშაფტურად მრავალფეროვან სვანეთში, მთა-გორები, დიდი თუ პატარა მდინარეები, შენაკადები, ღელე-ნაკადულები, მჟავე წყლები, მთებში უამრავი პატარ-პატარა ტბები სახელდებულია ადგილობრივ მცხოვრებთა მიერ და მდიდარ მასალას წარმოადგენს ტოპონიმიკური კვლევისათვის.

სვანური ჰიდრონიმები, სხვა ქართველურ ენათა მსგავსად, სამ ძირითად ჯგუფად იყოფა:

1. უაფიქსო, მარტივი სახელები;
2. აფიქსებით ნაწარმოები, წარმოქმნილი სახელები (დერივატები);
3. რთული შედგენილობის სიტყვა-შეერთებანი (კომპოზიტები);

ამჯერად განვიხილავთ ძირეულ და წარმოქმნილ ჰიდრონიმულ ტერმინებს.

ძირეული ჰიდრონიმი სვანურში, ისევე როგორც ქართულში, ჩვეულებრივი სახელია, რომლის სტრუქტურული თავისებურება ის არის, რომ სხვა საკუთარ სახელთა მსგავსად მრავლობით რიცხვს ვერ აწარმოებს [მაღრაძე 2004:35]

სვანური ძირეული ჰიდრონიმების შემადგენლობაში ძირითადად შემდეგი აპელატივებია წარმოდგენილი: **ლიც/ნიც** „წყალი“, **ჰალჰა** „ჰალა, მდინარე, მდინარის პირი“, **ტუზ//ტუიზ, ტუიზრა** „ღელე, ხევი“, **ტუზა, ჰუზ** „ტბორი, ჰაობი“, **სარაგ** „წყარო“, **სგიმ** „მჟავე წყალი“, **ტობ** „ტბა“, **ღზრ** „ღელე“, **ჰყიზ, ჰყეზ** „ჰაობი“ **მორელ** „წყარო“ და ა. შ.

ზემოთ ჩამოთვლილი საზოგადო სახელები გარკვეული ობიექტის აღსანიშნავად გამოიყენება. სპეციალურ ლიტერატურაში მითითებულია, რომ მათ საშუალო ადგილი უჭირავთ საზოგადო სახელთა კლასსა და ტოპონიმთა კლასს შორის. „საზოგადო სახელთა კლასიდან გამოსული არიან, მაგრამ ჯერ არ არიან შესულნი საკუთარ სახელთა კლასში“ [ცხადაია 1985: 45]

ძირეული ტოპონიმი ქართველურ ტოპონიმიაში შედარებით მცირე რაოდენობით გვხვდება. ბუნებრივია მათი წილი ჰიდრონიმებშიც მცირეა. აქვე აღვნიშნავთ, რომ წყლის აღმნიშვნელ საზოგადო სახელთა გამოყენება ინდიკატორის ფუნქციით რთულ ჰიდრონიმებში მრავლად გვხვდება.

მარტივფუძიანი ძირეული ტოპონიმები გეოგრაფიული სახელწოდებების ერთ-ერთ უძველეს ფენას განეკუთვნება და მათი უმრავლესობა რელიეფის ამსახველია (ხევი, ქედი, მთა მდინარე, ტბა...)

მარტივი ჰიდრონიმები გვხვდება სხვადასხვა სემანტიკურ ჯგუფებში:

მდინარეები: **მეხრა** (ჩოლური, მუწვდი), **მარღი** (მესტია), **ლაშხირ** (ლენტეხი)

ტბები: **მეჰ ტბა** (მესტია, დავბერი), **ლატუბა** ტბა, **მუნყუელ** ტბა (მესტია, ფარი)...

ღელეები: **მედჰმ** (მესტია, უშგული), **გნი** (მესტია, ეცერი), **მაქელღანი** (მესტია, გვალდერი)...

წყაროები: **გაყჷ** (მესტია, ლახამულა), **გუიზ** (მესტია, ლახამულა), **ლემუზ** (სოფ. სიდიანარის დასახლება, **მაჭტრჯ** (მესტია, უშგული)...

სპეციალურ ლიტერატურაში შენიშნულია, რომ ტოპონიმების უძველეს ფენას მარტივფუძიანი სახელები და დიდი მდინარეების სახელწოდებები – ჰიდრონიმები ქმნიან (ვ. გეორგიევი, ვ. ნიკონოვი, ა. დულზონი)

მარტივფუძიან სახელებს სიხშირე-პროდუქტიულობის თვალსაზრისით უპირისპირდება აფიქსური წარმოების გეოგრაფიული სახელები. აფიქსაცია ძლიერ გავრცელებული და პროდუქტიული საშუალებაა. მარტივი ტოპონიმებიდან ვიღებთ როგორც ნაწარმოებ, ასევე თხზულ ტოპონიმებსაც. რაც შეეხება, წარმოქმნილ ჰიდრონიმულ ტერმინებს, მათ ძირითადად სუფიქსური წარმოება ახასიათებთ. ყველაზე ხშირად გვხვდება **-ურ-ა, -ჟრ-ა, -ულ-ა, -ერ-ა, -გრ-ა** ტოპოფორმანტით ნაწარმოები მდინარეთა და ღელეთა სახელები (**ხაიშ-ურ-ა, მულხ-ურ-ა, კელდ-ურ-ა, თეკლ-ჟრ-ა, ლეგჷერ-ულ-ა, ვედრ-ულ-ა, თეთნაშერა//თეთნაშგრა, ლაქფაშ-გრ-ა, ჰადიშ-გრ-ა** და ა.შ) აღნიშნული სუფიქსები საკმაოდ არის გავრცელებული ქართველურ ტოპონიმიაში.

ჰიდრონიმებში გამოყენებულია სხვა აფიქსებიც:

-იშ, -ჰშ, -მშ... ფორმანტი: **ჰიზრ-იშ, შდგმლ-ჰშ, შგედილ-ჰშ, ლაქუბ-ჰშ, გუგუ-ჰშ, გოგჰ-მშ...**

-ჰრ, -ჰლ ფორმანტი: **ჰყეზ-ჰრ, ლაფნ-ჰრ, ლაშხტი-ჰრ, ქუიშ-ლ-ჰრ, ლაქუენ-ჰრ, ღარ-ჰლ...**

საყურადღებოა კნინობით-სუფიქსიანი (**-ილდ, -გლდ -ილ, -ილ, -გლ, -ოლ**) ჰიდრონიმები: **ლიც-ილდ, წერნ-გლდ, ნიც-ილ, მეშხ-ილ, ლატჰგ-ილ, მაჭტფ-ილ, კირ-ილ, გირგუდ-ილ სარგ-გლ, მეშხ-ოლ...**

საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს **სარაგ** „წყაროს“ სიხშირე მიკროჰიდრონიმებში. **სარაგ** ძირეული გაუფორმებელი სახით ძირითადად წყაროს აღნიშნავს, მაგრამ, ამავე დროს, სათიბის, ყანის, სამოვრის, ტყის და სხვა ობიექტების სახელადაც დასტურდება, მაგ: **სარაგ-ალ, სარგ-ჰლ, სარგ-ჰრ**

„წყაროები“ ეწოდება სხვადასხვა ადგილს, სათიბს ან სამოვარს, მითითებულია, რომ შორიახლო წყაროები ჩამოდის.

სარაგ-შშ, სარგ-შშ „წყაროსი“ აღნიშნავს სახნავ ფართობს, ტყეს, ყანას, სამვარს

სარაგ-გლ, სარგ-გლ „პატარა წყარო“, გვხვდება ყანის სახეად.

სარგ-გლდ-შშ „პატარა წყაროსი“ სათიბის სახელწდებაა, აღნიშნული ლექსემა განსაკუთრებით აქტიურად მონაწილეობს რთულ ჰიდრონიმების წარმოქმნაში. ასეთივე პროდუქტიულობით გამოირჩევა ზოგიერთი ჰიდროაპელატივი.

ბუნებრივია, ჰიდრონიმებში ისევე, როგორც მთლიანად სვანურ ტოპონიმიაში, ნათლად ჩანს სვანეთის რელიეფის თავისებურებანი.

ლელა გიგლაშვიანი

ფერთა აღმნიშვნელი ლექსიკა სვანურ ტოპონიმებში

გეოგრაფიულ სახელთა აღნუსხვა, მათი გენეზისი და სტრუქტურულ-სემანტიკური ანალიზი ეხმარება ენათმეცნიერებს, ისტორიკოსებს, ეთნოგრაფებს, არქეოლოგებს ხალხთა ისტორიის, მათი ყოფა-ცხოვრების უაღრესად მნიშვნელოვანი საკითხების გარკვევაში. ტოპონიმია, როგორც ს. ჯანაშია აღნიშნავს, „ერთადერთი წყაროა საქართველოს მოსახლეობის შემადგენლობის გასარკვევად, იმ ხანისათვის, რომელსაც წერილობითი გადმოცემის შუქი ვერ სწვდება“ (ჯანაშია 1959, 117-123)

ცნობილია, რომ ზოგადად ტოპონიმური მასალის სიუხვეს განაპირობებს აღნიშნული რეგიონის რელიეფის სპეციფიკა. ლანდშაფტურად მრავალფეროვან სვანეთში, მთა-გორები, დიდი თუ პატარა მდინარეები, შენაკადები, ღელეები, ტბები, მთები, სათიბები... სახელდებულია ადგილობრივ მცხოვრებთა მიერ და მდიდარ მასალას წარმოადგენს ტოპონიმური კვლევისთვის.

სვანურ ტოპონიმებში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს ფერთა აღმნიშვნელ ლექსიკას.

ამჯერად ჩვენი საანალიზო მასალა გახლავთ ა. ჭკადუას ხელნაწერი ნაშრომი „სვანეთის ტოპონიმია“ (მასალა დამუშავებულია კომპიუტერულად და მზადდება გამოსაცემად არნ. ჩიქოვას ენათმეცნიერების ინსტიტუტში, შ. რუსთაველის სამეცნიერო ფონდის დაფინანსებით), სწორედ ამ მასალაზე დაყრდნობით შევეცდებით გავაკეთოთ ფერთა აღმნიშვნელი ლექსიკის შემცველი სვანური ტოპონიმების სტრუქტურული ანალიზი.

როგორც გარკვეულია, სვანურში, მეგრულისა და ლაზურის მსგავსად, გვაქვს, საკუთრივ სვანური და, აგრეთვე, ნასესხები ფერის ტერმინებიც. თუ ლაზურში ტერმინები ნასესხებია თურქულიდან, სვანურში, ისევე როგორც მეგრულში, ტერმინები ნასესხებია ქართულიდან. საკუთრივ სვანური წარმოშობის ტერმინებია: თ ჭეთუნე (თეთრი), მეშხე (შავი), წგრნი (წითელი). სამივე ეს ტერმინი ბაზისურობის კრიტერიუმის ყველა პუნქტს აკმაყოფილებს და უდავოდ ბაზისური ფერის ტერმინებია [სოსელია 2009, 132]. სწორედ ეს ლექსიკური ერთეულები გვხვდება ძირითადად სვანურ ტოპონიმებში.

ფერთა აღმნიშვნელი ლექსიკა სტრუქტურული თვალსაზრისით შეიძლება დაიყოს შემდეგ ჯგუფებად:

ა) უაფიქსო, მარტივი სახელები; ბ) აფიქსებით ნაწარმოები, წარმოქმნილი სახელები (დერივატები); გ) კომპოზიტები; დ) რთული შედგენილობის სიტყვა-შეერთებანი.

ა) უაფიქსო მარტივი სახელებიდან ძირითადად გვხვდება, მეშხე (შავი), წგრნი (წითელი).

თჭეთუნე (თეთრი) როგორც მარტივი ტოპონიმი არ შეგხვედრია, ამბაკო ჭკადუას მასალაში.

მეშხე „შავი“ კლდის სახელწოდებად გვხვდება მესტიაში, კერძოდ სოფ. ცალდაში. ეს არის მდინარე წანერგლას მარცხენა კალთის სანადირო კლდე, რომელიც შავი ფერის შთაბეჭდილებას იძლევა.

წერან „წითელი“, როგორც მარტივი ტოპონიმი გვხვდება როგორც მთის, ასევე კლდის სახელწოდებად.

წერან სამოვარი, მთა, სოფ. კიჩხულდაში. ამ ადგილას ტყეც და კლდეც მოწითალოა.

წერან კლდის სახელად გვხვდება სოფ. უსგვირში, ჭალაის მარჯვენა კალთაზე. ეს კლდე კი წითელი ფერისაა.

ბ) რაც შეეხება წარმოქმნილ სახელებს, მათ ძირითადად სუფიქსური წარმოება ახასიათებთ, გვხვდება:

1. ნათესაობითი ბრუნვის -**წმ**, -**ამ**, -**წმ** ფორმანტით ნაწარმოები ტოპონიმები:

თეთნ-წმ „თეთრისა“, სამოვარის სახელია;

მეშხ-წმ „შავისა“, სათიბი, საზაფხულო მთა, შავთიხიანი ადგილია;

მეშხ-წმ „შავის“, სათიბები, ლემსიის მთაში;

წერნ-ამ „წითლის“, სამოვარი, სასაშის სამხრეთით, აქვე მოედინება მყავე წყალი;

წერნი-წმ „წითლის“, კლდე სოფ. ივარის მხარეს, მოწითალო ფერის.

წერანი-ამ „წითლის“, სამოვარი, სოფ. დურაშისა და საყდრის მთაში წყლის მიერ გაწითლებული ადგილია.

2. მრავლობითი რიცხვის -**არ**//**-წრ**, -**ალ** ფორმანტიანი წარმოება:

თეთროლ-წრ „თეთრები“ კლდის სახელწოდება;

მეშხ-არ „შავები“ კლდე სოფ. უსგვირში, სანადირო კლდეებია, შავი ფერის;

მეშხ-წლ კლდე (მესტია, ცალდეში) შავი ფერის კლდე, საჯიხვე.

წერნი-ალ -კლდე „წითლები“ კლდე (სოფ. ტვიბი), ალპურ ზონაში მოწითალო ფერის კლდიანი მხარე;

წერნ-წრ//**წერნი-წრ**//**წერნიწლ** – კლდე, სოფ. მულახი, მოწითალო ფერის კლდე.

3) საყურადღებოა ასევე კნინობით-სუფიქსიანი (-**ილდ**, -**გლდ**, -**ულდ**, -**ილ**, -**ილ**, -**გლ**) სახელები:

თეთნ-ულდ-წმ ზედმიწ. „თეთრუკასი“ სამოვარია ზესხოში;

მეშხ-ილ ზედმიწ. „შავუკა“ ღელე მესტია ყაზაყის ტერიტორიაზე. მდინარე არის შავი ფერის;

მეშხ-ოლ ზედმიწ. „შავუკა“ ღელე, სოფ. ხევრა. ღელე და კლდე ორივე შავი ფერისაა;

წერნელდ – ზედმიწ. „წითლუკა“ გზა სოფ. იელიში. აქ თიხა წითელი ფერისაა.

გ) კომპოზიტიური წარმოების მხოლოდ ორი მაგალითი დაფიქსირდა: **თეთრნახშირა** // **თეთნაშერა** მდინარე, ღელე, მოიპოვება მოთეთრო სალესი ქვა. შესაძლოა მომდინარეობდეს თეთნაშირა-დან.

თეთრილალა „ზედმიწ. თეთრიღელე“ ღელე, ლენტეხი, რცხმელური.

დ) რაც შეეხება შესიტყვებებს, ისინი შედგება მსაზღვრელ-საზღვრულისაგან, სადაც მსაზღვრელი სახელი აზუსტებს, მეტ ინფორმაციას გვაწვდის საზღვრული სახელის შესახებ.

აღნიშნულ შესიტყვებებში მსაზღვრელი სახელი ფერთა აღმნიშვნელი (თუთენე „თეთრი“, მეშხე „შავი“, წერნი „წითელი“) სიტყვებია, საზღვრული სახელები კი მრავალფეროვანია, აღნიშნავენ: ჰიდრონიმებს, ორონიმულ ტერმინებს, სხვადასხვა ობიექტის სახელებს, სამეურნეო თუ საყოფაცხოვრებო დანიშნულების ადგილთა სახელებს და ა.შ.

საანალიზო მასალაში კომპოზიტთა ნაწილი ატრიბუტულმსაზღვრელიანია, ნაწილი კი

გენეტიურმსაზღვრელიანი.

ატრიბუტულმსაზღვრელიანი კომპოზიტებია:

თეთნე ტობ „თეთრი ტბა“ ტბა სოფ. ყარში;

თეთნე ფოქ „თეთრი გამოქვაბული“ გამოქვაბული, რომელიც თეთრი ფერისაა, კირიანი ადგილია.

თეთნე ლიც „თეთრი წყალი“ ჭალა, სოფ გულაში;

მეშხე ტუიბ „შავი ტბა“ ღელე, მდინარე მესტიაში. შავი ფერის;

მეშხე ღელა – „შავი ღელე“ ღელე სოფ. ხელედში;

მეშხე ყუმბილ – „შავი კომბალი“ კლდე, მესტია, მულახში. შავი ფერის კლდეებია;

წერნი ტობ „წითელი ტბა“ მუქი ფერის ნიადაგია ამ ადგილას;

წერნი სგიმრლ „წითელი მჟავე წყალი“ სათიბი, სოფ. ნაცულში. მოედინება წყალი, წითელი ფერის;

წერნი ქუან – „წითელი კლდე“ წითელი ჭიუხვი ყანები, წითელი ქვებთ და კლდეებით;

ყუითელ ტობ „ყვითელი ტბა“ ტბა მესტიაში.

რაც შეეხება რიცხვში შეთანხმების საკითხს ატრიბუტულმსაზღვრელიან ტოპონიმებში, როგორც მოსალოდნელი იყო (სხვა ქართველური ენების მსგავსად, სვანურშიც პრეპოზიციური მსაზღვრელი რიცხვში არ ეთანხმება საზღვრულს). მსაზღვრელი მხოლოდითშია, საზღვრული მრავლობითში:

თეთნე კოჯჯარ „თეთრი კლდეები“ კლდე, თეთრი ფერის, კირიანი კლდე.

წერნი კელგლდარ „წითელი ქვები“ კლდეები, კლდიანი მხარე. ნადირთ ჩასაკეტი (სოფ. ზესხო)

წერნი ლეცარ „წითელი წყლები“ წყაროები, სოფ. ხევრა.

მეშხე კოჯარ „შავი კლდეები“ კლდე (მესტია, სოფ. ფარი);

მეშხე ლეცარ „შავი წყლები“ ყანები. სოფ. გულიდაში მოედინება წყლები, სადაც შავი თიხაა.

ჭერელ შუკუტარ „ჭრელი გზები“ გზა, საცალფეხო ბილიკი...

მსაზღვრელ-საზღვრულის პოზიციის მიხედვითაც არ გამოირჩევა სვანური სხვა ქართველური ენებისგან, სიტყვათშეერთებით მიღებულ ტოპონიმებში (სხვა ქართველური ენების მსგავსად) პოსტპოზიციური ატრიბუტული მსაზღვრელი სვანურში მეტად იშვიათია, საანალიზო მასალის საფუძველზე თამამად შეიძლება ითქვას, რომ სვანური პრეპოზიციურ წყობას ანიჭებს უპირატესობას (რაც ზემოთ წარმოდგენილ მაგალითებშიც ნათლად ჩანს).

ფერთა აღმნიშვნელი სიტყვები გენეტიურ მსაზღვრელად უხვად გვხვდება კომპოზიტებში:

მეშხოლჷმ წესხოლ „შავის ძირი“ კლდის ძირი, სოფ. ხევრაში

მეშხოლჷმ სტიკუტ „შავის ბილიკი“ ქედი სოფ. ხევრა.

მეშხაში ტუბრა „შავის ტბა“ ღელე, მესტია, ჰადიში.

წერნიშ გორაგ „წითლის გორა“ სამოვარი სოფ. ეცერში

წერნიშ ნატყიცუტ „წითლის ჩამონაწყვეტი“ ხრამი, მოწითალო ფერის თიხით.

როგორც განხილული მასალიდან ჩანს, შედგენილობის მიხედვით მსაზღვრელად გვხვდება მარტივი ან ნაწარმოები სიტყვები, ხოლო კომპოზიტი მსაზღვრელი ძალზე იშვიათია, დავასახელებთ ერთ მაგალითს:

თუთუნე-მეშე ლალყუარ ქაშან „თეთრ-შავი დასაწოლი ქაშანი“ ბილიკი, ჯიხვების სამყოფ-
დასაწოლი (მესტია)...

საბოლოოდ შეიძლება დავასკვნათ, რომ სვანურში საკმაოდ ხშირია ფერთა აღმნიშვნელი
სიტყვები ტოპონიმებში. ისინი გხვდება როგორც მარტივი ფუძეების, ისე დერივატების სახით,
ასევე ატრიბუტულ და გენეტიურ შესიტყვებებში. არსებული მასალა საკმაოდ მრავალფეროვანია
და სხვადასხვა ნიშნის მიხედვით აფასებს ან ახასიათებს ამა თუ იმ გეოგრაფიულ ობიექტს
და ამ შეფასებაში ნათლად ჩანს სახელდების განმაპირობებელი თუ გამომწვევი მიზეზი.

მედეა სალიანი

ზოგი სვანური ტოპონიმის ეტიმოლოგიისათვის

ჩვენი ადრინდელი ნაშრომები სვანური ტოპონიმების შესახებ ძირითადად აღწერითი ხასიათის გახლდათ (იხ. სალიანი 2013ა:174-180; სალიანი 2013ბ:162-171), ამჟერად კი შეძლებისდაგვარად წარმოვადგენთ ქვემო სვანეთის ერთ-ერთი ულამაზესი ხეობის, ჩოლურისა და მისი სოფლების სახელწოდებათა (ჭველიერის, თეკალის, ლეუშერის, ფანაგის, ქუნიშის, მამის, ჭველფის, საყდრის, დურაშის, ბულეშის, ტვიბის, ზაგალოდის, ედიყის, შტვილის, მურყმელდისა და სხვ.) სტრუქტურულ-სემანტიკურ ანალიზს როგორც ჩვენ მიერ წლების განმავლობაში საველე პირობებში მოპოვებულ მრავალფეროვან მასალაზე, ასევე ა. ლიპარტელიანის „სვანურ-ქართულ (ჩოლურული კილო) ლექსიკონზე“ (1998) დაყრდნობით. ცხადია, პუბლიკაციაში არის მცდელობა თითოეული ტოპონიმის ეტიმოლოგიური გააზრებისა და ონომასტიკურ ერთეულთა სახელდებაში ლინგვისტურთან ერთად ექსტრალინგვისტური ფაქტორების წარმოჩენისა.

1. ჩოლ-ირ/ჩოლურ – ხეობა, თემი ქვემო სვანეთში

ხეობის აღმნიშვნელ სვანურ ტოპონიმში – ჩოლ-ირ/ჩოლ-ურ გამოიყოფა ჰიდრონიმების მაწარმოებელი -ირ/-ურ ბოლოსართი, ძირია ჩოლ-, რომელიც უნდა მომდინარეობდეს ჩჷალ „მეწყერი, ზვავი“¹ (შდრ. ზს., ქს. ჩჷალ/ჩჷალ „მეწყერი“) ლექსემისაგან ჷა → რ, შესაბამისად კი ტოპონიმი ქართულად უნდა განიმარტოს როგორც ნამეწყრალი/მეწყერიანი. რაც შეეხება -ირ/-ურ ბოლოსართებს, მათგან პირველადი ჩანს -ურ სუფიქსი, -ირ კი -ურ სუფიქსის ნაუმლაუტარი (ჩოლ-ირ < *ჩჷალ-ჷირ < *ჩჷალ-ურ).

შენიშვნა: სოფელ საყდრის მდინარის სახელწოდება ჩოლშურ[ა]-ც სწორედ ჩჷალ ფორმისაგან უნდა მომდინარეობდეს ჰიდრონიმთა მაწარმოებელი -შურ[ა] სუფიქსით (შდრ.: ცენ-შურ, ცხენ-შურ, დობ-შურ, ხანა-შურ, აშხა-შურ, ლამანა-შურ და ა. შ. – გაზდელიანი 2011:10), თუმცა, ჩვენი ვარაუდით, -შ ნათესაობითი ბრუნვის ნიშნისნეული (-იშ) თანხმოვნითი ელემენტი უნდა იყოს (საკითხი საკვლევი!).

მოვიყვანო საილუსტრაციო მასალას

¹ საინტერესოა, რომ ჩჷალ „ზვავი“-ს მნიშვნელობით ჩოლურული მეტყველების გარდა სვანურის არც ერთ დიალექტ-სა და კილოვარში არ დასტურდება (შდრ. ზს., ლნტ. ჩჷალ, ბქ., ლშხ. ჩჷალ „მეწყერი“). სემანტიკურ გადაწყვეტასთან გვაქვს საქმე ჟამ ლექსემის შემთხვევაშიც, რომელიც ჩოლურულ რესპონდენტთა თქმით უმეტესად მეწყერთან ასოცირდება და არა ზვავთან, როგორც სვანურის სხვა დიალექტებში (შდრ. ზს, ჟჷჷ, ლშხ. ჟამ, ლნტ. ჟჷ „ზვავი“).

თეკალ ლას ჩოლირი ლახტრიელ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: იზო ბენდელიანი, სოფ. საყდარი, 51 წლისა) „თეკალი იყო მთელი ჩოლურის შესაკრებელი ადგილი (ზედმიწ. – თეკალ-ი იყო ჩოლურ-ის შესაკრებელი)“

ჩოლირი მოსწავლეთა მწხრე-მშტეტესა მაგ ითრუდახ ჩოლირი საშუალო კლასისა (მივლინ. მასალ., მთქმელი: იზო ბენდელიანი, სოფ. საყდარი, 51 წლისა) „ჩოლურის მოსწავლეები მეცხრე-მეთექვსმეტე წლებში სწავლობდნენ ჩოლურის საშუალო სკოლაში (ზედმიწ. – ჩოლურ-ის მოსწავლე-ებ-ი მე-ცხრე-მეთექვსმეტე-ში ყველა სწავლობდნენ ჩოლურ-ის საშუალო კლას-ში)“

ჩოლის ეკლესია ერ ედიან, ეჩა სასაფლაო ქალიელი (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ჟორა ხაბულიანი, სოფ. მუწდი, 85 წლისა) „ჩოლურში ეკლესია რომ წაღება {მეწყერმა}, მაშინ სასაფლაოც წაღება (ზედმიწ. – ჩოლურ-ს ეკლესია რომ წაღებულ იქნა, მაშინ სასაფლაოც წაღებულა)“

თელ ჩოლურს ეშუ ბეღელ ხოგდა (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ვიტალი შავრეშიანი, სოფ. ლეუშერი, 43 წლისა) „მთელ ჩოლურს ერთი ბეღელი ედგა“

ქოხბინ ლიმშიე ჩოლური კლასისა მათემატიკა მასწავლებელ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ნოდარ ბაბლუანი, სოფ. ლეუშერი, 75 წლისა) „მუშაობა დავიწყე ჩოლურის სკოლაში მათემატიკის მასწავლებლად (ზედმიწ. – დავიწყე მუშაობა ჩოლურ-ის კლას-ში მათემატიკ-ის მასწავლებლ-ად)“

მი ხტი გურჯან ჯამბურიძე, მეზგე სოფელ ფანაგას ი ხტამშიე ჩოლური საშუალო კლასისა ბუღალტერ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: გურჯან ჯამბურიძე, სოფ. ფანაგა, 50 წლისა) „მე ვარ გურჯან ჯამბურიძე, მცხოვრები სოფელ ფანაგაში და ვმუშაობ ჩოლურის საშუალო სკოლაში ბუღალტრად (ზედმიწ. – მე ვარ გურჯან ჯამბურიძე, მოსახლე სოფელ ფანაგას და ვმუშაობ ჩოლურ-ის საშუალო კლას-ში ბუღალტრ-ად)“...

2. ჭოლიერ/ჭტელიერ//ჭტერიერ – ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი სოფელი

თუ ინფორმატორთა მიერ მოწოდებულ ხალხურ ეტიმოლოგიას დავეყრდნობით, ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი უძველესი სოფლის სახელწოდება ჭოლიერ/ჭტელიერ-იც ჩტალ „მეწყერი“ სიტყვისაგან მიღებულ ფორმად უნდა მივიჩნიოთ, თუმცა, ვფიქრობთ, ამ შემთხვევაში გაცილებით უფრო რთულ ფუძესთან გვაქვს საქმე. ცხადია, უპირველეს ყოვლისა, გასარკვევია ჭოლ-/ჭტელ- ძირის სემანტიკა სვანურში და შემდგომ მისი ქართველური შესატყვისები უნდა დაიდებნოს.

საველე პირობებში მოძიებული მასალების მიხედვით, ჭტელიერ-ის უძველესი სახელწოდება ყოფილა ჩტალიერ-ი (ანუ ნამეწყრალი/მეწყერიანი ადგილი). სოფლის დღევანდელი სახელწოდება კი შედარებით ახალ ფორმადაა მიჩნეული და იგი, თუკი ხალხურ ეტიმოლოგიას დავეყრდნობით, სხვადასხვა ფონეტიკურ პროცესთა გავლით უნდა მიგვეღო ჩტალ „მეწყერი“ ლექსემისაგან. ასეთ შემთხვევაში კი საანალიზო ტოპონიმის ფონეტიკური ტრანსფორმაცია შემდეგნაირად შეიძლება წარმოვიდგინოთ:

*ჩტალ-მერ ← *ჩტელ-მერ ← *ჩოლ-მერ ← ჭოლ-მერ (შდრ. ერთი მხრივ, ზს. ჭკჭენდ, ლხმ. ჭკჭენდრა და, მეორე მხრივ, ლშხ. ჩკჭენდ, ლნტ. ჩიჭენდ, ჩოლ. ჩიჭინდ „ტირიფი, ძეწნა), რაც

შეეხება **ჭტელიერ** ფორმას, იგი შედარებით ახალი წარმოქმნილი ჩანს **ჰოლიერ**-ისაგან (ო → ჭე), თუმცა საანალიზო ფუძის როგორც სემანტიკა, ასევე ფონეტიკური ტრანსფორმაცია ჩვენ სხვაგვარად წარმოგვიდგენია.

სვანური ენის ბალსქვემოურ დიალექტში დასტურდება ერთი ფრიად საინტერესო ლექსიკური ერთეული **ლინჭტერე** „გაკაფვა/ამოძირკვა/გაწმენდა ქვალორდისგან“, რომელიც არც ვ. თოფურიასა და მ. ქალდანის „სვანურ ლექსიკონში“ არ გვხვდება და არც დღემდე ცნობილ არც ერთ სვანურ პუბლიკაციაში. ვფიქრობთ, **ლინჭტერე** ფორმაში ძირად გამოიყოფა **ჭტერ-**, **ლი-** – ე კი მადარის მაწარმოებელი პრეფიქს-სუფიქსია, რაც შეეხება ნ'ს, იგი აშკარად ფონეტიკური დანართია. ცხადია, სამეზნია აღნიშნული ფუძის ქართველური შესატყვისები რის საფუძველზეც საშუალება გვქონება გავარკვიოთ საანალიზო ტოპონიმის – (**ჰოლიერ/ჭტელიერ**-ის) თავდაპირველი სემანტიკა.

ვინაიდან სვანურში ჩვენთვის მეტად საინტერესო არქაული სიტყვა – **ლინჭტერე** გამოვავლინეთ, ვფიქრობთ, ჩვენი ეტიმოლოგიური გააზრება ზემოთ აღნიშნული ტოპონიმისა – **ჰოლიერ/ჭტელიერ** უფრო სარწმუნო და დამაჯერებელი გახდება. და სანამ სიტყვის ლინგვისტურ ანალიზზე გადავალთ, მეტი დამაჯერებლობისთვის, მოვიყვანთ ნაწყვეტს ჩვენ მიერ ჯერ კიდევ სტუდენტობის პერიოდში (1993 წელს) ბალსქვემო სვანეთში, კერძოდ, სოფელ ნაკრაში 59 წლის ვენერა ვიბლიანისაგან ჩაწერილი ერთ-ერთი ტექსტიდან **ნაკრა ი ჭუბერ** „ნაკრა და ჭუბერი“:

ამჟი მასმა ხოშოლუხენქა, ერე ეშხუ დრეუქა თათრარ როქ ახშედახ სგა ი ნაკ ი ჭუბერ როქ ჟ'ოხხუტაბ (ერქას ჭუბერს სალ ხაჟენა ი ნაკს – ფაჟ). თათრარს ლაჭუმძარ მანგ ჩ'ოთხუთირახ ნენწელთექა, ამქადიამქად მანედ ლაშგარ ომკედ ი თათრარს ჟი ლეჭტენი ხარენახ, მარე ნაკ ი ჭუბერ ჟ'ომხუტეტელი და ხანიდრეუუნდუე ჩ'ოლცხეკელი. ეჯი დრეუქა ცალერს, კიჩხგლდამს, ლაშხარამს, თატრარს, ჯუხლანის ი ხერხვამს შუან ხაშხენა. ერქანდუე, დაახლოებით მეემდეშხუ-მეემდორე საუკუნემსგა ამერჟ ჩუდ ოლზიგელიხ. ოხხინახ ნაკრაშ ლინჭტერე ი ერქანდუე ზემ-ზემჟი ჩუდ ოლზიგელიხ ნაკრას. ნაკრაშ სოფლარხენ ჭუბერთე ლოხხინახ ლიზი ლალზიგალთე და ერერჟი, ცხამ, ლენჭტერე ხარენახ (მივლინების მასალ., ნაკრა, 1993 წ.) „ასე მსმენია უფროსებისგან, რომ ერთ დროს თათრები შემოსევინ და ნაკრა და ჭუბერი ამოუწყვეტიათო (მაშინ ჭუბერს სალი რქმევია და ნაკრას – ფაჟი). თათრებს ნენწელამდე ყველა ეკლესია დაუნგრევიათ, ამასობაში დამხმარე („მაშველი“) ლაშქარი მოსულა და თათრები იძულებული გამხდარან, უკან გაბრუნებულიყვნენ, მაგრამ ნაკრა და ჭუბერი ამოწყვეტილა და დროთა განმავლობაში ტყედ ქცეულა („გატყვევებულა“). იმ პერიოდში ცალერს, კიჩხულდამს, ლაშხარამს, თავრარს, ჯუხლანის და ხერხვამს სვანეთი რქმევია. შემდეგ, დაახლოებით მეთერთმეტე-მეთორმეტე საუკუნეში აქ ისევ დასახლებულან. დაუწყიათ ნაკრის ათვისება („გაკაფვა/ამოძირკვა/გაწმენდა ქვალორდისგან“) და შემდეგ ნელ-ნელა („ზომა-ზომა-ზე“) ისევ დასახლებულან ნაკრაში. ნაკრის სოფლებიდან ჭუბერში დაუწყიათ გადასვლა სამოსახლოდ და იქაც, რა თქმა უნდა, გასაკაფი/ამოსაძირკვი/გასაწ-მენდი ჰქონიათ ადგილი ქვალორდისგან“.

3. ფენრიხისა და ზ. სარჯველადის „ქართველურ ენათა ეტიმოლოგიურ ლექსიკონში“ (2000:667) ერთმანეთთანაა შეპირისპირებული ქართ. **წუერ- წუერ**-ავ-ს „ძირკვავს“; ამო-**წვერ**-ვ-ა... : მეგრ. **ჭვარ- ჭვარ**-უ-ა/ე-**ჭვარ**-უ-ა „გაწმენდა“; ე-**ჭვარ**-ილ-ი დიხა „გაწმენდილი მიწა“; უ-**ჭვარ**-უ დიხა „გაუწმენდელი მიწა“... : ლაზ. **ნჭვარ**- გო-ბ-**ნჭვარ**-ამ „ვწმენდ (სარეველებისაგან)“; გო-ბ-უ-**ნჭვარ**-ი „გაწმენდ (სარეველებისაგან)“... ფორმები და საერთოქართველური ფუძეების დონეზე აღდგენილია ***წუერ**- არქეტიპი.

ალბათ, საფუძველს მოკლებული არ იქნება სამეცნიერო ლიტერატურიდან ცნობილ ქართულ-ლაზურ შესაბამის ფუძეებთან სვანური **ნჭუერ-/ჭუერ**- ძირის დაკავშირება, რომელიც აღნიშნულ ფორმათა ზუსტი კანონზომიერი ფონეტიკური შესატყვისია, ცხადია, სემანტიკური იგივეობაც ხელშესახებია.

შენიშვნა: სამეცნიერო ლიტერატურის მიხედვით, ტოპონიმი **ჭუელიერ**-ი მიღებული ჩანს **ჭუერ** „ყვავი“ ფორმისაგან -**იერ** სუფიქსის დართვით (ჭუმბურიძე 2007:31), თუმცა დაბრკოლებას ქმნის **ჭუელიერ** ფორმის პარალელურად **ჰოლ-იერ** ფორმის არსებობა, რომელიც უფრო ბუნებრივი ჩანს ჩოლურელი რესპოდენტებისათვის.

საილუსტრაციო მასალა

მი ხუი დაურხან მუკბანიან ჭუელიერხენ, არეშტუი მეტ ხუი, მარე ომა ზაა ღენა, მემიხა (მივლინ. მასალ., მთქმელი: დაურხან მუკბანიანი, სოფ. ჭველიერი, 80 წლისა) „მე ვარ დაურხან მუკბანიანი ჭველიერიდან, ოთხმოცზე მეტის ვარ, მაგრამ რამდენი წლის, არ ვიცი (ზედმიწ. – მე ვარ დაურხან მუკბანიანი ჭველიერიდან, **რვა-ათ-ზე** მეტი ვარ, მაგრამ რამდენი წლის, რა ვიცი)“

ლექუ ჭუელიერს ეკუთვნის მუყმენდ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: დაურხან მუკბანიანი, სოფ. ჭველიერი, 80 წლისა) „ქვედა ჭველიერს ეკუთვნის მუყმენდი“

ხატსგუეჯნალ ... ლი ჩიაგ: საყდარს, ჭუელიერს, ლეუშერს, მამს, ტუიბს, მეწდის, ჩიზ ლი (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ზოია ბაბლუანი, სოფ. ლეუშერი, 57 წლისა) „ხატის გამობრძანების დღესასწაული ყველგანაა: საყდარში, ჭველიერში, ლეუშერში, მამში, ტუიბში, მეწდისში, ყველგან არის (ზედმიწ. – **ხატ**-[ის] გამობრძანება არის ყველგან: **საყდარ**-ში, **ჭველიერ**-ში, **ლეუშერ**-ში, **მამ**-ში, **ტუიბ**-ში, **მეწდი**-ში, ყველგან არის)“

ლექუჟუი ხალხს ხუაყლედ საყდარს ი შტუილს ი ბგლეშ, ჰოლიერ, ლექუჟუი ჰოლიერ ეჩხუი იქუი (მივლინ. მასალ., მთქმელი: გაინა ზურაბიანი, სოფ. ტუიბი, 83 წლისა) „ქვედაურელებს ვეძახით საყდარს და შტვილს და ბულეშს, ჭველიერიც, ქვემო ჭველიერიც იქით ითვლება (ზედმიწ. – ქვემოთა **ხალხ**-ს ვეძახით **საყდარ**-ს და **შტვილ**-ს და **ბულეშ**-ს, **ჭველიერ**-ი-ც, ქვემო **ჭველიერ**-ი-ც იქით ითქმის)“

ბგლშარ ამხუი ხუასდ ნაა, ა, ჰოლიერთე, ჰოლიერხენ ნაზუი ხუასდ ნაა, ჰოლიერხენ ხუასდ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ფაფალა მუკბანიანი, სოფ. ბულეში, 78 წლისა) „ბულეშელები აქეთ ვითვლებოდით, აი, ჭველიერისკენ, ჭველიერიდან გადასულები ვიყავით ჩვენ, ჭველიერიდან ვიყავით (ზედმიწ. – **ბულეშ**-ელ-ებ-ი აქეთ ვიყავით ჩვენ, აი, **ჭველიერ**-[ის]-კენ, **ჭველიერ**-იდან ნავალი ვიყავით ჩვენ, **ჭველიერ**-იდან)“

მაი გუაკუზ ნაი ჭოლდერთე? ამჟუ ხეკუეს ლესეს ლეჩოლა, მა, ლათორაშ, იმჟიჟა ლას ერქა (მივლინ. მასალ., მთქმელი: გაინა ზურაბიანი, სოფ. ტვიბი, 83 წლისა) „რა გვინდა ჩვენ ჭველიერში? აქ უნდა იყოს მთელი ჩოლური, აი, ლათორაშში, როგორც მაშინ იყო (ზედმიწ. – რა გვ-ე-ნუკ-ვ-ი-ს ჩვენ ჭველიერ-[ის]-კენ? აქ უნდა იყოს საჩოლორო, აი, ლათორაშში, როგორც იყო მაშინ)“...

3. ლეტუმერ/ლეუმერ/ლეუმერ – ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი სოფელი

საანალიზო ტოპონიმი ერთი შეხედვით პრეფიქსულ-სუფიქსური წარმოებისაა – ლე-უმ-ერ (შდრ. ტოპონიმები: ლე-ნგ-ერ-ა, ლე-ტატბ-ერ-ა, ლე-ჟკუ-ერ, ლე-ჩჰ-ერ, ლე-ქუმ-ერ-ა...), თუმცა, ინფორმატორთა განმარტებით, აღნიშნული ტოპონიმის ისტორია დაკავშირებულია ქვემო სვანეთის ერთ-ერთი ცნობილი თავადის – ლევან გარდაფხადის სახელთან, რომელსაც ეკუთვნოდა სოფლის მიწების უმეტესი ნაწილი, შესაბამისად კი ტოპონიმს ასე განმარტავენ: *სალევანო* (ანუ ლევანის სახელობის მიწა). თუკი ხალხურ ეტიმოლოგიას დავყვრდნობით, მაშინ სოფლის სახელწოდება ლეტუმერ ← ლეტან-შ-ერ ← ლეტან-იმ-ერ „ლევანისანი“ ფორმისაგან აუსლაუტისეული მარცვლის (ან) მოკვეციტა და ნათესაობითი ბრუნვის ნიშნისეული (ი) ხმოვნის დაკარგვით, რასაც უნდა გამოეწვია -ერ სუფიქსისეული -ე ხმოვნის დაგრძელება. ცხადია, ამ შემთხვევაში ლე- პრეფიქსს ვერ გამოვყოფთ და მას ვერც მატოპონიმებელ სუფიქსად მივიჩნევთ. -შერ ფორმანტი, რომელიც საანალიზო ტოპონიმში გამოიყოფა, როგორც ცნობილია, რთული შედგენილობისაა და შტო-გვარის აღმნიშვნელი სახელების მაწარმოებელი სუფიქსია (ჩანტლაძე 1998:134), -შ კი, როგორც უკვე ითქვა, ნათესაობითისეულია. -შერ ფორმანტიანმა სახელმა თანდათანობით ტოპონიმის სტატუსი დაიმკვიდრა და თავდაპირველი მნიშვნელობაც (ანუ კუთვნილება) თითქოს მიიჩქმალა (შდრ., ასევე, ქვედა ლეუმერის სახელწოდება – ცეყუმერ/ციოყუმერ, რომელიც ← საკუთარი სახელისაგან ციოყ -შ-ერ ფორმანტის დართვით).

საილუსტრაციო მასალა

ათხე, ამჟუ, ლეტუმერს, ძერუ მეზგე გარ ხუარიდ, ფანაგას – ძერუ ი იშგენ ქა მეჩდე ლიხ სერ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ვიტალი შავრეშიანი, სოფ. ლეუმერი, 43 წლისა) „ახლა, აქ, ლეუმერში, მხოლოდ ორი ოჯახი ვართ, ფანაგაში – ორი და სხვები გადასულები არიან (ზედმიწ. – ახლა, აქ, ლეუმერ-ს, ორ-ი მოსახლე მხოლოდ ვიმყოფებით, ფანაგა-ს – ორ-ი და სხვა გასული არიან მოკლეთ)“

ლეთუმერს ანჯიდ გუნ მუს, ძღღდ მუს ანჯიდ ი ანსგმდა სიჟილ-კიჟილ ერხენისა, ლეუმერხენისა უკულებთე (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ბადუ ზურაბიანი, სოფ. ტვიბი, 68 წლისა) „ლეუმერში დიდი თოვლი მოვიდა, დიდი თოვლი მოვიდა და მოისმა წივილ-კივილი იქიდან, ლეუმერიდან უკვლევში (ზედმიწ. – ლეუმერ-ს მოიტანა მეტისმეტი თოვლი, დიდი თოვლი მოიტანა და მო-ი-სმ-ა/მო-გვ-ე-სმ-ა წივილ-კივილ-ი იქიდან, ლეუმერ-ი-დან-ში უკვლევ-[ის]-კენ)“

ლეუშერისა იქიპე ასად მეზგალ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ვიტალი შავრეშიანი, სოფ. ლეუშერი, 43 წლისა) „ლეუშერში აქა-იქ დარჩნენ ოჯახები (ზედმიწ. – ლეუშერ-ში იქ და აქ დარჩა მოსახლეები)“...

ათას ი ჩხარშირისემეტ ზაისა ოხთენენ ლეუშერი სოფელისა (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ნოდარ ბაბლუანი, სოფ. ლეუშერი, 75 წლისა) „ათასცხრაასოცდაათ წელს დავიბადე სოფელ ლეუშერში (ზედმიწ. – ათას და ცხრა-ას და სამ-ათ წელში დავიბადე ლეუშერ-ი[ს] სოფელ-ში)“

გუშგუე ლახტარ ლი: მებერალ, ნესკალახტ, ლელუტშერა, ლადმარ, ლაწნირ, ლეცფურას ხტაყლედ, ამქმას ხტიჯოგდ ნად, ლეუშერ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ზურიკო რატიანი, სოფ. ლეუშერი, 58 წლისა) „ჩვენი მთებია: ებერალი, შუამთა, სალევშერო, ლალიარი, ლახნირი, ლეხფურას [რომ] ვეძახით, აქ გვყავს საქონელი ჩვენ, ლეუშერს (ზედმიწ. – ჩვენი მთები არის: ებერალი, შუამთა, სა-ლევშერ-ო, ლალიარი, ლახნირი, ლეხფურას ვეძახით, ამაში ვ-ჯოგ-ობ-თ ჩვენ, ლეუშერ-ი)“...

გუშგუტემოყ ხტიჯორდ, ამე, ლეუშერს (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ზურიკო რატიანი, სოფ. ლეუშერი, 58 წლისა) „ჩვენთან შეშას ვეზიდებით, აქ, ლეუშერში (ზედმიწ. – ჩვენთან ვშეშობთ, აქ, ლეუშერ-ს)“

ეჩადთექა ლგყალტელის ამჩუ, ა, თეკალიშ ი ლეუშერი ნესკა ი ფანაგაშ ი ლეუშერი ნესკა (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ზურიკო რატიანი, სოფ. ლეუშერი, 58 წლისა) „მანამდე კი დაშინებულან აქ, აი, თეკალსა და ლეუშერს შუა და ფანაგასა და ლეუშერს შუაც (ზედმიწ. – მაშინად[ის]კენგა დაშინებულ არიან აქ, აი, თეკალ-ის[ა] და ლეუშერ-ი[ს] შუა და ფანაგა-ს[ა] და ლეუშერ-ი[ს] შუამიც)“...

4. მშმ – ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი სოფელი

სოფლის ეტიმოლოგია უცნობია, თუმცა, შესაძლოა, იგი დავუკავშიროთ ქართულის გზით დამკვიდრებულ მამილ „ვენახი“ ლექსემას. ფუძისეული ხმოვნის სიგრძე უნდა გამოეწვია -ილ მარცვლის მოკვეცას (ანუ საქმე გვაქვს საკომპენსაციო სიგრძესთან – მშმ ← მამილ), რომლის თანხმოვნითი ელემენტი აღდგება მამლარ „მამელები“ სიტყვაში.

საილუსტრაციო მასალა

ეკლესია ლი მშმს გუშგუე ნაგამ, შატრემშანალემ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ბორის შავრეშიანი, სოფ. ლეუშერი, 73 წლისა) „მამის ეკლესია არის ჩვენი აშენებული, შავრეშიანების (ზედმიწ. – ეკლესია არის მამ-ში ჩვენი ნა-გ-ებ-ი, შავრეშიან-ებ-ის)“

ალე ბაჩტშ ოთგახ ალმარს, ა, გუშგუე ხოშნლს, ჯგრაგ, მარე ეჯი ჯგრაგ ლემარული მშმს, ...მგდას..., ედიყს (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ბორის შავრეშიანი, სოფ. ლეუშერი, 73 წლისა) „ეს ქვით აუშენებიათ ამათ, აი, ჩვენ ხალხს, წმინდა გიორგი, მაგრამ ის წმინდა გიორგი ყოფილა მამში, ...იქ..., ედიყში (ზედმიწ. – ეს ქვით ა-უ-გ-ი-ა-თ ამეებს, აი, ჩვენ ხალხ-ს, წმინდა გიორგი, მაგრამ ის წმინდა გიორგი ყოფილა მამ-ში, ...იმას..., ედიყ-ში)“

ეჩანლო ამხენქა, უკლესხენქა, მერ ფანაგათე აჩად ი მერ – თეკალთე, მერ – მშმთე, მერ – სოხუმთე, თბილისს არიხ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: დოდო ბაბლუანი, სოფ. თეკალი, 63

წლისა) „შემდეგ აქედან, უკლემიდან, ზოგი ფანაგაში წავიდა და ზოგი – თეკალში, ზოგი – მამში, ზოგი – სოხუმში, თბილისშიც არიან (ზედმიწ. – მაშინს მერე აქედან, უკლემ-იდან, ზოგი ფანაგა-ის}-კენ წავიდა და ზოგი – თეკალ-ის}-კენ, ზოგი – მამ-ის}-კენ, ზოგი – სოხუმ-ის}-კენ, თბილის-ში-ც არიან)“...

5. ქუნრ/ქუნიშ – ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი სოფლის – მამ'ის უბანი

სოფლის სახელწოდება **ქუნრ/ქუნიშ** გამჭვირვალე ეტიმოლოგიის მქონე ფუძეა, სადაც ძირად გამოიყოფა „სულის“ აღმნიშვნელი სიტყვა **ქუნ-**, **-რ/იშ** კი ნათესაობითი ბრუნვის ნიშანია, რომელიც მატოპონიმებელ სუფიქსად არის ქცეული, შესაბამისად ტოპონიმის სიტყვასიტყვითი თარგმანი იქნება – *სულისა*. საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ სულის აღმნიშვნელად ჩოლურულში, მსგავსად სვანური ენის სხვა დიალექტებისა და განსხვავებით ლაშხურისაგან, დასტურდება **ქტინ** (შდრ. ზს., ლნტ., ჩოლ. **ქტინ** და ლშხ. **ქუნ**), ტოპონიმის ფუძედ კი **ქუნ-** ძირი ფიქსირდება.

საილუსტრაციო მასალა

ჩიქე თეკალთე ხაკტერ აჩე ი ეჩანტო ოხრზნახი მამ, ქუნრ ი ამეკა, ლაშხურქა, ფეღია ლი ადურ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ვიტალი შავრეშიანი, სოფ. ლეუშერი, 43 წლისა) „ჯერ თეკალში უნდა წახვიდე და მერე უნდა მოიარო მამი, ქუნიში და აქ, ლაშხურზე, მთლად ახლოსაა (ზედმიწ. – ჯერ **თეკალ-ის}-კენ** უნდა წახვიდე და მერე მოიარო მამი, **ქუნ-იშ-ი** და ამაზე, **ლაშხურ-ზე**, ახლო არის მთლად)“

ქუნრშ ლგმზიგინხ ერქშიშარ დარ ცტირ, მარე მეზგე ლგმზიგელი ლეკტსტანისა (მივლინ. მასალ., მთქმელი: დაურხან მუკბანიანი, სოფ. ჭველიერი, 80 წლისა) „მაშინდელი ქუნიშის მაცხოვრებელთაგან არავინ არის დარჩენილი, მაგრამ ოჯახი ცხოვრობდა თურმე საკვასტიანოში (ზედმიწ. – **ქუნ-იშ-ში** [რომ] *ნასახლებან მაშინდელეები არავინ რჩენილა, მაგრამ მოსახლე *ნასახლება სა-კვასტიან-ო-ში)“...

6. ბგლემ – ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი სოფელი

ტოპონიმ **ბგლემ**-ში ძირად გამოიყოფა **ბგლ-**, **-ემ** კი ნათესაობითი ბრუნვის ნიშანია, რომელიც გეოგრაფიულ სახელებსაც ხშირად აწარმოებს (შდრ.: **ჰებრემ, გოტრემ, ყტედრემ**...).

წარმოდგენილი ტოპონიმის ეტიმოლოგია დღემდე არ ყოფილა მსჯელობის საგანი. ჩვენი აზრით, ძირად გამოყოფილი **ბგლ-** უნდა მომდინარეობდეს „დახევის/დაფხრეწის/გახლეჩის“ აღმნიშვნელი სვანური ლი-ბლ-ე „დახევა/გაფხრეწა/დაგ-ლეჯა/გახლეჩა შუაზე/გადაშლა“, მე-ბლ-ე „დახეული/დაფხრეწილი/გაგლეჯილი/გახლეჩილი შუაზე/გადაშლილი“ და ა. შ. ფორმებისაგან. ნეიტრალურხმოვნია ფორმები გვხვდება როგორც ზმნის პირიან ფორმებში (მაგ.: **ბგლე** „ხევს/ფხრეწს/გლეჯს შუაზე“, ასევე იდიომატურ გამოთქმებსა და წყევლის ფორმულებშიც (მაგ.: **ბგლაიდ ლიგნე** „დარღვევა/დაფხრეწა/გაგლეჯა შუაზე (ზედმიწ. – ფხრეწად **დგ-მ-ა)**“; **ბაღდ/ბაღდ ლეგნე** „დასაგლეჯი/გასახევი/გასაფხრეწი (ზედმიწ. – ფხრეწად/გლეჯად და-სა-**დგ-ამ-ი)**“ და მისთ.). სოფლის ლანდშაფტიც სწორედ შუაზე

გახლეჩილის/გაპობილის ფორმისაა და ამდენად ჩვენი ეტიმოლოგიური გააზრება საფუძველს მოკლებული არ ჩანს, სიტყვასიტყვით კი შეიძლება განიმარტოს, როგორც – გაპობილისა/გაფხრეწილისა/გაგლეჯილისა/გადაშლილისა. შდრ., აგრეთვე, ჩოლ. **ბალშაჲ/ზანშაჲ** „არამაღალი, ფართოდ გაშლილი ხე, ან პირუტყვი დიდი აღნაგობის“ და ბქ.

ბილშ/ლგბლიშალე „მკერდგაღელილი/გადადღლეზილი/საკინძმეშხს-ნილი“,

ლიბლიშალ „მკერდგაღელილი/გადადღლეზილი/საკინძმეშხსნილი სიარული“ და ა. შ. ფორმები, რომელთა ამოსავალიც სწორედ **-ბლ-** უნდა იყოს სხვადასხვა გახმოვანებით (**-ბილ/-ბელ/-ბალ**), ფუძისეული **-შ** კი, ალბათ, აქაც ბრუნვის ნიშანია, რომელიც თანდათან ფუძეში გაითქვიფა და გაქვავდა.

საილუსტრაციო მასალა

ბელემ ხტარდად აშტეშუ მეზგე (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ფაფალა მუკბანიანი, სოფ. ბულეში, 78 წლისა) „ბულეშში ვცხოვრობდით თერთმეტი ოჯახი (ზედმიწ. – **ბულემ**-ში ვიმყოფებოდით **ათ**-ერთი მოსახლე)“

საყდარლეჟა ი **ბელემგნლეჟა** ი **ეჩაჲ**, **ქ**, **ჭტელგნგნ**, **დეშ** ხითხელის **ეშუ ლუმბრი** ნასახს (მივლინ. მასალ., მთქმელი: დაურხან მუკბანიანი, სოფ. ჭველიერი, 80 წლისა) „საყდარსა და ბულემს ზემოთ და იქამდე, ე, ჭველვამდე, ვერ იპოვი ნაძვის ნასახს (ზედმიწ. – **საყდარ**-[ს] ზემოთ და **ბულემ**-[ს] ზემოთ და იქამდე, ე, **ჭველგ**-[ა]-მდე, ვერ მოძებნი ერთი ნაძვის ხის ნასახს)“

ლექტუტი ხალხს ხტყაყლედ საყდარს, შტტილს ი **ბელემს** (მივლინ. მასალ., მთქმელი: გაინა ზურაბიანი, სოფ. ტვიბი, 83 წლისა) „ქვედაურელებს ვუწოდებთ საყდარს, შტვილს და ბულემს (ზედმიწ. – ქვემოთი[ს] **ხალხ**-ს ვუწოდებთ **საყდარ**-ს, **შტვილ**-ს და **ბულემ**-ს)“...

7. **ტუიბ** – ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი სოფელი

ტოპონიმის ეტიმოლოგია გამჭვირვალეა. **ტუიბ** სვანურად ნიშნავს *ხეობა*’ს, *ხევ*’ს და მას შესატყვისები ეძებნება სხვა ქართველურ ენებში.

საილუსტრაციო მასალა

ათხე წელშუ ხტიმნჯე ერხენისა ტუიბი სგიმს, წელშუ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ზურიკო რატიანი, სოფ. ლეუშერი, 58 წლისა) „ახლა ვირით ვეზიდები იქიდან ტვიბის მჟავე წყალს, ვირით“

დედე ი **მამიდა** **თელდ** **იმარხულდახ** ი **ეშუ ზურალ** **ლას აჯად ერქ**, **ტუიბს**, **ეჯი ადურდ მაჩუნამდ** (მივლინ. მასალ., მთქმელი: გაინა ზურაბიანი, სოფ. ტვიბი, 83 წლისა) „დედა და მამიდა სულ მარხულობდნენ და ერთი ქალი იყო კიდევ იქ, ე, ტვიბში, ის მთლად ყველაზე უკეთესად (ზედმიწ. – **დედა** და **მამიდა** მთლად **მარხ**-ულ-ობ-დ-ნენ და ერთი ქალი იყო კიდევ იქ, ე, **ტვიბ**-ში, ის სრულად ყველაზე უკეთესად)“

მი მამშა მარკა, ხაბულიან ხუთი, მეათე კლასისა ხუთარი, ტუბისა ხუთზე (მივლინ. მასალ., მთქმელი: მარკა ხაბულიანი, სოფ. ტუბი, 16 წლისა) „მე მქვია მარკა, ხაბულიანი ვარ, მეათე კლასში ვარ, ტუბში ვცხოვრობ“...

8. თეკალ/თეკალ/თეკიალ – ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი სოფელი

სოფლის სახელწოდება **თეკალ** აშკარად მომდინარეობს მცენარის აღმნიშვნელი **თეკრა** (ზს., ქს.), **თეკერ** (ლშხ.), **თეკიარ** (ჩოლ.) „მაღალი მთის ბოკვი; ნეკერჩხალი“ (შდრ. ბქ. ტოპონიმი **თეკერ**) ფორმისაგან სონორ თანხმოვანთა (რ/ლ) მონაცვლეობითა და ა ხმოვნის მეტათეზისით. იგივე ფუძე დასტურდება ქართულშიც, კერძოდ, რაჭულ დიალექტში – **თეკერა** „ნეკერჩხლის ტიპის მცენარე, მთის ბოკვი, მთის ნეკერჩხალი“. სტრუქტურულ-სემანტიკური იგივეობა ქართულ-სვანურ ფუძეებს შორის იდენტურია. ერთადერთი რამაც ყურადღება მიიქცია ჩოლურულ მეტყველებაში, ესაა ფუძეში ი ხმოვნის ჩართვა როგორც სოფლის (**თეკიალ**), ასევე მცენარის (**თეკიარ**) სახელწოდებაში. როგორც ჩანს, ი ხმოვანი შემდგომ გაჩნდა, რაც ძალზე ხშირია ჩოლურულში (შდრ. **ზაგიარ** (შდრ. ზს., ლნტ. **ზაგარ**, ლშხ. **ზაგარ** „ზეგანი; ქედი; გადასასვლელი; გორაკი, ამაღლებული ადგილი“) „დაბალი მთა“; **კიარბ** (შდრ. ბქ. **კარბ**) „ძგიდე, ნაპირი“...), თუმცა ჯერჯერობით მისი ფუნქცია ჩვენთვის გაურკვეველია.

შენიშვნა: ერთი და იმავე მთქმელის (მაგ., ლეუშერელი ალიოშა შავრეშიანის) საუბარში ხან უმლაუტო (**თეკალ**) ფორმა გამოიყენება, ხან უმლაუტიანი (**თეკალ**).

საილუსტრაციო მასალა

თეკალს არი სგიმ, თელ ლეუშერ ეჩხაჟ ესლრი (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ზურიკო რატიანი, სოფ. ლეუშერი, 58 წლისა) „თეკალში არის მჟავე წყალი, მთელი ლეუშერი იქ დადის (ზედმიწ. – **თეკალ**-ში არის ვეძა, მთელ-ი ლეუშერ-ი იქით მიდის)“

მამშა დოდო, ქ'ოხთენენ თეკალს ათასიჩხარ'აშირ ი ჭოშთხუშეშტიშეჟიდს, სემი მარტს (მივლინ. მასალ., მთქმელი: დოდო ბაბლუანი, სოფ. თეკალი, 63 წლისა) „მქვია დოდო, დავიზადე თეკალში ათასცხრაასორმოცდაშვიდში, სამ მარტს (ზედმიწ. – მქვია **დოდო**, დავიზადე **თეკალ**-ში ათას-და-ცხრა-ას და ოთხ-ათ-და-შვიდ-ს, სამ მარტ-ს)“

მი ხუთი მინდია ხაბულიან, იეშტეშხუ ლეზაჲ ი ხუთზეგეხუთი თეკალს (მივლინ. მასალ., მთქმელი: მინდია ხაბულიანი, სოფ. თეკალი, 11 წლისა) „მე ვარ მინდია ხაბულიანი, თერთმეტი წლის და ვცხოვრობ თეკალში (ზედმიწ. – მე ვარ **მინდია ხაბულიან**-ი, ათ-ერთი წლისა და ვსახლობ **თეკალ**-ში)“...

ლიმშიე ჟ'ოხბინ თეკალი ბეფშორარე ბადისა (მივლინ. მასალ., მთქმელი: დარეჯან გვიდიანი, სოფ. საყდარი, 56 წლისა) „მუშაობა დავიწყე თეკალის საბავშვო ბაღში (ზედმიწ. – **მუშა**-ობ-ა დავიწყე **თეკალ**-ის} **ბავშვ**-უკ-ებ-ის} **ბაღ**-ში)“

თეკალხენქა ქ'ოთქუთიხ ჟარგალს ჟიბე შუწნთე დინა (მივლინ. მასალ., მთქმელი: გაინა ზურაბიანი, სოფ. ტუბი, 83 წლისა) „თეკალიდან გაუტაცებიათ თავადებს გოგო ზემო სვანეთში (ზედმიწ. – **თეკალ**-ი-დან-გა მოუპარავთ **ვარგ**-ებ-ს ზემო **სვან**-ეთ-ის}-კენ გოგო)“

თეკალთე ერ ადგენდ აჯად, დოდო ლეგუტერ ეშჟუ ლი, ჩუათტრლედ ისგუეჟუ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: გაინა ზურაბიანი, სოფ. ტვიბი, 83 წლისა) „თეკალში რომ წახვალთ ისევ, დოდოს წისკვილი იქაა, თქვენ თვითონ დაათვალიერეთ (ზედმიწ. – თეკალ-ის]-კენ რომ წახვალთ კვლავ, დოდო-ის] საფქვაკი იქ არის, დაათვალიერეთ თქვენით)“...

9. საყდარ – ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი სოფელი

ტოპონიმის ეტიმოლოგია გამჭვირვალეა, იგი მომდინარეობს ქართული საყდარ-ი ფორმისაგან სახ. ბრუნვის ნიშნის (-ი) მოკვეციტ. ბრუნვის ნიშნის დაკარგვას, უმლაუტის ცნობილი წესების თანახმად, უნდა გამოეწვია წინამავალი ხმოვნის უმლაუტი, თუმცა ჩოლურული, როგორც ცნობილია, ხშირ შემთხვევაში უუმლაუტო ფორმებს მიმართავს, მსგავსად ლაშხურისა და განასხვავებით ლენტეხურისაგან.

საილუსტრაციო მასალა

ალდარ ეხხენ ლიხ, ზელეშხენ, საყდარხენ ი ჭუელდერხენ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ბორის შავრეშიანი, სოფ. ლეუშერი, 73 წლისა) „ესენი იქიდან არიან, ბულეშიდან, საყდრიდან და ჭველიერიდან“

ჟემქედელი ეხხუ, ე, საყდართე (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ბორის შავრეშიანი, სოფ. ლეუშერი, 73 წლისა) „ასულა იქ, ე, საყდარში (ზედმიწ. – ასულა იქით, ე, საყდარ-ის]-კენ“

მი, დარეჯან ერმილე გეზალ ოხთენენ ჭრთთხუეშტიჩხარაშას საყდარს (მივლინ. მასალ., მთქმელი: დარეჯან გვიდიანი, სოფ. საყდარი, 56 წლისა) „მე, დარეჯან ერმილეს ასული დავიბადე ორმოცდაცხრაში საყდარში (ზედმიწ. – მე, დარეჯან ერმილე-ს შვილი დავიბადე ოთხ-ათ-და-ცხრა-ში საყდარ-ში)“...

10. დგრაშ/დგრაშ/დრაშ – ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი სოფელი

დგრაშ/დგრაშ/დრაშ ტოპონიმის ეტიმოლოგიური გააზრება წარმოდგენილი აქვს ე. გაზდელიანს ნაშრომში „ქვემო სვანეთის ზოგი ტოპონიმის წარმომავლობისათვის“ (2011:20). იგი ძირად გამოყოფს დგრ-ს და უკავშირებს სვანურ დგრ „კვეთი/დვრიტა“ ლექსემას და ტოპონიმს განმარტავს, როგორც „დვრიტისა“-ს, თუმცა ჩვენ საანალიზო ტოპონიმთან დაკავშირებით სხვა თვალსაზრისი გაგვაჩნია, კერძოდ, იგი შესაძლოა დავუკავშიროთ დრ (ზზ., ლშზ., ჩოლ.), დირ (ბქ., ლნტ.), დგრ (ბქ.) „დირე“ სიტყვას.

საილუსტრაციო მასალა

ხოხრა ლემარ ჭყინტოლ, მატრენე მუხბე, ეჩე დგრაშ ლოქ ერ ლემარდხ ი ჟოხხუტტახ მიჩა ლახუბა ი მუჟმაგ, აშმა, არა მუხბე ი მეჩხრე მუ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ზურაბ ჯამბურიძე, სოფ. ლეუშერი, 38 წლისა) „პატარა ბიჭი ყოფილა, უმცროსი ძმა, დურაშში რომ ცხოვრობდნენ, მაშინ და ამოუწყვეტიათ მისი ძმები და მამაც, ამისი, რვა ძმა და მეცხრე მამა (ზედმიწ. – პატარა ყოფილა ბიჭი, უმცროსი ძმა, იქ, დურაშ-ში რომ *ნამყოფან და ამოუწყვეტიათ მისი ძმები და მამა-ც, ამისი, რვა ძმა და მე-ცხრ-ე მამა)“

ალე დერაშენ ლი, დერაშ იზგე (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ბონდო ონიანი, სოფ. ქუნიში, 65 წლისა) „ეს დურაშიდანაა, დურაში ცხოვრობს (ზედმიწ. – ეს დურაშ-ი-დან არის, დურაშ-ის სახლობს)“

ეჯი ქაღჩიქელი დერაშ, ჭყინტ, მაჭრენე, ი ეჯის სემი ხაყენა ჭყენტარ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ზურაბ ჯამბურიძე, სოფ. ლეუშერი, 38 წლისა) „ის დაოჯახებულა დურაში, ბიჭი, უმცროსი, და იმას სამი ბიჭი ჰყოლია (ზედმიწ. – ის გა-სიძ-ებ-ულ-ა დურაშ-ში, ბიჭი, უმცროსი, და იმას სამ-ი ჰყოლია ბიჭები)“...

ალმარ ქემჩედხ დრაშთე, დრაშ ლგმზიგალინხ ი დრაშენქა ქემტეხელის მამთე (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ფაფალა მუკბანიანი, სოფ. ბულეში, 78 წლისა) „ესენი გადასულან დურაში, დურაში ცხოვრობდნენ თურმე და დურაშიდან დაბრუნებულან მამში (ზედმიწ. – ესენი გასულან დურაშ-ის-კენ, დურაშ-ში სახლობდნენ თურმე და დურაშ-ი-დან გამობრუნებულან მამ-ის-კენ)“...

11. ზაგალრდ/ზაგალრლ – ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი მიტოვებული სოფელი

ტოპონიმი ზაგალ-რდ/ზაგალ-რლ < ჩოლ. ზაგარ (შდრ. ზს., ლნტ. ზაგარ, ლშხ. ზაგარ „ზეგანი; ქედი; გადასასვლელი; გორაკი, ამაღლებული ადგილი“) სიტყვისაგან სონორ (რ/ლ) თანხმოვანთა მონაცვლეობითა და ფუძეზე კნინობითობის მაწარმოებელ -რდ/-რლ სუფიქსთა დართვით. სავარაუდოდ, საანალიზო ტოპონიმის ფონეტიკური ტრანსფორმაცია შემდეგი თანმიმდევრობით უნდა წარმართულიყო: ზაგალ-რდ < *ზაგარ-რდ < *ზაგარი-ოდ < *ზეგანი-ოდ, შესაბამისად კი სუფიქსისეულ ხმოვანთა სიგრძის გამომწვევი მიზეზიც ნათელია (ი+ო = ო).

შენიშვნა: ა. ლიპარტელიანის „სვანურ-ქართულ ლექსიკონში (ჩოლურული კილო)“ გვხვდება ზაგარ „დაბალი მთა“ ფორმაც, თუმცა თითქმის ყველა ინფორმატორი ზაგარ ფორმას ანიჭებს უპირატესობას.

საილუსტრაციო მასალა

ჩუალზიგელის ზაგალრდს შაჭრეშიანალ, ლექუ ლაზგას (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ვიტალი შავრეშიანი, სოფ. ლეუშერი, 43 წლისა) „შავრეშიანები დასახლებულან ზაგალოდში, ქვემო ლაზგაში (ზედმიწ. – დასახლებულან ზაგალოდ-ში შავრეშიან-ებ-ი, ქვემო[ს] სამოსახლოს)“

ლუფხულადელ ლგმარ ი გუშგუე ხოშალ ლგმანინხ ერხენტე, ზაგალრდს (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ვიტალი შავრეშიანი, სოფ. ლეუშერი, 43 წლისა) „გაზაფხული ყოფილა და ჩვენი წინაპრები ხნავდნენ თურმე იქით, ზაგალოდში (ზედმიწ. – გაზაფხულ-დღე ყოფილა და ჩვენი უხუცესები *ნა-ხნ-ავ-ან იქითკენში, ზაგალოდ-ს)“

სგამ ერხენ ნაჯადუ ხიდ მაგ, ე, ზაგალრდხენ, შაჭრეშიანალ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: გაინა ზურაბიანი, სოფ. ტვიბი, 83 წლისა) „თქვენ იქიდან მოსულები ხართ ყველანი, ე, ზაგალოდ-დან, შავრეშიანები (ზედმიწ. – თქვენ იქიდან ნავალი ხართ ყველა, ე, ზაგალოდ-ი-დან, შავრეშიან-ებ-ი)“...

გუშგუთე თემს ზაგალოდს მამაპაპურ ლამზერ ხუტა ი შაჟრეშიანალ გარ ხტიმზერდ ეშჟუნენ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ვიტალი შავრეშიანი, სოფ. ლეუშერი, 43 წლისა) „ჩვენ თემს ზაგალოდში მამაპაპური სალოცავი აქვს და მხოლოდ შავრეშიანები ვლოცულობთ იქ (ზედმიწ. – ჩვენ თემ-ს ზაგალოდ-ში მამა-პაპურ-ი სალოცავი აქვს და მხოლოდ შავრეშიან-ებ-ი ვლოცულობთ იქ)“

თანაფ ერ ლი, მერზე მიშლადედ ხტიმზერდ ეჩე, ზაგალოდს (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ვიტალი შავრეშიანი, სოფ. ლეუშერი, 43 წლისა) „აღდგომა რომ არის, მეორე კვირას ლოცვას აღვავლენთ იქ, ზაგალოდში (ზედმიწ. – თანაფა რომ არის, მზ-ის-დღე-ს} ვლოცულობთ იქ, ზაგალოდ-ში)“

ამე იზგოლხ, ა, ზაგალოდს ხატულის (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ცისანა გარდაფხაძე, სოფ. ლეუშერი, 65 წლისა) „აქ ცხოვრობდნენ, აი, ზაგალოდს ეძახიან (ზედმიწ. – აქ სახლობდნენ, აი, ზაგალოდ-ს ეძახიან)“...

12. შტუილ – ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი მიტოვებული სოფელი

სოფლის სახელწოდება უნდა მომდინარეობდეს შტულ „ფიგურიანი სათოფური ციხე-სახლებში“ (შდრ. ზს. შდულ/შდურ „სათოფური კოშკის ზედა სართულის კედლებში“) სიტყვისაგან ფუძისეული უს გაუმლაუტებით.

საილუსტრაციო მასალა

ლექუჟტი ხალხს ხუაყლედ საყდარს, შტუილს ი ბელეშს (მივლინ. მასალ., მთქმელი: გაინა ზურაბიანი, სოფ. ტვიბი, 83 წლისა) „ქვედაურელებს ვეძახით საყდარს, შტვილს და ბულეშს (ზედმიწ. – ქვემოთი[ს] ხალხ-ს ვუწოდებთ საყდარ-ს, შტვილ-ს და ბულეშ-ს)“

მუკბანიანარ იზგებ შტუილხენისა ლეჟა მეკდე (მივლინ. მასალ., მთქმელი: გაინა ზურაბიანი, სოფ. ტვიბი, 83 წლისა) „მუკბანიანები ცხოვრობენ შტვილიდან ამოსულები (ზედმიწ. – მუკბანიან-ებ-ი სახლობენ შტვილ-ი-დან-ში ზემოთ მოსული)“...

13. ედიყ – ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი მიტოვებული სოფელი

ჩოლურელ რესპოდენტთა და, ასევე, ა. ლიპარტელიანის (1998:XXXI) ცნობით, ედიყი ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი მიტოვებული სოფელია, სადაც არის უძველესი ნაეკლესიარი, სავარაუდოდ წმ. გიორგის სახელობისა.

სემანტიკურად ტოპონიმი ედიყ შეიძლება დავუკავშიროთ სვანურში ფართოდ გავრცელებულ უძველეს და ლამის ტაბუდადებულ ლიდრეყ/ი ფორმას (შდრ., ჩოლ. ლიდრეყ „მოფრთხილება“, ლედრეყ „მოსაფრთხილებელი“, იდრეყი „იფარავს, პატივს სცემს“, ლეიდრეყი ღერბეთ „დაიფარავს, შეიცოდებს ღმერთი“, ლოხდერყა „ღმერთს დაუცვია“ (ლიპარტელიანი 1994:178, 184, 119, 197); ბქ. ლიდრეყი „მოფრთხილება, მოფერება“, ლედრეყი „მოსაფრთხილებელი, მოსაფერებელი, დასაცავი, დალოცვილი“, ლედრეყიაქ სი! „შე დალოცვილო!“ და ა. შ.). ვინაიდან დალოცვის ფორმულებშიც გამოიყენება ეს სიტყვა, ვფიქრობთ, სოფლის სახელწოდების აღნიშნულ ფორმასთან დაკავშირება საფუძველს

მოკლებული არ იქნება, ანუ ტოპონიმი უნდა განიმარტოს როგორც მოსაფრთხილებელი/მო-
საფერებელი/მცველი/დალოცვილი/მფარველი და ა. შ. რაც შეეხება სიტყვის სტრუქტურულ
შედგენილობას, სავარაუდოდ, ასეთია: **ა-ე-დიყ**, სადაც, ჩვენი აზრით, ძირად გამოიყოფა **-დიყ**,
რომელსაც წინ უძღვის უტყვი **-ე-** ხმოვანი, რომლის გრამატიკული კლასიფიკაცია,
ანლაუტისეულ იოტთან შედარებით, ამ ეტაპზე ვერ ხერხდება. როგორც ცნობილია,
ზემოსვანურის ხმოვანთა ფშვინვიერ შემართვას ქვემოსვანურში შესატყვისად უმეტესად
იოტირებული და ვიწრო ხმოვნები მოუდის (შდრ., ერთი მხრივ, ბზ., **ჰეშმაჲ**, უშგ. **ჰეშმაჲ** და,
მეორე მხრივ, ლშხ.-ჩოლ. **ჲეშმაჲ**, ლნტ. **ჲეშმაჲ** და ა. შ. ჟღენტი 1949:125; საღლიანი 2016:349),
ცხადია, აქაც სწორედ აღნიშნულ მოვლენასთან გვაქვს საქმე.

საილუსტრაციო მასალა

სპონდიკი ...მგდე... ლი თელდ ეჯი ი ალე ბაჩჷშ ოთგახ ალმარს, ა, გუშგუე ხოშშლს, ჯგრზგ,
მარე ეჯი ჯგრზგ ლგმარელი მშმს, ...მგდას, ჲედიყს (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ბორის შავრეშიანი,
სოფ. ფანაგა, 73 წლისა) „სპონდიკი ...ისა... არის მთლიანად ის და ამ ქვით აუშენებიათ ამათ, აი,
ჩვენ წინაპრებს, წმინდა გიორგის სახელობის ეკლესია, მაგრამ ის წმინდა გიორგის სახელობის
ეკლესია ყოფილა მამში, ...იქ..., ედიყში (ზედმიწ. – **სპონდიკი-ის** ...ისა... არის მთლად ის და ეს
ქვით ა-უ-გ-ი-ა-თ ამეებს, აი, ჩვენ დიდებს, წმინდა გიორგი, მაგრამ ის წმინდა გიორგი ყოფილა
მამ-ში, ...იმას..., ედიყ-ს)“

ჲედიყს ლგგდა ეკლესიაჲ, ძრიელ ლამზერ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ოსანა ზურაბიანი,
სოფ. მამი, 92 წლისა) „ედიყში იდგა ეკლესია, ძლიერი სალოცავი (ზედმიწ. – **ედიყ-ს ი-დგ-ა**
ეკლესია, ძლიერ-ი სა-ზორ-ავ-ი)“

ჲედიყს იზგახ ჯამზურიძეალ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ბორის შავრეშიანი, სოფ. ფანაგა,
73 წლისა) „ედიყში ცხოვრობდნენ ჯამზურიძეები (ზედმიწ. – **ედიყ-ს სახლობდნენ ჯამზურიძე-**
ებ-ი)“

ჩიმეშდ ხოშა ჯუნელ, ჩიმეშდ ხოშა ჯუნელ ლი ჲედიყი ეკლესია (მივლინ. მასალ., მთქმელი:
ბონდო ონიანი, სოფ. ქუნიში, 65 წლისა) „ყველაზე უფრო ძველი, ყველაზე უფრო ძველი არის
ედიყის ეკლესია (ზედმიწ. – ყველასად დიდი ძველი, ყველასად დიდი ძველი არის **ედიყ-ის**
ეკლესია)“...

14. ფანაგა – ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი სოფელი

ჩოლურელ ინფორმატორთა თქმით, ფანაგას უძველესი სახელი ყოფილა **ხანაგა**, რაც
არეულ/აოხრებულ/ნამეწყრალ/ჩახერგილ... ადგილს ნიშნავს; სოფლის ადგილმდებარეობაც
სწორედ ამისი ნათელი დასტურია.

ხანაგა ზმნის პირიანი ფორმაა, რომელსაც, ცხადია, ეწარმოება როგორც მასდარული ფორმა
– **ლინაგე** 1. „გაოცება ხალხის ხმაურით“, 2. „არეულობა, არევ-დარევა, ჩახერგვა“, ისე
მიმდებარე ფორმაც – **ლგნაგე** 1. „გაოცებული ხალხის ხმაურით“, 2. „არეული, არეულ-
დარეული, ჩახერგილი“. თუკი ინფორმატორთა მიერ მოწოდებული ზმნის პირიანი ფორმიდან
ხ/ფ ბგერათა მონაცვლეობით სოფლის სახელწოდების (**ფანაგა**’ს) მიღებას, ანუ ტოპონიმად

ქცევას, დაუშვებთ, მაშინ უნდა ვეძებოთ ქართველურ ენებში მსგავსი წარმოების ტოპონიმები (ანუ ზმნის პირიანი ფორმებიდან ნაწარმოები), ერთ-ერთი – **აგორება** „ფერდობი ადგილი“ სწორედ გ. ბედოშვილს აქვს დაფიქსირებული ლანჩხუთის რაიონის სოფ. სუფსაში (2013:15). შესაძლოა მსგავსი მაგალითები კვლავაც დაიძებნოს, თუმცა ამ ეტაპზე აღნიშნულ საკითხზე მსჯელობისაგან თავს შევიკავებთ.

საანალიზო ტოპონიმის ეტიმოლოგიური კვლევა ჩვენ ადრინდელ ნაშრომში – „რამდენიმე სვანური (ჩოლურული) ტოპონიმის ეტიმოლოგიისათვის“, რომელიც დაიბეჭდა 2017 წელს ეტიმოლოგიური ძიებანის მე-14 ტომში, ემყარებოდა მხოლოდ და მხოლოდ ხალხურ ეტიმოლოგიას, ვინაიდან სხვა არგუნეტირებული ეტიმოლოგია არ გაგვაჩნდა. შემდგომ დიდძალი ტოპონიმიკური მასალის ანალიზის შედეგად მივაკვლიეთ საკვლევი საკითხისთვის მეტად ყურადსაღებ ტოპონიმებს – **ლეფზგ** (ზზ.) „სამარხილო გზა (ზედმიწ. – საოღროჩოღრო)“ და **ლეფზგა შუკუ** (ზზ.) „გზა (ზზ.) „საოღროჩოღროს“ შუკა“. **ლეფზგ** ტოპონიმში ძირად გამოიყოფა -**ფზგ**, **ლე-** კი დანიშნულების სახელთა მაწარმოებელი თავსართია. ზემო სვანურ დიალექტებში ასევე იძებნება ამავე ძირის შემცველი მიმღეობური ფორები – **ლეფზგე** (ზზ.)/**ლეფზნაგე** (ბქ.) სავარაუდოდ *ოღრო-ჩოღრო/ჩახერგილი* ადგილის მნიშვნელობით. ტოპონიმი **ფანაგაც**, ინფორმატორთა განმარტებით, სწორედ ამგვარი მდებარეობის გამო დარქმევია სოფელს.

საილუსტრაციო მასალა

ლეუშერთე ი ფანაგათე ზაგალოდხენ ლიდ ქა ნაზუ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ალიომა შავრეშიანი, სოფ. ლეუშერი, 76 წლისა) „ლეუშერში და ფანაგაში ზაგალოდიდან ვართ გადასულები (ზედმიწ. – **ლეუშერ**-[ის]-კენ და ფანაგ[ის]-კენ **ზაგალ**-ოდ-იდან ვართ განასვლელი)“

ფანაგანუნ სიპდად ჭიშხუ ხომა მუსოზუი (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ზურიკო რატიანი, სოფ. ლეუშერი, 58 წლისა) „დიდთოვლობის დროს ფანაგაში დავდიოდით ფეხით (ზედმიწ. – ფანაგამდე ვტრიალებდით ფეხით დიდ თოვლობაზე)“

ეჩნდო, ლეუშერს ი ფანაგასრმაგ მარო ხუბრდად, ლამზერდ ეჩხუ ოსღურდად ჟრ, ზაგალოდთე (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ალიომა შავრეშიანი, სოფ. ლეუშერი, 76 წლისა) „მერეც, ლეუშერში და ფანაგაში ვინც ვიყავით, სალოცავად იქ ავდიოდით, ზაგალოდში (ზედმიწ. – მაშინს მერეც, **ლეუშერ**-ში და ფანაგაშიც ვინც ვიმყოფებოდით, სალოცავად იქით ავდიოდით, **ზაგალ**-ოდ-[ის]-კენ)“

ეჩნდონენ, დერა, ჟენხურიელან ლეუშერ ი ფანაგა ი ჭუქელფ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ბორის შავრეშიანი, სოფ. ფანაგა, 73 წლისა) „შემდეგ შეგროვდა ლეუშერი და ფანაგა და ჭველფი (ზედმიწ. – მაშინს მერე, ხომ, შეგროვდა **ლეუშერ**-ი და ფანაგა და ჭველფი)“...

15. **ჭუქელფ** – ჩოლურის ხეობის ერთ-ერთი სოფელი

ტოპონიმის ეტიმოლოგია უცნობია, თუმცა შესაძლოა იგი დავუკავშიროთ ა. ლიპარტელიანის მიერ დადასტურებულ ფორმას **ჟელჭუფ** „მდელოს ნაჭერი მიწიანად, ბალახის

სახეობა“ (1994:102). ფონეტიკური ტრანსფორმაცია კი შემდეგნაირად წარმოგვიდგენია: **ჭტელფ** ← **ჭელჭუფ** ფორმისაგან აუსლაუტისეული -**უ**- ხმოვნის დაკარგვითა და ანლაუტისეული -**ჭელ**- მარცვლის მეტათეზისით. ცხადია, ჩვენი ეს დაკავშირება უნივერსალური ვერ იქნება, თუმცა ამ ეტაპზე ტოპონიმის სხვა ეტიმოლოგიური გააზრება არ გაგვაჩნია. ვფიქრობთ, საკითხის კვლევა კვლავაც აქტუალურია.

საილუსტრაციო მასალა

საყდარლეჟა ი **ბგლეშენლეჟა** ი **ეჩაჭ**, **ჭ**, **ჭტელფნგნ**, **დეშ** ხითხელის ეშუ ღუმირი ნასახს (მივლინ. მასალ., მთქმელი: დაურხან მუკბანიანი, სოფ. ჭველიერი, 80 წლისა) „საყდარსა და ბულეშს ზემოთ და იქამდე, ე, ჭველფამდე, ვერ იპოვი ნაძვის ნასახს (ზედმიწ. – **საყდარ**-[ს] ზემოთ და **ბულეშ**-[ს] ზემოთ და იქამდე, ე, **ჭველფ**-[ა]-მდე, ვერ მოძებნი ერთი ნაძვის ხის ნასახს)“

ალე ინდიქტერ ამე ამშიე, **ა**, **ჭტელფს**, **ბრიგადირდ** (მივლინ. მასალ., მთქმელი: უჩა კვასტიანი, სოფ. ჭველფი, 76 წლისა) „ეს ინდიქტერი აქ მუშაობს, აი, ჭველფში, ბრიგადირად“

ამხენ დაშტუე ლწრას ხტყლედე ნაფ, **ეჩე** ლწრდად მაგ ალმარ, **ფანაგა** ი **ჭტელფ**, **ჭტელფ** მნდე, **ალე**, **ა**, **ლეუშერ** (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ბორის შავრეშიანი, სოფ. ლეუშერი, 73 წლისა) „აქეთ დათვის სათიბს ვეძახით ჩვენ, იქ ვიყავით ესენი ყველანი, ფანაგა და ჭველფი, ჭველფი კი არა და, ეს, აი, ლეუშერი (ზედმიწ. – აქეთ **დათვ**-ი[ს] სათიბს ვეძახით ჩვენ, იქ ვიმყოფებოდით ყველა ესენი, ფანაგა და ჭველფი, ჭველფი კი არა და, ეს, აი, **ლეუშერ**-ი)“

ეჩა დის ხეშხან კატო, **ჭტელფს** ერ პრდა (მივლინ. მასალ., მთქმელი: ალიოშა შავრეშიანი, სოფ. ლეუშერი, 76 წლისა) „იმის დედას ერქვა კატო, ჭველფში რომ იყო (ზედმიწ. – იმის **დე**-**და**-ს ერქვა **კატო**, ჭველფში რომ იმყოფებოდა)“...

16. **მუყმენდ/მუყტმენდ/მურყმელდ/მურყტმელდ** – ჩოლურის ხეობის, კერძოდ ჭველიერის ქვედა ნაწილი

ტოპონიმი ეტიმოლოგიურადაც და სემანტიკურადაც უნდა უკავშირდებოდეს **მურყტამ/მურყტამ** „კოშკი“ სიტყვას, რომელიც ფართოდ არის გავრცელებული სვანურში და უამრავ ტოპონიმსაც უდევს საფუძვლად.

ტოპონიმის სტრუქტურული შედგენილობა ასეთია: **მუყმ-ენდ/მუყტმ-ენდ/მურყმ-ელდ/მურყტმ-ელდ**, სადაც, ძირითადად **მუყმ-/მურყმ-/მუყტმ-/მურყტმ-**, **-ენდ/-ელდ** კი, როგორც ჩანს, სუფიქსებია. რა ფონეტიკური მოვლენები უნდა განხორციელებულიყო, რომ **მურყტამ/მურყტამ** ფორმიდან აღნიშნული ტოპონიმები მიგვეღო? ფორმათა ცვლათა აშკარად თვალშისაცემია, სრული სურათის წარმოსადგენად კი ცალ-ცალკე განვიხილოთ ჯერ **მუყმ-/მურყმ-/მუყტმ-/მურყტმ-** ძირებში მომხდარი ყველა ფონეტიკური ცვალეზადობა და შემდგომ **-ენდ/-ელდ** სუფიქსთა როგორც ფუნქცია, ასევე წარმომავლობა და ყველა ფონეტიკური გარდაქმნა.

მუყმ ← ***მურყმ** ← ***მურყტმ** ← **მურყტამ**-ისაგან. ჩვენ მიერ აღდგენილი ***მურყმ** და ***მურყტმ** კი, როგორც ვნახეთ, **მუყმ-ენდ** ფორმის პარალელურად არსებულ **მურყმელდ** და **მურყტმელდ** ტოპონიმებში დასტურდება, სადაც, ასევე, დაკარგულია როგორც ფუძისეული მარცვალი, ისე

ფუძისეული ხმოვნითი ელემენტი. ცხადია, დიდ ფონეტიკურ გარდაქმნებთან არ გვაქვს საქმე, თუმცა ასახსნელია მათზე დართული სუფიქსების წარმომავლობა, ფუნქცია და ა. შ.

სვანურში, როგორც ცნობილია, ხშირია კნინობითის მაწარმოებლებით მარკირებული ტოპონიმები (მარგიანი 2013:89; საღლიანი 2016:555, 560...). მიკროტოპონიმიაში განსაკუთრებით ხშირად გამოიყენება სხვადასხვა კნინობითის სუფიქსები: -ილ, -ულ, -გლ, -იდ, -ილდ, -ულდ, -ალდ, -გლდ, -ჰდ, -გდ, თუმცა სამეცნიერო ლიტერატურაში -ელდ სუფიქსიანი ტოპონიმების შესახებ მსჯელობა დღემდე არ ყოფილა. ის, რომ მურყმ-ელდ ტოპონიმში ბოლოკიდური -ელდ კნინობითის სუფიქსია, ამას ადასტურებს სვანურში დადასტურებული უამრავი მსგავსი -ელდ სუფიქსის შემცველი მიკროტოპონიმის არსებობა (შდრ.: ბეყ-ელდ-ა/ბეყ-ელდ-ა „ადგილის სახელწოდება ლენტეხის რ-ში, სოფ. ბაბილში“, ეჩხან ტაფ-ელდ „სათიბი, სამოვარი მესტიის რ-ში, სოფ. ლენჯერში (ზედმიწ. – იქითა ტაფობ-უკა)“, ეჩხე ფარფ-ელდ „კლდეკარი მესტიის რ-ში, სოფ. ხაიშში (ზედმიწ. – იქითა ფარფლ-უკა)“, დაბ-ელდ-ჰრ „სამოვარი მესტიის რ-ში, სოფ. ლახამულაში (ზედმიწ. – ყან-უკ-ებ-ი)“, დაბ-ელდ-ჰრ-იმ სარგელ „წყარო მესტიის რ-ში, სოფ. ლახამულაში (ზედმიწ. – ყან-უკ-ებ-ი-ს წყარო)“ და ა. შ.). ცნობილია ისიც, რომ სვანურში კნინობითის ძირითად მაწარმოებლად, სავარაუდოდ, მიჩნეულია -ილდ სუფიქსი, რომელსაც მოეპოვება მრავალი სხვადასხვა ვარიანტი ხმოვანთა მონაცვლეობისა და თანხმოვანთა კომპლექსის გამარტივების გზით მიღებული; სახელდობრ, ფუძისეულ ბაგისმიერ ბგერებთან ასიმილაციით უნდა მიგვეღო -ულდ, რედუქციით -გლდ, დ თანხმოვნის დაკარგვით – -ილ, -ულ, -გლ; ლ-ზე დაბოლოებულ სიტყვებში კი დაკარგულად ითვლება სუფიქსისეული ლ და კნინობითის მაწარმოებლად გვევლინება -იდ, -გდ. ცხადია, სხვადასხვა დიალექტში სხვა ხმოვნიანი ვარიანტებიც დასტურდება: -ოლდ, -ოლ(რლ), -ელ, -ალ, -ად (ჭუმბურიძე 1977:255). ჩვენი თვალსაზრისის მიხედვით, სწორედ -ილდ სუფიქსის ერთ-ერთ ვარიანტად უნდა მივიჩნიოთ ტოპონიმებში არსებული -ელდ, რომელიც, ასევე, მსგავსად სხვა კნინობითის სუფიქსებისა, მიღებული ჩანს ფუძისეულ ბაგისმიერ ბგერებთან ასიმილაციით. რაც შეეხება -ენდ სუფიქსს, რომელიც მურყმ-ელდ ტოპონიმის პარალელურ მუყმ-ენდ ფორმაში იჩენს თავს, ჩვენი ვარაუდით, საანალიზო -ელდ სუფიქსისაგან უნდა მიგვეღო სონორ (ლ/ნ) თანხმოვანთა მონაცვლეობით, -ე ხმოვნის სიგრძე კი, როგორც ჩანს, გამოწვეულია ინტერვოკალურ პოზიციაში უ თანხმოვნის დაკარგვითა და არაიდენტურ (ა+ე) ხმოვანთა შერწყმით. თუკი ჩვენი ვარაუდი აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით სწორია, მაშინ მრავალრიცხოვან სვანურ კნინობითის მაწარმოებელ სუფიქსებს -ელდ და -ენდ სუფიქსებიც უნდა დაემატოს, რაც ჯერჯერობით მხოლოდ მიკროტოპონიმებში დასტურდება.

და მაინც რამ გამოიწვია ამოსავალ ფუძეზე კნინობითის მაწარმოებელი სუფიქსების (მურყმ-ელდ/მუყმ-ენდ) დართვა? როგორც ჩანს, სოფლის სახელწოდება შედარებით უფრო გვიანდელია, იმ დროინდელი, როცა უკვე სოფელი და ამ სოფლის ნაგებობანი ნანგრევებად იყო ქცეული. ალბათ, ტოპონიმის ამოსავალი სემანტიკაც ეს არის – კომუ-უკა. რომ ყოფილიყო სუფიქსად წარმოდგენილი მხოლოდ -ელ და არა -ელდ, მაშინ სიტყვას სხვა კლასიფიკაცია მიეცემოდა და განიმარტებოდა როგორც კომქნარი/კომქიანი, თუმცა დაბრკოლებას ქმნის სუფიქსის ბოლოკიდური -დ თანხმოვანი.

შენიშვნა: ჩოლურულ მეტყველებაში ჩვენი ყურადღება მიიქცია, აგრეთვე, კნინობითის მაწარმოებელმა -ედ/-ნდ სუფიქსმაც, რომელიც ხშირად დასტურდება როგორც საზოგადო, ასევე საკუთარ სახელებში, ზედსართავებში, რიცხვით სახელებსა და მიმღებობებშიც (მაგ.: **ჯუმლ-ნდ** „მამიკო“, **უდლ-ნდ** „დაიკო“, **კაკლ-ნდ** „მარცვლუკა“, **ჩაფლ-ნდ** „ფეხსაცმელუკა“, **ტაბლ-ნდ** „სალოცავი პურუკა“...), თუმცა სამეცნიერო ლიტერატურაში აღნიშნული სუფიქსის შესახებ დღემდე არ ყოფილა მსჯელობა. ვფიქრობთ, -ედ/-ნდ მიღებული ჩანს სწორედ -ელდ სუფიქსისაგან **ლ-ს** რედუქციით, -ე/-ნ ხმოვანი კი მიღებული ჩანს სხვა ხმოვნებთან მონაცვლეობით (მაგ., შდრ., ერთი მხრივ, ჩოლ. **ჯუმლ-ნდ** და, მეორე მხრივ, ბქ. **ჯიმლ-ად** „მამიკო“).

საილუსტრაციო მასალა

ჟიხი კტნბჟი მურყტამი ჩუ ლგდა, მუყმენდ ხაშხან, ლექტნ ჭტელდერს ეკუთუნის მუყმენდ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: დაურხან მუკბანიანი, სოფ. ჭველიერი, 80 წლისა) „ზემოთ გორაკზე კოშკიც იდგა, მუყმენდი ერქვა, ქვედა ჭველიერს ეკუთვნის მუყმენდი (ზედმიწ. – ოდნავ ზემოთ გორაკზე კოშკიც ქე ი-დგ-ა, მუყმენდი ერქვა, ქვედასქ ჭველიერ-ს ეკუთვნის მუყმენდი)“

ალე ჩი ლადელ ესლრი ლათხტმართე, ა, მწრე, ი ამასობაჲსა ჟ'ობმეკრაზ, ერე „ეჩე ლოქ იზგე, მუყმენდ, კტნბჟი, ი ძეხტ ი გეზალ ლოქ ხაყა“ (მივლინ. მასალ., მთქმელი: დაურხან მუკბანიანი, სოფ. ჭველიერი, 80 წლისა) „ეს ყოველდღე დადის თურმე სანადიროდ, აი, კაცი, და ამასობაში გაუგიათ, რომ „იქ ცხოვრობსო, მუყმენდში, გორაკზე, და ცოლ-შვილი ჰყავსო (ზედმიწ. – ეს ყოველ-დღე მიდის სა-სა-თხ-ევ-ლ-ო-სქ-კენ, აი, კაცი, და ამასობა-ში გაუგიათ, რომ „იქ სახლობსო, მუყმენდში, გორაკზე, და ცოლი და შვილიო ჰყავს)“...

ამრიგად, პუბლიკაციაში შეძლებისდაგვარად მოცემულია ჩოლურის ხეობისა და მისი სოფლების სახელწოდებათა სტრუქტურულ-სემანტიკური და ეტიმოლოგიური ანალიზი; ყურადღება ექცევა, აგრეთვე, ხალხურ ეტიმოლოგიასაც.

ელიზაბეტა გაგდელიანი

ღვთაებათა სახელები და რელიგიურ რიტუალებთან დაკავშირებული მიკროტოპონიმები სვანურში

ამბაკო ჭკადუას მიერ 50 წლის წინ შედგენილ სვანურ ტოპონიმთა ხელნაწერ ლექსიკონში ხშირია ღვთაებათა სახელებთან და რელიგიურ რიტუალებთან დაკავშირებული მიკროტოპონიმები.

მაცხოვრის გარდა მიკროტოპონიმებში **ქრისტე** ღმერთის სახელიც ფიგურირებს. **ქრისტე** არამარკირებული, მარტივი ფორმით. აღნიშნება ქრისტე ღმერთის სახელობის საყდრები: ს. ჰადიში, ს. ლახირი, ს. ფარი. **ქრისტე ლაჭტამშ** – „ლაჭტამაშის ეკლესია, საყდარი“. ამჟამად ეკლესია არ ჩანს. ქალების სალოცავი ადგილია: **ქრისტე ზურალშ როქუ სი ღწნემდ** – ქრისტე ქალები-სა, შენ გვიშველე, შეგვეწიე.

ქრისტე ს. ჰადიშის პატარა საყდარია. **ქრისტე** ეწოდება ს. ლახირის ეკლესიასა და მის მიდამოებსაც. ქრისტეს სახელს უკავშირდება ნასაყდრალი სასაფლაოთი ს. ფარში. ამ ადგილს **ქრისტე ლადბაშელ** „ქრისტეს სადიდებელ ადგილსაც“ უწოდებენ. მაისის პირველ შაბათს აქ ქრისტეს სადიდებელი ღოცვები იმართებოდა. სხვადასხვა სოფლებიდან მოდიოდნენ მღოცველები. ქალებს მოჰქონდათ მძივები, ლამაზი ღილები (ოქროსი ან ვერცხლის), ოქროსი და ვერცხლის ფული, კვერცხები. ყველაფერს ამას ნასაყდარში ტოვებდნენ. ამ ეკლესიის მსახურნი ყოფილან ვიბლიანების გვარი. და ის **ქრისტე ვიბლიანწრიშ** – „ქრისტე ვიბლიანების“ სახელითაც არის ცნობილი. ს. უშგულში მიკროტოპონიმია **ქრისტე ღოშგინ** – „ქრისტეს უკან“. სათიბ-სადოვარი მთა ლასდილის იქეთა მხარეს. გადმოცემით ქრისტეს ს. უშგულის შემოგარენი მოუვლია და აღნიშნული სათიბ-სადოვარი უკან დარჩენია. ამიტომ უწოდებენ ქრისტეს უკან. **ქრისტე საყდარ ლელბაქშ** – „დეღბაქის ქრისტეს საყდარი“. აღმოჩენილია უძველესი თიხის მილები (წყალსადენი).

ს. იელში სალოცავს **ქრისტე-მაცხოვარი საყდარ** – „ქრისტე-მაცხოვრის საყდარი“ ეწოდება. სოფელ ფარში ქრისტეს ეკლესიის მიდამოებს აღნიშნავენ **-მეყ/-მოყ** „თან“ თანდებულის დართვით **ქრისტე-მეყ/-მოყ** – „ქრისტესთან. **ქრისტეშ დაბ** „ქრისტეს ყანა“ ს. წვირში. აქვეა ეკლესია **ქრისტეშ** – ქრისტესი ნათესაობით ბრუნვაში. მიკროტოპონიმად დასტურდება **ქრისტეშწარ** – „ქრისტესიანები“. –ეშ ნათესაობითი ბრუნვის, ხოლო **-წარ** მრავლობითი რიცხვის ნიშანია. აღნიშნება ეკლესიის მიმდებარე მცხოვრები ოჯახები. **ქრისტანწი** – „ქრისტესი“. სათიბ-სახნავი. ინფორმატორების ცნობით ძალიან ლამაზი ადგილებია. შეიძლება სხვა ვარაუდიც მიკროტოპონიმში უკავშირდებოდეს სვანეთში გავრცელებულ საკუთარ სახელს **ქრისტი**. ს. ლამხერი. ქვემოსვანეთის მიკროტოპონიმებია **ქრისტანწარ** – „ქრისტანები“, **ქრისტე კუაბ** – „ქრისტეს ბორცვი“. საკულტო ადგილია ს. ჭველიერი. სოფელ მაზაში საკულტო ადგილია დიდი ლოდი, რომელსაც ეძახიან **ქრისტე ჭიშხე ნაგამ** – „ქრისტეს ფეხის ნაღამი“. თითქოს ამ ლოდზე შეინიშნება ქრისტეს ფეხის ნაკვალები.

ამბაკო ჭკადუას მიერ ჩაწერილ სვანეთის მიკროტოპონიმებში ხშირად გვხვდება, ღვთაება-

თა ირარქიაში ერთ-ერთი უდიდესი წმინდანის მარიამ ღვთისმშობლის სახელთან დაკავშირებული მიკროტოპონიმები. მარიამ ღვთისმშობელი სვანურ დიალექტებში აღინიშნება შემდეგი ფორმებით: **ლა-მარია** ბზ., **ლა-მარია** ბქ., ლნტ. **ლა-მარია** ლშხ., ჩოლ. ვ. ბარდაველიძის განმარტებით **ლამარია** სვანურ ღვთაებათა პანთეონში მიწის ნაყოფიერების, შვილიერების, ქალების მფარველი მოწყალე ღვთაება, ქრისტიანულ ნიადაგზე ღვთისმშობელი, წმინდა მარიამი. ღვთისმშობლის, წმინდა მარიამის სვანურ ფორმაში **ლა-მარია** გამოიყოფა **ლა-** დანიშნულების პრეფიქსი. **ლამარია** სიტყვასიტყვით ნიშნავს **სამარიოს** – ადგილს, სადაც მარიამის სახელთან დაკავშირებული მიკროტოპონიმებია. სავარაუდოდ ადრე წარმართულ, გამორჩეულ, სალოცავ ადგილს ქრისტიანობის გავრცელების შემდეგ ეწოდა **ლა-მარია**. ფუძეა **მარია** შდრ. ქართული მარიამი. **მარია** ფორმაში დაკარგულია სახელობითი ბრუნვის -ი ნიშანი. ცნობილია, რომ სვანურში სახელობითი ბრუნვა არ არის მარკირებული და ქართულიდან შესული ან საერთო-ქართველურ ლექსემებს სახელობითი ბრუნვის ნიშანი არ აქვთ. ამ ტერმინში ბოლოკიდური -მ'ც დაკარგულია.

როგორც ზემოთაც ითქვა, ღვთისმშობლის სახელზე ქრისტიანული სალოცავები საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე მრავლად არის აგებული.

ტოპონიმურ ლექსიკონში **ლამარია** – „წმინდა მარიამი“ არამარკირებული მარტივი ფუძით ფიქსირდება ზემოსვანეთის შემდეგ სოფლებში: კაერი, უშგული, იელი, ზეგანი, იენაში, ჰადიში, ლეხთაგი, ბოქრეში, იფხი ლეშუკუი ქვემოსვანეთში: მიქელშერი, ნაშთქალი, ფაყი, ლესქურა, სასაში, ჩიხარეში.

ზოგჯერ მიკროტოპონიმი **ლამარიაშ** – „ლამარიასი“ ნათესაობითი ბრუნვის ფორმით დასტურდება, სადაც -**აშ** ნათესაობითი ბრუნვის ნიშანია, რომელიც მიღებულია (-**აშ** < **ა** + **იშ**) ფონეტიკური პროცესის შედეგად: სათიბი ს. ნაკი, საკულტო ადგილი ს. თავრარი, სალოცავი ადგილი ს. თოთელეშში. ამ ფორმით აღინიშნება ნაეკლესიარი, სადაც ლამარიას ევედრებიან საქონლის სიმრავლეს.

უნდა აღინიშნოს, რომ ბესარიონ ნიჟარაძის უშგულურ ქართულ-სვანურ-რუსულ ლექსიკონში წმინდა მარიამის სახელად **ლამარია**-ს გვერდით მითითებულია **ღერთამგოტენი** – ღვთისმშობელი, Богородица.

ეკლესია, სალოცავების გარდა ლამარიას სახელთან დაკავშირებულია სხვა სახის მიკროტოპონიმებიც გვხვდება. **ლამარია დაბარ** – „ლამარიას ყანები“ ს. ზეგანი ბზ. ს. ლექსურა ქს. შენიშნულია, რომ განსაკუთრებით კარგ მოსავლიან ყანებს ლამარიას სახელს უკავშირებდნენ. **ლამარია ლაცხტარ** – „ლამარიას ნაკრძალი“. სათიბი ს. შყალერი. **ლა-ცხატ** ლექსემით აღინიშნება, რომელიმე ღვთაების ან წმინდანის სახელზე შეწირუი ყანა, სათიბი ან ტყე, სადაც აკრძალულია სამეურნეო საქმიანობა, იმ შემთხვევაში თუ ეს საქმიანობა არ უკავშირდება ეკლესიას. **ლამარია სჭიფ** – „ლამარიას საფიხვნო, სასოფლო მოედანი“ ს. ჟაბეში. აქვეა მიკროტოპონიმი **ლამარია ღარ** – „ლამარიას ხეობა, ხევი“. გამოცხადებულია წმინდა, საკულტო ადგილად, სადაც აკრძალულია ხის მოჭრა.

ლამარია ცხეკ „ლამარიას (მარიამის) ტყე“. ს. ჟამუში **ლამაპინ ძღუიდ** – „ლამარიას (მარიამის) გალავანი (ზღუდე) შდრ. ქართული ზღუდე. **ლამარია ლამდხუიარ** – „ლამარიას, წმინდა მარიამის სამარხები, სასაფლაოები. **ლი-მდხუი** „დამარხვა“. მ. იენაში. სასაფლაო ღვთისმშობლის ეკლესიის მიმდებარედ. სასაფლაოები უმეტესად სვანეთში ეკლესიის მიმდებარედ არსებობდა და არსებობს დღესაც. **ლამარია ლეზგარა** ლამარიას გადასასვლელი, უღელტეხილი. **ლე** – -ა დანიშნულების კონფიქსია. ფუძეა **ზაგარ** „ზეგანი, ქედი, გადასასვლელი“. **ლამაი ლაწირტელი** –

„ლამარიას საწირველი“, წირვისათვის განკუთვნილი ეკლესია, საყდარი, ადგილი. ფუძეა **წირუა** შდრ. სვან. **წირ** – „წირვა“. ს. ბაიარი. **ლამარიან ნაკ** – „ლამარიას ვაკე“ სამოვარი ს. ახალშენი, ს. ლამფალაში (ქვემოსვანეთი). **ლამარიან ლაჭუმი** – „ლამარიას სამადლობელი სალოცავი, ნასაყდრალი. დღესაც მაისის თვეში აქ ტარდება ლოცვები. დღესასწაულს ჰქვია **ღუნობ** – „ხბობა“. კლავენ ხმოებს და სწირავენ ლამარიას. **ლამარიან ნამსგოჯუარ** – „ლამარიას, წმინდა მარიამის, დანაბრძანები“. ადგილი, სადაც ბრძანდებოდა ლამარია. ნაეკლესიარი, სათიბი ს. მურყმელი. **ლამარიან იცხ** – „ლამარიას მსხალი“ ს. წვირმი შეიძლება ლამარიას მხალი მარიამობის (სვან. ლიმრე) თვეში მწიფდება. საინტერესოა, რომ აქ დგას დიდი მსხლის ხე. ახლო-მახლო ეკლესია არაა. **ლამარიან ლახუ** – „ლამარიას მთა“, სადაც კარგი სათიბები და სამოვრებია ს. ჰველერ. **ლამარიანმეყ/-მოყ** – „ლამარიასთან“ – **-მეყ/-მოყ** -თან თანდებულია ს. ლეშუკვი. ლამარიას ეკლესიასთან მდებარე სამოვარი. არის შემთხვევები, როცა ლამარიას ნაცვლად ადგილის სახელად **ლამარა** გვხვდება. ამ ფორმაში რ'ს მომდევნო -ი დაკარგულია. ლექსიკონში დასტურდება **ლამარაშ** **სარაგ** – ლამარას (ლამარიას) წყარო ს. ბარში. აქვეა **ლამარაშ ჰიბ** – ლამარას (ლამარიას) ჰაობი. **ლამარაშ-არ** – „ლამარასები (ლამარიას ყანები)“ ამ ყანებში უხვი მოსავალი მოდიოდა. **ლამარიან ლოქუ ადგურნან** – ლამარია, ღვთისმშობელი დაგორდაო (ა. ჰკადუა).

ლამარიას ნაცვლად ლამარა გვხვდება ს. ბარში. ლამარა (საკუთარი სახელი) მთელ საქართველოში გავრცელებული.

სვანურ მიკროტოპონიმულში მრავლადაა სხვა ღვთაებათა სახელებთან დაკავშირებული მიკროტოპონიმები. აგრეთვე, რელიგიურ რიტუალთა ჩასატარებელი ადგილების სახელწოდებანი. საჭიროა ამ მიმართულებით მუშაობის გაგრძელება.

ელიზავეთა გაგდელიანი

საპრალური ტერმინები სვანურ
მიკროტოპონიმებში

სვანეთი ისტორიულად ერთ-ერთი ქართველური ტომის, სვანების, უძველესი საცხოვრისი ადგილია, რომელიც დღევანდელი სვანეთის (ზემო და ქვემო სვანეთი) საზღვრებში საუკუნეების მანძილზე არ შეცვლილა. ისიც უნდა ითქვას, რომ ამ ტერიტორიაზე უცხო ტომთა ცხოვრების კვალი არ შეინიშნება. სვანური ტოპონიმების დიდი ნაწილი აბორიგენი მოსახლეობის, კერძოდ, ქართველური ენობრივი მონაცემებით არის ნაშენები.

ისტორიული წყაროებიდან, სამეცნიერო ლიტერატურიდან ცნობილია, რომ უძველეს, ჩვენგან მრავალი საუკუნით დაშორებულ ეპოქაში, სვანურენოვანი მოსახლეობა შავ ზღვამდე იყო გავრცელებული. „ტოპონიმური სახელები გვამღევენ იმის უტყუარ საბუთს, რომ სვანები ძველად გაცილებით უფრო სამხრეთით ბინადრობდნენ, ვიდრე ახლა ცხოვრობენ. ლეჩუმსა, რაჭასა და სამეგრელოში მრავალი გეოგრაფიული სახელია სვანური აფიქსებით ნაწარმოები“ (ზურაბიშვილი, 1961, 136). არამხოლოდ აფიქსებია აღნიშნულ ტერიტორიებზე სვანური, არამედ ტოპონიმთა ფუძეებიც ხშირად სვანური ენის კუთვნილება ჩანს.

ტოპონიმის აღნუსხვა, მისი მეცნიერულად შესწავლა საშუალებას იძლევა გარკვეულ იქნეს ამა თუ იმ ტერიტორიაზე მოსახლე ხალხთა ვინაობა. გეოგრაფიულ სახელთა გენეზისი და სტრუქტურულ-სემანტიკური ანალიზი დაეხმარება ენათმეცნიერებს, ისტორიკოსებს, ეთნოგრაფებს, არქეოლოგებს ხალხთა ისტორიის, მათი ყოფა-ცხოვრების უაღრესად მნიშვნელოვანი საკითხების გარკვევაში.

ტოპონიმის, როგორც ს. ჯანაშია აღნიშნავს, „ერთადერთი წყაროა საქართველოს მოსახლეობის შემადგენლობის გასარკვევად, იმ ხანისათვის, რომელსაც წერილობითი გადმოცემის შუქი ვერ სწვდება“ (ჯანაშია 1959, 117-123).

ნ. ბერძენიშვილი წერს: „ადგილთა სახელები გადაშლილი წიგნია, რომელშიც ჩვენს წინაპრებს თავისი თავგადასავალი ჩაუწერიათ“.

ტოპონიმებს დედამიწის ენასაც უწოდებენ.

აღსანიშნავია, რომ სვანური მიკროტოპონიმის მეცნიერულად დღესაც ნაკლებად შესწავლილად ითვლება.

საერთოდ, ქართული ტოპონიმის და, მათ შორის, სვანეთის მიკროტოპონიმების, ადგილის სახელწოდებათა აღნუსხვას და სამეცნიერო მიმოქცევაში შემოტანას იმთავითვე მეტად საშურ საქმედ მიიჩნევდნენ.

მეოცე საუკუნის სამოცდაათიან წლებში თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ახალი ქართული ენის კათედრასთან შეიქმნა ტოპონიმის ლაბორატორია. ამ ლაბორატორიის თანამშრომელს, ფილოლოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატს, სვანეთის მკვიდრს, სვანური ენისა და სვანების ყოფა-ცხოვრების უბადლო მცოდნე ამბაკო ჭკადუას დაევალა ზემო და ქვემო სვანეთის მიკროტოპონიმების შეძლებისდაგვარად სრულად აღნუსხვა. აღნიშნული სამუშაო მან პირნათლად

შეასრულა.

ა. ჭკადუამ ფეხდაფეხ თუ ცხენით მთელი სვანეთი შემოიარა, დატოვა ამ მხარის მიკროტოპონიმების უნიკალური მასალა.

უნდა ითქვას, რომ 50 წლის წინ ჩაწერილი მიკროტოპონიმების სახელწოდებების ნაწილი დღეს დაკარგული, დავიწყებული ან შეცვლილია. ცხოვრების მძიმე პირობებმა, მცირემწიანობამ, დიდი ტრადიციული ოჯახების დაშლამ, უარყოფითმა ბუნებრივმა მოვლენებმა, ეკრომიგრაციამ, რაც ბოლო წლებში მოხდა სვანეთში, ზოგი სოფლის მოსახლეობისაგან ნაწილობრივი ან სრული დაცლა გამოიწვია.

გვინდა ამბაკო ჭკადუას მიერ ჩაწერილი მიკროტოპონიმებიდან გამოვყოთ საკრალური ტერმინების შემცველი ზოგი ადგილის გეოგრაფიული სახელები.

სამეცნიერო ლიტერატურაში აღნიშნულია, რომ „თითქმის ყველა ქვეყნის გეოგრაფიულ სახელებში გამოიყოფა ერთი ფენა, რომელიც აერთიანებს ამა თუ იმ ხალხის რელიგიური შეხედულებებისა და წეს-ჩვეულებათა ამსახველ გეოგრაფიულ სახელებს – ე. წ. საკულტო ტოპონიმებს“ (მალრადე, 2000, 122-127).

მეცნიერთა შორის დიდ ინტერესს იწვევდა და იწვევს სვანეთში შემორჩენილი ადრექრისტიანული, წარმართობის ელფერის მატარებელი რელიგიური, საკრალური ტერმინების შემცველი ტოპონიმები და რიტუალები, რომელთა ჩატარების დროს აუცილებელი იყო, რომელიმე ღვთაებისადმი მიძღვნილი **ლი-მზგრ-ი** „ლოცვა“, სანთელ-საკმეველი, საკლავი, ზედაშე, გამომცხვარი პურების (**ლე-მეზირ-ების** „შესაწირავი კვერების“) შეწირვა. რელიგიური რიტუალების გამართვა და ლოცვა-ვედრება ჩვეულებრივი მოვლენაა მთიელთა ცხოვრებაში, მათ შორის სვანებშიც. როგორც ზემოთაც აღვნიშნეთ, ცხოვრების მძიმე პირობები, მკაცრი ბუნება, ზამთრის ხანგრძლივობა, რომელიც ზოგან რვა თვეს გრძელდება, დიდთოვლობა, ყოველდღიური მოსალოდნელი უარყოფითი ბუნებრივი მოვლენები, ზვავებისა და მეწყერების სიხშირე, საყოფაცხოვრებო ხიფათის არსებობა განაპირობებდა ღვთაებათა და წმინდანთა თაყვანისცემას, მათადმი მიძღვნილ რელიგიური რიტუალების ჩატარებას, როცა ღმერთებს ევედრებოდნენ ოჯახის წევრთა სიმრავლეს, ჯანმრთელობას, საქონლის ზარალისაგან დაცვას, მშვიდობას შინ და გარეთ, უხვი მოსავლისათვის ხელსაყრელ ამინდს, ბარში საშოვარზე წასული მამაკაცების შინ მშვიდობით დაბრუნებას. ოჯახის უფროსი მამაკაცი ან უფროსი დიასახლისი საკრალურ ადგილზე, ეკლესიაში ან ოჯახში – მაჩუბის აღმოსავლეთის კედლის მარჯვენა სარკმელთან, ატარებდა სხვადასხვა რიტუალს და ლოცვა-ვედრებას, იმის მიხედვით, რომელი ღმერთი ან წმინდანი რისი ან ვისი მფარველი იყო.

მიკროტოპონიმები საერთოდ და მათ შორის სვანურიც, ძირითადად შეიცავს: ეკლესია-სალოცავების, სათიბების, სამოვრების, ყანების, სოფლის უბნების, მომცრო მდინარეების, მათი შენაკადების, ღელეების მიმდებარე მიდამოების, ტყეების, მათკენ მიმავალი გზების, ადამიანთა თავშეყრის, ბუნებრივ მოვლენათა, სამეურნეო საქმიანობასთან დაკავშირებულ, ადგილობრივი ფლორისა და ფაუნის ამა თუ იმ სახეობის გავრცელების ადგილთა სახელწოდებებს, ტოპონიმებს.

როგორც ზემოთ ითქვა, სვანურ მიკროტოპონიმებს შორის დიდი ადგილი უჭირავს ქრისტიანულ ღვთაებათა და წმინდანთა სალოცავ ადგილებს, ასევე მათთან დაკავშირებულ რელიგიურ რიტუალთა და დღეობათა ჩასატარებელ ადგილთა სახელებს.

მაგ.: **ლჷ-მზგრ** ზს., **ლა-მზგრ** ლშხ. **ლჷ-მზგრ** || **ლჷ-მეზგრ** ლნტ. „სალოცავი ადგილი“. ამ მიკროტოპონიმში გამოიყოფა **ლა-**, **ლჷ-** დანიშნულების მაწარმოებელი პრეფიქსი, რომელიც ამავე

მნიშვნელობის ქართული სა- პრეფიქსის ბადალი ფორმანტია. სვანური **ლჷ-** პრეფიქსის ხმოვნის უმლაუტი ბალსზემოურში გამოიწვია ფუძისეული -**ე**- ხმოვნის რედუქციამ, ხოლო ბალსქვემოურსა და ლენტეხურში წინამავალი -**ა** ხმოვნის უმლაუტს იწვევს, როგორც რედუცირებული, ისე არარედუცირებული -**ე**- ხმოვანი. შდრ. ლნტ. **ლჷ-მე-ზერ** „სალოცავი ადგილი“; **ლი-მეზრ-ე** „დალოცვა, ლოცვა“. როგორც ცნობილია, ლენტეხურ დიალექტს სხვა დიალექტებთან შედარებით ხმოვანთა რედუქცია ნაკლებად ახასიათებს, ამოსავალი ფორმები, სრულხმოვნობა ამ დიალექტში ხშირად დაცულია. შდრ. აგრეთვე ამავე ფუძესთან საერთო **მეზირ** – „ოჯახის მფარველი, ბარაქის მომნიჭებელი, ოჯახზე მლოცველი ძალა...“ (ბარდაველიძე, 1939, 134). ხშირად მთაში გადაადგილების დროს, სახიფათო კლდეებისა და ბილიკების გავლის შემდეგ მშვიდობიან, უხიფათო ადგილას ლოცულობენ, მადლობას უხდიან ღვთაებებს: „**მჷ როქ შუიდიობდ ოლჷადდ** (ს. ლახამულა) „მადლობა, რომ მშვიდობით მოვედითო“. ამ ადგილს **ლჷ-მზერ**ს „სალოცავს“ უწოდებენ. შეიძლება ასეთ ადგილზე ეკლესია ან რამე სალოცავი ნიში არ იყოს.

ლჷ-მზერ „სალოცავი“ – ამ სახელით აღინიშნება მიკროტოპონიმები მესტიის რაიონის შემდეგ სოფლებში. სათიბი **მაგარდელი**, **ღვებალდი**; სამოვარი **ფხეტრერი**, **ლახამულა**; ლენტეხის რაიონში ს. **ყარიშში**, ს. **მუწდიში** მიკროტოპონიმია **ლა-მზერ ღუმურ** „სალოცავი ნაძვი“; **ლა-მზერ ლე-ცხტმ-ერ** „სალოცავი რცხილნარი“ **ლე-** – -ერ კონფიქსია, ფუძეა **ცხტმ**, **ცხტმ** „რცხილა“. რცხილნარი ადგილის აღსანიშნავად გვხვდება **ლე-ცხტმ-ზრ** ფორმაც. **ლჷმზერ ლაცხტი** „სალოცავი ნაკრძალი“ (მესტია ს. ტობარი). **ლაცხტი** || **ლაცხატ** „ღვთაების თუ წმინდანის სახელზე შეწირული საყანე ადგილი“ (ბარდაველიძე, 1939, 206). ამ შემთხვევაში **ლჷმზერ ლაცხტი** კლდეა, აქამდე ძნელად გასავლელი ბილიკი ყოფილა და, რადგანაც აქამდე მშვიდობით გამოვალწიეთო, წმინდა გიორგის მიმართავენ. „**ჯგერაზ, ხოჩა გუუი ანზელალინ ჩიგარ** – „წმინდა გიორგი, კარგ გულზე (გახარებული) გვატარე ყოველთვის“. ნაძვის ტოტს მოტეხდნენ და დებდნენ ერთ ადგილას. ხშირად სალოცავების მიმდებარედ გვხვდება ნაკრძალი ტყეც, სადაც ხის მოჭრა და სხვა რამე სამეურნეო საქმიანობა აკრძალულია. **ლიცხტენი** – ყელში გაჩხირვა, შეჩვენება, დაწყევლა (ლიპარტელიანი, 1994, 195). ამავე ლექსიკონში შეტანილია **ცხატა** ფორმა, გაჩხირება, გაკვხება, ხატზე გადაცემა ნაჭდევი ჯოხის დასობით“ (ლიპარტელიანი, 1994, 324). იგულისხმება აკრძალვის გამტეხის დაწყევლა, ხატზე გადაცემა.

ლჷმზერი ჯიჰრა „სალოცავი მუხა“ (მესტია, ს. ბეჩო) აქ ევედრებიან სალოცავ, წმინდა მუხას რევმატიული დაავადებისაგან დაცვას და იხდიან სხვადასხვა რელიგიურ დღესასწაულებს. **ლჷმზერ კაკვრ** „სალოცავი კაკლები“ (კაკლის ხეები)“ (მესტია, ს. ლარილარ); **ლჷმზერ ნაკ** „სალოცავი ვაკე“ (მესტია, ს. ვედი); იქვეა **ლჷმზერ ლაჯტმი** „სალოცავი ეკლესია“. **ლაჯტჷმ** ბზ., **ლაჯტჷმ** ლნტ., **ლაჯტჷმ** ლშზ., **ლაჯტჷმი** ბქ. „ეკლესია“. შდრ. **ლიჯტჷმი** ბზ., **ლიჯტჷმი** ბქ., 1. „მადლობის თქმა“; 2. გადალოცვა სასმისის. **მაჯტჷმ** ბზ., **მაჯტჷმ** ბქ. „მადლობა“. **მაჯტჷმჷრ** ბზ., **მაჯტჷმჷრ** ბქ. „მადლიერი“ (თოფურია, ქალდანი, 2000). **ლაჯტჷმ**, **ლაჯტჷმი** ეტიმოლოგიურად ნიშნავს ადგილს, სადაც ღმერთებს მადლობას უხდიან, სამადლობელი ადგილი, ეკლესია.

ლჷმზერ კოჯ „სალოცავი კლდე“ (მესტია, ს. უშგული). ა. ჭკადუას ცნობით, ადრე ქალების სალოცავი ყოფილა, შესაძლებელია, **ჟჷჰ** ზვავის“ საწინააღმდეგოდ ლოცულობდნენო. **ლჷმზერ ნენზ** „სალოცავი სოჭი“; **ლჷმზერ ნენძრ** „სალოცავი სოჭები“ (მესტია, ზემო მარდი). **ლჷმზერ** საკრალური ტერმინი გვხვდება კნინობითი ფორმით **ლჷმზერ-გლ{დ}** – „სალოცავი“ – **გლ{დ}** კნინობითის მაწარმოებელი სუფიქსია. ამ ფორმით, როგორც ჩანს, აღინიშნება საკულტო ადგილის მოცულობითი სიმცირე (მესტია, ბოგრეში, დაკარი; ლენტეხი ს. შგედი). შგედის მთაში არის სა-

მოვარი სახელწოდებით **ლამზირ-რლ** „სალოცავი“ -**რლ** კნინობითის მაწარმოებელი ერთ-ერთი სუფიქსია. **ლამზგრელ-შშ** „სალოცავის“, კნინობით ფორმაზე -**შშ** ნათესაობითი ბრუნვის ნიშანია დართული. ასევე კნინობით ფორმაზეა მრავლობითი რიცხვის -**პრ** ნიშანი მიკროტოპონიმ **ლამზგრელ-პრ** „სალოცავები, სალოცავი ადგილები“ (მესტია, ს. ბაგვდანარი). დასტურდება სამ და ოთხ კომპონენტის ერთი და იგივე ტოპონიმი: **ლამზგრ ჩუბე ნაკვლდშ ლეცხტმერ** – „სალოცავი ქვემო ნაკვლდშის რცხილნარი“ || **ლამზგრ ჩუბე ნაკვლდ** – „სალოცავი ქვემო ვაკობი“ (მესტია, ს. ქვ. ვედი).

სვანურ მიკროტოპონიმებს შორის გამოიყოფა მაცხოვრის სახელთან დაკავშირებული ეკლესიების, სალოცავებისა და სხვადასხვა ადგილის გეოგრაფიული სახელწოდებები.

მაცხოვარი – სიცოცხლის მიმნიჭებელი იესო ქრისტეს ეპითეტი (ქეგლ).

სვანურში დიალექტების მიხედვით გვაქვს შემდეგი ფორმები: **მაცხტარ** ბზ., **მაცხტარ** ბქ., **ლნტ.**, **მაცხტარ** ლშხ. 1. მაცხოვარი 2. მაცხოვრის ეკლესია (თოფურია, ქალდანი, 2000).

მაცხოვარი სვანურში ქართულიდან შესული ტერმინია **მაცხტარ**, **მაცხტარ**... ფორმით. როგორც ცნობილია, სვანურში სახელობითი -ი ბრუნვის ნიშანი იკარგება და ფუძისეული ა ხმოვანზე კვალს ტოვებს უმლაუტის სახით.

ა. ჭკადუას მიერ შედგენილ მიკროტოპონიმთა ჩამონათვალში მაცხოვართან დაკავშირებული 40 საკრალური ადგილია დაფიქსირებული.

მაცხტარ „მაცხოვარი“ პირველადი, არამარკირებული ფორმით, გვხვდება ეკლესია, საყდარი, ნაეკლესიარის სახელწოდებად საზღვრულის გარეშე მითითებულია მესტიის რაიონის შემდეგ სოფლებში: **ლაჰილი**, **ჩვაბიანი**, **ჰადიში**, **ჟაბეში**, **ხალდე**, **ლახუშტი**, **მაცხვარიში**, **ჯოხულდი**... გარდა ამისა, ხშირად გვხვდება საზღვრულთან ერთად: **მაცხტარი ლამზგრ** – „მაცხოვრის სალოცავი“ გზა, ტყე (მესტია, ს. იელი). გზიდან ჩანს წვირმის მაცხოვრის ეკლესია. **მაცხტარი ლამდხტიარ** – „მაცხოვრის სასაფლაოები“ (მესტია, ს. მაცხტარიში); **მაცხტარი მურყტამ** – „მაცხოვრის კოშკი“ (მესტია, ს. ჟამუში) მაცხოვრის ეკლესიის გვერდით დგას კოშკი; ამავე სახელწოდებით აღინიშნება ნაკოშკარი (მესტია, ს. ჟამუში); **მაცხტარი სტიფ** – „მაცხოვრის სასოფლო მოედანი, საფიხტნო“; **მაცხტარი ნაკ** – „მაცხოვრის ვაკე“ სათიბი (ლენტეხი, ს. ლასკადარი); **მაცხტარი საყდარ** – „მაცხოვრის საყდარი“ (მესტია, ს. ლალამი); **მაცხტარი ნაკვლდარ** – „მაცხოვრის სათიბები“ (მესტია, ს. იფხი). ამ მიკროტოპონიმებში ნათესაობითი ბრუნვის ნიშნისეული -შ დაკარგულია.

დასტურდება ნათესაობითი ბრუნვის ნიშნის სრული ფორმით დართვის შემთხვევები. **მაცხტარიში** „მაცხოვრის“ ნაეკლესიარი (მესტია, ს. ლადრერი, ლენტეხი, ს. ხაჩეში), საყდარი (ლენტეხი, ს. ცხუმალდი), სათიბი (ლენტეხი, ს. ზედა ბავარი); **მაცხტარიში** „მაცხოვრის“ სოფელი მაცხვარიში, სამოვარი (მესტია, ს. ზარდალაში);

მაცხტარ ლანხტარიშ – „მაცხოვარი ლანხვრის“ ნაეკლესიარი (მესტია, ს. ლანხვარი); **მაცხტარიში ლახტ** – „მაცხოვრის მთა“ სათიბი (მესტია, ს. მაცხვარიში); **მაცხტარიში სტიკტ** – „მაცხოვრის ბორცვი, გორაკი“ ნაეკლესიარი (ლენტეხი, ს. ხაჩეში); **მაცხტარიში ღელა** – „მაცხოვრის ღელე“ (ლენტეხი ს. ცხუმალდი); **მაცხტარიში ბოგ** – „მაცხოვრის ხიდი“ (მესტია, ს. კვანჭიანარი); სამი მიკროტოპონიმი შეგვხვდა კნინობითი ფორმით **მაცხტარილ** – ტყე, სამოვარი ნაეკლესიარი (მესტია, ს. სოლი).

მაცხოვრის გარდა მიკროტოპონიმებში **ქრისტე** ღმერთის სახელიც ფიგურირებს. **ქრისტე** არამარკირებული, მარტივი ფორმით. აღინიშნება ქრისტე ღმერთის სახელობის საყდრები: ს. ჰადიში, ს. ლახირი, ს. ფარი. **ქრისტე ლაჭტამაშ** – „ლაჭტამაშის ეკლესია, საყდარი“. ამაჟამად ეკლე-

სია არ ჩანს. ქალების სალოცავი ადგილია: **ქრისდე ზურალაშ როქუ სი ლანემდ** – ქრისტე ქალები-სა, შენ გვიშველე, შეგვეწიე.

ქრისდე ს. ჰადიშის პატარა საყდარია. **ქრისდე** ეწოდება ს. ლახირის ეკლესიასა და მის მიდამოებსაც. ქრისტეს სახელს უკავშირდება ნასაყდრალი სასაფლაოთი ს. ფარში. ამ ადგილს **ქრისდე ლაღბაშელ** „ქრისტეს სადიდებელ ადგილსაც“ უწოდებენ. მაისის პირველ შაბათს აქ ქრისტეს სადიდებელი ღოცვები იმართებოდა. სხვადასხვა სოფლებიდან მოდიოდნენ მღოცველები. ქალებს მოჰქონდათ მძივები, ლამაზი ღილები (ოქროსი ან ვერცხლის), ოქროსი და ვერცხლის ფული, კვერცხები. ყველაფერს ამას ნასაყდარში ტოვებდნენ. ამ ეკლესიის მსახურნი ყოფილან ვიბლიანების გვარი. და ის **ქრისდე ვიბლიანაშრი** – „ქრისტე ვიბლიანების“ სახელითაც არის ცნობილი. ს. უშგულში მიკროტოპონიმია **ქრისდე ღოშგინ** – „ქრისტეს უკან“. სათიბ-სამოვარი მთა ლასდილის იქეთა მხარეს. გადმოცემით ქრისტეს ს. უშგულის შემოგარენი მოუვლია და აღნიშნული სათიბ-სამოვარი უკან დარჩენია. ამიტომ უწოდებენ ქრისტეს უკან. **ქრისდე საყდარ ლელბაქშ** – „დეღბაქის ქრისტეს საყდარი“. აღმოჩენილია უძველესი თიხის მიწები (წყალსადენი).

ს. იელში სალოცავს **ქრისდე-მაცხოვარი საყდარ** – „ქრისტე-მაცხოვრის საყდარი“ ეწოდება. სოფელ ფარში ქრისტეს ეკლესიის მიდამოებს აღნიშნავენ **-მეყ/-მოყ** „თან“ თანდებულის დართვით **ქრისდე-მეყ/-მოყ** – „ქრისტესთან. **ქრისდეშ დაბ** „ქრისტეს ყანა“ ს. წვირში. აქვეა ეკლესია **ქრისდეშ** – ქრისტესი ნათესაობით ბრუნვაში. მიკროტოპონიმად დასტურდება **ქრისდეშარ** – „ქრისტესიანები“. –ეშ ნათესაობითი ბრუნვის, ხოლო **-შარ** მრავლობითი რიცხვის ნიშანია. აღინიშნება ეკლესიის მიმდებარე მცხოვრები ოჯახები. **ქრისტანნი** – „ქრისტესი“. სათიბ-სახნავი. ინფორმატორების ცნობით ძალიან ლამაზი ადგილებია. შეიძლება სხვა ვარაუდიც მიკროტოპონიმი უკავშირდებოდეს სვანეთში გავრცელებულ საკუთარ სახელს **ქრისტი**. ს. ლამხერი. ქვემოსვანეთის მიკროტოპონიმებია **ქრისტანარ** – „ქრისტანები“, **ქრისტე კუაბ** – „ქრისტეს ბორცვი“. საკულტო ადგილია ს. ჭველიერი. სოფელ მაზაში საკულტო ადგილია დიდი ლოდი, რომელსაც ეძახიან **ქრისტეა ჭიშხე ნაგამ** – „ქრისტეს ფეხის ნაღამი“. თითქოს ამ ლოდზე შეინიშნება ქრისტეს ფეხის ნაკვალები.

ამბაკო ჭკადუას მიერ ჩაწერილ სვანეთის მიკროტოპონიმებში ხშირად გვხვდება, ღვთაებათა ირარქიაში ერთ-ერთი უდიდესი წმინდანის მარიამ ღვთისმშობლის სახელთან დაკავშირებული მიკროტოპონიმები. მარიამ ღვთისმშობელი სვანურ დიალექტებში აღინიშნება შემდეგი ფორმებით: **ლა-მარია** ბზ., **ლა-მარია** ბქ., **ლნტ.** **ლა-მარია** ლშხ., ჩოლ. ვ. ბარდაველიძის განმარტებით **ლა-მარია** სვანურ ღვთაებათა პანთეონში მიწის ნაყოფიერების, შვილიერების, ქალების მფარველი მოწყალე ღვთაება, ქრისტიანულ ნიადაგზე ღვთისმშობელი, წმინდა მარიამი. ღვთისმშობლის, წმინდა მარიამის სვანურ ფორმაში **ლა-მარია** გამოიყოფა **ლა-** დანიშნულების პრეფიქსი. **ლა-მარია** სიტყვასიტყვით ნიშნავს **სამარიოს** – ადგილს, სადაც მარიამის სახელთან დაკავშირებული მიკროტოპონიმებია. სავარაუდოდ ადრე წარმართულ, გამორჩეულ, სალოცავ ადგილს ქრისტიანობის გავრცელების შემდეგ ეწოდა **ლა-მარია**. ფუძეა **მარია** შდრ. ქართული მარიამი. **მარია** ფორმაში დაკარგულია სახელობითი ბრუნვის **-ი** ნიშანი. ცნობილია, რომ სვანურში სახელობითი ბრუნვა არ არის მარკირებული და ქართულიდან შესული ან საერთო-ქართველურ ლექსემებს სახელობითი ბრუნვის ნიშანი არ აქვთ. ამ ტერმინში ბოლოკიდური **-მ'ც** დაკარგულია.

როგორც ზემოთაც ითქვა, ღვთისმშობლის სახელზე ქრისტიანული სალოცავები საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე მრავლად არის აგებული.

ტოპონიმიკურ ლექსიკონში **ლამარია** – „წმინდა მარიამი“ არამარკირებული მარტივი ფუძით ფიქსირდება ზემოსვანეთის შემდეგ სოფლებში: კაერი, უშგული, იელი, ზეგანი, იენაში, ჰადიში, ლეხთაგი, ბოქრეში, იფხი ლეშუკუტი ქვემოსვანეთში: მიქელშერი, ნაშთქალი, ფაყი, ლესქურა, სასაში, ჩიხარეში.

ზოგჯერ მიკროტოპონიმი **ლამარიშ** – „ლამარიასი“ ნათესაობითი ბრუნვის ფორმით დასტურდება, სადაც **-შ** ნათესაობითი ბრუნვის ნიშანია, რომელიც მიღებულია (**-შ < ა + იშ**) ფონეტიკური პროცესის შედეგად: სათიბი ს. ნაკი, საკულტო ადგილი ს. თავრარი, სალოცავი ადგილი ს. თოთელეშში. ამ ფორმით აღინიშნება ნაეკლესიარი, სადაც ლამარიას ევედრებიან საქონლის სიმრავლეს.

უნდა აღინიშნოს, რომ ბესარიონ ნიჟარაძის უშგულურ ქართულ-სვანურ-რუსულ ლექსიკონში წმინდა მარიამის სახელად **ლამარია**-ს გვერდით მითითებულია **ღერთამეთენი** – ღვთისმშობელი, Богородица.

ეკლესია, სალოცავების გარდა ლამარიას სახელთან დაკავშირებულია სხვა სახის მიკროტოპონიმებიც გვხვდება. **ლამარიშ დაბარ** – „ლამარიას ყანები“ ს. ზეგანი ბზ. ს. ლექსურა ქს. შენიშნულია, რომ განსაკუთრებით კარგ მოსავლიან ყანებს ლამარიას სახელს უკავშირებდნენ. **ლამარიშ ლაცხტარ** – „ლამარიას ნაკრძალი“. სათიბი ს. შყალერი. **ლა-ცხატ** ლექსემით აღინიშნება, რომელიმე ღვთაების ან წმინდანის სახელზე შეწირული ყანა, სათიბი ან ტყე, სადაც აკრძალულია სამეურნეო საქმიანობა, იმ შემთხვევაში თუ ეს საქმიანობა არ უკავშირდება ეკლესიას. **ლამარიშ სჭიფ** – „ლამარიას საფიხვნო, სასოფლო მოედანი“ ს. ჟაბეში. აქვეა მიკროტოპონიმი **ლამარიშ ღარ** – „ლამარიას ხეობა, ხევი“. გამოცხადებულია წმინდა, საკულტო ადგილად, სადაც აკრძალულია ხის მოჭრა.

ლამარიშ ცხეკ „ლამარიას (მარიამის) ტყე“. ს. ჟამუში **ლამაჰინ ძღუი** – „ლამარიას (მარიამის) გალავანი (ზღუდე) შდრ. ქართული ზღუდე. **ლამარიშ ლამდხუიარ** – „ლამარიას, წმინდა მარიამის სამარხები, სასაფლაოები. **ლი-შდხუი** „დამარხვა“. მ. იენაში. სასაფლაო ღვთისმშობლის ეკლესიის მიმდებარედ. სასაფლაოები უმეტესად სვანეთში ეკლესიის მიმდებარედ არსებობდა და არსებობს დღესაც. **ლამარიშ ლეზგარა** ლამარიას გადასასვლელი, უღელტეხილი. **ლე** – ა და ნიშნულების კონფიქსია. ფუძეა **ზაგარ** „ზეგანი, ქედი, გადასასვლელი“. **ლამაიშ ლაწირუელი** – „ლამარიას საწირველი“, წირვისათვის განკუთვნილი ეკლესია, საყდარი, ადგილი. ფუძეა **წირუა** შდრ. სვან. **წირ** – „წირვა“. ს. ბაიარი. **ლამარიშ ნაკ** – „ლამარიას ვაკე“ სამოვარი ს. ახალშენი, ს. ლამფალაში (ქვემოსვანეთი). **ლამარიშ ლაკუმი** – „ლამარიას სამადლობელი სალოცავი, ნასყიდრალი. დღესაც მაისის თვეში აქ ტარდება ლოცვები. დღესასწაულს ჰქვია **ღუნობ** – „ხბოობა“. კლავენ ხმოებს და სწირავენ ლამარიას. **ლამარშ ნამსგოჯუარ** – „ლამარიას, წმინდა მარიამის, დანაბრძანები“. ადგილი, სადაც ბრძანდებოდა ლამარია. ნაეკლესიარი, სათიბი ს. მურყმელი. **ლამაჰი იცხ** – „ლამარიას მსხალი“ ს. წვირმი შეიძლება ლამარიას მხალი მარიამობის (სვან. ლიმრიე) თვეში მწიფდება. საინტერესოა, რომ აქ დგას დიდი მსხლის ხე. ახლო-მახლო ეკლესია არაა. **ლამარიშ ლახუ** – „ლამარიას მთა“, სადაც კარგი სათიბები და სამოვრებია ს. ჰველერ. **ლამარი-ამეყ/-მოყ** – „ლამარიასთან“ – **-მეყ/-მოყ** -თან თანდებულია ს. ლეშუკვი. ლამარიას ეკლესიასთან მდებარე სამოვარი. არის შემთხვევები, როცა ლამარიას ნაცვლად ადგილის სახელად **ლამარა** გვხვდება. ამ ფორმაში რ'ს მომდევნო **-ი** დაკარგულია. ლექსიკონში დასტურდება **ლამარაშ სარაგ** – ლამარას (ლამარიას) წყარო ს. ბარში. აქვეა **ლამარაშ ჭიბ** – ლამარას (ლამარიას) ჭაობი. **ლამარაშ-არ** – „ლამარასები (ლამარიას ყანები)“ ამ ყანებში უხვი მოსავალი მოდიოდა. **ლამარიშ ლოქუ** ად-

გურნან – ლამარია, ღვთისმშობელი დაგორდაო (ა. ჭკადუა).

ლამარიას ნაცვლად ლამარა გვხვდება ს. ბარშში. ლამარა (საკუთარი სახელი) მთელ საქართველოშია გავრცელებული.

სვანურ მიკროტოპონიმში მრავლადაა სხვა ღვთაებათა სახელებთან დაკავშირებული მიკროტოპონიმები. აგრეთვე, რელიგიურ რიტუალთა ჩასატარებელი ადგილების სახელწოდებანი. საჭიროა ამ მიმართულებით მუშაობის გაგრძელება.

ელიზავეტა გაგდელიანი

ქვემო სვანეთის ზოგი ტოპონიმის წარმომავლობისათვის

ქვემოსვანეთის ტოპონიმები მეცნიერული თვალსაზრისით თითქმის შეუსწავლელია. ჩვენი სტატია ამ ხარვეზის შევსების ცდას წარმოადგენს.

მე-XIX საუკუნის უკანასკნელი მეოთხედისა და XX საუკუნის ორი ათეული წლის მანძილზე, ქართველ საზოგადო მოღვაწეთა შორის გამორჩეული ფიგურის, სვანეთის ბურჯის, როგორც მას აკაკი შანიძემ უწოდა, ბესარიონ ნიჟარაძის წერილები: სვანეთის ისტორიის, ეთნოგრაფიის, არქეოლოგიის, ფოლკლორის, ენისა და სხვა მრავალ სვანეთთან დაკავშირებულ საკითხებზე იმდროინდელ ჟურნალ-გაზეთებში იბეჭდებოდა; განსაკუთრებით ხშირად ივერიასა და დროებაში.

ეს წერილები შეკრიბა, ვრცელი გამოკვლევა დაურთო და ორ ტომად გამოსცა ალექსანდრე რობაქიძემ (ბ. ნიჟარაძე „ისტორიულ-ეთნოგრაფიული წერილები“, 1962-64 წწ.). ჩვენთვის საინტერესოა მისი წერილი: „ოთხი დღე მდინარე ენგურის, ცხენისწყლის და რიონის სათავეებში“. ავტორი აღწერს თავის მოგზაურობას მდინარეების – ყორულდის, ზესხურისა და ხიდურის ხეობებში. მოგზაურობის აღწერის დროს, განმარტავს უშგულისა და ქვემოსვანეთის საზღვარზე და, საერთოდ, ცხენისწყლის ხეობაში მდებარე ზოგი ტოპონიმის წარმომავლობას. ეს მოგზაურობა დაიწყო 1885 წლის 24 ივლისს, უშგულიდან რაჭის მიმართულებით, ღები-ჭიორას საზოგადოებაში. მოგზაური ასახელებს ღელე-მდინარეს **ქვიშირ**’ს რომელიც უშგულში უერთდება მდინარე ენგურს. **ქვიშირი** მუდამ შავი და ქვიშიანია, ამის გამო, მიუღია სახელი **ქვიშირ**, ე. ი. „ქვიშიანი“ (ნიჟარაძე, 11). აქვე განმარტავს ერთ-ერთი დიდი საძოვრის სახელწოდებას **ლანქვერ** „საგრილობელი“. ამ ადგილზე მუდამ გრილა, რადგან მზე მხოლოდ შუადღეს ადგებაო, ამიტომაც ჰქვია **ლანქვერ** (სვან. **ლანქჷერ**) „საგრილობელი“. მართლაც ამ ტოპონიმში გამოიყოფა დანიშნულების პრეფიქსი **ლა-**, ფუძეა **ქჷერ** (შდრ. ლნტ. < **ქვეირ**) „ცივი, გრილი“. ასევე განმარტავს სათიბისა და ღელე-მდინარის სახელწოდებას **ლასდილ**, „ეს სახელი იმიტომ დარქმევია, რომ დილით უშგულიდან გამოსული მოგზაური სადილობისას მოაწევს აქ და აქ უსათუოდ ისადილებსო“ (ნიჟარაძე, 16). ბზ. **ლწ-სდილ**, ლნტ. **ლწ-სტილ** „სასადილო“. ბალსზემოურ **დ**’ს ლენტეხურში -**ტ**-შეესაბამება. გამოიყოფა **ლა-** დანიშნულების პრეფიქსი, -**სდილ**- ქართ. < **სადილ** ფორმის რედუცირებული ვარიანტია. ერთ-ერთ ცნობილ ხეობას და მდინარეს **ყორულდ**’ს უწოდებს და არა **ყორულდწ**’ს, როგორც მას დღეს სვანები მოიხსენებენ. ბ. ნიჟარაძე ამ ფორმას არ იცნობს, ყოველ შემთხვევაში ამ წერილში არ ასახელებს. არსენ ონიანის ლაშხური დიალექტის ტექსტებში **ყორულდამ** / **ყორილდამ** ფორმები გვხვდება, იშვიათად მათ გვერდით **ყორულდი**’ც დასტურდება. ბზ. **ყორილდამ** / **ყორულდამ**, ლშხ. **ყორილდამ** / **ყორულდამ** ტოპონიმში გამოიყოფა ფუძე **ყორ** „კარი“, -**ილდ**, -**ულდ** კნინობითის მაწარმოებელი სუფიქსებია, -**ამ** კი ნათესაობითი ბრუნვის ნიშანი. სვანეთში, განსაკუთრებით ლაშხურში, ხშირად გვხვდება კნინობითის სუფიქსიანი ტოპონიმები. მაგ.: მთა **კალრდარ**, ფუძეა **კალ** „კალო, ეზო“, -**ოლდ** კნინობითის სუფიქსი, -**არ** მრავლობითი რიცხვის ნიშანი. **კალ-რდ-არ** „კალოები“. ასეთივე აგებულების ტოპონიმია **ლა-კაჟ-რლ-ალ** „საკაჟოები“, **ლა-** დანიშნულების პრეფიქსია, ფუძეა **კაჟ** „კაჟი“, -**რლ** კნინ. სუფიქსი, -**ალ** (< **არ**)

მრავლობითი რიცხვის ნიშანი. მახე **ლახულ** „ახალი მთა“, **მახე** „ახალი“, **ლახ¹უ** „მთა“, **-ულ** კნინ. სუფიქსი. **მოლნდარ** „მოლები, მინდვრები“, შდრ. ქართ. მოლი, **-იდ** (< **ილდ**) კნინ. სუფიქსი, **-არ** მრავლობითი რიცხვის ნიშანი. ცხენისწყლის ხეობაში კნინობითის სუფიქსის შემცველი ტოპონიმებია: **ნაქალაქ-რლ** „ნაქალაქევი“, **აშ-ულდ** ყანისა, და **კუც-რლ** სოფლის სახელებია. ბ. ნიჟარაძე ყორულდის ხეობის შემდეგ ასახელებს **ცანისა** და **ზესხოს** ხეობას. **ცანა** და **ზესხო** ცხენისწყლის სათავეში მდებარე სოფლებია. ამ სოფლებს ჩამოუდის მდინარეები **ცენ-შურ** და **ზესხურა**. როგორც ცნობილია, ჰიდრონიმებში ხშირად დასტურდება იმ სოფლის, თუ ხეობის სახელი, რომლებსაც ეს მდინარეები ჩამოუდით. **ზესხო**, სვან. **ზესხუ** სახელისათვის ი. ჩანტლაძემ აღადგინა საერთოქართველური ***მაცხუ** > **ზასხუ**+ი > **ზასხუ** „ცაცხვი“, რომლისაგან მომდინარეობს **ზესხუ** სოფლის და **ზესხურა** მდინარის სახელი, სადაც წარმოდგენილია ქართველურ ჰიდრონიმთა **-ურა** სუფიქსი (ჩანტლაძე, 1998, 249-250).

ცენ-შურ, **ცენ** იგივე **ცანაა**, სოფლის სახელი, ხოლო **-შურ** ჰიდრონიმების მაწარმოებელი სუფიქსი. შეადარეთ ამ არიალში არსებული მცირე მდინარეები, რომლებიც ცხენისწყალს უერთდებიან: **ცხენ-შურ**, **ღობ-შურ** (სოფელ **ღობს** ჩამოუდის), **ხანა-შურ**, **აშხა-შურ**, **მეთხ-შურ**, **სგიმრა-შურ/ლ** (გამოიყოფა ფუძე **სგიმ** „ვეძა, მჟავე წყალი“), **ლამანა-შურ** და სხვა. **-შურო** ქეგლ²ში ასეა განმარტებული: 1. ტყეში სერებს შუა ჩალრმავებული ადგილი. 2. მორების და მისთანების თავქვე საცურებლად. სვანეთში ჰიდრონიმებში, როგორც ზემოთ ვნახეთ **-შურ** (< **შურო**), აგრეთვე **-ურ**, **-ურა** ბოლოსართები ხშირად გვხვდება.

როგორც ბ. ნიჟარაძის წერილიდან ირკვევა, მისი მოგზაურობის დროს ამ ხეობებში ხალხი არ ცხოვრობდა. „ადრე აქ ხალხი ცხოვრობდაო, დღესაც ჩანს ნასახლარები, რომელიც შამბს დაუფარავს. ერთ-ერთ მინდორს **ნაშალვარე ლარე** „ნაომარი სათიბი“ ეწოდებაო. ეს იგივე **ლიშიალ** არისო, რაც სვანურად ხელჩართულ ბრძოლას ნიშნავსო. ჩხუბი (ბრძოლა) მომხდარა უშგულის მახვშის **ბაგაშ რატიანის** და ლაშხეთის ბატონის ბეჟანა, ზოგგან ყანსავ ყიფანს შორის. ამ მინდორში ყიფიანი ისრით მოუკლავს რატიანს და ამიტომ დარქმევია **ნაშალვარ ლარე** „ნაომარი სათიბი“ (ნიჟარაძე, 21). ლენტეხის მახლობლად ერთ-ერთ ადგილს **ნაკლშშია** „ვაკე საომარი“ ეწოდება. ჩვენი მხრიდან დავამატებთ, რომ **ნაშალვარ** უნდა მომდინარეობდეს * < **ნა-შიალ-უ-არ** ფორმიდან, შდრ. ბზ. **ლი-შია**, ბქ., **ლნტ. ლი-შია**, **ლშხ. ლი-შია** „ომი, ჩხუბი“. **ნა-შალ-უ-არ** ფორმაში ა ხმოვანი წესით გრძელი უნდა იყოს. **ნა-** – **-არ** წინავითარების აღმნიშვნელი კონფიქსია. **-უ** გაჩენილი ოდენობა, რომელიც ხშირად ჩნდება სვანური სახელების ბოლოკიდურ პოზიციაში და სხვადასხვა ფუნქციის მქონე **-არ** სუფიქსის წინ.

რაც შეეხება **ლარე** „მინდორი, სათიბი“ ფორმას, ა ხმოვანი აქაც გრძელი უნდა იყოს (ბ. ნიჟარაძე სვანურ სპეციფიკურ ბგერებს გრაფიკულად არ აღნიშნავს), შდრ. გრძელხმოვნიანი დიალექტების **ლარე**. ხმოვნის სიგრძის არსებობა ამ ლექსემაში საშუალებას გვაძლევს გამოვყოთ **ლა-** პრეფიქსი, ფუძეა **-არე**, შდრ. ბზ. **ჰარი** „ცარიელი“; **ლნტ. ლგ-არე** „დაცლილი, ცარიელი“, შდრ. ქართული **არე**. გ. მაჭავარიანი **ლარე** სახელში აღადგენს **ჭ**-ს და ვარაუდობს, რომ ეს სიტყვა მიღებულია ***ლაჭრე**დან „საჭრელი, სათიბი“. **ჭ**-ს დაკარგვამ განაპირობა წინამავალი ა ხმოვნის დაგრძელება (მაჭავარიანი, 41). ჩვენი ვარაუდით, **ლარე** < ***ლა-არე** < ***ლა-ჰარე** ფორმიდან. **ლარე** შეიძლება ნიშნავდეს ხეების, ბუჩქების და სხვათაგან თავისუფალ, ცარიელ ადგილს.

ბ. ნიჟარაძე აგრძელებს თხრობას: მივალწით მდინარე **ყორულდს**, რომელიც მდინარე **ზესხურის** მარჯვენა შენაკადს შეადგენს და ორივე უერთდება **ხიდურას** (სვანურად **ჰიდურ**, **ჰიდრულაჲ**). ამ მდინარეების მიმდებარე ადგილები მოსახლეობით, სახნავ-სათიბებით, სვანებს სისხლის საფასურად მიუციათ ჯაფარიძეებისათვის. ავტორს ხელთ ჰქონია 1868 წლის ჟურნალ

ცისკრის ოქტომბრის ნომერი (წიგნი), სადაც დაბეჭდილი იყო: „სასისხლე საბუთი სვანთაგან რაჭველი ჯაფარიძეებისადმი...“ გადასაცემ ადგილებს შორის, ზესხურის ხეობაში, დასახელებულიაო სოფელი **ზურია**, სწორედ ამ ადგილებში ჩანს სახლების, ციხე-კოშკების და საყდრების ნანგრევებიო, ნასოფლარს დღეს **ლაზრაშ**-ი ეწოდება“ (ნიჟარაძე, 44). თუ **ლაზრაშ ზურია** სახელიდან არის მიღებული **ლა**- პრეფიქსისა და **-იშ** ნათესაობითი ბრუნვის ნიშნის დართვით, მაშინ ამ სახელში ბოლო **შ** გრძელი და უმლაუტიანი უნდა იყოს **ლა-ზრ-აშ**, რაც დანამდვილებით არ ვიცით. ზემოსვანურის, კერძოდ, უშგულურისათვის დამახასიათებელი ფონეტიკური პროცესების შედეგად **ლა-ზრ-აშ** ფორმა უნდა გვექნოდა. თუ ეს ასეა, მაშინ **ლა-ზრ-აშ** < ***ლა-ზურია** + **აშ** (<**იშ**) ფორმიდან მივიღეთ. **ლა**- პრეფიქსის დართვამ **ზურია** ფუძიდან **-უ-** ხმოვანი ამოაგდო, ხოლო ფუძის **-ი**სა და ნათესაობითი ბრუნვის ნიშნის **ი** ხმოვნის შერწყმამ ა'სთან ა ხმოვანი გააუმლაუტა და დააგრძელა. ბ. ნიჟარაძე ამ მიდამოებში მოიხსენიებს **ლაცლავ დაბ**ს „საცილობელი ყანა“, იმიტომ დარქმევია, რომ ცენელები და ზესხოელები ერთმანეთს ეცილებოდნენ (ნიჟარაძე, 29). აღნიშნულ ტოპონიმში **ლა**- გამოიყოფა, ძირია **-ცლაჲ** < სვან. **ცილაჲ**, შდრ. ქართული **ცილაობა**.

ცხენისწყლის შენაკადის **კიდრულა**ს სათავეში იყო ადრე მჭიდროდ დასახელებული, დღეს უკვე დიდი ნასოფლარი და სამოვარი **ლაფურ** „საფურე“. ა. ონიანის ტექსტებში ვკითხულობთ: ლაფურიდან მომდინარე წყალი **კიდურ**, **კიდრულა** და ცენიდან მომდინარე მცირე მდინარე **ცენშურ** ერთდებიან ლაშხეთის თავში და შეერთების ადგილს ეწოდება **ლა-აეშხუ** „საერთო“, რომელშიც **ლა**- დანიშნულების პრეფიქსია, **აეშხუ/უ** „ერთი“ რიცხვითი სახელი. ე. ი. **ლა-აეშხუ** ნიშნავს „შესაერთებელ“, „გასაერთიანებელ“ ადგილს. სწორედ აქედან უწოდებენ ცხენისწყალს ბალსზემოურად **ლაშხური**, ლაშხურად **ლაშხურ** და ლენტეხურად **ლახური**, **ლაშხირ** სახელს.

მთას, საიდანაც ცხენისწყლის ერთ-ერთი შენაკადი იღებს სათავეს **მაჩხფ-არ** „ჩანჩქერები“ ეწოდება. **მაჩხაფ** „ჩანჩქერი“, **-არ** მრავლობითი რიცხვის ნიშანი.

პირველი საზოგადოება, დიდი ხეობა, რომელსაც ცხენისწყალი ჩამოუდის, ლაშხეთია, სვან. **ლაშხ**. რადგან ხმოვნის სიგრძე მორფემათა მიჯნაზე სვანურში ხშირად ორი ხმოვნის შერწყმის შედეგია, შეიძლება **ლაშხ** ტოპონიმში გამოვყოთ **ლა**- პრეფიქსი, **-აშხ** კი ფუძეა. ამ ფუძის მქონე სხვა ტოპონიმებიც არსებობს ლაშხურის (ცხენისწყლის) ხეობაში. მაგ. **ლელაშხა** „სალაშხეთო“ მთის სახელია, რომელიც შეიძლება ასე დაიშალოს ***ლე-ლა-აშხ-ა**. სოფელ **ჩიხარეშ**ს გვერდზე ჩამოუდის მოზრდილი მდინარე **აშხაშურ** < ***აშხ-აშ**-**შურ**, აქაც **-აშხ** ძირი გამოიყოფა. **აშხ**-გამოიყოფა ტოპონიმ **აშხ-ან-აშ** „აშხანასი“ ფორმაშიც. არსენ ონიანის ტექსტის ცნობით, ეს ძველი ნასოფლარია, სადაც საცხოვრისის ნანგრევები დღესაც ჩანს.

ლაშხ < ***ლა-აშხ** „ლაშხეთი“, ვფიქრობთ, დასაშვებია დავუკავშიროთ „მატიანე სვანეთისა კრებისაჲ“-ში ნახსენებ სახელს და გვარს. მატიანეში ორჯერაა დასახელებული საკუთარი სახელი **აშახ-ა**. ბოლო **-ა**ს მ. ქალდანი კნინობითის საერთოქართულ **-ა**დ მიიჩნევს (ქალდანი, 1969, 130). აქვე დასტურდება ამ სახელისაგან ნაწარმოები გვარის სხვადასხვა ფონეტიკური ვარიანტები: **აშეხ-იანი** გვხვდება შვიდჯერ, **აშახ-იანი** ექვსჯერ, ხოლო **აშხ-იანი**, ფუძეში ხმოვნის გარეშე, რვაჯერ. სავარაუდოა, **ლაშხ** ტოპონიმი უკავშირდებოდეს ამ გვარს თუ საკუთარ სახელს. **ლაშხ** შეიძლება განვმარტოთ, როგორც **სა-აშხ-იან-ო** ადგილი, სადაც **აშხ-იანები** ცხოვრობდნენ. ან ეს ტოპონიმი მიუთითებდეს მათ მფლობელობაში არსებულ ხეობაზე. **ლაშხ**ს უნდა უკავშირდებოდეს გვარები **ლაშხი**, **მოლაშხია** და **ლასხი-შვილი**.

საინტერესოა ბ. ნიჟარაძის მოსაზრება **ლაშხურ**ის ხეობაში ერთ-ერთი დიდი სოფლის **ჩიხარეშ**ის წარმომავლობის შესახებ. ამ სოფლის მცხოვრებლების უმეტესი ნაწილი ჯანხოთლები

არიან. ჩიხარეში იმიტომ დარქმევია, რომ ახლანდელი **ჯანხოთელი** ადრე **ჩიხლაძე** ყოფილა გვარად (ნიჟარაძე, 30). ე. ი. სვან. **ჩიხრემ** < **ჩიხლაძე-არ-ემ**. საყურადღებოა, რომ -**ემ** ნათ. ბრუნვის ნიშანი ძირითადად მრავლობითი რიცხვის ფორმებს ერთვის. გვარიდან დაკარგულია -**ლაძე**- და არა მრ. რიცხვის ნიშნისეული **ა**.

ცხენისწყლისა და მისი შენაკადების – **ყორულდაშის**, **ზესხოს**, **ჯიდურის**, **ლაფურის** – მცხოვრებლებს და ლაშხელებს მჭიდრო ურთიერთობა ჰქონიათ რაჭა-ლეჩხუმთან აქ მდებარე მთებზე იყო გადასასვლელები: ღებთან, ჭიორასთან, სადმელთან, ორბელთან და სხვა სოფლებთან, ხშირი მიმოსვლა და ნაცნობ-მეგობრობა აკავშირებდათ ერთმანეთთან. გადმოცემით, **ლაფურში** მოსახლეობა ქართულად ლაპარაკობდა, **ღებსა** და **ჭიორაში** სვანურად. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ ლეგიონში სვანური ტოპონიმების გვერდით, ხშირად გვხვდება ქართული ტოპონიმებიც. მაგ.: სოფ. **ახელშენ**, შდრ. ქართ. „ახალშენი“, სადაც ნემსაძეები და აბაშიძეები სახლობენ. სოფელი **ნაცულ** (შდრ. ქართ. **ნა-ცვალ-ი**), ბაკურაძეებით არის დასახლებული. სოფ. **ღობ-ი** (შდრ. **ღებ-ი**), აქ გაგნიძეები და კანდელაკები ცხოვრობდნენ. სოფ. **მახაშ-ში** (შდრ. სვან **მახე** „ახალი“ ***მა-ხეაშ** „ახლის“), ძირითადად, ჭელიძეები ცხოვრობენ. ერთ-ერთ მთას **სა-ყიფიანო** ჰქვია. ცნობილია, რომ ლაშხეთის ბატონებად ყიფიანები მოიხსენებიან. ყიფიანები შემდეგ გელოვანებს შეუცვლიათ, გელოვანები კი დადიანს და მთელ ქვემოსვანეთს ლაშხეთის თავიდან მურის ხიდამდე **სადად შვან**ს „სადადიანო სვანეთს“ უწოდებდნენ. რაჭისაკენ ერთ გადასასვლელებზე ვიწრო ადგილს, კლდეებს შუა, **ყელიდ** ჰქვია, შდრ. ქართ. **ყელი**, -**იდ** კნინობითის სუფიქსია. ლაფურის თავზე მდებარე მთას **გორა**, ხოლო მის გაგრძელებას **გორიბოლო** ეწოდება. სოფელ ნაცულს ესაზღვრება მთა **სა-ცილ-ო**. ეს ადგილი სვანებს და რაჭველებს შორის ყოფილა **საცილო**. აქვე მთის კალთას **როყალ** ჰქვია, რომელიც დიდ ქვიან-ბალახიანი ადგილია, შდრ. რაჭული **როყნარი** // **ლოყნარი** – „დიდი ლოდების ჩამონაზვავი“ (კობახიძე 1987). ამ მიდამოებში ერთ ადგილს **გიორგიანი** ეწოდება, ნაცულელების (სოფელია) ცნობით, ეს მთა გიორგობიანს ეკუთვნოდა. შდრ. ქართ. **გიორგობიანი** > სვან. **გიორგიანი**. აქვეა ტოპონიმი **ქვასაკუნჭელა ბერ**, ამ სახელში ქართულია **ქვა**, ხოლო **ბერ** სვან. „ქვა“, **საკუნჭულა** შეიძლება იგივე იყოს, რაც რაჭული **საკუტჩიალო** – „მოწყობილობა, რითაც ქანაობენ, საქანელა“, შდრ. **კვინჭიალი**, რაჭ. „ქანაობა“ **კვინჭიალობს** „ქანაობს“. საქიანოზე კვინჭილობდით (კობახიძე, იქვე) **ქვა საკუნჭელა** – ქვა საქანელას (ქვა, რომელიც ქანაობს) უნდა ნიშნავდეს. -**ჭი** კომპლექსი ხშირად ლაშხურ დიალექტში, შერწყმის შედეგად -**უ**- ხმოვანს გვაძლევს. სოფელ **მახაშ-ში** ყანებს შორის მიმავალ გზას **ორღობ** „ორღობე“ ეწოდება.

ლაშხეთში: ახალშენი, მახაში, ნაცული, ლაშხრაში შარა გზიდან მაღლობზე დასახლებული სოფლებია. გზას, აღმართს ამ სოფლებისაკენ მიმავალს **კარ-არ** „აღმართებს“ უწოდებენ. -**არ** მრავლობითი რიცხვის ნიშანია. გამოიყოფა **კარ-** „აღმართი“, ზმნს. „ზეზე, ფეხზე ზეზეულად, მაღლა, აღმართ-აღმართ“ (თოფურია, ქალდანი, 2000). **კარმერდე** „ფეხზე მდგომი“, გადატ. სუფრის მომსახურე. **ალარ სგა ხეგნის ტაბაგს კარუმ** (ბქ. 79) „ესენი ფეხზე (ფეხით) დადგებიან ტაბლასთან“. შდრ. **კარ-ა** (ლეჩხ., მოხ., ფშ., მთიულ.) წვივი, კანჭი, ბარდაყი... საქონლის ადამიანის ფეხი (ღლონტი 1984).

სოფელ ნაცულის მხარეს ნასოფლარს ალპიურ ზონაში **იწლაკარ** „იწის აღმართი“ ეწოდება, რაჭაშია სოფელი **იწი**. ის შეიძლება დავუკავშიროთ სვან. **ტიწს** „გორაკი, ბორცვი, მაღლობი“ (**იწ** < **ტიწ**). **ტიწყი იზგეხ** (ლნტ.) „გორაკზე ცხოვრობენ“. შეიძლება სვანურში -**ტი**- თავკიდურ პოზიციაში გაჩენილი იყოს.

საინტერესოა ტოპონიმი **ულიშ**, რომელიც მდებარეობს ცხენისწყლის მარჯვენა მხარეს სო-

ფელ მახაში'ს თავზე. აქ დგას უძველესი ეკლესია **ულშა თარგზელ** „ულის მთავარანგელოზი“, სადაც იმართება რელიგიური დღესასწაული **ულიშობ** „ულიშობა“. ბ. ნიჟარაძესთან აღნიშნულია, რომ **ჰულიშ**, **ჟილიშ** დღესასწაული იცინა მესტიის, ლაშხეთის და ლენტეხის საზოგადოებაში. ეს დღე ქართული საეკლესიო კალენდრით ემთხვევა სულთა შაბათს, სულთაობას. მეორე დღეს, კვირას, სულთმოფენობაა. ამასთან დაკავშირებით ბ. ნიჟარაძე მოგვითხრობს ძველი სიმღერის ტექსტის შესახებ. ძალიან ადრე, ენგურის სათავეში მთას მოსწყდა დიდი მყინვარი, რომელსაც ენგური დაუგუბებია. სულთა შაბათს დაგუბებულ წყალს ყინული დაუძრავს, იმდენად დიდი ყინულიან-ქვიანი მეწყერი წამოსულა თავქვე, რომ მთელი ზემოსვანეთის სოფლები წაუღეკავს. ეს მოვლენა აღწერილია მერი გუჯგუჩიანის, აკაკი შანიძის და ვარლამ თოფურას მიერ შედგენილ სვანურ პოეზიაში. აქ ორი ვარიანტია შეტანილი, ორივეს ჰქვია **ჰელშა საფტინ** „სულის შაბათი“. ამავე დღეს იხდინა ამ დღეობას, ლენტეხში სოფელ **ლეჭუდარ-ემ**ში, პატარა ეკლესიაში, რომელსაც **ჟილიში ჯგერაგილ** ჰქვია „სულის წმინდა გიორგი“. საინტერესოა, რომ ამ ეკლესიის სიმცირის გამო, წმინდა გიორგის მოიხენიებენ კნინობითი ფორმით **ჯგერაგ-ილ**. იქნებ სულთა შაბათს მართლაც მოხდა აქ აღწერილი საშინელი სტიქია, ამიტომ ამ დღეს გარდაცვლილთა სულების მოხსენიების გარდა ევედრებიან უფალს, წმინდაგიორგის, მთავარანგელოზს, წყალდიდობის, მეწყერისა, მიწისძვრისაგან და საერთოდ სტიქიისაგან დაცვას. რაც შეეხება ბზ. **ჰელიშ**, ლშხ. **ულიშ**, ლნტ. **ჟილიშ**ს უკავშირდება ქართულ **სულს**, **სულის** ფორმას. ქართ. -ის ნათესაობითი ბრუნვის ნიშნის შესატყვისია სვან. -იშ. თავკიდური ს- დაკარგულია მთელ სვანურში. ლაშხურ დიალექტში მივიღეთ **ულიშ**, ლენტეხურში შესაბამისად უმლაუტია-ნი **ჟილიშ**, ხოლო ბალსხემოურში რამდენადმე განსხვავებული **ჰელიშ** ფშვინვიერი შემართვით და უ'ს ნაწილობრივი რედუქციით. შდრ. ქართ. უნაგირი, სვან., ზს. **ჰინგირ/ჰენგირ**, ლშხ. **უნგირ**. **ჰელიშ**, **ულიშ**, **ჟილიშ** ნიშნავს „სულის“, ეს ფორმები იქცა, როგორც ეკლესიის, ასევე სულთაობის, მიცვალებულთა ხსენების დღის, სულთა შაბათის აღსანიშნავ ტერმინად. ხოლო **ულშა თარგზელ** ეტიმოლოგიურად იქნება „სულის მთავარანგელოზი“.

სოფელ სასასში საუკეთესო წყაროდ ითვლება **ლეკსარიელ 'ლიც'** „საკეისრო წყალი“. ლენტეხის მახლობლად მდებარეობს მთა, საძოვარი **ტუბილაკესარ** „ხეობა საკეისრო“. მთაც და წყაროც ითვლება საუკეთესოდ, იმდენად კარგია, რომ კეისრის საკადრისია, ალბათ ამან განაპირობა ამგვარი სახელების დარქმევა.

დაბა ლენტეხს ჩამოუდის ორი მოზრდილი მდინარე **კელედ-ურა** და **ლასკად-ურა**, ორივე მდინარის სახელში გამოიყოფა ჰიდრონიმების მაწარმოებელი საერთო ქართველური -**ურა** სუფიქსი. **კელედურის** ზემო დინება ჩამოუდის სოფ. **კელედ**-ს, ამიტომ ეწოდება ამ მდინარეს **კელედურა**.

მდინარე **ლასკად-ურა**-ს ხეობა ძალიან ვიწრო და ციცაბოკლდიანია. აქ სოფლები არ გვხვდება, თუ არ ჩავთვლით ლენტეხთან ახლოს შედარებით ფართო ადგილზე, ამავე სახელმწოდების სოფლის **ლასკადურა**'ს, სვან. **ლასკადარ**'ის არსებობას.

სოფლის და მდინარის სახელწოდების წარმომავლობის დასადგენად არსენ ონიანის ტექსტებში, ვიწრო, კლდოვანი ხეობის აღსანიშნავად, საინტერესო ტერმინია დადასტურებული. ლეჩხუმისა და ქვემოსვანეთის საზღვრის შესახებ ნათქვამია: **გასკად ჰევ ლი ი მერუ კოჯა ნესგა ლაშხური ლიც**, **ვედშე ხასკდა**, **ემ ნახეწი ლი** (ონიანი, 1979, 216) „ვიწრო (ძლივს გასატევი) ხევია და ორ კლდეს შორის ლაშხურის (ცხენისწყლის) წყალი, ძლივს ეტევა ისე ვიწროა“. აქვე სოფელ ხოფურთან გადებული ხიდის შესახებ წერს: **მეჭარ გასკად აგიქა ხაზ ბოგ**, **ოდო იშგანა მჭირდ გარ ემე ლი ხოჩა ლაზოგ ლაშხური ლიცქა** (ონიანი, იქვე, 201). „საკმაოდ ვიწრო (გასატევი) ადგილ-

ზეა გადებული ხიდი, თორემ, სხვაგან იშვიათად (მვირად) არის ხიდის გასადები ადგილი (სახიდე) ლაშხურის (ცხენისწყლის) წყალზე“. ჩვენთვის საინტერესოა **გა-სკად** „ვიწრო, ძლივს გასატევი კლდოვანი ხეობა“.

აღნიშნული ტერმინი **-სკად-** ფუძე უნდა უკავშირდებოდეს სვანურ **ლი-სკვდ** „დატევა“, **ლა-სკვდ** „დასატევი“, **ხ-ა-სკდ-ა** „ეტევა“ ფორმებში არსებულ რედუცირებულ (**სკვდ** ← **სკად**) ფუძეს. საინტერესოა ლაშხელ მონადირეებთან დადასტურებული ტერმინი, **სკვდგრალ** (< **სკვდ-გრ-ალ**) „ვიწრო კლდოვანი ხეობები“. **ნათხტარელ არიხ სკვდგრალისა** (ლშხ.) „ნანადირეები (არჩვი, ჯიხვი) არიან ვიწრო, კლდოვან ხეობებში“. საკითხავია, რატომ არ მოხდა **რედუქცია** ჰიდრონიმ **ლა-სკად-ურა**სა და სოფლის **ლა-სკად-არ** სახელში? შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ როცა ეს ტოპონიმები შეიქმნა, რედუქცია ამ პოზიციაში არ ხდებოდა. ლაშხური დიალექტის **გა-სკად** ტერმინშიც რედუქცია არ მომხდარა. „ზოგად ენათმეცნიერული დებულების მიხედვით, ურედუქციობა, სრულხმოვნიალობა პირველადი და ამოსავალი ვითარების ამსახველი ჩანს ქართველურ ენებში, ხოლო რედუცირებული ფორმები – მეორეულისა“ (ქალდანი, 1969, 130).

როგორც ვნახეთ, ქვემოსვანურ ტოპონიმებში ხშირად დასტურდება **ლა-**, **ლე-**, **ნა-** პრეფიქსები, რომელთაც ზოგჯერ სუფიქსიც ერთვის.

ლა- დანიშნულების მაწარმოებელი პრეფიქსია, რომელსაც შეიძლება -ა სუფიქსიც ახლდეს. მაგ.: ტოპონიმები **ლა-ფურ** – „სა-ფურ-ე“, **ლა-ხილ** „სა-ხილ-ე; **ლა-სლაჲ** სა-სილ-ე“; **ლა-გჭირკ-ა** „სა-კვირიკ-ო“ (მთაა, სადაც წმინდა კვირიკეს სახელობის ეკლესია დგას); **ლა-კა-ჲ** „სა-ფიქალ-ე“ (ადგილი, სადაც **ფიქალი** ქვა მოიპოვება).

ლა-ლიჲ-არ „სადუცე“; **ლა-** – **-არ** დანიშნულების კონფიქსი, ფუძეა **ლე/ლეჲ** „დუცი“; **ლა-ტფ-არ**, ფუძეა **ტაფ-**, შდრ. ქართ. **ტაფობი** „სატაფოები, ტაფობიანი მთა“. **ლალცბრიალ**, ფუძეა **ლე-ცბრ-ი** „გასაფცქენელი“; **ლი-ცბრ-ე** „გაფცქენა“. **ლევბრი** ერთგვარი ბალახია, რომელიც გაფცქენის შემდეგ იჭმევა. **ალ ბალახს აცბრებ ი იზბიხ** (ონიანი, 1979, 12) „ამ ბალახს ფცქენიან და ჭამენ“.

სოფელ სასაშთან ახლოს მდებარეობს ადგილი **ლა-ჟყალ-იერი**, გამოიყოფა **ლა-იერ** კონფიქსი და **-ჟყალ-** ფუძე, რომელიც იგივეა, რაც **ოყალ** „აყალო (მიწა)“. **ლა-** პრეფიქსის დართვით **ო** ხმოვანმა ნაწილობრივი რედუქცია განიცადა **ო>ჟ**-დ. **ლა-ჟყალ-იერ** „სააყალოე“ (ადგილი). სასაშლებს თონეებისათვის საჭირო აყალო მიწა აქედან მიაქვთ.

აღნიშნული ლეგიონის, ე. ი. მთელი ცხენისწყლის (ლაშხურის) ხეობის 77 ტოპონიმი აქვს თავმოყრილი არსენ ონიანს. ამ ტოპონიმების სახელწოდებები ცალ-ცალკე შევიდა, თავისი ადგილ-მდებარეობის აღწერით, საზღვრებით, ვიზუალური დახასიათებით, სვანური პროზაული ტექსტების (ლაშხური დიალექტი) IV ტომში. აქ ჩამოთვლილ ტოპონიმებში დომინირებს ნაგენიტივარი ფორმები. გვხვდება სვანურის ნათესაობითი ბრუნვის ყველა ალომორფი: **-აშ**, **-იშ**, **-ეშ**. მაგ.: **წგრნ-აშ** „წითლისა“ შდრ. **წგრნი** „წითელი“; **დეჟ-აშ** „დევისა“, **დადი-აშ** „დადიანისა“, **ჭვედ-აშ** „კედლისა“, შეიძლება გამოიყოს **ჭვედ** „კედელი“; **ლა-ღარჟ-აშ** „სა-ღარო-სი“ შდრ. ძირი **ღარ'ჟ'** „ღარი“; **ლა-ცჟ-აშ** ტოპონიმს არსენ ონიანი უკავშირებს **ლა-ცუნლ-აშ** „საჩხუბარი ადგილი“. სათიბს, რომელიც **კიდრულაჲ-ს** მარცხენა ნაპირზე მდებარეობს ეწოდება **მეწერი-აშ**, რომლის შესახებ არსენ ონიანი წერს, აქ არის წიწვოვანი ტყე და ბევრი სამეწყრე ადგილი (ონიანი, იქვე, 221). **მეწერი-აშ** შესაძლებელია მოდიოდეს ***მეწყერი-აშ** „მეწყერისა“ ფორმიდან.

სოფელ ჟაგუნდერში ერთ წყაროს წყალს **ლალჟულ-აშ**ს უწოდებენ. გამოიყოფა **-ლჟულ-** ფუძე, **ლა-** პრეფიქსია, **-დ** ← **-ულდ** კნინობითის სუფიქსის ნაწილი, **-აშ** ნათესაობითი ბრუნვის ნიშანი. **ლჟულ** გრძელხმოვნიანი ფუძე უკავშირდება ქართულ **ღმუილ-ს**. მს დაკარგვამ და **უ+ი** ხმოვანთა შერწყმამ განაპირობა **ჟ** ხმოვნის დაგრძელება. **ლა-ლჟულ-დ-აშ** „ღმუილა'ს“ უნდა ნიშნავ-

დეს. ხშირად სვანურში ხმოვანობის გადმოცემა ზმნები საერთოა ქართულთან. მაგ.: კივილი > სვან. ლი-კრლ-ი; ბღავილი > სვან. ლი-ბღულ-ი; ჭყავილი > სვან. ლი-ჭყელ-ი და სხვა. სამეცნიერო ლიტერატურაში სოფლის სახელი **ჟახუნდერი**, სვან. **ჟაჟუნდერ**, სახელში გამოყოფილია **ჟაჟუ** „არყის ხე“, -**უნდ** კნინობითის სუფიქსია. -**ერ** ქართული -**იან** სუფიქსის შესატყვისია. **ჟახუნდერი**, სვან. **ჟაჟუნდერ** ნიშნავს ნორჩ (პატარა) არყნარს“ (ჭუმბურიძე, 2007, 31).

სოფლის სახელია **დგრ-აშ**, რომელშიც გამოიყოფა ფუძე **დგრ-** „დვრიტა, კვეთი“. აღსანიშნავია, რომ ეს სოფელი ცნობილია ნაყოფიერი სახნავ-სათესით, გამოირჩევა უხვმოსავლიანობით და კარგი სათიბებით. შეიძლება ამან განაპირობა მისი სახელი **დგრ-აშ** „დვრიტისა“. **გტიმბრალ-ა** ამ სახელით იხსენიებს ა. ონიანი ცხენისწყლის მარცხენა ნაპირზე მდებარე სოფელს. გამოიყოფა **გტიმბრ** „გვიმრა“, -**ალ** მრ. რიცხვის ნიშანია დისიმილაციით -**არ**’ისაგან მიღებული, დღეს ამ სოფლის სახელს ნათესაობითი ბრუნვის ნიშანი ჩამოცილებული აქვს და **გტიმბრ-ალ** „გვიმბრები“ ფორმით დასტურდება. **ლა-წლანდ-აშ**, ლშხ. **ლა-წლანდ-აშ**, ლნტ. დღევანდელი მურის ხიდის მიდამოების ძველი სახელია. გამოიყოფა **ლა-** დანიშნულების პრეფიქსი, -**აშ/-აშ** ნათესაობით ბრუნვის ნიშანია. ფუძეა -**წლანდ**, მისი მნიშვნელობა ჩვენთვის ბუნდოვანია.

როგორც ვნახეთ, გამორჩეულად ხშირად გვხვდება -**აშ/-აშ** ნათესაობითი ბრუნვის ნიშნიანი ტოპონიმები. ზოგი მათგანი გზადაგზა განვიხილეთ. შეიძლება დამატებით დავასახელოთ: **ქალაიდ-აშ**, **გორუ-აშ**, **ლწათლდ-აშ**, **კვედრ-აშ**, **ფხაჟ-აშ**, **იერგ-აშ**, **მუ-აშ**, **ბეყენდ-აშ**, **სას-აშ**, **ლამ-ფალ-აშ**, **დადი-აშ**, **ჭური-აშ**, **ლწრ-აშ**, **ლაცუ-აშ**... -**იმ** ნათესაობითი ბრუნვის ნიშნიანები: **მარგუ-იმ**, **ულ-იმ**, **ყარ-იმ**, **ჯუდ-იმ**, **ქუ-იმ**, **დწბ-იმ**, **კწრკ-იმ**, **სტარუნ-იმ**, **ნალ-იმ**, **ლაყბელდ-იმ**, **ქუნ-იმ**... -**ემ** ნათესაობითი ბრუნვის ნიშნიანი: **ჩიხრ-ემ**, **ლეჟუდარ-ემ**, **ყვედრ-ემ**, **ბგლ-ემ**, **უკუ-ემ**, **ჭარ-ემ**...

გამოყენებული ლიტერატურა:

- ბარდაველიძე, 1939 – ვ. ბარდაველიძე, სვანურ ხალხურ დღეობათა კალენდარი, თბ., 1939.
- ბარდაველიძე, 1939 – ვ. ბარდაველიძე, სვანურ ხალხურ დღეობათა კალენდარი, თბ., 1939.
- ბედოშვილი 2013 – გ. ბედოშვილი, ქართულ ტოპონიმთა განმარტებით-ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, II, თბილისი
- გაზდელიანი 2011 – ე. გაზდელიანი, ქვემო სვანეთის ზოგი ტოპონიმის წარმომავლობისათვის, ეტიმოლოგიური ძიებანი, VIII, თბილისი.
- გაზდელიანი 2011 – ე. გაზდელიანი, ქვემო სვანეთის ზოგი ტოპონიმის წარმომავლობისათვის, ეტიმოლოგიური ძიებანი, VIII, თბილისი
- ზურაბიშვილი, 1961 – თ. ზურაბიშვილი, ტოპონიმის შესწავლისათვის, ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები, II, თბ., 1961.
- ზურაბიშვილი, 1961 – თ. ზურაბიშვილი, ტოპონიმის შესწავლისათვის, ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები, თბ., 1961, II.
- ზურაბიშვილი, 1961 – თ. ზურაბიშვილი, ტოპონიმის შესწავლისათვის, ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები, თბ., 1961, II.
- თოფურია, ქალდანი 2000 – ვ. თოფურია, მ. ქალდანი „სვანური ლექსიკონი“, თბილისი, 2000 წ.
- თოფურია, ქალდანი, 2000 – ვ. თოფურია, მ. ქალდანი, სვანური ლექსიკონი, თბილისი, 2000.
- თოფურია, ქალდანი, 2000 – ვ. თოფურია, მ. ქალდანი, სვანური ლექსიკონი, თბილისი, 2000.
- კობახიძე 1987 – ა. კობახიძე, „რაჭული დიალექტის ლექსიკონი, თბილისი, 1987 წ.
- ლიპარტელიანი 1994 – ა. ლიპარტელიანი, სვანურ-ქართული ლექსიკონი (ჩოლურული კილო), თბილისი
- ლიპარტელიანი, 1994 – ა. ლიპარტელიანი, სვანურ-ქართული ლექსიკონი (ჩოლურული კილო), თბ., 1994.
- ლიპარტელიანი, 1994 – ა. ლიპარტელიანი, სვანურ-ქართული ლექსიკონი (ჩოლურული კილო), თბ., 1994.
- მაკალათია 1976 – ფ. მაკალათია, არაგვის ხეობის ფშავის ტოპონიმები, ტოპონიმები I, თბილისი.
- მარგიანი 2010 – ქ. მარგიანი, სვანეთის ტოპონიმთა ვახუშტი ბაგრატიონის რუკებისა და „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“-ს მიხედვით, ლინგვისტური ქართველოლოგიისა და აფხაზოლოგიის პრობლემები, თბილისი.
- მარგიანი 2011 – ქ. მარგიანი, სვანეთის მიკროტოპონიმის ლექსიკური ანალიზი, ქართველური ონომასტიკა, V, თბილისი.
- მარგიანი 2013 – ქ. მარგიანი, სოფელ ძალცუნესგას ონომასტიკონი, ონომასტიკური კრებული, ახალციხე
- მალრაძე, 2006 – ვ. მალრაძე, ქართველური ტოპონიმების და გვარების წარმოება და ურთიერთმიმართება, თბ., 2006.
- მალრაძე, 2006 – ვ. მალრაძე, ქართველური ტოპონიმების და გვარების წარმოება და ურთიერთმიმართება, თბ., 2006.
- მაჭავარიანი 1965 – გ. მაჭავარიანი „საერთო ქართველური კონსონანტური სისტემა“, თბილისი, 1965 წ.
- მიბჩუანი 1989 – თ. მიბჩუანი, დასავლეთ საქართველოს ქართველ მთიელთა ეთნოგენეზის, განსახლებისა და კულტურის ისტორიიდან, თბილისი.
- ნიჟარაძე 1964 – ბ. ნიჟარაძე, „ისტორიული ეთნოგრაფიული წერილები II, თბილისი, 1964 წ.
- ნიჟარაძე, 2007 – ბესარიონ ნიჟარაძე, ქართულ-სვანური-რუსული ლექსიკონი, თბ., 2007.
- ნიჟარაძე, 2007 – ბესარიონ ნიჟარაძე, ქართულ-სვანური-რუსული ლექსიკონი, თბ., 2007.
- ონიანი 1979 – ა. ონიანი „ლაშხური კილო“, თბილისი, 1979 წ.
- ჟღენტი 1949 – ს. ჟღენტი, სვანური ენის ფონეტიკის ძირითადი საკითხები, თბილისი
- საღლიანი 2013 – მ. საღლიანი, მასალები სვანური ტოპონიმური ლექსიკონისათვის. I. სოფელ

- ცხუმარის ტოპონიმია, საენათმეცნიერო მიეზანი, XXXV, თბილისი
- საღლიანი 2013ბ** – მ. საღლიანი, მასალები სვანური ტოპონიმოლოგიური ლექსიკონისათვის. II. სოფელ ფარის ტოპონიმია, ონომასტიკური კრებული, ახალციხე
- საღლიანი 2016** – მ. საღლიანი, მასალები სვანური ტოპონიმოლოგიური ლექსიკონისათვის, სვანური ენის სტრუქტურის საკითხები, თბილისი.
- საღლიანი 2016** – მ. საღლიანი, სვანური ენის სტრუქტურის საკითხები, თბილისი
- ფენრიხი, სარჯველაძე 2000** – ჰ. ფენრიხი, ზ. სარჯველაძე, ქართველურ ენათა ეტიმოლოგიური ლექსიკონი, თბილისი.
- ფენრიხი, სარჯველაძე 2000** – ჰ. ფენრიხი, ზ. სარჯველაძე, ქართველურ ენათა ეტიმოლოგიურ ლექსიკონში, თბილისი
- ქალდანი 1963** – მ. ქალდანი, ლეჩხუმის გეოგრაფიულ სახელთა -იმ(//-შ) სუფიქსის საკითხისათვის, ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები, თბილისი.
- ქალდანი 1969** – მ. ქალდანი, „სვანური ენის ფონეტიკა, თბილისი, 1969 წ.
- ქაჯაია, 2002** – ო. ქაჯაია, მეგრულ-ქართული ლექსიკონი II, თბ., 2002.
- ქაჯაია, 2002** – ო. ქაჯაია, მეგრულ-ქართული ლექსიკონი II, თბ., 2002.
- ღლონტი 1984** – ა. ღლონტი, „ქართულ კილო-თქმათა სიტყვის კონა, თბილისი, 1984 წ.
- ჩანტლაძე 1998** – ი. ჩანტლაძე, „ქართველოლოგიური მიეზანი“, 1998.
- ჩანტლაძე 1998** – ი. ჩანტლაძე, ზესხო და ჭითხარო/ჭუთხარო, ქართველოლოგიური მიეზანი, თბილისი.
- ჩანტლაძე 1998** – ი. ჩანტლაძე, ქართველოლოგიური მიეზანი, თბილისი
- ჩიქობავა 1942** – არნ. ჩიქობავა, სახელის ფუძის უძველესი აგებულება ქართველურ ენებში, თბილისი.
- ცხადაია 1985** – პ. ცხადაია, მთიანი სამეგრელოს ტოპონიმია (ენათმეცნიერული ანალიზი), თბილისი.
- ცხადაია 1985** – პ. ცხადაია, მთიანი სამეგრელოს ტოპონიმია (ენათმეცნიერული ანალიზი), თბილისი.
- ჭკადუა 1976** – ა. ჭკადუა, შიშგილ-ისა („დანძილი“) და ფიშდელ-ის („წივანა“) შემცველი ტოპონიმების ისტორია-ეტიმოლოგიისათვის, ტოპონიმოლოგია I, თბილისი.
- ჭკადუა 1987** – ა. ჭკადუა, ტოპონიმოლოგიური შესიტყვებათა ძირითადი პრინციპები (ქართვ. ტოპონიმთა მონაცემების მიხედვით), ონომასტიკა, ტ. I, თბილისი.
- ჭუმბურიძე 1977** – ზ. ჭუმბურიძე, კნინობითი სახელები სვანურში, ძველი ქართული ენის კათედრის შრომები, ტ. 20, თბილისი
- ჭუმბურიძე 2007** – ზ. ჭუმბურიძე, სვანური ტოპონიმია, სვანური ენა, თბილისი.
- ჭუმბურიძე 2007** – ზ. ჭუმბურიძე, სვანური ენა (გრამატიკული მიმოხილვა, ტექსტები, ლექსიკონი), თბილისი.
- ჭუმბურიძე, ნიჟარაძე, ქურდაძე 2007** – ზ. ჭუმბურიძე, ლ. ნიჟარაძე, რ. ქურდაძე, „სვანური ენა“, თბილისი, 2007.
- ჯანაშია, 1959** – ს. ჯანაშია, შრომები III, თბ., 1959.
- ჯანაშია, 1959** – ს. ჯანაშია, შრომები III, თბ., 1959.
- ჯორბენაძე 1993** – ბ. ჯორბენაძე, ონომასტიკური გულანი, თბილისი.

ფოტომატიანე

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. პოლიბოვსკაიას №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com